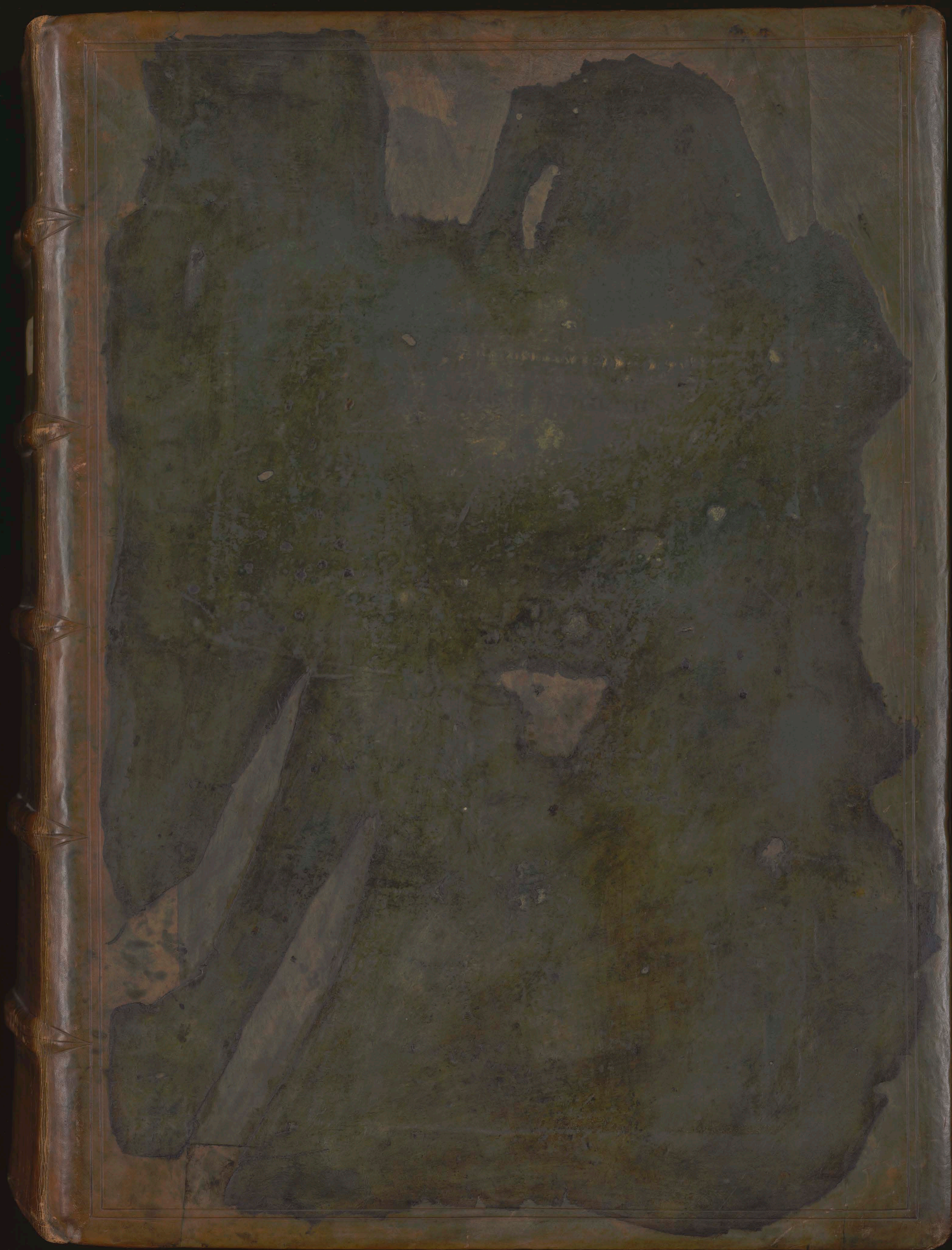

Oprawa wyrestaurowana w r. 1932. Wyklejek dawna nie posiadała.
Restaurował Jan Wyżga.

N. Inw. 339.

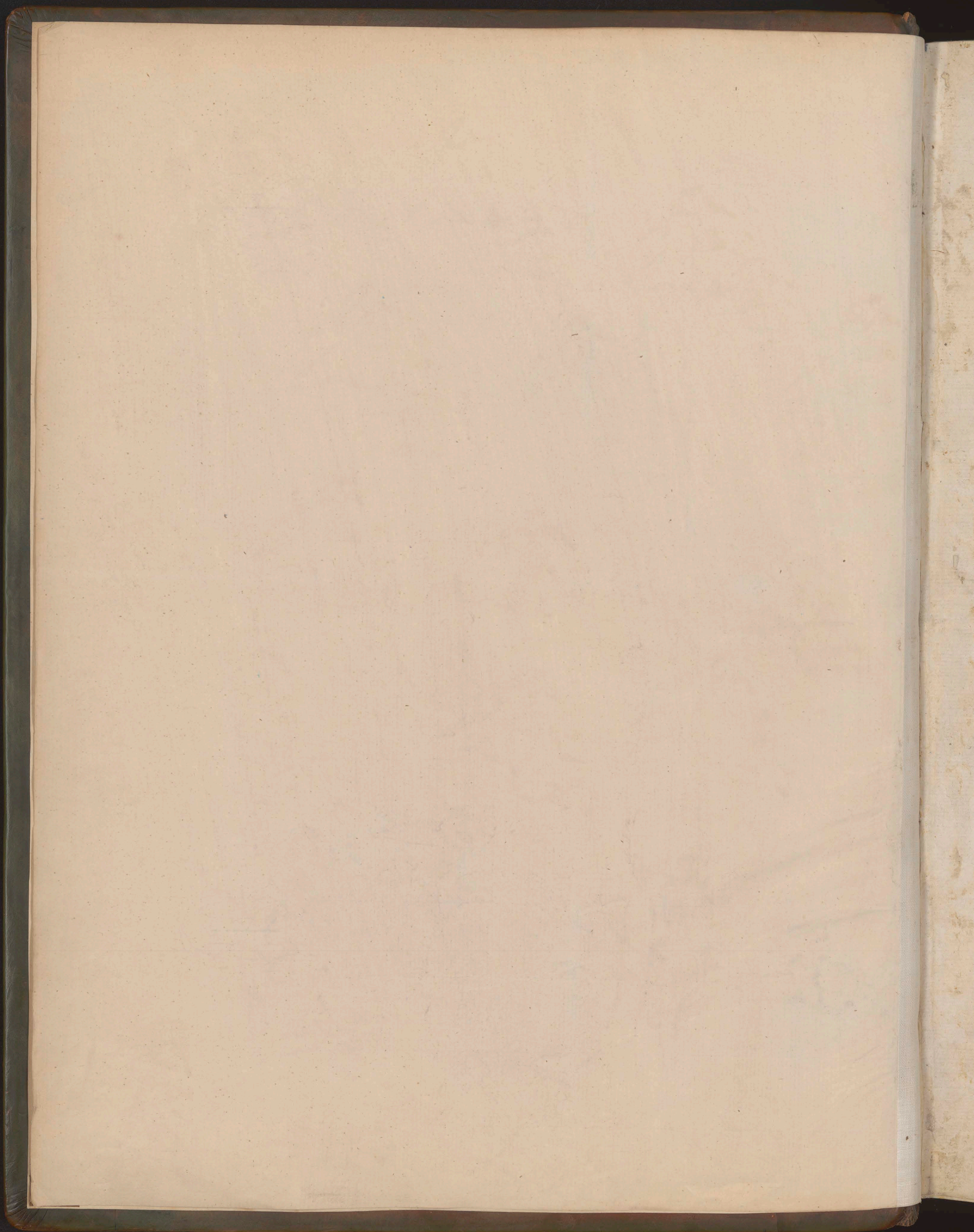

Bartholus sup quinq
libros Codicis Et est
prima pars
Item Baldus super
usibus feudorum

1497
Mathias de Schmeller
[illegible] in Rectoratu suo
Martis xxvi May [illegible]
crastino Urbani ipse et Martires

Bartholus Super 5 Libros Codicis
et
Baldus Super Usibus feudorum

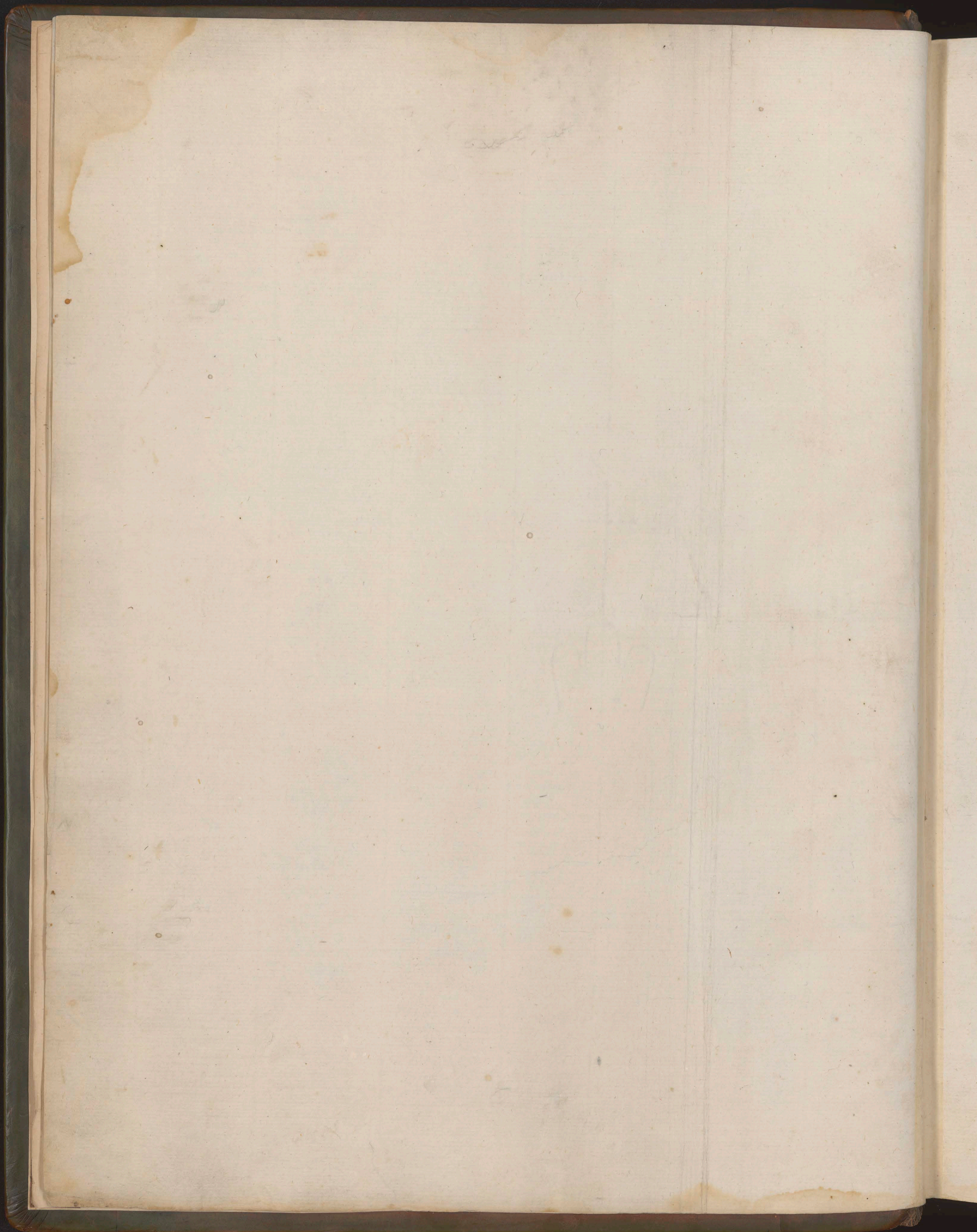

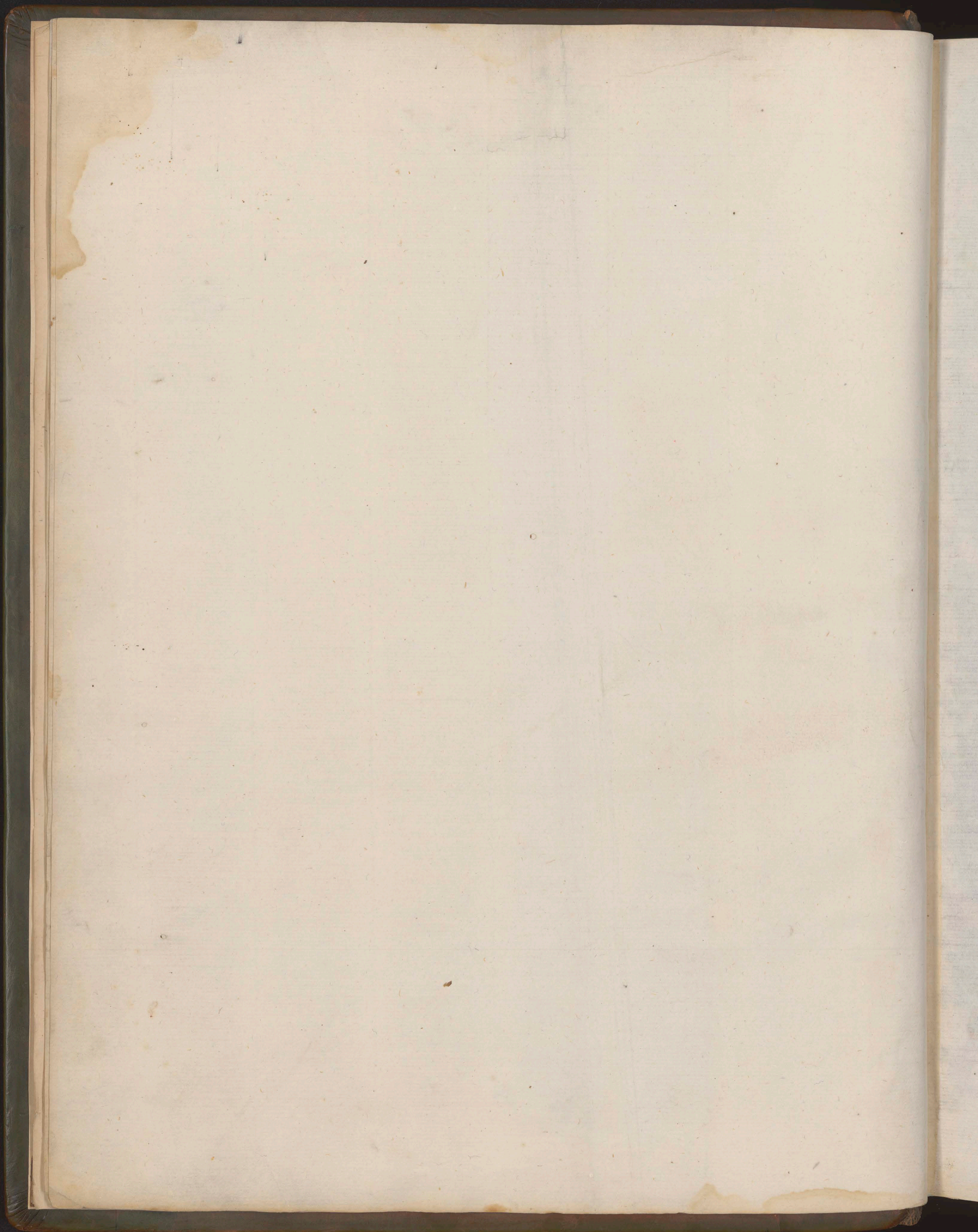

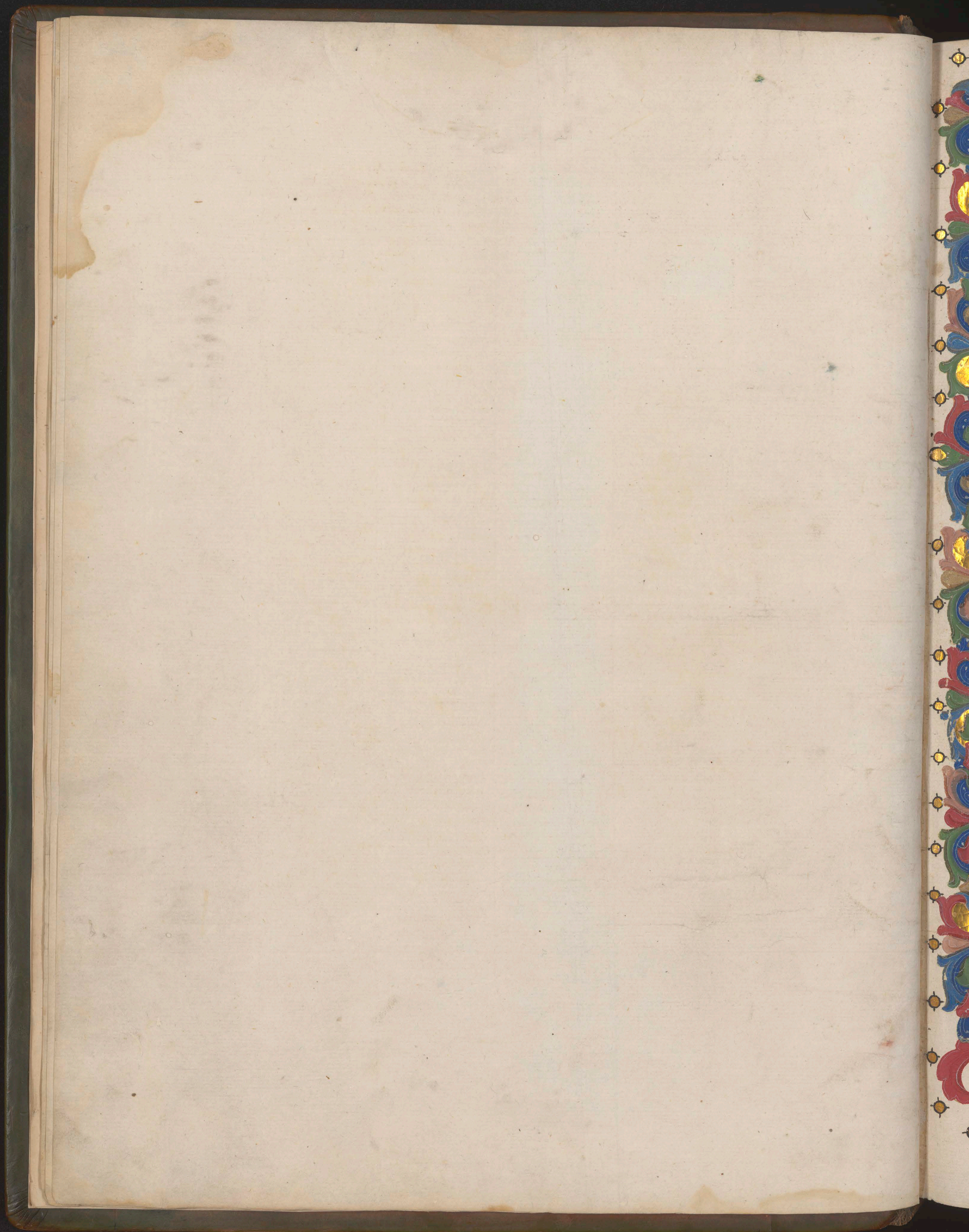

Rubrica ista.
diversimode habetur
vera rubrica est
illa quia dicta vobis
legendo et debet dici
constitutio prima alias
liber primus sed non
bene stat. Dividitur
in duas partes secundum glo. super verbo de novo. Tu
potes dividere rubricam istam in tres partes. primo
ponitur quedam rubrica generalissima ad omne
opus faciendum de invocatione divini nominis. secundo
ponit rubrica generalis ad totum hunc librum
tertio ponit rubrica specialis ad hanc constitutionem
secunda ibi codicis domini Justiniani tertia ibi de novo
codice faciendo. Item hec secunda pars dividitur
in tres partes quia ponit primo denominationem huius
libri cum adiectione principis tamquam cause efficientis
secundo ponit causam materialem et legit rubricam
totam ut iuvenes intelligant secunda ibi repetite
prelectionis tertia ibi incipit constitutio prima

In prima particula nota quod in principio cuiuslibet
operis debet precedere invocatio divini nominis
ut hic et infra de summa trinitate et fide catholica. deo nobis et de
ut hic et infra de episcopis et clericis. in nomine domini et l. i. et ii.
officium prefecti pretorio l. in nomine domini et l. i. et ii.
infra de veteri iure enucleando. Adversus opinionem iuris
nomen Christi invocatur ab homine diverse secte
videtur fieri in contemptum infra de Iudeis l. Iudeos
sed constat quod in hoc libro sunt leges diversorum
imperatorum qui fuerunt diverse secte ergo ista
invocatio non bene ponitur. Glo. dicit quod ista
rubrica quod sunt facta ab expositoribus qui erant
christiani et etiam Justinianus christianus erat
et ex hoc habetur quod christianus consistens inter
inter duos iudeos bene potest dicere in nomine
domini nostri Jesu Christi non attento quod fuerunt continentes
hentes. Venio ad secundam partem et dicit hic
C. domini Justiniani. contra quod nomen generis
non facit rem esse nominatam ut no. infra de rerum
permutatione super verbo rerum ... nomine codicis et nomine
generis quia omnis liber potest dici codex ut l.

argentarius § in de eden. Videtur nomen codicis
simpliciter est nomen generis sed cum adiectione est nomen
speciale et ita hic dicit C. domini Justiniani et
per hoc differt ab aliis codicibus fateor quod si codex
simpliciter profertur intelligitur de isto propter excellentiam
ut Insti. de iure na. gen. et civi. § ius civile
et glo. hic sentit. Ultimus dicitur hic codex
domini Justiniani. Contra primo est codex mei
Bartholi. Nam cum genitivus est significare
eius quod est alterius ut ff. man. l. servum tertii de
leg. l. ii. Videtur nam grammatici dicunt genitivus
quandoque ex natura cause efficientis. quandoque ... et hic
sunt duo genitivi hic videtur quod unus est ex natura
cause efficientis alius ex natura cause materialis quod dicitur
repetite prelectionis et hoc quod constat de regere
ubi autem non apparet regitur ex natura eius quod
est alterius ut in contrariis. Item si statutum dicit si
quis debent dampnum iure alterius non intelligitur
alterius ex natura cause efficientis sed alterius ut
significet dominum ita dicit tex. no. in l. prima de
re iu. act. et ex usu loquendi qui verificatur
etiam ex possessione sola. unde potest dici res
alterius possidentis tantum. ista tex. probat in l. ii.
§ aut prior et l. si. ff. nam. cau. sta. per hoc
habes glo. no. similiter in l. ii. circa prin. ff. de ori.
iuris ubi dicit quod fundus est coloni cuius
est ... Et ideo quidam boni grammatici
dicebant quod regebatur genitivus ex natura possessionis.
Sequitur in rubrica sacratissimi. Contra
primo videtur quod fuit hereticus quia dicit spiritum sanctum
solum a patre procedere ut infra de sum. tri. et fi. catho.
l. ii. hoc autem est hereticum ut c. i. eo. de su.
tri. et in symbolo dicitur et ex patre filioque
procedit. Solvit glo. solum non dici partissimus
quasi sanctus sed quia tradit sacratissimas leges
vel quia fuit inventor. Certe placet expositio
glo. licet tamen arbitror ipsum fuisse hereticum
quia licet dicat spiritum sanctum procedere a patre non tamen
negavit a filio et audivi quod dominus Justinianus
fuit positus in cathalogo sanctorum. Sequitur
perpetuus. Contra primo mobile est in mundo perpetuum
ut infra de servi. in pri. l. cum debere calumpniam
et in aut. de no. ali. § ut aut. hinc timore
glo. exponit perpetui id est generalis et inde glo. et
hoc. Deinde sive verbum sive utrumque aliquid possit esse
perpetuum vel sempiternum quod durat in secula seculorum
debes scire quod multum elementatum potest esse perpetuum
ita nota in dicta l. cum debere et in aut. de no.
ali. § ut aut. ea vero que non sunt elementata
ut anima ista est sempiterna. Ite actiones que
non introducuntur a principe quod non sunt elementate
possunt esse perpetue non temporales ut principes introducunt
quemvis tamen fateor quod iura incorporalia

de invocatione

op

de invocatione divini nominis

op

op

op

op

op

si essent accessoria corporalibus ut servitutes
que non possunt esse sine prediis ut l. i. communia pre-
diorum. sicut illud corporale emendatum
non potest esse perpetuum ita nec illa iura ut
l. si cletuda in prin. de usufr. ¶ Sequitur in
rubrica repetite prelectionis. Contra quia iste
constitutiones sunt facte non erat lectio repetita. Im-
mo erat lectio repetita quia sunt facte emendatio
secunda de qua videbitur infra ti. ii. Glo. dicit istam
hanc rubricam fuisse compositam post primam et
secundam emendationem. unde hic dicitur repetite
prelectionis et hoc satis placet. quia refertur ad
istas duas partes precedentes que sunt equales. Secus
quia refert se ad ultimam partem. Dico quod illa
facta sunt quia institutis constitutionibus ¶ Ste. op. quia
una tamen lectio sunt repetita. Glo. dicit quod istud
verbum includit sicut dicimus de dote prelegata.
Bartho.

Hec que necessario.

Glo. prima dividit hanc l. in quatuor partes et bene ut in
ea habetur. hic dicitur Hec
que necessario et sic innuit quod
princeps hanc habebat necessario facere. Contra
quia princeps est solutus legibus ut l. princeps
ff. de legi. Glo. quedam est necessitas ex parte
persone et ista non est in principe ut in contrario
et quedam est ex parte rei que indiget emenda-
tione ut hic. Simile in domo que cadit. quam
ego dominus non habeo necesse reficere. tamen domus
ipsa habet necessitatem reficiendi ut no. l. i. pa.
ita. in prin. ff. de impen. et l. impensis. c. ti. et
de v. sig. Solue ut l. impensis et ff. ¶ Glo. op.
et videtur quod iste textus contrariat sibi ipsi quia dicit
in principio et infra dicit Tertium quod est pertinet tribus
se ponitur. Solue ut l. ubi erit et i. no. de v. sig-
ni. ut glo. ¶ Circa istam partem quero. Utrum
iste constitutiones sunt facte post secundam emendationem
Et in ante hic in glo. sunt opi. quidam quod
post et opponunt. hec si iam correcta. quid
quia ante per unam expositionem innuitur quod sunt an-
te alia quod post per primam facit hec lit. que dicit
hec ita hoc providemus hic hec hoc est demirabile
ad oculum ut l. ...cino § i. de eo quod inst. et non
in l. vicinus § i. ad l. incen. de duobus de le-
ge. Sed illud quod non esset correctum demonstra-
ri non posset. Glo. innuit ea esse correcta ¶ Glo.
facit pro hoc quod hic dicit in principio iste facit
pro hoc donare illud quod non est non potest
donare ut l. in rebus inst. ff. de donationibus
iste pro hoc facit quod dicit sequentium iste in contrario
facit rubrica de novo codice faciendo iste hic quod
dicit corrigenda iste quia dicit resecandis
que omnia denotant preteritum tempus. et hec vera quod

apparet per secundam constitutionem infra proximam
ad ea que allegantur in contrarium patet responsio clare
¶ Venio ad unum hic dicitur quod amputare
prolixitatem litium pertinet ad publicam utilitatem
hoc apparet in fi. istius constitutionis et infra de
iudi. l. properandum in prin. et § i. ¶ Super hoc
quero nunquid rectores et possessores huius civitatis
habent potestatem super bono statu et pacifico huius
civitatis sicut super publica utilitate. vigore
huius arbitrii faciunt statuta quod litigantes ad
certas causas cogantur ad compromittendum. Queritur
an valeat. et ostendo quod non. nam arbitrium
datum super publica utilitate intelligitur de publica
utilitate omnium. non de utilitate privatorum ut
l. i. in prin. ff. de iur. que. et l. ii. in fine
ad munic. Sed hoc pertinet ad privatam utilitatem
principaliter. secundario ad publicam ut l. si quis
in re mea. Glo. tex. ¶ Glo. arbitrium datum intelli-
gitur sine lesione iuris alterius ut l. ii. § cuncto et §
si quis a principe. ff. ne quis in loco pub. et
l. in fraudem et l. impuberi de sta. in. de
admin. tu. l. i. ff. de emanc. li. l. ne capius.
Sed per tale statutum ius alterius leditur. Glo. non
valet et quod per tale statutum leditur ius alterius
est tex. in l. si minor § i. ff. de mino. ubi minor
eo ipso quod compromittit leditur ¶ Item ut glo.
ibi dicit eo ipso quod aufertur alicui beneficium
appellandi leditur ut ibi glo. dicit. Sed per tale
statutum aufertur beneficium appellandi ut infra de
arbi. l. i. Glo. tex. ¶ In contrarium quod valeat
statutum videtur casus hic. quod pertinet ad publicam
utilitatem et pacificum statum huius civitatis ut
hic in prin. et in fi. et l. properandum. hoc puto
verum et ex solutione contrariorum apparebit veritas
non obstat primum contrarium quod ibi ... quia
debes scire quod publicum in iure nostro assumitur alio
de duobus modis. Uno modo ut denotet quendam
ordinem nature. ut si fit iniuria filio principaliter
et per consequentiam patri ut l. i. § i. ff. de iniur.
istud publicum non denotat ordinem temporis quia eodem tempore
fit iniuria utrique sed denotat quendam ordinem
iuris. Secundo dicitur aliquid publicum secundum quendam
ordinem intellectus faciente seu paciente et hinc
intellectum finis est principium et illud dicitur publicum
quod est finaliter. Verbi gratia Ego recipio a te
fideiussorem antequam reus obligetur postea obligatur
reus. reus tenetur principaliter fideiussor accessorie
quia intellectus iuris erat talis ut l. si stipulatus
ff. de fideius. et l. generaliter. Glo. aliquid fiet
uniformiter ad duos fines utique respectu dicetur
fieri publicum verbi gratia mutuo tibi pecuniam contempla-
tione tui et ... uterque principaliter obligatur
ut l. si pupilli § i. cum sua glo. ff. de nego.
ges. et l. ... et l. et qui. Vel mutuo
pecuniam animo constituendi duos reos. quilibet

Codicis

obligat principaliter ut l. si non sunt pugnis § si cor-
pore et l. eadem in prin. ff. de duo. reis. Iste
si idem actus gerit a duobus respectu diversorum
finium contemplatione singulis dicitur plures secundum
primum respectum ubi contra emptor et venditor
faciunt unum contractum emptor plures ut habeat
rem venditor plures ut habeat precium unde secundum
intellectum singulis dicitur fit plures vel non plures.
¶ Aut ad propositum si fit iniuria filio lex
considerat patrem et filium principaliter iniuriam
ut l. cum qui nocere § in ff. de iniuriis licet
dicatur actio patris accessoria ratione filii ut l. ij
§ usque adeo de iniuriis. Ita in proposito licet secundum
ordinem nature prius lites saepius fit pro actore
principaliter secundario rei publice. tamen secundum ordinem
intellectus lex intelligit utrumque pro lege licet secundum
ordinem nature secundum secundo ad publicam utilitatem
pertinet. ¶ Non obstat secundum in quo dicitur quod ledi-
tur alterius res quia qui ledit per aliquod statutum
factum contra vigore alterius arbitrii leditur ius
alterius plus ita quod non unum contra tunc fateor contrarium
ita loquitur contra et quod ipse lede actore sicut
rem venditam pro leditur hic est textus notabilis in l. fide
C. de usur. Non obstat l. si maior xxv annis
aut filio de minor. ubi dicitur quod eo ipso quod
[illegible] leditur quia fateor in maiore committere
qui nisi [illegible] causa sua non agitabit diligent
vel ab initio minor leditur quia beneficium appellandi
perdit. sed in duobus maioribus committentibus hoc
non est. Et per hoc dico quod secundum statutum quandoque
generaliter secundum non porrigitur ad eum qui haberet
pacta concuentem instru. vel testi. quia tunc ius
sum leditur ita quod non alterius ut de minor. l.
minor xxv an. § fideiuss. per hoc etiam apparet
responsio ad illud quod de appellatione dicatur
et hoc de isto primo. ¶ Sequitur secundo
incipit secunda particula in dicto hic primo quod ad queque
opus faciendum debent poni viri sufficientes
ad illud hoc aut in principio ponitur ut de offi.
pre. pto. l. i. ¶ Secundo non quod quis debet dicere
laudes et dignitates eorum de quibus hic dicitur
et in rubrica ff. ¶ Op. hic exponit conquestor
i. qui questuram dimisit sicut in l. petitione
§ ergo dicte de adno. ddn. indi. Ergo possumus
dicere quod nomen dignitatis est et concordat cum
illa vel possumus dicere i. ille qui questuram
dimisit et tunc possumus dicere quod non est ig-
norum ut verbum componitur secundum duas expositiones
i. dele. et lon. compre. l. i. Ergo aliud est dicere
consul. et intelligitur de eo qui habet administrationem
aliud vir consularis et intelligitur de eo qui habet
dignitatem sine administratione ¶ Quero certa
hoc utrum doctoratus sit dignitas hic videtur

textus quod sic ibi Theophile vere [illegible] et in contrario facit
responso [illegible] ff. ubi videtur quod nominat illustres
doc. quod non. et hoc modo potest videri quia verum erat
clarissimus quia comes non quia doctor. Ego dico
quod doctoratus est dignitas capitis est C. de magistris
[illegible] quanto hoc ideo apparet quia dicit quod habeat
iurisdictionem ordinariam in scolares ut aut. habita
et in prima constitutione ff. § fi. sed licet ista iurisdictio
est dignitas quod apparet quia alias repellentur
infames ut l. pretor de his qui non i. famia
fateor tamen quod non est illustris ut in rubrica ff. dicitur
sed si legisset per xx annos tunc esset comes sacri pa-
latii vel saltem clarissimus et ideo dico quod infames
apostate et [illegible] qui non sunt capaces non possunt
doctorari hoc etiam dico per iudeis quod non possunt
doctorari quia non sunt capaces alicuius dignitatis
ut l. fi. j. de iudeis licet de iure antiquo forte
aliud esset ut j. de decur. l. generaliter § fi.
¶ Venio ad tertiam particulam que incipit quibus
specialiter primo ponit tria precepta et conferentia
ad ea secundo ponit quartum preceptum tertio post quartum
quarto et ultimo removet quandam dubitationem
[illegible] prima secunda ibi colligentes tertia ibi itaque quarta ibi
et si quoddam. ¶ Venio ad primam partem et scribe
casum in prima dicit imperator video quod licet imperii
aliis sed qua de causa forma eius dicit imperator
nos peregrinus eis principaliter quod ipsi componerent
leges certas et brevi sermone et ergo subderet
titulis capitulis secundum illud sed quod dixi brevi ser-
mone et istud fiet resecatis superfluis prefationibus
et resecatis similibus et resecatis his legibus
que in desuetudinem abierunt Iste dicas quod debent
fieri leges certe quia poterunt si leges certe fiat
resecatis compositis addendo vel minuendo vel etiam
mutando si opus sunt ¶ Nota quod contrarietates debent
adimari per divisiones et distinctiones quod ad dicta
testium quod eorum dicta divisionibus debent adimari
ut C. de testi. C. eum sed dico plene in l. stipu-
lante ff. de v. ob. ¶ Op. dicitur quod x. capitibus
textus primo [illegible] ut in constitutione C. Ergo glo. in secunda
constitutione fuerunt [illegible] in ista prima fuerunt decem
¶ Item op. dicit hic certas contra de l. dos
a patre et in omnibus l. C. ubi est obscuritas
[illegible] contra ad l. C. michael ad propositum sed contra
ad l. dos a patre dicit glo. fallit obviante est opi-
nionum et dicit bene in p. est quod fiat ita clare
quod dubitationem non habeat et prout dixi al. quod ubi
est l. est opinio licet aliquis iudicaret secundum unam
opinionem non tamen sententia valet nec dicitur contra
expressum iuris errore ut l. de plat. ff. de sen.
secundum unam lecturam glo. queritur de duobus dic ut
in ea ¶ Extra glo. quod datum est arbitrium

op

a doctoratus sit dignitas

m[illegible]

op.

op

glo

quibusda sapientibz sup aliquo negocio ut sup habūda vel publica utilitate cū hm̄ arbitrij vigore pnt corrige statutu, hic videt̄ tex q nō nisi spalit̄ demandet̄ Secunt̄ dico q ex vigore cuiuscūqz arbitrij nō potest qs statuta iā fca corrige vel limitare nisi hoc spalit̄ sit pmissu ut hic vel nisi supuenat causa correctionis de novo q nō erat vel ignorabat tpe statuti conditi tex hec nobilem in l. si hominem ff mand. In isto §. obmisi duo gra ¶ Op. et vr q pfaciones nō debeant refferri ut l. i. ff de ori iur, hic dicit̄ gra quā male. Sol. hic loquit̄ de pfacionibz supfluis & utiles vero pfaciones nō sut resecande ita dicit glo. Sut eni utiles pfaciones quibus nome dni i vot̄ ut nō in scpta hm̄ constonis Ite sunt utiles pfaciones ex quibus pt colligi mes constituētis de hoc hetis l. nō de his insti. l. fi. vbi dicit̄ q ex istis pfacionibz mens disponētis colligit̄ ¶ Op. dicit hic ymo tex ymo ponit̄ pe et sm glo ¶ Op. ymo videt̄ q dicto ymo ponat̄ correctiue nō implicatiue ut de he. insti. l. sita scptu et de matte. l. stichus. Glo nō soluit, dic quāqz dicto ymo adicit̄ cum copulatia et vel etiā tunc ponit̄ copulatie vel implicatie ut l. iur gen. §. quinimmo ff de pac. sm vna let. quāqz ponit̄ simplr̄ et tunc aut pfertur ab homine et ponit̄ correctie ut in l. gra aut a l. et tunc aut eadem est ro vel maior in puti ca in eo q adicit̄ cum pdictione ymo et tunc ponit̄ implicatie ut l. iubemus § yconomus de sacr. ec. Aut nō est eadem ro et tunc ponit̄ correctie ut l. si vehenda in puīci et § i ad l. ro. de iac. et l. sita scptu et l. stichus ymo ¶ Venio ad v. colligentes dixi q in hac pte tex hic ponit̄ quartu ibi itatamc ponit̄ quitu pceptu ¶ No hic de ordine q possessores als pores in electione pmo ponit̄ sequētes postea. et ista facit mar. ymo colligit̄ p eam dicto pnt̄ duo instra scpta in vna cartha tūc instrm pmo scptu pmit̄ pmo celebratu pistu tex tene menti ¶ Op. q reperio leges novas postpositas clamante de su. tri. et § ponit̄ l. iustiniani in alijs ti insiorebus repunt̄ ante l. aliorz impatorz antiquorz Sol. ut in glo ¶ Op. et vr q iste ordo nō sit attēdendus ut l. vero de pluc. Sol. cum mes disponentis est certa. ordo nō attendit̄ ut ibi sz cum est dubiu inspicit̄ ordo ut hic ista e so. dixi in dcta l. vero dixi in l. ij § si pus de vul. et pup.

¶ Op. et vr q leges nō valeat sine die et consule ut j. de diu. rescr. l. si qua Sol. q privilegia imperialia que in corpe iuris nō sut clausa requirunt diem et consule ut l. gra. secus in hijs que sut in corpe iuris clausa ut hic ¶ Et si q̄ras hic re- movet dubiu Op. Insti. de iure na. § sz q̄d principi Sol. hic glo. lr̄ de hijs que sut clausa in corpe iuris ibi secus et hoc tenet Dy. in c. in argu. de reg. iur. li. vj Dns Jac. Bu. dicebat aliqn̄ tulu latius sit aut est certu q princeps volunt face ius gnale et est ius sine dubio aut est dubiu et tunc aut nō est clausu in corpe iuris et nō est ius gnale ut dico § sz q principi aut est clausu in corpe iuris et est ius gnale. si tame tenor corp hoc paciat̄ ut hic et l. ideo plures j. de sacr. ec. et de cons. l. vltiq ¶ Versi agit̄ hic est ultima pars sm glo. in qua impator tex dicit glo. pa hm̄ constonis ¶ No. q ad totz utilitatem ptinet ut lites citius decidant̄ q faciat ad ea que dixi S. e. constitone impu. Non habetur hic alia Bartho. Sequitur rubrica

¶ De Summa trinitate et fide katholica et q nemo de ea contendere audeat

Cunctos populos

Diuide l. istam in tres ptes sz prima subdiuidit̄ i duas quia prima pcipit fidem formari declarando ea implicite usqz ibi hoc est tex ibi declarat eam explicite. § fides trinitatis sedem apliā doctrina est fundata et seruantes vocabit̄ xpiani, nō seruantes ut dementes heretici et infames a deo et a principe puniunt̄ § d. posito capi in termis et lecta lra nō la colligo pte ¶ Op. pro hic dicit̄ cunctos ppl̄os tex sumit q quida sut ppli qui nō sut sub imperio na relatiui quibus vel qui venit qualitati sz copula habet cstringe ut ff de le. iij. l. ea tm adiecto, sz lex dicit q impator est dns totius mundi ut l. depracto ff ad l. rodi. de iac. g̃ male dicit hic ¶ Solutio hm̄ gri oportz nos scire de na tm relati. qua quāqz relatiui adiungit̄ qualitati que qualitas valit inest cuilibz de genere et tunc declaratiue ut l. omes ppli ff de iust. et iur. na ibi omes qui leges tex qui sz omes tex aliqn relatiui adicit̄ qualitati que naliter nō inest cuilibz de pplo et tunc aut apponit̄ cū copla et ponit̄ restrictiue ut dca l. ea tm de le. iij, et dixi in repetitione dicte l.

omnes subiecti in prima oppo. Tunc ad propositum .f.
aut verbum regit hic positum intelligitur prout
de iure est et tunc de iure regit omnes
prelatos et seculares et religiosos et ponitur declaratiue
quia sunt omnes et hoc sic puto fuisse de mente
imperatoris aut nimis indirectis intelligere prout de
et tunc quia quidam de facto non obediunt et sic
talis qualitas non competit omnibus de genere et
relatiuum ponitur restrictiue et hoc secundo modo
intelligit hic Cy. per duas rationes primo nec
leges sint apud eos ludibria quod esse non
debet ut l. si prior deinde et l. si ne quis
in lo. pub. secunda ratio est quia non sunt digni
legum laqueis innodari ut in l. de adult. l.
adulterium hoc non placet michi quia sequeretur
quod leges imperiales non ligarent florentinos
et alios qui non obediunt principi de facto
Secundo op. hic dicit volumus quod verbum volo
inducit dispositionem ut non in l. seruum electione
in prin. ff de l. i. huius timore addit hic
franciscus accursii et etiam precipimus quod omnes eos qui
facere noluerint subiugarum hoc ait de hereticis
et apostatis et de iudeis et habet glo. que
habent certe illa glo. non sunt necessaria nam
verbum volo inducit dispositionem in legali dispositione
ut hic et iustinianus de iure na. § sed quod principi
placet quia datur forma futuris negociis ut
l. leges et constit. in. de legibus idem in ultimis
voluntatibus que disponunt de futuris. huius
glo. est sententia de noua huius verbi volo verbis
dicitur inducat dispositionem. circa quod debes
scire quod verbum volo de se nichil est dicere nisi
ratione materie determinata aut quando est limitatum
certam et limitata de presenti et tunc inducit
dispositionem ut l. y. ff de op. le. et quia
in mediis locuus est contractus ut l. continuus
§ cum ita ff de v. ob. aut habet determinationem
mediatam puta per verbum infinitum et tunc aut verbum
volo profertur in presenti aut in futuro primo casu
aut recipit determinationem ab actu complicando
per alium et inducit dispositionem ut hic et l. cum
indignum C. de testa. et ratione verbi quia i.
causa dele. nam si testator dicit volo talem
esse heredem volo dare tibi centum inducit
dispositionem dicitur et ff de manu. l. i. ratio quia
ab ipso disponente non erat aliud faciendum
quam complicatio voluntatis que iam est facta
aut recipit complicationem et determinationem
ab actu complicando a seipso et tunc aut
talis actus non perficitur sola voluntate et
consensu et non inducit dispositionem ut si dicit
volo ascendere arborem non ergo sequitur quod
ascendo nisi sequatur ascensus ut non. in. de
contra emp. l. in emptione aut talis actus
perficitur nuda voluntate et tunc aut voluntate
solius loquentis aut communi voluntate et consensu
duorum primo casu tunc aut est actus qui convenit
habere dependentiam de futuro ut ultima voluntas
et inducit dispositionem ut l. pamphilo § prepositum
de l. iii. ubi dicit testator nullus relinquatur
et predicta constat quod ipse actus relinquendi est
complicandus ab ipso testatore licet actus dandi
sit explicandus ab herede tamen ibi inducit dispositionem
Item credo in legali dispositione eadem
ratione. Secundo est actus qui de sui natura non
convenit habere dependentiam de futuro et tunc
dispositionem non inducit ut no. in dicta l. seruum
electione in prin. Aut talis actus perficitur communi
consensu duorum et tunc cum ab utroque sint declaratum
per verbum volo inducit dispositionem ut no. in
dicta l. in emptione de contra. emp. ratio quia illa
verba debent intelligi secundum naturam contractus ut
l. si vno ff loca. et l. si stipulatus ff de usuris
sed natura emptionis est ut non pendeat ex voluntate
alterius et dicta verba videntur perfici ut non habeant
aut dictam conditionem et dependentiam nisi clara
verificata voluntate utriusque licet pe. alibi
dicat et male aut profertur in futuro et tunc
aut in ultima voluntate et inducit dispositionem
ut dicta l. pamphilo § prepositum de le. iii aut
in aliis dispositionibus et tunc secus ut in dicta
l. in emptione et predicta vera sunt cum proferuntur
in veris dispositionibus si vero in vi conditionis non
est vera una. Tertio op. nam debes facere
bonam grammaticam ut l. plautius de auro et
argento le. cum falsa latinitas viciat scripturam
ut de rescriptis ad audientiam sed secundum grammaticam
si antecedens est qualitas debet subici relatiuum
qualitatis hic vero antecedens est qualitas quia
dicit tali et tamen subicit relatiuum substantie quia dicit
quam quod est relatiuum substantie ut no. de fen. quia
per eo quod inherent in glo. que incipit exceptione
huius timore exponit glo. quam i. qualem. videtur
ergo falsum quod omnium non sit una fides immo sunt
plures in qualitate sed etiam ponit quod una sit
certa et vna fides primo possumus credere quod
illud tali non apponatur nec significet qualificatiue
sed denotatiue ut pronomen quia dicat
illam sub illa volumus religione degere tempus vel
forsan possumus dicere quod assumamus fidem in
abstracto et una est omnium credentium aut
prout est in qualibet anima et tunc sicut sunt
plura indiuidua ita plures fides sed similes
ita voluit hic intelligere glo. sed quod prius
dixi magis placet. Quarto op. hic dicit
religione et sic videtur dicere quod debes fieri
monachi vel religiosi de quibus in. xi. q. i. nullus
aut ingressi et ex de reg. et inst. reli.
quod non sit. Tandem religio sic sumitur large

.f.
op. 2 · i
non dicitur hic vi volo
op. 3 · i
op. 4 · i
Dicitur religio dubius nisi sic m[illegible]

op. vo.

Nota hic an usure sint permisse iure civili necne

p tota fide xpiana et ita punit hic / Alioquin scdo
et ita in gro / religio affert nobis circa termi=
narum et aliorum obseruatorum que obseruat xpiani
¶ Tertio op. cum fides prohibeat usuras non exigi
tamen Justinianus permisit / ut j. de usuris per totum
So. dicunt quidam quod post hanc l. pri. in aut. de
eccl. ti. fuit correctus tractatus totus de usuris
unde aliqui concedunt quod usure sunt permisse de
iure ciuili / Ad ista videtur quod hic precipit fide
seruari et euangelica doctrina quo ad fidem / sed
certe hoc dicere quod usura sit licita pertinet ad
fidem / et qui diceret quod non esset illicita pertinaciter
esset hereticus ex. de usuris c. i. in clemen. Alij
dicunt quod facere l. non dicunt quod sint prohibite. Sed
hoc est falsum / quia in euangelio luce est dictum
mutuum dantes nichil inde sperantes ¶ Dicebat
dus Ja. bu. et bene ut puto quod de mente et volun-
tate iuris ciuilis est quod usure possunt exigi secundum
formam l. eos j. de usuris ut patet in c. nauigati
et supra aut dispulit in aut. de eccl. ti. Sed tamen
non fuit de potestate quia cum imperator sit inferior
non potuit legem dei tollere ut l. non ingratus
ad trebell. et l. ille a quo § tempestiuum / Et si
dicatur quare imperator Justinianus qui fuit
katholicus valde hoc permisit / videtur glo.
in decretis x. di. c. i. quod fecit ut euitarentur
maiora mala ut rapine etc. / ille xxxii. q.
v. si verum / et ita talis permissio non excusat
a peccato / Et ideo tenendum est usuras nullo modo
exigi ut usuras sed ut interesse secundum precepta iuris
canonici ut ex. dicit hic et j. de act. emp. l.
curabis et de usuris l. ij. ff. de act. emp. l.
iul. § idem pomp. ex de usuris c. conquestus
eiusdem dicat ex. j. de usuris. aut ad hec //

op. vio.

Item dementia

op. vii.

¶ Item op. dicit hic de mente. Cont. ff de offi-
p. l. diuus. So. quedam est demencia vera / de
loquitur ibi / quedam ficta et ista ut et l. titio
de mossi. te. ¶ Item op. quod non dicant puniri
nisi adeo ut j. de summa trinitate l. ij. So. dic glo.
puniri de quo loquitur ibi non puniri corporaliter
sed alioquin sic ut hic et l. penult. j. de iudeis
cum dic ar. de puniro ad hereticum non prederet
nisi forte dicetur puniri pena non esse quia
tunc esset hereticus / dic ergo aliud in heretico ut hic
aliud in puniro ut ibi / de quo dic plene ut
c. p. ex.

op. viii.

op. ixo.

¶ Item op. hic dicunt quod duo sunt
petri apli. So. ut in glo. ¶ Nono op. dicitur
hic quod heretici sunt infames. Cont. infames
repelluntur a testimonio ut l. iij § l. iiii ff de
testi. sed ego video quod admittuntur ut l. quicumque j.
de hereticis ergo non sunt infames / Ad hoc quod sunt
tres sunt in glo. due so. pulcre / prima est
quod hic intelligit de infamia que infertur
ipso iure / Ad contraria videtur tribus modis

a heretici sunt infames

Secunda so. est quod hic sunt infames scilicet per sententiam
non ipso iure. et ideo ante condempnationem possunt
esse testes ut in l. quia. ista vera sunt / Alia
so. non est vera quia contra hunc textum. nam si bene
inspiciatur primo datur eis pena ipso iure quia
vocantur heretici et erunt infames. 2o puniuntur
a deo / 3o puniuntur pena imponenda per sententiam
principis / apparet ergo quod primo loquitur de pena
que infertur ipso iure / Sed hanc so. quidam
intelligunt de infamia facti. que infertur ipso
iure et est exemplum primo ponit / eundem
de infamia iuris / et hoc intendit scda et
3a so. que est verior. Dicunt est illa aut
loquitur de iure nouo et omnes heretici sunt
infames et etiam repelluntur a testimonio ut in
aut. gazaros j. de here. / aut de iure isto et
sunt infames de iure non de facto ut hic. siue
pe. et ex. et Ja. bu. etiam apparet repelluntur
enim a testimonio quamquam habent solum duos
effectus ut j. de infamia. l. nulla ff de his
qui no. i. sa. l. i. in pri. Unde heretici secundum
ista tempora non repellebantur a testimonio virgine
hominis l. ex dispositione l. quicumque. j. de hereticis
Habes ergo quod infames de facto possunt esse
testes. Cont. facit l. cassius j. de sen.
Cuius occasione distingue / aut queris de

a heretici repelluntur a testimonio

infamia iuris aut facti de iuris sine dubio
repelluntur a testimonio ut l. milites. j. de testi.
nisi forte in subsidium et tunc cum tormentis
ut l. ij. de testi. et l. ob carmen § penult.
c. ti. Aut de infamia facti et tunc non repelluntur
sed minus ei creditur ut hic glo. et no. ff de
carbo. edic. l. iij § causa / sunt enim intantum
esse viles et ignoti quod essent mitta tormenta
ut in aut. de testi. § si vero ignoti. Aut in
causa criminali / et ibi non admittentur quia
debent esse probationes luce meridiana clariores
ut j. de proba. l. sciant / si eius testis fides
vacillat ergo etc. / Istud probatur ex de testi.
ad testimonium / quod intelligo nisi in subsidium
sicut dictum est de infamia iuris et fac. l.
qui ultio ff de pen. ¶ Queritur que sit illa

a qua pena puniuntur heretici

vindicta qua punit principes [illegible] non / siue
ultimorum aut sunt in maiori heresi et puniuntur
ad mortem ut j. de here. l. arrianj. et l.
manicheos alias minori pena ut c. ti. l. quicumque
sed Ber. ex de here. c. penult. simpliciter dicit
aut quis docet heresim et punitur ad mortem
aut est de discentibus et tunc minori pena
ut dicta l. quicumque / sed dic ut ibi ¶ Nunc ergo

Nota pa

veniamus ad glo. que dicit quod si dominus etc.
Cuius occasione videnda sunt duo et primo
utrum statutum porrigatur extra territorium ad non
subditos. Scdo utrum effectus statuti porrigatur 2

Nota hic ad glo. de duobus / primo utrum statutum
porrigatur extra teritorium / ad non subditos
2o utrum effectus statuti porrigatur extra terito-
rium statuentium

extra territorium statuentium. Et primo quero quid de contractibus. Pone contractum celebratum per aliquem forensem in hac civitate, litigium ortum est et agitatur lis in loco originis contrahentis, cuius loci statuta debeant servari vel spectari. Et quia ista questio est multum revoluta, obmissis aliis distinctionibus plenius quod doc. dicunt dic: aut loquimur de statuto aut de consuetudine que respiciunt ipsius contractus sollempnitatem seu ordinationem, aut de his que pertinent ad iurisdictionem ex ipso contractu evenientis executionis. Primo casu inspicitur locus contractus ut l. si fundus de evic. et l. ii C. quemadmodum te. aper. Secundo casu aut queris de his que pertinent ad litis ordinationem, et inspicitur locus iudicii ut ff. de testi. l. iii in fi. Aut de his que pertinent ad ipsius litis decisionem, et tunc aut de his que oriuntur secundum ipsius contractus naturam tempore contractus, aut de his que oriuntur ex post facto propter negligentiam vel moram. Primo casu inspicitur locus contractus ut dicta l. si fundus in prin. Et intelligo locum contractus ubi est celebratus contractus, non de loco in quo collata est solutio. Nam licet fundus debeat solvi ubi est, tamen inspicitur locus celebrati contractus ut dicta l. si fundus. Et ita sentit Dy. in l. contraxisse ff. de act. et obl. Et facit in dote ut ff. de iudi. l. exigere, preter verum ibi posita in textu. Secundo casu, aut solutio est collata in locum certum aut in pluribus locis alternative, ita quod electio sit actoris, aut in nullum locum, sed promissio fuit facta simpliciter. Primo casu inspicitur consuetudo que est in illo loco in quo est collata solutio, ut ff. si cer. pe. l. vinum in fi. et l. in hac et l. ins. de heredibus contraxisse ff. de usuris l. i in prin. cum glo. Secundo et tertio casu inspicitur locus ubi petitur, ut dicta l. vinum et de heredib. C. fi. Ratio predicta est quia ibi est contracta negligentia seu mora.

Ex predictis patet solutio multarum questionum. Statutum est Assisii ubi est contractus celebratus dotis et matrimonii quod vir lucretur tertiam partem uxore moriente sine liberis. In hac vero civitate Perusii unde est vir est statutum quod lucretur dimidiam. Quid spectabit? Dicite statutum terre matrimonii ut dicta l. exigere. Item alia, hic est statutum quod iura petendi debitum prescribatur x annis. Modo quidam Florentinus mutuavit centum in curia Romana sub pacto de reddendo in civitate Perusii. Certe si tacuit per x annos erit locus statuto, quia est contracta illa negligentia. Ex predictis videntur contra glo. que est de eo quod certo lo. l. i in prin. ubi videtur dici quod non inspiciatur locus contractus sed iudicii. Certe illa glo. ibi reprehendi. Sed hic Guil. solvit eam in hunc modum, quod hic loquitur quando contractus tractat de his que inspiciunt qualitatem ipsius contractus rei et ex promissione contingentium, et tunc inspicitur locus contractus ut dicta l. si fundus. Sed in his que veniunt ex post facto, ut quia agitur ad resolutionem contractus, tunc inspicitur locus iudicii ut dicta glo. Ad quod facit ff. de solu. l. querebat v. [illegible], ita dicit ipse. Ista verba non habent saporem veritatis. Vera regula iuris est quod inspicitur consuetudo loci ubi contractum est ut l. semper in stipulationibus de re. iur. Breviter dicendum sit: aut quis vult petere restitutionem ex lesione contingente in ipso contractu tempore contractus, et inspicimus locum contractus; aut ex lesione contingente post contractum ex aliqua negligentia vel mora, et inspicimus locum ubi est illa mora contracta, ut ex predictis apparet, et sic si esset in loco iudicii inspicimus locum iudicii. Et hoc modo illa glo. posset verum dicere, alias est falsa.

Secundo quero quid de delictis forensis delinquentis hic, utrum ipse puniatur secundum statuta huius civitatis. Ista questio tangitur per Cy. hic et in quest. loci quod sit con. l. i. Dic breviter: aut illud quod commisit in hac civitate est delictum de iure communi et punitur secundum statuta seu consuetudines huius civitatis, ut infra ubi de cri. agi oportet, auth. qua in provincia, ff. de accusa. cri. l. factum, et ex de sen. exc. c. cum a nobis et ibi[illegible], et hoc tenet Dy. ff. de act. l. fi. § non per glo. et etiam Ja. de Are. et Odo. licet ob. l. [illegible] ubi [illegible] ut ibi no. per Cy. Aut non erat delictum de iure communi, et tunc aut ille forensis ibi tantam moram traxit quod verisimiliter debet scire statutum, et tunc idem per hoc iudicio ubi de cri. agi oportet l. ii et quod ibi no. in ult. glo. Aut ibi non contraxit tantam moram, et tunc aut illud factum erat quod per omnes civitates prohibitum, ut puta ut non trahatur frumentum extra territorium, quod est commune prohibitum per totam Ytaliam, et isto casu non licet allegare talem excusationem ut ff. de publ. l. fi. de decur. abor. fac. et C. de [illegible] de constit. c. ut animarum li. vi. Tertio de hoc [illegible] ubi ignorans non tenetur nisi ignorantia fuerit crassa et supina, et ubi non est ita generaliter prohibitum.

Tertio quero quid in testamento. Pone quod statutum vel consuetudo est Venetiis quod testamentum valeat coram duobus et tribus testibus. Quidam advena fecit ibi testamentum, an valeat. Ex hoc tractate primo est videndum an consuetudo vel statutum valeat, secundo si valeat an locum habeat in forense.

Circa primum questionem Ja. de Are. qui de hoc disputavit ita dicit: aut illa consuetudo est sine causa rationabili et non valet, est enim contra [illegible] reprobatum cum alias minus debeant esse quam septem testes in locis in quibus non est litterarum peritia ut infra de testa. l. fi. Ergo tale statutum vel consuetudo videtur mala et temeraria

De primo j

2a q. j

3a q. j

ad primum j

Nota hic 2o dubia, primum an consuetudo vel statutum valeat, 2o si valeat an locum habeat in forense.

nam propter timorem falsi est inventum ut sint
septem testes ut C. de testa. l. iubemus §. de fideig.
l. fi. Sed ex observantia talis statuti facilius falsitas
potest perpetrari ut C. de iudi. l. ij. in fi. Aut consue-
tudo est de consensu principis, et valeat quasi
videatur hoc induxisse eo quod hoc scit et patitur
ut ff. de his qui no. infa. l. si quis §. locat. l. cum
in plures §. locator et de eo quod cer. lo. l. i. §.
ingenti et constat hoc unum principem veterem
indulgere potuisse ex privilegio speciali ut C. de testa.
l. si non specialiter ex tali consuetudine inducitur privilegium
ut xix q. i. §. conquestus, et ita declarant hic.
Sed ego credo quod statutum et consuetudo valeant
etiam principe ignorante, ita ad hoc ut testamentum
factum postea requiratur publicatio C. de testamentis l.
publicati et ff. quemad. te. ape. l. i. §. si quis ex
signatoribus et ibi no. Sed illa sollempnitas publicandi
potest per statutum et consuetudinem minui et muni-
ri. l. ij. quemad. te. ape. quod fere. Ideo pater potest inter
liberos cum duobus testibus disponere ut l. hac
consultissima §. ex imperfecto C. de testa. et §. famil.
herc. l. fi. ita potest patria disponere in subditos
cum eius potestas comparatur potestati patris ut l. ne-
luti ff. de iusti. et iure ff. de captiv. l. et postlim.
§. filius. Nec non tempore prohibitum facere tale
statutum quod videtur premissum ut dicta l. omnes populi
non ob. l. fi. C. de fa. po. quia ibi consuetudo prohibita
liberatur seu limitatur non autem factura prohibetur
et ita videtur sentire ibi Cy. et in l. dudum de contra-
emp. Non obstat quod dicitur quod est temeraria
quia ymo utilis et bona et favorabilis facta
tam ratione testantis sicut iura statuunt in mili-
taribus quod etiam ratione eorum quibus relinquitur
sicut iura faciunt inter liberos etiam ratione testium
ne a suis negotiis avocentur arg. ff. quemad. te. ape.
l. si quis ex signatoribus. Circa secundum an talis
consuetudo trahatur ad forenses Ja. de are. de-
clarant quod non per l. si non speciali C. de testa. de
iure fisc. l. si accepto in fi. Et licet sit concessum
rusticis ut possint testamenta facere coram quinque
testibus tamen quibuslibet illuc euntibus non conceditur
arg. ff. de iure codi. l. conficiuntur §. i. Si statutum
dicitur intra fines civitatis ergo non trahitur ad adve-
nas ut dicta l. omnes populi. Quidam autem videtur
sic dicendum aut statutum limitat personam civium
et non porrigitur ad forenses sic intelligo l. fi.
de testa. cum dicta l. conficiuntur §. i. nam ibi
loquitur specialiter in rusticis nec ratione corporis
ficiunt locum in omnibus. Aut statutum loquitur
et indefinite et habet locum in forensibus ibi resi-
dentibus ut dicta l. ij. quemad. te. ape. et etiam ea
que sunt de voluntate iurisdictionis statutum continet
forenses ut l. i. C. de emanci. lib. plus induco
specialiter ff. de testa. mi. l. fi. Sed ita est in con-
tractibus ut l. si fund. de evict. ut supra dixi
quod fere. Nec ob. l. si non speciali quia intelligo
secundum ista distinctionem nec ob. l. si accepto quia
loquitur in obsidibus qui non sunt cives romani
nec habent testamenti factionem ut l. obsides ff.
de testa. ideo oportet quod accepto nisi toge cogeban-
tur cives ut possint facere testamentum secundum consuetudinem
locorum ut dictum est. An autem tale testamentum
porrigatur ad bona alibi consistentia ubi non est
talis consuetudo C. dicemus. Sed circa hoc
dubitatur quid si statutum disponit circa personam
ut quia filiusfamilias possit facere testamentum, forensis
filiusfamilias in illa civitate testatur an valeat
dico quod non quia statuta non possunt habilitare personam
sibi non subditam nec circa eam personam aliquid
disponere ut ff. de tu. et cu. da. ab his l. i.
fi. et de tutel. l. etiam et ibi no. Non obstat
quod supra dictum est circa sollempnitatem, nam sollempnitas
actus pertinet ad iurisdictionem eius in cuius terri-
torio agitur ideo variatur secundum diversitatem locorum
ut l. ij in fi. ff. de testa. ff. quemad. te. ape. l. ij.
cum similibus, sed hic ibi est impediendo personam
ut cum statutum dicit quod quis infamis non potest
disponere nec circa personam sibi non subditam. Sed quid
dicta est l. i. de eman. li. ubi etiam persona non
subdita habilitatur secundum formam statuti. Respondeo
illud statutum non directo habilitat personam, quia
non potest, sed habilitationi ibi fiende dat formam
et sollempnitatem ut quod emancipatio fiat cum
tali modo. Cum ergo respiciat sollempnitatem
trahitur ad forenses et ideo dico si statutum
disponit impediendo personam ut cum statutum
dicit quod vir non potest instituere uxorem suam certe
si forensis hic testabitur non impeditur instituere
uxorem suam per potestatis rationes. Hoc tenet specul.
in ti. de sen. §. qualiter v. item pone quidam.
Quarto quero quid in his que non sunt
contractus neque delicta neque ultime voluntates
pone quidam habet dominium hic et est questio
an possit altius elevare. Breviter cum est
questio de aquis de aliquo iure descendente
ex re ipsa debet servari consuetudo vel statutum
loco ubi est res ut C. de edificiis priva. l. an
in totum. Ita intelligo l. venditor §. si constat
com. predi. Quinto quero utrum statuta et
consuetudines locorum ligent clericos et debeant
servari circa eos. Videtur quod non ex de consti.
c. cum ecclesiarum et c. ecclesia sancte marie quod
tenet Cy. C. que sit lon. consue. in fi. In hoc
puncto mihi videtur quod nos tenemus aut cassa
C. ti. i. ex cum intellectu declaratur iste punctus
dicit enim quod ibi non valent statuta laicorum
contra libertatem ecclesiarum et eorum personas hoc
enim dicit c. noverit ex de sen. ex. sed illa
statuta dicuntur esse contra libertatem ecclesie que
sunt contra privilegia concessa ecclesiis et clericis vel
collegiis a papa vel principe, ut notatur per
Inno. in dicto c. noverit. Hoc premisso

in hac quod sic distinguendo Aut statuta sunt
directa super clericis vel rebus ecclesiasticis et non
valent quia non pertinet ad iurisdictionem condentis
ut extra de consti. c. ecclesia sancte Marie Aut statuta
sunt facta simpliciter et tunc aut respiciunt con-
tractus que sunt gressa clericis vel clericis non privilegiatis
sed ut cuilibet in privilegium et non valent ut
dicta aut cassa et c. noverit Aut contractus
que sunt communes clericis vel clericis non privilegiatis sed
ut cuilibet tunc ligant clericos et sunt servanda in
foro ecclesiastico dummodo sint honesta ut extra de eo
qui mittitur in possessionem causa rei servande c. cum venissent de iure-
iurando c. constitutus. de re iudicata in vi. c. cum causa Ubi
ideo dictatur quia sunt consuetudo mala secus
si fuisset bona ut ibi no. et no. Archidiaconus ff. de
possessione l. ex causa in fi. subiecto exemplum est hic
statutum quod instrumentum publicum habeatur pro contractu
sine libello modo quidam laicus petit a clerico
coram episcopo quod offeratur libellus predicta
distinctione videtur quod non quia in foro ecclesiastico debet
servari tale statutum Sed Hostiensis in summa de consue-
tudine de minutate v. sed pone quod inter laicos et c.
sed quid si clericus dicat quod non Sed hoc michi non
placet quia cum potius contra eum venisset aliquis
que pertinet ad processum in foro ecclesiastico servatur
consuetudo laicorum ut apparet extra eo. ti. cum dilecti
velut preter ... Do etiam alia exempla
ratione statuto huius civitatis quod lege [illegible] valeant
testamenta preter obmissa insinuatione continetur in testamento
legata ad pias causas et quantum ad illa re
testamentum non infirmat quia concessit ei privilegium
ut valeant etiam cum duobus testibus extra de testa.
c. relatum quantum vero ad alia testamentum viciatur
quia clericus non est gressus ut ipse possit facere testamentum
eo iure quo possunt alii homines et consuetudo
seu statutum honestum est ut obviet fraudibus
ut ff. de testa. l. in prima § qualiter v. ad ag.
in foro ecclesiastico videtur sic dicendum quod in foro
seculari vitiatur iure ... in foro non ecclesiastico sed
... distinctis precedentibus contradicit
non placet extra ... Sexto videndum
est an statuta vel consuetudines porrigant
effectum suum extra territorium quod extra amandum est
penalitates quia quedam statuta sunt prohibi-
toria non ratione pene sed ratione alterius utilitatis
quedam sunt permissiva quedam prohibitiva Circa
primum sic dico Aut statuta sunt prohibitiva ratione
sollempnitatis alicuius actus ut dicit statutum quod
non fiat testamentum seu instrumentum nisi coram duobus
notariis vel alia sollempnitate tunc tale statutum
non porrigitur extra territorium statuentis quia in
sollempnitatibus sufficit inspicere locum ubi res est
aliquid agitur ut supra dictum est ita et contractus
quod et ultimas voluntates Aut statutum est

prohibitum in re et dispositione ut prohibet dominium rei
alienare extra consortes tunc ubicumque fiat dispositio
de tali re non valet quia talis dispositio afficit rem
et impedit dominium transferri ut Inst. quibus alienare licet
in prin. de fun. do. l. i. de rei vin. ... l. i. quod cum
lex quod non l. eadem de pac. ob. ca. fund. l. ... in
toto de edi. ... Aut statutum est prohibitum in
persona et tunc aut continet prohibitionem favorabilem ut
puta ne mulieres decipiantur in contractibus testatorum
statuitur quod mulier ... non possit facere testamentum
vel pone statutum est quod vir non possit legare
uxori vel econtra et hoc est factum ne mutuo amore
se adinvicem spoliet ut decipiat tunc talis prohibitio
comprehendit etiam cives illius civitatis ubicumque
contrahant ... sicut in eo qui in suo iudicio bonis
interdicitur intelligitur generaliter non illa interdictio que
est favorabilis ne sua bona perdat extendit
in effectum suum ubicumque sunt bona ut hic dicit ob.
l. ... cum bonis de cura fur. l. Iulianus eadem ratione
sit interdicto specialis in isto actu et ista comparatio
interdictionis generalis et specialis probatur ff. de castren.
pecu. l. castrense in prin. ... de admini. tu. l. si
duo in fi. Aut statutum continet prohibitionem odiosam
et tunc non porrigitur extra territorium statuentis ut
l. ex ea in fi. ff. de possess. et ideo dico quod statutum
disponens quod filia facta non succedat cum sit
prohibitorium et odiosum ut l. maximum vicium C. de libe.
preter. ad bona alibi sita non porrigitur et de ista
distinctione de prohibitione rationabili et irrationabili
facit extra de sen. ex. c. si sententia § fi. li. vi.
Septimo quero circa statuta permissiva et quod
sunt duo videnda scilicet an actus permissus possit
exerceri extra territorium permittentis secundo si exercetur
in ipso actu seu loco an habeat effectum et ista
duo simul tractabimus Aliquando enim statutum concedit
et permittit id quod rationabiliter non competit nisi
in hiis in quibus specialiter similiter est concessum
verbi gratia per statutum civitatis aliquis est effectus
notarius nunquam possit conficere instrumenta extra territorium
civitatis illius de hoc disputat Speculator in speculo
in ti. de instrumentis editione § restat v. quid de hiis
ego credo quod extra territorium non potest conficere
instrumenta eadem in plebibus ... que si sunt in territo-
rio actus qui etiam spectat ad iurisdictionem voluntariam
quicumque concedit ab alio inferiori a principe non
potest exerceri extra territorium ff. de off. procos. l. ii.
sunt non est ab ... de sen. exc. c. tota
v. nec clericos li. vi. et illa allegat ...
credo quod instrumenta ... notario ... extra territorium
ubicumque extra territorium faciet fidem sicut emanci-
patio facta coram eo qui habet iurisdictionem a l.
municipali habetur rata ubicumque ut i. de emanci-
li. et hoc ideo quia hoc est magis ad sollempni-
tatem dispositionem ut i. dicetur Circa statuta
sunt permissiva permittendo id quod de iure quod
permittit sed per statutum tollitur obstaculum quod

alias gressa sunt

nisi inliminenter coram iudice quod clericus fecit testamentum ... teneat et si non fuciat testamentum ... teneat

Nonus
j

viii quo
j

erat de iure quod et istud pluribus modis contingit
quandoque tollit obstaculum sollempnitatis ut puta per legem in
testamento requiruntur vii testes statutum est quod sufficiant
quatuor / certe hoc statutum valet / et si dubitatur
utrum testamentum factum in territorio extendatur quo ad bona
testatoris que sunt extra territorium ¶ Ista questio
tractatur per multos scilicet per Albertum de Gabi. et alios
ultramontanos antiquos / quorum opinionem refert speculator de inst.
edi. § compendiose v. quid si de consuetudine dicit ibi
Iacobus quid eveniat / postea responderunt Ia. de are.
qui dixit quod institutus habebit bona que sunt infra
territorium / bona que sunt extra territorium habebunt
venientes ab intestato per l. pupillo ff. de tu. et cu.
da. ab his. et de admi. tu. l. tutores § tutore
vel ob quod decedere potest pro parte testatus et pro parte intestatus
ut l. ius nostrum ff. de re. iuris. et hoc facit diversitas
consuetudinum sed hoc facit ad diversitas provinciarum
ut ff. de adopt. l. si arrogatur et quibus non. et
in hoc olim residebat Cy. / Improbavit postea
Guil. de cu. qui dixit indistincte testamentum valere
et porrigi ad bona ubicumque etiam si sint extra
territorium / quod probat / primo quia statutum operatur circa
testamentum quod si fuit validum ab initio tamen eo ipso testamento
porrigetur ad omnia bona per quandam consequentiam
licet statutum non possit disponere de bonis directo
sed per consequentiam ut l. iii § i de legis. tu. ¶ Item potest
actio competens potest poni alibi quam sit situs seu ea
dispositio alibi potest fieri quam sunt res ut C. de prescrip.
lon. tem. l. fi. ¶ Item acta facta coram uno iudice
faciunt fidem coram alio ut C. de eden. l. ab actis
quod de app. l. vel eas et l. a procuratoribus de testa.
l. fi. et de arbi. l. in arbitris et fi. ¶ Item dicit
ipse quod hic casus est C. de testa. l. omnium in fi. si
facit testamentum coram uno iudice ubi minor requiritur
sollempnitas tamen adiri potest hereditas quam aditio
effectum habet in omni loco / hanc opinionem sunt postea
Cy. et fecit additiones in lec. sua licet non ita ple
ratificavit opinionem domini Guil. et dicit Ia. but. te
nebat per l. si non speciali C. de testa. ubi videtur casus
et per l. ii C. quando de te. ap. / ista opinio michi placet
per rationes predictas excepta prima ratione Guil. quia
michi displicet ut infra dicam / ad pleniorem confirmationem
induco l. fi. C. de testa. ubi testamentum factum in iure
coram quinque testibus habet suum effectum ubicumque
licet in alio loco requiratur sollempnitas / Adiicio
quod testamentum factum in militia porriget suos effectus
ubicumque et cetera sollempnitatis actum de quo agitur
inspicitur consuetudo regionis ut l. i in fi. ff. de
ver. inspi. / et istud teneo / prima autem ratio
Guil. non placet / quia verum est quod directo non licet
licet per quandam consequentiam quando illud quod non licet
directo habet necessariam consequentiam ad permissum / ad
sensus ut l. is qui duos de le. lega. et de his
qui non i. sa. l. athletas § pue. ad et non sa. dy.
in l. i. ff. de auc. tu. / sed si testamentum inde non sequitur
necesse est quod habeat omnia bona / ideo quia ex legis
potestate sunt quibus decedere pro parte testatus potest

in militie ut ff. de testa. mili. l. miles et l.
si miles ita § i / ad idem C. de his. imp.
l. i. et quibus ibi non ¶ Interdum vero reperiuntur
statuta principalia tollentia obstaculum qua
litatis persone / ut certe dicit statutum quod filius
fam. possit facere testamentum vel alia persona de
iure prohibita / vel continetur in statuto quod spu
rii possint institui que de iure quid sunt
prohibita / posito per constanti quod talia statuta
valeant alibi dicam / posito de ipsorum valore
non dica ¶ Queritur an talis persona extra
territorium possit institui et hereditatem adire
et dico quod non tamen hoc conceditur ab alio
inferiori a principe licet spectat ad actum volun
tarium tamen non potest exerceri contra iurisdictionem
concedentis ut l. ii ff. de offi. pro. et le. et
per hoc in aut. qui mo. na. offi. sui § filium
non coll. viii. et ibi legitimatus filius qui fit per
oblationem curie civitatis non habet locum nisi in ipsa
civitate et filio non avo vel inter alios / ista
in posito legitimatus facta per statutum civitatis non
habet locum nisi in ipsa civitate legitimante ¶ Sed
insurgit forte dubium et cottidianum taliter
quidam sic legitimatus facit testamentum in ipsa civitate
et idem heres instituitur et hereditatem adiit
an tale testamentum valeat vel talis aditio por
rigatur ad bona que sunt in alia civitate / Et
videtur quod sic per ea que dicta sunt in statuto
disponente circa sollempnitatem ¶ Item ad idem
de eman. li. l. i. nam emancipatio ibi facta habet
effectum in omni loco ut supra dictum est in persona
notarii ¶ Item sententia lata per iudicem alterius
territorii in bonis alibi positis ut l. argentarius
in fi. de edendo. et l. a divo pio § i de re iudi.
et C. de sen. l. properandum § sin autem reus / ista
hic testamentum quod est quasi sententia ff. de testa. l. i.
porrigatur ad bona alibi posita ¶ Sed contra
videtur quod non porrigatur ut l. pupillo de tu. et
cu. da. ab his et de confir. tu. l. non solum
§ qui in testamento et ibi non ¶ Item princeps dispositio
non intelligitur de bonis que sunt in territorio
disponentis ut l. cum unus § is qui de bo.
au. iu. pos. per hoc in dicta aut. quibus mo. na.
effi. sui § filium ubi legitimatio intelligitur fi
speta per hoc videtur expressum quod si fi. per legitimationem
C. per venabilem ubi legitimatio facta per papam non
trahitur ad ea que non sunt sue iurisdictionis
ut ad hereditatem et alia temporalia que sunt in
territorio imperii et ibi non per Guil. et doc. mo
dernos ¶ Ad quia video nam aliud est in
dispositione et sollempnitate actus quam circa
legitimationem persone ad actum / ideo quia facta duo te
latorum diversificatur vero sollempnitatis nam in
militia requiruntur pauciores testes quia propter
occupationem militare non potest habere
ideo statutum est de pauciori numero testium

potest etiam esse quod in una civitate sint homines magis legales quam in alia ideo sunt statuta diversa. Ideo ista sollempnitas habet locum in testamento forensis sicut in cive. Adeo iura volunt quod quantum ad sollempnitatem inspiciatur consuetudo eius ad locum, non enim propter hoc alteri civitati preiudicatur, tum ille actus ubique potest celebrari licet cum prima sollempnitate. Sed dispositio certa persona inhabilitata ad actum faciendum non est huiusmodi nature et ideo non possunt inhabilitare nisi quantum ad incipientem disponere ut porrigitur contra meum territorium quia factum alteri preiudicium ob. l. i. de eman. li. et quod supra dixi de novo quibus statutum non disponit circa et actum sed circa sollempnitatem actus. ¶ Non enim statutum emancipat filium quia tunc porrigitur ad forensem sed pater filium emancipat cum sollempnitate statuti. Iudex in novo non enim adhibetur ipse ad disponendum sed ad sollempnizandum actum ab alio dispositum, unde est eadem ratio que supra dicta est in sollempnitate. Non obstat quod supra dixi est de pena quia iudex disponit super iure iam fundato et fortasse quod ius exspectabat persona ubique ut puta condempnat aliquem occasione precedentis obligationis que ligat reum obligatum in omni loco ideo mandat executionem per alium iudicem. Sed iudex ipse de novo inducit ius faciendo in territorium tunc non porrigitur extra territorium ut supra probatum est. ¶ Sed posset dubitari de tali ratione. Consuetudo est in Anglia quod primogenitus succedat in omnibus bonis mortui. Quidam habens bona in Anglia et in Ytalia decessit. Queritur quid iuris. Ia. de Are. et Guil. de Cu. tenent quod de bonis existentibus in Anglia iudicetur secundum consuetudinem illius loci, de aliis que sunt in Ytalia secundum ius commune ut dividatur inter fratres per dictam l. pupillo de tu. et cu. da. ab his. Et quia certa forma est data in bonis positis ubique non excedatur ut ff. de iur. fisci l. certa forma ff. ad municip. l. consensu. ¶ Idem tenet Cy. hic. Alii dicunt quod debet inspici locus ubi est adita ipsa hereditas et sic ubi quasi contractus est celebratus ut l. apud Iul. in fi. ff. eod. ca. i. pos. ea. et in contractibus inspicitur locus contractus ut l. si fundus de evict. ¶ Michi videtur quod verba statuti sunt diligenter intuenda. Aut enim disponunt circa rem ut per hec verba: bona decedentium veniant in primogenitum, et tunc de omnibus bonis iudicabo secundum consuetudinem et statutum ubi res sunt situate quia ius afficit ipsas res sive possideantur a cive sive ab advena ut l. exemplo in fi. de [illegible] et ho. l. [illegible] in toto de edi. pena. Aut verba statuti seu consuetudinis disponunt circa personam ut per hec verba: primogenitus succedat, et tunc aut ille talis decedens non erat de Anglia licet ibi haberet possessiones et tunc tale statutum ad eum et eius filios non porrigitur quia dispositio circa personas non porrigitur ad forenses ut dictum est supra in 3a q. in fi. ¶ Aut talis decedens erat Anglicus et tunc filius primogenitus succedit in bonis que sunt in Anglia et in aliis succedet de iure communi secundum quod dicit Dy. hic, quia sive dicat hoc statutum privatim filiis sequentibus quia est odiosum non porrigitur ad bona alibi posita ut supra probatum est. Sed dicas statutum est permissivum tollendo obstaculum ut scilicet sequentes filii impediant primogenitum et ideo ut supra est dictum ad hoc ut inspiciatur utrum dispositio sit in re vel in persona facit ff. de here. insti. l. sicut. Placet illorum opinio qui inspiciunt locum aditionis hereditatis quia aditio non potest se referre nisi quo est delata hereditas ut l. antiqui ff. si pars he. pe. l. si ex asse et l. si ex parte de acq. he. Sed non est delata ubi nemo precedit [illegible]. ¶ Sed contractus si contrahentes qui volunt consentientes et ponunt se consuetudini loci ubi res agitur ut C. dictum est [illegible].

De statutis punitis et punitoriis

¶ Decimo de pena vel punitura hoc est examinandum primitus quero. ¶ Primo an expresse possit porrigere suum effectum extra territorium. ¶ Ad quod dico quod aut utrique scilicet delinquens et ille in quem delinquitur extra territorium est forensis tunc regula est quod statuta etiam si expresse caveat in eo non porriguntur ad eos quia extra territorium [illegible] ut l. fi. ff. de iurisd. om. iudi., quia statuta sunt iura ipsius civitatis ut l. omnes populi de iust. et iure. ¶ Ista regula fallit in civitatibus federatis et colligatis invicem, unde si statuto [illegible] caveat quod delinquens [illegible] possit puniri hoc non ff. de cap. et postli. re. l. non dubito in fi. ¶ Item puto si civitas in cuius territorio delinquunt aliud statutum facere consuevisset eadem ratione alium extra territorium huius civitatis forensis offendit aliquem civem et caveat quod ipso statuto quod forensis hic possit puniri an valeat. Et videtur quod sic quia laicus offendens clericum efficitur de foro eius ut C. de epis. et cle. aut. Item nulla civitas [illegible]. ¶ [illegible] loci in quo delictum committitur sui efficitur et illa iurisdictione etiam si est forensis ff. de offi. presi. l. iii. C. ubi de crimine agi oportet l. i. et aut. qua in provincia. Sed si delinquat in loco civitati subiecto si in persona civibus suis ergo [illegible]. Sed illa non faciunt quia in clerico offenso est ratio quia committitur sacrilegium quod est crimen ecclesiasticum ideo pertinet ad ecclesiam ut [illegible]. Et aliud quod dicitur [illegible] loci [illegible] intelligo [illegible] ut in territorio non [illegible] vel [illegible]. Dic ergo quod regulariter tale statutum non valet quia non potest disponere extra territorium suum et in personas sibi non subditas. Fallit in capientibus ex naufragio qui possunt puniri a iudice proprie offense et sic eodem tale delictum pertineat ad personas cuius iurisdictionis potest adversus tales delinquentes extra territorium fieri statutum ut ff. de incen. rui. nau. l. ne quid

Marginal notes: nota de [illegible] bonis / de primogenito; nota [illegible] / Ista regula fallit

Dum

i

No

i

No q[uesti]o[n]e[m] a[n]tiq[u]a[m] disputata[m]

ff. de l[egi]b[us] et ibi no[tatur] p[er] glo. licet Cy. ea[m] no[n] teneat in d[ic]ta aut[hentica] que in p[ro]vi[n]cia in iiii q[uesti]o[n]e. Iste fallit in civitatib[us] federatis ut sup[ra] dixi. Iste fallit si iudex loci ubi civis meus offendit offensa[m] no[n] vindicat, tu[n]c potest si statutu[m] c[aveat] offendere tu[n]c et[iam] extra t[er]ritoriu[m] arg. ff. de iudic. l. nullus cu[m] sua glo. et xxxiii q. iii. c[a]p. duob[us] m[odis]. p[ro] hoc in-duco simile. extra de for. co[m]pe. c. postulasti ubi tenet hoc statutu[m] exp[re]sse. Aliq[ua]n[do] civis delinquit extra t[er]ritoriu[m] et de tali delicto extra co[m]misso statutu[m] exp[re]sse loq[ui]tur forte q[uod] tale statutu[m] valeat q[uia] r[ati]o[n]e originis p[otes]t puniri de delicto ubiq[ue] co[m]misso ut l. i. [illegible] ubi de cri[minibus] agi o[porte]t. cu[m] ergo h[abe]at delictu[m] p[otes]t de civib[us] iurisdictio[n]e potest de hoc facere tale statutu[m] p[ro] hoc l. fi. ff. de decre. ab ordi. fa. [con]tra hoc opp[onitur] fi[nalis] de civi. l. ii. et [illegible] de cond. et inc. l. incatores. Sed iuxta p[re]d[ic]ta p[otes]t dubi-tari. Civis huius civitatis est sup[ra] arcem unde fo-rensis occidit ibi aliu[m] forensem utru[m] potest puniri a p[otes]tate huius civitatis. et v[idetu]r q[uod] no[n] etia[m] si exp[re]sse statuto sit cautu[m] ut sup[ra] dictu[m] est. Contrariu[m] obs[er]vat[ur] de co[n]suetudi[n]e p[ro]bat[ur] q[uod] p[otes]t t[er]ritoriu[m] dici a terrendo ut [illegible] de v. sig. l. pupillus ff. t[er]ritoriu[m]. sed dictus castus huius civitatis est ibi ut terreat et conservat aliu[m] locu[m]. u[n]de delictu[m] ibi co[m]missu[m] potest puniri a p[otes]tate sup[ra] co[m]missu[m] i[n] eius t[er]ritorio. Ista dicebat Mar. et Ja. But. Item queritur quid si hoc in statuto no[n] caveat[ur] exp[re]sse sed simpl[icite]r loq[ui]tur statutu[m] utru[m] porrigat[ur] extra t[er]ritoriu[m]. Ad cui[us] investigatio[n]e[m] pono q[uesti]o[n]e[m] antiq[ua]m tacta[m]. Cavet[ur] statuto civitatis p[er]usii q[uod] p[otes]tas de quolib[et] homicidio possit inquirere vel p[ro]cedere p[er] accusatio[n]e[m] vel inq[ui]sitio[n]e[m]. Alio statuto cavet[ur] q[uod] p[ro] homicidio imponat[ur] c[er]ta pena. Accidit q[uod] quidam p[er]usinus delinquit extra t[er]ritoriu[m]. q[ue]rit[ur] utru[m] p[otes]tas huius civitatis possit inquirere et punire s[ecundu]m forma[m] statuti. dy[nus] s[ecundu]m Alb[ericum] de iure co[mmun]i. Cui[us] o[pinionem] ponit Albertus de gandino in suo libello. Postea d[omi]n[u]s Cy. disputavit ista[m] q[uesti]o[n]e[m] in civitate senar[um] et declaravit q[uestio]nem tangendo iura Odofredi. lic[et] de eis nulla fiat me[n]tio. Addito eius disputatio[n]i hic recito nulla subtilia r[e]cite[n]do. Certu[m] est q[uod] de iure co[mmun]i p[otes]t delinq[ue]ns puniri in loco delicti vel originis de delicto alibi co[m]misso ut [illegible] ubi de cri. agi o[porte]t l. i. [illegible] i. et de iudic. et [illegible] l. relegatoru[m] [illegible] sed eos et [illegible] quib[us]. Hoc p[re]misso videam[us] utru[m] possit p[ro]cedi p[er] via[m] accusatio[n]is tu[n]c s[ecundu]m de iure co[mmun]i an p[er] via[m] inq[ui]sitio[n]is de iure municipali. et v[idetu]r q[uod] s[o]lu[m] p[er] accusatione[m] de iure co[mmun]i. Inq[ui]sitio sit ad vindicta[m] publica[m] ut in aut. de man. p[ri]nc[ipum] sed q[uod] delinq[ue]ntes coll. iii. et ad delictu[m] p[re]veniu[n]t no[n] occultandu[m] ut in aut. de iudic. [illegible] coll. vi. sed contra no[n] v[idetu]r fa-[cie]n[dum] nisi in eo loco in quo quis delinquit no[n] i[n] loco unde oriundus est ut ff. de iurisd. om[nium] iudic. l. si quis id q[uo]d. et l. si familia. ergo iudex originis no[n] potest p[ro]cedere vel inq[ui]rere. Ite[m] p[re]tores

civitatu[m] dicu[n]t[ur] patres subditoru[m] ut d[ic]ta aut. [illegible] et in aut. ut audito[r] [illegible] quod sufra[gi]is coll. ii. sed h[oc] forensi offensus extra t[er]ritoriu[m] no[n] est subiectus illi iudici r[ati]o[n]e originis offendentis et sic no[n] est ei tanq[uam] pater. Unde de iniuria ei f[ac]ta no[n] p[otes]t p[ro]cedere. Et q[uod] possit p[ro]cedere q[uia] de iure co[mmun]i habet iurisdictio[n]e[m] ut sup[ra] dictu[m] est. ergo illa iurisdictio[n]e potest uti cu[m] qualitate sibi addita p[er] statutu[m] q[uod] p[ro]cedat p[er] inq[ui]sitio[n]e[m] cu[m] qualitas de facili addat[ur] ut l. i. delict[is]. ff. si detracta ff. de noxa. [illegible] hoc p[ro]ba[tur] r[ati]o[n]e ip[s]i[us] interesse. Nam rei publice interest h[abe]re bonos subditos ff. de l[egi]b[us] q[uod] si pu[blice] ut aliq[uis] sup[er]. l. i. ff. si. et in aut. ut iudi. si[ne] q[uo]q[ue] suff. ff. co[n]tractus. sed ho[mine]s boni efficiu[n]t[ur] si eis pena imponat[ur] ex delicto ut l. i. ff. de iusti. et iure. [illegible] no[n] solu[m] bonos [illegible] et hoc q[uo]d exp[re]ssit r[ati]o publice displicet ut l. licita ff. publicite ff. de publi. Interest ergo s[e]c[undu]m puniri subditos et sic statutu[m] ad eos extendit[ur]. ff. eadem r[ati]o iur[is] si p[er] accusato[rem] si p[er] inq[ui]sitio[n]e[m] p[ro]cedat[ur]. Inq[ui]sitio cu[m] succedit loco accusatio[n]is ergo [illegible]. Ite[m] pone q[uod] civis extra t[er]ritoriu[m] incidit in l. si quis i. de epi. et cle. etia[m] est q[uod] iudex originis r[ati]o[n]e potest inq[ui]rere [illegible] ide[m] in p[ro]posito. Si statutu[m] loq[ui]tur generalit[er] ergo [illegible] ut l. i. ff. gua[rdia] dele. [illegible]. Inter que declaravit Cy. q[uod] iudex possit p[ro]cedere de re p[er] inq[ui]sitio[n]e[m] et denu[n]tiatione[m] sic p[er] accusatione[m] quod an sit veru[m] i[nfra] dica[m]. Sup[er] alio vo p[uncto] s[ecundu]m de q[uo] disputatio[n]e vide[tur] p[ri]mo q[uo]d debebat puniri s[ecundu]m l. loci ubi delinq[ui]t ut [illegible] ubi senat[us] vel cla. l. i. Sic[ut] contractus et delicta c[om]pa[ra]nt[ur] ut ff. de iudi. l. ea q[uae] in co[n]tractibus et l. omnem. sed in co[n]tractib[us] inspicit[ur] locus co[n]tractus ut ff. de eviction. l. si fund[us] et sup[ra] p[ro]batu[m] est ergo [illegible]. Ite[m] sup[ra] et su[m] l. [illegible] co[n]trariat[ur] dictu[m] est debere inspici locu[m] delicti ergo [illegible]. P[ro] hoc est cap[itulum] ex de const. c. ut a[ni]mar[um] [illegible] l. vi. Ad cuius contrariu[m] q[uo]d possit puniri s[ecundu]m l. civitatis sue [illegible] sic lex et p[o]e[n]a c[om]pa[ra]nt[ur] ut ff. de manumiss. [illegible] l. [illegible] sed suu[m] subditu[m] p[otes]t ligare sua p[o]e[n]a ergo sua lex. Ite[m] si aliquis delinquit in terra qua[m] constat no[n] esse de sua iurisd[ictione] tu[n]c potest a iudice sei[n]ar[um] s[ecundu]m l[egem] puniri ut [illegible] de adul. aut si quis l. [illegible]. Hoc p[ro]bat[ur] exp[re]sse [illegible] de const. l. ii. ubi subditus ligat[ur] etia[m] extra t[er]ritoriu[m]. Ex quib[us] Cy. determinavit civem ex delicto in alia civitate co[m]misso posse in sua civitate puniri s[ecundu]m l. sue civitatis et s[ecundu]m d[ic]tat[ur] quo porrigat[ur] suu[m] effectu[m] extra t[er]ritoriu[m] na[m] no[n] p[otes]t inducere nova[m] obligatio[n]em subdito sed bene [p]ot[est] illi delicto q[uo]d est de iure co[mmun]i addere nova[m] qualitate[m] que facilius addit[ur] q[uam] [illegible] ut l. in delictis ff. si detracta ff. de noxa.

non obstat. et ut dicam circa illa dicta procedit ex corpore canonistarum, vel speciale ibi in sententia excommunicationis, sic effectus suorum verborum et potentia fuerunt extra, ut dicit Petrus in repetitione sua in l. extra territorium ff. de iurisd. omn. iudi. ¶ Capitulum, at videtur verba statuti diligenter esse intuenda: aut composite disponit de eo quod cives faciunt extra territorium, et tunc comprehendit eum, et potius primum dicta l. prima de ... et supra proximo quod dixi; aut limitative loquitur de eo quod fit in territorio et tunc non extenditur ad ea que fuerunt extra, ut l. si non specialis demonstratio ff. de ... cum similibus. De statutis simpliciter loquitur et ista est questio nostra, et hec causa dicta; aut queritur de modo procedendi et possit procedi secundum statuta civitatis originis, quia statuta que respiciunt processum seu litis ordinationem porriguntur ad omnem litem que in ipsa civitate agitatur, posito quod sit de eo quod est extra civitatem actum, ut l. ii. § fi. ff. de testa. et l. lege quadam ... et l. cum clericus in fi. C. de episc. et cle. contra supra dictum est et contractus propter hoc C. de custo. re. l. i. et sic in primo puncto teneo opinionem ... quod possit per inquisitionem procedi; aut queritur de modo puniendi et tunc punitur vel de iure communi vel secundum statuta loci ubi deliquit, quia statuta que respiciunt litis decisionem non porriguntur ad ea que extra territorium sunt commissa, sed debet inspici locus ubi res est situata ut supra dictum est tamen contractus et delicta, et hic est casus in dicto ... ut ... § i. fac. ff. de bo. aut. iudi. pos. l. cum unus § ii. ... in hoc teneo opinionem Odofredi et Alberti de Gandino. ¶ Sed quoniam cautus iudex qui facit inquisitionem ut in genere inquisitionis dicat super quibus omnibus et singulis intendo procedere et inquirere secundum formam statuti huius civitatis et eum culpabilem punire et condempnare secundum formam iuris, et sic procedendo se referat ad statuta in condempnando ad ius que ... ¶ Ultima queritur de effectu pene utrum extendat suum effectum extra territorium iudicantis. ¶ Et obmissis omnibus allegationibus pono quod michi videtur distinguendo super diversis modis. Aliquam enim respicit pena que respicit personam, aliquam que respicit bona. ¶ Primo casu aut pena imposita respicit ... loci inhabilitatem et non porrigitur extra territorium iudicis ex potestate sua, sed bene porrigitur ad quedam loca per consequentiam et iuris dispositionem, ut l. relegatorum § i. et § interdicere et § fi. de interdic. et rele. Exemplum: inhabilitatem eius loci ... et tunc non porrigitur extra territorium ut ff. de postul. l. ... aliquam vero non respiciat principaliter inhabilitatem loci nec actus sed diminutionem status, ut quibus efficiuntur infames, tunc dicitur status eius minui, vel efficiuntur servi pene et tunc etiam dicitur status minui, ut ff. de ca. et postli. ... l. ... et § fi. ¶ Et primo casu predicta imposita habet effectum ubique, ut l. ... pena de postul. ubi loquitur de infamia. Idem

dico in hiis qui efficiuntur servi pene, ut efficiuntur servi pene ut dicta l. qui ultimo de pe. et l. ... et C. de donat. inter vi. et ux. l. ... ¶ Et si ... ex ... pene non curo utrum talis pena imponatur ex forma statuti vel ex iure communi, facit ad hoc ff. de hiis qui not. infa. l. ... et quod ibi no. et quod ... quod illa ... que sunt hic condempnata ... et sunt ... a familia quod status sunt effecta servi pene etiam secundum iura hodierna ut dicta l. qui ultimo et quod ibi no. et de donat. inter vi. et ux. aut hodie post ... non debent ... et ideo ubicumque sit, dico quod est servus pene non potest facere testamentum vel contrahere et similia facere, et dico idem in confiscato quia ubique dicitur confiscatus, ut v. q. iiii. ... ¶ Iste enim pene que respiciunt diminutionem status infliguntur in personam et ipsam personam sequuntur sicut lepra leprosum, et facit ff. de penis l. ... ergo casus ... l. iii. et quod ibi no. ¶ Secundo casu quando pena respicit bona, ... condempnatus in civitate in publicatione ... habet quedam bona alibi utrum illa essent publicata. ¶ ... de ... tangit hic et ff. de capi. dimi. l. ... et tenet quod quedam civitas habet bona in territorio suo posita, nam dicta bona sunt quasi vacantia ut C. de bo. va. l. ... et repelluntur venientes ab intestato et ... cum quedam civitas reputetur fiscus, civitas accrescit illa bona prout sunt in territorio suo, ff. de iurisd. ... l. ... et ... C. de epi. et cle. l. si quis presbiter, ubi pro parte bonorum habet ecclesia, pro parte curia, fiscus, vel provincia, facit de cens. l. forma § si quis ... de ... et ... ab hiis l. pupillo et l. ... § omnibus, et videtur casus inst. de lege ... § fi. de bo. ... l. ... Alii dicunt quod ... in sua disputatione dicit: aut iudex qui bona publicavit habet iurisdictionem a lege communi et ... pena secundum ordinem iuris communis, aut ... scilicet iurisdictionem et pene impositionem habet a lege municipali sive altera ... primo casu talis pena extenditur ad ... ubicumque posita, sed incorporato in possessionem fisci ... per illum officialem ... territorio sunt posita bona, ut l. ... de re iudi. et l. cum unus C. de bo. aut. iudi. pos. ... et dicta l. ... et l. fi. de bo. vaca. ... sicut cum sunt plures tutores constituti pupillo ... in diversis civitatibus seu provinciis ... quod restituantur bona que sunt in alia, ut l. tutores § ... de admi. tu. ... plures officiales in diversis provinciis ... unum fiscum. ¶ In secundo casu quando utrumque vel alterum ... a lege municipali tunc publicatio non extenditur ad bona que sunt alibi ... publicata, ut ... qui da. tu. pos. l. ... cum similibus. ¶ ... in ista questione ... dicendum quod civitas non

Nona questio et ultima de effectu pene utrum extendat suum effectum extra territorium iudicantis. Et nota sequentia ad ... usque ad finem

potest sibi publicare bona pro delicta de iure quid ut C. de bo. vacan. l. i. et ibi no. ¶ Iste civitas despice quid non habet merum imperium et cognitionem istorum delictorum criminorum ut ff. de sen. cum l. de sensu [illegible] obligatus sunt quo civitates ytalie que illa iurisdictionem exercet et que bona sibi publicant hoc faciunt vel concessio eis generali principe vel ex consuetudine antiqua que habet vim constituti privilegii ut l. i. ff. de aqua et aqua [illegible] et est. C. l. i. in fi. de aqua pluviali ar. et ita dicit glo. in aut. de sen. cum ff. men- surandi in fi. ma. glo. Et sunt civitates que sunt hodie in camera fiscali sunt dicti principis fisci in re sua in ipsa civitate sed ad sui utilitate utitur iure fiscali ex concessione principis tacita vel expressa ut dictum est. ¶ Hoc premisso in proposito veniendo sic dico, aut iurisdictiones sunt separate sed bursa fiscalis est una in effectu in utroque loco aut sunt separate iurisdictiones et separate burse fiscales. ¶ Primo casu aut illa publicatio fit de iure quod et bona utriusque loci erant publicata ut l. si quis de bo. vac. et fiet executio posse alicuius loci ubi sunt bona ut supra dictum est, Verbi dico, si presbiter qui est in marchia anconitana per certa bona publicaret de iure quod bona alicuius quia intelligentur publicata bona que habet ille in ducatu, sed in illis bonis fiet executio per rectore fisci qui est in ducatu ad publicatio sit sine consensu et l. fiscales, et tunc aut ille l. fiscales sunt in utroque loco ubi sunt omnia bona Exemplum plures iudices sunt deputati ab uno rege per diversa territoria regni venus publicat rege [illegible] consensu regale et tunc omnia bona que sunt in regno erunt publicata eadem voce et per casum l. aut dicte l. fiscales non sunt quedam ad utraque loca exemplum in marchia sunt quedam consuetudines que non sunt in ducatu tunc talis publicatio non extenditur ad bona que sunt ex loco ad que se extendit consensu ut l. ex territorio de iurisdic. om. iudi. et C. ut nemo de gsti. li. vi. et j. quod da. tu. pos. l. nemo et de tu. et tu. da. ab his. l. i. in fi. et l. pupillo tu. pluribus ¶ 2° casu si iurisdictiones sunt distincte et burse fis- cales distincte tunc aut publicatio fit de iure quod et tunc extenditur ad alia bona etiam alibi constituta et sita per dictas l. aut fit de iure quod et tunc ad omnia bona etiam alibi posita extendet- tur quelibet civitas habebit bona in suo territorio sita sicut quod dicebat Guil. de cu. quod probo. quia civitas dicitur proprium fisci ut supra ostensum est, sed si proprium esset fisci et ad utilitatem fiscale et ad eius officium spectaret eius acceptatio et incorporatio dictorum bonorum in fiscum ut dictum est igitur ut ad eum pertinet et ad eius utilitatem per hoc est capitis in dicta l. fi. de aut. tu. et ex de fo. compe. c. postulasti ¶ Licet placet ut

non quod testam. est vel ubi [illegible] relictis ad pias causas

distinguas, an iudex habeat iurisdictionem a lege quod vel a l. municipali, et sic non curo unde iurisdictionem habeat, sed hoc solum an puniatur propter eo quod de iure quod est dispositum an non de novo disponat ut dixi C. in vii. q. v. sed insurgit forte dubium Bartho.

¶ De sacrosanctis ecclesiis et de rebus et similibus cap. primum.

¶ Glo. continuat premissa dicta sic dicunt i. ca. habes

Habeat unusquisque licentiam Dicit dicit, Collegio religiosorum seu ecclesiarum posse relinqui. h. d. ¶ Primo ponit dictum, secundo removet quandam dubitationem al. obiectionem propter favorem eius cui relinquitur ¶ 3° ponit ratio propter favorem relinquentis 2a d. non sit cassum 3a d. quia nichil est, textus d. distribuitur i. competebat vel ipse debebat sed a principe seu ab ipso Iusti- niano ¶ No. go. quod omnibus potest relinqui collegio clericorum ¶ Secundo no. quod relictum collegio non vici- atur tamen relictum incerte persone, videbitur in l. quod pauperibus j. ti. i. ¶ Modo adverte oppo. de l. i. omnibus bonis ff. de testa. et j. quod te. fa. pos. l. sin. et le. ult. ¶ Sed dicit glo. quod hic dicitur habeat unusquisque sed ab illis ad testandum et sic non obstat contra, quia habitas quo l. ipsi abilitate de abilitate habes in l. ut quod dat. ff. et si lege demum et glo. dicit ubi quod sint esse communes de consilio sed abiles ¶ Secundo op. et videtur quod an habet l. potat relinqui collegio ut l. civibus civitatibus ff. ad trebel. et l. si hac de vita dele. i. Glo. vi. hic facit quod [illegible]. Et dicit clarum verum est quod potat relinqui collegio approbato sed ipse quo erat facta l. erat dubium an collegium clericorum esset approbatum vel non, nam tempore horum imperatorum erant contra ecclesias magne persecutiones ideo fuit facta hec l. ut tolleretur istud dubium ¶ Item op. de l. hac consultissima ff. i. j. de testa. et l. iubemus c. ti. ubi testa. non facta collegio irritatur ¶ Sed dicit glo. quod relictum ecclesie valet, nec potest irritari ea voce quia relictum ecclesie sed si est iniusta voluntate alicuius defuncti tunc illa dispositio irritatur et allegat glo. multas l. que ponuntur de testibus et ultimas voluntates et vide glo. tria qua no. ¶ Adverte quandoque testa. deficiunt pro defectu testium tunc dicit glo. quod non valet etiam in relictis ad pias causas de iure non canonico sufficiunt duo testes ut ex de testa. c. relatum et istud firmatur hodie ¶ Quandoque testamentum deficit ex ea preteritione vel exheredatione et tunc glo. ista tenet etiam quod non valeat relicta ad pias causas nisi sunt illa relicta que confirmatur per aliud ex causa et hoc vim [illegible] l. si quis ad decli- nandum et pu. j. ti. i. et ibi no. ¶ Quandoque testamentum deficit quia non est secuta hereditatis aditio tunc etiam videtur quod relictum ad pias causas non valet

sum qualitatem ipsius ti. et q in unt tpo c. l. generale § e ti. specif. in ti. de inoffi. test. e § unt aliqua. sed pone heres poit dehac opi. uet se fundat videtur tamen magis inclinare q licet non adeat hereditas legata ad pias causas valeat quod tamen non probat. aqua bona l. et aqua bona ioc. Tertio cum alis de statu heredum super hoc vide. dixi de unc tle repu remedium q alicui aditurant bona testatorum legatorum ad pias causas quia quadra eccl. sum forma alius ti. insti. de eo cui bis adict. § liber cum sua glo. et § de ina. te. l. si ff. de fideic. li. l. iiij Item in spontif l. tales sed si hereditas esset obmissa ex testo et aquita ab intestato non esset dubium q deberet legata prestari ti. si quis ab. ca. te. l. et ff. et hoc vnto viij Op. ad l. ista. § de fundi l. i. et de her. insti. l. colloz Ar. dicit q hic loquitur de collegiis licit sibi dicitur et dicit verum Queritur hic glo. de duabus questionibus prima q dicit de solus. glo. dicit q dic solus intelligo de testo in scriptis quod dicit arbitrium intelligit sine scriptis. Quidam vidit q hic velit aliud dicere et dico q hic appellat stilum et ordinem arbitrio respicit spaz dispoi. quod dicat possit disponere eo anno quo vult et illud quod vult habeat liberum stilum et ordinem liberum arbitrium et dispositionem ut possit relinquere illud quod vult et eo ordine quo vult et inde tpo. qui hic vide. i. inter. Et hoc disputando possemus dicere q in relictis ad pias causas nulla requirantur iuris sollempnitas vel eo oste sponte relinquitur vel eo oste ordinis vel ex vinte seu intate sue ipsius dispositionis ista verba hic posita quod plo. datum est privilegium militibus q possunt libere testari quo volunt ut § de tes. mili. l. i. quia illa verba importat q etiam si est in abilis in abilitate iuris et etiam si cesset sollempnitas testatorum etiam si prestat solius q talia testa valeat ut pz p oes. l. que sunt in illo ti. de tes. mili. ergo ita in proposito hic dat libertas q liberum sit solus et licitum arbitrio relinquendi q vult ergo omnes alie sollempnitates iuris videntur euacuare Contra hic videtur § c. l. generaliter ubi dicit q testum sit alia iuris roue munitum ut s. q verum est q ille defectus qui viciaret testum militare habet viciare illa dispositionem et illo modo intelligo Contra hic facit § c. aut si quis mili. dico q illa aut est hunc qualitati aliquam derogatum quia lomua non dz minimi scint vel pro testum militare minime dz hoc ut videbitur in l. eadem lex § ti. i. dicta i. aut. econtra. dixi alias ano in l. i. si quis apa fu-

cum. licz disputando illa opi. possit sustineri tamen quia minime sunt mutanda que interpretacionem certam semper habuerunt ut ff. de legi. l. minime ideo teneatis opi. glo. qua dixi supra que communiter tenetur

Habeat unusquisque licentiam et

Primo legatur l. secundum doc. recitando apparatum secundo queritur qualiter hoc procedat vel non tercio ponam intellectum quem habeo in l. ista quarto examinabo materiam l. istius mil contendendo etc. Ad primum breviter l. d. collegio licito et pio pot in ultima volunte relinqui l. d. primo ponit statutum sive 2o rumoz dubium vel obstaculum 3o ponit rationem 2a non pot cassa 3a quia nichil est. Notabilia patent. Op. ad id quod dicit unusquisque ita ultra sunt qui non pnt testari qui ponit per glo. ff. de testa. l. si quis et illi non pnt in codicillis relinquere ut l. ij ff. de le. ij. So. unusquisque dicit glo. abilis ad testandum et non obstat quia ita qualitas respicit litterarum et abilitate ut. l. ut gradatim § et § l. diij et hoc hic secunda glo. Secundo op. quia ante hac l. potat relinqui collegio licito ut ff. ad treb. l. iij et l. cum senatus ff. de re. dub. So. dicit glo. fateor q pot relinqui collegiis et etiam singulis personis sed de certis hic dicit quia de eis magis dubitabatur. Tercio op. dicit hic q non sit cassa obligatio q relinquitur ecclesie talia relicta. Contra imo talia relicta debent habere sollempnitatem alias sunt nulla ut § c. l. generali et aut. si qua mulier. So. dicit glo. q non debent esse cassa obligatio q relinquuntur ecclesie sum omnes alie sollempnitates requirantur in forma et substancia sum sor ut dicta l. generali. in substancia aptz per alia l. qua glo. allegat. Quarto op. § de iud. l. i. So. ut glo. quia in collegiis illicitis sed non licitis sed sum collegium est licitum pot relinqui cuilibet de collegio ut l. cum senatus ff. de re. dub. Fallit in collegio hereticorum quia ibi secta est reprobata ut § de here. l. manicheos. sed sum go potat relinqui uni iudeo singulari quia eorum secta sustinetur non tamen faciunt collegium. Quinto op. dicitur hic q itum non redit arbitrium. Contra quia ambulatoria voluntas usque ad mortem ut l. re legatum ff. de adi. le. et ff. de donat. inter vi. et ux. l. cum hic status § aut ord. So. id nolle non pot sed secuta morte ita usque ad mortem ambulatoria. Sexto op. q magis heres debeat timere deum et eum diligere ut ff. de iusti. et iure l. ij. So. hic yperbolice loquitur secundum doc. Sed quero que est ratio huius dispositionis dicit glo. favor collegii cui relinquitur ut colligitur ex hac l. secundo favor relinquentis ut colli. statim ibi. cum dicit nichil est. 2o quint

Nota non secundum doc. legendi istam legem quam ponit ar. ... et in scripto dz (...)

ad primum

ad secundum

non habet premissa per intellectum glose

non per premissa arta ad primam lecturam

ad 3m ... lectura quasi tanda

quid velit dicere stilus et arbitrium. ¶ Glo. dicit
stilus dicitur quando dispositio fit in scriptis. Hic est
intellectus glo. quem omnes doc. secuntur. ¶ Venio
ad secundum et premitto quod lex glo. et doc. de ista
et verissima magistri dicit quod valeat relictum factum
a persona abili cum sollempnitate debita. Sed
magister vellet concludere quod per personam inabilem et
sine sollempnitate tamen non possit relinqui, quod
omnia non procedunt. ¶ Et pro intellectu istorum ad primum
1 premitto quod hec lex est imperatoris Constantini
lata a Philippo ut apparet ex subscriptione
in libris antiquis. Unde principaliter fuit facta
in favorem universitatis ipsius Romani secundum quod est per Romanos.
2 ¶ Secundo premitto quod in scriptura vera tractatur de
rebus scilicet de sacrosanctis ecclesiis. Iste de rebus corporalibus
est de privilegiis earum ut ex ea patet. Sed in hac
lege nil disponit de ecclesiis sive capitaneis proloco
sive per personis civitatis cum civitatis collegium
ecclesiarum esse approbatum katholicum et statim et hec
prohibet lex non disponit. Item hec lex non disponit
de rebus ecclesiarum sive res ecclesiarum acquisite
sunt, sed disponit de iure seu modo acquirendi.
In modo ergo acquirendi et circa privilegium
concedit ut gerunt in tertia parte. Hoc etiam sentit
glo. recte dum dicit in omnibus et ponit aliquam
3 singularem. ¶ Tertio premitto quod verba legis debent
intelligi secundum propriam significationem, vel ad alia
dicunt extendi nisi resultaret fraus et ab-
surditas intellectus vel nisi esset contrarietas.
Item quod contra subdimpsoc adiuvari ut ff.
de l. in ambigua et C. in l. constitutione quibus.
¶ Hiis premissis arguo sic: verba privilegii debent
intelligi in eo casu in quo ius commune aliter
disponebat ut ff. ad municip. l. i. et ibi per
imperatores compilatores superfluam contra ... qui intel-
ligebant ius commune quod similiter disponebat
secundum lex glo. Hec lex contra ius commune nichil in-
ducebat speciale vel singulare, ergo mala est glo.
¶ Ad idem quia lex debet esse prolata in casu dubio
ut l. quod labeo ff. de carbo. edic. Sed secundum hanc
lectionem ista lex est prolata in casu certo, ergo mala est
lectura. Licet quod dicit glo. proderit quia de certa
materia dubitabatur, quia hoc falsum est, quia de
collegium ecclesiasticum esse approbatum ante hanc legem
ut hic apte colligitur, ergo capax legem erit quod collegio
approbato possit relinqui ut l. de allat. et ff.
de coll. licitis l. i. Dato ergo quod imperator Co-
stantinus approbavit fidem Romanam fuit tamen de
iure quod collegio ecclesiastico poterat relinqui
dum secundum hanc lectionem imperator ipso fuerit de
novo, patet per istas glo. Intellectus secundus legis
constringit ultra quam significato verborum importet
et adhuc ulla res compellat ut patet ergo etc.
¶ Venio ad secundam et tertiam lecturam quia intendo

Sua

non premissa ... non de ... ratione ... per ... [illegible]

non posita omnes ... [illegible]

tenere et est contra mutati. ¶ Unde hec dicit:
universitas in mortis articulo constitutus possit re-
linquere ad pias causas de bonis suis hec quod
optavit aliquis de suis mirum cunctis etiam propria
dispositione vel ordine non obstante. Lex C. tex. l.
cum toto eo quod dicitur supra. ¶ Unde lex in te
patet ut C. auctoritate nova casus in tertius
premitto quod Constantinus auctor lex fuit primus
imperator Romanus ut C. de vali. l. dum et
cuius tempore incepit predicare fides Romana et in
remissione peccatorum fidem Christi in eo tempore.
fuit coadunatum illud generale concilium univer-
sorum sanctorum ecc. xviii patrum ut C. ti. i. episco-
pum victor et xvi. dy. qui aput scriptum C. i.
8 aut per ulla. ¶ Unde contingebat quod multi
relinquebant de bonis suis pro anima sua in
remissione peccatorum amore dei ad pias causas
maxime sanctis collegiis clericorum et potissime
dum erat in extremis constituti que voluntates
cessabat per varios defectus et sic pie volun-
tates defunctorum defraudabantur quod deum ad
principes devenit noticia sentimentis
in favore ipsius hanc legem condidit. ¶ Ponet
ergo casum sic: proponitur fuit coram principe quod
voluntates defunctorum ad pias causas que
facte fuerunt dum esset tempore mortis in extremis
cassabatur per varios defectus qui erant con-
salute animarum subditorum suorum. ¶ Conservare sup-
plicatum fuit quod placeret super hoc providere.
Imperator videt et statuit. ¶ Nos providere
quod universitas decedentibus hoc est in actu dece-
dendi conversus habeat licentiam relinquendi sacro
collegio katholico de bonis suis id quod opta-
verat. Hoc est statutum. ¶ Secundo vi non obsta-
re dicitur quod dicta iudicia non sint cassa-
aliqua ratione licet ex defectu persone ut sic
colligi ex dictione universali universitas fuit
proveniens, necnon ex defectu dispositionis ut colli-
gitur ex dicto universali proposito ut relinquerent quod
voluit testator. ¶ Sequitur nichil enim. Hic
ponitur ratio et dicunt quidam quod imperator hic
loquitur yperbolice. Sed certe proprie loquitur ipse.
Unde ad huius legis evidentiam premitto quod de iure
divino et humano primum et maximum est preceptum
religio et deum ut ff. de iusti. et iure l. ii.
et in evangelio: diliges deum tuum ex toto corde
tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viri-
bus tuis et ex toto spiritu tuo et ex tota mente tua,
diliges proximum tuum sicut teipsum. ¶ Iste licet
per omnes tempore debeat habere religionem circa deum,
in illo tempore plus quam est in mortis articulo constitu-
tus postea non est locus penitentie. ¶ Hiis premissis
dicit imperator quare predicta statuimus, quia
predicta relicta et legata respiciunt religionem
circa deum ut sic in extremis, postea aliud

velle no pt nichil est q magis debeatur
hominibz q q in hoc stilus hoc est ordo
sit liber a sollepnitate iuris / et arbitriu
sit licitu qd iterum no redit ii d. Et p
hanc expositoz expone brauiz l. qz clarius
patebit in sequentibz. Verba patet ps
Veniamus ad textu sz examinando materiam l.
iure qua intendo examinare principaliter p
sex casus et circa qualibz casum aliqua ar-
ticula. Primo circa psona relinquentis q est ultimo
Sedo et psona cuius cui relinquunt qd tangit
e ven. talibus / terio et tpe quo relinquunt
qd tangit d decedes / quarto et reb que re-
linquunt qd tangit d bonorum suorum / quinto
circa ista districtoz dispositoz seu voluntate qd
tangit ibi optaunt / sexto et ordine et
sollepnitate relinquendi qd tangit d liber
sit stilus. De psona relinquentis dicta
primo examinemus tex. c. habeat unusquisque
licitum hic verba comprehendant quinabiles / vi-
litz hic verba comprehendunt et mabiles / vi-
q no ut l. gradatim § 1 et § fe. et si l.
denum et ho. In primo est intelligas / na ista
l. continet similem casum que sit in mortis ar.
et etiam etiam sz verba privilegii debent intelligi
in casu in quo de iure qui no disponunt ut
l. 1 in fi. ad muni. g° tex. Quod an verbum unum
sale addit verbo futuri tpis continet extra
actus iam gestis tunc no recipiunt limitatoz
de abilitate ut ff de op. no. nunc l. 1 §.
omnibz ubi ista qualitas omnibz diebus no
restringitur ad infirmos sz comprehendit et dies
feriatas sic ff de tuts l. iii § quibz loco e
feriatas sic ff de tutt. l. iii § quibz loco e
quibz loco dicit iam dicare et ubi in dicto
§ omnibz / et p hoc videtur ad l. ut graduti
§ et si l. qz continet gestione debitoz actus
hic videtur gestio unusquisque q possit relinquere
p hanc l. § hoc vi. expressio in su. ff de mili.
te. l. 1 quinta l. iure militari c. ti. ita etiam
l. fo credit militibz liberum arbitrium q possit
testari hoc aut no recipit limitatoz de abi-
litate ymo miles furiosus et mutus potest
testari ut dicta l. iure militari § na dicta
dictionum generalis est omnia comprehende ut ff ad
trebel. l. balista. sit de iure fi. l. denique § 1
sz hoc est dicto continuata unusquisque / quarto et
ff de leg. insti. l. hic arti. Concludi q hoc
verbo comprehendit etiam inabilis ad testandum / vero
tu intelligas de omni abilitate ut ibi dictum
ste que dicta hic et ibi locum habent in omnibz
que sunt in mortis arti. ut dicta ibi in dicta
q. pri. quod de iure civili loquitur / sz de iure
canonico et etiam dico idem in quibz disponente
ad pias causas ut dicta in vi. q. pri. et in ult.
q. Ceterus verbis pro dolence istius passus et p

Margin notes, left column: ad quartum; circa vi quod et ... lib.; primo; ad primum; 2; 3; 4; 5; 6

declaratio de quo inabili intelligitur quero multas
q / primo an habeat locum in furioso mente capto
et silibz / 2° an in pupillo / 3° an i filio fam.
et infirmo et i capite minuto al capto 4° q e
i dampnato ad morte / 5° an i dubio de statu
suo / 6° an i infame et intestabili. Primo quero
an in casu huius l. furiosus et mente captus et
sileis possit relinquere / et videtur q sic / qz dicit unusquisque
et sic comprehendit inabiles / contrarium e verum / na si
hanc intptaroz hic l. implicaret contradictoz in
terminis / na hic permittit ultimam voluntate quod de
ut optaunt / et io dicit licitum sit arbitrium
i furioso et mente capto et silibz no cadit vera
voluntas ut arbitrium tex. p hoc inde expresse
§ de testa. mili. l. si § ut dixit in summario
posita vba vide dispensatio q l. dei i abilite
inductu a iure civili / sz furiosus et mente captus
sunt huiusmodi sz i abiles de iure natli q ad dispo.
qd patz / qz no valet obligantur ut ff de fideiuss.
l. intellig. et i uo. go tex. et de re. iuris l. in
negotiis nisi facit eo tpe quo habet dilucida
intervalla ut l. furiosum c. de te. fa. pos. Circa go
prima declaratio q hic consto no dispensat de
i abili ex defectu intellectus ut hic / ptea in simili
cantessa d militi licentia et libera facultas te-
standi cu hic intelligitur q sit libera ab ordine sollepnitate
iuris civilis no generum ut dicta l. si § de testa.
mili. et ff de te. mili. l. neq. cui § 1 i si simi
ypu. Et no go miles pt instituere simi ypu cuius
status est ambiguus de ingenuitate qz quibus
est constituta ingenuitas / pt aut instituere depor-
tatus i quo est defectus iuris civilis tu ut l.
neq. cui § deportati. Secundo quero an habeat
locum in pupillo. Videtur quidam q no p dictam
l. si § de testa. mili. et ff de testa. l. qz etate
qd est indubitaunt verum i pupillo / infante / et
infantie proximo / qui no pt obligari valit / cu
no intelligat ut l. cu pupillo ff de condi. inde.
i no. ple. ff de novati l. 1 qz est inabilis
ex defectu intellectus ut dixi in precedenti q. sz si
est pupillus proximus pubertati / q pt valit
obligari et tunc est dubiu / tu ide dico q
no potest disponere licz i vi. valit contrahere
cu alio / tu nuda voluntate no obligatur sz
vovendo deo ut ff de pollicitis l. ii § voto.
go no valz dispositio eius facta in ultima volun-
tate qz ex sui ipsa voluntate disponit sicut voto
Cuius ad hoc requiritur tutoris auctoritas qz esset
ultime volunt. coste in tpe finite tutele / dic
q no / licz pt ar. q. § de dona. au nup. l. q
spontanee sunt qd no ff ad trebel l. 1 § quoniam
dicit qz ystud disponere in ultima voluntate et legare
sive donare ut l. legatum ff de le. ii. cui no
pt auctorari tutor ut l. 1 § ii de tu. et ra.
dis. hoc etiam no pt qz hic actus est sapientium
virorum / pupillus enim mortis cogitatione liberatus

Margin notes, right column: 1 no hic intus quod de quo inabili intelligitur — prima de furioso et mente capto an valeat possit relinquere — 2a an locum habeat in pupillo; 2; 3; 4; 5; 6

no intelliget scriptum ut dicta l. si q. de testa. mili. pro hoc extra de sepul. c. licet li. vi. ubi impubes non potest sibi eligere sepulturam ¶ Pro hoc similiter tale racionem quia in isto actu ultime voluntatis pupillus et proximus pubertati non dicitur habere intellectum ut hic eadem sub prima regula, quia in isto non videtur dispensatum quia in eo est defectus racione intellectus ¶ Tercio quero quid de filiofamilias presbitero et monacho, et intelligo de adulto et capace intellectus ¶ Videtur filiusfamilias si habet castrense peculium vel quasi, de isto iure

3° de filiofam. presbitero in monacho

deciso communi potest disponere ut insti. quibus non est permissum fa. tes. § ... potest etiam habere peculium profecticium, et de isto non potest disponere quia non suum ut l. certum insti. fa. ... hac l. dicitur bonorum suorum ... et pro hoc ibi dico in monacho vel presbitero, cum nichil habeant et sic a quo non potest disponere ut insti. aut. ingressi ¶ Ista enim prohibicio magis est racione rerum quam racione personarum. Fallit ubi monachus potest disponere ut dicta insti. e. c. i. aut. si qua mulier ¶ Iste potest habere peculium adventicium et istud est duplex, quia pater quesivit usufructum vel non, primo casu de iure communi filiusfamilias non potest testari patre invito et hoc in favorem patris ne turpitudinem debiti filii senciat triste eventum ... ut insti. de bo. que li. l. fi. § filii aut ¶ Contra hanc racionem non videtur dispensatum per hanc l. quia nullum privilegium concessum per principem intelligitur cum alterius iniuria ut l. nec avus de eman. li. et l. ii. § invito ff. ne quid in lo. pub. ne ... fraude pater non potest testari filius sine patris consensu ut l. i. de testa. mili. ff. quicta l. in fraude e. ti. ¶ Certe ergo alia limitatio quia quod prohibetur testari potest favore alterius tunc per hanc l. combi... testari non intelligitur dispensatum ¶ Octava vero est quod filius non potest testari patre nolente de tali profecticio peculio, quia ultime voluntates non debent procedere ex alieno arbitrio ... ista non per ex... quibus tes. fa. pos. l. servum § i. ¶ Contra hunc defectum puto dispensatum per hanc l. nam captatoria voluntas que pendet ex alieno arbitrio vel ad pias causas ut extra de testa. c. cum tibi ¶ Concludit ergo quod filiusfamilias in mortis articulo constitutus generaliter preter patris voluntatem ultime voluntatis de adventicio peculio disponere potest per hanc l. per hoc extra de sepul. c. licet li. vi. potest etiam habere peculium adventicium ... et de filiusfamilias cuius pater non quesivit usufructum, et de isto communi non potest testari ut l. placuit in fi. quibus tes. fa. pos. et l. qui in potestate ff. de testa. et ad trebel. l. i. § cum filii ¶ Sed in proposito dico ex beneficio huius l. quod in ultima voluntate potest disponere sine consensu patris, si enim filius inter vivos potest absque patris consensu donare, hac l. dispositum est cum quacumque sollempnitate inter vivos facere quod in mortis articulo constitutus posset facere absque aliqua sollempnitatis observancia et hoc est quod dicit liber sit filius et liberum sit arbitrium et intelligo de rebus suis et que sibi durant usque ad mortem ¶ Obicitur ad dicta filium non posse testari intelligitur nisi quod ad sepulturam

no(ta) q(uod) de filiofam.

2° q(uo)d de dapnato ad mortem

ut in dicto c. licet de sepul. sed potest quemcumque in dicto c. licet, ideo puto in presbitero et in alio casu ut insti. de his iure qui ... quibus sunt quoniam modum loquendi ¶ Quarto quero quid de hiis qui dapnantur ad mortem, an possint disponere ad pias causas vel ex beneficio huius l. et constat quod de iure communi non potest ut l. eius qui ff. de testa. puto ad quod vel ex beneficio huius l. potest, primo ut dixi per hanc l. ex dispensatum in defectu qui esset de iure communi, sed hic defectus est de iure gentium quod nisi appellat, quod probo, ideo iste non possit testari quia efficitur servus ut dicta l. eius qui ff. de testa. ... quod est quo tes. ... licet hoc casu pactum iuris civilis sit inducta tamen de iure gentium est ipsa pro hoc ff. de testa. mili. l. commilitoni ... e. ti. l. rescriptum ff. si ... per hac l. permittitur quod decedens relinquat de bonis suis que optavit et sic de bonis que sua erant tempore mortis, sed iste postquam est lata sentencia perdit libertatem et omnia bona sua antequam moriatur ut l. qui ultimo ff. de penis ¶ Sed bona istorum sunt alteri attributa vel aut bona dapnatorum, Si ergo intelligere de bonis posse disponere, presumitur tendet in preiudicium iuris civilis, quod est non decet ut probatur in precedenti ¶ Nec obstat quod donare posset inter vivos vivens ut dixi in fi. precedentis ... quia fateor ut l. post contractum ff. de donacionibus quod illa donacio fuit inter vivos tempore mortis quo decernebat res esse sue que vero non cessat in precedenti ... sed ... de donacionibus causa mortis l. si quis ... prodicta non, nisi in sua fuit reservatum sibi ea agnita ut dicta l. commilitoni ¶ Quinto quero quid in dubio de statu suo ... Videtur credo quod possit, ex dispositione huius l. si est in mortis articulo constitutus de bonis suis disponere ut ff. de testa. mili. l. i. quicta l. commilitoni § si. miles intestatus ff. e. ti. hic est enim defectus iuris civilis in quo dispensatum est ¶ Sexto quero quid de infame et usurario, an in eis per hanc l. indicatur dispensatum ¶ Videtur infamis de iure communi potest testari regulariter ut insti. de his imp. l. i. fallit in dapnato de crimine famoso ut ff. de testa. l. is cui § fi. et l. tu. l. e. ti. et ff. de testa. l. ob carmen ¶ In isto autem casu si usque ad mortem retinet bona sua puto quod possit disponere ex dispositione huius l. que removet omne civile impedimentum. Sed cum possit ad pias causas donare inter vivos usque adultimum vite spiritum sic extendo, quare posse relinquere ad pias causas non videtur hunc l. quorum inspecta est favore pie cause, et religionis que circa deum debetur ut dictum est, Nam licet iure civili non videtur prohibitum quod possit facere testamentum, tamen iure canonico constitutum quod usurariorum testamentum nullum sit, nisi prestita satisfactione et aliter facta non valent secundum formam c. quamquam extra de usuris li. vi. Dico tibi quod si ipse usurarius servat formam illius satisfactionis, et gaudet privilegio istius l. si non fecit testamentum

5° q(uo)d in dubio de statu suo

6° q(uo)d infame et usurario

illa forma non servata et satisfactione non prestita
et in mortis articulo constitutus non valeat quod dis-
ponere sine quid ar. quia constat ipsum in peccato mortali
decedere, relicta ad pias causas per eum non sunt
recipienda vel ea relicta admittit ecclesia
ut extra de usuris c. quia in omnibus, unde quidquid
ipse relinquit vel pro collegio vel pro loco non
possit ad pias causas dici quum relinquens non
sit in unitate ecclesie. ¶ Idem dico in quocumque
quem constat in peccato mortali decessisse ut quia
interfectus in furto vel se ipsum occidit vel similia
ut extra de furtis c. qui furtis xxiiii q. v c.
placuit, licet in corpore relictis est locus pluribus
que a iure civili vel canonico statuuntur de relictis
ad pias causas per hanc l. et patet supra quoniam
ad l. falcidiam et per l. nulli c. ti. i. ¶ Et per hoc
circa personas relinquentium sufficiat. ¶ Ex quibus
clare apparebit responsio ad omnia que et personas
relinquentium queri possunt. ¶ De persona autem cui
relinquitur videndum est, et primo quomodo intelligatur
lex que dicit sacrosancto fratrum collegio, collegio
dicit glo. de collegio sive monachorum sive clericorum
hoc non videtur verum, sed tamen dicitur fratrum collegio
ac si dicat universali ut in c. ti. i. supra quod
et concilium universale, primo facit coadunari
constitutum imperator auctoritate sine quid l. ut xvi
di. c. vi. sed synodus ut supra dixi, sed dico licet
dicat hic de universali consilio, loquitur tamen idem
in quolibet collegio religioso et pio ut dicit glo.
et statim probabo. ¶ Unde per eorum declarationem quero
quod si relinquitur ad aliam piam causam vel
collegio clericorum. ¶ Secundo quod si relinquitur homini
locupleti eundem amore dei. ¶ Tertio quid
si relinquitur pro restitutione alicuius male ablati
vel debiti. ¶ Circa primum si relinquitur ad aliam
piam causam vel locum non sive similiter sine quid l. quia
tamen non convenit est, quod non debet extendi ut
l. quod non et l. non sunt glo. ff. de legibus. ¶ Sed
quid videtur hic glo. et no. in c. l. illud ubi
dicit quod debet extendi ad omnem causam finalem
etiam si nulla esset prohibitionis extensio. ¶ Ego
dico quod ista relicta fratrum collegio videntur
privilegiata favore religionis que est erga deum
ut hic dicit textus et supra dixi. ¶ Licet quod in hac
l. non nominetur deus vel religio, tamen dico quod propter
hoc sit, quoniam est quod ac si unum providentium et
alterius nomine fecerit in testamento quod illud credit
ei cuius causa sit promisso seu primo, nam si
in testamento nominet unum et alteri relinquat
verum est ac si illi cui relinquitur fuerit nominatus
et attendit ibi cui relinquitur non cui nominatur
et attendit principalis persona non quod accedit
ut ff. de le. i. l. sive non sed si testator et de l. iii
l. sidragius ff. intitulatu, licet quod hic nominetur collegium
plus provide est ac si diceret habeat vel licentiam
licentia relinquendi deo vel alteri pie cause que
religione, quod licet dicit glo. hic de aliis colle-
giis clericorum ut hic dicit in l. illud, in c. ubi non
extendit alia causa plus nam in ea in hoc

ad secundum
de primo an relinquatur +

no per intellectum
3a questiones

2a

de primo

in hoc capitulo non est extendenda l. sed unum et ideo dicitur
ff. quod apud deum sit eius principaliter respiciat, etiam l.
sit quod hic videtur ponere eam. ¶ Si dicunt quod multo
ubi possidetur posito in actibus quia aliud gratia exempli
quia aliud habet locum in fisco et quum ubi possidetur l.
si quid tunc de le. ii. et c. non per glo. ¶ Secundo
quero quid si relinquatur homini locupleti eundem
amore dei videtur quod valeat quum deo legatum
ut dicta l. sidragius ff. intitulatu de l. iii. Et deo potest
relinqui semper ut in aut. de eccle. ti. sed si quis
in morte constitutus. ¶ Ego puto quod non videtur relictum ad pias
causas ut gaudeat suo privilegio sine quid l. ut alio
concesso relicto ad pias causas, debet enim tale relicto
fieri pauperi non diviti ut lxxxvi di. c. nec sitis
et xvi q. i c. si quis causa et hoc videtur sentire glo.
in c. l. illud, et facit ff. de castrensi pec. l. forte quod
in de mend. valid. l. i. li. xii. ¶ Sed tamen alicuius
esse divites indigentes aliquando vel sui status secundum
et tunc etiam est laudabile ei facere elemosinam ut
dicit sanctus thomas de aquino in secunda secunde q. xxxii
articulo vii. ¶ Sed dare eundem divitibus non est
dare ad pias causas ut ibidem dicit sanctus thomas
sed si eis datur magis videtur dari causa amicitie
vel consanguinitatis et premii ut histrionibus et similibus
quam amore dei ut dicit glo. in dicta l. illud et
lxxxvi di. c. dare et c. se. Sed si alicui relinquatur
diviti quem putabat pauperem seu inopem, quando
ad se vere relinquet ad pias causas xiiii di.
c. Gesta in eius sed ab illo divite forte esset legata
auferenda et convertenda in alium usum arg. ff. de
usufructu le. l. legavit. ¶ Tertio quero quid si
aliquid relinquatur pro restitutione male ablati certi
vel incerti vel indebiti an sit locus privilegio huius
l. videtur quod non quia non relinquitur collegio vel ad
aliam piam causam, contra videtur quod quia magis
relinquitur pro anima que restitutio male ablatum
quod est necessitatis quam si aliquid relinquatur simpliciter
quod est voluntatis, sed pro anima quod est ad pias causas
ut dictum est. ¶ Ego dicendum est quod si quid aliquid
relinquatur pro male ablatis incertis ita quod veniat
distribuendum inter pauperes tunc dicitur relictum ad
pias causas sed pro anima illius cuius fuit ut extra de
usuris c. cum tu sicut dignum de eodem in sexto et c. non
sanctis c. quod de rer. Sed si relinquit alicui debita vel male ab-
lata certa illis personis quibus debetur tunc non
videtur ipsum relictum ad pias causas, propria enim
causa relicti est quod debitum est non ipsa pia
causa, tunc enim ipsum est ad pias causas quum
nulla necessitas subest sed sola ipsa religio, et
ipsa liberalitas erga deum. ¶ Et per hoc facit quod ar.
ff. de don. l. i. non obstantibus istis l. sed cum ipsam
significatione in hoc non habent locum putantem quod
ad istud extendatur in quibus talibus relictum est
eadem ratio, in his quae relinquuntur ad pias causas
primo maior quam absolute est necessitas quam talia

No. no.

No. no.

de secunda
i

de tertia q.
i

debita restituantur. Idem spes de aliis relictis supplicibus
pro se pro bono eorum omnis dispositio non potest habere
effectum ut l. cum inmeditate ff. de pactis. cum iudic.
et l. si stipulatio. sed puto non si tamen ff. de v. ob.
que l. dicit quod preparatum est in dispositione quod
aliud exprimit et aliud intelligatur ut l. uetus
de iu. ac. ff. si in proposito si talia male
ablata non licet sibi relinquere quomodo uel alia ad
pias causas cum aliis non relictis decedet in peccato
mortali et relicta ad pias causas non valebit
uel etiam veniet ut dixi in ultima quod precedit
quod gratia hoc videtur premissum. Puto igitur quod talia
relicta gaudeat privilegio huiusmodi l. non tamen propter hoc
dico quod habeant talia privilegia eorum que relinquuntur
ad pias causas et sic de eis potest de falci-
dia. Ius illic tamen relinquitur vere probatur
debitum aliunde quod ex testamento ut ff. de an. vo.
et auri le. l. quod uxori. Et hoc sufficiat
super personas quibus relinquitur. Super tercio
relinquitur est videndum ut dixi, scilicet ad hoc ut
gaudeat beneficio huiusmodi constitutionis requiritur quod sit
in mortis articulo constitutus. Videamus an ista
hic probentur. Respondeo sic, ex eo quod dicitur si decedens
[illegible] eam preterquam sufficiat hoc iure quod est
in actu moriendi ut l. quod duobus § i ff. de ma.
te. statu ff. de le. iii. cum [illegible] decedens in principio
et l. pamphilo § [illegible] et l. quidam decedens
ff. de admi. tu. in prin. Hoc etiam intellexisse apparet
imperatorem in textu ponendo postquam iam aliud
velle non potest et sic loquitur de eo qui est
indecens decumbens quod visibili non habet potestatem variandi
hoc etiam patet ibi eum dicit [illegible] non redit arbi-
trium. Hoc enim comprobatur ratione sic. Certum est
in quibus magis tenetur deus quam rei publice ut
l. ii ff. de iusti. et iure ut supra dixi. Item vi-
demus magis pro anime salute quam alia re
in anima prestatur omnibus rebus ut l. c. l. summa
si omnis homo qui est in hostilico pro salute rei
publice potest libere cum suo privilegio militari testari
ut ff. de testa. mili. l. si. multo magis quod con-
cedi ei qui est in articulo mortis et in pugna
cum peccato et adversario suo libere potest dispo. de
ad pias causas ut in dicta pugna vincat et alias
non probat pro quo facit quod in mortis articulo quilibet
possit absolvere ab excommunicatione licet alias non possit
nisi papa ut ex de offi. or. c. pastoralis. Est
ergo hec mea positio equa, vera, iusta et sancta.
Queritur ergo circa hec quatuor. Primo quero
quis dicatur in articulo mortis constitutus. Secundo quid
si non in actu est quod alia moritur in mundo ut
ingrediens monasterium. Tercio quid si ab illo periculo
evasit an testamentum valeat. Quarto quid si nulla
instabat periculum et subito venit mors post
factum testamentum. Super primo quis dicatur

in articulo mortis constitutus. Nam omnes morimur
et sicut aqua dilabimur et per semper dicta
decedens quod de vita quotidie minuitur. Sed dicitur
est intencio. Hic enim dicitur in articulo mortis
constitutus qui est instans periculum mortis de
proximo expectantis ut si ex infirma valitudine
detentus uel si subest periculum mortis ab
hostibus uel predonibus uel hominibus potestatibus
crudelitate uel odio aut incidit in tempestate
et similibus que omnia ponuntur in l. iii et l. si
de do. causa mortis. Facit quod non per ber. in dicto
c. pastoralis ex de offi. or. Secundo quero
quid si est in actu moriendi civiliter per ingressum
monasterii. Credo non est idem per hanc l. Primo
quod civiles et naturales non comparantur ut l. de
heredibus que ue. eta. inve. l. i et ff. de l. i l.
si ita [illegible] § si pro [illegible] mortem civiliter et
totio quo ad deportatorum uel deputatorum in
metallum et non habet locum hec l. ut dixi supra
in iii et iiii q. Preterea quia aut moritur voluntarie
per ingressum religionis seu monasterii et tunc
testatur ex hoc quod l. quia aliud potest velle et quia
iterum redit arbitrium nam hic ingressum potest
differre si vult et plures testari. Et per [illegible]
de monachis inducitur quod ingrediens monasterium
disponat de rebus suis quo volunt quamvis
alia dicunt intelligi non attentis solempnitatibus
quibus alias alia vel operantur preterea alia potest
interpretantur quod concessum est militibus quod possit
testari quo voluerunt ut ff. de testa. mili.
l. i et l. si. Tercio quero quid si ab illo
periculo evasit an testamentum valeat. Videtur quod sic
quia ista l. requirit quod sit talis voluntas post
quam aliud velle non potest, sed si evasit quod aliud
velle iam potest ergo testamentum propter hoc fuit ut quod dicimus
de do. causa mortis que revocatur restituta totius
respectu ut l. non omnis ff. si cer. pe. Contrarium
videtur quod non valeat quia hic sufficit quod fuit
iustus metus sed metus mortis est iustus metus
cum mors sit secuta cum non ut ff. ad l. aquil.
l. si ad primo § penult. et ii. Secundo dico
quod secuta qualescunque testamentum est ullum non dico
quod valeat sed et sepe retro fuisse nullum quia
hec l. requirit quod talis sit decedens ac iste
qualescunque apparet quod non fuit ille decedens
quod tamen ut ff. de testa. mil. l. fi. et si hoc est
de casibus in quibus ex post facto apparet quid
fuisse actum ut l. quid ff. de re. dub. et l. quod
res ff. si ma. Ad contraria dico quod fuit instans
periculum quod haec l. permittit quod para fiat que
tunc debet recipere per prescriptionem et consummacionem
tum fuit instans metus licet non secutus effectus
ut dicta l. si quis § si mors. quia haec l. permittit
quod fiat ad et tunc non perficitur sed pendet sicut
voluntas ultima. Item eventu non secuto

ad 2um q. p. sup. t.o q.o i stant.

Simi ho. ad etiam test. ex 9

Nota. ii

ad 2am q. ad si

e. adm. in. no.

vicht aliter

[illegible] mort.

ad 3am q. ad si

ab ipso per lo

evasit a test.

[illegible]

pro ad cri. q. 2a et q.

q.or quero i

ad p.m q. ad in ar-

ticulo mortis conti. i

388

n. 3

Quarto

1

2

3

4

ad [illegible] q[uo]d si sanus a[n]i[m]o et robustus non
imminente p[er]iculo de quo v[er]isi[militer] [illegible]
p[ro]cre[tur] fec[it] test[amentum] et statim subito mortuus
an [illegible] voluntas gaudeat p[ri]vi[legi]o [illegible]

apparet retro nil voluisse. Certo quero
quid si sanus animo et robustus non i[m]mi[n]ente
periculo de quo verisi[militer] suspicet[ur] fecit testa[mentum]
et statim subito mortuus est an talis
voluntas gaudeat p[ri]vilegio [illegible] Credo non
quia dicit hic decedens q[uod] importat eum
mortis instat p[er]iculu[m] ut dictum est. Iste [illegible] est
causa pietatis faciendi testa[mentum] [illegible] forma [illegible]
l. debet esse [illegible] facienti ut [illegible] ff. de
de condi. et de. [illegible] non erat [illegible]
[illegible] hoc casus l. si alius [illegible] est et alius [illegible]
[illegible] vi a clam. Et [illegible] disposuisse suffi[ci]at
Super rebus que relinquunt[ur] videndum est
hic [illegible] dicit bonorum q[uod] intelligendum [illegible]
de alicuius cum non testat[ur] ut in aut. [illegible]
et intelligo testari de suo si relinquet pecuniam
licet eam non habeat in peculio [illegible] habeat
tantum q[uod] valeat ut [illegible] ff. de [illegible]
vel [illegible] aliud de re aliena [illegible] de suo
[illegible] relinqueret ut ff. de l. ij l. imperator [illegible]
total. Et [illegible] declaratione istius quero primo
an in heredis institutione sit locus p[ri]vilegii [illegible]
2 l. Secundo an in substitutione pupillari vel exempla-
3 [illegible] qui relinquit[ur] ult[ra] vires hereditatis ad
pias causas et heres non fecit inventarium
4 an teneat[ur] in solidum. Quarto si pauperes et ecclesia
instituat[ur] et adeant absque beneficio inventarii
an teneat[ur] in solidum. Ad primum an in heredis
institutione sit locus beneficio [illegible] [illegible] q[uod] non
quia hic intelligi[tur] bonorum [illegible] [illegible] hereditas
non est sua [illegible] donec vivit non est hereditas
ut l. i. ff. de [illegible] et ff. [illegible] l. i. Quid
puto [illegible] hereditas licet non est vincta forma[liter]
tamen est eius causalit[er] [illegible] moriente quod
est primordium incipit esse hereditas et ideo
[illegible] dicit[ur] si testator dicit lego [illegible]
hereditatis mee vel [illegible] verba ut ff. de le. ij.
[illegible] et l. [illegible] hereditas et ad [illegible]
l. [illegible] [illegible] et si quibus negavit et l.
[illegible] et l. [illegible] sic dicimus in
[illegible] licet non sit forma[liter] in bonis [illegible]
tamen est causaliter et hoc est q[uod] [illegible]
q[uod] valet si testator relinquerit [illegible]
bona sua possit [illegible] causaliter quia dictum est
de bonis suis relinqui. Secundo quero an
in substitutione pupillari vel exemplaria
sit locus p[ri]vilegio [illegible] Et videt[ur] q[uod] sic
quia p[ri]vilegium datum militibus porrigitur
ad testa[mentum] pupillare ut [illegible] de testa. mili. l.
testa. et ff. [illegible] l. in fraude [illegible] item causa
Quid videt[ur] q[uod] [illegible] pupillare substitutorum non
[illegible] decedenti [illegible] pupillo [illegible]
ut [illegible] de pupill. substi. in [illegible] et sic non
habet bona quia [illegible] l. requirit q[uod] pars sit
decedens [illegible] dico q[uod] pupillaris et exemplaria
extendet ad alia bona [illegible] non [illegible]

ad [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

ad [illegible] [illegible] heredis institutione [illegible]

ad [illegible] [illegible] [illegible] pupillari vel exemplari [illegible] [illegible]

[illegible] testatore q[uod] [illegible] substitutio non gaudeat
p[ri]vilegio [illegible] porrigit[ur] ad bona defuncti
[illegible] Pro hoc videt[ur] ff. de testa. mili. l.
miles [illegible] [illegible] hoc [illegible] Ista l. [illegible]
p[ri]vilegium testatoris decedenti disponenti ad pias causas
et [illegible] religionis debite erga deum [illegible]
testa[mentum] filio disponit [illegible] pietatis erga filium
debite et [illegible] testat. et si [illegible] decedit
[illegible] testatus et [illegible] intestatus [illegible]
testaret[ur] ad pias causas [illegible] [illegible] vel
[illegible] non esset [illegible] q[uod] [illegible] casu [illegible] parte
decedat testatus ut [illegible] in [illegible] [illegible]
Tertio quero qui relinquit[ur] ult[ra] vires he-
reditatis et heres non fecit inventarium an te-
neat[ur] in solidum et quo [illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible] et [illegible] aut. [illegible] testator
[illegible] ad l. falc. Quid videt[ur] [illegible] l. que [illegible]
[illegible] q[uod] de bonis suis relinquat et hoc puto
verum. Tamen canoniste tenent q[uod] in foro [illegible]
heres non teneat[ur] ult[ra] vires hereditatis licet non
fecit inventarium ut [illegible] in [illegible] de testa.
[illegible] [illegible] si bona [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] collegi in
[illegible] non [illegible] esse [illegible] non est debitum
de iure [illegible] causa [illegible] et hoc [illegible]
[illegible] testa[mentum] sit [illegible] vel [illegible] sollempnitate
de iure [illegible] Certo quero quid si ecclesia vel
pauperes instituat[ur] et adeant absque beneficio
inventarii an [illegible] teneat[ur] in solidum. Et videt[ur]
q[uod] sic licet possint restitui ad [illegible]
ut in aut. de [illegible] et fal. [illegible] Contrarium [illegible]
ad [illegible] qui non tenet ult[ra] vires hereditatis
ut ff. de [illegible] l. i. [illegible] an bona et l. non [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] obligare [illegible] et
[illegible] loca ultra vires hereditatis [illegible] obli-
gatio non sit de iure [illegible] ut dictum est [illegible]
[illegible] in herede [illegible] non faciente inventarium [illegible]
est quia [illegible] [illegible] bona ut in aut. de
[illegible] et fal. [illegible] que [illegible] cessat [illegible] ecclesia
et in aliis piis locis. Pro hoc videt[ur] [illegible]
c. aut [illegible] alienatio [illegible] vel [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] ult[ra] [illegible] accipiet. Si tamen
[illegible] sacerdos [illegible] heres [illegible] consan-
guinitatis vel amicitie vel [illegible] religionis
[illegible] tunc eum puto teneri in solidum ut in aut.
de [illegible] et fal. [illegible] si [illegible] si amore
dei vel [illegible] anima sua ut dictum est. Et hec de
rebus que relinquunt[ur] disposuisse sufficiat. Circa
[illegible] dispositione seu voluntate testatorum
aliqui [illegible] et quia [illegible] dicit [illegible] q[uod] [illegible]
relinquere [illegible] an istud importet
[illegible] voluntatem liberam an [illegible] arbitrium boni
viri et videt[ur] q[uod] importet liberam voluntatem
[illegible] litteram [illegible] q[uod] exponit [illegible]
[illegible] libera voluntate. Secundo [illegible] de
[illegible] ad [illegible] et [illegible] pro hoc q[uod]
[illegible] nec [illegible] causa [illegible]

ad [illegible] qui relinquunt[ur] ult[ra] vires
hereditatis [illegible] non fecit i[n]-
ventarium [illegible] teneatur
in solidum [illegible]

ad [illegible] q[uod] si ecclesia vel pauperes
instituant[ur] et adeant absque
beneficio inventarii an [illegible] tene-
ant[ur] in solidum

ad [illegible] [illegible] dispositionem
seu voluntatem testatorum

iudicio componit i. voluntate ff. de fideicommissis l. talis § lucius et hoc facit quod supra sequitur libere scilicet scilicet ita eo quod dicat liber sit est ar. supra dicit quod in ultima voluntate ut ff. de le. iij l. fideicommissa § quamvis ibi plenum arbitrium heredis hoc enim verbum plenum vel liberum etiam si adiciat dictioni que importat liberam voluntatem ut ibi patet. An contra quod importet arbitrium boni viri ut ff. de fideicommissis li. l. talis et l. fideicommissa § i. dicit arbitrium heredis et hoc huiusmodi declaratione est sciendum quod circa dispositiones voluntatis testantis contingit ipsum disponere etiam quantitate eius quod relinquitur.

Sed etiam modo utrum iure legati vel fideicommissi vel iure institutionis. Item circa qualitatem scilicet an pure vel sub condicione. Secundo an ipse exprimat arbitrium arbitrio alterius committatur. Dico ergo quod circa quantitatem eius quod relinquitur non committitur eius ultima voluntas scilicet arbitrium quod patet per id quod optavit quod significat arbitrium boni viri et non confertur nisi ad id quod relinquitur et quantitatem ipsius.

Sed quod hoc facit quod opto idem est quod cupio et cupio idem est quod volo ut ff. de fideicommissis l. cum, qui, importat liberam voluntatem. Sed idem importat cupio quod volo quia utrumque requirit voluntatem tamen aliter et aliter quia verbum volo liberam aliud secundum arbitrium boni viri et communiter creditur ad l. cum indignum C. de testa. ff. de ma. l. i. et verba C. e. l. ij ubi vult quod ista libera importat legitimum sensum. Alia circa modum et qualitatem dico quod committitur liberam voluntatem. Hoc enim verbum liberam supra positum respicit verbum relinquere et hoc verbum velle cum secundum doctores libera potestatis voluntatem importat et sic circa ipsum actum habeat liberam potestatem. Item si componitur habeat liberam i. licitum sit relinquere tamen cum committeat privilegium intelligi debet aliter quam de iure communi ut ff. de bo. li. l. etiam § i. versus et non in l. si qua C. de inoffi. testa. hoc versus ex eo quod sequitur ut sunt cassa irrita et per hoc facit quod ut sit liberum scilicet

Sed contra predicta opponitur ego intellexi circa causam inhabilis secundum quod ei qui non potest testari conceditur libera testamenti factio intelligitur servato ordine iuris ut C. de inoffi. testa. l. si quando in hoc intelligitur quod in omnibus servetur ordo. Sed quamvis illa libera testamenti factio concedit viri et tunc si alias ille erat i. abilis intelligitur dispensatum solum de abilitate persone tamen servetur alia sollempnitas ut dicta in l. si quis. Si vero libera testamenti factio conceditur pluribus quorum quedam sunt esse abiles quedam inabiles tunc videtur dispensatum de abilitate persone et de sollempnitate ut patet in privilegio militis ut ff. de testa. mili. l. i. et ita in l. preterea concessum est privilegium cuilibet decedenti hoc est eo si moriens articulo constituto. Istorum quidam sunt esse abiles

Op. i. No. hic de illis dictionibus Cupio et volo.

quidam inabiles ideo videtur dispensatum cum persona et etiam de sollempnitate. Circa predicta primo quero an privilegium huiusmodi l. posset minuere parte alicuius debitam. Secundo an relicta ad pias causas vincatur ex causa preteritionis vel coheredidationis. 3o an in relictis ad pias causas valeat voluntas captatoria. 4o an valeat talis voluntas si heres vel si non adeat hereditatem. 7to an possit decedere pro parte testatus pro parte intestatus. 6to an i. pacto maiori possit quis substituere contra pendiciam dictam.

Circa primum dico quod privilegio huiusmodi l. non potest quis plus relinquere quam prius posset. Quamvis enim istud verbum quod optat importat arbitrium boni viri ut supra dixi et ideo non posset quis relinquere extraneo filio debitam hoc etiam verum est de iure canonico. Quamvis quis vult pauperes instituere et filios coheredare et pro consilio querit aliud quod Augustinum ut no. C. ti. xxx. in l. si quis ad declinandum xvij q. iiij C. fi. et est ratio quia auferendo filio est facere contra officium pietatis ut l. ij C. de inoffi. testa. et contra pietatem non est preter relinquere. Est enim sic cooperire unum altare et alterum discooperire quod non licet ut C. qui po. in pi. ha. l. assiduis et eadem ratione puto quod non possit minui debita portio patri vel proavo ut C. e. aut. si quando mulier et C. no. ar. ff. de inoffi. tes. l. ita et si pertinebit de falcidia non et trebellianica dico quod non possit minui privilegio huiusmodi l. ut dixi quod minuitur hodie pro aut. si mulier C. ad l. falcidiam contra que debet contra aliud privilegio huiusmodi l. privilegio non minuitur secundum pro l. penult. C. e. quod tamen cessat in relictis ad pias causas que ad sit ratio quod hoc privilegium hoc non placebat in ius q. l. si l.

Secundo quero an relicta ad pias causas vincuntur ex causa preteritionis vel coheredidationis. Circa quod dic quod quamvis sit preteritio de filio quem heres ignoraret vel de postumo cum uxorem pregnantem nesciebat et tunc etiam non valet relictum ad pias causas quia deficit voluntas defuncti non enim est verisimile quod sic reliquisset si scivisset ut l. si unquam C. de re. do. Si ergo rumpitur donatio proprie quod est plus multo magis renovatur relictum C. de xviij q. iiij C. fi. quod est verbum ita relictum in testamento militis sublata est omnis sollempnitas iuris civilis et remanet solum in extrinseca ratione et gentium. Secundum militis testamentum per preteritionem de re quam re ut supra dicit ut C. de testa. mili. l. cohereditate et l. si ita vel mi. et ff. de testa. tu. l. si quis et § si quis tamen nisi ea mente fuit ut minus velle filium preterire sicut sive esset si non esset ut ff. de testa. mili. l. quod sive militis quo casu voluntas adest. Secundum an valeat dico ideo quod dico in eo qui preterit sciens. Si vero quis preterierit sciens sic heredem tale vel coheredat tunc quamvis relicta ad pias causas sunt pro modo legati vel fideicommissi et illa remanet firma ex de privilegio

No. no.

1 2 3 4 7 6

p(er) aut(enticam) ex causa c. de libe(ris) p(re)teri(tis) q(ui)a p(ro) solido instituendo
vocat(ur) / cu(m) q(ui)b(us) relinquit(ur) ad pias causas iure
institucionis et tu(n)c q(ui)b(us) filius p(re)terit(ur) vel exe-
heredat(ur) et nil sibi relinquit(ur) et tu(n)c illud
test(amentu)m est (contra) officiu(m) pietatis ut l. ij. ff. de inof-
testa. et ideo ecc(lesi)a no(n) admittit eu(m) q(ui) eo
vult aliquid acquire(re) (contra) Augustinu(m) ut dic(tum) c.
si. xvij. q. iiij. ¶ Sz hec obstat q(uod) test(amentu)m militis
admitti(tu)r licz filius p(re)terat(ur) de iure antiquo
licz in h(oc) sit hodie limitatu(m) ut l. no(n) tu(m) l.
et aut(entica) ex causa c. ti. xx. plene in aut(entica) ex causa
c. de libe. p(re)teri. sz ut dixi ecc(lesi)a pietatis e(st)
ma(ter) ut s. e. de officiu(m) et sue et ideo no(n) ad-
mittit p(er) se testa(men)ta facta (contra) officiu(m) pietatis Sz q(ui)
q(ui)a ecc(lesi)a admittit eu(m) q(ui) dedicat se et sua
licz h(ab)eat filios (Credo) p(ri)ncipalit(er) dat(ur) bona
(christ)o s(ed) accessorie ex causa q(ui)a p(er)sona off(er)t(ur)
cu(m) p(er)sone oblac(i)o(n)e restrict(io) est p(er)sona sim(ul)
p(ri)ma ¶ Iste (contra) iniquitate(m) que insurgit ex b(on)or(um)
obligator(um) p(ro)videt(ur) p(er) aut(enticam) si qua mulier c. c.
Si no(n) ecc(lesi)a(m) vel aliu(m) p(iu)m locu(m) instituit et
filio aliquid relinquit no(n) ta(men) iure institucionis
p(ro)ut hodie requirit(ur) tu(n)c dico q(uod) test(amentu)m irritat(ur)
q(ui)a p(ro)bo q(ui)a hoc test(amentu)m no(n) est fac(tu)m (contra) officiu(m)
pietatis / na(m) de iure antiquo si h(ab)eat legitima(m)
quocu(m)q(ue) relicto titulo no(n) subiciebat(ur) q(ue)rela
ut i. de inof. testa. l. cu(m) q(ui)nt(ur) et in aut(entica) de
heu. et exhaus. §. i. / Et si erat minus legitima
supplebat(ur) ut ibi l. omnes et l. si cu(m) (?)
repletor(ium) c. de inoffi. testa. Si igit(ur) hodie
est inductu(m) q(uod) h(ab)eat iure institucionis ista e(st)
mera sollempnitas iuris civilis q(ue) e(st) remota
in relictis factis ad pias causas q(ua)n(do) est facta
in mortis articulo p(ro)bat. l. q(uia) a(u)c(tor) dico etia(m)
q(uod) si l. expresse diceret q(uod) talis dispositio ad
pias causas no(n) valet q(uod) talis l. no(n) valet
et est nulla ut dicta in ultra q(uod) sup(er)ius dixi
sup(ra) ordine ¶ Tertio quero an in relictis
ad pias causas valeat voluntas captatoria
an talis condicio co(n)sistat in p(re)ceptis [illegible]
alie(n)o ut ff de her. insti. l. captatorias.
Et videt(ur) q(uod) no(n) valeat q(uod) p(ro)bat(ur) in textu
militis l. captatorias in quo cessat o(mn)is sol-
lempnitas iuris civilis c. de testa. mili. l. p(ro)vida
An contra est casus [illegible] ex de testa. c. cu(m)
tibi et c. no(n) / et h(oc) videt(ur) no(n) bene [illegible]
q(uod) relictu(m) in libertate p(otes)t conferri i(n) volu(n)ta(te) alterius
ut ff de fideicom. l. fideicomissaria libertas
et h(oc) verum ¶ Ad p(ri)mu(m) videt(ur) q(uod) licz leg(atum)
conferat(ur) ad voluntate(m) tu(n)c ab illius voluntate
intelligit(ur) exclusus o(mn)is dolus ut l. creditor
§. lucius ff man. et adhuc talis voluntas
d(ebet) esse recta respectu iuris co(m)munis ut p(atet) i(n) milite
in cuius sola voluntate est posita libertas tes-
tandi ut l. i. de testa. mili. ta(men) recta iuris commu(nis)

No. no.

Ad 3m an in relictis ad pias causas valeat voluntas captatoria /

remanet ut sup(ra) dixi circa p(ri)ncipiu(m) q(ue)stionis p(ri)ncipal(is)
¶ Nunc ad p(ro)positu(m) voluntas captatoria ad
pias causas no(n) valet q(ui)a in aliis nulla regula
iuris civilis limitat voluntate(m) / s(ed) in relictis ad
pias causas est regula iuris civilis et gentiu(m)
Sit ergo religio erga deu(m) ut l. ij ff de insti.
et iure. debemus ergo pura me(n)te reddere elemosinas
ut xiiij q. ij c. ait defunctor(um) et de pe. di. i. c.
mendacia mea deu(m) no(n) p(otes)t h(ic) no(n) velle licz i(n) aliis
relictis secus / ut c. no(n) / Sz p(ro)pter sit vera q(uod) si
aliq(ui)s relinquat arbitrio alterius p(er)mit(tit) vel dicat
ad alium / q(ui)a in dubio intelligit(ur) ad pias causas
ut dic(tum) c. cu(m) tibi et c. no(n) p(er) l. phy. q(ua)n(do) satis placet
q(ui) dicit in arbitriu(m) ¶ Illa bonus vir si arbitret(ur)
in ea onere quare debeat aliter arbitrari
arbitrat(ur) q(uod) male ablatis s(ed) si dicat ad volu(n)tate(m)
talis vel committet ad pias causas no(n) valet
si relinquit(ur) in voluntate heredis nulla ut ff
de fideic. li. l. fideicomissaria libertas / s(ed) libertas
est pia res h(oc) (contra) textus. So(lutio) illa facit p(ro) m(agistr)u(m)
p(er)mittit libertate(m) relinqui i(n) voluntate tertij
sz in tu(n)c p(ro)hibet i(n) voluntate heredis est co(n)t(ra)
dico aut(em) q(uod) tu(n)c p(ro)cedit q(uan)do libertas no(n) relinquit(ur)
pa(?) ut dic(tum) c. cu(m) tibi ¶ Quarto
quero an valeat talis voluntas pure hered(is)
vel si no(n) adeat hereditas ad q(uem) tu(n)c q(uod) q(ui)b(us)
relinquit(ur) circa reb(us) et de aliis nichil disponit(ur)
et tu(n)c de iure quid valet ut codicillus ut
l. papinianus §. ex positio de l. iij. cu(m) q(ui)b(us) relinquit(ur)
o(mn)ia bona vel heredes instituit(ur) ut si dico.
o(mn)ia bona mea dispensat(ur) p(ro) tali ut pauperes
dico q(uod) test(amentu)m valet / et ille executor est ut
c. ti. i. l. si q(ui)s ad declinanda(m) et ex de testa. c.
cu(m) tibi. et ibi p(ro)ximo. et so(lus) An. et i. c. cu(m)
iohes et spec. de instru. edi. §. nunc aliqua
videt et pias & talis executor pariter ad eligere
pauperes an possit elige(re) aliquos in dictis rebus
an debeat universales heredes elige(re) Iste an
requirat(ur) [illegible] dixi i(n) q(uod) quando disputavi
que incipit filiu(m) adultu(m) co(ntra) Si no(n) relinquit
o(mn)ia bona sua pauperibus tu(n)c ipsi pauperes
essent instituti heredes ut ff de here. insti.
l. [illegible] vobis in p(ri)n. et i. no(n) / Sz eo casu quo ab
p(ri)vato est institutus et circa relicta sunt facta
ad pias causas si heres institutus no(n) adeat
et h(oc) no(n) facit in fraude(m) et sic no(n) h(abe)t locu(m)
titulus si q(ui)s omissa causa testa(menti) an legata ad
pias causas debeant(ur) Et videt(ur) q(uod) no(n) q(ui)a non
valet test(amentu)m ex quo no(n) aditur hereditas ut
l. nemo de testa. tu. [illegible] insti. l. si nemo et
circa relicta no(n) valent si hereditas no(n) adeat(ur)
ut i. de man. te. l. si. et de fideicom. li. l. si.
et ff de he. insti. l. qui filio et loquit(ur) dicta
iura in libertate q(ue) est favorabilis et pia

Ad 4m an valeat testamentum vel si non adeatur hereditas / vel si non adeatur hereditas

Vere q(uo)d ad tale sig(num) addi d(ebet)

† a. Testam(entum) in quo non e(st) heres institutus vel ex eo non aditur hereditas non valuit l. proxime de his que in testo delen. et l. si nemo de testa. tu. Insta de le. § an heredis. Sz quid

^ et tz locum heredis et vicem

certus

Et ideo in libertate fuit introductum remedium quod cum
libertatem bona pia adiceret conservanda ut instit.
de eo cui li. ca. addic. Ista quod tangit precedens in
de testamentis inter aliqua suppone expresso testo et
ibi recitat opinionem istam bonum allegat. Secundo vero
quod in legatis ad pias causas ad eorum confirmationem
non requiritur additio in casu huius l. vel aliquo alio
nam in eis cessat omnis sollempnitas iuris civilis
ut supra dictum est et infra dicetur. Sed de iure naturali
vel gentium non requiritur additio quod patet in testo
militis in quo sublata est omnis sollempnitas
iuris civilis ut patet ff. de test. mili. l. milites ita
et cetera. Paulus apostolus dicit ad Hebr. ix c. ubi
testamentum est mors est necessaria et ut intercedat
testatoris voluntas alias testamentum non est testamentum enim
in morte confirmatur alias non valet donec vivit
qui testamentum fecit et quod dicit in morte confirmatur
No est exponit glossa id est per mortem testatoris. Non
quod dicit morte non adiecit additione hereditatis in tantum
hoc est verum quod ille qui relinquit ad pias causas
licet nolit stare ei contrario et licet possit mutare
voluntatem tamen eo mortuo in casu voluntatis confirmatur
et illa relicta sunt debita sicut si voluisset dare
aliquid in certum eventum et ille evenisset est enim
hoc relictum quedam pollicitatio facta intuitu mortis
si voluntatem non mutat secundo ut no. ff. de pollicit.
l. ii. Et hoc colligitur ex diffinitione voti est enim
votum alicuius boni deo facta promissio vel pollici-
tatio ut patet in dicta l. ii. Hoc enim est etiam verum
de iure civili probo quia iure novo statutum quod
in relictis ad pias causas cessat falcidia ut
in aut. de falc. aut si miles et in cor. vero sunt
si cessat falcidia in testo necesse est quod propter
hereditatem non additam non vitietur ut dicit textus
in aut. de her. et falc. si non exposuimus tunc quia
alias esset iniusta et contra publicam utilitatem quia
heredes videntes se privatos omni commodo cessarent
adire et vitiaretur testamentum quem finaliter publice
interest ut ff. quando test. ape. et
ideo de iure antiquo in libertate statutum est
ut bona addicantur causa conservande libertatis
hereditate non per defectum si non expressum prodest ut
valeat. Septimo queritur quid dicunt quod post mortem
que transivit in votum formo quod tale propone
quod testator qui multum reliquit decessit deinde
miraculose surrexit an possit testamentum revocare
maxime ad pias causas videtur quod non sicut nec
votum. Dico sed quod duplex est resurrectio secunda
cum surrexit iterum moriturus ut lazarus et eius
testamentum per resurrectionem revocatur sicut per nativitatem
filii quem non putaverit sibi nasciturum ut dicit
beatus augustinus xvii q. iiii c. si. secundo quando
resurrexit glorificatus iterum non moriturus sicut
christus et sic faciunt omnes in generali resurrectione
tunc iste non posset revocare quia talis resurrectio
non mutat et ista spiritualia dicit cum in celum.

Christi vii c. cum autem resurrexerint neque nu-
bent neque nubentur sed erunt sicut angeli in celis
et apostolus in dicto c. ad Hebr. octavo dicit testamentum
Christi confirmatum per eius mortem et loquebatur
postquam resurrexit. Sexto quero an per plures
possit quis decedere pro parte testatus et pro parte in-
testatus quod sicut dictum est in privatis cessat omnis
iuris civilis sollempnitas sed de naturali equitate non
est verum quod quis in toto decedat testatus
ut l. si miles ff. de testa. mili. secundo responsio et hoc
est advertendum aut aliquis facit testamentum et in-
stituit quem in parte et de alia non disponit et
in dubio videtur velle eum quem in parte instituit
heredem totum ac si esset factum institutio ad pias
causas quia ibi esset presumpta voluntas ut
apparet voluntas quod velit eum heredem in toto et
tunc procedit quod decessit pro parte testatus et pro
parte intestatus ut dicta l. si miles de tes. mili.
Et ideo non quod etiam que instituta est ex
certa parte et quod hoc amplius petere non possit
esset heres pro illa parte tantum et plus non peteret.
Sexto queritur an in maiori possit substi-
tuere in privatis dicitur videtur quod sic quia hoc
potest facere miles in quo cessat omnis sollempnitas
iuris civilis ut l. centurio de vul. et pu. et
in de testa. mili. l. in testo secundo responsio. In contrarium
videtur quod etiam non acceptat hoc etiam si insti-
tuat pauperes ubi sit substitutio directa inst-
ituto propone repugnet de iure civili ut
in c. si pro de testa. l. ii. Ego dico quod si aliquis
instituit primo quod eius institutio non respicit
piam causam tunc oportet eum esse de iure civili
cuius ratio est ut qui semel est heres perpetuo
non desinit esse heres ut l. qui solvendo ff. de
her. insti. Ideo etiam instituit quod etiam pauperes
non tenent per fideicommissum alias oportet dicere quod in
persona primi heredis non finitur regule iuris civilis
hoc autem hic per fideicommissum dicitur nichil de modico
pendeat causa enim pia tollit sine alia
restitutione ut in c. l. si. quod non debetur tre-
bellianica sed in opere qua tenetur ff. ad trebell.
l. in. si. autem solum secundo responsio hic relevat sicut
in hiis que non in l. si. quod per viam sed si pauperes
institutorum sint quod respicit piam causam te putare
quod posset substitui directe et compendiose quia
cessant regule iuris civilis et stante regula
iuris gentium ut dictum est sine de iure gentium
licitum est ut patet in contra. Circa ordine-
nem et sollempnitates relinquendi tunc ut patet liber-
que stilus tunc videndum est et dico quod hic ubi
hoc importat liber sit stilus hoc est liber sit
ordo ut C. de bo. va. l. si quis li. ix et ex de
tem. fal. c. ex grani. Hoc autem quod dicat liber
sit stilus debet intelligi liber ab omni sollempnitate
iuris civilis quia per hoc l. quia principium generali

omnibz et sic etia hijs qui sut ples vnd phac
gressione liberia intelligit sollepnitas [illegible]
ut l. etia § i. ff de bo. li. et j. de moff. testa.
l. si q̄n et dixi sup in p̄ma pte q̄one [¶] Pl̄s etc
equm appz sicut in dispone ultime voluntatis
videtur ut l. si. j. fam. hercis. et l. hac consultissima
§. ex imperfecto j. de testa. Multomagis in testo
qd p̄ aīa sit et respcu religionis diuine que
est carior q̄ sunt filij. ar. hoc de iure can.
est decretu ꝯfessu si sit in articlo mortis
ꝯstitutus si vo ut stati dica uet obstat p̄dca
ut j. l. gnali. ubi dicitur diuino oi alia
rone sit iniunctum quia ibi loquitur cum testator
no erat in mortis artilo. constitutus / hic secundus
licz de iure can. alr̄ si no sit in mortis ar.lo
constitutus / ut stati dica vel si intelligeres
in constituto i mortis artilo. tunc ꝯponere
omnia illa iura nota rōe hoc est q̄ relictu
sit fauorale et no sit cont. pietate hac cum
nulla rone pmittitur ut dica / no at ꝯponet
iuris rone i. sollepnitate p ut glo. facit /

1 [¶] Ad declaraco(n)em presentis articli quero an in relicto
ad pias causas requiratur sollepnitas testium
2 / Scdo an in hijs sufficiat vba denunciatia
3 / tercio an requiratur q̄ sit istius pn̄ce p. oīe
tempus quo pendet dies legati an efficiatur
4 caduca / qrto an sine sollepnitate ciuili sit
5 testm / quito an ea que sup dca sut in eo
qui facit testm in mortis artilo. sint vera
in quolz disponente ad pias causas etiam no
mortis artilo. ꝯta q̄ si imperator disponet q̄
no valeret [¶] Ad primu videtur an requiritur
sollepnitas testium in testo eius qui no est
in mortis artilo ꝯstitutus et vr q̄ sic p hac
l. Oz p. iura can.ca indistincte eis disponente
ad pias cas est inductum ut no stetur sollep-
nitatibz iuris ciuilis stetur aut iuri diuino vl
nali q̄ in ore duoru vl trium stat oē vbum
ut eo de testa. c. relatum [¶] Et adiute dico
q̄ dca ca.la no procedit statuedo sz declarando
p. l. ciuile / vel certet ut spalr loquitur q̄
in testo requiritur vij testes ul v no habet
locum in relictis ad pias causas sz in illis
sub nale sunt ꝯtc aduti debz q̄ etia no
regrit q̄ sint rogati ut dco c. sa [¶] Scdo
quaritur an in predictis sufficiat vba denunciatia
puto q̄ sic / primo p rasid eo de suc. ab intes.
c. si / 2o p. rōm q̄ si pmittitur militi de quo
neminis videtur ut j. de tes. mili. l. ex hijs
et ꝯ hac appz q̄ de iure nali vel gentium
sufficiat vba enunciatia [¶] Tercio quero
an requiratur q̄ subsist pa tpe q̄ cedit
dies legati vel efficiatur caduca sicut eo
tpe ff de le. iij l. pr. p. tusculanus et ibi

no l. ad tal lecte in v q
j

pa. an req̄ritur sollepnitas testium in testo eius qui no est in mortis ar.lo ꝯstitutus
j

2a an in pdcis suffi.at vba denunciatia
3a an req̄ra qr sit p.a tē q̄ cedit dies legati l. effi-ciatur caduca
j

plene haut q̄ ꝯparandi [¶] Quarto quero
an talis voluntas facta sine sollepnitate ciuili
sit testm / in qua q. dico aut accepimus testm
large p ut est testatio mentis ut accipitur de
testi. ꝯmissio in pn. et tunc sit dca testamentu
ipse. Si vo dicit testm p ut ipse diffinitur ff
de testa. l. i. tc ipse no dicitur testm si deficiunt
sollepnitates quas sup dixi et sic magis ipse
appellatur ultima voluntas q̄ testm ut no. j. e. aut
si qua mlr et in aut de monach § illud et
j. de testa. l. hac consultissima. §. si q̄s
[¶] Quinto quero an ea que dca sunt i dispo-
nente ad pias cas in mortis artilo. sint va et
in quolibz disponente ꝯstituto i mortis artilo.
ꝯta q̄ si imperator disponet ꝯtrm no valeret
credo in disponentibz sic ad pias cas siue
ꝯstitutu in mortis artilo. si no ulla requiratur
iuris sollepnitas ciuilis in psona testatoris nec
in qualitate dispoīonis nec in ordine disponendi
du tn talis dispoīo no repugnet bonis moribz
seu pietati ut sup dcm est / et si imperator
constitueret ꝯtrm no valeret et dcs l. statuere
ꝯtrm no esset suadere / ad p̄bo / q2 l. facte sup
rebus pertinentibz ad pia loca ul pijs actibz
deputatis no valet nisi auctte eccie fuerint
ꝯfirmate ut eo de consti. c. eccia s. marie
sic est in p̄posito / Sz nec in hijs q spualia sut
vel in quoru obseruatoe cōuguit pcca mrā tangenta
preualent legibz ut j. c. l. privilegia et ibi no
p̄so an. de re. iuris c. ij li. vj. sz relicta ad
pias cas respiciunt spualia et pcca ꝯcernitur
remissi peccoru ut dcm est. q. in eis preualent
canones legibz / sz de iure can.co ut vz ꝯfessu
eo de testa. c. cu esses et c. relatum in quibz
licz spalr exprimatur de uno testium tn gnalr
dicit q̄ talia relicta no dicit iudicari sm l.
huanas sz sm sacros canones et iura diuina
sm que dcs sollepnitates cessat ut s. ostendi
et j. dica / ar. dca aplica preualent in spualibz
dictis imperatoris ut j. de his imp. l. ij. et l.
no. et eo de his amp. l. c. penult / sz ab aplo
sciu9 in multis locis q̄ testa ad pias causas
no subiacet dictis sollepnitatibz iuris q. sic
primo eum qui dicit aplus ad gal. iij c. fres
scdm hoiem dico / tn hois ꝯfirmatum testm nemo
spernit aut sup ordinat tn / et glo. inqt suaru
sic ꝯpone ꝯfirmatum testm morte testantis
nemo spernit ut dicat no vale cu bn firm
esse appareat aut sup ordinat aliquid de rebz
istis disponat sz est etiam hoc hijs apparet
ꝯfirmatum testm sz duobz vel tribus testibus
etia ꝯfirmatum est Item morte testatoris licet
dicit adita hereditate vel alia iuris sollepnitate
[¶] Ex eo qd dicit nemo spernit appet q̄ uet

q. an si voluntas facta sine solemptate ciuili sit testamentum
j

qto an ea q. dca sūt in disponente ad pias cas in mortis ar.lo sunt va vel in quolibz disponente ita q. si imperator disponet ꝯtrm valet
j

imperator illud potest annullare. Item pro eo quod glo. dicit quod est in aut. canonum apparet quod omnes illud debent observare secundum in terris ecclesie sive imperii. Item pro eo quod dicit nemo permittit ut dicat non valere cum lex dicitur esse apparet quod tollitur ab corpore iuris civilis et dicit apostolus ad gal. v. c. qui spiritu dei ducitur non est sub lege. Ecce apparet quod in hiis qui spiritu dei ducti ad pias causas relinquunt non habent locum leges scripte. Et si dicas quomodo scio quod qui disponunt ad pias causas spiritu dei ducuntur. Videas hoc declaratur ad ro. viii c. ubi dicitur qui spiritu dei ducuntur hii filii dei. Dicit eiusdem glo. hanc sententiam que est distincta inter agi et agere seu duci. Agi dicitur ille qui contra aliquid facit. Agere seu duci dicitur ille qui non contra aliquid facit sed iuvat spiritum quodam. Et ideo concludo quod ex instigatione sacerdotis vel alterius ad pias causas aliquid relinquit spiritu dei agi dicitur et sic non est sub lege. Item in aut. de alleta. ad ro. x c. apostolus dicit ubi testamentum est necesse est ut mors intercedat testatoris vel alterius confirmatoris requirit. Secundo concludo quod non obstante aliqua lege quod municipali seu imperiali facta vel facienda relicta ad pias causas debent iudicari secundum canones et iura divina et non secundum leges ut dictum est. Bartholus.

Nemo est. Ista lex est brevis et lex plures lex. Ideo non pono summarium. Sed secundum summa lex dicit. Primo corpora non debent sepeliri in ecclesia. Immo nec etiam in civitatibus ut l. ii. C. de re. sepe. (de sepul.) Sed hodie dici potest avaricia sepeliunt eos iuxta aras. Secundo non legitur quod homines seculares non debent sedere in choro, quod dicit officium. Tertio non legitur et est minor lex et dicit lex. Quod in ecclesia non potest fieri contractus secundum qua non quod contractus potest celebrari in ecclesiis. Istud potest intelligi duobus modis. Uno modo in ecclesiis id est super ecclesiis emendo vel vendendo ecclesias, et tunc sine dubio hec lex est vera ut i. q. i. Secundo potest intelligi quod non valet contractus celebratus in ecclesiis quia si contractus sit ibi etiam non valet. Ergo vide x. de epi. prob. l. basilica. de imm. ecc. c. licet li. vi. Argumentum vide de hiis que in ecc. ma. l. i. et ii. et de hiis que ad ecc. confu. l. petit. et in aut. in aut. quod in ma. na. effi. le. secundum Quetenus vero coll. vi. Secundo quere de contractibus. Quare de iudiciis. Primo enim quare ille qui commitit in ecclesiis non potest sentire contra ecclesiam et valet contractus ut dicta l. petit. et in aut. dicit potest contra sentire et tunc quod est contractus quod respicit pietatem et potest contrahi in ecclesia ut dicto secundum Quetenus non. in aut. quod in ma. na. effi. le. et de hiis quod in ecc. ma. l. i. et ii. Nec obstat l. basilica quia speciale est in illa basilica hec est in domo imperiali de qua loquitur ibi. Si non sunt alii

contractus non respicientes pietatem ut empcio venditio et matrimonia. Ista non debent fieri in ecclesia et si quis facit peccat mortaliter tamen facti contractus valent ut dicto c. licet de imm. ecc. li. vi. et c. non. Si vero queris de iudiciis et tunc iudicia ecclesiastica possunt in ecclesiis exerceri ut c. decet. Iudicia vero secularia quedam sunt que pertinent ad iurisdictionem voluntariam et ista possunt in ecclesiis fieri ut l. i. et ii. de hiis que in ecc. ma. Quedam continent iurisdictionem contentiosam et hec non possunt exerceri in ecclesiis et sententia ipso iure nulla sunt ut dicto c. decet. Quero glo. iuxta hoc an valeat dictum testis condemnati in ecclesia. Videas si quidem testes iuraverunt in palatio licet postea sunt condemnati in ecclesia hec non prohibeat si ergo ecclesiam intrat quia tunc videntur deponere cum iuramento eo loco quo iurat ut l. si quis et quod non. de testi. et quod non. de offi. dele. c. i. i. clem. Si vero ipsi iurat et deponit in ecclesia hic potest esse dubium. Fiat tamen putare quod valet quamvis debeat scire quod antequam testes recipiat primo precedit quedam cognitio an testes sint recipiendi vel non, ut i. de testi. aut si dicatur et illa cognitio non debet fieri in ecclesiis quia pertinet ad actum contentiosum recipere iuramentum vel dictum testis. Hic non est actus contentiosus sed magis est actus purus est enim inspiciendus quedam religio erga deum ut l. i. ff. de iuris. inur. Pro hoc facit quod dicunt doc. de aquo torquendo cognitio debet fieri partibus advocatis. Tortura autem ipsis absentibus ita intelligitur l. si postulaverit secundum cum ff. de adul. et de pub. iudi. l. custodiam et quod non x. glo. ii. in l. ii. tus ff. de le. Bartholus.

Nemo martires. Queritur glo. quid si fuit hoc factum. Dicit glo. quod non solum non valet contractus sed etiam contra ordinem punitur duas ergo penas habet quod dicitur et quia punitur et quia non valet contractus. Hoc aliter precedit dixi semper de actaci. ubi vide plene. Bar.

Non plures. Dico quod numerus clericorum debet taxari secundum facultatem ecclesie in qua vacaverit et habes regula speciale in aut. ut determinatus sit numerus cleri. Secundo no. et pertinet tenebatur mente quod similia gesta clericis intelliguntur gesta favore ecclesie non favore persone. corp. et vide tex. et glo. colligit et pa. Quero quid si facultas ecclesie ultra concerniat etc. potest tunc addi alio numero deviato ut in c. cum a. Franco. epo. de gsti. Quero an clerici possint renunciare privilegiis et immunitatibus suis. Respondeo habes expeditum quod non quia quis non potest renunciare privilegiis non inductis in favore sui ergo eis

in confessionem

no 3am lecturam

quod in ecclesia possunt fieri contractus

Si valeat dictum testis evocatum in ecclesia

Concordia

clericus non sit residentiae cum non sunt inducta in eius favorem quod de fo. cpe. s. dili. Secundo quando relinquitur aliquid clericis dicitur unde electum contemplatione persone vel contemplatione ecclesie / hic videtur glo. sentire quod videtur electum contemplatione ecclesie, dicitur ex. de c. l. i. extra eo repedia plenius in l. i. de re. dub. et dicta plenius in l. literas de c. ti. Bartholus. Tertia non tenetur nisi

Placet ad ordinaria tributa h. d. / Summa per glo. in vij partes dicit illa duo secundum tempus. Non quod etiam debet solvere canonem ordinarium et nichil aliud. Op. i. ti. i. aut cum nulla civitas / dicit glo. quod ista l. est hodie correcta quia hodie nullum canonem debet solvere et vide glo. super verbo canonica. Debetis scire quod quedam sunt onera realia ut tributa et ista subit ecclesia etiam hodie ut in aut. ti. i. l. de his xxi q. i. c. si tributum / quedam sunt onera que imponuntur personis pro rebus ut collecta ut l. rescripto ff. de mu. et ho. et ille non possunt imponi clericis vel ecclesiis quia non sunt sub potestate laicorum sed de iure non possunt imponi forensibus habentibus predia in territorio isto ut dicta l. rescripto ff. si. / Ut intelligas tamen primum que sunt tributa que afficiunt rem dico hic quod sunt possessiones que sunt inclusio principio via commune istud debet hic tributum a quolibet possessore secundum terra parte. Iste dicuntur tributa que sunt reges annuati et aliud tributum solvunt etiam ad quam tenet predium. Ideo ho. est sunt de iure quod civitas ista fecit omnia predia istius civitatis sibi tributaria / et ideo debet etiam solvunt tributa de predijs que perveniunt ad ipsas quia afficiunt rem / hoc tangitur primo quod de fo. cpe. c. proposuisti / Et Eugubini fecerunt hoc nullum solvebant quia ibi erat ecclesia et monasteria multum potentia et que comparabant totum pro ... senatores ideo providerunt et fecerunt quod omnes cives et forenses donavit ... omnium predictorum que habebant ... et ideo ad quecumque pervenerat solvunt tributum et eis possunt ut alienare et ff. dicit salvo iure communis et ideo etiam et omnes solvunt tributa. Bar.

Innovationem Non obstante et proximo tenementi / ... quando est aliquid dubium circa spiritualia ff. debet terminari per episcopum ibi ubi sit quid dubitatur quid non bene et sic circa que sunt spiritualia sicut decimarum per iudicem ecclesiasticum / ... quod q. si. sit le. c. si inde et c. tua / et de or. cog. c. lator de sen. ex. c. si inde laicus li. vi / Et per hoc dicimus quod contractus usurarius / vel si incidit questio ... debet de hoc cognosci per dominum episcopum et quod hoc sequitur quod omnes causas trahit ad se hoc modo

super iis hereditate quia filius fuisti dominus talis et sic est quod de matrimonio ideo hic venitur ad episcopum. Ego dico sic quod quando est quod super facto / ubi gratia instrumentum debiti et florenorum est clarum / tamen una pars dicit quod in unitate medietas fiat pro et medietas fiat promissa pro usuris / nullum dubium tamen spiritualia ... / immo sit cognoscere per iudicem secularem. Iste de matrimonio quod est utrum ille desponsavit vel non et sit cognoscere per iudicem secularem / Sed ubi est dubium an contractus sit usurarius vel non, et contractus est clarus ut quia ego emi frumentum ... hic non est dubium de contractu sed de pacto sed utrum iste contractus sit usurarius vel non / vel sic / aut tamen et certa intervenerunt aliqua verba dubitatur an ista verba fecerunt matrimonium vel non et istud pertinet ad ecclesiam quia respiciat spiritualia et non est dubium de facto et vide textum qui dicit agnovit. Bartolus.

Administratio Exigitur de quibus itineribus loquitur dicit quod de publicis et ita intelligit glo. Secundum glo. dicitur tenetur ecclesia etiam ad faciendos muros civitatis. Glo. dicit quod non. Ita. de arc. vide textum ... ff. l. dec. de opi. pub. nec obstat l. si. de op. nun. quia ibi loquitur in sordidis muneribus. Secundo an hodie ista l. sit correcta per aut. cum nulla civitas et adverte hic debetis scire quod in effecto vie quedam est onus reale via quelibet debet reficere via ante domum suam / ut l. si ff. de via ... pub. vie. tunc pertinet ad ecclesiam / quedam est onus quod imponitur persone pro rebus / ut pro faciendo via vel ponte et tunc non possit imponi ecclesiis ut in dicta aut. cum nulla civitas / Unde etiam solvere non debet nisi predia essent tributaria ut dixi supra e. l. placet. Bartholus.

Qui sub pretextu Secundum offi. dum solo nomine exercet privilegio non gaudet sed debet eius loco alius surrogari h. d. Non ex. l. ista ar. quod ille qui est in matricula scolarium et non audit, neque studet / non debet gaudere privilegio scolarium / facit l. i. de collat. li. x. ubi est ista l. de verbo ad verbum / facit etiam quod ille qui est in matricula aliarum artis, et non exercet illam artem non gaudet privilegio illius artis ff. de mu. et ho. l. semper §. penult. Ultimo nota quod quando aliquis transit ad aliud collegium non sit transire sine eius consensu sub quo est / hoc verum est nisi transeat ad arctiorem regulam et vide glo. que hoc dicit et non ea. Bartholus

Tuberentur Breviter dicit ... non occupat ab omni sordidorum vel personarum corporis publica et illa que subtrahitur publicatur h. d.

Nota
Dua
Dico
op
no hic de K.

Nota
Nota
Nota
Dua
ar
ar
Dua

Nō qōl. ista ad ar. q gñe istius ciuitatis pt
raye aialia ad ysus salinas ea nutandi fructū
de clusio ad q̄atu / uel ea faciendi venire frumentū
de clusio / fecit erg q q̄n mdo mittit aque ad sur-
tas q posset face accipi a pim sup quo ponitur
ad hc ff de pign. act. l. si isti. fecit ī de nauī no
cōte l. i. li. xi. ubi est ista l. de ūbo ad uerbum
Op. vides hic in si q̄s stm plati noceret ecclie
q2 nauis publicat / Cont. ī c. l. iubem et aut
hc ius porrectu de re. pmn. c. delcm pone li. vi.
Glo dat tres solutiones / pma ē delcm plati no
noceret ecclie regulant / fallit in capli istis l. et
quibusdā aliis / unde glo. ista so. no est bona q2
no ponit roz spalitatis / Solunt glo. alit q ecclia
habz regressū cōtra platū et sic nō plato no ecclie
ista so. no est pfta / quid eni si platus nichil habz
apij / Unde glo soluit tercio mo / q platus pt face
cōdicōz ecclie deteriore delinquēdo ut hc / no cōtrahendo
ut ī cōtro ista est bona so. cōtra ad l. iubem et
aut hc ius porrectū. Sz cōtra ad c. delcm pone
no est bona so. ideo dicunt dr. aut q̄ris utz
platus possit piudicare ecclie cōtrahendo / ad ad faciendo
pmo cau no pt piudicare nisi licite cōtrahat ut
ī ca l. iubem et aut hc ius porrectu / sedo cau
aut loquit ī quēdo et pt piudicare ut ī aut
idē nestorianis. ī de heret / et in cor. vū pcnt
ad ī ea queptos / aut ad negligendo et pt ecclie
piudicare pūto paciendo cāut se pscribi ut in
aut quas ī c / aut aliud faciendo et tūc ad facit
in cōspu capli et tūc no pt piudicare ecclie ita lo-
quit l. aut sn cōspu capli et tūc no pt ei piudicare
ut dco. c. delcm pone cōtra intelligunt aliud c. dco
Ay aut stm priuy ul tutors noceat dns uel eccl
pupillo no est mea materia sz tractanda / Barth

Nemine

ad cuiderica pmitte
que dicunt in glo / cauo
est dra int angaria et pangaria
et planist et hec in glo. et lu. hd.
a muneribz. ī mouentibz ssī principis cōpedecōz
uel priuat uel ecclia se cōpusat / Op. de l. si
pend. ff de mu. et ho. / fallit in cōmpida pso is
que ab isto mune cōpusant / Glo hic formit
una q utz qui accepit gualdaria pncipis li.
cit accipiat / et argu q et q. ut uidet in glo
satis clare / finalit q ualeat allegat duas l.
quas mquirens induce nisi ego indicam tibi q2
alleg l. sy azenone / de quadri. pscrip. de iudi.
l. no ali de S. ab. l. si stipulatus fuo que l. pt
uidet faciunt hoc mo / q hz dno et ei familie
ut l. no al de iudi. et l. si stipulatus fuo de v.
ob. Sz imperatori licet accipe cum omia principis
esse intelligunt ut l. sy azenone de quadri. pscrip.
go licz eius familie. Tamen finalit glo determinat
q no / no igit cum Barthalus

Privilegia

Bona l. est ista
et diuid. pt / pmo
cōfirmat privilegia ecclias / 2o priuot
privilegia in cōtrariu cōcessa / 3o principes

elemosinas cōpetas dari iubet / 2a ī dūcto
3a ibi et q2 hūani / Expediamus p pticulas
In pma quero utz cōfirmatio privilegioz dcy
opet / Dicunt quez cōfirmat privilegia ualida
ex certa scia principis principis / tūc sine dubio
valent ut l. adopto ā to in sta eod l. sc. ff
de adopt. quez cōfirmat a principe ignorante
et tūc nisi releuaret no cōfirmat ut ex de cōfir-
uti. uel inuti. c. ij et iij / quez cōfirmat privilia
ualida et tūc nichil releuat nisi q2 ut fiunt ca
dubitacōnis tollende ut l. qui mutua ff man.
et l. que dubitacōnis ff de re. pmn. / In 2a pte
hec q l. prohibent canonibz q2 leges que sūt
cont canones no valent / Queo q. quid
cōtrariat canoni uel lex cui pt standu / Glo hic
tangit et vi q pt stand canoni ut hc in
pluribz allegat p glo / Unde dicunt aut loquit in
spualibz et pertinentibz ad fidem et stanū canoni
ut hic cu plibz cōcor. posits in glo. et ex de
consti. c. ecclia sc̄e marie / aut loquit in tpalibz
et tūc aut in terris subiectis ecclie et sn dubio
stanū decretalibz / aut in terris subiectis imperio
et tūc ad seruare legē est induce petm ut q
pscribit possessor male fidei et tūc stanū
canonibz ut de re. pmn. c. ij. li. vi. et pconcor.
aut no induceret petm et tūc stanū legi ut
ex q. si. sc. le. c. p venit de lege p canon de
opi no. nunc. c. i / Ex tota pte la hēmus
q elemosine debite seu cōpetente dari paupibz
debent dari ppetuo / Queo q. ciuitas ista
dabat religiosis cōtā cōtitate frumenti quolz
anno / postea fecerunt statutu p q est talis
elemosina reuocata / Queit an valeat tale
statutu p l. ista vi q no / et vide tex. ubi
no wlt q ista tria minuat ab aliquo / ste
in eo q eis debent ppetua fiunt p hc est vi
tex. de sy. c. ad aplica / dic ut ibi / Barth.

Cassa et irrita

Ista est cōstitutio
dni fredericii
imperatoris qui postea fuit dampnatus
ut hereticus p ecclia / In cōstitutōes
fce in fauore ecclie fuerit p papa cōfirmate
et sunt ī xo colla. de statis q libtate ecclie
q2 hc in 2a pte cassant omnes l. ītos / dicit
hic p ytalia / Queit utz ista cōstitutio
habeat locu alibi q in ytalia / Glo dicit q sic
q2 casa est no / et dicit uin. na ista cōstitutio
est gnalis in toto mundo / sceptu vero de
publicando no fuit nisi in ytalia ubi magis
cōpedit p hc hēmus hodie tpo ex de seu. co.
c. nouit / Queo que dicat statuta con
libtate ecclie et ecclasticarum psonarum / Innoc.
in dco. c. nouit cuius dca hic retulit cy. co.
addicit lex. sic ueteris dicit / Et illa dnr
statuta cont libtate ecclie que sūt cōtraria

Ro ista ista lex fuit ad 20

38

op. ī

No p... ...

tra

No

bo l. lex

. ī

No ista ī pte

No 2 l.

No 3 l.

tang fuit cōstituto

No 5

Adverte p. ī l. li.
bloz ecclie 2
...

ī

concessa clericis seu ecclesiasticis personis per principem
seu papam/ et hoc probat pisanus textus ibi. addicias
clericis vel imperiales sanctiones constitutum satis
placet tamen non est dictum ipsum ¶ Et per eius declaratione
formo quod statutum est quicumque occidit clericum
puniatur in x libris an istud statutum sit contra
libertatem ecclesie et videtur quod non secundum determinationem
doctorum/ ita civitas ista pro homicidio statuit
maiorem penam in aliis quam clericis statuit minorem
vnde nichil facit quod similia gesta ab
imperatoribus seu summis pontificibus/ sed aufert
clericis beneficium eorum per statutum suum/ Contrarium
ego determinavi in scolis/ quia illa dicuntur contra
libertatem et ecclesiasticarum personarum/ propter que
ipsi redduntur magis timidi et alii in eum magis
audaces textus C. in l. i. § qui oncande ff. [illegible]
actis non da ¶ Respondeo ad positum si per tale statutum
clerici efficiuntur magis timidi et alii audaciores
ergo tale statutum est contra libertatem ergo non valet quod
non et tene menti hoc et istud utile est quod sit
dictum summo. et nichil si est vim ¶ Ceterum in
volumine statutorum reperitur quoddam statutum contra
libertatem ecclesie/ in fine voluminis apponi consuetum
quod si qua sunt statuta contra libertatem ecclesie sint cassa
et irrita quo iure. an per illud statutum alia
statuentes sint liberati a pena [illegible] l. et alii
nominati de sen. ex. / Certe non/ quia textus non
solum precipit vacuari verba sed etiam aboleri et
cancellari de volumine statutorum de facto ibi et
ca. de capitulari [illegible] quod tene menti ad multa/ quia
vidi semel in civitate pisarum ¶ Sed certe non quod
an quibus habet consuetum contra de lege faciat consuetum
questionibus potest petere illud instrumentum cassari
de originali/ sicut i. de condict. sine causa. l. . si
soluto. Bartholus legum doctor

Generalis ¶ Ecclesiastice persone
pro (?) relinquere
bona sua libere clericis et pauperibus
etc. ¶ Nota quod dixi in simili
¶ Nota quod testator pene relinquitur pius locus unde
hic omnes iuris solempnitate/ i. quod tamen sit omni
iure etc./ hoc dixi C. e. l. i. ¶ Nota quod licet dicit
de dictione seu quecumque ponitur alternative sicut dicto
vel vides ex textu ¶ Contra hic facit textus ff. de
auri. et ar. le. l. si quis ita/ et ibi dixi plene
in l. si quis [illegible] de ve. sig. ¶ Ultimo nota quod
moralis potest facere testamentum quia autem istud corrigitur
ideo ponitur hic autentica Ingressi. Bartho.

Ingressi ad monasterium

¶ Primo ponitur antecedens/ 2° secundum consequens
3° contraria probat ¶ Op. glo. videtur
quod male facit quicumque ingreditur ecclesiam
quia perdit omnia bona sua ¶ Huic contrarie
Glo. intelligit in eo qui intrat seculo renunciando
et faciendo professionem tacite vel expresse/ alias secus

ut in aut. de monachis § aliud et § sed et suis pecudibus (?) in
¶ Secundo op. ad ibi/ ut in aut. ut nulli iudici § quia
non poterit de adulterio aut similiter/ Respondeo loquitur
in adultera que in monasterium mitti coacta ne seculo
renunciat ¶ Tercio op. dicitur hic et sed et sua dedicant deo ¶ Contra per solum votum res non efficiuntur
ecclesie sed persone obligantur unde non obstare quod
[illegible] ff. de pollicit. l. ii. in prin./ Respondeo dicit glo.
quod hic dicit se/ in hoc stat parte quia persona est statim
obligata quamvis hoc quod dicit sua stat in parte quia bona
statim non transeunt in ecclesiam et vide glo. et innuit
glo. ista/ quod bona continenti non transeunt in ecclesiam/
quod non placet michi/ ita cum persona statim efficiatur
ecclesie et eius potestate transeat statim eadem omnia
bona sua quia ad potestatem et dominium ut l. si adoptivo
ff. de acquir. ¶ Nota ob. l. ii. de pollicit. quia loquitur
quando quis vovet rem singularem cum per votum non transit
dominium/ sed persona obligatur/ hic non quod quis vovet
personam suam quo casu transit persona et omnia bona
ut hic ¶ Ultimus op. ad si aut et ergo non testatur
ut potestate vel dominium rerum ¶ Contra quia quicumque quis
testatur de aliquibus ut i. de l. alicui ¶ Respondeo fa-
teor dicit glo. quod ista res non est nulla ¶ Tu dic
quod in quibus non est dominus rerum/ quia non est in potestate
sua sed in potestate alterius non potest testari ut hic/ secus
si esset sui iuris/ quia posset testari de aliquibus non
tamen pertinentibus ¶ Contra op. de aut. si qua [illegible]
[illegible] ubi monacha testatur ¶ Respondeo illa aut determinat
contrarium ista et ibi videbimus ¶ Opposui de contrariis
venio ad questionem ceterum hic Ingressi monasterium/ quod
si ingreditur capitulum vel ecclesiam secularem et dedicat
se et sua renunciando seculo/ ergo dicit quod tunc idem
sit et sua ecclesie etc./ et hic dicitur in prima glo. et
subdit postea in glo. magna quod tales quicumque
ecclesie seculares non possunt sibi retinere aliquid proprium
et vide glo. Doctores sic contingunt ut hic dicit glo.
et idem non in cor. xii sunt licet aut/ puto quod
contrarium sit verum/ ita quicumque ecclesie seculares tunc dedicans
se et sua non efficitur religiosus sed remanet liber
[illegible]/ probo per rationem/ postea per capitulum/ ratione quia per
oblationem sui que quis facit in manibus secularis
non efficitur religiosus vel dicitur sollempne votum
religionibus ista non sit summo. ex de sta. mo. c.
[illegible] ut in vide./ ita incipit ergo iste non est
religiosus/ probatur est textus et glo. xxvii q. i. c.
ut l. continetur ubi dicit quod tales quicumque non sunt
religiosi et quod sunt [illegible] et hic [illegible]
ista hoc anno consilium adherendo deo cum [illegible]
cum ergo remaneat liber apparet quod per pactum possit
sibi eius bona reservare ¶ Nota ob. quod dicit glo.
¶ Sed et illos quero utrum possunt facere testamentum
certe si apud eos remanet aliquid proprium/ non est
dubium quod possunt testari/ quia capitulum est hic l. generali
super qua posita est ista aut/ quia l. illa non corrigitur
principaliter/ sed in monachis seu religiosis non
in aliis ecclesiasticis personis que remanent libere
et non transeunt in alterius potestatem ¶ Sed si ponemus

q apud tale quasi non remansit aliquid rerum suarum quia dedicauit se et sua. Hic idem, quia posset facere testamentum, non in preiudicium ecclesie que habet res sed in preiudicium heredis. Eciam cum si heres non esset ita stultus quod vellet adire hereditatem sine confectione inventarii, nam hereditas dicitur eciam illa que non habet aliqua bona, quia eciam hereditas dampnosa dicitur esse hereditas ut l. hereditatis appellatio de v. s. Et quero et hec habet eciam locum ... talis queritur si quis obtulit se et sua et tradidit possessionem veram vel fictam, constituendo se eius nomine possidere, non est dubium ut l. quedam ff de rei ven. et de acq. pos. l. quod meo. Si autem nulla tradicio interuenit, est aduertendum aut fuit simplex votum et per votum non transfertur dominium, ut dicta l. ii. ff de pollicit. in prin. Sed si erit oblacio ita quod transiret in speciem donacionis, tunc eciam licet simpliciter quod in ea transfertur dominium ex simplici donacione non secuta tradicione ut l. fi. C. de ...

Ceterum vero ulterius quid de eo quod ingreditur monasterium religiosorum et ex pacto reseruat sibi aliqua bona, an valeat talis reseruacio et viciet ingressus. Et dubium est, quia quod monachus habeat proprium est contra formam religionis ut ex. de sta. mo. c. cum ad monasterium. Glo. hic tenet quod valet ingressus et viciatur reseruacio per l. si pactis et vide glo. magna ... Cum ista concor. glo. in aut. de mona. § illud at. Contrarium determinat glo. in c. ii. ex. de sta. mo. in glo. magna. Alibi distinguunt doctores in l. pactum: apponitur in contractu et viciatur ingressus, aut ex interuallo et reseruacio viciatur ut ff de ... et ha. l. pactum § i. et ibi glo. Dominus ... que potest dici in ista materia. Ista contrarietas ... michi videtur: verba que apponuntur in actu contractus debent intelligi secundum naturam contractus ut l. si vero i. prin. ff loca. et l. dapni infecti ... in prin. ff de dap. infec. Cum proinde debes scire quod monachus non potest habere proprium, sed tamen habere quo ad administrationem de permissione abbatis ut ex. c. ii. de sta. mo. sicut seruus potest habere ... ut l. iiii in pri. ff de man. Dum enim ista reseruacio fit simpliciter, reseruatis in talibus bonis debet intelligi quo ad administrationem et quod abbas paciatur me habere sicut dixi supra, et ita obseruat consuetudo. Sed si expresse verba exprimerent quod dominium remaneret apud eum, hic est aduertendum aut ponitur per modum condicionis ad ipsam oblacionem, ubi dico: dedico me et mea si in talibus rei dominium remaneat, et tunc ista condicio viciaret ingressum, quia facit deficere voluntatem ingredientis. Ita loquitur glo. in dicto c. ii. de sta. mo. Sed si non apponitur per modum condicionis sed per modum cuiusdam modi vel pacti tunc viciatur modus vel pactum. Ita intelligas ista glo. per l. quam allegat.

Ceterum vero glo. cum quis dedicat se et sua doctores supplent addicione sua, videtur quod sic, quia confessio eorum que tacite insunt contractui ut l. non vero ... de fideiuss. et ff de le. i. l. iii.

Contrarium determinat glo., quia si comprehendit mea habebit bona ex concessione expressa. Si vero non adiciatur habebit ex concessione tacita, licet quidam distinguant utrum dicebat me vel mea.

Ego puto sic in hoc dicendum: quando quis dedicat se cum suis bonis tunc expressio bonorum nil operatur, quia comprehenduntur per eum modum per quem tacite insunt et sic nil operatur ut dicta l. iii. et l. non vero, nam bona tacite veniebant accessorie; ita modo cum non dictionis cum sit coniungere accessorie ut l. i. et ii. ff de re. legis. insti. deleg. § si quis ancillas et quod est non.

Si vero quis dedicauerit se et sua et tunc verum dicit glo. quod hoc comprehendit principaliter modo quod tacite veniat; nam tacite veniebant bona per quandam consequenciam, hic vero comprehenduntur bona ... et principaliter, quia non dictionis et est copulativa ... et principaliter ut dicta l. i. et l. ii. de pet. he.

Hoc premisso quero quid si ingressus non tenet, an valeat oblacio bonorum, quia ubi non tenet expressum nec tacitum ut ff de fun. ... l. iste in fi. Ita dicit glo., innuit quod si bona essent expressa expresse quod valet oblacio bonorum sed viciaret ingressus ... et ita non contra. Sic sunt de ... illud verum sunt hec aut ... ut Cy. refert pro solucione istius quod viciat istud ... viciato expresso viciatur tacitum quod ... plene in l. fideicommissa ff de le. i. et ... ad ista: quando quis obtulit se tum ita quod bona veniunt accessorie tunc viciato expresso viciatur tacitum quod est accessorium ... ut dicit glo. et ... Quando quis offert se cum suis et ... eadem racione. Quando quis offert se et sua et hic ... aut ipse credit oblacionem de se firmam tenere aut sciebat non tenere; primo casu bona potest recuperare ... per l. ... vel quod pat. et l. vel apud ... ubi si aliquis credit aliquem seruum vel filium qui non est cui reliquit bona et illa bona auferuntur ab eo cui sunt relicta. Hoc eciam probo per l. ... ff si cer. pe. ubi quis donat causa mortis qualecumque superueniente reuocat. Ista in proposito, ipse donabat causa mortis ... quia moriebatur mundo ut l. deo nobis § ... Dum enim non sit mortuus reuocat. Hoc eciam probo ... de condi. ca. da. ca. non se. Nam non secuta causa propter quam dabat reuocat datum. Si vero sciebat ingressum non tenere, tunc non reuocat quia donare videtur ut l. i. de condi. inde. de re. iur. l. cuius per errorem.

Cum vero si teneretur iste ingressus ex contractu vel delicto utrum teneatur monasterium vel eciam ipse. Glo. hic dicit quod sic, ad instar capite minuto, quia transit in potestate prius arrogator et vide glo. Alibi videtur glo. distinguere aut cepit dedico me

et mea om̄ia / et ꝓcedit ista glo. / ā de dicant
ꝑ et c̄tas reb ꝓ̄tclarit / et tūc etiā nō te-
sta nō in l. ꝑ penultīā ff. sed ꝑ dub de pet. he-
r ista glo. est inoꝛ alia distinctō nō ꝓcedit
qn̄ ꝓpria tn̄sit in ꝓtate alteri⁹ / Adūte tn̄
q̄ ista glo. cōparat eū q̄ capite minuit̄ et
eū qui ingredit̄ monastiū / cū ꝑt vm̄ q̄ capite
minuat̄ dicta in aut̄ ꝑ qua mlr. Tercīt
glo. quid ꝑ ingressꝰ hebat possessiōē ꝓcarie ul
libellarie h̄ est re emphiteotica / de istis
reb3 libellariis fit mētō hic in l. ꝑ finita
ff. ꝑ deuectigalib3 et l. dixi / lic3 cont3 alit̄
accipiat̄ tn̄ hic assumā⁹ ꝓ reb3 emphiteoticꝭ
cū aut̄ tn̄sēat in ecclīā de h̄ hēm⁹ tex in
aut̄ de ali. et emphi. ff. i. colla. viij. ubi dic̄
q̄ tn̄seat in ecclīā nisi dn̄s renouet sibi dn̄s
uelit ꝑt renouare ut dicit ī tex. Tercio
nō hic quid ꝑ in ꝯtrō emphiteosi est dn̄m
ꝯsēsse ne tn̄seat in ecclīā / Videtꝰ tn̄ nō ꝑt
tn̄sire ab ꝯsēsse ꝓhibitꝰ / sc̄h h̄ hēs glo. in l.
ꝑ ita q̄s ff. ea de v. ob. et ī dixi. Quarto
quid ꝑ ingressꝰ ꝓ monastiū hēbat usufructū
cū duret post ingressū ī vita ipīꝰ / Glo. dt̄
q̄ ꝑt / ar. de le. ij. l. ꝑ ecto ff. i. In ꝯtrū vide
Just. de usufruct. ff. finita / Pe. vidēt q̄
ius usufruct remaneat apud ingredientē
ꝯmoditas apud monasteriū ideo nō finitur
Istud nō vide bn̄ dictū / cū illīꝰ ius posset
remanē apud ingrediētē ut dca t. cū ad
monastiū / dicit ipē nō est mirāḡ de h̄ q2 h̄
quā3 accidit in filiofa. qui tn̄sfert ad p̄rē
ꝯmodū hereditatis lic3 apud eū remanet ius
ut l. cū filio de le. i. Ego dico q̄ ī ad p̄rē
tn̄sit ꝯmodū et ius apud filiū remanet
sola videt nōie rei ī dixi / dictuū est g°
q̄ ius usufructꝰ tn̄sit in ecclīā tn̄ finit̄ morte
ingredientꝭ cū⁹ ꝯteplacōē usufructꝰ relictꝰ
fuit sicut dicim⁹ cū usufructꝰ relinquit̄
ꝯteplacōē fūi ut. j. de usufruc. l. fi. Var-
Si qua mulier. Hec l. dd̄r
in duas ꝑtes
ꝑncipales ꝑ° cū ingrediens
monasteriū nō h3 liberos / 2° cū
liberos hab3 / 2ª ī h3 ꝑ ꝓpria ꝑte 2ª sbdiuī
in tres ꝑtes / q2 ꝑma loquit̄ cū filiꝰ uīt re-
linquit ꝯtū minꝰ ꝑt / 2° cū filiꝰ uīt re-
linquit ꝯtū plꝰ ꝑt / 3° cū nichil uīt dispone
2ª ī h3 ꝑt ꝯcē 3ª ī sīt aut̄ / Primo in t'mīs
pone ꝓ teσtū caspū / Lra est clara / Op. ad
ꝑma ꝑte sol. dco nōlbꝰ. j. ti. i. So. h3 mlr̄
cū illa / ut puta imꝑialia ꝑma maneat
hec ꝓbat̄ ꝯ cor. uīd fuit hac / et ꝯ ff. ꝑe-
S de sac. ecc. ff. ꝑ qua mlr. Scdo op. ī aut̄
ꝑ mlr̄ mdī. ff. adultera ꝑcita j. de adulte.
aut̄ ꝑ hodie. So. ī lc̄ ī ea q̄ ingredit̄ ī mte

hic nō de ea que ingredit̄ volens / Ultimo
op. de aut̄ ingressi. So. illa aut̄ de lima ꝓ
ista ideo ꝯueniet sunt ꝑcita hec post illa q2
ꝓ ingressū licet certo modo testari ut hic videtis
Remam⁹ ad q̄ hm⁹ nīc ista hanc m̄ām aut̄
et ꝑma glo. hm⁹ aut̄ loquit̄ de eo qui testm̄
nō fecit an ingressū / h3 nllo mo disposuit ul
disponit post ingressū / Tercio g° ꝑmo quid
ꝑ aliquis nō haberet liberos facit testm̄ / et ꝯueniē
hēde instituet et postea ingredet̄ religionē
cū ꝓ ingressū testm̄ rūpat̄ / Dicunt quidam
indistīcte testm̄ rupi / ꝑ ꝓn. hm⁹ aut̄ que dicit
gñalit̄ bona nō hn̄tꝭ liberos monastiū ꝯpetere
Ista opi. nō vi. va ꝓ ff. illud in aut̄ de mōcꝭ
coll. i. ubi ꝑmittit ingredienti an monastiū dis-
ponē Unde glo distinguit / aut̄ ingrediēs monastiū
in testo aliquid ꝯrꝭ institucōīs monastio relinquat
et testm̄ nō rupit̄ / aut̄ nichil monastio relinquit
et testm̄ rupit̄ qz aginacōe filij eū loco filij
habeat̄ ut in aut̄ de sac. ecc. ff. ꝯ hoc puti
ꝓ dicit glo. cū habēs filios etiā eis dare nō
ꝑt / ut hac aut̄ ultimo⁹ ꝯcucꝭ / Ista opi. ꝓ
ꝓ glo. in dco ff. illud. ī aut̄ de mōcꝭ et ī in cor.
uī fuit̄ hec aut̄ ꝯ ꝓ . q̄ ꝑ. aut̄ ꝑ qua mlr.
ubi hec aut̄ canonizat̄ / hec opi. nō plac3 / ua
nō est vm̄ q̄ monastiū hēat̄ loco filij / ut h̄
dic̄ in ff. h3 ꝑcedenti / h3 dicit ī q̄ ille qui dcē
ꝑ decessit sn̄ liberꝭ ī ingrediēte monastiū re-
ꝑmit̄ ꝑm cōz mal et bn̄ dixi volūs in
aut̄ nisi ꝯ ad trebll. et ī ꝓ dot. ff. ꝑ monastiū
hēt l. loco filij / sequet̄ q̄ monachꝰ hēt monastiū
in ꝓtate et etiā monastiū acquirit monacho / q̄
est absurdū Unde alij dicūt / et ista nō est
noua opi. / h3 ꝓbato ꝑnc videl3 q̄ ꝯuenis
nichil habeat ista heres deb3 hēr illud quod
defunctꝰ hēbat tpē morte ut l. fi. j. de eod.
di. adi. col. / h3 ingrediens monastiū tpē mortꝭ
nichil hēbat q2 oīa sūt monastij ꝯcessꝭ / hec
opi. nō vide va ꝓ tex in dco ff. illud in aut̄
de mōcꝭ ubi dicit̄ q̄ om̄ia sūt monastij nisi de
quib3 alit̄ disposuit an ingressū / frustra
eū ꝑmitteret imꝑator an ingressū disponē ubi
dispōco vires nō hēret Unde alij tenēt opi.
ꝯtrā qui ꝓbant testm̄ rūpi ꝓ alia rōne q2
ingrediens monastiū capite minuit̄ g° testm̄
irritat̄ ut Insti. q̄ mō. testa. infir. ff. nō tn̄
et de mand. tes. l. ꝑ q̄s ꝯ heredato ff. utrū al
irritū / Cū hoc ꝑt vm̄ ꝯuenienti⁹ ꝑ° vi̅
q̄ ꝑt capite minutꝰ max.ª capitꝭ diminucōe
q2 efficit̄ ꝑuꝰ ut nō in aut̄ ea que. j. ti. i.
Ad idē quod nō in l. cū hēres ff. fi. de acq.
pos. In ꝯtrū vi̅ capꝰ in aut̄ de mōcꝭ in
ff. cogitandū et istud est vm̄ q̄ nō minuit̄
max.ª capitꝭ diminucōe / licet ob. cū d° q̄ ꝯsꝰ

Nota
Nota
Nota
Nota
Op.
Op.
Op.
nō bn̄ ꝯcra glo.
ꝑ a

quia non est servus ut alii possit vendi et similia, sed
dicitur servus pro personam ut sic quod talis servitute status
eius augeatur magis quam minuatur, i. aut. de monach.
in prin. et eadem modo non dicitur media capitis di-
minucio licet civitate Romana retineat, sed cum esse
testis ut dicto § cogitandum. Et sit institutum ut l. i.
C. e. sed etiam assumi ad platuram et ad similia. Igitur
aut minuatur minima capitis diminucio, dubitans Jacobus
Butrigarius dicebat quod non, quod argumentum quia retinet fa-
miliam succedit enim ut filius ut l. Deo nobis § i.
C. e. Sed hoc non placet nam vere mutat familiam
ut no. in l. si quo casu § ante bonorum possessionem ff. de suis et le-
gitimis, licet ob. quod succedit ut filius quia etiam
emancipatus succedit ut filius ut l. lege § de le-
gitimis et tamen dicitur minima capitis diminucio, tamen
prior non placet in quod dicitur testamentum rumpi, sed
per dictum § aliud quia frustra permitteret ante ingressum
disponere si dispositio irritaretur. Sed quidam dicunt capite
minuitur utroque ut quia captivus ab hostibus per legem
Cornelium servus efficitur, tamen testamentum non rumpitur ut l.
lege cor. ff. de vul. et pup. Sed ille qui efficitur
monachus utroque capite minuitur volens militare
Deo ut in aut. de monach. in prin. Secundo tertio: Sed capitis
diminucio rumpit testamentum quando quis mutat statum suum
in deterius, ut quia servus efficitur, i. statum altius
et rumpit ad statum in quo est instabilis omnino
Sed si mutaretur status in melius quod filius i.
potestate fecit testamentum de castrensi ut quia postea
emancipatur licet per emancipationem capite minuatur
sine dubio tamen testamentum non rumpitur, quia mutat statum
in melius ut dicta aut. de monach. in prin. Sed non
est omnino intestabilis, quia etiam post ingressum potest
aliquo modo de se disponere ut hac aut. unde talis
capitis diminucio testamentum non rumpit, facit ad hoc quod
no. ff. de te. s. l. eam quis in prin. Unde sunt alii
qui dicunt quod testamentum omnino remanet firmum, et
hoc probat, testamentum morte confirmatur ut C. e. l. i.
et l. omnium C. de testa. et ibi no. et de condi. insti.
l. si ita, sed ingressus monasterium habetur pro mortuo
ut l. Deo nobis § i. C. e. Sed Ista opinio non placet
quia non habetur pro mortuo quo ad omnia, ut patet quia
adhuc potest conveniri et in eum dari libellus et
similia secundum ea que vidisti in aut. eadem que sit
de monacho C. e. Et quod non aut. ideo est que
est imposita super l. eum oportet C. de bo. que li. quod
dicitur. Volui vide Jo. An. in c. in presentia
C. de proba. ubi tangit istud passum et recitat
breviter duas opiniones et neutri firmat, videlicet
illas aut in monasterio aliquid reliquit aut non et
quod mutat per capitis diminucionem Archidiaconus super aut.
ista in decreto non potui videre. Dicit Ja. de Be-
lluis in dicto § aliud in aut. de monach. videtur
dicere quod aut ingrediens monasterium dedicavit se
et bona sua Deo. Et tunc monasterium nichil habet

aut tacite et tunc aut fecit in testamento mencionem
de monasterio aut non. Ista opinio non placet per dictum
§ illud ubi dicitur quod ante ingressum licet disponere
si non disposuit bona competunt monasterio etiam si
nichil dixit. Quarto: dicunt quidam virtute illius dictionis
etiam quod idem sit sive bona expresse dedicavit
sive non. Unde alii ut dominus Ja. Bal. tunc opi-
nabatur semper hic obstare. Et hic etiam scribat
Ja. Bu. dicit sic. Aut ille qui fecit testamentum
hic fecit cogitans de ingressu monasterii et tunc per
ingressum monasterii non rumpit, et hoc casu i. dicto
§ istud frustra enim permitteret disponere nisi
valeret dispositio. Aut fecit testamentum simpliciter non cogitans
ingredi monasterium et tunc per ingressum rumpitur
tanquam per novam voluntatem cum enim omnia bona
sua debet expresse vel tacite monasterio, videtur
revocare primum testamentum sicut per ipsum tollitur posterius
ut l. sciunt § i. C. de testa. Glosa tamen dicto §
illud volens rumpi dicit quod ubi permittit dis-
ponere scilicet inter vivos vel mortuos faciendo
testamentum si monasterio relinquitur aliquid, quod tamen non placet
quia textus dicit quod licet disponere quo voluerit
per que verba tollitur omnis ambiguitas in hac
iudicio meo. Ita textus in l. i. ff. de testa. mili.
ubi dicitur quod milites possunt testari quo voluerint
ita intelligitur quod filius possit miles pro parte et
cohereditare et sine liberis unus testando et potest
decedere pro parte testatus et pro parte intestatus et similia
et potior dico quod volens ingredi monasterium licet
de monasterio nullam fecit mencionem in testamento
monasterium non potest conqueri quia imperator permittit
ei testari quo voluit. Item si preterierit vel exe-
heredaverit filium non potest rumpere testamentum, potest
tamen petere legitimam vigore huius aut. Si enim hoc
permittitur militi armate milicie qui pugnat
pugna corporali, multo magis debet permitti militi
celesti prime vel milicie qui pugnat pugna
mentali et contemplativa. Et istam partem ego
puto veram ut distinguamus an fecit testamentum
contemplatione ingressus monasterii an simpliciter ut dixi.
§ Secundo quero quid si fecit testamentum inter
filios ante ingressum, et monasterio nichil relinquit.
Dicit glo. videtur quod testamentum non rumpitur ut hic
innuit a contrario sensu. Ubi dicit antequam disponat
contrarium autem exposuit glo. C. e. Ubi dicit quod
filius non posset totum relinquere. Sed ego teneo
in filiis opinionem quam C. tenuit, quia si testamentum fecit
contemplatione ingressus quem debebat facere in mo-
nasterio, testamentum nullo modo posset rumpi alias per ingressum
rumpatur, que opinio non multum placet cum ita dicit
quod monasterium recipit aliquem in monachum potest sperare
quia habet de bonis suis esse. Quereba(tur) species supra
ut C. de sy. c. non satis. Nota hoc quero
postquam quis ingressus est monasterium testamentum ante fac(tum)
posset revocare. Videtur modo hic videtur dicere quod sic

v. postquam quis ingressus est monasterium an
testamentum ante factum possit revocari

v. heres institutus in testamento habebit omnia
bona statim an spectabit mortem naturalem
et ex decisione in glo. dicatur quod sic credo

et vel allegat / Quia ista questio determinatur sermo
alia. [illegible] heres institutus in testamento habebit omnia
bona statim an spectabit mortem naturalem / Dicendum
puto sic dicendum / quia ista mors civilis que
inducitur per ingressum monasterii habet omnino quo ad
bona eundem effectum que habet mors naturalis ut
puta si quis ingreditur religionem sine mora
qui non potest habere aliquid / nec ipso iure i quam
tur puto quod heres habebit omnia bona et tunc
ar. ad hoc s. ti. xx. l. deo nobis in prin. sed cum
talis mors civilis non habet omnino eundem effectum
quia saltem in quantum ad bona retinere tunc heres
institutus debet expectare mortem naturalem et iterum
erit in pendenti / potest enim ante mori heres quam ipse
testator ar. ad hoc ff. de iure fisci l. statuliberi
de do. int. vi. et ux. l. res que mortis ¶ Ego
predictis venio ad determinationem precedentis quaestionis
quod primo tamen quantum ingreditur religionem sine mora
illo modo possit revocari / quia sicut per mortem
testamentum confirmatur irrevocabiliter propter testatorem
ut C. e. l. i. ita per ingressum huius religionis ipse
quia sicut mortuus non potest post professionem suam
de rebus mundanis aliquid disponere ut in c.
primi de paradiso de v. sig. in cle. [illegible] in mens
ponit ista autem que permittit post ingressum
disponere non habent locum / Secundo non tamen cum ingreditur
aliam religionem / puto quod possit revocare testamentum
sicut vivunt / xxx. vi. in [illegible] in dicta l. res [illegible]
onis s. de do. int. vi. et ux. et ff. de do. int.
vi. et ux. l. si et si mors s. i. ¶ Quero cum
bona ingredientis religionem remaneant etiam
Ideo etiam videtur habere iure hereditario vel quo
iure / Glo. dicit quod iure successionis hereditarie
quasi premortui iusti. per quos per no. acq. s.
si. et. s. ad l. ubi de vi. l. ii. / Ego puto quod
non iure hereditario quia apparet quia adhuc ipse
in hominibus sit quem ut in aut. ea quae fit cum
monacho / sed pertinet ad ecclesiam iure acquisitionis
naturalis / sicut dicimus de bonis eius quem arrogans
ut Insti. de acq. per arro. per totum ¶ Ego colligitur
quod ecclesia non tenetur in tantum sicut heres / sed ea que
ex his ad eam perveniunt ut in dicto ti. de acq. per
arro. et l. i. arrogator ff. de pen. et [illegible]
sed quod ecclesia non habet intrare ad hoc ut possideat
intrare possessionem sicut heres ut l. cum heredes de
acq. pos. sed ei acquiritur possessio quam habebat
ingrediens sicut arrogatori ut l. si adoptavero
ff. de [illegible] / quam l. allegat glo. in decretali adhuc
ubi est canonizata hec l. ut supra dixi / et etiam
vide Inno. modum super hac aut. sentire
¶ Summus expediti de prima glo. venio ad aliam /
dicit hic si persona liberos habens ingreditur monasterium
Quero quid si habet parentes non liberos / Dicunt
quidam quod etiam parentibus debetur legitima ut in aut. e.
[illegible] liberos et s. ti. i. l. si quis presbyter / et ar. ff. de
inoff. testa. l. nam si parentibus ¶ Azo dicit contra
tu eum monasterium representare ut filius / excluduntur parentes
Contrarium tenet Inno. dicit ut hic dicit [illegible]

et hoc puto verum / nam non est verum quod monasterium
succedat loco filii ut supra dixi ¶ Iste ergo videtur quod
parentes possunt agere querela inofficiose donationis ut
l. si filius de inoff. do. Ergo si iste omnia contulit
monasterio per hac oblatione possit pater revocare / est
enim hec querela donationis / hoc est querela liberalis
gressio ut hic satis suadet equitas ¶ Venio ad
aliam glo. / Quero nunquid hec dispositio que ei permittitur
post ingressum est testamentum / Dicit glo. quod hoc potest
sive per viam testamenti / sed etiam hoc non est verum / cum hec
dispositio permittatur solum inter liberos / quos inter
testamentum non requirit ut s. fa. her. l. si. et l. hac
consultissima per compositionem s. de testa. Ista etiam
dicit glo. quid ergo dicemus / Dicunt quidam quod
est testamentum alii dicunt quod non / Dicas quod quando in
quo quod sit ultima voluntas que est testamentum vel que
habet vim testamenti / Concedit enim i. [illegible] testi
quod facere potuit ante ingressum ut expresse colligitur
ex con. verbis hic / et hoc intelligo cum hanc
dispositionem facit post ingressum / et post professionem
suam / nam ante quam faciat professionem non dicitur ingressus
ipse monasterium / non enim ibi ingreditur ante remanendi
sed ante experiendi ar. per hoc s. ti. i. aut. sed vetat
[illegible] / et ita observatur tota die de facto ¶ Iste
quero cum pater vult dare filiis quantum plus potest
quantum debet sibi retinere ¶ Attendit glo. quod dicit
equaliter et debet sibi retinere virilem / quod dicit
et debet sibi retinere quantum habet ille cui plus
concedit / quod dicit ut in glo. et ff. hoc intellige
quod hoc facit post professionem suam ut dixi supra
¶ Quero cum filii possunt petere istam legitimam
Credunt puto quod post mortem naturalem patris
Interim enim ipse habet potestatem dividendi prout vult
et ex hac autem colligitur manifeste ¶ Iste portio
legitima filio non debetur nisi post mortem naturalem ut
l. i. s. impuberes de colla. bo. ¶ Iste est possibile
quod iste filius moriatur ante patrem ergo [illegible] ar. ff. de
iure fisci l. statuliberi i. fi. ¶ Quero qua actione
petet iste filius istam ¶ Credo condictione ex l. ista
ut l. fi. ff. de condi. ex l. ¶ Ultimo quero quod
si ingressus monasterium moriatur infra annum probationis
sive ante professionem suam / cui competunt ista bona
ante professionem suam / cui competit ista bona
videtur quod non competat monasterio sicut nec filius non
filius qui non venit adhuc non succedit ut
per Insti. de pet. here. ¶ In glo. vi. ca.
per pet. abs testa. et ulti. et de religi. [illegible] domibus
de succe. ab intesta. c. ulti. et l. religiosis [illegible]

Porro hec l. dividitur per glo.
in tres partes ut patet
in ca. prima pars breviter hec / prelatus
in toto capitulo non potest res monasterii ecclesie
alienare h. d. usque ibi pri. ¶ Non quod
yconomus dicitur cui ecclesiastice res ad
gubernandum mandantur ¶ 2o non quod prelatus ecclesie
sit procurator ecclesie dividere ¶ 3o non quod nulli potest
concedere seu conferre sub obtentu ex beneficio
collato ¶ 4o non quod ecclesia inter est religionis
¶ Breviter op. ad hac l. et videtur quod prelatus

Nota
Summus
2o casus
No bona
[illegible] glo.
Nota
Nota
Nota
Nota
Nota
Dist.
Dicta
Quod dicatur yconomus
op.

non posset bona diuidi ut l. si pupillorum ff. de
re. cor. ¶ Tertio tiore sunt plures s. / hic / bona
que loquitur de diuisione que fit gratia culture
ut diuidi cum colono / et de diuisione que fit inter
duos ff. de le. ii. l. gayus et sic concluditur post
quod platus etiam non potest diuidi cum alio ¶ Alii dicunt
quod hec l. intelligitur solum in illa que potest diuidi si
procederet non tamen potest procurare ¶ Illa s. est bona
in se. quia potest diuidi si procederet / sed quod posset
procurare est contra hanc l. que loquitur generaliter. Alii
dicunt quod alia etiam priuata non potest procurare ista
solutio est contra generalitatem huius l. Alii dicunt quod
potest procurare quam / quotiens sibi expedit / et inde
glo. et non est tenenda licet illa solutionem quam omnes
tenent quod etiam et contra minor potest procurare ad di
sionem / quod sibi expedit / quia licet [illegible] et
[illegible] / l. si pupillorum. [illegible] sibi non expedit
quod in etiam procedit sine dubio / [illegible] impedimentum
est [illegible] / sed impedimentum minoris est usque ad
etatem [illegible] cum quod non in. l. [illegible]
de tu. et ra. dis. Alii dicunt quod potest diuidi fructus
non proprietatem / que est via / et non in s. tamen
precedens est nobilior ¶ Queritur utrum ecclesia
possit alienare remunerando eos qui seruierunt
[illegible] ut velle quod potest / a contrario sensu et ad
[illegible] beneficii collati [illegible] dic breuiter quod de
rebus mobilibus potest sine dubio [illegible] de testa. c. [illegible]
et c. non / de [illegible] mobi. licet non [illegible] beneficium collatum
non potest reuocare ut hic / sed si non est collatum tunc
potest. Ista tenet hic glo. et in aut. de ali. emp.
[illegible] tamen intueatur [illegible] quod post
in aut. hoc ius porrectum / vel que [illegible]
[illegible] ut dictum ¶ Vltimo non quod omnes [illegible]
[illegible] inter immobilia [illegible] in aut. de ali. et
[illegible] et de non alie. [illegible] Bartholus.

Sane et hoc

¶ Si alienam fuit sed contra hanc l. [illegible] accipientes et dantes [illegible] [illegible] ad s. sane. ¶ [illegible] quod dixi in summa iste s. habet tres partes [illegible] in prima [illegible] accipiente / in 2a dantes / in 3a [illegible] et [illegible] auctorizante / [illegible] [illegible] [illegible] ¶ Ideo quod que [illegible] [illegible] habent [illegible] [illegible] l. non dubium ¶ [illegible] non pena que imponitur [illegible] [illegible] huius l. ¶ Tertio non quod platus qui alienat [illegible] ab administratione potest remoueri ¶ [illegible] non quod [illegible] qui faciunt [illegible] [illegible] [illegible] et ab officio remouendi ¶ Ad primum op. [illegible] quod nemo debet locupletari cum aliena iactura ut [illegible] de condi. [illegible] l. [illegible] [illegible] dicit glo. fateor quod de equitate [illegible] etiam [illegible] reddere hoc autem [illegible] quod etiam teneatur [illegible] reddere / dic ut dicam statim in aut. quod [illegible] ubi glo. [illegible] melius quod hic ¶ [illegible] op. ad s. yconomus et sunt diuerse [illegible] quia alii [illegible] / alii [illegible] [illegible] est [illegible] Vide[illegible]

quod [illegible] [illegible] [illegible] ut l. si [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] l. stychus [illegible] et ut dixi [illegible] constitutione [illegible] quibus / et non [illegible] [illegible] quod [illegible] et [illegible] pari pena puniuntur ¶ [illegible] op. de l. si etiam [illegible] [illegible] ut ibi ¶ [illegible] ad quod et [illegible] [illegible] dicitur [illegible] in prima parte [illegible] que [illegible] gratia data [illegible] ¶ [illegible] si fuerunt promissa et non data / an etiam potest petere [illegible] [illegible] quod non / quia quedam honeste [illegible] que tamen inhoneste petuntur ut l. i. s. i. ff. de [illegible] et [illegible] [illegible]. Videtur glo. tenere [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ubi donatarius [illegible] [illegible] et tenere [illegible] [illegible] [illegible] / et est utile [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] semel disputari. Statutum est quod muliere decedente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tertia parte dotis date ¶ [illegible] quid si dos [illegible] promissa et non data hic [illegible] glo. quod [illegible] [illegible] [illegible] glo. / Contrarium est [illegible] [illegible] in aut. qui [illegible] [illegible] [illegible] quidam doc. qui [illegible] disputauit allegat solum [illegible] / [illegible] [illegible] l. [illegible] / [illegible] statuta non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statutum [illegible] [illegible] in dote data [illegible] [illegible] dote promissa et nichil aliud allegabat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in aut. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statuere / [illegible] procedit aut [illegible] [illegible] [illegible] procedit declarando [illegible] de nouo statuendo ut videbitur ¶ Vltimus queritur [illegible] quod yconomus [illegible] [illegible] / quid de aliis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] glo. dicit et [illegible] indistincte quod quibus [illegible] et etiam in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ut [illegible] de [illegible] l. si quis et [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] non ali. c. [illegible] [illegible] [illegible] / dic ut ibi ¶ Tertio quid [illegible] [illegible] yconomus qui alienauit admittatur ad [illegible] vendicandum / glo. ista [illegible] reducit ad aliud [illegible] ¶ [illegible] quis posset [illegible] [illegible] factum [illegible] [illegible] [illegible] in l. post mortem de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista est veritas [illegible] [illegible] quod in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publice utilitatis [illegible] illud [illegible] fit reuocatur [illegible] publice utilitatis et tunc potest quis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut l. i. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ff. de pat. li. ca. et l. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publice utilitatis [illegible] [illegible] yconomus facere potest et inde glo. ¶ [illegible] [illegible] in [illegible] yconomus / [illegible] [illegible] ab administratione ipso iure [illegible] [illegible] / dicit [illegible] [illegible] non quod [illegible] sit et inde glo. [illegible] non et [illegible] [illegible] / [illegible] l. [illegible] pena amissionis vel [illegible] [illegible] actoris / si [illegible] ipso iure vel [illegible] de [illegible] [illegible] ut l. [illegible] ff. de publ. vel distingue ut [illegible] / Aut [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] ut [illegible] sit et [illegible] ipso iure aut [illegible] [illegible] [illegible] et intelligo [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] addat [illegible] [illegible] vel [illegible] / [illegible] intelligo ipso iure al. non esset [illegible] ut in aut. de [illegible] [illegible]

Margin notes:
[illegible] in platum [illegible] [illegible] [illegible] bona ecclesie nec ne.
No.
op.
No.
[illegible]
No.
No.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
notabilia
op.
op.
Questio

ff. i. collat. quod non dixi plene in l. imperator de
iure fisci et dixi in auth. qui semel quo et quando
iudex et auth. novo iure de pe. iudi. qui ma-
li iudi. videbitur in l. i. cum aliis de iure om. iudi.
et in l. si quis maior de transac. ¶ Venio ad 3
partem quero utrum ipso iure possit scribere acta
que fiunt coram se sicut ipse sit iudex et notari-
us hic in glo. videtur velle quod sic et inde glo. [illegible]
non. contrarium tenet Inno. in c. cum a nobis
[illegible] de testi. quod probatur per c. quoniam contra de proba.
[illegible] dicit quedam fiunt a iudice non in forma
iudicii ut puta fecit coram eo [illegible] testamentales
tunc ipsemet potest illa scribere ut l. dominus de offi.
proc. et l. si publicanus § i. ff. de publica. fori
de procur. l. si procur. Et si fiunt alia acta que
fiunt in forma iudicii et non possunt scribi ab ipso
iudice ut l. nec arbitrium [illegible] de arbi. et
licet iudice ut l. [illegible] ¶ Sed non ob. hic quod debes in-
dex c. quoniam [illegible] et ipse idem erat iudex et notarius et
[illegible] de [illegible] volu-
it est iudex cartularius [illegible] ita loquitur hic
tamen ipse licet iudex potest scribere et ita observat consuetudo [illegible] [illegible] ipsemet
iudex hoc est notarius [illegible] [illegible] factum
[illegible] et scribit ipsemet de [illegible]
ipse facit [illegible] iudex de istis iudicibus ordinariis
qui ipsemet [illegible] et scribit [illegible]
[illegible] intelligo vera etiam in causis brevioribus [illegible]
[illegible] agitari [illegible] ut in auth. [illegible]
de [illegible] cum [illegible] iudici [illegible]
ut [illegible] et eius [illegible] et ita [illegible]
consuetudo [illegible] vicarii qui sunt per comitatum
[illegible] in causis modicis et ipsi [illegible]
et scribunt tenere [illegible] ista [illegible] cottidiana
¶ Sed quero ista bona cui applicantur in glo.
[illegible] et finaliter tenet quod applicantur [illegible]
et hoc placet [illegible] ut dixi in l. [illegible]
de [illegible] et [illegible] glo. [illegible] et tenet [illegible]

Sancimus omnes

Hic incipit [illegible] lib. [illegible]
l. [illegible] de usufructu rei [illegible]
ad tempus [illegible] ut ad vitam recipientis [illegible] concessi
hoc [illegible] quod usufructu finito redeat rebus
[illegible] ¶ Hic casus
quo [illegible] quod alienat usufructum hoc
[illegible] allegavi [illegible] in vita [illegible]
[illegible] de porta sancti petri concessit
[illegible] in emphiteosim [illegible] acto
quod liceat ibi edificare domum et [illegible]
in [illegible] quod [illegible] cum domibus [illegible]
[illegible] et valet [illegible] pactum ut videbitur [illegible]
l. ¶ Quero utrum [illegible] utili [illegible] transferatur
possessio [illegible] hic in fi. videtur velle quod non
contrarium est verius ut l. i. § si vir de acq.
poss. ¶ Non ob. hic quod hic accipitur possessio pro re
ipsa seu proprietate rei ut l. [illegible] de [illegible]
[illegible] utili [illegible] transferatur possessio
et [illegible] dicemus in l. non dubium [illegible] de legi.
¶ Conveniens glo. dicit hic delinquat quod debet
derelinquere [illegible] ut dicitur in glo. et [illegible]

¶ Ultimo [illegible] quod sicut [illegible] l. habet tres partes
prima est prohibitoria 2a [illegible] 3a [illegible]
[illegible] hic ponuntur [illegible] et primo [illegible] vide
prohibitorias [illegible] [illegible] 3o [illegible]
[illegible] ab auth. hoc ius [illegible] Bartholus

Hoc ius porrectum

¶ Ista autem dividitur in partes [illegible]
primo l. [illegible] 2o prohibet [illegible]
3o permittit [illegible] in [illegible] 4o permittit
venditorem si creditor non [illegible] 5o permittit
[illegible] in [illegible] si non [illegible] emptor 6o declarat
que res debeat vendi 1a quod intelligatur creditor
2a ut nec 3a [illegible] 4a [illegible] nolit
5a emptor 6a [illegible] 1a [illegible] et [illegible] creditor
¶ Non [illegible] patet [illegible] ¶ Op. ad primam partem dicitur
hic [illegible] ¶ Contra [illegible]
in iudicio [illegible] ut [illegible] et [illegible]
non constituunt [illegible] [illegible] actus
ut dicit glo. et [illegible] ¶ [illegible] op. hic prohibet
obligari [illegible] in auth. de non ali. [illegible]
creditor [illegible] dicit glo. non potest [illegible]
ut hic [illegible] ut in [illegible]
et melius [illegible] quod posset [illegible]
obligari [illegible] ut in [illegible] obligari
et [illegible] non potest [illegible] ita [illegible] hic ¶ Op. et [illegible]
quod [illegible] casus in quo [illegible]
ut in auth. de alie. [illegible] glo.
fatetur [illegible] et ponit [illegible] casus in quibus
indistincte alienatio est prohibita et inde glo.
¶ Venio ad tertiam partem dicitur hic [illegible]
[illegible] in forte et in [illegible] ¶ Contra [illegible]
[illegible] in [illegible] ut ff. de
[illegible] l. i. et glo. hic fatetur [illegible] ut [illegible]
non attendatur ordo [illegible] in [illegible] facit
l. cum [illegible] ff. de [illegible] hic
[illegible] l. est [illegible] testatoris [illegible] ut
l. [illegible] ff. de [illegible] et [illegible] ¶ Alii dicunt
quod hic est speciale favore ecclesie ut [illegible]
in [illegible] tenere [illegible] ¶ Secundo
ultimus hic quero [illegible] ad [illegible]
[illegible] glo. dicit ut [illegible] non habeat
[illegible] est quarta pars [illegible]
¶ Venio ad quartam particulam dicitur [illegible] et non [illegible]
hac parte quod in alienatione rei ecclesie [illegible]
superioris hoc est eius qui in [illegible] ordinat
[illegible] et [illegible] habes quod si ecclesia subest [illegible]
abbati sufficit [illegible] abbatis [illegible]
[illegible] hoc tenet [illegible]
non [illegible] in [illegible] quod tenere [illegible]
et non [illegible] aliud quod [illegible] omnes
[illegible] ¶ Circa istam partem quero
dicitur hic quod debet iurare maior [illegible]
cum [illegible] familiarum
et [illegible] qui sunt in domo [illegible] glo. [illegible]
[illegible] ordinatorum [illegible]
hoc est [illegible] ¶ [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
quod auctoritas [illegible] in alienatione [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

uo cum debet vocari absentes ita tenet h' glo
et in cor. de alie. eple. vi. vel sic ide et inde hac
glo qua no ¶ Queuero vltimus dicit hic q sciret
debitum exposce quid si ignoraret qr fuit ab inicio
in domo qui hoc ignorat Glo dicit q illi iurare
no cogunt ¶ Iste dicit qd illud qd hic dicit sz
iurare subesse debitum hoc est solutum non esse
ua debitum quasi esse in utilitate ecclie creditor
habet pbare ut hic in fi. aut et inde glo qua
no ¶ Queuero dici hic pcium inuis omnibz debe
p debito nunquid hoc debeat fi p creditore adeo
q si no appeat pcium solutum creditoribz et no
valeat vendico Doc. inx no tangit Immo ex
de depo. ea intelligit hoc aut q hoc ptinet ad
sollicitudinem iudicis qui interponit auctem et
decretum hinc alienacioni sicut intelligitur de re.
ro. l. magis puto § vel plassim et s no aut
ad sollicitudinem emptoris no spectat sz sufficit
q saluat de superioris mandato sic dicimus i eo
qui soluit inuenire ut l. aut pretor § pmitti
ff de mino. Item ergo nichil q solum in creditore
recipit q debz pbare quasi in utilitate debitoris
ut in fi. hinc aut ¶ Queuero nunquid sint alii
casus quibz pmittitur alienatio Glo enumerat et
vide et no ea ¶ Venio ad quartam pte dicit h
q inuito creditore dat sibi in solutum Cont.
ad p alio inuito creditore solui no pt ut l. ii.
ff si cer. pe. § de so. hoc no debitor ¶ Eo speciale
est in ecclia q cogit creditor ad recipiendum
i inmob. ¶ Iste e speciale q cogit recipe rem venditis
¶ Venio ad quintam pte dicit h q debz eecces
mediocrius inserta illius qualitate et quantitate
¶ Queuero quid est hoc dicit Glo intelligit q pro
modico debito no vendat magna res Baldeno.
de distrac. pigno. i. e. quam qd facit ad q. de
executoribz ultimarum voluntatum qui possint pro
modico debito vendere rem magni precii Ad qd
dic ut dixi plene in l. alio de ali. lega.
¶ Venio ad ultimam pte dicit hic q ille intelligatur
creditor qui pbat ide conuersum in utilitate ecclie
¶ Queuero qualit hoc pbabit Glo ponit hic
duo remedia pmo q pbabit p testes qr
platus est diligens et ecclia tunc indigebat ar.
ad hoc ff de cura. l. fi. Vide glo ista no valde
Glo in cor. de alie. emphi. vi. prim sint ista
aut videtur tenere glo q iste psumptiones non
sufficiant ¶ Secundo dicimus nos debitores siue q
quando aliquis habz mandatum ad recipiendum
pecuniam p alio mutuo ad certam causam tunc sufficit
q ille qui recepit confiteatur ad illam causam
se recepisse licz mentiatur ut ff de co. l. i. §
no aut s q si in peris. Cum enim habz mandatum
generale tunc no sufficit eius confessio ad obli-
gandum dnm sz requiritur pbacio p presumpciones
ista loquitur decal. l. pe. ad ulti. de pcu. quamuis
q requiratur q expresse pbetur pecuniam esse quasa
in eius utilitate vel sufficiat confessio respectu
ut ff de in re uso. l. i. § q si se acceperit

et ff si cer. pe. l. cum tabz ¶ Et sic videtur q michi
dicat glo que est in cor. q ista ¶ Sed in modo
pbandi dat glo qr pecunia sunt mutuata
plato et toto capitulo puta ar. de c. l. iubemus
nullam. Vide glo ista et no ea Istud dicitur videtur
q hac l. iubemus nullam. in pnu. § sicut i. vel
ecclia si sed in religiosis ter Bo. ibi loquitur de
alienanda re immob. hic no in pecunia mutuo
accipienda ¶ Queuerit glo quid si e gsuetudo
in grun qr no seruatur iste sollempnitates dicit
glo q ista gsuetudo valet Idem tenet i. l. de debz
eca fi. et l. sz. ff de lega ¶ Puto q no valeat
gsuetudo qr est cont libertatem ecclie ita eius hoc
sit gcessum ecclie i privilegium ut no possit alienare
sine hac sollempnitate gsuetudo que est cont hoc
privilegium est g libtatem ecclie ut dixi de c. aut
cassa. Fateor tamen q ista sollempnitas istius aut
no est necia i alienacione rerum ecclie qr ecclia istud
privilegium gcessum sibi no acceptauit sz statuit
aliam sollempnitatem i alienacione rerum ecclie que
ponitur xxiiii q. ii sine exceptione et licet hoc no ex
de rebz ecc no ali. c. i. li. vi ¶ Ex glo videtur
aliqd quenda Primo quero q si ecclia habz nomina
debitorum an prius debeat vendi q i mobilia
videtur q no qr ultimo loco puenit ad noia ut l.
adiuo § in venditis ff de re iudi. Contrarium e
vim ar. l. magis puta § nec aut de re. cor. et
istud tenet doc. No ob. ff i vendi. qr loqt ibi
q sit executo sine quo eum debet capi ea q
sunt faciliore expeditori ¶ Queuero pone q
ecclia pignorauit fundum eo eum quo sibi licet
Vbi creditor ex pl. vult vendere pignus vtrum debebit
seruare sollempnitatem huius l. vel decretalium i venditis
fundis no. Immo libere potest vendere sicut rem
minoris vel alterius seruati tempore et no. in l. pupillorum
§ i. de re. cor. ¶ Queuero cum alienatur nomina
debitorum vtrum debeat seruari illa sollempnitas q
hic ponitur i hac aut Ista quo vtitur in hoc an
noia debitorum gputetur inter mobilia an inter
i mobilia ¶ Glo tangit in aut de no alie. i. fi.
dicta in l. i. et ii. § si aduersus tusat ¶ Queuero
eca fi. hinc aut dici hic q creditor debz pbare
quasi in utilitate ecclie Vtrum hoc habeat locum in
quolibz creditore ¶ Doc. intelligit scite in quolibz
creditore feneratio tm hic et in l. fi. si aduersus
credi. Immo vr intelligere simpliciter in qlibz creditore
mutuante scitus si ex alio gtractu efficeretur creditor
vel distinguit vtrum sint creditor ex gtractu
feneraticio vel no ut de c. i. ex de depo.

Sunt alienatio / Multo magis / Quibuscumque

Ista addit ad l. creditorum. Bar. ¶ Hoc vindicat tale et ipm magis. ¶ Ista respicit 2 pte precitorum ter. l. ista
m. no inutilis aut qr in capitibz in
quibus pmittitur alienare et phibetur alienare
siue gsequencie et ipse phibetur accipe ¶ Cont
gl. an. § de episc. ep. l. sui pr. et dicit no satis
ibi loquitur in administracione pupillorum vel adulti
cui spat i administracione pretende ipse principalis
sue etatis leuitate hic loquitur qn administrat bo ecclie

que nunquam pervenerint ad etatem legitimam, et ita glossa
intelligit in quantum administratore curis qui ad
etatem legitimam non pervenerint. Hoc licet sit notandum in tex-
tu est contra opinionem glosse, unde posuit infra de episcopis et clericis
l. si. de quibus [illegible]. Dictum est quod ipse administrator
potest emere palam bona fide de rebus curis cuius bona
administrat, fallit in administratore ecclesie ut l. vi.
Contra hoc in autentica de statu eorum, sed in autentica eorum
glossa solvit et est notandum quod quedam est alienatio
perpetua et ista prohibetur in ipsis quinque personis
ita loquitur hic; quedam est concessio ad tempus et ista
non prohibetur ut l. quia; quod tenere me [illegible] prelatis
et prelatis qui tota die res emphiteoticas ad certum [illegible]
concedunt sub conditionibus, nam quandoque concessit ad tempus
usque ad 2am vel 3am generationem valet, secus si concedit
perpetuo prohibetur autem, quod non et unde glossa. Sunt tamen
quidam qui conditionibus sub paupertatibus possent
concedere emphiteosim perpetuam vel feudum perpetuum,
contra non de [illegible] de bello. ii. a. consuetudine feudorum in prin-
cipio et allegat quedam decreta que vide. Bar.

Quod res in dominio | dictum autem
prohibitorias
quod sequitur vide autem | pretorias.
Opinio dicit hic quod repetit ab alio rem
non ab ecclesia. In contrarium dolus et dolo dedit cause
sam ff de eo quod certo loco l. iii. § fi. allegat
l. fi. in prin. et de dolo l. si duo; dicit glossa certe
hic dolus yconomi vendentis prodeunt dolo
emptoris et unde glossa intellige quod proveniat dolo
emptoris presumpto, quod quod contra legem continet
ut l. quemadmodum de agricolis et censitis li. xi. et in c. quod
contra. quod de re iudicata li. vi. Sed in veritate iste emp-
tor erat bone fidei, sed precio et ullam actorem habet
contra yconomum. Ista tenet glossa in contrarium quod sunt
ista autem et idem tenet glossa in c. ad audientiam de
de rebus ecclesie non alienandis. Queritur quid si prelatus non
habeat aliquid quia erat unus de mortuis [illegible] iste
emptor possit regredi contra ecclesiam. Glossa dicit quod si
sit ecclesia est locupletior et unde glossa non valet et
ea tenet canoniste in dicto c. ad audientiam, quod
intellige verum quando contrahens erat bone fidei in utili-
tate non habet regressum contra ecclesiam vel contra yco-
nomum ut ego dixi supra hic vidi fieri plures
cum quidam homines permutassent cum quadam ecclesia
non servata forma iuris et etiam postea petiverunt
ea que alienaverunt. Dixi quod debebant restituere et
ipsa id quod accepit si habetur et sit locupletior
prohibet glossa quam tenet me[lius]. Ultimo etc. videtis
quo precedit contractus emphiteoticarum quod cottidie fiunt
hodie ab ecclesiis cum hic omnino prohibeatur. Dicta autem
in rebus i. e. i. contracti. Bartholus

Si quas | Hic incipit imperator ponere
aut permissorias. Et potest cadit
sententia potest l. et sunt difficiles iste autem
et lega sit hec autem et autem perpetua quia plurime
contractus dimidii in partes. In primo loquitur quando ille qui
recipit domum ruinosam in emphiteosim statim vult solvere
pensionem, 2o quando prius vult reedificare et postea
solvere, 2a vero autem prius contra. Bartholus.

Perpetua | Ista autem dividitur in tres
partes: primo quando res est talis
qualis erat cum pervenit ad ecclesiam et est fructifera.
2o loquitur quando redditur res sit diminuta ob cladem. 3o
loquitur quando res est cara et modicum fructifera ut
sicut aliqua. 2a ibi ob cladem. 3a ibi quod si res. Op-
ponitur dicit hic quod datur in emphiteosim perpetuam. Contra in
autentica de non alie. § emphiteosim vero ubi non permittit
emphiteosim nisi in tribus personis scilicet accipientem
filios suos et suos nepotes. Hinc est hinc fiore sit [illegible]
opi. Veritas est quod ille § emphiteosim non corrigit [illegible]
alia autem que est de alie. et emph. unde sunt
ista et sit hodie permittitur emphiteosis perpetua
secundum formam huius autentice et debet intelligi perpetua hec
est donec pensio solvatur. Iusti. c. § adeo et i.
c. autem qui rem. Sed ad hoc opinio quia secundum hoc [illegible]
ecclesie minueretur possessio, xxx annis prescribet
dominus ecclesie ut i. c. eo. autem quas actiones. Et ideo
quidam dicunt quod non potest concedi nisi usque ad xxx
annos. Alii dicunt quod cum capite xxx annorum ecclesia
retrahat rem ab emphiteota nec illa dicat se
prescripsisse. Tu dic quod emphiteota nunquam prescribit
contra eum quod ipse recognovit in dominum directo
ut l. male agitur de prescriptione xxx annorum. Tertio opinio
et istud videtur est multum difficile dici in autentica
si quas quod quando res ruinosa conceditur in emphiteosim
sit diminuta mercedis, sed in autentica perpetua, ubi quod si
ob cladem dicitur videtur quod nulla debet fieri diminutio
huius contrarii timore sunt in glossa opi. Vera est quod
autem perpetua definitur per autem si quas ut quod i.
dicit quod de consuetudine novem pensionum definitur. Sed
de huius autem aut solvere vult ante aut post
quam ista autem in contrario est post illa licet in c. sit
posita prior. Alii dicunt et in ista opinio erat mar-
tinus quod hic loquitur in domibus ruinosis autem perpetua
loquitur in non ruinosis, sed que patiuntur aliam cladem
vel aliud defectum ut quia sunt adque domus [illegible]
in quibus nullus vult habitare, quia dicit quod per domum
vadunt spiritus de nocte vel dicitur infortunata.
Ista opinio domini azonis satis appropinquat veritati. Glossa
tamen alibi dicit melius et lacius quod in aliqua parte
istarum autem de non alie. § primo quia volens
ubi glossa distinguit plenissime. Tu tamen quod istud
pertinet ad intellectum istarum autenticarum, quia etiam
habet predia vel domos ruinosas et loquitur autem
si quas quia habet predia vel domos non ruinosas
et tunc quis vult in emphiteosim concedere propter
debitum diminuens, tunc debet concedere pro tanta mercede
quanta recipit facta sub aestimatione secundum formam autentice
hoc iure porrecto. Ecclesia vult concedere in emphiteosim
perpetuam propter aliquam utilitatem ecclesie et tunc si res
est in eodem statu in quo erat cum pervenit ad
ecclesiam vel modicum plus vel modicum minus contingit
quo ad fructum potest concedi in emphiteosim facta
diminutione sexte partis pensionis ad plus ut
hac autentica perpetua in prin. servata sollempnitate que
hic habetur. Ratio quare fit ista diminutio est quia
cum res conceditur colono perpetuo fit diminutio propter
sterilitatem ut in l. loca. l. licet ff loca. l. si
uno § fi. Emphiteote vero nulla fit diminutio

[illegible]

Marginal notes:

galienatio potest fieri que est
ex propriis ratione
2a glossa ep.

op.

No. glo.

Dum

Bar.

Bar.

op.

quod emphiteosis perpetua committitur

quando emphiteota prescribit

op.

Nota bene ad textum et autentica si quas ruinosas et autentica perpetua 2a nota quod ecclesia potest concedere domus ruinosas loco ... in emphiteosim

et ideo fit illa diminutio propter casum sterilitatis qui posset accurrere. Quid si res non est in eo statu in quo erat cum pervenit ad ecclesiam sed est diminuta vel redditus diminuti ob aliquam cladem vel propter pestem aeris vel propter alium casum tunc potest concedi in emphiteosim pro quantitate pensionis considerato tempore quo concedit absque alia diminutione. Ista loquitur ista pro sterilitate huius autenticae perpetua. Isto quia cum fructus sint modo diminuti ob aliquam pestem et contingit quod redeant ad primum statum et ideo amplius diminui non debet. Quid etiam habet respectum propriam modicis redditibus tunc loquitur finis huius autenticae perpetua. Modo habetis intellectum huius materie. Op. dicitur hic perpetua quamquam textus. Contra ista autentica sunt de con. de non alie. sed ibi non permittitur alienatio perpetua, ergo textus. Solutio dicas quod istud nomen est additum compilatam autenticam et de alie. et emphi. Secundo op. quia hic fit contra utilitatem ecclesie evidenter quia fit diminutio mercedis in perpetua parte. Solutio dicit glossa et bene recte intelligendo ergo fateor quod prelatus potest concedere in emphiteosim pro maiori pensione si reperit accipientem tunc permittitur quod fiat diminutio propter partibus si alias non invenitur et hoc fit propter sterilitatem propter quam de certo non potest fieri ut supra dixi, ita sentit glossa et bene. Op. in autentica de alie. emphi. § 1. Solutio ubi speciale est in rebus ecclesie constantinopolitane respectu ceterarum civitatum que non possunt dari aliquo modo. Op. ad finem huius autenticae de alie. et emphi. § sustinebis. Solutio speciale est ibi in rebus ecclesie arbinnitane de qua dicitur ibi. Ego ita istis autem est videre quod ecclesie tota die concedunt sub pensione unius denarii vel sine prelati solempnitatibus de quibus hic dicitur. Et ideo dicam in autentica qui rem ubi glossa tangit.

Item sibi. Item predium.

Ista est alia autentica que permittit de rebus ecclesie alienari seu permutari. Op. et videtur quod etiam non permutare omnes specialiter ut in autentica que nulla communitas § fi. 1. Solutio glossa que est hic, autentica permittit alienatio et dicit quod hic intelligitur cum res erat obligata pro aeribus quibus alias esset ecclesie. Et in de ebuta realia de psalteris. Nam sibi etiam cum ea que dixi I. placet hic et cetera.

Qui rem

Ista autentica est ultima seu penultima supposita huic titulo que determinat unum dubium et premissa in aliis autenticis. Contra hanc autenticam op. de iure emphi. l. iii. ubi habetur biennium. Dicit glossa distingue tres casus. Aut est emphiteota ecclesie et habet biennium ut hic. Aut est private et habet triennium ut ibi. Aut est simplex colonus private et habet biennium ut l. quero § inter locatorem ff loca. Unde ulterius est videndum cum est actum ut non possit repelli ut dicta l. quero § inter locatorem. Aut est simplex conductor et stante eo non solvit pensionem potest compelli ut l. iii. C. loca. Op. etiam non debet compelli cum aliena iactura ut l. ua ua ff de condi. indebiti. Dicit glossa hic contingit propter delictum partis et bene dixi in autentica qui res ad dies. hic c.

Quero cum quibus non solvit pensionem utrum cadat a iure suo ipso iure. Certe hic est textus quod non sed ita demum si vult dominus et inde textus et repelli potest. Fuit quod non in l. 1. in fi. cod. l. § fi. si ager vect. vel emphi. pe. Querit glossa pone quod aliquis

Quero pone quod aliquis accepit ab ecclesia in emphiteosim rem valentem l. pro pensione unius denarii quolibet anno, an si non solvit unum denarium per biennium an cadit a iure suo

Quo valet contractus emphiteoticarius qui celebratur ab ecclesiis non servata forma istarum autenticarum

accepit ab ecclesia in emphiteosim rem valentem quinquaginta pro pensione unius denarii quolibet anno. Quero si non solvit unum denarium per biennium an cadat a iure suo. Glossa allegat pro et contra et non determinat aliquid. Antequam ego determinem istam questionem primo convenit videre quomodo valent isti contractus emphiteoticarii qui celebrantur ab ecclesiis non servata forma istarum autenticarum. Ad quod videndum breviter quod autentica iste loquitur quando ecclesia vellet in emphiteosim dare vel in feudum res que sunt de mensa ecclesie sive in mostra non competebat dari in emphiteosim vel in feudum tunc cessat forma istarum autenticarum seu istorum iurium et potest iuste concedi in feudum seu in emphiteosim, textus est expresse de feu. c. 1. et x. coll. abbas abbatissa c. 1. Habes ergo quod isti contractus valent quia res non sunt de mensa et sunt ad illas res prohibito si non contendit. Nunc ad questionem dico quod si quis obtinuisset plus illa modica pensione per biennium cadit a iure suo et ita tenent omnes doc. Nam ista autentica loquitur in omnibus casibus in quibus emphiteosis est premissa. Quero iuxta premissa quid si etiam conveniat illa non dare pro maiori pensione nunc dat pro minori, an valeat. Videtur quod contractus valeat sed et etiam possit restitui expresse de resti. in inte. c. 1. Contrarium videtur quia secundum hanc autenticam redditus debent et minuuntur quod non potest fieri ut C. l. iubemus in prin. Et istud ego puto verum salva meliori declaratione et deliberatione. Ad hoc ab. c. 1. de resti. in inte. quia ibi loquitur de locatione ad tempus modicum vel si intelligas de locatione ad tempus magnum intelligas quod stat in casu licito cum sunt decepti etiam. Dixi vobis modo in autentica perpetua quod res potest in emphiteosim concedi secunda diminutione facta propter hoc si inveniret eum qui daret plus non debet facere illa diminutione. Pone ergo quod concessit in emphiteosim secunda diminutione facta propter quam potuisset sine diminutione si bene repperisset potest petere restitutionem ut de eo c. 1. Quero quid si res est consueta dari in emphiteosim usque ad tertiam generationem masculinam et etiam datur usque ad tertiam generationem masculinam et femininam. Vel quid si consuevit dari in emphiteosim temporale et concessit in perpetuum an contractus ille valet. Dubito cum prima facie videtur quod ipso iure non teneat per hoc in casibus v. col. de l. corradi c. 1. § si hoc. Probo pro ratione emphiteosis perpetua non permittitur nisi servata autentica istarum forma. Salvet propter consuetudinem hic in istis non est consuetudo, ergo textus. Nam consuetudo et prescriptio non contendit si ultra id quod agitur ut ff de iti. ac. que priva. l. 1. § iii. Sed hic est consuetudo ut ecclesia non debet. Ergo alio modo dari non potest. Quero que res dicantur de mensa et que non. Dic ut expresse de re. ecc. non ali. c. ut super premisso. Ista que dixi intelligas salva meliori deliberatione forte dicta l. de iure emphi. l. 1. hoc ideo dico quia ista dicitur non tangit idem.

op.
op.
op.
op.
op.
op.
No.
No.
Quero
No.
No.

Decernimus. Ista l. habuit locum in c. de donat. [...] c. Cassatis omnibus que tempore tyrannidis pullulaverunt in omni suo robore permaneret. h. d. Quero de ubo fidelitas. Nota quod omnia facta tempore tyrannidis superveniente iusto domino debet cassari et irritari, quod non idem quod supervenit iniustus dominus. Bartholus.

Illud quod. Ecclesie et civitati potest donari usque ad quingentos aureos sine insinuatione. h. d. Dico glo. super verbo actorum, i. scripturarum factarum coram iudice quia vult et non. Op. et vi. quod lex debeat extendi ad casus similes in l. non possunt ff. de le. et l. inita singularia c. ti. Glo. dicit quod ista prohibitio que fit in fine prohibit extendi ad casus similes et non dissimiles et unde glo. et tene menti. Contra istud idem op. de eo quod habetur in l. i. in pa. fi. ff. dist. ubi etiam ad casum simile non extendit quod est prohibitum. So. ibi loquitur in statuto odioso hic in statuto favorabili et quod sit de intelligi ff. de le. l. leges et quod non de re. iuris c. odia li. vi. Op. de l. penult. c. de donat. So. credo quod hodie potest donari cuilibet usque ad quingentos solidos sine insinuatione. Sed tunc quero utrum ecclesie potest donari usque ad octingentos. Respondeo non habet [...] habebat privilegium usque ad certum sed ultra alios gratia eo quod non habeat hodie. Vide glo. Pe tenz [...] quod non recipit [...]. Quid dicemus? Verum dico sicut conmuniter respondet aliquibus [...] plus et aliis minus per nomina respectiva et tunc eo ipso quod augetur in persona unius sit augmentum in persona alterius respective et ita diminutio ut l. si ita ff. de lib. et postu. et de le. insti. l. clemens. Ceterum prudenter dumpsi per nomina simplicia significativa quantitate vel rem et tunc ista prohibitio plus continens non recipit augmentum vel diminutionem cum sit ut de aqua dico gesta ut l. si alius ff. de le. insti. Ideo ad propositum augmentum et diminuto que sunt facta ecclesie sunt facta per nomina primitiva non per nomina respective significativa quantitate. Ideo non puto auctam quantitatem seu auctum privilegium ecclesie per l. penult. c. de dona. Ego autem puto quod eas l. in prin. valeat hodie donatio facta ecclesie indistincte sine aliqua insinuatione. Queritur glo. quid si aliquis ponens in camera sua dicit: dono pauperibus, utrum ista donatio valeat. Glo. dicit quod non. Circa que dicendum utrum requirat presentia alicuius qui recipiat pro pauperibus. Aut eis concedit in ultima voluntate et non requiritur presentia ut l. cum pr. c. donat. ff. de le. ij. Aut eis concedit inter vivos et tunc aut constat quod animus volunt contractum donationis celebrare et tunc non valet nisi sit ibi aliquis presens ut hic in glo. Aut est dubium et tunc valebit iure cum voti seu pollicitationis ut per se sit obligatus propter sollicitudinem

ut l. ij. in prin. ff. de pollicit. et c. de vo. et vo. redep. per totum. Bartholus.

Sancimus. In prima parte prohibet alienationem; 2o concedit venditionem in rebus quantitatibus; 3o ponit exceptionem; 4o concedit actorem de pecunia; 5to ponit exceptionem a primo dicto; 6o et ultimo declarat ad quas causas porrigat. Prima constitutio 2a l. sed ab his; 3a i. ulla eis; 4a i. sin autem; 5ta i. excepta; 6a i. hec omnis. Decernit h. d. Vasa sacra et vestes sacre non possunt alienari vel pignorari nisi quod pro redemptione captivorum a recipiente vendicatur. Omni exceptione remota. Nota quod ista talia alienari non possunt. 2o nota quod actio in factum est subsidiaria redacta in variis iuris articulis. 3o nota animadvertimus quibuslibet rebus preferri. Op. dicitur hic pro rebus sacris competit in rem actio. Contra rei vendicatio datur domino et est in rem actio ut l. in re actio ff. de rei ven. sed res sacra in nullius bonis est ut l. ij. ff. de re. di. Contra So. dicas quod res sacra vendicatur adiecta causa de mur. tantum ceterum quod ille dicat in l. i. c. per plane ff. de rei ven. Secundo op. in aut. de alie. et emphi. c. sancimus. So. dico quod possunt alienari propter causam captivitatis fallit si specialiter esset prohibitum a concedente ut in c. Nemo ad quod dicitur hic quod episcopus potest vendicare res istas. Quero an etiam ecclesie sint iste res que sunt ab episcopo vendicate. Dicunt quidam quod erant res ecclesie cathedralis hoc est verum vel melius etiam si erant res ecclesie cum episcopus sibi subiecte nunc habet vendicare per illa etiam arg. de alie. et emphi. c. et cuius [...] et unde glo. et non ad rogo te. Et sic episcopus potest agere pro rebus ecclesiarum sibi subiectarum. Idem dicendum est de abbate maiore qui potest agere pro rebus illarum capellarum. Tamen est advertendum quod generat [...] illius ecclesie et superior preferet [...] cui ecclesie prius interest arg. l. ij. c. si cu. l. si. ff. ad l. iuli. de adul. Iste est advertendum quod iste episcopus cum aget pro dicta capella debet agere nomine illius capelle non suo nomine sicut dicitur in c. iuncta persona que agit pro iuncta arg. l. si. hic et pri. ff. de yeu. Sic etiam quilibet superior potest agere pro rebus subditorum suorum, tene menti. Secundo quero, dicitur hic quod illa habet actorem ceterum. Quero nunc quod yconomus possit habere actorem. Glo. dicit quod sic quod intellige ut dixi s. c. aut qui res ad ad stabi. Tertio quero dicitur hic quod competit tres actiones i. rem condictionem et in factum actionem. Quero in quibus casibus. Glo. hic videtur colligere quod in diversis casibus competunt. Nam actio in rem competit si res extat. Condictio vel si ea [...] est conflata vel mutata actio in factum cum res est consumpta. Et vide istas glo. solas. Consumpta hic quero quid si actor ignoret an res sit mutata vel consumpta vel extans. Respondeo tunc adimittere libellum alternativum quia peto eam condemnari ad rem vel ad eius restitutionem si extat vel ad estimationem arg. l. ij. c. quod aut ff. quorum le. Quero vi. quod actio in factum est introducta variis

articulis sequi pot est varum articuli / Glo. h' ciuitat et hy et bitat de hoc ff de pscrip. ii. pro tercia nos dici q in l. ex placito C. de rer. perm. et d. hic q p redempcione captiuorum pnt vendi res parte uuq p alimentis pauperum pnt vendi / Glo. dicit q sic et hy ar l. illud C. de sac. eccl. //

Venio ad fi. l. dici h' q hec l. extendit ad lites pendentes / Contra in aut. ut cu de app. cog. § pn. Glo. videt q no extendit ad lites pendentes p appellatoz / sed ad lites pendentes sec / q si no est / ar. sic hic ita est expssu al. l. no extenderet ad pterita ut l. cu lex ff de leg. et l. C. l. leges Adverte q dico q lic. l. imperialis et quib possit ad lites pendentes extendi / tn statuta et reformaciones ciuitatu no pnt extendi ad lites penden. etc si h' dicat expsse / tex. est in aut. i medio lite no cura. se. for. in pn. et h' ego pono in l. omes ppli quod tene menti Bartholus

Preterea Queso licet vasa sacra applicato remaneat ibi aliquid sacri / Glo. vult declare q no et hy Scdo queo quo posit vendi cu extimacoz no recipiat ut ff de rei vend. di. l. in casu § sacer / dicit glo. fiat extimacio pnt potestat sed sz respiciant et forme no respiciunt alius qualitatis quod sacra. Bartholus

Similiter Glo. premittit ad euidencia questa panc facili h' intelligit et breuit h. d. ecclesia habz i ciuitate a victorem inspeccione h. d. / Sicut vides hic ab eccia curata no detrahit sua porcione / Ita hodie est equale statutu q ab eccia no detrahit falcidia ut i ad l. falc. aut. si multi Bartholus

Et pater demum Circa psumpcione primo ponit statutu primu in quo concedit primum et psumptoz / 2o illud replicat et declat / 3o concedit primu cira actoz / 4o declat ab quas res hec l. porrigat / 2a primo ibi itaq / 3a ibi in his itaq / 4a ibi hec aut oia / Breuit. h. d. eccia et ciuitas in rebz relictis iure hereditario legatis donacois et venditis hoc primum et psumpcoz et dimi actum seoz hnt personale ypothecaria et in rem acc h. d. hec l. Dico q in qua'or caplz con eccia et ciuitate no currit psumpcio ius C. anoz 2o. no q eccia et ciuitas equipant Iste no q vrbz ani sit longissimum vite tpe Iste no q p rebz i capls et venditis competit ecce acco in re et sic habz dnium absqz tradicoe q est mirabile // Iste no. a. fi. q i ciuitas est ciuitanda. videtis de h' in l. ij. § de sen. a pco q interest Venio ad apparatu et breuit expone et videt q ius dnii dicat' q est sicut a deo ut cum. et plia ut C. de sp. tri. l. i. sed hic aliter accipiat quod male Glo. soluit dico q ius dnii acquirit' duobz modis vno mo ab auctore ut a dno alio mo ab effectu sei rna pro qua sit dispoico ut hic Scdo op. q ius publicu dici' istud q consistit in patribz et sacerdotibz ut l. i. § pub. iuris ff de iusti. et iur. videto q ius publicu pt accipi multis modis Vno' illud q sua aucte affert oibz i publico sta lo.' Secund' Alio' accipit publicu sz imperii Alio' publicu sz ciuitatis rone ut l. cu qui i glo. de b. pg. Alio' publicu cuiuslz ciuitatis et municipii ut ff de publicis l. sed hij § i. / et ita sunt hic et ideo puto q h' ista heat locu p rebz actum castri in qua'or caplz hic positis Iste op dici' hic q infimitas est ciuitanda Contra in aut. de no alie. i § si mmus. Go. hic ponit' i infimitas spa que est ciuitaria Ibi no i infimitas sunt p quada i inceptate que tn reducit ad finem et incipiunt sz in qualitatem ppone donatis Et ibi dicit' q imperator pt in i incepta Scdo op. adide ff de milite iure l. videamus § mutare / Go. licz ibi pbimet i finitu tn reducit ad finitate et ad finem in certaza uidicis Tercio op. de l. si ita stipulatus fuero a styo. de fideiuss. Go. ibi uba stipulatoris fa= ciebat infinitate tn reducitur ad finitatem et incertaz Dehoc an finitas ciuitet / ex. ceatat in l. i. de sen. a p co q interest ergo pono in l. psimitu et pn. de dap infec. 4o. op. dici' hic q heat locu psipco C. annoz in rebus eccie et ciuitatis Contra ff de diu. et temp. pscrip. l. in omibz / Glo. dat hic multas so. Vna q ibi loqt' in rebz fiscalibz hic at in rebus ciuitatis / Alij dicunt q illa corrigit p ista q' alys caplz lo' / Alij dicunt q h' lz locu in qua'or caplz tm / et lz locu in rebus ciuitatis actum q no in rebus fiscalibz In rebz fiscalibz a q'to tpe pscribit' Glo. et doc. tetat i. de quadri. pscrip. et dca l. i omibz de diu. et tep. pscrip. et ibi dixi Opp de sum. re. pub. l. cu ubi pscribit' xxx annis / So. i loq' i sino pncipis hic lo.' in re ciuitatis hic est va so. Iste op. de l. psipco § de ope. pub. So. ibi loq' in his rebz que sut in publico usu ut via et platea que ullo mo sentiri pscribut' Venio ad fi. l. op. res sua nemo est obli= gata ut l. nemo pignus de re. iur. / ergo heat accoz in rem no pt hec ypothecaria Iste cors no op. psonalis et in re no pnt compete p casu re ut Insti. de acc. § sic itaq quo ergo hic ceedut' iste due acciones / So. possimus dice q ypothecaria competit i alys rebus cedentis uel relinquentis no i ipa re tu' qui habz dnm Iste psonalis competit q quib volunt elige accoz in re / et no Insti. de leg. § sz uerd Vel dic et melius q hic competit dnm de iure spali et ideo no excludit huiusmodi iure quib ut l. in bello § si quis sep= tim de captiui. et postli. reu. et ideo cc's competit in ipa re ypothecaria et psonal q' rta ve= dicacio occurrit Ista fuit opio dni albti de saliceto qua ponit Cy. in l. i. cod. de le. Opp. rei vendite sine tradicoe no acquirit' dnm

ut l. si ager ff de rei ven. et l. traditionibus C. de pac. Secundo actio in rem non sit competens. ¶ Huius contrarie dicunt quidam quod hic dicitur de actione in rem, restringentes ad res legatas, et ita tenebat Azo. Que opinio non est vera per textum qui dicit in aliis textis et in aliis superius textis. Dicendum ergo est quod speciale est in ecclesia et civitate quod ex solo contractu sine traditione transferatur dominium, et per consequens competit actio in rem, et sic sunt privilegiate civitates et ecclesie prout probat in textibus sed in prescriptione et acquisitione domini ex diversis causis et in actione in rem, ut dicit glossa. et non tamen et vide quod in istis quatuor casibus acquiritur dominium sine traditione. Ex hoc solvitur: statutum est in civitate ista quod venditio vel alienatio non possit fieri ecclesiis et personis non subiectis, valet ne istud statutum. Videtur non, quia est contra libertatem ecclesie, vel contra aliud est quod libertate ecclesie, aliud est quod privilegia concessa ecclesiis ut in auth. cassa C. de sacrosanctis ecclesiis. Sed hoc est concessum ecclesiis ut possint emere et ex sola emptione etiam sine traditione acquirere dominium, ut patet hic. Ista determinavit dominus Bartolus in publica disputatione quod non, et teneo menti. Statutum autem quod non liceat alicui forensi vendere istud bene valet, casus est in l. non licet infra C. de [illegible] ¶ Venio ad glossam que dicit que ponit equales quod bonas dicitur hic quod ista l. habet locum contra principales et eius fideiussores vel precatores ¶ Ceterum si agitur contra alios, glossa dicit quod hic repellatur etiam prescriptione quadriennii et vide glossam super verbo moveatur que facit, quod vult dicere hec glossa. Videtur quia vos scitis quod petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem, de petitione hereditatis, et ideo contra pro herede possidentem bona hereditaria a quo titulo competeret etiam agitur illa actio. Sed alienationes de quibus hic loquitur sed actio in rem datur contra quemlibet possidentem et ideo ille possessor est principalis possidens et ideo ad idem in re ypothecaria ut l. de com. [illegible] ff. ad [illegible] habet locum prescriptio [illegible]. ¶ Ceterum quid si ecclesia emit et pretium non solvit an habeat dominium. Glossa dicit quod sic, quia hic debet intelligi quod eo casu ecclesia et civitas habet dominium sine traditione quo casu privatus haberet traditione facta, et inde glossa que dicit et bene ¶ Ceterum glossa [illegible] possessio transferatur sine traditione. Glossa dicit quod non ut l. [illegible] et aliis casibus quibus dicit l. transferri dominium ipso iure, non tamen transfertur possessio, idem non in l. cum duobus ff. de [illegible] ff. pro socio et de publi. l. quamvis ¶ Ceterum quid si primi ecclesie vendidit et pretium solvit ecclesia, vel si venditor ecclesie non tradidit et postea vendidit et tradidit alii ecclesie que etiam erit potior. Videtur quod secunda cui erat facta traditio ut in l. quotiens ff. de rei ven. Contrarium est veritas, quia potior est prior que dominium iam translatum quod est sine traditione quesitum. Bartolus.

Quas actiones | Ista l. corrigitur per auth. quas actiones C. de sacrosanctis ecclesiis, quod actiones competentes

ecclesiis durabant spatio C annorum, per istam autem reductum ad spatium XL annorum, prescriptio non triennalis decem annorum in quo ratione [illegible] sed sola Roma etiam gaudet spatio C annorum. ¶ Super in auth. ut [illegible] de app. [illegible] et de sanct. [illegible]. Dicit glossa fallit in illis duobus casibus, et bene dicit glossa [illegible], quia [illegible] ad illa hereditate vocetur de iure speciali quibus que ecclesie [illegible] tempore statuit ¶ [illegible] etiam equiparatur minoribus ut l. orphanotrophos [illegible] sed quod minores non currit prescriptio ista ut l. sicut, facit [illegible] de prescriptione XXX annorum et l. ult. [illegible] non est nulla [illegible] alii minores sunt [illegible] quia superveniente maiori etate sunt maiores etas sed ecclesia habet loco minoris perpetuo, unde [illegible] ecclesie [illegible] in infinitum statutum est hoc tempus. Ista videtur velle glossa in [illegible] et ta. [illegible] ad quod facit [illegible] non de [illegible] ta. auditis et de prescriptione c. si diligenti ¶ Certo [illegible] ad istud [illegible] quod ecclesia Roma non gaudeat prescriptione C annorum ut in auth. hec [illegible] sunt per tota auth. [illegible] huius timore glossa que est hic dicit quod hec [illegible] hic posita sunt guarrentiam vel [illegible] quia etiam in ecclesia Roma currit prescriptio XL annorum licet de iure canonico secundus et vide glossam ultimam. Contrarium huius non in [illegible] que hic allegatur [illegible] glossa. [illegible] in auth. hec [illegible] nulla [illegible] non facit mentionem de constitutione que precedit [illegible] volumine aut sed ut Roma ecclesia [illegible] sed facit mentionem de ista constitutione. Illa ergo constitutio in ecclesia Roma non fuit specialis nec tollitur per illam hec constitutio innovat et hanc opinionem tenent omnes doctores [illegible] et canonizata est. Et secundum hoc hec ta [illegible] istud [illegible] secundum quod contra ecclesiam currebat prescriptio C annorum in quatuor casibus posita hic in ecclesiis ullum habebat [illegible] prescriptionem secundum [illegible] aut in [illegible] ut ecclesia Roma [illegible] coll. [illegible] prescriptionem C annorum statuit contra ecclesiam Romanam in omnibus casibus licet hec loquatur in quatuor casibus tantum [illegible] est in auth. hec constitutio innovat [illegible] coll. [illegible] omni ecclesia excepta Roma statuitur prescriptio XL annorum et sic ista l. prout loquitur in ecclesia corrigitur quo ad prescriptionem ¶ Venio ad [illegible] in glossa mag. [illegible] utrum ecclesia contra ecclesiam possit se tueri prescriptione XL annorum. Glossa dicit quod sic. [illegible] ff. [illegible] ca. ma. l. si. licet quidam teneat contrarium ¶ Ista questio dependet in hoc, utrum privilegiatus possit uti privilegio suo contra alium privilegiatum [illegible] ut [illegible] ponit una distinctio satis longa [illegible] breviter assumo in duobus aliis [illegible] quando utrum privilegiatus possit uti privilegio contra privilegiatum eo casu quo ab [illegible] privilegiato adversario suo simili sequitur et ista non [illegible] [illegible] vobis in l. si. [illegible] de [illegible] et li. [illegible] quilibet est privilegiatus principaliter et tunc [illegible] privilegiatus in quo sed non ea causa de qua agitur [illegible] est [illegible] privilegiatus et tunc utetur privilegio suo contra alium privilegiatum hic est casus in l. ult. ff. [illegible] ca. ma. et est casus [illegible] declarabo licet utraque ecclesia

Privilegia [illegible]
[illegible]
Phanet f.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nota
Nota
Nota
Nota

Non de prescriptionibus [illegible]
[illegible] currunt
[illegible]
op.
3 op.
Non [illegible] prescriptione contra ecclesiam [illegible]
[illegible]

sit priuilegiata in que hic in capitulo in quo agitur est priuilegiata solum ecclesia illa contra quam prescribit non illa que prescribit. Sicut in duobus absentibus ut ff. de vsucap. l. si. Si non vterque est priuilegiatus inspicitur causa eius que agitur. Hoc est vna regula in fallibilis. Si quidem vnus habet priuilegium potentius altero. Iste prescribit potentius aut potest esse quia ille certat de dampno et alter de lucro vel quia causa concedendi priuilegium sunt fauorabiles ut l. viii. C. si. cum l. se. ff. de mino. Si vero cause priuilegii sunt pares vel priuilegia sunt paris potentie tunc cum concurrunt ambo equaliter admittuntur ut l. priuilegia ff. de priuile. inter personas pares est condicio possidentis ut l. si fiunt C. de vsucap. et de re iudi. c. i. parti li. vi. ¶ Secundo quero vtrum priuatus contra ecclesiam possit uti priuilegio. Hic autem videtur quod sic per ti. ff. q. quisque iuris. Contrarium determinat glo. quia istud non fuit concessum ecclesie ad eius postulationem. quod releuauit hic glo. al. reuelauit quod istud priuilegium non fuit concessum ecclesie ad eius postulationem. Sed ego motu proprio eum de iure priuilegia intelliguntur concedi in dubio ad postulationem ut C. de concess. preben. c. si motu pro. li. vi. Secundo priuilegia concedunt precario et l. iuris generale intelliguntur concedi ex liberalitate non ad petitionem. Hic est textus cum ista glo. si priuilegia specialia in corpore iuris non clausa. ideo intelliguntur concedi ad postulationem ut i. eo. Et ideo puto quod ecclesia romana que habet priuilegium quod gaudet spatio C. annorum in corpore iuris non inclusum quod contra ecclesiam ista contra alios uti debet quod non perpetuo. Contra hic primum membrum admitti possit. Replicatio in contrarium. Sed illud generale ius fuit factum ad postulationem et priuationem aliorum. Ista videtur sentire glo. quia habuisti. i. de sine. et li. reporte. l. si tenue nichil ¶ Quero an ista est correcta in ecclesia. Vtrum sit correcta contra ciuitatem. Sed correcta in ecclesia. Vtrum sit correcta contra ciuitatem et pla. quod non. quia quod non mutatur ex placito dicit quod sic quia eadem dicit glo. Vltimo tenet quod sic. Opi. placet. Ista quod volunt hic. Vtrum ex receptione opi. placet. Ista quod volunt hic vtrum ex receptione romanus inducatur correctio. l. Breuiter dico quod non quia textus in l. si non C. de iure fisci. ma. et in l. sicut non in l. C. ff. de donat. ca. mor. et per consequens opinio. est esse verosimile cum quia non quod receptione romanus non inducatur correctio l. et illud quod dicitur ff. de l. aio. placet quod l. receptione romanus trahitur. i. ar. constitutum quo hic contra aliqua l. scripta non veniret ut hic ¶ Quero vtrum hodie possit concedi priuilegium quod non currat prescriptio C annorum. Glo. dicit quod sic. quia res de facili vendit ad nostram speciem ut fuit in ecclesia romana. Ista vero que sit in glo. quod antiqua forma reddit non est bona quia in hiis que ipso iure tollunt non est dare regressum ad formam antiquam cum maiori sollempnitate ut ff. de pac. l. si vnus C. pactum. Et ideo dicunt doc. moderni quod in tali priuilegia debet dici non obstantibus l.

ut l. rescripta C. de pre. impe. offe. et si quis inuste vel utiliter. pri. l. si. ¶ Item querit glo. an possit concedi priuilegium in quo quod contra aliquem non currat aliqua prescriptio. Glo. dicit quod non ut ff. si quis cautio l. si et si quis contra quantum. Intellige verum ubi sunt derogatorie non obstantibus etc. l. ut dictum est supra. ¶ Querit glo. vtrum contra istas prescriptiones possit restitui ecclesia. Glo. videtur velle quod sic. Tamen non firmat. Aliqui dicunt quod contra istas prescriptiones longas non restituitur ecclesia. C. de presc. t. anno. Alii quod restituitur sed restitutio debet peti infra quadriennium tantum et istud tenebat dominus paulus de liazariis in c. i. de resti. in inte. in cle. ¶ Item querit glo. quid si ecclesia successit priuato an curat ista prescriptio. Hic in glo. sunt opi. vide glo. in prin. vel in illo passu an priuilegiatus prescriptione succedit non priuilegiato. Dic duo vltra dicunt et ista quorum intelligo de priuilegio competente eius contra quem prescribitur. Dicas ergo sic aut priuilegium quod habet succedens est tale quod prescriptionem extinguit, aut prescriptionem differt, aut illam mutat. Si tollit tunc non utitur suo priuilegio hic C. capitulo casus in l. si fundum et fundo. C. Si differt tunc utitur suo priuilegio casus est in l. sicut de presc. xxx. an. Si vero mutat prescriptionem et hic est casus noster quando non curat priuatum currit prescriptio xx. vel xxx annorum contra ecclesiam et succedente eius priuilegio est xl annorum vnde non tollit prescriptio vel differt sed currit sed alteratur in alium modum. Isto casu pro tempore preterito utitur iure priuati, pro tempore futuro iure ecclesie et sic priuilegio suo. Vnde ponas quod priuatis erant x. anni et sic completa media pars prescriptionis contra ecclesiam alia media pars currit xx annis ut l. de presc. lon. tem. aut si quibus etc. facit quod non in l. apud iul. ff. in ottellas ff. qui pos. an. i. pos. ca.

¶ Rubrica de censibus et clericis et orphanotrophiis

¶ Continuato patet ut vidistis supra de ecclesiis. Sequitur amodo videre de rebus earum. ¶ Bartholus.

Census. Ista l. ex glo. vero. quod priuilegium quod habent filii clericorum quod illud non habent nisi eius parentibus dedicata c. de summa l. si. et inde glo. que incipit ante conceptum et nobis causam bene. ¶ Bartholus.

Item nulla comitas. ¶ Hoc l. casu qui inuadit rem ecclesie sit conueniri a iudice ecclesiastico et inde glo. super vbo ad ecclesiam que incipit hoc verum. De hoc pleni vide de fo. compe. c. cum sit generale. Hoc autem intelligo verum quod non possunt imponi collectiones sunt pedia tributaria tunc cum imponuntur prediis non persone ut supra C. ti. i. l. placet et videbitis i. l. xx. et est ista noua constitutio frederici et non legum. Bar.

Decernis. ¶ Sunt ergo clerici pro prediis tributariis cogi ad prandia tributa. Dicit glo. quod hec l. videtur corrigi per autem. Iste nulla quam modo legi quod non est verum quia hoc loquitur de prediis tributariis et sic in oneribus realibus si autem

Ita simplex t. minoribus personalibus seu que ponunt
persone vel rebus ut colliget ut l. i. ff. si. ff. de muni. et
Officiales ecclesiastici habent. [illegible] ho.
tandi. iste vnicu rubrica c. de obliga. ad redi. hodie vero quia officiales
seu curialis efficitur clericus sunt alius ordo ut
in aut. secundum nota quod hic inde. Bartholus.
Si quis primi afficiens lig. non sequitur
effectus h. d. l. iunct. stat.
Si iudex non tempore l. que non erit
et scilicet per utraque parte debet
dice intitate. Desistat ma. vide in specul. de testi. § sequitur. Quid si de
presbiteris et c. ti. § i. v. Item incipit q. de monachis
Presbiteri nota quod falsitas committit non
solum in dicendo falsum sed etiam
in tacendo quod est verum, quod non contra
testes et notarios etiam obmittentes debita ponere
capitula in iustis facit l. ea que commendari § fi.
ff. de contrahen. emp. et de s. contra ius vel util. pub.
l. conspectores et non l. xx aut presbiter quam intelligitur
Presbiteri [illegible] hac aut dicitur qualitas
presbiteri permanet de festo.
Presbiteri aliter non habent etates
sunt constitute ut c. de
etate et qualita. c. si. in clem. Bartho.
Si quis intitor nota quod summa
que sit clericus
vel ecclesie vel tamquam publicum crimine
ab ambobus deducitur in iudicium. Item nota quod debet
requiri per officiale ex cuius officio venitur postu-
lante. Nota etiam quod si officialis est potens debet
potentiori officialis offitium seu auxilium i. notitie
seu implorare ut hic videmus in fi. Sequitur
aut novo iure que aliam penam imponit. Bar.
In ecclesiis nota quod per magnitudine ecclesie
et secundum qualitate et mensura
redditus debent clerici in ecclesiis ordinari
de hoc habes publica in aut. ut determinatus
sit numerus clericorum. Bartholus.
Si quis curiali nota tempore l. Velut
manus mox textus hic
tempore ego allega contra summo ad q. Vtrum
pactum quod liceat ingredi possessionem sua aute possit
concedi, si possessio ad ecclesiam transit summo dicit quod
non ego dico contra in repetitione quam feci in l. cre-
ditores c. de pig. Bartholus.
Quicumque vide glo. que incipit subrogato
in fi. i. § et ar. quod hec adiuncti
rei de hoc dic ut l. quotiens ff. eodem quibus
de c. ob. et ibi plenius dixi. Item Bar.
Si quis presbiter hac l. videtis de ti. i. l. :
sacrosancte. Sequitur aut.
hic aut que dicitur ibi quod dicit aut.
ingressi de ti. i. et sunt ex eodem corpore supra
Si quis per calumpniam nota tempore ibi
sub epi. quod
credit locis episcopi. Nota etiam quod non credit
clericis per quibus ius habeat testibus in sui episcopi cogni-
tione per clericis delinquentibus ut glo. dicit. Bar.
Id quod pauperibus hec l. tractat
materia executoris
vltimarum voluntatum vide tempore l. Statuimus

constituit, dicit glo. statuit secundum de iure, summa de festo
non istas glosas que sunt nouide et nostro casu
alibi, pone quod per multo statu secundum lit. sed
tunc stipulatio committi. si venia contra de iure sunc
de festo secundum si promittere solum statuto liter tunc videndo
contra de festo non committi stipulatio ut l. penur. ff. de
Omni clericis nota quod ois. Item hec.
insigni iudicis dicitur sua
sunt locutuala. Item nota quod clerici non debent
iurare, sed de iure canonico sunt iurare lig. non in
manibus laici, contra hac l. secundum duas aut vna c.
Sed hodie nota hic quod clericus generaliter
rebus ecclesie non debet aliquid
solue nomine portulatorum quod est nouum
statuto huius ciuitatis quod episcopi et alii regentes ecclesiam
litigantes pro rebus ecclesie non debent mitte decimum al.
decimum quod tenetur mitti. Item vero hic episcopus conuenit
pro rebus ecclesie et non vult vide per se secundum per alium dat tunc
debeat constitue actore vel syndicum quia non est vni-
uersitas ut dicit glo. secundum de iure canonico de nouo istorum
non curat ut c. de penur. c. petito. Item aut
Generaliter ista est bona aut. lig. vsus
et non sunt dubiis hac aut
que loquitur de satisfactione actoris, et in duobus
postulari ista satisfactio vel potuit obtinere, quia
glo. iuste de satisda. ff. secundum hodie dicit quod iste satis-
factiones de consuetudine non seruantur et dicit verum
Item vero contra hanc l. videtur, si in libello actor sollicit
quod hic dicitur, vnde contra tali stipula aliqua actio dicatur
hic sunt due glo. ex quibus colligitur aut inuenit
simplex stipula sine promissione secundum per stipulationem
et tunc erit vel officium iudicis vel condictio ex
ista aut, aut interuenit stipulatio et actor querit
actio vtilis ex stipulatione que querit ubi per officio
quod est nouum, dixi in l. non nudus. i. pu. ff. de pup.
sal. fo. Item vero litera quibus dicit iusta ignorantia
conuinceret ab expensis condempnatione, et dic quod sic
sed lite iuramentum calumpnie conuincet ab expensis
cy. tenuit hic, breuiter istud est verum iuramentum
calumpnie conuincat a temeritate propria calumpnie
non conuincat a temeritate casu in l. iii. § i. ff. de
iurisiurand. et si vero veruno. i. pos. inut. l. i. § pu.
et l. i. § i. ff. ad turp., sed conuincit vetuit vinc...
non solum propter calumpniam sed etiam propter temeritate ut
l. quod temere ff. de iudi. et inst. de pe. te. litig. [illegible]
Nulli licere ista est bona l. si ad facien-
dam distributionem inter pau-
peres captiuos, etiam executor est a testatore
deputatus, ibi ius agendi et conueniendi competit
vel hoc fieri debet per episcopum huius loci vnde testator
est, vel ubi moritur, si contra vacatus sit, de qua
executione ratione reddere debet h. d.
Si quis hospitalarii equiparantur tutoribus
et curatoribus tam in bonis hospi-
talium quam. Item nota quod non debet eligi per personas
sed vnitis vel ille qui appetit, sed qui dignitatem
refugit et officientes bene sunt.
Orphanotrophos hospitalarii equi-
parantur tutoribus
et curatoribus tam in bonis hospitalium quam
in bonis hospitalium vel tenetur reddere rationem h. d.
tempore i. orphanorum et hospitalium ut in aut. de
ecc. c. ti. § fi. Bartholus

quod sol. 36 [illegible]
nota de presbitero qui fit clericus vel ecclesie
nota al. summo
Nota
Nota
Nota

nota quod ad eam citari [illegible] extra territorium civitatis

de expensis [illegible] faciendis

[illegible] tractatus [illegible]

Nota

Omnes Nota quod clerici non debeant trahi ad causam extra provinciam de qua degunt ut hic in principio. Secundo nota quod episcopus sine non apparitor, quod citatus quibus possit fieri extra territorium civitatis et ita declarat Cy. in quadam disputatione quam fecit, et deliberat capitulo in quinque de re iudicata pastoralis in clementinis. Ad hec dicitur Cy. non dare (?) [illegible] fiducit [illegible] cum aliis concordantibus canonistarum. Ego ista quaestio tracto in l. fi. ff. de iurisdictione et de offi. quedam territoria sunt districta sub uno tamen duo sunt omnia ut imperium romanum est divisum et [illegible] inter unius potest citari in territorio alterius que tamen est sub eodem domino ut ista lex hic, et unde sunt territoria que sunt separata vel tamen sunt sub eodem domino ut territorium imperii et pape, tunc non potest fieri citatio de uno territorio in aliud. Ista est distinctio ista est [illegible] et

Ultimo nota quod [illegible] l. fi. quas expensas quibus debet refici seu recipere. Certe omnes quas fecit quibus propter defectum advocati vel propter aliam litem quas alias fecturus non esset. Ista dicit textus l. in corpore [illegible] [illegible] in l. non pignoratae et de sine et li. co-dicem ista l. [illegible] intus aut [illegible] aut eaque.

Offensa que fit Ista autem corrigit l. [illegible] in monachis ad declarationem glossarum [illegible] tractare primo contra que debet debet dari libellum quam agit contra monachum. Secundo quibus debet agitari iudicium et ubi veniret etiam condemnandus, quibus iurabit de calumpnia. Tertio contra que debet fieri etiam. Quarto contra que fiet contractus et omnia ista tangit hic glossa et unde plene contra de [illegible] monachis.

Clericus Istud est hodie correctum nisi tamen clericus non possit coram [illegible] iudice conveniri. Ideo secundum aut Statuimus, in qua glossa querit que sunt criminalia et que civilia dic ut in ea habes.

Sacrosancte Clerici licet sint in potestate patris de rebus que clericatus [illegible] lucratur tanquam de quasi castrensibus possunt disponere h. d. et est [illegible] non libri. Et nota quod clerici sunt in potestate patrum et patris similiter. Secundo nota quod clerici de scholaribus possunt dare cum volunt, quod intellige in clericis secularibus, secus in monachis quia illi omnia que acquirunt acquirunt monasterio. Bartholus

Omnia Nota quod res hospitalium gaudent eo iure quo res ecclesiarum tenentur, et ista l. confirmat omnia privilegia concessa ecclesiis et clericis.

Si quis ad declinandam Si instituant captivi vel pauperes valet institutio et episcopus actiones hereditarias intentabit et inter captivos distribuet et inter pauperes hoc modo ut det illi hospitali quod solum est in civitate et si sunt plura det pauperiori h. d. et est una bona l. et notabilis. Nota quod valet institutio facta de captivis seu de pauperibus. Secundo nota quod quando sunt instituti captivi seu pauperes primitus [illegible] mobilium seu se moventium non tamen immobilium sed debet converti inter pauperes per annuos redditus quod hodie videtur correctum ut statim dicemus. Item nota quando instituunt pauperes debet dari illi hospitali quod est in civitate vel si sunt plura dari pauperiori [illegible] videtur in aut. de eccl. ti. § si quis autem pro redemptione ubi dicitur [illegible] distincte arbitrio

episcopi, dicunt quidam quod l. ista [illegible] illud. Alii dicunt quod hec corrigitur quod indistincte sit arbitrio episcopi et sic potest mobilia et immobilia vendere et potest distribuere inter pauperes qualiter volet, non attento quod sit in civitate unum hospitale vel plura, et iste opinio tangitur per glossam in l. [illegible] et hac ultima tenet episcopus de [illegible] et per ista l. hodie in hoc est contra [illegible] quod nec glossa nec doctores faciunt mentionem de hoc. Item nota quod episcopus intentat actiones hereditarias pro heredibus et sic videtur quod executor testamenti intentat actiones hereditarias penes heredes. Ibi dico de executore dato a testatore qui [illegible] [illegible] ut l. nulli [illegible] c. Unde isti executores sunt pauperes sunt instituti vel hereditas est relicta ad aliquem pium locum loco heredis habetur dicitur per [illegible] contra de testamentis c. cum tibi, tetigi in l. centurio ff. de vulgari et pupil. Item nota in hac l. quod paupertas prodest. Nota etiam in hac l. cum glossa sua quod propter relicta ad pias causas non debet minui legitima filiorum.

Si septimi Nota hic casum in quo valet legata licet ex testamento non adeatur hereditas, dixi tibi in l. [illegible] de [illegible] et ibi addidi hunc casum secundum doctores. Item nota casum in quo quibus potest [illegible] [illegible] alicuius pro redimendo eum, facit quod fideiussor possit satisfacere creditori de bonis rei principalis ut l. si procurator ff. mandati facit, ubi de hoc ubi agit conceditur aut quam in [illegible], dixi tibi in l. [illegible] ff. [illegible] ff. de [illegible] obl. Bartholus

Omni lege Testamenta clericorum facta super bonis eorum tamen castrensium peculio [illegible] [illegible] non [illegible] h. d. Contra in aut. ut cum de app. cognoscitur § [illegible] ubi testamenta filiorum familias [illegible] rectitudinem. Dicunt quidam quod ista iura hodie corriguntur. Ista [illegible] non in aut. in testamento et ad [illegible]. Alii dicunt quod non [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible] l. ista. Item nota de c. aut [illegible] quia quaedam legitur super ista l. dicta tibi in aut. de causa et de libe. [illegible] vel [illegible] Bartholus

Si quis in conscribendo Licitum est romanam [illegible] [illegible] [illegible] h. d. de hoc videlicet in l. si quis in [illegible] [illegible] de pactis Bartholus

Generaliter Omnes religiosi et clerici sacris ordinibus constituti habent immunitatem a tutela vel a cura nisi sunt vagantes et a divinis misteriis desides h. d. Nota textum in [illegible] hoc [illegible] et sic non quod cessante causa cessat effectus de quo dixi in [illegible] [illegible] de donationibus et ibi per Dy. et ibi plenius dixi et Cy. ponit hic

Presbiteros Nota istud textum ad illud quod dicit in l. [illegible] confessi, et ad tertium, ubi dicitur quod [illegible] debet petere tutorem filio confessi qualiter intelligatur confessio dicitur hic videtur quod [illegible] quam [illegible]. Ego dixi ubi [illegible] et ibi allegavi hanc aut. et tenet [illegible] [illegible] quod [illegible] in aut. [illegible] et [illegible] [illegible] nulli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] petere tutorem. Alii [illegible] sunt petere, propter istum [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]

invitos dicatur et in mora. Iste non habet textum. Sed vos scitis quod quidam sunt qui admittuntur in testes nolentes non inviti ut l. Iulia ff. de testi. Sed cum tales testes producuntur faciatis scribi in actis quod nolentes testificantur et deponunt al[iter] presumeretur deponere invitis textum est hic et ista sunt allegata Bartholutii de Capua qui fuit studens magnus. Contrarium est Cy. hic refert eum et ego de facto observavi in civitate Pisarum.

Raptores Nota textum in G. Omnia autem ibi post secundas iuris capitales persecutiones. Ex quo habes quod si aliquis fugit et est captus propter illa fuga non habetur pro confesso. Textum est hic. De hoc dixi in l. l. Cornelia ff. ad Sillanianum. Dicta forte in l. raptores C. de rap. vir. ubi est textum. Iste non textum in G. Si autem desponsata ibi plena possessione. Ex quo non quod in isto casu transfert possessio ipso iure sine traditione, et sic aliquod facto, quod non reperies alibi nisi in isto casu. Iste non textum in quaque pena ibi rectores aut homines. Ex quo habes quod aliquis prestat auxilium post actum ... de eo qui prestat auxilium in ipso actu dicitur ... in primo huius l. Et sic quando datur auxilium ante actum quando in ipso actu quando post actum.

Deo nobis ... religionis sollicitant sponsalia sine pena. Arrazo. Iste ingressus religionis assimilatur morti et pena de lucrando in casu mortis in illo casu vendicat sibi locum h. d. nobilis l. Nota quod mors civilis et naturalis equiparantur.

Hos ecclesia Religiosi ex testamento et ab intestato parentibus et agnatis atque cognatis succedunt ac si essent etiam seculares h. d. Bartholus

His ita Iudei heretici vel pagani christianos servos habere non possunt pena hac l. statuta h. d. Et simul rubrica C. de Iudei. mancipia. Bartholus

De episcopali audientia et de diversis. Rubrica

Negociatores Nota ex hac l. quod quibus cogitur vendere et vendendo modum statuit habetis etiam in l. in modo ... ad legem Iul. de annona. Bartholus

Si clerici Hic qui ante diffinitivam sententiam appellat eam consuetudinem indicent multabitur h. d. Nota quod ante sententiam diffinitivam non licet appellare hodie si vel penitet quorum app. non. ut. Bartholus

Nemo Circa istam l. queritur utrum ista l. debeat intelligi quod captivum ex toto dimittat an vero ex carcere ponat et de aere liberat. Videtur quod debeat intelligi quod ex toto dimittat ex favore ... ecclesie ... interpretata est contra. Ultimo nota quod si statutum est in civitate quod qui existit in carcere pro maleficio in die veneris sancta debeat carceratus

quod ... quidam sunt carcerati et semel excarcerati est, certe non debent iterum ex eadem causa carcerari. Casus est hic in si. textum notat Bartholus

Auditos Ista l. habetis C. de app. Dic ergo de ea ut ibi

Si quis ex Bona l. est Cy. in hac l. tractat tota materia prorogationis iurisdictionis de qua consuetudine tractatur in l. i. C. de iuris. om. iudi. et plenius ff. de iudic. l. ... Bartholus

Episcopale Ista est bona l. multum. Nota quod licet aliqui litigant coram episcopo prorogando iurisdictionem de sua ab illo iudice iudicatur sicut et sua qua dat vigorem iurisdictionis ut si ab eo alias appellari non posset nec modo possit. Nota ergo hic quod si plures iurisdictores iudices ... eorum que prorogatam iurisdictionem ... et similiter iurisdictores prorogare ... textum notat

Statutum Ista autem non apparet quorum ... statuta circa hoc ... ducunt alia forma iuramenti ideo illa servatur. Bartholus

Si presides Hac l. habetis de obs. ad alibi. ... ternis ... de eius ... pe.

Si lenones Ista l. ff. sunt interpretata quod ... filiis vel filia in casu huius l. ut glo. dicit, et ponit exemplum in l. nimie ff. de legis. in casu huius l.

Si legum Ista l. habetis C. de obs. ad ... in l. ult. C. de sponsa.

Presides Defensores civitatum de iure quod non habent vel mero vel mixto imperio nisi in causis pecuniariis ... ad C. ... hodie non sint quedam civitates in Lombardia et etiam in Tuscia que habent consulatum ab imperio quedam a papa quedam ex illa constitutione de pace Constantie quedam ex consuetudine

De creatoribus Hac l. habetis de obs. ad ... de curs. suis. l. ... Vide glo. super ... quod ... et non ... in l. ... ff. ... ubi glo.

Nam deinceps Nota ... quod non ... afflicto afflicto

Sancimus Ista l. habetis de obs. ad ... de ana ... l. ut ... Bartholus

De hereticis et manicheis et samaritis Rubrica

Cognomes Intelligere ... l. ut glo. dicit quod est hereticus ... textum ... et intellige ut glo. dicit. Bartholus

Credentes Ista est bona autem et hic ... casus quod excommunicatus non est infamis nisi qui est excommunicatus ex causa heresis et stetit in excommunicatione per annum. Secundo hic videtur casus quod excommunicatus ... testis nisi sint excommunicati ... et in ea stetit per annum. Hic etiam videtur casus quod excommunicatus posset facere publica instrumenta nisi sint excommunicati ... et stetit in ea per annum ut ... est

Arrianum Ista l. et ... l. ... ad l. ... orthodoxe non ... ex hac l. ... mirabilis ... dicebat ... sa. bu-

q l. ff lo. ff eod vindic est / p hoc e stm statutu dicitur cauat condicto qo l. dilect q no q l. i. ff de condi. qo l. loqui in puti / quare obstat l. nova introducta est q no extendit ad futura In gnd est vitab q l. ff lo. q adhuc hodie illa lo. et sic de puti lo. facit ad hoc omnes aut que incipiunt h hodie ita de illo hodie lo. In legit facit l. conventicula ff. ff. de pactis. facit de reb l. hodie Bartholus legum doctor excellens

Si quis orthodoxe / Ista l. c. tempe et facit ad q statutu est in civitate ista q aliquis popularis cedat acto nobili / quodo quida de civitate ista popularis cessit acto quida forensi qui no e plebeius ille forensis cessit ea nobili An valeat cessio facta q no dolet cum statutu huius civitatis q nullo mo pveniat ad nobiles acto alicuius popularis p hoc facit j de ua li. l. in hoc tangit p l. a. de delinque in aut ut decedo no fi. quum etc. ex. gra. fi.

Quoniam / Ista est valde nobilis l. no q no de augustari placeo / factus consuero q c lgt stm testimonia iudiciala due sunt opi. / Una q testimonia sup actis que sunt iudicio fiut esse in intda / Alia testimonia sup contractibus et ultimis voluntatibus et maleficijs et quasi contractibus no fiunt in intda / ista videt magis vera / Alij dicunt q iudicio no pnt testificari uel deponere aliquo casu de mundo Sz si in contractibus ul quistrib uel testibus scribent testes bn valet / qd no placz

Ne sanctum baptisma iteretur Rubrica

Si quis / Sz quomo fiet illud qd tota die videmus q quado puer tpe nativitatis est in pcio ita q timet de morte eius / et baptiza ab ostetricibus / postea itm baptizat in eccia pso q qplim est q tu scito baptizat baptizet sub hac forma / si baptizatus no es et ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti amen et sic sub qditione ne incidat in istam l. et ita observat cottidie ubiz

Nullus / Ep. et vi q debeat puniri pena capitali ut de l. pp. So e iterat baptisum in eo qui iam erat baptizatus hic in eo qui no erat baptizatus sz baptizandus erat cum cathecuminus / Cathecuminus dicitur ille qui vult esse xpianus et est infra tpe cum dum pbationis qz xpiani anteq eum baptizet volunt videre de fide eius et sic est arg. ista l. ad statuta / Statutu est hic q nullus possit effici civis nisi habitavit hic p magnum tpe et ille qui est infra illud tpe pbationis no habebitur interim uel tractabit ut civis Est etia arg. in religiosis nisi anni pbationis no dicat religiosus et hic dico qz est arg. Sz de civitate in eroga candistas / Ultimo de iq quis ti qualit sacra pnt iterari hic i rubrica qo de patris no iterant / Vide etc qd no qo de his imp ca. iiij in glo. sacra qz quida iterant quedam no et que vitant imus vitant et ide

Sequitur Rubrica de apostatis

Ista Rubrica no loquitur hic de apostatis quos nos appellamus cottidie apostatas sz de egredientibus religione Sz lo. de hijs qui fide relinquunt / qz illi hic dicuntur apostate

Si quis defunctum / Ista l. allegatur p dnm cardinalis in prima et quandoque de hoc disputavimus q l. et canones q dicunt q de crime heresis pt agnosci post mortem deberet intelligi ut quinqennium q teneret incidi p inquisitores qui incidunt ad mortem et publicant bona / Respo tu quid ipe dicit sz ego habeo illa disputato / Bartholus

Hi qui / No tepo. et signa i. inqui. visitasset ad hoc eum viij d. gloquatu ad pena mundana sz quo ad deum secus / qz ille ff parat Bartholus

De Iudeis et celicolis Rubrica

Celicole sunt illi qui adorant creatura ut sole et luna Bartholus

Quod cornelia / Collegiu iudeorum est reprobatu / Sz no reprobat quilibz iudeus pse de hoc disposse relinqui cuilz iudeo no p ey in l. i. C. de sacrosanc. ecc. in tria opp. zy q collegiu est reprobatu licz no possit relinqui collegio tu quilz pt capere pse

Iudei / hec est bona l. Dicunt C. q iudei hunt ea que sunt eorum rdamoz et cora iudicibus xpianis debent litigare et pnt vim pro eis arbitris assumere hi d. Cy. dicat hic q in causis que ptinet ad supsticioz eorum debent adiri iudices xpiani / Cont C. c. l. iudeis / et j. l. pp et j. c. l. iudeorum / So intellige hic q ea q ptinet ad supsticioz eorum veniebat quamdudum incident in causa / Quom vtr intomim teneat qd alr est sz l. ira ut dixi C. c. l. pp / sz in causa que pri spectat ad supsticioz et fide eorum ipnnet q ogstitut ut in l. qrijs Bartholus

Nemo / Iudeus no pnt cerai ad vendendas res spias alit q xpianis h d. Ho hac l. no q xpiani no pt statuere pcio rebus iudeorum / sz ipnnet iudei ut sic sic / hic e capis pnt hec in lra nob / Sz quero an pplus unius civitatis possit statuere q res vendat certo pcio / Videt q sic faciendo l. gnale ut l. i. anona ad l. iul. de ano / et l. i. anona de erogd. civi. et l. i. S. cura carnis de offi. pfect. urbi. Sz statuere lege eius p omnibus ut iudeis ul alijs no pt ut hic et dixi l. in anona Bartholus

De celicolis / No hac l. infi. q qui no est iudeus cont ue est / et qui sunt celicole dixi tibi in rubrica

Die sabbati / In die sabbati et alijs festis iudeorum xpiani no pnt quemiri uel alios quemire h d. Sz et no hanc l. No q si aquis dieb servatus quo adte est / ut no possis quemiri debet esse servatus q te ut tu no debeas alios quemire / facit ad hoc quod videbitur in l. fi. j. de fruc. et li. expen. Bartholus legum doctor.

vocatur qdae ex lege

no de aut q incipiunt h hoc

3 8

oo

de stm testimonia iudiciala

2 de hoc sunt 3 opiones

Dum bom ad ctis lectis

oo

de i catheciumini

no ex hoc 2o etc

de reinissoi ad cetera

2 tres sunt apostate

Quod

Quod

op

Summa

No

Quod

Nullus Ista est bona l. videt glo. q. incipit si inq. t(ex)t(um). No. q. nullus pt sibi ius dicere. fallit p(er) aut. super(ior) no(n) pt et consultud. p(er) haunc l. dicit q. respsalie fuit promisse eo casu quo q(ui)bus no(n) repit iusticia in civitate q(ue) quia respsalie concedunt. Iste p(er) hanc l. possum dicere q. civitates ytalie que no(n) cognoscunt superiorem facunt aliq(ui) electum pnt sibi inice indicere bellum eo quo superiorem contra no(n) repit. Iste p(er) hanc l. forma q. in l. cunctos p(o)p(u)los Utrum valeat statutum q. p(er) q(uo)d possit perquisitum i(n) quacumque pte inveniri possit hic puniri et detineri q. no(n) rect(e)? in loco delicti no(n) reperit. iusticia contra detentio p(er) hanc glo. Bartholus

Hac valituras Iudei no(n) pnt habere aliquem honorem ut dignitatem. et p(er) hanc l. dico q. iudei h(uius) studentes no(n) pnt conventuari nel honore doctoratus assumere cum est dignitas. P(rimo) doc. habet in scolaribus iurisdictionem ordinariam p(er) aut. habita. et ita dixi h(oc) anno cu(m) quidam iudeus vellet doctorari

De paganis et sacrificiis et templis eorum rubrica

Xpianis qui Ista est bona l. et nota etiam quecumque eam in suis libellis ut constitucionibus que prohibet iudeis violentias. No. q(uo)d iudeis nel paganis nulla possit fieri violencia. Dices tu qualiter ecclesia indicit bellum contra sarracenos. Iudeos q. sarraceni detinent terram nostram. scilicet terram ierlm et terram promissionis quam promisit deus abrahe et semini eius est debita nobis q(uia) sumus filii abrahe sec(undum) apostolum. Dices tu et quare contra tartaros qui no(n) tenent terram nostram indicit ecclesia bellum. R(espondeo) q(uia) no(n) possumus alit(er) ire ad sarracenos. cum igitur contendunt ad tabulentum seu turbulentum et prout contrarium q(uia) no(n) permittunt ire ad illos ideo ecclesia indicit eis bellum. alias aut(em) no(n) indicet

De his qui ad ecclesiam confugiunt

Iudei No. q. iudei licet sint in ecclesia no(n) tamen habent privilegium ne possit capi ex debito nel delicto Bartholus

Fideli Qui sunt in ecclesia i(n) anti(quo) eo(dem) tit(ulo) no(n) pnt. h. d. aliud ergo est in paganis ut hic aliud in iudeis ut l. ex p(ri)v(ilegio) fallit in quibusdam casibus de quo ut hic in glo. sum. l.

Si servus No. q. sui quibus licet pt capi ville se defendit et i(n)terdum occidit a familia occidere no(n) venit puniendus ar(gumentum) huius l. Item no(n) hic q. iniusta coercio impedit lite contestari. et pt accusato no(n) recipiat nel supra ea procedat. vide. t(ex)t(um) ibi. vel complaude criminacionis t(ex)t(um) cu(m) glo. sua. et pt fa(cit) q. cum quis occidit aliq(ue)m in casu permisso a statuto vel alias in casu et cum l. si pt. m. viii q. supra h(ic) no(n) debz recipi accusatio et ista coercio q. potuit occidi opponi(tur) ad processum et ipsum impedit quod tene menti

Presentium No. q. ecclesia nulla debz contrahi si ibi debz iudicari citari ff. de in ius voc. l. Cum autem No. co. hac l. primo ad q(uestionem) de qua conveniunt disputare isti theologi videlicet quid sit melius. vel regi iusto regi. vel iusta lege scripta. et hic an(swer) casus q. est melius regi iusto rege qui in singulis iudicat sec(undum) equitatem qua sibi videt. et hic videtur in pri. sum. l. Secundo no(n) q. privilegium q(uo)d habz ecclesia competit etiam finibus ecclesie hoc est locis cruciatibus e. Scolius (?) h(oc) locis eorum finibus t(ex)t(um) et pt si stat in claustro no(n) pnt capi. tamen no(n) q. ille qui est in ecclesia pt citari p(er) nuncium No. etiam q. hic pnt q(uo)d de cogitatore. de q. dicit ut in glo. Quero quid si aliquis de foro de ecclesia abstrahat. Iudico et puto q. de iure possit petere q. restituat pristine libertati q(uia) de ea de foro privatur est xxi. de libe. ho. exhi. facit ad hoc illud q(uo)d dixi in quadam q(uestione) quam disputavi **Cum autem** Citatus in ecclesia pt per se nel per procuratorem comparere. et si no(n) compareat procedet(ur) contra eum ad primum et secundum decretum et ad corpus investigatorum sec(undum) ordinem iuris. ff. de. in ius voc. Sane No. sec(undum) veram opi. q. licet p(ri)mum decretum stat sec(undum) ista t(em)p(or)a ex missione in bonorum. tamen secundum fit p(er) inequaliam debiti declarati. Secundo no(n) modum distinctionis seu dispositionem faciendi decretum. q(uo)d relinquit arbitrio iudicis. pt eum facere manu militari et facere exhi. res ubicumque sint et potest cogere ad manendum si aliquid habeat. Ultimo no(n) contra ad. videlicet q. quidam dicunt q. ibi est casus q. i(n)terdum sit coercio sine. de quo dicit p(lenius) ut dixi in l. i. iudicia sol(uto) tene menti **Sane** No. t(ex)t(um) in pri. s. cui prope domesticae de quo dicam vobis in l. ecclesia ff. de testibus

De legibus et constitutionibus principum rubrica

Continua ut glo. Quero in quo differt lex et constitucio ab edicto. Dicitur int(er) legem et constitucionem aliquando nomine etiam procedere. q(uia) lex est q(uo)d populus a populo interrogante nel alio interrogante p(er) populo qui populo prest. Constitucio est principum edictum. No. licet alias ponat edicta p(ri)ncipum protoru(m) tamen in hac l. ponitur pro una lege hic est. si dicat edictalis q. in eo ponit hoc edictali vel hoc edicto t(ex)t(um) ut videbitis i(n)fra l. in Bartholus

Margin: No. 3° ar. hac Iudei — Nota — Nota — Nota — No. de sponsione (?) ad questionem — No. de p(rim)o et 2° decreto quo modo fiunt — No. dispositione faciendarum de rebus

Inter equitatem | breuit hic intendit sum vlt lex. quod interpretando tunc inter ius scriptum et equitatem non scriptam et solus princeps potest aliud statuere h. d. sum vero de lex. non sum. Nota quod scripturam principis et statuta sum vini. Veniamus ad apparatum sum illa lex. et quod quarta glo. ponit ff l. proponit et aq et mandat et l. inter causas quod non omnia. Ad istam lex. op. ad macedonianum ubi seruatur equitas dicit glo. eciam prout equitas quam ius scriptum. quid vult dicere. certe ius scriptum et equitas non contradicunt immo se compaciuntur quia ius scriptum loquebatur tunc de filio suo recipiente mutuum et per equitatem extenditur ad nepotes ideo non contradicunt sed magis concordant. Tu dices l. quia loquitur in equitate scripta et sic non contradicat predicti potioni seu lex. Ego fateor quod illa equitas est redacta in scriptis postea per legum interpretatores tunc ab initio non erat redacta in scriptis et isto tempore secundum hunc lex. op. Ad idem op. ff ad macedonianum l. si tutor vel curator. Ego ibi equitas scripta ponitur tamquam ius scriptum vel verius in dicto casu minimi ponitur rigor non equitas. Op. et videtur quod iste tex. sibi contradicat in eo quod dicat interpositam ergo interpretatio iam facta ad quod admittitur princeps. Certe non video quomodo timore proponere interpositam id est interponendam sic quod tunc pro tunc ponatur vel aliter dico quod erat ante interpretata a singulis interpretibus non tamen redacta in scriptis nec nobis manifesta et firmata ideo princeps additur ut illam interpretationem nobis tradat vel declaret. Op. infra de iuris et facti ignorantia l. placuit. Ego ibi loquitur de equitate scripta et iure scripto quo casu preferetur equitas licet est in eo quod abeat princeps hic vero loquitur de equitate non scripta. Modo hec est prima lex. expedita.

Ad istam lex. op. quod glo. et videtur quod iudex equitatem debeat observare et hoc videt quilibet officialis servare equitatem sum quod sibi in ipso sunt ut in aut. Iurisiurandum quod prestatur ab his qui causas. Ego illud intelligitur quod debet servare equitatem in hiis que suo arbitrio committuntur in hiis que a lege sunt decisa debet leges decisiones servare. Ita dicit Iuno quo de quaestionibus c. i. Ita debes intelligere hanc materiam. 2º modo legitur de iure non scripto et de equitate non scripta. Ubi gratia nos non habemus l. que loquatur de feudis. Contingit enim mortuus succedit in feudo de rigore sic quod filius succedit patri sed mortuus constat ut l. deo nobis C. de epi. et cle. Sed de equitate contrarium quia non sic dicto prestare debita obsequia preferetur equitas et ita est determinatum per totum de feud. titulo si de feudo clericus. Dices tu istud non est bonum exemplum postea reperitur determinatum quia l. hoc est declaratum. Ego exemplum predicti habebat locum antequam illa declaratio esset facta sum hoc habes in l. una quod hic ius non scriptum non repugnet equitati debet adire principem hoc intelligo

vim ulterius simplex sum quod illud dubium sit declarari et intelligo simplex per legem vel consuetudinem ut ff de leg. l. non possunt et l. de quibus in prin. tangitur in c. l. iud. de novo. Tercio modo legitur l. ista in utroque modo scripto scilicet iure et equitate scripta. Sed in hac lex. breuiter hec d. declaratio principis inter rigorem et equitatem debet servari h. d. l. ista et hec lex. est vera in sic non tunc habet dubitacio. Op. i. videtur quod solus princeps sit interpretari inter equitatem et ius scriptum. Contra immo quilibet iudex procedendo de simplici ad simplex ut ff c. l. non possunt. Item quilibet doctor sit dare suas interpretaciones et solutiones contrariorum ut in d. tit. ff. qui i. vr. gestam l. i. li. xvi. Ego glo. nobiliter et bene debeo scire quod quedam est interpretatio generalis et necessaria et in scriptis redigenda et istam sit facere solus princeps ut hic. Quedam est necessaria in scriptis redigenda non tamen est generalis et istam sit facere quilibet iudex et preferre sententiam procedendo de simplicibus ad simplicia ut dicta l. non possunt. Licet ipsa interpretatio sit necessaria inter ipsas partes et in scriptis redigenda tamen non est generalis ut l. nemo. j. de sen. Tercia est interpretatio probabilis tamen non est necessaria et sit in scriptis redigi ut interpretatio doctorum quia nullus cogitur stare opinionibus doctorum et de ista etiam non loquitur hic l. Ultimus op. de l. minime et de l. si de interpretacione ff c. Ego illa est interpretatio quod sit per consuetudinem quam videtur facere princeps qui consuetudinem approbat et sic cum ista concordat. Item op. vel non ambigitur ff c. Ego c. modo senatores pusunt interpretari legem quia hodie videntur facere principes aut. ut dicemus j. c. l. fi. Op. de l. nova de offi. prefect. p. Ego c. modo et declaracio l. quod quae sit dicta inter equitatem et ius. Quid est ius scriptum seu rigor iuris ut dicto que fit sum reglas iuris scriptas. Equitas vero dicitur quedam iustitia quedam seu quedam quod in solum est in l. nulla ff c. ubi nulla iuris vel aut equitatis benignitas hoc etiam probatur in hac l. et l. placuit j. de iudicis. Bartholus.

Que ex relationibus | rescriptum principis non facit ius generale et qui de eo dubitat punietur h. d. dividitur in duas partes 2ª ibi vero ab aquo. Op. j. c. l. fi. Ego imperator de tota causa cognovit et diffinitive pronunciavit hic secus ut videbitur j. l. xx. Secundo op. sum hic decretales epistole que sunt in volumine decretalium non sunt ius generale et sic non est quod xx di. c. i. Ego i. loquitur de hiis que redacta sunt in corpore iuris vel alit papa de suis epistolis statuit quod est ius generale. Imperator contrarium statuit in suis. Unde aliud est in epistolis pape aliud in epistolis principis. Op. G. i. pa. constitutio tertia ff. Ego ibi loquitur de epistolis que sunt in corpore iuris redacta hic secus. Item op. j. que sit longa consuetudo l. fi. i. fi. Ego ut in glo. Item op. quod aiunt ut l. iii. Ego ut in glo. Ultimo op. et videtur quod ille qui impugnat rescripta principis

alit punant ut l. placet C. de sacrosc. ecc. / So. in quis in spe similior duxe pene imponit ea violatib3 ut in dict. l. videt et ecia casu istalibi aut ulla pena esset statuta posset puniri pena sacrilegii ut in ff. de cri. sacle. l. ii. Bartho.

Leges / Divi. in duas ptes 2a i sui loco dixi / in p.a ponit q. qualit jus equale cognoscit / in 2a po. q. jut locucio c. puerpis jus equale no sit / et ista pte ponit vii ut cognoscat utru jus sit equale vel no / p.ma pte usq. l. est clara / sed ptem 2am op. ff. c. l. fi. / So. ubi imperator pnunciaut diffinitiue et de ea cognouit ut ibi dicam / Cont. in l. metu §. fi. q. ptor ff. q. me. ca. So. illa est recepta in corpore jur. / Iste op. ff. de gsti. vett. l. fi. ff. de iur. et fac. ig. l. vesult §. fi. So. c. ideo q. ibi loquit de jus que sit recepta in corpore jur. / Bartholus

Digna vox / Continuatio facit p.o pot dem / 2o valor / 3o qualiter p.o indicat p.ncipibus 2a i alleg 3a vel 4a i et ouable / Nota hic q. equum et dignum imperii est p.ncipe l. viue et quelibet hute imp. p.ncipe d. / Op. q. in cuitate pnceps solutus l. e. ut ff. c. l. pnceps / So. fateor q. ipe est solutus l. tn equm et dignum est q. lege vivat ita loquit hic / Nota ipe se submittit l. de voluntate no de neccitate ut deb intelligi hac l. Nota quod si imperator fecit pactum cum aliqua ciuitate utru tenea‹t› illud pactu suare / Dic q. no q. est solutus l. ut ff. eo l. pnceps / Contrariu est veritas q. pacta sunt de jure gen. ut l. ex hoc iure ff. de iust. et jur. quia gentiu sunt immutabilia ut Insti. de jur. na. §. que vo. / Ita tenet h. Doc. ut refert hic Cy. / Bar. Doc.

Non dubium / P.mo ponit dem / 2o effectu dem / 3o declat dem / 4o extendit dem / p.ma i p.o vna illa3 copiti3 / 2a i vel penas / 3a i illum / 4a i q. ad domus / 5ta i sn in pactis / Nota q. istud sta incidit in pena l. qui facit cont. mente ita facit qui facit cont. mente et vba / et q. sit cont. l. dicit in infra et q. sequit ab eo vel ob id h. d. / Conjunctiue no q. no valet contractus qui fit cont. l. ista que q. jus sunt p. infra dicent / Secundo q. l. aliquid pro(h)ibet lex no vlt prelat illud q. fit q. l. e inutilu / Vltio no q. juramentum positu sup. contractu inutili e illum / P.mo ccia l. p.cium quod ex gla. glo. ponit ex. in p. l. g. l. et l. se. ff. e. / P.mum declatoe deocco sive / q. tria sunt / tria duxxx ab facit q. l. ut q. l. offendit coposite et ea vba / 2 / quando aliquis fraude legi q. no offendit mente / ss vba / exempla ponit in dict l. et p.de / 3 / c. ab qui qo de re iur. l. in / est et tertiu sz q. mittit in l. et istud e equale ad p(re)dicta duo q. si quis facit cont. l. sn in fraude l. gitit in l. et ita loquit hic / Ad vim tamen adulte ...

q. in dicta l. cont. le. et l. se. glo. ponit casu q. sit fraus de contractu ad contrariu q. vnu agit et aliud agere simulat / q. ex p.ncipio no sunt cognouit hinc l. nullus q. simulate agere / ve no agit ut l. emptor de aqua pluuia arcen. et de re jur. l. in ambigua / et plus vale q. agit q. q. ptractatu / sz l. ma loq. q. aliquid ve agit / sz hoc l. aut. infra dict. et pe sn in ferroz / Pone q. q. sit fraus de re ad re ut dicta l. cont. l. et l. se. / Op. ad p.ma pte dicit hic q. imperium mente l. cont. ymo no licet recedere a vbis l. ut l. ppponit qui et aquis sbm tenore sunt hic op. Insti. so. et plac. / tamen q. ista glo. lo. obscuritate p. cuius declaratoe diuido ea in ptes in(f)ra / p.ma pte loquit q. vba habet vnu intellem et quis vult ea dethe ad aliud / 2a q. vbu est equale et quis vult illud restringe / 3a q. vbu in l. platu in vna casu q. vult extendere ad aliud casu / 4a pte redit ad 2a q. quis vult vbu equale restringe / 2a i vtiq. vbu gualit / 3a i ex quas / 4a i sz an vba

Nota hic ista glo. tractat tria / no retento or(dine) glo. p.mo an lex recipiat interptacoe extensiua / 2o an recipiat interptacoe restrictiua / 3o an recipiat interptacoe declatiua ad ss.m sensu / et de utroq. videamus / Breuit. de p.mo an l. recipiat interptacoe extensiua / glo. h. vi. dicit q. sit ccia medium sui / Breuiter ita hic dic q. vbis extende vigore aliorum l. extedere et hic potes facere sine dubio et ita loquit ista glo. aut vis extende a tempo tunc aut ad casu tale sn quo illud q. dispositu est p. l. non posset hic esse / et tunc licet extende ut l. si stipulatus fuero pte de v. ob. de iur. o. ind. l. cui jurisdictio aut ad aliud casum sz in illo casu repit l. dispo. gra et no licet extende / ita hinc no i aut quas actiones C. de sacrosc. ecc. et i l. si vo ff. de vulg. et pupil. de testa. mili. l. q. q. ostitud. Si vo no sp. p. l. dispositu tunc licet extende ad illa ut l. no put ff. c. et l. videtis. / Secundo quero utru liceat restringe nomen equale glo. hic i fi. distinguit q. testa l. pt restringe alibi secus / ita dicit glo. tua in fi. sing. / Si restrings l. opio esset va viz q. ista l. no valet aliquid / na si mes est redacta in scriptis et qui facit cont. mente facit cont. verba redacta in scriptis. Unde no pt se tueri ptex vborum / et ideo adute q. quis vult restringe lege p. alia lege / et pt ista lo. glo. et l. no est nouu ff. c. tu se. / Si vo quis vult restringe ptextu defectiuonis vel ptextu alia sicut de equitate et tunc si vult restringe q. aliquis liceret et no licet / ita loquit l. ppponit / Si vo vult restringe ne aliquid liceret

Do. i
op. i
op.
op. i
Do. i
Bar. i
op. i
No. i
Do.
Bo. lex i
Bar. i
no 3 ex ad infr. leg.
op. i
No. i

indebite tunc licet ut. i. ut gradatim § fi. l.
ff de iust et iure et l. i. de sacrosanc. eccl. [illegible]
[illegible] et sit generaliter restringi si habilis ne
indebite trahi/ Sed non vult restringere ne aliquis
patiatur dampnum et tunc pot ita loqui l. adiges
ff. [illegible] de iur patro. In quo [illegible] loquitur
hec l. [illegible] statu. [illegible] ¶ Secun-
dum est utrum possit verba a suis trahere
ea ad alium intellectum. Glo dicit quod pot ut sup
in pri. verbis quando aliquis vult trahere verba ad
improprium intellectum [illegible] alia l. pot fieri ista lo. [illegible] glo
[illegible] alia l. non [illegible]/ regula est quod statim
[illegible] significationi verborum ut l. i. [illegible] qui [illegible]
de [illegible] et dele. iii. l. non aliter fallit si alia
appareat mens l. que colligitur ex [illegible]/ primo si sen-
sus generet iniquitatem tunc intelligimus [illegible]
intellectum ut l. i. ambigua ff. c. de [illegible] l. [illegible]
[illegible] aliud/ 2º [illegible] l. repugnat ratio l.
[illegible] est ut l. [illegible] ff [illegible] non [illegible] glo
in l. cum talem [illegible] falsa de [illegible] et de [illegible]
que con [illegible] de re. iur. li. vi ¶ Secundo colligitur
si quis usus loquendi repugnat proprie significationi
tunc mens l. est quod intelligamus secundum quem usum
loquendi licet pot [illegible] ut l. librorum [illegible] tamen
cassius et [illegible] ff de le. iii et l. in vulgari et l.
ut alphenus de verborum sig. et l. auunculus c. [illegible]
[illegible] 3º casibus si quis faceret con mente l.
et non offenderet verba incideret in l./ et idem est
si quis faceret contra verba et non cont mente non
incideret in l. Pone exemplum statutum erat
[illegible] extraxerit sanguinem in palatio
moriatur/ modo quidam barberius flebotomavit
quendam in palatio iste incidit in verba/ quia ex-
traxit sanguinem in palatio tamen non incidit in mente
quia statutum pot intelligi [illegible] Ergo
intelligatur si [illegible] extraxerit sanguinem iniuriose
non enim si extraxerit [illegible] non [illegible]
l. captivi ff ad [illegible] ¶ Nemo ad alia glo. hec [illegible]
[illegible] primo quod [illegible] con l. [illegible] et
[illegible] 2º/ primum respicit valorem
iuris [illegible] respiciat [illegible] Glo [illegible] gratia
ad ista proposito et ego [illegible] modum [illegible]
¶ Op. [illegible] hac glo. maleficia habentur pro infectis
ergo nemo punietur/ quod est cont [illegible]
[illegible] de maleficiis/ Sol. dicit glo. quod lo.
in his que de iure [illegible] effectum ut pacta
et similia/ [illegible] non [illegible] ut [illegible] de sacrosanc. eccl.
l. nemo martires cum sua glo et l. iubemus ff
[illegible] ubi qui [illegible] l. [illegible] non [illegible]
et [illegible] quo [illegible] quantum ad eum puniendum
et loquitur ibi de his que de iure [illegible] effectum
[illegible] quod ultramontani dicunt quod habentur pro infectis
quantum ad commodum facientis ita loquitur hec l.
quantum ad eius commodum habentur pro factis ista
loquitur contra/ et ita [illegible] ultramontani

¶ Sed vos distinguit ex de re. iur. c. que contra ius
et dicit quod hec l. loquitur in his que postquam
fracta sunt possunt reduci in pristinum statum/ contra que
sunt de maleficiis loquitur in his que in pristinum
statum reduci non possunt/ si enim hominem occidi non
pot reduci in pristinum statum hec [illegible] Sed non [illegible]
per l. nemo martires et l. iubemus/ licet [illegible]
posset reduci in pristinum statum [illegible] habetur
pro [illegible] quantum ad puniendum eum ¶ Ja. Bu. dicit aliter si
delicta que de iure non debent sortiri effectum
nec in [illegible] nec in [illegible]/ non possunt [illegible]
ut l. in bello § fi. ff de cap. et postli. reu.
et l. Denique et similia contra ¶ Contractus vero qui
in [illegible] de iure debet sortiri effectum habet
in se duo/ unum quod est iuris quod [illegible] assistit
procedendo ex eo obligationem et actionem et tunc habet
aliquid facti in se hoc est ipsum actum contrahendi
primum scilicet iuris effectum pot haberi pro infecto ita lo. hec
[illegible] facti non pot haberi pro infecto ut in [illegible]
non ponitur [illegible] sicut [illegible] maleficiis
ista sunt verba [illegible] ista enim verba michi
ullo modo placent/ lex enim ista dicit habentur pro
infectis et sic denotat infectum/ quia vero non pot l.
facere quod illud quod est factum non sit factum [illegible]
nec deus/ [illegible] in l. [illegible] est ff de re. iur. [illegible]
ficte intelligitur hec l. ¶ Debes etiam scire aliud
quod [illegible] pot [illegible] non [illegible] ad fictionem ut
l. [illegible] ff de [illegible] ad [illegible] in eo
quod sunt iuris [illegible] l. [illegible] cumulare/ [illegible]
[illegible] iuris effectum et ideo isti contractus sunt [illegible]
ad [illegible] utiles seu [illegible] sunt/ [illegible] non ad [illegible]
quod est facti habentur pro infectis ficte/ [illegible] non possunt
[illegible] et si dicis l. dicunt quod ficto non fingit [illegible]
[illegible] non est verum [illegible] fingit [illegible]
[illegible] aliquem esse mortuum/ vel non esse aliquid
esse factum/ vel non esse factum ¶ Non ob. l. in bello
et l. denique ff [illegible] quia ibi cessat equitas in
[illegible] ideo non fingit [illegible] ad
[illegible] et [illegible] ultramontani cum aliqua
additione quod omnia ista habentur pro infectis quantum est
ad commodum facientis quantum ad incommodum facientis
non habentur pro infectis quia cessat equitas quare
[illegible] debet induci [illegible] delinquerint
[illegible] equitas habentur pro infectis etiam quo
ad commodum [illegible] ¶ [illegible] delinquunt [illegible] vel filius
[illegible] vel [illegible] vel iudices [illegible]
quantum ad eum puniendum quia equitas subest ut
l. liber homo ff ad l. aquil./ de re. iur. [illegible]
[illegible] quo [illegible] ¶ Ista debes intelligere ff [illegible]
et ipse [illegible] ad illud quod dicitur de [illegible]
effectum ¶ [illegible] qui sunt con l. habent [illegible]
effectum ut l. i. [illegible] ff [illegible] Glo [illegible]
non sit con l. [illegible] ibi [illegible]
l. [illegible] hec [illegible] in [illegible] prohibitionis
¶ [illegible] de [illegible] l. i. et de [illegible]
l. et si quis. Sol. dicit glo. [illegible] prohibitum [illegible] non

prohibitum confirmari et satis bene dicit. Confirmatio que fit per l. de novo non est contra l. ideo quia non habet iuris effectum quod dicitur quantum ad esse passivum ut non [illegible] de re iuris et non firmatur l. vi. Opp. de [illegible] de dolo. et quod metus causa ff. et de te. ad macedonianum. Glo. dicit etiam quantum ad effectum ubi est inutile quia competit exceptio. Ista [illegible] non est bona quia glo. dicit quod sit inutilia ipso iure non competit ad effectum finale exceptionibus. Et ideo ipse dicit quod iste contractus non sit omnibus [illegible] est. Ideo dicas [illegible] quod dicit Dy. [illegible] l. precedit ultimo dando [illegible] ideo non infirmatur ipso iure hic loco stetit in finibus prohibicionis. Item opp. de [illegible] emp. l. liber homo dicit glo. ubi delinquit [illegible] nichil est dictum. Tu dic quod contractus [illegible] et contractus venditionis in libero homine non est prohibitus sed alienatio hoc est dominii [illegible] dico ista est prohibita. Ita not. glo. in l. liberto [illegible] in prima glo. prima ff. de v. oblig. Opp. de l. [illegible] ff. ad munic. dicit glo. [illegible] effectum non sequitur [illegible] ab eo non transfert nichil est dictum, quia hec l. non respicit finale executionem effectus sed respicit ipsum iuris effectum. Dic ut glo. [illegible] exemplo quod aliqua negotia gessit quod non [illegible] ius non aut executio sequitur ex sua [illegible] facit ut ibi dixi. Opp. de cond. ob tur. causa l. idem et si ff. quis meretrici. Glo. dicit quod meretrix turpiter non accipit. Quid vult dicere. Dico quod meretrix [illegible] est meretrix non facit contra ius accipiendo [illegible] recipiendo, [illegible] vel facit contra l. [illegible] glo. breviter dicit circa quod [illegible] aliud quod est [illegible] quod ius licet [illegible] quantum ad [illegible] et hic aut quantum ad quemad [illegible] et licet [illegible] aut quantum ad [illegible] et hic aut equitas suadet [illegible] et licet [illegible] ut l. non [illegible] et ad l. aquil. l. liber homo. [illegible] non suadet et non licet [illegible] Ita loquitur [illegible] que [illegible] et maleficiis et l. [illegible] et l. iubemus C. de sacrosanct. eccl. [illegible] sit in utilia quod ad iuris effectum et hic aut l. precedit ultimo confirmando et valet ut l. i. [illegible] et vale l. [illegible] ad [illegible] aut l. precedit ultimo dando modum et firmando et confirmabit [illegible] ita lo. [illegible] de dolo, et [illegible] quod metus causa et [illegible] ad macedonianum et ad vell. [illegible] l. ult. non precedit et hic est inutile ipso iure, [illegible] si [illegible] ut hic l. [illegible] ista decisio facit l. [illegible] de repudi. Queritur quid si l. precedit ultimo pena imponendo de [illegible] aut nichil [illegible] ista quod tangit Dy. hic et dicit contractum valere [illegible] capud l. i. ff. de [illegible] que [illegible] non [illegible] ut dixi [illegible] ff. de no. ope. nunt. Venio ad [illegible] glo. dicit hic quod non solum est inutile [illegible] vel ob id [illegible] Non quod dicto [illegible] tamen [illegible] dicto [illegible] tam [illegible]

[illegible] dicto [illegible] ut [illegible] l. i. et l. [illegible] ff. de petit. et l. i. [illegible] videamus de [illegible] l. [illegible] Quando [illegible] ad id quod [illegible] Opp. ff. de dolo l. elegant [illegible] ubi [illegible] inutili contractu [illegible] dominium. So. glo. [illegible] inutile quia habet actionem ad [illegible] Non est bona [illegible] quia hic lo. de utilitate seu inutilitate respectu effectus iuris ab ipso initio. Dol. [illegible] dicit quod [illegible] dolus dat causam contractui contractus est nullus ut [illegible] de [illegible] l. ii. [illegible] Ideo quantum ad ista l. dico quod ubi traditio non sequitur [illegible] inutili contractu [illegible] dominium acquiritur [illegible] traditione et [illegible] causa putativa ut in toto ti. de [illegible] Et si dicas licet non sit [illegible] inutili contractu [illegible] est ob id [illegible] contractu inutile, quod putat se teneri ad tradendum, concedo istud et solva [illegible] de [illegible] ob id. [illegible] Opp. ff. de [illegible] ob tur. caus. l. ii. ubi in pari causa [illegible] potior est conditio possidentis. [illegible] glo. quod ubi repetit [illegible] et [illegible] glo. [illegible] finale effectum. Tu dic ut [illegible] dixi quod [illegible] non est [illegible] causa que [illegible] licet sit ob id. Item opp. de ti. ad macedonianum [illegible] licet mutuet filio [illegible] in [illegible] dominium. Glo. [illegible] quod ibi [illegible] creditor mutuando non filius accipiendo. Tu dic breviter mutuare filio fa. non est prohibitum [illegible] ab eo repetere est prohibitum. [illegible] Opp. [illegible] ista parte et [illegible] quod [illegible] inutili contractu [illegible] dominium ut [illegible] alteri vel sibi et l. contractus [illegible] de [illegible] et [illegible] So. [illegible] contractus sit [illegible] dico [illegible] hic loquitur [illegible] ex contractibus qui sunt [illegible] dominium [illegible] causa qui sit [illegible] dominium [illegible] causa putativa [illegible] contractu [illegible] dominium ut l. elegant ff. de dolo. Venio ad ultimam [illegible] glo. dicit [illegible] de [illegible] et [illegible] plures [illegible] glo. hic et [illegible] est [illegible] quia ibi [illegible] contractus erat prohibitus [illegible] seu favore [illegible] unde in tutoribus seu fideiussoribus [illegible] prohibi[illegible] quantum ad eos non est contra ius [illegible] Opp. de l. elegant in [illegible] ff. de dolo ubi ob inutile contractum [illegible] dominium. [illegible] lo. de [illegible] que [illegible] ob id [illegible] non [illegible] quod dicit [illegible] causa putativa [illegible] quod ille inutilis contractus [illegible] duo verba [illegible] l. prohibet contractum [illegible] ob id [illegible] respiciat [illegible] contractum prohibitum non valet [illegible] si respiciat aliud ut [illegible] et de [illegible] aut qui [illegible] aut aliud [illegible] est ob id [illegible] stare [illegible] aut non. Opp. ad idem de l. barbarius philippus de off. preto. dicit glo. [illegible] error [illegible] Opp. de l. [illegible] ff. alt. de [illegible] obli. So. [illegible] contractus est [illegible] ideo valet quod ob id [illegible] Venio ad ultimam [illegible] dicit hic quod sacramentum

Marginal notes: op. ; op. ; op. ; op. ; [illegible] ; op. ; op. ; op. ; [illegible]

no p(er)s(on)at [illegible] contra f. ad v. ver. aut facia pubere(s). Ista ma(teria) [illegible] inst. q(uibus) alias [illegible] de iure [illegible] in l. s(i) q(ui)s. Bartholus.

Quod favore — Nos ha(bemus) glosata ista l(ege) hic, et ff. c. l. nulla. q(ue) ex. hic, p(er) ex. in c. q(uod) ob gr(atia)m de re. iur. li. vi. Et si q(ui)s vellet stare stare p(ro)ma [illegible] p(ro)te(st) declarator [illegible] debes scire q(uod) hab(e)t tres lec(turas). Prima est q(uod) aliquid est int(ro)ductu(m) i(n) favore alicui(us) ad q(uo)d no(n) debe(t) retorq(ue)re in lesione eius ut l. no(n) co(n)m(un)i de p(ro)cur. Ad ista op. Inst. de aut. tu. § ne(que). Ite op. de q(ue) l. post. It op. de iude. l. die sabati. Ego solue ut [illegible] in glo. et p(er) doc. ego dixi. Secu(n)do no(n) p(ote)st legi q(uod) aliquid int(ro)ductu(m) in favore alicui(us) p(ro)p(ter) [illegible] no(n) i(n) [illegible] in corp(or)e [illegible] p(er) [illegible] debe(t) in odiu(m) retorq(ue)re. Ad istud op. q(uod) [illegible] mi(noris) § i. It op. de sua. cal. l. ij. It op. de [illegible] tu. l. cu(m) ord(in)e. So. ut i(n) glo. et p(er) doc. ut dixi. Tertia lec(tura) est q(uod) hic lo(quitur) in [illegible] illud q(uod) int(ro)ductu(m) est i(n) favore alicui(us) [illegible] no(n) debe(t) retorq(ue)re i(n) eius odiu(m). Ad istud op. de pi. et [illegible] l. vi(n)a. So. ut i(n) glo. et p(er) doc. ut dixi. Bartholus.

Leges — Op. de l. ij. in pri. § fi. de sua. calu(mnia). So. q(uod) [illegible] sit l. nova que p(er)tinet ad lites ordina(n)das et tu(n)c respicit o(mn)es lites futuras et [illegible] sit sup(er) negocio p(re)terito. Ita lo(quitur) l. [illegible] respicit lites decisor(ias) tu(n)c no(n) respicit p(re)terita si debe(t) iudicari [illegible] p(re)teritas. l. ita loq(ui)t(ur) hic. Et ideo statuta co(n)tra possu(n)t allegari ad decisio(n)es causar(um) que agitat(ur) sup(er) [illegible] p(re)terito. Ita debes intelligere glo. hic posita, et hec est plene i. l. [illegible] q(ui) a quo t(em)p(o)re statuta li(gent) et vide glo. tua qua no(n). Bartholus.

Humanum — Leg(em) hoc ordi(n)e debet fieri q(ue) [illegible] [illegible] q(uod) [illegible] tio [illegible]. Op. de o(mn)ibus l. aut que no(n) fuerint f(a)c(t)e [illegible] ordine [illegible] dicit hic glo. q(uod) imperator q(ui) fecit ista l. no(n) credebat amplius facere l. [illegible] est. Veritas est q(uod) iste ordo no(n) est [illegible] volu(n)tatis ideo obmiss(io) no(n) viciat. Facit ad q(ue) no(n) dicit statutu(m) q(uod) co(n)tra istud statutu(m) no(n) possit dispensari n(is)i observata tali et tali solle(m)pnitate, q(ui)d si est dispe(n)satu(m) p(er) [illegible] no(n) s(er)vata sollep(nitate) an valeat. Hic vi(detur) tex. tu. glo. q(uod) sic. Ista q(uestio) disputavit hic [illegible] in [illegible] et determinavit q(uod) sic q(uod) statutu(m) no(n) valet et incipit illa q(uestio) [illegible] prima volu(n)tas [illegible] derogatoria [illegible]. Ego dixi latius i(n) l. o(mn)es p(o)p(u)li et [illegible] sup(er) illa statuta sunt.

Leges — Leges debet ad o(mn)ibus sciri [illegible]. Sed no(n) ex hac l. q(uod) ignorare leges est lata culpa [illegible] ignorare aliud q(uod) [illegible] scire debet est lata culpa ut l. lata de v(erborum) sig(nificatione) [illegible] ut hic et hoc tenet glo. i(n) l. liber(orum) [illegible] de his q(ui) no(n) i(n) fa. et Insti. de suspectis tu(toribus) [illegible] et est tex. i(n) l. [illegible] de iuris et fac. ig(norantia). Dixi plene i(n) repetit(io)ne l. q(ue)(n)tia de [illegible].

Quum de vno — Op. q(uod) [illegible] iudicari de [illegible] ad sc(ri)pta ut ff. e. l. no(n) [illegible], dicit glo. aliud est [illegible] q(uod) imperator no(n) p(ote)st esse [illegible] si [illegible] est tu(n)c debe(t) [illegible] adire ut l. i. Doc. in hoc [illegible] sicut glo. dicentes q(uod) ulti(mu)s [illegible] est ad principe(m) q(uod) [illegible] no(n) [illegible]. [illegible] ista op(inio) no(n) puto vera(m) ar. l. amplioris § in refutatoriis de app. et i. de p(er)i. i(m)pa. offe. l. fi. et in [illegible] tua distinct [illegible] dicat hic et ff. de leg(ibus) l. no(n) p(ossu)nt qua vide. Bartholus.

Imperialis — Sententia diffinitiva principis lata sup(er) ea de qua cognovit et eius de facto habet vim leg(is) et eius est [illegible] cuius est co(n)de(re) [illegible] l. ista. Nota q(uod) s(ente)n(ti)a diffinitiva principis h(abe)t vim l(egis). Sed no(n) q(uod) solus imperator p(ote)st l. [illegible] et i(n) [illegible] op. ad [illegible] de c. l. quod et l. i. § i. So. hic imperator de ea cognovit et ibi no(n). It op. et vi(detur) q(uod) vno et alius q(uam) imperator p(ote)st l. [illegible] s(ed) p(o)p(u)lus roman(us) ut Insti. de iur. na. § s(ed) lex. It s(e)natus ut ff. e. l. no(n) ambigi(tur). So. dicu(n)t quida(m) imperator solus p(ote)st et n(u)ll(us) ali(us) solus. Alij dicu(n)t q(uod) illi faciunt principes aut(oritate) et hic mag(is) placet. Sed an hodie p(o)p(u)l(u)s roma(nus) et s(e)natus possit facere l. et glo. dubitat hic et l. no(n) ambigi(tur) ff. e. [illegible] dicebat. Ego credo q(uod) p(o)p(u)lus roman(us) et s(e)natus no(n) p(ossu)nt facere l. [illegible] est ista(m) postq(uam) p(o)p(u)lus romanus [illegible] p(o)t(est)ate(m) in principe(m) adhuc apud eos re(m)ansit p(o)t(est)as eligendi et [illegible] ut l. ij § [illegible] de orig. iur. [illegible] t(em)p(o)re [illegible] p(o)p(u)lus romanus cond(ere) l. et etia(m) s(e)natus. S(ed) hodie cu(m) p(o)t(est)as imperij est abdicata ab eis [illegible] eligendi sunt principes de Alamania et [illegible] s(ed) solus papa ut [illegible] de re iud. c. ad ap(osto)lica li. vi. [illegible] quod fit de imperio re(m)ansit eis no(n) video quo(modo) p(ossu)nt co(n)dere l. q(uo)d no(n), et hac ro(m)ne [illegible] facit.

De mandat(is) principu(m) rubrica

Si quis — No(n) credit(ur) alicui q(uod) h(abe)at mandatu(m) principis n(is)i [illegible] publicu(m) [illegible] hic. Sed no(n) q(uod) no(n) credit(ur) [illegible] litteris ap(osto)lice vel principis n(is)i h(abe)at [illegible]. Alio no(n) q(uod) officiu(m) notariatus est dignitas. Et sic no(n) q(uod) infamis no(n) p(ote)st esse notarius ut l. i. § et dig(nitatem) [illegible] est vi(d)e(n)t(ur) i(n) notariis principis. Alij isti no(n) [illegible] dicu(n)t mag(is) hic officiu(m) q(uam) dignitate(m). Dixi tibi anno isto in l. [illegible] § hac ff. ad l. Iul. repet(undarum). Bartholus doc. le.

De iur(is) et f(a)c(t)i ignoran(tia) rubrica

Co(n)tinua(tur) sic. Dictu(m) est sup(ra) de legibus et s(e)natus consult(is). [illegible] sunt quida(m) qui errant i(n) iuris [illegible] p(ro)hibit(ionibus) [illegible] de iur(is) ignoran(tia) et q(ui) quida(m) errant in f(a)c(t)o ideo ponit(ur) de iur(is) et f(a)c(t)i ignorantia.

[Left margin notes:] no(n) p(er) totale(m) [illegible] legis / [illegible] — no(n) op(ortet) [illegible] legis [illegible] nova [illegible] p(er)tinet futuras lites vel p(re)teritas — [illegible] — op(ortet) — Facit ad [illegible] — [illegible] — op(ortet)

Quamvis | Iste t. est multum solemnis et utilis. Ex dicto dicit muniti post sententiam opponere exceptionem peremptoriam. Sed b. ista non dicit quod exceptio peremptoria hic potest opponi post sententiam. Op. q. l. ista sibi contradicat quia primo dicit agens postea dicit defensoribus. Respondeo dicunt quod loquatur reo postea loquatur actor. Set timore dicit glo. quia qui excipit agit. Non intelligatur ista glo. quod ille qui excipit ipse agat quia est contra tex. in l. i. de except. Sed vult dicere glo. quod agens non intelligitur ipse sed opponit i. defendens quia potest opponere exceptionem. Op. de l. peremptorias c. de except. non po. Re. dicit glo. regula est quod peremptorie exceptiones non possunt opponi post sententiam, fallit in hac l. et in aliis quas ponit glo. Pro declaranda ista ma. debes advertere quod quedam sunt exceptiones que opponuntur contra ipsam sententiam ut puta quia nulla est, et ista potest opponi post sententiam si sit nulla vel ex presso, quia totum iudicium fuit nullum et ita loquuntur iura allegata hic et glo. si est nulla vel ex [illegible] ut l. [illegible] quo et [illegible] iudi. de sen. l. i. de sen. [illegible] l. fi. quod intellige ut dixi in l. fi. c. ex quibus causis infamia irrogatur. Quedam sunt exceptiones que opponuntur ad executionem sententie, quia bene fateor sententiam bene latam sed oppono ad executionem, et istis casibus est regula quod tales exceptiones possunt opponi post sententiam, hic est casus in l. nesennius de re iudi. et si fideiussor l. si fideiussores [illegible] ibi et [illegible] l. [illegible] que hic allegantur hic in glo. Exemplum pono in una muliere maritus est condempnatus in executione opponitur exceptio ne conveniatur nisi in quantum facere potest, per istam exceptionem non impugnat sententiam sed limitat executionem. Quedam sunt exceptiones que opponuntur contra actorem primam et in istis debes assumere duo, primum de causa istarum oritur post sententiam vel in causa prima oritur et renovatur hic potest opponi post sententiam ita loquitur ff. [illegible] l. post rem et l. [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exceptione non opposita [illegible] [illegible] et per alio obligatur de [illegible] sua [illegible] et [illegible] de novo in ipsa [illegible] potest opponere exceptionem post sententiam quia in ipsa sententia oritur et renovatur facit l. [illegible] ff. de [illegible] de re iudi. Si non exceptiones habuit originem ante sententiam tunc regula est quod non possunt opponi post sententiam ut l. peremptorias [illegible] rescri. non possunt, fallit in minore qui petita restitutione in integrum post sententiam potest opponere ut l. minor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], fallit in milite qui est restitutus ipso iure ut possit opponere exceptionem [illegible] est casus singularis in l. [illegible], fallit in [illegible] odio creditoris ut l. [illegible] et si [illegible] ff. ad [illegible] fallit in aliis qui restituuntur ex causa generali vel iusta causa absentie ut l. fi. ff. de in inte. resti. Et [illegible] inter milites et alios absentes, quia milites restituuntur ipso iure exceptiones et alii habent petere restitutionem in integrum ut possent exceptionem obmissam opponere. Et ex hoc habes intellectum

et [illegible] [illegible] l. quia ista exceptio non opponitur contra executionem [illegible]. Sed opponitur contra actorem primam ut sit ipsa exceptione obiecta et prolata sententia rescindatur prima et nova sententia [illegible] ut l. i. c. si adve. [illegible] Nota hic [illegible] intellectum [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] agit actor iudicati [illegible] [illegible] agit [illegible] actor [illegible] [illegible] exceptiones que prius poterat obiici contra actorem poterunt obiici modo ut l. duobus et l. [illegible] ff. de exc. rei iudi. Queritur glo. [illegible] ista l. habeat locum in rustico qui non tenetur scire iura sicut in milite. Glo. dicit quod sic. Ista glo. non puto veram et [illegible] [illegible] ista l. continet [illegible] [illegible] singulare. [illegible] [illegible] [illegible] regulam [illegible] [illegible] peremptoriam post sententiam opponi non posse non [illegible] extendi ut l. [illegible] de [illegible] [illegible] ma. Fateor [illegible] quod si rusticus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit restitui ex causa generali si qua [illegible] [illegible] causa [illegible]. Queritur hic loquitur in milite reo quid in milite actore. Glo. videtur dicere quod non sit idem, et vide glo. [illegible] in [illegible] dicit quod facit pro milite qui est reus [illegible] [illegible] [illegible] est in actore. [illegible] facit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia verba [illegible] l. [illegible] intelligi ita in actore sicut in reo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] tam actori quam reo [illegible] obstat quod [illegible] dicit defensoribus quia etiam [illegible] actoris [illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] [illegible] replicatio qua se defendit contra [illegible] exceptionem ut l. ij. de exc. [illegible] facit quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est sive sit actor sive reus. Quero [illegible] ista l. habeat locum [illegible] [illegible] exceptiones dilatorias. Glo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] sunt interpretanda ut l. fi. ff. de [illegible] [illegible] [illegible] l. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista non placet [illegible] [illegible] l. [illegible] privilegium contra ius [illegible] que privilegia sunt stricte interpretanda ut l. [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] test. [illegible] obstat l. fi. de [illegible] [illegible] quia ibi loquitur [illegible] [illegible] non est contra ius [illegible] ut puta si imperator concedit alicui castrum vel feudum, sed hic loquitur in privilegio quod est contra ius [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quando [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gaudeat isto privilegio [illegible] [illegible] distinguit et [illegible] hic [illegible] [illegible] ut hic [illegible] [illegible]. Quero quid in militibus [illegible] militie. Videtur quod idem ut l. milites [illegible] [illegible] ff. de re iudi. Contrarium puto quod ista l. continet privilegium contra ius quod [illegible] non [illegible] [illegible] extendi ut l. si non [illegible] de [illegible] [illegible] ma.

Quum ignorantia | [illegible] hereditate [illegible] [illegible] ignorantie [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]. Op. [illegible] de repudi. [illegible] l. fi. ubi [illegible] infra tempus adire repudiatam hereditatem. So. ibi loquitur in hereditate [illegible] et hic in [illegible] et hec est [illegible] [illegible] ista [illegible]. Op. ff. de [illegible] l. i. ff. ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non repudiavit [illegible] [illegible] non adeo [illegible] nolo adire ita dicit glo. Sed [illegible] [illegible] ista [illegible] dicat [illegible] quod licet

de subtilitate grammaticali aliud est dicere repudio, aliud nolo adire / Tu s(ecundu)m iuris disposi(tio)nem illa verba idem importat / Ergo vo(s) tenetis glo(ssam) p(ro)p(ter) qua(m) facit q(uod) no(tatur) in l. s(ecundu)m electionem i. p(ri)n. ff. de leg. tamen illa verba nolo adire eciam ex(pressi)o(n)e dicunt idem repudiatorum ut dicta l. filii § i. ff. ad treb. Aliqui dicunt p(ro)p(ter) q(uod) hic p(ro)(ce)dat an(te) ista (con)tinuacio. Alii dicunt ad utrumque contrarium q(uod) h(ic) aliq(uis) admittat in q(ui)b(us) s(unt) p(ar)tes / et istud eciam (con)tinet (con)tinuacionem

Si emancipata [Iuris ignorancia non nocet in] lucro ut q(ui) lucro. h(ic) d(icit) [Opp. de l. fi. § de repu. her.] / So(lutio) ibi loquitur de filio i(n) p(otes)tate hic in emancipato et vide ista glo(ssa) i(n) s(ecundu)m et ista glo(ssa) q(uod) l. ult. § de repudi. her. no(n) l(oquitu)r (de) filio emancipato / contrarium videtur tene(re) glo(ssa) et dicta / dixi in l. non amplius de colla. bo(norum) [Opinio mea] teneo ista glo(ssa) vel dic q(uod) hic lo(quitur) in eo q(ui) est (con)clusus repudiatore [Opp. ff. de bo. po. l. in] bonorum / So(lutio) ista intelligitur s(ecundu)m illa q(uod) hic potuit (com)pulsus creditoribus et no(n) (com)pellunt [Contra hoc opp.] Iuris ignorancia non nocet in dampnis ut l. iuris ignorancia § c. s(ed) hic ista filia c(er)tat de dampno vitando q(ui)a hereditas patris erat sibi debita ut l. fi. § (con)tra ... § de codicill. et l. si q(ui)s legatum ... ff. de ... fal. / Glo(ssa) videt valde nobili(ter) / dicit glo(ssa) dico q(uod) non debita v(er)e / s(ed) q(uasi) debita / tenet michi ista glo(ssa) non est aliud q(uam) q(ui)bus acq(ui)rit illud quod est sibi q(uasi) debitum dic(itu)r lucrari et iudicat(ur) de eo qui lucratur sic hic vides q(uod) non [Alio opp.] de l. i. § s(ed) videndum de succ. edic. / So(lutio) fateor q(uod) sit admitti ex alio capite tamen cogita et vide glo. Bartholus.

Si post dimissiones [Pro(priu)s po(tes)t theorica (con)tra po(tes)t p(ra)ctica] 2a R(ubrica) ... ap(u)d ... / dispositio cum (heredes) putativo (con)t(ra)d(ictio)... non p(re)iudicat h(ic) d(icit) [Ad hoc primo q(uod) dixi i(n) s(tu)dio s(ed) q(uod) dispo(sitio)] [2o non probando actum alit(er) s(ecundu)m hic error p(ro)s(un)t] [Opp. ff. fal. quod l. amputatam] / So(lutio) dicit glo(ssa) q(uod) sunt s(ecundu)m dispositione (con)t(ra)dic(ere) hic ex iudicium / ista (con)tinet tenet omnes doc(tores) mei / tamen R(icardus) ... mol. dicit idem i(n) ... i(n) capitulo ... q(uod) hic sunt p(ro)ductum testium q(ui) erant plures vel erant non sollempne et non sollempne testium habet(ur) p(ro) falso ut l. iubemus § de testa. ... fi. Unde s(ecundu)m ... ... tamen lata p(ro)p(ter) ... instru(mentum) et sic q(uod) solutum est repeti ... § si ex fal. instru. l. fi. ista dicit ipse Certe i(n) ... ipse loquitur hic q(uod) testium erat plures ipse dicit vii / s(ed) q(uod) alia r(ati)one testium est ... non puto q(uod) vii dicat ... testium non sollempne h(abe)t(ur) p(ro) falso ... ad p(ro)cedendum ... non ... ad aliam ut dicta l. ... [Opp. § de testa.] l. non dubium ... fi. / So(lutio) ut ... [Opp. ex testamento] (con)tra ... oritur obligacio naturalis ut videbitur plene in l. cum quibus § c. ergo solutum p(ro)p(ter) (con)t(ra)dictionem repeti hic ... q(ui)ritur quare male / Glo(ssa) po(ni)t duas r(ati)o(n)es p(ri)ma est q(uod) inter coheredes nulla est obligacio q(ui)a unus coheres non dampnat(ur) dare alteri / Unde ista

r(ati)o valde non et credo q(uod) sit iniusta licet glo(ssa) non teneat eam / Glo(ssa) (re)p(re)hendit ista r(ati)o(ne) ... v(er)e sunt coheredes inter eos nascit(ur) obligacio civilis et naturalis Ergo q(ui)a testamentum non est sollempne oritur naturalis obligacio tamen / non placet ista (re)p(re)hensio nam est obligacio (ex) ipso testo et ista nulla est q(ui)a s(ecundu)m testam(entu)m est validum q(uod) q(ui)libet capit a scripto et suo iure et non a coherede suo ut l. in singulis ff. ad l. fal. et l. s(ed) et si i(n) (con)dictione § fi. de le(gatis) iusti et ideo p(ro) hereditate coheredes non h(abe)nt i(n)vice(m) actione(m) [Iste heredes (con)tendant inter coheredes quasi (con)tractu qui orit(ur) ex (com)munione hereditatis ex quo orit(ur) obligacio civilis et naturalis et ideo sunt p(ro)ducte actiones ... famil. her(ciscunde) et com(muni) divi(dundo)] ista (con)tra (con)cessat q(ui)a testium est non sollempne ideo ex isto q(uasi) (con)tractu non p(otes)t oriri naturalis obligacio vel (con)te(n)tio eciam si esset sollempne ut dixi ergo nulla naturalis obligacio est inter eos / et ista est v(er)a vel alit(er) dicit glo(ssa) hic errant in f(a)c(t)o (et) i(n) iure / Bona r(ati)o ista / p(ro)cedit (con)tra magis subtil.

[Q]uero qua actione repetet(ur) istud quod datum est coheredi / dicit glo(ssa) melius petit rei vendi(catione) alia melius (con)dictione indebiti et vide glo(ssam) / Ultimo no(tatur) ex hac l. q(uod) testium dubio p(re)sumitur vale(re) nisi p(ro)bet(ur) contrarium / hoc colligit(ur) ex eo q(uod) dicit n(on) ... i(n)t(er) te(st)es / hoc eciam no(tatur) glo(ssa) sup(er) verbo non posse / hoc est vii ubi vicium testi app(ar)et ex ipso (con)sp(e)ctu ut si in eo non esset vii testes vel esset rasu(m) ut l. si § de edic. divi adri. tol. ista debet hac u(bi)que intelligi et ex ea potest colligi intrant ... Bartholus.

Cum falsa [Falsa (con)fessio c(ir)ca (con)tentate non p(re)iudicat h(ic) d(icit)] Duobus modis legit(ur) uno modo in eo qui (con)fitetur falsum ignorat / Alio modo i(n) eo q(ui) (con)fitetur plus stricte p(ri)ma lectura tangit(ur) i(n) p(ri)ma glo(ssa). Alia lec(tura) tangit(ur) in glo(ssa) ult(ima) / p(ri)ma glo(ssa) est (com)munis ad utramque lec(turam). [Opp. ff. de (con)fess. l. non fatet(ur)] / So(lutio) dic(it) glo(ssa) q(uod) p(ote)st ista l. loquitur i(n) erratibus p(otes)t intelligi duobus modis / uno modo q(ui)a errat in f(a)c(t)o Alio modo q(ui)a errat in iure Si intelligas de errore f(a)c(t)i l. (con)tra non obstat Si intelligas de errore iuris excludo q(uod) hic sunt erratum ex iudicium ... i(n) iudicio [Secundo modo legit(ur) in stricte et tunc opp.] (con)fessio f(a)c(t)a a stricte p(re)iudicat ut l. tale pactum ff. de pac. So(lutio) (con)fessio f(a)c(t)a f(or)s(an) a stricte p(re)iudicat in h(is) que p(ossu)nt sola voluntate induci ut p(re)ciis liberacionis sola p(otes)tate seu volu(ntat)e p(otes)t induci ista loq(ui)t(ur) l. tale pactum s(ed) p(ro)p(ter) dominium quibus non p(otes)t nuda volu(ntat)e ut l. si q(ui)s ... dicta de acq. pos. / unde hic f(a)c(t)a (con)fessio stricti non p(re)iudicat s(ecundu)m s(unt) ... in possessione que eciam sola voluntate p(er)dit(ur) ut dicto § dicta i(n) fi. glo(ssa) dic(it) i(n) loquit(ur) (de) possessione liberacionis que sola volu(ntat)e p(otes)t induci [Pono quod que ista... est v(er)a /] Unde ... utramque q(ui)a si stricte ... ignorant ista (con)fessio fiat non p(re)iudicat ... hoc

vellent facere opposita voluntate, quia illud quod erat materiale esset pactum non possent. ¶ Quid si confitear feudum esse tuum, an ista confessio michi preiudicet. Et videtur quod sic quia partes vult hoc indicare quod feudus meus efficiatur tuus. Tamen pro isto declarando debetis advertere quando ista confessio sit contra iudicium tunc si fiat a sciente sive ab ignorante non preiudicat quantum ad translationem dominij quia non potest intervenire nuda voluntate predium absque traditione ut l. traditionibus de pactis. C. de re. vendi. l. si ager. Fallit in ecclesia et civitate ar. l. ultima de sacr. ec. sicut simplici donatione transfertur dominium in ecclesiam ita et simplici confessione. Plus dico si duo confitentur contracta scientia feudum meum esse tuum et me tuo nomine possidere non transfertur dominium quia ficta traditio non operatur translationem dominij ut l. qui etc. § c. et l. preter. et l. si vir aqua de acqui. pos. Fallit in ecclesia ut dictum est. Preterea ista confessio quantum ad probationem quod feudus meus esse presumitur donec probetur contrarium ar. l. publia. § fi. ff. de po. de no. rei. vete. l. qualiter. ¶ Contra predicta facit ff. de dona. l. donationes septima. Sed ibi sunt confessio in ultima voluntate in qua transfertur dominium in sua causa. Vellemus si ista confessio fuisset facta per errorem in iure preiudicaret. Ab errante in facto non; sed posset revocari usque ad sententiam ut ff. de confess. l. non fatetur et l. cum falsa. C. eod. l. errore. Et non habet glossa. Si non confessio fiet in iudicio a sciente tunc preiudicium est ac si in rem vendicatione esset condempnatus, casus est in l. certum § 1. ff. de confess. qui casus est notabilis in multis. ¶ Sed numquid ista confessio sit extra iudicium idem requiratur ut ad hoc confessio per iudicium [illegible] ut plerumque indicat. Credunt doctores quod non et ita tenet doctor. Sive cum libello qui formatur in rei vendicatione non requirit causam, eadem ratione confessione sufficit quod quis confiteatur fundum esse meum et causam non exprimit ut l. in causa § exceptos de except. rei iudi. Bartholus

Si non sortem

Dicunt hic doctores: qui solvit indebitum illud repetit soluto prius eo quod debet. h. d. ¶ Bartholus legendo dicit.

Error facti

¶ Duas regulas ponit, una affirmativa, alia negativa. Affirmativa est ista: Error facti potest revocari ante latam sententiam et non nocet. Negativa est: Error facti post latam sententiam non potest revocari et sic sententia non potest rescindi. Alia regula est in causa decisa. ¶ Ad evidentiam intellectus glosarum debetis scire quod habetis primam glossam magnam que est additio et ista respicit primam. Ista habetis secundam glossam que est antiqua et illa respicit secundam regulam. Et debetis scire ad evidentiam quod ista l. legitur duobus modis principaliter. Uno modo in errore adhibito in iudicio, secundo in adhibito extra iudicium. Iste prima lectio. Secundo in primo secundo quando est erratum in preparatoriis iudiciorum; secundo quando est erratum in hiis que sunt decisiva partibus; tertio quando est erratum in hiis que sunt decisiva totius

erroris quando est erratum in obmittendo. Prima lectio est quando est erratum in preparatoriis ut puta in aliqua interrogatione que fit ante litem contestatam ut ff. de interro. ¶ Ad ista opponitur ff. de interroga. act. § de etate. § fi. Dicit glossa ibi dicit secundum contrarium. Solutio: ibi per errorem non videtur Bonaccursus quod textus ubi dicitur in magis et sic implicat ibi esse si ignorant. Dicit Iacobus de Ravennis quod ibi ignorasse sunt talis ignorantia que cadit in lata culpa. ¶ Iste opponitur de l. si mulier. in prin. ff. ad vell. ubi mulier sunt confessa se habere quod pertinebat ad preparatorium iudicij ut dicit quod iuvatur velleyano contra quod non de iure non iuvabat. Dicit glossa primo non contrarium quia habet aliud remedium et etiam contrarium remedium huius l. Vel dic quod ante sententiam habet duplex remedium mulier secundum huius l. et velleya.; post sententiam non habet velleyanum. ¶ Tertio opponitur contra glossam de l. qui se obtulit ff. de rei vendi. et l. qui se. de peti. here. Solutio: ubi post litem contestatam non potest sed post litem contestatam non posset nisi per errorem docet probatio l. et hec contraria et dixi in l. non fatetur circa prin. ff. de confess. ¶ Secundo modo legitur quando erratum est in hiis que sunt decisiva partibus ut puta in aliqua positione ut C. de l. cum scia. § e. agebat. hypothecaria sunt alia sunt scia. posito quod res erat materia et ille confessus est. Ista confessio non decidit totam litem sed partem. Isto casu admittitur revocatio usque ad sententiam. ¶ Ad id oppo. ad macedo. l. si. § fi. Solutio: ut ibi, quia illud erat quia ibi summa fuerat lata sententia. ¶ Oppo. ff. de confess. l. si is qui cum quo. Solutio: ibi loquitur in hiis litibus que augebantur per infitiationem, ideo non admittitur revocatio etiam ante sententiam, et iste oppo. sunt in glossa que respiciunt primam regulam. ¶ Ad ista cave lex que opponit et videtur quod post sententiam posset revocari talis opp. et ut l. i. § de erro. cal. Solutio: ibi erat confessus error in sententia et sic sententia non valebat. ¶ Opp. ad idem de l. fi. § i. de re. cred. et si quo alio iure per totum. Solutio: in speciale iure debemus adiuvare veteranos qui scientia iuris vel plures alteres prodebat. ¶ Oppo. § si adv. de in l. ij. Solutio: ut in glossa. ¶ Iste oppo. § de fur. l. fi. § si ante. Glossa dicit et bene ibi revocatur error in alia causa quod sicut sententia in alia causa non preiudicabat. ¶ Opp. ff. ista non impedit revocationem erroris. ¶ Opp. ff. act. de pecu. constitu. l. i. § fi. Solutio: dicit glossa ibi erat communis error. Ista solutio satis placet. Unum ille qui errant habent iustam causam ignorantie propter quam potest restitui etiam post sententiam contra legem quali si qua in omni causa iusta esse videbitur. Dat glossa aliam solutionem quod ibi errant per persuasionem adversarij que solutio est etiam multum no[ta]. Nam si proposui scienter ab adversario tu vides credo quod etiam post sententiam potes illa revocare per beneficium restitutionis in integrum vel sicut lesus quia credidisti illi ponenti scienter si tua sponte confitearis non eo ponente. ¶ Opp. de l. habebat in prin. ff. de vi et vi ar. Glossa dicit ibi non nocet error in illa causa

ro / r
op / r
ro / r
2ºs ubi ab / pot. in lec. / i
no[n] p[ro]po[n]is ad / p[ro]b[atio]ne / 2 / 2m / ad 2m
no[n] lanne / lex / i
op / i
op / i
op / i
op / i
op / i
op / i
op / i
op / i
op / i

doc. ubi aut q ibi est eadem causa et eadem actio et qualitas actionis mutatur p illa adiectio ista tutoria etc. Unde dicit q ibi admittit ad ipius restitutionem in integrum distinctionem etiam hoc dixi. contra l. non fatetur. Tertio modo pt intelligi de errore adiectio etiam ea que sunt extrinseca totius ut ego confiteor tibi tota portionem tuam. Ista lex non colligitur ex dictis glo. Tamen colligitur ex dictis Ja. de are. Et videtur q isto casu hec l. non habeat locum. nam confessus habetur pro iudicato et comparatio ut ff. de confess. l. i. et l. ius ad l. acquil. ergo de errore non est querendum ex quo sententia habetur p lata et distinctio hic non videtur habere locum. Dicta Ja. de but. tenebat q etiam in hiis que sunt extrinseca totius habet locum l. ista. et aliud q dicitur confessus habetur pro iudicato verum est confessus sicut ita glo intelligit in l. i. de confess. ¶ Prima opi. videtur casus in l. post rem ff. de re iudi. Contra opi. qua dixi est casus in l. penult. ff. e. et istud puto verum. nec obstat l. post mortem quia debet intelligi ut dixi de confess. oblata a parte Sed modo hoc quero quid dicemus si post confessionem stantem preceptum de quo loquitur l. si debitori ff. de iudi. etc. puto idem quia illud preceptum non est comparatum nec est sententia sed magis pertinet ad executionem iudex non volens cognoscere confessorem que executioni mittitur ut l. i. C. de confess. facit preceptum de solvendo etc. et eodem modo dico in instrumentis guarentigie que sunt pro iustitia ubi notarius ex auctoritate publica gesta facit preceptum partibus quod fuerit in iusto quia puto q talis confessio habeatur pro facta in iudicio et eodem modo veniat revocanda quo veniunt revocari alie confessiones facte in iudicio ¶ Quarto modo pt intelligi de errore adiectio in iudicio in obmittendo ut si obmisi aliqua exceptionem dilatoriam vel peremptoriam usque ad sententiam possum revocare non post. ut C. hec l. Unde glosella que incipit pone casum in l. cum putarem ista lex tene menti quia si post litem quod post lapsum temporis dati ad producendas exceptiones seu producenda iura supervenerint ad tuam notitiam aliquid quod prius ignorabas pro ignorantia facti potes opponere post sententiam est textus hic et ex de exceptionibus c. pastoralis ¶ Opi. et videtur q possit opponi etiam post sententiam ut C. e. l. Sed ut dixi dicta lex procedit in hac l. est de errore adiecto extra iudicium et hic sentit illa glosella prima et vel debito soluto secundum hanc legem casum hunc l. satis clare. Deinde error extra iudicium adhibetur quandoque in confessione etiam realia iura de quo tetigi in l. cum pla C. e. tangam etiam in l. se. proxi. quandoque iste error adhibetur etiam alia et ista est longa materia qua glo tractat in l. regula ff. e. et de in c. iuris ignorantia ex de re. iuris li. vi. Et ideo non tango hic. De errore vero adiecto ex debito dicta in l. cum quib. C. e. ¶ Sufficit q quandam

hic de errore adhibito in iudicio. Qualiter autem iste error probetur tetigi in l. post dispositionem C. e. et glo. tangit in l. de etate § qui iussu ff. de interro. act. et dixi p. l. cum de indebito et l. non fatetur ff. de confess. que glo. omnes videtur velle q probando hoc aliter se hic probetur error. In quantum facit quod no. in l. si res de le. i. et de donat. l. si quis delegaverit ¶ Alie glo. distinguunt aut illud super quo est erratum dependebat ex facto ipso vel alieno. dixi plene in l. non fatetur de confess. non dico modo quia non posset complere lectionem

Qum testium ¶ Verum dicit cum sequenti verba enunciativa erronea et prolata non inducunt dispositionem. Sic dicit iste dicit l. ¶ Ad evidentiam debes scire et non quod dixi in principio ¶ 2o modo q errate voluntas est illa prolata de iurisdictio omnium iudi. l. si pro errore ¶ Opp. ff. ad l. falci. l. i. § si legatarius. Ibi glo. ibi preiudicat sibi in possessione quia perdit interdictum quorum legatorum non in potestate ¶ Contra hanc l. formatur una quaestio. et quero quid si sciens confessus est istos esse libertos. cum esset filii dominis erunt liberi. Circa hoc guarnerius posuit primam glo. que dicit si ex cogitante deficit id hic quod fiet a sciente vel hic sunt potius ad dictum ista dicit glo. que glo. exposita secundum unum modum dicit q verba illa prolata a sciente inducunt libertatem. secundum aliam expositionem dicit totum contrario. et ut intelligas ista diversitas est ex quadam constructione grammaticali. Nam illud relativum quod pt referri ut sit suum antecedens id. et id quod fiet a sciente. Item pt intelligi ut sit suum antecedens tota illa oratio hic deficit quod si fiet a sciente etc. Istas expositiones videatis in glo. que sunt clare et postea videbimus que erat magis vera ¶ Pergamus in veritate prime ponimus quod prima expositio facit hic textus a contrario sensu ubi dicit si non ignorans accessit iudicium sit probat facit quia in libertatibus verba enunciativa inducunt dispositionem ut l. tale. in prin. ff. de pac. et ista prima tenet hic glo. Pro alia opi. facit nam pactum inter dominum et filium non valet ut l. inter patres. C. de transac. et l. cum affines de li. ca. Unde ista verba non inducunt liberationem de preteriti vel de futuro obligatione domini et ista opi. tenuit Jo. qua opi. videtur tenere glo. in l. se. et vide glo. pro hoc facit quia in preiudicio domini confessio facta etiam a sciente non preiudicat ut C. e. l. cum pla. secundum veram lectionem ¶ Pe. et Cy. hic cum ceteris tenent istam 2am opi. dicentes q manumissio fuerit vel sit in testo vel in actis ut C. de hiis qui ante. ma. l. i. et ii. ¶ Ego puto opi. glo. esse veram tam in hac l. q in se. nam verba enunciativa ad liberationem inducunt dispositionem ut dixi per l. tale pactum in pri. ff. de pac. hoc est verum si prefertur principaliter secus si ista loquitur hic. et l. glosa. secus si proferatur principaliter aliud ita loquitur glo. l. se. facit ad hoc C. de testa. l. conplures quod pleno. inter. expo. ff. de donac. ¶ Ad quid

rendere/ no obstat q pio dande libtatis nec
dum et hoi no valet/ qr illud vin n pcedat
nalis obligaco sicut cum valet ista loquit hic
ita intelligit glo tua nobi. qua tene medi no
obstat C e. l. cu sta qr ibi lo. in translatoe dnij
facienda in alm qd nuda volutate fieri no pot
ideo no nocet falsa confessio/ hic loqui de duo
pdendo p confessioz libtatis que fit sola volutate
vtriusqz ptis nec est opus alio facto/ no ob. qd
dicit pe in duobz locis fit manumissio quo
in quolibz loco pt fieri ut hec § de lati. lib. tol.
l. i./ Respondeo dico et do tibi vna reglaz que ca
que dixi tibi et cu sta limitatis q iura realia
que put solo consensu induci et tolli ut ypothecarum
ut ff de pig. act. l. i. p sola confessioz statz a stiete
inducunt ita de omnib consitetis p ea que dixi
in hac l./ nec ob. l. cu sta que intelligit cum
agebat ypothecaria qz confessio no fuit fca
sta ius ypothece sz ita quoda admiculu ...
vide ita conctate Bartholus

Quamuis] Ista l. dicit idem q l. cum a=
cepta C e.

Per passim] Hec l. est subtilis et
difficilis hz tamen hic d.
Mulieribz no succurrit pp iuris ignorantiam
ultra qz masculis nisi in casibz a iure expssis
h. d. Opp. qz sm hoc vr qz mulieres sunt deterioris
conditionis qz viri/ ista est regula qz masculis i dap=
nis succurrit pp iuris ignorancia in mulieribz no
dicitur hic q est causale Unde vr obstare ff e.
l. error i fi. Glo. dicit et bn qz mulieres iuuant
in omnibz casibz in qbz iuuant mares et ultra
illos in casibz tm a l. expssis/ qui aut sunt illi
casus glo. hic inuenies causat qui ad possitiuo
faciunt et ideo p declaratoe glo. dico sicut q quadz
lra descriptoe ignorantie iuris et ista facilius
pciunt in muliere qz in masculo et hz est i distincte
et ita loquitur ff de adul. l. si adulteriu cu incestu
ff de pba. l. cu de indebito § i. de eden. l. i.
§ fi. / de iur. fis. l. ij. i fi. quadz lra de subueni=
endo mulieribz no ideo qz errant in iure sz
ideo qz sunt mulieres et in isto casu lo. ff ad vell.
l. i. et l. si pure qui satis. co. et l. de die § mori
so. ma. et l. si cu dote § si cu mulier / quadz pono
qz mulieres errauerint i iure an eis subueniet
eo casu quo no subueniet masculis et isto casu
loquitur hec l. que dicit qz ei no subueniunt nisi
in casibz a l. expssis in l. aut sunt expssi ff ad l.
corneli. de fal. l. diuus § qui in et ad turp.
l. i. § accusatoz i fi. et l. mulieri

Cum quis] Duas ptes habet prima
loquitur in ignorante iuris 2a
in ignorante facti/ 2a i p ignorantiam facti
debitu nalit tm ciuilit indebitu solutu p
ignorantia iuris no repetit sz p ignorantia facti
repetitio conceditur h. d. Et pono casum in terminis
sm op. glo. qua intendo tenere / Ad l. ista op.
titulus exceptione famosa quod qm errare
solutis repetit ut l. qui excepe de cdi. inde.

sz heres hic est tutus exceptione famosa ergo rep
no debz ergo adhiberi illa distinctio errant i iure
vel in facto Glo. i fi. glo magne solut q hic
heres no erat tutus aliqua exceptoe qz nulla
actione tenebat ergo no habebat exceptoz q presupponit
actioz ut l. ij. de excep. 2o opp an aliquis tenebat
de dapno vitando igit si i iure errauit repete
potest/ Glo. hinc timore i pu soli dicit/ q ista
l. debz intelligi qn aliquis soluit debitu nalit
sz ciuilit i debitu ut legatu qd testo no succumbi
vel legatu qd debebat defalcari p l. fal. et
ideo iste qui soluit ignorant no erat simpl
de dapno vitando qz aliquo spem soluit
debitu et liberatus est a nali obligatoe Ideo
adhibet distinctio que ponitur in hac l. Dum
ulterioz replicatur contra hinc glo dicentes qz qd
testo no succumbi legatu no debet nalit/ Iste
dicunt qz illud qd de legato defalcat p falc. no
debet nalit qz statim compensabo/ Soluit ergo
[illegible]/ q hic heres solueb erat de lucro i
casibz ponit/ de lucro cu est plus dimittere hedit
Sz ista so. no est vera ita cu hereditate istam
hereditas cu suo pno cepit esse mea et dei
vnum pnom ut l. si et si plures § si filio desul
et pup. et ideo si quid de isto pno minuat
patitur dapnu ut l. dapnu de dap. inferre tat
ergo hic heres de dapno tenetur ergo op. glo
p qua glo. et tota ma hic ponitur declaranda
Scias q quatuor sunt spes indebiti/ quodda est
indebitu ciuilit sz nalit debitu/ de quo lo.
l. ista/ quodda est indebitu nalit sz ciuilit
debitu/ quodda indebitu vtroqz iure sz ciuilit
et nalit/ quodda indebitu ope exceptois
sz ciuilit et nalit debitu/ Circa qz videamus
et videamus quatuor p errore solutu repetat
Circa primu qz est ciuilit indebitu nalit no
debitu glo ponit exemplu in eo qd de legato de
falcatur p falc. Contra istud dictu insurgunt
alteriores ut pe. dicens q illud no est debitu
ciuilit vel nalit ita l. falc. resecat le
gatu ipso iure ut l. planius et l. linea ff ad
l. falc. et l. i. § fi. si mortis quod ergo illo
pure debet. l. respicit obligatoz no dat
ciuilis vel nalis oblio. ut l. no dubiu C de
legi. et l. si no sorte in pn. ff de cdi. inde.
et de sitrquirtibz l. cu lex sz l. falc. respicit
legato q no excedebat dodrantem ut l. i. ff ad
l. falc. ergo illo pure debet. Unde de eo. [illegible]
tenet glo. uiram ita in legatis voluntas defuncti
sequat ut l. i. qdicionibz de cdi. et demo. sz de
iure antiquo pmittebat testator legare quantu
volebat/ supuenit l. falc. que e q testatoris
voluntat et volutate ut l. tucia ff ad l. falc.
remanet ergo volutas testatoris q soluatur
ergo remanet nalis obligaco. Et de tamit sa.
Sunt michi allat/ Ex. recitat pe. Sed ego
dico op. utraqz glo esse verissimam.

primo pcasu contra ff ad l. falc. l. i. ubi dicitur
q qui solvit qd potat p falc. retinat non
solvat plus debito/ ergo appet q erat aliquo iure
debitu civilr non/ quia l. falc. ergo restat q erat
nalit debitu/ sed contra eadem l. probo sic/ donari
videtur qd nullo iure cogente conceditur ut l. donari
ff de donac. sed illud qd defalcatur p falc. nullo
iure est debitu cu solvitur ergo est donatio. sed hic est
plus quia non est donacio ut l. i. in ff. ad l. falc.
ergo contra/ Erat ergo nalit debitu cuius solucio
non est donacio ut l. hoc iure § pecuniaria ff de
dona. contra hoc optime facit l. si paternus ff. de
illo de dona. et alia de hoc tetigi/ Ad primum
dicit pe. q falc. retinat legata quo iure dec.
non indicit sed ego dico q retinat quo iure quo ad
dominium ut l. de allegata non autem quo ad obligationem
nalem retineat ut supra probatum est/ non obstat quod dictum
est q l. respicit obligationem quia hoc est plus dicit
cum l. falc. q possit legare quibus quantum vult dum=
modo apud heredes remaneat quadrans/ hic non
prohibet testatorem ulterius legare sed propter apud
herede debet remanere quadrantem/ sed q hoc
sit verum patebit contra rationem qua dicitur q de testo
non sollempni Sextus concludit q glo tua dicit
veritatem Contra glo quero quid de eo qd defal=
catur p trebellianica. Videtur q nalit e debitu
et eius solucio non est donacio tex. e rotundus
in l. debitore de hiis q i fraud. cred. Quero
quid de eo qd falcatur p legitima porcione debita
filio vel pronepoti videtur illud nullo iure e debitu
qd appet quia quocumque errore solutum repetitur
ut l. si pronepos in pri. ff de dona. et ibi est tex
Sumus contra expediti de primo contrario glo Secundum contrarium
est de legatis relictis in testo non sollempni
Glo dicit q illud est nalit debitu ut j. de fi-
inde. l. si fidei commiss./ et ff de cond. inde. l. si
fidei commiss./ pe. autem dicit q istud non e vere
obligatio nalis contrahitur contra ut l. i. ff de
pac. et l. in hiis § imperator ff de soluc. sed in
proposito testator hic non consensit quia non convenit
veniente ab intestato sed scriptum in testo/ Item habes
q qui ab intestato admittit hic non consentit/ non
cum visum est q velit obligari/ sed dicit ipse q
illud qd agitur peccat in forma sui non oritur necque
civilis necque nalis obligatio ut l. i. § si qs ita
ff de v. obli. sed hic testum peccat in sui forma
ergo contra et p hoc appet q queda comparatio
qua facit glo in l. si post dispositionem d. e. q non
concludit q ex non sollempni testo nascatur obligatio
nalis cum non e bona Guil. de cu. in hoc stat
cum pe. aliquatenus/ tamen limitat et dicit sic/ heres
non contrahit cum legatariis sed quasi contrahit ut l. apud
Jul. § i. ibi contra ea i pos. ea. Insti. de obliga.
q ex qu. contractu § heres/ et l. ex maleficiis §
heres ff de act. et obl. Unde cum non sit vere
consensus nec vere contractus non possumus dicere q

nalit obligatur sed quasi nalit Dominus ja. bu. tenebat
glo ultimam et dicebat sic heres et defunctus representatur
eadem persona ut in aut de iurisiur. pro. anno § sed
defunctus consensit q legatarius habeat ista legata
ergo heres videtur consentire/ iste ergo fictus consensus
nalem inducit obligationem/ Sed ego dico sic q glo
tua dicit veritatem/ q cuius evidencia debes scire
q est hic dictum/ aliquis est obligatus nalit dicit
lex. sed nalit tenetur qui de iure gen. tenetur ut
l. cum amplius § i. de re. iur. et glo in l.
stichum § nalis de so. Sed ego respicio q remota
a testo omni sollempnitate civili remanet debitu
de iure gen. i. si sit probari relictum p duos testes
ergo nalit debetur/ probo in more/ concessum est
paulinis militibus q possunt testari quo voluit remota
omni sollempnitate iuris civilis et eos reponit imperator
in pristino iure gen. ut l. i. ff de testa. mili. ergo
appet q de iure gen. valet legatum relictum
coram duobus testibus Item obligatio nalis contrahitur
quedam etiam absque consensu ubi remaneat nal
equitas hoc est de iure gen. licet dicta tex.
Ergo gero negocia absentis vel ignorantis vel
furiosi et operando utilit p eo quibus qs dubitat
q obligatur michi nalit et civilr p ti. de neg.
Item ex maleficiis quibus obligatur civilr et
nalit et de hoc ee exemplum expressum ut l. no
solu § i. ff de iniur./ et tamen iste qui delinquit
et ille i que delinquitur in hoc non consenciunt/ equitas
ergo nalis est ista que producit ista obligationem
nalem p hoc ff de iniur. l. i. § i. ubi nalem. sed de iure
nali est equum q successores impleant voluntatem
defuncti quamvis sit non sollempnis ergo de iure
nali ad hoc tenetur hoc primo principio in l. i. testo
ff de fideic. l. i./ et de bo. cor. q sunt sub tu. vel
cura l. fi./ et j. de fideicom. l. ij. et c. ti. l. fi.
Et p hoc argumentum respon ad illud qd ipsi dicunt q hic
deficit consensus/ non ob. q dicit quia id quod
agitur peccat in forma sui non oritur obligatio
nalis/ quia debes scire q in ultimis voluntatibus
quedam est forma specialis et ista est voluntas
defuncti et ista adest in casu proposita et de illa lo.
lo ista i. quam qs cessat/ sed hic non cessat/ quedam
est forma probationis ut q sint ibi vij testes et
secundum ista forma licet cesset non cessat obligatio
nalis sed cessat probatio quantum est ad obligationem
civilem/ et predicta dico q ubicumque testum tenetur
non sollempne propter voluntatem defuncti ut qz pueri.
tur non oritur obligatio nalis vel civilis quia cessat
forma specialis vel de iure gen. licet equum est
q debeatur ut j. de testa. mili. l. fi. ubi miles
principalis non pt testari licet ei sit remissa omnis
iuris civilis sollempnitas et sit in statu puro
iuris gen. reposita Item dico si testum deficiat propter
preteritionem filii q testator ignorabat/ quia tunc
presumitur q deficiat voluntas testatoris ut l. si cont
testi et l. si cum ivo. j. de testa. mili. Ex predictis
etiam appet q illud quod p falc. et p trebell.

debet naturalis quod de iure gentium remanet debitum et sic apparet quod ista glo. est bene sustentata.

Tertium exemplum ponit glo. ff. de condi. inde. l. i. in servo debitore absoluto per sententiam tunc naturalis civilis et naturalis remanet ut l. Iul. in prin. de condi. inde. ita dicit glo. Respondeo quod immo tunc remanet utrumque debitum licet contra actorem obstat exceptio rei iudicate sed exceptio proponitur actor ut in toto ti. ff. quarum rerum ac. de excep. rei iudi. et l. ii de excep. ergo remanet civilis obligatio quod naturalis sola non est sufficiens ad producendum actorem ut l. naturalis de acti. et obli. et l. fideiussor § fideiussor ff. de fideius. et l. iuris gen. § quia immo ff. de pactis. Sed actus agentium non operatur ultra intentionem eorum ut l. non omnis ff. si cer. pe. et l. § i. ne filius pro pa. sed iudex absolvens non intendit aliquem liberare sed omnino liberatum esse. Ergo non inducit obligationem. Contrarium puto, dico ergo non inducit obligatio ... ut in l. Iul. in prin. Respondeo sic sententia obligatoria seu condempnatoria inducit obligationem ex qua oritur actio ut l. iii § ide scribit de peculio. eadem ratione absolutoria debet tollere civilem obligationem ... vide ad istam rationem de qua responderi non potest. Pro contrario vide ad istas rationes. Ad rationes pro. videtur sic primo quod cum contrarius dicitur ... ipse tenet quod exceptio rei iudicate sit exceptio ... non intentionis non iuris ut no. per cum in l. exceptio ... de excep. sed posito quod sit exceptio iuris ... quod est verum non sequitur quod civilis obligatio remanet. Ad probationem cum dicit naturalis sola non est sufficiens ad producendum actorem, concedo istam sed dico quod ... in naturali que numquam habuit secundum civile sed ea que ... habuit civile et sic produxit actionem adhuc sit ea conservare sublata civili ut ... et probatur ut l. si unus § pactus ff. de pac. et probatur in exemplo de muliere et viro, nam cum que numquam fuit nupta viro non sit parere filium sed nupta sit parere et conservare etiam viro extincto. Ita est in proposito obligatio civilis habet se ad obligationem naturalem ut ea agens, obligatio naturalis habet se ad civilem ut paciens seu materia, ex qua vis civile produxit actionem sublata civili que produxit actionem actor unde sublata civili ... actio remanet. Ad secundum obiectum cum ipse dicit quod actus agentium non operatur ultra intentionem agentis concedo istam et cum subdit iudex non intendit eum absolvere ista nego immo intendit eum absolvere et imponere finem liti et facere quod tunc ius civile amplius non obstat quia immo si iudex hoc non exprimat intelligitur casus est ff. de arbi. l. quid tamen § fi. al. i. tertia. Hiis ergo visis debes scire quod iudex quando iudex quando absolvit reum quia actor non probavit et tunc fateor quod tollitur civilis et remanet naturalis ista lo. l. Iul. in prin. Quando iudex absolvit reum quia ... non debitum est ... quia naturalis non tollitur quia iudex non sit ea tollere ut Insti. de iure natu. § sed naturalia quidem ... quia res iudicata ... pro veritate ut l. res iudicata et quod ... ff. de re iudi.

3us [illegible]

Ista naturalis obligatio ... quod reum non potest ... allegare. Item si iudex absolvisset tamquam debitum non esset ... ar. l. fi. ff. de iureiurando et l. si duo § si quis iuravit ff. e. ti. Sed si iudex absolvisset tamquam indebitum nec adiecisset ullo modo debitum tunc intelligitur quod non debitum ... civiliter ... ... actor concludat ar. de l. Iul. in prin. de condi. inde. et hoc videtur sententia domini Ja. Bu. remanet ergo quod vera est glo. nostra. Est alia exceptio de debito naturali ... que sit indubitata ut quod promisit nuda ... pacto ut l. iuris gen. § quia immo ff. de pac. et l. hiis § imperator de solu. Item in pupillo ... et que nota per ... ff. de novat. § de re iur. l. pupillum. Hiis premissis pro declaratione ... quero utrum istud indebitum civiliter et naturaliter ... debitum si solvitur per errorem an possit repeti. In hoc reperio tres opiniones. Una fuit glo. ... ut distinguamus aut solvitur per errorem iuris et non possit repeti aut per errorem facti et possit repeti casus est hic et § ad l. fal. l. error ff. de condi. inde. l. fideiussum et § eti. ... l. fideiussum quem ... hoc probat in textu ... l. ... vel in eo quod repetat per falsam allegationem ... etiam glo. ff. ad macedo. l. fi. Sed ista l. non ... ar. loquitur enim ibi de eo quod est omni iure debitum. Sed opinio contrariis indebitum ... dicit glo. ... et ... qui solvientes ... ignorantia repetunt ut § ad velle. l. quamvis ... ff. de condi. inde. l. indebitum. Secunda opinio glo. ... placentini ... fuit in contraria opinione ... quod tale debitum quocumque errore solutum non repetitur. Ista ... ut dicta l. indebitum de condi. inde. Ista ... tenet pe. et Ja. de ra. et probat opinio placentini ... glo. nostra ... est in errore quod solvendo ... tale indebitum repetitur ut dicta l. indebitum. Ergo. Sed conditio indebiti est in ... est ... que inducta ex equitate naturali ut ff. de condi. inde. l. natura. Sed equitas naturalis non est quod ab eo qui habet sibi debitum repetatur naturaliter ... et ... debitum naturale inducit compensationem, ergo etiam cum ... debitum tale debitum opponetur compensatio et ... agit ad tale debitum opponetur compensatio ... rep. ... Item probat ... in pari causa melior est conditio possidentis ut l. si ... de ... ff. de ... Sed posito quod sit ... equitas naturalis ... repetentis est ... equitas naturalis ... cui est solutum indebitum ... naturaliter debetur ergo ... conditio est potior. Ego video quod solutum indebitum sit per alio debito retineri ut l. si non sorte § si ... ff. de ... multo magis in ... vide ... no. ... opinio glo. nostra. Iste opinio plac. et pe. ... tenet ... et probat sic ego video quod ... tollitur civilis et remanet naturalis et tamen tale debitum solutum per errorem repetitur ut l. si quis ... ff. de fideiuss. ergo ... pe. ... non est ... Ideo distinguit ... de ... debitum

ad ... materie

nale tm qd tunc habuit quo uc cu civili et istud quotiens errore solutu no repeti p vocb pdtas p pc et p cu g glo. ar. l. etia de cpe sa. Quodda est debitu nalit qd abinicio fit iniqtu cu civili et hic adulte qz quaqz civilis obligacio sunt publata fco hois et tuc idem qz quotiens errore solutu no repeti. ut l. iul. i pu. de cdi. inde. et l. si pen. ca. i pu. c. ti. q quiqz iuris l. iij. i fi. que l. no distigwnt vo s^m eu qz quaqz civilis et nalis fco hois potuit ee q sunt publata iuste ideo l. volut q quotiens errore solutu no repetat quaqz illa civilis tollit ex l. dispoe et tuc distigwit Aut solut p errore fci et repetit ut l. si qs postq ff de fideiuss. alis no repeti ut l. fi. ff re ra. ha. vo qz qn l. tollit civile tollit ea swadente aliqua equitate et ideo sunt adhibenda pdta distictio Ista vba Guil. no placet in aliquo mebro na in pmo du dicit q qn ab initio sunt nalis sola su civili quotiens errore solutu no repetit dicit g casu in l. error i. ad l. falc. etia s^m opi. sua. Iste scdm et tcm mebru no placet qz civilis tolli facto hois vel hoc fit a iudice ut dcta l. iul. et iudex hoc facit auct. l. vnde l. ipa vi facta ut l. sancto legu depen. et sic est eade vo q qn tollit p l. vel tolli sola civilis pcioez hoc est p pncipe ut dca l. iij in fi. q quiqz iuris. Tuc eu pnceps sit lex aiata est ead vo que est in l. Unde no placet Dicut tenco opi glo. ind q tale indebitu pignora sti possit repeti ita intelligo il. si pecu ta ff de cdi. inde. q quiqz iuris l. iij in fi. Quod dixi de errore fci intelligo pbabili na si solvet errore fci i pbabili essent ide quod i errore iuris ut l. error et l. regula et l. vel si ipa ff e. Videam ad vocb coz dicut ipi ee spale i minore g^o in gnu est ius que q tes vo spale est in minore hc est solucio pignora iuris repetit Secus si est i maiore Iste dicut condico indebiti iuti equitate sz no e equm hc q repetat g^o res. Rn^o. ti. de cdi. inde. gtz in se equada restitucois tam ut sicut minor restituit pt etate ita erras errore facti pbabili restituat pt errore ex l^o. ti. de cdi. inde. et sic agit q equitas adest sz insta causa restitucois Ite dicut ipi possit oppoi cpensacio g^o res ut l. etia. Rn^o. opponi pt cpensacio de debito nali qt petere no qt repetere ita vi velle glo in l. indbu de cdi. inde. opposiuus in l. eu ib p. i. c. ti. ubi glo. vo qz eu ista ca equada restitucoz ctineat au omnia iste qui pt suu errore pbabile est spoliatus debz restitui in pstinu statu q vo in petere cessat Ite dicut ipi in pai ca pocor est cdico possidetis gcedo sz h no e ca na ille cui debet nalit habet equitate

in gne suo Iste qui agit cdicoe i debiti habz equitate in spe ut restituat au oia ut dcm est sz equitas in spe pfert equitati in gne ut l. i. de opus et ibi no. p dy. et no pend in regula possessor co de re iuris li. vj. Ite dicut ipi solutu indebitu pt pt aliud debitu retinei g^o pt scdm ut l. fi. cem. Dico pt retinei pt aliud sz civili et nali licz pt aliud debitu nalit tm no sic remanet glo ura defensata Habem de qua artioulis cpexitu pmu articlm Videam de scdo sz qn est indebitu nalit et civili debitu pmo quera cxempla glo ff e. ponit multa cxepla in l. i. Int alia ponit de cyrographo seu de literaz obli. ex au bienniu no est nata Dem ultimon qt dicit eni q au bienniu no e nata civilis neqz nalis obliga^o. na ille qui pmittit spe future munacois pmittit sub cdicoe g^o au cdicoz nulla est nata obliga^o. ut l. cedere die de v. obli. et istud dicebat Ia. de ra. Ipe hoc repbat et ide Guil. dicentes q vel glo. dicit vm vel Ia. de ra. pmo stati est nata civilis et nalis obliga^o. quod pbant sic cont obligacoz literaz datur exceptio no numate pecune ut l. si ex cautoe et l. i cotribz i. de no nu. pec. et insti. de literaz obli. g^o pppt actoz qz exceptio est exclusio actionis sz si est acto g^o orit excep^o ex nali et civili obligacoe ut insti de obli. in pu. Ite l. dicit q cdicit libacoz g^o erat obli^{9} ut i. de cdi. ob. ca. l. cu cogniua de no nu. pec. l. si qn. Ite licz ctrcs no i pleu no impedit obliga^o civilis et nalis licz obstet exceptio ut l. iul. p. offi. de act. emp. Ite si ctrctus heat debita forma in se licz tn no sit iusta parit civile et nale obli^{z} exm pacz in ctrctu celebrato dolo vel metu ista in ppoita talis ctrctus habz debita sui forma g^o res. Dub Ia. Bu. q tenebat glo. mob tn pcipiunt multu sucicte Dico glo. veraz dicere vitate et ad hc ducend pmytto illud qd O dixi qd nalit est obligatus q iuris gen. tenet post ponit pceptu iuris civilis ut l. eu amplius p. i. de re iur. Sz si ego pmitto tibi dare cetu spe future munacois dicitis q tu mecu muitues aucq munitues cessat equitas quae debeo tibi tenei nalit g^o no teneor q hoc sit vm de reb tpo ff si cer. pe. l. pecunia. l. pua e. ubi dicit q heat i ptate ne accipiendo se obliget apparet g^o q no est obligatus intellige sz nalit Nam civili no est dubiu qd est obliga^o. ad ide ff que reb pig. obli. poss. l. penult. q pa. i pig. ha. l. i. i fi. Ad contra inducta dicut Ad p^m du dicit pmittit sub cdicoe nego pmo pure pmittit ctribus de munacoe futura Ad id qd dicut ex eo q cpetit excep^o

ergo actio, quo utroque obligatur. Uerum ista questio quid cum repugnat quod ex ciuili obligatione sola oritur actio, et nichil. Dicens tu, primo repugnat contra id quod dedisti, quod ciuilis obligatio habet se ut pater, naturalis ut mater, actio ut filia, ergo sequitur quod filia descendet ex patre solo absque matre ex ciuili sola. Respondeo non est repugnantia aliqua, sicut enim deus omnium conditor creauit unum hominem absque patre et matre ut Adam, creauit alium hominem ex uiro absque muliere ut Eua, creauit alium ex muliere sine uiro et hic fuit Christus, ita imperator conditor actionum quasdam actiones producit absque aliqua obligatione descendentes, et iste sunt actiones statutae, que nullam habent matrem nec patrem, de quibus per glossam in l. edi mota de usucap. et de act. et obli. l. i. Eodem modo introducit actionem ex obligatione ciuili absque patre absque matre, ut ex obligatione ciuili absque naturali non uideo repugnantiam maiorem tu tercio. Iusti. de ob. in principio. Ubi diffinit obligationem et refert ad ciuilia, sed in eo quod dicit secundum iura nostre ciuitatis, iura ergo secundum ius ciuile. Item dicit ipsi contradicit liberatio, ergo obligatio erat. Ista uero contradicit liberatio de facto, hec est instinctio cassatio ut l. dissolute. ff. de acqui. sed cum ualeto magis hic ubi est aliqua obligatio secundum ciuilis.

Iste dicit licet contractus non impleantur tamen oritur ciuilis et naturalis obligatio ut l. Iul. § offerri ff. de act. emp. Respondeo in contractu emptionis et uenditionis et similibus non contrahitur obligatio preciū ipse futurae traditionis ita quod ista sit causa proxima obligationis secundum ipse obligatio correlatiue. Ideo si promitto tibi precium quia promittis michi rem et ideo obligor tibi quia obligaris michi, et ista est causa proxima obligationis, et ideo una sublata nascetur alia ut l. fi. de acq. de re. fin. uen. l. cum emptor. licet ob. si opponens de pupillo emente ut poteris uidere ibi. Sed hoc contraria causa proxima quare tibi promitto est spes numerationis licet non tibi prius in contractu et hic agitur cum ciuili sollempnitate ut tibi tenear, sed etiam ipsud agitur ut nos quod si non recepero uel si non mutuabis non tenear. Unde constat naturali non tenear. Dicens tu ista est obligatio ciuilis que contrahitur literis ut supplacione contrahitur conscripti ut l. i. ff. de pac. ergo eodem modo contractio quod obliger, et non obliger et sic est contradicto ut l. repugnantia de re iur. Respondeo dico quod iste conscriptus et dissensus sunt diuersis respectibus consentio enim quod obliger sollempnitate ciuili conscriptus etiam mente quod non tenear in ueritate nisi numeratione secuta hoc probat de. l. si allatae ff. qui potiores et l. penult. et l. i. ff. si. Iste dicunt ipsi quod contractus si habeat debitam formam oritur obligatio ciuilis et naturalis ut in contractibus celebratis dolo et metu. Respondeo illis contractibus

est conscriptus, licet contractus non habeat iustam causam iniustam, secundum in isto non est consensus ut dictum est. Concludo ergo quod contra iniustam glossam est bonum. Aliud contra ponit glossam cum processit obligatio ciuilis et naturalis et postea secutum est pactum de non petendo ex quo pacto tollitur naturalis et remanet ciuilis ut l. stichum § naturalis ff. de solu. Dicunt de eo in hoc dicit quod est attendendum qualiter fuit pacti fiat, aut enim facto pacto de non petendo et non tollitur naturalis ex quod istud pactum non apponitur ad tollendum naturalem obligationem sed ad impediendum petitionem, aut libero te per pactum et tunc tollitur naturalis ita dicit in § penult. uel petet id non obmitto secundum dicta alii.

Possem etiam pane contra id quod in sua comparatoria ex qua oritur obligatio ciuilis et non naturalis licet quidam contradicat ut dixi in l. ab eo quo et quam inducto tenendo ut dixi in comparatoria non oritur naturalis quod ex sua comparatoria non oritur naturalis obligatio tamen lex dat ei fomentum et auxilium in tantum ut oritur ex ea nulla exceptio et tunc in tantum ut oritur ciuilis et naturalis perpetue ut dixi habet unum ciuilis et naturalis in dicta l. ab eo. et idem in obligatione hominum post biennium, nam post biennium lex perimit naturalem obligationem. Unde est ibi naturalis tamen perpetua sine exceptionis obstaculo.

Consequenter exemplis Ueniam ad quod.

Quero utrum indebitum naturaliter et ciuiliter debitum solutum per errorem possit repeti. Glossa dicit quod sic regula fallit in casibus ut hic glossa dicit quod in casu non licet glossa hic dicat dicit per alia uerba et melius intelligenda quod est indebitum naturaliter et ciuiliter debitum tamen est ibi naturalis perempta ita quod nulla constat exceptio et tunc solutum non potest repeti ut puta solutum ante rei iudicate uel in obligatione hominum post biennium ut l. i. ff. de condi. inde. et ima l. si fideiussor et l. ff. de condi. inde. Quod in omnibus quoque debita ciuilis tamen non obstat exceptio tunc solutum quamuis errore potest repeti ut l. si non sorte § indebitum et § ab eo de condi. inde. fallit si soluatur ex causa transactionis uel perpetue ut ff. de condi. inde. l. ij. in prin. Ex perpetua ut in illis casibus que per infitiationem crescunt sua tunc solutum uideretur solui animo compensandi negandos incida in duplum ut ff. de condi. inde. l. ea que et Insti. de obli. que ex quasi contr. § fi.

Consequenter est secundus articulus.

Tertius articulus est quod est utrum per indebitum in hoc non exemplum est quod nullo modo est promissum uel complexum ut quod putabat se tenere uel fuit debitum secundum quod et est liberatus solutione uel acceptilatione debitum uel alio modo deliberans qui ponit Insti. quibus mo. tol. obl.

Isto casu solutum quotiens errore repetitur ut l. § et si me puto ff. de condi. inde. fallit in casibus si soluatur ante rei iudicate ut l. i. de condi. inde. et l. si fideiussor § i. dubium ff. ima et l. si. si § prius. non rati habere

Nota

ad 3m articulum

ad 3m articulum

Glo.

Item si solvatur ex causa transactionis ut l. ij de cond. indeb. et l. i. summa in prin. de cond. indeb. Istud fallit in causis que crescunt per infitiationem ut C. eodem et l. ij non plenius in l. elegantur in fi. de cond. indeb. Et est expeditus secundus articulus. ¶ Tertius articulus est quando est verum iure debitum sed ope exceptionis indebitum. Circa hoc ponit glo. in Macedo. et Velle. ¶ Aliqui vadunt ultimo tenere quod est vero quod iste exceptiones Macedo. et Velle. non tollunt obligationem naturalem, sed contra quod non sunt inducte equitate naturali sed magis more civitatis iure Romano. Unde de iure civili non tollunt naturalem ut Insti. de legitima agna. § fi. Sed quare non tollunt civilem obligationem? Respondeo quod verba legis inducentis has exceptiones non intendunt ad perimendam obligationem sed ad repellendam petitionem. Dicunt enim ne actio petitioni detur. ¶ Non autem dicunt quod mulier intercedendo obligetur ut l. i. in prin. ad Macedo. ad Velle. l. ij § i. Et ideo dicit hec glo. quod est debitum civiliter et naturaliter sed ope exceptionis indebitum. Et non obstat [?] l. dicat non habet locum in exceptionibus que ab equitate naturali procedunt quia tunc naturalem obligationem tollunt et remanet tantum civilis. De isto membro idem est super dicto aut ille indebitum per errorem solutum possit repeti. Glo. facit iiij.or membra. Primum quando quis est tutus exceptione dilatoria tunc solutum quocumque errore non repetitur ut l. in diem et l. nam et si cum moram ff. eodem, licet quidam dixerunt contrarium, et vide glo. que dicit veritatem. Dicebat tamen dies solutionis est pena pro obligationibus et ideo qui ante diem solvit videtur quod possit repetere sicut ille qui plus in quantitate solvit ut infra dicam. Respondeo istud plus [illegible] in tempore medii temporis quia posset lucrari. Ista autem non lucri inducitur retentione et tunc dicitur ex quacumque pena seu ex voluntate testatoris et ita loquuntur omnia iura que veniunt adversus. Ratio vero que inducitur ex parte l. adhuc [?] non datur per istud lucrum seu contemplatione lucri non datur [?] lucri ut l. si filius § cum per venditorem de acq. [?] ¶ Secundum membrum est quando ista exceptio quando est perpetua et favorabilis tunc solutum quocumque errore repetitur ut l. qui exceptionem ff. eo. vide glo. Dicunt istud [?] exceptio que inducitur ex epistola divi Adriani est favorabilis quia favore fideiussorum inducta quod apparet quia ei potest renuntiari sed tutus illa exceptione per errorem solutum non repetitur ut l. si testator § fi. ff. de fideiuss. ergo tunc exceptio favorabilis solutum non repetitur ut l. si testator § fi. Glo. voluit solvere Insti. de fideiuss. § si plures nec obstat [?] dicit dum volunt solvere in l. [illegible] et solvit per [illegible]. Ego dico quod exceptio procedens ex epistola divi Adriani est de exceptionibus que adduntur ad rigorem iuris temperandum ut infra dicam ideo non cadit sub isto membro. ¶ Tertium membrum est quando est

In indebitis per errorem solutis solutum possit repeti [illegible]
hic facit glo. [illegible]

exceptio perpetua et odiosa ut Macedo. et Velle. tunc distinguitur aut est solutum per errorem iuris et non potest repeti aut per errorem facti et tunc secus ut l. qui exceptionem ff. de cond. indeb. et l. ult. ad Maced. et vide glo. in hac materia et dicit quia glo. dicit optime. ¶ Quartum membrum est quando exceptio dubia indicatur perpetua ut l. postquam ff. de cond. indeb. et vide glo. ¶ Quintum membrum et ultimum est quando quis est tutus exceptione aliqua inducta ad rigorem iuris temperandum et tunc solutum quocumque errore non repetitur ut ff. de cond. indeb. l. Iul. et C. de cond. indeb. l. i. et vide hoc. Hic adverte quid vult dicere ista glo. de exceptione inducta ad rigorem iuris temperandum. Si vellet intelligere de exceptione rei iudicate non diceret bene quia illa cadit sub primo membro secundum opinionem glo. quia quando est indebitum civiliter sed naturaliter debitum ideo [?] allegat C. de cond. indeb. l. i. Non bene cadit hic sed intelligo exceptiones inductas ad rigorem iuris temperandum exceptio litis [illegible] de qua loquitur dicta l. Iul. in prin. de cond. indeb. Item si sit tutus exceptione fori et idem in pluribus que non concernunt obligationem neque actionem sed solum quandam facultatem. Et ideo dico quod exceptio epistole divi Adriani et exceptio quam habent fideiussores per auth. de fideiuss. et duo rei per auth. de duo. reis sunt de illis exceptionibus que sunt inducte ad rigorem iuris temperandum non enim tendunt ad perimendam obligationem vel actionem principaliter sed tendunt ad hoc ut alius prius conveniatur licet per quandam consequentiam non posset ut ille prius conventus solvat et alius liberetur illa liberatio erit propter solutionem non vigore alicuius exceptionis. Ideo tutus hac exceptione solutum non repetitur ut l. si testator C. de fideiuss. Bartholus

¶ De precibus imperatori offerendis rubrica

Glo.

[?]uet servilis ¶ Primus admittitur ad supplicandum et accusandum de nece domini. ¶ Non quod dixi in principio. ¶ Secundo non quod multa que alias sunt prohibita per legem concedit admitti ut hic et l. exceptio C. de probat. et l. aut facta in prin. ff. de poen. ¶ Tertio non quod servus admittitur ad accusandum de morte domini seu nece domini, quod in aliis ut C. ad l. Iul. maiest. [?] et ff. ad l. Iul. maiest. l. famosi.

Glo.

Opponens ¶ Duas habet lecturas. ¶ In glo. [?] ad idem tendunt ¶ [illegible] Ex qua dilatio concedatur vel remittatur per principem. Secus si peremptoria exceptio concedi vel remitti postuletur h. d. secundum utramque lecturam. ¶ Non primo quod divisio [?] ¶ Et quod dicitur non auferatur

Bello non quod beneficia principum debet gerere sine
gravi iniuria aliorum. Nemo ad apparitionem
opp. i. de pac. aut. c. l. an pecul. Bo. dicit
patebat auferri magna dilatio et per magnum
preiudicium afferebat. Iste opp. i. de restitu.
vend. l. stab. Bo. cum in glo. dicit ut in c.
clement. glo. dicit quod cetera scientia princeps possit
per suum rescriptum ius alteri auferre. Solu. hic distinguit
quod quesita sit de iure civili ut actiones et
iste potest auferri per principem quesita sit de iure
gentium ut dominium et istud non potest auferri contra
dicit glo. tua quia non. Quod dicta in l. fi. i.
c. quod in ut. ari. pub. et signa glo. cum quis
format hic una cum libro dilatio concessa
principali porrigatur ad fideiussores finaliter
reducit ea ad confirmatores illius de qua
communiter in l. cum filius c. i. de v. obli.
que est inlem plura et dixi in dicta l. cum filius

Cuiuslibet

Cum habet dilationem a principe tenetur satisdare
de solvendo in tempore h. d. Nota quod
qui habet dilationem ex beneficio speciali tenetur
satisdare de solvendo in tempore al. licet ille
qui habet dilationem possit cogi ad satisdandum
est in arg. l. in omnibus ff. de iud. et l. si debitores
ff. de pauli. dict. Cy. ponit in l. i. j. ut le-
no. ca. et hic tangit aliquam. Et ideo cum
per statuta Brixie concedunt dilationes a quibus
mercatoribus vel societatibus. Bo. caveto quod in
reformatione ponatur ut satisdatio possit peti
alias non posset uti illo beneficio seu beneficio
ita videtur hic dicit glo. que dicit i. pertineat
effectum. Nota quod aliud libro non valet iuris
sed in effectu non ipso iure. Quod aut potest verum
dicta contineri. Summa quod quia facit glo.
clare quod ista satisdatio debet prestari secundo
quidam dicunt aliquid respondet petitioni. Alii dicunt
quod post non potest uti beneficio rescripti nisi satisdet
nec tenetur ab initio satisdare et vide glo.
libro quod valeat intelligi in effectu ut. Con-
tinuo videtur quod statim quod l. sit ipso iure nullum
et illum ut c. de legi. l. non dubium. Dicat quod
nobilis quando lex iubet quod aliqua solempnitas
adhibeatur tempore contractus et tunc si aliter fiat
non valet ipso iure ut videtis in aut. de sub-
porrectu ff. de iurat. l. cum hic. j. de testa. l.
hac consultissima dicta pri. quando lex iubet aliqua
solempnitate adhiberi post contractum vel aliud
actum perfectum et tunc si illa solempnitas non ad-
hibetur contractus non est nullus ipso iure sed non valet
sed in effectu nisi probabiliter. Exemplum quod probatur. Pone quod
dicit statutum de quolibet contractu solvatur gabella
x. solid. per libra alias non valeat. Certa ista so-
lempnitas post contractum secundum illud alias non valeat non
facit contractum nullum ipso iure nisi expresse dicatur

in statuto ut hic vides et posset quando solem-
nis contractus esset limitatus ut hic. Iste dicat hic
statutum quod testamentum debeat insinuari certis mensibus
et intelligi ipso iure et si non fiat non valeat
et non debeat intelligi ipso iure sed non valeat
in effectu. Hoc supra de v. obli. l. si quis p. lege
et secundum tibi auctorem de hac l. in q. de usurario
manifesto dixi in l. filio preterito ff. de iniusto test.

Si quis adversus

Si quis adversus sententiam prefecti pretorio per
supplicationem semel tantum h. d. Opp. i. ne li-
in una causa cum ea l. per non l. i. Bo. glo. appel-
landi hic idem nulla admittitur supplicatio hic
tamen appellant

Quae supplicatio

Primo ponit infra quod tempus debeat
appellari. 2° de supplicationis effectu. 3°
quid si non sit servata forma supplicando. Primo
videbitis in textu. 2° quo subsecuto. 3° in fine. Hic
opp. et videtur quod ipse iudex non debeat cognoscere
de iniquitate sue sententie ut l. eos in prin. i. de app.
Bo. aliud in supplicatione aliud in appellatione.
Bello opp. minor iudex sententiam superioris non retrac-
tat ut l. ex facto ff. de vulg. sed hic. Contra quod
cum dicit quod sententiam prefecti datur supplicatio
cum officialibus. Bo. glo. fatetur quod supplicatio
detur ipsis officialibus non ut ipsi cognoscant sed ut
afferat ipsi prefecto. Nota glo. Ego hic aut
cum glo. quod libellus et alia acta et instrumenta
et confessio sint coram ipsis notariis
licet non producuntur coram ipso iudice principali
de hoc etiam videbitis in l. eos i. de app. Opp.
de prin. ad fi. cum quis aut rea in prin. dicit quod i.
decem dies debet supplicatio dari. In fine dicat
quod postea etiam sit retractatio sententie. Bo. dicunt
quidam quod in fine dicit loquitur de retractatione
que fit ipso iure ut cum sententia est lata contra
senatum vel l. non dicta que retractatur per viam
supplicationis. Alia opinio est et melior quod ille non
supplicaverit infra decem dies quod potest a victore
petente executionem petere fideiussores. Hic tamen
potest petere quod sententia retractetur. Vel dic quod infra
decem dies potest porrigi supplicatio ipsi prefecto. Post
decem dies potest porrigi principi ita dicit glo.
in l. i. de sen. pref. pre. Bartholus

Universis

Non est cuiusdam a quo
aliquid fuit impetratum
Contra ista opinio. Co. de rescript. c. i. li. vj.
ubi dicit quod ipso iure est nullum rescriptum impetratum
ab excommunicato et sic quidem de persona impetrantis.
Bo. speciale est in excommunicato cum quo conversari non
licet. Contra hic opp. Co. de rescript. c. non nulli
et c. excepte ubi dicit quod non valet rescriptum a
falso procuratore impetratum et sic inquirit de persona
impetrantis. Bo. ille decretales hodie non fiunt
ut ibi non. Vel aliter defectus persone impetrantis
non viciat rescriptum ita loquitur hic sed mediatum

seu falsitas eius ut ibi asserat se pertinere et
non est istud quod viciat rescriptum hic vero impetrans
in ullo mentitus est / ubi statuens ¶ Dicit glo. liber
liber l. habeat locum si impetrant per se sive per alios.
Glo. dicit si impetrant per se debet designari in
impetratione sicut statuens conditione eius aut non et
hoc dicit az. probat in l. quidam ff. de re. iur.
Sed si impetrat per alium habet locum hec l. ¶ Et
intelligatur quod impetrabat per alium non asserendo se
pertinere flo. et tunc viciatur rescriptum per mendacium
ut supra dixi ¶ Ultimo non quod est facta
reformatio in conplio non debet queri de persona
arrogantis seu compulsionis sufficiat eum quod conplium
habeat auctoritatem quod sit reformandi quasi non pertinens
et tenet inde ¶ Bartholus

Rescriptum ¶ Ponit dictum et duas exceptiones
diversus est ¶ De ma. hui. l.
dicam in l. fi. si quis inus ut ulti. publici
¶ Opp. i. si impet. co. re. pe. per totum ti. ubi re-
scripta que ut enim noceret et per sit petentibus non
admittuntur et huius contrarium dicit glo. quod quedam
sunt rescripta prohibita impetrari specialiter et expresse
et talia impetrata non valent etiam si ueniuntur
nocent ita loquitur contra / econverso sunt rescripta
non prohibita specialiter impetrari et tunc loquitur
hec l. ut si rescriptum continet aliquid contra legem
rescripta non ut / fallit in duobus casibus ponit hic
in tex. Secundum potest poni in hac l. illius qui petunt
quod uxor [illegible] anus liceat facere testamentum vel quod
te liceat appellare post decem dies vel quod in contractibus
emptionibus et venditionibus non teneatur de evictione
ecce ista non valent quod quinus ¶ Contra ista lex
opp. ultimo quod tale rescriptum non valet quod l. ut
ff. de pac. l. pacisci. Unde dicit quod licet rescriptum
sit contra tenorem l. non tamen est quod l. ¶ Breviter tenet
opi. glo. que ita in rescripto est quedam l. generalis
derogatoria que dicit quod non licet impetrari
rescripta contra iura ut l. nec damnosa C. e. ¶ Opp.
C. e. l. sacrum / So. aliud ibi aliud modicum licet
C. e. l. [illegible] / So. aliud ibi aliud modicum licet
specialiter impetrari a principe / alias non
ut hic / dicta plene C. l. fi. ii. te. iii. ¶ In supplicationibus debet

Instrumentorum ¶ Ponit effectus instructoris
vel ubi super quibus dubitatur non totius tenor
est. h. d. ¶ Opp. i. de fide instr. l. ut inspi-
Solu. illa intelligit ¶ Ultimo non opp. hic
l. ar. quod cum aliquis petit copiam instrumenti debet per
dari illa tamen particula que spectat ad eum non totum
instrumentum ut hic videtur ad idem facit ff. de edendo
l. argentarius per eodem. ¶ Cum quum facit fortius l.
[illegible] cum sua glo. de hoc quere dicendum
sum. scripta ff. nom.

¶ Cum libellus principi datur rubrica

¶ Continua ut in glo. Et dicit in rubrica cum libellus
principi datur probandi et adeo rescripti ut C. l. ii.

Dubium ¶ Breviter dicit titulus
libellus datus principi
super ad eum est rescriptus interrumpit
prescriptionem et facit actiones temporales
[illegible] actiones perpetuis et annalibus
h. d. ¶ Opp. et viii quod requiratur contestatio unde
ut l. cum notissimi in prin. C. de prescr. xxx. an.
Secundo debes scire quod duplex est libellus
unde est quidam qualis de quo loquitur aut
offertur de lite contestata et talis non inducitur
interruptio prescriptionis ubi citatio sequuta ut l.
quod dicit ut ¶ Secunda est libellus supplicatorius
et per istum inducitur lite contestata si offeratur principi
tamen secus si alii iudici et adeo principis videtur
et intelligere in actionibus temporibus ut dixi ¶ Opp.
de l. ut perfectius de annali excep. / So. specialiter
est in illis quatuor casibus ¶ Bartholus

¶ Ut lite pendente rescriptum rubrica

¶ Ista rubrica stat appositiue Ut lite pendente
scilicet principali per lite contestata vel post provocationem scilicet
pendente causa appellationis ab eadem diffinitiua
sententiam que non potest retractari per appellationem
et eo tempore apparet quedam glo. super verbo provocatione
ista glo. non bene dicit quod scilicet hec quedam sequitur
in rubrica cum diffinitiua sententia nihil adderet ad
precedentibus ita intelligit ergo. Summa

Vel post ¶ Breviter dicit
summa lata post
supplicationem porrecta data ante
principis videat valet h. d. ¶ Lex
ista duobus modis potest intelligi vel
quod supplicatio erat data quod petebat aliquod
privilegium ut puta quod aliquis non posset conveniri
coram aliquo iudice quocumque vel petebatur
aliquod rescriptum scilicet iudices delegatos ¶ Opp. in
aut ut differt C. si non et de ma. pu. C. et
non permittas dicit glo. intelligo quod ista suppli.
sunt porrecta postquam partes fuerant requisite
et denegabat facere iusticiam alias ista suppli.
non permitteretur ita dicit glo. l. in fi. hic fi.
glo. non bene concordat cum prin. hic que ad fi.
glo. dicit habere locum cum impetrabat rescriptum ad
observantia queris communis sed hic in prin. prin. loquitur
cum impetrabat privilegium quod potest intelligere quicumque
ut dicta i l. xx. et ibi videbitis

Supplicare ¶ Dividitur in duas partes
primo loquitur cum aliquis
supplicabat lite pendente 2a cum post
sententiam / 2a ibi qui autem / Item summa subdividitur
quod primo ponit dictum / 2o exceptionem ¶ Opp. et vi
quod ante lite contestata non liceat supplicare in aut
ut differt C. si non et de ma. pu. C. et non
permittas / So. facto non lite supplicatur per
delegando iudicem nisi iudices ordinarii
requisiti denegent facere iusticiam ¶ Opp. ne
quid in lo. pub. l. i. C. iudex et C. quod a principe

Bo. ibi impetrabat aliud privilegium super eo quod eam non tangebat et sic patet indistincte impetrari. Opp. in aut in medio litis quod super hoc. Do. quod hic deficit supplet. xvi. q. i. l. Et ideo ad declarationem istius materie distingue sic aut quis vult impetrare super aliqua causa rescriptum a principe primo cum aut ante litem contestatam et non potest nisi ordinariis rescriptis dumtaxat facere mentionem ut in aut ut differentes iudices ubi vo. et de iu. prin. § et non pro uniuersitas aut post litem contestatam et tunc licet supplicare de duobus primo ut sibi fiat copia actorum secundo ut sibi fiat copia prouincia ubi lis 3o quod iudex propiat ut procedat si erat negligens quia alius aspiceret si est suspectus ut in aut aliis medio litis. § supplicare aut vult supplicare post sententiam et tunc aut est appellatio suspensa et tunc cessat et tunc aut est appo. suspensa et tunc est sententia et si non esset iudicatum. ar. l. i. § i. ad trebell. at si non esset iudicatum et ita loquitur una aut non erat appellatione et ita loquitur in rem iudicatam et idem suspensa si transierat in rem iudicatam et illo. licet supplicare ut hac. l. in fine et i. c. l. ubi licet supplicare et ubi quod privilegium aliquod si quis vero vult impetrare super causa que agitatur vult aliud impetrare super causa que agitatur nullo modo licet ut in aut ut in medio litis prin. § circa alia indistincte licet ut ff ne quid in lo. pub. l. i. § intro et § si quis a principe

Et contra quis ut utilitas publica respi.

Columna Ru. ut hic in glo. Iste titulus habet quasdam l. circa primas que videntur sibi inuicem contrarie. Ideo primo legam omnes postea recitabo apparatum super quaslibet. Bartholus

Non videtur quod licet rescribens aliquid obmittatur nihilominus valeat rescriptum. d. ista l. Opp. i. c. l. et si legibus. So. ut dicam i. l. pro. Nolo hic videtur esse casus contra glo. que est ff de non. pertinere. l. si quis praue que dicit quod cum mandata cognitio non valet mandata dissolvitur hic valet textus in contrarium breviter intelligo hanc l. quod verba rescripti fuerunt simpliciter prolata ut puta talem causam tibi committimus licet rescriptum sit ad cognitionem quod tunc procedet glo. contrarium dixi in l. a diuo pio § i. de re. iudi. et quod sic debeat intelligi videtur hic sentire prima glo.

Prescriptiones glo. legit istam l. quinque modis. Et in intellectu non sunt nisi duo modi principales licet in quinque diuidatur in quadam primo primum modum legendi secundum placentinum et secundum illum breviter intendit exceptio mendacii impedit iurisdictionem iudicis delegati sed debet de causa secundum veritatem cognoscere per c. ad que desuper cognitio spectat. l. d. Ad ista l. Opp. i. c. l. i. Bo. ubi obmisit aliquod licet hic aliquod narretur. Iste opp. quod hic licet iudex debeat cognoscere debere et sic

videtur quod hic iudex delegatus debeat cognoscere ut i. c. l. et si non cognito. So. quod ibi dicitur si de omni negotio cognoscat intelligo sed propria iudice ad quem spectat. Contra istud opp. de hac l. que dicit iudicem datum cognoscere. Huius tamen hec l. varia quadam modo primo videtur quod delegatus cognoscat de veritate precum et sic pronunciare se esse iudicem vel non esse. Vel quod de negotio principali cognoscat si hic contra precibus mendacium. Ista opinio non videtur bona per textum quod dicat de ea cognoscit proferre sententiam et sic innuit quod de ea principaliter. Alii dicunt quod hic iudex delegatus qui alias erat ordinarius illius de hiis cognoscit vel ordinarie iurisdictionis non vero delegationis ista est diuisio nec est simplex quod ei qui erat alias ordinarius delegatur causa. Tertio modo legitur quod partes consenserunt in istum iudicem delegatum et sic magis vi prorogationis cognoscit quod vi rescripti. Ista lex in sic est vera. Nam in rescriptum impetratum per mendacium tolluntur iurisdictiones si non opponatur ut i. dicta. Ideo de per consensum possunt procedere et pronunciare. Nam quod dubitat continet sicut predicta. Ideo alii dicunt quarto modo quod iudex ordinarius cognoscit non delegatus. Licet obstet hic textus qui dicit datum quod intelligo datum sed a lege non datum sed delegatum et hec est lex. plac. cum ista lex sit violenta contra textum. Ideo Azo. et Jo. legunt alio modo totum contextum. Ideo Azo. et Jo. legunt alio modo et breviter dicit secundum eos exceptio mendacii non impedit iurisdictionem sed debet de ea secundum veritatem cognoscere et hec. l. gen. de l. xxx. i. c. l. et si non cognito. Contra ista lex opp. i. c. l. et si legibus ubi dicitur quod mendax precator careat penitus impetratis. Huius tamen alia glo. si. hunc l. item recapitulat. Dico inter istas opi. Ideo obmitto replicare. Dico ergo hic quod in l. et si in legibus loquitur in privilegio mendax precator caret impetratis tunc indistincte mendax precator caret impetratis ideo quod ille cause que sunt penitus impetrate ideo quod ille cause concedendi privilegium fuerunt allegate fuerunt cause concedendi privilegium. Sed hic loquitur in rescripto quod datur ob observantiam iuris quibus in quo cause allegate non sunt cause concedendi rescriptum ut dicam i. in sequentibus. Contra Azo. opp. glo. circa hoc non insistit ultra. Contra Azo. opp. ibi quod rescripto est conditio tacita si preces veritati nitantur ut i. ti. i. l. uniuersa de pre. defect. ista conditio que est de puri quod rescriptum et illis ut ff si cer. pe. l. cum ad patrem. So. rescriptum ad observantiam iuris quibus sic conceditur alteri de duobus modis. Primo sic exposuit B. coram vobis quod Titius denegabat sibi restituere tale fundum quem dominus B. asserit ad se pertinere iure dominii quare dicimus tibi committimus examinanda. Isto casu licet assertum sit principaliter quod iste fundus pertinet ad B. iure dominii tamen hoc non fuerat positum pro conditione sed fuerit positum quod de hoc erat dubium. Ideo tamen index cognoscet. Ea ergo finalis est si de eo ad quod pertinet lis est nec esse potest. Ideo si dicatur

op. i.
no. glo. b. o. z. c. a. materialiter i.
Sum. i.
op. i.
no. textum i.
Summa i.
op. i.
no. glo. Placentinus l. i.
Placentini. i.
op. i.
no. textum quod mendax precator careat impetratis i.
op. i.
textum ad observantiam iuris quibus per concedi alteri de duobus modis

1 2 3 4

aliud mendacium non impedit iudicis cognitionem

2 Secundo modo gestum est priuatim ab eo quod potest rescriptum ut dicitur supra Conquestus est A. de B. quod feudum ad eum pertinens iure diuini detinet quare mandamus tibi ut dictum feudum ei restitui facias iste littere tenor continet expresse aliud tacite/ expresse quod feudum restitui faciat et per hoc videtur demandata executio ut in c. l. et si non cognitio tacite quia licet videatur demandata cognitio/ concedo ad primum quantum ad cognitionem non in est tacita conditio si preces veritate nitantur/ sed si est dubium quia dicatur rescriptum per mendacium impetratum tunc iudex potest cognoscere de causa secundum veritatem ut ibi et dicta l. et si non cognitio quantum ad simplicem executorem in est illa tacita conditio si preces veritati nitantur nisi iudex reperiat ita esse non dabit sententiam pro impetrante ymo dabit sententiam pro alia parte et hoc est quod dicit quod debet cognosci/ Iste opp. ad illa let. ff. de sol. l. si quis obrepserit ubi aliud quod aliquis impetrat per obreptionem non valet/ Sol. in eo quod impetrauit cognitionem non obrepsit/ preterea sufficit quod de hoc erat dubium sed in eo quod impetrauit sententiam secundum se in hoc bene erat obrepsit et ideo requiritur quod cognoscatur de veritate/ Opp. de l. si vero ff. solutum de fideicom./ Sol. eodem modo quantum ad cognitionem rescriptum non fuit impetratum per obreptionem/ Ultimo opp. in l. xx. Sol. duobus modis quidam opponunt contra rescriptum de falsitate 1 primo rescripti ut quia dico quod illud rescriptum non exiuit de cancellaria principis et tunc impedit 2 cognitionem iudicis delegati ut in l. xx. Cum autem opponitur quod ipsum rescriptum est viciosum in se licet in eo ista sint falsa tunc iudex debet audire illas causas non ut per hoc impediatur cognitio sed ad hoc ut sententia feratur secundum veritatem/ Opp. aliud quod est factum ex falsa causa debet totaliter irritari ut in ti. ff. c. et i. de condi. ob ca./ Sol. eodem modo quo supra quo ad cognitionem non fuit falsa causa suffecit quod sit dubium de narratis/ Item opp. ex de rescriptis c. cum super litteris ubi videtur quod rescriptum impetratum dolo non valet hic dicitur contrarium in eo quod dicit mendacium quod supponit dolum/ Item in eo quod dicit vel in tacendo fraudem quibus tamen dicit pe. ista dec[...]lis fuerit in foro contra [...] l. in ius/ Secundo dum dec[...]lis illa sunt vera [...] ad sollicitandum [...] l. ideo non est aliud ymo idem/ Puto quod dicendum sit quedam rescripta mandant cognitionem cause quia tunc quod narrando principi supponunt hoc esse dubium ponunt ita loquitur hec l. et C. l. xx./ Si vero non mandatur cognitio simpliciter sed mandatur executio secundum formam quam dixi supra tunc procedit distinctio illius dec[...]lis/ Cum hoc fuit factum per dolum quia hoc est dubium non ponebatur et non valet rescriptum ut in l. xx. Ita possum intelligi in c. l. et si legibus/ Ita loquitur c. super litteris/ sed si sine dolo deposuisset falsum hoc est non verum

tunc valet rescriptum et procedet secundum veritatem ita loquitur l. et si non cognitio et dictum c. super litteris/ Opp. quod qui veritatem obmittit indistincte rescriptum non liceat effectum ut C. ti. xx. per totum/ Sol. dico ista est veritas ut distinguendo sed quedam rescripta impetrantur per dolum et non valent ut dixi quedam impetrantur expressa falsitate vel tacita veritate sine dolo et tunc quedam fuit expressum si obmissum aliquid quo non expresso vel non obmisso nichilominus habuisset rescriptum et tunc rescriptum valet/ et procedit secundum veritatem ut hic et C. l. xx. et in c. l. et si non cognitio/ Exemplum in veritate obmittitur aliquid de hiis que tangunt veritatem negocii/ Si vero aliud quod fuit expressum vel obmissum erat tale quo non expresso vel obmisso rescriptum habuisset tunc rescriptum non valet Exemplum qui obmittit aliquid veluti litis pendentiam vel litis definitionem ita loquitur C. ti. in per totum et ista distinctionem ponit textus in c. super litteris/ Item vero utrum rescriptum impetratum per obreptionem hoc est expressa falsitate vel tacita veritate tribuat iurisdictionem/ Solutio dicit quod sic quod tribuit iurisdictionem debet cognoscendi et an rescriptum teneat an non et cum colligitur ex isto textu cum dicatur [...] mendatorie [...] dicit glo. et bene rescriptum cum iurisdictionem tribuit ipso iure si non opponitur et sic potest cognosci utrum rescriptum fuit impetratum per obreptionem vel non et hoc etiam probatur in dicto c. super litteris/ de hoc etiam multa ponit Inno. in c. [...] et c. auditis et melius in c. cum dilecti de rescriptis/ Item vero utrum rescriptum animo falsum quod inuiste emanauit de cancellaria principis tribuat iurisdictionem/ Doc. hic dicit quod sic dubium potest iudex de hoc cognoscere an littera sit falsa vel vera/ ponunt dicunt quod sententia contra non valet nisi est iuris de hoc dubitet utrum prima processit ut ff. que sen. sen. app. re. l. i. de tutelis l. prouit[...] Inno. de hoc in dicto c. super litteris multum dubitat et multorum opinionem recitat/ Breuiter michi videtur quod si aliquis rescriptum non habet manifestam falsitatem tunc iudex cui videtur dirigi potest de ipsa falsitate cognoscere et pronunciare se esse vel non esse iudicem ita intelligo in l. xx. ubi coram eodem iudice fuit opponi de falsitate/ Ideo quia illud rescriptum licet ei non det iurisdictionem tamen constituit eum in quasi possessionem iurisdictionis propter hoc habet instantia cognitionis et pronunciationis ut ff. de sa. l. si arbiter de testi. l. i. de offi. pro. l. Barbarius/ Si vero continet manifestam falsitatem tunc iste in quasi possessionem iurisdictionis non constituet nec posset pronunciare se esse iudicem vel non argumentum ff. de edic. diui Adri. toll. l. ult./ Item vero qui iste exceptiones mendatorie opponuntur que erit petitio non videtur quod de eodem erit bis quaerendum ita an littere contra rescriptum opponunt quod continet mendacia tunc in ista cognitione an sit iudex vel non cognoscetur de veritate prius deinde si postea pronunciauit se esse iudicem erit uere quod iterum de veritate negocii cognoscatur

op. i

No. i

No. i

No. i

op. i

op. i

op.

Dubium non opponitur contra rescriptum i

op.

op.

qua prolatores fue an lit' c[on]t' no[n] fuit facte
i principali negocio / Ymo vi[detur] velle q[uod] an lit' c[on]t'
c[on]quostat[ur] de v[er]itate p[re]cu[m] / post lit' c[on]t' p[ro]uare /
et hoc ide[m] dicit in alio co[nsilio] / Pone florentinus
hic querit[ur] rone delicti vel c[on]tractus ipse ab
rao opponit excepcio[n]e dicens / no[n] ets incolis
iudex q[uia] no[n] c[on]traxi vel deliqui in territorio vro
ante lit' c[on]t' examinabit[ur] sumarie utru[m] c[on]traxit
vel no[n] in isto territorio post lit' c[on]t' examinabit[ur]
plene. hoc id[em] tenet Ja. bu. adducit simile
in accione ad exhibend[um] preparatoria c[on]gnita[ur] sumarie
de titulo in rei ven[dicatione] c[on]quostet[ur] plene / Id[em] si
minor pet[it] restitui ad allegaco[n]e obmissam
illa q[ui]d[em] restitua[tur] c[on]quostet sumarie utru[m]
co[n]tra obmissioe[m] pet[it] lesus alis no[n] c[on]cedet[ur] sibi
restitucio ut l. ita et postea § si minor ff de
minor[ibus] / postea in illa excepcio[n]e ponet[ur] i medio
in quo obmisserat / et ea c[on]quostet[ur] plenarie //
Ultimo ut ipse dicebat q[uod] illa excepcio debet
finari post lit' c[on]t' ut C. de eod[em] libo c[on]quostat[ur]
Guil. de cu. in l. ij ff de iurisd. tangit ista
q. et co[n]trarius eius lic[et] no[n] faciat mencio[n]e Cy. l.
fecit una addico[n]e / et dicit Guil. q[uod] ista excep[cio]
ego no[n] c[on]traxi in territorio tuo no[n] debet admitti
q[uia] no[n] pet[it] p[ro]bari no[n] eni[m] sequit[ur] c[on]traxi alibi
ergo no[n] c[on]traxi in territorio tuo / Item si p[ro]baret mea
absencia potuisse esse p[er] p[ro]cure[m] ut potuisse
c[on]traxisse eo[dem] alibi in territorio eius civitat[is]
ut l. c[on]traxisse de act. et ob. / Laiche vide[tur] q[uod]
debeant admitte q[ui]a illud quod opponit[ur] p[er] mod[um]
declinatorie iudicij tangit negociu[m] principale
Unde debeat examinari an lit' c[on]t' vel post /
dico q[uod] aut an lit' c[on]t' et post veniret p[ro]=
bandu[m] ad causa[m] p[ro]p[ri]e et tu[n]c procedit dictu[m] / Ymo
et Ja. bu. q[uia] ante lit' c[on]t' p[ro]babit[ur] sumarie
post lit' c[on]t' plenarie ut in exemplis sup[ra] posit[is]
sup[ra] Ja. bu. Aut q[uia] an lit' c[on]t' incubit p[ro]bacio
uni post lit' c[on]t' incubit p[ro]bacio alteri tu[n]c
dico q[uod] utru[m] p[ro]bare examinabit[ur] ut in exemplo
huius l. Ita ille qui opponit excepcio[n]e medicatorie
illa debet p[ro]bare q[uia] ipse dicit se ad excludendu[m]
iudicium unde eu medicata sunt ce sue intencio[n]is
ergo ei incubit onus p[ro]bandi ut l. ei qui ff
de p[ro]ba. si post lit' c[on]t' actor debet p[ro]bare v[er]itate
q[uia] illa assercio est causa sue intencio[n]is ergo ei
incubit onus p[ro]bandi ut l. qui accusare § de ede.
si si excepcio medicatoria esset ita nega[tiva] hec excepta
q[uod] nullo[modo] p[ro]bari posset tu[n]c no[n] admittet[ur] ad
p[ro]bandu[m] causa[m] Ita loquit[ur] dictu[m] Guil. / Sed eu
querit[ur] hic florentinus q[uia] p[ro]misit hec dare
ipse excepit se no[n] p[ro]misisse certe eu no[n] sit coar
tata loco vel t[em]p[or]e. ista negaco no[n] pet[it] p[ro]bari
an lit' c[on]t' p[er] eu cui incubit onus p[ro]bandi
nisi p[ro]bare p[er] c[on]fessio[n]e adversarij / Adversari[us] aut[em]
ita posuit c[ontr]a eu q[uod] tene / Et si eo ista i[n]volvet[ur]
sup[er] aquo de co[n]sencientib[us] ipi p[ro]missioni de qua
agit[ur] tu[n]c bn posset examinari ante lit' c[on]t'

tu[n]c post no[n] veniret examinand[um] Eo[dem] in querit[ur]
hic florentinus q[uia] p[ro]misit dare C. in castro clusino
comitatus p[er]usij Oppo[nit] florentinus q[uia] castro illud
no[n] est comitatus p[er]usij s[ed] est comitatus cortone
Et ete ipse potuit examinare hoc et pronunciare
se esse iudice[m] vel no[n] et ut l. si is qui eo aliena
de iudic. / Cy. aut ista p[ro]bacio p[re]iudicet iudici
in cuius territorio dicebat[ur] illud castru[m] / Ymo tetat
in dicto c. sup[er] lib. / Credunt puto q[uod] no[n] noceat
vel quo ad p[ro]prietate[m] q[uia] res int[er] alios acta tercio
vel q[uo]d ad possesso[ri]u[m] q[uia] in istis inrebus no[n] acquir[itur] q[ua]si
poss[essio] nisi adversario sciente et paciente ut l. sine
ff de serv. / Glo. querit qualis sunt medium
in narracione iuris / eu principi qui sit omnia iura
no[n] possit meciri de iure. / Glo. ponit eo[dem] q[uod]
sunt meciri ei in iure c[on]suetudinis quod pot
p[ro]babilit[er] ignorare et vide glo. qua no[n] et tene
mecti p[er]petuo / Not. eo ista glo. q[uod] ius c[on]suetudina
riu[m] pet[it] quib[us] iudex et princeps p[ro]babi[liter] ignorare
de hoc habet[ur] t[ex]to in c. i. de c[on]sti. li. vi. / 2o no[n]
q[uia] lic[et] iura no[n] debeant p[ro]duci cora[m] iudice vel
q[uia] lic[et] iura no[n] debeat p[ro]duci cora[m] iudice vel
de eis fieri p[ro]bacio ut h[ab]et[ur] est viij in iure scripto
ius aut[em] no[n] scriptu[m] debet p[ro]bari / videlicet J. de sua
talium l. ij § q[uia] observari in glo. que tractat ma[teriam]
p[ro]posita[m] / Item dico q[uod] statuta que sunt alibi / ad
eam faciencia / que agitat[ur] hic debent hic p[ro]duci
in causa sicut alia iura privata / q[uia] iudex
pet[it] illa p[ro]babilit[er] ignorare / sicut hic vide[tur] optime
q[uod] principi allet[ur] et p[ro]bet[ur] / pono in l. omnes pp.
Not. no[n] q[uod] text. pet[it] dici plu[s] no[n] solu[m] mentiendo
sed est dicendo q[uo]d no[n] est s[ed] i. tacendo id quod e
ut hic videb[is] t[ex]to no[n] que tene mecti / Simile
habes de epi. et cle. l. presbiteri et ff de c[on]tra. emp.
l. ea que quod no[n] et tene mecti

Preterea / Ista l. pot[est] h[ab]ere duplex intellectu[m]
Primo q[uod] opponat[ur] de falsitate
p[re]cu[m] que sunt narrata principi / Secundo no[n]
q[uod] intelligat[ur] de falsitate rescripti q[uod] princeps
misit sicut vel cu[m] emanavit de cancellaria
principis ut dixi sup[ra] / Bartholus

Et si non cognitio / Hec est no[n] l.
Eo qua no[n] q[uod] ei
eu mandat[ur] execucio vide[tur] mandari c[on]gnicio
et debet c[on]gnosce[re] sup[er] v[er]itate p[re]cu[m] / Opp[onitur] l. pe
eo ut dixi in l. p[re]cip[imus] C. / Opp[onitur] q[uod] execucio no[n]
possit mandari ut l. iube[mus] caue de i[n]iur[ia] om. iudi.
Eo hic princeps delegat no[n] alius Alij dicunt q[uod]
hic demandat c[on]gnicio[n]e no[n] execucio[n]e q[uod] est c[ontr]a
istu[m] t[ex]to Alij dicunt q[uod] hic demandavit p[ri]mi
der bn no[n] aut scilicet eo ete vel execucio p[ri]mi
deracio pet[it] demandari ut l. iij § dual. de dap
infect. / Tene ergo p[ri]ma q[uod] hic princeps demand[at]
Opp[onitur] i. de execu. rei iudi. l. si ut p[ro]pon[is] ubi
dicit[ur] q[uod] executor nulla c[on]gnico[n]e habet So. hic est
va[r]ia sibi loquit[ur] q[uia] alicui comittit[ur] execucio
alicui[us] (sic) hic loquit[ur] q[uia] c[om]mitti[tur] execucio
delegat[us] sibi eu illa precessit s[ente]n[ti]a Unde eu ad
executor[em] no[n] possit p[er]venir nisi precedente c[on]gnicio[n]e
ut l. i. § de exe. rei iudi. mandando executo[rem]

Dum
j

Mon
j

pro iure p[ri]ncipis vel
Iur[is] pot ignorari
pro iure q[uod] p[ro]bari q[ui]d

rescripta ii duo[bus] modis falsum
j

2. intellect.

op
op
j

op
j

videtur committere compendiose et propterea hoc non placuit quedam glosa ponit que sunt hic, que dicunt quod fuit datum principi quod erat lata sententia et tunc compendio non videtur derogata. Dicit ad ista dixi plene in l. a divo pio § i ff. de re iudi. Glo. tractat illa materia C. de offi. dele. c. pastoralis in glo. ad eandem. Bartholus. Ista l. ibi loquitur

Et si legibus in privilegiis. Op. quod debet valere rescriptum non obstantibus falsis allegationibus ut C. l. xx et l. supplicatione. Glo. non solvit. Dic: C. loquitur in rescriptis que conceduntur ad iustitiam communis observanda et ideo veritas eorum que narrantur non est de rescripti sed sufficit ex dubiis. Hic vero in privilegiis causa narrata sunt propria causa et finalis privilegii ideo si sit mendacium non valet privilegium.

Omnes cuiuscumque Breviter dicit rescripta contra ius vel contra publicam utilitatem non sunt servanda h. d. Hic habetur una glo. que ponitur de verbo ad verbum in l. i. de consti. prin. Glo. ista aequaliter est intricata. Ideo est quia in iure nostro sunt quedam diversa nam princeps alicui aliquid concedit contra ius condendo, quandoque iurisdictionem concedendo, quandoque concedit rescriptum quod est ad iustitiam communis observandam, quandoque concedit beneficium ut si concedit castrum vel feudum unum, quandoque concedit privilegium contra ius que ista sunt separata et iura ista nobis absolvuntur et glo. hic posita tractans de rescripto principis contra ius valeat promiscue tractat de rescriptis, quandoque de privilegiis, quandoque de lege. Et doc. non concordant hic textus. Quero ergo primo utrum princeps possit rescribere contra ius divinum. Dic ut in glo. qua vide. Secundo quero utrum imperator possit rescribere contra ius humanum. Vide glo. C. si nemo textus vidisset illud quod dicit glo. Tu dic potest. Circa hoc an princeps possit immediate auferre dominium rei mee. Dic aut vult immediate auferre ius quod concedendo et potest ut in toto ti. ff. de bo. dam. et in aut. incestas C. de ince. nupt. ff. de publi. l. commissa. Aut vult immediate auferre iurisdictionem concedendo et potest ut l. fi. de iurdo. i. pe. Aut vult iam auferre privilegium alteri concedendo et tunc aut in hoc vertitur publica utilitas et potest ut l. item si verberatum § fundi de rei ven. ff. de evic. l. lucius. Aut non vertitur publica utilitas sed sola eius voluntas tunc vigilanter non potest, et ita loquitur hec glo. et glo. in l. decet de pre. impe. offe. Fallit vere iure quod habet in parte rei ut C. de rei ven. l. fi. ut in pena con. l. i. li. x. Fallit vere possessor qui habet de re l. i. li. x. ut l. fi. C. de quadri. prescrip. Dominus Ia. Bu. dicebat [illegible] quod princeps potest auferre michi dominium rei mee sine aliqua causa, nam cuius potestas et potestas [illegible] legum que prohibet hoc, procedit a pari potestate ergo sicut potest [illegible] l. tolle ergo eodem modo posset dare alteri dominium rei mee sine causa, ego puto non esse verum nam princeps non posset facere unam l. que contineret unum [illegible] ut iniustum [illegible] contrarium l. [illegible] e sacro [illegible]

iubens quaestus et prohibens contraria ut l. iii ff. de legi. Ceterum non si vellet michi auferre dominium rei mee iniuste non posset quia princeps habet iurisdictionem a deo ut in aut. quo. oportet epi. c. vii. sed deus non dedit ei iurisdictionem peccandi vel auferendi alicui quod debite suum est. Certo quero an posset princeps rescribere contra ius civile. Hic aperte dicit glo. Ad hoc dicit: princeps vult rescribere contra ius quod est concedendo et potest ut l. non est novum ff. de legi. C. de iusti. C. conf. l. i. Aut privilegium alteri concedendo, et tunc si privilegium ledit alium modice et potest concedere, si ledit alium non modice non potest concedere ut l. quotiens C. de pre. impe. offe. si enormiter ledit et tunc potest concedere ut l. rescripta de pre. impe. offe. Si ledit rem publicam non potest concedere ut hic. Si vero queritur in rescriptis que conceduntur ad iustitiam communis observandam et tunc est hec [illegible] l. prescriptione quia ibi dixi et ideo vide glo. Quero quid si imperator rescribit contra l. sed dicit quod valeat l. non obstante. An hoc requiratur. Glo. dicit quod sic. Alii dicunt quod non requiratur quod hoc dicatur sed sufficit quod stat se rescribere contra l. allegant l. [illegible] de [illegible] ti. si illa l. loquitur in rescripto seu beneficio non in privilegio, et sic non facit ad propositum. Communiter tenemus quod debeat inseri illa clausula per l. si quis in prin. Sed [illegible] an debeat dici non obstante tali l. nominati an sufficiat quod dicatur l. aliqua non obstante seu non obstante aliquo. Glo. in aut. hoc nisi liberos C. de testa. videtur velle quod fiat nominatim seu nominatio specialis, hoc etiam videtur velle textus in si. ubi glo. tangit in l. si quis in prin. testi. ff. de le. iii. Et ideo puto quod non sufficeret si diceret l. non obstante vel aliqua l. non obstante, quia illud est generaliter loqui ideo puto quod non requiratur quod dicat non obstante tali l. nominando eam, quia illud esset loqui singulariter seu individue. Sed sufficit dicere non obstante aliqua l. que in contrarium loquitur. Istud [illegible] specialiter loqui hec materia ita debet intelligi. Bartholus.

Rubrica

De diversis rescriptis et pragmaticis sanctionibus Rubrica

Si libellum Breviter hic dicit: supplicationum veritas et [illegible] falsitas facit ut in rescriptis intelligatur repetita [illegible] que in interrogatione precessit h. d. Nota quod que in supplicationibus dicuntur in sequentibus repetita intelliguntur. Contra est in glo. Item nota quod beneficium collatum viri porrigitur ad consortem. Contra hic op. de iudi. l. si iudex § si quis de [illegible] l. iiii ubi dicit quod si quis interrogatus de duobus et respondet de uno de alio non videtur [illegible] vide ad id C. de sepul. c. nove. Sol. hic est [illegible] ubi [illegible] Op. [illegible] responsio numquam intelligitur repetita ut l. si ita stipulatus § Chrysogonus ff. de v. obli. Sol. hic tractat de modico preiudicio quia conceditur rescriptum ad iustitiam

An princeps possit auferre dominium rei mee

quis observandam sibi certam de negotio et renoco in dubium. Bartholus

Falso. Rescriptum dicat rescripta principum sint perpetua. h. d. Decreverunt rescripta finiat tempore, hic adverte quedam sunt rescripta que concedunt ad iure quibus observandis et in talibus loquitur hec l. In quo dic si quid post primum rescriptum non fuit impetratum secundum rescriptum ipsum est perpetuum hoc est tanto tempore durat usque ad secundum quo est impetratum ita loquitur hic. Sed si post primum fuit impetratum secundum tunc si primus impetrator per annum fuit negligens valet secundum rescriptum ut C. de rescriptis c. plerasque et dicit ut C. de primo. Sed non queritur de privilegiis an sint perpetua vel temporalia. Dic ut nota C. de accessit et de consti. et hic. Si queritur qualiter privilegium negligendo perdatur. Sed non queritur quando perdatur privilegium per actum contrarium dic ut nota C. de com. ti. l. voluntate.

Sancimus. Hec l. legitur duobus modis in glo. Secundum primum modum dicit quod ipsum rescriptum originale probat non eius exemplum. Secundum alium dicit notabilius 2 exemplari et autenticum per originale rescriptum non exemplum ipsius. h. d. Et non hic singularis lex quam tene perpetuo menti. Nota quod licet probat quod exemplum non probat secundum istam lex. Sed contrarium hic plenius C. de eadem l. si pater et aut si quis in aliquo docu. et non hic l.

Sicut. Habuistis hic l. in prima constitutione et in fi. eius sequitur C. de sacrilegiis et in l. licet.

Similiter Statuimus. Hic ponit imperator unam formam que debet servari in rescriptis quam hodie de consuetudine non servamus. Bartholus

Omnia. Imperator hic iubet ut in rescriptis suis apponatur illa clausula: si preces veritate nitantur quod est verum in rescriptis concessis a principe secundum consuetudinem preces. Bartholus

De statuis et imaginibus. Rubrica.

Si quando. Nota quod colligitur hic quod cum iudices debent adesse in certo loco non credit ei nisi probet. Solutio (?) iudex sit cautus cum suis assessoribus quod cum dicat statutum quod qualibet die hora congrua iudex debeat sedere ad banchum faciat quolibet die a notario scribi ne possit sibi obici postea in syndicatu.

Ad statuas. Nota hic l. per sermonibus et averte quod sunt de a communibus. Bartholus

De officio prefecti pretorio.

Libellus. Sequitur ista l. prima. Nota quod si libellus principi datur faciat lite contestata quamvis ut C. ubi causam libellus principi oblatus, secus in libello dato alicui inferiori ut regi legato vel alii ut hic. Bartholus

Formam. Nota quod prefectus potest facere legem generalem et intelligitur dominus. Sed generalem inter omnes suos subditos.

Si quos. Nota quod indices removet propter negligentiam quod nota et tene menti perpetuo. Bartholus

De officio prefecti urbis. Rubrica.

Studentibus. Nota quod licet in civitate fiat unus officialis specialis super clapinis (?) datis vel super habundantia non tamen propter hoc tollitur iurisdictio quam habet prefectus qui habet universalem iurisdictionem quod nota et tene.

Quod. Nota per ad imaginationem credi nisi fama precedat. h. d. ista l. que bona est licet glo. dicat aliter. Nota quod contra quod prius conficit quod sunt obnoxii nisi atentur istud aut non potest probari sine eius precedat nisi fama precessit quod nota.

De officio magistri officiorum. Rubrica.

Privilegiis. Vide hanc glo. in fi. que allegatur in putando scolarem qui debent putari per suum doctore.

Nemo. Vide hanc l. et sequentem contra sunt que est bona in rescriptis moralibus non per aliis. Vide contra l. fi. hanc ti.

De officio rectoris provincie. Rubrica.

In officiales. Vide glo. super verbo operum publicorum et quod dicit text. lavacres i. in officio delinquentes. Nota quod ex hac l. iudex minor potest punire officialem iudicis maioris delinquentem in suo territorio dum tamen hoc notum faciat maiori iudici.

Nullus. Nota quod officiales qui mittuntur a civitatibus non debent ad civitatem redire sine licentia civitatis.

Nulli mediani. Nota quod de iure communi rectores qui eliguntur ad regendum civitatem debent habitare in palaciis seu pretoriis publicis quod nota et tene menti.

De officio prefecti vigilum. Rubrica.

Est ut nulli prie..

de off° pretoris militaris

Perfecti vigilii ista l. plene ponitur in l. ra et eiusd ff e. Bartholus

Nemo licet est bona l. et sequens aut secundum hodie nouo iure que simpliciter est bona qua nota et tene menti et petitam ea de sto

Ut omnes tam ciuiles etc

non hoīs ordo de syndicatu

Nemo nota ista l. que est bona et ponit de syndicatu officialium. Nota ibi vel cadiculi alterius administratorum obligati q ille qui pendens uno officio est electus ad aliud officium non potest — sed compensat quousque debeat stare ad syndicatum. Nota c q si intra quinquaginta dierum nunc q licet causa super libello data tempore syndicatus non finiatur infra tempus infra quod debet stare ad syndicatum tamen adhuc postea durat licet rector non teneatur stare in ciuitate. Nota probat l. q in tempore statutum iudicii infra quod lite debeat finiare licet infra illud tempus non finiaunt non est perempta instantia secundum iudices pluriter petens q tempore ponetur instantie nec iudicii ut dixi vobis in l. properandum § i j de iudi

De officio eius q vice alterius gerit

Et a ciuitati nota q res publica potest restitutionem in integrum postulare de quo dic ut vidistis in l. res publica de ex q ca ma Bartholus

Suggerente q intelligitur iste textus ubi sunt qui alius est delegatus et alius est vicegerens. Delegatus est ille cui ipse iudex committit. Vicegerens est ille cui committit superior propter impedimentum principalis officialis et iste habet iurisdictionem ordinariam de hoc loquitur iste textus et ff de le iij l. i § a prefectis et ita etiam sentit glo. Nota glo que est hic que dicit quod melior absciso est de mero imperio et vide glo super verbo actuare

nota hoīs ordo ad iurisdictionem pertinet
: :

de iure delegatis et vicegerentem

De assessoribus etc

Consiliarios bona l. et singularis. Causa est in q fuga facit que sunt propter confessionem. Et sic non q officiales qui inculpati et aliquo q ipsi aufugiunt propter confessionem habentur

Nemo nota q illud quod lucratur assessor est castrense peculium ut vidistis in l. fi. de castr. testa et l. si a diuis § de aduo.

Si post nota q potestas tenetur pro familia sua ut hic et ad l. vel repet l. i. secundum illum qui delinquit offendo vide q debeat liberari ut hic l. et ff de publicis l. cum prohibuisset et ibi vobis dixi

De iure mulctarum q a iudice infligitur

Mulcta vide glo super verbo damnum hic l. allegatur q banniti non sunt infames, de dampnatis non propter inquisitorum qui sunt infames dic ut dixi in l. in ciuile ff de publicis. Vide glo.

Multarum nota q in dubio quod l. apponit pena vel dicit eam applicare intelligitur applicanda fisco, tetigi in l. iubemus § sane C de sacrosanctis ecclesiis. Et dixi in l. agraria de termino amoto. Item nota q quando non potest fieri aliter aptatur camerae imponas aliquam mulctam et potest eam deputare ad fabricam vel expensas pallatij quod tene menti

Eos qui nota ibi trinae tunc in anno etc et sic tres tunc in mulctas uno tempore sic imponere uideo. Coramani tibi tamen l. in l. mulctam plura de pena. dicit

Nulli nota q non potest aliquis renunciare officio defensoris ciuitatis nisi tenuerint quinque tunc propterea quod non q licet quibus ab uno eligatur et ab alio confirmatur non potest renunciare in manibus eligentis, dicta decimus dante in l. fi. ff de off. proconsulis. Bartholus doc. le.

Explicit liber primus

Incipit liber secundus de edendo.

Glossa continuat etc. Dum dixit c de migrationibus sequitur uide de iudicijs que agitantur coram aliis. Dum quod iudicium incipit ab edendo ideo etc. Secundum tamen est dicit glo. q hic tamen loquitur de ipsis edendo instrumentis et summi sequitur videtis. Secundum glo tamen. Primo quid est dicitur de edendo. Hic assumitur edendo pro denunciare, dicit glo edendo i. denunciando ut ff e. l. i. § edere. Secundo quare dicit de edendo et non de edere ut ff e. supra rubrica sicuti gerundium importat utilitatem istud est nichil dicere nec sciabis unde placet quod gerundium importat utilitatem, diceret glo quod ideo dicit de edendo et non de edere quia sibi sic placuit. Nostri moderni dicunt aliter et melius imperator in hoc titulo simpliciter intendit determinare de actu edendi non de effectu edicionis, et ideo posuit istud nomen gerundium edendo quia significat modum agendi et patiendi et sic est significatiuum proprie actus de quo intendit tractare si vellet tractare qualiter etc. Vide ubi vult tractare de ipso actu loquitur per gerundium ut de postulando, de edendo, et de in ius uocando sed quando de effectu loquitur per nomen ut de penis de accusationibus et similibus. Secundum erit glo. quare non dixit de edendo actionem dic ut ff e. supra rubrica

Sequitur nigrum

Ipse de se [illegible] Duobus modis legitur principium. Uno modo
ut loquatur in rebus alienis. Alio ut loquatur
in iustis querelis et ordinaria. Unde
dicit breviter Reus non tenetur edere
actori ad intentionem fundandam contra ipsum
iudicis officio compelli. h. d. Non quia
imperator non videt quomodo fit. 2o non
quia reus non tenetur edere actori ad fundandam intentionem
3o non quia reus cogitur contra actori edere. Non
quia ista editio fit per officium iudicis. Asseruimus in hac
l. primo illa lex quae loquitur in rebus et hoc
innuit textus. Dum dicit rationes suas. Oppo. ff. e. l.
quaedam ubi argentarius... prima et l. preto... 1.
et quibus contra argentarios... Solutio. Dico quod quandoque quibus cogitur edere rationes contra ea
ut hic que etiam ponitur in l. [illegible] videlicet quia
sunt rationes confecte mandante eo qui postulat sibi
edi et quia sua interest ad edatur sibi quia sua
continet utilitatem. Fit etiam quandoque editio contra alia
causa ut l. contra argentarios... prohibet. ff. e. 2o
opp. ad istam lex. Femina non potest conficere rationes ut
ff. e. l. femine. Sed hic loquitur in femina cum dicat
adversaria tua contra te. Quamvis timore veniat ista
adversaria... Uno modo quia hic non... argentaria
l. in duabus... habet rationes actoris sui non rationes
suas ut ff. e. l. quaedam... michi. Istud tenet
glo. ma. Ista lex licet sit vera in se continet
[illegible]. Ideo alii legunt alio modo quia hic [illegible]
[illegible] rationes suas... non per vigorem officii
conficit rationes suas... cogitur istas rationes edere contra causa
[illegible] ut l. 1. § edenda... iure
ipsa istis rebus utatur ut l. 1. § edenda...
ff. e. vel si persona argentarius esset privilegiata ut
ff. e. Ista dicunt ultimi
[illegible] ut l. nec quisquam ff. e. Ista loquatur in l. prima
et tu potes etiam dicere quia loquatur in
mulieris que... libros suarum rationum edere
quaedam de usuris c. 1. Item et [illegible] possunt
... dicebat dominus Ja. Bu. quia utique
... qui... aqua arte et eius occasione conficere
... libros rationum ille qui cum eo contraxit ut ea mandare
... consuetudine de [illegible] aut l. cum eo
et ideo iudicis officio potest compelli ad edendas
istas rationes... adversario mandante et contra
voluntatem officii... quod satis placet...
etiam vult exercere aqua arte sed fit officium a
publico... compelli rationes suas edere
et ita loquitur hic l. [illegible] in glo. in dicto c. 1.
Item dicit quia est speciale in usuris... istud
dominus... plus placet. Summus la
expediti de prima lex. Venio ad secundam... qua
hic l. intelligitur de iniustis et... ista ad... voces
intellige et iniustitia. Ad hoc opp. dicit hic in
quod ex ea cogitur quis edere iniustitia actori. Contra
l. c. l. qui accusare... ad intentionem fundandam
... edere rationes seu iniustitia... actori ut l.
... et hac l. in prima. Sed ad fundandam replicationem
quandoque cogitur edere ita loquitur hic dum dicit... te
... hoc sit... e. l. fi. Finitus
est iste passus ad istam lex. Non ob. dominus de ulterius

Nunc opp. quod ad utramque lex. et videtur quod editio non
fiat iudicis officio sed partis ut ff. e. l. si quis ex
argentariis... editio. Solutio. Dico quod editio fit
quandoque per officium iudicis mercenarium de quibus actor
ut cum quis postulat editionem eorum que in iudicio
producuntur ut in l. 1. § edenda ff. e. et § l. xx.
Quandoque fit per officium iudicis nobile ut quando editio
principaliter postulatur a notario vel ab argentario
qui faciunt ... officii sibi commissi ut l. pretor. et
l. argentarius... et quod ibi no. ff. e. et
de quolibet istorum potest intelligi hic. Sed quaeritur qui
non prohibet datur actio in factum ad interesse. Ita loquitur
l. quia. Fit etiam prohibitio quandoque... actionis
et de hoc dicta l. 1. proximo... Nunc venio ad glo.
nonam que est addita. Et ista glo... in tribus
locis sicut hic et l. quaedam ff. e. et de tu. l. 1. §
officio. Que est declaranda opp. glo. sed dicit et solve
ut in glo. Sed verba glo. mandatum videntur concludere
quia scholaris dicat argentario quod scribat rationes
... satis quod mandatum... verbo ut
l. 1. ff. ma. Ideo Solutio est ista quod ad proposituim
mandatum debet esse constitutum ut l. 1. ff. ma. Unde
si scholaris mandat argentario vel... mandat
notario quod publicum instrumentum conficiat... faciunt
... officii magis quam ex vigore mandati
... officium. Ideo non est mandatum nec
actio mandati et non venitur ad officium iudicis
ex hoc edicto. Idem de [illegible] qui faciunt quibus ex
... videntur... officii facere
ut dixi. Sed... declaranda glo. ista... est
ut... qui petit... instrumentum pretendit
quam ille qui petit... et tunc debet sibi
interesse... cartae et tunc debet sibi
interesse... ut l. iii. § penult. ad
editio... actor ad exhibendum ut l. iii § penult. ad
exhibere... aliud... sequitur
exhibere... aliud... voluntatem
sit instructa... ad ultimam voluntatem
... de tabulis exhibendis et
habet locum... de tabulis exhibendis... testamentum aperiantur sed in
eorum quemadmodum testamenta aperiantur... § 1. et ff. quemadmodum testamenta
ibi posita... de tabulis exhibendis l. 1. § 1. Sed... non
... l. ii. et de tabulis exhibendis l. 1. § 1.
sunt talia instrumenta tunc... conficit
... libros rationum
vel si... tenetur ad faciendum
vel rationes conficere ut tutela mandatum... -
... actoris... et similia tunc agit
... ut l. 1.
... ff. e. l. quaedam
§ officio de... et ... ff. e. l. quaedam
... non prestitit... tunc aut ille
... officii tunc non cogitur
conficere rationes... tunc officio iudicis
quis rationes edere... ut hic...
nobili... rebus utitur ut hic...
... modis legendi vel ad fundandam replicationem
actoris... alia lex. ut hic et dicit. l. fi. c.

Is apud quem Vertitur hic. Acta
civilia et criminalia iudicis
officio exhibentur. Lex hunc l. variat hic
in glo. quandoque... conforme eius... sit editio
variatur in glo... eius a quo
editio petitur et hec variatio non est hic in glo.
sed ponitur in l. ii. § dum ff. de iure fisci.

2a lectio
Summa
8 no op ad [illegible]
op
et 2a lectura
nota [illegible]
op
op glo
op
Summa

op
i

op
i

no v° l. curias in
lege fin. glo

No
i

Examinabimus ista. Non quod ad officium iudicis apud quem causa agitur pertinet ut faciat fieri copia actorum ciuilium et criminalium. Opp. et videtur quod spectat ad officium superioris ut l. ij. et l. pen. eo. Et si iudex primus denegat facere copia actorum tunc superior facit ut l. gna ff. ab initio predicto debet adiri et debet hoc facere ut ibi. Opp. Non debet fieri aliud quod firmum non releuat ut l. hec stipulatio § diuus ut le. no. ca. Sed quid releuat quod fiat editio actorum cum ipse iudex cui acta ipsa sunt et etiam partibus nomine eorum, similiter timore ut condatur ad quod hec editio fiat. Glo. intelligit ista l. quatuor modis. Uno modo in iudice appellationis scilicet in quibus quod acta prioris partis exhibeat sibi a primo iudice et vide glo. et est prima lectio. Non cohibeat. l. quod iudex appellationum inhibebit primo iudici vel etiam parti contra quam appellatur ut faciat sibi copia actorum prime cause. Sed etiam hoc quero quando primus iudex vel ille contra quem appellatur hoc non facit quando producit sententiam a qua est appellatum, quod erit hic officium iudicis dicit Inno. in c. cum pretinus eo de fi. instr. quod debet interrogare partem utrum habeat illud instrumentum sine vel aliud de quo agitur et si dixit se non habere vel noluit exhibere promittet quod si eo tempore instrumentum aliud reperiat ei non adhibebit fides sed sit cassum et vanum ad satis placitum. Sicut iudex potest statuere terminum parti actori ad agendum quo elapso de cetero non audiatur ut l. tertia ff. de act. et l. si ca. quod actum non pos. et l. si quod tempore de pig. et est mihi casus vere potest denegare actioni audientia super aquo instrumento. Secundo modo legitur hec quod editio fiat parti non iudici ut puta actor diu absuerat unde processus fuerat factus eo contumace petit sibi fieri copia que fieri debet ut l. prouerauit ff. si separatum de iudi. et vide glo. Ex qua non quod cum reus est presens et litigat non debet sibi dari terminus ad recipiendum copia actorum quia tota die debet accipere copia fin. quod sunt acta inde si notarius denegaret debet cogi sibi dare copia ut dicta l. ij. ut li. pen. Sed si processus sunt absens et processus est factus contra absentem eo reuertente debet fieri copia actorum et dari sibi terminus dicere ut hac l. Tertio modo legitur ut fiat editio iudicia successori qui successit primo iudici et vide glo. in qua lex. vos hec notatur. Ita vos petis quod pronunciatio sententie per iudicem inter licet non acta non valet etiam si esset sententia bona et vera sed acta lata tamen pronunciatio non valet ut ff. eo. l. ta. et pos. ca. Hac autem § 1 fecit ff. de acq. here. sed et si de pena in pri. Unde cum reuonatur iudex in tribunali de apello est ut fiat quedam productio actorum celebratorum coram precedente iudice ut hic est casus fin. ista lex. Quarto modo legitur in administratione fin. forma autem adhec de iudi. et hec est clara ratio non. Plus Quinto modo legitur de publicatione testium ordinatorum in secreto, que debet fieri auctoritate iudicis et debet dari copia parti tam ciuili quam criminali

2

3

4

go
i

ar
i
No
i

3 nasc ac
ea

hic est casus de hac lex. fieri metrorum in l. gesta de re iudi. Expeditus de lex. Diz. 2° dicitur hic quod acta ciuilia edunt. Contra fuit de summ. fi. l. ij. § diuus in fi. eo. hic aduerte glo. in l. gna si obsistere vadat. Huius modi ut dixi, ista enim variatio respiciat personam eius a quo petitur editio fieri. Una quando editio actorum criminalium petitur a notario seu officiali publico que ea detinet et indistincte ibi quod debet fieri copia istorum actorum et hac pertinet ad officium iudicis et hic est casus fin. vnum modum legendi. Quando petitur fieri editio a quodam alio qui habet acta facientia ad causam criminalem. Tunc iudex quod iudex faciet indistincte ista acta exhiberi et valebit hic est casus hic. Tertio modo potest intelligi quod editio actorum criminalium postulatur ab aduersario contra quem criminaliter agitur, de hec lex. vide quod l. minus graue de testi. quod quibus compellatur edere instrumenta contra se, in his grauis. Tenendo quod ista lex possit loqui in his casibus in quibus fin. torqueatur contra diuum ut l. i. de q̄o. et l. interrogari in aliis compellatur etiam edere instrumenta contra se et ita debet intelligi hec in criminalibus hoc quod ille qui sisto non erit sub hac specie non possunt sicut in criminali ut in l. gna. Ultra glo. induat ad hoc et querit de duobus, dicat glo. Non quod iudex debet inuestigare ad veritatem inueniendam, facit hic ad hoc quod disputatum per eos utrum iudex maleficiorum possit super accusatione condiare testes a parte non productos ex suo officio, et fuit hoc positum in repetitione in l. iiij. § quod sit. Et hoc autem iudicium de hoc infert. Iste dicit. Licet i. ar. quod iudex debet iurare de veritate dicenda si non iurat de calumpnia. Querit glo. utrum acta facta in uno iudicio faciant fidem in alio. Sed glo. querit de testi. fin. Quibus ex. etiam hic dixit multa valde competentia bona. Tu aduerte subtilius et intelligibilius. Et dicas sic, quando queritur utrum sit firmum quando querit de effectu. Si queritur an sit firmum, acta facta in uno iudicio probant in alio non solum inter easdem personas sed inter quoscumque homines de mundo probant cum illa acta sit libellum datum sit lite contestata sit testes examinatos et sententia lata referunt et ubicumque queritur de hoc an sit firmum illa acta faciunt fidem ut l. gesta de re iudi. eo. de proba. c. cum a flam. Ista enim sunt publica instrumenta que apud omnes faciunt fidem, et ideo si testator legasset tibi totum sub conditione si tercius obtinuit in causa sua, et ipse obtinuit illa sententia ibi lata probet intentionem, quo ad me non queritur nisi quod sunt obtentu pro eo et sic de facto queritur. Si non queritur de effectu fieri. Hic est aduertendum quod quedam sunt acta que pertinent ad litis ordinationem quedam que pertinent ad meritum. Dagastia 2

1

3

quedã que ptinet ad litis decisione / primo tam ut litis gtes. citatio / et plia / ista sunt quedã effcũ qui respicit ipam instanciã et isti effcũ no sunt in instancia nisi casis psonalis / ut l. mota lite ff. iudi sol. / Habet etiã quedã effcũ qui respicit instanciã ut puta q res efficiat litigiosa et possessor efficiat male fidei / et isti effcũ sunt in alia instancia scdm q dixi i l. ij de fruc. et litis expen. ubi glo. nisi casis psonalis tangit qr isti effcus sunt psonales ut l. si ql cum pcib q. fi. et si q de pstp. ... an. et q ibi no. / Secunda sunt acta que re spiciunt intatis indaginẽ ut dca testiũ et gfessio et dcis testiũ / dca testiũ sunt et si ad gfessio no sunt publicata no faciunt fidem in alia instancia ut l. gesta de re iudi. / gta intellige pdta / Ibi argum. glo. que est in l. i. ff. que in fraude cred. / Si no sunt publicata / Sunt aute ista dca testiũ sunt duplicẽ effectu dum q eis statur / aut q sup eis plures no examinent / et primus effcus porrigit etiã ad alia instancia ut l. si .j. de testi. l. cũ dna et l. prterandi fi. .j. et iudi. rta si .j. de arbi. / Scdm porrigit ad alias psonas licz etiã no / Secundus porrigit effcus sine q ad quascumqz psonas porrigit effcus illius cause / ad easde psonas porrigit effcus ut l. fi. et si possessor. Sic placauius eade roñe ut l. fi. et si possessor. probacio eade roñe ut l. fi. et si possessor ... et istud etiã si cũ l. pen. ff. q. satisda. co. et istud etiã ... gpilui dixi etiã in l. si mis q. fi. de ... / ... ultum tu ... adhibita in sup. dc. disticoe / qr qu ... rei iudi. / adhibita in sup. dc. distictoe / qr qm testes sunt examinati cora arbitris / ei ptate cuius cant que pducũt ut itm examinent sm distictoẽ l. fi. .j. de testi. / licet placet michi distictio ecõ qui dicunt q testes examinent sup eo q causa ... no mutat aut sup eo q mutat ut l. Fradone q. qui absolutus ff. de ... / q mutat ut l. ... examinent sup eo q ex ... eadẽ ... et ... cõcussimi ... ut exemplu concussami decursa ... liberos / si ... ... a tutela / qr ... liberos / si ... ... ab alia tutela / illa acta no sufficiunt / ... qr hic de alio agit / qr in primo iudicio ... litis sunt habes quasi liberos ... in isto iudicio ... de eodem ... liberos / ... sunt ... illa acta ... habunt quasi liberos ... ... facient fidem in isto / ... psonarum ... aliud induceret ut sup dixi / sz effcus e ut sup eos ultimus testes no pducant / In hac aute ut alia instancia est sup eos ad eius sine / ad que prima et ille effcus durat / ... ... prima distictoe ... l. fi. .j. de testi. / et ... instancia est ad illud fine licz eadẽ pba devoluta in utraqz tn testes potuerit de novo pduci / capitulis in ... et in c. cũ eam et ... ... de testi. / Tercio sunt acta ptinentia ad litis decisioz ut sunt diffinitio / et tunc utraqz i aliis faciat fidẽ vel preiudicet ... ut l. i. .j.

[margin] ad p[ri]m[u]m

[margin] ad 2m

[margin] ad 3m

quibz tem pug. no no. et ide in gfessioe que facta est ... ut l. i. .j. de gfess.

Edita autem

... famosa cottidiana et utilis e hec l. multu ... sunt hac intendit / libellus debz gtinere claue ad quas quo debz litigari / qui pt emendari et mutari salvo iure quem ... hec aut dividit in duas ptes / qr primo gpilit reo / 2o gpilit actori / 2a ibi que emendare et gtra pti la habz duo dca que clavius ... colligunt ... ponere capis q ... dispone lit. / Pone g° ... pte / Dicit imperator actor vult ... ... dcat ... dare ... libellu actoris sue ... imperator q libellus debz edi ... actor et hic libellus debet esse ... clavus q demiret specie future litis i. ... quo debz litigari ... i p a pti la / Sequitur que emendare / In hac scda pte gpilit actori / Pone q libellus editus no fuit bn formatus / actor vult eu emendare / Querit an possit / Videt imperator et dicit q emendare et mutare licet / sz queris litis indiscrete ... licet facere / Videt imperator et dicit q no sz ut ... ... et ius dicentis ... equitas ... q pt reo salvum ius ... et defendendi et q sibi reficiat expens / si ... fuit iudicii ordinario / Vide lraz clara / nobilia sut clara / Opp. acto est quoddam ius incorpale ut Insti. de re. incor. et de act. ... g° istud incorpale no pt demirare speciem future litis ... ... hic dicit ... ... glo. ... edita actio i. actionis edicio / qi dicat / no eni intelligo hic de actioe put est quid incorpale sz de ipo actu edendi et demirandi act / et intelligas edicoz actionis no put est in fieri sz put est in facto esse / Ideo textus dicit edita quia e ... ... / ipa go actio edita / q ... ... libellus / de quo loquitur aut offat / .j. hec e libellus / de quo loquitur aut offat ... de litis gtes. ... libellu sit actionis edicio qui olim appellabat vulgaris forma ut l. si ... ff. de fur. / Hic est libellus q speciem future litis demirat / Opp. q no sufficiat solu ... actionis ut ff. de rei vend. l. si ... de ... l. i actoe / Sol. dicit glo. eu debz intelligere actor esse ... put debz eu expressioe rei petite et cause / ... requirunt ... ... integrarum allegata / Clave aut dicit hic gtine libellus hic remittit ad nota ff. e. l. iiij. in pri. quod ... ... hac. l. ... recitabat / sz ... illa esset longa repeticio ... / sz dictus ... ... ubi glo. ponit ... de ... nichil decernis. ... et qualit actio ... ... et utina possemus ... posset accumulari et utina possemus ... ... in duabz lectionibz / Venio ad scdam pte / Opp. hic dr q actio pt emendari / cõn ff. de iudi. l. no pt / Sol. dicit glo. emendari pt usqz ad litis gtes. ut hic / no pt post ut l. gra. cõn hec op. ff. de peti. here. l. iiij. / Sol. dicit glo. ibi in iudiciis universalibz vel generalibz i quibz

[margin] l. bo

[margin] Edita

[margin] Eo

[margin] mitti

[margin] op

[margin] Top

[margin] op

fit fieri emendatio usque ad sententiam / Istud non placet
doctoribus modernis et bene / Ita debes scire quod in
petitione hereditatis principaliter petit se actor pronunciari
heredem quam consequenter aut petit omnia bona
hereditaria / Unde si ad reum aliquid pervenerit per
iudicium illud venit in hoc iudicio magis ex virtute
actionis solite proposite et ex spiritu iuris quam ex virtute
emendationis et si ponamus esse actiones virtute ipsius
emendationis et petitione hereditatis singulariter ad
unam rem non posset fieri emendatio vel adiectio
alterius rei post litem contestatam sicut in aliis iudiciis
singularibus ut dicta l. non potest / Ista hic pe. et
cy. et bene / Opponitur de l. i. [illegible] § si deleta
ff. de noxa / Sed glo. et bene ibi non fiebat
mutatio vel emendatio circa actionem vel circa rem
petitam sed circa aliqua qualitate unito potest fieri
usque ad sententiam / Iste cavit [illegible] opponitur insti. de
act. § si minus / Sed dicit glo. expone ibi
vel in eodem iudicio in coram eodem iudice / alia in
instancia quod dicit ut ibi / Opponitur de l. ediles
§ qui sciens ff. de edi. edic. / Sed ibi volebat
quis addere circa accessoria / hic circa ipsam rem
principalem quod non potest usque ad litem contestatam ut dixi

In declaratione huius paragraphi de emendatione libelli
primo est videndum quid sit emendare / Doctores de
hoc fecerunt multa verba / Glo. dicit emendare
est cum primo petebat minus nunc plus vel econtrario
ut insti. de act. § si minus / Tu dic breviter quod
sit emendare declarat [illegible] de eme. [illegible]
et in [illegible] § [illegible] / Ex quibus colligitur quod emen-
dare est corrigere superflua resecare / mutare
verba prima permanente addere vel detrahere / et etiam
declarare obscura / Hoc premisso quero quando
et qualiter liceat emendare libellum / Circa quod
dicas breviter et clarius quam doctores / Et primo quero
an libellus possit emendari circa sollemnia eiusdem
libelli / Verbi gratia / libellus criminalis debet continere
annum et mensem et locum ut l. libellorum de accus.
et habuisti non in l. tempus [illegible] de accu. / Iste
libellus in civili debet continere ea que no. [illegible]
[illegible] ff. / Tu posuisti mensem vel aliquid de sollemnibus
obmisisti an poterit supplere / Breviter quidam est
talis defectus qui parte tacente non habet viciare
iudicium ut in civilibus non desiderantibus ex tunc
admittitur cum libelli continencia obscuritas vel appositio
ut l. ult. C. de ana. except. tunc emendatio et
declaratio fit semper usque ad sententiam inclusive sunt oppositum
ut ibi patet / Quidam est talis defectus quod etiam
parte tacente impedit iudicium / ut in criminali si
obmittitur aliquid de sollemnibus ut dicta l. libellorum
C. quod si libellus / Item si libellus deficit in
[illegible] [illegible] non [illegible] ex premissis
Verbi gratia pono quod imperator est in alamania
ut l. ij § ita et quod [illegible] ff. de doli. exc. / Isto
casu si quod libellus non est contestata fit emendatio
si tempora largiantur / alias secus / Istud probatur in l.

accusator ff. de adult. / Et quod volo dicere si tempora largi-
antur / Dico quod tempora statuta a iudice ad agendum quod
fit sepe ex causa ut non [illegible] ut [illegible] ag. ut
actio l. i. et § qui actio non pos. l. si ea ff. de actio-
[illegible] / Item in tempore statuto a lege ut [illegible] dicta
l. accusator et potest declarari ex quadam lege ubi dicto
dicit statutum quod non possit accusari de maleficiis
commissis retro per duos menses ante introitum officii
potestatis / Contingit quod aliquis accusavit intra illos duos
menses sed accusatio non habuit sollemnia et postea
emendavit post duos menses etc. non potest ut dicta
l. accusator quia tempora non patiuntur / Sed si esset infra
tempus posset accusator emendare / Dices tu etiam quod
[illegible] de novo posset accusare si libellus primus
non fuit bene conceptus ut l. i. in prin. ff. si mo. fal.
mo. dixit / et dicta l. libellorum § quod si libelli
prudens forte metuit actoris vel accusatoris magis
quod procedatur super primo libello quam quod det libellum de
novo propter sportulas vel gabellas que debent
solvi cum offertur libellus secundum diversas consuetudines
ytalie / Sed si ponamus quod libellus daretur in actione
civili descendente ex delicto et in eo non apponitur
locus et tempus que apponuntur secundum quod determinavi
tibi in l. prior eodem [illegible] in prin. ff. de iniuriis et ibi
dixi et l. item [illegible] ff. de dolo / Sed de iure
[illegible] an eius obmissio viciet libellum etiam parte
tacente / sicut in criminali / An vero requiratur quod a parte
apponatur / hoc [illegible] dixi tibi [illegible] dicta
l. i. de eodem / Item volo emendare libellum
addendo vel minuendo circa rem petitam / et hoc admitte
quia [illegible] volo facere ante litem contestatam et possum ut hic
secundum glo. quod intelligo quando volo addere vel minuere
circa causam vel summa petita / Ita si vellem
addere vel alia / tunc non possem si non clauderet
alia sub summa actione proposita / alias secus / Si ergo alia
sub prima clauderetur vel non colligitur ex doctrina
que datur in l. stipulationes de v. obli. que dicit
quod tot sunt stipulationes quot res et per consequens tot
obligationes et actiones tunc enim non esset prima
emendare sed nova proponere / Aut post litem contestatam et hec
aut volo detrahere et possum quia ff. si cer. pe.
l. quidam contumaciter et intelligo detrahere
non defendo sed remittendo illi parti quam detraho
ut predicta / Sicut enim possem toti liti renunciare
ut l. post rem C. de [illegible] et ita etiam parti / Hoc fallit
in casu l. i. C. de plus peti. et [illegible] quando
delinquit in duobus scilicet in plus petendo et in calumpnia
per dolum exigendo ut ibi vidisti / Si vero volo addere
et tunc aut circa principalia et non possum ut l.
non potest ff. de iudi. / Aut circa accessoria ut circa
fructus et tunc si quid volo addere de hiis que
acciderunt post litem contestatam tunc possum secus in hiis
que acciderunt ante / ut l. ediles § qui sciens
de edil. edic. et l. actus § l. [illegible] ff. de aq.
plu. arc. / Item volo emendare libellum addendo
vel detrahendo aliqua qualitate et ex [illegible]
per mutationem illius qualitatis contingeret mutari actionem
propositam / et tunc non licet ut l. prior § [illegible] vi bo.

Dum

opps

opps

op

quod sit emendare

an et quando liceat libellum emendare

rap. Sed si contingit mutacio sub spe uel mutacio
actionis et tunc contra quod non licet ut l. denunciasse
§ quid tamen de adult. Si vero nec actionis nec spem
contingit mutacio sed augetur uel minuitur quantitas
contenta actionis proposite tunc ista emendacio est
licita usque ad sententiam ut l. in delictis § si decta
ff. de noxa. Quartum volo emendare declarando obscuritate
libelli nec aliqua verba obscura sunt posita
usque ad sententiam ut l. si quis intentione ff. de iudi.
Et intelligo quod possit ergo proponere non aliud etiam
licet melius ut l. pos. scribit § fructus ff. eu.
sua glo. ff. de rei ven. et l. nisi stipulante § i. cum
sua glo. ff. de v. obli. quod intellige ut dicitur plene dixi
supra. Expediti de emendacione venio ad secundum
de mutacione. Et quod non possit mutari sed
certe veniret actor inspecte ut § quo et quod
in eo vere dicat actor. ut l. quo et quod
iudi. aut qui semel. Vero dicit glo. quod hec l. est
hodie correcta per illa aut sed postquam libellus est
porrectus iudici et datus parti. Si enim parti non est
datus hec l. remanet firma. Ostensus tenet contra
ista glo. Dicit enim quod remedium aut qui semel
est positum contra eum qui actor proposuit et differt
causam prosequi. Sed si quis vult ab illa actione iam
porrecta desistere et aliam proponere et sic mutare
hoc non est prohibitum per illa aut, immo est concessum
ut l. cum fundum § si ff. de vi et vi ar. hac opinio
tenebat mar. pll. et Ja. bu. Spe. quod immo
dicit hanc l. esse correctam et assignat racionem
quia actor dat libellum iam cepte actionis et sic
lite contestata et sic est obligatus instancie
unde iste non potest desistere sed cogitur prosequi ut
dicta aut qui semel. Certe hoc non placet quia
si hoc esset verum sequeretur quod de iure antiquo sicut
potuisset diffinitiva sententia contra actorem quasi
ex parte eius sit lis contestata quod est falsum ut l.
ex parte [illegible] et ... eciam in § ff. de iudi. Quia contestacio
dicitur simul attestacio ut videbitur in l. i. § de
lit. cont. Sed per solam libelli porrectionem non fit lit. cont.
simul ergo ex illa parte dicitur lit. cont. Et eciam
repetit in opinione sua. Magis videtur dicendum et
advertendum quia actor vult ullo modo vel desistere
et intendit desistere. Remedio instancie actionis et
cause et tunc indistincte potest ut § te. ii. l. postquam
liti contestata. Quia actor ullo modo vel desistere
sed vult desistere et tunc non potest si omnes et adhuc
proditum est remedium aut qui semel. Secundum
actor vult desistere ab instancia solum salua
sibi remanente actione et causa et tunc non potest
parte invita mutare per dictam aut qui semel
que dicit quod quis cogitur in ea persistere usque
ad finem. Hec est vera iuris sententia, videtur quod de iure
debet sequi absolucio ab instancia forte propter
mala concepcione libelli vel propter aliud. Tunc debet
admitti actor renuncians illi instancie cum
per hoc hoc esset finis illius cause. Cum actor
vult renunciare actioni remanente sibi causa

et renunciantibus sibi aliis actionibus perditis ex
causa eadem. Tunc in hoc casu opinio mea glo. et pe.
ex una parte et contrarii ex alia. Ego teneo opinionem
contrariam. Dicta tex. in dicta aut qui semel dicit
quod quis cogitur contestata lite super illa actione usque
ad finem. Sed renunciando illi actioni ergo impono
finem cum lite super illa actione. Ergo ulterius non cogor
predicta. Nec quod dicta mutacio patitur prout cedit in omnibus
aut. et quis dicentibus. Decernit equitas. Quando
enim si primo actor proposuit et quodammodo equaliter
que non competat quam vult mutare et proponere
aliam que competat forte. Ecce dictabit equitas
forte non admittet ut dicta nobis. § hic sero

vide l. si de
uni ... l. h.

Habes ergo ex predictis quod mutare actionem est
unam obmittere et nouam proponere probat § de no.
mutacione per tex. et ff. de pen. l. mutari. Iste
predicta que ergo dixi de mutacione non habent locum
in causis criminalibus quia desistendo a prima
incidet in senatusconsultum turp. ut ff. et §
incidet in senatus consultum turp. ut ff. et §
ad turp. per tex. In causis vero in quibus desistendo
non incidet posset hoc locum. Quarto dixi
quod si quis post porrectionem qualitates nouas mutat
quod non licet qualitatem addere
actio vel facto, quod non licet qualitatem addere
vel detrahere. Quero qualiter hec cognoscitur
dic ut dixi plene in l. denunciasse § quid tamen
ff. de adul. dic ut ibi dixi. Quero hic dicit
tex. prout cedit pecuni monet aut. et quis dicentibus
decernit equitas quid est hoc dicere declaro
ut supra quia hoc tangit in ult. glo. Ideo ultra
hic supra. Nunc venio ad materiam
loco restitutionis. Quero quid sit cumulacio. Pro
cumulacionis. Quero quid sit cumulacio. Pro
cumulacio est unius actionis cum alia coadunacio
ut apparebit in hiis que ibi dicta. 2o quero ad
quid sint inducta cumulacio quia ut d. distincte
est dubium cum quis posset actor mutare eo
actor vult non desistere a prima sed nouam actionem
adducere et adiungere prime. Videndum est ergo libere
cumulacio sit permissa. Glo. hic breuiter dicit quod ista
quia non reperitur prohibita nisi in duobus casibus quod
ut l. petitor § sed quod eius ff. de quibus causa ma.
dy. cum hoc fecit una sua disputacionem multum
subtile utile et preposita, quam posuit in ca.
multis pluribus ex de reg. iuris liber. et in facit
multas racionem pro et contra. Finaliter declarat quod
cumulacionem esse permittendam, tamen ad tres regulas
in quibus cumulacio est prohibita, de quibus duabus
glo. hic posuit. Prima est, cum prima actio ista
sic habet ad secundam quod absolutoria lata in prima
possit est pars exceptorum rei iudicate in secunda.
tunc non admittitur cumulacio. Glo. allegat ff. de exc.
rei in l. si mat. § eandem et l. cum quid. et de
iuris iur. l. duobus § exceptio. Melius probatur
ff. de except. l. fund. et l. fundi et de pub. iudi.
l. inter. 2a racio est cum plures actiones se se
habent quod electio unius aliam tollit tunc non admittitur
cumulacio allegaciones sunt in glo. § de.

dicta
quid est mutare actionem
No.
No.
non mag. cumulacionis
q.
dictum
glo.
no. 3 ... in quibus cumulacio est prohibita

nota de hoc alias 38 v°

nota [illegible] genera cumulacionum et vadde [illegible]

ad p^m

cod. l. i. et de ebu. l. qd in here. cu similibus.
Cy. addit tercia regula qn sunt plures acciones contrarie non admittitur cumulacio ut l. i. s. de fur. et l. eu qui et l. in maiorib9 s. de inoffi. testa. dices tu ista no est noua regula nam sunt contrarie electe tollunt ut dca l. i. s. de fur. Crederes si esset contrarie in electo no in origine dices vim hi si sunt contrarie in origie no pt dici q electe tollant quia ambo sit impsa una no cadit ibi electo que pe cadit int plura ut l. si illud ff coia dele. al qn di. le. ce. Iste sunt regle Cy. et glo. Ergo addo alias tres regulas impedientes p° qn due acciones se hnt se q una ppoita et gdepnatoe seruta et ppetuitas tra gtingit libacio ab illa no admitti hic cumulacio hic est casus in l. i. in fi. ff si fa. fur. fe. di. qui est valde nobil casus et pls destrict dca p dy. in hac materia
2a vo est maioritatis quia qn plures actiones se se hnt q una vo maioritatis no admittit seu alias actiones no admittitur cumulacio ut C ult s. de or. iu et l. p maiore ff de iudi.
3a vo est vo ordis qn plures actiones sunt se hnt q una ex ordine debz alia pcede no admittitur cumulacio ut s. de rei ven. l. ordiay de inoffic. l. cti de i offi. testa. l. q de i offoso et qbi no. Et sic habes sex regulas que phibent cumulacoz duas p glo. 3am p dy. et tres p me.
Remanet 9° ad qua cumulaco in dub Cy. dicit respondeo pe. q quaor sunt gna cumula. Primum genus est qn pponunt diuse actiones ex causis diuisis ad diuersa.
2m genus est quando pponunt diuse actiones ex eadem causa ad ide ex in accoe empti et venditi et similibz ubi hes duas actiones et ei gdicoz.
3m genus est quando diuse actiones ex eadem causa pponunt ad diuersa ut acco furti et acco furtiua ut in similibz.
4m genus e qn plures actiones gpetunt ex diuisis causis ad ide ex [illegible] patz. Addo quintum genus cumulacionis qn plures actiones gpetunt ad id tunc diuisas quia omnia supdca loquuntur quando plures actiones gpetunt q eosdem.
Redeo ad primum qn pponuntur diuse actiones ex diuisis causis ad diuersa isto casu dicit dy. pe. et Cy. hic q cumulaco est pmissa sic dubio ut l. si ide cu eodem ff de iuris. om. iudi. Pro quia no obstat aliqua de regulis impedientibus ppoitis p eos Istud dcm no est pfcm quia hnt cumulacoem impossible est obstare aliquas ex dcis pdictib3 quas s. posui ult eos Ideo dic lacius sic quia quotiens fit cumulaco actionum ex diuisis causis gpetentium ad diuersa et se nullo modo tangeont tunc admittitur cumulaco regulariter ut si peta ex ex causa mutui ex causa venditus ut dca l. si ide cu eod. et l. si s. de annua excep. hoc fallit vo maioritatis ut puta si est pposita una acco criminalis vel aliud iudicium potest inter eosde agitari ex ex eius pemis separ

ut dca l. ult. s. de or. iudi et l. p maiore ff de iudi.
In quinta facit ff rerum amotarum l. rerum amotarum acco adulter. ciuiis et intelligo ut ibi vo gpetit ad diuersa et ex diuisis causis si tn no gtingentibz tunc si possible est q absolutoria una lata pariat excepcoz rei iudicate in alia tunc no admittitur cumulaco ut l. fundi et l. fund. ff de ex. In casu est pbto qn nullo modo se gtingunt posset impediri cumulacio rone ordis ex in petitorio et possessorio i gtitoe ad exhibendum et rei ven ut s. dixi Sz qn regle no obstarent pcederet cumulaco ut dcm est.
Sed iuxta hoc quero quid vult dice ista cumulaco erit ne duo libelli et due gtestacoes lit. erit tm una gtesto et unus libellus et una instancia dic quaz cumulantur actiones diuise nto et spe ut acco depositi et acco gmodati locati et sils Sz quaz sunt plures actiones diuise nto si no spe ut puta habeo tot quot plures hereditates et p gsequens habeo plures actiones Idem si plures actiones et idem si plures societates plura deposita et similia primo casu intelligo cumulacoz fieri diuersis libellis secundo casu intelligo cumulacoz etiam i eodem libello et sic erit una gtesto et unum iudicium Istud pbat in l. heredes s. i. famil. hercis. et in l. cu duob9 s. si plures ff pro socio ff de act. emp. l. no est nouum et qbi ibi not. in glo.
Secundum genus cumulacois est qn plures actiones ex eadem causa gpetunt ad idem et isto casu sicut pdixi et bn q sine dubio no admittitur cumula ut l. eadem et s. singularis ff de ex. rei iudi. quia absolutoria pariat excepcoem rei iudicate i aliis qr e vim ius actoris esset dubium ppt factum adusary ut l. i. s. qd aut quorum legatorum no. in l. q in hr sr. elige ff de ebu.
Sz qr hic opp et ista oppo. potuit formari primo gne cumulacois opp. go in aut. de fideius. s. si vero ubi sunt intentati simul et semel pp̄olis et ypothecaria et tn se gtingunt adeo q absolutoria lata in una pariat excepcoez rei iudicate in alia ut l. si diffuse ff gbz mo. pig. ut ypo. sol. dy. in dco c. nulla plibz dicit q ibi loquuntur de cumulacoe que fit ab ipso iure qn plures actiones simul et semel pponuntur Sz ma vra loquitur qn una actio pariter post aliam. Istud no placet quia sic no admitti cumulaco ex post facto ita negabis unica ut l. fundi et l. fund ff de excep. dub Cy. et pe. dicunt q i est vo quia una acco est accessoria ad alia hoc etiam no placz p dictam legem fundi et l. fundi ubi acco p re et p fructibz no pnt pponi simul. Et si tu dicas q acco que gpetit p fructibz no e accessoria Credo eode modo ypothecaria no e accessoria ad principale quia duobz e acco p se et sic principaliter implorari Sz p tanto quelibet

ut dicti accessoria eorum non quia stat actio ypothecaria
non potest subsistere sine principali, ita actio pro fructibus
non potest subsistere sine principali. Ergo autem iste primum
plus sit, quia iura nova aut gravant actorem ut
plus petentem, sed principale simul proposita et simul
ypothecaria antequam veniat ad fideiussores, ideo ne
[illegible] differentie voluit igitur ex communi in hoc casu
regulam cumulationis ut dicte due actiones possent simul
intentari, ideo est ibi specialis. Tertium genus
cumulationis est cum plures actiones competunt ex
eadem causa ad diversa que se habent ut plus et
minus, quod si diversa peterentur doc. predicti tenent quod non
admittitur cumulatio, quia possibile est quod si primam
in prima quod obstaret exceptio rei iudicate in secunda
probatur in l. i. ff. an vi bo. rap. et l. [illegible] de publi.
et l. quamvis ff. de iurisdictione omnium
iudicum l. duobus § si quis. Quartum genus cumulationis est ex diversis causis
simul actionum ad idem competentium, tunc dicit Dy.
quod cumulatio admittitur ut puta peto fundum ex causa
emptionis, eundem fundum possum petere ex stipulatione,
quia absolutoria lata in una non parit exceptionem
rei iudicate in alia ut l. qui fundum ff. de le. i.
et est in glossa opi. per l. nemo ex his ff. de
re. iu. per quam ipse dicit quod ff. quibus debetur
eligere, sed iste alia sunt intelligi cum plures actiones
competunt ex eadem causa. Et ideo puto sic debere
dici in isto genere cumulationis, quando iste due ac-
tiones licet ex diversis causis competant sed secun-
dum [illegible] competunt ita quod una tollit aliam, et tunc non
admittitur cumulatio ut l. i. ff. si pa. fur. fe. di.
et probatur ex regula quam supra addidi, hinc exemplum
patet ex l. allegata, sed et probari, cum due
actiones competunt ad idem ex diversis causis lucrativis
ut ff. de act. et obli. l. omnis et l. [illegible]
duobus de le. ii., et isto casu vix dicit per.
Quandoque iste actiones sic se habent quod competentes
ex una non tollit alia, ut cum competunt ex causis
diversis non lucrativis vel quarum una est lucrativa
alia non, tunc admittitur cumulatio ut dicta l.
[illegible] § si fundum de le. i. et l. si is de act. et
obli. et isto casu vix dixit Dy. Quinto circa
hoc dixi quod cumulatio hoc casu admittitur quando
erit unus libellus et una instantia, quando diversi
libelli et una instantia, prout dico secundum de
sunt diverse actiones unius, sic tamen quod erunt ut simplices
actiones [illegible] vel simplices tunc erit unus li-
bellus et una instantia, aliter plures ut no. in dicta l.
si [illegible] de act. et obli. et de act. ex [illegible] l. non
[illegible] et ibi no. Sextum genus cumulationis
est cum sunt plures actiones ex eadem causa
ad idem quod diverse iste casu cum omnes iste sunt
[illegible] et eodem libello
dixi plene in l. iii. § si. ff. de duo. re. in re-
petitione quam feci de l. i. et aut ibi posita
in de duo. re. tot. Bartholus doc. le.

Expeditis generibus cumulationis, Quero utrum
circa cumulationem, dixi quod in quibusdam casibus non
admittitur cumulatio. Quero quid si non est oppositum
et processum est usque ad sententiam super actione
cumulata, ista quo est multum publica. Et dic
quandoque cumulatio impeditur solum ratione ordinis et tunc
si non opponitur exceptio procedit iudicium et valet
sententia ut l. i. de app. [illegible] et quod no. in cod. Dum
[illegible] et l. si mancipium § i. ff. de evic. Quandoque
cumulatio impeditur quia absolutoria lata in prima
parit exceptionem rei iudicate in secunda et tunc idem
quia debet opponi exceptio, quia si non opponitur procedit
iudicium, quod apparet quia lex dicit secundam actionem per viam
exceptionis impediri ut l. [illegible] et l. [illegible] ff. de
excep. et quod no. in l. ii. in cod. Dum et l. si
mancipium § ii. de evic. Idem puto si secunda
impediatur eo quia exceptio facta in prima tollet
per aliam. Idem si impediatur ratione maioris [illegible]
per alia. Idem ... [illegible] ad
quia l. de hoc loquitur ff. [illegible] l. [illegible]. Quandoque
except. [illegible] quod non in de [illegible] l. [illegible]
cumulatio impeditur quia actiones sic se habent
quod electione tollitur, et hic adverte, quia quandoque ab
initio cumulantur plures actiones que electione
tolluntur, et tunc si reus non opposuit procedit iudicium
ut l. i. § quia autem ff. quorum le. sicut cum
sunt contraria petens tacite admittitur cumulatio
contrariarum actionum, ita eodem modo ex [illegible] [illegible]
tacito vel expresso, ar. ad hoc in de [illegible] except.
l. fi. et quod ibi no. Quandoque ab initio sunt proposita
una de hiis que electione tolluntur, alia postea
sunt cumulata, tunc non oportet quod opponatur
exceptio, et intelligo de exceptione iuris, quia
quia per electionem alia est ipso iure sublata ut l.
[illegible] de [illegible] et dicta l. [illegible] eligere
Idem est [illegible] quod in secundo iudicio super actione
cumulata fiat [illegible] de processu habito de prima
ut l. [illegible] ff. de except. [illegible] i. glo.
posita. Quandoque cumulatio impeditur propter contrarie-
tatem actionum, tunc [illegible] sit [illegible] quod opponatur exceptio
esset loquendo [illegible] ut dixi in repetitione
quam feci de l. [illegible] de acq.
pos. ubi tangitur istud dubium. Quero circa glo.
utrum super actione cumulata debeat iurari de
calumpnia. Azo dicit quod sic, quia [illegible] actio
[illegible] dicit contrarium quod iuratum super [illegible], finaliter
glo. dicit quod debeat iurari de calumpnia actione
cumulata quia causa mutatur, [illegible] quandoque
actio cumulatur non tamen variatur instantia et tunc
iterum non debet iurari quia illud iuramentum universale
est ad omne id quod in illa instantia [illegible]
ut in aut. in isto de iura. calump. Quandoque actio
cumulatur sed ex nova instantia quod cum fit aperte
ex dictis, tunc debet iterum iurari de calumpnia
et ita loquitur opi. glo. hic posita. Quero
utrum super [illegible] et [illegible] actiones sit pronunciandum

No
i

Nota
i

non tamen ultra pro legem
i

Non de dictione prout
quando hic dicto sufficient

dicunt quidam quod non si absolutoria lata in prima
parte compertorum rei indicate in secunda Sed non
placet glo. quia illo capitulo non admittitur cumulatio
puta quod pronunciatio esse super utraque quia de q
re cognovit praetor etc ut l. de qua re ff de
iudi. Queritur quid si est lata sententia super una
causa et non super alia cumulata ut continetur an
sententia valeat Credo quod non ar. legis i. § ij de
iuris. de iudi. l. non idem de re iudi. l. de uno
§3. Queritur an quando actio datur debeat
dari nove induciae Glo. dicit et bene quod si
in secunda potest esse instructus ex deliberatione
qua sentit in prima Contra videtur glo. Aliquando
conveniuntur in ho. cap. postea ex eadem causa
conveniuntur furti et non dabuntur nove inducie
quia ex deliberatione in prima actione potuit instructus
esse in secunda Idem glo. placet Sed istud contra
non videtur procedere cum est possibile absolutoriam
latam in prima parte compertorum rei indicate in
secunda ut supra dixi Sed ita demum procedit contra
si forte apte illa contraria non opponatur ut dixi
Expedita ista cumulatione venio ad ultimam
partem que dicit prout edicti perpetui monet
auctoritas et quibus dicitur decernit equitas Quod
est hic dictum Et primo quero quid est hoc dictum
secundum glo. dicit quod hec dictio prout tempus et aliter
significat vel hic secundum tamen scilicet qualiter et ista
est glo. nova et libri antiqui non habent eam
eandem vult dicere hec glo. ut hec dictio prout
significet tempus quo licet emendare et mutare
quod est usque ad litem contestatam postea ut dixi
quod significat qualiter hoc est quod sit salvum ius
deliberationis et defensionis reo et esse sine
intesse ut ibi videbitur Subdit glo. vel secundum
tamen quod dicat hec dictio prout significat qualiter
i. qualiter admittatur emendatio secundum formam
edicti praetoris in quo de tempore nichil dicitur ut
ibi videbitur Sed de prior expositio magis placet
ut significet tempus et qualiter quia hic hec dictio
prout pro non solum refertur ad edictum praetoris sed etiam
ad equitatem quibus dicitur que non patitur istas
mutationes post litem contestatam ut dicta l. non potest
ut supra dixi Et ex hiis habes quod hec dictio
prout ponitur limitative Et pro hoc facit ad q.
si in aliquo libello fit mentio de aliquo instrumento
Utrum illud instrumentum debeat edi ante litem contestatam
Primo ex de proba. in c. i. dicit quod si quia alter
reus non potest esse instructus an velit cedere
vel contendere Ego dico sic quando in libello
fit mentio de aliquo instrumento non per modum litationis
sed per modum assertionis probationis Verbi gratia dicit
actor quod titius vendidit michi talem rem pro tanto
pretio et quod de hoc rogatus est talis notarius
vel quod de hoc apparet publicum instrumentum talis notarii

No aa
i

No
i

tunc reus potest ex tenore contra ipso libello Non enim
fit mentio instrumenti ut limitet contenta seu nar-
rata in libello sed dicat actor quod hec narrata
potest probare si non fieret mentio de instrumento litatione
Verbi gratia dico quod titius vendidit michi fundum
pro tanto pretio prout apparet manu talis notarii
quia dicto prout est limitata ut hic videtur
tunc adversarius reus non debet esse instructus
ex illo instrumento de quo fit mentio in libello quia
ad eum non pertinet et tunc debet ei fieri copia
instrumenti ante litem contestatam quia aliter deliberare non potest
Ita loquitur dicta decretalis Secundo est aliquod instrumentum
de quo reus potest esse instructus Ecce enim petit
legatarius ab herede legata prout continentur in tali
instrumento etc quia apud heredem debet esse testamentum
non debet fieri copia ut hic probat expresse ff. e.
l. ij. Sed contra hoc videtur ff. ut. l. non. ea l. postea
§ si dicas ubi etiam heredi editur instrumentum
Sed fateor quod contra herede negante ad probationem
debet edi testamentum non ad deliberationem Ita loquitur
contraria. Queritur dixi quod hec dictio prout
denotat tempus scilicet usque ad litem contestatam et quid
post Quid si dixi in libello salvo michi iure
addendi et minuendi etc an ista clausula
aliquid importet Credo nichil ut ex de fi.
instru. c. cum dilectus Cum enim ista tempus limi-
tatio non procedat ex voluntate ponentis
libellum sed ex legis dispositione hec protestatio
nichil relevat ut habuisti non in simili in l.
aliment. § de neg. ges. Queritur quid velit
dicere edicti monet auctoritas et quibus dicitur decernit
equitas Quidam dicunt quod pro eodem ponitur
et est inculcatio verborum Veritas hoc sic aliter
tamen in eo quod dicit edicti perpetui monet auctoritas
facit mentionem de l. i. supra ff. e. ubi dicitur
quod edictio debet taliter fieri quod reus possit de-
liberare an velit cedere vel contendere Sed ergo
permitti mutatio et emendatio ut reo salvum
sit ius deliberandi an velit cedere vel contendere
Si igitur illud quod additur est leve et modicum
non dabitur nova dilatio alias secus ut ex de
dila. c. lite et ita glo. intelligit hic Item tamen
in edicto praetoris nichil dicitur de emendatione
dampni vel compensatione contra eum qui male
edidit actorem sed hic dicit in illo edicto quod eum
qui neglexerit edere iustitia vel reus ex indicto
qui ut adsit illis nolunt forte in
mandata et ad simile ibus nolunt forte in-
telligere imperator prout edicti monet auctoritas
videlicet quod restituuntur seu reficiuntur reo expense
quare est indebite fatigatus ex eo quod illa
editio seu emendatio fuit retardata Et ita
videtur intelligere glo. hic posita Excludimus puto
quod ista refectio expensarum veniat ex vigore
illorum verborum que infra sequuntur Vel ubi dicitur
decernit equitas Nam equitas iudicis decernit
ut ille qui aliquem temere vocavit ad iudicium
puniatur in expensis ut ff de iudi. l. eum quem temere
Insti. de pen. te litig. § pro § de iudi. Similiter
dicit intelligo quod ff [illegible] emendatorem debeant

resti expen/ Sz ita demum si reus exhibet est dapnificatus/ Quid cum si peten vero et in libello posui duos fines/ postea addo alios duos fines/ ete exhibet in illo dapnificatur reus fines tamen deliberacionis probaret adiectionem non tamen deliberacionis probant adiectionem non mutat et ideo in simplibus Sz si per adiectionem causa mutat/ et ideo in simplibus Sz si per adiectorem causa deliberacionis mutet/ quam primum libellum reus debeat contendere/ et sic expendit querendo aduocatos et similia/ Sz postea adiectione et ipsa emendatione reus deliberabat non contendere et debet reficere ei expen quia in hiis dapnificatus est/ Sz si utroque non tamen primum libellum quam cum primum emendatorum postea statim reus idem deliberasset Sz contendere quia forte vergeret ipsum de quo agit statim pueniat non puto quod equitas iudicantis dictet expensas reficiendas quia reus dapnificatus non est nisi propter hoc lis effecit longior quam tunc quod conseruat in tantas expen in quantas reus dapnificatus est/ propter lite amplius elongatam ut l. non ignorat. C. de et lit. expen Similiter aut quod tunc expense fuit et lit. expen continere veniunt reficiende/ glo. dicit propter actorem in fine ut l. si quis ex argentariis § exhibet edito ff. e. quod non placet in isto casu/ quia l. allata loquitur quando ideo non tenetur quia ad preceptum iudicis quando ideo non tenetur quia ad preceptum iudicis non edidit/ hic non loquitur de eo qui male libellum composuit quo casu expense veniunt iudicis officio intervenient ut l. eum ut l. Sinnato C. de fruc. et lit. expen [Conuerso] vero utrum uxor/ et minor condempnetur in expen/ isto casu glo. vii dicit quod non sed dicit quod ius propter ex lit. expen quia probat ff. e. l. i. in fi./ Sz ibi scilicet loquitur quando dederunt non parendo pretori/ Sz in casu nostro puto quod adhuc in stratagem uxoris fraus comparatur in expen quia temere litigauit et facit contrario in eum non in uxore ut l. non eiusdem C. de adim. tu. plene dixi in l. qui solidi § etiam ff. de le. iii. hec obstat l. posita. de hiis quid ut indig./ quia non puniatur uxor quia pena non est eque cadere in tutore et in pupillum/ facit ad predicta i. C. de in l. meminerit [Puto] aut mulierem in expen condempnari/ quia non reperio isto casu in quo ipsa vincet g° tex ut l. fi. C. de iur. et fac. ig. [Vltro] quod aliquis proposuit coram quodam quem non in famat wlt imitare et ponere accusacionem famosam/ utrum possit [Odof.] tenet quod non/ quia ius dicentes equitas hoc non dictat/ non enim tendit ad aliud nisi ut afficiat g° tex ut l. in fundo de rei vendi./ Idem tenuit Mar. per illam Gul. de cu. et Ja. bu. quod satis puto equum et sic est finis deo gratias amen

Qui accusare

[Reus] non edit actori aditorem fundata actore non probante reus absoluitur h. d. [Vides] g° no. l. et collige notabilia ut patet in summario [Opp] ff. e. l. i. § edenda. So. ibi reus volebat uti instrumentis vindicare et sic

No
Op

non debet facere copiam actori [Opp] ff. e. l. quasi So. ibi est speciale in fisco cum edunt iura a reo [3°] opp de l. argentarius in prin. ff. e. So. ibi loquitur in rationibus que sunt quedam dicta de l. in C. e. l. fi. [Opp] de l. fallacit. § de abolit. Vero fallit in illis casibus in quibus debet probare contra per [Vltro] opp ad fi. l. de l. si quis in inu. vi. So. actore non probante reus absoluitur fallit in casibus ubi actori deest iuramentum ut dicta l. si quis et de in lit. iur. l. in actionibus § de iurisiur. l. bone fidei cum similibus

Non est novum

[Breuiter] dicit sic per hanc legem quam intendo tenere actor edit reo ad exceptionem probandam h. d. [Hanc] l. commmabo. § C. l. fi. que est clauis huius materie [Bartholus]

Instrumentum

[Priuato] etiam a fisco sit edicio ad defensionem probandam h. d. [Opp] de iure fisci l. in fraude § vero So. hic agebat fiscus quod priuatum ideo reo edit contra se. ibi non. aliud priuatus agebat unde fiscus quod se non edit. vel hic loquitur de rationibus publicis que videntur facta mandato publicis quantum cum solent exactoris videntur mandare quod scribat facit dicta l. C. e. l. i.

Procurator

[Iustitia] qua dent esse apud digniorem alteri fiat copia et cum expedierit originale edetur h. d. [Non] obstat l. quod iustitia qua dent esse apud digniorem sic in l. fi. de fi. iust. [2°] no quod ff. sunt equa cause cognitione debet fieri communium instrumentorum copia [3°] [Iste] non quod quando est inter debet tradi originale [Quod] dicit non quod exemplum non facit fidem [Hoc] hic quod iustitia debet esse apud digniorem quod inter nos conuenit quod iustitia esset apud me denuo tibi succedit fiscus an auferat a me et tradant fisco [Guil.] dicit quod non quia fiscus utetur iure priuati ut l. fiscus ff. de iur. fis. et l. cum quidam § fiscus de usur. [Contra] equum/ pone quod ille qui erat dignior nunc est effectus vilior utrum ab eo nunc auferetur iustitia [Dicit] Guil. quod sic arg. ff. de solut. [De] l. cum quibus in prin. et l. stichus § in prin. hoc tractabo statim in aut. si quis in aliquo

Si quis in aliquo

[Breuiter] h. d. in eo quod unum instrumentum facit mentionem de alio non probat nisi illud exhibeatur vel aliter approbetur h. d. [Nos] hanc quasi hic duas materias [Prima] est utrum contrarium instrumentum probet. de hoc tangetur in l. codicis alia utrum instrumentum probet/ quod facit mentionem de alio in eo quo ad ad referret/ et de hac in l. hoc aut. [Pe]Vemo ad primam probet/ et opp. l. quod exempla probent ut l. in fraude § et opp. l. quod exempla probent ut l. in fraude § nec instrumenta ff. de iur. fis. So. fateor quod instrumenta ff. de iur. fis. So. fateor quod iustitia sed exempla probat quod rei quod ipsa exempla debet ut l. contra non quod alium ut hic propter hoc sic cautus quando dat tibi copiam actionis iustitia in iudicio quod nouerit dicat/ hoc est copiam contra iustitia producti propter tale

No
No
No
Solu
op

op
op
op
op
Solu
Solu
op
Solu
no omnia notabilia
No
No
aut/ Solu
27 3^a
Prima op

tur copia dat[ur] de voluntate d[ic]te p[ar]tis et de
mandato iudic[is] ut s[upr]a si illa copia fidem faciat
q[uod] c[um] ¶ Ar[gumentum] o[mn]i[um] ff. e. l. s[i]c[ut] de argentariis § p[ro]h[i]b[e]t[ur]
ubi dicit[ur] q[uod] exe[mplu]m fide[m] facit / ita ibi postulat
quis edi sibi exe[mplu]m / s[ed] cu[m] exe[mplu]m no[n] p[ro]baret ad
quid ederet / So[lutio] dicu[n]t doc[tores] ibi facit fide[m] q[uan]t[um]
c[ontra] eu[m] qui dedit exe[mplu]m ut dixi in p[re]ce[dent]i q[uesti]o[n]e / h[oc]
no[n] placet ad quid eni[m] peteret ille / qui dedit
exe[mplu]m illud exe[mplu]m sibi edi si fide[m] no[n] facit n[isi] q[ua]
s[ecundu]m / Vnde dico ego s[ecundu]m / q[uo]d quia est exe[m]plu[m]
sc[ri]ptu[m] ab illo eod[em] q[ui] sc[ri]psit originale / et tu[n]c
indistincte facit fide[m] sicut ip[su]m originale via
ead[em] e[st] p[er]sona ead[em] est auc[torita]s que utriq[ue] fide[m]
imponit ita loquit[ur] h[ic] ¶ Opp[ositum] et tu[n]c iuxta
glo[ssam] et vi[detur] q[uod] exe[mplu]m faciat fide[m] in aut[hentica] ut firm[iter]
filij § illud de admi[nistratione] tu[torum] l. cyrographus / So[lutio]
dicu[n]t quida[m] exe[mplu]m p[ri]uatu[m] no[n] facit fide[m] sicut
ip[su]m originale / s[ed] exe[mplu]m public[um] alicuius instr[umenti] pub[lici]
facit fide[m] ut l. c[ontr]a[ria] / ita dicu[n]t quida[m] c[on]tra
so[lutionem] displicet glo[ssa] mi[hi] / e[st] i[deo] eni[m] si in p[ri]mo
instr[ument]o erat raspie et cancellacoes / et c[etera] q[ui]d
posset s[ecundu]m falsu[m] / et ideo dicu[n]t isti q[uod] in l. c[on]tra[ria]
sunt exe[mpl]a sc[ri]pta auc[torita]te iudic[is] ideo facit fide[m]
alb[er]tus / et ista va[let] / et vide glo[ssam] et ph[ilippu]m
op[inionem] declaranda q[uo]d cu[m] iudex int[er]ponit sua[m]
auc[torita]te[m] in publicand[o] instr[ument]is / licz beat c[on]t[r]a
p[ar]t[e]s doc[tores] in[ter] o[mn]es tenet q[uod] s[ecundu]m / cy[nus] pe[trus] et
Guil[lelmus] de cu[neo] in l. ea ita d[i]u[us] ff. de adopc[ionibus]
p[ri]mo de fi[de] inst[rumentorum] c. fi. et de testi[bus] c. albricus
et spe[culator] de inst[rumentorum] edi[tione] § o[mn]ino / vo[lo] q[uod] p[ar]t[e]s poss[unt]
ledi g[ener]a[liter] t[ame]n ut l. de vnoq[ue] de re iu[dicata] et l. ea
ita diuus de adop[cionibus] et l. in cause § ea gesta
ff. de mi[noribus] ¶ Quero licet instr[umentu]m possit exe[m]plari
c[on]tra ui[n]ciu[m] s[ecundu]m voluntate[m] iudic[is] de voluntate
p[ar]tium / p[ri]mo tenet q[uod] no[n] in d[ic]to c. fi. de fi[de] inst[rumentorum]
Ite[m] spe[culator] in d[ic]to § o[mn]ino ¶ Ego puto s[ecundu]m d[ic]tu[m]
q[uo]d q[uando] exe[m]placio fit c[on]tra uinciu[m] p[ar]tib[us] volentib[us]
no[n] t[ame]n c[on]firmat seu affirmat p[ri]mu[m] instr[umentu]m esse
validu[m] seu q[uo]duid[e]m / s[ed] dicit s[ecundu]m v[er]b[um] vel al[ite]r
c[on]sentiu[n]t q[uod] exe[m]pleur no[n] p[er] h[oc] ip[su]m app[ro]bamus
et tu[n]c puto q[uod] p[ri]mo v[er]u[m] dicat / s[ed] si partes
c[on]sentiu[n]t illud instr[umentu]m esse veru[m] et c[ontra] volu[n]t[at]e
exe[m]plaret[ur] tu[n]c facit fide[m] quo ad ipas p[ar]t[e]s
ut l. optima[m] de c[on]tra[hen]da et c[om]mit[tenda] stip[ulatione] et dictu[m]
i[n] sc[ri]ptu[m] ea ¶ Quero quid si s[un]t plures testes
qui testificat[ur] se vidisse instr[umentu]m h[uius]mo[d]i tenoris
publicatu[m] manu talis notarij an istor[um] d[ic]ta p[ro]bet
di[cendum] q[uod] no[n] sicut no[n] p[ro]bat exe[mplu]m ut h[oc] l. et l. ij
ff. de fi[de] inst[rumentorum] ¶ In c[ontrariu]m vi[detur] casus i[n] c. eu[m] olim
ex de p[ri]uile[giis] / s[ed] q[ui] p[ro]bat d[ic]tu[m] facit i[d] de testi[bus]
l. testiu[m] vbi dicit q[uod] debz p[ro]bari s[ecundu]m esse s[e]r[ui]u[m]
et h[oc] ex sc[ri]pto et instr[ument]o depedit / vnde vi[detur]
q[uod] debeat s[ecundu]m fieri no[n] aut[em] sufficiat p[ro]bari instr[umentu]m
esse nisi s[ecundu]m de hoc ¶ Dicu[n]t ad h[oc] ut testes
qui deponu[n]t se vidisse instr[umentu]m p[ro]bet / req[ui]ri[tur]
amissio originalis instr[umenti] et q[uod] illi testes s[un]t
valde periti ut notarij vel aduoc[ati] qui desim

instrumentor[um] c[on]gnosu[n]t / et q[uod] l[itte]ras illius notarij
c[on]gnosce[n]t ita colligit[ur] in d[ic]to c. eu[m] olim / alias
si testes no[n] essent ita p[er]iti cor[um] d[ic]ta no[n] facerent
fide[m] nisi p[ro]baret de eo q[uo]d c[on]tinet[ur] in instr[ument]o
ut d[ic]ta l. testiu[m] vel nisi p[ro]baret c[on]tinue fuisse illius
instr[umenti] veri vel p[ro]sc[ri]ptu[m] ut § de p[ro]bacionib[us] l. si de
possessione et ff. de iur[e] fis[ci] l. y. § diuus et c. de dis[positione]
¶ Iuxta h[oc] quero quid si viui instr[umentu]m exe[m]platu[m]
est / p[ar]tes vel qua[tuo]r notos asseru[n]t se vidisse
et auscultasse instr[umentu]m no[n] abolitu[m] n[e]c cancellatu[m]
et se c[on]gnouisse l[itte]ram notarij an fide[m] faciat / et c[etera]
no[n] h[oc] tenet spe[culator] in d[ic]to § o[mn]ino ullam t[ame]n
bona[m] r[ati]o[n]e[m] assignat / in c[ontrariu]m vi[detur] q[uod] s[upr]a p[ro]x[ime]
dixi / So[lutio] et h[oc] adu[er]te q[uod] multa que p[er]tinet
ad h[oc] mat[eri]am recito ¶ Debes scire q[uod] sc[ri]ptura
publica notarij no[n] facit fide[m] nisi de eo q[uo]d a
p[ar]tib[us] rogat[ur] / debet eni[m] notarius esse rogatus
ut in aut[hentica] de tabell[ionibus] § h[oc] aut[em] / ite[m] no[n] potest
notarius esse rogatus nisi de eo q[uod] ipse p[re]sentes
faciu[n]t et ideo si ego rogaui notariu[m] facere instr[umentu]m
q[uod] ticius occidit homine[m] viuu[m] vel q[uod] ipse p[ro]misit
mic no[n] statuit[ur] h[uius]mo[d]i instr[ument]o ut l. in § diuus
ff. de testi[bus] ibi testib[us] no[n] testio[n]ib[us] et c[etera] / s[ed] q[uo]d
illud instr[umentu]m sit publicu[m] et talis tabellionis
manu c[on]fectu[m] h[oc] no[n] fit a p[ar]tib[us] / vnde notarij
de h[oc] no[n] p[ossu]nt esse rogati et s[ecundu]m instr[umentu]m no[n]
facit fide[m] s[ed] si ipsemet notarius qui instrumentu[m]
sc[ri]psit rogaret alios ut c[on]fitea[n]t[ur] q[uod] illud in=
str[ument]u[m] est manu sua c[on]sc[ri]ptu[m] h[oc] posset fieri
et si tu[n]c d[ic]tis notis / testes p[er]iti p[ro]bat ut d[ic]tu[m]
est / fateor si s[un]t c[on]iurati a iudice s[ecundu]m debz
c[on]iurari ¶ S[ed] notarij licet h[oc] sc[ri]psi[sse]nt se vidisse
no[n] s[un]t c[on]iurati ut debe[n]t / p[ro]p[ter]ea illor[um] assercio
fide[m] no[n] facit ut i[n] pl[enitudine] § de testa[mentis] l. h[oc] c[on]-
sultissima § fi. in glo[ssa] sup[er] v[er]bo deponentes / facit
t[ame]n a[li]qua p[re]sumpc[i]o[n]e[m] utile ad multa ut no[tat] g[lossa] ex glo-
[ssa] i[n] l. y. ff. de fi[de] inst[rumentorum] ¶ Quero licet exe[mplu]m exe[m]pli
p[ro]bat / vbi vide s[upr]a ego in p[re]ce[dent]i l[ectur]a qui vi[detur]
dic[er]e q[uod] no[n] in l. iij § de dic[ti]s ep[isco]p[i]s / et ita
p[er]sequu[n]t[ur] doc[tores] c[om]mu[n]it[er] / h[oc] adu[er]te exe[m]plum
q[ua]n[do] e[st] exe[m]platu[m] p[re]sentib[us] p[ar]tib[us] et auc[torita]te iudic[is]
siue ponas p[ar]tes c[on]sensisse siue dato t[ame]n p[ar]tib[us]
ad opponend[um] no[n] obstante c[on]dic[i]o[n]e alicuius p[ar]tis
iudex facit publicatore[m] isto casu istud est in-
str[ument]u[m] originale eo q[uod] p[ar]tes c[on]senserunt h[uius]mo[d]i
publicatoni et iudex autorizauit q[uo]d instr[umentu]m
facit menco[n]e alicuius documenti / s[ed] q[uo]d in h[oc]
est originale et io puto q[uod] h[oc] instr[umentu]m potest
exe[m]plari et p[er] h[oc] § de relat[ionibus] l. y. et c[etera] l. i.
¶ Si v[er]o exe[m]plu[m] esset sc[ri]ptu[m] absq[ue] p[ar]tiu[m] p[ri]uata
vel ea c[on]tradice[n]te no[n] t[ame]n c[on]giunto de c[on]dic[i]o[n]e
tu[n]c puto v[er]u[m] q[uod] no[n] posset exe[m]plari p[er] d[ic]ta[m]
l. iij de dic[ti]s ep[isco]p[i]s et ar[gumentum] l. i. de relac[ionibus] / puto
c[on]t[r]a q[uod] si exe[m]plu[m] p[ri]mu[m] esset sc[ri]ptu[m] seu
sc[ri]ptu[m] manu illius notarij / q[ui] sc[ri]psit autenticu[m]
q[uod] sufficeret et poss[et] exe[m]plari / p[er] ea que d[ic]ta
s[un]t sup[ra] ar[gumentum] l. si quis ex argentariis § p[ro]h[i]b[e]t[ur]

No[ta]

q[uod] scriptura publica no[n] facit fide[m]

No[ta]

No[ta]

No[ta]

No[ta]

ff de eden. Venio ad alia maz aut si
quis in aliquo / dicit^r hic q si unum justrum
facit mentione de alio no facit fidem / Con
de ofhen et quint. supla. l. iudi. al optiaz
ego dico q no facit fidem int alias psonas
s int eas int quas est scriptum justrum et osten
sum facit fide ita lo. l. gra. Cont hoc
opp. j. de fi. just. et jur. fis. l. i. li. x. Ego
quez unum justrum facit fide de alio et fagit
inetoz de alio scto / qz possibile e intulisse
tpe justri et tuc facit fide et psunt tuc
intulisse cu justrum ofectu est / et ita dz
intelligi illa glo. als dicet male / facit ad
hoc ff de acq. pos. l. pda / et quod i no
et q dixi s. ma. l. post dote. Nota
ppta quero etiam vendidit fudu et in
justro ofinet^r et pcedetibz dnus tetatibz
ista lina est tex. Utz ista vba faciat
fidem videt q sic int easd psonas ut
dca. l. optima. Cotra puto / nam dcaz
l. optiaz / et qd s dixi intelligo in his que
ptinet sibi pendiciaz ofitendo alienado et
obligando / pcius in alijs / sco ez eade
facilitate qua vendunt easd facilite ista
vba assent ut l. boli. qo. s. insu de tuo
dixi in l. promi de o obli. Ex hoc Simil
in aqua pna / litt cora nobis litte ostita
qua^ro de calup^a tex. Utz ista vba faciat
fide de actis / dic q no qz unu justrum
facit inetoz altius justri / s^o pbat hic
tangit Cy. hic / et l. s. emancipatu j. de fi.
just. Ego breuit dico q si pna fuit data
ptibz ptibz et no odicetibz / pbat acta se
pcessisse ista pba in l. i. de relao

Et illud. Legit^r in glo. duobus
modis. Certo modo s^m
pe. s^m in lec. antiquorum qua puto
vam breuit intendit / reo edit ab actore
ad oceptoz pbanda / actor no edit^r a reo
ad intentione fundanda / s ad replicatoz
pbanda. h. d. s^m pma lec. Secundum hanc
pono casu in termis. No q hec. summario
ista lec. fundat^r ebus rombz / pmo quia
fauorabiliores sut rei q actores et oslis
sequit^r q reo edit^r ad oceptoz pbanda
no actori ad intentoz. Aliud no q licet lec
supponit q reus edit actori ad replicacone
pbanda / fudat^r eade equitate qz sicut reus
conit actore ocepit et ea edit^r ita actor r^e
plicando dicat^r ocepis no en aliud e repli^o
q oceptio q oceptoz ut l. iij. de ocep. s^r
hoc co sine ipius l. a quo tempe vbi dicit
q no debet origine petitionis pmere co in
sinuetus rei s de replicacoe a quo tempe
certo iude pbat p casu in l. penul. s. si.
ff ad l. falci. Superuenit postea Azo qui
l. ista scdo modo legit / et sedm eius lec.

ista l. hic breuit intendit. Rones edunt^r
a reo actori et equiso no justra h. d. Ista lec
Azo sundat^r romne ista rones sut scde pte
mandate et ofinet eius volutate ut l. si q̃s
ex argetarijs s. ptinc ff e. Dicit est eade
equitas in oceptoe actoris q̃ oceptoe rei / erine
ro cessat. justris. Si vellem^9 justrue opi
Azo. resp^o ad pma gra / du dicit fauorabiliores
sut rei q actores qeedo in dilatorbz dandis
s als tanta fides debet adhiberi justris
actoris q̃ justris rei / dicit no facio dram
int actore et reu s int roes et justruta
no obstat si oppones q sic possibile de l. penul.
s. si. ad l. falci. / go glo. ibi justra edunt^r
tamq corpa hereditaria et no tamq justra
aduersarii sump^a. Pe legebat alio mo et
tenebat opi. pma / eo ocepto q i dicebat
posse edi actori ad pbanda replicaoes dicebat
q hic ulla l. repit^r. Nos qui tenebimus . s.
q hic ulla l. repit^r. Nos qui tenebat opi. pe.
Cy. in lec. antiqua qui tenebat opi. pe.
sicut pe. dicebat / postea venit Gwil. qui
dixit idem et ita ponebat de vbo ad vbu
et si alius pnpuenisset ostem dixisset quod ipe
Ad uitate hui^9 aut vidend / opz vos dic
ta / pmo utz actor edat reo ad oceptione
fundanda / et glo. videt^r ff tenere q sic / et qz
omes hic et in l. i. s. edicoes ff. e. pbat
pdam l. no e nouum et l. justu C. e. Ego
dico q est casus j. de edi. pe. ca. l. dissoluta
et l. qui tabulis ff. de fur. Scdo e videndo
utz reus edit actori justra ad intentione
pbanda de hoc nemo dubitat q reus cogit^r
ede actori justra ad fudanda intetoz / qz e
casus hic i si. et C. e. l. qui accusare / et qz
est spale in fisco ut ff. e. l. nec q̃sy. Tercio
q reus edat actori ad replicacone pbanda
fudat^r p istu tex. a quo tempe / et p. l. penul
s. si. ad l. falci. ut dixi. Nec obstat q dicit
q ibi edut justra tamq corpa hereditaria
qz si tenuit ilius tpe diligent^r inspiciat / loqt^r
gnalit ita q etiam alia justra no hereditaria
edi deberet / et ista pte puto vam / q hic vi^r
tex. j. de fi. just^r. l. plures / et istud vm puto
qd etia tenet Gwil. in l. i. s. edicoes ff. e.
plus dicit ipe no solu ad replicacoz pbanda
s etia ad intetione pmada / no dico fudada
cogi reu ede actori vbi gra / Ego peto a
te fudu titiani que michi vendidisti / ergo
fuda intetone mea qz vendidisti / est mo
ofiteo michi fudus titianus ptedebat^r vz
ede ad pmada ista intetone iam fudata
cogit^r actor ede / idem et plc pbat^r in l. q
qcubina s. cu ita de le. iij. et l. pbus s. ticio
ced ti. qd no et tenet michi. Habes ergo
approbata pma lec. antiquorum. Opp. ad ista
duo mo de l. i. s. edenda ff e. / do reus edit

Secunda

ad l. Caius

Secundo 3° dubia ad actore

no ad test em iniae hic

iustra actori cum hijs usurarum est ista loquitur c
aliis non cogitur ad interrogationem finiendam ista loquitur hic
Et ideo ut ista ma. liqueat dic. Si queris cum
actor teneatur ede iustra ad sui defensionem
dico sic ut hat. l. in pri. et C. e. l. non e nomine
et l. iustr. et. j. de qui. sit ca. l. dissolute et
ff. de fur. l. qui tabulas. Si vero queris cum
reus cogitur ede actori et tunc aut ad iterato
finiendam aut ad ea admiranda aut ad repli-
cationem probanda primo casu non cogitur ede ut hic
dicit dicit augustinus petitores res. fallit in fisco
in l. nec quisque ff. e. et C. e. l. qui accusare et
l. non. Item fallit si hijs instris usurarum erat ut
in s. edenda. Secundo casu cogitur ede ut dico s.
in ita. et s. tertio. Tertio casu plus cogitur ede
ut hic a contrario sensu et l. peruit ff. si. fallit
in l. plures apot. j. de fi. inst. Queritur litigo
reus cogatur ede actori iustra quia. Videtur
quedam sunt iustra communia vel contractus et illa debent
edi ut C. l. px. quedam sunt quia contractus
alicui contractus quem utilitatem ut emptionis et
venditionis instrum. contract utilitate emptori et
venditori tunc sicut spectat est ipsa ipsius rei. quia
ut emit carta et recollegit cum auctorio
de pia petitum tunc non cogitur ea ede ut sunt
alia iustra publica inveniat ea actor si vult
ista vel verbo immo op. de pba. c. i.

De in ius vocando rubrica

Glo. continuat ut habes in ca. Tu dic dato
libello est necesse quod citet reus ideo post ti. de ede.
ubi ponitur editio libelli ponitur ti. de in ius vocando
a qua vocatione in ius incipit omne iudicium ut
insti. de pe. et tep. act. ff. si. et vide gla. tua
contra ista rubrica sit quare cum dato libelli
sit de processus et tep. alle. hic. et hic glo.
vel quia non. Si. cum iudicium incipit ab in ius
vocando et dato libelli probat quod dato libelli
non e de processus cum ab in ius vocando incipiat
processus quod hic fatetur quia libellus sit dari die stato
processus ut l. unica s. cogitata ff. de adult. et istud
puto verum etiam vidi glo. in principio cum non
recordor ubi incipit quod processus ab in ius vo.
vel ponunt aperitione pris que petit adiuvandum
vocari in ius et de hoc e glo. j. de tep. app. l.
si. s. illud tunc cum editio libelli dicit de processu
cum pendente dabitur pti. si in forma aut oblata
de lite contestata Queritur quid si reus venit in iudicio
sponte absque citatione utrum valebit. Guil. de
cu. facit ista q. de in ius vo. l. i. et tenet quod non
dic ut Queritur quid in edicto sunt ti. de
eden. et sequitur de in ius vo. in ff. totum contrarium
dicunt quidam quod imperator non ita conservavit
ordinem sicut iurisconsulti. Tunc sit quia imperator
semper habuit circa latus suum habetis peritissimos

per quos leges componit et condidit ut l. humanum
de legibus. et i. prima consti. huius li. Pro ista
totum iste ti. positus hic tractat de venia petenda
cum in ius vocantur parentes vel patroni quia ista
venia non potest concedi nisi prius videatur ea. quare
debebat citari ideo premisit ti. de eden. et postea
de in ius vo. Cum ff. loquitur de in ius vo. quare
que vocatio potest fieri etiam ante datum libellum
ideo premittit de in ius vo.

Sancti honestas reverentia dicit
reverentia que
debetur marito debetur uxori
non econtra. hic d. Opp. de l. libertus
de op. li. So. ut in glo.

Tenia edicti. Reverentia in non
faciendo que debet
patrono transit ad heredes eius et concedit.
et in re qui nati erant non potest et propterea
non remittitur pena que debetur pti. hic d. Opp.
j. de op. lib. l. liberti libertique. So. in obstantibus
que consistunt in non faciendo. Opp. j. de lati.
lib. toll. l. i. s. si sub condicione. So. ut Opp.
de l. iij de lib. et eorum li. So. dico quod liberti
debent habere reverentiam vivo libero non eo mortuo.
ut in contrario. Opp. de l. heredes liberti ff. de obse.
So. aliud in herede liberi ad quem non transit
illius gravamen quia eo perte onus est odium. aliud
in herede patroni ad quem transit quia eo parte onus
est favor ita loquitur hic. Opp. quod iuris ignorantia
nocuit in damnis ut l. error de iuris et facti
ignorantia. So. hic in iure nali vocato inducto. ibi
in iure civili quod dic ut ple. no. in l. regula
c. ti. et in c. iuris ignorantia op. de re. iuris li.
vi. per dy. Opp. et videtur quod pena delicti possit
propterea remitti ut l. ispta de pti. impa-
propterea off. So. dicat glo. nobilis hoc e unum in
pena que debetur pti que propterea non
remittitur secus in ea que debetur fisco ut
s. contra et vide ista glo. qua non Nec ista
glo. procedit quod sunt totum dic cum
glo. et cum quatuor rationibus? scilicet in dicte duo marchione
vel comite etiam ut probas quoniam non possit
remitti pena ad quam quis est condempnatus
pti. quod non Opp. de l. quis ff. e. So.
patronus quod promius potest remittere non aut
propterea Bartholus.

Qui in potestate patris vel mu-
nere pot vocari in
ius sine venia hic d. Opp. et videtur
quod inter patrem et filia possit esse lis ut l.
si quis a liberis de lib. agno. So. regula hic
posita fallit in casibus qui ponit in l. lis
nulla ff. de iudi. et C. de epi. audi. l. si
lectiones Queritur quid si sint citatus non
petita venia cum vincet processus Guil. de
cu. tenet quod non via petitio venie non est
de sta iudicij quod apparet quia promius potest
penitere ut l. quis ff. e. quod non esset si

si esset de specialibus iudiciis ut dicam in aut
offerat ... de lit. gest. / Canoniste tangit ... sexti
continget de verbo. sig. in clementinis sequitur Rica

De pactis Rubrica

Ex hac rubrica continuabo tibi quod auctor rubricas institutionibus
ad ti. de iudiciis. Imperator dictum de iudiciis — *non glossa colle...*
premisit de edendo. et de in ius vocando. ideo quod post — *Rosy ...*
quibus contractus quibus contingit quod aliqui se ponunt — *libri*
in medio. et facit quod actor faciat vero pactum
contentum. ideo ponitur hic rubrica de pactis. quibus transigi
contentum ideo sequitur rubrica de transactionibus quibus nullomodo potest
concordare si homo intendit litigare et est necesse
quod inveniat advocatos. ideo ponit ti. de postulando
et advocatis. et postea debet invenire procuratores. ideo
ponit ti. de procuratoribus. et quia in predictis quibus aliquando
lesi restituuntur ratione etatis vel absentie. ideo post
sequitur ponit ti. de in integrum restitutione. postea
venit liber de iudiciis.

Conventionis — Fideicommisso ex futuro — *Secunda / i*
eventu pendens potest per pactum — *Dico / i*
remitti. h. d. Dividitur in duas
partes. primo ponit dictum in prime
partes. secundo ad specialem. 2a ibi Exigit. Dico
Dico infert ad ... dicit ... conditionis intell.
ut h. ... glo. dicit quod ... conditionis — *non ad q. / i*
quod totum ipsum fideicommissum dicatur conditionem. non ad
quod quam compelli. Testator gravaverat filios de
restituendo in morte si quis decessit sine liberis
postmodum in codicillis addidit conditionem quam
postea ... Dicebat postea quod filii
filius sub imposuerat. Dicebat postea quod ...
fideicommissum debebat quod sola conditio fuit adepta
si decessit ... alligabat quod sola
... conditio erat remissa non autem fidei
commissum erat adeptum. Sed ego compelli ...
et inter alias voces fuit una quod quod dixit
testator remitto conditionem videtur remisisse totum
fideicommissum conditionale. ita condictionem applicant
totum fideicommissum ut ... qua me ...
fuit ista quod etiam si dixeris fideicommissum remitte
nullius esset momenti ... ergo
tibi ... et secundum ... ut l. ab ... — *opp. / i*
ff. si certo de le. i. et ... Remo ad glo.
et opp. iure ... non potest renuntiari ut l. si ita
ff. si sub conditione ff. de le. ij. Sol. non potest
renuntiari simpliciter renuntiatione ut in ... est
pactum ... ut ... quod pactum inter ...
duorum renuntiat ... ideo ... maiorum
... ita dicit glo. magis non. Sed quod — *opp. / i*
... opp. de l. vel nos de cap. dicit glo.
fuit ... vel dic ibi erat ius quod non compe
tebat re nec spe. ideo nec per pactum potest
remitti. ita lo. ibi et vide glo. tua. Item — *opp. / i*
opp. ff. quorum legatorum l. i. ff. quod ait. Glo.
dicit quod illud magis attendit repudiationi

quod pacto. Tu dic et melius quod ibi interdictum
quorum legatorum ... bonorum non competebat nec
re nec spe ... et ideo per
pactum potest remitti. Ultimus ad istud opp. ...
glo. de l. in plurimis ff. de acqui. here. et de con
bo. da. l. i. et ff. quis et a quo app. l. i. ff. i. et
ff. de temp. app. l. si. etiam si. Sol. glo. in dicta l.
i. de ... bo. da. dicit quod renuntiatio simplex
... fuit facta in iudicio. vel ut l. ... si
fiat extra iudicium non valet. ita lo. quod dictum est
et istud est satis ... Alij dicunt quod
renuntiatio sit parte presente et valet. secus si
autem parte absente et non valet ut dicta l. si
ita ff. sub conditione cum plurimis. Et ideo si fuit
in iudicio vel ... presentia iudicis. Ista est opi
nio ... de ... que placet in ... quedam con
... renuntiationis facta parte presente ... vi
pacti obligatorij. Ad declarandum igitur istam ma
teriam quod tetigerimus in solutione contrariorum
distinguere tribus casibus. Quedam sunt iura que — 1
nobis non competunt re et spe. quedam que nobis — 2
competunt spe et non re. quedam que non competunt — 3
nec re nec spe. In primo casu ... illa pura nobis
competunt re ... aliquo ... quod ...
legis vel testatoris ut legata que a die mortis
... et hereditas que ...
... repudiari et ...
... remittitur non est dubium ut l. si. ff. de
pactis remittitur ... ff. de ... et
... et l. si ... ff. de le. i. Secundo
quod ... l. ... ff. i. ff. de le. i. Secundo
nobis competit ... non ... in ... et ...
personale nullo modo potest tolli renuntiatione. sed
... pactum ... parte presente quod apparet quod
... alter pacto ... non ... ut l. fide
iussores et ... ff. de pac. et l. stipulatio ista
ff. alteri de v. obli. Sed non ... realia tunc
... possessionis potest ... simplici renuntiatione
... ff. de acq.
... in l. si quis. ff. ... ff. de acq.
poss. Tertius est ius quod competit spe et non
re et tunc per pactum potest remitti ut hic simpli
citer ... renuntiatione dic autem sit parte presente et
non renuntiatione ... tale pactum in
... quod habet vim pacti. ut l. tale pactum in
pri. ff. de pac. Si parte absente tunc in iudicio
valet ut l. i. de cur. bo. da. et ... non
valet ... Si ... non valet
... ff. de le. ij. cum plurimis
ut l. si ita ff. sub conditione ff. de le. ij. cum plurimis
Quartus est aliquod ius ... non competit nec re nec
spe. et istud ... verba renuntiationibus nec
pacti ... nullo modo ad
... de cap. l. nec
aliud ... ut ... de cap. l. nec
nos ff. ... le. le. i. ff. quod aut. Sed si verba
pacti porrigerentur in futurum ... in ... quo tempore
res ad me pertinet etiam ex causa de futuro facto
tibi pactum de non petendo ut ... verba ...
puto quod illud valet ... ff. de v. obli. l. si ...

op. / i

... pactis ... remitti ...

De primo

De secundo

De tertio

facit ad hoc ff. de usufr. l. cum vir et q. d. no
gado. copediti pmus de p° ¶ Opp. q no va-
leat tale pactum q2 est de futura successione
ut C. e. l. fi. de coll. bo. l. pactum ¶ So glo.
hic optime hic tractatur de successione iam mortui
sibi de successione viventis et vide glo. p
prodigumisse ?? ut fratres no succedat
frater fri, sz succedat defuncto. secundo istud
pactum est de hereditate defuncti non de hereditate
viventis ¶ Item opp. voluntas testatoris et lex
ut in aut. de nupt. q disponat, sz pactum
q lege no valz ut C. e. l. pacta q q. g° no
valz pactum q voluntate testatoris. So. hic
testator no prohibuit tale pactum et vide glo.
Sed dnus summit ista glo. q pactum contra
voluntate defuncti no posset sz trussa est
si pactum esset prohibitum p defunctum favore
alicuius posset sz pactum contra voluntatem
defuncti volente illo in cuius favore testator
disposuerat, ut ff. de le. ij. l. cum pater §
libertis de le. i. l. meliz, C. de fideic. l. quies
quod q° dicitur voluntas testatoris est i.
¶ Quin est i favore eius in cuius favore dispo-
suit, sz hic pactum fuit factum p eos in quorum
favore fuit facta dispositio. Secundo si testator
prohibuisset melius valeret ¶ Opp. ulterius qd
istud pactum stat contra q no scuta causa
et qua pactum fuit factum nec este filius no
decepisset pmo liberis, So. ut in glo. et hz
¶ Sic opp. et vi q hec l. est male situata ra
debuit poni in ti. C. de transac. So. dicit glo.
ille ti. loquitur qn res est dubia et lites gestas
hic qn est dubia alia ratione, tunc e magis
pactum q transactio ¶ Ergo dico q ca si esset res
actio optime staret in hoc ti. qz hic ti. e gnal
ad omnia pacta transactio e pactum q. ¶ Quero
posito q filius illud spontate no tradidisset an
posset agi qt eum vigore huius gnectionis v.
ut adulte conventus quectionibz ?? no pt
age ille qui no impleat gtctum ex parte sua
ut l. iulis § i. ff. de pssy. v. et l. pplacito
C. de rep. prima. casus ad gnectu quando illa
quectionis fuerunt ita concepta, dabo tibi scpo-
tate ut no petas fideicomissum i meliti ??
nia pre, et tunc iste spotanus no posset peti
qro, quilibet qui primpst no pt unq. implere
gtractum ex parte sua. Sicut no peto habe no
potero pete vias, secundo si no pt imple ex pa
sta, ideo nunq hebit actoz ex tali pacto, Sz
si vba quectionis essent ita concepta do tibi spo-
tate pt remittas mihi fideicomissum ete istud
remitti pt sicut contrahi et io implet gtcty

eius renunciationis et sic hunc actoz, de hoc
dicta p loc. C. ti. i. l. pmo apud acta. et inde
glo. no ¶ Convenit glo. qn sunt quectis ut
no petet aliquis pecunias cantoz innocuarum
impleat gtctum ex parte sua, Glo. hic dicit
q no aliter videtur dicere in dicta l. si apud
acta, et ibi dicta, So. hic glo. no q hec
glo. videtur tenere q tamen innotiana no hebat
locum i gtctibus, dicta vobis in dicta l. pmo
apud acta, et dixi in l. innotiana de gti. et dimo.

Post venditionem

¶ Conclusione facta
de pretiis in re
sua oportet liberatur venus gonsequendo
tacti pacti h. d. hec no l. ¶ Opp. et vi
q venus est liberatus ipso iure ut l. solutoz
ff. de solut. So. ibi emptor suscepit in dictum
ius novandi, hic no ¶ Ceterum eo quo vi' fieri
istud tacitum pactum, Glo. dicit ut creditores
et venditoris principale, et vide glo. Cum qr pactum
requirit pecunia, et conse et gssm' ut l. i. ff. c. sz
hic heres no erat pnes qn emptor gtectibat
g° no est factum pactum, et ideo possumus dicere
q glo. no dicit bz sz pactum videtur factum
in istis eptoribz q pactum predecessoris heredis qz illi
emptores erant eius praeceptis licz i re sua
ut l. p'ssptu § fi. eod. l. sc. ff. e. sed dic
verius pstinendo glo. q pactum verum et gonsensum
requirat pncia ?? pnte ptalo. l. i. ff. c. sz
pactum tacitum q inducitur a l. ex gtio factis no
requirit pnte pncia ut hic, qz tunc meti

Servus

¶ Summarius patz ex illa l.
¶ Opp. de l. fi. C. de acq. poss.
So. glo. distinguit et hz, et lequunt
capias sic dicit loquitur in acquirendo a'i ia
quesita, sz ia quesita et tunc a detiendo
a' ghendo, sz in ghendo, a' in ipso gtu
a' expost facto, ¶ Sa heb glo. tua qua vide.

Post

¶ Dicunt hic. cum renunciat
liti more videtur renunciare liti
et cause h. d. ¶ Opp. ex glo. pactum no
porriget ad alia re q de qua e actum
ut l. si unus § i. summa ff. c. sz hic fuit re-
nunciatum liti tm, q2 e instancie g° no debz
porrige ad causa ut renunciatus videatur
esse remissa, So. dnu. pactum seu renunciatio
no porrigitur ad alia rem gtctio, n illa alia
res sit pambulu eius renunciationis de-
venit, ut l. illud de acq. he. et ita in proposito
nam de iure isto no pt renunciari instancie
postq lis est mota, ut l. edita C. ti. ij. Sz
si nolo renunciare ipe cause, possum, Unde
ad hoc ut valeat renunciatio facta instancie
intelligitur q perdat renunciatio cause sine
qua renunciare no pt, ita loquitur hic, et hoc
petens tenet iudici ¶ Opp. et fin in glo. C. fi.
glo. C. de iudic. l. pperandum § fi. So. qn
est renunciatio tacite instancie que fit p causa

tpib(us) et p(ro) illa no(n) vide(tur) renunciare cause seu
iuri/ ut i(bi)/ Ideo est q(uia) a iure statut(um) t(em)p(u)s
solu(m) instancie et no(n) cause/ si s(ed) a iure vel
a iudice statu(tu)r t(em)p(u)s instancie et cau(se) tu(n)c
p(er)curso t(em)p(or)ib(us) renunciaret utriq(ue)/ ut ... de app(ellationibus)
aut ei qui appellat/ et ff. qui actio no(n) poss(unt) l.
si ea ff de actio. l. tria [R]ecordo quod et
sequit(ur) glo. p(ro)p(ter) q(ue) v(er)ba sunt s(ecundu)m ista renu(n)c(iacio).
Ecce vi(detur) q(uod) p(er) hec v(er)ba/ renunctio liti/ hoc
vi(detur) etia(m) velle glo. s(ecund)ma/ Octa glo. vi(detur) po(n)e
alia v(er)ba q(ue) dix(it) s(ed) iu(n)ctis verbis ad eu(n)d(em)
et vide istas glo. Si quocu(m)q(ue) mo(do) fiat/
no(n) cura(n)do/ q(uia) no(n) posset renu(n)ciare instancie
nisi renunciet iuri/ intellig(itur) p(er)dere renu(n)c(ian)s
iur(i) ut d(ic)ta l. aliud/ et idem dico si dix(er)it
renuncio instancie tua(m) p(ro) hoc vide(tur) renu(n)c(ia)re
iuri i(n) dubio ut dixi/ Si s(ed) dicit/ renuncio
instancie co(n)signato iure cau(se)/ tu(n)c ista
renu(n)c(iaci)o no(n) valet/ q(uia) instancie no(n) p(otes)t iuri
seu cause no(n) vi(detur)/ ut ar. l. s(i) q(ui)b(us) i(n) s(ine). d(ic)ta
de acqui(rendis) poss(essionibus) [S]e(d) vero quo t(em)p(o)re de(bet) fieri
ista renu(n)c(iaci)o/ dicit glo. post lite(m) (con)t(estatam)/ et h(oc)
p(ro)bat iste t(ex)t(us). Sed dicit yo(hannes) liti de p(ro)-
bat iste t(ex)t(us)/ ante lite(m) (con)t(estatam) no(n) valet renu(n)ctia(cio)
iuste ... ut vidisti (supra) c. l. i. et vide glo.
nisi p(ro)p(ri)e ...
[V]e. de bel. p(ro)p(ter)ea vide(tur) dice(re) q(uod) et an(te) lite(m)
(con)t(estatam) valeat hec renu(n)ctia(cio) si fiat i(n) iudicio
ut dixi (supra) c. l. i. Si (ext)ra iudiciu(m) tu(n)c ver(um)
dicit glo. [D]ubito et dico q(uod) s(ecundu)m t(ex)t(u)m ista
glo. dicit veritate(m)/ q(uia) an(te) lite(m) (con)t(estatam) poterat
q(ui)b(us) renunciare liti seu instancie t(antu)m/ ita
q(uod) no(n) cause/ nec eni(m) cogeba(tur) ad p(ro)cede(re)
s(ed) cu(m) ducebat(ur) eo(rum) ut l. et post eo(rum)
ff de iudi. et (con)t(ra) (ext)ra de iudi. l. sperand(um)
§. i. unde tu(n)c eu(m) renu(n)ctia(cio) cause no(n) ess(et)
n(e)c(essari)um p(re)ambula(m) ad renu(n)ctia(cionem) litis seu
instancie/ hodie vero post actor(em) (com)p(ar)ito et
p(ar)te citata no(n) p(otes)t actor desiste(re) ut (in) aut(hentica)
qui semel. quod et q(uod) in(de). et ideo tu(n)c ess(et)
cau(sa) vero q(uia) est in hac l. post lite(m) (con)t(estatam)/ Si
si adv(er)sari(us) no(n) esset citat(us) p(ro)cedit de iure
glo. et ei(us) d(ic)t(u)m/ nec obstat q(uo)d dicit ip(s)e
q(uod) i(n) iudicio renu(n)ctia(cio) hab(et) vi(m) pacti/ q(uia)
(con)cedo istud i(n) eo i(n) quo quis vult renunciare
s(ed) h(oc) no(n) vult renunciare cause ut est causa
quare ad illa(m) cau(sa)m (con)tendat t(ame)n renu(n)ctia(ci)o
cu(m) posset renunciare instancie retento s(ib)i
illo iure cau(se) [S]e(d) vero v(tru)m ista renu(n)ctia(ci)o
requirat p(ar)tis p(rese)ncia(m)/ glo. d(icit) no(n) cura(n)do p(otes)t
fieri p(ar)te p(rese)nte et absente/ et vide glo.
[I]stud q(uo)d glo. dicit/ q(uo)d valet absente adu(er)-
sario intelligo/ q(uo)d (con)t(r)a v(erbu)m/ s(ed) ubi iudex (com)p(ar)
sario ... publica p(er)sona recipie(n)s p(ro) adu(er)sario
al(ias) absenti no(n) p(re)iudicat(ur) ut l. cu(m) ... s(ecundu)m q(uo)d ab(se)nte
de (con)fess. et (ext)ra si de iudic. act(or) [N]o(n) ob-

glo. que est in l. no(n) solu(m) §. s(ed) liberatoris v(er)ba
v(er)o dixi [S]e(d) vero ult(er)io(r) quid ista renu(n)c(iaci)o tribuat
adu(er)sario eo casu quo vi(detur) renu(n)c(ia)re iuri et cau(se)
s(e)c(un)do licencia quam renunciat actor cau(se)/ p(ro) hoc
quer(i)t(ur) vero exceptio pacti vel doli ista loqu(itur) h(ec)
ista intelligit glo/ in d(ic)ta l. no(n) solu(m) §. liberatoris
v(er)ba/ quam renunciat reus et tu(n)c s(ecundu)m actor
h(ab)ebat actor que elidebat(ur) exceptio(n)e p(ro)p(ter) ista
v(er)ba patitur actori replica(cio)/ cas(us) vero q(uod) actore
renunciare pat(itur) reo exceptio(n)e/ Si s(ed) ipse actor
ullam h(ab)ebat actione(m) ex ista renunctia(cio)ne vel
pacto p(ro)pria(m) no(n) p(otes)t (con)sequi/ ut l. quis generum
§. (con)tinuo/ et l. s(i) unus §. pactu(m) c. ti [V]lterio(r)
no(n) v(er)um q(uod) exceptio que orit(ur) ex hoc pacto
vel renunctia(cio)ne s(ecundu)m ista liti. impedit litis ingressu(m)
et sic p(otes)t opponi an(te) lite(m) (con)t(estatam) et i(m)pedit cau(sa)m
h(oc) app(ar)et ex isto t(ex)t(u) in duob(us) p(ri)mo in eo q(uod)
dicit cau(sa)m finita(m) t(ame)n v(er)a exceptio rei finite
p(ro)c(ul) dubio impedit lite(m) (con)t(estatam)/ ut de li. (con)t(estata) c.
i. li. vi. et l. elegant(er) §. s(i) q(ui)b(us) poss(essionibus) ff de (con)di.
indeb. S(ecund)o ex eo q(uo)d dicit instauram posse. nulla
ro(mana) p(er)mittit q(uod) v(er)ba respiciunt p(ri)mum (con)gressu(m) ad
impedie(n)d(um) eu(m) q(uia) dicat/ lis de novo no(n) poterat
inchoari ergo impedit lite(m) (con)t(estatam).

[C]reditori

[R]ecte dicit obligacio
...t tali/ p(ro)p(ter) solucio(n)e/ p(ar)ti
pacti exceptio(n)e (ext)ra de [G]lo. h(ic) dic(it) vim
ubi no(n) t(ame)n in pact(is) t(ex)t(us) [C]erte no(n) l(ic)e(t) istud
no(n) b(e)n(e) collig(itur) h(ic)/ q(uia) t(ex)t(us) iste loqu(itur) de ca(usa)
hoc est de lite seu (con)t(roversia)/ unde stat in pacti(s)
q(uia) defendenda causa seu lite eius [I]ste i(n) s(e)
no(n) l(ic)e(t) no(n) est bonu(m) in se. v(er)a in pact(is) liberatoris
no(n) (con)cedat(ur) causa ut l. tale pactu(m) in p(ri)n-
(cipio) ff eis(dem) in pact(is) obligatoris p(ro)cedit d(ic)ta glo.
ut l. cu(m) de indebito §. fi. ff de p(ro)ba. et de
doli excep. l. ii. §. (cir)ca/ et l. unica ff de dona(cionibus).

[P]acta que cont[ra]

[I]ta et l. simplo
ista §. alt(er) ff
de v(erborum) obli/ So(lucio). ibi est pactu(m) p(otes)t l(icite)
ideo no(n) valet p(r)incipale l(icet) valet accessoriu(m)
h(ic) vero loquit(ur) in pacto cont(ra) l(egem)/ Ideo glo. tua
h(ic) distinguit/ q(uia) queda(m) sunt pacta s(ecundu)m l(egem)/ q(ue)da(m)
sunt (con)t(ra) l(egem)/ queda(m) p(re)t(er) l(egem)/ p(ri)mu(m) membru(m) est/ q(uod)
sunt (con)t(ra) l(egem)/ pacta s(ecundu)m l(egem) valent/ et u(trumque) p(r)i(ncipa)le et u(trumque) acces-
soriu(m) et h(ic) illu(m) hab(et) dubiu(m)/ cu(m) t(ame)n dicat
glo. alio p(otes)t (con)tent(us)/ q(uia) dicat no(n) p(otes)t h(ic)
illud q(uo)d venit in p(rin)c(ipa)li (con)tractu et pacto
de hoc larga (ext)ra c. l. pactu(m) pacto [S]ecu(n)d(u)m
membru(m) est q(uod) pacta sunt (con)t(ra) l(egem) tu(n)c nouissi(me)
valet/ dicit glo. h(ic) vi(detur) (con)t(ra) l. pacisci ff c. ubi
valet pactu(m) (con)t(ra) l(egem). So(lucio). illud pactu(m) dici(tur) (con)t(ra) l(egem)
q(uo)d est reprobatu(m) a l(ege)/ et ita lo(quitur) h(ic)/ in l.
q(uo)d est reprobatu(m) a l(ege)/ s(ed) illud
(con)t(r)a pactu(m) no(n) erat a l(ege) reprobatu(m)/ s(ed) illud
quod deuiciebat i(n) pacto erat (con)t(r)a tenore(m) l(egis)
i(s)te opp(onitur) de l(ege) h(ic) de pact(is) initis dolo et metu
ut dixi in l. no(n) dubiu(m) (supra) de legi. et l. aliud

No(ta)
No(ta)
No(ta)
No(ta)
No(ta)
No(ta)

Nota quod creditor succedit debitori actio extinguitur et promissa cum aliquid tradidit sit fraudata

obligatoes de v. obli. et l. cabe ut ibi dixi
Tertium medium est clarum dicitur quod nullam vim
ex eo q. vlt. propio vinculo remanet et pactum
habebat nullas vires Tenuero quod de viribus
pactorum Glo. que est hic variat al. intrat
hac mod. illud q. glo. dicit q. actio que prius
erat bone fidei quo dat ad illud quod deueniat
in pacto est stricti iuris dicit etiam per glo. in l.
iurisgentium § quinimo ff. e. si non est vera quaest
q. l. seu q. casus l. ij. j. de pac. ut ex. et ve
gineta l. videamus § si actionem ff. de usu.

Debitori Si creditor succedat debitori actio extinguitur et promissa cum aliquid tradidit sit fraudata h. d.
Non tamen sumendum q. si creditor succedit debitori
extinguitur actio Opp. j. de iur. deli. l. si p.
sua et ibi So. dicit glo. ibi durat actio
post inuentarium que fecit Adutte fateor q.
hic et ibi est actio extincta ipso iure durat
tamen eius effectus in hoc q. in computatione ponit
suum debitum post inuentarium sic idem hoc
hic si refert hereditate ad alium absque suo dolo
durat effectus actionis ut debeat sibi deduci
debitum ut l. here. de his q. ut indig. et l. post
veneni § neptis c. ti. et l. debitor in pri.
ad trebell. Opp. et vi. q. successione actio non
extinguitur ut l. gna. ff. de fideiuss. Glo. que
est hic huiusmodi timore distinguit et bene aut
succedit creditor debitori aut eo et vide tua
glo. qua sequa et dicit satis bene. Sum cum
esset exaiandus hic certo actio tollatur quasi sit
soluta an tolla. iure confusionis et ista ma
est difficilis quam dixi plene in l. veniam de si
deius. Glo. tangit in l. si pater in pri. so. ma.
facit l. ei qui. de euic. Opp. alteri stipulari non
sit ut l. stipula. ista § alt. si hic stipula alteri
scilicet creditoribus aliis quod non valet pactum So. glo.
hoc est ideo quia paciscentes interest ut dicta l. stipula
ista § si quis stipula c. ti. vide tuas glo. //
Tenuero et remoto dubio circa si. l. hic i. si
dicitur q. agit actione ex stip. si interesset Tenuero
quid si non interesset stipulantis Adutte quod glo.
tua loquitur optime et dicit glo. si quod tale
pactum sunt interpositum iuxta traditione rerum
fuit vestitum illa traditione et ideo ex eo oritur
actio prescriptis verbis ut l. rebus. j. de re. perm.
et j. c. l. lege et in hac glo. dicit optime
qua vide. Si vero pactum non fuit appositum
iuxta traditionem quia res fuerunt dimisse apud
possessorem tunc istud pactum remanet nudum
nec habet aliquod vestimentum quod ullam
producat actionem si agetur actione descendente
ex sua que in erat et si opponit sibi de
pacto replicabit de dolo quia pactum non fuit
ut j. c. l. cum proponas et vide glo. Sed quero
quid si fuerunt res dimisse apud possessorem
absque aliquo pacto qualiter subueniat isti
creditori Glo. dicit q. sic agit actione prima

q. aliis creditoribus agit actione cessa. ut ff. de hec.
ven. l. ij. § penult. vide glo. Ad primum quod
dicit agit actione prima hic videtur contrarium textui qui
dicit q. actio est extincta confusione Sicut
quando q. actio non est ipso iure sublata per
successionem sed ope exceptionis tunc actio prima
intentabitur et si excipietur replicabitur istud
est q. l. in omnibus ff. de solucionibus ubi d. q. successione
tollitur actio ipso iure Distinctio glo.
dicta q. agitur actione sibi competenti ex prima ista
debes intelligere hic non actione prima quia erat
sublata Ad secundum q. dicit q. pro aliis agit
actione sibi cessa non videtur hoc dicitur una re
ipse sit debitor vi. q. possit sibi cedi contra
seipsum quia extinguetur confusione So. ipse bo
que dimisit aliis perdit ipse non est debitor
in effectu et ideo sibi actio cedi ita debes
intelligere hanc glo. Sed iuxta predicta quero
unde est q. quando hereditas dimittitur apud
aliquem absque aliquo pacto tenetur satisfacere
sibi et aliis creditoribus videtur quod in portat
nomen hereditatis q. apud se remanet cum
omnibus oneribus suis et debet solvere eas alicuius
ut l. si quis suum § fi. cum l. se. ff. de le. ij
et l. ij. et fi. de usufruct. leg. Tenuero quid
si alii creditores non cesserunt huic actionem
quo iure agit iste q. eo apud q. dimisit
bona Glo. dicit et bene q. debet agere actione
prima sibi competenti ex sua et vide glo.

Si pascenda pactum inter dominum
et eum qui pecora
pascenda suscipit est seruandum h. d.
Remittitur qua actione appellatur Glo. dicit et
bene quod iste est contractus preceptus et
hic agit actione pro socio ut l. cum duobus
§ i. secunda ff. pro so. si autem est contractus
innominatus tunc agit actione prescriptis verbis ut
l. tibi ante de prescriptis verbis et c. colliges qua
cognoscatur iste contractus qua vide.

Cum proponas breviter hoc dicit
pacta inita dolo
dolo exceptione tolluntur h. d.

Legem breviter h. d. pactum appositum
in rei traditione vestitur
ab ea ut actionem inducat h. d. Non
ex pacto nudo non oritur actio Iste non q. semper
appositum in rei traditione vestitur ab ea adeo
q. producat actionem ut dixi in simili Opp. de
l. si quis ff. loca. So. pactum appositum in
rei traditione vestitur in favore tradentis ut
hic non in eius odium ut in contrario habemus
quod hic vide de vestimento pactorum Glo. re-
mittit ad l. iuris gen. § quinimo ff. de pac.
et dic ut ibi Bartholus.

Ex cognitione breviter h. d. ad eos
extendit pactum ad
quos extendit illud super quo imponitur

Queritur autem omnia que est ro dic int pri. et ff. hui. l. ... illa qua dixi vob in summario/ fundus redit ad meliorem in fine ... opp. nisi ... ubi est ... idem ... Glo. so. q. no valet pactu ... pendiction ... ut ibi ... in pendiction ... tentus et ut hic/

Pacta. Pacta novissima potioribus contra debet ... Contra hac l. debes sic q. quedam sint pacta contra et de hiis loquitur hec l. et l. si unus ... pactione petet quedam sint pacta similia et de hiis loquitur l. iuris gen. §. adeo ff. e. tangit etiam in l. pacta de contra. emp/ quedam sint pacta diversa et de istis loquitur l. ... et ... l. veteres ... hic de ... pactis contrariis. Ut declaremus glo. opp. ff. de contra. emp. l. pacta/ So. ibi loquitur in appositis pactis super ... contractus licet sint postea pacta contraria hic loquitur in aliis pactis/ Opp. de l. iuris gen. §. si fraudandi ff. e./ So. q. hic dicit pacta novissima intelligere utilia ... si sint inutilia ut in contrariis/ Dat etiam ... glo. alias limitationes et de ... limitatione ... facere unum contrarium/ ... non curo/ et unde glo. Quum intendo ... hic dic glo. ... derogat ultimo ff. de ... l. i. l. si ... et ibi ff. ... Non ista glo. ... in ultimis voluntatibus/ voluntas derogatoria precedens tollit sequentem ita in contractibus ...

Contra hac opp. fortius de l. cum plures ff. locator ... loca. ... hic et ibi ... in illa ... voluntate que ... precessit prima voluntas ... dicit q. ibi fuit ... retentum in mente ... non sufficit/ ... non fuit expressum partibus et ... non sufficit/ ... ut l. si repetendi de condi. ob. ca. ... dicebat est/ ... contrahet ... et adulte ... est multum utile ... dicat ... quando pactum primum derogatorium precessit ... non respiciens ... tempore futuro ... faciendo postea aliud pactum ex intervallo videtur recedere a primo ita loquitur l. cum in plures ff. locator. ... Si pactum esset derogatorium respiciens futurum tempus. Ubi contra dico q. non intendo promittere animo obligandi me et si contingerit me in futurum promittere/ non facto animo obligandi tunc pactum primum tollet ultimum ita loquitur hec glo. et ... dicebat ... in ... simulatum ... q. ... vendidissem fuit dictum q. non esset venditio ... pignus/ tunc venditio ... simulata/ Sed si venditio esset postea ... ex intervallo non sufficeret ... vendicionem ... ut dicit l. cum in plures ff. locator. debebat ... probare q. ... q. non intendebat q. esset venditio et si contingeret in futurum vendere intendebat q. esset pignus q. ... et ... in ... de ... li. vi/ et ... de ... in l. si quis in pri. testa. ff. de le. iii. et ... q. dicat ultima ... et non vera. Opp. de l. ... ff. ... et ... ff. man. cau. et sta. So. dicat ... ibi loquitur in actu ... in quo non potest ... contestatio ... in ... adversa ... hic ... Tercio pone q. breviter tria ... que ... contestatio derogatoria ... actibus qui dependent ex sola voluntate ... testamentis/ et tunc impedit actum sequentem ... voluntatis ... ut l. ... si quis in pri. testa. ff. de le. iii. et in l. si ... et ibi ff. de leg. et l. si quis §. plenius de ... et l. qui ... alicua ... de acq. here. ... Si vero in actibus qui dependent ex voluntate ... voluntas derogatoria ... et tunc ... retenta non sufficit ut dicta ... l. cum in plures ff. locator. ... l. si repetendi/ Si ... et ... de condi. ob. ca. ... voluntas ... expressa et tunc aut fuit voluntas derogatoria ... aut expresse ... retulit ad tempus futurum ... impedit ... contractum qui ... ex intervallo ut dicta l. cum in plures ff. locator. ... de ... Si non ... expresse retulit ad tempus futurum aut ... voluntatis et tunc illa voluntas loquitur in actibus voluntatis ... derogatoria impedit ... actum. Ita loquitur hec glo. ... loquitur in actibus ... tunc ... actum non impedit ... contractus ... ut ... si ...

In bone fidei. Glo. ista ponit ii regulas ut ... Primo q. pactum in ... veste ... Secundo q. pactum ... appositum contractus ex intervallo ... non producit actionem ... Opp. hic dicitur in bone fidei ... l. lecta ff. si cer. pe. et l. veteres ... ut ... So. fateor q. ... contractibus ... iuris/ et ... dicit in bone fidei/ ... videbatur ... ex intervallo appositum ... Opp. q. valeat pactum appositum etiam ex intervallo ut ff. de contra. emp. l. pacta/ So. ibi in pactis que apponuntur ... contractus hic in hiis que apponuntur ... actio ... Et glo. remittit ad ... in dicta l. pacta. Queritur qua actione agit ad id quod venerit in pacto. Glo. dicit ... actio ... et actio ex eo contractu ... actione ... et unde glo. ... non ... informata ... pactum/ et ... non ... cum alia/ ... ita actio ... Sicut ... ut l. quotiens ff. de ... et ... non ... cum alia q. ... eandem formam. Ita loquitur l. contra ...

Nota
op
Contra
3 ...
pacta
op glo
op
op
Nota

qd protestatio derogatoria impedit actus sequentes ...

20 ... ...

sed hic actio antiqua orit(ur) ex contractu novato qui
precedit. Actio vero ex stipulatione verbis orit(ur) ex quodam
contractu innovato habita relatione pacti ad contractum
ita loq(uitur) hic. Et ex hoc dicunt quod glo. que est
in l. ex placito C. de re. permu. que dicit
quedam est actio ex stipulatione verbis que resultat
ex contractibus innovatis, quedam que resultat ex
pacto in continenti apposito. Ideo dicit verum, quia
utraque est unum et idem. Non enim oritur actio ex
pacto sed ex eo contractu innovato qui resultat
habita relatione pacti ad contractum. Sed ipsi
doctores dicunt quod casus huius l. idem in l. iurisgentium § quinimmo. Unde teneas glo. et in
l. ex placito probabo vobis aliis rationibus.
Secundo quero dicitur hic si in continenti fit. Quid
dicitur fieri pactum in continenti. Dicit glo. si fiat
in ingressu contractus, si in progressu contractu si statim
postea et bene dicit. Probatur in l. iij. C. de edi.
act. Ibi dicit tex. Ego vero nunquam vidi alibi. Sed
ultimo dicunt et bene quod tunc dicitur si pactum
in continenti cum fit quandoque contractus habeat a
partibus pro perfecto et absoluto ut l. contractus C.
de fi. instr. Tu bene tene opi. glo. et l. quam
allegavi tibi supra. Contra hoc magis dicta C.
eod. l. petens. Bartholus.

Si pacto. Certum penalis stipulatio
incipit a presenti quando
in ea debet pena peti licet reus possit
solvere quod in prima conventione devenit et tractato
bonorum non fit per ordinem h(uius) d. ista diffi. l.
Et ista difficilis l. tractat de tribus materiis.
1 Primo tractat de commissione penalis stipulationis
2 secundo qualiter stipulatio committitur. 3o quando per penalem
3 stipulationem novetur. Prima obligatio non quod cum
penalis stipulatio incipit a presenti quando
in ea debet agi ex stipulatu non ex pacto. 2o
ex hoc habes notare quod stipulatio penalis non vestit
pactum nudum principali sui coherentia. Sic videtis
in l. nuda de contr. stip. 3o non quod mora potest
purgari quod patet licet petatur pena potest reus
solvere quod in prima conventione devenit. Ultimo
non quod possessio bonorum non potest dari nisi iure ordinario
servato videbitis in l. i. C. de edic. divi adri.
Oppo. dicitur hic ex stip. Contra imo debet agi
conditione ex stipulatu ut l. pacta conventa ff. sol. ma.
Solvit glo. et bene quod hic dic ex stipulatione
i. conditione ex stipulatu. Vel dic quod hic pena
erat promissa recta. 2o oppo. et videtur quod debeat
agi ex pacto. Sed tamen vestito coherentia contractus
ut s. l. xx. Solo dicit glo. et bene pactum nudum
nunquam vestitur coherentia contractus vestiti accessorii
ut hic fuit penalis stipulatio et l. nuda C. de
contr. et commit. stip. Sed vestitur coherentia
contractus vestiti principali ut C. quibus. Ratio quia
principale non debet formari ab accessorio

ut l. ex pupillari ff. de vul. et pu. Quicquid
est enim ut dubius vestiatur a suo. 3o oppo. et
hic admitte pena nunquam committitur nisi precedat
mora ut l. si pena. Quid de le. iij. et l.
ita stipulatus de v. obli. Sed hic non potest precedere
mora. Ergo non est commissa penalis stipulatio.
Quod non possit esse mora probatur quia ubi nulla
petitio est nulla mora ut l. si pupillus de v.
obli. de reg. iur. l. nulla. Sed ex pacto nudo
cum non nascitur actio ergo quibus non potest esse in
mora. Istud contrarium habet multas difficultates
quas glo. tangit in l. nuda C. de contr.
et commit. stip. Cy. in dicta non est in mora de
re. iur. li. vj. Cy. tangit hic in dicta l. nuda.
Ergo lacius in l. ita stipulatus. Breviter teneo
in hac opi. ultimorum quod licet hic non precedat
vere mora tamen committitur penalis stipulatio
eo casu quo committeretur si vestita conventio
precessisset quod hoc videtur tacite agi et de
hoc vide tex. in l. stipulatio ista § alteri ff. de v.
obli. Dicemus in dicta l. nuda. Oppo. quod non
liceat reo purgare moram et solvere quod
in prima conventione devenit ut l. cum pro eo de
illo de act. et obli. et l. magis de contr.
et commit. stip. Solo huius timore tractat hic
quamdam magis de purgatione more que est
una longa repetitio quam facio in l. insula
de v. obli. Quero quando penalis stipulatio
committatur. Dic hic ponit glo. una longa distinctionem
in l. et si post tres § quibus caut. de re iud.
l. i. eodem ergo contramus multum perfunde in
dicta l. ita stipulatus. Tertio quero utrum stip.
penalis noveret precedente obligatione. Glo.
tangit in l. obligationum ferre § fi. de act.
et obli. et l. ipso iure § si pactum ff. e. et in
pro sumbl. Cy. ponit hic. Ergo latissime dixi
in dicta l. ita stipulatus. Contra quia ultime partes.
Oppo. quod non debet fieri pena super aliquo quod
super eo quod petitum est ut l. fi. de fideiuss.
li. et l. ut fundi cod. divi. Solo fateor quod
petitur pena et pena tamen in compensatione deducitur
possibile tamen est quod reus volens moram purgare
offert illud quod in prima conventione devenit
et per illud quod consequitur non in compensationibus
sed virtute spontanee solutionis facte reo. Et hoc
est quod dicit in tex. consequeretur et in ad penam
dicit cetera etc.

Pretium pactum pro quo aufertur donum
libera testi facto non valet
h. d. Primo quod dixi in summario.
2o non quod nullam parit obligationem neque
civilem neque naturalem. 3o non quod pactum de
futura successione non valet videbitis C. e.
l. fi. Remeat ita hac l. quod si iure super
tali pacto contendo quod non valet quod talis pactum
est contra bonos mores ita dicit tex. in l. stipulatio
ista de v. obli. et videbitis C. e. in l. fi.

Omnimodas Substitutus qui ex fideicommissaria pt
mit ptes p pactum remitti h. d. Summa
que fuerunt dicta C. e. l. i. possent hic dici
Emero quid si unus frater vendidit bona
sua fratre puto. vtrum ille qui sunt pubes et ta=
cent/ sibi preiudicaverit. Breviter glo. videtur dice
q nō in l. si fundus p fideicommissum in pri. ff. de
le. i. et dic ut ibi dixi et in l. qui dot. so.
ma. Bartholus

Pactum Tantum valet pactum cum
septima qtum sine. h. d. Opp.
C. de pactis. etc. aut hoc mo [illegible]
de nō in pet. [illegible] So. dicit glo. hic
est regula q tantum valet pactum cum septima
qtum sine. habet in [illegible] et in tantibz pluribz

Si creditores Contemptione ptis
debiti facta ab vno
de creditoribus inducitur dimissio ex qua
oritur tacito pacti exceptio h. d. Opp. i. de
fideicommiss. l. vros. Eius timore sit, i hac l.
dic lex. pupilles. Primo q hic ptes petierunt
a quolibz creditore dicentes se esse creditores
ptem et sic inducitur exceptio pacti s3 expressi
ut l. liberis. ff. de fideic./ et ut ista lex p=
cedat hic ipi in tex. q. q. qd est sequitur
universale sicut omnibus et quolibz. ut l. hoc
articulo de heredi. inst. Ista lex. C. [illegible]
[illegible] quibus lex dicit q. q. nō quemque et hic
sequitur quemque e sequitur [illegible] ut l. si
ff. si [illegible] de pig. act./ dicendum e [illegible] hic
q recepit ab vno tm/ et sic remanet [illegible]
de l. vros. Glo. solvit q ibi quemvis vnum
solidi/ et sic nō videtur dimidi/ hic ptem recepit
et recepit/ et sic dimidium videtur. vide glo.
que vult dicere veritatem/ et in ea insistit ultra
mediam. [illegible] est ista/ q ibi elegit hic
dimisit vnde electio nō preiudicat ut i/ s3
dimissio sic ut hic Prestat vnde qui vnitur
eligere et qui vnitur dimidi/ Glo. dicit q
qui petit solidi videtur eligere/ s3 qui petit ptem
videtur dimidi. vide item glo. [illegible] nō est
vn/ qz si in solid. si i ptem petat ab vno
tm inducitur dimissio/ hic e casus i l. vros
dicit glo. q dimissio inducitur recipiendo
ptem istud dem est vnum qz casus est i l. ma
qz recepto ptis inducitur dimissio Ad istud
opp. de l. mt coh. ff. i. de fideicommiss./ So. [illegible] Ja-
de arc. et old./ quia [illegible] recipit ptem ab
eo a quo nō potest in solid. exigere qz habebat
beneficium dimissionis ut plures fideicommissores
olim et plures tutores/ Tunc ptis recepto nō
inducit dimissionem sn tacitum pactum. Ro qz
cum nec liceat facere/ i vtilitatibz nemo libe
ralis existit ut de admi. le. l. [illegible] legitima
s3 si recipit ptem ab eo que in solid. potest
exigere qz beneficium dispositionis nō habebat ut
duo rei olim/ et hodie si est renunciatum

tunc in casu isto recipiendo ptem videtur dimidi
qz nō tenebatur recipere/ hic est casus in hac
vestra l. nō Item contra istud opp. de l. ex toto
ff. i. ff. de le. i. Glo hic dicit hoc solve ut
inpetendentibz qris/ Tu dic q in hoc est spale
favore ultime voluntatis/ ut [illegible] ptis
recepto dispositione inducat tn eius favore nō
inducitur dimissio ita loquitur et hec e vera
soluto Opp. ff. de pecu. l. ex duobus i. fi.
ff. vers/ So. ibi nō sit sic duo rei nec ab
vno exigitur [illegible] totum qd exigi sit [illegible]
ad qtitatem peculii Opp. ff. c. tale pactum
ff. post dispositionem/ So. ibi ab vno recepit plus
q debebat ex quo nō sit inducit q alij ob=
ligentur in solid./ hic vo tenebatur in solid.
vnde sit inducit tacitum pactum liberationis Opp.
ex glo. pactum est duorum vel plurium consensus
ut l. i. ff. c. s3 hic nō consenserunt illi alij cre=
ditores qui nō erant presentes ergo nō sit ei dici
[illegible] pactum/ So. tacita pacta ptis presentia nō
requirunt ut h. et C. c. l. ij qd nō et tene.

Licet hec e nova et singularis l. nec
sic ea alibi/ Breviter dic pactum
de succedendo inutile nō lz [illegible] ultime
voluntatis inst. mt militis h. d. Primo quero
que est ro q istud pactum nō lz [illegible] donationis
ca mortis. dicit glo. qz p donationem ca mortis
[illegible] heres/ s3 hic videbatur velle q hereditas
ptineret ad eam/ et vide glo. Nō q p donationem
causa mortis nō sit dari hereditas sicut nec p
p codicillum exequitur qd dicitur in testamento
qd expresso tene meti Alij assignat hic alia
[illegible] qd ideo nō valuit qz nō fuit sollempnis
[illegible] testium alias etiam int [illegible] valeret [illegible]
testamenti qd satis michi placet si fuerit vba
testamentum [illegible] vba paritestium ut
promitto tibi et tu michi/ qz hic infringitur
libera facultas testandi ut l. [illegible] C.
2o nō q vbi [illegible] vide directum qd alio
tibi in l. centurio dic ut i dixi 3o nō qd
expresso tene meti q si bona relinquunt sub
appellatione rerum/ continet totam hereditatem ut l.
[illegible]
l. si. ff. de usufruc. le./ s3 ibi erat alius heres
universalis/ hic nō Tenet glo. [illegible] istud
[illegible] sit testum nec que voluntas [illegible]
in milite est testum/ qz qualitercumque [illegible] volunt
[illegible] testari ut ff. de testa. mili. l. si.

Traditionibus Ista l. breviter ponit
ut dicta ponit etiam duas
regulas affirmativas et vnam negativam
[illegible] sunt tres glo. quarum quelibet respicit suam
regulam Dicit hic traditionibz Contra istam
de rerum divi. ff. [illegible]/ So. [illegible] dicit glo.
hec regula debz limitari ut dicamus sic [illegible]
[illegible] ab illis sibi a dno vel [illegible]
vel [illegible] de eo [illegible]

et vide glo. tua prima. ¶ Ad secundam regulam generaliter quod dnia acquiritur usucapione. ¶ Con. i. de pscr. xxx. an. l. si quis emptionis. So. Sm glo. ubi dicit debes considerare quod quedam usucapiuntur termino que est inducta favore possidentis, contra eum contra quem currit dnium directum, ut hac l. quedam prescripto x. vel xx. annorum que currunt potius favore possidentis potius odio negligentis, et in transfert utile dnium non directum in prescriptione vero xxx. annorum patet contra ut in contrario et vide glo. et tangitur per glo. plene in aut. nisi termi[n]ale C. de bo. ma. vide tex. per glo. in l. ij. i. fi. de aqua plu. ar. ¶ Tertia regula est quod dnium non queritur nudis pactis. Conmuniter contra quod requiratur pactum vestitum. Con. in l. si ager ff. de rei. ven. et C. de rei ven. l. si fundum. So. intelligitur hic pactum nudum de pacto quod non est traditione subinvolutum. ¶ Et declaranda ista glo. et signo quod hic dicunt debes scire quod quandoque translatio procedit ex conventione partium, quandoque ex testatoris dispositione, quandoque ex dispositione legis. Primo casu est regula quod nunquam ex conventione nuda transferatur dnium nisi sequatur traditio vel quod fallit a precedenti l. consortio et adiectiones in dote quod dicit ut plene notat per dy. in l. i. ff. de dona. ¶ 2° fallit in emtate et etiam ut l. fi. C. de sacrosanctis eccle. Item fallit in contractu precario ut l. i. i. fi. ff. de pre. et quod dixi quod requiritur traditio vel quod intelligatur possessio etiam non vacue ut l. si fundum ff. de fun. do. ¶ Secundo casu quando queritur de ultima voluntate dico quod transfertur dnium absque aliqua traditione ut l. i. et ij. ff. cons. de le. ¶ Tertio casu quando queritur de legali dispositione dico idem quod transferetur dnium absque aliqua traditione ut l. cumssa ff. de publi. et l. sicut proponis C. de rei ven. cum suis similibus.

Cum proponas ¶ Frangenti fidem fides frangatur eidem. h. d. hic l. ¶ Ex vero qualiter fuit contracta ista questio inter istos fratres, dicit glo. i. quia unus frater queritur quod actor quandam hereditatem remitteret et bona dividerentur equaliter et vide glo. Si illa esset ita contracta, ille qui promisit remittere posset implere contractum ex parte sua, et si aget actione prescriptis verbis desiderare ex eo contractu innovato ut C. eodem ti. l. in fi. glo. magne. et C. de tra. l. pure apud acta, quod tenet glo. penultima que est in hac ... l. negat etio habes pone quod sint contractum quod non peteret et per talis contractus impleri non potest.

Pactum ¶ Curator non potest debitum liquidum constitutum remittere h. d. ¶ Opp. ff. de fur. l. si pignore. i. fi. et l. pupillum, C. qui tutela. So. ibi non erat debitum liquidum unde potest transigere, hic secus. ¶ Opp. ff. de minori. l. licet si unus C. i. So. ut in glo. ¶ Item opp. de l. sub conventione quod ex conventione C. i. ff. de iureiur. So. quod debitum non erat liquidum.

Filius ¶ Opp. ex glo. de l. si unus C. pacti. ff. et l. quod filius ff. depo. de solut. l. quod filius. So. facto quod filio vel filio non potest solui, debitum est nisi debitum esset contractum per eum filium et patri acquisitum ut in contrario quod filius contractus tenet mentem. Et per hoc dico quod si monachus mutuat vel deponit pecuniam licet queratur actio monasterio non potest sibi solui et conmuniter liberatio potest [...] ipsius, alia actio quesita erat monasterio alias secus ut hac l. et C. e. l. filius. ¶ Opp. de l. si filius ff. de cond. So. ut in glo. ¶ Item opp. de l. cum inter C. si ff. e. So. ut in glo. et dixi C. e. l. filius.

Si tamen ¶ Pactum factum herede putativo heredi vero non prodest. h. d. secundum unam lecturam. ¶ Secundum aliam dicit pactum factum uni ex heredibus ad alios non porrigitur h. d. ¶ Opp. cum prima lectura de cond. pecunie. l. si post. ¶ Glo. dicit solue ut in. ¶ Certe in glo. non ponit veram solutionem. ¶ So. quando quis fatetur se heredem non herede a quo tamen postea hereditas evincitur vel per querelam vel per q. tab. et tunc pactum factum heredi, transit ad eum ad quem transit hereditas ut l. q. et l. hereditas debitore eta pro. ff. de fidei. quando quis facit pactum heredi qui ullo non est heres et quando in dubio non prodest ut non heredi ut hic, et l. si t. C. ta. pos. ff. e. fallit si constaret quod habuerit animum remittendi cuilibet qui heres esset ut l. aurelius ff. e. secundum unam lecturam. ¶ Bartholus

Debitorem ¶ Imperator in isto quadam l. petere prohibet, pp. i. pa. ponit summaria quam secunda ponit capitulum in textu. ¶ Opp. de l. cum ab uno ff. de le. ij. So. ibi est speciale favore dotis, secus si non ut ibi. ¶ Convenit glo. super ille qui debet prius satisfacere debeat prius conveniri. ¶ Glo. dicit quod non et bene dicit dic ut in ea.

Petens ¶ Lex ista est subtilis et difficilis, et breviter h. d. pactum nudum appositum in contractu stricti iuris vetere actorem informat et nova parit h. d. tex. cum glo. ¶ Venio ad casum in textu et ponit in glo. textus modo ego pono secundum veram positionem qua intendo tenere. ¶ Tunc veniamus ad questionem et materiam examinemus lecturam hic portatas. ¶ Circa quod contra exemplum in hac l. dicunt quidam promissionem inesse aliquid nudo pacto. Illud ita promissio per stipulatorem esse potest hoc petere, hec est una lectura quam ista bene facit tex. qui dicit placuit, sicut ea servata est, videretur cum velle locum de stipulatione non posita super eo quod deueniret

Marginalia:
- ops q h[...] [...]
- § 3a regula
- 3a precedit h[...]
- 2a
- 2a lectura
- op g
- op g
- ops
- Sua
- op g
- No g
- Sua
- De exemplo
- Lex [...]
- [...] lectura
- 1
- 2
- 3
- 2

in pacto inutili / Ista lex. glo. respondet. nam
ad tex. dicat si antequam si statim post secutu[m]
est preveniat / quod si ex intervallo pactum est appositum
non posset agi ex stipulatione / sed hec est falsa. ymo
secundum text. posset agi. quod satis ... Ad hoc ista
lex ... posset agi ex pacto / sed ex stipulatione
ut l. asse toto de here. insti. et de gd. insti.
l. institutio talis / quidam voluntas precise
dicunt hanc lex. vanam et faciunt quod ex int-
ervallo pactum apponeretur / ex stipulatione agi non
posset / hoc declarant sic / stipulationes de se sunt
incepta al. inita quia promissi quod quemcumque vel
quandocumque / et sic ex ea que de se non potest agi
quandocumque / et sic ex intervallo competit sibi
si pactum interponitur ex intervallo competit sibi
quod non posset / contineri non faciat ar. l. quia
quod non posset / [illegible] Alia opp. glo. cum
eum de gdi. insti. [illegible] alia opp. glo. tu
dicat non posse agi ex pacto / facit et tex.
non dicat hoc quod agatur ex pacto sed ex sti-
pulatu. Solu[tio] istud opp. inde sol. l. cum apud
sempronium et l. iudicatum solui. c. ti. / Sed
dicunt alii / placuerit stipulatori non constabat
ex declaratione partium sed ex inde declaratione
ex declaratione ... et illa declaratione sumpta ex intervallo
inito quod et illa declaratione sumpta ex intervallo
hec stipulatio conuenit / hec opi. non est vera per l.
si stipulatus § i. c. l. certa ff. de novat.
de fideius. l. si ita de v. obl. l. cum quidam
et l. viii § si filio ff. pro socio. et
aliud § si. et l. viii § si filio ff. pro socio. et
l. qui permutaverit certum petatur / que concludunt quod
etiam ex intervallo possit apponi pactum vel
aliud si pro quod impleat stipulationem etiam cum
pendet ex voluntate partium / procedamus quoque
ab ista lex. / Alii dicunt quod hic fieri pactum
tacitum quod in contractu que fecit ut faciat de ...
quantitate librarum intelligatur de imperialibus
vide glo. Ista lex. non placet primo per aliud
tex. quia hic dicatur quod stipulatio est interposita causa
placiti firmandi / quod hic non est / ymo interpositum
est pactum causa declarande stipulationis. Non
pervenit ista lex. quod pactum declaratorium non
posset apponi ex intervallo quod non placet
p. l. heredes palam § fin. nota ff. de testa.
Per istud pactum declaratorium inducitur ad
replicationem. nam petita ex libras imperialium
tu excipies quod non debeat intelligi de imperialibus
sed de minori moneta quia stipulatio non est
expressa ut l. unius ff. de le. iii / ego replicabo
hoc esse viii ... aliud est actum sed aliud esse
actum agnoscit ex pacto quod satis. Tertia lectura
quod ad textum lex. quam glo. tenet / promissi
inmediate aliquid pro stipulatione / et dicit ut statim
post / promissi in ire pro ne roma esse ex
stipulatione agetur ad illud quod deueniat in
stipulatione / et agitur actione prescriptis verbis ex pacto
vestito et sic veterem informat et parit
novam. et vide glo. tuam / Ista lex. non videtur
vera quia si ... stipulatio non sunt interposita causa

firmandi pacti ymo ob aliud sunt interposita stipulatio
sed ob aliud pactum quod vi. quod istud tex. Ego fateor
nec obstat tex. quia tex. intelligo / nam stipulatio
sunt interposita causa firmandi pacti et placiti sed
cum ... hec est ... quod in stipulatione deveniunt aut
pactum sequitur est de alio / et de eo quod ... stipulatio
informat et novam actionem parat / Ista con. ista
lex. arguit ultimo / actio prescriptis verbis oritur
ex contractibus innominatis ut l. quotiens et l. nam
ex contractibus innominatis ut l. ex placito i. de re. per. et
de prescriptis verbis. et l. ex placito i. de re. per. et
quod pactum apponitur inito contractu ideo oritur actio
prescriptis verbis. quia resultat contractus innominatus certa
relatione pacti ad contractum sed in casu posito per
glo. non resultat contractus ex relatione pacti ad
contractum quod non est bona casus positio / Per hoc ponitur
contractum quod non est bona casus positio / stipulatio de promittendo
ipsi capitulo sic / quod facta sunt stipulationes de promittendo
codice meo cum tuo / et pro pactum promissio statim
audiat statim post ire per ire roma / sic certa
relatione pacti ad contractum resultat contractus in-
nominatus inito resultat prescriptis verbis. Lex. ista
non repelo / quia bona est sed ... ipsa dampnat
lex. glo. cum non ... dicat / nam actio prescriptis
verbis oritur ex pacto incontinenti apposito / ex pacto
dico non ex contractu qui resultat certa rela-
tione pacti ad contractum ut videtur C. c. l. i. bone fidei
et ff. c. l. iuris gentium § quinimo. Lex. est
in l. firmiter ff. de usur. et ex opi. i. ...
clarius declarabo. Nemo ad quoz quod forma
in glo. Veniens promissi mihi aliquid pro stipulatione
sine usuris et ego promissi pro pactum pro te ire
romam. An istud pactum veterem actionem in-
formet et novam pariat. Glo. dicit quod non
quia pactum in contractu appositum / ita demum
informet veterem actionem si apponatur pro eo cui ...
petit actio / sicut si debitor debet usuras
et vide glo. quam actio competit mihi et pactum
interponitur per alio / Est videndum qui veterem
informet et an novam prescriptis verbis actionem pariat
primum quod non informet veterem glo. tenet hic
cum ... magis ... quod aliud quod deveniat in prima
actione / quod pro non sit illa informare / esset enim
quedam repugnantia / quod actio mutatur dicere ...
Secundum litteram
mea ... et hec tenet dicendum / Glo. dicit quod non in l. ... pariat
parat nunc actionem / Glo. dicit quod non in l. iuris
gentium § quinimo. in glo. super verbo mediis
ultimo quod quia creditor promisit debitori resultat
contractus innominatus quod oritur actio prescriptis verbis. Hic
adverte ultimo mihi dicunt quod glo. ...
hic et ... mihi ... / ymo glo. et ... concordat
est enim duplex restrictio / quedam est restrictio
... contractus / quedam est restrictio ...
... et istud habet locum ... in contractibus
innominatis / ut l. ex placito i. de re. per. de
prescriptis verbis l. naturalis / non in l. iuris gentium § qui-
nimo ff. e. / Sunt ista duo vestimenta ...

2a lectura

3a lectura

Nota

no[n] 2 p[er] restitutio

no[n] differentia

Ista

na coherentia contractus vestit pactum in continenti in eo producit ut l. legem C. e. et l. in bone fidei, contractus vero intervenctus vestit pactum etiam ex intervallo, in quibus implet contractum ex parte sua ut dicis l. [¶] Item ad propositum cum creditor promisit debitori non oritur actio ex stip. v. ex pacto nec vestit pactum coherentia alicuius contractus quia non vestit pactum nisi ad utilitatem illius pro quo contractus est celebratus hec est causa in l. si tibi. ff. e. ¶ Remanet ergo pactum nudum, sed si ista relatio pacti ad contractum, resultat contractus innominatus, et ex post facto alter contrahentium impleat ex parte sua, tunc oritur actio ex stip. v. ex contractu innominato vestito rei interventu non ex pacto, sed ex contractu innominato hoc vult dicere glo. tertia hic. Sed dicit, sed si daret usuras forte secus esset tertio ¶ Tunc enim resultaret contractus innominatus, quod esset aliud quod supra dixi, unde ergo glo. quia amodo intelligeres, et quod glo. dicit contrarium esset omnino intelligas quod actio prima informetur, quia istud est possibile ut dictum est, sed permitto quod dicit quia possibile est istum contractum vestiri rei interventu et parere actionem ¶ Quero utrum pactum nudum precedente vestiatur a stipulatione penali accessoria, glo. dicit quod non, ut l. nuda. C. de contrahen. et commit. stip. ¶ Ultramontani dicunt contra istam glo., pena succedit loco rei. ut l. si quis a tertio ff. pro socio et l. pretia. de act. emp. Sed si aliquis diceret re quieta et promitteret, sine dubio esset vestitum pactum quia resultaret contractus innominatus et sic vestiretur a quo implente ex parte sua.

¶ Ideo in proposito quod dictum est sic solvitur, aut queris an stipulatio penalis sit commissa et tunc sine dubio per stipulationem penalem non vestitur, aut postquam est commissa et tunc secundum stipulationem penalis continet tamen quod unum pactum et soluta tunc pactum aliud vestitur ponit si solvitur ipsa res ut supra dixi, sed vero nunquam continet tunc secus ut l. si. ff. de cond. ca. da. ¶ Sed hic advertere, replicando istorum magistrum dicunt per hoc glo. male dicere et falsa. Nam supra alio loquitur glo. et supra alio loquitur opinio contraria ¶ Glo. enim loquitur an stipulatio penalis vestiat pactum nudum cui per quo stipulatio penalis interponitur, sed ultramontani loquuntur an stipulatio penalis vestiat pactum cui quod quo penalis stipulatio interponitur ¶ Glo. loquitur an vestiatur pactum coherentia contractus, ipsi loquuntur an vestiatur rei interventu, et sic nichil ad propositum contra glo. fateor glo. non dicere, et ultramontani bene dicere in casu in quo loquitur ¶ Modo sumus expediti de ista difficili questione ¶ Venio ad alia questionem. Ponit glo. quod conveniunt inter te et me pacto nudo de permutando codicem meum cum tuo decreto in continenti convenit quod ires pro me Romam primo pacto nudo ex intervallo

primum pactum nudum sunt vestitum rei interventu ¶ Quero utrum ex isto pacto vestiatur aliud pactum in continenti appositum, et glo. tertia dicit quod non quia vestimentum sit ex intervallo, et vide glo. tertia ultramontani contra per rationem predictam, quia cum hic ista relatio pacti ad contractum resultat contractus innominatus, debet oriri actio ex stip. v. Dico glo. tertia dicere verum, nam istud pactum non potest vestiri coherentia contractus per rationem quam glo. dicit, et dicit communiter hic et sic ex pacto actio non oritur, sed bene potest vestiri rei interventu et oritur actio ex toto contractu innominato que resultat ex illis pactis, et ita utrique eorum bene dicit. Ita debes hoc intelligere, tamen non dico quod tale pactum veterem actionem non informet per rationem glo. ¶ Quero quid si in contractu conditionali apponatur pactum nudum utrum vestiatur. Glo. dicit quod sic quia ab initio nasci, et naturalis conditionalis salva ut l. si. i. venditione ff. de pe. et quod ut vero ven. et vide glo. ¶ Contra istam glo. videtur quod conditionalis conventio non est nata similis neque naturalis ut l. cede dies de v. sig. ergo cuius coherentia non potest vestiri aliud pactum. Sed dico quod non est nata pura, sed statim est nata conditionalis. Dicere quod puto quod velit dicere quod conventio conditionalis contrahitur vero et fingitur vero obligatio que ab initio potest dici nata ut l. qui potior et l. qui balneum ff. qui po. i pig. ha. et de solu. l. si quis sub conditione et ita dicebat dominus Ja. bu. Sed certe ista non concludit si ponimus nos facto conditione existente, sed si ponimus conditione deficiente an aliud pactum nudum erit vestitum, dicunt circa ista questionem est videndum primo an veterem actionem informet, et hic dico quod non, quia non reperit eam informandam cum ex contractu conditionali non sit nata actio. Ita non glo. in l. pacta ff. de contrahen. emp. Secundo est videndum utrum pactum vestiatur coherentia contractus, et puto quod sic, si conditio postea extitit, quia fingitur vero contractum fuisse celebratum ut dictum est, sed si conditio defecit non video quod vestiri possit coherentia contractus, sed vestitur rei interventu. Ita loquitur l. si in venditione que hic allegatur in glo. Ibi enim vendidi rem tibi sub conditione eo pacto quod ires pro me Romam ex istis pactis oritur quidam contractus innominatus talis, quia ego restituam tibi istam speciem et tu vadas pro me Romam, unde statim celebrato isto contractu conditionali impletur iste contractus innominatus ex parte mea unde oritur actio ex stip. v. Ita debes intelligere licet ita intelligo quod non in l. lecta ff. si cer. pe. in glo. mag. Ita intellige l. iuris gen.

Nota

Nota

Ubi ut pacta si post dimortuum ff e. Secundo
ultimus quod si pactum nudum ab initio sint
vestitum consequencia contractus vestiti ex postfacto
alie contractus tollitur vel si remaneat actio
propter. Glo dicit quod potest. quia unde videtur
ista pacta que apponuntur in contractibus conve-
latis et hic illud quod deveniunt a pacto
dicitur pro prius spectari que debet ab inicio
ut l. fundi pte ff de contrahen. emp. sed ma
contractum correlatiorum est ut sublata una
pte obligacionis tollatur alia ut l. fi. ff. de
accep. et l. si venditor ff de rescin. ve.
In isto casu non dicet vera glo. nec isto casu
loquitur sed ponimus in contractibus non correlativis
ut in ex^o posito in hac l. cum glo. tua
dicat veritatem hic sunt ista collecta
Si certis Breviter dicit prestato
longi temporis non confirmat
Sy sup hac l.
pactum invalidum
ponit quandam repetitionem que tenet
nos racia dic unde breviter examinabo
quantum ad tex. et ad glo. expedit magis
est ma l. cum de i re usu de usur. Extra
hanc l. quero primo ex glo. ponit primo
quod usure promittuntur pacto nudo ut. i. de usur
l. creditor. de solu. l. in hiis si imperator
et istud est bonum exemplum. Scdo non ponit 2
in pacto nudo condicionis et istud exemplum
precedat quia ista tempora si hodie produceret actor
ut l. si quis arg. i. de dona. Tercium exemplum 3
ponit glo. in primo promittere quod filius liber
teneret valet quod exemplum non congruit sic
quia l. ma si non tenere aliter pro debitore
sue persone, tex. lo. in quibus est tenetur
aliter id est per nudum. Remanet ad
gra et opp. sic aut nos dicimus quod iste
solvit sciens et non potest repetere ut ff de con
inde. l. i. Aut dicimus quod solvit ignorantie
et tunc sibi non prejudicat sed potest condicere est
si per stipulacionem promisit ut l. i. i. de erro.
calcu. sed tex. hic in fine dicit contra male
So dicit glo. intellige quod hic solvit errando
si in jure et potest non competit repeticio nam si
in jure et sic non competit repetitio nisi
iste erravisset, tunc secus ut dicta l. i. i. de
erro. calcu. Certe ista verba glo. non tangunt
l. nec questionem nam posito quod solvit sciens non
tangitur hic an possit repetere vel non sed an
obligacionem confirmet eo scilicet ut possit cogi in
futurum vel non cogi. Dico ergo quod si sciens etiam
non confirmat ob. et pactum ista lo. hic. Iste
opp. i. de fideius. l. i. Ro. dicit quidam quod
solvit etiam ante pacta correlative istud
dimarte dic ergo quod ubi versatur duplex favor
scilicet alimentorum et ultime voluntatis sicut
dico in pluribus statutis pare favore ut
ex causa dotis vel ad refectorem vesitur

ut l. cum post ff gener. de jure dotis. et l. si
ubi annum de an. le. et de le. ii. l. cum quid
cum dicebis hic et con casu l. cum de i re usu
ff de usur. ubi ponit de ea dotis et hic
recipitur tempore decennii vendito ubi erat favor
dotis et cessabat favor ultime voluntatis
sed si utraque concurrerent esset idem quod in cau. l. i.
i. de fideius. Tercio solvit quod si solvit
errans ubi sciens hic non placet quia ut dixi
posito quod hic solvit sciens prejudicavit in eo
quod solvit et non possit cogi ad solucionem in
futurum ut i. de testa. l. non dubium et ad e
ut i. ne ux. pro ma. l. i. Tercio de l. cum
non et i. de non nu. pecu. Bo. illi qui tenet
fideius. i. de non. nu. pec. Bo. alli qui tenet
solucionem quam et xx. dedit dicunt quod si solvit
sciens hic ignorant sed habet solucionem sup
exercitam dic ergo quod hic erat obli. et actio hic
contraxit exceptio non inmate peremit unde
solucio sibi prejudicat in exceptione hic non
erat actio nata unde talis solucio non prodest
actor ita debes hic intelligere Ia ff de usur.
l. cum de i re usu. Bo. aut quis vult agere ex
nudo pacto quod dicit confirmatum solucione dimidia
et hic non potest ita loquitur hic aut agit ex
stipulatu vel alio contractu vestito et ad eius
exclusionem induxit solucionem longi temporis et potest hic
fatte ut l. gra. non obstat alia glo. Sed
glo. opp. pactum nudum vestitur rei interventu
ut i. de re. pmu. l. ex placito, et sic prosep.
v. l. valis et per tota l. Bo. rei interventus
vestit pactum et qui implet contractum correspectiva
non quod prius ut dicta l. valis statim posito So
pacta a principio non vestit pactum quod prius
promissione vel aliter rei interventu vestiunt pacta
apposita super contractibus innominatis in quibus ultro
citro est orta obligacio sed hic non erat contractus
innominatus ergo nec et utraque est vera. Item
ergo vide etiam hac l. ppc de pigno. duo tunc
primo qualiter cum longi temporis inducatur obligacio
seu confirmet invalida questio. Secundo Item
vide quando ex tempore longo temporis proprium obligatur
seu etiam allegatum precessisse de quo tractat
l. cum de i re usu sed tenet nos per unum dictum
quare obmitto. Bartholus
Si quis Breviter dicit privilegio fori
et quibus renunciare potest primo
et cuilibet est licitum renunciare juri suo
2° dividit so ponit quod 2° eius decisionem
3° vero 4° ponit contencionem 2a c. primum inconveniens
2a c. si cum ipso certo quod c. omnibus itaque licet
ergo renunciare juri suo. Con. sup de epi. et
cle. aut statuimus al. primus et ex de fo. q.
c. si diligenter. So. dicunt quidam quod hic de fac
docio hic est de quadam dignitate temporali non de
sacerdocio spirituali quia illa privilegio fori non potest
renunciare. Alii dicunt quod hodie hic l. e contra

no
i
Quarta
i
nota 2 ex
i
op glo
i
op
i
op
i
op
i
op
i
2 glo a
i
nota tu esse dicte
i
op
i

op 5 q 1 c 7
i

op 9 2 q 7 c a 7
i

pro illa iura et hoc non habeo pro in contrario Vel dic
quod si clericus vellet conveniri coram iudice seculari
hoc pacto non posset Sed si haberet duos suos in-
dices/ esset electio sua eligere quem vellet tunc
illi privilegio sue electionis posset renunciare et hec
solutio satis placet ut videbitur infra in sequenti questione
Contra et videtur quod quis non possit renunciare suo privilegio
fori ut l. si convenerit ff de iurisd. o. iu. dicit
glo. ubi supra ut C. Tu dic quod aliquis est iudex
altius sed ille qui ipso privilegio potest eum declarare
competens in scolari/ competens est in l. i. si qua pedi
po. tunc pro pacto potest renunciari/ ista loquitur hic
et l. i. ff quis a. iud. vo. non re. Aut quis illo
modo est iudex altius et tunc pro pacto ista
competentia iudicis incompetentis non potest impediri
ista loquitur l. si convenerit de iurisd. o. iudi. Sed
si apponeretur pena credo quod pena committetur
si ille iudex declararet quod pactum illud non e
q. l. sed potest ut l. stipulatio ista. § alteri ff de ver.
obli/ et ideo pacta que apponuntur cottidie
in instrumentis dominorum dicuntur et volunt posse conveniri
parisius/ Remis/ Florencie/ et ubicunque sunt inventi/
non valent/ ut probatur in illis locis quod possit
conveniri [illegible] sed pena apposita committetur
Sed si quis vellet quod ubique posset conveniri debitor.
dicat per instrumentum quod pretextum promisit se solu-
turum parisius Remis et ubicunque fuerit inventus
tunc eum in eo loco in quo inventus videtur contraxisse
ut l. contraxisse de act. et ob. et de re. aut. iudi.
poss. et ideo ibi contractus potest conveniri de
[illegible] ff de admi. tu. l. tutor

§ i. ¶ Modo advertas ista ergo pacta que dum-
tur [illegible] hic quod [illegible] contra hoc
opponitur ff de pac. l. de dic. et l. [illegible] Glo. dicit hoc
fallit et ponit multos casus. [illegible] hec regula
fallit/ de hoc etiam tangitur in l. ius publicum
ff. e. et tangit melius quam alibi de [illegible] aut
ff. c. et [illegible] ma. dec. § et vo. et ista materia ut [illegible]
declaretur requirit [illegible] altiorem indaginem [illegible]
[illegible] et pro intellectu glo. magis clarius quam alibi
dicas quod [illegible] quis vult renunciare iuri suo
Aut est ius naturale aut positivum/ primo casu non
potest renunciare ut l. ius agnationis de re. iuris
et ff. c. l. ius adgnationis/ Secundo casu aut est
ius quod statuit certam formam in actibus hominum
[illegible] aut alio modo disponit. primo casu
ponit exemplum quod testes sint [illegible] modo
testamentum/ quod pacta et stipulationes certo modo fiant
et [illegible] non potest renunciari ut ff de le. i. l. nemo
potest et ff. c. l. [illegible] et C. de testa. l.
testandi/ Secundo casu aut est ius publicum et ei
quis non potest renunciare ut l. ius publicum ff. e.
Aut est ius privatum cui quis vult renunciare
et tunc aut illud ius continet privatam utilitatem
renunciantis et publicam simul/ aut continet

op ad ulti-
mam partem
i

utilitatem privatam renunciantis et cuiusdam alterius
tercii privati/ aut continet utilitatem renunciantis
tercii/ primo casu si quidem utilitas privata potest
separari a publica valet renunciatio quantum
ad utilitatem privatam/ quantum ad publicam non
ut l. iure gentium § si paciscar et § non.
Si non potest separari renunciatio non valet ut l.
de dic. de pac. do. conventa l. i. § ma.
ff de postu. l. quos prohibet et l. [illegible]
veterum de pact. et l. ii. § sed quod vetatur
[illegible] de [illegible]/ Secundo casu quando continet uti-
litatem renunciantis et tercii et tunc vide quod
si quidem potest separari valet quantum ad preiudicium
renunciantis non quantum ad preiudicium tercii ut
l. res inter alios acta § toto et l. i. de
comm. re. ali. et l. post mortem ff de con-
tab. Sed si non potest separari non valet renunciatio
ut ff de li. ca. l. i. ii. iii. et iiii. tercio casu
quando continet privatam utilitatem renunciantis tercii
tunc quando illud ius est inductum principaliter
in favorem renunciantis/ aut est inductum
in odium tercii privati/ et secundario redundat
in favorem renunciantis/ primo casu si quando
ille favor est inductus propter renunciantis
inbecillitatem/ et renunciatio non valet ut l. si
mulier et C. de [illegible] ff. de in inte. resti. ff de mo.
l. si pupillus [illegible] et C. de de.
[illegible] l. doli § [illegible] Si vero est inductum
ad [illegible] propter eius inbecillitatem tunc si quando
talis renunciatio esset contra bonos mores vel
induceret aliquem ad delinquendum et non valet
ut l. alia § elegantur so. ma. et de pac.
do. l. conveniri Sed si non esset contra bonos
mores vel non induceret aliquem ad delinquendum
et tunc renunciatio valet/ ut hic. l./ et l. si
quis in conscribendo C. de epi. et cle./ Secundo
casu quando illud ius principaliter est inductum in
odium alterius tunc si quando renunciatio est causa
quare odium cessat et valebit renunciatio
ut l. fi. C. ad macedonianum alias non valet ut l.
tam et si ad macedonianum Modo hec ista materia
perfecta ¶ Esset extraordinarie de pluribus contractibus
et de sponsionibus parentum de quibus melius
tangit speculum in ti. de renunciatione Item ad in-
vestigationem istius materie generaliter vide quia
quedam sunt iura que vetant quedam que
puniunt/ quedam [illegible]/ quedam permittunt
[illegible] istis iuribus potest renunciari tangit glo.
in l. ii. i. de fide instrumentorum ¶ Venio ad ultimam
partem dicit hic l. licet apud arbitros
compromissos conveniri eo quod quis eligit
[illegible] arbitro assentit in eum et potest non licet
[illegible] competentis iudicis competentis ¶ Glo. dicit
fateor quod potest duas voces revocare et quod
in eum consentit committendo et quod renunciat

busitio suo. vel alit dico q ista qo erat
compromissa an talis renunctiatio valet / dicit
qo hec l. q arbiter debz observare hanc l.
q valet renunctiatio / et vide glo / qua mecu
tenebis qz ea glo y bona glo / possit
esse qo an de quanda q eundem possit
compromitti in arbitrio sup principali / hic est
tex. cu glo. q. pt / qz compromittit solu de
qo an valeat renunctiato. tex. sori
facit ad hoc l. arbitro et l. ab arbitro.
ff qui satisda. co. ynt ibi intelligit de
ff qui satisda. vel utile fuit inter secta-
ueris arbitris / qo e utile sive de omnibz quibz que
ferre que volut q de omnibz que
sit int contrahentes compromittatur an poterit
compromitti in arbitros eosdem qo eiusdes
in e eadem causa principal pt compromittenda
tione potit ille de titulis compromitti in
arbitros / hic vi tex. cu glo. q. pt / qd
no dico determinando qd precise teneo meti
qz inq sunt tibi allegata in uno ista l.
qz uni / sunt tibi allegata uno ista. l.
Vltimo qo hac l. no et tenemetu. qd
arbit qui male iudicat facit litem sua
sicut iudex / qd no / eiusd de arbitratore
dixi alias in l. si. de var. et cogn.
Vltimo no an iudex absolvit ab instantia
iudicii q ius litz y hoc actio et ius ptl
no primat [illegible] facit litem sua casus e hic
quod licet y no obliq qd pretio teneo mihi
qd in l. fi. neglige / et tenant quid eiud est
aliud neglige q absolve que ab. instantia
fori yt similiter fori cui renunctiauit dicens
tu qz sua e ulla pt no facit iudicium
yt iudex no facit litem sua ut no. i. l.
fi. de var. cogn / sz hic no facit iudicium
yt i iure suo qo tit. iudicatur sua
mala no facit iudicium nisi in iurecz
instancia qz que mere act. yt sui sua
ut leguntur in l. sz si proponis qud et an in
si hic facit iudicium instancia no facit
litem sua / et tenet ac si q eu institia
quiuctia fecit i ea principali qd verbo / ille
qui prohibet y expressit tac tenet ad int ce
totale totius tac hoc appet in suplacione
de descendendo in l. iiij in fi. et l. cu qre-
bat iud. sol. hic appet in ti. ff ne quis
eu qui in ius vo.

De questione

pactu y quod de
hereditate viventis
sito suo disponit no valz / nisi ille
qui constitit eius / in eas volute perseverit
usqz ad mortem h. d. Ro pr. qo / 2o
dubitatione yo / 3o terpo / 4o corrupto

1o corrupto / 2a i faciebat / 3a i sz nobis
4a i nisi ipse / 5a i iubemus / dicit hic yo
fuat alicui hereditatis ymo vide q dicat
hereditas sua ut l. i sub de lib. et poste.
So. dicunt quidam q hec l. no habet locu
in filiis. Glo. vi determinare contra et bene
nec ob. l. in sub qz no est ipsa sua sed
qz sua. Opp. q tale pactu no valeat qz
pacta nuda no inducunt actioz ut l. legem
c. / So. intelligas istas quedem et stas
y stipulatoz ita dicit glo. Certo opp. q
ista pacta esset valida als / na qui pa-
ciscit de pacto tm pactu no valz ut l. i.
ff c. et c no. Glo. videt intelligere hic pactu
esse q vivus qo paciscentibz dabit ul faciet
aliud ita dicit glo. Iste opp. et vi q tale
pactu valeat ut l. ij c. fi. de his q ut
pactu valeat ut l. ij. c. si. de his q ut
ind. / So. fateor q valet i preiudicium pa-
cisentium ut ab eis tamq ab indignis auferatur
hereditas no i commodum eorum. Opponit ad qo in
qd hic ponit / dicit hoc q quis pt contrahere
tali pacto credo. Cont c. l. pactu q de
tali instrumento. Glo. videt credo q hoc e casus
specialis in quo aliud qd quis no pt facere p
se pt tm facere consentire allat plura et vide
glo. Videtis istud dicitur glo. no ly cogerunt
l. na quis no pt facere pactu y quod
auferatur libera testandi volutas seu facultas /
ut l. pactu c. / et l. stipulatio hoc mo. de
v. obli. / et alias l hic allat in glo. / nec
possit alij consentire / ut fiet pactu y quod
auferatur libera testandi facultas / na pt ista
sua volute mutare quotiez velt / Etca aliud
qo consentit q etia id quod ipse no pt facere
an aut ille qui no possit yse facere possit
facere consentire etia vide tex. vi et in l. sz
fundo ff. c. de pigno. / ut regla pt / q pt qs
no pt facere no possit facere consentire fallit
in casibz ut e colligi in tex. qo dictione fuerit
vel dic intelligibile / quz ille q no pt facere
yse habet plenum ius / et tunc qui no pt
facere no pt consentire facere ut dicta l. sz fundo
c. i. / quz habz ius i yse / et tunc licz quis
no pt facere tm pt consentire facere / qz ius
alterius yseat ita loqr l. si pr. i fi. de manumiss
et l. i eiud de manumiss. Vltimo opp. ad ea
que dicta sunt q illud qd quis no pt yse
no pt y aliu ut l. fugitiuus ff de re. / Sz
pt facit in glo. ista ma no est uetita hic
et ideo vide etia hoc q dixit dy. i c. pt
quis de re. iuris li. vi. dicit hoc i fi. q pa-
ciscenti de rebus alienis absqz eius volute
est ipse et i iquum co. ff. de contra. emp. l.

rem alienam. Sed pacisci sub spe de succedendo istud est turpe, quia inducit votum captande mortis alterius, sed aliud quod quis se obliget ad rem alienam istud non est turpe vel quia. Opp. ff. pro so. l. iij. § de illo. Sed ubi de hereditate viventis, hic etiam. Opp. ff. de her. ven. l. ij. § i. dicit glo. ubi habebat maxime locum dic quod ubi fit pactum de hereditate viventis sub quadam universalitate et in consequentia bonorum contractus licitus hic fiebat pro se et principaliter. Item opp. ff. de act. emp. l. si quis sinum. Sed ubi fiebat pactum de futura successione ex una te bonis contractus. Ultimo opp. et videtur quod istud non sit pactum future successionis, quia non contrahitur de succedendo vel de non succedendo, sed de hereditate disponenda postquam fuit successum. Sed fateor quod est pactum future successionis disponende quod respiciebat tamen contra bonos mores quia inducat votum captande mortis alterius. Hoc glo. Et declaranda ista materia est videndum an valeat pactum future successionis. Et primo quero an valeat pactum de futura successione contrahenda. Videtur quod sic Insti. de legi. agna. suc. § si. Ubi pater emancipat filium contracta fiducia. Breviter ego dico sic, quando ille qui habet ius succedendi privatur eo propter delictum suum, quando propter aliud iuris rigorem. Primo casu si quando quis est privatus propter delictum priusquam valet pactum contrahende successionis, quia si quis remittere tamen ingratitudinis ut l. si. de revo. do. Sed si quis vellet facere pactum ut ingratitudo futura non obstaret non valet, quia induceret quem ad delinquendum et esset contra bonos mores ut de pac. Sed l. conveniri et de pac. l. xx. Secundo casu quando quis privatur propter aliquem iuris rigorem et tunc aut paciscens posset super hoc providere testando et valet pactum ut dicto § fi. Insti. de legi. agna. suc. Alias non posset providere testando et pactum non valet ut ex coll. de fun. suc. c. i. Per hoc inducto ad hoc de facto statutum est hic quod filia femina non succedat ab intestato extantibus masculis, ex testo capit quod sibi relinquitur. Ex hoc dico quod si tunc quando dicatur quod de contrahenti pris contrahat sibi successione quod istud pactum valet ut dicto § fi. de legi. agna. suc. Sed pone ut vidi in quibusdam civitatibus est statutum quod mulier nupta extra civitatem non succedat ex testo nec ab intestato et tunc pactum de renunciando iure successionis non valet per ea que dicta sunt supra. Idem possumus dicere in civitate Assisii est statutum quod ingrediens monasterium non succedat an valeat pactum factum cum ingrediente de renunciando iure successionis propter ingressum. Ad ista quod conscianda oportet primo videre an valeat statutum quod ingrediens monasterium

An valeat pactum future successionis seu de futura successione contrahenda

non succedat. Videtur quod non quia contra principalia generalia clericis quod l. dicto nobis de ex. et ele. et videtur contra libertatem ecclesie ut in aut. cassa. Hoc videtur in aut. de san. epi. § si ne filius et in aut. ingressi c. ad trebelli. Sed quod statutum disponit de ingrediente, propter hoc verba ingredientis monasterium vel si quis intraret monasterium sit privatus iure succedendi ut non succedat et dico quod statutum valet nam non disponit contra clericum, sed contra laicum, nam laicus est ille qui ingreditur monasterium sicut vivens moritur ut l. qui duos de mand. etc. et tunc non obstat quod dicitur in aut. cassa, nec obstat aut. ingressi rogati quia ibi loquitur si monasterium ingreditur, hic non liceret auferre, non aut in sibi quesito contraveniat. Si non statutum disponat de ea ingresso propter hoc verba si ab ingressis fuit monasterium, tunc non valet statutum quia non potest clerico auferre ius suum et esset contra libertatem ecclesie ut dicta l. dicto nobis. Ar. propter hoc l. stichus testo. de manu. etc. Et hoc dico salvo iudicio et doctorum canonistarum et theologorum, et quod in casu predicto valeat statutum pro quia potest fieri per pactum saltem iuramento firmatum ut statim dicam. Sed quero utrum valeat pactum de iure succedendi. Breviter dic aut cum pacto est adiunctum delictum et tunc valet pactum successionis perdende ut l. i. § si parens ff. alia pro. l. de quo in fi. ad l. falci. Si non tamen non proponit et tunc de iure civili pactum non valet ut l. de coll. l. pactum, de iure canonico valet si fuit iuramento firmatum ut in c. quamvis de pac. li. vi. et ideo hodie consuetudo quod filie femine faciant pactum de non succedendo et iurant et valet istud pactum. Et si tu dicas videtur quod iuramentum non debeat confirmare pactum quod est contra bonos mores ut hic l. 9o c. ut in c. non est obligatorium contra iuris li. vi. et videbitur in de inst. imp. aut quod ab sed dico quod istud pactum non est contra bonos mores nec obstat hoc l. que loquitur de facto de succedendo vel disponendo de hereditate postquam fuit successum quod pactum inducat votum captande mortis alterius et sic non valet. Sed quod una loquitur de pacto de non succedendo propter quod votum captande mortis non inducit. Primo tollerante iuramento firmatur. Tertio quero an valeat pactum de succedendo. Breviter videtur quod non cum sit contra bonos mores et ideo non valet ut C. e. l. pactum et § ti. i. l. donationes ff. de v. obli. l. stipulatio hoc modo in de pac.

que l. hereditatis glo. in que c(ontra) vide(tur)
dic(endu)m q(uod) ex stipulatione h(abe)re possit si p(ro)mittendo
tibi o(mn)ia bona p(rese)ncia post morte(m), et vide
glo. in v(er)bo alio modo i. ff. q(ui)a no(n) et
tenet in(ter)d(u)m si igit(ur) p(ro)mitto tibi q(uod) tu sis
heres meus, vel in(ter) heredes q(uod) te
faciam h(er)ede(m) no(n) valet istud pactu(m) q(uia) c(ontra)
bonos mores ut dictu(m) est. Sed si p(ro)mitto
tibi o(mn)ia bona mea post morte(m) mea(m)
valet dicit glo. et ext(ra) dato ca(usa) mortis
vel int(er) vivos, dicunt d(octo)r(e)s q(uod) si q(ui)bus no(n)
est facta me(n)cio mortis intelligit(ur) ca(usa) mortis
int(er) vivos si est facta mencio mortis i(n)telligi(tur)
ca(usa) mortis nisi e(x)p(re)ssu(m) sit dictu(m) q(uod) sit int(er)
vivos alias q(uod) revocari no(n) liceat ut ff. de
dona. ca(usa) mor. l. Seya, et de dona. ca(usa) mor. l.
Seya et l. ubi mortis dixi aut valeat
ut q(ui) sc(ri)bit Simo(n) p(er) l. quam allegat glo. 2o
p(er) l. hereditatium de ho. aut. in poss. 3o
p(ro)pt(er) revocatorie(m) seu remotorie(m) c(on)cl(usi)onem q(ui)a
p(er) istud pactu(m) no(n) aufert(ur) libertas testa(n)di f(a)c(t)or(um)
potest eni(m) quemcu(m)q(ue) volo instituere si ille
tenebit(ur) illi stipulatori dare. Iste no(n) tene(tur)
nec inducit votu(m) captande mortis nec
p(ro)hibito q(ui)a h(oc) sit de voluntate eius cui
spat(ur) succedi ut h(abe)tur l. c(on)ti(n)git ista p(ro)missio
est donacio ca(usa) mortis et tu(n)c valet q(ui)a
est donacio ut l. no(n) o(mn)es ff. cer. pe.
p(ro) revocari ut l. no(n) aufert libertate(m) testa(n)di f(a)c(t)or(um)
Iste no(n) aufert libertate(m) testa(n)di f(a)c(t)or(um) q(ui)a
heres debet h(abe)re falcidiam ut l. i. de dotibus
ad l. falc. quorum lo. l. i. §. si mortis
Sed no(n) esset donacio int(er) vivos aut dicit
dono o(mn)ia bona mea et tu(n)c valet ut glo.
et l. B allegat nec aufert libertate(m) testa(n)di
f(a)c(t)or(um) q(ui)a sit p(ro) hac vice et de p(ro) lucro
facere testa(men)tu(m) iste de fructibus potest testa(r)i
q(uod) ista v(er)ba o(mn)ia bona mea ad p(rese)ncia tu(n)c
q(ui)a ista v(er)ba o(mn)ia bona mea ad p(rese)ncia ff. de le. ii. nec ob.
refert(ur) ut l. fi. §. i. ff. de le. ii. nec ob.
. l. hereditas ff. de pac. que q(ui)a ibi fuit
facta illa p(ro)missio mei testa(n)ti ut c(ontra)
no(n) licet ut i. h(oc) intellige aut donanti
verum dicit o(mn)ia mea p(rese)ncia et futura tu(n)c
no(n) valet Ho q(ui)a aufert libertate(m) testa(n)di f(a)c(t)or(um)
p(er) quandam c(on)sequenciam tu no(n) possit h(abe)re de
quo testa(r)i 2o q(ui)a videt(ur) c(ontra) bonos mores
ut l. int(er) stipulatione(m) §. sacra de v. obli.
ista ponere libertate(m) hominis i(n) statu in quo sit
c(on)t(ra) ius q(ui)a nichil c(on)cetum h(abe)re potest istud c(ontra)
c(ontra) bonos mores go. T(ancredus). ¶ Ista forte no(n)
h(abe)ret locu(m) si q(ui)s donaret eccl(es)ie na(m) cu(m) q(ui)s
possit p(er)sona(m) sua(m) vovere eccl(es)ie multo magis
bona p(rese)ncia et futura nam hereditas c(on)nomine
iuris et h(abe)t recipit augmentu(m) ut de peti.
he. l. sed venit(ur) §. fructus ¶ Sed q(uod) dicis

si q(ui)s no(n) donaret sed venderet o(mn)ia bona sua
p(rese)ncia et futura c(ontra) i(n)stitu(m) valet nam remaneat
p(re)ciu(m) de quo p(otes)t testa(r)i, et si esset decept(us)
ult(ra) dimidia(m) iusti p(re)cii remanet illud ius
petendi restitucio(n)em in here(di)tate. ¶ Tercio eo
casu quo dixi dono o(mn)ia bona mea p(rese)ncia
et futura q(uod) no(n) valet utrum viciet(ur) illa adiectio
et futura tu(n)c ad viciet(ur) tota donacio dic(itu)r q(uod)
illa adiectio tu(n)c viciet(ur) ut l. Sem(pronius) §. i. de do.
q(uo)n(iam) c(ontra) viciet(ur) totu(m) q(ui)a sit c(ontra) bonos
mores ut dicta l. hereditas ff. de pac. que no(n)
decimo ino plus ¶ Quarto c(ontra) videndu(m) utru(m)
valeat pactu(m) alicui m(od)o de no(n) disponendo
ista c(on)t(ra)ria in h(uius) l. c(on)t(ra) qua(m) glo. sequit(ur)
p(ro)pria g(rati)a. dices q(uod) aut pactu(m) sit de h(er)e-
ditate hominis viventi et valet ut l. iii. §. de
ditate hominis viventi et tu(n)c aut h(oc) fit
illo. ff. p(ro) so. aut hominis viti et tu(n)c aut h(oc) sit
ex voluntate p(re)cedenti c(on)tractus liciti et valet
ut l. si q(ui)s sum de acc. emp. aut no(n) sit
ex voluntate. et tu(n)c aut h(oc) venit i. quandam
c(on)sequencia(m) p(re)cedent(is) c(on)tractus et tu(n)c idem q(ui)a
valet ut ff. ij. §. illud de lega. vero, aut h(oc)
sit p(ro) se p(ri)ncipal(ite)r et tu(n)c aut h(oc) pactu(m) c(on)tinet
libertate(m) testa(n)di
liberatorem eius cui sit et valet fauore libe-
racionis ut l. et p(ri)mu(m) §. et a filia ff. c. X c(on)tract(ibus)
alia disposicione cu(m) reb(us) hereditatis et te h(oc)
certu(m) l. iura ut d(e) iis q(ui)a aut sit i(n)grante
eo de cui(us) bonis agit(ur) et no(n) valet, aut eo
p(rese)nte et tu(n)c aut p(er)severat in voluntate
et valet, aut no(n) et no(n) valet ut h(abe)tur l.
¶ Ultimo
q(ue)ro h(oc) v(er)b(um) h(er)ed(itas) p(re)missa h(abe)nt maz
quero utru(m) hereditas eius cui successurus sum
sub ab intestato dicat(ur) m(ihi) deri sp(es) h(er)e(ditatis) vi-
sus ab intestato dicat(ur) mihi deri spe. h(er)e(dis) vi-
esse capis q(ui)a sp(es) i. p(ri)mu(m) c(ontra) spes aliene res in
gen(er)e vi(deatu)r et h(oc) c(ontra) ditas de libe. le. l. post
eiu(sdem) et l. est tex. i. c(on)t(ra)riu(m) q(ua)li v(er)bo illud
emancipator et l. est tex. i. c(ontra) c(on)t(ra)riu(m) glo. illud
dicit(ur) nob(is) deri sp(es) q(ui)a no(n) deferet(ur) ex mea
volu(nta)te alicui(us) sed ex aliquo fut(ur)o eventu ut l.
ij. de sta. li. si tu hereditas ab intestato sit ob-
ventura m(ihi) ex mea voluntate defuncti q(ui)a p(ote)st
testa(r)i et aliu(m) instituere no(n) dicit(ur) m(ihi) esse spes
h(abe)t respect(us) de alio q(ui)a de eo q(uo)d sibi c(om)petit p(ote)st
h(oc) p(ote)st disponere pou(n)t de eo q(uo)d c(om)petit re-
ut i. de dona. l. sp(es). et D. c. l. i. et i. dixi
si de ista hereditate sub spe no(n) p(ote)st disponi
go. T(ancredus). No(n) obstat h(oc) l. que dicit spes q(ui)a ista
c(ontra) queda(m) spes no(n) p(ro)videt(ur) si c(ontra) queda(m) spes
c(ontra) queda(m) spes no(n) p(ro)videt(ur) sed c(ontra) queda(m) spes
h(abe)nt vana et no(n) attendenda q(ui)a tunc nichil
h(abe)t vana et no(n) attende(n)da q(uo)d tu(n)c meti
sp(er)atus

¶ De tu(tor)ibus factoribus Ru(bric)a

¶ Costuma h(abe)t ... ut in glo. Sicut de
p(ro)p(r)iis ho. vo. ubi c(on)tinuam ... ad
finem h(uius) libri

lex bo
do
dua
op
op

In quibus casibus non est infractus possit conveniri et de quibus per totum videnda per in plures tutores et plures curatores conveniuntur

Tutores et curatores habent quatuor beneficia

De primo beneficio ordinis

Nec pactio. Hic est lex publica et difficilis et utilis magis quam aliquis de toto Codice. Et licet haec lex est difficillima, et primo loquitur in contextu, secundo in persona, tertio tangit. Breviter dicit: transactio facta cum uno ex pluribus obligatis ad alios non porrigitur. Haec dicit lex difficilis in textu et in glossa. Opponitur et videtur quod contrariatur superficialiter in eo quod dicit "nec pactio nec transactio" et ff. quibus in primo casu. Sed dicit glossa quod hic loquitur de pactione conventa et de transactione non conventa. Secundo opponitur ff. de tu. et ra. dis. l. si ex duobus. Sed ibi prodest aliis vi solutionis non vi transactionis, non sic contra contra in glossa. Tertio contra textum iste dicit quod alium convenire non prohibebit, vel dicit contrarium eo quod facta ista glossa tota. Sed videamus in quo casu alius cum quo non transactum possit conveniri, pro cuius declaratione ulterius sunt videnda. Ad cuius evidentiam est sciendum primo quando plures tutores et plures curatores fuerint dandi, aut administratio est divisa a testatore vel a iudice, aut non. Primo casu quilibet tenetur pro parte sua fallit ratio qui ponitur in l. si. de di. tu. Sed non est facta divisio a testatore vel a iudice, tunc omnes tenentur in solidum ut l. i. et l. tutores de tu. et ra. dis. Modo ad propositum in illis casibus in quibus quilibet tenetur pro parte, transactio facta cum uno non porrigit ad alios. Ita loquitur hic ubi dicit textus in rebus que separati sunt. In illis vero casibus in quibus tenentur in solidum remanet magnum dubium. Illud ergo dissinviamus. Unde scias quod si divisio intelligatur dispositio non facta a testatore vel a iudice et pro cuius declaratione licet in solidum teneatur, est videndum quando possit conveniri et quando admittere. Debes scire quod tutores et curatores habent quatuor beneficia. Primo est beneficium ordinis, secundo beneficium divisionis, tertio beneficium cessionis, quarto beneficium vel actionis. De quolibet videamus. Primo de beneficio ordinis et glossa hic et l. i. et ff. unde tutores de tu. et ra. dis. dicit aut omnes gesserunt administrationem, aut quidam gesserunt et quidam non. Primis duobus casibus non est locus beneficio ordinis, ut dicta l. et ff. de admi. tu. Ita dicit glossa, licet distinguat utrum dispositio sit facta a parentibus vel non. Ita etiam dicunt communiter doctores, videlicet Ia. de are. in isto passu. Dicit alius et melius iudicio meo: aut illa est facta dispositio a parentibus, et tunc aut omnes sunt eiusdem ordinis, quia omnes testamentarii vel omnes legitimi vel omnes dativi, et tunc verum dicit glossa. Sed si quidam sunt dativi et alii testamentarii vel legitimi, primus conveniuntur dativi, secundo ingratus ante quam perveniat ad contutorem, ut l. licinius ff. eodem textu ff. de admi. tu. Licet glossa intelligat quod ibi

erat facta dispositio a testatore quod textus non sonat. Tertio casu quidam gesserunt et quidam non. Dicit glossa primo conveniuntur gerentes, secundo non gerentes, tertio ingratus, ut dicto ff. unde tutores et l. i. si tu. non ges. l. v. et vi. Sed istud dictum glossae impugnatur per dictum et per ultimum. Et ideo tu dicas melius: aut quidam gesserunt et quidam non ex mandato eorum qui non gerebant, et tunc non est locus beneficio ordinis, quia omnes gessisse videntur per alium, ut l. tres tutores ff. non solum de admi. tu. Aut non mandaverunt non gerentes, et tunc aut loquitur de gestis aut de neglectis. Si de gestis verum dicit glossa ut dicta l. i. et vi. si tu. non ge. et dicto ff. unde tutores. Si de neglectis, et tunc aut sunt quaedam gesta et neglecta, et ut l. tutores qui tutela de admi. tu. et dicta l. tres tutores ff. si pupillus et ti. Si non sunt quaedam gesta et tunc non erit locus beneficio ordinis, ut l. tutores qui post ff. eodem qui de admi. tu. et dicta l. tres tutores ff. iste et eo. Nunc ad propositum quid relevat ista investigatio in casu huius legis. Breviter aut transactum est cum eo qui primo loco debebat conveniri et tunc ad alium perveniri non potest. Ita non loquitur hic, obstante beneficio ordinis. Aut fuit transactum cum eo qui secundo loco debebat conveniri, tunc ad alium potest perveniri non obstante transactione, salvo eo quod est solutum nomine transactionis, et vi solutionis prodest alii, non vi transactionis, ut l. si ex duobus ff. de tu. et ra. dis. Et sic non potest intelligi hic, ubi dicitur quando vel gesserunt vel gerere debuerunt. Videamus nunc de beneficio divisionis, et in hoc est opinio quod hii qui de dolo conveniuntur non habent beneficium divisionis. Ideo dicit et melius ut probatur in l. si plures de admi. tu. et hoc est verum quando conveniuntur ex quadam culpa. Sed quando dolo sua, si aliquis conveniat ex dolo suo vel ex culpa, tunc non habet beneficium divisionis ut l. v. et vi. si tu. non ge. Et sic venimus ad propositum: in casu possit conveniri ille cum quo non est transactum. Sed quando transactio est facta cum eo qui conveniebatur ex suo dolo vel ex sua culpa et sic non habebat beneficium divisionis, non poterat agi contra alium ut l. si pupillus de admi. tu., et isto casu non loquitur hic. Sed non transactum est cum eo qui conveniebatur ex sua culpa vel dolo, tunc potest agi contra alium, in quantum per beneficium divisionis deberet agi contra eum cum quo transactum est. Ita loquitur hic cum dicit: quando vel gesserunt. Videamus de beneficio cessionis, et hoc omnes concordant, quia si conveniuntur ex quo dolo non habent beneficium cessionis, sed ex sua culpa sic, ut dicta l.

d'raby. s. dumi. hoc

d'raby s. offic

s. plures de admi. tu. et l. i. §. nunc tractemus
de tu. et ra. dis. ¶ Secundo videndum in quantum fiat
ista cessio et si quidem actiones competunt ex ipsa
culpa, in nulla fit cessio ut l. i. et ii. s. s.
tu. non ge. Si vero competunt ex culpa com-
tutoris fit cessio pro parte, si competunt ex culpa
alterius in totum fit cessio ut videbitur non
in l. i. s. de duo. re. et ibi plenius per doc.
ff. de solut. l. modestinus et ibi dixi. ¶ Sunt
ad propositum in quantum potest agi cum eo cum quo non est
transactum. Sed dicas aliud ei debet cedi actio
contra eum cum quo transactum erat in totum et tue-
tur in illo potest competi obstante exceptione rei
... [illegible] actionem ut l. si actio a pamphilo ff.
... [illegible] et isto casu non loquitur
... de solut. et isto casu non loquitur hic
Sed non debet quod cum fiat cessio pro parte
et ita potest loqui hic in eo quod dicit quint
... [illegible] in illo dicit fit cessio possit in
totum competi in obstante alia remedia
de beneficio supradicta ita debetis intelligere
¶ Quarto habemus vide de beneficio utilis actionis
et ideo omnia que supra dixi de beneficio cessionis
procedunt hic ... [illegible] dixi ut l. i. §. nunc tractemus
de tu. et ra. dis. ¶ Nunc habemus expedita
glo. usque ibi ¶ Iste non qua unde et potest
poni in voluntate et in facultate unde potest
pendere quante difficultatis est ¶ Quero
dixi quod plures tutores habent inter se beneficium
utilis actionis sed ego respondeo quod inter plures
fideiussores non est locus huic beneficio nisi
cedatur ut l. fideiussor de fideius. que est
ratio. Glo. hic dicit quod fideiussor licet in solidum
teneatur principaliter ... [illegible] non tenetur sibi. Tamen
actor quam fideiussore que ratio cessat in
pluribus tutoribus et curatoribus. Et vide glo.
ista non est bona ¶ Quid si principalis non
esset solvendo. et sic in animo est actio ut l.
... de eo. Sed quid si ille non intersit
quod quod pupillus non habet regressum ut puta
pupillo valet obligatio ut l. marcellus
ff. de fideius. tunc sequitur quod habeat in vice
actione quod ... ut fideiussor. Sed
glo. reddit aliam rationem dicit glo. Quod est
quod tutores competunt actione bone fidei sed
fideiussores actione stricti iuris. Unde glo. ista
ratio non est bona. Quid in pluribus mandatoribus
qui competunt actione mandati que est bone
fidei ... est ... in fideiussoribus ut dicta
l. ut fideiussor. Ideo glo. dat aliam rationem
quod fideiussor intercedat sponte. tutor ex
necessitate ut non in dicta l. ut fideiussor. Ratio non
est bona quod duo rei obligantur ex necessitate
et habent in vice actionem ut l. i. de duo. re.

Sed idem nam ponit glo. i. l. ex facto §. fi. de vulg.
et pu. ... [illegible] agat ... de ra. Item tutor
plures et certus hoc agat ut certum
tutorem liberet sicut si multo ... actor quo eos
sed ... facit quod ... ... actor
utroque ... sed ... utile ... l. fideiussor
non. hic principaliter agat ut liberet ... [illegible]
... [illegible] liberaret ... quandam ...
igitur contra eos non habet actor ... cedat
non habet alia. ¶ Possum querere et quero
... potest ... per pactum nudum si transacto
sit ... per acceptilationem si per pactum nudum
dicunt inter pactum nudum et ... et ac-
ceptilationem ... acceptilatio ... quod
pluribus reis porrigitur ad omnes ut l. et per
... §. si ... ff. de accep. et l. si ...
§. i. de novat. quod non est in pacto ut l.
s. ... ff. de pac. ... si nos ...
transactione ... esse. tunc si ... acceptilatio.
si non, dicitur quod non extendatur ultra quod se ex-
tendat ... transactionis ut s. c. l. iii. ...
plenius dicta s. de transac. l. si de certa
¶ Dicunt d. transacto facta

Omnium bonorum

... sub futuro litis tenet. h. d. ¶ Opp.
transigere ... dicit ... actoris quod ab actore
... [illegible] ... sed ... ergo quod ...
actor. Sed tunc quod in transactione ... dare
pecuniam actori a reo ut ipse actor remittat
... hic dicit ... quod ... pecuniam
... quod ... [illegible] ... glo. loquitur
duobus modis ... quod erat actor et quod
... pecuniam hoc actio quod illa dare ...
hereditate et sic ... transactionis est quod actor
... pecuniam a reo quod ipse remittit actione
... sed quod ipse ... quod per actorem petit
... ut actor dat reo pecuniam
ex ... transac. ut actor dat reo pecuniam
ut hic et s. e. l. si ... Secundo modo
legitur quod hic ... erat reus et sic transegisse
... hic ... et hoc ... duabus
... glo. ¶ Opp. de l. i. ff. c. de ... d. transacto
... debet imponi super lite intelligitur ... vel
... et ita hic erat ... erat hic lis ...
... ¶ Opp. de l. ... ff. ...
... quod ... intelligas quod ... erat
ff. de ... de ... ut dicta
de ... ¶ Quero quare fuit ista
... pecunia ... dicit ...
et ... glo. ... Sed ... et ... quo predicit ...
hic ... non ... ... que ...
in quo pacto nudo ... non posset ...
intelligitur quod ... pacto ...
... ut ...
... [illegible] ... hereditate que ...

ad §. ...
ad ...
ad ... de ...
No. i.
No. i.

No. i.
Quod ... i.
op. i.
op.
op.
No. i.
...

hereditate dedit ut l. pure apud acta § .c. et
c. non. alii glosant hic male dicere quod li supplicatio
intervenerit. ¶ Bartholus.

Agere breviter dicit hic una lex et in
ea petitio generalis transactio specialis
non vindicat nisi in his de quibus
est transactum h.d. secundum veram lect. et habent
preterit omnes glo. excepta una glo. prima
que est super verbo nominatim. ¶ Et primo pono
casum secundum istam et eam concordia. ¶ Primo opp.
hic dicit agere quod est verbum imperativi modi et sic
videtur quod aliquis cogatur agere. ¶ Con. § ut nemo invitus
l. i. So. quod alicui imperatur aliquid quod cum
...creata utilitate continet verba imperativi modi
habent vim permissivi, ita loquitur hic. Ita intelligit
glo. tua prima et habetur in l. ii. circa finem ff. nec
et c. e tep. et hic. ¶ Secundo opp. hic innuit quod
iudex ex officio suo debet videre de qua
petitione sit transactum et sic supplet de facto
con. § ut que desunt advo. l. i. et quod
non et l. civitas § civitas ff. de offi. pre.
dicunt quidam quod hic iudex, quia est actio bone fidei
...quod hic non, quia licet sibi ut iudici ex
iustitia ... alia est hic dicta in dicta l.
i. § ut que desunt advo. pro. dicta plenius in l.
iiii. § si hoc aut iudicium de dap. i. fa. ¶ Opp. §
de iudi. l. licet, eiusdem dicunt fateor quod hic
replicatio opponitur, glo. non placet et bene verba sunt
petitio generalis per et transactio specialis et prima generalis
videtur quod prima omnia continebat eo quod replicatio de
quod ea non comprehendit, huius contra glo. tua.
distinguit plures casus quos vide primo dicta
hic per glo. sed dicta § c. l. subiectum speciale
et l. si debita, secundum quod ista lex hic de una
specie sunt transactum et de aliis non, sed contra
ista lex videtur tep. qui dicit de quacumque petitione
... et l. quacumque petitionem reliqua ..., et sic
innuit quod sunt promissa pro quantitate debita
non ... administratus, glo. volens hoc effugere
exponit contra l. i. de qua specialiter volentes
quod licet sit ... alio modo et breviter
...cos intendit, d. pro debite quantitatis peti
et super ea transigere, respondeo non obstat contra.
h.d. et ista lex ponitur in glo. super verbo nominatim
differt quod hec lex a prima quia ibi ex duabus
speciebus debebatur et de una sunt transactum,
hic debebatur ex una tantum, et ... sunt
generalis petitio et specialis transactio hic non sunt
specialis petitio et specialis transactio

Actione ¶ Hec l. habet ita debilem glo.
et difficilem et de medulla
iuris, sicut alia quam viderim. h.d.
ab actione extincta non datur regressus, decepto
per actionem de dolo succurritur nisi sit de dolo
transactum h.d. Primo pono ... 2° contrarium,
3° contrarium contrarietatis, 2ª ibi nisi dolo. 3ª ibi
nisi specialiter. ¶ Non quod dixi in summario. ¶ Ista
certa hic quod dictio nisi quandoque ponitur, quandoque ponitur
ut patet contextu, quia primum nisi ponitur, postea
ponitur. ¶ Doc. volentes istam materiam complicare
inculcant de dictione nisi que est posita et
de dictione pro, et videtur ... quod non bene faciat
sua debet sive, quod quedam est dictio exceptiva
que respicit actum importatum in oratione, quedam
que respicit tempus, glo. que respicit actum
ista est quinto nisi, certa qua dicas del precedit
oratio negativa et dictio nisi ponitur ut hic in
primo nisi, aut precedit oratio affirmativa et
dictio nisi ponitur ut hic in 2° nisi, ut in c.
petitione eo de re iud. li. vi. Sed contra hoc opp.
de l. tertia de manu te. dicit ... ibi dictio
nisi precedit non sequitur, dixit testator nisi
rationes diligenter reddiderit liber ne esto.
et hoc non placet, quia licet dictio nisi in ordine
non vel sequitur precedat, tamen in ordine intellectus
sequitur. ¶ Dicendum est ergo sic si precedit oratio
negativa dictio nisi ponitur. ¶ Sed est advertendum
quod quandoque oratio precedente denegatur actus
tunc dictio nisi ponitur actum, ita loquitur hic, quandoque
oratio precedente negatur potentia, tunc dictio
nisi ponitur potentia non actum, ita loquitur dicta
l. tertia, quod cum ibi dicitur liber ne esto nisi
rationes reddiderit, hoc est liber esse non possis
nisi rationes reddideris, quia tunc possis esse, quia
potentia ponitur et non actus. ¶ Et per hoc vide
ad quod quandoque formatur hic glo. ibi. et dicitur ut
quod ibi nomina, et est talis promitto non vendere
librum nisi tibi, quid importat ista verba, certe
prima oratio negativa negat potentiam promitto
non vendere, hoc est quod non possim vendere alii nisi
tibi, ergo dictio nisi ponitur potentia non quod cogar
tibi vendere si ... velim vendere, vendam tibi,
eiusdem est dictio exceptiva que respicit tempus
et ista est ... ... ego lego tibi omnes
libros meos preter codicem, isto casu dicitur, aut
illud cui apponitur dictio pro comprehendebat
sub generalitate precedentium terminorum et pro
exceptive ut l. ita quod § si. de penu le.
et ponitur, aut non continebatur sub generalitate
precedentium terminorum et non ponitur exceptive
sed magis adiective et tunc ponitur ut l. servo.
§ ... de anni. le. fallit in his a ...
... ut in c. dudum eo de elec. et in non
... et ita debent intelligi habent ... ,

Modo veniamus ad expositionem nostram, textus hic dicit
non superest aliqua actio nisi de dolo, certe
de quo dolo loquitur hic, per ... declaratione
debetis scire quod dolus committi quandoque in ipsa
administratione, quandoque in ipsa transactione, quandoque post
transactionem non servando promissa, de primo dolo loquitur
glo. que est hic super verbo transactum sit
de duobus sequentibus loquitur precedens glo. magis

Secunda
Op.
Op.
388
Op.
Op.
2ª Secunda
Secunda
Secundo
non de dictione nisi 2ª dictione preter
nota hic de vario dolo committendo

Cum aut(em) i(n) gñali tr(ans)actõe videat(ur) remiss(us) dolus i(n) admi(ni)stratõe glo. tangit h(oc). dicit plenius in l. sub p(re)textu. (pr)e(ter)ea C. e(odem) dixi i(n) l. auxilio ff. de mi. de li. lega. Cui ista glo. vide et no(n) intellig(itur) q(uod) dat ad l. si quis i(n) conscr. de li. le. q(ui)a intellig(itu)r illa q(ua)n(do) legat(ur) liberato admi(ni)strationis ta(n)tu(m) et vide glo. verbo rem(isso) dolus. i(n)ta tr(ans)actõe videtur q(uod) (per) dolu(m) ad tr(ans)igendu(m) cu(m) tu(n)c possit agi de dolo. Quidam q(ui)d(em) intelligunt q(uod) s(ic) et ita intelligit Azo. et vide glo. opp(osita) contra h(oc). sicut dolus d(e)b(et) tam co(n)tractui bone fidei reddit co(n)tractu(m) ip(s)o iure nullu(m) ita reddit eti(am) liberato(n)e(m) i(n)corporata(m) sup(er) contractu bone fidei ip(s)o iure nulla(m) ut l. de tutela. in C. de i(n) i(n)te. resti. et q(uo)d i(n) no. ¶ So(lutio). ut dicit. in glo. l. sub p(re)textu. in C. ¶ Verbo quo quod si dolus est re(m)iss(us) no(n) i(n)putabo p(ro)pter ista i(n) tr(ans)actõe cu(m) possit agi de dolo. ¶ Plac(entinus). dicit q(uod) s(ic) et ita intelligit h(oc) l. Azo q(ui) plac(entinus). q(uo)d placet s(ic) actio de dolo no(n) h(abe)t locu(m) ubi h(abe)t locum alia ut ff. e(odem) l. ij. § si quis ff. de dolo. et l. ij. § de dolo. Et h(oc) datur quia tr(ans)igentes actio(n)e co(n)tra eu(m) q(ui) liberant p(er) acceptilatio(n)e(m) ut s(upra) i(n) p(ro)xima obligatõe repetat(ur) s(ic) cedo ob causa(m) ut l. si q(ui)s accepto. ff. de condi. ob. ca. q(uo)d no(n) dat(ur) de dolo. ¶ I(n) co(n)tractib(us) tr(ans)actionis de quib(us) h(oc) fit mentio appella(n)t(ur) co(n)tractu(m). do ut des. h(oc) e(st). libero te ut des pecunia(m) et liberare est dare ut glo. impleunt co(n)tractu(m) ex p(ar)te sua libera(n)do debitore(m) h(oc) actor(em) p(re)scr(i)p(ti)s v(er)bis ut ff. de condi. ob. ca. l. si mulier et de p(re)scrip. v(er)b. l. ob causa(m) et l. ita qui dampnat op(inionem) plac(entini). ¶ Secunda volentes sustinere plac(entinum). videt(ur) ad obiecta pacta subtilit(er) s(ecundu)m dicunt ipsi. q(uod) e(st) qual(iter) l. si quis accepto dat(ur) condictio ei q(ui) no(n) placet q(ue) co(m)petit ei actor de dolo. h(oc) no(n) placet q(ui)a illa l. e(st) posita i(n) ti(tulo) de condi. ob. ca. q(ui)a debet intelligi de illa actõe ut l. i(m)peratores de c(on)d. adiec. ¶ Tu no(n) in l. fi. de con. i(n)de. de c(on)d. adiec. ¶ Alij soluunt q(uod) ubi remittebat(ur) obligat(i)o certa h(oc) obligatio dubia. et vide glo. ¶ Secunda volentes sustinere plac(entinum) dicunt q(uod) ista est vera solutio q(uia) debitu(m) e(st) cu(m) tunc re(m)ittere est dare. ita lo(quitur) re(spondet) Azo. Sed q(ua)n(do) debitu(m) est incertu(m) et dubiu(m) tunc re(m)ittere no(n) est dare. s(ed) est facere s(cilicet) desistere ab agendo et ergo tunc co(n)tractus iste tr(ans)act(ionis) facio ut des. i(d est). desisto ut des s(ed) ex facio ut des dat(ur) actio de dolo. ut l. naturalis § q(ui)a si facia(m). de p(re)scrip. v(er)b. q(uo)d est et h(oc) videbat(ur) tenere Ja. Bu(lgarus). m(ihi) no(n) placet q(ui)a tunc e(st) v(er)u(m) q(uod) ex facio ut des dat(ur) actio de dolo. q(ua)n(do) ex facto meo nil adest alt(er)i p(ar)ti s(ed) q(ua)n(do) aliq(ui)d adest ex facto eu(m) dat(ur) actio p(re)scrip. v(er)b. sicut in do ut des ut l. cu(m) mota. i(n) C. et l. si apud acta et ibi vide. et no(n) ibi et no(n). i(n) dicta l. naturalis § cu(m) si facia(m). Sed i(n) p(ro)posito ex tali re(m)issione p(ar)ti aliquid adest q(ui)a ¶ Unde alij volentes sustinere plac(entinum) dicunt s(ic) q(uod) hic no(n) fuit actu(m) tu(m) ut acceptilatõe liberet(ur) s(ed) i(n) p(er)petuum desisteret et ideo q(ui)a s(ecundu)m desistere i(n) p(er)petuum no(n) potest impleri p(er) re(m)ittente(m) q(ui)a s(emper) p(otes)t age(re) saltem de facto et p(o)ena co(m)mittet(ur) ut l. ubi pactum i(n) C. i(de)o no(n) h(abe)t locu(m) co(n)dictio ob causa(m) nec p(re)scrip. v(er)b. i(d est) no(n) dat(ur) actio de dolo. ¶ Sed Azo dicit q(uod) ista solu(tio) no(n) est bona q(ui)a l. si pecunia(m) de condi. ob. ca. et no(n) dicit plus s(ed) no(n) credo q(uod) Azo dicat q(ui)a co(n)tractib(us) i(n)nominat(is) co(n)dictio ob causa(m) h(abe)t suam originem uno modo ex p(ri)ma parte lo(quitur) l. si pecunia(m) de condi. ob. ca. Sed lic(et) h(oc) s(it) regul(are) in o(mn)ib(us) co(n)tractib(us) i(n)nominat(is) tu(m) in tr(ans)actõe no(n) e(st) locus p(ro)ut ut i(n) C. l. q(ui)s vide l. si pecunia(m) nichil facit ad p(ro)positu(m) p(ro)pter mag(is). Ex secundo modo h(abe)t originem ex mora adv(er)sarij no(n) implentis ex p(ar)te ut l. dedi § i. et § ij. de condi. ob. ca. s(ed) h(oc) no(n) est i(n) mora ille q(ui) no(n) dat pecunia(m) p(ro)missa(m) q(uo)d appet q(ui)a ex ille qui p(ro)misit i(n) p(er)petuum desistere non possit implere co(n)tractu(m) ex p(ar)te sua no(n) p(otes)t i(n)de co(n)stitui i(n) mora ut no(n) ff. i(n) l. i. § fi. mag(is) glo. et in C. l. si apud acta. Unde co(n)dictio ob causa(m) s(ecundu)m ista(m) solutio(n)e(m) no(n) p(otes)t h(abe)re origine(m) nec ex mora nec ex p(ri)ma. Item actio p(re)scrip. v(er)b. no(n) dat(ur) ei qui i(m)plevit co(n)tractu(m) ex p(ar)te sua ut l. naturalis § i. de p(re)scrip. v(er)b. Concludo ergo q(uod) s(ecundu)m ista(m) t(er)tia(m) solutio(n)e(m) p(ro)cedit op(inio) plac(entini). dolo c(ess)a(n)te fac(it) q(uod) pecunia(m) p(ro)missa(m) no(n) dat q(ui)a s(ic) v(er)i actu(m). ¶ Secundo quid si p(er) dolo tr(ans)actu(m) s(it) v(e)l (per) dolu(m) an valeat tr(ans)actio glo. dicit q(uod) s(ic) ut l. i. de plus peti. et dic ut i(n) dicta l. c(on)t(ra) est.

Cum te ¶ Si pacto si p(ro)xima valet h(oc) d(icitu)r. ¶ Tu no(n) q(uo)d dixi i(n) su(m)mario. ¶ Tu no(n) q(uod) p(ro)bato p(er) co(n)fessione(m) e(st) sufficie(n)s sicut p(ro)bato p(er) i(n)str(ume)ntu(m) h(oc) no(n) s(i)t alia

Cum mota ¶ Hec est subtilis et speculativa et utilis. et est fundamentum mul(tarum) legum. ¶ Dicit q(uod) ad querela(m) extincta(m) no(n) dat(ur) regressus s(ed) si p(ro)missa no(n) fuer(it) p(er) act(ionem) ex p(re)scrip. v(er)b. v(e)l p(re)scrip. v(er)b. si fuerit h(oc) d(icitu)r. ¶ Primo videt(ur) ad q(uod) i(n) s(ecund)o dicit(ur) co(m)plemu(m) p(ar)te i(n) verbis fideb(us). ¶ Tu no(n) q(uod) i(n) su(m)mario dixi e(st) s(ed) i(n) r(e)tractatõe co(n)tr(ar)io(rum) colliga(n)tur alia nobilia. ¶ Primo ad p(ro)batu(m) et opp(osita) q(ue)rela separata tr(ans)it ad heredes ff. de in offi. tes. l. i. § fi. et l. sequ(en)ti s(ed) h(oc) erat separata q(uo)d appet ex eo q(uo)d dicit mota i(n) officiosi querela ergo tr(ans)it ad heredes. So(lutio) glo. ista p(ro)bato fuit re(m)issa p(er) tr(ans)actio(n)e(m) ideo q(ui)nde e(st) ac si separata no(n) esset et vide glo. et no(n) ex hac s(ecundu)m q(uod) en(im) l. que dicunt q(uod) p(er) lite(m) co(n)testata(m) actio no(n) s(it) tr(ans)itoria ad heredes h(oc) est v(er)u(m) nisi alite(r) questione p(er)i(n)de fuerit s(ecundu)m recessu(m)

No(ta)

No(ta)

Qu(ere)

Lex b(o)n(a) q(ue)r(e)

Op(positi)o

cui eum compingitur etiam ille effectus per contestationem inductus, hic est casus quem tenere memini. Et propter similitudinem quod dixi vobis in l. ij de fruc. et l. corporeis. ¶ Contra predicta opp. et vi. quod non requiratur separatio ut l. si quis filium § de i. off. test. Sol. aliud hodie aliud secundum iura antiqua l. ¶ Opp. et vi. quod ad querelam possit veniri ut ff de inoff. test. l. si instituta § pri. Sol. primum si vivit possit veniri ad querelam, quia contraxerat sibi, per heredes vero non potest veniri ad querelam quia ad eos non transit obmissa separatione per testatorem contra formam sed glo. est contra et videtur ea solu. dicit quod fuerat sibi renunciatum sub conditione, hic sub modo contra so. vel est in se si continet dilationem quod ideo quod ibi semper l. ¶ Hic quia ergo declaratio est videndum in quibus contractibus non appareat utrum prius recedat sub conditione vel modo, et quid intelligatur in dubio, Sed in contractu sunt, ut aliter recedem dabis centum, quia verba possunt intelligi conditionaliter vel sub modo ¶ Doc. dicunt quod in dubio debent intelligi sub modo ut l. quero § inter locatorem ff loca. quod apparet ideo quod ibi de contrario dicit quod non esset necessaria si intelligeretur conditionaliter, fallit tamen causa in se de necessitate conditionem importat, ut promitto tibi centum pro dote. ut l. stipulator et l. promittendo ff de iure dot. ¶ Ex istis colligitur quod in l. si instituta in dubio debet intelligi sub modo, secundo hic so. non est bona quia ibi sub conditione dos et ista inducunt dot. ultimo ad quod remitto tibi actorem prima via pro centum utrum actio sit sublata aut solvis centum, et est, nam ista actio cum sit ex delicto potest tolli per pactum ipso iure ut l. si tibi § quedam ff de pac. et l. si unus § pactus e. ti. Iste ista verba intelliguntur sub modo. et de natura modi est non suspendere effectum eius de quo agitur, cum ipso iure inducatur ut l. demonstratio § fi. de condi. et de. et l. cum debitor § cumulus e. ti. ¶ Quamvis ex parte de sua parte, veniat ad scribendum et hoc est multum difficile dicitur quod datur actio prescriptis verbis ¶ Contra hic fuit facio ut des quia fuit conventum ut ipsa discederet a lite et acciperet partem bonorum ergo debetur actio de dolo ut l. naturalis § quod si faciam de prescrip. ver. Glo. vero dicit quod hic fuit do ut facias non facio ut des quod apparet, quia si respiciamus verba textus fuit conventum de dando quam de faciendo. dicit enim quod partem bonorum susciperet et a lite discederet licet sunt in faciendo premissa, quia iure prius recessit a lite quam sibi fuit datum. Hoc d. 2a glo. hinc l. et ultima in pri. et vide ea ¶ Sed quod quicumque cum quibus contractus innovatus sit, Quamvis inspicere formam conventionis magis quam formam impletionis secundum glo. hic posita et i. l. complacito. § de re. per. ¶ Ultimo sit in contrario opi. quod inspiciatur forma impletionis magis quam forma conventionis, et sic solutus tenere quod idem, licet per alia verba scilicet quod inspiciamus utrumque, Nam sicut in contractu emptionis et venditionis competit eius qui dat pretium dicitur emptor, competit ei qui dat rem dicitur venditor ita in contractu isto innominato, competit eius qui facit dicitur facio ut des, competit ei qui dat dicitur do ut facias, Unde remanet quod hic non est facio ut des competit vero ergo an quod debeat dari de dolo ut in contrario. Sol. l. contra loquitur cum ex facto nichil adest ei cui fit, sed cum ei aliquid adest tunc habet actio prescriptis verbis sicut in do ut des et hic est casus hic ideo quod eo quod a lite desisto tibi non adest liberatio ut in dicto § quod si faciam. Dixi vobis in l. actione § e ¶ Ex hiis habes nota quod ista verba suscipere et recipere et similia debent intelligi iure dominii, quod apparet, quia pactum est ac si aliquid sibi promittet dare secundum glo. et doc. De similibus verbis dixi in l. si fundum prorari de v. obl. que tene menti. ¶ Auteam ego solvo istam glo. et ipsum Dyn. Contra eos primo opp. si ista verba importarent dationem et fuisset interposita stipulatio non agitur ad interesse, sed agitur ad precium rei ut l. i. aut i § fi. de v. ob. Sed hic dicitur quod agitur ad interesse ergo apparet quod ista verba continent factum, magis quam dationem et vide tex. Dico glo. bene dicit quod in hoc quod ista verba importat dationem probo quia in hac promittitur aliquid semper non potest tradi dari vel prorari, Sed in promitto tibi fundum dicet adeo fundum dari vel prorari, vel sic tradi intelligit de datione ut est tex. in l. si ita § i. de contrahen. emp. sed hic competit eius qui obligabatur debebat recipere ergo debet intelligi quod obligetur ad dandum ¶ Ad contrarium in eo quod dicitur i. ad interesse Unde dicitur duobus modis, primo potest in eo quod interest ut exponamus. i. eo quod interest petatur ipsa bona vel aliter et melius et unde magis placet in promissione simpliciter de dando precedit contrarium sed cum stipulatio de aliquo dando interponitur super aliquo contractu debet intelligi secundum naturam illius contractus super quo interponitur ut ff de usuris l. si stipulatus et l. dampni infecti quod inpri. l. si stipulatus et l. quinta § quecumque ales (?) de v. ob. non tamen hic fuit stipulatio interposita super isto contractu innominato affirmat namque cum natura eius est ut dari sit in obligatione, agatur ad interesse ut l. naturalis § i. de prescrip. ver. In fine ratio in l. i. § de serv. que pro. ¶ Opp. ultimus in glo. et vi. quod si non fuit

sibus dicat agi actione prima ut C. ti. i. l.
in proxima. Glo. dat hic duas so. prima
quod speciale est hic favore filiorum cum alias non
dat quela, quia obmissa sunt spaco, et
ista so. pt esse bona ut dicam. Alii dicunt
quod hic est speciale sed contra quia non pt obligatio
quod ipso iure non per pactum tollitur ipso iure, ita quod
vela per pactum tollitur ipso iure, ideo ad ea
non pt hic regressus. Bo. ista non est vera
nam semel licet et si ipsa iam tunc non posset
hic regressus ad querela ut C. eo. l. si institu-
tutam. Et i. oppi. tex. Quod est quod quia hic
ad primam actionem non pt hic regressus quia
sublata per mortem matris et sic contractus
innominatus sed ut a lite desistat vel impleatur
propter heredem mortis nulla datur actio prescripta
v. et hic sunt secundo so. dicit speciale
est favore filiorum et vide glo. Istud non
videtur bene dictum quia ista verba ut a lite
desistat vel discedet debent intelligi
discedet i. spectum ut l. si unus C. de pactis
quod propter mortem vel heredum eius non potest
impleri quia saltem de facto potest ad litem
redire ut l. ubi pactum C. et si reinstitit
non C. c. l. actio. Concedo primum et io dico
quod ista actio prescripta v. non oritur ex isto
contractu innominato tamen impleto a matre
vel eius heredibus sed datur a l. absque alia
iure obligatione vel contractu. et hoc est quod
dicit tex. quod dicit ibi danda. dicit glo.
al. licet et al. nam actionis prescripta v. sit quod oritur
ex contractu ut l. iuris gentium § i. ff. de pac.
hic non oritur sed ab providentia sed in matre
dicitur ergo isto casu ista actio data non nata
et io datur ista actio, quia alio filius
subveniri non pt, et hoc volunt dicere glo.
ibi speciale. i. propter filius. Bo. quod hic in isto
primo videtur quod possit sibi subveniri per conditionem
ob causam ut se reponat in pristina obligatione
ut l. si quis accepto. de condi. ob ca. Bo.
duobus modis primo quia hic conditio ob causam non
competit, quia i. possessione est quod quis se in pristina
obligatione reponat tunc querela ex qua
prius non oritur non pt ex quo prius restau-
rari ut l. si unus § pactus. Sed contra quia ista
so. dicit quod non pt restaurari sed pt pati se
de facto conveniri ut l. Iul. § contra ad exhib.
hoc non placet. Primo per istam l. que videtur
velle quod ista actio utilis prescripta v. detur in
subsidium. Secundo quia nulla l. dicat, quod ego possum
agere contra aliquem ut patiatur se conveniri de
facto, sed pt quis se velit sua sponte ad eam
decurrere alia actione ista locum dicta l. Iul. §
contra non faciat de ali. i. unum. ca. fac. l. iii
§ si. Vel dic quod conditio ob causam non pt hic
locum neque ex prima que non habet locum in
transactione, neque ex mora, quia non fit impleto
contractu propter heredem ut dixi C. c. l. actis

de natura ergo recurrit ad actionem prescripta v. datam. Item
contra istud opp. et videtur quod isto casu sit danda actio
de dolo contra eum qui non servavit fidem ut dixi
in l. actione C. e. Bu[illegible] oppi. placet. Bo. ibi
ille qui de dolo volebat agere propter sua fecit
quid quod potuit, quia liberavit per acceptilationem et
aquilianam stipulationem, hic non hoc non fecit, licet
liberatio sit secuta per mortem matris, tamen hoc sunt
casu magis quam facto suo, et non pt ita dolus
adversario impingi, immo recurrit ad actionem
prescripta v. datam, et ista contra valet. Quia in placitis
possem contra etiam dicere quod hic loquatur de actione
prescripta v. nata que oritur ex contractu innominato
et quod hic dicitur in tex. utilis, exponi i.
efficacem, ut videtur hic velle quedam glo. super
verbo utilis et quod i. dicitur danda est sed a l.
ex nam contractus permutationis, ut sic sit natura
non datura ut l. iuris gen. § i. ff. de pac.
Et si tu dicas quod hic non pt impleri contractus
propter mortem et heredum renuntiatio quia hic sunt contentum
non discedet a lite prius renunciando ea. et
hoc sunt possessionem unde per alia renunciatione videtur
contractus impletus, receptus tamen lex. est magis
subtilis et magis applaudet lex quod tenemini.
Ultimo non complectat tu invenies quod actio non debet
inseri in libello, quia ex narratione facti apparet
et vide tex. ibi utile forte dicam i. l. certa
et vide tex. quidam induxit istud tex. quod actio est
actio, item quidam induxit istud tex. quod actio est
facta quia res ipsa gesta est actio, sed trufa est
et est opi. ultimum, quia tex. dicit iuste de
actis quod c. ius ideo non curo, de quo per dy.
in l. certa actio de edi.

Transactionis Propter ad litem
ius pt transigere
et c. Opp. glo. de l. procur. cum liba
et de procur. Bo. quod hic dicatur fallit i. tamen
ff. de procur. Bo. quod hic dicatur... quod quis possit
casibus qui procurator in glo. all. quod quis possit
transigere requiratur speciale mandatum ut hic et l.
mandato ff. de procur. Bartholus

De alimentis Hec l. ponit duas
regulas et non exiget
summario. Opp. de l. cum hi § si placet
ff. c. Bo. ibi de alimentis debitis ex contractu
hic ex ultima voluntate debitis in qua distingue
hic ex ultima voluntate... ut hic dicitur et plene tractat per i. spectu
ut hic dicitur et plene tractat super spectu
in dicta l. cum hi per totam l. ff. c.

Si super Precenti dicit valet
transactio contra si nil ad
petere peruenit, si tamen potuit pervenire
et pactis transactis etiam in actis realem...
inducit h. d. Opp. de l. transactio § c. Bo.
licet hic aliquid non pervenit ad actorem tamen
potuit pervenire ut dixi in summario quod non
Nota etiam quod dixi per pactum quod actis iure pat.
exceptio. Nota etiam quod contractus transactionis pt
sub conditionali ut si infra dies tres, tamen in
c. l. sine apud acta. Bartholus

Fratris Precenti dicit transactionis ex-
ceptio impedit litis contestationem h. d.
Nota quod concesso transactionis infra tres ut dixi
in summario Nota generaliter quod omnis exceptio que
est inducta ut sit litem finibus impedit litis contestationem

de exceptione iurisiurandi probatur in l. fi. ff. de
re iudi. / scito iste tres exceptiones impediunt
litis contestationem ut l. elegant § si post ff. de condi.
inde. et i. no. idem possumus dicere de excep.
prescrip. ut l. fi. propter eo. / dicta de prescrip. lon. tem.
l. emptor ¶ Bartholus

De fideicommissis ¶ Licet conpulcra l.
prima hic dicit
fideicommissum inter fratres potest remitti ut
ex hoc dicitur unius legati legis eo casu sibi possit
esse dampnosum. h. d. ¶ Ista l. coniunctis C. ti. i. l.
i. et l. cum proponas et facit ista l. nobilis ad
illa que supra dixi tibi C. i. prima questione C.

Preses ¶ Administrator universitatis potest
de re dubia transigere non autem
liquidum debitum remittere. h. d. ¶ Op. C.
de usuris l. abusus dicit glo. so. ut ibi
dic ibi non fuit aliquid remissum per pactum sed per
administratores negligenter currit prescriptio ¶ Sed vero
quod in administratoribus aliarum universitatum glo.
dicit idem et hoc ut C. ti. i. l. pactum curatoris
Contrarium glo. quod si debitum liquidum remisit non
tamen ambitiose / sed quia erat debitum odiosum an va-
leat / glo. videtur dicere quod sic ¶ Probatur C. per l. pactum
C. ti. i. / et istud tenent quasi omnes doctores et
glo. contra hoc videtur tenere ff. de pac. imperatores
ad vones glo. Crederem non obstat hic tex.
qui dicit ambitiose / quia intelligo quod fiat am-
bitiose quod quod non sit ambitiose non ob. l.
ulti. § qui tutela ff. de furt. l. si pignore
§ fi. quia ibi debitum non erat liquidum / ita intelligo
glo. illas l. imperii C. ti. i. non obstat de iure
l. sed et si unius § i. quia ibi non remittit actor
sed impedit eius natitate ut no. i. dicta l. pecunie
C. ti. i. ¶ Sed vero Bar. potestas hanc civitatis pos-
set remittere debitum sive contrarium complexum pos-
set non ut l. prohibet § plane ff. quod vi aut clam
non ff. de pac. l. iniquum ¶ Ultimo non dubito
quod iste administratores universitatis dum habe-
libera administratione quod patet ex eo quod possunt
transigere quod alii non possunt ut C. e. l. transactis
et l. mandato ff. de procur. / Dico non quod decreta
ambitiosa debent restitui per pretium vel sunt ipso
iure nulla quod dic ut dixi in l. ambitiosa de
decre. ab or. fa. ¶ Bartholus

Interpositas / Breviter dicit transactio
facta iusto metu rata non
habetur et inter dominum et servum non valet
transactio h. d. ¶ Habet duas partes principales
prima tractat an valeat transactio facta metu. 2a
an valeat inter dominum et servum 2a ibi sed quoniam
ante primam subdividitur / quia primo ponit unum dictum 2o
illud declarat in theorica / 3o illud declarat in
practica 2a ibi vel h. 3a ibi adimplere ¶ Primo quod
transactio facta metu non habetur rata ¶ 2o no quod iustus
metus dicitur metus mortis vel cruciatus corporis
¶ 3o no quod non possunt metus ex eo quod dicit debit
magnum pro modico quod tenet metu ¶ Ultimo no quod
non valet pactum inter dominum et servum ¶ Op. et
videtur quod pro alio timori metum respondeat quod est
actum ut ff. quod me. ca. intra casum et l. isti quod
§ fi. et l. fi. § i. / hunc timorem hic nobilis
glo. dicit si hic intelligat casum quibus vult

aliquid factum metu ex certa proteruis quod metus causa
et tunc requiritur ille metus de quo hic loquitur et
l. metum ff. quod me. ca. / quandoque quibus vult rescindere
ex sua causa et tunc sufficit si est metus in proprie
filiis licet non in propria persona ut dicta l. isti quidem
§ fi. ff. quod me. ca. / quandoque quibus vult rescindere
per officium iudicis et tunc sufficit metus vere-
cundie licet non contineat metum mortis vel ex
cruciatum corporis / exemplum aliquis deturpavit
aliquem capite vel corpore qui non poterat in
publico quaerere sed dedecore / hunc ergo iracundia
fecit pactum vel transactionem / tunc rescinditur officio
iudicis ut l. fi. § i. ff. quod me. ca. / quandoque et
infertur metus aliquis futuri eventus a natura
ut medicus qui infirmitatem modicam facit
magnam et periculosam et huius glo. exorquet
promissiones illicitas tunc rescinditur officio
iudicis ut l. medicus de var. et extraor. cog.
quandoque infertur metus reverentialis maioris et reverentie
et istud fit dupliciter vel quando est reverentia vel
maioritas absque potestate publica / ut maioritas
quae habetur a marito in uxorem / a patrono in liberto
et tunc rescinditur etiam per officium iudicis ut l.
i. § quae onerande et i. no. quod actus non ca-
que tenet metu / quia si uxor facit aliquid propter
iniurias a viro illatas officio iudicis rescinditur
ut dicto § quae onerande qui hic allegatur / quandoque
est auctoritas vel maioritas habetur ex officio publico
ut habent potestas et capitaneus et tunc restituitur
quia dicta l. fi. § quod me. ca. et vide glo. tua
nobilem / et videtur intellige quod glo. dicit idem l.
metum ff. quod me. ca. ¶ Op. hic dicitur edicto
perpetuo / Contra quia actio quod me. ca. durat anno
ut l. i. ff. quod me. ca. So. quod hic dicitur perpetuo
opponitur temporali / ut dic perpetuo quantum ad
simplum ¶ Venio ad ultimam partem dicit hic quod
non valet pactum inter dominum et servum / Contra
C. de li. ca. l. cum affines glo. dicit quod valet
positum in libertate / certe hic non est verum / quia
licet in libertate quantum ad dominum cogendum sed potest
exhortari ut istud faciat si videbit sibi
Sed contra hoc op. ff. de acq. her. l. si servum
§ si quis dedit So. cum duo sunt hic potest fieri
pactum sed cum duo puti non ¶ Contra istud op.
de l. fi. § C. So. ibi erat dubium an esset
servus ideo potest super statu pacisci hic super
alio fiebat transactio ¶ Et ideo assume tu
verba / quandoque fit pactum inter dominum et servum
de alio quam de libertate et indistincte non valet
ut hic / quandoque fit de libertate et tunc aut
erat dubium an esset servus et valet ut l.
fi. C. aut erat certum et tunc aut fit cum
duo sunt et valet / aut cum puti et tunc
secus ut C. dixi ¶ Sed vero dicitur hic quod qualitas
tamen non sufficit ad probandum metum vel dolum
quod est hic dicitur qualitas causa videtur glo.
tribus modis / primo quia si metus fuit in pro
contractu potest hoc non possunt metus in transactione
facta ex intervallo probatur facit § quod me. ca.
§ ii. So. dicitur qualitas temporis i. contestationem

quadam que per contestatur contra victimus se
metu vel dolo inductum ut probatur .l. de dolo
l. dolum et l. si maior et melius .l. quod me-
tus ca. l. metum. Certo ut dicta qualitas est
ut puta quod magna quantitate dimisit pro
modico et ista lex. posui tibi tamquam
magis nobilem. Bartholus.

Si unus. Consequenter venit ut a
transactione recedi et ad
causam rediri h. d. Dicitur quod equitatis
ro suadet ut refusa pecunia etc. Secundo
quo iure petat melius reddere pecuniam dic
quod per condictionem indebiti ut ff. de condi. inde.
l. elegant iii respondeo. Queritur videtur quod debeat
agi condictione sine causa vel ob causam quia condictio
indebiti habet locum quando datur ob causam falsam
de preterito, condictio ob causam habet locum quando datur
ob causam de futuro, que non sequitur, ut l. dedi
de condi. ob cau. Sed hic fuit datum ob causam
de futuro ut a lite discederet. Solutio. Tertio. Secundo
secundo dicitur hic quod ex causa condictio in integro agit, quod
an ipso iure vel ope replicationis tollatur
transactio per consensum partium. Glo. dicit et
bene, ope replicationis ut l. si unus ff. de
pac. §. pactus. Secundo quid si per Aquilianam actio
fuisset sublata ipso iure per aquilianam
stipulationem et acceptilationem. Glo. primo arguit
quod possit agi antiqua si a transactione re-
cedit ut l. sive .ff. c. Secundo facit dicta
l. si unus §. pactus, finaliter determinat quod
debeat agi antiqua utili actione .i. si adversus transac-
tionem et l. si ... l. non videtur a quid
l. penult. et l. fi. sed ibi ... integro
facit ita ibi sunt gesta restitutio in integro
que dicta in pristinum statum reponat, unde
dicitur utilis, hic vero pro sua sponte a transac-
tione recedit, unde est quod sibi imputet
et quod isto pacto per quod a transactione recedi-
tur non potest restaurari actio semel extincta, ut
dicta l. si unus §. pactus, et ita tenet multi
dicta l. si unus §. pactus et ideo. Tertio ...
Lego ista magis dixi anno in l. pu-
pilli §. 1. de so. qui tes. vel summa facie
probat ut glo. hic ponit. Questio utrum ita
dicendum, quando per transactionem actio prima est
sublata ope exceptionis, et tunc si a transactione
recedit potest agi a prima actione, et contra exceptionem
dabitur replicatio ut hic l. et hoc non in prima
parte glo., quando tollitur actio ipso iure et
hic adiute, quando illa actio sublata non potest
per consensum partium restaurari, vel obligationes
ex delicto vel quasi, et tunc si a transactione re-
cedit agetur prima utili hoc casu in dicta
l. pupilli §. 1. de so. quia ibi dicit glo.
ita ubi loquitur de actione que contra ingratum
dabatur, que tamen esset ex delicto vel quasi sunt
per pactum ipso iure sublata. Sed non potest consensu
partium restaurari tunc debet agi condictione ob
causam vel sine causa ut res in pristinam obligationem
reponatur, ut l. si quis accepta. de condi. ob
ca. et quod in non, ita debet intelligi hec glo.

Retinuit glo. que est vero quod per consensum partium lata
sententia supra eo quod semel iudicatum est non valet,
sed valet summa supra eo. de quo transactum est ut hic.
Glo. videtur quod transactio descendit ex consensu partium
in prima fuerit, et vide glo. quam non habeo. Hic
intendo querere quando receditur a transactione utrum
actor debeat redire ad primam instanciam, an
in secunda instancia debeat inchoare de novo, et quod
ad primam redeat videtur probari in l. sive apud acta
.ff. e., quod debeat inchoari de novo videtur tex. hic
qui dicit causam ex integro agi. Per hoc facit .ff. e.
l. cum mora, ubi per transactionem perimitur instantia
et omnes eius effectus. Sed cum non perimitur ipso
iure querela, parata ipso iure ad heredes transit
sed ibi dicitur contra vel potest instancia perempta
consensu partium restaurari, quia a modo consensu perimitur
non deperiebat, dubito in non determino.

Et rursum. Sicut dicit transactio
facta per aquilianam stipulationem
et acceptilationem omnem actionem tollit, etiam
in re h. d. Glo. Ille qui interrogat male
debet curiali verbo. Glo. in l. prolabe de impu-
et al. subst. Secundo non quod acceptilatio perimit
omnes alias obligationes personales in re et
impetras. Opp. ad primum quod debeat iudici iniure
ut l. Domitius de testa. Solutio. Dicit quamdam ibi
sunt iuris consultus, qui forte sunt quandam
rusticos, superbus potest facere effectus, hic sunt duo
imperatores qui ff. est curialis. Sed etiam quando
imperator videtur rustice ut l. morte .ff. de co.
ob. ca. Sed turpis et contra bonos mores inter-
rogari turpis est videtur ut dicta l. mortale
Sed quando interrogatio non est contra bonos mores, tunc
sed quando interrogatio non est contra bonos mores, tunc
aut fit ab eo cui potest imputari indiscreta
interrogatio ut a quodam advocato, tunc potest
turpis ei videri ut dicta l. Domitius, sed ei
cui non potest imputari indiscreta interrogatio
ut mihi vel rusticus, tunc debet ei curialiter videri
ut hic et dicta l. prolabe. Opp. per acceptilationem
tollitur tantum obligatio inducta verbis ut ff.
de accep. l. an inutilis §. accepto fieri et acts
de accep. Glo. videtur quod hic sunt
in re non potest tolli. Glo. videtur etc. hic sunt
acta in re, sunt per aquilianam stipulationem deducta
ut supra qui mo. tol. ob. .ff. c. aut et de accep.
l. et unum §. 1. Sed tunc in supra quo acta in re
potest in stipulationem deduci cum nec re sua stipulari
possit ut ff. de u. ob. nec re sua, videtur quod
stipulabitur pretium ita videtur velle dicere glo. Sed
tunc instatur quia tunc fiet novatio, cum pretium
non erat in obligatione. Glo. in dicto §. c. aut
dicit quod pretium non erat debitum sed quasi debitum,
per quod facit l. si fuerit §. effectus et quod est non in glo.
.ff. de v. ob. Iste contra hic instat quando unum
debetur et aliud promittitur non fit novatio ut l.
sed domini et aliud promittitur non fit novatio, unde illud
est verum quod non fit tacite sed si agatur expresse
bene fit novatio ut hic. Bartholus.

Cum aliis. Questio sicut l. feu. re non po-
l. fi. et ibi induxi vobis ad
ea de statutis que dicunt quod liceat loci

No. g. i.
No. i.
Una. i.
No. g. i.
No. glo. i.
Una. i.
non est non lex prop sequitur
aliquid quod ... curialiter
vel turpiter respondeat
op. i.
op. g. i.
op. i.

in ptitis et futuris no ptendut ad causas / tusactoe decisas / sicut iuxta pfectno. Queró que dra est int causa et lite / Glo. variat finalit determinat q causa dicatur post lite ptes. lis aut et post vide glo. et no ea / ple no i l. i. cta pu. ff de testi. Ego puto q lis dicatur tm post lite ptes / causa sit nomie generale aut et post / et hoc vi. i une tex. in aut qui semel ciuo et an iudex. et est pposito de de v. sig. c. ppter ista. Queró qd an aut lite ptes valeat sta tusactio. Cumida dicit q no / qi no sit lite. Ipiu civitas / qr no req. q sit lis sz ppt ut l. y. C. c. et no ff c. l. i. Ite quero utrum valeat tusactio post sniaz dic ut l. post re ff c. et l. elegaut y. si post ff de cdi. inde. Queró quod si statutu seu rescptu dicat no obstans l. si causas / etc dic ut dixi in l. fi. C. s. qt ius ut utili pub. Bartholus
Quum proponas. Breuit dicit si et qd est datu
repeti / et exceptio opponi / si in tusactoe sit apposita clausula rato manente pacto / ut excepto tm opponi. hec d. Ho qd dixi i summaio / de eo q hic dicit rato manente pacto adiute / opp ff de pac. l. rescripto q. l. So ibi no fuit apposita clausula rato manente pacto. 2o opp i c. l. si quis maior / So ibi iurauit no queniat ad ptractu lz vi illius clausule rato manente pacto. 3o opp i c. l. pactu / So ibi prima acto fuit ipo iure sublata unde exceptioni no erat locus / repetet qd data et alie no potuit agere / no pit exceptioni ob stactu / sz qr actoe no habet. Queró qr hic q s no est dem. rato manente pacto / q hi exceptioez obmittere et data repetere / an hic possit / econ. hi timit q no / ipiu ci. yin / ut C. c. l. si dixisa. Sz hic quero cm cit electo glo. an opponat exceptio vel datu repetat / Glo. vi dicit q sit electo rei / Breuit adiute / qz quis habz vnu remedium tm qd cpetit ad plura alternative / et tunc e electo debitoris / hic cuis q quis istud remedium iteratur ut l. plerosq de iur. do / et d. c. i alternatis de re iur. li. vi / quz cpetut plura remedia alternative / tunc sit electo eius cui cpetut ut l. q in hecton y. elige de edilitas sta i posito / hic vero cpetut plura remedia sz et dati repetio. Bartho.
Transigere. Hec l. est subtilis et singularis et tractat tres utilia. Primo in qua or ptes. 1o ponit vna regula permissiua / 2o ponit excepcoez 3o ponit regula phibitiua / 4o ponit exceptioez ptes patet in tra. No eget summaio qr ipo iure ponit duos regulas et quibz summar hec l. quos no / Probilia sit clara. Veniamus
ad declaranda materia l. / Qualr vnde a quolibet [illegible] l. / quere e vo q de crime capitali licet trasigere. Glo. dicit qr cuilz est licitu redimere sanguine suu ut l. i. de bo. eoz q mor. ant. / hic dicit glo. sup vbo phibitu post pu. Ista vo ptendit / in ro / Sz ppter actorf que e vo vindicta eadem / ua cu de iure qui si ipe accusatus no pbaret / pniret eadem pena quam reus accusatus ut l. fi. C. de accu. et ideo isto metu et ppter accusatorf pmittit tusactio quo ad ista pena capitale euitada no quo ad alia ut dixi l. y. 2o quero que e vo q sup adulterio no pmittitur tusactio Glo. no dicit / cumida dicit q adulteriu e maius crimen / qd no e vm / quoniam crimina ecclesiasticu / priciduu et similia. Alij autem dicunt hoc ee qr impator e amator castitatis ut in aut de lenonibus cta pu. Ista vo non concludit qr sim hoc ide esset in incestu et stupro qd in adulterio / sz hic in adulterio tm d. Alij dicunt q hoc est ppter frequentia delicti et mlts deuastatibz locis sit pos. ut l. aut fta in si ff de pey / et ita dicebat petrus nos possumus dicere q ppter accusatorf e vo qr pecuniam accepit ppter ipso stupro / sicut adulteriu cedet puit pena l. iul. de adult. ut l. aucliu in si. de ineo ubi accipit pecunia ut desisteret incidet in illa l. ppter rei sit vo frequencia huius delicti
Tercio quero que e vo in alijs criminibz que pena sanguis no ingerunt / breuit vo est fauor publice vindicte / qr rei pub interest ut maleficia no remaneant impunita ut l. ita vulneratus ad l. aquil. et l. accusatoe y. illicitas ad qd dicitur ff de pub. Queró que e vo in accusatore falsi q no licet tusigere / Glo. dicit q plerosque accusatoe falsi refert ad pecuniaria ptinuatoez qi dicitur accusatio falsi plerumqz fit ppter priuatu comodu Ista vo no est generalis licz bona / Unde qd hic dicitur in publicis criminibz est etiam i accusatoe puata ut s. dicta. Sz ista vo si no ptendit qu plures pmittere in rebz pub / et ideo dicendu e ut dicebat quidam doctor lombardus qui vocatus fuit hugolinus de fontana cuius dicta refert hic ex. q vo est qr pparatio falsi q l hoiez no intimat vel pena sanguis ingerat / tm eu totalr vituperat / qr no e crimen in mudo sicut ista morte ita opprobrios / ideo in eo e deffamo eadem vo q i criminibz ingerentibz pena capitale / Ideo qr ut liceat honoru et statu redimere / iste pruua posset pdi daui licz uinquz no ptendat.
Veniamus ad apparatum. opp. primo q h. l.

continuat supradictum, quia dicit transigere vel pacisci contra primam questionem. § quibus. dicit glo. hoc intelligo transigere scilicet data pecunia, pacisci scilicet gratis. Hoc puto verum licet alii dixerint aliter ut tangitur in glo. mag. circa finem.

¶ Opp. 2°. hic male dicat imperator in aliis aut publicis iudiciis, nam non omnis accusatoris adest ut admittatur ad sententiam et ius ut l. hoc amplius § desideris aut de div. instr. et l. si et si l. in primis de pen. et l. i. et ibi no. ut quibus eo qui in ius / si hoc non admittatur ad sententiam, nam dixit de crimine capitali et hic est repetit de crimine capitali / nam crimen capitale dicitur etiam illud quod sanguinis penam non ingerit, si ingerat penam servitutis vel amissionis civitatis ut l. i. de pen. et de bo. po. l. certo § ver. capitalis / Glo. huius timore dicat quod in prin. ubi dicit de crimine capitali accipit stricte, hic extra de eo quod ingerit penam sanguinis ad litteram et tunc hic sequitur illa adversativa aut / et vide glo.

¶ Opp. 3° et nunc intro glo. mag. et adverte quod ille due prime oppositiones respiciunt totam l.

¶ Nunc opp. ad primam regulam hic et in l. quod de crimine capitali non liceat transigere ut l. ab accusatore ff. ad turp. Glo. dicit licitum esse transigere reo ut redimat sanguinem suum, accusatori non licet quia incidit in turp. ut l. contra et vide glo. super verbo prohibitum in prin.

¶ Ultimo dicunt quod hic l. loquitur contra ea propter actores quando rei non ob. l. ab accusatore quia ante inscriptionem licitum est transigere, ista loquitur post inscriptionem factam, et sedemptione datum de accusatione prosequenda non licet transigere ut l. contra, et ita declarat pe. / Doc. in contrarium l. contra / Adverte quod videtur in quo omnia tenet glo. / scripta intellexit huius l. non tangam / forte glo. hic bonum intellectum per eius declaratione debetis scire quod in criminibus in quibus non licet transigere si actor desistat, reus iudice ex suo officio super eo processu procede et diffinire ut l. i. § de abolit.

¶ Nunc ad propositum dico quod in crimine capitali licet transactio propter actoris et propter accusati quantum ad impediendum processum ne iudex ulterius super eo procedat et hoc in capitis hic / cum transactio de qua principaliter opponitur ut impediat processum ut l. fin. C. e. et post accusator evadit penam capitalem in qua incideret si in calumpnia reperiretur / quia iudex de certo non potest cognoscere ista loquitur hic, si si transactio non esset permissa remaneret processus et iudex ex officio suo posset procedere et reum condempnare vel accusatorem ut in dicta l. i. § de abolit. / Non obstat l. ab accusatore quam glo. allegat, quia fateor quod

quod accusator in turp. cuius pena est pecuniaria ut probatur in fi. de prevaric.

¶ Item pena capitalis evitat circa dictas intellige hic / et hoc contra [illegible] non vel hic ponitur

¶ Secundo opp. de l. qui cetum § fi. ff. ad l. iul. de vi pub. / So. glo. quod ibi pactum vel transactio preiudicat paciscenti non ad aliis accusare volentibus ut l. contra / vide glo. in principio in verbo alius quod potest de eodem crimine accusare de novo, et novum processum inchoare, super veteri processu non potest procedere / nec ille iudex vel ipsi transigentes vel consensus / ista loquitur hic ideo quantum est respectu illius processus et illius instantie preiudicat omnibus

¶ Contra istud opp. quia etiam respectu actoris seu accusatoris dicat aliis preiudicare ut l. prevaricato ff. de prevar. et ff. de iure iur. l. eum qui § in pluribus / So. glo. contra loquitur in prima seu iuris iurandi iudiciali quod preiudicat omnibus propter iudicis auctoritatem, hic loquitur in transactione que habet tantum vim consensus / Vide glo. prout loquitur de prima vim dicit quia non debet de delicto eius huius semper quoniam ut l. pet. in fi. [illegible] ista prout loquitur de iure iurando non est vim iurisiur. nam l. eum qui § in pluribus loquitur in actione popular. cuius commodum [illegible] partis agentis post litem contestatam ut l. penult. de [illegible] quo non loquitur in accusationibus que intentantur ad vindictam publicam / in quibus [illegible] locus de [illegible] iurisiurandi. Glo. tangit in l. iii [illegible] ff. de iure iur. et l. i § bonefidei [illegible] de iure iur. / Et ego dixi plene in l. maritus ff. de iure / Alii non dicunt ad declarationem l. qui cetum § fi. quod loquitur in pacto, hic in transactione / quod non placet quia etiam de pacto hic dicit et dicta

¶ Opp. ad regulam et assumo oppositionem [illegible] in fi. glo. de l. iur. generaliter § si pactum in fi. glo. de l. [illegible] et l. [illegible] ff. de pac. Glo. dicit quod illa distinguit [illegible] quia illa pacta contra rem publicam non valet / fallit in criminibus que ingerunt penam sanguinis ut hic

¶ Alii dicunt quod ibi loquitur in pacto, hic in transactione / Et quod hic dicitur transigere vel pacisci intelligo paciscitur pacto non gratuito. et vide glo. in fi. prima so. non est vera quia quantum ad impediendum processum eadem ratio est in transigente et paciscente ut hic dicitur

¶ Secundo ad alia verba quod licet hic dicit confessa vel non / hic contra dicta [illegible] paciscente et transigente ut l. furti § pactus ff. de pac. et de hiis quod non in fa. [illegible] dicta circa [illegible] regula

¶ Huius excepit [illegible] adulterio / Con. § [illegible] excepto [illegible] et [illegible] ad [illegible] § [illegible] l. [illegible] / So. dicunt quidam quod hic deficit [illegible] glo. quia etiam de crimine raptus non licet ibi supplet

¶ No. sunt in contra [illegible] quod de crimine raptus liceat transigere / quod probatur per textum l. contra [illegible] transactione [illegible] et [illegible] quod transactio est permissa

Opp. I

Opp. ad [illegible] I

§ [illegible]

Opp. I

Opp. I

Opp. I

Opp. ad except. [illegible]

Secunda modum doc. disputat opi. jo. pagan vidêo q pro transactio de raptu puniatur ut l. i. aute fi. ff de rap. vir. quo non est licita quia si eet licita transactio non moveret pena. Puta jo. by dicere primo quia cessant rationes que sunt in adulterio nam ut dicebat in adulterio est ro propter actorem quia non licet accipere pecuniam ut celebat adulterium ymmo incidit in l. jul. de adul. hec non reperitur in raptu ratio erat ibi ro frequencia delicti quia adulterium frequenter committitur sed ista ro non est in raptu quia raptus non frequenter committitur. Puta quod q licitat pacisci vel transigi ut l. qui cetu §. fi. ff ad l. jul. de pu. m. et hac l. q solu adulterium excipit / non obstat q pro transactio puniatur quia ut dicit ista transactio valet quantum ad impediendum processum / ita loquitur hic / sic pena capitalis evitanda si reperitur in manifesta calumpnia sed tamen desistens punitur minori pena per dictam l. i. §. de rap. vir. quia sicut in aliis criminibus transigentes pena turpi. punitur. Opp. 2° ad istam conceptam in aut. ut li. ma. et circa §. penul. So. quod ibi dicitur non refertur ad crimen adulterii sed adulterium capitalia et ista bona. Opp tercio ad istam conceptam in aut. ut nulli iudici §. adulterium posita §. de adulter. aut sed hodie / So. ibi licet pacisci de adulterio post penam impositam an non / secunda tamen dixerunt q hodie pena aut licet indistincte transigi de adulterio / nam non debemus expectare aliud cum nichil operatur cinctus / sed post sententiam licet pacisci et post penam impositam ut in contrario dicitur non. Opp ad ide ff de adul. l. marita §. si negavit / So. dicit / q ibi repudiavit non attransegit vel pactum fecit / ibi glo. § ultimo transegit voluit in solucione huius questionis / brevit illa l. pro hic dupliciter intelligitur. Primo quod intelligamus de repudiacione facta antequam inchoaret iudicium tunc ad hac l. non obstat quia hic loquitur quando erat iudicium inchoatum. Secundo pro intelligi post inchoatum iudicium tunc dico q illa repudiacio non valet quantum ad impediendum processum / ita loquitur hic / quia iudex potest super eodem processu procedere / valet tamen quantum ad repellendum accusatorem tamquam suspectum ut ff ad turp. l. qui desistit et § quando acc. non. pos. l. qui accusator. Secundus conveniunt de prima parte venio ad secundam regulam prohibitam et in hac procedo per modum questionis. Dicitur hic in aliis autem criminibus publicis crimen quod in privatis criminibus an liceat transigi crimina dicunt q sic ar. huius l. a qua sunt / alii dicunt contra quia de eis non potest compromitti ut l. non distinguemus §. jul. ff de arbi. per hac est facit l. cum et l. furti §. pacti / de hiis qui not. infa. glo. distinguunt aut agitur criminaliter et tunc transigi et pacisci aut civiliter et tunc secus et videtur glo. / dominus ja. bu. disputaverunt istam questionem et declarat q indistincte valeat pactum super privato crimine / et prejudicat omnibus / etiam iudici ingrediendi quando est promissum conforma statuti quod possit inquirere de quolibet crimine / et primo probat per hanc l. a qua sunt / So. in criminibus privatis est in potestate partis

facere ne crimen committatur ut iniuria non revocatur ad animum ut insti. de iniur. in fi. sic in furto si non accessit voluntas contrectandi / quia furtum est contrectatio rei aliene invito domino etc. ad quod facit insti. de obl. que ex delic. §. placuit / et l. inter omnes §. recte ff de fur. quo est in eius potestate crimen committere contingere. §. et super hoc se fundabat ubi sic / crimen publicum dicitur quod pertinet in maiestate inferret iniuriam publicam ut § de here. l. manicheos de epi. et cle. l. si quis in hoc / et insti. de pub. iudi. in prin. pro illo in hac / et insti. de pub. iudi. in pri. in illo casu licet iniuria sit publica. Contrarium competit aut de populo ad quem publicum non ad quem ipsius agentis invito non potest pacto vel transactione remitti / crimen omne privatum iniuriam privatam quod patet / quia privatam tamen potest accusare / invito ipso potest accusationem suam seu actionem remittere ut l. si quis in conscribendo § ti. i. hec ob ff de iniur. l. i. si nullus actio quia ibi ex uno facto plures nascebantur iniurie una patri / alia filio / invito facto unius non tollitur actio alterius / sed in proposito / unus tamen sit offensus nascitur actio ergo ipse potest eam remittere etiam quando per statutum conceditur iudici q possit inquisita non crimine prosequendi in iudicio tamen quodammodo deducendi in iudicium ius competens alii / nam iudex reputatur loco accusatoris et illa accusatio que accusatori competit ipse in iudicium deducit ar. § de ewict. l. si ob cam et l. a divo pio §. si post aditum ff de re iudi. et l. precium §. fin. aut. § de iudi. ubi absencia partis replet presencia dei hoc est iudicis / unde sicut ipse accusator suam accusationem prosequeretur in iudicio et posset remittere / ita quando iudex inquirit / et per hoc concludebat ipse q si iudex inquirit contra aliquem de furto / si dominus vadit ad iudicem et dicit / q hoc contra eius voluntate non fuit factum / q extinguitur crimen furti et cessat illa pena. Magister vero q glo. tua dicit optime / nam quando de crimine agitur civiliter potest transigi et pacisci ut dicta l. iuris gentium §. si paciscar ff de pac. et § de fur. l. post decisionem / et ff de condi. fur. l. si pro fure / et de fur. l. ultimo §. qui tutela / et ff de pac. l. si t. §. quedam / fallit in quibusdam casibus in quibus non licet transigi quia reus licet per confessio et infamatur / licet quantum ad impediendum processum et instancia processus valeat ut de hiis qui not. infa. l. furti §. pacti. Si vero agitur criminaliter tunc non valet transactio vel pactum neque propter actorem neque propter reum. Propter reum non valet ista regula que est / q in causis capitalibus qui adversarium suum corrumpit data pecunia licet per convicto ut l. eius qui a delatore ff de iure fis. Sed ista ca. criminalis intentatur ad publicam utilitatem et ad penam applicandam fisco ergo etc. Propter actorem non licet / quia est

tex in l. si quis repetere § i. ad turp. ideo
desistes contra ordinem puniatur. Et pone est
regula generalis quia est publica utilitate ut
dicta l. si (?) generum si generaliter no obstat
h' l. a gno semper quia fateor quod non est si
habita transactio pro ea l. sed per alias sunt
obstat quod dicit gl. quod in privatis criminibus
est in potestate partis ne sit crimen. primo quia
hoc non est verum indistincte nam in criminibus seu
iniuriis que fiunt lese corporis non est in
potestate partis facere ne sit crimen quia non
c' dns membrorum suorum ut l. liber homo ad l.
aquil. Item si ipse met se pateret puniret
ut l. si. § penult. de bo. eorum qui mor. si.
qui sibi. et l. omne delictum de re milit. Item in
istis casibus in quibus est in potestate partis ne
crimen oriatur non concludit eius ro sua intra
partem impedire ne oriatur actio ex crimine
qui ea nata non potest extinguere ut Instit.
qui ea nata non pot. Item non obstat quod
no. C. ti. i. l. per iiij curatoris. No obstat quod
ipse dicit quod crimina dicuntur publica ideo quia
inferunt iniuria publica quia nego ista
primo dicuntur publica crimina quia a quoque l.
crimine possunt quod sunt publica ut l. publica
ff de pub. iudi. et l. i. ff de pub. iudi.
et quod dicunt sunt sit plura crimina. pono quod
ego occidi hominem potest agi contra me criminaliter
privato iudicio et potest agi publico iudicio l.
cornel. de sicar. ut l. prior exigit § i.
ff de iniur. si esset verum illud quod ipse dicit
quod ideo dicuntur publica quia fit iniuria publica
quantumque actio seu actionatio agitur esset
publicum iudicium quia agitur de iniuria
publica sed hoc est falsum ut predixi. Ergo
ex quibus concludo quod in criminibus privatis
pars non possit pacisci nec transigere quo
ad impediendum processum ex quo iudex
ingratiat quia dicta l. iij. C. de abolit. que
loquitur generaliter. Item post accusationem prodita
non autem veniatur ad iudicium bene potest quis
pacisci ad impediendum sed non ad impediendum
alium quia dicta l. qui cetu § fi. ad l. iul.
de vi pub. et l. si maritus § si negavit
de adult. et si dicas si impeditur agere
alii non admittentur quia actio contra privata
quo ille alius admittetur. Respondeo primo
admittentur alii de agnatione qui videtur
iniuriati per illa iniuria stante consanguineo
ut de iniur. l. lex cornel. in prin. Facit
ad hoc ff de le. i. l. ij. iij. et iiij. Item
ultimo. quero dicitur hic quod in hiis criminibus
non licet transigere quero quod si transactio
fiat. Glo. dicit et bene quod transactio non
valet et reus habetur pro confesso ut dicit
glo. nec in processus impedietur quia
iudex ex suo officio illum processum perficiet

ut dicta l. ij. de abolit. tunc illum accusator transigente
audiet non quod eum impediat transactio sed eum impe=
diet desistentia et infamia que sequitur ex desistentia
ut l. accusator C. de accu. et ad turp. l. quod desistit
prior est expedita ultima questio que est posita in
fine glo. ultime an transactio valeat inter coniuges
Quero an pactum valeat in istis criminibus
publicis criminibus dicunt quod sic quia non repetit
ubi transigetur. Solvat glo. non quod ea que dicta
sunt in precedentibus non intelligunt repetita in
sequentibus in dispositione legali. Hic ex. secundo
de ultimo dicit quod per l. tecia § idem de pet. de
u. ob. et l. ite quia ff de pac. videtur si tamen
queris an liceat pacisci quantum ad hoc ut tran=
sigens reus habeatur pro confesso ut dicta l. furti
§ pactum vel non. Glo. dicit verum quia reus pacis=
cens non habetur pro confesso ut dicta l. furti § pactum
ff de hiis qui no. i fa. Si queris an liceat
pacisci quantum ad impediendum processum tunc non licet
pacisci sicut nec desistere quia ullo modo licet desistere
quia post l. ij. C. de abolit. et ff ad turp. l. et
in publicis et l. si quis repetere § i. Hiis premissis
venio ad ultimum dicitur hic extra fit accusator
quero utrum habeat locum in ista glo. crimina dicuntur
pro non. Tu dic quod habet locum in qualibet glo. ut
dixi contra istius contrarietatis. Ego pro declaranda
ista ut essent videnda tamen vel quatuor pro modum
distinctionibus. Primo an in criminibus liceat transigere 1
vel pacisci quo ad impediendum processum. 2o an 2
liceat pacisci vel transigere quo ad hoc ut reus non
habeatur pro confesso. 3o an liceat transigere vel pacisci 3
quo ad hoc ut accusator in turp. non incidat. 4o
an liceat pacisci quo ad hoc ut accusator ipse ulterius
audiatur. crimine potest per tempus per modum distinctionis
resumere que dixi ancto in l. si maritus § si ne=
gavit ff de adult. Quero hic dicitur transigere
vel pacisci contento adulterio et i dicit contento
crimine falsi quid de mandante alius qui mandat
fieri falsum libros sit idem quod in faciente falsum
si dicta verba sunt l. sunt scripta in re et eo fiunt
locum in faciente et fi faciente et auxiliante
ut l. licet verba de adulter. et l. aut qui § si
ff ad vi aut clam. Baldus

Rubrica. Servit dicit si transactio
Sub pretextu non respondetur sub pretextu
iuris de novo reperti et si dolus rei dedit
causam transactioni per replicationem vel doli contrarii
pertinet. Hic d. Supra ad primum dictum et vide
quod transactio respondetur pretextu iuris de novo
reperti ut ff de re iudi. l. imperatores dicit
glo. quod hec regula que ponitur hic fallit in casibus
quos vide in summa glo. Primo in eo quod glo.
allegat l. imperatores de re iudi. ubi lo. i summa
et Instit. glo. non i de re. iudi. l. sub specie cum
hic est bona allegatio quia quantum ad hoc omnis auctoritas
c' summa et transactio ut i l. qui. Item in eo. ./.

q glo. allat ff e. l. defuncti. ubi ff qd quecumque tene-
menti / cum facis instrum transactionis concordie uel
alterius parti super hijs que ex testamento dependent
facias q ff dicat inspectis et cognitis verbis
testi alias non valet ut dicta l. de hijs ij pria
probaret qd esset difficile. ad id ff quod. test.
ape. l. i. § penult. et ex predictis apparet qd predictorum
sumptum ut fieb non pot vindici publatio nisi fi-
deicommissi ante de notitia testi appareat. Dicemus
ad secundam ptem et opp. actio de dolo non habet
locum ubi habet locum alia ut. j. de dolo. l. ij.
et ff de dolo. l. i. § ait pretor / sed hic dicit q
instructa fuerunt subtracta ergo non habet locum actio
furti et per consequens cessat de dolo. huius tamen
sub hijs verbis so. dicta glo. q hic fuerint instructa
subtracta talit q inquam furti non cadit / qd
fit duobus modis / ut glo ponit exemplum / iste so.
continet veritatem in se / sed nimis ista l. distinguit
Unde pe. dicit q actio furti et actio de dolo
differunt / non per nomine q sint famose qd hic re-
probat in glo. sed qz competit ad duplum. Nam actio
de dolo. furti datur ad duplum uel quadruplum
actio de dolo datur ad interesse ut ff de dolo
l. arbitrio / contra so. pe. non videtur verum / Nam actio
de dolo numquam habet locum pro illo facto qd cadit
in certam speciem delicti qz pro eo non competit actio
de dolo ut l. ij. ff de dolo. de gr. stel. l. ij.
sed hic est illud factum qd cadit in certum nomen delicti
ergo non habet locum actio de dolo. Dicit Ja. bu. pe
dicebat et bene duplex est dolus vnus committitur
subtrahendo et ex illo competit actio furti et
non actio de dolo / secundus est dolus commissus
in celando et concelando ante transactionem et ex isto
secundo dolo non oritur actio furti / qz assidua
subtractione non nascitur. ut l. ei qui ff de fur-
tis. et agitur de dolo. contra. l. locata et hec est
vera. Opp tertio et videtur q cum dolus dat causam
contractui transactionis transactio sit nulla ut l. i. § fi.
in pu. ff de condi. inde. / Do dicat glo. hic et
ubique / et l. l. contra et l. ij. C. e. secundum dolus
actoris dat causam transactioni tunc est ipso iure
nulla ut in contra / sed si dolus rei tunc valet
sed datur actio de dolo / uel replicatio doli / ita loquitur
hec l. et unde glo. Pe. dicit q non est dicta
inter actorem et reum committentes dolum / Nam
ubicumque valet transactio / et reus pot ea que
soluta sunt repetere / ut dicta l. i. summa / propter
dolum actoris / et actor propter dolum rei possit
repetere qd remisit ut hac l. / contra dominum pe.
non videtur verum / Nam si transactio valet reus esset
tutus quamquam solueret doli exceptione / et sic / ex-
ceptione aliqua si plures non repeteret indistincte
ut de con. inde. l. qui exceptionem sed dicta l. i.
summa concedit repetitionem indistincte / ergo apparet
q transactio ipso iure non valebat / Unde ego
audiui do. Ja. in dicta l. i. summa dicere / q simile

est in contractu transactionis ut propter dolum actoris sit
ipso iure nulla / postea audiui eum q hic pe.
dixit in l. ista et melius / et ista est veritas
quando dolus committitur in calumpniose litigando
et in hoc casu dicit glo. q dolus actoris facit
transactionem nullam ipso iure / dolus rei non / hic
est casus in dicta l. i. summa et hic est ro / qz
fauorabiliores sunt rei ut l. fauorabiliores
secunda est dolus qui committitur exceptionis
transactionem ab illa parte et isto est ubi si
committatur ab actore sicut a reo / ita etiam
intelligere ista l. qz illa l. requirit distinctum
Tertio opp. cum dolus dat causam contractui
contractus est ipso iure nullus ut l. elegant
in pu. ff de dolo / Solo hic ponit duas solutiones
que videntur sibi inuicem aduersari uel aduersatur
Adverte primo dicit glo. licet contractus sit ipso
iure nullus tamen si sequatur traditio requiritur
per actorem de dolo ut dicta l. elegant in pu.
sed hic in transactione secuta est liberatio que
habet vim traditionis ideo datur actio de dolo.
Vel aliter / cum dolus dat causam contractui bone
fidei / tunc contractus est ipso iure nullus ut l.
contra / sed cum contractui stricti iuris tunc valet
contractus ipso iure ita loquitur hic et l. j. de uti
stip. § dolo / unde glo. Iste so. videntur contrarie
qz una presuponit contractum transactionis non tenere
alia presupponit tenere / et quando est vera et
intelligendo. Nam aut nos intelligimus hanc l.
q transactio fuit interposita super actione bone
fidei et tunc procedit solutio prima / Nam licet
transactio deberet sit stricti iuris tamen iudicamus
de ea ut de suo contractu principali sed natura
illius actionis super qua interponitur / ista non
in dicta l. de tutela. j. de. inte. resti. dicit
ergo nulla transactio / sed liberatio secuta habet vi-
traditionis que per actorem de dolo rescinditur contra
loquitur hic / et secundum hoc illud qd hic dicitur de
replicatione doli et de exceptione pacti est
exceptio facti et replicatio facti non iuris / Nam
cum non sit secuta liberatio / pactum transactionis
producit exceptionem qz nullum / ideo non est opus
replicatione iuris / Si uero hanc l. intelligimus
q fuit interposita transactio super actione stricti
iuris / tunc sine scrupulo procedit secunda opinio.
Et est dicta stritus subtilitatis. Formando
libellum super actione de dolo. Nam cum transactio
valuit quando petit per actorem de dolo rescindi
transactionem uel petet interesse qz deceptus
in transactione / sed cum transactio non valuit tunc
petet quando rescindi liberationem secutam / uel interesse
qz liberauit / sic debet intelligi C. e. l. actore
hec sunt vera secundum opi. meam quicquid pe. et
bel. pti. fuerunt in prima opi. mirabilis in hac
materia dicens / q non est verum q contractus

bone fidei sit ipso iure nulla que dolus dat
causam vel quia contractus habet in se substantia
et eius opinionem refert Cy. in l. ij. C. de rescin.
ven. Ideo facit talis vel facilius impedit
dominii translatio quam personalis obligatio hoc
probatur in venditione rei sacre et liberi hominis
ff de contr. emp. l. et liberi, de v. ob. l. lib.
ho. Sed secundum nos dominii translatio non impedit
quia dolus dat causam contractui bone fidei
quia ex [illegible] impeditur obligatio personalis
[illegible] Opinio glo. vera est ita ut dicta l. de
[illegible] in pri. de dolo et l. tria. ff.
[illegible] ubi [illegible] casus compositus. Nec ob. quod
[illegible] quia contractus habet in se substantia
[illegible] nam bona fides est de substantia
contractus bone fidei ut dicta l. tria ff [illegible]
[illegible] ob. quod ipse dicit possit quia facilius
impeditur dominii translatio quam personalis obligatio
[illegible] debes scire quod [illegible] et quod
[illegible] limitatur [illegible] ut
[illegible] dulcissimis [illegible]
tale [illegible] de condi. et demo. et l.
[illegible] de leg. [illegible] Unde ea prohibicio
[illegible] non obligationem personalem et
tunc facilius impeditur dominii translatio [illegible]
[illegible] prohibicionis [illegible]
obligatio personalis et non dominium et tunc
facilius impeditur obligatio quam dominium [illegible]
[illegible] Opinio ultima glo. et [illegible]
quod non habeat locum actio de dolo. ad alia [illegible]
[illegible] ut l. ij. §. [illegible] ff de dolo [illegible]
[illegible] in actione [illegible]
sit [illegible] Hoc opinio et [illegible] locum
[illegible] ut l. [illegible] accepto. [illegible]
[illegible] ob causam [illegible]
ob ca. [illegible]
[illegible] Bartholus.

Non integre [illegible] contestato et res
[illegible] et tunc valet sententia de nocte lata
de die [illegible] [illegible] quod maneret [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible]
[illegible] Sed hic regula fallit. [illegible]
[illegible] quos glo. ponit hic. [illegible]
ij. ff de [illegible] 2º non quod tunc valet
actio de nocte [illegible] de die [illegible] Caut. [illegible]
[illegible] de offi. dele. [illegible]
[illegible] debes scire quod de iure [illegible]
non possunt [illegible] ut dicta et ista [illegible]
de nocte [illegible] de die licet de nocte [illegible]
ut l. ij. ff de fur. [illegible] et l. [illegible] ad
l. aquil. de adult. l. [illegible] questio [illegible]
qui describere [illegible] et in [illegible]
aut [illegible] quod de die [illegible]
[illegible] valeat [illegible] ut l.
[illegible] ff de [illegible] 2º casu dic
ut hic et l. testium §. [illegible] ff de testi.

aut sit actus necessarii ut iudicia et ita debent
de die fieri alias non valent ut [illegible] ff. [illegible]
fallit [illegible] causa si [illegible] concurreret ut
[illegible] de offi. dele. Quero [illegible]
sit de nocte [illegible] limina [illegible]
ut l. [illegible] de ven. [illegible] quia testes
debent cognoscere partes quod non [illegible] sit [illegible]
ut l. [illegible] dubius de iur. [illegible] et
de testi. l. testium. Bartholus.

Quem ea que [illegible] dilatae
[illegible] non potest. [illegible]

Si maior Non eget summario [illegible]
[illegible] brevitate. De hoc
videbitur in l. [illegible] ea.

Et intentio [illegible] facti vel
[illegible] non potest
[illegible] post [illegible] litem [illegible]
[illegible] de tu. et ra. dis. l. [illegible] duobus. Sed
ut in glo. [illegible] loquitur in pluribus tutoribus vel
curatoribus qui tenebant in solidum [illegible]
[illegible] Quero [illegible]
qui non erat [illegible] qui est [illegible] Sed ut
[illegible] pro sua obligatione

Siquidem [illegible] causa
[illegible] liberatio
a toto [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] non [illegible] creditori
quero [illegible] quod [illegible]
[illegible] nichil debet recipere a creditore
[illegible] et l. [illegible]
ff [illegible] Quero quid in creditore [illegible]
[illegible] et nichil ultra [illegible]
[illegible] aut ipse [illegible] aliqua [illegible]
residuo [illegible] ita ut si [illegible] sola [illegible]
[illegible] non [illegible]
et tunc in residuo [illegible]
[illegible] in l. [illegible] de adm. [illegible]
[illegible]

Si maiores [illegible] contestato non [illegible]
[illegible]
[illegible] pactis [illegible]
[illegible] de collat.

Sive apud [illegible] contestato
[illegible] et si
fiat pacto inito [illegible] non agere
ad [illegible] actor [illegible]
[illegible] 2º infert ad [illegible]
[illegible] contestationis non est [illegible]
[illegible] non [illegible] fiat [illegible] ut
fiat apud acta vel [illegible]
[illegible] et [illegible] l. pactum. 2º [illegible]
[illegible] contestationis non potest quo [illegible]
[illegible] observaret [illegible]
[illegible] vide [illegible]
[illegible] ad [illegible] et videbitur
[illegible] Opinio [illegible] hic quod [illegible] contestatione
non potest agi [illegible] actione [illegible] Caut. [illegible]
ob. ea. l. tria §. i. de [illegible] l. elegantissime
[illegible] Sed [illegible] glo. fatetur quod non potest agere actor
ut hic [illegible] observandum ad repe-
tendum ea que dedit si actor non observat [illegible]

Opp.
Sol.
Sol.
Opp.
Opp.
Sol.
Sol.
Sol.
Opp.
Opp.
Sol.
Opp.
Sol.
Opp.
Opp.
Sol.
Sol.
Sol.
Sol.
Opp.

Pax Bona

arbitrium [illegible] de nocte [illegible] de die

et vide glo. super verbo. ex pacto in prin. Adverte tamen quod non competit condictio ob causam ad repetendum ut dictum est, sed ista non oritur ex pacto transactionis sed ex eo quod agitur ut l. si cum. in fi. ff. quemadmodum. et hoc sentit glo. ult. huius l. et fi. qua vide. Unde rectior esset ut diceremus quod condictio ob causam non oritur ex pacto transactionis sed ex contra eo quod agitur in contractu ex illo negotio gesto ut hic et nec ut l. si in area. de cond. inde. ¶ Quaeritur iuxta glo. quero utrum reo implenti contractum ex parte sua competat actio praescriptis verbis contra actorem. Dic quod non quia sufficit sibi exceptio ut l. i. § si reus ff. de co. quae fac. est. Contrarium est veritas. Nam cum contractus transactionis sit quidam contractus innominatus ut in § dicta impleturi sibi competit actio praescriptis verbis. Ad idem est ut l. naturalis § i. de praescriptis verbis. Non obstat l. i. § si reus quia ibi sufficiebat exceptio propter quam defendebat sua [illegible] actor ex illo contractu non habet. Exponitur hoc quod reo transigenti ex transactione competunt tria remedia: primo exceptio, secundo ob causam condictio, tertio praescriptis verbis actio si contractum impleverit ex parte sua. ¶ Sed quaero an actori competat actio praescriptis verbis contra reum ex contractu transactionis. Et videtur quod sic quia competit reo contra actorem ut dictum est, ergo eadem ratione actori contra reum. Sed in contrarium est casus hic quod ex tali contractu nulla oritur actio sed de utilitate actor revertitur ad primam actionem. Sed tunc retractio glo. ¶ Quaero quae est ratio quod reo competit actio praescriptis verbis et non actori et vide glo. super verbo. ex pacto est sed quare non actori tunc dicunt quidam quia contractus transactionis est facio ut des ex quo oritur actio de dolo non praescriptis verbis ut l. naturalis § quod si facio ff. de praescriptis verbis. Ista responsio [illegible] glo. quia reus est do ut des tu remitte sit dare et vide glo. Ista responsio glo. non est bona quia l. si mulier contra glo. [illegible] loquitur quando debitum certum remittitur. Ex eadem ratione quando dubium debitum remittitur aut eum remittere est faciendo dare ut dixi in l. actor C. e. et vi no. secundum unam opinionem. Sed ista ratio Hug. non est vera nisi propter aliam rationem quia § quod si facio habet locum quando ex facto alterius partis nichil adest sed hic alteri parti adest quia statim ex illa remissione [illegible] quaerit sibi exceptionem. Ideo habet locum [illegible] praescriptis verbis sicut in do ut des vel do ut facias ut no. in dicto §. quod si facio ut dixi C. e. l. actor et l. cum mota assignatur secundo glo. alia ratio quia in contractibus innominatis oritur actio praescriptis verbis ei qui implevit contractum ex parte sua ut dicta l. naturalis § i. de praescriptis verbis. Sed reus potest implere contractum ex parte sua dando illud quod convenit actor non quia promisit non petere vel non agere.

nunquam potest implere contractum ex parte sua quia si non petit vel agit hodie, cras potest petere et sic de singulis in perpetuum ut l. eleganter § pen. ff. de cond. inde. Unde quia contractum non implet ideo sibi actio praescriptis verbis non datur sed de utilitate ad primam actionem redit. Hic est casus in l. invita C. eod. et vide glo. Ista glo. ponit verissimam rationem. [illegible] non [illegible] in fi. mag. glo. et in l. actor C. e. ¶ Ad istud quero quod huiusmodi quod actori non competit actio praescriptis verbis quia non potest implere contractum ex parte sua. ¶ Sed ad istud et videtur quod actor posset implere liberando reum per acceptilationem cum acceptilatio tollat ex actori in re ut C. e. l. ut [illegible]. ¶ Quidam fatentur [illegible] quod si actor liberaret per acceptilationem haberet actionem praescriptis verbis. ¶ Alii ut Hug. dicunt quod etiam tunc non implet contractum quia etiam tunc potest agere de facto licet actio sit sublata ut in C. e. l. ubi pactum. ¶ Veritas est ista quod attendas qualiter verba transactionis fuerint concepta. Aut dixit promitto liberare et tunc reus [illegible] et tunc posset impleri contractus ex parte actoris liberando et tunc haberet actor praescriptis verbis. Aut promisit non agere vel non petere et istud nunquam potest implere quia saltem de facto potest agere ut dicta l. ubi pactum et l. eleganter § pen. de cond. inde. et illo casu debet intelligi ratio quod actio praescriptis verbis non competit sed revertitur ad primam actionem et istud glo. dicit C. de pac. l. i. in fi. mag. glo. ¶ Ad idem opponitur et videtur quod eum qui promisit non agere vel non petere posset implere ex parte actoris cavendo de non agendo vel de non petendo in futurum. Nam cautio muciana [illegible] per implementum ut l. muciane de cond. et dem. et de cond. insti. l. iiii. Ex. glo. fatetur hic [illegible] quod [illegible] implet [illegible] sicut in quibusdam casibus [illegible] quae ponuntur in glo. ¶ Tenet quod ista glo. quod cautio muciana habet locum in contractibus ut [illegible]. ¶ Contrarium tenet glo. in l. i. in fi. mag. glo. C. de pac. et in l. muciane ff. de cond. et dem. et l. ita stipulatus [illegible] si. ff. de v. ob. de cond. ob cau. l. dedi. circa prin. et l. istud passum ex [illegible] et videtur tenere glo. [illegible] quod non puto verum. Nam contractus innominati sunt per modum modi ut do ut des vel do ut facias vel facio ut des. Omnia respiciunt modum. Cautio muciana habet locum in conditionibus negativis ut dicta l. muciane. Unde ista ratio non habet locum hic. Sed nunquam esset videndum de illa cautione quae praestaretur de non implendo [illegible] sicut dicit in l. [illegible] l. i. et esset illa cautio

non repperio locum hic in contractibus bone fidei, nisi in casu l. in psalla, ff. locati. Ista unica licet ratio explicari in dicta l. inviadine. Tu autem ad propositum possemus pro dicere aut innominato impositum super contractum spectat super actione bone fidei, et tunc iudicamus de ea sicut de contractu bone fidei, ut audisti non. C. l. sub pretextu, et l. tutela ut de iure. vestis. et tunc cautio de non agendo. vel de non petendo. videtur impleri contractus etc. dicta l. in psalla. Secundo impone contractus super contractibus stricti iuris tunc probant cautionem super contractibus stricti iuris tunc probant cautionem non videtur contractus implere, et ita loquitur hic non videtur agitur actione in re que est stricti iuris, et hinc istum modum dicit intelligi.

Contrarium non et dixi voluimus C. l. actione de in pretexta opp. et videtur quod per cautionem inutiliter impleta. Unde videtur obstare ff. de condictione ob causam l. dedi in primo. Respondet glossa fateor quod actor potest cavere de non implendo, non potest tamen cogi ad cautionem nisi in contractibus bone fidei ut l. in omnibus ff. de iudiciis, et in constitutionibus ut ff. si hominem ff. de iudiciis, et in ultimis voluntatibus ut l. ven. l. haec. et ultimis voluntatibus ut l. muciane de condi. et de. et vide glossa tunc unde ergo tenet ista glossa quod l. in omnibus ff. de iudiciis non habet locum nisi in contractibus bone fidei. Idem tenet glossa in l. ii. post pr. ff. so. ma. et dicta l. dedi in pr. et dicta l. in obligationibus.

Contrarium est iura ut l. vinnigas ff. de creditoribus de de. de pen. impe. off. et l. si creditores de pi. ca. et non in l. i. possessor qui ex causa. Ex quo ad propositum hic fateor quod glossa dicit quod actor potest cogi ad cautionem si innominato est interposita super contractum bone fidei, quia tunc habet implere contractum ut C. dixi in aliis contractibus secus, et quod dico potest cogi ad cautionem intelligo ut possit uti contra ista contra actionem prescriptis verbis que oritur ex contractu innominato ut dicta l. naturalis ff. i. de prescriptis verbis. Illud etiam quod dicit glossa quod in ultimis voluntatibus quis cogitur cavere per l. muciane ff. de con. et demonstratione intelligo ubi cautio requiritur ex transactione ad quod non videtur per illam.

Ita op. ad istam l. quod ad promissa ut C. non agatur ex pacto transactionis ut C. e. l. cum proponas. Sed ibi intervenit stipulatio hic non et sic ista op. vadit ad l. Vel forte aliter et sic vadit ad predicta. Dicitur quod contractus transactionis possunt impleri ex parte actoris ita quod potest agere ut l. cum proponas C. e. Sed ibi transactio fuit facta per stipulationem que est vestita, sequitur ubi non agit ex complemento rei interventu. Hic loquitur de transactione facta pacto nudo que rei interventu potest impleri, ita loquitur hic. Sed vestimentum quod fit verbis fit ex dispositione civili quod locum non denegat, sed illud quod fit rei interventu fit ab una parte tamen lege cooperante. Unde secundum legem non tamen tibi denegat auxilium, et vide glossa.

Ita op. ad predicta et videtur quod possit agi prescriptis verbis ex parte actoris ut l. si pretextu C. e. Glossa dicit quod ibi fallit vel dic quod ibi loquitur de actione prescriptis verbis data non nata. Ista solutio quantum ad illa l. si pretextu non convenit, quia ubi contra res quae hic non daretur actio prescriptis verbis sicut C. Sed hic rei venditor agebat sicut C.

Dicit Guillelmus et credo quod bene dicat in hoc, quod in l. si pretextu debemus intelligere quod transactio fuit facta per alia verba que recipiunt implementum ex parte actoris ut promitto te liberare, vel actionem remittere immediate, ideo ibi datur actio prescriptis verbis actori impleto contractu ab eo. Ista loquitur ibi.

Ite ad illud opp. et videtur quod actori competat actio prescriptis verbis ut C. e. l. cum mota. Sed ut ibi dixi, vel intelligas quod ibi fuit aliter contractus quod potest impleri ex parte actoris et fuit impletus. Vel secundum Iacobum quod ex parte actoris non potest impleri tunc in perpetuum datur actio prescriptis verbis ut l. que est data non nata tamen in pristina obligatione sed non posset reponere ut ibi dixi, et vide glossa tunc.

Redimus quod non datur actio prescriptis verbis, et condictio ob causam ideo videamus utrum actori detur actio prescriptis verbis sicut reo.

Quero utrum actori detur condictio ob causam ut reus se reponat in pristina obligatione sicut reo datur, et quod competat actori glossa videtur hic tenere et l. actione C. e. contra tenet in l. cum mota, tamen actio est talis que potest consequi pretium restaurari, et videtur casus in l. si quis accepta de condictione ob causam.

In contrarium videtur hec l. que dicit quod sit utile agere actione penali. Ite videtur casus contrarius ubi agitur actione penali in l. si quis pretextu C. e. ubi dicitur expresse quod ad actorem pena non potest dari regressus.

Adverte ex hac causa facit C. l. quibus implevit contractum dicas potest, cuius reus implevit contractum quod potuit condicere ob causam ex parte sua quod potest condicere ob causam ut reus se reponat in pristina obligatione ut C. e. l. si pretextu ibi cum reus dedit rem actori, licet fuisset quiota et compensale in transactione favore mimedum liberum, licet secus esset in aliis contractibus innominatis ut l. si. ff. de condictione ob causam. Secundo casu cum reus noluit implere, et tunc aut competit actio que non potest per restitutionem pretium restaurari et non datur condictio ob causam ut C. e. l. cum mota, et l. ad tunc l. quibus. Si non potest per consequentiam pretium restaurari, tunc aut actor vult per condictionem ob causam ex sua pena et hoc non potest ut ibi C. e. l. quibus aut ex mora adversarii, et tunc si quis ipse potuit implere et implevit contractum ex parte sua habet locum condictio ob causam vel habet locum actio de dolo ut non in l. actione C. e. et ibi dixi. Predicta quod per transactionem actio fuit ipso iure sublata, ita si sublata non esset durat actio pena. Ideo non esset locus condictioni ob causam ut se reponeret in pristina obligatione. Hic est casus hic

Sed contra hoc opp. videtur quod reus cui legatur liberacio licet actor ex testamento ut libet. / licet pro tutus excepcione ut l. ij. de li. le. Quo ad hoc licet iste actor habeat replicacionem pro petere ut reus se reponat in pristina obligacione et faciat pactum de non petendo / et hoc tenebat ja. de ra. / cuius doc. michi non placet / quia non debet peti quod fiat / quod factum non relevat ut j. liber supplicacio s. diximus ut le. no. ca. / sed hic actor non relevat quia ex pacto de non petendo excipiendo replicacione tamen ut in s. pactus ne peteret / qua replicacionem habet sine eo / et preterea l. non obstat quod dicatur de reo cui relinquitur liberacio / quia illud ideo / quia non est in potestate rei quin conveniat et ut se opponat excepcionem / ut igitur sibi pararet liberacionem permittitur sibi agere ut libet / sed in potestate actoris est agere quando velit et pro replicacione opponere ita loquitur hic ¶ Hoc ergo visus sed quare actori subveniatur pro condicione ob causam / racio qualiter ei subveniatur per actorem prescriptis verbis ¶ Et dicas pro aut verba transactionis sunt concepta affirmative ita quod ex parte actoris possunt impleri et tunc implemento secuto ei competit actio prescriptis verbis ut l. si pro fundo j. c. et l. naturalis §. i. de prescriptis verbis. Aut sunt concepta negative ita quod non possunt impleri / et tunc aut est interposita super contractibus bone fidei et eundem implet ut l. insulam ff. loca. et pro ea competeret actio prescriptis verbis. Ita intelligo glo. hic posita. Aut super contractibus stricti iuris / et tunc de actio sublata est talis que possit casum premium restaurari et tunc actio prescriptis verbis non habet locum datiua vel natiua / natiua non / quia contractus non est impletus ex parte actoris / datiua non quia cessat equitas propter quam datur / quia potest agere condicione ob causam ut se reponeret in pristina obligacione ut C. dixi aut non potest quod premium restaurari et habet locum prescriptis verbis datiua non natiua ut l. iurisiurandi C. e. / Omnia que dixi ex parte actoris quando verba contractus sunt ita concepta quod ex parte actoris non possunt impleri intellige eciam ex parte rei si ponentes verba ita concepta quod cuius parte impleri non possent / ita intellige ista maz

¶ Contra ea op. dixi quod tamen actori quam et reo subveniuntur per condicionem ob causam vel actionem prescriptis verbis. Contra primo patet de dolo. ut C. de dolo l. actione et l. sub pretextu ergo apparet quod iste alie actiones non habent locum quando actio de dolo non competit tamen alia. Glo. hic tangit hoc ille glo. Tu ita hoc dicas pro recusat / quandoque committitur de dolo commisso circa actorem super qua transigitur et de hoc non dico hic / Glo. tangit in l. actione C. e. / et j. l. proxima et ibi dicta / quandoque committitur de dolo commisso circa litigantem circa litem de qua transigitur et tunc aut dolus committitur ex parte actoris et transactio est nulla / sed si sit liberacio hoc est actio de dolo ad rescindendum illa liberacio si ex parte rei valet transactio et datur actio de dolo actori ad tunc rescindendum transactionem si summa actor subtulit ut C. e. l. sub pretextu et in et ff. de transactionibus l. in summa in principio / quandoque committitur dolus inducendo aliquem ad transigendum / et tunc dic / aut transactio imponitur super contractu bone fidei aut super contractu stricti iuris / et de hoc dic ut C. e. l. sub pretextu / quandoque dolus committitur in non observando promissa / et tunc loquitur ista quia regularis habet locum condicio ob causam vel prescriptis verbis vel agitur actione summa ut super dixi in casu tamen potest agi actione de dolo. ut dixi C. e. l. actione ¶ His premissis restat ut videamus ad queris / et primo quero utrum transactio sit contractus / certe sic quia ultro citroque nascitur obligacio ut l. labeo ff. de verborum significacione / prescriptis verbis C. e. l. cum te. ubi sic de fide contractus ¶ Secundo quero utrum sit contractus nominatus vel innominatus et videtur quod sit nominatus / quia habet elegans nomen sicut emptio et vendicio / depositum et societas pignus / ita transactio habet elegans nomen. In contrarium et ista est veritas contractus nominati producit actionem eo ipso quod sit absque aliquo implemento ut l. iuris gencium in prin. ff. de pac. / sed transactio non producit actionem in implacita rei interventu / ergo apparet quod non est contractus nominatus ut hic / et hoc sentit ista glo. Io. et ista est veritas ¶ Sed tunc quero quare non est nominatus sicut empcio et vendicio in permutacione respicio l. hoc dicete. j. de re. permu. super ru. et in dicta l. iuris gencium. Alia permutacio sit vera opinio ideo non dicitur contractus nominatus quia habet nomen generale non speciale non eciam ex eo potest dici permutacio cum permutatur res cum pecunia ubi in locacione permutatur opera cum pecunia unde permutacio generalis et appellacio generalis non facit contractum dici nominatum ut de condi. et demo. l. nominatum de li. et postu. l. i. Ibi possumus dicere in transactione / non sunt tamen verba aliter pacto continuo si simplici renunciacione si summa potest dici transactio hoc est transactum aliter vel transactum ab actione / quia hoc ex parte actoris dicitur transactio ut hic / si non in l. ij. C. e. ¶ Tu ergo sic nomen generale non facit contractum dici nominatum et ista est melior racio que posset reddi: contractus nominati habent suos fines determinatos in empcione et vendicione venditor dat precium venditor dat rem. In locacione locator dat rem conductor precium / sed transactio non habet fines determinatos / quia quandoque actor dat pecuniam / quandoque recipit ut l. ij. et l. super possessione C. e. Vel dic quod ideo non est nominatus / quia non placuit conditoribus iuris eam ponere inter contractus nominatos et forte non est mala hec racio / Secundo quero contractus innominatus est hic / quidam dicunt quod est facio ut des / quia remittere est facere

Alii dicunt quod est do ut des, non curo. Adverte
glo. in verbo continebat contractus innominatos perciens
modum in eodem contractu ut humanius non. C. eo. l.
cum mota et hac l. Sed ego teneo cum Dino
et Cyno quod debeamus inspicere utramque partem
et quo ad unam partem est facio ut des et quo ad aliam
est do ut facias et idem in similibus ut dixi
in l. cum mota C. eo. ¶ Sunt ad propositum dico
quod contractus transactionis quando est remittere
ut detur aliquid et istud remittere secundum quosdam
est idem quod dare ut hic dicit glo. circa
principium, secundum alios cum remittit debitum
dubium non est dare sed facere ut C. dixi et
dixi in l. actor C. eo. et est secundum alios est
facio ut des, secundum alios do ut des. Tamen
in hoc non est curandum, quia cum composito facto aliquid
assit parti dat precepto v. sicut in do ut des
cum agitur idem est effectus non est curandum quando
contractus est ut l. qui alius ff. si certum ff. de
contractibus est ut l. et possessor, tum potest esse quod transactio vere est
facio ut des ex parte actoris, exemplum actor
petebat sibi dare fundum, defendens est ad
transactionem hac quod actor remittit promissam pro eo
et reus daret sibi fundum, tunc esset facio
ut des ex parte actoris, ex parte rei do ut
facias. Item est ex parte actoris do ut des
in exemplo premisso si in transactione fuisset conventum
ut actor daret hunc et reciperet fundum ut
supra C. eo. l. super possessione, et tunc quo ad utramque
partem erit do ut des, cum quo ad utramque partem est.
Item est ex parte actoris do ut facias
dato quod est ex parte rei erit facio ut des, possit
et tunc ex parte rei erit facta ut des, possit
etiam esse ex parte utriusque facio ut facias, ut
diligens investigator poterit reperire. Unde
contractus transactionis potest cadere in qualibet specie
contractus innominati, hoc videtur sentire prima glo.
circa magis circa finem et vide eam. ¶ Querit quando
si transactio non fiat pro ut supra dicit hic modo dicit
dabis mihi certum et remittam tibi actorem utrum
sit contractus innominatus, videtur quod non quia non ponit
ultra causa obligationis quod non est contractus ipse
ut l. labeo de verborum significatione. Illud enim quod est in
conditione non est in obligatione ut l. si quis sub conditione
si quis ob causam etc. et hoc videtur tenere glo. in l.
si quis cum debitore ff. de iureiurando. In contrarium
quod sit transactio et contractus videtur textus C. eo. l. si
super possessione et videtur tenere glo. ff. de pact. l.
si unica et ff. de dona. l. hoc videtur. Gul. in
dicta l. si quis cum debitore dicit, aut in conditione
venit aliquid pro quo pars aliqua adest, et erit
contractus innominatus, aut non venit id pro quo
pars adest et non erit contractus innominatus
et hoc satis potest probari, videlicet quod dicitur quod non
est in obligatione illud quod est in conditione
videlicet et credo oppositum. Et dico quod iste
contractus innominatus tunc incipit esse contractus

cum quis incipit conditionem implere ut videtur in dicta l. si
quis cum debitore ff. de iureiurando. Ita debet
intelligi. ¶ Ulterius dicit hic venditatione perdere
liberat actorem licet procedit prima instantia cum liceat
nihil de novo inchoare, textus videtur hic velle quod
prosequatur instantia dixi C. eo. l. si causa. Item
declaravi in quaestione quod. ¶ Ulterius dicit quod si reus
vult evadere prima actore cogitur parere transactioni
et ideo quousque ad quod tempus potest evadere prima
actore parendo transactioni. Glo. dubitat, dicit C.
eo. l. si maior. Ultimo glo. ponit unum contrarium et
non solvit super verbo perdere ibi ff. de l. falci.
l. iii. § i. sed melius stat l. iiii. § l. iii. in obligatione
ad propositum secundum in l. iii. non videtur convenire prima facie
sed vere inspiciendo convenit ad id quod glo. pro dicit
in titulo superveniens possessori facit eum quem
dominum ex persona eius a quo habet titulum sed hic
possessori supervenit titulus quod transactio est quod
videtur quod ex persona actoris quaerat dominium et
sic actor desinat esse dominus cuius contrarium hic dicitur.
Sol. illa transactionis hic non respicit translationem
dominii sed solum tendit ad impediendam actorem
quod promisit non agere vel non petere ut C. dixi
quia videbitur ut videbitis infra C.
unde dominium non transfertur ut videbitis in C.
l. si pro fundo. ¶ Bartholus.

Sub praetextu ¶ Ubi de pacto generali
et transactione generalis
refertur ad omnia quae in actione proposita
potuerunt comprehendi exceptis illis quae postea
emergunt hoc dicit. ¶ Ad primum dicit quod glo. Opp.
et videtur quod transactio non porrigatur ad ea de quibus
non est cogitatum ut l. cum aquiliana et l. qui
cum tutor ff. e. secundum cuius timorem dicunt quidam quod
hec l. debet intelligi de illis rebus de quibus
cogitatum fuerat, et ita intelligit Azo. Sed illud
contra quod est expresse hec littera quae dicit post
contra quae est opposite hec littera quae dicit post
ex quo apparet quod primo de hiis cogitatum
non fuerat. ¶ Unde doc. ultramontani dicunt his
iudicio meo quod quis potest de re aliqua cogitari
specialiter et illo modo non fuit cogitatum hic,
potest etiam cogitari de re generaliter ut quia licet
etiam cogitavi de re generaliter ut quia scio
moveri remittendi quaelibet in actione tutelae possit
venire, et isto modo fuit cogitatum hic, et sic
intelligitur contra videlicet in generali transactione
non veniunt ea de quibus non est cogitatum sed
generaliter vel specialiter et hic fuit cogitatum
generaliter, et ista distinctio cogitari generaliter vel
specialiter probatur per textum de rebus mihi l. quae iure
militum, ita debet intelligi hic. ¶ Sed premisso
venio ad glo. Opp. quod ea quae sunt specialiter
incognita non veniunt in generali remissione
ut l. tres fratres ff. de pact. Sol. dicitur
cogitatum potest solum adversarii hic alterius
cogitatum. ¶ Opp. adverte ff. e. l. de his et l. non est.
Sol. ibi loquitur de hiis quae ex testamento dependebant

que in transactione non venerunt nisi inspectis et cognitis omnibus testis. Contra ad idem ff. de iudiciis l. litem. So. dicunt quidam quod ibi sunt petitiones speciales litis generalis sententia, hic sunt utrobique generale. Glossa reprobat istam solutionem quia etiam ibi sunt generales petitiones. Alii dicunt quod aliud in sententia ut ibi, aliud in transactione ut hic, et assignant duas rationes: prima quia iudicium contra invitum, transactio fit inter volentes, et debet sequi aliam quia transactio est favorabilis, iudicium odiosum. Ista est contraria: quia eiusdem conditionis est transactio et sententia ut C. e. l. non minoris. Dicitis ergo quod ibi sunt petitiones generales et sententia generalis sed confessiones tamen sunt speciales, unde non praesentes sententia non obstat ope replicationis; hic vero sunt petitiones confessiones et transactio generalis, ita si hic fuissent confessiones speciales esset idem quod in sententia ut l. contra. Item contra ff. de l. i. […] adver. rem iudi. So. ut in glo. quia ibi ope restitutionis […] quo etiam remedio […] hic, si esset minor. Item contra de l. age C. e. So. ibi sunt petitiones generales et transactio specialis, hic vero sunt utrobique generale, ut l. non. Contra ff. de l. si de certa l. c. So. ibi sunt petitiones speciales et transactio generalis, hic vero omnia generalia fuerunt. Et ergo tibi liqueat […] et glo. que est in l. age C. e. dicit quod est petitio generalis et transactio generalis et confessiones speciales, tunc in non praesentibus non obstat exceptio transactionis in effectu quia ope replicationis eliditur ut […] de […] l. licet. Aut sunt omnia generalia et tunc aut aliquae species non sunt notae propter dolum adversarii et ad illas transactio non porrigitur ut l. tres fratres ff. de pac. aut absque adversarii dolo et tunc aut illae species in contractu dependebant ex ultra voluntate et tunc ad illas generalis transactio non porrigitur ut l. de his et […] Aut non dependebant ex ultra voluntate sed aliunde et tunc porrigitur ad omnia que sub generalitate actionis […] comprehendi ut hic l. in prin. […] que postea de novo emergunt ut hic in […] Aut omnia sunt specialia et tunc aut transactio porrigitur ad aliud quam ad id super quo specialiter est transactum ut l. si unus § […] ff. de pac. Aut sunt generales petitiones et specialis transactio et tunc non porrigitur nisi ad ea que in transactione venerunt ut C. e. l. age. Aut e contra sunt speciales petitiones et generalis transactio et idem quod ad specificata in petitione porrigitur ut l. si de certa C. e. quod intellige ut in […] dicta ubi perficietur ista materia. Tenuero quod in […] dolo dicit idem quod in transactione et hic […] in l. de rebus ff. de arbi. Item quaeritur glo. […] in generali transactione veniat remissio doli commissi in administratione. Glo. remittit ad

no. in l. si unus § illud ff. de pac. Ista materia est multum subtilis ut plene dixi in l. aurelius § gaio de li. le. […] error aut Tenuero de intellectu huius §. Dico quod iste § legitur in glo. duobus modis. Primo uno modo quod imperator loquatur actori, alio quod loquatur reo. Secundum primum modum legitur tribus modis in glo. Primo modo quod transigens tempore transactionis putabat rem esse apud eum cum quo transigebat cum esset apud alium, et ei possessio de novo pervenit apud eum cum quo est facta transactio, illa generalis transactio non porrigitur ad hanc rem quin ipsam possit vendicare, et sic ipsi actori non nocet. Ista lex potest esse vera per l. si quis ad exhibendum ff. de except. rei iudi. et l. de eo § si servus ff. de exhiben. Pro hoc etiam facit quia ista actio proposita primo ille res non poterat claudi, ideo in transactione facta super illa actione non venit. Secundo modo legitur est quia in veritate possessio tempore transactionis erat apud eum cum quo quis transigebat sed putabat ipse transigens esse apud alium, certe iste error sibi non nocet quin rem possit vendicare. Et ista lex colligitur ex glo. […] et vide glo. Ista lex potest esse vera si ponas quod ille apud quem res erat occultabat eam et sic dolo suo non erat cognita agenti, unde non venit in transactione, ut l. tres fratres ff. de pac. et supra dixi, et secundum hoc in isto § fuit error circa possessionem rei non circa speciem. Et debes legere legem sic: error autem rei apud alium contra personas transigentium tempore transactionis constitutae nihil potest nocere circa speciem. Iste lex fuit vera ut vidistis. […] secundum hoc littera non legitur. […] Alii legunt alio modo ut hic sit error circa speciem et transigens putabat dominium rei que erat apud alium non pertinere ad se, et hoc sibi non nocebit, quia possit postea rem vendicare cum emergit tunc sua. Et ista lex potest […] glo. secundum quam debes legere […] et vide glo. Ista lex potest esse bona secundum quam habes quod in transactione generali non venit nisi illud quod potest peti ex eadem causa, secus si ex alia ut l. […] sunt transactum super actione tutelae, etc. […] potest peti res rei […] si competit ex alia. Ista loquitur lex hic et hoc modo debes intelligere […] quod C. formatur in glo. Secundo modo principaliter legitur ut imperator loquatur reo. Quasi dicat error transactionis non nocet reo, quia generalis transactio ad omnia porrigitur. Vide glo. ibi. Alii dicunt contra quod dicitur […] Ista lex potest esse bona si tu intelligas quod actor non […] errore dolo adversarii

non intellectus illius qui allegans turpitudinem suam non audit

Item oportet te intelligere quod in actione proposita super qua est transactio aliud veniebat. Omne ponas rem esse apud reum vel apud aliud quem causam ab eo ut l. illicite ff. de re. con. et l. nec ulla § penult. et in no. de peti. her. Et sic habes hic quod ubi ignorancia non impedit transactionem ibi nec error. Omnino de hac l. alia dixi ... de ca.

Transactione. Breviter dicit quod non potest sub dolo ad finem quando allegare q. d. non allegans turpitudinem propriam non auditur. ... glo. ut dixi ... viij ad ... finem quando ... ad finem ... quando ... allegare dolum suum licet quando sibi parcat ut videtur ... aut nono iure ... facit ista l. quod ... posita ... ut ... tenet quod vide ut ... de quo ... de ele. ... ergo ... plene tractat ... in ti. de postul. ... dixi in l. mari ... vero amor et tetigi ... in l. fi. de his qui ut indig. et l. non intelligitur ... de iure fisci ... in l. quod ... de non ...

Si de certa. Breviter dicit verba generalia transactionis restringuntur ad rem de qua litigabatur. Contra ... non ... Opp. dicit hic de certa. Con... l. i. ff. e. So. ... super certo potest transigi ut l. i. ff. e. ... erat vel certa ... aut erat dubium ... lite. Opp. de l. sub pretextu C. e. So. ibi sunt transactio et petitio generalis ... licet hic sit ... ut ... dixi ... possemus loqui ut dicamus quod hic intentata est transactio super actione singulari ... super actione universali ... universali proposita. Opp. 2° et mo... verba generalia ... ad quam adiecte verba generalia generaliter debent intelligi ut l. i. § generaliter de le. ... et a significatione verborum non ... recedendum ut l. non aliter de le. iij. ... quare male ... verba generalia hic restringuntur ... timore glo. in l. emptor § lucius ff. de pac. dicit aliud in pactis ubi verba generalia generaliter intelliguntur ut ibi, aliud in transactionibus ubi verba generalia restringuntur ut hic. Et illi qui volunt hoc tenere assignant rationem quia transactio est de re dubia et lite mota ideo verba generalia transactionis non extenduntur ultra id de quo ... Et hoc videbatur tenere ... in antiqua lectura super l. sub pretextu. Postea ... de cu... qui dicit in pactis idem quod in transactionibus ut clausula generalis restringatur ad rem seu causam specificatam ut l. qui tutum § i. de le. iij. et l. aurelius § sticho de li. le. et l. fi. § fi. de condi. inde. Et quod dicit quod

verba generalia generaliter debent intelligi est verum nisi aliud de mente proferentis appareat, et apparet vero ... et veri ... ut dicitur. Et ita ... dicit ... glo. ... in l. plurium ff. de accep. Con glo. ... in l. si ... de pluribus in pri. ff. de solut.

Breviter potest dici quod verba generalia salva vocis ... possunt restringi ad rem seu causam specificatam et tunc ad illud restringuntur ut hic ... et dicta l. si ex pluribus de solu. ... salva vocis ... non potest restringi tunc non restringuntur ita loquitur l. plurium de accep. Con... plura ponere est clarum et sic hoc idem erit in pacto quod in transactione et sic hic ... dicta transactio porrigitur ad ea de quibus non ... dubitabat. d. ja. quod istud erat ex vigore simplicis conventionis magis quam ex vigore transactionis ... puto quod etiam ex vigore transactionis hoc sit ... in transactione ... actor ... reo ... illud quod a reo recipit ut ... non ... in l. iij et ... in l. si ... de ... quod ... dat etiam quando ... nomine transactionis et actor eodem modo ... ab actione proposita et etiam ab aliis actionibus ... liquidis ... et ... nomine transactionis ... ff. de condi. ... ideo notarii apponunt ista verba ad ... ideo notarii apponunt ista verba ... pactum et ... transactionem ... devenit ... ut se non restringat quod sit prima ... tangat et in l. ... Generaliter verba in pactis vel transactionibus generalia ... referuntur ad ea quae actor ignorabat ...

Ergo ... quod ... qui dixit ... ut l. ... ff. de pac. ... ignoratis non donat ut j. de dona. l. nec ignoratis ... facit ff. de ... offi. testa. l. ... Breviter credo ... dicit ... qualiter cogitatum ut l. sub pretextu C. e. et ibi dixi ... et ... § i. de accep. ... cogitatum ... universaliter ... quia ipsa de se erat universalis tunc ... cogitatum ... ut de omnibus illis quae in illa actione poterat devenire ut dicta l. sub pretextu ... dolus adversarii vel testium ... ut ibi dixi. ... loquitur in aliis iudiciis ... quod appareat ... quod ipsi voluerunt illa questione ... transactionem ... ad omnia ut ... Et ideo notarii apponunt hodie in instrumentis ita quod sit generalis ... et generaliter intelligatur et porrigatur ad omnia etiam incognita ...

Veniamus ad glo. ultimam ... de generali ... re ... de generali ...

non intellectus illius quod verba generalia generaliter ... l. que potest restringi

Marginalia: Bu.ⁿ; H(o); no; op; op; op; H; no; No

ut puta transactio est facta super una re fateor quod non porrigitur ad alia res. Sed utrum ista transactio porrigatur ad omnes actiones ex quo quia possit peti ista res etiam ex alia causa puta solum ad actionem et causam propositam. Quidam dicunt quod transactio non porrigatur ad aliam actionem ex alia causa venientem sicut nec res iudicata ut C. eodem quotiens de except. rei iudi. Hugo dicit contra tribus rationibus. Prima ratio est generalis transactio nocet in omnibus etiam in quibus non est cogitatum ut C. e. l. sub pretextu ergo eadem ratione porrigetur ad omnes actiones. Et ista ratio non est bona quia porrigitur ad ea de quibus non erat cogitatum quia verba sub actione proposita poterant comprehendi ut dixi l. sub pretextu C. e. Sed hic illa alia actio ex nova causa proveniens super actione proposita non potuit comprehendi ergo etc. Secunda probat sic: ubi quis sic habet litem non potest agere ex iure precedenti ut l. stipulatio ista § quotiens de verborum obli. Sed ista ratio non est bona quia ibi ratio non potest agere quia de evictione tenetur. Tertia probat per l. si unus § pen. ff. de pac. Glo. videtur contrarium ubi ex causa eadem petebat. Dicunt quidam contrarium. Hugo quod tamen casus expressus in l. si ita quis § fi. de v. ob. et ibi scripsi te nosse. Ad intelligentiam si actio generaliter fuit proposita nisi si causa fuit generaliter proposita sicut res iudicata obstaret in omnibus ita transactio ut l. fi. in si. et eodem tempore compromissum in c. abbate sane de re iudi. li. vi.

Si causa cognita

Dicunt doctores dubio quod de iudicato non potest transigi sed potest acceptilatione remitti. Sed dico quod transactio que fit sub eo de quo est iudicatum non valet. Ratio quia transactio fit de re dubia ut l. i. ff. e. sed hic est iudicata ita quod non potest aliquo modo retractari ullo modo licet dubitatur quia res iudicata habetur pro veritate ut l. res iudicata ff. de re iudi. et ei standum est ut l. rebus ff. de re iudi. Sed de iure de multis compromissis seu guarentigiationibus que secundum formam statutorum Ytalie ineuntur contractuum sicut sine diffinitione ut super his non possit transigi nisi ex aliqua causa revocaretur in dubium sicut hic dicimus de fundo. Queritur glo. circa hanc l. quid si transactio fuit facta per acceptilationem super iudicato an valeat. Quidam dicebant quod sic per hunc textum. Quidam quod non et bene quia non nam hic reprobatur transactio et quecumque eius species ut l. fi. C. de exceptione rei iudi. et l. i. in fi. et ibi no. ff. de pub. et lex. Sed species transactionis est duplex quia quedam fit pacto nudo quedam acceptilatione

ullo modo valebit. Non hic textus quia verum est quod tunc acceptilatione quis liberatur a pena quando voluerit partes quod valet iure proprio acceptilationibus et liberationibus non transactionis. Et sic habes hic quod transactio que non valet ut transactio non valet ut pactum nudum tenere. Et vide istam glo. nobilem. Contra quod vi contra pactis liberatoriis quod non valet quod ago ut ago valet ut valere potest ut l. an inutilis § i. acceptilatione ff. de accept. et l. acceptilatio C. ti. de pac. l. si unus § i. acceptilatio. Respondeo quod transactio non est nudum pactum liberatorium immo ultro citroque nascitur obligatio aliquo dato retento vel promisso. Non valet ut vale dixi. Sic C. l. transactio et ideo cum sit pactum obligatorium si non valet ut ago non valet ut valere potest ut l. i. § i. si quis ita de v. ob. Et ideo notarii in instrumentis transactionis apponunt ista verba que dixi in l. sub pretextu C. e. ad instrumenta transactionis pactum quitationis et liberationis et omnia ista verba indicat ut non referantur solum ad transactionem et sic valet omni modo quo potest. Bartholus.

Si pro fundo

Hec l. est singularis valde. Dicunt quidam intelligit si fundus ex causa transactionis traditus evincatur de evictione agitur si non est traditus sed apud transigentem dimissus eo evicto non agitur. Ho. d. G. l. singularior de toto isto titulo. Primo nota quod in transactione si non fuerit promissa non licet lesum condicere ob causam ut quis se reponat in pristinam obligationem quod apparet ex isto textu quia in dubio restaurari non debet lite finita. Videtur tamen contra l. restaurari. Ad istud opp. de eo quod dicunt notatum C. e. l. actione et l. sive apud acta. Glo. in ulla parte solvit istud contrarium inquantum respicit condictionem ob causam. Ro. hic dicit quod hic est specialis ratio litis dirempte quod in transactione non est locus condictioni ob causam. Ergo in l. sive apud acta hoc limitari quia istud est verum consistens in se fuit implent quod condicere tradendo rem licet postea evincatur scius si ex causa statuit quod minus impleti quia tunc datur condictio ob causam. Ita intelligere istud ut no. in l. actione C. e. Sed ad istud opp. quod agat actione prima ut l. sive apud acta C. e. et l. cum proponas C. de pac. Dicit duobus modis. Primo dicit quod actio fuit hic ipso iure sublata. Ibi secus. Secundo dicit quod ibi reus ullo modo sentiat.

promissa / hic firmavit contractum in eo fuit / ergo habebis primum non purgare hic / Sed habes hic notare quod contractu transactionis actor licet actor prosequi non ut promissa fuerunt et vide glo. contra tex. Debuit hoc contra compositum [illegible] sed apud acta / Glo. istud solvit ibi dicens quod hic acta prosequi [illegible] datia non vatia / Tu dic quod actor prosequi. hic fuit contractus transactionis per illa verba receptus qui potuit impleri per se compte actoris unico solum impleri dari actor prosequi [illegible] et sed apud acta non potat impleri ut dixi et hoc satis placet et intelligo verba sic concepta in dubio per tex. huius l. [illegible] dico per fundo que peto promitto inducias aliud fundum ut hic in pri. non declarat per fundo que peto posset intelligi per fundo scilicet de toto non petendo. et primum hoc numquam posset impleri quod possent intelligi [illegible] fundo scilicet dimittendo apud reum et istud per impleri quia numquam a reo unito poterit per impleri quia numquam [illegible] verba in dubio intelligi contrarium [illegible] ista verba in dubio intelligi concepta [illegible] qui per impleri quod nota. certo habes non contra istam l. tota quod contractus transactionis tribuit titulum possidenti in re que contra eam transactionis tradit. non in re que contra eam transactionis retinet / Ista colligitur que contra eam transactionis retinet / Ista colligitur contra hanc l. quia tradens tenetur ad tradendum dominium / dimittens vero non / Ista vides licet ista sentit glo. in l. penult. [illegible] et ff. [illegible] emptor l. i. quod per metus tenere inducti Sed quod istud ultimum [illegible] per glo. et videtur quod etiam dimittens dat titulum possidenti ut l. si donari ff. de don. inter vir. et ux. Glo. ibi solvit licet contrariatur que plus [illegible] ut l. litis ff. pro empt. / hic vero [illegible] / Ista etiam intelligit ff. de re. ven. l. huius rei et l. hoc si reus Ultimum non contra hanc l. quia licet quibus remittat liti et causa non tamen per hoc transferet dominium rei que apud reum erat / Sed quod sua actor patitur contractu ut C. ti. i. l. post litem / quod probat contra hanc l. in eo quod per re qua apud te dimitto non teneor ad aliqua

Cum donationis / Breviter dicit donatio non est solvit et pollicitatio successionis non obligat pollicitatem hoc dicit. Non quod sicut non inest dolus de hoc habes [illegible] de re iure li. vi in c. sicut et dic ut i. per dy. Ex hoc sicut huius l. non quod pollicitatio de hereditate futura non obligat aliquem ut l. pactum C. ti. i. et l. stipulatio hoc modo ff. de v. ob. Quero quid si stipulatio intercessit de faciendo aliquem heredem

Glo. dicit idem quod non valet quia contra bonos mores ut l. stipulatio hoc modo ff. de v. ob. Quero quod si verba transactionis fuerunt concepta conditionaliter ut puta si me heredem feceris libero te. Glo. dicit quod non valet transactio / quia contra illa [illegible] que contra bonos mores ut insti. de inutili stip. [illegible] et l. i. possi. ff. de v. ob. / pe. dicitur quod eum quibus obliget ad faciendum quem heredem / istud contra bonos mores / sed quod quis invitetur spe lucri alicuius ad faciendum aliquem heredem istud non contra bonos mores ut l. ticio centum [illegible] i. de condi. et de. Videtur quod pe. dicat male. quia casus in l. illa aut de here. insti. et ibi non / [illegible] necessitate vel non [illegible] spe premij quod debet iurari aliquis. Non obstat l. ticio centum [illegible] i. quia ibi loquitur de invitato ad quod quis spe premij invitari potest / potest enim ibi intercedere petunia contra utraque parte ut dos et donatio [illegible] imperias / sicut in aliis ista vi. inuchi quod ibi dicit glo. Sed queritur glo. quid si hoc fiat per modum modi ut remitto ut me heredem facias / Et glo. dicit et bene quod dicat pe. quod iste contractus efficeret [illegible] bono in pari causa contra melior conditio possidentis ut l. ij. [illegible] de condi. ob tur. ca. / hic autem casus est indubitabilis si ponatur quod quibus faciat spe successionis et hoc fuit in vicre veterum non [illegible] ut C. e. l. si maiores quod non et te. [illegible]

Transactione / Breviter dicit / sufficit [illegible] facta cessante [illegible] metus hoc dicit non [illegible] qua petuo tenere inducti. dixi vobis in l. interpositas C. e. ti. quod si uxor [illegible] metu et reverentia viri fecit aliquid quod revocatur licet non intervenerit metus mortis vel cruciatus corporis / Debet igitur cessare metus [illegible] facias quod [illegible] iste dixit fecerat istos contractus quod adhibeat [illegible] ad tollendam [illegible] doli. et metus qui allegatur contra te [illegible] facere probatores quod [illegible] intervenerint [illegible] ista l. Iste contra hanc l. non [illegible] statutorum que sunt [illegible] italia quod mulieres et minores non possint contrahere sine presentia [illegible] in eo quod dicit sine presentia [illegible] / est non quia cum ad eos [illegible] [illegible] [illegible] et diligentius videntur facere ad hoc ff. de legi. tu. l. i. quod tenere inducti

Si maior / Breviter dicit / etiam post [illegible] reus offerendo promissa implet transactorem et sibi parat efficacem exceptionem hoc dicit. Sed intelligi [illegible] in si. tex. dicit si postea offeratur Circa hanc l. tex. dicit quero [illegible] contra tempore quibus offerendo purget moram / Glo. in l. sive apud acta C. e. dicit quod usque ad summam et etiam post quousque conveniatur iudicialiter vide glo. in l. sive apud acta i. [illegible] / Glo. hic videtur velle quod liceat [illegible] offerre in lite illa / Iste declarationes videntur cont. l.

si insula de v. ob. et l. inter in si. c. ti. et
quod i no. et quod no in l. si pretor si quis cau.
videtur quod post litem contestatam non admittitur purgatio
more, unde re. intelligit hanc l. sic. l. que
loquitur quando mora fuit commissa ante litem contestatam
quod lite contestata secuta non admittitur purgatio,
hic loquitur quando mora fuit commissa post litem
contestatam et sic admittitur purgatio, ista loquitur. Sed
intelligit go. istam hanc l. quod post litem contestatam
fuit facta transactio et quia reus non implevit
promissa actor fuit restitutus primam instantiam
ut l. si apud acta, unde non fuit facta contestatio
post transactionem sed precessit, et hoc satis placet.
Sed tunc quero usque ad quod tempus admittitur
ista purgatio, videtur hic glo. variantes, puta
quod glo. posita supra hac l. viii dicit quod admittitur
purgatio usque ad sententiam, vide ob. l. que veniunt
v. idem re. de pe. heredi. que vult commode pur-
gationem quoadusque conveniatur iudicari, quia
debes scire quod quandoque unum est in obligatione aliud
in solutione ex dispositione l. et tunc s. idem re.
habet locum, quandoque unum est in obligatione aliud
in solutione ex dispositione hominis tunc ibi s.
non habet locum ut l. si ita fuero stipulatus xx. in
melle ff. de solu. sed in ma. mea l. unum est
in petitione aliud in solutione ex dispositione
hominis scilicet ex causa transactionis, ergo s. idem
re. non vendicat sibi locum in hac ma. et ex
hoc habes limitationem ad l. si insula cum ma. sua
quod post litem contestatam non habet locum purgatio more
hoc est viii. si mora precessit, alias secus ut
habes l. proba., quod tene menti.

Promissis Si non impleverit promissa ex causa transactionis pena tamen apposita committitur. h. d. Glo. quenit hic quod si aliquis non vult petere penam, quod principaliter est promissum, Glo. hic vi. dere quod non possit ut l. apud celsum ff. in labeo de doli. exce. Istud venit in illa magnam dubitationem utrum stipulatio penalis inducet precedente stipulationem de qua plene in l. ita stipulatus de v. ob. Nota glo. an ad emendanda pene commissione admittatur purgatio more, remittit ad no. in l. si pacto quo penam c. ti. i. dicta in l. si magnam j. de que. et quod sup. Bartholus

Transactam Opp. glo. de l. de fideicommisso c. c. So. supple hic vel remisso. Et si tu dicas non est remittere est dare etc. non quando remittitur debitum ut l. sive apud acta c. c. et i. d. Opp. de l. si sup possessione c. e. ti. So. ibi non fuit datum culpa partis intercedente, quod no.

Qui cum Contractus transactionis ex prima non resolvitur h. d. no. lex. Opp. contractus transactionis est contractus
innominatus ut habes ff. no. c. c. in l. si apud
acta sed in contractibus innominatis est locus penitentie
re integra ut l. iii ff. i. et de condi. ob ca.
l. si pecuniam i prin. quo etc. So. duplex
est opinio, quidam tenore dicunt quidam quod est
speciale in transactione favore immunitatis litium
ut hic, et videtis in l. si pfundo c. c. et
l. si maior. et hoc placet. Alii ut Ja. de
ra. dicunt quod est speciale favore liberationis ut
quandocumque liberatio sit idem ut ex prima non
possit resolvi, per hoc facit ff. de resp. v.
l. ob cau. Sed glo. ibi solvit, puto igitur
quod in aliis contractibus innominatis in quibus liberatio
vertitur ex prima contractus resolvatur ut l. si quod
accepta. de condi. ob ca. et no. i. d. l.
ob cau. ff. de resp. v.

Cum pacto Lex ista est multum difficilis et singularis, et primo declaratio eius et materie dicitur sic quod quando reus non servat conventa in transactione qualiter subveniatur actori habes supra plene c. c. l. sive apud acta. Qualiter vero reo subveniatur contra actorem non servantem transactionem plenissime explicatur hic. Et l. hui. leccantur duplex modo et ita divisa ut vi. r. in solutione glosarum. Tamen sum quod intelligas tenere debeantur hoc dicit, Ex stipulatione et acceptilatione transactio est formata, actor conveniens repellitur et data repetitur et pena petenda petetur. h. d. hec l. ibi aut si si actor conveniret. Nobilia colligunt multa in solu. de contrario dicto per me non tum quod dixi in summario. Opp. quod hec l. continet quod dixi in summario. Opp. quod hec l. continet contra et supplem in eo quod dicit, pactum vel transactio, sed transactio est pactum, unde opp. de prima consti. s. quibus c. in prin. hui. li. Dicunt quidam quod hic dicit pactum intellige constitutum, quod sequitur transactio intellige non constituta. Alii dicunt quod hic exponitur vel pro idest et ista non via in ista l. michel dicit de pacto constituto quod apparet ex eo quod dicit una cum his que data probantur etc. Et ex hoc notat quidam quod ubicumque alternativa ponitur inter genus et speciem resolvitur in dictione copulativa id est et not. glo. vide habes in l. ij. circa prin. ff. ad l. aquil. ibi corrupto vel perisse et ibi no. Sed istud est viii quando de mente proferentis apparet ut hic et dicta l. ij. alias dicta alternativa posita inter genus et speciem significat proferentem voluisse illa speciem sub illo genere comprehendi ut ff. de re. iu. l. i. et i no. sum una lex. dixi plene in l. si is qui directa s. utrum c. ti. Opp. 2o. et videtur predicte glo. dicit hic acceptilatio stipulatio et acceptilatio vincitur et sic i. mut

q(uod) acceptilatio h(ab)eat in se vinculu(m). Ad istud
op(ponitur) acceptilatio fit ad liberandu(m) no(n) ad obli=
gandu(m) ut Insti. de accep. § est aut(em) et
sic no(n) h(ab)et in se vinculu(m) obligationis.
Glo. dicit q(uod) fit ad liberandu(m) s(cilicet) a p(re)ce(den)ti
obligatione s(ed) habet in se quanda(m) obligatio(nem)
naturalem ad no(n) petendu(m) sicut pactu(m) de no(n)
petendo ut ff. de pac. l. s(ed) primus § pacti(s)
et vide glo. quam no(n). Ja. de arc. dicit
q(uod) acceptilatio est etia(m) vinculu(m) civile ad
no(n) petendu(m). Si e(n)im ex pacto nudo orit(ur)
naturalis tunc g(ra)tia ex acceptilatione que est vestita
verbis orit(ur) civilis et naturalis et excep(tio) s(ed).
q(uod) ex ...hac acceptilatione potest agi etia(m) co(n)=
dictione ad interesse si co(n)traveniat stipulatione(m) cu(m)
Ja. Bu. dicit q(uod) ex acceptilatione nulla
orit(ur) obligatio neq(ue) civilis neq(ue) naturalis
nec actiones no(n) operant(ur) ultra intentiones
agentium ut l. no(n) omnis si certu(m) pe(tatur). et l. la=
beo. de verb. sig. et l. obligationu(m) substa(ntia)
de act. et ob. Sed acceptilatio fit ad liberand(um)
ergo ... no(n) inducit obligatione(m). Pr(eterea) acceptila(ti)o
est ymaginaria solutio ut dicto § est aut(em)
Insti. q(uibus) mo. tol. ob. Sed ex solutione nulla orit(ur)
obligatio s(ed) nata dissolvit(ur) ut Insti. q(uibus) mo.
tol. ob. in p(ri)n. ergo no(n) inducit(ur) obligatio. Pr(eterea)
idem actus no(n) parit liberatione(m) et obligatio(nem)
ut l. cu(m) ob § i. ff. de condi. inde. Ista dicit
ipse; quod diceret(ur) no(n) obstat § in e(odem) §.
pactus ne peteret quia ibi sunt expresse
promissu(m) no(n) pete(re); hic aut(em) nichil e(st) promissu(m)
s(ed) confitet(ur) se recepisse. Cont(ra) dicu(n)t Ja. Bu.
vi(detu)r quia quando quis se re(nunciat) a petitione
tenet(ur) naturalit(er) no(n) pete(re) ut l. menia § fi.
ff. de re. in(te)g(ra). ubi h(oc) dicit. D. Ja. de arc. sup(er)
illo verbo no(n) teneri, ... vi(detu)r q(uod) omnes ha=
buerunt quodammodo ... intellectu(m) s(ed) ... glo.
q(ue) d(icit) ... Ja. ... verba quedam continet
promissu(m) de no(n) petendo et tunc sine dubio
quibus obligat(ur) naturalit(er) no(n) pete(re); quedam nulla(m)
continet promissione(m) s(ed) solu(m) sunt ad solutione(m)
ut apparet in acceptilatione et appet in pacto
... que ... recipit(ur) et tunc ex illo
pacto nulla orit(ur) obligatio s(ed) p(re)t(er) pactu(m) orit(ur)
quedam naturalis equitas ex qua q(ui)s obliga(tur)
naturalit(er) p(re)t(er) qua(m) obligatione(m) quis tene(tur) natura=
liter no(n) petere. Ita intelligo hic glo. Idem dico
in omni actu liberatorio, ut si solvo tibi, eq(uu)m
est, ut decreto no(n) petas a me, et ideo
teneris naturalit(er) ad no(n) petendu(m), nec orit(ur)
ex solutione, s(ed) p(re)t(er) solutione(m) ex equitate natura(li)
ut dixi in d(ic)ta l. menia § fi. Ita intelligo
glo. hic posita, et isto modo posset intelligi
d(ic)ta l. s(ed) primus § pacti(s) ne peteret cu(m) sua
glo. Venio modo ad ulteriora et fortiora.

et contra glo. mag(istri). Op(ponitur) q(uod) reus no(n) possit re=
petere ut l. dedi in prin. et l. q(uod) si nimis de condi.
ob cau. Ideo no(n) p(otes)t petere nisi actor contraveniat. Ista
loquit(ur) hic et sic concordat cu(m) ceteris. Op(ponitur) vide=
tur q(uod) pena una cu(m) hiis que dant(ur) an(te) c(on)testatio(nem)
cause infrenda est, et sic innuit q(uod) primus
c(on)gnosca(tur) sup(er) petitione pene et repetitione
datorum q(uod) sup(er) actione p(ro)posita p(er) actore(m). Con(tra)
qui prior appellat prior agat ff. de iudi. l. q(ui)
prior. Hui(us) tenore variat hec lex. Pluribus
modis. Quomodo q(uod) illa verba an(te) cause c(on)gnitio(n)em
detinuit aliud v(er)um est p(ro)ut pactum in fine l. et
tunc p(ro)cedit p(ri)mo, dicunt quida(m) h(oc) est spe(ci)ale
in c(on)p(ro)m(iss)o vigilare, et ita tenebat Ja. de ra.
assignabat ro(nem) q(uia) h(oc) e(st) in electione rei vel petere
pena(m) et repetere data vel repellere actore(m)
agentem exceptione et sic possit iste reus
variare etiam post s(e)n(tentia)m ut l. cu(m) qui
in fi. ff. de v. ob. Unde si causa p(ro)posita p(er) ac=
tore(m) p(ri)mus agere(tur) et reus c(on)tumaret(ur) seque(re)t(ur)
q(uod) post s(e)n(tent)iam reus posset except(i)o(nem) infractionis
opponere q(uo)d e(st) iniquu(m), et ideo p(ri)mus agitat(ur)
ca(usa) q(uo)d petit(ur) pena et repetunt(ur) data ut sic de
infractione no(n) possit postea opponere. Ista d(ici)t pre.
Ista p(ri)ma r(ati)o no(n) est vera, q(ui)a intelligo ut o(mn)ia
ista ta(n)tu(m) possit fieri s(cilicet) q(uod) actor repellat(ur) pena petit(ur)
et data repetunt(ur) ut i(nfra) dicam, p(re)terea r(ati)o no(n) e(st)
vera, q(uia) q(uando) quis una obligatione tenet(ur) ad plures
res alternative tunc s(ecundu)m l. cu(m) q(ui) certu(m) ff. si
re(m) ... ff. de v. ob. Sed q(uando) aliquis habet plura iura
alternative, electione uni(us) p(re)iudicat sibi i(n) aliis
nec admitti(tur) variatio post c(on)testatione(m) ut l. q(ui)s
in hered. § eligere de tribu. Facit ad hanc q(uae)stio(nem)
no. in l. cu(m) p(ro)ponas C. e. ti. P(re)t(er)ea except(i)o infractionis
no(n) p(otes)t opponi post s(e)n(tent)iam ut l. elegant(er) § si post
de c(on)di. inde. Et ideo pre. legit illa l. alio(modo)
ut illa verba an(te) c(on)gnitio(n)em cause detinuit aliud
maluerit, q(uasi) dicat, vel actor repelletur vel
pena petat(ur) et que data p(ro)bant(ur) repetunt(ur)
p(ro)ut adversari(us) elegerit an(te) cause c(on)gnitio(n)em
et sic no(n) obstat l. qui prior. Certe ista lec(tura)
p(ro)cedit s(ecundu)m opi(nionem) eorum qui dicunt reu(m) no(n) posse
c(on)p(ro)m(iss)i via(m) ista(m) tra(n)s(ire), s(ed) s(ecundu)m illos quos sequor
ista lec(tura) no(n) e(st) bona ut i(nfra) dicam. Alii legunt
istu(m) tex(tu)m. tercio modo, et ista e(st) in glo. q(uod) illa v(er)ba
an(te) cau(se) c(on)gnitio(n)em referunt(ur) p(ro)ximu(m), q(uasi) dicat,
pena una cu(m) hiis que p(ro)bant(ur) data an(te) cau(se)
c(on)gnitio(n)em refunda est, et s(ecundu)m hec nichil obstat
et istam teneat(is) et videat(is) glo. Ultimus op(ponitur)
ergo dixi C. q(uod) e(st) in electione rei co(n)venti vel actore(m)
repellere vel pena(m) et data repetere, q(uia) ille qui
p(ri)mus fuit actor in isto iudicio in quo petit(ur)
pena est reus, s(ed) in alternatis e(st) electio rei
ut l. plerumq(ue) in fi. ff. de iur. do. Ergo eius
debet esse electio. Hui(us) tenore l. ista legi(tur)

op(positio) ...

op(positio) ... j

op(positio) j

duobus modis. Primo ut hic imperator loquatur
reo qui querunt qualia remedia habet contra
actorem, cui iudicet imperator. Vel actor obtemperabit
placitis, vel ab eo auferetur pena, una cum his
que data probantur, prout ipse maluerit. Ipse
dico actor qui non in hoc iudicio est reus
et unde glo. ista lex potest esse vera, si questio
proponatur principi antequam actor conveniat, si dicat
est in electione adversarii tui, vel obtemperare
transactioni vel solvere penam aut reddere data
non si proponetur ideo quia iam actor convenisset non
posset esse in electione sua, ymmo posset compelli
solvere penam et reddere data, quia cum pena
committitur post inchoationem non admitti purgatio
ut l. qui ea mente ff de furtis. Alio modo
legitur quod imperator loquatur hic actori, et secundum
hunc modum posui tibi casum, dicit enim quod vel
actor obtemperabit pene et parte, vel si ipse
convenit, et adversarius eius velit, coget ipse
solvere penam et reddere data, nec obstat quod tu
dicis quod actor non est reus ergo ipse dicitur habere electionem
sed quod plures res alternative sunt in electione rei
est electio rei in dubio, ut ff de l. plerumque in fi.
Sed quod plura remedia competunt alternative tunc
est electio eius cui competunt ista remedia, non eius
contra quem competunt ut l. i. § scevola et § fi. ff
de eo quod certo loco, et l. quod in herede § eligere
debebitur, et l. cum filius § varus ff de le.
ij, et ff de fur. l. i. cum plurib. Sed hec ista remedia
repellendi actorem vel repetendi data vel penam
petendi competunt ipsi actori, ergo eius est electio
et ista vera. Habes expeditum primum glo. Modo
venio ad secundam et utilia huius l. Opp. hic
timet quod si reus vult petere penam et repetere
data, quod actor audiatur super prima actione proposita,
vel si reus vult repellat actorem et non petat
penam vel repetat data. Opp. sed actor nemo
compellitur ut l. si pupilli § vicinarius de [illegible]
sed actor hic nullam habebat actionem, quia sublata
per acceptilationem, ergo nullo modo potest agere, et
si tu dicis concedo quod actor non potest agere tamen
sequitur quod reus consequetur ista tria, sed quod ipsum
actorem repellet, et penam petet, et repetet
data. quod est contra l. Si proponas C. Hoc
[illegible] timore, [illegible] huius l. variat [illegible]
modis. Secundum quosdam agitur de facto reo volente
secundum tres alios agitur de iure. Secundum quartum
agitur de facto reo invito. Modo ponamus
ista per ordinem. Dico ad quod videndo quod hic
agitur de facto prima actione reo volente hoc pati
et hoc est quod hic dicit textus si adversarius maluerit
hoc dicat, licet posset reus omnia ista remedia
[illegible] si velit, sed si vult actorem admittere
et solvere petere penam et repetere data, hoc potest.

Et istam legem tenet Azo quam probat tribus
rationibus. Primo quod hec est in ordine remittendi ea
solleniter ut l. l. pro(?) quia remisit per acqui-
lianam stipulationem et acceptilationem. Secundo quia actio
prima est per ipsum pactum sublata, sicut dicimus in
pacto quod ipso iure ut l. si unus § pacto
ff de pac. Tertio quia si ipse iudex interrogabat
actorem qua actione agis actor non potest dicere
et per se iudex absolvet reum. Ista dicit Azo.
et secundum hoc non obstat l. cum proponas C. quia
hic reus absolvitur non ideo quia excepit,
sed quia iudex reicit actorem prime actione agentem.
Unde fatetur quod reus non posset excipere
sed iudex ex officio habet reum absolvere
quia reicit actorem prime actione agentem. Ibi vero
habebat actorem que elidebatur exceptione
unde cum exceptio non posset proponi perdidit
actor. Secundum istam glo. Ego istam opi. Azonis
teneo tamen subtilem et verissimam, et plu-
ribus [illegible] istam opi. Alii dicunt quod hic agitur
de iure, quia reo petente penam et repetente
data restitui presumitur actio prima sublata
ar. ff de non. imm. pecc. [illegible]
et ar. l. ab acc. dis. l. i. sicut quod
pacto quamvis recedit ut l. qui [illegible] C.
Sed Azo dicit quia hic reus hoc non facit
ut actorem prima resuscitet vel transactionem
rescindat, ymmo ut sibi debitum consequatur
et dicit hec quia etiam si compromisse hoc ageret
ut actio prima revivisceret pacto mediante non
posset fieri ut l. si unus § pactus ff de
pac. et supra C. l. si causa. Nec ob-
stat contra qui [illegible] quia ibi [illegible] resuscitatur
actio prima, sed datur conditio ex illa l. Nec ob.
l. i. quod lice ab acc. dis. quia ibi actio prima
non erat sublata sed elisa. Alii ergo dicunt quod
hic agitur de iure sed actione prima, que [illegible]
revivisceret quia reus petit penam et data
ar. ff si adv. tut. l. i. et ij. Certe ille l.
non faciunt, quia ibi sunt impetrata restitutio-
ne [illegible] prima actio resuscitatur. Alii
dicunt quod agitur de iure hoc modo quod primo actor
agit condictione prime [illegible] ut reus reponat
se in pristinam obligationem quo facto agetur
actione prima de iure. Certe hoc non placet,
quia ideo hic deveniret de non causa ad [illegible]
quia actor delinquit veniendo contra transactionem
et sic non est equum quod ex suo delicto consequatur
condictionem prime [illegible] ut l. itaque fullo ff de fur.
Sed non potest presumi quod hic agatur de iure.
Unde dicunt alii, et est quarta opi., quod hic
agitur de facto, et reus cogatur hoc pati si vult
petere penam et repetere data, ut dicta ista
[illegible] contra l. cum proponas C. Et [illegible]
[illegible] componit [illegible] ipso si adversarius noluit
[illegible] dicat, est electio rei vel actorem repellere

vel debe eam admitte et repete penam et data et vide glo. que hec ponit ista lex. quitam vero de facto agit non desiure tenet, ut c. de bel. p. allat ycapi. l. iul. ff. sicut at ff. ad exhiben. certe. sed illa l. nichil facit, nam ibi cogit de facto reo nolente liberari ab vna actione, patit se conueniri de facto sed eo tanto non dici ibi sed l. vnda et l. si tenus qua glo. allat sudeo pista verba quibus quis non habet actionem sed ea sibi speciat per contractorem stans sup actore posita de facto tunc bene admitti quis agat de facto ut bene l. si tenus de 3. ob. et dicta l. vnda, secundum vna lex, quibus quis non habet sed sibi sperat et tunc si quis quasi admitte ad agendum de facto ipsum ad hoc ut possit consequi illud quod petit et tunc vniq admitti reo volente ut hic et dicta l. Iulianus, quasi tum ad eo tanto illa l. repetit, et ideo stand a regule que dicit inuite actore nemo cogit. Si vero agit non ut illud quod petit consequat sed ut alia obligatio faciat quinti, tunc admitte, ut dicta l. vnda et sic teneo hic opinionem azonis, quod si reus vult actor repellere penam petere, et data repetere, et quod dico quod actor repellet, non erat vigore exceptionis posite, nulla enim exceptio competebat cum nulla erat actio, sed est ideo quia iudex repetit actore inuite actore conpiri posito quod reus nulla exceptionem obiciat et quod hic sit verum dico quod est casus in l. si vnus et quod hic sit verum dico quod est casus in l. si vnus § pactus ff. de pac. ubi quando actio tollit ipso iure per pactum quod datur actionibus descendentibus ex delicto, per aliud pactum reus non potest facere quod actor possit agere contra hic, cum actio prima tollat per acceptilationem non potest pacto inde tacito quod inducet per petitionem pene et repetitionem datorum fieri, quod agat actor prima, licet potest dici agit de facto, ut dicto § pactus, ubi in dicto agit de facto, ut dicto § pactus, ubi in destructe dicit quod non potuit agere et potest re-spicit in facto, non enim dicit non habet actor sed dicit agere non potuit. Sed si hic esset verum quod possit agere de facto, frustra esset introducta actio ex stip. v. datam, de qua loquitur l. cum mota de ex. et glo. tangit in l. pure apud acta, quod si frustra agitur ut quis sibi reponat in pristinam obligationem si actio prima intentata de facto sufficeret, ad quid enim fieret contractus sub in l. sufficeret, ad quid enim fieret contractus dubius l. sufficeret, ad quid enim fieret contractus dicti testo. de gdi. inde. de hic non vacto dubius testo. de gdi. indc. de hic non vacto et ideo quando sunt ista pacta contra actorem oblata que non possunt representari debent per fieri, ut statim dicam, pone exemplum libani te ab actore iniuriarum per pactum de non petendo. si facis michi pactum de petendo actio prima non reuiuiscit ut dicto § pactus, fiat ergo pactum sic, quod tu reus promittas de illo pacto de non petendo nichil dicere vel opponere vel in iudicio allegare sub certa pena, tunc si

allegabis incidas in penam, si non allegabis

allegabis incidas in penam, si non allegabis tunc potuit te conuenire de facto, et iudicium reddet, vel caueri sup tali pacto de non opponendo vel non allegando in iudicio inter-ponat iuramentum, quia tunc iudex non audiret te contra iuramentum tuum, ut in aut sacramenta. C. si adu. vend. et non potuit sibi liquere actorem sed actore exponi, alias si sibi liquet debet uere rem absolue ut hic, secundum lex. actoris vi ipsius et ideo id de facto dixi, statuto cauet quod combannitus possit impune offendi, non creditur offendit combannitum, iudicabatur de hoc male-ficio, reus non audebat comparere, alique alle-garunt quendam terminum et dixit, duo ille comparuit quendam terminum et dixit qui sunt offensus per tale erat combannitus et postmodum banni et liberauit de bano, ergo dixi quod iudex debet illum reum absoluere et non potest ultimus procedere, quia liquet iudici illud non esse delictum et in iudicium sed actore seu accusatore procedere, casus est hic secundum ista lex. azonis vi ipsius. Et si dicas quo admitti iste terminus ad hoc dicendum dico quod hoc continet publicam utilitatem ut combanniti possunt offendi ut l. i. et ij. C. quando li. pure in-ponit vim. Sed quando hic opponere continet tum utilitatem vim. Sed quando hoc opponere continet tum utilitatem priuata non admitti nisi ipse cuius interest. Procedo ultimus contra glo. opp. quod pena succedit loco rei ut l. si quis a pcio ff. de p. et l. Stipulatio de acc. ex. et dixi in l. petens C. de te. l. Sed si actor obseruasset promissa ab eo non repetent data ergo si solvat penam cum videatur obseruare promissa non debet ab eo posse repeti data, hic dicit contra quare male. Sed dico quod quando tum pacto fit per aquilianam stipulationem et acceptilationem pena non succedit loco rei promisse nam certum est quod actor amplius non petit rem in vitium conuige, succedit ergo loco contractus, quo casu pena et data petit repeti ut l. si in re ff. de arbi. Et ideo plenius declarando dicas, quod quando actor vel quando tum pactio, qualiter subueniat reo dicas, aut contractus sunt firmata iureiurando, et tunc sine dubio actor repellet, penam petere et data repe-tent ut in l. ypoia. quando non sunt iuramento firmata et tunc aut sunt actio prima ipso iure sublata vel acceptilatione vel pacto, quod in casibus quibus pacto tollit, et tunc idem, quia actor repellet si reus vult penam petere, et data repetent, ut hic secundum lex azonis. Aut actio prima non fuit sublata, et tunc aut sunt dictum sunt ipso iure sublata, et tunc aut sunt dictum vato manente pacto, et tunc erit in electione rei vel opponere exceptionem vel petere penam, exceptio obiecta, pena petet non ad repetet data ut l. cum proponas C. de tr. ff. c. l. cum fide. Aut non sunt ipso rato manente pacto, et tunc est in electione rei, vel opponere exceptionem vel petere penam vel repetere data condictione ob causam ut dicta l. cum proponas, et dixi in l. pure apud acta, possit enim agere actor ex stip. v. ut dixi in dicta l. sed ap

no qua ... actor vel ... patronem

op

Ultimo op quatuor opp. teneas apponi
q hic pena cmittit quando de facto agit. Con
si ma. ita sit. ali. l. ea quidem de v. obli.
l. stipulacio ista § conseptum. So. quidam quod
semper sufficiat de facto fieri quantum ad pene
commissionem et ista e ma. int. l. Jn qua
dic breviter tria verba / Aut queris de pena legali
aut de conventionali. Si de legali / aut fiunt
non possit de iure sortiri effectum et commisionem
salte de facto sicut lex loquitur ma. l. si quis non dicam
rape de epi. et cle. / Secundo casu quando queritur
de pena conventionali et tunc aut sunt actus
q committat si quod fiat de facto, et hoc constat
et committi / ut l. qui Rome § flamines heredes
de v. ob. et l. lucius § tres heredes ad treb.
Aut sunt actus q committatur si de iure quod fiat
et hoc constat / et non committi si fiat quod de facto
ut l. stipulacio ista § cautum de v. ob. Aut
dubitatur et tunc aut si fiat de facto fit i
commodum adversario et pena committi ut hic
Aut adversarius non incommodatur et pena non
committi ut l. ea quidem et si ma. ita fit. ma.
et l. continuus § cum quis de v. ob. et ibi de
hoc dixi / quidam vero sufficiat de facto fieri quando
reddat actorem et dicat ut l. mulier § i. de
cond. insti. quidam vero quod non sufficiat de
facto fieri quantum ad evitandam pene commissione
tunc dat ut non ... in l. quidam cum filius
in si de v. ob. et ibi etiam ponit de predic-
tis verbis ‖ Bartholus

Lex singularis

Dat

No

Si quis maior

‖ Hec est singularis
lex qua non dicit / ‖ Lex
breviter dicit / qui venit contra transa-
ctionem per deum vel principem iuramentum pena
solvit sibi data reddit et actorem perdit / que
pena observanda applicatur h. d. ‖ Nota per dictum
non primo q ista l. tenet locum in maiore ‖ Unde
quidam in minore iurante / Dominus Ja. de Ra. dicebat
Aut iuravit non venire contra ratione minoris
etatis et tunc satis e quod iuramentum eum comprehendit
maiore / ut pena huius constitutionis non teneatur
Aut iuravit non venire contra pro alia ratione minoris
etatis / vel alia / et tunc teneatur pena huius
constitutionis / Ego dico iurat propter pe... imputa
maior propter aliud teneatur pena huius constitutionis
Satis possemus dicere quod ista constitutio non habet
locum i minore et iurante / licet quod iuramentum
faciat eum maiorem / istud e intelligendum quo
ad eum hoc / hic non extenditur ut l. iii § hic verba
de neg. ge. / Fateor tamen quod iuramentum validet
contractum sicut aut factum et quod ibi dicitur / non ad
q teneatur pena huius l. ‖ Secundo nota hic quod hec
l. habet locum in transactionibus factis nullo cogente
imperio / sed libero arbitrio. Ex quo dico quod si sunt
iuratum super compromisso vel transactione que fiunt
apparte i vita conformiter statuti / vel precepto
iudicis / quod pena huius constitutionis non teneatur

op

No g

No

dicat cum nullo cogente imperio ‖ Non quod dicitur
h q venire contra sit vel interpellando iudicem
vel supplicando principibus / vel implorando inmissa
Con. ff. ... ra. ha. l. amplius non petere ubi
vi. quod requiratur littera contestata / So. plures sunt
contemptiones stipulacionum / quidam promittit quod non
queniet et tunc ista stipulatio committitur si in
forma huius l. / quod intend non / propter statuta et
propter alia que dicunt si quis conveniat / vel con-
tendit et similia / secundum quidam promittit amplius
non petere et ita loquitur l. contra ... littera
contestata / quidam quis promittit controversiam non move-
re tunc loquitur l. divus ff. de pecu. le. et de his
et multis aliis dixi latius in dicta l. amplius
non peti ‖ Opp. adversus et vi. quod requiratur
quod preveniat usque ad sententiam ut l. q. cum maior
§ actus de bo. li. / So. ibi in pena legali
hic in conventionali / et ... agitur ad legem
quod cum homine / ut de arb. l. celsus / dixi
plenius in dicta l. amplius ‖ Ite hec lex nota
quod ... de hoc plene non in l.
lucius ff. de his quod non in fa. tetigi in l. iii ff.
de tri. stell. ‖ Ultimus nota quod l. ista quod quando
est iuratum super transactione vel pacto quod qui
venit contra reddit data et solvit penam et
perdit actorem ‖ Contra l. c. l. cum proponas ff. e.
l. qui fide / So. istud quod hic propter iuramentum
quod non ... ibi iuramentum licet ... ibi
que apponitur in stipulatione penali pacto
manente pacto et ... maiore ... dicetur
ut ex ista l. patet / Et ... dicere quod iuramentum
licet ... clausule si non ... transactio
valet tamen omni iure que vale sed ut l. cum
... § filius ... ff. de le. ii / Non puto quod
si transactio non valeat iure transactionis valet
iure pacti propter iuramentum / quod ... ut
l. si ... c. et ibi ... ‖ Ultimus no-
ta quod iste pene infliguntur ipso iure vel
... quod ... quod ... dicit actor
... et sic loquitur in pacto ... apparet
... stague ... mox
... deputabitur ... dictione
mox apparet quod fit ipso iure ut in aut. de
... imp. ... dixi in l. iubemus § ... nostros
... de sac. sac. ec. Et ... non quod iuramentum
impedit purgationem more / hoc cum ...
verba huius l. / Et etiam probatur quod ubicumque sit
... a lege / non admitti purgatio more
ut l. si ... ff. de le. ii ‖ Queritur de duobus
primo an hec l. habeat locum in reo sicut in
actore conveniente. Glo. dicit quod sic in illis
penis que ad ipsum possunt adaptari ‖ Secundo quero
an habeat locum in alio contractu quam in contractu
transactionis / puto quod sic in omnibus ... l.
... dicit adversus pacta vel transactiones
in eo quod dicit pacta omnia ... / Et
hoc apparet in fine ubi dicit placitis / et ... dicit

petitionibus et sic loquitur in omnibus partibus non
solum in transactione. ¶ Bartholus

S. I. EX FALSIS ¶ Dicunt doctores transactio
celebrata rescinditur
quatenus sunt facta falsorum instrumentorum
praetextu, etiam si sint iurata, nisi sint super
falso transactum, h. d. ¶ Nobilia sunt clara.
¶ Oppono hic dicit quod debet transactio retractari
et sic innuit quod valeat, contra de diversis rescriptis
l. fi. Solutio aliud in rescripto in quo est tacita
conditio si preces veritate nituntur, quod in transactione
non est. ¶ Secundo oppono ad idem quod transactio sit ipso
iure nulla ut l. in summa in prin. de condi. inde.
Simile non C. e. l. sub praetextu. Solutio. Quandoque quod
petit transactionem rescindi, quia facta praetextu falsorum
instrumentorum absque dolo partis tunc in dubio
habet locum ista l. quod debet rescindi. Quandoque
arguitur falsitas instrumenti et dolus partis et tunc
si quidem dolus esset ex parte actoris esset transactio
actio nulla ut in l. generaliter de except. rei iud.
ut dicta l. sub praetextu C. e. Tamen ista non
loquitur hic, quia haec l. loquitur indistincte
in actore et reo, et sic debet intelligi hic cum
sola falsitas arguitur non dolus adversae partis.
¶ Secundo non quod tenetur si ex falsis instrumentis ff. de
re iudi. l. divus hic locum, etiam si fuerint
producta instrumenta falsa absque dolo partis licet
quidam contrarium dicunt contra, et hoc tenet
ista glo. quam vide super verbo perpetuus in
princ. glo. ¶ Oppono fin. de mi. dx. l. si aliquis
ubi iuramentum impedit rescindi. Ponam sum
dolo adversarii. Solutio ibi sunt simplex dolus,
hic sunt plus, scilicet falsitas. ¶ Oppono i. si adversus ve-
l. i. Solutio iuramentum tollit restitutionem quae
est de iure speciali ut dicit, non ea quae est de
iure communi ita lo. h. Licet possimus dicere hoc esse
speciale in transactione facta praetextu falsorum instrumentorum
¶ Oppono i. de fal. l. ipse. Solutio ibi sunt transactum
de falso. ¶ Oppono de l. i. i. de plus peti. ff. de
except. l. qui agitur. Solutio glo. quod illa l. non
obstat si bene inspiciatur. ¶ Circa l. magis pla-
cuit. Primo quero hic dicit ex falsis
instrumentis, quid de testibus. Glo. dicit idem
non in l. i. et ii. i. si ex falsis instrumentis. et h.
C. vi. l. divus ff. de re iudi. facit ff.
de fi. instr. l. i. Sed quid dicit hic etiam
similiter falso revelato, quot modis opponitur
de falso. Glo. quae est hic dicit quatuor modis.
Primo criminaliter accusando l. cor. de falso. 2º
per actorem in factum ad interesse. 3º per exceptionem ut si
actor agat ex transactione excipiat de falsis
instrumentis. 4º per replicationem quia si reus excipiat
de transactione actor replicabit, sic etiam de
falso cognosci per inquisitionem ut l. iubemus i. de proba.
de testi. l. nullum. ¶ Item illud quod glo. facit
duo membra de exceptione et replicatione
posset claudi sub uno membro, ita replicatio
est exceptio ut l. ii. i. de except. Tamen quod

istis duobus modis cognoscitur de falso in hac l.
vi. q. i. id quod dicitur in glo. i. prima cogno-
¶ Quero dicitur hic falso revelato retractari perpetuo.
quero quo iure retractatur ista transactio. Dicit
glo. per restitutionem in integrum ut ff. de re. iudi.
l. divus et i. ti. iii. l. i. Unde glo. super verbo
perpetuus in prin. Adverte tex. hic dicit falso
revelato retractari perpetuus, et sic innuit quod
nunquam retractetur. Debet de falso cognosci. ¶ Ibi dicit
glo. cognoscitur per exceptionem vel replicationem, sed
exceptio vel replicatio non sit hic locum nisi prius
restitutione impetrata ut l. nam postea § si
minor ff. de iure iur. et l. nemo § exceptio
ex quo ca. ma. et l. except. in fi. de except. et
sic videtur quod prius debeat peti restitutio et postea
opponi exceptio. Contra dicit et hic adverte, dicunt
quidam quod potest opponi exceptio compensationis
una cum actione in factum ad interesse ipse solum doc-
ta. l. ipso iure potest opponi exceptio, et de ista
exceptione compensationis glo. loquitur, quod non placet
quia tunc non sit liquidum illud debitum non potest
ex compensatione opponi ut i. de compen. l. fi.
Dico igitur sic, quandoque quis vult opponere exceptionem
ad impediendam petitionem tantum, et tunc hoc ut si
sed aliqua restitutione de iure, et ita loquitur hic
glo. et l. fi. i. si ex fal. instr. Quandoque indicatur
exceptio solet suspendi, quandoque quis vult
plus scilicet quod super causa principali rescindatur
et diffinitiva sententia dicitur, tunc si quidem
sententia actio non erat ipso iure perempta quia non
sunt facta transactio per aquilianam stipulationem et
acceptilationem vel prima instantia durante, tunc
quod innuit l. sive apud acta C. e., et non dico
quod reo sufficeret exceptio et actori replicatio
sed aliqua restitutione, ita loquitur glo. super verbo
cumulo. Sed si ponemus sententia actorem de ipso iure
perempta et per quas instantia super ipsa actione
tunc esset necesse quod peteret restitutionem in integrum
sicut dicitur in summa ut dicta l. divus ff. de re-
scindenda et quod dixi. ¶ Consulit glo. quid si a-
liter sunt recessum praetextu falsi iuramenti. Glo.
distinguit et bene, dic ut in ea. ¶ Quero
circa ista verba quae est forma procedendi con-
tra ista. ¶ Studeo brevius si volumus de eloquentia
reperiemus ¶ ...

non debet quis excipere, bene agere nisi transactio
esset facta ex falsis instrumentis, quia non transactio non
esset facta ex falsis instrumentis tamen ex ea prima
est facta ex falsis instrumentis ... non
... quia nisi esset falsa instrumenta ... non
transegisset debet ... agere ut transactio
esset ... facta praetextu vel timore falsorum
instrumentorum et hoc sentit glo. tua quam vide.
¶ Item ad secundam partem glo. quod una q.
et inducit in ar. ad illa. Quid quando si
transactio sunt facta praetextu falsorum instrumentorum super
uno capitulo tantum per quibus capitulis sunt data una summa
dicit glo. et bene quod debet videri quantum
in pluribus sunt data per illo capitulo super quo sunt transactum

ut illud reddat' ar. l. qui solid. §. ij. ff. de le. ij. et vide glo. tua qua no. vogo te. Set lex siant ad q. de sto statuto est dic q. ille cui debz fi. restitucio dotis teneat' recipe possessiones sm extimatorz trium p ut ipe elegit. Contingit q. viri deat fi. restituco dotis q. ille librarz repicbat' vnum pondus extimatu loz inulibz libiz ille volebat elige terra pte sm pondus sm mesuraz eligebat sibi totu bonu ptc q. illa tra erat melior q. alie due ptes sm bonitate. Ego dicebam et credo dice veritate q. no tn puspium q. cu sint fra extimato totius sibi. vnius pr no pticlavit cuilz ptis pte. videtur extimatores extimasse quatz pte sm bonitate sua et ideo ibi debeat' tra ps sm bonitate no tra ps sm mesura ar. hm glo. et l. qui solid. §. ij. et ar. ff. de eui. l. ij. al. i. Ista glo. induct' hac l. in ar. ad q. si instrm e fla p pte pstat' falsu in totu. Ista q. ponit primo de liti. et fruct. Spec. ponit eam in ti. de instr. edic. Breuit' dicend pt dici aut instrm est falsu pp' vicium uoriz et sine dubio totu e falsum ut l. si aliud de inst. et archa. li. xvj. et l. si qs ex argentariis §. i. et ibi no. ff. de eden. Aut pp' aliu defectu et tuc aut e defectus circa substalia ut circa die et consule et viciat' totu instrm ut in aut ut ponat' nomen imperatoris. circa pn. facit ad h' qd no. O. de receptis arb. cum l. fi. in fi. aut e defectus circa stam instri. et tuc aut e defectus in cod. calo aut in diuersis. Si in cod. totu illud ca'lm viciatur ut hic aut in diuersis et tuc si sunt ca'la cognata tuc idem ut l. circa §. ex ca. ff. de min. Aut sunt ca'la separata tuc secus ut hic. Generero quid in testibz dic ut C. de test. e in ma.

Inhibemus. Transacto facta sup causa spualia vz. hi. di. Cont. glo. quid si fiat transacto ut alie remaneat hmoi an valeat. Glo. dicit q. no et hm Generero an in ca qonibus et monacatibus et matrim' valeat transacto Respondeo Glo. dicit hic q. pt si requirit' decretu epi. Contrium vo in l. in pr. quecumqz ff. de iurisiuri. Sed vim in ca qonibus et mo[na]stionibus illo mo valet transacto sine fiat ut mochnis remaneat si no, qr continet symoniaz ut C. e. ti. c. si ex no. qr continet symoniaz ut C. e. ti. c. p'r co Sup ca matrim' si quid fiat ut remaneat vxor et potest fi. ista pt loqui glo. ista qr i matrio no est ppetu ut det' pena qr pt dari pena ut qs inuitet' ad matrim' ut ff. de v. o. l. titio §. i. Aut fiat transacto ut vxor no remaneat et tuc no valz qr illo mo licet ut C. de re iudi. c. licz et ista pt intelligi glo. gna. Bartholus

De errore calculi R[ubri]ca

Errore calculi. Breuit' si. de. Si in calculo est erratu sepius pt retractari sup ptx eo sit iudicatu vel transactu et indebitu p'nuncii condicat' h. d. No tn simpnions qd licz ut plures ratiocinatores sit solidata ro et firmata, tn adhuc pt petere debitor vel creditor ut iterato computet' et videat' si est erratu in calculo ut hic. 2° no q. sna vel transacto no renouat' ppter errorem calculi. Ad l. ista opp. ff. que sen. si. app. re. l. i. in pn. et §. i. p'ut hic in sua lo. Glo. videt duobz modis primo ubi sunt expressus error in sna hic vo no. Ista So. dapnat ja. de are. qr sna si refert' ad acta ut l. in sna. ij. de sen. q. si. cer. qti. l. aut ptor. §. i. de re iudi. et ideo satis e q. error ex actis appeat p'ht induciat ipe tex. i ista l. i. §. i. c. du dicit si si putare res unde sm en no vi' q. distingui appeat error i sna vel no. Sz p glo. ista vi' casus in l. si pres ff. de re iudi. et l. ij. q. pro. no e ne. et ideo dicit q. expressus error esset i sna, sna est ipo iure nulla ut dta l. ij. §. q. pro. no est ne. et l. i. §. que sen. si. app. re. quatz no est expressus error in sna, sz appet in actis, tuc aut sna est lata p relacoe ad illa acta in quibz est error et vi' ee error in sna ut l. hi sna. §. de sen. que si. app. re. cer. qti. et l. aut ptor. §. i. de re iudi. Aut est lata sna simplr et tuc adulte qr quecumqz sunt acta ad que de necte refert' sna ut libellus ut l. ut fundus cod. com. sz sna appellacoibus de nece ad snaz sna refertur qr iudex approbat vel improbat ea ut l. eos §. de app. Eo casu si in libello vel i sna sna est error expressus sna simplr lata videt' cum errore contine unde est nulla ut dta l. i. §. i. que sen. si. app. re. et isto casu possit esse sna opi. ja. de are. Si vo error appeat in alijs actis p h' no refert' sna nulla, ita loqt' opi. glo. h' ponit et dta l. i. §. i. q. sen. si. app. re. et l. si pres ff. de re iudi. Secunda so. glo. est q. hic errauerit ptes in pr[...] errauit iudex et satis est bona qr tuc no est expressus error in sna, qn errauerit ptes qd tn debz intelligi sm premissa distinctoz. Generero quid de transactoe an renouet' p errore calculi. Secunda dicunt q. transacto impugnat vz licz expressu errorem continet, tn in eo in quo e error obstat exceptio doli vel replicacio ar. ff. si quis caut. l. fi. et si quis §. fi. et de fideiuss. l. fi. et si quis postq. ja. de ra. h' replicat, qr error impedit consensu qui con adhibet' in pacto ut l. si per errore de iuris. om. iudi. ergo impedit transactoz que fit consensu pactu. Hec et glo. tunc, nam error qui e in ea no impedit consensum qui adhibetur

in pacto ut in toto ti. de cond. indeb. / et de
cond. sine cau. et hac l. in fi. / puto opi. spe-
cie esse varia / sic autem esse ut si sit confessus
error in transactione sed non in eo quod est erratum
fuerint pti lese. Exemplum cum error confessus
appareat manifeste / questio inter te et me ut
de eo quod petebas dare tibi certa pro nomine
transactionis / petebas xxx certum de quo
xv ideo ego promitto tibi xv. hic committitur
confessus errore computationis ideo in quantum
fuerint promissori per exceptionem doli / Sed si
fuisset promissa xv. simpliciter et in transactione
non fuisset facta computatio tunc error non est
confessus in transactione sed apparet ex eo quod
agebatur quia non agebatur nisi de certa et
fuit confessum de medietate tunc cum potest
condici liberatio et opponi exceptio

De postulando Rubrica

Continua rubricam ut supra de pactis etc.

Cum a sententia | Breviter dicit | Cum
non appellat videtur sive consentire
h. d. | Nota quod qui non appellat
videtur consentire ut l. ab eo quo
et cum in et de app. l. hiis qui ad civilia
Opp. de l. fi. de ve. / Glo. hic ponit pro
duas fo. quas reprobat et ponit tertiam veram
dicit quod iudex condempnat advocatum ne possit esse
advocatus causa cognita et per sententiam
diffinitivam et loquitur l. ista / quia perpetuo non
potest esse advocatus aut condempnat ad tempus
locutoria et tunc non contenditur prohibitio ultra
tempus sui officii | Videmus de tempore / Quid
quid de loco / Utrum prohibitus advocare a iudice
ipsius civitatis posset esse advocatus in civitate
[illegible] / Glo. videtur notabiliter aut fuit pro-
hibitus ex causa que infamiam non irrogat
et ista prohibitio se non contendit ultra locum
iurisdictionis iudicis prohibentis / Si vero fit ex
causa que infamiam irrogat tunc videtur
prohibitus in omni loco ut l. contra [illegible] / [illegible]
[illegible] et hoc ponderavi multum in l. [illegible]
[illegible] | Ultimo est quedam quod si ad-
vocatus condempnatus ex aliqua causa et non
[illegible] prohibitus postulare cum videatur [illegible]
prohibitus tacite / Glo. hic intrat illa materia
qua [illegible] in l. quid ergo. [illegible] pena gravior et
distingue. Aut pena [illegible] aut aucta
ut si sit dispensatum [illegible] fama vel non / [illegible]

Nec ceteros | Libertus non potest
esse advocatus [illegible]
[illegible] glo. / Utrum libertus possit
postulare / Glo. dicit quod sic / Sed [illegible]
advocatus et dicitur ut [illegible] in ea.

Si sub spe | Hec lex est subtilis et utilis
et difficilis breviter dicit / Si
occasione salarii ex causa mutui promittatur
infra tempus legitimum sit exceptio obici et liberatio
condici h. d. | Opp. quod et de non nu. pec. l. in contr.
Sol. quod hic dicit non numerate pecunie exceptio
infirmi per pecunia non numerata ut in contr. | Opp.
2o. exceptio non numerate pecunie tunc habet locum
cum fit promissio spe future numerationis alias non
ut l. adversus et l. in contractibus de non nu. pec.
et Insti. de li. ob. in prin. Sed hic non fuit spes
hic / spe future numerationis ergo non habet locum
hec exceptio | Hanc contrarie l. [illegible] legitur in glo.
hec exceptio [illegible] intelligitur quod advocato
duobus modis / [illegible] ex causa mutui salarium vel debitum
fuit promissum ex causa mutui salarium ubi debitum
modis / et sic quod ibi datur exceptio non numerate
pecunie licet et cause iniuste. Vel verius est
exceptio singularis | Sed ad ista lex opponitur / quia secundum
hoc ista exceptio posset semper opponi ut l. in
hoc ista exceptio posset semper opponi ut l. in
ff. de cond. sine ca. / et l. de cond. ob tur. ca.
l. i. Hanc contrarie [illegible] qui tenent istam opinionem
dicunt quod [illegible] subaudiri [illegible] ut sic post
biennium posset opponi | Alii tenentes aliam opi-
nionem dicunt post biennium posset opponi ut creditor habeat
probare post biennium quod tenetur probare debitor
[illegible] ut l. si ex cautione et l. si [illegible]
et de non nu. pec. | Alii vero hanc contrarie [illegible]
de ista lex. et dicunt quod hic ne loquitur in exceptione
non numerate pecunie ut in [illegible] loco cum et dicunt
quod in eo quod est promissum [illegible] ad debitum modum
quod in eo quod [illegible] promisso post biennium [illegible] / In eo quod
[illegible] promisso vel ante
est promissum vel non [illegible] promisso vel ante
vel post / Unde glo. in fi. que ponit hanc lectionem
[illegible] in eo quod non [illegible] debitum [illegible]
quod non [illegible] in eo quod non [illegible] debitum [illegible]
promisso [illegible] ut l. singularia si cer. pe. / et
si cer. pe. l. si [illegible] et habetis
[illegible] promittitur ex causa mutui [illegible]
intelligitur [illegible] / quod [illegible] promittitur ex causa mutui
quod debeatur ex alia causa [illegible] et [illegible]
et tunc [illegible] l. si [illegible] si cer. pe. et l.
singularia ff. si c. pe. / quod [illegible] promittitur aliud quod
debetur ex causa futura / et tunc [illegible] promisso fit
spe future [illegible] non spe future numerationis infra
biennium sit obici exceptio non nu. pec. / et etiam
[illegible] ut hic post biennium non possit
opponi / [illegible] promitti aliud quod non debetur ex
aliqua iusta causa / sed promitti [illegible] alicuius
[illegible] iniuste / tunc habet locum exceptio [illegible]
vel exceptio [illegible] ex causa vel ex iniusta ca. ut l. i. in
de cond. ob tur. ca. et [illegible] alia lex / et
[illegible] intelligere cum statuta promittunt
[illegible] opponi exceptiones [illegible] de qua [illegible]
[illegible] intelligitur cum promittitur spe future [illegible] postea
non [illegible] / et [illegible] causa illa in iustitia [illegible]
ut hic / Vel [illegible] alicuius [illegible] in [illegible]
[illegible] vel inhoneste / et illa [illegible] exceptio

Sum.a
j
Op. g
j
No. g
j
No. g
j
Sum.a
j
No. g
j

Sum.a
j
op
dy
j
op
j

placitis ut dixi l. si qui mittat debitum ex una causa vera et honesta ex alia causa tunc non obstat correptis placitis ut dicta l. si cepisse et l. singularia. Bartholus

Velamento non prestendit sententia per absentiam advocati h. d. breviter hoc l. Bartholus

Si quis locum de quota litis pacisit ab advocationis officio removetur. h. d. Queritur quid si advocatus non pacisit de quota sed de certa re. Cinus hic videtur tenere quod non liceat locum pena huius l. contrarium non ff. de pac. l. sumptus et ita tenet

Quisquis Breviter dicit non sit quibus advocatus et iudex inhonesta verba non dicat sed obiectum non gerat amicitia, constanter non recipiat, lite non deserat, set et non sedeat. h. d. h. l. certa dic ut in glo. Bartholus

Providendum in causis ex utraque parte advocati debent esse equales. Advocatus qui contempnit advocatione fungatur, ex quo hic peccat contra eam propter pacem h. d.

Nemini nullus potest esse advocatus nisi sit christianus h. d. ista

De advocatis diversorum iudiciorum rubrica

Si patrini Breviter dicit, prestitus advocati probata facit advocatum vinci et iterum de ea qui non probata facit actum vinci et sunt stare h. d. Oppono de l. i. s. minor aut de min. Tres dantur so. Una quod ista concordat cum alia que de novo queritur de ea petita restitutione. Alii dicunt quod si quando advocatus allegaret pro adversa parte ipso iure resti- tuitur ut hic. Si vero pro adversa parte non allegaverit sed obmisit secunda per sententia tunc locum restitutioni ut in contrario. Tercii dicunt aut sunt corruptus pecunia et sententia est ipso iure nulla ut hic. Aut precibus et tunc sententia etiam ipso iure est nulla ut l. cura et l. venales. Tertio si prius non est nec- et l. sive vento s. cum prior ad trebell. Pe tenes sententia oppi. reprobat alias distinctionibus nam illa distinctio an sunt corruptus pecunia et non, non requiritur nisi in iudice secus in advocato pro eo quod in eo non sublatum iudicium sed in actore reo et iudice, et ista oppi. pe. puto vera. Oppono et vi. quod sententia ipso iure sit nulla ut l. si prior s. marcellus de iud. Glo. facit contrarium si advocatus sunt corruptus dolo adversarii. Certe ad hoc ut sententia sit ipso iure nulla propter corruptionem advocati tria requiruntur. Primo quod dolus adversarii corru- pentis intercessit. 2o quod advocatus corruptus falsas allegationes fecit. 3o quod sententia sunt lata contra absentem ut dicta l. si prior s. marcellus. Ergo ista l. loquitur generaliter quod sententia rescinditur

quando advocatus sunt corruptus intelligatur quod respondit per restitutionem ut concludit omnes casus. Oppono quod non liceat locum restitutioni quia licet locum actio de dolo ut l. eleganter s. si prior ff. de dolo. Solutio restitutio habet locum ad prestandum actionem primam seu ad ipsam causam actio de dolo sed locum ad certa dampna ut l. quia. Ad idem oppono et vi. quod debeat agi actione prima ut si corrumpatur de prima replicatio de dolo ut ff. de dolo l. cum a te. Glo. et doc. non dicunt. Dico sicut ibi lo. quando sunt corruptus procurator in quo iudicium sustentabatur. Hic quando sunt corruptus advocatus in cuius persona non sustentatur iudicium. Hic oppono ex glo. et vi. quod prius debeat agi contra ipsum advocatum corruptum quod reddatur ad actus ut l. eleganter s. penultimo ff. de dolo. et ar. l. si. ff. de eo per quem fac- tum erat. Solutio illud procedit quando advocatus esset corruptus absque dolo partis. Sed si sunt corrup- tus dolo adversarii non potest opponere quod agat primo contra advocatum cum sunt in pari dolo. Oppono ad secundam partem hic innuit quod eo ipso quod quis non probat calumpniatur, sed contra ff. ad turp. l. i. s. i. Solutio in hoc sunt oppi. inter glo. multas et Cy. etiam hic dicit multa tamen dicas breviter ut dicit glo. in l. athletas s. calumpniator ff. de his qui no. infa. Ultimo quero an si est probatum de prevaricatione contra advocatos an ille probationes sufficiant in causa contra ipsum principalem. Breviter ista questio plene continetur quando disputavi de filio familias condempnato per quo non solvere condempnatione qua pono in l. cum filius ff. de v. ob. Tamen ad presens dico quod non sufficiat ut l. si a ceteris i. de his quibus ut et l. i. ad l. cor.

Quisquis sunt sunt de ducti in prima parte Breviter dicit advocatus qui in terra sua assistit advocationi extra non potest vagari et in ea potest advocationis officium exercere prout quod contra rem publicam h. d. Non ex hac l. et tenet multi quod advocatus qui habet ad officium immunitate contra civitatem ut non potest. 2o non quod potest esse advocatus prout quod contra rem publicam. Ex quo habes quod si salarium habet ex re publica non debet esse advocatus contra rem publicam, et sic faciunt quod doctores huius civitatis salariati non possunt esse advocati contra rem publicam huius civitatis.

Ne quis advocati non possunt effici susceptores collectarum volentes neque inviti h. d. h. l.

Verum Quod advocati quesierunt ex advocatione vel eius occasione sit castrense peculium reputatur h. d. Nota primo quod dixi continuatio non dicatur quod aliud est esse ex aliquo aliud eius occasione. Dixi vobis in l. non dubium C. de legibus. Nota etiam glo. hic quod salaria

que hodie recipiunt advocati a clientulis
procedunt in locum salariorum que reprobat
aliquis a publico et sic potest testari et facere
omnia. Nota etiam contra Bal. quod ex eo quod
dicit de iudicialibus contra Bal. quod illud quod
assessores acquirunt est quasi castrense sicut in
dicta l. sancimus al. versus C. de assessoribus.

Quidquid privilegia quibuscunque
concessa sunt ad alios transferri
corpore generalibus verbis transferri C.
de. Sic facit papa Bonifacius quod similia
concessa fratribus mendicantibus et predicatoribus
concessit fratribus heremitarum sancti Augustini.

Sancimus Advocatus namque immunis
a personali debet in negotiis
non necessitate iudicandi sive dicendi seu
arbitrandi. h. d. Nota primo quod advocati non
possunt cogi ad munera personalia. Nota quod potest
cogi suscipere arbitrium [illegible] delegatorum et idem
dico de consilio ut non. in c. de regulis sacro. scri. l.
ij. Nota illud quod dicit in eo dictavit loco
etc. quod ad quod facit quod advocatus non debeat
etc. advocationis officium exercere in alio loco de[illegible]
non in l. sed [illegible] non solum de[illegible] //
Excipiunt l. [illegible] que l. idem dicit quod
l. quidquid C. e. Bartholus

Omni advocacioni Officium advocati
sponte liberat a
condicione curiali vel est de ceto
advocatus [illegible] advocatorum officio potest et
quod lucrabitur quasi castrense reputabitur. h. d.

Si quis Si advocatus ad unum
officium assumitur eo finito
sub officium advocationis remittere h. d.

Binos Etiam in officio tamen unus
convenient posse plures
eligunt quilibet alius preterius vel
quibus alie solus utebatur. h. d. et h. e[illegible]
eiusdem de salario habebit quilibet tamen [illegible]
casum [illegible] ti. i. l. restitutione. quod debet dividi
inter eos equaliter. Bartholus

Nemini licere Sub colore
assidendi presidibus
in consilium non debet assumi. Nota illud
in advocatorum collegio assumuntur [illegible]
probatum sunt eum non esse cohortali condicione
assessorum et doctorum [illegible] sunt assessores
ac approbatus filius advocatorum et eis qui
sunt ubi [illegible] subrogatione [illegible] h. d. //
[illegible] ps [illegible] l. facit ad q. statutum est
hic quod qui sunt assessores non possit assidere
hic [illegible] ad v annos preteritos quoque que
sub nomine assessoris retinere non potest vel
tenebat sub nomine [illegible] etc. h. d. ar. quod
est [illegible] Bartholus

Non aliter Nota hic tempore. et non
hic casum probari necessaria
quod aliquis non est curialis vel cohortalis
et curiales vel cohortales hic dicunt quod ipse
non est de eis quod est optimum ad probandum quod
aliquis non sit de collegio et similia facit ad hoc
l. nullus de omni agro de [illegible] quod dixi in l.

hoc iure ff de v. ob. Nota quod doctori credit
de scolare suo. Bartholus

Sancimus Officium advocati fisci
durat biennio. h. d. et l.

Petitiones Nota primo non quod nomina
eorum qui sunt de collegio debent
scribi in matricula et quod matricula probat
eos esse de collegio ad quod facit. [illegible] de age
iur. l. matricula li. xij. et debet intelligi nisi se
contrariat ea que pertinent ad matriculam seu ad
illud collegium alias secus ut l. qui sub pretextu
C. de sacrosanctis ecc. et de testa. mili. l. senatores
facit ff. de testa. mili. l. precibus. Nota quod sicut
[illegible] heredibus ad q. [illegible] officialis decedit in
officio durante salarium heredes debent habere
de quo videbitur [illegible] c. l. post //
salarium pro toto tempore

Advocati Ecce unde dicti. Nota quod
advocati dicuntur in legibus
ita militare sicut milites armis et
magis sunt utiles rei publice quam milites.

Post duos Nota unum hic et
decedunt dicit si officio
decedit infra annum heredes eius debent
habere salarium illius anni quod non contra
hic [illegible] glo. tangit in l. ex quibus

Liberum Nota qualiter de vario officio
probatur quod non de cohortale
dixi C. c. l. nemini non hic aliqua.

De advocatis diversorum iudicum. Rubrica

In quo differat hic titulus a precedenti dicit ut in glo.

Suggestione Nota qui deponit officium
advocationis est in dignitate et
appellatur clarissimus et ex hoc apparet
quod non debet torqueri tamquam alius
dignitate et debet [illegible] mitti ad eum
tamquam ad ecclesiam pro [illegible]

Laudabile Nota illud pro [illegible]
arrogantes

Petitiones Nota quod nullus potest assumi
ad advocationis officium
nisi statuto tempore studuerit quod est tempore
quinque annorum et habes in prima constitutione
ff. in prima columpna etiam sic sunt plures
advocati ista etiam habemus hic lras papales
que dicunt quod nullus possit assumi ad doctoratum
nisi studuerit vij annis in legibus et v in
iure canonico in studio generali et ita oportet
decretalibus in studio generali et ita oportet
vos iurare et vide est in l. [illegible] C. ti. i.

Restitutionem Hic est textus quem allegavi
tibi ad q. C. ti. i. l. binos
et dic ut ibi pars laute [illegible] dicendo
[illegible] non ibi [illegible] ita ommittas [illegible] hic
idem in l. non plures in fi. C. de sacrosanctis
ecc. et ibi etiam dixi. Bartholus

Per hanc Nota ibi moneret eum quod
advocatus qui sunt alicuius
civitatis [illegible] potest privilegium sui
collegii in aliis vel collegiatis [illegible]

Quod notandum [illegible] in matricula
[illegible] ecclesie [illegible]

nota [illegible] ad [illegible]

ut l. i. ff. de pub. de agen. in reb. l. unica
No v. ut sepe, No q si in solucone salarij
qd qstitui aliciu prt dignitate no e tpe
qstitutio intelligi q soluat in medio tpis
ut hic qd e ver in istis aduocatis in alijs
aut personis quod iuris sit dix in dca l. i. s.
diuus de var. cogn.

Nemo No q iste qui pmone psaltio no habet similem qd no.

Ea que Breuit dicit, Cu aduocatus dicit pte psente uidet ipa ps dice, h. d.

Queuero quo ad q dicitur pinde ac si esset puocatus pudeo ad ptis preiudicium. Unde si wlt reuocare dcm aduocati pt reuocare sicut sna pbando errore ut videbitur in l. fi. j. e. Queuero aduocatus coram iudice loquit litteralit clericulis est ydeotha. Utrum dcm aduocati preiudicet sibi. Certe no. unde glo. hic dicit sup uerbo psentibz et intelligentibz. Unde glo. dicit istud dcm glo. est bn dictu ca dubitacionis tollende, si no e necesse dcm na eo ipo q dicit psentibz intelligi intelligetibz na qui est psens si no intelligit no d. ee psens ut l. coram ff. de v. sig. et l. dicm de arbi.

Errores Breuit dicit, Error scdm libellum no nocet pti pbato errore. h. d. Summit hic tex. q pbacio qdepnacoz no intellexisse pbat errorem sibi.... C. l. i. vn cogna. a no h q no pbat he esse tri na sit esse q sna no est lata q h tn no sunt scriptu errore scdm libellum h errore ptis hec assereti. Sed possumus dicere q h no ponit pfca pbaco, et ideo debet alit pbari. Unde q dixit ille aduocato de ministro uel dixit de sna, Uel alit ut pfitiales tex. put iacet. Dico q sufficit pbare snaz no esse lata. Et qo h scam erratu uel a pte uel a scribente ut l. si post dimisione. s. i. S de iure et fi. ig. Cu igr a statu sit erratu ide importat ut e l. lxx et hec no est curandum eius errore quod contigerit ar. l. fi. et si dubite de acq. he. et ar. l. tunc meti..... s. si ci. de li. et posth. qd tunc meti.... Queuero qualit pbabit ista negatiua sc omnia no ee lata. Glo. dicit pbabilit eo ipo q no appet quod h uidet. qr tex. co ipo q no appet quod h uidet q tex. qui recipit manifesta pbacone. Unde alij dicunt alit videtur q pbabit eo ipo q pbat sna ee lata alit q dicat libellus qr cu libellus dicet de quinquaginta sna dicit aliter. Certe ista pbaco no concludit, qr licet una sna dicat unu potuit ee q sunt lata a sna que dicebat alit ins sicut una pcio q in dca causa no sunt lata ui sna una ar. l. i. j. s. plures una sna et qd ibi dix. Alij dicunt q pbabit ista negatiua qr pbabo iudice illo tpe no fuisse, uel esse mortuum qd satis placet, si tpe late sne ess cantatum loco et tpe. Ja. bu. dicebat alit h posse pbari sc p inspectoz libri in quo qtinet tales sne tales iudices et talis sna no reperit et sic a sufficienti dispone pbabit ista negatiua ut l. obligacionum fere s. si placet de act. et ob. et l. pre furios. de his q sunt sui uel ali. iuris. et pbat a. de iure iur. l. fi. qd satis placet.

Sentencijs Error aduocati potest repbari pbato errore usqz ad snaz et in ca appellacionis etc. h. d. Opp et vi q error facti possit reuocari usqz ad snaz ut l. error e de fi. et iur. ig. hic dicit infra triduum quare male. So. hic denot sna actualiter qr tn in scdo causa durauit et ista est vera, lic. placens dixit alit. Ultimo no q error adhibitus in causa prici sit sudicio in ca appellacionis ut h. et no in l. editor s. in sca al. uimpub ff de app. et tenemur.

Ut que desunt aduocatis ptium iudex suppleat tertia

Continuat ut in glo. Et que possit iudex supple. Glo. hic tangit sup terta et sup nigro et o dca plene de hac ma.

Dubitandum Iudex potest suppleri de iure no de facto h. d. i. tex. cu glo. Opp iudex debet iudicare sm allegata et pbata ut l. illicitas s. ueritas de off. pre. g ipse no debet supple. So. verum est in his que sunt facti no debz supple iudex ut e, sz in his que sunt iuris ut in allegando l. uel rone facte p pte iudex supplet ita loqr hic. Ad h opp. de l. si in exerc. fini. regi. ubi dicit q iudex supplet de facto. Eius tempore placens hic dicebat q etia de facto potest supple ut l. age. de transac. et de peti. he. l. fi. Doc. quit tenet qrm no obstat l. si. i. exerc. qr e loqu in his q sunt nota iudici ut iudici que pt supple secus si esset no iudici ut sicuto, licet obstetur. l. age ut e no, no ob. l. fi. de peti. he. qr ibi off'm iudicis succedit loco exceptionis et a pte implorabat. Canit h opp. de l. ampliore s. i. j. de app. ibi iudex supplz de facto. Breuit p declarada ista ma dicas sciendum q queda sunt que pncipr radicant in iudice, queda sunt que pncipalr radica in pte, in iudice ut dare dilacones facere pnunciacones et sna, in pte ut ponere positiones pduce testes et pbacones et pete a iudice snaz uel aliquid aliud. Circa pmum an iudex possit supple h est, Illud qd radicat in se facere pte no petente sicut dilaco aut loqui in his q respiciunt iuris publica obseruacia et iudex potest pte no petente ut remitte libellu male

Hec de errore aduocatorum

Glo.

Glo.

Sna

op

Glo. bo. de po. nc ho

Sna

op

Sna lxxx
e glo. e

op

Quo iudex supplere
non

op

Quod iudex
hdo
pro in pto

ad pr

compsid, ut ff. de offi. ass. l. i. / Dat dilationes
ut l. properandum § i. C. de iudic. / et l. ij C.
tunc actio ex prudi. / Facit partes iurare de
calumpnia ut l. ij § si quis vero. C. de iud.
calump. / Pbata vera cum procedit utraque parte
cont. / Illa si aqua parte esset contumax / con
illa parte contumace non proceditur ad aliqua / non
petente et instante alta parte / ut dicta l.
properandum § i. C. de iudi. l. ad peremptorium / et aut
qui semel quo et quando iudex / Si vero respicit
partis utilitatem tunc iudex hoc non posset facere
nisi parte petente ut l. iij § penult. ff. iudi.
sol. / Circa scdm scilicet in hijs que radicaliter
in parte dicas aut respiciunt publica utilitate
et potest iudex ponere de suo offi. non petente
parte ut repellere advocatum vel parare ut l.
quos prohibet ff. de postu. et l. si filius fa.
§ veteram ff. de proc. / et § milites C. l.
Si vero publica utilitate non respiciunt tunc
si quidem loquitur in casibus quibus potest contra
absentem perveniri ad diffinitivam sententiam / tunc
iudex potest supplere de facto inductas probationes
pro absente ut dicta l. ampliorem § i. / et C.
sententia de iure / et aut qui sol. quo et quando
sententia de iure / Si vero non
iudex ubi sententia etiam de iure / Si vero non
proceditur contra absentem vel contra eum ad diffinitiva
sententiam pervenire non potest / tunc iudex potest de
facto supplere ut l. in tpo. et glo. Ita debet
intelligi l. age C. de transac. / et ita debet
intelligi ista materia / qua plerisque complicam
in l. iiij § hoc aut iudicium de dam. infec.
In hac l. conveniunt formam dc. / Potest iudex
potest secundum conscientiam iudicare / et breviter dic
potest secundum conscientiam iudicare / supplere de facto suppleat
in hijs que iudex potest supplere de facto supplere
ut C. dixi / alias si iudex j. l. iudicet secundum
allegata et probata ut l. et l. illicitas §
veritas C. si quis iudex C. l. ut papa vel
imperator vel alius dominus cuius dominium habet
in lege in territorio suo / tunc debet iudicare
secundum conscientiam suam alias peccavit / ita dicit theologi

Ex quibus causis infamia irrogatur. Rubrica.
[illegible]

Continua ista rubrica. / quia per infamiam
quis repellitur a postulando iudicio pro aliis et statum
et advocatis ponit titulum de quibus causis ista in-
Infamie — missus in carcerem
ut dictatus, causa
maleficij inquirendi, non est in-
famis h. d. / Opp. et videtur quod
missus in carcerem infamat sicut
pena dampnationis in metallum / ar.
in l. sancimus j. de pe. / Sol. intellige hic de eo
qui est positus in carcerem causa maleficij in-
quirendi non ad penam / sed si esset missus
causa pene / ut perpetui carceris tunc esset
infamis / Circa hanc l. quer. glo. eiusd.
sit infamia [illegible] ut [illegible] sit infamia

primo oportet te scire quid sit fama / Et lex dicit
fama est illese dignitatis status legibus et
moribus comprobatus ut l. cognitionum de vari. et extraord.
cri. / Infamia est lese dignitatis status legibus
et moribus reprobatus / Unde cuius vita et status
alicuius est reprobatus legibus et moribus talis
iste est infamis / quia infamia ex multis
causis contingit ut videbitur j. in hoc ti. et
ff. e. ti. praetoris ti. / Bartholus
Ne[m]o furti — Dampnatus ex edicto de
publicanis non est infamis
h. d. / Opp. de l. etiam ff. de fur. / Sol.
duobus modis commodus quis hic contrahit invito
domino sed volens soluit licet plus debito / Vel
aliter etiam si convicto contractum et per vim
abstulit fateor quod esset infamis sicut in
furti actione vel vi bonorum raptorum / secus
si agatur ex edicto illo de publicanis
Et si severior — Ista l. habet forte
mat. et dicit / Si
pena ea conjuncta minuatur infamia
unde est remissa h. d. / Non quod dixi in simili
Circa hanc l. primo videnda sunt exempla
que ponuntur in glo. super verbis et remissis
que est clara / Venio ad ultimam glo. ad
qua recitanda debes scire quod in hac l. duo
dicuntur / primo quod iudex potest minuere penam / 2o quod
pena minuta videtur cum infamia dispensatum
Cont. per. glo. fort. opp. in fi. glo. / quod secundum
imp. et ideo sub veritatibus sunt glo. / Opp.
quod iudex minuere non potest penam quia non est in eius
arbitrio / sed in legis potestate ut l. i. § fi. ff. ad
turp. et l. ordine ff. ad municip. / Sol. ex
conjuncta potest penam minuere ante sententiam ut hic
post sententiam aut potest ut in gl. / Cont. hoc
opp. quod post sententiam possit minuere ut l. illicitas
§ fi. de offi. pres. / Sol. ibi loquitur in multa / hic
in pena / Iste contra hoc opp. et videtur quod etiam penam
posset mutare ut l. aut [illegible] j. de penis fi. et l.
si quis. de iurisd. om. iud. / Sol. post sententiam non
potest minuere penam sed ex causa potest ea imponere
potest minuere penam sed ex causa potest ea imponere
in graviorem penam plus dicto / quod etiam si liquet
iudici post sententiam condempnatum non esse culpabilem
non potest sententiam tollere ut l. i. in fi. ff. de quo / sed
debet ad superiorem remittere ut C. plene dixi
et hoc etiam puto et ex istis poteris colligere
disputatorie te / Venio ad secundam / hic dicitur
quod pena diminuta videtur dispensatum cum infamia
Cont. j. de generali aboli. l. fi. / Sol. dicit glo.
ibi indulgentia per quam non remittitur infamia
hic ex potestate in sua pena minuit / Doc. vero
dicunt quod ista glo. non soluit [illegible] / notat eum
dicunt quod ista glo. non soluit [illegible] unde dicebat d.
dignitatem capiti et non aliud / unde dicebat d.
ja. ibi indulgentia per quam non remittitur infamia
hic cum iudex qua princeps concedit proprio motu
non ex voto ideo non est contendendum ut l. quod
non ex voto ff. de leg. / hic iudex in sua pena
minuit ex voto / Certe non placet / quia etiam
imperator forte concedit indulgentiam in istis verbis

[margin notes]
nota
op
Sol. bo.
ut ex lege expressa
2o bona dicta [illegible]
nota ad secundum [illegible]
op
ad secundum nota [illegible] op
Sol. bo. [illegible]
ad secundum
bo. qo.
no. diffinicio
fame et infamie

dicitur e g° glo. by dic' / na ibi lo' i indulge^a
que conceditur post indulge^a alie penaz hic
in remissione que fit a iudice i ipa pena que
ipm est hic aut penaz pt infligi et ideo videt'
infamia remissa qi prop ea pt infactum ut. i.
l. xx. / Sz indulgentia principis concedit' p9 penaz
post qua no licet infligi ut l. post re ff de
infa. et ideo no pt videri infactum prop i fama
Contra hic opp. de l. no pt ff de furt et l.
diuus ff de iniur / So. iudex no pt minue
infamia p'd ca cognoscere ut ut l. quis sz ca
cognita et omnibz inots pt ut hic. Contra
hic opp. de l. quid g° ff e. t. pena grauior. So.
hac l. debem9 intelligi sm illa / q loq' qn
impo' vna pena corpal p alia corpali / sed
q impo' pecuniaria p pecuniaria vel pecuniaria
p corpali ut i pleno. Barth. de saxoferrato

Si post condemnacionem Hec l. legit' in glo. duobus
modis secundum utramque lec. dicunt dicat
si pena pena e aucta vel minuta / causa
cognita vi' sup infamia esse infactum. hic x.
Opp / i omnibz que no ingerunt penam sanguinis
no licet infligi ut C de infa. l. infligi / hi
male dicit hic ipo infligi videat' / So. no
est licita infligere sz a ptibz sz a iudice sit
ut hic. Ita intelligi glo. in l. quid g° ff
pena grauior ff e. t. Contra glo. Vtz sit
a qua dra vel relegatio et motu ab ordine
dic ut in glo. p^a quarunde que i colara

Decuriones Breuit dicit Contra
dapnatus de iniuria
est infamis. hic d. Hec ff e. l. dapnatus
ad tempus in opus publicum finito tpe rema=
neat infamis. hic d. Opp. de l. i. § de penis
So. i dapna' in opus publicum pectio hic ad
tpe. Ideo que est dra vel dapnatio in
opus publicum et dapnatio in metallum. Vide
glo. tua que est clara. Bartholus

Si furti Furti dapnatus e infamis
etiam in dapnato quia res
furtiua penes eu repta fuit. hic d.
Contra hanc l. formatur vna questio talis / Vtz
dapnatus de furto qd no commisit sit i famis
et dicunt quidam q no p hac l. et p l. grani
de pub. iudic. Glo. omnes defamant contra
p l. i. ff de fur. l. no pt. Licet ob. l. gni
qz i e spale in socio / licet ob. hic l. qz hic
in fine no fuit questa actio furti / sz certi
condicio / vel alia actio et hic e vera / et hanc
teneas hic glo. dicit plures solu. ob. alias.

Iniuriarum Condempnatus de iniuria
illata i vlistiaz ppona
infamat. hic d. Intelligit glo. hic q fuit
commissum maleficium in furtum no aut dus
fuit condempnatus de furto. Bartholus

Debitores Cessio bonorum no infamat
aliquem. hic d.

Item Condempnatus crimine compilate
hereditatis efficit' infamis. hic d.

Nota q licet iudex in sua pena no imponit
tn sufficit q pronunciat delictum esse commissum /
ita vides hic et l. i. § i. ff ad turp. Nota
q compilator hereditatis dicitur fur improbior ideo
quo not glo. q talis furtum est improbum
sz simplex furtum / furtum improbum et est
compilare hereditatem / improbissimum sz vi rape
et vide glo. tua qua ibi pectio

Ea que pater Verba patris in
testo plata / iure
infamiam no irrogat. hic d. / etiamsi at
importat ista i fama de facto videbitur. i. de
moffi. testa. l. scio. Bartholus

Nullam Tormenta ad eruendam
veritatem / infamiam no irrogat
hic d. Opp. de l. ictus fustium ff e
So. ibi fuit fustigatus in penam / hic i eruendo
veritatem. Si aliquis fustigat' in penam / posito
q no perdat sua / tn ille ex genere pene eu
tam infamat'. No hic glo. que ponit de
effectu et infamia facti / tn ut puto ille q
est tortus ad eruendam veritatem no i famatur
etiam de facto / qz dicat vicklia / qd sequitur vlc
q'd perdat de pluribz qd no.

Decreto No prouare luctum in habitu
no infamat / secus si seseruant nubat. hic d. Et ista l. fit hodie
correcta p dominum apli. dicentem q mortuo viro
nubat in domino / Glo. hic dicat q no / contra
hanc. i. de sec. nup. l. ij. et illa va qua
tenet canonistis quo de sec. nup. e penult.

Fustibus Ictus fustium cu causa
infamat. hic d. Contra
hec ista sit infamis de iure vel
de facto. Videtur si sit fustigatus ob crimen
ex ploratum erit infamis de iure ut l.
ictus ff e. Si no crimen no fuit exploratum
tunc no erit infamis de iure sed de facto
ar. contra que hanc no C l. xx.

Verbum Verbum contumeliosum publice dictum
iudicis platum no infamat
hic d. Hec l. in summa

Non damnatus Breuit dicit
condempnatus
vel pactus de iniuria / data pecunia
infamat' secus si causa sit iure iurando
decisa. hic d. Hec l.

Interlocutio Admonicio iudicis ut
quis ad meliorem vitam
se reformet no infamat. hic d.

Ignominiam Ecce ista sexam sumat
Contra glo. Vtz ista
infamia irroget ipso iure / Breuit
dic ut in ea. Bartholus

Si fratres Si maior actio iudicata
fuerit no infamia. hic d.

Fidem Dapnatus in actione p socio
de fide rupta est infamis
hic d. Hec l. Bartholus

De priuatoribz (?) sequitur

Marginal notes (left margin): op | op | Sna | op | no | Sna | op | no dra q re dapnat' in op publ et dapnat' i metall | Sna | no bo | Sna | Sna | Sna

Marginal notes (between columns): 3^a furt | 3 imp bo | Sna | dum | Sna | op | Sna | dum | Sna | no | Sna | Sna | Sna | Obluo | of S | Sna | Sna

Marginal note (right edge): l. bo.

Dictum est s. de advocatis, et est primus
in quibus plures sunt advocati, ideo de eis po-
Consuevit glo. que est satis ut procuratore et ad-
ministratore. Iste quest. que est satis ut habet ti.
et ti. i. manu. et vide glo. Procurator cavet

Sententia rati

de rato cum est dubium de mandato h. d. Opp. hic dicit cavendo et sic a-
mittit sine satisdatione ut l. sive
ff. de v. sig. sed cum ista sit contraria videtur q.
purgat satisdatione ut l. procuratores ff. de pro-
curat. satisdatione ut male hic dicit cavendo. So. dicit glo.
supra. quo male hic dicit cavendo. So. dicit glo.
q. cavendo sit sine certis modis. Alius q. que
alio. posse sua, et sit dici satisdatio compre-
satisdantis et satisfaciens respectu accipiens
ut l. i. ff. q. satis. cog. hic quod ponit ipse
pro satisdatione. Opp. sedo ff. de arbi. l. non
distinguendum q. penis, dicit glo. q. regula
fallit in procuratore dato ad compromittendum
sive l. gratia glo. declarat melius, quia lapsus
s. in l. non cogitur ipse dominus ratum habere si compromittet
s. solvendo pena possit ei non stare ut l.
s. ff. de arbi. ideo procurator non debet cavere.
dominum ratum habiturum, sed si ipse procurator compromittet
tunc debet cavere dominum ratum habiturum compromissum
si de mandato dubitaret, non aut dominum ratum
habiturum penam. Ita debet intelligi hac materia
Omnium expediti de generibus que sunt in glo.
in declaratione materie, in isto tex. dicit unum
et in declaratione alia duo per glo. que exerce-
tur, declaratione dicit quod cautio de rato prestatur, cum
est dubium de mandato summit q. cum est certum
est non habere mandatum non admittitur etiam cum
cautione. Iste cum est certum cum habere mandatum
admittitur sine cautione, cum est dubium locus 3
est cautioni ut in tex. et vide glo. que hic
tangit in fi. Primum cum est certum procuratorem non
habere mandatum nullo modo admitti etiam cum
cautione de rato ut l. si procur. s. indicatum
de neg. ge. fallit in coniuncta persona, que
admittitur ad agendum cum cautione de rato ut
l. sed hec persone ff. e. fallit in eo in quibus
possessionis in qua admittitur quibus est non habens
mandatum ut l. i. s. si procur. vel alio modo
fallit in causis capitalibus cum quibus nollet
appellare ut l. non tamen ff. de app. et s. de app.
l. aditos et l. de pena. Certum secundum cum
constat aliquem habere mandatum est admittendus, quando
constat habere mandatum sed dubitatur an
sit limitatum ubi gratia erat aliquibus casibus in
quo requirebatur speciale mandatum, dubitatur
an esset compositum sub eodem q. debet, et locus
erit cautioni de rato ut l. illud s. fi. cum
l. sic. ff. de iniur., quando constat cum habere
mandatum et limitatum, tunc non est locus cautioni
de rato ut l. ne satisdatio ff. de ra. ha.
nisi forsan esset dubium an mandatum esset
revocatum ut l. ff. religio ff. de admi. tu.

Et prout ita in procuratore compote actoris, procurator vero
compote rei debet ff. cavere iudicatum solvi. etiam
si est certum de mandato ut l. i. s. de satisda. et
in debitis. Tres casus cum est dubium de mandato
non procurator admittitur cum cautione de rato ista locum
habet. et ff. de ra. ha. per totum ti. fallit in procuratore
l. qui ita. s. i. ff. ad trebell. ubi non admittitur
cum cautione de rato propter rationem ibi positam, fallit
in procuratore dato ad recipiendam solutionem, secundum q.
no. in glo. in l. non solum s. qui alieno ff. e.
qua ex. sequitur h. Ego aut probari cum ff. de
ra. ha. l. si se. et de ut ibi. Modo h. premisso
aut prout venire glo. Vados per ordinem ad dicta
tria membra, dixi cum est certum de mandato
non cavet qualiter sit probari et certificari de ma-
data. Spe. hic dicit q. debet probari per instrumenta,
vel sit probari per testes, audit verum, Testes
commanati non faciunt fidem contra eum qui iudicio
non sunt ut l. si cum s. de test., sed testes q.
commanant super mandato commanant inter
procuratorem et reum, dubius de h. nil sunt, et ad h.
non est citatus, quod h. sibi non preiudicaret et
ideo reus per h. cautus non esset, sed instrumentum publicum
probat adversus omnes ita dicit Spe., h. facit
probat adversus omnes, ita dicit Spe. h. facit
quod adiectum procuratorem non debet sindico ad-
quod adiectum in aliquo fieri deterior ut l. ij ff. i
usurpari in aliquo fieri. Glo. sunt
de pondere q. co. cau. in pos. ca. Idem
causa q. quo e. ti. ca. in glo. mag. Idem
videtur velle Spe. in speculo in ti. de procura.
vene ad fo. in prin. per una columna, sed tamen
probat, quod
dicit de cu. in l. procuratore e. ti. ff.
procurator sit constitutus per instrumentum ut l. i. ff. e. quo
per instrumentum potest probari, facit etiam multas alias
Ad renes pe. in vidert, Vnde sunt
venes per. possumus sic dicere, Dicunt
tunc de eis doc. possumus sic dicere, Dicunt
ille qui non est iudex venire dubium dicitur et
competens iudex ad cognoscendum de sua iurisdictione
dictione ut l. ij. s. quibus cum iudex non. non re. et
l. s. quibus ex aliena de iud., et dixi de
l. s. quibus vel uti. publi. l. si prepostere ista ipse
qui assit se procuratore venire dubium dicitur, ideo
persona ad commanandum h. cum sit procurator adeo
q. testes preiudicat duo, sunt si ipse fuisset
citatus, et propter sit duo sola attracio falsi
q. testes sunt in instrumento. Vedo de hic cum
est dubium de mandato est locus cautioni de
rato. Conveco qualiter dicatur esse dubium de
mandato. Glo. dicit per regorem adversarii per
ut l. ij s. qui ad li. pro. non tenz ff. de iusat
l. post rem s. de fi. instru. l. plures, et vide
glo. Dat. omnes sunt in gratia opi. propter quo
in quibus ad sequentes, via veniet aliquis
et dicet se procuratorem, aut adversarius constitebitur
et tunc ipse habet consortium, aut negat, et tunc

l. bo. i

Dna i

Opp. i

Opp. i

non 3 ad ititer i

ad primum

ad secundum i

ad 3m

ad primum quero an sit probari et certissime de mandato

3m ad secundum quero qualiter dicatur esse dubium de mandato

est dubium de mandato et quod admittetur sine cau-
tione de rato quod esset inconveniens / nec obstat l.
s. allata / quia verum est quod negatio facit rem dubiam
ad eos quos primus negatur et ad eos quos adversarii
ut dicta l. sed hic negatio facit rem dubiam ad
eos quos primus negantis et ad eos quos adversarii
quia faceret admitti adversarium ad cautionem de
rato qui prius non admittebatur / ita dicit dominus
petrus / Secundus est quod Guillelmus et hoc dominus
sentit quod res efficitur dubia / per aliquem statim cuius
qui se procuratorem asserit ubi gratia ostendit litteras
sigillatas de quarum fide dubitatur / vel ostendit
instrumentum de cuius fide dubitatur / vel probat per
unum testem / prout dicitur in l. in bonefidei C.
de iureiurando et l. bonefidei et l. admonendi
ff. de iureiurando / Item si procurator plene docet de
mandato et de remotione docetur semiplene / quia
tunc esset dubium de mandato ut dicta l. unica
de admi. tu. / hanc dominus tenet / dominus franciscus
dominus volunt semel sustinere istam glossam et dixit
quod dicta doctrina non procedebat / nam si de mandato
probaretur semiplene deficit iusiurandum procuratoris ut
dicta l. in bonefidei et l. admonendi de iure-
iurando et si de mandato esset certum nec esset
locus cautioni / quod hic non est verum / quia sua
procuratio non valet dominus / quia ad sua mandato
non habet mandatum ut l. sed et si possessor ff. si cer.
l. s. ff. de iureiurando / et l. in privatis quod op.
iudicio ff. si. c. t. ¶ Nunc hic dicitur quod debet
caveri de rato quod ut dicitur ratihabitio / dicitur
ut in glossa. ¶ Quero dominus quod hic satisdatio
est in fideiussore an possit de voluntate procur-
atoris / glossa dicit quod sic / si non remaneret
[illegible] / glossa dicit quod sic / si non remaneret
prout quod [illegible] fieret absque merite [illegible]
ut l. in quibus ff. de v. ob. ¶ Nunc quod
dubium de mandato in omnibus casibus potest probare
mandatum vel dare cautionem / an procurator an dominus
dicit ut l. non solum C. aliens ff. c. ¶ Ultimo
[illegible] quibus possit cavere [illegible] quod est in hac
glossa. quod vult quod per negationem res fiat dubia
possemus assumere tale consilium ut an quibus se
asserit procuratorem / tu nec negabis nec procuratorem
fateris sed dicas / peto michi fieri copia mandati
si quod habes quod debet facere procurator sub poena
ut dicta l. in. C. de [illegible]. quod non ca. in pos. ca.

Quum rem

¶ Legitur duobus modis ¶ Secundum
contrarium lec. breviter dicit
quod in causa pecuniaria principalis vel appellationis
admittitur procurator presentibus debitis cautionibus. h. d.
Secundum unam lec. l. ista legitur in causa principali
secundum aliam legitur in causa appellationibus et hic tenore huius
[illegible] de quo i. dicitur ¶ Nota quod maritus potest esse
procurator uxoris / videbitur in l. maritus. i. c. ¶ 2°
nota quod cause pecuniarie possunt agitari per procuratorem
a contrario sensu quod cause non pecuniarie non possunt
agitari per procuratorem ¶ 3° nota quod in causa appellationis

procurator satisdationes que debent prestari in prin-
¶ Ad primum opp. i. quod dicta tu. po. l. maritus et
de proc. tu. l. procul / Sol. maritus non potest esse
curator uxoris sed tutor potest ¶ Ad secundum opp.
ff. c. l. non solum ff. si. et l. pomp. / Sol. ille
non sunt re cause pecuniarie ¶ Item opp. ad
id quod a contrario sensu innuitur et videtur quod in causis
capitalibus admitti procurator ut l. primum quoque
ff. publice ff. c. et dicitur ut ibi ¶ Item opp. ad
ultimam partem et videtur quod in causa appellationibus non debeat
de novo satisdari si in prima est satisdatum
ut l. ita demum. i. c. ¶ Huius timore legitur
duobus modis / primo quod hic loquatur in causa prima
et quod hic dicat appellationibus i. in appellatione / et non
obstat contrarium ¶ Alio modo legitur ut stet precise
et loquatur in causa appellationibus / tunc videtur ad contrarium
quod hic loquitur quando procurator de novo intervenit
in causa appellationibus qui in prima non fuerat ut l. in
i. de procur. cum sic liter dicitur si fuisset in
prima causa ut l. ita demum i. c. / vel ab
et melius et ista tenetur / quando procurator
intervenit in causa prima / et ab eo satisdatio
non fuit petita / tunc ab eodem non potest peti
in causa appellationibus qui in prima non fuerat
ut i. c. l. ita demum / Si vero a procuratore fuit
cautio petita in primo iudicio / seu causa est
alia a finita appellatione interposita et ideo
de novo erit cavendum ut hic et l. eum apud
semprunium iudi. sol. / licet mar. ff. dixit
contrarium et male / dicit glossa tuam et non [illegible]

Omnes

¶ Hec est bona et notabilis
l. et breviter dicit ¶ Quod
contrarium administratoris potest ipse ab
administratione removeri / vel continuatio principale
admissione eo primo decreto preveniri. h. d.
¶ Secundum hac l. non tu. prinicus quod causa potest
assumere initium sine citatione et tutore curatore
vel procuratore glossa hic in c. cum quod de do. et
contu. videtur dicere / quod primo debeat citari dominus
quod procurator / et illa procedo est melior practica
¶ 2° nota quod pretextu tenere iudicii quod tutor vel
curator potest cogi videtur ut hic in tex. / Glossa
hic dicit quod hic est sustinere non posse / que
glossa potest procedere in procuratore ut l. filius fami.
ff. si. et l. non cogendum in pri. ff. c. / sed tutore
et curatore non procedit ut l. i. in pri. ff. de
admi. tu. Ultima est glossa quod iudex potest prohibere
tutorem vel curatorem defendere ut ibi ¶ 3°
nota et pretextu tenere iudicii quod tutor vel curator
contrarius potest tamquam suspectus removeri ut hic
et l. si. in pri. i. de admi. tu. et videtur text.
et glossa super verbo contrarius ¶ Videtur de inde circa
hoc insurgit unum dubium / utrum iudex possit
ipsum removere absque novo processu / dicendo
quia eum reprio contrariare ideo eum removeo
an vero potest nec quod novum processum faciat quod
eo / ista l. innuit quod ex officio iudicis sine

nomo processu fiat, facit ad hoc l. iij § p.
et qd i no ff. de susspect. tu. ubi pu. con.
de l. p. ¶ Ultimo no q contrauia procur.
potest preueniri qd dum ad primum decretum gbi
deliberatur tractat, facit i. de digta li. l. quos
certus esse in scdo decreto ut l. hec amplius
§ si. cu l. se. et ibi plenissime dixi. ff. de
p. si. cu l. se. et ibi plenissime dixi. ¶ Item no q contrauia procuris
damp. infert. Item no q ... ad processu
notor dno in hijs que ptinet ad processu
cause ut hic et dca l. quociens, secus quo
ad alias penas contumacias, na procur
contrauia no possit multa dno imponi
ut l. i. § si procur ff si qs in ius vo. no obte.
et ista sunt utilia ad multa, de quo plene
in primo co. ut lit. no. gtf. c. i. ¶ Item no
quid de gestore negotiorum, certe contra eius
contrauia potest preueniri ad primum decretum
Glo. hic vi. velle q sic, sed dicit gestore
cum tm dicas et intelligas gestore sz cu
madato, na contrauia vniu q no habet
madatum no est dicendum q alius dz nocere
ut l. i. § si pximi aut alio mo.

Quia absente

¶ Absens contra contumacia et probatio
restituit ad processum, et sem mulier
no nocet viro, hic de ¶ Opp. et vi. q in
alijs causis admitti mulier ad defend.
ut i. c. qu. in tu. offi. si. po. aut in ut
so. qd hic dicitur fallit in alijs casibus qs
glo. dicit hic ¶ Item dixit iste absens
habet nunc petere restitucionem in integrum, et
dicas aut iste fuit absens ante litis contestationem
vel fuit legitime defensus et tunc sentencia e
nulla vel non ... vt i. de rep. app. l. fi. ff. illud
ideo restitucio no est necessaria et ita wlt
dicta glo. ij. hic porta, que dicit no q opus
sit ¶ 2o no potest intelligi q iste fuit absens
post litis contestationem tunc sententia valet et opus est
restitucionibus, ita loquitur prima glo. hui l. q
vide ¶ Item q declaratione textus quo argu
hic imperator, Glo. intelligit hunc textum sic
si no licet mulieri intervenire contra actor
et vide tex. et
tocius ... vel contra rei, Et vide tex. et
glo. Et sic no q si no licet contra actorem
vel contra rei, ista argumentacio no e
va ut i. c. l. corrigendi, sed hic argu
sic mulier no potest intervenire sine madato
ro qr etiam cu madato no posset interve-
nire in certis causis, ita intelligas istud tex.

Habere

¶ Breuiter dicit, ei cui pacto
agit dz eu defendere
tales ab agendo repellitur h. d. ¶ Contra
hanc l. p eius declaracione queritur duo, hic
dicit q debet defendere, si quid si reus ta
menq no wlt agere in contumacia, an procur
debeat satisdare de defendendo, Glo. hic dicit
q sic ¶ Ipse hic dicit q. et dicitur q nulla l.
reperit cautum q debeat satisdari de defendendo

¶ Ego dico q debet est tex. in l. i. § de satisda.
et ibi dictum est, dixi in l. et ideo § filia ff.
rerum amotarum ¶ Item dixit procur in re sua
teneatur defendere, dic ut in glo.

Reum

¶ Accusatus de crimine capitali
no pt esse procurator alterius h. dicit
¶ Item que est ro huius l. ¶ Glo. co. l.
quas allegat vi. dicere, q post dapnacionem no
possit habere causam ut l. is qui reus de pub.
iudi. Sed tu dic ro est, qr etiam si ipso nomine haberet
causam civilem, super ea deberet supersederi ut l. ult.
de ord. cog. ergo multo magis procurator alterius
no pt esse ¶ Item hic glo. nobilis quod si
hec exceptio no opponitur an iudicium valeat
Glo. videt nobilis q sic et no ea

Militem

¶ Miles no pt esse procurator
alterius etiam consente parte
etiam consentiente principe h. d. ¶ Opp.
de l. quociens § de pro. imp. offe. ubi dicitur
q prohibitum sit remitti exceptio dilatoria contra
¶ So. dicit glo. ibi loquitur de dilatoria publicanis
hic de alia, Sed dic q hic ideo qr hic ceteris
publica utilitate ¶ Item quero, que e ro huius
l. q milites procures esse no possunt, Respondeo
dupliciter una est ne a sua milicia anocetur
ad esse contra publicam utilitatem, et ita loquitur hic
in fi., et secundum ista racionem hic l. no habet locum
in militibus in tpribus ¶ Et est alia ro ut ne per
potenciam militis videatur terribilis adversario ut
i. ti. i. et ij l. i. et ista ro habet locum in militibus
in tpribus si sunt potentiores.

Quod quis

¶ Procurator ad iudicia an
te litis contestationem alium substituere
no pt, sed post sic. h. d. ¶ Opp. de l. si
procur. § si. ff. man. So. ibi loquitur de procure
ad negocia, hic de procure ad iudicia ¶ Contra
utrasque opp. et vi. q procur ad iudicia possit
alium substituere ante litis contestationem ut l. illa § de
donac. So. ibi loquitur de procure qui erat procur.
in re sua ¶ Contra secundam opp. et vi. q procur
ad negocia no possit alium substituere Unde
videtur obstare ff. de inior. et tex. prestip. l. si.
§ i. So. huius contrarium sunt ibi et in dca l.
§ i. So. huius timore sunt ibi et in dca l.
§ i. simul dico q l. si procure § i.
loquitur in procure generali, et l. fi. § i. loq.
in procure speciali ¶ Contra hic opp. in l. si ego ff.
... ut aut clam, So. ibi habebat certa forma
et limitata vnde no videbatur certa persone
industria ut dca l. fi. § fi. hic madatum non
habebat certa et limitata forma, ut i. dicitur

Qui stipendia

¶ Miles sit et procur
in re sua h. d. ¶ No
q procur in re sua videtur gerere proprium nego-
cium ut l. i. § i. ipsa. ex app. sit. Et co hic apparet
q ipse iurat de calupnia ut ancdebit l. i. ij.
§ si. priat i. de iura. calup ¶ Quero cum ab
est procur in re sua quo possit cognosce utrum
intenderet directa vel utilem actionem ¶ Respondeo

No glo
i

Sua
i

Arg
i

No
i

No
i

Sua
i

op
i

No
i

Notm
i

Sua
i

Notm
i

No
i

Notm
i

Sua
i

op
i

ap
i

Notm
i

Sua
i

op
i

op
i

op
i

op
i

Sua
i

No
i

quida pit capis speciales in aliis comparatis titulo
cōi ius tript utilis acto quos hereditas no in l. i.
de ac. et ob. In istis debebit hoc colligi
ex conclusione non ex narratione, nam narratio sufficit
habet origine ex persona alterius ut l. In ex
clusione consistit Ita si quis intento directam
debeo petere adiutorium meum competens in
nomine proprio lic. in re mea ut l. planum ff
fa. her. Sed cum volo intentare utilem debeo
petere cum competeat in nomine meo ex mea
est acto utilis ex persona mea. Ita potest
intelligi h. l. Sed in actionibus in aliis utile non tripertit
solo tamen intendat ad hoc ut videat utile
intentare. Est vere quia fiat mentio de cessione
quia aliter non competit, et si de cessione non fiet
mentio intelligit. Preterea mentio in libello, quia ex
eo potest colligi utilis non, quia ex eo non potest colligi
et verba debent intelligi secundum intentionem proferentium
ut de iudi. l. si quis intentione, et ergo potest
determinari illa que litis contestatione debeat fieri
copia an litis contestatur. Certe si quis agit directa
debet fieri copia ante litis contestationem, quia agit proprio
nomine alterius, et pro persona debet prius legitimari.
Sed si ipse agit utili tunc agit suo nomine licet
origine petitionis sumat ex persona alterius ut
hic, immo non debet facere copiam ante litis contestationem, quia
hoc magis respicit iusticiam cause quam legitimatorem
persone. Ita determinat Ja. Bu. in quadam sua
disputatione, de hoc dixi in l. si duo ff de solut.

Si procurator Si procurator fines mandati
egreditur dominus non preiudi-
cat. Secus si non egreditur. Sed in eo quod
dolo fecit potest a domino conveniri h. d. Certa
forma potest queri ex quo quod sunt ad unam speciem
constitutus. Glo. vult intelligi quod sunt datus ad
litigandum, et ipse transegit, et secundum hoc conveniri
an transacto preiudicet domino contra op. C. quod l. traz.
l. re iudicata respondet iste, et ideo ponit casum
quod sunt fines procuratoris ad unum articulum, ut puta
ad videndum possessionibus suis, vel producendum testes
vel iusiura et ipse litigavit usque ad sententiam. Sed
dubitatur an sententia noceat domino, et ista est vera
lex. ex qua non quod fines mandati sunt diligenter
attendendi ut hic et l. diligenter man. Gener.
sit aliter h. in glo. Nemo ad speciem procuratorem. Et
quero quis dicatur qui habet plenam potestatem. Quidam
dicunt qui habet speciale mandatum. Alii dicunt et
istud tenet glo. qui habet liberam. Quod tene
et tene glo., et sic non quod idem est dicere concedo
tibi plenam administrationem, et concedo tibi liberam
administrationem. Idem forte importat illa verba
que communiter apponuntur ut possit facere omnia que
ipse met dominus posset, ut plus videatur concedi
liberam ut l. i. ff de offi. procura. Certa Nemo ad
finem l. dicitur quod debeat agi contra procuratorem non respondit
sententiam. Contra ff de dolo. l. eleganter § p. et l.
si procurator in prin. ff man. Solutio dicit glo. fateor
quod prius debet agi contra procuratorem si est solvendo

alias in subsidium posset dominus regressus contra
principalem ut in eius. Contra istud opp. forte
quod plures committunt dolum quilibet potest conveniri
principaliter actione de dolo ut l. si plures ff de
dolo. Ergo si quis committit dolum procurator et adversarius
debet posse agi equaliter contra quemlibet. Sed hic
dicit quod dominus in subsidium agetur contra reum
quare male. Solutio hoc est verum quando unus
tantum committit dolum, et tunc ille debet conveniri
prius, in subsidium venitur ad eum qui commodum
sentit ex dolo ut l. si. ff de eo. quod rei vi.
fac. erit. Quando plures commiserunt dolum
tunc si quando dolus unius venit purgandus
per actorem de dolo, tunc quilibet potest conveniri ut
l. si plures ff de dolo. Sed si dolus unius
purgatur per actorem de dolo, dolus alterius per actorem
ex contractu tunc primo conveniri ad eum qui potest
conveniri ex contractu, in subsidium contra eum quod potest
conveniri ex dolo, hic est casus hic. Nam procuratoris
dolus purgatur per actorem mandati ut hic dicit
glo. ut in si. et ibi, dolus vero rei purgatur
per actorem de dolo que cum sit subsidiaria ad
eam se ultimo pervenitur ut l. i. ff de dolo et
l. ii. C. de dolo. Bartholus

Nec tutores Dicunt doctores tutor
et curator ex sua persona
procuratorem non constituunt, sed minori constitutum
auctorizatur. Ante post contestationem ipse ex sua persona
constituere potest h. d. Non ex forma potest quod
tutor et curator non possunt constituere procuratorem.
Secundo non quod possunt constituere actorem. Secundo
de voce istius summi dei. Videtur procurator debet
constitui a domino, ideo dicit l. procurator est qui
aliena negotia mandato domini agit ut l.
i. ff e. Sed tutor et curator non sunt domini, ergo
non possunt constituere procuratorem. Contra hoc opp. de
l. qui fundum § si tutor ff pro emp. Solutio non
sunt domini ipso iure sed quasi domini. Ultimo opp. tamen
de fac. cap. § si quis ubi dicit quod ipse constituit
procuratorem et hic non contra dicit. Dicit glo. ibi voce
procuratore i. syndicum. Sed de vi vide glo. in l. i.
ff. e. Doc. vero alii dicunt contrarium. Nam quidam
sunt administratores ad utilitatem propriam, ita quod
percipiunt fructus suos ut pater qui est legitimus
administrator filii, tunc ille constituit procuratorem
etiam ante litis contestationem ut l. i. C. de bo. mater. et
iam oppositis. Licet glo. ibi videatur aliter dicere
et male. Eodem modo dico in eo qui
potest constituere procuratorem, licet est bona glo. Quod
et tutores, quia fructus suos tutor non facit,
et ideo contra sunt quidam doc. ex c. c. pet.
qui dicit quod non est curandum de istis nominibus
licet vocetur procurator actor et syndicus vel quo
Contra opp. de l. ita autem § gessisse de admi.
tu. ubi tutor potest gerere per alium, et sic apparet
quod facit procuratorem. Solutio ad iudicia tutor non
potest facere procuratorem ante litis contestationem, ita loquitur hic,
ad negotia vero potest ut l. gerenda et l. si procuratore

Bna
Dd. et primo pler

Dd. et secundo pler

Oppo. etiam secundo pler

.l. bo.

op forte

lbo.
Bna

Do
ad procuratorem
non ibi
op
op 5

op

§. i. ff. man. et videtur C. e. l. q(ui) quibus / vero
q(uia) negotium dicitur p(er)tinere ad tutorem et dicitur
negotium illud sine cura et sollicitudine /
ut l. pupilli §. item quaeritur de nego. ges. et quod
ibi no(tatur) / iuncto ad negotium illud p(otes)t p(ro)cur(atorem)
constitui s(ed) actor non est tutoris / s(ed) ipsa pupilli
iuncto non p(otes)t ad actorem constituere p(ro)cur(atorem) / Op-
ponitur h(ic) q(uod) p(otes)t constituere actorem / ymo dicitur
q(uod) debeat constitui a iudice / ut insti. de cur.
§. fi. / Item vi(detur) q(uod) non possit constitui nisi de
necessitate cum tutor vel curator impeditur gerere /
h(ic) aut(em) simpliciter p(er)mittit / quare male. Solu-
tio dicunt quidam q(uod) h(ic) deficit supplendum p(er) illam l.
Alii dicunt et verius q(uod) duplex est modus consti-
tuendi uno modo q(uod) constituat eum tutore auctorizante
iudice / ut h(ic) et l. si actor. C. de app. Alio
q(uod) constituat eum iudex de voluntate tutoris vel
curatoris ut l. contra / quibus istorum modorum est
bonus / et vide glo. / Ad aliud q(uod) vi(detur) glo.
hic requirere s(ed) q(uod) ita demum possit constituere
si tutor est impeditus agere / dico q(uod) omnes
doc. tenent q(uod) h(ic) non est de necessitate / sufficit enim
q(uod) nolit vel non possit sicut dicitur in constitutione
procuratoris ut ff. de procur. l. i. in fi. / Ista tenent
doc. in l. decreto ff. de admi. tu. / et ita
omnes tenent / Quero in quo differt actor
a procuratore / Glo. ponit plures differentias quas vide
glo. ista in omnibus dicit bene / nisi in uno dum
dicit q(uod) actor non p(otes)t constitui ad unam rem
quod est contra in l. si actor. C. de app. / Item
no(ta) q(uod) h(ic) dicit glo. q(uod) officium actoris finitur
finito officio tutoris / alia de ipsius actoris
haplene dixi in l. actor ff. de re. ja. ha. //
Queritur utrum pupillus auctoritate ipsius actoris
possit constituere p(ro)cur(atorem) / Ja. de are. et etiam
Ja. bu. dicunt q(uod) p(otes)t ut sicut p(otes)t auctoritate tutoris
ita etiam auctoritate ipsius / fallit in casu in quo
presentia tutoris requiritur s(cilicet) in alienatione rerum
immobilium C. de pre. mi. l. et minorum et C. l.
p(ro)cur(atore) sim(ul) vel licet / Venio ad secundam partem
no(ta) ex hac particula q(uod) minor p(otes)t constituere p(ro)cur(atorem)
sine auctoritate tutoris et curatoris / contra ff. de
re. ja. ha. l. iii §. i. / Glo. vi(detur) q(uod) possit etiam sine
auctoritate curatoris / Glo. et tex. videtur velle
in l. iii ff. qui pe. tu. q(uod) in illis casibus in
quibus minor habet legitimam personam / in illis
casibus sine consensu auctoritate p(otes)t constituere p(ro)cur(atorem)
facit ad h(oc) l. iii §. si absens ff. de man. vin.
Ista debent intelligi l. contra / tenet inde / Debes
scire q(uod) minor curatorem non habens p(otes)t contrahere
libere ut C. de inte. resti. l. si curatorem
ita ad iudicia p(otes)t p(ro)cur(atorem) constituere sine cons(ensu)
auctoritate / ista lo(quitur) contra / Queritur an iste p(ro)cur(ator)
constitutus a pupillo curatoris auctoritate possit
p(er) solum tutorem revocari / Ista q. tangit Guil.
in l. si quis man. §. i. de iustit. / Primo
tangit ex. de postul. §. c. bone in glo.
sup(er) verbo tenere / et tangit de testi. c. presentium
quod est hodie li. vi. / olim erat extravagans
et incipiebat ad hec / et ibi sp(eci)al(ite)r vi(de) inde lo(quitur)

ita quedam sunt que p(otes)t geri p(er) administratorem solum
et p(ro)cur(ator) ad alia constitutus potest p(er) solum administratorem
revocari / cum in illis habeat plenam administrationem
et in administratione est posse p(ro)cur(atorem) revocare /
quedam sunt que non p(otes)t geri p(er) ipsum solum
et in illis ipse solus non potest revocare sicut
ipse solus ista negotia non posset agere / Ista
sunt alia supra satis p(re)tulera / s(ed) cum ipse admini-
strator alium p(ro)cur(atorem) constituit tunc non est
dubium q(uod) p(otes)t revocare / ymo eius morte
revocatur mandatum ut l. si explaz de aqui.
he. facit l. si quis man. §. i. de insti. et
quod ibi p(er) Guil. / Queritur utrum p(ro)cur(ator) constitutus
a minore debeat cavere q(uod) minor in inte. resti.
non petat / Tex. et glo. videtur velle q(uod) sic
in contra l. iii §. i. ff. de re. ja. ha. / Et dic ut ibi
Venio ad quartam particulam qua no(tatur) q(uod) post
litem contestatam tutor et curator constituunt p(ro)cur(atorem)
Item no(ta) q(uod) exprimuntur tutores et curatores
ex una parte p(ro)cur(atorum) / Sed quero utrum tutor
et curator videatur habere plenam et liberam
administrationem / Glo. dicit q(uod) sic in l. mandato
generali ff. e. ti. C. de pac. l. pacto curatoris
Exigendi / Ista l. non lib. et singularis
et breviter dicit / Et omnis
maior etiam sine mandato admittitur
ad defendendum absentem / ad agendum coniuncta
persona p(otes)t admitti / Item minor admittitur ad
defendendum patrem absentem cum quis cum p(otes)t
et habet
procurationem ad diffinitivam sententiam h. d. / Et habet
duas partes / primo continuatur ex defectu
mandati / 2a continuatur de statu etatis excep.
2a l. sancimus / No(ta) tu principio q(uod) quilibet maior
est ydoneus defensor alterius cum satisdatione
2o no(ta) q(uod) filius tamen coniuncta persona potest
intendere actionem p(ro) eo sine mandato / 3o q(uod) minor
non est ydoneus defensor vigilans / Ultimo
no(ta) casum specialem in quo minor admittitur ad de-
fendendum / Nota specialiter est duplex quia filius et
quia absente potest p(ro)cur(ationem) ad diffinitivam sententiam
Opp. hic dicitur satisdatione prestita p(ro) defensione
Contra ymo debet cavere iudicatum solvi ut ff.
iudi. sol. iudicatum / Sol. fateor q(uod) h(ic) dicitur
et alia observatione tres et intelligitur q(uod) in persona
illa supra que continet illas tres clausulas s(cilicet) de
defendendo et dolo / et solvere iudicatum ut
l. contra / Alii dicunt q(uod) ista verba intelligitur
dicat cavere de rato / Glo. gl(ossa) obiciebat et bene
ff. de nuo. l. patri
de ut in ea / Ultimo opp. ff. de nuo. l. patri
ita p(ri)mi. et vadit ista opp. ad 2m no(tabile) / Sol.
coniuncta persona admittitur p(ro) coniuncta ad agendum
sine mandato / verum est / nisi in casibus in quibus requiritur
speciale mandatum ut l. generis quod dic ut ibi
Quero an coniuncta persona possit agere p(ro) coniuncta
minor / Dicitur q(uod) non q(uia) non admittetur sine mandato
minor quod nec sine mandato ut C. e. l. q(ui) absente
quo defunctus glo. in l. tutores de admi. tu.

op ad hec plez p̄ulo

In glo. p̄ria dixi tibi in l. p̄ actor C. de app. et
hic tangit .fa. de arc. et ex. Decimo ad
secundam p̄te p̄ncipalē et ubi tempe sibi ꝯpetēt / nam
primo dicit non iuste potuit repelli postea dicit
quod iustum fuit eum admitti et sic ꝯtrarietas sibi. So.
secundum unum intellectum iuste potuit repelli / secundum generalem
regulam iustum fuit eum admittere de iure speciali
ut supra de eo ut dixi / et ista est vera solutio
Alii dicunt quod iuste potuit repelli ante litem
ꝯtestatam / sed post litem ꝯtestatam non debet repelli / et
videtur glo. que ponit hoc et tene menti / dicit
non quod exceptio minoris etatis non potest obici p̄curatori
post litem ꝯtestatam sicut nec exceptio infamie C.
de p̄c. l. xv. et ad hunc non in l. reum C. e.
Ex quo non quod exceptio quod p̄curator est minor
non reddit iudicium retro nullum et ideo posset
opponi ff. ut .s. c. licet / Alii dicunt quod illud
quod hic sequitur sed multo iustius etc. post correctionem
/ tene p̄ma / Iste opp. hic dicit quod minor non potest
esse p̄curator / Contra in l. collectaneus ff. de
manumiss. / Iuste. Quia ibi ar. non pos. fa. et quod
manumittit / Dicit glo. ibi loquitur de p̄curatore
ad negocia quod sufficit eum esse maiorem xviii
annis / hic in p̄curatore ad iudicia qui debet esse
maior xxv. annis. Ja. de arc. et eum sequitur
Old. dicit contrarium quod p̄curator ad iudicia potest esse
si est maior xviii annis ut l. quibus / quod sit
debet intelligi de minore / nam ibi dicit quod ista
ca. est manumittendi sicut ut sit p̄curator si habet
etatem sufficientem xviii annorum ut dicit / si loquitur
de p̄curatore ad negocia non est causa manumissionis / quia
seruus potest esse p̄curator ad negocia ut l. sed ind. sic
seruus potest esse ff. c. et sunt non C. l. [illegible] / non obstat
in pri. ff. c. et sunt non C. l. [illegible] / Non obstat
licet l. / quia hic non dicit de p̄curatore sed de defensore
sine mandato / et minor non est idoneus defensor
ita loquitur hic et l. fi. minor ff. c. / Non p̄z quia
ibi minor ipse restituitur et eius fideiussores
Certum ista verba sunt satis subtilia dicta / tamen
quod hic tenuit hodie casu ꝯpositio inter dominos
in l. quod de p̄curatore li. vi. et hoc tenent omnes
fere doctores et glo. / Non obstat quod dicit
supra de eo. etc. / quia licet seruus posset esse p̄curator
ad negocia / potest tamen esse causa manumissionis / quia
liberi magis honeste ꝯtrahunt eum eo sicut libero / quam cum
eo qui est seruus. Iste quod cum gestione ipse
obligatur / quia non est liber non obligat ut
l. cum act. de neg. gest. / Iste fidelis agitabit
ipsum negocium sicut si a domino manumissus esset
ut quod dicta l. collectaneus et dicitur quod qui
manumittit. Iste dicitur hic quod in casu isto minor
ad defendendum admittitur sine mandato Eius
in cuius persona ꝯferuntur verba ꝯdempnationis quam
in ipsum minorem defendere quam in p̄ri lenis sed
defensio / vindicto in minore ut l. libro de
neg. gest. et l. i. .s. de fu. / quia quod alii dixerint

Sed tunc opp. quia fiunt hic insurgit iniquitas nam
iste minor p̄ri admittitur ante defensionem et
de impsorib. eius restituetur ut l. si minor ff.
c. quod an minimum ut l. i. ff. de his qui
ve. eta. impe. / Huius timore vacat lex
ista / sed ꝯtra / nam quidam dicunt quod hic minor
admittitur ad allegandas tuas absentie non
ad plenam defensionem / et arguunt C. q. l.
ibi qui sic defensus est et cum satisdatione
p̄ defensione est Ex quo apparet quod veni-
ebat ad plenam defensionem / Unde alii
volentes subtiliter dicunt quod in principio veniebat
ad plenam defensionem quam non faciebat veniebat
ad allas causas absentie / secundum C. q. ipsum
tempus. In eodem et filius tuus etc. Ex quo
apparet quod loquitur eo casu quo C. / Unde vi-
detur est quod hic veniebat ad plenam defensionem
tamen est quod hic veniebat ad plenam defen-
specialiter sancitum ut dictum est C. / Nec obstat
quod dicitur quod insurgit iniquitas quia minor re-
stituetur quia illud nego immo hic casu non
restituetur quia dupliciter esset pena ne per ipse sit
restituatur ut l. iii. s. sed utrum ff. de minor.
Contra quod l. ante hic ut minor admittitur generaliter
ut l. i. s. de his qui ve. eta. impe.
Opp. ultimo / quando possit deveniri ad
defensionem ante litem non ꝯtestatam ut l. fi. s. illud
de tep. app. omnia / So. intellige hic pro te
absente litem ꝯtestata Opp. de l. i. s. p̄cedenti
ff. de postul. So. ad aliud in advocato quod
in p̄curatore ut l. ꝯtra

Item deinde Exceptio p̄curatoria non potest
in ea app. omnis ... opponi post litem ꝯtestatam
p̄curatoria seu alia declinatoria debet Item non quod exceptio
opponi ante litem ꝯtestatam ut hic et l. fi. s. de
except. et l. p̄curator s. rati ff. e. Videlicet
in l. exceptionem s. de p̄ba 2o non quod ꝯ-
obmissa ante litem ꝯtestatam non potest opponi in eo
appellationis stantes hic Ex quo non 3o. quod
p̄ appellationem restituitur iudicatum et p̄ponitur
in eo statu ut possit facere omnia que posset
post litem ꝯtestatam / ad illud eum statum reducitur /
non ad eum qui erat ante litem ꝯtestatam / quod tene
menti Opp. de l. ii. C. e. So. ut ibi.
Opp. ii. de l. eos s. de app. et de tep. app.
l. ffar. / ubi dicitur quod non opposita opponantur
non probata probabo in causa appellationis / So.
illud verum in exceptionibus peremptoriis / secus
in dilatoriis / secundum dixi C. quia app. ꝯpositum
in eo statu ut possit facere que poterat facere
a tempore litis ꝯtestate citra Opp. .s. c. l. licet
So. quedam est exceptio p̄curatoria qua dicitur
quod quis p̄curator non est / et ista reddit iudicium
retro nullum / et quandoque sic opponitur s. l. licet

Quecumque est exceptio procuratoria, qua dico, tu non potes esse procurator et ista potest opponi tam ad litem contestatam ut hic. ¶ Secundo hic dicitur de exceptione mulieris, an idem in quolibet alio casu in quo persona redditur inhabilis ad procura(tionem) ut in femina et similibus. Glo. tenet hic quod sic, qua vide et non est tenenda, de reo tamen criminis idem non C. l. reum, de infamibus similiter non. C. l. xx.

Non eo tamen ¶ Secundo quod favore / dominus instructus est in eius legione quam non debet, vel alia sententia lata pro procuratore minori non legitime constituto valet. h. d. ¶ Nobilia sunt in principio. ¶ Opp. ff. de [illegible] l. iij. So. glo. hic loquitur in privilegio concesso de iure communi, ubi de iudicio concesso ad postulationem partis. ¶ Quaeritur de duobus concesso [illegible] h. l. loquitur. Nam sunt in iudicio procuratores. ¶ Quaero quid si ipse minor litigat minorem. Glo. videtur dicere idem in l. i. § [illegible] legi. [illegible] Jaco. de are. dicebat contrarium, dicta nobis [illegible] quia in integrum restitutionem [illegible] l. si tutor, ubi quedam glo. videtur tangere ista opi. ¶ Quaero quid si ista exceptio opponatur [illegible] vitiat iudicium retro ultra. Breviter doc. dicunt sic, aut [illegible] est certum quod processus fuit per minorem [illegible] libellus et fecit [illegible] processus valeat sententia [illegible] processus facit [illegible] vel esset dubium an processus esset [illegible] ut l. [illegible] l. i. [illegible]. So. dico [illegible] debet intelligi [illegible] vide quod respondeat processus [illegible] non facit per minorem. Dic ut dicta in [illegible] l. si tutor [illegible] C. [illegible] ¶ Bartholus

Litem ¶ Pactum de quota litis [illegible] in procuratore reprobatur. h. d. Vel alia exceptio quod procurator pactus est de quota litis eum ab agendo repellit. h. d. ¶ Nota quod pactum de quota litis reprobatur in procuratore et facit eum repelli ab agendo. ¶ Nota quod officium procuratoris debet esse gratuitum. ¶ Opp. de l. [illegible] remunerandi in prin. et l. [illegible] So. procurator bene salarium honestum ff. man. So. procurator bene potest recipere salarium honestum sed pactum de quota litis reprobatur ut hic, et l. [illegible] licitum ff. man. et [illegible] man. et [illegible] ¶ Quaero pone quod in instrumento procurationis continetur salarium in promissum, opponitur [illegible] tu non es procurator quia officium procuratoris debet esse gratuitum ut [illegible] et l. i. in prin. ff. [illegible] et l. i. ff. man. [illegible] est ista [illegible] de [illegible] agendi contra alium [illegible] ad illud ego dicor procurator [illegible] pertinax [illegible] non

Sufficit eum quod eius voluntate et eius mandato [illegible] eius actionem et ita loquitur omnes [illegible] et glo. qui et que faciunt procuratori permittere salarium [illegible] man. l. salarium, et l. salarium ff. [illegible] Si non queritur que actio oriatur inter mandantem et eum cui fit mandatum, tunc est recurrendum ad illa distinctionem, aut eum quem suscipit mandatum gratuito et habet locum actio mandati ut l. i. ff. man. aut non gratuito, et tunc aut est contractus locati [illegible] est contractus innominatus. Ista distinctio de verbo ad verbum probatur [illegible] in l. [illegible] § [illegible] et sic [illegible] qua agit non potest opponi tu non es procurator, ago cum dum volu(n)t(ate), ista debet intelligi [illegible]

Procuratori ¶ Procurator et actor non possunt alienare nisi habeat speciale mandatum vel habeat generale cum libera. h. d. ¶ Opp. de l. procurator ff. [illegible] So. [illegible] quod sufficit generale mandatum cum libera, sed ut habeat generale mandatum, hec est vera opi. licet quidam doc. antiqui distinguit inter procuratorem et tutorem et procuratorem cum libera, [illegible] distinctio reprobatur per [illegible] doc. ¶ Quaero de quo actore loquitur hic [illegible] quidam intelligunt de actore [illegible] et potest non curat [illegible] sit servus vel liber. ¶ Alii dicunt quod loquitur de actore constituto a tutore vel curatore [illegible] generali mandato non venit ut possit alienare nisi specialiter ei sit mandatum et hoc est verum et hoc tenemus.

Invitus ¶ Hec l. convenit reputari [illegible] et [illegible] variat lex. [illegible] est vera et clara que ponit [illegible] ultra glo. Breviter dicit, non cogitur [illegible] procuratione suscipere [illegible] actoris vel rei [illegible] et qui suscepit debet appellare non [illegible] h. d. [illegible] prin. [illegible] partes, prima lo. in procuratore actoris, 2a in procuratore rei, 3a ponit regulam generalem ad omnia predicta, 2a [illegible] sed nec [illegible] prima subdividitur, [illegible] prima [illegible] 2a [illegible] procurator suscepit, 2a loquitur [illegible] lo. antequam procurator suscepit, 2a [illegible] nec eadem suscepta ad quid contendatur, 2a [illegible] nemo cogitur invitus. ¶ Nota quod prima parte quod nemo cogitur invitus [illegible] et [illegible] suscipere officium procuratorum, et [illegible] ¶ Opp. ad hanc partem [illegible] variat [illegible] dicat glo. non appellet [illegible] de l. iij [illegible] Tu dic quod hic loquitur in procuratore [illegible] ut [illegible] qui non cogitur invitus, ibi loquitur in tutore qui [illegible] etiam cogi [illegible] ut dixi ibi. ¶ Circa ista prima parte [illegible] quibus dicatur [illegible] virtus glo. [illegible] et [illegible] ad non in l. filius § [illegible] virtus ff. [illegible] et dic ut ibi. ¶ Ego dixi latius in l. [illegible] ff. [illegible] ¶ Nemo ad [illegible] procurator [illegible] ff. [illegible] non [illegible] procurator suscepit tenetur agere non [illegible] appellare [illegible] non aut [illegible] et appellare [illegible] quam teneo, licet placet [illegible] variatur duobus modis [illegible] et sic [illegible] ut dicta. ¶ Opp. ff. [illegible] alium [illegible] l. si ubi [illegible] procuratore [illegible] agi [illegible] So. placet [illegible] fatebatur contrarium et sic intelligebat [illegible] quod non [illegible]

No. i — Qua i — op — Qua 2 x i — op i — No i — Qua i — op i — No i — l. Sufficit i — Qua i — No i — non est procuratoria exceptio — op i — non [illegible] — op i

causa continende ultra inst. omnes sunt appellatio appellare eum debz et prosequi / ista eius lex. C. e. casu l. si actor ff. de app. ideo tenet pte lex. / non obstat l. si. an p aliud ca. app. qr ibi loquitur in procure generali. qui pt appellare et appellationem prosequi ex virtute generalis mandati et intelligo generale ad lites presentes et futuras ut no. i. l. omnium ff. c. et l. campani C. ib qui minus de dap juxta. hic loquitur in speciali cuius mandati vigore non pt causam appellationis exercere / ut dicta l. si actor et hic / vel alit ubi sunt mandatum de contestanda lite et causa de prosequenda lite ac appellatione si opus sunt / unde contrarie sunt dum qui posset appellationem prosequi / contradictio al. secus iste opp. ad ide ff. c. l. qui pro C. consequitur / So. ille C. lz multas lex. secundum aquas in nullo obstat sed secundum ultimam veram contrarie / Et solve aliud in causa restitutionis intelligere / aliud in ca appellationis quo ad restitutionem impetrat coram eodem iudice contra verum esse eadem causa cum summa / non enim contra quere desiderie vel de sua sentent. de inci- quererer de iudice vel de sua sententia de mei facilitate Opp. iij ad ide de l. i commodato si pue aut ff. como. / So. glo. appellare non est inchoare processum super appellationem sz e quod separatorium ad aliud unde in negotium de repetendo

Similius opp. hic dicitur quod debz prosequi lis non prosequi sicut in l. si procurator C. si ignorantes ff. man. / dicit glo. / hic est veruz iusta contraria pro paupertate / Sz hic in ipso qui e contrario que pro paupertate pt etiam in appellando. cum que pro paupertate pt et in appellando. ut l. litigatoribz possit appellare viva voce ut l. litigatoribz i. de app. et l. i. in fi. et l. ij ff. de app. dicunt quidam quod forte erat necesse appellare in scriptis vel secundum statuta civitatis erat necesse qui fieret aliqua depositio / vel forte debebat solui decima / ista sunt dunacaces / Verius intellectum est quod ille C. si ignorantes non loquitur de appellatione interponenda sed loquitur de appellatione contenda quam ad tenet prosequi iusta paupertate occurreret ut i distinguitur. Sz hic instantia secundum hoc illa est qui casu hic l. vertuntur / quidam quibus est in iudicio nomine alieno et ad quoddam alienum / et tunc lz loquitur in una in qua distinguere / aut loquitur in procure generali aut speciali / et si in speciali / aut sunt appositum in mandato de prosequenda appellatione aut non ut pz in predictis / et predicta intelligo quando est appellatum a diffinitiva / Si enim appellare ab interlocutoria / tunc ad tenetur appellationem prosequi arz. l. ad re et l. ad legatum ff. de procur. / quidam quibus in iudicio nomine suo ad quoddam suum et in quoddam alienum ut fideiussor et emptor / tunc tenetur appellare et appellationem si precaz sunt insimul contraria / als secus ut l. si fideiussor C. gaya. ff. de eui. / et ad hoc non in glo. nisi occurreret pro paupertate ut dicta l. si procur. C. si ignorantes / quidam quibus est in iudicio nomine suo ad quoddam suum vel nomine alieno et ad quoddam suum ut procur. in rem suam / tunc non est dubium quod non tenetur appellare nec prosequi / sed in rem suam agit ut l. in rem mandata C. man. et l. si congruente C. sine ff. de ma. / ymo pt si velit actorem prorsus remittere ut l. si is libellus C. de app. Ista debet intelligi hac via et hoc expedita ista 2a glo quam vide

Similius etiam habent pte quando in defensore sine mandato an tenetur appellare et prosequi dicendum ut l. libro C. si. de neg. gest. Similiter quod in actore / hic ut l. si actor C. de app.

Similius licet in totum quibus non cogitur exercere appellationem an nolens exercere possit / Certe aut loquitur ex parte actoris et non pt / aut ex parte rei et tunc pt ut l. si actor C. de app. et i dixi. Veniamus ad tertiam pte sz ad v. sui diffinitioz et iste v. legitur duobus modis primo quod loquitur in procure actoris sicut 2o quod loquatur in procure rei / et ista lex vobis tenui / ista secundum prima lex. dividitur in tres lex. qr quidam intelligunt de procure actoris ante prestitam satisdationem de defendendo / Alii de procure actoris post prestitam satisdationem de defendendo / et queritur an possit cogi defendere a reo / Alii an possit cogi defendere ab ipso actore qui eum dedit / et pt i sit quarta lex. / Pono secundum primam dicit quod procur actoris non cogitur actorem defendere contrarie hac opp. opp. C. e. l. actores et l. invitus C. de pena ff. c. / So. non cogitur quibus defendere invitus prout ut hic. sz cogi caute sz si velit audiri super actore mandata. Sz hic opp. de l. si procure ff. C. si ignorantes ff. man. / So. fateor quod tenebitur actore mandati ad interesse / tamen non cogitur precise defendere. Opp. iij ad istam lex. tibi mandat ut agas verum etiam mandatum ut defendas quia omnia videntur ea mandata sine quibus aliud expediri non pt ut ff. c. l. ad re et l. ad legatum. Si ut mandatum et ipse non implet appet quod non implet fidem susceptam / et pt ro que sequitur non bene adaptatur / hinc timore glo. recedit ab ista lex. et legit aliter / non possumus sustinere ista lex / quod hic loquatur quando post litem contestatam petebatur a procure cautio de defendendo / quod non pt sit ut l. pomp. C. rati ff. c. et ita intellexerunt antiqui / dum posuerunt hic casum ubi dicit puta egit procur contra aliquem / et pt non quod dicat egit et pt in mit litem fuisse contestatam ut l. amplius C. de ra. ha. / non ob. quod dicit de fide suscepta qr tenendo ista lex. hec v. cum fide respicit ad precedentia non ad sequentia / et sic ille v. legitur duobus modis. Vel aliter dicamus quod ista prima lex. loquitur quando egit et perfecit / licet enim non cogitur causam appellationis

procuratori qui post litem contestatam ita non cogatur actorem absentem post litem contestatam defendere, et tunc hic sequitur vero cum fide suscepta defensione vel potest referri ad omnia predicta, et hec lex potest esse satis bona. Credo non legitur in procuratore actoris qui succumbit de defendendo non hic cogitur post defendere sed sufficit quod posset [illegible] ex ista lege regula per glo. et probatur hoc § post ff. e. Alij dicunt quod non cogitur post defendi ab absente sed ab adversario pro quo glo. reprehendit per l. si defuncto ff. e. Et aut qualiter procedit dic ut in l. filius § fi. eodem l. et ff. e. et quod non in l. sed hec § preterea et pro quo hic suscipi non posset. Secunda lectio procedat in procuratore rei et ista nobis communis quod loquatur in procuratore rei et ista est satis clara.

Aliena. Pater non potest defendere filium pupillum sed eius tutorem petere l. ex qua non quis [illegible]. Nec pulcherrima l. ex quando [illegible] mulieres non admittuntur ad defendendum alios [illegible] ff. de app. rec. l. i. Do. [illegible] in causa appellationis ut mulier admittatur ad defendendum filium. Ideo quia cum potest provocari ad defensionem sententie non ita in causa publica sed quod pupillus non potest provocare ad sententiam decretum ut l. apud Jul. ex quo ea. [illegible] non posset parari plenum prejudicium plus non admittetur ad eum defendendum sed si esset capitis in quo quis eum posset provocare ad defensionem sententie vel parari plenum prejudicium puto quod admittetur mulier sicut in causa appellationis ut l. [illegible] de l. femine ff. e. Do. quod admitti [illegible] quia ei non potest compelli pro tutore sed hinc filio potest compelli pro tutore. Sed si ponemus quod non posset compelli hinc filio pro tutore esset [illegible] regula dicta l. [illegible]. Certe licet mulier in omnibus casibus in quibus potest pro alio agere posset et defendere. Glo. hic dicit [illegible] et vide eam [illegible] non videtur quod [illegible] non defendendo aliud [illegible] includere [illegible] et potest [illegible] velleyano, quod non [illegible] agendo [illegible] quidam reprehendunt ista glo. [illegible] declaratione [illegible] in glo. [illegible] quibus casibus in quibus mulier admittitur pro alio [illegible] velley. Glo. tangit in dicta l. femine [illegible] velley. [illegible] quidam dicunt quod non [illegible] ff. e. et quidam dicunt [illegible] l. auctoritate ut [illegible] C. l. [illegible] et l. i. de his qui ven. eta. impe. Alij dicunt et istud puto verum quod mulier [illegible] velley. [illegible] ut [illegible] mulier tu. off. [illegible] et [illegible] philosophia [illegible] Legis autem non est verum [illegible] fragilitatem stultitia [illegible] non facit [illegible] l. i. et [illegible] l. i.

Si procurator. [illegible] in utilitate [illegible] venditor debet restitui. h. d.

Nichil. Certe [illegible] in quo nichil interest. Glo. [illegible] dicit [illegible] ad dandi facultatem

[illegible] ita potest dari post litem contestatam sicut ante. Iste illa persona potest dari post litem contestatam que ante. Iste etiam alia, sed in satisdatione quia sicut satisdat procurator qui intervenit ante litem contestatam ita satisdat procurator qui intervenit post litem contestatam ut [illegible] de [illegible] l. ij. Iste tertio nichil interest sed in modo condempnandi ita sicut condempnatur procurator qui intervenit ante litem potest condempnari procurator interveniens post litem contestatam ut [illegible] l. i. [illegible] de [illegible]. Addit glo. [illegible] quod est verum [illegible] non [illegible] in persona procuratoris [illegible] in persona [illegible] ut in injuria et [illegible]. Et dicit glo. et hic [illegible] quod vide. Quo ad evitandam infamiam nichil interest quia sicut evitat infamiam procurator intervenit ante litem contestatam ita evitat [illegible] intervenit post litem contestatam ut l. [illegible] qui alicuius de his qui non infa. Licet [illegible] Certe [illegible] procurator constitutus post litem contestatam possit alium constituere procuratorem [illegible] ut l. [illegible] C. l. procuratoribus et l. [illegible]. Glo. dicit quod non ideo potest constituere procuratorem post litem contestatam quia [illegible] est effectus [illegible] litem contestatam non potest effici [illegible] qui constitutus post litem contestatam non potest substituere non [illegible] litem [illegible] procurator [illegible] et [illegible] interest [illegible] procurator ante [illegible] litem contestatam vel post, et potest fallit hic regula. Doc. ultramontani dicunt quod procurator etiam post litem contestatam constitutus potest alium substituere [illegible] cum ipse [illegible]. Ergo dico [illegible] efficietur dominus litis [illegible] translatio de duo in procuratore vel [illegible] et [illegible] translatio de uno procuratore in alium potest fieri pluribus modis. Primo [illegible] de novo repetatur [illegible] quod non [illegible] quia [illegible] et tunc non est dubium quod [illegible] procurator potest [illegible] substituere quia ipse [illegible] de novo litem contestatam esse. [illegible] fit translatio [illegible] quia [illegible] apud primum transfertur in secundum ut [illegible] ff. e. l. [illegible] et [illegible] et tunc idem ff. e. l. [illegible] sicut dicimus in procuratore in re sua ut l. [illegible] sicut [illegible] C. e. et non in l. de don. et l. qui [illegible] C. e. quando procurator [illegible] constitutus post [illegible] quibus C. e. [illegible] litem contestatam [illegible] instantie quod [illegible] vel primo procuratori tunc puto [illegible] ista glo. [illegible] primus qui [illegible] litem [illegible] non potest [illegible] duo [illegible] litis [illegible] non potest apud plures ut [illegible] et l. [illegible] l. iij. [illegible] pluribus de acq. pos. et l. [illegible] duobus vehiculis ff. comoda.

Maritus. [illegible] dicit maritus [illegible] persona admittitur ad agendum pro uxore sine mandato [illegible] causa, et quod in uno [illegible] in ceteris [illegible] dividitur in tres partes [illegible] primo ponit [illegible] maritus [illegible] habebat mandatum, 2° [illegible] maritus ponit [illegible] 3° ponit aliud [illegible] maritus habebat mandatum in quibusdam [illegible] vel [illegible] habebat mandatum in quibusdam [illegible] legitur duobus modis. Uno [illegible] Alio [illegible] glo. Et [illegible] glo. hic est [illegible] casus quo non

Opp dicit hic in pri. q admitti sine madato et de rato caueat / C. eo. l. de par. que. l. fi. vbi vr esse pcur et sic no caueat de rato / So. mlr habz pdiu rplicem quib / ma lz dote et ista est mri sine dubio ut l. dote C. de rei ven. / habet quoque quedam alia bona viro tradita ex dote et ista dr parafnalia et in hijs maritus videtur esse pcur ut l. gna / habz quoque quedam alia bona marito non tradita a quo mo / et tunc maritus eo est pcur et hz locum hec l. / fateor tn q p quaz si mlr tradisset marito instrumenta q contra tradicoe pbaret madatum ut dca l. fi. qd tenc micti

Opp ad si. hmo l. et dici q possit quis age ult id quod madat ut ff. c. l. ad rem mobile et l. ad legatum / So. que sunt antecedencia de necitate ad id qd est madatum / videntur esse madata / ita lo. l. gna s3 hic loqr de hijs que sunt pximus separata et distincta ab eo quod e madatum

Iste opp capus obmissus rmanet dispoi juris quib ut l. si cpnens ff. de cdi. ob causam go si mlr madaunt de vna cam in alia debz marit posse admitti tamq cuncta psona hmo timore ga. de bcl. p. fatet grim et hanc l. intelligit alit Dinus q ult id qd e madatum maritus no pt admitti ut pcur s3 ut cuncta psona ista intelligit hnc tex. que vide

Certe opi. moder doc. est ut dicit glo. q habuit madatum in aliquibz et ceteris vr ee phibitus qd no sr sing re p. hic intellous ye. nullam distinctoz hic secundo ad q. capus obmissus remanet dispoicoi iuris quib qcedo q dispoicoi iuris quib est ut maritus et alie cuncte psone admittat sine madato nec pt a qua psuprco ex quaphesitar illu cuius nomine agit hr nolle ut l. s3 hec a pri. ff. de pcur et l. sicud dote ff. eo aut tpe. soma. et de posi. l. q sumus / s3 ex eo q mlr facit maritum pcure in vna ca tuc i surgit psupto q ipa nolunt eu esse pcure in aliis pnc caus cstra que psupto facit maritum repelli ista debes intellige lecturam meam

Opp eo psso spea no restringit geus ut l. aptum ff. plane de fun. instruc. / ita hr spale madatum mlrs no debz restringe gnalem legis pmissioz / So. e cpnit geu et speb / hic cpnitur speb tm

Ultimo quero qr hic in si. pscripsisse quod intelligitur dicit glo. i. aut scripsit cu scriptura vel etiam sine scriptura vel tu sc scriptura dr et vide glo in eo qd dicit vel sine scriptura dr velle ista. q madatum possit pbari p testes de q dixi vos s. c. l. i

Ultimo quero hic q maritus admitti ut cuncta psona cro se sicut alie cuncte psone / Glo remittit ad l. s3 hec in pri ff. e. et de ut i dixi ante l. ij ff. de docu. et vide i plene

Procuratoribus / pcur p contestacoz effici dns litis et no potest remoueri pnc ca. h. d. Et p hanc l. decebat et consulit dns Lambertus de ramponibz q post litem ctst. a pcure si citatur dns ad aliquem actum et ipse no compareat et tunc dnus contumacia ille actus gerit q no valet qd agitur / ma ipse dns no debz citari s3 dz citari pcur qui iam est effectus dns litis adeo q eo iuito dns pcessi no pt / ita lo. hic / s3 si dns veniret et sua sponte litigaret et pcur no cdicet istud no esset phibitum / et de cams ex quibz pt remoueri pcur hes plene in l. si filius ff. si cu inlr. l. ff. e.

Nulla / post contestacoz ltam a pcure dni morte no finitur madatum et pt alius a pcure substitui h. d. Ad hmo e q post litem ctst madatum no dependz ex solius dni voluntate / sed pcur pt effectus dns litis / ideo morte dni no finitur madatum

Certe quid in causis in quibus no contestatur lis / an dicatur pcur effici dns litis doc. dicunt statim cum incipit tractac mita cae qd dixi satis placet et vr capus hic / ma l. ho. dixit post ctst litem hic dicit post cam iudico agitatam / sed statim cum mita causa incipiunt agitari et tractari p pcure ipse dr effici dns litis / hic e capus h / hr intelligo vnius inspice alius litis alius iam effet effectus dns ut dixi C. c. l. nichil

Certe vero mortuo dno qualit formabuntur vba pnc. i. istum pcure / ma si eu cstituas pprio noie dni eu dns pt iam mortuus videretur pina esse nulla ut l. pcult que sen. sine ap. rescin. / quid dicemus cogitabitis

Bartholus dilatoria. i. dicit exceptio que iudicium retro illum cuiuq cessat pt h. d.

Licet / Opp q exceptio pcur ex opposita dicit ante litem ctst ut l. ita demum C. e. et l. pcur ff. rati. ff. e. / hmo tamen sunt hic plures so. dicunt quidam q post litem ctst pmittitur opponi si ipse qui opponit hr velit pbare / ista locum q ista no vr vera simplr tn eni pt incra nec ia no pt pbari ut l. actor C. de pba. et l. assenatio C. de no nu. pec. / dicunt alij dicunt q hic est spale i. exceptio que reddit iudicium retro nullum ut hic et l. si et C. s. a no que iudi. l. i. ideo hmo est ut statim dicit glo e vel inclinis tr / q tn iudicium pt nullum no pt dici q opposita exceptionis pt retardata post contestacoz tn nulla pt contestacio / ista e sptia tc / alij dicunt alit tn ille so. tendit ad aliud ponit magis gnalit in ipa forma pt

Opp. exceptio dilatoria debz opponi ante litem ctst ut l. ult ff. de except. et l. exceptio C. de pba. s3 ista e dilatoria gro ars dicunt quidam aut opponitur exceptio tu no es pcur et ista e peremptoria aut opponitur tu non potes esse pcur et ista est dilatoria.

dicat glo. que istud sibi non placet et bene dicit,
quia textus dicit l. ij. de except. quia utique est
dilatoria. Alij dicunt aut scio ipsum non esse
procuratorem et debeo ipsum repellere, alias est quod michi
imputetur. Aut credo ipsum procuratorem esse, et tunc
si postea ad mei noticiam pervenit quod ipse non
est procurator, quandocumque possum opponere. Ista lectura que
est vera. Si vero dubito utrum sit procurator vel non, debeo
opponere in principio litis, ista lectura est l. ipsum, et vi-
de istam glo. alij ut bul. Primum membrum est
quod si scio ipsum non esse procuratorem debeo ipsum
repellere ab initio, l. ij. et verum, sed si tunc non repellens
committit ista opi. quod michi preiudicet, quod puto verum
quantum ad actionem quam possem habere contra procuratorem ad
interesse, debebat enim scire et nosse quod si cum agimus
tunc debebas ... nec tamen procuratorem vel alias ...
agit contra me ... procuratorem ar. l. i. et ... ci. pre-
tenditur me docere si procurator non tenebitur michi
de ... si scivi eum procuratorem non tenebitur michi
ar. l. si fidei. de cui. et l. cum donationibus
C. de transac. Sed si nolo opponere exceptionem utilitatis
quia non est procurator istud posse non obstante scien-
tia mea in his que non dependent ex consci-
entia mea, appellato mea nichil relevat ad validan-
dum iudicium ut l. si consensu ff. de app. Dixi in l. si
quis pro eo. C. mete. Secundum membrum quod si credo
eum procuratorem esse et tamen non est verum, quandocumque ad mei
noticiam pervenit potero opponere, et videtur esse verum
ut ff. de except. c. pastoralis, et videtur quod hoc
pervenit ad mei noticiam ... ut i. g.
Tertium membrum est quod si dubito debeo dicere in principio
ut l. istud non, quia hoc puto verum, et per hoc
tollitur cautela quam dixi vobis in l. i. C. e.
non negabo eum procuratorem ne ... fiat
res dubia sed petam quod me faciat ... de suo
mandato. Alij dicunt quod hec ista exceptio fuit
ab initio ... litigaverit sub quadam protes-
tatione, dixit enim nego te procuratorem ... in
causa contestando litem ... dicendo ... eo quod
... procurator et vide glo. in fi. Certe istud
non placet ... talis protestatio seu reservatio
... sibi facit ... effectus ...
facit actum contrarium ... de app.
c. sollicitudine dicit ... glo. quod prima
posita in ista glo. placet. Tu vero teneas
... quod exceptio procuratoria
est quintuplex. Aliquando opponitur tu non potes
esse procurator. Aliquando opponitur ille qui te constituit
non potuit constituere. Aliquando opponitur quod tu
talis non potuit constitui procurator. Aliquando opponitur
contra procuratorem quod non cavit. Aliquando opponitur quod non
est procurator, et hec est de qua loquitur ... prima
... que opponitur vocem ... procuratorem ... propter
... talis ... non potest esse in iudicio vel
... vel ... sicut ... in ... similibus
et ista exceptio potest quandocumque opponi, quia
... iudicium retro ... ut l. ij. ff. i. que
... eo. Aliquando potest esse in iudicio procurator non
... ut ... mulier ... uxor tua autem
... et ... et tunc debet opponi

ante litis contestationem ut l. ita demum C. e. Secundo opponitur
exceptio de persona constituentis de illo dixi in l. non
eo minus C. e. ti. Tertio opponitur vocem ... ut in causis
criminalibus non potest constitui procurator, de his habes glo.
in l. ... indubitati ... de adult. et C. dicta
et dixi in l. ... ff. de publi. iudi.
Quarto opponitur de cautione non prestita et ita debet
opponi ante litis contestationem ut l. pomp. ff. rati ff. e.
... exceptio tu non es procurator, et debet loqui
hec. Ista exceptio quandocumque opponitur ab eo quod cum
procurator litigavit, quandoque opponitur ab ipso domino cuius
nomine litigavit procurator. Primo casu si quando ab
initio contestatur de mandato vel decidit, sed si
dubium procurator admittitur cum cautione de rato, tunc
decretum ista exceptio tu non es procurator non potest
opponi, nisi opponens ... placet ut l.
... ff. alieno ff. de dap. infec. Quandoque
disputatur de mandato et determinatur quod est procurator
et iudex ... eum esse procuratorem ... tunc
decreto non potest opponi ... procurator quod non sit
procurator, quia iam ... est ar. l. ij. ff. si ... fal.
... si ... probationibus sunt producta
... et probatum ut l. fi. de fide inst. et ...
... de proba. ubi contra
... probationibus. Si vero de hoc nunquam
dicat, hoc in ... probationibus ...
fuit ... vel disputatum de mandato tunc sit
quandocumque opponi ista lectura que. Servata hac distinctione
... glo. ... diffinitivam
... que ponitur hec in glo. ...
quod postquam est determinatum non potest decretum opponi
... tu non es procurator, hoc est verum, nisi ille
excipiens ... omnibus probandi
... ista negativa, quod posset facere probando manda-
tum ... vel ... et intelligas nisi de
revocatione vel ... et hec
... vel ... sunt ... et
non potest intelligi prima opi. posita in glo. ... ad ...
... est ... ipse dominus ... agere
... non sunt ... tunc ff. sit
... dicere ... de mandato ... vel de ratihabitione
dicere nisi de mandato ... ff. de ra. ha. l. procur. lo-
ut C. e. l. si procur. ... ultimo. Illa enim ... iudex ...
eum procuratorem ... non ... dominus absenti, quia eo
... et ... non ... sunt procura-
... et ... non ... de col.
... ar. l. ... Ita tenent omnes doc. licet ... sit
... quia ... procurator ... spectat
in tutore ... ff. quod fal. tu.
ad ... ut l. i. ff. idem pomp. ff. ... sive ...
... ad quod ... preiudicet domino ut ...
... super mandato ut dixi in l. i.
... ista glo. ...
C. e. ... et opp. ... in iudicium
Secundo ad ... glo. et opp. ... procurator vel non, nisi
... non potest examinari an sit procurator vel non, nisi
... non potest ... de mandato, sed an non ... de
... mandato ... et ...
... glo. ...
... procurator non agit
et ... iudicium ... ego ... procurator non agit
... sed ego ... dico me procuratorem
... ad hoc
et ... legitima persona ... ad hoc
an sit procurator ... litigandum quia est persona legitima

et vide glo. quia non et hic, et ideo si procurator aget
nomine minoris vel sindicus nomine universitatis
vel tutor et contingat aliqua lesio in contractatione
persone dicitur sit procurator vel sindicus certe non pos-
sunt petere restitutionem in integrum, quia ista ca-
dicitur sit procurator vel sindicus vel tutor est credito
tutore vel procuratore agitata, non enim in minore
vel ecclesia. ¶ Opp. et vi. quod licet non habeat mandatum
iudicium valeat ut l. si quis in pri. et §. i.
de ra. ha. Sol. iudicium non valet quantum est impe-
ditum dicitur, sed in preiudicium procuratoris et sententiarum
que dedit decreto hic valet. ¶ Ultimo quia
glo. dicit si solutum fuit falso procuratori possit repeti
2 dicit glo. quod sic, sed dicitur idem si solvatur falso
iudici dicas quod sic, quia sententia lata fuit cum falso
procuratore. De hac materia plene dic per me in l. si
quis in pri. et §. i. et §. quod autem ff. de ra. ha.

Omnes ¶ Illustres persona non litigat
per se sed per procuratorem alias punietur
h. d. ¶ Hic est autem casus, et mutat
l. et verum legis dic ut in glo.

In pecuniariis ¶ Procurator citatus
per se comparere et si
in citatione non exprimitur vel cogitur quod
comparere personaliter nisi ex causa. h. d.
¶ Queritur que sunt iuste cause per quas quis cogi-
tur personaliter comparere. ¶ Primus declarat textus sic
quod hic textus intelligitur forte quorundam legum duobus
modis. Primo sic, dicitur est quod quis potest comparere per pro-
curatorem si vult nisi in casu in quo cogitur ali-
quis comparere per procuratorem ut C. l. pro. Et ita in-
telligitur iste. Vel nisi forte ut dicit glo. super verbo
instrictorum in pri. Alii dicunt contrario, et ita posu-
capiunt, quia est magis nobis ut C. dicitur est quod potest
comparere per procuratorem nisi ex causa cogatur comparere
personaliter, cuius est ergo causa iusta dicit glo.
causa iusta est in hiis casibus in quibus non ad-
mittitur procurator ut puta in causa criminali in qua po-
nitur pena a relegatione C. et istud est clarum. Vel
dicas dicit glo. quia melius sciunt dicere veritatem
quam procurator, sed ff. iudex potest dicere compareas
quia procurator, sed volumus scire a te veri-
tatem, et vide glo. Dubitatur tamen circa hoc dabat
remedium quibus faciat procurator instructum ad omnia
de quibus posset iudex eum interrogare et hoc
exprimat in mandato. Dicendum circa hoc non placet in
ita dicit lex de minore §. tormenta ff. de quo.
quod veritas comprehenditur ex vultu et trepidatione
et qua etiam constancia quis loquitur, sed in hiis
iudex non potest informari per procuratorem, quia alius est
aspectus procuratoris alius est aspectus domini, et sic ff.
quod iudex videtur facere dominum comparere, et hoc
colore assessores varii vel iniqui admittunt
corruptiones per procuratorem ad partes placet, Vel quarto
dicit glo. est alia causa iusta si persona domini
est legalis vel est rixosa sicut est procurator
ar. l. si actor ff. c. quod dicitur placet multum
in procuratore suum a procuratore adiectum contra adversarium
in illo debet fieri deterior ut l. ii. §. defendi
qui ex causa in pos. ea. Sed quid de procuratore

in re sua, Doc. tractavit hic. ¶ Expo d. et glo.
in l. si actor ff. c. et l. decernimus de dote.

¶ Ne liceat potentioribus patrocinium prestare
litigantibus vel actiones in se transferre. Rubrica.

§ ¶ Columna ut in glo. et sicut in rubrica partes
duas habet ita in nigro sunt due leges, prima
tractat de prima parte rubrice, secunda de secunda tractat.

Omnes ¶ Omni patrocinium potentes
vice officii prestant
causa personarum et ille potentior
punietur et reus punietur. Iudex
ait. h. d. ¶ Primo loquitur in que
2o videt quando proponitur aliquid et cum intelligitur ¶ Iste
prima subdivisio, quia primo punit parte patrocinante
2o punit potentiorem hoc faciente, ibi quem
vala. ¶ Non ex hac l. quod ille qui patrocinant
advocatorum sive patroniciarum seu auxilium potentiorum
debentur punire certo, quod non quod eos qui in civitate
ista faciunt quod potens pro cavent sibi in aliqua
2 causa coram aliis officialibus, debet cum ea
punire ut hic videbis. ¶ Iste non quod officialis qui
prestat patrocinium vel favorem alicui punitur
3 in aliqua causa coram alio officiali punitur. ¶ 3o no
quod de isto delicto iudex minor sit punitor officiale
maiore. ¶ Opp. ff. de ali. iu. mu. ca. fa. l.
iii. Sol. ibi loquitur de potentiore non vice officii
sed forte vice dignitatis vel alterius status, hic
de potentiore vice officii. ¶ Contra hoc opp. C. de
advo. di. iudi. l. ii. ubi decuriones puniuntur
esse advocati. Sol. hic loquitur de potentioribus
vice officii ita magni quod possit alios minare
favore ovide ut l. si pro impressorem quod me. ca.
et ideo esse posui exemplum in potentioribus istius
civitatis. ¶ Opp. 2o C. de suff. l. ii. Sol. ut
in glo. quia ibi non erat potentior. ¶ Circa hanc
l. quero dicitur hic quod puniatur tam actor sive
reus iure dicitur per formam, Glo. optime dicit per
formam, quia dicit punietur non punitur, Sit sole
formam quia dicit non in l. iubemus §. sane C. de sac.
sanctis. ec. et l. si quis intrata §. viii vi, et
de pluribus. ¶ Queritur hec l. utrum liceat
locum tam in actore quam in reo, Glo. que est
in ti. pro. sup. rubrica videtur velle quod hec l. liceat
¶ Contrarium puto quod liceat
solum locum in actore et reo. Primo propter qualitatem
rubrice que dicit patrocinium litigantibus prestare,
ex eo quod dicit litigantibus loquitur tam de actore
quam de reo, hoc etiam apparet ex pri. hic l. que
loquitur generaliter. ¶ Scdo quero utrum sit necesse quod
potentior prestet patrocinium an sufficiat procuratio
pro se sola. ¶ Expo vi. dicit quod solum sufficiat pro-
curatore hic patrocinium officii. ¶ Expo vi. quod si
dicitur dicit advocasset et ita sentit glo.
super illo verbo. Glo. finaliter dicit contrarium de
equitate ar. l. quibus de iniuriis vocando

Secundo dico quod licet vere quod istud predium possit palam ad bannum vel sufficiat quod clam vel in sponsa predicta fiant ista vogamina. Certe puto quotiens nomen potentioris possit predium facere nocere seu amplius ad vexationem partibus ipse incidit in hac lege per generalia verba huius lege potentiorum domorum operibus interdicunt. Secundo quero quid si aliquis vexavit predium alterius faciendo putans nomen potentiorum, puto quod idem ut teneatur facta vero et hic dicunt tempore et glossa super hac questione et hoc dicunt verbo domorum operibus .i. illis de domibus verbo domorum operibus .i. ver. quomodo vel dicat glossa plus hic facit .i. si ver. quomodo vel ad eum pertinet textus in rubro et in nigro et de intellectu dicit hic lex .i. Circa ultima partem dicit hic quod vero principis est iudex super isto delicto quod causa vero ipsa causa regerit delegatum glossa quero an istud specialiter eius committit dicit quod non quia istud specialiter eius committitur ut maioribus et per hanc legem ponit exemplum in lege .i. ff de offi. eius cui manda. est iurisd.

Ultimo glossa hic tractat de cessione actionis que quando cadit, sed cadit melius in lege per diversas et quando non cadit debet dici in lege per diversas oppositiones et ab anastasio .i. man. et in dictum est in lege ab anastasio ad eam opponit et dicta .i. lege per diversas ad eam opponitur et non habent legem qua potius cum hac petitione

Officiis — Si actor cedat potentiori vel officij cadit a causa. Secundum convenit glossa hic. In quo differt hec lex seu principium huius legis a titulo de litigiosis. Respondeo in lege de actione litigiosa de litigiosis respondeo in lege de actione litigiosa deducta. Hic ista que iam erat in iudicium deducta. Sed in quo differt et si non erat litigiosa. Iste in quo differt hic titulo ali. de ali. iu. mu. ca. fac. per. hic titulus ali. de ali. in. mu. ca. fac. Tertio ibi lo. de potentiore alia voce officij. Secundo querit glossa quid si cessio fiat actoris non litigiose vel fiat potentiori alia voce non litigiose. Glossa contra hic distinguit tres casus quos glossa contra hic distinguit in lege per diversas et lege ab anastasio .i. man. et unde glossa tria que maiore non est si dubitatur. Iste maiore ubi ipse quod titulus est in principio. Et hac voce ipse de quo hiis glossa ponit quidam in principio dicta huius glosse ponit quedam in principio cessionis litis quidam dicunt quod non expediat sed dicimus in dicta lege per diversas .i. man. et lege si. Bartholus saxoferrato

De his qui potentiorum nomine titulos prediis affigunt vel lites simulant. Rubrica

Glossa continuat sic. Supra titulo proximo prohibuit actorem advocare potentiorum patrocinium, hic quilibet reum. Summa. Glossa. Sed precedens titulus non habeat locum in reo. Ad hoc est plus ut supra dixi. Ergo continua sic. Supra punit litigantes qui advocant procuram potentiorum prestando dicto vel facto ipsorum potentiorum. Hic punit litigantes qui advocant procuram potentiorum dicto vel facto ipsius litigantis quod faciat affigendo titulos vel pretendendo nomina ut infra videbitis.

Animadvertimus. Breviter dicit. Qui titulos potentiorum prediis suis affigunt vel eorum nomina in lite pretendunt privantur suo iure et in metallo damnantur et potentior si consensit infamatur. H. d. Divide primo loquitur in genere, 2° particulariter h. d., quatenus repetendo quod illud idem, 2a ibi quod adis i. Ad evidentiam debes scire quod senatores et viri clarissimi habent privilegium ne conveniantur nisi sub certis iudicibus ut lege .i. C. ubi sena. vel clari. Hac premisso venio ad casum in hac lege hodie possumus ponere exemplum in pluribus qui volentes evadere curiam secularem quidam titulos ecclesie imponunt prediis suis vel titulos ecclesie imponunt prediis suis vel eius nomine in iudicio pretendunt. Ad hoc facit quod de ali. iu. mu. ca. fac. c. i. ita si hoc faciunt in fraudem quia non est ibi puniuntur hac constitutione. Secundo dico hec lex habeat locum in actore quod non ut hac lege ti. quibus quod. In contrarium videtur quod non ut repetendo actorem. Glossa super summa et in vel repetendo actorem tertio. Glossa super summa et etiam super dicto verbo actorem dicunt quod hec habeat locum in actore sed tunc habeat locum in titulo i. lege locum in actore sed tunc habeat locum tam in actore quam reo. Ergo dico quod habeat locum tam in actore quam i. Ergo dico quod habeat locum in alio capitulo ut dixi supra et titulo i. lege alio capitulo ut dixi supra. Ultimo nota ex isto textu quod scriptura continet petitionem actoris appellatur libellus continens petitionem actoris vel appellatur libellus ista cartula continens decretum vel appellatur libellus supra quod patet ut in rubrica libellus titulus. Quod patet ut in contractibus libellus tantum quod actor asserit in libello facit quod scriptum illud quod actor asserit in libello facit fidem contra se ut lege in prin. doli. cau. ista sunt que reus asserit in exceptionibus.

Ut nemo privatus titulos prediis suis vel alienis imponat. Rubrica

Regie maiestatis. Rubrica continuat lege supra et in partibus istis de consuetudine non fiat. H. l.

Ne quis in rebus alienis non sit ad titulos vel arma alterius imponere et facies punitur. Et voluntate licet eiicere sive metu perterritus h. d. Dicto quod attractus non procedit iudex non ex isto fine quod quia attractio non procedit iudex non debet ea admittere plene habes in lege i. ff de offi. Non etiam aliter quod hic est causa per aperiens qua tenetur. Dubitatur quid dicamus nomine rei receptum inter reos. Et in hoc sunt varie opiniones ut doc. scribunt in lege i. .i. qui accu. non pos. Et ego plenissime in lege non quod reus de publi. iudic. Finaliter dico quod donec pendet quod quomodo cognitio an super attractione sit procedendum vel non, quamvis non dicatur receptus inter reos. Sed quia iudex pronunciavit procedendum super attractione non obstantibus exceptionibus tunc dicitur receptus inter reos. Hoc videtur probari ut quod non debet scribi illa accusatio super qua non debet procedi ibi in fine. Iste non istud fine quod si producatur accusatio super qua non debet procedi notarius non habet necesse eam mittere in quaternio si tamen scripsit puto quod cogatur non punitur.

No. | No. | No. | Sum. | No. | Sum. | No.

Sum. | Sed. | Non punitur ad instar hac lege si non scripsit. Hec. | No. | Sum.

r. q. hic dicat' princ' qui sibi credit Iudeo et intelligo ad h' ut sup ea probat' sed si sibi ut credat' et sup ea no e credendu no video quid repugnet

Ut nemini liceat sine iudicis auct'e signa imprime rebus Rubrica

In quo differt hic titulus a preceden/ dic ut in glo. ego quo hec insolu' clare

Sepe rescriptum — Ius ex rubro et nig. scriptura legis q. sine iudicis auct'e no licet signa impone reb' alicuius ergo a cont' sen' cu auct'e iudicis licet / et exp'at gl. q. iudicis auct'e pt quis ingredi possessione sine contradic' u' nec inde pt contradictor et invictus in ea ipsa precedente ti. littera contineat ne mendat in contrarie memineri ut. j. vnd. vi. / sed hic q. qs possit esse invictus in re ipsa facit. l. eu qui. sp. si ex plu. ff. de fur. / dixi plene in l. iniste de acq. pos. / Ultio plures allegant ista l. in questibz scolarium qui doctorat' / et qui debent pete insignia doctoralia no ip'met sua auct'e recipe.

Ne fiscus vel res publica privatoz alieni prediorum ea possint illicite Rubrica

Continua ut in glo. hac Rubrica / et hic titulus est sumarius totius tituli ti. ex h. l. primabo

Rempublice — Iuxta pt dare solutis rei publice actio litigiosa vel dubia h. d. Opp. 1. q. fiscus ut privatis pro titulum / so. fatetur q. 1 fiscus in debitore opone no solvendo pt queruie fiscus debitore debitoris tibi opone q. eu actione actioz no pt. Bartholus

Omnium allegans — Actioz litigiosam vel dubiam ex ea donationibus reipublica no pt suscipe h. d. / et facit q. civitates istas q. cottidie faciunt h. l. hac / et sepe contingit q. duo fratres sunt unum custos / et unus concedit aliud et vadit alius conquirens ad aliquam civitatem primo deinde sic conquirens cedit ius suum illi civitati in aliqua civitate. et ista cessio nihil valet ad effectus no. Bartholus legum doctor

Abhorreat — Propter commissoz debiti no debet fiscus contra aliu privatoz suscipe h. d. ista l.

Ad fraudem — Omnes leges precedentes loquunt' de privatoe seu auxilio opone actoris / hic loquit' in auxilio opone rei / breviter dicit privatoz ad defensione privati fiscus no dz suscipe h. d. hec l. Bartholus

De negociis gestis Rubrica

Dictu est supra de procuratoribus qui gerunt cu mandato / hic qz negocia que gerunt sine mandato / ideo de his ponit

Omnium tutores — Propter pietate materna vel affectione domestica no repetunt' actione negotiorum gest. h. d. Opp. q. ipsa mat' no facit tutores suspectos / sed mali mores vel eius negligentia ut j. de suspect. tu. l. x. et ff. e. l. toti / so. oppone facit. 1. detegit sic j. de acq. re. do. l. alia. i. si. / et vide glo. / hic facit ad quoz eu quida esset tutor tam' in tutela est dein iudex elez agnatu promovere debet tutore / certe puto exp. pt no vitiaret tutela / qz debz intelligi dedit. i. datu declarat / debent eni ista verba intelligi sm' natura eius sup quo proferunt' ut l. si vero in pu. loca l. dapni infecti quida de dap. infecti / et l. si stipulatus de usuris / Contra hac l. queritur ca et opp. simo j. de imp. l. preci / so. ibi spale. / Primo queritur coram quo debz fi ista actio de suspecto / glo. dicat et hic coram preside ut ff. ad turpill. l. 1. § suspecti / q. dic plene ut s. / et l. convenio in pu. ff. de officiis eius cui ma. est iurisd. / 2o quero utrum mater teneat' facere tutore suspectum / glo. hic ut' dicere q. no / et dicat vin pba. l. ij. § si mat et § sequ' ff. ad tertul. / pete vo debet / ego h' sequm' sic. altius quod quid si mat sunt contestata / q. istas expensas faciebat aio repetendi / utrum possit repete / Franciscus accur. dicebat q. sic az. l. nesennius ff. e. qd est vin in expensis factis in accusando tutore suspectum qd no tenebat' facere ut supra dixi / facit ad h' ex. de elec. c. ut pbite et qd i' no plene p primo. / sz expensas factas i. petendo tutore no posset repete qz ad illas teneba' et sic gessit suu negociu ideo no potest repete / Bartholus legum doctor

Omnium impubes — breviter dicat q. minores tenentur actione negotiorum gestorum in eo q. sunt locupletati / hic expensis factis in petendis tutoribus repetunt' nisi ab aliis ctis suis facta h. d. / primo loquit' in que / 2o infert ad sequens / 2a ibi quae tibi ibi / Opp. et vr q. hec l. sibi contradicat / na primo dicit natura 2o dicit ex utilitate / et sic loquit' primo in expensis necessariis postea infert et loquit' de utilibz / huius timore glo. puncta hic sup verbo ex utilitate dicit q. ista utilitas est in que ne al. negocia pupilli deperat' ut Insti. de ob. que ex q. con. § a / sz contra h' opp. si expense sunt necessarie / q. debent repeti etia si pupillus no e locupletior ut ff. de fo. l. in pupillo et de mi. l. viii § i. sic no restituunt' / so. / dicunt quida q. hic expense essent necessarie ex parte impedientis qz erat curator minoris.

dunare est / sed curator non sufficit ad ad-
eundam hereditatem ut l. cum in iure § i. ff. de
acq. her. et h. l. vi. que loquitur in pupillo lo-
cupletato et quoniam aliorum hereditatem agno-
verat. Unde alii dicunt et ista est melius
quod hic de urgente necessitate et utilitate / et ista
tenent omnes doc. Opp. in quo non requiratur
quod non sit locupletior sed sufficiat ab initio
utiliter gesta ut l. sed an ultro § i. ff. e. So.
speciale est hic in morte in quo requiritur quod sit
locupletior. Venio ad finem et videtur quod iste
compensationem facit in petendo tutoribus non spectat
ut d. l. pp. So. glo. hic fecit animo repetendi
ut hic / duplex fecit affectionem inmo sed ista
domestica facit ff. e. l. is qui. Sed quid
in dubio / et quomodo declaratur debet adverti
in dubio / quomodo intelligimus in materia
nam si quidem hanc l. intelligimus in matre
oportet nos dicere / quod compensationem facere in petendo
tutoribus potest fieri dupliciter / quandoque enim com-
pendit in ipsum pupillum tunc quidam dicunt
hic locum non habere est in l. alimenta s. c.
de neg. ges. ibi videbitis / quandoque facit compensationem in
statu ibi videbitis / quandoque facit compensationem in
ipsam matrem / et tunc iste compensationem nullo modo
repetentur etiam si fuit protestata quia ista causa
iungitur matri ut l. ii. § si mater ff. ad senatusc.
ut l. duxit ff. qui pe. tu. debet hoc facere pro
capitulo ut l. pro nutu ff. de op. li. / quandoque
fuit compensationem in medio in novis et in aliis
filiis / et in hoc videtur aliqualis opinio / nam quidam
dicunt quod iste compensationes semper pertinent ad matrem
alii dicunt quod potest repeti a pupillo per hanc
l. et hoc michi placet / licet enim mater habeat necesse
facere necessitate naturali non tamen pluries iungitur
nisi sola cura non compensa / sicut videmus
in usufructuario cui iungitur cura domus
reficiende / non autem compensa magna ut l.
usufructuarium ff. de damp. infec. et l. dapni
§. ei cuius e. ti. / sicut in herede cui licet
necesse habeat facere reparationem tamen compense
computatur de heredit. ut l. si unus § i. ompu-
tatur de nuru. deli. presumitur facit quia mater
compensatur si non petierit tutores filiis suis
exteris et paupertis ut l. ii. § si mater ad
tertull. Unde dico quod quamvis quibus compense
potest repeti a matre secundum distinctionem quam dicta
in aliis compensis circa alimenta post in l.
alimenta s. c. / et hic non debet intelligi
ad dicta supra pp. Etiam possumus hanc l.
intelligere in extraneo / et tunc si quidem fuit
protestata quod faciebat animo repetendi non est
dubium ut l. nesennius ff. de neg. gest.
Si vero non fuit protestata / tunc considerandum est
persone personarum. Aut fecit affectione interna
vel domestica aut animo repetendi. Quandoque
enim si aliquis pater consueverit inimicis de
palacijs que percepit ex curijs / si hoc fecit
de persona fecisse animo repetendi arg. l. co-
empta § loca. et quod d. non / sed si alius esset
quidam magnus amicus patris pupilli non alius
conjunctus esset in curijs / certe presumitur
fecisse affectione paterna ut d. l. pp. et l. is
qui amicitia ff. e. Quero quid si iste qui
legavit in petendo tutoribus succubuit an
compensas repetet quas repeteret si obtinuisset
videtur quod non quia ideo gessit utiliter potest dicemus
in defensore ut l. nam et § si in hac quidi.
sol. et non in man. l. etiam que c. prima. / immo
tamen etiam hoc videtur aliter dicere de elec. c. ut preite
licet loquatur in alia materia scilicet in eo qui petit
confirmari abbatem vel episcopum. Ultimo videtur hic
textus in fine qui textus videtur mirabilis in causa
enim nec istud gerente negocia et pupillum
tamen admittitur quia ista materia que est compacta
admittitur ad allegandum et probandum totum simul
scilicet in favorem pupilli ex eo quod dicit si facere
parata. Ego breviter respondeo quod in favorem sui bene
admittatur frater ad compendium et etiam ad
probandum ut l. si instituta ff. de inoff. testa.
et videbitis in aut. nisi nunc si heres § de litigi.
et l. tertia ff. so. ma. et l. ita tamen § quotiens
ad trebell. sed quod in favorem litigantis admittatur
frater non respondeo et maxime mihi / possumus dicere
quod speciale est hic favore minoris / et sed quilibet
admittatur ad opponendum et probandum exceptiones
pro pupillo etiam si fuit femina / vel dicamus
quod potest quilibet est ydoneus defensor. alterius
qui sine mandato super tota causa / ita potest esse
ydoneus defensor super uno articulo / in eo
aut quod hic loquitur de materia et sic de feria
speciale est favore pupilli quod tene menti

Sive pro fratre. Quod coheres
opponit pro coherede
venit in actionem negotiorum gestorum non sit factum
ex necessitate communis quia tunc venit in actione
fam. hercisc. h. d. Non quod actio negotiorum gestorum habet
locum quando gerente ex voluntate / secus si aliqua
necessitate ut hec l. coeres ff. e. Et ex ista l.
non capio quod si unius debitori successerunt plures
quibus liberatur a personali obligatione solvendo
pro parte sua quod autem / quia si cogetur solvere totum
pro parte sua quod autem / quia si cogetur solvere totum
non veniet in actione negotiorum gestorum istud probatur
expressius in l. si testo § i. de fi. inst. et
de fideius. Contra hec opp. defunctus non liberaret
solvendo pro parte ut l. tutor § lucius ff. de sol.
ergo persona heredis non debet variari condicio
Venio ad ii. de
oblationibus ut l. ii. § ex hijs. So. non debet variari quantum ad rem ut
v. ab. So. non debet variari quantum ad rem ut
liberatur heredes solutione alterius rei quam defunctus
ut d. sed quantum ad modum solvendi bene variatur
ut hic / de hoc habes in l. legatum in pri. de le.
i. et dicta l. ii. § ex hijs. Venio ad v. fine
pignoris dicitur hic causam accepit contra ff. fa.
her. l. heredes § si unus. So. vera est ista.
Respondeo hic causam sed in genere non in specie
et sic non quod est repertum actorum in genere / licet
quandoque aliquorum exceptio generaliter / dixi in l. iii.
in fi. ff. de acq. poss. ubi est glossa. et in l.
in fi. ff. de sti. servorum
fratribus tenebis memini § fi. ff. de sti. servorum
non habeo l. et tene menti

op. i
op. i
de mobilibus contrarium i
dicit i
no. i
dicit i
Quando actio negotiorum gestorum habet locum
op. i
op. i

Qui pupille Mandatum gestoris non impedit quin actio oriri inter dominum et gerentem. h. d. Non obstat l. quia licet gerat negotia pupilli ex tutoris mandato, est tamen quod gerat negotia pupilli contemplatione pupilli ut actio negotiorum gestorum sit inter pupillum et me; de hoc est optimo in l. si mandato ff. e. et l. dicta; et hoc facit pro formatione libelli, unde potest utique apponere in libello quod gessit eius contemplatione et hoc probare quod non.

Officio Servitus quibus facit ex necessitate obsequii debiti in hac actione non venit. h. d. l. ista.

Curatore Si officium iniunctum non arctat gerere, pro gestis competit actio negotiorum gestorum. h. d. Dy. in l. de curat. C. de cur. fur. Bo. adulto curator in testamento non potest dari ut hic, sed furioso bene potest dari ut l. quia. Bartholus.

Si ab eo Ex ea parte pro qua debitor creditori succedit, competit actio pro reliquis summa remaneat. h. d.

Adversarii Actio negotiorum gestorum non tollitur per prescriptionem longi temporis. h. d.

Si pecuniam In hac l. tractamus alia materia de negotiis gestis quando negotium indiget ratihabitione, hec actio oritur ratihabitione secuta. h. d. Opp. et videtur quod ratihabitio nihil operetur ut l. si pupilli § si ego ff. e. Bo. hic contingit nomine meo mutuo [illegible] rata al. secus ut a [illegible] in subsidium ut l. mu. C. de rei ven. et l. [illegible]. Opp. quod acceptatio tamen non preiudicet creditori ut l. stichum in fi. ff. de novat. Bo. non preiudicat nisi precedat mandatum vel sequatur ratihabitio. Item opp. ratihabitio mandato comparatur ut l. ff. de re. iur. et in c. ratihabitionem de re. iur. li. vi. et l. fi. C. ad mac. quo debet oriri actio mandati non negotiorum gestorum. Glo. ponit hic plures so. quarum tres puto esse ve. et ideo dicas sic: quando ratum habetur negotium gestum a principio et tunc ratihabitio comparatur mandato et oritur actio mandati ut l. qui patitur et l. si remunerandi § si passus ff. mandati. Quando habetur ratum negotium gestum pro absente tunc si quis mandatum precessit licet non fuit acceptum a mandatario tunc si quis gerat secuta ratihabitione oritur actio mandati ut dicta l. ff. et hoc in dicta § solvere; si nullum mandatum precessit tunc oritur actio negotiorum gestorum ut hic in texto et l. si pupilli § iste quidem ff. e. Nec obstat regula generalis quia ratihabitio comparatur mandato, non tamen quo ad omnia ita ut glo. sentit, tangit per Dy. in c. ratihabitionem de re. iur. li. vi. Ex declaratione huius l. sunt duo videnda que hic tanguntur in glo.: primo unde oritur actio negotiorum gestorum; 2o est videndum quando oritur. Glo. videtur dicere quod in rebus quibus negotiorum, scilicet quando negotium non [illegible] ipsa gestione cura et sollicitudine oritur ex ipsa gestione actio. Sed quando negotium est indigens ratihabitione tunc oritur actio ex ratihabitione, ita videtur velle glo. hic [illegible] iste [illegible] et ita videtur glo. in l. si pupilli § iste quidem ff. e. Dy. in dictis summis rebus quibus videtur dicere quod oritur ex negotiis gestis et ratihabitione tacita vel expressa ut l. pomponius scribit ff. e. In negotio quod non indiget ratihabitione concordat cum glo. Dicit in dictis summis quibus oritur actio ex ipsa gestione seu ex ipso negotio gesto, et pro eorum actionis, et est verum quod dicat Dy. quod requiratur ratihabitio tacita vel expressa nam furiosus non potest habere ratum tacite vel expresse ut l. quod ad certum ff. loca. et l. quod certum ff. de procur., et tamen si quis gerat negotia furiosi oritur et competit actio negotiorum gestorum ut l. ij. § furiosi ff. e. In quarto quando negotium est indigens ratihabitione sunt opiniones ut glo. in l. si pupilli § iste quidem. Sed ultimum tenuit opinio quod glo. unum quod oritur ex negotio gesto non ex ratihabitione, sicut dicitur in spe. in l. ex placito C. de rerum permu., et hanc tenebat opinionem contra glo., et bene mediocriter in l. si pupilli § iste quidem ff. e. Ubi dicit textus: ratihabitio negotium nostrum facit. Adverte ergo quod ratihabitio disponit super ipso negotio et negotium quod alias non erat nostrum per ratihabitionem efficitur nostrum, non autem disponit super actione non extendit ex gestione seu ex negotio gesto, ex ipso ergo negotio quod iam est nostrum per ratihabitionem oritur actio, non ex ratihabitione. Alie plures dicuntur actio ratihabitionis quia actio negotiorum gestorum quod iam est receptum; et licet istud sit de apicibus iuris, tamen esset utile ad practicam. Bos [illegible] quod quis potest convenire in loco contractus, non quando contraxi, ergo gessi negotium tuum in civitate ista, tu habuisti ratum in civitate Florentie; si actio oritur ex negotio gesto apparet quod contractus est celebratus hic, et ex hoc potes hic convenire; si ex ratihabitione oritur tunc posset agi in civitate Florentie, ubi quasi ille contractus est celebratus ex ratihabitione secuta. Sed nunc videndum est quando oritur ista actio negotiorum gestorum. Breviter in summis quibus negotiorum oritur actio statim cum gerit, ita non in l. nam summus (?) ff. e., et bene in negotio gesto quod non indiget ratihabitione oritur demum ratihabitione secuta, licet oriatur ex negotio tamen gesto, ut hic et dicta l. si pupilli § iste quidem ff. e. Nec obstat l. dispensatorem in fi. ff. de solut. et l. depositi, licet autem hoc sit verum in actione negotiorum gestorum ut oriatur actio illo tempore cum gerit, tamen hoc non est verum quando negotium gerit ex officio tutele vel ex officio societatis, quia tunc oritur demum finita tutela vel societate ut glo. dicit et bene in l. si tutor ff. de tu. et ra. distra.

Si servum Servitus expedit [illegible] servum utile a domino hac actione repetit. h. d. Servit glo.

quod si iste filius erat [illegible] dic ut in glo.

Alimenta Quod mater expendit circa personam filii in dubio non videtur facere animo repetendi / secus in eo quod expendit circa res eius. Sed habet has duas partes ut patet per literam. [illegible] duas partes ut patet per literam. Glo. una ponit mater alia ponit unum dicit in glo. Contra ad primum de l. nesennius ff. eodem titulo. Contra ad primum [illegible] protestata quod faciebat animo repetendi mater fuit protestata. Contra 2 [illegible] de pa. po. l. nec filium hic non [illegible] loquitur de expensis quas mater tenebatur facere de necessitate puta quia erat infans et mater debebat eum lactare [illegible] mater debebat [illegible] et ma. [illegible] declaratione [illegible] l. et [illegible] quas mater expendit circa personam filii de necessitate puta ut quia filius est infans [illegible] vel quia filius non habet aliud unde vivat / vel quia matrimonium est solutum divortio / et omnibus filiorum spectat ad matrem ut l. nec filium filiorum spectat ad matrem ut l. si quis a liberis [illegible] de pa. po. et l. si quis a liberis ff. de lib. agnos. et [illegible] divor. [illegible] partus ff. de lib. agnos. et ante [illegible] In isto casu mater apud [illegible] l. 1. et ante [illegible] In isto casu mater non habet repetitionem / etiam si fuit protestata quod faceret animo repetendi / ut glo. [illegible] hic et [illegible] / quas expendit de necessitate [illegible] et [illegible] ut in petendi tutore te admitti [illegible] ut in petendi tutore [illegible] [illegible] quas expendit ex sua voluntate et tunc / aut onus alimentandi filium spectabat ad aliud puta ad patrem et tunc mater potest repetere ab ipso patre / ut l. nesennius ff. e. ti. finge patrem pergere [illegible] et l. si quis a liberis [illegible] si mater ff. de lib. agnos. / Ab ipso vero filio non poterit repetere etiam si fuit protestata quia alias erat [illegible] ut [illegible] l. ii / et istud tenet etiam glo. quam vide / et postea faciat te [illegible] et non l. etiam si fuit protestata / [illegible] non quia ista protestatio declaratoria voluntatis non [illegible] in hiis que ex voluntate mea non dependent [illegible] et [illegible] [illegible] onus alimentandi spectat ad ipsum quas onus alimentandi spectat ad ipsum filium tunc si quis mater gerebat alia negotia filii in dubio videtur expendisse de bonis filii ut l. nesennius ff. e. Si negotia filii non gerebat in dubio videtur facere animo non repetendi ut [illegible] in pri. [illegible] fuit protestata ut dicta l. nesennius Ita debes intelligere [illegible] mater et istud idem quod dico de matre habet locum in avia ita dicit glo. in l. nesennius ff. e.

Venio ad secundam partem [illegible] repetendi animo fecisse videtur Item [illegible] glo. dicit et [illegible] ipso quod non probatur contrarium praesumitur fecisse animo repetendi in expensis que sunt facte circa res.

Si filius Si solvit filius pro patre animo repetendi potest repetere [illegible] Item quod in dubio [illegible] praesumitur facere animo donandi in dubio vel animo repetendi. Non hic dicit / quod animo donandi in dubio et vide glo.

quod clare videtur quod [illegible] dicat contrarium / quod in dubio non praesumitur animo donandi / ita primo dicit quod deinde non repetit si habuit animum donandi / 2o dicit quod si pater solvit pro patre gerendo negotium suum [illegible] appareret utrum animo donandi vel non donandi quod possit repetere quia praesumitur fecisse animo repetendi et vide textum qui manifeste hoc dicit / hoc etiam [illegible] [illegible] in [illegible] / nam non praesumitur expensum animo donandi nisi in hiis que sunt circa personam ut [illegible] vidisti / hoc autem esset clarum si poneret filium [illegible] puta quia pro patre fideiussisset vel eius defensores suscepit / quia tunc non videtur solvere animo donandi ut l. [illegible] [illegible] solvens [illegible] et l. si dubitetur [illegible] filius ff. de fideiuss. Item quod de quo solvit hic filius pro patre / certe si intelligas de peculio profectitio non est locus distinctioni huius l. / quia cum pertineat ad patrem et etiam ad coheredes non posset repeti ut [illegible] familie [illegible] l. certum / Si loquitur de peculio adventitio [illegible] hic l. [illegible] secundum iura hodierna ut possit filius repetere a coheredibus / vel etiam ab ipso patre in casibus in quibus sibi non queritur usufructus / Si ponimus quod solvit de peculio castrensi vel quasi procedit sine scrupulo / quia in eo habetur ut paterfamilias ut l. ii. ff. ad maced.

Quod in uxore Expensis in curando uxorem non refectis [illegible] in expensis funeris [illegible] Item quod si vir fuit protestatus ad illas expensas faciebat animo repetendi utrum possit repetere [illegible] / ut l. nesennius ff. e. [illegible] declaratione [illegible] [illegible] maritus tenebatur de necessitate expendere in curando uxorem egram [illegible] tenetur [illegible] protestatio non repetet nec uxor / quia si tenetur [illegible] l. alimenta [illegible] ut [illegible] non [illegible] est talis infirmitas propter quam uxor non [illegible] est in obsequio viri / tunc sine dubio prohibetur esse in obsequio viri [illegible] alere et curare [illegible] l. in rebus [illegible] debet eam alere et curare [illegible] l. [illegible] verba [illegible] de [illegible] [illegible] et tunc protestatio nichil operatur [illegible] et tunc protestatio nichil operatur / [illegible] infirmitatem prohibetur esse in servicio viri aliquis sua culpa / tunc si quidem est dotata vir debet facere expensas in curando eam [illegible] quantitatem dotis ut l. si cum dote ff. [illegible] et [illegible] ad illud nec operatur protestatio in [illegible] / [illegible] quod [illegible] quantitas dotis [illegible] ut [illegible] quod non erat dotata / Si vero mulier non erat dotata [illegible] non erat dotata [illegible] habebat aliunde unde posset curari / vel si quis habebat [illegible] erat pater qui adhuc tenetur tunc maritus non tenetur in eam expendere / et tunc [illegible] l. ista tenetur in eam expendere [illegible] videtur [illegible] quia expensa [illegible] protestatus posset repetere maritalis [illegible] si [illegible] protestatus [illegible] l. quod si nulla [illegible] et religi [illegible] l. nesennius ff. e. / et l. quod si nulla [illegible] Si vero nullus alius erat ad quem spectaret vel ipsa aliud habebat / tunc maritus ipse [illegible] habet facere ut dicta l. quod si nulla et [illegible] vir et uxor [illegible] autem postea [illegible] / et tunc protestatio nichil operatur / [illegible] autem [illegible] vir teneatur alere uxorem tangit [illegible] in [illegible] [illegible] aut

Si mandatu Mandatum mariti non impedit [illegible] actorem [illegible]

int geretur et mulier h. d. primo coperdiaq
post glo. postea videar ad ṗmu. Ex ip. n. int-
venit mandatu no hz locu h'c actio Insti. de
obli. q. qo q' gt. §. i. Sed hic no intervenit
mandatu int gerentē et uxorē sz int maritu
et gerentē. Hic opp. de l. si mandato §. si
curator ff man. Glo. soluit optie dic ut
in glo. Secūdo ad glo. pma. Dico ḃtr ad
q'. ut actio neg. g. cpetat mulieri ucl q'
ea sit necē ut eius cteplacōe sit gestu
Jo. dic' q' sit. Glo. vi q' et vide glo. p'
ista opi. Jo. est q' hac l. dicit in pn. ubi
dicit si mandatu plurib' mariti sequat q' appet
q' no fuit cteplacōe mulieris sz solu cteplacōe
viri mandat. Et ideo p declaracōe huius passus
debetis scire q' quez qui gerit negocia alti'
no habet aīm obligandi aliu q' forte
putat negociu esse suū ucl p'se ptinere tūc
ista actio no orit' sz habz locu ictēcio ut
l. si i. acta de cond. inde. fallit in posse
hereditatis ut l. si ptenc §. i. et l. repet. de
gti. inde. quez hz aīm obligandi aliu
tūc si quidē illc ē dubiū ad que spectat pn'
negociū no est dubiu q' hcat locu h' actio
ut in toto gto ti. h' et ff. Si vo no ē dub
si quidē ad eū ptinebat negociū cuius gerit
curam ucl sollicitudine solu h' no impedit
qn actio neg. g. oriat' q'uis dum hz eius
cteplacōe no sit gestu ut C. c. l. q' pup.
et l. si pupilli i. pn. ff. c. Si vo ad eū cui'
cteplacōe gebat' no ptinebat cura et
sollicitudine tūc si quidē ad eū potuit aliquo
ptinc actio negocij g. ideo dabi' q' vis dum
ut l. si pupilli § si ego ff. c. n. negociu fuit
gestu nomine sui ucl filij qui hebat peculiu
vn ad eos ptinebat et potuit obligari
alti ualit. Si vo ullo mo ptinebat ad eū
cui' cteplacōe gebat' et tūc orit' ista actio
g. vis dum cui' cteplacōe no ē gestu
ut l. ite si eū putavi § fi. ff. c. Et h' mo
debet intelligi h'c ma. Ex p'dictis h'c vide
utrū sit necē in libello ucl in articlo poni utz
negociu fuit gestu cteplacōe eius contra que
agit' ucl utz ille q' que agit' gessit cte-
placōe gerētis sit agentis. Dz quo casib'
in quib' h' debz pbari q' alteri' cteplacōe
sit gestu qualit' h' pbabit' Credo sufficit
q' gerens sciat negociu ad aliū ptinere q'
in dubio vide' gere eius cteplacōe ut l.
qo maleficijs § i. ff. de act. et ob. et Insti.
de obli. q. qo q'. gt. § i. Dico et reddo
ad glo. ultimā h' posita ḃtr int maritu et
uxorē in casu huius l. hcat locu actio neg.
g. Certe sit na mariti v' gessisse p aliud
ut l. na et fratrib' § fi. ff. c.

Si paterno. Expense facte circa
ḃdia pinqui no
repetuntur nisi fuerit fte aio repetēdi
h' d. Secūdo q' quib' debz pbari

aio repetendi sit fcisse q' est ṗsup° q'ea
qualit' h' pbabit. Dicunt quida q' pbabit'
p' ptestatōe ut l. nesennius ff. c. Pt etiā
pbari et alio mo dicit glo. et nescio plus
dicit. Quo cit h' alio mo. Et pt intelligi
dicto ut puta q' cu pendebat faciebat
libru rōm in quo ptinebat tales te' inchoa-
tum q' p eo pendidi ut dicit l. neste'
pt etiā pbari qo pectur' que sumunt' qo
qualitate psone faciētis ut dixi in l. ij
C. c. Ite ex qualitate psone eius p quo fit
ut distinguamus aut illa erat in siuco in
domo viris aut no que distincio ē valde
notabilis et vide glo. et tene menti. Ultimo
queso i. quib' casib' cessat ista actio neg. g.
Glo h' enuiat et vide ea.

Si negociis. Expense fte p rebus
ptoris repetuntur hac
actoe ucl mandati si interfuit h. d. Et
ē ucit hic glo. ḃtr sit dicta ut vagatr et
mandare Certe nulla est dicta ut l. i. ff. mand.

Curatores. Contra heredes gestoris
ex mate dat' hec actio
utilis in qua venit dolus et lata
culpa ut h' officiū ad heredes no transeat h. d.
Ad declarōe istius mē pmo hcam' videre
dicta int actōz utile et dirctā. Et ad hoc
declaranda est fera p'a et 2a glo. hui' l. et glo
nra p hmoi declacōe pmo vult vide ut
sciam' quid ē dcm dicta. 2° ut sciā' quid
est dcm utilis. Dicta dicit glo. d' duob'
respectib' vno° dicta d' rō° ptē ut C.
l. si mandato. Alio° dici' dicta r° utilis
et ita assumit' hic. Et ponit q' actiōes disting-
want' p actōz dictaz et ptra ponit glo
clari' in l. qsi° de act. et obli. tn in ali-
qb' defic. Ideo dic' q' quez est aliquis
ctctus in quo no variat nome ctctus
et nome gltentiu ut in ctctu societatis
tūc qo utrūz pte actio est dicta ucl tūc
distinguit' int dictaz et ptrā ut in ti. p
soc. ff. C. et Insti. c. quez variat' nome
ctctus et gltentiu ut in emptōe et vēdicōe
locacōe et coductōe et h' casu no disting'
actio p dictaz et ptrā sz cuiz cpetit ex
nomine suo ut ul ex empto tibi ex vēdito
et ul ex locato tibi ex coducto. Quez variat'
nome gltentiu ul q' gltentiu no at varia'
nome ctctus ucl q' ex mo. Quez variacō
ista ctingit q' nome descendit a nome
ut mādās et mādatari' deponēs et depo-
sitari' cmodās et cmodatari' et hys siles
tūc variat' actio int dictaz et ptrā. Nam
dicta cpetit ei qui hz nome ctctus. Ptra ei
qui habz nome dimatū ut C. c. l. si mandatu
et in to. ti. ff. depod. ff. cmoda. et ff. mad.
et C. Quez variat' nome gltentiu ucl q' et
nome no descendit a nome et no varia'
nome ctctus ul q' ut in ctctu pignoris
vn' vocat' creditor alt' debitor sz cōitez
pte iste ctctus vocat' pign' sol. in negatio

gesto bu9 vota gerens alt dub et tn co vtz
ptevn9 dic q gtctz s negoccum gestu tut
ista actio diuidit int actoz gtra et dirtaz
dirta gpetit ei ad que reb ptinet / gtra
gpetit alti ut ff. de pig. act. l. tutor g
gtra et p toto ti. / et ff. c. p to ti. et istis
casibz tam dirta q gtra dic dirta respcu
utilis de qua dicta / Secdo est videdu q
dicit dirta respcu utilis / et h adulte dirta
et utilis dici dupliciter / Uno modo dic utilis
respcu dirte que alijs casibz gpetit no i
isto de q loquim / et h psequit glo ma q
alio modo dr utilis respcu dirte que eode casu co-
petit et istud glo. no psequit q dico s.
dic utilis respcu dirte que alio casu gpetit
ponit glo. qm in uno casu sunt locu vba
et mens l. tuc habz locu dirta / In alio casu
habz locu mens l. et no vba / tuc habz locu
utilis pbat glo ff. c. l. iij in pn. et in s. s
et s quib ubi eodem pctoz habz locu et
loq de eo qui gerit negotia aduincetis
uel negocia que fuerut mortui ff. s. et si
quib lo. de eo qui gerit negocia / que no
fuit vincet uel fuerut mortui / Unde cu
deficiut vba. hz locu utilis ... pt poni
ex. in h. eodem de negs. gs. hz locu in eo
qui gerit sponte / in eo qui gerit coacte
no habet locu vba s mens / Ideo habet locu
utilis ut h. et vide glo in pn. / Istud dem
glo. respondet p doc. Ita videtur hz locu
mens l. tuc dic dirta lz vba deficiat
videtur gpessu in l. i. c. vn vi ubi licz
in vbis loquat de edibz tn habz locu in
fundo / dirtu / q in l. no dubiu c. de legi.
est tex. in l. nouis et rei ff. vbo ff. de v
s. et in l. i. i s. et l. s. ff. de legi. tu-
tis. et q alit fm doc. dicendo dirta tunc
dicenda e q alit ... habz locu vba et mens l. / uel
habz locu / qm sunt locu vba et mens l. / vel
mens tm / ut dictu e / actio utilis habet locu
qm no sunt locu vba nec mens l. / s p simi-
litudine illa l. gotendit ipst ... ad
similitudine rationis ut l. venite ff. s. qua pa-
se. de. ita lo. hic ... eodem de neg. gs. lo.
de gerete sponte ... ibi vba nec mens
pctoz sunt de gerete ... / s p simili
ad ipm gotendit tuc habz locu utilis
ita debetis intelligere hac ... / ... debetis
sic dicit glo. q ista variatio ... gpetit
in psona actoris ... in psona rei ...
actoris sit variatio p nomina ut dirta et
utilis in psona rei sit variatio p adiuncta
ut dirte et utilit / Ideo si aliqs gerit sponte
ipse habz actoz negs. gs. dirtaz / s gerit
coacte habz utile / Si gerit negocia ...
uel mortui habz dirte dirtaz / Si ...
... sunt habet dirtaz utilit dicit glo
et sic pt ... q hz locu dirta dirta et
dirta utilit et utilis dirta et utilis utilis
et ide dicit glo. in rei vend. et peti he

et ide no ff. de rei vend. ... doc. vltimo
...et dicut vitate iudica meo / Ista distinctio
nomi et adiuncto est distinctio ... que l.
no repit / ... est bona distinctio
na iste actiones sunt ... pncipia ... gpete
actoris aliud gpete rei et q istoz deficit no
pt dici dirta s dic utilis Unde sim est q
dica 9 dirtaz utilit / posito enim q ego ... dub
s ... petitio ... hec locu vendicatio
uel hereditatis petitio Vel ista actio dirta dicet
tota actio utilis capiat c. ff. de nox. l. elecio
s. i. Secdo no dixi q dicebat utilis respcu
dirte que gpetit eode casu / ut dirta gpetit
cedenti utilis cessionario eode casu dirta
heredi utilis fideicomissario vel dirta pmi
utilis secdo ut l. in eade i s. ff. de pcur / et
different iste actiones utiles int se q ista
utilis de qua loquor s cedat nichil remanet
apud cedente ... illa utile habebat ut i
de he. vel act. vend. l. emptor et i l. ... et l.
... et no ad trebel / et c. tex. in l. s. s.
de alie. c. ti. / Alia no utilis de qua c. dixi
que dicit respcu dirte que alio casu gpetit
licz in aliud transferat tn remanet apud cedente
et sic potest dici dirta respcu utilis que q
petit cessionario / ... in bonoz possessore de
iure ptoris qui restituit hereditate / Nam
apud eu remanet utilis de iure ptorio
qn fideicomissariu tnsfert utilis p trebel ut
... l. i. s. honoz ff. ad treb. et l. ... c.
ti. Ista intelligo hic / s mor cedet actione
utile q curatore etia apud eu remaneret
utile ... ad ... / Et istud c. utile ad ...
... qui cedat ipst utute dirte
de ... et ... apud eu ... et
que remanet apud eu pt ... et
debitore liberare / ... in ... q poni
in l. iij. c. de donat / ... s apud eum nichil
remanet tuc ... / et ista sunt publica et
tenentur / ... de dualz pnmo glo
tene ... 2o dici hic q in hac actione heres no venit
nisi dolus et lata culpa / Sup ad h. i de-
... in l. i. et ij. et iij / Sed fateor q non
hic ... venit nisi dolus et lata culpa fallit i ...
casibz qui ponit in l. ... Sup. l. arbiter
... et l. ... l. tutoris. Sed fateor q ipse
l. quidq et i ... de dolo lata culpa et levi
curator tenet de dolo et lata
s heres eius no tenet nisi de dolo et lata
culpa / fallit in s. in ... quos c. dixi /
Quero etia ista pte de duabz qonibz pmo
... in herede gestoris voluntarie
et in herede gestoris ... teneat i ...
heres q defunctus Glo hic dicit q no / ... pmo
dicit q ... voluntario gestore in tantu tene-
heres in ... defuncti ... no in l. act. ff. c.
... et ff. c. l. iij s. hec actio et ff. de
act. et obli. l. ... Secundo ... tenet glo

no d. 2o dca que
hic dicatur

op

op

2 ...
2 ab ...

que actio dr
dirta et utilis

hic posita et s[i]pl[e]x/ q[ui]a in gestione volu[n]t[ari]a alia d[icen]da
no[n] rep[er]it[ur] in aliqua l[ege]. Secundo istud est v[erum]
q[uod] heres no[n] tene[tur] nisi de dolo et lata culpa
defuncti, lic[et] teneat[ur] de levi c[ul]pa sua ip[s]i[u]s
heredis in eo q[uod] ip[s]e gessit. Glo[ssa] hic dic[it] q[uod] p[otes]t
et vide glo[ssam]. Contrariu[m] vi[detur] in l. cu[m] ostendim[us]
ff. de her. tu. So[lutio]. ibi loquit[ur] q[ua]n[do] gessit aliquid
q[uo]d h[ab]ebat gerere u[t] t[utor]. Bartholus.

Ob negocium Hec actio est bone
fidei, sue sponte, sue
ex utilitate ferat[ur] ad gera[n]d[um], ideo ex
mora in ea venit usure. h. d.

Ob vero Etia[m] q[ui] cum bono h[abe]at locu[m]
hec actio neg[ocioru]m g[estorum]. h. d.

Tutori Tutor et curator differunt
a gestore q[ui]a i[st]o[rum] officiu[m] e[st]
n[ecessa]rium et finit[ur] natu[ra]l[ite]r cessante. Gestoris
officiu[m] est voluntariu[m] et voluntate p[ro]p[r]ia finit[ur]
q[uia] i[n]t[er] p[ri]mi p[otes]t expec[ta]re actio[n]e[m] st[at]im no[n]. Et uterq[ue]
etia[m] de levi culpa tene[tur]. h. d. Dividit[ur] p[ri]mo
po[n]it diff[erenti]a[m] int[er] tutore[m] et curatore[m] ex p[ar]te
una, et gestore[m] ex alia, in administrac[i]o[n]e[m] in-
[ch]oanda et p[ro]ceda[n]da. 2o po[n]it unu[m] q[uo]d e[st] co[mmun]e
obligac[i]o[n]ib[us] utriusq[ue]. 3o po[n]it diff[erenti]a[m] int[er] eos
i[n] co[m]pet[en]do act[i]o[n]es, 2a i[bi] s[ed] tu[n]c q[ui]de[m], 3a i[bi] de-
cetis. No[ta] ex p[r]i[m]a p[ar]te diff[erenti]a[m] int[er] administrac[i]o[n]e[m]
voluntaria[m] et n[ecessa]riam. 2o no[ta] q[uod] gestor no[n] te[netur]
de dolo lata culpa et levi. Ex p[ar]te 3a no[ta]
q[uod] p[ri]us actio[n]e[m] nemo co[m]pet[it] et p[otes]t no[n] p[otes]t gestor
intentare actio[n]e[m]. Ad p[r]ima[m] p[ar]te[m] opp[onitur] et vi[detur] q[uod]
officiu[m] curatoris s[i]t voluntariu[m], ut Insti. de
cur. § ite[m] i[n]viti. So[lutio]. voluntariu[m] est respect[u]
eius cui dat[ur], et respect[u] eius q[ui] dat e[st] n[ecessa]riu[m].
Opp[onitur] ad idem de l. ij § plane de cur. bo. da.
So[lutio]. ibi loquit[ur] in curatore dato bonis, q[uo]d e[st] d[icen]d[u]m
loq[ui]t[ur] in cur[atore] adulti. Ite[m] opp[onitur] et vi[detur] q[uod] officiu[m]
tutoris vel curatoris no[n] finit[ur] p[u]b[er]tate ut
i[n]f[ra] ut c[aus]e post pu[bertatem] ad[sit] tu. l. i. So[lutio]. fallit i[n]
i[n] neg[oti]o no[n] p[er]f[ect]o ut i[bi] dic[itur]. Habes expedita[m]
p[r]ima[m] glo[ssam] sup[er] v[er]bo i[n]venio. Venio ad alia[m]
glo[ssam] sup[er] v[er]bo voluntatis. Opp[onitur] et vi[detur] q[uod] gestor
teneat[ur] etia[m] de neglige[n]tia ut l. i[n] co[m]modato §
sicut ff. co[m]moda. So[lutio]. in isto passu fueru[n]t opi-
[ni]o[nes] int[er] glo[ssatores] inab. Jo[annes] Co[n]ra[dus] et Guill[elmus]
alteriu[m] glozatore[m] p[ar]te ex altera. Veritas est
ista q[uod] distinguu[n]t p[ro]p[ter]: aut q[ui]s incepit gere[re]
et postea illud omisit et de illo tenet[ur] ar[g].
de c[o]n[tra]. l. in co[m]modato § sicut ff. comod. et § de
act. et ob. l. sicut. Aut no[n] incepit, et tu[n]c
aut ab a[li]o no[n] accessit ut d[ic]a gestur[us], et de
o[mn]ib[us] tene[tur] ut l. pomp[onius] in neg[oti]is in fi. tu[n]c
l. s[ed] ff. c. Aut no[n] accessit ut gestur[us] o[mn]ia
s[ed] ut gestur[us] quedam, et tu[n]c aut alii fuiss[en]t
gestur[i] alia nisi ip[s]e accessiss[et] et tenet[ur] de
o[mn]ib[us] ut l. s[i] pomp[onius] § videam[us] ff. c. Aut
alius no[n] erat gestur[us] et tu[n]c no[n] tene[tur] nisi
de hiis que adgerenda accessit ut h[ab]et l. ad
hiis que sibi co[m]ode s[un]t ut l. tres tutores ff.
de admi. tu. Q[uod] q[ue]ro hic dicat q[uod] voluntas
inpo[n]it fine[m] administrationi, intellige de volu[n]tate
qua h[ab]uit ab i[ni]tio cu[m] accessit ad gere[n]d[um].
Venio ad s[e]c[un]dam p[ar]te[m] hic dic[itur] q[uod] gestor
tene[tur] de levi culpa. Con[tra] ff. e. l. iij § i[n]t[er]d[u]m.
So[lutio]. aliud q[uo]d hic dic[itur] est regulare, fallit i[n]
casib[us] q[ui] i[bi] no[n]. Item opp[onitur] de l. curatori[bus] e[odem]
e. So[lutio]. aliud in hered[ibus] administratoris n[ecessa]rii,
q[uod] in ip[s]o administratore voluntario ut i[bi] d[icitu]r.
Venio ad t[er]cia[m] p[ar]ticula[m] et opp[onitur] et vi[detur] q[uod]
gestor possit intentare actio[n]e[m] ut l. s[ed] hec
de p[ro]cur. et l. mariti C. de p[ro]cur. So[lutio]. i[bi]
p[otes]t co[n]p[ro]ie[cta] no[n] q[uia] gestor s[ed] q[ui]a cu[n]cta p[ro]p[ri]a.
Secundo v[er]o gestor teneat[ur] debita a se
ip[s]o co[m]pe[ll]e. Glo[ssa] p[ri]mula que i[bi] h[ic] po[n]it
duas opi[niones]. Dic v[er]o ultima[m] q[uod] tene[tur] co[m]pelle a
se illud q[uo]d deb[et] de administrac[i]o[n]e vel aliud
v[el] § i[n]ia l. s[ed] no[n] no[n] d[e]numerandi § ap.

Si cognati Obligac[i]o p[er]sonalis
no[n] impedit libertate[m]
s[er]vi et s[er]vus liber no[n] tene[tur] ex an[te]
gesto. h. d. Dic ut l. pomp[onius] i[n] negociis ff. e.

Negocium Tutor no[n] tenet[ur] de
casu fortuito. h. d. h. l.
breviss[i]ma. Bartholus.

Si quis volente P[ro]hibic[i]o tollit
actio[n]e[m] neg[ocioru]m g[estorum]
in hiis que post p[ro]hib[itione]m geru[n]t[ur],
s[ecundu]s in hiis que gesta s[un]t an[te]. h. d. No[ta]
q[uod] p[ro]hibic[i]o tollit h[ab]ere actio[n]e[m]. 2o no[ta] q[uod]
p[ro]testac[i]o p[otes]t fi[eri] in sc[ri]ptis et sine sc[ri]ptis.
Opp[onitur] et vi[detur] q[uod] ista p[ro]hibic[i]o no[n] p[ro]hibeat repe-
tic[i]o[n]e[m] ut ff. de i[n]sti. l. s[ed] q[ui]s mancipiis §
p[er]iculis. So[lutio]. glo. optime, q[uia] lic[et] p[ro]hibeat d[omi]n[u]s
t[ame]n no[n] p[ro]hibuit s[er]vus, qui s[er]vus p[otes]t d[omi]n[u]m
obligare d[omi]n[u]m. Et p[er]iculo l. de i[n]ju[r]. no[n]
v[er]o ut l. s[ed] q[ui]s s[er]vu[m] § ca[us]a ff. de p[er]icul.
Opp[onitur] de l. at s[ed] q[ui]s § i[d] labeo de reli[g].
So[lutio]. sp[eci]ale est in funeraria que no[n] tollit[ur]
p[er] p[ro]hibic[i]o[n]e[m]. Nota hanc l. queru[n]t d[omi]no
p[ro]hibic[i]o[n]e[m] (?) h[ab]ere uti[li]s co[m]pendiu[m] post p[ro]hibic[i]o[n]e[m].
Glo[ssa] de equitate co[m]petat aliqua actio.
De aliis p[ro]b[at]. q[uia] in alia [illegible]
p[er] s[im]plic[em] (?) h[ab]et q[uo]d no[n] intrat in alia co[m]e[n]
q[uod] p[ro]hibic[i]o no[n] fuit f[ac]ta expresse s[ed] tacite.
Glo[ssa] nadami tibi ut cu[m] c[ausa] i[n] codice p[er]
x. cu[m] s[int] p[ro] [illegible] an alia ex ult. posse p[er] exp[re]ss[e]
et in hoc fuerit opi[nio]. Finalit[er] glo[ssa] dic[it]
q[uod] no[n] repetit. Ergo tacita p[ro]hibic[i]o impedit
repetic[i]o[n]e[m], multo magis expressa. In p[ro]hibic[i]one
expressa h[ab]e[n]t duas glo[ssas] contrarias, una e[st] in l.
s[i] [illegible] ff. c. alia est in l. sticho in fi. ff.
de novat[ione] que hoc h[ab]e[n]t. Dy[nus] vel de cu[m] a[li]a
tenet glo[ssa] in l. s[i] [illegible] p[er] l. s[ed] q[ui]s mancipiis
§ p[er]iculis de i[n]stit. et de relig. l. at s[i] q[ui]s
§ i[d] labeo. Ad ista l. videtur valde b[e]n[e] et
subtilit[er] hic l[ex] loq[uitu]r. In p[ro]hibic[i]o est f[a]c[t]a co[n]tra
p[ro]hibitu[m] administratore[m] r[ei] p[ublice] po[s]t q[ua]m no[n]
p[otes]t administrare sine delicto. Non p[ro]p[ter] p[ro]hibic[i]o[n]e[m]
delinq[ui]t, s[ed] si ingrederis s[er]vus meo vel in eo
o[pe]rar[e] ut l. cu[m] de hi. in pri. et l. ista
ea pu[n]. et act[ione] re. so. et q[uo]d vi a[ut] clam.

l. i. § quod si vi et ibi glo. in l. solucio loco
quod post prohibicionem potest geri negocium sine delicto
ut puta quia ne creditori meo solveres
ne emeres pro me fundum et plura talia et
equitate habet locum actio non obstante prohibitione
licet hec non potest bona ad hanc l. tamen est contra
l. sup. de ff. man. unde teneas hanc glo.
et glo. que est in l. stichum in fi. ff. de novac.
et glo. § pomponius et § ite labeo ut supra.
Non obstante § contra gra. Quero licet hoc sit verum
verum est etiam quia protestacio possit fieri in scriptis vel
indistincte quod protestacio possit fieri in scriptis vel
sine scriptis. Dicunt quidam quod protestacio succedit
in loco actionis tunc debet fieri in scriptis ut l.
ut professiones de annua conces. quidam autem non
succedit in loco successionis seu actionis
tunc dicunt est quod potest fieri in scriptis et sine scriptis
ut hic et l. sic quod ff. quod de conven. tu. quod
faciliter in casu + ... in ... per ... aut hanc ad
querela. Quero in. licet protestacio de qua loquitur
hic debeat specialiter fieri vel in generali loco.
Hic in prin. ... dicit specialiter glo. ... contrarie
specialiter i. comprise. Dic si quando volo prohibere
ne gerat negocia mea simpliciter ... tunc satis
est si generaliter loquar vel est verum quod res
est si generaliter vel negocium dicitur ut l. de proc.
de ... non ... quando si volo
si qui ... de ... non ... si volo
prohibere de aliqua re particulari illa debeo
prohibere vel debeo obstinate loqui ad protestacionem
designare vel debeo ... ut l. aut qui aliter etiam pu.
... ut l. aut qui aliter ... ff. quod vi aut clam.

De hiis que vi metuve causa gesta sunt rubrica

Glo. continuat uno modo et dicit ut in ca. sed.
aliter dicitur est de pactis de transactionibus dictum quia
... sunt metu vel dolo aliquando ... hic
... de hiis que metu vel vi
et postea de dolo. Quero qualiter fecit
metum de vi dolo. Dicit quod imperator ...
est antiqua ... hodie aliter ut hic
in glo. quam vide. Bartholus. Ad finem et

Perspicimus metum inferre spectat ... mortis seu cruciatus
... Opp. et l. si cum exceptione
ff. quod ... homo ff. e. So. ibi loquitur
ff. quod si homo ff. e. So. ibi loquitur quando quamvis etiam tempora
quando res periit ... Opp. de
hoc quando periit ante ... ibi. Opp. de
l. si cum exceptione § sed si sine culpa ff. e. So.
ibi loquitur quando res erat eadem non petitum
venies actore hic non quod ... ut l. non
Opp. de l. sublato § de fin. et § de
... l. parvi. So. i. purgant ... hic
non. Quero ultimo de ... ad quid
formabit libellus vel quid petet. Respon.
... hic ... res petet licet sit ...

dicit ea que sunt ablata etiam postquam ...
potest peti. Idem dicit in l. si fundus § in bone
fidei ff. de condi. fur. et l. ut ... §
i. de v. ob. et l. si ... § i. ... anno. Sed in
... quod petat ... dicit ... in l. in re
furtiva de ... fur. licet glo. ... aliter ...
... ergo ... passum ... multum differt
in repeticione ... non dicit de v. ob. Item
in obligacione re restitui re ... obligacio
in obligacione ... et quid sit in repeticione
... ad ... quod utrumque posset petere ... res
et finaliter ... posset petere sed res
et ... ad hoc facit ... de dona. ca.
mor. et ... dixi. Ultima glo. intrat hoc ...
violenciam quam glo. ponit ... in l. ...
violenciam que glo. ponit ... in l. ...
ff. e. et ponit hic in ... violenciam et vide.

Omnem. Dolo potencia ... tam
purgat ... metus ad
hibiti tempore promissionis h. d. Assumo
... et opp. ff. de condi. ob ca. l. ... et l.
pri. et opp. ff. de condi. ob ca. l. ... et l.
... quod ... ff. e. So. ibi sunt adhibita
metus in promittendo et in solucione hic autem
promittendo tantum. Oppo. n. et assumo sine glo.
iuris ignorancia non nocet in dampnis vitandis
ut l. iuris ignorancia ff. de iuris et facti igno.
... solucionem ... glo. dicit quod hic
... error ... ut l. nec supina de iuris
et fac. ig. et vide glo. Contra ista ... vide
ff. de condi. inde. l. ... et si me pute ...
... quilibet errans ... faciamus etiam
... compensat. So. dic quod hic solvit
in ... pro ... cum ... quod repe-
... ... actor
... compeciit ... actor
... quod metus ... et hoc est quod dicit iste textus si
... metus causa et hoc est quod dicit iste textus si
alio iure competit repeticio competat sed non
competit ... actor et vide textum qui dicit
... Quod vero venio ad opp.
... ... glo. et concludo quod non ...
et ... ad pri. glo. et concludo quod non ...
solvit sublato ... metus adhibiti tempore
promissionis et sic cessat repeticio si solvisset
ignorans forte posset repetere non ... actor
... sed ... vide. Ad hoc opp. ...
... solucio ... non repetit
exceptione odiosa solucio ... non repetit
ut l. qui exceptionem ff. de condi. inde. Glo. facit
... quod etiam ... cessat ... repeticio
et vide glo. Doc. moderni hic ... nobiliter
dicunt quod ista glo. non dicit verum ... l. qui exceptionem
... de exceptione ... odiosa ut exceptio ...
sed exceptio metus odiosa ... ... metum
... et ... metum et ideo non
obstante illo ... competit repeticio non ad ... me-
... doctoribus ... quod non ...
... l. non solum ff. de ... ita dicunt ... quod satis
placet michi ... forte alibi ...
... passum ... Iste opp. dixi quod solvens
pro ignorancia repetit. Contra ... solucio non
parit obligacionem et liberacionem ut l. quod homines ff. si

2
3

Bar.
Bar.
op.
op.
op.
Bar.
op.
op.
op.
non conclude.
op.
op.

ff. de solut. / ergo iste solvens cum sit liberatus ab illa obligatione non potest repetere. / Glo. facit contra C. eod. ti. q. si solvisset ignorans. nec obstat quod ista solutio parit liberationem ab obligatione invalida. quia certe tutus exceptione ideo non impeditur repetitio. Item modo habes pri. glo. Item remanet ad quod et debes scire quod quarenteni [?] possunt super hanc l. una secunda glo. que cum sit vera dubitatur et eius verba vertuntur hic per glo. quam vide. Ista glo. habet tres partes. prima dicit competit querela de vi non fuisse. ista pars est vera si ponis eum scienter solvisse postquam metus cessavit alias secus ut infra dicam. Item 2a dicit aut quod non repetet et ista pars est vera si ponis eum solvisse scienter postquam metus cessavit alias secus ut infra dicam. Item 3a dicit aut certum ipsum … probet. contra ista pars est vera si ponis eum solvisse ignoranter vel solvisse instante metu alias non posset repetere ut infra dicam est. ista debes intelligere glo. hic positam. Item vero quid si per cautionem coactus solvit an possit repetere / alii quod sic / hic glo. q. breviter … dico tenet istud aut quando solvit instante metu vel metus perculso et tunc potest repetere aut postquam metus cessavit et tunc secus. Item … hic et tempore hic probat / puto ad metum instare si eo tempore quo metus incutiebatur subsistit ubi gratia exemplum quia metus … aliquis tyrannus cogit me ad promittendum / et de toto hoc … tyrannidis instat metus et cum ego sum in loco ubi ipse exercet suam tyrannidem. ar. l. Sulcedinis [?] § 1. q. certa. in poss. ca. fa. ad hoc. ex. c. ti. c. i. Item … glo. quod si iuravi per metum dare et postea sponte solvi an possum repetere. Glo. hic dicit quod non licet de iure … q. … videtur solvere metu perjurii ut repetam ar. ex. de iureiurando c. ad aures / et vide glo. et hunc … ex … Ego quo non quod … in solutione potest subesse alia causa quod … prime … quod non possunt illa … ut videtur … l. … et hoc quod videtur solvere metu perjurii non ut … promissionem secundum [?] ut non sim periurus. Et ideo dico quod in ista civitate et in aliis civitatibus … ubi quod … non potest opponi exceptio … vel metus quod aliquis capiatur et fiat solutio quod solvens non videtur … promissionem … sed ne capiatur et posset repetere. facit ad predicta quod dixi ff. quod met. ca. l. … § 1.

Item restat in glo. duo opp. quas obmisi. / opp. et videtur quod obligatio facta metu sit ipso iure nulla / ut C. de legi. l. non dubium / dic ut in glo.

Item opp. quale fuit pri. talis vi expressis quod ad … ut l. 1. § … hic … post pri. … … primo … solutio … coactus … aut tollit. Item ultimo … glo. non de …

Si vi vel metu.

metu dixi quod ipso iure … ad omnia … vel per doli exceptionem ut l. momentaneae. C. unde vi. / et si per vim vel alio modo l. i. hoc est verum si agetur possessorio ut dixi / si agetur petitorio ut actione quod metus causa per doli exceptionem quia hic metus est purgatus per aliquem actum postea subsecutum vel per quadriennium … ut l. / et l. i. C. si per vim vel alio modo. / Et tamen quod vide primo. C. de rescind. vend. [?]

Si vi vel metu. Item coactus fuit vendere potest illud repetere a quolibet possessore si pretium restituit et possessor non … Item primo non quod res vendita per metum potest repeti per actionem in rem a quolibet possessore. Item 2o non quod debet restitui pretium a vendicante. Ergo quo habes quod contra hanc actionem opponitur exceptio … vindicationibus … Item 3o non nulla talis exceptio possit opponi. Ergo quo habes quod res empta metu potest peti / Ergo quo habes quod contra actionem quod metus causa opponitur exceptio possessionibus … Item ad ista ita opponam per ordinem. Item opp. venditor licet per metum transtulit dominium ut l. si mulier ff. e. / … de re … vindicandi … ergo non potest vindicare tamquam … ut … Glo. de iure … in pri. ff. de rei vendicatione … de iure … non possit vindicare … quo … non videtur … Item opp. et videtur quod … possessorem debeat dari actio quod metus causa ut l. metum § … ff. e. Glo. … ex edicto … dantur … fateor … quod … competit … actio personalis quod metus causa sed utilis in rem actio … quod est in rem scripta exceptio metus ut dicit l. metum § … et … l. Item hoc … Item … ista actio … ex … scripta … in re quod dat contra … possessorem … Glo. mag. hic … unde nascitur … quod nascitur … variis figuris … ut l. i. in pri. de act. et ob. Et ad … ergo non … de actione in rem … quod … obligatione / dat … possidere / … possidet sed … obligatus ut … de act. § i. Ergo quod … actione personali in rem scripta ista … dat … possessore tamquam obligatum … possessor ut l. … de co … ff. ad … / … obligatio … sola … que … quod res … Item ad … non … variis figuris causarum. Item ad … non … § … de rei ven. l. si mancipium et … in prima glo. mag. / Glo. … restituit … Item opp. … pretium … utilitate. Item opp. … de rei ven. l. emptor. Glo. … Item opp. … de … an. l. i. / Glo. … Item opp. … de restitu. … l. i. / Glo. ut in glo. Item opp. de l. … ff. … / Glo. aliud … agit … / … agit actione quod metus causa ergo …

no. hoc 3a p. …
no.
nota
op.
op. t
no. … … … … …
Item no.
… ad … op.
ad pri. op.
op.
…
ad … op.
op.
Glo.

Contra istud uolo quero primo / cui debet restitui
istud precium / respondeo si quidem agitur contra metum
instante debet restitui sibi pro dubio. Si autem agitur
quod possessorie tunc potest esse quod uendicat soluere
primo emptori / Et potest soluere huic emptori
quod potest soluere secundo si uult / Ita dicit glo. quod
qualiter precedat .j. dicam et uide glo. .i. pri(ma)
in eo quod dicit potest soluere huic secundo emptori
quia non ab eo habuit precium secundum apostillam
ende quod quia non ab eo habuit precium secundum ... / ergo
emptori et ipsi primo emptori debetur / ergo
soluendo alteri non sequitur liberatio ut l. si hominem
s. si nullo ff. de soluc. Glo. uidetur dupliciter
primo quia primus emptor cogitur hanc ratum
primo quia primus emptor agitur utiliter gestum / Soluit
quia eius negotium est utiliter gestum / Soluit
eum creditori suo / ita hic secundus emptor potuit
repetere a primo. qui soluit uendidit / ita
ut eius negotium utiliter sit gestum quo tempore
ut l. soluendo. de neg. gest. et l. pomp. et
l. qui utiliter potuit soluere creditori creditoris
ut l. si opa de doli. exc. et l. si liber
de neg. gest. / Ita dicit glo. mag. / Sed quid
dicemus si iste secundus non fuisset emptor sed
donatarius / Dicitur quod si fuisset actio quia a primo
donatarius / dicit ut
non posset repetere etiam precium
dicam in secundo q. Tenuis quod si precium
quod primus emptor dedit est maius quam
quod dedit ultimus quod debebit restitui
precium quod dedit ultimus quod debebit restitui
Glo. dicit quod est in electione actoris quod
precium restituat arg. l. si eum militibus .i. ff.
precium restituit arg. l. si cum militibus .i. si
.j. de restin. rec. et uide glo. tua in fine
.j. de restin. rec. et duo ey. sequendo eum

Hec. de lech. p. et duo ey. sequendo eum
uidetur tenere quod tantum primum precium debeat
reddi / quia ille qui uendidit secundo emptori
reddit / quia ille qui uendidit primum suum quod
restituit in eum omne ius suum / suos quod
transtulit in eum omne ius suum / Ego fateor quod si in instrumento uendi-
tionis / Ego fateor quod si in instrumento uendi-
tionis fuisset dictum quod uendidit illam rem
cum omnibus iuribus et actionibus quod in illa re seu pro illa re
habet actor in illa re seu pro illa re
dicit sit hoc quod ... Sed si
fuisset res uendita simpliciter prout apparuit
tunc non transit nisi ius reale / iura illa quae
competunt persone non transeunt nisi cedantur ut
l. creditor ff. de ciui. / Et ideo puto tunc
aduertendum qualiter opponatur exceptio. Aut iste
possessor conuentus opponit exceptionem / non debeo
te restituere nisi sibi restituatur precium et non
debet sibi restitui nisi precium quod ipse dedit
arg. l. si cum militibus .j. de restin. uen.
dicit de resti. in. Sed si opponet exceptionem
non debeo tibi restituere istam possessionem
donec restituas precium simpliciter uel donec
restituas precium primo emptori / optime procedet
ista exceptio / quia exceptiones que persone
uenditoris inerant in emptorem ut l. si
alie in fi. et l. si mu. ff. fi. de excep. rei
iudi. et tunc debet ipsi primo emptori restitui

Iste dico quod si iste qui uendidit coacte uellet
ipsi primo emptori precium restituere et nil habuit
hoc optime posset quia eius est debitor. et
habuit ab eo nisi iste secundus haberet ius cessum
contra eum pro qualia alia uenditionibus uel
aliud ius esset obligatum pignoris obligationis
competere apponi in uenditionibus tunc habet
locum l. ij. .j. de nou. et a re pig. ob. pos.
l. nomine. Ad tertium non lego opp. licet actio est
personalis / ergo non tollitur longo tempore ut l. ij
de const. Glo. soluit optime et dicit ut in
glo. tua non legi non quia actio personalis sit
in re prescribitur longo tempore. Secundo opp. emptor
licet pro metu et dubio ut de diui. ergo non prescribit
ut l. si c. s. lana ff. de usuc. Dicit glo.
hoc non uidetur dubium de iure pretorio uel aliter ille
qui est dubius reuocabiliter prescribit contra illa
actione pro qua potest reuocari aliud dicendum. Multo
fortius si non esset dubius ut l. in bello s. si quis
fuerit de capti. et postli. reu. Non hoc ad ultra
dubius sit quod bone fidei possessor facit fructus
suos / tenetur restituere fructus consumptos
ut non in l. fructus ff. de rei uen. Iste scit
quod possessor rei mobilis prescribit tempore triennii
quod bone fidei possessor non tenetur de
fructibus perceptis ante tempus / quia sicut potest non
esse dubius cum sit bone fidei prescribit triennio
tempore et glo. habet
eo non prescribit triennio
in l. sequitur s. fructus ff. de usuc. quia tenetur
uicti quia nullus prescribit. Iste opp. re firma
uel ui possessa non potest usucapi ut institutiones de
usuc. s. furtiue sed ista est ui possessa ergo etc.
So. rebus possesse uiolentia compulsa non possunt
haberi secundum si uiolentia quelibet ista lo. habet
quia non multum quia ualde non lo. c. Opp. aut
ut comparar s. cursus porta .j. de presp. lon.
temp. aut male fidei / So. ista iura aliquantulum
mutat per iura noua et in uicibus. Contra
hac l. querit per glo. / quid si emptor prescripsit
Glo. prescripsit actio quid ... tamen durat contra primam / Glo.
dicit quod non / ut .j. de hys quod a uo do. ... l.
si. Ista glo. omnes reprehendunt / ita ibi lo.
in hys ... uera est tamen actionis personalis datur in
quarum duij quod hoc non est ideo competit actio contra
primum domini ut l. itee si reb. in pri. de ali. man.
fa. et ibi glo. dixi uobis in glo. placet
etiam ... Contra glo. dat
anno in l. ij ff. ui bo. rap. Contra glo. dat
ista actio finiatur anno sit ... Glo.
dicit quod non et lex. Iste quinto arguitur contractus
uenditionis adhibitus metu sit ipso iure nullus
sicut quia dolus dedit causam contractui / Quidam
dicebat quod sit contractum et aliud in dolo.

Si p(ro)p(ter) v(im). Licet actio infra annum datur
ad quadruplum si alia actio
non competit. Item contra hanc actionem
opponitur exceptio quod non postea adhibita. Con-
hoc opp. nomine recipiendo precium uidetur approbare
emptor et uenditor / arg. C. l. ij respondeo non
licet eum soluere spontanea uidetur approbatione

Marginalia: No. i; No. i; lbo i; adz ny p. i; op i; op i; op i; no i; f; &; 9 d; lbo i

qr no pt vidcri fca alia ppeed, sz retro procedere tamen no inducit approbatoz gtctus, ideo cum gtctus retro pcedit ut pt melius magis tutu qr tanto mi' habeo pdc. Vnd pt esse alia racio qr approbationis hic sentit Inno. optime in dcto c. G. de rebus. Opp q hec actio generat ead alia videt' obstare ff c. l. si eu contractae p. eod et l. metum p. volenti. So. no generat eand alia sz ordinaria, eu alia contrariam pt et lex. Alij dicunt q no generat eand alia que no exigit' ex hic edicto, qd no est verum ut dicto p. eod lo. Go tene prima solucoz. Bartholus

Non utilem

Sine quis coactus pt vendere pro minori precio vendere habz locum hec actio h. d. Secundo litera de inicio requiratur q ille ad quem res pervenit fecit metum illatum. Glo. dicit et bene q eu ad restitucionem ad rescindendum vel repetendum et no requiritur. Et dico tantum ad preciu minus ad vendendum ut dicam qr si eu ignoravis no ut l. si eu concep p. i. hac et p. alij ff c. Vnde litera pt aliqua dica, litera quis cogitur vendere vel minori precio vendere. Certe quantum ad hec q ista actio competat no est dica qr verbis competit, ut hac l. qr in pu. Lo' de eo qui pt coactus vendere quod vendere nolebat, non tamen et si pbat amon. Lo' de eo qui volebat vendere et fuit coactus vendere minori precio, sz e dica in no excludendo in hac actione. Sed coactus vendere pt rescindi gtctu et re restitui coactus vendere precio minori petit suppleri iustum precium no re restitui, sed tamen fuit in vendendo coactus sz in precio viliori, ysud pbat' in l. si reb. p. i. de jur. doc. Ista debes hic intellige.

Adimunt

Ex dignitate sola gtcti violencia no pbat h. d. Littera q ex dignitate sola no presumit' violencia vel metus et ideo dictum tibi in l. iniquitas c. de tutat. q si mulier vendidit pp metum mariti est iusta eu rescindendi gtctu ut l. i. p. que onerande. quare rc. at. no dat, tamen iste metus no pbat' eo ipso q est maritus ar. hic et l. sz est vere q pbeatur mine vel verba, ut l. ppo. et p. inno. c. de gus. qui in g. c. accedens et ibi plene de hoc.

Si donationis

Et similiter gtctu celebrata iusto metu rescinditur' hac actione h. d. Ilio q dona' et simplex dici' gtctus pcut in l. si quis caroms de dict. ppo. an. qd facit ad id qd videbitur in sua pubertate p. adu. ven. Opp ff de l. pg. l. labeo. So. no e gtctus ille qr no oritur ultro citroq obligatio sz large et ipse simuledo est gtctus ita lo' hic. Opp q h tex pt supfluus qr ponit de metu mortis ideo ponit q intelligentur mine capitales Glo. hinc timor deponit, et dic ut hic vera cum dic clare, metus mortis intelligat' quando instabat metus mortis qr forte tenebat gladium sup caput, et nunc intelligitur ch mors instabat, tunc eum iste nunc faciunt iustum metum

eo qualiter pponit ut i. c. l. metum

Quinte

Factum metu iniusto pbat' actioz no rescindit' h. d. Secundo littera alio iure possit rescindi hec venditio venditio si quide ista ca non fuit expressa, sz in mente retenta, no potest rescindi ut l. si repetendi p. de condi. ob ca. Si vo fuit expressa, tunc e primo casu l. hic loca condicio ob turpe ca. ista qui debebat iniquis reddere ius suum et volebat reddere nisi facerem tale gtctu recepit turpiter ut l. penult ff. de gdi. ob tur. ca. Ite in ipso cam si quis edat nobile officium ille qui dedit repetit ut i. de gdi. ob tur. ca. Ite in ipso tamen l. q cautadi si eat inhabilis no pt repetere qr ipse etiam turpiter dedit. Vnde ex utraq pte versat' turpitudo. ut l. si ob turpe ff. de gdi. ob tur. ca. Bartholus

Metum

Elegit' tribus modis, primo q loquatur expte inferentis hunc metum, et hic hunc modis hunt dic. ex solis minis no pbat' metus nisi deventu fuit ad actum h. d. Opp ad hoc c. l. si donationis So. q minime infirit debz inspici persona talis minas inferentis, sunt enim quidam potentes et ita mali qd aliud qd dicunt gpleri sunt facere tunc esset iustus metus comminis et iactacoibz ut c. l. si donationis. Si vo esset quidam ho qui gsuevit multa dicere et modica facere tunc no esset iustus metus ita lo' h. Ergo gpersona dica persona ut i. si des impu. molesti l. i. Vel eum nunc cum pore dicunt attendi sz cirplus que fit in l. iij si cum plus. Secundo q h. l. fals. habes vnam lex et vero dic q legit' expte patientis vim et metum hunc quem brevit hic intendit ex sola ptesta vel aclamatoe actionz no pba' metus h. d. Tertio ditte hinc in l. si maior de tu. ac. Tertio q legit' expte utrisq ut nomine attesta vel legit' restant ad insultum metum nomine ptestatoe restat' ad passum metum duo h. l. dicit ut in duobz summarijs

Accusationis

Accusacio i stituta vel instituenda no est iustus metus ad hanc actionem inducenda h. d. Opp ad hoc et simular in l. fi. glo. de l. vel timore p. si eu et l. si. ff c. Glo. solvit optime. Ilu alius timebat metum iniustum a pnato hic metum inferendi asunderet id no est iustus metus. Opp de l. in fine ca pu. de condi. inde. So. hic adute ista l. dicit q actio no est iustus metus ad dandam hanc actionz sz alia actio possit agi h. no dicit' hic et sic no obstat que loq' de gdi. inde. l. gera no obstat. Et rencionis. Dubium litera alia actio possit repeti illud qd e fcum metu actionis substitute vel ca fict. Glo. fundz multum solvere si quis actio edat calumpniosa pt repeti ut l. in fine de condi. inde. Si vo edat vera tunc loquitur in casibz in quibz licet tunc et no pt repeti si adversa pars

no de metu mortis
de minus

obseruat promissa alias secus videlicet in l. si
apud acta et l. turpe de turpi causa. Ex quo non
licebat turpe tunc ille qui perdidit turpiter
dedit et sic repetere non potest ut l. si quis
in de condictione et quintus stipulatus / Et aduerte ista
glo. ex ista glo. dicit manifeste quod in casibus
in quibus licet turpe turpi actio impedit
recessum et agenti potest opponi / et vide glo.

Si per impressionem Conditio celebrata per
impressionem officialis conditione ob causam
respondit uel pretium restitutum h. d. Opp.
l. respondi uel pretium restituatur ut C. e. l. iij et
et an quod pretium restituatur ut C. e. l. iij et
iiij / Sol. aliud quando agitur quod metus causa quia
illatus est metus mortis uel cruciatus corporis
hic quando agitur condictione ob causam l. que non
hic quando agitur metum sed solum metum alicuius
requirit hic metum sed solum metum alicuius
officialis Contra hoc opp. C. e. l. ad iniuriam
officialis quia ibi dignitate cauetur ulla sit
Sol. hic ibi dignitate cauetur ulla sit
impressione uel adhibito metu hic ante
adhibuit metum uel impressor dicitur quod quod
eum precedit super premissis ubi est signum de
malefico uel ut denunciaret eum Opp.
de l. i. de condictione et quintus stip. ubi illo
modo licet officiali vendere Sol. ut ibi

Venditione ista l. potest loqui in
casu precedentis l. et
contendit l. precedente et hic h. d.
eiusdem in precedenti l. de conditione dicitur
pertinet ad omnes contractus contendit h. d.
et intelligo quod in quolibet contractu aliud quam
recepit qui est passus impressorem non redderet
ut dicitur in precedenti l. Alij intelligunt hoc de
tali metu qui induceret actionem quod metus causa
et precedens lex. e contra Bartholus

De dolo malo Rubrica

Continua rubricam ut hec in glo. Queritur
glo. quare additur in rubrica de dolo malo
dic ut in glo. Bartholus

Si fideiussor Fides debita
reducenda contractus
facit quod non possum ut ego possum
sed ut quilibet h. d. Opp. i
de diversis regulis iuris Sol. aliud est verum
generaliter ciuiliter hic uero cauetur fideiussor / Ex
quo hoc opp. quod non possum ut ego possum ut ibi
ut l. item corpus in principio quod cum eius aliud uiui non
Sol. fallit hic reducere fidei debite reducere
Sol. fallit in l. si. § quasi. ff. de le-
gatis ij et dic ut i. dixi Opp. et videtur quod non
competat actio de dolo videatur obstare
ff. mandati l. si mandato fecit § i. Glo. ponit
multas sol. Hec est vera ut opponatur de dolo
mandati nomine doli quod non

Dolo hec l. sumat separatim actio de
dolo non concurrit cum alia h. d.
Opp. ff. de gestis ... l. si legatarius

Sol. illa actio non concurrit cum alia speciali sed cum generali
sic / ut cum condictione sine causa uel alia generali. ut in generali
Opp. ff. quod metus causa l. si cum exceptione §
eum. Ubi non concurrit cum actione quod metus causa / Sol.
ista actio non concurrit cum alia speciali que non sit
arbitraria pretoria ob eandem equitatem inducta et
restitutoria sed actio quod metus causa habet omnes
istas conditiones ideo concurrit cum ea. Contra hoc
opp. ff. C. l. i. § ait pretor. h. ut ibi adeo
hic aduerte dicit glo. ista actio sic se ad modum
iuuenis qui non inuidet maiori uel inferiori
sed equali / sic ista actio non inuidet actionem
inequalem generalem quod sit ipsa non concurrit cum ea / uel
inuidet ista actio alicui actioni que sit species ad
eam ut actio quod metus causa. Nam dolus est genus
et continet in se dolum simplicem et metum unde
actio de dolo concurrit cum actione quod metus causa. quia
inferior ea. Et in intr. restitutione et alie factiones
de quibus § generaliter loquitur non sunt species que ad actionem
de dolo uel generis sed hic sic dicitur ut contra
dicta et concessa / quia in multis casibus habent locum
in integrum restitutionem ubi non est dolus / et in multis
casibus potest esse dolus et non habent locum in integrum
restitutio et ideo non concurrit cum ea / et hoc est quod
uult dicere glo. tua quam vide. Queritur et videtur
in dubium utrum actio de dolo posset concurrere cum
interdicto unde vi / Glo. dicit quod potest dici quod sic / quia
parte posset concedi quod ubicumque habent locum interdictum
unde vi est commissus dolus / unde habet sic ut
species ad actionem de dolo. ideo tenet ut dictum est
Secundo queritur utrum concurrit cum interdicto quod vi aut
clam / Glo. vi. dicit quod sic / puto contrarium / nam
clam / Glo. vi dicit quod sic / puto contrarium / nam
illud interdictum habet locum ubi est factum clam / licet
quis non sit suspicatus sibi moueri controuersiam
sed suspicari debuerit ut l. prohibere § clam quod
vi aut clam / et sic potest haberi locum ubi non est dolus
Queritur tertio utrum concurrit cum actione
communi diuidundo / Glo. vide dicit quod sic / puto contrarium
quia ad duplum competit / nam actio de dolo datur ad
quod ad simplum / et actio communi diuidundo
interesse ut l. arbitrio ff. e. et actio communi diuidundo
datur ad vindictam ut l. pretor interdicit § i.
de communi / cum igitur non spectat ad idem sic concurrit
non est quaestio Bartholus

Non possunt Temporis actionibus de
dolo non currit absenti
causa rei publice h. d. in summa

Quam pones Hec est ita publica
l. in sic posset forte
sicut auo habemus alia et meo visu glo.
[illegible] in hac l. multa et multa dixerunt
que nihil faciunt ad propositum sed uerum intellectum
breuiter dicit In contractu facio ut des si facio
non sequatur promissa / si factum non est repetibile datur
actio de dolo. si e contra repetibile datur condictio ob causam
uel alias conceditur repetitio h. d. Ad euidentiam
debes scire quod in contractibus innominatis sunt pedite
due actiones / Una est prescriptis verbis que datur

2a § pedite actiones in contractibus innominatis

ut impleat quod convenit ut l. naturalis § i. ff. de prescrip. ver. et ista oritur ex illo contractu ex illo negotio gesto ut l. quinque gen. § i. ff. de pac. contra est prodita condictio ob causam ad repetendum id quod est datum si non observatur promissa ut dicta l. naturalis § i. et in tot. ti. de condi. ob ca. C. et ff.

Hac promisso glo. tua videtur hanc l. intelligere de actione de dolo que datur si non observentur promissa in contractu facio ut des ubi deficiat actio prescrip. v. ut l. naturalis § sed si facio de prescrip. ver. et ad hanc tendunt omnes oppositiones. Glo. alio modo intelligitur quod hic loquitur de actione de dolo que datur ad interesse eo quod non reddit id quod est factum eo casu quod cessat condictio ob causam quia factum non est repetibile. et hanc lec. ego teneo et secundum eam posui summarium. et secundum eam pono casum in textu hic est verus intellectus.

Secundum glo. tua intelligit quod datur actio de dolo ad interesse. quia non servatur promissa et sic procedat in locum actionis prescrip. v.

Ad istud oppositio. In contractu do ut facias habet locum actio prescrip. v. ut l. naturalis de prescrip. v. ergo non habet locum actio de dolo. que non competit cum alia. Quinimmo dicat glo. hic sunt contractus facio ut des sed tamen incipit contractus manumitto ut des mancipium et sic prius fuit actum de manumittendo hoc sentit hic sed glo. quam vide.

Contra ista sc. oppositio istud ut precedit in primo in eadem l. quia convenit ut ego manumitterem et mancipium reciperet sed in secundo quia convenit ut daret ancillam manumittendam et reciperet mancipium videtur contractus do ut des. et sic debet habere locum actio prescrip. v. Glo. solvit duobus modis primo quod unus fuit conventum ut daret ancillam manumittendam sed fuit conventum ut manumitteret licet postea iste qui debebat manumittere reddidit eam manumittendam volens complere contractum. et ita sentit hic ista 2a glo. Vel aliter licet convenia ut dem ancillam manumittendam non est contractus do ut des. primo facio ut des. nam cum ancilla dedi non ut habeat eam tibi sed ut manumittas istud factum respicit et sic opere mea videtur factum cum illa datio fiat propter factum et vide glo. tua que sc. est nota ad q. Statutum est quod si pena adicitur facto pro peti… addici dictioni eius quod constat in pondere numero vel mensura. … compromiserunt stare et parere laudo sub certa pena. laudum continet dationem … et ista pena videtur adiecta dationi quia stare et parere laudo est aliud dare quod venit in eo. plene vide textum in l. v. § fi. de v. ob. et vide glo.

Iste quoque probata oppositio aliud non pro quibus manumittere ut in i. cod. de manumiss. l. i. Do. non possum pro parte … ut in contro… sed … sicut hic ista dicit glo. et b…

Iste opp. in contractu facio ut des habet locum actio prescrip. v. ut l. cum mota C. de transac. Solutio. dicit glo. … fuit do ut facias et sunt … in faciendo hic facio ut des. vel aliter ut i dixi … loquitur in casu adversarius … adest hic nichil.

Iste opp. de cond. ob ca. l. iii § sed si dedi. So. dicit glo. quod loquitur de condictione generali quod … tur actione de dolo et ita prosequitur glo. tua.

Videtur ergo omnes iste glo. intelligere hanc l. de actione de dolo que datur ad interesse quia non observantur promissa. et sic in contractu in quo cessat actio prescrip. v. quia est facio ut des. iste intellectus non est verus primo per dictum 2o per textum ibi pro … verbo sed in contractu facio ut des quando ex post … adest adversario competit actio prescrip. ver. ut l. cum mota C. de transac. et l. solet de prescrip. v. non in dicta l. naturalis § quod si facio sed hic quod dedi tibi servum manumittendum adest … quod debeo dare prescrip. v. Sed ad hoc posses dicere qui habet … non videtur locupletior ut l. plane certa sed. et l. ii. ff. de le. ii. Sed forte ista non est bona ratio ut dicta l. naturalis in fi. de prescrip. v. Sed parata sit adesse michi vel alteri de voluntate mea ut l. solutum de solut. Cum ergo hic ancille competat libertas et sic ex facto meo adest conventi vel alteri de voluntate sua. Concludo quod si quis vellet agere ut observaret promissa habet competere locum actio prescrip. v. Et sic … glo. hic dicunt non dicunt bene. Si l. loquitur quando quis volebat repetere id quod fecit vel dedit et sic volebat recedere a contractu condictione ob causam non habet quia factum vel datum non est repetibile ideo recurritur ad actionem de dolo hic est textus in l. una et vide textum tunc qui clare dicit sed tota lex. tunc dicat ad … quale petitur in volenti recedere a contractu quia datum vel factum non est repetibile.

Sed glo. in soluc… contrariorum … aliud quod contractus innominati … secundum modum … non secundum … implendi ista tenet hic et l. cum mota de transac. et non quia non … contractum innominatorum.

Ultimo quod sicut cum in contractu emptionis et venditionis propter emptus dicitur emptor propter venditum dicitur venditor et idem in contractu locationis et conductionis ista hoc propter eius qui facit ut det dicitur facio ut des propter eius qui dat ut fiat … do ut facias. Ista oppositio puto verum quia … non nominati … dicuntur … contractus … quibus appellantur ut l. x. § … ff. depo. et l. cum q. ff. comoda.

Ad … si do tibi stichum ut vadas … iste contractus appellatur locationi et conductioni. et id non est locatio quia ibi non intervenit pecunia. … ergo sicut in locatione et conductione duplici modo nominatur contractus ita hic duplici modo nominabatur a …

Item que … facio ut des datur actio de dolo. et quia ex post nichil adest adversario ideo cessat … que actionem prescrip. v. inducit. sed pone … glo. quod sunt contractus … facio ut des … dedit primo … datione … subest … que facit actionem prescrip. v. propter … et …

op

op

non ad hoc [illegible]

op

op

ops

ponamus q sint diuus gctus do ut facias
et ille pueniat in faciendo s q facto inutili
nichil adest ut non est casus que actiones psto
v. induceat etc non uideo lit q glo. dicat
in l. iuris gen. §. i. ff. de pac. ponto q
q copte unus dica do ut facias copte
alius facto ut fecs dicet cum a q respiat
gctus cum dns ja. bu. defendebat glo
uras et faciebat tales rones et dicit
q gctus debet iudicari sm modi i cuius
no sm modi implendi ut ff. de nouat. l.
l. si stipulatio et l. cum eum de nouat. q etc
prudens q hic dicit s nichil ad positio
q dico q sm modi i eud ab ipo i ino
sint do ut facias q alia facto ut des
quas pueniat in faciendo ul i dando
non cum q ff sint fc | Sp dicit ipe
illud debemus inspicere ad qd res puei
parat non illud ad qd p quaz deueniunt
ut l. si non fit ff. puciam. ff. de amp et
ar. l. c. | So. fateor ista rom s nil ad
positio q ab ipo initio copte unius pur
agit ut fiat copte alius pur ut det
sicut in emptione et uenditione in locatione
et conductione q copte unus pur agit
sic permutaz copte alius sic pur rem
| Sp. dicat ipe ab ipo initio q tal gctu
i nouato nata c ualis obligato q postea
roborat a iure cum gs intructu rei
ut l. q placito. j. de rerum pmu. q quaz
obligatoz ut ab initio inducunt debes
inspicere prudens gctus s nichil ad positio
q fateor q ab ipo i ino ista obligato
oritur diuersimode sm diuersitate gctuum
ipe diuersitate pronunciap ut s dixi | Sine
demo ad sequentem particula | Quero quo
potuit esse q dum renuasset peccs
tradente q dum glo. ponit plures
modos ul quos ponit unus q tradidit
ancilla non secuta fide de maipio et ut
non transtulit dum sicut in uenditione ut
justi. de rerum di. §. uendite | Item gpat
glo. q illud qd dicat q non transfert dum
rei nisi pcio soluto ul fide secuta de eo
habz locum in aliis gctibz etc i nouat
ut i munt q glo. in l. si sunus ff locam
ff. de fur. | Contrarium uidetur uelle glo.
in l. traditionibz C. de pac. j. de rerum pmu.
l. ij. istam puto ueram ut dixi in dicto §.
locam | Quero quid si moueat actio
status dic ut hic in glo.

Supposite | Transactio tollit coeptis
| que coceptionis ul ipo
iure si acceptilato interesset et
conuit pretium non dat actio de dolo s in
factum h. d. | Opp ff. de fur. l. si qs uxori
§. ij. ubi est actio furti q preuenit dicunt
quidam ista actio e famosior illa trufa
et tu coponit i furti a i factum actiam furti

| Item opp. dol. s et si lege q ptor ait de
dimus uo. et l. ptor ait ff. i min. | So. cod
modo opponit de i factum | Opp. de l. i. §. hec
uerba de ui et ui ar. | So. aliud interesse
non i famat | Quero dicit h non agit de
dolo s in factum quo agitur h q libello
cum hodie non pronunciat actiones tex. in l. non
debz ff. c ponit ista petitio dum dicit s i
factum ubi compausas actioz ut bene
factum uideo fiat illa uba sit tex. Hoc
potest uideo fiat ista uba sint tex. eos
collige p q narratione uariabo facta
nec ponat illa uba denotantia dolus et
fraude ubi qra dico q pr meus sibi
uerbis me induxit ad transigendum non dica
dolose fraudulenter et similia uba deinde i
conclusione dicam pt petat cum bone fidei
non conueniat aliud locupletari cum aliena
iactura pdco peto tex. Dz in actione de dolo
dicam manifeste quae cum non pt eum
uerbis locupletari q suo dolo pdco peto tex
| Quero quid si p pure dolus transactio sit
facta nudo ubo. certe non aget actione pma
et si coapiat de transactione non replicabit
et si excipiat de transactione non replicabit
de dolo. s in factum ut l. apud celsum §. aduersus
de dolo. coeptis | Bartholus

Dolum | Non q ea que cesserunt in
animo non possunt probari dicitur
explicant q indiciis psumitur et dicat
| Quero
leuia indicia non sufficiunt ad pbatoz
q i hunc l. dolo. ponit q in factum ald. ut
cum patet alia q uidebitur ff. de restitu
nem. l. si dolo. et l. dolus et pt uoco uim
q quando ego pdico tibi aliquid qd non e
et pt meliori ar. ff. c. l. si quis simulant
facit de gen. emp. l. ea q quidandi
| Sed predicta opp et ui. q dolus psumatur etiam
si nulla appeant indicia ut l. si per §. dolo.
et l. dolus ff ma. et ad l. falc. j de dolo
dicit glo. fallit in illa ipsorum brocard. azo.
dolum psumi tu dicas pt breuiter quando loquitur
in obmittendo et tunc regula est q si sit se
debere facere qd obmisit psumitur dolus ut dicta
l. si quis §. dolus. et l. dolus ma et l.
l. si pcurat §. dolus et l. ad l. falc. et l. q te ff. si cer.
de dolo ff ad l. falc. et l. q te ff. si cer.
pe. | Secus si agrauaret ut dixi. Inst. l. q
in altius | quando loquitur in faciendo et tunc
quando sit aliquis actus sumpliciter prohibitus et tunc
psumitur dolus ex ipso actu nisi probet contrarium
j. de pcc. l. ij. et de quinque. l. si uos | quando
sit actus simpliciter permissus et tunc dolus
non psumitur nisi ex indiciis leuibus probetur
ut hac l. cum plibz | quando sit actus qui
aliquo casu e pmissus aliquo non tunc si fiat
clam psumitur dolus si fiat palam non psumitur
ut hic et ff. de uitu. emp. l. si. et de iure
ff. l. non intelligitur §. si qs palam

Si maior | Actio de dolo datur
decapiente lucri non fit
dolo altius h. d. | Opp | Cum dolus

[marginal glosses]
op
op
Nota
Nota
Nota
Nota
Sed a
op
Nota
Nota
op
lbo
lbo
Nota
non de pce i ad q. in
animo qs psumitur
§. p. de dolo
non ex a lege
non quando psumitur dolus

dat causam contractui / contractus est ipso iure nullus ut
l. elegant in prin. ff. e. ergo repudiatio hereditatis est
ipso iure nulla / Sed. dicit glo. aliud quod operatur
in contractu venditionis traditio aliud operatur
repudiatio / et ideo sicut ibi facta traditione
recurritur ad actionem de dolo. ita hic / facta
renunciatione / et inde habes quedam notabilissima
glo. primo habes quod sicut quando dolus dat causam
contractui bone fidei / contractus est ipso iure nullus
ita quando dolus dat causam distractui / hoc est
ubi actum per quem recedit a contractu / nam peti.
hereditatis est bone fidei ut l. fi. C. de peti. her.
ita eodem modo repudiatio est bone fidei / Item habes
quod in pactis liberationis simpliciter pactum seu liberatio
trahit ad se contractum ut l. i. §. si debitori ut
le. no. ca. / Item indebitis no. C. ti. i. l. de tutela
tangitur in l. sub pretextu instrumentorum C. de transactionibus
et ibi dixi / Item si esset aliqua liberatio que non
trahet secum vel ad se transactionem et contractum quia
debet haberi inde aliquid dari ut in contractu
transactionis tunc esset idem quod in emptione et ven-
ditione ut dixi in dicta l. sub pretextu et co-
hiis apparet quod illi qui reprehendunt istam glo. et
dicunt quod hic loquitur in contractu bone fidei non in-
telligunt eam / nam licet loquitur in actu per quem a
contractu vel quasi contractu bone fidei receditur / tamen idem
est in isto casu quod in ipso contractu / et inde glo. tamen
quam non repetimus / Bartholus

Optimum / Actio de dolo debet infra
biennium continuum dari / et
similiter / Opp. de l. ii. C. e. / Sed. illa cor-
recta / Opp. et videtur quod ista actio debeat
perpetuari lite contestata ut C. de presc. xxx
an. l. fi. / et l. his. de aua corrup. / Sed. fallit
hic / tenent glo. vero tempus quod datur ad restituendum
intentandam perimetur licet contestata / dic ut hic per glo.
dicta nobis in l. sive vacua ff. de restitutione in integrum
Bartholus / Opp. de rumurum in integrum resti-

Illud mihi videtur / Quando tempus renunciatio pupille
tacite vel expresse restituitur hic dicit
Opp. et videtur quod ipso iure non noceat
talis renunciatio ut C. in quod ca. tacite resti. non
est nec. l. ii. / Huius timore sit hic plures so-
cundum dicunt quod hic non loquitur de repudi-
atione tacita hoc debet intelligi que sit per
aliquem actum ut accipiendo legatum vel aduiendo
per testamentum non eo solo transeunte tempore deliberandi / Ista
licet non placet quia textus hic dicit tacita displicet
quod non fiat simpliciter per taciturnitatem noceret
accipere legatum non est displicatio sed est factum
seu accedentem sunt seu age dicunt hic alii quod hoc
l. concordat cum illa ut ipso iure sit renunt.
aduersus istam tacitam renunciationem hic non potest
per textum qui dicit auxilium etati impertit ergo
intelligit quod concludat de restitutione in integrum
inspice cum hic l. sit posita in hoc ti. et imagi-
nem ut ti. sub quo est posita ut l. imperatores
de in diem adiec. et no. in l. fi. ff. de gl. ide.

dicas quod non quod hic l. per illa corrigitur in hoc

Et tamen / Eminentes liberorum non
supplet etatem ad impetrandam
restitutionem hic dicit hic l. i. summa
Si curatore / Si minor habens
curatorem contraxit sed
eo contractus est nullus / sed cum eo valet
contractus / sed restituitur si leditur hic dicit / Non quod
dixi in principio / Non quod minor curatorem habens
equiparatur prodigo. et post glo. ista facit
duo proportionalia seu duas equiparationes
ex quibus colligas tertiam / Primum proportionale po-
nitur in textu. quod minor curatorem habens proportionatur
prodigo. / Secundum ponitur in l. eum qui G. ff. de
quer. i. ter. pe. quod ille cui est interdictum bonis
equiparatur pupillo. / tertium colligitur ex predictis
duobus. quia minor curatorem habens equiparatur
pupillo. hoc non probatur minor habens curatorem
equiparatur prodigo. prodigus equiparatur pupillo. ergo
minor curatorem habens equiparatur pupillo. / Ad
primam equiparationem opp. quod minor non equiparatur
prodigo. nam prodigus non potest testari ut l. mistis
al. is cui ff. de testa. / sed adultus potest ut
Inst. q. te. fa. pos. §. an puberes / et l.
qua etate ff. de testa. / Sed. in actibus
viuentium non equiparatur ut hic / in actibus
mortuorum non / Nam quia prodigo interdicitur
propter eius vitium et defectum / minori non interdicitur
propter propter imperfectionem etatis / et ideo forte si esset
quidam minor et prodigus non posset sibi
dari curator tamquam prodigo. quia sufficit
curator tamquam adulto. ar. l. qui habebat
C. de tutel. / Sed arbitror quod posset sibi
bonis interdici propter prodigalitatem que
interdictio operatur ne possit testari ad que
effectum datio curatoris propter etatem se non
extendit / Ad secundum dicit quod prodigus
equiparatur pupillo / Opp. de eo quod dixi C.
l. si quis intacta. C. unde vi. ergo pater probatur
quod in contrahendo equiparantur non in delictis
ut est / Ad tertium equiparatio quod adultus non
equiparatur pupillo / Opp. de dicta l. qua
etate ff. de testa. / Sed. dico in actibus
viuentium equiparantur non in actibus mortuorum
ratione huius plenius dixi ff. de testa. l. i.
§. sunt quesitum ubi habes de hiis una bona
glo. quam hic ex veritate / Opp. de dicto §.
sunt quesitum / Sed. fallit ibi / Opp. Inst.
de suspect. tu. §. aut impuberes et ff. de
suspect. tu. l. i. puberibus / Sed. fallit in actione
suspecti ubi equiparantur pupillus et adultus
Item ad glo. que dicit habens tutorem in
curatorem contraxit cum decreto iudicis an
auctoritas iudicis sufficiat / hic in glo. sunt
opinio / summa. sufficit tutoris auctoritas ut tenet
glo. quod vide et tene menti / Contrarium
tenet glo. C. e. l. fi. et C. si propter publica
pensiones l. fi. / Mar. sed tenebat glo.
non obstat quod permittit que allegat /

qr ibi idē in actu uetito ut ē reipe solutoꝝ ut l. fidēi. ꝑ. si ve. ꝑ. de le. ij. ño obstat l. honorē / qr loq̄r in eadem spali. ꝓ in alijs te- net ista glo. ad qūa uidet ut ī dicam ego dico pt quida ē actus in quo requirit̄ iudicis et tutoris auctas ut in alienatoē ī mobilium ut in toto ti. de pdi. mi / et ff. de reb̄ eoꝝ aucte aucta sola iudicis ño suffit qr deficet unu de sollēpitatib̄ ut l. tu hijs ꝑ. pter de tusact ista locut̄ quēt ꝑ allegata in qūa et ita dicebat dñi doc. et bene qūida sut actus in quib̄ auctas tutoris et curatoris tm suffitiunt / et in hijs dñi doc. tenet ista glo. supꝑ. seu dic aut celebrat actus uetitus et auctas iudicis suffit ut l. aut ptor. ꝑ. ꝑmitti qūcta l. fidei ꝑ. ꝑ ve ff de le. ij. aut est actus uoluntari⁹ et tūc si quid loqm̄r in curatore dico q auctas iudicis suffit et pt supple defectu curatoris sicut eu posse unu aliu tutorē dare ut l. tenet̄ de tu. et cu. da. ab hijs ita aptē iudex pt ꝑpria curatoris assumere et italo' ista glo. et hoc ꝓ ño loqm̄r. tutore / tūc si quid pupillus ño habebat tutore tūc iudex pt supple defectu tutoris ut l. honorē qui admit̄ ad bo. po. pos. et ī de iur̄ deli. l. si infanti in fi. / si ūo tutore hēat tūc iudex ño potest supple defectu tutoris ut dicta l. si infanti a quo sumpsi / q ꝑbo ꝑ rōnē / qr habenti tutorē / tutor dari ño pt nisi in casib̄ ut ī. ī. qb̄ ra. tu. hūti / eu g° hēat tutorē iudex illius tutoris officiu ño assumit / qr ño pt ꝑbi aufert sui ea / et officiu alti⁹ ño pt ei dare nisi ut tutoris assumere / qr ño pt ei dare nisi ut dm̄ est / fateor tn q si ille tutor ño posset hr̄i / tūc iudex posset eius defectu supple arg. l. si longi⁹ de iudic / et l. si cu dote ff. so. ma. et ibi pu. edi. de le. ij. ꝑ. penul- tīa. et ubi pu. edi. de le. ij. ꝑ penult / ecō uino tm adulte ad petitio q ubicumq iudex supplet defectu tutoris debz uonniß de hoc face ꝑpssa mētoe. ī. actis dicens dicens et cognostens dicens iudicē eu esse minorē et pta sine tutoris aucte facere sua decretu interponit et aucte hoc pe. ꝑbi. ī. qui admit̄ ad bo po pos. l. honorē

Nota
ꝫ

Si minore] Ille debet ꝓbare etatē qui ea allegat / siue actor ad fundanda intentoꝝ siue reus ad fundanda exceptoꝝ. h. d. ño hoc ista l. Opp de l. minor xxv annis ff. de mino / Solu- tio ille qui allegat etatē debet ea ꝓbare nisi ex aspectu iudicis ꝓbandi / adusa pte ut l. qūa / Ille opp q sicud est dub̄ ff ꝑsumit̄ dub̄ ut ī. de pba. l. sup pos. eadē ratione qui semel fuit minor ꝑsumit̄ minor / undz glo. q i° dicta ūa iur̄ q solo cursu tpis mutat̄ / et ño hac lita

Tenuit glo. quid de poss. ac uinq q semel possedit ꝑsumit̄ possidere et q de dñio dici. dic ut dicta l. sic et l. nec in fi. ad quib̄ / Teneo et teneo in dubio utrū quis debeat ꝓbare se minore an aduersarius eu maiore. glo. in l. de etate ff. ē dicit inter uba ut l. pz et ponit una opinione inter alias et distinguimus qualit̄ qs ponat aut ego excipiendo dico te minore aut ego assero te maiore / ista opi ē una tā ādulte ne credas qr forte dicta in l. actor de pba. ideo ño curo aliquid utro uba ꝑferant̄ affirmatiue uel negatiue / sz oñs illa ouo dicitur negatiua que significat ꝑuatoꝝ / et illa dicit̄ affirmatiua que significat positioꝝ / sunt si dico ego sum minor etc ista ē ꝑuatō et semꝑ ē negatiua sicut ista est hō mortu⁹ etiā est ꝑuatō qr nil ponit / et si dico ño sum maior / hec est ꝑuatō / hic v' uelle glo. i. maior / hec est ꝑuatō / hic v' uelle glo. ī. ff. ī ff. ī de adult / sz ille debet ꝓbare etatē qui ea allegat siue actor ad fundanda intentoē siue reus ad fundanda exceptoꝝ casus est hic aptus et rotundus quod ño hic

In minoribus] Teꝝ qui est minor et lesus pt impetrare in integr. restitutoꝝ an xxv. anni et ī xxv. h. d. debet g° quis dicere in libello se maiore et lesu ut hic et sic facilit̄ ut ī l. fi. et ē vidēbis

Si intra] Tpꝭ rei ño impedit causā restitutionis a minore inchoata. h. d. Opp q restitutio in integrum ño pt renunciari / illa hēt ipso q renunciat̄ ledit̄ ut l. doli excep. ꝑ. q renunciat ledit̄ ut l. doli exceptoꝝ ff de nonac / et ff. ē. l. intedum et ño in l. si iudex contradicto ff ē / Sol. fateor q ño pt renunciari in minori etate ut in ꝓmis sz sūb maior sic / ut hic sicut glo. qua ño hic

De tutela] Tacens ño decepit / ideo qui minore simulat etate ꝑbatione etatis se deceptu esse / ño pt allegare. h. d. hic alit̄ / assumtas sp̄ciens face ꝑpū tutele et assumtas p̄ignus fecit ꝑpū ut quis simat etatē minore. h. d. Iūo interrogatus de etate dicit illu esse tep. / Interrogatus quo sit rudit minore / quia interrogatus quo sit vidit minore / qr est sim̄ patrinus uel sim̄ amiculus qr est sim̄ patrinus uel sim̄ amiculus uel sunt sua uicino. etc ista ro uide q̄ uel sunt sua uicino. / dicens tu ratione vo concludat in hoc textu / dicens tu roñe ro concludat in hoc tex / ꝑ aliquē actu q ꝑpria testes debz esse ꝑ aliquē actu ꝑpria ut l. qui testes in fi. ff de testis. et l. i. in pri. de hijs que in te. delen. et ī de test. l. testiu / et ꝑ ꝑmo qd de testi. ē eaꝝ sz iste roneß ño sūt huiusmodi. In hac cogitabis / Tecum ad op. ꝑ. l. licet allegare ꝑfidue sua ut l. licet allegare ꝑfidie sua ut l. tusact ꝑ de tusac / sz hic minor allegat

Nota
ꝫ
Nota
adūo affirmatiua
uel negatiua
Pbo
Questio
Questio
Contra
Questio
Pbo
Questio
op
opꝫ

allegans consuetudinem suam sed per talis allegationes
debuisse ergo etc. ¶ Metus timore. licet l. legitur duobus
modis primo in minore parte tunc obstat
quod supra videtur glo. de iure non potest allegare
consuetudinem suam, unde contra alterum sed et qui in fraudem
participavit et sunt principes huius consuetudinis
tunc allegari potest ut hic. ista videtur generaliter ista
prima solutio et videtur ista prima glo. Ista secunda
solutio non videtur vera per dictam l. tutor C.
de usuris. ubi etiam ei qui in fraudem partici-
pavit non licet allegare suam consuetudinem.
Voluit glo. quod tunc si credebat maiorem tunc
videt si minore ipsa contra minorem tuta. ¶ Secundo
modo legitur de tutore plenae aetatis. glo.
Dicit opp. cum dolus dat causam contractui
[illegible] contractus est nullus ut l. elegantur
in prin. ff de dolo. sed iste contractus fit per
actionem tutelae. quae est bonae fidei [illegible]
ut dixi C. [illegible] l. si maior quod est distractus
non contractus, etiam valet quod est liberatio quae
secum traxit contutorem et intelligit liberationem
factam ipso iure non per pactum, nam si per pactum
tunc debet agi actione prima et si [illegible]
replicare ut C. de usuris l. sub praetextu.

Minoribus in [illegible] et ceteris
[illegible] minoribus
succurrit l. ff [illegible] in summa

Non videtur ¶ Decimus finiat
¶ Glo. dicit ponere
casum l. viii ff [illegible] et alias l.
allegat per glo. in hac l. non sunt alia ¶ Unus
[illegible] ponit in hac l. unica sua glo. Decimus
[illegible] dubitat per doc. [illegible] et scolares
qui nesciunt loycalia ¶ Ergo dico illud quod
[illegible] videtur et [illegible] inter eos opp. et dico
quod modo potest esse species [illegible] et hic est
quod modo potest esse species [illegible] plena
[illegible] ut puta potest deliberatione plena
adivit hereditatem et postea vult non solvendo
iure quod species est in eo qui deliberavit hic
[illegible] et dare sibi restitutio
ut si ab hereditate se abstineat. [illegible]

¶ Metus timore. [illegible] ponit hic una
glo. quae dicit per consequentiam tollit, non
quod potest [illegible] est quod igitur velit dicere ista
glo. dubitat [illegible] in glo. et per doc. [illegible]
videas quid velit dicere consequentia tollit,
[illegible] est illud species est iure quod
ergo [illegible] quibus ista quam tollit
ista l. quod dicat non est bona quia species est
iure com. ergo [illegible] non oppositum
infert quod dicat [illegible] non sequitur
oppositum non [illegible] est bona quia species est iure
quod ergo non [illegible] et hic non dicit hac l.
ergo cessat [illegible] quia potest [illegible]
ad [illegible] debes scire quod [illegible]

totum et potest ponere genus et species iste debes scire
quod species infert suum genus, quod bona quia est
homo est [illegible] genus non infert suam
speciem [illegible] quod si dico animal [illegible] ergo
homo est quod potest esse equus ita in [illegible] opposita
non infert oppositam quia habet sicut
genus et species [illegible] est genus quod
[illegible] iure quod [illegible] non species
iure quibus est species non ponitur dicit quia
et vide glo. [illegible] opposito [illegible] et
[illegible] dicit glo. procedit ¶ [illegible]
[illegible] non procedit [illegible] species est iure
com. et [illegible] est non [illegible] sicut ut
generis et species sed ut correlativa et [illegible]
quod potest esse [illegible] aliquis est species iure com.
et est [illegible] et [illegible] iste potest esse non
[illegible] et species iure com. et [illegible] et non
qui voluit ponere primas duas particulas glo.
ut C. dixi [illegible] istam particulam [illegible]
sicut ut dicta quam tollit nec infert opposita
quam [illegible] est, hic est particula est [illegible]
in [illegible] non quod [illegible] est species
iure quod et [illegible] et qui non est [illegible]
est species iure quod, unde ista est particula
vera [illegible] non infert ad aliud quod [illegible]
[illegible] particulariter quia aliqua non [illegible] et sic
prima glo. sic quam tollit non infert opposita
quam [illegible] est [illegible] et particula non
[illegible] pluribus particulariter non [illegible] quia
alio modo intelligitur ista glo. ut [illegible]
ista opposita prime et [illegible] et per
quibus [illegible] ut intelligamus hic quod minor sit
species iure quod [illegible] ea quae diligens
paterfamilias fecisset, hoc [illegible]
sic glo. [illegible] est species iure quod quibus est
[illegible] ista quam tollit non hic [illegible]
dicta non tollit quam posita in hac l. et
sic particulariter quam tollit non hic [illegible]
dicta non tollit quam ¶ Secundum in glo. [illegible]
infert quod dicat infert opposita quam quia
[illegible] species est iure quod hic est [illegible]
ea quae fecisset [illegible] paterfamilias ergo non
[illegible] illud [illegible] ¶ Secundum in glo. quod
[illegible] est hic est quod est species [illegible] multo
infert suum genus quod potest [illegible] non [illegible]
et facere stulte et facere deliberate [illegible]
multo ista species hic est species iure quod infert
suum genus hic est non [illegible] ista
[illegible] quae est bona et vera obstat [illegible]
opp. quae est bona et vera obstat quod
eo qui adivit hereditatem cum deliberatione quae
[illegible] postea non solvendo dico quod non fecit
illud quod fecisset diligens paterfamilias quia
[illegible] est [illegible] quae sunt in [illegible]
quod [illegible] quae sunt in hereditate [illegible] non
fecit ut diligens paterfamilias et hic est vera

obstat contrarium de eo qui adimit hereditatem cum deliberacionem ... licet glo. ponat alias oppo et oppositi ubi ista verba ... non sequendo verba glo. vel doc. et per hanc l. et aliabi quibus ponitur ... in libello cum petitur restitutio dicta ... minor et lesus sui facilitate quia diligens ... non fecisset ... si ponens in libello ... minor et lesus et ex libello non colligeret sui facilitate libellus non concludet ... debet restitui ideo ff facias poni

De filio familias minore xxiiii.

Silius familias | De filiofa. abstinentia ... per patre vel ... restitui ... bonis ... successores tollat ... l. ista opp. de l. cum mandato ff. c. ... timore ... filius ... restitucionem ... pupillus et non ... glo. ... ista opp. ... restituit ... ut l. ff. de ... et ar. ... mandato ... duo ... in primo ... minor ... vendidit mandato ... volebat restitucionem ... tenebat ... non ... in subsidium ... obligavit ... per patre vel ... et vult petere restitucionem ... obligacionem ... in alio casu ... l. non ... ut minor ... patre ... non ... Racio hic dicit ... intelligat ... ut in l. i. ... de ... hic ... non ... in glo. ... quod ... filius ... patre ... obligasset ... non tollet ... obligacio ... successores ... tollet ... tollet restitucio

Si frater | Filius familias minor ... restitui ... intelligit ... mancip. ... et videtur quod filius fam. non ... restitucione ut l. iij ... ff. c. ... filius ... restitui ut ... ut l. gra ... Iste opp. et ... cessat ... locum restitucio ... accepit in casibus ... et sic ... ut ... l. fi. ... Racio que est ... restitui ... glo. ff. c. l. iii. Racio ... locum ... restitucio ... ut in glo.

De fideiussione minoris xxv.

Posita | Restituto minore non videtur ... fideiussor ... dolus creditoris ... l. de ... l. sic. | Opp. quod videtur ... ipso iure nulla non est opus restitucione ut l. in ... ff. c. ... hic ... ipso iure nulla ... non ... decretum ... Glo. intelligit ... venditor ... cum decreto | Racio ad quod ... ut plures ... minor restitutus ... sicut ... restitutus ad ... non tenetur de ... q. fuit ... | In ... non q. fideiussor emptor ... tenetur ... beneficium restitucionis in integrum ... ditor advocavit | Supra ... quod ... venditus ... ut l. ij ... fideiussor teneatur | Iste quod ... minor ... fuisset restitutus ideo quia minor ... vendidit non ... vendidit ... fideiussor ... teneat ... tangit ... quod ... videtur ... non ... hic forte ... in aut ... | ... quod fuit restitutus ... non legit ... quod ... cum ... fuit opp. ... bonis ... et iste minor ... de bonis ... Glo. dicit quod ... intelligi ... heredis ... de bonis ... vel ... fuit ... ypotheca

Si eaque | Non quod minor lesus ... beneficium restitucionis non ... ad fideiussorem ... si ledit dolo adversarii ... beneficium restitucionis ... ad fideiussores | Opp. de l. aut ... ff. ubi ... restitucio ... Glo. ... alienacione ... ut ... decretum | Contra ... hic in volu ... l. fi. Glo. intelligit ... et decretum hic ... esset ipso iure nulla ... restitucio ut in ... et sic in ... | Opp. iij hic dicitur quod dolus adversarii ... dolus dedit causam contractui ... restitucio ut l. elegant ... in pri. ... dolus ... locum ... contractu ... et sic cessat restitucio ut l. in ... ff. empto et sic cessat ... Glo. ponit plures ... dolus dedit causam contractui et fuit ... ad tradicionem et sic ... locum ... de dolo ut l. elegant in pri. ... minor ... restitucione ... restitucio et ... cessat actio de dolo ut l. i. ... ff. de dolo ... in l. ij ... de dolo ... hic intelligit | Opp. quod fideiussori ... beneficium

restitucionis etiam si dolus non intervenit ut l. si minor ff. de reg. iur. Glo. hic et in pluribus illud bene, aut restituto minore et eius fideiussore, creditor non daret regressum contra alium et tunc fideiussor non gauderet restitutione ut hic aut daret regressum contra alium et beneficium restitucionis transit ad fideiussorem ut dicta l. si minor, ita dicit glo. et hoc. ¶ Sed oppono quod restituto minore et sic sublata obligatione principali, sic teneri fideiussor cum non sit obligatio cui accedat ut l. 1. ff. de fideiuss. Quinymmo tunc esset videndum quid operetur restitutio in integrum. Quidam dicunt quod solummodo persona eximitur ab obligatione, obligatio tamen remanet salva, sicut dicimus in eo qui deportatur l. fi. ff. de duo. re. et in eo qui decedit sine herede ut l. si heredes in prin. de admi. tu. et l. stichum § papinianus cum pu. ff. de solut. Unde eis obligationibus remanet ut accedat fideiussor ut l. si debitori deportato de fideiuss. Alii dicunt quod persona ab obligatione non eximitur sed solum pars conceptionis quod personalis est non transit ad fideiussorem ut l. exceptiones que persone ff. de fideiuss. Faciat ad hoc ff. c. l. si indebitum ista ult. placuit plus et hanc tenet glo. ¶ Sed contra hoc oppono, dicta quod ista exceptio est personalis, sed beneficia personalia non transeunt ad heredes ut l. exceptio personalis ff. [illegible] j. de pignor. c. l. cum [illegible]. So. quod quamvis dicat dy. in c. privilegium personale de re. iur. li. vi. restitutio in integrum quo ad quedam dicitur privilegium personale ut in casibus in quibus ad fideiussores non transit eciam [etenim] quo ad quedam dicitur beneficium reale ut quo ad transmissionem ad heredes ut l. non solum ff. de in inte. resti. in casibus in quibus competit fideiussori. Cuius ratio est, quia beneficium istud prestatur racione nature, potius racione lesionis et ideo in quibusdam casibus habet vim personalis beneficii in quibusdam habet vim realis beneficii. ¶ Opp. ff. de fideiuss. l. marcellus. So. ut ibi. ¶ Item glo. ultima solvens utrum restituto minore intelligatur restitutus fideiussor in casibus in quibus transit beneficium ad fideiussores vel liceat illi fideiussori de novo petere beneficium restitucionis in integrum. Glo. tenet quod liceat illi petere de novo per hunc textum qui dicit utrique persone [illegible] sed cum utrique competat quilibet habet intentare potest. ¶ Queritur quid si minor nolit impetrare restitucionem an possit eam impetrare fideiussor. Glo. dicit quod sic et hoc ut l. si post mortem § fi. de [illegible] tab. ¶ Bartholus

¶ Si tutor vel curator intervenerit. Rubrica

Si ita (?) pubes ¶ Minor adversus aditionem potest restitui in integrum tempore lenitatis (?) quo elapso contra eius curatorem qui scilicet auctoritatem prestitit. h. d.

Moribus ¶ Tutoris auctoritas in iudicio vel extra non impedit restitucionem minoris si est lesus.

Etiam ¶ Etiam in hiis que gessit tutor solus minor potest restitui et contra tutorem eo perveniri. h. d. et videbitur j. e. l. fi.

Si creditor ¶ Minor non restituitur adversus obligationem administratoris quia ipse non tenetur. ¶ Nota hic intrat illa materia difficillima que tractatur in l. si pupilli § 1 de nego. ges. et quod ponit in l. rei [illegible] § 7 j. e. tu. co.

Etiam ¶ Auxilium extraordinarium concurrit cum ordinario quando competit contra duos vel electione tollitur. h. d. ¶ Opp. restitutio non competit ubi alia actio ut l. in causa ff. e. So. verum est, quando illa duo remedia darentur contra unum et eundem, secus si contra duos ut hic. ¶ Contra hoc opp. de l. cum si contra duos [illegible] mandato ff. e. So. ultime sunt ista [illegible] ibi loquitur an actio ordinaria habet originem ab actione voluntaria quia tunc concludit extraordinaria etiam quando competit contra duos, hic vero habuit originem ab actione necessaria. ¶ Opp. in de l. prima § fi. de iudi. So. dic quod similiter [illegible] instantia iudicii, quia ea perempta remanet actio prima sicut minor quod primo esset, secus si ea esset perempta, et vide glo. Non eo quod dicit sicut minor quod perempta instantia remanet perpetua actio que est fundata per litis [illegible] de qua dixi vobis in l. iii. j. de fruc. et litis expen. Sed tamen non tenet ista solucio. Sed dicit quod hic non poterat minor equaliter subveniri contra fideiussores et [illegible], quia tutor dederat fideiussores et ipse volebat possessiones eius pecuniam et [illegible] venditas sed quando [illegible] ab utroque tunc actio ordinaria debet precedere ut habeat locum restitucio ut dicta l. fi. Ista so. [illegible] non est vera [illegible] etiam [illegible] c. fi. et e. l. si minor ff. de admi. tu. Tene ergo so. glo. quod [illegible] est in iudiciis. ¶ Sed opp. j. h. ij. l. fi. So. ut ibi. Et distinguere plene quando ordinarium auxilium generat [illegible] extraordinario plenissime dixi in l. in [illegible] de op. no. nunc. ¶ Ultimo opp. et videtur quod per electionem tollatur ut j. de codi. l. fi. So. ibi an eundem agebatur hic an contra duos agebatur.

¶ Si in communi eademque causa in integrum restitutio postuletur. Rubrica

Nec si maior [Effectum vnius
ex fratribus non
nocet alii, et restitucio que
competit vni minori non prodest alii
maiori ff. de mi. [Nota hoc ibi
primo habet quod factum vnius ex fratribus non noc(et)
alteri Dile. J. de cod re. ali. l. i. Fratribus re-
medio non no. l. i. et in toto ti. re. int. a-
acta. re. [Nota 2o quod qui rata habet venditio(n)em
rei sue prandicat plen. [3o nota quod beneficium
quod dat(ur) vni ex pluribus non porrigi(tur) ad aliud
[Nota 2m opp. quod quamvis non possit habere ratum
quod non est suo nomine gestum ut l. si pupilli
q. si ergo. ff. de nego. ges. So. dic quod hic
frater gessit nomine suo et fratris sui. Vel si
intelligas quod gessit nomine suo tantum, videtur
ad quod quod non possit habere ratum quod non est
ad quod quod non possit habere ratum quod non est
meo nomine gestum quantum ad producenda actiones
negotiorum gestorum vel alia. At me ut in gero, sed quantum
ad alia ut ad prandicum minoris confirmandum posse
ut l. si fundus q. i. de pig. inter in conferendum
ut l. int. J. de rei. ven. et l. si cum fundum
ff. si cer. pe. sed vide glo. super verbo gessat
[Ad 3m nota opp. quod beneficium vnius ex
pluribus porrigatur ad aliud ut l. si quis ff.
quod. fini amit. si fini ven. l. loci corpus
q. si fundus. Glo. tradidit quod licet l. loq(uatur)
in his que sunt individua, l. contra loq(uitur) in
individuis quod commune beneficium fit in dividue
concepto restitutum ut l. i. q. si vsufructus
ad l. falc. [Pre. replicandum ista glo. quod
licet fundus sit individua, tamen obligatio pro solo
est dividua ut l. pro fundo de fini. rau. pro. [Id.
Ja. Bu. tenebat idem. Sed loquebatur magis
tunc alit(er) diceres quod ista glo. debet intelligi in
ipso iure servitutis non in obligacione pro sola
cum dicit clauibus, quando beneficium personale
seu etatis allegatur ad impediendum prescriptione
servitutis et per ad eam competitur, et tunc etas
vnius prodest alii maiori ut l. si quis q. ad-
si. amit. quando allegatur etas vnius ad servitutes
declarandas ut quia agebat confessoria vel negatoria
tunc idem ut etas vnius prodest alii ut l. loci
corpus q. si fundus ff. si ser. vend. quando autem
allegatur etas ad impediendam servitutem constitutam
et tunc etas vnius prodest alteri quod non potest per
partem constitui ut l. parte ff. de ser. vero quando
allegatur ad impedienda corporale seruitutem constituendam
tunc etas vnius non prodest alteri ut l. pro fundo
de fini ra. q. [Iste opp. de l. i. si vnus
ex pluribus app. et ff. de app. l. si quis separatim
q. fi. Glo. tenebat ista contra tu per ea ex
et dicit quod ibi loquitur in dividuis, hic in eis que
sunt dividua, ideo non potest pro parte valere et
pro parte non, ideo vnius appellacio alteri prodest
et vide glo. [Istud non videtur verum, si eam

sententia quod postquam potest esse dividua ut dicta J.
ti. i. l. i. [Pre. quod sunt plures pro se litigatores
etiam sententia prima potest esse dividua, quod in persona
vnius ferat(ur) et in persona alterius quoniam ut l. non
idcirco ff. de iudi. et l. de vno quoque in pri. ff.
de re iudi. Vnde ista glo. forte volunt
dicere quod illa l. i. J. si vnus ex pluribus et l. si quis
separatim loquatur in causis dividuis ut super
servitutibus, quod ille l. intelligunt generaliter
et pro eo quia loquitur super in obli. de tutele
et in aliis dividuis [Dicamus ergo quod vbi dicitur
sunt quod quod speciale est in ea appellacionis, quia
vna causa et vna est de defensionibus vtriusque
Ideo similiter quod debemus studere ut sit individua
ut in isto possimus, licet possibile sit quod quod postea fieri
dividatur, tamen principaliter debemus studere ut sit
individua in quantum possumus ut l. in hoc iure. ff.
famil. her. [Opp. de l. iii. q. si patrem. ff. c. vbi
br. quod debemus inspicere tempus, sed hic tempore quo
ratum habuerunt non erat minores ergo et cetera. So.
dic quod hic quando ratum habuerunt non erant minores
dicit glo. vel aliter potest quod tempore quo ratum
habuerunt erant minores, tamen si postquam facti sunt
maiores habuerunt ratum non habent restitucionem, quia
non obstat l. que dicit principium inspectandum quia
illud verum quam sumus habentes integra quando ad-
principium sit voluntate factum ergo et cetera.

[Si adversus rem iudicatam in integrum
restitutio postuletur rubrica

Minoris etiam tutele [Actori
minori
succurritur si reus cum eo contestis
contempnatur non maiori. Hic dicit
[Ista lex habet principium subtilis, licet
etiam tempore sit clara. [Opp. et videtur quod de iure quando
age possit ut J. de iudi. l. licet et C. de
age. l. age. So. in quibus vera tamen species sunt
sepat. l. age. So. in quibus vera tamen species sunt
proprietatis. Vnde de aliis potest agere de iure quando
hic videtur quod de eadem specie vult agere de qua fuit
iudicatum [Eam ergo opp. quod etiam de eadem possit
agere de iure quando vero si iudex pro parte fecit
pronunciationes pro parte non, sententia est ipso iure nulla ut
pro parte non, sententia est ipso iure nulla ut
l. in hac iudicio ff. famil. her. et l. apud celsum
q. ste quoniam de doli. excep. Sed scilicet hic sententia
fuit ipso iure nulla quia de parte tantum pronunciat
[Quam ergo timore in hac l. fuit opi. et hic
aduite, Quidam fatentur quod verum, et hanc l.
intelligunt quod in re contempnauerunt et in re absol-
uerunt et ita videtur sententia
et pro de toto pronunciaverunt, et ita videtur sententie
glo. Alii dicunt quod vtrumque est diversum, sed hic super
toto pronunciaverunt hic est pro reo, contra sup(er)
aliis vero tacite pronunciaverunt, quia ideo quod non
dicit videtur absolute, quod glo. et doc. multi non
placet [In sententia enim non possunt impedire illud

Quid. 1 | op. 1 | op. 1 | op. 1 | Quelcumque 1 | op. 1 | Quid. 1 | op. 1 | op. 1

qui elusy vi p(ro)b(abi)l(i) beri.

qd dom est ut s. si plur. una. scu. l. i. et dcā l. apud celsum § sed quitur de doli. excep. [Alij] dicunt q hic pnunciauit sup pte tm et dicunt q contra non est verum na cum vtilla sna s p pte tm pnunciat ut hic/ doc. et glo. dicunt q. p l. in hc iudicio ff famil. her/ et l. qualr § i ff de arbi [Secundo] dicimus primo in hc. Utrum sna possit ferri p pte tm/ dicas si quando libellus continet plura cala pt sup uno. ferri sna et sup alio no ut l. i. § cta ff c./ fact. [illegible] de tutat. l. si ex falsis/ Item si libellus continet unum caplm q plures/ na q unum vi pnunciari q alios no ut ff de iudi. l. ideo/ et ff de re iudi. l. de vnoq/ Si no continet unum tm caplm/ tunc no potest p parte tm iudicari seu pnunciari ut dca l. in hc iudicio/ et l. quale § i. ff de arbi ita dicunt doc. / Addo hc ee vm quando instantia eē tenet sup toto/ secus si p pte esset pempta ita q sequet absolucio ab obsuacoe iudicij/ tunc eni sufficit pnunciari sup illa pte in qua tenet iudiciu/ casus est in l. si constante § i. ff so. ma./ et plz dixi semel in exe de fid. eu. rei vendita alias q euicerit ad suu ceptus d possidere p dimidia tm/ Unde iudex eu in illa di-mudia condempnauit/ In alia dimidia nihil dixit/ dico q sna valet/ q p alia pte quā no possidebat no pcedebat iudi-m ut l. si. de rei. uen. [Subsequens] pmiss vdeo et videamus qualit intelligas hanc l. / Glo vi velle q p parte condempnatus p pte ab solutus/ qd ceterum in se hz dubitare/ Cu ergo pone casum alit q fuit actu actione tutele p una sed no expsa qtitate sz indistincte q reddat administracoīs suoru racōe et reliqua restituat iudex condempnavit eu ad restitucoz de v. occasione reliquorum tn in vitate debet condempnare in x/ certe tunc valet sna et vi sup toto pnunciatu q decat/ ipsa tm reliqua p p te eu debere et hc forte voluerit dice illi qui dicunt q p alijs v. vi absolutus tacite/ sz si nos ponemus q in libello. fuiss expssa certa qtitas ut pcto x. que remanserint apud te. ex tali administracoe/ tunc secundum hoc dice illud qd glo. dicit q in v. condempnat et in v. absolut [Sed] potius no q i actoe tutele pt formari libellus exprimendo cta quantitate ad qua quis dicat tutore pbi teneri ut hac l. tiu sna glo./ potest etia formari libellus nulla exprimendo qtitate ut de dipy et no in l. i. in pu. ff de eden. [Procedo] ulterius/ Opp hic vide dici q suffi-at que ee iudice tpe iudicij/ Con. q requi-rit q sit minor etia tpe sne/ ut ff. c. l. in § scijs/ Glo dicit q hec suppleet p illa ut hic dd dicit tpe iudicij pbandi et tpe sne [Contra] hc opp. et vi q debemus inspice principiu no fine ut l. si iudex ff de fin. expor./ Sol. q in finibus hz notitiaz qua ad principiu tunc inspicimus principium ut l. gra/ sz q no habz notitiaz qua inspicimus finē ut dca l. in § scijs dicas tn none sna habz notitiaz quaz ad pcessu q iudex habet iudicare vere ut l. de qua re. de iudic./ g debemus inspice tpe pcessus no tpe sne/ hic aduerte duo sunt sz iudicare et sc iudicare/ q iudex iudi-ciu habet notitiaz quaz ad pcessu/ sz q iudex sc iudicet no hz notitiaz quaz ad pcessu/ et ideo ego putare/ q si quando sc iudicare venerit ex notitia qua ad p-cessu ut q minor obumpsit aliquas pbacōes vn iudex no potuit condempnare/ tunc ex adusus snaz lata q maiore pete rstico, sciens si minor esset solū lesus in sna/ q in pcessu fecerat q q debuit/ tunc no habz restitucoz adusus snaz/ q illa no habz notitiaz quaz ad acta [Opp.] adusus lesione contingente infra modicu tpe/ p q lesione contingente infra modicu tpe p q cessaunt absentia quis restituitur ut l. ab sentibz § sz q simpr. ex q. ca. ma. ge. eadi ide adusus lesione contingente infra modicu tpe ex quo cessaunt minor etas. Sz ego dixi tibi q etia q sna est lata q fuit maiore ge. xxv [Sol.] dic glo. vd q seni. maiore g. iur. ex quo q pt appellare/ hoc nil e dicere [Nam] q potuit q dimissa e vd pdecessorum ma modicū dic q dimisa e vd pdecessorum na modicu tpe ex quo quis est reuersus/ cmputat no pt absenti donec particulas ppositi et aduocatu quent/ que vd cessat i mi-nore [Secundo] dico tpe ex quo supnēnt etas. Utrum sna possit vale p pte et p pte no/ vale ex post fco/ Ubi g/ iudex condempnat me ad x. ego appellam dicens me gnatu me ad x. cgo appellam dicens me gnatu ad v. et in hc optinuie et sc valebit sna p pte et p pte no/ et hoc fatent [Ita] Iltmon az ff. de i off. testa. l. cta ita ben. decedat q l. cta nil ad ppsm/ qz si iudex appellacōnis in v. absoluit remanet sna in alijs v. et sc sup toto e iudicatu et ego tm sit diuisa ca la. illa negat qui ex pte possit sna vale et p pte no ut l. quedam inter tractatia de supra./ et l. quedam inter fa. hr/ ego puto q ex post fco possit sna p pte tenere/ et p pte no/ ut i exe-positio/ ut condempnatus ad x appellam ad v.

vbi sna posset fri p pte tm

op

op

No

stat(us) appellacio sola suspendit s(ente)nciam / i(n) eo q(uo)d e(st)
appellatum / ut ff. ad turp. l. i. §. fi. / seu iter(um)
an(te)q(uam) iudex p(ro)nunciet remanet s(ente)n(ci)a p(ro) parte
valida / et p(ro)p(ter)ea h(ic) etia(m) app(ar)et eo casu
h(ic) in q(uo) l. s(ed) h(oc) adiutat(ur) Ex eo(dem) declarat(ur) quo
qualit(er) formatur libellus in quib(us) petit r(estitu)i
in integ(rum) adu(er)sus s(ente)n(ci)am / h(ic) et l. vi(detur) velle q(uod) q(ui)s
petat se restitui ut possit sup(er) illa re de
qua s(ente)n(cia)tu(m) est actor de novo et iterato
intentare ac si s(ente)n(cia)tu(m) no(n) esset / h(oc) app(ar)et
ex p(ri)n(cipi)o et ex fine h(uius) l. q(uonia)m in d(ict)o h(ic) actor
r(eu)s et i(n) i(n)ferior(e) actor r(eu)s et s(ecundu)m h(oc) vi(detur) q(uod)
debeat de novo dari libellus et lis (con)testari
et alia fac(er)e / p(ro)p(ter) restit(utionem) in integ(rum) h(ic) et ut
possit p(ro)seq(ui) p(ri)ma(m) instancia(m) Ex q(uo) vi(detur)
q(uod) q(ui)s debeat pet(er)e restitu(tionem) in integ(rum) ut
possit p(ri)ma(m) instancia(m) p(ro)seq(ui) / ac si iudicatu(m)
no(n) esset ut s(upra) ad h(anc) l. i. C. d(ict)u(m) d(ici)t litis
instauracio(nem) admittit r(eu)s [illegible] d(ict)o s(upra) /
ad euide(n)cia(m) an(te)q(uam) venia(m) ad alia d(ict)a s(upra)
q(uod) b(e)n(e)ficiu(m) r(estitu)c(i)o(nis) in integ(rum) restituit
minori illud q(uo)d abstulit ei lex ut l. aut
p(rae)tor in p(ri)n(cipio) ff. e. et l. qui [illegible] §. eu(m) q(uo)d
ff. de [illegible] / s(ecundu)m [illegible] intell(igi) d(ict)a [illegible]
Hoc p(re)misso s(i) minor (contra) legib(us) in p(ri)ma [illegible]
cu(m) iudex decreto (con)de(m)pnare tutore(m) absoluit /
restitucio i(n) integ(rum) rescindit s(ente)n(ci)am / s(ed) contra
istud obstaculu(m) [illegible] minori / no(n)
[illegible] q(uod) iudex restitucio(n)is in alia instancia (con)de(m)pnet
tu(n)c q(uod) iudex restitucio(n)is [illegible] fuit (con)de(m)pnatus
tutore [illegible] tutor nu(m)q(uam) fuit (con)de(m)pnatus
minori / unde ista (con)de(m)pnacio(n)em no(n) rescindit
[illegible] restitucio q(ui)a nu(m)q(uam) fuit (con)de(m)pnatus / sed
rescindit s(ente)n(ci)am [illegible] / et ideo nu(m)q(uam) petens
restitucio(nem) adu(er)sus s(ente)n(ci)am petit q(uod) sup(er) causa
p(ri)ma vigore illi(us) instancie h(ic) s(ecundu)m r(e)s(titu)c(i)o(n)em
iudicet(ur) / s(ed) q(uod) lex que [illegible] e(st) p(ro)p(ter) s(ente)n(ci)am r(eu)s
moneat(ur) et in p(ri)stinu(m) statu(m) reponat(ur) Sed
p(re)misso [illegible] q(uod) s(ente)n(ci)a lesit me p(ro)p(ter) [illegible]
[illegible] actore / q(ui)a no(n) p(ro)bauera(m) ut debuera(m)
tu(n)c [illegible] in libello [illegible] ista narrare
q(uod) ego obtinu(er)i tale(m) p(ro)bacio(n)em ex quo iudex
absoluit tutore(m) p(ro)p(ter) quod ego mei facili(tate)
[illegible] / q(ui)a [illegible] [illegible] / et h(oc) maior
[illegible] no(n) fecisset / tu(n)c (con)cluda(m) q(uod) restituar
adu(er)sus d(ict)a(m) s(ente)n(ci)am et reponar in eo statu
in quo era(m) an(te) [illegible] face(re) [illegible] p(ro)bacio(n)es
et isto mo(do) intelligi(tur) instauracio litis que
ponit(ur) in l. i. C. s(i) adu(ersus) [illegible] / Si vero lesit me
s(ente)n(ci)a [illegible] / q(ui)a acta [illegible] et debebat
s(ente)n(ci)a venire p(ro) me tu(n)c solu(m) petat restitu(tionem)
adu(er)sus d(ict)a(m) s(ente)n(ci)am / tu(n)c possu(m) petere
forma(m) s(ente)n(ci)am ex p(ri)mis actis ac si iudicatu(m)
no(n) esset / et h(oc) mo(do) [illegible] intelligi d(ict)a l. i. /
et illud q(uo)d h(abe)t(ur) l. d(ici)t(ur) q(uod) actor mone(a)t(ur) r(eu)s

intelligi(tur) cu(m) mo(do) q(uod) moneat(ur) acto(r) p(ro)seq(ui)
p(ri)ma(m) instancia(m) / Vel possumus alit(er) intelligere
h(anc) l. et stabit textus [illegible] egi actoe tutele
[illegible] et obtinui aliud accessoriu(m) ut
puta usuras de quib(us) no(n) fuit iudicatu(m)
p(ro)p(ter) s(ente)n(ci)am [illegible] mone(a)t(ur) actor sup(er) p(ri)n(cipa)li
ut (con)de(m)pnar(e) usuras que venire debebant
ut C. depos. l. iiij / et de iudi. §. eu(m) tibi
petet restitucio(n)em adu(er)sus ipsam s(ente)n(ci)am ut possit
actor p(ri)n(cipa)l(ite)r mone(re) p(ro)p(ter) usuras et alias
accessiones ac si iudicatu(m) no(n) esset

Et cum pater

In causa status
filius minor / adu(er)sus
s(ente)n(ci)am lata(m) p(ro) p(at)re se petet restitui h(ic).
d(icit) [¶] Pro (con)t(ra) h(anc) l. q(uod) in libello suo actor p(otes)t
face(re) mencio(n)em de defensio(n)e s(ecundu)m (con)t(ra)rio(n)e
[illegible] et de replicacio(n)e / ita h(ic) et h(ic) not(at) [illegible]
[illegible] in gl(ossa) C. et i(n) petendo ego i(n) libello
possu(m) face(re) mencio(n)em de pacto de no(n) petendo
et q(uo)d postea fecisti m(ihi) pactu(m) de petendo
ut h(ic) p(atet) / q(uo)d no(n) [¶] Opp(onitur) q(uod) p(ate)r no(n) potuit age(re)
q(ui)a no(n) p(otes)t venire (contra) f(ac)t(u)m suu(m) ut l. post morte(m)
ff. de adopt. / So(lutio) mutat(us) est ista / q(uonia)m
p(ate)r obicit(ur) plus t(em)p(or)is tempus quo filius
stetit in libertate tu(n)c r(e)q(ui)rit(ur) xx anni
ad (con)cludend(um) eu(m) ut l. 4. § de ya. po. et C.
no(n) [¶] Quo p(ate)r obicit(ur) f(ac)t(u)m suu(m) in c(apu)t t(em)p(or)is
[illegible] sufficiunt xx an(ni) [illegible] (con)cludi patre(m)
ut l. post morte(m) ff. de adopt. / q(uonia)m p(ate)r
obicit(ur) f(ac)t(u)m suu(m) [illegible] tu(n)c ista obiectio no(n)
(con)cludit eu(m) s(ed) f(ac)t(u)m est in validu(m) h(ic) e(st) casus
[¶] 3º opp(onitur) q(uod) (con)t(ra) p(at)rem no(n) possit peti re-
stitucio ut . i . q. et adu(ersus) quos l. fi. / So(lutio) r(egu)la
[illegible] ut [illegible] et (con)t(ra) bona so-
ista fallit in causa stat(us) ista (con)t(ra) bona so-
que m(ihi) placet / Alii d(icu)nt q(uod) no(n) peti(tu)r r(e)s(tituti)o
adu(er)sus p(at)rem s(ed) adu(er)sus s(ente)n(ci)am lata(m) p(ro) patre /
et h(anc) op(inionem) tenet quida(m) / q(ui)a [illegible] de iudic.
no(n) de p(at)re / lic(et) ex [illegible] no(n) teneat [¶] Opp(onitur)
[illegible] / So(lutio) intelligi-
de l. [illegible] et l. minor C. h(ic) ff. / So(lutio) intellige
h(ic) q(uod) de [illegible] l. i. de eod. loqui(tur)

Adversus

Adu(er)sus s(ente)n(ci)am vicarii
vel delegati p(ri)ncipis
solus p(ri)nceps restituit h(ic) d(icit) [¶] Opp(onitur) i(n)
aut de app. §. fi. / d(ici)t gl(ossa) aliud i(n) app(ellacio)ne
q(uam) in restitucio(n)e / cu(m) de [illegible] eu(m) appellat(ur)
q(uam) in restitucio(n)e [illegible] iudices ab eo deputati
ad p(ri)ncipe(m) lic(et) alii iudices [illegible] (con)t(ra)
sup(er) h(oc) (con)cessit ut [illegible] l. [illegible] possit
de app. [¶] [illegible] an ip(s)e iudex delegat(us) possit
de restitucio(n)e i(n) integ(rum) (con)ced(er)e / [illegible] d(icu)nt q(uod)
[illegible] ut l. s(i) ubi et apud que(m) et s(ed) ista l.
corrigi(tur) / q(ui)a p(ro)b(atu)r in l. qui [illegible] §. [illegible] q(ue)
de p(ate)r [illegible] s(ecundu)m [illegible] petit adu(er)sus
[illegible] ut [illegible] tu(n)c ip(s)e [illegible] delegat(us)
potest restitue(re) ut d(ict)a l. fi. [illegible] ubi et apud que(m)
Si petit(ur) r(e)s(tituti)o adu(er)sus [illegible] tu(n)c delegat(us) no(n)
p(otes)t restitue(re) ut h(ic) / [illegible] ut l. [illegible]

Quum minores Sententia lata adversus minores indefensos contra ipso iure nulla / si fuit defensus est valida sed potest restitui h. d. Opp. filium ab adulto non habente curatorem est validum ut l. si curatorem C. de in integrum resti. quod cod. sententia. Glo. dicit quod illud est verum in contractibus / secus in iudiciis secundum omnes / licet illa l. careat vide glo. etc. in l. acta § fi. ff. de re iudicata quod mirum hic concludit. Opp. quod est sententia lata contra minorem non valeat ff. ex quibus ca. in possessionem l. apud iul. § fi. et l. si minor de bo. auct. iudi. poss. / Sol. dicit glo. fallit in sententia interlocutoria ut hic / hic loquitur in diffinitiva. Tu dicas quod verum est de sententia interlocutoria de mittendo vel non mittendo in possessionem secus in alia interlocutoria que prestat partem sententie ut videtur in l. presbiteri § quo et quid videtur. Iste fallit in sententia diffinitiva que prestat in possessione movente tamen ut l. i. § si privim vel alio modo / et de mo. sed quid. Querit glo. quod si tutor vel curator fuit in exordio litis sed non interfuit tempore sententie / an sententia valeat / videtur quod non ut l. presbiteri § quod et quid videtur / Glo. declarat quod in et dicit / quod si tutor qui interfuit ab initio compositione esse desiit / morte vel alio casu tunc sententia lata adversus minores est nulla ut dicta l. si presbiteri / quod si tutor adhuc durat sed adesse noluit tunc sententia valet ut l. cum sed adesse / contrarium videtur dicere glo. in l. de adult / dicta l. si presbiteri ubi dicitur quod parata fuit tutorem non esse vel esse et nolle assistere / dicas si quod tutor est si quando assistit in toto processu quod noluit sed adest sine tunc sententia valet / ut hec glo. / Ad unum sed adverte quod glo. hic dicit et competat minor intelligas quod est tutor contra minorem / vel forte etiam ipse minor, sine ea que dixi in l. i. § de sent. Quid si tutor noluit adesse in cause processu et tunc sententia lata contra minorem nulla esset ipso iure / sicut quod non habet tutorem ut dicta l. presbiteri et quod non et ideo contra tutorem volentem venire ad processum tamen est remedium quod consistit in l. cum qui reb. C. de poen. Sed pone hoc unum casum quod minor fuit defensus ab initio non in fine / quid iuris sit. Queritur quid si minor fuit defensus non ab initio, licet in fine. Et sententia est nulla quia tunc non fuit inchoata cum legitima persona ut l. quod momentanea § qui le. p. et vide glo. et secundum hoc habes sic in capitulo. Tertio casu quod minor non fuit defensus neque ab initio neque in processu / iste casus est indubitabilis ut hic. Iuxta predicta glo. querit de questione notabili cuius si ab initio tutor fuit in eo postea processu non fuit vel fuit etatis / sed fuit etatis minor cum alio cuius curatore forte ad illa lite quam valebit sententia / Glo. videtur dicere quod sic / ut l. si minor ff. de bo. auct. iu. po. ubi minor habens curatorem potest venire cum alio defendente non competant istud plene / Dicunt factores quod si tutor inchoavit instantiam minor ipse cum alio administratore potest prosequi quia ipse habet utile ius instantie / ideo si ipse etatis volunt comparare optime potuit et valet processus / sed si ipse nolunt comparare processus factus contra eum non valet / quia non potuit ipse in iudicio etatis ad illa instantia ut l. prioribus C. de procur. et ibi dixi nobis / et ita concordant doctores domini lamb. de ravennatibus / quod intelligitur quando ab initio solus tutor inchoavit causam / secus si inchoavit pupillus auctore tutore quia tunc ista glo. procedet simpliciter ut l. i. § sufficit de admi. tu. Queritur ultimo / quia hic fuit facta mentio de sententia nulla et ea que restitutionem de restitutione / quid si in libello dicta dico restitutionem / quid si qua est / appellatio / an variatur nullitas / et si qua est appello, an variatur... dicit quod sic ut in auditorio ex decretali dico quod sic ut et dixi in l. i. quod pro. non est necessaria ante. et dixi in l. i. quod pro. non est ne- cessaria

In rem pupilli Clarissima est, et breviter dicit: restituitur minor adversus sententiam latam contra eius administratorem si pupillum lesum. Opp. de l. aut pretor § in principio. quod si sepius h. d. Opp. de l. aut pretor in pu. quod si sepius ff. de ver. dat restitutio de eo quod gestum est cum minore quod non est gestum cum minore sed tamen est gestum quod videtur ymmo cum ipso minore est gestum quia gerit cum eius tutore vel curatore et hec prout in hac l. plene videbitur in l. iiij § si prius in quo casu mirum est si dicatis istud non est verum quod contra istud fecisse ut l. i. § de vi et vi ar. / ergo videtur quod ymmo fecisse gerit cum minore / quia iste actus est licitus et si a tutore vel curatore tertio quod vero videtur fieri vere cum ipso pupillo / sicut dicimus de eo qui percutit aliquem cum pila vel sagitta / quia vere percutit cum illa pila vel sagitta unde ratio agat ut l. item mela § in pri. et § i. ff. ad l. aquil. / dixi de hoc plene in l. si fimus § i. ff. de serv. Opp. de l. si tutor § i. si tu vel cur. intus. Sol. aliud quando quando agitur cum tutore quasi persona aliud quando quasi cum simpliciter datur sententia contra eius mandato cum tutorem non tunc sententia mandare quod pupillo ut l. iiij in pri. et § i. de re. pupil. ff. et l. planctus ff. de procur. / Iste opp. restitutionem hic minor restitui non habet locum ubi competit aliud auxilium ut l. in cause ff. C. Sed ille qui succubuit habet remedium appellationis de iure quod est in gratia quod decreto restitutionem non habeat dicunt quidam quia hic loquitur quando clausa sunt tempora appellationis / cum quidem sit verum comparabo in contractu quod est istud ad contrarium gloss. plus alio modo / quia restitutio habet plus quam appellatio.

ria per appellationem quibus habet necesse adire iudicem
maiorem quam non licet necesse per restitutionem, sed per
appellationem non posset quibus institui ad peremptoriam
dilatoria ut l. ita demum C. de procur. sed per
restitutionem sic ut l. minor xxv annis omissam
ff. de minor. Per hoc probatur in l. i. si sequens
necesse restitutionem petere. ¶ Nota quod ex ista glo. unam
limitationem bonam et nobilem quod illud quod dicitur
quod coram ordinario iudice ad appellationem non currit
coram ordinario currit / non coram delegato sed magis
plenum / tene menti totam istam glo. / ad illud
autem quod dicitur quod tempora appellationis currunt minori //
opp. C. si a. q. ca. in inte. resti. non est necesse l.
fi. / dicunt quidam fatetur quod hodie tempus appellandi
non currit minori propter illam / alii dicunt contra
in favorem minorum ista tempora currant minori
C. de tem. de iudi. l. prolatam ff. fi. Similiter non
in l. ult. C. si tu. vel cu. intervenerit. et in hac
respondet glo. / Contra glo. vero tertio in l. prolatam
ff. quo et qui in / pro vero, ideo eam in l.
prolatam in fi. currit tempus instantie quod parat
medium prudentiam eam acto finita remaneat
ut non in dicta l. fi. C. si tu. vel cu. interve. Sed
tempus appellationis non solum aufert instantiam
sed aufert etiam totam causam ¶ Secundum dictum
revertitur possumus sic dicere: si minor non habet
tutorem tempora appellationis non currunt ut dicta l.
si prolatam ff. quo et qui in / sed currunt
absenti vel ignoranti, quia ista tempora computantur
a tempore sententie ut ... in l. ab eo ff. quando
quando ... qui in ... defensorem et non appellat ...
non prosequitur tunc currunt ista tempora. Ista locum
ista glo. Sed dicens quod per lapsum istorum temporum
amittitur causa, concede. Sed favore minorum
requirit ut ista tempora liberari possit restitui
ut in aut. de her. et fal. § pupillus
Contra hoc facit glo. que est in dicta l.
si prolatam ff. quo et qui in decreto. Sed illa potest
intelligi quod contra minorem indefensum non potest
fieri sententia iudicatur ut dixi C. l. xxv. sed a
iure sic / vide glo. tuam et non eam et tene
menti perpetuo ¶ Bartholus

¶ Si adversus venditorem restitutio
in integrum postuletur [illegible]

Si minor ¶ Iuramentum de non
veniendo contra prestitum
impedit postulare restitutionem. h. d.
¶ Opp. de l. non dubium ff. C.
de legi. / Huius hore liber ...
valeat duobus modis ¶ Primo sic in Azo ...
dicit quod ff. l. sed glo. ... decretum iudicis
intervenerit / sed non ... delegat ... contra
... in contractu ... sed alienatio rei minoris

in quibusdam casibus requiritur promissa ... firmatur
iuramento / Bal. fuit in contra opi. quod l.
non dubium loquitur quando contractus est nullus ipso iure
quod iuramento non firmatur et ideo sic agere ...
iure sibi competenti nec habet ... mando impetrare
a iudice / Sed iudex non est auctor pupilli
hic ... l. loquitur quando contractus est validus quod decretum
intervenit, Unde hic necesse petere restitutionem intervenit
ut posset agere quod sibi iudex denegat nec
posset restitui nec sit auctor pupilli / et
in Bal. dixit ... elegantia verba ut hic
habes in glo. Contra opi. esset una decisio
contra ... aut secunda / que est nova constitutio
imperatoris Frederici et approbant opi. Azo.
ut etiam si sit contractus validus iuret non
posset venire contra / secundum opi. ... / licet quidam
... ¶ Opp. C. de
... ut dicemus sic dicta aut ... dolus
... l. si quis falsis / solutio ... intervenit dolus
adversarii ¶ Opp. de l. fi. C. de remissione pig.
/ solutio: iuramentum habuit in se ...
... alia / Certa dicit ... aut secunda
¶ Minor restituitur

In integrum adversus sibi non ...
... vel tutores ... h. d.

Iuramenta ¶ Ista secunda constitutio
... et licet materia
multum alta et multum subtilis et ego
tractavi ... de iuramento plenissime in l. si quis
pro eo in pri. ff. de fideiussoribus ubi tractavi de
omnibus iuramentis nisi de eo quod a minore prestatur
de quo hic dicam quod hic est de sua ma. Et primo
loquitur de iuramento intervento sponte sed de iuramento
intervento per vim / 2a est primum aut ... columbi.
glosavit istam aut et ponit multa et in ista
glo. ponit quedam subtilia / Dominus Roff. ...
tavit istam constitutionem et posuit eam ut sequitur
... et est dicit multa et bona utilia
¶ Et ut videtur glo. opp. et vero iuramentum
non sit obligatorium nisi in libero ut ...
... l. ... et l. fi. de in ... et l. si pro eo
in pri. de fideiussoribus / Unde hoc debes scire
quod triplex est iuramentum / quoddam est obligatorium
ut si quis ... sic obligare iuramento
nullo alio precedente vel ... contractu et hoc
iuramentum non est obligatorium nisi in libero ut
... / quoddam est iuramentum decisorium
quod iurat ... de quo ... loquitur
de iure ... et C. et de hoc non loquitur
hic aut / quoddam est iuramentum confirmatorium
hic aut alicuius contractus et de illa loquitur hic aut
/ quoddam iuramentum confirmatorium et de ...
¶ Et debes scire quod contractus fit invalidus
... causis / quibus favore publice
utilitatis / quia ... bonos mores / quibus quia
non fuit ... / quibus quia ... sibi
non ... et multis aliis causis ut

Margin: op. / i — op. / i — Contra — Lex ... auct. tractat de iuramento ... — 1 — 2 — 3 — Contra — op. / i — intelligitur ... contractus invalidus

habes insti. de dona. sup(ra) / de sub(stitutione) istis non
lo(quitur) h(abe)t aut(em) ¶ Filius ... opi(nio). ad hac aut(em)
C. de legi. l. non dubium / Sicut quidam
h(abe)t aut(em) corrigit illam l. ¶ Alii dicunt et hanc
opi(nionem) tenent omnes ultramon(tani) q(uod) ista aut(em) non
corrigit l. contra(riam) nam h(abe)t lo(cum) q(ua)n(do) in(ter)ponit(ur)
sup(er) contractu valido / dicit enim sup(er) contractibus
rerum suarum / l. contra lo(quitur) sup(er) contractu invalido
et s(ecundu)m h(oc) ista aut(em) venit ad l. C. addendo
non corrigendo / Glo(sa) videt(ur) dicere q(uod) veniat
corrigendo / q(uia) firmiter sup(er) contractu inva(li)do
q(uod) illud confirmet / et hanc tenent omnes et
consuetudo approbat / et ego credo q(uod) sit verum
nam ista aut(em) sunt facte tempore glo(se) moris et
audivi q(uod) imperator fredericus q(ui) facit ista
... ista opinionem approbaverunt opinionem mar-
tini ... doc(tores) antiqui ¶ Vicino ad q(uod)
dicit(ur) h(ic) sacramenta / quero quid de hac dictione
sacra / credo debes scire q(uod) h(oc) vocabulum po(nitur)
hic impro(prie) q(uia) sacrum est quod est sacre rei sequitur
de quo l(oquitur) ti. C. de sacra(sanctis) eccl(esiis) non standum s(ed)
hic ponit(ur) sacrum hic ... ¶ Scimus dicta
istud vero sit verum q(uod) sacrum possit compa-
ti q(uod) non / q(uia) aut(em) sumit(ur) lo(co) rerum divinarum
q(uod) sic ut l. i. h(abe)mus h(oc). q(uod) hic p(ro)bat nam talibus
casibus habent locum l. intestata in hiis habent
locum leges intestatum ut in aut(em) de filiis an(te)
dotalia instrumenta natis / ... vi(deli)c(et) temp(ore) in l.
ultimus § si ... dip. et h(oc) de ...
anni consuet(ud)o tenet ego credo q(uod) canonist(e)
tenent aliud ¶ Sequit(ur) in textu puberum
/ Scimus quid si iurant pupilli seu impubes
/ Glo(sa) dicit q(uod) non tenet arg(umento) l. qui iurasse
de iure iur(ando) / Ego contra tenet q(uod) si impubes
est maior infante proximus pubertati ita q(uod) i(n) eo
cadat delictum tunc obliget(ur) iuramento ut l.
impubes ff. de falsis et in de furtis. l. i. puber(es)
¶ Sequit(ur) in textu sponte facta / Emanare dicit
sponte ad differentiam eorum que metu ponunt(ur) prout
ut videbit(ur) ¶ Sequit(ur) in textu sup(er) / Scimus
q(uod) dicat inter(ponit) istud iuramentum / Videt(ur)
glo(sa) si in ipso contractu vel postea quomodo / si
... ¶ Sed sufficit(ur) istius dicendus supra(?)
q(uod) non requirit q(uod) in ipso actu fiat / sed
quero an quando iurat(ur) ex contractu requira(tur)
presentia adversarii / dic(itur) q(uod) sic / ut l. ... s(ecundu)m
quos ff. de ... et ff. de iure iur(ando). l. ii. i(n)
pri(ncipio). et h(oc) multi tenent / Contrarium puto
nam in actibus qui dependent ex sola volun-
tate unius non requirit(ur) partis presentia ut in ratihabitione
ut l. ... ff. de neg(otiis) g(estis) / ... i(n) aditione
hereditatis que sola animo adit(ur) / s(ed) iuramentum
de quo h(ic) lo(quitur) est solum confirmatorium et tamen
potest ratihabitio fieri absente ipsa parte ita
istud iuramentum ¶ Sequit(ur) in textu contractibus
Scimus an h(ic) l. loquat(ur) in contractibus validis vel
invalidis / de h(oc) fuit opi(nio) int(er) doc(tores). et quidam
tenent q(uod) h(abe)t aut(em) loquat(ur) tam de contractibus

validis q(uam) de invalidis ut C. de ... ¶ Tamen
ad unum est advertendum q(uod) h(abe)t aut(em) solum lo(quitur)
in contractibus ... invalidis ... etatis / nam iuramentum
facit eum videri maiorem prout ista aut(em) / Sed g(rati)a
alia ratione contractus esset invalidus iuramentum
prestitum a minore simpli(citer) non validaret illum
contractum nisi ... adiceret / q(uia) iuraret non
contravenire ratione etatis minoris vel alia quacumque
nam ex eo q(uod) iurat non venire contra ratione minoris
etatis h(abe)t(ur) pro maiore / ex eo q(uod) p(ro)hibet(ur) vel
alia quacumque h(abe)t(ur) ... inde ac si maior
iuraret / unde in casibus in quibus iuramentum
maioris confirmaret contractum et h(ic) confirmabit(ur)
in casibus in quibus iuramentum maioris non
confirmaret nec hic confirmabi(tur) et ideo pono
de facto p(er) multas civitates ytalie sunt statuta
que dicunt q(uod) nulla audeat contrahere cum muliere
sine presentia consanguineorum et sub certa pena
mulier contrahit et iurat non contravenire ratione
minoris etatis vel alia ratione posset venire
contra / Advocati quidam dicunt q(uod) non q(uia) istud
statutum non potest facere q(uod) mulier veniat contra
iuramentum suum / Non enim h(oc) potest facere imperator
ideo l. non dubium C. de legi. corrigitur p(er) aut(em) si
contingat ex de iure iur(ando) / Ego dico q(uod) nam
ista aut(em) et c. cum contingat lo(quu)nt(ur) q(uod) contractus
est p(ro)hibitus favore iurantis nam iurando
tollit(ur) eius favor / non enim p(ro)hibet(ur) alicui
eius a minore nec minor p(ro)hibet(ur) vendere
ar(gumento) l. s(ed) dicit q(uod) non valeat si facit / Unde ergo
non assistit quando venditionem facit p(ro)hibet(ur)
persona contrahere s(ed) si quis facit contra statutum legis
peccat mortaliter ut ex. de maio. et obe.
qui non obediret principi morte moria(tur)
et alibi dicit paulus / omnis anima potestatibus sit
principi et. 3 sequitur. qui volu(n)t(ati) eius resistit
voluntati dei resistit / et dampnationem sibi
acquirit / Cum ergo imperator p(ro)hibeat vel princeps
h(oc) perpetrat / si quis facit contra peccat mortaliter
s(ed) iuramentum interpositum sup(er) peccato mortali non est
obligatorium ut in c. ii. ex. de pac. li. vi.
et c. si. de re. iur. c. non est obligatorium
ergo manifeste concluditur q(uod) tale iuramentum non
obligat / et ideo verba statuti sunt dili(genter)
inspicienda utrum p(ro)hibeat persona contrahere
vel p(ro)hibeat contractum valere q(uod) tenet mu(lier)
¶ Scimus utrum per tale iuramentum simpli(citer)
prestitum impediatur minor petere restitutionem
in integrum / respondet(ur) q(uod) de consilio q(uod) non
p(ro)hibe(tur) petere restitutionem / et dicit ex. h(oc) est
in l. ii. § de restitu. vendi. / Credo est h(abe)t s(ecundu)m
eum / q(uia) nemo vi(detur) renuntiare ei de quo
non cogitavit / ut l. ... ff. de in off. testa.
s(ed) minor non cogitabat sibi competere restitutionem
ergo ei non videt(ur) renuntiare / et iuramentum
non porrigit(ur) ad illud de quo non est cogitatum
ut l. si. ... ff. de ... et l. fi.
in pri. ad macedo(nianum) et l. fi. § de no. ... pe.
et C. de transact. l. non ex falsis ubi de h(oc)

No.
i

No.
i

No.
i

No.
i

No.
i

No.
i

No.
i

an quo fr es
q(uod) propter
le peccat
mortale

No.
i

est ergo verum sim. quod dixi quod destitit debuisse restitucionis quale sit / quidam dixit / quando fuerat iuratum et ego compului quidem non suffi- que est etiam quando sup. sto / tunc enim illud iuramentum contendet ad simile sub quo distet quod collo sto ut l. si duo ff. si quis iuraverit ff de iure iur. / et c. de tes. c. l. li. i. si bene intelligatur. Tercio dicit hoc aut habet locum in contractibus in quibus ex una tantum parte oritur obligatio / quidam quod non / glo. quod sic / ut hec in glo. supra predicti contractus appellantur ut l. si donacionis c. quod metus causa et l. si quis tui decepti. post. an. / simpliciter dicit ros. quod si iuret super aliquo tempore contractu sive super actione personali sive reali super quantitate obligacionis ista autem habet locum et sic olim usum contractus latissime accipiebatur sicut in l. iiij de fi- iussori. de iudi. l. omnem obligationem. / Ulterius declaratio hec unde ultra ista aut sit fraudabilis vel secrete que aufert meliorationem beneficium suum / et hec c. viij. respectu rerum corporalium / sed non respectu eius que prestanda est in rebus ut c. de sacros. ecc. l. sancimus et dicitur fraudabilis / fauet etiam ne quis in prejudicium incidat / si fraudabilis ergo est obtinenda ut l. tu quidam ff. de le. et pos. et sic omnes predictos contractus comprehendat. Tercio quod si iuramentum in persona super contractu super aliqua quantitate glo. in l. ij. c. ij ff. de agen. emp. dicit idem quod iuratum fuerat. Tercio quod si iuratum qualiter non venire contra aliud contractum celebratum ab eo glo. arguit hic pro et contra. certe ista opinio respondet in eo quod dixi c. an tunc iuramenti requirat pueris aduersarij vel non / et tenuit quod non requiritur eadem vox unde quod tale iuramentum generaliter prestitum dicat valere et in omnibus contractibus prejudicare. Tercio quod in iudiciis ultra possit minor intercedere cum iuramento / in glo. sic opinio. Breviter puto quod sic / et sic quando tenet. arg. c. iudiciis c. quamvis ut l. iij. si aduer- sus ff. de pet. / in quo casu facit quod minor reddit invitum ut l. vel supplante ff. i. de l. ob. et autem ista locum in iudiciis iurato sponte. Breviter licet iudicium reddat in minorem tamen iuramento non fuit coactum ab eo dicto vinculo habet locum ista autem. Sequitur in textu vero si minor vendidit re aliena / ros. considerat istud tamen vel tamen bene / et dicit quod hec verba mea tamen sunt alterius referat etiam ad aliquem de iure dominij pertinent ut ci. vel alio iure ut l. pos. de iudi. et l. ij. de condictio iusti. et l. ij ff. de religios. / et hec debent intelligi super contractibus obligatoriis / licet res sit alieni obligata tamen est sua et sic locum ista autem. Sequitur in textu non restitutione contra dicere dicat post in iuramento

aliud verbum quod iuravit non restitutionem. Ros. dicit quod non quia sufficeret quod ponatur verbum equipollens ut quod promittit predicta servare vel quod predicta non venire ut videtur in l. i. c. e. / facit quod dicimus in re mercata ut j. de sen. l. si pretes j. ff. de re iudi. l. in sua. Sequitur in textu inviolabiliter custodiat. Queritur quo custodietur / dicit glo. ex tali contractu dabitur actio et exceptio ut l. si statuas de acq. re. do. quod tunc intelligit ubicumque proprie l. aliquid ex quolibet casus statuto datur actio et exceptio. Queritur glo. que actio datur. Glo. dicit et bene et dic ut in ca. Queritur glo. quid si minor est deceptus ultra dimidiam iusti precij an habebit beneficium l. ij de rescin. vend. / glo. tangit et plenius in l. iij de rescin. vend. j. et ibi dicta desi. Sequitur in textu predictum aut tamen ex ipso si non quod iuramentum interpositum per metum non obligat nec tenetur ad exceptionem licet alias detur actio quod metus causa.

Si adversus venditorem pignoris rescissi.

Quamvis si adversus pignus proprium quod recepit a minore si vendatur minor restituitur sed nunc dampnum intercessit vel est fraudis complexum hic. Opp. j. l. xv. Solue ut c. dicta in contractu. Si pignus quod recepit a maiore vendatur minor nullo modo restituitur sed quid veniet bene vel eius administratore sibi sucecerit hic. Opp. c. l. xv. / Dicunt quidam quod hic creditor distraxit pignus vivente ipso et mortuus / hoc vero probat simpliciter ubi agitur contra tutores. Alij dicunt quod hec l. ubi agitur contra tutores alij dicunt quod hec l. definiat pro precedente quod non competit restitutio nisi sit enorme dampnum vel fraudis complexum ut c. l. xv et l. ij j. de pre. mi. Sed istud non quando hanc l. in non bona fide sciens ven- volentes siquidem dicunt quod hic fraus non fuit principiata cum emptore et ista opinio tenuit ... alij ut Jo. dicunt quod requiritur utrumque scilicet enorme dampnum et fraudis complexum / cererij dicunt et istud dixit Azo complexum / nullo modo restituitur minor quod pignus recepit a maiore / et c. l. xv loquitur quod recepit a minore ista opinio plus placet sed quod non est pro ista ideo adverte quod pignus recepit a minore si quando fuit pignus proprium minor restituitur si intervenit fraudis complexum vel enorme dampnum pro suo ... eius dampno non restituitur ut c. l. xv et de pre. mi. l. ij et de minor. l. ex causa j. sed vero recepit a minore pignus quemcumque non minor restituitur pro suo dampno non proximo ut l. scio de in inte. resti. / Si vero recepit a maiore hic adverte si quando vendito fit ex pacto habito cum defuncto nullo gesto cum minore minor non restituitur ut hic et l. cum li. ff. c.

No. / No. / No. / No. / No. / No. / No.

No. / No. / No. / Sum. / op. / Sum. / op.

quod restituatur hoc / si qui pignus recepit a hoe

et l. apud iul. § i. q. eo ca. i pos. ca. pro
quod verba edicti dicunt de eo quod cum minore gestum
esset sed hic intelligitur gestum cum minore quod
dico est quod gestum cum minore aut quia
intercessionem cum et eo mora eius sit contra
partem vendendi a l. vel aliquid aliud fecit
in alia via tunc ipse posset impetrare restitutionem
in integrum. quia cum eo gestum quod ut l. cum filius
§ in hac ff. de v. ob. istam distinctionem tangit
glo. in l. si cum inlicitis. C. de resti. mi.
Secunda vero quia minor non restituitur eo edicto
de mino. sed si vellet restitui eo edicto quod
ca. ma. eo clausula si qua mihi iusta causa
videbitur dicendum se ingrasse contra patris sui
et ipse eius ingratus est deceptus non petit
restitui quod petit ita tenet glo. in dicta l. cum
filius § in hac ff. de v. ob. ita dicit dy-
nus c. si quis. qui de re. iuris li. vi/ quod hec
emphiteote eius qui non solvit canonem per
biennium restituitur eo iusta causa contra heredes
patris qui non solvit pignus ingrant

Si adversus donationem restitutio petitur

Si quis theodosiana imperialis donatio per restitutionem non rescinditur. h. d. Intellige istud de rebus l. quod donata sunt sed de rebus que fundo fiscali non sunt sed que alias requiritur decretum iudicis ut valeat ipsa donatio ut C. de pred. mi. l. si predia

Si inde Si contractus ipso iure non per iudicem restitutio non necessaria et ad dictum restitutio postulari. h. d.

Si adversus libertatem restitutio petitur

Si post adversus libertatem datam non datur restitutio sed adversus dandam sic. h. d. contra ff. Opp. de l. penult. ff. de restitu. veri. ubi ipso iure libertas non competit nisi sit impleta conditio Ad idem opp. de l. si quis sub conditione § quod ob ca. re. So. dicit quidam quod hec sunt opposita in summa nec impletur conditio. Vel dic quod cum a parte minoris hic opponitur ista talis conceptio fuit tacite reservata/ Vide in l. quod si. de § si i rem de contracta. et ff de dig. inos. l. i. et sit satis bone iste solutiones Vel dic quod contra loquitur de conditione que tacite inest eo l. dispositioni hic de ea que venit eo dispositione hominis Opp. C. de l. si. Glo. solvit nobilit hic primitiauit l. si primitiauit liberis/ et vide libandum in l. si primitiauit liberis/ et vide ista glo. et non ad ea que dicta tibi/ facit ad q. consultor assumptus in eam consulat aliquid contrariandum iudex primitiauit secundum formam consilij aut videatur contrariasse vero/ etc. non aliud enim est primitiare contrariandum aliud contrariare sicut videtis expresse hic//

Sed non eo hac. l. aliud quod dicit tempore lite contestata quod si iudex qui cognoscit super eam restitutionem que impetrat adversus sententiam non indicat aliquid super prima ca. sed solum rescindit sententiam et reducit partes ad prima instantia ubi lite contestata erat tunc dicere contra si adi. leiudi. l. i. secundum in iudice appellationis ut de app. l. eos. ꝓ appellatio stante eum inter pronuntiatur iudicatum contingunt ut l. ij in ff. ad turp. Secundum in iudice appellationis non sed prima sententiam irritare sed solum super ultima cognitione quod facit primo de sententiam iniustam vel iniustam ut dicta l. eos/ posset etiam dici contrarium vel absolvo ut C. de ap. Bartholus

Et si minor Certa si minor sit dolo deceptus adversus libertatem non restituitur. sed contra quod dolo sit fecerit. h. d. in summa

Quod retrahi De ulti libertatis sit queri non potest in integrum restitutionem rescindi/ et dolus tutoris sit similiter et damna. primo. h. d. Ex isto tempore dicunt quidam quod iudex qui cognoscit simul et reperit eum sit primo crimina/ tamen sed non appellet utrum eum iudico vel diverso. sa. ad hoc. C. de gdi. ob tur. ca. l. quod cantandi ff. de calup. l. penult./ de furt. § l. i. et ij ff. qui fuit et de pub. iudic. l. defuncto § qui fuit et de pub. ibi plene dixi. Circo de quo loquitur hic dicunt quidam de eo qui sunt manumissus et de alio loquitur l. precedens hic loquitur de alio libro qui erat etiam et passus est finem manumitti Bartholus

In minori Adversus sententiam qua quis pronuntiatur liber non datur restitutio sed concedatur appellatio. h. d. Opp. de. l. i. So. ut ibi dixi/ item in ca. liberali sit appellare facit ff. de app. l. illud Bartholus

Si adversus transactionem vel dispositionem restitutio integra postulatur

Cum in integrum restituto minore videtur restitutus adversarius eius eo contractu erat liberatus Opp. de l. cum minor ff. C. Glo. solvit uno modo cum dicit breviter quod adversarius non restituitur nisi ad illa actionem a qua liberatus erat per illum actum contra que petita est restitutio secundum per illa actionem alias amitteret ut in gno. Opp. 2o et vi. quod ipso iure ipsa transactio non praeiudicet minori ut C. de pre. mi. pto. et l. si pupillorum in pri. ff. de re. cop. Glo. tua valde nobiliter dicat/ distingue quid veniebat in actione super qua contendebat si quidem erat res que fundo fiscali non poterat et sic poterat alienari sine decreto valet transactio sine decreto et ita sit loqui hic alias requiritur decretum iudicis ubi alias valet

[illegible]

Et ex persona [illegible]

[illegible]

Opp. et vi. q. li. l. sit superflua p[ro]ut p[re]dicte
Do. glo. primo in multis differt ut habes
in glo. in pluribus q. vide. Ceterum glo. de
una q. vel duabus [illegible] restituto
minore sit restituta actio adversario eius
ipso iure [illegible] velle [illegible]
Alii per officium iudicis [illegible] vide glo. q. tenet
media. Ego puto q. [illegible] sit
[illegible] intelligendo [illegible] est q. ista
actio restituitur per officium iudicis ex edicto
de minoribus [illegible] restituitur utilis ut
[illegible] debet restitui ipso iure [illegible]
q. restituto minore [illegible] de restitutione
adversarii [illegible] restituit
ut hac l. i. § [illegible] debet intelligi [illegible] ista

De adversus [illegible] a debitore [illegible]

In ista [illegible] ita dicens [illegible]

Exemplo [illegible]

[illegible]

In debito [illegible]

[illegible]

l. certam, nam si minor repeteret istud nomine debiti opponeretur compensatio. So. dicit glo. hic interventionem etatis compensationem cunctat vel dic clarius et melius l. certam de compensationibus que dicit quod de debito naturali potest opponi compensatio habet locum in petente non in repetente. Ideo quia repetitio ista que sit per ti. et c. unde habet vim cuiusdam restitutionis, quia ego eram spoliatus meo errore peto me restitui et ideo ad omnia sum restituendus, et contra illa correctio compensationis non potest opponi, et h. d. glo. i. dicta l. in ... ff. de condi. inde. ubi latius continua ista materia.

Si adversus dotem restitutio petatur

Quoniam adversus dotem immobilem restituitur mulier et heredibus h. d. Opp. de l. si predia ff. de predi. mi. et l. lucius tutores ff. de admini. tu. So. intellige quod hic cavetur bona que poterant alienari sine decreto, vel si requirebatur decretum dicas quod intelligitur. Sed contra hic opp. quia bona possunt alienari a minore licet ob eos aliquid ut ff. de predi. mi. l. ob es, sed dare dotem non est aliquid eo quo tempore. Hinc timore sed hic opp. an causa dotis sit iusta causa alienationis, dicas est ista quod sit, ut dicta l. predia et dicta l. lucius tutores et ff. de minor. So. l. si ita, et ita tenet Azo. et hic. Opp. 3o. si mulier non mortua dos potest repeti ipso iure, quia soluto matrimonio dos debet reddi ut l. ij in prin. ff. so. ma. Ergo restitutio non est necessaria ut l. in causa ff. e. Glo. dicit quod hic forte erat pactum de lucrando dote vel forte erat statutum in civitate quod vir lucretur etiam per statutum dotis et ideo non interest heredis ut restituatur adversus illam constitutionem dotis. Iste potest interesse propter fructus medio tempore perceptos ista dos habet. Iste opp. et vi. quod constitutio mariti intelligitur. Iste dotis facta a minore sit ipso iure nulla ut l. dotis facta a minore ff. de iure do. Hinc tenore glo. sed generalis ff. de iure do. Hinc glo. tua ponit unam sed distinctionem bonam et non que contentur tene licet ultimam eam non teneat.

Si adversus delictum restitutio petatur

In criminibus adversus delictum dolo commissum minor non restituitur secus si culpa h. d. Opp. ff. ad l. cor. de si. l. infans de furtis l. impuberem. So. ibi loquitur de minore infante doli non capace hic de eo qui est doli capax. Opp. et vi. quod minoribus subveniatur in delictis ut l. auxilium ff. de mi. So. quandoque minor excusatur si a delicto propter defectum etatis vel consilii aut quia infans sive doli non capax tunc excusatur ipso iure ut dicta l. infans et l. impuberem, quandoque minor excusatur ex dispositione legis, quia in eum pena non cadit et tunc cum ipso iure excusatur nec est opus restitutione ut i. l. ij ubi contra capitis quod quedam in minore non sunt delicta que in maiore essent delicta quandoque minor excusatur propter infirmitatem animi quia simplicibus tunc si quandoque delictum commiserit dolo hic potest excusari tamen minor pena imponitur ex officio iudicis non per restitutionem in integrum ut dicta l. aut facta in fi. de penis et l. auxilium ff. de minoribus et c. Sed non commiserit sine dolo tunc per restitutionem in integrum excusatur a tota pena qua lex dicit. Et dic non dicam ut delictum et dolo sic glo. quam vide et non hic alii hic alie assumunt.

Licet minor etatis excusatur interdum quia filius sub tutore non petit h. d.

Si adversus sententiam restitutio petatur

Contra minor restituitur adversus sententiam h. d. Opp. et vi. quod non sit opus restitutione ut i. i. q. ca. in integrum resti. non est necesse l. fi. So. ut ibi plene dicit Bartholus

Si adversus seipsum restitutio petatur

Si prius si minor a principe se decepit potest restitui h. d. Vel aliter ista restituitur minor adversus seipsum sicut adversus privatum h. d. Intelligatis quod non sunt decepti ubi dicta intelligi propter at habet locum restitutio ut l. ij in fi. de resti. vendi. cum d. l. habet remedium et cessaret restitutio.

Edicto quidem Glo. i. magis ponit casum in l. ista et nichil aliud ponit et breviter dicit cum fiscus vendit res minoris tamquam debitoris minor non excusatur nisi fraus intercessit vel solemnitas servata non fuit.

Adversus res et iudices vel duos privatos, potest fisci vel fiscum et privatum h. d.

Si adversus creditorem restitutio petatur

Cum et ipse minor restituitur adversus creditorem nisi per eum probetur fenerationem in eius utilitatem esse conversam h. d. co. h. Hic adverte quia est textus retractabilis. Opp. hic et vi. quod minor excusatur secus nisi probetur contrarium ff. de in inte. resti. l. minoribus et l. non et si postea. Et si minor ff. de iure iur. So. hic est speciale in odium feneratoris. Cavet hic

Do. opp. de pcti. in. l. si ponu(m)/ dicit glo.
p. ut l. Alij ponunt q(uod) hic qua(tu)or solu(ti)o(n)es
tu dic breuit(er) et hic et p(er) h(oc) intelligas
totam hanc ma(teria)m ¶ Ex fundamento si(n)gulas q(ui) vult
q(uod) debet p(ro)bare istud q(uo)d e(st) causa actio(n)is
reus aliud q(uo)d e(st) ca(usa) exceptionis ut l. si uxore
C. de dona. i(n)t(er) vir(um) et l. ij ff de p(ro)ba./ Quando
ad p(ro)positu(m) q(uando) uxor repetit res sua(s) alie-
natas dicens c(on)tractu(m) ipso iure nullu(m)/ reus vult
retinere res dicens p(re)tiu(m) in utilitate(m) uxoris
(con)versu(m)/ tunc reus debet p(ro)bare uxore(m) esse
locupletatam/ q(ui)a istud e(st) ca(usa) sue intentionis
ut l. s. l. si ponu(m) C. de pcti. in./ Quando uxor
repetit res sua(s) p(er) restitu(ti)o(n)e(m) in integru(m) vel al(ias)
petit se restitui et tunc adulte q(ui)a tunc si
uxor dicat se lesa(m) in eo q(uia) vendidit q(uo)d
no(n) expediebat sibi vendere adversarius vult
retinere res p(ro) p(re)tio q(uo)d dedit uxori/ q(ui)a est
versu(m) in utilitate(m) uxoris tunc adversarius
debet p(ro)bare uxore(m) locupletatam q(uo)d e(st) ca(usa)
sue exceptionis sufficit q(uod) uxor p(ro)bet q(uod)
fuit lesus in eo q(uod) vendidit ut l. pen. §.
i. et § ij ff. c. et l. si res § i. ff de mi-
no./ Quando uxor petit se restitui q(ui)a lesa
e(st) in eo q(uod) p(re)tiu(m) p(er)didit et tunc ipse debet
p(ro)bare se p(er)didisse q(ui)a h(oc) e(st) ca(usa) sue i(n)te(ntionis)
ut l. uxoribus C. de i(n)t(er) vir(um) et ux(orem) et l. ea
posita § si uxor de iure iur(ando)/ fallit in
senatore/ hic e(st) casus h(ic). Adeo dicit
dot. q(ui)a si esset p(ro)pr(ie) mutuator sit fructuose
no(n) haberet locum h(ic) l. ¶ Bartholus

¶ Si ut se ab hered(itate) abstineat rub(rica)

Ubi
i

S(i) nos ¶ Certum est non immiscuit hereditati tutus esse (com)pe-
tit al(ias) p(er) restitui h(ic). ¶ Notatur q(uod)
in filio no(n) e(st) necessaria repudiatio
sufficit hic q(uod) se non immisceat
¶ Contra h(oc) ff. et vi. q(uod) eo ipso q(uod) filius est
heres s(ecundu)m ap(osto)l(um) ut p(ro)bat(ur) insti. de hered. q(ualitate)
et diff. § si. et de h(ere)d. ab. i(n)test. l. ij de
acq. he. l. necessarijs ¶ Hic. circa h(oc) facit
una magna lucta seu ... sit fundata
inferius q(uod) quis sit heres eo ipso q(uod) filius. S(ecundu)m
glo. hic tenet q(uod) no(n)/ q(ui)a text(us) dicit hic et
est verus ut l. cu(m) bonis de acq. h(ere)d. vel
nec emancipatus/ p(er) eius vitate ... sive
et heres vitate q(uod) de iure antiq(uo) civili
eo ipso q(uod) erat filius erat heres suus et
necessarius superveniet beneficiu(m) p(rae)toris quo filius
habet beneficiu(m) abstinendi et istud fuit intro-
ductu(m) in favore(m) eorum ne creditoribus teneant(ur)
ut dic(itur) § si. de he(redum) qua. et diff. et de
he(redibus) ab i(n)test. l. ij. Ubi h(oc) dicit ubicumque
(con)currentia sui heredis est ipsi filio noxia

op
i

v q(uo)d sit
hered eo
ipso q(uod) f(ilius)
i

(con)currentia nichil operatur p(er) p(rae)torem ex(emplum)/ Ubicumque
aut(em) (con)currentia heredis est filio p(ro)ficua adhuc
h(oc) eo ipso q(uod) filius e(st) heres/ q(ui)a cu(m) beneficiu(m)
abstinendi sit eius favore introductum no(n) debet
retorqueri in eius lesionem ut l. cu(m) favore de legi.
et const. et h(oc) e(st) tex. ... si hic i(n) specia(li)
in l. si filius qui de vul. et pu. et ibi dixi
latius/ Ex hijs patet q(uod) creditorum intentio
no(n) est fundata contra filium ut dicatur si filius
est heres q(ui)a esset sibi nocivum ut hic cu(m)
similibus. Ex hijs p(atet) q(uod) (con)currentia sui heredis operatur
transmissione(m) hereditatis s(ecundu)m opi. vaz. ut l. apud
hostes § i. de suis et le. l. qui militari i. si.
de testa. mili. et l. liber homo § i. de sup.
h. et de cur. fur. l. lucius titius/ q(ui)a h(oc) est
beneficium p(ro)ficuum filio no(n) nocivum ¶ Ex hijs
app(ar)et q(uod) (con)currentia sui heredis (con)firmat tabulas
publicas ut l. si filius q(ui) pr(ivatus) de vul. et pu.
et l. filius et l. iul. de acq. he./ et l. pen.
de pupil. ex. sed/ q(ui)a e(st) favorabile filio q(uod) h(ab)eat
substitutum et si decedat testatus ¶ Item
(con)firmat tutele datio(n)e(m) ut l. si nemo/ et q(uo)d
a no(n) ff de testa. tu. et h(oc) p(ro) dot. C. de testa.
tu. l. ij ¶ Est hic quida(m) brevis casus i(n) hijs
que filius nec(essarius) noceat nec p(ro)sint/ in illis
enim (con)currentia sui heredis nihil operatur no(n) e(st) ista
mea ... plene in dicta l. si filius qui pri(vatus)
¶ Oppo. glo. de l. cu(m) qui(dam) § ... et l. si et
seq. de fideic(ommissis) li. ¶ So. ibi specialis favor libertatis

bo(nus) ... am(?)
i

no(n) practica
cum i

Si omnes ¶ Ista aut(em) s(ecundu)m ... corpus
ut pon. lar. § ad hoc
ista aut(em) penitus l. cadiose/ et est
poterat talis/ dictum est q(uod) filius potest pete(re)
restitutione(m) ut abstineat ab hereditate / tamen
qui citabuntur in h(oc) iudicio p(ro)videt imperator
q(uod) omnes creditores hereditarij p(rese)ntes si si absunt
debent a iudice solempniter citari ut compareat
... ut heres in tex. ¶ No(n) creditores esse cita(n)-
dos al(ias) ip(s)i ledent(ur) ut l. ea ita dni ff
de oper. l. de unoqu(oque) de re iud. ¶ No(n) 2°
q(uod) p(ro)tectus tenetur citari q(uia) aliud q(uo)d peti(tur)
est tale ad q(uo)d no(n) p(otes)t (com)pelli p(ro)missio(ne) (com)p(ro)missi
vel 2° decreto tunc p(otes)t c(on)tradicere p(ro)ueniat
ad diffinitive(m) s(ente)ntiam/ Et ideo dicunt quida(m)
q(uod) agit(ur) q(uere)la i(n)officiosi testi/ na(m) p(otes)t non
cadit hic misso in possessione(m) et no(n) p(ro)ueniat
ad diffinitivam p(ro) h(oc) facit optime l. i. ad treb.
§ sex s(ecundu)m una(m) lec./ hanc aut(em) ex(pli)ciavi
latius in l. si functa § ius. ff de dap. infect
¶ No(n) 2° q(uod) iudex ex officio suo etc. p(otes)t no(n)
petente se p(ro)videre ut po(na)nt bona sua q(ui)a
sibi liquet ut iudici ¶ Opp. ad p(ri)ma(m) p(ar)te(m)
... q(uod) actus e(st) no(n) ... ut l. i. i(n) fi. de
... cum ergo creditores si sint p(rese)ntes citari
no(n) debent/ So. intellige hic p(rese)ntes in eadem
civitate no(n) h(ic) erat i(n) iudicio na(m) si essent
in iudicio no(n) requireret(ur) citatio p(er) dictam r(ationem) ...

op
i

Oua
i

et hic tenet Guil. in l. i. ff. de iur. vo.
Opp. 2o ad diffinitionem non potest provenire li-
no qtf. ut l. si. § illud de tep. app. So. hic
est speciale in eo restitutio in integrum vel de
aliis speciale in his in qbz non potest esse
appellatio per minores co. primo et 2o decreto. Fatuo
etiam hac l. quod si filius ingreditur et postea credi-
tores qualiter fiet citatio studeo sit qualis
proclamatio per civitatem ut de resti. pig. l. fi.
eo tpe. Primo an legatarij sunt citandi
Glo. determinat quod sic et bene ut in aut. de
her. et falc. § primus et in aut. si cum testator
ad l. falc. non bene.

Si cautum. Potest quis ab hereditate
prima abstinere postquam
et eam amplecti h. d. Verum
an quis abstinet ab hereditate prima et
agnoscit aliam quo iure hoc faciat de hoc
de tep. in l. quod si pres. i. und. li. Glo. tamen
hic est scripta corrupte ideo videtur eam si dicit
aliud male stat, sed dz dicere prius precedens vel quod
stat male. Bartholus

Si missa heres liberos rep.

Amores. Maiores restituuntur ad
hereditate et bonorum
possessionem vel alia lucra amissa
h. d. totum ti.

In quibus causis in integrum restitutio
non est necessaria. Rubrica

Amorbus. Morte defuncti
non vindicatur mino-
ribus ipso iure nec. h. d. in summa

Adolescente. Tempus
statutum ad
prosequendam querelam inofficiosi
testamenti in minori etate ipso iure currit
h. d. Opp. de l. i. C. de in int. resti. So. ibi
plene dixi. de hoc. Bartholus

In minori. Hec est nobilis l. ad duo
bar. allegatur, que dicit hec l.
summo favore minorum re ipsa mora fit
contemplatione committitur. Ite dicit ex testo
licet sit stricti iuris cum non pertinet actionem bone fidei
h. d. Opp. dicitur hic in tex. tard. pretij solutis
et sic videtur quod loquitur in contractu emptionis et vendi-
tionis. Quibus in quibus maior re ipsa mora
committitur ut C. de act. emp. l. curabit et ff. de
act. emp. l. iul. § ex vendito. So. hinc
minore dicunt quidam quod hoc appellatur debiti vel
ponitur large pro quolibet debito. Alij dicunt quod
in emptione et venditione non est speciale in minore
sed in aliis contractibus. Vel potes dicere quod etiam
emptione et venditione sit speciale. nam minor
habet potestatem cum emptor rem tradita sibi est
mora re ipsa sed re non tradita secus ut dico
sed conveniendo in minori sit hodie speciale
quod emptorem constituat in mora etiam re emptori
non tradita debitum ei tradat rem cum fructibus
et ita potest intelligi l. ista. Oppo. 2e quod ad
committitur mora re ipsa ut C. de usu. inc. ca. l. i.
So. fateor quod quandoque re ipsa mora committitur odio
debitoris delinquentis ut l. qua, quandoque favore
creditoris ut hic et l. tutela pepo. § ij. ali. §.
usuras ff. de le. ij, quandoque ex ea re per se facienda
ut dicta l. curabit de act. emp., quandoque ex
aliis causis quas dic ut no. in glo. in l. mora
de usur. Ideo hoc Azo in summa tetigit
minorem more et ultimorum etiam, et duas exem-
plificat hic glo. et postea in l. mora de usur.
et c. dicemus deo dante

Si tutor. Sententia lata contra tutorem
qui non caverat rem ratam haberi
pupillo non preiudicat h. d. nobi.
Nota quod hoc dico quod ille qui litigat cum
tutore debet habere copiam tutele et inventarij
ut sic possit videre quod ille tutor bene potuit
agere, alias sibi non sufficeret ut hac l. videtur
sed an debeat dari copia totius inventarij hoc
est cum res contentas in inventario tangat vel
in una tutelarum forte in l. si. arbi. tu.
Opp. et videtur quod non debeat tutor satisdare ut
insti. de satis. tu. § i. So. intellige hoc in tutore
dativo pueri accedente vel lumine ut dicta plenius
de tu. et cu. qui satis. non de. l. i. Item opp.
de l. non mig. C. de procur. So. hic fuit lata
contra tutorem non in minore, sed si esset lata pro minore
valeret nunc sufficiens videre ratum habere
h. d. glo. tua nulla nobis quia non sequitur. dic
ultimum facit magnum festum et dicunt non
hac l. ex qua agit intelligit l. licet C. de procur.
et ff. de iudi. l. licet et de rata. ha. l. iij §.
falso. Nam quod dicitur quod duo debent habere ratam
quam cum pro procuratore debet intelligi an est
lata contra eum qui vult habere ratum in sua
lata vel non in his causa quod in supra
indicium, sed si esset lata pro duo tunc non possit
habere ratum a duo maiore sed a minore per iure
singulari ut dicit hic glo. quia spectus non
contrarium determinat per glo. in l. si iure § qui
iur. ff. de pro. ex ea indi. et idem puto vin.
Hoc tenet Ja. de arc. et Cy. pe. de bel. p.
licet hic dicit aliter et est ratio quia an negotium
pertinet in solo patrimonio stare rathabitione trahi-
tur retro ut l. fi. § ad macedonianum ff. de solu. l.
rato sed mandato procuratoris pendebat ex sola
domini voluntate nunc rathabitione confirmatur
de tutoris officio non pendebat ex sola vo-
luntate pupilli, ideo ex sola eius rathabitione non confirmatur
nisi iure speciali, ideo hec glo. dicit optime
in tutore, sed in procuratore secus. Opp. de l. bar-
barius ff. de offi. preto. So. i. potest quandoque error
Secundo quid de prelato non legitime ordinato
Glo. hic videtur dicere idem fallit. de eo qui pro tute.
l. ij tangit glo. ff. de iur. iur. l. in periurio
quod ex quo quietis § i. feu. dicto plenissime ut
ex de elec. c. nichil in ult. glo. et de hoc

Sanctimus. Ista c. singularis et non l.
et habz intz cottidianz
vertentur dicit [illegible] casibz in qbz minor
c̄ prescriptione olim q̄ sit cepta et finita resti-
tuebatur hec ipso iure finita. alleqns iuris sit [illegible]
annorum prescriptio h. c. Annuis in ptes quatuor
primo loquitur in pre, 2o aliud statuit generaliter
3o ponit rationem, 4o a generalitate post correptor
2a ibi quaniq 3a ibi inclinus cum, 4a ibi indicau
Opp. et vi q. oīs correptio sit pena ut l.
pure in si ff. de dol. except. So. quedam est
correptio que cat a s[ta]tuto vel no s[ta]t[ut]o, et ista
sola fallit in correptione non minate pecunie et
no minate dotis, ut l. contractibus de no. nu. pec.
de do. cauc. l. fi. et c. pona, concedat sit
correptio que causat corpe. postea sed nata
est, est perpetua ut p3 in ma prescriptionum et
usucapionum, et ubicumque dolus patz q illi q
decebat q correptio no nu. pecc causabatur co
tpe no dicunt nisi primo causam correpto sed no
s[ta]t[ut]o et finit in tpe. et hic volunt tangere p[er] a
glo. posita hic. Opp. ultimus dici h correptioz
non erit, q aut hec refert ad tpe et c. s[ic] hii
q no sit fatt imperator qui tpe currat, q a
hec refertur ad ipsiz correptioz et iterum c. s[ecundu]m
q ipsa correptio cū ipso tpe currit, huius h[on]ore
dicit glo. debes c[om]ponere correptione non
cre cū tpe. ita q cū tpe finiat h[oc] similiter
firma ut erat et finiat tpe pfte etatis.
Opp. iii. i. de no. nu. pecc. l. si intra, plus
solu[ti]o dant ibi ista c. vera q[ui]a cum tpe
huiusmodi correptionis cepit a maiore erit eas
minori qui ei successit vel eq. secus si a
minori cepit ut hic. Con. hic opp. q[ui]a si
maiore cepit a maiore quo currit sed pre future
restitucionis ut l. ii. C. si adu. vend. So. ut l.
Opp. q[uo]d et vi q. h. no sit favor minoris
si adultus ad h[ec] l. completa etate hebat
quadriennium ad petendam restitutionem, s[ecundu]m istam
habz biennium tm ad proponendam correptionem
h[ec] no c. eius favor. So. dicit glo. q favor
est in h[oc] q[ui]a s[ecundu]m ista tpa illud q[uo]d erat
ipso iure illius no finiabatur c[ontinu]ato, sed quod
erat restitucionis al[ias] restituendo p[er] iure. restitucio
finiabatur c[ontinu]ato ut C. si adu. vend. l. i. est
g[ener]a[liter] favor in h[oc] ne c[ontinu]ato astringatur. vel poss
esse q petendo restitutionem in integrum non
probaret, q[uo]d qualiter posset procedere i. dicta
vel posset esse q p[ro]deret p[er] fas et nephas
q[uo]d ita dicit glo. vel dicas tn, q illud q[uo]d c[ontr]a
q quis habz quadriennium, est nisi q[ui]a lesi[on]e
q[ui]a lesit correptionis tpis debet
in c[on]tinuu, Sz q[ui]a lesit correptionis tpis debet
pete restitucionem i. [illegible] tpe [illegible] c[on]tinuum i.
quo dicitur lesus ut l. ab hostibus. s[ecundu]m fi. cod.
cu. ma. q[uo]d sed pos l. inter ff. c. Bona
ad s[ecundu]m h[oc] plene et intro glo. que c. s[ingularis] [illegible]
c[on]s[equ]ens. Opp. i. ne de sta. defunc. l. s[ecundu]m in
ff. de mo. l. ampliud, dicit glo. c. loquitur

in casibz specialibz in quibz olim no currebat
prescriptio ~~in quibz~~ sine spe restitucionis, i. quibz
nichil prestabant s[ecundu]m c[ontin]uata, q[ui]a h[oc] solum loquitur
in casibz in quibz currebat s[ed] restituebatur
Opp. C. c. l. ii. et ff. c. l. imbecill[ium] et i. si
ma. fac. fi. l. fi. So. ibi loquitur in casibz specialibz
in quibz olim no currebat prescriptio et sit no
erat opus restitucione in quibz casibz alle l.
no mutaut p[re]s[crip]ta. Opp. et vi q. est hoc
currat prescriptio s[ed] restituat ut i. de iudi.
l. properandum in fi. adde. sit in tpe appellationis
interponende ut in aut. de app. et intra q[uo]d
tpa s[ecundu]m i. i. si sepius i. inte. resti. pos. l. i.
eadem ratione de tpe appellationis prosequende ut dicit
C. si adu. ve. iudi. l. e. fi. et i. no. glo. i.
lig. dubitauit et dubium est inpl[ici]t[e] s[ecundu]m et l.
sive s[ecundu]m peculi ff. c. Tn tpe. c. in dicta aut
de app. et ut que tpa s[ecundu]m i. et eadem ratione
in similibz dilationibz datis a iudice ut dicit
in[ter] l. fi. et l. sed s[ecundu]m peculi. de mo. Opp.
l. fi. et si sed s[ecundu]m peculi de mo. sit opp.
de aut. de h[er]e. et fal. s[ecundu]m pupillo, So. specialiter
de aut. de h[er]e. et fal. s[ecundu]m pupillo, So. specialis
c. in tpe conficiendi inuentarii ut minori erat
s[ed] restitutum. Opp. i. de tep. in de. resti. aut
si minor, So. c. speciale c. Opp. de l. cum mulier
i. q[uo]d q. ca. ma., So. ibi illa fit mentio de
minore et sit no obstat. Opp. de l. cura ff
c., So. dicas q illa corrigit p[re]s[crip]ta l. q[ui]a
prescriptio no currit c[ontra] minorem. Opp. C. si adu.
usufr. l. i., So. dicunt quidam q illa corrigitur
p[re]s[crip]ta cum dicit s[ecundu]m q glo. i. dicit q ibi
loquitur q[ui]a c[on]tractus cepit c[ontra] maiorem illa erit
loquitur q[ui]a c[on]tractus cepit c[ontra] maiorem ille erit
minori s[ed] restitutum. hic q[ui]a cepit c[ontra] ipsum minorem
ista c[ontinu]at tenet. [illegible] doc. Sz ultimo
tenet procedente q illa l. corrigit si cepit
c[ontra] minore si c[ontra] maiore p[er] rō h[uius] l. ibi
inclinus cum, que tollit totum si cepit
c[ontra] minore si no cepit. Sz q[ui]a eos facit l.
si fundus ff. de fu. do. ubi desertus superueniens
prescriptionem no impedit, ipsi videt et dicunt
quod superueniunt desertus tendentes ad dispendium
prescriptionem et iste desertus superueniens impedit
prescriptioz et iste desertus superueniens impedit
ut l. sicut i. de pssp. xxx. an., quod sup
venit desertus tendentes ad correptionem usucapionis
sit no impedit ut dicta l. si fundus ista dicit
hic, et aut quas accedens C. de sac. sac. ec.
in illa q. q[ui]a pluralitas succedit no pluralitas
s[ed] etc. l. sicut quod allat loquitur in casu speciali
s[ed] in prescriptione xxx an. que dormit g[ener]a
l. in prescriptione xxx an. que dormit g[ener]a
et in aliis secus esset, unde teneas opi. glo.
et in aliis secus esset, unde teneas opi. glo.
probatur l. si fundus q[uo]d p3 q[ui]a i. prescriptione deinde
inpedit dicendo ut l. continuas s[ecundu]m et si possessor
ff. de usucap. teneas g[ener]o opi. glo. ut dixi
Sz q[uo]d hic opp. si dicas q q[ui]a cepit cont
maiore c[ontra] minorem erit s[ed] restitutum dicitur c[ontra]
l. cum h[oc] ff. de mo. et C. si adu. ve. p[er]
l. ii. Glo. dicit alibi q dicta l. loquitur de
prescriptione conuentionali, hic de prescriptione legali

op.
i.
op.
i.
op.
i.
op. s
i.
op.
i.
op. s
i.
2a p[ar]s
op. s
i.

op.
i.
op.
i.
op.
i.
op.
op.
op.
op.
i.
op.
i.
op. s
i.

ista no. in § cum ff de mino. Sed ia. de are.
dicit aliter quod prescriptio venit ad corroborandum
contractum celebratum cum defuncto maiore et
currit contra minore sine spe restitutionis ut dicta
l. cum l. et l. ij C. si adu. uen. al. erit
sine restitutione ut l. i. si adu. usucap. Ista similiter
vi contra l. si intra C. de non nu. pec. Sed ma.
glo. ita intelligit quod illa prescriptio contractus
non nu. pec. tendit ad corroborandum
contractum celebratum cum defuncto maiore
et tamen currit cum spe restitutionis ut dicta
l. si intra et C. supra. Adulte quod fundata §
huius contra iuris sint in verbis editi pretoris ut l.
i. § i. ff de minor. et l. ait pretor in pri.
ff e. Ubi verba dicunt quod cum minore gestum
erit quod res est circumventum. Si igitur
prescriptio cepit a minore tamen res adultere
non cohiat prescriptionem indicat. Quod gestum cum
minore quo anno ipse ledit contra restitutio
al. no. quod verba pretoris dicunt quod cum minore
gestum erit circumventum in contractu de non nu. pec.
autem biennium non est nata nalis sed opi-
nionem ut supra in l. cum quibus C. de iure et
fac. ignoran. Si igitur biennium complet in prescriptione
minor non obligatur. Item quod cum eo aliquid
gerit minor habet restitutionem in inte. Sed si
si tenemus contra ultimam quod ante biennium
esset nata nalis tunc per ipsum biennij inteli-
genter cum minore non habet locum restitutio
Glo. ma. non dicit bonum vel bene dicit
in casu l. si intra. Sed dico in usucapione
et prescriptione de quibus quis quin dubium si ista
prescriptio complet cum minore a minore fit-
dum dum et ipse vi alleare al. aliene
ut l. alienatis ff de v. sig. et si cum eo
gestum aliquid minor competit sibi restitutio
ut l. i. C. si adu. usucap. Secundum ideo dico
in prescriptione quadriennali si quid cum minore
gerit quo quis ledat ut puta quod ipse inte-
pella. competet sibi restitutio ut l. si cum
venditor ff. aliud de distrat. pig. de b. cb.
l. cum filius ff. in hac et l. si cum multitudo
et quod non deresit in inte. Sed si cum co inteli-
gerit quod defunctus dedit in prestato vendita
post annum et ego vendidi eo prestare hec
a defuncto aliquo aliquo facto vel gesto. cum
minore minor habet restitutionem in integrum ista lex
l. cum l. et l. ij C. si adu. ven. pig. et
est effectus et radijs tacitus istius materie
§ Venio ad glo mag. et video quod imperator
sanxit nobis de vento quod ante ista l. hoc
erat constitutum ut l. i. si quis ignora. mi. sed. dec.
copia l. i. et si. et alia no ob. tep. lon.
prescriptione l. non est. Bo. dicit placitum quod imperator
sit ponicat quod fecit ista l. et ideo ho
bis recordabilem de l. illis. Sed non est vispie
quod imperator qui habet omnia iura in pectore
suo non fuit [illegible] l. ut l. omnium et l.
[illegible] C. de legi. Et ideo dicit glo. quod
in l. contra cerebat prescripta sed non cum effectu
quod restitutionem. Sed vero ipso iure non erit
§ Hic opponit quod sanxit nobis de veto et
op. a dumpone sicut aut loquitur in rebus
pupilli et de iure antiquo non poterat
usucapi ut l. bone fidei de acq. re. do.
Aut loquitur adulti et tunc aut erat res
immobiles et de iure antiquo non poterant
alienari ut l. i. de rebus corum. Igitur nec usucapi
ut l. ubi lex. de usucap. aut erat mobilia
que sumi poterant et ideo quod non poterat
alienari et per quibus nec usucapi ut l. lex
tutores de admi. tu. Aut erat res que sumi
non poterant et in illis sunt quidem de prescriptione
ex tanto tempore non durat sed poterunt. Unde vi-
detur quod de iure antiquo esset. Istud dicunt quidam
hic loquitur de prescriptione contra actiones contra locutus
de prescriptione rerum. Habent repeba ut habetur in glo
Alij dicunt quod hic loquitur quod tenuit venditam
et hanc repeba ut in glo. Tertij dicunt quod
hic alienavit predecessor minoris et ista e
versa quod tunc quibus habet dominium in contracti
vel si cepisset prescriptio contra maiorem currit
etiam contra minorem ut dicitur. Sed glo. dicit
quod dicta argumentatio non procedit que non potest
alienari non potest usucapi ut l. si fundus
de fun. do. Ista non est bona ratio licet l.
si fundus loquitur quod ibi viventibus alienationem
supervenit post inchoatam prescriptionem. Sed ex
de opposito dicit quod que non potest alienari
non potest prescribi. Sed glo. ponit aliter sicut
per dictas regulas non impedietur usucapio
tunc erat specialiter prohibita. Igitur non erat factum
ante ista l. sed per vel illud esset modici
effectus. Dicunt quidam ultimam quod regula
mar. scilicet quod quando alienatio est prohibita
propter rei quod sacra vel religiosa. Tunc
usucapio est prohibita. Secus si alienatio est
prohibita favore persone ut in minore. Et hoc
dicta argumentatio non tenet. Istud non
placet per l. ubi lex ff de usucap. et ad e
non. Sed dic secundum ia. de are. quod in minore
non est prohibita simpliciter alienatio sed comprehensa
non est prohibita. Secundum decreto minor prescribi potest. Et ideo dicta
argumentatio non procedit. § Venio ad
particulam dicitur hic inclusus est ante hec
§ Con. ff. de admi. tu. l. si tutor. de
glo. mag. hic in pri. nichil dicitur de
minore. Ecce fateor tamen illa l. obstat ad
rem huius l. que equalis non dic ut in
quo ibi erat dubium an minor ledebatur al. no

hic aut erat etiam ut statim dicam. ¶ Iste opp(onitur) quod
sm hec (?) mag. in de. resti. est iniria, quia
mulius cum aut tpe res sit esset destructus
totus restitutus preterea de i. mte. resti. l. et ff.
dicit glo. mag. l. in fi. l. etiam cum minore
deceptio si non est ita etiam in contractibus cum
decipi unde glo. i. fi. i. mint q sit etiam est
in contractu minore ledi ipso iure sucurret ideo
pro eorum l. hec at c. flum ut l. si minor
xxv. annis § i. ff. e. in eo q lo. de unde
qui promittit, quare dicas q ideo aliud
in contractibus q(uia) c. intelvenit fictum minoris ve
in prescriptione intelvenit fictio, ut l. aliena
de v. sig. Unde illa fictio contractum remota
remanet ut l. pcadente equitate, non
cum subest equitas quare illa fictio deducit
ut sic sit verum contractum remoue. ¶ Exp(one) hanc glo.
non vim q in casibus in quibus de iure minore
restitui adversus usucapionem et prescriptionem, non tamen
nec probat ut usucapio currisset statim cum
sit lesus, dicit glo. quicquid dicit, contrarium
huius videre tua glo. huius l. in eo quod
dicit vel petendo. restitutionem non probaret
sed cum eo ipso presumitur lesus quod sit non
probare lesionem intelligas ibi non probaret si
currisset prescriptio, nam eo probato probata esset
lesio. ut hanc glo. Et per hoc vide quomodo
de facto minor xxv annis non appellauit. [illegible]
x. dies restitutionem petit ad appellandum quod
habetur probat vi. probat l. q eo ipso q currit
prescriptio sit lesus. In glo. vi. q. i. dubio
presumitur prima iusta. et sic non expedit sibi
appellare ut l. herdem § gaya ff. de
minor. Eo. si quod etiam esset q minori non
expedit appellare non daretur restitutio quia
non est lesus si etiam est q expedit appellare
daretur restitutio. Si dubitatur utrum sibi
expediret appellare vel non, credo presumi
lesus eo ipso q passus est per de(cursum) in app.
cono. c. et glo. in dicta l. si minor § i. ff. c.
et canoniste tangunt istam quomodo ¶ Secundo
ad ultimum parte dicitur q contrahentes xxv
vel xl annorum remanent in suo statu ¶ Opp(onitur)
j. de prescrip. an. l. sicut § proinde huius tenore
sit ut in glo. quedam opi. et quarum dicta
dicas presumi prescriptione xxx an. vel maior si
minor est pupillus q cum non currit prescriptio
ut dicta l. sicut, si vero est maior pupillo
tunc prescriptio cepit contra eum et finitur contra eam
et tunc currat sibi restitutio ¶ Sed quia
ista est longeua prescriptio q excedat etate
xxv annorum et quadriennium quod datur ad
petendam restitutionem. Si non cepit contra maiorem
vel contra minorem non finitur contra minorem tunc
currit, licet restitutio detur, ut dicta l. sicut

op. i

Ita debes intelligere hanc mag. In aliis autem
prescriptionibus minoribus colliget dispositionem preterquam
exceptis ¶ Scripsit de glo. ita habetur l.
e. glo. et dicta doc. ¶ Sed uero an illa que
datur ad petendam bonorum possessionem curat
hodie minori, dicitur q non, quia olim currebat
sed restituebatur minor ut C. e. l. fi. § hoc
ipso iure non currit. In glo. vi. q ista l. vi.
loquitur in casibus in quibus minor tractat de
dampno vitando ut apparet eo vii. l. Quid
opi. puto verior quod generaliter huius l. que
dicit in omnibus casibus res, hoc nichil corrupit.
¶ Secundo quid in prescriptione que inducitur per
testem pendeo et puto q currat hodie sed
restituatur sicut olim ut l. ii § i si heres
ff. c. et ista loquitur in prescriptionibus legalibus
non in illis que procedunt ex contractibus vel ultimis
voluntatibus, ut C. dixi ¶ Tertio quid in
prescriptionibus que procedunt ex statuto, certum
currit contra minores (?) Imo. dicit q non licet loqui
hec l. nec de statutis cogitauit Ita dicit
... de testa. l. audit. ... restituti
... de in inte. resti. et ibi vide mirum quod
teneat ... et ibi dicit ipse q ille prescriptiones
currit sed minor restituitur, capitulum in decretum
auditis sim eum. Videamus utrum hec l. cogitauit
de statutis et ut dixi vobis in l. sub pretextu
C. de transact. ubi quis cogitat de eo quod
ignorat in genere licet non in specie ut l. si unius
ff. de testa. mili. Ita ista l. cogitauit
ff. de testa ... de legali. q qua lex
in genere de omni prescriptione legali q qua lex
daret restitutionem, si quis dubitat q sicut
prescriptionem statutorum lex dat restitutionem, hoc de
illis cogitauit lex ¶ Preterea statuta recipiunt
interpretationem restrictiuam ne quis intelligere ... in
pacata ut l. ii. § i. de nouo et l. cesar de pub.
et l. adige § cum de ... Non autem
recipiunt interpretationem restrictiuam ne agas licet ...
aut hoc est illa prescriptio que aufert minori quod
sibi erat ... et tunc statutum sim. lex
restringitur ad maiores vel habebit locum in minoribus
per glo. l. xxvii hic posita aut per illa prescriptione
minor amittebat lucrum et statutum non restitui
et currit sed restituitur hic c. capitulum in decretum
auditis per quod primo sit fundat

¶ Cui et adversus quos in integrum
restitui non possunt rubrica

op. i

Tn consilio ¶ Scilicet hec glo. dicitur unum
sim lec. ultimorum dicitur aliud
¶ Ponis sim glo. breuiter hoc intendit
ubi minor sempliciter docuit de lesione
requirit ad ... si ubi de lesione
constat ... dicitur ... glo.
¶ Sed sim ultimorum breuiter ... In actibus ...
quibus est approbatus industriosus cessat restitutio
... etatis ... subsidium est assumptum ...
¶ Ad l. ... opp. glo. a ... aut iste

No. i

No. i

No. i

xx ... i

op. i

probavit se lesum et debet restitui ut hic. Aut non probavit se lesum et non debet restitui ut l. minoribus C. de in int. resti. et l. ita et postea §. si minor ff. de iur. iur. quo casu istud licet sit industriosus vel non pro nichilo attenditur. Solvit glo. quod hic loquitur in casu dubii an de lesione constabat sed in plena (?) in illa esset locus declarationi (?) iuramenti ut l. in bone fidei C. de iur. iur. et l. admonendi ff. de iur. iur. quia non destinatur (?) nisi preter istam presumptionem quod sit industriosus. Unde glo. Sed hic loquitur non quod sit plena probatio aliqua presumptio eliditur ut non sit locus iuramenti declarationi (?) sua (?) ad tene menti. Dicetur idem l. in bone fidei. Alii dicunt quod hic dicitur in mutuo de mutuo in quo minor presumitur lesus nisi contrarium probetur per creditorem ut C. si adv. cre. l. que presumptio tollitur si erat industriosus. Unde ista glo. et tene menti. Glo. approbat primam lec. licet ista non reprobet. Ista secunda etiam teneamus quod si minor est industriosus et diligens presumatur pecuniam in utilitatem suam convertisse. Arg. ad hoc in. de pig. l. si. et quod in medio (?) ista est lec. glo. Alii ut pe. de bel. pr. legunt aliter. Nos scimus quod sunt quidam actus ad quos quis non admittetur nisi esset examinatus ut puta doctoratus ad collegium advocatorum ut videlicet C. de advo. div. iudi. l. nemini. Modo pone quod aliquis est lesus doctor petit restitutionem ad quandam allegationem obmissam. Et ista restitutio denegabitur probato hoc quod publice in isto actu approbatus est industriosus. Sed pone quod ex alia necessitate in defectum aliquorum aliquis minor effectus est decanus. Arg. prout hic quia in defectum est assumptus non dicitur approbata eius industria non ut sibi denegaretur in integrum restitutio pro primo dicta est quia dicendo se doctorem et allegando se lesum in allegatione proprie allegat turpitudinem suam ut l. ii §. item ff. de ori. iur. et per professo et dependentia reprobat ut C. de contra. iu. l. professo li. p. Et eadem pone putare in istis aliis actibus in aliquibus est approbatus, videlicet et portus in matricula non posset petere restitutionem in illo actu. Arg. ad hoc de his qui ve. eta. impe. C. l. i. In alius non qui ex aliis solis actibus non dicitur industriosus nisi sit approbatus a publico procedit lec. glo. Modo licet communiter (?) circa primam partem quero qua iuditio constabit hoc quod sint electus decanus si non est probatum dicit quod sibi erat notorium. Sed omnibus erat notorium quod sunt decanus. Ideo cum probatione non indiget. Et vide glo. facit ad hoc habetur C. de app. l. eius. Ultimo ex fine nota quod quandoque videtur hoc anno. Alii sunt incendio (?) bonis ut perigu. (?) demum fuit assumptus nisi priores ut perigu. desunt. Vel ratione eorum sublata incidenter quod ad eos quos hic incidenter (?) ut l. i. §. i. ff. de cur. ... mores provenit ut l. i. §. i. ff. de cur. fur. hic hic tempore quod non hic in fi. Hic etiam clarius dicit ut hic non in fi. hic glo. quod vide

Quum apud iudicem minor etatis contra presentem vel presidem restitutionem denegat. Si de dolo. l. non debet et C. de dolo. l. si restitutio. Concordia ibi loquitur de restitutione que datur in actionibus. Hic de ea que datur iudicis officio. Secundo opp. de bo. q. h. l. fi. §. in utrisque. Solutio ibi non datur restitutio contra presentem sed contra aliud licet per quandam quam devenerit ad presentem. Item opp. C. si adv. re iudi. l. si cum pr. Solutio ut a que est speciale in ea statuto. Vel dicas quod ibi datur restitutio contra presentem non in adversum suum principalem sed iudicis et ista est soluta magis non lib. Opp. C. si adv. do. l. ii. Solutio ibi non est restitutio contra presentem licet adversus suum principalem. Nota per declaratione huius l. assumo breviter. Aut queritur de restitutione que datur in actionibus et per eam contra presentem vel presidem ut C. de dolo. l. supposita. Aut de ea que datur officio iudicis tunc minores etatis et hic queritur quando quis petit restitutionem contra presentem et contra principalem suum et sibi denegatur ut hic. Quis petit contra presentem sed non contra principalem suum et sibi conceditur ut l. ii C. si adv. re iudi. Quis quis petit contra principalem suum et non iudicis et hic etiam sibi conceditur ut l. ii contra presentem et hic etiam C. si adv. dona. Etiam si contra presentem venerit per quandam quam ut l. fi. §. in utrisque C. de bo. q. li. Aut petitur restitutio non ratione minoris etatis sed ratione absentie vel ex alia iusta causa et hic dicit Ja. de are. quod hec l. non ca. et hic dicit Ja. de are. quod hec l. habet locum vel recipitur an filius vel libertus det ista restitutio.

Si minor se maiorem dixerit rubrica

Si minor se dixerit maiorem. Si minor se dixit maiorem dolo adversarii ei non denegatur restitutio. Secus si dolo proprio sed si nullus intercessit restitutio iure communi (?) sunt hic dicunt iste 3 casus. Conceditur nisi quando sunt hic dicunt iste 3 casus ... Opp. ad primam confessio erronea revocatur. Ut ff. de iur. et fac. ig. l. errore de iur. ut C. de iur. et fac. ig. l. errore et l. cum testis. Quo non est nulla restitutio. Solutio fateor quod hic non petit restitutio adversus confessionem ista sed adversus contractum in quo ille confessus est se maiorem. Cum ipse minor lesus est maiorem. Incumbit onus probandi quod per contractus erat minor ut l. si minor C. de in int. resti.

Si alterius. Debitum vero lec. l. ista dividitur in tres partes. Primo loquitur an minor assit se maiorem proprio dolo. 2° an dolo adversarii. 3° quando neutrius. 2a ibi quod si per iniuria. 3a ibi assertio. Et ita hec l. ponit casum prout ad l. et addit unum aliud casum an neutrius dolo. Opp. C. e. l. minor xxv annis ex assensu planc. Solutio ibi minores adquiescunt dolum quia alium

no ad titulum q(uod) ... assumit se ad ... in dolo

no q(uod) tutore | Opp(onitur) C. de inte. resti. mi. l. de tutela | So. ibi minor fuit reus et adversarius eius actor hic no adversarius decepit | Opp(onitur) ad ... C. de tuisat. l. si ex falsis ubi ... dolus adversarii no tollit. Glo. que ... ultas so. ... ita q(uod) illa l. no ... dicit in q(uo) ... hic a u. ... adsi dicit dolus intercessit ... azo. et lo(quitur) q(uod) ... dolus intercessit no tollitur vera | Si cum dolus intercessit ... contra ... ut l. quia | Opp(onitur) q(uod) ... instrum(en)tor(um) et testium ut l. in ... in ... | So. fallit in eam ... l. ... media ... difficile unde facilius admitt(un)tur probatio instrumentor(um) q(uam) testium ut ff. ad carbon. l. iii. § sed | Quero de eo q(uod) minor assumit se maiorem ... in dolo. Glo. ... hic ... et vide glo. ... de bel. ... tenet ... dolus in se ... ut l. ... § qui dolo. ... et ista opi. puto ... ff. de ... ubi ... si dolus intercessit ... no intercessisse et vide ... ad ... no ... intercessisse | ... dicit no ... ex quo ... nichil ... de ... probata ... minori ... | Unde ... quando minor assumit se maiorem suo dolo ... adversario ... et denegatur sibi restitutio ut ... l. ii. et hac l. in ... quando dolo suo no adhibito ... adversarium et no denegatur sibi restitutio ut l. minor ... ff. c. | quando dixit se maiorem dolo adversarii ... et restitutio sibi no denegatur ut C. c. l. i. et hac l. ii. ... si fuit ... falsis | quando assumit se maiorem dolo suo et adversarii et restitutio sibi no denegatur ut l. de tutela C. de resti. in inte. minor ... ut in aut ... | quando assumit se maiorem ... dolo ... distingue ut ... in hac l. aut no fuit ... aut fuit ... aut no corpa(liter) aut corpa(liter) | quando dubitatur an dolus intercessit et in dubio presumitur no intercessisse ut hac l. ... et ita ... intellige hac ma(teria).

Quum certa | Hec ... l. et ... dicit ... denegata ... etate no probata ad restitutionem ... etate probanda item admittitur ... l. ... no | Hec l. legitur duobus modis ... p(ri)mo q(uod) fuit ... iudice ... | Ad istum opp(onitur) ff. ... app. re. l. i. § i. | So. ibi fuit ... error ... | Secundo modo legitur q(uod) ... fuit ... a testibus ... etate | Et ista ... in duas | ... iudex de etate ... interlocutorie alia q(uod) ... diffinitive | ... opp(onitur) interlocutoria potest revocari arbitrio iudicis ut l. ... de re. iudi. ... no debet peti restitutio ut ff. c. l. i. c.

So. fatetur q(uod) iudex ... si vult pro arbitrio ut in ... no cogitur nisi ut impetrat restitutionem ... ut hic | et ... magis placet | Vel dic q(uod) ista ... talis ... que ... totius cause ... diffinitiva ut l. ... utile ff. c. | Solo ... fuit ... diffinitive ... iudex ... testibus ... restitutio ... ut l. si ex fal. inst. ... et l. ... ff. de re. iudi. | ... que datur ... etatis no ... ut l. i. c. ff. c. | So. ... ordinarium ... ordinarium ut ... l. i. c. ... ordinarium no ... aliud ut l. ... ff. de dam. infect. et ... bona ... ff. de ... nichil ... l. ... restitutio ... duabus ... q(uod) ... possit ... restitutio ... | Iste opp(onitur) resti. semel denegata iterum no ... ut ... l. i. | So. hic fuit denegata ... diffinitiva probationibus etatis ... potest ... restitui ibi ... probationibus lesionis ... de etate no fuit ... in iudicio restitutionis | et ... no ... in se ... et ... fuit ... in iudicio ... et ... in iudicio in quo petebatur restitutio semel denegata item no ... ita ... intellige.

Si sepius in inte. resti. postuletur rubrica

Si post semel | Si restitutio semel fuit denegata item no conceditur nisi ad appellandum vel nisi ex nova causa ... l. ... | Differt ... a ... fuit postulata ... q(uod) ... restitui ... adversus ... in ... iudice | ... ut l. ... ad l. i. q(uod) ... no currunt ut l. ... C. ... in inte. resti. no ... dicunt quidam q(uod) ... l. hodie corrigitur ... ut in ... in aut de app. et ... in ... iudicio ... | Quero que ... restituatur ad appellandum an ad totam causam | dic ut in glo. | Quero ... restitutio ad appellandum quero a qua ... dicit glo. a qua vult | Vel ut possit appellare a ... vel ut possit appellare ab ea a qua fuit denegata restitutio | ... glo. quod si ... appellavit et ... decursis postea petit restitutionem et fuit denegata an restituatur item glo. dicit q(uod) no nisi ad appellandum intelligatur ad appellandum ... a ... in qua ... restitutio denegata vel ad ... appellationem ... | Ultimo no ... l. q(uod) ille ... appellare ... restitutionem in integrum ad appellandum no ... coram iudice ... debent

appellatione sed etiam a superiore ut hic dicit vobis committimus quod imperator restituit eum ad appellandum ut dixi vobis in l. si pupillus de app. Bartholus legum doctor.

Quamvis Ad istam l. oppone quia etiam ex causis antiquis petitur restitutio ut C. ti. i. l. fi. Solutio intellige hic novis causis, hoc est de novo supervenientibus, vel dic novis causis i. novis probationibus super causis antiquis allatis ut C. ti. l. fi. Debitum quod licet quis non causam vel novas probationes allegat potest restitui ad totam causam non restituitur nisi ad appellandum. Quis restituitur ad appellandum coram iudice appellationis restituet sicut debuisset facere primus iudex. Quando restituitur ad appellandum a prima sententia et tunc procedit tamen iudex appellationis secundum formam l. eos de app. Quando restituitur ad appellandum a sententia que improbata est sententia et tunc eam illam sententiam potest per appellationem continuata tamen appellationis iudicabit eam illa causa ad eum potest devoluta ut dicta l. eos.

Lit[is] unica Oppone et videtur quod restitutio debet pluribus ut ff. e. l. et si sine restitutio. Glo. solvit optime ubi sunt restitutio gessa vel potest iterum concedi quod fuit denegata, ideo hic iterum non concedit ne leges ludibrio fiant. Hec. Probavit istam rationem quia causa est eadem in uno casu sicut in alio. Nam quis minor est restitutus et in causis potestate ut restituatur vel non ut l. si iudex cum veto ff. e. Si quis ergo aliis causa eam posset non uti potest contra hoc petere restitutionem in integrum et est nova causa restitutionis que ideo cessat quia est restitutio denegata. Ultimo querit glo. quando si minor velit petere restitutionem ut glo. dicit abmissa probatione faciat et si possit venire contra; glo. dicit quod potest et dic ut in ea.

De his qui veniam etatis impetraverunt Rubrica.

Eos qui Cui etatis venia est gessa restitutio denegatur. Hoc dicit.

Omnes Masculus probata etate xx annorum femina xviii veniam consecutus etatis per quam sunt in modo alienare non poterunt. Hoc d[icit]. 1 Querit glo. coram quo iudice fiat ista probatio, dic ut in glo. 2 Vero quod si minor est legibus in eo qui impetravit veniam etatis quam restituit; dic ut in glo. 3 Vero quare contra ius quod in muliere minus tempus requiritur quam in masculo. Glo. dicit quia mala herba cito crescit. Vero dicta quia mulier eam potest minoris vite quam masculus natura perficit et ita contingit in aliquali quamtum quod rebus contra brevioris vite tanto citius perficitur et ista contra iste. Glo. signat quoddam ar. quod et non solvit et vide ea i. li. Glo. hic [illegible] arguit proponere qui requiritur ar. i. de ea. tol. l. unica [illegible] et ff. de adopt. l. post mortem.

Eos qui Cum veniam etatis meruerit non potest alienare vel in modo obligare sine decreto.

Si quis aliquis Ad implendum quod non sufficit emulationem hoc d[icit]. Non tamen iunctus quod et licet una etas perfecta dicatur xxv annorum, dicit hoc in l. cum filio ff. de le. iii. 2o non quod non sufficit emulationem. Ad istud opp. glo. hoc ff. ma. l. fi. et de donat. que sub mo. l. fi. § fi. de pupi. et pu. l. si uir. Solutio breviter quando emulationem continuat eandem efficaciam sicut factum naturalis sufficit: tantum emulationem ut in contrariis. Alias secus ut hic. Ista est ginus opinio quam ponit dy[nus] in l. si eum dolo in prin. ff. so. ma. et l. ex ea parte de impsi. ff. de u. ob. et in l. dico nobis C. de epi. et cle. Et ego circa hoc dedi unam magnam distinctionem et multum utile in l. gallus § et quid si tantum de li. et postu. ubi tex. et glo. tangunt.

Si maior factus ratum habuerit Rubrica.

Si uti maiores Ratihabitio maioris tollit restitutionem adversus lesionem contractam in minore etate contingit. Hoc d[icit]. Certa gat. l. queritur. Dico si hic dimissio facta fuisset dolo. In ratihitio aliquando excipit etiam illud dolum. Breviter aut ille qui habuit ratum fuit sciens aut ignorans ut glo. dicit. 2o qualiter videatur habere ratum et que ratum habuit contrahere. Istum est dubium ut hic dicatur tacite tunc habes ti. i. u. li. l. si maior fac. ra. uen. ha. qui ti. quod lex quis habet ratum tacite et ideo dic ut l.

Si post xx. Hec l. loquitur magis ignorat quod precedens quia lex de dimissione facta in pupillari minoris et de dimissione facta in pupillari et sic magis generalis.

Ubi et apud quem in integrum restitutio agitanda est Rubrica.

Si quid Adversus sententias prefatoris cesaris solus cesar restituit. Hoc d[icit]. Oppo. ff. e. l. in causa § fi. et l. prefectus. Solutio hic locus intelligitur ut loquitur de iudice delegato a principe et hic stat iste. Licet obstat contrarium quod loquitur de iudice ordinario. Secundum non intelligitur ita de principe cesaris tunc competente tempore eum dicit solus princeps scilicet ut iste uicet qui canit et sic non ob. contrarium.

Quamvis Ex in restitutio petitur adversus [illegible] actor sententia super vel hoc d[icit]. Forsan sexcenta quidem pupillus habebat causam cum vivo placentino qui compromiserunt de ea tamen in arbitratorem in quendam scilicet. Ille arbitrator tulit laudum pupillus vult petere reduci ad arbitrium boni viri istud laudum. Coram quo iudice istud faciet. Dicit iure communi arbitramentum est quedam transactio licet dicitur actio ex arbitramento sed oritur actio ex compromisso facto

etiam more completo ex declaratione arbitratoris
ut l. si societate § arbitrorum ff. pro socio. In aut
ut diffinitio iudicis § ij et ij de iudi. aut si hoc
contingit et ij de condi. ... l. fi. ideo si pacto
reducitur ad arbitrium boni viri conqueror de contractu
debeo conqueri sorte vel tempore conventionis ... si
pura municipalia in partibus ... laudata
consuevit actor ... et habet vim sententie ... si
pacto reducitur ad arbitrium boni viri conqueror
de ipsa sententia que me ledit que debeo ...
adversus debeo adversus personam eius qui
iudicavit quia de sententia conqueror ut ... l. ...
ideo de videndum de arbitramento utrum ...
sententiam vel non sicut ius quod vel municipale ut
dictum est. Bartholus.

O[mnem] [stipula]tionem ... et sing[ula] ... restitutiones
que ex officio iudicis ... potest
postulari ab ordinario et delegato ...
ad illa causa vel ... non coram arbitris
vel iudicibus cartularijs vel delegatis ...
... Dividitur quia primo ponit ... secundo declarat
tertio ... limitat et declarat etiam
iudices ... restituere quarto limitat etiam modo ...
quibus ... septimo limitat etiam ... prima ...
secunda ... tertia ... ne ... quarta ... quinta ...
... ne ... Ex forma presentis ...
quod iudices delegati ... de causa restitutionis
in integrum cognoscere. Contra ea que ... iudicis
officium ... delegari non potest ut l. ...
... ubi decretum et l. ... de re
... Solutio ... favore minorum
... Oppo. 2o ea que possunt delegari competunt ...
... ut l. i. § i. ff. de offi. eius cui man-
data est iurisdictio et sic ... in integrum restitutio
competit ... ea que ...
... dicit glo. fateor quod
... non competebat ... sed hodie
... l. ... obstat hic tex. qui dicit
... non ... quia ...
... poterat delegari ...
non ... l. delegari ...
... quod etiam hodie restitutio in integrum
... iudicis officio competit
... possit delegari ... favore minorum
ut hic. Oppo. quod iudex delegatus non possit
restituere ut ... l. ...
Solutio quando delegatur ... restitutionis ...
... non est dubium quod potest restituere ut hic
quando delegatur ... et ...
ut hic ... vel ... quando ad
delegatum ... et ...
restitutio petitur incidenter super aliqua
interlocutoria vel ... cognoscere
delegatus ut ... l. ... glo.
que est verior. Et non petitur restitutio ...
... lata in illa causa non possit restituere
delegatus ut ... l. ... et ... l. ...

Venio ad 3am particulam in qua habes quod etiam ea
restitutionibus non potest committi in arbitrum. Sed
quero an posset committi ut arbiter ...
aliquem restitueret vel non. Glo. ... dicit quod sic
sed arbiter non potest restituere sed ... restitutionem
et videtur glo. que videtur velle quod sit ...
ista duo ... ut ... l. ...
... non ... et ... l. ... Lego
dubito in hoc quia non ... actio vel ...
... agendi quo quis petat ...
restitutionem sed quod quis petat se restitui ...
aliqua ... actio ... coram arbitro ...
... qui de hoc committit ...
... velle pati quod ...
... quod posset si vellet ... l. Iulianus §
... ad ... dixi ... de ...
Quero etiam ubi pactum et hoc satis placet in arbitratore
hoc an ea restitutionibus posset in arbitratore
committi ... de facto in civitate ista
... arbitramento ut ...
... l. ...
... posset ... de ea restitutionibus ista
... in arbitratore committi. Quero hoc ...
... iudices ... qui ... ad-
... restituere. Quero qui
... non possunt restituere ...
... iudices qui ... administratio
... Glo. dicit et ... iudices ordinarij qui
habent voluntariam iurisdictionem ut ...
... de quibus ... et
... l. i.
... l. ... non ... et ff. de iudi. l. i.
et ... Alij dicunt ... de iudice delegato
qui non potest subdelegare ...
... Quero ... iudices ...
... possunt in integrum restituere. Glo. videtur
velle quod non ... administratio ...
satis placet ... in respectu ... dicitur
In 4a particula habes quod ibi potest restituere qui
... administrationi cui adheret iurisdictio
... quod ... coheret iurisdictio ...
... l. i. § ... de offi. ...
... et sic ... committit
... cui adheret iurisdictio. Et ... potius
... iudices ...
vel delegatus ... committitur ...
... et ...
... vel ... non limitando.
... ut in istis
... vel ...
iudicibus cartularijs ...
... et hic ...
... committitur ... et
... committitur ... delegatus quia ... committitur ...
... et ita ... intelligo hac
et non ...
... et ... dicitur ...
... aliquid officiale ad ...
... officiale ... in dubio ... videtur
... delegatus quia ... committitur ... causa
... committitur ... administratio cui iurisdictio
adheret. Bartholus.

... vel delegatus

De replicationibus que fiunt in iudicio

Quod restituitur. Restituta in minore omnia reponuntur in pristinum statum tam adversus minorem quam adversus contrahentem [illegible]. Ext. de l. que si minor [illegible] resti. ff. e. So. intellige hic quibus locupletior [illegible] concordat cum ista. Ext. de l. si [illegible] in ipsorum [illegible] So. in speciale. Ext. iii. de l. [illegible] ff. e. So. dico quod minorem tenere restituere omnia [illegible] si vult uti restitutione secundum al. Bernus ad v. et si intercessori. Ext. si minor fideiussit pro aliquo [illegible] ille alius est obligatus et sic non [illegible] quod actio contra illum restituatur ut l. i. ff. de fideius. So. intellige quod hic intercessit animo novandi et sic liberavit primum debitorem. Ext. quod actio restituatur ipso iure ut ff. ad vell. l. si debitor [illegible] i. So. aliud in muliere ut [illegible] in minore ut hic [illegible] muliere contra [illegible] ipso iure [illegible] vell. Ita dicit glo. quam vide in eo quod in minore [illegible] quod muliere ipso iure non teneatur. Doc. respondent [illegible] ut ff. ad vell. l. si mulier et [illegible] ff. ad maced. l. ii. [illegible] glo. hic intelligit mulierem tutam ipso iure [illegible] minorem [illegible] habet actionem vel exceptionem ita quod minor non habet petere restitutionem ita [illegible] dicit glo. Ext. Insti. quibus mo. toll. ob. [illegible] et ff. de nova. l. i. Glo. dat hic [illegible] quod in [illegible] minor erat obligatus naturaliter [illegible] et sic non indigebat restitutione [illegible] actionem in veterem debitorem non restituebat [illegible] erat obligatus naturaliter et civiliter et [illegible] restituitur minor restituatur actio in veterem debitorem [illegible] creditoris intercessit ut l. si tecum ff. de fideiussi. de solut. l. qui res etiam [illegible]

Etiam pro parte caus. restitutionis in integrum agi posse. Rubrica

Causa [illegible] et integrum [illegible]. Ext. de l. [illegible] de [illegible]. So. intellige hic de parte que habebat speciale mandatum [illegible] ordinatum. Ext. ff. e. l. aliud [illegible] si talis. So. intellige hic de parte que habebat speciale mandatum [illegible] intelligitur [illegible] speciale mandatum sufficit [illegible] in [illegible] ad agendum [illegible] et [illegible] petendum [illegible] Doc. [illegible] ad [illegible] restitutionem in integrum in [illegible] ut l. si [illegible] in bona [illegible] de acq. [illegible] Ego [illegible] ista [illegible] in l. filius fa. ff. de dona.

Ad [illegible] adulte quod [illegible] restitutionem in integrum [illegible] veniat [illegible] possit etiam sine speciali mandato peti ut [illegible] ii. [illegible] qui [illegible] ff. de [illegible]. Ext. de l. ii. [illegible] de [illegible] qui [illegible] etiam [illegible]. So. ibi est specialis casus [illegible] admitti [illegible]

Ext. quod etiam sine speciali mandato possit ut l. si [illegible] ff. e. So. speciale in [illegible] qui est [illegible] administrator ut [illegible] in alio [illegible] administratore ut in tutore, curatore et pluribus. Ext. [illegible] hic in [illegible] et in [illegible] etiam pro parte agi, quod [illegible] hic dicit etiam, [illegible] intelligi [illegible] qui non solum [illegible] vel [illegible] tutore curatore vel syndico, quod implicat [illegible] quod dicit [illegible] et habui hic [illegible] plures de ista dictione etiam

In integrum restitutione postulata. Rubrica

Postulata. Restitutio [illegible] summarie [illegible]. Ext. [illegible] impetrata [illegible] expediat [illegible] hic [illegible] tempore [illegible] et ita dicit [illegible] glo. quam vide [illegible] intelligat [illegible] quod [illegible] in [illegible] c. dic ut [illegible]

De restitutione militum. Rubrica

Dictum est [illegible] de restitutione minorum [illegible] que [illegible] maiores restituuntur vel propter [illegible] vel absentiam [illegible] Rubrica de resti. mili.

Si Valerianus. Hec l. breve [illegible] intendit [illegible] restitutio que competit maioribus [illegible] absentie est [illegible] transmittitur ad heredes [illegible] non [illegible] petendi restitutionem [illegible] ad heredes [illegible] et adulte quod [illegible] est [illegible] et publicus. Ext. bo. possi. non agitata non transmittitur ff. de bo. pos. l. iii. [illegible] acquirit. So. hic non transmittitur [illegible] restitutionis [illegible] ut [illegible] defunctus potuit [illegible] ad [illegible] bonorum possessionem ita et eius heredes. Hic [illegible] si Valerianus decessit [illegible] heres eius non [illegible] C. [illegible] ff. de acq. pos. l. [illegible] i. So. [illegible] hic [illegible] maxime. Alii dicunt aut decessit [illegible] et datur restitutio [illegible] ut in [illegible] decessit postea et datur de rigore ut [illegible]. Alii dicunt [illegible] decessit post et datur restitutio [illegible] decessit [illegible] et datur restitutio ad illud tempus [illegible] defuncto. [illegible] quando heres [illegible] persona defuncti [illegible] absentie et [illegible] competit si defunctus mortuus est post elapsa tempora que [illegible] ad bonorum possessionem ut [illegible] quando heres petit restitutionem [illegible] cum morte et [illegible] competit restitutio etiam si tempora non sunt elapsa ut l. [illegible] et [illegible] dico vobis quod si minor decedit [illegible] non adita quod heres eius [illegible] petere restitutionem in integrum [illegible] persona minoris ut adeat hereditatem quam minor [illegible] minore etate [illegible] cum morte [illegible] de morte [illegible] ita tenet [illegible] in l. qui duos de [illegible] et in [illegible] tenet [illegible] [illegible] dicit [illegible] de [illegible] in aut

de tuo et seruisse eam pu. in fi. quis depulit quid ponit. Tu intellige ista ut dixi in dal. qui duobus Procedo ulterius et vi. q ista rp. no erant absentie ca poss utilia ut Justi. de bo. pos. § fi. Dicit placentinus olim erant contraria go dicit q quando no erat qui potuit constituere procuratore no constituit id restituitur. sz si esset negligens in constituendo procuratorem no restituitur. unde glo. in ver. sibi conde. Ultimo intelligunt ista glo. sic q id quod potuit multos constituere procuratores no tenetur propter malitiam et q dicit secus si fuisset negligens intelligunt quia potuit constituere procuratorem et quomodo et hic i. text no admittit quod habet locum tamen in absentibus eo causa probabili tamen ut l. necnon in pu. ff. e. sz in eo qui est absens eo causa necessaria et probabili si potuit dare procuratorem si no est danda ei restitutio ut l. fi. ff. de minoribus. restituatur. Opp. ff. c. l. pamperum eo ubi loquitur i. absentia eo causa necessaria et no proba. Ista opp. quia si fuisset pus et tacuisset no restituitur. go hic propter absentiam no est lesus sz propter taciturnitatem unde restitui no debet. Glo. dicit et bene sensit quod si fuisset pus agnisset ar. l. i. § fi. si ubi de no.

Si quid de bonis

Bene sit perscripta eius res si sit perscripta causa absentie ca rei publice intra annum utile datur restitutio. h. d.

Quod tempore

Hec l. sz [illegible] multum diffi. et C. ma. l. ab hostibus § fi. ad [illegible] ff. e. et sz duas lec. Una secundum azo. Alia secundum bul. Secundum lec. ueterem bul. dicunt hic dicit finita absentia eo causa necessaria datur restitutio contra prescriptionem ut subducat de medio omne tempus absentie quocumque sit secundum medium ultimum. Ad hoc primo pono casum secundum azo. Ego fui pus primo et 2 anno quo usucapiebas rem meam mobilem sz 3o anno fui absens et quo complecta est usucapio in absentia. Quod tunc competa est usucapio in absentia et ad quid quod utique restitutio debetur et ad quid quod ut imperator sit annus utilis qui datur ad [illegible] imperator restitutionem no completa prescriptione restitutionem et sub ducat aliud tempus usucapionis de medio et quod res restitua sz si prescriptio esset completa in presentia no daret in integrum restitutio. h. di. 2m azo. Opp. text dicit amota prescriptione temporis medij sz secundum azo. debet amoueri prescriptione temporis medij go mala est lec sua. Re. secundum eum no intelligas tempus medium sz in usucapione sz tempus medium sz inter primam presentiam et secundam quod est ulterius in usucapione ista s. possessor preterit quod dicit ad hunc textum. ista lec est secunda. duobus primo in eo quod dicit quod si usucapio esset completa in presentia no restitueret contra l. necnon § sed cum scriptis ff. e. Item in eo quod dicit quod per hanc restitutionem recuperat rem male dicit non aliud quod abstulit lesio aliud reddit restitutio. ut l. ad peniculum et l. penultima sz propter absentiam fui lesus solum in usucapione non i. possessione rei go restitutio no restituit sz rei possessorem est [illegible] sz si propter absentiam aliquis esset

lesus in possessione rei tunc per restitutionem recuperaret possessionem ut l. qui pro § ite quintum ff. de priu. cre. et C. de capis. secundum veram lect. Hec primo secundo vero ad lect. ponatur que est [illegible] in hac l. Ego fui pus primo anno quo usucapiebas rem meam mobilem 2o fui absens causa rei publice 3o anno fui pus et sic completa est usucapio in presentia. Dicunt istud debetur in restitutione ad quod videtur imperator q si a tempore complete prescriptionis no est elapsus annus utilis datur restitutio ut subducatur aliud medium tempus usucapionis de medio sz ille annus quo fui absens et in medio aliud annum potest dominus absens vendicare possessionem h. d. in § ad fi. ultimum sz ultimum aut contra v. q. d. in § et [illegible] duobus modis uno modo q legitur in glo. uno duobus modis uno modo quod declarat pro eo dictum et quod per restitutionem subducitur tempus usucapionis de medio. Item declarat quod imperator q restitutio sua ipse in aliquo no ledit quia dicat no aufert possessorem sz solum subducit ad obstaculum usucapionis. Secundo modo legitur ad illud quod dicit et infra annum utile dicit contra illud quod pus infra annum utile hic declarat quod si ille annus utilis est elapsus no potest concedere restitutio et ista contraria uera. Potest etiam legi alio ut tangit glo. ut ponat unum nouum casum finita usucapione datur restitutio h. d. vij in tanto tempore fuit negligens quod est illud tempore ad quod se restitui postulat h. d. ad uerba dicit ut aut q dicit si fuit ulterius negligens no debetur restitutio. Cum inuenimus unam aliam concordantibus est magis clara. Supra ista lect. bul. opp. de isto fuit recuperatus ad usucapionem completa tamen datur de iure quod potest vendicare go plenius conceditur restitutio. ut l. no vi. § de minore etc. Dic fateor quod tempore usucapionis no erat lesus propter hoc elapso anno usucapionis est lesus in illo anno absentie unito [illegible] conceditur restitutio [illegible] et [illegible] sibi concedit restitutio [illegible] absentis et sic tempus ad petendam restitutionem no currebat sibi. Opp. ff. de acq. he. l. pater ubi etiam no completa lesione petit restitutionem. [illegible] lesio no fuit completa tempus solo. [illegible] eomodo [illegible] ut dixi de l. i. § eomodo. Opp. in d. l. qui pro. § ite quintum de priu. Re. dixi de [illegible] propter absentiam est lesus solum in usucapione no [illegible] possessionis sub [illegible] indicia [illegible] usucapio [illegible] aliud quod possessio vendicat sz [illegible] absentiam ledit in usucapione et possessione [illegible] esset unum iudicium tamen. Vobis dixi [illegible] alia etiam mag. declarans ratione dicti [illegible] de acq. § [illegible] per glo. et doc. in l. ab hostibus § sz quod pupillo ff. e. [illegible] alia [illegible] i. [illegible] no est [illegible] ubi glo.

Ignorare

Sunt absentie no latitate [illegible] ad secundum dictum no ad [illegible] h. d. Hec l. nobis et subtil

Sentit glo. quod si puenimus ad venditorem q. non latitante litem valeat et pt opus restitutione aliqui pt ipso iure nulla glo. vi. tenere q. valet et pt opus restitutione ut l. si finita § si forte ff. de damp. infec. Idem videtur velle in l. qui pupillum ff. de re iudi. tangit glo. in l. fulcinius § i. ff. quibus ex ca. in pos. ea. Contra istam glo. facit tex. in quadam l. imperatores de pub. cre. tu ut videtur ad § si forte que glo. allegat dic si ure q. quibus ergo a quo absente prodit ex dolo desistendum est et ex gestu vel quia tue non pt peruenire ad idem decretum quod eo et si fiat ipso iure non valet ut dicta l. imperatores et hac l. in tex. non cum illo ca. quibus procedit quod eo ex dolo desistendum ex lucra ut in acta ipsa liberi vel in ea capite inscripti tue pt peruenire ad idem decretum tu si absens levit restitui in dicto § quod si forte et l. ij ff. si ex causa ca. ag. Ita debes intelligere hic et sic tenent omnes doc. Iste sentias quod hac l. dumpo una opi. Jac. de ar. quod videtur velle q. adhuc ut perueniat ad venditorem sit necesse q. prius et idem decretum interponatur q. latitans sicut dicit in l. fulcinius § i. ff. ex q. ca. in pos. ea. allegat quandam glo. que est in l. aut pretor § ult. ff. e. Istud est contrarium q. hac l. sed prius decretum fuit interpositum q. non latitante et q. latitante pt peruenire ad venditorem ex isto decreto et vide tex. Hodie tu in isto fuerunt statuta que sunt de hoc de iure cum est istud Generaliter vero videtur q. pono q. nolo compellere tuum oppositum sic est aliquod remedium quo inuenitur pervenit Istud si quando petat et suppositum de proprio cogi creditor eum compellere ut ff. e. l. fi. Si non petat de proprio debet dari curator bonis qui possit procedere ordinarie ad diffinitivam sententiam et ad executorem ut l. ab hostibus § pu. ff. e. et de priuile. creditorum l. fi.

Nec per spatium quadriennij q. absentes quibus al. restitutio proficit ipso iure non currit h. d.

Si autem Aduersus venditorem puenisti q. lungissimum tempus absentis inste petit restitutio h. d. h. l. Opp. de adu. vicu. pig. l. ij. Solvunt glo. in alia h. hec venditio fuit facta potestate legis. Ubi ex potestate quorum quo casu non restituitur ut ibi et l. fi. in q. ca. in inte. resti. non est necesse Sed hec absens cum ea probat non restituitur adversus gestum ut l. xxxi. Sed an res vendit. et pacto vendit. potestate gestus et eum ledit gestus Sed an ex potestate legis tunc ledit ex absentia. pu. inito de restitutione tangit glo. ff. de mi. l. ij ca. et l. fi. in q. ca. i. inte. resti. non est necesse Generaliter vero litem probant restitutorem. quod requiritur tota glo. tua intelligit hac l. q. sunt duo media prima p. 18 pretio restituere venditorem.

2° quod sic vendita res ipsa venditione Istud sentit glo. et hoc optime sentit tex. si additas bis unde hoc intelliges ut supra e. c. l. q. tempore q. si pro absentia sui legis solid in venditione. Secundo dicat iste glo. Sed si eo absente creditor compassus possidere et vendidisset tunc ex absentia legit eum a possessore et usucapione ad utrumque restituere ut dicta l. qui pro Ultimo hec q. alie q. vendiat habz restitue debitum ul. pretium summi est i. debito de eo dic plene ut supra e. ad me. ca. l. iij

Ea que agere Ea absente ipsi absenti restitutio non datur ut cuius heredes adversus gestum a se celebratum h. d. Hec q. ex eo absente quod restitui adversus negligentia non adversus facta l. ex. de ut supra · similis Opp. de l. xx. Sol. non restituitur absens adversus gestum celebratum a se ut h. Sed adversus gestum celebratum ab alio ex eo absente sic ut d. l. xx.

Sententie Solis Tindica non est causa credendi restitui sed compara ea militaris competentes h. d. h. l. in summa

De restitutione militum et eorum qui rei publice causa absunt Rubrica

Temporalibus Aquilicetes absentes non sunt viri restitui ut supra viri. h. d. h. l. et q. isto iste ti. dicat idem

Si quis hec l. est difficilis et habet plures lecturas Dicat hic q. miles debet restitue pretium addit ut possit recuperare rem C. ff. de re. vendi. l. emptor et ad hoc non Glo. huius timore legit hac l. multis modis Unus modus q. pretium hic reddat ab ipso venditore non a milite Alio modo q. reddat ab ipso habere et tunc oportet intelligere q. pretium fuit in rem usus utilitate quod ut non in dicta l. emptor Sed tunc est venditur quod fuit facta hec venditio q. pretium vertitur in utilitate militis Dicunt quidam q. procurator generalis militis vendidit rem eius fraudulenter pro modico pretio quod habuit in utilitate militis et ita intelligunt hac l. et vide glo. super verbo pretio inuenit hic glo. sed in hac lec. q. si procurator generalis vendidit dolose non tunc recipit dominus nisi secuta usucapione et prescriptione ut hic in tex. ad tenet ext. alibi in l. iij § si procurator ff. de proc. Sed q. hac vi. est ti. pro. l. que apte ubi restitutio non conceditur adversus gestum Sed gestus fuit gestus celebratus ab ipso absente hic usque ab eius procuratore Alij legunt hac l. q. hec venditio fuit facta a creditore militis et ex causa bona Alij dicunt tres esse casus in venditione fuit facta bona fide que pt probari in mala fide que pt probari in mala fide que non pt probari isto tertio casu loquitur hec l.

Sed istud contra ... quia mala fides que non potest probari est pro inde ac si non esset ut l. diu possessionem [illegible] de testa. tu. tene ergo una alia parte qua [illegible]

De temporibus in integrum restitutionis. Rubrica. Dandus [illegible] et aliorum [illegible]

In primis. Quod una causa petende restitutionis succedit post aliam tempus petende restitutionis non currit [illegible]. Opp. et videtur quod hec l. sit superflua per tres sequentes. So. immo contraria. Nam hic loquitur quando una causa restitutionis succedit post aliam in eadem persona. l. sequens loquitur quando una succedit post aliam in diversis personis. In aliis duabus videtur contra ut infra dicam. Opp. in glossa quod tempore absentie possit restitutio impetrari. Istud videtur contrarie repugnantia quia si quis abest non potest dari iudicio. So. intellige quod per procuratorem petit. Opp. absentia rei publice causa tempora ut ... quod ipso iure non currit quando male. So. dicunt quidam quod licet currit ipso iure sed restituitur et sic debet restitui ut possit impetrare restitutionem non obstante cursu temporis. Glo. hoc reprehendit bene quia specialiter in tempore restitutionis computanda contra ... ut minori vel absenti non currat et ita debet intelligi hec materia. Item opp. tempore petende restitutionis in integrum continuum ut infra c. l. fi. So. non continuum quo ad ... ut infra absentia. So. non continuum quo ad ... ut hic absentia. So. non continuum quo ad tempus minoris etatis et absentie sed ... adversa quia tempora minoris etatis et absentie sed ... [illegible] Bartholus

Si minor. Cum minor succedit maiori a muliere abstenti toto tempore minoris etatis tempus petende restitutionis non currit [illegible]

Si minor. Ista l. potest sumi ut precedens et quero in quo differt hec l. a prima. Certe in hac l. ponitur de minore qui est adhuc infra tempus restitutionis de quo ibi non dicitur, ponitur etiam hic de minori qui maior effectus est multis et ... hic concordat cum illa. Bartholus

Et prima. Cum una causa restitutionis succedit post aliam tempus non currit in eadem persona et heredibus ... h. d. l. in summa

Et age. Ista est bona l. Cum minor etate non currit tempus petende restitutionis sed superveniente maiori etate persona vel ... persona successoris incipit currere h. d. Non potest ... l. In quo est dare casum quod tempus petende restitutionis duret ... annis, alii casus sunt clari. Contra hac l. quando quando minor succedit maiori cui ... tempus restitutionis currere incipiat. Glo. de hoc disputat quia fuerunt opiniones contrarie quia currat perfecta etate nec ... dare quod minor restituatur ad restitutionem ut ... c. l. i. et ii.

Quero ii° quid si minor succedit maiori isto casu non est in textu. Ista quia contra dubitatur Glo. Ego. Certe istud casum facio dubium nam cum maior succedit minori tempus non currit iacente hereditate ut l. in fi. et potest esse ratio quia hereditas iacens computatur persona defuncti ut l. hereditas ... et ... de fideius. Sed defuncto non currit tempus si viveret quia erat minor. Ergo ... Sed cum maior succedit minori contra dubium an iacente hereditate currit tempus et videtur quod non sicut ut l. ... tempus et ... causa vacuum, ... cessat ratio que est in fi. ... l. nam hereditas iacens hic ... non computatur persona maioris ergo debet tempus currere ... quod iacente hereditate tale tempus non currit nam tempore dotis et iuste absentie de medio tempore ... et subducitur ut infra c. l. fi. in fi. sed iusta et necessaria absentia computatur ergo ... ista debes intelligere hanc materiam ... ponens quod heres ... fraude et dolo adversarii ... ut l. ... proclamando ... de ... sunt ut ...

Si minor. Ista autem potest quedam specialia in ista materia. Opp. quod minor etate non currit tempus petende restitutionis ut infra c. l. ... et in hac l. cod. ... ea que. So. speciale est hic, et sunt in hac autem ... vel ... specialia ut glossa tua dicit quadruplex. Contra ista autem quero ... quod a tempore ... de quibus ... intelligitur ... cum ... a tempore ... et ... sequitur quod ... ad ... possit ... glossa reprehendit et dicit ut ... in ea

Petende. Hec continet quod ... sed petitur ... dilatio que tempore instantie non computatur ... actori quam reo ... quod si conceditur non actori sed reo ... potest ... actor ... dilatio reo concessa. h. d. Ad evidentiam huius sciendum quod olim erat annus utilis ad petendum restitutionem et sic ... hodie continuum ut infra c. l. fi. Sed non quod actor ... causa ... et ... prorogata ... reo. Ideo puto quod ... dilatio que datur reo. Opp. infra de l. ult. ... de fruc. et l. ... in ... ut ... l. ... So. ita intelligitur ... libellum contra. Quero quid si actor dedit libellum ... quadriennii et ... sunt disputationes ... quadriennium et ... libello et ... remanet que modicum ... ad ... faciendas ... actori ... que tempore ... debebit dari dilatio que tempore ... dicit ... actor ... velle ... non ... velle glo. que dicit denegandum, hic etiam videtur velle glo. que dicit ... ut denegetur ... que ... sufficere ut ... petet et tempore ... ista dicit glo. super ... Sed ... ista duo ... tempore ... determinat ... que hic ponitur in textu ... actori denegatur est propter negligentiam ... ut in eius arbitrio ... cessat ista ... cessabit ista l. et si actor

esset eadem ratio que in eo esset idem iuris probatur vi
terso in l. quinquaginta et l. si cui ipse de procu. in.
Quero utrum hoc idem sit in tempore instancie eadem
prius contendebatur quod non ut l. properandum de
iudi. C. proto. l. et maxime in §. si vero dicendum
quia qualiter perempta instancia perit instancia et
eadem sed in ea prius perempta instancia remanet
ius primum ut possit eadem de nouo inchoari.
Allegandum est in cl. appellacionibus et idem in § de temp.
app. dum ipse appellacione. Quero dicitur quod actor
potest uti dilatione gressa reo quando si reus velit
renunciare dilatione sibi date an actor potest
ea uti. Hoc facit hoc quod sit ex l. post mortem
ff. de q. tab. non ob. ff. de minor. l. si minor
eundem. quia ibi loquitur in beneficio restitucionis
quod est de iure speciali. quod facilius tollitur quod ius
quod sit in eos. sa. de arr. ut colligitur dictis
suis in dicta l. si post mortem dicit quod quando
aliquis habet beneficium a iure si quando velit uti
eo quod iure non potest inuito ut dicta l. si minor
eundem. et l. ameciss. de procu. in. Si intellecto
vel uti quod aliud potest inuito. ut dicta l. si
post mortem. ita in proposito. Actor habet istud
ius proprium uti non potest contra reo eo
inuito ut dicta l. ameciss. et dicta l. si minor
eundem. Contra hoc facit ff. de fine. et l. corporis
l. fi. Solutio l. aduersarius volebat uti similiter
inuito alius vtitur quod est. Sed quo ita proponit
quod suo beneficio dilationem volebat renunciare
premissa re integra. hoc re non integra possit
forte actor deberet actibus ad probandum vel
faciet citari testes ad examinandum tunc non
locus prius ut l. si pecuniam ff. de condi.
ob ca. Et probat hoc dicta quod licet reo concedatur
vna dilatio plus quam actori ut l. i pecuniaris
ff. de ferijs hic actor potest illa dilatione uti
probat l. Iste probatur l. sicut quidam quod cum
minor restituitur post testium publicacionem ut possit
iterum testes producere quod illa restitutione potest
uti aduersarius suus et iterum producere testes
quod sibi examinacionibus ut dixi in l. a. ff. in
quibus de s. non nisi. Hec de bona l. proximo
Computatio vtilis dicitur quod quadriennium
continuum de quo minor etas et infra
abunde computatur. h. d. Non quod ytalia dicitur
prouincia sed potius actu ut videbitis in l.
fi. C. de prescrip. lon. temp. Secundo non quod examinatur
hactenus non debet arguere diuersitas iuris. Tertio non
quod tempore minoris etatis et abunde sublueatur
quadriennio. Oppono quod istud quadriennium non sit
publicatum ut l. doli. exceptio. v. diuisio ff. de
nouatio. Solutio dicit glo. fateor quod non est pri-
uilegiatum sed priuilegiati rei datum. Vide glo.
super verbo continuum. Non quod hec glo. quod in hijs
que minor facit infra quadriennium non potest
petere restitucionem in integrum ut dicto §. diuisio
fallit in l. fi. in fi. C. de rep. hered. et l. contra
casus in quo minor restituitur in hijs que facit

in quadriennio post perfectam etatem. Oppono. 3o. cum
tempore continuum currit omni tempore ut l. i. ff. de diu.
temp. prescrip. sed glo. in prin. dicitur quod tempore continuum
infra dicitur quod non currit tempore minoris etatis vel
abunde. quare male. Hinc tenore sed contra hoc
addico que contraria glo. mag. que glo. est
satis clara et hoc tempus restitucionis petende
non continuum quo ad alia sed quo ad hoc et ysta eadem
glo. habes ff. de minor. et temp. prescrip. i. r.
et in l. i. Glo. hic dicit aliqua de quibus
alibi dubitatur et an tempus restitutionis vel
computo minoris sit utile vel continuum et vide glo.
quia in dicta l. cu. si. et in l. aius sicut glo.
hic. Glo. et tangit istud in §. de diuer.
et temp. prescrip. et i. dixi et continuatur in l. ij.
ff. de edi. edic. Oppono. et videtur quod consuetudine
locorum inducatur diuersitas iuris ut ff. de
eo. quod c. lo. l. idemque. de offi. prefor. l. i. et
ij. Glo. non soluit. Dicas quod quamquam consuetudine
locorum inducitur diuersitas vocum. et tunc inducatur
diuersitas iuris ut l. i. C. de dilacio. l. preca
ff. ad l. falci. in fi. C. de testa. l. et cum
minor. laborem l. i. Quod non inducitur diuer-
sionibus non debet inducere diuersitas iuris ut hic.
Oppono. C. e. l. aut si minor. Solutio. 2 contra casus specialis
Oppono. ff. eo quod ex ea. ma. l. si et si pro pretore
§. si eum fere et §. gl. Glo. hinc timore
loquitur hic multum volute. super verbo continuato
et in hoc sunt multe opiniones quas sibi recitabo
tibi tamen quod eas claras habeas debes scire
et hic aduerte quod pubertatis passus est quod duplex
tempus primo tempus ad quod quis petit restitui.
2o tempus infra quod quis petit se restitui
primum contra minorem. quia ad tempus quo petit
se restitui in isto tempore fuit lesus et non
vlt. ut § l. non vlt. et l. quod eo tempore
secundum tempus infra quod istud est contra duplex
licet quod tempus intra quod debet restitucio
postulari et terminari. quod est infra quod debet
proponi primum ff. contra minorem quia debet terminari
infra quadriennium continuum ut hic. fallit in casibus
ut § l. xx. et aut si minor. secundum tempus infra
quod debet proponi sunt opiniones. hec veritas
est quod si aliquis lesit in contractu
tempore pupillaris restitucionis contra minorem sed
quadriennium ut hic l. Sed non lesit. contra
tempus si quando tempore lesionis est plus quam quad.
dum ipse qui infra quadriennium potest proponi ut
hic l. Sed tantum tempore quo est lesio contra minoris
quadriennio tunc debet de necessitate proponi.
restitucio in integrum. tamen tempore conpetit et illud tempus
lesionis et non vlt. ut dicta l. et si pro pretore
§. si eum fere et §. gl. non in l. minor ff.
de mino. Licet quidam alij dixerunt contrarium
et per hoc apparet si aliquis est lesus in xx diebus
qui dantur ad appellandum finita etate minori
debet restitucionem proponere infra decem dies que
sibi restant possunt durare quadraginta annis et idem
si aliquis est lesus in vltima die finita etate

vel absentia debet in prima die proponi que
possit quatuor annis durare ut C. eo. l. ista
tenet glo. contrarium in l. divus ff. de diverse. re.
quod licet quidem contra tempus negligentie. postquam cessat
in productum absorbet illud tempus quod debet
restitui ista est sententia huius glo. tamen non lib.
quam vide. super verbo continuato. Tamen iste hic
videtur aliter sentire ut de in inte. resti. c. i.
in clemen. licet contrarium teneat hic dicit. Item ope. de
l. fi. in de ana. excep. Vel dic. habet quod est plus.
quam actio non perpetuatur. Item ope. et vi. quod non
est quadriennium sed biennium C. de dolo. l. fi.
Vel dic. in restitucionibus que petuntur officio iudicis
est quadriennium ut hic. in illis que petuntur
per actionibus sunt constituta alia tempora ut C.
de dolo l. fi. C. quod me. ca. l. fi. primum vel
melius Item ope. de l. cont. utile. ff. de mino.
Vel dic. non prorogatur tempus propter malicias adversarii
appellantis Item ope. C. l. xx. Vel illa decima
proxima Oritur quid si propterea fuit incepta
in minori etate completa in maiori cum incipit
currere tempus petende restitucionis. Quidam dicunt
quod hic intelligitur non hic locum potest dici quod cum propterea
completur ab inde incepto ut videlicet C. ti. ii. l.
quod tempus. secundum quosdam opi. Sed pono quod restitutio
habeat locum secundum opi. incipit glo. et verum
eius cum incipit. Glo. hic dicit quod propterea
finita non ante. licet quidam contradicant. unde glo.
super verbo incipiunt. Glo. contraria lacius istud
passum super. de act. et in rem et l. ab hostibus
quod si et si primus ff. quod me. ca. ma. et finaliter
videtur istud idem tenere quod a tempore lesionis complete
incipit currere. Item ista opi. sunt
ff. de dolo. l. i. §. idem pomp. ubi dicitur quod actio
de dolo excluditur per aliam actionem que competit
et ita videtur quod restitucio extinguatur per aliam
actionem et sunt de iure quando per usucapionem ante
usucapione completa. Sed forte aliud est
in actione de dolo que est magis odiosa quam
ista restitucio ut dicta l. i. et l. fi. putarem
primo salua meliori deliberacione quod si sufficit
ad complendum usucapionem seu prescripcionem
superest tantum tempus quantum est quadriennium vel
plus quod restitucio extinguatur. Vero si sufficit
quadriennium extinguet beneficium restitucionis
in competens nullo magis impedit institucio
ut l. pre. deposito. de his quod sunt sui vel alieni
iuris. Dicta ad plenum de isto passu Vltra
quod valet glo. cum quod hic dicit de quadriennio
habeat locum etiam in actione rescissoria sicut in
officio iudicis restituendi dictum vobis in
ti. i. l. fi. quod me. ca. ma. in inte. resti.

In quibus causis maiores in inte. resti. rubrica

Si iuste. Legatum est iusta causa absencie ut restitucio concedatur. Hic dicit. Non quod dixi in prin.

Non quod qui petit restitui adversus rem iudicatam petit instauracionem iudicii non quod sententia reformetur sed quod de novo iudicium agitetur. Plene in l. i. C. si adversus. dicitur in l. i. C. si adver. re. iudi. Item non quod possum dicere in libello peto restitucionem instauracionis iudicii ut et integre defensionibus meis utar. et vide. supra quomodo formatur libellus.

Si iudex. Remedium publicum sunt iusta causa concedende restitucionis hic d. Glo. legit istam l. duobus modis. Vno quod arbiter ponatur hic pro iudice ordinario et ista bona. Alia quod ponatur pro arbitro ex compromisso sumpto et ista non est bona secundum istam opinionem quod sententia arbitri non ligat ut videbitur infra de rece. arbi. l. fi. diceretur ergo contraria adversus petitionem non quod restituatur ad aliud tum secundum iura hodierna cum ex sententia arbitri possit oriri actio. videbitur in l. ana. in ti. ii. poss. proximo de ista lege Bartholus.

In actionibus. Item maiores non possunt restitui adversus contractum ut C. ti. iiii. l. qui aliquid non C. ti. i. l. fi. plene in glo. super verbo contrahere. Vel dic. hic non loquitur de restitucione in integrum que datur officio iudicis sed loquitur hic de officio iudicis mercenario quod actioni deficit et ita intelligit hanc l. glo. tamen secundum veros possumus eam intelligere ut faciat ad ti. non quod maior restituitur in contractibus celebratis non quod ab alio puta a creditore suo ut l. ii. C. de resti. mil. Vel a suo secundum militaribus C. de resti. mili. l. iii. secundum unam lectionem ponere ut C. de uso. mi. l. iii. plene ad vendicacionem Vel a iudice si iudex fecit adversus reddendum et quod ar. C. l. i. et ii. de resti. mi. lege Frant. et quod dixi ii. sed tenendo lectionem glo. opi. licitum est contrahentibus se invicem decipere ut l. in cau. §. fi. ff. de mino. quod maioribus non subvenitur hoc ius hic glo. distinguit et dic ut in ca. timore.

Res publica. Non erit similiter quod rei publice similiter hic l. Item querit glo. de qua re publica loquitur et tenet quod loquitur de re publica romanorum hec l. Fundatur quod loquitur de re publica romanorum ut l. eum qui vectigal. ff. de ver. sig. ad mun. Et Michaelis. Sed hic querit quid in aliis civitatibus. Glo. videtur tenere quod idem ar. ff. c. l. legatum. et l. fi. et §. pro tutore. §. fi. Item Vel loquatur in legatis civitatum non ipsis civitatibus specialiter. videtur tenere glo. quod alie civitates restituantur ar. l. rei publice in ti. de iure rei publice. Quidam doctores ultramontani tenent quod non. rei publice et civitates continetur appellacione rei publice ipse ut l. hii qui ff. de pub. et in istis nobis debemus l. intelligere secundum propriam significacionem ut l. i. §. si is qui ff. de exc. Ergo dicunt. Quidam alii doc. tenent opi. glo. scilicet quod civitates restituantur et hoc probatur per hanc l. et per l. rei publice in ti. de iure rei publice que loquitur generaliter. Item propter eos debes concedi propterea ... racio

De ... opi. quod

op.

op.

op.

ro

Dom.

Nota

Bar.

Bar.

Bar.

2

Bar.

Dic.

Nota

Nota

De capitulis opi.

De exceptione l.

ut vidistis in l. non dubium C. de legi. Sed casus non est in qualibet civitate que est in re publica romanorum quia per alios reguntur sicut minores reguntur per tutores et curatores glo. textus ¶ Ibi ipse quod unum quid tale et aliud magis C. de sacrosanc. ec. aut multo magis / Sed legati civitatum ipse ipsas civitates habent benefi[cium] in restitutionis ut ff. e. l. legati ergo multo magis ipse civitates / Ja. Bu. dicebat multo magis satis bene posito quod alie civitates non restituuntur vigore illius l. quia ipse non sunt res publica tamen restituuntur ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbitur / Ego puto verum ¶ Hic querit glo. quid in castro vel villa et dicit quod non debet restitui et vide glo. et sic in quod similia concessa civitatibus non competunt castro vel ville, et econverso de aliis privilegiis tenetur C. de sacrosanct. ec. l. fi. et facit pro ista glo. quod licitis non in l. si finita § si vectigal ff. de damp. infec. Tamen contra ad predictum dicebat Ja. Bu. et bene [illegible] sunt castra vel ville que habent multitudinem hominum et que reguntur per suos administratores et negotia publica non sunt [illegible] omnibus non tamen [illegible] est non que in civi. Sunt quedam castra que habent modicos homines forte vi vel x et sic tractant negocia civitatis tamquam [illegible] et [illegible] sit tota tunc est casus non que in privato et ideo non potest restitui quod satis placet ¶ Queritur quid in tua glo. dicit quod [illegible] quia per administratores reguntur sicut res publica quod satis placet. Secundum tempus [illegible] de [illegible] de in integrum resti. in vi. et in clemen. ¶ Quero infra quantum tempus restituatur / quidam dicebat quod ipse quia minor est [illegible] sibi [illegible] in tempore [illegible] ut infra de [illegible] l. i. [illegible] tempo. in c. i. de in integrum resti. li. vi. dicitur hic quod res publica utitur iure minoris ¶ Quero quorum minorum an pupillorum an minorum adultorum glo. que est hic vi. videtur quod minorum pupillorum et vide glo. ii. de hoc dicta tibi alibi [illegible] quia sunt quedam tempora et quedam glo. que [illegible] ad [illegible] facit l. rei publica C. de iure rei publice ¶ Bartholus

Si ab hostibus.

¶ Ista l. est multum subtilis et habet materiam multum difficilem. Dicit [illegible] habita competit utilis rescissoria que annua sunt h. d. ¶ Ad evidentiam premitto quod sit fictio l. postliminii et quid sit fictio l. cornelie ¶ Op. i. [illegible] de suc. l. [illegible] / Ergo hic ubi decessit apud hostes habet successor ipse [illegible] fictiones sed postliminii et cornelie ut hic appa. [illegible] ¶ Sed quod hec due fictiones non possunt [illegible] ut infra de [illegible] l. i. / Solu. hic non [illegible] quia cornelia fingit [illegible] mortuum in captivitate postliminium fingit [illegible] ¶ His premissis venio ad declarationem [illegible] ¶ Primo quero que est ista utilis actio de qua loquitur hic / Respondeo est utilis rescissoria ita dicit tex. in l. si ab hostibus infra de capti.

et post li. re. ¶ Quero utrum istud sit proprium nomen actionis an sit adiectivum / Glo. in l. ab hostibus § si quis pup. ff. eo. dicit quod est adiectivum sicut dicitur de actione de peculio tributoria institoria exercitoria et pluribus. Una illa actio antiqua prescriptione sublata est alia que restituitur utilis et appellatur utilis rescissoria ¶ Quero quare appellatur utilis rescissoria. Respondeo ut alias dixi vobis nomina verbalia possunt accipi active et passive ut l. fideicommissa ff. de testa. et l. ii. ff. de duo. re. et [illegible] casus non / Unde rescissorium iudicium possit appellari iudicium de in inte. resti. quod ad obstaculum prescriptionis vel aliud rescinditur et tunc dicitur active. Ideo appellatur iudicium rescindens resti. [illegible] datur antiqua actio sublata utilis et ista actio restituta utilis appellatur rescissoria quia [illegible] rescisso [illegible] et facit iste tex. qui dicit [illegible] utilis actionibus [illegible] quod alia actio est ista que intentatur alia illa utilis que restituitur quia [illegible] ut l. quod nerva ff. depo. et aut si quis in [illegible] C. de eden. [illegible] glo. [illegible] istud tex. [illegible] quod vide in glo. ¶ Quero an nascatur ista actio rescissoria. Respondeo sunt due opi. una quod statim finita [illegible] nascitur [illegible] donec [illegible] restitutionem [illegible] sicut dicitur [illegible] et [illegible] clamore que facit [illegible] et [illegible] / Alii dicunt quod ista rescissoria non competit [illegible] resti. [illegible] et ista est [illegible] tenet glo. in l. ab hostibus § si quis pup. et [illegible] in isto tex. [illegible] dicit in inte. resti. datur [illegible] in l. [illegible] rescissa de ac. et ob. vide glo. [illegible] que tangit istas opi. [illegible] ¶ Quero utrum ista rescissoria sit [illegible] vel dativa. Glo. [illegible] et dicit [illegible] res mobilis [illegible] dicitur ut l. [illegible] C. de pac. / [illegible] ista que restituitur erit dativa non nativa [illegible] res [illegible] tollitur [illegible] et ibi [illegible] per glo. de bo. ma. [illegible] restitutio tollit de medio obstaculum prescriptionis / [illegible] et ista actio erit nativa [illegible] restitutio [illegible] obstaculum sublatum et [illegible] in prescriptionibus que erunt [illegible] actio non tollitur ipso iure / quia [illegible] tollendi vel inducendi obligationem [illegible] ut l. obligationum [illegible] placet de ac. et ob. [illegible] per restitutionem tollit solum [illegible] que erat [illegible] actionem et [illegible] actio prima [illegible] ista sentit glo. hic et in § si quis pup. in l. ab hostibus ff. eo.

alterius dicunt quod ita p[re]scriptio tollit[ur] domi-
nium sicut usucapio, et ideo dicunt quod cum
in re mobili p[re]scripta sit locus utili rescissorie
que dicitur dativa. ¶ Item istorum opi. non p[ro]bat
ut dicta in aut. nisi C. de bo. ma. quod dicunt
quod cum p[re]scribit[ur] actioni p[re]scriptione xxx vel xl
annorum tollit[ur] ipso iure actio, hoc probatur in l. omnes
de p[re]scr. xxx. an. et sic dico de loco utili
rescissorie qua dicunt semper dativa. ¶ Hic
adverte quod tempore legis [illegible] p[re]scriptionem xxx vel
xl annorum actio ipso iure tollat[ur] ut C. e. l.
omnimodo tamen non tollit[ur] obligatio ut C. e. l.
obligationem [illegible] § plag. de ac. et obli.
dicitur ergo lex restituit illa obligatione iam mor-
tuam cum reparat unica obligatio [illegible]
dicitur ista nativa non dativa quia habet
[illegible] ex qua oritur ut l. iur. gen. § 1.
ff. de pactis, sicut videmus de [illegible] qui
resuscitavit filium [illegible] sua dicemus
ne illum resuscitatum [illegible], et ideo ista
actio resuscitata dicitur nativa non dativa.
¶ Adverte tamen quod ubicumque in actione tali ego
appellam eam nativam vel dativam non obligatio
eam nativam ex iure obligatione, quia actio
non oritur ex obligatione, ut Inst. de act.
§ 1 et [illegible] l. xx. Sed p[ro]prie appello eam nativam
que habet magis subsistere ex qua oritur scilicet
dominium et possessio ut videbitur [illegible] l. [illegible] ¶ Hic
p[ri]mo quero isto tempore tollat[ur] ista rescissio.
Glo. dicit quadriennio [illegible] dicit C. de te. p[re]-
et videtur glo. ¶ Ego dico vobis quod
duplex est iudicium, unum est iudicium rescindens
et iudicium rescissorium. In iudicio rescindente
[illegible] quadriennium ut l. fi. C. de te. i.
In iudicio rescissorio [illegible] utilis
ut hic et l. 1 cum orarijs C. si cui restitu.
de ac. et obli. hoc non rescissio mutatur quod
adhuc hodie durat anno [illegible]
non mutatur [illegible] ut l. [illegible] de app.
nec obstat iste glo. que videtur velle
quod tollatur quadriennio, ita fateor quod [illegible]
quadriennium quibus [illegible] negligentibus proponendo
et [illegible] iudicium rescindens impedit
nativitatis istius actionis rescissorie et
[illegible] dicit quod quadriennio tollit[ur]. Sed quo
a quo tempore incipit currere iste annus [illegible]
opi. quia tempus incipit currere a die habite
restitutionis, quia tunc oritur et perpetua ista
actio [illegible] glo. iste dicit ¶ Sed
quero cum ista actio [illegible] nativa
dativa [illegible] tollat[ur] anno utili. Certe [illegible]
[illegible] casus [illegible] lex [illegible] in rebus
usucapta, vide glo. [illegible] Sed possumus loqui
[illegible] actio [illegible] durat [illegible] restitutor
dat[ur] replicatio [illegible] inducta [illegible]
vel [illegible] pacto, vide [illegible] C. si adv. vend. l. ij.

dico quod illa actio [illegible] perpetua hodie [illegible]
erat [illegible] effectus replicationis inducte
p[er] restitutorem [illegible] anno, sicut actio inducta p[er]
restitutorem [illegible] anno ita etiam replicatio. Sed
de uno est mirandum quod [illegible] actionibus [illegible]
que sunt rei persecutorie sunt perpetue ut Inst.
de [illegible] et tep. act. l. 1 cum orarijs in pri.
de act. et obli. ergo ista debet esse perpetua,
[illegible] actiones persecutorie que dantur [illegible]
sunt perpetue [illegible] annus utile ut dicta
l. 1 cum orarijs C. si cui restitu. et [illegible]
[illegible] et [illegible] anno vel [illegible]
[illegible] reddatur ad rescindendum [illegible]
validum de iure civili, ita ista que datur ad
rescindendum aliud quod erat validum de iure
civili [illegible] anno.

¶ De alienatione iudicij mutandi causa facta.

C[illegible] ¶ Si res est alie-
nata causa mutandi
iudicij [illegible] alienatorem [illegible]
[illegible] vel quod possessore [illegible]
in re [illegible] ¶ [illegible] quod [illegible] dominium
in re [illegible] ut l. in re [illegible] ff. de rei vendicatione
[illegible] actorem in re ut l. in re ff. [illegible]
[illegible] rei vendi[catio] habet duo principia formalia
[illegible] et istud [illegible] dominium, aliud
[illegible] actore et istud [illegible] possessio ut [illegible] et ideo ista
[illegible] rei et ista [illegible] possessio ut [illegible]
[illegible] corpora [illegible] dominium et possessio [illegible]
sufficeret unum, et istud [illegible] dicere glo. [illegible]
dicit tamen [illegible] de qui dominio et qui possessore
que [illegible] sit [illegible] statu, et [illegible] glo.
in eo quod dicit glo. hic dicit de qui dominio [illegible]
[illegible] titulum de publiciana ff. ut qui dicendo [illegible] publi-
ciana non rei vendicatio. Et credo quod glo. voluit
intelligere qui dominium [illegible] utile dominium de quo loquitur [illegible]
ff. si ag. vec. vel [illegible] ¶ Item illud quod
dicit de qui possessore [illegible] quod incorporalia
[illegible] possidentur ut l. [illegible] corporalibus de
acq. re. do. de [illegible] l. quoniam, et tamen non
petuntur incorporalia [illegible] rei vendicationem [illegible]
confessoria et negatoria, [illegible] credo glo.
intellexisse qui possessore [illegible] eo qui dolo desiit
possidere qui conveniunt [illegible] possidet
[illegible] ut l. [illegible] ff. [illegible] de rei vendi. l.
[illegible] ut l. [illegible] culpa [illegible] dicit [illegible] eo
[illegible] qui dolo, et l. [illegible] culpa [illegible] dicit [illegible] eo
qui habet detentatorem [illegible] ut l. officium de
rei vendi. et ista sufficiat [illegible] ad rei vendi.
¶ [illegible] et [illegible] quod non debet restitutio [illegible]
[illegible] actio in factum ut ff. e. l. 1 et l. [illegible] ¶ [illegible]
intelligere [illegible] actorem in factum [illegible] ¶ [illegible] quod
[illegible] ut actio in factum habeat locum [illegible] ut [illegible]
glo. quia [illegible] ¶ [illegible] utrum [illegible] ista alienatio
debet rei vendicatio [illegible] qui dolo desierit
possidere, glo. dicit quod sic et [illegible] dic ut in glo.
[illegible] actorem [illegible] causa tollatur rei vendicatio
glo. dicit quod non ff. e. l. iij § [illegible] et [illegible] dicit
[illegible] ad [illegible] ¶ [illegible] qualiter probatur quod
dolose alienavit dic ut [illegible] possessore [illegible]
[illegible] l. vj et l. [illegible] quod [illegible] ca.

De receptis arbitris.

Glosa confirmat ut litteris in casu cum potest confirmari ut colligitur ex hiis que dixi supra de iudiciis l. i. Bartholus

Ex sententia. Ista bona l. breviter intendit quod a sententia que nulla est appellari non potest. Sed sententia arbitri lata ultra diem compromissi penam committi non facit, h. d. Nota quod ab ea sententia potest appellari que parit actorem iudicati. Secundo nota quod sententie arbitri [illegible] pene parit. Nota quod ex sententia oritur actio. Nota quod a sententia arbitri non potest appellari. Opp. ff. e. l. non distinguemus § cum quidam. Solutio: non potest appellari ut hic, quia est introducta quedam compromisso que est quedam appositio [illegible] ut l. gratia. Opp. quod ex sententia arbitri oriatur actio ut i. e. l. ut in arbitris et l. cum antea. Solutio: olim non oriebatur in arbitris, hodie sic ut l. gratia. Queritur utrum hodie eo casu quo actio oritur a sententia arbitri possit appellari. Glosa dicit quod non, nam tunc oritur actio quando sententia est approbata expresse vel tacite cum per x dies [illegible] autem quando approbata expresse et non potest appellari ut i. de re iudi. l. ad solutionem. Aut non, et tunc infra x dies potest appellari quia non oritur actio; post x dies non possunt quia est transactum tempus appellandi. Ita dicit glosa, tamen quod video et omnes eam tenent et sic se tenuerunt omnes doctores. Ego autem dixi in l. nemo potest ff. de le. i. puto quod a sententia arbitri eo casu quo potest confirmari tacite ita quod oriatur actio potest appellari, quia probo sic: ab ea sententia que producit actionem iudicati potest appellari ut hic, sed ista est huiusmodi ergo etc. Non obstat quod dicitur cum x dies non oritur post [illegible] ut in glo. non [illegible] quia eo ipso quod quis appellat approbat sententiam, ita quod ex eo oritur actio et sic potest appellari. Non enim approbat eam tamquam bene latam sed tamquam sic latam ut l. iii § si plures ff. re. ra. ha. et l. pompo. [illegible] ff. de neg. ges. et c. Ego ergo hic tempore et vere cum habes unum notandum et iudici teneas quod cum hodie ex forma statutorum civitatum ytalie ex sententia arbitrorum oritur actio quod ab illa sententia potest appellari sicut a sententia iudicis tunc iudici. Hoc dico de arbitris, non dico de sententia arbitratorum, quia arbitrium est quidam contractus non sententia, sed est recurrendum ad [illegible] l. societatem § arbitrorum ff. pro so. Queritur utrum valeat pactum quod a sententia arbitri possit appellari. D. Dy. ponit in l. compromissum ff. de app. et quidam habent in l. non placet ff. de le. i. Ideo videtur tenere quod tale pactum valeat. Contra videtur tenere quia per hoc daretur invitus arbitro contra l. procuratorem i. de iurisdictione omnium iudicum. Ego sine contrarietate dico quod hoc pactum valeat in omni casu, aut enim loquimur in casu de quo de iure quod potest appellari,

sed in eo casu quo dixi et non est dubium. Aut loquimur in casu in quo a sententia arbitri non possit appellari de iure quia ex sententia arbitri non oritur actio, et tunc idem, et illa verba quod liceat appellare recipiuntur ipso quod est ad iudicem reclamare. [illegible] repugnat quod inter [illegible] veniat quod sententia arbitri reducatur ad arbitrium boni viri. Non dico quod potest appellatio [illegible] que confirmat sententiam que nulla est. Est ergo quedam reclamatio. Verba enim debent intelligi secundum quod possunt secundum subiectam materiam in qua ponuntur ut l. si vero [illegible] ff. loca. et l. si [illegible] ff. de usufructu.

Si condemnatio. Tenet quod confirmatur non comparendo coram arbitro incidit in penam compromissi h. d. Opp. ff. e. l. item [illegible] ubi ex sola contumacia non videtur quod quis incidat in penam. Solutio: hic fuit compromissum actum dicit glosa et ita intelligitur ibi textus. Tenuit ista solutio. Opp. de l. diem proferre § si quis ff. e. Solutio: ibi declarat hic quod debeat fieri, quando est actum in compromisso ut debeat venire ad preceptum arbitri et tunc non est dubium quod pena committitur non veniendo ut hic. Quando non est actum, et tunc aut est actum quod sententia possit ferri parte absente et tunc non veniendo pena non committitur, quia non impedit arbitrum pronuntiare ex quo potest parte absente. Si non hoc est actum tunc non veniendo pena committitur, non quia non venit [illegible] sed quia non veniendo impedit sententiam arbitri fieri. Hic est casus in dicta l. diem § si quis litigatorum ff. e. et secundum istam declarationem debet intelligi l. non ex omnibus ff. e. Bartholus

Arbitrorum. Hec l. breviter dicit: arbitris petitorem pene committitur exceptione doli si per fraudem sunt arbitratum h. d. Opp. et videtur quod pena committitur ipso iure, quia in compromisso est tacita conditio si dolo non arbitrabitur ut ff. e. l. ita demum. Solutio: glosa quod tacita conditio non impedit naturalitatem actionis. Vide glosa: non dicit verum, ymo tacita conditio impedit naturalitatem actionis sicut expressa ut no. in l. [illegible] ff. de pac. que glosa dicit verius [illegible] quod ista et [illegible] videtur ad l. qui contra [illegible] ista tacita conditio non est [illegible]. Solutio: [illegible] ista. Ista ut in dicta l. ita demum ff. e. [illegible] non impedit naturalitatem actionis [illegible]. Opp. ff. e. l. dic. § [illegible]. Solutio: illa [illegible] intelligitur secundum ista. Tenet glosa quod si arbiter tulit sententiam per dolum absque [illegible] ut in glo. et bene. Bartholus

Non in arbitris. Ista l. dividitur in plures partes. Primo ponit proemium; 2o ponit de casu quo iuraverunt partes et arbiter; 3o quo iuraverunt partes et non arbiter; 4o quo iuravit arbiter tantum; 5o de iuramento [illegible]; 6o quo partes sententiam emologaverunt.

2a q. si igit[ur] / 3a q. sin aut[em] / 4a q. l[icet] si pe[ten]s / 5ta q. sin at in s[cri]ptura / 6a q. si ab aut[em]. Orat[ur] dicat q[uod] i. c[om]p[ro]misso fuit [con]uentu[m] a p[ar]tibz et ab arbitro / uel a p[ar]tibz tm / uel ab arbit[ro] tm / q[uo]d arbitri s[ente]n[ti]a or[iatu]r actio et exceptio / s[ecundu]m q[uod] s[upr]a alta p[ar]s tm [con]uentu[m] appareret. Iste s[ente]n[ti]a arbitri s[ente]n[ti]a emologat[ur] p[ro]ducit actio[n]e[m] h[ic] d[icitur]. Nota q[uod] hac l. q[uo]d si sit [con]uentu[m] si p[ar]tes p[rese]ntes fuerint uel scribi fecerint se muasse ide[m] p[rese]ntes fuerint. 2o no[ta] q[uod] ex s[ente]n[ti]a arbitri q[uo]d [con]uentu[m] est or[iatu]r actio. 3o no[ta] q[uod] acta debe[n]t apparere i[n] s[cri]ptis al[ias] no[n] credit[ur] eis ut h[ic] i[n] v[erbo] sin aut[em] i[n] s[cri]ptura. Ultio no[ta] et tene bn. uerb[a] q[uod] ille q[ui] no[n] [con]c[or]dat u[idetu]r [con]t[ra]d[i]c[er]e et app[ro]bare ut h[ic] i[n] fi. Opp[onitur] d. c. l. i. S[olutio]. s[pecia]l[ite]r ex [con]uentu[m] fuit [con]uentu[m] q[uod] ex s[ente]n[ti]a or[iatu]r actio. Sz circa ista p[ar]te quero que actio dat[ur] ex tali s[ente]n[ti]a / ego no[n] bn aperit s[ecundu]m q[uod] uidi[ste]. Glo. dicit q[uod] a[ctio] in s[ente]n[ti]a uenit aliq[ua]n[do] in f[a]c[t]u[m] in d[ebi]t[u]m / et da[tu]r actio i[n] f[a]c[t]u[m] / aut uenit [con]t[ra] et habz locu[m] actio [con]diccio ex l. ista / aut s[ente]n[ti]a fuit lata sup[er] ... et habz locu[m] utilis r[e]i u[endicatio] et actio i[n] re[m] et habz locu[m]. Et opp[onitur] u[idetu]r uide glo. Nota ad v[erbo] sin aut[em] / et opp[onitur] u[idetu]r q[uod] arbit[er] sit ydoneus testis in qua ca[usa] fuit arbiter. Unde u[idetu]r obstare l. obtarime ff. illud ff. de testi. S[olutio]. dicit glo. illud io q[uo]d ... plus / et ideo unius no[n] est credend[um] ut l. ut un[ius] un[ius] C. de testi. Ego q[uia] debet apparere i[n] s[cri]ptis et no[n] app[ro]bat. Tu dic et clarius aut iudex assu[m]it[ur] ut testis i[n] ca[usa] ... iudex uel arbit[er] / et no[n] p[otes]t / nec duplici fu[n]gat[ur] offitio ut l. ... de p[ro]cu[ratoribus] aut post ca[usam] [con]fi[n]ita[m] / et tu[n]c si quide[m] assu[m]it[ur] testis sup[er] p[ro]cessu / ualet eius testio / ut dic[it] l. obtarime ff. illud / nisi obstaret q[uia] esset solus uel q[uia] s[cri]ptura no[n] esset facta ut hac l. Aut assu[m]it[ur] ad testificandu[m] sup[er] ... sue sit / et no[n] p[otes]t / q[uia] ... ar. l. cos in p[rinci]pio C. de app. / et de h[oc] p[er] glo ... et p[ro]ximo. C. de testi. c. cu[m] a nob. et c. ... et de cle. c. cu[m] ... Item opp[onitur] ad hac p[ar]te[m] de l. in [con]tractib[us] C. de fi. inst[rumentorum]. S[olutio]. fallit i[n] actib[us] que debe[n]t p[ro]bari per s[cri]ptura[m] ut h[ic] et in c. ... C. de p[ro]ba. cu[m] glo. i[bi] posita. Cont[ra] h[oc] opp[onitur] de l. ... ff. de p[ro]ba. cu[m] glo. i[bi] posita que dicit[ur] ... q[uod] acta p[ro]bat[ur] p[er] testes qui dicu[n]t fuisse h[oc] actu[m] et fuisse h[oc] s[cri]ptu[m] ut l. testiu[m] C. de testi. Ita debe[n]t intelligi ista uerba. Nota ad v[erbo] si. hic habes q[uod] pena sit dict[a] / no[n] [con]dicio et app[ro]bo. facit ad h[oc] ff. de ... l. quo ... et q[uod] i[bi] no[n] i[n] glo. ... s[ente]n[ti]a ... et de h[oc] i[n] ... ut dic[it] l. ... C. ... i[bi] glo. tangit in l. si abutit[ur] ... pe. Bartholus.

Ceterum. Ista aut[em] corrigit[ur] l. ... et uult q[uod] sup[er] c[om]p[ro]misso no[n] debeat iurari

Opp[onitur] et u[idetu]r q[uod] arbit[er] qui male iudicat faciat lite[m] sua[m] ut l. si ... in ... de var. et ... S[olutio]. fallit h[ic] q[uia] fuit [con]uentu[m]. Iacobus de ... dubitat ... in quo corrigit[ur] l. codice. Ego ... est q[uia] ... l. no[n] corrigit[ur]. Sz de eo q[uo]d dicit[ur] in p[rinci]pio [con]t[ra]riu[m]. Ita quida[m] dicu[n]t q[uia] p[ro]hibet iuramentu[m] p[re]stari a p[ar]tibz tm / no[n] ab arbitro / et istud tenet p[er] q[uod] no[n] p[otes]t p[ro]hibitu[m] arbitru[m] iurare / s[ed] ... non est p[ro]hibitu[m] de iudice. Alij dicu[n]t q[uia] p[ro]hibet p[ro]hibitu[m] et arbitri et p[ar]tiu[m] / et h[abe]nt op[inio]ne[m] glo. uel tenet. Sz de iure ca[nonic]o hoc no[n] reperit[ur] p[ro]hibitu[m] s[ed] iura[men]tu[m] [con]suet[um] nisi ... in dispendiu[m] salutis et[er]ne ut c. cu[m] ... de iur[e] iur[ando]. Certe ... uelle ... ... canonistas. Ego ... uidet[ur] ... et [con]p[ro]misso cautu[m] in iure ca[nonic]o q[uia] talis iura[ment]u[m] no[n] ligat / q[ui]a ut uides h[oc] l. ... ne arbit[er] asseuat[ur] eu[m] iura[men]to et ideo ... q[uia] fac[it] ... qui h[oc] facit peccat mortalit[er] / q[uia] facit [con]t[ra] p[re]ceptu[m] p[ri]ncipis ... no[n] [con]... q[uia] ... saluti[s] et[er]ne. Idem dicit glo. q[uia] si fuit apposita pena et iura[men]tu[m] dic ut i[n] glo. s[ecundu]m opi. Io. q[uia] iuratu[m] facit q[uod] remanet c[om]p[ro]missu[m] ualidu[m] cu[m] pena. Ultio tu scias ... h[oc] aut[em] habz locu[m] in arbitro non in arbitratore. Ille e[ni]m p[otes]t assu[m]i cu[m] iuramento ut C. de iure iur[ando] c. ... et l. ... ut C. de ... Bartholus.

Cum antem s[ente]n[ti]a arbitri p[ro]p[ter] ... et s[i]n[e] pena assu[m]pta emologata tacite uel expresse or[iatu]r actio / et sit interrupta p[re]scriptio et ex[ceptio] ... actio ... in alio iudicio sit ... h[oc] d. ista no[n] ... l. et p[ri]m[o] et [con]uenta ... [con]stitutio s[ed] renouat iura antiqua / 2o ponit statutu[m] q[uia] p[ar]tes approbat expresse / 3o q[uia] p[ar]tes app[ro]bant tacite / 4o q[uia] expresse reprobat / 5to ... p[ro]ponit q[uia] fiat p[re]scriptionib[us] interrupto / 6o et ultio q[uia] ... in alio iudicio / 2a q. si ... 3a q. altera[n]t / 4ta q. licet / 6a q. sin aut[em] ... Nota q[uod] p[ri]mo l. q[uod] ex s[ente]n[ti]a arbitri ... or[iatu]r actio et exceptio et h[oc] ... s[ente]n[ti]a emologata tacite uel expresse. Opp[onitur] ... C. l. i. dicit quida[m] fateor q[uia] or[iatu]r actio ex s[ente]n[ti]a ut ... ut hic ... dicit ... uel dic et melius q[uia] h[ic] ... q[uia] arbit[er] assumpt[us] pacto nudo et sine pena q[uia] est apposita pena / q[uia] ... Item opp[onitur] ... ff. de ... Sz ... ibi loqui[tur] ... q[uia] arbit[er] fuit assu[m]pt[us] ... pena ... no[n] fuit apposita ... actio ... ideo no[n] ... Idem uide ... glo. ... Idem ... q[uia] arbit[er] assu[m]it[ur] cu[m] pena pacto nudo et tu[n]c ex eius s[ente]n[ti]a no[n] or[iatu]r

Cu[m] ex s[ente]n[ti]a arbitri or[iatu]r actio vel non

acto ut C. e. l. i. rōz dīa C. nisi esset dēy pato manēte pacto / sūt cū pacta ꝯmissa et cōa soluta remanet pactū sup̄ⁱ ideo q̄ pn̄a oritur actio sicut si ab initio solo pacto ſuīt pena eēt ꝯmissa ut hac. l. ista tenet glo. in l. ij. ff. c. q̄ tenamenti ꝑc-tus / quod arbiter assumit̄ pacto nudo tm̄ / tūc si quidē sūt iuratū oritur actio et ꝯdic. ut C. l. ꝑx / hodie saus ut in aut. decernit aut arbit̄ sūt assumpti ꝑ stiplatōz sup̄ᵉ et tūc si quidē sūt apposita pena nō oritur actio nec ꝯdictio / s; agit̄ ex stiplatōe ad intēe ut l. diē §. i. ff. c. / s; nō sūt apposita pena tūc id q̄ metu pene debet parere ꝯmisso ut C. c. l. i. cōa si sūt dēy rato manēte pacto cū cū pena soluta remaneat ꝯmissū cū sup̄ᵉ stiplatōe nō hēt locū hec l. ut C. dēy est / remanet g° q̄ h. l. hēat locū an ꝯmissū stm̄ sūt pacto nudo sūt pena / tūc cū pena et sūt dēy rato manēte pacto et sic q̄ cū hodie i quolz ꝯmisso stiplatō infert̄ nō habet locū ista l. s; statuta cōa h̄t ꝑvidere //

Sed vero quid si nō sūt apposita pena s; pignus glo. vi. vide q̄ sic iᵈᵉ q̄ pena pignus debet dari pti q̄ p̄stat ꝑmissioni an pignus debet reddi a ꝑmissione h̄m̄ l. ar. j. l. fi. j. de pac. quen. Sed vero h̄ locū an ptes subscripserūt se post latā snīaz Sed vero quid si ante latā snīaz ptes subscripserūt se et emologaūit laudū [illegible] an valeat. glo. hic disputat quadrā finalit̄ nichil de-terminat / nos arguam᷒ aliqualit̄ / videt̄ q̄ emologatio facta an snīaz valeat q̄ iuri futuro nō pt renūciari ut l. qui superest de acq. he. [illegible] nō C. de pac. l. i. Iste phe. vi. hēt l. a gno ſermo. g. q̄ valeat vi. rapus. j. de temp. app. l. fi. §. fi. Iste q̄ ꝑ pactū pt quis renūciare iuri futuro ut C. de pac. l. i. Sed iᵈᵉ ff. de pac. l. et heredi. §. cū filio / ad iᵈᵉ iste ronē vide hᵒ [illegible] quid vos scitis q̄ de qo an valeat pactū de nō petendo reduci ad arbitriū boni viri / qua cōz ponit dy. in c. sciēti de reg. iur. li. vi. q̄ ponit h̄ gwelh in l. si cū ᵉ §. illud ff. de pac. dy. tenet q̄ tale pactū nō valeat q̄ ꝑ h̄ arbitri inducit̄ ad delinquēdū / facit q̄ ꝑ h̄ plures alias rones in dto c. sciēti et in l. quida cū filiū ff. de v. ob. ꝑ eas rones nō valeat emologatio facta ante snīaz ita videro dicendū ꝯsulisse / et ego ita ꝯsului q̄ vadit ꝑ eas rones Sed vero ut arbit̄ debeat ferre snīaz in scriptis / glo. h̄ dt q̄ sic et h̄ colligit ꝯtrario sensu cū dicit subscripsit

Victus ad §. huic Nō h̄ q̄ ꝯfessio facta corā arbitro f̄ inducit intrinsecꝫ ꝑsonꝫ sicut facta corā iudice / C. eōn C. de epi. et cle. aut. q̄uali ubi ꝑ arbitrū nō mutat̄ iudicium / Sed ut h̄ Nō quod ꝯfessiones et ꝓbatiōnes corā arbitro faciūt fidē corā iudice / q̄ dic ut dici j. de testi. l. fi.

Sacramentum

Mulieres nō possunt arbitriū assumere h̄ d. Dicit glo. quid in comitissa mathilda et i comitissa campan et regina apulie [illegible] ista ꝑcellentes / que tenet iurisdictionē possit in eis ꝯmitti. glo. tenet q̄ sic ꝑ l. i. j. de curat. fu. et de capis ꝯ. c. fi. r. dilecti Bartholus

De satisdatione pu^ra

Glo. ꝯtinuat pu^ra hoc mō / dictū de iudicijs ꝯtinuat de satisdationibz que ante litē ꝯtestatā interponunt̄ Dicit glo. que sit satisdatio certe intelligit̄ cū fideiussore ut ff. qui satisda. co. l. i.

Non est mirus

Procurator actoris factus apud acta nō tenet̄ satisdare de rato / s; de defendendo id est renocatio q̄ i notitia iudicis vel aduersarij nō ꝑvenit iudiciū nō impedit Procurator vero rei indistincte cauet de iudicato solvendo. h. d. diuidit̄ in duas ptes / prima de procure actoris 2ª de procure rei / 2ª rei aut / prima subdiuidit̄ in tres q̄ prima loquit̄ an ꝯstituebat̄ cauet de rato / 2ª an mādatū sūt renocatū / 3ª an ꝯstituit̄ cauet de defendendo ptes pꝫ patet Nō q̄ hac l. q̄ dicit̄ de procure facto apud acta de cui᷒ mandato nō pt dubitari et nō q̄ renocatio que nō ꝑvenit i noti-tiā iudicis vel aduersarij nō nocet Nō q̄ procurator actoris tenet cauere de defendendo in causa reconuentionis Nō q̄ procurator rei indistincte cauet de iudicato solvendo Nō etiā q̄ iste exceptiones debent opponi ante litē ꝯtestatā i q̄d dicit in ipa litis ꝯtestatiō Opp. contra q̄ quādo nō ꝯstet de mandato nō debz satisdare de rato ut ff. rē ra. ha. l. nec satisdatio et ff. de proc. l. si procurat C. de proc. l. i. / glo. patet̄ ꝯtrariū q̄ idē si quādo nō de mandato ꝯstet ego aut puto aliud esse specialitatis in procure facto apud acta ut j. dicā Opp. ff. de no. op. nūc. l. de pupillo §. si procurator dicat glo. e specialē ut i nō. q̄ i erat verꝫ procurator de mandato dubitabat̄ Opp. 3° de l. q̄ ita §. i. ff. ad trebel. Sol. fateor q̄ i est specialē ꝑ rōz que i po in tex. de ista ma dixi vobis plenius in l. ij. C. de proc. Vel dico ad secū nō opp. q̄ sūt a procure renocato sūt ipo iure nulli ut C. de proc. l. licet ff. de solut. l. vero procurator §. si et si quis mandauit ꝑm᷒ timore. glo. tua h̄ distinguit uno mō

An valeat pact de n peti. ro ducia ad arbitriu boni vi

ad [illegible] qui in [illegible] vel non
[illegible] in notitiam iudicis
pervenit vel non pervenit

Et [illegible] distinctionem ponit in l. si procurator ff.
de procur. i[n] [illegible] tex. et eadem glo. que [illegible]
revocatoris procurator [illegible] alia invenitur
glo. [illegible] dicit glo. an iudex et adversarius
[illegible] revocationem ignorat tunc procedit iudicium
[illegible] hic et vide glo. an procur. constitutus
[illegible] adversarium sine dubio [illegible] ista glo.
ut l. si procur. ff. de procur. ar. l. [illegible]
[illegible] que probat quod debet adversario
[illegible] facit l. nomine [illegible] obligatio
[illegible] non est constitutus [illegible] adversarium
[illegible] procur. generalis ad causas tunc [illegible] est
constitutus apud acta debet revocatio apparere apud
acta [illegible] revocatio non nocet et hic [illegible]
[illegible] [illegible] l. nobili [illegible] [illegible]
[illegible] iudicium et [illegible] apud acta
procur. [illegible] de mandato [illegible]
[illegible] dubium de mandato [illegible] ita [illegible]
cautioni de rato ut l. i. C. de procur. [illegible]
dubium de revocatione licet [illegible] de mandato
[illegible] cautioni de rato ut l. vulgo de admi-
[illegible] constitutus apud acta non potest esse
[illegible] dubium de revocatione [illegible] apud eadem
de revocatione ut [illegible] et [illegible] vult [illegible]
[illegible] dicat de [illegible]
[illegible] et si postea [illegible] qui dicat de mutata
voluntate non potest dubitari et [illegible] quod potest
[illegible] habet [illegible] adversarium ei debet denuntiari
ut [illegible] ita [illegible] iudex sibi debet
[illegible] denuntiari [illegible] dicta [illegible] et [illegible] vera
in [illegible] que aguntur in eodem tribunali apud eum
[illegible] acta constitutus procur. in [illegible] que aguntur in
alio tribunali [illegible] quod in procur. [illegible]
[illegible] iudicium ut [illegible] l. vulgo de admi. tu.
ita debes [illegible] intelligere [illegible] non esset facta
apud acta talis procur. generalis tunc [illegible]
[illegible] iam inceptum negotium [illegible] adversario
ita quod non esset constitutus procur. [illegible] adversarium
eadem [illegible] ar. [illegible] apud celsum [illegible] quantum
de doli [illegible] si [illegible] puto
quod non requiratur quod revocatio perveniat in no-
titiam iudicis vel adversarii [illegible] est
[illegible] iudex apud quem [illegible] constitutus [illegible]
[illegible] adversarius et ideo non est sibi
imputandum si non denuntiat [illegible]
[illegible] in l. si dictum [illegible] ff. de [illegible]
[illegible] iudex vel [illegible] adversarius
debet ei denuntiari idem dico si [illegible]
[illegible] ut puta [illegible] aliquem [illegible]
administrationi in [illegible] ypotheca [illegible]
[illegible] loco debet manifestum facere de revocatione
ut [illegible] et si pupillus [illegible] ita intelligo
[illegible] non obstante [illegible]
[illegible] mandatum [illegible] dicit glo. an
perveniat in notitiam utriusque tunc [illegible]
[illegible] talis non valet et in [illegible] dicit
[illegible] limitabit [illegible] glo. [illegible]
[illegible] ad notitiam iudicis tantum
pervenit revocatio [illegible] illa
dicit glo. [illegible] iudicium [illegible]

[illegible] ut l. [illegible] C. de procur. in [illegible] bene
dicit [illegible] iudex [illegible] an pervenit
in notitiam adversarii et non iudicis tunc valet
sententia [illegible] lata [illegible] adversario [illegible]
[illegible] replicationibus [illegible] ita dicit glo. illa
[illegible] impugnat [illegible] plus debet
[illegible] dolus [illegible] dolus [illegible] ut l. [illegible]
[illegible] ff. de dolo. [illegible] dolus [illegible] ut puta iudex
facit iudicium [illegible] ut [illegible] et
[illegible] l. licet C. de procur. et l. [illegible]
de [illegible] multo magis dolus adversarii
[illegible] ista [illegible] videtur [illegible] de dolo
[illegible] que non celebrat actus [illegible]
ut l. [illegible] ff. de [illegible] iste [illegible]
[illegible] glo. an sententia lata [illegible]
[illegible] ut l. si [illegible] marcellus
ff. de iudi. [illegible] debes
intelligere quod [illegible] que [illegible] non allegaverunt
[illegible] et [illegible] glo. [illegible]
[illegible] an pervenit ad notitiam
[illegible] et non adversarii [illegible] glo.
[illegible] quod valet sententia lata [illegible] qui [illegible] procur.
[illegible] lata [illegible] glo. probat glo.
[illegible] ff. de procur. l. [illegible] et [illegible]
[illegible] an dubitatur utrum pervenit [illegible]
[illegible] ignorantia
[illegible] ut l. [illegible] ff. de [illegible] et de re-
[illegible] l. [illegible] post
[illegible] ff. de procur. [illegible] omnia que [illegible]
[illegible] in revocatione [illegible] lite [illegible]
[illegible] si post [illegible] tunc non potest revocari procur.
[illegible] ut [illegible] addit glo. [illegible]
si procur. ff. de procur. [illegible] et si [illegible]
procur. et [illegible] et [illegible]
de revocatione mandati debes intelligere [illegible] de
procur. [illegible] et [illegible] mandato [illegible]
procur. [illegible] quod procur. debet cavere de
[illegible] quod procur. [illegible]
defendendo [illegible] ultimo
[illegible] glo. [illegible] glo. in l. [illegible] aut [illegible]
ff. de procur. dicit quod procur. actoris cavet de
defendendo in ea reconventionis [illegible] et ideo
[illegible] de procur. l. actor [illegible] ultimo dicit
[illegible] l. [illegible] cavet [illegible] l. que dicit quod procur.
[illegible] reconventionis [illegible]
actoris debet cavere in causa reconventionis [illegible]
intelligi de cautione iudicatum solvi [illegible]
defendere et cavere de iudicato solvendo [illegible]
glo. [illegible] [illegible] velit agere
[illegible] debet cavere de defendendo
[illegible] probat [illegible] dicat satisfactione
[illegible] lite contestata [illegible] aliter
[illegible] lite [illegible] satisfactione [illegible] de
[illegible] lite [illegible] ad
[illegible] sol. [illegible] lite [illegible]
[illegible] que [illegible] procur.
[illegible] et procur. actoris [illegible] ut [illegible]
in l. [illegible] alienus ff. de procur. et
[illegible] C. de procur. l. [illegible] utrum sit
[illegible] procur. [illegible] satisfacere.

Certe tex. post principium insti. de satisda. versu sed ut ubi in iudicio ratificationis cavebat et dicta in quolibet primo hodie dictis et dicis dominis volens peticione facere a satisdatione ratihabitionis promittit in novo receptionis de defendendo.

Iudicatum solvendo et ratum habendo quid si dicat pater vel curatus debeat saltem promittere iuratoria cautione ut tangitur hic et in iudicio sol. supra primo et l. non

De formulis et impetrationibus actionum sublatis

Consuetudo ut in glo. et potest primo legi duabus partibus ita sunt due leges prima tractat de prima parte de secunda parte. Ad evidentiam dicitur sic quod olim impetrabantur actiones a pontificibus et a publicis qui petebant regimini civitatis et erat certa forma scripta impetrandi et qui cadebat a syllaba cadebat a tota causa ut ff. de origine iuris l. ii. § deinde, et ita erant iste quedam aucupationes syllabarum primo tollit formam impetrandi, secundo tollit ipsam impetrationem totaliter ut patet hic. Dicunt quidam quod actio cum hodie vulgaris formula sit dicunt quidam ut l. si quis navem ff. de furtis hodie non procedit. Sed doc. quod dicit quod secundum hoc loquitur de actione non redacta ad actum et tunc cum inis procedendi, videlicet tex. ut insti. de actio. in principio. Sed non loquitur de actione redacta ad actum actio proponitur in libello tunc cum vulgaris formula ut dicta l. si quis navem. Vel dic quod hic tex. quod solum hic corrigitur aucupatio syllabarum et impetrationum, tamen actio actio debet proponi ut hic videtur in fine. Contra ff. de in integrum restitutione l. Divus § de appel. l. ubi actiones. Solutio dicit describebat solemnitates specialis cum defectus viciat hic removentur solemnitates vana et superfluitas. Contra ff. de iure fisci l. in fraude § creditores. Solutio dicit sunt quamplura solemnitates in actibus puto quibus precipit hic non loquitur quod erant in speciali vel alia solemnitates non speciali.

De iureiurando propter calumniam dando

Consuetudo ut in glo. et probat contra glo. dicit evidenter quod ipse quod dicitur rubrica melius ordinatas quod non sed ipse ponitur de iurando calumnie post ti. de litis contestatione. Unde de iure antiquo super quolibet actu interponebat iuramentum calumnie ut videbitur infra c. l. i. et ideo quod cum litis contestationis plures habebat locum iuramentum calumnie et etiam hodie habet et ideo ista consideratione imperator posuit post ti. de satisda. et de formulis quod statim cum ceperunt in compotorum aliqua quod dubitatur de mandato vel alias quod libellum statim posse dici quod quod non proponitur calumnie, et in hac rubrica posuit statim post ti. videbitur infra c. aut hic saltim, et ideo

respondere debuisset poni post ti. de litis contestatione sed ubi hic facit, recta dicta parte.

Nominis Cum actor ab adversario cogat probationem si se petat ad probandum admitti debet prius iurare de calumnia. Hoc dicit. Primo ponitur casus quibus cogebat probationes ab adversario, secundo cum volebat admitti ad probandum, tertia cum nec aut subdebitur hic quod super quolibet actu iurat et hodie per autenticam corrigitur. Contra hoc l. quod quando dicit quid vult dicere tex. si per libras si per instrumentum intelligitur publicum et vide glo. que ponit etiam alias oppositiones et ista non magis ad quod dicat statutum quod de quolibet debito de quo sit instrumentum debeat solvi gabella, nec de debito sit apodixa an debeat solvi gabella hic vult tex. et glo. quod non, quod scriptura privata non continetur appellatione instrumenti, in contrarium facit quod instrumentum dicitur quod instruit causam ut ff. de fide instru. l. i. sed scriptura privata instruit causam. Contra et facit in contrarium l. de proba. l. instra. Solutio, simpliciter significatio, que assumitur ex allusione vocabuli scriptura privata cum instrumentum quod instruit causam, sed iuxta usum loquendi scriptura privata non est instrumentum, non est cum in usu nostro dicit, ego habeo instrumentum cum habeo scripturam privatam vel apodixam et ideo probatio isto quod usum loquendi dicitur appellatione instrumenti apodixa non continetur ut l. cum Salamonis § apud ff. de fide instru. l. ex. 2. librorum § quod cum casus est ff. de le. iii. et de b. pos. § i. usu, et de supel. le. l. libros et ibi dixi. De modo probandi quem usum. Item quero dicta ista parte quod negat instrumentum cui incubuit probatio, proponit aut negat scriptura privata probatio, et incumbit probatio ei qui producit eam ut l. scriptura que pro. in prin. hac. et infra de fide instru. l. comparationes de proba. l. instra. et l. rationes. Idem si negat instrumentum publicum compulatum ut in aut. si quis in aliquo documento § de edendo. Sed si esset instrumentum publicum autenticum tunc ponitur per instrumentum nisi aliud probetur ut l. cum probabit infra de proba. § de iure et fide in. l. si post divisionem nisi forte esset aliqua suspectio vel forte propter usuras positas in instrumento vel propter personam producentis qui esset ex contractibus solitus facere ut l. si quis ex argentariis § i et quod cum ff. de edendo.

Item quero dicitur hic sine propter quod aliud quero an in causis criminalibus iuretur de calumnia de hoc fuerit opinio in glo. nova glo. dicit quod sic propter qualitatem huius l. et infra l. pro in prin. et de fide instru. l. si.

Alii dicunt contrarium per multas rationes ad duas glo. videlicet hic. Tamen una vox volo facere que est magis forte quod sunt alie quod tale est in causis criminalibus in gentilibus vero saltem

licet sine sacramento reddere quocumque non esset
pro calumpnia ut l. i. ff. de re. cor. contra non debet
iurari de calumpnia. Sol. illud quod dicitur licet
reddere sine sacramento, pro tanto dicitur quia per confessionem
non licet, non quia lex permittit calumpniari, ideo
debet de calumpnia iurari. Hodie tamen secundum quosdam
usu ytalie hoc non observatur sed statim cum
actor venit iurat actionem veram esse et
sic non calumpniandi non prodest postea tamen
sic actor verus iurat de veritate dicenda ita
apparet verius quod similiter observatur. Secundo nota ad hoc
esse quod in quo differt hic vel a precedenti
et ut supra eodem casu et dicitur in glo.
Tertio nota utrumque calumpniantes puniantur aliter
quam pena huius l. eti. § et pro probis ti. insti.
de pe. teme. liti. et l. eam non ignoravit. C.
de fruc. et li. expen. Quarto nota non quod ad
de quemadmodum dicitur alie probaciones deficiant.

Hoc sacramentum. Nota ff. de dap. infec. l. qui bona
§ pervenit. Sol. illa corrigit. Ista
vel ibi loquitur quando iudicium fiebat hic
non in forma iudicii ita quod non fuit contestatum
non iuramentum super tota causa. Contra autem
de testi. c. quoniam. Sol. ibi fuit de alio iuramento
quam de iuramento calumpnie. Item adverte quod ista
aut corrigit C. codices in hiis tamen quod fuerit
post litem contestatam et sic post contestationem illud iuramentum
sed in hiis que fuerint ante litem contestatam ita iurare
hodie super qualibet controversia sicut olim, et
hec hodie non est correcta.

Omni et iudices. In prima parte
sequitur quod in
quibus litigatur reo et durat usque
ad § quod observari. Et breviter hoc dicit
litigantes causa provinciarum debent iurare
de calumpnia et sic ad iudicium venire. Pro
pter mitti ei sacrum ad domum § d. Primo
ponit que persone debent iurare. Secundo quando et
qualiter iurare debeant. Tertio quid debeat fieri
cum illo qui debet iurare non potest venire ad
iudicium. Secunda ibi et actor quando. Tertia ibi super alt
vel dignitatis. Primo habes hic quod ante
principales iudices debent hinc sancta evangelia
quod hodie de consuetudine non servatur. Item nota quod
iuramentum de calumpnia non statim post contestationem
litem contestatam et vide totum. Item contra quod advocati
debent iurare postquam iurarunt partes. Sol. hoc
colligit glo. unum satis novum quod advocatus
non debet instruere partem contra rationem, vide
glo. super verbo utrique cum sit verum dictum
statim vel § quod observari ubi tractabo magis
proposito. Item notetur ultra formam iuramenti
de calumpnia. Contra hic cum iuratur quod l. ve
non nova. de iudi. fuit sancta antequam ista
que hic fuit mencio de ea. Sol. quod § quod sic
in ordine ut in prima parte § et
§ sic. Vel illud est quam ponitur in c. ti.

causis sic in diversis. Item contra i. c. l. § si. ubi
dicitur quod in exordio debet iurari. Sol. satis iuratur
in exordio cum fit in ipsa lite contestata vel statim
post eam ut hic et sic ista concordat cum illa.
Hec premisso venio ad questiones et in hoc primo
pro modo premitto. Primo quero quo iure fuit
introducta calumpnia. 2o que persone iurabunt
de calumpnia. 3o in quibus causis iuretur de calumpnia.
4o quando et qualiter iuretur de calumpnia, et per
istas questiones colliges omnes glo. Ad primam
quero quo iure fuit introducta calumpnia seu
iuramentum calumpnie. Et de iure antiquo
fuit concessum de causis specialibus ut ff. de no-
vi oper. nunc. l. de pupillo § qui opus, de dap.
infec. l. qui bona § qui aliquid, de iniur.
l. iniuriarum § quod iniuriarum et in multis aliis l.
Postea per iura C. hoc fuit redactum in maiorem
generale et fuit statutum quod in qualibet causa
et in quolibet articulo iuretur ut videtur supra
l. xx. et hic in prin. Hodie vero constitutum quod
semel tantum iuretur in causa, et videtur in aut. in isto
hoc sacramentum et videbitur statim in aut. in isto
Secundo quero que persone iurent, et ut satis
in rubrica sit principales persone scilicet et
iste non iurat in qualibet causa sed iurat in principio
officii ut in aut. iusiurandum quod prestatur ab hiis
qui tota constitutione debent ius indicare promittunt sancti
sanctis evangeliis ut hic. Sed hodie hoc de consuetudine
non servatur. Item persona actoris et rei et isti
sine dubio debent iurare cum ipsi litigant
ut hic. Sed aut litigant per alios, videtur
§ p° et i § sed aut ab initio. Item expresse
advocati et principes de advocato videtur quod
compellere ut dicta l. ut non nova lis consuetudo
non fuit. De procuratore dicta l. i. sed aut
et in aut. principales. Certa hic dicitur quod
hoc remittatur probus et parenti hoc in glo.
sit opinio et breviter distinguo quia remittitur
quandoque ob § sed contra verum i. c. quia non potest
remitti a parte ut hic / sed a lege sic ut hic et
vide glo. super verbo remissa. Item quero quid
si quando persona litigat per quandam personam
quidem sunt casus in quibus quedam persona ad-
mittitur contra voluntatem alterius quem persone ut
in l. non tamen ff. de app. et l. de app. et adiros
et ff. de li. ca. l. i. ii. et iii. et in istis
casibus ipse qui agit iurabit cum predictis
videtur percepi. Ita dicit hic eadem glo. contra si
vide. Sed non tangitur in casibus in quibus
quedam videtur admittitur contra voluntatem sed per voluntatem
tunc idem quod contra ad ista actor vel reus
administrator quod ante l. facit 3o quod ut i.
xx. q. Tertio principaliter quero in quibus
causis iuretur de calumpnia. Et videtur quedam
civilis et ordinaria et ista sine dubio

iurat, ut hic et ff. eo. ti. / concedo quod [illegible]
et compendiaria in qua non fit litis contestatio et tunc
puto idem quod iuretur de calumpnia ff. eodem modo
[illegible] secundum formam iuris antiquam ut d. l. i.
posset etiam prestari iuramentum generale statim cum
de negotio tractatur quoniam secundum formam huius l.
concedo quod causa criminalis et ista fuit opinio
ut videtur d. l. i. et dicit ut l. ¶ Concedo quod
causa criminalis et ista fuit opinio olim hodie
quod determinatum quod in causa iuretur de calumpnia
ut C. eo. ti. c. ii. li. vi. ¶ Certa hic querit [illegible] ita
appellationibus sit iurandum de calumpnia sed glo.
fuit opinio. secunda glo. determinat quod causa appellationis
est alia causa ut l. [illegible] de [illegible] et
habuisse placet in l. ita demum C. s. et l.
[illegible] de temp. app. Ideo hodie determinatum
est C. eo. ti. c. ii. li. vi. et videtur ista glo. contra me.
¶ Item quero quid si pereat instantia secundo
an debeat iterum iurari / et est prius dubio iurandum
est iterum quia nova instantia est ut dicta l.
properandum C. de iudi. quia pro toto ¶ Item querit glo.
quid si in medio litis mutetur iudex an iterum
sit iurandum / Jo. dicebat quod non per l. proponebatur
ff. de iudi. quia iudicandum est corpore [illegible]
ut dicta l. proponebatur ff. de iudi. quod [illegible]
non [illegible] l. si ut proponis / concedo
tenet [illegible] et allegat ff. iudi. sol. l. cum [illegible]
[illegible] sed illa l. non facit / quia ibi [illegible]
[illegible] fuit limitata [illegible] iudicis [illegible]
iudice mutato [illegible] perit sed [illegible] iuramentum
prestatur super tota causa [illegible] / non iudicis
unde cum causa non mutetur mutatione persone
iudicis remanet iuramentum validum ut dicta l.
proponebatur / Item [illegible] facit [illegible] de testi.
[illegible] quia non [illegible] de alio iuramento loquitur
quam de iuramento calumpnie / Item facit [illegible]
l. properandum [illegible] in medio sed [illegible] mutabatur
instantia et in [illegible] sola iudicis persona
mutatur ¶ Habes [illegible] omnes glo.
[illegible] vide quis et qualiter iuretur /
¶ Tercio an debeat prestari istud iuramentum
[illegible] est iuramentum [illegible] universale quod
prestatur super tota causa et istud debet prestari
statim post litis contestationem ut l. i. et [illegible]
quoddam est iuramentum de calumpnia particulare
super certo actu istud potest prestari [illegible] aliqua
[illegible] potest [illegible] ut videtur d. c. l. [illegible]
¶ Quarto qualiter iuretur istud qualiter potest
intelligi [illegible] modis primo quod sit [illegible]
et [illegible] colligitur [illegible] ista / [illegible]
sibi aliud capitulum [illegible] ista quam statim [illegible]
[illegible] aliud [illegible] principales [illegible] legata [illegible]
[illegible] absit [illegible] glo. [illegible]
[illegible] glo. ponit [illegible] ista ca[illegible]

istud iuretur quod lis sibi iniusta videtur [illegible]
¶ Item potest intelligi ista [illegible] qualiter iuretur et quo
ordine iuretur. Ad hoc [illegible] glo. [illegible] quod primo
debet iurare actor / 2o debet iurare reus ut
colligitur ex ordine lit. / Sed contra hoc facit iusti.
de pe. temere li. [illegible] / Sed certe non debet attendi
ordo lit. / quia [illegible] ¶ Tercio [illegible]
quid in duplicibus iudiciis dic ut hic in glo.
et ff. de iudi. l. in omnibus ¶ Quarto [illegible]
quid si reus [illegible] debitum [illegible] tamen
[illegible] se aliquis [illegible] / Certe glo. dicit [illegible]
quod actor debet primo iurare [illegible] principalis
causa ut habetur in glo. super [illegible] et actor
iuret ¶ Ultimo querit quid si aliquis sit [illegible]
causa iniusta non habet [illegible] quod [illegible] sua
[illegible] et [illegible] quam iurabit iste
de calumpnia dicit glo. optime quia iste non
iurabit [illegible] sed debet iurare quod iniuste
litigat ex iniusta causa cum [illegible] rationibus [illegible]
posset etiam [illegible] alii [illegible] debet [illegible]
[illegible] agnoscere ut l. [illegible] de admi. tu.

In isto secundo ¶ Ad formam iuramenti
addit [illegible] aut [illegible]
capitulum ¶ Habes hic quod non est [illegible] iurandum
[illegible] in aut hic [illegible] et
[illegible] fuit / [illegible] hic ¶ Non ista aut
[illegible] fuit quod [illegible] debet [illegible]
ut non [illegible] placitos [illegible] quas [illegible]
putaverit / dicta tibi in [illegible] ¶ Sequitur
aut principalis quam legata tibi in [illegible]
absit ¶ Quod obiurari ¶ Hic est
[illegible] glo. [illegible] quod sit
in hoc ti. [illegible] dicit [illegible] se legittimos
administratores [illegible] debent de calumpnia
iurare / et alle. l. que de iuramento loquitur
in suo robore permanere. [illegible] ¶ Columna [illegible]
[illegible] de hiis qui litigant [illegible]
[illegible] ponit de hiis qui litigant pro aliis
ut puta per administratores [illegible]
de hiis qui litigant pro [illegible] ¶ Item hic [illegible]
dividitur in tres partes primo ponit [illegible] / 2o
ponit [illegible] / 3o confirmat l. antiquas loquentes
de iuramento 2a [illegible] 3a [illegible]
¶ Non quod administratores [illegible] iurare de calumpnia
¶ Item non quod iurat in [illegible] sua non in [illegible]
[illegible] bona administrat [illegible] et [illegible] ex causa
[illegible] ¶ Non quod iuramentum calumpnie
[illegible] et [illegible] non vitatur ut
hic [illegible] ¶ Non [illegible] querit quod primo
dicit [illegible] causa [illegible] et postea [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] credit et [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod [illegible] credit [illegible]
[illegible] vehementi opinioni ut
l. ii. [illegible] labeo [illegible] ff. de aq. plu. ar.
[illegible] ¶ Venio ad glo. primo [illegible]

non debet prestari iuramentum quod preterea non videtur ut l. hec supplendo § dum ut l. c. no. ca. sed confessio tutoris vel curatoris non preiudicat pupillo vel adulto ut ff. de confess. l. adulto § sed an ipse 3o. quia quasi corporale iuramentum et corporalis confessio non sunt comparanda huius timore contra periuria glo. huius § et glo. i. voluit sed multum et finaliter non bene sol. i. de pact. in [illegible] comparabo vobis hoc circa istum passum i. de confess. l. i. Verum ista contra [illegible] confessio administratoris legitimi [illegible] voluntarie iniuriosa non preiudicat ut de confess. sed an ipsos qui non [illegible] per modum iurisdictionis confessio tunc preiudicat ut hic, debet eum veritate confiteri et agnoscere ... ut l. de [illegible] § sicut de admi. tu. [illegible] 2o opp. et videtur quod ...que et ideo tutor compellitur ipse iuret de calumpnia ut l. altera et l. actoris de admi. tu. Sol. intellige quod causa erat inmota ... administratores causa ... pupillorum non ... [illegible] opp. iii. de l. videamus § de [illegible] ... Sol. ibi loquitur de iuramento in lite quod ... iuramentum affectionis, et alia est affectio tutoris alia affectio pupilli, hic loquitur iuramento calumpnie quod est iuramentum credulitatis [illegible] opp. de l. [illegible] i. de testi. Sol. ibi loquitur in iuramento testis quod est veritatis, hic de iuramento calumpnie quod est credulitatis [illegible] et ... in dubium an de veritate dicenda debeat ipse minoris iurare [illegible] alia glo. [illegible] verbo possit, licet quidam dicunt quod si adultus sit veritate eo ... non quo ipse curator ipse debet iurare de calumpnia et veritate. [illegible] Alii dicunt [illegible] veritas est ista quedam de iuramento calumpnie et illud debet prestari ab administratore ut hic ... [illegible] tamen quod non illud iuramentum sit de forma [illegible] iudicii debet cadere in [illegible] persona ut l. [illegible] placet ut [illegible] ista non placet ... iuramentum calumpnie potest obmitti ... ut in § sed et [illegible] de [illegible] non possit obmitti. [illegible] de litis contestatione de [illegible] iudicii ut l. i. de lit. cont. et l. [illegible] de [illegible] et tamen potest ab adulto cum auctoritate iudicis vel curatoris ut l. i. § [illegible] de admi. tu. [illegible] ergo est quia ponit textus quod ipsi administratores possunt scire iustitiam ... melius quam ipse pupillus vel adultus, licet ipsi melius sciret veritatem facti, et ista ratio ponitur hic in textu. Sed hec ratio non concludit in [illegible] vel ... ut in [illegible] prodigo et [illegible] pater non qui est [illegible] administrator filii etiam si filius est aliquis ista ratio non videtur concludere quia filius potest scire veritatem ergo potest et iustitiam cause sicut pater

tamen dico quod causa contra [illegible] scilicet quod ipse iuret, sicut eum iurat advocatus ut C. de procur. § sic iurat procurator ut extra de l. [illegible] Ita et debet iurare legitimus administrator non cum alias ad eum debet venire ... iustitiam cause quia potest scire per ... credulitatem tamen procuratorem non removetur quia ipse filius iuret sed iudicatur quod ipse debet iurare [illegible] de iuramento veritatis. Et ... est adultus, quidam sunt quorum bona administrantur qui carent omni intellectu ut sunt infantes, dementes et furiosi et isti sunt dubio non prestant iuramentum veritatis, quia ... [illegible] ut l. i. i. de fal. mo. [illegible] ignorat ut l. i. [illegible] ut ... sunt qui habent intellectum sed imbecillem ut pupilli et dicit quidam idem quod non debet iurare de veritate dicenda sicut eum non recipiunt testes et alias ... alios ut l. iii. § ... ff. de testi. ... in causa ... et ita decidat Ja. bu. [illegible] at [illegible] quod si pupillus sit ... et ... doli capax quod potest sibi deferri iuramentum veritatis, quod probo per causam ... 2o probo impuberes potest ... ut testes non ad plenam probationem ... ut l. i. § impuberes ff. ad sil. ... ad sil. l. [illegible] § ergo aliquid ... cum ergo potest sibi deferri iuramentum. [illegible] Si vero videbit ... tutoris auctoritas tutoris supplet eius defectum ut l. [illegible] i. de auct. prestan. tamen precedens ratio magis placet mihi, quia tutoris [illegible] [illegible] ut i. dicam. [illegible] Quidam sunt qui habent intellectum non ita imbecillem sed magis plenum ut adulti et isti deferetur iuramentum veritatis et isti de veritate videntur ista determinat glo. circa hoc. [illegible] Circa hoc quero quandoque per [illegible] verbo ... de veritate debeat tutor ... auctoritate ut ponit textus in [illegible] l. clarissimi i. de aut. prestan. [illegible] Veritas est ista ... modus duplex est actus primus ut ... vel non et ista ... debeat fieri cum tutore et cum eius auctoritate ut l. clarissimi et ar. istius § ipse enim sit ... debeat cadere in personam minoris vel non ... est actus ... de quo interrogatur ... respondendi ... duplex ... tutor auctorare ut ... puto quod debeat auctorari ut l. clarissimi ut ... respondeat confitendo vel negando et non puto quod tutor in hoc debeat auctorari quia hic non cadit in personam ... de l. videamus de [illegible] in ... [illegible] Quero an ... pater ... administrator filii possit agere ... administrator ... filii ... interrogari de veritate dicenda ... de adulto, et ... [illegible] Quidam dicunt hic et alii ... administrator, qui sunt isti qui habent

[Marginal notes: "que confessio non ... preiudicat"; "op."; "op."; "op."; "Nota"; "ad veritate ... "; "No."; "No."]

Nota

Nota

Quo sit inter(rogatio) et positionis

Differentia inter interrogationem et positionem

Diffinitio positionis

Exempla causarum positionibus non est respondendum

legitima administratio / glo. ponit exemplum in preced. et ante et in similibus / et dicit ut hec in glo. Item queritur quid in causis in quibus pupillus vel furiosus habet legitimam personam ut C. si pro vno vel alio modo l. i. et s. qui le. prouenit l. mondetanee certe quod tunc iurabit de calumpnia non de dubietate. Item queritur quid si filius agit vel conuenit pro castrensi peculio certe in hoc habetur ut preficial(?) et ipso iure iurabit ut s. ad macedonianum l. ij. Restat videre multiplicitatem positionibus modo quod hic tractat glo. media / et per declaratione glo. et vnde fumo quando de iure sit introducta positio. Dicunt quidam quod de iure ff. pro l. diui ff. de le. iij. ibi ponitur in ff. Sed certe ibi est magis interroga. inductiis quam positio / Alij dicunt per ti. de interrogationibus actis ff. certe eodem modo / sic loquitur de interrogatione non de positione ut i. dicam. Alij dicunt per ti. de confessis ff. certe dicit ti. loquitur de confessis cuius quod est de expressionibus tocius sed accidentis sunt de quibus pertinuit fra. Alij dicunt per hac l. quis debet videri preuidere vel non credit ff. certe hic loquitur de iuramento ubi prout tota eadem. Alij dicunt quod per aut. in isto et in corpore unde sumitur ubi dicitur quod hoc non exigit probatione quam neutram non putauit et porro si aliquo iure positio introducta est prius dicta aut / et doc. in dicunt magis quod est introducta consuetudine ex rationem humanus aut / probatio habetur de litis conte. c. i. li. vi. de confessis c. i. li. vij. i. de testi. c. li. c. primo. Iuxta predicta queritur in quo differt positio ab interrogatione. Respondeo iste qui interrogat nichil ponit affirmando vel negando sed solum interrogat / sed ille qui confite(tur) vel negat illud quod ponit. Queritur quid est positio / Respondeo ponit speculator diffinitionem de quo non multum curo / sed breuiter dico / positio est alicuius particularis vel ad causam pertinentis assertio / quare dico particularis ad differentiam litis contestationis et iuramenti de calumpnia in quibus fit quedam assertio vniuersalis vel ad totam causam quare dico assertio ad differentiam vtriusque accidentis ubi qui interrogat non asserit //

Queritur vltimum et intra glo. ex quibus causis positionibus non sit respondendum / Glo. hic enumerat quinque casus et ego enumero vobis septem / quando allegatur incertitudo / quando impertinentia / quando contrarietas / quando quod est iuris / quando quod est negatiua non probanda / quando est criminosa. Examine ista et est enumerata media et glo. media / dico primo quando allegatur incertitudo / quando opponitur et hoc dupliciter / quando est certitudo respectu videtur / quando respectu ponentis. Primo tamen pone exemplum

---

Nota

An positioni impertinenti sit respondendum

An iure possit dari ei qui dubitat tempus ad deliberandum

quod tamen est mortuus ego quid pono nescio de hoc dicat glo. / possum videre dubito ar. ff. de peti. her. l. si debitor de dece. l. si quis de iur. iur. al. ius iurandum et ad hoc in prin. Item quidam dicunt quod ei cui imponitur credit vel non credit ut in hoc s. quod potest cogi statim videre / et tunc glo. dat consilium quod videat plenissima negatione ut in ea. hec. Sed pro huius declaratione quero an modo debeat dari ei qui dubitat tempus ad deliberandum predicto aut interrogatur de facto proprio et loquitur et debet dari tempus ad deliberandum quia memoria hominis est labilis ut l. pegere in prin. de acq. poss. / et l. hac consultissima s. ad in finiana C. qui testa. fa. poss. et C. de ve. iur. enucle. l. ij. in omni hoc memoria res. Sed si est de facto proprio de recenti / tunc si quidem erat negotium valde complicatum debet dari tempus ad deliberandum / ar. l. penult. ff de confessis et l. emptor s. lucius ff de pac. Si non erat implicitum non debet dari tempus ad deliberandum ut l. quamquam ff ad vell. Secundo positio continet factum alienum in hoc est dubium / media glo. i. sed quosdam videtur dicere quod non debet ei vide ar. l. marcellus s. i. ff rer. amo. Sed certe ibi loquitur de iuramento vitandi hic loquitur de iuramento calumpnie dicendum ergo quod debet videri tamen si dubitat debet dari tempus ad deliberandum et pro dicto sit dicere dubito ut in hac glo. in prin. sui tractatus de positionibus / Quando incertitudo emanat ex ipsa positione sive respectu ponentis tunc ei non debet respondere ut ff de interro. actis l. de etate s. nichil ar. ff de confessis l. certum in prin. Vide glo. media que ista tangit si bene aduertis. Secundo oppo. quod non sit respondendum vere impertinentie et hoc debes aduerte / que positio est omnino impertinens ut si peto a te centum, et pono quod rex Francie est in Francia non debet videri ut l. si quis liberatione in fi. de pe. her. et l. si duo patroni s. vlt. ff de iur. iur. et alijs l. allatis in glo. / quando est positio impertinens vera sed pertinens presumptione / ut si pono quod fui dus(?) / ita non sequitur nativo(?) quod habere sit dus(?) / tamen est presumpta ut l. sine possidetis i. de proba. tunc admittetur ista positio / quando est impertinens per se / sed iuncta cum alia est pertinens exemplum peto a te centum pono quod tienus(?) est publicus notarius iste quod de hoc fuit rogatus / certe per se quod tienus(?) sit notarius nichil ad causam sed iuncta cum alia sic / et ideo admittetur ut in tex. aut. in isto et vide glo. Oppo. 3o quod non continetur vere contrarie

An est respondendum positionibus vide quenti[illegible]

hec pt ex duobz modis vno mo q posco
est sbi grius tn debz repelli nec rndere
ut i de sur. l. i. ch app. pt. l. i. § si si
alius / quoz posco no c grius sbi si s
rndet posconibz. possz rndes i gnctate
modo. qd e qn vna posco dependz ab
alia / exem pone q tenus fuit testamtu
tn negas esse q me here i sitnt / et e
ista pendet eo sima questo no debes hnt
rndere qr si hat qstitut esses sc responi
rndere ascndt pendet qd no est respo qr
grius vnde pendet qd no est respo qr
pendz a pma negata et hoc vult dicere glo.
tua ¶ Iuxta hoc querit glo. in fi. an ad
positio sit sepius rndend / et dic q no
nisi eo cas ut puta si aptis testibz pars
informat de vitate eius qd pus ignorabat
¶ Et hoc induco l. optiaz ff de dap. infect. l.
sui bona § si quis singula. vide glo. tua
et no ¶ Sequitur in glo. an posco c de sto
alieno / hoc gpandum tibi ea pu. sz qnopp
de incitudine ideo plus no dico ¶ Opp q
q e posco iuris / eius g° vtr a sit rnd
glo. que c hic argunt q et q. cu dicas
quedam c ius dispositum quoddam est ius
disponens ius disponens c ius seu statutum
et isto capit dic / aut posco c iuris comis
et no debz ei rndere / et si rndet aliter q
ius dicit no valet ut l. ornamentorum ff
de inr. inr. ay an et l. no / et de sur. actt
l. gfessi et qd hnstr no i. de gfess. l. ij
facit i. ch pus. no e nerf. l. ij. ampiando
gfessi et puaz / ad ide qr ius certu est
ut l. ij. de inr. et fur. ug. i. g° tes / si vo ipa
posco c iuris municipal tunc seqz est aliud
ciuitatis q ius in qua c lis / exemplu q
plorum c statutu q mulier pom amus no
possit face testam / de hnt debz rndere
qr debet pbari ut hnstr no i. de gfess. l.
ij. et in l. pstpiat. § i. § quis ul. uti. pub.
et de cosn. c. i. li. vj / sed no c iuris municipal
eius ciuitatis tunc sequitur c ius no scriptum
ut gsuetudo debet hnt rndere qr ista sunt
pbabilia g° pombilia / qr ad hoc sit posco
ut ps a pbatoe releuet ut in aut i isto
si si cess ius scriptu tunc hnt poscom no dez
rndere eadz roe / qr nec poscom iuris / p pus
allata iura / quoddam c ius dispositu / ut c
obligatio et actio sumitur et plia iura
tunc si de tali iure fiat posco est rndendu
ut in l. si. ff de inr. inr. / et. l. gdd. inr.
ff de dona / ita debet intelligi hnt glo.
v. de demu si gstio c iuris tes ¶ Opp i.
qr c negatia / an negative poscom sit
rndendu / glo hoc dubitat dic q no qr no
debz pbari g° nec poni ¶ Breuit tco. hnt

hodie eo de gfess. c. i. li. vj. q positioni ne-
gatiue debz rndere / no ob. q no pt pbari
qr hoc no e vm ff. / sz licz no posset pbari p
testes pt tn pbari p gfessiones ideo potest
poni et ead roue rndere / vide glo ¶ Opp
6° q est crimosa. et istud dicit c mag canon
eo de elec. c. dud et c. bone et qd ibi no
no enim quis debet detege turpitudinem sua
ut l. tusactoe c. de tusactis / p hoc vide glo.
in tco. in l. qui iurasse § si pr ff de iur-
iur. et l. si ate in pu. de gcep. vei. indi.
qn grim vide tco. in l. gtios § stor ff de
usp. ubi quis cogat vide an possideat
uel dolo desierit possidere / et ide vi in
q ponat tco. in l. potiio ff de rei. ven. qr
in causis ciuilibz debet iuramentu ut l. iusti
in pu. ff. de inr. inr. ad id ff de offi. asses.
l. i. in glo. sup vbo. postlacoibz ¶ Breuit
quest. vi ut traitat in ti. de posconibz § vij
spec. et allegat sua iura ca / et breuit
c peus et allegat sua iura cairea / et breuit
dico sic / quoz p poscoz crimosa detegi a lege
que eo detectatore resp ad aliud ptinenciu
uel esse alius debitore et tunc cogit rnde
ut dicta l. gtios § stor. et liquet petitione
nisi p hoc rettitaret qz semel detegit e ut
l. qui iurasse § si pr et i c glo. de inr. inr.
et l. si ate i pu. et qd c no de eo rei indi.
et hoc dixi vobis de hiis qui ut indig. l. si.
i. q. ea an quis cogat vide an assumpsit
tacita fide a testore de restitueo no capaci
pba in l. no intelligi § tacita ff de inr. fis.
et ibi dixi vobis ubi e glosella vbi pdicat
q p gfessionem detegit tacita fideig. / quoz
p delictu hoc no detegit sz solu ppa vtilit
et tunc no debz rndere hnt poscom crimosa
ita intelligo dicit canon ut no in dicto c. dud
et in dicto c. xcix. et sm hoc glo que c l.
i. ff. de offi. asses. no bn dicat usqz quaq
¶ Crimeo vtr in ciuilibz debz rndere poscobz
hoc no tangit doc. breuit et al pletius doc.
dic q no debz rndere posconibz ciuilibz
p credit et no credit / vo / qr no releuat
capius c in l. eius § vlt ff. de furt. de cuius
eo hic l. pe. sen. si. Iusti. de obli. q eo gi
delic. na § placuit / sz de iure bn debet
et pt rndere ut dicta l. ij in pu. de inr. inr.
et l. marcellus vz. ams. et de questionibz
p to. ti. ff. ista mag ego ita intelligo. esse
eadem videmus que est pena nolentis rndere
poscoi videbitur tco. i. c. § q si actor.
¶ Sm aute / si ea agit p pcure puit
debz iurare de calupnia h. d. / Contraria
dicit c e. qn ea agit p aliquid adminstrator
q qn agit p pcure / et dividit qr pmo lo.
de pcure actoris / 2° de pcure rei / 2a ibi
plictz no / ¶ Opp et vi q quis posset age

Clo
i

v. positioni
iuris vi

a positione
g hec rnd

an positio crimosa
sit a respondendum

an in ciuilibus sit rndn
positionibus

Sumªª
i

causa pro procuratore ut ff de procur. l. non solum in prin. / Ego fateor si vult iurare de calumpnia potest ut hic / alias secus. ¶ Ex. 2o scilicet quia magis esset necessaria cautio de rato quia semper constabit de mandato et sic videtur obstare C. ti. i. et de procur. l. i. / Glo. hic non videtur clare / quia melius dicit ff de procur. l. pomponius § si et hiis / nam iuramentum de calumpnia presta post litem contestatam / et sic cautio de rato sic habet locum pro hiis que geruntur ante litem contestatam / sic potest et quod iuramentum calumpnie obmittetur. ut videbitur i. e. § sed quia venit / Item potest esse quod procurator dicit se habere mandatum ad iurandum de calumpnia ut i. dicam ¶ Ex iiio de dap. infect. l. si bona § si alieno solo mag. in fi. dicit quod ibi est speciale vel illa corrigitur per istam vel ibi competit iudicium dicit glo. etc. non plus aliquid istarum. Dicunt etiam nostri doc. fateor quod procur. debet iurare de calumpnia ut l. contra / non tamen plus concludo quod debeat iurare etiam principalis ut hic et hoc puto satis bene dictum / quia iste casus C. ii. coll. c. li. vi. / et glo. videtur hic velle in aut principales qua stante legatur ¶ Tu vero l. contrarium ad l. contra dic melius quod hic loquitur de iuramento calumpnie quod est de ordine iudicii, ibi loquitur de iuramento calumpnie quod est ad verba eius de quo agitur / et sic potest prestari pro procuratore ut ibi / et ibi de ista materia dixi multum / satis diffuse ¶ Secundo predeclaratione iure et legis an pro procuratore possit dominus prestare iuramentum calumpnie / olim erat opi. decisum est hodie quod sic ut in c. ultimo coll. c. li. vi. quod procurator potest iurari de calumpnia ¶ Adverte quod iuramentum de calumpnia quod prestat procur. ut ipse prestat in animam suam ut videtis C. xx. §. iuramentum quod prestat pro domino prestat in animam domini / et refert verba ad dominum sed dominum calumpnie etiam non postulare tres ad omnibus aliis capitulis hoc probat tex. optime in dicto §. qui alieno / et consequenter sequitur quod ad prestandum iuramentum calumpnie requiritur speciale mandatum alias non possit iurare in animam domini ut ligaret eum / nam in generali mandato non venit delictum ut l. si procur. ff de con. indeb. Unde non possit facere procur. decernere dominum ex vigore generalis mandati / ideo requiritur speciale mandatum et ita puto de iure quod non sufficiat speciale mandatum hoc modo et ad iurandum de calumpnia tres / sed est notandum quod dicit et ad iurandum de calumpnia in tali causa ut l. si quis in bona § imperio ff de acq. her. / quod non procur. de. C. e. si procur. ea. de inte. re. agi. poss. vel est manifesta [illegible] l. i. quia si mandatum esset primus ad iurandum de calumpnia intelligeretur in causis iustis et sic dominum non ligaret ut hic ¶ Quero quid si procur. non habet speciale mandatum et dominus est absens ita a longinquo quod non potest haberi / Ultimo dat exemplum quod dicit curator bonis tunc ille est legitimus administrator et potest iurare de calumpnia ut C. xx. §. i. / Mihi non placet sicut tutela testamentaria excludit dativa ita eadem ratione ille qui habet mandatum a domino excludit tutorem datum a iudice / et ideo puto quod tunc procur. admittitur ad iurandum et procedit iudicium / et quod hic §. debet intelligi quando dominus potest haberi de facili / et facit ff de iudi. l. si longius et quod est non et alibi actio utilis non competit nisi facta cessione / hoc est verum si ille qui cedit potest reperiri alias a iure conceditur ut i. de acc. et ob. l. ii. ff de insti. l. i. et ii. et l. dapni § fi. et est non ff de dap. infect. ¶ Species tamen in ma. proposuimus ut in vi. teneat pre. opi. ¶ Precitor ad glo. quero quid in procur. [illegible] sua lis glo. hic et i. l. non solum in prin. ff de procur. tenet et bene quod ipse debet iurare de calumpnia et dic ut in eis ¶ Quero et [illegible] dubium quid de defensore an debeat de calumpnia iurare [illegible] glo. hic distinguendo in l. non solum ff de procur. / tu dic breviter quando defensor intervenit [illegible] et tunc non est dubium quod iurabit pro procuratore in re sua ut dictum est / facit de nova. l. delegare / quando non intervenit [illegible] tunc [illegible] interesset [illegible] repetendi procedit distinctio glo. sed aut conveniuntur ex obligatione propria / et ipse iuret de calumpnia / aut ex promissione domini et dominus ipse debet iurare ut hic / et non interesset [illegible] non repetendi tunc ipse debet iurare ar. l. solo ff de solut. et l. pluribus de nego. gest. / Ista debetis intelligere hac materia.

Principales ¶ Ista autem ponit quedam que ponuntur in hac l. hic addat quedam / et inter cetera addit unum capitulum iuramenti sed quod incepit permittet ut [illegible] dicitur et addit etiam unum aliud casum ¶ Secundo que sunt iste persone ad quas negocium spectat / dicit glo. ad [illegible] / ipse ad procur. et sic tenet ista glo. quod procurator tenetur iurare de calumpnia et unde ea casus est hodie quod procur. debet iurare coll. c. cum li. vi. [illegible] C. pro [illegible] §. [illegible] ultimum si non vult unde qualiter iuratur dicta i. c. §. quod si actor ¶ Sed quia venit / Sacramentum calumpnie non potest remitti a partibus hoc d. vel alias hiis que ad utilitatem publicam sunt inducta non potest [illegible] remittere hoc d. ¶ Non quid dispositione [illegible] in summario ¶ Non quod coram arbitris debet iurari de calumpnia sicut coram iudice ¶ Ea hac l. quero utrum iuramentum calumpnie possit tacite obmitti in glo. sunt opi. hodie est casus / coll. de iura. ca. c. i. li. vi. quod si tacite obmittatur non vitiat processus / Glo. hic sequitur quod si a parte petatur et non prestetur quod processus

esset nullus ut h. in gl. s. Quero utrum
permittatur peti vel precio Glo. C. l. i. pri.
Quero utrum clerici debeat iurare. Glo. q.
ultimo ff. i. volunt de his que sciunt tempore. c. ti. i.
ff. antiqua per totum et de iura. ca. c. ii. li. vi.
Quero utrum princeps possit remittere hoc
sacramentum per respectum. Certe sic si dicat non ob.
lege. Esset etiam. Tamen admitti in causa
de rato non potest in ea procedere nisi prius
de calumpnia sit iuratum ff. d. Opp. quod procurator
qui nullum mandatum offert cum repellitur ut
C. de procur. l. i. So. hic protulit sed non probavit
respectum hec vult dicere quedam glo. prima que
est hic super verbo probato. Et dominus Azo quod iste
ff. non loquitur in persona quieta que agit per quieta
persona nec ille cum quo agitur habeat legitima personam
admittetur ad iniuriam ut C. in s. quod observari.
Quero quando intelligitur quod debeat iurare
universitas vel maior pars. Glo. dicit hic quod
debet iurare ille qui regit universitatem vel
maior pars corporis in quemcumque casu cum quod s. quod
erat litigium inter ista civitate quod decem debebant
iurare. Iste utrum syndicus possit iurare
de calumpnia. Certe sic, quia hic administratione
legitima quia hic dubitabatur an esset syndicus
vel non. Sicut glo. quid in abbate an
iuret de calumpnia. Certe glo. dicit quod sic
ut habes in ca. de isto syndico quando sit
iurare et unde procuratoribus habes plene
in c. procuratoribus ex. de testi. li. vi. Quod.
si actor. Breviter dicit si actor non vult
iurare de calumpnia cadit ab actione. Reus
nolens iurare pro confesso habetur. h. d. Dicit
hic quod actor cadit ab actione. Quero an
ipso iure vel per sententiam. Certe per sententiam ut hic
in aut. principales et etiam pro. Sed hoc opp.
videtur iniquum quia forte vellet aliter desistere
ut l. postquam liti C. de pac. So. non potest
desistere actor ut in aut. qui sem. quod cum et
an iudex. Opp. i. de iud. l. properandum s. sin
aut. ex. gestis. So. c. loquitur de autem h.
de sententia et iurare volente. Quero an iste
qui habetur pro confesso possit appellare. Glo.
tua dicit quod sic ut l. creditor s. mulus ff.
de appell. Iste quod glo. utrum ista sententia fore
litis non contestata. Certe non quia manente calumpnia
post litem contestatam debet proferri. Quero utrum reus
debeat contumax. Dicit Glo. et hic quod
non, per istud tempore qui dicit quod erit rei qualis
suggesserit forte cum posito quod haberet
pro confesso non erat efficax ad condempnandum
et libellus stabat ita quod debebat sententiam
absolutoriam. Quero utrum quis possit petere
tempus ad deliberandum. Dic ut dixi i. s. observari.

Quero utrum ille qui non vult iurare pro confesso
habeatur pro confesso. Dicit sunt magna contentio olim
ut refert Cy. hic et glo. dicit quod sic in l.
certum in prin. ff. de confessis. et dominus Azo in summa
huius ff. et ff. de his dicere ex. de confessis c. in li.
vi. que dicit quod duo vel tria sunt necessaria
ut quis pro confesso habeatur. Primo quod post litem contestatam
secundo quod sit iussus a iudice quod sit prius et absens
voluntarie contumax fuerit iudice tunc sit habitus pro confesso.
Sed adverte utrum eo ipso quod recusat iudicem sit necesse
quod hic committetur periculo necesse est quod iudex pro
mittetur cum habitu pro confesso vel committet cum sine
contumacia in iudicando vel committet cum sine
voluntate causa recusare. Unde oportet iudicem
patefacere eius debitum antequam habeatur pro confesso.
Capitulo C. in l. eius qui delatorem in prin. de
iure fisci. Iste dico quod si iste talis contumax
in non iudicando vel non iniunctus. Decedit autem
ista committetur ad eius heredes non transit
ista pena ut habetur pro confesso capitulo C. in dicta
l. eius qui delatorem. Sic et cum hic est
quidam v. vel esset primario ipso est quedam
persona procedentes ideo debet legi cum precedenti.

Antiqua. Hec l. habet locum in litibus
inchoandis post hanc l.
et imperfectibus si partes sunt presentes
alioquin h. d. Dicunt quidam super verbo
et contradictio. Iste Az. pro advocato qui dicit
se breviare verba. Dic postea utitur magis
perplexitate verborum sic. i. de constitutione. l. alia
non ex isto. S. et tene mente quod constitucio
que respicit litem ordinationem porrigitur ad lites
futuras super sententia et preteritis pendentibus ut hic
videas Opp. de l. leges. ubi l. ad preteritas
extenditur. So. ubi loquitur de legibus que respiciunt
litem decisionem et sic intellige ut. ut intellige, preteritas
litem decisionem et sic intellige. Hic de legibus que respiciunt litem ordinationem sed
processum ita proceditur de facto. Legis super ea
processu ita processus est de facto. Lex super ea
... ista dico nullo plene in repetitione
dicta ista dico multo plene in repeticione
... Et petrus tene mente quod cottidie
accidit. Bartholus.

Explicit liber secundus C.

Incipit liber tercius De iudiciis rubrica

Rubrica. Post comparationem iudicum sequitur videre de
iudiciis, et hanc continuationem videbis C. de in
ius vocando super rubrica.

Sequitur nigrum

Iudicio | post litem contestatam non extinguuntur obligationes usurarum commissa vel committenda. h. d. | Primo ponit unum dubium ex quo sequitur declaratio communis. 2o ponit ipsam declarationem. 2a ibi | Sed usque poena casus in textu. | Primo debes scire quod hec l. variatur duobus modis. primo quod loquatur in stipulatione usurarum committenda. 2o quod loquatur in stipulatione iam commissa et iste lectura tangitur in ii glo. huius l. | Iste prima subdividitur in duas. Una quod usure que currunt pendente iudicio possunt peti vigore eiusdem instantie. Alia quod sit opus nove instantie. | Ista tangitur in glo. super verbo deductum | Pone ergo casum secundum primam lecturam, scilicet in stipulatione usurarum committenda, que est magis rationabilis | Non quia per litem contestatam non fit deterior conditio actoris quod apparet, quia non perimitur stipulatio usurarum | Non quia usure que currunt pendente iudicio possunt peti | Quia per litem contestatam fit novatio ut ff. de nova. l. alia | Sed per novationem stipulatio usurarum extinguitur ut ff. de nova. l. novatio et l. paulus circa finem | Huius timore hec l. legitur duobus modis. primo quod illud quod dicitur in l. contra scilicet quod tollit stipulationem usurariam loquitur in stipulatione committenda. hic in stipulatione commissa et hec est prima lectura que tangitur in ii. glo. | Declara ut in glo. et in ea non insisto quia non habeo dubium. vide glo. | Alia lectura est quod loquatur de stipulatione usurarum committenda. tunc ad contrarium videtur quod stipulatio usurarum tollitur scilicet per novationem scilicet voluntariam. sed per litem contestatam fit novatio necessaria que non habet necesse actoris ut dicta l. alia. et de re iud. l. non solum et loquitur hic ita | Secundo adversa lectura. opponitur hic. textus innuit quod iste usure que currunt post litem contestatam debeant peti novo iudicio. Contra quia primo hoc venit in eodem iudicio ut l. cetera ff. ver. signif. ff. de eo. com. | Huius timore sunt hic due lecture. Una quod contrarium fateamur quod hic peti conveniunt scilicet per officium iudicis vel etiam actore petente [illegible] | Alii dicunt quod hic dicitur conveniri scilicet nova instantia et ista sunt opinio Jo. Lectura capio ff. de usur. l. non solum videtur quod in stricti iuris iudiciis ea que post litem contestatam contingunt spectant ad officium iudicis. | Sed quod glo. videtur recedere ab opinione Jo. tenendo opinione glo. quod hic possit peti etiam iudicis officio | Sed per contrarium non competit cum ordinario ut l. provinciali ff. de no. op. nun. et l. i. … ff. de muner. ergo non debet competere iudicis officium cum actio ordinaria | Respondeo dico quod actio ordinaria non competit cum officio iudicis quod primo intentatur loco actionis, sed cum officio iudicis mercenario sic. | Ista lectura hic et dicta l. non solum ff. de rei ven. Ista defendit glo. istam lecturam. | Nos quid dicemus | Breviter dicas quod opinio est vera et quod iste usure non veniunt officio iudicis sed alia interpellatione opus est ut textus hic expresse dicit | Ad l. iste signif. respondet uno modo secundum eundem Jo. quod ibi loquitur in bone fidei iudiciis, hic in stricti iuris. Nec obstat l. non solum de rei ve. quia licet rei vendicatio sit stricti iuris tamen est arbitraria ut l. in actionibus ff. de in lit. iur. et ideo comparatur actioni bone fidei. Vel aliter et melius et ista est veritas sicut dicunt doctores. quedam accrescunt pendente iudicio que possunt peti ex natura actionis proposite, tunc possunt ista competere officio iudicis definientis illi actioni ut iudicio familie hercis. et l. non solum. Quedam contingunt pendente iudicio que ex natura actionis proposite non veniunt ut in eadem l. iur. Nam usure hic debentur ex stipulatione usurarum non ex natura actionis proposite ad sortem … per iudicis officium competere non potest. Casus est hic et l. hactenus §. si cui l. se. ff. de aqua plu. arc. et l. si quis missus §. fi. ff. de dam. infec. | Iste opus est alia interpellatione. Casus est hic | Nunc ad habes intellectum huius l. | Sed adverte ad glo. mag. | Quia per litem contestatam fit novatio ut supra | Sed per novationem tollitur omnis obligatio ut l. i. ff. de novat. | Insti. quibus mo. tol. ob. §. preterea ergo usurarum stipulatio est perempta | Huius timore debes scire quod triplex est species novationis. Una est novatio que est animus obligationis in alterum transfundendi atque translatio et ista fit duobus modis per stipulationem et litem contestatam cum alio animo novandi | 2a novatio est ad obligationem nove qualitatis adiectio et ista fit per litem contestatam contra debitorem et appellatur hec novatio necessaria et de hac loquitur ista l. | 3a novatio est prime actionis adiectio et ista fit per sententiam quia prime actioni additur actio in factum per sententiam | Videamus ergo de effectu istarum novationum de quarum ponit glo. per ordinem | Ideo vide glo. in eo quod dicit quod per novationem voluntariam decedit obligationi. Dic plene ut supra in dicta l. alia ff. de novat. | In eo quod dicit quod per secundam speciem novationis interrumpitur prescriptio. Dic plene ut supra tibi in l. ii. §. fi. pro emp. dicta in l. cum notissimi in prin. C. de prescrip. xxx. an. et l. more ff. de rei ve. | In eo quod dicit de actione temporaria que perpetuatur dic ut est in institutionibus in officio iudicis respondere ut supra. plene C. ex quibus ca. ma. l. fi. | Circa 3am speciem novationis in eo quod dicit quod lata sententia super [illegible] sit utile in re non est verum, ut in sententia arbitri ut l. in arbitris | Secus in sententia iudicis ut l. [illegible] ff. de re iud. et in supra, quia glo. non tangit. dicta in l. actori C. de usu. iur. | Item in eo quod dicit quod prime actioni decedit per sententiam non est verum nisi in usuris, nam si quis vellet prima actione agere in solidum sicut prius licuisset non in l. i. si pl. una se. fu. ...

Licet iudice | Circa questionem qualis et sententia qualis et corporis rei iudicate

replicatio doli obicitur h. d. Opp. de dol. cum quis de exceptione rei iudicate. So. hic contraria actio generali posita, et propterea generaliter obstat exceptio rei iudicate, quia agitur de eodem. Sed contraria [illegible] non agit de eodem, ideo replicatio obicitur. Opp. de l. sub [illegible] de [illegible]. So. ut ibi dixi. et l. age. c. [illegible]. Opp. c. l. [illegible] tibi. So. ut [illegible] et illa de nobilis delimitatio ad [illegible] l. Quando quis [illegible] quas obrupit [illegible] articulum fundo idem [illegible] ob. exceptio rei iudicate [illegible] capitis [illegible] de rebus ff. de arbi. qui capitis [illegible] ad [illegible] ita q non alibi, et [illegible] plene tractatur.

Quoniam iudex incidenter potest cognoscere de [illegible] non potest h. d. Hoc [illegible] mirari de iure canonico [illegible] limitatio [illegible] intelligitur [illegible] incidit ad que non potest spiritualis [illegible] de [illegible] spirituali non potest etiam incidenter cognoscere ut [illegible] tua et de ord. cog. c. lator, et possumus dicere etiam quod hec limitatio est vera de iure civili ut [illegible] omnino novatio ubi [illegible] tibi nove, quia [illegible] emergit aliqua questio spiritualibus non debet [illegible] quia in talibus ad eum debet [illegible], et ideo videtur [illegible] exceptio usuraria [illegible] probatio ad eum [illegible] in exceptio cognitio [illegible] emergit [illegible] ut in c. [illegible] allegatum et [illegible] de sen. ex. c. si iudex la. in c. [illegible] ego [illegible] vobis dico quod non potest esse [illegible] de [illegible] taliter quod [illegible] iudice laicum, quia ego dico quod [illegible] non [illegible] tale per verba de [illegible]. Hoc autem cum [illegible] tamen multum [illegible] non [illegible] aliquam spiritualitatem [illegible] esse [illegible] potuit esse [illegible] vel cum aliqua verba [illegible] induce [illegible] istud esset spirituale, ita loquitur dicta [illegible]. Idem dico de usuris [illegible] et [illegible], quia dico [illegible] de duplo [illegible] fraude usurarum et [illegible] dicit quod ista [illegible] est [illegible] et nichil [illegible] spiritualitatis. Sed si esset [illegible] per aliquod [illegible] esset usuraria vel non per aliquo [illegible] ut puta in [illegible] ante hec in istis et in aliis [illegible] ad eum debemus recurrere, et ita loquitur [illegible] in [illegible] omnino novatio [illegible] allata, et dixi tibi in l. [illegible] ff. so. ma. Bartholus.

Si et tibi Omnia generalis parit exceptionem [illegible] non [illegible] sit de [illegible] h. d. hic [illegible] capitis que ita [illegible] alibi. Opp. [illegible] c. l. [illegible]. So. ut in [illegible] glo. que concordat [illegible] que tibi dicta et tene [illegible] quia nescio alibi ita clare.

A iudice delegatus non subdelegat nisi sit delegatus a principe h. d. Opp. ff. de offi. proconsul. l. legatus. So. hec regula fallit in legato proconsulis, ideo quia delegatus est de [illegible] legis. Opp. ff. [illegible] et a [illegible] appel. l. 1. [illegible] 1. So. ibi loquitur in delegato ab universitate causarum qui potest unam subdelegare. Opp. de aut. ad hec [illegible] posita. So. ut [illegible] videbitur in contrarium. Quero [illegible] iudex delegatus post litem contestatam posset subdelegare. Glo. in [illegible] locus videtur [illegible] dicta quod [illegible] ad [illegible] per [illegible] ut [illegible] de [illegible] l. [illegible]. Doctores vero dicunt contra quia [illegible] est inter partes et iudicem, ita post litem contestatam [illegible] iudicis non plus [illegible] appel. [illegible] retinuit etiam post litem contestatam ut l. iudicium ff. de iudi. [illegible] in parte non est, non sit [illegible] alia

Ad hec [illegible] casu [illegible] glo. Opp. de l. a iudice. So. glo. [illegible] hic loquitur [illegible] iudex vult delegare [illegible] sibi [illegible] et ita [illegible] observat consuetudo. Dicit glo. Alii intelligunt aliter et melius quod hic non loquitur de iudice delegando, sed de assessoribus et sic intelligitur ista aut. ut iudex qui habet suos assessores possit committere per suos assessores omnia acta. [illegible] etiam [illegible] ita loquitur hic, iudex vero appellationis et iudex delegatus debet omnia acta per se committere non per suos assessores. Sed contra hoc sunt varie consuetudines [illegible] de iure canonico ista aut. non procedit, quia iudex potest delegare [illegible] nata sibi sola [illegible] ut in c. [illegible] de offi. et [illegible] iudi. dele. [illegible] iudex delegatus ad unam causam possit unum articulum [illegible] causae committere, dic ut [illegible] de offi. dele. c. 1. in clemen. Bartholus.

Servus Servus non habet [illegible] persona standi in iudicio h. d. [illegible] fallit in casibus hic positis in glo. [illegible] persona [illegible] dic ut in aut. ea que fit [illegible] [illegible] in persona filii dic ut in l. 1. [illegible] de bo. [illegible]

Quod debitoris [illegible] persona [illegible] non potest, sed si non defendatur [illegible] iudicis actor in possessionem mittitur h. d.

Placuit equitas stricta preferenda rigori h. d. Istam materiam explicavi tibi plene in l. 1. [illegible] de legi. dic ut ibi habes. Bartholus.

Immo in causis in quibus sententia lata plenum prejudicium parit debet adhiberi plena cause cognitio h. d. [illegible] Opp. de l. [illegible] de probat. So. [illegible] causa civilis et in illa [illegible] plenissima cause cognitio ut dicta l. [illegible] est causa civilis et in ista [illegible] que [illegible] plenum prejudicium [illegible] debet adhiberi plena cause cognitio ut hic et ubicumque reperies quod in istis causis plenum prejudicium [illegible] [illegible] intelligitur summarie quo ad sollempnitatem iudicii probatio [illegible] plene

[Marginalia: op. — op. — op. — op. — Soo. — Ssa. — op. — Sola. — quo? — op. — fi — Solu. — Singula(?) — Ssa — op. — in [illegible] vel plenissima [illegible]]

ut no. de v. sig. c. cepe in clemen. et de iuramento calumpnie l. de plebiscitis. Et non sunt cause que non pariunt
plenum preiudicium tunc requirunt probationes simpliciter
ff. ad exhibendum l. iij § ibidem et l. si quis a
liberis § si vel parens de li. agnos. ff. ad ex-
hibendum l. thezaurus cum similibus. Ex quo non de-
tur una dilatio ut l. si. ff. de feriis. Hic lo-
quitur in dilationibus que dantur ad allegandum secus
in hiis que dantur ad probandum. Remisso an iudex
possit limitare terminum ad probandum seu proponendum
exceptiones peremptorias, ex. textus hic dic
in c. indultum de re iudi. li. vi. Dixi vobis
plene in l. ij. ff. de re iudi.

Iubemus. Idem de l. si. ff. de feriis. Glo. dicit hic in dilationibus
que dantur absolute secundum Pe. contrarium est
cum dic quod ibi loquitur in dilationibus que
dantur ad allegandum hic in hiis que dantur ad
probandum. Iste terminus quod opus non apparuit quod debe-
tur dilatio ad probandum seu allegandum. Et ut
dixi vobis non ponitur ista solempnitas immo
solempnitas specialis ista ergo eius obmissio viti-
at processum ut dixi vobis in l. prolata c. de sen.
Verum si aliquis renunciaverit productioni testium
vel instrumentorum an hec renunciatio valeat. Ista
autem vi. quod secundum glo. allegationibus renunciaverint glo.
determinat contrarium videlicet quod non valeat renunciatio.
Et hoc autem loquitur in allegationibus iuris vide
glo. que est una nova glo. contrarium tamen videtur
ino. in c. cor. unde hec sunt et Ja. de are-
tenet contrarium et est canon ut no. de testi. c.
de testibus et istud cotidie observatur in iudicio
ergo si quis renunciare suis probationibus si co-
iudicium talis renunciatio non valet ut no. autem
ut sunt phi. ma. de bo. et ere. § quia vo
et ideo illa pacta que sepe cotidie apponuntur
in instrumentis que dicunt promittens quod contrarium non
possit probari nisi per aliud instrumentum non valet
ut no. in dicto § quia non. Iste aliud quod glo
dicit quod allegationibus iuris potest renunciari immo contra
etiam ad hoc ut si ultimus non statuat terminum ad
allegandum non potest quod non impetratur iudici tamen
renunciatio non impedit quin loco possit semper
allegari quod ubi non potest renunciari ut l. or-
namentorum de aur. et arg. leg. ex. l. assessoribus
de le. iij. l. nemo potest. Bartholus

Nulli. Hec l. legitur duobus modis primo
dic cause continentia non debet
coram diversis iudicibus dividi hoc est. Ad
continentia debes scire quod cause dicuntur invicem
connexe, quando sub una actione qualiter
plures species et plura capitula continentur. Hoc modo
intelligitur hic hec l. in ij. glo. huius l. Alio
modo dicuntur cause connexe quando sub eadem re-
liquis diversis actionibus agatur et petitorium ut pos-
sessorium et isto modo loquitur prima glo. magis
et ista dividitur in quatuor ut in ca. patet.
Secundo ad primam glo. et lex que loquitur in

petitorio et possessorio hec l. legitur quatuor modis
primo modo ponitur hic casus quod hic impetravit
iudicem unum super petitorio aliud de super possessorio
certe hec lex. potest esse vera in eo potest duas rationes
primo ne cause continentia dividatur ut hic. 2a propter
varias questiones et replicationes que vult ut
fiat coram eodem iudice ut l. pomp. et aut. et
consequenter c. de sen. Ex hoc glo. non cogunt
hoc propter tempus in fi. qui lo. de eodem impetrante
eodem tempore. Secundo modo legitur in eodem impetrante quod
hoc facere non possunt. Sed contra hoc opponitur quia ea possessorio
et petitorio non sunt simul cumulari ut l. incerti
c. de iudiciis. Secundo intellige hic de possessorio
recuperande adipiscende possessionis vel etiam
retinende in casu in quo potest concurrere cum petitorio
ut dixi in dicta l. incerti et ista lex. est bona.
Alii dicunt quod lex incerti precipit causam possessionis
prius determinari secundum hoc non impedit quin conc[ur]sat
simul ista non est vera eo casu quo est connexitas
inter possessorium et petitorium ut est dixi. Alii dicunt
et ista est tertia lex. quod semoto iudice super ea
petat volebat impetrare alium super causa
possessionis vel etiam quod non possunt. Sed contra hoc opponitur
quod hoc possessorium semoto iudice ut l. de sen. aut.
et consequenter. Secundo ratio questionis et replicationis
impedit eas agitari coram diversis iudicibus
prima tamen potest ut in contra. Sed ratio continentie cause
impedit eas agitari coram diversis iudicibus
etiam prima finita ita loquitur hic et ff. de q.
re. ad eun. iudi. ca. l. i. Hic non sunt alia

Properandum. Hec est non lex de exceptione
primo ponitur statutum sive
in quo limitatur tempus instantie. 2o ponit
actorem contumacem. 3o reum contumacem. 4o iudicem
negligentem. 5to advocatos negligentes. 6o tutores
et curatores. 2a in § si si per quandam. 3a c.
sin autem reus. 4a in § sin autem utrique. 5a in §
vel dubio. 6a in § si non cause. Nemo
ad primam vide dicit instantia cause civilis
durat triennio exceptis causis fiscalibus et
publicarum functionum hoc est. Et dividitur istud in
quinque. Primo ponit per hec verba. 2o ponit statutum cum
exceptione. 4 replicat precedentia. 5to ponit
vinculum tacite obiectionis. 2a ibi Censemus. 3a c.
exceptis. 4a c. si autem. 5a c. hoc eum. Opponitur
c. c. l. si. sin autem in medio. Secundo quod hic dicit
c. c. l. si. Opponitur ut infra eo. tit. quod a c. tem-
falit. Secundo quod dicit hic fallit c. et in aliis
l. fi. Secundo quod hic cumulatur in glo. quas vide. Promiscue
l. hic cumulatur in glo. Opponitur et videtur quod non conveniat tempus statutum ut infra. Quo
et quod in aut. qui semel. Glo. videtur quod velle
et in pre. § quod per illa aut. hec l. in aliquo
mutetur quod non est verum ut dicam in pre. § et
ideo quandam distinctionem quam glo. hic ponit
obmitto quia cadit melius in pre. §. Iste
opponitur de tempore appellationis. aut ei qui appellat. Secundo
hic loquitur in tempore cause principalis non in tempore
appellationis. Opponitur eo. c. c. significatibus

[Marginal notes:]
op.
Glo.
nota hic ordinationem ad [illegible]
2a lectura hic [illegible]
Glo.
[illegible] dicunt [illegible]
[illegible] hic ordinationem [illegible]
Lex de bona
Glo. prime
op. op. op. op.

So. de iure cay. ista l. est correcta per instantiam
lit. non perit termino quod est illa obseruatur [illegible]
ceterum facit quod obseruatur in terris imperii. Circa
hanc l. quod de duobus. primo an istud tempus trium annorum
possit de consensu partium prorogari. Glo. dicit quod non
quia istud est introductum propter publicam utilitatem quae
rebus per dictum hic in prin. l. et ius publicum
pactis privatorum tolli non potest ita dicit glo. Contra
ut l. iii. § de temp. app. aut sed tamen dicunt
quidam quod istud tempus non potest prorogari paciscendo
super ut hic sed compromittendo potest ut l. gratia
alii dicunt quod tempus instantiae causae principalis non
potest prorogari compromittendo secus in instantia
causae appellationis ut l. gratia. Et istud videtur
hodie canonizatum extra de app. c. quamdiu in
clementinis. Ego potius approbo quod istud pactum de
prorogando termino instantiae non potest contra publicam
utilitatem non posset iuramento firmari ut extra
de fo. compe. c. si diligenti. Sed iudex adhibeat
talem fraudem quod una pars promittet alteri hoc non
annullare sed quod tempus instantiae sit peremptum tamen
istud non relevaret quia iudex tunc videns
instantiam peremptam non debet dare sententiam
quia non valet eo quod instantia iam est perempta
ar. eorum quae dicta sunt de ut quae
desunt advo. prin. l. i. Quibus ergo causis modis
cognito quod unius modi sit tamen sed quod de novo
revocetur instantia una ratio dicta respectu
sui quod non in sola in l. imitari ff. de precario
secunda in illos nisi aliud obstaret ut puta
an de tribus causa in qua perempta instantia
est peremptio ius ut in actione de dolo et similibus
quia tunc non est fraudis. Ceterum hic si sententia
est lata post terminum an teneat. Glo. dicit
quod non videtur ista glo. Contra istam declarationem opponitur
quod ut secus de re tamen iudicis quod ar. l. i. in fine.
Quarum declaratione debes scire quaedam quae hic
tanguntur per ex. sed non perfecte tamen perfecte per d.
old. in quadam sua disputatione. Quandoque tempus
statutum est sententiae iudicis quandoque instantiae quandoque
actori. Primo casu an tempus statutum sit parti
ut audiatur post tempus ut l. peremptorias § i.
sententia respondi non posse. Quandoque tempus statutum iudicis
tunc aut statutum iudicis et impedito et tunc
finito tempore iudex non potest aliquid facere ut l. ii. § i.
iudex ff. c. si quis et quandoque iudex l. sunt qui
si non tempus statutum iudicis tamen tunc quod iudex
facit post tempus valeat sed tempus punietur ut dicta
l. i. in fi. de ut omnis tamen omni quod criminali et
ideo adducta sunt verba statuti quia ut videtur
differentia. Quandoque tempus statutum instantiae tunc
ad illud quod iudex facit finita instantia non valet
ut dicit glo. Ideo sententia non valet nec prodat
acta solemnia ad sententiam ut l. placet § de sen.
sed perempta instantia. Perit omnia acta praecedentia

ad ordinem ut l. cum licito ff. de iudi. et videbitur
§ prox. § quod appet quod sententia lata finito tempore
sed in libello et litis contestatione ergo non valet facit
ad hoc ff. de ceron. tu. l. sic optime § quis et
quod non per doc. Quandoque tempus statutum actori tunc non
est dubium quod finito tempore finitur actio ut l. si
de dolo. et l. pupillus vacua de temp. appel.
cum similibus. Et si quando actor absens et tamen
citatus si de ea liquet condempnatur in expensas
si de ea liquet diffinitiva per sententiam vel tunc
instantia est si fuit absens in sua praesentatione
§ de. Nota quod tempus instantiae incipit currere post
litis contestationem in causis ergo in quibus lis non contestata
puta quod incipit currere tempus ab ea die qua
cepit tractari de iure causae ut non doc. de
prin. l. michel et hostiensis tep. in l. ulla c. ti.
quod tenet iudex. Nota secundo quod tempus sive et illud
quod de tempore ex mensibus et sic facit quod pupillus
dicat post pubertati an de tempore praeter ex mensibus
ad idem ff. de coru. tu. l. non tam. Dico plene
ff. de nova. l. i. ubi glo. tangit. Nota tercio quod
semper an una pars de absentibus debeat petere ad
petitiones et admissariam per petentes ut hic
et l. ad peremptorium ff. c. et § quis et an
iudex aut qui semel et ubi tetigi tibi.
Non est quod absente actore contra hermodinum
ita quod procedatur ad diffinitivam sententiam. Nota
aliud quod hic dicitur iudicem acta apud se gesta
debere inspicere ut sit cautus in pronunciationibus
dicit legis actis et agitatis in causa non credit
sufficit quod de agitatum si iudex ignoret ut l.
sufficit aut § i. ff. quod q. ca. i. poss. ea. dixi plene
in l. iulian de con. et demo. Nota circa duo
quae dicuntur hic circa expensas. Primo dicit quod debet
condempnari in expensas quae expensas computo non circa
lites consequentur. Secundo in v. in aut gestis dicit
expensas quas reus si tamen consecutus fuerat
expensas quo non quod tamen expensas dicitur quae computo
non sint. Et si iudex taxare debet tetigi
nobis in l. non ignoret de fruc. et litis expensas
Nota casum in quo ille qui vincit condempnatur
in expensas. Ultimo nota quod vere contumax non appellat
de hoc dicta § proximo §. Remaneat ad apparatum
opp. et ut quod maior dilatio detur actori
absenti ut § quis et an in. aut qui semel.
Glo. super verbo debere constituit contrarium et dicit quod
hodie ista dilatio est aucta secundum glo. videtur
non puto hoc verum. Ita aut qui semel lo. an
actorem absentem quibus vult procedere ad liquidationem
negotii et ad diffinitivam sententiam. Ideo ibi maiores
dilationes statuuntur. Hic vero lo. an contra
actorem absentem procedit ad absolutionem ab observatione
iudicii de negotio non est liquidum ad diffinitivam
ideo hic addit hinc. l. § aut qui semel quod §
hanc l. non potat negotium liquidari absente
actore sed per illa aut se. Opp. ff. quae sen.
sine app. rescri. l. i. § ste cum eo cedo. Glo.
per §. Hinc contrarii hic dicatur. Tu dicas quod sunt

op
op

Nota
op
textus varius
iudex statu-
itur

Sententia
Nota
qui est instantiae
incipit currere
quod de tempore finem
quod dicit ff. quod uterque
ps sunt absentes
non de expensis
op
op

hic lrrime citatus / in l. contra reus. ¶ Opp. 3o
et vi q no possit esse casus in quo de ca
no liqueat / via aut pbatu est p actorem
et debet vinci / aut no e pbatu et actore
no pbante reus debz absolui ut C. de ede.
l. qui accusare / Glo no bn solut dicit eni
q aliud q actore no pbante reus absolui
in dubio est vm reo pnte / istud michi e dict
Tu dic q l. contra loquit qn appet actore no
pbasse datis ei lrimis dilacoibz ut l. fi. ff
de fer / et j. de dila. l. i. Sz si ponimus actore
se absentasse no datis lrimis dilacoibz tunc
de ca no liquet / ita loquit hic. ¶ Opp. q no
debz recurri ad iuramentu ptis u i subsidiu
ut l. admonendi. ff. de iur iur / et l. i. bone
fidei j. de iur iur / So. spale est hic i oppe
¶ Opp. et vi q contumax debeat pdere lite ut
l. contumacia ff de re iud. / So. oppee ut ibi
et cessat contrad. ¶ Ultimo opp. de l. cum p-
ponit / ff de confess. ubi tpe no dapnat absenti
Sz vm est q no dapnat absenti nisi sit contumax
qz tunc eius absentia dei replet presentia ut j.
eo. pa. ¶ Venio ad 2os et quero brep an
sine lrimis possit pcedi ad aliud qd hic
l. dicit an hoc sunt tres opi in glo. / Bul.
q sic / plac q no / Jo. distinguit / Sz opi
plac vi verior / qz adhuc no sit pcedi nisi
ptc sine lrimis / sunt sit absens actor si reus
ut j. c. l. p. hmoi aut sua / hodie aut vi
reus q no sit nccc ta spectare actore
absente / nisi sit reus pcedi ad ista
absolucoz que fit ab obseruatoe iudicij ut
j. de dila. aut qd fieri ¶ Quero 2o brep ista
absolucio ab obseruatoe iudicij sit diffinitiua
sua ul interlocutoria / dic plene ut l. cu tercia
ff de action. ubi glo. tangit et ibi tetigi
plenissime ¶ Quero brep ista absolucoe secuta
cca remaneat in primo statu / ul sit in
aliquo innouata / Glo dicit hic q i pristino
statu remaneat / innouat tn in aliquibus
primo in eo qz e perpetuata in xl. anos ppt
litis cont. ut l. fi. ff de pscrip. xxx. an / in hoc
dicit vm / licz quedam glo videat velle dicere
alit in l. iij. j. de fru. et litis expen. et i
dispi. ¶ Ite innouat in eo q adhuc durat intuitu
litigiosi / licz instan. sit perempta / hoc tangi
p primo. de testi. c. tamq. Glo tn vide dice
qt. j. de pscrip. lon. temp. l. i. hm pma lec.
dic ut dixi in dca l. ij. j. de fru. et litis
expen. ¶ Quero brep acta facta in pma ca
durent in scda perempta instan. / Breuit ea
que ptinent ad litis ordinacoz ut hic i tex
in eo q dicit cauciones comparare et l. ij ff
iudi. sol. / in actis no que ptinent ad litis
decisione glo. remittit ad no. in l. si apud
que C. de eden. / tangit j. c. l. p. fi. ¶ Glo
querit quid si reus pnus velit assumere i se
onus pbandi ut diffinitiue absoluat / an
sit / Certe no potest fieri p l. ista ¶ Sed
hodie absente actore sit negociu liquidari
ut in aut qui semel ¶ Querit glo i quid
innouet ista l. p aut qui semel / dicit glo
primo i uno dicto / 2o qz abbreuiat hoc lrimis
hoc no placet / qz ibi loquit qn pcedit
ad liquidatoz absente actore / hic vero secus /
3o innouat qz hodie sit absente actore pcedi
ad liquidatoz / qd no potat p l. ista / hoc e
vm / 4o dicit glo q hodie cadit actor ab
actoe ipso iur p dictaz aut qd no est veru
ut ibi videbis / qualit debeat concipi ista acto
ul citaco qn citat absens videbis j. quo
et qn iudex. l. constanciu. ¶ Cum at reus
hic incipit tca ps in qua loquit de reo
absente / et breuit dicit / reo absente
lrimis citato si de ca liquet ad diffinitiuaz
suaz pcedit que execucoi mandabit
sunt ipse recupande possessionis vel appellacois
et hoc ptc sine lrimis debet fieri. hic dicit
¶ Opp. contra reus audiat volens recupare ut
j. de bo. aut. i poss. aut. et qui / So. ibi
sunt fca missio ante litis cont. hic post q
dicit ut hmoi in l. constanciu. j. quo et
qn iudex / et videbis in l. ij. j. ubi i rem
actio ¶ Opp. ij. et vi q contumax appellet licn
vi obstare ff de app. l. tutor p. si missus
So. ibi loquit de eo qui e contumax i no
veniendo ¶ Opp. ff de i integ. resti. l. diuus
So. ibi venit iudice sedente p tribunali
¶ Queero primo an q reu absente post litis
cont. possit pcedi ad missioz ex primo
decreto cu hec l. dicat q ad diffinitiua
debet pcedi / respondeo q sic ut j. quo et
qn iu. l. constanciu / et ita dicit hic glo.
¶ Quero dicit hic q sua debet mandari
execucoi p missione in possessione / i quas
res debet fieri missio / Glo. distinguit / aut
agit reali et sit missio in re petita /
aut agit psonali et olim fiebat missio
in oibus bonis / hodie p mesura debiti
declarati ut in aut ei qui i ande glo. / hec no
est vm / in casu hmoi l. qn fit missio p
execucoe sunt ff debet fieri p mesura de
declarati no oim bonoz et ideo dicit tex.
p. mobilium / 2o i mobi. / 3o nomi in l.
a diuo pio p. i. ff. de re. iudi. ¶ Item post
hic glo. q qn fit missio expelli actore
semp audiat de possessione / hec no vt esse
vm qn mandat sua execucoi ca tunc
ideo sit missio qz no soluit / no ideo qz
no venit / et ideo possessioz no recupat nisi
soluat ut l. si pecunia in fi. ff ut in poss.
leg. ¶ Ultimo quero an reo pnte actore
absente p contumacia possit ferri diffinitiua
p actore / Glo. dicit q sic / qz j. de adult.
l. cum ii i dubitari / istud no est vm qz p
absente no contradice no potest sentenciari

ut ѕupra not' no in l. ceteris j quod et dicit iudex
ff de re iu. l. quod iussit et c. t. in l. sindico
c. ti. hic ponit no sit alia. Sin autem
victus victori debet in expensis condempnari h. d.
et iste §. est de precedenti pte l. non tantum ibi
solucionem expensis ins. l. ff. c. l. §. sin aut
pro gestis. No ibi c. casus specialis ubi victus
condempnatur in expensis. Cui ff de le. ii. l. qui
solidi §. etiam. No dicit glo. q. a regula hic posita
facit exceptio contraria ut in dec. §. sin aut
pro gestis iste iusta ignorancia ut dicta l. qui solidi
§. etiam. Hic ergo qui habet iustam causam litigandi
excusatur ab expensis. Cauendo ergo litigantes iuramentum
calumpnie comisisset que ab expensis. Doc. tangit
in aut gna c. de epi. et cle. et in tetigi
tibi et glo. in aut de iudi. §. opz. Gwil.
in l. iij circa prin. ff de iur. iur. et dicit ipse
per iuramentum calumpnie excusat a calumpnia
non a temeritate ut dicta l. iij §. i. ff de iur.
iur. et l. i. in prin. ff si mensor. Ven. non in expe.
ini. sed expensis venient refitiende etiam pro
temeritate ut l. eum quem teme. ff c. et iusti.
de pe. te. liti. ergo iuramentum calumpnie non
excusat ab expensis. D. Ja. de bu. intelligat
quidem q. iuramentum calumpnie excusat etiam a
temeritate. Nam iuramentum illud continet q. quis
credat se habere iustam causam ut l. ij. ff de
observari c. e. ti. et debet intelligi q. credat
iustis racionibus non autem temerarijs. Ideo illud
iuramentum non prestatur nisi ab homine bono et
habente etate legitima ut in prohibitis. Ergo apparet
q. vel in calumpnia vel in temeritate est. Credo
q. ideo dominus Guil. hanc intellectam et etiam
D. Ja. bu. contra iuramentum excusat a presumpta calumpnia
sed a presumpta temeritate. Secundum D. Ja. Sed quo
tato d. Ja. distinguit inter calumpniam et temeri-
tatem calumpnia consistit in animo ideo non potest probari
directe. Temeritas autem potest ex actis facilitur
colligi. Quod cum si erravit in iure quod est
lata culpa et pro temeritate ut l. leges. C.
de legi. et non in l. liberorum §. nouit ff de
his q. non in facto. Iste potest apparere ex actis q.
actorum non vestigauit ea que debuit antequam
perveniret ad iudicium ut l. qui in altius ff de re
iur. q. autem hic dolose fecit non potest ex actis
presumi. Et ideo placet mihi una peticio quam
ego indixi q. si apparet aliqua racio ex qua
litis litigasse temerarie eo tempore non debet
post productionem unius instrumenti vel publicationem testium
sunt etiam una pars q. non habebat iustam causam vel
iusticiam. Iudex debebit eum condempnare in expensis
factis a die productionis talis instrumenti etc. vel ab
apertura testium citra. In alijs factis non. Arg. lex
primo tep. ff de pe. l. si qui insiciat et ut etiam
apparet ab ipso initio temerarie litigasse et pro

Summa
j
op
j
opp
j
No
j
Ad ter. calump
nia et teme
ritatem
j
8

condempnabit in omnibus expensis. Et ideo optime dicunt
D. Innoc. et ceteri d. Io. An. qui dicunt q. contra
appellacionibus agitur compendium actis indistincte victus
victori condempnatur in expensis. Vero ex erravit in
iure victus videns omnia acta debuit cognoscere
utrum haberet iusticiam vel non ut no. per Innoc. ex
de do. et con. c. finem litibus et per Io. An. in c.
nisi ignorancia de re iud. li. vj. Queritur utrum
iudex possit condempnare victum victori in expensis
si non sit petitum. Dicunt iudex si non est
petitum potest condempnare in expensis. Quia istud contingit
in lite et pertinet ad officium eius ut hic et l.
ediles comparare §. sed ff. de edi. edic. et l. non
ignoret de fruc. et litis expensis. Cum si iudex
condempnacionem obmittit non pertinet. Contra si non
erat petitum ut l. iiij §. hoc ait iudicium ff de
dap. infect. et in hoc tangit per dig. et ibi dicit
et ipse hoc pertinet tanti q. compte actoris semper
ponatur in libello petit eum condempnari ad predicta
cum dampnis et de expensis factis et faciendis.
Sic compte rei hic petat. Sin autem utrisque
hic incipit quarta pars in qua ponitur negligencia
iudicis breviter dicit. Iudex negligens causam
non finiens infra biennium terminare prius terminus ponitur
et si iudex mutatur et ad lite tamquam indicia non
quo super erit antequam suppleatur h. d. Vide h.
q. magis ponitur magnus q. primus. Con. in l.
corporali hic in pecuniaria. Cui ff de in l.
prouidebat. No ibi non ponitur iudicium ita vero
iudicis hic mutatur iudex. Cui de l. si iudex
ff c. Dolucrit Queritur utrum hic l. tamen
dicat in iudicijs annalibus et semestribus. In a-
nnalibus dicunt quidam q. non. Hic glo. non placet
et merito. Nam cum sit iudex per annum apparet q. potest
hic annum que vult ista l. In iudicibus aut
semestribus videtur q. non possit perire instancia antequam
sicut l. nam cum dicat hic annum integrum et in toto
capite pro necessitate mittere iudex finiret instanciam
ita dicit glo. quam vide. Doc. vero dicit quod
in hoc l. loquitur in iudice mutato pro causa ita q. pars
non potuit ponere sectus si potuit ponere. Arg.
ff. q. ex ca. ma. l. sed et si per pretorem §. si fore
contra de leg. ista racio concludat in partibus non tamen
concludit in iudice subrogato cui non est quod
imputetur. Dicas ergo q. verum est quia hic sed suppletum
utrum non suppletur ut l. fidei §. si quis ita
ut legatum non causa. Iste adhuc facit ro vitande
conclusionis. Querit glo. utrum hic causa finiatur
instanciam et dicit q. finiunt sed pars restituitur
de quo dic ut in glo. Sed posset dubio
hic incipit quinta pars in qua ponitur advocati
breviter dicit si per negligenciam advocati causa
deferre legitime ponitur et salarium non
solutum retardetur pars solvere compelletur h. d. Non
hic in ipso videtur indicere. Nam q. in summa
debet inseri causa. Circa quod vide quod non
per dig. in l. qui rome §. duo fratres de v. ob.

No
j
Summa
j
op
j
op
j
op
No
j
Nota
Quod
j
An in summa sit ex
primenda ratio
j

de salario advocati articulo soluto

materia ... de expensis

et hic refert Cy. ad litteram / sed hodie non est verum quod ea inspiratur ut in c. statuimus de re iud. in vi° / Nota quod officium iudicis inchoatum definitio cause causa pendente potest adversarius clientulus cogi solvere salarium advocato videbitur ff. de suff. l. i. / Queritur de ista glo. l. que est ista sententia in qua iudex debet ista causam inspirare / In glo. ponuntur tres opiniones / una que loquitur de sententia in qua advocatus condempnatur et ista est clara / Aliam in qua iudex absolvit ab observatione iudicii / Alia in qua iudex declarat partes absolutas ab observatione iudicii quod est verum ut puta ita iudex absolvit ab observatione iudicii ipso fine triennii an tamen elapso termino ut C. e. l. properandum et si quidem sed si terminum est elapsum tunc partes sunt absolute ab observatione iudicii ipso iure ut C. e. l. in pri. et similiter non in dicto § et si quidem in eo quod dicit quod sententia non valet post triennium licet aliter dicat et male / Secundum non quod licet instantia sit perempta tamen officium iudicis durat ut possit hoc declarare et possit partem ipsam qua hoc contingit in expensis condempnare hoc probatur in l. si propter ... eius et cum iudex et l. ij. ut ... tempore quod tenuatur / certa dic ut in glo. / Divo Marc. hic incipit tertia pars in qua puniuntur administratores / breviter dicit si per tutores vel curatores negligentes constitutum quomodo ea infra terminum finitur petit instantiam / remanet actio pupillo minori ... / et dampnum quod inde contigit administratores respiciat hoc d. / Ego ista § l. colligitur unum contra tex. et unum contra glo. primo an minoribus detur restitutio contra actorem vel ... constitutum a tutore / et hic tex. potest iudicari ... et q. / unde tex. et tunc incidit contra tunc incidit glo. que videtur velle q. l. ult. inf. de testi. habeat locum etiam in testibus ... coram iudice ... an sit ... ibi

Rem non novam

Iudices et advocati debent iurare solempniter ut hac l. continetur h. d. / Non tempore ubi / vel qui concurrit de sua iudicandi habeat facultatem / Vide glo. hic posita que facit mentionem de istis iudicibus cartulariis / et similiter in l. si. § ubi et apud tex. quod tunc incidit contrarius

Sancimus

Contumax non auditur / ... refectis expensis h. d. / Opp. et videtur quod ista l. sit superflua per l. properandum § sin autem alterutra C. e. / Solutio in multis differt ibi loquitur de expensis que refecit vero condempnare victore hic de hiis que refecit vero condempnare / Iste hec habet locum in glo. post litem contestatam et ante illa post litem contestatam tantum loquitur / unde glo. sententia ponitur hec glo. / quod si aliquis succubuit in aliqua interlocutoria / an litem contestatam vel etiam post quod non debet fieri condempnatio expensarum per dictum § sin autem ita ... locum post litem contestatam / Iste differentia preallegata videtur velle ista glo. quia ... potest supponere quod vigore illius l. non fiat

condempnatio expensarum / non quoniam vero condempnare vel vero victorie condempnabitur in expensis ille qui succubuit in interlocutoria sed condempnabitur vero retardati processus ut l. non ignoret C. de fruc. et lit. expen. / et i. oppo. / Secundum cum si diu sunt litigatum super una causa et processus diu sunt retardatus ut l. intra utile ff. de mino. / et quod videbis C. de cur. li. / Certe expensum est succubente condempnari in expensis ut dicta l. non ignoret / facit quod non per causam quo de do. et gratiam c. sine litibus / Differt etiam dicat glo. hec l. a dicta l. properandum quod hic loquitur de omni dampno / ibi tantum de expensis / sicut ut dicta l. non ignoret / Opp. et videtur quod non fiat taxatio ut l. quod restitue § i. ff. de rei ven. / Solutio ut in glo. / Opp. de aut. novo iure hoc posita / Solutio illa corrigit ut statim videbitur / Quero primo aliquis debet citari tribus edictis sunt quattuor primo et in 2° / quod est in 3° an debet reficere expensas / Doc. dicunt quod sic / Iste non quo de pam. c. ij. / oppo. volunt quod est tex. in aut. qui semel § quo et cum ju. / Quero quibus remediis cogatur expensas reficere / Respondeo duobus modis vel per officium iudicis denegatis sibi audientiam ut hic / vel per actionem in factum quo ibo ti. si quis in ius vocati non ierit l. i. / Quero quid vult hic dicere in fine licet non citati sed requisiti / dicunt quidam quod delegati non possunt citare per certa verba per nuncium sed per se ipsos / hoc vult dicere non citati sed requisiti / et refert doc. quod ista fuit opinio domini Lotarii cum esset quidam questio quo sibi et duo domini / et una earum erat una pulcra domina / unde d. Lotarius dicebat quod non poterat citare per nuncium sed per se ut iret ad videndum illam pulcram dominam / Sed veritas est quod possunt citare per nuncium sicut arbitri ut l. sed et si interpellati § i. de arbi. / nam iudices delegati sunt iurisdictionem maiorem quam arbitri ut l. aut pretor § i. ff. de re iu. / et tex. hoc debet exponi non citati sed per edicta in albo proposita cum delegatus non habeat album sed requisiti per nuncium vel per se ipsos

Novo iure

Ista autem corrigit l. C. § ... que dicit quod primus iurabatur a parte posita taxabatur a iudice hodie est contra / Opp. ff. de i. lit. iura. l. videamus § i. ponitur ubi plus iuratur et plus taxatur / dicunt quidam quod illa corrigitur per hanc glo. hic quod et ista est veritas / quia iurat de veritate et hic debet precedere taxatio / postquam enim est iuratum non potest taxari ut hac aut. / secundo quod taxatio veniret contra iuramentum / quia iura de affectione / et hic post iuramentum potest taxari ut l. gratia / potest enim iudex affectionem partis inordinatam refrenare / sed non veritatem / Quero quid velit dicere tex. hic quod ...

Opp. / Nota

Opp. / Nota / Nota / Nota / Nota

a quo pars fiat taxatio vel post

Nota

non de condempnatione expensarum in sententia diffinitiva vel in interlocutoria

non ad 3 [illegible]
bona nobilia

debet condempnari in expensis propter necessitatem vaice iudex ut ex quo utraque pars habet iustam causam litigandi, vel ut esse quod quelibet pars obtinuit in sententia eius quod petebat. Unde expense compensantur. Bartholus.

Apertissimi. Iste lex que sequitur non sunt delegabiles quia non sunt in usu. Breviter dicit iudices delegati possunt ex causa suspicionis recusari, sed partes coguntur ad eligendos arbitros qui vice delegati fungentur. h. d. Primo ponit unum, 2o aliud concludit ad delegatos a principe, 3o ponit unum, ex eo ponit aliud unum, delegato a principe, 4o ex eo aliud concludit ad delegatos ab aliis [illegible] lite contestata, 4o in [illegible] contrario. Et si. Secundo vero primo an iudex ordinarius possit recusari ut suspectus, [illegible] fuerit dictum in eius glo. ut hic dicit in summa glo. Veritas est quod non potest recusari ut removeatur, sed ut alius sibi adiungatur ut [illegible] sed non cogitur quia statim videbitur de iure [illegible] ut quo de app. c. cum speciali. Secundo vero 2o utrum iudex delegatus possit recusari post causam [illegible] fuerit, ut modus doctor [illegible] et glo. tenent quod post causam [illegible] possit recusari sufficit solum quod partes putent sibi suspectos ut hic dicit suspectum iudicem putet, et ar. ad trebell. l. quod potat de iure [illegible] ut quo de appel. c. Tertio vero quam formet libellus recusationis dic ut in glo.

Si vero coegerit. [illegible] iudex possit esse arbiter inter partes quod dicat amicabiliter componat. Con. ff. de arbi. l. [illegible] non potest esse arbiter ut [illegible] sed bene arbitrator ut hic et ut dicit glo. [illegible] unde habet sunt [illegible] arbitramentum non dicitur sententia sed [illegible] quidam contractus transactionis quia partes recedunt aliter per eo quod nos dicemus ad idem ff. de arbi. l. [illegible] et si [illegible] arbitrator [illegible] assumit in contractu et [illegible] in lite [illegible] procedit inter nos iste contractus transactionis vel pacti sicut nos iste arbitrator [illegible] declarabit, [illegible] sicut quod arbitrator [illegible] dic. in l. si qui [illegible] de cap. [illegible] sententia [illegible] arbitrorum ff. pro so. hic non sunt alia

Cetum vero. [illegible] et [illegible] esse iudices h. d. Sed quomodo iudicabunt in sepibus qui [illegible] dic ut l. si [illegible] de sen. excom.

Cum vero. [illegible] recusationis debet proferri coram [illegible] sed per [illegible] coram iudice cuius loci ubi est pars qui debebit partes cogere ad arbitros eligendos quorum sententia [illegible] delegatum commissum mandabit.

sed ad delegantem appellabit. h. d. Ego isto fine habes notare primo quod iudex delegatus mandat sententiam suam et eorum qui vice eius constituti sunt exequi quod intellige in delegato a principe plene dixi et ibi glo. tangit in l. a divo pio [illegible] de re iudi. Non 2o quod ab arbitris qui eliguntur ex potestate legis potest appellari et ideo isti arbitri qui eliguntur ex forma statuti [illegible] magis sunt [illegible] iudicum delegatorum quam arbitrorum quia [illegible] et hoc utile est propter [illegible] que sunt inter arbitros et iudices delegatos. Tertio non quod [illegible] appellationibus sua mandatur exequendum [illegible] appellationis. Dixi vobis in l. [illegible] officiis [illegible] de app.

De sportulis et expensis in diversis causis iudicibus et de executoribus litium [illegible].

Quoniam. Executor qui sunt in [illegible] litis debet in causa usque ad finem prosequi h. d. [illegible] de quibus in executoribus [illegible] de [illegible] in l. [illegible] de [illegible] app.

Omnibus. Si executores non fuerint [illegible] negligentes removentur et alii in eorum locum surrogantur h. d. Non quod iudices delegati possunt eligere [illegible] et [illegible] removere.

De pedaneis iudicibus rubrica

Procuratori. Sententia lata a delegato [illegible] iudice est ipso iure nulla h. d. Ad evidentiam tu debes scire quod per [illegible] est [illegible] iudex inter [illegible] et [illegible] ut l. ij. [illegible] ubi et apud quem non [illegible] inter [illegible] ideo pone casum quod est iudex inter [illegible] in fine [illegible]. Glo. format hic duas [illegible] dic ut in glo.

Placet nobis. [illegible] l. [illegible] in [illegible] et in [illegible]. Glo. pono iure [illegible] ista l. ergo pono tibi casum secundum quod ista l. intelligit [illegible] de [illegible] [illegible] quod tenet. Ad evidentiam [illegible] primo [illegible] quod competit officio iudicis nobili et respicit publicam utilitatem ut l. [illegible] de iurisd. o. iudi. Secundo [illegible] quod competit officio iudicis nobili et respicit privatam utilitatem ut l. [illegible] ubi [illegible] et [illegible] ff de offi. [illegible] et legata et l. [illegible] de offi. [illegible] dixi plene de hoc in l. i. ff de iurisd. o. iudi. [illegible] et est [illegible] quod competit [illegible] iudicis [illegible] ut non in [illegible] ubi [illegible] et in l. iiij [illegible] duas ff. de dap. infec.

ad evidenciam non quod 3 est supremum

3 r 3 Jur° sine causa

et sta l. imperium et hec iurisdictio diuiditur in tres / quia quedam iurisdictio est magna que respicit causas status ingenuitatis uel libertatis uel causas pecuniarias ultra trecentos solidos ut in aut. de iudicibus §. audiet / quedam est causa media ut citra ccc solidos et infra ut dicto §. audiet / quedam est causa minima de quibus loquitur l. de §. competere aut infra breuiores / hec premisso l. ista breuiter intendit / causas medias presides debent audire per se uel delegare inspecta persona uel per occupationes publicas uel causarum multitudinem impediatur / causas vero meri et mixti imperii et eas iurisdictionis magnas iudices per se ipsos / causas vero minimas delegent indistincte. h. d. h. l. cum l. fi. / Ista l. habet quinque partes in prima parte dicit quod certe iudices de quibus presides non poterant cognoscere an ista l. non dicto propter iurisdictionis defectum sed ne alie cause magne impediantur hodie debent de eis cognoscere per se ipsos. h. dicit. / Primo uideamus literam / dic sup. verbo non possunt non propter defectum iurisdictionis sed ne alie cause impedirentur / sup. verbo adhibe i. hodie presides debent cognoscere / puta in cognitore delegare inspecta persona ut. j. in v. quod usque adeo que hic legitur et est prima pars istius l. dic imperator per hoc vos dimittes honorem et iurisdictionem presidis prouincie / imperator videt quod predicta debent intelligi ita quod cognitor ipsa iurisdictio presidis non sit diminuta sed cum quando committit cognitorem inspecta persona. l. d. secundum ja. de are. vide tex. et vide glo. sub verbo non diminuta videatur sed aucta / quia sit committendo cognitorem sed ipse pronuntiat / quia est in honore secundum ja. de are. / Procedas ad v. ista tamen / qui est tertia pars l. / dic imperator quando si presides impediuntur iudicare propter publicas occupationes uel propter causarum multitudinem / certe tunc potest committere etiam iudices in dictis causis mediis et incipit ibi quod non ita et in qua quarta pars incipit ibi quod non ita restat in quarta loquitur de causis meri et mixti imperii // Ceterum licet propter publicas occupationes et causarum multitudinem non possit causas meri et mixti imperii delegare / tenetur imperator quod non / hoc intellige nisi fuit absentis ut l. i. §. hinc etiam. de offi. eius cui man. est iuris. / Sequitur dic tamen / et hec est quinta pars que loquitur de causis iurisdictionis maioribus que non possunt delegari / Ad istum sine opp. j. de iurisd. o. iudi. l. i. / So. ut in glo. que j. pridebatur propter carbonianum non propter iurisdictionis defectum / Opp. de l. si quis libertate ff. de re. iu. / So. ibi loquitur de causa seruitutis hic de causa ingenuitatis et libertatis / Ergo causa meri et mixti imperii tractabo hoc anno sub isto

melius poteris usque ad pelle / et quia hec l. perficit de causis meri et mixti imperii et de causis iurisdictionis maioribus et mediis de causis minimis nichil dicit sed dicitur j. l. fi. ideo ea hic iunge que l. dicit ut sequitur.

Quedam sunt / Cause iurisdictionis minime possunt sine distinctione aliqua delegari. h. d.

Placet / Iudices delegati debent iudicare nec possunt ad delegantem remittere et ab eis potest appellari. h. d. hec l. prima

Placuit / Si iudices delegati causam determinare impediantur debet causa aliis delegari. h. d. hoc quod dicitur de iudice delegato impedito intellige si impedimentum est breue ut l. fi. ff. de legatis

Terminum per quam iurisdictionem iudices dare dari ne possunt rubrica.

T[illegible] / Non potest delegari causa que ad iurisdictionem delegantis non pertinet et ille qui delegatur debet esse de iurisdictione delegantis / Iste cum delegatus principis subdelegat appellatur ad ipsum. h. d. habet tres partes primo quod causa est de iurisdictione delegantis / 2° quod uel causa uel persona delegantis / quod est de eius iurisdictione / quod loquitur de legato a principe secundum glo. maz. / 3a est quod si quis uel iuris / Non sine quod l. quia nostro alibi / Opp. j. con. utrumque iurisd. l. ij. / Dic glo. fateor quod sententia est nulla nisi a partibus approbetur ut l. pena. vide glo. que sententia tenet multi / tenet glo. ista glo. quod sententia illa propter defectum iurisdictionis iudicis potest per consensum partium validari / Doc. debent tenere per consensum partium validari / Doc. debent tenere ut l. cognitio ff. de app. j. de iurisd. o. ut l. pretorem / non obstat. l. ij. j. contra iudi. l. pretorem / non obstat l. ij. j. con. iudi. quia est contra illa appellationem nec utrumque iudi. quia est contra illa appellatione ne ualidatur sententia ut sententia / sed hic vim eorum consensus quod partes fecerunt per consensum eliud quod deueniatur in sententia / Opp. ff. de iurisd. o. iudi. l. et si prior / So. ad hoc ut sententia lata per delegatum valeat sufficit quod causa pertineat ad eius iurisdictionem delegantis uel est de iure quod ille cui delegatur sit de eius iurisdictione ut in l. i. gra. / Sed contra ad hoc ut delegatus possit cognoscere requiritur quod sit de iurisdictione delegantis ita debet hic intelligi / Opp. ad fine in l. de l. i. in fi. ff. quis et a quo app. / So. quedam sunt hic in littera ad nos et tunc procedat quedam sunt ad eos et tunc dicit quod speciale est in delegato a principe ut ad eum appelletur ab eius delegato ut hic et quod hic sint casus

Tenuit glo. sup pu. de duabz sentencijs [illegible] pmo quid si ille cui fuit delegata alis habeat iurisdictionem et ptes sicut cora eo litigaverunt an valeat sna / Glo. vide' dicit q sic. Tamen dicit hic Azo. suspiciendo dicit q sic et non acta an conveniunt ut delegati et non valet ut ff. et C. ti. i. l. i. an conveniunt ut ordinari^9 quo vigore iurisdictionis prorogate et tunc valeret / ita debet intelligi glo.

Secundo quid si in pncipio cause delegatus cadebat iurisdictione postea pendente causa iurisdictio superveniat an confirmet^r iurisdictio delegati dicit glo. q sic / ab isto tpe / no tn retro / q. no. glo. in l. i. j. ubi de ca. a. oz. et ibi dicta tibi. Tercio querit glo. q si princeps delegavit causam meri et mixti imperij an illa causa possit delegare alis subdelegare. et tenet glo hic q sic / Car. tenet q. contra glo. vin dicit pro tpo q dicit nullo pronunciare causas ve. et hic dicit nulle pronunciare causarum ve. sic et sic in dispositione causarum delegatarum a principe subdelegat / Idem tenet Guil. de cu. in l. i. de offi. eius cui man. iuris. Az. l. cu pro s. iudici de le. iij / et dicemus in dicta l. i. de offi. ei cui ma. iuris / et pro eo sunt casus hic q delegatus a principe causam meri et mixti imperij sub delegat

Hic quis in causa sua iudicet vel quis sibi dicat ius

Generali. Constitu^ta firmat. l. hic intellige vim nisi in iudicibz qui no recognoscunt superiorem cum ipsi met iudicant causas suas ut ff. de his. insti. l. et hic ita tiberius / et ita videmus de facto in civitatibz que no recognoscunt superiorem pro quo facit glo. in l. si alius. s. bellissime ff. quod vi aut clam. Cum esse possit ex iudex in ca sue ecclie vide per Inno. eo de elec. c. nosti. Item vide eta pdca eo de iudi. c. cum venissent. Iste an ptas / ee possit iudex de iniuria fca familie sue disputavit Ja. de are. q ey. hic ponit de vbo ad vbu et ego dixi in l. si quis alia s. legatis ff. de pen / Cetera dic ut in glo. Bartholus

Nemi licita pronunciare in iudicijs sunt vl no

Grauelles. Sna lata contra minorem defensore carente no valet hic d. cu. l. ff. Cur. l. i. dicit glo. q hic d.e sn^ia i sna diffinitiva secus in interlocutoria intellige interlocutoria de meriis eo pmo vel pfdo directo ut vidistis in l. si pfes eius et eius mdo. Bartholus

Momentanee. Haec e l. specialis et multu vtilis et nobilis et dividit^r in tres ptes. Pmo dicit q minor lrr magis vtile. pmo dicit q minor ht legitima persona in causa momentanee possessionis. 2° q no habet legitima persona in ca ptatis. 3° q no pt per modu reconventionis minor conveniri in ca ptatis sine legitimo administratore. dicte / 2^a pars ibi colore / 3^a ibi nichil aut et hic fit per summario sunt lex. Azo. magis vtile. Secundo quare dicat^r iudicium momentanee possessionis / Iudeo dicunt quidam quia cognoscit de causa summarie / Sed non intelligatis summarie hic e sine libello et sine intelligatis summarie hc e sine libello et ut iustitia causa ex in eo debz lis contestari ut instituta quia in eo debz lis contestari ut inst. de interdictis s. retinende. Sed plene dico in l. nalis s. nichil cum de acq. poss. / Sed summarie q probationes no recipiunt^r ita clare ut j. quorum bo. l. i. et ibi dixi / pt ergo agi aliquo possessorio ut gerere quod l. momentanee j. un vi. i. quo cognoscit summarie ut ibi dixi dicit tex. et ibi glo. sentit et ibi dixi vobis. Vel dicas momentanee q pmo e acta in momento durae peneris vincere. Tercio sed de q^o iudicio possessorio loquit^r hic. Iudeo lic glo. ibi variet / tn vitas est ista q pertinet restitui ad persona minoris pt intelligi de iudicio possessorio adipiscende retinende vel recuperande possessionis ut j. s. e. vin vel a. iudo. l. i. na adipisci no pt sine possez sine dm voluntate nec dicet^r habe persona legitima in iudicio in hoc vide^r respondere ista glo. Quarto vtrum iudicium momentanee possessionis possit contra minorem intentari / Quidam dicunt q no / q hic dicit^r actio no loquitur de defensione. Ista ponit quidam casus in fine inter. l. q minor no possit conveniri de possessione licz possit agere q3 satis michi placet / q in corpore favore est inductio ut possint agere de possessione ergo no debet retardare in corpore lesione q possit conveniri. Ultimo glo. tria hic in fi. dicit no arm q testes in causa possessionis no sunt interrogandi de ptate / et si interrogent^r no valet dictum eorum / Ista glo. pt intelligi dupliciter vno^e an in ca possessionis possit fi articulus de ptate vel dicat^r articulus impertinens / Secundo q quando articulus ptatis est pertinens in ipso possessionis quando i iudicio retinende ut dixi in l. i. uti possi / quando in iudicio adipiscende ut l. si. j. ex bo. l. i. j. si legatarij quando ca no in l. y. j. de eden. diui. adri. toll et ibi no. Item quando in iudicio recuperande possessionis ut in cau. l. cu quebat^r j. vnde vi.

et ibi glo. no. et ibi dixi / 2o modo potest intelligi
quod si articulus de possessione tantum dicat / et testis
deponat de proprietate an valeat. Breviter
omnes doc. intelligunt quod aut testis iuravit
principaliter dicere veritatem super hiis que in articulis
continentur et tunc illud quod dicit de proprietate
non valet quia deponit non iuratus. 2o testis aut
iuravit dicere veritatem super articulis et tota
causa, et tunc valet dictum eius

Ut nemo invitus agere vel accusare cogatur

Invitus. Idem dicit tex. quod ff. Sed non eget summario
dicat hic glo. quod ex ea quibus statuit
aliquis ad agendum vel accusandum quod dic
ut in glo. et plene dixi in l. ticia
de accu.

De ordine iudiciorum Rubrica

Columna ut in glo. Bartholus

Ante pleniorem. Super incidenti non est pronunciandum
nisi pronunciatur super principali h. d.
ista non. l. Et primo potest dubitari
2o videtur contrarie obiectioni
2a nec tamen. Opp. et videtur quod quando questio status
mota pupillo differatur iudicium petitionis
hereditatis ut i. de car. edic. l. i. Solutio: ubi
questio differtur quando pupillo competit sed hic pupillo
non competebat quia habebat probationes promptas
et testes poterant mori ut l. iii. §. due ff.
ad car. Opp. ad idem ff. de carbo. edic. l.
iii. §. mitti ubi dicitur quod potest agi de statu
pupilli quando ipse agit petitionem hereditatis. et contra
C. de peda. iudi. l. placet in fi. dicitur quod
possessor prohiberi potest cognosce de statu hic vero
dicitur quod quare male. Solutio: quod hic dicitur et
dicitur quod causa status cognosci non posse intelligitur
sed non per inspectionem defuncti sed pupilli defuncti
pupillus quando conveniret et sibi competeret
quod questio status differretur per carbonianum. Sed hic
pupillus agebat et competebat sibi ne de-
ferretur. Item opp. ad idem ff. ad carbo. l. plus
ubi pupillus agebat et tamen differebatur questio
status. Solutio: hic agebat contra universale possessore
hereditatis qui se contendebat heredem unde age-
bat contra possessorem singularum rerum quas se heredes
non contendebat et satisdabat ubi pupillus
videtur potest movere actiones sicut curator datus
bonis. Contra posita opp. et videtur quod nullo casu
status questio differatur ut i. de pe. her. l. libe-
Solutio: ibi referebatur questio status defuncti que non
tangebat statum pupilli hic referebatur questio
status ipsi pupillo, et sic hec est l. intelligenda

quod hic agebatur peti. here. Alii intelligunt
l. istam quod hic petebatur bonorum possessio carbo-
niana, et tunc tex. in contrarium potest stare. Quia
possessor prohibere non potest in illa questione de causa
status cognoscere plenarie sed cognoscet summatim
et non pronunciabit de hereditate. Hoc est de
possessione hereditatis ex carbo. edic. probatur i. l.
iii. §. pupi. et §. cause ff. de carbo. edic.
Ista lex contraria est, sed non hic agitur hec
duo, tamen quod agebatur de hereditate non de
possessione here. Et ideo ut habeas istam
materiam distingue: quando pupillo movetur questio status aut
questio status defuncti que non tangit pupillum
et ista non defertur ut l. libe. i. de peti. her.
aut questio status ipsius pupilli, et tunc aut
pupillus agit aut convenitur. Si agit aut
possessorio et defertur questio status nec de ea
cognoscitur nisi summarie nisi forte competit
pupillo ut l. si in 2a lec. et in l. iii. §. pu
et §. cau. ff. de carbo. Si vero agit petitorio
tunc aut agit contra universalem possessorem
hereditatis qui se contendit heredem, et non defertur
questio status, sed de ea plene cognoscitur ut hic
in prima lec. et l. iii. §. mitti ff. ad car.
Si vero agit contra particulares possessores hereditatis
tunc defertur questio status ut l. plus ff. ad carbo.
Si vero pupillus convenitur petitione hereditatis
tunc debet deferri questio status ut l. i. ad
carbo. nisi competeret pupillo ut non differatur
ut l. iii. §. due ad car. Modo habetis per
glo. magistrum. Sunt nemo ad ultimam glo.
magistrum. et ista intentio per doctores et est
multum subtilis et utilis. Et ideo advertendo
dicitur hic quod non pronunciatur super incidenti sed
super principali. Pro qua sententia lata super principali
parat preiudicium super incidenti. Glo. distinguit
aut pronunciatur pro reo et videtur quod pro eo pronunciatum
super utroque sententia si contra eum pronunciet principali
non ad tunc videtur pronunciari contra eum super incidenti
ut i. de or. cog. l. ii. et de in l. quoties
Secundum volunt qui dicunt aliud de quibus volunt
dicere primo quod sententia lata super principali preiudicat
in incidenti, et hoc respicit favorem status
alterius sensus iste potest esse unius intellectus et bonus
ut i. dicam. Sed pro puero lata sententia respicit
favorem status sensus si contra eum quo textus
vel aliter sententia lata super principali parat preiudicium
in incidenti ceterum contrarius sententia lata non
posset aliter esse vera nisi super incidenti si
pronunciatum intelligitur. Ego hic sequitur quod si
lata sententia est pro puero de veritate debet
intelligi pronunciatum pro eo de statu quia ipso
non comite filio non potuisset obtinere. Sed si
sententia feratur contra puerum potuit succumbere ex
alia causa quod ideo quia non erat filius forte
non probavit bene alias intentionem suam unde de
veritate non intelligitur pronunciatum super incidenti

Et istud volunt hic dicere Jo. Sed q[uod] hec opp[ositio]
s[cilicet] de his q[ui] s[unt] sui vel alie[ni] iuris l. pen[ultima] de
li. ag. l. si q[ui]s a liberis § si vel parens, de
qua loquitur q[uod] sup[er] incidenti cognoscitur p[er]acute
seccus s[i] sup[er] incidenti p[ri]ncipali, q[ui]a tu[n]c s[ententi]a
sup[er] p[rinci]pali nullo modo preiudicat sup[er] incidenti
Econtra hec opp[ositio] et miror q[uod] dic[it] istud q[uod]
no[n] tangat in aliqua p[ar]te. Opp[ositio] q[uod] s[ententi]a
lata sup[er] p[rinci]pali nullo mo[do] preiudicat super
incidenti q[ua]n[do] postea p[ro]mouet[ur] actionibus in alio
iudicio ad aliud effectum deducit[ur] ut l. actio
rale ... l. si ff. de ... Videtur duobus
modis et utroq[ue] placet m[ihi], p[ri]mo hec loquitur
q[ua]n[do] s[ententi]a lata respicit fauorem status al[ite]r secus
ut l. q. et ista tenet uolo dare alia solu[tionem]
Item opp[ositio] et vi[detur] q[uod] indistincte s[ententi]a lata
preiudicet incidenti adeo q[uod] in alio iudicio
illud postea disputari no[n] p[otes]t ut l. q[ui] rome
§ duo fr[atr]es de v. ob. p[ro]ut innuit q[ui] male
sunt iudicatum que lex ... tenet videtur
ibi loquitur q[ua]n[do] sup[er] incidenti succubuit ille
q[ui] que obiiciebat[ur]/ ea que d[icunt]ur supra sunt
loca q[ua]n[do] sup[er] incidenti succubuit ipse ...
preus ... ...
de ... ...
sunt ... ...
no[n] preiudicat s[ententi]a lata sup[er] p[rinci]pali ut l. si
q[ui]s a liberis § si vel parens de li. agnos.
et l. pen[ultima] de his q[ui] s[unt] sui vel alie[ni] iuris
et ibi no[tatur]. Si vero sunt cognita plene tunc
aut s[ententi]a lata sup[er] p[rinci]pali p[otes]t esse va[lida] et s[ic]
sup[er] incidenti no[n] s[un]t pronunciatum et tunc no[n]
preiudicat sup[er] incidenti ut no[tatur] in dicta l. pen[ultima]
de his q[ui] s[unt] sui vel alie[ni] iuris/ et dicta l. y.
i. de or. qq. Aut no[n] p[otes]t alit[er] esse va[lida]/ et
tunc vi[detur] esse pronunciatum sup[er] incidenti ut h[ic]
Sed an hec s[ententi]a sup[er] incidenti lata faciat
preiudicium s[cilicet] in alio iudicio p[ro]mouendis actionibus ad
eundem effectum respicientes, dic aut p[ro]ponitur in
alio iudicio p[ro]mouendis actionibus ad eundem effectum
ad que sunt p[ro]posita i[n] modum exceptionis et
tunc preiudicat ut l. duobus ff. de po. r[e]i iudi.
et q[uod] ibi no[tatur] aut p[ro]ponitur ad aliu[m] effectum
et tunc aut s[ententi]a lata respicit fauorem status
et preiudicat ut hic s[ecundu]m opi[nionem] glo. aut no[n]
respicit fauorem status et tunc aut in illa
incidenti succubuit ille q[ui] que opponebat[ur]
et facit preiudicium in alio iudicio ut l. qui
rome § duo fr[atr]es/ et tangi[tur] p[er] Cy. lic[et] no[n]
allegat illum § in l. i. C. q[ua]n[do] civi. acc. cri.
p[re]iu. Si vero no[n] succubuit ille q[ui] obiiciebat
tunc no[n] preiudicat in alio iudicio ut l. q[ui] rome
§ duo fr[atr]es et dicta l. vendicante ff. de evic.
tangi[tur] p[er] Cy. C. sen. rescin. no[n] posse l.
peremptorias. Venio ad aliam q[uaestionem]/ quero
in quo differt ista l. a superioribus/ dic ut in glo.

Venio ad aliam ... sup[er] incidenti s[un]t pronunciandum
/Glo. sup[er] hoc refert tres opi[niones]. Placen[tinus] dicebat i[n]
distincte q[uod] s[ic] .../ dic l. de qua dic. ff. de in l.
iur[e] et ... de ... l. ...
Bul. vero dicit q[uod] no[n] p[er] ... l. et p[er] l. y.
C. de or. qq. et hec vi[detur] dicebat Bul. q[uod]
civilis q[ui]s incidit civili ... criminalis
criminali ... de utraq[ue] pronunciat[ur] ut l. y.
§ si ... ff. de adul. de li. ca. l. filiis
C. C. l. pen[ultima] ... si q[uod] civilis incidat
criminali ut dicta l. pen[ultima] C. C. s[ecundu]m Bul. 3[a]
sunt opi[nio] Jo. et Azo. qui distinguunt int[er]
incidentes et emergentes/ incidentes dic[untu]r que
habent causam vetustiorem an[te] iudicium et tunc
de ea no[n] pronunciet[ur] ut hac l. Item ... q[uo]d
emergentes que emergit in ipso iudicio/ et q[uo]d aliq[ui]s
sit falsus testis q[ui] dilatio no[n] debeat dari tunc
sup[er] ipsis est pronunciandum ut C. de dila. l. ap[er]tissime
... et de li. ca. l. aliubus § fi. et l.
Ista opi[nio] est verissima/ tn ut cuius
... ...
... ...
l. ... ... § si ...
post. de ... ... et tamen constat q[uod] iste
... ... et sup[er] eis est
pronunciandum si impedire[n]t vel no[n] impedire[n]t
processum/ ut ibi videbitur. Iste pone q[uod] pacto
de no[n] petendo sit ... pendente iudicio/ sup[er]
ista exceptione seu pacto no[n] erit pronunciandum
et tn habeat originem pendente iudicio ergo ista
distinctio no[n] vi[detur] va[lida]/ Sol. omnis exceptio que
opponit[ur] ad processum ... ... originem
pendente processu no[n] ... impedire
processum ... ...
velet/ et ideo q[uod] ergo ... ... oppono
exceptionem ... ... et ... ...
et dico no[n] esse procedendum ad ... ... ista
p[otes]t dici ... no[n] ... de iustitia vel
iniustitia cause ... sed de h[oc] p[otes]t proced[ere].
vel no[n] procedendum sicut q[ua]n[do] oppone[re] dilationem
dandam vel teste admittendum vel no[n] admittendum
et tunc no[n] p[otes]t ult[erius] procedi nisi sup[er] hoc pronunciet[ur]
Si vero ... qui opponet ... exceptionem ...
... ... et ... ... no[n] opponet ad
processum ... ad iustitiam cause ut ... dicet ...
me absolvendum vel te no[n] ... iustitiam ...
iudicatum ... vel ... tunc ...
q[uod] no[n] esset sup[er] ea pronunciandum ... sup[er] p[rinci]pali
Ad illud q[uo]d dic[itu]r de pacto de no[n] petendo
... pendente iudicio videtur q[uod] Jo. respondit
ad illud q[ui]s q[ua]n[do] accidit ... ... exceptiones
peremptorie ... ... originem ... et
an iudicium. ... ... ne possis errare
debes dicere ... q[uod] ... ... ad ...
processum et sup[er] ea est pronunciandum de ...
ut C. de dila. l. a procedente l. a liberis § fi.

de l. eod. de iudic. l. sancimus. Aut opponitur ad inficiandam causam et tunc super ea non est pronunciandum ut hic in fi. Intelligas de utilitate, potest tamen iudex si vult ut l. inutile ff de mi. Ita debes intelligere hanc materiam et ista contraria vitabis. Oppo. supra contrarie que respicit processum esse pronunciandum, quid si obmittatur? dicam tibi in l. a precedente. C. de sent. contra quam l. dic pro primo. Ho. de dolo et cont. cum inter, in glo. que incipit quoniam videtur, pro ... de mutu. peti. c. i. et per spec. in ti. de incidentibus. dominus.

Si questio. Ista l. dicit in i. fi. ... non ... aliter quam C. l. pret. Ciuilio non ... est ... de utilitate processus agatur alias ... agatur principaliter sed incident in peti. ... principaliter possit peti quam testimonium vel aliud quam ... pronunciatur plene ... in l. que sub conditione ff. de condi. insti.

Quotiens ciuilis. Si ciuilis incidit criminali vel econtra, utraque causa eadem sententia diriniitur. hic ... quod primo criminalis sit criminalis ut in l. pro. So. ibi utraque principaliter intentabatur, hic una principalis alia incidens. Contra hic oppo. quod super incidenti non est pronunciandum ut C. l. pro. et l. i. declarat Bul. ibi loquitur quando ciuilis incidit ciuili sub aliter ... et melius quod hic intelligatur ... quia una sententia terminabitur una lata sententia super principali ... super incidenti.

Quotiens. Cum inter duos oritur causa ciuilis et causa criminalis, precedit criminalis, supersedetur super ciuili. hic C. eor. ff de in. l. i. in mod. et obstat l. sancimus nobis una regula ad imperitiendum simulacorum de qua dicta vobis in l. certa actio. C. de cond. ... de l. rerum amotarum actio ob adulterium ... ff rerum amo. So. ut ibi et dicta. l. dicta l. certa. Bartholus.

De litis contestatione. Rubrica

Continua ut in glo.

Res in iudicium. Licet ... et male declaratur per modos doctores. Breviter postulatio vel actionis editio litis contestationem non facit sed fit per narrationem negotii et responsionem. hic. Et Advertere permitte quod de iure antiquo fiebat res litigiosa per litis contestationem tunc enim res dicebatur deducta in iudicium ut l. ij. C. de litigiosis. Pono ergo casum sic actor petit citari reum vel debet sibi libellum dari videatur quod hic lis contestata et sic res in iudicium deducta. videtur impor. Oppo. de l. sicut in prin. C. de prescrip. xxx. an. So. licet quandoque sola citatio habeat effectum interrumpendum prescriptionis et tamen inducit litis contestationem.

Oppo. C. quando libellus principi datus. l. i. So. eodem modo licet ibi habeat effectum interrumpende prescriptionis quo ad alia tamen non videtur litis contestatio quia adhuc potest index recusari ut in aut. offeratur et ideo non potest dici quod sit in prelio qui potest effugere prelium. Ita non potest dici litem contestatam quando potest lis effugi. Oppo. dicit hic per narrationem negotii, contra in libello narratur negotium. Ergo ... videtur debet hic probandum per narrationem negotii et responsionem alterius partis ut C. de iura. calum. l. ij. post prin. et de in. l. rem non nouam. ff. patroni. Ex premissis venio ad questionem. Quero cum in libello contineatur duo, scilicet narratio facti et petitio iuris, quid debet narrare actor et quid debet dicere reus ut inducatur litis contestatio. Videtur utrumque et factum et ius et ideo consuetudo observat quod actor dicat narrata prout narrantur vera esse, hoc respicit factum, et petita fieri debere hoc respicit ius. Videtur reus narrata prout narrantur vera non esse et petita fieri non debere. Pro hoc quia sicut oportet actorem sua debere ... formis libello ita oportet rei debet ... ut liquido iudici quid petat reus et asserit quod petit non fieri petita et se absolui. Cum tex. iste non videtur respicere nisi ad narrationem facti duntaxat cum iudex alias dicat per narrationem negotii non ergo dicit de iure. Cum tex. in l. ij. ff. i. de iura calum. loquitur magis generaliter post narrationem et responsionem non dicit de narratione facti vel iuris et sic de utroque potest intelligi. Iste tex. in l. rem non nouam ff. patroni dicit post narrationem propositam et contradictionem obiectam non dicit facti vel iuris et sic de utroque potest intelligi. Queritur ergo quid si actor narrauit factum tamen ut narrata prout narrantur vera esse et reus ad factum tamen respondet an inducatur litis contestatio. Puto quod sic. Facit l. cum dicit per narrationem negotij vel requirit de necessitate narrationem iuris, sed quod factum ius oritur ut l. si cum plagiis ... ff. ... ad l. aq. ad turpi. l. i. ff. i. ... in proposita narratione facti sequitur conclusio iuris, sic oportet rei proposita contradictione facti ius ipsum facit contradictionem iuris, quia actore factum non probante reus absoluitur ut C. de eden. l. qui accusare.

Sed quero quid si actor ius narrat et reus eum negat illud ius narratum, verbi gratia dicit actor petita fieri debere, reus negat petita fieri debere, an inducatur litis contestatio. Glo. hic videtur dicere quod sic in ... ad ... quod actor dicit decem quod sit in ... debet mihi decem, debere enim continet obligationem esse et est iuris, Insti. de obli. in prin. et si reus istud negat inducitur litis contestatio. Et istud ego puto verum sed ad ... sequitur ... ut l. ... ff. ... et l. illud ff de acq. her. Unde cum ego narro illud ius videor narrare illud factum ex quo illud ius oritur et idem in reo negante. Hic contra videtur tene primo de litis contestatione c. i. et spec. in ti. de litis contestatione et tamen vere dico quod si actor narrauerit factum reus videtur negare ius satis videtur ad proposita respondisse et inducitur litis contestatio.

ar. in l. que ex contractu ff. si. de d. ob. et
l. si sub una in pri. C. ti. et cetera que dicta
stati in eo qui exceptionem proponit. [C]onicero
reus opponendo exceptionem inducitur litis contestatio. Glo.
hic dicit quod si opponitur exceptio peremptoria
pacti vel iurisiurandi inducitur litis contestatio. Secus
si opponitur exceptio declinatoria iudicii ex persona
iudicis actoris vel libelli. Ita dicit glo. quam
vide supra verbo itaque hic ex. ide et Ja. but.
[C]ontra hoc facit capitulum exceptionem de litis contestatione c.
p°. li. vi. [S]olvendo dicemus in eo quod glo. dicit
quod obicit exceptionem declinatoria ista non induc-
itur litis contestatio hoc est verissimum. Ita ad declinandum
litis contestationem proponitur non ad litigandum. Et sicut vos
videtis in istis plus corporalibus quando multa
contendunt antequam perveniatur ad plus ut de-
planare locum ubi pugnetur, destruere multos etc.
ita in corpore qui plus contendunt et declinant. Ita in
isto placito civili et intellectuali omnes iste
exceptiones declinatorie debent ante omnia
examinari. Debet enim videri libellus utrum
procedat l. i. ff. de ed. Libellus est enim id
super quo contenditur. Ideo debet deplanari
super quo contendit et examinari utrum sit contendendum super eo.
[I]ste ille exceptiones tamen non est iudex non est
liberus actor. Omnia ista debent restitui antequam
ad litis contestationem perveniatur, et super eis est prius
ut videtur C. ti. i. l. i. [E]xceptio vero iurisiurandi
de qua hic dicit glo. potest opponi ad impediendum
processum, et est de impedimentis, et tunc non
inducitur litis contestatio, ita declinat iudicium non
inducit et esset idem quod in predictis. Sed si
opponeret ad merita cause tunc esset idem quod
in exceptione pacti et aliis peremptoriis de
quibus stati dicam. [D]e exceptione vero pacti
et aliis peremptoriis intelligitur glo. mas. et
doc. communiter ut dicit in c. i. ex. de litis cont.
[P]rimus declaratione premittenda sunt duo. Primo
utrum litis contestatio possit fieri absente parte. Nec
in l. edita C. de edendo dicit quod sic. Opportet
actorem hodie presentem qui petit stati dato
libello et sic proposita sua narratione actor et
obligatur liti et sic oportet eum esse litis
contestata. Doc. omnes dicunt quod quia hoc est
contra ipsum tempore et speciale est in actore qui petit
contra quem procedit ad diffinitivam lite non contestata.
Sicut quando in bello corporali quando potest vincere
adversarium suum per libellum. Ita in causa illius
antea libello et sine litis contestatione potest vinci actor
et specialis casus est ibi. Facit ad hoc i. de
temp. appel. l. fi. §. illud. Sicut enim si una
pars tamen esset in campo non posset dici
plus, ita ex una parte tamen alia absente non
potest dici litis contestatio. [S]ecundo dubito utrum litis contestatio
possit fieri per narrationem et responsionem factam
ex intervallo. Respondeo quod non. Ita ut sentitur
in contestatione quod complectitur ut l. ii. §. fi. et ibi
no. ff. de fid. stip. l. iii. §. ide scribit ff.
de pecu. Sed contentus vel contra impediatur per
intervallum temporis inter interrogationem et responsionem

ut l. i. §. i. de b. ob. l. continuus in pri. C. ti.
Sicut dixi sicut videtis in isto corporali placito
si unus veniret in campum hodie et postea
alius veniret et alius cras non diceretur plus inter
eos, ita etiam ex intervallo non potest dici litis contestatio
facta duo scilicet de parte absente et de intervallo
probantur ex significatione nominis. Litis enim contestatio
dicitur a con. quod est simul quasi simul attestatio in
lite. Sed ex intervallo vel inter absentes non potest
ista simul attestatio intervenire ergo etc. Facit
ad predicta ff. de ordine l. etiam §. si quis absente
de in. ac. l. fi. [V]enio ad propositum per oppositionem
exceptionis peremptorie inducitur litis contestatio. Dico sic
aut stati post narrationem factam ab actore
sequitur responsio rei opponentis exceptionem
peremptoriam tunc inducitur litis contestatio. Ita debet
intelligi ista glo. et tex. quem videtur velle
in l. et non nova §. prodim, ibi post narrationem
proposita et contradictionem obiecta. Sed si post libellum
datum vel narrationem propositam reus ex intervallo
veniret et produceret suas exceptiones
tunc non inducitur litis contestatio, quia non vi. ponit
super meritis cause. Ita loquitur c. i. vel ii. de litis
contestatione. Ita debes intelligere istam materiam. [C]onicio
utrum per responsionem factam positionibus inducatur litis
contestatio. Respondeo quod non ita tex. hic loquitur de
narratione negotii universalis et responsione contra
ad causam sed in positionibus sunt narrationes speciales
et particulares ideo non inducitur litis contestatio.
Sicut enim videmus in istis plus corporalibus
plus inter famulos et famulis non appellatur
plus sed badalucum sed quando tota massa et totus
exercitus utriusque partis invicem confluunt tunc
dicitur plus, et ita hic ista contradictiones particulares
unde positionibus non inducunt litis contestationem et de
hoc est casus ex. de litis cont. c. i. [P]retereo
ultimus et quero quid si reus respondendo
narrationi actoris dicat quod videtur non animo
litis contestande. [G]lo. dicit quod non videtur contestatio
ar. ff. q mo. pig. vel hyp. sol. l. si debitor
§. i. de exceptionibus. Quidam doc. dicunt
quod ista protestatio nichil relevat quin inducatur
litis contestatio quia protestatio est contra actum
qui celebratur nichil relevat ex. de app. c.
per vestras non etiam ex. de cons. c. cum ad
franciam. Facit ad hoc quod no. in l. i. cunctos
i. de condi. cum. Puto quod glo. intra vim dicat
non ista protestatio non est contra actum quando
esset contra idem ubi quod ego reus videor negando
et protestor quod non videor, ista bene esset contra
re. et repugnantia ut in ubi repug. de re.
ve. ind. et de fi. inst. l. sepe(?) Sed quando
dictum non dicitur contra, potest tamen per protestationem
separari ab actu ut l. qui in aliena §. fi.
de acq. he. l. at si quis §. plerique de religiosis
et l. si debitor §. i. quam allegat glo. Ita
sit in proposito ita ut dixi per litis contestationem inducitur
quidam quasi contractus per quem quis obligatur
instantie ut C. dixi. [V]ideo cum reus videt

negando protestatur quod non licet autem protestando litem
contestari. est inducendo illud quod est contrarium. Videmus
etiam in istis prelijs corporalibus ut dixi quod pars
una potest aggredi alia non audet preliandi vel
stando pectus in prelio sed stans audet retrocedendi
Alij sunt qui dicunt quod ista protestatio prodest
iure contrario adverso per actorem protestetur contrarium ut
l. i. § i. ff de li. ag. et l. aut qui aliter §.
ij. vel. iij ff. quod vi aut clam. Breviter dico quod
ista contraria protestatio actoris que tunc est incapax
contrario nichil operatur. In duobus enim casibus
ego reperio quod contraria protestatio aliquid operatur
primo quando per primam protestationem inducitur quoddam
quasi patientia et consensus eius cum fiebat protestatio
quia tunc per contrariam protestationem declaratur quod ille qui
consensus seu patientia non inducitur ut dicta l.
i. de li. ag. Iste operatur protestatio contraria quando
fit ad diversos effectus ut puta precessit protestatio
una que tendit ad notificandum vincendi aliquam
ut tunc compenseret a vicio clandestinitatis. Ex
adverso ego facio aliam protestationem ad prohibendum
ne facias ut sic incidas in vicium violentie
sicut potest fieri ut dicta l. aut qui aliter. Sed quando per
protestationem partis solum inducitur declaratio animi
protestantis ut est in qualibet una protestatio adversa
partis certa sic non potest aliquid operari quia non fit certa
illud quod est in potestate sui protestantis ut consensus
non in alio ut l. alimenta C. de neg. gest. Sed quod
pareat iudex quando pars non vult contestari litem
certe procedit ad missionem quo ponitur decreto ut
consensus glo. quod et quando iu. aut qui semel
Secundo quando videtur in litis contestatione licet stat
iudex de veritate quam de credulitate. Dic de
credulitate et ita observat communiter. et intelligas
hic de veritate licet et de eo quod vehementer
opinatur et credit. ut no. in l. iij § labeo
ff de aq. plu. ar. alias ille qui concurrere
contrario alicuius nunquam posset contestari lite quod
esset absurdum. Tercio glo. quid si vero
actor contestatur reus quando inducatur litis contestatio
Glo. distinguit aut precessit libellus et tunc
per confessionem fit litis contestatio aut actor sic simpliciter
petit sine libello et tunc non fit litis contestatio nec
datur diffinitiva sed fit simpliciter preceptum de solvendo
ut l. si debitori ff de iudi. Doc. ultimum
dicunt q. ita per confessionem non fit contestatio
ymo debet quis absolvi ab instantia iudicij
ar. l. si reus ff. de pro. Probatur etiam vi. gosso.
in l. si domus § qui contestatur de le. i. Iste
paragraphus contra facit C. de iudi. l. rem non novam
§. patroni ubi post narrationem proposita et contra-
dictionem obiecta non quod dicit contradictioni sequi
contrarium et puto quod ista sit veritas contestatio
fit per narrationem et contradictionem sine dubio, sed
alibi dicit textus per narrationem et responsionem
nec dicit textus sit responso contradicta vel confirmatas

ut l. ij § i. C. de iura calum. nec obstat
l. a laicis .i. q. ymo concordat cum glo. si reo
inspiciatur. ita potest esse quod quis contestetur eo
proposito quod non cogatur subire iudicium ita
licentur contraria volebat cum ibi statim solicite
Iste potest quis contestari eo animo ut iudicium
subeat et ferat diffinitiva ita loquitur
ista glo. Sicut vides in bello corporali. na
potest esse quod pars nolens preliari reddat se vic-
tum sed vult esse in prelio et vult quod per vim
belli capiatur ita in proposito licet quis contestata
sic vult quod per diffinitivam suam condempnetur quod
est quasi utile ymo necessarium ut puta potest
confirmanda stipulatio de auctore ut l. utique de
rei ven. et de neg. gest. l. si autem sunt
inter doc. dixerunt contrarie. Vlterius quero
quid si in actis appareat lis contestata vel
dicitur per confessionem vel contradictionem an valeat
versus de hoc dixi in l. secundo de v. ob.

Offeratur. Ista autem est bona
primo ponit quid liceat
facere actor. 2o quid liceat facere reus
3o quid liceat facere iudex. 4o quid videtur
si predicta servata non fuerint. Prima ibi et conde-
3a ibi deinde. 4a ibi liceat. Oppo. Breviter
hic dicitur libellus et sic innuit quod debeat
dari in scriptis. contra ff. de eden. l. i. ita
pu. So. de iure antiquo non erat necesse
quod libellus daretur in scriptis in civilibus ut l.
i. ff. in criminalibus sic ut l. libellorum ff de accu.
Hodie non etiam in civilibus datur in scriptis ut ibi
nisi in causis brevioribus ut in aut. nisi
breviores. C. de sen. ex peri. reci. Opp. de
l. secundo ff. quod fal. cogit. So. quidam dicunt
quod illa corrigitur per istam. Alij dicunt et ista
tenetur dicunt quod ista declaratur per illa scilicet quod
illud quod hic simpliciter dicit de subscriptione
danda distinguatur an possidet immobilia
vel non ut dicta l. secundo ar. de leg. l. ij
et possidere. Circa istud autem esset intelligenda
quedam sed dicta tibi sunt ea que sunt notanda
dicitur hic offeratur ei qui ad iudicium vocatur
libellus in persona loquitur. Tercio per quod
libellus offerri. reus sunt opi. prima quod
ante libellus debet dari iudici et postea
per citari et tunc per iudicem offertur libellus
parti et hoc videtur probare eo ordine ti. C.
quia primo ponit de edendo. 2o ponit de in ius
vo. quod libelli oblatio coram iudice debeat
precedere. Alij dicunt quod primo citatur reus et
postea libellus ei offertur ab actore vero
postulante et hoc videtur probari eo ordine titulorum
in ff. ubi primo po. de in ius vo. 2o de ede.
Tercij opinio facit de iudi. l. non videtur. Tercij
dicunt quod libellus offertur iudici et mittitur
parti per viam mittendi et in hac opi. sunt ultra
et hic probatur primo per l. sicut et l. ad nostram
C. de pr[e]sc. xxx. an. Si enim per sola citatione

Marginalia:
no. 2os in quibus protestatio operatur
2
no.
no. glo.
no. dicta quod gloria habet ... humana
op.
op.
tres opiniones quando et per quem debet libellus offerri

sit p[re]sc[ri]ptionibus interrupto de iure tamen intelligi[tur]
q[uod] mittatur libellus cum citatione, alias non sciret
reus ad quid esset citatus p[er] hoc in l. xx. aut
libellum et infra quo et q[uod] in iu. aut qui semel
¶ Nos quid dicemus certe quelibet practica
est bona, unde tene q[uod] in ea /et hoc post
glo. tua p[ri]ma hic q[uod] valet et non in hoc
tamen est d[ict]a q[uod] cum libellus mitti cum citatione
postea reus quando non posset petere dilationem
ad deliberandum sup[er] libello. cum iam libellum fuit
imp[r]essus ut e[xtra] de dila. c. ij. facit infra ti[tulo]
ij. l. s[ed] q[uod] ¶ Et ramen in p[ar]tibus sua consuetudine
curie in qua ¶ Ista in civitate ista i[n]
qualibet mitti libellus cum citatione in
qualibet non in civitate p[er]usina mitti cum
qualibet libellus cum citatione unde sun[t]
diversitate locorum ita debet fieri ¶ Ramen quod
reus competit debet sibi dari copia li[belli]
quando cum q[uod] apperit ex quo vi[detur] velle in l. i.
ita pu[blice] ff. de eden. q[uod] cum p[er] quem reus
satis cum q[uod] ei fiat copia describendi ut
ibi patet in quibusdam p[ar]tibus observatur
unum in aliis aliud unde sua consuetudine
curie ¶ Sequitur ei qui cum iudicio ¶ Ramen
cum coram arbitro sit offerendus libellus glo.
dicit et bene q[uod] sic ut l. p[ro]culi ff. si [illegible]
de arbi. [illegible] de iu. l. vero nona ita pu.
¶ Ultimus quod dicitur hic commode p[ar]tibus
sportulis que sunt iste sportule. glo. dicit
q[uod] iudice delegato sunt declarate in aut
de iu. [illegible] ne at ¶ In iudice vero ordinario non
recepit c[on]p[ro]ssio nisi in clericis ut l. cum clerici
et l. sancimus [illegible] de epi. et cle. ¶ Ultimus q[uod]
cedo. dicitur hic data fideiussione quod
si non vult dare fideiussorem sed pignora
glo. dicit q[uod] non sufficiat et in p[r]etoriis stip.
persona fideiussoris requiritur ut l. p[r]etorie ff.
de p[r]eto. stip. in l. p[re]dicta tenet glo. q[uod] cum
et sunt glo. multum invicem adversantes/ de
ut ibi dixi/ et glo. ibi posita dicit veritatem
¶ Ultimus dicitur hic xx. dierum quandoque iudicis
quando vero iste iudicare possit augeri vel
minui/ glo. vi[detur] tenere q[uod] non dicitur sunt in [illegible]
epi. cum cum ista dilatio detur arbitrio iudicis
sit minui eam quoniam ut l. i. ff. de re. iu.
et ibi dixi iudicis tacite p[ro] me /et [illegible] glo.
in aut qui semel infra quo et q[uod] in ¶ Decet
dicitur hic q[uod] sit recusare iudicem nisi ipse cum
petierit ¶ Ramen utrum ab una tamen parte possit
iudex impetrari ¶ Breviter distingue aut cum
utraque p[ar]s c[on]venit/ et non impetrat nisi de
assensu utriusque/ sed reus sed alia p[ar]s est absens
et ita observat curia romana p[ro]ut in l. observandum
ff. de iudi. ¶ Ultimus quando utrum ille qui dat
libellum debeat in libello subscribere die dati libelli
[illegible] hic vi[detur] velle q[uod] sic glo. dicit q[uod] hoc de
consuetudine non servatur. hic sicut debet novimus

et datur tempus ad videndum ¶ Ramen ita sine
[illegible] aut utrum q[uod] iste status est ulla de
vigore [illegible] aut interrumpat p[re]sc[ri]ptio / glo.
que est hic vi[detur] dicere q[uod] non/ q[uod] intelligo vero
in illis casibus in quibus interruptio debet fieri
p[er] litem contestatam in casibus in quibus fit interruptio
p[er] solam citationem ut l. cum notissimi et l. sicut in
de p[re]sc[ri]p. xxx. an. illud solum debet adverti
in litteris sunt facta citatio ut l. dictatura ff. de
adulte. et ibi plene dixi non et tunc videri
haberi glo. ¶ Ultimus quod utrum productionem
libelli possit renunciari/ glo. que est hic
dicit q[uod] tacite sit obmitti/ non expresse
et in hoc vi[detur] respondere contra gar. sy. et ia. bu.
alii sunt in [illegible] q[uod] renunciari non possit/
et istud puto verum ista cum sollempnitas non
sit solum ad utilitatem partis sed sit ad utilitatem
iudicis ut sciat sup[er] quo habet ferre sententiam
ideo non sit assensu partium renunciari ¶ Preterea q[uod]
inducitur ob certa sollempnitate in actibus
legum non potest assensu partium tolli ut l. nemo
potest ff. de le. i. de pac. l. ius publicum
ubi dico in litte contestatione/ idem tenet Cay. quod
ubi de offi. dele. c. de causis/ et p[er] Io. An. de re.
iur. c. fi. li. vi. ¶ Ramen certe dic sint
compromissa in arbitrio q[uod] possint requirere
sine libello sine lite contestata et primus in scriptis
et sine scriptis [illegible] quod valet iste processus
cum ut dixi dictis sollempnitatibus renunciari
non potest [illegible] sicut ff. vel supra. [illegible] dat
iudicis p[ro]pter remotionem istarum sollempnitatum
ut l. i. p[ost] pri. ff. q[ui]s et a quo appel. et l.
ult. in fine de [illegible] ista arbiter qui certa notarum
que habet habet a partibus tamen non aliis potest
assensu cum remotione dictarum sollempnitatum/ sed
in alio iudice qui quidem habet a se ipso
non a partibus hic non sunt alia.

Libellum ¶ Sed aut de consuetudine non
servatur ¶ No. [illegible] sup. concurrit
et offerendus convenit actio parti
[illegible] in aut qualiter [illegible] de epi. et cle.
et in aut unde et anime [illegible] cum in [illegible] tam offi[cio]
sum p[ro]p[ter] [illegible] l. tamen de consuetudine non servatur.

¶ De plus petitionibus rubrica

Quoniam ¶ Ista est bona et sincera
et cum compendia est
et compendia licet una/ Breviter
dicit ¶ Quoniam p[er] dolum cautum plures
compellit et p[er] dolum plus petit
lite contestando debitum post/ nisi satisfacto
vel facta cautio interveniat hoc d[icit] ¶ Primus post
dolum 2 [illegible] 2 a[d] satisfactionibus secundum
¶ In p[ri]mis hic vi[detur] q[uod] sit locus pene [illegible] ff. de cer.
[illegible] l. si fugitivus in pu. [illegible] ff. de lau[illegible]
non dicitur si [illegible] ante litem ibi vero secus
¶ Ultimo [illegible] insti. de act. l. tripli. [illegible]

fateor quod ille qui per dolum plus petit punitur
in triplo expensarum, tamen non punitur debito quod
sunt lite contestata l. hic. ¶ Oppo. ad finem
huius l. et vi. quod transactio dolose interposita
non valet ut l. in summa in pri. ff. de condi.
inde. et hinc non C. de transac. l. sub pretextu.
Dicunt quidam quod hic fallit, sed dic et est verum
vera quod hic transactio sunt facta bona fide. licet
sunt facta super cautione extorta per dolum
¶ Iste oppo. ad vestigium et vide ubi non sufficit
secunda cautio sed cum geminatio dicitur. nam
ibi loquitur in habere que per alios se obligare
non potest, hic vero loquitur in eo qui cum quis vult
potest se obligare ¶ Queritur de duabus contrariis
et primo hic dicitur quod reus sunt convictus quod
ipse uicit post litem contestatam confessus sunt. glo.
dicit quod tunc non punitur ar. ff. de iure iur.
l. eum qui in pri. de non nu. pecu. aut con-
qui ipsam. Alii dicunt contrarium, vos teneatis glo.
nam per hoc qui hic opposite requirit quod post
litem contestatam permaneat in lite et quintum de oba-
sola quantitate, sed ille qui confitetur non quinque
ipse uicit set ipsum quinque ergo tene. ¶ Secundo
quod si reus absoluitur de quantitate sola
adiecta per actorem et actor non probavit utrum
ipse teneatur locum. Glo. que est hic dicit
quod sic. mirabilis glo. est ista si vera dicit
vide glo. mag. ita fi. Doc. omnes tenent
contrarium. ista l. loquitur quando actor deliquit
in duobus scilicet exigendo cautionem plurium per dolum
et plus petendo per dolum. secundus si in uno
tamen deliquit scilicet in plus petendo. ista tenent
glo. C. c. t. l. ista tenent etiam doctores mei
doc. hic. ¶ Ex hiis habes distinctionem de quibus
capitibus. quedam quando per dolum exegit cautionem
plurium et per dolum plus petit. tunc secundum locum
ista l. quandoque quando solum per dolum plus petit
tunc punitur in triplo expensarum et non perdit
debitum ut in § tripli instit. de act. hoc
forte punitur in duplum ut C. t. l. l. aut l. si ad
decl. dicas quod ibi alio capite loquitur. quandoque
quando plurium exegit cautionem per dolum non tamen
plus petit. et tunc illo modo punitur in
debito, sed punitur crimine stellionatus si dolus
dedit causam alia pena delicti non cadit ut l. i.
et l. ii. ff. de cri. stel. quandoque quando uel per
dolum exegit cautionem plurium uel per dolum
plus petit, sed per temeritatem et tunc punitur
in expensas tamen ut ff. de iu. l. eum quem temere.
¶ Quero qualiter petitio ista l. detur ad
faciendum actorem plus petentem punitum debito
requiratur non libellus in quo dicatur ex l. ista
an vero per officium iudicis qui cum reperit dolo
plus petisse et plurium cautionem exegisse
hoc facit. certe utraque potest esse bona
petitio ut no. in plu. ff. de rei ven. l. si
et videbis in aut. vel. iste punit qui
po. in preg. tamen in corpore unde punitur.

¶ Textus oppo. ex glo. quod instat ad penam potest locus
primum ut l. alia C. de hiis qui ut indig. et l.
pomponius. prudenter se de inoffi. testa. Sol. specialis
est hic propter duplex delictum actoris

¶ De dilationibus rubrica

Quoniam ¶ Iudex debet dare di-
lationes moderatas secundum
disputatores, et non facile
amplius quam semel. h. d. ista non
l. et singularis ¶ Oppo. de eo qui
semel. i. quo et quam iudex. Sol. ibi loquitur
in dilationibus expectatoriis, hic vero loquitur
in dilationibus que dantur ad probandum. ¶ Oppo.
secundo C. de iudi. aut iubemus. Sol. ibi loquitur
de dilationibus allatoriis, hic de dilationibus
probatoriis ¶ Textus non et primo probatur l. vi.
quod non potest uitare quod in dilatione appellatur et
peremptorie ex quo dilatio est peremptoria aut
hic iudex ex non datur nisi una de facili
Idem ff. de fer. l. fi. quod est verum in istis
dilationibus que dantur ad probandum secundum
dilatoriis ut l. quod et quam iu. l. cessante
et ibi glo. ¶ Non secundo quod dilatio non debet dari
nisi petenti ut ibi si rei urgentissima
ratio flagitauit et ueritas desperate
instructionibus exegit ¶ Ego puto quod iudex
ex suo officio possit dare dilationem non petenti
si hoc viderit expedire ut C. de iudi. l. properandum
§. i. ibi nullo erit ita audax qui possit
... iudice litem protelare. unde si partes essent
negligentes in petendo dilationem producendo
testes iudex posset statuere etiam eo non
petente, licet ob. ista l. primo facit pro-
ibi quod dicit si rei urgentissima ratio flagita-
uit. unde si est necessitas expresse rei quod
etiam ut dilatio protelatur etiam si partes hoc non
petunt iudex potest hoc facere. ista enim l. hoc uult
ut iudex non possit dare dilationem non
petenti per quam lis protelatur, sed debet dare
dilationem per quam lis abbreuiatur. hoc non contradicit
ad de. l. ii. quo et quam iu. dupi in l.
iii. § hoc aut iudicium de dap. infra ¶ Iste
non quod hic dicitur quod non facile datur amplius
quam una dilatio alie cum dilationes dantur
ea contingit ut l. fi. ff. c. et l. ordine
¶ Circa hanc l. quero quid si iudex dedit
parti dilationem absque causa cognitione utrum valeat
que sunt in illa dilatione. hic textus est quod non
ex iudex hoc non potest facere ut ibi, non solum
ex gesta intelligantur dande dilationes arbitrio
... Et puto uerum salua meliori deliberatione
si prima dilatio sunt perfecta scilicet quod necessario ut
... vel nouem secundum moderationem huius l. sed si
prima dilatio perfecta non sunt ut ex dedit
decem dies ad probandum tunc de facili potest dare

secundam dilationem et acta in illa dilatione valeat quia cum in prima dilatione dixerunt videtur quod posset supplere et ita videtur sentire Innocentius de testibus c. venientes [illegible] finalis glossa et ibi vide multa bona per eum de [illegible] huius l. Item valeat probatio facta post dilationem, doctores hic tangunt aliquid dixi plene in l. in omni ff. de adulteriis et plene dic ut ibi.

Si quando. Non debet alicui dari dilatio ad aliud super quo ante iudicium iudex potuit esse instructus h. d. Item iuxta ff. de minoribus quod si actor petit dilationem ad dandum libellum quod si reus non deberet sibi dari. Item si procurator actoris petit dilationem ad faciendum fidem de mandato non deberet sibi dari quia ante debuit esse instructus et idem in similibus quia non [illegible]

Quod fieri. Item quod actore non veniente debent dari dilationes secundum aut quod semel quo et quod iudex. Doctores dicunt habet tria remedia aut enim actor est absens post litem contestatam et negotio liquidato et servatur forma l. properandum C. de iudiciis. Aut actor est absens ante litem contestatam et tunc aut vult quod negotium [illegible] liquidetur et perveniatur ad diffinitivam et debet observare formam aut qui semel aut non vult quod negotium liquidetur sed solum vult quod absolvatur ab observatione iudicii et servet formam huius l. aut Bartholus.

Sine parte. Item pendente dilatione debet iudicis officium conquiescere et in medio dierum computantur etiam feriati h. d. hic bona l. Item ad primum dicit quod iudex pendente dilatione potest procedere ut [illegible] l. [illegible] in his dependentibus [illegible]. Doctores quia hic dicitur pendente dilatione iudicis officium conquiescat intellige in his quae praeiudicialia essent ad ea super quibus pendet dilatio in aliis non sed iudex officium suum exercet [illegible] datur dilatio [illegible] ad probandum [illegible] articulum in quo producuntur testes [illegible] alia [illegible] interim conquiescit iudicis officium super illo articulo super aliis potest procedere ut l. [illegible] si pendet dilatio super admittendo vel non admittendo uno teste quod super aliis potest procedi et idem in similibus. Item [illegible] de l. a filia [illegible] ff. ad Trebel. Doctores dicunt quia hic dicitur quod debeat exspectari donec transeat totum tempus dilationis intellige nisi causa dilationis sit finita [illegible] non computatur ultimus [illegible] finita causa dilationis finitur dilatio vel [illegible]. Exemplum iudex statuit tibi dilationem ad veniendum x dierum [illegible] in primo die [illegible] finita causa dilationis [illegible] pendente dilatione procedere potuit non obstante hac l. et idem in similibus quia tunc [illegible]

Ad secundum dico sicut communiter de dilatione vel non dic plene ut dixi in l. ij. C. de dilat. app.

A procedente. Item dicit quod cognitionem desiderat concedenda debet iudici sedenti pro tribunali sed a procedente vel perambulante et super emergente est pronuntiandum h. d. Item non quod ea quae causae cognitionem desiderant debent concedi iudici sedenti pro tribunali, et ideo sub memoria semper facit apponi in supra vel in aliis quae causae cognitionem desiderant. Item non quod super emergenti pronuntiatur. Item de l. voluit ff. de minoribus [illegible] et l. ij [illegible] ff. [illegible]. Doctores ibi loquitur in his quae plenam cognitionem causae non requirunt hic in his quae causae cognitionem requirunt et ideo hic l. [illegible] intellige in [illegible] ut [illegible] dilatione quae petitur nam prima conceditur de facili ideo posset concedi et [illegible] a procedente iudice ut [illegible] l. i. et l. [illegible] ff. [illegible]. Item et videtur quod super incidenti non sit pronuntiandum ut l. ij [illegible] de or. iud. Doctores hic loquitur de hoc emergenti quae respicit processum ibi loquitur de hoc incidenti quae respicit merita causae ut ibi plene dixi. Item quaero quid si iudex obmisit pronuntiare super hoc emergente dicitur processus [illegible] videtur dicendum quod non vitiatur processus [illegible] quod pars appellavit ab eo [illegible] iudex non admisit, ut [illegible] de offi. deleg. c. [illegible] non in speculo de [illegible]. Adverte quod si iudex non obstante [illegible] procedit in causa nulla facta [illegible] tunc habet locum [illegible] C. de appel. [illegible] obtulit ad [illegible] non admisit [illegible] probandum [illegible] quod iudex eum non admisit [illegible] obtulit probaturum tunc [illegible] appellare et [illegible] appellationibus veritate [illegible] ut ibi [illegible] veritate et iustitia [illegible] iudex de veritate et [illegible] non [illegible] dico quod obstante [illegible] ulterius processit tunc dico quod [illegible] quod super [illegible] non [illegible] processus [illegible] non esset nullus vel etiam annullandus [illegible] ulterius tacite super [illegible] pronuntiat [illegible] non obstare sicut pronuntiando diffinitive tacite pronuntiat super incidenti ut C. de or. iud. l. ij. Ita procedendo tacite in causa pronuntiat super emergenti quae respicit processum et sic posset intelligi hic l. [illegible] glossa quod hic super emergenti non fuit pronuntiatum [illegible] posset de iure [illegible] processus si iudex [illegible] partem non debet procedere de iure et ipse processit [illegible] ergo appellatur quia non pronuntiavit [illegible] tacite sit pronuntiatum ut dixi [illegible] quod sic tacite pronuntiando [illegible] partem si procedere non debuit quia forte exceptio [illegible] obstabat ita intelligas [illegible]

Bar.

[illegible] appellationem [illegible]

Quum a nobis. Certa co a quo postulatur consilium non postulatur necessario datur dilatio h. d. h. l. depositi tibi de appel. l. ij.

In causis. In causis spiritualibus datur dilatio. h. d. h. e. l.

Ac de statu. In hominum statu et honore tenetur dilationis in l. i. statutus non conceditur. h. d.

De ferijs et dilationibus Rubrica.

Quoniam. Diebus feriatis potest appellatio interponi h. d. h. e. l. clare procedit in tempore appellationis interponende. In tempore vero appellationis prosequende secus, et non potest contemni licet fatalia erant ut videtur in l. ij. i. de temp. appel. hic non est alia.

Omnes. Dies dicta est feriata in quibus potest quis in opere rusticali. h. d. h. e. l. in summa. Bartholus

Attullo. Iudices qua autem feriis non inducunt. h. d. His tempore ibi. ac si plus nomine committitur. ad

Publicas. Cause publice et exformatorum possunt tractari diebus feriatis ob necessitatem hominum h. d.

Omnes. Omnibus diebus est iurisdictionis specialiter et consensu quisquis feriatus. h. d. Queritur utrum in diebus feriatis ob favorem hominum, homines possunt capi pro debito. Dicunt non possunt capi ut ve nivet ad reddendum sed possunt capi ad concessum licet eum diebus feriatis ob necessitatem hominum non posset reddi ut hic, tunc inducit contra non est interdicta nisi in diebus feriatis in honorem dei ut patet hic in fi. et qui contra sive posset fieri die feriato ob necessitatem hominum est casus in c. significaverunt extra de iudi. et ibi in primo. et in fo. an. Et sic igitur quinquagesima sive quadragesimata habeat contractus diffiniunt sive potuit capi homines in diebus feriatis ob necessitatem hominum, secus in feriatis in honorem dei hic non est alia.

Actus. Actus qui spectat ad iurisdictionem voluntariam possunt celebrari diebus feriatis in honorem dei. hoc dicit. Et sic in quodam que est de i. nu. ex. c. ij. li. vj. que annullat omnes actus iudiciarios que sunt in contra, debet intelligi de actibus iudiciariis contentiosis non voluntariis ut hic.

Prouinciarum. Cont latius quos presides possunt facere circa diebus feriatis est in honorem dei. h. d. Hic vide tertio. quod statutum possit disponi quod etiam in ciuilibus procedatur diebus feriatis in honorem dei et virginis marie et omnium sanctorum.

Omnes festos. Diebus dominicis et feriatis in honorem dei debet cessare omnis tranquillitas et contra possunt ea celebrari contractus, spectacula vel placita sunt aliis diebus totaliter interdicta. h. d. Dicit hic ulla fideiussoris flagitetur exactio sed iudicio sisti, aut si timeat de cuius recessu dic ut in glo. Nota hic in ista glo. quod si aliquis est suspectus ne aufugiat potest capi die feriato in honorem dei, ut det fideiussorem de stando iuri, tunc interdi. sicut etiam potest capi sua auctoritate ut l. ait pretor § si debitorem ff. de his que in fraudem cre. quod intelligo si debitorem contra debet fit imitata a die contracti debiti, alias si in illa imitatio inducunt habet creditor qui sibi imputet ar. l. si ibi a quo § fi. ff. ut leg. nomine caueat. Utrum esset quicumque in cita. sta die feriata. ut veniat die non feriata valeat, qua quoniam ponit hic Cy. d. Ia. de bu. disputant, Ego concedo placet in l. i. § inuitatio ff. de op. no. nunt.

De iurisdictione omnium iudicum et de foro competenti Rubrica.

Non quidem. Iurisdictio eius qui alias iurisdictionem habet potest inter non subditos consensu partium prorogari. h. d. Dicit glo. duas concessiones. Prima quia sunt aliqui casus in quibus non potest iurisdictio prorogari, Glo. ponit hic quatuor casus quos vide. Dicunt ipsi quatuor casus non ibi concurrunt aliquam. l. ita iurisdictio potest prorogari sed eius qui habet aliam iurisdictionem secundum causarum unde ille qui habet tunc cognitionem de ciuilibus non potest concedere prorogationem esse indicio in criminalibus Ita loquitur ipsi casus concurrunt quam hic posuit in glo. tua. Dicit glo. quomodo fiat prorogatio iurisdictionis. Glo. ponit hic et plenius in l. i. ff. de iudi. Cy. ponit in l. si qui consensu. C. de epi. audi.

Iuris ordinem. Actor sequitur forum rei qui est in loco domicilij quod habet vel habuit tempore contractus. h. d. Nota tertio qui dicit quod habet vel habuit tempore contractus quod est hic singulare. Et sic licet imitavit domicilium tamen potest conveniri in loco ubi habuit domicilium. Queritur utrum statutum possit fieri quod reus sequatur forum actoris. Dicunt inter suos subditos potest facere statutum quod vult, Sed quis possit statuere quod homo non sue iurisdictionis teneatur in foro actoris vide quod non potest quod civitas non potest facere statutum de his que sunt iurisdictionis non sue ut l. c. l. fi. Et ego concedo placet in l. cunctos populos et l. omnes populi, et in utroque pono

Priuatorum. Consensus privatorum non dat iurisdictionem h. d. Oppo. § c. l. fi. in aut. de sen. omni etiam pu. et § i. de congressis

pretor non dat iurisdictionem ut hic. secus
in rectore universitatis collegii vel universitatis ut in c.
¶ Electus qui statim post electionem quamvis habeat
iurisdictionem antequam ingrediatur in officium. Glo.
hic dicit quod sic. dubium dic ut dixi in l. publi-
cius in vi. de col. et donat. de testa. cum l. ult.

Nemo potest ¶ Ordinarius non potest
recusari vel potest
ad diffinitivam sententiam appellari. h. d. quia
posset recusari modo ordinarius videlicet in
l. apertissimi C. de iudi.

In criminali ¶ Hec est bona et singularis
breviter d. qui alium
in vetito fecit conveniri perdit causam
¶ Precedentis apparatu initium per totum ¶ Glo.
h. d. ¶ Quid si reus per hoc actorem in vetito
dicat quod reus perdit hoc actore in vetito
conveniri, dicit glo. forte si conveniet ei
sub tali iudice non agat et sic per metum
vel per dolum eum ad hoc compellit. Hic satis placet.
Tu autem pone exempla magis clara. Sunt
enim quidam casus in quibus reus facit actorem
ad iudicem ubi quod in l. diffamari C. de inge.
et ma. vel facit reus actorem statim teneri
ad agendum ut habuisti no. C. in l. i. ut nemo
invitus agere vel accusare cogatur et quod actum non po-
test et l. tertia ff. de actio. facit quod habuisti
in l. iii. § bo. cedo. pos. et quod ibi dixi.
¶ Secundo quero quid si actorem postea vel reum
peniteat. Dicit glo. aut eum penitet ante
sententiam et indulgetur ei ut actor non perdat vel
sententiam et indulgeatur ei ut actor non perdat. ut
per expresse habetur ut l. quibus ff. de his quibus ut indignis
¶ Secunda ultimorum responditur glo. ut hic
refert Cy. Tu dic glo. dicit verum quia in istis
penis legalibus est locus penitentie usque ad
sententiam ut l. qui cum maior § accusasse de bo.
li. et l. constitutio § petisse C. ti. et non pro
qui. in l. amplius ff. de va. ha. fallit in
capi. l. i. C. de plus peti. ubi usque ad litem
contestatam est locus penitentie. Ratio quia in duobus
deliquit ¶ Sed quero dicit hic quod causam suam
perdit, de qua sententia loquitur hic. Puto
quod intelligatur de ea sententia que sunt iudicium
sententie in quo quibus fuit reus in conveniri
vetito. Dubitat dicta statim clarius ¶ Tercio quero
utrum actor perdat actorem vel reus habeat pro
condempnato ipso iure an expectet sententiam. Glo.
dicit et bene quod sententia requiritur quia textus dicit
mulctetur non mulctatus est. Ple in l. in bonis
§ fine de pac. et. de pena iuris quam ma-
iori aut novo iure an aut qui semel. et
quo et an iudex et in multis similibus ¶ Sed quero
utrum hoc fiat in eadem instantia an sit opus
novo iudicio. Glo. videtur ponere utrumque sic.
vel quod fiat nova instantia sub conditione ex
hac l. vel in ipsa sententia diffinitiva pronuntiabitur
contra vocante in vetito examine. Vide glo.
super verbo habeatur quasi etiam fi. In eo quod glo. dicit
quod reus condempnatus post condempnationem agit

conditione ex hac l. non videtur procedere aut enim reus
vocatus in vetito examine non opposuit exceptionem
incompetentis iudicis et tunc videtur iurisdictionem prorogare
ut C. c. l. i. et videbitur in l. ubi de cri. a. o.
l. i. et sic videbitur vocatus coram competenti
iudice aut opposuit exceptionem incompetentis
iudicis et fuit admissa et tunc non procedit
glo. que dicit quod fuit condempnatus reus aut
opposuit et fuit repulsa, quo modo pronuntiavit
se esse iudicem competentem, et tunc non potuit
amplius dici se vocatum in vetito iudicio
seu examine cum semel sit pronuntiatum eodem
esse ydoneum et iudicem competentem ¶ Predicto in
primo casu si ponis quod reus non opposuit exceptionem
incompetentis iudicis intelligitur in casibus in quibus
iurisdictio non potest prorogari, vel quia ipse reus
ignorabat ut no. C. si ti. ii. l. i. vel quia iudex
non habebat aliquam iurisdictionem super illis, ut dixi
in l. i. C. e. vel quia ipse reus non poterat
prorogare ut clericus de iure can. ex. de fo.
compe. si diligenti ¶ 2o casu quando exceptionem iudicis
incompetentis opposuit et obtinuit quia iudex
pronuntiavit se non esse iudicem competentem tunc
patet quod non procedit glo. in eo quod dicit quod reus
fuit condempnatus, sed procedit textus quia reus habebit
conditionem ex hac l. ut actorem faciat puniri pena
actorem et isto casu illa erit sententia usque ad quam
licet penitere scilicet sententia in qua iudex pronuntiat
se non esse iudicem ¶ 3o casu quando exceptionem
opposuit et fuit repulsa, quia iudex pronuntiavit
se iudicem competentem, hic procedit glo. si ponimus
iudicem male pronuntiasse, hoc enim poterat
examinari in alio iudicio in quo agitur conditione
ex l. ista, quia ad aliud finem tendit, iuxta ea
que dixi vobis C. in l. i. de or. iudi. ¶ Deinde
dicit glo. quod potest agi conditione sive ea ut actor
eum libet. Istud non placet, quia non desinit esse
obligatus sive ea donec conditione ex l. ista
actor sit ea actione privatus ¶ Deinde dicit glo.
danda alia petitio quod in ipsa sententia diffinitiva
pronuntiabitur contra vocantem in vetito examine
hic addite si actor vocavit reum in vetito
examine sit ista glo. procedere quia reo supplicante
de tempore pendente iudicio que sibi potest ad
similitudinem Insti. de exc. et textus actio. § fi. et
l. cum inimicus, et ad textum § fi. ff. de ini. iur.
Sed si reus traxit actorem in vetito examine
non potest in hac diffinitiva sententia reus condempnari
vel pro condempnato haberi, quia nec quod superveniat
actori pendente iudicio non potest videri in iudicium
deductum ut l. non potest ff. de iudi.

Magistratus ¶ Hec inutilis potest
cognoscere etiam summarie
vel in utile. h. d. in summa.

Per magistratus ¶ Hec est bona l. primi
pro de aliquo collegio
vel professoribus iurisdictionem eius qui potest
collegio recusare non potest. h. d. ¶ Nota
ex hac l. quod in multis iurisdictionem tenendis scilicet ad
collegia applicata pro hac pro rectoribus

Nota
Bene
Bene
Pbo
Nota
Nota
No
Nota
Nota
Bene
ad 3m in de vetito examine
iure competenti. ad primum
ad primum in simili
ad primum in simili
ad 3m in simili
Bene
Pbo
Bene
In collegia imperialia
pro

iurisdictioz ordinaria. Op ht no q collegia approbata pnt face int se statuta de hys que ptinet ad corp iurisdictioz/ dixi in l. omnes ppli. Opp dici hic q illi qui sut de negotiacoe no hnt coertioz occam uulicie/ et sic n unit q pnt esse milites/ Con. j. negociat. ne mili. in rubro et nigro li. xij/ So. intellige hic de quadam milicia i ermi/ no em iuvabant se no excitatinos morte p re publica/ s3 alia milicias assumebat ut fiant milites floreti q ca honoris militat/ et inclilo9 mercaria qderet et dicut pplares. Opp 2o. q3 sm hoc isti priores seu capitanei artium possent cognosce de publicis crimibz ut i public sunt ve 3f q vi. cont. l. 1. ff. de offi. cuius cui ma. e iursdco qc gcedit solu iudicibz maioribz/ So. dicit glo. intellige hic publicis sz pacta tibz vel collegij dumb/ et qd dicit privatis intellige qua hnt int se de illo collegio vel pactate in hys que ptinet ad corp artem et ita obsuat gsuetudo. et vide ista glo. et no est p j umo. co. de offi. or. c. ad etiam et sic isti rectores artium no hnt iurisdic nisi in hys que ptinet ad corp arte et in illis pnt face statuta et no in alys. Querit glo. utz vniusitas scolarium posset hre rectores Glo. vi. dice q no/ q3 tex. dicit q aliqs possessores vel negociatores gtrent/ s3 scolares no psitent vel negociat s3 sub psitentibz addiscut. Unde dic hy posset hre rectores q3 psitent/ vide glo. tua que hic dic. Doc. tenet q vniusitas scolariu sit approbata et possit hre rectore p aut habita et ita suat gsuetudo/ s3 no pnt alia. Bartholus

Cum imperator pnt pupillos ec

Simili. Persone miserabiles no pnt trahi ad iuris extra provinciam/ sive alios trahe pnt. h. d. Hic no 5o capit in quo iurisdicco ordinaria rongat q3 miserabiles psone faciunt ut aut hinc l. aliud capud vidisti in l. i. s. quatz pdictis po. Opp et vi. q hc sit de iure gni q qs no possit trahi cotra provincia ut in aut ut differ s. i. fateor q hodie e corectum/ q3 gnalit nemo pt trahi eo provincia sua nisi iudice provinc negligente/ Cu hodie si iudice provinc negliget no possent trahi miserabiles psone cotra provincia s3 debz ea delegari i provincia l. aut hc. Queuero que dicant miserabiles psone/ tex. ponit pupillos et viduas/ viduas intellige etiam que nuq habuerit viru/ nam vidua dici etia illa que no habuit viru et alie psone i sunc/ breuit puto q iudicis arbitrio relinquat. Bartholus

Ubi de crimine agi oporteat ru ca

Questiones. Hic e valde bonus tit. de crimie pt cognosci in loco delicti in loco domicilij in loco prorogate iurisdictionis et in loco ubi qs plurimu gmorat h. d. ad l. sic. Opp. dici hic q pt cognosce vel cognosci de malefio in pluribz locis. Contra quia semp crimis debet remitti ad locum gmissi cums ut in aut ut ulli in s. si no quis qphensorum porta j. de adult. aut si no crimis/ So. tres sut opi. Una q sit facienda remissio dum e illo iudice postulatc i quo loco cums deliquit ita loquit gtra/ secus si no peteret q3 pt alibi cognosci ita loquit hic et hec e vna opi. et bona. Alij dicut q debet remitti ad locum delicti sz ad pncipu cognosci no pt de delicto in pluribz locis ut hat. l. hoc no vi vij/ q3 h. l. dicit psica debere et sic denotat q pficiat causa ipsa ad gocationem. Alia est opi. et ista est vera gnicta cu prima q remissio debet fieri ad postlacoz iudicis cums loci ubi malesiciu e gmissu/ Cu remissio no fiet semp s3 debz cognosci simul p iudice loci a q postlat remissio Cu iste reus fuit gnuax in loco delicti ut in dco s. si no quis gphensorum. de hc dixi in l. si. ff. de publi. et l. si cui s. fi. ff. de acu. Cu aut in qtribz fiat remissio/ tangit glo. in l. hcs absetis ff. de iudi. et ibi dictum est/ et tunc iudex illa opi. q possit cognosce vinus et remitte ad iudice loci gmissi cums/ et vide glo. s3. Opp 2o. dicit hic/ q pt cognosci ubi lis e inchoata/ gt/ sm hc prodest coram iudice i gpetenti q. l. i. c. ti. y. So. intellige hat l. q lis fuit inchoata coram eo qui aliis cognitioz hebat illiu causarum criminalium ideo cums iurisdictio potuit prorogari/ sm go hc intellige q sicut fuit lis i choata cora incopetente iudice ut l. i. et l. ij. ff de iudi. Cont. hoc opp q tac criminales no pnt delegari ut l. y. j. de offi. cums cui ma. e iur. So. aliud e dice Cu possit ipsa iurisdictio prorogari Cu causa possit delegari prorogato cu no e delegato s3 cognoscit eo vigore sue iurisdictionis ut hunsit in l. cpale. C. de epi. et cle. et C. de epa. au. Queuero quid si ab i ico intrrogat reu q3 credebat iudice esse sud postea sciunt et sponte litigaunt Cu valeat iudiciu/ Glo. istud tangit hic melius q alibi/ ideo pbr ista ac istius glo. dicas tria vba sic/ quandoq iudex no e destitus iurisdictionis s3 est de fetus volutats part que no prorogat eius iurisdictioz ppt ignorantia/ tunc lz ab i ico ignoravunt et postea sciunt et ratu hnt validat iudicium/ q3 erat defectus solu in volutate. ar. l. litz ff de iudi. et ar. l. lig

C. de prox. / quibus sunt desertis in iurisdictione iudices tunc si postea pendente causa iurisdictio superveniat distinguere aut superveniat ex causa de novo emergenti et iudicium illo non potest confirmari ita tenet hic glo. in hoc membro secundo confirmari iudicium non sunt. Az. in l. cum mandatum momentanee C. q. l. ... Sed vos superveniat iurisdictio ex causa de preterito tunc confirmatur iudicium ut communiter non ut contra ut l. observare § pro. ff. de offi. procon. / Quinto nota in l. i. ... quando per sua iurisdictione ... dari non po. et vide glo. Quomodo dicatur hic vel ubi repertus quid est hoc dicere ubi repertus dicitur quidam ubicumque et aliud ubi / quando dicit ubi te invenero ibi te iudicabo. etc. dicitur aliud quia habet deus licet et dicere aliud ubi quia habet iurisdictionem super toto / sed imperator vel alius iudex non. Unde glo. dicit quod debet intelligi ubi repertus sed hic domicilium et ista est bona. Alii intelligunt hic de vagabundo qui potest ubicumque conveniri. Unde glo. ista quia non licet potest non quod vagabundus potest conveniri ubilibet ut ff. de iudi. l. heres absens. Sed quis sit vagabundus glo. tangit ut l. cum qui § fi. ad muni. et ibi. ... melior est glo. in l. iii. § prior de dap. infect. ubi vagabundus dicitur qui certam habitationem non habet. Bartholus

Sanus dicit hic / ubi degit ... agnosceret quod est hoc dicere ubi degit. glo. dicit i. ubi habet domicilium vel dicit de vagabundo certe secundum hoc intelligi addit ad l. prefectus / dic ergo ubi degit i. conversatur ut scolares in scolis qui non habent domicilium faciat quod ubi. secundum ut. clau. l. iii. et hoc etiam tenet primus. et dicta vobis ibi hoc habes quod clerici et alii qui stant in civitate ista. licet non habeant hic domicilium tamen ... multa conversatione quam habent possent hic conveniri quod est valde notandum et vide de scolari ad tunc medii. Bartholus legum doctor.

Qua in provincia. Primo ponit unum dictum ubi quis debeat conveniri quod erat de iure antiquo / 2o ponit quedam singularia que inducuntur per hanc aut. / 3o corrigit a predictis / 2a ibi porrige / 3a ibi corrigit. / habes in hac l. quedam singularia primo in v. si ergo habes singulare illud quod dicit omni privilegio cessante in v. eo. aut absente habes tria singularia primo quod datur dilatio ad deliberandum / 2o quod dum ipse absens ... negabitur lite non contestata / 3o quod ... pars sit satisfacta de rebus suis si reus non est solvendo in v. sed nec ipse habes aliud singulare quod quis condempnatur lite non contestata. Nota quod ista l. ponat superfluum in principio quia primo dicit deliquit postea dicit criminis

Glo. exponit quod primo intelligatur deliquit ita quod conveniat civiliter postea cum dicit criminis intelligitur criminaliter / vel dic primo loquitur quando deliquit sive alio postea cum animo ita dicit glo. / vel dicas quod primo in eo quod dicit deliquit loquitur quando quis convenitur in loco delicti 2o cum dicit criminis potest reus loqui quando quis convenitur in loco domicilii vel alio loco prius ut l. i. et l. ii. hui. ti. Nota 2o et vide quod hoc l. potest superflua quod hoc erat de iure antiquo quod nulla specialia addit specialiter illud quod dicit omni privilegio cessante / sed contra hoc de ... l. i. C. ubi de cri. et cle. aut clericus et aut ti. i. et C. de epi. et cle. aut clericus et aut ... ubi quis habet privilegia per que revocat iudicem ... ubi ... non licet tolli privilegium fori sed non ... privilegium sui iudicis quod dicat sors civitatis ... ubi quis deliquit declinare non potest sed debet conveniri coram suo iudice / hoc est clericus coram episcopo / scolaris coram suo iudice et ... / vel dic verius quod ista verba ad privilegio ... cessante / debent intelligi de privilegio corporis iuris non intelliga privilegia cum non intelliga corpori iuris non tollunt ex verbis istius aut. quod est notandum ... ut l. ii. § legatus ff. de iudi. / et l. heres absens in prin. ff. de in. quod tenet ... Nota quod quis posset ... ex provincia rescriptum ut C. de dila. l. si quis et ... aut quod fiet / Bo. hic tollit privilegium rescripti aut quod non conveniat in privilegium aliquod allegaret ... quod concedit actori impetrare sua provincia / sed in l. ... rescriptum ex provincia. Contra hoc ... in rescripto ex provincia ... ubi ... ad criminalia C. ti. ii. ubi ... iudicem impetrare rescriptum ex provincia / Bo. dicit quod non quidem quod ... corrigi ... cum dicit quod non corrigit / fateor quod reus potest impetrare rescriptum ad iudicem ex provincia ... quod prius esset conventus coram iudice sue provincie non posset uti exceptione ... ex ... non posset uti rescripto ... sed si prius ... actor ad iudicium coram iudice delegato ... actor ad iudicium nec posset postea conveniri coram iudice provincie obstante exceptione preventionis ut l. ubi acceptum que est inserta in corpore iuris ut l. ubi acceptum ff. de iudi. nec esset tunc ... exceptio ... de impetrati rescripti seu privilegii hodie ... est hoc expeditum quod nec actor nec reus potest impetrare rescriptum ex provincia ... ut in aut. ut diffe. iudices provincie ... ut ... Nota adversarii ... potentia ut ... C. ti. i. l. i. in fi. et est hodie expeditum C. de epis. c. statutum li. vi. ubi utitur ... Venio ad v. eo verbis l. i. in fi. ... absente. Primo quero de intellectu huius v. aut absente / primo ... antiqui ... casum ut habes in prin. glo. / quam ... glo. et bene 2a ... est in eo qui aliquid ... aliquo mandante ut in de hoc

corrigatur vel conveniatur habet dilationem ad denunciandum domino et petatur secundum formam huius aut dicit ista glo. Et non secundum istum casum ponitur quod si conveniatur mandatarius de delicto habet dilationem ad denunciandum domino / et ista dilatio non datur ut possit liberari conventus sed datur ut conventus a domino possit instrui de suis defensionibus ar. C. de procur. l. constitutus quod est notandum et secundum hoc intelliges istam aut quod conveniebatur de isto crimine simul / et in illo casu quo unius satisfactio liberat alium alias pro delicto procuratoris non fiet executio in bonis eius cum uterque ipsa et separata obligatione teneatur ut infra dicam ¶ Septimus est casus in quo iste mandatarius propter mandatum occupabit secundum ea que not. in l. liber homo ff. ad l. aquil. / et dixi plene in l. non solum § si mandato ff. de iniur. ¶ Octavo non ponitur casus in eo qui contrahit te mandante ut in glo. et secundum hanc debes exponere hoc cum dicimus inquam quod ratio quare observatur contra in contractu ¶ Nono istum casum ponitur quod etiam contractibus procurator debet habere dilationem ad denunciandum domino ut possit de suis defensionibus instrui ut ff. de l. constitutus ¶ Decimo non ponitur casus in eo cui data sunt pecunia contemplatione utriusque sed si tutor vel curator intervenit ut l. si creditor et l. si pupilli § 1 ff. neg. gest. ¶ Hoc quero nunquid quis debet habere dilationem ad denunciandum ei ad quem negotium principaliter spectat licet non conveniatur ut procurator vel ut fideiussor / Et debet habere dilationem ad denunciandum socio suo cum equaliter interest / Et sic intelligas quod illa dilatio fit ut se possit instruere de defensionibus ut infra dicam ¶ Ultimo non ponitur casus [illegible] instruere de iudicio fisci qui debet habere dilationem ad denunciandum domino quod est non quod fideiussor dat dilationem ad denunciandum domino ut se ab eo possit de defensionibus instrui facit ad hoc in l. [illegible] § qualiter ff. ma. ¶ Adverte / omnes isti procuratores possunt [illegible] ut vidisti et notabiles sunt / tamen non comprehendit lex que dicit si colonus sive conductor sive quilibet sit alius / Et ideo ulterius ponitur casus et hoc sit dubius erat abstrusus et dimisit procuratorem curatorem sive castaldionem sive laborantem sive conductorem suum vel emptorem fructuum hic inferius a domino suo incipit arbores in possessione quam alius dicebat suam esse / certe si talis dicatur vel similiter conveniatur debet habere dilationem ad denunciandum domino / ut se ab eo super defensionibus instrui possit / qui si venit vel non venit procedetur ut lex iacet ¶ Nota ergo quod ista lex quod laboratores conductores et emptores et omnes similes debent habere dilationem ad denunciandum domino vel ad denunciandum corpus auctoris ut possit instrui de defensionibus / et hoc dico ad differentiam illius dilationis que datur ad denunciandum domino

nota arg. cum possessorem que incepit contra lite..

ut ff. ubi in rem actio l. ii. per quam dilationem liberatur reus ab instantia iudicii ut ibi videbitis ¶ Secundo hic innuit quod procuratur ad diffinitivam sententiam lite non contestata / contra in l. fi. § sancimus de tem. app. Solutio specialis casus est in quo lite non contestata procedit quia licet vero sit contestata propter istam dilationem que datur ad denunciandum domino ut hic in dicta l. ii. ubi in rem actio ¶ Secundo res inter alios acta aliis non preiudicat ut infra res inter alios ac. in rubro et nigro / et infra quibus res iudi. non noc. per totum / Sed hic dicitur quod sententia lata contra castaldionem conductorem et similes si non est solvendo satisfaciet de rebus domini / quare male glo. dicit quod hic tempore debet intelligi quod sententia contra lata contra ipsum dominum absentem non aut quod contra sententia lata in conductorem et similes fiat executio in bonis domini / vide glo. propter verbo non sit ¶ Glo. in l. venditor ff. de iudi. videtur velle quod contra sententia lata contra presentem fiat executio in absente Idem videtur tempore in l. si procurator § si ignorat ff. man. Contra hoc hic clare videtur dicere quod in subsidium non potente solvendo conductore vel simili fiet executio in bonis domini / dico sic quando aliquis preponit aliquem [illegible] vel facit eum usufructuarium videtur eum facere procuratorem ad omnia incumbentia illi predio ut l. ii. ff. ad ex. no. init. usufructuarium quemadmodum ca. l. 1 in fi. et l. se. / Sed hoc tamen generaliter mandatum non videtur mandatum delicti ut l. si procurator de pro. unde videtur quod pro delicto talis procuratoris ideo non in dominum debet fieri executio Sed si nobis ponere a domino esse mandatum possessionis ut quia locaverunt possessorem cum talibus finibus et sic comprehendebat aliena / tunc si quando procurator fuisset convictus criminaliter pro suo delicto et fuisset condempnatus non satisfaceret de bonis domini / quia procurator solvendo dominum non liberaret ut l. si id quod § fi. ad l. ff. de iuris. o. iudi. / et l. i. de pro. fur. / Sed si conveniretur civiliter ad interesse quo casu solvendo procurator liberat dominum ut dicta l. 1. de pro. fur. tunc ipsemet procurator possit satisfacere de bonis domini / ut in illius bonis possit fieri executio procuratore hoc volente ut dicto § si ignorabis / et hic negotium ambiguis utiliter fit. ar. C. de epi. et cle. aut si captivi et dixi vobis in l. eam § cavere de v. ob. ¶ Ultimo querit glo. quot specialia propter hoc aut inducantur / dixi vobis C. in pri. l.

¶ Ubi de possessione agi oportet Rubrica

Tantum ¶ Ubi est facta vis et ubi est possessio ibi potest agi de possessione h. d. / vide glo. facit hoc l. ad donationem si quis iste in tantum [illegible] precio aliquid in teritorio dixisset cum sagitta / quamquam possit conveniri de hoc dicit ut dixi in l. libellorum ff. de accusat. ¶ Bartholus

Ubi de fideicommisso agi oportet rubrica

Fideicommissa [illegible] et distinguere plene ut no. in l. qui legat. ff. de in[illegible]. Ultimo adverte glo. que dicit supra ubi relicta est [illegible] que dicit ut sit etiam adiacens [illegible], secundo quod sit etiam adiacens dy. dicit i. ubi tunc quando sit etiam adiacens dy. dicit i. ubi tunc contineat ullam determinationem huius

Ubi conveniatur qui certo loco dare promisit

Qui certo loco In actionibus arbitrariis [illegible] locus habet [illegible] inter esse utriusque partis. Quod dicit. Secundo que dicit acta arbitraria, dico quod acta arbitraria dicuntur in quibus officium iudicis [illegible] arbitrium actori defertur [illegible] dicuntur incidentes [illegible] hoc dico ut cognoscatis in quo differat ab actionibus bone fidei in quibus deficit officium iudicis [illegible] secundum [illegible] actionis [illegible] [illegible] actionis bone fidei veniunt usque [illegible] veniunt [illegible] in lite et [illegible] in actionibus stricti iuris secundum [illegible] actor [illegible] quod non [illegible] sed equitas suggerit [illegible] [illegible] loci ut iudex habeat rationem interesse utriusque [illegible] habere [illegible] hec acta dicuntur arbitraria dicit etiam aliis modis arbitraria arbitraria dicitur. Secundo ubi [illegible] ut instit. de act. § [illegible] Secundo querit glo. [illegible] possit conveniri in quolibet loco. dicit glo. quod sic sed loco ydoneo. Item querit [illegible] quod sic sed loco [illegible] arbitraria [illegible] loci et [illegible] quod non nisi in [illegible] casibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] Dominus Iac. de Ravanis disputavit [illegible] in quolibet [illegible] dicens in [illegible] de eo quod certo loco [illegible] Secundo querit glo. ergo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] dubium quod [illegible] possit conveniri ubi [illegible] facienda ut l. [illegible] de act. et ob. [illegible] possit conveniri hic ubi [illegible] fuerunt celebrata. Glo. tangit hic et l. iii de [illegible] § [illegible] de [illegible] [illegible] et l. iii de bo. aut. in. pos. et ibi dixi. [illegible] in l. quero ff. de sol. [illegible] et ibi dixi

Ubi [illegible] actio competat et dicitur

Tam rei Actio in rem datur [illegible] possidente et [illegible] actoris non fit [illegible] iudicis [illegible] [illegible] non l. [illegible] ibi in [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] Tertio [illegible] l. querit glo. quod [illegible] venditor vult defendere emptorem et [illegible] [illegible] iudicium invito actore an possit. Glo. [illegible] determinat quod sic tamen in foro emptoris non ipsius venditoris [illegible] l. venditorem [illegible] de [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] Tamen in hoc [illegible] dubium si invito actore possit [illegible] iudicium actio novandi ut si emptor [illegible] non teneat. Glo. videtur tenere quod sic ut l. [illegible] ff. de neg. gest. et male dicit secundum doctores [illegible] [illegible] l. [illegible] mandato § [illegible] ff. [illegible] Doctores tangunt hic. Ego plene dixi in l. solutionem ff. de solu. Tamen [illegible] defensor potest [illegible] iudicium [illegible] actio novandi. Ultimo hic [illegible] casus [illegible] [illegible] quam disputavi dicit statutum quod cause que [illegible] inter [illegible] [illegible] [illegible] in arbitratores [illegible] [illegible] [illegible] vendicabat ab eo cui vendidi possessionem, ego [illegible] ad defendendum [illegible] cui vendidi, et defensione suscepta petit causa[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an possint, et non [illegible] [illegible] [illegible] casus hic et l. venditor ff. de iud. Glo. determinat [illegible] [illegible] quod sit in arbitratore non fit [illegible] iudicis nec [illegible] [illegible] causa decidit coram iudice [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ut in aut. [illegible] [illegible] [illegible] et ibi dixi et i[illegible] [illegible] ut [illegible] in § i. et ibi glo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] quod [illegible] in arbitrio talis et sic non est [illegible] iurisdictionis sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] l. [illegible] facit [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] aliud defendit [illegible] defensores [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] iudicium deducit ut l. [illegible] [illegible] [illegible] ff. [illegible] et ibi [illegible] et glo. l. [illegible] § [illegible] et ibi dixi. ff. [illegible] ad [illegible] § i. et ibi dixi. ff. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicium deducit. Bartholus

Si quis alterius [illegible] [illegible] [illegible] alibi [illegible] [illegible] omnibus [illegible] dicit. Alieno nomine possidens conventus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad denominare et ei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et ut [illegible] [illegible] de possessione non audiatur. [illegible] Dicitur [illegible] [illegible] [illegible] audiatur de proprietate [illegible] [illegible] [illegible] de possessione ut l. si quis emptor § [illegible] [illegible] de [illegible] xxx. an. [illegible] [illegible] [illegible] in possessione fit an [illegible] [illegible] et tunc auditur de possessione et proprietate ut l. [illegible] [illegible] fit de possessione [illegible] [illegible] et tunc non auditur post litem [illegible] [illegible] de proprietate hic est casus [illegible] de possessione [illegible] [illegible] fit post diffinitivam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et hic non auditur nec de possessione [illegible] [illegible] ut l. [illegible] § [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de iud. [illegible] [illegible] et [illegible] iudex. l. [illegible] et ibi [illegible] Tertio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Notandum
Notandum
Notandum
Notandum
Notandum
Notandum

non de [illegible] questione

l. [illegible] [illegible] alibi

Notandum

[illegible]

3 [illegible] fit missio in possessionem

[illegible] Nota

q[uod] licet denunciacio fiat sed habet vim q[ua]si co[n]test[ationis]
ad q[uo]d intelligend[um] aduerte ut dixi tibi in l. i.
de lit. co[n]test. [i]stud q[uo]d dicimus de ista lit. co[n]test.
simili p[ro]cedit q[uasi] ad exemplum p[er]ic[u]li corporalis
et ut vidistis quare in p[er]ic[u]lo corporali illi qui
tenet vna arce[m] vel vna[m] fortalicia[m] dicit
volo denunciare dico p[ro] quo h[oc] [illegible] et ins[er]-
uiens [illegible] infra tantu[m] t[em]p[or]e ego cedo
tibi qui facis [illegible] p[ro] me / [i]stud est q[uasi]
quodda[m] p[er]iclu[m] [i]ta hic iste tales re alieno
nomine nominat d[omi]n[u]m in iudicio / et spectat
ab eo p[re]sidiu[m] / quo veniente litigat / eo no[n]
veniente cedit et sic eo hic l. indicat.
possidenti alieno nomine qu[e]r[ela] declinacio
ut no[n] cogat[ur] subire iudicium s[ed] cu[m] d[omi]n[u]s veniet
ip[s]e litigabit et co[n]tra eu[m] dabit[ur] libellus ut
ibi actoris introducere cognoscet sine no[n] veniet
ip[s]e erit citand[us] et constituend[us] in contumacia
ut ibi edictis terminus cit[are] curabit / et s[ed] iste
possidens no[n] inquietabit[ur] vlterius. Et in hoc
differt ista denunciacio que hic fit ab ea q[ue]
ponit[ur] in aut[entica] qua i[n] p[ro]uincia na[m] illa denunc[iatio]
fit ut co[n]ductus possit instrui sub defensionib[us]
ut no[n] p[ro] h[oc] a iudicio liberat[ur] ut vidistis ibi /
Vnde dicit h[oc] q[uod] d[omi]n[u]s alieno no[mi]ne possidens
de quo loquitur ista l. dicit q[ui]da[m] de eo qui
no[n] habet ius in re / ut comodatari[us] colon[us]
vel inquilin[us] / iste in eo qui h[abe]t ius in re / ut
feudatari[us] emphiteota et s[imi]l[e]s et h[oc] p[ro]pt[er]
generalitate[m] huius l. / Alij dicu[n]t co[n]tra na[m] ibi
qui h[abe]nt ius in re possident nomine suo / no[n]
nomine alieno / ideo d[omi]n[u]m no[n] nominant i[n] iudicio
et ista op[inio] co[mmun]it[er] tenet[ur] / et michi v[idetu]r q[uod]
debeam[us] sic dicere / aut iste qui h[abe]t ius in re /
co[n]uenit[ur] solu[m] r[ati]o[n]e possessionis sic. ut qua
emphiteota co[n]uenit[ur] ab alio dicente se esse
verum emphiteota[m] / tunc v[er]a e[st] ista op[inio]
q[uod] no[n] possit in iudicio d[omi]n[u]m nominare q[ui]a ei
no[n] p[re]iudicat[ur] / Si v[er]o co[n]uenit[ur] r[ati]o[n]e d[omi]nij
directi et sic r[ati]o[n]e iuris q[uo]d e[st] apud alium
tu[n]c et debet nominare d[omi]n[u]m in iudicio et
liberabit[ur] a iudicio r[ati]o[n]e illius d[omi]nij co[n]tra
illud iudiciu[m] no[n] repugnat iuri ip[s]i[us] emphiteote
potest eni[m] dicere emphiteota / no[n] curo q[uo]d sit
d[omi]n[u]s directo vel h[oc] volo defendere / s[ed] dico
me esse emphiteota[m] / s[ed] q[ua]n[do] petitio actoris
repugnaret iuri ip[s]i[us] emphiteote licet ip[s]e
emphiteota vellet se defendere / vel possit
d[omi]n[u]m nominare q[ua]ntu[m] ad declinand[um] iudiciu[m]
s[ed] bene posset eu[m] nominare ut possit ab eo
de suis defensionib[us] informari ut vidistis
in aut[entica] qua i[n] p[ro]uincia. Iuxta hoc quero
pone q[uod] nominaret in iudicio d[omi]n[u]m qui pos-
sidet similiter tu[n]c / an iste tu[n]c similiter posse-
dens possit co[n]ueniri rei vendicatione / Hic
in glo. ponit[ur] op[inio]. / Sumar[ie] glo. tenet q[uod] sic
ff. de rei ven. s[ed] si [illegible] et l. pomp. § s[ed]
s[ed] qui p[re]tario ff. de acq. pos. et ibi plene
dixi et e[st] t[ex]t[us] in l. co[n]tractus § i. ff. de vsufru[ctu]

Pretereo vlterius / dicit[ur] hic alieno nomine
possidens rem i[m]mobile[m]. Quero q[uod] s[i] possideat
rem mobile[m] / Glo. dicit q[uod] no[n] p[ote]st nominare
d[omi]n[u]m in iudicio vigore hui[us] l. / s[ed] reus debet
poni s[i] est persona suspecta ut l. si fideiussor
§ fi. qui satisd. co. / S[ed] hodie posset d[omi]n[u]m
nominare p[er] aut[entica] qua i[n] p[ro]uincia / ita dicit glo.
certe illa aut[entica] nichil facit q[ui]a ibi loquit[ur]
de nominacione que fit ut possit instrui de de-
fensione cause / no[n] aut[em] ad declinand[um] iudi[cium]
immo no[n] e[st] ut l. no[n] co[n]t. c. / Cy[nus] frequent[er]
recitat. tenet indistincte q[uod] possessor
rei mobilis no[n] possit d[omi]n[u]m i[n] iudicio nominare
et p[ro] eo nos no[n] h[abe]m[us] dicere l. co[n]sensu eam
co[n]iecturam ac simus p[re]ssum[us] beneficium huius l.
ad possessorem rei mob[ilis] extendere / in cuius sit
no[n] vel p[er] h[oc] indicat[ur] alicui[us] l. contrario.
Quero s[ecundu]m glo. vtru[m] in iurib[us] incorporalib[us]
liceat d[omi]n[u]m i[n] iudicio nominare / Immo tenet
q[uod] sic p[er] c. puto de mai. et obe. et not.
ip[s]e in dicto c. Cy[nus] frequenter [i]sta eu[m] ista
ip[s]e in dictis c. Cy[nus] [illegible] et ma[xime]
corporalia h[ab]ent[ur] p[ro] rebus i[m]mobilib[us] / et ma[xime]
q[ua]n[do] i[m]mobilib[us] adherent ut l. si aliena § i.
ff. de usuf. et l. i. / Quero s[ecundu]m glo.
si q[ui]s in possessorio possit quis d[omi]n[u]m nominare
in iudicio / videt[ur] q[uod] no[n] / s[ed] t[ex]t[us]. l. c. quero
actor in re / Guil. de cu. tenet hic idem
in questo i[n] possessorio p[er] aut[entica] qua in p[ro]uincia
s[ed] illa nichil facit ut dixi. Glo. decre. t[ex]t[us]
§ xxij. q. ij. c. questum. Glo. ma[gistri] vide[tu]r
tenere q[uod] in possessorio h[ab]eat locu[m] beneficium hui[us]
l. ut l. locu[m] § i. ff. de tab. exhibe. que
glo. e[st] co[n]tra i[m]mut / q[uod] in re mobili h[ab]eat locu[m]
h[ab]et[ur] l. q[uo]d satis placet [illegible] racionib[us]
s[ed] e[st] h[oc] ut dixi no[n] introduca[tur] l. contrario
no[n] ob. c. questum vbi dicit[ur] q[uod] ille qui
possidet nomine alieno co[n]uenit[ur] possessorio
debet restituere v[eru]m est et intellige cu[m]
declinare hui[us] l. vel d[omi]n[u]m i[n] iudicio nominare
et sic declinare iudiciu[m]. Quero vtru[m]
q[ua]n[do] actione mixta ut petitione hereditat[is]
possit d[omi]n[u]m i[n] iudicio nominare / Guil. q[uod] sic
p[er] t[ex]t[um] ff. de peti. her. l. vel vlla § s[ed] q[ui]
absentis a[u]t e[st] sub l. cum que l. bene facit
dicens tu s[ecundu]m h[oc] a[r]g[umentu]m q[uod] iste mod[us] nominandi
d[omi]n[u]m i[n] iudicio erat de iure antiquo ut [illegible]
dixi q[uod] hic no[n] reperit[ur] alibi / Ego dico q[uo]d
alio r[ati]o[n]e loquit[ur] ille § na[m] ut satis p[ro]b[atur]
hereditas no[n] dat[ur] nisi co[n]tra eu[m] qui possidet
p[ro] herede vel p[ro] possessore et p[ro]pterea ibi nominabat
d[omi]n[u]m in iudicio no[n] a[u]t nominabat ut ea d[omi]n[u]s
absenti fieret denunciacio et p[ro]cederet s[ecundu]m for[mam]
hui[us] l. h[oc] eni[m] no[n] reperiebat[ur] cautu[m] / Cy[nus]
p[ro]p[ter] ra[ti]o[n]em illius § et p[ro]p[ter] p[ro]p[ri]etate[m] racionis
istius l. tenet h[oc] esse v[eru]m q[uod] in actione
mixta quis possit nominare d[omi]n[u]m i[n] iudicio
a[r]g. i. c. i. l. i. / Et hoc puto v[eru]m q[ui]a licet ista
actio mixta habet na[tur]a[m] actionis realis q[ui]a
dat[ur] co[n]tra possidentem s[ed] p[er] h[oc] habet natura[m]

actionis personalis/ dic in ea ut dicta. s. eod.
§. Quero licet contestatus actione personali possit dominum in iudicio nominare cum tempore. Et non loquitur nisi de contestata actione in re. Unde quando est actio personalis in rem scripta, ut sunt fere omnia ut dicta ut l. i. §. penult. ff. de iudic. et in istis potest quis dominum nominare in iudicio quia est eadem ratio que in reali et hoc tenet glo. in dicta l. locum §. i. de tab. exhiben. Quando est actio mere personalis et in ista non licet dominum nominare in iudicio ad declinandum iudicium sed ut possit se de suis defensionibus informare. hic est casus in aut. qua in provincia. §. Utrum vero ultimus. dicitur in tempore debet stari in iudicio dominum nominare. Quero quid debeat si ista nominatio. Videtur ista exceptio est declinatoria, et exceptiones declinatorie debent opponi ante litem contestatam ut in l. fi. C. de proba. l. in exceptione de except. §. Quero secundo an iste qui nominat dominum in iudicio debeat probare se alterius nomine possidere/ Doc. quod sic quia in exceptionibus reus est actor quantum ad probandum ut l. i. C. de except. l. probat. et l. i. ff. de except. Cyn. dicit quod sufficiat solum quod nominet dominum in iudicio ut per hoc absolvatur ab instantia iudicii nisi actor velit onus probandi assumere et probare eum suo nomine possidere. ut per l. cum tu fateatur possessor aut. l. ult. ff. de rei vendi. et istud videtur sensisse textus in dicta c. qui sentit … ut l. non contestata. §. Quero quid si talis possessor nomine alieno non nominat dominum in iudicio an valeat processus/ Certe sic ut l. officium de rei vendi./ et istud est contra glo. hic dicit dominum comparere debet. i. per quod dicat nemo cogatur dominum nominare in iudicio si non vocatur. §. Quero utrum isto casu sententia lata contra colonum vel alium alio nomine possidentem preiudicabit domino videtur quod non ut l. fi. C. si per vim vel alio modo. Contra ob. ad hoc l. pergit §. quibus ff. de acq. poss. et l. iii. §. quod si hi quibus C. ti. quod ibi loquitur in detentore quod detentio colonum habet animum possidendi absente suo possessione ut dicta l. fi. si per vim vel alio. et hoc videtur tenere prima. in dicto c. qui frequenter. §. Utrum vero ultimus. dicitur hic quod statuitur certum tempus colono ad denunciandum domino. §. Quero an debeat dominus vocari per iudicem vel sufficiat sola delatio data colono. Videtur non quod per iudicem etiam debeat vocari dominus alias posset per colonum committi fraus non denunciando domino, et hoc videtur velle tex. ibi certo dicto spacio a iudice … quod advocationem eius producendo. intelligo per iudicem et hoc videtur expressius dicere tex. in dicto c. qui frequenter circa finem et ita … primo. §. Utrum vero ultimus. dicit hic quod dominus veniens vel nullus pro eo contra actorem interim excipiet/ quero qualiter istud fiat procedetur nec per primo libello dato contra colonum an vero dabitur novus libellus contra supervenientem dominum/ Puto quod colonus absolvatur ab instantia iudicii propter predictam nominationem/ licet de novo sit dandus contra supervenientem dominum per tex. i. unum quod in ipsum dominum de certo faciendo est processus. sed tunc quero quid si dominus ille non possidebat sed ille qui eum in iudicio nominabat possidebat civiliter et debebat nomine domini forte prestiti quo contra dominum dabitur libellus videtur quod non possit ut non in dicta l. pomp. §. si is qui pretio ff. de acq. poss. Dico quod iste qui nominat dominum in iudicio debet etiam cedere possessionem et ipsam in dominum transferre ut sic possit reus non … si hoc non facit non absolvetur ipse ab instantia iudicii per talem nominationem nec est actori … ut voluit hic. l. §. Venio ad v. Cum vero post dicitur hic quod domino non veniente negotium … summatim. §. Quero qualis esset ista summaria cognitio. Videtur requirat quod de iure petentis constat expresse et clare. An vero sufficiat quia non calumpnie. Videtur quod cum missione in possessionem non sit preiudicium neque in proprietate neque in possessione … sufficit summaria cognitio per iuramentum calump. ut vidistis in aut. ei qui iurat de bo. aucto. in pos./ quando fit preiudicium in proprietate et in possessione ut quando interponitur hic decretum tunc debet constare de iure actoris summatim hoc est per presumptiones vel indicia vel semiplenam probationem ut l. iii. §. causa ff. ad carbo. et ita in hac l. cum probante … missione non fiat preiudicium nisi in possessione. §. Venio ad fi. iure l. dicitur hoc omni allegatione … super proprietate. §. Quero usque ad quod tempus audietur de proprietate dicit glo. usque ad x. annos inter presentes et xx. inter absentes … postea esset res usucapta vel prescripta ut in glo. Doc. reprobant istam glo./ … decretum non intendit iudex transferre dominium … vel usucapiendi … ut l. claudius … Sustinendo glo. dic quod usucapiet … possessionem quodammodo iusta … ut l. si is qui pro emptore §. penult. … et l. cum qui edes post pri. C. ti. ff. de usucap. … dicit glo. quod aliud est in actione noxali … ut glo. … missio fit ex … decreto … alia allata in glo. … dicit glo. … actione personali audietur … usque ad xxx. annos … secundum decretum et cum dicit glo. §. … in reali/ … in possessione … possideat/ … ut dicimus in dicta l. si quis … §. penult. ff. de acq. poss./ faciat ad predicta quod … in l. iii. §. fi. ff. de acqui. poss. §. Bartholus.

Actor. §. Actio in rem potest competi ubi possessor habet domicilium et ubi res est h. d. §. Quero quid de re mobili/ pro … ista … quedam … ergo.

dicens mulum quem dicit esse meum, nolo eum hic conuenire ubi possum, et videtur quod sic quia potest conueniri ubi res est, et hoc sentit opinio in glossa nostra ut in ea habetur, finaliter salua meliori declaratione et deliberatione dicendum videtur, quod istud quod hic dicitur ubi res est ut ibi permaneat non ad hoc causa custodie uel transitoria, tunc enim ibi non dicitur esse ut dicitur in l. i. et l. ii. de usucapionibus et l. questio § i. de le. iii cum pluribus et ideo si res esset hic ut hic permaneret idem esset in re mobili quod in immobili et sic procedit opinio ac in re que esset hic transitoria et causa custodie procedit opinio hu. et aliorum saluatur sub meliori deliberatione contra dicit ut in glo.

Secundo quid in actione personali que proponitur pro aliqua re immobili, certe posset proponi in loco ubi res est, si reus non habet ibi domicilium glo. tenet quod non. ff. de cens. l. forma § si uo quibus agere et ibi non, et probatur ff. de in l. quod legatur. Tercio in actione mixta ut. i. proximo ti. l. i. in qua idem tenet quod in reali.

Ubi de hereditate agitur, et ubi scripti heredes in possessionem mitti debeant.

Huic

Qui petit missionem in possessionem debet peti ubi res est, petitio hereditatis proponitur ubi heres domicilium habet h. d. h. l. in summa.

Ubi de prouinciis agi oportet tam priuatis quam publicis rubrica.

Omnium

De administratione tam publica quam priuata ibidem reddi potest ubi est gesta h. d. iste. tex. in summa. Bartholus

Ubi causa status agi oportet rubrica.

Causa

liber est bona. l. si quis qui fugit debet sub iudice conueniri et receptus fugisse ad locum unde aufugit debet remitti ubi status eius agitatur h. d. Secundo primo quod certe cognoscatur de hoc. an iste aufugerit debet remitti uel non, dicit glo. non sed in dubio uti possidetur et res est mobilis sed in dubio uel officio iudicis, hoc quod dicit in dubio uel non est uerum quia aliud est de loco quam ancilla possidetur ab alio, sed quia ipsa uel fuerit conuersa pars conuerso est ad officium iudicis ut l. iii § hoc in dubio de li. causa. Item si no. i. de li. causa l. i. ff. de rei ven. l. i. § ex. hanc.

Erit quoque practica hoc quod ille a quo seruus aufugit in alia ciuitate capiet seruum per se et conducet ad iudicem illius terre in qua eum cepit et eius officium imploret et hoc conueniet an ab eo aufugerit an non et si eum aufugisse reperit remittat ad iudicem unde aufugit probatur in l. i. i. ti. i. et quod ibi notatum

Sed quia hoc opinio. Dic tu quomodo me fugitiuum petendo remissionem ego petens te conuenire super causa status dicendo me liberum ut in de sen. l. pamp. et aut. et consti. et sic in eodem loco conuenabitur causa status, dicunt quidam reconuentio non potest habere locum quia causa questionis est summaria, et ea reconuentionis requireret plenariam cause cognitionem et ita dicit quod est casus in hac l. Sed quia hoc potest uerum dicendum in dicta aut. et quod tu ad l. uerum uideo quod ubi reconuentionis non habet locum in causis que sibi ad inuicem uindicant uel quarum una est contraria ad aliam et ita loquitur ista l. et ibi videbitis plene Bartholus

Procuratores

cesaris est temptationibus in causa status h. d. hec l.

Si in possessione

in causa status actor sumitur forum rei et partes rei sustinet qui possessionis commodo gaudet h. d. cum l. sequenti et ista l. sequenti conuenit l. i. hic i. ti. et i. a loquitur quando est dubium, hic quando certum Bartholus

Item

causa libertatis et seruitutis inter fiscum et priuatum conueniantur et agitantur coram rationalibus. Cause uero libertatis et ingenuitatis a preside.

In liberis

in hominibus ingenuitatis uinctis persequendis quomodocumque est publicata h. d.

Ubi quis de curiali uel cohortali alia ue conditione conueniatur.

Si quis

homo alteri obnoxius refugiens potest capi et sub iudice sub quo capitur causa eius status conueniatur h. d. Non obstante l. ii. in ciuilibus aufugientibus ac pro aliis obnoxiatis. Secundo quod liberos homines quis non potest capere. sua auctoritate ut l. ob eo. i. de act. et ob. de pena. car. l. i. Solutio speciale est in hominibus sic obnoxiatis et sic conditionatis tunc enim pro conditione propone quasi sit fugitiuus et potest capi ut hic et quasi Sed ti. i. l. i. et intellige capi non ut detineatur auctoritate sed ut ad iudicem ducatur et ita intellige hic glo. nobiliter et i. de cur. l. qualiter. Iusti. de act. pro glo. contingit pro glo. in prin. de pa. plene in l. aut pretor § si debitorem de hiis que in fraudem cre. Opponitur quod non debet ibi agi causa status, ubi est captus sed debet remitti ad locum unde aufugit ut Sed ti. i. l. Solutio aliud in seruis ut in d. aliud in hominibus. Solutio conditio alia non est obnoxiatio. Quorum est statutum ubi te inuenero ibi te iudicabo. Ita intellige hic, Sed certe Ciuilis de cur. uidetur dicere quod hic tangitur causa status coram isto iudice sub quo capitur sponte, Si enim peteret remissionem deberet fieri secundum formam l. i. Sed ti. i. hoc etiam uelle uidetur

glo. in l. de iure ff. ad municip. ¶ Non ista glo.
que dicit capi sed ut admonite ducatur

Hac lege. ¶ Clarissimi obnoxiati vel qui ex eo actionibus
vel gestionibus conveniuntur non possunt
fori prescriptionem opponere nisi sint milites ar-
mate militie vel eis specialiter sit concessum
h. d. ¶ Non hic in fi. similiter ex contractibus
glo. que est hic dicit intellige de prima q.
nisi ipsi contraxerint non quod diffinitiva sua ex-
tra contractum. Guil. de cu. etiam sic intelligit
in diffinitiva sua ex forma in contractu in ca-
sibus hic positis et sic non quando conveniuntur
de publicis functionibus ex eo contractu
de iure sua quod non bene et tene menti

¶ Ubi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniuntur. Rubrica

Omnes. ¶ Cum octavi comites conveniuntur
dignitatis i. illustres clarissimi
non obstat h. d. ¶ Non quod reatus
concludit omnem honorem. ¶ Iste
non alia textus dicit publicus l. subiungere
ex quo dicunt quidam quod si servus delinquat
in civitate ista debet hic puniri aut
iudicari l. non secundum formam statutorum. Con-
tra tenuerunt omnes doc. C. de sen. l. l. cuius
glossa et duplicem dicit tangit ex eo ii.
l. cum fi. ff. de accusa.

Senatores. ¶ Senatores etiam in causis
civilibus possunt conveniri ubi
habent domicilium vel maiorem partem bonorum
vel ubi conveniuntur in urbe non coram suis iudicibus
h. d. quidam habent hic. aut quidem et per ius lectum
aut est casus quod ubi quis assidue conversatur
potest conveniri licet ibi non habeat domicilium
et ubi dicam agi. C. l. fi. ubi de here. agi.
C. l. i. et quod non in l. heres absens ff. de iudic.
ff. imo de foro compe. C. compete.

Quotiens. ¶ Viri habentes dignitatem
illustres ex administratione
in causis criminalibus solum coram principe
vel cui ipse mandaverit possunt accusari et poterunt
absolvi non condemnari nisi principe in consulto et
eius adversarius potest de calumpnia condemnari
nisi plus dignitatis consistat. h. d. ¶ Cum vero
sint illustres ex gestione absque administratione
poterunt sub quibuscumque iudicibus nominatis
in urbe in provinciis non apud eorum rectores
accusari qui eos potest absolvere sed non
condemnare principe in consulto h. d. tota ista
l. et habet duas partes 2a ibi viros autem
illustres ¶ Non casu in hac l. ubi quis potest
absolvere et non potest condemnare et vide contra
regulam iuris quod tene menti pretextus

¶ In quibus causis militantes fori prescriptione uti non possunt

Omnes. ¶ Militates etiam in
curia principis fori
prescriptionem non habent in publicis
functionibus vel in privatis
negociationibus conveniuntur nisi
ex re concertatus h. d. l. ista

¶ Ubi cause fiscales

Non defensi. ¶ Ista est bona
l. et declarat et
ponit rubrica qualiter bona
auferantur ab herede indigno
qui mortem non vindicavit et
qui mortem non vindicavit ab herede
liberatum dicit de bonis auferendis ab herede
qui mortem defuncti non vindicavit non potest
agi nisi convictus reus vel defunctus h. d.
¶ Non hic quod ista accusatio fit contra reos convictos
habet effectum confiscandorum bonorum quod heredes
de lege deprehendere in l. i. C. de his qui ut
de his dici plene in l. i. C. de his qui ut
indig. et vide hic casum quod de crimine non possunt
agi civiliter nisi si ut agatur criminaliter de hoc
non est verum semper secundum in l. fi. C. de fi. est.
ubi glo. dicit. ¶ Bartholus

Cum vendere. ¶ Non hic glo. breviter
ponit quod lex mandatum
de vendendo possit hic fide de pretio.

¶ Ne liceat unicuique sine iudice vindicare
vel publica devotione.

¶ Supra habuisti in alio ti. de iudi. usque hic quod
quis implorat iudicis officium quod aliud hic quod
ipse met vindicat vel re publica et de
prima parte in te loquitur l. i. de 2a parte l. ii

Liberam. ¶ De nocturno depopulatore
agrorum et derobatore
stratarum potest quis sua auctoritate
vindictam assumere h. d.

Opprimendorum. ¶ Militibus de stratis
vel a quocumque capi
et resistentes h. d. ¶ Non quod statuta
que permittunt exbannitos impune occidi sunt
introducta ex causa et dicitur illa vindicta
publica ut hic videtis et ex hoc colligitur quod si
aliquis privatus facit pacem cum exbannito et
cum non offendere quod si eum postea offendit non
incidit in penam vel dicit ipse pacem non
cum ista offensio permissa est publica utilitate
et dicitur publica vindicta non potest pactis
privatorum tolli ut l. ius publicum ff. de pac.
et dicit ille bonus dolus ut l. i. §. non fuit
ff. de dolo. et ista fortasse disputavi Perusii

¶ De inofficioso testamento. Rubrica

Cum de inofficioso. Querela et post eam hereditatis petitio potest contra fideicommissarium sicut contra heredem intentari h. d. Opp. quod petitio hereditatis non datur contra ti. possidentem ut l. hereditatem § i q. canon. ces. l. ce. rep. pro emp. et l. i. ff. de peti. here. Sed hic fideicommissarius possidet ti. pro. Sol. Illud intellige sit in hac l. dic. opi. Una que dicit quod hic in prin. l. non sunt intentata hereditatis petitio sed querela et postquam quis obtinuit in querela potest agere contra fideicommissarium petitione hereditatis quia testamentum abrogatum licet pro non ti. quod testamentum restitutio et ista est bona lec. et va. Alii dicunt in intentando querela videtur intentari petitio hereditatis et ideo potest hic intentari contra fideicommissarium quia habet titulum universalem et sunt testamentum esse inofficiosum ut l. nec ulla § si ab his ff. de peti. here. Ista est etiam va. quod intentata querela videtur intentata petitio hereditatis ut plene no. in l. quod de inofficioso ff. e. ti. Queritur ergo prima quero ergo et ideo in dubium tenet ergo prima queritur ergo contra fideicommissarium universalem possit utique contra fideicommissarium universalem possit intentari querela ut rescindatur testamentum quo ad to. Dicunt dic. h. Guil. de cu. Aut fuit i. tentata contra heredem antequam restitueret et tunc posset et potest prosequi contra fideicommissarium quia ius instantie transit in eum ut l. i. etiam pu. ff. ad trebel. et l. ita tamen § actores. § ex ti. ff. ad trebel. Si vero fuit restituta hereditas ante litem contestatam et tunc aut fuit tota restituta absque aliqua detentione vel facta detractione certe rei et tunc poterit contra eum intentari querela ut hic. Si vero fuit facta detentio quarte non potest intentari querela contra fideicommissarium ut testamentum rescindatur pro toto sed solum pro parte que sibi restituta est ut ut l. in i. ad trebel. quia § e. c. l. cum duobus et ff. e. l. circa. Si vero intentetur contra heredem post restitutam hereditatem nullo modo noceret fideicommissario ut l. facta § si heres ff. ad trebel.

Quamvis. Glo. ponit casum in l. ista et illa bonorum possessio contra tabulas agnoscendi. Alii intelligunt de quarum glo. ut hic refert Cy. Ideo videatis eum qui hoc plene hic tractat.

Si mater. Hec est bona et sim. lex. Ita quod lex alibi eam reperies. Postumus preteritus a matre qui mutandi testamentum non habuit facultatem cum aliis videlicet institutis sed esset extranei instituti querela agere debet h. d. Opp. videtur quod postumo rumpitur testamentum ipso iure vel est querela ut Insti. de he. al. exhere. li. § i. Sol. ibi loquitur in maribus facientibus testamentum. Hic loquitur in feminis que est vero dicit glo. quia preteritio matris habetur pro exheredatione magis quam preteritio patris. Ista ratio ego al. dixi. Scripta non ponunt sed utraque consulte credo quod posuit eam ratio est hec filius in potestate dicitur sub uno patre. Videtur ideo quod mediante patre non dicitur possidere proheredem vel nova hereditas dicitur sibi venire sed dicitur continuare ut l. in suis § i de lib. et post. here. et ibi no. Unde cum uno patre fingatur duo etiam coheredes hereditas non potest alii dari cum fingatur esse unius. Sed mater non habet suum heredem et ideo instituit heredem extraneum et filium preterit est eum hereditate privare quia cum mater sine coheredes non datur sibi et ideo mater consulte posuerunt l. in suis in ti. de li. et postu. ut ostenderet quod quo illa l. caliu. vero quare filius suus dicatur coheredari testatori. Preterea ultimus et vi. quod iste filius vocetur ad dimidiam hereditatis sicut ille qui instituitur esse completo ut Insti. de he. insti. § si notorius. Sol. hic licet pro instituto a lege meta et limitata portione ibi vero sunt instituti a testatore simpliciter. Quero quid si filii sunt instituti pro diversis partibus vendito quod iste preteritus habebat utile al. mile ut l. qui cum pluribus ff. de vulg. et pupil. vel ob. l. Menni de le. iii. ratio quia videbatur quod deberet habere minimam quia hic est certa dispositio sed ibi vero erat dubia dispositio testatoris. Quero quid si in eadem testamento erant instituti filii et extranei. Dicunt quidam quo ad extraneos erit locus querele quo ad filios non. Glo. determinat contra quod in nullo sit locus querele. Cum enim iste filius sit institutus in aliquo non potest dici quod sit locus querele. Quero ergo glo. dicit quod propterea hinc l. admittatur placere in contra quod mater voluit illum filium quem gestabat in ventre instituere. Guil. de cu. dicit quod potest ita tempore. Hic inducitur per coniecturam materne pietatis. Sed in metis non erit locus coniecture ut l. continuus § cum ita de v. ob. ergo testatori. Quero utrum iste filius qui supponitur institutus aucto. huius l. aget querela vel ista vel quare. Determinat Guil. et bene quod debet agi actione contra testamentum aucto. huius l. videtur institutus supponitur cum ista l. ut institutus videatur. Unde non credit ista l. hereditatem immediate sed per medium testamentum ut l. obventione de leg. Unde contra testamentum agetur. Quod satis placet dicta valens in sta in aut. ex causa.

Cum ex causa. Preterea testamento per querelam non rescinduntur libertates concesse h. d.

Si pater. Querela parata supprimitur h. d. l. ista in sima. Bartholus.

Cum queritur. Filius cui relicta est legitima non habet querelam h. d. Ius quod erat olim in quarta hodie corrigitur et videtur legitima ad aliam portionem scilicet trientem vel semissem per aut. de tri. et semis. ideo unde aut. novissima. Bartholus.

Nominatim. Opp. quod primo debeat fieri mentio institutionis ut in aut. ut cum de ap. cog. § aliud.

So. fateor quod ista aut[entica] et illa corrigit[ur]. quia hodie debet here[s] uxoris institu[enda]s dico quia est ci. mag[istri] hon[orii] lib. Iste quia habet ius accrescendi in hereditate ut dixi vob[is] i. l. quotiens § de here. insti. Iste opp[ositio] de l. vxori § de vsusf[ructu] leg[ato] / So. fateor quod l. illa corrigi[tur] in hoc quia in vsufructu non potest filius fraudari in legitima. Tercio certe in ascendentibus potest in legitima. Glo. et Doc. intelligit aut[enti]ca potius legitima. Iste quod dicit quod potest ut in aut. c. § i. Iste quod dicit trebel. et falcidia sit aut[enti]ca secundum non reperitur et quod non mutatur quare quia hoc non reperitur. Secundo dicit parentes stare prohibet testator hodie legitima pure institutionis debeat heres hodie legitima pure institutionis. Gla. tangit istam questionem in patronis in l. i. §. i. ff. si a pa. quis fu. ma. et ibi dicit quod ... promiss potest heres quoque ... in § de pronunc ut l. i. § sed inter sed parentes et pronunc ... quod ad omnia qualibet ... que non in dicta l. i. si a pa. quis fu. ma. ... que non reperit ista dispositio ... quod non mutatur ... vi. Tercio ut l. ... in fi. de appel. Tercio dicit filij qui non possunt succedere ... in mo aliorum quanto ad computationem legitime ista est difficilima questio ad quam ... plene in l. i. § si per fe. ff. de cu. ... li. ... Bartholus legum doctor ... quod ... l.

Quod si pares
... dicit quod ... illud quod habet tempore mortis ... aut. Opp. dici ... nomine falcidie falcidia dicta que debetur iure institutionis ut § ad l. falc. l. i. ... Bo. dicit glo. hoc nomine falcidia ... pro falcidia debita iure institutionis / ... pro trebelianica / ... pro legitima. Nota ista glosa facit ad questionem quam vidi de facto dixit testator relinquo filie mee ... pro sua falcidia, nec adiecit et in hijs eam heredem institutio. Ego puto quod testamentum valeat et iure institutionis videatur relinquisse. Nam cum istud nomen falcidia accipiatur pro legitima ut hic / vel testator cum dicit pro legitima ... iure institutionis arg. l. secundum ff. de ... ob. iust. de fideic. § fi. de ... § ... ... dixi vobis in l. filium § legati ... de lega. pres. Opp. quod inter patrem et filium non valet donatio ut § de dona. inter vi. et vx. l. donationes. ... dicit hic erat filius emancipatus ... quod etiam in filio in potestate, potest hic ... quo valet donatio hodie, etiam ... obligatio ex causa adventicia ista tenet glo. hic et l. ... compa. mag. glo. de ... et in l. ... de pat. ... et ibi dixi tibi et ... casum in l. iubemus ad trebel. ... tu quos ... donatio sit ex causa adventicia ... mere a patre

... et sic ... secundum dicit glo hic loquitur quando pater donat filio ut ... quod est ... dico intellige quando ... filij talia, quod ... pater cuilibet ... donasset. ... illud quod filius acquirit ex operibus suis sit adventicium ut l. cum oportet § de bo. que li. ista donatio ... adventicia ... mutata non ... dixi vobis plene in l. si donatione § de collat. ubi glo. dicit. Tercio quo iure ista ... donatio filijs remittetur ... a filijs ... dicit glo. ... dicta vobis ... l. i.

Repetit
... coheredibus habet querela ... legitima

Accensibus
... pater sit hereditate ... inter filios ... legitima ... qui indignum defuncti agnovit non potest intentare querelam ... testamento ... habet

Et officio
... querela ... in summa

Heredum
contra fiscum ... succedit ... scripto ... querelam ... ista l.

Nec aliena
... turpitudo que a successione intestati non ... obicit turpitudinem. Iste non potest ... obicit ... in qua ... ... ex isto ... nil ... non posset ... quod si aliquis est infamis non posset ... institutus ut l. iij § ... opponere testi. quod sit institutus ... et ibidem non ff. de testi. ... ex officio ... de ... 2 l. ... de ... et sic facit quod si ... non posset filia ... Bartholus

Si pater
... fideicommisso ... filios relictum non est locus querele ... Opp. § c. l. ... hodie corrigi So. dicit glo. fateor quod ista l. hodie corrigi ... debet filius hodie ... legitima sine aliquo gravamine. ... doc. moderni dicunt quod non est ... quod ista l. hodie corrigitur ... continet ... istud fideicommissum ita quod heres commodum ... istud ... et subiecto ... tollet istud gravamine ut l. ... de ... et ... de ... l. ... istud ... tenere ... quo ... facit ... de ... fideicommissum cum teneas glo. ... et ita observat consuetudo. quod sine ... aliquo ... debet heres ... filio ... cum in legitima sibi remitti ... ita ... alteri ... remitti. ... plus ... declaratio vide quod dicta l. filius ...

Cum duobus
testamento ... ex parte legata dimidia ex parte ... in solido sit ... l. ... et intellige ut glo.

Omnes qui
... succubuerint in una ... que ex una causa ... non repellitur ab alia que ex alia causa ... l. ... Opp. § de l. ... § ... de ... rei ... / So. dicit ...

aliud in rei ven. aliud in petitione hereditatis
Istud est plus ut l. si mater in pri. ff. de peti.
here. Dicas ergo quod hic proposita sunt querela
non petitione heredi. ¶ Ite opp. contra glo. i. de sum.
l. i. So. ibi quis proposuit unam actionem contra
obtinuit hic non succubuit ideo potest redire
ad illa ut l. anicius § fi. de legit. ¶ Con
tra opp. et nunc reuertitur glo. de l. si prona
de bo. li. So. dicunt quidam aliud in prono
aliud in prec. quod nichil est. Alij dicunt ut
dixi in l. cont. querela. et plus sit contra
originem non effectum nam utraque reducit rem
ad causam intestati. Ubi non plus et quod tab.
sit contra originem et effectum nam per plus pre
supponit non fuisse testamentum et reducit res
tamquam ad causam intestati. sed plus et contra tab.
non sit contra et originem quia uerum presuppo
testamentum fuisse. aliud non. Item effectum quia per unum
res reducit ad causam intestati per aliud non
ut dicit Dy. Istud non placet nec per hoc reddi
tur dissimilitudinis. dic ergo quod ibi priuatur hereditate
pro omnibus qui succubuit in primo propter delictum
suum sed quod testamentum plus apparuit non propter
electione. dices tu quare etiam in hac l.
ille qui succubuit in primo non priuatur hereditate
pro indiviso ille qui dicit testamentum falsum priuatur omni
commodo proveniente ex illo testo non aliunde
sed in l. contra proponis qui dixit testamentum falsum
etiam priuatur institutione qua in testamento erat
institutus hic vult peruenire ad querela ab in
testato et si vult peruenire aliunde quam ex testo
etc. ff. c. l. etiam et quod i. non et hec forte
voluit dicere hic glo. in fine. So. ibi in l.
contra fuit institutus proponis tes. et dicat
ibi qui succubuit in primo agebat ex eodem
testo hic agit contra testum. ¶ Opp. i. de codic.
l. fi. So. ibi ex eadem varijs modis intendebat
ex eadem scriptura ¶ Opp. de l. q. in here. § i.
So. ibi in his que eadem tollunt

Filiam ¶ preteritus a matre herede est
exheredatio ideo habet non
intentare querela. h. d. ¶ respondente uno

Quot maiores iudicio non cogit
aliud in alio iudicio vendere non potest
inchoari h. d. ¶ Opp. de l. si hunc ff. vi. bo.
rap. So. illa nichil ad propositum ibi enim loquitur
quod negligentia in primo nocet in secundo de quo dicit ut
ibi. hic loquitur quod diligens in primo utraque potest
in secundo de quo stat dicendum ¶ Opp. de l. unor. §
i. de excus. So. illa non est cont. ibi enim
querit cum una pena sufficit ad alia non de
cause tempus ¶ Ite opp. et vi. quod istud tempus
quinquennij sit continuum ideo non currat ut ff.
quando appel. sit. l. i. § dies. ¶ So. istud tempus
est utile quo ad [illegible] continuum quo ad processum
¶ Ite opp. ff. de inoff. te. l. sunt om. § sed
[illegible] debes dicere sed breuiter quidam
[illegible] competunt plura iudicia [illegible] quidam unum
competit et putat aliud sibi competere primo eam
aut illa iudicia poterat simul et semel intentare

aut non. primo eam aut proposuit actionem ita
generaliter quod potuit utrumque iudicium comprehendere
et tunc diligentia in uno ~~non prodest in alio~~
~~ut de al. l. fi. de ana. contrac.~~ prodest in alio
ut l. fi. § de ana. contrac. Aut petitio non
poterat utrumque comprehendere et tunc diligentia
in uno non prodest in alio ut de ea. l. fi. de ana.
contrac. et l. sunt optime § sed de inoff. te.
fallit in l. fi. de duo. reis. Sed ibi patet
si non simul intentari non poterat est diligentia
in primo facit quod hic in secundo non est ut ff.
de adult. l. quinquennium. Secundo casu quidam unum
competebat aliud putabat sibi competere tunc aut
elegit unum competentibus ignorans et non enim
sibi [illegible] non competenti ut hic aut elegit
sciens et imputet sibi ut l. mater ff. e.
Et si elegisset ignorat ignorantia iuris tunc
dicas ut dixi in l. claudius de acq. poss.

Quum filium ¶ [illegible] matris facta a
filio herede per exheredatione
et locus est querele h. d. ¶ non habes
[illegible] l. que dicunt quod pretito minus habet
per exheredatione sed de pretio matris habes
[illegible] l. ideo ista tene menti pretio.

Quum de pietatis ¶ Exheredatus a patre suo
iusta causa habet querela. h. d. Vide
[illegible] l. ira quod offensa dicitur quod quis alium
[illegible] ad warandia prouocat ut videtis hic et
[illegible] c. l. filia morbitate tamen eo tractam
aliquo puniendo propter offensam. offensa dicitur illa
que penam meretur ut l. testi. ff. de man. testa.
In largo modo sumendo ut dixi dicitur offensa
etiam illa que non meretur penam sed in prouocat
aliquem alium ad warandiam etiam iuste ut hic
et [illegible] c. l. filia. de hoc quid dicatur offensa
[illegible] dixi plene in l. liberto [illegible]
[illegible] de publicis

Si filia ¶ Iusta est causa exheredationis
filia propter vite turpitudinem
h. d. [illegible]

Filia ¶ nolle diuertere a marito non
est iusta causa exheredandi
uel exheredationis h. d.

Fratris ¶ Ultra fratres illi competit querela
[illegible] aut falsi omnibus
permittit. h. d. de hered. [illegible] l. una heres
fratres ¶ Bartholus

Si maritus ¶ testamento uxoris
querela accusationis
competentes heredi que erat [illegible]
restituit. h. d. hec l.

Testamento ¶ cum impedit alium
testari iusta exheredationis
causa permittit h. d. nec hodie
correctum h. d. ¶ Bartholus

Testamento ¶ testamentum militis non
[illegible] querele testi
inofficiosi h. d.

Filius matre ¶ quando [illegible] filij
instituti non [illegible] fauore
non facit locum querele nec testamentum
auctat h. d. ¶ Opp. primo et vide

pendet conditione habeat locum bonorum possessio contra tab. ut ff. de bo. pos. contra tab. l. i. § si sub conditione. Sed hec est regula que potest peti al. tamen non potest peti a patre in cuius ordine fuit apposita conditio. Sed an ista possessio attribuat ius vel non dic plene ut dicam in l. iij. § si sub conditione [Qu]ero. et vi. que non potest institui filius inst. sub conditione potestativa ut l. si pater filium inst. de insti. et subst. sub. con. fac. immo cuius § de insti. et subst. conditio rescindit de leg(itima) ut j. e. l. quoniam in prioribus conditio receptum est que conditio respicit favorem Sed quare rescinditur tunc est quod conditio respicit favorem filij et tunc potest adici nec rescindetur sic et casu filij et tunc potest adici nec rescinditur et casu filij. quare respicit gravamen filij tunc non potest hec. quare respicit gravamen filij hodie de legitima adici ut dicta l. si pater immo hodie de legitima rescinditur ut dicta l. quoniam in prioribus quare autem est dubium licet conditio adiecta respiciat favorem vel odium et tunc illa hodie rescindatur de legitima ligat olim secundum ut l. si pater pu. de. c. s. propri. glo. et l. cum quo filio in pu. ff. de vulg. et pupil. [Qu]eritur glo. an filius possit cogere patrem ut eum emancipet dic ut ff. de le. i. l. filius fa. § si vulgare et de condi. et demons. l. si cum [Ba]rtholus

[E]x tribus [In]stituto in legittima ut pupillariter substitui l. h. d. [Qu]eritur glo. licet in legittima possit substitui per fideicommissum et dicit hic quod non [I]sta doctor contrariat plene dixi in l. i. ff de vulg. et pupil. et ibi dixi. et ex. hic de vulg. potest dici. dixi. Veritas est ista quod ipse filius in legitima non potest gravari fideicommisso quare ab ea omne gravamen subducitur ut l. quoniam in prioribus j. e. de vulg. et pu. l. collecti. § cum filio sed substituto filio pupillariter gravari potest per fideicommissum in legitima ut l. si fundi per fideicommissum in § si. ad l. fe. ff de le. i. non licet et tene menti

[F]ratres [Fr]atres quarundam sunt quela contra testamentum fratris turpe personis institutis nisi sint eorum instituti quela nulli alij a transversalibus competit. h. d. [Is]ta l. singularis [Is]ta in ista parte nisi declaratur quod quela competit fratri contra testamentum fratris sicut hic licet de hoc sumus in rubrica loco sed de l. fratris et Justi. c. § ij ff. e. l. i. [Qu]ero utrum quela competit fratri patrito seu consanguineo de quela consanguineo non est dubium de patrito dubitatur quare posset dici quod sibi competit bonorum possessio contra tab. sicut parenti patrito contrarium est veritas quare bonorum possessio contra tab. non competit ut l. i. § libos ff. si a pa. quis fu. ma. competit ergo quela autem quare l. nec est opus consanguinea quare patrito per consanguinea habetur sicut dicitur de patrono mat(er)na cum eadem sit ro(tio) ut dixi de c. l. iij. [Qu]ero patrito licet per hanc quelam rescindatur testamentum in totum an vero usque ad legitimam solo. de e. aut novissima dum facit mentionem de legitima fratris vi. i. me. quod usque ad legitimam rescindatur testamentum ... facit ... pro ... de pac. l. i. § sed nec ... dicit Guill. quod ista quela competit propter odium heredis instituti qui est turpis persona ut l. prout

ff. si a pa. quis fu. ma. [Qu]ero quid si frater instituit aliquem turpem personam et aliquem non turpem Dicit Guill. quod contra illa turpe personam competit quela et pro sua parte rescinditur ar. de c. l. cum duobus et ff. e. l. cum [Qu]ero licet quando frater consanguineus debeat de iure temporis causa consanguineatis que eadem possunt in aut. de nup. § ingratitudinis dicit Guill. de eo quod non immo et fratri agit contra turpe personam instituta heredem quela potest heres institutus de eo ingratitudine querens ut in dicto § ingratitudinis facit ad hoc l. quoniam ff. de inof. vo. [Qu]ero licet ibi eadem libertus ff. de iur. ingratitudine repellat fratrem a successione ab intestato de ... ut in dicto § ingratitudinis aut de leg. et ... de his imp. l. si. et l. cum proximus imp. et ... de his ff. de iur. pro. [Qu]aeritur deberet Guill. per ff. ... ob. § ingratitudinis ... ff. unde cognati ... ibi repellitur frater a ... et l. fi. de his imp. ... [Qu]ero ob. l. lucro quod hereditatis non competit ... facilius tollitur ... cum proximi ... ut l. agnatos ff. de pac. et quod ... facilius ... de bo. l. ... [Li]beri [Li]beri consanguinei possunt ...

[L]iberi nisi probetur se gratos parentibus ad ... possunt ... grati nisi probent ingrati h. d. Et est hodie status contra ... quibus possunt ... nisi probetur ingratus per l. omnis j. c. et de ... nisi ... causa ... hodie ... non licet j. de li. ... testo ut in aut. non licet

[Q]uoniam [Do]s et donatio propter nuptias computantur in legitima portionem h. d. [Ba]rtholus hec l. in summa

[O]mnimodo [Sic] cum alijs testamento relinquatur non potest impugnare sed debet ad supplementum legitime agere nisi probetur ingratus in his vero quibus nichil relinquitur iura vetera non mutantur [Ar]te datur eadem nunc iura vetera non mutantur [N]on quod quod relinquitur computatur in legitima h. d. [N]on quod ... debet agi ad supplementum et ... in ... legitima debet agi ad supplementum ... iura antiqua corrigit ... novum ... iura antiqua corrigit ... de h. stat. ... in l. si non mortis ff. e. ... [N]on 2o quod filij ... sunt additum a compilatoribus [N]on ... ingrati ... et corrigit l. liber. de c. [N]on 3. quod sufficit quod relinquatur legitima ad supplementum ... quod relinquatur ... hodie corrigitur ut non agat quod relicti ... [Qu]ero ... agit ad in aut. novissima ... licet debeat agere contra heredem ... supplementum ... legatarios quibus sunt relicte res hereditarie ... plene in l. ... ff. ad l. fal.

[Q]ue nuper [Pr]ecedens constitutio habet locum in testamentis et ... h. d. hec l. in si.

[Q]uoniam in prioribus [De] legittima subducitur omne gravamen conditionis ut ... vel alterius gravaminis h. d. [N]on gravamen dici ... conditionis ... de legitima h. ... de condi. ... ut dixi l. si pater j. de insti. et subst. con. fac.

[S]i quis in suo [Er]rat in dando legitima ... relicta est ... ad quam sunt ... duplicata ... cogit h. d. [N]on quod ... dicitur ... et h. facit ad ... testamento qui dicit ... quod possidet x. annis et plus ... hec adiecto

ad modicu refert ut l. hec adiectio de v. sig.
istud modicu intelligi de certa pte temporis
ar. hui9 l. et ita inducit glo. hac l. in l.
et si post tres ff. si quis cau. et dic ut ibi
p cinu. ¶ Testis aut. In postumo no cadit
iusta causa exhedacois cu no possit aliq
odio pgnari. h. d. ¶ Exhac l. sunt supta r̄a
no debet aliqs de re. iur. li. vi. et illa
vide p dy. ¶ Bartholus. ¶ Quecia est parata

Si quis filium suppositum ad hedes contra quos potest opponi de conditione
suppositis et de institucoe de eo facta et de
repudiacoe uel ptis causa. h. d. ¶ Opp. q de
iure antiquo iste nepos salva querela sua
habet quela ut ff. c. l. si ius. Glo. sacttur
gitu fidem tenet in l. pntibz ff. c. ad te iuz
dy. in c. no debet de re. iur. li. vi. et l.
iij §. si emancipatus filius ff. de bo. poss. c.
tab. ubi vi. tex. est vi. tangere glo. in l. si
qs postumus de li. et postu. Dices tu quo
iste nepos cu sit ptitus habet quela secdo
glo. in l. pntes. ff. c. coponit quela i. g.
tab. ¶ Ego dico q quela stat ptc. nam iste
nepos licet esset in ptate no tn erat puus
q pr eu ptiebat et sic eu dum in eu
no cumulavit pitus licet p exhedacoe
sicut dixi tibi i pticoe materia in l. i. de c.
¶ Veltio no cohat. l. q quela sunt, quoque
et idc de iure agendi ad supplementu sed hoc
no pt intelligi hec l. in fi. Ipsi hec facit qr
ius agendi ad supplementu succedit in locu
quele ut C. e. l. omo. qr. ponit cuius nam
ut l. i. §. hec actio ff. si qs testo lib. de iussi.

Si quando ¶ Conceptio testandi intelli
legitima solleptate iuris fiunda-
ta. h. d. ¶ Glo. signat hic nulla gra
¶ Opp. fm hec pnlij nichil opat. qd e. c.
l. i. in fi. ff. ad muni. et l. si qs. de le. i.
So. intellige hic q fuit concessu pnlij eis
al testari no poterat dicit glo. ¶ Opp. de l.
i. §. i. ff. de bo. li. So. dicunt quida ibi
princeps sicut hic facit Vel aliter ibi hebat
al testi factionez ideo aliquid opat. ¶ Opp. de
l. si quis exheredato §. et si quis fuit ff.
de i. ius. testo ibi princeps concedebat militi
facere testm unde vi. ei concedere fm qualitate
sue persone et fm pnlia militie. ¶ Opp. de l.
paul. §. prom. ff. de bo. li. So. ibi concessit
homo hic princeps. ¶ Sed glo. opp et vi. q
beneficia principu sunt latissime interptanda
ut l. fi. ff. de consti. pri. So. quoddam est
pnlegiu qd conceditur contra ius quod et illud
stricte interptatur ut hic quodda est beneficium
ut qn imperator donaret alicui unu castru
uel silua et illud interptatur latissime ut l. q.
quedam sunt ipscripta que ad iuris quis obs-
naria conceduntur et de illis videsse Do. dinus
in l. et in fi. si q ius. tn ptilitate publica
¶ Illud etia p partu hic nisi prez et

filiu no pt tolli ius agendi ad supplementu
ut sicut si hec fiet cu herede post mortem
defuncti. h. d. ¶ Opp. de l. i. §. si prius ff.
si a par. qs su. ma. So. tene ultraz ro. glo.
¶ Et gnalit. Qui accipit simpr quod
sibi est relictu iuri agendi ad supplementu
no vi. renunciare nisi hec sunt expssu. h. d.
¶ Nota tex. ibi sub ea condicoe nel h. inter-
minos donato in quarta ea computetur ¶ Opp.
C. de po. l. iiij. So. ibi accipiendo debitu
no pt petere agereq que veniunt iudicis
officio intendo. hic pt petere supplementu
qd venit iuris actore. ¶ Queso utrum illud
qd pr donat filio emancipato computet in
legitima. Certe hec est tex. q no nisi fuerit
donu in v. et gnalit. puto tn q si pater
dicat do tibi p pte tua vita hec expssu
q computet in legitima. ar. i. l. pp. eta pu.
et l. peto eta pu. de le. ij. licz tamen i
legitima no computet venit i collacoe ut vidisti
in l. ut liberis. C. de collac. ¶ Veltio querit
glo. quid si pr no instituit filiu ideo qz
filius dixit q nolebat institui, an filius
possit rumpere testm. Glo. vult hec arguit
p. et q ¶ Revertunt obmissis oibz declaratoibz
dnt. ajoribus vi. sit dicendu. Aut pr tale
filiu pterijt vel exhedavit ulla causa
inserta et tunc testm e nullu nec potuit
filius sua voluntate ista sollempnitate
remittere ut l. paulus §. prom. de bo. li.
Si no fuit exhedatus causa adiecta qua
voluit exhedari tuc si ea est vera puto
q testm valeat ¶ Nec ob. ut cu de apel.
cog. §. tab. qr ibi loquitur de exhedacoe
que fit tanto filio no de ea que fit eo
volente ar. in l. no putavit §. si qs sua
manu de q. tab. ¶ Potest aut apparere
q licz illa vba dixit tn volunt exhedari
ut puta si hec dixit pr dolore mortis
patris dicens postq tu decedis nolo aliq
vel alia voce turbatus ar. de re. iur. qd
calore q voz fiet uicti qr decrevit de fo

Si annis ¶ Sicut si ab initio minus
legitima agit ad supplementu
ita si ex post facto legitima minuatur
que repleto debet fi de sba testatoru
ipse tpis dilacio de legitima subducit. h. d.
¶ Opp. q repleto no fiat ipso iure nisi
petat ut C. e. l. omo. So. qd hic dicit
ipo iure vz si apponatur ab herede dicis
de expesacoe ¶ Opp. et vi. q fructus sunt
de suba bonorz defuncti ut bonorz ut l.
rei appellatoe ff. de v. sig. So. fateor q
fructus dicunt res ut l. i. in fi. si cer. pe.
ff. de v. sig. l. rei appellatoe §. tn dicunt
de sba patris ut hic et l. imbenii §. ad
trebel. ¶ Opp. de l. pamp. §. si actio ff.
c. So. ut ibi. et dixi i. l. imbenii §. ad
trebel. et dicta in l. filiu que habente

¶ Iste non quod dicit tex. propter sua / quod idem e-
dicit quod pro legitima sua ¶ Cum ante ¶ Opp. quod
filius institutus sub dic. certa vel condicione tu-
testum est nullum ut l. pe. C. de insti. et substi-
So. illa l. hodie corrigi quantum est in legitima
ut dixi ibi ¶ Opp. quod filius debet habere legitimam
iure institucionis ut habetur in aut. nouissima
C. e. / So. dicit glo. hic relinqt sub condicione
validum quod habet vim institucionis vide glo.
Ista glo. non est vera / quod tex. in corpore compositione
inter se facit quod non valeat inter sub condicione
quod etiam an. compositum ff. ad trebel. l. ita tamen
§. qui rogatus ¶ Aliud preterea / tempus
querele incipit currere ab adita hereditate
que debet adiri intra tempus concessum et querela
non spata (?) submittitur ad liberos. § d. iste §.

¶ Quum antiquis ¶ In castrensi vel
quasi castrensi peculio filius-
famil. habet duplex privilegium quod potest
testari et quod non subiacet querele. Sed postea
filius est sui iuris desiit esse peculium. hic d.
tota l. ¶ Opp. et videtur quod istorum testamenta
subiacent querele ut C. de inoff. test. et aut.
presbiteros ¶ Glo. dicit fateor quod ista
iura hodie corriguntur / de hoc etiam vidisti
in aut. i. testamento C. ad trebel. / et in aut.
presbiteros ubi glo. videtur contra ad illud ari-
dica in aut. ex causa ubi etiam glo. tangit
¶ Iste opp. ff. e. l. pamp. §. contra veteranum / So.
dicit glo. hic loquitur in milite ibi loquitur
in veterano / Cum vero dic breviter / quoddam
est peculium profecticium quoddam adventicium
et in istis filiusfa. non potest testari nec alia
ultima voluntate condere ut l. per. C. qui
testa. fa. pos. / quoddam est peculium castrense
et in hoc distinguere aut facit testamentum miles
aut veteranus. Si miles secundum communes doctores
in actu milicie habet tria privilegia quod potest
testari licet sit filiusfa. / secundum quod in eo non requiritur
solempnitas iuris ¶ Iste quod non subiacet querele
ut hic et l. militibus C. de testa. mili. / ff.
de tes. mili. l. i. et qui pro eo / Si vero veteranus
testatur dic ut dicta l. pamp. §. contra
veteranus ff. e. / que glo. declarat melius
quam hic ¶ Est tamen peculium quasi castrense
et in isto filiusfa. habet duplex privilegium
quod potest testari / et quod querele non subiacet
ut hic ¶ Istud hodie videtur correctum secundum glo.
hic posita de quo dic ut dica in aut.
ex causa ¶ Ultimo nota et tene menti tex.
hic in fi. quod cum filiusfa. sui iuris efficitur
peculium perdit nomen peculii et confunditur
cum alio patrimonio quod habet licet in alio
casu in l. fi. et si pluries §. fi. de vulg.
et pupill. ¶ Bartholus

¶ De inofficiosis donationibus rubrica

¶ Si totas ¶ C. pro dotibus / filiorum legitima
minuitur / quod querela inofficiose
donacionis usque ad legitimam
revocatur. Hic d. ¶ Glo. ista in
hac l. voluit tractare totam materiam et ideo nos
eam hic tractemus ¶ Primum volo vos scire quod
de hac materia non habemus mencione in ff. insti. inf.
tercia §. imperator et §. se. ff. de le. ii. ¶ Iste
ut intelligatur glo. debetis advertere quod hic in
prin. querit glo. iiii.or que tamen quatuor non sunt
nisi duo quod repetit bis idem / ideo illa vobis
recitabo pro duo gra ¶ Opp. hic innuitur quod 4or
erat filii quod eo quod donacio erat facta liberis
in plurali. et sic ad minus erat duo / et filii
in plurali erat qui revocabat / et sic ad minus erant
alii duo / Sed hoc si istis duobus sunt relicte
due uncie sunt relicte plus quam legitima ergo non
habet querela ut l. querit C. ti. i. / So. duobus
modis / primo quod hic instituit eos in duabus
unciis minimis hoc est in duabus partibus de
unciis / illius patrimonii quod remansit post factam
donacionem et sic non habebat legitimam ista est vera
Alii dicunt quod hic instituit eos ex duabus
unciis de grossis / hoc est totius patrimonii
quod erat ante donacionem et ideo isti dicunt hic
minus certa. quod fuerunt gravati legatis ut tex.
dicit / vide glo. ibi vel si ex grossis fuerunt
compensate legatis et iunge C. tio op. tex.
Ubi repetit idem quod supra C. superat. i. pa. quoniam /
Hec tamen 2a. so. non est vera. Si enim relicte essent
due uncie ex grossis licet legata non minuerentur
querela. quod legata relicta ultra legitimam de iure
antiquo non valent ut l. cum proponas ff. de
antiquo non valent ut l. cum proponas ff. de
le. ii. Et etiam hodie committitur dum grauamen
le. ij. Et etiam hodie committitur dum grauamen
ut l. quoniam in prioribus C. ti. i. / remanet ergo quod
prima so. sit vera ¶ Opp. 2o quoniam filio aliquid
relinquitur non habet locum querela. Sed agitur
ad supplementum ut C. ti. i. l. omnimodo et l. scimus
Sed hic istis fuit aliquid relictum ergo ista querela
non debet agi sed debet agi ad supplementum
Glo. dicit quod ista l. habuit respectum ad antiqua
iura que erat ante l. omnimodo / ubi habebat locum
querela si minus legitima relinquebatur ut C.
ti. i. l. cum querit. et idem repetit glo. hic
in iiii.ta q. ¶ Ex vero hodie habet locum
ista querela / Glo. hic videtur variare. Nam primo
dicit quod potest agi querela inofficiose donacionis
et potest agi condictione ex illa l. ad supplementum
et ita utrumque remedium habet / postea in fi.
iiii.ta q. videtur dicere / quod sicut in querela inoffi.
testi. est facta innovacio ita etiam in hac
querela. et vide glo. ¶ Videtur querela in-
officiosi testi. quod rescindebat testamentum in totum
respectu eius contra quem agebat. ideo fuit
introductum remedium l. omnimodo C. ti. i. Sed querela
inofficiose donacionis quamvis rescindit usque ad
legitimam tamen ut statim videbitis / Et isto casu
non fuit necessarium remedium l. omnimodo / Unde.

hoc capi sit esse vim primum dictum in glo. / quia licet contrarium c. l. omnino / et hac querela / quia omnino ad idem tendunt ut legitima suppleatur / non enim est aliud ista querela quam ius agendi ad supplementum / quamvis per hac querela revocatur totum quod est donatum et tunc est verum secundum dictum glo. quod hoc debet agi ad supplementum non revocari in se totum si aliquid est relictum az. dicit l. omnino

// Sed quod primum dictum opp. dixi quod duo remedia sunt locum / q. i. c. l. si filius / Ego dico quod querela inofficiose donationis non continet aliud remedium quod est an ista l. / sed lex concurrit cum alio quod est inductum post hanc legem ut j. ti. e. l. i. et ibi dicta / Secundo in quantum fit revocatio per querelam inofficiose donationis / In hoc fuit opi. Azo. dicit videlicet quod prius fit revocatio usque ad legitima quantum est in modicate ut probatur j. e. l. si totas gestum et l. si mater / et l. si quis et qui pro istud ti.

Contra ista opi. opp. de l. tria si imperator ff. de le. ij. ubi dicit quod revocatur dimidia sed expone ibi dimidia i. que dicit mo- dicitate / opp. 2o. plus mater habet filium quod prodigus in bonis libere ut l. si quis legatum sed ff. ad l. cor. de falsis / sed ego video quod prioribus revocat in totum / ut l. si libertas sed ff. de inof. patro. ergo idem in filio dicitur / Huius timore licet recessit ab opi. azo et distinguit sic / Aut donatio est inofficiosa re et consilio aut re tantum ut primo casu / fiat revocatio in totum az. dicit l. si libertas in ff. / et isto modo intelligatur dicta l. tria si imperator / 2o casu revocetur quantum immodicate est gestum / et ita intelligant quidam omnes l. istius ti. / Ista opi. vi. quod capi. l. si legat j. c. ubi fuit inofficiosa re et consilio et non revocatur nisi usque ad legitima / Sed ista distinctio videtur quod l. si unquam j. de revoca. dona. ubi non fuit inofficiosa consilio / et tamen revocatur in totum / Ideo di. sic distinguit in hac materia / Aut quis donat ante nativitatem filiorum revocare non- dum / aut post / Si ante / aut omnibus / aut liberis / Si omnibus totum tunc revocatur ut dicta l. si unquam j. de revo. dona. Si liberis tunc revocatur usque ad legitima ut j. e. l. si totas. Si autem donat post nativitatem tunc tenet dictum hic aliquo addito Aut fuit inofficiosa re et consilio et revocatur in totum az. dicit l. si libertas in ff. de inof. pa. et intellige quod fuit facta omnibus / secus si liberis ut l. legat j. e. Si vero fuit inofficiosa re tantum tunc revocatur usque ad legitima ut hac l. et qui p. occ. l. hic ti.

Sed contra videtur dicte quod l. si unquam de revo. dona. non habeat locum nisi quando donatio est facta libertis / secus si esset facta alii extraneo quia tunc nunquam revocatur nisi quantum immoderate est gestum / vel sic facit hec l. que exemplat sive donatum sit extraneis sive filiis

Secundo revocatione donationis

Ista opi. Guil. est contra capitulum uni. de rer. permu. xvij. q. iiij. c. si. quod allegat glo. de pe. et rec. l. si quis ad declinandam etiam pu- blicamus ut ego vindicatum sit / et ut sus- tinetur dictum hic debetis advertere / quod quandoque donatio revocatur ex presumpta voluntate donantis ut puta donavit aliquis non habens liberos nec se habere putabat / certe si postea nascantur liberi donatio revocatur quia inest enim tacita conditio / si liberos non habuero de ista loquitur l. si unquam et dictum c. ult. de hac etiam potest loqui l. si totas j. e. Sed quedam est revocatio que fit contra voluntatem donantis presumptam ut quando sciens se habere filios donat et quando sciens se non habere cogitavit quod etiam si filios suscipere vellet ista donatio valeret / et sic non fuit illa tacita conditio si liberos non habuero / tunc fit revocatio per istum ti. Recapitule ergo sic Aut queris de revocatione que fit ex presumpta voluntate donantis propter supervenientes liberos Aut de ea que fit contra voluntatem donantis primo casu aut donatio fuit facta liberis et revocatur quantum immodicate est donatum ut j. e. l. si totas Aut fuit facta omnibus et revocatur in totum quo ad unum ut l. si unquam de revo. dona. / et xvij. q. iiij. c. si. Si queris de revocatione que fit per istum ti. distinguo / Aut fuit inofficiosa re et consilio Aut re tantum / primo casu / Aut donatio fuit facta liberis et revocatur quantum est immodicate gestum ut j. e. l. si legat Aut fuit facta omnibus et revocatur in totum az. l. si libertas in ff. de inof. pa. / licet obstat ista l. que exemplat sive donatio sit facta liberis sive omnibus non ea intelligo / quando in initio fuit officiosa re et consilio et quod dicitur in tex. ad concludendum inofficiosam querelam intelligas quod hoc exigit ex eventu non ex proposito Sed alii intelligas quod hic fuit inofficiosa consilio prudentis quia hic non declaratur quantum fiat revocatio Intelligas ergo secundum quosdam alii in filiis alii in omnibus Secundo casu quando donatio fuit inofficiosa re tantum revocatur quantum immodicate est gestum ita intelligunt omnes l. huius ti. Cuius contrarium est expediti de ista questione / Tertio et nunc pertracto glo. i. ponit queritur quid si aliquis primo donavit dotavit postea fecit testamentum / et filium instituit in reliquis bonis heredem / et ab eo multa legata reliquit / Numquid ista legata possit agi querela inofficiose donationis / Dic ut in glo. quam vide / Eandem quam glo. dicat breviter veritas est ista quod querela inofficiose donationis in casu predicto locum non habet cum iste filius fuit tamen in legitima institutus / legata ab eo relicta sunt ista ut l. cum in prioribus c. ti. i. et l. cum proponis ff. de le. ij.

unde filius habet l[egi]timam et de donatione nichil venit revocandum. Quero 2o et e contra in glo. Quid si pluribus singulariter donavit et ultima est inofficiosa an omnes alie veniant revocande. Glo. dicit quod videtur distinguendum ut C. [illegible] Cum dic. aut donationes fuerunt ab initio valide sed tamen tempore fuit confirmate ut puta per morte et tunc de omnibus fiet revocatio pro rata ar. ff. ad l. falci. l. in rationibus. Si non donationes fuerunt ab initio valide tunc revocatur solum ultima que fuit inofficiosa ut l. si liberis in fi. de jure pa. Currit glo. tres alias questiones de quibus dic ut in glo. quia ad eam nichil addo. Et ultra alia singularia utilia dico in hac ma[teria] in dicta l. tertia per imperator ff. de le. ij. dic ut ibi.

P[ater] O. pater donat filio in potestate quibus inmoderate donavit morte non confirmatur ideo ad revocandum non est opus querele. Si donavit filio emancipato ab initio valet et querele locus h. d. Opp. et non quod donatio inter patrem et filium in potestate non valet videtur in l. donationes ff. de dona. inter vi. et uxo. Opp. ad l. pos[tea] fideicommissus falcidie habetur. Ibi dicitur non valet donatio inter patrem et filium familias in quibus predicta casibus quos glo. hic ponit quod unde et non. In istis quod casibus in quibus donatio statim perficit non sufficeret ad falcidie habitum, sed esset locus querele inofficiose donationis nisi forte posset subveniri filio per officium iudicis contra. de colla. tunc cessaret aliud remedium cessaret ista querela ut l. si filius. C. e. Opp. 2o de aut. unde si parens C. ti. i. So. intellige quod ubi donatio fuit facta et post in morte facta, et sic ex ea adiuncta et sic statim tenuit, unde est locus querele. Hic vero cum donatio ab initio non tenuit. Venio ad secundam glo. Opp. falcidie habetur. Iudicio non venit nisi illud quod erat in bonis tempore mortis ut ff. fal. habetur l. et puto. Sed iste donationes confirmatur morte et retrotrahuntur ut ff. de donat. inter vi. et uxo. l. donationes. Ergo apparet quod non erat in bonis tempore mortis. Glo. ponit plures so. Teneo alteram de duabus, prima quod hic non confirmatur morte in eo quod immoderate est donatum et ista est bona contra ad istam l. Vel aliter subtilius dico quod retrotrahitur quantum ad fructus non autem contra ad dominium ita tenet glo. hic et in dicta l. donationibus ff. de donat. inter vi. et uxo. Contrarium videtur tenere in l. sequenti quod ff. de le. ij. et l. si pro ut yde[m] de solut. Sed ista glo. est verior ut ibi dixi. Opp. quod heres non possit venire contra factum defuncti ut l. cum a matre C. de rei ven. So. heres non potest venire contra factum defuncti, sed cum a defuncto non habet nisi illud quod sibi habere voluit relinquere. Singularis plene non sit quibus in fran. pat. l. i. et l. ij. Iste opp. iudicium

familie non competit nisi inter heredes ut ff. famil. l. i. et l. ij. So. intellige hic ambos filios fore heredes secundum glo. Ey. etiam hic dicit ultra verba que pono hic obmitto.

P[arentibus] Hec querela locum habet etiam cum donans ab intestato decessit h. d. sic l.

S[i filius] Aliud anxilium comportanum ista querela excludit h. d. Et non quod dixi in summario. Nota quod querela inofficiose donationis datur parentibus contra donatarios quibus liberi donaverunt.

S[i totas] Quod immoderate liberis est donatum post supervenientes liberos etiam vivo donatore revocatur. Quero utrum revocatur ipso iure. Cy h. d. Quidam dicunt quod ipso iure per l. si per querela. Alii dicunt per querelam vel per condictionem de revo. dona. Ego teneo primum et istud ultimum videtur tenere glo. Ego teneo secundo. Dicunt cum quis donat extraneo inest tacita conditio si liberos non habuero ut dicta l. si unquam. Ita cum donatur uni ex liberis inest tacita conditio si alios liberos non suscepero ut tunc revocetur quod immoderate est donatum. Presumitur enim quod tantum non donasset si de istis liberis cogitasset ut hic et l. si filie de le. iij. de cond. insti. l. cum ita ff. de vero. Hoc etiam apparebit ex eo quod dicam ff. de cond. [illegible]. Quero utrum hec revocatio fiat vivente donatore an post eius mortem. Glo. hic videtur dicere quod post mortem tamen quod videtur contra istud ipso dicto quod post mortem loquitur vivente, et ex hoc apparet quod non habet locum querela inofficiose donationis, sed illa habet locum post mortem ad similitudinem querele inofficiose facit ad predicta opposite l. tertia de rev. C. l. cum quod de le. ij. Opp. de l. si unquam de revo. dona. So. ibi donavit extraneo hic non uni ex liberis. Bartholus

Q[uamvis donationibus] Impeditur hec querela intentare qui iudicium defuncti agnovit vel aliud remedium habet, vel ea contra sufficit ad legitimam est relictum h. d. Dicitur hic iudicium defuncti agnovit quod quo intelligitur agnovisse, vel tacite. Dicit glo. expresse renuntiando. Vel tacite accipiendo legatum ut C. ti. i. l. parentibus. Accipiendo legatum videtur recessisse a querela quod accipiendo legatum videatur renuntiare querele non placet. Nam probat querela non respondit testamento. Unde licet accipiendo legatum ego approbem testamentum et per quos repellar a querela inofficiose donationis ratione contra testamentum non venitur. Singularis petitur ut legitima suppleatur ut C. ti. i. l. si cum per fi. Iste dicit glo. quod aliquando quandoque videtur renuntiare huic querele quod satis placet. Barth[olus]

S[i mater] Donatio revocatur quibus immoderate est facta h. d. [illegible] l. ista [illegible].

S[i liquet] Donatio facta uni ex liberis immoderate revocatur et condicio revocatur quibus gestum est immoderate. Ista in eo quod uxor donat de bonis viri debitis in fraudem cum filius per illam donationem fraudetur h. d. Cum sed ne est querela inofficiose testamenti cum hec querela fallit in casibus positis in glo.

N[on convenit]

De inofficiosis dotibus rubrica

Cum omnia. Si ex datione i[n] dote filij legitima defraudet[ur] renocat[ur] p[er] q[ue]rela inofficiose dotis h[oc] d[icit]. Opp. q[uod] ex [illegible] c[on]stitucio[n]e dotis filij no[n] fraudent[ur] na[m] filij succedunt in dote sicut in alijs bonis matris ut l. si c[on]venit. i. so. ma. et l. illa de colla. So. intellige q[uod] hic dedit dote[m] et apposuit pactu[m] ut vir lucrare[tur] ea[m] uxore mortua i[n] matrimonio. Ita intellige glo. i. Vel alit[er] pone exemplu[m] hodie p[er] statuta que sunt i[n] civitatib[us] ut vir lucrare[tur] tertia[m] p[ar]te[m] dotis vel dimidia[m] na[m] si p[er] hoc lucru[m] legitima filior[um] minuit[ur] renocet[ur] p[er] hanc q[ue]rela[m]. Opp. aliud auxiliu[m] habet q[uod] hanc q[ue]rela[m] excludit ut l. si filius et l. cu[m] donacionib[us] de. n. i. sed filij p[ri]mi matrimonij h[abe]nt hoc remediu[m] l. hac edictali. de se[cundis] nup. Sed dic q[uod] hoc remediu[m] no[n] co[m]petit. Unde Azo. dicebat hodie remediu[m] hui[us] l. cessare. Hu[go] vo[ro] dicebat hanc l. concurrere cu[m] alio remedio et sic differat a precedentib[us]. Dns Ja[cobus] but[rigarius] dicebat q[uod] hoc remediu[m] et etia[m] precedentia c[on]currit cu[m] alijs remedijs post hac l. inductis. no[n] tu[m] inducti[s] ante et sic cessat p[ri]mu[m]. Cu[m] dic q[uod] p[ri]m[um] ullo mo[do] ob[stat] illa auxilia co[m]petunt ad [illegible]. Illud cu[m] q[uod] renocat[ur] p[er] l. hac edictali no[n] co[m]petat in legitima portio[n]e ut dicta l. hac edictali. S. i. et no[n] in aut[entica] de nup. §. op[ti]me. Sed p[er] remediu[m] hui[us] l. renocat[ur] ut h[ab]eat legitima. Ideo utroq[ue] remediu[m] h[ab]ebit et hic p[ro]cedit p[ri]m[um] in liberis p[ri]mi matrimonij qui renocat a s[ecun]do c[on]iuge. Possum[us] etia[m] intellige hac l. in filijs talib[us] q[uod] renocat a coniuge p[er] [illegible] hui[us] l. quib[us] no[n] co[m]petebat remediu[m] l. hac edictali q[uia] s[ecundu]m [illegible] non intercessit. Iste possum[us] pone[re] in filijs eiusde[m] matrimonij qui videlicet preu[m] lucratu[m] est. Omnia ex pacto. ex q[uo] l. et sic videtur se[cundu]m legitima[m] sed h[oc] forte no[n] p[ro]cedet q[ui]a illud quod lucrat[ur] debet ipsis filijs obs[er]vare. ut l. i. §. de se[cundis] nup. aut h[ab]et res et aut uxore. Possum[us] etiam intellige q[ui]a mulier no[n] dotavit se ipsam sed dotavit filia vel alia p[er]sona c[on]iuncta i[n]moderate ut hic renocet[ur] p[er] hanc q[ue]rela[m] s[ecundu]m plac[entinum]. Sed ista no[n] placet q[ui]a tu[n]c illud dotare esset donare ut l. ij. §. accidit de rei. ux. ac. et ideo h[ab]et locu[m] remediu[m] p[re]ce[dentis] ti[tuli]. et istud no[n] e[st] necc[essarium].

De petitione hereditatis rubrica

Senatus. Bone fidei possessor tene[tur] q[ua]tus f[ac]tus est locupletior an[te] lite[m] c[on]test[atam]. Malefid[ei] vo[ro] vel bonefidei post lite[m] c[on]test[atam] tene[tur] ad p[re]cia et fructus p[er]ceptos et qui p[er]cipi potuerunt. h[oc] d[icit]. Et dividit[ur] i[n] tres partes. p[ri]mo ponit verum p[re]ambulu[m] ad decisione[m] s[ecun]do locatur in bonefidei possessore. 3o lo[catur] i[n] malefidei possessore. 2a i[bi] r[e]p[er]ta. 3a i[bi] post lite[m]. Opp. ad p[ri]n. §. de p[er]icle. [illegible] l. i. et de

q[uo] pen. l. i. et l. iij. Sol. q[uando]q[ue] fiscus aliquid accedit in p[er]iculum et tu[n]c no[n] est idem in fisco q[uo]d in c[on]iuncto. q[uando]q[ue] no[n] accedit p[er]iculum et tu[n]c idem in fisco q[uo]d in c[on]iuncto vel in p[ri]vato. Opp. ff. c. l. si possessor in p[ri]n. Sol. pecunia hereditaria sic p[er]venire ad possessore[m] alio tu[m] modo. Uno mo[do] pecunia inventa in hereditate et tu[n]c distingue aut ea[m] c[on]vertit aut no[n] ut l. si possessor ff. c. Secu[n]do sic ad eu[m] p[er]venire pecunia ex venditione rer[um] hereditariar[um] et tu[n]c distingue ut hac l. aut est malefidei possessor aut bonefidei et si bone fidei aut [illegible] c[on]testata aut no[n]. 3o sic p[er]venit pecunia ex venditione fructuu[m] [illegible] dic ut l. [illegible] [illegible] §. fi. ff. c. Bartholus.

Si post mota[m]. Emptor hereditatis malefidei tenet[ur] de fructib[us] bone fidei vo[ro] a t[em]p[or]e lit[is] c[on]t[estate] et petitione hereditatis c[on]venit[ur] emptor vo[ro] rei singlaris rei vendicatione tene[tur] h[oc] d[icit]. Habet tres p[ar]tes ut apparet ex su[m]mario. 2a i[bi] si ne[c] 3a i[bi] emptor aut[em]. Ad p[ri]mu[m] dictu[m] opp. qui possidet ti[tul]o no[n] c[on]venit[ur] petitione hereditatis sed iste c[on]venit[ur] possidet ti[tul]o g[enerale]. Sol. h[ic] emit petitione hereditatis no[n] c[on]venit[ur]. Sol. h[ic] emit hereditate mala fide et emit [illegible] quota ideo tenet[ur] petitione hereditatis. Ita legit[ur] iste t[ex]t[us] et ff. c. l. tria §. si quis al[iquid] e[t] sub l. vel ulla. Opp. 2o ad 2m dictu[m] de dicta l. tria §. si quis ff. c. Sol. iste s[ecun]dus casus debet intelligi s[ecundu]m distinctione[m] illius l. ut q[ui]a quis emit hereditate bona fide. Distingue aut emit modico p[re]cio aut magno et q[ui]a magno p[re]cio aut venditor c[on]ve[n]it aut no[n] ut ibi plene no[tatur]. Remo ad v. fructib[us] re[sp]o[n]dit q[ui]d velit dicere s[e]c[un]d[u]m adapta[re] ad p[re]cedentia hoc mo[do] fructus augent hereditate[m] et ideo vigore p[ri]me petitionis hereditatis veniunt fructus. Item [illegible] q[uod] quis petet hereditate[m] simplic[iter] ut illa sca[m] petitione de fructib[us] fructus ve[niunt] in hoc iudicio q[ui]a augent ipsam hereditate[m] exemplu[m] sicut si petere[t] [illegible] q[ue] esset pendente iudicio ut l. sic veniunt §. fetus ff. c. Non aut[em] est ita in rei ven[dicatione] que p[ro]ponit[ur] p[er] re singlari tu[n]c cu[m] si q[ui]s velit fructus rei petere rei ven[dicatione] novo iudicio opus est ut l. fundi ff. de excep. rei ven. de eis h[ab]et[ur] vo[ro] nisi esset petitu[m] ut dicta l. fundi et q[uo]d ibi no[tatur]. et q[uo]d videbit[ur] s[upra] ti. i. l. etia[m] ff. de rei ven. l. fructus et l. ex diverso et q[uo]d i[bi] no[tatur]. Ro[tio] quia fructus no[n] augent re[m] singlare[m] sed postq[uam] sunt sep[ar]ati dica[n]t[ur] alia res donec vo[ro] fructus essent pendentes augerent re[m] et in ipsa rei ven. veniat ut l. fetus pendentes ff. de rei ven.

Hereditas. Semel [in]cumbit in uno iudicio. no[n] repellit[ur] exceptione rei iudicate in alio quod ex alia causa descendit h[oc] d[icit]. Glo. po[nit] h[oc] c[asum] [illegible].

In restituenda. [illegible] restitue[n]da hereditate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fructu et solutaru[m] peciunia[rum] [illegible] h[oc] d[icit]. [illegible] [illegible].

Si putas. Hec est difficilis l. et legitur duobus modis in glo. pone casum secundum primam lec. viuore decedente auus patruus pt ab iniustis tutoribus possidentibus hereditatem pertinentem ad nepotes. hac actione adiuuatur. h. d. Opp. dicit hic quod non valet dato tutoribus facta ei qui est in ptate alicuius. Con. sententia que non continet expressa planum causam valet ut l. si pupillus et l. ressa ff. de re iudi. So. dicit glo. fallit hic et l. si egisse ff. de tu. et cu. da. ab his ibi non. Sed quod valet dato tutoribus his ibi no. q. sed quod valet dato tutoribus dic eciam hoc ut tetigi in l. ij. quod pupillo non duc. et in l. i. § de cur. fur. Iste opp. et vi. quod int. auum et nepotes quibus habentibus in ptate multum possit esse indicium ut l. lib. nulla ff. de in. So. hic ideo quia incertum an sint in ptate uel non. Ista dicit glo. sed ista lec. petit auus hereditatem suo nomine a tutoribus qui ea defendunt pro pupillis. Ista lec. non videtur vera quia secundum hoc causa status deberet differri per carbonianam in tempus pubertatis ut l. i. C. de or. iudi. et l. i. § ad carbo.

Causa status deberet primo agi ut l. ordinate ff. de li. ca. et sic non debet procedi in petitione hereditatis. Huius timore dimisit legem habent. Secundo modo quod iste auus petebat hereditatem tamquam huius administrator negotiorum licet pro eos nepotes postea ipsi auo contradicerent et isti tutores petebant hereditatem pro se non pro pupillis et ista lec. est magistralis clara sed non fuit alia.

Hereditatis petitio hereditatis proponitur xxx. annis rei vendicatio proscribitur longo tempore. h. d. Videtur quod petitio hereditatis proscribitur longissimo tempore rei vendicatio longo. Querens que est ro huius l. tempore hic videtur dicere ro est quia est mixta actio tam in rem quam in personam. Quidam ista rone reprehendunt nam ideo dicitur mixta quia in ea veniunt personales prestationes sed quibus proponitur pro re corporali datur in re ut l. si et si lege § petitio hereditatis ff. e. Ideo glo. dicit melior ro est illa que colligitur ex hoc quod petitio hereditatis non datur contra eum qui titulo possidet ut l. regulariter ff. e. sed aduersus eum qui possidet pro herede uel pro possessore sed prescriptio longi temporis non habet locum nisi titulus precedat ut l. i. ti. i. l. nullo ff. de usucap. l. celsus ideo non potest tolli spacio longi temporis. Eo autem casu quo datur contra titulo possidentem tollitur spacio longi temporis ut vidistis in l. fi. in fi. § de edicto. di. adri. tol. et istud est satis bene dictum. Sed quero que est ro quod petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem. Glo. hic dicit quandam videtur et dicit glo. quod hec ro est quia petitio hereditatis debet durare xxx. annis sed possidens titulo tuetur se minori tempore. ergo tempore sed in l. hereditate § i. q. tamen res. lon. tep. prescrip. glo. assignat

alia rone et meliorem nam in petitione hereditatis quis petit se pronunciari heredem ut l. licet mihi ff. e. Ille ergo qui possidet certo titulo non negat te heredem ideo non debes agere contra eum. Ista ro non concludit in eo quod possidet pro possessore qui eciam agentem non negat heredem in quaquam. Certo ergo est ro dicunt doc. et dicunt verum in petitione hereditatis agens fundat se solum ex titulo suo et possessione defuncti licet enim defunctus non fuit dominus nichilominus venit in petitione hereditatis ut l. et non tantum ff. e. sed ille qui possidet titulo habet titulum et possessionem et sic habet equale ius cum actore. Ergo melior est conditio quieti in pari causa ut in c. i. est ... pari de re iud. li. vi. et l. si sibi § de pari. de re iud. ... ff. de b. ob. facit optime l. sunc aut illo ff. de b. ob. ... et § i. et ... non de publiciana. Tunc eciam pu. et § i. ... vicit quia ista est vissima ro. Sed in rei vendicatione fundatur ex dominio quod est proprie agentis. Ideo datur contra quemcumque quocumque titulo possidentem quia ... ius domini se potentius ut vidistis in l. i. C. de alie. iudi. ca. muta. fca.

Liber. De propria testantis an omnia debet inquiri. h. d. Opp. de l. ij. § de edic. di. adri. tol. So. ibi agitur possessorio hic petitorio. Opp. de l. i. C. de or. iudi. So. dic quod hic debet inquiri non tamen pronunciari et sic intelligatur secundum illam non tamen pronunciari. Quidam volunt dicere hic tex. an omnia inquiri debet et ex hoc apparebit an precedens sit debet et ex hoc apparebit ... Vera solutio regula est quod exceptio rei debet probari post fundatam intentionem actoris ut l. probari ... de probat. et io. de iure sub dat exceptione § de probat. et io. de iure. ... actor probauit intentionem suam actori et postquam actor probauit intentionem suam datur tunc reo ad probandum exceptionem suam. Datur tunc reo ad probandum exceptionem qua datur actori ad ... quod defunctus fuit furiosus qua datur actori ad probandum testium hic est casus hic et l. si quis C. de testa. et ubi planius dixi. Ergo ex hoc sic dici super hac exceptione sit pronunciandum non solum opponitur ad mutua causae sed ad precedens ... dicat tu qui agis ex testamento non precessisti dicat tu qui agis ex testamento non ... habes iusticiam quia testator fuit furiosus et donec istud probatur non est ad alia procedendum ... Certe ergo quod impedit processum iuris est pronunciando ... C. de or. iudi. et secundum regulam quam dedi in l. i. C. de or. iudi. et ideo iudices non bene faciunt qui dant dilacionem tam actori quam reo simul et semel licet iudicat tam actori quam reo. Sed aduocatos rei qui nolunt illa dilacione quia dicta vob. i. dca quod prius probet actor intentionem. dicta vob. i. dca quod prius probet actor intentionem l. exceptionem Bartholus

Si sepulcrum. Ius ad quod pertinet hereditas de iure cuiusuis uel pretorio sic ea petere h. d. in summa.

Si filius. Ista est singularis l. nec ... caso ... alibi inuenitur ... Dicunt dicit defectum hereditatis per longum tempus facta per filium facit presumi missum processisse et condicionem secutam esse. h. d. Dico quod singularis casus est hic quia filius detinet idem quod si detinuisset per filio pariente seu consentiente ut l. qui aliena post pri. ff. de acq. he.

Opp. de l. si quis mihi bona § inst. de acq. hered. Sol. dicunt quidam quod hic fingitur precessisse iussum quod non est verum quia fictio ubi est sub certo ut non in l. non est verisile ff. quod met. ca. Sed hic erat dubium an precessit iussum vel non. Alii dicunt quod secundum ratihabitio operatur idem quod iussum quod est contra illum ut l. in deo ff. iussum. Dicas quod contra hic de retractat et tempus longi temporis separantur quaedam solleniter acta quod est notandum facit ff. de usufr. cum de iure usu. et quod dixi in l. i. § fi. ff. de aqua plu. ar. Queritur quid sit longum tempus. Quidam dicunt triennium, alii dicunt x. vel xx. annorum et ista plus placet.

Quod nemo. Ista est [illegible] lege vel dicit nemo cogitur dicere titulum sue possessionis ad utilitatem actoris nisi in petitione hereditatis h. d. Primo loquitur in questione et vigilanti 2o ponit contrarium a regula 2a pt. Opp. j. de probat. l. sive poss. Sol. ad utilitatem actoris et cum petitor non cogitur quis titulum sue possessionis ostendere ut hic. Sol. reus ad utilitatem suam et ad concludendum actorem cogitur quandoque docere titulum ista loquitur l. grana. Opp. ff. de fur. l. cumulo. Sol. ut ibi. Iste opp. ff. de rei ven. l. fi. Sol. an quis possideat cogitur dicere sed quo titulo possideat non cogitur dicere nisi in petitione hereditatis ut hic. Unde ad [illegible] pono declarationem queritur quomodo est facienda interrogatio in petitione hereditatis. Dicebat Bul. quod interrogatur an possideat pro herede vel pro possessore et ipse potest unde alternative solvere possideo pro herede vel pro possessore, et sic probat primo per hunc textum, 2o per [illegible] in rei vendicatione sufficit quod dicere an possideat quia quolibet argumentum an se [illegible] rei ven. vel cogitur dicere quo titulo. Ita in petitione hereditatis sufficit dicere quod possidet pro herede vel pro possessore et sic certum actori posse agere petitione hereditatis vel erit cogendus reus ulterius respondere. Ista non videtur bona [illegible] textu qui dicit utrum pro possessore an pro herede possideat et sic videtur requiri quod de alio herede [illegible] licet Bul. intelligat vide hunc textum. Placet non. Dicit Glo. hic [illegible] et [illegible] locutus est. Et dicit Azo in summa quod sinistre [illegible] contra eum. Sed placet in summa sua dixit quod [illegible] aliter quod ego intelligit de [illegible] dicit ergo placet se dixit cum quod in rei ven. quis cogitur dicere titulum pro proximis cognitis agente arg. j. de probat. l. sive poss. In petitione hered. cogitur dicere pro quibus cognitio non pro contrario quod dicat non cogitur dicere possidere pro herede vel pro possessore et sic tamen [illegible] si locutus est dicit glo. quod volunt dicere plac. in rei ven. si tu vis concludere agentem oportet te allegare titulum pro proximis cognitum hoc est quod tu sis prior cognatus cum omnes res sunt. In petitione hered. sufficit quod dicere titulum [illegible] cognatum quod dicat quotiens titulo possideas concludas agentem petitione hereditatis. Sed potest mihi placet ista l. loquitur cum quis allegat titulum ad utilitatem actoris interrogantis ante litis contestationem vel ante libelli datorem. Placet se retulit cum quis allegat titulum ad sui defensionem contra actorem. Item Jo. et Azo et Hugo dixerunt interrogationes in petitione hereditatis esse formandas aliter ut hic ipsi ponunt per ordinem et l. vigilanti ff. [illegible] et de ut in glo. et istud modum formamus.

Queritur de duabus questionibus quas hic [illegible] formavit addendo ad lec. sua. Queritur primo si reus vult opponere istam exceptionem quod titulo possessionis [illegible] debeat eam opponere ante litis contestationem vel post. Dicit ipse et videtur quod sint opi. [illegible] mal. quod ista est exceptio declinatoria ideo debet opponi ante litis contestationem ut l. si. j. de except. Ego dixi vobis in l. hereditatis C. quod licet exceptio est peremptoria quia perimit et concludit ius agentis quia ex hoc apparet quod ius rei est esse [illegible] actoris et ideo puto quod possit opponi etiam post litis contestationem. Queritur quid si titulus supervenit pendente iudicio an expellat agentem petitionis hereditatis. Ipse determinat quod non secundum [illegible] licet titulus supervenerit et sic incipiat titulo possidere tamen non tollitur titulus pro herede quem primo habebat ut l. iiija § ex pluribus de acq. poss. Certe ista ratio non placet mihi licet cum possideat pro herede et possideat alio titulo puto quod sufficeret ad concludendam petitionem hereditatis per rationem quam dixi in l. hereditatis C. Ista questio fuit disputata Bon. per unum doctorem [illegible] et fuit determinatum quod iste titulus non concurrit quia in petitione hereditatis postquam mota res est effecta litigiosa et sic non est alienabilis ut C. l. iij et l. alienationes ff. fam. her. Ista etiam non placet mihi quia ab eo qui querit petitionem hereditatis res emitur ab alio ipse liberatur in hoc iudicio ut l. is ad. ff. de rei ven. Item si perdit possessionem absque sui culpa liberatur hoc iudicio ut l. si a bone fide § i. j. de rei ven. Sed quid mihi possessori supervenit novus titulus ego de primo possidere ex prima causa et [illegible] possidere contra qui mihi ipsi emerim ut l. fundo ff. ad l. fal. non obstat in contrario l. iij § ex pluribus de acq. poss. ergo videtur quod debeat mihi prodesse titulus novus in petitione hereditatis tamen re ab alio empta vel nunc desinere possidere sine culpa. Facit ad hoc l. si fundus in prin. de [illegible] fortuna et istud ego puto verum quando titulus non supervenisset ab eo quod petitorem agentem petitione hereditatis potuisset concludere per dicta iura. Sed si ego acquirerem in causa titulum ab aliquo qui illum ius habeat tunc preberet determinatam per l. ij C. facit l. si a [illegible] in prin. ff. de petitione hered. [illegible]

Omnia hereditatis. Item etiam ipsa de hereditate te legatarii possunt agere contra herede [illegible] cautione. Creditores possunt agere contra petitorem vel possessorem. Legatarii possunt peti post annum et hec cautio est beneficio h. d. Ad evidentiam scias quod hereditatis petitio fuit introducta a senatoribus quia erat centum viro ideo dicitur centum virale iudicium. Item scias quod hec actio erat de iure antiquo tante autem

op
no de long. tempore
Sol.
Sol.
op
op
No. ad Bul. 2a par.
No.
No.
R. a

q(uod) donec ipsa (com)parabat monetam non potat monetam aliqua (er)go particularis p(ro) qua posset esse aliqualis (com)pendium petitionis hereditatis ut l. si q(ui)s libertate ff. e(od.) Opp. ff. de corrup. l. possessor. So. ut ibi plene dixi. Opp. de l. non distinguemus § si ibi ff. de arbi. So. q(ua)n(do) petitor vel possessor mutare noluit aliud iudicium particulare intentare nichil est innitatum ut l. cum. Item q(ua)n(do) petitor vel possessor vellet aliud contra alium agere nichil est innitatum p(er) hanc l. ut l. si a bonefidei ff. e(od.) et d(icitur) no. in l. si possessor ff. de corrup. So. q(ua)n(do) alius vellet agere contra petitorem vel possessorem tunc est innitatum p(er) hanc l. ut dixi inter legatarios creditores et libertates donatas. Quero (er)go contra quem possunt agere legatarij. Videtur si q(ui)s legata sunt relicta in testamento debent agere contra heredem scriptum ut hic in § 1. sive sit petitor sive possessor. Sed si nos dicimus legata esse relicta ab intestato ita q(uod) cum est legata deberi a quocumque detinet tunc posset agere contra petitorem vel possessorem secundum dictum, et creditoribus p(er) eandem rationem. Ita ego intelligo. Sed eo casu q(uod) agitur contra petitorem si ipse fecit inventarium non puto q(uod) contra eum possit fieri executio donec [illegible] possessor heredit(atis) ut l. si filius § et l. [illegible] de inv. [illegible]. Item quero contra quem agent creditores. Videtur contra petitorem vel possessorem [illegible] petitionis [illegible] glo. Contra dicitur ut in glo. Bartholus

[illegible]

De rei vendicatione rubrica

Continua ut in glo. Bartholus. [illegible]

[illegible] p(er) alienum. [illegible] bona fide possessor quis acquirit ex re vel ex opera sua / mala fide vero possessor nichil [illegible] h. d. Dicitur hic bonefidei. Queritur quo tempore debeat esse bonefidei. Glo. dicit sufficit q(uod) sit bone fidei ab initio. Sicut in libero homine usurpari bona fide quolibet momento ut l. qui bona fide in prin. de acq. re. do. Ista non est vera quia ibi loquitur tamen de homine libero bona fide possesso quam de servo alieno. Dic (er)go q(uod) ille qui est bone fidei ab initio sibi facit fructus suos ut l. quid sit § fi. de usur. Et ex eo tempore q(uod) cepit esse malefidei tenetur eos restituere ut no. in dicta l. quod si § fi. de acq. re. do. Sic debes intelligere dictam l. qui bona fide in prin. de acq. re. do.

Si in [illegible]. Edificium cedit solo. Opp. Insti. de re. divi. § cum in alieno solo [illegible] intellige qui bona fide edificat de sua materia videtur habere animum donandi. In dubio loquitur quando edificabat de materia aliena. Bartholus de Saxoferrato legum doctor.

Mater tua. Rem meam non meo nomine venditam vendicare possum et possum ratum habere quo ad precium dum(modo) rei mee. Et quo ad ipsa(m) venditionem actionem negotiorum gestorum in subsidium. h. d. Item alia [illegible] in summario. Opp. ff. de here. emp. l. rem alienam. So. rem alienam quis potest vendere in preiudicium sui vendentis non autem in preiudicium domini ut hic ad plene dixi l. cum vir ff. de usur. Opp. hic dicitur q(uod) petitor non debet restituere precium. Con. ff. e(od.) l. emptor. So. ibi quibus fuit in utilitatem eius cuius erat res. Et hoc vidistis plene in l. iij. § quod si nec. ea ubi glo. tangit. Opp. ad finem quod meo nomine non est gestum ratum habere non possum ut l. si pupilli § si et si ego ff. de neg. gest. Sed hic venditio non fuit facta nomine meo (er)go ratihabitio nichil operatur. Huius tenore sunt hic contrarietates. Secunda intelligunt hanc l. q(uod) ratihabitio preiudicet in (quantum) ad precium dum(modo) rei mee ut l. si fundus ecclesia prin. ff. de pig. Sed non (quantum) ad hoc q(uod) non posset petere precium nisi re recepta vel percepta tunc in subsidium datur actio negotiorum gestorum ut hic et l. ij. de re. al. non ali. Ista intelligebat Bul. Mar. vero indistincte concedebat posse habere ratum quo ad petendum precium etiam re non recepta vel percepta per l. 1. de his qui a non domino man. Sed glo. in [illegible] videtur q(uod) ibi est speciale favore libertatis. Glo. [illegible] distinxerunt aliter et [illegible]. Aut quis ratum habuit venditionem errans in facto quia credebat suo nomine esse gestum cum non esset et tunc sibi non preiudicat. Aut habuit ratum errans in iure et tunc idem quia in non preiudicat ut l. si cum te. de pac. Aut non errabat nec in iure nec in facto et tunc est vera distinctio Bul. quia etiam re recepta vel percepta possum habere ratum in subsidium. Ita tenet glo. hic et l. si pupilli § si et si ego de neg. gest. et l. si cum servum ff. si c. pe. et d. in c. ratum de re. iur. li. vi. Et ita tenent [illegible] doc. Ego solitus sum concordare istas contrarietates et hic adiunxi quia est multum subtile et nobile. Si tu queris utrum ego possim agere actione negotiorum gestorum que oritur ex venditione [illegible] facta quia negotium tunc ad me [illegible] ratihabitio tunc procedit opi. glo. [illegible] ratihabitio non potest trahere ad me negotium non meo nomine gestum nisi in subsidium re percepta vel perscripta ut in prioribus glo. Sed vo(lo) velles agere negotiorum gestorum que oritur ex hoc negotio nomine gesto sed ad ratum habendum precium dum(modo) rei mee ab emptore [illegible] tunc ego possum habere actionem negotiorum gestorum. Hic de [illegible] ratio [illegible] Ego gero negotium tuum [illegible] gestum datur michi contra te actio negotiorum gestorum licet ratum non habeas ut l. que utiliter in fi. de neg. gest. no. in l. si pupilli § [illegible] [illegible] mag. glo. et ti. [illegible] tu quod vendidisti

re meã emptori tuo nomine tu teneris ei de euictione. Si g. ego ratum habeo tuum contractum. Dum[m] gero negotium tuum / ipso gestum mihi vero co lex gestum uel actum est dum[m] tu gessero vero. in cont te acto negotiorum gestorum. Et hoc eum loquitur. opi. ajar. et probat hoc tex. expresse / dicit etiam q si quis pdat dum[m] ratihabitione sua pdat alio non actor negotiorum gestorum habetur / de hoc tetigi vobis in l. si pupilli p. sciendum in prin. de le. i.

quod tenet mecum. Reuincit glo. quid si totum precium petiisti quod non erat meo nomine gestum quod michi prouidere. Glo. dicit q non ut habebis in ea et hic. Iste querit glo. quid si pro pro vendidisti quod recepta precium inspicitur quod precium accepti. Glo. distinguit / aut eum erat malefidei possessor aut bonefidei ut l. si possessor §. i. ff. de peti. here. et ita hic tingitur doc. Ja. de bu. non tenebat ista glo. dicebat enim q dicta l. si possessor loquitur in petitione hereditatis / que cum sit uniuersalis i ea succedit precium loco rei ut l. si et rem et precium et ibi no. de peti. here. / sed hic agitur actione negotiorum gestorum unde habetur rata venditio non potest venire nisi precium acceptum. Ego dicerem posset intelligi de actione negotiorum gestorum que oritur ex primo negotio gesto scilicet ex venditione et uerius dicat et Ja. debuit. / Aut queris de actione negotiorum gestorum que oritur ex eo q iste ratum habuit et dum[m] transtulit tunc potest peti precium inspecto esto ille ratum habeo eum venditore liberauit ut dicta l. que utilit in si. Iste querit glo quid si non meo nomine vendidisti deinde pluribus manus ambulauit ultimus est usucapta uel prescripta et ego ratum habeo vtrum recepta a primo venditore uel ab ultimo uel ab omnibus / Glo videtur q solum a primo quia ille habet precium ex causa lucratiua alii vero qui emerunt quantum ipsi vendiderunt tantum sibi constiterat / et ideo nichil videntur habere et sic stant omnes doc. Iste querit glo. quid si primus vendidit rem meam ille emptor alteri donauit ille donatarius ultimo vendidit / res est usucapta uel prescripta contra que agatur eadem dicit q contra quemlibet q. ult[m] / eadem contra usucapientem / dum vero dicas si quis loquaris de actione negotiorum gestorum que oritur ex primo negotio gesto potest ratihabitionem precedat opi. istius glo. ut posset agi contra usucapientem qui habet causam lucratiuam / Si vero intelligas q actio negotiorum gestorum oritur ex ultimo negotio gesto quia ratum habeo transtulit dominium tunc tantum ab ultimo vendente potest repetere / quia tunc tantum ab ultimo tantum consentit et illud ultimum liberauit alii ultio tantum consentit et illud ultimum liberauit. Secundo et ideo diceremus et in ultima que glo. Secundo ad quedam dubium et ad quasdam que ex glo. primo formo unam que quam formant doc. licet loquitur in eo qui vendidit rem meam suo nomine. Reuiuens quid contrarius pone q duas res pecunia mea emit et non suo nomine utrum illa emptione possum habere rata in subsidium ut possim rem petere / Istam que tangit glo. ff

de mu. dot. l. peculius et ibi pe doc. ex glo

Reuero dicitur hic q si aliquis vendidit rem alienam suo nomine eriues quo contra ista vtrum vendidit nomine suo uel alieno iudicandum aut in venditione exprimatur suo nomine aut alieno et tunc ista dicta aut non exprimuntur tunc regulariter est dicendum q suo nomine videatur vendere ut l. magis ff. de solu. / Et intelligo alieno nomine rem vendita quando quis vendidit eam ut alienam unde alieno nomine vendere hic est casus C. de negotiis ge. l. ab uno et l. i familie / Sed si eam vendidi ut ipsa precedunt ea que C. dicta sunt. Reuero q in creditore vtrum re redempta uel prescripta possit conpensatio agere ad precium / hoc glo. tangit ff. de disti. pig. l. i. in glo. mag. / Dixi tibi hic duo in l. primus si sua heredes i. de iure de lib. ubi tex. et glo. tangit / dic ut ibi. Reuiuo quid de eo cui debetur res actione personali dic ut l. venditor ex hereditate §. i. ff. de he. ven. Reuero quid in eo qui rem potuit aduocari a primo possessore per publicianam vtrum re redempta possit petere precium dubito. nec cogitaui.

Bartholus

Aduersus eos qui emunt a malefidei possessore. ut rem venditam nisi consensent hic d.

Omnium malefidei possessor tenetur de fructibus perceptis et percipiendis et expensis necessariis officio iudicis recuperat utiles detrahit. hic d. Ad primum dicit hic q tenetur malefidei possessor de fructibus quos percepit uel percipere potuit ipse malefidei possessor. Contra quoniam tenetur de hiis que percipere potuit ipse petitor ut l. si nauis ff. re. c. no. in l. ex diuerso in glo. mag. / glo. licet ubi uere stricte sequitur / neque soluit contrarium / pe. dicit q debet distingui / nam malefidei possessor ante moram tenetur de fructibus perceptis et quos percipere potuit ipse / post moram tenetur de hiis quos percipere potuisset ipse petitor contrarium non placet in ea ille q i iniuria occupat ut hic dicitur in mora est ut videtis C. unde vi l. i. Ex q habetur distinctio in tex. C. ne. ca. l. i. Tamen possumus distinguere aliud in domo aliud in rebus quia hic esset contra tex. i. l. apud iulianum §. i. ff. de le. i. / Dico ergo breuiter q si aliquis uelit se referre ad illud quod percipere posset singulariter debet referre ad personam petitoris ut dicta l. si nauis in fi. / Si eum persona possessoris potuisset plus percipere propter singularitatem sue persone tunc ad istud restitutionem non tenetur quia illud percepisset ex sua negotiatione magis q ex re ut l. ii §. i ff. ad l. fal. Sed si aliquis uelit se referre ad illud quod percipi potuisset per petitorem sine contrarium percipi potuisset per possessorem et dicere si te refferes ad illud quod emit ex communi estimatione potest percipi / quia ad hoc q non i l. i. de restitu. ven. Ultio est videndum quo iure computatur expensis factis in re / Glo. ponit in l. i. fundo ff. e. dic ut ibi

Si ex ea | res empta ex pecunia mea non est mea, et ideo a me vendicari non potest, h. d. | Con[tra] h[oc] c. l. si ut proponis / So[lutio] ut ibi.

Pretium | eius et partus ancille mat[ris] h. d. / et h[oc] est ver[um] quo ad dominium, secus quo ad honores et munera ut l. imaginum ff. de decurio[nibus].

Si ut proponis | res empta ex pecunia militis potest speciali favore a milite vendicari, potest etiam agi negotiorum gestorum vel mandati si intercessit h. d. | Opp[onitur] de l. si ex pecunia, C. e[odem] / dicit glo[sa] quod est speciale in milite, sicut et in uxore, et in tertia / et in uxore dicat glo[sa] quod verum est non / et in milite h[oc] est ver[um] simpliciter quod res empta ex pecunia sua potest vendicari ab eo, non in uxore est ver[um] simpliciter, sed est distinguendum an sint empta res a tutore vel curatore et procedit glo[sa] an sint empta ab eo et tunc demum in subsidium potest res vendicari per l. filie ff. de solut[ionibus] / et ibi tangitur per glo[sam] clarius per Spe[culatorem] de act[ione] in l. ij. an ex fac. in... hec non intelligo quod dicit de tertia ad ... casum in l. orphanotrophos, C. de epi. et cle. | Illud non quod dicitur in uxore est verum non est ver[um] simpliciter sed demum in subsidium ista lo[quitur] l. ex pecunia, C. de iur. dot.

Dote ancilla | dotali non potest rem dotalem vendicare h. d. | Opp[onitur] de iur. dot. l. ubi. / So[lutio] h[oc] est ver[um] nisi mulier agerit actione hypothecaria ut l. alij dicunt quod ibi agitur hypothecaria non actione in rem / ista loquitur hic / et ista tertia est satis bona | Iste collige ... non casu quod maritus est dominus rei dotalis de quo plene videtis in l. in rebus C. de iur. dot.

Quum scrip... | dominium potest probari per testes vel instrumenta vel aliis presumptionibus h. d.

Signis certis | res in qua plantatur vel serit quod sciat ... omne solo cedit radices si fixerit h. d.

In omnibus | in contractibus nominatis non est locus conditionis ob causam contra eum qui ex parte sua non implevit sed ad ea que in contractum devenerunt est agendum h. d. hec bona l. | Opp[onitur] rei vendite non transfertur dominium per traditionem nisi pretio soluto ut l. quod vendidi ff. de contra. emp. Insti. de re. divi. § vendite / So[lutio] intellige quod hic sunt ... fides de pretio ut dicit § vendite / qualiter autem dicatur habita fides de pretio tangitur per glo[sam] in l. prorsus in fi. de contrah. et dicit § vendite iste an per pignore possit habita fides de pretio ex. tangit hic / Ego plene dixi in l. a divo pio § post aditam de re iu. ubi glo[sa] tangit et in l. si pro... de iur. fisci / Bartholus

Ordinarii | ista l. tractat materiam l. ... ut i. de ut... et ibi dixi et glo[sa] ponit / breviter dicit possessio ... post ... demum ad petitionem ... h. d. hec l. ...

Quum a matre | ex ea parte qua ab ... successit defuncto ... ex cuius persona ... et alterius con... fratri veniunt non potest h. d. hec bona l. | Glosa querit hic quid in patre alienante rem filij, credo aut filius sunt heres patris et idem quod in matre. aut non sunt heres patris et tunc sine dubio potest vendicare ut l. i. C. de bo. ma. Et vero quando si filius sunt tum instituti in bonorum subsidium. / hic tangit plenius et melius dicit de pri. de lib. l. si... ff. in computatione ubi glo[sa] videtur dicere q. et dicit ut...

Quoties | ille est potior in dominio cui prius res tradita licet alius in ti. precesserit h. d.

Si in area | quod in solo edificatur cedit ... edificanti bona fide ... debet restitui.

Si fundus | dominicarius facta a domino in quibus emit / emptorem constituit male fidei possessorem h. d. | Nota hac l. de vitute huius denunciationis que constituit emptorem male fidei | Iste ponderat verba huius l. valde in materia protestationis quod non sufficit si protestetur quod non emat sed debet dicere quod est mea ut hic patet in textu / Ego hac l. habeo duo, primo quod denunciatio constituit aliquem male fidei possessorem, 2o quod iste male fidei possessor tenetur tam de fructibus perceptis quam dicat non de percipiendis et sic titulus ... a percipiendis et ita tenet glo[sa] licet doc. ultimam dicat q. primum passum ... demum ... dicat quem in mora ex. hic dicit et potest constituat quem in mora ex. hic dicit et potest quod sunt in l. i. et l. iij ff. de flo. tu. auctoritate / et dicit ut hic plene per eum / Ego pono in meo tractatu de protestatione | Et non quod denunciatio constituit quem male fidei ... tamen ... non ... glo[sa] in l. plene ff. de usufr. ...

Id quod | Dominium potest probari instrumentis et aliis indicijs h. d.

Non solum | Contra dominium instituti ... rebus quas debet ... non ... h. d.

Possidentis | In actione in rem contra ... in lite ... non potest esse ...

Certum est | ... magis ... quod sit et est magis repetibilis ... quod alia ... ista ponit glo[sa] in l. ... ff. c. alia ... doc. ... Bartholus

Si in magnum | ... repetit rem suam ... tenetur ad restituendum ... ab alio ... h. d.

Nullo modo | ... titulo ... habet longo tempore ... h. d.

Sollicitudinis | ... decem ... h. d. ... in fi.

Nec litis | ... longi temporis post ... non currit h. d. | ... et tenet ... hac l. de quo ... et doctores ... in l. celsus ff. de usucap. | ... quod acti ... post litem ... et testes etiam ... faciant quod acti ... quod tu possedisti x annis et ultra ante litem ... non si probaret possessionem x annorum post litem ... nichil probaret et ad hoc nota hec l. quem melius dicat de hac materia quod aliqua de mundo /

Rubr[ica] Rubr[ica] Bo[nae]

Servum | Ego solo titulo pro possessore non acquiritur dominium ut hic et c. l. b.

Res alienas | Hic actor suam intentionem probet. vendens possessor licet etiam iniuste absolvitur h. d. Ego hic habes quod hic casu licet opponi de iure tertii hic modo tu vendicas rem quam ego possideo. ergo possum dicere non est tua sed cuiusdam tertii. Ideo contra quod ius tertii quaesitum est iure agentis videtur in l. cum servum. conspiratio de servis fugitivis.

[illegible] lex in h. ti. quod boest/

De usufructu et habitatione et ministerio servorum rubrica

Rubrica ista continuat secundum glo. ordinarie. quia dictum est de dominio rerum corporalium sequitur videre de dominio rerum incorporalium ut usufructus usus et c. | Ista continuatio videtur posse impugnari et videtur quod hic sit oppositio in obiecto. nam usufructus est ius utendi fruendi alienis rebus ut ff. e. ti. l. i. Sed glo. secundum istam continuationem videtur concludere quod usufructuarius sit dominus. male. | Potes tu salvare glo. secundum Guill. de cu. et dicere usufructuarium habere respectu ad ius quod habet in re. potest dici dominus ipsius. ar. l. in vendicatione ff. de bo. aut. iu. pos. et usufructuario datur realis actio ut confessoria et negatoria quae domino dantur ut l. ij. §. i. si serv. vend. et quod ibi no. et l. uti frui §. i. ff. si usufr. peta. | Ad evidentiam totius materiae debetis scire quod servitutes quaedam sunt reales de quibus habes s. ti. pro. quaedam sunt personales et iste sunt iiij. secundum dy. scilicet usufructus de quo principaliter tractat ti. iste. et tamen non sit habes in l. plenum in prin. et in l. usufructu legato in prin. ff. e. est etiam usus et tamen non sit habes in rubrica l. plenum in prin. ff. de usu et habita. est et habitatio et tamen non sit habes in l. recusi §. licet tamen dubitetur ff. de usu et habita. | Est et ministerium servorum de quo sit mentio in rubrica ista et tamen non sit habes in l. ij. ff. de ope. servo. et in l. ij. ff. de ope. servo. et de usu le. licet quidam dixerunt quod ministerium servorum sit servitus realis. tu tamen dicas secundum dy. quod servitus personalis est. Ita morte servi extinguitur. Item in realibus quae sunt perpetuae et debent a re rei ut s. i. et quod i. no. ff. de servi. ti. generalis et l. qui aliena §. fi. ff. de nego. ges. et i. l. ba. rep. et hanc opi. formant dy. et ff. et ea inst. de actionibus. | Bartholus legum doctor

Si usufructus | Cautionem quam usufructuarius praestare debet testator remittere non potest et per eius usufructuarius conveniri poterit. ante cautionem praestitam uti frui non potest h. d. | Nota primo quod dominium est in fundamento

Nota 2º quod testator cautionem quae est introducta in favorem heredis remittere non potest. | Nota 3º quod testator non potest facere quin leges habeant locum in testamento suo ut hic et l. nemo potest ff. de le. i. | Opp. dicitur hic si usufructus omnium bonorum relictus videtur concludere quod in rebus quae usu consumuntur dicatur esse usufructus. sed contra de l. i. ij. et iij. ff. de usufr. ea. rerum quae usu consu. et de §. constitutum insti. de usufr. | So. nomine fructus vel usufructus hic appositum sunt ista. quantum ad eas res scilicet quae usu non consumuntur. Applicantur sunt etiam habito respectu ad eas res quae usu consumuntur. et hic constringit propter voluntatem defuncti confundatam. nam et alibi eiusdem sunt ista et ista. ut l. ij. et quod ibi no. de offi. procons. et le. et l. si et si possessori §. pe. de acquirenda ff. de iure fisci. | Iste opp. dicitur hic quod testator non potest remittere istam cautionem contra de l. sive. i. ut. potest lega. | So. hic non potest remittere istam cautionem tamen quia est introducta in favorem heredis tamen quia usufructuarius conventus ad dolum cautionem l. conveniri ff. de pac. de pac. do. et l. si unus §. illud ff. de pac. sed cautio de qua sit mentio in l. c. est introducta in favorem testatoris et ideo eam remittere potest. Sed contra ista so. possit instari de aut. si tu testator i. ad l. fal. quod sunt contra de his. et fal. §. si non comprehensum ubi testator potest prohibere falci. quae est in favore heredis. So. potestis dicere quod etiam detractio falcidie sit favor ipsi testanti adhoc ut non decedet sine herede quia decedet si heres non habet aliquod commodum quia non adiret hereditatem ar. insti. ad l. falci. §. i. | Iste opp. dicitur hic quod etiam si testator prohibuit cautionem exigi quod tamen praestari debet. contra de cauto. sed ista disponat in aut. de imp. coll. iiij. hic aut venit contra dispositionem ipsius testatoris quare male. So. aut voluntas testatoris est secundum leges et tunc ut vidistis servanda est. ut in c. aut contra leges licet quia forte dispositio voluisset legem non habere locum in testamento suo. et ista dispositio non est servanda. | Ista intelligatur l. una ar. in l. nemo potest de le. i.

Maxime per declarationem nota l. queris de qua cautione loquatur l. una. dicunt loquitur de cautione de utendo fruendo arbitrio boni viri habito respectu ad res quae usu non consumuntur. | Iste loquitur de alia cautione scilicet de tanta pecunia reddenda constante re habito respectu ad res quae usu consumuntur ut l. iij. §. i. ff. de usufr. earum re. quae usu consu. et §. constitutum insti. e. ti. | Iste quaero dicitur hic quod testator non potest remittere hanc cautionem sed nunquid heres potest remittere. primo videtur quod non per l. heredem ff. de re. iur. Dicit glo. ordinarie determinare contrarium quia cum ista cautio sit favore heredis potest heres favore suo renunciare ut l. si quis in conscribendo de pac. et l. si pacto quod.

de cen. et cle. Iste quero. Nunquid cautio sit
de sola usufructu/ Primo videtur quod sic per hanc l.
et per l. i. § i. et § licet ff. usufruct. quemad. ca.
In contrarium videtur l. si usufructus § aliud et §
placet usufr. quemad. ca. ad idem l. hec stipulatio
§ sultum(?) § i. ff. de usufr. earum rerum que usu
consumuntur in quibus l. probatur quod consistit usufructuarius
sine cautione hac ultima parte probat glo. i. l.
i. ff. e. / dubitatio de but. dicit quod duo verba
et sic/ aut queris nunquid ista cautio sit de sola
usufructu quo ad respectum ad eas res que usu
non consumuntur et dico quod non est de sola, nam
etiam multis casibus usufr. consistit sine ea, ut
videbitur in l. usufr. j. e. ti. / Si vero
queramus respectum ad eas res que usu consumuntur
tunc cautio ista videtur esse de sola, ut l. hec
stipulatio § i. ff. de usufr. earum rerum que usu consu.
sunt et Iste quero dicitur hic quod testator
in testo non potest remittere hanc cautionem sed pono
quod constituo tibi usufr. inter vivos quod potest
fieri ut l. usufr. e. ti. et i. § constitui(?) Justi.
e. ti. nunquid possum remittere hanc cautionem et
videtur quod non per l. usufr. e. ti. i. fi. In contrarium
determinat Guill. de cu. quod cum in suum favorem
ista cautio sit introducta suo favori potest
renunciare ut l. si quis in conscribendo. Nec ob.
d. l. quod C. eum quod non est verum inter contractum
inter vivos et ultimas voluntates quantum
ad constitutionem usufr. tamen quantum ad prestandam
cautionem sic/ propter predictam ista dicit ipse
/ adultum tamen facit contra hanc opi. una ratio quam
glo. assignat hic et in l. sic j. ut in ipsis legibus
quam dicit glo. et hec cautio est introducta
ut tollatur occasio delinquendi ipso usufructuario
et per quod videtur quod in contractu non possit remitti
hec cautio, quia ita invitaretur usufructuarius
ad delinquendum remissa sibi cautione in contractu
sicut in ultima voluntate/ ar. ad predicta l.
conveniri ff. de pac. Ultimo licet l. et plures
valent ad contrarium secundum Guill. de cu. ut ipse
ponit in l. sed et si posterior § si et si mancipio
ff. de inr. inu. Certe vos licet hic quod non
usufr. possessione ipse et ipse dominus et proprietatis
Modo pono/ quidam agebat contra aliud
dicebat se esse in possessione talium iurium sit(?)
quod iura non possidentur ut l. primus § incor-
porales de acq. re. do. nunquid procedit iste
libellus/ dicit ipse quod sic/ ar. istius tex. et
ar. eius § iste si inaudito ff. de inr. sur. quia
licet ipse possessio non cadat in iuribus tamen in ipsis
sit et indicatur cum in multis iudiciis si
verbum dubium ad actorem referatur intelligitur
p. eo. ut l. si quis intendit et quod ibi no. de
in. Iste valet ad aliud/ pone emphiteota
cadit a possessione agit contra possessorem dicens res
ad se pertinere iure dominii nunquid potest defendi
talis libellus/ videtur quod non, nam appellatio dominii
simpliciter prolati refertur ad directum ut l. i. i. fi.
si ager vectiga. vel emphiteu. peta.

sed emphiteota non habet directum sed utile ut i. non
Ego tamen in contrarium determinat Guill. de cu. per pallatas
voces quia licet dominium simpliciter prolatum intelligatur de directo
sit etiam intelligi de utili quod habet ipse emphiteota
ar. § alle. nimio. Et eo hic potest concludi
aliud secundum opi. Guill. quia videtur secundum opi. suam quod
verbum dominii in libello prolatum comprehendit etiam utile
dominium unde valet libellus qui cottidie formatur
in rei vendicatione nam cottidie dicitur peto talem
rem ad me pertinere iure dominii vel quasi nunquid videtur
esse deductum dominium utile, etiam quod sic secundum istam opi.
/ Et hanc opi. videtur etiam firmare Cy. in l. et an
eandem § exceptores de except. rei iudi. et eandem
formant Dominus ... in l. si in ... § eandem. e. ti.
et sic si actor probabit possessionem x. vel xx. annorum
per quam quesitum videtur utile dominium ut no. in aut. nisi t.
de bo. mat. videtur quod debeat obtinere. Ultio
valet ista l. et plures quod si testis loquatur
in ipse quod dominium suum debeat coadiuvari et C. eum
secundum dominum Ja. contra ad hec ut non incidat in
falsitatem non autem ut probet ut non per eum in
de eo § Iste si inaudito nam verbum testis dubium
sumi in proprietate debet intelligi ut no. in
summa C. de proba. Bartholus.

Certis Proprietarius non impedit obli
gare proprietate licet usufructus
sit alienus l. d. l. et l. in fin.

Si patri Morte proprietarii non tollitur
usufr. sed fructuarii sic l. d.
Sed no quod usufructus finitur morte usu-
fructuarii sive usufr. sit constitutus in ultima
voluntate sive in contractu. Secundo licet nota quod
morte proprietarii non extinguitur usufructus.
Non obstat secundum no. lo. op. de l. ii. in fi. j. de bo.
mat. ubi dicitur quod mortuo filio consolidetur cum
proprietate/ sed secundum plures ibi est casus specialis
, et istud est plenum quia non apparet aliqua ratio specialis
quare solve et melius ut ibi non quia ibi non
quod obierit filius sed pater ideo nichil ad rubrum
Iste opp. de l. pater § quod si nepotes j. e. ti.
dicit glo. etiam ibi fallit/ Tu non potes dicere
secundum pe. et Cy. ibi et hic quod ibi est alia ratio
reddenda usufr. rei consolidatio cum proprietate //
Iste opp. de § si non in aut. de he. ab intesta
to. venien./ quare dicas duo verba. quando filius
decedit non relictis descendentibus vel collateralibus
sed patre tamen et tunc succedit tamen pater et usu-
fructus consolidatur cum proprietate ut in aut. defuncto
et in corpore unde sumitur/ quando filius decedit
relictis descendentibus tamen et tunc illi succedunt
quia est potior causa descendentium ut in § i.
in aut. de her. ab intes. et idem in successione
quando decedit relicto patre et relictis fratribus
et tunc pater succedit in virile cum fratribus quantum
ad illam partem vile usufr. extinguitur et cum
proprietate consolidatur/ quantum ad alias portiones in
quibus succedunt fratres est usufr. extinguitur
ut in l. quotiens in aut. de here. ab intesta.
Et quare sit ratio dicit ut ibi et est de casibus
excepcionalis in quibus pater non habet usufructum

No. j
No. j
Dominium j
§
Dominium j
§
Dominium j
Bo. 8 j
j

in bonis adventiciis filii quos heres non in aut. itaque C. de bo. que libe. et in cor. ut li. mat. et auic. § fi. Bartholus

Usufructu[m] usufructuarium si ex testamento sive ex contractu optat cavere de utendo fruendo arbitrio boni viri. h. d. Notandum quod usufructuarius tenetur cavere de utendo fruendo arbitrio boni viri ut hic et hec vera sunt si usufructus constitutus sit in ultima voluntate sive inter vivos ut hic. Contra opp. quod hic quod usufructuarius tenetur cavere contra. Con. de l. 1. § si ad fiscum ff. ut lega. no. cave. ubi fiscus non cavet. So. casus specialis est in fisco. Item opp. de l. fi. § sin aut. C. de bo. que li. So. est casus specialis in patre ut colligitur in dicto §. sin aut. pater non tenetur ibi cavere sicut et alii non tenetur reddere rationem administrationis ut ibi nisi ipse dolose gessit quia tunc tenetur reddere rationem administrationis ut l. imperatorem et ibi no. ff. ad trebell. Item opp. de l. si usufructuarius § plac. et § illud ff. usufr. que a. ca. So. ibi usufr. erat relictus jure proprietatis conde[m]pto et ita probatur de proprio usufr. consolidari cum proprietate et sic usufructuarius utebatur iure suo. et ideo non cavet et ista est vo l. gne. Item cavere pro dilatione l. inc. querit glo. Certe usufructuarius debet cavere et dare fideiussores arbitrio boni viri. pone non potest dare fideiussores nunquid gaudebit commodo usufructus. Quidam dixerunt quod non immo res debet sequestrari ut l. litibus C. de agri. et cen. li. xi. Illa opinio non videtur vera quia sequestratio est prohibita nisi in casibus ubi quos iste non enumerat ut l. unica et quod ibi no. de prohi. seques. et l. si fideiussor § fi. ff. qui satisda. co. Contrarie dixerunt alii quod ipse velit promittere juratorie secundum formam l. hac edictali § his illud C. de secund. nup. ad admittendum ad usufructum. Ista opinio reprobatur per glo. et merito. Ratio est specialis in ista quolibet ad secunda vota ut ibi patet. Tertia glo. vera hic dicit quod si non potest dare fideiussores quod ipse non gaudebit commodo usufructus ut l. uxori ff. de usufr. le. Sed ista secunda glo. possit instari de § a possessore Insti. de her. insti. So. dicit glo. ibi loquitur de impossibili de iure vel de iure hic in qualibet vera de impossibilitate facti. Vel intelligo secundum doctrinam Jacobi dicentis quod impossibilitas excusat aliquem ut in g. sed difficultas prestationis non excusat ut l. continuus § 1. de v. obli. et ita intelligitur hoc [illegible]. Sed ultimus contra determinationem glo. possit instari de l. cum non facile ff. si t. plus quam per fal. ubi si non potest prestare fideiussores remittitur possessio timore [illegible] et [illegible] post cum dixerunt quod si usufructuarius velit jurare de utendo fruendo arbitrio boni viri quod ipse etiam gaudebit commodo usufructus et remittitur sibi cautio. Arg. in aut. cum relictum vero ita C. de inde. viduit. et in cor. ut cum [illegible] facit ad hoc l. 1. § sin aut. C. de ass. toll. et ita tenet prima opi. vera hic in glo. Guill. de cun. tenet quod res debeat sequestrari apud quendam bonum virum

qui usufructuario prestabit commoditatem usufructus. Arg. in l. postea § imperator ff. ut leg. no. ca. Crederem posse salvari opi. utramque et sic. Vera aut persona usufructuarii est persona suspecta et tunc dicere quod habet locum opi. Guill. quod res debeat sequestrari secundum formam l. postea § imperator aut non est persona suspecta et tunc habet locum opi. pe. vel quod committatur juratoriae cautioni. Ar. in dicta l. 1. § sin aut. C. de ass. toll. Item quod videtur quod usufructuarius debet prestare cautionem quod si non prestitit cautionem et fructus percepit nunquid fructus faciat suos. Glo. variant. Habetis unam glo. in l. si cuius § 1. ff. c. ti. que videtur dicere quod non facit fructus suos. Alia habetis in l. uxori el primo ff. de usufr. leg. que videtur dicere quod facit fructus suos. Quidam dicunt. Guill. de cu. concordat eas sic. Aut eum usufructuarius bona fide usus fuit quia forte cautio non fuit petita sibi ab herede et tunc usufructuarius facit fructus suos et ita habet locum glo. que est in l. cum uxori. Sed aut non fuit usus bona fide et tunc non facit fructus suos et ita habet glo. que est in l. si cuius § 1. de usufr. et hanc eandem opinionem secundum Cy. pe. formavit hic et quidam fuit glo. Azo. in dicta l. cum uxor de usufr. le.

Si pater usufructuarius fructus perceptos post tempus usufructum adiectum tenetur restituere. h. d. Non quod dixi in summario. Item no. quod finito usufructu post tempus ei adiectum usufructuarius tenetur restituere omnes fructus ut hic. Contra opp. dicitur hic quod usufructuarius tenetur restituere omnes fructus perceptos post tempus quo vindicatur. Contra dicit quod non teneatur de percipiendis. Sed contra de l. si manus § tigna ff. de rei vendi. et de l. cum ante C. ti. xx. Dixerunt quidam quod hic est speciale in matre quod teneatur de percipiendis ista so. est falsa per l. si mater C. de usufr. ista so. Contrarie dicatis quod l. ista supplet per iura communia quia licet dicat quod tenetur ad fructus perceptos non tamen negat quin etiam teneatur de percipiendis. Bartholus

Interest maritus usufructum in dote recipiens proprietatem obligare non potest et idem si proprietatem in estimata in dote recipit sed vero estimata obligare potest. h. d. Ad evidentiam non ista l. habet duplicem intellectum unus est secundum glo. quod l. ista ponat tres casus videlicet quando usufr. tantum datur in dote sed cum datur proprietas inestimata sed cum datur estimata. Tertius et alio modo ut ponat in ordine casus legis et secundum ista lex debet addi casus in quo proprietas sit estimata ea estimatione que non facit emptorem. Ponam vobis casum secundum primam lec. quam glo. approbat licet al. non approbet. Item no. quod dixi in summario. Item opp. dicitur hic quod usufructuarius non potest obligare proprietatem. Contra de l. fructus de re iur. § fi. ff. de usufr. hic aut dicitur quando inn. quare male. So. dicunt quidam iura quia locutum in duo

Certe ista q. no. vi^r bona qz ullum dubium quare dicat^r q usufructuarius no pt obligare ppetatem ut hic / s usufructu pt / et isto mo intelligant contra / Cont^r ista q. instat^r de l. arboribus ff. usufructuarius ff. c. ti. et de eo qd solet notari in § ite finit^r insti. c. ti. ubi usufructuarius no pt cedere / Do. aut usufructuarius vult cedere vel vendere ul obligare ius utendi fruendi et dico q no pt ut dco § ite finit^r aut vult cedere ul vendere comoditatem utendi fruendi et hoc pt fi ut l. arboribus et i dco § ite fini^r insti. c. ti.

Modica ad que / Modica expensa spectat ad usufructuarium magna ad ppetarium h. d. / Contra glo. qua actoe usufructuarius repetet / videt q p actoz negotiorum gestorum Ista glo. no placz michi licz enim modica expensa ptinet ad usufructuarium et magna ad dnm tn oes expensa i reficiendo que ptinet ad fructuum siue go pt magna impensa siue pua debz usufructuarius refice licz magna repetat et pua no / ut ff. de dap. infec. l. dapni § cius dudit eu usufructuarius expendat de suo tn no pt repetere p actoz negotiorum gestorum ut l. s quis ff. de neg. gest. l. hereditas § si pr uimus facilius / qualiter go repetet qrendo p actoz in factum ut dicit iuris consulti i sili in l. i vendicoe § hys vo de bo. aut. i poss. qui est bonus tpo. adhuc / vel repetet p utile actoz mandati qz usufructuarius videt^r constituti pcur in re sua a dno circa cura rei pstand pbat^r in l. i. i fi. cod. l. sc. de nouo opere nunc. et l. i. i fi. cod. l. sc. usufructus quadam.

Nec usufructuarius / Usufructuarius vel eius heres no pscribit ppetatem h. d. / pro dicit glo. et bn qz no possidet civiliter sed naturaliter tm / et sola naturalis no sufficit ad pscribendum ut l. acquirit^r § fi. de acq. re. possessione ut l. acquir^r § fi. de acq. vel amit. poss. p dy. in c. sed possessor de re. iur. li. vi. dixi plenius in l. iij § ex contrario de acq. poss. / Bartholus

Usufructu / Usufructuarius vel cui sit relicte opes sui alicuius facultatem no habz / Similiter / Habet duas let. s. in pa. h. d. morte dni no extinguitur usufructus h. d. / s alia let. morte eius qui constituit usufructum usufructus constitutus extinguitur^r h. d. s alia let. et magis valet.

Habitatio / Habitatio finit^r morte et qui ea habet no pt alienare ppetatem etiam ultra voluntatem h. d. h. l. in summa.

Ambiguitates / Horum tpe dicitur ecclesias apponit^r ad correptores iuris iam questi in dubio facit dic no conditionem / ex usufructus morte extinguitur^r h. d. tota ista let. et est ista l. unum de mebris q fit in l.

in legat^r de le. ij et l. cohys (?) obus de bo. auc. in poss. / Ido primo qz dixi in sumario / Ido 2° q dicto donec hic importat condicionem quandam contempnendam de hoc tangit^r in glo. in l. a. ff. de fideicommissis. q tpo. qui facit magis difficile constam mazi de dictoe quamquam et donec est tpori l. fi. ff. de condi. in. / Dic ut plene dixi i l. i. ff. de qd. et demos. tetigi. s. de le. i. l. i.

Cum antiquitas / Habitatio est ius pse et qui ea habet pt locare / no tn pt dnm vendicare nisi hic finit in concedendo expressum h. d. / Opp. ff. de usu et habi. l. eum i pri. et l. sinceris / Do. ibi loquit^r in eo cui relicta est usus tn hic in eo cui relicta e habitatio / Querico quo potit pbari ut quis legando habitatoz voluit legare dnium / Glo. videt et bn multu nobilit. ex usu loquendi / Sunt enim quidam qui domum vocant habitacionem / sicut sunt quidam qui fundum appellat habitacionem al possessionem respiciendo ad ppetatem no ad nudam possessionem ut l. intdu de v. sig. ad tenementi

Ambiguitates / Appellatio heredis relata ad illud quod et sui na no est tnsibile ad heredes in psona sumi heredis finit^r h. d. / Opp. de l. analibus i. de le. Glo. dicit ibi solum dum dic q ibi appellatio heredis refert^r ad illud qd et sui na no est tnsibile ad herede etiam nolentibus contrahentibus seu nolente testatore et cum esset actu q ad heredes tnsiret no esset usufructus ille qui est in psona heredis et ille qui erat in psona defuncti ut l. ista stipulatio § s quis ita de v. ob. / Faciat ff quando usufrus anni l. repeti Sz legatum annum ex na rei legate bn pt tnsire ad herede si no tnsit qz est conditionale p annos sequentibus addict^r go ibi rei que de sui na no potest ad heredes tnsire contra s bn respicit illam l. heredes no capit tamen legatum sibi / sz tam legatum semi defuncto confirmatum in eum / Opp. de l. sicuti de v. sig. / Do. fallit ibi / Ultro glo. inducat ista l. ad conz Bartolus liber ho possit i. ppetuum opas suas locare / de qua re plene dixi in repetitione l. stip. non dividitur^r ff. de v. obli.

Liber antiquitas / Alienatoz pte sui no contingit^r usufructus p eo gressus h. d.

Corruptione / Usufructus no utendo et psonalis actio p eo quesitus spacio longi tpis finit^r no minori finit^r etiam p morte et capitis diminutionem no minima h. d. / Opp. glo. q ista l. multu fortis dic^r q ista l. l. no procedat in usufructu relicto in testo nam ibi statim adita hereditate est constitutus ut l. s pte § i. quando fructus anni / sicut enim dnium transit recta via in legatarium ita eius ius usufructus statim est constitutus / Si vo usufructus

est promissus per stip. si quidem non est traditus non
potest committi si est traditus iam personalis actio per
eo quod res est extincta soluto. frustra ergo
queritur de personali actione. ¶ Rogo quod aduertas
dicto quod in usufructu relicto ista l. procedit sine
dubio quia in ultima uoluntate concurrit actio
personalis cum reali coniunctum est ipso iure originis
ut l. i. et l. ij. C. comm. de leg. Jn usufructu
uero promisso inter uiuos procedit ista l. aut quod
constituatur et tunc lex erit inutilis quia actio
personalis finitur longo tempore etiam usufructu
non constituto et ita generaliter loquitur glo. in fi. ui-
detur l. intelligere ista est sentit Azo. in summa
huius l. ¶ Jste procedit hec l. in usufructu iam
constituto uel tollitur actio personalis soluto
iam ille qui promittit usufructum tenetur ad
semper quod est ad patientiam ista patientia inquam
tradit personae licet enim patiatur te uti frui
hodie forte non patiatur cras et ideo actio
personalis adhuc durat quia una cum usufructu
extinguitur ista est dicit glo. in l. pluribus
de u. ob. et credo quod ista glo. dicat uera licet
doctores non impugnent contra et dicunt quod
ille qui promittit seruitutem non promittit semper
fieri ut hic refert Cy. et hoc tangit in
l. ij. circa prin. de u. ob. et ibi habetur passim
continuam personae et sustinui glo. uniuersaliter
impugnatores ultimos ¶ Bartholus
¶ Hec l. habet unum

Ex liberis

difficile passum ualde
Tractatur dicit Si filius cui est concessus
usufructus ante patrem decedit uidetur concessus
contemplatione patris sed si pater prius decedat ui-
detur contemplatione filij. h. d. Diuiditur in duas partes
primo loquitur quando filius uel seruus predecessit
2o quando pater predecessit. Jste in prima loquitur
de filio et seruo in 2a de filio tantum. 2a ibi
uerum si prius pater. ¶ Opp. de l. qui usumfructum C.
fi. ff. c. So. hic usufructus fuit relictus
contemplatione patris uel domini ibi contemplatione serui
ita dicit glo. et hoc ibi constabat ¶ Opp. de
l. si filio ff. de donat. cau. mor. So. eadem
uero ¶ Opp. de u. ob. l. si ita stipulatus et de
inutil. l. sed et si unius § fi. So. ibi hoc
in uerbis que cohererent morte persone filij ita quod persona
non acquirebatur ¶ Jste opp. et istud est difficile
uidetur quod hec l. non possit procedere de iure
neque iure antiquo neque iure nouo nam
aut hic relictus erat usufructus ex causa
castrensi uel quasi et tunc persona patris nullo modo
attenditur quia sibi nichil querebatur ut uidisti
in l. cum oportet § contrario C. de bo. que li.
ad ma. l. ij. aut loquamur in aduenticijs
et profecticijs et tunc de iure antiquo
acquirebatur in totum patri et nullo attendebatur
persona filij hic dicitur ergo quare male. So.
loquamur de iure hodierno in castrensi uel quasi
uel profecticio nichil est innouatum sed in aduenticio
queritur ipsi filio quo eius morte debet extingui

¶ Non hic est casus uel uocatur ad finem quod relinquitur filio uel quando uidetur relictus contemplatione patris et contemplatione filij

et tamen hic in prin. dicitur quod remanet apud patrem
dicunt quidam quod in prin. loquitur quando constat quod fuit
relictus usufructus contemplatione patris in fine
loquitur quando fuit relictus contemplatione filij istud
nichil est dicere quia in hoc distinctio huius l. nichil
operatur utrum pater decedat primo uel postea
So. si tu respicis loquitur in dubio ut patet in contex-
tu. ibi perfecti nisi sed tu respicias quod est
uisibile quia quod non est certum ¶ Jn declaratione
huius quod dicat hic textus nos debemus
hic primo aduertere quando relinquitur filio utrum
uideatur relictum contemplatione patris an contempla-
tione filij ¶ Circa quod dicitur in l. si filio ff. de dona.
cau. mor. et in l. filio de condi. et demos.
uidetur distinguere an fiat mentio patris uel
non et an sit mentio patris uidetur relinqui
contemplatione patris ut l. qui patris C. de inut.
stip. Sed ego reperi in quodam meo conpilatione
conpilasse aliter quod in dubio uidetur relictum
contemplatione filij per hanc l. in fi. et istud
puto uerius ea distinctione qua dicta in-
nuunt uerius quia pater uidetur
nam in dubio nomine patris uel pater uidetur
adici ea demonstrationis et si in ea erret
non uiciat ut l. huius uerbis § fi. de he.
insti. ¶ Circa hoc debemus breuiter scire
primo quod est certum et ex aliquibus coniecturis potest
apparere aut contemplatione relinquatur statim illud
tenendum ut l. si pluribus § arrogato de uulgari
et pupil. et ff. de pe. l. potius qui in eo
faciat quod hunc non in l. cum opere proui-
C. de bo. que li. Si uero non apparet aduerte quia
sit mentio patris et pater prestat tunc in dubio
uidetur relictum contemplatione patris ut l. si filio
de con. et demos. nisi appareret relictum
in tempore conditionis sui iuris ut l. inter in prin.
ad trebell. et l. si ainm C. de insti. et subst.
Si uero sit mentio patris tamen et non patet prestatus
tunc aut illud quod relinquitur est tale quod
tunc aut illud quod relinquitur est tale quod ...
nichil potest queri et tunc in dubio uidetur
relictum contemplatione patris ar. ff. de stip. serno.
l. i. § si seruus et l. uerum § si eum seruo.
ff. de u. o. facit ad hoc quod non in l. post
mortem ff. an quis fac. tu. et l. cum post §
ff. de adm. tu. et ita debes intelligi
l. cum quis C. de inof. dotibus. Si uero filio
sit queri tunc in dubio uidetur relictum
contemplatione filij ut hac l. in fi. et persona
patris uidetur adiecta ad demonstrationem ut dicta l.
huius uerbis in fi. Si uero est dubium utrum
filio possit queri uel non sed pendet ex
futuro euentu ille futurus euentus imperatur
et hunc illum futurum euentum iudicabimus an
contemplatione patris uel filij hic est casus hic
ut C. de collatio. ¶ Debes eum scire quod quando
filio relinquitur usufructus ex causa aduenticia
licet ipse sit fructuarius tamen commoditas fructuum
pertinet ad patrem ut no. in aut. nec est
C. de bo. que li. ¶ Si igitur filius decedat
uiuo patre hic euictus decedat quod filio nichil

potest quia et ideo presumitur isto casu contemplatione patris relictum et propterea dicitur ususfructus quesitus ut in principio l. Sed si pater decedat prius quam ... declarat quod filio sit quesitum quia est sui iuris effectus ideo videtur contemplatione filii relictum hic est casus in secunda parte huius l. et ideo in hac parte non repetitur de filio quia ipse filius si anno suo mortuus erit nichil sit quesitum et ideo sed in dubio inspicitur persona eius cui data debetur intelligi hac lege.

De servitutibus. Rubrica.

Si quas. Continua ut in glo. Ista l. summa legitur tribus modis / et quelibet lectura est bona et non lib. / Breviter dicit secundum summam / Servitus que habet causam continuam acquiritur spacio longi temporis si prescribens fuit bone fidei h. d. / Oppo. ad istam lec. de textu huius l. in princ. qui loquitur in secunda persona ... in tertia persona ... in fi. dicitur qui pulsatur unde videtur quod referat ad reum quod dictum qui edificavit non ad actorem. Sed secundum casum quem posui ista verba referuntur ad actorem quare male / So. oppone ... quod pulsatur i. tu qui pulsaris secundum istam lec. / Item oppo. quod sine possessione prescriptio non procedit ut l. sine possessione ff. de usurp. sed licet domus tua sit depressa et mea sit alta ego ullam non possideo servitutem. ergo illo modo prescribo. / Glo. huius contra dicit hic et alibi quod in hac servitute altius non tollendi tunc acquirimus quasi possessionem cum vicinum volentem altius tollere prohibeo ut l. si. ff. quemadm. servi. amitt. et ibi no. / Contra hoc oppo. et videtur quod non sufficiat sola prohibitio ad acquirendam istam quasi possessionem sed requiritur ... ut l. i. § i. de iti. actuque priva. / So. quedam sunt servitutes negative et in istis acquiritur quasi possessio per solam prohibitionem ut hic / quedam sunt servitutes affirmative ut quod liceat ire et agere aquam ducere et similia et in istis quedam sunt in quibus potest esse usus per modum facultatis eiusdem ut ire per fundum tuum de loco ad locum ... donec prohibeatur ut l. ... ff. de servi. urb. pre. et l. ij § i. de aqua ... in istis non acquiritur quasi possessio per primum actum nisi exercito ... ut dicta l. i. de iti. actuque priva. / quedam usus non potest esse per modum facultatis ut si quis ducat aquam per fundum tuum tunc per primum actum inducitur quasi possessio ut l. i. in princ. et § qui autem ff. de aqua cotti. et esti. // Qualiter autem hec prescribantur nec vi nec clam nec precario dic ut in dicta l. i. § i. de iti. actuque priva. / Secundo modo legitur ista l. et breviter hoc intendit libertas servitutis altius non tollendi acquiritur longo tempore ab eo qui bona fide fuit in quasi possessione libertatis h. d. / Non secundum hanc lec. quod ad prescribendam libertatem requiritur bona fides. / Oppo. ad hanc lec. de textu qui dicit ... servitus / So. de servitutibus sed amisse / Vel aliter dic quod sicut cum quis prolatus perdit famulum suum oportet quod ipse inveniat sibi famulum ita quis dominus amittit servitutem ipsa invenit sibi efficitur ... / Oppo. 2o quod non requiratur bona fides ut l. sequitur § si quis viam ff. de usuc. / So. quidam dicunt de prescribenda libertate ... tunc sine dubio requiritur bona fides ut j. de prescrip. lon. temp. quod pro lib. pro toto / quidam tractatur de prescriptione libertatis a servitute reali tunc sequitur ad constituendam quasi possessionem huius libertatis requiritur scientia ... bona fides hic est casus hic ... ut sum in quasi possessione libertatis ... ita non ff. quemadmo. servi. amitt. l. hec autem iura. Sed ad scientiam prescribentis non requiritur scientia ... tunc non est necesse ut dicta l. sequitur § si quis viam ... / Sicut glo. secundum istam lec. quod si prescribens possidebat precario respectu alterius non respectu domini ... prescribit. / Glo. dicit quod non propter qualitatem huius l. et ff. quemad. servi. amitt. l. si. et de servi. ... l. si. / In contrarium facit uti pos. aqua plu. arc. l. si. / Glo. non solum dicit contra l. i. in fi. cum sit ... ad contrariam possessionem ... ab adversario vitiose non possidens facit quod ab adversario vitiose non possideat sed contra ad requirendum ... per prescrip. possidere requiritur quod a nemine vitiose possideat ita loquitur hic. / Secundo in tertia lec. breviter dicit patientia eius qui vi clam aut precario possidet non prodest alteri ius servitutis prescribendi. hic non ... / Non quod ista est magis ... lec. ... / Non quod dixi tibi in summario huius ... est ista ... in istis ... et corporalibus. / Dici non cadit aliqua possessio sed quasi possessio / Dicitur patientia adversarii ut l. ... ff. de servi. / et ideo si adversarius nesciat quis non potest ... qui nescit non esse in quasi possessione ... patiatur. ut i. l. xx. / Si ergo aliquis possidet vi clam vel precario quod eius non possunt prescribere ... habet in re eius ... non constituunt me quasi possessorem ... non prescribo. Et pone ... quedam civitas detinetur ab uno tyranno ... quasi possessionem ... alicuius civitatis tempore tyrannidis illa civitas occupat de territorio alterius et tyrannus patitur ... vel de iurisdictione alia / dico quod patientia illius tyranni qui est in possessione vi vel clam non inducit ius prescribendi alicuius iurisdictionis ... videtur casus hic et ideo ... videtur quod ... civitates que ... mero et imperio ... imperio non prescribunt servitutes ... fuerunt quasi possessiones ... iurisdictionem ... patientia et scientia principis ... prescribunt. Sed ubi non est scientia non dicitur patientia ... non dicitur quasi possessio.

ista dicta induceo in ar. nota de terminando et ideo in positionibus pro meo apponere scilicet quod adversarius sciebat et patiebatur illum esse in servitute tempore quo preterito tenere uteretur.

Si quotiens aqua Servitus que habet causam continuam acquiritur longo tempore nisi sit interrupta. h. d. Ius quod aque ductus prescribitur longo tempore Nota quod ad hanc prescriptionem requiritur scientia adversarii Nota quod titulus prescriptionis interrumpitur Oppositio videtur hic quod prescribitur quoque rerum immobilium. Contra res immobiles non prescribuntur sine titulo ut l. nullo C. de rei vendicatione. Sed servitutes prescribuntur sine titulo ut l. si quis diuturno ff. si servitus vendicetur. ergo male. Solutio istud quod hic dicitur quoque rerum immobilium intelligatur in tempore non in titulo secundo contra ut dicitur in c. possessor de reg. iur. li. vi. quia in prescriptione istarum servitutum tractatur de modico preiudicio ideo non requiritur titulus Cano. oppositio C. l. xx. ubi debet possidere non vicio. Solutio fateor potest esse possessio non viciosa et absque titulo si habebit aliqua causam credendi sibi deberi servitutem ut nota per glo. in l. x. §. i. de itinere act. privato Item oppositio quod requiratur maius tempus ut l. hoc iure §. ductus aque ff. de aqua cotti. et esti. Pluies Solutio dicunt scilicet aqua cotti. et esti. quod ibi illa servitus habebat causam continuam ideo non requiritur longo tempore secus in hiis que habent causam continuam ut est ista loquitur hic Ista non placet in l. servitutes ff. c. et i. l. i. in fi. ff. de aqua plu. ar. Qualiter autem cognosces utrum servitutes habeant causam continuam vel non do tibi regulam infallibilem Quando ad usum servitutis requiritur factum hominis nunquam dicitur habere causam continuam quia homo non potest operari continuo. Si vero non requiritur factum hominis tunc dicitur habere causam continuam vel quasi ut l. foramen ff. de servitutibus urbanorum prediorum. Et ex hoc patet quod servitutes vie et itineris non habent causam continuam quia non potest homo semper ire. Servitus vero aque ductus potest habere causam continuam si per se aqua fluat vel apta est fluere. Sed si requiritur factum hominis ut puta esset necesse quod de quodam fonte vel fossa aqua colligeretur et mitteretur in aliquem rivum tunc non habet causam continuam In hiis que causam continuam non habent non currit prescriptio nisi cum tempus cuius memoria non existat ut dicto §. ductus aque Sed contra hec oppositio omnibus actionibus prescribitur xxx. ut pl. annis ut l. sicut et l. cum notissimi de prescriptione xxx. an. si igitur negatoria tollitur xxx. annis ergo xxx. annis queritur servitus in effectu. Glo. dat duas sol. Ista est vera quod negatoria tollitur xxx. annis per illa ratione servitutis que sunt facta iam sunt xxx. anni. Sed per eo quod vadis hodie ad tibi servitus non dicitur possum intentare negatoriam Oppositio dicitur hic scientie adversarii c. i. de prescriptione lon. tem. l. fi. Solutio dicit glo. aliud in prescriptione proprietatis aliud in prescriptione servitutis et est ra

dicit glo. ar. hic dicitur quod qui prescribit possidet sibi non. Ista non est bona ratio. Tu dicas ut dixi tibi supra l. xx. Ratio est ista quia ad hoc ut prescribat servitus requiritur quod possessio servitutis. Sed ista quasi possessio nichil est aliud quam adversarii pacientia ut l. recte ff. c. licet autem pacientia non potest esse nisi scientibus consentientibus quod ego utar et ipse sciat ideo scientia requiritur. Et ex hoc pro ff. cautus in istis iuribus incorporalibus facere articulum de scientia eius contra quem prescribitur.

Seruenit glo. licet qui intentat negatoriam posset sciat et semel petit quod prohibeat illo uti servitute et contempsit ad interesse eius quod factum est. Glo. dicit quod utrumque potest peti et bene Queritur dicitur hic quod si prescriptio est interrupta tempore quo qualiter interrumpitur ista prescriptio. Quidam interruptione naturali per usus interdictum ut hic dicitur textus Item interruptione civili. Sed ut hic dicitur textus. Item insurgit dubium utrum requiratur litis contestatio quod videtur sicut ad interrumpendum prescriptionem longi temporis ut C. ti. ij. l. more. Contrarium videtur quod sufficit sola citatio ut l. sicut et l. cum notissimi C. de prescriptione xxx. an. Quidam faciunt prescribens tenetur cum titulo puto quod requiratur litis contestatio ut dicta l. more. Si vero sine titulo tunc per sola citatione quia eadem est ratio que in prescriptione xxx. an. quia erit solum contingentia non petetur.

Et si pluvialis Precario titulo potest imponi servitus et res tamen est cum sue. glo. h. d.

Aqua que Ex fundo alieno nascitur pro dua ductu aqua nisi dno volente. h. d. Cuiuscunque glo. hic si cui concessit aque ductum cum possit postea concedere alii dicitur quod non ut l. i. concedendo ff. de aq. plu. ar. et ff. de servitu. l. fca. §. i. Pana In quintum ff. de aq. cot. et est. l. lucio de servitutibus rus. pre. l. ij. §. si aq. Solutio aut ex eo quod concedit secundo nocetur ductus. Solutio aut ex eo quod concedit secundo nocetur ductus. Solutio aut ex eo quod concedit secundo nocetur ductus priori et non valet concessio ut in l. alibus allegatis et valet concessio aut priori non nocet. et ita sunt determinata bona in 2. alleg. Et ita sunt determinata inter fratres predicatores et minores cum in loco inter fratres predicatores et postea contra prius concessisset predicatoribus. et postea concessit minoribus quod potuerunt facere quod aqua sufficiebat utrisque Queritur utrum ille cui concessa est servitus possit alii concedere dicitur ut in glo. et bene Bartholus

Si quid In concessione vero ut res in pristinum statum revocat et dampnum sarcietur. h. d.

Preses provincie Omnis caritas incipit a seipsa et ad hoc allegat ista l.

Si manifeste In aque ductu antiqua consuetudo est servanda h. d. Glo. innuit ista l. ar. ad quod de molendino de quo non tangitur hic et in l. si quis cum argentariis §. si inveniri de eden. et l. comune de flu. et in hoc cum et multas alias quod et quod in ma potest dicere intento tractare repetitione illius l. quominus.

Altius | Solu est liberu uniqz ad celu | usqz siniq(ue) pt i(m)ponta / Et in | pricte altius uicino pt fenestra facte | ff. d. l. ista quam uo et tene mecu

Si edibus | Cum edificat q(ui) debita | seruitute tangit tolle al | no pt p(ro)hiberi altius edificare ff. d. | eo quae l. et l. sedes q(ui) fidata e(st) interd(ictu) | Sed uo quae hat l. et l. sedes q(ui) fidata c(um) interd(ictu) | de(n)iqz qm eius qui dicit seruitute uo debe(re) | p(er) pt actor p(er) reus unde adu(er)sario i(n)cubit | o(mn)ius p(ro)bandi ut in istis duabz legibz de q(uo) | in l. petit ff. si quis(er)at s(er). sim. ven. et plene | dixi in l. si p(ro)pus ff. de op. no. nu(n)c.

Si tibi | Cemulibz in suo pt facere q(uo)d | uult uisi faciat co(n)tra debita | seruitute ff. d. hec l. in s(um)ma

Per agru | Uo pt q(ui)s ire p(er) agru(m) | alicui(us) si p(er) uia publica | ff. de. diut. cho. facit ad hoc / tu ab | initio duxisti aqua ex flumi(ne) pub(li)co ad | domu(m) in qua habes unu(m) molendinu(m) / ego | ex alia p(ar)te duco ex eod(em) flumi(ne) aqua(m) ad | aliud molendinu(m) et tanta pt aqua que | sufficit utriqz tu uis me impedire dicens | q(uo)d in domo tua uis ponere plura molendina | et uo potes debet enim inspici modus ab i(n)|itio assumpt(us) q(uia) s(ecundu)m p(ri)mo molendino ducebat | nec debz cuiari q(uo)d postea pt augeri

Sicut usufruct(us) | Seruitutes reales | q(uo)qz utendo p(er)dunt(ur) | spatio longi t(em)p(or)is ff. d.

Quintilius | Ista est sing(ularis) l. et d(icitur) | cotidi(a)na(?) / Seruitus que hz | usu(m) discretu(m) p(er)dit(ur) t(em)p(or)e duplicato | ff. d. no(n) usu l. ad ulta. | Op(ponitur) ff. quad(ra)g(intaria) in aut | l. si pt / Glo. soluit tene so. so. hic porta | ista l. facit ad hoc de eo qui debet h(ab)ere | inspectione una die cum glabz aiu(n)t i(n) mod(um) | et istud ius uo utendo p(er)dit t(em)p(or)e duplicato | Quod aut(em) aetissimi(?) / forte iste l. est | alibi s(ecundu)m una lec. que dicit si area uo pt | h(ab)ere ventu(m) uisi ex una p(ar)te ipso iure p(ro)hibe(tur) | uicino s(ecundu)m q(uod) i(m)porta ne altius tollat et | ventu(m) i(m)pediat ff. d. | Bartholus

De lege aquilia ru(bric)a

Ex morte | Ex morte s(er)ui pt | agi ciuili(ter) et crimi(naliter) | ff. d. | Glo. totat hic mag(is) l. i. | i(n) cum. ac. cri. pu(bl)i. et ibi co(ncor)d(at) | et dic ut ibi et l. i. ff. i. ff. de | ui bonor(um) raptor(um) | Bartholus

Confitente negante | Actio legis aquilie | crescit c(on)tra i(n)ficiate(m) | ff. d. hec l. in fi. | Bartholus

De pecoribus | Uide glo. ista glo. intell(igitur) | dicat q(uod) ad h(oc) ut c(om)petat | directa actio l. aquilie op(or)tz q(uod) det(ur) dap|nu(m) de corp(or)e in corpus / q(uia) uba l. aquilie | in p(ri)mo capite dicu(n)t si quis ho(min)e(m) quadrupe|de(m) uel pecude(m) occidit (et)c. et pt loquu(n)t(ur) d(e) da(m)|pnu(m) de corp(or)e in corpus et tunc da(tur) directa | al(ias) aut(em) utilis q(uia) uo h(ab)ent locu(m) uba h(ec) sicut | o(mn)es l. allegate

De iudicio famil(ie) herciscunde ru(bric)a

Si uo omnem | Si q(ui) h(er)editas | uo est diuisa | h(oc) iudicio agit(ur) et diuidat(ur) ff. d. | Op(ponitur) ff. c. l. si filia ff. famil(ie) | (her)cisc(unde) ubi tamen d(icitur) q(uod) hic soluu(n)tur | sunt facta extra iudiciu(m)

Ex fortuna | In hoc iudicio fili(us) deduc(it) | p(ro)pria dote uxoris sue | uiuent(is) uel post morte(m) p(at)ris defuncte | ff. d. | Contra q(uo)d si uxor filij decedit i(n) uita | p(at)ris ex. tangit hic et bn ut dixi tibi in l. | l. de bo. mater. dic ut ibi.

Hoc iudicium concludit et(iam) mo(re) | co(n)uila(?) h(er)editatis ff. d. h. l. | in p(ri)ma | Bartholus

Si filius | Castrensia i(n) diuisione deduca(n)t(ur) | p(ro)pria secus q(uod) uo su(n)t | castrensia ff. d. h. l. i(n) fi.

Si testis | Uoluntas ultima pt | mutari tacite et expresse

Si que | Nomina p(er) h(oc) iudiciu(m) no(n) | ueniunt diuidenda q(uia) sunt | ipso iure diuisa ff. d. | Op(ponitur) de l. plane | ff. c. / So. i(n)dicia no(n) ueniunt diuidenda ut hic | s(ed) ueniunt assignanda ut ibi | Op(ponitur) q(uod) d(icitur) ide(m) d(ebet) | in rebus i(m)mobilibz cum ipso iure sunt diuise | q(uia) in quibzlibz ibi habet p(ar)te sua | Si(cut) dico ille | q(uia) portiones que sunt in diuiso no(n) p(ossu)nt ad oc(u)l(u)m | demonstrari ut l. meru(m) ff. duobz de le. ii. s(ed) | p(er) diuisio(n)e(m) postea poterunt demo(n)strari no(n) aute(m) | s(ed) in q(ui)bz no(n) pt fieri alit(er) diuiso q(uod) fca | s(ed) p(er) l. d(e)duc(tur) tabelis(?) | Bartholus

Si qua | In h(oc) iudicio habet(ur) r(ati)o | fidei i(n)pensar(um) et plegator(um) | ff. d. h. l. in p(ri)ma | Bartholus

Bona | Ex pluribz h(er)editatibz diuidend(is) | pt unu(m) fieri h(oc) iudiciu(m) uel p(lur)a | tam al(iter) i(n)ceptari ff. d. s(ecundu)m lec. nobilior(em)

Si non est | Hec actio est bona fidei et | ideo h(ab)et(ur) r(ati)o fructuu(m) ff. d. | Uide glo. que dicat quot modis accipia(tur) | titulus qua no(n) et seq(ui)tur / Doc. ponunt in l. | cert(um) ff. de pet. he(r). in repetit(ione) illa

Procedens | Testator pt int(er) suos | heredes diuidere salua falcidia | et clausula generalis declinatur p(er) spale(m) | clausula(m) sequente(m) ff. d.

Inter filios | Hereditas p(at)ris debet | diuidi equalit(er) int(er) filios

Non ideo | In diuisione no(n) c(on)cenit(ur) | aliqua sepultura ff. d. ista l. | in s(um)ma | Bartholus

Electu | Electio ueniunt diuidenda | et debitum unu(m) fr(atr)is no(n) c(om)petit | alium seu alios nisi de eius peculio | p(ro)fectitio ff. d. | Bartholus

Si familie herciscunde | Ex contractu | diuisionis | obligat q(ui)s de euictione quo(rum) socius | habet de p(ar)te p(ro)pria ff. d. | Op(ponitur) i. contra ubi ipsa | in l. si fr(atr)es. So. ibi scient(er) unus accepit p(ar)te(m) | sua(m) re(m) aliena hic ignorant | Sed aut(em) hoc | opp(onitur) et uid(etur) q(uod) etia(m) qn scient alt(er) socius tenea(tur) | de euictione saltem ut reddat q(uo)d ad eu(m) p(er)tinet | de p(ar)te socij sicut dicim(us) in uenditore q(ui) salt(em) | tenet(ur) ad restitue(n)du(m) p(re)ciu(m) etia(m) eo casu quo | c(on)uenit ut de euictione no(n) agat(ur) ut l. emptore(m) | ff. de ac. empt. / So. dicat glo. q(uod) aliud est | in diuisione quo cum utriqz ui(detur) in se suscipe(re)

lbo
Qu(er)e
Qu(er)e
Qu(er)e
op(ponitur)
Qu(er)e
Qu(er)e
Qu(er)e
fac(it) ad q(uo)d
Qu(er)e
Qu(er)e
lbo
lbo
qo(d) et mo(d)o accipi(tur)
Qu(er)e
Qu(er)e
lbo
Qu(er)e
op(ponitur)
op(ponitur)

peculium pre[sertim] quod c[on]cernit facit ad h[oc] ar. C. de
in[officioso] test[amento] l. si filia cum[m]isso / vide hanc glo. et no. ea
q[uia] est singul[aris] et tene menti. Oppo[nitur] ff. de le. i. l.
si domus § Eo. ubi loquitur in re legata / hic in re
que ex dimissione obvenit et sic e[st] separata ma-
teria. opp[ositio] de l. cum pri[dem] C. et arat ff. de le. ii / Eo.
ubi dimissio fuit facta a testatore hic a iudice
vel a partibus. Queritur et est nobilis questio
ponamus quod in divisione inter coheredes obvenit
uni ponere (?) primum quod in quibusdam partibus voca[n]t
allodium / Alteri vero fratri obvenit res que est feudum
emphiteoticum / contingit quod ille frater cui obvenerunt
res emphiteotice est mortuus relicta filia
res emphiteotice(?) [illegible] ... advocat illas res
[illegible] ... quero an possit agi contra fratrem de evictione / Glo.
determinat quod de evictione agi non possit nisi esset
promissa stipulatione / vide ista glo. et tene menti
quia singularis est / Dominus xy. mal. intelligit ista
glo. quod promisse stipulatio esset de evictione in
hunc casum / alias si simpliciter esset stipulatio cum sciret
bona esse feudalia et ex illa feudi evicerit
de evictione non agetur. ar. ff. de [illegible] vel ar. C.
de evictione l. nomine [illegible] de donac. l. [illegible] / facit ff. loca[ti]
l. si quis domum § i. / ff. de dap. infect. l. dampni
infecti stipulatio continet in [illegible].

Si divisione — Eo pacto inde ... sed ut actio neque transfertur ... ut prevalet iudicis ... pacto hoc fiet et sit per officium iudicis.

Filii — Iudex dividendo inter liberos debet ... voluntate defuncti etiam non ... § Sed. vide l. ... C. l. si.

Obvertendi — Dimissio facta inter socios aliis pactis habentibus non prejudicat § d. summa.

Filie an — Remedium pro nomine unius filii comparant et tradidit debet ei filio adiudicari et in hoc iudex habet se officium. § d. super ubo comparant et materialiter tradidit alias in nomine tantum filii ... instrumento accommodare. ar. ... si quis alteri vel sibi l. ii. et de castrensi peculio l. i. § xij[illegible].
Hic opp. de l. si donatio ... de colla. / Eo. ut ibi / ista l. allegatur in ar. ad hoc de filio quod quos pater emit libros / utrum debeat eos habere proprios / Glo. dicit quod hec l. facit pro eo. Post disputatur ista quaestio et determinat quod filius non debet habere libros proprios / et hec per omnes illas rationes que sunt in aut. ex testamento de colla. que concludit quod simplex donatio venit in collatione. Dominus Albertus de Gubio determinat contrarium / sicut enim res quas pater dat filio militi eunti in castris filius debet habere proprias ut l. filius de castrensi pecul. ita illud quod datur filio studenti dicitur quasi castrense vel venit in collationem. ar. C. de in off. testa. l. si. C. de advoca. diu. iu. l. fori et l. advocati et hoc videtur esse velle dy. in l. i. C. de castrensi ff. de colla. bonorum et ubi plene dixi. Sed tamen aequitatis (?) contrarium procedit si pater emit libros et daret filio iam condito advocato vel doctori qui habet quasi castrense peculium. Sed donec filius est in studio non dicitur quasi militare nec debet habere quasi castrense peculium nisi ea (?) [illegible] professione et ideo tunc videtur remanere aliud quod habet l. dicit ut si pater emit et sibi tradidit quod videatur donatio et morte confirmatur ideo non veniunt in collatione bonorum / possit tamen pater dicere contrarium si vellet ut hic dicitur in tex. / Sed in filio iam condito advocato valet donatio in contrarium ita quod pater non possit revocare si vellet quia est quasi castrense. ff. de colla. bonorum.

Incerti iuris — In hoc iudicio licetur recte rerum publicatarum et etiam deterioratarum § d.

Intestato (?) — Ista l. est subtilis et allegatur tibi ea in uellius [illegible] in l. mater C. de rei ven. nec potest superari qui non possit esse magis licitans / hac l. ego allegavi tibi in l. iiii. C. de rei ven. quasi [illegible] vendo rem ut alicui ego videor vendere nomine alicuius / ita quod potest habere ratum ut hic tex. clare dicit / Glo. que hic est ponit unam distinctionem valde pulchram quam vide. et no. quia est subtilis et pulchra et nobilis et bona et iam plures compulsi sunt eam.

Si cogitatione — Iudex in hoc iudicio debet sequi patris voluntatem quam inscripsit § hec l.

Servum coheredum — Servus coheredis non facit alteri acquirere dominium § d. hec l.

Licet — Pactum coheredum non prejudicat creditoribus licet inter ipsos coheredes servatur et suum optineat effectum /

Ex causa — Licet non valet secundum ... non tenetur ut non cogitur conferre § d.

Inter omnes — Voluntas patris etiam inter [illegible] solemnibus in divisione inter liberos est servanda secundum quod ad [illegible] § d. Non quod voluntas in scriptis probat inter liberos quod intelligitur de voluntate in scriptis redacta solemnitate sunt tamen in scriptis de voluntate / si si esset in scriptis de voluntate nichil probet licet l. si is qui de testa. dixi vobis in lege / hac compulsa(?) § ex in scripta [illegible] de testa. Hoc vult dicere quedam glossa super verbo in scriptis licet nichil alleget quam vide etiam / Sic habes hic quod sufficit testium probari quibuscumque [illegible] intelligit glo. multum nobilis quod nunquam constat de mente tua dum tamen legittime probat saltem duobus testibus vide glo. et no. ea et tene menti contrarius quod [illegible] dicitur unus testis facit indicium et facit semiplenam probationem ut l. [illegible] in bone fidei et ibi no. [illegible] et ff. de re. l. admo. et no. ad l. [illegible] et ff. de [illegible] l. si quis est unus quod unus testis deponit super ipso maleficio [illegible] deponet super aliquo indicio ad maleficium [illegible] probari per duos testes ut hic [illegible].

Si vero — Ista aut determinat aut obtinet de testa.

Cor dividendo iudicium [illegible]

Frater tuus [illegible]

Si pretium [illegible]

Ad officium [illegible]

Si maior [illegible]

In commone [illegible]

Alia que sunt [illegible]

que potest detrahi in una re data a patre filio in
peculio profecticio. ff. de ¶ Casum in terminis pone
ut in glo. et licet tex. multum clare ¶ Contra
lex. non quod fundus concessus in peculium profecticium
venit in restitucionem fidei commissi ¶ 2° non quod datum
cum condicionibus implende computatur in quarta trebellianica
¶ 3° non quod trebellianica potest deduci in una re
concessa filio in peculio profecticio et pone casum
ut dixi esset in hereditate erat trecenta, et erant
tres filii, et fundus datus in peculio valebat
xxx. Si enim ponens quod fundus datus in peculio
valet xxij ut quidam antiqui posuerunt de quibus
facit mentionem glo. i. in prin. tunc facta deductione
trebellianice nichil remanet in eodem fundo
communicandum dicit tex. tunc in fi. l. Ideo pone fundum
valere xxx. et casus est planus ¶ Opp. et videtur
quod datum cum condicionibus implende non computetur
falcidia ut C. de inoff. testa. l. si quando (?) [illegible]
Sol. ibi in quarta debita iure [illegible] in quarta
trebellianica ¶ Opp. 2° quod sic [illegible] l. non fa-
ad tit. [illegible] est contraria [illegible] quibus Sol. [illegible]
glo. quod hic facit ad tex. in [illegible] sicut per hac
actorem plegatorios deducuntur ut C. e. l. si qua
et ff. e. l. [illegible] coheredes [illegible] Ita licet restituendo
sit coheredibus hoc modico ¶ Vel dicas cum restitui
rogatum debeat retinere quartam et sic si divisio
[illegible] porcionis hoc fiet [illegible] facultates
¶ Opp. 3° quod [illegible] hoc est mala [illegible]
hic dicitur filium qui [illegible] et ista dicto filium
non habet verbum a quo regatur quod est cont. l.
planeius ff. de auro et argen. le. ¶ [illegible] tamen
aliqui componunt filium i. filius ut sic ponatur
capitis [illegible] Alii dicunt filium que i. aliquem
vel potes dicere quod hic subaudiatur unius vel
i. filius ut dicamus filius qui habet fundum
et perdit ista lex. clare et est clara ista
glo. quam vide ¶ Venio ad hanc glo. et opp.
quarta divinitur qualibet re primoniis ut l. plac.
et l. lucia marcellianorum ff. ad l. falci. et j.
ad l. falci. l. ij. Hic dicitur quod detrahitur in una re
concessa filio in peculium profecticium contra male
Sol. dicunt quidam hoc ideo quia testator hoc
[illegible] hic dicit quod detrahatur de re detrahitur. Hoc est
[illegible] ideo non placet ¶ Alii ut lotharius
[illegible] dicunt quod hoc fit ex presumpta voluntate defuncti
qui hunc fundum predilexit filio in concedendo in
vita, concedendo sibi in peculium profecticium unde
etiam post mortem l. non mutat filio illa voluntate
ergo non placet licet [illegible] quia talia peculia non sunt
propria [illegible] ut C. e. l. [illegible] ¶ Unde alii
dicunt quod contra locutum in falcidia que non de-
trahitur in una re, hic in trebellianica que in
una re potest deduci ¶ Glo. hic non dicit plus
Certe licet [illegible] non est vera quia illa est ratio quare
magis falcidia detrahatur de singulis rebus quam
trebellianica. Unde alii dicunt quod potest hic speciale
in filio et ea ratione quia illud est quod cum ita datum
cum condicionibus implende computatur in trebellianica
ergo potest per eo ut in una re possit deduci unde
glo. [illegible] Ista [illegible] glo. respondit duabus
racionibus prima est ista cum dicas quod regulariter

quod ab herede et a coherede percipitur ergo quarta est
[illegible] est [illegible] quia aut aliud quod solvitur ergo
coherede est pecunia hereditaria et tunc a [illegible]
et est iure hereditario unde licet non computatur
in quarta ut ff. de le. ij. l. cum pater in prin. et
l. deducta ff. [illegible] nec obstat l. in quarta ff. ad
l. falci. quia ibi loquitur cum est hereditarium corpus
quod a coherede percipitur. Unde non potest diversis
[illegible] censeri ut l. cum quem [illegible] ff. de usufr.
Vel si non sunt pecunia sunt corpus non hereditarium
Unde non potest dici quod ideo sit unum speciale quam cum
quia nichil est speciale quam cum ¶ Ite alia ratio dicit
quod non procedit dicta [illegible] quia duo sumus coheredes
et a me tibi et a te michi legatum relinquitur
ut est in casu nostro Item etiam alii aliquos relinquit
aliud quod a coherede meo percipio computo michi in
quarta ut [illegible] nisi ab ipso coherede detrahatur
potest aliud quod ab eo recepi licet quod ad alios datum
a coherede non computatur in quarta ut l. [illegible]
ff. ad l. falci. et l. in quarta in prin. eodem ti.
Si ergo in falcidia hoc est multo magis in trebellianica
in qua plura computantur quam in falcidia Unde
glo. habet contrarium [illegible] ad l. planci. et ad l. lucia
marcellianorum prima vide ¶ Solve ergo alio modo
quod hic detrahitur in una re ab herede volente
et nolentibus coheredibus, in hoc respondet glo. Sed
licet opinio non est vera [illegible] tex. in fi. l. qui dicit
reddere compellitur non ergo a volente sit ¶ Habes
igitur recitata ista glo. [illegible] Alii ut
[illegible] quam vide. Illud quod sequitur in hac glo.
non recito [illegible] quia intrat in opinione [illegible] quam ponit
in [illegible] glo. ¶ Ad quam scripte glo. venio et opp.
ad lex. antiquorum, et hic dicitur quod hereditaria
porcio fundi computatur in trebellianica. Contra primo quarta
hereditatis porcionis non tota hereditaria porcio ut
l. tercia ff. ad l. falci. Dicunt quidam quod hic ideo
quia testator dixit, sed certe et hoc est divinare et
est refugium miserorum ut glo. dicit. Ideo glo.
hanc ista lex. antiquorum per declarata intrat
[illegible] ad lex. [illegible] ibi. dicit ergo [illegible] et etiam [illegible]
ad lex. [illegible] ibi [illegible] dico lex. antiquorum
veritatem [illegible] quam dictum [illegible] Ideo quam
esse verissima et nobilem [illegible] alias. Ergo quam
habes aliud [illegible] in hac l. quod trebellianica
potest deduci in una re concessa filio in peculio
profecticio, nec habes alibi istum casum. Hunc non
est quod dicebat quod pater cum predilexit in vita hanc
voluntate debeat mutari [illegible] in hoc [illegible]
dispositionis post mortem, [illegible] debet scire quod
licet quarta respiciat qualibet re primoniis
non tamen debebit fieri divisio [illegible] res propriis
ut l. [illegible] quarta [illegible] debet sed debet de-
duci in una re de qua coheredes sunt in concordia
et [illegible] conveniant ut ff. de le. i. l. [illegible]
debet ergo [illegible] ista re eligere quam pater
filio concessit in peculium in vita ut sit prosper
illud [illegible] in morte ut l. [illegible] de ali-
mentis et [illegible] et ne auferatur filio [illegible]
[illegible] laboravit et laboribus ampliavit
ut j. de alimentis et [illegible] l. si et ne ab eo
fiat separacio rei ita plus coheret quia [illegible] etiam
[illegible] l. possessorum, nec obstat glo.

que dicit quod ista peculia non sunt propria ut l.
eam C. e. quia hic credo / licet filius habet hic
istum fundum proprium eum pro hunc istum dicit tunc
cum alia eam qua in aliis rebus dicat detrahe
habet in istis et in aliis dimittet et habet
ultas. non ob. l. nam ad l. fal. quia ibi legat
qui detrahit quartam secundum voluntatem defuncti
hic autem quod post volu[ntatem] / Quintus expedita
de lec. antiquorum veniamus ad Jo. secundum quam
lec. l. breviter dicit et intendit / Datum ea
condicionis implende computatur in quarta trebellianica
et hereditaria porcio fundi filio prelegati et de
eo restituendo gravato. h. d. secundum lec. Jo. / Et
est differentia inter lec. Jo. et antiquorum quia antiqui
dicebant fundum concessum in peculio et sic inter
vivos / Sed Jo. dicit fundum prelegatum in morte
Item antiqui dicebant quod illi deesset ad quartam
suppleatur de eo fundo Jo. quod suppletur de eo
quod datur pro eo fundo Item antiqui dicebant fi-
rogato restituere totam partem suam Jo. vero dixit
filio rogato restituere specialem illum fundum
Pone ergo casum secundum lec. Jo. parte ut colliga-
cionibus / Opp. ad istam lec. de l. nam ff. ad
l. falc. So. ibi detrahebat trebellianicam secundum
voluntatem testatoris unde computatur ibi in ea
quarta hereditaria porcionibus / hic vero detrahebat
preter voluntatem defuncti / pone dic ut plenius
dixi in dicta l. nam / Item opp. quia testator non
dicit de eo quod datur pro fundo sed in eo fundo.
So. secundum Jo. compone in eo fundo vel pro eo fundo
Sed quia hec lec. videtur aliqua destruere textum ideo
dicit glo. Solve ut dixi in glo. superiori vide
ergo ista glo. [illegible] glo. lec. Jo. [illegible]
ibi [illegible] secundum Azo. et Hugo. textus ibi vel
dic in glo. alia inferiori melius stareat superiori
[illegible] cum ad precedente glo. ubi dimisi Alii
ut Jo. textus quia ista composito ut compono in eo
fundo vel pro eo vero nimis compendia ad textum Ideo
Jo. dicit textum stare [illegible] / In legat eum suppo-
[illegible] modo solum accentibus facta detraccione de pignore
et super quartam [illegible] in eodem fundo textus / Et sic
textus iste non dicit quod in eo fundo aliquid habeatur
nomine quarte nisi hereditaria porcio secundum Jo. /
Habes ergo [illegible] illa particula [illegible] glo.
Alii ut Jo. textus [illegible] et hic clare aut
vide [illegible] / licet lec. Jo. non est vera / Primo quia
textus dicit filium qui habere non habere est prin-
cipium [illegible] ergo sequitur secundum textum ut ibi et
l. in delictis § si concurs ff. de noxa. Quamvis
ergo quod textus quod testator disposuit filius habebat
fundum / Sed secundum lec. Jo. tunc non habebat quia filio
prelegabat ergo textus / [illegible] ista lec. Jo. destruunt
[illegible] ut videtur / [illegible] licet lec. Jo. presupponit
eum gravatum restituere istum fundum Sed si quis est
[illegible] de isto fundo toto non detrahet quartam
si detrahet quartam porcionis hereditarie / nam
in eo quod textus habet ultra porcionem hereditariam
est legatarius ergo in eo quod habet iure legati

non detrahet falcidiam ut in l. falcidia ff. ad
l. falcidia / Unde reprobata lec. Jo. veniamus
ad lec. Azo. et Hu. secundum quam breviter hic intendit
datum ea condicionis implende computatur in trebel.
et hereditaria porcio vel filio donate et dona-
morte confirmatur / Differt hec lec. antiquorum
quia antiqui dicebant fundum esse concessum filio in
peculium Azo. et Hu. dicebant fundum esse donatum
filio / Item antiqui dicebant quod illud quod deerat
de quarta supplebatur de eodem fundo Azo. et
Hu. dicunt quod suppletur in aliis rebus / Item
differt a lec. Jo. quia Jo. dicebat fundum prelegatum
Azo. et Hu. dicunt fundum in vita donatum / Item
dicebat Jo. filium compositum gravatum in fundo Azo.
et Hu. non dicunt / Ponamus ergo casum in terminis
secundum Azo. et Hu. ut iacet in glo. et clare /
Opp. quod ista res donata non veniat in fideicommissum
unde videtur ob. [illegible] ad l. falc. l. in donacionibus
[illegible] l. marcellus in § quidam ff. ad l.
falc. / So. dicunt ipsi quod hic fuit rogatus re-
stituere porcionem simpliciter non dixit porcionem hereditariam
ut plenius [illegible] non [illegible] de fideic. l. cum vero
Opp. de lec. i. l. qui filiabus / So. ut in glo.
Item opp. de l. fideic. in fi. ff. ad trebel. / So.
ut in glo. / Item opp. de l. imbonus § ampelius
ad trebel. ubi dicitur quod illud quod contingerit ob-
venit non computatur filio in trebellianica / So. con-
venit glo. quod hic lec. corrigitur per illam / Sed possumus
dicere quod illa l. loquitur in fructibus tantum sed
ut fructus non computentur ei in trebellianica / secus
in aliis rebus que obvenirent filio contingentibus
vide glo. / Videamus in lec. Azo. sit vera
Sed dicit quod non quia placat donacio facta inter
[illegible] vivos non venit in fideicommissum ut l. sextus
non computatur vel
quia ff. de lega. ii et ideo ea non computatur vel
computabitur in quarta ut l. in fideicommisso ff.
ad trebel. Dominus Francis. dicebat quod l. sextus
non loquitur in donacione facta a viro uxori que
retrahitur inito in fideicommisso non venit / secus
in donacione que fit a patre filio / Istud non vi-
detur verum nam eodem modo retrahitur una sicut alia
ut l. donacio C. de donacionibus inter virum et uxorem l.
ii C. de in offi. dona. et ibi non / Ipse hic dicit
modernis recedunt a lec. Azo. / Sed certa intellexit
secundum l. sextus non dicit ut dixi in lec. Azonis
[illegible] non placet [illegible] a [illegible] vero hic
[illegible] concedit hereditaria porcione
[illegible] quo ad ipsos coheredes debet in trebel.
computari ut l. nesennius ff. ad l. falc. / Tene
ergo lec. antiquorum tanquam verissima / Ita de ea
legit alio modo et in parte tenet lec. antiquorum
et in parte lec. Jo. quia vertitur non curo / Restat
ut videamus si [illegible] glo. que intrat ut
in l. [illegible] lecturis / Et per ista glo. de-
[illegible] habemus vide quod computetur in debita
[illegible] debita iure institucionis et quod computetur
in trebellianica et an possit in una reduci / Item
habemus vide de aliis quartis que omnia plenius
examinavi in repeticione quam tibi feci de l. in
quarta ff. ad l. falc. et ibi plenius vide

¶ Comūa vtriusque iudicij pu[n]cta

Commissione ¶ Dispo est similis compromi. l. C. e[iusdem]. hoc probat d[ictu]m ut in glo. tam in l. C. de diffinitio[n]e q[uia] vi[r]tute c[on]tractus nominatus alius no[n]. Et ex hoc sequitur q[uod] in vno et eo[dem] loco [con]dicio ob cau[sam] [et] alio no[n]

Cessis ¶ Dispo scia audire [et] [con]petiti sic c[on]sensu p[er]emi validam l. C. no[n] intelligas hic q[uod] hec dispo [con]probet p[ro]fessionem tamen ex sua scia app[ro]bat tac[ite] [con]dicio[n]e [con]s[er]uato scia ut dixi tibi in l. ii. qui p[ro]cura. ins[tituitur] et ibi declarau[i] ista l. q[uia] glo. [non] allat ea

Maioribus ¶ hec est bona l. et C. in [con]p[ro]misibus sub[ue]nit[ur] ei qui est decept[us] dolo adu[er]sarij uel re ipsa ultra dimidia iusti p[re]cij ¶ no[ta] hac l. valde que gen[er]alit[er] [con]tendit l. ij. C. de rescin. ven[ditione] ad omnes [con]tractus bone fidei. Et ideo hic no[ta] et vide glo. sup[er] v[er]bo p[er]cepta

Si patruus ¶ hec e[st] no[tabi]lis l. et dec[isio]. hic vltimo bonum v[er]bum d[icit] ¶ Res empta ex pecunia [com]muni dicat[ur] ¶ Res empta ex pecunia qu[esi]ta uel redacta ex reb[us] q[ui]b[us] no[n] est com[mun]is qu[ia] uel redacta ex reb[us] quib[us] no[n] est [com]mu[n]is p[er]pecunia p[er]ti d[e]b[itum]. l. C. [con]t[ra] sepe [con]tingit de sc[ie]ntie capi[tis] ¶ op[ponitur] ff. p[ro] so. l. si ab [societate] ¶ So. ibi [con]tracta erat societas om[n]i[um] bonor[um] h[ic] no[n] ¶ op[ponitur] 2o. de l. curator [et] arbi. tut. ff. quando ex officio tu. l. ij. ¶ So. dicit glo. hic l. debet intelligi q[uia] ille filius fr[atr]is erat maior. ita [quod] si fuisset minor res empta ex pecunia [com]muni esset [com]munis ¶ Idem in certa et multo ut minore esset [com]munis ¶ Idem in certa et multo ut minore [con]firmis no[n] in l. s[i] ut p[ro]ponis C. de rei ven. ¶ Declarando hoc debes aduertere q[uod] l. ista duob[us] modis intelligit[ur] vno modo q[uod] res sint empta ex pecunia [com]muni [et] hereditate [com]p[er]ta alio modo ex pecunia redacta ex [com]munib[us] bonis ut puta ex venditione fructuum ut dicit [prima] glo. q[ua]m vide et no[n] p[ote]st intelligi p[ri]mo modo si q[ue]ras ponimus istum patruum esse tutorem uel curatorem nepotis l[ic]et possit h[ic] l. intelligi de minore ut dicta l. s[i] curator et l. ij. C. q[uando] ex fac. tu. ¶ Sed si ponimus q[uod] no[n] est tutor neq[ue] curator tu[n]c no[n] est aliud de minore q[uam] de maiore ut l. filie ff. de solut. et dixi C. de rei ven. l. si ut p[ro]ponis ¶ Sed p[otes]t intelligi 2o modo tu[n]c pecunia redacta ex bonis [com]munib[us] no[n] est [com]munis ut l. qui uas §. fi. ff. de furtis nisi res empta ex illa pecunia no[n] est [com]munis h[ic] ista l. procedit tam in maiore q[uam] in minore ad h[oc] facit l. ticius et mevius §. alto ff. de admin. tu. ¶ Contra h[oc] opp[onitur] de l. si ego ff. de neg. ges. ¶ So. ibi emit nomine [com]muni h[ic] nomine p[ro]prio ut dicit tex[tus] ¶ Et ideo p[ro] declaratione hui[us] l. no[ta] ut dicit tex[tus] ¶ Aut emit q[ui]s nomine [com]muni aut nomine p[ro]prio aut dubitat[ur] ¶ P[ri]mo casu res est [com]munis altero habente ratum ut dicta l. si ego de neg. ges. et l. [con]ti[nuus] actor et l. si inter q[ua]m morte ff. qui sat. ¶ Aut emit nomine p[ro]prio et tu[n]c distingue aut emit de pecunia p[ro]pria aut de pecunia [com]muni d[e] dubitat[ur] ¶ P[ri]mo casu no[n] est dubium q[uod] res no[n] est [com]munis ut hic s[ecundu]m p[ri]mum mo[dum] legendi aut de pecunia [com]muni et tu[n]c aut ille qui in re [com]muni vendicat parte[m]

erat maior aut minor ¶ P[ri]mo casu iusti[tia] p[ro]p[ri]e petere in re ut hic ¶ 2o casu aut ille qui emit no[n] erat tutor neq[ue] curator et tu[n]c idem ut in l. filie ff. de solut. aut erat tutor uel curator et emit res effici[tur] [com]munis ut in l. ij. C. q[uando] ex fac. tu. l. curator [et] arbi. tu. ¶ Aut dubitat[ur] ex q[ua] pecunia emit et p[re]sumit[ur] ex p[ro]p[ri]a ut l. si defunctus arbit. tu. uel est ibi remissio ad [con]iecturas s[e]c[un]d[u]m q[ue] [con]dicionibus hic sunt artifex vel no[n] ut dixi l. cu[m] op[ortet] in p[rincipio] C. de bo. q[ue] li. ¶ 3o casu q[uando] dubitat[ur] cui[us] nomine emit in dubio p[re]sumit[ur] emisse nomine p[ro]p[ri]o ut l. et magis ff. de solut. uel alia p[er]sona sub intelligit[ur] [con]tinuisse ut l. si ita stipulatus §. chrysogonus de v. ob. ¶ Ex p[re]dictis apparet soluta q[uaesti]o que tota die occurrit de fr[atr]ibus si vn[us] ex fratribus cu[m] pecunia hereditaria facit mercantias et ex illis lucrat[ur] vtr[um] dicat[ur] alter fr[ater] [com]municat ¶ Ita p[ri]mo videndum an hoc fecit nomine [com]muni aut nomine p[ro]p[ri]o. Et h[ic] quo cu[m] h[oc] de facto occurrisset michi. fecit michi ostendi librum rationum in quo [con]tinebat[ur] hic est liber mercantie mee talis et mei fr[atr]is ¶ Ex hoc ego dixi probari q[uod] [com]muni nomine faciebat arg. l. vestimenta de neg. ges. vnde lucr[um] erat [com]mune ¶ Sed si h[oc] no[n] app[ar]et tu[n]c si ille fr[ater] no[n] erat tutor neq[ue] curator lucr[um] debet esse suum p[ro]p[ri]um ut dicta l. ticius et mevius §. alto de admi. tu. et hac l. ¶ Sed si esset tutor uel curator tu[n]c lucr[um] q[uod] fecit ex p[ri]ma mercantia empta debet esse [com]mune q[uia] mercantia illa sunt [com]munis tamq[uam] empta [com]mune q[uia] ex lucro q[uo]d sit ex ista de pecunia [com]muni ¶ Secus ex lucro q[uo]d fit ex ista emptione uel pecunia redacta ex mercimonijs [com]munibus no[n] est [com]munis ut hic dicit[ur] in p[ri]ma glo. Et p[re]dicta que dico de tutore sunt v[er]a q[ua]n[do] [con]stat q[uod] mercantiam fecit nomine p[ro]p[ri]o. Ita in eo forte in dubio p[re]sumit[ur] q[uod] nomine [com]muni ut l. post mortem §. i. et q[uod] si no[n] ff. q[uando] ex fac. tu. q[uod] hic no[n] [con]ti[n]emus ¶ Sed queso hic d[icit] si no[n] sit socij om[n]i[um] bonor[um] queso an stando simul fr[atr]es videant[ur] societate [con]trahere p[ro]pter quendam affectio[n]em originalem ex dictis dicit. Ja. de are. p[ri]ma aliq[ua]n[do] [con]tentio p[ro] dictis. ray. et d. old. qui dicunt q[uod] fr[atr]es stando simul et [com]municando p[er] lucra videntur tacite h[ab]ere et [con]trahere societate[m] re ip[s]a q[uia] l. com[m]. ff. p[ro] so. ¶ Ita p[ro]ut tacito [con]sensu dissoluit[ur] sic tacito [con]sensu [con]trahit[ur] ut l. itaque ff. p[ro] so. ¶ Ego u[er]o clarius dico sic q[uod] si pluries fr[atr]es stant simul aut unus negociat[ur] aut alter negociat[ur] et alter no[n] aut omnes negociant[ur]. Si neuter no[n] p[ot]est intelligi [con]tracta societas l[icet] hereditate p[er] [com]municat indiuisa ut l. [com]p[ar]te §. filius ff. fami. h[er]c. facit l. cu[m] duob[us] §. pop. al. c[ausa]. l. si fr[atr]es ff. p[ro] soci. Si u[er]o vnus negociat[ur] alter no[n] tu[n]c idem q[uod] no[n] p[ot]est intelligi societas [con]tracta q[uia] ex h[oc] ille qui negociaret[ur] magis videret[ur] donare q[uam] societate[m] [con]trahere [et] [con]t[ra] ut l. v. ff. p[ro] soci. Si u[er]o uterq[ue] negociat[ur] s[e]c[un]d[u]m alter eor[um] est pupillus no[n] p[ot]est intelligi cu[m] eo [con]tracta societas q[uia] h[ic] no[n] poss[unt] [con]p[ro]misse ut l. in [con]ductoribus ff. p[ro] soci. ¶ Si u[er]o uterq[ue]

est melior. tunc puto quod quamvis lucra perveniunt in eum qui expendit inter eos communicantur. contracta societas non dico societas omnium bonorum secundum quod quidam volunt velle. sed societas questus illius mercantie tantum sumus quod societas sit contracta probatur per verbis suppositum quod societas sit contracta probatur per verba propter dotes dote. contra ar. l. in libero ff. de verborum significatione et l. in gubernatum ff. de verborum significatione. contra quod talis continuatio questus non potest intelligi aliter fieri ceteris vel nomine societatis. ergo presumenda est societas ar. l. precedente. § pomponius de acquirenda hereditate. sed quod presumatur societas questus illius negociacionibus tantum probatur quia actus inter voluntatem non extendunt ultra quam gerantur ut l. si is qui pro emptore. § ina. sicut ff. de iure ac. et l. § in tenetur. vide ista que cottidie accidunt. Bartholus

Si fratres. Ego contra dispono quod quidam de cetero tenent inter fratres res aliquas vel obligatas accepit hoc quod non tenentur inter permiserit h. d.

Possessionum. Hec est secunda dispo. ut aquaductus aquarum non separantur h. d. h. l. in summa

Illud. Ista est suspensa l. nec ipso ea alibi et in repetitione quam feci de l. post dotem. Sed not. feci de hac l. magnum festum. Utrum dicit dos vel donatio ante nuptias ad patrem utique debet esse propria alicuius filie per quam data fuit. quod si vero alii filii fuerint instituti debet ad eum per quem data fuit redire ceteris apud eos et alios co heredes cuius datum pervenit. h. d. Non confirmat l. quod cum pater stipulatur dotem quam dat pro filia accio ex stipulatu ad heredes distinguere an pater eorum aut filii et si filii aut ipsis data est dos vel donatio aut non. Et per hec solvuntur ea que ponuntur in l. i. § vidua ff. de rei uxorie actione. Bartholus

Finium regundorum rubrica

Si quis. Primo de possessione secundo de proprietate debet iudicari. 2o per agrimensores fiet ponitur. ceteras potest ab utroque propter concordiam h. d. Vide glo. super verbo questio qua non que notat diversitatem inter questionem et controversiam. Sed ego puto quod cum quando est solum de finibus et non de proprietate litis non contestatur sit ad differentiam pecuniam quia non cadit hic inmisso possessio vel 2o decreto ut dixi vobis in auth. si cautionis. Sed sunt sic ab hereditatem aliter. et de hoc verbo quod glo. hic dicit an sit vero dic ut l. amplius non petit ff. rem ratam hab. et glo. tangit in l. qui fidem ff. de usucap. Bartholus

Si constiterit. Hac constitucionem coniungit Rofr. inter constituciones que puniunt violencias que post litem contestatam super finibus aliquis invadit in dubium hac l. punit h. d. Vide Rofr. super hac l.

De consortibus eiusdem litis rubrica

Explosis. Litem plures sunt consortes eiusdem litis tamen quilibet potest pro sua parte tantum vel pro qua contendunt agere et defendere h. d. Hec l. in summa. Bartholus

Omnes. Hec est bona et notabilis l. et hoc intendit quod consortes post litem contestatam absente sunt quibus agere et defendere sine mandato presentis legittime satisdacionibus h. d. Oppo. quod certum est quod non habente mandatum non est locus caucioni de rato ut l. i. C. de procur. Sed fallit hic propter consortes eiusdem litis absentes quo. Circa quod dic aut plures consortes litis contestate et eandem litem circa rem individuam aut circa rem eandem litem circa rem dividuam. Primo casu potest unus solus agere et defendere ut l. aucupesult que incipit si heres vero ff. si ex noxali causa aga. et si similis ven. l. loci corpus. et idem aut de rebus dividuis et tunc aut ante litem contestatam et non potest agere nisi pro parte ut C. de fundis. aut circa res dividua et tunc aut ante litem contestatam et non potest agere nisi pro parte ut C. de fundis. Defendere vero posset in toto secundum quosdam l. pro. defendere vero posset in toto secundum quosdam l. xxv. ff. de negotiis gestis. et l. communis per l. solucionem ff. de solut. Aut post litem contestatam et solutionem ff. de solut. Aut post litem contestatam et tunc aut vult agere alijs invitis et condictionibus tunc aut vult agere alijs invitis et non potest ut l. si petitor ff. de iud. Aut alijs ignorantibus et tunc potest agere prestita caucione de rato ut hic. de defensione non est dubium. Sed de rato ut hic. De defensione non est dubium. rato ut hic. Sed cum caucio de rato non debeat interponi contra hic oppo. quod caucio de rato non debeat interponi post litem contestatam ut l. pomp. § rati ff. de procur. Sed illud est verum in eo qui intercessit ante litem contestatam secus in eo qui intercessit post litem contestatam ut hic. Quod est notandum. dicunt tamen doc. quod si post litem contestatam cuius pater procurator intervenire certe mita tertiae auctoritate peteret cautionem de rato quod petere non posset ar. ff. § rati

De noxalibus actionibus rubrica

Si servus. Nota dic. allegata h. l. et est notabilis l. hec dicit ne alias indubitate dampnum pacatur verba statuti et contractus interpretacione restrictiva h. d. Vide glo. super verbo calumnia ceteras sit qua non et tunc victi est dehic ut l. omnes populi et in. non tibi hac l. non.

Sine servum. Actiones criminales quod summi acciones sunt noxalibus contra dominum proponuntur h. d. h. l. cum l. seq.

Si servus. Idem dicit quod l. precedens

De exhibendum rubrica

Si quis. Actio ad exhibendum est personalis et preparatoria ad rei vendicationem h. d. Hec l. in summa Bartholus

Sciens Certa res agendum est simaliter ut agi ut simus exhiberi q. d. tenet uenditori dico quod cum testes dicerent se non cognoscere personam uel rem nominatam. sed si eam uiderint quod cognoscerent quod debet eis rebus ostendi ut possit eam cognoscere ut hic et l. si eam exhibuisset ff de public. et dic ut ibi

Nec adest Sententia absolutoria non nocet agere uolenti denuo ex alia causa q. d.

Non ignoravit Id est immo litis possedit ad hunc hoc possunt possidere q. d. Opp. de l. sine possessione ff de probat. So. qui scit possedit non possunt habere possidere regulariter ut ibi quo fallit si possedit in modo litis ut si possessor habebat eam ab actore ita dicit glo.

Exhibitionis Obmissis triffis ad ultime ut declarare tibi istam materiam difficilem et habet l. in textu que ultima ex dedit michi de labore. Continet dictum quod rei deteriorata culpa exhibet in facto actione tenetur q. d. Diuide primo ponit dictum sub iunbc. 2o illud determinat et declarat. 2a ibi ita ut qui rem. Ad euidentiam premitte quod actio ad exhibendum est personalis scripta in rem ut l. de eo §. fi. ff e. et dicitur a more rali quia realis in re scripta datur. quod possessor tamquam obligatus Sed in actione in re non presupponit obligationem. Hoc premisso pone casum sic. Cum que sunt actiones ad exhibendum sunt generaliter ut exhibet qui exhibuit et in exhibendo dolum uel culpam commisit. Quero utrum ipse teneatur aliqua obligatione propter dolum uel culpam commissam in exhibendo. Respondet imperator et dicit quod sic hic primo et inde tenetur super uerbo nam tenetur id est obligatione qua quis tenetur exhibere.

Tenentur 2a pars dicit imperator sic qui in exhibendo commisit culpa licet obligatus sit obligatus competit actio ad exhibendum prima an aliqua noua actio. Respondet imperator et dicit competit actio in factum noua que descendit ex equitate ibi super uerbo exhibuit scilicet culpa.

Opp. dicitur hic quod qui exhibet rem deteriorata tenetur actione in factum. Con. ff. ad l. aquil. l. qui tabulas. So. dicit glo. debet ibi intelligi de utili aquilia que currit cum actione in factum subsidiaria in locum l. aquilie. Ista solutio non placet uero cum loquitur hic de actione in factum subsidiaria legis aquilie quia illa duo dicitur sit actio l. aquilie. sed loquitur hic de generali actione in factum quia hic precedebat aliud interesse quam dampnum ut in d. Opp. ff deposit. l. i. §. si res deposita quod. l. iij. §. si reddita ubi uidetur quod dicat agi prima actione non actione in factum. So. ibi quam soluit res deteriorata ab eo qui tenebatur actione bone fidei. hic in eo qui tenebatur actione stricti iuris

Cont. hic opp. ff. de solut. l. cum/ et l. iuliano. i. §. fi. ff de v. ob. So. hic loquitur quam soluit res deteriorata ibi quam soluit res preter rei uel deficit aliquod ius ut puta cautionis uel aliud ideo agitur actione prima Cont. hoc opp. de l. non solum ff. de rei uen. So. licet ibi agatur actione stricti iuris tamen ibi petitur quod est meum ideo agitur actione prima. hic non precedebat aliud interesse quam dampnum

Cont. hic opp. de l. elegant. §. non solum ff. de dolo. So. ibi loquitur quam quis exhibet rem deteriorata dolo. hic quam exhibet eam deteriorata culpa. ideo hic non potest agi de dolo sed agitur in factum.

Con. hic opp. ff de le. i. l. heredes §. si. ... al. si heres ubi etiam in stricti iuris iudicio agitur actione prima. So. ibi est actio ex testamento que licet instar bone fidei ut l. i. in iudic. §. q. ca. in iudic. restituendo est uera.

Ultra opp. de l. qui in aut uero §. i. ff de solut. So. ista est uera obmissis triffis. Ibi loquitur in debitore in genere qui soluit rem deteriorata ideo non liberatur sed agitur actione prima. hic uero loquitur in debitore speciei.

Iuxta predicta distinguere breuiter. Aut quis soluit partem rei pro parte et pro illa parte liberatur ut l. si stipulatus §. i. ff de solut. Aut soluit totam rem pro parte et in toto liberatur quia solucione eius quod debet ... Aut soluit eam in minori parte et tunc aut fuit defectus propter ipsam rem in aliquo iure pertinentibus rei. Aut fuit defectus in re ipsa ut puta quia soluta deteriorata. primo casu agitur actione prima. 2o casu subdistinguere. aut est actio bone fidei et agitur actione prima. Aut est actio stricti iuris et tunc aut habet instar bone fidei et idem. Aut non et tunc aut peto quod est meum et idem. Aut quod est michi debitum et tunc aut erat debitum in genere et idem. Aut in specie et tunc. Aut traditur deteriorata dolo et agitur actione de dolo ut l. elegant. §. non solum. Aut deteriorata culpa et agitur actione in factum hic est casus hic.

Predicta probantur ex solucionibus de corpore gnostico.

Ex uero uidisse quod licet res sit soluta tamen propter illud quod deficit adhuc agitur actione prima. qualiter formabitur libellus. Respondeo narrabit totum factum et in conclusione dicet ex iure peto. statim rem ut michi caueatur uel ut michi interesse detur. Iste libellus probatur in dicta l. iuliano §. ij ff de v. ob. et ibi de hoc plene. Sed hoc est quia cum caucio uel deterioracionis ... extimacio in casibus predictis non ueniat iure actionis sed ueniat iudicis officio ideo principalis actio debet proponi. Item nota glo. in d. l. elegant §. non solum quod si aliquis soluit tibi rem deteriorata et tu recepisti ... in preiudicium tibi extimacionis deterioracionis. Respondeo dicas sic. Aut ille qui recepit ignorat et sibi non preiudicat quia uicium erat latens et ita non in glosa in l. cum hec actio ... pro ff de trac. Si uero sciuit aut loquitur in casibus in quibus extimacio deterioracionis uenit iure actionis et sibi non preiudicat ut l. certum ... et l. fi. de eo quod certo lo. Aut uenit officio iudicis et tunc secus ut in dictis l. et l. iij §. deposit. quod non sit alia

Si res tuas Ex pacto alterius apposito in contractu tamen competit michi actio utilis q. d.

Si ex quocumque Debitor qui soluit per recte instrumentum cancellatum probi debiti. h. d.

De religiosis et sumptibus funerum rubrica

Nemo monetorum Circa litteram iste sententie que recipiunt in muneris et in lapidibus faciat sicut hic ut capite quod non. Item gaudium in casu in l. i. ff. de albo scri. Speculum de probationibus in versiculo videndum quod ipso et istud puto satis verum si sit sententie antiquae que continet aliquam demonstrationem vel dispositionem possibilem sed hic iste dispositiones continebat aliqua dispositionem que non erat possibilis fieri per illa verba ut dicit glo.

Explicit liber tercius. C.

Incipit liber quartus de rebus creditis et iureiurando rubrica

Continua ut in glo. Item et dicitur de actionibus in rubrica sequenti unde de actionibus personalibus. Unum quod hoc ubicumque credere est generale ad omnes personales actiones ideo primittit de rebus creditis. Item actiones quod per ius iurandum aliquis efficitur debitor ideo quod continet de iureiurando. licet in hoc titulo nichil ponat sed in sequentibus titulis specialibus. Continent glo. Circa non dixit de rebus debitis dic ut in glo. et bene. Sequitur in glo.

Causa iure iurando. Causa iuramento decisa non retractatur propter periurium. h. d. Opp. de l. admonendi ff. eo. et j. de pe. in. quod male iudicantis in aut. nouo iure. So. ista ad quoddam est iuramentum decisorium litis et istud non retractatur propter periurium nisi in casibus expressis in l. ut hic. Quoddam est iuramentum veritatis ut illud quod prestat testis et istud potest retractari propter periurium ut l. lucius ff. de his quod non infa. Quoddam est iuramentum purgationis et istud etiam potest retractari ut in aut. nouo iure. j. de pe. in. quod male iudi. Sed contra predicta opp. de dicta l. admonendi ff. eo. So. ibi est factum interim hic vero voluntarium vel iudiciale quod non retractatur. fallit in capitulo l. si. j. e. Continent glo. licet ex iuramento oriatur actio dic ut in glo. i. et tene opi. Jo. quod semper ex iuramento oritur actio. Bartholus

Iusiurandi Pupillus non alleget sed a solo deo punitur. h. d. et diuiditur quod primo loquitur de eo qui iurauit per deum. 2° de eo qui iurauit per principem. 2a. ibi pericum autem. Opp. quod de sti. ser. l. i. si. So. ibi contrauenit fidei christiana alio modo quam deierando. 2° opp. ff. e. l. si duo promi. nisi. So glo. Et tene tria solutiones quia quis iurat per principem non punitur pena corporali

ut hic sed alia pena ut l. quis. Opp. quod de tutore l. si quis maior. So. hic loquitur de iuramento de preterito litis decisorio ibi loquitur de iuramento de futuro quod apponitur super contractu in quo deierans punitur.

In bone fidei Ista l. solle primitur anno sextum in l. admonendi ff. eo. In defectu probationis modo defert alteri parti iuramentum hic intellige. Opp. quod actore non probante reus absoluitur ut j. de eden. l. qui accusare. So. quando actor plene probat et vincat quando nichil probat et succumbit ut in contrario quando probat semiplene tunc recurritur ad hanc l. ut ea decidatur iure iurando. Circa in quibus causis habet locum hec l. Glo. videtur velle quod in omnibus causis ciuilibus et criminalibus dicit glo. super casus ordinarios dum loquitur in actionibus descendentibus ex delicto ciuiliter intentatis sine dubio ista glo. dicit verum in criminalibus forte non dicat verum quod dic ut tangit Guil. de cu. in l. iij. §. i. ff. e. ut ibi dicta. Item plenissime l. maritus ff. de quo et ibi glo. tangit. Queritur quando dicatur semiplene probare. Glo. ponit hic tres vel iiij modos. Primo per domesticos 2° per comparationem litterarum 3° per fugam rei. Item per unum testem que omnia non. Specialiter illud quod dicit de fuga quod fuga faciat semiplenam probationem tamen alibi videtur velle quod faciat plenam in l. consiliarios C. de asses. Item quod hic glo. non in dicta l. admonendi ff. eo. et ibi diximus de hac fuga plene dixi in l. lege cor. §. i. ff. ad sill. Queritur hic cui debet iuramentum deferri. Ego hic non apparet sed dicat cognita in causa aut cognitione utriusque ut deferatur ei quem inclinat sit veritate. Et si utrique equaliter deferatur ei qui est dignior. Si utrique est equaliter dignus in hoc sunt opi. Quidam dicunt deferendus potius actori quam reo. Quidam contra sed potius reo quam actori. Et istud ultimum comprehenderit tene glo. modo licet ultimum teneat contrarium.

Si ad excludendam Pupillus non potest iusiurandum deferre. h. d. h. l. in summa.

Diuus Claudius Relictum a pupillo et in eo pupilli potest deferri iusiurandum. h. d. in summa. tutori.

Diuus Pius Matris Super causa status potest iusiurandum deferri. h. d. in summa.

Ex libris Iuramentum vel delatum uni quod alteri non debet obesse. h. d. h. l. in summa.

Actori Ex iuramento prestito vel remisso oritur actio in factum preter ex sua. h. d. Opp. quod oritur alia actio quam in factum ut ff. e. l. si duo §. si quis iurauerit. So. hic loquitur quando iurauit uniformiter probi quando iurauit formaliter super aliquo contractu unde oritur actio utilis ex eo contractu. Queritur utrum actio que oritur ex sua vocetur actio in factum vel actio iudicati. Et hic dicit glo. tunc vocatur actio in factum per hanc l. Sed doc. ultimum

dicit q vocat^r actio iudicati ut h' titat^r p
d. c. ij. Ego plene dixi in l. inules ff. iudicati
ff. de re iu. ubi glo. tangit

Delatus] Reus cui defert iuramentum debet iurare vel referre vel solvere h. d. Vides g° quod hec l. practica quia iudex precipit parti quod non recedat a banco quousque iurat solvat vel deferat.

In actione] Sup actione de peti posset iusiurandum deferri h. d. h. l. in summa Bartholus

Si quis] Ista est bona l. Delatio iuramenti cum preter potest renovari donec iuret vel fuit h. d.
Opp. hic c. innuit quod prestat iuramentum post diffinitivam sententiam / contra C. de l. xx al. i. l. pro. / Sol. ut ibi dicta statim

Generaliter] Primo ponit quis debet iurare / 2° loquitur de effectu iuramenti presentibus partibus 3° loquitur de effectu iuramenti partibus absentibus 4° confirmat iura antiqua / 2a ibi Sed iuramento / 3a ibi hijs de partibus 4a ibi in omnibus autem / et hec pars per primum. Nota quod an sententiam vel in ipsa sententia est iurandum. Nota quod aliud est iuramentum defuncti aliud iuramentum heredis et per iuramentum est mere personale / Si ergo ipse defunctus iuravit aliquid facere vel dare et non facit vel dat ipse vel heres eius non compelluntur heres per iuramentum defuncti. Opp. et videtur q post sententiam iuretur ut C. l. xx. et i. de sen. l. cu iudex / Sol. dicunt quidam quod illa iura corriguntur hic vel hac l. in fi. q confirmat iura antiqua / Sol. ego dico quod debet iurari in ipsa sententia vel modicum ante vel modicum post ut hic licet a sententia appelletur nichilominus statim iurabitur non obstante appellatione / que est casus hic.

Sed iuramento] Si ea denegetur sacro delato presto vel recusato non est locus appellationi / hoc quis per provocationem recedit eo ordine qui hac l. inseritur h. d. et est nobilis iste casus / et alij in hac l. ponuntur quod non sunt alibi. Nota primo quod ille qui defert iuramentum cum iuret si referat non potest appellare. Nota 2° quod ille cui defertur cogitur iurare vel referre vel si vult potest recusare ex causa ita sed iste tex. intelligi et per non corrigitur l. manifeste. Nota 3° quod quis quando recusat iuramentum absque legitima causa iudex potest eum habere pro convicto / qui ipse alteri parti retulit iuramentum et ei innuit et hoc hic locum / si pars iuramentum decisivum pre per iuramentum decisorium alicuius partis ut puta super aliqua positione / vide tex. qui dicit ibi et ita certa per capitula. Nota ex hac l. quod ille qui recusat iurare licet causas quas volunt iurare non allegavit coram primo iudice tamen eas potest allegare coram iudice appellationis secundum quod glo. intelligit / vide tex. in v. ipse at et vide glo. sup verbo attestetur et glo. sup verbo amalin. Opp. ff. C. l. manifeste / dicunt quidam quod illa l. hodie corrigitur quia videtur disponere hodie potest iuramentum recusari sine ca. alij dicunt contra et ista est verius / quia sine causa non potest recusari ut hic dicit tex. hic quia si sine causa recusat potest haberi pro convicto

Nota in hac l. tamen est advertendum quia non cogitur causam dicere quis non vult iurare. Sed quero de quo iuramento loquitur l. ista videtur quedam glossa dicere quod refertur ad iuramentum necessarium tantum / hoc contra quia tex. in v. sin autem 3 tex. expresse loquitur de iuramento voluntario vel iudiciali. Sed quero quid velit dicere tex. ibi neque primi neque iusti dispendij / Glo. dicit quod est nullum non quod inveniat alter condempnatur in expensis vide glo. sup verbo dispendij quam non / Ego hanc glo. dicunt quidam quod ille qui vincit in prima causa si in ea appellationis succumbit unquam condempnatur in expensis / quod debes intelligere qui in causa appellationis succubuit ex novis probationibus / Ita loquitur hic / secus si in primis actis succumbet ita not. Jo. An. in c. iuvenis de re. iur. li. vi. ex de et quis c. fine dixi tibi ut in vide ff. de iudi. l. precand ff. sin autem reus //

Hijs partibus] Iste est nobilis ff. et ponit valde pulcherrima practica. Nota primo quod iudex pro partium statione tantum ad faciendum comparere principale quod veniat ad iurandum vel videndum. Nota 2° quod quis iuramentum committitur partibus in absentia / hoc debet fieri sub fide gestorum / hoc est quod iudex coram quo causa agitur scribat iudici illius loci ubi pars degit ut si coram eo iuret remittat acta ad iudicem cause principalis. Nota 3° quod quis iuramentum committit in absentia debet statim certius parti / ut ad illum locum compareat ad videndum iurare partem vel testem. Nota quod cuius expensis hoc debeat fieri hoc est in arbitrio iudicis. Nota quarto quod perpetue dilatione super uno capitulo non impeditur iudicis officium super alijs capitulis non preiudicialibus ad tunc

Quoniam quis] iuramentum retractatur propter testem de novo reperti h. d. Vide tex. Sed quero postea aut manifestum inoffici ei test. quo per ista negativa probari fuisse relictum. Glo. dicit per scripturam testium non per testes / Alij dicunt etiam per testes et istud puto verum. Nota ergo primo quod per scripturam probatur negativa hoc modo inspecto testo non reperitur ibi tale legatum ergo non est legatum / facit ad probandum quod scolaris non sit in matricula probatur per inspectionem matricule / facit etiam ad probandum quod aliquis non fuit collectam quia inspecto libro solucionis collectam non reperitur ibi / et valet ad multa / Ille potest probari per testes qui dicunt se interfuisse testamento et tunc non fuisse relictum tale.

Si certum petatur rubrica

N[illegible]] Heredes tenentur ad debita pro portionibus hereditarijs / nullo respectu habito ad prelegata h. d. hec l. in summa Bartholus legum doctor.

Quamvis Sommitus rei aliene nasci nobis acto si fuerimus stiplati que potest cedi dno ff. d. Opp. de l. 1. §. appellata ff. c. So. hic mutuu sunt re gstliatu stiplatoe. Evenit glo. an ista sti plato impediat actoz oriri ex mutuo. Glo. plene formavit in l. cu qdco §. qm ff. c. Ey. refert hic tetigit in l. si stiplatus et in l. cu ff. de donac. Cuero quid si pecuniaz alienam qua dedi mutuo et pu stiplatus dub repetat. Ite quid si dns no repetat uel ego sim stiplatus et ille no wlt grmue et istas dcos formavit hic glo. et de ubo ad ubu cas ponit in l. na et si fur. ff. c. Dic ut in glo. ibi plene formabimus.

Eos qui Ubi quis operis officium no pt operire fecimus ff. d. videbitur in l. principalibz ff. c.

Si absens Subtilis l. est ista. Si pecuna aliena absentis dui nomine mutuet ei querit acto qui ratum no habet mutuati cedi cogi al vtilis ei competit ff. d. Opp. alti p altero no pt queri acto ut l. stiplatio ista §. si quis alti de v. ob. So. fallit in mutuo et etiam in debito pt pugnanda precepta pecunie ut hic et l. cu qdco §. si minores et l. singularia ff. c. et de qdi inde l. si pigraticia. Ite opp. quod hic no potuit queri acto cu ratum no haberet go negotium ad eum no ptinet ut l. si pupilli §. unde queritur ff. de negot. gest. So. dicunt quidam quod hic primo hnit ratum postea no wlt habere ratum ppter i mtc. unde acto ia erat sibi quesita. Istud licet in se sit verum est divinare dicas ergo quod ei absenti et ignoranti et ratum no habenti querit acto ipso iure ut hic. nec obstat l. unde queritur quia hic est negotium primi ex dno ipso gestum uel re ipsa. ideo ptinet ad eum non expectata ratihabitione. Vel verius dicas quod hic est spale ppt singularia precepta pecunie mutuate ut d. dixi. Sed nunc dicit qui rephato nomine quale rephauit istud nomine dicunt quidam petendo restitucionem in integrum. Sed ut dixi istud est divinare. Alij dicunt quod rephat expresse dicendo nolo agere et ista est va ut statim dicam tibi. Alij dicunt quod tacendo eo ipso quod no lz ratum vi rephare. ad glo. mea no placz et sic remanet va precedens quod requirit rephacionem expressa. p hac facit l. si filius ff. ad macedo. et qd no in l. quo cum §. i. de ra. ha. i glo. Rogerij qui dixit no rephare ratihicion par est. Sed in ista glo. facit l. prout ad edi. §. fi. et dicta l. quo cum §. i. ff. de ra. ha. So. qn aliquid est factum nomine meo p quod mihi queritur uel alius mihi obligatur. tunc no rephare est approbare requiritur ergo expressa rephacio. Ita debz intelligi dicta l. cu sua glo. ideo cum dicit tep. rephate voie quod expressa rephacio requiritur. Si no est factum aliquid meo nomine p quod mihi prejudicatur. tunc non est nulla expressa rephacio sed qui no approbat ille rephat ut l. [illegible] fallit in casu dicte l. si filius ad macedo. dixi plene in dicta l.

quo cum §. i. Glo. formavit unam qonem qua dic ut in ea et tunc ultima solucioz. Ultio no et tunc mutui tpe quod ex gtitu altius nomine celebrato si ille ratum no habet genti competit utilis in eo quod ad alium pervenit vel. qcor. sit in glo.

Si non singuli Opp. gtr in mutui quis no tenet ultra aliud quod ad eum pervenit nisi plurium reorum gstitucio ut intercessio uel [illegible] interveniunt ff. d. dividitur in duas ptes. p° qn pecunia sunt mutata et gfessata. 2° qn sunt mutata pecunia sed sunt gfessatum aliud p ea. 2a ib. at multo magis. Opp. quod mutatione no possit gstitui cu una pecunia no possit ad ples pvenire in solidum ut l. si ut certo §. si duobz ff. comoda. Glo. solvit optime. fiebat mutua uni advertatz p venisse eu ad unum de voluntate alterius pvenit. Ista est va licet ultimum teneat gim. plene dixi in l. cau in pri. de duo. rei. Ite opp. correus no mutuat pecunie pt opponi in bienniu quia qn gtitus est celebratus in scriptis ut l. cotitibz ff. de no nu. pec. Sed hic no ponitur scripturam intercessisse ergo ecf. So. ut in glo. que dicit quod hic scriptura intercessit. unde glo. et no et tunc mutui que tenet quod correus no mutuat pecunie limitata tpe no habet locum in gtitibus no celebratis in scriptis. Simil. dicit tetat in l. qui pecuniaz si cer. pe. dicta in l. si ex cautione et l. in gtitibz j. de no nu. pe. Opp. quod hic scriptura sunt olim suscepturum ergo praesumitur pbari olim mutuatum ergo no pt olim correus no nu. pe. Glo. solvit duobz modis primo quod hic erat privata scriptura no. ista §. et pt habeas quod dicit glo. in l. si ex cautione que dicit. Aut instrumento dicit quis gstitit. Aut dicit quod sunt examinati no habeat locum in privata scriptura j. de no. j. de dote cau. no num. l. fi. i. i. glosa qd tunc mutui. Alij dicunt quod hic loquitur etiam in publico instro et qd hic dicit suscepta debz intelligi quod ptes hic gstitebant no quod notarius hic assat in instro. sm hic vi velle ista glo. quod si non g in instro dicit in instro et hic fecit p certu florum plures dicit et solvit ecf. et postea pbaret quod illo tpe no interveniunt mutuato instrum esset falsum. qn pt vin no dicto modo. Dub ja. de but. disputavit de hoc una qoz. tangit j. de no nu. pe. l. si ex cautione no et tunc mutui ista glo.

Si et me Ista e bona l. debitu ex una causa pt gverti in aliam p stiplacoz uel pacto nudo ex intervallo apposito secus si in gtinenti ff. d. hec l. et l. si p mutua j. e. ti. Opp. ad l. si ex pcio l. pugliana ff. c. So. ibi pecunia debita ex una causa erat soluta data. unde mutua gueterre in causam mutui pt qui ut ibi no. Sed si no esset data soluta distingue. Aut vis gverte in causam mutui p stiplacoz aut pacto nudo et si pacto nudo aut in gtinenti. Aut ex intervallo ut ista l. Sed ex hoc hec. statuto huius civitatis cavetur quod g instrum gfessionatum se garentigionatum

possit opponi exceptio pl[ac]ationis/ dico et ita hic dicto obtinui q[uia] illa dicitur exceptio placationis quando promissio est facta simulate ob causam non veram vel non iustam causa. l[ex] 2. ti. plus vale[re] quod agitur et l. 1. C. de condi[ctione] ob tur[pem] cau[sam]. q[uando] dicat quod debitum in veritate est in uno ex una causa licet in instrumento conferatur ut debitum ex alia causa non dicitur instrumentum simulatum q[uia] obligationis forma non deficit ut hic dicit tex[tus]. et debitum ex una causa potest converti in debitum ex alia causa tunc ut ei

Non unde. Ite[m] ille qui agit contra confitentem ex mutuo debet probare pecuniam mutuatam fuisse sua[m]. Quod hic tex[tus] vult quod si pecunia est consumpta non est dubium quod debet probare q[uia] etiam si fuisset aliena mutuum esset reg[u]latum in consumptione. Sed si non esset consumpta de hoc est opinio tangitur opi[nio] in l. ita et si fur ff. c. et ibi de eo dico dixi dicturus

Quum te. Si plures simul mutuat quilibet agit pro parte nisi actum fuerit ut essent duo rei credendi vel alteri ab altero est mandatum. h[oc] d[icit]. Quod non quod duo rei credendi possunt constitui etc. de duobus reis debendi non est dubium ut videtis in l. si non singuli ff. c. et l. penult. C. de duobus reis et l. cum ff. de duobus reis. facit ista l. quod si plures sint socij unius mercantie quod unus non potest agere in solidum nisi ex vi societatis nisi habeat mandatum ab aliis predictis sociis. Ista plene in ma[teria] de duobus reis optime facit ff. de procur. l. 1. in fi. et l. seq.

Eo quod. Plures uno instrumento possunt obligari pro uno debito in aliud pro simplatione pt. q[uando] h[oc] d[icit]. Cum autem plures debitores uno libello possunt conveniri dixi etiam in ma[teria] de duobus reis l. in ... in fi. tetigi in l. si iter C. cassius ff. de ad plu. arce. Bartholus

Incertum. Casus fortuitus non liberat debitorem quantitatis vel generis h. d. Ex. de l. quo te ff. c. Sed ibi lo[quitur] in debitore speciei secus in debitore quantitatis contra quod hic dicit de debitore quantitatis fallit quando quantitas debetur ex speciei certe speciei ut ff. de nova. l. iij. §. si is de pe. l. cum in pri. C. de iure emphiteotico l. 1.

Si in rem. Domini pro alio solvit potest ab eo repetere h. d. hic. l. in summa. Bartholus

Cum quis. Inspiciatur cuius contemplatione quis mutuet non cuius contemplatione quis accipiat h. d. Ista hic g. l. est plene in l. si pupilli §. 1. ff. de negotiis gestis. Bartholus legum doctor

Quum. Subscriptio non obligat eum qui neque accepit neque stipulanti promisit. h. d. in summa

Non adversus. Creditor non potest cogi a debitore ut eo dimisso agat contra debitorem debitoris

Ordinis. Iudices in provincia qua iudicant fenus exercere non possunt/ et qui pecuniam pro honore dat cogitur penam pati h. d.

Super chirographariis. Si contractus excedit summam quinquaginta librarum auri tres testes debent adhiberi in instrumento obligationis vel liberationis h. d. §. de testi. l. testium. Dic ut ibi ista l. correxit intellectum pro aut. hodie iure quod inde. Bartholus

Sed novo iure. Circa l. nostram sunt quedam tria que tangit hic tex[tus]/ primo querit quot testes requirantur in instrumento. Glo[ssa] tria distinguit aut contractus sunt super minori summa libra auri aut super maiori primo casu sufficiunt duo testes ad plenam probationem non distincto utrum in scriptis vel sine celebretur in civitate vel extra ubi impetrato vel non ut in aut. de fi. instru. §. penult/ 2o casu aut conficitur impetrato litterarum in scriptis et in civitate et requiruntur quinque testes/ qui omnes debent subscribere cum ipso contrahente vel alius pro contrahente subscribere ut in hac aut. dicens tamen quod potest contrahens se subscribere tamen personas cum principium litterarum sciendo in principio litterarum intelligere ... Illi qui nullas sciunt litteras vel sunt modicum ut isti mercatores qui nesciunt scribere nisi in vulgari/ Si vero contractus celebratur sine scriptis tunc requiruntur tres testes/ idem si contractus celebretur a perito litterarum. Ita dicit glo. ut in aut. de fi. instrum. §. ij et §. si et si instra/ quod nihil non obstat ff. ad ... instrum[entum] si excedit summam centum florenorum requiratur in eo tres testes. Alij secundum glo/ hoc etiam tenebat odofre[dus] dicunt quod isto casu sufficiat duo testes et hoc tenebat Jo. de bel. et hoc si instrumentum est publicum/ nec obstat dictus §. ij §. et si instra q[uia] i lo[quitur] quando erat privata scriptura et quod volebat ad eam facere comparationem/ D. cy. hic hoc non fundat licet tangit specialiter in ti. de te. §. restat de mod. vult tenere quod duo testes sufficiant/ d. jo. an. in c. pluralis locus de re. iuris li. vj. videtur ponere idem/ dicit enim quod regulariter duo testes sufficiunt/ Et concipit/ quando contractus fit in scriptis ab imperito litterarum in civitate etc./ Sed quando fit sine scriptis nullam exceptionem facit/ Vel dicas ut nos salvemus instra que cottidie fiunt quod in modo decorum tamen testium conficitur tabellio secundum quod glo dicit in precedenti membro ubi requirantur quinque testes/ Si vero contractus fiat in iure remanet in eo contra l. C. Tercio de comparatione instrumentorum ad quod instrumentum fiat comparatio et de quo/ diceremus in l. comparationes. et aut. ibi posita. C. de fi. instrum. Tercio quando contractus dicatur celebrari in scriptis/ credo quando hoc agitur ut in scriptis celebretur ut dicit glo/ hic non sunt alia. Bartholus

De suffragio Rubrica

Continua ut in glo. Bartholus

Sumptum desideria [Salarium advocato] promissum condicione quo hac l. petetur et si res mobilis pro salario tradatur traditio sola sufficiet. Sed si immobilis debet contractus in scriptis celebrari et ubi traditio sequitur et si advocatus invasit restituet et actionem perdet. h. d. Dividitur in quattuor partes. primo quia salarium promittitur. 2o. quia pro salario res mobilis traditur. 3o. quia res immobilis. 4o quia advocatus invadit indebite. 2a ibi sed et quod eo nomine. 3a ibi quod si predia. 4a ibi quod si quibus. [Hanc] hac ulteriorem partem que punit advocatum violentum. d. pos. post illa pertinet advocatum violentum et ibi cavet quod constitutio que punit violentos et ibi capit tota quietat. [Oppositio] quod primo petens sit etiam condicio quo supplantatur ut Insti. de v. ob. i prin. Solutio distingue ut hic in i. glo. [Circa hanc] l. glo. querit multas questiones et omnes includit quod advocatus licet in quibusdam retineant quod advocatus [illegible] repellitur pro doc. in quo non curo multum inspicere pro doc. in quo non curo multum ipse seu dic ut hic in glo. et hic pey. et per rof. in suo libello. [Bartholus]

[De prohibita sequestratione pecunie Rubrica]

Prohibentes [Sequestratio regulariter est prohibita h. d.] [Oppositio] de l. si fideiussor § fi. ff qui satisda. cog. Solutio ista est regula quod sequestratio est prohibita. fallit in casibus qui hic notantur in glo. quam vide et signa. [Generaliter] vero vide quod est prohibita sequestratio sed pone quod ego nolo quod sequestretur quod hoc non potest fieri sed nolo quod servatur quod res sit in domo quod fructus percipiuntur in domo ut possint res facilius probari etc. ista decisio promittitur licet non sequestratio tamen est non. l. in l. i. § penult. ff. de ven. i pos. mit. licet in l. i. § fact. l. defensionis facultas. c. de iur. fisci. dic ut dixi in dicto § penult. [Querit] glo. utrum quia res sequestratur possideat possessio. Glo. dicit quod in l. interest ff. de acq. pos. contraria et ut ibi plene dixi.

[De condictione indebiti Rubrica]

Pecuniae [Indebitum ex causa iudicati solutum non] repetitur et in actionibus stricti iuris non veniunt usure etc. post litis contestationem h. d. ista bona l. [Oppositio] quod etiam ex alia causa solutum non repetitur ut i. e. l. ea que. Solutio glo. fatetur quod sententia facit cessare repetitionem ut hic sunt etiam alii casus qui non. h. et i. l. elegant ota fi. ff. c. [Sed oppositio] dicit quod sententia facit cessare repetitionem con. ff. de in l. pitor. § marcellus et l. commodato i fi. et l. vetum ff. quis. de qa. sed in l. si fallo dicit glo. quod illud quod hic dicitur quod sententia inhibet repetitionem fallit in talibus contra. l. alibi vi. dicit glo. quod verum est quod non potest repeti pro condicionem indebiti ut hic sed pro condicionem sine causa non. in l. fideiussor § in dubiis ff. mand. ista etiam non in l. si procurator § cum ad ff. de va. ha. doc. non reprobant istas glo. et dico solutum indebitum per sententiam ullo modo potest repeti nisi veniat contra sententiam sed si esset aliqua actio quam sententiam non conungit sed asserit eam esse veram tunc datur repetitio hic est casus in dicta l. i commodato in fi. et l. si fallo cum similibus

Si intra [Delegatus indebite repetit a delegante non ab eo cui est delegatus h. d.]

Cum inter [Solutio et etiam promissio potest condici h. d. hec l.] in summa [Bartholus]

Et a que [In hiis que crescunt per inficiationem solutum vel promissum indebite non condicitur h. d. Generaliter] que est vo hm l. iudices et in istis que crescunt per inficiationem solvens licet indebite vi compescitur ista tangit glo. in l. error et de iuris et fac. ig. [Oppositio] de l. inde neratius § fi. ff. ad l. aquil. sed ibi a nocte erat debitum hic non erat debitum ab aliquo

Si a patre [Cum non est heres et solvit cum se putat heredem repetit h. d.]

Si per ignorantiam [Indebito soluto alteri pro alterum] queritur actio sicut in mutuo h. d.

Si ideicommissum [Hec l. ibi dicit in summa quod l. cum quis et de iur. et fac. igno.]

Creditoris [Indebitum solutum pro patre in re sua ab eo repetitur. Indebitum de hac materia in l. falsus i. de furt.] [Bartholus]

Indebitum [Solvens sicut indebitum non repetit et solvens in dubio unde licita h. d.]

Si quis [Cum quis est electo in solvendo cuius est electio in repetendo] h. d. [Oppositio] de l. si non sorte § si p. cca fi. ff. e. Solutio dicunt quidam quod ibi erat electio creditoris arbitrio. Sed contrarium licet potest verum in se, bi est quare. Veritas est quod ibi ulpianus ponit opi. que hic per hanc l. corrigitur. [Oppositio] de l. plane ff. e. Solutio ibi loquitur quod erant duo rei debendi tunc ipsi non habent electionem in repetendo nec forte in eligendo sunt discordes. [Oppositio] 3o de l. si is cui ff. de le. ij. Solutio ibi solvit unam re de debitis alternative hic solvit utramque. [Gravis] est oppositio de l. si non sorte § si p. in primo ca. ff. e. Solutio ibi non solvit pariter utramque sed unam debet successive aut p. solvit successive et una illa v. debent repeti postquam illa v. apparent indebite soluta. [Sed] pro doc. potes distinguere per te ipsum [Bartholus]

Pro dubietate [Hec est nobilis l. Dubitas et ignorans] quantum ad repetitionem i debita cessant

h. d. predicta sunt uel circa ad repeticionem indebiti
ut supra. circa ad alios contractus quorum inter du-
bitate et ignorantie repetit diversa ut no. ff. de
iur. et fac. ig. per pu.ta et ff. de testa. l.
de statu et Instit. hoc ano j. de fur. l.
manifestissimi §. pen. at uestri et dubitas

De condicione ob causam datorum rubrica

Pecunia | Quod datur ob causam dotis pro matrimonio illicito per condicionem ob causam repetitur h. d. | Opp. de l. qui h. j. de rest. imp. ubi dicitur quod dos est publicanda. So. ibi quod scienter contraxerunt incestum hic quod ignorant. Et ita hic dic ut habes in l. si cum dote §. si cul. ff. so. ma. | Quero quid est hec dictio inter condiciones. Solo dicitur lege iniustie quod dicitur de eo unde quod est condicio [?] no. C. ti. j. l. j. Et quid velit dicere iustie vel iniustie quere [?]maticos

Sin ut promis | Si donatarius non implet pactum in donatione appositum de reddendo quod accepit hac condicione tenetur h. d. | Opp. quod inter patrem et filium non consistit donatio ut l. ij C. de inoff. donat. So. quod hic dicit sorori tue intelligas emancipate vel ex alio patre nate ut dicit glosa. Et iste solutiones sunt clare et ve. | Vel dic. licet donatio abinitio non valuit tamen quia confirmatur morte et non implet quod quiescat condicio ob causam. Hoc quidam reprehendunt quia illa donatio morte confirmata assumit vim relicti et in ultimis voluntatibus transfertur dominium ipso iure. Unde non possit agi condicione ob causam | Si volumus sustinere glo. et possumus dicere quod quia per omnia habet vim relicti ut videtur j. de donat. int. vi. et vx. l. res et l. donationes | Item opp. et vi. quod dicat dari actionem prescriptis verbis ad implendum promissa non condicionem ob causam ut l. naturalis §. j. de prescrip. v. l. hereditate ff. de donat. et j. de donat. l. cum res. So. fateor quod utraque datur sed ad diversa. Nam actio prescriptis verbis datur ut impleatur quod quiescat ut i. quo. | Condicio ob causam datur ad resolucionem contractu et sic ad repetendum quod est datum. Oritur cum eo id quod agitur ut l. si eis qui in fi. ff. quemo. Et id quod in quiescere sunt dictum ut si hec non observares reddes prout sunt in casu l. nostre | Posset etiam agi actione prescriptis verbis ut reddatur quia hoc sunt quiescit et sic agit ad observationem promissorum. hec no. in l. j. ff. de donat. et ibi plene dixi | Sed inter opp. quod actio prescriptis v. et condi. ob ca. concurrunt simul contra l. quotiens ff. de prescrip. ver. ergo quia habent originem ex diversis fontibus. Nam condicio ob causam datur quia promissa non observatur. Actio prescriptis verbis datur quia promissum reddere | Item opp. quod non possit agi condicione ob causam cum datur in re ut l. quotiens j. de donat. que sub mo. Et nemo condicit rem suam ut l. si. instit. que ea. So. ibi datur in re utilis que oritur ex condicione certius in re dicta | Item opp. de l. in emile C. de restin. vend. ubi non potest agi ad resolucionem

contractum sed ut impleatur quod quiescit. So. illud est verum in contractibus nominatis secus in contractibus innominatis. Ita loquitur hic | Sed tunc opp. donatio est hodie contractus nominatus cum confirmatur pacto nudo ut l. si quis argentum §. j. de donat. ergo non oportet nec debet dari condicio ob causam nec l. So. dicit glo. Specialiter est hoc in contractu donationis | Doc. ultimi dicunt quod contractus donationis olim et hodie sunt contractus innominati habet cum elegantius nomine sicut ceteri contractus ergo ut l. iur. gen. circa pri. ff. de pact. | Quid dicemus. Breviter dico et puto quod donatio simplex olim et hodie fuit contractus nominatus. Donatio vero que fit ob causam non est proprie donatio sed magis ob causam datio ut l. j. ff. de donat. Unde dicitur contractus innominatus et olim et hodie | Opp. j. de restin. vend. l. ca. So. ut ibi | Item opp. de l. cum te j. de pac. inter emp. So. ibi clarius dicta dicam in contractibus innominatis habeat locum condicio ob causam. Unde tamen scias quod stipulatio est contractus nominatus ut l. j. in fi. ff. de pac. Unde tamen in omni publico instrumento notarii apponat stipulationem racione respectus contractum innominatum probari per publicum instrumentum ideo est recurrendum ad magis contractum nominatorum tangitur vobis in l. complacito j. de re. permu.

Ea lege | pactum de non alienando re donata operatur ut eius metu quis non alienet. Vel si alienabit condicione ob causam tenebitur h. d. | Autenti verum ad quam quia ista l. loquitur alternative | Queritur cuius alternative que prius est vera. In hoc sunt opi. Una glo. est que dicit quod ultima pars est vera. Nam per istud pactum non impeditur translatio dominii in alium. Sed si alienet competit condicio ob causam hoc probat glo. per duas rationes. Prima quia nemo potest condicere rem suam propter eiectum a iure. Sed cum de. condicio ergo dominium erat translatum in alium. Secundo per l. traditionibus C. de pac. quia per iniuria que tunc a traditione rei dominium non potest transferri et tunc ista est vera. | Alii ut Ru. et Ja. de ra. dicebant quod prima pars est vera per l. fi. j. de re. ali. non alie. sed stati soluta. Habes ergo primum leg. glo. quam tene nisi quod pactum de non alienando non impedit re alienare quin in alium transferas dominium licet tu tenearis condicione ob causam. Hoc etiam probatur in l. si ita cuius §. ea lege de v. ob. de hoc dixi ibi | Contra hoc opp. de l. fi. j. de re. alie. So. fateor quod alienatione prohibita omnia que in illa l. ponuntur intelligatur esse prohibita adeo quod contraries inciderit in penam vel ad minus tenetur. non tamen quod dominii translatio impeditur | Item opp. de l. ea quidem j. si uera. ita fuit alie. que l. ob. in duobus. Primo in eo quod l. dicit quod pactum de non manumittendo impedit libertatem. Ad hoc videtur quod speciale est ibi in libertate que sicut difficilius revocatur ita est difficilius impeditur. Eadem racione dicerem quod pactum appositum de non faciendo rem sacram

uel religiosa / valet et impedit aliud fieri
sicut impedit libertate / Sed pone ob. quia ibi
vendendo quod de facto non incidit in penam / Item ferre
/ Solutio ibi fuit cogitatum de effectu ut ibi plene
dicitur. Item oppositio ff. de bo. quia li. aut compi.
Solutio dicunt quidam ibi in ultima voluntate
hic etiam ibi loquitur inter uiuos / Dic ergo quod
ubi pactum impedit quendam alienationem legalis
quia per legem in preiudicium tribuit consensus / alienatio vero
ordinaria que fit ab homine contradictoris non
impeditur ut hic / Item oppositio in aut. hic uir
tum / et casus uoce dicitur quod si quid dederint
sub pacto de non alienando illud pactum in
peduxit alienationem fiendam ab eo / Item oppositio
de l. si creditor § si. ff. de distra. pig. / Solutio
ibi duplex est littera / una que dicit nullam esse
pactionem et tunc contra. cum ista alia que dicit
nullam esse venditionem et illa est vera littera
Semel cum cum hic circumvinimus usque ad
princi. d. francis accursii et cetera. ad videndum
pandectas et erat ibi littera nullam esse venditionem
Solue ergo sic / cum ille qui dat sub pacto
de non alienando reseruat sibi aliud ius in re
pro conseruatione illius conditionis tunc illa conditio
valet et impeditur translatio dominii ut dicta l.
si creditor § si. de distra. pig. et l. si. de
inre. emptio. / Et ideo si pro obseruatione conditionis
de non alienando nolo rem alienare prohibita
mihi et ob. non potest fieri alienatio ut dicta
l. Item oppositio ff. de ac. empti. l. si tibi liber
Solutio quidam distinguunt an istud pactum appo-
natur in traditione an non / sed dicitur in dicta l. si tibi
liber / et l. si lumatus de seruitu. ur. p. / Sed
ista est trufa / sic cum l. loquitur quod de pacto
nolo mihi reseruare aliquid ius in re / in alia
uero loquitur quod nolo mihi reseruare aliquid ius
in facto / Item oppositio de l. fi. § i. de pac. inter emp.
Solutio quidam distinguunt hic aut interest pa-
ciscentis aut non / que distinctio est bona quantum
ad actionem personalem / non quantum ad impediendam translationem
dominii / Habes ergo summatim hic quod pactum
impediatur hinc ius dominii translatio / distingue
aut queris an possit impedire alienationem
contrariam que fit a lege et impeditur
ut in aut. hoc ius porrectum / aut de alienatione
ordinaria / et tunc aut conditio proponitur pretermittens
est talis que de iure quis non potest alienare
et istud pactum impedit ut in § sed et si infirmos
de alie. et empti. aut de iure quis potest
alienare / et tunc aut ille cui promissum est
de non alienando reseruauit sibi aliquid ius in
re et potest uel dominium et impeditur alienatio
ut l. si creditor in fi. de distra. pig. aut
nullum ius sibi reseruauit et tunc dominii translatio
non impeditur ut hac l. et l. si ita ad § ea
de u. ob. / Sed an ille qui facit contra conditionem
ad interesse teneatur / distingue / aut interest
eius cui fit pactum uel non ut l. fi. § i. de pac.
inter emptorem et ff. de pac. l. nemo / Modo
habes quod est prohibita alienatio per pactum
/ Oppositio ff. de legat. non dubium / Solutio ibi fuit

prohibita per legem / hic per hominem / Circa hoc quod est
prohibita per legem esset uidenda multa / Item certe
uidetur qualiter statutum possit impedire alienationem
/ Item oppositio de l. filius § diui de le. i. / Solutio
ibi fuit alienatio prohibita a testatore hic
a contrahentibus / et quod prohibet a testatore / Dic
plene per Dy. in l. pater § inter agrippa de
le. iii. Sed an per iudicem possit alienatio prohiberi
le. iii. Sed an per iudicem possit alienatio prohiberi
et an per arbitros / Glo. et Cynus tangit hic
et de testa. c. raynaldus / Ego omnia plene
de testa. c. raynaldus / Ego omnia plene
quem ad modum in dicta l. filius § diui de leg. i.

Si cum exigeres / Per hanc conditionem
geritur liberatio si non
est secuta causa propter quam facta est
obligatio h. d. hic l. in summa

Si mulier / Si ea propter quam est datum
non impletur propter impos-
sibilitatem quod datum est repetitur
h. d. / Oppositio impossibilis conditio impedit actionem
ff. de u. ob. omni conditionum ut l. impossibil. ff. de u. ob.
Sed quid dicit glo. credo quod impedit ad omni
contractu ad obseruandum que uenit in contractu sed
ex contractu ad obseruandum que uenit in contractu sed
conditio ob causam datur ad resoluendum contractum non ad
implendum que in contractu deuenit / Quero an hoc
sit uerum quod hic dicitur si fuit sicut si igrauis
glo. tangit / statim dicta in cod. l. dicta

Cum emancipata / Donatio simpliciter non
reuocatur dona ob causam
reuocatur causa non secuta h. d.

Si repetendi / Causa dandi in mente
retenta non expressa si non
impleatur hac conditione non inducit h. d.

Si clarus / Si causa non impletur facto
contrahentis hac conditio tenet
h. d. / Dicitur hic si non impossibile
Dicunt primo etiam quod propter impossibilitatem impeditur
impleri haberi habet locum conditio ut C. c. l.
si nullite / Solutio multa so. ponuntur hic in glo.
si impossibilitas est ista quod aliquis dat ob causam impossi-
bilitas est ista quod aliquis dat ob causam impossi-
aut ignorant et habet locum hec conditio ut
l. si nullite aut sciunt et tunc aut dedit adim-
plendo conditionem et tunc repetitur ut dicta l. si nullite
aut non adiciendo conditionem sed per modum cause et tunc
non repetitur ita lo. hic l.

Si liber / Datum causa non secuta repetitur
nisi cum seruus domino dedit h. d.
non quod dicit salua reuerentia.

Si pecuniam / Si causa non impletur casu
fortuito cessat conditio h. d.
cum l. seq. / Ad l. pecuniam oppositio ff. c. l.
si pecuniam in prin. et l. ii § i. / Glo. non
dicit bene hic bonitas est ista ut dicit glo. in g.
et ibi dicemus latius / Dicunt aut uolo repetere
quia causa non secuta et non possum ut hic / aut
quia poeniteat quia prius est locus in contractibus
innominatis et possum ita loquitur l. g.

De conditione ob turpem causam Rubrica

Si ex cautione / Promissio facta ob causam
turpi in ciuitate
licet in cautione causa exprimatur
honesta potest conditio liberatio h. d. ista
l. ... in l. sub specie ff. de postu-

dic ut ibi ¶ Opp. q primo adversarius dz probare
non ille qui excipit ut l. si ex cautione C. de non nu-
mer. pec. / So. dic illud est verum ubi videmus / sed post
videmus / veritas ut mihi videtur est quod loquitur
in exceptione non numerate pecunie / que habet locum
quando aliquis est promissio spe future numerationis hic
vero non sub spe future numerationis sed ob certam turpem
causam / ideo non est ipse exceptio non numerate pecunie
sed doli vel cause iniuste vel pactionibus ¶ Glo
p declaratione huius l. si precedit ista exceptio dico
quod in dicta promissione nulla interveniunt numerata
pecunia / sed dicta promissio fuit ob causam turpem
et non exprimo causam utrum precedat ista exceptio
si non exprimo ob quam causam hic tex. quod pro / sed
tu cogitabis quibus verbis oppone exceptione
non dicto modo ¶ Bartholus

Quum te
¶ In pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis
h. d. ¶ Glo. tangit hic quasdam questiones
C. de pig. / dic ut l. iii § sed quid
erunt de pig.
hec ti ¶ Bartholus legum doctor

Quod contrahi
¶ Ex turpitudine utriusque
... respectu ... quod datum est repeti et ...
h. d.

Quoniam
¶ In actionibus stricti iuris non
veniunt usure h. d. hec l.
in summa ¶ Bartholus

Et talem
¶ Promissio ob turpem causam
... utriusque non potest
peti. h. d. in summa ista l.

Ob restituendam
¶ ... recipit pecuniam
ut faciat quod facere
tenebatur. conditione ob turpem causam tenetur
h. d. hec l. cum l. seq. ¶ Bartholus

¶ De condictione furtiva Rubrica

Pereses primae
¶ Actiones penales contra
plures dantur in solidum / et unius
solutione alter non liberatur preterquam de
in precentoriis h. d.

Ante oblationem
¶ Specialis rei furtive
spectat ad furem
h. d. hec l. ¶ Bartholus

¶ De condictione ex lege Rubrica

Nec
¶ Hec est bona l. et habet
unum casum singularem / scilicet
debitorem pure vel in diem debitorem
sunt ex causa principali potest conveniri
etiam ante diem conditione ex hac l. h. d.

Si solute
¶ Debitor liberatus solutione potest
debiti instrumentum conditione ex hac
l. condicere h. d. ¶ Breviter aut dicitur instrumentum
erat debitoris et potest agere actione ad exhibendum
vel rei vendicatione ut ff. ad exhi. l. si. Aut erat
creditoris et tunc potest agere conditione sed ea ut hic
ut reddat sibi instrumentum cancellatum / dum tamen
faciat aliud instrumentum creditori se debitum compleviss
ut l. plures § i. de fi. instru. ff. de fur. l. tablas.

Si non est numerata
¶ Infra hec usque quod
potest opponi exceptio non nu-
merate pecunie potest conditio liberatio h. d.

¶ De actionibus et obligationibus Rubrica

Data
¶ legitur duobus modis uno
modo in glo. alio modo per Azo.
in summa. / Secundum lectura glo. breviter
hic intendit ex contractu innominato
non competunt utiles actiones sine
exceptione nisi in subsidium h. d. ¶ Opp. ex contractu
exceptionis tamen competunt utiles actiones sed mandato
ut l. emptor C. de her. ven. et C. l. xx. in si.
sed hic sunt contractus emptionis quod apparet quia
sunt data pecunia pro illa actione. Ergo competit utilis
vel est inutile quod compenseret quod creditor sibi heredi
decedat / hic dicit glo. quod ego male / hinc tunc
deponunt antiqui quod hic non sunt contractus emptionis
sed sunt quidam contractus innominati scilicet do ut facias
et intelligitur quod hic non sunt data pecunia
numerata sed in sacculo signata tamen species
vel ob. tex. qui dicit quantitate quia etiam
appellatione quantitatis continentur species ut l. quidas
de le. iii. et secundum hoc sunt do ut facias
¶ possumus etiam dicere quod sunt facio ut facias
et tunc exponimus tex. qui dicit data id est
tradita ¶ Ista lectura licet sit vera iuste tamen
est dimare ideo venimus statim ad aliam lecturam
non tamen ex ea illud quod dixi tibi in summario
quod ex contractu innominato non tunc utilis sine
exceptione nisi in subsidium quando non superest alia
qui debet tenere quod communiter probatur in l.
i. in fi. cum l. se. ff. de institutoria / de dap. infect.
i. in fi. cum l. se. ff. de instit. / de dap. infect.
l. dapni § fi. et ibi no. ¶ Secundo modo legitur
secundum Azo. in summa licet glo. de eo hic non
faciat mentionem / et secundum eum breviter hic intendit
mandatum dictarum actionum ex causa emptionis
expirat mandatore mortuo sine herede
et utiles sole remanent h. d. ¶ Opp. ad ista
lex quod competat utilis ex contractu emptionis etiam
ante mortem mandantis ut C. l. xx. et l. emptor
C. de her. ven. So. fateor quod verum est hec l. hic
negat sed dicat quod dicte actiones que non sunt
mandate non possunt competeri post mortem man-
dantis tamen ante mortem poterat agere directas
et habebat utiles / post mortem habet utiles
tamen ¶ Ista est lectura Azo. et est vera iuste / tamen
iudicio meo non bene congruit lectura quia non dicit
quod mandate actiones
ex causa emptionis sunt mandate actiones
vel pecunia sunt data ex causa proprie sed
vice debiti unde puto quod casus debebat
aliter poni / et secundum hoc lex qua pono breviter
dicit quando creditor mandat solventi debitum
actiones tale mandatum morte finitur / sed in sub-
sidium utilis dabitur si non est quod cedat h. d.
¶ Est ergo ponendus casus quando creditor cedit
actiones fideiussori solventi vel mandatori
vel correo vel pignoris possessori vel cum pluribus
talibus ¶ Opp. quod hic est contra quia solventi debitum non
potest cedi actio vel mandari quia solutione tollitur
obligatio ut l. modestinus ff. de solut. /
¶ So. intellige hic quod sunt actiones tempore solutionis

quia actio cedit ut dicta l. modestinus ita dicit
hic glo. in prin. et bar. Opp. 20 quod spectat
utilis non expectata morte cedentis ut s.
l. xxx. circa prin. Solutio. illud est verum ex contractu
emptionis et venditionis et similium ut statim
dicta sed hic non sunt ille contractus sed sunt mandate
actiones mutue debiti soluti ut dicit tex.
Sed contra hic opp. quia isto casu quando fideiussor
vero soluit et pluribus casibus licet sit emptio
nominis ut l. si dubitet. ff. de fideius. ergo co-
petet utilis sine cessione. Respondeo dicens
quod non est emptio ipso iure sed emptio largo modo
assumendo prout continet omnes alienationes ut
s. de sta. lib. l. statu liber a ceteris. nec obstat
creditor recepit pro debito precio et soluit soluens
soluit de necessitate et per hoc non sunt emptio
Iste contra ista lex. opp. quod datione in soluto
tribuit utiles sine cessione ut s. quando fis-
cus vel priva. l. fi. sed in casibus predictis creditor
tenebatur cedere quo cedendo soluit quod de-
bebat unde utiles tribuuntur sine cessione
Solutio. illud quod dicitur quod ex datione in soluto
tribuit utilis per cessionem est verum quando da-
tur in solutum nomen pro pecunia debita. tunc enim
videtur emptio sed quando nomen ipsum principaliter
debetur ex alia causa vel ex alia equitate
non tribuit utiles sine cessione nisi in casibus
ut hic et dicta l. ij. in fi. cum l. se. ff. de i. fa.
et quod no. in dicta l. debitum §. fi. de dep. infer.
Et ista videtur vior lex. Sunt omnes istas lex.
opp. mandatum concurrit in re sua non finitur
morte mandantis ut s. de donat. l. illa. sed
in omnibus predictis casibus sunt mandatum in re
sua ergo etc. Solutio dicunt quidam quod hec lex
hodie corrigitur per illa. Alii dicunt quod ibi
sunt cessa hic mandata. Alii dicunt quod speciale
est in donatione. Accursius vero quod debemus sic
dicere aut ille qui fecit aliquem procuratorem in re
sua decessit sine herede et tunc mandatum
directarum actionum non extinguitur tunc enim ille
qui intemptat directas intemptat eas nomine
cedentis seu mandantis ut ff. de fals. l. plane
dicit vobis in l. qui stipendia de procur.
sicut uno mandante potest agere nomine eius
ita suo nomine heredis sed quando decedit sine
herede tunc extinguitur mandatum ut l. quo
quia non est cuius nomine agatur ideo datur
utilis in subsidium. Certa l. nam quod
liceat utilis tribuat sine cessione. Respondeo
dicendo aut ille qui debet cedere non reperitur
quia est mortuus vel absens et tunc tribuuntur
sine cessione ut hic circa contra allegatis et
quod est multum notandum et simul pro hoc s.
ad trebel. l. penult. Si vero reperitur tunc
aut loquitur ex contractu innovato et non
tribuuntur utiles sine cessione ut l. hic
lex. antiquorum aut ex contractu innovato
et tunc dicendo quod utilis sine cessione non
tribuitur ut probatur ff. pro soc. l. i. in fine

et l. ij et iij et de petit. l. sequens. ergo fallit
in emptione ut s. l. prin. et l. emptor de her. ven.
fallit in dote ut s. l. xxx. fallit in datione in
soluto ut s. l. fi. quando fiscus vel priva. Quod
intellige quando datio in soluto facit emptionem
ut dixi contra fallit in legato nominis ut s. de l.
l. ex legato nominis. Sed istud fallit non cadit
sub hac enim regula posui contra in contractibus novatis
sed legatum non est contractus. Unde magis cadit
s. ut videbitur. Item fallit in donatione ut s.
de donat. l. illa. Sed certe hoc non placebat
domino Ja. de Rav. et bar. nam ibi non fuerunt
actiones mandate sed fuerunt cesse ut ibi patet.
Quare non est contractus innovatus licet novatus sed
est alia equitas preter quam debet fieri cessio
accipiendi vel alia obligatio tunc non transeunt
utiles sine cessione ut hic secundum istam lex. quando
dedi vobis. fallit in legato nominis ut dicta l.
ex legato. Et secundum hanc istam lex. non ex hac
l. nam quod licet titulus contractus debeat apponi
in mutuo cessionis secundum glo. magnam ut in l. x.
diversis et l. ab anastasio s. man. et simus
no. contra. i. et contra depos. l. s. Tamen quando
creditor cedit fideicommissi vel emptio et similibus
sufficiat quod ea cessionibus insertatur quia soluisti
tale debitum tibi vel est vere quod dicatur tibi
venditionibus vel donationibus vel alio simili
hoc probatur ex hac l. sufficiat quod vere debiti
cessio sit facta. Quero que differentia inter
cedere act. et mandare. hoc tractat hic glo. in
... dicas licuit quod cessio cedentis inter
cedere et mandare non videtur differentia semper
diverse remanent penes cedentes que non possunt
ab eius ossibus separari ut l. quas ... capus ff.
de petit. et pro soc. l. ij. Sed ipsum eius cum
fit cessio hoc est dicta. Item quando mandatur
actiones transferuntur solum exercitium directarum quas debet
exercere nomine mandantis. Sed quando cedunt transferuntur
utilis quam exercebit nomine suo. Illud eius quod
operatur traditio in rebus corporalibus ut l. traditionibus
de pac. illud operatur cessio in istis incorporalibus
ut no. in l. fi. quando fiscus vel priva.
ff. de donat. l. penult. in fi. Certe ac dicta
sit me cedere et concedere dic ut dixi in dicta
l. penult. de donat. ubi glo. ponit. Et sic
notarii in instructo cessionum apponunt omnia ista
verba dedit cessit et concessit et transtulit etc.
mandavit ut ex hoc competat utiles et directe
Quero unde oritur utilis actio. Glo. vi-
detur velle quod actio utilis est data a l. vel nascatur
ex natura obligationis. Ita sentit hic penult.
glo. in fi. ff. c. l. i. in prin. in glo. magna
de leg. i. l. ex legato nominis quod est verum inde
bitant in utili que competit ex cessione ha-
ut eum cum cedit et debitorem illum negotium
est gestum ex quo actio possit oriri unde
datur dativa non nativa quia non lex per ponte
mag. ex qua oritur ut l. in pergen. c. i. et
ibi no. de pac. Alii vero utiles secundum quod dicit

pc. et bij put dici datiue hito respectu ad
alterum ptorem de neg. gest. quia lo. in eo q. gerit
sponte sed hito respectu ad gerentem interpositi
but dicit nativa / habet enim pro sponte matrem
ex qua orit. sed negociorum gestio producentes
ob. ex gerentes interpositorum gestum in l.
penult. quadru. pau. fe. in simili hito respectu
ad l. xij tabularum que lo. de dap. dato
a quadrupede non potest oriri actio de dapno
dato a bipede sed ex dubitatione vero inter
positi gerendervit ad bipede et eo respectu
dicit nativa habet enim proponte matrem ex
qua orit. Idem in actione utili ex l. aquil.
Idem in utili petit. here. seu in bonorum poss. heredit.
petitione. Hoc premisso querit glo. utrum ille
qui intentat utiles debeat dici adversarium
sibi obligatum. Glo. dicit quod non / non enim ista
actio utilis competit sibi ex obligatione sed datur
a l. vide glo. penult. que lo. nobis. Cum
dicitis breviter quod si quis intentat utiles ex
cessione non possum eum dicere obligatum immo
sed dico dicere eum fuisse obligatum cedenti
quare debet congruam invocare ut vidistis
in l. qui stipendia C. de procur. Sed si intento
alias utiles de quibus feci mentionem C. precedente
cum potest immo dicere obligatum ut C. patet
et sic videtis quod illa difficultas utrum utiles
sint dativa vel nativa reducitur ad hoc utrum
possim dicere eum immo obligatum vel non.
Ultimo quero quidam ... cui sunt cesse actiones
agit utrum ante litem contestatam debeat distinti de
sua cessione / Bartolus ponit istam questionem nostro
in quo tamen / dubitari de bar. disputavit casum
et finaliter determinat cum intentat directas
et tunc quia nomine alieno agit ut l. plane
et tunc quia nomine alieno agit ut l. ...
falc. debet enim propria ... omnia limitari
sed si intentat utiles nomine suo tunc secus.

Nominibus Ex contractu dotis et emptionibus tunc sunt utiles sine cessione h. d.

Obligantes Coloni non possunt conveniri pro dominis h. d. Hec b. in summa. Bartholus

Nuda Nomina ligantur proximo et homines per verba h. d. Opp. de l. si pecuniam ff. de condi. ob causam. Ibi loquitur in contractibus innominatis / hic in contractibus nominatis cum non oritur actio in contractibus innominatis. ... obligatio nisi completo contractu vel interventu ... locus est penitentie quia adhuc non sunt ligati sed in contractibus nominatis est ligatus in contractu ideo non licet discedere. Opp. de contractu mandati quod revolvitur voluntate mandante et de contractu deposito qui revolvitur cum vult deponens et depositum revolvitur cum vult deponens. Idem de contractu precarij et similibus / fallit dicit glo. sed non est verum / immo regula superior remanet firma non in omnibus istis contractibus in eo in quo contracta est ob. invito licet revolvere altera parte invita / sed quod apud te deposui non fuit facta obligatio ut permitterem apud te re. Et sic obligatio ut promittere ... ad mei beneplacitum. Idem in contractibus mandati precarij et similibus et sic regula remanet vera et ista est vera ... glo. assignet quedam rationes ...

Si in solutum Cui cedunt actiones ypothecarie videtur cedi ypothecaria pro alio debito cum sua causa ut ei creditor potior preferatur h. d. cum sc. l. / facit l. cuptori et quod ibi no. de her. ven. quod no. p. azo. in summa de her. ven. in fi. In contrarium videtur casus in l. si heres petiturus ff. ad trebel. et l. heres a debitore in pri. ff. de fideicommiss. et dic ut ...

Si lege donationis Donatio perfecta non revocatur mandatum non mandatis morte finitur h. d. Opp. quod mandatum hic non finiatur morte quia est mandatum in re sua ... ut l. illa in fi. de donat. / Breviter post multas solutiones dicitis quod hic non fuit procurator in re sua non cum ei fuit mandatum ut exigeret a procuratore sed fuit mandatum procuratori ut ei dicerent.

Negantes Qui negat debitum debere conveniri non per vim h. d. Hec b. in summa.

Nominibus Electio ypothecarie non impeditur personalis h. d. hec b. in summa.

Nominibus Dominus non potest conveniri pro delicto coloni h. d. ista b. in summa. Bartholus

Nos res Ob res alienum non potest quis effici servus alterius. Hoc dicit ... obligatus fuerit h. c. quod sit servus. Item quod nec faciat aliqua servitia quia potest liberari prestando interesse cum in obligationibus faciendi succedat obligatio ad interesse / Hoc similiter no. in l. antiquitatis C. de usufr. et dixi in l. stipulationes ff. de v. ob. / Numquid tamen valeat pactum quod debitor possit capi pro debito / ... tangit istam questionem in l. alia §. eleganter ff. sol. ma. et ibi dixi / tangit etiam in l. tertio §. i. de con. et demonstrat.

Uno debito Hic autem possunt dari obsides tangit glo. in l. si i. de patre qui filio distra. et de ... debitores al. scripto.

Creditor Debitor est conveniendus non ille qui a debitore precium rei quas plus vendidit recepit.

Et in arbitrio Creditor potest agere personali vel ypothecaria h. d. Hoc est hodie correctum quia prius debet fieri discussio bonorum ut vide aut. et hodie i. de pig. aut hita et aut hec si debitor.

Ut contractus ab heredibus et contra heredes incipit

Cum et Actiones possunt incipere ab herede et contra herede sublata antiqua regula que contrarium dicebat h. d. Opp. et videtur quod isto casu nata sit actio promittente creditore unde videtur obstare ff. de v. ob. l. cum qui ita §. i. et l. ad diem et l. medio in pri. et quod dixi in usufr. l. ad die et l. i. Glo. dicit fateor hic esse legis correctionem l. i. sed pro tanto hic debet incipere contractibus sed pro tanto hic debet incipere ... herede quia ante non habebat effectum tenet glo. quod in obligationibus in die cum dies sit nata

acto et obligato ¶ pe. de bel. ptica et ja. de ra. determinauerunt contrarium postea d. Bar. mo. de ptib disputauit ista qo. cuius disputacio ibi ponit hic et tenuit glo. postea dns an. de pis in repeticione l. in prima ponit ea multum late / et dns guill. de cu. tractat ea in l. obi condicio in prin. ff. si cer. pe. / Ego tetigi ea et reduco eos ad concor. sub quadam distinccione in repeticione l. ita stipulatus de v. ob. in illa qone quam committa. obli. in de.

¶ Ne uxor pro marito vel maritus pro uxore vel mater pro filio conueniatur. Rubrica

Anastasia ¶ Rubrica summat totum istum titulum / deinde pone tibi aliud summarium

Ob maritorum ¶ Hec est bona l. hoc quod dicit quod uxor debet probare res esse suas et sic de dno est verum si maritus possidebit / secus si ipsa uxor possidet quia sufficeret solum quod probaret se possidere vel est quia non probare de dno hoc vult ista glo. hic si bbo. occupate sunt quia precio tenet in omnibus secus si non possidet maritus sed uxor ita no. per glo. in l. a dno pro. ff. si sup. rebus ff. de re in et ibi plene dixi / et limitatur hoc a me. ff. de prml. fisci l. prima.

Quotiens ¶ Hec est bona l. cum soluit debitum unum pro alio non cogitur alia soluere h. d. hec l.

Et communi ¶ Non quod res publica non sit licite hoc est verum nisi esset non possent habere iusticiam ut l. nullus C. de iu. et ibi no. d. ja. de bel. disputauit unam qone de hoc in aut. unde hec sunt facit de hoc quod de muneribus et dap. dato c. i. li. vi. facit s. ti. i. aut. hita

¶ Ne filius pro patre vel pater pro filio emancipato vel libertus pro patrono conueniatur. Rubrica

Ne ex eius ¶ Rubrica sit totus tituli summarius Bartholus legum doctor.

Habita ¶ Non in prin. quod scolares possint venire et stare secure ad studia sed qualiter probabitur quod ipsi venerint causa studii si in aliquo loco capiantur probabitur ex coniecturis ut quia veniebat cum libris vel erat solitus alias stare in studio vel ex qualitate itineris ut l. si fugitiui C. de seruis fugitiuis l. non omnes ff. de barbaris de re mi. sed ad unum aduertendum est quia ista l. dicit quod veniat et moretur secure non dicit aliquid quod recedendo et sic non incidit in illa qone utrum ille cui est data licencia redeundi videatur data licencia recedendi dixi plene in l.

utrum de sepul. uio ¶ Et hic no. quod eandem securitatem habent ipsi et corpus mortui quod est notandum ad multa / Eadem quia ratione non potest capi nec conueniri sunt vasalia sua et similia ¶ Glo. formaret hic aliquas qones in ista materia de quibus dic ut in glo. quia non possum in presenti

¶ An seruus ex suo facto

Quotiens ¶ Seruus ex contractu vel quasi facto in seruitute non tenetur factus liber nisi cum libertate promisit ex debito uero seruus liber tenetur conueniri non dno suo h. d.

¶ Ex facto vel priuatus debitorem sui debitoris cogere sit. Rubrica

Pretor alienum ¶ Res tutoris non sit in actum pupillo. h. d. l. ista.

optet eis

Si certam ¶ Si alia re pro maior ultra loco sit executio in nominibus debitorum h. d. ¶ Queritur utrum sit verum si debitor confiteatur debitum siue neget et si distinguunt aut negat maliciose aut non sic. glo. in ii. indistincte. dicit quod debitore negante non posset fieri execucio ut ff. de iu. in l. a dno pro. ff. sed utrique sed eo casu quo maliciose negat dabitur curator bonis qui ordinarie debitore conueniat ¶ Bartholus doctor legum

Si debitum ¶ Debitor debitoris fisci cogitur soluere fisco. h. d. hoc sit in priuato. dummodo condempnato debitore principali in fisco etiam eo non condempnato pro creditore ex l. i. C. de cre. col. / hic non sit alia

Non prius ¶ Ad debitorem debitoris non peruenitur nisi debitore discusso h. d. l. ista. i. su.

In solutum ¶ Ex datione in solutum transeunt utiles sine cessione / directe vero non sunt etiam nisi mandentur. h. d. de hac materia dixi vobis in l. i. C. de ac. et ob. ¶ Vnde tamen non quod ponit ista glo. quod sicut in corporalibus non transfertur dominium nisi sequta tradicione ita in incorporalibus ex solo contractu non transfertur actio directa nisi mandetur ut hic uel utilis ex lege nisi cedatur ut dicta l. i. C. de ac. et obli. Vnde ista comparatio que est bona ad multa ar.

¶ De hereditariis actionibus. Rubrica

Pecunia ¶ Coheredes possunt conueniri pro sua parte pro hereditaria parte ypothecaria in solidum h. d. ¶ Glo. querit quid si defunctus erat obligatus ad aliquod indiuiduum dic ut in glo.

Pro hereditariis ¶ Actores pro portionibus dantur quia heredes pro hereditariis portionibus realiter quod possident h. d. ¶ Vnde glo. que ponit

capus in quibus dicitur falle qua non. Dum ista est ma c. catho. et ibi plenissime examinatur quasit actores dividuntur et non dividuntur inter heredes. Et ex hic multa ponit et dicit

Heredem Contra debitorem debitoris non competit actio personalis h. d. Opp. q. possit agere ypothecaria contra debitorem debitoris ut ff. de pig. act. l. si convenit § que res pig. ob. pos. l. nemo. Sol. dicit glo. illud est verum in expressa obligatione secus si in tacita. Probabile enim esset si esset verum quod in obligatione tacita non datur act. utilis contra debitorem debitoris. Glo. ponit hic quam vide. Ista glo. quantum non tenetur quia hic non possit agere utili ex tacita obligatione ita non reperit. Nec obstat l. ista quia hic denegatur actio personalis non autem utilis que datur propter ypothecam ut dicit glo. Sed quero quo cognoscam utrum quis intendat personalem actionem prohibitam propter hac. Cum vero intendit utilem propter ypothecam et sic est inter quos sciamus formatorem libelli. Glo. hic mirabiliter dicit, quia ego intentare personalem ego dicam quod debitor est michi obligatus obligatione personali. Cum intento utilem propter ypothecam non dico eum michi obligatum sed dico quod nomine eius vel ius obligationis est michi obligatum. Vide istam glo. quam non quia contra utilem formatorem libelli. Bartholus

Ut debitum Donec hereditatis questio tractetur alter litigantium non potest sibi petere debitum h. d.

Sub pretextu Questio petitoria propter pupillarem etatem non differtur h. d. in summa

Si autem Contra heredes potest quis agere pro hereditaria porcione et si non sint solvendo potest impetrari separatio.

Creditores Creditores debent convenire heredes non legatarios h. d. hec. l. in pri.

De litigiis defunctis imposterum convenitur heredes rubrica

Post litem contestatam Hec l. sumat separatim et totam mentem. Breviter dicit actiones descendentes ex delicto post litem contestatam dantur contra heredes in solidum alias quantum ad eos pervenit h. d. Opp. et videtur quod iste actiones non dentur contra heredes ut ff. in bo. rap. l. ii. § fi. Sol. dicit glo. quod hic est regula. Fallit hic in casibus qui hic ponit in glo. Breviter etiam hic dic ut dixi tibi plene in l. i. ff. de pena. delic. Opp. 2o et videtur in l. i. ff. de pena. delic. Opp. 2o et videtur quod in litem contestatam non detur contra heredes regulariter ut in l. ex meditatore ff. de actionibus. Sol. hic loquitur in actionibus civilibus descendentibus ex delicto. l. ibi loquitur in actionibus criminalibus. Vel dic quod ibi dicitur contra heredes non descendat ex legibus publicorum iudiciorum. Sed ex l. senatores iudiciorum. Dic ut plene ibi dixi vobis et glo. hic tangit in fi. Opp. 3o de l. ex contractibus et l. ex deposito ff. de act. et ob.

et l. si hominem § dantur ff. depositi. Dicit glo. quod regula ista habet locum cum delictum committitur ex contractu sed cum committitur in contractu regulariter datur contra heredes sicut contra defunctum. Fallit tamen in casibus quos glo. hic ponit. Breviter cum dolus commissus in contractu purgatur actionem descendentem ex contractu non datur contra heredes in solidum nisi sit lis contestata vel quantum ad eos pervenit ut in casibus in quibus glo. dicit fallit. Et vide glo. que sit contra ex contractu vel quasi sunt si eos bene advertes, quia non dolus committitur in contractu. Hic quid nisi sit questio in l. curatoris § de nego. ges. § de i. lite ma. per totum. Hic dicitur quatenus hec actio detur contra heredes. Sed quero utrum actiones ex delicto dantur contra heredes. Glo. hic in pri. quod auctoritatem dic ut dixi i. dicta l. i. ff. de pena. delic.

De constituta pecunia rubrica

Si pater heredis Actio de constituta est perpetua alias perpetua et transitoria ad heredes et contra heredes h. d. Adverte ad hec ut habeat locum actio de constituta requiritur quod precedat debitum quod est verum cum quis se soluturum constituit pacto nudo. Si autem per stipulationem tunc etiam si debitum in veritate non precessisset tenetur cum effectum probat Insti. de act. § de constituta et ff. de v. ob. l. si divortio quod tene menti

Si certo Hec est bona aut. Nota de diccione aut de qua facit magnum festum in ma. de duobus reis. Plus non dicat quod non sunt duo rei in solidum nisi apponatur dictio aut. duos reos constituit in solidum ut de hec hec in l. si ex toto § i. de le. i. Nota 2o quod impersonalitas viciat obligationem intellige cum impersonalitas est ex parte promittentis secus si esset impersonalitas ex parte stipulantis ut l. stipulatio ista § si quis ita de v. ob. Preterea hic est verum cum impersonalitas est in verbo obligatiuo seu in verbo obligationis conductiuo secus si esset impersonalitas in verbo obligationis executivo ut l. fi. ff. si cer. pe. et l. illa § i. ff. de v. ob.

Receptitia Receptitia actio est sublata et omnibus rebus potest in constitutum deduci et actio de constituta est personalis et perpetua h. d. tota ista l. Vide glo. que est hic in fi. non casu expressum quia negociatores puto facere statuta unde hec quod tene menti

Sin Excepto divisionis que erit ex epistola divi adriani hic locum etiam inter plures constitutores h. d.

De probationibus rubrica

Et creditor Actor probabit intentionem et reus similiter exceptionem debet probare h. d. Opp. quando utrumque eo ipso quod debitor dicit se solvisse sit fundata intentio creditoris quia videtur confiteri debitum

dub dy. ut dice q sit / in l. ullus plurib3 de re iud li. vi Ego dico qrm in l. no obstā ff. de excep. ut tex in l. cu in debito ff. e.

Possessiones in reali debet pbare petitor no possessor. h. d. Ista l. inducebat plac q possessor dub ppimat sz pluy est ut dicit glo. in debitis l. c. l. ordis.

Ex persona Ex psona qtutoris qui fuit solue(n)do. tpe degeditionis officii no pt alius queniri. h. d. Et ibi mat l. hinc S. de tutor. l. i. et ibi dicit et l. de in tu. l. i. unde go q ego debeba pbare ipm tuc fuisse solue(n)do q. de iur pp(r)imat qrm hic est de tutib3 i. qb3 de iur pp(r)imat in ptitu qui cu no solue(n)do copit ppimi in ptitu qui cu no solue(n)do no est retro pp(r)imit no solue(n)do in pbetur qrm et cum dimoys / et deli gsueui dac quada distinctoz dnd aldroli qua ipe poit in l. ingraty de ingratib3 querendr

Proprietas dm in pt pbari p instra et p alias lrinas pbacones h. d. Cozued que sut alie legittime pbacoes / dicit glo p fama qcurrente ucl testes ucl p alia / no intelligat q p fama pbet dnm sz pbacoz coadiuuat ut l. iij. S. cimptor quo(que) principis ff. de testi. Vel possit dic q fama expet hc q inducat ista ch creditur et sic inducet titulu putatiuu qui sufficit ad pscptoz ut l. celsus ff. de usucap. et hc no forte debet intelligi glo. que e in l. sz ay ultro in pn. ff. de ucg. gl.

Instrumenta Legit duob3 modis uno no sm glo. sm q br h. d. puata scptura inducit pbacoz sibi no est causa h. d. Vnde go sm glo. q ista puata scptura facit fide qtu est in se sz no sufficit ipe de ptiy cozp que in ea qtinet sz ipa de se pbat illud quod dicit sz no sufficit q2 no qtinet causam Hec lectura est tex. qui dicit q no facit pbacoz Vnde ultimoy legit alit et sm cos breuit dicit puata scptura no facit fide nisi aliis adminiculis ut puta litterarp qpacoib3 adiunct. h. d. / Lec. glo. pcedit qn puata scptura sit qfessata q sit sua a qn manu ... que pduci / lec. ultimoy pcedit qn puata scptura negat.

Rationes duas ptes habz pma legit in rone / 2a in ultia uolutate / pma ps h. d. rones defuncti ... no pbat alin fuisse debitoz defuncti h. d. / 2a ps sm glo. br dicit ultima ... tua defuncti in ultia uolutate debitores no libant h. d. sm glo. Vel alit debitoib3 no pindicat h. d. sm alios 2a ps incipit ... ipe iur est Vide q in vespaio debitor libet Vnde opp. de l. i. ... de falsa adiect. So. ibi asserunt sibi solutu hic vo dixit de cta qtitate sibi debere licz eni dixit de maiori no ipt hc negarunt q debe maior qtitas / sz si dixisset sibi debere ccu tm p hc qd dixit tm uidet negare q plus debeat et tuc sufficit debitoib3 sm azo. et tm pbat in l. iij S. si ticio ff. de adim legat.

Quod obtinet Vba cautratiua testatoris no pindicat hedib3 nisi testator manerit. h. d. de ma hui dic plene ut l. ex hac scptua ff. de donacoib3 Bartholus

Exemplo Scriptura ppa no facit fidem p p dicente ipam h. d. ista l. in suma

Frustra Reus non debet pbare actor. h. d. Hec l. in pri Bartholus legit doctor.

Qui te minore Ei qui etatem allegat incubit onus pbandi eam h. d. de hoc ... S. de in inte. resti. l. minore

Natales No pbat hoc esse ... ab hoc qtingit ab esse h. d. Vel alit articulus impticus no debet admitti h. d. Opp de l. matre et l. siue possidetis j. c. ubi ar. qui no qcludit de iure debet admitti So. quida est artis qui de iure qcludit et de isto no est dubiu quida est articulus qui psuptive qcludit et tuc qu(ia)z inducit tale psuptoz que tuffert onus pbandi i. alia pte et tuc debet admitti ut in l. q. quaz inducit tale psuptoz que facit semi plena pbacoz et tuc ide ut in l. bonefidei S. de iuriur / quaz neutr(um) istoz facit uel alia pbacoz coadiuuat et tuc non debet admitti Ita loquit hic.

Si scripti In dubio psumit p testato... nisi pbet qrm h. d. hec l. in suma Bartholus

Omnes res Res p instra no gent... sz p instra pbat. / potest alijs et modis lrinis pbari h. d. Cont. opp. de l. qtitus j. de fi. instru. So. qd hic dicit fallit qn hc agit q qtiq celebret in sptis Certa sz pte querit... aliqua sino ... ad tristacoz dnij q fiat i missio in possessione vacua / Quida dicut q sic p hac l. / Doc. mi tenet ubiq qrm p l. si fundu ff. de fundo et l. ij. ... ff de ac emp Sed quit ex glo. Vtrum ad publiciana requirat q qnis mitta(tur) i possessioz vacua / Quida dicut q sic / q2 al no potest psbe go uel publiciana qpetit ut l. cu qui in pn. ff. de publici. dic plene de hoc ut dixi vobis in l. celsus ff. de usucap. Certo querit glo. quot requirat ad pbacoz dnij plac. dicebat q tria que hat. l. ponit sz emptoz fuiss(e) tdicoz et petu ... / qd glo. ... no platz / quid eni si ille qui vendidit et tradidit no erat dus / et no posss tuffere dnium ut l. traditio ff. de acq. re. do. et ido addit glo. q debz pbare tdente fuisse dnm sz qualit pbabit ... pudet glo. pbabi p modos traditos Insti. de re. dni S. pncipiorz / potit etia pbari q pscpsit et usucepit / sz qua(n)do ... ad ista l. que uide velle q tria suf ficiat / Glo uidet q hec suppleat p illas vel dic q istud est no... dicit glo. q agebat q venditore uel eius hede qui no negabat

ante | dnus | 2a pte

venditore finxit dnm qz sic sua ul auctoris
sui turpitudine allegaret qd no posset qd no
qz fm hoc ille a quo ego causa hco no pt
michi obicere q ipe no fuit dns dy aut ego
ille qui habet causa a me possit in referre
cont dnm dic ut l. ita ut s. fur. como
tangit s. c. l. sine possidet ff loca. l. s.
quib codicie no licet sue alia

Non epistola n. uba enunciatia i. epistola
uel libellus plata gragtas
no pbet h. d. Opp de l. quida i fi.
ff. c. So. ibi fictus erat i possessio de filiacionib
Ite opp de l. fi. ff. c. So. dico q epistole no
pbant hy uel plene ut hic s. adminiculant
aliqua ut ibi Quero go et rquero i dum
dico epla pbet et intelligo de epla qua quis
gsitetur d sc cumissa Circa qd dic Aut in epla
gtinet uba dispositiua aut uba enunciatia
Si uba dispositiua si quide sup eo qd potuit p
eplaz intdici ut in gtctibz qui gpluntur qd
tunc epla pbat et inducit ut l. qd . s. de ac
et obli. l. i. in fi. s. de gtrhe emp. et insti
de oblig. g. ep qd. Si vo aliud no potuit i duci
p eplaz tunc no pbat ut l. i. ff. de v. obli. Si
vo epla gtinet uba enunciatia tunc si quide
sit enunciatio sup eo qd ptes fac potuisset et
inducit pbatoz ut l. i. s. de gtrhen. emp. Si vo
sup eo qd ptes inducere no potuissent ut sim
tunc dca epla nichil pbat ut hic adminiculat
tn aliqua ut dixi Bartholus

Non nudus Asseueratio simple no
pbat et qui e in possessione
fcim s. psuit se inst pbet gtrnd h. d.
Unde glo. que incipit eu ille qui possidebat etc
Uno q ille qui est in qi possessione gragnitatis
psumit gragnitas inst pbet gtrnd et ideo est
cautela q tu facias duos articulos unu de
ueritate aliu de qi possessione hoc modo dico
q talis est filius talis natus ex uxore eius
q talis est filius talis natus ex uxore eius
sub vicinis sentibz Ite q fuit gsitus et reputatus
a patre et a matre et vicinis gsentientibz eu
tanqz filius et p filio hc pbato satis est pbatu
inst pbet gtrnd ff. de codicibz l. i. cira pn. etiam
in qualibz gragnitate ut ibi dixi

Vis enim Violenta possessio no releuat
possidere ab one pbandi
h. d. Uno qd dixi in sumario Uno ecs
ar. q si aliquis detinet a ptate ul capitaneo
iniuste qd ipe aufugiens no tenet

Sine possidet Uno fuit meu
uel auctoris mei ff
psumit esse meu inst pbet gtrnd h. d.
Uno qd dixi in sumario Uno q qui semel e
dns ff psumit fuisse dns Cont s. c. l. cu te
So. aliud in etate que solo tepe ipo mutatur
aliud in dnio Ite opp. et vi. hic h in 2a pte
q reus cogat dare de ti. sue possessionis
Cont s. de peti. her. cogi So. ut dixi hic no
cogitur dare de titulo ad gmod actoris h cogi
dare causa ad actori . qmod si wlt eum
repellere Ite opp et vi. q q tale pscriptione
no deat admitti pbato in gtrnd sicut no ad
mitti in l. retro ff. de cap. et s. de rei vi.
ac. l. i. in pn. So. dices glo. debes scire q
queda est ficto q fingit sup eo ut ficto cornelie

uel postlimini uel plebs et in ipsis no admitti
pbato in gtrnd Aliqua est psumpto que fit
sup aliquo fco dubio et in hac hy admitti
pbato in gtrnd eu dispositio hy gua tangit glo
hic et est in l. no e viplc ff qd me ca.
Quero quid de possessione cu ille q possedit
semel psumat hodie possidere Inter mros glo.
fuit opi. postea fuit hic fca queda addo
eo dis d oposite vide glo. Adverte ista
distinctio ponit veritate Tu hy dic clarius
Aut ille que gstat semel possedisse et
allegat se hodie possidere et tunc psumit
possidere pendente qz possessio rtinet et gti
nuat aio ut l. licz de acq. poss. no eu
pdit sine aio ut l. iii s. i amittenda de
acq. poss. Unde debet pbari ab adusa pte
Aut ipe negat hodie possidere et tunc no
psumit possidere licz ia possederit qz solo
aio pdit Fallit in duobz casibz qn habz
causa ab actore et qn possidebat i inicio
litis ut habetur in glo Bartholus

Patrem Cu est in possessione
seruitutis debz liquide pbare
se ex libera esse nata h. d. So
hac l. simul gemina q qui est natus
ex ea que semel fuit ancilla psumit natus
ex ancilla inst pbet gtrnd qd glo. una
no approbat et hy nulla eu est ro quare
magis quis psumat natus tpe seruitutis q tpe
libertatis Et in tali est ista qz utrq ad fuit
natus ante manumissioz uel post ei incubit
onus pbandi qui dicit sic sit actor sic reus
Aut go actor agit q eu qui est i possessione
libertatis dicens ipm suum esse et h incubit
ei onus pbandi q mater eius fuerit
ancilla et ipse natus tpe seruitutis Aut ego
eu agimus sit in seruitutis possessione et wlt dice
re liberu tunc debz dare se natu post
manumissionem ut hic clare tex. dicit Ide no r.l.
eu actio in fi. ff. de negs gs. et in l. no solu
s. s ut pbari ff de op. no. nu. facit quod
s. fi ut pbari ff de op. no. nu. facit quod
hunc s. de peti. her. l. ii. facit qd de ipsis
c. fi in cleri et qd i plene no qd tunc inti
ad i seruitas res tetigi in l. de pupillo s.
inciat de op. no. nu.

Cum paciscebatur psumitur uni illud qd
gtinetur in instrumento
inst pbet gtrnd h. d.

Exceptione Exceptio dilatoria
solucionis sit opponi ab
inicio h debz pbari post intencione
actoris fundata h. d. Opp de l. fi. s. de
excep. So. dicit glo. et hy quedam est
exceptio peremptoria et ista debz opponi
et pbari post litis gte ut l. peremptorias
s. seu. re. no. pos. Aliqua est exceptio
dilatoria et hec duplex est ua que respi
ciunt iudicem hy ut qz opponitur cont psona
actoris uel iudicis et ista solu debz opponi
et pbari an litis gte ut l. fi. s. de
excep. Aliqua est exceptio dilatoria solu op
et ista debet ab inicio opponi et pbari

Quod bis testificatum in bona materia de bono productione testium

aut postquam actor monstravit intentionem suam ut
hic dicit. ¶ Hoc autem quod hic dicitur quod libellus non
ponatur non est verum sed contra volunt. ¶ Sed quero
quid si exceptio dilatoria solutionis fuit obiecta
quid debebit iudicare iudex. Dico quedam
est exceptio dilatoria solutionis que inest ipsi
obligationi ut quando pactum de non petendo usque
ad diem apponitur, et continetur tunc iudex non
potest aliter condempnare nisi quando vera pars
obligationis pariatur. Hec modo condempno te
ad certum danda in pastinate. Et hoc est quod
dicebat paulus nam consiliis pena contineri
apposita in ipsa obligatione ut l. lecta ff. si c.
pe. Si si illa exceptio fuisset apposita index
absolvit reum quia actor ante diem male
agit ut l. ite ar ff. de pac. l. i. quando de
inspex legis te. ¶ Si vero exceptio dilatoria
solutionis non inest obligationi ut in pacto
facto ex intervallo tunc si non opponatur reus
simpliciter condempnatur. Nam actio que non est elisa
per oppositionem exceptionis facit ad hoc quod no.
¶ Opp. quod per
primo. extra de except. c. pastoralis
sunt testes publicati reus non potest producere testes
ut aut quia semel hic posita dicunt quidam
quod sic lex hodie corrigitur sed ibi dicitur
¶ Ista est optima materia

Qui semel
sed tempus non patitur examinare
¶ Opp. de l. exceptionem de c. ¶ So. dicunt
quidam quod illa l. corrigitur. Canoniste dicunt
quod et bene nam hic autem debet intelligi quod post
dedicata testificata non potest testes producere super
eisdem articulis super aliis sic quia in aliis non
subest timor subornationis. ¶ Opp. de l. si quis
testibus i. c. ¶ So. ad reprobationem testium bene possunt
produci testes post divulgata testificata. ¶ Nota al.
¶ Concedit glo. unde in causa appellationis potest
de novo testes produci dicit ut supra in l. per hanc
c. de tempore appel. ¶ Quero que dicatur quarta
productio dicunt quidam quod in una dilatione possunt
fieri plures productiones. Canoniste dicunt quod una
productio dicitur una dilatio due dilationes
dicuntur due productiones et sic de singulis
hoc non per tempus in c. in causis extra de testi.
et ibi per glo. et Jnno.

¶ Alias at qui semel

Qui semel
Ista autem legitur super
l. exceptionem de proba. Et dividitur
in partes duas primo loquitur quando quis dedicat
testificata. 2o quando hoc non apparet sed dubitatur
propter pluralitatem productionum 2a ibi. Si non
Et 2a pars sumitur de con. de testi. sed quando vero
usque ad b. illud tamen. Et ibi illud tamen
sumitur 3a pars huius autem et sic hic tripartita
posita est. Et breviter hoc dicit dedicatio testi-
ficata impedit quin testes de novo producere
prima vero productio non impedit de novo usque
ad tertiam productionem producere. Quarta vero sine sol-
lempnitate hic adiecta nullatenus permittetur.
¶ Quod ubi contra que dedicasse tes-
tificata non admittitur ad producendum testes
de novo ¶ 2o non quod ubi est dubium exceptio.

tertia et tertia productione non possunt contra productione
sed ex quarta possunt contra eum ideo non admittitur
nisi eius qualitate hic posita ¶ Opp. ad primam partem
de l. exceptionem et ff. de rei ven. l. officium
et i. de except. l. siquidem dicunt quidam quod in
illud l. fiat probatio exceptionis per instrumentum
sed autem quia velit facere per testes non posset
hodie per istam autem et ideo hic ponitur quod lex
codicis corrigatur. Et hoc tenet glo. hic et
in corpore unde sumitur contra pri. 2e glo. mag.
et in dicta l. officium ia. de arc. dicit quod illa
l. in hoc corrigitur quia hic loquitur quando productio
fit de novo super eodem articulo leges contra quando
productio fit super alio. Alius enim est articulus
exceptionis ab articulo intentionis actoris et
plus per c. extra de testi. c. de testibus et c. fraternitatis
et c. intimavit. Hoc probatur extra textu huius autem
et in corpore unde sumitur dicit enim qui semel
aut bis produxit testificata dedicat loquitur
ergo de hiis quod testificata sunt dedicata sed quibus
testes producti sunt sed super articulis novis nunquam
testes producti sunt. ergo textu huius autem non potest
hic locum. Contra hoc facit textu in cor. i. s.
quia vero aut non testificatis additamento.
¶ Ego quoque approbo quod non potest addi ad ea que iam
testificata sunt per novam productionem sed aliud textu.
¶ Opp. 2o. si hoc autem
intelligens ut i. dictum
est vera ergo testes nunquam poterunt reprobari con-
tra l. si quis testibus et l. si i. c. So. dicit glo.
quod testes non possunt de novo produci ad reprobationem
quod fecit vel in genere. Hoc intelligo cum quando sit
positio vel in genere. et sic de novo articulo
reprobatio testium proponeret. Et sic dicitur l. quibus
sed si velle reprobare personam dicta dicitur
2a pars opp. et vi. quod non admittatur ultra
una productio quia una tamen dilatio est concedenda
ut l. si ff. de fer. et C. de dila. l. i. Huius
timore fuerit opinionem certatorum claudenda
dicunt quod ille l. corrigant et sic hodie plures
dari possunt dilationes. Alii quod quia hic loquitur
de pluribus probationibus facta intra eandem dilationem
et in hac opinione est glo. una hic et in dicta
l. si de fer. et in corpore unde sumitur in pri.
per glo. magne. Canoniste extra c. c. i causa
dicunt productionem unam et unam dilationem. Et ita
dicunt observari de consuetudine. Quod tenet quod opi.
dicunt observari de quarum ut vide vero intelligendo
glosatorum nostrorum sed vide. Vere intelligendo
ad eius declarationem sciendum est quod quando quis vult
impedire aliquem teste de novo producere propter
lapsum dilationis et illa est una vera die-
ut dicta l. si. de fer. et C. de dila. l. i. et
ibi per doctorem. Et in hoc non attenditur unitas
vel pluralitas productionis sed solum temporis tempus
et negligentia partis intra illam dilationem. Quando vult
impedire testium productionem propter multitudinem testium
et hic non attenditur temporis tempus vel pluralitas
productionis quia in primo actu producendi potest peti
ut illa multitudo testium referatur ut l. i. in si.
de testi. ff. et extra de testi. c. significavit

[illegible]
exceptio dilatoria
opp.
opp.
No. q.
No.
No.
Ga.
opp.
opp. q.
opposito ad primam partem
nota quod de multis impedimentis productionis testium [illegible]

et illa secundum Hostiensem non est nostra materia. Quaeritur quibus modis vult
impedire productionem testium propter pluralitatem productionum
et illa est materia huius autem in fine. ¶ Quaeritur quis vult
impedire novam productionem propter renuntiationem factam
vel cause conclusionem que ibi est et ista etiam
est materia nostra et tangitur in corpore licet non tangatur
hic in principio §. quia non constat modo ut concluserint
dicit glossa id est renuntiaverint productioni testium
et de concludere dicit glossa id est renuntiare. Quando
quis vult impedire novam productionem testium propter
publicationem vel aperturam testium vel attestationum
iam factam et hec etiam est nostra materia et tangitur
in corpore in §. quia vero ibi et eorum aperte recepte
apertura testium et in pluribus aliis locis illic
¶ Quaeritur quis vult impedire novam productionem
ideo quia quis vidit testificata et illa est
nostra materia hic in principio et in textu in fine §. quibus
de quolibet istorum per ordinem videamus. ¶ Circa primum
quaeritur qualiter intelligatur nova productio ut sic
sciamus utrum sit una vel plures. Et ut dixi
quidam dicunt unam productionem id est unam dilationem
alii [illegible] quod est verius, declaro tamen hic
et in corpore non admittit quartam productionem propter
timorem subornationis. Si quis ergo testes sunt
producti et non examinati non habet hoc pro una pro-
ductione quia cessat ratio huius autem non enim est
timor ne quis viderit testificata cum depositiones
non sunt recepte. Intelligo ergo productionem cum ex-
aminatione. Si ergo id est una productio quis produxit
primo aliquos testes qui sunt examinati 2o et 3o
alios non admittetur 4a productio propter timorem
subornationis. ¶ Item si hoc fiat infra plures
dilationes ¶ Pone quod scilicet dilationes sint date ex
causa, non attendam pluralitatem dilationum sed
pluralitatem productionum examinatione sequuta tunc
enim subest timor subornationis ut dixi. Sed
dico si ab initio in cedula vel voce nominavit
omnes testes suos, postea autem per plures dies
vel vices fecit eos examinari ¶ Iste enim dicetur
plures productiones. Itaque ad sollicitudinem partis
pertinet non solum producere testes sed instare ut
protinus examinentur, ut l. si quis ff. de testi. Et
[illegible] ibi dixi et intelligo quod post primam productionem
et secundam intervenit intervallum tale quod non possit
dici continuata productio tunc enim dicentur separate
productiones secundum l. continuus in principio ff. de verborum obligationibus.
¶ Secundo quero qualiter petatur quarta productio
Iudex non debet peti simpliciter quia [illegible]
denegaretur sed debet peti adiecta causa quia primitus
istos testes producere non potuit et quod pars tenetur
iurare quod in ista autem et correctum continetur. Et
ita dicit Innocentius extra de testi. c. significavit
quod satis placet ¶ Quero quid si fuit commissa
quarta productio absque hac sollempnitate an dicta
testium valeant. Videtur tamen in correctum unde hic
autem sequitur dicit hic omnino non adesse id est omnino
non credit ut ibi exponit glossa. Et sic videtur
quod non valeat. Sed ille tamen loquitur an intulerunt

hic tamen secundum pluralitatem productionum. Renuntiatio
seu conclusio, publicatio seu apertura, tunc enim
si admittetur quarta productio omnino non valet
ut ibi dicit tamen. Sed si subest solum pluralitas
productionum tunc si admittetur valet, quia non
reperitur prohibitum nisi esset alia ex predictis
de quibus dixi et infra dicta de quo extra de testi.
c. in omnibus et c. ultimo tertia. ¶ Circa secundum casum
quis impedietur testes de novo producere propter
renuntiationem vel cause conclusionem. Videndum est
an possit. Tamen in correctum videtur quod talis renuntiatio
et publicatio non noceat ita quod [illegible] admitti
nova productio cum sollempnitate hic posita
et de hoc C. de iudi. autem iubemus. Contra
[illegible] extra de testi. c. de testibus et c. constitutus
[illegible] Dicunt aut ille testes qui de novo
producentur poterunt a parte produci tempore renuntiationis
et conclusionis et non admittentur nova productio
licet enim ei renuntiare iuri suo sicut [illegible]
renuntiare productioni [illegible] ut l. [illegible]
de fi. instru. Sed si illos producere non poterat
propter ignorantiam tunc talis renuntiatio et conclusio
non contra impedit quod de novo producat cum
sollempnitate hic posita, hoc colligitur ex corpore
unde sequitur [illegible] dicit, sed propter quod non valuit
primitus uti [illegible] testionis [illegible]
appellationem propter ut renuntiatio non porrigatur ad
ea que quis non sciebat sibi competere, ut l.
[illegible] ff. de inoffi. testa. ¶ Hoc tangitur per Io.
An. in c. constitutus in fi. extra de testi. ut infra
c. cum venissent. Et hoc est verum an agitur civiliter.
Si vero agitur criminaliter tunc forte renuntiatio
vel conclusio non esset impedimento quod iterum producat
ut l. inter gen. §. si [illegible] ff. de pac.
¶ Quero quid si unus tantum renuntiavit utrum
preiudicet alteri. Certe non, tamen est in autem
iubemus C. de iudi. et in corpore ubi sequitur.
¶ Quero utrum renuntiatio facta in causa principali
porrigatur ad causam appellationis. Videtur non
quod appellatio quia in causa appellationis possunt produci
nove probationes ut l. cos. C. de appel. et
l. per hanc C. de temp. app. nisi expresse dicatur
ut ad eam porrigatur, ut in Speculo de renuntiatione
et conclusione §. i. in prima columpna et per Innocentium
extra de c. c. iuravit et c. constitutus. ¶ Circa
tertium secundum an quis vult impedire novam productionem
propter publicationem an possit. Communis dicitur quod
sic ut dicit c. de testibus extra de testi. et c.
constitutus et Speculum de teste in §. satis
[illegible] versiculo quid si post publicationem [illegible]
videtur tamen in correctum unde sequitur dicit enim
quod etiam post publicationem admittitur nova
productio cum iuramento et sollempnitate hic posita
[illegible] sciendum est, quod duplex est publicatio
que fit ad hoc ut scripta facta de dictis testium
sit publica et fidem faciat, ut l. gesta
C. de re iudi. et in l. sola C. de testi.
[illegible] est publicatio id est manifestatio facta
partibus de dictis testium et de hac loquitur tamen

in cor(am) de glo. opponit contra .i. aperiat
sed cum duo actus quando fiunt simul et semel
ita quod iudex pronunciat dicta testium esse publicata
et aperta et publicatis et apertis haberi vult
et mandat. quod cum dicit publicata refertur
ad publicationem primam quod cum dicit aperta
refertur ad secundam. Et illa publicatio et apertio
quando fiat parte volente et petente tunc
esset impedimento ne viderit testificata
et dicta testium esse aperta sibi. Si non fiet
parte absente vel non volente sed admitti
posset nova productio cum solempnitate hic posita
et ita loquitur textus in contrario. facit quod tangit
Io. An. in dicto c. constitutus in fi. ¶ Quero
quid si publicatio ista de iure non valuit
quia parte non citata vel die feriata vel propter
aliud defectum. videtur talis publicatio non est
impedimento ut l. non putavit ff. non quemadmodum
ff. de contrahenda emptione. si propter istam nullam publicationem
sciendum est quod pars testificata vidisset tunc
esset impedimento hic quod vidit testificata
non publicata ad hoc facit pre. glossa autem et
quod ibi dicitur. ¶ Venio ad questionem videlicet quid
quibus vero impediunt novam productionem dico quia
testificata videat ille qui vult producere testes
dubitatur de pluribus. Primo qualiter dicatur quibus
vidisse testificata. Videtur primo si liber
testium fuit apud eum hic probatur ex textu hic
qui dicit dum proponitur forma quam nec subtraxit
traxit. Si cum subtraxisset et habuisset
librum presumitur vidisse testificata. Secundo si
vidit legi et examinari presente et auctoritate
vel sufficit si ipse interrogaret testes quod
ipsi deposuerunt vel si dum transumptione vidit
ut dicunt textus et in cor(am) de dicit nec
productas esse attestationes. ¶ Modo quod dicit per
ductas esse producta videt diligenter. ¶ Modo qui
dicit attestationes qui vidit scripturam non enim
sufficit audivisse teste idem si procurator seu
advocatus vidisset ut apparet hic et in cor(am)
¶ Quero quid si aliquis non viderit testi-
ficata a testibus productis a se sed testificata
a testibus productis ab adversario an hoc
prohibeat eum de novo producere. textus in cor(am)
dicit quod sic contra fi. pre. glo. mag. Alii
dicunt quod sic et cum quod verum est et est
hoc contra et f. et cum quod verum est et est
compositum in cor(am) in b. illud tunc ibi testificationes
tenuit aut adversario hic faciens i(n)petunt
et compositus in novella c. hic. ¶ Secundo quero
utrum quando super novis articulis post dicta
testificata possunt testes producere. Videtur sic
et hic tetigi supra in principio glo. ¶ Tertio quero utrum
testes super eo quod non deposuerunt tunc potest
comprehendi super principio capitulo testes possunt de
novo induci. ¶ Subtilis questio est et sic dicas
eciam quod sit que sub precedenti capitulo continentur
composita et super illis lege testes non deposuerunt
non est dubium quod testes non possunt de novo
produci ut in cor(am) f. quia non in peribus additamento

eciam sit que in precedenti capitulo non continentur
composita sed de veritate corporis que ponebatur hic sunt
esse duplex vel comprehendebatur quod ad veritatem
facti et veritatem probationis vel quod ad veritatem
facti tunc. Exemplum articulus dicebat quod ticius
possedit per annos de veritate includitur titulus
et possessio sine quibus possessio non precedit et
istud includitur de veritate eius quod proponitur et
de veritate probationis ut l. sine possessione de
usucapione et l. nullo c. de rei ven. Et isto casu
si testis abrupit dicere super aliquo non potest
de novo produci ut dicto f. quia non in additamento et
ita intelligo quod non per Io. An. in c. fraternitatis de
testi. Secundo casu quando comprehenditur de veritate
facti tunc non probationis ubi quia articulus continet
quod ego mutuavi tibi centum de veritate facti inest
quod mutuum oportet quod sit factum in tempore
illud. quia mutuum oportet quod sit factum in tempore
tunc non comprehendit de veritate probationis sed eum
probari mutuum absque tempore. Ut l. testium .i. de
testi. Isto casu admittitur novis articulis et
testibus. non enim est addere aliquid ad pri-
mam probationem non enim est addere aliquid ad pre-
cedentia quia prima probatio potuit fieri absque
hoc et sic non obstat textus in cor(am) in additamento
plus eciam optime facit c. de testi. c. cum tenere
et cetera sit que sub precedentibus non continebatur
de veritate. sed sic tunc quia sunt comprehendi et non
comprehendi ut aliquae qualitates que possunt
comprehendi ut ab esse et ab esse contra contrarium ut l. pacta ff.
de condicione. et super isto sic si nova produc-
tio. c. de testi. c. venies et ita intelligo
nota secundum Io. An. in dicto c. fraternitatis vel
cum quibus obstat textus in cor(am) ut dixi supra
¶ Quero utrum ad reprobationem personarum post dicta
testificata possunt testes produci. Glo. hic
et in corpore unde sumitur videtur dicere quod sic
in quantum est casus c. de testi. c. fi. i. clem.
et probatur per rationem vidit testificata adversarii
et probatur per rationem ne testes producantur super eodem
est impedimentum ne testes producantur super eodem
sed ad reprobationem personarum de veritate habeo producere
super eodem. De reprobatione testium vide per Cy. in l.
si quis testibus C. de testi. per totam l. et de re-
probatione iustitie vide in l. prolata et i. l. i. contra
probationem et l. optimam C. de condicione et quod
C. de fi. instr. et l. optimam C. de contra. et quod nunc
supra. et non vide in dicto c. fi. i. clem. Iste quid
sit obiciendum contra testes vide per Cy. in dicta l.
si quis testibus C. de testi. ¶ Iste est requiratur
ut testes dicant falsum vide glo. ff. de re iudi.
l. duo sunt. et vide ff. de fal. in prin. in glo.
¶ Breviter quando testes producuntur ad reprobationem
contra personas et hoc sit secundum adiecta distinctione
posita in auctoritate si dicatur f. de testi. Est enim
novus articulus quando producuntur testes ad reprobationem
personarum contra personas et dicta simul. Exemplum
testes testificantur quod ticius possedit iam sunt
xxx anni. Ego ad reprobationem propono quod
ipse non est xxx annorum. Quia isto modo personas
inhabiles quia non potuerunt scire quod facta
sunt iam sunt xxx anni. ¶ Iste videtur dicere eius
plurimum isto casu possent testes de novo produci
secundum intellectum mare quia non testes dicant fare
fide iudicii de eo quod ipse sit si potuit

probari quod de eo non potuit tunc contra dictum tunc
reddere ullum et testes quos super eo possunt
produci sicut super nullitate sententie et sic ipsi contra
deficit fides quod est speciale in testibus ut l. ij.
ff. de testi. et hoc ipso contrarium tolli non potest
non enim corporis favore est introductum quod testes
debeat tunc contra sed in favorem publice utilitatis
Si vero redarguitur dictum tuum et non persona et te
adhuc aut redarguitur tamquam dictum suum sit
corruptum et tunc possunt testes produci ut l.
divus ff. de re iudi. Ita tetigit Innocentius de
proba. c. in presentia licet non inter maiores dictus
quod sicut pena contra illa per corruptorem ut l. veales
in qui primo non contra necesse. Ita dictum testis ut l. i.
post prin. de falsis. vel hoc fit contrarium consensu
remitti non ob publicam utilitatem sit inductum
Si vero volo dicere suum absque corruptione tunc
aut hoc volo probare contrarie vel probare
volo etiam aliud quod in articulo non continebatur contra
presse sed per testes sint dictum incidenter etiam locum
et tempus et possessio ut in c. ex tenore ex de
testi. et arg. eorum que dixi in precedenti questione de
testi. et arg. eorum que dixi in precedenti questione
Si vero volo probare facti dicere ad prim quod
articulo non possum post divulgata testificata et
est expressum in dicto c. fi. de testi. in clem.
est expressum in dicto c. fi. de testi. in clem. dixit ali.
Ex predictis apparet quod si testibus dixit ali.
super quibusdam circumstantiis que in articulo non
continebantur ad maiorem probationis quod super
eos possunt testes produci post divulgata testificata
sicut in c. dixi in dicto c. ex his et quod super
illo testes non fuerunt producti et tunc contrarie
et hoc reciprocatur quod fuerunt testes producti et
divulgasse testificata dubito non obstat si de eo
fuerunt super eo quod non sunt producti Queritur
utrum in causa appellationis testes possunt produci post
divulgata testificata super eodem Dic ut in c.
fraternitatis ex de testi. et l. per hanc C. de temp. app.
Queritur utrum in alia instantia etiam id possunt
testes produci post divulgata testificata Respondeo
aut alia instantia est diversa vel ratione cause
aut alia instantia est diversa vel ratione cause
vel ratione rei vel persone Ita quod non obstat quod
rei iudi. et tunc possunt de novo produci arg. de
l. cum quis ad obstaret processus et sententia esset
absurdum et id advocati est de probationibus
dubitat de una magna quantitate vel re
petitur modicum ut super eo possit se informare
utrum habeant litteram probationem vel non probaturi
melius super reperto. Si vero alia instantia
etiam ut tunc aut sunt testes examinati coram
arbitris aut coram iudice. Primo casu possunt
testes produci vel non secundum distinctionem l. fi. § fi. C.
Si vero fuerunt examinati coram iudice et glo.
in l. precavendum in fi. vi. dicto est. Innocentius in c.
tu enim ex de testi. et illud tenuit in l. fi.
§ de testi. per l. gesta § de re iudi. Queritur
utrum in causa inquisitionis possunt testes produci
post divulgata testificata Dic aut producuntur
per iudicem et possunt quia in eo non est timor sub
ornationis ut cum ipse sciat nota testificata
et sic cessat ratio huius aut et in contrario et de
expresso ex de testi. c. cum clamor et secundum Innocentium
aut producuntur per partem et tunc idem quod in alia
causa quia eadem est ratio Queritur nunquid in causa
criminali possunt testes produci post divulgata
testificata puto quod non per partem sed per iudicem
sic per ea que dixi et ff. de quo in fi. et
de penis si non defenditur Queritur quid si
per examinationem de iure non valuit Credo
non impedit secundum examinationem licet quis talia
testificata viderit quia l. non putaverit ff.
non quemquam ff. de stabul. ex de testi. c.
cum causam in clem. de testi. c. fi. ubi hoc vi
expressum Queritur quid si per examinatio non
repertur Credo possunt de novo induci quia paria
sunt non esse et non apparere et vi expressum
ex de proba. c. fi. § de fide instru. l. fi. et
l. publicati de testa. Queritur quid si testes
productos iudex obmisit interrogare vel quod
si eos non interrogavit super interrogatoria data
Credo poterunt de novo examinari etiam post
divulgata testificata et est expressum in c. per
tuas ex de testi. quia non est quod imputetur
parti Queritur nunquid ad declarationem eorum que prius
deposuerat possunt testes admitti post divulgata
testificata Dic ut in glo. in contrario eodem Item
quero nunquid de partium voluntate possunt testes
admitti post divulgata testificata Dic quod sic
ut in c. fraternitatis ex de testi. per Jo. An.

De possessione

[H]abere instrumentum cancellatum non
prodest et qui subtraxit Item qui
instrumentum subtraxisse probatur contra eum facit plenam
fidem § d. iste bonus textus Sed quis in casu
fidem § d. non prodest habere instrumentum cancellatum
quod dicit ut ff. c. l. qui chirographum Item non quod
probare aliquem subtraxisse instrumentum emptor
facit et eis plenam fidem plene dixi
l. auctoritate § i. ff. de mer. § et te
[A]d probationem instrumenta sunt
mandato quorum
sunt ficta non concessa Item articulus
impertinens non est admittendus § d. Item ex
fi. quod non debet probari quod probatum non relevat
probanti ut hic Cont. de rei vend. l.
sicut proponis Vero istud est verum in multis
unde et etiam et ibi dixi et id si fiunt
duo articuli unus quod emptor invaserit per vim
per cuius mea dominus quod ego nullus primo Item iste
articulus admittitur quod admittatur cause

Ad probationem

Articulus qui non
admittatur cause non
est admittendus § d. in summa

Actor

Et qui dicit incumbit onus
probandi non ei qui negat § d.
contra de l. vel codicillos § de codic.
Vero regula est quod ei qui negat non incumbit
onus probandi fallit ibi et casus in quibus
fallit glo. tua enumerat plene in l. ij. ff. e. ti.

Adversus

Eum qui producit scripturas su-
spectas debet probare esse
veras alias ut falsarius punitur iudicis
officio § d. Bartholus

Scient

Non emendabilis cogunt pro-
bationes luce clariores § d.
facit iste textus i. instituta auctoritate Codicis

q malefica put pbari p instra Ja. de are
hic disputauit cui disputacioz hic refert
cy. ergo plene dyni ff. ad turpili. l. in
senatus in pn. et similr glo C ad l. aql.
q. l. negauit. Bartholus

De testibz Ru[bric]a

Si tibi. Status alicui non solu p testes sz etia p instrumeta pbat. h. d. sup vbo no sufficiunt legis q volunt pbacoz fieri p omnia qua.

Etiam. Testiom p sone domestice no valet. h. d. Queso que dicunt psone domestice. Quida dicunt psone que al sut subiecte ut filius famus ascriptici et pleb. de quibz similr in l. pnti q. fi. C. de hijs q ad ec. ofug. Alij dicunt alit q domestici dicunt de quibus habeo in l. respiciend q. furta domestica ff. de penis. Do. tu dic de hoc ut no. cy. c. c. in lib p glo. et Innoc.

Solam. Attestacio sola legittimus adminiculis no fulcita no pbat. h. d. Quero que dicta attestacio. Glo ponit hic multas exposicoes. Una est sola q testis no iurauit vl sola q no suffiut misso ptas duabus no/ vl sola q iudex postea no dedit sniaz. Vel sola q no est secuta publicacio q tunc mentio no est publicati no pbat ut videtur q testes no publicati no pbat ut vidisti in l. fi. j. de re iu. Vel sola q no reddit racione dicit glo si fuit interrogatus de roe no tenet reddere no et sequit glo. Inmo sic ptestaris multu subtilit. cy. c. c. eu ca. dicit q istud est vn qn testis deponit aliquid quod potat perpi sensu, ubi gra testis deponit q titius mauat septimo cetu si no interrogatus de ca sue sufficit q ma sit perpi sensu ut p visu. Sz si deponit sup eo qd sensu no pcipit. Tunc eius nichil valet nisi reddat racione dti p ssm corporeu. Exemplu testis dicit q ticius est dns tal fundi nisi reddat racione nichil pbat/ ua dnm est abstra mis qd no pcipit sensu/ debet ergo dicere q vidit q ipe emit vidit eu possidere a tpe dte emptionis p x. annos/ vl vidit eu pscificare talem re vel lapillum vl denariu in littore maris inuenire/ et similia que p sensu pcipiunt. Ad hoc q ponim iudicare q testis debet deponere p sensu j. c. l. testiu q. de testa. l. qui testo. q. fi. de hijs que in testa. delen. l. i. i pn. al eni si p sensum corporeu no deponet essz magis iudicare q testificari.

Parentes. Eiusd de fre p fratre. Plenissime exornauim hoc et eius mas in l. q testo q. fi. ff. de testa.

Panis. No debet inicium placitoris de domo aduersarij sumi h. d.

Testimonium. Licet l. poit ea dicta testes debet iurare et honestioribz debet adhiberi fides/ et dicto vnius no creditur h. d. an ne pueta [illegible] pcipim. Queuit glo vtz testis debeat iurare corporalit tactis scripturis. Item queuit que sit forma iuramenti dicit ut in glo. Item an possit remitti iuramentu de osse partium. Glo dicit q sic vide no in l. i. eta pn. ff. de serv. Item queuit quid in eis de inspectoribus qui mittut a iudice ad inspiciend vetre ad remittiand iudici quod sibi videtur et idem in silibz qui mittuntur ad videndum fines agrorum vel ad inspiciendum volumina utrum sit remansura cicatrix vel silia an isti debeat refferre cu iuramento. Glo dicit q no in l. i. q. i. ff. de ven. inspici. Sz iste glo videtur q tep. l. hac edictali q. hijs illud. j. de scdis nup/ et in l. quacoes. j. h. i. vide ista glo. et no. ca.

Omnibus. In re ipsa nullus ydoneus testis h. d. An hoc sit vn q venditor no possit esse testis p suo emptore/ hic glo dubitat. Quida distinguit aut venditor tenetur de euictoe aut no. Alij indistincte dicut venditore no esse ydoneu teste ppt affectione qua habet ut valeat et sortiatur effectu contractus ab eo celebratus sicut dicim in procuratore in aut. c. q. penult. Opp. Inst. de testa. q. legatarijs. So. ibi no testificatur in ca ppa. sz i ca testa.

Quoniam. Supn. hui. l. legitur coniux ptex liberorum ut coniunct ad pte. l. sic/ dom. C. q in re ppa quis no est ydoneus testis circo q no est liber in testificando ppt affectoz qua habet ad seipm et testes debent ydonei libi. h. d. pn. Alio mo legitur q no coniunct. et sm hoc ista l. dicit duo/ q testes debent esse liberi/ Item no debent esse servi vel ptrapes eius/ postea dt a quo alimentari debet. Opp. sniad absolutoria lata p vno socio eius no pdest alij regulariter ut l. detulisse q. fi. de adult. ergo vr q deat esse ydoneus testis/ So. dico q ca pnudicat ad alie alie prudicium io ydoneus testis no est/ et vide eta hoc ad hoc p glo. et p. Inmo. cy. c. h. c. i. Queuit glo. vtz i ca tuali socius admittatur p socio et glo. videtur dicere q no si est socius oim bonorum vel aliud ita. Queuit glo. quid de statu liberorum quid de ascripticijs q de monachis qua vide et sequa.

Si vocat testes. Ista est bona aut. hic. q ille qui asserit se liberum vel asserit se fuisse pnud nisi pbet manumissioz ha ad probacoz pntacoes seget parcoe hitus/ no eni potuit manumitti nisi fuit famulus/ et se facit q ille qui dicit se absolutu fuisse ab excoicatoe nisi pbet absolucioz ppnuatur ab excoicatus qd in no est vn sumpt ut plene exequicatus. In l. p. de v. ob. Nota 2o q excepcoes iste que opponunt i psona testiu no impediunt q admittatur. Fallit si dicatur odiosus eo q conatoz si opponat. Ite de hac pcessacoe q pbat testiu lite eius/ Ite de hac ptestacoe q ppas testiu vide qd no cy. de testi. c. pnuit et i. pximo

Libertorum. Liberti no debent exornari. Contra patronus h. d. Vtz

valeat dictum testis qui non est citatus / hic vi-
capis quod sit quia speciale est in liberto ut sponte
non possit dicere testimonium contra patronum quod alias possit /
secus in l. iulia ff. c. ubi sunt quedam persone
que sponte possunt testificari sed non cogi / i-
uncti / in quantum videtur textus in auth. c. § si non
ignoti in verbo proferantes seu festinantes / et
quod ibi non redeo de arte al. de bel. ¶ Se-
cunda intelligit teste dicere sponte quod comparuit
in prima citatione et teste dicere coacte quod expectat
alias coactiones scilicet quod capiantur pignora et
indicatur multa et ita videtur intelligendum ff. C.
de testi. cogi. Ego tamen dixi vobis aliter in l.
post legatum § si testes ff. de his qui ut
indigni / et de hac quod vestro quod aliquis cogatur
testis de aliquo nisi ex officio dico in dicta auth.

Nullus testis debet ferre testimonium
omni fori prescriptione cessante / et
si secus dixerit potest iudicis officio
puniri h. d. ¶ Nota quod testes debent deponere
in secreto per ista l. ¶ Ego credo quod licet iudex
causarum omnium non possit de crimine cognoscere
tamen eum qui coram eo committit falsum ut dicendo
testimonium vel producendo falsam cartam potest punire
[illegible] sit data iurisdictio submota
omni prescriptione fori ut hic et C. ti. i. l. penul.
1 ¶ Queritur glo. de duabus questionibus difficilibus
primo queritur qua pena puniatur iste testis con-
tra quem agitur iudicis officio dico puniatur
pena cornelia / et glo. determinat quod non sed
2 alia pena iuxta arbitrio iudicis ¶ Iste dicit si sit
puniendus iudicis officio / potest l. cor. accusari
glo. dicit quod sic et male per l. senatus ff. de
accusa. / de hoc dixi in l. ij § si publico
de adult. et ibi dixi et vide glo. in fi.

Si quis testis contra personam testis quod
quis semel produxit non potest
opponere nisi causa de novo emerserit
h. d. iste [illegible] que tenentur

Testium de debito in scriptis contracto
non potest probari [illegible] nisi per quinque
testes / vel alia scriptura h. d. ¶ Nota
quod quando debitum est contractum in scriptis potest
probari in scriptis vel per quinque testes / qualiter
autem dicatur contrahi in scriptis dic ut hic in glo.
et l. fi. C. si cer. pe. et l. contractus C. ti. i.
¶ Nota 2o. quod testes debent deponere de eo quod ipsi
sciunt et quod perceperunt corporis sensu corporeo dixi
vobis in l. sola C. c. ¶ Nota 3o. aliud v. hic
scilicet facit quod licet debitum sunt contractum de
scripto tamen quia absolutio est facienda in futuro
lex nova prolata super solutione trahitur ad solutionem
preteriti debiti licet cum dare formam futuris
negotiis ut l. leges C. de legi. ibi de hoc
per Cy. dixi de hoc in repetitione in l. omnes
popli. ¶ Ultimo tene menti ff. hic l. quod cum
scriptura est de substantia et quando non potest haberi
scriptura debet probari [illegible] scilicet actum esse cele-
bratum et scripturam esse inde confectam et de-
perditam videbitur ti. i. l. sicut et l. emanci-
patione ¶ Queritur glo. utrum valeat testimonium
de auditu Glo. dicit quod non nisi in casu ff.

de aqu. plu. ar. l. i. § aiunt et de proba.
l. si arbiter / et quod intellige verum in his
que percipiuntur visu / secus in his que percipiuntur
auditu ut obligatio verborum et legatum facta
a testatore hoc potest probari per auditum sed probatur
non aliquid ut l. i. in pri. ff. de v. ob. de
testa. l. unum ¶ Queritur glo. litera quibus
debeat interrogari de loco et tempore de quibus
dic ut in glo. et C. c. eo. tamen / vide autem
rogati qua nobilius hoc.

Si quando testis in electione testis pati-
tur vel iurare de non
recedendo et debet comparari i. [illegible]
dies vel ulterius expectare tenetur / et iudex
negligens alteri parti ad interesse tenetur h. d.
¶ Nota iste sunt quod testes debent iurare presentibus
partibus vel per contumaciam absentibus et intellige
iurare / deponere autem debent in secreto
ut C. c. l. ultima / et autem qui semel [illegible] eum
dixerit testificata non possit postea testes
producere vel obstat iste tex. qui dicit cor-
rupte testimonia capere quia tunc videntur testes deponere
cum iurat / et plus facit quod si testis iurat
tempore iuridico et deposuit tempore feriato quod
valeat testimonium eius / Vide si iurat in loco
congruo et deposuit in loco incongruo dicit
C. de offi. dele. c. i. in clem. / facit quod si
post [illegible] iurare testes [illegible] quod deposuit
post [illegible] quod valeat [illegible] / de hoc
plene dixi in l. dapni § sabini de dam.
infec. / [illegible] petitur [illegible] quod iudex
faciat sibi diem vel locum quo compareant
testes sed solum diem et locum iuramenti
et hoc iuris placet et ita petatur [illegible]

Si quis testis [illegible] causa possunt
recipi ante litem contestatam ad perpe-
tuam rei memoriam h. d. ¶ Aduerte per
intendo comparare [illegible] de testibus
examinandis ad perpetuam rei memoriam / [illegible]
petuntur examinari testes ad eternam rei memoriam
propter actorem / quandoque propter reum / quandoque petuntur
examinari in tali causa in qua quis potest esse
actor et reus / primo casu autem actor potest
statim agere quia statim habet actionem et tunc non potest
petere testes examinari ad eternam rei memoriam
ante litem contestatam nisi dubitetur de morte testium
vel corporis absentia diuturna ut l. in l. aquilia
§ deletum ff. ad l. aquil. ¶ Et dicitur de corporis
morte dubitari quando imminet [illegible] de istis
casibus qui ponuntur in l. ij in fi. ad l. [illegible]
de donati. [illegible] mortis qui sunt nobiles casus
dico autem quod tunc petuntur testes examinari non
publicari sed publicatio reservabitur postea / C.
ut lite non contestata c. quoniam frequenter. Si vero statim
non potest agere tunc autem facultas agendi potest
superveniens [illegible] testibus non examinatis ut puta
non poterat agere quia pendebat obligatio sub
conditione que potest supervenire morte vel absentia
diuturna ut dicta l. ad l. aquilia secundum aliam lec-
turam. Si vero non potest superveniens facultas agendi nisi
examinatis testibus tunc examinabuntur et publica-
buntur ante litem contestatam etiam si non dubitetur de
morte testium vel absentia ut [illegible] de testi. l. pub.

Quando hic Bar. mat. de testibus examinandis
ad perpetuam rei memoriam [illegible] bar.

ff de bo. poss. sec. tab. l. i. et l. ij. quali. testa. aper. l. ij. in fi. Datis enim q bonorum possessio sec. tab. vel sec. in intempatoz no daret' nisi ostendat' iudici qualiter ille fecit testamentum nuto. an ora debent testes examinari ut dicta l. ij. de bo. poss. sec. tab. Iste sentit q no sit admi heditas nisi quis sit certus de viribus testi ut l. s. et si de pu. et l. cu plures ff de acq. he. s. quis certus esse no pot ni testibus publicatis ergo an ora petet testes examinari et publicari. Si vo petit' examinari exponte rei tunc indistincte examinabunt' et publicabu' ad cetera rei incepta ut l. de usurp. pu. l. pupillus sec. una lec. Si vo petit' examinari in casu in quo quis pot esse actor et reus et tunc idem est videlicet potest peti q examinent' et publicent' ut ex de testi. c. albericus et c. significavit ibi loquit' in ninibz t corpalibz et sentit q in his ille qui e in qua possessione nisi pot age sentit si no possidet et pot no age ut l. et si forte § sicundo si simul vel pro sibetoz est qz qm pot age inputet sibi cur no agit et lite contestet' et sic testes examinent' ordia post lite contestam. sz si no pot age no est qd sibi inputet pro quia probatores possunt deficere permitti' et examinatio et publicatio. Iste eo casu quo pot age et tempore no est cogendus ad agendum cu i ptate sui adversarii sit age. In omnibz at casibz in quibus ut dixi testes examinandos an litis contestatione sit intelligi licet aut sz si intelliges eo casu quo dixi q permitti' examinacio et no publicacio debeb coponere tpo. ibi in dicit publicatio testia publicare i publica manu autorizare no in apui ut dicit glo. Et isto casu supra antecedita in qua continet' dictum testium facet fide etia si no sit facta publicatio p iudice. licz in glo sit q. ut c. l. sola vide glo. in aut unde licet sint.

Quum apud. Hec est singlaris l. Si testes examinati coram arbitris vivunt est in electione eius contra quem producunt' vel eis stare vel petere q de novo examinent'. Sz si sint mortui cogitur attestationibz de necessitate est stand. h. d. No q post publicatiom testium super eodem piut de novo produci testes i alia instantia vidisset in l. p hanc de tep. app. No 2o. q depositiones testium coram arbitris faciunt fidem coram iudice vidisset C. de arbi. l. cu an cetera fi. No 3o. qd contrario tenetur iudex q est in electione eius contra que attestatiocs producunt' stare eis vl petere q de novo examinent' qd est notandum. Sz quero an illud qd hic dicat in arbitro habeat locum in testibz examinatis ab arbitratore. dns Ia. de belui. dicebat q sic si arbitrator eos examinavit in forma iudicij arg. ff. p socio l. si societatem § arbitroz. Queritur quid si testes fuerunt examinati et publicati coram iudice utrum habeat locum hec l. Glo. in l. operandi circa fi. C. de iudi. vi' dicere q sic. dns Ia. de belui. dicebat q. qz postquam examinati et publicati sunt coram iudice habent

perpetuam firmitatem ut l. fi. i. de re. in. Idem tenet Innoc. ex. de testi. c. significavit et hoc ego puto verum. Queritur quid si testis iterum examinatus dicit. Dico ut dixi in alio meo dicto coram arbitris inantum talis notarij. Vel quid si dicat no recordor nisi videre illud quod dixi alia vice utrum debeat sibi ostendi tetigi in l. cos ff. de falsis. et ibi vide

De fide instrumentorum rubrica

Debitores. Si alie probationes suppetunt non nocent instrumentorum amisso. h. d.

Si veteris. Hic e bonus casus. Lex instrum. sit pronuntiatum falsum contra unum no nocet alteri eo ratione q debet accusari de novo. h. d. No. hic sunt tex. q si unus est condempnatus de falso illa sententia no obest alteri super eadem falsitate et p hoc dicitur q licz testes fuerint de falso accusati et condempnati q talis sententia no preiudicat producenti nisi et ipse accusetur sententia ut l. fact. i. ad. l. cor. de fal. l. i. et q habetur l. facit. ad. l. cor. de fal. l. i. et qd ibi no. et l. demittrasse § fi. de adulter. Dic. xx. mal. disputavit hac questio qua refert ex. i. q accu. no pos. l. i. Iste ex hac l. sunt quidam modi subscriptionis in attacare q debeat quis subscribere se pati sub ut eadem penam. licz glo. ubi dicat q no sit necesse. Dic hoc l. si. tin in pri. i. de accu. et l. fi. Opp. ff. de off. testa. l. pomp. § fi. Ibi sententia sunt lata contra heredem cum principali intervenit no preiudicat aliis coheredibus legatariis no aut preiudicaret coheredi cuius interesset equaliter ut c. ti. l. etiam ad certa. Sed ibi no preiudicat hic alteri cuius principaliter interest. Ultio querit glo. an testis qui semel dixit falsum iterum possit testificari. Glo. distinguit plures. Utrum vocatus aut no. Idem no in l. lucius de his qui no. infa. et ibi plene.

Quum adversarius. Hic est bonus casus. Cum instrum. quod revocat' suspectum se no usurpare profitetur videt' confiteri aliud no esse verum. h. d. Licet l. videt'. Queritur glo. quid si instrum. ne revocabat' suspectum tm ipse dixit se no usurpare. Glo. vi' dicere q tunc est aliud. Vide glo. que bn dicat q tunc aliud est qz tunc no videt' confiteri instrum. no esse verum. sz tm illo instro in illo iudicio uti no potest. sicut cam qui dicunt posse renuntiari productioni instrorum ut dixi vobis i aut iubemus C. de iudi. et i. no. Queritur glo. an possit accusari de falso iste qui dixit se no usurpare. Dic accusato de falso pot instituti duplici de causa. Uno modo qz quis fabricavit falsum instrum. et hoc casu no qz quis fabricavit falsum instrum. et hoc modo no qz quis no utetur eo. Alio casu posset accusari etiam si no utet' eo. Alio casu et tunc accusari no pot ut l. si falsos C. de falsis et pro hoc est cautela advocatorum qn aptis testibz recipit' q aliquis ex testibus a parte adversa productis dixit falsum statim protestat' se no usurpare dicto illius testis ut no teneat de falso tantum utens dicto falsi testis hoc est verum nisi sciens falsum teste produxit qz tunc no sufficit.

Illatae. Petitiona fisco soluta probat' per libros fiscales hic intelligit licet l.

Nota

no h' bo3 dicto3 ad [illegible]
legis cu [illegible] glo

Sicut i(n)t(er) gi(nitum) ¶ hec est bona l. // amissio instrumentoru(m) no(n) nocet ad p(ro)bandu(m) l(egiti)me h. d. p(er) declaro hunc l. dic ta verba. quia p(ro)bant(ur) instra p(er)dita et nichil p(ro)batur de instru(men)to(rum) tenore ut de vi(ri)te eoru(m) que c(on)tinebatur in instru(men)to et tunc tal(is) p(ro)ba(ti)o nichil relevat nisi p(ro)bet(ur) instra p(er)dita dolo adversarij ut (in)f(ra) ti. ij. l. si de poss(essi)one. quod intelligo p(re)ut dixi in l. ij. s. i. ff de mi(noribus). Si quis p(ro)batur instrumentoru(m) amissio et teor instru(men)ti de v(er)itate aut cuius q(ui)d i(n) c(on)tinebatur nichil p(ro)batur tunc talis p(ro)batio no(n) facit plena(m) fide(m) sicut nec exemplu(m) instru(men)ti ut in aut(hentica) si quis in aliquo (in)f(ra) de edi(ti)o(ne). facit t(ame)n semiplenam p(ro)batio(n)e ut deveniat(ur) ad delac(i)o(n)e(m) iuramenti ita tenet hic glo. nobilit(er). q(uo)d intelligo v(er)u(m) nisi illi qui de tenore instru(men)ti deponere(n)t esse(n)t homines valde exp(er)ti ut magni advoc(a)ti magni doctores vel nobiles noviss(em)ut ex de p(ro)ut. c. cu(m) olim. Dixi tibi in dicta aut(hentica) si q(ui)s in aliquo. Si quis p(ro)batur instrumentoru(m) amissio et de tenore eius et de v(er)itate eoru(m) que in ibi c(on)tinet(ur) et tunc sufficit et facit plena(m) fide(m) p(ro)inde ac si instru(men)tu(m) p(ro)duceret(ur) in casibus i(n) q(ui)bus sc(ri)ptura requirit(ur) ut l. testiu(m) in fi. (in)f(ra) ti. i. et i(n) c. l. emancipatio(n)e vide glo. et tene menti

Statum ¶ p(er)dito instru(men)to natalium non mutat(ur) status h. d. hec l.

in summa ¶ Bartholus

In solempnibus ¶ idem dicit q(uo)d sup(er)ior et idem

l. si constiterit ¶ Bartholus

Emancipatione ¶ acta p(re)ut p(ro)ba(ri) p(er) testes si sc(ri)ptura inde c(on)fecta p(ro)bet(ur) amissa h. d. ¶ Nota q(uod) acta debent p(ro)bari p(er) sc(ri)ptura(m) ut (in)f(ra) de arbi(tris) l. ut in arbitris ex de p(ro)ba. c. q(uonia)m c(on)tra falsam. Sed dicunt quida(m) q(uod) acta emancipationis cu(m) sint insp(ec)tionis voluntarie no(n) requirunt sc(ri)ptura(m) de necessitate p(er) hanc l. et i(nstitutionum) de emancip(ationibus) li. l. ij. Alij dicunt q(uod) ista magis tuta est op(inio) q(uod) l(ice)t ab initio sc(ri)ptura(m) no(n) requirunt tunc debent p(ro)bari tria s(cilicet) v(ide)l(icet) esse gesta et sc(ri)ptura inde c(on)fecta et ista duo qualit(er) p(ro)bent(ur) satis liquet quia sc(ri)ptura debet p(ro)bari sc(ri)ptura no(n) requiri(tur) ut hic et l. testiu(m) in fi. (in)f(ra) ti. i. q(uo)d p(ro)babi(tur) p(er) testes az. l. fi. i. c. q(uo)d e(st) speciale in o(mn)ibus i(n) q(ui)b(us) sc(ri)ptura est de necessitate facit q(uo)d dixi (in)f(ra) c. l. sicut q(uo)d tene menti.

Apud eos ¶ p(ro)testatio instru(men)toru(m) nichil relevat h. d. l. ista in summa

Sc(ri)pture ¶ hec est bona l. et legi(tur) duobus modis. Uno modo in sc(ri)pturis diversis ita q(uod) no(n) i(n) c(on)trariis. Alio modo in sc(ri)pt(uris) c(on)trariis ideo ad declaratio(n)e(m) glo. et me dic(o). Si quis repit c(on)trarietas seu repugnantia in uno eode(m) instru(men)to et tunc no(n) valet instru(men)tu(m) nisi possit illa c(on)trarietas adiuvari p(er) aliqua(m) subdistinctione(m) ut l. ubi repugna(n)tia de re iu. et in l. i. c(on)t(ra). c. si quibus. Si quis repe(ri)tur ista talis diversitas int(er) plura instra et tu(n)c aut ista plura instra p(ro)ducunt(ur) ab una ead(em) p(ar)te aut a diversis ¶ P(ri)mo casu nonnt stat(ur) p(er)in(de) sicut dixi(sti) supra scilicet contra ut hac l. t(ame)n diversas

leo. et ff. intellige nisi c(on)trarietas possit aliq(ua) subdistinctione adiuvari ut (in)f(ra) dixi. ¶ Si no(n) p(ro)ducunt(ur) a diversis p(ar)tibus tunc stat(ur) sc(ri)pture digniori ut l. optima i. de c(on)tra(hen)da et c(om)mit(tenda) stip(ulatione). Si quis repit c(on)trarietas sive diversitas int(er) testes tunc sicut int(er) testes cuius p(ar)tis sive int(er) testes diversaru(m) p(ar)tiu(m) semp(er) statur dignioribus ut l. ob carm(en) ad ob carmen. (in)f(ra) ff. de testi. Ro. q(uia) no(n) est ita i(n) potestate p(ro)ducentis testes deliberare q(uo)d p(ro)ducat q(uia) nescit quid dicturi sunt sicut est in p(ro)ducte eoru(m) de p(ro)ducenti instru(men)tis.

Nota

In exercendis ¶ Secundu(m) glo. p(er) quot testes rep(ro)be(tur) instru(men)tu(m) de quo dic pleni(us) ut no(tatur) ex s(upra). inmortal(is) ex. c. s. tu p(ro)s(pe)ctis homi(ni)bus

Nota

Contractus ¶ hec est bona l. et ca(sus) singularis. Contractus qui celebrant(ur) in sc(ri)ptis debent p(ri)mo in toto sc(ri)bi nec (habe)nt ulla(m) firmitate(m) nisi a p(ar)tibus fuerint (com)pleti p(er) p(er)fectis et absolutis h. d. usq(ue) ad § illud ¶ Uno p(ri)mo q(uod) ille c(on)tract(us) dicit(ur) celebrari in sc(ri)ptis q(uan)do h(oc) agit(ur) ut no(n) aliter valeat nisi sc(ri)ptura fiat ut hic ex tex(tu) colli(gitur) et glo. et i(n)st(itutionum) no(n) (in)f(ra) ti. i. l. testiu(m) et (in)f(ra) si c. pe. l. fi. et aut(hentica) i(n) p(ro)posita ¶ Uno 2o q(uod) ea que celebrat(ur) in sc(ri)ptis debet p(ri)mo tota sc(ri)bi et postea legi et ex h(oc) ego dico q(uod) notarius postq(ua)m est rogatus de app(on)e(n)d(is) que debet inponi in sc(ri)ptis vel de s(ub)st(anti)a que debet p(ro)ferri in sc(ri)ptis no(n) p(otes)t ibi aliquid adde(re) vel detrahere p(er) hac l. unde errat notarius qui dicunt se rogatos de app(onen)d(is) in sc(ri)ptis inposita et postea dicunt p(ar)ti dabis ea et dabis michi ita an o(mn)ia debent esse data et postea legi ¶ Iste no(n) q(uod) anteq(uam) p(ar)tes h(abe)ant c(on)tractu(m) p(er)fecto et absoluto ex ubis p(ri)mo dictis neutri aliq(uo)d ius q(ue)rit(ur) et id dictis et declara la in quada(m) q(uaesti)o(n)e de facto q(uo)d licet in uno instru(men)to esset apposita plura pacta unu(m) p(ri)me aliud post ille in cui(us) favore unu(m) pactu(m) est p(ri)mo appositu(m) no(n) p(otes)t h(oc) allare s(ed) illud esse p(ri)mo c(on)tractu(m) cu(m) iste c(on)tractus sunt et semel assumat vires cu(m) a p(ar)tibus sint absoluti ut hic videtis // ¶ Nota ex hac l. dicunt ult(ra)mo(n)t(ani) et bn. q(uod) o(mn)ia pacta que sunt anteq(ua)m c(on)tractus sit (com)plet(us) p(er)fecto et absoluto dicunt(ur) i(n) c(on)tinenti q(uod) satis placz no(n) t(ame)n p(er) h(oc) verbo. Dicit glo. me que dicit si sunt aliq(ui)s titulu(m) an ut alig(ui)s ¶ Glo. post ut p(ro)bat(ur) i. de edi. edic. l. ij. ¶ inducit quid si res tradit(ur) anteq(ua)m instru(men)tu(m) p(er)ficiat(ur) utru(m) transfert(ur) do(mini)u(m) ¶ Ista questio rendit in eo ad eo ex i(n) utili c(on)tractu transferat(ur) do(mini)u(m) de quo dixi vobis in l. no(n) dubiu(m) (in)f(ra) de legi. tangit(ur) in l. si q(ui)s alt(er) vel sibi l. ultima ¶ Istud cu(m) recedit a c(on)tractu arras q(ui)s dedit p(er)dit quas recepit reddit duplicatas h. d. ¶ Glo. q(ue)rit duas q(uesti)o(n)es p(ri)ma q(uod) actor repetit(ur) arre 2o utru(m) no(n) obstante q(uod) h(ab)eat arras possit pete(re) int(er)esse ista q(uesti)o tang(it) tangit dy. i(n) l. i. s. duplu(m) ff. de public(iana).

Iudices Iudex potest committere testium examinationem iudici illius loci ubi sunt testes et partes ad illum locum destinare. Idem si de fide instrumentorum queratur. h. d. Primo ponit casum (?) in l. qua… de mut. (?) Tercio qualiter intelligatur ista v. etiam in illius observari volumus. … Glo. dicit quod loquitur quando producto instrumento aliquo instrumento producto dicunt testes … super aliquo instrumento producto dicunt testes examinari seu possent aliter ponere exemplum examinari seu posses aliter ponere exemplum quod instrumentum fuerit quod est in archivo ponere quod instrumentum fuerit quod est in archivo publico huius civitatis et iudex cognoscens non potest auctenticum … et iudex loci ubi causa vertitur potest committere iudici istius civitatis ut videat si illud instrumentum est ibi auctenticum et cum dicit illud instrumentum est ibi auctenticum et cum … licet ca. in ex de primo … **Bartholomeus**

Apud eloquentissimum … De aut. ut de fine … seu fima … illud ubi dicit et dixit … non demandari testium receptorem. Sed dicit glo. quod non potest demandari ut non … ex de … q. non potest demandari … in 2a glo. ex de offi. dele. c. cum … … in cle. … de iure … non posse … iurisdictionem nisi de volun… demandari non … iurisdictionem … hoc non faciunt iudices cum committunt … hoc non faciunt … et quod voluntas … de voluntate … et quod voluntas … sufficiat probatur … quia valet … ab arbitris ut vidimus C. ti. i. l. fi.

Plures … recipit apocham … reddere apocham h. d. … Primo quod instrumentum solutionis non pertinet solum ad debitorem sed etiam ad creditorem ideo potest petere creditor a novo quod sibi reddat faciat ad h. ff. de furt. l. qui tabulas. … 2o … l. illud … dixi tibi … in l. dissoluto C. de q. … ea. quod cum creditor reddit debitori instrumentum cancellatum potest dicere debitori faciatis michi instrumentum quod hoc quod solvisti sunt michi debitum … hoc. l. … si … ille qui solvit potest petere ab eo cui solvit ut … sibi faciat publicum instrumentum

Comparacionis Scriptura de qua fit comparacio debet esse scriptura privata approbata forensis ut publica et hiis qui eas faciunt debet sollempniter intrare h. d. Dividitur in tres partes. Primo ponit … 2o ponit statutum 3o statutum … declarat et limitat. 2a ibi … 3a ibi … omnibus. 2a dividitur in tres partes. Primo ponit ex quibus scripturis debeat fieri comparacio. 2o ponit … debeat fieri comparacio. 3o ponit apud quos. 2a ibi omnes aut. 3a ibi et … observari. Ad evidenciam huius … et totius … debes scire quod cum fit comparacio litterarum requiruntur duplex scriptura una ex qua fit comparacio. 2a ad quam … de prima loquitur hec l. et aut. adhec. de secunda loquitur aut. et si contractus. … ca… tamen …

Adhec … hac aut. addit duo quam scripturas

Et si contractus Hec aut. loquitur de scripturis ad quas fit comparacio. Dicitur in l. comparaciones quod requiritur quod scriptura sit subscripta a tribus testibus. Contrarium non requiritur subscripcio ut in aut. et si contractus quam non … Sed dicunt quidam quod illa corrigit l. C. … dictas et ista … va

q. l. C. loquitur de scriptura privata ex qua fit comparacio. Illa enim debet esse subscripta licet et si contractus loquitur de scriptura ad quam fit comparacio.

2o opp. dicitur hic in l. comparaciones quod per comparacionem litterarum inducitur plena probacio. Contra in aut. et si contractus ubi non inducit plena probacio sine adminiculis testium. Sed l. C. in hoc hodie corrigitur quia soli comparacioni non statur.

Opp. 3o dicitur in l. comparaciones quod non fit probacio ex scriptura quam quis profert contra se ipsum. Contra in aut. adhec. Sed dicit glo. quod l. comparaciones in hoc corrigitur. Non est verum secundum doc. nam l. comparaciones loquitur cum due scripture producuntur ab una parte ut per unam probet ad quam petit fieri comparacionem. Alia contra se ex qua petit fieri comparacionem. Aut. adhec loquitur cum quis unam scripturam producit contra se et ad eam probandam utitur scriptura quam adversarius producit contra se et ista solucio placet.

Tercio ad aut. adhec et videtur quod ista aut. nichil addat ad l. comparaciones dicto quod dicat de hiis que sumuntur ex archivo publico. Nam l. comparaciones permittit fieri ex publicis scripturis et hec etiam l. in publicis loquitur. Quare male. Sed dicit glo. et bene intelligo hic de scriptis que sumuntur ex archivo publico. Sed ibi sunt publice et quod tex. dicit quod testium est publicarum intelligatur quod hec testium illius officialis qui preest armario seu archivo quod non sunt manu notarii publicata quod est novum quia illis scripturis creditur licet non sunt publice scripture.

Sed … sequitur aliud quod iam nobis allegari quod licet scripture armarii non sunt. Cum dicunt iudicio et … probant. Est enim quedam privata scriptura autentica in qua dicte sollempnitates non requiruntur ut l. … tabula ff. de pig. Hec ergo dicit quod comparacio fit ex quibuscumque scripturis et non ex aliis adeo secundum glo. quod si esset alia scriptura quam ex qua petitur fieri comparacio constet esse sua non posset ex ea comparacio fieri. Ista videtur sentire glo. super l. comparaciones super verbo ipsum. Et potest videri quod si iudex vellet cogere partem ad scribendum aliquid sua manu ut possit fieri comparacio quod hoc facere non posset tex. … quod dicit non aliter fieri nisi sicut ista l. mandat.

Tercio ad … habes de scriptura ex qua … aut. et si contractus.

Opp. et videtur quod scriptura privata approbata faciat plenam fidem ut l. … tuas … qui po. in pig. ha. Sed dicunt quidam quod illa corrigitur per hanc l.

Alii ut Franc. ac. et d. Ja. de bel. dicunt quod ibi loquitur quando privata scriptura habet subscripcionem testium utriusque partis tunc non potest etiam comparacio eius … de facili. Sed … per solam comparacionem inducitur plena fides sed quando non habet tot subscripciones tunc ita comparaciones de facili creatur. Ideo requiritur aliud adminiculum. Ista loquitur hic quod satis placet.

Item opp. ad ista aut. de l. comparaciones. Sed ut dixi illa l. … corrigitur quod hodie per comparacionem non fit plena fides. Sed adverte quia hoc intelligo verum in apodixis que dantur a parte parti de hiis enim loquitur tex. in cor. Sed si quis vellet facere comparacionem

ad librum rationum cuius est qui producitur tunc credo
mera antiqua esse incorrecta quia non requiritur
unitas [illegible] ut l. properandum in fi. C. de ap-
pro. est quia magis de facili ergo possunt com-
facere unam apodissam scribendo tamen manum tuam
factam ita quod per comparationem approbaretur / quod possunt facere
de libro rationum tuarum maxime cum liber rationum
retineatur apud conficientem et ipse alios edit
¶ Ipse dicat hic quod cum comparatione requiritur aliquis
cautum probata per testes sola sufficiat ut l. ubi
numerus ff. de testi. et C. de testi. l. iurisiurandi
Ad quid ergo exigitur comparatio? Respondeo quia
testes testificantur de veritate contractus et tunc
non esset necessaria scriptura / Sed tamen sunt tot testes
quot sufficiant ut ii essent contrahentibus. alibi
requiritur quod fiat in scriptis ita loquitur ibi
de testi. / quia testes non testificantur aliquid
de contractu sed de scriptura quia testificantur talem
esse scripturam talis tunc nec testibus solis creditur
ad plenam fidem sine comparatione nec soli comparationi
sine testibus sed facit semiplenam probationem / Ex
utraque autem colligitur plena fides ut hic. Aut
ratio quia qui testificantur de scriptura de facili
possent decipi propter similitudinem litterarum / et quia possunt
quibus litteras alienas de facili contrafacere ita an-
tiquitus [illegible] glo. prima in aut. c. ita pr-
sentitur quod ut ¶ Ut igitur liqueat ista ma-
teria tenere menti quod triplex genus privatae
scripturae est quod nobis [illegible] apodissa
scripturae prima est quae vulgariter dicitur apodissa
quae datur a parte pacti / 2a est liber rationum ¶ 3a est
epistola seu littera quae mittitur ¶ Circa primum scilicet
apodissam dic / aut a parte confitentis producitur
confessat quod est sua manu scripta et facit fidem
ut l. cum de indebito in fi. ff. de proba. Aut negatur
et tunc aut habet subscriptionem trium testium et con-
fectum et tunc ex comparatione sola et ex sola ap-
probatione fidem facit plenam ut l. scripturas C.
qui potiores in pig. hab. ubi propter tot subscriptiones
non potest errari de facili / Si vero non licet tot
subscriptiones tunc habet locum ista autem quia ipsa
non habet plenam fidem si approbetur per comparationem tamen
sed facit semiplenam / Item non facit fidem plenam
si approbetur testibus tamen sed facit semiplenam / Sed si
approbetur utroque modo facit plenam fidem ut hic
debet tamen adesse tot testes qui viderunt non o. l.
i. in fi. et autem ibi posita C. si cer. pe. et glo.
hic repetit ¶ Circa secundum scilicet librum rationum dicas
adverte si quid est confessatum quod sit liber ratio-
num eius cuius dicitur et eius manu scriptus / si quid
ibi continetur aliquid pro se facit fidem in hiis
quae dependent ex eius mera voluntate ut l.
nescimus ff. de negotiis gestis secus in aliis quae
ex eius mera voluntate non dependent / ut l.
ex. et l. rationes C. de proba. Si vero continetur aliquid
contra se tunc facit fidem ut dicta l. rationes in si.
de probat. et l. quaedam § nummularios et ibi no.
ff. de edendo ¶ Si vero ibi continetur aliquid quod non est
pro se nec contra se sed est pro alio et contra alium / tunc si quidem
ille liber est confectus ex necessitate officii de-
pulsi inventi / tunc facit fidem ut dicta l. quaedam
§ nummularios / C. c. l. illud facit de admini. tu-
l. lucius et tutele / Si vero non est liber sic
confectus tunc non facit plenam fidem sed faceret
forte semiplenam secundum qualitatem personarum ut

non in dicto § nummularios facit quod non in l.
bone fidei C. de usur. Usur. et l. admonendi
C. de iureiur. ¶ Si vero dictus liber rationum
negatur tunc puto quod possit approbari per comparationem
solam sine alio ar. secundum formam l. comparationes
quia in hoc non requiritur contractum ut supra dixi
¶ Circa tertium scilicet circa litteras seu epistolas dico
quod aut confitetur de essentia eius quod in litteris continetur
et de hoc dixi C. de proba. l. non epistolis et
l. non nudis / quia quandoque autem utrum faciat probationem
tunc aut epistola confessatur et probat ut l. publica
in fi. ff. depositi. Aut epistola non confessatur
et tunc si quidem habet sigillum publicum et
probat quod dicitur ut non probetur in l. si quas per
calumniam C. de epi. et cle. / Et Innocentius in l.
si pater ff. de proba. et dixi vobis l. publicatis
ff. de publicis. Aut non habet sigillum autenticum
et tunc debet probari sicut aliae apodissae ut
C. dixi / Non habet hic alia :—
De publicis scripturis incipiam dico.

Quam [illegible] ¶ Licet bona fides est et
singularis ¶ Instrumentum
cuius fides est semel approbata ex eo
iterum produci si adversarius velit redarguere
de falso si non producatur per falso habetur nisi ille qui
non produxit se perdidisse solempniter iuravit
Non producat ¶ Non quod scriptura semel in iudicio probata
li. C. ¶ Nota quod scriptura semel in iudicio probata
et copiata in actis facit plenam fidem licet
autenticum non repiatur nisi de falso redarguatur
¶ Nota 2o casu quod cum aliquis producit instrumentum
sollempniter publicatum non cogitur ad ostendendum
prothocollum nisi aliquis velit redarguere de falso
ex inspectione prothocolli ¶ Nota 3o quod non sufficiat
quod aliquis dicat se paratum redarguere de falso
quod [illegible] dicat se inscribat ad penam talionis
sed est necesse quod se inscribat ad exhibendum ea quae
[illegible] adversarius cogatur ad exhibendum ea quae
exhibere non tenetur / quod non maxime plenius quod
petunt sibi fieri copiam instrumenti cum die et consule
petit sibi fieri copiam instrumenti cum die et consule
vel intendat redarguere illud de falso / ut non
in l. 1 § edictos ff. de eden. / ut non debeat
[illegible] fieri exhibitio nisi prius subscriptione pagina
fieri exhibitio nisi prius [illegible]
[illegible] quod non ¶ Glo. tangit hic quaedam
alia de quibus non curo per vos metipsos videatis

¶ Plus valet quod agitur quam quod
simulate concipitur rubrica

In contractibus ¶ Glo. allegat
quasdam regulas
ex quibus percipi tale doctrina
in hac materia. Venit quod agitur unum
et aliud scribitur per errorem tunc sine
dubio prevalet quod agitur ut l. si
quis in fundi vocabulo de le. i. / et
l. qui certa c. ti. et l. quotiens de here. insti.
l. de testa. l. errore / quia unum agitur et
aliud scribitur per fallaciam unius partis et tunc
idem quia plus valet quod agitur ut in c. l. si
quando unum agitur et aliud scribitur simulate de
communi voluntate et tunc aut illud quod [illegible]
nullius est momenti et non valet quod agitur
[illegible] quod simulatur sed obstat contractus ut C. de
non quod simulatur sed obstat contractus ut C. de
[illegible] c. l. i. et l. si sub spe. C. de
[illegible] Aut illud quod in veritate agitur erat
aliquid in effectu et tunc aut illud quod scribitur

no. 3 genera privatae scripturae
ad 3m
ad fin.
ad 2m
probo
sed

sit per modum conpibile sive habile ad transferendum una obligatio in alia, et valet illud quod scribitur magis quam illud quod in veritate sunt actum ut C si cer. pe. l. si corpus et l. si per mutuam. Aut non sit per modum conpibile sive abile ad hoc et tunc valet plus quod agitur quam quod simulate concipitur ut per totum hunc titulum. Bartholus.

Emptione. Certum contractus emptionis intelligatur esse factus ea pignoris maxime quando apponitur pactum de revendendo etc. hic tangit Dy. C. de reveendo ... ad mag. pig. ... de agen. ep. et ve. c. ad ...

Ea quidem. Non quando quando quis suscepit periculum casus fortuiti, ipse tenetur de quo plene dicemus in l. 3 et si quis conceptum ff. si quis cautum.

Preterea. Hec est bona l. ideo non scam et tene menti pro ... Bartholus legum doctor.

De pignoraticia actione Rubrica

Creditor. Nota tex. ibi dolo prope debuit quia probare quod recepit difficile est sed probare quod prope debuit est facile quia potest dici quod quando contra ... locari in anno, tene menti ... potuisset tam locari in anno. Bartholus.

Si creditor. Certum debeat probare casum glosa ponit hic et etiam hic ponit glosa in l. si quis ex argentariis ... ff. de eden. et i dicemus.

Pignus. Non hic ad maiorem quam facit iste tex. in prin. et C. i. barba... Item nota quod dicit in certis in quibus aliis solebat uti per istis qui deponunt pecuniam penes campsores penes quos solet deponi per alios ut contingit.

Si servus. Non contra hanc l. et contra eo quod dicitur in glo. quod quando locat rem tua te invito et ignorante tibi non preiudicat quin conductorem possis tua ... repellere. Bartholus.

Si quis seruo. Hec bona l. non istud nobile de eo qui mutuat factori alterius de quo per glo. mag. in l. si pu. li. ℣. i. ff. de neg. ges. et per ... hic. Duo. Primus est ultimus casus istius l. est nobilis unde glo. super verbo inctum contra non cum tex. non quod si mando tibi ut mutuaret pecunia mea quod ita obligatur mandans sicut si mandaret de pecunia tua. Nota 2o quod iste licet ... commendatorie non obligat ut hic idem licet in l. si non non ... ff. man. et non ... ultimum et primum casum.

Per quas personas nobis acquiritur

Excepta. Dedit vera lec. dicunt dicit per liberam personam acquiritur nobis possessio, non dominium actu civili ... C. eo. ℣. et vi. quod possessio et dominium acquiratur per personam ut ... de acq. poss. l. per personam hic aut dicitur quod sola possessio queritur quando male ... ut in pri. glo. Contra hoc op. per pactum l. commissorie rei transfertur dominium in creditorem per pactum personam quod dominium in duo. Cum igitur dicitur glo. ut dic quod hic per personam non queritur actio personalis sed dominium bene transfertur et per ... patet. Doc. ... dicunt et ... tunc est verum quod possessio et dominium queritur per personam quando agitur pactum valem ut per tutores possessionibus secus si per pactum simile ut per pactum l. commissorie vel adiectionis in diem ut hic est casus hic et probatur hic dist. ff. de acq. re. do. l. ea que civiliter ... plene in l. qui in donatum ff. de donat.

Quum per liberam. Per liberam personam queritur nobis actio principalis queritur etiam accessoria et c.

Ideo. Hec l. bene dicit ... sub ... prevalet novatio ... ... prevalet novationi.

Ad senatusconsultum macedonianum Rubrica

Si filius. Nota hanc l. quod non valet mutuum si ... credebat filium fa. ... dictis ... credat.

Si filius. ... ratihabitio ... et mandato ... .

Si autem miles. ... in filio ... cessat senatusconsultum macedonianum l. ... Nota hunc sive valde facit quod in dubio quando scolaris accepit pecuniam videatur expendisse in causas scolasticas ... et ... quod pater accepit pecuniam mutuo ... quod in dubio presumatur expendisse ... quod in ... et ... sub ... filius intelligatur si aliquid emit ... vel sub filius intelligatur ... pecuniam in illa causa expendisse ... de pig. l. si. in pri. ... casus ... .

Ad senatusconsultum velleyanum Rubrica

Mulieribus. Ad evidentiam ... debes scire quod senatusconsultum velleyanum ... remedia ... quod mulieres intercedentes ... obligationibus committitur. Aliud est remedium ... quod mulier subducta de ... restitutorium per quod ... restituitur in veteri debitore ... actio restitutoria ... actio institutoria de novo est institutoria per quam actio institutoria de novo in eum qui debebat esse debitor per quam mulier obligationem suscepit de primo ... locum ... de duobus ultimis fit mentio ... l. ... de duobus ... in l. si ... et in aliquibus aliis i. c. ti.

Si paterna. Hec est bo. l. nota contra ... iste quod licet plures fideiussores fideiubendo ... teneantur in solidum ut in ℣. si plures insti. de fideiuss.

bol.
rel. quod in eo ... aptabile
opp.
sol.
no ad evidentiam ... senatusconsultum velleyanum ... velleianum
no ... casus ...

et fideiu. l. no(n) re(cte) / t(ame)n q(ua)n(do) alio mo(do) intercedit.
obligat(i)o(n)e(m) suscipiendo in se quibus te(n)e(tur) i(n) mule(re)
nisi aliud sit actu(m) / hic est casus.

Si dotare | Vo(n) q(uod) in dote mulier no(n) iuuat(ur) vellyano h(oc) d(icit) hoc l. in summa | Bartholus

Si cu(m) pater | Vbi est locus conceptio(n)i sic(ut) tibi locu(m) vellyano

Iubemus | Mulier p(ot)est r(enun)ciare iuri ypotecaru(m) q(uod) r(enun)ciatio no(n) extendit(ur) ad alias res vel p(er)sonas q(uam) ad eas quibus est f(ac)ta r(enun)ciatio h(oc) d(icit) | Vo(n) (er)go q(uod) mul(ier) p(ot)est r(enun)ciare iuri ypotecaru(m) | Con(tra) ff. c. l. vir vxori § i. / So(lutio) solut glo. multiplicit(er) | Tu dic s(ecundu)m Ja. de are. q(uod) illa est vera so(lutio) q(ui)a hic r(enun)ciauit iuri ypotecaru(m) ibi v(er)o no(n) r(enun)ciauit / s(ed) marito obliganti res sibi obligatas (con)sentit q(uod) sibi sunt mul(ier) p(ot)est qua(m)uis res vende(re) no(n) a(utem) (con)sentire obliganti / ita p(ot)est iurib(us) ypotece r(enun)ciare no(n) aut(em) obligatio(n)i (con)sentire | Op(positio) q(uod) ista r(enun)ciatio s(ecundu)m iuri p(re)iudicet quo ad o(mne)s ut ff. q(ui) po. pig. vel ypo. so. l. paulus i(n) p(rincipio) de pig. l. creditor § si tutor / So(lutio) speciale est in muliere ut ei(us) r(enun)ciatio no(n) (ex)tendat(ur) ad alias p(er)sonas ut hic vides | Op(positio) q(uod) mul(ier) aget possessores aliaru(m) reru(m) ypotecaria(rum) bonis viri ff. q(ui). po. pig. vel ypo. so. s(ed) ista mul(ier) no(n) p(ot)est cedere q(ui)a in quibusda(m) rebus renu(n)ciauit (er)go co(m)pellet(ur) actio(n)e cedendaru(m) ac(tionum). l. stichu(m) § si mandato ff. de ac. soluc. So(lutio) dicu(n)t doc(tores) q(uod) ista (ex)ceptio(n)e mul(ier) no(n) (com)pellet(ur) q(ui)a ille co(n)t(ra) que(m) mul(ier) agit no(n) (con)traxit (con)ceptu(m) obligatio(n)ib(us) mulieris | Ista op(positio) plena in sp(ecu)li s(ecundu)m vna lec. in l. si stipulat(us) § i. de fideiu. et l. si tutor § menia c. ti.

Vltimo scias q(uod) (com)petus tene(n)t mente q(uod) doc(tores) nostri intelligu(n)t hanc l. q(uan)d(o) maritus in aliis rebus remanet solue(n)do S(ecundu)m aut(em) no(n) r(e)ma(n)et solue(n)do tal(is) r(enun)ciatio mul(ier) no(n) p(re)iudicaret pro eo q(ui)a q(uan)d(o) maritus remanet solue(n)do no(n) tenet r(enun)ciatio ypotece nec (con)tinet (contra) donat(i)o(n)e(m) ut C. e. l. cetera ff. que i(n) fra(u)d(em) c(reditorum) l. si pign(us) S(ed) q(uan)d(o) maritus no(n) esse(t) al(ias) solue(n)do mul(ier) p(er) hanc r(enun)ciatio(n)e(m) esset obligata no(n) agere n(on) (com)pacto liberatio(n)is q(uod) obligat(ur) ad no(n) agendu(m) ut l. vbi pactu(m) C. de trasac. l. si vnus § pactu(m) ne peteret et ibi no. ff de pact. / s(ed) mul(ier) p(ro) viro illo mo(do) no(n) p(ot)est obligari ut in aut(entica) si qua mul(ier) C. e. (er)go tal(is) r(enun)ciatio no(n) valet / hoc tenet Ja. de are. i(n) l. menia § fi. so. ma. et dy. ff. q(ue) in fra(u)d(em) cre. l. pign(us) et d. Ja. de bel. in aut(entica) ut i(m)mobilia an(te) nuptial(em) donac(ionem) coll. v(er)o | Vltimo ne possis errare intellige ista l. q(uan)d(o) mul(ier) r(enun)ciauit iuri ypothecaru(m) simpl(icite)r secus si r(enun)ciauit iuri ypothecaru(m) et fuisset (con)fessa q(uod) p(re)cium ad ea p(er)uenit tu(n)c eni(m) ta(men) si esse(t) solue(n)do forte p(re)iudicaret quo ad o(mne)s ut l. vir vxori § i. ff. c. q(uo)d t(ame)n n(on) intelligo verum simpl(icite)r s(ed) cu(m) dist(inctione) illa q(ua)m glo. ponit / et ego dixi vobis ff. so. ma. l. ii. c(ir)ca p(rincipium) q(uod) glo. dicit q(uod) p(er) soluc(i)o(n)e(m) f(act)am (con)stante matrimo(nio) (con)tingat liberatio viro / q(uo)d no(n) p(ot)est alia.

Siue cum | Op(positio) de rei vx. ac. l. i. dicit(ur) de fundo § (con)t(ra) et cu(m) lex. So(lutio) q(uo)d hic p(re)iudicat in donatio(n)e (pro)pt(er) nu(pti)as post bien(n)iu(m) no(n) debet intelligi repetitu(m) in dote q(ui)a fundus dotal(is) no(n) p(ot)est alienari et ista est bona so(lutio). Alii dicu(n)t q(uod) intelligat(ur) de rebus extimatis datis in dote q(uo)d posset esse v(er)u(m) q(uan)d(o) maritus no(n) esset solue(n)do quo casu daret(ur) vtilis ac(tio) ad illas res ut i. de iur. dot. l. i(n) reb(us). Alii intelligu(n)t hanc l. in reb(us) mobilib(us) que s(er)uando s(er)uari p(ossu)nt et tu(n)c no(n) debet esse tp(?)o ne qui(d) i(m)mobile(m) a(utem) si hoc habet(ur) in donatio(n)e (pro)pt(er) nu(pti)as no(n) intelligatis hoc repetitu(m) in dote. Et s(ecundu)m hanc vltima(m) so(lutionem) vos h(abe)tis hic no(tabil)e et no. glo. ad illud q(uo)d (con)suevit queri v(trum) res dotal(es) mobiles possit alienari q(ui)a l. iulia no(n) loquit(ur) nisi de fundo dotali. De hoc (con)venit vobis dic(er)e in l. i. ff. so. ma. Tangit(ur) Azo in summa de fundo et p(er) glo. de rei vx. ac. § et cu(m) lex. V(er)itas est s(ecundu)m ista(m) iura noua ut designaui q(uod) (con)sunt res mobiles que p(ossu)nt s(er)uari vel no(n) / p(er) hanc aut(em) et glo. hic posita i(n) de no. in cor(pore) vn(de) l(icet) sunt et ibi tenet h(oc) Ja. bel. / h(oc) e(nim) vbi v(er)o mo(bi)l(e) hic positu(m) no(n) est in corpe.

Si mulier | Mulier que s(ecun)do cau(et) post bien(n)iu(m) no(n) iuuat(ur) velleiano h(oc) d(icit) | Vo(n) te(m)po(r)e (con)meh(?) sibi p(re)iudicat tp(?) / no(n) eni(m) ad illud q(ue)ro q(ue)rit(ur) q(uod) mul(ier) possit re(n)unciare vellei(ano) de quo dicta statim i. l. fi.

Sequit(ur) aut(em) Si qua mul(ier) q(ua)m no(n) h(abe)o

Antique | Mulier que p(re)ciu(m) est (con)fessa recepisse i(n) instru(mento) publico no(n) interdat(ur) vel in v(er)itate recepit velleiano no(n) iuuat(ur) h(oc) d(icit) | Sed aut(em) | Iste est singularissim(us) casus que(m) (com)petus tene(n)t mente. Dicunt d(oc)t(ores) q(uod) alia intercedendo p(ro) viro no(n) obliga(tur) n(isi) (con)tingat in scriptis celebr(at)e vel a tribus testibus subsignet(ur) h(oc) d(icit)

Ceteru(m) | Mulier intercedendo p(ro) libertate non iuuat(ur) velleiano h(oc) d(icit) in summa

Generaliter | Mulier intercedendo p(ro) dote vell. no(n) iuuat(ur) | Ponit glo. in quib(us) casibus cesset vell. Glo. ponit sex et de hiis vol(un)t v(e)s(tr)a addit glo. duos alios casus | Decimo c(ir)ca ista(m) glo. h(abe)tis h(oc) p(ot)est q(uod) mulier possit r(enun)ciare velleiano. Glo. h(ic) simpl(icite)r tenet q(uod) sic p(er) l. fi. § p(er)icul. ff. c. / et ista tenent aduocati qu(od) Veritas e(st) ista q(uod) mul(ier) se obligat p(ro) marito et tu(n)c ip(s)o iure no(n) tenet(ur) ut C. e. aut(entica) si qua mul(ier) ideo r(enun)ciatio vell. nihil op(er)at(ur) ut l. antique i(n) fi. C. e. Si v(er)o intercedit in scriptis et cu(m) sollempnitate posita in d(ic)ta l. antique / tu(n)c dico q(uod) r(enun)ciauit vellei. in ea i(n) qua ip(s)o iure obligat(ur) et valet r(enun)ciatio ut in aut(entica) inat(?) et a(n)te aut(em) al(ias) r(enun)ciat et tu(n)c s(ecundu)m quid h(oc) r(enun)ciatio fit i(n) medio et val(et)

no(tandum) h(ic) bonu(m) intellectu(m) ad h(oc) q(uod) mulier possit r(enun)ciare velleiano

ut l. si. § preult ff. c. Aut sit quod indicium
et tunc si quidem post biennium valet ut C. e. l.
si mlr infi. Aut infra biennium et non valet
quia eadem fragilitate qua obliga. eadem fragilitate
simulat velle. ut l. si mlr in pri. C. e. et l.
doli exceptio C. divisi ff. de donat. Al. non ad
a sic sicut dicimus in renunciatione beneficii resti
in integrum ut vidistis C. de in inte. resti. l. si
infra et l. si indebito conventio ff. de minor. Al
de non nu. pe. Bartholus

De non numerata pecunia rubrica

Si pecuniam. Etiam si incidet
quaeritur de debito
creditori incumbit onus probandi
pecuniam numeratam h. d. In prima lo.
qui agitur pignoraticia pro debitore
contra creditorem, 2a lo. qui agitur ypotecaria
pro creditore contra debitorem, 2a ibi Cadet. Est prima
subdividitur quia prima lo. quod habet facere actor
tantum in formando petitionem quod est in probando, 2a
lo. quod habet facere reus tam est in formando
exceptionem quod est in probando, 2a ibi Non intentio
contra l. licet de vbo ad vbum ff. si pig. quem.
in fine non fuit l. i. Generalis quando actore
agebatur hic dicit ut in glo. si pig. propter rem
et nec si agatur actore in rem cui possit obici
exceptio quod anni. Glo. tangit hic et C. de pig.
actio l. licet creditores et ff. quando l. ita si ut fun.

Ni more. Exceptio non numerate pecunie
pecunie potest obici h. d. Ex
hoc sumitur quod ille qui excepit probet
non numeratum con. j. l. pp. et l. asseveratio
C. ut in glo. et tunc illa quod hic probatur ex
ipso quod non probat contrarium

Sicut cautione. Hec l. convenit esse
clarius totius materie
et ideo intendo nobis ea lege declarare
Quicunque creditorem agere opponat exceptio
non numerate pecunie creditor debet numeratam probare
alioquin reus absolvitur h. d. Oppo. de l. contestibus
j. e. Sol. intellige hanc legem illa si quod infra
biennium obiciatur exceptio 2o opp. a divisione
Aut tu intelligis hanc l. in instrumento publico et te
numeratio vera probata per eum quia ei statur donec
probetur contrarium ut C. de probat. l. cum precibus et
C. ti. i. l. antique in pri. Aut tu intelligis
de privato et tunc aut instrumentum privatum non est
subscriptum a testibus et tunc facit fidem unde
non est opus exceptione non nu. pe. ut C. de proba.
l. instrumentum Aut est subscriptum et approbatum et
tunc est idem quod in publico ut l. scriptura j. qui
po. in pig. ha. Secundo dicimus. Sed dico
quod hic potest intelligi in instrumento publico dicit glo.
in quo continetur quod talis confessus est se pecuniam
recepisse non autem dicit quod recepit et ideo
per instrumentum non probatur numeratio sed confessio quod satis
placet et est verum. Tu adverte quod verba instrumenti
in quo continetur pecuniam numeratam esse debent
importare de natura. Al. non probaret hoc
non probatio debet de natura concludere ut l. necessarias
naturales C. de probat. et l. non mediis et ino.

et j. vnde cog. l. non hic. Si ergo notarius dicit
ticius fuit confessus habuisse et recepisse decem
que numerato habuit et recepit in presentia mei
notarii et testium tunc instrumentum concludit de natura.
Sed si dicat notarius sic. Ticius fuit confessus
habuisse et recepisse centum que habuit et recepit
nec additur in presentia mei notarii et testium tunc
hoc instrumentum de natura non concludit numeratione
nam totum illud potest esse de confessione partis que
dicit confiteor me habuisse et recepisse centum
que habui et recepi. notarius postea scribens
scripsit in tertia persona illud quod ipse dixit in prima
et sic notarius non testificatur de numeratione sed
de confessione illius. Sed si instrumentum dicit sic. fuit
confessus se habuisse et recepisse decem et habuit
et recepit tunc illud instrumentum de natura numerationem
concludit nec illa verba possunt referre ad confessionem
partis. Nam si debitor diceret confiteor me habuisse
et recepisse et habui et recepi notarius debet
dicere fuit confessus se habuisse et recepisse et
dixit quod habuit et recepit. Al. illud habuit
et recepit non potest referri ad illud precipuum
confessus secundum naturam verborum et grammatice
ut l. planius ff. de auro et ar. le. Item
potest intelligi hec l. in instrumento privato tunc sine
in eo dicatur quod fuit confessus habuisse et recepisse
sive in eo dicatur quod habuit et recepit potest obici exceptio
non numerate pecunie quia totum illud est confessio partis
et non est testificatio alterius. Iste vi. hic sentire
glo. et l. si non fuerit si cer. pe. et j. de dote
cauta et non nu. l. si. in pri. Et per hoc dico
quod si in instrumento continetur talis non specie fuit numeratio
fuit confessus recepisse quod prolata verba non impediunt
opponere exceptionem non numerate pecunie. Nam verba
quecunque proferantur ab ipso debitore tempore contractus
non habent eum impedire ut opponas p. Et ergo
impediret dicta exceptio esset non quod appareret
quod fuit alia causa pro qua ipse fuit confessus
ut videlicet j. e. l. generaliter. Generaliter
adhuc ut non habeat locum exceptio non numerate pe.
potest nunc quod celebretur in scriptis instrumentum. Glo. vi.
velle quod sic C. si c. pe. l. si non fuerit et ff. si
cer. pe. l. cum pecuniam et e. Guill. Contrarium
videtur velle C. de testi. aut ins. rogati et
ista puto vera. Concludit ergo non quod confitetur
sive in scriptis sive sine scriptis hec exceptio locum habet
ut j. e. l. ti. ult. Sic intelligatur et l. in contractibus
j. e. Redeo ad glo. quero utrum possit removeri
exceptio non numerate pecunie. Glo. dicit quod sic
exceptio non ad hoc quod per oppositorem dicte exceptionis non gravetur
actor in onere probandi. Sed si vult reus in se
subire onus probandi pecuniam non esse numeratam
potest opponere exceptionem doli vel in factum potest dici
post biennium ut C. de cond. ob tur. ca. l. i. et
j. e. l. in contractibus. S. incol. de materia disputa.
ista dico. Et ut certa dicit ipse quando obligatio
est contra leges et tunc infra biennium non enervata
civilis obligatio secundum opi. glo. infra et habuisse non
in l. cum quis C. de inos. et fac. iu. Ergo non e
nata ad que oritur ex obligatione civili et naturali
ut insti. de obli. in pri. et l. licet § ea obligatio
ff. de pecu. Sed ad non enervata Remittitur non est
necesse inducere obligationem vel probandam ad.

q° talis renunciatio nichil operat. Idem si oblig°
esset contracta verbis per stipulacionem ar. j. c. l. in ult.
Sz si aliquis aget ex obligacione contracta re
per mutacionem et ad eam probandam induceret confessionem
tunc ista renunciatio possit aliquid operari secundum glo.
ista et. d. in j. Licet opi. non placeat quia licet
iure videamus non sit nata aliquo in veritate
tamen nata presumitur donec opponatur exceptio. Ideo
hec l. requirit quod exceptio opponatur. ut Insti. de
except. per totum. Si cum actio non esset nata
exceptioni non esset locus. Et ideo puto secundum
quod doc. mei dicunt quod huiusmodi exceptio non possit
renunciari. Eadem enim fragilitate qua inducitur
ad promittendum eadem inducitur ad renunciandum
tanta est enim fragilitas creditorum quod sepe peccatum
quod facit inspiciunt creditori qualiter ut ...
ar. l. si mulier. C. ti. i. et l. doli. except. §.
dinsi de novat. Idem facit j. de pac. pi. l.
... non ob. l. pro ea. j. quia ibi ex post facto vi-
si. ... probare contractum et renunciare exceptioni. Sed in
ipso contractu non posset ut dixi. Sic videmus
ipso pacto l. commissorie pignoribus quod ab ipso in
initio non valet sed valet si fiet ex post facto
ut l. tercia ff. de pig. ac. dixi plene in l.
quibus al. incipit talipondi ff. de solut.
Quero et remitto in dubium utrum renunciando
huiusmodi exceptioni et iurando sibi preiudicet dicta
dabis j. c. l. si. Bartholus

Cum fide Cum post tempus promissionem
cum aliquis non approbat
ab exceptione non numerate pe. cadit secundum d.

Contra qui propriam Ex ista aut. no.
quod ille qui negat
scripturam suam propriam convenitur in duplum. Tamen
ad unum adverte quia hic loquitur cum quis
obligatur scriptura secundum quod si scriptura fieret ad
probacionem quia tunc ista aut. non habet locum ut
patet in pri. si. et hoc tenet secundum tamen glo.
Quero qua actione conveniatur quis ad istud
duplum. Glo. dicit actione ex eo contractu puto
quod agatur condictione ex hac l. et erit modus formandi
libellum hic Ago contra te dicens quod tu es iure
tuis obligatus ad tantam quantitatem ut patet
ex scriptura manu tua facta quare peto te con-
dempnari ad dictum debitum et si dicam scripturam tuam
esse negaveris peto te condempnari ad duplum
ut videsti in sim. in l. non ab re. j. vii. vi. et
videbitis j. loca. l. conductores. Adverto preterea
quod de. in l. illis pluribus allegat istam aut. quod non
quod non admittitur quis allegans contra receptum
probare aut. Ego ut dixi contra et adhuc dico
et ista aut. nichil facit pro primo facit contra
eum. Ita vides hic quod aliquis primo negavit
scripturam suam et suam postea convictus confitetur
esse suam sed dicit se soluisse etc. non auditur
quod tu ad evadendam penam negacionis. Sed bene
auditur ut illa solucio facta proficiat in eo quod
soluit. Et per hoc dico quod ille qui negavit se
fecisse homicidium vel se percussisse aliquem et
postea convictus dicit se fecisse ad defensionem
sui etc. quantum ad penam negacionis si pro negacione
imponeretur aliqua pena non audiretur postea
sic allegans sed quantum ad penam principalis delicti

bene auditur ad hoc dixi plene ff. de except.
l. nec facit ad predicta ff. de proba. l. cum de in.

Adversus Exceptio non Solucio
numerate pecunie non habet
locum in confessione qua quis non fa-
cie futuri matrimonii sed ex causa depositi
secundum d. Idem dicit l. sequenti que seq. post istam

Si quasi Hoc quod non numerant
pe. conditi libacio et ei
opponi exceptio secundum d.

Si intestatus Quamvis habet ad
opponendum exceptionem
transmittit ad heredem et preposito facta
per defunctum prodest heredi secundum d. Ex sic sortitur
quod protestacio defuncti ad heredem non transeat
ut l. non solum §. si ff. de no. op. nunc.
Cons. dic ut ibi. Bartholus

Cum ultra Cum obligatur verbis
sic future numeracionis
habet hanc exceptionem secundum d.

Generaliter Hic est pulcher tex.
et qui excepit tenetur
omnibus probandam cum exceptio ... aliqui
ponunt al. versus secundum d. Bartholus

Si tu sacramentis Quando non fit
promissio sic future
numeracionis habet locum hec exceptio secundum d.

Etiam mandatori Licet exceptio
transeat ad
obligatos accessione secundum d. Secundo
quod si fideiussor non opposuit exceptionem non
numerate pecunie et postea creditor numeravit
ista sunt quo sabatina licet glo. hic non dicat
Guil. ponit eam in l. trium ff. de pign.
et l. si fideiussor ff. de fideiu. Cons. dic ut ibi.

Generaliter Promissio facta ex certa
causa de precio inscriptis
est valida nisi contrarium per alia scripturam
probetur secundum d. In hac l. debemus tractare
tria principaliter. Primo de obligacione litterarum
unde oriatur qua act. agatur et qualiter
tollatur et quomodo sunt inducta. Secundo
habemus videre de confessione qua quis facit
in testo. Tertio de confessione qua quis facit
in ... dico. omnia ista tractant hic
ut vimos. dor. omnia ista tractant hic
et repilogavit quedam que fuerunt dicta i. l.
i. j. de confess. et ego ea dixi hic. Nota in
ex hac l. duo principaliter. Primo ex illo tex. quod
causa qui secundum causam specialiter. Deponit Glo. exponit
ex venditione locatione vel mutuo. Ego puto
debere intelligi ex venditione vel locatione
cum re vel ex quo mutuo al. non esset ex-
primere causam specialiter. Item illud quod hic dicit
quod debet probari probari contrarium per alia scriptura
debes sic intelligi. Aut ille contra quem scriptura
profertur eam negat et eam dicit esse falsam
et tunc potest probare contrarium testibus et cetera
ut l. ubi j. de fal. et C. de fi.
instru. l. contractus. Aut illam scripturam confitetur
factam esse de consensu voluntate sed dicit
in veritate aliter negotium esse gestum tunc aut
qui vult probare contrarium sollemnitatem perscripta in
instrumento et potest probare per testes ut l. in exigen.
C. de fide ff. de pu. Aut vult probare contra
illud quod expresse continetur in instrumento

[Marginal note, left column:] po si est ad esse ergo non ... si quod ... negat scripturam suam propriam convenitur ad duplum

[Marginal note, left column:] agens admittit alias etiam in exceptionibus

[Marginal note, right column:] 3a tracta — 1 — 2 — 3 — nota bene — Legis

et tunc autem est instrumentum celebratum in scriptis et non potest probare contrarium nisi per alia scripta ut hic. Aut est contractus sine scriptis, sed scriptura est facta ad probationem tunc potest probari contrarium quandoque ubi ut C. plerumque quod agitur. l. in. et in. Ultimo non licet sine quibus non potest venire contra illud ad quod confessus est et per hoc dicimus quod si testibus est aliquis testificatus postea ipse confitetur se deposuisse falsum quod per hoc dictum eius non vitiatur nisi aliter de falsitate constet ut extra de testibus per totum. Certa dic ut in glo. et per doc. hic.

In contractibus. Exceptionem non numerate pecunie potest obiici infra biennium ab eo qui confitetur sibi numerata pecunia quibuscumque casibus hic expressis ab eo vero qui confitetur sibi solutum potest obiici infra dies xxx. hoc dicit usque ad § Illo.

Illo. Post elapsum biennium non potest quis creditori deferre iusiurandum an iuraverit hoc dicit. Unde non licet quod si ego fatear tibi talem pecuniam quam tu non numerasti michi quod tu tenearis super hoc iurare. Vide glo. tamen in verbo contineri in l. in. C. eodem. Ad istud textum videtur quod non cogi iurare sed si habet iustam causam recusandi. Alias secus et hoc est in l. generaliter C. de rebus credi. et tamen vi. sentire glo. super verbo offeri.

In omni. Hic exceptionem potest opponi contractui et denuntiari ei contra quem opponitur si est presens vel si est absens coram iudice si tunc officialis coram eo vel alio iudice competenti hoc dicit.

Hanc autem querelam. Non expressat autem quod protestatio sit facienda in scriptis videlicet in l. fi. C. de nove. et Bartholus.

Si autem. Creditor habet obligata bona debitoris pro expensis debitoris hac exceptione nocet hoc dicit. Tene bene menti hanc l. Bartholus.

In dubitate. Hic est bona l. in iura intelligitur clausula tacita conditio que intelligitur in obligatione pri. li. hoc dicit. Tene menti hunc casum faciat ff. de oper. liberta. l. si libertus. Creditor quod si in instrumento renuntiaverint exceptioni non numerate pecunie et postea iuraverint se non contravenire decet tunc videtur quod non possit ista exceptio opponere quia veniret contra iuramentum suum. Puto tamen quod si solvit potest repetere sicut dicimus in debitore qui iuravit solvere usuras ut extra de iureiurando. l. debitores.

De compensationibus Rubrica

Ex senatus. In contractibus stricti iuris potest obiici compensatio quod debitum et creditum ex eadem causa procedit hoc dicit.

Si constet. Creditum ad impediendam currentiam usurarum fit compensatio ipso iure usque ad concurrentem quantitatem hoc dicit. Et sic videtur quod tantum ad impediendum currentiam usurarum fit compensatio et si non opponatur ab homine quia ipso iure. Alias autem secus quia non obstat nisi ab homine opponatur.

Eam. De debito ex causa fideicommissi potest obiici compensatio hoc dicit. Dubitatur quia fideicommissum olim non petebatur per modum actionis sed per iudicis officium. Et sic non quod cum quis per officium iudicis debeat potest obiici compensatio. Bartholus.

Nec scripta. Hic l. non recipit glo. Summa ista legitur duobus modis principaliter. Primo ut petatur debitum ex alia causa quam dotis et hoc lex prohibet in tribus. 2° ut petatur debitum ex causa dotis et hoc lex dividitur in alias. Non nam officij iudicis esse super mutuis petitionibus ut debeat de utraque simul pronuntiare licet ante constet de una quam de alia ut l. i. in fi. ff. que sen. sine ap. rescin. de iudi. l. si pro. dicta vobis autem et exceptione. Ultio non sic glo. que dicit hic que dicit quod debet exceptionibus hic mutuis licet quantitates sint diverse generis ut puta unus debet pecuniam alter frumentum quod admittitur compensatio facit i. l. pen. glo. in teneo hoc in l. dinoscitur. C. de donationibus ... et ibi contrariam et vide super hoc glo. que non bene et tene menti.

Si ex venditione. Etiam in causa venditionis potest obiici compensatio ubi quis in ea fuerit hoc dicit.

Si ius quod. Dicit glo. contra hoc de pecun. in re sua [illegible]. Quero quid contra fiscum et potest obiici compensatio de eo quod fiscus debet. Ista glo. formulat glo. in l. si quis in re ff. de pecun. et non solvit dic ut non plene per Cy. in C. si quis in suis de re iure l. vi. Bartholus.

Compensatio. Debiti liquidi ad illiquidum potest obiici compensatio si requirit altioris indaginem debet in alio iudicio ventilari excepta causa depositi et invasionis possessionis hoc dicit. Non textus in et refertur per istis depredationibus que cottidie fiunt in iudiciis. Ego de venire tractanda ma de compensationibus sed tempus non patitur.

De usuris Rubrica

Si interrogatione. Hic est bonus casus, xxii. Stipulatio probatur per testes et probatur interrogationem precessisse et responsionem secutam esse hoc dicit. Opp. Insti. de fideic. § fi. et l. i. ff. de v. ob. sicut de contrahen. emp. l. 1. De autem verbum promissor refertur in instrumento vel alia scriptura et intelligitur refertur sollemnitates ad stipulationem ut in C. Aut refertur actum et tunc non intelligitur stipulationem nisi expresse probetur interrogationem precessisse et responsionem esse secutam iuxta legem hec l. et ita intelligitur glo. licet contra vide glo. que est ratio huius dicit in doc. moderni quod ratio est quia ibi quasi conficit instrumentum publicum et non est verisimile quod faceret notarius publicus instrumentum sine stipulatione que proprie cessat in testibus. Ista ratio displicet michi. Una pone quod sit scriptura privata ab homine imperito ut a quodam mercatore et tunc si ibi dicit

pmisse intelligi per stipulatorem ut l. i. § de g[illegible]
stip. vel pone testes qui deponunt de adiutos
esse non rexp[illegible] q[illegible] hic dicat promisi stipula
tori dico ego vobis alia al[illegible] dixi teste debz
deponere et reddere racionem per sensum corporeum dixi
vobis in l. sola C. de testi. et l. testium C. ti.
aliquo stipulacio est quoddam vinculum quia est verborum obli.
que resultat ex interrogacione et responsione. Si
ergo testis dicit promisisse promisit promissio non
concludet[illegible] dixi eius quia stipulacio non videt[illegible]
necessario audit sed intelligi[illegible] unde testis debet
dicere promisit precedente interrogacione talis
et tunc iudex ex hoc colligit stipulacionem nec enim
pertinet ad teste iudicare an sit stipulacio
vel non via hic ad iudicem spectat ideo si testis
dicit per stipulatorem iudicat non testificatur sed
adiudicandum non est adhibitus ideo non valet
eius testimonium sed in questione est aliud quia [illegible]
significat de [illegible] [illegible] [illegible] aliud [illegible]
gestum scribe per anteriora verba sibi videt que
[illegible] imporet dixi plene in l. stichum ff. de v. ob.

Emptor ‖ Emptor qui percepit fructus
rei empte tenetur ad usuras
precii eciam depositi non licet h. d. iste
usure sunt eciam licite de iure canonico quia magis
tenemur interesse petitur q[illegible] qui usura quia tenet
hic glo. et § de act. emp. l. curabit ubi
glo. hic eciam tenet ‖ Bartholus

Quamvis ‖ Usure non debentur nisi
in stipulacione ex pacto non
debent[illegible] valet h. d.

Per retencionem ‖ Hec est bona lex
pignora que retinet
propter usuras valet tamen debitis q[illegible] que
dicta sunt in precedentibus in subsequentibus fuit
ex intervallo repetita non intelliguntur h. d.
tenere iudicium de hoc vide in l. tercia § in fine
de v. ob. ‖ Bartholus

Alimentis ‖ Ex recepcione maioris usurarum
inducitur tacitum pactum de
non petendis maioribus etiam in causis
publicis h. d. ‖ Nota ex hac l. cum glo. primo
quod dixi . primario / 2° quod licet administratores
civitatis non possent facere expresse pactum de
non petendis usuris tamen hic non possunt facere re-
cipiendo tacite minores

Si creditor ‖ A tempore obsignacionis et
deposicionis non currunt
usure h. d. h. l. in fine

Creditor ‖ Ex diutina prestacione non
inducitur usurarum obligacio
hic intendit l. ista finalis

Quamvis ‖ Ista l. in fine ubi dicit
[illegible] l. adiungens C. eod. ti.
‖ Bartholus legum doctor egregius

Si pater ‖ Obligacio sola impedit
cursum usurarum que currere non
inceperunt h. d. l. ista

Si iure ‖ Cum dicitur usuras non debere
excedere duplum intelligitur de
usuris unius anni h. d.

In bone fidei ‖ Post lata sentencia de parte
non potest agi postea de usuris
officio iudicis debitis h. d.

Si ea pacione ‖ Si certo loco usurarum
[illegible] non inspici quantum
res locari potuit sed pro creditore locata fuit h. d.

Cum allegas ‖ Certa pena adiecta
solucioni q[illegible] non
potest licitum modum usurarum excedere h. d.
de hoc hic in l. iulianus § idem videt de v. ob.
et vide de hoc de usu. c. conquestus et de arbi.
c. debitores dicta tibi anno [illegible] in l. rogasti
§ si. C. per ‖ Bartholus

Cum non ‖ Eciam in fenebre non potest
promitti usura ultra modum
legitimum h. d. l. ista in fine

Adversus quos ‖ Adverte glo. hic dicens
quod non inter se petant[illegible]
et vere sunt promisse vel non. Tamen ve-
re possimus negare an usure de iure civili
sunt promisse licet prohibiti non potuerunt vel
certa imperator heretici fuit quia moyses [illegible]
duricia [illegible] promisit divorcium quod ab [illegible]
[illegible] est prohibitum ita imperator permisit usuras

Si ex lege ‖ Hec est bona l. et cottidie
de facto contingit / non debet
inspici quantum contingit fructus valere sed
quantum quidem valere solent h. d.

Acceptam ‖ Hec est singularis l. / Oblacio
et deposicio totius debiti
tamen facta tollit cursum usurarum / liberat
debitorem pignoraticia actio parat et creditori
et depositarium datur actio contra debitorem nominis
si debitor eam recepit h. d. ‖ Dividitur in duas
partes primo complet debitor / 2° creditor / Item 4
partes primo dicit pecuniam obsignandam
summa publicam / primo dicit pecuniam obsignandam
in loco publico / 2° declarat quis sit locus
publicus / 3° ponit effectum consignacionis / 4° hoc
extendit ad pecuniam traiecticiam / 2a ibi in hoc
3a ibi quo subsecuto / 4a ibi quod eciam ‖ Opp. quod
non requiratur consignacio ut in aut. dos data
C. de donac. ante nup. / So. ibi in rebus que
non possunt consignari ‖ Opp. de l. quod si solucionem ff.
de solucionibus sed ista intelligitur sed illa quod obla.
fuit facta congruo loco et tempore ‖ Opp. quod obla.
sola sufficiat ut l. illud de pi. et quod novo re
ven. et l. sequitur § de alio de v. ob. / So
sola oblacio sufficit quantum ad moram purgatam
non quo ad alia ‖ Venio ad questiones et circa
primam partem preterea pone dubitacione primo quero que
effectum habet si aliquis non offert neque depo.
sed solo verbo se paratum solvere asserit Videtur in
rebus que offerri non possunt ut immobilibus
dicta verba videntur habere vim obligacionis ut
in aut. dos data C. de donac. ante nup. et ita
videtur hic intelligere glo. prima. Sed si potest offerri
non videtur quod habeat aliquem effectum nisi unum
quia si debitor postea vendiderit pignus potest
debitor petere venditorem restitui. § de distra.
pig. l. si respondit et ibi no. et l. penult. ff.
de rescin. ven. tetigit de hoc in l. prior § si qui
paratus de op. no. nunc. ‖ Circa 2° quid
si aliquis obtulit tamen non consignavit neque de-
posuit que effectum habet ‖ Videtur quod est res
que non potest consignari ut fundus vel equus
tunc habet vim obligacionis et deposicionis
ut dicta aut. dos data facit ff. so. ma. l.
si mora et ibi no. / Si vero est res que
potest consignari et deponi tunc quia ista
oblacio sit ex parte actoris ad actorem [illegible]
quod ex parte rei / primo casu aut loquitur in
contractibus et non sufficit oblacio nisi sequatur
deposicio et consignacio ut l. si ante [illegible] de par. [illegible]

Si vero ultimus voluntatibus tue oblatio sola operatur ut actio nascatur et legatum ad heredem transmittatur tamen pecunia que fuit oblata adhuc debet solvi ut l. cum fundus § fi. de con. et de[monstr.] Subtiliter intelligendo illum tex. quod ille qui debet recipere causa conditionis implende cum pecunia esset sibi promissa recipere nolunt / fallit fraude liberatur ubi quod obtulit non debet tamen solvi ut l. fi. § de [illegible] / Item dic in hoc ultimo aliter scilicet quod ex parte rei fuit oblatum ad impediendum cursum usurarum que ex [illegible] non recipiunt sufficit ut § c. l. [illegible] Si autem [illegible] non sufficit oblatio sola sed depositio non sequatur ut hic / Item prodest debitori ad impediendum moram et ad purgandum eam ut l. illud de pe. et quod et l. [illegible] ff. de [illegible] et v. ob [illegible] rei venditi et l. [illegible] prodest debitori ad liberandum cum debito principali secuto interitu rei oblate / Sed in hoc advertendum quod ex [illegible] primi contractus teneatur de casu fortuito quia forte erat debitor generis ut l. incendium [illegible] post oblationem tenetur solum de dolo lata [illegible] et levi culpa Si vero ex [illegible] primi contractus tenebatur de dolo lata et levi tamen post oblationem liberatur a levi et tenetur solum de lata ut probatur in l. qui decem in prin. de soluc. et l. si mora ff. so. ma. et ibi vide / Quero tamen quando sit fiat oblatio depositio et consignatio que effectum [illegible] videtur ex parte debitoris habet effectum plene liberationis secundum veram opinionem et [illegible] approbata in l. [illegible] consignatione [illegible] de soluc. licet glo. hic dubitet [illegible] quod impedit cursum usurarum et [illegible] pignoratitia actio ut hic videtur in tex. / Sed contra hoc oppo. quando per oblationem et depositionem liberatur debitor cum pecunia non efficiatur creditoris [illegible] Dicit non est mirum quia hoc contingit alias in tribus casibus primo in eo qui cedit actionem que a debitore non potest separari sed transfertur utilis 2o in muliere soluta dote / sed hic casus non est verus secundum opinionem quem [illegible] transfertur in virum 3o in eo qui solvit [illegible] dicit glo. [illegible] dixit tamen [illegible] et ista est vera quam glo. tenet in l. [illegible] § si debitorem ff. de soluc. / Item quod hic opp. si est verum quod debitor liberatur non potest actio resuscitari ipso recipiente pecuniam / cum actio semel extincta amplius non reviviscat ut l. qui res § aream ff. de soluc. / Solu. videtur quod debitore recipiente depositum fingitur depositio retro non facta et sic nichil prodest dicta depositio / Non ista glo. al. so. cum enim dicat fingitur retro non facta / patet quod prius est ac si non esset facta / [illegible] contingit hic in glo. [illegible] / Et non hic quia licet pecunia deponatur apud aliquem propter defectum creditoris volentis recipere tamen ille depositarius potest licite reddere [illegible] deponenti [illegible] petat ab eo per [illegible] est depositum / quod est notandum ex hoc [illegible] / Quero quando sit obtulit et deposuit non tamen in loco publico secundum formam [illegible] videtur nichil relevat / ut non § e. l. [illegible] et ibi [illegible] casibus secundum unam lec. / Quero quando sit obtulit pecuniam [illegible] et sigillata [illegible] non tamen [illegible] / dicit ut colligitur in aut. ut

Nota

Nota

contractorum [illegible] dotis § illud et quod ibi no. in glo. magna / Ultimo queritur qua actione agit creditor contra depositarium Dic ut in glo.

Nos tibi venit / Sublata obligatione principali tollitur usurarum et modo usurarum secundum dispositionem personarum est hac l. [illegible] h. d.

De usuris / Lex nona [illegible] ad [illegible] quatenus creditus habuit [illegible] tempore futuro h. d. [illegible] alio in l. omnes [illegible] de in et [illegible] / Bartholus

Et nullo / [illegible] usurarum nullo modo [illegible] exigi nec usure computantur in sorte h. d.

De nautico fenore. Rubrica

Cum proponas / Termini [illegible] in [illegible] periculo tenetur de dolo nisi de culpa alterius [illegible] contingat h. d. [illegible] / Non casu [illegible] l. ad illud quod contingit accidit de vecturalibus qui causa fraudandi vectigal iter [illegible] non [illegible] licet corpus et periculum primo [illegible] l. indicatur [illegible] licet quibus liceat [illegible] de [illegible] rebus quas portat [illegible] propter illas [illegible] tota salina debeat [illegible] / de hoc dicas in l. tot[ius] ferro § [illegible] ff. de publica[nis]

Depositi. Rubrica

Si incursu / Depositarius tenetur de dolo et lata culpa non de casu h. d. [illegible] quod dicit de casu et lata culpa quod in modicis [illegible] alibi quod [illegible] l. [illegible] rebus [illegible] de dolo [illegible] glo. [illegible] dicat de dolo et lata culpa / hic non [illegible] alia [illegible] de dolo et lata culpa / hic non [illegible]

Actione / Ista actio est bonefidei ideo [illegible] in ea veniunt h. d. ista l. in [illegible] / Bartholus

Si depositi / [illegible] venit in officio iudicis [illegible] non potest [illegible] lite [illegible] finita h. d. / Non [illegible] non [illegible] actores

Cum hereditas / Non hic [illegible] quod hereditas subsistunt [illegible] defuncti / Item non quod dicit [illegible] quod idem est [illegible] quod depositum tenetur [illegible]

Si is / Depositarius in dilatione [illegible] est ad restitutionem [illegible] potest obicere [illegible] vel dicere sibi in [illegible] h. d. [illegible] / [illegible] ista l. videtur dicendum quod actio depositi [illegible] de [illegible] que [illegible] summaria [illegible] / Summaria dico ab ordine iudiciorum non [illegible] non [illegible] illico et [illegible] celeriter et [illegible] que in hac l. ponitur hoc indicat ut [illegible] non [illegible] l. momentanee dico etiam per hanc l. quod de iure [illegible] depositi habet [illegible] parata [illegible] rebus iudicata facit cum tempore illico reddere et [illegible] compellatur non cum [illegible] illico

si debet perdere compensata quam procuravit ad compulsorum ut no. in gl. in aut. de incest. nupt. § i. coll. ii. Sed apparet ex eo quod compromissum quod requirunt alterius indaginem non possunt opponi hic sed in ordinario iudicio reservantur. Hoc enim convenit tex. ibi quod celerrime restituatur et de contrario ut dixi. ¶ No. 3o quod contra agentem depositi non potest obiici compensatio dummodo ut patet ibi de tex. de vel in ver. tex. ¶ No. 4o de ista responsa facit quod habuisti C. de compen. l. fi. et l. blesius in fi. ff. de pac. dotal. l. ille a quo § si de testa. ff. ad trebel. ff. de dam. infec. l. pretor etiam in. C. de salua compensatione tex. et l. qui dalmas § i. C. ti. ¶ Ultimo no. quod perpetuo tenere iudici quod de demunctatione ul de protesta sibi facta potest facere quibus demunctatorum per suum proprium iuramentum ut hic in fi. quod perpetuo tenere iudici. ¶ Sequitur aut ibidem.

Super varia ¶ Hic habes quod si pondere numero vel mensura consistunt si vini ex heredibus depositarius percedentia potest soluerit respondi predictum ad rectos pertinebit. h. d.

¶ Mandati Rubrica

Super ea ¶ Ista l. habes de verbo ad verbum incluius in l. titulus ff. c. et vide Ros.

Mandatum ¶ Hic venerit tractanda materia quo firmatur mandatum delhor dicta anno sequenti in l. eius quod procuratoria ff. si cer. pe. ¶ Bartholus

Per omissas ¶ Hec est l. singularis et cuius materia iudicio meo est multum male declarata. Sed declarabo passus quos reputo magis utiles et tractos ¶ Alia per superius morem quem et quare sequens l. facta fuit ad declarationem cessionibus iuribus ideo lego ambas simul et breviter hic dicunt. Cessio actionum non potest fieri nisi in capitibus huius l. expressis et eandem rem habentibus et si pro parte venditur et pro parte donatur cessio facta presumitur. h. d. eius l. secundum. Et primo ponit prohemium / 2o ponit statutum suum / 3o ponit exceptionem a statuto / 4o ponit unam declarationem ad predicta ponito tollit quasdam cauillationes contra hanc l. excogitatas / 2a ibi per hanc itaque / 3a ibi exceptis / 4a ibi Si in aute 3a ibi 4 in l. ab anastasio usque ad finem.

¶ Ipse et vi. quod actio possit semper cedi ut in de hic. ul ac. ven. per totum. Sed glo. non hic et ubique aut constat quod cessio actionis est vera et non palliata ex rebus vel in maiori quam huius l. continentur et valet ut l. c. Aut constat quod est palliata et non valet ut in ti. de plus vale. quod agi. Aut dubitatur et in dubio presumitur palliata ex rebus ut in maiori quam huius l. continet / Primo ex quantitate precii si actio magne quantitatis pro modico ceditur et ideo non valet cessio nisi usque ad quantitatem solutam ut l. per diversas ¶ 2o presumitur palliata si titulus contractus non appareat intercessisse ut colligitur ex hac l. ibi licet instrumenta cessionis venditionis non mentionem

et ideo isti qui faciunt contractum dicunt, talis titulo venditionis dedit cessit et transtulit iura et sic apponunt ti. ul ven. ul donac. ul alium. Ista duo ponuntur hic in glo. / 3o requiritur quod titulus cessionis ponatur in principio. Instrumenta ista tenet glo. C. ne lite poten. l. i. et glo. mag. et immo ponit in uia de alie. iu. mu. ca. fac. Sed nichil videtur Cy. et Dy. refert de ca. l. i. ne li. pe. tenet quod non est necesse quod in principio ponatur, quia hic ulla l. requiritur tantum et hic ita fuit obtentum et iudicatum hic quod mihi placet et ideo omnibus his cessio presumitur palliata tamen actio non perditur / 4o presumitur palliata si partim venditur partim donatur ut l. ab anastasio et isto casu perditur actio in ea parte qua donatur quia utraque inter predicta dixi quod ex quantitate precii presumitur palliata ¶ Tercio qualiter dicatur precium parvum. Glo. ponit opinionem illa est vera et est nobilis / precium competens dicitur deductis expensis et labore qui de necessitate debet fieri in exactione crediti ita quod tunc iudici si valet ad iusta ut si actio cedatur etiam deducto eo quod continetur expenditur in exactione / 2o dixi quod si titulus contractus non apponitur presumitur palliata ¶ Queritur quid intelligitur titulus / sicut contra formam cum talem tituli cessit in ac. quas habuit contra sempronium ad certum et hoc fecit pro precio certo tamen in instrumento non apponitur expresse quod hoc fecit titulo venditionis an valeat / Sed contra eos qui dicunt quod ti. debeat poni in principio non valet quia hic titulus non valet / nec apparet ex precio sed ex toto instrumento / Sed secundum nos qui hic non tenemus puto quod cessio valeat / nam nil aliud est titulus quam causa contractus ut l. in § ex pluribus causis ff. de acq. poss. / Cum ergo ex instrumento appareat titulus hic est causa venditionis satis est iudicio meo / 3o dixi quod presumitur palliata si pro parte venditur et pro parte donatur / cum pro parte intelligo quia si diuisio hic hac l. non dicitur. Ideo remanet quod valet nisi palliata probatur ¶ Tercio quid si pro parte vendit et pro parte permutat / Credo non puto quod valet nam in eo quod dicit de venditione intelligo in contractibus ex quo contractu ex ea honorosa ut l. statu liberi a tetero § fi. ff. de sta. libe. ¶ Presumitur etiam palliata cessio quam precium per quod facta est cessio non appareat in veritate solutum et hoc licet non dicatur in hac glo. magis quam firmat magis vel ponatur per alios qui firmant magis cessionem tamen convenit hic in tex. et in glo. super verbo solutarum / quod etiam probatur in l. ab anastasio / non contractu re ipsa persoluit ex quo venditur quod non sufficit si in instrumento cessionis cedens confiteatur sibi solutum esse nisi veniat sibi solutum probet / et hoc verum quantum ad eum cui cedit. Sed quantum ad ipsum cedentem nocet illa confessio / hoc tenet S. Ja. de bel. in aut. de equali. dotis § i. hoc tenebat quidam lombar. quod composuit unum tractatum de cessionibus qui intitulatur Ja. de ar. Sed in veritate non fuit suus

no quod ex quantitate actio presumitur palliata

a presumptio cessionis palliate

hoc etiam tenuit Ja. de butr. et Pay. de for. et ego ita pluries consului. et d. fra. de pi. et multi alii doc. de civitate ista ¶ Sed iuxta hoc quero quid si ex aliis causis fiat cessio utrum debeat apparere de veritate cause vel sufficit confessio partis / Credo quod debeat apparere cause quia ut dixi quod hic dicitur de venditione intelligo in quolibet contractu ex causa honerosa ¶ Juxta hoc quero cum cessio fit ex donatione et ibi apponit quod hoc facit pro bonis meritis et serviciis que ab eo habuit et recepit utrum sit necesse merita et servicia precessisse. Dubito in hac questione / videtur quod sic quia talis confessio nichil relevat ut l. si forte ff. de castren. pecul. et hanc intellectum non ff. de colla. l. donatione ¶ Sed talis causa mutat titulum contractus nam si sit pro bonis meritis et serviciis non est simplex donatio sed vocatur remuneratio seu donatio ob causam ut l. aliquas ff. de donat. l. si remunerandi ff. e. ti. ¶ In contrarium videtur quod non sit necesse probari / nam si hic tota ista l. inspiciat solummodo litium redemptores compescat sed cum donatio sit propter servicia et merita non potest dici redemptor litium hoc enim ob hec merita et servicia fecit ut sibi actio cederetur / Sed ideo cedit quia cederet placatio si ita sit vera si non sit vera apparet quomodo est litis redemptor ¶ Dubito tamen propter tollendum istud dubium aliquando in quibusdam cessionibus ego feci declarari ista clausula et hoc fecit pro bonis meritis et serviciis / sed dicatur et hoc fecit ex sua mera pura simplici et spontanea voluntate de liberalitate quia sibi sic placuit et sic voluit et cessabit ista dubitatio ¶ Item pone casum quod pone quod in instrumento emptionis non apponatur quod in civitate maneant quero quid si postea innotescat ista quod in civitate appareat de mercatore utrum sufficiat sic casus est in l. ab anastasio ubi sufficit ad exactorem quod ex post facto clam solvit pecuniam si hic adiectus ¶ Item quero quid si solverit civitate solvit et postea recepit / et sic ex una mandat ex alia recepit / videtur non valere alioquin primo posset actorem per l. ab anastasio / per hanc fraudem et hanc placitorum non enim videtur solutio quod statim solutum est receptum ut l. qui sic ff. de solut. ¶ Venio ad exceptiones / primo excipit cessiones que fiunt inter coheredes cum dividunt ¶ Item quero quid si fiunt cessiones vel socios ex alia causa dividendi vel societatem contrahentes / videtur sed cum societate constituta dicto vale cessione ut l. ij. et iij ff. pro so. / tamen posset versum sllata sicut de dixi de venditione cum unus ex una parte ponit modicum alius multum sed cum sit dimissio utrum valeat cessio videtur quod non quia hic casus non est hic exceptuatus Contra puto et hic teneas pro fundamento omnium istarum exceptionum quod illud quod hic dicitur in istis talibus exceptuatis habet locum in omnibus talibus casibus similibus / et hoc dicit tex. hic exprimere non violando eum ibi ulla cum tali ratione intercedente redemptor sit ut de declaratum est magis convenit tex. Et licet glo. exponat illa tali ratione. non intercedente aliquo predictorum casuum exceptorum / dico quod non bene exponit / non enim

hic imperator se restringit ad illos casus sed ad rationem illorum casuum ut videtur apparet quod non sit redemptor litium ex causa ex qua fit cessio quod tunc cessio valeat sicut in istis casibus exceptuatis ut in vide. ¶ Secundo excipitur creditor qui pro debito recipit cessionem ¶ Item quero quid velit dicere tex. Glo. exponit multis modis primo cum creditor pro debito suo accepit nomen in solutum quod satis placet tunc enim non potest videri redemptor litium ideo cum hoc recepit ut suum consequatur sed si ponens quod debitum fingeretur ut cessio posset fieri tunc habet locum l. ab anastasio quia cessio non valet immo perdetur debitum propter talem fraudem / Secundo exponit glo. in creditore qui cedit act. contra principale fideiussori solventi Sed ista expositio videtur contra tex. nam tex. hic loquitur in creditore qui accepit cessionem istud expositum est in creditore qui cedit alteri quare male. Bo. exponit hic recipit i. cedit / tumsa est / Vel dic quod tunc creditor dicetur fideiussori solvens / nam sibi debetur hec ut sibi cedatur ac. unde hunc tex. generaliter intelligo quod in omni casu in quo cessio debet fieri de necessitate non habet locum l. ista et ideo cum creditor agens ypothecaria possessori solventi act. contra debitorem per l. mlt. ff. de pig. et l. paulus ff. qui po. in pig. ha. cum sic fiat cessio ista etiam modico data / hoc etiam sentit hic glo. in 3o expositione / Idem in omnibus aliis exceptionibus in quibus cessio debet fieri de necessitate ut dixi ¶ 3o excipit tex. cum quis recipit cessionem pro tuitione rerum apud se constitutarum ponit glo. exemplum puta cum quis per rem quam possidet accepit ius emphiteoticum feudi vel superficiarium vel sibi ut tueatur se a domino non valet cessio / licet minus debite cedenti quod valeat / 2o ponit exemplum tu timueris ruina ex domo tua domui mee nocituram accepi a te ius quod habes in domo tua et dedi minus quod valet / Glo. reprobat istud ultimum exemplum quia hic exceptio fit magis ... quod verum quarto ponit exemplum si possideo aliquam rem pro qua tu habes publicianam / Si vero impetro ius dominii modico dato ut possim me tueri adversus te valet ut hic / Istud exemplum 3m et etiam 4m est bonum. Impetro cum cessionem ab alio ut possim me tueri in re qua possideo Dixi ambo illa exempla loquuntur in iure mere reali ut cliente rei ut sepius lo. / Sed ego intelligo etiam generaliter ut puta pro tuitione rei quam possideo facio mihi ab alio cedi ac. plez pro qua illa res est obligata / Dico quod illa cessio que respicit defensionem istius rei possesse valet / nec presumitur ficticia ex causa superdicta Ideo est hic. nam cum ista cessio respicit tuitionem rei possesse non dicitur quis litium redemptor nec enim ut agat contra alium sed ut se defendat facit hoc / et istud est nobile quia sic tota die / Sed in exemplo quod glo. ponit ideo non dicere ad propositum quia possessor habet aliquod ius cessum ab aliquo non contra aliquem et tex. ipse loquitur et presertim

No[ta]

nota exceptiones cessionum

responces que sunt q aliquis [Quo]d opinor talis responces quas faciunt legatarii seu fideicommissarii quibus est debita vel actio vel res alienata relicta sint. [Certa] sum de legatariis glo ponit exemplum quam plurimis est legatum nomine tunc cum ipse cedit actionem vel hic minorem dato et petunt etiam sibi mandari ab herede dictas. Ista exceptio est nobilis Expo q non quid autem vel quas aliqua res est communis sunt plures ut cum ceda inviso dato vel permittitur fictitia quo casu habet l. commissi et sic ut casus pro eo quod supra dixi quod sit dominus vel socios Secundo dicit glo. in eo quod textu dicit quibus debita competit i. actiones personales in eo quod subdit vel actiones intelliguntur in rem vide glo. supra verbo debita et vide etiam glo. sequente in eo quod dicit de actione in rem intellige quod alius possidet rem non ille qui cedit vel ille cui cedit. nam tunc absque aliquo dubio valet cessio cum quaecumque fiet sed inter nos competentes ut dixi C. e. ti. secunda exceptio [Certo] in eo quod textus subdit seu res aliena glo intelligit scilicet heredis nam sine testatoris non esset unde cedere legatario ratio. vero cum statim adita hereditate sit suus ut l. i. § certa de l. quod etiam de re heredis tunc sentit dominium secundum istam glo. et vide ut ibi dixi et plenius in l. si heres sui ff. de leg. i. [Ex] hac certa competere et his que etiam ea dicta sunt colligo indistincte quod quicumque vendo tibi aliqua res a me possessa ego possum tibi cedere omnes actiones personales competentes pro tuitione ipsius rei Et ideo hodie in omnibus contractibus venditionis apponuntur illa verba quod tales res vendidit tradidit deinde et omnes actiones reales et personales sibi competentes in dicta re et cuius actione faciens eum procuratorem tamquam in re sua quae cessio valet ut hic patet et l. ei cui res ff. de cond. [Ultimo] etiam hanc l. quero an hic l. habeat locum etiam venditur hereditas et sic pro hanc l. sit contractus titulus de hered. vel act. vend. Dubium est formaliter in ultima sic dicendum aut quis non possidet hereditatem et tunc si iste vendit hereditatem habet locum hec l. est cum venditor nihil et actionem et aliud et cuius eo casibus hic inserta possit possit videri redemptor litium. Si vero ipse hereditatem possidet tunc dico quod sic ea vendere res a se possessa et cuius non potest dici litium redemptor etiam si in dicta hereditate essent nomina debitorum contra quos debet agere nam cum principaliter emit nomine vel actione aget, non principaliter emit hereditatem de qua contra aliud, sed principaliter emit hereditatem de qua contra aliud. Sed principaliter emit hereditatem in qua non est, ita ille est heres qui vendit unde in consequentia pro venire nomina potest vende in consequentia venditur res i. consequentia pro illa pro. dixi quod venditur res in consequentia pro illa [Omnis] ut pro venire actiones personales. Dicitur de l. per diversas quod l. ab anastasio expedita de l. per diversas quod l. ab anastasio nihil est dicendum omnia cum sit expedita tamen ibi non dico immo non quadam glo. est super verbo colorata que facit multum ad hoc quia dicta nobis in l. ii. § de instrum. vero

sed ad illa verba que apponuntur in instrumentis venditionum scilicet et illud quod plus valet debet et donavit tamquam amico et est ad idem prout in statuto quod sit ad hoc statutum est hic quod follecta vini non possit vendi ultra viii denarios. nunc quidam vendebat vinum ad illam rationem tamen non dedisset tibi nisi emisses ab eo unam castaneam pro viii denariis. certe iste venditor committit in statutum vel debet contrari pro illa colorata venditione argumentum huius l. cum hac glo. ad quod optime facit C. de usuris l. eos ubi inter alia litteram creditoribus et C. de agri. et cen. l. quando li. xi. [Ultimo] non fuit huius l. qui generaliter loquitur in omni eo quod aliquid excogitaretur in fraudem l. pro diversas quod est multum advertendum quia si posset probari predicta actio ita procedere quod pro responsione ut vidistis [Bartholus].

[Si] fideiussor contra se emisse mandavit Rubrica

S[i] **CETERO** [Si] fideiussor se cum mandavit non valet mandatum emptori non secuta sed ea secuta valet de equitate et si emptor venditori solvit pretio non liberatur et non potest quibus nummos pro pretio non liberatur et non potest quibus nummos contrarias actiones intendere hic. C. [Non] hic dicas inter eo et potest de hoc tetigi tibi C. de legi. non dubium [Non] 2o quod non valet mandatum de re ipsa emenda. et sic facit ad quod emendat si salina tua incidit in commissum et vendit quod salina tua incidit in commissum et vendit a fisco tu mandas alicui quod eam emat an valeat mandatum tangitur hic per Cy. Certa dic ut in glo.

[Pro] Socio Rubrica

S **OCIETATE** [Unde] glo. hic quod glo. dicit quod eque partes intelliguntur in lucro facit ad illud quod dixi in l. cum opera in prin. C. de bo. que li. cum filius lucratur ex pecunia patris medietas fructuum attribuatur pecunie medietas opere hic dicit glo. quod est de consuetudine dicit Ja. de ar. quod est de iure ut l. cum duobus § et cum tollenda et C. dampna ff. e. et tota hac glo. tene mente quia est multum communis.

Q **UUM IPONAS** [Tu] habes hic notare duo primo quod eo ipso quod emuntur fundus emitur videlicet contracta societas in illo fundo [2o] contra non est contracta societas in illo fundo [2o] contra nonus multum quod hic viriis eo feribus emat pro se fundum et sic suo tamen si in instrumento continet quod precium debitum venditor fuit confessus habuisse et recepisse a dicto tali emente vel dicitur de eius propria vel communi pecunia quod in dubio intelligitur de pecunia propria solvisse ita quod ab alio frater potest repetere partem pecunie si vero parte predicti ita est textus hic et ideo sunt tanti quod ponatur in instrumento quod precium solvit

Nota dictum legum

Nota bene

non ex dicto bo. cpole a. nastasio / expedita sunt ad

Bartolus quae

Nota

Secunda

Nota

Nota

Nota

Secunda

Prima

de qua pecunia quam pro eius tenere meruit quia valebit tibi ad mille aureos

De contrahenda emp. et ven. Rubrica

Cum ipse Non habet locum quia tutor titulo et bona fide pretium tenet de rebus pupilli quod dicitur ut in glo. Bartholus

Ut remotis Variatur quia posuit hic glo. etiam ponit in l. in prima ff. quia ff. de rescindenda venditione.

Quod dicitis ista l. inducitur ad alleg. i. quoddam ... pro disputatione quia statutum fuit hic in civitate ista quod forensibus non liceret vendi valet et tenet facit ff. de pi. l. mercator. non ad valet statutum quod non liceat vendi clericis ut dixi vobis in aut. cassa et l. fi. de sacrosanct. ecc. Bartholus

Super rebus Variatur huius l. dicit ut dixi tibi in l. petimus arbitrat ff. de v. ob.

De hereditate vel actione vend. Rubrica

Emptor Non tempore qui clarus dicit quod actiones directe contracta nomine cedentis seu mandatis utiles nomine proprio cessionarii dixi vobis in l. cum stipendia C. de procur. Concludit glo. quod si ille qui habet utiles cedat alteri etc. glo. dicit quod apud primum cedentem nichil remanet quia utiles quas habet transtulit vide et nota glo. Sed non in l. ex asse ff. ad trebel. et est textus in l. i. § de illo. C. titulo.

Certi Lex est bona et nobilis l. et non quod actio in re potest cedi et cessionario competit cessionario utilis sed intellige quod licet competat utilis actio in re non tamen competit utile dominium quia sine traditione non potest inde queri ut l. creditoribus C. de pac. et ita tenet Dy. in c. pro possessore etc. li. de re. iur. li. vi. Et ex hac debes scire qualiter formet libellum in hac utili debes enim scire quod talis res pertinet ad te tamen iure dominii vel quasi et quod dominus tamen cessit michi dictam actionem quam habebat pro dicta re vendita quare peto te condempnari etc. Si enim diceres res ad te pertinet iure dominii peteres. Concludit glo. quod ypothecaria possit cedi ex. exemplificat hic Ergo dixi in l. fideiussor obligari. i. pri. de fideiu. ubi Dy. tangit. Concludit glo. quod actio iniuriarum possit cedi dixi in l. iniuriarum ff. de iniur.

De Evictionibus Rubrica

Romane Non casum ex hac l. ... quod civitas potest statuere lege contra eum sine facere aliquid contra tenorem dixi plene dictum in l. cunctos populos C. de sum. tri. et fi. katholica

De patribus qui filios distraxerunt Rubrica

Si quis pater Lex est nobilis et singularis l. An ratione causa filii posset filius vendi videtur Dy. in c. in ar. in de re. iur. li. vi. An filius possit dari pro obsidem Guill. tangit hic dic ut ex de iur. iur. c. ex rescripto.

De rescindenda venditione Rubrica

Rem maioris Lex est sollempnis l. Si aliquis venditionem decepit ultra dimidiam iusti precii potest agere ut res reddatur vel iustum pretium suppleatur h. d. Nota quod dixi in summario. Opp. et vide quod licet contrahentibus invicem se decipere ut ff. de mi. l. in cause § item si pretium. et c. l. si voluntate. So. in l. in ff. § pretii. et c. l. si voluntati. So. illa l. estimatur principia sed hic non decipiatur quis ultra dimidiam iusti precii. Circa l. mag. precedit per ordinem glo. Queritur primo qua actione petatur rescissio venditionis secundum formam huius l. concludit dicit quod officium iudicis et per premodum restitutionis in integrum. ex tamen generali sed quia michi iusta res esse videbitur ar. C. quod qua ... ex ca. uia. l. in contractibus. Glo. dicit quod unusquisque petatur actio ex contractu quia in bonefidei iudiciis veniunt ea de quibus non est cogitatum ut ff. de act. emp. l. ii. Effectus istarum opinionum magnus quia si agitur officio iudicis finietur cum reo ... et ideo si agitur hac l. durat xxx annis. Et ideo per huius declaratione dic quod contractus emptionis et venditionis est ab initio ipso iure nullus quare venit rescindendus Primo casu aut hoc contingit ex conventione dispositione et agitur ad resolvendum contractum quantum de facto processit actio ex eo contractu ut ff. de contr. emp. l. si et reliquis § si fundus aliena et l. ex empto § i. qui de act. emp. Si vero hoc contingit absque dispositione conventionum tunc non agitur actione ex eo contractu sed de dolo vel alia ut l. eleganter in pri. ff. de dolo ista debet intelligi c. l. si dolo licet glo. ibi aliter sentiat et male. Secundo casu quando ab initio valuit sed ex post facto petitur rescindi aut ad ista rescissionem est prodita specialiter aliqua actio ut si facta esset metu et non est dubium quod illa agitur ut C. l. xx. Idem si modus rescindendi esset introductus aliquo speciali favore ut restitutionis in integrum que conceditur minoribus pro ti. si adu. ven. Si vero petitur rescindi de iure communi non ex aliquo singulari favore tunc agitur ex eo contractu ut l. ex empto § si quis virginem de act. emp. contra debes intelligi i. de ac. emp. l. venditi Nunc ad propositum cum hic petatur rescindi de iure communi quod non datur aliquo speciali favore debet peti actio ex eo contractu et sic est verior opinio glo. Queritur 2o quando et quis sit deceptus emptor quia emit rem ultra dimidiam

Non ... quando sit ... si quis sit emptor deceptus ultra dimidiam iusti pretii

iusti pretii / Glo. que est .i. ibi dicat et hic eadem ratione
Quero quid in aliis contractibus bone fidei si quis
est deceptus ultra dimidiam iusti pretii / Credo
licet glo. non tangat idem in omnibus contractibus ut
C. com. de rescin. uen. l. in contractibus et quod ibi no.
et C. de contra. stipu. in l. maioribus. Et quero
fortius quid in contractibus stricti iuris dicit glo. quod
tunc obstat exceptio doli ut l. si quis cum aliter
ff. de v. ob. / dicit Cy. quod in hoc casu quia
cum exceptio doli sit odiosa / ideo si soluisset non
posset repetere / Sed in contractibus bone fidei post
solutionem etiam potest agi ut rescindatur ut hic
quod non placet nam illa exceptio doli dicitur odiosa
que oritur ab initio non illa que oritur ex post
facto ubi non est quiescens dolus in contrahendo
sed dolus facit in eo quod petit ita no. in l. qui
exceptionem ff. de condi. inde. et clarius in l. qui
se debere ff. de condi. ob causam. Sed ista exceptio doli
est huiusmodi ut dicta l. si quis cum aliter. ergo tenet
Est ergo differentia inter contractus bone fidei et stricti
iuris nam in contractibus bone fidei antequam soluat habet
exceptionem ut C. de hered. uen. l. quamuis nondum
idem post rem traditam habet actionem que est bone
fidei ut hic ideo in ea veniunt usure etiam
accessiones. Sed in contractibus stricti iuris antequam
soluat habet exceptionem postquam soluit habet condictionem
indebiti que est stricti iuris et in ea usure
non veniunt ut C. l. i. de condi. inde. Quero
quid si contractus bone fidei deductus sit in stipulationem
ut cottidie fit in quolibet instrumento / credo idem
in contractibus bone fidei / hoc videtur sentire glo. in
dicta l. si quis cum aliter et ibi plene dixi / hoc
etiam videtur sentire hic si diligenter inspiciatur
Quero litera hic l. habeat locum in contractu
transactionis. Ego videtur quod non in l. lucius § fi. ff.
ad trebel. quod dixi vobis in l. si quis cum aliter
Tamen est aduertendum quia si in transactione aliquis
est deceptus ultra dimidiam valoris rei / non
habet locum ista materia ut dicta l. lucius § fi. sed
tunc habet locum quia est deceptus ultra dimidiam
illius quod valebat ille dubius litis euentus
arg. ad hoc quod habetur no. in l. per diuersas in glo.
mag. C. man. Et preterea ego inueni dare tale
indiuiduale doctrina / quod arbitramentum petitur
reduci ad arbitrium boni viri ad detegendam
inequitatem arbitramenti cum arbitramentum sit
transactio ut dixi vobis in aut. si non contingit
C. de vi. et no. in cor. vii. sed tunc non sufficit
probari quod arbitrator arbitratus est aliter quam ius
esset sed debet probari quod ipse arbitrius est in ...
ut plus quam valet dubius litis euentus. et
ista esset solempnis petitio. Quero quid si
maior qui vendit iurauit non venire contra
an per iuramentum perdat beneficium huius l. Glo.
an per iuramentum tenet quod sic facit C. si adu. uen. l. i. et aut.
sacramenta quod intellige nisi fuit dolo uel metu
inductus / quia tunc etiam de iure canonico non
tenetur ad obseruantiam iuramenti. Quero quod
si minor iurauit non venire contra ratione minoris
etatis / et tunc non est dubium quod non perdit
beneficium huius l. non cum competit ratione minoris
etatis / Sed an perdit beneficium restitutionis in integrum
Dy. dicit quod non nisi finxisset de hoc certificatus
quia iuramentum non extendit ad ea de quibus
non est cogitatum ut l. fi. C. de non nu. pec.
et l. fi. qui satis. cog. / ad municip. l. fi. in prin.
sed illud quod quis ignorabat non videtur cogitatum
ut l. iur. de inoffi. testa. ergo tenet. Contrarium
determinatur nobis per textum in l. i. C. si adu. ven.
et in aut. sacra ubi sufficit quod iuret non
retractare contractum nec obstat quod dicit Dy.
nam fateor quod iuramentum non extenditur ad illud
de quo non est cogitatum specialiter uel
generaliter / vide hunc textum in l. sub pretextu C. de
transac. sed hic saltem generaliter est cogitatum nam
eo quod iurat super facto videtur iurare super omnia descen-
dentia ex illo facto ut l. duobus § si quis
iurauit ff. de iur. iur. Si vero iurat non
venire contra ratione minoris etatis uel alia
quacumque causa tunc non est dubium quod non potest
venire contra per remedium huius l. ex eis de hoc
est iuratum / Si vero iurat simpliciter non venire
contra tunc iuramentum reputatur cum maiorem
et non facit plus ut in aut. sacra secundum glo.
hic posita et sic in dubio minor videtur iurare
non venire contra ratione minoris etatis. Quero
quid si emptor istam rem alii vendiderat
an contra eum possit agi actione ista. Glosa
determinat quod sic et hic fortuito
casu prodesset quod dic ut in glo. Quero
quid si idem est in instrumento quod plus valet
dedit et donauit tamquam hic nota an
per hoc videatur recessum a beneficio huius l.
Azo in summa huius ti. videtur dicere quod sic
facit per hoc ff. c. l. cum in venditione et l.
si quis donationis et quod no. C. de contrahen.
si quis donationis / hoc non placet uniuersis
emp. l. si donationis / primo per l. ab anastasio C. man. Sed posses
dicere quod ibi est speciale in odium redimentium
lites / probo ergo alia ratione et hic aduerte
quia est veritas et per hoc vincebo ad l. que
facit in contrarium aut eum quis scit valorem
rei et ipse hic potest precio viliori vendere et
per ipsum donare ita loquitur l. si quis donationis
ff. de contrahen. emp. primo sed illa verba non essent
apposita in contractu haberet l. non haberet locum
sciente valorem rei ut .s. dictum / Sed si aliquis
valorem rei ignorat per hec verba et quod plus
valet tunc videtur velle donare si valet plus
modicum ad modicum enim refertur hec addita
ut l. hec adiectio de v. sig. et de i. litem
iuran. l. cum furti. Unde habebit beneficium
huius l. deducto illo modico quod videtur donare
Saltem in illo contractu donationis est deceptus
ultra dimidiam iusti pretii / quod donare credebat
et sic arbitror quod potest venire contra / tamquam
deceptus in venditione quod plus placet / vel
saltem tamquam deceptus in illo contractu donationis
Vidimus theoricam huius l.
videamus practicam et primo habemus videre
qualiter debeat formari petitio in l. nostra
Circa quod debes videre primo quid debeat
narrari 2o quid concludi / Narrari debes quod tempore
venditionis res valebat tantum et quod venditor
errore ductus vendidit eam minori precio

Marginal notes:
quod in aliis contractibus idem est deceptus ultra dimidium iusti pretii
Nota quod in contractibus stricti iuris
2a differentia inter contractus bone fidei et stricti iuris
Nota
Nota ubi hec l. habeat locum in contractu transactionis
Nota de ratione competitur non venire contra
Nota de ratione competitur non venire contra
Nota
Nota
in practicam huius legis

seu probata quantitate et sic est deceptus ultra dimidiam iusti pretii. Ista debet continere narratio quantum res valebat tantum tempore venditionis. Sed ubi tempore venditionis probatur, in c. l. si voluntate, ubi tempore venditionis et sic bene arbitratur quantitatem petitam et articuli referantur ad tempus venditionis. 2º quod errore ductus vendidit pretio viliori probatur quod in l. si maior factus l. i. et C. eodem videlicet in l. maioribus in eo quod dicit pretium. 3º quod ultra dimidiam iusti pretii hoc probatur in hac l. Debet etiam in narratione poni quod paratus venditor restituere pretium quod recepit ut hac l. Conclusio vero qualiter debeat fieri pro eius varietate. Primo potest fieri unde quod in conclusione solum petat misericordia rem restitui et istud veniat in casu. Sed post officium iudicis dabitur emptori facultas retinendi rem et supplendi iustum pretium ut hic. Sicut dicimus in actione noxali ut l. mulos ff. ad exhibendum. Vel aliter et istud magis laudo de re in. Vel aliter et istud magis laudo quod libellus concludat alternative scilicet peto eum misericordia condemnari ut dictam rem reddat vel iustum pretium suppleat ut iustum pretium ut probatur hic et dicta l. i. in si maior factus ra. ven. ha. et dicta l. i. si venditor est deceptus et agit quando ipse emptor totum contrarium debet dici si esset deceptus emptor et agetur contra venditorem tam in narratione quam in conclusione et parte decisione facili potes perpendere. Videamus de modo petendi. Videamus de modo probandi. Et hic sunt duo in quibus est dubium. Primo quare probabitur valor rei. 2º quare probabitur error. Circa primum in glossa ponit hic quaedam quae videntur multum dubia. Primo dicit quod non sufficeret si testibus in causa sive diceret interrogatus quantum sit quod res valebat tantum dicto tempore, quod sint vel fuerit tantum dedisset. Si viginti quod ipse testes hoc dicunt non sufficeret, nam quilibet testis est singularis in dicto suo et non habet contestem ut l. ubi numerus. ff. de testibus licet glossa non assignet istam rationem. Propter istud quod hic dicit requirit quod sit deceptus ultra dimidiam iusti pretii hoc est quantum pretium. Sed hic quilibet testis testificatur de singulari pretio nam de ut l. certa re in ff. ad l. falcidiam. Vel possumus dicere quod si isti testes adderent in eorum dicto et ego tantum dedisse et quod aestimatione quod isti testes probent et licet dicatur quod quilibet testificatur de se ipso et sic videntur singulares tamen quia testificantur circa idem in quo sunt aequaliter periti ut in quod aestimatione videntur esse contestes et quod idem deponent ut l. nemo est qui nesciat de duo. re. non potest in simili in l. i. de serv. quod ex eo quod int. Datur glossa aliud remedium scilicet quod inspiciantur venditores fere in illo loco et in illa contrata et quantitates fructuum et rei qualitates et postea colliget aestimatione. Unde glossa dicit bene, sed puto quod hic abusive

Practica vera et clara et indubitabilis est ista quod iudex ipse hoc inspiceret vel mitteret duos bonos aestimatores qui hoc investigarent et referrent. De primo scilicet de iudice est textus in l. fi. de iure dom. impe. De 2º scilicet de aestimatoribus habemus textum in l. hac edictali § his illud de secundis nup. Dico ergo quod in omnibus istis in quibus est magis iudicium quam testimonium iudex debet ponere aliquos bonos homines ad faciendam illam aestimationem et proferendum illud iudicium ut l. i. de ven. inspi. de fi. inst. l. quaecumque. Sed quantum res valeat non potest videri per oculum sed intelligitur per intellectum et ideo debent mitti periti in arte sua ad hoc faciendum ut in aut. de alie. et emphi. § si autem et de non ali. § quia vero secundus et § si vero alicui et sic videtur voluisse intelligere glossa in c. l. certa per l. quod allegat. Sed si quis vellet hoc probare per testes istud esset difficile. Posset tamen sic probari uno modo levi si diceret esse testes qui dicerent quod plures homines volentes eam emere pretio quod aestimatione ubi de hoc non esset certa pretio quod aestimatione ubi de hoc non esset testes esse utile quod dicit sicut multi articuli. Secundo quod proponit aliud est tanti redditus secundo quod in contrata illa praedia quae sunt tanti redditus dicto tempore et antea et post consueverunt tantum vendi et hoc est verum in rebus immobilibus. In rebus vero mobilibus quae consistunt pondere numero vel mensura qualiter debeat fieri probatio dixi ad l. plene in l. certa re § non unquam ff. ad l. fal. In aliis rebus mobilibus ut in libro et similibus quae non faciunt fructum aestimatur quantum vendi potest ut l. si fundum de evi. fur.

Ad rescindendam. Hic est bonus casus quem tene menti.

Ratas. Ad rationem vim quaerendi sequitur paulo altius ad hoc allegat qui hic l.

Si voluntate. Nota hic textum in fi. quod ad hoc ut possit rescindi venditio ratione deceptionis partis dimidiae iusti pretii oportet probari tantum tempore venditionis rem quantum valuisse vel valere et non sic tempore re. Dolus non et vide primam glossa quae est optima ad probandum dolum in malis venditionibus et non istos modos.

Si maior. Protestatio facta ab eo qui non sit maior protestandi nihil relevat ut dixi in l. si fundum de rei vendi. Bartholus.

Quisquis. Nota quod quis potest proferre facultate sui patrimonii. Dixi vobis in aut. si eum testator. Glossa intelligit hanc l. in eo qui est deceptus ultra dimidiam iusti pretii non in eo qui est deceptus ultra dimidiam proprie non mediante proferre error nec contrarium quod sentit unde glossa quae contrarium sequitur verbo paulo viliori idem etiam tenent. Dat. quod tene menti.

Si quis. Nota aestimator fit secundum rei qualitatem et redditum quantitate ut dixi C. e. l. 2. Tenerunt hanc l. quae est bona. Nota quod non est sufficiens probare quod res valeat tantum et non plus

aliter de extimatione fiendis

fru sub aestacoe tm recipit et no plus / debz go fici estimacio sm rei qualitatem et redditum qualitate p bonos homines ad hoc ponendos ut dixi C. e. l. ii. tenetur in eti

De periculo et commodo rei vendite R[ubric]a

Post perfecta / Het l. habz ca dicta / primo dicit est satis quod / duo sunt singularia / sm est sat quod sm c. q. verb. si emit ex ea antecedente contractu venditor tenetur de emerendo sequitur ex causa que sequitur post contractum / 3o dicit ex causa que sequitur post contractum / 3o dicit q emptor debet denunciare venditori ut ad sit tac agende et p hoc ego dico in qua de sit tac agende et p hoc ego dico in qua de protestacione q no sufficeret si ego dicerem denuncio tibi q michi est mota lis / sz debz dici q michi est mota lis a tali / ideo denuncio tibi ut adsis cause agende / vel venias ad defendendum no aut sufficit simpliciter denunciare / No istud si ipse quod dico v. l. denunciasse / quid si de adultis q dy in l. eu qui ceterus no intelligat vm in illa qdc qua querit utrum si emptor sit sedat ei denunciari et illi sufficit / sua vba vitas est ista / q denunciacio sit solum ad certificandum te sic prodit regula q ille qui certus est no debz amplius certificari ut dico c. eu qui certus et dta l. i. in fi. de ac. ep. / sz quando denunciacio fit ad incitandum te ad aliquid facere ille qui certus est debet incitari unde l. dicat hic q venditori debz denunciari ut adsit tac agende unde lex facit tolli ut no sunt incitatus ad hoc ut veniat ad defendendum / Bartholus

Cum convenit / Se vero / vendi fundus ad mensuram ultra duas mensuret et p ta vendo cogitabis habui eam de scito / quoz hat facto tibi ipse hic tex. que scia locum hic est tibi ipse hic tex. que scia locum hic est hat habui de scito eu quando aget ri. ven. et fundus fuit venditus ad mensuram ut apparebat de mensuracione

De actionibus empti et venditi R[ubric]a

Ex empto / Glo. legit ista l. multis modis tenet qua vis / Bartholus

Si traditio / Qui aut quis possit compelli ad tradendum / dicit ut plene no in l. i. in pri. ff. c. / Et ego plene dixi in l. stipulacionis no dividitur de ver. ob. / No q hic vide casus eius qd dixi verbis in l. i. de fon. que p co. q. int est q licet pte no pbetur interesse iudex debz arbitrari ex officio suo / Bartholus

Quod vero / Ko q in contractibus i quibus ultro citroq obligacio additur qui vimus implet contractum ex parte sua alius est in mora et ideo sunt interpellacioe / no etiam q iste vsure debet de iure cavere / ut

vidistis no C. de usuris l. y. et ex eo de usuris et quemadmodum qd no et tenetur in eti

Si servos / No illud tex. dum dicat si no ab inicio aliud quest q si si vendicio resolvitur ex pacto conventum agetur ad resolucionem contractum de eo eo contractum qd dicit ut dixi plene in l. y. in pa qui C. de rescin. vend.

Si pater tuus / Het l. habet unum bonum casum ex eo q quibus pte solvit tributa no probatur possessio sic intendit in simulacioni

Ex pupillo / Venditor no tenetur defendere emptorem a violencia que sibi infertur de scito h. d. / Sz quid si in iusticio contineretur q venditor promisit eum defendere de iure et de facto dicit plene ut dixi in l. stip. ista in pri de ver. ob. / Bartholus

Si quis alteri vel sibi sub alterius nomine vel aliena pecunia emerit R[ubric]a

Si emancipatus / No istud tex. ad illud q dixi tibi C. fa. l. l. filie et no sufficit q pro emat nomine filii nisi sequatur tradicio

Si mater tua / No q lex pcind solutio sit de pecunia aliena no impedit tr at dominium i emptore

Ut tu / Het l. est bona et singularis et multum petrabilis dividitur in duas ptes / 2a ibi si vero ab inicio

Ita prima subdividitur qz primo ponit unum dictum breviter / 2o prosequitur sm incedens 3 2a / 2a ibi na spunde / 3a ibi q si emisti

No ex hac l. q nomine uxoris solum est appositum in instrumento et uxor esse vnum i vitate quasi probatur ex duobus q ipse vir duas prevenerit ad faciendum instrumentum suo nomine emit de pecunia aliena et sibi tradita possessio est ista q ipsi viro possessio tradita est qd est notandum facit C. e. l. iii. Habes ergo videre tres casus / quando aliquis emit de pecunia aliena et sibi traditur possessio et tunc ipse efficitur dominus ut hac l. primo casu / quando aliquis emit de pecunia aliena et sibi no traditur possessio sz ei cuius est pecunia tunc si quando ille cuius est pecunia aut prevenerit ad instrumentum fieri ut quecoz suo nomine scribatur nomine illius tercii placet esse appositum in instrumento ut hic / quando quis emit p alio / et tunc q infra et videbitis infra pro. v. si vero //

Si vero / Istud v. ricescio alibi sm intellectum glo. no q si ponit alius facit ut inutilis no valz qd agitur et ideo in contractibus factis p ponit hodie apponuntur illa vba ponit p ponit hodie apponuntur illa vba ponit actorem facere et nuncium speciale ut possit eciam facere tanquam nuncius / No 2o q ex vali contractum sufficit dominium qd dico plene ut C. dixi de legi. l. no dubium dicit ut i dixi

Sz o no ve ex isto fine q gestum a nuncio no possit hic ratum et si hec posset hic ratum ex ratihabicioe queritur uxori

dixi tibi alio anno in ti. de ea. ha. Glo. tetat hic mag. de re alti et altius quera(n)t(ur) actio de qua plene dixi in l. stipulatio ista. § alteri. et l. si quis inpubes de v. ob.

De rebus ali. non alienandis rubrica

Distrahere Nota quod ex eo quod quis potest pignus spend(ere) in cautela non videtur appare(re) ea que in ea continetur. Idem vidisse etiam in l. ult. de pig. vale quod agit et quod pactate corp.

Sancimus Licet est bona l. et pul. alienatione plurima videtur prohibita omnis actus per que fit translacio domini directi vel utilis vel alicuius iuris in re h. d. dic plene ut dixi in l. ea lege de condi. ob causam. Bartholus

De quibus rerum alienatione rubrica

Multum Ratione pre(ci)s fiscus potest vendere totum scitus in privato h. d. l. ista in summa. Bartholus legum doctor

Rem alienam gerentibus non inducit rerum privatarum administratio.

Non est Nota quod licet domino alienare rem suam cum honore tamen suo quod est bis notandum. Bartholus

De pactis inter emptorem et venditorem rubrica

Si ea lege Nota verbum pertinet et vide glo. sup(er) hic verbo de qua facio magnum festum in ma(teria) substitutionis. Nota quod verbum pertinet est verbum obligatum quod ita exponit pertinet id est restituet de hoc l. i. ff. de dona. Ego tamen teneo quod sit verbum to(tale) ut plene dixi in l. centurio

Si fundum Licet est bona l. Aliqui dicunt quod contra tamen alia quam ex dictis fac(it) habere q(ue) nota h. d. vide glo. super verbo sive heres. Et primo nota quod dixi tibi in summario ex quo habes expresse quod pactum in contractu appositum actionem veterem informat et novam parit ... de quo plene dixi in l. qui Romae. Et de pac. l. in bonefidei. Nota 2o quod inter ipsos contrahentes in contractu transit ad heredes secundum glo. hic posita que dicit hic non sunt necessaria ... videtur tex. in l. si decem tu petere de v. ob. et quod ibi plene dixi in l. qui quidem Romae § Augerius cod. ti. Bartholus de Saxoferrato legum doctor egregius

Qui ea lege Licet est nobilis lex. Nota quod verbum venderet est obliquum significat eum idem quod retradat in alium. Nota quod transit inter ...

Commissorie Nota quod qui post finem ... petit videtur renunciare petitioni pene quod intellige nisi esset contrario manente pacto ut ff. de transac. l. qui fidem et istud est nobile ad multa

Cum te fundum Ista est nobilis l. in contractibus nominatis non est locus condictioni ob causam si non sine pactum quod prius dedit causam contractui h. d. Licet singularis. Nota hunc casum. Cum solum vobis ponendo casum quod pretium tenuerit.

Si a te comparauit Ad actorem contractum non sufficit sola oblatio sed requiritur depositio et consignatio h. d. allegaui hanc l. in l. acceptam

Si quis ita Valet pactum appositum tempore venditionis ne liceat fundum religiosum vel sacrum facere h. d.

De servis exportandis venderunt rubrica

Lege Nota quod pactum valet ut si quis fiat possit quis capere suum sua auctoritate de quo plenissime dixi in repetitione l. si creditores. C. de pig. quod intellige ut dictum est. l. i.

Monere Talis quis esset qui l. i. sunt in quali possessione vel habitu repetitur h. d. hec l. in summa.

Qui Si ... inducat civitas propria videtur interdicta civitas sua h. d.

Si mancipium ita venierit ne prostituatur rubrica

Prefectus Opp. quod liceat ducere sua auctoritate ut C. ti. i. l. i. et l. ii. Solutio ibi est liquidum et manifestum tempore ductionis quod sibi competit illud ius capiebat eum in loco prohibito. hic vero non erat liquidum quod ancilla esset prostituta ideo debet liquidari coram iudice plene dixi in l. si creditores C. de pig.

Si mancipium ita fuerit alienatum ne manumittatur vel contra

Si patronus Opp. quod ex tali pacto non liceat recedere ut C. ti. i. l. i. Solutio ibi est aliud pactum a quo recedi et tempore Alteri opp. de ser. expor. l. in. Solutio ut ibi et per istam l. ea que non in l. contra ego consului semel in hoc tali pacto fuit appositum ne liceat emptori alienare et si alienaret deveniat in talem civitatem utrum istud pactum postmodum possit tolli volunt(a)te videtur quod non quia ius est acquisitum civitati in contrarium videtur casus hic de hoc dic ut dixi in l. qui Romae § Flavius ff. de v. ob. Bartholus

Ea quidem Non sufficit contra fieri ad penam committendam h. d. hec l.

de hac ma vidisti in l. ubi pactu § de transact plene in l. cumtra § cu quis de ver. obli.

Si puella ad enitenda pene cum missione no refert a quo sit dictu stat h. d. hic est brevius casus, de hac ma dixi plene in l. cu pms de v. obli.

De edilicijs actoibz rubrica

Si apud forum no ho. iste antecedent vel in ctu sequitur est quando dicat sim pactu i contineri dupla tibi i. l. i. boc tibi § de pac.

Si penam dicit dy. in l. i. ff de donat q ideo in pacto l. cum missione et adiectionibus in dictis tuffeat dum ipso iure ppt illa vba que dicunt res sit inepta, ego dico q hic no est vim qz etiam in alio pacto illa vba opa vent qd est sim ut hic et ideo e spale in illis duobus pactis dic plene ut dicta l. i. ff de donat. Bartholus

De monopol et coventicl negociatorum

Turbemus no hac l. con istos artifices qui int se faciunt istas conventiones qua vidi plures peticas

De nundinis rubrica

Omnis hec est bona l. et credo q hic est casus q tempore nundinarum no possit quis capi pro represalijs

De vectigalibus rubrica

Nec commissum hec e valde notabilis l. res que incidit in commissu ut vendicatur ad quinquenium no post h. d. no pro his qui no assignaverunt iura et actoes que litigia devenerunt in fiscum ex forma statuti licet de iure debet moneri qd ita quinquenium no post ad tunc incipit qz poterit hoc multu de honde

Exceptis no q vectigal publicum ut locari in civitate

De nova vectigalia instituti no posse

Si propinqualem no ar. q ppt consuetudine ut induta mis exigere vectigal dixi ff de publicis l. vectigalia

De commercijs et mercatoribz rubrica

Mercatores habes duo nota primo q potes i punc l. pmittere civitatem egredientem tritoum vel alios termos ppt statutum dispont. no 2o q ambaziator q finita ambaziata differt recede no gaudet bnfco seu privilegio ambaziatoris

De rerum permutatoe ~~ppeper obiit~~

Glo. continuat rubrica, deinde quid quar contracto permutationis no dicat contractus nominatus sicut locato venditio et similia et eadem quoque facit ff de pac. l. iurisgen. § i. Eande veritas hic quandoque gomus point hic, na permutatio est nomen generale ad omnes contractus ex quo ultro citroque aliquid dat, permutare enim dicit sic est tibi do hoc pro hoc, unde non ut dici contractus nominatus qz habz nomen sui generis, no ut dicit q habeat spale, na sicut videmus in simili quitz unu vocatur ho hic pro hoc quis no dicit nominatus sed pro nomen spu, et hoc tenet omnes doc. no go contra ista glo. q verbum permutare generale est ad omnes contractus qd valet ad multa, vide glo et no cam. Bartholus legum doctor.

Sicut patris ista l. ponit unum casum singulare et nescio cu alibi sit res permutatur cu re que venalis erat exposita, no lz locu obtineret edicto, secus si venalis no esset exposita h. d. Opp. et vi. q iste sit contractus emptionis et venditionis ut § de rescin. ven. l. per ca, Do. ibi sunt taxata quantitas pretij sunt datas species hic vero quantitas no fuit taxata ut tex. dicit. Opp de tex. qui hic dicit comparavit et sic i innuit q fuit emptio, Do. aliud est comparare aliud est vende seu emere verbu enim comparare e generale et comprehendit etiam permutatorem et alios innominatos contractus ut l. i. § pecul. ff de ep. et ve. Ista tex glo ibi et hic vide glo. qua prima et no habes q verbu permutare est generale ut i rubrica. Ite verbu comparare ut hic. Quaerit q act agat in primo capi l. plures sunt opi. veritas est q agetur actoe utili pscripti verbis ad primum act excepte. Et vero i q differt contractus permutationis ab emptione et venditione Glo. dicit in contractu venditionis datur precium pro re, in contractu permutationis datur species pro specie, adde, ego dico in contractu emptionis dat precium pro re intelligat pro re q tradit dat precium pro re q quis no sit obligatus ad dandum ut ita q quis no sit obligatus ad dandum ut l. excepto in pri. et § i. de ac. ep. Sz si ab initio convenisset ut tu dares rem ego dare pecuniam, qz de natura emptionis et venditionis no est ut emptor obligetur ad rem dandum esset contractus innominatus et no esset emptio tex. est et glo. in l. fi. ff. de ror. ob ca. sz si in contractu apparent utrumque verbis

ut sit quit dedit vendidit et tradidit
ptanta pecunia vltra ipse illa vba q dicit
dedit designat esse venditio etc no si dedit
ibi ponit ipse ut l. stipulatus ff de vsuris
dictum plenius in dicta l. si. de cdi. ob ca.
Queritur quo differt contractus pmutationis
ab alio contractu innominato, do ut des/ dic
ut in glo. et pt quit tenet licet tex. no
sic declarat tenere inter hac l.

Permutationis

Actio pscriptis v. ex permutatione e bone fidei
Sicut actio ex empto l. d. C. ff. de
rerum vendi. l. ea conditione. So. contractus
permutationis appellat emptio in hoc q est
bone fidei differt tn in aliis qr emptio
contrahitur consensu permutatio no ut hic dicit tex.
Sed dicit re ipsa. Queritur et remotio in
dubium in quo differt emptio a permutatione
Glo hic assignat dras et ccor. qd dic
ut in glo. Inter alia dicit vnum qd e nota
et est ultima dra, dicit q in venditione no
transfertur dominium nisi precio soluto vel fide
habita de eo. secus in aliis contractibus/ vide
ista glo et sequitur/ ipse videtur tenere glo in l.
traditionibus C. de pac./ q videtur tenere glo.
in l. cum proponas C. de dolo. in glo. sc. vbo
remansit. Idem tenet glo in l. si sumus
§. locaui ff. de furtis. et ibi dixi tibi et
C. eadem l. cum precibus/ Glo formatur de hoc q
et eam dimittit in soluta. Ego credo esse
glo. veras scilicet q idem sit in aliis contractibus
quam in venditione qr casus est vo/ p hoc ar. i
l. in. ff. de pig. act.

Ex placito

Ista l. habet materiam
multum subtilem. Dicit
ex pacto permutationis no oritur
actio nisi vestiatur l. d. C. ff. de l. consensu
de act. et obli. et Insti. de obli. q ex consen.
Ubi emptio perficitur consensu sed permutatio e secus
emptioni ut C. l. xx. s. tit./ So. plus est
in quibusdam no in hoc. pro qr permutatio est
contractus innominatus ideo solo consensu no pficitur
ut l. in/ ex. in pn. et §. i. ff. de pac.
Venio ad glos. primo quero si pactum vestiatur
re interventu oritur actio/ quero vnde
oritur illa actio an ex re traditione an ex pro
pambulo Glo. dicit et dot q oritur ex
pacto pambulo hoc dicit tex. hic dum dicit
ex placito permutationis re nulla secuta ter
q dicit re secuta oritur actio ex ipso pacto
hoc eum significat illa dictionis ex. ar. C.
si sumus ... l. i. et de legi. l. no dubium
de peru. l. eo tpe cum precibus/ hoc etiam pbat
glo. p multa ex. que dicit ex ... esset
difficile nec pertinet ad maiorem ... hoc est
pbatur regula generalis que est quotiens ...
venit ad implementum alterius no agi ex implemento
sed ex impleto ut hic patet et l. si stipulatus et l.
cum cum ff. de nouat. Quero quod quid
si ab una parte impleatur contractus vltra ex
hoc vestiatur adeo q pariat actionem alteri parti
que no impleuit Glo. videtur dicere q hic
sit fatua/ Ad quid eum posset agere altera pars
cum ia sit impletus contractus. Et etc no est
fatua posset eum esse q licet contractus sit impletus
sunt datum mancipium vitiosum vel morbosum
ita qd competit ei q posset agere vltra est
q ei solum impletur dum implet suo alteri parti
nec q sit implete adeo q si vult pt aliquid
venire ut l. si pecuniam in pn. ff. de cdi. ob ca.
Venio ad glo. mag. in. Queritur primo circa
hanc l. quo pscriptis sunt subiecta/ Dicunt quidam
primo precessit questio nuda de permutatione
2o illud sunt deductum in stipulationem/ et hoc
tenet glo. Alii dicunt q ab ipso initio una
tenet glo. ... pscriptis vallata vltra sit ea bo
sunt questio pscriptis vallata vltra sit ea bo
tn in hoc pt esse dra qr cum precessit nuda
questio et secuta est stip. sequitur in contractu
oritur actio pscriptis v. sed cum esset una questio
tm stip. vallata no posset agi nisi ex stipulatu
stip. Queritur ergo et remotio in dubium an
ex contractu permutationis oritur actio qua actione
agetur/ So. aut no interuenit stipulatio/ et
tunc agetur act. pscriptis ver./ vel in factum que
est idem ut impleatur qd conuenit vel cdi.
ob causam ad repetendum qd est datum Tu tn
distinguit aut res sunt composita venalis aut
no/ ut C. e. l. i. Si vo interuenit stipulatio
tunc distinguit aut stip. sola. aut precessit pactum
ut C. pp. dra / Cauta ergo hic sit mentio
de act. pscriptis v. et actis in factum Ideo glo.
intrat inda. act. pscriptis ver./ et act. in factum
Queritur in quibus casibus habet locum actio
pscriptis v. et act. in factum/ Glo dicit q habet
locum primo in pactis in contractu appositis ut l.
ii. al. iii. C. de pac. intemp. Item ubi dubitatur
de nomine contractus ut ff. de pscriptis v. l. i. et ii
et iii et l. si tibi rem/ et l. i. de co. act.
Item 3o habet locum in tribus contractibus innominatis
nec ab. qd dicitur de pac./ scilicet do ut des sicut
quo est permutatio/ facio ut facias et do
ut facias et in contrario scilicet facio ut des/ dicitur
de dolo ut l. naturalis §. q si faciam ff. de pscriptis
ver. Ita dicit glo. Doc ultimum q. primo
no est nisi una actio pscriptis v. scilicet que oritur
ex contractibus innominatis. Licet obstat qd dicitur de
pactis in contractu appositis illa ideo ibi oritur
qr habita relatione pacti ad contractum resultat
quidam contractus innominatus/ ita si ego vendo
tibi librum p certum pacto apposito ut vadas
p me romam habita re pacti ad contractum re
sultat quidam contractus innominatus scilicet facio ut
facias scilicet vendo ut vadas romam et
ita dicit ... Secundo e factum p l. in bone fidei
C. de pac. ubi dicit tex. q oritur actio ex
ipso pacto no ex contractu innominato q resultat
habita relatione sicut inde dicitur in l. uni. gen.
§. qui primo ff. de pac. Item pactum in contractu
appositum vestitur re interuentu Aliud e cum
vestimentum unius aliud vestimentum alterius
ut dixi tibi in l. pactiones C. sup. de pactis/

p. ego video q ex pacto nudo i contracti apposito
orit actio etia qn nullo resultat contractus in-
nominatus ex illa relatione ut C. de usuris l. fructus
ff. de usuris l. etia si bis inspiciat. Ita pone
ibi illud quod est mutuo datu creditori esse p-
missu p stip. et appositu pactu nudu de usuris
ecce nullus resultat contractus innominatus est
enim ibi pmitto et pmitto tu creditor ad nil
obligat. et tu constat q ex illo pacto orit
actio teneo g. glo. mag. Iste in 2o membro
qn dubita de nomine contractus vm dicit glo.
pt enim esse q nullus contractus innominatus resultat
ex m tu posuisti libro tuum ad vendendum ad
statum hic nichil sunt dein exposite q illi ve-
ditori debes dare unde no pt dici q hic
innominatus contractus pt et tu agit pstip. ver.
In 3o casu sz in contractibus innominatis glo. et
doc. ultimo sunt in contr. remanet q glo.
ma dicit veritate. Secundo etia illud q glo
dicit q in facio ut des orit actio de dolo
no pstip. ver. An hoc pt vin et que est ro
huius certe hoc ex actiam plene C. de dolo
l. cu proponas dic ut ibi. Secundo laboravit
contractus innominati consistant. reneris modo i-
eudi contractu an consistant ex modo implendi
glo. dicit ex modo i eudi ut l. cu mota C.
de tusat. doc. ultimo dicut contrarium q consistat
ex modo implendi et illud est principalius
al esset i pone lege ubis. Dies ja. de but.
tenet opi. glo. q consistat ex mado i eudi
contractu et hoc pbat ipe pr. qn vim venit
ad implementu alterius debeni inspice illud
quod implet ut hac l. in pn. et l. stipulatus
et l. tu eni de nonatl. P. quod vim venit
tanq accessoriu ad illud quod implet. sz ad
quecoz go aut. Ego al dixi vobis q ista
disputatio multu displicet dico enim q stant
ab ipso primo contractus emptionis et venditionis
ex parte emente est emptio et ex parte vendente
est venditio nec inspiciat quis precedat utrum
incipiamus verba ab emptore an a venditore
ut l. i. ff. de rerum permu. Ita dico in contractibus
innominatis ab ipso pn. ex parte unius est do ut fa-
cias ex parte alterius est facio ut des. ex mira
contractus innominati dispudicant sm varios
contractum novatorum quibus assimilantur ut l. i. C.
si quis simus ff. depositi et l. cu quis inspectior
ff. commo. At iste contractus do ut facias assimilat
locatoni ut dicit l. sicut g. in locatione no
inspecto ordine verborum ex parte locantis e loca.
ex parte conducentis est conducto. Ita hic ex una
parte est do ut facias ex alia est facio ut
des ideo ex parte illius ex parte cuius est do ut
facias orit actio pscriptis ve. ex parte alterius
ex cuius parte est facio ut des orit actio de
dolo. Et sic cessat rones que sunt in c. in
p. d. ja. cu dicat inspiciamus illud quod implet
fateor sz ab ipso primo iste contractus fuerunt
variati ex persona contrahentium go ex ista decius
intellige istam mat. Decima go ino ad actoz
in fin. de hoc no dico ino sz dicta deo duce
in l. i. ff. de condi ex l.

Quum pal[mis] ... Condicio ob cau[sam]
est personalis ideo
datur contra accipientem no contra tertiu
possessorem h. d. Sciunt glo. hic primo
cep in contractu permutacionis rescissa dum in
alia re no tradita vel fide rupta de ca-
dit ut dixi C. e. l. ii. Secundo 2o. An
hic actio pscrip. v. que datur ad implendum
quod convenit det pcise ad dandum an liberet
quis prestando interesse. glo. tez q liberet
prestando interesse. doc. ultimo q. dy.
tenet glo. in l. stip. no dividit pcise
magna et ego teneo glo. dic ut ibi.

De locato et conducto Rubrica

Domini[s] Cotumna ut i glo.
De hac ma[teria] hec
in l. dub. horreorum ff. e.

Hominis Primo hic
est videndum
quis dicatur locator
et quis dicatur conductor hic videre q ille
qui prestat operas dicatur conductor ille q dat
pecuniam dicitur locator In gnu vero tex.
et ista est veritas q ille qui dat pecuniam
dicatur conductor ille qui prat operas vel
paciaz habitandi vel facultate durendi aq
et similia ille dicatur locator ut l. i. § si quis
sum ff. depositi. Sug ob. hec l. 42 h. ubi
conduxisse ponitur in ipse licz glo. videat ali-
exponere tu nichil est dicere sepe eni ponitur
conduxit p locavit et contrario ut l. veteres de
conduxit et l. si duo C. de usufr. 2o
act. emp. et l. si duo C. de usufr. 2o
quero qn quis locat operas suas ut faciat
edificium aliquod certa mercede utrum possit
petere mercede ante finitum opus. Glo. hic in
dicit q sic. et ar. C. de iudi. l. properandum § in
dicit q sic. et ar. C. de iudi. l. properandum § in
honorariis. vide glo. ista certe ille § in
honorariis nichil facit ad pro[positum] quia spale
est in advocato. unde dicut doc. hic esse
inspiciendum qualitatem personae que locavit
operas et qualitate operis. Quid enim si aliqua
pauper artifex pmisisset facere pallacium cuius
p certa quantitate certe debz solui sibi quantitas
interim ar. ad hoc ff. c. l. insula l. si no
remunerandi § si ff. ma. quod satis placz
teneatis unde ista glo. quia valz ad multa

Eadem que Certa hac l. glo-
quent quando debz solui
penso domus utrum in primo an i
medio vel in fine. licz et hic sunt opiniones
variae est q standum est consuetudini regionis
in hoc ut j. e. l. ex ecepto. Sz si consuetudo no
appet debet solui in fine temporis nec ante
pt petere quia ante locator contractu ex parte
sua no implevit ut l. iuliano § offerri
de act. emp. dixi tibi in l. si simus § si
ff. de stip. servorum

Certis De hac ma plene dixi
in l. dub. horreorum ff. e.

Certi iuris Ista l. fuit repetita
ult. mores et est
pulcra ma in ea contenta

Licet. [L]ex ij aut dicat' sterilitas est &c. ut modo doc. Quidam dicunt infra quinquennium Alij dicunt qui semel non recollit Lex. hic dicit iuxta bona fide nomine tui vel rei que est bona fides &c. ut aliquis non decipiat ultra dimidia insti precij infra dimidia insti precij bona fides hec tollat ut l. ij. et l. si volunte. C. de rescin. ven. S. quo sit collecti ita modica fructus q solue pensione que remaneat decepti ultra dimidia insti precij tunc dz fieri compultaco ista credo q debeat intelligi ista ma. vel ulli dixi insi modo.

Emptorem [E]ogatus sum l. dixi vobis in l. si filij ff. de so. ma. sz volo vobis dare thema doctrina. ro hui9 l. est hec q colon9 ultim9 ius hz sz habet obligata y pena dni locantis sz illa obligaco psonalis non tenet emptor inito emptor non cogit' stare Sz si voncrem colonu habere ius in re ut qui conduxit ad non modicum tpe tunc emptor tenet' stare cu cu habeat utile in re et sic actor multo fortius quod ut l. ij. ss. cum da ff de superficie et p hoc dixi aliud q in de locacoe fit instrm et in stipulacoe obligant' ptes hic inde oia bona sua p obseruacoe pdc et q tunc vere pt dice colonus ut i glim9 ego habeo ius ypotece in re. et sic nolo inde recedere donec michi satis fiat de pena vel de interesse meo cum hec res iam sit michi obligata et ita ia de facto dixi et obtinui et cum michi occurrisset fieri si ptestaco a coductore ut diceret se detine p obligacoe pbi fca et q te non inacteret et esset tene michi ptetuo

Quempiam Opp. glo. de l. conducto. si inus tepestatis ff. c. ubi dus tenet ad remittenda mercede dicit glo. et ibi sunt vis diua hinc huana certe istud nichil ad ppositum Sz vitas e ista aut cu dapnu ptingit in fructibz seu re locata et tunc debet fieri diminuco mercedis ut l. quis aut dapnu ptingit in rebz ppis coloni et non debz fi diminuco merces hic est casus hic que ptetuo tene michi

Legem Vide plene de hac ma in l. ite quero ss. qui i pleto ff. c. Bartholus

Excepto Hec est bona l. q qm non exprimit' certa qtitas intelligit' de ea que pvenit pstari Vide glo sup verbo qsuetudine et apostilla ut habes in libro

Qui rem Plenissime vide in l. si verij aliqua de acq. poss. que e de diffinitionibz maius ff nomi Bartholus legum doctor

Stolet Opp. locato non qstit in intercedent petina inata ut l. i. ss. si quis sum ff deposito quo hic non sunt locato Glo. fatetur quum q h intelli. locasti i. usui concessisti et sic sunt hic qtitus innominatus Vide glo. ista Si hec est vera quo pt

que dicitur sterilitatis

quid bona fides

i. o le bo

op q

lbo

op q

ipse permute eu in qtitibz innominatis locus est pine ut l. si petina ff. de qdi. ob ca. Sim9 timore opz te qponere si alci sz ia soluti et sic non erat res integra qr qtitus erat impletus qpter altius inito non erat locus pine al secus iste instat' sic hic erat qtitus innominatus quo non est qtitus bone fidei qr non dicit' bone fidei insi in duobz casibus sz de pmutaco et estimaco ut Insti. de ac. ss. actio in C. ti. i. l. ij. sz hic non est de hiis qtitus. Bo. opz te dice de nat. te q hic res erat qposita locandi sz postea merces fuit qstituta in oleo unde habet similitudine cu qtitu bone fidei qr C. ti. i. l. v. al nostro defendere ista l. Ultio non pbat l. ego semel defendi unu libellu agebat cum aliquis q colonu diceb q locauit fundu p certa qtitate frumenti opponebat' q non erat locaco ista et sic libellus non procedebat ego dixi q procedit vo' cu locare insipe ut hic videtis Bartholus

Ad probacione Ex qtitu locacoms non pbat' dnm in l. h d. hoc est vm q locaco non sufficit ad pbaco dnij sz sola sz cu alijs sic pone cum q locaui tibi fund. et q ipse tanq mc9 colo9 laboravit longo tpe et pbo titulu et ex hoc pbabi' possio et p qns pprietas q te michi

Si quis conductoris Ista e sum9 sed conductor q uctis qdicoe ex hac l. debet ante oia restitue re vel sic qoz referre dni h. d. hui let. qua puto vaz et legi' duobz modis pnci' qui tangunt' in pma glo. Itez sda let. subdividit' in alios duos modos ut tangi' in sda glo Pono casu i tmns sm q posui smariu postea qeamabo. pr let. lex ista po legi' qn quis locat' alti aliqua re qua ipse qductor hebat tenebat et possidebat et hic casus po' in pn. glo. Contra quo casu opp pmo. ex sola locacoe non pt quei possio locanti qr sicut dnm non pt quei sine causa ut l. unq inda. de acq. re. do. Ita vel possessio sn ca pt quei ut no in l. q meo in pn. ff de acq. poss. Bo. dico q ista let non procedit si tenem9 illa opi. qua tenet Ja. de are. Sz doc. omnes qnit tenent qtm qr possio pt quei ex ca ulla vel i iusta ut l. i. ss. si vir. de acq. poss. procedit quo ista let Sz ad ista opp de l. dolo de doli ex. de re. insi l. dolo Bo. dicunt quidam istud est io qr let ista pro expsse ordinat Cu dic r^a dolo fact non hz locu in possessorijs recuprandc possessionis qr spoliatus ante oia est restituendus ut l. momentanee ss. vn vi et l. si qs ad fundu C. ad l. iul. de vi. Sz istud est iudicium recuprande possessionis sn eo ipso q colon9 denegat michi restitue possio spoliat me quo an oia debeo restitui vel pt opponi exca r^a dolo fact q petis &c. Ista e vera let. Alio mo legit ista l. pmp' in quolibz qui locavit re non distinguendo quis possidet

lbo

lbo

op

Ad ista lex. opp. locato rei pe no valet ut
l. qui re C. c. et l. ad probatoꝝ ff. deposi. l. si
re go no pt agi ex locato sic dra grui
quare male / Ista timore lex. hui9 l. va
riat. duobꝫ modis. uno mo q sic agat ac
ex locato licet ob. aurea. q. qz licz locato
nō valeat tn lege i ponit tibi silentiu q no
possis hic oppone q locato no valeat ronc
dnij. Ista l. no placꝫ p l. ad probatoꝝ C. c.
Sꝫ p possessoꝝ istius exceptionis detegit q
agens sit ca seu actoe compet. go no dꝫ
audiri ut l. si pupilli ff. videam9 ff. de
neg. ge. quid go dicend est / Dado modo
q sic agat conductoe ex. l. ista et cessant
omnia gra et ista est va. Cont hic opp
ego venditor tene q agēti ex locato possit
opponi exceptio dnij. Con ff. coma. l. ita ut
si fur. C. de pig. ac. l. creditores cu silibꝫ
So. agēti ex locato actoe psonali no pt
obici ex. de dnio rei. Ideo qz p hoc non
probat contcus pt eni quis mobile locare
comadare et trade pignori re aliena sꝫ
si opponi ex. de dnio rei quasi ibi pt
hoc fieri qz p hoc detegit contcus ullius ut
l. qui re et l. ad probatoꝝ C. c. Con hic opp
qz videt q de dnio rei possit opponi ut l.
bona fides ff. deposi. So. ibi no solu ego
opponebā de dnio rei sꝫ et ipse reu9 agebat
q me et assistebat mihi. Ultio opp. in de
agri et cen. l. litibꝫ. So. hic constabat de locacōe
ibi no sꝫ in vaꝫ lex. Solutio distingwe ta ubi
aut de locacōe est dubiu et pt opponi ex.
dnij ut dicta l. litibꝫ aut de locacōe constat
et tunc aut agit conductoe ex. hac l. et actoe
ex eo contcu p̄mo cau no pt obici exceptio
dnij ut hic s° cau subdistinc. Aut obicit condu
ctor de dnio ipso. et de dnio rei et hoc 2°
capit et illic reu9 agit et assistit sibi aut no
ut patꝫ ex pdictis. Bartholus

Si tibi. Allegam tibi ista. l. C. de pac.
q pactu vestitu no vestit
pactu nudu ut alias pponas licz
ut carde pt. Bartholus

Gubernatores. Ista constitucoꝝ hinsti
de vbo ad vbu sꝫ in
vi l. no abit. Ideo hic nichil de ea
sꝫ dic ut dixi ibi. Bartholus

De iure emphiteotico Ru^ca

Contcus emphiteoticus C.
Ius contcus pte et pena in co
apposita valet et si pt tota libe
emphiteota sciens si p pte. sꝫ de Ius
evidencia debes scire qualit stat
contcus emphiteoticus. Na ab ico
dat certa qntitas ut puta cctu et
postea annati pstit dare aliud modicu
modo quero utrū iste sit contcus emptionis
et vendicionis vel locacionis. Ad qd respondet
imperator. Et sic no ex p̄ma pte q illa dicu
differre pe que sunt duabꝫ diffinicoibꝫ. Ego
ultia pte no illa dispiecoꝝ aut tota res pit

aut pꝫ. Ad ista ultiaꝫ pte opp. et vide q
a die celebrati contcus periclm spectat ad ipm
emphiteoticariu sicut dicim9 in emptore
ut l. i. C. de pi. et quo. rei ven. So. aliud
est in emptore aliud in locatoe et i contcu
emphiteotico. Ideo qz in contcu emptionis
venditor obligat ad re et pt ad ppon
cta ut ad officiu aliqd sꝫ ad tradicōe
qd officiu est momentaneu. Unde solucoe
eius qd debet libat et pempta alia cta
ipe libat qz ad ipaꝫ cta ppon tenebat
sꝫ ille qui locat vel dat emphiteosim no
tenet ad cta ppon sꝫ tenet ad paciencia
ut paciat colonu vel emphiteoticariu
uti frui ut l. ex conducto in pn. ff. de loca.
que pacia cu heat catu ne sit cta et
limitata no pt postea pstari qn res est
pempta et ideo no pt peti pensio Ista
sit vna ro / Vel alit dic p l. pign9 de pig.
ac. res pit ei cui9 est sꝫ in contcu locacōis
et emphi. res manet et remanet ecia
post contcu pfcm ideo ei pit. Sed opp.
et vi qn pit ps rei debeat fieri diminucio
mercedis ut l. licz C. h. t. So. aliud est i
locacōe aliud in emphi. Ideo qz emphi. dat
sibi quedā pensione modica que recipit
magis ad ondendu recognicoꝫ dnij q in re
conpensacōe fructuu qui percipiunt. Unde
licz pereat ps rei no fit diminucio mercedis
qz sp remanet fructus ad mus cedentes seu
tamen qui annati prestant. Qd no contigit
in locacōe seu conductoe. Queritur in quo
differt iste contcus a contcu emp. et ve
et locacōis et conductōis / So. ut colligit
ex pa et 2a glo. quas no. Int alias hec
vna dicaꝫ qua inde nouiter vobis i quadam
disputacōe qua feci. Dicit hic q i empcōe
et vendicōe solunt precium ab ico hic aut
solunt tandm annatim et vide glo. Et
hoc ego dicebā qn quis emit a comu
nitate fructus redditus et puentus eius p certis
annis p certo precio solucio annati p rata
utrū debeat fieri diminucio prcij ppt sterilitate
sicut in locacōe et conductoe. An vo non
debeat fieri sicut in empcōe et vendicōe
dic ut dixi in qoe illa que incipit publica
et int alia que ibi dico no curo utrum
dicat vendidit an dicat locauit sꝫ dico
inspiciendo utrū sit vendicio vel locacio
pt alia est utrū sit prestacio annua vel no
qd est unu de hijs ppt que discernit utrū
sit empcio vel locacio. Queritur utrū contcus
emphi. debeat fieri in scriptis. dicunt quida
q sic p v. quo circa in hic. vide tenē glo.
ista qua no legi. Alia glo sup v. scriptura
vide dicit alit q licz pmittat q fiat
in scriptis no tn phibet qn possit fieri
sine scriptis et istud applicat conclusio.
Queritur in quo differt iste contcus a
contcu libelli. dicunt quidā q emphiteosis

dat' spectus vel usque ad certas generationes sed
libellus dat' usque ad xxix annos. ¶ De hoc
contractu libelli tangit' in glo. C. de sac. sanc. ec.
aut in gressu et l. finita § si de vectiga-
libus ff de dam. infec. ¶ Breviter puto quod
nulla sit differentia inter emphiteosim et libellum
quod vide tempore collationis quando feudum poterat
alienari c. i. ¶ Queritur quid differt iste
contractus a contractu precarii quem multi canoniste
ponunt etiam hic aliquas differentias ut extra de preca.
c. i. ¶ Breviter secundum nos precarium differt absque
dubio quia in contractu precarii non interveniunt pensi-
ones et potest dominus revocare libere quando vult sed in abusu
[illegible] de consuetudine possessiones emphiteotice
dominus nobis [illegible] quidam appellant eas
precaria quidam appellant eas libellum quidam
appellant eas ad firmam quidam appellant
eas ad pensionem non tamen curo de verbis nomine
incipit' emphiteosis est. ¶ Queritur dicit hic
si sint sterilitates minimes quando dicit' minimis magna
sterilitas quod sint minimes mediocris dicunt quidam si
potest ultra dimidiam ut dicit glo. inter dicunt et
sub [illegible] quod si aliqua remanet debet prestari
tota pensio. Ego intelligo aliud quod quod proprie
fructus sufficientes ad pensionem. ¶ Queritur quid
circa si res augeatur an augeatur pensio. Glo.
distinguit an sit augmentum lateris an sit
augmentum [illegible] quod non placet. Immo puto
quod omne indistincte augmentum proficiat ad ipsum
emphiteotam arg. i. de alu. et palu. l. ij. et
ar. quibus modis l. [illegible] a grassis quod dictum est in
[illegible] in augmento. ¶ Queritur qua actione
agatur ex isto contractu dicunt quidam condictione
ex l. ista. Alii ut pe. dicunt et Cy. sequitur actione
prescriptis verbis quod apparet ex hac
l. non inducit' obligatio nova sed ea que erat in
nova persona reducitur. ¶ Ipsi dicunt quod l. inducit
obligationem novam secundum [illegible] respicientes ad principia l.
xij tabularum agitur prescriptis verbis. Ita loquitur in
contractum innominatorum hoc non placet ex predictis
pe. et ulti. [illegible] dicunt [illegible] ideo ipsi
dicunt quod actio prescriptis verbis inter oritur in
contractibus innominatis sed hic in eo hic est contractus
nominatus scilicet contractus emphi. et ideo ex eo oritur actio
prescriptis verbis quod non est dicendum. Dicendum est ergo
quod oritur condictio ex l. ista vel ob. quod dicunt
quod inducitur obligatio nova. Immo inducitur obligatio
nova licet de iure antiquo posito quod non esset
locatio neque contractus sicut non erat in veritate
non oriebatur actio neque obligatio efficax ex
illo contractu nisi rei interventu vestiretur et
vestiri videtur contractus quia prestare erat difficile
quandoque metuerat ex parte domini quando ipse [illegible]
pati emphiteoticarium et ex parte emphiteote
erat metuendum quod pensionem solvere debet. Ad
aliud quod ipse dicit quod l. nova inducit obligationem
per respectum ad l. xij tabularum dico quod hoc falsum
est ut dicam tibi in l. i. ff. de cond. ex l.
¶ Queritur quid si res non perit sed in loco
in quo iacet guerra non potest laborari

utrum debeat solvi pensio. Ia. de are. dicebat
quod non sicut si in totum esset dampnata arg. l.
interdum ff. de acq. poss. et hic refert Cy.
Azo. quod tenet contra. ¶ Bartholus.

In emphiteoticariis

¶ Dividitur in duas partes
principales. In prima parte providet quo
ad emphiteotam. 2a ibi nec autem.
Prima pars subdividitur quia primo statuit
pactiones appositas in hoc contractu esse validas.
2o statuit quod [illegible] rem reddere
ad dominum. 3o removet tres obiectiones que
possent fieri per emphiteotam. 2a ibi nec autem
ad v. nulla et hec sufficiant quo ad summario.
¶ Ad evidentiam huius l. premitte primo quod
velit dicere apotheca publicationis [illegible]
ut dicit glo. super verbo pensio. ¶ Ex p. de
sac. sanc. ecc. aut qui rem vel suffi. eius
temporis. Secundo dicit glo. in emphiteota ecclesie
tempus biennium ut in [illegible]. In emphiteota
privati triennium ut hic. Idem in colono privati
ut ff loca. l. quero § inter. ¶ Contra istud
dicit glo. opp. et vide quod colonus cum non
solvit per biennium posset expelli ut l. [illegible]
C. ti. i. Ergo aut loquitur in emphiteota et
distinguere emphiteotam ecclesie ab emphiteota
privati ut dictum est. Aut loquitur in simplici
colono et distinguere aut sint actu de
colono et intelligitur in cessante
a solutione per tempus statutum in l. quero § inter
per locatorem aut non sint actu et potest expelli
[illegible] cum cessit solvere ut l. ede C. ti. i.
¶ Venio ad quod et attende [illegible] inter glo.
utrum tamen non soluto res vindicatur ad dominum
[illegible] non inter dominus si nolunt ista
ipso iure et non inter dominus [illegible] et ibi
dicit hoc tempore nolentis [illegible] et ibi
si dominus nolunt repellendo [illegible] hoc vide velle
[illegible] glo. prima quod si tu non [illegible] ab alia
glo. prima quod si tu non [illegible] vel al. [illegible]
tamen emphiteota vel al. [illegible] emphiteotico non
ad te fundum [illegible] iure emphiteotico non soluto
potest tibi [illegible] et tamen non soluto
quod [illegible] a tuo iure non cadis nisi domino volente
[illegible] voluntate constaret
oportet ergo quod [illegible] glo. ¶ Queritur utrum dominus
¶ Hoc premisso [illegible] emphiteotam sua auctoritate
possit repellere emphiteotam sua auctoritate
glo. dicit quod potest sed melius est si fiat auctoritate
iudicis [illegible]. Aut constat quod
iudicis [illegible] aut non [illegible] quod ista
potest emphiteota aut non [illegible] quod ista
potest [illegible] aut dominus vult emphiteotam repellere
de possessione ipso contradicente et nolente
tunc eum repellere non potest ut l. non singulis ff
de re. iudi. Si vero non vult expellere sed ipse vult
ingredi et intrare illam emphi. in possessionem suam
non dico totaliter expellere tunc potest [illegible] contra
quod dominus possidet civiliter ut l. [illegible]
et i non [illegible] de poss. [illegible] an. et l. iij § ex
contrario et quod i non [illegible] poss. ergo [illegible]
civilis possessor potest ingredi possessionem. Item potest
emphiteotam [illegible] emphiteota possidet
[illegible] ab eo ergo [illegible] ut l. ij [illegible] ff uti possi.
¶ Quero 2o hic in glo. sed melius facit
si iudicis officio utrum [illegible] vult eum repellere

Nota

Nota

Nota

Nota

Nota

Nota

Nota

Nota

Nota

p officiu iudicis requirit libellus Glo hic vi
dere q sit d p libellu dcs Sz ego istu pas
su inueni hic quodam in l. creditores. i. de
pig. Et ut dixi in l. i. §. i. ff ut intr
ven. nole. poss. mit. de ind. ad al. tracta
tio esse dicere. Queritur 2o quid si dns fecit
pactu ut no liceat emphiteotam repellere
etia si no soluat An valeat tale pactu
Text hic vi q sic sz contrariu facit ff de p
cario. l. cu precario et ideo quida distin
guut Aut fuit appositu pacta de no ex
pellendo usq ad ctu tpe et valet Aut
ppetuo et tunc secus Tu dic fm vera opi
pactu qd est q natura contractus facit contractu
no iure nullu ut dca l. cu precario ff de
precar. sicut si aliquis faceret pactu q est
vendicio sn precio ut Insti de contra emp
§. preciu et C de contra. ep. l. si donac.
Ex si pactu fiat contra accidentalia contractus ut
q naturalia tunc valet pactu ut l. pacisci ff
de pac. et l. pacta quen. ff. de contra ep.
quado ad ppositu si quid fiet pactu q no
teneatur ad soluendu canonem no valet q esset
contra substancialia contractus Et nd fiet pactu q licz no
soluat no possit expelli sz possit al. coerceri
istud pactu est contra naturalia contractus et io valet
et ita debes intelligere hac materiam Secundo si
elapso tempore dns recipiat pensione omn
annorum quibus est cessatu An postea poterit
deici Glo. dicit q no ff de donac. l. p'sidc
et C de pac. inter emp. l. in sorte Tu dic
sm Ja. de are. et hic Aut quis primo ex
pellit et postea wlt petere pensionem et pt
ut in aut qui re de sacrosan. eccl. Aut primo
recepit pensionem postea wlt expellere et aut
recepit pensionem tpis pteriti tm et adhuc pt
expellere ut ff. loca. l. colonus Aut recepit
pensionem etia tpis futuri et no pt eu expellere
nisi fuit protestatus Ita debz intelligi hec glo.
Queritur quis probabit uel emphiteota se
soluisse uel dns eu no soluisse Glo. dicit
q emphiteota ar. C de probac. l. i. q faciet
p testes ut p instra uel q soluit tmus aut
contractus ultimus qd no q2 viij dicit hoc
tn vi facere q dcm Innoc extra de actu. c.
sup hijs. vbi si ego dico te promisisse michi
soluere tres centu et no soluisti ego debeo
probare ista negacionem te no soluisse Sed illud
dcm Innoc est vm qn ille qui aliqua
negacionem inducit ad probandu sua intencionem
no erat ille cui erat debitu et io si alius
q dns cui debetur pensio dicet emphiteota
no soluisse tunc debet hic probare Et io dco
c. sup hijs et hunc passu plene quodam
in l. hoc iure de v. obli. Queritur quid si
emphiteota promisit pena si no solueret
pensionem An poterit deici videtur q no q p
pena queconale dns renunciauit promissioni
l. ar. in l. fi. de pac. que Glo. determinat
contrarium nec est introductu tex ad l. fi. de pac.
que procedit nobiliter q p spalem promissione
recedit a promissione l. que est introducta in
privilegiu de iure spali secus si promissio est
de iure coi Nd ista so. valde lic delib
hic doc. faciat dispic. et vide glo. triam
nobilem Nota in determinacione huius glo. contra
eos qui dicunt q tunc pena ut stipulacio i
nouat precedente queconem qn precedit contractus
iuris ciuilis hoc est plus in contractus emphi
teoticus est contractus a iure ciuili inductus
ut C. l. i. et tunc p queconem penale no
nouat ut hic videtis dixi plene in l. ita
stipulatus in vltia ptc l. de v. ob Secundo
promissa est pena licz utrumque possit fieri
et pena peti et reici Glo dicit q no nisi
sit dcm rato manente pacto et hic dicit
Ite si est dcm rato manente pacto pena
no possit peti nisi semel nisi esset apposita
illa alia clausula q tociens quociens pena quociens
fuit q fcm ut l. si duo ff de arbi Queritur
glo. quid si emphiteota facit q emphiteota
quando dno pervenit q dcm emphiteota
dic ut in glo. In vltia glo. huius l. fort
vna queconem nobile valde quid si a debeat
soluere pensionem successit heres ignarus et
soluere pensionem Glo dicit bene q
ignorancia no soluit Glo dicit bene qd
restituitur hoc ex equitate Ide tenet glo.
et dy. in l. in hac ff. de v. ob. et dixit
et dic ut i. in l. si quis i. ius de re iur.

Cum dubitatur Ista l. tractat
de alienacione
rei emphiteotice et breuiter dicit
emphiteota pt vendere dno irrequisito
si ad eu al. debet eu requirere et p duos
menses expectare postea poterit alienare
Nobis quinquagesima precij soluenda dno hic d.
Remus vide in hac l. quas uel tres queconem
dicit hic in tex. nobiliter no licz alibi vide
Quero An emphiteote liceat aliquid
donare irrequisito dno Glo. hic dicit q
pt allat i de fu. pat. l. i. et de p'dijs de
mi. l. fi. in dca l. fi. no q. et hoc puto
vem et vissimu p tex qui hic loquitur de alienac
uel translacione in aliu quamuis Et p hoc ego
videtis ad dcam l. fi. de fu. pat. q2 ut dcti
dicunt tex quare emphiteota no pt in aliu
transferre dno irrequisito est hec q2 contra illu
aliu dns nullam habet accionem q2 ille i nullo
est sibi obligatus sz habet dns accionem agere
est sibi obligatus sz contra dns uere agere
rei. uen. et probare de iure suo ut vidisti
no C. l. i. cca fine glo. magne Sz qn
est alius emphiteota rei publice qui habeat
predia vectigalia cessat ista ro q2 quicunq
dnus est possessor ille est obligatus ad
vectigalia ut vidisti C. sed qm nec uel re
vectigalia ut vidisti C. sed qm nec. uel re
p tex ff de publica. l. imperatores isto ille
ftudi pnt alienari dno irrequisito secus in
emphiteota priuati Et hoc dico ide in fudo
emphiteoticario legato ua et plegatu no
pt transferri ut hic no ob. l. si dnus fundus
l. in. li. xij q2 ibi erat publicus in q cessat ro
huius l. de q ibi p d. Ja. de are. et plene p
eum ff. de v. ob. l. i. stip. Certa dic ut i glo.

Explicit liber quartus C.

Incipit liber quintus de sponsalibus et matrimoniis rubrica

Dictum est supra de contractibus qui celebrantur super rebus, sequitur de contractibus qui celebrantur super personis hoc est de matrimoniis, et quia sponsalia precedunt ideo premittit de sponsalibus, et quia in sponsalibus dantur arre ideo premittit de arris sponsaliciis, et quia sunt quidam presentes qui faciunt hoc ideo premittit de presentibus.

Arris non est capis non facit sive per arras sponsalicias nisi culpa ipsius precedat capi et hoc vult hic l. et iste textus que tene menti.

Si pater tutor vel curator non potest dissolvere sponsalia contracta per patrem pupilli h. d. Sed at tutoris consensus requiratur in sponsalibus contrahendis vel etiam curatoris videbitur in l. ii. et in l. cum plenus de nupt. et tene menti hanc l.

Mulier hec est nobilis l. Primo dicit quod sponsalia dissolvuntur sine aliqua causa, 2° quod dissolvuntur ex causa probabili, 3° removet unum dubium quod prohibet coniugi pena, 2a c. contra custodiendum 3a c. hic q. quadrupli. 4ta c. diffinit. Nota in principio quod redduntur arre duplicate et quod in duplo inest simplum quod non quod ubicumque in duplo inest simplum quod non quod ubicumque dicit statutum quod si quis accepit aliquid puniatur pena dupli vel quadrupli quod in isto duplo continetur simplum quod abstulit ut hic et l. hoc edicto § i. de publicis. Item nota hic et d. ibi quoque non illa dispositio aut quis ab initio scivit aut ignoravit quod facit ad quoddam statutum est hic quod si creditor habet debitorem suspectum possit ab eo petere fideiussores vel facere eum capi. Certe hoc statutum debet intelligi si ea suspitionis supervenit post debitum contractum si ante sciebat illum esse suspectum imputet sibi arg. huius l. et l. si is a quo § fi. ut in poss. legat. et l. si creditores de privil. credi. Ego fi. h. q. l. non quod pene adiecte in contractibus sponsaliorum sunt nulle. Quero an promissio pene super matrimoniis valide. Videtur quod non et hoc non tangitur, veritas est quod non, nam quod pena valeat in matrimoniis est contra bonos mores tex. est in l. titia in prin. de v. ob. Sed non est obligatorium contra bonos mores positum manifestum tex. ut in c. non est obligatorium de re. iur. li. vi. Ultimo nota quod glo. hic tenet quod hoc est verum quando pena talis apponitur inter ipsos sponsos secus si inter extraneos. Ita dicit glo. tua, De ma. h. q. l. Cy. hic tangit aliqua, Dominus Io. An. plenius co. de spo. gemma. Ego plenissime tango in l. titia in prin. de v. obli.

Si rector provincie vel ad eum pertinentes sponsalia dederint rubrica

Si quis Primo ponit unum statutum contra rectorem provincie, 2° contra assistentes sibi, 3° ponit quid in sinistro officio innuit hoc ibi. Dicta pignora quod contractus arrarum sit pignorum. De quo hic disputat Cy. et doc. et l. unica. De quo hic quod contractus arrarum appellatur contractus. Nota hic quod contractus arrarum appellatur contractus. Nota hic quod contractus arrarum appellatur contractus pignorum de quo hic disputat Cy. Nota 2° quod in versiculo tene menti quid est hoc dictum principes alicuius seu complices alicuius quod tota die ponuntur in instrumentis pacis, et dicitur quod est sub eis principibus et complicibus nostro tex. Alibi qui dicat ista clare hic dicitur quod sunt sibi nepotes et similes complicarii et domestici quod nota. Ultimo nota quod iste titulus est correctus de iure canonico.

De donationibus ante nuptias vel propter nuptias et sponsaliciis rubrica

Multum hec est nobilis lex quia precedat istud in istis capitibus quod unum ut auget dote vel sine tangit in l. si dote vel volutate de do. promisso ubi erat glo. tangit dixi de v. ob. l. si ductus. Nota hanc l. quod non valet ista confessio.

Si prior Evenerit glo. cui redibit omnis probandi alia causa redibit dic ut in glo.

Obligationes Francisci sicut fides tangat eam h. d. Hec l. in summa Bartholus.

Quod sponse non aliud fieri tempore prohibito vel licito tempore et confirmari in tempore prohibito paria sunt h. d. tota die allegatur ad hoc et hic adverte hanc l. et istud est unum quale quod non habet contra est aliud quale eo. Ad istud pena sit contra est aliud quale ad tempore fieri licito et aliquid fieri tempore licito et tempore fieri illicito et confirmari tempore licito ut l. in tempore de hec. instr. Istud habet contra que contractus solvuntur in tex. in l. uxor ff. de sec. corpor. quod non contra illa tex. optime solvit et non in principio solutio.

Cum inter hec est nobilis l. et singularis decisio quia tene menti in principio Bartholus.

Si constante hec est nobilis l. ad unum de quo facio magnum festum in mea substitutionibus compendiose. Nota hic de verbo remaneat i. deberet restitui. Dico quod verbum remanere est quod vel obliquum per hanc l. vz. quod dicatur remaneat i. restituatur quod non quia dicitur verbum remanere rei que est apud aliud denotat restitutionem et sic est obliquum aliquando si est apud eum stat proprie ut hic vides dixi in mea substitutionibus compendiose.

De rebus hec est nobilis l. valde per hanc l. dicit Ia. de ra. et Cy. hic refert quod illud quod hic dicitur quod quis debet probare res esse in bonis debitoris ut l. et que ad quod sunt § quod dicitur ff. de pig. et quod nota in l. res aliena pig. di. fi. et si constat possessisse hoc tamen a debitore, tunc

no debet probare aliud nisi rem suis sumptibus fuisse sibi obligatam et possessionem traditam ut hic l. ista dicit ipso iure per hanc l. Glo. tamen videtur aliud sentire C. de iure fisci l. i.

Si constante matrimonio. Unde posito quod maritus velit restituere non auditur ex quo res est donata.

Cum veteri. Nota quod ista l. est cottidiana et utilis et maxime a mortalitate citra habimus in pluribus locis et l. sed l. si filie et l. si tibi et l. si ante nuptias in quibus continetur quod donatio facta ante matrimonium valet nec potest repeti quod donatum est hoc corrigit ut habes in ea.

Nota ex hac l. quod donatio facta a sponso sponse vel ea perdit vel retinet si stat vel non stat per alterum ex eis quod non et repetitur quod dixi ex hac l. quod datum est quod non.

Si a sponso. Nota hic quod dicitur in precedenti si fuit dissolutum quod per sponsam stat hic quod casu fortuito accidit quod alter moritur tunc distinguitur inter sponsum et sponsam ut hic vides licet non sit alia.

In moribus. Hic incipit tractare quandam materiam que postea corrigitur infra aut decursu.

Si liberis. Nota hac l. quod ex dote reversa ad filiam vel dotem reversa ad virum non corrigitur quod corpore sanato aliquando propter liberos suum matrimonium vel est correctum ibi.

Si constante. Lex ista est nobilis et primo loquitur quod volunt dotem vel donationem augere 2o quod volunt dotem vel donationem minuere 2a in sed et si a genero quod statum suum subdividitur ut potestis videre primos habetis hic una aut vel duabus una capit ne dimidio inhibetur sed nichil mutat et ubi non habet licentia alia aut que incipit sed ita vero est que est valde nota aut que precedit non expectat de mente tua et quod prouchatur in l. prudentedo hic vocatur casus sed aut.

Hec etiam nove. Hec est nobilis aut et nota ex ea quod viri constante matrimonio confitetur dotem sibi esse donatam quod ista confessio creditoribus nullo modo preiudicat sed sibi ipsi vero sit. Sed vero utrum habeat locum in creditoribus presentibus sed an in presentibus et futuris Glo. videtur dicere quod in utrisque Sed glo. non et satis singularis propter verbo superius consilio quod dicit de creditoribus futuris videtur contra tamen l. i. C. de iure fisci pro vel in isto tempore in quo primum ubi quod debitores nullo utitur privilegio sub quo creditores utitur non denegat ergo creditores superstites est potior de iure quod debent possimus presumere glo. an glo. apparet alia indicia ex quibus posset fraus presumi ut l. si maritus qui et a quibus al. fraus. Sed quero an viri que dedit augmentum in rebus mobilibus posset assumere in se omnis probandi et probare se modica rem in utilitate dedisse Glo. in contrarium vult sentire et Azo in summa huius tituli dicit quod non ex e contrario et de iure quod quia non admittitur probacio in contrarium nisi per confessionem hoc etiam tenet Cy. quod nota.

Contrarium propter suspicionem iuris et de iure non admittitur probacio in contrarium nisi per confessionem Ita dicit glo. in contrarium vult sentire et hic tenet Cy. quod precedit nota. Bartholus

Cum multe. Nota hac l. Nota primo hodie non donatio propter nuptias. 2o quod dos non potest esse sine matrimonio. Nota quod donatio propter nuptias non est donatio simplex sed ob causam ideo non requiritur insinuatio ut hic et glo. e in l. quibus ff. de donationibus et ibi vide. Nota tamen hic usque ad pr. soli modo videbitur difficilius ideo debetis scire quod est quedam constitutio imperatoris Leonis qua cavetur quod illud quod dicitur quod debet esse equalitas dotis et donationis propter nuptias habeat locum non intelligitur in civitate hic est 3a 4a ita non in constitutione super hac l. hec in aut sed iam incipit constitutionis l. hec in ... alia dos data alia est decem ...

Dos data. Nota quod hic dicitur quod res mobiles non essent oblate vel assignate sed res mobiles tantum et glo. ea allegat in l. ad optas de usuris et cottidie allegatur ad hoc.

De impuberis tutela

Continua ut in glo. Bartholus

Cum de impuberis. Ego hoc ista l. ... Sed quero aliqua puella est desponsata viro licet inter eas de consensu ... vel patris discordantibus ex arbitrio iudicis ut hic dicitur utrum debeat morari apud suum sponsum et ibi alimentari ista questio forte erit in civitate ista de facto in hoc fini recusatis ideo obmitto et cogitabitis.

Si impuberes. Hic l. nichil valet hodie et sunt dicit ubi confessio alicuius recipitur non est nota subscripto libri hic dicitur et est bona ista l. Una de causis exheredationis de iure antiquo est quod filius committit turpes nuptias tunc potest exheredari a patre ista in l. iij § si ... de bo. possessionem contra tabulas ... dicunt nuptie turpes quod ... accipit suam filiam vel filiam familie facit ibi posita sub de adulteriis l. si filia et aut ibi posita ... testamenti. Bartholus

Si ut proponis. Hic est ... in quo presentia induxit assensum.

Et si contra mandata. Quero circa hac l. fuit de liberis naturalibus an sit offensionis Glo. determinat quod non sit ... et vide glo. ... disputata una questio an filius natus ex clerico in minoribus ordinibus constituto et ex concubina eius legittimetur per sequens matrimonium et deriant

[illegible] quod non per l. istam inducendo ff. l. que dicit quod natus ex concubina legitimatur per sequens matrimonium quod locutus in coitu concubinali qui de iure civili non est prohibitus nec permissus sed stat in terminis nature sicut quod omnes liberi et legitimi nascebantur. Unde in eis est ius naturale sub quo civile non adest eis, necessario pro [illegible] quod sed cum aliquis nascitur ex aliquo coitu per l. prohibito et in probato per sequens matrimonium non potest legitimari ut hic probato et non in dicta l. paulus. Sed quid si clericus licet concubinam dicas quod coitus est concessus prohibitum a lege ut C. de epi. et cle. l. cum quis probabile et in aut. de incestis § si vero concluditur ergo quod per sequens matrimonium non legitimatur. S. Io. An ponit ista quaestionem in suis memorialibus et determinavit contrarium et in partibus ceterarum est determinatio canonistarum de qui filii sint legitimi et in c. tanti qui fi. sint le.

Sint ut proponis: Ista l. est correcta de iure canonico. [illegible] decreta multis est decreta.

In coplandus [illegible]: Nota quod auctor dat verbis non persone [illegible] in tutore quod dicitur quod tutela [illegible] et in capite libero et sic persone [illegible] curatore ut hic vides ad [illegible].

Si vicinus: Ille ergo qui est natus in domo viri sui [illegible] est filius legitimus. Habes in l. filium ff. de his qui sui vel alie. iuris sunt et de adop.

Omnem [illegible]: Nota hanc l. per quominus ubi sunt similes quaestiones et tene menti [illegible].

Patre: Nota hunc casum singularem quod alimenta repetuntur licet non gessit animo gerendi alterius negotia.

In contione: Nota hanc l. que singularis est et tene eam menti [illegible].

Et legato: Solet hic tractari de dictione quasi et de dictione [illegible] de quo plenissime dixi in l. patrimonii § [illegible] ff. de le. iii.

Imperialis: Hec est de legibus imperatoris Honorii [illegible] ad [illegible] et si [illegible] in quo [illegible] imperator potuit unum suum prohibere [illegible] unum suum [illegible] § Et si tales. Tene menti hunc casum ad unum quod dicam tibi ad multas dies. **Similes**: Hic est non v. et habes casum valde nobilem. Habes quod [illegible] quod principes dando dignitatem videntur dispensare de suo [illegible] et non et est in d. l. barbarius quam tractabo Deo concedente. **Ex pu**[illegible] l. habes [illegible] quod ille qui deliquit post facta [illegible] et habita indulgentia habet [illegible] ac si non deliquisset. Quod facit in [illegible] per teste [illegible] ut post facta [illegible] habeat [illegible] ac si non fuisset [illegible] ita dicit glo. [illegible] vide et non et incipit de hac habes glo. in l. in § i. [illegible] ff. de testi. Vide etiam hoc plene per glo. Innoc. extra de testi. c. ante [illegible]. **Nota** in v. § Et si tales [illegible]

habet suum effectum etiam ante impleta [illegible] quam [illegible]. **In v. Similes** non quod [illegible] principes videntur dispensare [illegible] dicta in l. barbarius [illegible]. **V.** [illegible] illud adiungimus. Istud § allegat glo. ad quaestionem utrum ille qui est natus antequam pater esset rex dicatur filius regis vel ille qui est natus antequam pater eius esset sacerdos dicatur filius sacerdotis et ista quaestio fuit de proximo in sacerdotibus in regno francie quia ibi erat unus filius domini philippi natus antequam pater esset rex. Alter natus fuit postea [illegible] [illegible] quis succederet. Ista fuit hic de [illegible] et statuto quod hic est quod nobilis [illegible] et [illegible] in l. ii. § filius de decurio. [illegible] glo. que tangit multum [illegible] in l. senatores.

Senatorius: Hic est satis nobilis casus et est satis singularis. [illegible] dicit cum de tempore imperatoris sit mentio intelligitur de die quo imperio celebrantur [illegible] l. **Dicit** [illegible] quod cum sit mentio de imperatoris intelligitur de tempore imperatoris. Quero quid hic intelligat tempore imperatoris utrum intelligatur cum [illegible] sit propter copulam carnalem an vero cum sit desponsata per verba de presenti. [illegible] hic videtur intelligere de [illegible] ibi [illegible] facit [illegible] ibi [illegible] alio non [illegible] imperatoris [illegible] cum sit desponsata per verba de presenti et illa [illegible] est vera [illegible] in l. si igitur tibi sunt [illegible] et l. [illegible] de [illegible] et [illegible] et [illegible]. **Et** [illegible] hic tractat le. [illegible] l. si puelle [illegible] pater [illegible] pro dote [illegible] si [illegible] vidua relinquere [illegible] plene in l. [illegible] imperatoris de [illegible] et [illegible].

Quod eis: [illegible] dicit quod non est obligatorium quod bonos mores [illegible] ut hic et in corpore unde sunt et in c. non est [illegible] de [illegible]. **Bartholus**

Si furiosi: Nota quod lex que loquitur de mente capto de necessitate non habet locum in furiosis [illegible] per hoc nos dicimus quod furiosi et prodigi [illegible] curatores legitimos quando de mente capto [illegible] et aliis [illegible] non legitimos ita [illegible] et glo. [illegible] de [illegible] § i. et de epi. au. l. de [illegible] facit ff. de postulan. l. an [illegible] § [illegible]

Si quis: Nota quod filia [illegible] non [illegible] in uxorem nec etiam filius meus

De successione imperii. Rubrica

Dictum est supra de imperiis, [illegible] fuit [illegible] ideo subiungit rubricam de successionibus imperiis. **Bartholus**

nota de mente capto furioso et prodigo [illegible] curatores [illegible]

Cum antiquis. Hic venit tractanda mat. l. si adulterium cum incestu ff. de adult. vide ea in § qui contra legem et ibi glo. et ego plenissime et c. glo. est in corpore unde sunt aut incestus.

Si quis. Imperator in hac l. punit committentes incestus impunitas. Super ista l. fecit duas aut tria. Incipit incestas alia glo. et complexum.

Incestas. No. quo pena contrahentium impunitas incestas. Et no. quod hac aut et corpore unde sunt quod filius tenet alere parentem condemnatum quod no. facit l. unica § malefic. ff. de iur. fisci. Queritur utrum ista bona publicentur fisco ipso iure vel per sententiam. Tex. in cor. et glo. ipso facto quia dicit confestim. Queritur glo. hic de rebus impuberis loquitur hec aut, quidam dicunt de restrictis que sunt incestuose vide saguinis ut si erat consanguinea. Alii dicunt quod de adultis impuberis prohibitis et ista tenet glo. licet multi doc. teneant primam.

Ex complexu. No. quod isti filii spurii sunt indigni omni prorsus adeo quod nichil eis potest donari vel in testamento relinqui ab eorum parentibus. Ita declarat tex. in cor. et in glo. No. 2o. quod tales filii non possunt alendi, hoc vim de iure civili, de iure canonico secus ut ex. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. c. cum haberet. Ex quo dixi et complexum quod usque ad quantitatem sufficientem per alimentis pater potest dimittere filio spurio et per ratione et eodem modo filie spurie per dote licet pro sine aliqua dote non potest alium vel sua quia sine aliqua dote non potest ali. vel nubere. Tenet multi. Queritur glo. utrum isti spurii possint legitimari per principe. Glo. dicit hic quod sic et hic et glo. dicit vide in cor. unde que sunt et vide ad comites qui habebant privilegium et fiebat contra mente de illo § vn sunt aut, quod potest esse vim consistit ad temporalia quantum ad spiritualia non licet per quantum ad temporalia sicut in tractatibus impii ut in c. per venerabilem qui fi. sunt le.

De sublicito incendio rubrica

Senatus. Prohibito ista non est de iure canonico vide glo. que formant quedam et non salvat t. de ritu nup. l. si. vel hic quo ad incendium incitandum secus quo ad penam incestus ut in q. ff. in illis capitulis verius solus hic non ad incitandum incendium. Bartholus.

Pater puelle. No. ex hoc sequitur quod vitricus erit tutor pupille sue, sic vides quod vitricus potest esse tutor sui privigni ita hic et de contrario iudicio tutele l. si. et l. si non unde de adoptionibus r. Bartholus.

Si quis tutoris. Dicit glo. quod dicitur per. quia non legitur ex potestate, sed hic non est casus ideo quia non habet

Si quacumque preditus potestate vel adeo prerogativa rubrica

Si quis. Non est ibi casus quod si index ordinarius sibi innuitur in prestando hec effugat eius imperatorem facta dicta per testacione et hoc tam de eo qui facit innuens intelligitur quod de illis de tota domo. de hic. videbitur. s. de appell. l. s. quibus provocatione non est de penis impuberis

De secundis nuptiis rubrica

Supra visum est de penis impuberis sequitur vide de secundis. Queritur glo. que dicuntur secunde, impuberis tendet et hic omnes impuberes post primas dicuntur secunde, quod non. Bartholus.

Si qua mulier. Debes scire quod hic titulus continet duplicem tractatum, primus de muliere que nubit secundo infra annum et de hoc loquitur l. i. et ii. huius tituli. que in mater erat coniuncta de iure corp. secunda est in de nubentibus secundo post tempora luctus de hoc tractat l. fine cum omnibus sequentibus usque ad finem vel de iure ff. erat coniuncte. Iste sunt quod hec l. punit mulieres secundo nubentes infra tempus luctus quinque penis per ordinem, prima pena est infamia, 2a in persona viri, 3a in relictis a quibuscumque post sunt impunitas festinatas, 4ta in hiis que eis deferuntur ab intestato, 2a pretera 3a in omn. quarta in hiis etiam, 4ta causa quod. Opp. ff. de ritu nup. l. solet. Sol. ibi impetrant a principe. Opp. 2o de l. labor. s. l. de hiis que no. infa. Sol. ibi vir non erat lugendus ut ibi declarat tex. Item opp. quibus non potest pro parte decedere testatus pro parte intestatus ut ff. de re. iur. l. ius nostrum, sed hic dicitur contra quod mulier potest relinquere viro usque ad tertiam partem secundo si instituet eum heredem in totum remanet pro parte testata et pro parte intestata. Glo. dicit quod primo maritus erit heres in solidum licet pro tertia fisco restituat. Vel dic quod hic est casus specialis quod mulier decedat pro parte testata et pro parte intestata quod satis est tolerabile ut videamus in milite qui habet privilegium ita et in muliere propter personam. Queritur dicitur hic quod ea que ab sponso relinquuntur remanent apud heredes ea que relinquuntur a viro veniunt ad personas criminatas que est ratio diversitatis dic ut in glo. quia vir magis offenditur. Queritur quid si mulier habuit substitutum vulgarem substitutum preferri ut habes in glo. Queritur utrum pene que apponuntur per istas l. sunt hodie correcte de iure canonico cum dicat apostolus, qualiter

mortuo viro nubat in anno. Glo. que est hic tenet quod sic. Contra tenet glo. in l. liberorum ff. non de his qui no. infa. Contra tenet in l. decreto C. ex quibus ca. in fa. irro. Innoc. ex de spon. imp. c. fi. et omnes tamen tenent istam opi. quod pena que impon. que nubit intra tempus luctus est correcta, sed pena que impon. ideo quia nubit post, ista non est correcta ut probatur in c. l. femine. Bartholus legum doctor.

Quide penis. Non habeant autem. Dicunt glo. cum hodie non requiret cum liceat locum ista pena, quod tenet quod sic et vide tua glo.

Femine. Hic incipit tractare de pena secundo nubentium licet post tempus luctus. Certa habent l. quintum utrum mulier liceat secundum tempora vite sue usumfructum tantum vel proprietatem prout antiqui putabant hoc est hodie dicendum prout in donatione quam vide in auctenti. quod ad mulierem pertinet solus usufructus non proprietas. Dicunt ergo. Utrum hoc procedat hodie quod mulier possit dividere inter liberos prout vult, et hoc est hodie correctum quod ad omnes equaliter devenit et mulier contra hoc non potest disponere hoc dicit auctenti. lucrum quod vide. Venio ad secundum illud, queritur quid in masculo viro existente ad secunda vota utrum illud quod lucratur ex hereditate filiorum predictorum teneatur aliis reservare. Glo. dicit quod sic allat in auct. nec virorum quod ex dote s. i. et vide glo. super verbo delata et sequitur ea dicitur glo. in aut. de nup. s. i. Illa autem nec virum quod ex dote non loquitur nisi de eo quod vir lucratur ex dote vel donatione non de eo quod lucratur ex hereditate filiorum premortuorum, postea in aut. de non eli. s. nube. s. cum igitur dicit indistincte quod quicquid alter coniugum lucratur ex hereditate premortuorum filiorum pleno iure habeant nec reperitur cautum quod proprietate priventur. Si igitur illa aut. de non eli. s. nuben. non reperitur correcta, ergo videtur quod ista glo. non dicit verum. Ista quo semel fuit bon. et in ea semel concluserunt Franc. de Salo. advocatus egregius et dixit sic, mihi tamen videtur in visu meo verum est quod nullo iure reperitur cautum quod proprietate priventur secundum quod dicit illa aut. de no. eli. s. nube. Non est quia secundum ista tempora pater non succedebat filiis in proprietate ut l. i. et l. fi. C. ad tertul. et ideo non poterat privari proprietate quia non succedebat, sed cum hodie pater de hereditatibus que ab intestato succedebat equaliter pater et mater puto quod equaliter privetur et ideo dico quod ista glo. dicit veritatem ita dicit ipse. Dicunt l. ista loquitur de hereditate filiorum decedentium cum aliquis nupsit ad secunda vota. Quero quid de filiis decedentibus ante, et super hoc est apposita aut. ex testamento quod vide et ad quid adiecte quia est notabilis.

Ex testamento. Habemus hic duo dubia, primum dubium est super quadam glosula super verbo filii. Ista est periculosa glo. Glo. innuit quod in l. femine in fi. sit contraria quod mulier nupserit ad secunda vota etiam nullo superstite filio privatur proprietate bonorum filii. Ista videtur velle hec glo. Ego puto quod hec glo. male dicat et corrupte fuit scripta nam in l. femine in fi. dicitur quod et in nulla parte iuris reperitur correctum nam in cor. de non eli. s. nuben. indistincte conceditur matri proprietas in cor. de nup. s. hinc nobis ubi sit dispositum que apponitur in hac aut. loquitur cum alii filii supererant unde nescio unde glo. hoc dicat et hec ano concludo. et indicando bene quamvis in alio dixi contra hanc glo. Secundo secundum dubium. Hic quod solum usumfructum percipit ex paterna substantia quid de his que ad filium pervenerunt ex substantia avi paterni. Et ex hic et in corpore dicit ex paterna substantia satis videtur prima facie quod non sit ex substantia paterna sed illud cum ad filium habet ab avo videtur adventicium quo ad patrem ut l. questium in prin. ff. de le. i. et ibi non. Sed appellatione patris continentur avus ex interpretatione ut l. iusta interpretatione de v. sig. Sed quando tractatur de l. correctione non est nisi l. concedere ut l. si non s. de viro sc. ma. et habemus in aut. cassa C. de sacrosanct. ecc. sed ista autem habet correctionem aut. de non eli. s. nube. ergo etc. In contrarium videtur casus in l. dedit dote de coll. bo. nam avus videtur velle quod perveniat ad nepotes ideo quia volebat pervenire ad filium, contra lo. quod constat quod avus dedit contemplatione nepotis magis quod contemplatione filii ideo hic succedit nepos quia in locum filii succedit. Bartholus.

Sed et si nuptias. Ista autem est magis fastidiosa quam aliqua de mundo. Tres lectiones. Habet ista aut. tres secundum lectiones prima et tertia lectio non placet unus doctor. quia si non esset pactum appositum de lucrando liberis existentibus esset tunc quod aliquid lucraretur aliquo ex liberis existente. Secunda lectio quam posui habet in se ista ratio quia sicut l. privat matrem proprietate nupsit ad secunda vota illo lucro ita in modum cuiusdam retroprestationis permittit ut lucretur aliquid ex liberis premorientibus. Ad ista lect. opp. de s. obli. l. quamvis simpliciter ita ubi simpliciter sit concessa ideo permittitur in pretium, ergo hic non redit ad mulierem ex pacto non convento liberorum secundum ex. Cetera dic ut in glo.

Omnia alia. Dicunt h. d. mulier nupserit ad secunda vota que lucrata est a primo viro tenetur liberis primi matrimonii reservare, que lucrata est a secundo tenetur reservare filiis secundi matrimonii, sive ad tertia vota migraverit sive non aliunde quesita inter filios equaliter dividentur. Hoc dicit hic non. text.

Generaliter. Dicunt hoc intendit secundum modum quo lucra debent inter liberos servari eo modo mater

et casu vero est eis alienatio interdicta h. d.
usque ad §. hiis aut. ¶ Hiis aut(em) / Breviter h. d.
p(ro)p(ri)a lucra debent(ur) liberis ex p(ri)ori hereditate
non acquisita h. d. ¶ Bartholus

Illud etiam ¶ Breviter dicit illud quod
lucratum est superveniens
coniugio quod ad secunda vota non transit
potest libere alienari. Si vero non est alienatum
a liberis potest ut proprio vendicari h. d. ¶ Sum(ma)
hac l. sic ponit(ur) tres aut(em) p(rim)a incipit Hec res

Hec res ¶ Ista aut(em) in aliquo corrigit
l. edictali dicit in §. hiis aut(em)
quod liberi lucrant(ur) illa bona etiam si non
sint heredes coniugis primo decedentis tamen
requirebat(ur) quod essent heredes coniugis decedentis
h(oc). ¶ Sequit(ur) aut(em) Sponte mortua / Sed
aut. si cui / ista aut(em) deciat precedente aut(em)

Hac edictali ¶ Hec est bona lex
et habet quedam optima
argumenta pro ... usque ad §. hiis
aut(em) / Illud dicit transeuntes ad secunda vota non
possunt coniugi suo plus relinquere quam alio modo
... uni ex liberis primi matrimonii cui
... et quod ultra reliquerit inter
... equaliter dividat(ur) h. d. iste tex(tus) que
liberos ... tene menti ¶ Circa hanc l. format
glo. unum dubium ... quod decimam ...
de ... ¶ Secundo glo. in quo ... filii
primi matrimonii ... omnia sua bona
in dote secundo viro dicit glo. intellige hoc quando
dat dotem apposito pacto de lucrando quia per istud
pactum non potest lucrari plus quam habeat unus ex
filiis primi matrimonii qui minus habet et vide
glo. super verbo dividi etiam si. Idem per hoc non
in l. ulti(ma) de iure dot(ium). Per hoc dixi semel
si mulier dat in dote omnia bona sua secundo
viro et decedit in matrimonio, tunc liberis vir
non potest lucrari ex forma statuti ultra quam relinquit
uni ex liberis primi matrimonii, tene menti hoc
quia multotiens contingit / hoc ano dixi plenius
in illa quest(ione) quam disputavi que incipit mulier
... magnum ... non ibi ... dum
... non ... quod si maritus
donans ... hanc l. vel mutaret
nichil valet / quia non potest renunciare favori
qui non est inductus in eius favorem sed alterius
¶ Hiis illud / hic est nobilis §. in se ¶ Sic
... quod ... debet fieri estimatio rerum debet fieri
per duos ab utraque parte positos / sic l. ij. de
iure dot(ium) ... dicit quod estimatio
fiat a iudice / quod qualiter intelligat dixi in
repetitione l. creditores §. de pig. ¶ Sic 2°
quod isti estimatores debent iurare / facit
ad hoc ... l. quarendo ¶ Contrarium
dicit glo. in l. i. §. i. de ver. ... et ... de
testi. l. ... / Sed dicunt male quod istud
... ¶ Non 3° quod hic ... glo. quod dicunt
quod usufructuarius non facit fructus suos nisi
prestita cautione de utendo fruendo arbitrio boni
viri / ... hic vide sup(er) verbo fideiussorum / sic
glo. in dicta l. uxori de usufr(uctu) leg(ato). De hoc
dubitat / quod tangit in l. usufructu ... de
usufr(uctu) ¶ Ego dico quod capis ... in hac l.

quod si usufructuarius detinet res sciente et
consenciente domino et dissimulante ac paciente quod
facit fructus suos casus est hic in v. sic
aut utraque / Sed si dominus ignoraret vel contra-
diceret non facit fructus suos. Ita loquuntur
omnes tex(tus) et glo. allegate in contrarium / Dixi
plenius in l. uxori ¶ Omnibus &c. / Illud quod
allegat dominus Ja. de arc. ... in hoc difficili
quod est ista que ponit(ur) ... in l. ij. de
... in pig. ha(c) ¶ Bartholus

In quibus ¶ Lucra que quis debet
servare filiis debet servare
nepotibus ex eis premorientibus salva
electione h. d. hec l. in summa

Si quis porro ¶ Illud pri(mo) dicit
... quod l. precedens
... l. ... dixit imperator de filiis
primi matrimonii quando alter ex filiis decessit
... matrimonium / sed l. superior loquitur quando post
... matrimonium alter ex filiis decessit ...
¶ Illud etiam / quod dicit hic ... est ... l.
... et l. hac edictali ¶ Certum est
hic est utilis §. licet difficilis et ideo non
lego modo quia non ... ¶ Talem / hic est
difficilis §. et utilis ¶ In illo ... non potest habere
omnia bona filii vel que debent restitui
filiis dissipet illa bona potest filius interdicere
ut ne ista bona alienet vel faciat aliud
quod placeat sibi / etc. hic est tex(tus) quod no(ta) / et ...
de bo. mat. l. i. et in aut. de imp. §. ...
hoc intellige secundum ... l. i. de ... pa.
et l. imperator ff. ad trebell.

Que bona ¶ Hec l. breviter dicit quod
ultra debitum coniugi secundo
relinquit(ur) debet inter filios utriusque
matrimonii in capita dividi h. d. ¶ Sed hic
hac l. dicit(ur) corrigi per aut. de imp. §. opere
et §. illud et redit ad l. ... et ideo hic
ponit(ur) aut. ad eos solos

Quum apostolice ¶ Ista l. ... deciat
unam dubitationem
que oriebat(ur) ex l. hac edictali
... que dicit quod parens coniugi non debet plus
relinquere quam uni ex filiis qui minus habet et
quod ultra relinquerit applicat(ur) liberis primi matrimonii
... ista determinat quandam dubitationem ...
dicit liberi ingrati non admittunt(ur) ad partem
lucri eius quod ultra debitum secundo coniugi est
relictum h. d. et nichil aliud

¶ Si secundo nupserit mulier &c.

Si usufructum ¶ Ista l. corrigit(ur)
et limitat(ur)
per aut. hoc locum ¶ Hoc locum
videbis quod mulier non privat(ur) usufructu
per transitum ad secunda vota nisi sibi
a testatore expresse ut hic vides quod vota
quia oportet quod testator dicat donec honeste
et caste vixerit et vidualem vitam servaverit
Sed cum dicit donec honeste et caste vivet
vel si dicit honeste &c. etc. non admittit
usufructum quia honeste et caste vivit licet
transeat ad secunda vota ut l. mulier §. cum

no(ta) bn q(uod) usufructuari(us)
facit fructus suos

ponetur ff. ad trebell. ¶ Glo. format hic
unam questionem de testatore qui relinquit uxorem
dominam et usufructuariam omnium suorum bonorum
quid verba ista importent de iure et quid
de consuetudine / de consuetudine ita observatur
quod exstantibus liberis habeat alimenta tantum
quod heredes instituti habent usufructum integrum
vide Guil. de cu. in repet. l. si. fi. ff. de le.
i. C. quid si quibus ita / et per Dy. in l. tracta
ff. de testa. §. fi. ff. de le. ij. et ibi plene dixi

¶ De dote promissa et nuda pollicitatione rubrica

Ancilla ¶ Duo spatia non
potest etc. ibi gerere
hic d. tex. cum glo. ¶ Opp. de
l. cum post §. gener. de iure
dotium ¶ plures so. dant in glo.
ista quam tenet et est magis no. quod hic non
ut gerat duo spatia sed quod agat eo pacto
nudo. et stip. inita et vide hanc glo. que
hoc non dicit et tene menti pretio

Si pro dote ¶ Hic est l. sing. glo. habemus unum
ita nobile et singulare
dictum quod nunquam alibi invenire licuit
dicit quod inducitur prestatio usurarum longi
temporis illius inducitur [illegible] promissione hic d. et
tene menti pretio istud dictum

Si certa ¶ Breviter dicit promissio
dotis incerta valet et
intelligitur arbitrio boni viri. hic d. l.
ista valde habes in l. cum post §. gener. de
iure dotium ¶ Querit glo. qualiter intelligatur
arbitrio boni viri / glo. dicit et hic stilo
inspecta personarum qualitate et dignitate
et inducit in argumentum ad illud de eo qui promisit
se in manibus [illegible] ut videat se promisisse
arbitrio boni viri / idem dicit glo. in l. per
ff. de arbi. / et dic ut ibi

Si voluntate ¶ Breviter dicit quod
quando in dote confessus
est recepisse si non recepit potest petere
hic d. hic l. no. ¶ Et non quod ex illo iniustam
in quo quando confitetur se recepisse quod non
recepit probat quod ille promisit dare cui est
facta confessio et vide tex. ¶ Contra hic opp. glo.
de l. qui petitionis ff. et c. tor. pe. Glo. non
solvit dic quod dos debet solui de iure te[illegible]
quia est accessoria ad matrimonium [illegible]
sit ex voluntate hic verba in l. i. ff. qui po.
in pig. ha. ¶ Ultimo dicit glo. quod istud est
verum nisi sit statum ad [illegible] ut faciunt
ignobiles quod accipiunt nobiles in uxores
et vide glo. ¶ Adverte quidam plures ducunt
accepit unam dominam nobilem pauperem obligavit
[illegible] consistit se habuisse ab uxore
in dote plus quam recepit / tex. vi. quod non
[illegible] de donat. ante nup. l. i. / sed illud est verum
inter coniuges sed hic inter eos est in equalitate
quia unus nobilis et inter hic non puto

quod valeat quod obligaret cum simplex donatio
est prohibita inter virum et uxorem sed remuneratio
est permissa ut l. quod ait §. si vir de donat.
inter vir. et uxor. / sed quia illa domina nobilis nubit
mediocri etc. ipsa facit unionem ideo conceditur
est quod remuneret ideo conceditur est quod vir
obliget / quod non hic et tene menti

Si pater ¶ Hic est pro libro et singularis
l. Breviter dicit si pater pro filio
vel filia habente adventicia dotem ut
donator simpliciter debet de suo dedisse presumitur
quidem si de bonis suis et filii dare se dixit
nisi laboret inopia. hic d. ¶ Primo ponit duas
decisiones / 2° solvit primam / 3° solvit 2am / 2a ibi
utraque igitur / 3a ibi ubi autem ¶ Non hic istos
casus rogo te quantum possum hic est l. lo. in prima
¶ Sincero quid in anno / Glo. vi. dicit quod aliud
in anno quam in prima vide glo. super verbo intelligit
ista glo. ponit loquitur in anno dicto viij / de si
loquitur in anno ultimo non in anno primo et vide
quod in prima ut l. dedit dotem de colla. bo.
¶ Sincero quid in quoniam coniuges debitor fuit
dotem propria utrique videtur dare de ipso mulieris
an de suo / Glo. hic dicit et hic si iste coniuges
erat gestor negotiorum mulieris vide dare de
bonis mulieris al. secus / vide istam glo. super
verbo effectum et non habet l. cum glo. sua pretio

¶ De iure dotium rubrica

Quotiens ¶ Hic est nobilis l.
et sic est glo. singulares
mulieres eadem / et breviter dicit
quod dos incipit a promissione dos
de cetero tenetur secus si a
traditione nisi promissio vel dantis dolus intercedat
hic d. ¶ Non habent l. singularis in glo. non habes
nisi illud quod dixi vobis super tex.

Si stipulatio ¶ Breviter dicit adhibitis
non stipulandi pro dote
videtur adhibitum animo donandi si
petere ultra quam quod sibi sit relictum hic d.
¶ In l. ista sit videnda multa / primo quod aliquis
adhibet ad stipulationem dote videatur adhibitus
animo donandi vel non ¶ 2° ponitur quod presumatur
adhibitus animo donandi inter
vivos vel causa mortis / que dixi plene
in l. qui dotem so. ma.

Et si dotis ¶ Glo. ex hac l. not. quod
maritus est dominus rei dotalis
de quo videbis C. de l. in rebus ¶ Iste
non quod res que prohiberet restitutionem constante
non possunt alienari inter vivos in ultima voluntate
potest alienari / hic est casus hic / quia licet res quod probatur
secus hic restitutionem mariti potest remittere suo iure secus
si ex ultima voluntate ut in coni. de le. ait
res que ¶ 2° non quod de isto iure antiquo esset
facta l. in rebus C. so. ma. non prohibebat
ipso iure dominium ad mulierem vel heredes eius
quod apparet quia si hic esset non posset vir re-
linquere libertatem dictam quia l. relinquet tamen
in quo non esset dominus ¶ Bartholus

Lege no. fallit in quibusdam casibus qui ponuntur in glo. int. que enumerat unum que fecit tibi notare in l. edictali et vide eam et tene menti petitio

Quotiens nota quod extraneo facit emptorem in dote ut dicitur in l. dote et quod ibi no.

Qua no. hanc l. notabile quod pro dando dote sibi acquisita non quit inst. sibi stipulantem perficiat secundus in alio quolibet qui dando dote pro solu pactum quit sibi actionem

Cum a socero no. quod continuatio no. potest pro patris fidedo vendicare filio de hoc habetur plene ff. so. ma. l. in. § si quis et sequitur

Ea si non dotem hec est no. l. et hic unum casum singularem et brevem intendit pro ut tempore iacet no. quod ista verba adiecit plurimum ut ius continet licet prima facie sint adversarii non includat tamen sic interpretatur quod ipse in restituat facit quod hanc l. C. de donat. ante imp. l. si ea ante imp. 2o no. quod aliud est i- date et i cuius augmento.

Cum dotem ista l. hanc § C. l. quotiens ubi videtur et invenitur

Ex pecunia habent aut intelligere ius in subsidium ut C. de rei. l. cum ius intelligere unum ii hoc esset actum ab utroque parte ut l. itaque constante et l. res ex pecunia ff. C. ti.

Si a matre no. hanc l. et non lib est et vide eam petitioe hoc anno hic [illegible] non eam

Cum pater no. hic unum bonum casum illius quod que formatur in l. i. ff. de pac. quicquid inutiliter quod dabis dei hic [illegible] non statim ut ille quererat aliquid pro le [illegible] in l. si cu-

Pro oneribus no. quod maritus habet dote pro solutus oneribus matrimonii no. quod titulus dotis dicitur onerosus non lucrativus ut hic et l. ant. et l. stipul. ff. de ac. et ob.

Si inter virum Si agatur quod res extimate restituantur extimatio ius facit emptorem h. d. Quid glo. quid in dubio. Glo. determinat et facit emptorem in dubio quod vide et no. du. l. plurimum sunt et est casus expresse C. c. l. creditores pro ibi adiectatur Bartholus

Si predium no. hanc l. et eius iudic. vide in l. cum lege ff. de fideicom. Certum quod si mulier iuravit non alienare fundum dotale etc. quod dicat glo. casus est in c. cum contingat de iure iur. et c. ti. c. licet h. vi. tibi. dicit quod valet alienatio tamen dicit ibi glo. quod si mulier fundum iuravit non alienare postea alienat et iuravit sibi non vendicare et dicit ut ibi 2o no. glo. que est hic quod viro comparare alienari rei dotalis rei facere et bonum liberum et sic [illegible] quod predium esse dotale est vicium reale facit quod no. in l. dotale de testa. mili. dixi plene in dicta l. cum lege et dicit ut ibi dixi

Si mulier Certum ea apposita pro stipulatione continet quandam stipulantis no. dicitur causa finalis h. in philosophia h. d. quod tunc merito valet dixi in l. iiiita de alic. et ti. Bartholus

Mulier no. hanc l. notabile quod licet pro viro et eius fideiussoribus sit in duntaxat quod sit ipse pupillus in causa est ipso iure nulla

Ubi adhuc Manente vigente ad in- copia mulier pro de rebus obligatis pro dote habet exceptionem et act. ut pro constante alienationi venditi ut dicta et pactis dotalibus in suo robore permanentibus h. d. no. quod matrimonio vigente ad inopiam mulier potest repetere dote. Sed adverte ex h. l. durante matrimonio nihil disponit super act. personali de dote sed solum super ypothecaria. Iste no. quod ista repetitio dotis que fit constante matrimonio operatur sive effectum solum ad quandam mulieris quod ista quod viri quanto in fructibus dotis non in quo madet no. 3o quod prohibat contractus pacta et alia iura de legato non impediuntur ergo ista maxima in l. si constante so. ma. dixo in iiiior partes primo quero de persona repetente et multa etiam h. Iste de persona eius a quo repetitur 3o de non repetendum 4o de effectu repetitionis Adverte ad ea que dixi ibi quod mediocris l. Habeas Certum vero qualiter probabitur virum vergere ad inopiam Glo. dicit nobilitate et hoc est prima glo. que dicit aliqualiter aut modicum et non eam et est longa ma. dico in dicta l. si constante quod aliud est dicere quod ad dote non sufficiant bona aliud est dicere maritum vergere ad inopiam et aliud est dicere [illegible] Bartholus

In rebus dotalibus Hec est bona l. breviter dicit so. ma. mulier pro rebus dotalibus etiam extimatis habet rei vendicationem et quod eam non amisit propter ius matrimonio soluto vel viro vergente ad inopiam h. d. no. quod mulier soluto matrimonio habet vendicationem rerum dotalium et puto quod nomine hac l. inductum cum ante hanc l. non videbatur dominium ipso iure ad mulierem ut dixi in l. et si dotis C. ti. l. Sed quod hoc opp. de eo quod hic dicitur de rebus extimatis quod vi g. l. que est et l. cum dote C. ti. Glo. etiam hic pone opp. hec est vitabis quod favore dotis vendicatio utilis competit in his rebus et quod hec unum dicitur primo de casu ad quod quod dispu- ia. de ave. de bonis postea emptis pro eo qui primo mulieri omnia sua bona obligavit non primus creditor prefertur aliis in postea acquisitis nam ut hic vides speciale est hic in muliere ut in rebus pro eo datis in dote prefeatur aliis creditoribus antiquioribus quod est iure quid est ius quod que in aliis prefertur primus creditor. Dixi plene in l. si dotem de iure fisci 2o no. quod pro eis ut dicitur respectibus competit ypotecaria et vendicatio

na si insinuatum, in his tamen que rebus dotalibus est in primis viri competit ypotecaria. Sed si insinuatum, in his valet tamen quod est in primo habet locum vendicatio, qualiter autem per eandem rem competat rei vendicatio et ypothecaria dixi in l. fi. C. de sacrosanc. ecc. et tex. in l. cum in l. fi. C. de praescr. ... tex. in glo. ... in ff. soluto matri. in princ. ... dicta in l. cum a ... 1. in ff. si ... in ... ff. sol. Ultimo glo. hic disputat utrum dos sit in bonis viri vel constante matrimonio dos sit in bonis viri vel mulieris, et non est dubium quod constante matrimonio est in bonis viri, sed obmitte, quia ista disputatio est de ... dos. Omnis autem. Nota

ex hoc ff. quod actio de dote incipit competere mulieri, sed vel viro vergente ad inopiam ... dico quod est ar. ... casus quod hic dicit tex. morte et sic concludit quod sit nata actio de hoc sed opi. ... et ... ut glo. et dos. Ideo dico actio quamvis nata est in l. fi et salia de bo. dap. alia in l. ... q. in ... Item no tex. qui dicit declarant ... et sic non sufficit ipsum vergere ad inopiam nisi probetur hoc esse manifestum ipsum vergere ad inopiam, hic non sunt alia puncta.

Quum quidam. Ista est tota simul ... et habet tres partes, 2a ibi ... 3a ibi ... Summa

breviter hoc dicit: Cum dos data conceditur marito quantum ad eum est datio ob causam, quantum ad mulierem est donatio simplex, et insinuatione non indiget, ut ... d. istud non ... pri... Nota quod titulus dotis ex parte mariti est oneroso licet appareat quod obtentam ... ex parte mulieris est lucrativus quod apparet quia est simplex donatio, ut l. fi. ff. 1. de ... que ... fran. C. quod facit ad multa. 2o no quod actio que est inutilis penes cedentem efficitur utilis penes eum qui ceditur, ut apparet ex isto pri. Tertio autem istud procedat est longum ... Nota et istud tene menti quod facta donatio eget insinuatione sed ... quod apparet hic a ... qui dat dotem marito fingitur dare mulieri et deinde mulier debeat insinuare nisi ea esset ... ut habes hanc l. quod non tamen ... Sed istud passum ex ... in l. 1. ff. de donat. ubi tangit glo. ubi ille qui solvit ... videtur donare ... istud donatio facta insinuationem ibi dixi quod non ... tamen ... ubi sunt insinuationes donat. et ibi ergo ... ibi istud tex. Ultimo no. hic dicit donatio ... egeret insinuatione et insinuatio facta a muliere porrigitur ad eum cui per consequens videtur esse donatum ut ... hic no ... tamen ... Videtis hic quod insinuatio facta ab uno prodest ei ad quem donatio porrigitur per consequens et plus videtur quod insinuatio testamento facta ab herede porrigatur ad legatarios quia testator respicit principaliter heredes legatarios per consequens quod patet, quia

pupillo est testes in testamento heredes ad volentes sunt pro inde insinuat ... facit utrumque aut hoc possunt cogitabis. Postremo. hic est magis subtilis ... qui sit in hac l. promissor dotis post ... biennium constituitur in mora ut ad fructus et usuras hac l. ... tenetur nec prohibetur maritus mulieri biennium dote petere ... d. Tu habes quod post biennium promissor dotis tenetur ad usuras et fructus. Glo. in l. de dispos. ff. so. ma. dicit quod mulier que dote promisit tenetur ad usuras et fructus a die contracti matrimonii et ... vissima, quia sicut emptor postquam recepit rem lucratur fructus rei statim cum est in mora solvendi, sed ... ipsa re tenetur ad usuras ut C. de ... ex. l. curabit cum et mulier ... alimentat eam et sustinet onera matrimonii statim est in mora. ... dicunt quod illa glo. dicit id per hanc l. quia constituitur in mora ibi post biennium, sed glo. dicit melius quod debet ... glo. que est in l. de dispos. loquitur quando mulier ipsa dat dotem unde quia ipsa recipit alimenta quia vir alimentat eam et sustinet onera matrimonii respectu cuius mulier constituitur in mora et tenetur sicut in contractu emptionis et ven. l. ista loquitur in ... dante dotem ... non ... recipit ideo ... mora quo ad eum, quia id glo. dicit ... et quod ... intelligatur apparet ex ... voco ... intelligitur de muliere promittente dotem ... illa glo. l. de dispos. dicit ... ita fateor quod ante biennium tenetur mulier ad usuras et fructus ad ... emptoris et ven. post biennium tenetur ad maiores et ... est quod hic. l. dicit in fi. ibi ... ante biennium ... et sic apparet quod post biennium tenetur ad maiores ... tenore ... l.

De rei uxoria act. rubrica

Rem in pristinum. Continua ut in glo. Imperator ponit pro ... proemium, 2o illud exequitur, 2a ... rei ux. ... iure ... non indiget nec egeret ...

Nota quod dicit in hac pri. quod dicitur corpus unius quo continet articuli unius ut C. ... corpus, corpus humanum dicitur ubi continentur membra humana, sic etiam unum collegium vocatur unum corpus quia membra illius corporis continentur ut ff. de coll. illici. ... et ... 1.

Rei uxorie. Iste ... ad ... dicit dos peti actione ex stip. ... non sunt in ... et contractum ... et est actio bonae fidei ... tacita ypotheca. Nota quod dos petitur et repetitur actione ex stip. Nota quod stipulatio fingitur esse facta ubi non est et ... habes quod stipulatio facta non ... et ... Nota quod facilius confirmatur invalidum quam inducatur quod non est, hic habes una glo. que ponit quedam ... et non ... supra ... fortitudine ibi utilem

primo ibi viciatur utilis propter defectum voluntatis
testatoris. ibi adeptio. sed istud non est esset quod
sui naturam. Et ut plenius. non autem de dote
esse privilegiata nisi quia habet tacitam ypothecam
Ad hoc opp. et videtur quod hoc privilegium competat
mulieri non actioni nisi de act. ff. si fiat et
in qui po. in pi. ha. l. assiduis. Sol. privilegium
tacite ypothece competit actioni et habet locum
contra quoscumque ut hic et transit ad heredes
et ad quoscumque ut in e. § illo privilegio. Non quod
ista tacita ypotheca sit privilegiata ut ceteris
preferatur non competit nisi ipsi mulieri ut l. contra
et pro hoc assumit ad eam quod hic facit pro
verbo late est tacita ypotheca que competit
viro que est privilegiata. Secundo non quod rebus
dotalibus existentibus ista actio habet locum ...
... ista intelligitur ...
dispositio illius. Sed et si non hic est ...
privilegium actionis ex stipulatione est bone fidei
Non quod actio ex stip. pro dote est actio bone
fidei. Sed hic sit ... in act. ex stip. qua ...
vir pro dote petenda. Quam non intelliga de ea
que competit mulieri. Glo. tangit in l. i. in prin.
ff. so. ma. et contra in l. de ... at
videtur quod ex utraque parte sit bone fidei ...
tex. ... tu procedenti § est assumit quod hic
dicitur de act. ex stip. ex utraque parte.
Pyum itaque. breviter dicit actio ex stipulatu
pro dote ... legatum ... uxori nisi
confirmatur et hec actio transit ad heredes sed mora
vel pati ... ob mores ob res amotas
ob liberos vel impensas sed predicta actionibus compe-
tentibus ut dixi in § alio. Non quod si debitor
legat creditori in dubio intelligitur ... compen-
sandi nisi confirmatur quod plene dicitur ... de acc.
in l. si ... dote ... ff. so. ma. facit ar. C.
de collat. ... ... dicit
Maneat. Opp. et videtur quod propter mores
retineatur dos ut l. assiduis ... de repudiis. Sol.
intellige hic quod erant tales mores qui ...
matrimonium non ledebant. Opp. secundo et videtur quod
ob res donatas vel amotas possit fieri
retentio ut l. divortio § ob donationes
so. ma. Sol. ... sed utraque
debeat petere sed si ex alia debet ...
non est locus retentioni ita loquitur hic
Nullo iste v. ... facit ad illa ...
antiqua utrum soluto matrimonio ... liberis
dos ad patrem redeat hec l. facit quod sit
in hac quod dicit ... ob liberos retentio. Sed
vel ob impensas. Opp. quod impense necessarie
non minuant dotem ut l. quod dicitur ff. de impensis
dotal. ... sunt opi. inter mag. ...
ut dicit ff. de impens. dot. ...
in dicta l. quod dicitur ... inter
modernos. Ego teneo opi. ... dicitur
in dicta l. quod dicitur ff. de impen. Non solum
mortua uxore in matrimonio hec ... sui naturam
ad heredes transmittitur ut dixi. Cum autem breviter
dicit quod hec actio quam vir dat ... facit
... et rerum mobilium restitutio debet fieri
infra annum et rerum immobilium in continenti
et usure debentur a tempore more fructus a tempore

soluti matrimonii ut dixi in § ad § [illegible].
Exacta. Glo. in hoc § format multas quest. et pulcras et inter ceteras primo non illa quest. de re data in dote extimata ut electio sit
viri. Secundo non illa alia quest. in ... vir decat
ab. uxor est debet ali ex bonis viri si
aliunde non habet. Agitur et inseguenti
in ... l. ... institutionem dote ...
eos aliquid deducat ut dixi. Cum hic uxor.
Imperator incipit tractare quid attribuitur
actioni ex stipulatu ex ... actionis rei uxorie
et quid ... utrique ... breviter dicit ...
ancillarum pertinet ad mulierem fetus pecorum
ad virum ... videtur ... pro rata
et ... de dividenda ...
tempore ... prat. ut dixi. Circa hoc de
... fructuum ultimi anni glo. ponit
una ... de l. fructus et l. divortio et l.
... ff. so. ma. et dicit ut ... in ea
Verum quia igitur filia sui iuris effecta
morte vel emancipatione dotis actio ...
in ea que ... in ... et venit in
collationem ut dixi. Non quod dixi in ...
... scrupulo aliquo in act. ex stip.
tacite inducta ... l. Sed quero quid
si pro ... fuerit stipulatio. Glo. valde
notabiliter tenet quod ... quam vide quod incipit
... quam tene menti ... multi doc.
sunt in ... opi. ... est in ... Ego
teneo ista ... quibusdam ...
et ... quam ... in l. post dotem
ff. soluto ma. Accedit si ... dat
dotem pro muliere ... actio integre
... in ... fuit stipulatio et con-
... intelligitur ... habet in parte
ut dixi. Videtur quod ... dat dotem pro
muliere ... stipulata ...
fuit stipulatio. Glo. format ... et ...
notabile quod si ... dotem pro muliere
et tempore promissionis nichil dicitur ...
tamen ... postea potest stipulando
... mulieri. Glo. ... et ...
quod non ut l. ... quam tene menti vide
glo. i. post prin. Non solum convenio Et
per hec verba ... actio ...
patris et filie sed patre mortuo et ...
ad mulierem integre pertinet ut dixi. Et in
loco fundus dotalis ubicumque ... non ...
alienari ... alienari ... lege iulia
dotalis fundi ... et ...
dotalis fundi ... l. iulia fundi dotalis
quid in re mobili et ... non ...
glo. in aut. ... ad ... et ego dixi
in l. i. so. ma. Illud. quod pacta dotalia
que non sunt contra leges fiunt intacta et ...
l. in ... locum habet ut dixi. iste §.

De pactis conventis tam super dote quam
super ante nuptias donatione ...

Hegem Continuatio pz de se. Ista lex similis de verbo ad verbum C. de pac. l. lege. Breviter dicit pactum appositum iuxta contractum ut ipso iure tradito vel coherentia vestit. h. d. Hec l. in summa

Fructus predorum Glo. legitur duobz modis ut pz ex ea. Sed in utraque liceret dicit pactum de fructibz in dotalibus est seruandum h. d. Secundum una lec. lo. uxori, in alia lo. viro. Bartholus

Quamvis pactum pris non nocet filie in actione dotis h. d. Lista in summa. Bartholus

Pactum dotale filius pro matre non querit actionem et inter prem et filium fa. consistit obligatio civilis in adiectionibus h. d. Hic est bonus casus, quo habes notare que dixi tibi in summario. Sed contra oppo. et videtur quod ex pacto matris quesita actione filius ut ff. so. ma. l. gaius. So. specialis casus est ibi in dote, favore eius pro quo dos datur. Hic autem licet pactum interponatur super dote tamen quod acquiratur filio respicit favorem filii non eius pro quo dos dat. Oppo. 2o de l. pr. s. c. So. ibi lo. in pre. h. in me. Sic habes in l. debitor ff. ad trebell. Dicas tamen quod hec est casus l. publica ff. depositi, ubi ex pacto matris quesita actione filio. Respondeo ibi ideo quia ibi pactum interponit super re ipsa unde ideo mirum est si mater sup. rei pa[illegible] ut reddatur filio, sicut similiter dotem ut C. ad constituen. l. pecunia. Nota quod inter prem et filium non consistit obligatio civilis ut l. fr. a fi. ff. de cond. inde. So. illud est verum alium quode secus in adiectionibus ut hic, et l. iubemus ff. ad trebell. No. in aut. unde si parens C. de inoffi. testa. l. si quis y co. s. 1. ff de fideiu. et no. in dicta l. fr. a fi.

Hereditas pactum de dote mulieris post mortem reddenda ab herede tamen non obtinet h. d. Hec l. legitur duobz modis uno modo in marito alio modo in conveniente et ista de conveniente est vera probatur ex pri. l. Dum dicit hereditas conventi.

Si convenerit pactum pris nocet sibi pro cui ac. dotis ad eum pertinet. cepit ptinere h. d.

Pater pro filia pro ascendentibus ex linea paterna descendentibus querit ac. utilis h. d. Oppo. C. c. l. pactum. So. quidam intelligunt de nepotibz ex filio et cessat contrarium. Alii intelligunt de nepote ex filia et tunc obstat contrarium. Quod ut pt videri et ideo ista l. non est vera. quia pro ascendente ex linea materna non querit actio utilis nec directa. Ite oppo. C. de iure doctium. l. si genero. So. ut hic in glo. Vel ut ibi. Bartholus legum doctor

Hac lege in rebus paraffernalibus mariti intromittere se non habet muliere consentiente.

Ex morte pacta de lucrando in dote et donatione propter nuptias debet esse equalia respectu quote non respectu quantitate etiam si ab conventione pro muliere dos donet h. d. No. si conventio quod gl. allegat multum nobis. ad hoc si. l. que glo. allegat multum nobis ad hoc ut ille qui plat dote possit eam stipulari. Et requirit quod ex promissionibus hec agatur et postea in traditione secus si promisit et postea in traditione non debuit stipulari ete non pt ut vidisti C. Bartholus si. qq. C. accidit.

Equalitas Ista aut ut dicit glo de dote non servatur. Si tamen post verum ita.

Lege leonis Ista l. tollit unum dictum sup. l. preceden. Breviter dicit disparitas in pactis de lucrando reducitur ad paritatem in quantitate mon.

Si mulier Hec est bona l. et breviter dicit maritus in rebus paraffernalibz intelligit procur. et usuras pt. i. emere. Sed quia et plus bona sunt obligata iure ypothecarie obligatione sibi competenti et tenebitur maritus adhibere in eis diligentiam quam in suis h. d. No. quod in rebus paraffernalibz dicitur procurator maritus. Con. C. de procur. l. maritus. Glo. dat plus So. Hec est vera quod ex eo quod tradidit marito instra vir eum fecisse suum procurat. ita dicit glo. quam vide et non est et alia glo. 2o no. quod usuras rerum paraffernalium maritus pt. exigere i. recipere usuras. Con. ff. ad l. falci. l. peculii in pri. Dicit glo. aliud in fructibus aliud in usuris et vide glo. tua nobile. Doc. mi. quomodo intelligunt ista glo. in fructibz naturalibz secus in industrialibus in quibus est eadem ratio que in usuris. Dicas quod. D. Ci. disputat ista doc. quam videre. Ego recitavi tibi ista eadem non vidisse. Glo. et doc. in dicta l. peculii ff. ad l. falci. No. ultra quod per presumptione homines recedit a presumptione legis. Glo. sequatur ar. g. et no. solvit sup. verbo contra. ibi si ex questione hic presumptio legis erat de iure speciali. g. de iure quod. Circa quod plene vide Cy. de iure emphi.

De dote cauta non numerata rubrica

Dotem Continua ut in glo. Dos confessata non numerata confessionaliter non pt repeti h. d. Con. istud oppo. et videtur quod presumptionem probat ut l. si arbi. tutele. Dicitur quidam quod hic sunt scriptura privata non publica. Vel aliter dic. dicit glo. et melius. Scriptura publica in eo quod si contineret. Unde si in instrumento contineretur numerata que notarius dicit dedit et numerat in presentia mei notarii tes. sufficit.

q hic continebat confessio tamen non innovat Ideo potest
obici exceptio non numerate dotis. i. eo titulo statuto
ut. j. l. ult. et aut. ibi posita. Iste opinio quia
scriptura hec omnes errat. quia instrumentum dotale fit
de sola confessione. Sed in instrumentis hodiernis
inmittatur exceptioni non numerate dotis seu
pecunie et ideo illa instrumenta sufficiunt. Ita
intelligit glo. hic et tamen de quo videbitur
in. l. si ex cautione. de non nu. pecu. et unde
hanc glo. quam non et petrus tenet mecum.

Quod de suo. Dos confessata non
donari morte confirmatur.
h. d. Opinio b. de l. xx. et j. l. xx.
Sed ibi fuit confessio pre futura innovacionis
hic non donari. Dedo opinio. de donat. ante
nup. l. 1. Sed ibi vinculum fuit solutum divortio.
et sic fuit donatio revocata hic fuit solutum
morte et sic donatio fuit confirmata. Contra
in donatione cum non intervenit traditio non
confirmatur morte ut l. pomp. ff. de donat.
inter vi. et vx. Sed hic ulla intervenit traditio
quo ad eum. Sed glo. innabilit hic non intervenit
traditio Sed alio loco traditionis vide ista
glo. quam non et tenet mecum petrus

In dotibus. Marito et omnibus qui
dote recepisse confessus
est finit exceptio non numerate dotis
pone infra tempus hic constituta. h. d.
Opinio hic dicitur in dotibus quas datas esse
in instrumento dicat dote data quod non potest dicitur non
numerata esse ut C. l. 1. Sed glo. innabilit
hic loquitur in instrumento privato. ad dixi C. l. xx.
habetur locum in publico. et vide istam glo. quam
tenet mecum. et sic non quod licet in instrumento
privato ut in apodixa continetur vere petitam
esse solutam tamen potest opponi exceptio non nu.
pecu. et adversarius habebit onus probare pe.
numerata ut l. asseriacio et l. si ex cautione
de non nu. pecu. et ibi de hoc dicam. Nec contra
hac. l. quod in dotibus potest constitui duo rei et
non possunt intervenire fideiussores ut. j. ne
fideius. dot. de. dic. ut ibi.

Quod locum. Ista aut. limitat
lex obtinende exceptionis
non numerate dotis

De donacionibus inter virum et uxorem Rubrica

Donat. Tocia ut in glo.
Dona. inter coniuges
morte donatis confirmatur etiam
si herede decesserit. h. d. Nota
hanc l. licet legata que relinquuntur
ex testamento vel ab intestato non valeant nisi
adeatur hereditas tamen donatio que fit inter
coniuges confirmatur hereditate non adita. Secundum
de donatione causa mortis est ad eius confirmatio
requiratur hereditatis aditio cogitabis

Si emolla. Vilites non possunt dotare
suis ancillis coniugibus
h. d. Opinio hac. l. debebat. d. xxi. mal. quod
clericus non potest dotare quia est mulier celestis

mulieris. potest hic dici de milite armate
mulieris ut no. in l. miles ff. de re mi.

Donatio. Donatio facta ab uxore
viro cuius morte confirmatur
et post morte uxoris donatio
a socero et genero stati perficitur h. d.

Si inter sponsos. Morte sponsis
donatio facta ab eo
genero non confirmatur si filia supervixerit
h. d. ista non liber f.

Qui si. Licet quis pro alio nomine
deponat donatio non videtur
et quod uxor quid in dubio presumitur
de bonis viri sui h. d. Nota tamen istud priv.
et vide glo. 1. quam non multum sequor. Et sic
non quod ex his verbis non presumitur donatio hoc
tenet glo. et tex. in l. donat. h. peculio
ff. de donat. ubi dixi habui de sto et
ab memor hunc Bartholus

Si ex voluntate. Donatio inter
coniuges rerum
non valet inter putatios h. d.

Si fructus. Viventi dicit ista
etiam fructum non valet
donatio inter coniuges

Et si de tua. Dum rex extare
de pecunia viri ista
ad uxorem si ei sint tradite si tamen
pecunia repetitur h. d. l. ista summa

Si maritus. Despoliatus ante
non est restituendus
et spoliatori separatum sunt e. h. d.

Si at cessat. Dona. anima vel
tradicio secuta
si ex ea non datur petitio h. d.

Si maritus. Ypothecata videtur
renovari donata
facta coniugi h. d. Nota hanc l.
Opinio insti. de leg. §. si rem et §. ide.
Sed speciale est et facile presumitur renovatio
istius donationis quam legati hec na. esse
hic in l. peculio §. fi. ff. de donat. et sic
facit hec l. ar. quod si maritus impugnaret
sive al adveniam mulieris que fuit do-
mus al adventa mulieris que sibi do-
natum videtur donatio revocata vel confir-
matur morte et hoc si ponem. res illas
donatas esse quod in petrus

Si tamen de. Donatio non tollit ius
ypothece competens creditori
et ypotheca non porrigitur ad res
postea donatas h. d. hic in summa

Ex verbis. Cum confirmat illud
quod potest per se stare non
videtur denuo concedere quod hec est
non l. valde. Circa hac. l. remanet in
dubium an ista donatio petatur ut legata
et fideicommissa an tamen donatio morte
confirmata. Glo. in hac. l. variant. Nam
alicubi videtur dicere quod in veritas est quod non
induxit legatum vel fideicommissum ut
ex tex. manifeste colligitur. Et ideo pro huius
declaratione dicas aut est certum quod voluit
testator per verba ista et statim certo ut hic
in pri. aut est dubium et tunc vel dona-
tio erat per se valida vel confirmabatur
morte et ista verba ad eam non porriguntur

ut l. si quis in pri. ff. de le. i. Aut requirebat
confirmator morte et tunc aut morte sola
confirmat tamquam donatio et ista verba ad ea
non porrigunt ut inducat legatum vel
fideicommissum ut hac l. Sed ut dicitur donator
voluntate confirmata a morte non confirmabatur
forte quia contradebat summa sive ut l.
c. l. donationes tunc ad illa porrigunt
ut inducatur legatum vel fideicommissum. Ista debetis
intelligere hic. Ultimo dicit glo. quod hec l.
est ar. ad confirmatorem similiorem ut in fi.
glo. Dic de hoc ut dixi de qf. vti. vel i.
vti. c. de annata. Bartholus

Si non verti. Cidata venditio
non creditoris non
impedit et donatio renovata non
impedit dominum adherere tuisse h. d.

Si filii. Hoc est non lib. l. valde
de compone sta nomine cuius
donatio non possunt si ei cuius nomine
emitur non tradat alii possunt. h. d. Tertius
et renoto in dubium quo quis potest probare
se fecisse aliquo non donandi. In glo. h. sed
opi. Dicunt glo. hic vel alibi post
vitate: huius vitas est ista quod lex nomine
uxoris inserat in instrumento si tamen ipsi marito
traditur non uxori possunt non aio donandi
hic est textus hic si diligenter inspicias et
vide textum. Dicit hec ò si quis alii vel sibi
l. in pba. c. de castren. pecu. l. i. li. xiij.
Sic debet intelligere ò. faith. l. filie cuius
et quod ibi dixi. Sed si alicuius nomine emitur
et sibi traditur possunt donatio ita intelligere
hic in fi. facit ff. de donat. l. adversus
in pri. et quod ibi dixi in l. i. c. nec castren.
ff. de collat. Bartholus

De his. Si maritus rebus uxoris
confunt ea pariete possunt
donatio ideo tenet quod est locu-
pletior si ea vita totum repetit h. d.
hec non de loco cottidiana

A marito. Circa donate inter
coniuges non sufferunt
dominium vel confirmat secundo divortio
vel si prius donatari moriatur vel si fuit
renovata h. d. hec l. in summa

Si constante. Inter socerum et ge-
nerum valet donatio
h. d. ista non lib. l. in summa

Creditor. Ianuar sta venditio
pro creditore vim de pig-
nore liberato vel de monieti h. d.

Ex ipsis. Res concedit pro marito
ab uxore non repetitur
si in eius utilitate non convertitur h. d.

Si ite. Valet donatio inter socerum
et generum vel nuru primo h.

Res uxoris. Hec nova l. h. d.
Donatio inter co-
niuges confirmat morte naturali vel
civili quia libertas perditur secus si
perditur civitas libertate manente sed tunc
mors naturalis expectatur h. d. Non eo
hac l. quod legata et fideicommissa sunt

relicta aliquo mortuo eo pena ut l. eius qui
ff. de testa. Sed donatio facta inter coniuges
remanet firma quod erit in alia simpliciori
donatione uterque statuta damnatione valeat
Glo. tangit hic. Con de pe ferenus in l. post
contractum ff. de donat. et ibi plene dixi et
Cy. tangit aliquantulum c. de leg. Ego l. pro
habent et vide glo. Tunc non le. Ultimo
non quod quero aliquis sit deportatus pro ruore
donatorem qua fecerat ut hic in fi. et l.
si ei si mortis c. i. ff. c. quod facit ut ille
qui fecit testamentum antequam ingrederetur religionem
quando religiosus possit aliquid revocare quod non

Sed hodie. Ista autem corrigit l.
sed hodie in aliquo in eo
quod dicit confert quod est et vide glo.
non ibi dicit dic quod hec aut de provincialibus
loquitur et ideo ille qui damnatur hodie
efficitur statim lata sententia servus pene et ideo
eorum testamentum vel codicilli non valet quod non

Donationes. Donationes que vone
unionem vel potestatis
impediuntur morte confirmatur secus
si aliud impedimentum accedat tunc cum confirmatio
expressa requirit que retro non trahit. In
tacita non secus h. d. Non aliud quod dixi
in summario. Non ratihabitionem retrotrahi de
quo videbitur ad maced. l. fi. et magis hunc
l. videbitur in l. ij. c. de inoffi. donat.

Donationes. Inter principe et augusta
valet donatio constante
h. d. Ubi maritus doctor vel miles
tenetur vocare uxorem suam dominam. Hic tex-
facit quod sic. Consuevi destinare contrariam
quia quis habet privilegium per se non utitur
cum alius habet ab eo non utitur ab ea cum eo conducto
quod me inc invito ut l. si iudex conducto
ff. de iud. et l. augustissimos de eodem. fi. Sed
uxor habet dignitatem per virum ut l. fe
de senatus. ergo illa dignitate seu privilegio
non utitur contra virum eo invito. Iste facit hic textus
ibi ut potestas in pralibus gentibus legis vice ob-
tinentibus. Non quod contractus celebratus ab eo
qui habet potestatem condendi legem habet vim legis
probatur hic et l. cesar de publicanis. Et eo
hoc dico quod si civitas ista facit aliqua pacta
cum aliquo publicano vel alio vel cum alia
civitate quod iudex huius civitatis debet illa
pacta servare sicut statuta eius licet enim
alia pactum non noceat vel prodest dixi ins-
al pactum non noceat vel prodest dese imp
pactis dotalibus ut l. si unus c. an ora ff. de
pac. Sed pactum civitatis potest nocere civibus
quibus ipsa civitas potest imponere legem

Et per hoc ego defino unum dubium in l.
iusta c. si actor de re. iu. Sed quando tale
dicitur in instrumento syndicatoris civitatis quod
aliquis constituitur syndicus ad obligandum omnia
et bona civitatis et singularium personarum vel
ad obligandum civitatem et singulares personas
utrum omnes potuerit convenire singulares personas
et eorum bona. Ego defino sic quod si syndi-
catus fuit celebratus in consilio habente auctoritatem
faciendi statutum in civitate syndicatus ille
habet vim legis ut hic et dicta l. cesar

ideo fecit q bona cium pupillorum poterit capi qr obligata sunt / qr sic p suu qsilm posset bona cium obligari / qd tene mēti

Si vivus Breuit dicit si dotor capiat ab hostibus et ibi decedat / vel si donatarius capiat et post morte donatoris redeat / donatio qfirmat h. d. hec l.

De divorciis et repudiis rubrica

Matrimonium Tota ut i glo paminssorum cum non tollit mrō in dos tamen ex equitate repetit h. d. ¶ Nō hic unde capus q marito ex banito qui pdit ciuitate sua uxor posset repete dote sua ¶ Glo dicit hic quedam alia no multu ptinentia ad h. hac dic ut ica

Liberti ¶ Similiter no tenet qpensare / sed dotem qservare h. d. hec l. in summa ¶ Bartholus

Divertentes ¶ Divorciu filie no est in ptate patris nisi ex ea si filia fuit emancipata nullo no h. d. ¶ Secundu aut Cont si filij in l. E dic q no pt solue mrō in pre sine filia qu aut dic qtrium

Cont si ¶ No q frm filij no debet uoce pri et sic facit ad questio qua videlicet in l. consensu i. c. ¶ 2o no q cui qssensus in qtrahedo requi eius de requirit in dissoluendo.

Licet repudii ¶ Vide glo. tua lr et sic valz ecitatio facta ad domu licz citati noticiam no puenit vidisti in l. ab eo ꝯtra et qm in facit q sufficit ptestatiōz fieri ad domu ut plene dixi in l. iij ff. ptor S de dap. infec ¶ Bartholus legu doctor

Uxor ¶ Uxor que p quadriennium de marito noua no habuit pala nubens adultiu citatur pcedum h. d.

Hodie ¶ Hic vi esse casus q fama cu iuramento officialis facit fidem / vt hic tex.

Consensu ¶ Matrimoniu no pt dissolui sine causa legitima hac l. qposita / mulier q faciens pdit dote et donatiōz pp imperias et insup quinquennio no nubet / Vir q faciens dote reddit et donatiōz pdit et ad pliatoz corp domestici admittitur et qd ex hijs causis alt quis liberat filijs ex eod mrō o respondet h. d. ¶ No hic q p familiares et domesticos admitti pbaciō / licz al no admitta tales pba ¶ Primo hec aut ff. hodie / 2o aut hec causa

Si constante ¶ Divorciu pt fieri utiusqz qiugu qssu h. d. hec l. in summa

In causis ¶ Si vir int biennium no pt uxore cognosce eam iuste potest dimitte h. d.

Uxorem ¶ Cum muliere accipit sine dote et eam sine causa repudiaverit in tercia pte bonorum punit

ita tu q centu aureos no excedat q pena applicabit filijs si extant / idem econtra in muliere et uidetur de nubilibz e publicatio

¶ Soluto mrō rubrica

Dubium ¶ Dotacio auctile dotali ceteros mulieri qualita fact sibi pt au auctile deberi

Secundum ¶ Licet qtrahendo licet q pater pt filie pndicare / no licet hic alia

Si ignorans ¶ Dos data sine primo putatiuo ab ignorante repetit et filij sunt liberi licz spurij h. d. h. l. in summa ¶ Bartholus

Dos a patre ¶ Summat scriptam hic sunt opi. Item ista l. dicat mittingi muliere decedente in mrō vel cu liberis vel sine liberis et qsuetudo applicant q mittingi mulierē decedente in mrō sn liberis / hoc plene examinabo in l. post dote ff. so. ma. et qd sit effectus ibi plene dixi

Si unde ¶ Captiuitas uxoris no facit locum repeticiōi dotis sz mors h. d. ¶ Queritur quando pbat aliquē esse mortuum / Glo que est hic dic p publica fama / dic qtrium et vide ista glo. qua no bn alibi in l. si dubitet ff. q adi. test. ap. vi dice q regularit simpliciter pbacō / alibi dicit q debet aliter pbari ut l. sz et si de sua de adi. test. ¶ Causatur est p uno fundo habem unde cui incubat onus pbandi an ei qui dicit aliquē ee mortuum an ali qui dicit viuum ¶ Breuit pnt dicit tex in sic j. l. si mortis de in integrum resti. quando quis fundat intenctiōz sua ex vita alicuius et tunc debet pbare ipm viuere uo cuius et tunc debet pbare ipm ia fuisse ut l. aut qui sedone ff. qui absolutam de opere tu. qn quis fundat intenctiōz sua ex morte alicuius et tunc debet pbare morte / hic est casus hic et dicta l. sj. ff. si dubitet ff. q adi. test. ap. ¶ Queritur 2o qualiter pbabit aliquē esse mortuum / et ut dixi vos al. aliquē ee mortuu est aio qualitia qd est idem q negatiua qr dice aliquē ee mortuum et no est dice / nisi aliquē no esse viuum / et ideo vi q mors no possit pbari directo tu est tantum coartata loco uel tempore q pt pbari vel possu dice ego vidi eum mortuum ita videtis glo. ineq. dile leniu de viuo et olco l. l. viuum et de actione et translaciōe mulier. aucten. l. i. li. xij ¶ Ex alior modo loquendi esset ut de morte debet ponit p signa ut qr hebat signa hois mortuum sicut dicimus de demente qn aliqs vult pbare aliquē dementē ut l. d. nec codicillos. j. de codicil. et l. si quis in suo ff de qdi. insti. ¶ Iste sufficit q quis dicat eū vidisse sepeliri uel q infuit sepulture ut hic dicit glo. ista pbaciōes vide pbac

duo sunt possibile est / tamen ista probatio debet
adhiberi quam potest / quia est mortuus de recenti
ut in loco propinquo. Si autem esset mortuus
ab antiquo vel de loco longissimo ut in
bello tunc sufficit probatio per famam ut hic dicit
glo. et bar. Item posset etiam probari mors
si esset elapsus tempus centum annorum quia ille
non sunt visus quod est longissimum vite tempus
ut l. fi. C. de sacrosanctis eccl. Si non esset
mortuus de propinquo sed de partibus remotis tunc
ista glo. videtur velle quod probatio sufficiat per
famam civitatis sue / quod satis placet quia l.
cum quidam ff. quod dicitur et quibi no. de acq.
her. ¶ Securior tamen et magis ipsa probatio esset
per famam illius loci in quo dicitur esse mortuus
ut videtur in auten. hodie C. ti. xx.

Si cassata

¶ Si maritus vel uxor in rei estimatione sint decepti civiliter succurretur. h. d. ¶ Dixit
quia ponit hic glo. est in textu. de iure doc.
l. si rem ff. i. / non sunt hic alia

Filie

¶ Arretinus dicit / hoc est deposita
per patrem filio aufert proficticia
iure petit dotem h. d.

Et maritus

¶ Arretinus dicit heres
re quibus conveniat
vult quod facere possit non potest ei / quia
postea ductus efficitur et ad heredes non transit

Dotes

¶ Actione sibi competenti dotem quis
agere non sua auctoritate possessionem
intrare h. d. licet l. i. summa

Si socero

¶ Socer qui dotem recepit
pro filio per eam conveniri in
solidum non de peculio

Si constante

¶ Mortuo viro dos de
iure eiusdem reddi

¶ Si dos constante matrimonio soluta fuit rubrica

Si constante

¶ Si dos constante matrimonio soluta
sine ea potest repeti a muliere
et ab heredibus eius h. d. ¶ Opp.
C. de iure doc. l. ubi / de re.
pu. l. i. / huius contrarie dicit glo. non solum re.
quod dos solvitur quandoque ex causa necessaria / quandoque
ex probabili / quandoque ex voluntaria sine aliqua
causa et isto tertio modo loquitur l. iure et vide
glo. tua ¶ Opp. 2o soluto matrimonio debet dos
reddi mulieri vel eius heredi ut C. ti. i. l.
sequens / ff. so. ma. l. ij. in pri. Unde si vir
repetit soluto matrimonio dolo facit quia petit
quod restituturus ut in regula dolo facit / hic dicitur
contrarium quod male / huius contrarie dicit glo.
quod hic non repetit ut retineat fructus et ut
lucretur interim fructus medii temporis / Vel dic
quod vir pactus erat de lucrando. Ita dicit
glo. quam vide ¶ Adverte quia vir repetat
ut retineat annum vi. C. l. si donaturus
in fi. ff. de condi. ob. ca. et C. l. nupta ff. i.
ff. so. ma. / Vel ille l. loquitur cum peteret
per longum in repetendo. Repetit eum quod solvit
deceptus amore maritali / et ideo facilius
concedit repetitionem quam ipsa petitio principalis
de hoc habemus regulam iuris que dicit quod

magis favorabilis est repetitio quam adiectio
iuris ut in 2a iuris repetitionem / et de ista
materia plene dixi in l. si pro ff. fruct. ff. so.
ma. ¶ Ad contrariam dicit hec l. quod vir non
potest solvere dotem constante matrimonio pro favore
et videtur donare ¶ Sed quero si non vult uti
isto favore an potest liberari solutione ita quod mulier
non possit repetere ab eo. Ja. de are. hic
tenebat istam materiam et eam multum late / et ex
veritate eam / finaliter determinat quod liberetur
et credo quod male / quia glo. tua determinat
contrarium ff. so. ma. l. ij. in fi. sive glo. et est
textus in l. fi. de iure doc. in aut. de nup.
sive dotes / fateor tamen quod si ex illa solutione
mulier esset effecta locupletior vir liberaretur
magis iure compensationis quam solutionis

¶ Ne fideiussores vel mandatores
dotium dentur rubrica

Sive ex iure

¶ Rubrica potest
sumi in textu.

Generali

¶ Hic imperator
ampliat constitutionem
precedentem ¶ Opp. de iure
doc. l. cum dotis ff. / Solutio. vir bene accipit
fideiussorem ab uxore ut l. C. non uxor a
viro et non satis apparet. ¶ Queritur quid de
pignore / et pignus potest dari ut l. C. qui po.
in pig. ha. l. assiduis licet quidam contradixerit
quia ex datione pignoris non gravatur in
matrimonio eam perfidie quod intelligo quando vir dat
pignori bona sua secus si daret pigno-
ri bona alterius / quia tunc esset eadem ratio
que in datione fideiussoris ¶ Queritur an du-
rante possit vir dare fideiussorem / dic ut
in glo. ¶ Queritur an soluto matrimonio possit
dari. Glo. dicit quod sic et bar. / dic ut ibi ea
¶ Queritur an alius pro viro fideiussorem
accipere dic ut in glo. ¶ Queritur an possit
dari fideiussor pro dote restituenda. cum hic
textus prohibeat solum pro dote consequenda. Glo. hic
determinat quod non / Cy. tenet contrarium in dicta l. si
constante C. quod quoque so. ma. Jmmo vi. tene
glo. in c. per tuas de donationibus inter vi. et ux.
et ista opinio ego teneo. Ad verba Cy. ple.
¶ Ultimo
videtur in dicta l. si constante C. quoque / utrum
queritur an huius l. possit renunciari / Dicit
glo. tua determinat quod non quia istis legibus
prohibentibus non potest renunciari et hoc est quod
dicebat tibi in aut. sacramenta quod quod statutum
dicit quod minor non possit obligare sine consensu
duorum propinquorum etiam si iuret ipse contrarium
quia tale iuramentum ineptum perficit

¶ Rerum amotarum

Consequens

¶ Cum actio de dote
absque compensatione de
rebus amotis h. d. Vel aliter ad mutua
compensationes vel petitiones debet com-
pensari h. d. ista l.

lib. ... C. tit. ...

Dimorcii hec actio competit soluto matrimonio et aut constante agit in fem. h. d.

Oe rebus hec actio dat. [contra] heredes qui ad eos pervenit h. d. hec l. in summa

De fundo dotali rubrica

Si fundum [dotalem] fundi dotalis alienatio voluntaria prohibita est non necessaria h. d.

Divortio facto apud quem liberi morari vel educari debeant rubrica

Licet Apud quem liberi alantur facto divortio in arbitrio iudicis est h. d. Si patri/ista aut statim nomini modo apud quem liberi debeat educari et vide ea

De alendis liberis a parentibus

Parentum [...] glo. utrum filius debeat debita patris solvere dicit quod non et hoc in c. j. de li. ag. l. si quis abbatis [...] patris [...] glo. [...] frater [...] ale [...] etc. pr. ut l. qui filium v. pu. [...] debeat

Si competenti Pater potest agere contra [...] ut filium alat h. d. hec l. in summa

Si patre Pater officio iudicis cogitur alere filium non ingratum et sub pus de filiatione constat h. d. [...] pro eo quod filius ingratus non debet habere alimenta. Cause aut ingratitudinis que repellunt a successione illic repellunt etiam ab alimentis [...] glo. quod si constat esse filium non tam legitimum et vide glo. [...] addendo hoc intellige de filio spurio naturalis debet alere ut j. e. aut licet [...] spurius debet alere. de unc ca[...] de eo q[uod] dup. tima. q[uod] pol. [...] adul. c. cum [...]

De naturalibus liberis et matribus eorum et ex quibus causis iusti efficiantur rubrica

Item est [...] de concubinis et qui ex eis procreantur et nascuntur [...]

Senatores Qui in dignitate positi sunt ex vilissimis mulieribus filios legitimos habere voluerint sint infames et quod eis vel eorum alio titulo donatorum vel emptionis tradiderint [...] personas legitimas retractatur [...] cessantibus venit fiscus que [...] potuerit indagari h. dicit [...] dividit in duas partes principales primo ponit personas 2o dat remedium contra fraudes 2a i [...] ista summa subdividitur in tres quia primo ponit [...] 2o filios 3o uxore 2a [...] ita ut [...] 3a [...] et uxori. Iste secunda

subdividitur in alias tres quia primo dat remedium contra occultatione rerum 2o contra fraude adhibita in contractu 3o contra negligentia personarum [...] ibi pone [...] 3a [...] q[uod] si constat [...] ista l. [...] [...] ipsum etiam [...] d. ia. de bel. in quadam disputatione [...] glo. que est in l. qui testam. ff de [...] que videtur permittere patri quod possit vendere filio spurio hec videtur [...] in c. [...] [...] hoc dicit quod eo ipso quod res patris reperitur apud istum filium spurium presumitur ista emptio facta in fraude et [...] interposita persona. Facit ad h. [...] c. l. iij. [...] et q[uod] de sibenda [...] non [...] l. q[uod] [...] relinquunt filiis spuriis [...] ad [...] etc. [...] hac l. [...] cessantibus venit fiscus ut hic dicitur [...] hac l. loquatur [...] in filiis spuriis ex hominibus positis in dignitate [...] in summa [...] et glo. in l. hereditas [...] filiis qui ut indignis [...] [...] in quibus spurio [...] non [...] immo indistincte dico quod illud quod palam relinquitur spurio ad heredes [...] ut l. lucius [...] teste de le. 1. [...] [...] in quibus [...] in filiis [...] ut indignis [...] Bartholus legum doctor.

Matre Si quis naturalis habet matre vel legitimos liberos naturalibus ut indignis et eorum matri uncias ad uncias relinquat vel matri semi unciam et quod ult. relinquitur potius legitimis [...] h. d. hic habes [...] soli.

Si quis Si pater suos naturales curie civitatis tradiderit vel si pater ex [...] verbis aliciam cum [...] que primo caput obtineat pater eos in [...] restituit qui [...] [...] non potant [...] bona [...] fuerit possidet [...] filia curialis [...] h. d. [...] non quod qui orit ex villa vel vico [...] civitate [...] vicus [...] ut [...] de [...] et cle. [...] villa [...] [...] [...] ad [...] qui ex vico [...] 2o non quod [...] et vicus idem importat [...] altera regalium civitatum [...] quod facit ff de le. iij. l. uxore [...] legaverat dixi plene in l. 2a de [...] [...] 3o non quod [...] repudiata [...] [...] bona repudiata postea quibus reptus est possidet de h. in l. 1. et ij. de pu. [...] l. [...] qui bonis [...] ad illud quod dixi in l. post contractum de donat. Ultimo glo. hic [...] quedam [...] de opi. publi. l. fi. [...] utramque [...] [...] est laudabilis [...] ut [...] [...] laudat [...] aliud ut [...] in glo. [...] [...] de [...] l. [...] hic [...] mulier

no pt hmre curie sufficit go q imbat
curiali. Bartholus.

Quoniam qualis curie deputatus
si agnoscit bona patris
repudiare no pt h. d. Cum leo

Quum constantinus stitu quod
indulget in futuru vetat et ex
hoc sunt exemplu ff de legi. l. de leo

Liberis hac l. pmittitur
naturalibz quolibz titulo
dari et relinqui et post et p
que seqnes curie et p adoptioz
legittimari h. d. hec l. in summa.

Lege hanc l. declarat q precedens
l. no habz locu qnat ex
coitu reprobato et habet effectu
usqz ad die pntes l. ab hinc no licet
naturales legitimare h. d.

Humanitas naturales matre et
legitimus liberis no
extantibz ex voluntate expssa
ut vincos ul ultia volutatis usqz ad
sex uncias et xcede post ab intestato
in nichil. Bartholus.

Licet patri ista aut hodie
obstinet quod incs
hodie disponat in relinquendo.
filys naturalibz. no hinc tex. ubi hij quoqz
et patribz pare preunt pietate ext q
sicut ipe pr tenet ale ipm ita filius
patre ut dicit hic azo in summa unde
aut unde h sunt

Omnium filius legitimatus p oblacioz
curie soli pri efficit
legitimus no alys agnatis ul agnati
sibi. h. d. usqz ad s. sz sequide. dilez tex
hic in aut cod s. filii dce forte i
eo qui legitima p forma alicuius statuti
ut no intelligat legitimatus quo ad eos qui
sut ex illa ciuitate que fecit statutu
aliud in eis qui essent legitimi p rescriptum
principis qd vide ut dico in l. auctores
ff de sepul. t. et si. ba. Sz si quando
filio legitimo p oblatioz curie succedunt
liberi eius salua qrta porcioe curie. si
no sunt curiales et nati post oblacionem
sino curiales sut. h. d. Sin vero oblatus
curie si puc liberis decessit succedit
mat in tria in reliquu curia. matre
no subsistete curia in patimis i reliquo
agnati succedunt Sz si cognatus curie se
offerat ois prima occupat vel ad ea
inventu facit admitti. h. d. Ea vero hac
l. statuta hunt locu in hys qui post hac
l. decesserunt. h. d. Et quia etia legitimis
genitoribz pt quis tale curie deputare
dummo no mi9 ei q uni legitimo relinquit.

Quum quis p seques curie m
et concubina factu
naturales legitimat et postea cum
legitime natis pt admitti. h. d.

Tenē mch q ad hoc ut nati ex concubina p
sequens curie m legitimet. vi velle. ista l. q
requirat instra dotalia al bz teneret
curiem sz no fiet legitimato liberorum ita
tenet glo. insti. de nup. s. fi. Canoniste
dicut contra q dotalia instra no exigant
s sufficit q curie m contrahat. ut ex. qui fi.
sint le. c. tanta. Bartholus.

Super lege p sequens curie m
liberi nati ex concubina
legitimant etia si alij postea no extant
et hoc natiuitatis vel conceptionis tempore
put filio utilius repit. h. d. ista bo. l.

Ite si quis hanc dixi allegaui tibi
in l. gallus ff. forsitan
de lib. et posth. Nunq legitimato posset
fieri p pntem hic vi q casus q sc. qd no

Item si quis sine no hinc modu
legitimadi ptos si
sunt legitimi ut tenet ja. de bel. i cor.
unde sunt cu dic q. ex legitimato [illegible]
legitimis no pcedit nisi in duobz casibus
sz q sit p oblatoz curie et p instrumentu
ut in aut q. mo. na. effi. sui s. quali

Quidam appellacio filij sub eta
qualitate no porrigi
ad nepotes in quibz illa qualitas
no repit. Sup. l. glo. format unam qoz
et unde ea et unde rufioz in fi. d. pos
disputaint hanc qonem et tenuit [illegible]
ponit in ti. de succes. ab intesta. et ego
determinaui ista qonem sm determinacioz hanc
glo. in l. gallus s. i. de lib. et postu.
et fui arcu in castro galbi.

De tutela testamentaria rubrica

Quem diuus Nisi dicit
tutor no legitime
datus si no administrat no
tenetur si administrat tenetur
ac. negotiorum gestorum. Habetis hic
duas glo. vna est glo. noua sup pri l.
que incipit pt queri hic Ista glo. dicunt
iusta et intro glo. antiqua et opp. et
vi. q teneat gestis ac p tutele ut
ff. de eo qui p tu. l. i. s. penult. dicit
glo. hic sciebat se no teneri ibi putabat
se tutore Alij ut Cy. dicunt q ac. p tu.
gestor cu utili negotiorum gestorum qua opi. tenet
modicu licz glo. hic dicat contra p l. de
peroribz ad l. acqll. in l. si cu contrap
s. si cu ff. qd me. ca. l. qui bona s. si
quis opus de dap. infect. Et no triplex
est tutela dicit glo. q triplex et ita
p ordine hic ponit ti. posses addere
tutela anomalaz. de qua videbis in aut
matri et avie Queo utrum tutela una
possit cu alia concurrere dicit glo. q testamentaria
et datiua put sibi concurrere legitima nunq cu
testamentaria sz legitima cu datiua et unde
glo. et ymo quaz legitima pt concurrere cu
datiua eadem ratione qua ipa testamentaria

facit ff. de legi. tu. l. iij § qui pt. Certus
que est ro quare testamentaria gerit cum dativa
et no cum legitima. Preuidto tutele deferunt
hm q hereditas ut Insti. de legi. ag. tu.
et ff. de legi. tu. l. i. Sz donec est locus
successioni testamentarie cessat legitima ut
l. quamdiu de acq. he. de re. iur. l. quamdiu
et cod. de pet. l. aug. Sz successio dativa
ut ita loquar pt gere cum testamentaria,
na ptor dat bonorum possessionem hm tab. pendentibus
conditionibus institutionis ut l. ij. § si sub condic.
ff. de bo. poss. hm tab. Certio qn aliquis
ex testariis vel legitimus remouetur utrum sit
locus datiuo vel sequenti legitimo. Glo. distinguit
aut remouetur morte, aut viuus tanquam suspectus
dic ut in glo. Certio que est ro q glo
noua contra sentit pri dicat. q qn excusat
vel remouetur ut suspectus remanet aliq
dicit glo. secus qn decedit. Unde glo. ista
vocem coit tunc omnes doc. et dy. sequitur
in l. si quis sub condicione ff. c. que ro michi
no placet q michi est dicere q cum reliqui
remanet si aliquis est remotus vel excusatus
cum omo hm quem effectum desinat esse tutor
no video. Ro est ista q aliquis remouetur
iudice hoc agente pri. ut eum remoueat
succedat datiuus q iudex vi eum remouere
ut alium ipse det. Sz qn remouetur morte
vel alio casu iudice hoc no agente vel
cogitante ut eum remoueret succedit legitimus
consimilis dicit spe. in l. si quis sub condicione ff.
c. et sic obseruat canoniste qn ecclesia
vacat in curia no succedit in collatione episcopus
qui est legitimus sz remanet apud papam q
vacauit in curia sz qn alibi vacat succedit
episcopus. Uenio ad glo. noua contrariat glo.
quare tutor a iudice no pt dari sub condicione
a testatore sic. Glo. ponit plures rones. Ista
est vera q qn testator dat sub condicione
remanet iudex qui pt prouidere pupillo. liberis
pendentibus sz si iudex daret sub condicione no
esset alius qui prouideret. Unde lex vult
q ipse iudex prouideat in continenti. Sz glo.
formauit veram questionem quomodo qua resultat vnum
indissolubile. Tutor est datus filio in testamento
et ex post facto in iectario possit administrare et
dicitur q no q vi propinquitas ut in glo.
Glo. dat duo remedia contra hanc propinquitate
dic ut in ea. Ueritas est ista q excusa
sui heredis confirmat testamentum. q no datione
tutele ideo q pupillo est utile q habeat
tutorem et dixi tibi in l. ij. § si ut se
ab hered. absti. Certum glo. qn tutor
datus in testamento confirmatur testamentarius vel
datiuus et qn datus in testamento minus perfecto
valeat inter liberos dicta tibi in l. ij.

Et si patre

Qn liberis que eodem
tpe confirmatur si patris
pt gere credo q proxionibus iuris
no inspicit. h. d. Certe michi hanc l.
pretiosa q habet ando habui causam de facto
eius faciendo hm patrie renouatur presumitur
ut l. si quis cum patrie § fi. de patrie. Ro
ut in glo. hic notabiliter licz duxisset tpe
decursum eodem tpe confirmatur ibi statim cum data
recipit sua confirmatione, qd facit ad questionem
de duobus statutis conditis in eodem volumine
receptis eodem tpe confirmatis de qua hic & Cy.
et ego in l. omnes popli de iusti. et iure.

Si tutores

Licz vnus ex pupillis
ad etatem adultam
peruenit alteri tutela no finit h. d.

De confirmando tutore rubrica

Testamento

Tutor datus a
iure no habet
necesse se excusare nisi confirmetur
h. d. & l. in summa

Nec prouinciis

Tutor
no perfecte
datum a patre i volu
impfecta sz datus debet legitime confirmari h. d.
In hac l. veniunt querenda duo primo qn
hec l. sit correcta p. l. hac consultissima §
hec l. ex imperfecto j. de testa. Glo. vi hic velle
q sic qua vide sed vi tenet glo. d. ti. i.
q sic qua vide Glo. ex tunc
l. i. in glo. noua qua vide Glo. et fac
in dicto § ex imperfecto et ff. c. l. que aperte
Ista opi. teneo q no valet dato q
pupillis datum filiis no debet retorqueri
ad alterius prouidentiam ut l. impuberi de admi.
tu. Sz si testamentum esset nullum ex causa preteritionis
indubitat valet dato tutele per aut.
ex ca et in cor. Unde sunt ubi opposite
dicit. Sz quid dicemus vel iste sit confirmatus
tutor sit datiuus vel testamentarius. Glo.
dicat eum datiuum et hm hoc dicit legitimum
preferendum unde glo. dy. ponit istam questionem
in l. ij. ff. c. et dicit eum esse datiuum
sz hic dicitur testarij. Mar. sy. disputat
istam questionem et determinat quem esse testarium
et preferendum legitimo et datiuo et ro magis
vera qua facit sunt ex ordine titulorum
q primo Imperator seu iuris consultus premittit
de testamentaria tutela et postea de confirmando
tutore qui precedit legitimos postea vero de
legitimis tutoribus qui precedunt datiuum et
postea de datiuo. Bartholus

Sint ignotis

Tutor si inutilis
datus confirmetur
si alius detur a iudice valet h. d.

Naturalibus

Pater no potest
dare tutorem filiis
naturalibus sz datus a iudice confirmabitur.

De legitima tutela rubrica

Auunculos

Ad euidenciam
huius ti. debet sciri
q tutela legitima defertur
sicut ei qui defertur hereditas
postea scilicet q de iure antiquo

aguati pferebant(ur) cognatis in hereditate ita
etiam erat in tutela. Ista l(ex) est hodie correcta
quia hereditas hodie pertinet deferetur agnatis et
cognatis ita tutela ideo pertinet omnes ad-
mittuntur coniuncti in eodem gradu. et vide
aut. dicunt. Bartholus.

Ex constitutione. Hic facit victor de quadam lege antiq(ua) qua non habemus iam quedam lex erat que dicebat quod deferatur agnatis et aliis sed tutela feminarum aliis.

Frater. Hec est bona l. et bene dicit sicut frater emancipatus ad hereditatem nunc vocatur ita ad tutelam legitimam. h. d. Adverte quia facit multum sive de ma tutele. Opp. Insti. de fiduci. tu. per totum ti. ubi appellatur tutor fiduciarius non legitimus. Sol. glo. quod frater emancipatus est legitimus tutor fratris in potestate retenti ut hic. sed frater in potestate retentus erat fiduciarius tutor fratris emancipati ut l. g. et vide glo. Ex que est ro diversitatis. glo. non reddit quia unde non potest reddi et ideo non est vera solutio. Adverte ergo quedam est tutela legitima ex verbis et ex mente legis xii. tab. ut illa que defertur patrono. nam de tutela nichil in l. xii tab. erat cautum. sed de hereditate sed ex mente l. est quod defertur tutela sicut quia defertur hereditas ergo etc. et de hac lo. ti. Insti. de legi. pa. tu. quedam est tutela legitima que non est ex mente l. xii tab. sed ex contemptione [illegible] ut tutela patri de qua lo. ti. Insti. de legi. pa. tutela. per l. xii tab. non fuit dictum nec de tutela nec de hereditate quod pater filio succedat. Unde [illegible] non fuit de eo quod non cogitaverunt nec dicere [illegible] sed quia per senatusconsultum trebel. inductum quod pater succedebat filio ideo patri defertur tutela legitima ex senatusconsulto non ex l. xii tab. sed ex ratione eius contexta per senatusconsultum. Ista lo. ff. e. l. i. ii. et iii. Et ponunt istas tres modos. quedam est tutela que non defertur ratione successionis legitime sed per [illegible] quam habet l. ut quod frater erat tutor fratris emancipati antequam esset facta lex que vocat cognatos ad successionem et ista vocatur fiduciaria tutela que datur propter fiduciam quam habet de persona non [illegible] successionis. Ista eadem tutela que olim dicebatur fiduciaria hodie dicitur legitima per hanc l. Eodem modo dico de tutela que defertur agnatis ut illa dicitur legitima [illegible] de suc. ab intestato ff. soluto [illegible] ti. i. l. i.

Nemo. Eum non est perfecte etatis non potest aliquis tutor esse seu curator conste. ff. e. i. Dicit glo. super verbo tenui et utrum minor accipienda dote possit obligare bona sua pro dote matris. Glo. tangit in glo. in l. et tunc [illegible] ff. de pac. et ibi per gul. Ego dico plenissime in repetitione quam feci de l. si constante ff. so. ma. et ibi vide.

Qui petant tutores vel curatores Rubrica

Supra d. de tutela testamentaria et legittima videndum est de dativa. Unde videndum est primo a quo petatur postea ubi. 3o quibus petatur ideo premittit de hiis qui petunt tutores.

Admonendi. Legatarios et liberti et amici et etiam creditores possunt pupillis postulare tutores. h. d. totum ti.

Quum autem. Casus convictus in persona eius quod impubes est ad tutores petendos excusat matrem h. d. hic non casus. Illud quod mulier potest petere tutorem filio per penam. Ino quod casus convictus in persona pueri excusat dominum. Dixi tibi i. l. presens ff. de appel. et aliam tibi ubi supra ista [illegible] l. et dic ut ibi dixi. Bartholus.

Nepotibus. Vide glo. si quam non videtur dum ego intelligo ista l. si hunc non potest imputari sua negligentia quia si mater fuit negligens propter eam ita quod tunc erat ea a successione excusanda si alius coniunctus fuit negligens propter aliam non putarentur ea a successione excludi. ar. ff. de lege. hec l. facit. conmenta l. si. qui admi. ad bo. poss. pe.

Ubi petantur tutores vel curatores Rubrica

Magistratus. Ubi quibus [illegible] domicilium [illegible] vel maiores [illegible] honores ibi potest ei tutor constitui h. d. Hec valde non l. [illegible] dicit de iudice loci originis non habet [illegible] dicit de iudice loci ubi habet dubium [illegible] iudex non potest dare facultatem est dubium nam iudex non potest dare tutorem nisi ei qui habet domicilium in loco [illegible] ut l. i. in fi. ff. de tu. et cu. [illegible] datis ab hiis. sed pupillus videtur quod non possit habere domicilium nam [illegible] domicilium constituendo [illegible] non habet ut l. assumptio eadem fi. ff. ad municip. [illegible] non potest constituere sibi tutorem quia non [illegible] potest obligare ergo videtur quod ei non possit dari tutor. Sol. domicilium potest constitui duobus modis. Uno modo voluntate et hoc modo non potest constituere pupillus quia tunc continet obligationem. Alio modo re ipsa standi in loco ubi habet maiorem partem fortunarum suarum et hoc modo potest pupillus sibi tutorem. et hic est casus nobilis in hac l. Ideo potest esse quod obligationes que re ipsa contrahuntur cadunt in pupillo sicut in maiore ut l. opus de ne. ge. [illegible] Glo. querit hic negl. [illegible] l. iii. [illegible] furiosi. Glo. [illegible] habet facultates duas [illegible] primo quando habet facultates in diversis locis dicit glo. iudex cuiuslibet loci dabit ut l. pupillo ff. de tu. et cu. datis ab hiis. Quero alias iudex originis possit dare tutorem qui potest bonis qui non sunt in territorio suo. Azo. quod potest. Ja. [illegible] ut hic habes in glo. quam vide. Sy. ponit istam doctrinam in l. i. de tu. et cu. datis ab hiis. Cy. ponit hic et facit unam longam [illegible] Glo. in l. [illegible] et qui in testo. de confir. tu.

videtur tene opi. glo. / Opi. azo. est vior / cu cum tutor datur persone / ille qui habet iurisdictionem in persona potest dare tutorem / cuius iurisdictio se extendit ad omnes facultates ut dicta l. i. in fi. de tu. et cur. dat. ab his / az. ad hoc in l. si fideiussor § actu de iudic. / hoc etiam probat per hanc l. sed hic advertas non obstat l. pupillo de tu. et cur. dat. ab his quia fateor quod potest tutorem dare bonis que sunt in territorio suo quod cum sit ita vin- que sunt in territorio suo et alius dabit quod ad bona que sunt in alio territorio / sed si unus et idem vellet dare omnibus bonis posset / Contra non nisi ad l. inspitos ff. cum omnibus de contr. tu. per dicta determinatore allatur dy. l. magis puto § illud ff de reb. eorum

De tutoribus et curatoribus illustrium rubrica

Illustres — Decrevit dari illustribus datur tutor vel curator in urbe per prefectum et pretorem et x. viros senatores et eius decreto pretoris credit administrationem in provinciis vero iudicantur a qualibus h. d. in su.

Generali — Hic prohibet imperator ne ille qui est curialis vel obligatus curie possit esse tutor persona illustrium. Bartholus

Qui dare tutores et curatores et qui dari possunt vel non rubrica

Omnibus — Respondit causa magis de tutore datiuo. Decrevit dictis et de cuius statu dubitatur potest dari tutor pendente lite pendente.

Maritus — Maritus non potest esse curator vel tutor uxoris h. d. h. l. Concordat glo. que est ibi dicit si male gereret potest afficere uxor ei remitteret ita dixit glo. hic / contrarium est quia potest esse procurator et non tutor ut l. maritus ff. de procur. Respondeo quod curator habet maiorem potestatem quam procurator. procurator vel constitutus a maiore et sic ab habente plenum intellectum vel si constituitur a minore tunc constituitur cum auctoritate tutoris vel curatoris ut l. necessario de procur. Bartholus

Mulier — Mulier in militia occupatur non potest esse tutor seu cur. h. dicat l. ista summa.

Nec a plebe — Non potest quis dare tutorem cum qui sibi iurisdictioni non subest h. d. Nota hanc l. quod patet quod ille qui datur tutor et curator potest de iurisdictione dantis vel origine vel domicilii. Casus est in l. i. de tu. et cur. dat. ab his dixi tibi in l. unica de tu. i. Bartholus legum doctor

Quod dicis — Matre negligente alii ... possunt tutores petere h. d. Nota hanc l. et tene menti qua factum te nove in aut. matri et avie qua habemus i. ti. pro.

In servum — Servus non potest dari tutor vel curator h. d. Hec nobis et singulare l.

Creditore — Creditor non potest dari tutor debitori h. d. Super hac l. habes aut. minoris quam legam tibi sequenti lege de manu.

Sororis — Habenti tutorem legitimum alius dari non potest h. d. Hec l. in summa.

Curatore — Habenti curatorem non potest alius dari nisi causa cognita vel priore remoto h. d.

In universis — Minor sive cum generali vel ad lites non habet legitimam personam in iudicio h. d.

Curator — Qualis curator non debet a lite desistere potest specialem cur. datum ad litem h. d.

Emigrantem — Colonis proprium vel aliter privilegiatis tutor dari non potest h. d.

Qui inter tutele officium fungi potest rubrica

Tutela — Mulier de iure communi tutrix esse non potest h. d.

Matres — Si matres tutela impetrant a principe debent iurare se ad secundas nuptias non venire / et si contra fecerint bona matris pupillus obligantur et testamentarius et legitimus utrumque precellit h. d. Ista l. corrigitur per aut. nisi et avie ... qua legam tibi in sequenti lege.

Si pater — Mulier potest petere tutelam filiorum suorum naturalium si pater testamento eis non dedit h. d.

Minoris — Primo ponit quod dicitur iudicare in curatore constituto. 2o in ea constituto / 3o illud dictum declarat et ponit penam / 4o ponit aliud dictum seu statutum et penam imponit / 1a pars dicta extendit 2a i. ea et cum / 3a hoc aut q. i. sed et si cessio / 1a in his locum habet. Summarium non do vobis quia ista aut. est summa legis in ... contemplatione. Non quod debitor vel creditor prohibetur a tutela vel cura. Opp. in aut. ut sine prohi. ma. debi. et cre. in pri. posita ... ti. i. aut. adhuc / sed ... speciale est in matre et avia ita dicit glo. sua. Iuxta hec aut. utrumque glosa. Quero quid in avo et patre. Glo. dicit idem ut in dicta aut. adhuc ... ti. i. etiam videbitur. Queso quid in filio an possit filius dari curator patri furioso ut l. de his qui filius dari cur. ... de tu. et cur. dat. ab his. Videtur quod prohibeatur quia non reperitur nunc expressum ... quod non videtur eadem ratio quia maior est amor ascendentium ad descendentes quam econtra ut l. si quis ... Contrarium determinat. d. quod ... ceteris in l. ... in eo ff. de pact. / ... speciales sunt quia bona patris devenient ... filium ... votum patris ut l. ... ff. de lib. videtur qui administrator ... bonorum / ...

facit de li. et postu. l. in pupil. § prohibere. nichil et quod ibi non potest quod cessat omnis suspicionis ideo propter debitum vel creditum non removebitur. Item quero 2° quid in fratre, idem quod in matre et avia quia ad successionem potest admittitur ut j. ad tertul. aut defuncto eo casu vocatur ad tutelam. Contrarium determinat Guil. in dicta l. tunc in eo, primo probatur quia non est tantus amor inter fratres sicut inter ascendentes et descendentes, immo inter eos conmuniter invidia magna ut l. cum oportet § i. de bonis li. et c. l. § si in aut reb. et § i. de bonis. li. et c. l. § sin autem reb. et l. cum pr. § cuncti de le. iij. j. de collatione l. illud § fi. prohibet inducit ipse tex. i l. in cuius pri. ff de l. prin. q. ta. bonorum possessio quae ye. l. facit optime. Modo intro glo. per ordinem. Item quero primo quid si est creditor in modica quantitate dicit glo. quod non prohibetur esse tutor ar. ff. de eon. tu. l. non tamen in pri. de ven. inspi. l. ij. in fi. cum similibus. Sed quero que dicatur quantitas parva vel magna glo. non dicit hic, sed in corpore videtur dicit quod relinquitur arbitrio iudicantis unde habetur in aut. ut bo. ordi. § de sen. et proto. et l. § et si suscepit § i. de iudi. veritatem et l. § et si suscepit § i. de mi. dot. l. quero facit ff de dolo l. et mi. doc. l. quero facit ff de dolo l. si olei § fi. cum l. se. et ista tene melius quia ego habeo facio magnum fundamentum ad sequentia ut j. videbitur. Item quero quid si ad aliud possideat res minoris dicitur quod non prohibetur quia non est debitor vel creditor ut insti. de ac. § i. Contrarium determinat glo. ibi per illum tex. aut res minoris, ergo consideratur quod tunc est contentio super re reali inter tutorem et pupillum habet locum ista aut. et ita tenetur. Item dicit glo. quid si habet res que sunt communes cum minore videtur ne prohiberi ut j. de conm. tu. l. 4 re. Glo. una determinat quod prohibeantur aut. Sed glo. in dicta l. contrarium tenet quod ista aut. doc. communiter approbant ista glo. quia ego quando oritur quedam contentio pro divisione obligatorum et actorum eo dicendo et sic potest dici debitor et creditor. Adiutatis ergo nos diceremus sic, quia quedam est quando in controversia quando unus asserit alter negat quando et tunc non potest esse tutor. prohibeatur aut. non habet locum quantum ratione que sunt in cor. quia timor ve. subesse instrumento et quia hostes et minores quedam est quando sine controversia et hec adiuncte quedam est quando lata quia ratione sunt computationes et reputationes magne ut si habet heredite vel maiore parte bonorum quia tunc idem quod prohibeatur a tutela et cura prohibeantur aut. quedam habet quoniam unum fundi tantum tunc dico quod non prohibetur esse tutor vel curator licet cum ego quando oritur quedam contentio dico quod ista obligatio est modice quantitatis licet fundus sit magnus. Teneor tamen dominus textum istum de modicum quod licet quia ex ipse possunt ut non in l. penult. de cod. di. et i d reb. quod appetit ad oculum quia istud tenet textum decidere

eum quando non est in controversia modica contentio recipet possent tamen esse tot debita invicem contraposita quoniam illius fundi propter expensas et fructus et propter alia que tunc dicere aliud inspiciendum per arbitrium iudicis dixi dictum quando indicat magnum debitum vel modicum ut dixi supra quia in modico debito non habet locum ista aut. Item quero quid si debitum valet tamen vel non prohibetur quia vale debitum dicitur compensatorum ut l. etiam de compen. et quia potest deduci ut l. ar. qui na. de neg. ges. et impedit donatorem ut l. si unus § penult. ff de donat. Sed quod non habeat locum ista aut. quia non dicitur ipse creditor ut ff de v. sig. l. creditor. Et hoc tenet glo. vel deducere potest ut ff de peti. here. l. si quis pos. j. pri. facit de admi. tu. l. fi. doc. quidam determinant contrarium, ita possibile erit debitum vale solvi et sic impedietur repetitio et inducetur compensatio ut dicta l. etiam unde subest timor ne instrumenta subtrahantur sicut in civili debito. Verum istorum opinio iudico quod ista aut. est favorabilis inducta in favorem minorum ergo est extendenda et sic extenderetur ad debitum vale tamen licet ipse sit debitum, in contrarium facit quia debitum vale constituitur sic in magna quantitate propter illam spem quia potest contingere quod solvetur vel de eo compensatio opponetur dicat primum debitum per modica quantitate ista spes vendetur unde tamen sit debitum modicum non habet locum ista aut. quod satis michi placet. hoc tamen totum relinquitur arbitrio iudicis ut dixi supra proximo. Venio ad secunde glo. dicitur hic prohibetur a cura quid de tutela dicit glo. idem quia eadem ratio est et colligitur contrario unde sumitur § et si quis ibi. Sed quicumque tutor rel. et ita aut. ut sine prohi. debi. et cre. § i. et hoc omnes tenent. Item quero an ista aut. habeat locum in omni tutela dicunt quidam quod non habeat locum in testamentaria quia eius fides est electa a testatore ut insti. de satisda. tu. § i. ff de cur. fur. l. fi. ff. in fi. de excu. audi. l. decretaceibus. Glo. determinat contrarium quia eadem ratione non prohibetur datus eo in aspectu quia eius fides est approbata per iudicem, nec obstat quod videtur approbata fides quia aliud vero quantum ad satisdationem non quantum ad alia. et hec appetit quia mater et avia tamen concipiuntur quod nulli alteri tutela permittitur. Ista tenet glo. hic et in cor. re. vero sumitur § et hec dicimus. Sed certe aliud tex. dicit de hiis qui dantur a l. non aut. de hiis qui dantur in testamento. Guil. de cu. in dicta l. cum in eo ff de par. tenet quod per rationes quas ibi al. j. dicam. Item quod olim ita prima distinguo eius opinio in placet et ita sic, ma. disting. eius opi. in plac. et ia sic. considero verbi aut. testator qui dedit talem tutorem sciebat ipsum esse creditorem vel debitorem et tunc potest esse tutor non obstante ista aut. quia eius fides est electa per testatorem probatur per l. tres tutores § fi. de admi. tu. de confir. tu. l. confirmando. Et voluntas defuncti tollit omnem suspicionem fraudis ut l. qui aut. in pri. ff si quis o. ca. te. hoc probatur supra de.

de uictric. ma. l. si pries et ibi de optis tex de ritu nup. l. si tutor Sed mater et auia
put esse tutrices no obstan q sint creditrices
uel debitrices ut dictu est / s testamentarii
pferunt matri et auie q lex magis considerat
decos ut in aut nisi et auie. C. q. ti. i. g. te
iste sit bones quull qstu est i isto incbro
uel ob. q glo. dicat q cadit vadic possit
etia esse datus ex inquisitione / q credo q si
uindex de hoc inquisiuerit an esset debitor
uel creditor q ualet dacio q an sit tale
debitu quod eu a tutela remoueat hoc stat
in arbitrio iudicis sedm q dictu est ex sedm
opi. glo. Si vo testator ignorauit ipm ee
creditore tunc est va opi. glo. q no pt
uideri approbasse fidem eius qua talem esse
ignorabat ar. l. mat ff de inoffi. testa.
Et hac puto vaz facit. C. de testa. mili.
l. sicut etia et l. si tu ul i ueteri ff. de tes.
tu. l. si quis ita §. pcille Pro predictis appz
q si aliquis est creditor pupilli ex testo
in quo datus est tutor. puta q debet sibi
relictu q ppter hoc no phibetur a tutela ul
a cura ita intelligo istam ma. Uenio ad
alia glo. dicitur hic simo phibet / quero
an ipo iure no possit esse tutor. An vero
possit esse si uelit amittere debitum Glo.
hic ponit opi. int Azo. et hu. qs ititat
glo in l. inter litem ff de excu. tu. in l. pe
in pn. ff de pena / Glo firmat opi. hu. s
q no possit esse tutor pdendo debitu. S
pray. disputat ista qone et determinauit sedm
q uidetur determinare ista glo. vz. aut qstat
ab initio q sit debitor uel creditor et ipo
iure remouetur / aut no qstat et tunc ad
initti ad tutela s pdit debitum / hic pbat
ex cor. vn sunt ista aut / alii si vo tacuit
ubi dicat q debitu pdit et ultra aliam
pena inponit / s int ptacoe legum pene
sunt molliende ut l. si pres et l. int ptacoe
ff de pens. g° tex. Sz in ipso pncto quo
tacet pdit debitu g tamq no creditor
pt esse tutor / ita dicebat ipe q si satis plaz
Uenio ad alia glo. Queo quid si efficit
creditor uel debitor ex tutela. dic ut i
glo et bn Quero quid si ab initio patz
est solue uel debitu remitte / dic ut i
glo. et bn Queo quid si erat debitu
annu uel debitu sub qdicoe dicat glo q
phibe a tutela uel cura / q eo cade e
q timor ne subtrahantur instra / tamen i
debito anno no amittit totu debitu s
pro eo tpe quo tutela durat / eundem dicit
dicunt q ymo amittit p toto tpe sicut i
debito qdicionali / qiechi vide dicendu q
debitu annu seu qdicionale extimatur s
q illa spes vendi pt ut l. i qtitate §.
magna ad l. fal. facit ad trebel. l. i. §.
si heres et ido si extimacio illius qdicional
debiti esset modica no repelleret eum ab
administracoe / q in debito modico no habz

locu ista aut / secus si extimacio esset magna
Eodem modo intelligo de eo qui hz ypothecata
bona minoris ut debeant extimari qtu de
detior qdicio ppter illa ypotheca ut dicta l.
i. §. si heres ad trebel. ut sit videamus
utrum sit qtitas magna uel parua Queo
quid si post tutela recipiat cessionem
dic ut in glo. et in corpe vide futur.
Ultimo ex glo. queo una qo3 dicitur hic
q quis phibetur esse tutor q debitor ul
creditor. queo utrum deueniat ad sequentem
leum uel ad datiuu no insisto / breuiter
credo sic dicendum. aut de debito no qstabat
apte et sic iste habuit uice in iudicio
debitu allegare et tunc q in modico debet
esse tutor sequens est sequenti datiuus ut l.
si quis sub qdicoe de testa. tu. dixi in l. i.
C. de testa. tu. Aut erat debitu manifestu
puta quia bonorum uel aliud debitu tunc
siquidem etiam esset aliud debitu no finiri
durante pupillari etate ut puta q erat
debitu annu et perpetuum et deueniret
ad sequente leum q istius finis spes amo
ad sequente leum q istius finis spes amo
deficit ar. de legi. iii. l. i. §. pcille et l.
in §. no tm et §. pcille et l. no solum
§. si libro de excu. tu. et de tutel. et ra.
dis. l. si tutor §. i. Si no debitu illud
pt dissolui inf pupillare etate tc locus
pt dissolui inf pupillare etate tc locus
erit datiuus et debito dissoluto cessabit
ille datiuus et reassumet leum q decorum
iniuria C. de. pro allatorum / et est expressu i l.
si ab qui de tu. et cura. dat. ab his / /
Quero utrum ppter debitu pris phibeatur
filius esse tutor uel eius contra deli cogitabit

Matri et auie. Hec aut se lex ad l. codicis cor-
rigendo in plurib / primo q de iure
codicis requirebat q impetraret a principe
quod corrigitur p aut ista / 2° q p l. codicis
requirebat q cu iuramento renunciaret
scdis nuptiis quod iuramentu p hac aut
et sequente tollit / 3° p l. codicis leum
pferebantur nisi quod p hac aut corrigitur
4° p aut minoris q modo vidisti de eo
q p aut minoris q modo vidisti de debitor
uel creditor phibeatur a tutela ul cura
istud determinatur p aut adhuc posita hic
q in matre et auia no habeat locu / 5°
in l. codicis dicebatur solu de matre
extendit etia ad auiam et sic iste aut
hic si no solu corrigendo s et addendo
Nota collige p te ipm Multa dicenda
sunt etia hac l. et ego tetigi ista mag
in l. si quis sub qdicoe de testa. tu. et
etia hic aio ppter quedam qpha supue-
nerunt micht quedam dubia in ista ma
et glo. ivz ubi no sunt dubia instruit
et ubi sunt dubia intacta relinquunt
Sequitur q micht relicuerit dimo et uellem
q michi no intercedit g° q eu uelle in
intercedentibz tm subueniat ut ff ad
uelley. l. ii. §. i. et C ad uell. ti. et l. tutor.

So. quidam dicunt quod ista renunciatio prodesset
quod nisi promittet creditoribus pro pupillo negotio.
quando hoc potest dici, nam ista renunciatio fit in
favorem pupilli non in favorem aliorum credi-
torum. Unde dicit Cy. hic, vel dic quod ista
renunciatio valet ad modicum. Ergo dico quod
primo est contraria ut supra dicta in quibus. Item
opp. quia quod fit in prejudicio partis absente
alijs non prodest ut l. etiam, § si quis absente
de condicionibus. Ergo ista renunciatio non potest prodesse
creditoribus absentibus. So. intellige quod hic
nichil revocat hanc renunciationem nomine
eorum quorum interest et potest vel agi. i. ...
... autem in isto capitulo opp. ...
de ... l. aliena. So. specialis est hic. Et
potest hec expedita glo. que est super verbo
velleyanum. Venio ad glosas et prosequor secundum
ordinem glo. non variando ordinem ad modum.
Quero primo, dicitur hic avi et avie
utrum habeat locum in matre et avia natura-
li. Glo. dicit quod sic et bene ut l. fi. hunc
ti. et in aut. ut sine prohi. ma. § si. i. pte
n. Quero 2° quid si est pater et avus. So.
si est pater legitimus ipse preferetur ut l. ij hunc ti.
in fi. vel tempore in corpore ubi dicit matrem
preferri legitimis intelligitur de legitimis colla-
teralibus non de ascendentibus vel descendentibus.
Si vero esset pater naturalis tunc puto matrem
preferendam ut l. fi. hunc ti. sicuti etiam preferetur
in successione ut in § vulgo quesiti de success.
agna. Quero quid si est avus et avia
dicunt quidam ambos admittendos sed non
potest nisi tantum quod avia pro legitimos repella-
tur. Adverte si est avus et avia paternus et
paterna, de necessitate sequitur quod illa avia
est nupta. Si ea ponimus legitima et pro quibus
ipsa repellitur a tutela quia nupta et preferetur
avus. Idem si ponimus avum et aviam maternum
et maternam, sed si ponimus avum paternum et
aviam maternam ... legitimos tunc precedit
glo. Posset forte dici contra quia textus in
cor. dicit quod ipsa preponitur legitimis sed ...
late ... non ... ascendentibus, et si
tu dicis lex codicis que dicit preferri legitimos
solum in matre loquitur, credo cum eadem ratione
que ... preferetur mater eadem ratione avus avie
et hoc dicitur de ... aut ut faciat ...
... avie ad ... non meliorem ... primo
quo ad aviam deteriorem quia mater preferetur.
Hoc tamen non pono pro constanti pro hoc facit, quia
... aut veniat ad ... hunc ... lo-
quens de ... in ambobus casibus admittebatur
mater. In illis admittitur avia, ut in aut.
de filijs ante dotem instrumentum na. § 1. Sed si
ponimus avum et aviam naturales ... preferetur
avia sicut in successione. Quero quid
si est mater et avus. Glo. dicit quod ambo
... tanquam legitimus cum sint de legitimis
ascendentibus quod non placet quia aut unde
... ista de lege ab intestato § ...

vocat istos ad tutelam sicut et ad hereditatem
sed in hereditate non est dubium quod mater preferetur
avo ut in aut. defuncto § ad tutel. ergo ...
Venio ad glo. super verbo tutela. Queritur
an idem sit in cura ut mater possit esse
curatrix filiorum suorum. Ergo hic et i corpore
unde ... non ... tamen in aut. ut sine
prohi. ma. debi. et tec. § quia vero loquitur
magis generaliter. Glo. tamen hic ... procedit
omnibus tenent quod idem sit in tutela quod in
cura et hoc omnes tenent, et ideo non insisto
et vide glo. ad istud quod dicitur de l. cum
repudiate § de cur. furiosi tenet illa ... eorum
quod illa sit contraria. Quero an mater et
avia cogantur tutelam suscipere glo. dicit quod non
quia hic et in cor. dicit permittitur non dicit
precipitur. Quero utrum tutela que defertur
matri sit legitima vel dativa. Dicitur quod legitima
ut § ad tutel. l. omnes. Ergo videtur quod sit dativa
tamen pro ... legitimum precedebat eam. Sed ...
non facit eam tutricem nisi ipsa velit pro hac
autem unde glo. dicit quod non est legitima nec
dativa sed est anormala. Idem tenet ...
in ... de tutel. D. Cy. dicit matrem
esse legitimam primo pro textu l. omnes quod ... hic
allegat, 2° pro l. ij. § qui sunt ff ad tutel.
et ego allego vobis § i ... ca. pri. ca. q.
tab. l. penult. et hoc puto verum hic pro ista
aut quod sit legitima quia alijs agnatis preferetur
non ob. quod dicitur nolens admittitur quia pro hoc
non desinit esse legitima, nam filius qui est suus
et necessarius de iure antiquo est legitimus heres
et licet pretorio habet beneficium abstinendi
tamen nichilominus legitimus heres remanet. Item
alij qui ad hereditatem admittuntur dicuntur
si volunt legitimi appellantur ut in ti. de suis et
legi. licet ergo mater sit tutrix legitima est tutrix
legitima voluntaria, alij legitimi dicuntur necessarij tamen
utrique eorum legitimus est. Ista debes intelligere hac
materia. Ulterius quero quid si mater est data
tutrix in testamento an dicatur testamentaria. Dic quod non
quia cogi non potest nisi velit ut in hac aut. ...
... est quod est testamentaria non dari potest ...
... aut et erit testamentaria voluntaria ... tutores
testarij necessarij sunt etiam sicut in heredibus dicimus.
Venio ad aliam glo. super anchoyano et ...
hac glo. ... ...
... plures ... hic dicit in textu quod ...
debet renunciare secundis nuptiis et senatus
consul. velley. auxilio addit in cor. ut sine
prohi. ma. § quia non dicit quod renunciet ad alio
auxilio. Quero quid si mater non renunciat
an valeat datio tutele vel assumptio
tutele quia videtur quod sit, quia obmissio modice
sollempnitatis non viciat ut l. i. in fi. ff. de
ven. inspi. Contra credo quia in donatione tutoris
... est creatio non ... ut ff. de
... et cur. dat. ab hijs l. tutor. si fuerit
petitus. Ista sollempnitas potest esse ...
... quia ... que obmissa
viciat ut l. ... de ... et l. ...
§ ... . Et quod posset esse ...
... primo de renunciatione que

fit de ffis imper(ialibus) (secun)dum est, q(uod) ea que habz ho(mi)n(em)
uita est p(ro)pterea legi, q(ui)a lex p(ro)ponit q(uod) co(n)-
s(er)uaret filios p(ro) viro ut de admi. tu. l. l(ex)
que tutores, et hic in aut. adhuc, et q(uo)d ibi
no. Sz ead(em) p(ro)p(ositi)o est de ea que lz ann(os)
et (con)siliu(m) iniubendi que (est) de ea q(ue) inubit
sicut dicim(us) de ea que habz (con)siliu(m) diuitendi
ut l. si (con)cubina § i. recep(ti) arbi. et l. si et si
maritus in si. q(ui) et a q(uibus). ubi sic facit optime l. (ult.)
de imp. l. imperialib(us) § . Si talib(us). (N)o hic pbat
quod tex. in d(i)c(t)o §. qui vo. in aut. ut p(ri)uc.
pl(ur)i. uia in c. auxo. tn ubi dn dicit sc(un)d(u)m
(con)p(ro)positas tres. (E)go quo no agnoscit q(uod) (con)-
p(ro)p(osi)ta imperatoris reddit ea i(n)utile sicut
hic imperatoris. (N)ic de iure antiquo cogebat(ur)
(ut) iurare alias no valet ut l. ii. et l. fi. (C)hrist(ianu)s
ti. (H)odie vo renu(n)ciet(ur) iura(mentu)m sz requi-
renu(n)ciatio ergo renu(n)ciet in aliis ide(m) effect(us)
sz q(uod) renu(n)ciatio obmissa viciat actu(m). (C)ontra
iudicio qui dedit eam tutele cu(m) no renunc-
iauit ff. ut imp. s(ecun)dum hec ignorabat an habet
animu(m) nubendi et sic errauit in re p(re)iudicial(i)
seu magni p(re)iudicij, unde tutele assu(m)ptio
no valet ut d(i)c(t)a l. tutor si fuit petitus
de tu. et cur. dat. ab his. (S)ecundo uideam(us)
quid si no renu(n)ciauit vell. (C). (Ex). in hac
dicit q(uod) licet renu(n)ciatio modicu(m) releuet et
sic ista obmissio no uiciaret, et cu(m) h(ab)eretur
p(ro) p(ro)p(ter) hec (con)siliu(m) sunt uniuersi sup(er) (con)siliu(m) seu
determinatio cui(us) doctoris boni. sz d. fredericu(s)
salu. qui ide(m) determinabat q(uod) ista renu(n)ciatio
sit modica p(re)iudicij et obmissa no viciet
.. ego puto veru(m), et sic (con)siliu(m) (con)tra ista
ciuitate q(uod) ista renu(n)ciatio obmissa viciet
q(ui)a obmitti(tur) rem magni p(re)iudicij, ut hic
vi(deatur) velle glo. (C)o si mulier no exiget debit(ores)
pupilli uel habet (con)tutores uel (con)stitue(re) actor(em)
posset tenere pres. et sic esset interesse. et
renu(n)ciaret velleiano ideo op(ortet) (con) renu(n)ciatio(n)e
et ideo (con)cludo q(uod) si q(ui)d istorum obmitti(tur) ipsa
no est legitima tutrix. (S)z quero quid si
renu(n)ciat vell. et ff(is) imp. uel sunt deinde
omni alio auxilio an valeat, et vi(detur) q(uod) sic
q(ui)a tex. hic no requirit q(uod) renu(n)ciet(ur) nisi
istis duobus, (con)tra no vi(detur) q(uod) habeat ali(ud) benefi(cium) in
quo adiecto aliis generali. no releuat. (S)olutio
dico q(uod) mulier in multis p(ri)uilegiatur p(ro)p(ter) ignorantia
iuris in multis casibz habz beneficiu(m) ult(ra) q(uam)
vir ut vidisti in l. fi. (C). de iur. et fac. ig(n).
et io p(ro)bat renu(n)ciatio(n)e illa beneficia tollu(n)t(ur)
et mulier in eo casu redigi(tur) quo esset si esset
tutor masculus, et sic no habz beneficiu(m) i(n)
casibz illis. (N)o(n) p(ote)st in l. fi. (C). de iur. et fa.
ig. (D)ico ergo q(uod) beneficiu(m) p(ro)p(ri)e (con)petens ipsi
mulieri licz sit tale q(uod) al(ia) p(ro) renu(n)ciatio(n)e tolli
no p(ote)st, tn illius mulieris aut(em) p(er) renu(n)ciatio(n)e(m)
tollit(ur), q(uo)d p(ro)batur hic in velleiano cui su(n)t
vera op(inio) renu(n)ciari no p(ote)st ut vidisti (C). ad
vell. l. fi. et ibi p(er) doc. p(ro)ba(tur) in l. doli (C).
(C). diuisi ff. de donat. et ibi dixi et in
capi. isto va(lere) aut(em) h(ab)et(ur) qui(bus) aut. (C)ontra est
dico q(uod) licz al(ia) mulier p(ro) debito capi no possit
tn iniciu(m) puttaut p(ro) omni debito (con)tracto
r(ati)one tutele potest capi q(ui)a vide(tur) p(ro)blatis

p(ro)b(at) renu(n)ciatio beneficiu(m) alius aut pot(est)
(C). ff. de ver. inop. et p(ro)uide habet(ur) ac si esset
masculus, d(i)c(tu)m beneficiu(m) (con)petit ista mulier habz
q(ui)a parens no q(ui)a mulier. (U)nde no vi(detur) renunc-
iatu(m) et io puto q(uod) habeat beneficiu(m) ne quecia(tur)
imp(uberi) magistratu facere p(ote)st et plura beneficia put(at)
data. (Q)uero quid si no renu(n)ciat ff(is) imp.
uel velleiano specialit(er) sz generaliter renu(n)ciauit
omni beneficio an valeat. (S)olutio no (est) uere
q(uod) (con)p(re)hendet(ur) de velleiano q(ui)a illud (est) benefi(ciu)m
mulieris et ideo uidendi(tur) sub illa generali
renu(n)ciatione. sz (est) uere q(uod) (con)p(re)henda(tur) de ffis
imper. na(m) posse tn(er)e ad ff(is) imperialis
no est beneficiu(m) sz est quedam facultas, io
sub illa generali renu(n)ciatione no (con)p(re)hendit(ur)
sz tn uere est q(uod) illud declaret(ur) ut (C). eo(dem)
est. (T)ercio quid si in tutela an obligat(ur)
(con)p(ro)misse omnia bona sua q(uo)d requirit(ur) ut d(i)c(t)a
aut. ut p(ri)uc. pl(ur)i. uia. (D)icunt quidam q(uod) hec
no viciat s(ecun)do q(ui)a bona sunt tacite obligata
p(ro) administratione tutele ut l. p(ro) officio. § de
admi. tu. (C)ontra puto q(uod) no sit legitima
tutrix nisi (con)p(ro)misse obliget q(ui)a multi sunt
effectus ypotece (con)p(ro)misse ult(ra) q(uam) tacite, et
maxime in capi. l. assiduis. § . cum po. i. pri.
ha. est tex. (con)p(ro)misse. ut l. de creditoribz
in fi. (C). de epi. au. (V)enio ad sequentem
glo. sup(er) ubo testamentariis. (Q)uero p(ro)p(ter)
q(uod) duo sunt dati tutores in testamento, mater
et quidam alius an mater erit tutrix, quidam
dicunt q(uod) no q(ui)a testatori placuit ei, q(uo)d
dicit q(uod) no. (T)ercio quid si mu-
lier (est) data tutrix in testamento an eget (con)firmatio(n)e,
est data tutrix in testamento an eget (con)firmatio(n)e
sz uere est q(uod) tutela agnoscat coram iudice
et renu(n)ciet aliis beneficiis de quibz dixi
est in hac aut. (Q)uero quid si datur
tutor, quidam dicunt q(uod) sic p(ro) l. q(ui) aliena
(et) ... de negoc. ges. (D)z tn dic q(uod) illa lo(quitur) de
iure antiquo, hodie vo no eget (con)firmatione
sz uere est q(uod) tutela agnoscat coram iudice
et renu(n)ciet aliis beneficiis de quibus dixi (con)
in hac aut. (Q)uero quid si dat(ur) tutor
a iudice iuris ignorante an vi(detur) q(uod) valeat
et vi(detur) q(uod) dato no teneat q(ui)a p(ro) p(er)iculo sit
intp(re)tatio decretu q(ui)a ff. de re. cred. l. magis
puto § . si eis alicuius, et ff. de tu. et cur.
datis ab his. l. sic optz et (C). q(ui) da. tu.
vo. l. si p(ro)curatores. (S)z glo. determinat quid p(ro)
l. si ut p(ro)ponis (C). de (con)fir. tu. (con)tra dicit glo.
q(ue). glo. (C)ontra ff. de tu. et cur. dat. ab his
l. tutor si fuit petitus, et illa glo. tenet
dy. et allegat rone q(ui)a iur. est tutrix
legitima uel testamentaria ut (C). ei(us) est (con)tra
legitima uel testa(men)to ut (C). deinde est (con) tutor
uol. (S)z sup(er)ueniente legitimo cessat datiu(us)
ut l. si tutor § i. ff. de tu. et ra. distra.
et l. no solu(m) § . si libertus ff. de excu. tu.
et l. si ut p(ro)ponis (C). de (con)fir. tu. (S)olutio
ad l. si ut p(ro)ponis (C). de (con)fir. tu. q(uod) papia(nus)
q(uo)d ibi loquit(ur) in tutore (con)firmato q(uod) papi(nianus)
na(m) testamentariu(m) unito p(ro)p(ter) matri (con)tra q(uem)
in tutore qui esset datus p(ro)uinc(ialis) ita dicit dy.
..dos no dist. alit(er). (A)ut mater fuit
in mora petendi tutore(m) et tn p(ro)p(ter)ierit(ur)

datiui aut ubi sunt ne est quod plus imputet et preter ipsa ar. l. si maritus § si concubina ff. de adul. pro hoc optime facit ff. de iure fisci et l. edicto in 3o § facit ff. de admi. tu. l. tutor qui repertorium etiam pro. facit optime C. de his qui ad eccl. ut indig. l. prorsus / Et hanc opi. tenet pe. Ja. de ra. et Cy. hic / pro quo etiam optime facit ff. ad treb. l. ij. § si tutor et quid hoc et v. ff. et si morte / facit etiam C. de epi. et cle. l. aut presbiteros ubi cauetur quod si stat per quatuor menses videatur in mora / arguendo et adulte quod dicti doc. dicunt uni in mora. Tamen hoc bene non procedat / nam fateor quod mater sunt in mora propter datus a iudice sed est ratione quod de ipsius matris mora iudex cognoscit bene unde puto quod mater debeat citari et si apparebit eam esse negligentem iudex dabit alium / alias non valet datus a iudice / et credo quod hoc sit expressum C. ti. i. l. qui dicitur / Et predicta vera quando mater exclusa non supest legitimus ideo devenitur ad datiuum / Si enim legitimus alius superesset locus esset legitimo / nam cum mater per moram suam deficiat esse per l. dispositione non per fro iudex debet devenire ad legitimum ut ad datiuum ut. i dicam.

Nota

Venio ad aut. Sacramentum quod iurisiurandum / Queritur primo hic loquitur quod mater transit ad secunda vota imperiales queritur quid si aliter locutus est / Glo. dicit idem ar. de re. et ea que parit § fi. / de hoc vide capitulo in l. fi. quando tu. nam debet prudentia sua intacta seruare / Sed queritur mater exclusa propter transitum ad secunda vota ad quos redibit tutela aut ad datiuum aut ad legitimum / Glo. se expedit uno verbo. et dicit quod ad datiuum ad instar eius qui tamquam suspectus remouetur vide ista glo. / Adverte ista questio est magis difficilis quam alia que sit in ista materia Et nam fuit ista questio in hac ciuitate pro tutela filie Bertrandi comitis de marsano Et ista questio fuit commissa quatuor doc. scilicet d. Ray. mal. d. Ja. de bel. d. Ja. buti. et d. Ray. de forl. et erant discordes d. Ry. mal. et d. Ja. de bel. erant pro una parte scilicet quod esset locus datiuo ut hec glo. / d. Ja. buti. et d. Ray. de forl. erant in contraria opi. quod esset locus legitimo hoc probabat ipsi sic / regula est quod donec est legitimus non peruenitur ad datiuum primo legitimus excludit datiuum ut l. si tutor rei publice ff. de tu. et ra. dis. et l. non solum ff. si pluribus de excu. tu. / probatur contrario titulorum ff. et C. et Insti. / Habemus ergo vide ad iura que faciunt in questione que videtur velle quod sit locus datiuo primo de hoc vide tex. in l. ij. quando tu. in fi. secundo ista l. loquitur sicut supra expressa sicut que mater non potest esse tutrix exclusa aliquo legitimo vi iure ea exclusa veniebatur ad datiuum quod nullus erat legitimus / Item quod sit locus datiuo videtur tex. in l. omnes § ad treb. et l. mater C. de o. ti. et l. iij. in q. ca. pu. ca. q. et in aut. de nup. § sin autem tutela. et C. qui pe. tu. l. maritus / Sed ad omnes istas rationes respondebat Ja. de buti. quod loquuntur quando legitimus non supererat Si autem legitimus superesset tunc remanet regula quod existente legitimo datiuus repellitur / pro hoc facit l. ij. et l. diuus C. qui pe. tu. / Tamen hoc dictum suum facit multum ista auten. et quod hic non. Cum ipse non

videtur in illo consilio quod mater transit ad secunda vota remouetur ut suspecta / sed tutore remoto ut suspecto devenitur ad datiuum ut l. si quis sub conditione de testa. tu. l. iij. § quoniam potest de legi. tu. et sumitur non. in l. i. C. de testa. tu. / Et dixi ad hanc rationem ipse non videtur locum inveniri sic dicendum / Tres sunt casus Primus cum mater nunquam assumpsit tutelam filiorum sed vadit ad iudicem / et dicit ego nolo esse tutrix peto dari tutorem filio meo tunc non est dubium quod devenitur ad legitimum ut dicta l. ij. qui pe. tu. Secundus cum mater assumpsit tutelam filij sed postea desistit / hoc potest esse duobus modis Vel quod ipsa vadat ad iudicem et dicat domine ego intendo transire ad secunda vota detis tutorem filio meo tunc puto quod sit locus datiuo et ita loquitur ista aut. / Ratio quia ista coram iudice abijt a tutela et ideo abijt ut alius detur / ut dicta l. si quis sub conditione ff. de testa. tu. et in prefata. Sed ego dixi. Si vero mater non curauit de filijs sed primo ad secunda vota transiuit tunc desijt esse tutrix ipso iure ut hec aut. Iudex hoc non agente nullo devenitur ad regressum legitimum non ad datiuum ut dicta l. si quis sub conditione de testa. tu.

Nota

Queritur quid statim cum mater vadit ad iudicem et dicit se velle transire ad secunda vota desinat esse tutrix antequam transeat / Glo. videtur dicere quod non. C. ti. i. l. que dicit allat. l. omnes § sin autem tutela / hoc mihi non placet / nam admitto non dare tutrix nisi contraxerit sponsalibus imperfectis ut C. dictum est / et sic statim cum proposuit animus nubendi statim incipit esse suspecta hoc iurisiurandum / Ad quod facit hic allatae legis postea non nubat / ar. C. de nup. l. imperiales § et si tales / et idem puto esse de sponsalibus quod de matrimonio / hoc quod de sponsalibus dicto tangit Specul. in titulo suo de tutela.

Nota

Queritur dixi quod cum mater antequam nubat vadat ad iudicem locus est datiuo / quem debeat iudex dare illum quem mater petijt / Glo. hic dicit quod mater debet petere in l. si quis sub conditione ff. de testa. tu. dicit quod iudex debet dare petitum a matre / Et idem videtur tenere Dy. ut Cy. refert supra aut. nisi et autem / Alij doc. tenent contrarium quod petitus a matre non debet dari de necessitate Et ita refert Cy. fuisse determinatum Bon. per quendam sollempnem doc. et aduocatum qui fuit vocatus d. Vbaldus de malauolt. et d. Ja. de but. in illo consilio de quo vobis dixi tenet idem quod probatur per l. eandem in fi. C. qui pe. tu. ubi dicitur quod matris iudicium in petendis tutoribus non sufficit nulla enim lex est que dicat iudicem debere dare petitum a matre / Sed dic quod mater debet petere et nominare / In arbitrio iudicis erit dare / vel non ut C. qui pe. tu. l. matris ad treb. l. ij. § si mater / et dicta l. C. allatae in dictis consilijs precedentibus / Istud etiam tenuit Ja. de are. ut hic Cy. refert et scripta sua continent dicunt camerae d. Ry. mal. qui fuit scolaris Ja. de are. dicebat in illa questione de qua C. dixi quod d. Ja. de are. nunquam dixit / sed ita dicunt continent scripta sua et hoc puto verum

Nota

Queritur quid si mater est minor xxv. annis sequitur quod efficitur maior nunquid ipsa interim non potest esse tutrix

Vero pt locus sequenti ltimo vl sequenti datiuo. Vide q sequenti datiuo qr no proximior ltimus spat sequens ltimus cessat et est locus datiuo ut l. no solu § si liberi de excu. tu. l. si tutor vel pubes § i ff de te. va. contra. In qu faciat qr mater no est tutor ltima nisi qn volt. Simile ad proposita nos dicimus in testate q pimu tollit p sequens qn ex eo est posse hereditate adire et tu intus. qn secus testam est valid et se ut spectat consumatio ex alti voluntate ut puta si filius esset ptus in eo ut l. cu in secud. et ibi no ff de re iud. compe. et in. te. Ista vide in proposito q tutela legittima que dependet ex voluntate alterius alia ltima no impediat hoc tn no pono p constanti. Non hec hic alia.

In quibz causis habenti tutore tutor vl curator dari pt Rubrica

Si i locum. Curator datus ob absencia tutoris desinit esse finita absencia h. d. hec l.

Postulat. In locum remoti seu excusati est alius dandus, et curator datus in loco tutoris desinit pubertate h. d.

Propt. Diffusio patrimonii est causa ut habenti tutore tutor vel curator constituat h. d. vide glo. sup vbo. curatores et no casus que ponit casus qn habenti tutore tutor dari possit.

Licet. In locum tutoris excusati vl remoti alius est dandus h. d. hec no. l. in suma. Bartholus.

Quum ob augmentum. Augmentum facultatum est causa ut tutori adiungat curator. Iste no gereus no tenet nisi tpe administ depoite ille qui gessit fuit tutor h. d.

De administracione tutoris vl curatoris et de pecunia pupillari seruanda et deponenda Rubrica

Sup ista rubrica in eo q dicit de pecunia est porta aut nonnisi cautum de qua vide

Arrestare. Curator adulti no tenetur p tutoribz precedentibz nisi ob eoru possit neglige imputari.

Adversus. Acto pupillari administracionis no pt exerceri durante tutela vel cura h. d. Vos hic hec glo. que tetat nec ista et no eget suppletione.

Sumptus. Expense facte i pupillum pnt sibi imputari licz non fuerint taxate a iudice h. d.

Nisi eta. Sibitus negligens in exigendo a seipso pt remoueri et etiam puniri h. d.

Arrestare. Non est iusta ca recusandi solutionis si debitor dicat q sibi no liquet in qua causa pupillus solue debeat h. d. hec l. i suma.

Non est ignotum. Habeo ista l. q nobis breuiter dicit administratores qui iusta causa litigandi no habuerint ipso nomine in expensis ltimus condempnat h. d.

Tutela. Tutor no debz res alienare contra formam data ab eo qui res pdictas legauit h. d.

Et Cusses. Pignoras se tutoz nullos sumptus ut de necessitati tenet si exercens no pt solucio h. d.

Ei curatores. Pt adulta inuitis officiu interpretare ut curatores eam dotent h. d.

In lib. Liberti male administrates puniet et ltima puniuntur h. d. hec l. in suma

In bona. Cui no appellat vl apponitur no est presentum cu bona causa fuerit pupillo obligata exprobatur.

Et ytys. Quibus liberorum no supplet etate nec pt hic ad agendum quis admitti h. d. in si.

Tutores. Tutoribus no tenentur satisdare rem ratam habenti h. d. hec l.

Agones. Unde dicit aql l. y. se c. pupillari administracione no pt durante officio res postulare

Si no subscripsisti. De eo qd quis fecit ut tutor no pt suo nomine quenmi nisi se ipso nomine obligasset h. d. hec l.

Non omni titulo. Aliena tutoris no prestat iusto titulo possidendi nisi fiat causa et modo a iure pmissis h. d. Vos habetis hic una glo. que firmat q fr tenet dotare sororem. Vide glo. et h. l. not 2a glo in l. i. ff de tu. et ra. dis. Bartholus.

De successione. Administrare tutela no aufert ius testandi vl donandi h. d.

Debitoribus. Administrator debet mouere debitores et eis cessantibz pignora vendere h. d.

Pro officio. Absencia no excusat tutore presente et non gerente h. d. h. l. in suma

Tutor. Si male administrasset et prec... colecti bona administratoris sit tacite ea obligata hoc d. hec l. et tota de alia de admi tu. l. p offico

Pupillorum. Tutor tenet pecuniam condicto pupillo utilem implere negalexerit h. d.

Lex que tutores. Vult hic dicit immobilia et mobilia que seruando seruari possunt no pnt alienari sine decreto secus in hiis que seruando seruari no pnt h. d. Primo no qd dixi in summario. 2o no q minor no pt dare in dote vel donatione pt mancipias et immobilia sine decreto. 3o no et tene mihi q q hic habent in domo q ad ... necessarias seu supellectilia pt probari per domesticos lx per suos familiares facit q habetis in l. testium § de adm tu. et l. de pubrupto de te uanf. 4o no illud q inter turpes ad ... vota est filius primi ... melius susperta. No 2o q res que seruando seruari pnt no pnt alienari sine decreto

Si tutori. Imputat tutori si res emphiteoticas pt canone

no soluto redit ad dnm h. d. No q̄d dixi in summario. Et no q̄ tpe decimi vel vicesimi dt quo loqr l. ii. C. de iure empheit. erit inuen

Tutores. Tutor tenet primum ut faciat inuentarium de rebus et instrumentis et rebus que sunt finali debet in tuto collocari vel pdia ydonea emere h. d.

Querendo cum tutor debeat facere inuentarium. Glo. ponit opi. Illa est vera q̄ debet facere ex primo ut ut l. tutor qui repertorium i. pn. de admi. tu. 2o quero an debeat fieri coram pluribus notariis vel vno. Glo. dicit q̄ sufficit unus dic ut habes in glo. Item an debeat fieri iudice. Glo. dicit q̄ sic et vide glo. Item an ad hoc vocari debeant creditores. Glo. dicit q̄ no licet secus sit in inuentario q̄ facit heres.

Sanctimus. Cum soluit tutori ex precepto iudicis plenissimam consequitur liberationem. Et redditus et pensiones solute tutori sine decreto plenissimam liberationem prestat h. d. Bartholus

Cum quidam. Querendo quis facit ut tutor sibi non vendicat ut pupillo h. d.

Constitutionis. Sic l. glo. l. secundum d. c. q̄ sermo illius non habet locum in rebus que faciunt magnam summa vel in pecunijs decimalibus h. d.

Sancimus. Ista est vna bona et notabilis l. et habet casus multum notabiles et singulares. Sunt dicat tutor et curator debent defendere minorem q̄ si renunciauerit a tutela remoueatur h. d. No q̄ dixi in summario et simpliciter hoc idem C. de proc. l. cum a reo. No q̄ officium tutele et tutele est unum. Et et si quis hic est nouus casus lite cepta seu persona i. deget curatorem ad illa lite dabitur officio iudicis qui illi liti presit h. d. et est casus nouus et singularis et melius tenendus, sed per que iudicem detur tutor vel curator sit dubium ut simpliciter C. qui pe. tu. l. i. Cum de curatore dando liti no videtur dubium q̄ sit dari auctoritate iudicis qui preest illi liti q̄d pretius tene menti //

Sponsus. Ad omnia eius qui tenet pupillus postulare tutores pertinet ut tutores deserentes suspiciat licet si fuerint remoti alij ydonei constituantur h. d. No q̄ ad officium matris spectat non solum q̄ dentur tutores sed q̄ licite administrent h. est q̄ inuentarium faciat et inuentarium et alia faciat. kij. q. sum. ff. ad tert. Ite no q̄ istud est verum q̄ sit spectat ad sollicitudinem matris in hijs tutoribus quos ipsa mater petijt i testamentis aut vel legitimis q̄ hoc ad sollicitudinem matris spectat no reperio. **Defensionem.** Tutores et curatores non debent satisdare sed possunt pro defensione bona pupilli obligare h. d. No q̄ legitimi administratores non tenentur satisdare. No casum in quo per tutorem possunt immobilia obligari q̄d tene menti. **Omnes.** Hic est nouus casus et singularis et multe tutele cogantur per h. tutores et curatores debent specialiter et expresse tempore quo creantur promittere q̄ defensione subeant h. d.

Et no et bene menti istud casum et per hoc no repertas compositiones contractorum q̄ consistunt tutele. No q̄ istud addit ad alia que requiruntur in tutela in l. ultimos ff. e. **Lybertis.** Licet tutoribus et curatoribus fructus vendere sub ea contractione qua a maiori parte emunt venduntur h. d. No ergo q̄ non habeat necesse tutor vel curator frumentum vel vinum conseruare sed potest vendere cum vult pro precio tamen pro quo emunt ibi venduntur. Ite no q̄ non habeat necesse frumentum vel vinum mittere ad alium locum sed potest vendere in illo loco ubi habet pro precio quo ibi emunt venduntur q̄ no pretius et tene menti

De periculo tutorum et curatorum. Rubrica

Et qui notitie. Tutor datus causa notitie tenetur si utilia pupillo tacuit vel fraude commisit vel permiserunt pluris cum tutores suspectos facere cessauerunt h. d. Ad euidentiam scias q̄ quidam sunt tutores dati causa notitie q̄ non administrant sed informant et instruunt alios administratores qui facere vel gerere debeat

Ad eos. Cum administratio est diuisa per prouincias unus tutor de facto alterius non tenetur h. d.

Si res. Tenetur tutor si culpa perierit tamen alias non tenetur de casu fortuito h. d. cum l. seqnti

Si tutor. Ad eum qui sed ignorauit tutorem pupilli administrationis non pertinet h. d. Adverte et op. q̄ ignorantia presumitur ut l. verius ff. de proba. Dicit quidam hic q̄ si audiuit administrationem non sufficit dicit glo. Istud est facile dicere vel melius dicit glo. et ista sunt tam nobilia dicta q̄ hic erat presumptio sic ideo qui vult probare ignorantiam potest eam ista aut sic presumptio tingit ex tenus quinis sed sufficit testes si erat publice notum vel si fuit denunciatum ad domum et vide glo. No ergo q̄ quis presumitur illud scire q̄d publice fuit ut l. si pu. ff. de presu. de mi. Ite no q̄ quis presumitur illud scire q̄d est sibi denunciatum ad domum tene menti q̄ ad hoc iam multis allegant hanc l.

Ex officio tutoris vel curatoris et minores agere et conueniri possunt. Rubrica

Tutelam. Ex sua non datur actio in tutorem vel curatorem officio functo sed in ipsum principale h. d.

Et si tutores. Ex stipulatione tutoris super re pupilli queritur actio pupillo h. d. distingue ut i glo. quam vide et no et pretius tene menti

Si mater. Ex contractu tutoris in utilitate pupilli tenetur pupillus et deditur hoc l. a. i. q. d. lo. de sua h. de contractu

Si cum. Tutores et curatores tenentur pupillo ex contractu facto al ei pupillo competit actio h. d.

Per tutorem. Per tutorem non queritur actio pupillo contra rem pupilli h. d. hoc l. in summa. Bartholus

Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnes
vel unus pro omnibus convenire vel agere vel conveniri possit

Ab uno. Unus ex pluribus tutoribus
potest in solidum pupillum
defendere. h. d. hec. l. in summa

Si divisum. Si administratio divisa
est per provincias tutores
illius provincie tantum conveniendi sunt. h. d. Supplebis
de l. tut. insti. ff. de admini. tu. So. ut ibi
no. per dy. Bartholus legum doctor

Ne tutor vel curator vectigal conducat

Competes. Cui tutela gerit
vel cuius rem non
reddidit ad conducenda vectigalia
non admittitur et si accessit pena
falsi tenetur nisi utrumque perdonet
satisfecerit. h. d. Dicit quidam quod hic de vero
casibus in quo in delictis admittitur pena. Sed
sic hic quod fisco et pupillo satisfacit cessat
sicut hic ex fisco et pupillo satisfacit cessat
doli pro superiori compositum ut plene dixi in l. q.
ea mente ff. de furt. Dicitur utrum ille qui
conduxit vectigalia publica ista conversatione
excusat a tutela. Quidam dicunt quod non. Dic ut
dicam in l. i. de conu. tu. l. coloni

De tutore vel curatore qui satis non dedit

Si tutori. Si maiores pupillum a suis
administratoribus exigere
satisdationem qui se testauerunt
prohibentur administrare. h. d. Supple
l. c. l. iii insti. de satis. tu. § i.
So. distingue tutores quidam sunt testamentarii vel
dati in testamento a iudice confirmati et isti valent non
dati in testamento sunt dati commissione et isti
satisdant. Quidam sunt dati commissione et isti
non tenebantur olim satisdare. Hodie vero omnes
non tenebantur olim satisdare. Hodie vero omnes
datus tenetur satisdare ut insti. de satis. tu.
§ pelt. ita dicit glo. hic. Alibi distinguunt
et includit in aut vel hinc qui ob. § hic. hic
res minor § veult. et illa glo. tenet neutri

Et cui. Cui non satisdat removetur
a tutela cum infamia si dolo fecit
al. sine infamia et in locum defunctorum
alii debent dari quod res pro tutore comperit. h. d.

In omnibus. Tutores testamentarii dent
satisdare al. facta per eos non
valent. h. d. hec. l. in summa

Non omnes. Testamentarii et confirmati
non satisdant. Sed ex pluribus
testatoribus ille pro eo qui aliis satisdedit
h. d. hec. ff. de te. tu. l. testo datos. et de
admi. tu. l. iii in glo. Bartholus

Tutor. Hec est notabilissima l. et ea hic
ante alia multis. Cui non
satisdedit non potest administrare vel agere
nisi ea que sunt tempore peritura vel ullum prudentium
paratura. h. d. Unde glo. si. et dic super verbo
bonorum. Per hic unde casus in l. i. publi. de tu. et
cura. datis ab hiis. Sed non videtur quod dicunt in summa
ex quo habes casum ad quem quod al. compelli

firmo compelli quod ista tutorum inducat pupillo
ius deliberandi quod transmittet ad suos heredes
hic in forma l. cum antiquioritatibus de iure
de li. ar. plus in l. statuit § tutores aut
de vinctis. Sed compelli secundo quod sufficiat sicut
tutore quod quia non satisdedit vel inventarium
non fecit et michi de solleupnitatibus finaliter
casus est hic. Illa ius deliberandi est tempore
perituro quod durat anno ut dicta l. cum antiquioribus.
Sed quod hic non potest esse dampnosum pupillo quod
non requirit quod tutor impleuit sollepnitate
facit. l. tutor qui repertorium post prin. de admi.
tu. quod non multum bene. Et non quod instrumenta
mea sunt et in hac civitate sunt hic ano
plures compellere. Ex a prin. mea instrumenta sunt
et tetigi de hic in l. si duobus de re. du. et
reducta tibi ad memoriam dicta l. cum antiquioribus

De suspectis tutoribus et curatoribus

Libertini. Tutor potest postulari
suspectus durante tutela
non ea finita. h. d.

Curatores. Si curatores
gerere cessat
post remoni ut suspecti
h. d. cum l. sequenti. Unde hic tex. ibi ad
eos tutela transit. facit ad quem de eo
qui primit dari statim unum cum perdite
ex quo dat unum cum ea sit forsan
regina de qua hic per Ex. in qua nota sunt
publicit puncta. Bartholus

Et eam. Tutor testamentarius potest
postulari suspectus. h. d. hic
nobilis l. et singularis

In postulandis. Tutores remus
qui divinitate in tutoribus spectant. h. d.

Pietatis. Mulieribus potest tutorem postulari
suspectum et paupertas
non est iusta causa suspicionis sed
est causa propter quam potest curator adiungi.
h. d. Sed non ibi quod paupertas est causa quare
alius adiungat. Bartholus

Qui nunquam. Pendente causa suspecti
non potest tutor administrare
sed loco eius debet curator institui. h.
d. hec non lib. l. seu casus. Sed hic habes
insti. c. § si quis aut et l. q. s. forte §
i. ff. de solu. et dic ut ibi dixi in q.
l. ff. de offi. et potes. iudicis. de re.
facit ex de offi. et potes. iudicis. de re.
c. vers. hic dic ut dixi in dicta l. q. s. forte

Si non suspectum. Tutela perdito
tutore non remoto
non potest eo administratore comperit. h. d.

Suspectus. Remotus ob dolum
est infamis al. secus
h. d. Unde glo. super verbo negligentiam
et non ex ea lata culpa comparetur
dolo. Dic de hic ut in l. mercatoribus ff. de
i. lite iuran. Sed non ibi ex officio
removebatur non attatis. Non ar. quod quis
commissione non attatis non infama ut non
in l. iii § pena ff. c. et ibi per dy. quod ex.
videtur tenere hic et ego dixi al. in l. curie
ff. de publi. et ibi vide.

De eo q[ui] p[ro] tutor[e] negotia gessit. Rubrica

Quam Mulier que gerit ut tutrix p[ro] tutela tenet[ur] h. d. hec l. in summa.

Tenetur Exceptio q[ua] quis no[n] sit tutor p[otes]t opponi i[n] q[ua]cu[m]q[ue] p[ar]te iudicii h. d. / h[ic] intellige ut dixi C. de pau. l. no[n] co[n]ueni[t].

Suo nomine Mater que tutore[m] petit eo p[ro] illius tutore[m] no[n] tenet[ur] h. d.

Si mater i[n] decepta iudicatione p[ro]missit

Quedam Licet mat[er] p[ro]misit in decepta iudicatione pupillo actio q[uasi] tutore deficit h. d.

Obtutore Hec l. q[uae] sic dic[it] q[ui]d summa mater que petit tutore[m] cuius offitio no[n] te[netu]r n[on] sit actu h. d.

Si q[ui]s in ius ultima volu[ntate] tutor dat[ur]

Si contra matris Ex eo q[uo]d quis creatus sit tutor q[uasi] matris ultima voluntate poterit remoueri h. d. h[oc] l. i[n] p[rincipio].

Ut ca[usa] p[ost] pubertate[m] adsit tutor

Tutores Cause ia[m] cepte deb[en]t adesse tutor etia[m] post tutela[m] ante iudice[m] et i[n]stra reddita h. d. hec l. cu[m] p[ro]prio titulo q[uo]d no[n].

Ubi pupilli educant[ur]. Rubrica

Educando Pupillus educand[us] est apud matre[m] ad s[e]c[un]da vota no[n] t[ra]nseunte et q[uod] de h[oc] est co[n]t[ra]rio / iudici[s] defuncti arbit[ri]o et omnis alimentandi pupillu[m] est n[ecessarium] h. d.

Item nepos Ubi pupill[us] educet[ur] est iudici[s] arbitrio et de eo qui debet pupillo succedere est iusta suspitio h. d. Bartholus

De alime[n]tis pupillo p[rae]standis

Pupillus Tutor deb[et] pupillo alimenta p[rae]stare et si negligat potest cogi etia[m] si de status pendeat h. d. hec l. in summa

Quod plerumq[ue] Alimenta si a m[atre] dicet t[ra]ctata no[n] sit ex ydonee f[ac]ta a tutore c[om]p[ut]a[n]t[ur] pupillo et in dubio p[rae]sumit[ur] pupill[us] alitus a tutore h. d. hec bo[na] et no[n] b[ona] l.

Dico q[uod] tu notes ista l. p[ri]mo exemplu[m] est q[uod] quis faciat taxari alimenta p[rae]standa pupillo ne postea de h[oc] incidat in q[uae]stio[ne]. S[ecun]do no[tandum] q[uod] i[n]terest pupillo ne secreta sui p[at]rimonii pandant[ur] q[uo]d no[ta] et tene me[n]ti q[uia] est multu[m] utile ad q[uaesti]o[ne]m utru[m] tutor agens vel defendens debeat face[re] copia[m] inve[n]tarii adversario et vi[detu]r q[uod] sic / q[uia] si no[n] fecit inve[n]tarium no[n] p[otes]t agere vel defendere i. ti. xx. l. fi. C. de admi[nistratione] tu[torum]. l. tutor / in co[n]trariu[m] vi[detu]r hec l. q[uia] no[n] d[ebe]t pande[re] alii secreta p[at]rimonii pupilli ut hic / et i[n] q[ui]b[us] et a q[ui]b[us] c[on]tra p[ro]b[are] debet[ur] l. i. / Varie[n]t al[ii] d[icun]t et dico q[uod] d[ebe]at dari copia inve[n]tarii q[uia] satis sufficit p[rae]t[er] ut p[ro] h[oc] sibi sit cautu[m] et ille h[abe]at l[egi]tima[m] p[er]sona[m] standi i[n] iudicio / dare ergo sibi copia[m] inve[n]tarii et obmitte[re] appone[re] in copia reb[us] eo p[rae]cepto iudici[s] totu[m] illud p[ro]pter dabit[ur] ut ar[gumentum] hui[us] l. et de eden. l. argentarius §. i. et l. i. C. ti. i. in fi.

Arbitriu[m] tutele

Quum tutele Verba enu[n]tiativa testatoris alteri q[uam] heredi no[n] p[ossu]nt esse dapnosa h. d.

Nomina In exigendis nominib[us] debitoru[m] tutor de dolo et lata culpa tenet[ur] h. d. Dico q[uod] in dubio p[rae]sumit[ur] aliter a tutore / Con[tra] ad actore[m] co[n]sequendum no[n] sufficit esse f[ac]tu[m] nisi p[ro]bet[ur] a quo ut l. ij. de q. et demo. et l. et si ...us de v. ob. et c. p[ro]x[imo]. / Sed videto in h[is] que aliquis tenet[ur] face[re] et no[n] p[ossu]nt fieri p[rae]ter suptu[m] f[ac]tu[m] in dubio p[rae]sumit[ur] ab eo qui tenebat facere ut hic / in h[is] vero in quib[us] no[n] requirit[ur] sumpt[us] recedit[ur] co[n]t[ra] et p[ro] h[oc] dixi in q[uo]d[am] de facto testator i[n]iunxit q[uod] faceret depingi quanda[m] figura[m] in aliquo loco sub certa pena reperit[ur] depicta no[n] app[ar]et p[er] que[m] videto q[uod] i[n] dubio p[rae]sumit[ur] f[ac]tu[m] ab herede qui tenebat face[re] ar[gumentum] huius l. in fi. Bartholus

Curator Curator p[otes]t eligere an petat ex[em]ptu[m] eo pecunia sua an petat pecunia[m] h. d.

Cum qui Ex eo q[uo]d minor co[n]sequit[ur] a tutore indistincte a p[ro]pria hereditate abstinere no[n] p[otes]t quemvis accedentib[us] h. d. hec l. in summa

Omnes Si plures h[abe]nt ead[em] causa[m] omnes apud eunde[m] iudice[m] sunt vocandi h. d. Bartholus

Cum introducte Est in electione minoris app[ro]bare venditione[m] indebite f[ac]tam et p[re]tiu[m] insu[m] a tutorib[us] pete[re] et p[otes]t p[ro]p[ter] h[oc] quemvis tutore[m] vendente[m] et postea ad alios p[er]venit ut est h[oc] a p[ri]ncipe impetrandu[m] q[uia] a minore q[ui] co[n]cedit h. d. / no[ta] q[uod] p[ro]p[ter] fructus peti[tur] q[uo]d de minore q[ui] co[n]cedit[ur].

Quidquid In actione tutele et utili venit dolus lata culpa et levis h. d. / h[ab]es h[ic] una[m] q[uaesti]o[nem] qua[m] vide qua[m] h[abe]s h[ic] et C. de admi[nistratione] tu[torum] l. pupillorum et ibi est in glo[sa] hic ibi tractat[ur] p[er] Cy[num].

Tutores. Actio tutele non prescribitur longo tempore ff. de. hec non lib. et singulari l. qua non et tenet inti

Tutorem. Actio tutele competit contra tutorem non contra eum cum tutor per deptitate punisit ff. d.

Si defunctus. Certe tutor que sunt in dubio ex bonis pupilli que possit non possunt ff. d. hic est bene casus quod pretio tenet inde ti

Tutor. Continuata administratio post finita tutela venit in actionem tutele ff. d. hec l. ipsius

Ceteris. Hec est bona l. vbi dicit confessio tutoris erronea facta pro pupilli sibi non preiudicat nisi in inventario fecit sibi fuit eum probato in contrarium non admittitur ff. d. Nota hunc casum contra tutor ponit in inventario quod sibi preiudicet

Illo etiam. Tutor non potest administrare nisi facto inventario sibi deuat administrato nisi per testatore fuit remissum et tutor qui inventarium non fecit removetur ut suspectus

De dividenda tutela et pro qua parte quilibet tutor vel curator conueniatur

Si post. Tutor non tenetur ex facto contutoris ydonei tempore tutele finite ff. d.

Si divisio. Administratione non divisa vel divisa a testatore quilibet tenetur in solidum ea divisa a testatore vel iudice quilibet tenetur pro parte sua nisi in casibus hic expressis ff. d. Et ista plene continuantur C. de tutor. l. i. et ibi dixi

Licet convenias. Prius conueniendus est gerens quam is qui non gessit ff. d. hec l. i pri

De in lite iurando rubrica

Adversus. Adversus heredem tutoris iuratur in lite ob dolum ob dolum tutoris vero puniri in iure non propterea nisi cum tutore lis fuit contestata ff. d. totus ti.

De heredibus tutoris rubrica

Heres tutoris. Heredes tutoris tenentur de dolo et lata culpa etiam non gerentis vel ex quo non conuenientis et de dolo suo proprio ff. d. totus ti.

Si tutor non gessit rubrica

Certum est. Tenetur gerens si ei potest neglegentia imputari contutore suspectum non fecit et liberum non potest proprium accusare sed iudicis officium implorare ff. d.

Iuxta l. dicit glo. nota quod licet accusatus et depriuatus sit infamis tamen ingestus non depriuatus probat. Sed vbi vides quod libertus non est infamis potest accusare quia patronus infamaret tamen potest implorare quia iudicio migrat et sic patet quia non infamat ita dicit glo. in l. iii. C. de pena ff. de suspect. tu. tetigit glo. C. de suspect. tu. l. si. etiam dic ut dixi in l. si infame ff. de pub. iudi. facit quod no. in l. i. C. de mo. ulctarum

De usuris pupillorum rubrica

Tutore. Cum pecuniam pupilli in proprios usus convertit ad usuras tenetur ff. d. l. si

Item. In actione tutele et pro eo quod debet contutore veniunt usure ff. d. hec nobis et singulis l.

Si pupillare. Si tutori non potest imputari culpa non debentur usure pecunie ff. d.

Pupillus. Hec est bona l. et legitur duobus modis et secundum unam lecturam dicit quod nobis videt Accursius non potest cogere actorem agere sed potest petere ut pupillus suis defensionibus testes ad perpetuam rei memoriam producantur ff. d. secundum aliam lecturam dicit quod intendit actor non potest cogi agere sed ex causa potest sibi statui tempus infra quod agat ut postea non audiatur ff. d.

Nota secundum primam lecturam et non loquitur de iure tutoris non potest peti ut testes producantur ad perpetuam rei memoriam nisi ex causa dubia de morte testium vel corporis absentia ut l. in l. acquilia C. de testi. et ad ult. ut l. non ctes. c. cum secundum l. ad. C. ut li. non ctes. c. cum prescripta ex parte vero rei quia non est in sui potestate quod agat potest peti ut producantur testes ad perpetuam rei memoriam quantum hic et casus hic et C. de testi. aut si non aliquis ubi plene dicetur domino concedente

De fideiussoribus tutorum vel curatorum

Cugere. Simul et semel non potest agi contra plures in solidum ff. d. hec nobilis l. Glo. vide super verbo agi quia non que dicit ago ita quod contra duos quia plus quam debetur libellus contra duos reos in solidum protestando quod una contra reos sufficiat quod iste libellus valde bene procedat quia non est inter inter ceteris corrigere in solidum a duobus et ita tenet glo. ff. sua l. mandato ff. de ter. Paulus videtur pro quo facit ff. de b. ob. l. in executor C. in solidum et i. de duobus reis aut hec ita

Non est. Solutio tutoris liberat fideiussorem et si principalis soluit partem fideiussor in residuo potest conueniri ff. d. hec l.

De contrario iudicio rubrica

Si pro indiviso. Post solutionem non potest peti cessio nisi ita fuit solutum ut cederetur.

Si non est. Non debet ex propria culpa damna

cont(ra) contutores hab(ent) beneficium cessionis et utilis actionis h(ic) d(icit). Bartholus

Si pater. Successio non confundit actionem nisi pro ea parte pro qua succedit h(ic) d(icit). Nota quod pater quis esse tutor sui privigni. Dic(it) l(ex) ff. de adop(tionibus) l. non ... et l. nonnum ... de offi(cio) ... et l. ij ... q(ui)d observari ... de ... talis ubi habes bona glo(sa). Et non habet l. tu qui scribis ad ... malefico(rum)

De auct(oritate) prestanda rubrica

Veteres. Si sint plures tutores in quolibet actu unius auctoritas sufficit nisi in eo pro quo ... fuerit tutela h(ic) d(icit). Nota hunc tex(tum) ... sunt regula nisi q(ui)d ... tangit ab omnibus debet approbari

Qui tutores vel curatores esse desinunt

Si curatores. Cessant sunt officium adiuncti cum sint officium eius cui adiungit(ur) h(ic) d(icit). Nota ... isto casu facit ... ff. de tutel. l. soleat et quod ... glo. in l. ... d. c. ... hereticus non ...

Tutoris. Voluntate pupilli non finitur tutela h(ic) d(icit). Hec non lib(er) ... in summa quod non

In decore. Etate non aspectu corporis finitur tutela h(ic) d(icit). Ista singularis l. quod non

De tutore et curatore

Diuersis. Tutor potest administrare per actorem non per procuratorem h(ic) d(icit). De hoc dic(it) ut habetis in l. ... et l. ... d. de ...

De excusationibus et temporibus earum

Falsa. Spado non excusatur a tutela h(ic) d(icit). Hec l. in summa. Bartholus

Si curatores. Curator generaliter datus tenetur etiam de bonis que sunt extra provinciam nisi de hiis sint excusatus h(ic) d(icit). Opp(onitur) quod dicitur non possit dare curatorem bonis que sunt extra provinciam sua ut l. pupillus ff. de tu(toribus) et cur(atoribus) dat(is) ab hiis. Huius timorem ... glo. intellige quod hic fuit datus a principe vel ab alio eius mandato et sic fuit datus ab eo qui habebat ... pupilli ut possit dare tutorem et curatorem ... administratio porrigetur ad omnia bona etiam alibi ... ut habetis non ... ubi ... tu. l. i. et ff. de tu. et ra. dis. l. i.

Excusationis. Si ... tutor libito potest

excusari. Hoc ... qua excusatio ... debet ... nisi sit appellatum h(ic) d(icit).

Amplissimum. Si alias ... curator ... ignoratus debet excusari ut ... non ...

Libertus. Liberti a tutela vel ... filiorum patronum nullam habent excusationem h(ic) d(icit).

Quinquagita. Tempus excusationis currit a tempore scientie et ... sua nocet nisi sint ab ... h(ic) d(icit). Vide glo. sup(er) verbo administrent. Hic non habet glo. in eo quod dicit non ... qui beneficium ... in eo quod dicit glo. et ipsi loco pupilli ... et sic videtur dicere quod res publica habetur loco pupilli ... in l. res publica ... ma. quod habetur loco minoris et dic ut ibi dixi vobis et adde istam. Hic opp. ad l. quinquaginta de l. quinquaginta ff. ... Sol. duplex est tempus: quoddam est tempus quod datur ad proponendam excusationem et istud currit a tempore scientie ut hic; secundum est quod datur ad prosequendum et istud currit a tempore nominationis ut l. ... Contra hoc opponit glo. ... possibile erit quod primo currat tempus ad prosequendum quam tempus ad proponendum. Quare dicit glo. ... ad proponendum a die nominationis auditum in l. ... ad proponendum ... et sic, et vide glo. que non ... et ... que dicit quod ... teneantur nisi ... a die mortis testatoris debet intelligi et subaudi et sic unde si ignorant non currit tempus ... glo. ... Bartholus

Nec tutela. Debitum vel creditum non est causa excusationis tutele ... contingit per ... minoris ... dari tu. ... Bartholus

Coloni. Coloni fisci non habent excusationem a muneribus h(ic) d(icit). ... in summa quod non

Frater. Agnosticus non excusatur a tutela vel cura h(ic) d(icit). Ista singularis l. in summa

Exactores. Exactor tributorum durante tempore exactionis excusatur a tutela vel cura

Testamento. Tutor testamentarius astringitur ad agenda bona etiam extra provinciam constituta nisi ... se excusavit ... curator ... h(ic) d(icit). Bartholus

Voluntate. Ista est non ... et ... sunt repetita ... et ... hic ponit repetitionem ... h(ic) d(icit) ... non ... aliis

Nec senatoru. Liberti non habent excusationem a tutela ideo quod gerunt negotia patronorum nisi in uno libito senatorum negotia gerere.

Seueriter. Qui nominat aliquem ad ... ut ... faciat curam ... quod nominat ut ... ad ... h(ic) d(icit).

Quamuis. Licet aliud sit pro quo ... litigatur ... tamen lib

debet pt° attesoria timari h. d.

Si ut allegas ppt lite maioris ptis bonorum pt qs a tutela excusari h. d.

Oracionis Si aliquis dat° curator uxori pt excusari a tutela h. d. hec l. in sũma

Tutores A creatoe tutele ul cure no appellat° s3 excusaco ppo°. Ppt debitu uxoris viri a tutela no excusat h. d. Summa° precedes ptedes pnt in tex. habes tnc s3 hcc in tex pie tu debes dice in sa pte summary et inopia pupilli no excusat tutore

Inuisitata Debitu a viro pupilli tutori eius no prestat excusacone h. d.

Curator Si creatur curator qui prius fuit tutor ipe iuste excusat h. d. h. l. in s°.

Conuiu Connio vero no prestat excusacoz a tutela dic ut ibi in aut uxori

Si tutor Ad tutore excusatu no ptinet pericla si qd euenit h. d. hec l. in sũma Bartholus

Humanitatis Ex magna lite cu uxore tutoris pt tutor excusari h. d.

Cives Complidri principis a cura uel tutela excusant° h. d. ista l. in sũma

Si ex falsis allacoibus tutor sint excu°

Si absentibus Excusaco q° cessa ob falsas allegaciones tutore no releuat h. d. Ao. stale i morte qs sma lata ex falsis allegacoibus est nulla ipo iure In alijs restitutionem pstitutoz ut vidisti s. s. ex falsis instru qi p oc b. l.

Tutores Post cepta administratoz frustra pponit° excusaco h. d. l. ista in sũma

Si ut proponis Ista dicit idem qs sũma excusa° lita ambicoe no pdest

Si tutor ca rei publice abent

Qui tutores Qui abest ca rei publice pt a tutela excusari et no postea h. d. hec l. in sũma

Qui Veteram excusa° a tutela inisi filiorum comilitonu seu ueteranorum h. d. l. ista.

Qui nũo liberorum

Qui ad tutela Nũus filiorum fm° ciuitate locorum a tutela excusat et filij defuncti no computant in nũo h. d. ista l. Bartholus

Pater Status ppt ãnorum excusat a tutela

Qui nũo tutelarum

Si tres Tria onera tutelarum no affectata pstant excusacoz ab hijs et in hijs qui pnt diuisi quid et que no pnt singula multa collecta innat h. d. Ao hinc tex. et sepia c. s3 impssic tex qui facit ad multa maxie s hco testem vini et fama q no pt plena pbaro et similia dica ibi forte in l. in bonefidei d. de iure iur. et ff. c. l. admonendi dante deo

De curatore furiosi seu pdigi

Curatores Ca arbitralis inspicit° de inua causa nali fiulta h. d.

Oracionis Oracio gstituta est in plibe dis alienacoibus rerum minorum extendit° ad res furiosorum h. d. Ao hinc l. q. l. tocgites de minoribus et cotrahat favore extendit° ad furiosos et mete captos

Si pater Filij pnt pete patribus mete captis curatorem qui habent ltima administracoz h. d.

Cum repudiate Pater filie furiose gerde curatore no pt h. d.

Emancipati Emacipat° potest esse curator ltimus fris sui h. d. hec l. in sũma

Cum alijs Licet est bona l. et bo° capis curator furiosi cessat ab administracoe tpe dilucidi inthalli et ea reassumit durante furore h. d. tenc uicti hac l. no lex ad multa

Cum furiosus Pater est ltim° administrator furiosi h. d. Cum ante putes pater pt furiosi instituere et ei exemplare sub stitue et furioso sic quit prima hereditas no excusorum debet prouisione peti bonorum possessio h. d. vnde glo sup vbo p antiqua.. Ao q3 p bonorum possessioz q. tab. p sola agnitoz habet bonorum poss° no tn requirit solle°nitas ipa et debita querela, dixi tibi i. quorum bo. l. i Sed cu antiquitas curator furiosi testam° no debet satisdare s3 da solleprint iurare et inventariu gfice curator vo ltim° uel datiu° tenet° satisdare si no est ydoneus facultatibus Iste datiu° est dandus forma hac l. tradita h. d. Sa gpulmi dat° sint cur fur. pnt lina eri et pnatim aly valeat Vnde dicam q valeat ut insti. de cur fur. furiosi ubi soli pprie puniit et liber insti. sint fuis post C. ut patz in phemio insti. Et si dicas inuenis hic s. de l. decisionibus d. de epi. au sint de illis l. decisionibus que sint addite huic libro post gpilacoz insti. de quibus fit mencio d. de emen. iustiani. C. necesse sit tibi ista pbabis si potes si no pbabis sentencias ar. eius qd no inl. cu actu i si. ff. de negs gst Is. gspectudo istas l.

no approbant in l. q. hic dicit de preda epi
et pupilli quo etc. ut ex de treu. et pace c. ij
Tali itaque | hereditas fundos delata potest
per parentes agnosci ita ut si fundos ad mercedem
pupillus pervenit possit sibi ea retinere sine interpone-
tia [illegible] si in furore decessit ad heredes non transit sed
si in furore decessit ad heredes non transit sed
legata et fideicommissa sine dubio acquiruntur et
transmittuntur. h. d. | Cum autem curator | de-
functo curatore alius est creandus forma et
ordine audictis

De prediis et aliis rebus minorum
sine decreto non alienandis rubrica

Venditionem | prohibita alienatione
rerum minorum non ex-
tenditur ad alienationem necessariam h. d.
Non est | Quomodo ipso
iure non tenet
non potest rescindi per
restitutionem sed tenet et pupillus decipi h. d.
Quin emancipatus | Etiam pater
non potest
bona filiorum alienare h. d.
Non solum | nullo titulo possunt
immobilia minorum alienari
sine decreto et minor venditionis debet
reddere quod accepit. h. d. | Bartholus
Et si preses | Decretum interpositum
ex falsa causa nullius
est momenti. h. d.
Minori | non sufficit causam allegare
per libellum sed debet coram
iudice esse probatum. h. d.
Si res omnium | Sicut minor non
potest alienare immobilia
ita nec obligare de alienatione h. d.
[illegible] lex. glo. bona et vana [illegible] h. [illegible]
hic casu clare quod actiones indicant inter
mobilia seu immobilia reperiri illius quod in
obligatione venit et in ipsa actio. ut hic videtur
etc. quia minor non potest alienare | ita nec
permittere aliquid immobile de hoc videtur si
adversus venditionem l. i. et l. ij. et l. inbemus ff.
i. in si. de sacrosanct. ecc.
Predia | Ex causa donationis per
impubes immobilia non possunt
alienari sine decreto h. d. | Hoc quod
quod ex causa dotis vel donationis per
impubes immobilia sine decreto non possunt
alienari videtur in l. lex que tutores C.
de admi. tu. | Bartholus
Et si res que | licet alienatio sit
prohibita favore
minorum alii tamen possunt obligari et corpo-
res obligare h. d. | Opp. si non valet
principale non valet accessorium ut C. de
legi. l. non dubium | So. ut ibi dixi et plene
dixi in l. cum lex ff. de fideiu.
Prediorum | Si minor vendidit non
iure alienata tenetur
restituere pretium quatenus probatur in eius
utilitate conversum h. d. Videtur quod quilibet
est qui vult [illegible] pretium debeat

probare in pupilli utilitate esse conversum Sz
contra ymmo minor debet probare se pecuniam
perdidisse et se lesum esse ut l. ita postea
h. si minor ff. de min. | So. glo. dicit
valde nobiliter | quia contractus est nullus et
tunc adversarius minoris debet probare ipsum esse
locupletatum hic est casus hic | quando est
contractus aliquis si petitur restitutionem tunc ipse
minor probare debet hic est casus in l. gratia
fallit in fenedatore ut l. ius si adu. cre. et
ibi plenius dixi | Ideo est quia universaliter debet
probare causam seu id quod est causa sue
intentionis ut hic dixi
Si quando | Hoc est non lib. l. dicens
si alienatio est nulla non
est necessaria restitutio aliter potest peti per
restitutionem rescindi h. d. | tene menti quia
ita fieri de facto | Queritur ad quid dabitur
restitutio | Videte dum restitutio illud reddit
quod abstulit. lesio ut l. i. ff. de mino. et
l. quod si minor quod restitutio. c. ti. | Sunt ad pro-
pter quia minor est deceptus in eo quod vendidit
quia non expediebat sibi vendere tunc restituitur
adversus venditorem ut restituatur venditor
et ipse habeat rem petit si non esse facta
venditio per ti. C. si adver. ven. | quando
lesus in eo quod vendidit male quia bene
expediebat sibi vendere sed debebat vendere
pro carrori tunc restituitur in integrum ut
pretium suppleatur non ut venditio rescindatur
ista potest probari hic et probatur in l. si res s.
ista potest ff. de min. duce. | quando minor est lesus
non in eo quod vendidit nec in eo quod male
vendidit sed in eo quod pecuniam acceptam assump-
sit tunc restituetur adversus solutorem per ti. C.
si adv. ven. | Et per hoc habes quod debes
formare libellum et positiones et ad quid
petas restitui ut ex predictis colligitur satis bene
Ob es alienum | Ob es alienum ut plenius
causa petitur immobilia cum decreto alienari h.
d. | Opp. C. c. l. predia | So. ad hic i. dicit ob es
alienum tunc sub[illegible] vel plenum causam | Hoc
quod licet in l. sit dicto taxativa tamen ex-
tendit ad alios casus similes aliarum legum
facit ad [illegible] in l. illud C. de sacrosanc. ecc.
in l. hoc nomine ff. de usufr. de re. iure
l. contractus | Hoc ultimo glo. que est hic que
enumerat casus ex quibus potest alienari quando vide
et ibi no. | Et ob falnie etc. et similes casus
quos glo. ponit hic quando vide et no.
Eum | Predium emphiteoticum non potest
alienari sine decreto h. d.
hoc no. lib. l. in summa
Etenim | Si minor vendiderit a-
lienata iniuste doli
exceptione repellitur nisi pretium in eius
utilitate conversum restituat. h. d.
Si minor | Licet potest pro alio debito in
mobilia in solutum dari sine
decreto. h. d. hoc l.
Si pupilli | Immobilia alienata sine
decreto iudicis tamen curatoris
res est pupilli venditione sed pretium in eius
utilitate conversum debet restitui. h. d.

Sequitur ibi textus in qua sit sub dictis. Nota quod sufficit decretum illius iudicis in cuius territorio res est, sufficit etiam decretum illius iudicis qui habet pupillum subiectum. Licet non habeat rem sub se ut l. magis puto § aliud ff. de re. cons.

Inter omnes Minor dividendo non potest alienari nisi procedit decreto ut maiore h. d. De hoc dic ut habetur in l. in bonis C. de sacrosanc. ecc.

Si minor Propter debita non possunt immobilia alienari nisi causa approbata et interveniente decreto h. d.

Ubi decreto opus non est

Si pupillare Ex voluntate patris pupilli ad hereditatem contentum possunt immobilia alienari sine decreto h. d.

Illud Si venditio fit ex licentia principis non requiritur decretum iudicis h. d. hec l.

Si patrem Ex voluntate defuncti manifesta possunt immobilia alienari sine decreto. Vide glo. que est hic et ea sequentia de ma. illius glo. sed qualiter executores ultimarum voluntatum possunt vendere dixi in repetitione l. alio ff. de ali. et ci. le. ubi totam solutionem de ma. huius glo. et sunt pulcra utilis et nova repetito

Et sine interpositione Res que vetustate consumuntur possunt alienari sine decreto h. d.

Si quis ignorans minorem esse sine decreto comparavit   non bis l. 19 u

Si ea que Emptor male fidei non prescribit. Emptor bona fidei longo tempore prescribit h. d.

Si contra Minor re alienata iniuste vendicat cum fructibus nisi emptor habuit bona fide h. d.

Possessiones Iniuste alienata etiam a sequente emptore vendicari nisi prescripsit h. d.

Quoniam Possessor bone fidei prescribit computato spacio longi temporis a tempore qua factus est maior h. d.

Si maior factus sub alienationes suas rata habuerit. Rubrica

Cum proponas Ratihabitio maioris prejudicat in re que sibi competit rem prodesset minoris etatis non in eo quod competit cum maior h. d. Hic est quod in solutione seu obligatione est species et quantitas alternative ratione quantitatis potest fieri quantitas alternativa obligatione compensatio h. d. de hoc quod in alternativa obligatione est species et quantitas non posset fieri compensatio vide l. si certum debitas ff. de compens. et vide quod plene dixi in l. si finitus § 1 ff. de fur.

Si iure Indebite alienata possunt vendicari nisi ratihabitio vel prescriptio vendicatione repellat h. d.

Si quando Si immobilia sunt sine decreto alienata titulo oneroso a minore vel eo sciente tacitumitas quinquennii eo effectu maiore inducit ratihabitionem sed titulo lucrativo requiritur taciturnitas longi temporis h. d. Hec non lex l. et est singularis valde tunc venti ista l. contra plus possum rogo te C. de pp. C. ti. 1. l. fi. So. ubi requiritur prescriptio longi temporis quod ipse minor vendidit vel alius eo sciente statuta sunt contra hanc l. diffinita sed quod vendidit alius ignorante minore tunc habet locum l. gra. Ad unum sed adverte quod aliud quod hanc l. dicit non esse ibi prescriptio sed inducitur quedam ratihabitio tacite et ideo quocumque non infra istud tempus minor iste factus maior declarat se nolle ratum habere lapsus huius temporis non obesset sed in l. contra inducitur prescriptio et debet interrumpi modis legitimis ad interrumpenda prescriptionem inducitur de quibus videbitis in l. cum notissimi C. sed et si quis de prescrip. xxx an. dixi plenissime in l. naturaliter ff. de usucap.

De ingratitudine quorumdam

Si ingratus Minores in integrum habet regressum contra ingratitudinem quia tutores dederunt et contra successores quos per restitutionem receperunt

In heredes Contra heredes ingratus non datur actio ex levi culpa h. d. hec l. in summa

Item Collega et plures ingrati si sit solvendo habet ius se beneficio ordinis h. d.

Dignus Datur actio in solidum contra tutoribus successoribus et collegis h. d.

In ingratitudinis Ista l. idem dicit quod precedens ideo non eget alio summario

Quam sit aperta In eo quod quis dampnificatus est eo quod nominibus suis obnoxium datur actio quod nominibus h. d. Primo non quod dixi in summario de quo vide in l. prout de tab. exhi. 2° non quod inventarium est faciendum solo contra respondeo non quod licet inventarium non sit bene confectum a tutore dolo vel culpa minus est subitum ut minor cogitatio non potest hoc datio efficitur invalida 4° non quod computatur tutor vel curator si vendidit res que pupilli contumatum est auctoritate publica licet plus valeat. Vide glo. super verbo locis hoc tamen intellige nisi manifestum esset illa contumacionem esse iniusta et debet esse publica fama in vicinia et locis circumstantibus cum tutor non posset dicere se credere illa contiatorem esse iniusta ar. C. de pericul. tutor. nisi tutor non rogo te et in ipsius non obstantibus.

Et sic est finis huius partis lecture domini Bartholi deo gratias

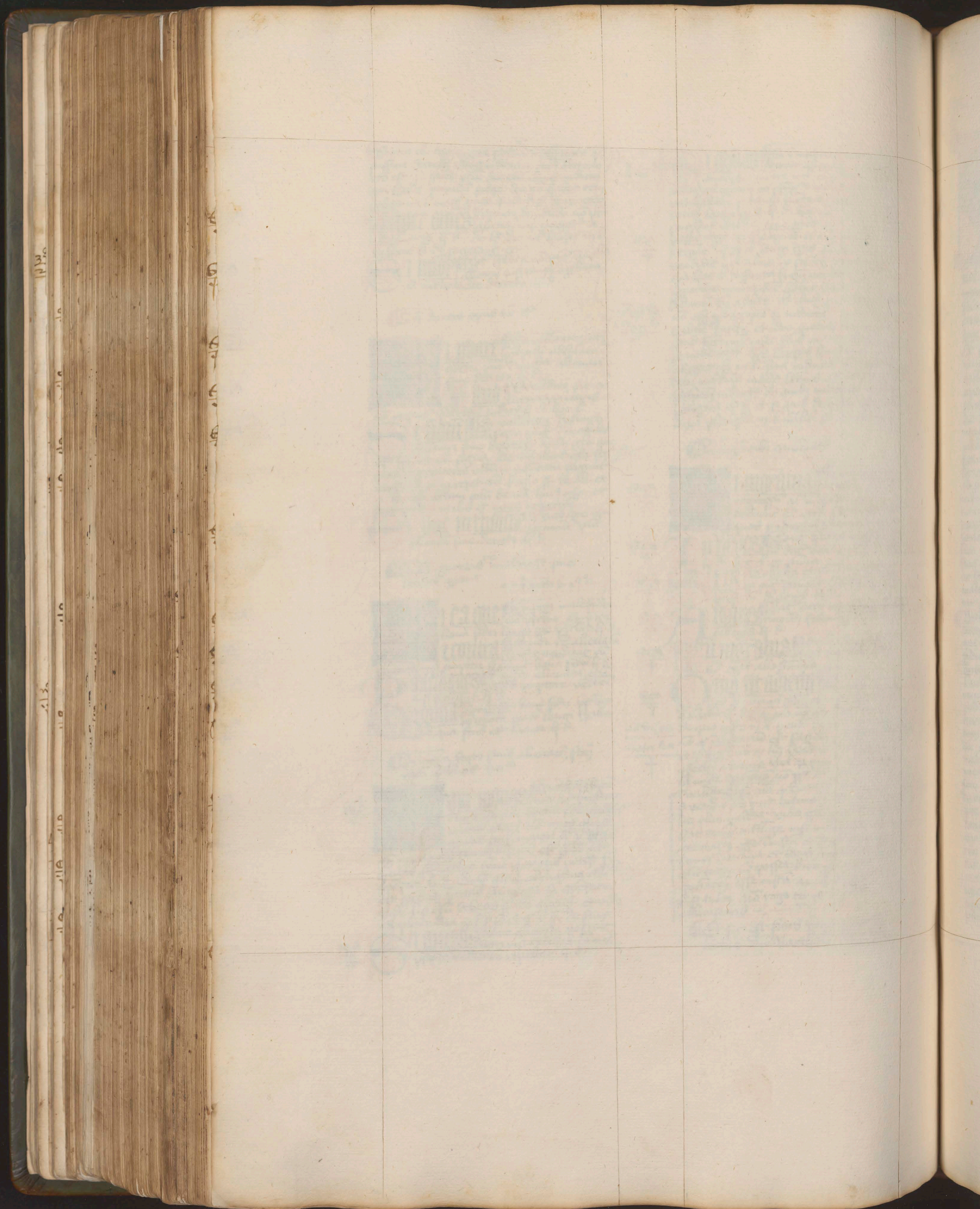

Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris etc. Dicit dominus deus per os prophete sue in libro psalmorum. Est quidem intellectus munus divinum seu dei beneficium ab illa summa luce procedens de qua scribitur primo canonice iohannis primo capitulo. Deus in quo lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Et sapientie huius lux comparata invenitur prior. Ad hanc quidem lucem que influit et spirat in eos qui conantur ad optima recurram firma spe. Quoniam scriptum est spera in domino et fac bonitatem et pasceris in divitiis. Intellectum tantum magis presumens de affluentia divine bonitatis quantum cogitatum meum pono ad bonum publicum. Nam et ipsum intellectum cum sit eius donum puto datum homini non solum ad perfectionem eius. Sed ad quandam communionem cum aliis quia quanto communius tanto divinius. Nec latitare sed se exhibere sponte decet. Sicut et que natura producit non enim semper sub terra iacet sed terra scissa sursum protendit et admittit a sole aspirat celestibus et proinde si bonum est in horreo reconditur et servatur et nutrimentum inde capitur. Si malum transversis sulcis eradicatur vel urtitur et adnihilatur. Ita certe videtur michi Baldo de perusio quod unusquisque qui in dei scientiis laborant facere teneatur ex debito quod que mente concepit tamquam sub terra latentia producat in lucem exhibeat se soli id est intellectibus sapientum. Ut si quid dixerit vera deus laudetur et opus comprobetur. Si autem peccaverit quod humanum est erronea sua oppinio pedibus teratur et vomeribus evertetur et eradicetur. Hoc nostri maiores fecerunt. Nam disputationum et reprehensionum certamen pertinet ad laudem dei et ad statum mundi et unusquisque prudens mavult potius per se corrigi quam dampnabiliter imitari. Et maxime inter hec desiderantes sum ego die discere non erubesco. Famesco micas de ore prudentum cadentes nimmo. Nec arbitror in aliqualiter quemquam cum fecerim in per longissimum tempus lecture fere xlvi annorum eruditum quod erant pueri. Nam si experte didiscerim tamen in comparatione latitudinis intellectus quem deus dedit generi humano per me michil me intellexisse cognosco. Considerans igitur me ex debito sincere et optime gratitudinis et devotionis optime ad illustrem principem et magnificum dominum dominum Jo. Galeaz inclite domus vicecomitum splendorem ac virtutum re et nomine comitem atque ducem teneri ad aliquod munusculum exhibendum quod ei tamquam nobilissimo debeat versimiliter esse gratum. Maxime cum in sua nobili civitate papie sim et ibidem regam cathedram principalem in cuius laudem et honorem assumpsi scribere super usibus feudorum. Ubi plurimum de nobilitate et de nobilium prudentia constantia et fide sinceritate ac honestis moribus et naturalibus consuetudinibus p'tractatur. In aliis meis scripturis fuerunt super omnibus iuris civilis libris et subtilitatibus quesitis iam dudum. Nunc in senectute inter gravissimos et tutissimos honores morem sinendum componens etatem subsidio pedibus que supplicibus adiutores et auxilium prudentium petens. Invidos aut fabulatores non timeo quia deridendum est quod ratione non fundatur ut ff. de neg. gest. l. an ult. § i. ibi dominum dicit si istam summam celsus eleganter deridet. Confisus quidem de deo aggredior presens opus feudorum quod divino auxilio prosequendo per singulos titulos textus exponendo notabilia colligendo opponendo et querendo necnon adiacentes materias pertractans ad finem usque perducam. Nec tacebo eos a quibus vocem mortuam didici atque vivam quia honor est in honorante et quia occultator laudis aliene furi par est ar. ff. ad l. fal. l. hereditatum § si remissiones quas faciam eliciendo conclusiones ubi expediet et dicta aliorum meliorando et magis fundando declarabo. Nec aliquid quod sit ponderis dimittam quin eligam quod michi videbitur ut apertior sit via aliis intelligendi et supplendi et etiam approbandi. Tractaturus ergo videlicet de feudis incipe de quibusdam preludiis. Nam non statim in messem mittende sunt manus quia cum ordine iure sunt preludia quedam sunt ut nota in auth. in medio ut non fieri factas formas § si. et preludio quia perfectiones demonstrationis que immo etiam finalis cause vim ostendunt ut ff. de orig. iur. l. i. et ff. de here. insti. l. pacrimeni(?) audiotenens. Queritur quidem in primis per vide ar. super caduco opere et super ambagibus laborare utrum ista collatio que appellatur decima feudorum autentica sit censenda. Quidam enim ausu temerario dicit hanc collationem feudorum autenticam non esse. Nam non est per aliquam iure civilis vel pretorum ut insti. de iure na. § constat et nota insti. de ac. § sed ille item quia in libro isto non est debitus ordo compositionis vel compilationis librorum et nichil constat sine ordinis compositione ut in prima consti. C. § quidam item in isto li.

no 2d prim [illegible]

q[uod] [illegible] deridendum

q[uod] iste liber non sit autenticus

multa varia et insufficiencia continetur quod non est de natura vere legis. Item et quedam iniqua quod est contra substanciam que debet esse equa nam ius est ars boni et equi ut ff. de iusti. et iure l. i. in prin. Item licet locus ab auctoritate sit probabilis ut insti. de eo dialecti. § et post que tempora tum non reperitur quod obertus de orta vel gehardus fuerunt opus scriptores et recitatores et non nullorum dubiorum decisores fuerunt auctem l. con deinde que non permittuntur data nisi probetur ut ff. de orig. iur. l. ij. § post quod ea que sunt auctoritate publica debet per publica documenta probari ut l. i. C. de man. pri. C. de in. fis. prohibitum. xcvj. di. c. nobilissimus. Certe nec isti magistri feudorum in aliquo loco asserunt se auctem fuisse. Unde eorum interpretatio probabilis est et non necessaria ut nota C. de legi. l. i. Quinymo nec probabilis quia loquntur ut textum facientes et legem ponentes ut C. de sacro sanc. ec. l. decernimus porro qui dicit hunc librum de autenticum debet hec racione vel lege probare nam rubor est sine lege loqui ut C. de collat. l. illam et in aut. de trien. et se. § considerenus. Nec dicere pot quod istud sit ius consuetudinarium quia con suetudines locales sunt et alios non perstringunt ut C. de testa. l. fi. et C. de edifi. priva. l. in toto. Sic prescriptiones non extendunt ut C. de iti. actuque priva. l. i. § vinianus quia certis finibus et metis excludunt ar. ff. so. ma. l. si vero § de viro. Unde dicat immo quod in dicto est quod universale sed non consuetudo ut ipse no. ex. de offi. archi. c. dilecto p. qui consuevit allegat eam probat eum in facto consistat et facta non presumantur presertim inter vel contra contrariam ut ex. de consti. c. i. li. vi. Nunquam quod iste liber sit autenticus et solemnibus et suandus probatur quia multi glosatorum veteres istum librum glosaverunt et super eo fecerunt utilissimas summas inter quos fuerunt magni viri s. pileus iac. columbi iac. de ardicone veronensis io. fasoly archiepiscopus ebrudunensis iac. de ravennano ultramontanus odoffredus postremo iac. de belviso andreas de yscernia pe. de cer. et multi alij quorum auctoritate arguere non est absonum. Item in isto libro continentur multa utilia et difficilia intellectu que indocti homines dampnant. Item minime sunt mutanda que interpretacionem certam semper habuerunt ut ff. de legi. l. minime hanc per tem tenet prefatus iac. de bel. qui postea legit hunc librum ut ipse refert hanc quoniam disputavit ut ipse tenet i. ti. i. § fi. al. cum quoniam cause feudorum que sunt magne et maxime decadunt. Item non nulle de ctetales sequuntur leges imperiales in hoc

qo

H'ar. quod iste liber sit autenticus

Nota quod multe decretales que sequuntur leges imperiales

volume situatas ut patet ex. de iudic. c. certum et c. novit ex. de feudis c. i. et c. ex parte de dote post divor. resti. c. ius de dici. c. ti. a. de consti. que in ecclesiarum de foro compe. ex transmissa et c. viij. et c. ex parte de rebus ec. non alie. ut sup. dedo predicationibus xij. di. c. preceptis dicebus ec. non alie. hoc consultissimo xxij q. v. de forma de prescrip. ad audienciam et c. si diligenti de penis in quibusdam et c. ad aures de sent. ex. gravi xxiij q. ij latorem ex. de usur. consuestis de here. excamus et c. fi. de im. immunitate ca te et c. veritatis ex. de im. pa. cum secundum ex. de pac. plerique de hijs que fiunt a pla. cum apostolica de off. dele. significavi de excessi. pla. graviem desta. mo. recolentes de fide instru. inter dilectos. Fortune autem pot esse maior approbacio quia summorum pontificum. Certe nulla ut C. de lege l. si por ro adverant ignorantes et mordeant sibi labia reprehensores veritatis. Nam doc. egregius odoff. C. de sacro sanc. ec. aut. cassa et irrita sic ait. Unum sciat quod autenticum quod fuit compositum a iustiniano habet ix. collaciones postea quod venit imperator fredericus maior iussit has constituciones ad civitatem istam doctoribus legum ut aptarent eas singulis legibus sub convenientibus titulis et ita fecerunt doc. dum convenerunt in sco petro quia istam ad aptaverunt ad legem istam. Postea quid fecerunt dus hugolinus post nona collacionem posuit librum feudorum feudalem et omnes constituciones frederici antiqui et moderni et reliquas ll. corradi imperatoris et vocat x. collacio sed pauca sunt qui habeant ita ordinate in libris suis odof. Apparet igitur quod iussu imperatoris fuit perfectum et opus probatum et ideo privates desinant latrare de incepto. Et ideo in decisione causarum feudalium hec consuetudines non solum in foro contentioso causarum observande sunt sed eciam in foro consciencie nisi essent impedimentum anime quia lex civilis est pro legis divine ut no. ex. ne cle. vel mo. c. sup specula in novella. Secundo quero de primis feudi diuinacione et diffinicione dicitur autem feudum a fidelitate ut i. per quos fiat investi. c. nulla et est ar. a nominis interpretacione sic insti. de tute. in prin. et ff. si cer. pe. l. ij. § fi. appellata ff. de v. signi. tignum l. vital prohemius rei sight ut ff. de testa. l. i. ff. de iusta. l. archeletas § calumpniator § et licet quequid faciamus fidem aliena sicut in fide consistat ut ff. si cer. pe. l. i. tamen propter excellenciam consistere debet in feudis in quibus dominus quodammodo se totaliter committit vassallo personam s. et honore ac bona ut i. d'no.

for. fide. c. i. et c. q°. et ideo per excellenciam feudum a fide dictum est non a qualibet fide sed a fide fidelitatis | que autem fidelitatis domino promittitur iuramentum fidelitatis sed dum feudatarii exercicio operis ut. j. qui pre. de ve. investi. in fide. c. i. ¶ Viso ergo itaque unde nomen feudi descendat iuxta l. i. in prin. ff. de insti. et iure videamus diffinitive quid sit feudum quia omnis institucio de aliqua re que circa racione suscipitur debet a diffinicione proficisci ut intelligatur quid sit id de quo disputatur. secundum tullium in pri. officiorum. Est ergo feudum prout ad nostrum propositum facit benivola accio que prout a vassallo suscipitur est primus benivolencie effectus totum autem hoc beneficium nomine significatur dicit ergo jac. de ardiço quod feudum seu beneficium est benivola accio tribuens gaudium capienti et retribuens faciens | quo ad primum dum dico beneficium notatur genus quo ad secundum notatur differencia | genus enim est quod in species divisibile est | et sicut dicimus in adopcione quod quedam adopcio est genus quedam species prout differt ab arrogacione ut ff. de adop. l. i. sic et creditum differt a mutuo sicut genus et species et ipsi mutuo inest quia genus reperitur in qualibet sua specie ut ff. si cer. pe. l. i. et l. ij. § creditum vel dic plenius ut dicit tex. cuius verbis non recordamus. j. in quibus cau. feu. amit. c. i. § si. quod feudum est beneficium quod ex benivolencia alicui ita datur ut proprietas quidem rei immobilis beneficiate penes dantem remaneat | ususfructus autem illius rei ita ad accipientem transeat | ut ad eum heredes que suos | masculos et feminas si de his nominatim dictum sit in perpetuum pertineat ad hoc ut ille suique heredes fideliter domino serviat sive servicium illud nominatum quale esse debeat sit expressum sive indeterminate sit promissum ¶ In quibus verbis. Sex per ordinem describuntur | primo feudorum institucio seu nativitas graciosa ibi beneficium quod ad benivolenciam. Secundo retencio proprietatis rigorosa ibi ut proprietas. Tercio eorum acquisicio fructuosa ibi ususfructus autem. Quarto ipsorum processio sine propagacio generosa ibi heredes que in perpetuum. Quinto reprehensio sive vicissitudo beneficii honorosa ibi ad hoc ut serviant | Sexto tractatur solutio quedam quo dubiosa ibi expressum sive indeterminate ¶ Pro intellectu circa primum quero utrum feudum possit gratis inter vivos et videtur quod sic ut le. et nota. ff. de aqua. co. et esti. l. i. §. permittitur ¶ In contrarium quia non prestat beneficium qui impendit debitum ut ff. de iure imp. l. proxime et ff. de here. insti. l. si servo fideiussorum. Ideo si comparetur in vice extrema feudi. l. concessio et reprehensionis beneficiorum que preponderat beneficium feudi habet plurimum gracie | et ideo feudum recte appellatum beneficium ar. ff. de obse. l. tanto plurimum sit et propterea denominatur a re illa que habet plurimum sicut ut nota. C. de acquir. et ea. ad illa que habet plurimum sit ut nota. C. de acquir. poss. l. i. sit enim denominacio ab eo quod plurimum potest ut ff. de ghen. cp. l. domini ff. de sta. ho. q. ff. ex qui. cau. ma. l. ab qui rei. ff. de usu. et. p dona. l. si vir. ff. de le. iij. l. quesitum § illud fortasse et dicimus in simili quod pro re datum alia res et quantitas utriusque sit permutacio vel empcio quod inspiciendum est utrum pars sit maior pro valore rei ut ne. ff. de contrahe. emp. l. fundi pretium ff. de act. emp. l. si sterilis § si tibi ex. dete. primum ¶ Ad questiones in novell. dico quod si partes eandem qualitatem continuit quod in dubio iudicamus esse contractum nominatum empcionis et vendicionis quia favorabilior est cui ipso comparat actionem ut ff. de pac. iurisgen. in prin. ¶ Sed statim contra cum dixeris quod feudum sit beneficium utrum potest converti in adversam fortunam ubi contra dominum faciente guerram et vocante vassallum vassallus consciencia motus vel animi timiditate vult potius feudo cedere quam servire. Item potest contra videtur quod sic | quia autem dicimus istam refutacionem esse premissam et tunc habet vassallus intentum suum | aut dicimus esse felloniam et tunc ex lege feudi non potest vassallus plus pati quam privacionem feudi Et ideo concludendo videtur quod invito domino potest vassallus renunciare et hoc per tex. expressum. j. de vassal. qui con. con. stu. lo. c. i. et nota. i. de capi. qui curiam vend. c. fi. in glo. magna et de probi. feu. alie. per fre. c. i. § callidis in glo. i. totum iam sublato emolumento tollitur honoris annexum de le. iij. pamphilo § duabus filiabus ¶ In contrarium videtur quia feudum dicitur a fide et grave est fidem fallere ut ff. de consti. pec. l. i. in prin. est enim fides secundum tullium dictorum conventorumque constancia et veritas dicit doc. quod aut feudum est concessum ad certum finem et non potest refutari invito domino aut ad incertum tunc sic quia nondum est purificata obligacio ergo si esset iam indictum finem et sic purificata obligacio non habet locum renunciacio | sicut hem in glosa notabili ab eo qui vult recedere a villa vel castro vel eodem bonis que ibi possidet nam si noverat nunquam indictum liberatur Secus si erat indictum ut no. ff. ad munic. l. incola iam | Sed pone quod contractus feudi fuit celebratus per stipulacionem que solet opponi in instris et si non opponatur presumitur ut ff. de v. ob. l. sacerdum vel pone quod vassallus iuravit solum fidelitatem sed observare dictorum conventorum que formalitatem iniquo habebit locum prima et videtur quod non | quia stipulacio dicitur arctare ut insti. de v. ob. in pri. Item non est in potestate debitoris dissolvere debitum suum ¶ Item obligacio persone coheret et non rei ipse in culpa fuit se sic astringendo a qua quis

vii δr feu. 8

Diffinicio feudi

alia

alia racio Late. δcl. dt.

8 no vi. q.ia. Diffinicio feudi

q°

fortuna q°

q°° feudi per refutari

1 2 3 4 5 6

non liberatur rei cedendo ut C. de usufr. l. si quis fructuarius. Item nos dicimus in simili quod si quis iuravit servare id quod in statuto continetur, lege cassetur statutum non liberatur secus si iurasset servare statutum ut no. in c. i. de his que fi. a ma. par. ca. et ibi nota faciunt enim differentiam utrum iuretur observantia legis vel utrum iuretur observantia eorum que continentur in lege primo casu anichilata lege anichilatur iuramentum tamquam eius accessorium secundo casu secus quia non dependet iuramentum a statuto sed ex hoc in alia materia dicto ingressu dicitur oblatio bonorum nam distinguitur utrum bona sint oblata per se an sint oblata per accidens seu accessorie ut no. C. de sacro. sanc. ec. aut. ingressi. Sed in stipulatione credo quod potest renuntiare tamen teneatur admittere in iuramento aut distinguo aut loquitur quo ad iurantem et tenetur pacisci quia iuramentum imponit pactum necessitatem ut no. ff. de condi. ob cau. l. si pecuniam in prin. glo. pe. que dicit ut quia iuravit aut loquitur in herede iurantis quia heres non iuravit et tunc tenetur admittere pena vinculum pactum et personale iuramentum est personale excepto iurantis ut no. Inno. ex. de iur. iuran. c. iuratis et adde quod no. in spec. de servitutibus in q. de puteo et ff. de damp. in fec. l. pretor § hoc edem dic. an. de yspania quod feudum ad certum tempus est datum contra utrumque ut et determinato modo et adheret nature pacti et contractus nominati et ideo non potest renuntiari in uno domino cum certa sit obligatio pacisci contra an dominum. Illud secundum est quod si vassallus recedit in salutato hospite non tamen remittat feudum igitur si placet domino reddere et finire ut C. de agri. et cen. l. omnes li. xi. Redeundo ad propositum dico quod feudum est beneficium. Est autem quod vel posset dici privilegium si forte concedatur a principe super quo dico quod aut conceditur a principe de rebus non infeudalibus quod potest princeps facere ex plenitudine potestatis et istud proprie appellatur privilegium. Idem si conceditur fieri contra regulam consuetudinis feudorum unde de isto privilegio non cognosceret nisi princeps si disputatur de eius substantia ut no. ex. de iudic. c. cum venissent et i. apud que vel quos contra. feu. debe. tim. c. i. Si autem concessio in sequitur iuris consuetudinibus non dicitur proprie privilegium sed beneficium sed large significatione dicit quidam quod potest etiam appellari privilegium omne quod emanat a principe quod tenet Io. an. extra de v. sig. c. olim in novella. Dixi secundo quod in predictis verbis describitur proprietas in tertio rigorosa proinde enim dominus magis timetur a subdito arg. ff. de v. ob. l. iura et concor. j. de inuesti. de re. alie. facta

l. § fi. quamquam tamen secus contingit quia dominus concedit proprietatem usufructum cum pacto quod debeant sibi certa servitia prestari arg. j. de feudo non haben. propriam naturam c. i. ibi ut eisdem causis et C. de rigore quod consuetudinis feudorum est quod apud dominum sit proprietas et si pactum sit appositum in contrarium recessum est a natura contractus feudi et alia questio mutatur c. s. contra in novatus arg. ff. pro socio l. si margarita de condic. ob cau. l. si. Sed hic quero quomodo in iuribus predictis puta in annuis prestationibus potest describi proprietas cum nullum sit ibi dominium directum vel utile cum non detur rei vendicatio. Respondeo quod loco directi dominii est actio directa et loco utilis dominii est actio utilis que datur contra debitorem feudatario qui est in feudatus annuis redditibus seu pancis civiles que inter immobilia computantur ut C. de sac. sanct. ecc. l. iubemus nulli et in aut. de non alie. § i. et l. de ghen. inter. vas. et epi. c. i. Et scias quod omnis res ex quo fructus ponuntur immobilia censentur sed ita est quod ex ipso iure quod habet creditor fructus percipitur l. annuis redditibus probo autem quod sit fructus quia renascatur singulis annis ut no. ff. so. ma. l. divortio § si vir in glo. que incipit distinguitur aut renascatur et sic est fructus et c. nec curo utrum annua prestatio sit circa idem an circa aliud puta uno anno circa frumentum alio anno circa oleum ut ff. qui. di. le. c. l. nichil interest nam et in fundo qui uno anno parit frumentum et alio vinum ut ff. so. ma. l. divortio § quod in senectutem. Dixi tertio quod in verbis licet denotatur feudorum acquisitio fructuosa sed contra licet quia feudatarius non solum habet usufructum sed utile dominium ut plene legitur et no. j. de capi. cor. § i. in glo. magna quod tale ratione fundatur al. probatur ex omni perpetuatio contractu quod utile dominium ut istic loca. § adeo et ff. de supp. fi. l. i. § quod ait et i. si de feu. contro. fue. c. si vassallus de suo et i. ii. de si causa quedam tamen dicunt quod utile dominium est chimera dicentes quod utile dominium non est aliud quam ipsa utilitas sine proprietate consistens nec quod distinctum ab usufructu perpetuo et transsibili sed isti nesciunt quid dicunt quia proprietas est dominium superius cum directo est dominium generum utile vero dominium est dominium inferius quod subalternatur directo ut in feudo et emphiteosi vel quod contractum ut in domino prescripto quia prescriptiones sunt de iure gentium ideo per prescriptionem longi vel longissimi temporis dominium directum non usurpant sed quedam qualitas dominii in ea parit que appellatur utile dominium porro directum dominium non transfertur nisi de voluntate vera vel interpretativa ipsius domini ut ff. de condic. ob cau. l. iii. § subtili ut ff. de reg. iur. l. id quod nostrum quae voluntas prescriptionibus non inest ut nota in l. i. in fi. ff. de dolo. nam in prescriptione longi et longissimi temporis non requiritur scientia adversarii nisi in iuribus que sine pacientia non incipiunt possideri

qo

Differentia inter dominium utile et proprietatem

qo

Appropitur

De quere... ut vassallus ... alium ...

bt. C. de p̄scp. lon. temp. l. fi. et l. ij. C. de ser. et aqua. ¶ Dixi quarto q̄ in v̄bis lr̄e de scribitur feudor̄ suscepcio successio generosa natura eni feudor̄ est ut non recipiant extraneos heredes vnde nomine heredis in feudis appositum intelligitur stricte pro descendentibus ex eo quod est stipes agnaciomnis ut j. de feudis al' si clientulus §. plt. et no. ff. de treb. l. ex facto p glo. 2 dy. et ff. de v. ob. l. in quacumque p dy. 2 plene dixi p9 cy. in l. i. libertas. C. de op. liber. ¶ Dixi v°. pensacio seu vicissitudo meritor̄ aliquali honerosa qua q̄ in v̄bis lr̄e p̄scribitur quedam recompensacio seu vicissitudo meritor̄ aliquali honerosa qua cessante minus preditur feudum nec eni est alia racio cur causa feudi al' beneficium auffendi quam si id p quo illud beneficium datum fuerit vassallus facere recusauit ¶ Sz quare e ista racio oībus aliis. R°. quia procedit ex p̄mo 9s̄su par̄i et sic nascatur ex iudicio actus ipa qz eam loco racite condicionis habent ut ff. loca. l. quero. §. int' locatorem ¶ Dixi sexto q̄ in lr̄a q̄d qd solutur potrat eni queri an propria dictum feudum sine sit p̄missum certum p̄maru sine no et determinatum ibi q̄ sit dicat in jac. bel. q̄ p̄maru no d̄r tam ubi e certum p̄m certum limitatum sz aduertendum g̃ira textualem diffinicionem qz in tex. no fit mencio de i̇uestitura q̄ videtur ee de subs̄tancialitatibus feudi ut j. quid sit iuesti. c. i. pro intribus eni oz q̄ aliquis in possessionem inducatur ad hoc ut ius p̄fam 9sequatur si sint talia in quibus cadit tradicio aliqua corporalis ul' incorpalis ut ff. de usufruc. l. iij. §. dare 2 no. Bo. ideo tacuit de iuestitura no ponendo in diffinicione in c. i. de iniu. cet. p p̄mo. et ibi nota. Bo. ideo tacuit de iuestitura no ponendo i diffinicione feudi qz feudum no solum acquirit' inuestitura sz successione ut j. de feu. cog. c. oberty §. sacendi item p̄scripcione ut j. de feu. 9t̃. fue. c. si quis p xxx. igitur i uestitura no est de diffinicione sz e quidam modus acquirendi certum e aute q̄d duplex e i uestitura. s. verbalis 2 realis ¶ p̄ma no transfertur possessio ut ff. de peca. c. no statim de fide instru. c. inter dilcos 2 C. de fun. l. sz non dum nam solo v̄bo no transit dnium n̄c possessio ut C. de pac. l. tradicionibus ff. e. l. omissionis placitum nisi in ipo verbo seu p p̄m inuertatur ca possessionis 9cessori ff. de acquir. pos. l. quod meo ul' ca supueniens mutet qualitatem possessionis possessori ff. de iur. do. l. si sponsus §. i. nec differt titulus vniusalis a p̄ticulari ut elegant' no. in l. i. ff. de vsucap. p dote vnde sine possessione no dicitur 9cessum ad actum 9ferentem ius inre Sz in p̄ncipis eo ipo q̄ princeps dat transfert dnium n̄c aliud requiritur nisi de facti execucionem de rescrip. audito in cleme. et in l. bene azenone et de fide instrut. c. int'

dilectos ¶ p̄ma aute est fcā possori qui antea possidebat etiā ca imutacionis mutata ficte vi rebus tradita ut j. si de feu. fue. 9t̃. c. titius 2 ff. de iure doc. l. si sponsalibus §. i. et ff. de rei ven. l. q̄d' mi. et ar. ff. de here. insti. l. iij. §. qui fideiq. Si uero erat penes tradentem certi sunt modi introducti a iure per quos transferende per quos ficte transfertur possessio ut ff. de acquir. pos. l. quod meo 2 no. ff. de pac. l. ab emptore ideo aut dicitur fictio quia ira possessio naturalis est ut ff. de acquir. pos. l. i. impri. Sz illud queritur an p pacta resultans tradicio dicatur vera ul' ficta tradicio R°. dr̄. vera sz tacita qz modus est tacitus ex quo resultat uera possessio ul' dic q̄ est fictio in modo tradendi sz veritas in substancia possessionis qz plena po. est apud possidentem ut C. de acquir. pos. l. ij. in structus ¶ Quo in corporalibus p quos 2 quot actus acquirenti quasi po. R°. de hoc est tex. valde nota i. quid sit iuesti. c. i. §. si uero dicit ut i dicam 2 adde q̄ quedam sunt incorporalia p̄sonar̄ ut iur̄ dictiones quedam incorporalia rer̄ ut s̄uitutes de p̄mo dic q̄ sufficit obediencia subditor̄ nisi aliquis sit in possessione eor̄ ut no. inst. p̄mo. et jo. an. in c. dilec. de capl. mon. in p̄sib. no requiritur obediencia que no cadit in eis de acquir. pos. l. rem que nob. ¶ Expedita diffinicione qua quidam alij sub breuissimis ponunt v̄bis dicentes q̄ feudum est 9cessio rei p homagio i. fidelitate facta ut ex. de symo. c. si diligenti pro cedam9 adulterioua et queritur circa q̄ liter feudum diuidatur et ego incipiam aliter quam incipiant alij doc. incipiendo ab ordine dignitatum et dico q̄ feudum est aliud e regale aliud no regale ¶ Circa p̄mu q̄ritur de tali questione Imperator donauit uel ali concessit ex ca donacionis ul' alio titulo castrum impij nunquid valebit donacio uel alienacio. Et videtur q̄ sic quia 9stitucio principis obtinet vim legis ut ff. de 9stitu. C. de dona. int'. vi. et vx. l. plt. C. de bonis q̄z li. l. cu multa de quadr. p̄scrip. bene azonone Et si dicatur istud est 9 ex. R°. hoc no infert no valere sz infert ee p̄uatum ut C. de bo. vacan. l. si qui li. x°. et in c. suggestum de decimis et i nota 2 ff. de flu. l. quominus et ff. nequid i loco pu. l. ij. §. hoc interdictum 2 in auc. de restit. sac. pala. §. p̄. et ne fiscalis rem quam vend. l. i. et p totum item imperator confert supremas dignitates q̄ decorat terrenam ut C. de dui. offi. l. p̄batorias li. xij°. Item p hoc glo. actiu. C. de legi. l. humanum ¶ In 9tru videtur q̄ in coronatur iurat nichil diminuere de bonis impij ut ex. de iur. iur. c. intellecto.

ad

2x3 mes titura

d'm̄ q' posse et in corporalib' q°

q°

a a bonus diffinicio feudi

no diuisio feudi ¶ Regale Nō regale

Circa p̄d q̄ritur

q° bo

Rex aliquid donare potest

ar. co

3a

Et infeudatio non potest immune honore regis
sui. an. de ysernia. Item non potest rex facere
de electorum conditione universitatis .i. regnum
nec regnum subiicere potestati sui. oldra. Item
tales gratie presumuntur subreptitie ut C.
de testi. l. i. et cum sit manifeste contra pub-
licam utilitatem non valet ut C. de his
qui venia a principe accepe. l. i. et.
ff. de vaca. mun. l. i. impii. C. de sacro-
sanc. ec. l. iubemus nullam. C. de aque-
duc. l. siquis per diuturnam. Item sequeretur
absurdum quod imperium possit ad nichilum deve-
nire. Dic. Jo. mo. quod papa potest sibi legem im-
ponere per verba derogatoria sed non successori
suo de consti. lege romanus li. vi. jo. mo.
huic parum tetigit glo. in aut. quomodo oportet e-
pi. imperii. Istam questionem determinaverunt an-
tiqui non tangendo illam questionem de dona-
tione facta ecclesie quod potentibus fuit diminutionis
qualificationis et dixerunt ex parte actione
territorii dignitatis vel iurisdictionis non va-
lere nec possibile esse quomodo tamen et do-
minium concedi posse salva tamen semper ab im-
perio recognitione ac fide quod imperator
se ipsum mutilet .i. membra imperii a se am-
putet dicere est species fatuitatis. Et ideo
distinctio quorundam qui dicunt quod impera-
tor potest dividere partes sed non pro quotas est
falsa quia imperium est in similitudine corporis
humani a quo si absciderentur articula non
esset corpus perfectum sed monstruosum. Et ideo
si donatio constantini non processisset a fide ca-
tholica sed a mero iure imperialis officii non po-
tuisset caput imperii .i. romanum a ceteris me-
bris mutilare quia capitis truncatio non
est pro quota sed tota. Verum tamen est concedendum
quod papa et imperator possint concedere aliqua
rem ut ille habeat dominium vendicandi et pos-
sidendi ut ff. de emt. l. lucius de rei. ve-
terum si verbi iuratum. ff. de le. ii. l. qui solid.
§. predium. C. de om. fis. l. certa forma li. x. C.
de incerta. l. devotum. quod autem possit facere
sibi parem vel superiorem vel aliquem qui in
prime possit rebellare imperio impossibile est
quia lex regia contradicit et quia nullum inferius
per aristotelem. Stantibus terminis distinctis
participat id quod superius est. Aliqua sed pau-
ca de principe dicamus et primo quod ipse est ri-
gor iustitie si est ut esse debet non turdatu-
rus ut. l. prohibitum. C. de iure fis. li. x. 2o
quod non decet principem suum beneficium revocare
ut no. ex. de consang. et aff. c. quod dilectio
in novella. Tertio quod in principe est plenitudo
potestatis dicit archid. quod ubi appare de intentio-
one pape illa est ordo sequenda. xxv. q. ii. ser-
vatis idem dicit quod verba pape emanantia in
tentionis absolute disponunt et probant. xxv.
q. i. §. v. quod ante archid. dicit textus quod principalia
de legibus auctoritas fortune sibi vendicat e
imminentia in aut. de trip. in impe. coll. ix.
tamen ipse super omnibus debet cogitare quid agat
et postquam vult et certa scientia vult ne

(in margin) nota hic dicta de principe

mo petat ei dicere an ita faciat et non presumitur
velle infringere sua statuta de in of. testa.
l. si quis in primis et quod maior est auctoritas ipse
qua in eo aut committit eandem quam ipse habet
ut in c. dudum §. nos quoque de preben. li. vi.
et ibi ponit jo. mo. quomodo potest aliquid ex
manibus se ipso ea tamen que facit assumit facere
decent et non ex plenitudine potestatis quoniam que
sunt excellentie et districtive debent notari
dicit tex. de of. eius cui man. est in. §. i. l. i.
impii. Ego autem allegabo decretales et u-
biquam dicam ut nota non aliud exprimam
intelligam per dominum. i. in novella que est no-
bilissimum opus et dignum omni laude. hee sunt
allegationes quod quia princeps romanus ex certa
scientia omnia potest. s. imperator in temporalibus sal-
va sua maiestate imperii sui et papa certa in
suis temporalibus. quedam tamen sunt que non decet
ut no. ex. de voto. c. magne et de renunc.
c. admonet de iure. et c. proveniunt de con-
san. et affi. quod dilectio de rescriptis. si gratiose olim
de privile. c. antiqua de censi. proveniunt de v.
sic. c. super quibusdam de accu. venies de pos-
tulatione qui filii sunt legitimi. cum de prima. vel.
significantibus ex. de censi. omnibus ita devoto
quod super potest certa papa contra omnes tenentes ter-
ras ecclesie ferre sententiam ubi non citatus ut no.
in c. ac olim ex. de re. iudi. in novella vel
dic quod etsi papa non potest hoc ex ordine
potest tamen et debet favore universalis ecclesie .i. ioan-
ne ex plenitudine potestatis arg. contra de re. iudi.
c. pastoralis in clem. An rex potest filium
sui regem constituere dicit archid. quod sic quo
ad nomen sed non quo ad regimen. ii. q. i. c. ob
iat per archid. Item dicit an. de ysernia .i. qui-
bus mo. feu. amit. quod in regno sicilie non re-
quiritur alia investitura quam privilegium reg-
um et non presumitur imperator concedere non conce-
denda. Unde disting. aut sunt contra ius et vim
legis et personarum singularium et non valet con-
cessio etiam ex certa scientia quia imperator non
vult eam valere nisi apponatur in ea clausula
non obstante lege vel non obstante aliqua lege
que in contrarium loquitur. etiam si de ea debet
fieri mentio specialis ut no. in aut. quibus
modis na. effi. sui. §. fi. aut est contra ius legis
tantum ut cum imperator concedit res publicas
.i. fiscales seu regalia de fide instrumenti. vel dilec-
tos et ibi tangitur in novella jo. an. que ipsius
sunt vel alia gratiam faciat absque eo quod auffe-
rat alteri aliquam rem suam vel aliquid iuris
sui in quo consistat notabile preiudicium secundum
qualitatem personarum et tunc certa scientia prin-
cipis operatur quod clausula non obst. ut ff. de excu. tu.
l. idem ulpianus et ff. de re iudi. quidam con-
sulebant de tempore imperial. pac. et ro diver-
sitatis est quia nunc favorabilia licet legi-
timi intimos inveniant fiscalibus tamen dispensa-
tione qua inter odiosa recipiunt arg. ff. de li.
et pos. l. cum quid. Et in hiis omnibus oportet ser-
vare solum consuetudinem ut ex. de ca. fal. qua
gratiam et adde quod no. xxii. q. v. in summa per
archid. ubi dicit quod clausula generalis non obstan-
tium

(in margin) Nota nota · quo de rege

Non semp valz et eadem causa 2 q iiiia parti
ubi tractat de certa scia principis que equipa
tur decr clausule sui auctr et bei de rp
madatum dicat q cla no obst que apponit
de stilo aliqd dz opari qd no baldus de pu
sio legum doctor et Secunda divisio feu
dorum aliud feudum est simplex aliud condicio
natum dico aute condicionatum no sub condicione
sz sub qualificatione ut ubi gratia si quis con
cedit feudum habitacionis condicio semp in
cipit a priori sz modus vel usus rei inci
piunt a posteriori ff de sta li l stichus libert
as et elegant nota ff de condit 2 de m
stra et incidunt vocamus condicionem 2 tn
non est condicio sz quedam moderacio extra
ff de arbi ita demu vel quidem sub auditor
intellectus ad puros intellectus in sprecta
generacione verborum ff de opib li l si libertus
ita sup quo considera q quoddam condiciona
tum dicitur no ratione concessionis sz respectu fruc
tuis nam enim dicitur feudum condicionatum
ex eo quia sunt prestanda obsequia sz ex
eo quia determinata sunt percipienda como
da ubi gratia habitacionis a quibus comodis
si feudatarius se faciat alienum perdit feu
dum dicit enim dec q si aliquis teneat rem
aliquam ex investitura vel ex aliqua hono
re et recedat de eo loco in quo et aut
terre quas ipse tenebat q ille terre re
manet penes dnm C de inv fisl l certa
forma C de vete l pte C de privet et
dome l pte C de pri agen in rebus l pte
C de metal l fi j de capi exor summa ope
si ut int ubi tex sic ait ut int condiciona
lia 2 no condicionalia aliqua sit dicta di
am ut si aliquis alicui dederit beneficium
condicionale ut pote que dant pro ha
bitacionem desita habitacione beneficium aut
tetur quesitum enim scio si data e domus
alicui in feudum ad habitandum an vassal
lus pot eam alij locare cu illud capitulum
q desita habitacione feudum amittat et vi
d possit locare qz vassallus est maior fr
uctuarius qui reperitur sz fructuarius possit
locare ergo 2 vassallus ut ff de usufruct l
arboribus si usufruct et l nam vtit 2 j
de invest dere alie faciat si rei aut 2 j
in quibus cau feu amit si in primis Certe
no videtur habitacionem desere qui dimittit
inquilinum ut C de agri et cen l cu satis
li xj C si pbm vel alionno l i etenim
per alium habitat et comoda percipit per se ipm
habitare videtur unde fructuarius pot locare
ut C de usufruct l antiquitas 2 ibi expsse
se dicitur q is cui legata est habitacio pot
alij locare Item feudatarius pot locare
ut j quali feu olim alienari po c i si dona
re nec refert a quo fiat sz cuius noie ut ff
de v ob l cu servus Item 2 si statuerit hosti
a clausa 2 sine aliquo fructu animo reti
nendi cuiuslibet habitacio per qua 2 sic per usufr

uctu int dicta redduntur Contrarium vide
tur qz feudum habitacionis censetur concessum in
probus usus sz id quod conceditur in proprios usus
personale est ut C de caduc tol l si ne au
tem Item habitare fra est 2 in factis propriis cor
poris no admittit substitutum ut ff de sta
li l stichum si fi et ff de le iij l fideiq si
fi ac ff de solut l int artifices ff de adop
l post mortem si fi Item per vi electa ergo
no est recedendum a persona ff de ma te l
si ita fuerit Solutio distingue an in habitando p
prie 2 per ipm vassallum versetur aliquod como
dum dni an no primo casu videtur concessa ha
bitacio in propios usus et ideo alteri locari
no potest Secundo vero casu et si videatur
concessa in propios usus tn hec e causa impulsiva
no finalis ut ff de condic et de l tacio
cenitu in pri vel istud e causativum quod e
semp finale no causa 2 dic melius ut j dica
in sexta divisione Unum no obmitto q qui
concedit ius habitandi cum in perpetuate semp
intelligitur concessio de realis ut no ff de
usufruct l dub s fi Item no obmitto
q dictio ita videlz quoqz facit conclusionem
quoqz modi ut no in C constitut de rele
do in novell Tercia divisio feudorum
q aliud e antiquum sive paternum aliud est
feudum novum Paternum voco q fuit agnati
onis coib ut j de gradi suc in feu c i
ibi dum dicat paternum hoc e si fuit illius
parentis qui fuit coib parens agnacionis ergo
tamen faciat dictam int antiquum 2 paternum
j de suc feu c i Circa hoc dubitatur
de tali qone epus investit aliquem in hunc
modum investio te tamq de feudo veteri
et antiquo ipm feudum in novando cognos
cens 2 recognoscens q dam feudum habuisti
tenuisti 2 possedisti dico inre feudo ab antiquo
unq per hec verba vel similia doceat vel
presumat esse feudum antiquum audacter 2 ap
perte dico q per hec vba antiquum no pre
sumitur nec probatur q sic probo na hic videtur
contra teneri q in feudatur de novo illatum
est 2 aimir phibitum sz antiquum feudum re
in feudare videtur concessum ut ex de feu c
ij sz hoc videtur regulare 2 iniqua falle
q ubi subsistencia certa seu cenaia faciat
negocium licitum qz deficiente negocio vel
aimir improbato aliis iuribus deficiat ubi v
bo cauciones seu enunciacionis instris vel
testibus habite subsistenciam no doceant sz ma
gis ex talibus verbis enunciacio inst presumit
nisi sic esse ut pronunciatu est per probaciones
legittimas doceat ut pz manifeste ff de
probat l qui testiu ff de le iij l cu quis si
ticia C de probat l no epistulis et l no nudis
Item per hoc ff de rebus cor l magis
puto si ne passim 2 si si eis ff de castre
pecu l si forte C de sacro sanc ec aut
hoc ius no tamen nego quin ex illis enun
ciativis verbis novum substancietur negocia
dum tn sit in potestate enunciantis novum for
mare libellum aliter fam ut ff de le ij l lucius
si quisque de le iij l lucius si i ff de donac

2a divisio feu

Antiquum

3a divisio

Novum

1o

l. exhac et tangit in dec. § tria Sz i casu
nro subsistencia fit s. opus ex antiqua trans
cursu liatam faciat in feudacionem q si non
fuit gt ius est in feudacio merito vba epi
enuncianti antiquum ita ee no pbant na
opus est certa fit verba no sufficiunt ut
C. de usur. acceptam de fide stip. ff. admin.
l. domicilium C. de usur. pupil. l. fi. ex. de
eo qui mit in pos. cau. rei suan. c. i pmo
induat curtuncatorem iuris p hoc ff. de tus
ac. cu hij § cu lis ibi fingi et cum lites po
terint et e hec videtur deci nisi p pbacio
nes legitimas ita ee doceat ut B. dixi
nomi aut no pot dici gcedi feudum cum
hoc expsse no pot epus ut dcm est
Secundo ergo si platus cu toto caplo confitet
et iurat omnia vera ee que i instro con
tinent et platus est homo diligens et
in caplo sunt viri prudentes z p notabi
les tc pnuma omia vera ee et ideo co
sulo q qui platus facit huiusmoi i uesti
turas que possint in dubiu reuocari fia
at de ɔsensu caplr et hitu tractatu cum
ipso caplo et hoc p glo. ordinaria que
est C. de sacro sanc. ec. aut. hoc ius por
rectum nisi vbi eni est platus z capitulum
ibi eni est totu ɔtinens nisi platus z caplm
faciant expsse gra iuris ɔstit ut C. de
sacro sanc. ec. l. iubemus nulli v. nec si ob
vnde no possunt venire q. frm sunt qui pt
esse iuridicam dicat jo. mo. q totu captum
pot esse puum in c. ut circa de elec. li.
vi in glo. nouit et ideo no pot ɔ mia co
firmauit negaire z vide q no. xlvii di.
sacroz z de elec. dudum in no. Tercia
diuisio pricipalis feudorum aliud ht ppriam
naturam aut nichil aliud e q qualitas
innata a pricipio granacois ex qua vir
tus gctus pfissatur z semp in esse vide
nisi p pactum in pfectum ut j. de feu. no ha.
ppriam naturam c. i. et j. quid sit inuesti. §
p. natura q est quid a pu ɔnexum z no
p accidens subsecutum ut no ff. si cer. pe. l.
certi condicio inprin. et ff. de pac. l. si
vnus § pactum ne petet. v. quod in ipse do
tis ppe autem natura feudorum multas ht
in se singularitates a ɔsuetudine intro
ductas. Casus tm ɔsuetudis no determina
tus relinquitur determinacoi iuris coit
ut in c. obertus § strenuus de feudi cog.
porro ad tenorem inuestiture semp est
recurrendum quia vim ɔctus ostendit
ut j. de duobus fra. a cap. inuesti. c. i. z
l. de quibusdam alius ca. ex. cor. feu. c. si
cui ibi dum dicat simonem tm inuestitu
re nec no vim vborum et sensum ɔtinentia
intuentes zc. Secunde aut sunt feudorum
singularia patebit in locis ppriis interce
tera tm est q feudum alienari no possit
Sz dubitatur si est ɔcessum claudo feu
dum cu sotis an valeat ɔcessio et vi
q no quia e appositum in obiecto stat §
adiecto

nec vendi pot q re pugnatibus ad in vice
natura et officio ɔcessio est in vtilis ar. a
ɔtrario sensu ff. de le. iii. l. fiducia § si seruo
Sz ɔtinuum dico no pot alienari sz potit lo
cari istius inhaee actus et redditus ut
j. quali. olim feu. ali. po. c. i. § denique in
§ sequenti z no ff. de le. i. l. sz si res. Ex hoc
patet qd differt hitus ab actu nam hitu
ɔsistit feudum inp dicti claudi sz actu non
ɔsistit in eo sz alii ɔmittetur sic ff. de ma
nu. l. abagitato al. incipit sumus furiosi.
Baldus. Quarta diuisio feudi aliud pium
aiuus natura aspicit masculos tm descen
dentes ut j. de le. cor. c. i. § pfecto aliud
maternum cuius natura aspicit primo mascu
lum deinde feminas ut j. de feudo fem. c. i.
et sicut pium large dicitur quicumq ex sup io
ribus acquisiuit ut j. de na. suc. feu. c. i. § pa
ternum quod q fuit agnacois causis ita ma
ternum di quecumq femina ex superioribus acq
siuit que fuit agnacois coib. Idem tamen
puto in aliio materno qui fuit inuestitus
pse z filius filie ita et hoc ex cognacione
descendit. Secundo q dicitur feudum pium
et quid nomi dicatur innugro. j. de gradi
suc. in feu. c. i. § hiis vero deficientibus et j.
de natura suc. feu. in pn. et j. de alie. feu
pa. in pn. in glo. qd aut et qn desinat vo
cari pium z usq ad que gradum dicatur
pium di in deo. c. i. de suc. feu. et q ali
est feudum paternum aliud ab antecessoribus
quesitum no ibidem in glo. q incipit qd q
circa fi. et an refutacoe desinat esse pa
ternum di. j. de vas. decre. eta. c. i. in fi.
et q feudum pium licet denouo inuestiatur
nichilominus remanz pium di ibidem et
adde j. de inuesti. qua tenus acte a seu
pro. c. i. et j. an agna. vel filius. c. i. in
glo. sz inuqd Baldus. Alia diuisio feu
dorum. aliud reale qd transit ad heredem q
uiuscumq sibi succed hedibus videtur pfferre
ipse ut j. de duobus fra. acci. inuesti. c. vn
co. aliud psole ut feudum q ad vitam ali
cuius ɔceditur. aliud psonalissimum ut feudum
soldati qd ex ueritia pte trissit ad heredem
ut j. quis dicatur dux mar. comes. c. i. §
soldata. ff. de v. ob. l. stipulo ista. § si quis ita
ff. de sor. tri. ɔuali. l. ut ponimus. Secundo si
verba ita dicunt ɔcedo tibi talem domum
vel talem fundum in feudum ad utendum et
fruendum inqd istud feudum extinguitur morte
te z videtur q no ut j. in quibus causis
feu. amit. c. i. § fi. pnginum videtur ff. de v
su. et ha. l. si habitacio. § si sit q est verum
et ista ɔcessio facta e in pprios vsus sicut si
diceret ɔcedo tibi talem fundum in feudum ab
alimenta ita q in pprios vsus relinquitur morte
finitur ut no ff. de transac. l. cu hij § si vni
ff. de usufruc. dub. Lex ɔ ff. de dona. l. do
nacones in concubinam § pres sed ibi loquitur
in rebus que usu ɔsumuntur vnde vsui inest
ppetas ut ff. de auro. et ar. le. l. pres Sed

fev. Legiu — vbi ullus excapit
vbi por. dus excap.

Feudorum

solue et no p doc. in l. si in ff. de ali. et a. le. quia ibi ca demonstrationis no causa ait de dispositionis quia in testib fit plenior interpretatio ut ff. de reg. iur. l. in testib. Baldus.

1a divisio

Alia divisio feudorum. quia quoddam est ligiu ubi iuratur fidelitas contra omnem hominem. quod feudu p iure no conceditur nec suscipit nisi ab eo qui no recognoscat superiorem. Secundum est ligiu in quo prior dominus excapitur. ut j. hec sunt lex deinde consuetudinis recitu ut. j. hec sunt. et. c. q. omnib et j. c. quibusdam aliis capitulis incipit. c. q. omnib et j. c. quibusdam alius capitulis excor. c. i. in pn. ibi du dicat p feudo legio contra omnes homines fidelitatem debet ut j. c. i. ibi dum dicit cum placeat que legiu hominem duorum esse no posse ut in spe. de feu. et stat. mo. revolventes ibi no. Baldus.

8a divisio

Alia divisio feudorum aliud francum scilicet a servitijs seu operibus exhibendis quia nullu prestatur servitium p eo sed no est francu a malefitijs sive in faciendo consistentibus sive in tacendo fraudem p venta quia no innitat dno insidias et dicat contra ut. q. francu pot alienari in consulto dno ut j. c. vlt de rebus et no alie. et gl. de fide in struc. in ter. de leccis et melius al' si delinquet quomodo puniretur in amissione feudi si iam tal' francdugie alienasset quod esset absurdum. s. cum no puniri. Item quia dum contempnere videtur. si aute hic voluntatem dus pot alienare sine utile dnm. sed no p receptum dni ut notat Inno. in dec. c. inter dilect. nunq eum dus tacite renunciare vi sue potestati sum p no. aliud est feudu no francu ut in ista x coll. qi p toti. Baldus.

9a divisio

Alia divisio feudorum aliud est annale aliud non annale. Annale est feudu guardie et castaldie et p mercede alicui ut j. de feu. castal. c. i. q' post annu quacumq hora immediate auferri pot ut infra de cap. tenu muestit. int' do. et vas. c. i. Item sciendum vide dus no tenetur expectare post annum etia p momentum iste in annuis pt augeri p pati quia pvisio quencionalis de tempore potencior est legalis quia cessante legali vendicat sibi locu ut ff. de edil. edic. l. q. si nolit. s. si quid ita p que. j. videtur posse p bari q' valeat convento ut feudu castaldie nullus nullo tpe auferri queat.

10a divisio

Baldus. Alia divisio feudum aliud nobile quod sum nobilitat possessorem. aliud burgense ut ita dicam quod sum possessorem no nobilitat ut j. quib dicatur dux mar. co. c. i. j. certi veto feudum vero antiquu sapit nobilitatem si no feudu novum quia nobilitas no nascitur in ictu oculi ut no. ff. de grad. l. stemata. Baldus.

11a divisio

Alia divisio feudi aliud ecclasticum aliud seculare. Item ecclasticum est triplex quoddam q' datur ab eccia quoddam q' suscipitur ab eccia quoddam q' datur vel suscipitur a clerico no tamen ab eccia ut j. statim patebit in ingro et j. quibus mo. feu. consti. pot. c. i. si quis dus et j. de lege cor. c. clericus al'.

est subti. de qui invest. facit. Sed dubitari pot qui ecca recipit feudum utrum teneatur iurare fidelitatem. Et in quodam li. repitum tale capitulum de nego sup quo nos consulere voluisti tibi sum usum curie tu feude breviter videmus quatenus p feudo quod ab aliquo retinet nulla sit fidelitas facienda qd' veru est nomine ecce. sed bn debet fi' noie plati ut pz in spe. de feu. etia eu deficiat no videt sit nec pupillus sed platus sic puto tn q si ecca que dz ee mater iustitie in se et in aliis ut j. de alie. feu. c. i. no pvat pta. q' feudum pot ab eadem auferri no obstat. c. de sacro sanc. ec. l. plac. ubi res ecce no cadit in commissum. q. verum e qui ecca venit contra l. tum. Secus si venit contra legem et contra pacem et contra hominem vel delictum in obmittendo vel etia in committendo contra pta q. delinquit a plato et capitulo nocet ecce ut nota. c. de sacro sanc. ec. l. iubemus nullam et in aut. hoc ius porrectum in fine. Item ex defectu cause finalis seu tacite convenit ut ff. loca. l. s. quero. j. inter locatorem vel dic ista sunt vera in feloma contra Secus p. feloniam delicti ut c. de sacro sanc. ec. l. iubemus nullam. v. n. si omnib nec ob. j. de capi. cor. c. i. s. et iterum si clericus quia ibi feloniam commisit solus platus ut ibi pz vel dic ut ibi et facit de hijs quibus ut in dig. l. pol la et quod no. ff. si quis ob ca resti. l. sicq dolo. et ff. de v. ob. l. si ex legati ca dicet aliquis ex contractu administratoris no tenet ecca ni quatenus fca est locupletior ut no. ff. de neg. ges. l. si pupilli in prin. et si certe l. civitas et in dca aut. hoc ius porrectum et p Inno. ex. de iudic. cu de pmita ti et ff. de excep. doli l. si pau. aut. sed i loquitur in hijs que veniunt ex ad origine obligationis inducende sed hoc in hijs que veniunt ex executionem obligationis iam facte et contractus legitime celebrati et sic no obstat si platus et capitulum faciunt contra legem si qb in tantum no pvabit ecca dno sed prelatus et canonici condempnabunt in extimacione rei sicut si invasissent rem aliquam et sic delictum no remanebit impunitum et medietatem pene solvet platus mediam canonici tamq duo rei delinquendi de reg. iur. i. in' dev ar. q' quilibet teneatur in solidu. c. de condic. fur. l. i. sed ibi ut singuli sicut unius vide doc. c. de epis et cle. aut. ca que sit cu monacho quidam dicunt q' pena l. si quis in tantam no ht locu de iure canonico de dolo et contu. c. i. Sunt et in feudis plures alie dre tam substanciales q' accidentales quas videbimus in psecutione materie sed pro pludialibus hec dca suff.

Incipiunt consuetudines et primo de hijs qui feudum dare possunt et qualiter retineatur. Rubrica 2a.

Et rubrica dividitur in duas ptes

op. q' pars pte rubrice

Nam primo ponit titulum libri. Secundo diuidit tractatum suum quo ad titulum premittit ibi et primo. ¶ Sz q' prima ptem op. q' male dicat incipiunt 9suetudines nam quo cuius 9suetudo transit in legem scriptam pdit nomen 9suetudinis et vocatur lex ut insti. de iure na. §. 9stat sz iste 9suetudines translate sunt in scripturam ergo debz appellari scripta. So. est duplex scriptura q' scriptura hic no intuemur ut ius scriptum p eam fiat sz ut memorie quendet et tamen notoria 9suetudo no indigeat pbacione ar. ff. de pigno. l. 9hitum. et q' no. C. so. ma. l. dos a patre z. C. de sub. imp. l. i. Secundo modo videtur q' ubi 9fiat scriptura tunc dicitur ius scriptum qm ht ea que sunt in scripturis puta qua e lex plebiscitum senatus 9sultum principum placitum magistratuum edictum vel responsum prudentum quibus sit datum ius condere z interptare posse ut insti. de iure na. §. scriptum ius no autem q' data fuit ista auctas z ideo ipsi referunt et no statuunt certe z ius ciuile si refert ptorium no facit ptorium ee ius ciuile ut insti. de rerum al. de here. quali. et diffe. §. sz hius pmittit ptor et statutum municipale vel aliam vniuersitatis si refert ius cōe no facit q' ius cōe dicatur municipale ut no. in. c. i. de consti. li. vi. ¶ Venio ad scđam ptem rubrice que tria facit primo loquitur de psonis actiuis dum dicit qui feudum dare possunt. Secundo de feudi acquisitione dum dicit qualiter acquiratur. Ter. de eius vita et 9suatione dum dicit et retineatur simile habemus de acquirenda et retinenda pos. et merito pmittit de acquisitione q' quod no acquiritur retineri no pt et q' actus actiuorum in iure ino incipiunt in psonis ut insti. de iure na. §. omne merito de psonis ius pmittit que feudum dare possunt et ideo sup est et de ipsis videamus. Baldus.

de secunda pte rubrice

Quia de feudis titulus iste diuiditur in tres ptes primo de psonis q' feudum dare possunt. Secundo de feudi acquisitione et retentione. Tertio de natura feudi. Sa ibi et quia tertia ibi §. qui no diuiditur usque ad finem. Item ps subdiuidi possit in tres ptes primo 9tinuacio ad sequentem materiam. Secundo que ps eccla z et qui possunt feudum dare. Tertio que ps seculares. Sa incipit in v. feudum. tertia in v. marchi. Casus summarius usque ad §. et quia ¶ feudum dare possunt plati eccliarum si eccle est 9suetudo z nobiles seculares z qui ab eis feudum accipiunt hoc dicit. ¶ Ad casum in terminis attendite tractatus de feudis 9tinuat se ad materiam dicens primo videndum est de psonis q' feudum dare possunt. Secundo dicit q' in feudum dare possunt plati eccliarum si hoc est 9suetudo. Tertio dicit qd feudum dare possunt secu-

lares nobiles marchio et comes qui pprie appellant capitanei. Item qui feudum ab eis accipiunt qui pprie regis dicuntur valuassores et hodie capitanei possunt feudum dare sz qui ab eis feudum accipiunt dicuntur minores valuassores et hodie capitanei possunt feudum dare sz qui ab eis feudum accipiunt dicuntur minores. hoc dicit. quibus ista dictio pontur hic ostensiue quia ostendit intencionem loquentis et materiam de qua tractaturus est al' ponit restrictiue ut no. ff. de acqui. pos. l. si is qui animo. Archiepus. ecca pria[r]cha dicit archiepus ut. C. de sacro. sanc. ec. l. iubemus nullam papa aut se vocat epm addit tn hec vba seruus seruorum dei ut in ps. hemino. in. l. qui pot omnium eccliarum feuda infeudare. na. et cui ille infeudant ipsa cum illis georum geuerunt dicit eum. Jo. mo. q' papa pater primum cum omni plato impertire iurisdictione conuenit ut ipse no. in. c. si eo ipse de elec. li. vi. ¶ Sz dubitat an platus pot infeudare sine 9silio capituli sui 9sensus no requiritur si feudum sit distinctum et eius concessio est attributa plato Sz idem dico de consilio cum 9silium capituli sit pceptibile et est expressum. j. si de inuesti. lis inter. do. et vas. or. c. §. in clericorum ubi dicit q' no requiritur scia factum q' nec 9silium nec 9sensus nam ille qui plenam et solus ac in solidum ht administratorem no tenetur alterius exquirere opinionem dicit ar. in. l. tran et nemi. §. i. ff. de admi. tu. 9suetudo cum ht vim decreti item tenacit obseruata ht vim iustitiae sed dat iurisdictionem ut. C. de diuer. of. l. viuus. li. xii. item dat mandatum ut. ff. quod cum eo. vinnez. no. l. nulli. et facit. C. de sacro. an. l. i. C. de agri. et cen. l. si. C. de iure fis. l. sup cerandis et quod no. ex. de v. sig. c. cum clerici in nouella et quod no. in. c. i. de capel. mo. in nouella et de of. arch. ad hec in nouella. et in. c. sua de co. fu. uti vel in vti p primo. sz ja. de bel. distinguit aut e vtile ecclie aut no que distinctio no recapit nullitatem sz restitucionem in integrum ex quo est suata forma ut nota ex. de in inte. resti. c. i. facit q' no. C. de sacro. sanc. ec. auc. hoc ius porrectum nisi ¶ Sz nunquid superior platus pt infeudare feuda que ptinet ad collacionem plati inferioris sibi subiecti et videtur q' sic nam. l. cauetur q' si abbas vendit rem alicuius ecclie sibi subiecte et rem illam vendidit tamquam rem alterius eccle sibi subiecte et cuius non erat reuocare no pot ut le. et no. in. l. i. C. ne fiscalis re quauenerit. eum li. x. ¶ In giuum videt q' inter inferioris ecclie no pot derogari ut. j. epm vel ab. c. i. So. aut erat immediate subiecta et valet aut mediate nam maior est ptas plati qua yconomi qui hoc pot facit qd nota innoc. ex. de iudic. c. depu tati illa aut dicitur in isto passu ecclia immediate subiecta qm rector ipsius no adminis- trat

q°

nomine suo sed noie superioris plati nec est ptextu
ius sed manualis ut extra de off. or. c. quito
adde de mediato et immediato qd no. in l.
i. C. de gen. indi. Queritur jac. de bel. qn
est dubium utrum contractus sit utilis ecclesie vel
non quid sit in dubio presumendum dicit q
in feudum est aptam presumitur q sit utile
alienatus sed glo. que est in aut. hoc ius
porrectum in fi. dicit q ubi intervenit plene
consensus ecclesie et plati vel capituli presumitur
factum in utilitatem ecclesie processisse. Et ego
addo generaliter q ubi est forma servata et
decretum superioris interpositum semper presumitur
factum pro utilitate ecclesie ut l. no. ad hoc. C.
de predijs curia. l. i. li. x. Questio quanto tempore
prescribatur consuetudo in feudandi. Respondeo si est
manifeste utilis ecclesie prescribitur spacio x.
xx. annorum si autem expresse damnosa re
quiritur tempus cuius contrarij memoria non
existat. Si autem est dubium requiritur tem
pus xl. annorum et sic possunt adconcordi
am reduci varie oppi. doc. tractantium
hic de tempore ipsius prescriptionis no. ob. C.
de sacro. sanc. ec. aut. quas actiones et
ex. de prescript. de quarta. quia prescriptio
que in est consuetudini non est proprie prescrip
tio sed est quedam firmitas tacita consensus
a consentientibus in consuetudine ubi non re
quiritur possessio continuata sed actus iterati
qui continui esse non possunt ut ff. de servi.
ur. pdi. l. foramen. Quero utrum pre
latus pot remittere consuetam in feudarium co
rede consanguineo suo et glo. ordinarie di
cunt q no. j. qui suc. tene. c. i. et l. si de
investitura inter do. et vas. lib. ou. c. i. ff. si p
aut. quibuscumque modis. C. de sacro. sanc.
ec. tu dic q pot si p. no est ecclesie hone
rosa hoc enim semper inspicitur iux. no. i
c. ult. de rebus ec. no alie. in novella et
si de hoc est consuetudo et pax. similiter ita
putan. no ob dea aut. quia lo. de iure
ecclesie sed nos sumus in iure consuetudinario non
ita rigoroso feuda intitulamus sed contra
emphiteoticus non intitulamus et ideo n.
est eadem ro prohibendi hoc tenet jac. de
bel. et est expressum a contrario sensu j. de ca
pi. ex. or. summo ope. ff. dicit etiam ubi tex.
sicut ait di. etiam q si contemplatione persone contra ca
le dederit feudum q ex eo duos comites va
ssallos acquirere possit in utile est beneficium
loquitur in feudo ecclesiastico et adde q nota
ex. de ap. c. porro in novella. Ex quo
vero consuetudines cum violentia prescribi po
ssunt. Respondeo non ut no. in c. fi. de rebus ec. no
alie. in novella. Questio nunquid solus platus
pot remittere feloniam vassallo. Respondeo dic ut
no. ex. de sen. ex. cum desideres in novella v
bi di. q solus platus sine capitulo no possit
remittere cetera in iniuriam sed suam propriam sic et
ideo si platus solus erat collator feudi cum
felonia respiciat ipsum tunc possit eam remit

tere secus si collatio feudi esset eius ac
coram q no. in l. ij. C. de lib. et eorum li. et C.
de aut. prestan. l. si. Queritur de delegatis
cardinalibus utrum possint infeudare res
ecclesiarum sue legationis dicit arch. q isti lega
ti non possunt tollere iura subiectarum ecclesiarum
xxv. q. ij. de ecclesiastic. dicit bur. q legati
de latere non possunt concedere castra ecclesie ff.
q vicarij dum l. prohibere ff. plane quia ei
non conveniunt hoc de iure com. q non attribui
ei nisi probetur concessum iuxta aliam doctrina
arch. xxv. q. ij. amputato immo est doc. tex.
C. de sacro. sanc. ec. aut. contra ibi dum
dicit quibus hoc assignatum lege dicit
arch. q tanta pot esse instans necessitas q
sine consensu capituli platus pot magnas po
nes ecclesie alienare xij. q. ij. terrul. per
arch. ego puto q istud sit ratificandum
de necessitate non a principio sit quid perfectum et
debebit fieri ratificatio solempniter iux.
no. ff. de neg. ges. l. pomp. scribit dicit i
noc. q ea que relinquunt ecclesijs semper
videntur relicta ea intentione ut perpetuo sit
ad usus pauperum et ideo cavendum est ab
alienatione et plati per iuramentum committit et
deo et pro de rebus ec. no alie. ut fi.
tullo q eligit ecclesiam perpetuo heredem quia
no moritur xij. q. ij. liberti. Quero qui
sunt plati qui tenentur iurare de non ali
enando romano pontifice inconsulto re
spondeo omnes exempti et qui aliquem
gradum a papa recipiunt ut no. in c. fi. de
ec. edifi. et ibi no. Et an noie aliena
tionis continetur locatio x. annorum di
ibi q sic per jo. an. ibi etiam no. q istud
iuramentum et liberatas alienationes arctat
jo. an. Abbatissa no. q in administratione
suorum temporalium equiparantur abbas et ab
batissa adde q nota ex. de pen. et remis.
nova quedam in novella et collige hic
ar. q id qd dat platus dicitur dare ipsa
ecclesia idem in eo q recipit ut no. in c. fi.
aut cuncti de elec. li. vj. in novella aut
quibus istud verbum expositum supra et no.
q consuetudo dat auctoritatem ut C. de agri.
et cen. l. dum pdiorum li. xi. Et istud ver
antiquitus exponitur extra de rebus ec.
no alie. c. ad audientiam et c. possiones
in novella et supra dixi. Et. Item hoc
quero si platus iuravit no alienare
romano pontifice inconsulto et impetrat
a papa licentiam no facta mentione de iuramento
an valeat alienatio dic jo. an. q sic q
no venit contra iuramentum ex. de rebus ec. no ali.
ut sup in novell. ibidem dicit q nulla
res intelligitur de mensa in qua alius
habet utile dominium quia etiam tenementi
Consuetudo quero hic an consuetudo
in feudandi pot alterari per casum sup
venientem ut puta est consuetudo de non in
feudando nobilibus et potentibus modo
vassallus ecclesie alienavit et etiam no

potest recuperare nisi infeudat potenciam
&c. licet pp. hunc casum abbas qui iuravit
non infeudare romano pontifice inconsul
to non posset omnino de novo infeudare tamen
posset per casum supervenientem vel imme
tam consuetudinem alterare iste est casus
notabilis extra de feudis c. ex parte in fi. ¶ Sed
pone quod consuetudo est infeudare in mascu
los prelatus infeudat in masculos et fe
minas excitatur an valeat infeudacio quo
ad masculos &c. sic ut ff. de le. ii l. si ti
cio rei. Et si dicatur iste prelatus est pe
rius quia iuraverat non alienare romano
pontifice inconsulto &c. non pp. hoc est depo
situs ut no. C. de sacro sanc. ec. l. iubemus
in ver. yconomus et c. gl. in illu quod est l. fam est
sed id quod sine legum habebit ratione ut C.
de donac. l. sancimus et C. de testa. l. hec con
sul. in ver. ex imperfecto ¶ Sed quod omnia predicta in media
te op. quia lex cavet quod non valet con
suetudo super infeudacionibus rerum ecclesiastica
rum ut per epi vel ab. c. i. So. dicit glo. hic
posita quod hic loquitur de regalibus in secundo
loquitur de hys que sunt relicta per alia
que tenacius inherere et que sunt illa no.
ex. de sepul. c. in nostra et c. nos instituta
in novella. Et que sunt ista regalia no.
in c. generali de elec. li. vi per glo. Facit quia
aliqui dicunt quod ille qui habet feudum a prin
cipe intelligitur ex principis largitate ha
bere feudum francum ita quod ipse potest vendere
irrequisito domino vel principe ut C. de sim
pli. l. hiis quibus li. xi. Sed ista opinio est fal
sa ut in aut. de alie. et emphi. in ver. ea vero
et C. de sacro sanc. ec. aut. hoc ius por
rectum et ideo dicunt alii quod decretum c. epis
vel abbatem loquitur de consuetudinibus que erant
tunc temporis que passim permittebat ecclesia re
versa in domino in feudum optentu vetuste
consuetudinis nam hoc corrigit ibi per verba
nimum et hec est veritas ea enim que non sunt
in dominico i. quod non sunt incorporata men
se bene possunt infeudari ut dicto c. ex parte de
feudis eorum no. quod etiam consuetudo univer
salis servanda est in ipsa ecclesia ut C. comu
pdio. l. venditor. in ver. si constat adde quod actus
inducentes consuetudinem habent disponere
super iure eliciendo ex actibus hominum unde
quantum consuetudo habet de actu tantum habet de po
tencia et non plus quia est preter legem pro
hibentem non valet predicta nec possunt de no
vo induci futura ut C. de sui. aut. na
vigia quia sunt habent preteritum elapsum enim pro
hibicionis ¶ Ex quero quia quid de lo
cacionibus prebendarum et beneficiorum utrum
fieri possunt et dicendum est quod sic non tran
seundo ad speciem alienacionis et non preiudican
do alteri xii q. ii. alienaciones parrochi
dem ait quod prohibitus alienare si locat in
centum annis non punitur tamquam alienans in ver.
talis locacio valet xii q. ii. abbatibus ad

hoc facit quod no. ff. de le. ii l. codicill. in ver. insti
tuto quod forte potest defendi sicut actum quod
tot sint locaciones sicut anni ut ff. de v.
ob. l. stare debemus Sed hoc non placet do
mino dy. quia quod qualibet perpetua utili
tas dicatur dominium et quia fit in fraudem
et ideo successor non tenetur hic ratum
¶ Extra nota quod per clausulam derogatoriam
papa potest imponere legem sibi sive non suc
cessori suo ut no. Jo. mo. in c. licet roma
nus de consti. li. vi ¶ Martino hic nichil
repetit de consuetudine tantum no. quod ista no
mina appellativa veritatem et certam
auctoritatem significant unde non dicitur prelatus
vel comes ut C. de sacro sanc. ec. l. de
cernimus et no. de eo C. de eo qui pro
cu. l. ii et ff. de iur. iur. usurpari quod
ex consequente in ver. i. et in c. i. de reg. iur.
li. vi. et no. per Jo. mo. in c. in litis de resti
spo. hec enim nota ius significat ratio
omnia possessorum pluri modi iuribus sapiat
quandam causam proprietatis ut ff. de iure dic.
l. ii q. in ver. quedam oportet enim quod id quod posside
tur vel quod habeat in se aliquem realitatem
unde substancia possessionis corporalis est in
corpore substancia vero quasi possessionis iuris
est in iure ¶ Sed certe hoc potest aliter intelli
gi videlicet quod tale ius sit in rerum natura non
quod sit proprium possessorum quia sequeretur quod in multis
incorporalibus non esset separata possessio a pro
prietatis illius iuris quod est falsum ut in c.
per ex. de iure pa. in novella et ex. c. ii
c. consultacionibus ¶ Extra quero quare non
dicimus possidere usufructum. Videtur bar.
quia usufructus possidetur per patienciam domini
non est ut ff. quibus ex ca. in ma. l. cum pretor.
in ver. item et Sed hec ratio nichil valet pone
enim quod proprietarius decessit sine herede
usufructuarius non quasi possidebit ius
suum quod est falsum Et ideo dic quod ratio est quia inde
proprietati non sunt deputati aliqui fructus
annui et ubi nulli sunt fructus ibi nulla
est iuris possessio secundum Inno. qui ita notat in
dicto c. per. Sed hec ratio non procedit pone et
quod proprietarius recipiat censum pro nuda proprie
tate tamen non dicitur quasi possidere ipsam pro
prietatem et ideo racio est quia proprietarius
habet civilem possessionem ipsius et rei apud et
dominium significat ut ff. de usufruc. l. si alii
et quia proprietas consistit tantum in iure tantum
Sed usufructus in iure et in facto cui facto sunt
deputata comoda dixit Jo. de mote me
rulo quod aliud est possidere actus aliud est possi
dere iura ut refert Jo. an. in c. querelam
de elec. in novella. Et scias quod preter civili
possidentem nullus lucratur fructus racione
possessionis sed racione iuris quod habet in re i. racione uti
lis rei vendicacionis vel verbis publiciane vel
confessorie actionis quia civilis acquisita est
fieri dominum fructum de acquir. pos. l. iii in ver. ex
contrario in glo. ordinaria. Item scias quod nullus
habet civilem possessionem nisi ei correspondeat do

minium

qo

op

qo

qo

vel q̄ ul' res a nullo alio possideat s'm andrea
de ysrnia. all' in hoc ope semp intellige ¶ Po
ne gessisse p pͥuilegiu pape cuidam ab
bati et caplo q possint de nouo i feudare
quoddam pdiuz decessit abbas anq̄ua i feu
daret vez successor potit supplere factu pre
decessoris et videtur q sic qz eadem est
dignitas Item hec gessio vi. fca fauore
eccie ar. c. de sacro sanc. ec. l. no pluxe
multa glo. et quod no in c. i. de tusla. e
pi in nouella ¶ In ciuz vi. qz ista gessio
no est ꝑpetua sz ꝑsonalis ut ex. de insti.
c. cu venisset 2 licet fcu a pdecessore tene
retur hic rati successor ut no. arch. xxv.
q. ii. decessor tn obmissu no tenetur sup
plere ar. i. qui suc. tene. c. i. vide. dist aut
istud pͥuileguz e gessum ad impetracoez ecce
et tuc successor teneat qr gra fca ipi ecce
aut ad impetracoem alterius 2 tuc secus ar.
ff. de ꝯhei. emp. l. fi. ut dicam in gmissi
one idem quod in gpmisso qd no transsit i
successorem in platura ut no. bar. ff. de uul.
sub. qui libris. ꝟ. hec vba et no. in c. ult
de peni. in de. in glo. ordinaria et ita con
sului in ca. comitis sabaudie sup sina lata
p regem francoz cu in piem eius eet g
missa decisio sup xliiii. castris feudalibus
impii na no poterat dca iurisdictio regis
francoz in tam arduo fco potuisse proga
ri sine licencia impatoris cu feuduz tale g
sistat in regalibz impii Si aut fuit con
pmissum ~~fuit~~ gsuptuz morte regis qd tene
menti. et tangit in c. delegatoz de off. de
le. in nouella. ꝯo. disting. vtz sit expssuz
nome appellatiu p pͥus ul' solum nome ap
pellatiu 2 tuc successor tene. implere an sit
expssum p pͥus nome ꝓꝓuz 2 tuc secus
ar. ff. de cu. fur. l. cu fbonis et l. si prius
de sti. suo et ff. de pac. si vnus. ꝟ. fi. ul' dic
aut papa iubet 2 dz impleri p successore
aut pmittit 2 tuc secus ut nota ff. de mi.
om. iudi. l. et quia ul' ~~gmgre~~ simul istas di
as opi et hec uera ¶ Extra no. q que
dam sunt de corpe prioris et ista sunt tm
inuisibilia qz hnt eandez subsistancia in se
ipis ꝑsona mutata sic no mutatur 2 do
inus ag. iura 2 obligacoes Quedaz no
sunt de corpe prioris sz de hoibus intellac
et ita non transmittur ut. c. de gadu. tol.
ne aut et ex. de off. dele. qui abbas 2 ad
de qd no. ff. de pac. tale pcu. ꝟ. fi. et facit
ff. de v. ob. l. stiplo ista. ꝟ. siquis ita pͥe fa
cit ad statuta que dicut q vba statuto
rum debeant ꝓpie interptari na ꝓꝓie intel
ligitur q ve dicit ¶ Ext. quero in gd isti
comites et barones teneant ~~cuctes~~ suas fines
in quibz colligo. pedagia tene securis a
latronibz Respondeo sic al' teneret emen
dare dampna de predatoz ut no. arch.
xxxv. q. vi. c. si quis pegrinos et quo or
dine debeant sedere penes regem dic q
ordine gsueto et iste honoz appellat pri
uilegiuz ut no. glo. de ar. epis rauene et
mediolam. c. de sacro sanc. ec. l. decimus
¶ Ex. quero vnde fuit totila flagellu dei

1.° dicat arch. q fuit marchianus. xxiii. q. v.
c. no vos deinde scias q d. iac. de ardi i sua
sua mltra tractat de electione impatoris
et de eius coronacone de quibz hodie no
est disputanduz qz ecia disposint et di
cere gtiuz eet pcutere caput ad murum
in murellum ¶ Capitanei isti sut qs vulgo
barones appellamus ut ait adde magnus
doc. in summa sua ¶ Ex. quid de eo qui repo
suit castru destitum ul' de nouo edificat
locu vbi se ggregat populus vtz heat
iurisdictoem sup illo populo dic ut no.
de v. sig. quid ple in nouella. Item q i
pator tenet seruari statuta ciuitatum et g
suetudines hec in l. si deuite rei pub.
licz ipe sit ꝓꝓia in temporalibz ut no. insti.
de rez diui. ꝟ. nullius in vbo ꝓꝓa ¶ Et
an impator pot deponi et p que dica
l. si de inuesti. int. do. et vas. or. gt. c. i.
¶ Ex. quero si no tenet electio plati vtrum
teneat eius gsecracio dicat io. an. quo
extra. de tusla. epi. c. lig idem ait q ꝓꝓ.
no egeat gfirmacoe ex. de auc. et usu.
pal. c. ad honorem in nouella ¶ Pone
rex gcessit feuduz nuq successor teneat
id obseruare qd' fecit antecessor dic q sic
ut ex. de iudit. nouit ¶ Ex. quero ad quid
fit hic mencio de istis nobilibz qui i feu
dant 1.° olim no passim quibuslibz licitu
erat infeudare sz certis tm quibz hoc sup
sima ul' magna dignitas aut antiq.
consue. tribuebat qz indecens videbat.
ut vnus rusticus hret vassallos sub se qz
hre vassallos e quedaz dignitas cu 2 iu
dictio in est ar. eoz que no. arch. in c. i.
de cosue. li. vi. sz hodie tam maiores qm
minores et minimi valuassores infeudat
ymo eciaz rustici dumo heant legitimaz
suoz bonoz administracoem ut. i. p quos
fiat inuesti. c. i. ꝟ. nouit ¶ Nota s'm ia. de
rauen. Ex. quero an vassallus pot alii i feu
dare illud quod i feudu tenz dic q sic e
quali ul' meliori 2 eadem lege ut. l. qli
olim feu. alie. po. c. i. ꝟ. si vero et. i. l. cor.
c. si int duos. ꝟ. simili 2 i. de noti. feu. ꝟ.
eadem lege et. i. de capi. cor. c. i. ꝟ. p. et
ibi no. in glo. que incipit. ꝟ. 2 infra de
prohi. alie. feu. p frede. c. caliditas 2 ibi no.
in glo. que incipit. ꝟ. que utiqz 2. ꝟ. illud
quoqz 2 ibi no. in glo. q incipit no ergo
¶ Ex. quero an adultus sine curatoris au
ctoritate pot de feudo inuestire et qd
de pupillo 1.° ut no. i. p quos fiat in
uesti. et p quos reci. in pri. 2 ibi nota
in glo. que incipit 2 merito et. i. si de
feu. fue. gtro. c. si minor et i no. in glo.
que incipit sz de quo 2. c. si quis impu
bere et ibi no. in glo. q incipit no. hic
q no cogit ubi eciā dicetur qd eet. et i
dicam ¶ Sequitur. ꝟ. baldus de pusio.

Et quia vidimus. iste ꝟ. gtinuat.
ad pcedens in hunc modu dictuz
est. s. in pri. usqz ad pntem. ꝟ. de
pma pte lectionis. s. de ꝑsonis que feuduz da
re possunt sequitur de sa 2 3.a pte lecci. s.
de acquisicoe 2 retencione feudi ¶ Diui
ditur aut iste. ꝟ. usqz ad. ꝟ. nondum i ters

q° — q° — q° — q° — q° — q° — q° — q° — qui infeudant

ptes primo tractat de acquisitione et retentione
feudi iure antiquo et novo secundo de succes
sione filie in feudum tertio de successione
feudi iure novissimo. prima ps durat usque
ad § hoc aut notandum. sa usque ad § hic quo
sciendum. tertia usque ad § notandum ¶ Casum
breviter q pueri ita potestis ponere usque
ad § notandum vassallus primo vivo non
privatur feudo ipso vero mortuo ad filios
equaliter feudum ptinet et si filii non sint ad
nepotem et ad fres eis non extantibus si
feudum est paternum vel novum et p pactum est
actum filie vero in feudum non succedunt no
vissimo autem tpre collaterales usque ad
septimum gradum descendentes masculi i in
finitum succedunt hoc dicit usque ad § non
dum ¶ Casum puerilem ita potestis ponere
licz non esset necesse p pueris primo continu
at se dicens vidimus de psonis q feudum
dare possunt videamus quomodo de incessu feudo
rum. Et est sciendum q iure antiquissimo
fuit in ptate dni feudum revocare quandoque
sibi placuerit postea autem unum annum non
pot revocare deinde fuit iura feudi exten
sa usque ad vitam fidelis postea vero com
mortuo f. fideli ptinebat ad filios ad illum tm
quem dns volebat eligere deinde incepit ad
omnes equaliter ptinere postea vero imperator
conradus romam pfectus rogatus a fide
libus legem condidit q ad nepotes feudum
pduceretur et ut frater sine legitimo herede
defuncto frs in feudum q erat pris eorum
succederet si non frat a dno feudum acceperit
ipso f. defuncto sine legitimo herede frater ei
non succedit. Item et si coiter acceperint in p
pem aliud fuerit specialiter conventum relicto tm
legitimo herede frater semper excluditur et hoc
usque ad § hoc aut notandum. ja. bel. coll.
nota q licz filii sint inequaliter instituti tm
equaliter succedunt in feudo nepotes vero cum
patruis succedunt in stirpes sz non existen
tibus patruis succedunt in capita et non
in stirpes quia cum succedunt iure pmittatur
ita est primus unus sicut alius nec est ro
quare ro minus succedat qz cum pluribus suc
cedit qm natura ipa indivisibilis est et
opi. azo. fuit q idem eet in mera successione
hereditatis et hanc opi. tenet jac. veron
ens. et maxie q de iure coi est verum nec
repimus hunc casum alibi decisum in usibus feu
dorum allat in aut. debere ab intesti §
illud palam et § reliquum et insti. de legi.
agna. suc. § hoc etiam alii dicunt et me
lius q patrueles succedunt in stirpes qz
ingrediuntur gradum primum et hoc tenet
accursium C. de legi. he. aut. C. cessante et ide
tenebat dns meus in libro meo j. de natura
successionis feudi hoc tale capitulum videlicz
in quibusdam libris reptum hic tale ca
pitulum Baldus

¶ Decedenti fideli absque liberis ex se descen
dentibus et in feudum succedentibus. Siquidem
feudum fuit coiis pentis frs defuncti cum
filiis premortuorum frum in stirpem succedunt
his vero non extantibus ad agnatos proxi
miores id volumus ptinere ¶ Et si quid in pa

gradu sint pariter admittuntur. Si vero
ex uno e unus ex alio sint plures non
in stirpem sz in capita succedere debent ordi
namus vera tex. jam quo non est qo quia est
casus l. ut. C. de suis. an alle glo. prima dep
hibita alie feu. plocharum. C. qui dicit
se dubitare an talia capita que repiuntur
in paucis libris sint tenenda p legibus
qua glo. no. ¶ Sz queo de uno utrum
vassallus possit uni ex filiis assignare
totum ius feudi dicit idem jaco. q sic arg.
ff. de iure imp. l. filio § fi. et de pace con
stan. § inceniante illa in fi. et j. de alie. feu
pro. c. i. v. et hic plibeatur et facit ad
hunc § ff. de op. li. l. ut mi- inuandi sibi liberi
et quod dicam j. an filius vel agnatus c.
i. et qd plene no. in spe. de testib. § i. v. fi.
ubi pte disputat an nomine heredis repu
tetur in filio vel filia institutis in re cta
ibi videas ¶ Nota q antiquissimo tpre e
rat in ptate dnorum qui vellent feudum auf
ferre sz hodie non est ita nisi feudum conce
tum ad beneplacitum ¶ Sz op. q ymo et ho
die sit idem anno cusacto ut j. si conten. fu
mit dno et fidelem de coten feu. c. i. § item
sciendum. So. ibi loquitur de feudo guardie
vel castaldie vel simili ut j. ti. j. c. i. hic de
aliis feudis ppe suptis ¶ Nota quo q i feu
do guardie et castaldie et q pmercede ali
cuius rei datum nichil e hodie immutatum
de eo q decreti immutatum in dictis capitulis
¶ Scdo no. q de quadam alia iuris prudentia
feudum extendebatur usque ad vitam fidelis
sz hodie imperitum ¶ Sz q ymo videtur q
etiam hodie non extendatur ultra morte fidel
ut j. de feu. mar. c. i. So. ibi speciale in feudo
marchie ducatus et comitatus vel altius
regalis dignitatis seu baronie ab imperato
re dato in quo de rigore consuetudinis non
succedit heres tm hodie et illud est pmittitur
p usurpacione non p rigorem iusticie ut j. de
alie. feu. § in feudo comitatus fini glo ¶ Sz
no. q conradus consuetudinem que loquebatur
de filiis prorogavit ad nepotes ex filio ergo
nomine filii non extimebatur nepos ¶ Circa q
est sciendum q hoc nomen filius quandoque poni
tur causa alicuius pvilii et non continetur ne
pos ut ff. de excu. tu. l. ii. quandoque vtimur
pvilegii et idem ut hic et C. ad trebell. l. in
bemus quandoque ut terminus pone et idem ut no.
ext. de fil. psbi. c. ad excludendas in novella
quandoque rone designande plis sive in honore
sanguinis et tunc continet nepos unde in ma.
feudorum si quis hodie recipet feudum pro se
et heredibus suis intelligeretur de heredibus
sanguinis ex se descendentibus ut j. de gradi
suc. in feu. c. i. et de duo fra. a ca. investi
t. i. et j. de alie. feu. c. i. § et si clientulus
et adde qd ponit modernus de v. sig. liberorum
et dic q filius est nomen generis et nomen spei
sicut adoptio nam grece e nomen generis
qz di. a philos qd est amor unde etiam
de nepotibus pdicatur sz latine e nomen
speciei nisi natura actus vel favor ex
tendat ultius ¶ Nota q feudum quod fuit
eorum patri dicitur paternum idem si aliorum descen
dentium usque ad nomen notatur in iure

s. l.

Sed supra notata in iure mag(ist)ri sup(er) vo-
cabulo di(cti) antiqu(u)s sive maior(um) suor(um) ut ff.
de gradi(bus) l. iur(is) consul(tus) s(ed) largo modo p(ri)mu(m) ap-
pellatu(r) quod sunt ascendentiu(m) quor(um) p(ro)genit(ores)
infinitu(m) ut i. de na(turalibus) suc(cessionibus) feu(dorum) c. primo. Sed
hic queritur utru(m) fr(ater) sic succedat in feudo p(ri)-
mo iure accrescendi an iure successionis na(m)
tex(tus) sup(ra) ius dixit hoc iure successionis et c(etera).
Item p(ro) hoc quia ius accrescendi h(abe)t locum
in acquirendis no(n) in acquisitis ut r(e)p(er)i(tur) q(uod)
hec ita fallit nisi in usufructu formali cu(m)
ro e(st) q(uia) ille usufruct(us) s(em)p(er) est in fieri et p(ro) futu-
ro t(em)p(or)e nullu(m) ius causatu(m) est in eo ut ff. de
usufruc(tu) accres(cendo) l. i. §. interdu(m). Item si e(ss)et ius
accrescendi e(ss)et ex aliqua coniunctione re vel
verbis vel mixta sed int(er) fr(atr)es nulla e(st) talis
coniunctio lic(et) int(er) eos sit coniunctio n(atur)alis et lega-
lis t(amen) in acquisitionib(us) singularib(us) sicut est
acquisi(tio) feudi coniunctio legalis no(n) parit ius
accrescendi ut ff. de le(gatis) ii. l. paulo. Item no(n)
videmus q(uod) succedunt agnati qui morientibus
nullo modo coniuncti sunt ut i. an filius vel agn-
atus c. i. Item est hic expressum q(uod) si coniunctim
datu(m) sit feudu(m) duob(us) fratribus no(n) accrescat
de uno in aliu(m) nisi specialit(er) contineat(ur) in verbis
investiture q(uo)d coniunctio verbalis seu complexiva
et realis sive collectiva nichil h(abe)t operari. Ite(m)
hec est regula q(uod) in contractibus no(n) h(abe)t locu(m) ius
accrescendi et id est quia imputet sibi contra-
hentes qui sibi no(n) p(ro)spexerunt ut ff. de v(erborum) ob(ligationibus)
l. si mihi et ticio nisi resultaret absurditas
et ff. de (con)tra(henda) emp(tione) l. fundu(m) ille vel no(n) sit
p(ri)ncipal(is) largitas ut C. si socius liber supp(?)
l. i. li. x. ut ob q(uod) aliqu(em) vocamus ius accresc(en)-
di q(uia) iste sermo est potius fr(atr)u(m) qua(m) iuris l. q(uo)-
dam augmentu(m) p(ro)p(ri)e vero appellat(ur) ius ac-
cessoriu(m). Sed dices quid ad rubrum nomine de
nomine no(n) est curandu(m) habito p(re)emptitatis(?)
effectu ut no(tatur) in auc(tentica) de sanc(tissimis) epi(scopis) §. si qua mu-
lier. Item si e(st) ius accessoriu(m) d(ebe)t acceptari et
pot(est) repudiari. Sed si est ius accrescendi ta(n)-
tu(m) et ipso iure accrescit et forte i(n)uito q(uia)
qu(on)i(am) utraq(ue) porcio e(st) confirmata no(n) pot(est) p(ro) p(ar)te
acceptari p(ro) p(ar)te no(n) ut ff. de le(gatis) ii. l. s(ed) ex duo-
bus verius est q(uod) sic in legatis etiam si e(ss)et
ius accrescendi posset porcio accrescens re-
pudiari ut C. de cadu(cis) §. hiis ita Bar(tolus) dic(it)
in d(i)c(t)a l. si mihi et ticio q(uod) est verum ius accre-
scendi quia e(st) ista est quedam mortis ca(usa) capio
in qua sic in donacione ca(usa) mortis h(abe)t locum ius
accrescendi ut C. de cadu(cis) tol(lendis) l. i. in fi(ne). S(ed) e(st) c(ontr)a
mortis ca(usa) capio est ordinacio mortis no(n) le-
gis et fit p(er) condiciones incertas no(n) p(er) dispo-
siciones valentes. Item ius accrescendi no(n) h(abe)t
locu(m) in iuribus disseparatis vel adversatiuis ff.
de bonor(um) pos(sessione) s(ed) cum p(ro)no et ff. de condi(cionibus) et
de mo(nstrationibus) l. mulieri et ticio cu(m) dic(itur) ut supius q(uod) is-
ta est potius quedam legis prudencia que
no(n) h(abe)t vim relicti ista sunt v(er)ba glo(sse) in alia
materia C. de sacro sanc(tis) et aut(entica) si qua mu-
lier glo(ssa) p(ri)ma ultima. Item hic p(re)venit magis
ex natura investiture ut i. de feu(do) march(ie)
c. si capitanei et est p(ro)visio legis supplens
factu(m) hominis vel ip(su)m interpretans q(uia) sunt sicut
a p(ri)ncipio fuisset unus h(er)es totu(m) h(ab)uisset ita
si res redat ad unum ut ff. q(uibus) ca(usis) m(aiores) unicu(m)
no(n) l. sicut in fi(ne). nam hoc fuit et esse debuit

de pa(r)cium intencione unde idem e(ss)et in emp-
hiteosi q(uod) in feudo q(uod) accrescat p(ro)p(ter) naturam
contractus et tacitam prudenciam contrahenciu(m)
ar(gumentum) ff. de pac(tis) l. tale pac(tum) §. fi(nali). quamq(uam) ius ac-
crescendi appellatur tacita substitucio ut
no(tatur) ff. de le(gatis) ii. l. si ticio et memo(?) §. iulianus.
Secuerit glo(ssa) pone q(uod) fr(ater) qui decessit ex-
neum heredem instituit nu(m)q(ui)d fr(ater) sup(er)stes
p(ri)vatur ea porcione feudi que erat apud
morientem p(ro)videt glo(ssa) q(uod) no(n) ut di(citur) mor-
tuus cum herede in materia feudor(um) ille qui de-
cedit extraneo relicto h(er)ede cu(m) liberos no(n) ha-
beat ut i. de suc(cessione) feu(dorum) c. i. §. nulla fiat q(ue)
no(tatur) ff. ad trebell(ianum) quia p(ro)v(i)de itaq(ue) feuda
no(n) capiuntur mero hereditario iure s(ed)
potius p(ri)ncipali iure s(ed) potius p(ri)ncipali
prudencia ar(gumentum) ff. de adop(tionibus) l. si arrogator
§. s(ed) an impuberi sim glo(ssa) et bene. Sed
quid si iste fr(ater) sup(er)stes co(m)misit culpa(m) ex q(ua)
rebus feudu(m) amitte(re) videt glo(ssa) q(uod) tunc
no(n) succedit in feudu(m) q(uo)d dic(it) ut dicam i.
de phi(?) feu(dum) ali(enare) p(ro)hibe(tur) c. i. §. sin aut(em) pat(er).
S(ed) pone q(uod) fr(ater) sup(er)stes remanserat p(ar)-
tem suam in manibus d(omi)ni nu(m)q(ui)d alia porcio
sibi accrescat iure successionis et vi(detur) q(uod) sic sic
in usufructu ut ff. de usufruc(tu) l. si ticio §.
usufructum. Item ad hoc est ar(gumentum) ff. de vulg(ari)
substi(tutione) l. coheredi §. fi(nali). q(uo)d verius credo q(uia) ut dixi
no(n) est stricte loquendo ius accrescendi et
facit i. de eo qui finem fecit ag(nato) c. i. Tercio
utru(m) felonia vassalli noceat aliis successoribus
dicit glo(ssa) q(uod) sic q(uod) verum est in omnibus descen-
dentibus usq(ue) in infinitum in agnatis vero
usq(ue) ad quartum gradum exclusive ut i. si
vas(allus) feu(dum) p(ri)v(ari) cu(m) deffe(cerit) c. i. Secuerit glo(ssa)
nu(m)q(ui)d femina succedit in feudo dicit q(uod) no(n)
nisi in tribus casibus p(ri)mus cum notata e(st)
investita. Secundus cum feudum redemit
a d(omi)no. Tercius qui d(omi)nus ei dedit p(ro) servi-
cium p(at)ris quibus casibus ab aliquo ex pa-
rentibus no(n) est inquietanda ut i. q(uo)d ad
feu(dum) ad feminam p(er)ti(neat) c. si quis sine filio
masculo et q(ui)a hic agitur de feudo p(ri)mo
an refutacione desinat esse feudum p(ri)mum
dic(itur) q(uod) sic ut i. de vas(sallo) decr(epite) et c. i. c. i. in fine
et an p(er) novam investituram desinat esse
p(ri)mum h(ab)es in c. ti. Et si vassallus refuta-
uit feudum ut filii investirentur a d(omi)no q(ui)b(us)
investitis unus eor(um) decessit sine here-
de quo fuit inter dominum et fr(atr)em de-
functi utru(m) esset novum vel p(ri)mum i. de in-
vesti(tura) qua(m) tacitus accepit a sempino(?) c. i.
Secundo si agnatis co(n)senc(ient)ib(us) d(omi)n(u)s filium
vassalli de feudo investiuit p(ri)mo postea
sine liberis decessit p(er)tinebit ne illud feu-
dum ad agnatos tamq(uam) p(ri)mum dic(itur) ut no(tatur)
i. an agnatus vel filius c. i. in glo(ssa) s(ed) nu(m)q(ui)d
Deinde dicitur hic q(uod) p(er) pactum lic(et) q(uod) sine
p(re)cio no(n) licet et q(uod) pactum trahit feudum ex-
naturales terminos feudi ad terminos pacti
istud est bivardus(?) glo(ssa) sup(er) quo dicendum
est q(uod) quedam p(ro)ducuntur in esse p(er) pactum q(ue)-
dam p(ro)ducuntur in esse ex natura rei q(ue)-
dam p(ro)rogant(ur) p(er) pactum quedam p(er) pactum co(n)-
cedunt(ur) preter ius com(mune) p(ri)mo casu licet p(er)
pactum quod al(iter) no(n) licet. Sc(un)do casu idem
est natura contractus quod pactum. 3(ti)o cum loq(uitur)

q(uesti)o

No.

q(uesti)o 5

q(uesti)o 5

dum

q(uesti)o 5

q(uesti)o 5

femina succedit in 3(bus) casibus in feudo

q(uesti)o

No.

no(ta) tr(e)s c(asus) q(uod) p(er) pac(tum) lic(et) c(um) p(re)cio q(uo)d sine p(re)cio no(n) lic(et)

de edil' edic' l. q si nolit § si quid ita exuar
to cum loquit C. de pigno. l. lig. at sit sy. et
adde quod no. de duiez. et temp. p'scrip. l.
longe. Deinde querit glo. utrum feudum
emptum de cōibus s. de bonis fratrum simul
habitancium sit cōe et hec q° pōt intelli
duplicat' uno mō de habitantibus socialiter
ex quencione aliquo mō de habitantibus fi-
naliter et simpliciter sine quencione alicuius
societatis et dicat utroque casu q nisi de
quencione in uestitura ul' scia dni appareat f
eudum nō esse cōe ut j. de feudis de
nō bene inue. c. si duo fratres et dic ut
ibi Et nō. q in feudis nō refert cuius
pecunia feudum sit emptum facit. C. si c.
pe. l. non unde originem Et hec est
regula generalis ex quocumque contractu fallit di
cit glo. in pecunia militis et pupilli et
pecunia dotali q dic ut C. de rei vendi. l.
si ut proponis s3 q d' dote dotali intellige
in subsidium ut ff. de iur. do. paulus et ff.
de dona. inter vi. et ux. l. uxor marito
et si in eodem instro emunt vir et uxor
dic ut nō. C. de fide instru. l. scripture et
adde quod nō. in. l. i. C. si quis alteri ul'
sibi. Et si uxor tantum ht in dote quantum
quercit in emptione pediorum et eum co-
mat' sufficiat viro dos quam retinet ad
de dic' primo q quidquid acquirit uxor de
opibus suis acquirat viro sicut liber ho
bona fide possessus de testa cum in offi
Bal. dic q si uxor gerit in aio acqui-
rendi sibi ipsi nō acquirit marito q2 acq
sitiones int' genera sunt et fundant in
consensu ff. de dona. qui michi donatum de
fide instru. et iure ascr. fiscal. l. et si instru
menta li. x°. et C. de donat. int' vi. et ux.
l. filii tui Item q dicit de pecunia pupilli
idem est in eccia et fili' intellige in subsi
dium puta q2 emit abbas ul' monachus q
michel ht priorum ut nō. C. de sacro. sanc.
ec. aut. qui res iam dcās in 3a glo. Idem
in quolibet plato ut nō. primo. ex. de testi. c.
cum in officijs q2 sine velit emere nomine
ecclie sine nō in's disponit q acquirit ecclie
ecclie nec possunt facere contentes q legis
dispo nō habeat locum in actibus corum ut l.
ult. ff. de stip. servo. Modo querit que
est ro quare nepos masculus ex filia femina
nō succedit respondet glo. q ro nō pōt assig
nari nisi statutum consuetudinis ita vult et
p rone sufficit auctas legis ut nō. ff. de
postul. l. i. § i. et ideo dicunt quidam q sub
lata rone legis nō tollitur lex q2 licet tolla
tur una ro nō tollitur alia. s. legis auct
toritas s3 isti male faciunt in hoc ut pz. C.
de indic. vidui. l. fi. Item et glo. ita erra
uit nam ro quare nō succedit nepos ex
filia est q2 successio nō est psaltum et ideo
expedit q gradus ante se sit successibilis na
destructo ordine destruit' ordinabile ut ff.
de fini. iusti. pdio. l. tria pdia et ad destri-
nctionem antecedentis sequit' destructio con
sequentis ff. de off. d. eius cui man. e iu.
l. i. § eius rei Extra querit utrum eem'.

statuta sit in ipso statuto an in rone eius di
co q in mente statuencium ut nō. in. c. ult.
de reg. iur. p dy. et int' dicitur in statutis non
est requirenda subtilitas legum s3 voluntas
statuencium quum ipse imperator quā nō loqu'
subtili s3 grosso mō ut nō. C. de finib. fug. l.
I. Tercio quomodo appareat de intencione sta
tuent. R° septem sunt indicia animi nota
ff. de le. i. l. huius plurium. § i. fi. et plura alia
que ibi nō ponunt in statutis vā ht locum
q2 de scripti racione constant et ro scriptura por
tat pondus quasi totius Et dicit ibi od q
equitate horum non habent in se pondus
statuti nisi legibus ul' consue'e pscripta sunt
roborate etiam in materia feudorum fin. od.
Deinde nō. in. v. hoc aut nondum q iure
romano femine succedunt sicut masculi tn
ex successione feudi excluduntur q2 fama feu
di consistunt in servicio virili puta in pugna
unde femina excluditur tamquam non capax
q2 nō capax cause nō est capax causati
Tercio quid de iure lombardo R° ut in
glo. vero in tuscia lombardie nos hemus
statuta in istis successionibus que statuta
sunt servanda q optime pbatur ex ista glo.
ex qua etia colligit' q statuta possunt dis
ponere de successione spurioꝝ plene nōm
in. l. C. de iure aur. anu'. Item glo. ista e
in ai'. q facit pactum et comode pacis p
tineant ad masculos et nō ad feminas Et
hoc facit ad statuta loquencia de pace ob
tinenda ab hi' debus int'fecti Sed ego nō
credo q statuta recipiant interpretacionem a
iure lombardo s3 solum a iure romano ut
C. de noxa. l. si servus inter Deinde nō. tex. i
adeo q pars conceptum in filia videt' concep
tum etiam in nepote ex ea q2 ea et origo
ht dispone de suo causato et e tex. nō.
Deinde nō. in. § aut q hodie agnati suc
cedunt usque ad septimum gradum q2 lra dic
moderno tempe et di' q hoc e usurpatum
nam de rigore consuetudinis feudorum nō debent
agnati succedere nisi usque ad quartum gradum sed
certe alibi dic lra q etia agnati succedunt
in infinitum q2 licet sunt agnati vassalli ime
diate mortui sunt tn descendentes primi acq
rentis feudum ad hoc dictum j. de feu. marchie
c. si capitanei et j. de phi. alie. feu. placha.
c. satis bn ubi omnino vide Ex. nō. q in dila
cionibus et citacionibus decio usque ponit' indu
sine si tnmi sunt compatibiles ut nō. ex. de
or. ab epi. c. i. ibi nō. q2 decio usque est dco
extensiua donec in veniat tmi'' restringe
tum Extra querit qd si e actum q deficie
tibus masculis feudum vadat in una femina
et extant plures femine an succedat primo
genita an dns gratificabit' an rone cer
titudinis totum vacabit an sorte diuinet p
primogenita facit ff. de v. ob. l. si q's ita sti
pulentur sine navis p dno q ei detur opao
facit de le. ij. l. si quis servum. § si int' duos q
incertitudo viciet facit de manu. te. cū expl
uribus q sorte diuinat facit l. ij. C. qn et
quibus qrta ps debe R° primogenita suc
cedit

pmaria h[er]editate succedit et in hoc iure al[ite]r dicitur forte ar. q[uod] q[uia] isto casu d[omi]n[u]s sit alter quam h[ab]eat vassall[um] ar. b. c. et in v[er]bo que do minus vellet quod [est] equum et adde q[uo]d no. ff. de sta. ho. l. arethusa. [et] q[uod] no. C. de epi. et cle. l. id q[uo]d pauperib[us]. Q[uer]o si feudum est datu[m] ad nullu[m] finem utru[m] succedat femina no[n] existente masculo tex. dic[it] q[uod] sic. i. de capi. ex or. c. si cu[m] militi. Q[uer]o quid in feudo iure emptionis quesito dic[it] odof. i summa sua q[uod] femina succedit in feudis maxime natura contractus qua ex na. feudi i. b. sua sub[iecta] qui possunt suc. in feu. q[uo]d dictu[m] erat notabile si eet ve[rum]. Q[uer]o v[er]u[m] infinitas sit euitanda et dic[it] q[uod] in[...]d[u]z infinitas po[n]it p[er] quandam substantia[m] tunc magis no[n] est vitanda ut l. pure insti. de excep. doli. in[...]d[u]z accipit[ur] p[ro] amplia[tio]n[e] alicuius dispositi et tunc dico q[uod] [est] vitanda ut C. de sen. que p[ro] eo. l. i. et dic[it] ut ibi p[er] cy. Vlt[erius] no. hic q[uod] p[ro]pter iuris disp[ositi]o[n]i[s] possunt amplia[r]e q[uod] est vili no[n] t[amen] contra diffinitionem subare actus ut l. si peculium. §. i. ff. de pecu. le. delicta t[amen] quib[us] committunt contra diffinitionem delicti ut C. de sui. l. si quis suo s[ed] ill[u]d irregulare et sp[eci]ale est. Q[uer]o quali[ter] in ista materia accipia[n]t[ur] gradus in[...] su[m]mus ci[vi]le includendo recipientem seu p[ri]mam p[er]sonam in p[ri]mo gradum sicut unus no[n] est numerus s[ed] p[ri]ncipi[u]m n[umer]i et includit in p[ri]mo ut in aut. de no[n] alie. §. emphiteosim. Deinde no. hic tex. q[uod] [con]suetudines feudorum introducte sunt s[ecundu]m usum ab antiquis sapientibus institutum et io sileant bestie que dicunt usum feudorum i[n]se sapientias no[n] h[abe]re Baldus [et]c.

Notandum [est] aut[em] intellectus breuis usq[ue] ad finem t[itu]li est iste feudum q[uod] datum a capitaneis ul[tra] regis valuassoribus p[ro]priam h[abe]t naturam quod uero comunis datur p[ro]priam naturam no[n] h[abe]t duob[us] casibus exceptis qui in l[itte]ra continentur casum aut[em] talem ita pone si queratur q[uo]d feudum h[ab]eat p[ro]pria[m] natura[m] r[esponde]o q[uod] illud quod a capitaneis ul[tra] regis valuassoribus datur s[ed] illud q[uod] comunis dat p[ro]priam naturam no[n] h[abe]t q[uia] lic[et] d[omi]no auferre quandolibet in curia mediolan[i] alit[er] obseruatur [et] hoc est verum nisi fideles cu[m] d[omi]no romam in exercitum ierint uel nisi d[omi]n[u]s aliquid p[ro] feudum accepit tunc en[im] auferre no[n] posset nisi restituto precio quod datum est hoc dicit. No. q[uod] ille q[ui] petit rescindi contractum d[e]b[et] restituere p[re]tium sui quod nota C. de sacro sanc. ec. aut. qui res iam dedit et C. de ac. emp. l. bona fides [et] l. i. C. si sumus extero et l. i. C. de fu. Op. et videtur q[uod] p[re]tium no[n] debeat restitui ut i. ti. l. c. i. So. ibi p[re]tium fuit datum p[ro] feudo t[em]p[or]ali et fuit contractus executus hic uero sine temporis p[re]finicione [et] fuit contractus resolutus. Q[uer]o numquid imp[er]ator p[otes]t disuestire vassallum sine comissa culpa r[espondeo] et glo. q[uod] no[n] et est io q[uia] bone et naturales [con]suetudines ligant principe[m] quia potentius [est] ius naturale quam p[ri]ncipatus. Item q[uia] no[n] decet principem suum b[e]n[e]ficium reuocare ut no. ex. de [con]sti. et affi. c. quod dilectio in nouella. Item q[uia] more principum firmior d[e]b[et] esse veritas ut legi[tur] in libro old[radi].

Item no. hic q[uod] p[ro]pter magnitudinem p[er]sonarum in duci p[ro]pterea muneris b[e]n[e]ficii consonat. ff. de dona. l. aquilius regulus et l. si pre. Ex. quero utru[m] sit d[icend]a utru[m] instrum[entum] dicat in p[rinci]pio talis d[omi]n[u]s [con]cedit michi tale castru[m] in feudum an dicat in p[re]scripto pot[est] in feudum r[espondeo] no[n] ut no. ex. de ver. sig. c. abbate in nouella. Et est io s[ecundu]m inno[centium] quia potuit tunc actus geri unde ver[isimi]l[ite]r [con]cessit intelli[gitur] s[ed] tunc ut ipse no. ex. de p[ro]bat. qui q[ui]. filiam et de offi. dele. cum in iure [et] no. p[ro]bat. in l. p[ro]dia de acquir[enda] pos. Et nota q[uod] antiqui notarii formabant verba in p[ri]ma p[er]sona ut sonaret in [con]tinente puta ego baldus facio sic videbatur q[uod] eent verba notarii t[amen] decretal[es] dicat q[uod] idem [est] sensus siue i[n] p[ri]ma p[er]sona siue in tercia forment v[er]ba nam [...] lo[quitur] ut ex. de guer. qui. c. dudum. ff. de v. ob. l. sciendum in glo. ordinaria. Op. iste tex. facit d[omi]n[u]m int[er] maiores et minores contra ff. de suc. feu. c. i. So. illa [con]suetudo tamq[uam] potior tollit istam priorem ubi est no[n] q[uod] quedam [est] [con]suetudo q[uae] no[n] requirit p[re]scriptionem et tunc s[ecund]a [con]suetudo eam [...] tollit priorem ut l. inela. §. i. ff. de ali. et a. le. C. [...] est [con]suetudo solempnis que requirit p[re]scriptionem et tunc s[ecund]a no[n] tollit p[rim]am nisi sit p[re]scripta ut ff. de regul. iur. l. nemo. §. t[em]p[or]al[iter]. Q[uer]o quid de fama an posterior tollit priorem r[espondeo] illa p[re]ualet q[uae] ex certa sc[ient]ia nata est ut C. ne de sta. de fu. l. si mat. et si no[n] app[aret] de causa aut sunt due fame [con]t[ra]rie in eodem vico [et] p[re]ualet posterior et in diuersis et p[re]ualet illa q[uae] est in loco contractus ul[tra] delicti ul[tra] alterius cause puta mortis ul[tra] in loco viciniori q[uia] vici in sciencia p[re]sumunt h[abe]re ut l. i. §. i. ff. de flu. et l. i. C. ubi de cri. agi oportet. Deinde vides hic q[uod] plus p[ote]r[a]t minores quam maiores et hoc q[ui]a minores legum laqueis no[n] innodant[ur] q[uia] olim no[n] licebat minimis infeudare ul[tra] vassallos h[abe]re sub se et ideo poterant p[er]mitte[re] ul[tra] et si talis qualis licebat no[n] t[amen] merebat[ur] fauorem [con]suetudinis al[ite]r secus ut ff. de off. p[ro]c[onsulis]. l. barbarius insti. ul[tra] dic q[uod] aut loqu[itur] de licito et decenti et tunc aliquid est decens minoribus et no[n] maioribus aut de p[re]ualentia et tunc e[contra]. Deinde vides q[uod] feuda sunt venalia s[ed] q[uia] i. de feu. da. i vicem legis com. c. i. S[ed] ibi loqu[itur] de feudo dato a nobilibus hic de innobilibus et vassallis qui volunt recompensationem in pecunia pro eius qua in p[ri]mis su[m]ma debel. ul[tra] dic q[uod] etiam si a nobilibus lic[et] s[ed] no[n] decet et hec vera Baldus [et]c.

~~De feudo guardie et castaldie~~ Ru[brica]

Item illud. titulus iste diuiditur in duas p[ar]tes in p[ri]ma p[ar]te tractat de vero feudo castaldie ul[tra] guardie q[uod] datur p[ro] mercede alicuius rei [con]cedendo de continuatione eius feudi int[er] d[omi]n[u]m et vassallum p[ri]ma p[ar]s durat usq[ue] ad §. si uero ibi s[ecund]a et durat usq[ue] ad finem tituli ad

aduertatis ergo adsimmatum intellam in toto titulo feudum guardie et castaldie et illud quod pro mercede alicuius rei datum et elapso anno reuocari potest nisi ad certum tempus detur sed si castaldi nomine ipsius feudi dicunt se possidere non defendunt possessionem nisi de suo iure probent ¶ Aduersum interminnis aduertatis usque ad versiculum si vero quesitum fuit ab imperatore de natura feudi quod datum nomine castaldie et guardie vel mercedis respondet imperator quod tale feudum est annale et post annum reuocari potest etiam precio pro eo dato non restituto et hoc est verum nisi ad certum tempus fuit constitutum tunc enim ante tempus finitum reuocari non potest hoc usque ad versiculum si vero Et debes scire quod illud quod fit ex officio non videtur fieri virtute officii nec nomine officii ut de feu. guar. c. i. v. nisi de excep. doli si pecu. pone ergo sum castaldus uel guardianus dominus dicat se in concessisse in feudum guardie nunquid presumitur pro domino respondeo non quia allegatio domini cum officio non consonat ut j. de contro. inter domi. et agna. inuesti. versiculum item uel si cum hoc cum ar. ff. de admi. tu. l. cum multis de ser. ¶ Scrutand si dominus consueuit dare feudum guardie ad beneplacitum suum nunquid finitum anno respondeo non ff. de exer. tu. l. uul pitos quod fit inter fideles dignos sub nomine officii presumitur feudum sub nomine officii tex. est hic valde no. ¶ Pone dicit comes genero tuo in feudum nobile quidquid concessi seyo in feudum guardie cum re uera nihil concesserat vel non apparet respondeo vel concessum est quia falsa substancia est de le. i. l. si sic versiculum si mihi per dy quia falsa demonstratio circa rem non existentem inducat defectum rei substancie item ubi nullum est substantium concurrit relatiuum ut no. ex. de fide instru. c. i. probat quod vult probare relationem debet probare terminos duos et utrumque verum ut colligitur in nostro exemplo scilicet terminum referentem ad quem fit relatio ut nota per innoc. ex. de fide instru. c. inter dilectos ibi in nouella. Baldus Item ista dictio est confirmatiua ut ff. de le. iii. l. in repetendis et confirmatur ad precedentia quia dem est B. de feudis quod datum minimis valuassoribus potest reuocari hic autem dicit quod illud quod datum a quibuscunque valuassoribus si datum est valuassoribus sicut sunt illi quibus datum est feudum guardie vel castaldie cum commoditatibus illi usui deputatis vel ob eam causam quia tales sunt minimi vassalli et potius mercenarii et pedagii vassalli potest post annum libere offerri minimum quia quod minimum est minimum potest ut j. de contro. inuesti. inter do. et fidelem c. i. sciendum et est simile quia lex dicat quod possessio que est vilis et abiecta de facili perditur ut ff. de acqui. pos. l. si rem que nobis porro istud feudum guardie et similia non censentur iure feudi sed iure mercedis et operarum et consuetudo habet pro ratis si durent anno etiam si displiceant domino. Sed si post annum domino displiceat sinatum iste debilis et abusiuus vassallus non debet habere beneficium hoc est hodie

correctum ut no. B. c. i. versiculum quia vidimus in glo. quod ad hunc Sed pe. de cer. hic super verbo de mercede pone talem apostilla i. pro remuneratione alicuius seruicii iam prestiti seu dy. nam dici est an detur aliquid ob causam preteritam vel futuram ut ff. de condi. inde. l. damus nam si pro futuro tunc videtur proprie feudum ut j. qui ex causa feu. amit. c. i. quia postillam erroneam puto quia secundus agit in subiacentem materia causa impleta qua implenda ut ff. de dona. l. aquilius regulus et l. si pr. Item tex. j. de ex. or. capi. summo ope. versiculum quod nomine sit aut quod nomine castaldie vel guardie datum in feudum ablata castaldia vel guardia minime auferri potest tamen illum tex. intelligo j. annum nam si dominus existentem dignitatem auffert officium ergo et beneficium ut C. de sacro. sanc. ec. l. qui sub pretextu et ff. de ma. testa. l. testo centurio sed si non iuste dicam idem quod de potestate qui non gessit officium culpa curiam quia inchoatus debet habere salarium ut no. in c. aduersus de immu. ec. i. uel post annum aut nulla requiritur causa nisi istud feudum esset datum ad certum tempus et dominus vellet auferre ante tempus ut C. de sacro. sanc. ec. aut qui rem huiusmodi et C. loca. l. eadem et quod no. j. decentem inter do. et fide. c. i. in glo. nisi ad certum porro si dominus quemissi non auferre occasione alicuius ingratitudinis standum esset pro quia verba sunt subtiliter intelligenda ut in aut. de testi. si. versiculum nos igitur ibi dum dicat subtilius testium considerantes in verbis ipsius inuenimus etc. et j. de quibusdam aliis capi. ex. or. c. si cum versiculum si ibi dum dicit quamquam superstite masculo filie excludantur tamen si actum est ut succedant femine sit masculi prinonem inuestiture hoc non vim verborum et sensum reprehenditur intuetus discretionem sexus in huiusmodi successione non faciamus erit itaque hoc casu feudum statim de quo per cy ff. de rer. diui. l. sacra loca in lec. ar. quod non valeat ista renunciatio generales ff. si quis cauti. l. sed et si quis versiculum quesitum et nota in spe. de dona. vel dic valere quo ad ingratitudines contractus ut quia alienauit domino inconsulto sed non quo ad ingratitudines delicti commissi dolo malo ar. C. de bonis li. l. si. ff. de pac. l. si unus versiculum illud nulla si vero ser. uicia tamen sunt remissa non videtur remissa culpa delicti quia abstinere ab ea non dicatur sinatum cum etiam dormiens et infans abstineat qui tamen per hoc nullum seruicium impendunt unde quia abstinere non est sinatum ideo abstinere non potest dici remissum vel dic quod causa prima forma non est remunera. sed est moderatio nascentibus oblationibus et ideo valet indistincte ¶ Scrutand de feudis sacrificiorum ad uocatorum vel capellanorum nunquid sint ita debilia sicut hic dicitur tex. vi. quod sic j. de ex. or. capi. summo ope. versiculum venimus quidem ubi est talis tex. si quis per mercomunaria vel villicaria et ut ita dicam pedecania vel aliis quibuscunque angariis feudum adquisiuit est nisi specialiter hoc actum sit inter contrahentes i. nominatim feudum cum honore feudi et ita ut

non liceat dño auferre q datu fuit etiam si adminstra. illa auferatur q datu e pcii ti oblata administratione sine cum obstaculo auferri liceat. Sz hoc intelligo nisi firmant fm laudationem curie ut s. de cxi. cr. capi. c. fm ope. § vnum quando ubi tex. sic aut feu da satisfactores ut ad libitum possint auffer ri vel non est dnio firmant fm lauda tionem curie porro nō sunt sequendi leu es animos motius ut nō. ex. de sen. ex. c. vniuersitatis in nouella. ꝑsitum impit. qui nō sunt in ptate ma ut nō. C. de epi. et de. l. si quis nō dicam rape in glo. ordia ria facit quod nō. ex. de testa. c. quia nos in nouella. et dic q officium cui inest facultas subtrahendi res dño facit feudum censeri an nuale ut hic secus si nō ptineat ad rerum gu bernationem ut in de. § vnum cu. ff. de solut. q si forte. § i. C. qui da. tu. pos. minoris C. de lati. ua. lib. tol. l. i. § si ne furandi ul noli inquire. Itm quia sufficiat ita statutu esse pt enim dus res sue legem quam volu erit inponere. C. de le. l. fi. et C. de nec. ser. l. iii. in fine. Item suffiat et c. C. de neg. g. l. tutor. Sz quid si concedens feudum guardie dicit con cedo tibi in annum feudum vtru intelli. imp petuum an in biennium et videtur q in ppetuum ut nō. ff. ad. l. fal. l. si heres. § si patum. Deinde nota in tex. ibi nisi ad certum tpus 2c. q feudum pt dari ad certum tpus quo cum nec ultra tpus durat ut. C. loca. l. si cu heriues et ff. de pat. l. epla. § si nec infra te pus auferri pt nisi causa ut cognita. Op. et videtur q feudum quod semel cepit semper duret ut. ff. de ac. et ob. l. obligationum fere § placet. Sol. aut tempus apponit contru 2 tunc contrus nō durat post tpus. appoint obligaci oni iam contre et tunc obligatio sui natura e ppetua sz obstat exceptio ut. ff. de le. l. nec possit. Sequit § Baldus.

Si vero. Et sciatis q iste § est val de subtilis et glo. intelligit eum vno modo ego intelligo aliis duobus modis et fm glo. vassallus hic ignorant accepit in feudum castaldie quod erat ppriu et simplex. Pone ergo casum fm glo. qui dam miles regnis noie ppriu 2 recti feudi tene bat pdium castrum factus est castaldie et ac cepit illud ignorant ut feudum castaldie a nō elapso cum a vult abeo auferre castrum miles dicat feudum e ppriu et simplex cu na negat. Queritur quid iuris. Ret q nisi p bet p pares curie ul breue testatu se ante quam castaldio factus fuisset ul postq castal dio ee desijt in nestituram accepisse nō pote rit defendere possione et dño cogetur restitu ere hoc dicit Jac. de bel. vel fm ye. de cer. Pone casum eundem erat castaldus ul gu ardianus seu villicus et hoc constabat possi det aliquid noie feudi. Sz dus vult forte po annum reuocare dicens esse feudum gardie ul castaldie et sic libere posse reuocare. Sz vas sallus dicit feudum ppriu ee. Queritur cui in cu bit honus pbandi 2 certe in cubit castaldo uel villico honus pbandi. s. q sit ppriu feudum s. hoc pbando p pares curie ul p breue tes tatum quod pbat pbando se antequam 2c. ut in tex. dicit pe. de cer. Sz queritur que e ro iudet racio e ipius offici qualitas n exqualitate offici psumitur qualitas bn fici vnde bnficium q conceditur custodi ve. conceffum cu custodie et villo cu villicati onis 2 dispensatori cu dispensationis et plato causa plationis idem est in dubio psumandum quod visili est ar. ff. de doa. int viru et vx. ul quibus et nota. C. de epi. et cle. aut. licentiam et in aut. de ec ti. § int dicimus et de in iusto testo. l. si qs exhidato § sz et si quis et. ff. de mili. tes. l. exmiliteam et ff. de cdi. et de. l. filio et quod nō. C. de in. fis. l. facultas li. x. 2 ff. de usu. et ha. l. plenum § equitii. Item hoc est statutum fauore dominorum nam sepe isti maliguando multa auferunt dus ut. s. de contem. int do. et vas. inuestit. c. i. § hoc ita. Op. i. de quen. inuestit. c. i. ubi psumitur p possidente. Sol. hic constabat ee ul castald, ibi nō. Queritur quis dicatur castaldus. Rō is cui res dni gubernanda mandatur ut C. de sacro sanc. ec. l. iubemus in pri. villicus aut dr ville custos et qui fructibus papi endis et custodiendis in ponit ut ff. de insti to. l. si cu villico. Quod queritur si aliquis rem feudum recognoscit in feudum gardie ul cas taldie an sibi pjudicat dicit glo. q nō si errauit puta in fco alieno. Secus si sciens facit ad hoc facit. C. de iure et fac. igno. l. cum falsa et dic ut ibi dixi et ff. de acqre. pos. l. si rem aliqua et dic ut ibi pbar. et quod nō. insti. de act. § si minus in pma. g. Et si p impssionem ul errorem fit fea recog nicio nō nocet posteris. l. si p impssionem quod meius causa. Deinde licet q nota q licet ea que fiunt in officio presumantur fca contemplatione offitii tn secus si fiant an officium inchoatum ul post ipm consumatu. Queritur quid si iste villicus erat consanguineus dni vtru psumat ei datu contemplatione offi nel consanguinitatis et vr dicendum q contempla tione sanguinis ar. ff. de exac. tu. l. tutor pe titus § que tutoribus et ff. de lib. le. l. aure lius § titius. Ultio nō glo. hic ponitam singularem que dic q in fcis antiquis po tius psumitur error qua in fcis recentibus nam labilis e memoria hois ut ff. de acqui. pos. pegre in pnci. Baldus.

Qui successores teneant. Rubrica

Si vero. ar. epus. Titulus iste di uiditur in duas ptes prima pars loquitur de plato qui feudum quod alius tenet ab ecclia alti ipo viuente conces sit in diem incertum in feudum. Secunda loquitur de layco § 1a ps durat usqz ibi layco. 2a usqz in fine. Casus summarius. Succes sor plati nō tenet inuestituram a pdecesso re fcam et nō expletam de feudo q alius tenet ratam hre nisi eo consenciente qui feu dum tenet sit alius inuestitus in necsariis aut cogitur eam ad implere feudo sibi a pto sz laici successor cogitur in distincte ad

implere investituram a p[re]decessore facta[m] hoc dicat ¶ In tex. ibi facere vel confirmare nota facere et confirmare hic ponit[ur] ut di[ci]tur
versa c[on]cor. de fid. instru. inter dilectos nam confirmacio est ad aliud relacio et pend[et]
ex illo vel tamq[uam] subiacet vel tamq[uam] p[re]ambulo ff. de lib. le. l. aurelius § testo ¶ Nota q[uod]
platus no[n] p[otes]t concedere futura in p[re]iudi
cium successoris nec h[abe]t p[otes]tatem dispone
di de futuris secus in d[omi]no C. de dona.
sp[onsa]lem ¶ Nota q[uod] successor plati non tenet[ur]
h[abe]re fc[tu]m p[re]decessoris ratu[m] nisi de iure
sit confirmatu[m] tunc enim q[uia] g[ene]ra[lite]r fc[tu]m iam
fc[tu]m est eius effec[tu]s no[n] exspirat p[er] obitum
concedentis ut nota ex. de fil. p[res]b[yterorum] c. ex
tra in novella et in c. si sup[er] g[ene]ra[lite]r de of.
dele. li. vi. et adde quod nota ex. de rest[itutione]
spo. c. li[ter]as adde q[uod] contractus p[re]decessoris obli
gat successorem ad debitum et ad forum et
si contineatur renunciacio privilegii fori p[er]
verbum p[ro]mittit solvere vel p[ro]mittit [con]vidi[ci]
tex. est nobilis ex. de foro comp. si dilige[n]
ti al' incipit dil[ect]a et facit ex. de soluc. c.
i. et est r[ati]o quia qu[ae]q[ue] platus r[ati]o[n]e c[on]t[ra]hit
ipa eccl[es]ia di[ci]tur c[on]t[ra]here et ipa eccl[es]ia nu[n]qua[m]
moritur. xii. q. ii. liberti et adde q[uod] nota
in c. ult. de pac. in clem. quod bn fit a p[re]
decessore debeat h[abe]re ratu[m] successor secus
si p[re]decessor suplantet successorem in p[re]ve
niendo ante t[em]p[u]s ut hic et nota p[er] arch.
xxv. q. ii. c. decessor et hoc in eo qui h[abe]t
administracionem no[m]i[n]e eccl[es]ie secus in plen
dario qui no[n] h[abe]t administracionem nisi no[m]i[n]e
p[er]sone sue et ideo no[n] obligat successore[m]
c. fi. ne plati vices suas p[ro] inno ¶ Sed nota
q[uod] regula cathoniana non h[abe]t locu[m] in contracti
bus nam id quod no[n] tenuit a p[ri]nc[ipi]o quia
feudum no[n] erat ap[er]tu[m] ex post f[a]c[t]o confirmat[ur]
si eidem collatum ap[er]itur. S[ed] ista materia
requirit longam examinacionem de qua plene
p[er] modernos ff. de usufru. cu[m] vir p[ro]dium et
facit ff. de le. i. l. p[ro]dium filii in p[rincipio] de rei ve[n]
ditacio de act. emp. l. rem alienam ¶ Ter[cio]
nota q[uod] successor et antecessor in platura
no[n] censetur eadem p[er]sona ¶ Item nota q[uod]
illa que no[n] p[otes]t tollere alicui actum no[n] p[otes]t
tollere potenciam ff. de usu. et ha. l. cum
§ i. Item q[uod] no[n] legittime fc[tu]m ab administra
tore no[n] censetur fc[tu]m ab eccl[es]ia ¶ Item no.
q[uod] aliud in herede qui gerit vicem defunc
ti ff. de iure do. l. si ego § i ¶ Q[ue]ro qua[m]
quid procedat iste libellus peto talem coga[r]
ad ratificandum dic q[uod] sic ubi ad hoc tene[tu]r
de iure ut hic et ff. de neg. g. pomp. scrib[it]
¶ Q[ue]ro quali[ter] fiet execucio cont[ra] abbatem
vel monachum dicit Jo. an. q[uod] si aliq[ui]d lucrari
ex op[er]is potuit in eo fieri nam licet acquirant
monasterio acquirunt deducto here alieno
ex. de ob. ad ruina c. i. inno. ¶ Ex quo ver[o]
platus deposito officio pot[est] aliq[ui]d declarare
sup[er] p[re]cedentibus contractibus r[espon]d[e]o non ut ex. de v.
sig. expte in novella ¶ Q[ue]ro ve[r]um heres
layci teneatur ex contractibus qui no[n] transeunt
in heredem r[espon]deo q[uod] no[n] ut nota ff. de pena.

l. quesitu[m] § fi. nisi obl[igati]o p[er] p[ri]mus c[on]tra[ct]a in heredem
descendat ut nota ff. de his qui nota infa. l.
furti § pe. ¶ Q[ue]ro quid de quasi herede ut
de fisco r[espon]deo ut no[tatur] ff. de novac. l. quot[iens] § fi.
et l. novacio in glo. Et est r[ati]o hic hec op
timam glo. q[uod] p[re]latus non obligat succe
ssorem sua p[er]sonali obligacione quia nul[lu]m
eum transmittit. S[ed] realis et p[er]petua ob[ligati]o
eccl[es]ie est illa que obligat successorem. et a
dde quod nota in. l. i. C. de contractibus iudicu[m]
facit ex. de preben. c. nisi esset de transac. dece
tero ¶ Item nota q[uod] platus no[n] pot[est] c[on]t[ra]here c[on]
dicionem tacitam vel exp[re]ssam in t[em]p[or]ibus suc
cessoris Et vide quod nota ff. de here. insti.
l. illud instituto ¶ Item ex no[ta] q[uod] renuncia
ciones contractibus adiacentes et usitate
possunt app[on]i contractibus eccl[es]ie ex. de foro
comp. dilecti ¶ Item no[ta] reg[u]lam q[uod] ubicu[m]q[ue]
ex contractu quis tenetur de eviccione ius ei sup
veniens confirmacionem inducat dec. l. cu[m] vi
cium silibus q[uod] tali[ter] quis c[on]t[ra]here videtur q[uo]d
licet p[ro] nomen appellatum p[re]fertur ff. de
c[on]t[ra]hen. emp. l. qui tabernas et hoc capto.
Item nota q[uod] p[re]ter quod unumquodq[ue] est ali[ud]
tale Baldus de p[rae]s[cri]p[ti]o &c.

~~De contraversia investiture. Rubrica~~

Premitte ad eviden[ci]am q[uod] certi sunt
gradus investigacionis et intellec[tus]
animi indicancium s[cilicet] gradus homi[ni]s
presumpcionis. gradus semiplene p[ro]
bacionis. gradus p[re]sumpcionis leg[is]. gradus ve
hementis adminiculacionis. et gradus indu
bitate sciencie et probacionis. p[ri]mus gradus
no[n] sufficit ad deferendum iuramentum actori
sup[er] actione vel reo sup[er] excepcione p[er] talem re
gulam q[uod] iuramentum in defectum p[ro]bacionis no[n] h[abe]t
vim. nisi unus testis. et iste testis est irregu
laris quia ipa met p[ro]b[aci]o efficatur testis. et
ideo nisi h[ab]eat contestem non p[ro]bat ut nota
C. de rebus credi. l. in bone fidei. intelligo
contestem omni ex[cepcio]ne maiorem. nam si aliquo
modo lederetur testis opinio non debet iura
mentum deferri sm doc. et alibi dicam ist[ud]
aut q[uod] deferatur iuramentum fuit introductum
pocius de equitate quam de rigore. q[uia] no[n]
est bonum ut veritas denegetur. ut. i. quo
tempore miles c. fi. est verum q[uod] si d[ucen]tos testes
singulares no[n] conferentes in unum rei finem. ille q[ui]
eos p[ro]duxit no[n] dicetur aliquem testem h[abe]re p[ro]
p[ro]pter ipam varietatem testium nulla fides
adhiberetur. ut ex. de p[ro]bac. licet causa. si aut[em]
testes no[n] essent adeo singulares q[uod] no[n] p[ro]pt[er]
ea discordarent in unum rei finem. s[ed] venirent
in eundem finem p[er] diversa media seu p[er] diversas
conjecturas sibi invicem propinquantes. puta
unus testificatur de veritate. alter de confessio
ne. tunc quia unus adminiculatur alteri bene
defertur iuramentum. ut ex. de iur. ab inter cu[m] di
lectus. Est ergo duplex singularitas que
dam obstativa et ista infringit testimonium
quedam adminiculativa ut unus testis de ve
ritate et duo de fama et ista coadiuvat

q[uo]d successor plati te[netur] habe[re] fact[um] p[re]decessoris ratum

q[uo]d plat[us] sua obl[igati]o[n]e obli[gat] successorez

qo

qo

qo

qo

qo

Ga

De investi[tur]a [con]trov[er]sia

ꝯsuetudibꝫ

testiomum ut l. ii. de testi. et ff. de edil. e
dict. l. quero §. si ¶ Sed quid si sunt due p
uate scripture duorum veritatem probate o
pinionis 2o desertum factum ut no. in l.
admonendi Et si dicam vno plene probat
quia sunt eiusdem generis 2o quia sine in
numerando priuato scripture deponit etiam
si essent mille non facerent plenam probationem
de rigore iuris ut nota C. quando test. appel. l.
ii. et ff. e. l. ii. nisi postquam essent sollempni
ter publicate iudicis auctoritate ut C. de testa.
l. publicati Et hoc de testibus et scripturis
priuatis/ instrumenta autem publica non videntur pos
se dici singularia quia nullum est instrumentum pu
blicum quod habeat vim vnius testis cum esse
debeat roboratum legitimo numero testi
um/ alias non est semiplenum si nullum ut i auth.
de instru. cau. et fide §. oportet et C. de
testi. l. si vnus et no. C. de fide in. l. quoc.
alias quoniam/ bene tamen possunt esse instrumenta inter
se varia et contraria tamen vnumquodque habet formam
propriam etiam si fides non detur ut no. C. de
fide instru. l. scripture et de edic. diui adri
ani l. edicto de duobus testibus in contrariis
post regulam huius que dicit paganum non
posse decedere cum duobus testibus alia vero di
cuntur incompatibilia ex diuersitate sue for
e istam est contrarietas quedam sine quid sed si
simpliciter sint contraria tunc sibi inuicem aduersa
tur sine quid et simpliciter et ista e vera con
tradictio ¶ Ex. no. quod quedam sunt substancialia fi
dei test. ut omnia que includuntur sub iura
et forma articulata vnde si in vno menci
atur non valet in aliquo secus si officio iu
dicis interrogetur super circumstantiis et super testi
bus vel nubibus etc./ nam ista et si est men
dax tamen non periurus quia non iurauit super
his etiam sunt substancialia tunc et men
dax in his semper est periurus non in aliquo
creditur sibi ut nota innoc. de here. firmi
tatis in hac sua est ol. Si autem iurauit
dicere veritatem super omnibus de quibus inter
rogabitur et interrogatus super testibus vel si
milibus autem primo mentitur et in aliquo non
creditur aut postremo 2 credit quia non erat
periurus cum periurus deposuit et sic est ar.
de pactis. Et nota quod testis quantum dicit tantum
probat et non plus quia per testes colligitur
probatum nisi quatenus indicas in veniunt ut no.
in c. veniens de testi. et ibi nota ¶ Ex.
nota quod in grauibus causis seu que possunt
derogari iudex debet personaliter examinare
testem ut nota cum qui ma. ac. pos. c. ancob.
et ibi no. ¶ Ex. no. quod testis qui dixit se
scire quia melius recordatur nunc quam
tunc valet dein sunt l. ii. di. in cal. per iac. d'
are. quod verum est antiqua sit locutus cum parte
al. secus ut no. in auth. de testi. §. quia vero
Item no. quod dubia probatio interpretatur ad
iuuandum ac iudicium ff. de probat. cum de etate
¶ Ex his colliditur qualiter iudex ex diuersis
animi motibus et ex variis suggestionibus
partium testium et instrumentorum quamquam deueniant

ad vnum animi finalem quare perfectus non indigen
tem alio articulo/ quamquam vero indigentem
alio articulo vnum iuramenti de quo loquitur
principium tituli huius et cetera dici potest quod quia
quadruplex est animi motus s. impulsiuus seu
inclinans vehemens seu impressiuus et clarus
seu plenarie informatus/ primus valet ad
inquirendum et ad alia que sunt media
preiudicii secundus ad iuramentum huic vel inde
deferendum quartus prorsus ad sequendum
acta 2 plene probata/ sed illud pro regula tene
quod presumptiones sunt ad absoluendum ut i. h.
sumitur lex §. i. et quod iuris conflictus presumpti
onum reus absoluitur ut in c. inter dilec
tos §. fi. ex. de fide instru. ibi etiam nota
hosti. quod fama cedit contrarie voluntati et
nichil releuat ibidem innoc. his autem
visis venio ad tex. Baldus de perusio

Si autem controuersia. Si vassal
lus dicat se inuestitum verbaliter
de aliquo feudo quare dicit se
mittendum in possessionem realem/ e
contra dominus negat eum inuestitum esse/ quare
dicit se non teneri mittere in possessionem contra
eum incumbat honus probandi et certe vas
sallo incumbit/ nam probare debet inuestitu
ram verbalem factam fuisse/ quo probato do
minus tenetur seu cogitur mittere ipsum in
possessionem realem/ tamen primo prestito sacra
mento fidelitatis quamuis hoc non dicatur hic sed di
citur infra quid per. debe. inuesti. an infidel.
c. i. et hoc quando dominus possidet/ Si vero vassal
lus possideat et steterit in possessionem per annum
domino sciente tunc mouetur controuersia in de
re quia dicitur infeudum data sibi incumbit ho
nus probandi/ et domino nichil probante stetur
sacramento vassalli ut in secundo responso huius c. si non
dominus possideat et vassallus nichil plene
probat sed aliquam presumptionem pro se adducit
tunc statur sacramento domini possessoris cum xii sacra
mentalibus ut in 3o responso huius capituli/ hec
vera nisi contra alium vassallum aliud feudum
habere de quo non sit controuersia/ nam vassallo
non possidente aliud feudum de quo est contro
uersia nec probante plene sed presumptionem pro se
afferente ut dixi tunc domino remittitur et super
hoc erit exceptio a precedenti casu si ita in
telligas superius responsum ut dixi et ita con
tinuatur ad sequens responsum quartum responsum
quod incipit si vero feudum etc. potest aliter legi
tertium 2 quartum responsum ut i. in eis dicam
pe. decet. vel breuius sicut iac. de bel. si in
vestitura sit facta coram paribus vel probabi
le testatum dominus tenetur mittere ~~dominum~~ in
possessionem Si vero in possessionem fuit et
lis ei moueatur a domino sibi datur defensio
per iuramentum si non/ tunc datur defensio per
iuramentum domino/ nisi in eum/ ut qui vassallus
est de alio feudo/ tunc domino remittitur iuramentum
iac. de bel. Casum pone in inde vidistis
superius qui possunt inuestituram facere 2 ad
quos inuestitura transmittatur et qui eam
facere cogantur vel non cogantur nunc iuxta
predictam formam talis questio generalis/ pone quod
questio est inter dominum et vassallum de quodam

qo

3o est animi motus

quod in eodem testis ...

de [illegible] teste

2o

[illegible]

[illegible]

castro de quo vassallus dicit se inbalit(?) insti-
tutum dominus dicit negat, queritur quid iuris.
De ista questione respondet auctor hic c. distin-
guendo: aut de investitura constat per pares
curtis vel breve testatum, et tunc dominus cogi-
tur possessionem tradere vassallo; aut non constat, et
tunc refert: aut vassallus est in possessione
supple in qua stetit ad minus per annum, et
domino sciente et non contradicente, et tunc vas-
sallo defertur iuramentum pro commodo pos-
sessionis; aut vassallus non est in possessione
et tunc iuramentum defensionis datur domino.
Hoc verum nisi ille sit vassallus ex alio feu-
do indubitato, nam tunc propter reverentiam
domini stabitur eius assertioni remissa sibi neces-
sitate iurisiurandi. Hoc dicit. ¶ In tex. con-
troversia active et passive dicitur quis
questionem movere ff. de pac. l. non solum §
si status. Item active et passive dicitur quis
movere questionem etiam resistendo ut ff. ad treb.
l. lucius § titius heredes. Item dicit quod
sive agatur personali sive reali ut hic et
de pac. qui absentem et ff. de eunt. si plus
§ mota. Quid iuris quod generalis est et omnia
capita complectitur ut l. eius qui in provincia
in prin. si cer. pe. Unde si committat aliam quod
consulenda per istum modum quid iuris nisi super
omnibus consilium reddat non videtur consilium
reddidisse ar. ff. de ar. bo. l. quid tamen. Si in-
vestitura s. verbalis ex qua non queritur
dominium quia non continet conditionem vel quasi ut
nota Innoc. ex. de consue. c. ex parte et de v. i.
c. i. de iure iur. li. vi. Breve testato dicitur
breve quia fit brevibus verbis ut l. i. ff. de
here. insti. C. de one. fis. debi. l. inter cu-tilas
li. x. C. de fideiu. l. volo. ¶ Sed numquid breve
testatum probatur per sigillum domini dic quod sic et
si plures sint comites sufficiat quod sigillet ille
qui tenet sigillum et de hoc plene vide ut
nota ex. de fide instru. l. inter dilectos in no-
vella. ¶ Sed numquid probatur per imbreviaturam
§ sicut ut no. ff. de admi. tu. l. cyrographa per
ar. ¶ Sed numquid si sunt diverse manus duorum
tabellionum quia unus scribit alter de eius
mandato subscribit dic ut no. in de eo c. in-
ter dilectos et facit ff. de eden. si quis ex ar-
gentariis § i. in verbo subscribere et ff. de
testa. mili. l. tribunus § si. cogitur dominus an
precise compellatur an vero potest solvere inter-
esse si eum peniteat investiture glo. tangit
hic. Sed arguitur quod cogatur precise quia feudum
est contractus in quo ius dandi continetur s. da-
tio realis domini qui precise tenet addendum
quod obligatio rem dari certa est et ideo non
recipit alternationem de interesse ut ff. de v.
ob. l. ubi autem non apparet § si. ff. de contrahen. emp.
l. si ita distrahatur. Item feudum non est con-
tractus bone fidei insti. de act. § actionum et ideo
licet glo. ibi dicat quod ubi dari est in obligatione
ex contractu bone fidei liberatur reus prestando in-
teresse que glo. non est alibi, tamen secus est in
obligatione stricti iuris, ubi precise debemus
verbis in here. ff. de tritici l. in hac in magna
glo. § etiam ubi in contractu bone fidei quis
tenetur ad traditionem et habet potestatem rei
tradende compellitur officio iudicis Econtra

et tenetur ad preciosam traditionem et plene no.
insti. de contrahen. emp. § i. Si autem tradere non
posset de facto vel de iure atque scit rem
alienam tunc satis videtur equum quod libe-
retur prestando interesse cum non adversarium
posset cum bona fide traditionem recipe-
re ar. ff. de ac. emp. l. si sinus § si. et ff. de
excep. doli. pri. § ex quadriante et ar. ff. de
contrahen. emp. l. si in emptione §. Item si
emptor alii aliter dicit de quo s. de no.
forma fidelitatis c. i. § investitura vero
alibi videbimus mitti in possessionem s. perso-
nali actione vel conditione ex moribus. Item
certi conditiones generali iuxta nota in l. cer-
tum conditio in prin. ff. si cer. pe. dicit tex. quod admi-
nistrantibus spectat officium s. de controversia inter va-
sallum et epm. c. i. Sed illud quando de pl-
ano et sine libello dominus conveniatur ut ibi patet.
fuit in possessione hic sumus in reali iudicio
quia per possessionem erit questitum vassallo uti-
le dominium ut s. de investi. de re. alie. facta
c. i. § rei autem licet quidam dicant vassallum
melius dominium habere de hoc plene disputatur
s. de capitulis conradi c. i. § p. et no. hic
magnum commodum possessionis brevis temporis s.
anni concurrente tamen scientia et patientia et istud
est proprium iuris feudorum de anni spacio habemus
in alio casu s. de milite vassallo qui contumax
est c. i. et l. qualiter olim feudum poterat
alienari ar. § porro et s. si de investitura in-
ter dominum et vassallum c. i. § si. Et hoc est
intelligendum nisi constaret de non investitu-
ra, nam tunc talis abusiva et predatoria pos-
sessio nihil patrocinaretur ut C. de proba.
l. si de possessione et ar. de fur. l. itaque fullo
et s. de milite vassallo qui contumax est c.
i. § si vero et quod not. Innoc. de fil. presbi.
c. constitutus. Si autem non hic quod cum pro actore
nulla sunt adminicula non defertur iura-
mentum ei sed adversario adde hic quod
no. ff. de iureiu. l. ac. l. ubicumque ¶ Sed in-
quid in causis in quibus iuratur de veri-
tate et non de calumpnia deferri potest postea
iuramentum in defectu probationis et videtur
quod non quia tamen est iuratum. Dic contra quia
primum iuramentum est presumptum, sunt dissimi-
les ut eleganter no. in c. mulier extra de
iure iurando ibi omnino vide ¶ Et nota
nullum iuramentum decisivum posse defer-
ri in defectum probationis nisi viso et discus-
so qualis sit iste defectus et hoc est quod di-
cimus causa cognita ut s. de gradibus succe-
dendi in feudum § si vero dominus contra adversa-
parte non citata deferre non potest quia debet
eam diligenter examinari et nota verba
diligenter quod est ibi adde et per hoc con-
stat quod dominus ei reverentiam tamquam domino
remittit ex debito reverentie de debito re-
verentie loquitur tex. s. de milite vassallo qui
contumax est c. i. et de debito devotionis
habemus s. in quibus cau. feu. amit. c. i. § quo
sicut alias remittat ius iurandum parenti et
patrono ut ff. de iure iuran. l. iurandi et
ad penas § hoc ius iurandum Sed glo.
dicit remittitur i. aufferet et est glo. fla-
nisi exponas aufferetur s. necessitas iuris iu-
randi

No[ta]

no. de quomodo possessio brevis temporis

qo

qo

qo

qo

no. de contractibus in obligatione de bone fidei et stricti iuris

in hoc q(uaestione) jac. de bel. et pe. de cer. ¶ Op. na
di. hic q(uod) possidenti incu(m)bit p(ro)bacio q(uaestion)is .i. de
q(ua)stio(n)e recti feu. c. i. §. sacrum. So. ut ibi. ¶ So
op. ad idem / quia p(ro)petuis comodis possidentib(us)
relevatur quib(us) ab honere p(ro)bandi ut in
sti. de int(er)dic. §. comodu(m). ff. de rei ven. l.
in p(ro)p(ri)ali. C. e. l. fi. ff. de li. causa. l. liberis. §.
ult. ff. So. ina. l. tacta nam reus actore no(n)
p(ro)bante d(ebe)t absolui ut C. de eden. l. qui ac-
cusare / sed considera q(uod) diu(er)se sunt nature c(on)-
trarium / nam quoq(ue) s(ecun)da pot(est) intelligi sit feu(dum) absol-
uo te q(uia) no(n) p(ro)baui(t) et tunc loquit(ur) c(on)traria
q(uod) s(ecundu)m naturam cause et iudicij no(n) p(otes)t sf.
ferri ut c(um) aliquis petit se absolui / q(uia) vas-
sallus / vel quia emphiteota / vel q(uia) usufructu-
arius / et tunc no(n) est vero / q(uod) possidenti in-
cu(m)bat p(ro)bacio / ymo debet p(ro)bare ius q(uo)d h(abe)t
i(n)tent(io)ne allegare ut q(uod) sit vassallus emphiteo-
ta vel usufructuarius / quia om(ne)s res p(re)su(m)u(n)-
tur libere nisi p(ro)betur s(er)uitute h(abe)re / ut l. al-
tius. ff. si s(er)ui ven. et l. leta corporis §. co(m)petit
et l. statu. §. si quera(n)t et ff. de no. o(per)is nu(n)c.
l. si prius §. p(ri)m(us). Item si d(omin)us vult absolui / q(uia)
non p(ro)batu(r) michil enim in(tellig)it oportet si in
non p(ro)batu(r) michil c(on)tra eum p(ro)bati ex. de p(ro)bac. c. ij. et i.
c. inter dilec(tos) §. ult. de fide instru. Sed si ult(ra) ab-
solui q(uia) adu(er)sarius no(n) est vassallus d(ebe)t i(n)tr(an)-
tur hic et d(ict)a p(ri)p(ue) ex no(n). ff. de condic. inde. l.
ult. et l. sed et si possessor in p(ri)n. de iuram. c(on)tra
aut vult absolui cu(m) determinacio(n)e p(ro)p(ri)alis c(aus)e
aut absq(ue) ¶ Tercio v(er)u(m) c(ir)ca dilacionem et
non dilacionem sacramenti iudicis arbitriu(m)
versetur r(espo)ndet glo. q(uod) sic nam versat(ur) c(ir)ca
qualitatem p(er)sonar(um) sed hic quero quib(us) pre-
sumatur legalior r(espo)ndeo ex ipsa natura p(re)-
sumit(ur) equalitas sed ex moribus surgit in e-
qualitas ut no(n). in si. ff. de pau(pertate) si actor ina-
lit. Sed nu(m)q(ui)d ista distinctio h(ab)et locu(m) in n(ost)r(a)
quod deferetur a lege vbi g(e)n(er)al(ite)r / dicit statutu(m)
q(uod) de da(m)pno dato stetur iura(men)to accusatoris
r(espo)ndeo no(n) pot(est) iudex facere id q(uo)d sibi no(n) est
p(er)missum ut ff. qui et a qui. l. p(ro)spexit et
no(n). in l. i. C. si adu(er)sus lib. p(er) jac. de are. ¶ Quo
ani ille qui facit talem p(re)su(m)pcionem posicione(m)
pono q(uod) tu non es vassallus intelligitur aliq(ui)d
pone(re) dicit spe(cialiter) q(uod) nu(m)q(uam) intelligit quis nega-
tiuam p(ro)ponendo ponere nisi ei incu(m)bat ne-
cessitas p(ro)bandi. ff. de iure iuran. l. na poste-
a in p(rinci)p(i)o. ubi o(mn)i(n)o videas. Et io si ei non
incumbit necessitas p(ro)bandi ista no(n) intelligit(ur)
posicio sed quedam dicu(n)t cu(m) no(n) tenet(ur) adu(er)sa-
rius r(espo)ndere s(cilicet) tamq(uam) posicioni s(ed) bene tenet(ur)
r(espo)ndere tamq(uam) interrogacioni si iudex ex suo off(ici)o
interrogaret p. l. ubicu(m)q(ue) de int(er)ro. act. et ita
intelligi p(otes)t c. i. de confes. li. vi. vel dic ut ibi
et inde quod no(n). in l. i. nisi magne glo. C. de
confes. et alijs eiu(s) cognicionibus que vsantur
in dilacione iuramentor(um) tangit glo. hic c(om)ple-
dic ut dixi in l. admonendi et l. in bone fi-
dei ¶ Ex quero utrum investitus p(er) h(ec) v(er)ba
investio te de tali castro intelligatur investi-
tus de reb(us) corp(or)alibus r(espo)ndeo si pot(est) appare(re)
de intencione investitoris vel ex ipsor(um) v(er)bor(um)
natura illud s(er)ua(n)t ut no(n). i(n)noc. ex. de ap. di-
lectos Sed in dubio o(mn)ia nota v(er)uisitanti ius

et feu(dum) significant et ideo nomine castri s(ignifica)ntur
p(ro)p(ri)etates c(um) iurisdictionib(us) successionib(us) ut no(n). bar.
in l. si qu(is). C. de bo. vi. cau. li. x. et adde q(uo)d
nota inno. de confes. p(ro)ben. c. p(ro)posuit et d(e) ini-
iuriis c. debitores c(um) quod nota in c. ad
q(uesti)ones decre(ta) p(ri)mu(m) in nouella et est glo.
ordinaria nota. i. de capitaneo qui curia(m)
vendidit. c. i. ubi o(mn)i(n)o videas. Baldus de

Quum autem. Continua sic istum.
§. ad superiora dictu(m) est q(uod) vassallo
in p(ro)bacione deficiente d(omin)us absol-
uitur intendu(n)t c(ir)ca facti p(ro)stacione ut sup-
ra v. s(e)c(un)d(u)m aut(em) ubi vassallus attulit aliqua(m)
p(re)supcionem p(ro) se in eodem sine ut qui attulit
aliqua(m) p(re)sumpcionem Sed tu erat vassallus
de alio facto feudo vel qui michil p(ro)bauit fal-
lit in hoc §. in quo d(omin)us no(n) absoluit(ur) in p(ar)te
feudi paterni non p(ro)bata nam in ea opti-
net vassallus du(m)modo possideat alia(m) p(ar)te(m)
s(cilicet) dimidiam vel m(ai)or(em) et c(on)stat illam p(ar)tem
feudi p(at)ernam et sic racione p(ar)tis optinet
vassallus in alia p(ar)te et ideo sic pone ca(su)m
quidam tamq(uam) vassallus sic dicebat totu(m)
feudu(m) ad se p(er)tinere iure feudi asserendo
illud p(at)ernu(m) esse cu(m) sit in possessione medi-
etatis illius feudi vel maioris p(ar)tis vel cam-
biu(m) l. aliquam rem accepit a d(omi)no iure p(er)mu-
tatis p(ro) cambio p(ar)tis illius feudi c(um) hoc con-
stabat vel alio instrumento vel t(esti)bus vel sic ibus
p(ro)bare potuit p(ar)tem quam possidet feudu(m)
p(at)ernu(m) esse idem hoc ultro casu si nullam
p(ar)tem possidet et p(ro)baret totu(m) p(at)ernum
esse / nam in p(ri)mis tribus casibus rone vn(i)-
us p(ar)tis optinet in alia p(ar)te in qua no(n) po-
ssidet c(um) forte intrando ymo eciam no(n) intra-
do ut dicam i(n)fra glo. que incipit. i. rem a-
liquam ibi q(uo)d no(n) credo c. c. in q(ua)rto casu i
totu(m) optinet quamuis michil possideat n(ec)
in tribus p(ri)mis casibus absoluit(ur) d(omin)us in p(ar)te
qua possidet si vassallus no(n) p(ro)bat de p(ar)te
illa pe. de cer. vel bituricus s(ecundu)m jac. de bel.
Si int(er) d(omi)n(u)m et vassallu(m) de investitura sit
c(on)tencio dictu(m) est quid fiat / sed quid si aliq(ui)s
agnatus vassalli defuncti dicit feudum
ad se iure successionis p(er)tine(re) et p(at)ernu(m) fuisse
et d(omin)us dicat esse nouu(m) (Re)uertit(ur) quid fi-
et / et r(espo)ndet / q(uod) aut agnatus est in possessio-
ne medietatis / vel p(ar)tis feudi / vel cambiu(m)
p(ro)p(ri)etatis no(m)i(n)e illius feudi h(ab)et / vel alio modo
p(ro)bare potest feudu(m) esse p(at)ernu(m) optinere
debet hoc dicat / et pot(est) iste §. tribus modis
intelligi p(ri)mo / qu(i) agnatus est actor et
asserit feudu(m) p(at)ernu(m) s(ed) d(omin)us dicat nouu(m) / s(ecund)o
qu(i) agnatus asserit feudu(m) p(at)ernu(m) d(omin)us aut(em)
negat se ullam investituram fecisse / et h(is)
ij duobus casibus dic q(uod) agnatus p(otes)t petere
p(ar)tem feudi qu(am) p(ar)tem possidet vel cambiu(m) p(ar)te(m) /
s(ed) ubi no(n) possidet dic q(uod) no(n) tunc petit totu(m)
ut in fine §. t(er)cio dic q(uod) d(omin)us agit / et ag-
natus ideo p(ro)bat q(uia) p(ro) d(omi)no erat p(re)supcio
ut. i. de gradi. suc. feu. §. fi. et de c(on)stit. ve.
feu. in p(rinci)p(i)o. ja. de bel. ¶ Intex. ibi quis / for-
te fr(ate)r vel alius de linea transu(er)sali medie-
tatis. sub audi feudi de quo est c(on)tencio jac.
p(ar)tis sub audi eciam maioris dimidia jac.

Cambiu[m] .i. p[er]mutacio[n]em vel qualibet [com]muta
tionem nam p[er]mutacio est p[ro]p[ri]e sp[eci]es ad sp[eci]e
ciem cambiu[m] a[utem] est ad genus puta ad
frumentu[m] et sonat [con]tractum i[n]nominatu[m] et io
no[tandum] q[uod] hic d[omi]nus pot[est] accipe a vassallo vtile
d[omi]niu[m] et dare in alia re directu[m] et sic p[er]
mutari directu[m] cu[m] vtili q[uo]d tene[n]menti ha
bueri[n]t .s. ab ipso d[omi]no in[ves]titis r[ati]onibus .s. per
pares curie vel p[er] breue testatu[m] et tunc
non req[ui]r[itur] iuramentu[m] vassalli q[ui]a plene p[ro]
bauit s[ed] vbi ex [con]iecturis req[ui]rit[ur] iura
mentu[m] ad p[re]su[m]pcionis istius ex ordina
rie supplementu[m] optinebit .s. in alia p[ar]te
in qua possiones non h[ab]ent s[ed] vnde p[ro]ce
dit hoc q[uod] in re diuisibili r[ati]one vni[us] p[ar]tis
p[re]suma[n]tur in[ves]titus [com]peteret in alia p[ar]te nam
p[re]su[m]pcio e[st] ex aliquo antecedenti ad aliq[uid]
sibi [con]nexu[m] in[ferend]us de ductio siue illacio s[ed]
hic nichil est tale ut ff. p[ro] derelic. l. an p[ar]s
Item p[re]su[m]p[cio] que ex facto p[re]su[m]itur no[n] egre
ditur ip[s]ius f[ac]ti q[uan]titatem ut ff. de ici. actu
q[ui]a p[ro]ua l. i. §. viuian[um] [con]tra non sequit[ur] de leo
p[ar]tem ergo de leo totu[m] ut l. qui solidu[m] in p[ri]n.
de le ii. et C. de transac. l. siquidem Item non
[con]tingit hoc esse q[uo]d ab hoc sepe et pler[um]q[ue] [con]
tingit abesse ut l. no[n] hoc C. vnde cogna.
Item in dubiis quod minimu[m] est sequimur
i[de]o sp[eci]ale est in feudis q[uo]d cu[m] feudu[m] [con]sistit
in aliquo toto et integrum totu[m] p[re]su[m]atur
eci[us] feudu[m] r[ati]one p[ar]tis S[ed] que est
r[ati]o sp[eci]alitatis R[esponsio] q[ui]a vnu[m] extremu[m]
ip[s]ius feudi est indiuisibile .s. iura[men]tu[m] fideli
tatis ut no[tatur] ff. de usufruc. l. si cum in p[ri]n.
nam cu[m] no[n] appareat de isto indiuisibili iura
mento q[uo]d [con]cernat etiam p[ar]tem p[re]sumus q[uo]d
cu[m] simpl[icite]r sit iura[men]tum respectu totius feudi
sit p[re]statu[m] ut sit indiuisibile q[uo]d est i[n] v
no extremo generet p[re]su[m]pciones in diuisi
bilis in altero extremo Item nulli apparent
termini distinctiui ar. de le. ii. l. grauis .§. i.
Item no[n] d[icitu]r eadem res diuiso iur[e] censeri ut
ff. de usufr. l. cum qui edes S[ed] quare di
minuetur indiuisibile R[esponsio] video q[uo]d obmissio
minimi quadrantis totu[m] viciat ut ff. fa. her.
l. heredes .§. in illa al[ias] dicat[ur] in diuisibile quando
ex diuisione resultaret effectus iuri [con]tra[riu]s
al[ias] d[icitu]r indiuisibile q[uan]do p[ar]tes separate mutant
diffinic[i]onem totius et sic d[icitu]r in dimidiu[m]
cu[m] integritas no[n] p[otes]t minui stante rea
litate ip[s]ius subiecti quod no[n] p[ro]sequor con
cludendo ergo nota istu[m] tex. ad q[uesti]o[n]e[m] v
trum si de latitudine p[re]dior[um] dubitetur
vtru[m] sit feudalis vel emphiteotica q[uo]d to
ta sit eiusdem qualitatis vbi nulle apparent
note diuersitatis facit quod no[tatur] de le. iii. l.
vxori quod est no[tandum] S[ed] est mirabile non
ne d[omi]nus h[ab]et fundatam in tencione[m] dum p[er]
[con]fessionem vassalli qui [con]fitetur eum d[omi]
nium vel de dicto d[omi]no no[n] dubitatur ex
quo fundatur rei vendicacio d[omi]ni ut ff. de
vsufruc. l. cum sequi .§. i. R[esponsio] video q[uo]d dictum
aduersarii est alterius nature vel forme
qua id q[uo]d intenditur p[er] suu[m] aduersariu[m]
nu[n]q[uam] ex tali fundatur intencio vnde por

verbu[m] ponentis no[n] fundat[ur] intencio [con]tra ne
tis nec e[con]tra et ita intelligitur regula ex
cepcionem obiciens s[ed] qu[an]do sub eodem genere et
natura cadit obiectio tunc videtur [con]stitui
sum quod no[n] simp[liciter] nisi cu[m] p[ro]testacione loquat[ur]
ut no[tatur] d[e] y. in c. nullus pluribus et C. de ex
cept. l. siquidem p[er] glo. et ey. Ex[tra] quero vtru[m]
sit differencia dicere p[ar]tem aliqua[m] p[ar]tem re
spondeo q[uo]d no[n] est d[iffe]r[enti]a int[er] p[ar]tem et totu[m]
ut le. et nota. ff. iii. l. vxori sue qua dictio
p[ar]tis tunc est exclusiua vsq[ue] ad minimu[m] resp[ec]
tum terre satis est ut ip[s]am excludat ex p[ro]p[ri]o
significato et tu[n]c nichil excludit in effectu
q[uan]do ponit[ur] p[ro] p[ar]te dimidia de v[er]bo. sig. l. nomen
filiar[um] .§. porcionis et adde q[uo]d no[tatur] ff. de p[e]cu.
l. pomp. §. si sit s[ed] q[uan]do adiungitur dictio aliq[ua]
p[ar]s sufficit etiam min[us] qua[m] dimidia ut hic
ut et ar. ff. de le. ii. l. cum filius .§. patre
Ex[tra] quero vtru[m] magis p[re]sumat[ur] p[ro] feudo antiq[uo]
qua[m] p[ro] nouo R[esponsio] sic q[ui]a magis p[re]sumitur p[ro]
factis antiquis ut hic sum[ma] pe. de ter. et p[ro]
batur .i. de inuesti. in marit. fa[c]ta c. i. §. ite[m]
p[ro]l[e]s et .i. de gradibus suc. in feu. c. i. §. si.
Ex[tra] quero vtru[m] ille qui p[re]tendit feudu[m] an
tiquu[m] debeat allegare nomine [pre]decessoris tex.
est .i. de capl[ita]nis ex or. c. i. §. si qua vbi tex.
sic ait si qua in inuestitura facta dicetur semp[er]
debet nominare d[omi]n[u]m a quo inuestitura d[icitu]r facta
no[tatur] ob quod no[tatur] C. de peti. here. cogi. qua
dic ut ibi et quod no[tatur] in c. i. ex[tra] de reg. iu.
li. vi. Et hoc si p[otes]t scire s[ed] si p[ro]pter antiq[ui]tatem
ignorat no[n] cogit[ur] ad impossibile satis est
p[ro]bare t[em]p[or]is tam antiquitatem p[er] supius al
legata Ex[tra] etiam quero quare ex pluri
mis diuersis generis [con]iecturis resultat p[ro]babil[is]
p[ro]bacio licet termini no[n] sint eiusdem racionis
ex diuersis no[n] eiusdem nature p[ro]uenientibus no[n] re
sultat eiusdem totalis integracio R[esponsio] q[ui]a res
naturales no[n] [con]stituunt[ur] ex argumentis quidem
enim [con]stituuntur quedam p[re]sumunt[ur] [con]stitui no[n]
possunt nisi ex p[ar]tibus sibi cohere[n]tibus p[re]sumi
aut ex differentibus in eundem finem tendentibus
et no[tatur] q[uo]d dico p[re]sumi et sic vnus testis et duo
de fama q[ui]a sunt diuerse sp[eci]es p[ro]bacionis no[n] di
cunt[ur] p[ro]p[ri]e facere p[ro]bacionem s[ed] p[re]su[m]pcionem au
tem aliq[ua]n[do] statuit aliq[ua]n[do] no[n] desu[n]t ab utrisq[ue] cu
dilectis Ex[tra] etia[m] quero si p[ar]s cu[m] testis dixe
rim extra iudicium se no[n] interfuisse veritatem
in iudicio coacti possunt depone[re] veritatem abs[que]
alio cor[am] p[re]iudicio de hoc h[ab]es tex. .i. quid
sit inuesti. §. c. i. §. si no[n] qua no[n] est boni
q[uo]d veritas negetur ut .i. quo t[em]p[or]e miles .c.
fi. et idem habes .i. de capi. ex or. c. i. §. no
tandu[m] ibi quid si dicant se inuestire cum
sciant coget eos iurare et veritatem dicere
et est io ne interapiat materia p[ro]bande ve
ritatis facit quod no[tatur] C. de testi. cu[m] causam
Baldus de p[er]usio etc.

Item si vassallus qua int[er] alias
[contro]uersias est illa que sequit[ur] io
subsequent[er] de ea tractat ad sima

ima

q°

q°

q°

q°

q°

q°

No.

Opitz. intbono

No.

intellam attende usque ad .§. si quis de ma so
si vassallus possidet castrum nomine recti feudi
dominus autem dicat eum nomine gardie possidere
domino incumbit probatio et si probaverit vas
sallus condempnabitur nisi vassallus probet legi
time se investitum a domino postquam in gar
diam ab eo accepit domino vero in probatione
deficiente vassallo datur defensio idem est
dicendum si vassallus dixit se nomine recti
feudi possidere dominus autem dicat se pro pign
ore dedisse vide litteram Secundam miles
possidet castrum vel aliam rem nomine recti
feudi dominus dicat quod sibi dedit nomine castal
die eximitur cui detur probatio videtur quod domino
et si potuit probare tunc ille qui tenet domino
debet restituere nisi vassallus per pares curie
vel per breve testatum probaverit se a domino investi
tum nomine recti feudi postquam illud a domino
nomine gardie suscepit domino vero non probante
datur iuramentum vassallo et hoc usque ad .§. vl
timum iac. de bel. Iudex ibi pro feudo recto
et proprio seu non ibi et si potuit se dedisse per
gardiam etc. i. nomine gardie ibi probare .§. si
quis si postea feudum accepisset etc. ibi tunc
illius .§. vassalli ibi defensio .§. cum iuramen
tum ibi postea in gardiam. ex ordine istarum
probationum eleganter nota quod post dicta testi
ficata testium domini probantis quod pro feudum cas
taldie admittatur adversarius ad convincendum
alia testificata probando per posterius fuisse con
cessum in feudum rectum Et est ratio quia iste
ultime probationes non excludunt primitatem pre
dentium probationem adversarium ut ff. de rei ven.
l. officium adde alium casum .§. qui reus non fuit
admissus ad probandum sed consensu partium nec in
dispositione fuit prius adversus admissus ac
tor ad probandum suspensis interim probationibus
rei nam tunc non obstat reo dicta esse testifica
ta actoris etiam super dictis conveniens ut patet in dicta
l. officium ut iste est vicinus casus illius l. nobi
lis Sed inquid tenet sententia si iudex noluit ad
mittere probationes respondeo sic ff. de eden. l. argen
.§. sin autem Secundo si iudex duxit perfectum
quod tulit sententiam quibusdam attestationibus publica
tis que forte alius iudex mandato suo in alia terra
recepit respondeo idem licet cause continentia dividatur
tamen si super toto pronunciatur valet sententia et
oportet appellari si sententia displicet vel dic ut dixi in
l. platanum Sed an publicatio testium dat aliquas
vires attestationibus quo ad proprietatem rei mediate
nam dicit primo quod publicatio nil facit nisi
quod prius non erat autenticum post publicationem
est autenticum et valet inter partes inter quas ac
tum est et qui ad idem agitur de fide instru
mentorum dilectus in novella et dic ut dixi C. de
re iudi. l. gesta Secundo qualiter presumitur feud
rectum respondeo quia non erat datum ad certum servi
tium rectum appellatur Sed si esset datum expresso
merito vel primatorum castaldie tunc non esset feu
dum rectum ut .s. de feu. casta. c. Item no
ta quod iudex dabit et imponit honus probandi
probare deberi quero si imponet honus probare velit non

debenti conveniet ipsum et posset appellare Op.
et videtur quod si vassallus fuit quietus de medietate
non potest postea vti beneficio quia beneficia inven
da ab his evacuant desiderium si dubitetur .§. i.
hic apparet in excep. non nu. pec. quod est excep
tio integralis nam negans per dictum beneficium
huius exemplum C. de non nu. pec. aut. quod quamvis
Item negans solus est subtrahens ut ff. ad
l. falcidiam .§. si et consideratum quod negationum
quedam sunt que possunt habere in suo tractu
temporis mediatum et varietatem sicut est hic
nam consideratio primi status quia quod fuit
castaldia nunc est feudum rectum non est
negatio falsa nam non dicitur esse tale quod non
perseveravit tale ut ff. de acquir. pos. l. si
quis autem quedam sunt negationes que semel fal
se et ideo de hoc loquitur contra ff. de proba.
l. cum debito ubi patet quod beneficium pre
sumptionis tollitur per primitatem negationis
Op. ad idem et videtur quod negans se pos
sidere talem qualem adversarius intendit
convictus de mendacio privetur possessione ita
quod non suffragetur eius dominium ut inanc.
de teu. et feminis .§. plures Sed ibi negavit
substantiam potius hic eius qualitatem vel hic
negando dixerit verum ibi mendacium
Et faciunt ista ad questionem de eo qui nega
vit se occidisse quod convictus possit probare quod
ad suam defensionem fecit nam negando
se occidisse intelligit negare eo modo quo
proponitur sic ut punietur et sic non est sibi
contrarius sum au. de ysez. quod tene menti
Secundo eum si confitetur se fecisse homici
dium sed excusat vallo primo vult interpreta
ri suam confessionem et dicere quod iuste fecit
ad sui defensionem inquid potest dic ut ext.
de accus. c. cum dilecti ubi videtur probare quod
potest nec enim videtur de simplici iure respondisse
i. confitebatur se fecisse quia nec debet interrogari
de iure ut nota in l. ornamentorum de
auro et ar. le. Tercio utrum post con
clusum in causa potest fieri iuramentum respondeo
non ut no. Innoc. de causa pos. pastoral
ut no. Innoc. si tamen post conclusionem clam
sententia et est appellatum potest suppleri obmissum
ut nota in l. i. infra ff. de acci. emp. nam
in causa appellationes omnes errores purgari
possunt qui causas cause gererunt ut no.
de app. l. creditor .§. iussus Tercio utrum
ubi nullus testium est statutus pro forma sub
stanciali ipsius actus vel probationis eius potest
suppleri per iuramentum vel per extraneas coniecturas
respondeo non immo per testes sollempnes debet probari
ut exponendo tex. nec glosator ff. de le. ii.
l. cum querebatur Tercio de suspicionibus
quibus sit eorum effectus Secundo distingue inter
temerariam probabilem et magis probabile
seu violentam prima nichil operatur secunda fa
cit iudicium 3a facit violentam presumptio
nem et in criminalibus ratione prime
non fit tortura secunde fit tortura moderata
sed ratione 3e fit tortura acerrima in civili
bus defertur sacramentum Tercio quid de
fama respondeo si est apud bonos et gra
ves presumitur ex iustis indiciis nata et

pruat bum; testem de veritate in causis ciuilibus sed si est apud leues personas quibus sit eius esse aias dic ut no. p bar. ff. de q. l. de minore § tormenta et sit duplex est fama .i. cum causa et sine quare plus infamat puta quia fugit in culpatis et in formis de qua non pt reddi ro vnde natura sit que plus valet ad absoluendum quam ad condempnandum at. no. ff. de pact. l. tale pactum in prin. de iureiuro act. l. i. baldus.

Simulter nota hic arg. quod si creditor emit pignus desinit esse pignus nisi esset emptio simulata et de simulatione constaret per argumenta indicia. ¶ Extra quero quid ad iudicem secularem de pignoribus respondeo iudex secularis pt congnoscere de usis qui cum vsuras incidit actioni pignoraticie quia conuolutum esset dice quod iudex secularis non posset bene cognoscere inter laycos pignoraticia actione secus si prin. aplicaretur et pse moueat quo usuraria aduerte ut intelligas si pignoraui tibi rem pro centum et non est dubium de quantitate mutuata sed de fructibus redactis quos creditor percendit tamquam lucrum sortis iudex secularis cognoscat ut ff. de solu. l. tutela sed si petatur gtus resandi tamquam usurarius et hec negat quia non appet quod si usurarius ex sua qualitate ecclesiastica est cognicio ut no. xi. q. i. in summa de iudi. dispendiosam et c. i. de usu. p pau. de liaza ¶ Item de reatu vsurariorum non cognoscat iudex secularis sed de computo sine calculo vsurarum tamen prius quosdam ¶ Sed nunquid populus posset facere statutum quod summa super talibus lata per iudicem secularem esset seruanda inter se si enim populus consentit quare non pt ¶ Si dicat nec imperator pt verum est quod non pt iustificare reatum ut no. C. de usur. aut. ad hec non impedire iurisdictionem ecclesiasticam qui posset adiri sed iurisdictionem secularem fouere et repellere rebelles metu pene quare non pot respondeo quia est alterius principalis iurisdictionis certe ex hoc sequetur quod vna in alteram nichil posset ff. de iur. apud eum certa si sibi fecit istud statutum fauore a animarum quia laici sunt minus fauorabiles vsurariis minimum quia eorum dulci fauore iudicibus sustentatur ff. de pigno. l. si fundus in fi. et l. si conuenit de pigno act. p acau et inde quod non est de peni. c. i. ubi no. ¶ Ex no. quod arg. de equitate cum coni. singularis possessor possit conueniri ut uel soluat vsuras uel rem dimittat quod est contra iur. ciuiles regulas tamen si sunt plures possessores quilibet pro parte est conueniendus et non vnus in solidum exigendus ut C. de conue. fis. debi. l. i. sum vnam mirabilem et singularem lecturam. Et idem si multi emerunt de rebus obligatis ad collecturam quia quilibet tenet pro rata C. de debi. ciuil. l. apud hoc tene menti ¶ Extra.

nota quod aliud est interesse aliud vsura vnde interesse venit in mutuo cum est nota ex. de so. compe. dilecti ff. de in litem iurandis et nota C. de suma trini. l. cunctos non tamen sufficit confessio super interesse facta in carta mutui et non ff. de p so. l. socium qui in eo l. si de pretio stip. ¶ Item no. quod fructus non recipit usuram sed quantitas semel fructus ad quantitatem reducta ut ff. de usu. l. in fidei commisso § si cum auro. Et ideo si peccata in facto de porta et quia glosas non transsacabo nisi ubi addere debeo ideo quasdam oppositiones et solutiones obmitto ¶ Iam prosecuta alius presencia teneatur in subsidium ad restitucionem vsurarum glo. innuit quod sic in l. si sciente ad l. pomp. de pa. sum est quia rogatu debitoris opam prestitit ar. no. C. de opibus li. l. si qua ¶ Fuit quo de facto an de causa usuraria possit in arbitratorem compromitti et dicendum est quod a compromittitur de dolo preterito ipsius usurarum et valet compromissum aut de dolo futuro et non valet compromissum ut ff. de pac. l. si vnus § illud nullam. Idem si dolus preteritus in dicens tendat ad futurum quia tunc non valet compromissum tamquam in fraudem usurarum factum ¶ Fuit etiam quesitum si episcopus interponeret auctoritatem vel faceret preceptum super aliquo instrumento usurarum per hoc eminentiam ordinaria cognicio ipsius epi. et dicas audacter quod non quia illud fit sine cause cognicione vel etiam cum leui cause cognicione non preiudicat veritati ut l. si iudex ff. de his qui sunt sui uel alieni iur. et ff. de offi. testa. l. filio § contra tabu. et ff. de le. pre stan. l. filium § si quis cogi ff. de cau. bo. edic. l. in § pubere ff. de iudi. l. p iniorem et ff. de neg. ge. sui aut. § si. baldus

Si quis de manso. dic sum pe. de terra quod glo. i. istius § est male scripta ex qua colligi poterant contra istius § et ideo ipsam obmitto et dicas aut dominus reseruauit sibi aliquid in curia et tunc aut vassallus est in possessione incrementi et tunc probat inuestituram incrementi ut in prin. huius § aut est in possessione incrementi et tunc non probat per pares aut per breue testatum sed iurat ut in fi. § aut nichil reseruauit sibi dominus in curia et tunc vassallus nichil probat et tunc omne incrementum et cetera ut in medio huius § vel dic sum ja. de bel. quod si inter dominum et vassallum sit contencio de incremento feudi si dominus certi aliquid sibi retinuit tunc vassallus est probaturus aut nichil sibi retinuit et vassallus possidet et tunc incremento suo stetur aut non possidet et tunc incrementum amittit nisi probet legitime ut h. d. ¶ Casus talis est quidam miles vel baro inuestiuit quendam militem quodam manso postea creuit mansus quantum adque pertinet in incrementum respondeo aut dominus aliquid sibi reseruauit et tunc ad dominum pertinet nisi vassallus probet se in incremento inuestitum per pares curie vel testatum aut nichil sibi reseruauit et tunc aut possidet vassallus

Et pbat cum instrumento aut nō possidet z tūc
p paires curie aut breue testatum pbat in
se inuestitum de incremento hoc dicit iac. de
bel. ¶ Op. ad prim. huius. § de § cū aut. e
t. ubi dicit q si constet de pte obtinet vass
allus in alia pte sine aliqua alia pbaci
one s ibi loquit alio casu et hic alio. s. qz
incrementum nō est semp ps feudi ut ibi q
qui nō sit ps feudi dic ut. j. § xj. in glo.
¶ Et nō. q si ipse vassallus hoc incrementum
totum ad ipsum ptinet et de inuesti de re a
lie facta. § e contrario qz id perdit ex in
dustria et ope manufacto ar. instit. de re
dui. § si qs. s. sine omni pbacione. Item hoc
contingit hic pter reseruacionem qua facit
sibi dñs ¶ Sz quid est mansus cmansus c
prediuz in quo manz homines q dic ut nō cē
decausi. c. i. in pn. ibi fidelem qui nō e in po
ssessione incrementi pbare § qualis rete
cto dño pdest ut hic et. j. ti. i. § fi. et dic
ut ibi et hoc e verz qn dñs est in possione
incrementi alś secus ut. j. ibi si uero fidel' zc.
Omne incrementum. s. latens et appens na
qui omne dicit nichil excludit. c. man. l. a
pau. et ff. de le. iij. l. uel' z nideo testatorem
et dominum appens cedit cū vineaz fuerit sac
ptusmos qui talia sciut q dic ut instit. de re
dui. § p. nisi retinebit. s. sine omi pbacione
ex ini presūpcione qz tacite videtur concessisse
dñs omne incrementum p pncipalis feudi inues
titurum ar. ff. de pac. do. int socerz. § cū int
patrem quamuis aliud sit in fructuario nam
distinguit an incrementum sit latens uel' appa
rens ut ff. de usuf. l. item si fundi. § item hinc
Sz que est rō qz plus e concede ppetatem
seu dñium rei saltim utile q hic vassallus sed
concedens sit dñs alś paritur causa pstabi
di ut. j. de inuest. de re alie. facta. c. i. § i. quid
concedenti usuf. et ppterea glo. i. que e de lege. l.
de quibus ubi trahit uis scripturz adno septum si
loquitur de feudatario male dicit p hunc §.
Idem forte posset dici de emphiteota cū dicat
eam transit in eum utile dñium ut ff. si ag.
vec. l. i. in pn. et in fine. Sz potes ibi ponere
casum seu exemplu de § pdictis modis. j. que
fuit pma cā amit. benefi. capto. i ¶ Oppo. na
lege cauetur q idem dz esse iudicium de eo q
accedit sine accesat q est de pncipali ut ff.
de pac. do. int socerz. § cū int. Sō. ibi loquit
de augmento conuencionali hic de emergenti
in quo consensus paruz nō requirit ¶ Item oppo
de le. ij. c. de iur. emphi. ubi est ponomatu
i meliorationes ptinet ad emphiteotam in
re utilis dñi ¶ Sō. ibi loquit de hys que
intra rem sunt h de hys que iuxta rem
sunt. Unde bene concedo q si in isto manso
vassallus edificaret castru q illud castru
iur. utilis dñi ptineret ad vassallum du
rante feudo qz est augmentum intrīsecum s
secus est in alluuione. nam natura feu
di est sicud natura agri limitati z sic
natura lacus et stagni qui nō accipiunt
extensiuum augmentum eo q hnt termios
restrictiuos de contrahen. emp. l. i. uptalia
polla et limitacio dz limitare suas extra

ineitates exclusiuas s intensiuum sic ut ff.
de acqui. re. do. l. in agris limitat' et l. la
cus et stagnum Et est racio qz versa vice
pstatur seruatum conmensuratum unde q au
getur in seruacio nō augetur in psuicao ex
natura pporcionalium seu correlatiuorum
et ex natura cause et effectus ut. j. de eo
qui a. bel. de po. c. i. in fi. qz cū semp cō
mensurat sint causatum conmensurabile si
bi secus si nō sit pporcio ut nota. c. de o
pis li. l. trans conclude q feudum mensura
taxatum nō hz ius accrescendi. secus si sit
meris terminis demostratum qz nā termiorum
nō est impedire futuras accessiones secus
in natura taxacionis de contrahen. emp.
l. in lege ff. ¶ Oppo. et uidetur distingue
dum aut accreuit ante tradicionem z ac
crescat dño ut ff. de act. emp. l. uel' § si
tiarus aut post tradicionem et accrescat
successori Sō. illud uerz in contractibus ex
quibus transfertur totū ius tradentis s nō
est ita in feudo quia penes concedentem re
manet directum dñium quod debz aliquid
operari qz optinet supremum gradum dñi ut
s. de inuesti. de re alie. facta. § si nō
¶ Oppo. maior est ppetatis ppetarum respai
usufructus quam respai feudi et tam
usufructuario accrescat alluuio ut ff. de
usuf. l. item si fundi. § hinc Sō. qz aliud
in usufructuario qz agitur ibi de modico
preiudicio dñi cum usufructus vitam nō
excedat s in feudo agitur de maiori p
iudicio ideo requiritur maior expssio a
corum que nō. c. que res pigno. ob. pos.
l. fi. certe z hic videmus q quedam accedit
usufructuario que nō accedunt emptori
ea sine quibus uti nō pt ut nō. ff. de usu
fruc. l. s et siquis. § ppetatis Sz certe
in glo. nō reddit racione ex ui noie et
illa rō est ar. q cum feudum aliqū ap
pelletur usufruc. q concesso uichi castro
intelligantur uichi concesse munaciones q
sunt ad defensam castri ibi posite ppe
tua destinacione patrisfamilias cōqua
nō sint afixa ut trabuchi manganelle
baliste et similia ¶ Oppo. dicit hic q ex
cepcio in quibusdam racionem fiat exce
pcionem contra vnio excepcio in quibusdam
racionem fiat concessionem ut ff. de fun.
instruc. l. quesitum. § idem z uidet Sō. illud
est cōsideratum in era natura excepcionis
s secus est considerato iure excipientis et
eius uoluntate psumpta ut hic ¶ Oppo. ista
lra facit vim in poss. Sz contra quia ex
possione nō sufficit pbacio concessionis nec
acquisicionis dñi ut. c. unde agua. nō h.
¶ Sō. illud est verz nisi ius psumat p po
ssessore ut hic nam ego repio q possio
tamquā fauorabilis ut nō. j. de contra
inuesti. feu. c. i. in glo. hinc sil'e ubi glo.
eleganter dicit q possio e res fauora
bilis p in feudis in quibus etiā pscripciones
longissimi tpis fauorabilem puto uel' sal
tim nō odiosam quia uerusque contra subi
fertur. s. nō solius vassalli s dñi ar. ff. de
statu libe. l. statu liberos. § fiunt anima

ff· de usu· cum de in rem verso et valet i integre
ssu indicaorum ut proedatur in libello sup quo
alis no proeditur ut ff· fam· h'z· l· i· Item
sup decisionis ut no· ff· si ser· uen· l· sicut· §·
si queratur· Item sup executione sive facien
da vel impedienda ut· C· ne uxor pro ma· l·
ob maritorum· C· de pub· fisc· l· i· C· de lo·
va· l· ff· de re· iudi· l· a diuo pio· §· si sup re
bus et habent possessiones varios effectus
ideo q: iudex d'z examinare qualitates po
ssessionis dicit Ber· ex· de pba· licet cum·
Extra no· q usus feudi p't esse sine ulla
possessione ut patet in comodatario et simi
libus ut· ff· de dona· l· a quibus regalibus q
si spoliatus i· integrandus· C· de fur· l· ii· 2
l· apud et l· plt· §· s'z cu in sia et l· i· C· si p
vim vel alio modo de condicione fur· et ideo
§· vertatur S'z inqd in ea mentem allum
ouis p't mutare publicos fines qui sunt ire
pub'ca affixi puta fines plebanie et silua
et dicendu est q· no qua illi fines sunt
ppetui et immanabiles et 9sueverunt qui
esse tales quos ipa natura mutare non
potest ut montes et ripes aliqu sunt vie
regales ut ex· de pro· c· ii· et ex· de pro
ba· c· ex litis in novel· S'z pone dns in
feudauit in castru reseruatis sibi qbusda
vassallis quod quidem castru ultimum multipli
catum est in hominibus et magnitudine que
ritur ad q p'tinebit illud incrementum re
spondeo familias distingue et unde pcess
serunt q· p'gemitores suos sufficere sequi
debent ut C· de agri· et censi· l· cu fami
ar· ff· loca· s'z a des §· si quis mulierem et
C· coia utriusq' iudic· l· poss· Pone
dns h't qdam territoriu in cuius principio
est quoddam molendinum q 9cedit michi
in feudum iste dns in inferiori p'te vult
facere aliud molendinum me inuito quer'
utru pot et videtur q· sic lic teneatur
michi ad interesse iure cui dominiu id fa
cit nec eni iure fruitur p't impediri q
res sua nemini fruit ad hoc facit l· i· in fi·
ff· de no· op· nun· ista q'o no est dubia si
hns molendinum supius h'ret ipm iure p
prio q· aique p occupacionem quesitu supi
or impediri non poss· Considera q qdam
sunt que cu antea in nullius bonis essent
9ceduntur occupanti quo ad illius utilita
tem ut aqua fluminum quedam vero no r'ne
occupacionis s'z r'ne territorii fiut eius ut fo
ssata vel agrum alicuius currencia sicud e
rapo et molendinu ut dicit glo· et illa
sunt eius vel illorum quorum p'dia q' p's p'dio
rum sunt cu alueus eorum no sit pub'cus s'z
p'uatus ita q' s'm quosdam nisi in 9triu sit
p'scripcio pub'ca 9sue'do viatorum cui esset
standum ut· C· de aque ductu· l· usum aque
possunt decam aqua in totu in suis p'diis ab
sorbere ut no· bar· in l· i· §· sicut de aqua
plu· ar· Posset ergo dubitari utru vas
sallus possit dictam querere in p'dia sibi
9cessa ita q ad inferius molendinum dni
nichil p'ueniret q' no credo q· no e· vri
simile dnum 9cessisse ar· ff· de ser· ur· p'di·
l· qui binas edes Et no· q in isto ductu
aquarum no solu inspiciam9 principiu aque s'z
eciam loca unde decurrit et alueus et
meatus unde transit et vetustissime cu
cursus et s'm eorum qualitatem de usu aq'
iudicare debem9 Adde q no· ff· de v· ob
l· si sub una §· si quis viam q'lle que p'mit
tit solam pactam n'c palia v'ba 9stituit
seruitutem no videtur s'uitutem 9stitue
s'z se p'sonaliter obligare Quero quid si
inter domum feudatarum et domu dni
est unus puteus tantu cuius aqua no suf
ficiat utriq' quis p'feratur Et videt q dns
tamq' maiorem p'tem habens h't eni do'm
alteram inte et in altera h't mediam p'rie
tatem ar· C· de dona· l· sancimus §· in prim·
Tu dic de puteo ff· comodi· l· iiii· §· i· de aq·
lacione dic q' d'z diuidi mensura vel tem
poribus ut tm capiat unus q'tum alius
ar· ff· de aqua plu· ar· l· in diem et de a
qua cot· l· luc· Quid si queda plateo
la est in medio r'ndeo p' con'dula diuidi
debet et dimidia usus domui est dni a
lia dimidia usus vassallu est vassalli sic
inter duos ppetuarios iuxta no· p bar· in
l· ff· de damp· infec· si pacatur diuisionem
aliqu eni est ita modica q diuidi no p't
et tuc idem e· de ea q de uestibulo ff· co
mo· l· si ut certo §· si· ff· coi· di· l· arbor §·
de uestibulo Pone q vassallus faciat
clusam sup emphiteoticam currente q'o
cuius erit ipa clusa Bar· format 9onem
in clusa facta in flumine pub'co et dicat q
est facientis l· flumina de damp· infec·
Tu dic q in flumine publico sup ficies e· fa
cientis q appet q· clusa destructa nullum
ius retinet in flumine nisi ius refaciendi
et ita fuat 9suetudo Ex h's sequit'
q supficies dicte cluse quo ad utile do
minium e· vassalli s'z ipa subta cedit arte
quo ad nullus durum dnum Pone q
vassallus ex torrente vel fossato dni per
p'dium feudale duxit aquam in p'prium
p'dium ipius vassalli longissimo t'pe po
stea finitu est feudu in quid intelligat
hoc ius p'sc'psisse r'ndeo no q· hoc no
fecit r'one dni ex quo duxit potuit
aquam de fundo in fundu no r'one p'sc'p
cionis ar· ff· de usucap· l· sequit §· lana
Item quia qui sup ueniunt 9tra re petit u
sus extinguit' usus Item hoc opatur
interasio medii ut ff· de ser· rusti· predi·
l· tria p'dia Item de hoc i· de inuesti· dic
alie facta· c· i· §· quid ergo Ex quero v
trum dns pot michi 9cedere aream me
feudi et quitquid ibi edificauero iure p'prio
Bar· dicit q non in l· i· §· i· de supficie ad
hoc facit ff· de acc· et obl· l· obligacionum
fere §· placet Inquirum faciat ff· quem
fram· ere §· plt· l· fi· et est effectus in hoc
quia finito feudo liceret h'di feudatarii
eleuare edificium nisi dns pacificaret' cu
eo vel vellet soluere ei estimacionem edifi
cii ut i· ti· hic finitur lex deinde

incipiūt cōsuetudines regni .c. si vassallus
et ibi videas nam nō cogit' vassallus ven
dere rudera si nō vult vende͠ s; uti matiā
ista que nō cessit solo inseparabilit' quia qui
cunq; vult etiam durante feudo pt elena
re edificiu; dum tn̄ legem nō offendat ff.
de le. l. cetera. Ergo tn̄ in emphiteota puta
bam q' p defectu; gnationis et nō p culp
am finitur emphiteosis q' edificiu; possit
tolle nisi soluat' edi extimacio nō dico edi
ficij incorrupti s; q̄ntu; valent rudera ab
edificio separata p. l. in fundo de rei ven. ii
dicam9 et melius dum tenetur acti. neg. g.
quia re ipsa negociu; suu̅ est utilit' gestu
et factus est locupleator et istud ē veru;
sine dubio si esset pdiu; pdiale .l. alter
de vno vendens ut nō. ff. de neg. ge. l. ex
duobus et ideo p rato debet haberi ff. d'
neg. ge. l. pomponius ¶ S; adhoc posset
iudex q; nō gessit aio obligandi alique
¶ Item ex quo vult dum pati q' tollat edi
ficiu; nō d; ultra grauari ut ff. de neg. ge.
l. s; an ultra .v. secus si esset talis expensa
utilis que nō posset abradi de qua loquit'
dicta lex poponius ¶ S; nunqd aqua p se
ipsam defluens pt induce prescriptionē uel
ɔsuetudinem dic q' nō quia nō est res ciui
ta et p rem in ciuitatem nichil nobis acquir
tur oportet ergo in prescriptione aliquē usu;
intercessisse quo pncipiato sufficit aquam
p se fluere ut ff. que ad. sui. amit. l. qui fu
dum in ɔsuetudine certa sufficiat q' habuit in
iciu; annalis ventibus na postea p se fiatur so
lo tpis cursu ut ff. cōia pdi. l. venditor p.
si ɔstat et faciat q' nō. p ey. ff. de v. ob. l. si
cum fonus ¶ Extra nota aqua publica nō
posse priuatim fieri ut .c. de aqua ducti.
l. diligent'. et si princeps concedit alicui pur
legium faciendi molendinu intelligi' sine
iniuria alterius. c. ti. l. sequis Item qiqs
tenet' iniciari de facto sine ruina; p sua
pdia decurrentem. c. ti. l. i. ita dicit doc
¶ Quero de fluminibus vtrum remaneat in conces
sione feudorum regalium si forte imperator co
cedit usq; ad tale flumen ul' de tali flumine
usq; ad tale de hac dictione de. ad. et usq;
et de ɔone pposita sentit archi. q' vtriq;
flumine veniat. s. unde incipit et ubi fit de
dictione ad. satis pt dici q' est dictio ad
iunctiua de hoc notat archi9 q' fines sunt de
ipsa terra terminata Item dicit q' in diuisioni
bus regnorum veniunt et cedunt flumina publica i
vide ¶ Extra nō q' in realibus seruitutibus p sep
cio nō perdit ex causa possessione quia res p
scribit que est in ciuitate ut ff. de publi. l. si
ergo. v. de usu' et Bal. insti'. de acq. v. aque
p iacio debui'. ¶ S; an ɔcessio aque ex fonte
siue ex castello ducende pot fieri sine titulo
et est cu. q' in seruitutibus facit p iōne volū
tas certa; nō expresso titulo ul' causa si sui. ve.
l. sequis diuturno et hoc in tradicionibus ul' qi
s; in permissionibus requit' ca. l. ii. v. circa de ex
cep. do. sin al. ¶ pone quidā habebat iiii.or
molendina in eodem flumine ut in flumine te
sin ubi sunt molendina lignea duo erant
vetera cu̅ machinis et duo erant noua in
quibus machine nō erant apposite fecit tn̄
ɔcessionem p hec verba ɔcedo molendina
que habeo in tisino q̄ntum utrū noue mo
lendinorum intelligant' ea in quibus nō du
sunt imposite mole. hec q° fuit de facto.
papie sub aliis terminis nam dicebat statu
tum q' nemo pt extrahe molendinu̅ de
tisino in padum sub pena amissionis mo
lendini et centu̅ librarum modo quidā fece
rat construi molendinu̅ nouu̅ eo usui n̄
nō in tisino s; in pado et nō dum appositis
machinis p tisinu; duxit ipm in padum
inquirebatur contra fuit quesitu̅ quid iuris
dicebatur q' incidit in pena q; mole nō sunt
pars substancialis s; instrumentalis q' p; q;
nō sunt eiusdem spēi. l. si. de fundo instructo
sicut nec asina molendinaria. ff. de fundo
instructo cu̅ delamonis. v. asina nec dicit'
quod mun9 pfectu; ɔnaalit' pfectione eo
q' careat instrument' ut nō. ff. de usufr. l. s;
et si quid. v. ppetat' sicut nec psalteriu; dicit'
imperfectu; licet careat cordis sinrū; dice
batur q; in ɔtibus penalibus et odiosis de
bem9 recipe ethymo. s; tamq; ppriu; signifi
catu; vocabuli est eni̅ ethymologia resolu
cio vocis in ppriu; effectu rei que demonstrat'
ut ff. de v. sig. l. tignum et l. ut alferius
si molendinu; dicit' a molendo et sic sig'
ficat statum eius in actu sine alia inde
genia dixi ppter destinacionem edificaci
onis ac etiā ppter ethymologia; voca
buli penam non fuisse ɔmissam ar. ff. d'
pig. l. debitor et ff. de le. i. l. cetera insi
cruantur vo ad pncipale quesitum vide'
inspiciend9 cōis usus loquendi. l. volgarius
ff. de le. iii. l. librorum. v. q' tn̄ cassius ? licet
hoc sit extraneu; a materia mea. v. tamen
adiunxi quia alis tetigi aliqd de materia
molendinorum et facit ad statuta mal
ligno de edentibus fructu; nam ubi nō est
comodu; ibi nō debet esse onus et ma
xime q' perdat ars pub.ca ¶ Ex quero.
tres habent molendinu; dico in vito. m.o
locant p. xxx. tercius vult plus de pte
sua puta .xv. ɔiuritur quid iuris videō
nō tenet' ɔsentire precio ɔuento p duos
s; equo pcio. l. p fundu̅ de sui. i. vsu. pdi.
et si nollet ipe locare s; molere poss; illud
faci'. p pte sua nō impediendo tn̄ alios i lo
cando nō p tem cors ut nō. c. de sacro. sanc.
ec. l. iubem9 nullam in glo. ut vna ps
insi. alis pnocatur ad diuisione .23.

Rursus sup isto .v. pt poni casus
duobus modis in pn.° hui9 .v. feu
sus nō mutatur et ideo in pn.°
sic pone casu; q' secūdus vassallus acci
piat inuestituram de feudo a p̄mo va
ssallo cu̅ eius incremento et aliqd acce
dit huic feudo sciente p̄mo vassallo
totu; incrementu; est ipius vassalli sc̄i
q' ideo post mortem p̄mi vassalli dece
dentis sine liberis et sic aperientis feu
dum dn̄o tūc totu; incrementu; spectat
ad dum ut in 2.° iuso hui9 .v. s; nunqd
nocebit dn̄o ɔuencio facta p p̄mu̅ vas
sallum qui acceptat feudu; nichil dicto

q°

De dictione ad et usq;

q°

q° de molendino

diffo ethymologie

q°

m9

q°

de incremeto cu suo vassallo .s. q omne incremetu3
spectat ad suu vassallu3 videtur q no h3 p[ri]m9
vassallus d3 dare infeudu3 suo vassallo eis
dem pactis et ꝯdicionib9 quib9 ipse h3 ut
i. de l. cor. c. i. §. si. et ideo hec po[n]itur causa
non vi[de]tur bona no enim pot face deteriorem
ꝯdicionem dn̄i ut j. de inuesti. de re alie.
facta. c. i. §. si no et sic videt q h[ab]eat locu
distinctio .b. §. primo Si quis de manso
ubi no vidistis omne incremetu3 spectat
ad vassallu3 Potest q[uer]o poni casus scd̄o
modo in p[rinci]p[io] huius §. hoc mo si aliquis salz
p[ri]m9 accepit inuestitura3 cu omi incremē
to tūc omne incremētu3 accedens viuēte
dn̄o ul' eo mortuo spectat ad uassallu. Si
vero post mortem p[ri]mi vassalli qui inuest
tiuit s[ecund]m aliquid accedit tūc sp[ec]tat ad do[minu]m
ut in suo inso hui9 §. ut dixi s[upr]a p[ri]ma3 caus
posicōem ergo a ꝯtrario sensu si accessit incre
mentu3 viuente p[ri]mo vassallo spectaret ad
s[ecundu]m vassallu3 pe. de cer. ul' dic s[ecundu]m iac. de
bel / facta inuestitura cu incremento p[er]tinet
incrementu3 ad uassallu no ad dn̄m / resolu
to vero iu[re] datoris resoluit ius accepto
ris cu omi incremeto hoc dicit / Casus ma
rchio comes ul' baro militem inuestiuit de
quodam castro cu omi incremeto et incre
mentu3 ius postea accrescat quitur ad q
p[er]tinet et videt q ad vassallu. Sz pone
miles accepit feudu et illud alij concessit
moritur miles qui alij concessit sine h[er]ede
et sic apertum est dn̄o feudu3 uniq[uo]d resol
uetur ius acceptoris et redibit ad do[mi]
nu3 et[iam] sic et cum omi incremeto et h[oc]
dicit ja. de bel. ibi viuente eo .s. maxime
ja. de bel. sine h[er]ede .i. sine filio / Nota hic
duo p[ri]mo q vassallus qui accepit feudu
cu pacto incremeti pt alti sub sili pacto i
feudare et sic tale pcm est reale z nota
q potentie et licentie transeūt ad succeso
rem cu rei coherent ut hic Ezund de
p[ro]hibicionib9 dic ut no. ff. de alie. iudi.
mu. ca. facta. l. iij. §. opus et. l. si. de no. o
pe. nunc. et inde. ff. de euic. l. si res qua.
et. ff. de ꝯtrahen. emp. l. si. §. ul' que sūt ꝯ
Scd̄o nota q resoluto iu[re] infeudato
ris resoluit[ur] feudu3 et reuertat[ur] ad p[ro]p[ri]e
tatem cu suis comodis acquisitis et est
ro. q2 ita erat sic ordinatu naturali[ter]
.l. ex natura ꝯtract9 Pone q[uer]o quida3 de
dit michi usufr[uctu]m rei sua deinde ꝯmisit
maleficiu3 p[ro]pter quod deportat9 e uel
i metallum dampnatus uniq[uo]d p[ro]p[te]r hoc per
do vsufructu3 v[id]eo no et est ro q2 ius
q habeo no depende3 amplius suo ar. ff. de do
na. inter uir[um] et vx. l. sz si mors et. ff. de pi
gno. l. si s[u]p[er]atus q aut dicit resoluto ius
intelligitur in eo iu[re] q h3 dependencia
successiua3 no in eo q p[ri]mo instanti p[er]fec
tum ut. ff. de pigno. l. lex vectigali. ff. lo
ca. si quis domum. §. hinc et. l. si fundus
ar. ff. de dona. inter viru et vxo. l. dona
ciones. ff. de admi. tu. l. cyrographis
§. i. de le. ij. l. peto. §. p[re]diu3 de do. in[ter] vi.
et vx. sz si mors in p[ri]n[cipio] quas leges hic
inde ad aperabis Sz oppone et videtur

q istud notabile sit falsu3 na si p[ri]m9 feudata
rius alteri infeudat nullu ius ei remanet ut
nota. ff. comō. si ut certo. §. si duob9 vehiculu
sicut dicim9 q ille qui h3 utile cedendo ius
li totu transfert ut no. ff. ad trebell'. l. ex asse
et. j. quis di. ma. co. c. i. §. ualuasores si q[uer]o
in totu3 transtulit ergo iam sum[us] no pt q2
no cadit p[ri]uacio ubi no est habitus ut. ff. de v.
ob. l. xi. §. s[ecund]o. p[ri]mo remanet p[ri]mo vasallo iura
s[er]uiciorum .s. iura in pactu deducta ul' ꝯsueta
que peti possunt ut not bar. in. c. ij. de exas
p[ri]cla. unde et dns quoda3 mo dici pt. ff. de
heredi. insti. l. talem. §. q2 et adde q no insti
loca §. adeo Sz iuxta hec quero pone
q sub vassallus acquisiuit no p[er] uiam in
cremeti sz p[re]scribendo q2 res prius qua p[ro]
inuestitu fuerit de re aliena mo q[ueri]tur
vtru mortuo p[ri]mo vassallo redeat ad do
minu3 an resideat penes p[re]scribentem z eius
filios v[id]eo p[re]scripcio accessoria e p[re]cedētis
tituli ut. ff. de dona. cu mor. l. si aliena et l.
qui alienam. z ideo quo redit p[re]scrip[ti]o. ff. de
condi. indebi. l. indebitus. §. si. et q ibi no.
Sz pone q vassallus ex facti ignorancia p[re]
scribit ultra t[er]minos ꝯcessionis uniq[uo]d illud sit
feudo finito et videtur q no quia meo nom[in]e
h3 ius p[re]iudiciu3 auctoris sz p errorem ar. ff.
ad trebell'. l. debitor. §. si Sz pone ꝯcessu3
est quodda3 territoriu3 duob9 in feudu p[ro] di
uiso sz unus p[er] iustum errorem p[ro] se p[re]scripsit fines
alterius utrius eo mortuo sine herede ille
p[re]scripti redeat ad dominu an ad aliu et
videtur q ad aduentu sz hoc est impossibile
quia feudu no stat sine h[er]ede et ideo ꝯsoli
datur p[ro]prietati ad eum aut[em] qui amisit re
uerti non pt ut. ff. qui mo. amit. vsufr. l.
si cu in annos na q no vtendo p[er]ditu est
postea no recuperatur ar. c. de remis. pig.
soluta pendencia Iux. p[re]dicta quero utru
feudu3 possit obligari p restitutione dotis re
spondeo no in p[re]iudiciu3 dn̄i ut. j. quali o
lim feu. po. alie. c. i. §. donare et. j. de inuest.
qua tenuis. c. i. et. j. de eo qui sibi et h[er]edi
bus suis. c. i. et dicta. l. lex vectigali Ezueit
hic glo. uniq[uo]d vassallus vassalli teneat ser
uire p[ri]mo dn̄o dicit Bar. q no iux[ta] illud
vulgare dcm vassallus vassalli mei no e
vassallus meus et est ro q2 ꝯtract9 feudi p[er]
sonalis e quo ad p[er]sonales p[re]staciones ar. ff.
de ꝯtrahen. emp. l. si. et ar. j. quis dicat dux.
mar. co. c. i. §. soldata vero / ego baldus
dico q pt ꝯpelli p[ro] subtractionem b[e]n[e]ficij ut no.
in deo. §. adeo p[er]ea si dns velit feudu rem
aneri s[er]uiciu et sibi p[ro] se s[er]uicia exhiberi
poterit hoc ꝯsequi in subsidiu tamq[uam] ꝯtra de
bitorem debitoris iuxta ea que singulariter
nota. ff. de acquir. h[er]ed. l. p[ro] herede. §. si q[ui]d tu
p glo. et modernos et dicas cu iura feudi
no transeant in exteru3 z quo ad sacra feu
datariu3 iste dns sit exteneus quomo potest
ei s[er]uicia adiudicari v[id]eo creditor no in
telligitur ex[tra]neus donec debitor viuit q2 e
eius ymago. c. de p[re]scrip. xxx. annorum. l. cu
notissimi. §. i. et ar. ff. de damp. infec. l. si fi
nita. §. si qua sunt iura z ar. in. l. ij. c. de
iur[e] aur[eorum] anul[orum] ubi dicit[ur] q ymago ondit
homis qualitatem sz cu h[er]es h[er]edis mei sit h[er]es
meus quare vassallus vassalli mei no e vas

sallus meus. Videō quia ame nō hʒ causam
pma n. sam ʒ exquodaʒ sepato gētu ꝛ ex
ppria prudentia nemo enī est feudatarius
aldus nisi feudū papiat ex prudentia illius
et beneficiū ex eo recognosat et quia cū
pmisitate transeunt alī falso noīe vīmū
sitatis lex vteret si aliquit eet anozmi
sitatis et eni vnuisitas noīe amittet. bal.

Q

ctunbi modis feudū amitti: 2.1a

Q[uesi]tum est sup qualiter feudū cstitu
atur et p quos item ad quos trās
mittatur et qualiter pletur ꝯʒ q̄
omne q̄ generabatur corruptibile est seq
batur videre de ipius feudi puatoē. s. ex
quibus causis feudū amittitur. Ideo hoc ru
brica subiciatur. Et quia lra pcedit p mo
dum summe specificando casus ideo i hʒ
pncipio nō cadit summariuʒ ʒ casuʒ expo
sitio et interpretatio ideo vemo ad tex. b.

Quia supradictū est. casus pmus
feudi amittendi ꝯi dns pluʒ cum
pestre habuerit et vassallus eo
morante in prelio ipm dimiserit nō moz
tuuʒ nec ad mortem vulneratuʒ ex quo
tex. collige pmo id quod pmittitur. vide
liʒ q̄ dns hebat pluʒ campestre ¶ ꝯcd̄o
id q̄ papit. s. q̄ psona dni nō dimittā
donec viuit nisi esset ad mortem vulne
ratus ¶ Ex quo nō ar. q̄ mortuus ꝛ ad
mortem vulneratus equipant nō tm̄
ponēa q̄ʒ mortuus nō possit face testm̄
nec quicq̄a de bonis suis dispone ʒ ad
mortem vulneratus donec hʒ intellcm̄
ul seglam alī loquelam pt ul etiā si hʒ
intellcm̄ et nō loquelaʒ si sat scribē pt ꝛ
mentem sua scribendo exprimē. C. de tes
mili. l. milites in expeditõe ꝯʒ pone tra
erat vulneratus ad mortem a seuo ita q̄
euadere nō poterat modo queritur vtrū dn̄
pns sit in eo poterit seruus de capitini ex
forma statuti disponete q̄ homicida oca
datur et vr̄ q̄ sic quia quicq̄ est in perē
cussore ꝯsummatuʒ est scelus. Item attento
animo in crimē videtur q̄ʒ nō est mortuus
qui adhuc viuit ut ff. de ma. te. l. q. duos
Item quia q̄ lwatur p mortuo e quedam
fictio que nō hʒ locuʒ in statutis ut plene
dixi. C. de epi. et cle. l. siquis nō dicā in
pere in lec. tangitur p modernos in l. dapu
p. scabinu de damp. infec. et fact. ff. de co
fes. l. sis qui stichuʒ et de tera l. in hac ¶ ꝯʒ
pone q̄ vassallus dimisit dnm in pplio pmo
mentuʒ ʒ statim redist nūquid sibi ignosat
et est ar. q̄ sic. ff. dnez. l. si penituit et ff.
de fal. l. qui filius ¶ Tercio quis dicat esse ad
mortem vulneratus Videō ille qui fm̄ reg
ulas artis medicine nō pt euadere ul cū
magna difficultate ʒ ille qui de leui pot
curari nō dicit mortifere vulneratus iux
nō in. l. ab hostibus. s. si. so. ma. ff. loca. l. ma
nitus ¶ pone q̄ vassallus dimisit dnm reuera
mortifere vulneratuʒ et sic vassallus excusa
batur tm̄ vassallus excusatoris legis ignua
rus credens dnm nō sic vulneratuʒ dimisit
enim nūqd pdit feuduʒ Videō nō quia errore

aliqū excusat tm̄ nō auget delictuʒ ut l. res
detinen. expila. lʒ. de fur. inter oms. s. ire
recte ¶ hic est quedam notabilis glo. que
incipit nūqd e que querit de aliquibus qo
inibus pmo enī querit an vassallus tene
atur ad iuuare dnm sine recte sine iuste
sine iniuste pletur et videt remittendo
ad tex. j. ti. hic finitur lex deinde ꝯsue.
regn. incip. c. i. ibi dicitur aut est certu
q̄ dns heat iustam guerram et tūc eū
iuuare tenetur aut est certu q̄ iniustā
et tūc tenet eum iuuare ad defensioneʒ
ad offendendum vero nō ʒ si vult iuuāe
dns nō dʒ hre et sic sermuuʒ dʒ se ex
tendere ad gratuita nō vi pmissionis ʒ
bn̄ficia in pensionis nō tm̄ excusatur iste
apte aduersa. cū infert nocumentuʒ ut no
in. c. vult q̄ me. ca. p pmo. Et est sile v. m
s. de positi. l. in. ʒ gtra fm̄ membru argu
itur nam ex hoc sequit q̄ ex territorio do
mini nō tenet eum iuuare ꝯʒ nos vide
mus ꝯtrariuʒ fuare de iure et de facto nam
si rex francorum mandaret subditis et vasal
lis suis q̄ sequerent ipm euntem in ybernia
certe nisi irent pderent feuda ad hoc re
spondent doc. q̄ ubi est territoriuʒ regis
hoc tenet ey. in. l. in. ff. de psi. offi. in lec.
et pa. debuit in. l. auctos pplos in lec. et co
cedi debʒ si belluʒ est iustuʒ na iuus gentiū
hoc dictat et ipa nalis iustitia et tale
territorium dicitur a potestate terrendi sic
districtus dr̄ a distringendo ut nō insti.
de act. s. iusum et in. c. ne romani. s. sane
de elec. inde. de ix. indi. pastoral. e. copula
nam et in mari dicat districtus hre et po
ssideret ut in. c. ubi piculuʒ de elec. l. vi.
et. C. de seruis fugi. aut nouo iure ¶ ꝯo
querit glo. ubi vassallus nō tenet iuuāe
dnm an si incepit iuuare pot similiter sub
trahere et videtur q̄ nō q̄ʒ actus ordia
tus et detinatus ad aliquē finem debʒ
illuʒ finem adipisci. ff. fa. her. si filia. s. ide
scribit ʒ sentit glo. q̄ sic quia tal actus n̄
est obligatorius vassalli q̄ vnʒ credo si sit
sine captione dni quid eni si alius erat i
tutus cū dno ꝛ ppt illū vassallū nō iniet
nō pt negari quin p fide vassallus agat poz
to nō debere inde nasci iniuriē vnde debet
auxilia puenire ar. de neg. g. l. pupilli. s.
videamus et ff. como. l. comodata. s. sicut
vbi dicat q̄ bn̄ficiis iuuari nō decipi nos
oportet ¶ Tercio queritur vtrū vassallus i
habilis teneatur iuuare dnm et dicit g.
q̄ nō et ponit exemplū in eo qui amisit
manus in bello q̄ verū est q̄ nō tenet iuua
re obiectu corporis ʒ clamore iuuare dʒ si pt
nam et clamore pstatur auxiliū et opes
ut. ff. ad sill. cū dns tenet eum quatenus fa
cere pt ut. j. de feu. sine cul. nō amit. c. i. i
tex. et in glo. notabile vbum et cū ʒ si in
libello attritus est plagis ipis excusatus
est et in libello vox ploriatis que etiam
sinis infesta est ¶ Quarto queritur quid si
vassalli fuga nocuit dno ut videtur q̄ nō
pmatur quia nō mr̄ est dni quod enī sn̄
defectu delicti est noce ut nō. C. de seruis
fugi. l. mancipia ꝯʒ dicendū est q̄ ymo pun
tur q̄ʒ delictuʒ e ꝯsummatū fm̄ desceptionem
statutis huius lre nec plus requirimus i puien
do quā lex requirat ar. C. de fur. l. si quis

seruo. iuxta no. in l. i. §. i. ff. siquis testa. li. ee
ius fuc. et ff. de leg. i. l. i. et l. quamuis de inmis
so. et si non priuatur propter aliud priuetur pro
terea quia aliis dedit malum exemplum ff. de
penis excio nam ubi mors interuenit in
ducimus dampnum non consideramus. Tercio
queritur numquid vassallus teneatur preferre
salutem domini saluti sue puta si uult mori
pro defendere dominum si vult fugere oportet
dominum mori. Respondeo si hoc est certum debet eli
gere vitam propriam nec perdit feudum no-
tabilis glo. est de hoc in de aliis feu. pr. c.
si a morte licet secus dicamus in suo quia se
ius pro nichilo reputatur inmo dicitur homicida ut
l. i. ff. ad sill. Sexto queritur vtrum dominus per
sonaliter mortifere vulneratus eo quod dece
sserit tale vulnere non curato. Respondeo sic plo
cium ab effectu quia exitus acta probat c. d
indi. rem non nouam §. fi. et in contrarium ff. omnes
pre si. nisi ex adiuncta culpa infirmi ex cuius vul
nere fuit secuta mors nam non dicitur ex si
plicibus prouenire id quod cum alio promisset ut
ff. de aqua cott. et esti. l. ii. §. trebacius
si quidem quod vulnus fuit predominatum cul
pe mors dicitur secuta ex vulnere sed si maior
fuit culpa dicitur secuta ex culpa ar. ff. de
sta. ho. l. quitur ff. de neg. ge. sine her. dicta
tra et l. si an vlcio §. fi. ff. loca ar. contra quia
si vulnus non fuisset casus mortis non madi
sset credo quod non priuatur de toto sed priuatu
de tanto ubi agimus de priuando sed hic agi
mus de excusando adde quod non dicitur corpus san
um quod ex se fecerit in tercium morbi de
edil. edic. qui terciana de damp. infect. l. de
impu. §. sabini. Septimo queritur quid si dominus
fuit vulneratus quod non poterat euadere tamen
post fugam vassalli fuit iterum vulneratus
et tamen examinatus et videtur quod vassallus
amittat feudum quia non potest constare primum
vulnus fuisse mortale ar. ff. ad l. aquil. l.
huic septime inquirimus dico quia aliud est loqui
de pena intrinseca ipsius delicti aliud de a
missione feudi nec credo quod in feudo habeat lo
cum fictio illius l. quia hic vulnus letale do
mini tendit ad excecutionem vassalli ibi vero
ad punitionem percussoris cuius delictum velatur
per supervenientem casum vel mortis celerius in
flicte. Item si testator dixit si filius meus
in hac infirmitate moriatur lego tibi x.
Respondeo locus actionem ff. de adi. le. l. aliquo
§. fi. sed quid est quod ibi dicitur quod non potest apparere ra
tiono iudicio medicorum ut l. semel C. de re mili.
li. xii. Respondeo certum est quod quis non potest bis mori
ut no. in l. i. C. qui accu. pos. et ideo lex que
fingit que mortuum ex sequenti vulnere quia
sic resultaret quod esset bis die vulneris non potest
hoc fingere si constet eum mortuum ex sequen
ti vulnere quia sic resultaret quod esset bis mor
tuus quod est impossibile in feudis quia suffi
cit quod dominus sit mortifere vulneratus ad ex
cecutionem vassalli et nota quod est difficilis pro
bacio istius negatiue videlicet quod vulneratus
in loco periculoso vel ex vulnere magno non sit
mortuus cum ex tali vulnere solet mors eue
nire ut extra de homici. significasti §. fi. et io
medici qui volunt probare negatiuam istam
debet examinari diligenter et si sint in diui
sis opinionibus debet iudicare contra percussorem
Item si sint duo fratres et unus delinquid

dominum alter sua probitate defendit numquid exci
satur vnus propter alterum ar. quod sic propter conne
xionem personarum et feudi ff. pe. li. ca. si ubi quis
duos ff. de ma. tes. si ita et nota in sili. i.
Pone ciuitas persona habet feudum ab ecclesia
deinde diuiditur ciuitas in nobiles et po
pulares nobiles committunt feloniam an ciui
tas priuetur. Respondeo non quia neutri per se sunt
ciuitas integra ut in c. in nostra de [illegible] iura
in nouella et nec contrahendo nec delinquen
do potest ciuitas pro vna parte obligari ibi vide
sed pluries regenus hi obligantur tamen parte c.
populus non dicitur ciuitas quia non est sani
or ciuium vniuersitas. Quid si filius priuetur feudo
propter culpas commissas a patre a quo feudum
non fuit renouatum eo viuente dic quod non
l. que fuit prima ca. hic amit. §. prima in glo.
hoc solum sum glo. et §. item qui domini
in glo. que incipit hanc 2am et phi. ale
feu. per se §. insup. in fi. glo. numquid propter
et extra de do. c. fi. per bez. Quid si vassallus
vassalli dominum domini offenderit feudum amit
tit dic ut no. in c. imperialem §. illud et
nota quod in hiis casibus quibus vassallus pri
uatur a feudo in hiis etiam priuatur dominus a
proprietate si delinquit contra vassallum ut in c.
fit prima causa hic amit. §. item qui in glo. sed
qualiter et in de forma fide. c. i. et in qualiter
dominus approprie. per c. ex facto et in si de feu. con
trouer. fue. c. duo committente. Secundo de
rebus ecclesie infeudatis et placitis taliter
in vassallum commisit quod si esset laycus vel cleri
cus et de proprio patrimonio dedisset cecidisset
a proprietate dicit infra de capi. cor. §. ult. in
glo. et ibi videas ar. quod licet dominus dicatur
malefidei ut in de for. fidele. c. i. in fi. sic
vassallus non tamen dicitur proditor vel periurus
sed vassallus hic dicitur proditor quia huiusmodi commit
tit contra personam domini ut no. ex. de feu. in no.
c. i. de proditore tangit hic an de vser. quis pro
ditor est ille quem vulgus appellat prodito
rem qui sine ulla causa et sine ulla diffi
dacione eum qui de eo confidebat vulnerat
vel grauiter offendit item dicit bal. in l. respi
ciendum §. delinquunt de penis et marie con
mittendo prodita contra maiorem suum ut l. fi.
C. de dela. li. x. dicit io. an. quod monetos bel
la sine ulla diffidacione dicitur agere proditorie
ut c. plurimam ex. de homi. li. vi. dicit ia
bus quod omnis qui dat alicui pocione vene
natam est proditor in l. i. C. de male. et ma
aliqui dicitur proditor reuelator secretorum
ut ff. de infa. l. athletas §. calumpniator dic
titulis nichil vnquam fidum proditori est
et dicitur proditor qui permittit transire gentem
inimicam C. de re mili. l. siquis barbar. li.
xii. et ibi per acc. Sequitur alii tres casus
videlicet si quis uxorem adulterauit vel ut a
dulterauit se exauit vel turpiter cum uxore domini
luserit s. turpiter eam tetigit dic glo. puta
manus intra in pectus vel turpius hec non
sunt exposicione digna quia turpia sed in
randum est ad quid enim expediebat dicere nisi
unum verbum puta si turpiter luserit. Respondeo
causa euidenciore intellectus sile. in l. si quis
non dicam rape. Tercio numquid sit idem
dicere talis iacuit cum uxore domini ac si di
ceret adulterauit eam. Respondeo sic ut no.

q[uesti]o 5 — q[uesti]o — q[uesti]o — q[uesti]o — q[uesti]o — dum — q[uesti]o — dum — q[uesti]o — q[uesti]o — q[uesti]o — 8 no. de proditore 7 — a[n] 3[us] m[odus] — q[uibus] [illegible] feud. — q[uesti]o

in glo. ff. de fide. li. l. cassi. gray. in prima glo. Item quero quid si vassallus allocutus est turpiter dominam tamen non tetigit eius personam dicit Iacobus et aut. de vsur. quod non perdit feudum quia non tamen turpe est colloquium quia tactus quia sumus in materia penali et iste tactus est obmissus tenet tamen dominus actione iniuriarum suis eos. Item quero quid si ipse non attemptavit sed operam dedit alius tulit. Credo excusatur sed operam dedit alius tulit credo excusabitur sed operam pena punitur ff. de ac. empti. l. sepe ff. de adult. et si amittit. Item quid si prestitit ipse domine consilium dicit aut. de vsur. quod qui aliquem persuadet aliquod delictum quod committat et persona persuasa tunc persuasor non punitur sed si erat alias facturus sed qui delinquunt in persona ipsam persuasi tunc in distincte puniuntur ut l. i. § persuadere de ser. cor. Item quero cum civiliter agitur ad privationem feudi utrum in tali accusatione debeat poni locus et mensis commissi criminis. Bar. ubique dicit quod sic quia impingitur dolus sed ipse dominus format libellum super l. vel. recepi civiliter in tentata non pone in libello civile locum et mensem. Pro quo credit ut no. in specie de accusat. § ii. ego quod si reus petat edi locum et mensem debet ei edi sed si non petit procedit in pleris. tamen locus servatur opinio Sa. ac. ff. de dolo. Item exigit de inum. l. prior ediret cum sili. Item et videtur expressum ex. de pen. c. tue. Considera quia tu respicis illam de dolo et de iniuriis loqui quod debet proponi certa et de iniuriis loqui quod debet apponi certa subsa et certa qualitas delicti et ista est solempnitas intrinseca immo est ipsa substantia libelli ut C. de fal. l. nec exemplum sed nullo modo dicitur ibi quod debeat apponi extrinseca que est apponere concomitanciam loci vel temporis nam regulariter hic in civili libello poni non debet ut ex. de iudi. abbate li. vi. et C. de actio. et l. si. Unde possumus dicere quod ubi non requiritur inscriptio ad penam talionis ibi non requiritur solempnitas l. libellorum. Item c. tue si bene consideretur non videtur probare nam sciendum est quod ideo accusatio ad separationem thori est mixta quia continet criminalem commodum mixta et in hoc habet qualitatem criminalis mixta nota in l. agraria de termi. moto. Sed quia non agitur ad publicam vindictam in hoc hic qualitatem civilis ponderata quod si hoc est contra mixtam naturam quod secus si actio competat pro iniuria familiari a quo sensu illius lege et no. hec verba et adde quod glo. sancius lex dicit quod in crimine falsi proditur hic locus non ponatur quia clausula desiste committit ut non ponatur. De publi. iudi. in pri. et alibi non repetitur. Item quero quid de eo qui ignoranter adulteravit uxorem domini an feudo privetur. Et videtur quod sic quia cum sit pena pecuniaria i. amissio feudi nec iste tex. dicat quod requiratur dolus ergo simplici facto debemus esse contenti ut ff. de in fa. l. liberorum § notat. In contrarium videtur ff. de adult. l. ple. ff. loca. si quis ignorantibus sodiat glo. et hic quod fuit crassa seu supina ignorantia non excusatur sed si probabilis tunc excusatur et ista est optima ratio in materia statutorum in quibus non sit mentio doli quia tunc vere requiritur dolus nec ne. Item si cognovit concubinam domini cum esset mulier utique soluta sic esset concubinatus levis nam dicit

tex. quod inter concubinam et uxorem nisi in honore nichil interest ut ff. de le. iii. Item in legato § pen. Credo idem quod in uxore. Et nota in hac materia hanc regulam quod quecumque sunt cause exheredationis filii sunt iuste cause privationis feudi. Item quecumque sunt iuste cause revocandi donationis ut dicit tex. l. que sit prima cum amittitur c. i. § predictis modis nam et quedam perturbatio tenet in concubina ratione perturbationis sanguinis cum illi qui nascuntur ex concubina sunt successibiles nisi primus plerumque adulteram qua prius concipiatur in uxore autem probare eam aliquem adulteratam nocet filius legitimus ut ff. de adult. l. miles. § quem. Modo hic est quedam glo. que incipit vel cum nimias glo. querit utrum vassallus qui contrahit parentelam vel facit confederationem cum inimico debeat amittere feudum ut dicit glo. quod sic quia presumitur indubio facere in preiudicium domini. Item glo. fundat se in presumptione que recipit probationem in contrarium per aliam presumptionem ut ff. de reiu. impetratis l. non solum § de vno et ff. de in inte. resti. l. divus. Unde potest esse quod alia ratio reformat patrem ut C. de trans. ac. interpellat puta instans mereri ut l. novissime ff. quod sin. cum aug. et in ff. locati. Item quantum § extitum. Sed quid si non dominus erat inimicus sed esse sperabatur ex eiusdem coniecturis et argumentis. Credo idem. Secundo querit glo. quid si dominus de huiusmodi culpis proposuit querimoniam et decessit nunquid heres eius hanc materiam querelam suscitare potest et videtur quod non sed fa. cit quod non in l. si ille C. de deum. li. x. hoc verum sed habuit spacium querelandi et non est conquestus secus si non habuit vel ignoravit ut ff. ad sill. l. divus et l. excepit. § si. Item domus intelligatur remittere felonia possessionis pacis data in eius dic quod nam ut nota in c. olim de cum. iii. ibi non. Item quid si decessit vassallus si possit hec quo suscitari contra heredem vassalli hic et ff. sol. ma. l. in iudicati § hec et C. de adult. l. si. Extra quero utrum statutum quod punit mandantem intelligatur de puniendo facientem dicit Jo. mo. quod non de elec. sicut cuncti quod est notandum secus ex quo nisi statutum requirat quod fecerit proprie ut quia dicit hoc expresse.

Vel si cum filia. Hic ponit alios iiii. casus privationis primo est si vassallus iacuit cum filia domini. Secundus est si cum nepte ex filio. Tertius si cum nepte ex filio. Quartus si cum sorore domini in domo domini. Unde colligit hic notabile quod ratione loci aliquid punitur quod alias non puniretur. Locus sine ubi est unum de x predicamentis secundum Aristotelem quod predicamentum est minime civili natura in dependentibus alocco sicut sunt iudicia ut ff. de iusti. et iure. l. ple. locorum consuetudines ut C. de testa. l. si limitaciones territoriorum ut ff. de iur. o. iudi. l. si dimensiones prediorum ff. de censi. l. forma et similia. In hiis autem que alocco non dependet locus non ingreditur substantiam nec qualitatem

questio

questio

questio

questio

questio

questio

questio

V. lo. quales consulam i . in V. hac ma.

questio

questio

questio

questio

questio

no. de mandante et faciente.

Extra mq aliis i q̄bz quibus feudo privetur

no. quod quid punitur ratione loci quod alias non puniretur

actus et ideo nullam induciat dictam ut C. l. sup
vacuam de in int. resti. et C. de prescriptione lon
gi tempor. l. fi. et C. de usuc. transfor. l. i. in prin.
Querit hic glo. utrumque propter culpas feudum
perdatur ipso iure et dicit quod non et bene quia re
quirit iudicium et iudex cause cognitio et
sententia. Nota autem quod qui aliquis ipso iure
cadit a iuribus suis non est ferenda sententia si
amissione bonorum sed super declaratione amis
sionis ut in aut. de incestuosis nuptiis § i. C.
de in int. resti. l. fauleas. ff. pro socio l. cum duo
bus § idem videt. C. ad treb. l. ple. § fi.
sed qui non facto indicat l. persimam est pri
vandus tunc iudex debet privare. ff. de iudi.
l. siquis se dicat vel dic quod sine iudex dicat
privamus sine dicat declaramus te in pena
privationis incidisse idem est sensus ut ff. ad
tur. pill. l. i. § calumpniatoribus. Porro licet
in feudis requiratur sententia privativa hoc tamen
fallit in culpa alienationis quia tunc ipso iure
perditur feudum ut no. primo ex. de feudis. C.
expte et posset assignari ratio quia videtur
habere feudum pro delicto ar. ff. de damp. infec.
l. pretoris in prin. cum glo. sua. Et no. quod i
istis quatuor casibus non repetit illa verba
vel quibus se exercuerit vel tacite submittet
ligatur quia quotiens dicitur causa lex loquitur
non fit tacita repetitio. Baldus.

Similiter si dominum prosequitur ad hec
culpas que personam concernunt et dicit
quod sunt quatuor alie culpe. Primo si do
minum assalierit s. in personam ut differat a
casu sequenti. Secundo si fecerit assaltum ad castrum
domini sciens dominum vel dominam ibi esse et quidam
subaudiunt maxime si sciens dominum vel dominam ibi
esse ar. ad hoc ff. de fur. l. siquis ex domo.
Tercius si fratrem suum saliet ipsius vassa
lis occiderit. Idem si fratrem domini domini eius pro
dicione. Quartus si nepotem suum saliat
filium fratris ex istis culpis feudum amittitur.
Nota hic quod assaltus in personam domini est
magnum delictum et punitur per se sed aliqui
puniuntur s. qui assaltus est preparatorius sub
secuti delicti ut no. ff. de pena delictis in
quam plura et C. de acciu. qui deciminet
dicatur assaltus i. ad alium saltus qui fieri
potest pedes et eques in solo et in aqua
ut l. i. § cum arietes ff. si quadru. pau. fe.
di. i. ff. ad l. aquil. l. quemadmodum § si na
vis alteram quod si ad minimam attingere non
possunt iste non dicatur assaltus in persona
ut si sunt duo qui bellant in duabus turribus
sed dicatur assaltus ad locum sive ad turrim
ut hic dicit de castro licet quod castrum hic
ponitur parte ut C. de fun. limi. l. quamquam li.
xi. Queritur quantum est necesse quod approximet
ad hoc ut dicatur fecisse insultum ad castrum
quidam dicunt quod usque ad duos pedes ut no.
in l. quidam ulterius de seeum verba proditionis
tu dic quod qui tantum se approximat quod potest proicere
iaculas et expugnare vel expugnari quod
facit ad statutum quod prohibet accedi ad
civitas invadendas. Glo. sup. verbo maxime
querit quod si nesciebat dominum ibi esse dicunt
quidam quod idem quia qui facit facit ut i.
de forma fidel. et de nova forma fideli. i.
verbo de monitionibus suis alii dicunt quod quia

non omnis qui venit contra iuramentum fideli
tatis perdit feudum sed solum in casibus prova
tivis ut j. in qua ca. feu. amit. c. i. §
non eum et hic non est ira. Ubi non est pro
certa item unius vel una parum non fuit
iram ut no. ff. de v. sig. l. de testamento pre
dicatur. Prima opinio verior est propter atrocita
tem delicti alias enormitatem delicti. Ide
inde sequitur in l. a. si fratrem suum. Tertio
ista dictio suum vetitum referatur ad fra
trem vassalli an ad fratrem domini non privatur
feudo nisi proditorie id faciat ut j. de con
tracto dominus feudi fratrem domini sui c. i. et e
ratio dubitationis quia interficere fratrem suum
non est quam sanguinem suum perdere et
maius est delictum quod adversus sanguinem
proprium committitur ut l. i. § ad l. pompe. de
parr. Item hoc est statutum quod quidam inter
ficeret fratrem suum ut acceleraret ei por
tio paterna sed huic morbo lex obviat
quia privat eum habito et ambito et unde
ad alios agnatos feudum patrium quia nota
ut j. si vas. feu. privare cum deffe. c. i. de ali
is bonis que alias pervenerunt admiter fec
torem dicit ut ff. de in int. resti. l. lucius ff. de
ali. le. l. alupne § seva ff. de bonis damp.
cum ratio § fi. ff. si a. heri. is consequetur §.
l. eo. in l. ab hostibus § fi. et facit inst.
de pupil. substit. prin. et in auc. ut cum
de ap. cog. § aliud quoque capitulum et ff. de
his qui ut indig. l. ei qui. Sed quare
vassallus alium ledens sororium domini privatur
feudo et si eam occidit non privatur. Videtur
l. isti quidem insi. ff. quod metus causa. Et ex
quero verum ille qui promittit non offendere
aliquem sub pena interficiendo fratrem eius in
cidit in penam communiter doc. dicit quod non q.
illa dicitur propria offensa ex qua competit actio i
iuriarum proprio nomine sed fratri non competit actio
proprio nomine ergo non dicitur offendi. Istam
doctrinam notabiliter ponit bar. in l. ita sti
pulatus § grisogonus insti. de v. ob. quod tamen
memento. Sequitur inter nepotem i. filium fra
tris hic habes expressum melius quam repe
riatur alibi quia filius fratris dicatur nepos et
advocati Bononienses istum textum melius alleg
ant s. ja. bel. unde dicit ipse quod si ad recei
pit in emphiteosim pro se et suis nepotibus
intelligitur i. filius fratris et idem in privilegiis
gius et quidam allegant ff. de inoffi. te. l.
si instituta § ii. et ff. de in rem verso l. mihi
interest et extra de consang. et offi. c. tua
nos sibi nota tu dic quod si habet nepotes ex fi
liis intelligitur de ipsis et non de transversa
libus casus est ff. de pac. l. tale pactum § fi.
sed si non habet filios nec nepotes ex eis nullum
habet nepotem nisi nepotem ex fratre ar. ff.
ad treb. l. heredibus § fi. sequitur §.

Aut si libellario. Supra dixit de cul
pis delicti hic incipit de culpis con
tractus nota tamen quod aliquis contractus di
delictum de v. sig. labeo § actum nos habemus
precariam et libellum precaria conceditur
ab emphiteota et quandoque fit ad xxix annos
et fit hoc modo quod emphiteota dicat con
do tibi talem fundum emphiteoticum ad pre
carium usque ad xxix annos et tu dabis in
iure pone duos solidos pro qualibet libra et

q°

q° et

no q° culpas ex quibus
feudum amittitur

no de delicto assaltus in
personam domini

q°

q° et

q°

quis dicatur
nepos

cius quod reus valet et insuper anno quolibet
unum starium frumenti vel duos denarios
pensionis et recognitione et quamquam sit ad
renovandum hoc modo quod finitis xxix
annis iterato solvitur laudamium .i. certa
quantitas pretii firma et ultra hec quoli-
bet anno solvitur dictus census et dicitur
pensio quia consuevit fieri ad preces re-
cipientis de quibus pactis fit mentio in
instrumento libellus vero est qui fenditur in
supradicto modo conceditur scilicet vel semel ad xx
ix annos vel ad renovandum et hoc i
innuit tex. i. in c. quid iuris sit si vas. pro-
alie. feu. illud recte c. i. et dicitur libellus
quasi brevis scriptura sed interdum ipsum con-
tractum emphiteoticam appellamus con-
tum libellariorum utrumque procedit ex usu
contrahendi et loquendi sicut quidam con-
tractus qui appellatur colonarius ut in
auc. de non alie. § ult. cum de istis contractibus
nota confuse in ff. de damp. infec. l. si fini-
ta § si qua sit insula et § si de vectigali-
bus et c. de sacro sanct. ecc. auc. ingressi
et ext. de prebe. c. in pristina per primo cum si
hec premisso ad evidenciam venio et tex. 2
constat quod iste v. primo loquitur de contractu libella-
rio et dicit quod usque ad medietatem feudi per-
mittitur sed ultra prohibetur et punitur in amis-
sione totius feudi et sic pro excessu in tanto
punitur in toto minimum quod est natura pe-
narum contractus sive sint expresse sive tacite
nam significatio penarum non sumitur ex uni-
verso sed ex aliquo ut ff. de rebus dubi. l. si
is qui et § cum quidam et § utrum et ff. fam.
her. l. heredes § idem iuris sed hodie iste
§ est correctus in duobus quia non licet feu-
datario in aliquo libellare sine consensu domini
habito vel habendo Secundo quia ratione ali-
enationis partis non perditur nisi illa pars et hoc
etiam approbat benignitas canonistarum ut no.
extra de feudis c. ii. in novella ymo de ri-
gore iuris civilis totum perditur ut dicta. i.
qualiter olim feu. poterat alienari cum pri-
ibi videas et aliquid propter minimum perditur ma-
ximum puta propter unum denarium non solutum
no. c. de sacro. sanc. ecc. auc. qui rem iuris
nos possunt actio quia ista est pena contem-
ptus non pena succedentis loco rei quia me-
rem et hanc pena nulla est proportio op-
ponitur hic quod ad dominum revertitur contra ymo ad
proximum agnatum ut. i. de suc. feu. cum § i. Sol.
tres sunt culpe una culpa est qui delinquit
in personam domini vel in perpetratione et tunc
ad dominum revertitur ut habeat saltem hanc
sue iniurie ultionem ut .i. que sit prima ca-
ben. amit. c. i. § denique Sed quid si vassallus
hoc studiose fecit ut privet agnatos in dolo
equum est dicere quod dominus ex tali dolo non debet
lucrari cum ff. de eo per quem fac. erit l. si impu-
ff. so. ma. l. filie mee emancipate et eg. re. § re.
de repe. l. dudum et in c. i. de renunc. li. vi.
Secunda est qui delinquit extra personam domini et
tunc veniunt agnati et non dominus Tercia cul-
pa est causa alienationis nam vassallus a-
lienando feudum sine domini voluntate videtur do-
minum contempnere et fidem non servare et

ideo cadit a feudo ut in praedicto c. que sit prima
causa ben. amit. § illud etiam et § si et .i. de
vassallis qui contra const. loc. feu. alie. c. uno
ubi dicitur quod ad dominum revertitur sed ia. bel. dicit
quod hoc verum est si feudum est novum vel non
extant agnati secus si paternum quia opi-
est satis equa quam subducto alienante de
medio cum ff. de inoff. testa. l. si is qui pu-
prima vera si non per collusionem et in fraudem
agnatorum Secunda autem opinio vera si dolus
in necem agnatorum intervenit et ita teneo
vel dic quod redit ad dominum cum filii vel agnati
ymo etiam filia non ext. Sextent absque mas-
culis debent redimere a domino et dominus co-
gitur eas investire ut infra qualiter olim
feu. da. pos. § cum vero vel coniuge sed hanc
distinctionem cum precedenti et ben. vel dic
ut extra de feudis c. ii. Ex hoc apparet
quod si regina apulie delinquit contra ecclesiam
romanam quod soror non succedit in feudo hoc
tenet an. de ysernia alibi Sed numquid est li-
citum vassallo propter necessitatem alienare fe-
saltem in vita sua et est cum quod sic ff. de ina.
testa. l. qui non potuerunt ff. de fideiussoribus l. i. l.
cum fidei ff. de le. ii. l. pecto § prediximus c. de pri.
qui filios distra. l. ii. c. de pedis li. xi. l. ob-
es c. de pedis cur. l. i. li. x. quod intelligo pre-
tita parabola a domino ne dominum contempnere
videatur et licet dominus denegat nichilominus ven-
dere poterit salvo iure domini et hoc expresse
in contractu cum ff. de v. ob. l. qui rome § colle-
redes et c. de iure emphiteotico l. si et
quod nota in l. si c. de condu. et pac. pedi-
sista et dominus auger Audiens de ysernia
dicit etiam propter necessitatem non licere
i. qualiter olim feu. alie. po. c. i. § i. et hoc
est verius sed comoditatis poterit vendere
ad tempus l. i. c. si pignus pignori in
glo. ceterum dicit poterat olim qui dicit
secus hodie sed an. adde propter necessitatem
maxime victus licet quod alias non est licitum ut
l. i. c. de operis liber. Sequitur in textu
aut pignori dicit lex quod si dat pignori
plus medietate ita ut forte non soluta pe-
cunia creditorem remaneat quod perdit feu-
dum ubi considera quod hic non iuris effectus sed
animi cogitatio punitur Numquid cum
alienatio valet et tunc perditur feudum dum-
modo processerit ad traditionem alias secus
est ut nota pro dominus et alios ff. de v. sig. l. a-
lienatum et ita etiam in pignore intel-
ligo quod per simplicem ypothecam in modo v.
factum numquam intelligitur ventum contra prohibi-
tionem licet alias in modo consensu ypotheca con-
stituatur tamen hic non est ita quia non valet
et sic inania verba non nocent nisi sit pas-
sum ad actum facti et idem dico sive pos-
testatem sine prestatum prohibeat alienatio sub
pena quod in qua per verbalem pignorationem
in antratum pena quod est nota quod permittere
non est alienare ff. de dona. l. ad eum § lici-
us et ff. de fin. l. si is secus in his in quibus
iuris effectus consideratur ut c. si man. ita
sive alie. l. ea quidem et cum ff. de v. ob. l.
qui rome § flavius hermes et non quod vi-
hic animum non lucundi omnes qui plus acquirit
super pignus quam valeat pignus ut ff. de le.
iii. l. qui habebat in pri. Expone contra tex. dum

de regina apulie

qo

qo

qui casus facit contra prohibitos alienare

expositio textus

no. per alienatio dicitur quatuor modis

dicat ut transactus pmittat l. q debito no so
luto ad certuz terminuz res sit penes credito
rem ar. C. de pac. pi. l. i. adde q alienatio di
citur iiii or modis s. ppriissime qn plenu dniuz ir
reuocabili alienatur ut l. i. C. de fun. dota
¶ proprie qn ius i. pprietatem transfertur uti
utile dniuz impp̃e qn alienat vsufructus ul
vsus ul alia qualitas rei ut quedaz fuitus
in ppriissime qn pignori obligatur nisi cessi
sses lucracionis q tunc in aio suo alienasse vide
¶ De locacione ad certum annos glo. dic. q non
dicitur alienacio ff. de le. ii l. codicall. ͂ insti
tuto dy ibi ptra cogita si glo. pot. fuari i
parciario colono ut ff. de fur. l. si apes ͂ ite
ꝯstat ul qn est actuz q tot sint locaciones q st
annu sequit ͂.

Baldus: In sub fiddis. dicatuz e supius q usq ad
medietatem libello admittit et pignori
obligacio ¶ Sed pone q vassallus qui
pignorauit ul libellauit morit sine hrede nu
quid resoluit pignus? videtur q sic ꝯtra. de
pigno. l. vettigal. ¶ Scdo quitur quid si iste
vassallus dno refutauit vtrum ille qui acce
pit p libellum ul pignori potit p dnm expel
li videtur q sic ꝯ. foras in simplici colono
qui nunq habuit aliq ius iure ¶ Et no q iste
͂ videtur ꝯ. racionem videlz q vassallus pot
refutare in pudicium iuris quesiti alteri ar. ff.
quadmoduz fuit. amit. l. si ptem ͂ fi. ff. de pac.
l. si ¶ Sed uideo q ista facultas in erat in
prin. denatum a re. l. i. pmus feudi et sane de
buit hoc qui cum vassallo ꝯt. fecit ff. de re
iu. l. qui cu alio que lex est ualde nota et io
no potuit in pudicium dni se difficultare ar.
l. de noua for. in feu. l. i. ¶ Nota insto ͂ q
resoluto iure datoris sine pcasum sine per
culpam resoluit ius accipientis p ja. bel.
¶ Sz quitur utrum auctor qui culpam ꝯmittit
de emtione teneat. dic. ja. q sic eciaz si ac
ceptor fuit sciens si uero naturali et sine cul
pa agit de emcione et si acceptor fuit igno
rans secus si sciens iuxta no. C. fam. hr. l. si
familie et pz. i. de inuesti. de re. alie. fac. c.
i. impri. et racio differencie est manifesta
quia cause qui naturaliter eueniunt puideri
possunt alie no ut ff. de ꝯtrah. emp. l. fistu
las ͂ frumenta de ac. emp. si ea res ff. lo
ca. si quis domu ͂ hinc et l. si fundus et ff.
de damp. infec. l. fluminuz ͂ finus licz ali
qn secus ꝯtingat ut no. ff. de neg. ge. l. di
norao et ff. so. ma. l. ii. post pri. et facit i
racione sua ff. de eui. l. lucius ¶ Et uero
di. hic q si feudatarius dno refutauerit
tunc nullo iure ¶ Et uero inquo ꝯt. hic ri
gorem pot aliquomo ꝯsuli ei qui accepta
uit rem ad libellum i uideo sit at ideo expel
liam nullo iure sub audi nisi uelit priori
dno seruire et ab eo feudu tenere ut i. qua
olim feu. alie. po. c. i. ͂ si uero ita q tempa
tor rigor ꝯsuetudis p equitatem ut .c. no
hoc no ꝯ. resoluto iure datoris ius resolui
tur accipientis et de hoc .b. ti. i. ͂ viii sub ja.
bel. idem forte in simplici colono na si habeo
causam ab hnte a te cum ate hre videor lz
p modicu ar. ff. de v. ob. l. stipulacio ista ͂ i. et
alio hoc ꝯtingit in colono ff. so. ma. l. diuor
cio et ff. de iure fisci l. finali. Baldus.

Preterea etiam ꝯsentit sua inter per
dit et aliena fortificat hec dicat et
hec regula est infallibilis qu quis
consentit in iure suo transferendo in alium se
cus si ꝯsensus no fiat ad hunc effectuz ut
ff. de reg. iur. l. inter officia de re. iudi.
subortu. dicat primo q dns qui ꝯsentit
vassallo alienati vi. ei ꝯsentire circa uale
dniuz vassalli no cu. dnium ipius dni de
fide instru. inter dilectos p primo et adde
q no. ar. C. de remis. pigno. l. si ignorante
l. si ypothecas inspiciaduz e ꝯo. ad quem ef
fectuz ꝯsensus sit pstatus ut ff. de pigno. l.
fideiussor ͂ pater sine sit expssus sine
tacitus puta apponendo sigillum ut C. de re
bus alie. no alie. l. ii. ul subscribendo ut
C. plus valere q agitur l. si et fundatur
regula hmoi ͂ p. l. C. de ad min. tu. l. cu q
dam ff. de pigno. l. si fundus ͂ i. ff. ad velle
si sine ff. qui mo. pign. ul ypo. sol. sciat ͂
vendicionis et ibi est vinculus tex. i. in. de
eo qui alteri ꝯsentiat ut de re sua testetur
et tangitur p modernos in l. cu quis i pri.
ff. de le. iii ¶ Porro ignorans no di. ꝯsentii
re ut C. de dona. l. ignorans ff. de ac. et ob.
ex maleficiis ͂ longe ff. de pac. l. que fides
ff. de condi. in debiti l. si ͂ idem quesit. C. de
excep. si maior ff. de tinsac. l. cu aquiliana
Et no q casus insto ͂ pt poni duobus mo
vno mo sic prior agnatus ꝯsensit inuestitu
secundum quitur quis pferret videtur sub fuat
b. qui sunt tunc post pncm ¶ Scdo pt poni
casus sic pone q ad pmogenituz regis ul ba
ronis ptinebat regnum ul feuduz si ꝯsensit
inuestitur secundogenitus quitur ad quem ptineat
regnum ul feudu et videtur q ad secundogeni
tum et est expssum in decre. in c. qua pici
los. Item no hic glo. de tacito ꝯsensu fac.
ff. de adop. l. si pater natural. et q no. ff. de
reg. iu. ibi no vocer ar. ꝯ. istuz ͂ est ff. q
le. l. i. ͂ q aut ubi ꝯsensus no pudicat sibi
ille aut fuit pstatus ꝯsensus ad merum fauo
rem nullius quesiuit et sic no obsta. ¶ Baldus.
Item si fuerit. Ad euidenciam punctu
sicut dictuz est in ͂ ai uero contra
dns q feudu q incipit a duobus fra
tribus di. inter se nouum et in tali feudo no suc
cedit unus alteri sine vacet alterius pbs p de
cessum culpe nisi in pacto aliud ꝯtineat
¶ Pone q casuz ꝯcessuz est castru in feudum
duobus fratribus sine vno recipiente p vno ve
sine tercia psone recipiente p ambobus tan
dem isti fres venerunt ad diuisione et vni ob
uenit dimidia pro diuiso ul diuiserunt p fir
mantes ul p vassallos q diuisio de iure fieri
pt deinde vnus istorum alienauit illa dimi
diam ptis sue et tandem sine hrede decessit
frater supueniens ex illo capite mortis sine
herede dicat illam ptem ad se ptinere ex iure
accrescendi sz dns dicat ad se ptinere pter felo
niam alienacionis quitur quid sit iuris. Sma p
dno datur et est ro q p alienacoem fuit ap
aptuz dno unde p mortem no pt apiri fi
sic in c. suspectum de re pt. li. vi. et l. si ac do
tem in pri. so. ma. Item q pono casu insto ͂
si enim nullum pcium intercessiss no erat dubita
cio aliqua q fit no esset apertu feudu quia
nouum Item si no interuenisset mors adhuc in

nulla esset dubitatio tamen ita est quod attenditur con
dicio primo existens ut ff. de v. ob. l. si quis ita
stipulatus sive navis. Item erat dubitacio
circa dominum quia dominus nullam causam sibi providerat
Item providencia expressa vassalli videbatur
tacite legis disposicioni ut C. de pac. con. in
l. fi. C. de pactis l. maritus sed hoc non
obstat quia iste provisiones non respiciunt eundem
casum sed diversum. Item simile hic ac quod in
mentis pluralis dividitur in singularitatem
sicut in l. ij ff. de condic. et de. l. falsa.
§ ult. ff. ad treb. l. lucius § seyo C. si plures
una sua l. i. ff. de re iudi. l. paulus ff.
de duobus reis l. reos § cum tabulis.

Item siquis. Pone quidam dominus habebat
domum omnium possessionum que erant
in quadam parochia concessit michi
unam in feudum nunquid potero alienare
extra iudeos non quia ista possessio est maior
domini. Item pone quod possessiones illius pa-
rochie non erant domini sed erant rusticorum
excepta una quam dominus habebat dominus dedit michi
illam in feudum utrum potero aliquid extra
alienare. Video quod non si illa parochia est sub
strictu honore vel iurisdictione domini quia tunc o-
portet quod dominus consentiat. Et est racio quia
qui plus habet plus potest C. de dona. l. sancimus.
ff. de ghen. emp. l. domum vel dic a paucis ro.
ff. de ghen. emp. l. domum vel dic a paucis ro.
est quia dominus tacite sibi reservavit quod maius
est nam accessorie non sequitur iurisdictio que
maior est quam privatum predium i. de capi. q.
cum vendi. c. i. et hic habes singulare tex-
tum et sic sub nomine prediorum non continetur iuris-
dictio eciam si sit concessa tota prediorum latitu-
do. Potes hic notare duo primo quod aliud est
habere dominium territorium aliud est habere iurisdictionem
omnem et districtum videtur eciam concedere si con-
cedat unam terram vel unum mansum ecclesie sequens
puto si concedit universitatem castri ut ff. de of.
pfec. in l. i. § cum urbem nostram et i. de vas.
q. ff. de v. sig. l. rei apellacio et l.
curiam veri c. i. ff. de v. sig. l. rei appellacione et l.
principes bona et ff. de consti. prin. l. beneficium
adde dicunt quidam quod nomine territorium et omnis
districtus potest privacia appellari unde in aut. quia
in privacia exponitur i. in quo districtu vel terri-
torio sum consti. ut in c. non est de sponsalibus ibi
nota. Potes debet dici privare non privaciam de v. sig.
l. privaciales. Ultimo distinguit aut vassallus
habet feudum in curia domini aut extra si curia
tunc non potest aliquo modo alienare ut hic imponitur si
extra tunc aut dominus habet districtum vel honorem
et tunc non potest ut hic infine aut non habet et tunc
aliter de iure veteri et aliter de iure novo nam
de iure veteri vassallus potuit alienare usque
ad medietatem sine consensu domini i. qualiter olim
feu. alie. pos. c. i. et ii. c. § item si frater 2 §
salus et §. Item si fuit iure novo vendere non
potuit sed libellario nomine dare ut ii. c. § rursus
Nota i. de stic. feu. § i. iure novissimo nullo
modo ja. bel. Tercio quid est dominium districtus
quidam dicunt i. homines subditi alii dicunt
iurisdictio terrarum territorium tu dic hec omnia sa-
cit quod non insistit de act. § curisus et nemo potest
prohibere nequis vadat ad districtum alterius
ut non in l. C. de ubi de pos. agi oportet et
ac. ff. de condic. et de l. quibus diebus impri-
de honore districtu et iurisdictione et quali-
ter super hiis formetur libellus et quomodo probetur

habes textum notabilissimum ex. de fide instru. c.
inter dilectos ubi omnino vide. Baldus.

Episcopum vel abbatem vel dominum plebis. Rubrica

Item si episcopus. Rubrica sumatur nigrum
quo ad primam partem textus dicit primo
primo quod episcopus abbas abbatissa vel do-
minus plebis non possunt de cetero infeudare
res ecclesiarum sibi subiectarum que vocantur titule
Secundo dicit quod rectores ecclesiarum de cetero feu-
dum dare non possunt sed ea que antiquitus
solita non sunt in feudum dari tamen si qua ante
constitucionem urbani data erant per episcopos ab-
bates abbatissas vel dominos plebis de rebus
ecclesiarum sibi subiectarum firma permanere conce-
dit. Ex quo nota providenciam pape secundum eius
benignitatem providencia est ecclesiarum regula
ut C. de sacro. sanc. ec. l. iubemus nulli § i.
et in aut. de non alie. § ult. cum benignitatem
neco est ecclesiarum feudatario concessa que in
singele esset in humanum ut C. man. l. ab
anastasio § fi. et ulterius querimonies ut C.
de decuri. l. fi. li. x. Secundo nota quod de certu
ipse non afficiat preteritos causas nec actu consumma-
tos episcopus non potest retractare que per alium episcopum
ante tractata sunt C. de apo. public. l. semel
adde quod regulariter una ecclesia non est ancilla
alterius ut no. in c. quia pambiacosam de
i. pt. li. vi. per jo. mo. Nota quod ja. de are de
C. de sacro. sanc. ec. l. iubemus nulli quod ecclesia
magis subiacet fraudibus quam minoribus textus
ibi et tituli vocantur tribus modis exponere
primo sic i. sunt in libera possessione et hec ra-
cio primi pe. decem. Secundo sic tituli i. institucionis ca-
nonice nam institucio canonica est illa que dat
titulum et dicitur titulus ut in c. i. de reg. iur.
li. vi. i. ecclesie subdite que spiritualibus rectoribus
conferuntur in titulum nam res talium titulorum
que sunt in libera possessione talis ecclesie in
feudari prohibentur et idem redit cum expo-
sicione priori. Nota secundo quod quedam ecclesie
subiecte quedam vacant tituli et quedam
que non vacant tituli quia non ponit ibi rec-
torem intitulatus sed solum dicit ibi divinum
officium admittit superiorum res quarum ecclesiarum
sunt peculiares prelatorum hec secundo litera dicit
tituli vacant. Sed alibi est in litera vacacionis
et vult dicere quod dum vacat titulus talis
ecclesie quia est mortuus rector dyothesanus
vel alius superior prelatus non potest infeudare
res talis tituli vacantis. Item nota quod
vacet sub condicione vacacionis quia expectaci-
ones mortuorum tristes solent parere eventus
ut C. de pac. l. fi. et ex. de concess. preb. de
c. ij. cum sy. Et nota quod jaco. insimul intel-
lectum huius c. sic aut constituebat olim
feudum archiepiscopus abbas abbatissa possi-
tus hodie vero constitutione non valent huius
modi persone et hoc intelligendum est de re-
bus ipsius ecclesie que fideliter ei subiecte
sunt quod sic intelligi feudum puto s. id quod infeu-
dum datum tempore sui ingressus invenit si
sunt aptum adhuc in feudum dare possit
sed alia dare que data non invenit prohi-
betur et hoc est quod dicit eis subiecte sunt

q

rac. colu. s. ad dandu. Item ex opposito ex de feudis c.
exepte ubi etiam in soluta infeudant. Sed hec
ponit regula ibi exceptio ut ibi in rebus que
non sunt in libera possessione certe sim. pe. de
ter. et hec vera. Si aut parui temporis est
quod fuerint et tunc non sunt dura et recipia
quia possidentur a tyranno tunc etiam pote
st infeudare prius tamen consulto papa si res sunt
magni pondus ut dicto c. ij. de feudis. Unde
dixit hic idem pe. quod intelligas istud c. est
quod illud fiat de mandato pape quod credo. Item
Alij dicunt quod regalia et olim et hodie p
ossunt infeudare per certas si antiquitus fu
it consuetudo secus si aliter hoc sentit glo. b.
qui feu. da. pos. circa pri. tamen hoc generaliter non
placuit doctoribus nec michi quia magis alie
re prohibentur quod a benevolentia principis
processerunt ut in auc. de alie. et emphi. §.
ea vero que imperiali domo et ibi nota in
glo. que incipit hic non quamquam. Item ad
de quod regalia quandoque dicuntur collecte reg.
vel imperatoris vel tributum quandoque dicuntur
regalia que ad imperatorem vel regem p
tinere consueverunt ut portus vel vectiga
lia que interdum consueverunt concedi eccle
siis. Tertio dicuntur regalia ea que tex
papie certa vacant ex privilegio romanorum
pontificum ut no. jo. mo. in c. generali sup
berbo regalia de elec. li. vi. in immunitates e
ciam dicuntur regalia beneficia ut no. de ex
de immunita. eccla. c. pervenit. i. no. bal.

Quum etiam notabilis est iste § fe
mina posita in copula cum mas
culo non tamen succedit simul cum eo
sed ita demum si masculus non extet hoc
dicit non. Item casus rex concessit quoddam ca
strum michi in feudum recipienti pro me
et descendentibus meis masculis et feminis
decessi superstite masculo filio et femina
filia queritur utrum femina admittatur
simul cum masculo videtur quod non quia na
feudi hec est quod masculus preferatur femine.
Sed pone quod iste filius meus decedit
post mortem meam sine filio masculo
numquid femina admittetur ad successionem
a qua semel est exclusa per masculum videtur
quod non sed contrarium ad dominum non quod copula
que copulat verba et non sensus sed ma
gis ponitur in ordine ut ff. de lib. et
post. l. gallus §. quidam recte et est spe
ciale in feudis simplicibus et rectis. i. non
conditionatis et que non dantur ad certum
sensum in aliis contractibus sim. ja. bel. et c
ratio propter aptam naturam verborum a
qua non debemus recedere nisi in casu ex
presso in iure unde iste § debet restrin
gi ad feudum simplex et rectum secus si es
set concessum ad certum sensum quod femina pos
set explicare per se vel aliter quia tunc ad
mitteretur simul cum masculo ff. de usufr.
ac. l. si quis ita et l. si mulieri ff. de le. i.
l. titie textores § michil distat et in auc.
de non alie. § emphiteosim sim. ja. bel. q
dicat quod ista questio fuit de facto in regno
apulie. Tertio quid si masculus mo
ritur immediate numquid succedit femina

et vi. quod non quia certa ratione momenti quibus ex
cludit unde si testator faciat substitutionem
filio si sine liberis obierit et ipse moritur
cum filio qui non vivit nisi uno momento
tamen substitutio desideriis est extincta
ff. ad trebell. l. ex facto §. ult. ff. de verbis
dubi. quidam putant cum materia. Item ra
cione momenti rescinditur testamentum
ut est de postu. here. insti. l. ij. et mome
tum multum operatur in hiis que sunt mo
menti ut nota in l. sed et probus §. si q
me causa tamen circa determinat glo. quia
non dicitur vivere qui illico obiit et ne
rium dicit in cau. huius § quia femina non
erat ibi apposita in conditione sed in copula
et legis interpretatio et faciebat ei in
iuriam et ideo benignius fecit agitur et
dicit primo quod ille dicitur illico decedere qui
decedit antequam nomen sit ei imposi
tum in baptismo quod tempus est octo dierum
sim. textus testium de hoc non. ex. de v. sig.
nam et ego pro primo. Secundo no. quod femina
semel exclusa a masculo in perpetuum est ex
clusa ita quod mors masculi demum non
patrocinatur femine quod est nota dignum
ad statuta que dicunt quod patre morien
te cum masculis femina non succedat nam
hic masculi mortuo patre sine liberis mo
riuntur non patebit locus femine ad succe
ssionem patris a successione tamen fratris non re
pellimur nisi frater decessisset cum herede
de testamento secus si statutum diceret
quod filia femina non succederet donec mascu
lus superest nam ista non est exclusa sed
suspensa a successione interim tamen masculus
in solidum heres est ut no. in l. ij. ff. si pars
here. pe. et eo mortuo remotum est obsta
culum quod obstabat femine et ideo succe
dit patri pro portione sua et pro vocari he
res anormalus ut no. glo. insti. de coau
lib. causa lo. adi. per quam glo. ita consulunt
recolende memorie dominus franciscus de pro
vin. magne scie et sancte vite et de hoc p
bat in l. si ff. ad treb. ubi vide baldus.

Mutus feudum perdit ad evidentia
quod mutus aliquis a natura aliquis ex
accidenti quintus natura est quia ita
natus est mutus ex accidenti est qui propter
morbum superveniente auditum amisit in
totum ita quod michil audit ut est qui testa.
fa. pos. l. discret. Ego vidi quendam qui
si quis voce inaudibili sibi ipsi loquebatur
eius vocem mutus audiebat sed si voce ex
primeret non audiebat et erat de quadam
villula prisma que appellatur conguiam
dicit albertus quod de paradiso terrestri propter
eius altitudinem aque cadentes faciunt tam
strepitum quod omnes qui ibi nascuntur perdunt au
ditum tamen non sunt surdi a natura quia cum sone
rentur ad aliud locum antequam sensum defecerent
audirent. Dic g. casum in isto §. quesitum fuit
verum mutus qui michil audit potest feudum
retinere videtur quod non sed feudum ei auffera
tur et ad dominum revertitur tamen debet ei tantum re
linqui de quo vivere potest. In quo § duo
nota primo rigorem. Secundo humanitatem. Quo
de quo feudo loquitur videlicet de novo ut si sit
concessum erat feudum et postea factus est mutus

q dicunt[ur] regalia

q[uo]d d[icit] illi[us] decedere

no[ta] p[ro] q[uocumque] filio

Qu[aesti]o

q

qo

de copula

273 mutus

m[utu]s

qo

ez in paterno distingue an sit mutus cau
et retineat totum feudum. an naturaliter
et tunc ei offeratur. secundum quosdam sed o. 2
q. dicit no auferri. i. an surdus vel mu
tus. c. i. unde nonum feudum factus per
ditur quam antequam privatum sed cum iste p.
indistincte loquatur. quidam dicit q.
etiam in patrio loquitur et secundum hoc qui
tra dicat retinere no loquimur in muto a
natura quia in eo non possit huius
cum no succedat in feudum ut. i. an mutus
vel aliter imperfectus. c. i. Alii dicunt q. reti
nere pt et si no pt acquirere de novo
quia facilius aliquid retinetur quam ac
quiratur ut ff. qui sunt sui vel alie. iur. l.
patre furioso et ff. de v. ob. l. pluribus
§. et si placet et l. existimo nam fur
osus hereditatem acquirere no pt et tamen
acquisitam retinet. c. de cura. fur. l. fi.
ff. ad trebel. l. cum heres institutum. preter fu
riosus no pt acquirere possessionem tamen ac
quisitam quodam iure intellectu retinet
ff. ad acquir. possessione. l. si is qui animo
et dicit q. iste p. no debet servari deinde
quia est omnino contra naturalem et rationem
communem ar. ff. so. ma. l. si cum dotem §. si au
tem in sensissimo. Alii dicunt q. iste p. est
irrationabilis quia est inutilis effectus ad f.
mutuum quo perdit beneficium no ex culpa de
biti sed ex defectu finalis cause sicut fiunt
fer vel dapifer. Item qui in contractu celebra
to contra contractus utriusque potestativa deficit
per casum dampnum est debentis implere
ar. ff. de g. dic. ob. tam si mulierem loca si v
no. §. item ubi de hoc et q. plene no. in
l. i. §. divus de nariis et extra ordi. cog.
sed primi rident q. sufficiat ei q. servietur
per substitutum ut ff. de v. l. ob. l. continuus
§. si ab eo §. de epis et cle. l. quisquis na
speciale est in casu nativitatis q. quis per sub
stitutum servire pot ut ibi no. per eum. Et
ad hoc ut melius intelligamus quero
primo concessum est alicui feudum deinde fa
ctus est mutus surdus vel aliter imperfec
tus utrum feudum retinere pot et respon
deo q. no. casus est hic et sic loquitur in
feudo novo. Tu distingue aut aliquo
modo pt servire per se et no perdit feudum
sicut ille qui parum audit aut nullo mo
pt tunc considera qualitatem feudi aut
consistit principali in opera personali et proprie
feudatarii et perdit feudum ut hic aut
in alia et tunc satisfaciet per substitutum
ydoneum ff. de duobus reis. l. nemo est qui
nesciat. c. de cadu. tol. §. ne aut. ff. de
condic. indebit. l. si no sortem §. libertus
vel licaus et melius dicit ut dicam i deo
c. an surdus vel mutus. Nota tamen q. qui
firmatum debet sed principi no pt sed per substitutum
nisi de voluntate principis ut c. de murilegulis
l. si quis. Sed quid si a principio concessum
est muto vel aliter imperfecto ideo valet
concessio et servietur per substitutum quia hoc
videtur tacite actum ut dco. §. si ab eo et
ibi no. per dy. Secundo quero datum est i feu
dum patri tuo ad tu successisti in feudo
tu eras habilis postea alatronibus exoc
culatus factus es mutilus vel morbo perdi

disti totaliter visum vel auditum utrum feudum
pot tibi auferri. Et videtur sicut hic sed videtur
dicendum aut culpa perdisti eum et perdis
feudum paternum aut fuit casus fortuitus
et tunc secus quia afflicto no est danda
afflictio. c. de fur. aut. navigia et c. de
epi. audi. tam de meretrice facit q. no. c. de
condi. ob cam. l. si militem. c. de le. abad
ministratione et ar. l. i. §. exigit ff. de ser
vuta. Pone q. datum fuit feudum patri tuo
ex quo natus es tu a nativitate in aliquo
de duobus sensibus corporis totaliter imperfectus eris
scilicet in visu vel auditu nam gustus et odo
ratus nichil ad rubricam quia no possunt in
alium explicari nisi talis esset qualitas feu
di ut in feudo sagem vel pregustatoris vel vi
nandarium ut nota primo in c. i. de obs. iem.
vel strumosus eo extra natura numquid suc
cedis in feudo quidam dicunt q. sic quia pa
ternum lege nature confirmatum unde no tam
acquirit quam retinetur de li. et post. i. suis
Secundum quidam dicunt q. no quia no pt servire co
hic no firmat sed in simila in titulo quibus
modis sive de aut. feu. amit. §. preterea casum
sic ait preterea cum enim amittitur feudum sive no
retinetur puta si vassallus efficiatur mu
tus ita q. nullo modo loquitur vel ruptus si feu
dum magnum fuit quo ei oblato se exhibere
no valeat tamen ei relinqui debet de dicto feudo
unde se retinere pot et hoc intelligunt ne
rum esse in feudo q. no est privatum sed nomi
si aut esset privatum tunc mutus surdus cl
audus vel aliter imperfectus totum retinebit
secundum quosdam tamen dixerunt qui talis natus
est feudum retinere no posse quia ipsum ser
vire no valet iaco. calup. Ecce iste
no firmat se sed mittet ratio q. naturaliter
imperfectus i. a natura destitutus nec eo q.
est principium feudi no succedat in feudo sic
nec omnino fatuus nec perpetuo furiosus. c.
de cur. fur. l. fi. sicut nec strumosum cal.
ar. ff. de li. et po. si quis postumos 2. l. sed
est questionem nec enim iure nature debetur
ei cum natura prebeat obstaculum et iura
naturalia sint immutabilia et passiones
innate potius tollerantur q. mutari pos
sunt. Secundum dubitatum fuit de quadam no
bili iohanni qui habebat testiculos 2 non
rustarum utrum succedat cum fratribus i feudo
paterno. iste enim no habet defectum circa sen
sum et motum sed solum circa virtutem gene
randi videtur q. no succedat per illud verbum
vel aliter imperfectus et ita quidam valens
doctor consulunt q. natura sibi obstat 2
sic nullam iniuriam facit ei ars sed natura
a qua no pt appellari. Sed in contrarium videtur
quia alias sequeretur q. si quis a natura
nasceretur sterilis q. ipse no succederet in be
neficio feudi q. falsum est et ad hoc facit
q. dicimus in fili de muliere sterili que habet
privilegia dotis. c. qui po. in pig. ha. l. as
sid. et quia talis filius habet privilegia dotis ma
terne iste enim defectus prudendorum tangit
et no est evidens et dico q. succedit quia
sufficit q. no sit mulier ut no. ff. de legi. l.
de quibus tamen alias sit sensatus et aptus
natus mente et corpore et ita de facto consul
ui in quadam successionem marchionum

Qo

no consuetudo ad
int q

Qo

Qo

Sed contra

Contra

Secundum bald.

de mala p[er]s[on]a que erat magni ponderis et adde q[uod] no[tatur] in c. om[n]is de pe[n]i[tentia] et remis[sione] in nouell[a]. Baldus.

De natura feudi. R[ubri]ca

Natura feudi. pone q[uod] imp[er]ator uel rex francorum creant aliquem duce[m] et in uestiunt eu[m] de ducatu uel m[ar]chionem et inuestiunt eu[m] de marchia uel baronem et inuestiunt eu[m] de baronia nu[m]quid p[otes]t p[ro] libito disinuestire uidetur q[uod] no[n] s[ed] demu[m] p[ro]pter c[er]tam culpam seu felonia[m]. Adde nec successores in imp[er]io uel regno ut no[tatur] ex[tra] de iudic[iis] c. nouit nec obstat q[uod] imp[er]ator h[ab]eat plenitudine[m] potestatis q[ui]a uer[um] e[st] q[uod] de iu[re] subiacet et legibus s[ed] no[n] subiacet c[on]tractib[us] ex quibus obligat[ur] est dicit Jnno[centius] q[uod] fractor e[st] c[on]sue[tu]do q[uam] g[e]n[er]a[liter] de Jnno. ad aplicam ~~Jnno~~ et sic p[atet] hic q[uod] s[ecundu]m p[ro]uiden[tiam] no[n] tollit p[er]p[etu]u[m] q[ui]a no[n] est in p[otes]tate p[ri]ncipis s[ed] e[st] fac[tum] p[ri]uati uide de hoc nota in c. i. de c[on]stit. li. vi. et c. de sa[cro]sa[nctis] ec[clesiis] p[ri]uilegia. Et p[ro] hoc dicebam q[ui]a imp[er]ator fridericus p[ri]mus fecerat comite[m] papie comite[m] i[n] certis castris terris et ea c[on]ferendo sub iuramento fidelitatis q[uod] nec ipse c[on]cessor nec eius successor poterat reuocare sine culpa ciuis papie. Et est ar[gumentum] q[uod] p[ro]pter ea no[n] pot[est] subp[ri]mere dignitate[m] donec sup[er]est p[er]sona q[ui]a p[ro]prie est dignitas nisi ex magna ca[usa] dicit Jo. an. q[uod] celestinus i. frater petrus de murrone de mac[er]ata faciebat gr[ati]am et de s[er]o auferebat et alij conferebat unde cardinales hec facerent q[uod] renu[n]ciaret p[er] fatuitatem papatui q[ui]a erat uir p[ro]p[ri]us libenter accepta[n]t[ur] uenit restitucionem et creauerunt bonifaciu[m] octauu[m] q[ui] de p[ri]g[ne]t[u]m uulpis intrauit leo in recubitu et canis in occasu suo
[R]exerunt doc[tores] utru[m] imp[er]ator obligetur p[ro] casu ex suo c[on]tractu et sunt op[inion]i c. de legi. l. digna uox q[ue] uidetur determinari q[uod] sic
Et nota hic q[uod] p[ri]nceps tenetur suas consuetudines et sic ius c[on]suetudinarium cludit[ur] p[ri]ncipi hoc no[tatur] c. qui feu. da. po. c. i. p[rincipio] fi.
Pone imp[er]ator in pace co[n]stancie co[n]cessit merum et mixtum imp[er]ium ciuitatibus lombardie utru[m] imp[er]ator qui modo est pot[est] illud auferre caue tibi q[ui]a licet pax fuerit p[er]petuo c[on]tracta tamen obligacio uersus ciuitates lombardie no[n] fuit contracta nisi p[er] xxx. annis ut p[atet] in textu dicte pacis. Et ideo si imp[er]ator uellet michi concedere aliq[uod] castrum cu[m] iuridictione poss[um] q[ui]a omnis iu[ris]dicto et omnis districtus apud p[ri]ncipem est nisi p[ri]us concessisset alteri. hoc est certu[m] q[uod] p[ri]nceps inuadenti castru[m] alienu[m] no[n] p[otes]t illud castrum c[on]firmare maxi[m]e pot[ior]e p[er]sona ut c. unde vi. l. auct[oritate] et c. de fundis et sal[tibus] rei domi. l. si q[ui]a loca li. xi. ibi no[tatur] bal.

Idem iuris. ex[tra] dixit in p[ri]ncipe id dixit in maximis et maioribus ualuasoribus s[ed] in ualuasinis feudis q[uod] p[ro]mis dabatur olim erat utile et abiectum et no[n] stabile q[ui]a poterant ipm reuocare p[ro]libito uoluntatis hodie secus q[ui]a q[uod] no[n] possunt maiores no[n] possunt minores

et sic no[tatur] q[uod] ex p[er]sonarum qualitate et diuina ubi est eadem ueritas et potencia et eadem racio no[n] uariatur effectus ut ff. de le. iij. l. ite[m] in legato p[rincipio] parum. Jtem no[tatur] q[uod] id q[uod] a p[ri]ncipio est uoluntarium postea est necessarium s[ecundu]m c[on]tracte obligacionis uinculum nam naturam obligacionis sequi debemus. Vltimo no[tatur] q[uod] olim ille qui penitebat debebat restituere preciu[m] q[ui]a no[n] debebat locupletari cu[m] aliena iactura ut ff. de ac. emp. l. bona fides
Adde q[uod] dic q[uod] c[on]tractum quendam c[on]sistit i[n] sola p[ro]missione ut preciu[m] quendam i[n] p[ro]missione et obligacione ut comodatum quendam incipit ab ip[s]a tradicione
De p[re]cario certum est q[uod] reuocari p[otes]t in dubio et in dubio p[re]sumitur preciu[m] no[n] donacio ut ff. de dona. l. cuius. De s[ecun]do certu[m] est q[uod] finito usu reuocari p[otes]t ante no[n] de dona. a quibus et c. como. l. ij.
De tercio certu[m] est q[uod] s[ecundu]m natura[m] c[on]tractus habet locu[m] p[e]n[itenti]a ut ff. de condic. ob cau[sam] l. si pecuniam
De x[ti]o c[on]stat q[uod] p[e]n[itenti]a no[n] h[abe]t locu[m] nisi c[on]tra solus tradentis uel eius q[ui] dependeat a tradente sic facta tradicio ut ff. de le. ij. cu[m] pater p[rincipio] memo. ff. de dona. h[oc] iure p[rincipio] si quis dederit ff. de u. ob. q[uestio]ne p[rincipio] flauius hermes et ff. de pac. l. si cu[m] fund[o]

De successione feudi. R[ubri]ca

Sequitur. Supra dictu[m] e[st] de natura substanciali feudi hic dicit de natura eius quo ad transmissione[m] et istud p[ri]mu[m] est ualde notabile
pone concessu[m] fuit feudu[m] p[at]ri meo decessit relicto me filio et quadam sorore mea filia q[ue]ritur quis succedit in feudo uide[tur] q[uod] masculus no[n] femina
S[ed] pone q[uod] decessit sup[er]stit[ibus] pluribus filijs masculis q[ue]ritur q[ua]l[ite]r succedant in feudo r[espon]deo q[uod] uirilit[er]
pone q[uod] unus ex filijs decessit relict[is] pluribus masculis nepotibus q[ue]ritur q[ua]l[ite]r nepotes succedant r[espon]det q[uod] in stirpes
Q[uo]d statum querit[ur] utru[m] uassallus p[er] suam ultimam uoluntatem pot[est] mutare hunc successorium ordinem r[espon]det q[uod] no[n] q[ui]a in feudis ultima uoluntas uassalli nichil ualet nec p[otes]t manere q[uod] nullu[m] e[st] hoc dicit in tau[rino]
S[ed] quare no[n] p[otes]t quis testari de eo de q[uo] potest post mortem suam c[on]trahe[re] ut insti. ad l. falcidiam. canonicam Jtem dic q[uod] ultima uoluntas dicit[ur] in forciatum ut ff. so[luto] ma[trimonio] in r[ubri]ca
Scio no[tatur] q[uod] nepotes ex filio succedunt loco p[at]ris sui et p[er] istu[m] tex. determinant[ur] due q[uesti]ones uidelicet q[uod] filij fratris p[re]mortui succedunt cu[m] patruo in stirpes
S[ed] dubium e[st] pone q[uod] erant tres fratres duo decesserunt unus cu[m] uno filio alter cu[m] iij[or] deinde tercius frater decessit sine herede a modo q[ue]ritur utru[m] isti filij fr[atru]m succedant in capita uel in stirpes in allodialibus sunt due opiniones nam azo dixit q[uod] in capita cui[us] opinionem tenet hu[go] Jay. de for. et multi alij racionem talem adducunt q[ui]a succedunt ex p[ro]prio capite et uirtute et no[n] ex repr[es]entacione p[at]ria q[ui]a no[n] est eis n[ec]c[ess]aria g[rad]u[s] uno diuidit[ur] successio
S[ecund]a opinio e[st] in stirpes et hanc opinionem tenet accur[sius] ut ipse no[tatur] in auc. post fr[atr]es p[er] tex. in auc. de h[e]r[e]d[ibus] ab intesta[to] p[rincipio] si autem defunctus cui[us] racio hec est q[ui]a mortuo p[ri]mo fratre omnes eius filij loco eius successerunt q[ui]a alter uiuebat deinde altero mortuo oportet idem

nota
i
q[uo]d imp[er]ator h[abe]t plenitudine[m] p[otes]t[at]is
q[uo]
q[uo]
no[ta] de p[er]m[issi]o[n]e in c[on]tractibus
Nota
q[uo]
Nota

dicit de filijs eius alios excluderent propter ante
cedentes Sed in feudis quid dicimus
Ja. de are tenet quod vincit ego dico aliter te
nendo quod in stirpes cum istius lex que sim
pliciter dicit quod succedunt in locum patris sui
nec distinguunt an soli an cum pruris
eius ergo nec nos distinguere debemus
sancissit enim lex distinguere si voluisset ut
C. de codi. tol. l. fi. §. si aut adeffacientes
facaliter rendetur ad istum tex. quia hic lo
quitur in successione descendentium non in
successione agnatorum quod dicit nepotes
ex filio non nepotes ex fratre et ideo quod re
manet ad hoc dubia quod quotienscumque
non habemus in ea specialia in feudis sequi
debemus ius commune et ut dictum est de iure
communi sunt opiniones pro utraque parte satis proba
biles et magnorum virorum Sed dicimus
quod in capita sequentur quod licet cum patruo
dividunt in stirpes tamen inter se patrueles
dividerent in capita et sic fierent du
as divisiones quod est falsum quod tamen cum patruo
qua inter se dividunt in stirpes et ideo o
pinio glo. verior est si vinam rationem in
primis inspiciamus Deinde habemus hic quod
non valet ordinatio testatoris quero quod quo
iure filius heres institutus succedit in
feudo ex testamento non ut hic ab intestato non
quia non potest quis decedere testatus et i
testatus Sed nec ex testamento nec ab intesta
to sed iure successionis feudorum nec mirum quia
alias hoc evenit ut instit. de acquir. per arro
gationem et C. de fideius. aut. hoc amplius
hoc idem contingit in pupillo qui pro re non
dicitur decedere intestatus ut l. i. in prin
cipio de suis et legitimis debemus intelligi pro
intestato habeatur idem est in hijs qui
succedunt dampnati ad mortem ut l. i. C.
de rap. vir. vel dicit quod succedit non dicam
testo sed quia tusit cum universitate et propterea
venit feudum in petitione hereditatis ut ff. de
peti. here. l. item videndum §. fi. et in dicto
dum adir. eadem ratione quod est nondum et sic
cum universitate potest filius institui in feudum quia
nec potest una res excipi ab institutione here
dis de here. insti. Si quis ita fuerit heres
institutus excepto fundo si non dato coheredi
item an sit dicta mentio universi et integri
glo. dicit quod sic ff. de v. signi. nichil aliud.

Tercio circa sunt nomina testatus i testa
tus intestabiles testatus dicit duobus modis
dicitur scilicet vere et verius ut no. ff. de inoffi.
testa. pap. §. sed nec impuberes intestabiles
dicitur quis in feudo ut hic item dicimus intes
tabiles omnes qui non possunt facere testamentum
nulla sunt et no. instit. qui testa. fa. non
pos. §. fi. intestato sunt illi qui cum de iure
possent non voluerunt vel casu impediti sunt
Modo quero quintum ad meum effectum que dif
ferentia sit inter intestabilem et intestatum hoc
utile scire dicit statutum quod mater intestato
filio non succedat Modo pone quod mater dece
sit pupillus furiosus demens vel prodigus cui
bonis erat interdictum vel fuit dampnatus ad
mortem non adeptus bonis Modo queritur utrum
mater repellatur a successione persone vel
bonorum item queritur si decessit in patria po
testate quod erat solus heres vel cum matre et vi
tepelli quia due sunt tamen vie succedendi pe
ti here. l. ij. et iij. et non est reperire aliquam
mediam inter dispositionem Unde oportet quod i

testabilis aggregetur intestato et assumet
eius naturam quia quotiens non invenitur me
dia inter dispositiones oportet quod mediam assumat
naturam illius extremi cum quo habet maiorem
convenientiam ut not. dy. in c. is qui tacet
et patet in l. i. ff. de tribu. §. cum usus lo
quendi non faciat istam divisionem quia nec nos
faciamus ut ff. de suis et le. l. i. §. ij. et ibi
per Bar. Judicium arguit quod quamquam verba pro
ferunt ab ydiotis et vulgaribus et tunc in
telligentur modo grosso ut C. de dona. an
nupt. l. Si cum ante §. ex quamquam verba profera
tur a te statuentibus et iurisperitis et tunc
non inspicimus quo loquantur ydiote sed quo
loquantur iuriste Sed certum est quod iuriste
faciunt hanc apertam divisionem quod in statu
tis idem faciemus quod statuta imitantur
verba anime communi cum suo vero et proprio in
tellectu Unde proprio significatio debemus
uti ut l. non aliter de le. iij. preterea absur
dissimum esset dicere quod in tot casibus in
excluderetur a luctuosa hereditate filij
unde istud statutum est quodammodo contra
ius naturale ut ff. de inof. testo. nam et
si parentibus impii. quod verba debent stric
tissime interpretari ut ff. de legat. l. quod non
contra rationem nam dicere contra esset quedam
extensio de improprio significatu ad proprium
quam non debemus facere in odiosis statutis
sive sit odiosum principale sive secunda
rio Hanc opionem tenuerunt doc.
antiquiores ultramontani et citramo
tani et ego fui istam opionem pluries
consultus quod nisi statutum sit per consuetudinem
aliter interpretatum vel aliter declaratum non con
tineat intestabiles Secus si sta
tutum esset favorabile unde dicimus quod
leges loquentes de successione intesta
ti que pariter vocant agnatos et cogna
tos habent locum in successione infantis
nam ista interpretatio naturalis est ut no.
C. de inst. dolt. l. si infanti impu. et ita
loquitur l. i. de suis et le. in prin. de hoc
dixi C. qui testa. fa. non pos. l. ij. et C.
de iure deli. cum antiquioribus ultramonta
nis ultramontani novit de hoc in l. una
C. qui impa. inter pupil. et vidu. Item
Bar. de communi usu loquendi unde pariter
compt. quia non est verum quod apud peritos
sit iste usus et si ipse Bar. habuisset den
re statutum fecisset duo capita quorum
alterum fuisset de intestabili fuit enim
subtilis homo et doctor meus cum pre
tenebat opiniones multum placentes la
vas et fecit opinionibus suis multum de ho
nore Tercio verum filius institutus
in re certa succedat in feudo simul cum
alio filio herede universali instituto et
videtur quod non quia feudum prius transit
ad filium ut ad hi. dicitur ut j. an agna. vel
filius. c. i. dic eos equaliter succedere
quia sufficiat titulus nominis iuxta notata
in spe. de testa. versus fine et per modernos
in l. iiij. in ca. §. si liberi de opis lib. et
C. de opis liber. l. liberta et hoc tenet
Ja. de bel. in dicto ti. an g. agna. vel filij
et c. i. quia cum feudum non sit proprie de
corpore hereditatis istud nomen heres i. v.

Feudorum

quod dicitur testamentum intestatus intestabilis

quo

quo

quo

bono⁊ extra[n]seo[rum] que no[n] sit de corpe he-
ditatis vi[de]tur · et a[d]z in herede exi[st]e[n]te [con]-
tra s[uu]m [con]stit[uentem] · et fiat ad statutu[m] de h[er]e[dita]te
pacem ab heredib[us] q[ui]a actus pacis no[n]
est iuris he[re]ditarii · vnde sufficit solius
nois demo[n]stracio ¶ Te[r]cio vassallus [con]-
grauat filiu[m] heredem suu[m] vniu[er]salem
q[uod] quolibet anno de vino q[uo]d recolligit[ur]
in vinea feudali dat duas salmas vi-
ni amore dei / nu[m]q[ui]d valeat illud relic-
tum et vi[detur] q[uod] no[n] ut hic / [contrarium] [est] verum
quia si iste testatur de fructib[us] sepa-
tis · l · cu[m] sepati ee[n]t de fundo qui fruc-
tus no[n] sunt de feudo / s[ed] res p[ro]p[ri]e heredi[tarie]
de quibus defunct[us] p[otes]t testari / vnde n[on]
dicat[ur] alienacio rei q[uan]tu[m] alienatur fru-
ctus sepati / ut ff · de dona · l · in edib[us] · [§] [fi]n[ali]
ex rebus ¶ Te[r]cio v[tru]m p[er] statutu[m] ciui-
tatis possi[t] [con]cedi facultas testandi / de
feudis [con]cedo sic de feudis subdito⁊
non alio⁊ / necq[ue] tenere ut extra de [con]sti[tutionibus] c[apitulo]
eccl[es]ia sancte marie ¶ Te[r]cio s[ed] si [con]suetu[do]
dictat q[uod] p[ri]mo genitus succedat in reg[n]o
et p[ri]mo genitus est aquatus demens v[el]
tantu[m] regetur regim[ine] patris an secu[n]do
genitus erit rex quia [con]cedo / si vicium [est]
naturale et p[re]terit[um] secu[n]do genitus erit
rex / q[uia] [con]suetudo debet intelligi de [con]g-
naturaliter nascitur habilis ¶ Si au-
tem ex accidenti efficitur demens / tunc
dabitur curator / quia in p[er]sona sua radi-
catu[m] est ius regie p[otes]tatis / ut extra de
supplen[da] neg[ligentia] plat[orum] c[apitulo] grandi · et q[uod] no[n] p[otest]
aithi · n · j · vi · p[rinci]p[io] / item obiatur / et de elec[tione]
cu[m] int[er] in nouel[la].

Hoc quoq[ue] [pre]ss[us] · p[ri]n[cipio] · intelligo i[n] pa-
terno feudo no[n] in nouo · pone [quod]
duo fratres in antiquo feudo suc-
cesserunt / feudu[m] p[er]ue[n]it ad vnu[m] tm · uel
ad vtru[m]q[ue] p[ro] p[ar]te p[er] diuisionem / deinde ali-
p[ar]tem suam alienauit vel fecit inuestire
filiam suam et decessit sine filio mascu-
lo / q[ue]ritur ad quem p[er]tinet feudu[m] certe
ad fratrem sup[er]stitem vel ad p[ro]ximos ag-
natos olim usq[ue] ad q[ua]rtu[m] gradu[m] hodie
usq[ue] ad septimu[m] hoc dicit ¶ Nota q[uod] p[er]
alienacionem feudi p[ri]mi feudu[m] reuer-
titur sine he[re]de nocet agnatis / ad agna-
tos ¶ Secundo nota / q[uod] inuestitura fe-
mine si vassallus moritur sine he[re]de
nocet agnato sine sit fr[ater] defuncti sine
attinens usq[ue] ad q[ua]rtu[m] gradu[m] ¶ Sed
oppo[nitur] · di[citur] hic q[uod] mortuo fr[atr]e feudu[m] reu[er]-
titur ad fr[atr]em sup[er]stitem / et sic inuita
fr[atr]is no[n] reuocatur · [con]tra · j · si de feu · fue · co[n]-
tro · c · trans[itus] glo · sol · et bene · aut enim ali-
enacio facta est iure et [con]suetudine ap-
p[ro]bante et tunc no[n] in vita s[ed] demu[m] mor-
tuo fr[atr]e reuocatur ut hic / aut [con]suetu[dine]
refragante / et tunc in vita ut ibi / et
racio patet / q[ui]a q[uan]tu[m] p[ro]pter viciu[m] alie-
nacionis deficit iniciu[m] et ideo statim
reuocatur / s[ed] q[uan]tu[m] p[ro]pt[er] defectu[m] plus te[m]p[or]is
h[abe]t fundamentu[m] / et io no[n] reuocatur
eo viuo ¶ Oppo[nitur] · secundo et vi[detur] q[uod] p[er] ali-
enacionem feudu[m] no[n] redeat ad ag-
natos s[ed] ad d[omi]n[u]m q[ui]a vassallus aliena[n]-
do [con]temp[ne]re d[omi]n[u]m videtur · et ei fi-
dem no[n] seruare ut · j · que sit p[ri]ma ca[usa]

bene · amit · p[rinci]p[io] · illud enim et [§] fi · et · j · de vas · q[ui]
[con]tra [con]sti · lo · c · j · cu[m] · pri · sol · glo · et bn · aut
feudu[m] est nouu[m] et p[er]tinet ad d[omi]n[u]m ut ibi
aut p[ri]mu[m] et tunc ad agnatum ut hic et p[rinci]p[io]
racio q[ui]a feudu[m] nouu[m] no[n] h[abe]t agnatos ¶ Et
nota p[ro] intellectu vocabuli q[uod] aliq[uo]d p[otest] esse
feudu[m] paternu[m] quo ad aliquos et nouu[m]
quo ad alios / vbi [con]tra fuerunt olim / ite[m]
natura duo fr[atr]es marcus et anthonius
qui anthonius acquisiuit feudu[m] ex quo
anthonio p[ro]fluxerunt multe generaciones [con]-
tinue quo ad eos feudu[m] [est] p[ri]mu[m] sed
ad g[e]n[er]aciones marci est nouu[m] q[ui]a marcus
nu[m]qua[m] fuit vassallus vnde feudu[m] p[ri]mu[m]
nu[m]qu[am] dicit[ur] nisi int[er] eos quo⁊ p[ri]ncipiu[m] co[n]-
nexum [est] in vno stipite feudali ¶ Secundo
modo solutur [contrarium] / aut sup[er]st[it]e agnati [et]
reuertitur ad eos ut hic aut nulli sup[er]-
sunt et tunc ad d[omi]n[u]m ut ibi ¶ Tercio [quero]
v[tru]m agnati p[re]ferantur domino an d[omi]n[u]s ag-
natis et vi[detur] q[uod] d[omi]n[u]s q[ui]a tex · dicit q[uod] ipso
iure no[n] valet alienacio et libere ad do-
minu[m] reuertatur ut · j · de p[ro]hi · alie · feu ·
p[er] frede · c · imp[er]ialem et hanc opi · tene[t]
hic pe · de ter · qui dicit q[uod] iniuria fit do-
mino / q[ui]a alienando [con]temp[ne]re et ideo
ad d[omi]n[u]m reuertitur · ar · c · de lega · l · p[ro]le[ge]
ff · de litig[iosis] · l · fi · hec uera q[ui]a est casus ex
de feu · c · ex p[ar]te / [contrarium] [tamen] vi · q[ui]a talis ali-
enacio [non] p[ro]hibita no[n] tam fauore d[omi]ni
q[uam] fauore familie agnato⁊ [et] hono-
rem · s · familia⁊ ut ff · de ven · insp · l · j ·
p[rinci]p[io] · p[er] · olim agnatus p[re]ferebat[ur] d[omi]no in p[ro]-
hibendo [ergo] in reuocando quia qui pocior
est in iure p[ro]hibendi debet esse pocior in
iure reuocandi ar · ff · de aqua plu · ar · l ·
[con]cedendo et l · in dicem ¶ Preterea cu[m]
vassallus peccat in aliu[m] q[uam] in p[er]sonam
d[omi]ni agnatus p[re]fertur d[omi]no ut · l · an ille qui
interfecit fr[atr]em d[omi]ni sui · c · si vassallus hec
op[ini]o equa [est] et placet [pro] · debel · nisi agn[a]-
ati fuerunt p[ar]ticipes eiusdem culpe ar · ff ·
de le · ij · l · cum p[ro] · libertis [et] · glo · tercio
modo et male / aut sup[er]sunt filii tm et re-
uertitur ad d[omi]n[u]m / aut sup[er]sunt filii et ag-
nati tm et tunc ad agnatu[m] ut hic et p[rinci]p[io]
glo · sentit q[uod] patre alienante nu[m]qua[m] filii
reuocant ar · j · si de feu · fue · [con]tro · c · si va-
ssallus culpam s[ed] sequens glo · dicit co[n]-
trariu[m] in filio refirem[us] p[er] modu[m] q[ui]a o[mn]ib[us]
¶ Pone [quod] recepi feudu[m] p[ro] me et filiis me-
is usque in q[ua]rtam generacionem duratu[rum]
in[de] q[ue]ritur · v[tru]m in p[re]iudiciu[m] p[re]dicto⁊ pro
quib[us] ego recepi / q[uod] intelligitur de post me
ordine geniture et successionis / me [con]tra na-
turam feudi alienante / ad d[omi]n[u]m libere reu[er]-
tatur · / et videtur q[uod] sic tali r[aci]one / q[ui]a i[n] deo ·
c · si vassallus expresse dicat[ur] q[uod] culpa patris
nocet o[mn]ib[us] ex se descendentib[us] / item filii-
us no[n] p[otest] h[abe]re feudu[m] nisi sit heres · item
no[n] p[otest] h[abe]re nisi ingrediat[ur] gradu[m] patris
ut · B · c · i[n] p[rinci]p[io] · s[ed] illu[m] gradu[m] repet ser[um] me-
tatu[m] et sic a beo [et] in bigamem [con]tra[h]it · it[em]
adeundo hereditatem se obligat ad pena[m]
ar · c · de libe · cu[m] si a beo in r[aci]one hec certu[m]
est q[uod] delictu[m] testatoris nocet heredi suo
quoniam heres successor [est] viciorum et culpe
defuncti ut · l · cu[m] qui · p[rinci]p[io] · in hoc · ff · de publ[icanis]
preterea ad hoc fac[it] · glo · ff · de moff[icioso] · do · l ·

l. que dicat q' p't dissipando bona p't noce
filio | p'iudiciu3 videtur qz no est equu q' ael
pa p'ris noceat filio ut ff. de gradu non
tri p' si emancipatus | Item forma investi
ture aliqd dz opari ut j. de duobus fratribus
a capitaneo investitis c. i. ubi tenor investitu
re de liberis loquit' no de heredibus ut no.
ff. de opis li. l. si operarum patium. Item iure
formale est quesitu3 filio beneficio dni mag'
quia facto p'ris ut no. B. qui feu. da. pos.
p' cu vero contendus ergo facto p'ris no dz
ei auferri ut ff. de adop. l. si arrogator
ff. si an impuberi. p'. no dz credi p'ri q'
fraudet filium ut ff. si quid in fraudem pa. l. si
pterea filius no venit ut quilibz heres sed
iure sanguinis q' est immutabile ut ff. de
pac. l. iuris agnationis ptea etiam si dnus
senciat no videtur hoc fieri posse in p'
iudicium filiorum | ymo dns tamq' malefidus
debet h'ri respectu ipsorum filiorum quorum co
moda patitur delabi ut j. de nova forma
fide. c. i. | Item expressa vulgaris sub
stitucio potest fieri in feudis et tunc desti
tutis apit viam substitucio de le. ii. ut he
redibus verba autem contractus sic sonat de l.
ii. l. lucius p'. filiam | Item iura filiorum alie
nare no p't ymo dz ea conservare et auge
re ut C. de bo. ma. l. i. et C. de sen. pas. l. iii.
quoniam testi nam contractus requirit iuris ad
minicula et ideo no p't quis a herere supmi
terem ut ff. de pac. l. si | Audict qo in quo
dam marchione qui alienavit castrum
in consilio imperatoris utru castrum reverta
ad imperatorem vel ad filios sz iste e casus
minus dubitabilis quia i marchionatu
no est successio unde filius vi marchi
onatum obtinere z ipm auellere de ma
nu p'ncipis et no p'ris | qua p'pter aliena
cio p'ris no p'iudicat filio q' est subtile
ad intelligendum | sz ymo videtur q' p'iu
dicat filio alis p' filium reacquiretur pa
tri ut ff. de opis liber. l. quintu. i. unde
feudu3 est de hiis que no acquiruntur
p'ri qz coheret p'sone ut ff. de minor. l.
iii. p'. sicq' invenem et in hac rone fun
datur q'dam aliud dem. s. q' pi potest
stipulari feudum et militiam. C. de pig.
l. si. p'. vii filiorum quia in alienabilibus p'sone
pater p't stipulari vivi cohereditum ut ff.
de pac. avius | Consuevit queri utru
culpa p'ris commissa | ymo avo noceat
nepoti et dic breviter q' no | qz p' hanc
culpam filius eximit de medio et io
nepos immediatum avo obtinet ab
avo ar. ff. de acquir. hereditatis. l. qui
in aliena. p'. in terciu3 et ff. de libe. et
post. l. gallus p'. et quid si tm et dic
q' p' modum regule quis quotiens e suc
cessor vicarius alicuius tunc illius culpa
ei nocet et hoc e quociens aliqua ob
ligacio vel p'vacio ex facto illius des
cendit sz si contractus no descendit ex facto
illius in eam p'sonam de cuius exclusione
tractatur nunqua excluditur qz nec
vicarii p'vacionem inducens nec obligacio
descendit ut le. et nota ff. de pa. l. q
situ3 p'. ult' et dicat dy. q' illa glo. no
est alibi et facit ff. de inter. patro. l.
dum. fris et l. ii. ff. de mi' dic. et re

legatis et adde ex. de noto. c. licz sz melius
dic ut plenissime dicam j. si vassallus feu
do p'vetur cui deferatur c. i. | Et nota q'
in isto p'. quidam senciunt aliu3 intellectu
videlz q' hic fuit alienata pars obven
ta ex divisione | nam cu divisio sit p'mis
sa alienandi materia vz quodammo ampli
ata ar. ff. de le. iii. l. pater. p'. quidecim. sz
ego hanc distinctionem no facio quia totu
censetur iure feudi uniformis et qz totus
iste p'. loquitur in alienatione olim p'missa
respectu dni sui. ja. bel. et bene. | Oppo. dica
hic q' investitura filie no p'iudicat agna
tis | contra qz qn p'p'ter merita p'ris p'nceps
vel alius dns feudi investit filiam q' sola
remanserat talis filia excludit omis eius
parentes. i. agnatos ut j. qua' feu. ad
fe. p'tin. c. i. et no. i. qui feu. da. pos. p'. cu
vero ergo dicat ja. de bel. q' aut est investi
ta vivo patre et tunc satis hic consuetudo
q' teneat feudum in vita p'ris z eo mor
tuo no p'iudicet agnatis | aut investit'
filia mortuo patre ex sola p'videncia p'p'ter
amorem p'ris et talis filia excludit ag
natos ut in contrario suo ja. de bel. | Sz tu op
pones inter mortem vassalli et eius ag
natorum nullum est mediu3 tunc acquisito sic
| iure agnatorum e ex ipso facto quesitu ag
natis ergo dns feudi no p't hoc ius sibi
auferre ut ff. de reg. iur. l. id quod nrm
| Sol. consuetudo feudorum p'rius fuit qua
infeudacio sz consuetudo feudorum hoc dispo
ergo ab initio tacite videtur hoc actum
q' fieri possit ut C. loca. l. licet ff. de edil.
edicto. l. q' si nolit p'. qui assidua. ff. de pac.
| Item qz et si hoc modo no solveres istud co
trarium no posset solvi iuxta no. in sili ff.
de libe. et post. l. gallus p'. et quid si tantu3
vel dic q' no statim e apptum irrevocabili
feudum agnatis quia iste casus est reserva
tus dno ar. ff. de inoffi. tes. l. pi. filius et
l. filio p'. gaia tubul'. Si tm dns patitur ag
natos possidere no p't postea filiam investire
qz no p't esse sibi ipsi contrarius tu dic q' o
pinio jaco. de bel. no est vera qz ille tex.
j. que ad feu. ad filiam ptin. debet intelli
in feudo novo ut s. p'. decer. ut i dicam.
Tm in regno apulie hoc qo cessat qz no ex
istente masculo femina succedit eciam i reg
no in quo regnavit inclite et magnifice
regina Johanna illustris annis fere xl
que tandem miserabili diem clausit ext'
mu3 | quia sup deu negant fata vivere feli
cem | sicut scribit p'ma luc' | tm in cathedra
regimalia quingentis annis cetera no cedit
similis ei in gra et virtute | Pone iuxta
p'dicta omissa ista iusticia voluntaria co
suetudinis feudorum que no s'vatur i omnibus
locis queramus de iusticia naturali q' ubi
qz locorum extendit vires suas qz natura
les at bone consuetudines est ipa naturalis
iusticia ut j. in quibus cau. feu. amit. c. i. p'.
sz sunt quedam | Et queramus de tali que
do tibi utile dnium feudum meum ne alienes
i. sine p'ncte alienandi | tu alienas modo
| queritur utru s'm naturalem iusticiam des
cendat ad filios tuos an revertatur ad me
glo. firmat istam questionem ff. de acquir. pos.
l. qui absenti p'. i. et ibi p' dy. alibi quedam

qo fach

qo

qa

op
i

op

De successione regni apulie

qo

glo. singularis dicat q ista vba sapiunt maiorem incertem ut no in aut. de natura istoz ver borum no de le. ii. cu pr. pr. libertus in prin. pte ber dacio vi. conditionalis et exspirare in de fectu condicionis ut c. de iudic. vidui aut. cu relictum ¶ Contra videtur q ymo donacio valeat ut c. de condic. ob. cam. l. ea lege et ff. de v. ob. l. si ita quis. pr. ea lege sz ibi loquitur in plena et totali translacione seu alienacione directi dnii sz utile dnium dicitur usufr. ille a psona est inseparabilis et ideo videtur q facta alienacione statim consolidatur pprietati ut instit. de usufr. pr. finit. sed ymo videtur q sit novus usufructus i persona filii ff. de v. ob. l. stipulacio ista pr. si quis ita sz in meze psonali sz feudum e usufr. sz no merus ut. i. in qui. cau. feu. amit. pr. si. distingue tres casus aut nulla sit mencio filii et redit p alienacionem ad dnm aut sit mencio alicuius filii nominati puta Johis et tunc transit ad eum filium nominatum aut fit mencio filii indefinite et tunc recedimus ab reccdimus in illam concessionem utz intelligatur filius nominatus ut heres an ut filius q interpretatur sm subiectam materiam de hoc no. ff. de pat. l. si tibi. pr. pactus dixi plene in l. liberti. c. de opis libez. ibi vide et de condic. indebit. si non fortem. pr. libertus ¶ Sed quero si huius plenam pprietatem dicat ita vendo tibi utile dominium quis contractus est iste an aliquo casu pot remitti utile dnium ad pprietatem respondeo est contractus superficiei qr alius esse no pt. i. superficies empta censetur no p prietas ff. de contrahen. emp. cu mandatu pr. nemo ¶ Ulterius positivus aliquas conclusiones in materia p(re)nutto q quedam e alienacio a se et no in aliquem sicut cu vassallus refutat feudum dno nam a se alienat obdicando et in dnm nil transfert sz in ipa pprietate dus ius meretur ad trebell. si heres queda a se in alium ut in mo. pr. quedam i alium no a se sicut qn creditor vendit pignus ut ff. de reg. iur. id quod nostrum ¶ Prima conclusio in refutante si vassallus feudum refutaverit non preiudicat agnatis in eo et filio eius vivente ut j. de capi. cor. pr. beneficium et in nostro pr. satis innuit nam cu facit filium investitur ipe refutat dno et dns investit filium et dicat hic q demum eo mortuo sine herede masculo vocant agnati an aut ista refutacio pot fieri in vito dno di vi in evidentialibus huius opis. ¶ Secunda conclusio si vassallus feudu alienavit sine consensu dni ipm amittit dummo sciens feudum esse faciat ut j. ¶ Tercia conclusio e q p qua pte alienavit p ea feudum amittit no in totum qr no dz in plus puniri delictum qm invenitur meta delicti ut j. ymo de rigore consuetudinis totum pdit ptez contumeliam dni que indivisibilis est sz precedens opinio iur. canonico approbatur ut j. dicam ¶ Quarta conclusio si vassallus feudum illicite alienat pndicat sibi et liberis sz no collateralibus nec dno ut j. dicam in conclusionibus ¶ Et dixi debetis intelligere feudum supra dicta videlicet qn in liberis requiritur hereditarius titulus secus si veniant meio in(?)

sanguis et sunt nominati in investitura salti aliqui ex ipis lz postea sit subiecta clausula generalis ad omnes liberos se extendens quasi tunc videant feuda q successores ¶ Quinta conclusio si alienat statim penam privacionis trahit secum suum effectum et ideo redimere ex post facto nichil prodest quia est mera pena ¶ Sexta conclusio licet interveniat consensus dni in alienacione no preiudicat agnatis no consencientibus ar. ff. de servitu. rusti. pdi. l. p fundum ¶ Septima conclusio agnatis pt fieri alienacio sine consensu dni i. no di. dns de hoc contempni ut j. de ali. feu. pa. c. i. tm si multi erunt agnati et fieret uni in pindicium aliorum alii possent revocare ppter que sic contingit vel in totum si in totum contingeret eis tm quia in hoc no contempnit dns ut dixi no admittuntur nisi apta eis via p mortem ut in mo. pr. et nota q si p annum taceant agnati a die sciencie p inde est ac si consensissent alienacioni ut j. si de feudo vas. tenens filios hab omnes conclusiones paucis additis prime approbat dns Ja. de ar. di. veronen. in notabili summa sua ¶ Sz hic quero unum pone q vassallus vendit sub ista condic. si consensus dni et agnatorum accesserit numquid p hoc cadit a feudo videtur noch ar. l. ad hoc no. ff. de manu. te. si quis blo cuplex ¶ Sed pone q vendidit sub ista condicione vendo si et inquantum de iure possum et alit no sequitur tradicio utrum cadat a feudo dicit dns Jaco. q no unde dicat q vassallus si fuit pitus potest in fraudem excogitare ut nullum sustineat amissionis periculum puta vendendo sub condic. pdicta ar. ff. de acqui. pos. l. si me i vacuam et l. qui absenti. pr. i. et ff. de soluc. l. sub condic. et ff. de le. ii. Si ita quis i eu sy. fm eum q verum e nisi aliqua capcio dni posset intervenire p corporalem tradicionem puta castrum q uni vix dns recupare poterit ita dolus est in tradicione qui debet puniri p amissione feudi si dicamus pcedit vendicio ut in firma se quitur tradicio ut in firmanda ut ff. de dolo. l. eleganter et ita sup hoc puncto consulu nam ptestacio ini no tollit ea que facta sunt ar. ff. de acqui. pos. l. i. pr. si vir uxori et faciat q no. ff. ut in pos. le. l. si duo in pri. et c. q cu eo. l. si servus Et ideo illud verbum fraudem excogitare q ponit Jaco. pdictus e male positum ut ff. de mi. pat. l. si libertus in orem ¶ Ultimo distingue pm Ja. bel. aut feudum est novum aut p(ri)mum sive antiquum si novum tunc regulariter factum patris nocet filio et hoc dicit glo. hic que incipit quid ergo ar. j. si de feu. fue. contro. c. si vassallus si e antiquum aut pr alienat feudum aut consentit alienanti aut culpam aliam committit p(ri)mo casu aut alienat legittie i. in(?) pmittente eius succedit filius ut dicto et no nocet sibi factum patris ut dicto pr. ptem si fuit et dicto pr. et si exhibi di tate patris pvenit aliquid ad filium ulpvenire potest repellit filius n(ec) succed.

7a

6a

1a

no bz q(ue) 2o & 3o co(n)cl(usio)nes

9o

9o

9o

no de 3a alienacione feudi

no bz q(ue) co(n)cl(usio)nes sequuntur in alienacione feudi

9o pa

9sum

2a

3a

no bonum q(uest)io q(uo)d q(uan)to sec. de fraude p(at)ris noc(et) filio

4a

nec revocat et sic factum patris sibi nocet ut
hic glo. et .j. si de feu. fue. con. c. item
alo ut puto filius succedit in feudo et re
vocat ut .j. an agna. vel filius. c. i. que
titulis ~~si puto intelli~~ puto sic debere
intelligi. Secundo casu non preiudicat filio
ut hic in glo. Et pot esse ratio quia fi
lius non venit nec dicitur venire contra fa-
ctum patris qui potest videri consensit nec se obliga
vit quia per consensum tamen naturali obliga
tur vel repudiando suo iure ut ff. de pac.
c. l. ~~et~~ l. si unus. §. pactus ubi de hoc
sed qui potest se obligat tunc filius non revo
cat quia non potest venire contra factum patris
ut c. de testa. mili. l. ea que et .j. an ag
na vel filius. c. i. Tertio casu aut fili
us committit culpam vivo avo et tunc non
nocet filio suo quia succedit avo nep
os qui potest inqua sunt iure nature
et sic obtinet ex persona avi non patris
ut ff. ut de sena. l. emancipatum §. si dem
ius vocari. l. adoptivum §. si de his qui sunt
sui vel a l. siqua et l. i. §. ple. et si de gra
ta. et de in. dic. et rele. l. ij. ~~de iniur. pro~~
~~dum fres dicit~~ committit post mortem avi et
indistincte nocet filiis et repellitur ut
.j. si de feu. fue. con. c. si vassallus in
glo. ibi puta pall. et c. de quo duo in
arco et adde quod notatur .j. si vassal. feu.
prive. c. i. jaco. bel. Et nota quod feudum
paternum dicitur usque ad quartum gradum
scilicet in quo continetur .v. persone que hic
primum nomine progenitoris s. pater avus
proavus abavus atavus. Sed unde non
sup. pro re lapso non appellatur primum
sed antiquum tex. c. hic et hoc super est
ex textu ff. de gradi. in coni. Et est ar
ad quem si concessum est feudum hoc modo
concedo tibi castrum in feudum paternum quod
non extendatur nisi usque ad quartum gradum
et ideo in feudis ponitur hoc verbum in feu
dum primum et antiquum ut ois cessat
dubitatio quod tenementi Bal.

Filia vero. duo dicit .2ᵃ pars ibi
in alio et usque in fine hoc dicit
feu intendit filia non succedit in
feudo licet vassallus decesserit sine he
rede masculo nisi in investitura facta sint
in pactum ut filie filiis succedant in feudo
tunc enim succedit filia deinde masculis re
lictis. Item succedit filia aliquando si ipsa
prius est investita. Si feudum hic in manu a
fratribus non succedit unus alteri nisi de
ctum sit. Hoc dicit. In textu ibi ut si
lia filii. no. quod si simpliciter facta sunt inves
titura feudi ut filie et filie succedant
nec dum sunt masculis non extantibus
tunc hoc intelligatur adiectum ex natura
rei de qua agitur quod tenementa
Secundo si masculi qui extabant statim
decesserint videtur glo. feminam vocari
ex nimia benignitate quia non debet alii
nocere cum sibi non prosunt ar. ff. de aqua
plu. ar. l. ij. §. idem var. et insti. de le
ga. suffia can tol ingio et ar. ff. de con.
tu. l. si post mortem §. liberi et dixi .b. c.
pro episcopum vel abbatem §. i. ubi de hoc
In tex. ibi una investitura. no. quod una i

investitura non pariat nisi acrescendi et com
ratio quia est de mera natura contractus cu
heat pendere per interpretationem extensi
vam et per im' fictionem ut no. ff. de le. ij.
l. ratio et memo. §. ulia. quidam bicon-
dum hic signatum quod licitum est expresse con-
tracte non licet quod propter suum. hic quod fe
mina non repellitur a feudo eo quod non licuit
sed eo quod non intelligit ex natura rei tamen
istud bivium duz cadit nimirum quia
potentibus loqui non licet contrahere intromi
tacite. l. sine expressione verborum ut no. c.
de prescrip. xxx. anno. l. cum notissimi et
ex. non tamen subita est in verbis sed in consensu
sed ille consensus non habet anomalia quod aucto
quia deficit ei forma .l. verba. Item nota
lig tacite legitimare valens sed necessaria
est verborum solempnitas ita si parentum sententia
et dos sed per rescriptum supplicatio si paritam
oblatio curie ut in sinus patet locus et
multa alia sunt que lex non patitur in sig
mento silentii constare sed requirit claritatem
verborum ut est heredis institutio ut
c. de testa. l. iubemus. Extra quero si
verba principis ita dicant concedimus vobis
petro et johi et cuilibet vestrum tale castrum
in feudum et nobile verum videatur actum quod
uno deficiente alter habeat totum videtur
sic ut no. in l. si in pluribus de le. ij. et ar.
ff. man. l. creditor §. duobus. Pone pre
recepit feudum pro se et masculis et feminis
ex suo corpore descendentibus vestrum contrahat
filius filie videtur sic ut l. i. c. de codic.
inser. baldus.

Et successores teneant feudum confinae

Si quis investitus. dividitur in duas
partes primo de investitura facta
a laico alieni de alieno beneficio
Secundo de investitura facta a prelato eo
dem casu ~~Secunda~~ pars incipit ibi hoc ita
est. Casus notabilis est investitura
presbyteri potentior est quam ius inveniendi de
venit. c. cum in ter ibi no. Item facta investi
tura a laico de alieno feudo in diem vel sub
conditione sortitur effectum vassallo mortuo
sine successore sive premoriatur investitor
sive investitus sive tenens feudum sed pu
re facta investitura non valet. Facta vero
investitura ab ecclesiastica persona modo pre
dicto non sortitur effectum si premoriatur in
vestitor antequam feudum tenens vel sed
si sub conditione vel tempore aliqua conditio
vel tempus existat vide licet. Casus ma-
chio vel comes militem investivit de
alieno feudo eo tenore quod hic debeat
post mortem vassalli vel sub conditione vel
in diem quando quis sit effectus huius con
investiture videtur quod sive premoriatur in
vestitor sive investitus sive tenens feudum
investitor et eius heres tenentur investi
to et eius heredi adimplere investituram
adveniente die vel conditione licet alii di
cant contrarium qui premoritur investitus si
vero investitura sit facta pure de alieno
feudo non valet hoc primo. Secundo dicit
quod si persona ecclesiastica fecit investituram
de alieno feudo in diem vel sub conditione.

no de feudo
primo rango

q°

Quia

12ᵃ

q°

q°

Summa

n°

2ᵉ parte

5 3

no supplerees hic

si pmortuu inuestitor antequa tenens
feudu ul' ɔdicio ul' dies exticerit succes
eius no tenebitur ad implere inuestitu
ram pdicta ueru decedente vassallo
sine successore et no alit' hoc dicit
iaco. debel. pretextu fuerit. s. alayco de
feudo quod p alium detinebatur. post
mortem. s. detinent. i. eo tenore ut
post mortem eius qui feudu detinet
heat ac als tempore. i. ex tempe iac.
inuestitus subaudi et dubitabatur qs
sit effectus eius inuestiture iac. feudu
subaudi ante inuestitu et inuestitu
rem iac. teneret. s. in corpalem possi
onem inducende dicunt subaudi et
male hic glo. subaudiat et bene iac.
pure. i. no adiecto die ul' ɔdicione iac.
feudu alienu. i. ab alio detentu dy. z
iac. non valet inuestitura. s. in ɔtinenti
sz de uite eo mortuo qui feudu tenet
sine successore. de vassallus. i. de illorz
vassallorz feudis dy. non habent. i.
feudu trasmitte no possunt nota q' in
layco no refert qn cedat dies vbalis
inuestiture qz semp heres aduenien
ɔdicione et die tenet' inuestire e g°
feudu de natura alioz ɔctuz et no
de natura vltimaz voluntatu que no
transmittut' ut insti. de v. ob. s. ex con
dicionali hic quedz glo. dicit et ma
le q' ɔdicionalis trasmittat' ad suos.
ff. de ac. et ob. l. ıs cui q glo. ibi vep'
p dy. et loquit' illa glo. in singulari re
licto in vniusali vero inup glo. dicit
transmitti ut plene no. in l. i. C. de hi
is qui ante apta ❡ Secundo no q' ali
quid fcm sub forma ɔgrua debita z
honesta valet q' si simp' fiat no valz
nam de feudo no p apto pt fieri hoc
modo cu apertum. sz pure fca est nulla
q' est nota dignu et sume hic ac. an
de futura successione valeat pactu et fa
cit ff. de ac. emp. si quis sibi ❡ Sz an
pot renunciari huic ɔstioni uideo q' no
quia tradit forma / Item qz ubi ɔctus
tenet sz aliquo beneficio pot impugnari
et tuc valet renunciacio / ut l. si. ff. ad uel
sz si ɔctus ipo iure no valet tuc ren
unciacio nil opatur ut l. queritur. ff.
de pac. dota. ibi p rac. et cy. ❡ Tercio
nota de plac' q' inuestitura ipoz no
est rata nec firma nec trasit ad succes
sores nisi eis viuentibus apiatur admi
nistracio et collō feudi / et est racio qz
ius plati ɔsistit in sola administracione
et facit ad hec. C. ea uero in l. si etiam.
s. si. ff. de mili. te. ❡ Tercio in dubio
pone / q' feudu possoris no erat du
raturu nisi usqz ad pascha / et sic ad de
cem certuz omo exiturz / platus intera
inuestiuit me de illo et decessit / pma
exiuit dies / vtru successor in platura
debeat me inuestire corpalit' dicit' hic
q' no / sz iure est cu dies sit cedens / na vo
dispositio pura / sz uideo ita officium

Dum

q°

Dum

q°

Dum

q°

Dum

Dum

dº m li

administracoib ita ipo iure impedit dies
certa sicut ɔdicio ut hic q' est nobile
❡ Et nota hic argumentu q' ɔctus sb
condicione ul' in diem celebrati a pla
to no astringunt p futuro tpre succe
ssorem qn quoquomo sapiunt alienaci
onem ut hic q' est menti tenendu ❡ Sz
pone q' talis e platus qui e omo de
ponendus no tn est accusatus ul' inqui
situs nunqd valent eius in feudacones
loquit' in feudo apto videtur sic ut no.
in c. quia p'ter. in vi colup. de elec. in
nouell' ❡ Quero quare inuestitura
transit. vbalis transit ad heredem z no
irealis videtur vbalis e incorporea sz re
alis e corpea. et no trasit ipa sz eius
effectus. ff. de acqui'. pos. l. cu heredes
❡ pone laycus qui fecit inuestituraz
de spe / tamqz ɔtumax fuit interim
dampnatus ad morte ex forma statu
ti et statutuz hic rigorosum valet
tn ut no. in spe. de fideius. s. i. v. sz po
ne te et de dolo. et co. C. vitatis in
nouella / an fiscus apto feudo tene
bitur vassallum corpalit' inuestire
videtur no / qz fiscus equipatur plato
no heredi ut ff. de donat. l. quod in
si. ubi est textus no ❡ Quero quis
platus e ille qui potest renouare
feudu illicite concessum / videtur no tn
platus i mediatus illius ecclie / sz qz
eius superior desuit admitte cu dilacie
p pmo q' tene menti / pone q' heres
laya no vult inuestire vassallu / et
hic instam cam litigandi / nunquid co
dempnabit ad interesse / videtur a fco
q' est in oblone no excusat iusta ca
litigandi sz admittee sic glo. est ordi
naria que no est alibi. ff. de cti. l. in
hac ❡ Quero que re dubitacoib po
terat ee q' heres no tenetur adim
plere factuz defuncti ut l. si ego. s.
i. ff. de iur'. do. videtur qz ɔctus dotis
licz sit nouatus int' viru et vxorem
tn qz ctuus dat dotem resultat ɔctus
innominatus do ut facias. i. ut hanc
ut vxorem tractes. ff. de v. ob. l. qui
dam cu filiu vnde re incerta vide
batur hic locu pma q' ius penite
di etia ad heredem trasit / tn speciale
est fauore dotis / q' heres cogat' hic
ratum et hoc dicit ille. s. singularis
❡ pone aliquis concessit in feudum
hoc acto q' no teneat de euictione
nisi de suo facto et dato / tn ɔtingit
q' euincatur ex facto suu auctoris / qr'
vtru teneat'. Bar. determinat q' sic qz
spe interpretatur fcam ad defensionem
oblonis in ipm ut ipe not. in l. si sing
ff. de condi. furt. tn hoc no est expedi
tum p ea que nota Cy. in l. sine. C. de
neg'. gestor. baldus.

❡ De contencione int' dnm z fidelez Rubrica

Si fuerit. Diuide in quatuor ptes
primo datur forma diriment
de ɔtencionib / qn vassallus po

ssidet feudo qui dominus/ tao qui vassal
lus pendit investitura rei qua p pig
nore accepit/ quarto de effectu feudi g
ardie et castaldie/ Exceda in apit in
p̄ extra/ tercia in p̄ similiter/ x in p̄ in
sup / Causa orta contentione inter dominum
et fidelem de investitura decadi debz
vel p pares curtis/ testiomium phibentur
vel p inca possonis iuratis cum xij.
sacramentalibus/ vel solus/ feudum autem
gardie vel castaldie quandoque post anni
auferri pt/ vide licam / Causa e inter
minus inter vassallum et dominum orta e
contencio de investitura feudi/ quitur
qualiter sit facienda probacio/ videtur q
p pares curtis/ non p alios/ licet reg
ulariter omnes admittat qui non phibe
ntur/ et qui probauit obtinere debz/ sz
inopia probacionum interveniente/ aut
possidet vassallus et iurabit solus
vel prim quosdam cum xij. sacramentalibus
aut possidet dominus/ et regulariter iurare
debet cum xij. sacramentalibus/ fallit rela
si vassallus est eius castaldio vel actor
tunc iurat solus/ Item si dominus plene p
bauit tunc obtinet sine sacramento/ idez
dicendum est de gardia et hoc usque ad
p̄ similiter quis / Et no q inopia proba
cionum emergentibus puenit admi(nistr)atio
fiat C de in... in... l. admone
di ff e ti Item no hic q rone officij p
sumunt quis subtraxisse bona domini coq
apud ipm officialem repitur q e mltu
notabile/ et q2 lra est obscura incipit
contraria / Oppo p̄o dicit lra q pares
curie sunt testes q. d. non iudices/ pmo
videtur q debeant ee iudices ut j de
contro feu apud pa c. l. de phi feu a
lie p fre p̄ prima/ so aut pares sunt plu
res et sufficiunt ad utrumque officium/ aut
ad alterum tm/ aut sunt pauci/ pmo ca
su pares erunt testes et iudices/ 2 sm
hoc concordant et non sit contra/ scdo cau
aut probacio fieri pt p pares tm/ et non
p alios/ et certum est q tunc pares er
unt testes/ et alij iudices/ ut hic et
C. de here et ma. l. qui/ aut probacio
fieri pot etiam p alios testes/ et certu
est tunc pares curie erunt iudices
ut in iuris/ aut est dubium/ et tunc in
dubio pares erunt testes/ et alij iudi
ces ut hic/ q2 facilius possunt iudices hri
quam testes / Oppo secundo q non solum
pares sz alij possunt ee testes ut j qd
sit investi p̄ si de nova investitura so.
aut dominus ht pares et probatur p pares
/aut non habet et tunc etiam p alios ut
ibi/ Item contra ad idem j de contine ret
feu c. sacendum insti et qui testes sint ne
cesse ad probam investi c. i. circa fine/ so
hic de nova investitura agitur que p
batur etiam p extraneos / Oppo item lra
dicit q vassallus iurat solus vel cum xij
sacramentalibus j si de investi inter do 2
vassllus orta tu c. ij. in pmo et de contine
ret feu c. ij. p̄ i/ so sm quosdam aut co
stat feudum esse sz dubitatur de qualitate

feudi/ utrum sit paternum vel collaterabile tunc
iurat solus ut hic/ alis secus ut in contra
hec so est in glo B. de contronez investi
p̄ cum aut/ sz hec so non placet quantum ad
contraria/ q2 inter si de investi c. ij. in pn e
rat dubium de qualitate/ et tn erit iur
at cum xij. sacramentalibus ut ibi appet/ et
so dic/ aut possedit anno duo sciente
et non contradicente/ et tunc iurat solus ut
hic in v. inopia in pn/ aut in anno
vel duo ignorante vel phibente/ et tunc
dominus iurat cum xij sacramentalibus ut dco
v. inopia/ unde in alia matia de xij. sa
cramentalibus et de cons side extra d'ap
c. l. et ibi nota. et i vel cum xij. facit j si
de feu. inter do. et vas. sue. contro c. ij. p̄.
si. vel aut processit semiplena proba et
tunc iurat solus ut hic/ aut nulla et tunc
iurat cum xij. sacramentalibus ut in contro.
/vel dic/ aut est p suspicio nec intercessit
semiplena probacio/ et tunc iurat cum xij.
sacra. ut in contro/ vel dic ut no in dco
p̄ cum aut / Item oppo dicit hic q si
vassallus est castaldus vel actor q do
minus in distancte iurat sz contra B. de
contronez investi p̄ Item si vassallus/ v
bi probare cogitur dominus/ so ibi desierat
esse castaldus vel actor ideo dominus probat
sz hic adhuc durabat in officio/ ideo
dominus iurat et est etia hic rone pre
sentem administracionem quam gerit/ vel
dic/ hic dominus possidet ibi vassallus
/ Item oppo dicit nulla q rone officij psu
mit domino bona auferre sz C. arbi. tu
si defunctus so. aut de bonis dni aliqd
repitur apud eum qui gerit officium et tn
in dubio subtraxisse vel abstulisse videtur
nisi sibi reddiderit vel probat dacionem a do
mino factam ut hic et ar. ff. de fui. l.
qui vas p̄ necare ff. ma. si creditor p̄ si
inter maritum/ aut de bonis alterius/ et
non dni repitur apud eum et non psu
tur quesisse de bonis dni/ nisi contrarium
probetur a dno ut ibi ja. debel/ contra glo
que e in l. facultas de iure fis. dicit
q officiales rei publice qui pecunias
publicas ht in sua ptate sine scitu
unde pdia emerit administracione durante
psumuntur de pecunia publica emisse/ q2
res publica equiparatur ecclie ut C.
de sacro sanc. ec. l. ut inter divinum/ contra
tu dic q non est bona similitudo/ q prela
platus tenetur acquirere ecclie/ secus in
magistratu rei publice cuius officium of
ficium est studere compendiis non lu
crandis/ vel dic melius q si reddidit
cognitaz rationem de gestis et reliqua
soluit/ non psumuntur de publica emisse/ q2
contrarium appet/ secus si reliqua non restituit
ut non solum p ypot sz etiam p utilem
rei vendi. res publica pot p sequi acq
sita / platus aut racio reddit rom
de administracione et io magis psumitur
contra platos s. q ea q emerint acq
sinerint de bonis ecclie faciat q no in
l. i. C. de contra. iudi. et p cy. C. de sacro
sanc. ecc. aut quibuscumque modis q est

Contra
No
+
op
quando pares curie possint esse testes vel iudices
op
op
op
quando vassallus iurat solus vel cum xij sacramentalibus
op
op
quando rone officij psumitur quis bona domini auferre
glo bo
Baldus

no h' inlta gmoda possessionis

nota [S] Deinde glo. nota hic de comodo possessionis q̄ e multiplex nam aliqn ht in dictum ordinare ut l. i. ff. fa. hei. aliqn ab honore pbacois relevare ut insti. de int'dict. ꝯ. comoditz. [A]liqn est cā implorandi offi iudicis ut ff. de offi p cura. cesa. l. si. et ff. de libe. ca. l. libe. insti. aliqn officiu iudicis ꝓpont no. quia deficiat actio si quia deficit ex tractz ff. si cer. pe. si filius q̄ est notandu. aliqn est causa inducendi ꝑscriptionem ut l. ple. de condi. insti. aliqn inducendi recuperatom ut C. q̄ cu. eo. l. si fm de vi. et vi. q̄ ac. qui possioe. aliqn impediendi executionem ut C. ne uxor p marito. l. obmarito. et ibi p cy. aliqn pducendo alios ꝑales effectus ut nota ff. de acqui. poss. l. iii. ꝯ. ex ꝯtrario. Sed an pcedat iste libellus peto q̄ pnunciare me possidere no. in l. i. ꝯ. i. de iti. ac tuq3 priua. Et an liceat in suo fundo edificare castru de foro ꝯpe. c. expte et no in l. i. ꝯ. i. de supfi. de possione p domibus hes ff. co. diui. l. cu diuidendo ꝯ. int pdones. et de fin. pat. l. ius emphiteotica. et qn ꝯstat de no iur. utru pot peti restitucio ciuilis possionis no tat Jnno. de filiis pso. ꝯstituty. Et an insinuaris snīa lata sup possioe dicatur diffinitiua. aliqd tangit in glo in l. i. ff. de iu. o. iudi. et C. de sen. l. post snīam. de possione pinchior hes e de fide. instru. l. si solepnibus p cy. et aliquid no in l. fi. C. de diu. pred. ur ba. li. xi. adde de iuramento sacmēta luz. quid est consīa et quid requit. in ipa nota de elec. cu inuctum in nouel de cens. uenerabili p Jnno. de iudic. no uit p Jnno. et an ius naturale magis arcet ꝯsciam qua ius ciuile pt argu extra dictis Jnno. in c. nullus de regu lar. et c. consulta. et de iur. pa. c. cu a p Jnno. ubi omo vide. ubi dicit q̄ consīa no est obligatoria. qu quibus est titutus pscriptione apbata aiure [U]lt. in tuno nota hic q̄ finito tpre. imedi ate. et sine aliquibus indicijs. pt res auferri detentori. nullo dato tpre q̄ datur iudicatis. et est ro q2 oīs terminus terminatur p suas extremitates ut l. iii. de condi. et demo. et vassallus claudat hostia. dns poterit apire. ut nota Jnno. extra de immu. ec. c. c. et ibi nota. quod fiat ad expulsionem colonor. et emphiteotar. et alior. quor. iura tpre sunt finita q̄ tene menti. Fiat extra de loca. c. po tuit ~~extra~~. nota circa istuz fine q̄ si creditor petit debituz d3 pignus offerre debitori. ut ff. de excep. doli. l. apud celsuz. ꝯ. Jtem queritur si unio nes et sit pot repelli p exceptionem iu ris offendi. que competit debitori co uento. q̄ est nota digni baldus.

[D]e ꝯtentione int' 2 me 2 dnm ꝑs ca

[E]t nota circa materiam possionis et dico q̄ possio quedā e natura lis. quedam ciuilis. quedā naturalis. que dam ciulit tenet. quedam utroq3 mo. ut qn uolutas et actus ꝯcurrit simul. quedā neutro mo q2 uoluntas 2 actus abest ut ff. si quis et lib. ee iussus fue. l. i. ꝯ. stenola. alii diuidit p suprius et inferius. ut cu dicimus iste possidet iure pprietario. et iste alius iure emphiteo seu libellario. uel feudario. [J]tem i iur. dictoribus et hoc dupl. ul' p sres ul' p gradus. iste est in q̄ possione meri i perii. iste mixti. iste mere iur. dictois. [J]tem iste e in pmo. c. altius iur. dictionis. iste in oris. iste minie. ut C. de pe da. iudic. l. placet. et no p modernos in l. ult. ff. uti. pos. [J]tem possio e in strumentalis. ut quis possidet p alio. quedam pria et subalis. ut qn p se ipo ut l. i. C. si p uim ul' aliomo. et hoc in nigro. [H]ec possiones hnt sibi depu tata comoda p'ui suas qualitates et terminos hoc pmisso se. tex.

summa

[S]i contencio. diuide in duas partes in pma pte si supsres perz feu di recepit qua possidet ul' alie nauit de feudo de quo est contencio. scda pte nulla recepit p tem ul' nulla possidet pse ul' aliu p a ibi si uero ul lam. [C]asus sumarius. si supstiti de fertur iusiurandu. si p tem heat in eo feudo de quo e ꝯtencio iurt eu et do minuz. si si nullam p tem ht datur dno h. d. Jnterim ego et fr meus pariter dni fuim'. frater meus decessit sine he rede. contencio est int' me et dnm de porcione feudi fris mei. quia dus dic nom. ego p'mus. queritur quis obtine debeat. r'ndeo si possideo p tem meam ul' alienam in defertur iusiurandum et obtinere debeo. si si nulla p te habeo de eo feudo. dno defertur iusiurandum. cuis tu uirtute michi no no cebit in alio feudo. q̄ ab eo possideo si ne ꝯtrouersia h. d. ibi p tem. s. p no uam inuestituram pe. hec erant allegata dni. qui dicebat tu si supsres hinuisti p tem tuam p nouam inuestituram. sed frater ꝯfitebatur inuestituram. si no q̄li tatem. ymo dicebat q̄ descendat ex uetere possideat. s. p tem in hoc feudo pater sine alienauit. i. infeudu3 alij concessit. q̄ licet et ille gerit ymaginem me am et nota q̄ ita p dest ymago sicut ipa substancia ibi. s. p tem meu. large i. p genitorem no possideam. si petit et sit no. icone possionis p tis p sui totiz integrale fiat q̄ nota in l. ux ori de le. iii. habuero. nec alius meo noie iac. pe. nec michi nec dno q2 qn nulla subest causa neuter litiga toris defertur iusiurandu3 dno sub audi dabitur ius iurandu3 cu xvi. sa cramentalibus et hoc q2 vassallus ht psupcionem p se. s. ꝯfessionez dni q̄ confitetur in feudu3 datu quam contendat feudu3 nouu ee ut. B. 22. l. iii. p'm. ibi ceterz 2c. pe. de cer. aliud omo diuersu3 quia sepatore sepata e racio

dum

dum

dum

dum

dum

dum

dum

no sipleoz

ad tex

no h' bn rom qd scribit in materia illius rubrice

vt. l. si. de calup. vel dic. l. alia ptem mea illius ut no. B. de suc. feu. c. i. in glo. s. tota insti. glo. pe. decer. ¶ Oppo. dicatur ysiia q etiam si alienaz ptem meam q a michi lominus deferitur inichi usiuriay b. conan inramentuz de feritur. possido. et rone possionis ut B. ti. i. circa ti. § et. cio. d. tribus modis sim glo. p. prin. eo. d. alienam. i. alienu al aliuz transfu sic alienam i. alienu al aliuz transfu si detentatiem ysita q ptem possideo et sim hac qr. vel dic aut est contentio de feudo et defertur iuramentuz possi denti ut in ditto aut de qualitate feu di et defertur agnato ut hic possidet at vel no ut. j. de feu. sine. cro. c. i. vel dicat tertio q q possessore consetur qa tanbuz vel ptemuz hic ut dixi. B. pa. bel. ¶ Expedictus sume ar. q aliud est confiteri vel negare facti subam aliud qualitatem eius cane tibi feudum nomi et antiquuz differunt suba qr nomum substanciat factuz sz antiquum no ¶ It sume ar. q sup ptem lata sua no fa ciat ius malia pte de qua no est lita gatum nam sua debet restringi ad libelluz ut no. in. l. in hac detractione ¶ Item de quo no est quesitum no dicatur iudicatum ut ff. de condi. indebi. l. si. in si. Item collige ar. q sup eo de quo no dubitat non est pnunciandum sic ff. de usufr. earumq. § si fundus dicit primo q sua debz ferri sup dubio no sup eo de quo no dubitatur de eta et quali tu boue ¶ Item sume ar. q ex qrectur defertur iuramentu sic ff. de iure iur. in eo duo pronit in pri. ¶ Alij contingit q rone fauoris aducti parcas redua tur adimparitatem ut ff. de manu. l. nulla que lex est ad hoc vel ceu no. Itē videmus hic aliqui plus credi affirma ti aliqu plus credi neganti et hoc i ipis litigatoribus sz in testibus dic q aut concludent hinc inde deponunt et credi tur magis ydoneis aut no ita concludet vel minus credibiles et tunc creditur magis affirmatibus cu rone concludentes quam ne gantibus qui no possunt ita papere veritatem ut no. cy. in. l. ij. C. de erro aduo. ibi videas et ff. de arbi. l. diem p ferre § si plures in glo. ordinaria. Et q no in l. i. § i. ff. de iti. actuq. pua. tu glo. illa que loquitur de negatiua que valde difficulter cadit in notiam test non approbatur ibi p dy. Baldus.

De alienatione feudi. R.ca

Si clientulus. Diuide § usqz in fine in quatuor ptes. primo q alienatio et ad quem modum sit pmissa. 2º cui pot fieri alienatio. 3º de effectu alienationis qn sine vo luntate dni facta est alienatio et qn cu voluntate et qn primo agna to facta est alienatio. 4to de successione feudi marchie et comitatus que locu habet. § ca. ibi. Vnde pt. 3ª ibi et si clientulus. 4ª ibi in § in feudo ¶ Nota q alienatio tribus modis dicatur s. vere et pprie ut cu transfertur dominium vel ius simile in dno ut usufr. qui e filius do mino ut no. § de feu. l. maritus. § talem i glo. magna. 2º non dr inppe ut pignoris datio. 3º modo largissime et magis i ppre de le. ij. l. mens. § plerisque qui cessat tradit possionem sine titulo retento § pleno dno no dr alienare ff. de dona. l. lucius. Item alienatio actiua est in ma ptate et nobis imputatur no passiua qr possiones no sunt in ptate passiuo nam iusti fugiunt ff. de cdi. fur. l. et ideo ¶ Vassallus hoc iure pt etiam sine vo luntate dni feudum alienare ad libellu usqz ad medietatem et no in plus 2 no palam ocultum et no etiam in ppetuum sz priuato sit et tunc resoluto iure dato rs resoluitur ius acceptoris sz voluntate dni facta alienatio vel primo agna to manet stabilis omi tpe in feudo marchie et comitatus no est succes sio qra tn usurpatum e. h. d. ¶ Clauis vassallus vult feudum alienare qui aut pot et quali. Respondetur q pt alie nare p pte dimidia et ad libellu etiam sine dni voluntate in isto § sz p lotha imparatorem no pt fieri alienatio p aliqua pte nec aliquo sz sim medio lanen. alienare pt etia totu sine do mini voluntate. h. d. usqz ad § tamen posset. pa. bel. ¶ Nota primo q ps feu di potest alienari p libellum etiam sine dni voluntate et dicitur hic libellus co tractus emphitheoticus in ppetuum celeb ratus q tn restringitur. i. quia du duat ius alienandi ut pz hic et de le. ij. l. peto. § pdiuz et no. C. ti. l. cu pater in pri. et pz ff. de pigno. l. lex vectigal. quia ptatis certis fini bus limitata est egredi limitatez non ut C. de le. l. vxor patrum et ff. de contrahen. emp. l. qui taberna et p hoc illud totuz quale et resolu to iure datoris 2c. ¶ 2º nota q no men ptis ponitur p medietate 2 simi in materia consuetudinis vel statuti et io tene menti et adde q no. ff. de le. i. sim elect. § cu fundus ¶ 3º nota q si vassallus ultra licitum alienat pdit feudum et alienatio no subsistit et sic pinatur effectus cu actu subsecu to sz no sit secutus effectus et dicta to feudum amittit. ptem feudi qua ali enauit no autem totum ut. t. de vas. qui contra consti. lotha. feu. alie. c. i. sim dy. sz sim pe. decaz. hodie in toto pri matur p. l. lotha. t. de phi. feu. alie. p lota. l. i. et p fre. i. de phi. feu. alie. p fre. l. i. in prin. in detractione vassalli alienacde coherenda ar. in l. i. insti. ff. de pemu. l. tu dic q decreto totu pri de pemu. l. tu dic q deuigore totu p dic si no de equitate rno qua nec possionem alterius ptis tradidit ff. sig l. alienatum ¶ Quarto nota q hic § concedit libellus q nullus alius contra concedere videtur. Tu dic sim pe. q etiam pignori obligo conceditur usqz

op

no q pso

dc q feudi nomi

ar

ar

primo

ar

q qu pinni no admitt. nec impatibile

qd plus creditur affirmanti vel neganti

dc o q m b.

alienatio 3bz modis dr

Dicta pnt alienationem actiuam et passiuam

Emma

nº

Qd dz hic libellus

Qd comprehendit nomine ptis

Qd pdit vasallus qui alienat feudum

ad dimidiam iure isto ut s. qui ma. feu. dare pos. c. i. § ius fuit si hodie nullo modo secundum iac. Item nota in verbo idem potest quod natura est concedere ad preturam libellum privato si non certe si racio reddetur in lra quia iniqua de facili reverteretur ad dominum cum eciam et dominus eius non possit mori et adde. et quia potencior est alienacio non debet fieri in potenciorem qui de facili fiat se adversarium de v. ob. si ita quis § ea lege per ac. et hic per bel. ff. si quis cau. l. qui aut. ff. qui satis da. cogun. l. ii. nam eciam ex convenienti difficultate eciam non censetur persona idonea quod non fiat quod non in l. i. ff. si quis in ius voca. non ie. per ac. Tercio nota quod natura libelli est quod fit preturam quia natura libelli est quod coerceret et regula liter constituatur in preturam et sic si in aliquo instro contineatur quod aliqua res sit concessa ad libellum intelligitur precario quod est notandum unde super illo verbo preturam libelli dicit iac. de bel. i. de natura libelli est quod sit preturam. Quarto alias sexto nota illa elegancia verba eciam cultrix et altrix iusticie non patitur contra iusticiam aliquid fieri in se vel in alterum quod eciam est ultimum supremum refugium oppressorum. Sexto nota quod privatus sepe obviat iusticie. Septimo nota in v. et si clientulus quod ubi sine herede intepretatur i. feudo i. sine filio masculo nec alibi est textus clarior in iure et nomine filii ponitur pro quolibet descendente ex masculina linea et adde quod no. ff. ad trebell. l. ex facto § si. Et ro est non solum natura feudi sed quia heres ponitur in condicione sed quod revertatur feudum si vassallus sine herede decesserit nisi intelligeretur de filio ista actio nunquam esset extitura ut ibi no. Octavo no. in v. si vero cum domino tex. valde notabilem quod illud quod dicitur resoluto iure datoris etc. fallit in duobus casibus primo quando fit cum domini voluntate et sic no. propter domini voluntatem contrarium extendi. Secundo fallit si alienacio est facta in filium vel fratrem ad quem ipsa successio feudi erat preventura eciam sine aliqua alienacione nam tunc stabilis perseverat ut j. de alie. feu. pa. et dic ut ibi vii. iac. bel. super illo verbo addominus sic postillat subaudi nisi in duobus casibus qui sequuntur etc. si 2 no. etc. ibi alienacio eciam vassallo mortuo sine herede ibi frater vero. no. v. ibi nepoti i. fratris filio i. si fiat alienacio agnato qui alias succederet in feudum iac. per libellum. nota verba hoc nichil operatur quia idem in qualibet alienacione s. in dec. facta s. in totum vel in parte iac. Ultimo nota § in feudo colligere quod irracionabilis consuetudo valet i. que est contra iuris apices tamen non continet in se pactum. Tercio queritur racio potuit movere mediolanenses respondeo natura libelli quia preturam tamen erat verum quia contra naturam feudi

Tercio nove quod hic statuitur est contra eciam sicam libertatem respondeo non quia hic ipse auiclem racionem et tenebant laycam quam super re sua durante sua respectu presentibus et signo est contra iura eciam quod est nota. Tercio dicitur hic non valebit quod hic intelligitur respondeo ipso iure alibi non dicatur valere quod veniret cassandum ut no. in c. eciam nostra de elect. in novella. Tercio utrum propter pactum patris perdat totum respondeo si peccatur in persona perdatur totum si in re pars ut ff. de dona. quidam in iure § si. et ibi per bar. in glo. Hec ista notare prima qualiter extendatur nomen heredis secundo an licite factum resecandatur tercia an auctore et consensu domini quarta de progatativa agnatorum et que sit ro fiat C. de fideiu. l. voluntas. Quarto nunquam eciam pot. cadere a libello sibi concesso propter canonem non solutum videtur quod non ut C. de sacro. sanc. ecc. l. plac. contrarium dico quod ista resolucio non est ex natura contractus ut ff. loca. quero § i. ter locatorem no. ob. l. placet quia aliud in tributo quod venit ex dispositione legis aliud in canone quod venit ex natura contractus alias eciam possit rem retinere et pensione de facto non soluta quod est flm. quia eciam debet colere iusticiam ut hic. Secundo ergo est quod hic dicitur quod ecclesie non pot. concedi quia non potest desinere respondeo hoc debet intelligi eciam implente ex parte sua quod debet implere tamen iac. de bel. videtur quod ro que hic ponitur parum concludat idem ait quod eciam lra non dicit verum in laicis idem ait in civitate quod in eccia et adde quod idem iac. colligit hic ulterius nobilia que per maiori parte supra recitavi videlicet quod resoluto iure datoris resolvitur ius accipientis secundo quod in feudis heres accipitur pro filio item quod si vassallus alienat feudum licite non revocatur in vita vassalli item nota quod si vassallus alienat feudum licite et moritur superstite filio reverti potest ad filium no. addominus item no. quod alienare potest quis de consensu domini et tunc domino consenciente prejudicatur in totum et excludit a beneficio suo item nota quod si vassallus feudum alienavit de consensu domini non consencientibus agnatis non nocet agnatis dic ut dixi s. de suc. feu. c. i. dic ut ibi no. iac. porro ista iam per conclusiones declaravi in dec. § i. Propter hoc bene non aut intellexi istius nota § ~~novel nepoti~~ revoco in dubium utrum beneficiis primi alienacio pot. fieri sit quoscunque agnatos i. eciam remociores qui in feudo non erant successuri nec postea succedere exp.a feudi consistencia et ista quo fuit de facto et audio quod quedam collegia s. bononiensium et mediolanensium in consulendo fuerunt per se contra consilia non videtur motiva tamen tantorum debuerunt etc.

solempnia et q indistincte valeat ali
enacio int agnatos ut expss. j. de
alie. feu. pa. c. j. ubi talis est tex. et
lis inquit phibeatur feudi aliena
cio / tu inter agnatos si primum fuit
concedit. nec mirum qz pietas nal.
extetur / sicut nos dicimus q valet tes
tamentum inter liberos cuiuscumqz gradus
hoc enim ut ita dixerim ibi nature
indulgetur / ut. C. de testa. hac con
sul. §. ex imperfecto. ff. de iniusto testa
l. ij. C. fa. her. l. fi. et ff. de le. pstan.
l. j. §. et generalit et ibi redditur ro.
s. in honorem sanguinis. ff. de gt. tab.
si duobus. §. sz prius at. in rone sim.
ff. de capi. di. l. tutelus et in aut. de
testa. impfec. §. ult. ad idem facit
tex. in. nam nomine fris et nepotis
i. filii fris wlt hec denotare ipm ag
nacionem no pximat gradum / unde
magis gnali exempli desinatur z ne
pote loquitur . quam gnali restingedi
Zd. istud ut. pbari / qz tex. dicat q
ista alienacio est pocius quedam re
futacio que videtur fieri breui manu
videlz ipi dno et ab ipo dno statim
fieri collacio / sicut videmus ubicumqz du
o actus pueniunt ut. verus alt fic
tus nam tacitus actus occultus quo
ad iudicia / in est aut quo ad int dispo
sicionem ut. ff. de dona. int vi. z ux.
l. iii. §. sciendum z ff. si cer. pe. l. singu
laria porro de effcu istius renunci
acionis scribitur. s. qui mo. feu. a
mit. §. item si is. v. vel postqz solida gz
videtur alienacio que de consensu ip
so vassalli potoris. i. ipius vassalli
renunciantis et dni aucte firmat / nec
enim videtur requiri consensus cor qui
ius no habent ut. ff. de adop. l. iii. a
dopcionibus de aqua plu. at. in diem
ff. de ven. inspi. l. i. §. denunciari / pte
rea no videtur alienatum q est ipi ag
nacioni concessum / que sicud genus re
pntatur in quolz suo subiecto ut. C.
de fideic. l. voluntas et. C. de code
cill. l. si quis agere. §. fi. et. C. de
inpo. lu. desc. l. i. li. x. Preterea vi
/ quia quocies legis intellectus dubius
est ad naturalem ronem recurrendum
est ut. ff. de excu. tu. l. sane oportet
§. et si maxime et ad regulas iuris
ut no. ff. de reg. iur. l. omnis diffini
cio et ita q no sequatur intollerabil
absurditas ut disputatur. ff. de neg.
g. ge. pop. in nego. sz absurdum e q
alteri p alterum inique conclusio afferatur
ut. ff. de iur. et facti igno. l. in
iquissimum / nullo enim iure cauetur q
agnatus het ius pferendi vel eligen
di que ex agnatis velit / ista enim
ra gratificandi iniqua competit nisi a
iure videatur esse concessa ut. C. de sir
impc. l. ferre. §. fi. ff. ad sill. l. si quis
in gravi. §. si cu omnis / minime qua h
cet disponere de iure cum q alie nemo
potest circa illius consensum ut. C. loca. si

cum heremus et. C. de ghen. emp. l. dudu
pterea hoc pbatur manifeste / nam refuta
cio nichil aliud est quam resignacio in
manu superioris / sz ista resignacio non
pt fieri nisi catenus quatenus ius co
petit resignanti ut. ff. de q. ca. l. si
post mortem. §. fi. et ff. si ta. testa.
nul. exti. l. i. insi. Item ista refutacio
ht vim cuiusdam cessionis utilis do
minii / sz resoluto iure datoris resolu
itur ius acceptoris / qu ca resolucionis
naturalis est ut hic g. unde ista re
futacio cu suis consequentibus statim q
feudum dz ee aptum pximo agnato
at. ff. de inof. tes. filio. §. quia ta. tu. Ite
nemo pot refutare in puidicium tercii non
consencientis ut le. et notatur. ff. de pac.
si unus. §. pactus. v. eadem rone. l. fi.
eo. ista refutacio tam dui valet qua
diu si facta no eet / secundus pximus ag
natus no succedet. sz defuncto renun
ciante sine herede adiuitur reddit
et pximus vassallus iure feudi pat
in vocatur / hoc pz ex eo q hic postul
latur p ja. bel. et pe. de cer. et pen
dem ja. i. de phi. feu. alie. p fre. post
prin. sequitur ergo q in pfectum no
pot dari nisi pximiori agnato / hoc
pbatur tercia rone / pacia sunt cedere
agnatis et concedere consenciencibus ag
natis ut. C. de fideic. l. quociens / sz con
sensus agnatorum ad quos benficium no
esset reversum no valz / ergo nec eorum
recepcio / ut pz in dco ti. de alie. feu.
pt. dum dicit ad quos benficium quandoqz e
rant reversurum / unde an de vsez ibi
sic ait / int agnatos potest dari alii
agnato / qui erat eque pximior / et
qui debebat succedere in illo feudo post
mortem dantis / et ita est intellige
dum / quia in pricipio dicitur ad quos benficium
quandoqz sit reversurum / et qz scdm ordinem
gradus differtur ut in. c. i. an ille
qui int fecit fiem dni sui / hoc no dicitur
alienacio / sz quedam refutacio q pot
fieri agnato pximiori / ut. j. c. ti. p quos
fiat investi. §. sz et res jo. de fa. sol.
de pis. in summa sua sic ait / Item ali
enabit et vendet vassallus agna
tis et consanguineis qui se mortuo es
sent in feudo successuri de vas. qui
contra consti. lo. feu. c. alienacio / qz in e
mendo eo dno pferuntur ut no. s. d.
suc. feu. c. i. odo. sup rubricella qui p vas.
pot iure feu. ven. sic ait. Itē sciendu
est / q quedam sunt psone quibus vas
sallus pot feudum alienare et vende
re. coheredibus p quos fiat investi.
c. i. de vas. qui contra consti. lot. c. alie
nacio odo. jac. de dno ardizo. sub rubri
cella agnatis pt fieri alienacio sine
consensu dni sic ait / et q supradictum e
q vassallus no pot alienare sine co
sensu dni subaudi exteris / agnatis
enim pot eciam no consenciente dno / qz
tunc no dicitur alienacio ut in aut. de
litig. §. i. et. j. hic inti. consti. reg. l. lex

ad am pter

Nota

qu vassallus pt aliena
re ut no. in 2 q. 00 24 00 d

no hic usq ad finem q[ui]b3 m[od]is p[otes]t fieri alienacio vel non

corradi . ff . alienacio est de contem . feu . p[er]
pe in fi . et . j . ti . explicat liber p[ri]mus . p[ri]mo
in ro q[uia] leg prohibeatur . exnecess no ti .
gnctis . ff . de fideius . l . voluntas et de l[i]
b . in . patere . ff . quidem de no alie . ff . sa
mus in fi . si quid in fran . patro . vniuers .
ff . de publi . licatacio . ff . forsan . na et alis
rone cogniconis concedetur . q[uo]d alis n[on]
concedetur . ff . de pac . in p[er]sona de pru
le . cardi . l . i . ff . de le . i . su domus . ff . que
pecunia in fi . ff . de rei ven . qui officium . ff .
de inoz . l . si in empcione . C . no lice . ha
me . l . i . et . gtra . de trans . cu hi . ff . si
vnu in aut . de alie . et emphi . ff . per
nomius de rebus cor[um] si pupillorum
in pri . Jac . de are . no soluit istud ar
gtra . s3 tu dicas q[uod] m[od]du[m] p[ro]hibet
alienacio fauore cause puta fauore
alimentor[um] / m[od]du[m] fauore p[er]sone pu
ta fauore minoris / m[od]du[m] fauore cu[m]
interdu[m] fauore publico / p[ri]mo cum no
pot fieri alienacio eciam i[n] consorte
ut in . ff . si vni sine sit alienacio prohi
bita simp[li]c[ite]r sine sit data c[er]ta forma
ea . s . no s[er]uata / 2o cum idem / na sic
absoluta prohibicio nequaq[uam] ibi posset
teneri forma aliqua debita / ut i[n] aut
de alie . et emphi . ff . sassimas et . C .
de usuc . pemp . l . ij . et . iii . C . q[uia] gtra
git de relig . domibus / salua auctore
p[rincip]e in ecclasticas censu[ri]s et t[em]p[or]alib[us]
No[ta] q[uia] tante celsitudini no pot lex in
poni cu[m] deus et ipsas subiecat leges
et in aut . de cosul . et . C . de legi . l . fi .
si autem est data certa forma tunc
ea s[er]uata et no ali[ter] ut . C . de mi[nor]i . fis .
l . c[er]ta forma / 3o cum qu[ando] fauore eius no
valet eo no consenciente . ff . libertas
c[on]ti[nu]o cum si est pase prohibicio tunc
nullo mo[do] ut . C . de agri et censi . l . q[ue]
admodu[m] et de le . i . si quis inquilin[us]
ff . fi . / si aut est data c[er]ta forma tunc ea
s[er]uata / et no ali[ter] ut . l . i . C . de p[re]di . cu
li . x . Et no[ta] q[uod] nomine vendic[ionis] f[or]m lege
xij tab . erat nomen g[e]n[er]ale 2 p[ro] hoc i[n]
nominatum et ideo noie vendicionis c[on]
prehendebatur omnis alienacio ut . ff .
de sta . li . l . statuliber . a cetera . ff . quint .
et . l . i . de rerz p[er]muta . et . C . de gtrahe .
emp . l . i . s3 hodie dist[ingue] / aut e[st] prohibita
vendicio absolute et omnis alienacio
intelligit[ur] prohibita / ut no[ta] . in . l . ij . de
vsuc . pemp . aut e[st] data certa forma
in alienando / et tunc noie vendicionis
no continentur alij c[on]tractus / q[uia] no p[ro]cedit
p[er] easdem causas . l . fi . C . de p[re]di . cura
li . xij . s3 glo . ibi eleganter dicat q[uod] s[ta]t[ut]
nomen vendicionis profert[ur] in materia
singulari et c[ontra] ius co[mmun]e et no continetur
alij c[on]tractus aut no c[ontra] ius co[mmun]e et tunc
sic / tene menti illam glo / C[er]te ego no
tame[n] qu[od] sic volo . sic in dubio tenaat[ur] verbis
inherere q[uia] nec restringere potes nec
addere ut . ff . qui . et a qui . l . p[re]scripsit
et . l . si uero . ff . de vno . So . ma . q[uod] est
vale ad statuta terrar[um] quia p[er] maiori
p[ar]te c[on]sistunt magis et sic volo sic in
beo quam modulari racione Et hec
sufficiant in hoc . ff . notabili . Baldus

De feudo marchie ducatus 2 comitatus

De marchia . diuide capitulum p[ri]mo
in duas p[ar]tes . p[ri]mo de successi
one feudi dignitate hui[us] an
lorum habeat . s[ecund]o de succ[ess]ione alior[um] feu
dorum p[ri]ma usq3 ad . ff . Capitanei . ibi
s[ecund]a usq3 in fine / Cuius breuiter dan[tur]
due regule p[ri]ma est in feudis dig
tatu[m] no succedit heres nisi sit inues
titus / Secunda regula e[st] in alijs feu
dis succedit filij et nepotes / et filijs
uel nepotibus defunctis descendentibus
succedunt eis fr[atr]es et nepotes qui p[ri]mo
c[on]sobrini hoc dicit / s3 que e[st] r[ati]o q[uod] in
dignitatibus no succedit heres / re
spondeo / quia o[mn]ia ista feuda sunt pu
blica ex regali munificencia p[ro]ueni
encia ut in aut . de exhi . reis . ff . op
tinet / et sacius et eciam re[tur]nunt[ur]
ad ius p[ri]mu[m] de li . et post . l . filio et
p[ro]uide habent ac si nunqua[m] fuissent
sep[ar]ata ut de le . ii . l . lucius in prin .
nec excepte regis nomen dominu[m] acqu
titur . s3 fortalior e[st] animo / q[uo]d isti dign
tates cu[m] in[ter] r[ati]one sunt una r[ei] p[ub]l[i]ce pub
lice et apud ipam rem publicam / Et
facit istud / radij solis no p[oss]unt separi
a sole sic in[ter] dictio no pot separi a
re publica / vnde certa est et cuius ca
bigerum sunt obtinet / dicit immo cui[us]
est ciuitas eccie 2 videt eccie ymo
magis ciuitas cui[us] est ciuitas Bono
nie eccie ymo magis Bononien[ses] q[uia]
eccia nichil h[ab]et ibi utilitat[is] al[iter] ciuitatis
nisi tanq[uam] res pub[li]ca cui[us] rei pub[li]ce
ymaginem et nomen gerit / Cuius
est ciuitas senarum videlicet cesaris
ymo mag[is] senensium nam res pub
lica fiscus et preses supponit quasi
p[ro] eodem et nota . C . de s[er]uis fugitiuis
l . pe . cu[m] sy . res pub[li]ca est sicud vna
titulus senensium / fiscus e[st] rei pub[li]ce stom
achus factus et fu[n]ditudo vnde im
perator q[ui] tirannus eet si no tanq[uam]
res pub[li]ca gerit se et ut[ilitat]i alij reg
es s3 p[ri]uate sue vtilitati negocia
tur q[uia] predo est qui no utilitat[i] do
mini s3 p[ro]prie studet . ff . de neg . ge . l .
si pupilli . ff . ij / de hoc not[atur] in no . ext[ra]
de religios[is] domibus cu[m] venerabilis
vbi et videas post inno . in nouel .
et facit q[uod] nota . C . de sacro sanc . ec .
l . neminem p[er] glo . et cy . cu[m] q[ui]a dign
tas sit p[ro]p[ri]u[m] munus et dignitas tocius
vniuersitatis ideo nemo p[ri]uatus in a
liu[m] priuatum t[ra]nsmitti p[otes]t hac r[ati]one
nec vendi possunt nec donari ut in
aut . ut iudi . sine quoq[ue] . suffra . ff . co
gitacio / dicit Salustius q[uod] no sine p[er]
iculo emitur ab vno q[uod] a multitudinis
est / s3 hodie vsu patiuz / nam i[n] multis

loca dignitates et in͡ diccedes vendunt tamq͡ hereditarium preca et omile ut ff. ti. i. § in feudo comitatus et adde q͡ notat archidi. ij. q. vij. § obiecit. Est no. hic q͡ collacio regalium dignitatum ptinent ad imperatorem sed papa quantum pot usurpat ad se sit no. q͡ di. ff. ti. i. § in feudo q͡ in regalibus dignitatibus quantum ad successionem servanda est consuetudo q͡ est firmiter tenenda menti q͡ frequens et frequentissima e mors regnum. Item no. q͡ iste tres dignitatum dnoz sunt regales marchia ducatus et comitatus. Nota hic in § si capitanei tex. alternatiue ibi dum dicit filij ul' nepotes q͡ expone ut intesti. deberi que ab intesta § cu fi lijs. Scdo nota q͡ mortuis sine heredi descendentibus qui feudum possidebant retro redit feudum ad collaterales et quidam dicit usq͡ ad q͡rtum gradum quidam usq͡ ad septimum q͡dam in infinitum bn̄ficio in uestitute primum preter respectu cuiusd͡ omnes isti sunt descendentes hoc tenet hic ia. de bel. sed communiter tenetur q͡ usq͡ ad septimum gradum qui feudum revertit ad iam dereliclos ac. c. de dona. si am̄a et c. de fib. inpe. l. in quibus inpe. Ultius nota mirabile verbum ibi p in uestitum iam pris q͡ pprie loquendo illud q͡ quis in feudis appellatur ius accrescendi magis pprie dicit ius investitute primum pris q͡ sic ul' sic descendit. Ulterius nota q͡ cosobrini vocantur hic pathales nam hoc est secundum commune usum loquendi et maxime custor qui usus loquendi maxime attenditur i multis consuetudinarius. Item oppo. ad § i. c. glo. tenet q͡ agnati succedant olim usq͡ ad septimum gradum hodie in infinitum hoc videtur fl[?] in collateralibus q͡ feuda pos. § hoc quoq͡ ff. so. potest saluari glo. sic aut feudum de acquirente fecit transitum ad descendentes ex eo tunc transit ad descendentes in infinitum ut j. si vas. feu. pri. cu deffe. c. i. ubi est tex. notabilis et etiam transversales descendentium sed ad transversales acquirentium regulariter non ut j. de gradi. suc. in feu. § si cu tras et j. de na. suc. feu. § si. aut de acquirente primordiali fecit transitum ad collaterales ex pacto ul' ex alijs causis quibus pot ut j. de bene. fra. c. i. tunc no pgredit ultra vij. gradum ut dco § hoc quoq͡ ja. de bel. et hoc qn feudum vacat per mortem sed si p delictum dic ut j. si de feu. contro. fue. c. si vassallus culpa. Et no. valde quia possibile e cottidie accidere in successionibus illustrium comitum et baronum qui ab imperatoribus hn̄erunt feudum iam sunt quingenti anni q͡ mortuo ultio comite sine herede succedunt quicumq͡ agnati etiam si centesimo sint gradu q͡ feudum est paternum. Et idem in regni successione dicendum est q͡ si morietur tota domus regia et extaret unus de antiquo sanguine puta de domo borbone et no esset alius proximior esto q͡ esset in ultimo gradu tamen in sanguinis et pretue consuetudinis succederet i regno francoz et hoc est inductum non obstan. q͡ in alijs successionibus pt decimum gradum admittatur fiscus demum tamen in regno no pt succedere fiscus sed ipse sanguis qui ppetuus e sed si teneremus aliam opinionem deberemus dicere q͡ post septimum gradum vacaret successio et sic pares regni deberent eligere novum regem et istud est verum qn consuetudo puidet ppetuando generis sed secundum naturam metam feudorum jo. fa. tit in summa sua ti. qui succedat in feudis sic ait. Sed queritur usq͡ ad quem gradum extendatur successio feudi. Sed dicendum est in successione de gradu quarto sed nabitur q͡ est actum si nichil e actum distingue utrum bn̄ficium pveniat ad venientes ex latere et tunc moderno tpre usq͡ ad septimum gradum. Sed ad descendentes et antiquitus et novum vadit in infinitum qui feu. da. pos. c. i. § hoc quoq͡ sed jac. de pa. in summa sua dicit q͡ etiam venientes ex latere succedunt hodie in infinitum sic hodie gradus succedendi in emphiteosi ecclesiastica pot in infinitum extendi ad eandem qualitatem heredum s. liberorum si hoc in pro caveat expresse alias no sed in feudo laicorum tractate intelligit in infinitum. Ulterius no. q͡ hic dicit fres et postea addit de cosobrinis q͡ pprie loquendo si nomen fris pferatur sine adiuncto no comphendit consobrinos et ideo statutum dicit q͡ frater excludat sororem no intelligitur q͡ fr. consobrinus excludat sororem consobrinam primo vi. casus obsus a statuto et fuit quo satis tructata in qua ego consului ppte ista qdam alius consuluit ppte contraria et male.

Si duo fratres. planus e iste. § et nota q͡ plus operatur pactum qua lex et tenacius e magisq͡ stabile glo. posita sup isto c. colligit nelta brocca que studiosus studeat p se ipm q͡ satis grosse prosequitur hic bel. et pe. decrez. q͡ tam qua doctores bononienses antiquitus multum delectant in broccardis quorum primus fuit actor dns pileus de medicina in suo libello disputatorio. Et nota in isto § q͡ hic erant tres questiones sanguis verboz et re et tu in novo feudo no ht locum ius accrescendi nec ius successorium et est ro quia feudum respicit solummo sui stipitem.

Cum marito succedat i bn̄ficio vir a femina. divide § in tres ptes primo cum maritus succedat

no. de regni successione

usq͡ ad quem gradum extendatur successio feudi

qn feudum descendentes transit

op

contrarium

nota de broccardis

Rubrica de q͡ tit. iij. modi

Casus

q°

qu succedit marito uxori

an feud possit dari in dotem

q° quo succedit marito uxori ex investitura vel non

nota de equitate quod prevalet rigori

q°

uxori in feudo feminino fo an filii. 3° an
declaratio precedenti fa incipit ibi 2
si ipsa. 3ª ibi in hoc dicimus. Casus ma
ritus uxori non succedit in feudo etiam
feminino nisi specialiter sit investitus filie
etiam non succedunt matri etiam in eo
feudo de rigore nisi specialiter sit datum
vel si fuerint investite. s. de equita
te bene succedunt hoc continet in ca
pitaneis et maioribus et minoribus
valvasoribus hoc dicit. Sed nunquid
filie succedunt in feudo dic ut. s. de be
neficio femin. c. i. in prin. Et no. hic
quod licet maritus succedat uxori de
iure civili non extantibus proximioribus ut
C. unde vir et uxor aut. preterea 2. l.
i. non tamen succedit in feudo ut hic.
Item quid est cum hic dicat cum feudum
in dotem dari non potest ut. s. qua olim
feu. alie. po. c. i. s. donare Videtur is
tud esse verum qui dat in dotem palia
nubere quia sapit donationem et libera
litatem ut l. finali. s. i. ff. que in fraudem
credi. Sed per se ipsa bene potest dare in
dotem ut. s. de investi. qua ticius. c.
a sempronio quia non est aliena videtur 2 quia
est geminus favor. s. eius et dotis quia
primo etiam rei pub. l. i. ff. soluto. C. co
munia de le. aut. res que Sed quero
quid est quod lex dicat nisi maritus speci
aliter fuerit investitus Videtur iste est
sensus quod si maritus fuit investitus
de voluntate uxoris seu post mortem eius
tanquam de proprio feudo tunc succedat ex pro
pria investitura secus vero si fuit in
vestitus tanquam de re dotali vel paterna
nali quia tunc talis investitura solo ma
caret nomine et effectu ut l. si ego. s.
dotis de iur. do. sim. pe. decre. 2 inc.
Tertio sume hic ar. a denominatione
quod est validum minus de rigore videtur
ut extra de quer. in fide. c. fi. Tertio
nota quod equitas prevalet ar. supra a
denominatione Item quod equitas est aut
approbata secus si est improbata ut ff. q.
et a quibus l. prescripsit. Item equitas
legem extendit ut no. C. de fur. l. si
quis servo par. adde legem trahi re
tro non est equum ideo dicit Jo. mo. quod
tunc non trahitur de similibus ad similia
ut nota per eum in c. detestanda de
cle. proben. li. vi. Et no. in hoc c. quod
statuta civitatis que loquuntur de lucr.
dot. non habent locum in feudalibus
Tertio dicit statutum quod uxore mo
rtua in matrimonio sine liberis eius ma
trimonii vir lucretur totam dotem
nunquid per istud statutum intelligatur
corrigatur l. hac edictali de se. nup.
et videtur quod sic sicut corrigit per l.
lombardorum quia nulla sit distinctio
in ea tunc videtur quia lex preteritum tollit sic
danda ut lucretur unde uxor debet
cavere ne lucretur ut no. ff. de v. ob.
l. si ita quis. s. ea l. par. but. dicit
quod non premisso effectu nec modus vi
detur premissus ergo vir non lucrabitur

q°

q°

Summa

an q electio in alternatiuis

q°

nisi quatenus vir posset lucrari ex pa
cto quod dat ut plene dixi in dicta l.
hac edictali in lec. Tertio quero utrum
uxor transeat in potestatem viri videtur
sic de iure lombardo secus de iure
romano nisi quo ad debitum carnis
ut nota. C. de condic. inser. l. si ux
or. et nota instit. ad trebell. s. pos
tea et. C. de sum. frigi. l. fi. et adde
quod no. inst. de pat. po. in glo. ordi
naria nam etiam circa potestatem fi
liorum varia iura statuunt. nam alio
iure utuntur romani alio galli alio
sclaui et ibi est glo. singularis Sed
nunquid uxor nubendo non facta
mentione de dote intelligatur bona
sua in dotem dare dic quod sic si in
tervenit traditio alias non sic intelligitur
quod no. ff. de iur. do. l. mulierem bona
per id etiam quod no. C. eo. ti. l. quid ante
Ex hoc appet quod quia nomina debi
torum non traduntur sed creduntur nunquam
presumuntur in dotem dari. C. de pac. l.
fi. C. de repudiis. l. fi.

De feudis datis minoribus valuasoribus Rubrica

Si minores. Casus minores val
uasoribus minimis feudum au
ferre possunt quandocumque precio
tamen restituto si quod accepit hoc
dicit hoc c. hic hodie correctum est
s. de natura feu. c. i. Nota quod non
debet quis repetere et precium retin
ere ut ff. de ac. emp. l. bona fides
Item nota hic de elec. in alterna
tiva quod electio est refundentis con
tractum alias est electio possidentis
ut. C. de rescin. ven. ii. l. et hoc aut.
elec. que concernit remedia refert
aut remedia sunt preparatoria et tunc
non oportet eligere quia potest cumu
lare ut ex. ut lite non contes. c. quoniam
frequenter. s. fi. aut sunt executoria
et tunc alterum est eligendum per illum
cuius gratia ut ff. de pac. l. pennis. s. si
preco Sed verum est si valuasinus ven
dit feudum et imperatore sua est refu
dere ergo venditio nulla ut ff. de
v. ob. l. aucto. s. fi. et. C. de contrah.
emp. l. incrementis Sed verum est quod
obligatio nasci non potest si est in voluntate
debitoris an teneat sed si interveniente
traditio bene valet traditio ista est
glo. ordinaria singularis. ff. de
v. ob. l. inter stipulante. s. fi. stipu
lante et est casus hic Item quero
tunc si valuasinus repetit rem et
offert precium utrum recipiet fructus
tunc medio tempore perceptos videtur
non quia emptor percepit eos ius
suo dilatione pendente. i. in eam
ut eleganter notatur ff. de rei ven. l.
emptor in prin. ois enim dilatio que
dit fructus possessori ff. ad trebell.
l. mulier. s. si heres nisi sic cessa
ad consequendos fructus ut ff. de
usur. in fidem. s. cum polliderius et
ratio quia ille qui gratia alterius het
dilationem nomine illius intelligitur

possideri sciens si sua gra ut ff ad treb. l. postulante scit. q dilacio nem in dz ee dapnosa ut C ad sill. l. pe et ibi p pac. but. Sz pone q dicta li ctu est factuz instrum unquid te neatur pbibetur pma Undeo no nisi in insto eet statuim in finibz ne hmoi feudi sz esset ultius pcessiz ut ff de pac. l. pacisa. Sz unqd iste q tractus psimitur Usu arius ubi pot pcedere sine vicio et sine natura contractus ut hic et C de pac. int' emp. l. ij. de milites uicari. iminus et de foro cpe. q questus. Baldus.

Criminibus moib feudu amitta? R'ca

Si capitaneus et vassallus se mortem i. dnm suu in libel lo dimiserit ul' credenciam in dampnum eius manifestavit ul' se mo'cum uxorem adulterauerit ul' sa cerez seniores assalierit ul' similem aliquam cmiserit feudo carebit no. aliquam q similes culpe similem exigunt cul pam als penam. Et nota similitu dinem ubicumqz lex assimulat ul' bonu ul' racio naturalis ff de legi. vii ul' racio naturalis ff de legi. io quia adde q cu una spes trahi? ad altam que sit eiusdez gnis hoc facit quia generis nulla spe repu ta tum de ptibus pdicatur no ipa species declarata ut ff de re iu. l. i. adde q pculuz cu sit cmis ee no exten dit se ad ptez missos cauis de trasla. C. licet ibi nota. Nota revelatore credencie punit si revelacio infert dampnu dno als no q est notu et di. secretu illud q dns nolebat sa re iuxta illud nesciat sinis quid fac. dns sinis et no in l. eius qui in si ff si cer. pe. Sz quis est qui iudicab. an sit sibi culpa Videro iudex cause ut ff de legi l. et ideo quia Nota h. sciam punit et q si quis insultat do minum quem nescit ee dnm suu no pdit feuduz q tenementi nisi eet ignorancia crassa et supina q ap pellatur scire debere ut ff si cer. pe q te. Glo. hic not de conspiracione et dicit q si no est in mala pte no punitur q est nota digna. Alia glo dicit q si concubuit cu uxore dni ne sciens eam uxorem q no pdit feu dum idem dicit q cognoscens moia lem nesciens eam monialem non punitur tamq de stupro monialis te nementi glo. et facit ff loca siquis ignorans ff de adult. l. plt. et qu. nota p dy. et C de sinib fugi. l. quiau q Item no q ubi scia est de forma seu diffinicione delicti qz ois diffini? est formalis ibi ignorancia no pun tur nisi cadat in dolo psumpto quia in dolo vo in penis corpalibus ut ff de sic. l. iii. l. cu filibus dicit immo q una lis agnmo cotra eum qui punit? exp

sumptore. Baldus 2c.

Apud quem ul' quos controusia [struck through]

feudi diffini

Si contencio diuide. i. in duas ptes pmo de contencione int' ca pitaneos sco de contencione int' valuasores minores ul' maiores seda in capit ibi Si uero 2c. Casus si contencio est int' capitaneos de bnficio imperator est iudex Si uero e contencio inter val vasores maiores ul' minores ciuitis ul' iudex curie cognoscat hoc dicit ibi int' capitaneos qz quilz dicit se inuestitu ab imperatore dy et ostabat ee vassa llus de alio feudo unde no est mirum si imperator cognoscat int' eos tamqua dns ut l. de phi. feu. alie. pfic. C. i. ij. p terea Si inter duos als qo debet ter minari coram iudice ul' arbitro ut l. de lege cor. C. i. ij. si int' papes pe de cer. Attende ad istam doctrinam pone duo sut milites qui ptendunt inuestitu ram ab epo veronen. et neuter habz ab eo epo aliud feudu na scdm opioz istius doctoris epus no pt cognosce sz magistratus ciuitat. verone uel arbitri si ptes volunt cpmitte et pendet ista qo de facto sz alibi de hoc dicam Sz unquid istud q hic dici? de dno ul' ptibus ht locu si agat pos sessorio quia nobiles inuicem se turbant et nunc unus rapit fres ex una pte nunc alt' ex altera ita q quis possideat no est facile scire tu proxto int' dicto vri pos. tpre pbacionis faretur ut eni eleganter ait glo. isti actus turbatam difficilem reddunt pbacom possionis ut no ff q metus ca l. extat in mag. glo. So. de hoc nota ex de iudic. C. ce terum pbcu ibi vide et dicit bez in sili q possorium cae spualis no est spu rituale qz no tangit medullam vitatis de iure calup. c. lib. et de iudic. dispe diosam in de Sz unqd ea que tangit bnficiuz pncipis possint p aliu quaz p pncipem diuimi de jo. an. q ante dubium de pnilio aut de pnilegiato p? casu solus pncips iudicat fo? cau et inferior cognoscat et pnunciabit de arbi. cu tpre et de iudicab cu venisset in nouell. in pnilio consistit ius pnile giati ecia inferior pt iudicare het eni cognoscere sup obrepcoe et sup bre tate pnilij nisi qo resideret solu in intencione pncipis qz tunc ad pncipe est recurrenduz si possibile est ut ff de reg. iu. l. veracius Si aut no est possibile talis psumitur intencio pnci pis qualis legis scripte et naturalis racionis ut C. de eman. li. l. ii. cauis ut ff de vulg. sub. l. ex fco in pn. unde pnilia pncipum p legu racones possunt infringi et iuuari diuino no dubite tur ad pncipis ptate ut C de caum. sac. l. iustin. et C. si imp. ex imp. pe. l.

Margin notes:

qo

qo

Sunma

d' similitudie

qo

qd igno. ranea punit

Sum

qo

p que put i a pedicom que tangunt bnfm pncipis

Imperator lotarius cuius ppe r uiuso popula

l. et l. qua in puincia y. i. ff. de iti. iur. Concludendo sic q aut dispositio legis scripte determinat de isto priuilo quid iuris aut no determinat aut intencio priuilegis est incerta aut dicit q priuilegiatus no est capax et q fuit obreptum prinapi in pmo casu aut priuilegium tangit ius prinapis et ipse solus cognoscat et iudicat aut ius alterius et tunc ecia ordinarius sicut casu ad prinapem est recurrendum. C. de legi. cu de nouo 2o casu idem nisi lex scripta sup ista intencione pfirmat nam no est opus tunc recurrere ad prinapem de reg. iur. l. ne tacitus de iur. sub. l. ex facto. Terzio et ultimo casu ordinarius hic cognoscere et iudicare s[ecundu]m legis determinacionem si ꝯ ius ul uti pu. l. pscpt. mendaciorum ne frustra fatigetur prinaps. Ceterum si criminaliter accusat vassallus vassallum occasione feudi utrum pares curie habeant de hoc cognoscere. Videtur no q[ui]a separatum e iudicium criminale a ciuili ut ff. de iudic. l. Solemus y. latt. Imitator in tex. ibi de beneficio. Cum a minores dicit se inuestitos a maioribus et maiores negant dy. iudicio. Infra. et quot modis dicat iudicium nota instit. quibus no est pmis. fa. te. y. in glo. ibi. s. de natura feudi insti. ille. y. nichil facit q ibi no tractat de iurisdictione s[ecundu]m iac. bel. Baldus.

Si vassallus vassallo lecunt feudum alienante post ea sine herede decedente uel eius herede sine herede feudu dno aptum 2 q d quid fiat est reuocatum. Hoc dicit et cessant ꝯtra. Nota q herede vassalli decedente sine herede feudu aptum dno q interim no est aptum qu alienacio inter fuit approbata. Si si reprobata certam statim eet aptum dno s[ecundu]m glo. iac. bel. et alios deinde nota hic de uerbo debet q no importat necessitatem et e ro quia refert ad creditorem alii sup hoc uerbo insudant. Baldus. 2c.

Constitutiones feudales [dni Lotharii] imperatoris quas ante ianuam beati petri tante roma ꝯdidit

Ex hac subscripcione no. q imperator rome existens pt facere legem generalem in urbe et orbe legem uero spialem urbi facere no possit q pppa dicit q roma est sua ut no. in l. i. y. cu urbem de offi. pfec. ur. in glo. pua. et adde istam subscripcionem q nota in dat. vj. li. Baldus de pusio egregius doctor.

In quibus causis prinapit imperator constitucionem editam sup beneficiis militum et successione et culpa cu ꝯsilio virorum prudentum observari. Ceterum glo. ubi sit ista ꝯsuetudo et hic licet quidam alii dicant q est in ti. sequenti usque ad ti. que ad feudum ad feudum pti. iac. in glo. no. q uerbum sic

inius est uerbum imperatoris. Nota hic q imperator cu scribit subditis suis prefertur se pape s[ecundu]m iac. bel. et inter subs iudicat s[ecundu]m leges suas et extra de app. si duobus in nouell. de iudic. dispendiosam in glo. Baldus.

Si quis miles decedente milite vassallo succedit sibi filius et nepos ex eo et fr. q[ui] primo et patruus si feudu sit antiquum alis. Antiquum hoc dicit. Contra no. primo q si quis decedat sine filio supstite nepote ex eo talis filius nepos succedit in locum patris sui. Secundo nota q si sup est iste nepos et frater au talis nepos excludit patruum. Tercio no. q ubi no sup e descendens succedit agnatus puta patruus defuncti in tex. ibi succedit. s. nepos ibi si hi deȝ. s. filiu masculu ipse. s. filius. s. excluso fr. e defuncti fuit sine filio masculo dy. frater. s. sup uiuens. Nota q prima causa e descendencium deinde uenitur ad transuersales. Glo. queritur hic de una notabili ꝯone. Ceterum de eo si duo fres bona inter se diuidant et uni eorum obueniat ptem in feudu primum inquid si moriatur ille cu obueniat in ptem sine filiis descendentibus deferatur alteri fri uel dno. Videtur aut refutamt. s. iste frater qui uiuit mortem non en refutamt omnino ul ad hoc refutamt ut dus illum ad quem p uenit exclusione et tamen de nouo inuestiret eu et tunc ad ipm dnm de reuerti alis ad frem. s. simpliciter faciunt finem et refutacionem ut. i. de natu. sic. feu. c. i. et. i. de eo qui fine fecit agnato. c. i. et. i. si de feu. fue. ꝯtro. inter dnm et agna. alis est inter en vasser. do. et c. c. tenuis cu semper primo et pbatu istud. c. s[ecundu]m uni intellectum sal q pueneriat totu ad uni frem exclusione pe. decer. Ex hac glo. sic exponitur no. tres ꝯclusiones. Prima est q simplex diuisio no preiudicat qui ex morte diuidentis eu est applicatum feudu supstes succedat quia primum erat et est ro q diuisio no ꝯprehendit futuros casus ut ff. de le. ij. l. cu pater. y. hereditatem. Secunda ꝯclusio est q ille qui diuidit ecia refutando no intelligitur refutare ius futurum si solum illud q in pnti e liquidu. Et est ro qui ꝯ natura refutacionis est q extendatur ad futura ut ff. de le. ij. l. si ita. y. si sub ꝯdicione et ff. de bonis li. l. paulus respondit ex. y. Et nota in l. fi. c. de bo. li. et no. c. de pac. l. i. Tercia ꝯclusio e q qui vassallus refutat feudu fratri ut prinde de nouo inuestiat ipse frater cu obueniat feudum tunc desinit ee primum. Et ideo mortuo receptore reddit ad dnm et in hoc casu dz intelligi glo. que e. c. fa. her. l. si familie. Et sic no. tres casus

Margin notes:

no bonum q[uod] ad imitate precedens

q[uesti]o

ex 2 in tex[tu] et gl[ossa] se aliqs

Subs imperator pt facere legem generalem vel spialem

q[uesti]o

Summa

q[uesti]o q[ui] 2 bo

no 3s ꝯoes

ex p[rim]a nota

1

2

3

ex p[re]dictis no 3s casus

aut est simplex diuisio / aut cum refuta
cione / 2 si cum refutacione / aut sunt cont in
eadem inuestitura aut in ultima in
quantum ultima derogat prioribus ut
C. de pac. l. pacta nouissima / et pot
res expresso nouam formam assumere
ut ff. de acquir. pos. l. si quis autem
Et siquidem assumunt nouam forma
substancialem e recessum a uetere in substa
et ex accidente / Si aut accidentu
tem in accidente tum accidencia dicun
tur ea que per se non stant ut loca
tempus et similia ut ff. de ghen. emp. l.
pacta conuenta ff. de pacto stip. l. vale
riamus / Et predicta faciunt ad intellec
tum legis qui rome § duo fres ff.
de v. ob. nam tres sunt casus / primus
simplicis diuisionis / secundus de inch
contra faciendo promissionis / tercius re
futacionis / de primo non est dubium quo talis
diuisio non preiudicat fideicommisso futuro / in
aliis in futuro / licet ex causa de pre
terito nam condicionis euentus licet
quandoque fingat retro. fingit retro co
structiue non destructiue ut in § he
reditatem et C. comm. de le. l. fi. §
sin aut obaudienciam / Secundus casus
dubitabilis est / nam in § duo fres
dicitur si fratres cauerunt sub pena se
nichil facturos contra diuisionem quam
de paterna hereditate fecerunt / pro illo
generali pacto etiam fideicommissum a fratre sibi in
tempus mortis relictum contineat / ut
peti non pot / et si petat reus absol
uitur / et pena peti pot. Sed ad hoc sic
videtur quod iudex ibi intellexit / per
illum generalem sermonem fres de reuis
sione fideicommissi cogitasse / et sic pro
miciant tamen male sensit et male pro
miciaunt nichilominus tamen summa pueri
tate heredum / et propter auctem summe pe
na peti pot iste est casus illius § non
enim ibi dicit Scevola quod fuit bene pro
miciatum sed quod pena commissa est hanc
opi. tenet pe. jac. but. et bar. et su
mitur ex hac glo. que fuit eis pe
regrina et ignota Sed dominus dy. dic
quod iudex ibi bene sensit et bene primaria
ut quia illud pactum ultra naturam di
uisionis appositum sed aliquid operatur
ff. de usur. l. si stipulatus / Breuiter
per illa verba nichil se contra diuisionem fa
cturos / nichil continetur de fideicommisso
quia ista verba hoc non sonant nichil
facturos contra naturam diuisionis / et
natura diuisionis non est in tempore fu
turos casus / sed magis est de eis pro cau
tionem prospiciendum ut ff. de condi.
inde. l. frater a fratre. v. g. Et hoc ap
paret esse verum manifesto exemplo
pone quod frater totam partem sue heredita
tis vendidit fratri / nam fideicommissum est
hominis hereditatis / et ea que debent
venditori sunt salua et non obstante primum
hereditatis partem vendita pridem est quia si
tota hereditas assignetur uni et condep
nentur in parte extimacionis alterius quod
est in toto quo ad totum erit similiter
in parte quo ad partem / ut ff. de her. ven.

l. ii. § cum quis debitori / unde est fla. iaco
azo fundant se super emptione quam pot
in § duo fres et quam glo. approbat. l.
qui cum tutoribus. quia illa non est empti
o / cum vendita vel permutata est vniuer
sitas. sed est quedam actio personalis resul
tans ex qualitate negocii gesti inter
ipsas partes seu extracto pacto / ut dicit ille
singularis § cum quis et in hoc deficit
illustre ingenium domini azo et glosator
et dy. / Sed statim in mediate oppo.
si hoc est verum quod summa fuit iniqua quo
pot peti pena / Respondeo ut dicit tex. a
libi eodem inquit errore de fructibus
ff. de rei ven. l. ex diuiso / Sed iterum
oppo. reus consecutus est comodum exce
pcionis ergo pena non petit ut ff. de pac.
l. restipu. § si pacto. Sol. hic consecutus
est facto non de iure / unde inquit potuit
eligere ar. ff. ad tre. l. debitor. § fi. vel
in § duo fres pena fuit apposita fco
quia dixit facturos et quod fecit et ita
haberi non pot ut l. in bello. § facte de
cap. et post li. reuer. Sed in contrario fuit
pena apposita iudicio ut l. amplius
rem ra. ha. quia fuit pactum de non peten
do Sed igitur actori denegat iudicium. quia
absoluitur reus fingitur res peti in iudi
cium non deducta ar. ad instar. so. C.
de trans. l. ubi pactum cum sua glo. vel dic
ut no. in dco § duo fres / Quo vero
ad tercium membrum. s. quum interuenit re
futacio et queritur / inquid si fres diui
dunt et hinc inde refutacionem faciunt
non expresso de fideicommisso futuro utrum
in hac refutacione generali intelligatur
hoc remissum et videtur quod sic / quia de hoc de
buit cogitari cum fres hierunt etiam sa
enciam testamenti ergo cogitatum presumitur
ut ff. de pac. emptor. § lucius et ff. de
v. ob. l. quicquid astringende. in prin. et
l. fi. ff. de penu. lega. quia vniuersalis pro
posicio seu oracio omnia concludit que specia
aliter non inueniuntur exclusa ut ff. de l.
in. si conus. Sed per glo. hic potius pot
allegari in contrarium / quia in generali refu
tacione non veniunt nisi inter apta n
ea que etiam consistenciam non habent
quia illa non dicuntur propter inter sed
in inuim spes ut C. ut in pos. le. l. cum
archimedoram / Juxta hoc quero
si fecerunt refutacionem inuicem de o
iure quod habent vel habere sperant utrum
istud extendatur ad fideicommissum de
bitum post mortem et videtur quod sic
quia spes est quod apparet quia prestatum cau
tio ab omnibus exceptis filiis primi g
dus ut C. ad trebel. l. iubemus / In co
trarium videtur quia contrarium secundum spectaue non
sed et spes in iure nulla non dicitur spes
nisi ius eam foueat ut instit. de v.
ob. l. inter stipulantem. § sacram 2 ff.
de condic. et demo. l. cum tale. in fi.
prin. Videtur ergo remissum hominis cause
di quod est de preci sed non hominis fidei
commissi. Ego dico quod si in aliqua par
te instri diuisionis celebrati cum cta sup

no 3m casum

1

2

op

op

de 3o mm

qo

qo

dicta est facta mencio instri ul' codi
cillor in quiby hoc fideicomiss' 9tinetur
q' intelligitur pro remissis ut C. de pac
l. i. alr no ut ff. de transac. l. de hijs co
trouersijs ¶ Sz pone q' in instro 9tine
tur. hec verba et fecerunt inuicem re
futacionem de oi iure q' heret ul' hre in
uicem pt l'rideo idem / sciat autem
q' duplex e potencia quedam poten
cia est entis ut qn ht radice seu cau
sam 9tinentem / sicud est posse hereditate
adire / uis offerendi et filia / qz sunt in
ra formata et certa diffinicoe 9siste
cia / et ista includunt subiectis remis
sionis predictis / quedam e potencia q̃
no est entis / sicud e posse succede' ali
cui / nam eciam anquam moriat' ista
ipo est vera filius pot succede' pri /
ty ista potencia nichil est / et ideo
inqua in vbis gnalibus clauditur
ut ff. de transac. l. qui cu tutoriby
sm ipiam lec / que e q' frater fr̃i
succedat dcto ex testo fratris uel
ab intestato no iure fideicomissi / tam
qua illa lex no ht dubitacoem .
9tra l. q' labeo ad trebo . ideo glo
satores intellexerunt / q' ibi heres
exstiterat frater fr̃i . i. heres exti
terat defuncto in loco fr̃is sui / na
p fideicomissaria substitucoem no fuit
creditus heredi / q' pat3 / qz e grauat
mei heredis no titulus ab hrede p
similes / et ideo no bona heredis co
tinentur in fideicomisso / ut ff. de uul.
subst. l. coheredi § cu filie / et nota
C. de inoffi. tes. l. ex tribus / Sz i me
diat' oppo. q' ista lex sit impossibil'
nam in l. qui cu tutoriby loquit' in
acione tutele / que inqua 9petit
pri / nec hereditaria pri ne / sz ppria ipo
rum impuberu / g° no venit in fideico
misso / g° ex vi no pt moueri acco
ut ff. ad trebell. l. Si heres pecuniaz
Sz jo . qz petit' racio ad instruccoms
bonor pri nor hinc e q' venit in fi
deicomisso / ut ff. de 9sti. pec. l. si post
Sed in g° hoc intelligas / q' in dicta
l. qui cu tutoriby fuit facta restitu
cio plena / exter cu suis appendicijs
que tacite sequit' ¶ Adde q' glo. po
nit ibi vnam so. ad § duo fr̃es / qm
quidam no intelligunt / quia dicit
uel hic actiue ibi passiue que vba
expone in l. qui cu tot tutoriby
vnus et ide bis egit Sz in § duo
fr̃es qui semel fuit actor in petic̃e
fideicomissi / nunc est reus / qz petitur
a pena / ad vbum enim actiue refertur
ad actorem / ad vbum passiue refer
tur ad reum / que glo. not. alias dif
ferentes sz no idem dicere ¶ Vltimo
circa refutacoes sic distingue / q' q
dam sunt refutacoes absolute / que
dam respectiue / siue relatiue / primo
casu / subdistingue / aut interuenit er
ror iustus et nichil opant' / ut ff. d

pac. l. tres fr̃es et ff. de condi. indebi
l. si § idem quesit / aut supponit et tu
idem in illis voluntatibz / scias si lex
p sumeret sciam / quia tunc valeret
ut ff. de transac. l. no est ferendus
et l. cu aquiliana in glo. ibus / sup
nus error nocet refutanti . l. emp
tor § lucius de pac. et eciam ibi vide
as ¶ Scdo casu qn est refutaco rela
tiua / tunc talis intelligit' refutacio
qualis est relacio . ff. de soluc. l. si ex
plibus . C. de transac. si de certa 2. C.
de excep. l. si ex maiore ¶ Scdo reu
tur ad ppriam mam feudor / et queo
duo primo si feudu no est pr. iuz sz no
uu ea lege datu ut alri accresat
et quis remiat sue porcioni i man
fr̃is / qui frater postea decedit sine
herede / vtru reuertat ad ipm / ul' ad
dnm et glo. hic poita pt induci p
fr̃e / sz p dno facit lex illa notabilis
C. de remis. pig. l. solita prudencia
pro et 9tra pot induci ff. de vsufr.
l. si tacio § vsufruc. et de uul. sub. l. ex
facto § iulius longius / ubi di' q' in
iure substonis sine fuit ogacois suffi
ciunt reliquie dni pcedentis / et iste
licet refutaunt / eu no omo desijt ee
vassallus ut j. de vas. qui 9tra osti.
loch. feu. alie. c. si vassallus ¶ Scau
do et ultro quero / nos videmus / q' iste
c. in effectu ita dicit / p'mo qn miles
hns feudu pr. iuz moriet' relicto ne
pote ex filio premortuo / Sm qn decess
sit relicto eciam fr̃e ppo / terciu qn
ille filius qui successit fr̃i morit'
relicto fr̃e pris / que frem repule
rit / quia frater no succedit ille filio
quia feudu erat pr. iuz / alr scais ut
B. de suc. feu. c. i. § fi. et B. de feu. ma.
c. i. § fi ¶ Terc̃o g° quid si cu patruo
exstaret filius fr̃is mortui / qui sunt eo
dem gradu . s. terc̃o sz no eadem linea
qz vnus e de linea transuersali asce
denti . s. patruus / alius de linea trans
uersali descendenti . s. filius fr̃is psoe
defuncte / ista no oct qo in allodijs z
emphiteoticis / quia filius fr̃is pferet'
patruo / ut in aut. et post fr̃es / sz in
feudis idem dico forciori rone / qa
fere 9tra natura feudor est / q' re
spicit ascendentes / filius ergo fr̃is suc
cedit in cellula pris / sz patruus non
ht aliam cellulam nisi se ipm / et io
filius fr̃is intelligit' esse proximor
p fictionem / quo ad gradu et per
veritatem quo ad effectu ¶ Vltimo
scias q' quidam dicunt q' spale est
in militibus / q' milites succedant in
feudo nouo / q' fluy est sm pe. de ber
jar. bel. et me Baldum .

De successione fr̃is 2 qlit' fr̃i i feudo
succedat

Si quis . diuide cap. in duas
ptes primo regula / secundo ex
cepcio § in ap. ibi nisi per in

investituram. Casus datur regula et exce
ptiones a regula. ¶ Regula est q fratre
suo defuncto sine herede als filio non
succedit in feudo novo. Fallit regula
si tempore investiture p pacem convenit.
Item si de quibus bonis est emptum.
Item si frater est investitus utrius
q noie dno sciente. Item si fr acqui
sivit in hoste regis. h. d. brocardicum. salz
novum emptum. s. dno sciente quod
est. i. si simul. subaudi maxie aliqu
tm simul stare aliquid operatur ut
ff. de eden. l. pretor. § sz recte et ff. de
his qui de iec vel effu. l. si vero. § qd
si ex mediano. Dicit primo q ille qui si
mul stant vident unus alteri dare
auxilium de dicto preiis. conveniencia q e
nota. in hoste. i. plio vel exercitu ac
quisierit. s. cu armis et equis coibus
ut. i. de fra. de novo ben invest. c. si
duo fres in coi cau. Et nota in isto
c. de duobus principali tractatur. s. an
frater succedit fri in feudo novo et
dicit q sic in quatuor casibus. primus e
qn hoc dicitur in investitura. ¶ Secds
qn de coibus bonis fuit emptu dno
sciente. pone septuaia ita dicit ticius
emit tale castru a sempronio p mille
que dictus sempronius fuit confessus se
buisse et recepisse a dicto ticio solute
te de pecunia ipius ticii et menii fra
tris et nota diligenter q plus sermo
nem non inducatur societas sz videtur
negociu gestu noie utriusqz q e
notabile. Item non refert utru de pe
cunia redacta ex re coi vel na hanc
nimiam subtilitatem non curamus
ar. ff. de pecu. l. q pecu. ex re dni nec
obstat ff. de admi tu. l. tutu et menni
§ alto quia ibi pupillus non hebat
ratam negociacom. ¶ Tercius qn coi
noie cquirus qn rex voluit remunera
re utrumqz q promitur q cu coibus eqs
et armis fuit in hoste regis et prop
terea princeps concessit feudu et hec no
tabilis presuppo. ¶ Et facit ad quem
instacoz simul stancium q si unus acq
rit cu bobus coibus q illud debeat
ee coe opa autem inter fres simul ne
gociantes presumunt gratuita et am
icabilia fraterna impensa ar. ff. de ne
g. gest. l. ex duobus in prin. et § licet
bat. medietatem licet assignet ope
personali et aliam medietatem ope
bou et sic qui laborant hebit tres
ptes et qui non laborant hebit qr
tam ptem prima opinio magis placet
qr hmoi lis lita aliqn tamqz disapu
lus servatus fieri magistrum meum
consulendo ¶ Secdo tractatur hic de
ipa acquisitione in coi que non habet
locu in primo casu hui9 c. quia ibi
est data alia forma sz hic locum in t
bus aliis casib et ideo si acquiret
quivis ptestaretur s q nollet acqui

rere fratri non acquireretur ar. ff. de
neg. gest. l. nesennius et ff. de acqui.
her. l. qui in aliena § celsus ¶ Oppo
de § cu vero coriardus. Solue ut
ibi nota et adde q id q glo. dicit
in pupillo etia ad prodigum et furi
osum trahi debet quia eisdem privi
legiis petunt ut eleganter no. glo.
in. l. n. C. de cur. fur. que dicit oia
privilegia competencia pupillo competere
prodigo cu bonis e interdicum et fu
rioso et alibi non reperitur sicut glo.
in privilegiis tm pot induci psite id
q no. ff. de fideius. l. marcellus et ff.
de condic. inde. l. in tm in fine mag
glo. ¶ Deinde videtis hic q feudum
pt emi contra dicit tex. i. de feu. da
minucam. l. co. sz obmissis ambagibus
dic q ibi loquitur de urbanitate non
de neccitate vel ibi loquitur de precio
iusto hic de modico vel non dz fieri
fraus tm tenet ut B. de his qui feu
da. pos. c. i. § fi. de feu. mar. c. i. de
natura suc. feu. c. i. in fi. i. que ad
modum feu. ad filia ptr. c. i. de feu.
da. minu. val. c. i. et hec e veritas
¶ Deinde glo. tirsit ad brocardicum utru
sit licitu gratis q p pecunia et dicit
q aliqn licz aliqn non licz dic q qn pe
cunia intervenit contra bonos mores vel
lege prohibente licitu est gratuito q
non est licitu pacio ut nota ff. de co
dic. ob tur. cau. l. iii. § si tibi obiudi
cium et l. ultra. § de prodis cum ia na
quia curiales p quosdam rebus ali
enis inhiantes sollicitabant ad ve
dendum prohibetur ibi vendicio dona
cio autem non prohibetur qr donacio est
valde difficilis et non pt induci de
facili. Aliud brocardum e q scia in
ducit consensum. sz hic loquitur in scia
cuncta contradicentis si fuit feudum emptu
a vassallo e scia auctorizabilis salz
ipius dni et istud brocardu non pse
quor ulterius certe nec psequor hic
materia utru duo fres simul stantes
presumant socii qr ex solo convictu non
presumitur societas nisi societas men
se et victus tantum aut societas col
ligitur ex actibus oppositis hinc et inde
qr actus ostendunt voluntatem et
consensum sm actuum qualitatem q dic
ut plene notat p modernos inde
§ altero et prime. C. coia utriusqz.
indic. l. si paternus inter ¶ dicitur ad quem
de eo qui promisit iura coce subpena
est et ille est absens q non incidit i
penam quia sine culpa non dz puniri
ac dicit q cessio pot fieri absenti
s. dirigendo eam procuratorum vel epistolam
sicud dirigitur mandatum ff. de pau.
l. in causse § fi. vel fiat in manibus
tabellionis recipient. noie illius fr̃m
ho. extra de pignoribus c. significante
in novella Baldus.

ra et 4

mbz except

no q de privilegio
pupilli et furiosi

no 2o brocardicum

qo i o s̃ttoy

F defeudo sine culpa no amittendo. rubrica
Summa
Sbductiuus. Causa datur regulari
ter autem miles vassallus feu
dum no amittit culpa rationabi
li cognita et quieta. hic dicit. hec regula
optinet in omnibus ut B. de natura feu
et no. B. de hiis qui feu. dare pos. vers. si
ja. bel. et idem in prelatis quod sine cau
sa auferri no possint ut nota. C. de di
uersis predijs vrbanis l. fi. li. xj. No.
quod culpam no presum nisi quis quietat su
sit culpa in faciendo sine in obmit
tendo facit ff. de re. mili. l. iij. vers. si ad
diem. Item no. quod sup culpis necessa
ria est declaratio dic quod aut tone
culpe quis venit puniendus aut e p
uatus ipso iure primo cum necessaria est
sententia adeo pene ut ff. de iure fisci. ei
qui delatorem ibi etiam probatur. quod
pemptea instan. no pot agi ad eius
amissionem dicat primo de iura culp
eum cam et facit ad predicta ff. de v.
signi. l. aliud. vers. mi. mlt. et l. signa
pena et no. C. de sacro sanc. ecc. l. in
benig. vers. yconomus. secundo cum e nec
essaria sententia no adee sed ad execucionem
ee ut nota in C. ph[?]anam ex. de hoi.
li. vj. in nouella. et io qui capitutu
banti qui ex forma statutorum hunt
p condempnatus sit quidam declaratorius
processus in quo declaratur captaneus illa
personam que reperitur banita et ba
nitam exequendum ee et ita fiat pr
actica que e verus intellectus legis
Secundum et sine aliqua declaratione sen
execucio no ceat nisi contra pea que
not. primo de app. extione ubi notat
quod in mera execucione nulla e ne
cessaria cognicio vel dilacio quod dum
tene menti ad execucionem autem sine
legis hic est necessarius libellus au
non passent aliquod iudicium et no.
quod sententia legis excedit modum iudicium quia
sine iudicio fertur sed no modum delic
ti quia no pot ee nisi mera et requirit
fem verificare consumatum ut no. in C.
prenie delet. li. vj. in nouella. Bal.
Summa
2 Si quis miles vassallus feu
do priuatur alienado cum vxo
re dni gaudendo et inpug
na eam possent vinare cum dimitte
do hoc dicat sine iussu i. sine con
sensu ita idem operatur ratificacio
quod mandatum pprie vero loquendo ius
sus dz precedere ut ff. man. l. si uo
non remunerandi. vers. post credita
Item consilium dz semp preced. ut no.
de v. signi. l. sepe pac. Item in fctis
sine ordine ncco no ht locum rati
ficacio quia ect locus posterius 2 so
lempnitatis ob inusse de feudis redd.
actus inualidum de v. ob. l. quero
me. vers. flauius unde ratificacio su
pplet solum defen singularis persone
consensus C. si quid in fraudem patrui l. ij.
sed vicium posterioris no tollit adde quod
no. in c. dudum vers. io. ino. in glo. mag
de rebus et non a. li. vj. de consensu
dic quod aut actus sine consensu est nullus
ipso iure et tunc dz in ipso negocio interue
re ut l. i. nisi. de auc. tu. aut actus
valet tum pot infringi per excepcionem
tunc sufficiat ratificacio ut C. de ma[?]
l. fi. et facit quod nota qui admitti ad
bo. pos. de decreto dic quod ea iam cog
nita pt interponi ante et post quia
prior pmitte pot futuram vendicionem
et retro fraim roborare pdectum et
similis e totum facit eodem contextu et
adde quod nota per bar. ff. primo in c. du
dum de rebus et no alie. li. vj. et no.
pbar. ff. de aqua. plu. ar. l. si autem
et facit quod no. ff. de inoff. l. iij. vers. per
mittit in glo. sed an. secus quia glo.
ponderat amittat ipe iure qui perdit
quia alienat ut nota in C. expte
de feudis primo primo sed in duobus casibus
sequentibus intelligitur presumam tamen
iste tex. quia dicat amittat et dicat
amittit in l. arguet addicendo
quod etiam in casu alienacionis no amit
tat nisi per sententiam quod verum est si alienat
tum negetur quia debet conuicti per
sententiam sed si notoria sit alienacio no
requiritur sententia dic quod etiam in ocul
to pot alteri conferre licet no pot p
auferri nisi conuicto. C. licet de pben.
li. vj. de confic. ob eam l. si pecuniam vers.
si fuit ibi dno viuente. no. quod dno
mortuo qui stuprat viduam no a
mittit feudum quia hic requiritur quod i
ueta adulterauerit ar. C. quod no. C. de
fideicom. l. fideicommissum et de hiis quibus ut
in dig. l. sororem quod potuerit. no
belissimum verbum est istud quod impote
cia excusat vassallos a pena sed no
intelligas hoc de leui impedimento
sed de graui ut ff. de re. iudi. l. quintus
ff. de publica. l. cesar. quia qui culpa
no est in fco nec in ordine difficul
tatis imperatis veniam dignus est
ff. de re. mili. l. iij. vers. si ad diem et l.
qui comeatus et ff. de hiis qui ut
in dig. l. si ideo Item si culpa precedit
impedimentum tale impedimentum no
excusat et l. sit vehenda. vers. idem
dicit ad l. ro. de iac. quia nolle di
citur qui suo facto impediatur no pot vel
le ut elegant nota in l. i. C. de na
tu. li. et facit C. de ap. l. pses 2 C.
tu. li. et l. qui petat tu. l. cum amatoribus et l.
si pecuniam in prin. ff. de condi. ob causam
Baldus &c.
Summa contra m. excep.
F Quo tempore miles inuestituram
petere debeat
Sbductiuus. Causa datur regu
la et instancie regula e simi
les infra annum et mensem post
mortem dni no petat inuestituram
abcuius herede vel post mortem pri[?]

Margin:
Summa
quod super culpis & notitia
declaratio vel sententia
No. no.
Summa
no de consilio
no de consensu
no de decreto

a dno perdit feudum

adnō pdit feudū | fallit regula si iusta causa impediatur | vel morbus | vel capitalis inimicicie | vel infancia | vel iusta absencia h. dicit: Et sic nō aufert abrupto sꝫ causa cognita | et psimaz ut l. iiij. §. si ad diem. ff. de re iu. Inter. ibi et mensem. sꝫ quot dies hꝫ mensis varie sunt opiniones ut plene nō. in c. l. de sup. neg. pla. et novel. tot dies hꝫ quot hꝫ maior ps mensiū anni. qꝛ favorabiles ee debent | alij alit̄ dicunt | adde ar. q dies que nō est integra sed in cui dies cōputatur nō numerere. mt̄ dies lem cōputatur nō numerere. ff. de v. ob. si annualis va termini. ff. de v. ob. si annualis va dat. l. auferat vel. l. labi paciatur. Et nota grossū modū loquendi qui dicit frustra vadit qui spem obtinere nō pt | sic frustra vadit vel cōmunitas iudice nō sedente pro tribunali. ff. de in inte. resti. l. divus | Et ex isto tex. appꝫ q nō admittit purgacio more cuius dicti triplex racio redditur | pͥmo quia cō. statutū legis mora nō purgatur. Secunda | qꝛ contractus ille hꝫ in se quandam temporalitatem | videlicꝫ quousqꝫ vassallus obtemperat statutis | et ideo nō prorogatur. ar. ff. de pac. l. cepta. §. fi. et ff. loca. l. quero. §. inter locatorem | 3ª colligitur ex dictis dy. de v. ob. l. si fundū. §. sequitur. ubi dicit | q ppt moram nō purgat et ita est hic | qꝛ ppter moram feudū revertit ad dominū ipo iure ut nota. j. de phi. feu. alie. per fre. l. imperialem. §. callidis in glo. q. incipit ipo iure | et infra de cap. in ter dnm et emp. feu. c. i. in fine in glo. s. que incipit rei vendi. et cū similibus in cōtu emphiteotico. C. de iure emphi. l. ij. Et est racio | qꝛ quociens p moram inducit resolucio cōtus i nō est tractandū de purgacione more | nisi cōsenciat altera ps ut C. de pac. int. emp. l. cōmissorie | quiꝫ etiā mora nō purgatur | qꝛ impedit nasci tem obligacionem ut ff. de fidei cōmiss. li. l. thayus. §. in tra | et sic ad indicacionem brevem mora nō purgatur. Secꝫ qualiter in iudicijs mora purgatur in prin. et nō in fine. Videtur quia in prin. pena apponitur ad hoc ut reus metu pene cōperat quia p torus intencio est ut lis finalit̄ diminatur | q nō pot fieri nisi sit iudicium finiat forma ex psonis pcedentibus | et ideo prior purgacionem admittit | qꝛ hemus effectum rei | Secꝫ in decisionis iam decisum e et nisi cōsistit ppter rigor iudiciorum. ff. de iudic. l. pretor et. ff. de arbi. l. celsus | pone pmi sisti michi usufructū | usqꝫ ad bienniū sub pena | in quo lapso biennio potes purgare moram offerendo aliorum annorum usufructum | equi bonū | respondeo nō | quia nō pot aliqua purgacione reponi in prisanū statū cum

diuisorum annorum diuisi sunt fructus i quantitate et qualitate et sic non possent res poni in prisanū statum cū extare desierit ut ff. de usufr. le. l. si usufruc. michi in biennio. Idem in usu qa cum ppter varietatem vite sic introductus est idem usus diuisorum annorum quia sc̄m etatem variant alimenta ut ff. de condi. indebi. l. si nō sortem. §. libertus | Secꝫ pone q post annum et diem sine mensem dns vassallum recepit ad obedienciam | in quo videtur remisisse ingratitudinem more | ita sic | nisi cōtrarium sint ptestatum ut ff. si quis cauc. l. ij. in pri. ff. de eo q certo lo. l. fi. C. de iure do. impe. l. ij. et de a l. cōmissorie | nam frustra de pena laborat | qui cōtrarium acceptavit ex certa sciencia | sꝫ si p errorem distinguit aut fuit supinus error | et idem | quia talis error nō patrocinatur in penis exigendis aut fuit iustus error et tunc nō errantis | nemo enim ignorans remittere videtur. ut ff. de transac. cū aquiliana et l. qui cū tutoribus. §. qui p fallaciam et ff. de ac. et ob. l. de maleficijs. §. longe et C. de donac. l. nec ignorans. ff. de cō dic. indebi. l. fi. §. idem queritur hꝫ. tenent due glo. hic ponit ja. bel. pe. de cer. et ego et mesem. s. adde sciencie cōputandum | qꝛ dicit l. sanz nō ignorancia volumus obligare. C. de cura. l. gualis de decre abor. fa. l. fi. et in c. ij. de cōstit. li. vj. dicit lex q mortuo viro uxor dꝫ eum lugere p annū | pone q ignorat eum mortuum in quo tenetur eū lugere certe nō | pone q post annū a die mortis cepit sce dicit lex q eodem instanti sumit lugubria et deponit cō. sequitur q tpre ignorancie currit annus ut ff. de iusta. genero. So. illud est ad exhonerandum ignorantis | nō ad eius oneracionem et sic nō obstat. sim. s. vassalli. alterius. s. vassalli | puta qꝛ erat agnatus et feudū erat prim et sic agnatus debꝫ petere investituram tpe hic statuto debitet. s. vassallus iac. nisi iusta. hic est secunda ps valde notabilis et pmo nota q iusta cā excusat et est iusta causa morbus dni | et an debeat intrare | vel est morbus vassalli qui dꝫ intrare Et inde omo q nota. ff. de consti. pec. l. haetenus in pri. nam si hoc accidit ex integro annus incipit nec cōtinuatur tpa | nam ex psona successoris incipit dies | et nō ex psona pdecessoris. q est nota | Sed. cōtra quibus ordo in bono pos. fuerit. l. final. nisi capitalis inimicicie. i. nō levis sꝫ magna vel maxime ut ff. de arbi. l. licet et intelligo qn talis inimicicia pt ee periculosa enim ut ex. de elec. boc me magnum sicut e in ex cetus tercium

ut no. in c. statutu de resc. li. vi. nam si est ita potens vassallus q no tenz inimicitias capitales cu aliquam tercia psone ptextu talis inimicitie non esset excusatus. sz si eet inimic. capi. dni bene eet excusatus ut ex. de re. iudi. c. pastoral. inde nisi d pa pcessisset a vassallo. ff. de loca. si in tes. ꝟ. culpe in fancia. s. vassalli sup ple etiam si tutorem heat ipe eni ex se ignorat omia ut l. si. rem pu. sal. fo. idem si post infanciam donec est pupillus dicat eni semiplenum intellcm hre ut nota. ff. de reg. iur. l. in negociis pactu. / adulto vero currit tpus sz restituet in integru etatis bñficio et pbabit lesionem eo ipo q infra tpus no pecit inves tituram ut j. de phi. feu. alie. per fre. c. i. ꝟ. p. si quis et si. iu hoc par pdest dno q adultus inciderit in co missum / nam potest petere restitui onem in integru toto tpre minore etatis et ultra / usqz ad qdriennium / et sic stabit dns toto tempe ancipiti abeo petatur investitura / q inde valde absurdum / qz ledit inltaz ma duox et auctem ipoz / et est ar. de hoc. ff. de mi. l. eminus. Sz ad illam pot rnderi q est ibi tpus quencio nale hic regale q. quid dat resto. ut eleganter nota. c. de resti. mili. l. si cu militaribus et pbat expsse ex. de resti. in inte. c. ꝯstitut. equu eet distinguere q aut est in plena pub tate qua e maior xviii. annis nq cadit plena scia ꝯsuetudis et non restituatur qa ex dolo. ff. de mino. l. ex causa. ꝟ. si in commissiz / aut e. j. is tam etatem et tuc succurrit / ista distinctio fit de iure lombardo. sed non de iure romano / ut no. in l. ij. de eo q certo lo. et ideo tutius e i du bio sequi opi. glo. qua etiam sequit dns iac. bel. et pe. de cer. in dco ꝟ. p. q tuum opionem ego puni pdcam c. co sti tutus / ubi videtur casus nam regula est q semp minor restituit nisi ꝯtrarium repiatur in iure expssum / ut nota. ff. de mino. l. auxilium et inaue de hi. et fal. ꝟ. pupillus. Ex hijs insurgit talis ꝯclusio / q tpus ꝯsuetudiariu c tra minorem / sz datur restitutio sm primo / sz bar. dixit / q in lucro capiendo currit sz datur restitutio / sz in dampno vi tando ipo iure est illesus sz opinio sua no est q. casum dicti ꝟ. p. que. ꝟ. ipe no respexit / quia oim hre memo riam et c. Posset dici q tpus sta tutum p legem municipalem succedit loco tpis statuti a iure coi / et tuc sor titur eandem naturam / et ipo iure no currat minoribus / in dco vero c. ꝯsti tutus no succedit loco alicui tpis sta tuti a iure / ymo illi cives sic inter se ordinauerunt sm primo ut nota. ex.

de ap. c. ꝯne in nouella in fama. no. mirabilem tex. q ppter infamiaz sub trahitur dno iuramentu fidelitatis hoc no intelligo de qualibet infamia sz de ea que irrogatur dno / quia est bannitus a rege uel diffidatus uel excoicatus ul publico iudicio damp natus ut j. hic finitur lex deinde in cipiunt ꝯsue. reg. c. i. ꝟ. sz obertus 2 dic ut ibi / et 2mo eni cave infamia sal ua status sui ba cu ꝯtu certe michel ar. ff. de mino. l. pap. excusa. in rone sui ff. de calup. l. si. ul iusta absencia. s. do mini certe in dno non curo iustam ul in iustam / quia qu pus suat illesus ꝯtra absentem no distinguit causa absencie / ut no. ff. de mi. inte. resti. l. si. siue g dns abest iuste siue iniuste succurritur vassallo / no eni tene tergra dni sequi et volare si dns vo lat ut l. mem ins. ff. de an. lega. ex pone ergo iusta absencia. s. vassalli / qz secus in absencia temeraria ut ff. si quis cauc. l. ij. ꝟ. q dicimus dampne salz ad restitucioem feudi ratione ꝯ tumacie dy. in glo. hoc tpus nota in hac glo. tpus demuz post sciam currere nisi causa ignorancia et c. In glo. sic ergo v. sz pone. no. sumam ꝯsuetum recipiendo videre in graciam dnem tercium. In glo. ul tres non inquid tpus quod supererat de fine to cu heredi eius dabitur quintu in glo. et no soluit et inde l. si. c. si pen. ap. mors intue. In glo. et ha bes ibi dns sit excoicatus no. gl. expssam / q omnis excoicatus mai ori excoicacone est infamis adde q nota insti. de capi. di. ꝟ. mors. In c. glo. ibi nulla fama habita de dni morte nota duo. pmo an mors eius qui di. mortuus ultra mare p betur p famam et adde q no. ff. que adtes. api. l. ii. ꝟ. si dubitet. et c. so. ma. l. si quis et ff. de pui. ta. l. qui ex liberis inpu. et c. de capit. l. nec nos. Scdo nota q no imputatur ei qui non e certus de morte testoris et sic interim no currit tpus executoribus testa ut no. bar. in dca l. genero. In c. ibi inquid ergo no. ex hac ꝯ. q aliquis pot investituram petere et iuramentu fidelitatis pstare per pcurem qn est absens et no possit comode adire dnm pse ipm. Item de ciuitatibus veru cogunt singuli iurare veritatem fidelitatem / sudo debent iurare vniusalit vniusi p syndicos suos et singulariter singu li adulti ul maiores p se ipos licet in pace costancie dicat iurare fa ciam omnes masculos meu habitatores a decem annis supra usqz ad septu agesimum alibi di. a xviii. annis 2 c. i. de pace tenenda. c. i. sz ibi ideo pla cuit ita paciscentibus ut ire tribuit. ar. q mulieres no debent iurare

Qn infans vel pupillus no capit investituram ... (marginal note)

No de adulto q ... no perdit investituram (marginal note)

no q ... (marginal note)

a ... infamis (marginal note)

a morte ... p famam (marginal note)

de pcuratore investiture q ... absens (marginal note)

quo ... ciuitates (marginal note)

9o

fidelitatem deinde ista glo. dicit et ca
git illum passim verum illi qui sunt
impediti per se teneantur mittere pro
curatorem nam aut loquimur ad agen
dum aut ad defendendum aut ad aliquid
aliud per agendum primo casu tenetur
mittere si commode pot. secundo si actus re
quirit personalem presentiam secus pro
casu etiam tenetur mittere si commode
possit ut dicit ut no. in l. i. ff. de divi.
et temp. presc. et C. de pact. l. quod ab
sente et in l. ii. ff. si quis caution. per
singul. par. bu. et alios modos. In
tertio vero membro dic ut in ista g.
qua tene menti. Ultro loco refer
nam opo. quia hic dicitur de anno et
mense tamen alibi dicitur de anno et die
sed dic quod hic est speciale in militibus
quibus etiam ipsa vetustas in hono
rem militie multa dedit privilegia
ut l. fi. C. de mil. testa. in prin. et C.
de veteri. l. i. li. xii. et ff. de testa.
mili. l. i. cum infinitis sup. et licet lex im
peratoris sic loquatur de anno et
die et sic posterior tamen non intelliga
tur derogatum privilegiis militum ut le
et nota C. de silentiariis l. decurio
in quibus ubi est glo. singularis et ita
teneas obmissis ambagibus quas in
doctores recitant in cathedra que non
sederunt sed mictabatur ab eis. Bald.

Si quis. C. aus tradit regula
que est quod si dominus de beneficio sui
militis alium investivit vel feu
dum feudimilitis alienavit pro non fac
tum secundum hoc dicat no. quod dominus non pot.
habetur hoc dicit no. quod dominus non pot.
feudum vassalli sui alii conferre sine
eius consensu et si facit pro non facto habetur
non tamen per hoc dominus cadit a proprietate
sua et in hoc C. dicitur an dominus alie
net an vassallus et hoc intendit iste
tuo capitulo. Tertio quero glo. an pot
locare et dicit quod non in preiudicium va
salli nam conductor tenet facere vas
sallo quia vassallus habet ius in re et sic
ob. C. loca. l. emptor. fi. in una lec.
Quarto quero verum ille qui infeudat do
minus mandat in eius falsi. Respondeo no
quia licet hoc dicat pro non facto habeatur.
Quinto quero in quod dominus pot. ypothecare
respondeo non in preiudicium vassalli sed
tertio possidenti an pot. agi ypothe
caria et quia pot. et contra ut subtili
colligitur ex his que no. ff. de con
dic. indebi. l. indebit. p. si. Sexto quero
an dominus pot. vendere feudum cum ca
sa dicit glo. quod sic. Adde dicit hosti
quod si aliquis dominus velit terram suam
subicere alieno domino admittet contra
dictio hominum suorum et maxime si do
minus velit partem alienare et partem
retinere quia maiore subditorum tot.
domus non habere et hoc per C. dilecti filii
de maio. et ob. ubi inde in novella.
Septimo quero pone quod non valeat investi
tura pure facta quia diu vivit pos
vassallus in quod eo mortuo sine herede

dominus teneat contrarium et videtur quod non quia non
tenuit ut hic et cum ff. qui et a quibus l.
si suo. Contrarium videtur quod non pot.
venire contra factum suum ut ff. de adop.
l. post mortem et ff. de usufru. l. cum
vir. preterea secundo aut investitus est in
possessione et est tutus exceptione si at
agit contra investitorem et tunc aut
ex iudicio petit et non pot. aut ex stipu
latione et pot. nam cum sit preter legem
feudi non valet iudicium petitum quia non
habet a quo vestigiat sed stipulo valet quia
non habet a quo impediatur cum ff. si cer.
pe. l. prude. et ff. de ac. emp. l. si quis
alienam et ff. de rei ven. l. actio.
Baldus doctor. ?

Sanctimus. Primo datur regula
quod miles non pot. disvestiri a do
mino sine culpa cognita et
convicta. Plaudimetur pars. Secundo
continetur quod si pares suam tulerint
contra militem et miles ad imperatorem
~~appellaverit~~ miles in possessione perseverare
re debet per sex abdomadas et ad impera
torem accedere cum paribus qui lau
darint ut per eum causa diffiniatur hic
d. non convicta. no. quod iudex cum nil pla
tum est nil reo mandare per verbum
est primo de sina. ex solet parum suo
rum. nam si per alios iudices incompe
tentes aliquid declarat non tenet de
claratio nam omnis actus qui fit a
iudice incompetenti videtur fieri sine
iudice ut ff. de penis l. ii. et l. fi. C.
ordine ut ff. de penis. et sine citatione
si a non compe. iudi. et sine citatione
C. ne de sta. defunc. si patrem et nota
extra de ap. ut debit. dixerit quod in
quem cum querulosam vocem pro appe
llatione habet sicut alibi habetur per libello
ut nota. i. q. iiii. quia pstulatus vel dic
quod non sufficiat dicere sicut tamen ~~inique~~ iniqua
nisi appelletur et ita hic intelligit.
per pe. Decer. et glo. primit quia dic
quod io hic nichil est innovandum quia
pendente appellatione omnia in suo statu
permanere debeant. Fallit quando appel
lans est persona suspecta vel fructus
dilapidat prime referas ad rem in
mobilem ut C. quorum ap. non reci. l.
ab executione dilapidare dico et
si consumit in suos usus convertendo sima
si consumit in suos usus... prodigali. fi. in aucthe. xi. q. i. que
vime prodigali. fi. in aucthe. xi. q. i. quo
res in litterio posita ubi videas et
adde quod nota quod ille et nil nomen
novare ap. pen. hic locum nisi appellatio
sit expresse intercontra quod dic ut nota
extra C. pastoral. in novel. de offi.
dele. Adde dic primo quod sicut omnia
attemptata appellatione pendente revo
cantur ita omnia que lite pen. dolo vel
male fiunt a partibus pertinet ad officium
iudicis ut illa corrigat et reformat
Et est speciale in causa appellationis quod est
nota ut per no. ex. de app. bone in
fi. ubi videas in novella. Et no. quod
certa sunt que habent iudicium suspen
dere s. appellatio recusatio et relatio

Marginalia: qo dispen[sa]c[i]o hb; 2 ca 2b; qo 5; qo; qo; qo 5; qo; 3; ap; ca; 5; primo; d'apetit iudice; d'querelosa voce; quando ap. pe. nil innovandum; 3 sunt que habent iudicium suspendere

ar 3d q hut pin suspendere

qo de pmonato facto inter nos ap p decedite

qo bar

op

ut nota extra de app in 1a in novel.
Item restitucio c. de transac. si ca
Item si ipa ɔmittat cau appellonis
exercita sicut que de iure non tene
bat ut nota ex de offi dele pasto
ralis in novel. Item rurcus sub ad su
periorem qui succedit loco appellonis
ut contra sniam arbitramentalem
iuris ut hic sic quadam jac. bel.
sup vbo iudicassent qui exponit
appellando vel petendo reduci ad
arbitrium boni viri laudamentum
eorum q est in l'am nota et e racio
quia ista qo reductoris e pcudicia
lis. Sz quero hic quid de inno
uato inter duas appellones factas
s. decendium. Et videtur dz revocari
nam sive pmam respiciat facta
est post appellom sive secundam facta e
i. tpus appellandi statutum e aute
appellanti qua vult prosequi sive p
mam sive secundam ut extra tpa
ɔputent qz geminare appellonem
est introductum favore appellatis
ut no. ex. de app. bone in pn. et
c. dilco in novel. nec enim pma ap
pellacio absorbet secundam vel ecc
nullesima si fiat i x. dieb ɔtra qd
not bar. ff. de no. op. nu. l. cum
pcur. nec enim pma app. resandet
pnuaciam sundit sz suspendit et
nichil phibet rem in suspensum
adhuc suspende in plixiorem di
em ut ff. de pto. stip. l. valeriam
et ff. de pac. §. si manente et in
hac ɔsideracione bar. erravit et
putavit enim q sicud testamentum
no pt rescindi nisi semel ut rei
iusto testo. l. nam et si subcodic.
§. rupendo ita et in appllone.
Sz hic incident quaestio si ex for
statuti arbitratores tenent. deter
minare ɔones intra mensem sub
certa pena utrum teneat citare
ptes ad audiendum arbitramentum
et dicit bar. q si pnunciant infra
mensem no est necessaria citacio.
quia apposicio mensis movet ptes
ita notat ipse ff. pro socio l. si socie
tatem §. arbitrorum et ff. de arbi.
l. si de in eis §. fi. Sz primo dic q
non solum in iudicialibus sz eciam
in extraiudicialibus in quibus res
tangit et quorum interest sunt vo
candi ut ps ff. de aqua plu. ar
cendi ut pz ff. de aqua plu. ar-
l. in ɔcedendo c. de auc. pstan. l.
fi. de adop. na. ita dicunt de offi.
archi. c. adhec de maio. et obe.
c. fi. ut nota ex. de app. c. ex ivor
in novella. Et si tu dicas q termi
nus arbitrii vel iudicis movet
ista est falsa nam sequitur q in
l. prandum §. et si quid. c. de iu
dic. actore no probante nullo qz
discusso de probacionibus cause fer
tur sententia diffinitiva pro reo q c
flii cum lex ibi dicat de ca no

liquere ut posse aliam sniam ferre q
absolutoriam ab observacione iudicii in
pueto hoc cum arbitros penam in cur
rimus quia iusto impedimento deten
ti sunt s. culpa litigatorum qui potu
erunt arbitrium deserere ut ff. de ar
bi. l. Item si unus §. si nullo post. hec
q sine ulla citacione possunt pnun
ciare instanciam desertam cum sui tpis
sicud potest iudex ad quem deserta ap
pellacione sz hoc no placet quia in
ultimo quadrante non e deserta po
stea vero sunt pnuncian ut ff. de exe
cu. l. sane opter §. ɔsequens arbitri
ergo no possunt pnunciare instancia
desertam. Ulterius dubitat. dicit
hic q appellans remanet in possessi
one p vi. ebdomadas. Sz quero qs
est sensus lre. Et videtur vi. ebdoma
de no statuunt possiom qz donec
pendet appellacio tuendus e in pos
sessione appellator ut no. in c. no
solum de appellacionibus li. vi. Sed
statuuntur ad pparandum se aditer v
sus imperatorem ut l. ab hostibus §.
si. cum l. se. ff. quibus ex cau. ma.
Sz quero unquid istud tpus e ɔtinu
um. Et videtur sic qz regulariter omne te
mpus e ɔtinuum et ɔputatur de mo
mento ad momentum ut no. c. de app.
aut. hodie et ex. de app. c. sup eo i
fi. in novella. et ff. de diu. et temp.
pst. in 1a in l. cum no currit ignorant
dicat pe. de ar. q no currit nisi int
posita appellacione. Deinde no. tex.
q cum causa app. vertitur cora pricipe
illi qui tulerunt sniam debent adee
sz hoc est spale in magnis feudis. Sz
in aliis causis sufficit misisse aplos.
dicimus enim et factum eet dicerent di
mittere ppia tribunalia et se conferre
ad appellaciones psequendas et licet ali
qu citetur iudex a quo hoc tm no est de
substancia iudicii sui immo dicas tm q si iu
dex est citatus et snia ɔfirmata no
pot tm ɔveniri q fecit litem suam quia
int fuisse videtur iudicio et eo si ppt
impericiam sua sit infirmata pnude
catur et si no est deserta ut q iudex
ɔveniri no valeat. c. de his qui a
no dno. l. fi. ut bo. rap. l. si fuius de a
lie. iudi. Item si res dic ut dicit i. de
pace iuramento fir. et ɔfir manda. §.
iudices vero et locorum defensores. Sz iudex
no sit citatus ut pdest ut nocet ut no.
ex. de app. c. sepe p primo et aliqs in no
uell. circa finem ubi omio vide glosa
tangit istum passum in l. i. ff. q quisq
iur. et facit ff. de eden. l. argentarius
§. ca aut et bar. disputavit in ista
materia quadam ɔonem que incipit
a snia ibi vide. Sz in quid iudex re
ductionis pt declarare laudum nullum
Et videtur sic sive sit superior qui cognos
cat tamquam iudex ad quem sive alias sit
ordinarius parcium nam cum snia nulla
gravet de facto et appellari posset a

grauamine facti / merito tale grauamine
debet resarciri quatenus de facto processit
ut ff. de ferijs l. i. § i. et ideo illa verba
dico sententiam nullam et si qua est appellacio hinc in-
terpono habent dico sententiam nullam / et ideo
appello a grauamine in nimis inconsulta co-
ram ergo utrumque casum est capitulum ap-
pellacionis et super utrumque currunt fatalia
a[d] Contra hoc videtur gen[er]aliter casu ff. de app.
l. si expressim. Item nullitatis pertinet ad su-
periorem per viam recursus eciam citra
appellacionem ut C. de accu. l. absentem
glo. dicit quod causa appellacionis est principalis
causa nullitatis est incidens ut C. qui p.
no. non est nec. l. i. non i.ª verborum libelli sed
respectu in dictionibus / extra conclusionibus virtute i.ª l. 3
iudicia a quo et alia fiat que pertinent
ad maiorem iudicem appellacionis / que non posset
facere iudex inferior nullitatis. C. de ordi. co.
l. fi. Item in dicta l. si expressim probatur quod
causa nullitatis non est causa appellacionis / et ideo
fatalia appellacionis non imponunt sed nullitati
nisi nullitas non esset in libello appellatio-
nis expressa / sed veniret tacite ar. C. si pe-
ap. mors interue. l. iii. et quod no. extra de
app. bone per Innocentium et in nouella. Unde non
obmitto / quod quamquam sit elapso triennio per-
empta est instantia nullitatis quasi prin-
cipaliter intentate / quia nulla instantia du-
rat ultra triennium / ut C. de iudic. l. pro-
perandum ‖ Adde dicit Hostiensis quod post bien-
nium et sic discursis fatalibus prosequen-
di sententia eciam sine productione actorum deter-
minetur. In prima ad finem ibi no. quod puto
verum in factis inferiorum antiquis ‖ Item
si post biennium adiit appellacionis iudex duc-
te appareret sententia lata contra primam / nunquid propter ea
mandabit execucioni / Innocentius quod sit con-
gitra / de app. extra ne / ibi no. quia non
expirat in dicto casu ex aliis causis / potest
eciam appellacio durare / et potest pronunciare
appellacionem non desertam secundum Hostiensem Innocentius
dicit verum / quia reuersa est iurisdictio ad primum
iudicem ipso facto / ut nota C. de app.
cos inpri. et facit quod no. Dy. insti. de ac.
§ nimis ff. de excu. tut. sane oportet. §
consequenter et C. de admi. tu. l. si bona
‖ Sed an perderet iste libellus quare
peto talem sententiam in melius reformari
Iudeo sicut no. ff. de ver. sig. l. illa verba
‖ Demum quero nunquid iudice cogente ad
obseruacionem iniqui arbitri potest appellari
dicit quod sic / ut notat Innocentius extra de arbi-
trio in onere / et hoc verius est quia id quod no-
tat Bal. in l. i. ff. de le. ii. ibi venit sed
sententia peremptoria est / quia ordinis dilacio
que assignatur a iure hic tamen peremptorium
ut no. in c. i. ex. de dolo et contu. in te de
Baldus.

‖ De contencione inter dominum et vassallum et militem de in-
uestitura [in] l. cau[sa] feudi

Si quibus inter eos. Diuide capitulum in du-
as partes in prima parte possidet
vassallus / in secunda dominus sed

Si dominus ‖ Causis similiter inter militem vassallum
et dominum sit contencio de inuestitura / domino
deficiente in probacione / vassallo possidenti
defertur iusiurandum / domino autem possidenti
militi vassallo incumbit probacio / eo autem
in probacione deficiente / domino dabit ius
iurandum. h. d. ‖ Nota quod possessio posses-
sorem tuetur et non est bonum ut intrat
negocium ‖ Extra quero hic de duobus
primo quando quis dicatur negare / actor
enim negat reum ius habere et reus ne-
gat actorem ius habere / unde ille dicitur
negare / cui non incumbit onus probandi
sine verum verbis affirmatiuis sine
negatiuis / ubi enim dico quod res stetit
absque eo quod sit sunt facta / nam aduocati
reputant hanc posicionem affirmatiuam
sed re uera est negatiua / quia non incumbit
onus probandi proponenti / eodem modo in
illa proposicione / dico quod tu non es maior
tu dicis dico quod non sum minor / ita ille di-
cit affirmare cui imponitur onus probandi
ut no. ff. de mino. l. de etate / non atten-
ta cautela verborum / ut no. in c. licet
de rescri. in decime / rebus enim et non
verbis legem imponimus ‖ Secundo quero
utrum per visum meum vel auditum meum ego
possim probare visum alterius vel audi-
tum alterius et videtur quod non ut no.
C. de testi. l. testium ‖ In contrarium quia si
hoc esset non posset probari stipulacio si
testes non possent facere / quod partes se au-
diuerunt / et ideo dicit per naturalem ra-
cionem hoc probari / quia naturale est quod i.º
quis est presens videat / et audiat / et ideo
visus et auditus alterius potest sic pro-
bari / dico quod talis videt / quia fuit presens
dico quod audiuit / quia fuit presens / aliquem
autem non audisse vel non vidisse si fuit
presens in loco esset difficile probare / arg. ff.
ad sill. l. i. § occisorum / sciatis eciam quod quis
oculus ponitur per naturali racione / quasi
vocatur oculus mentis / ut ff. de eo quod
certo loco l. quod si ephesi § fi. /

‖ Quemadmodum feudum ad filiam pertineat rubrica

Si quis sine. Primo datur regula / secundo
excepciones a regula ‖ Regula
est vassallo defuncto sine libe-
ris filia non succedit in beneficio patris / fallit
regula hic in duobus casibus / primo quando si
filia a domino redimerit feudum / secundo si
dominus inuestiuit filiam / propter amorem
et fauorem patris hoc dicit ‖ Tercio in
quo feudo loquitur istud c. dicit pe. de
cer. quod loquitur in feudo nouo tantum non de pa-
terno / cum hic dicatur in fine / quod si dominus
dederit filio in feudum propter amorem
patris sui et valet dacio / et quod non potest
reuocari a transuersalibus / et hoc
quia illi transuersales non erant suc-
cessuri in feudo nouo / sed si fuisset pater-
num de quo filia inuestita fuisset / sic quidem
non ex consensu transuersalium / non va-
let talis inuestitura / cum ipsi succedere
debeant in feudo paterno / et per talem

investitura facta in filiam non possint
privari tali feudo | si pater ipsius vivit
quia tunc valeret eo vivente ut . C . de
sac . san . ecc . § . hoc quoque | et . j . de alie . feu
pa . c . j . § . qui vero feu . amit . c . j . § . p
terea per decr . sed Jac . bel . dicit quod iste
c . loquitur in feudo paterno non sic in novo
feudo non excludentur agnati favore
filie | sed quia non est eius successio | sic hoc
dicam quod hic sit specialissimum in filio sic
et aliis quedam sunt specialia in libe
ris primi gradus | ut . C . ad trebell . l .
jubemus | unde videtur quod opinio per decr .
potior sit in iure | quid enim hic facere
amor patris in preiudicium agnatorum | et si
tu dicas ergo nullum est hic dubium de ag
natis | credo dubium videtur esse quasi dis-
cretionis erit eis refirmari quod
filie | ar . ff . de aqua . cot . l . fi . § . permitti
tur . et nota ar . ex isto tex . quod finita em
phiteosi si abbas vult refirmare filie
et non coheredibus emphiteote quod possit
ibi ex parentibus . i . agnatis et no .
quod loquitur grosso modo | et sic facta ad
statutum quod femina non succedit existen
tibus parentibus masculis | usque ad quartum
gradum | quod intelligitur in agnatis de pa
rentum . s . ad restituendum feudum ipsis
agnatis | qui nullum ius habent cogi
ta si posset aliter hic poni casus ut
quod istud feudum paternum fuit receptum
per se et suis filiis masculis et feminis
nam tunc agnati ex quodam privilegio
excludunt filiam cum privilegio pot
derogari per dominum feudi investiendo fi
liam amore patris | vel dic propria me
rita | immensum fratribus tollitur privilegium
qua ius coe . ff . de testa . mili . l . eius
milit . § . militia . Baldus .

— ex ambo moribus feudum constitui potest r .

Sciendum . tradit regula | et
regule declaratio | regula est quod
feudum sine investitura non
potest constitui | declaratio est vassallus
iubente domino ingressus est possessione
castri nomine feudi sine aliqua propria
investitura | certe dum vixerit . quod nomine
feudi potest retinere | sed eo defuncto heres
eius non succedit in feudo hoc dicit
Nota quod si deficiat sollemnitas seu subalis p
batio deficiat substantia actus . h . d . de
iu . actusque per . l . iii . § . deinde de di
nor . l . fi . sine investitura subaudi
vel eo quod habetur pro investitura ut . j .
in ca . quid sit investi . c . i . in prin . Sed
nonne iste iussus subsecuta apprehensi
one possessionis debet haberi pro investitura /
nisi possessio realiter tradita | ar . istam
traditionem | licet incipiat verbo terminatur
in facto ar . C . de acqui . pos . l . ii . et
ff . si serui . ven . l . si ac | preterea dominus
possit investire vassallum privatum | et
patentem propriam | et est vera recta et
propria investitura perfecta | ut . ff . de acq .
pos . l . quod meo . § . fi . et . ff . de pact . l . cte
§ . pact . et extra . de preben . c . attendes

Sicut quero pot constituere alium vicarium ita
pot constituere vicarium ipsum met vas
sallum in rem suam | ut . ff . de fur . eum
qui . § . si epla | ergo non tria concludet si
esset vicarius sollempniter constitutus s .
curia parium sed iste tex . intelligitur ut
dicat per decr . domino iubente subau
di curia non parium cum habeat pares alios
seculi ut . j . de consue . rec . feu . c . i . per
decr . Si autem non habet pares videtur
quod sit rectum feudum secundum eum | quamvis
non bene hoc firmat | Est ergo hoc spe
ciale statutum in feudis | ut nisi inter
veniat sollempnitas non sit rectum
feudum nec transmittatur ad heredes
etiam ad filium | hoc est statutum ne domini
possint circumscribi per probationem velim feste
et redemptam testium sive pa . de bel . co
gita si posset dici quod hic possessio vac
ans erat | et sic titulus hic ad non sed
possessionem annullo ar . ff . de usuc . l . cum
solus | sed hoc iudicium non placet quia est
diminare | Exemplo . hic ponitur | non ex
presse | quod feudum simpliciter receptum per se
et filiis suis masculis licet in herede
de nullo herede sit facta mentio | ut
ad emphiteosim trahere | et tene bene
menti in corde tuo | quod est notabile . Sed

Si dominus . datur regula | que
est | si decrevit de alieno benefi
cio alium investivit | et prius non
erat | qua feudum sibi appropriatur | exami
natur feudum | nec successor tenetur
hic ratam investituram hoc dicit | Et
hoc . c . intelligitur . qui fecit investitu
ram de re ecclesiastica | ergo in re propria
idem in clerico quod in layco . Baldus .

Si de investitura | inter dominum et vassallum sit orta contentio .

Si inter dominum . Divide capitulum in
tres partes | qualiter sit facienda
probatio si contentio est inter dominum
laycum et vassallum | secundo de contumacia
vassalli, 3o qualiter sit facienda pro
batio si contentio est inter dominum cleri
cum et vassallum secunda incipit ibi
3a ibi in clericatu | Casus orta conte
ntione inter dominum et vassallum de fi
de entre possessoris probatione sacramento
ea diffinitur ergo si testes inter fuerint
| debet fieri probatio per testes | qui si veritatem
dicere recusent | cogi debet a co
mite vel a papa vel ab imperatore ad
quem accedere debet vassallus cum misso
domini | sed interim debet quiete possidere usque
ad annum | ergo si interim non venerit per se
vel alium | dominus sacramento credet
In clericatu aut investitura omnis
testes parium admittuntur et h . d . non
potest . s . plenissima nomine probationis
plena probatio continet . de proprio signi
ficato ut no . ff . de condic . et demo .
l . lucius possessoris sacramento . sed non
semper ergo non ita sic videatur
ut . j . de consue . rec . feu . § . sacramentum sive pa .
de aic . successoribus non valde huius
tex . quod ius probandi per sacramentum tra

An ius probandi per sacramentum transeat ad
successorem

vi . a . q . de clerico

q°

Nota

Nota modum

Nota

Supplendo

sit ad successorem q est intelligendum si suc
cessor iurare pot q sit informatus de
veritate / exemplo si possessor iurauit et
lite pendente decessit / vtrum hoc tran
sit ad heredem / dico q sic no. in c. pastoralis
cum de sepul. in nouel. Et e ro quia perfecta
est probacio nec fuerit. nota ex
presenciam sacram presumi ut ff. de testi.
l. testium. vacauerit. nota testem et
tandum ut c. de epi. et cle. probandum
testimonio cum sacramento. nota ista
duo simul esse necessaria deposi
et sacramentum / et ideo no est verum
q ille qui iurat / deponere videatur
nisi quo ad robur. deposicionis / et adde
q nota in c. i. de off. dele. in cleme.
credatur. tu possunt reprobari ut l. i. c.
de re iudi. probul. Et facit ad ista
q credatur iuramento alicui nisi
statum ibi figat pedem et nolit
ultra inquiri quia tunc no potest
queri de periurio ut l. i. c. si aduer
sus lib. p modo nos. qui ab eode duo.
Nota hunc tex. qui sunt pares cu
delicet qui tenent feuda ab eodem duo
tene mentem textus abfuerit. nota
propter defectum ordinariorum testium
alios admitti contra q no. extra de
frigid. c. laudabilem in nouella. 2
nota. c. qui testa. fa. pos. l. hac co
sul. veritatem. velit celare no prete
rea puniri de falso. alias no crederet
eius testimonio q est contra istam let
teram / hoc verum nisi promisit iura
mento veritatem celet quia qui
veritatem dicere no vult non desi
derat / et nocet ex quo est iuratus
et adde q nota. ff. de iusta. l. luci
ubi glo. dicit q reprobat. dem. tes
tibus qui no plene narrat sicut et dic
reprobatur. i. no approbari. facit ex.
de accu. cum dilecta ubi ille qui iurat
dicere veritatem tenetur dicere mere
et plene vel primo. mirabile verbum
et plene vel primo. mirabile verbum
q testis qui accepit pecuniam ne tes
timonium dicat credatur / ex quo p
ductus est in causam penam irroga
dus est in crimen quia / tene in
periudicium pecuniam accepit / tene in
enti a comite. Nota q gradatim
iudices debent adiri sic in auc. de
questo. pr. sup hec / primo enim dz requi
inferior et videtur q sit necessaria
triplex requisicio / ut no. in c. i. de
sup. neg. pla. in nouel. et si infer
or est negligens aditur superior. at
inter positionem appellacionis / nam ut dic
spe. de ap. pr. restat / ideo a neglige
cia no appellatur / quia si postea
inter loquitur no currit dies appelland
inter ponendi a die negligencie sed
a die interlocutorie sive sentencie / facit in
auc. de questo. pr. sup hec et in auc.
ut diffe. iudi. in prin. Extra quo
cumque receptio testium pot committi
/ quorum dei cautela sunt remittenda
ut nota in l. i. ff. de of. asses. et no.
illud adverbum caute a populo no.

mirabilem tex. quia propter negligen
ciam magistratus recurritur ad populum
illius terre qui instanciam instituit
et iurisdictionem exercebat et est ar.
q si vacat iudex appellacionis debeat
appellari ad populum no ad successo
rem Et e racio quia dignitas va
cans sicut hereditas iacens no fin
gitur. vice eius qui successurus e
sed heredis fungitur loco defuncti ut
ff. de neg. gest. nam et si nuls. pr. i. et
ff. de fideic. l. mortuo. et dignitas
magistratus vacans vice populi si
go appellauit inepte sed debet appellari
ad populum quia licet vacet digni
tas magistratus no vacat iurisdictio
sed est apud ipsum populum sed hoc in
iurisdictione contenciosa / secus in vo
luntaria que preciosa est in inora
ut in dandis tu. ff. ad tu. et cu.
ab hijs. l. ubi nec. tu. abo. illa. l. ad
actus iure voluntarios sicut e ad
opcio et emancipacio ut c. de ad
op. l. ii. primo. dicit q nulla iuris
dictio est apud populum vel aliqua
vniversitatem / quia isti debent eligere
magistratus / non aut exercere offi
magistratus que oportet a superiore
confirmari / ut in auc. de defen. ciui.
pr. interim appellacionem / ar. q testes
producti coram arbitris debeant com
pelli ad iurandum / et deponendum
per potestatem illius terre. Sed an de
legatus principis pot testes coram
se productos cogere et torquere si va
cillant dic q sic ut no. in l. ii. ff.
de iur. o. iudi. per ac. tacebunt. nota
formam iuramenti testis quia iu
rat no tacere veritatem et non
dicere falsitatem no cogentibus
nota populum in negligenciam constitui
posse. ff. de lib. vniuer. l. i. in fine.
et facit ad repressalias cum ipso. i. in
cio et nota iudicium ad iudicia con
stitui posse et constitutum vice princi
fungi debere. obsueuit. nota se
tenciam imperatoris obseruandam
nec requirit exactus ordo iudi
ciorum et nota extra de re. iudi. i
causis post primo in nouel. et ipse
solus habet potestatem mandandi sic
faciat. alij vero superiores no debz
mandare faciat sic. sed faciat ius
ticiam ut nota per primo in c. sig
nificantibus de offi. dele. Ex quo
vtrum sententia lata testibus no publi
catis sit ipso iure nulla et in c.
romam. cum. firmatur / q fert sentencia
testibus no publicatis / et differtur
publicacio usque ad tercia sentenciam / ad
hoc ut no generet preiudicium in
testibus producendis in ca. appellacionis
/ et sic per eos produnt clausis oculis
et in iudice tunc tum sedet sentencia
veritatis / et iste error nascatur
ex illo errore q testibus publi
catis no possint produci testes i

ad quem recurrendum propter negligenciam magistratus

qo

20

q st pares curie

v teste

qo intus adm. st

qo

qo

For produc testes

Vtrum sententia no publicatis attestationibus sit nulla | qo

causa appellationis / nam licet iudex causam p(ro)sumat ornatam in causa p(r)ima / non tamen in causa appellationis / quia testes non audent dicere veritatem coram maiore iudice sicut coram minore / et maxime coram papa / et in multis locis servatur opinio legistarum / que est vera de iure civili / ut C. de tempo. ap. l. ephanc et de ap. eos qui et posset p(ro)ducere falsos testes receptos in p(r)ima causa / eo quia in eum transfertur iurisdictio plena omnium p(er)sonarum que sunt in iudicio et totius cause et dicitur successor / ut ff. iudi. sol. l. cum apud sempronium / concludendo dico quod publicatio testium obmissa non reddat iudicium nullum licet glo. sentiat contrarium in l. placuit / nam et sine ullis testibus sententia lata est aliqua et maxime absolutoria ff. fam. her. l. cum putarem ff. de pecu. eo tempore in p(ri)n. ff. de con. dic. indebi. si non sortem § her. di. in glo. ij. ibi verbum aut p(re)t. z c. ubi no. quod per talis iudicis absoluta est supra veritatem ¶ Secundo quaeritur / utrum una p(ar)s possit cogere aliam ad concludendum in causa / videtur enim conclusio esse p(ar)s iudicii qui redditur invitum ff. de v. ob. in l. stipulatione § i. et ff. de pecu. sententia cum rone. § fi. cum ergo iudicium reddatur ~~iudicium reddatur~~ invitum in l. stip. ergo et quelibet eius pars ut ff. de rei vendi. l. que totam / item conclusio in causa ponitur inter alia que sunt ordinis iudiciarii / ut ex. de p(ro)bationibus qui contra stam / et de pecu. c. auditis / et in aut. de testi. § quia vero / in l. ite secunde / coll. vij. sed certum est quod ad ordinem iudicii / quis cogitur invitus ut C. quo et qui iudex. l. consentanee ¶ hoc probatur expresse in aut. ut cum de ap. cogno. in p(ri)n. ubi fugam volentibus concludere malicia appellat / unde supra est aut. iubemus C. de iudic. restat ergo ut plene instructa causa cum nil restat amplius allegandum sit de necessitate ordinis iudiciarii qui maxime redditur invitum in causa concludendo / ut aliquis terminus imponat dispendiis ut notat in(nocentius) ex. de causa poss. c. pastoral. et C. de adult. quamvis in dubietati. fin. ol. p(ro)nuntiat nota forma p(ro)missionis p(ro)mitto venire vel mittere domino sacramento ¶ nota p(ro)pter communem deferri sacramentum ad veritatem / fiat C. de iudic. l. sancimus / q(uer)o utrum in deferendo isto sacramento sit necessaria citatio p(ar)tis / respondeo quod non quia est pena precedentis contumacie ut hic et no. quod iste animus non observatur ut terminus instancie / quia non posset iudicari

ut no. C. de iudic. l. p(ro)perandum sed advertere / quia domino ol. visus est tenere istam p(ar)tem quod per lapsum triennium non finiatur instantia / primo adhuc posset recipi testes et p(ro)bationes et ferri sententia diffinitiva et hoc tribus rationibus / prima quod inventum est ad abbreviandum lites p(ro)lixitatem inducat contra l. ij. § p(e)n. de ven. agro. cultu. p. Secunda quia idem est in criminali / quia biennium non absolvit reum nec accusatum nec ab instantia quia non lata iudex. licet sed requiritur sententia absolutoria ab instantia qua non lata iudex si ei liqueret de crimine posset ferre diffinitivam C. ut i. certum temporibus l. si. certe abolicio non fit ipso iure sed demum per iudicium ff. de accu. l. libellorum § fi. ff. de exau. tu. si cum ipse § ulto. tertio constat quod triennium in civile est inventum ad similitudinem biennium in criminali ut dicat illa l. p(ro)perandum in p(ri)ncipio eandem namque habet causam illo et eisdem regulis iudicatur ff. de penis l. absentem / tercia ratio est quia nunquam aliqua l. dicat quod ipso iure finiatur instancia lapsu triennium / et hec opinio est approbata in canonum no. ob. ff. de exau. tu. l. Scire oportet § consequens quia ibi non loquitur solum de tempore p(re)fixo ad finiendum instanciam accusationis / sed de tempore prefixo ad p(ro)ponendum excusationis quantumcumque competentis instancia / ut C. de temp. in inte. resti. l. super vacuam C. de dolo l. fi. pro hoc facit ff. de adult. l. quinquennium fin. ol. in hac certam opinionem fuit pe. ut no. Cy. in l. p(ro)perandum / sed quicquid cantent opinio glosarum est vera / quia meta est imposita non solum cognitori sed et cognitioni ¶ Et ideo lex appellat litem mortuam lapso triennio ut ff. iud. sol. l. cum lite mortua et acta perimit ut C. de p(re)scrip. lon. temp. l. litigatorem de fruc. et lit. expen. et ideo clausa iur. dicere nichil valet quod fit a iudice incompetente ac ff. ad trebel. l. fa. § si quis bonorum et ff. ad cau. bo. l. iij. § pube. non interfuisse sed non e testes in hoc non sunt singulares quo ergo probant se non interfuisse Unde ista non est p(ro)batio sed p(ro)bationis defectus sepe absconse nota maliciam clericorum quia volunt facta sua in p(ro)pa tulo esse sed secreta in isto c. sunt due glo. singulares / una que incipit sed istud quod dicit quod p(a)p(a) plus pot de gratia re imperatorem ¶ Et ita consueverunt allegari ista glo. ut no. Cy. ff. de legi. l. non ambigitur sed certe ista glo. dicat totum contrarium quia ut patet in fi. glo. decidit plus posse imperatorem quod p(a)p(am) hec vera quia hodie ut in eius. pomp. in l. barbarius philippus enim g° poterat hodie no

pot tex. est in l. ij. C. de adop. si quis
bis respiciat. Et ideo caveat pluribus
romanis a variis opinionibus et ca-
viliationibus. alia glo. est sup verbo
No. hoc colligitur. quod prelati non possunt
infeudare agnatis de iure. licet de
consuetudine sit secus que consuetudo
prevalet. et hoc innuit glo. tu
dic etiam de iure posse si agnati
sunt ydonei. sicut qui prelati sunt
executores pauperum. possunt bo-
na distribuere consanguineis si non
sunt pauperes alias secus iuxta gl.
que est C. de sacro. sanct. ecc. licet
illud. hijs premissis valibus et uti-
lissimis possemus reverti ad predictam
materiam feudorum et signare quasdam
oppositiones. quas signat hic iac.
bel. Oppo. enim quod iste tex. non
procedat. quia nec in nova investi-
tura non admittitur. ex. nec pre. inve-
tura. quia ad eam probandam non suf-
ficiunt pares. so. lo. in veteri. negat
si pot probari per pares probabiliter. ali-
as per extraneos. vel loquitur in nova et
quis non habebat pares. vel erant ab-
sentes ultra mare quorum reditum
expectare durum esset. ar. C. de insti.
et subst. l. si pri. et sic expedias per
manum glo. Et no. quod ad probationem re-
quiritur predicta probatio debet ad
missi. C. de liberali ca. l. nec obis-
sa ibi tres nota. Baldus

Si quis ~~feudum~~. divide capitu-
lum in tres partes. in prima dicis pos-
sidebat et vassallus actor est.
Sin ... prima dicit usque ad.
Sed cum autem. ibi secunda usque in fine.
Casus orta contentione inter dominum et
vassallum. et vassallus dicat se vel
patrem suum investitum. debet probare per
testes saltem duos suam intentionem
et cum in probatione deficiente. deferetur
domino possidenti. qui iurabit cum xij.
sacramentalibus. eo nolente iurare.
deferetur actori. qui iurabit etiam
cum xij. sacramentalibus. utroque no-
lente iurare. dominus possessor absolvitur
vassallo autem possidente. si possedit
per annum sciente domino et non contradicen-
te. solus iurat sine aliis. alias autem
non. hoc dicit. duos. nota quod in o-
re duorum testium stet omne verbum. fal-
lit ubi tex. requirit maiorem numerum
testium. ar. C. de testi. l. testium. nam
tunc etiam si unus defuerit non valet
quod agitur. ut C. de testa. si unus et
C. de fideic. l. si veritas. quo casu per
paritiones. nec dum non pot. probari
factum. sed nec error facti. tex. est sin-
gularis cum glo. sua. ff. de le. ij. l. cu-
proponeretur. Sed que est ratio quod unum
legatum xx. solidorum non pot. pro-
bari per duos testes. et unum feudum
valoris mille marcarum pot. probari
per duos testes ydoneos. credo quia

in testamentis agitur de veritate post
mortem eius qui veritatem sciebat
unde in testis facilius committitur falsi-
tas. obquam reprimendam statuta est
a iure maiora solemnitas testium.
ut C. de fideic. l. com. et ar. ff. de te-
sti. mili. l. divus. in ratione sui de do-
mo dni. nota testes producta de domo
adversarij. Item nota quod possit pro-
ducere testes de domo sua. sed hoc est
speciale in feudis cum xij. sacramentalibus
Jl. expurgatoribus iurantibus de con-
scientia iacobi. et olim iurabat ita testis
est mihi deus. testis est mihi conscientia
hoc dico coram deo. xxij. q. j. si pec-
catum. In quo testimonio constat non est
reddenda ratio presensum corporis et
eque astringitur negativa sicut
affirmativa voluerit. sed numquid est
vera probatio. dicit glo. quod non sed est
quasi probatio sive loco probationis tene-
mentum glo. a filijs. nota filios defun-
cto patris iurare. dicit glo. quod pater
et filius censentur una persona. nota
No. glo. et no. in hoc C. de triplici ne-
gativa .s. contrarie scientie et cre-
dulitatis. adde dicit odo. in summa
sua sub rubrica. probationibus deficienti-
bus. quid fieri debeat in causis feu-
dorum. quod est iuramentum. quod in aliquo casu
datur sacramentum. vassallo possidenti.
nam dominus confitetur. quod tenet a domino
in feudum. ergo confitetur. quod allodium
sit domini. sed videtur quod ista confessio non
est mera. sed cum quadam abnega-
tione. ut nota sup. C. de donat. ante
nup. l. ij. solus. nota quod dictio so-
lus est multitudinis exclusiva per
unum annum. nota optimum tex. in ma-
teria feudorum. quod tunc possessio inducat
presumptionem pro vassallo. qui fuit pa
annum pacifice tentam. sciente domino et
non contradicente. et iste tex. de anno
est allibi. Item nota ex patientia
presumi titulum quod raro accidit. licet
aliquis presumat ex prestatione longo
tempore consueta. ut nota. insti. de act.
§. preiudiciales in fi. magne glo. et
ff. de usur. cum de in rem verso. cum sua
materia ibi. iusta ignorantia vel
patientia temporis negligentia. nota quod in-
iusta ignorantia vel patientia temporis negli-
gentia nocere non debet. facit ff. de ac
quir. pos. l. pegre. in prin. sup glo.
hic similis. nota valde istam glo. que
patientia sive tolerantie pro consensu ha-
beatur expresso. et est glo. intus ma-
gistra. et allegat optimas leges
ta scias quod regulariter patientia ha-
betur pro patientia. et non pro expresso con-
sensu. nisi sit inducta actu iudicati
consensum. quod quisque est ratione preceptionis
commodi. ut ff. de eui. l. quidam. consi-
milis rem compensandi sententiam. ut ff.
man. l. si vero. §. idem pomp. quisque
propter privatam affectionem. ut C. de imp.
sint. et hominibus. quisque propter paternam

Marginalia:

contra fiat ad plati pot. feudare agnatis

op

2

summa

Nota

Item quod duo testes probant

qui patientia habetur pro consensu vel non

liaz acceptacōm / ut ff ad mace. l. si filius quoqz ꝑpter officium sibi ꝑstitutum impensionem / ut ff de exa. l. i. §. in agrum / quia quia patiatur aliquid in suo fieri ut ff si ser. ven. l. si ate / vel in domum suam induci / ut ff de iure do. l. si ego §. dotis et §. plane et ff loca. l. cum inpletis §. locatur / quoqz ratione pedetis debiti / ut C. de acquir. pos. l. ij / quia ratione interuenient delicti et dissimulacionis / ut C. qui nulli. no pos. l. plures / 2 in aut. de sanc. epi. §. si primus et C. adueil. l. si fine / quoqz quia qb paciatur se ascribi ut ff de excu. tutorum ordinum §. ultio / quoqz ꝑpter coniunctionem ꝑsonarum / ut ff de donat. l. paula. ff so. ma. dotem et l. que dotis ff de dona. int. vi. et vxo. si fimus coib / ac adde q̄ nota Jac. de are. ff so. ma. l. ij. §. volutate

Item quero / utrum dominus plenarie pot. obligare feudum uel formalem usufructum et uidetur q̄ non / quia pignus non pt ipsum formalem fructum / nec apprietate separari / ꝑ ro. de. ut nota in l. i. C. si pignus pignori datus sit et ē qo subtilis. bald.

In quibus casibus feudum non pot ꝯstitui sub pacto legis comissorie / q̄ non sub pretextu pecunie sed amore domini dandum ē hoc dicit
Nota q̄ pactum legis comissorie ē reprobatum in feudis / sed quo hoc intelligitur. quero / pone q̄ vassallus de ꝯsensu domini vendit feudum suum p. x. de quibus recepit octo pacto opposito q̄ si reliqua ꝑ mensem non solvant feudum sit inemptum / queritur vtrum valeat iste ꝯtractus / et uidetur q̄ no ut hic / contra salua pace hic dicit obligaunt pignori / non dicit vendidit unde de iure com pactum legis comissorie est reprobatum in pignoribus / ut C. de pac. pig. l. fi. et ideo ro / quelibet assignatum de feudo patrum vider operari / nec est ꝯtrarium / quia in casu ꝑposito feudum pot vendi / dico ergo tenere ꝯtractum / nisi ꝑbetur simulate que non ꝑsumitur in dubio / ita qualis est ꝯtractus in ꝑma sui figura / talis ꝑsumitur in sui essencia / nisi ꝯtrarium ꝑbaretur / ut C. de ꝑbacionibus. l. cum ꝑcabus / et nota C. plus valere q̄ agitur. l. emp. et ex. de usur. na ingauit / Et no. q̄ illud pactum legis comissorie est multum grave / et odiosum / quia perdit pactum iam solutum nisi soluat ad terminum ut no. ff. de pet. here. l. sed si lege in prin. dic ut ibi
Sed utrum istud ē pactum legis comissorie pignoro tibi hac rem / et si non luero infra mensem in qua possim luere / an istud est pactum legis comissorie. respondeo sic licet non dicat q̄ dominium sit apud creditorem ista est glo. no. in l. ult. C. de pac. pig.
Sed numquid istud pactum possit fieri cum fideiussore si non extraxero te de obligacione q̄ pignus q̄ pro indempnitate tibi dedi loco indempnitatis tuum sit / glo. dicit hic q̄ valet / quia speciale est in hiis qui pro alio sunt obligati quia hoc non possunt indempnes ꝑuari ut ff de ꝯtrahen. emp. l. fi.
Sed numquid in dote valet hoc pactum / si tibi pecuniam non restituero talem fundum loco ꝑmutacionis assigno / et vi. q̄ sic / quia ista est quedam ꝑmutacio ut ff de iur. dotium ita ꝯstante et sic item speciale videtur in dote ut ff de solu. l. quamuis / alij inspiciunt aliquando ꝑdis. d. ut ibi in tex. ibi quamqz. no. singulariter hunc tex. quia qui in pignoribus ē appositum pactum legis comissorie / tunc odio creditoris ius offerendi ullo tempore non ꝑscribitur sed alij exponunt quamqz usqz ad xxx. annos qui dicunt q̄ etiam tunc ꝑscribitur ius offerendi si creditor ē in possessione. sed si debitor est in possessione et ꝯueniatur ypotecaria ius offerendi nunquam ꝑscribitur ut l. pure §. fi. de excep. dolo.
Alij dicunt q̄ etiam si debitor agit pignoraticia semper pt offerre nec debet excipi. tu non potes offerre licet pot excipi. tu non potes agere quia ex eo die quo habes ꝑtatem experiendi eo quo q° erat ꝑiatiua fluxerunt. xxx. anni q̄ non in subalterdam est ut ff de cap. l. in libello §. si quis ꝑ min / vel dic de plano q̄ ius offerendi ꝑscribitur / qui est preambulum iuris agendi ut C. de bonis auc. iudi. pos. l. fi. sic et ius displicendi ꝑscribitur. ff. de edil. edicto q̄ si nolit §. si quid ita
Item quero utrum valeat istud pactum obligo tibi talem feudum p. x. et si non soluero infra mensem habeas talem feudum emptum in isto pacto videtur sic et est irritabile q̄ licet non sit collatum in alique arbitrium dedandi pactum valet tamen quia istud pactum est pactis alterius ꝯtractus validi iste est casus notabilis ff. de pig. l. si fundus §. fi.
Item quero pone q̄ tu mutuasti michi. x. nullo pignore ꝯstituto hoc acto / q̄ si non soluero infra mensem talis domus mea / sit tua pro illis. x. an valeat istud pactum / respondeo sic quia non est pactum pignoris ut dicit l. fi. ff. de ꝯtrahen. emp. ubi ē tex. no.
Item quero pone q̄ pactum legis comissorie est appositum non ipso con

q°

de feudo dato nomine legis comissorie

Summa

casus ꝯtrarius pacti legis comissorie

de pacto legis comissorie

q° de d° p°

q° d' d° p°

qui ꝑscribitur ius offerendi

q° de d° p°

q° de d° p°

q° d' d° p°

nactu pignoris s3 dm postea vtu
valeat i'ndeo sit/ ut ff. de pigno. ac.
l. ticius/ vel ubi interuenit pactu
rogatu debitoris/ et eius gratia
non voragine creditoris/ et dicit
quidam q' ī exmtuallo valet ad
exapiendu/ non ad agendu3/ ut
refert bal. in dca. l. cui pcedis.
Terrio de quibusdam pactis/ que
fiunt cu feneratoribus/ pone fene
rator mutuat michi centu ce
tum/ p quibus ego facio ei cartaz
vendicois cuiusdam domus/ hoc
pacto/ q' ego pmitto reemere
hanc domu3 post quinquenium
et no ante p eodem pcio/ i'ndeo
si no pot pbari apte de mutuo
tn ex psuetudine feneratorum
psume pctum vsurariu/ Item q2
est pa naturam vere vendica
cionis/ ut ext. de ptrahen. emp. c.
omis/ ut ext. de ptrahen emp. c.
vendi. c. ad nram. et de pig. c. il
lo vos/ alij ptradicit/ quia ulla
lex nl' decretal' hoc dicit/ et ex for
ma/ si iste ptractus no e fene
ratorius/ Item empcio et vendi
cio potest fieri ad certu tpus/ et
fiat. c. de pac. inter. emp. l. ij.
ipsi dicunt melius/ nisi pbetur q'
sit solitus feneraie/ et in fraude
vsuraz simulata iustia cofice re
nam in eodem genere malicie
semel malus sp psumitur ee ma
lus/ ut in regula semel malus.
et ibi p dy. et pclude q' alterius
ptractus/ et pacta in solita/ et q'
est vsurarius faciut pra ipm
psumi. sic nota. in. l. vi. ff. de co
dic. insti/ an p sup com statuz et
idem de alijs pactis similibus inso
lit'/ que vident pra naturam
mere vendicois/ et facit ff. de p.
ba. qui testan/ ubi ptra legis mt
dam psumitur fraudis simulacio
e. ti. cum tractatuz/ et c. de natu. li.
l. i. et. l. siquis fe. et ff. de legi. l.
fraus ei sibilus ¶ Terrio si pig
noratiu castru/ an creditor possit
uti iur' dictone et alijs iuribus in
corporalibus i'ndeo dic ut ex. de
re iudi. cu bartolds et ff. de pig.
ac. l. elegant'. §. si ¶ Terrio an
de iure ancioria pignoraticia sit
in rem sup ea/ ita q' forte soluta
competat pra emptorem pigno
ris/ et quelibet possore dicitur
io q' mere psonalis/ q2 oritur ex
ptractu ans no eet differencia
inter pignoraticiam que datur
debitori/ et ypothecariam que
datur creditori/ q' fls est/ ut no
in pheimio. ff. §. tercium/ insup hos
dicit/ q' quecunq3 actio sit no e
vis quicq3 porro possor tenet

et sic est ambulatoria de pigno/ cum
pstet ibi videas ibi nota/ et verum
dicit de iur' canonico/ ne creditores
in fraudem vsurarum vendentes po
ssint fraudare debitores/ si eni co
tractus no esset vsurarius s3 simplex
opio prima. esset verior.

Siquis. Si dns aliquem invest
tit de bnficio sine militis sui
placentinos no tenet invest
titura sine psensu eius cui gest feu
dum ¶ Sed sm mediolanen. et cre
monen. valet investitura si nullu
generatur. pudicium ei cui e feud
pcedentis investitura pt hic effectu
decedente vassallo sine successore.
hoc dic. ¶ Terrio que opinio sit
verior/ et videt' q' opio placentino
rum pluribus ronibus/ q2 no lic3 tpe
cuicapaie. c. qui admit. ad bo. pos.
l. fi. ff. q' cui pq3 vnu. no. l. ite vor
§. s3 si ita/ nec aliquid opatur talis
pssus. ff. quor le. l. i. §. q' ante ec.
ff. de infirm. l. quid q'o impin/ Secdo
quia no lic3 mortem alterius sperare
de v. ob. int' stip. §. sciam. ff. ad tre
bel. ita tn. §. apre/ Tercio quia est pt
bonos mores et inducit apte vna
ad maliciam ut. c. de pac. l. fi ¶ Terrio
quia et si de hereditate tercii hois
valeat pactuz/ Secus si de tercii hois
hereditate tractet' ut le. et no. in. l. in.
ff. p socio ¶ Termino fiat ad idem q' dr
de pre. dis. ex. de pcess. pbenn. c. ij. et i
alijs officijs eadem rone ¶ Ingiur3
q' opio mediolanen. sit vera ac. sic
lege cavet' q' si pater legat sinuz
de castrensi peculio vnio filio/ et post
ea filius vnio pre decedit ab intesta
to/ q' tale legatuz sumit effem/ et tn
pater testatus erat de filij viuente
ut. ff. de le. i. sum filij impin ¶ Scdo
pbatur p simile/ nam si ego consti
tuo alicui vsufructuz in vita sua/ nl
la lex phibet illum usufructuz me
alteri pcedere/ cum eius ee desierit
ac. de le. ij. l. heredibus ¶ Terc° hoc p
batur p ac. ab absurdo/ na absur
dum esset dice q' vassallus qui ig
norant fuit investitus/ no posset
dice pctum aliquem et age de evic
cione/ ac. ff. de ptrahen. emp. l. libe
ri hois/ quarto q2 iste pctus cele
bratus sup re celebrantis/ nec eni
est obligatus pmo feudatario ad
no infeudandum alii in casu cadu
catis feudi/ vmo et si hoc dixisset
no valeret/ q2 no interest paciscen
tis/ ut ff. de v. ob. l. si ita quis. §. ss.
ea lege/ quinto et ultio/ q2 habim9
casuz expssuz q' valet talis investi
tura/ dummodo sit iuste facta. l. no
pure/ s3 sub maiori pcai pdicione/ ut.
s. qui suc. tene. c. siquis investitus
et hoc est ipa veritas ¶ Ad quorum
vborum intelligentiam sciendum e
q' ista investitura de qua loquitur

qo d'pacti fe
neratorum

qo

4o

Summa

1o

2 q' opio placentinos
st verior ac' in ronibus

p opioe mediolanen
ac' in ronibus

ro. ptra p predicta

utrum pactum de futura successione valeat

Non est de futura successione / ymo ideo
incipit / quia primus investitus sine suc
cessore feudi decedit / et ideo errant qui
credunt quod iste contractus sit de futura
successione / quia ymo est de caduca suc
cessionis. ¶ Sum quero queritur utrum
pactum de futura successione valeat
dic aut super hereditate viventis / aut
super hereditate iam defuncti / primo casu dis
tingue / quia aut incerti hominis / et valet / ut
incerti / et tunc aut liberti / et valet ra
tione iuris patronatus / ut ff. de ac. emp.
si quis bonum / aut ingenui / et tunc / aut
fit cum ipse de cuius successione tractatur ad
impediendum liberam testi factionem
et non valet / ut ff. pro socio l. cum duobus
§ item Iudic / aut ad iudicium futuri
successoris / et tunc valet et transfertur
ad verum heredem / ut ff. de pac. l. tale
pactum § fi. / item valet donatio causa
mortis etiam omnium bonorum / et hereditatis
future / ut C. de pac. l. licet et nota ex
tra l. fi. ¶ Si non sit pactum non cum eo de cuius
successione agitur sed cum quodam tertio
valet illo consentiente / et in consensu perseve
rante / alias enim paciscens reputatur in
dignus / sicut ille qui sciens gerit se pro
herede hominis viventis / ut ff. de donat. l.
donationes in concubinam § fi. et C. de p
ac. l. fi. / Secundo vero casu principali quando
tractatur de futura successione mortui
non viventis bene valet pactum / ut C. de pac.
l. i. C. de transac. l. cum donationis / et C. ut
in pos. lega. l. cum archimodora / revertere
do ad materiam C. hoc non est pactum de fu
tura successione viventis / nec mortui
sed est quedam pars collata in decisum mu
tuum / quod quidem pactum habet in se ius ordine
et est de iure validum / et est de mente
habes hunc C. intellectum / et adde quod not.
guillelmus de cugno ff. de pac. sim heredem

¶ Ex propono talem quomodo / Titius filios
non habens / composuit magnum primo
rum patres et nephas / unde volens sue
anime consulere / reliquit pauperibus me
dietatem omnium bonorum suorum / et quia habe
bat consanguineos suos potentes / sic ait
et si contingeret me facere aliud testamentum
in quo consanguineos meos instituerem
per quod revocaret pius iudicium / ex nunc
tibi petro notario publico tamquam publice
persone stipulanti et recipienti pro dictis
pauperibus / dono irrevocabiliter et inter
vivos dictam medietatem omnium bonorum
meorum / constituens me ex nunc dictam
medietatem precario nomine possidere
quod tandem venit in noticiam consangui
neorum qui fecerunt dictum testamentum mutare
modo queritur / utrum pauperes vigore
dicte donationis possint aliquid consequi
vel habere et vulgata opinio domini dy. de
mogello est quod sic ff. de testa. l. here
des palam § fi. et in regula quod se

quod testa. bona tenet testamentum

ar. X

mel placuit ex. de re iu. l. vi. / Sed
et contra opinionem / non minus est vul
gata quod non valet iste contractus dona
tionis / ne impediatur libera factio
testi / de v. ob. l. stipulatio hoc mo
prima opinio faciat / quia equum est quod testa
tor potest anime sue consulere contra impressione
consanguineorum / nec est hoc consilium turpe
sed salubre / et si hoc est speciale favore
anime / inquirum est pro alia parte in tua re
gula cum est in heredes / sicud bonodens
inheret cum voca dicat glo. ff. de
reg. iur. omnis diffinitio et equitas
animi de qua loquimus est equitas in
scripta / que nullius est momenti. ¶ Con
sidera nos longe sumus ex disputa
tionem doctorum / nam hic intervenit
traditio / unde et si donatio esset in
firma tamen et sine causa dominus volens
transferre dominium transfert / ut ff. de co
dic. ob causam l. iii. § subtilius / vel quia
causa est ipsa liberalitas / ut ff. de do
na. l. hoc iure / item ipsa pietas ut
ff. de condic. indebi. l. cum hys § si
mulier / et nota insti. de ob. ex qua
si contractu § ex quibusdam / et hoc C.
de sacro sanc. ecc. l. fi. / volens ergo
sustinere opinionem dy. faciat / quod procedatur
ad actum traditionis / que et sub con
ditione fieri potest / ut ff. de acqui.
pos. l. qui absenti / et cautius est
si intervenerit traditio corporalis quod
si precaria / quia precarium forte non valet
si principale non valet / ergo dimitto
te hic sine decisione cogita. ¶ Se
queritur de tali quod quidam habebat
uxorem / que multum sibi blandieba
tur / que cum iste liberos non haberet
duxit ipsum ad testandum versus ip
sam / hoc acto quod sine mutaret testamentum
sine non / ista uxor inter donationis inter
vivos dicit haberet quandam domum / modo
iste mutavit testamentum de dicta donatione
inter vivos nulla facta mentione
queritur an ista mulier debeat ha
bere domum predictam / et videtur quod
non / ut dicta l. stipulatio hoc modo
Contrarium dico / quia ista donatio est
pura et pura / quia dixit sive mu
taveris testamentum sive non / et ideo non est
apposita in pena testi mutati / Sane
tamen / quia nisi intervenit traditio
non confirmatur morte / et sufficiat
quod traditio interveniat tempore donationis
vel postea / ymo donante ff. de dona.
inter vi. et ux. pap. et au. in l. ii.
C. si quis alteri vel sibi. Bal.

Quidam obligavit. Divide in
tres partes primo thema secundo quo
fit responsio in qua quidem
prima defertur sacramentum filio vassal
li in 3a parte defertur filio domini feudi in
capit ibi unde nota. tertia ibi si at
cavis filio nullius dicentis preterea in

ar. 3

X prima opinio

X 2a opinio

Bal

ad questionem

3

Glosa

uestitam de pignore et .xxx. annis no
mine feudi possedisse defertur iuram
randum ut uiret cum .xii. sacramen
talibus forma hic tradita sed eo nole
te iurare defertur filio dni qui si iu
rare recusat cogitur filius pupillus
inuestire hoc dicit Ja. bel. Nota
quod prescriptione .xxx. annorum quis de
fendit in feudo ut si quis rem alicui
feudi noie tamquam infeudatam posse
derit et firmam pro ea dno exhibue
rit quamuis de eo inuestitus non fuerit
defendet sibi ius feudi ut hic et .j.
si de feu. contro. fue. c. si quis per .xx
x. an. Contra hoc uidetur nam quod
antiqui tempore prescribit ultioni tempe
prescribi impossibile est ar. ff. de usuc.
l. sequitur .§. si lana. Sed si uerum est quod si ano
quis rem ab aliquo feudo noie tenu
erit dno paciente et non contradicente et
firmam eius qui a uassallo recipiente
licet non probetur inuestitum interue
nisse tamen iurando se inuestitum
fuisse rem ut feudum tenebit .j. de eo
qui sibi uel here. fen. c. i. §. illud et .j. si de in
uesti. inter do. et uas. lis oria. c. fi.
et de feu. sine cul. non amit. c. si quis
miles. So. aut tu loquis de consuetu
dine feudi et requirit sicut dicit
textus alibi de aqua. cot. l. hoc iure
§. ductus aque aut de feudi proba
cione et tunc refert aut possidet ti
tulus pignoris et requirit tui
.xxx. an. ut hic aut non appet quis
titulus possederit tunc allegatur inuesti
tura recti feudi et tunc sufficiat annis
ut in contrariis sed mirabile uidetur istud quod
in isto c. dicitur et contra doctrinam glosa
rum et doctorum in l. si certis annis.
nam ibi constat de ca uera ibi aliis
titulus allegatur ex tempore non proba
tur sed hic constat de ca uera uidelicet
de pignore quia alius titulus non pre
sumitur quia a primordio tituli posses
or formatur euentus ut C. de impone.
lucra. descr. l. i. li. x. So. speciale in feudo
propter firmam que recipit dns a uas
sallo longissimo tempore ut presumatur
ipso facto rectum feudum constitutum ex
quo dns unquam peciit dns fec.
Sed mi
rum uidetur quod cum pignus
quod in isto feudo prescripto succedit
heres quidam dicunt quod non quia non
interuenit uera inuestitura alii di
cunt quod sic quia prescriptio equiparatur
ueritati ut no. in l. i. de fun. et ag.
C. et satis probatur in hoc c. quo
cauetur quod si pater possedit per .xxx.
annos et fecit firmam consuetam quod fi
lius in tali feudo succedit. Ego de
facto fui consultus de eo qui acqui
siuit emphiteosim ecclesie prescripta
onem .xl. annorum hoc enim tempus ne
cessarium eius ecclesie nec sufficiat in
ea longum tempus de quo loquitur l. cu
de in rem uerso ut ex. de prescript.

c. de quarta et in aut. de ec. ti. in
prin. an ius istius prescriptionis exte
datur in etiam generationem tm.
an in infinitum Credi quod sicut emp
hiteosis in formam contractus .i. sine
personarum distinctione intelligitur .i.
in tertiam generationem ita sit in prescrip
ta quia informis et ut in aut. de
non alie. §. emphiteosim quod est nobi
le. Querit glo. utrum ille qui pre
scripsit longissimo tempore si cadat
a possessione habeat ius uendicandi et
remittit ad l. si quis emptio. C. de pre
scrip. .xxx. an. et dic ut ibi. Querit
an ius offerendi prescribat spatio
longissimi temporis et allegat hoc c.
quod sic faciat quod dixi .S. e. ti. c. i. et.
C. de prescrip. .xxx. an. ca. notissimi
§. eo autem tempore ultimo non quod per
receptionem firmarum non inducatur
constitutio feudorum nisi sit prescripta
quod tenementum. bal.

De feudi cognitione.

Obertus. Quinde capitulum du
as partes primo quo iure u
niuersaliter et generaliter ob
cause decidantur. Secundo que
iure cause feudi speciales feudalia ma
pit ibi usus tm feudi. Casus est
generaliter aut decidunt iure romano
aut legibus lombardorum aut con
suetudine. Sed cause feudales de
cidunt consuetudine que uincit legem
in hac parte leges communes dicta solent. Sed
consuetudine autem deficiente decidi
possunt etiam lege scripta hoc dicit
committitur. Nota quod ille qui committit
de casu cause simpliciter debet iudicare
quamque secundum ius ciuile quamque secundum legem lo
bardorum quamque secundum specialem consuetudi
nem loci quod intelligo prout contrahentes
erat iudicaturus hoc declaratur
per doc. C. de summa tri. l. cunctos popu
los et C. de eman. li. l. i. et dic quod i
ter eos qui uiuunt iure romano ca
decidatur solum secundum ius ciuile. Sed
inter eos qui uiuunt iure lombardo
causa decidetur secundum ius longobardorum
sed inter eos qui uiuunt secundum ius loca
debet iudicari secundum consuetudinem illius
loci tam in actibus ordinandis quod
in testibus ut ff. de euic. l. si fundus
C. de testa. l. fi. et no. in l. ij. ff. de
eo quod certo loco et quia ista materia
est multum longa remitto te ad no.
per alios et me in dicta l. cunctos populos
ubi ad satietatem uidere potes. Et nota quod illud quod dicit hic de con
suetudine intelligitur de prescripta nam
aliquam sit prescripta non dicitur consue
tudo sed dicitur uoluntas inducendi
consuetudinem sicut dicam in illa ma.
non dicitur quis ante litis con. agere
sed agere uelle ut ff. rem ra. ha. l.

qo

qo

qo tc ius offerendi prescribitur

Et quomodo firmam prendere constituatur feudum

Bo

Summa

quod lis ... petitione iuri quilibet decisione

quod dicitur ap consuetudo

quod prescrip. in feudo

dum

Bo

dum

Bo

qo

ɔsuetudo no ps psab.

q°

amplius adde q ɔsuetudo no pscripta no
deroget pscriptie ut nota ff de regul
iur l nemo ƥ tpralis hoc verum e
in petitorio secus est in possessorio ut
nota in c cum ecclia de elec i nouel
in glo nota q iniqua ɔsuetudo p
scribi no potest iniqua intelligo i
intollerabilem puta qz e ɔ ius di
uinum Sz pone in ciuitate pusi
ties sunt ɔsuatores monete ut qu
sunt soloes in qua ɔsueuit notarius
ponere nota omz tuu licet unue
sit absens Querunt utru ista co
suetudo teneat hoc dicat q no qz
inducat crimen fli Sz ɔsuetudo q
uimdam locoz fuat ɔtrariu quia
q maior ps faciat 2 c et hoc verz
est qu in preiudiciu absentis nichil
fit et materia e vera in se ipa de
hoc nota extra e tis q fuit apla sie
ɔsu c quanto et no reputu ali
bi caueat tu sibi notarius qz si ta
lis psona eet de substancia instru
no caret vicio falsitatis eadem rone
defendu tur notariu coie pusi q si
rogatu ultra die offitiu q ad illam
diem pomt solucioes que fuit ipsi
massariis nam ɔsuetudo ipos excu
sat et etiam ipa natura et no int
est ciuitatis ymo interesset si ɔtra
fieret unde ubi est bona mens et
intencio ibi no pt ee falsitas q tene
ment phibentis ɔtrarius sisit tollera
bilis ut patet in statutis que iue
bilis ut patet in statutis que iue
nit leciam filioz vel que disponunt
quia q filia dotata no succedat ex
tantibus masculis no ein exigimus
in ɔsuetudie q semp sit ronabilis
sz q sit tollerabilis et usu approbata
in glo ii nota q argumenta feudo
rum in aliis casibus quisunt decasi iure
romano nichil valent sz solu in iria
ɔsuetudinis q tene mente Erunt
vero cause feudoz que no inuenium
tur decise p ɔsuetudinem debet de
cidi p argumenta iur ciuil q est
nota dignum mrz qz argumentu ca
decadit sup ff ad trebel qui filiu pr
sabinus Item nota quidem exp
ta lra que dicat in iuris p tibus ob
tinet q dicit quidam q omes con
suetudines feudoz sunt locales sz
pter tex legum et imperatoz michi
videtur ee ius gnale et sm hoc
glosare ɔsuetudines feudoz e ac
si quis glosaret ɔsuetudines papie
sum q satis videtur ineptum unde
dico q ɔsuetudies in hoc volume a
pbare debent fuari tamq ɔsuetu
dines gnales quedam tn sunt rea
tate sz no approbate ut i de mat ad
mo ɔtractu c i sup quibus non
est ponendum ingenium ad glosan
das truffas vel fabulas dicat aris
toteles ac edit quas lectem no in

q° 5

fundas inuiriz i ac omata Extra
nota q psonas arbitroz no ɔfirmat
ɔsuetudo ut nota ex de v sig abbte
ibi nota Item no q quqz ɔsuedo
uinat legem diuinam et canonicam sil
uictam ut nota ex de consang et affi
c q sup ibi nota Querunt glo inquid
possit argui p simile ɔsuetudis dic
q in iur ɔsuetudinis sz in alia mate
ria secus quia illa sunt stilia quoru
qualitas e vna q dic ut no ff de le
gi ideo qz et l de quibus ubi omo vi
deas Illud no obmitto q ɔsuedo
dicatur cuiuz tracta queniao Et
ideo sicut pactu no extendit ad a
liam rem vel psonam quia de qui
bus loqui sit ff de pac si unus
pr ante oia ita nec ɔsuetudo et
ita est stricti iur sit insti de ac
pr actionum

2 mg

Sciendum est feudu costi
tui potest in rebus imobi
libus aut solo ɔherentibus
aut in hiis q inter imobilia co pu
tantur feudum aut acquirit duobus
modis s investitura aut successione
h d sole i inmobilibus solo coherenti
bus ut in edificiis que solo cohe
rent dy computant ut anno re
ditus ut c de sacro sanc ec l iu
bemus ut sunt anni victus ut ex de
elec c querelam Item pedagia et
guidagia et silia ut i que sunt re
galia c i q dic ut nota in spe de
causa pos pr quia vero v quid dea
lligentibus et ff de publica l si pu
blicanus pr omibus p dy et alios
Sz inquid ille qui emit pedagium
a ciuitate videat emisse penas trans
gressoz rudeo sic ut ff de ac emp
l creditor in pri et ibi p dy in adi
tionibus de camera ut in precaria
de camera ut in abarris et distri
bucionibus siue diuinis siue in gro
sso no est ius Et no hic de istis
duobus feudis de camera et cane
na Extra querit hic glo utru
nomina debitoz inter imobilia co
putentur nota qz glo caute loqu
no ein querit an sint imobilia qz
imobilia pprie sunt corpa Sed
querit an quibus ɔputant et dic
ut nota ff de v sig l monetum
mouentium p ac biennium ubi re
mitur ps e ius dispositio actiones
psonales no sunt mobiles sz reales
sic ut l admo pr si de re iudi sz v
bi no inuenit ps e iur dispo sep
rata tunc aut ɔtinet subiectum mo
bile i rem mobilem et ɔputant
inter mobilia aut immobile et
tunc i mobilia ut c de pdiis mi
l si ad resoluendum et nota in l i c
si aduersus transac et hoc verum
in dispositione legis Sz in dispositione

q°

q°

a actoribus 2
q r mobiles

actiones psonales nunquam continentur
appellatione mobilium vel immobili
um, nec etiam cirographa in quibus
continentur nomina debitorum, ut ff. de
le. ij. l. gaius in prin. et facit ff. de
pecul. l. quantum beronis §. in pecul.
et facit l. ultima. C. de pscrip. longi
temp. Quereret dns Jo. de fab. i. § i
is asilis, utrum sit verum quod animalia p
statio int immobilia computet, et mali
cy. in l. si certus aius dicat quod non, sed ipse
idem in l. secundo ff. de his qui satis
dare coguntur dicat quod sic. Et dns
Jo. dicat quod si e longa pstatio conti
nent in mobilia, alias secus. Ego di
co quod aut continet merum psonale de
bitum, aut reale vel mixtum; primo ca
su non computent inter immobilia, quia non
competit aliqua petitorium nec possess
orium, ut l. si quorum bo. hic vide oio
quod nota in C. pueniunt de censibus in
nouella. Secundo et tertio casu inter
immobilia computant, ut quum res
ipsa ratione impendit, ut C. de agr. et cen
sit. l. litibus et l. dominum pdiorum et l. si
colonus. Quereret glo. an tamen valeat
facere id quod habetur per investituram q.
dicat quod sic, salvo quo ad transmissi
onem. Jac. bel. dicat idem quo ad
transmissionem. Dic quod si est inceptio
hereditatis investitura, Jac. dicat verum
alias tene glo. In glo. si quis ma
iter istud pot non quod filius succede
do patri in feudum acquirit feudum, sed
acquisitum capit. Tene menti pulc
rum et sapidum modum loquendi.
Quereret hic Jac. bel. de natura feu
di et camera et de canena, si non di
co hic quia alibi dicendum est. Quero
si datus est fundus in feudum cum
animalibus, utrum finito feudo debeat
reddi extimatio animalium mortuo
rum seu deteriorum, et est casus quod
nota ff. so. ma. l. extimat. In glo. ij.
facit C. de pig. in ipse. l. hac edictali
§. his illud quod verius est sicud dicitur
in usufructu earum rerum que usu con
sumuntur, ut ff. de usufruc. ea. re. que
usu consumuntur. l. ij. Baldus

Quid sit investitura. Rubrica.

Investitura. Dividit capitulum i
partes quinque. Primo quid sit inves
titura et quorum quibus debeat
fieri. 2°. qualiter pbetur investitura
dno possidente. 3°. qualiter pbetur vas
sallo possidente vel quam. 4°. qualiter
pbetur si dns non habet pares. 4°. quo
iure pbentur pta in feudis apposita
pter ppriam naturam. Usus prima
ps durat usque §. Si enim. ibi. 2a usque
ad §. si vero vassallus. ibi tertia
usque ad §. Si vero investitura. ibi
quarta usque ad §. preterea. ibi 4a.
usque in fine. §. si enim determinatur
investitura quid sit et quid est dicitur

investitura alia ppria ut possessio, alia
abusiva ut cum hasta vel aliud corpo
rum porrigitur vassallo a dno pro inves
titura. Secundo dicitur coram quibus
debeat fieri hec investitura et quod
fieri debet coram paribus dni duo
bus saltem, non coram aliis, sed quidam
quorum dixerunt hoc dicat possessio, s.
rei feudalis tradite a dno vassallo.
Jac. colligit hic quod firmius est quod est
traditione subnixum quam simplex verbum
ff. de pac. l. divisionis placuit et no.
p Ja. de ac. C. de legi. l. non dubium
nisi abusiva non hic de duplici inves
titura, s. abusiva que non subsistit in
suba possessionis, sed in quodam pam
bulo sive significatione eleganter ait
primo p talem investituram etiam si
possessor velit possessionem transferre
tamen non transfert eam, de his que fiunt
a ma. p ca. C. ex ore in nouella. et
ex. de insti. C. aucte ubi de hoc. Et
nota extra de cons. C. cum ad sedem
nem. circa fi. in nouella. Extra
nota quod ista materia facit ad quem
verum emptor cui non dum res est tra
dita possit psuo in terce opponere
se ne tenus in possessionem mittat
et dic quod non, ut no. ja. but. C. de fur.
l. maritus p. l. is cui. ff. de fur. cui
sv. et ff. de dona. l. ad eum §. fi. no
quod dat veram possessionem investitu
ra ex rem verbalem facta, sed fingi
et dare licentiam ppria aucte app
hendendi ipsam, ut ipse notat ext.
de cons. C. expte, tamen sm quosdam
spale est in eccia, ptex. illius capli
ut p investituram transferat possessio,
sed legiste non concederent quia pos
sessio facti est et cetera ut ff. si quis
testa. lib. esse ius fue. l. i. §. scevola
et nota in l. fi. C. de sacro sanc. ec.
nisi talis investitura fieret apud
rem ipsam ff. de contrahen. emp. l.
clamonis, que investitura videtur
fieri etiam p traditionem instrumenti
ut C. de dona. l. i. na nec in sistunt
transferatur possessio, nisi apprehensa
ut nota ff. pro socio cum duobus §. idem
Ru. et C. de sacro sanc. ec. ut inter
divinum nisi, et C. de bonis vacan
l. fi. hinc est quod bonorum vacantium
fiscus habet ppietatem, et non possessi
onem, antequam apphendat, et ro
est quia separata est cum dni et po
ssessionis, ut ff. de usuc. p emp. l.
i. §. separata, et ff. de acquir. pos.
l. si quis vi et l. naturaliter §. nichil
commune. In investitura aut est illa in
qua consistit suba possessionis, ut ff.
de acquir. pos. l. iij. §. ex contrario est
et quedam investitura media in
ter has ut parvum, que etsi aiue
translationis in se habeat, tamen quia de
tentio facti remanet apud investi
torem, adhuc actione ex eo competu
pt quemvis ad tradendum, ut nota

a qualibus ... in ... continetur

q° 5

q°

q°

Dio[visio]

Summa

q° bō de emptore

a p Investituram transfertur possessio

q

ff. de pac. l. ab emptore ubi videas. Sz
op. certu est q p retentionem usufructus
quis intelligitur tradere ut C. de do
na. l. quisquis ergo idem ex. videlz
q p retentionem proprietatis videatur
facta traditio usufructus seu utilis
dnii/ sed video ista no sunt similia.
quia proprietas dignior/ et ideo usu
fructuarius no constituit possessor sz
traditione ut ff. de usufru. l. iii. §
dari. Revoco in dubiu/ utrum dns
p traditionem corporalem liberet ab in

qo

vestitura et videtur q no/ qz non
solum tradere tenetur q pot fieri
uno momento/ sz etiam tenetur sustinere
sine pati q no pot fieri simul et se
mel/ ut C. de usufru. l. corruptionem.
et ar. ff. de ar. bi. l. inter castellianus
Ego. ex investitura duplex obligatio

Alia obligatio nas-
citur ex investitura

nascitur. s. prima et ab ista e dns
liberatus/ et secunda ad interesse/ si no
paciat ab ista no est liberatus
Rursus nos hemus q usufructus habz
naturalem possessionem rei/ que cor
pore consistit/ item ht q naturalem
et q civilem iuris sui/ que iuris co

qo

sistit/ ut ff. qui exceptio. ma. l. aut pre
tor. § item exsinguendo et ita in feuda
tario vel in vero domino q heat pos
sessionem iuris sui/ videtur q sic/ et
ratio differentie redde no possit/ co
sidera/ dns qui pleno iure possidet
non ht adversarium contra que ius
q habet possit possidere/ sz usufruc
tuarius ht obicere ipsam proprieta
tem/ item habitus usufructuarius co
sistit in patientia dni/ ut ff. de sui
ius. pdio. l. i. in fine/ et ideo no sunt
similia/ possessio g° activa verum iure
pot esse/ nisi respectu alterius in quo sit
possessio passiva/ q e subtile ad intel
ligendum. corporum quodlibet. nota
verbum quodlibet/ nam in magnis
feudis fit investitura per ensem/ doctor
aut investitur p birretum/ et illa si

de signo investiture

gna representant significatum/ sic erectio
furcarum significat imperium/ et eius
i. possessionem et usum. Consuevit
olim si in quodam castro ad unum
ptinet condempnatio/ ad alium execution. ay

qo ol

pot erigere furcas/ aliis invito et
detinmant q sic/ qz cui competit signi
atum competit signum/ et ex. ut C. de
fabricen. l. stigmata/ et ff. de iure
fis. l. sz si accepto usu cogere facere
dicente. nota q investitura req
rit verborum expressio. Vassallus
rursus si isti sunt absentes utrum
debeant citari video sic/ nam eorum
prima et consiliu posset trahere dum

qo

in alium similiter ostendendo sibi/ for
te sibi praiudicium/ quod ex investitura
posset invenire ar. ff. de ar. bi. l. sia
ti/ et quia eorum interest dissolum

pacem no bre/ et q fiat cu nota ex.
de proben. c. grave in novella/ Sed

qo

quid si requisiti noluint venire. re
spondeo autem interessendi se faciant
alienos qui venire contempnerunt ut.
ff. de fideic. li. l. si legatario. § i. Quid

qo

si dns no ht nisi unus parem/ dum
quid statim ille cu uno alio extraneo
debebit interesse/ ista lra primit q no
quia loquitur in plurali/ credo q sic
de testa. cu antiquitas/ et q no. de
uno digno in dicto. c. grave i novl.
supplectio enim numeri sit dz fieri q
ille qui repitur ydoneus no abici
atur. Solempniter. nota actum
solempniter debere fieri l. s. fratribus
fuandis/ et cu reprimit intervenisse
naturalia presumit. solempnia/ unde
hic eo ipso q intervenerunt pares
qui sunt testes iuris presumunt omnia
solempnia/ in alia tn materia dicimus
q tone testium no presumitur solempni
tas ut nota. C. de usur. l. i. et de
v. ob. l. Sacendu/ ego dico hic/ q au
ctoritas dni ht vim decreti p quo
presumitur ut nota in l. actor remit
ha. et C. de fide. instru. et iure caste
sisti. l. i. li. x. et l. sacendu de v. ob.
testes. s. regulariter in caus. par. in
vestitura. s. nova pa. minime va
lentem. nota hic expressum/ q u

qn investitu
ra e nulla

bi deficit nius vl qualitas testium
ibi investitura e ipso iure nulla.
et ex ea nec naturalis/ nec civil
oritur obligatio/ et hoc e verum
in contractibus/ sz in ultima voluntate no
dic ut plene nota in l. cu quis ff.
de iure et facti ignorantia per pe.
cy. et alios modernos/ possz tame
dici quia adhuc tex/ q consuetudo
hic statuit circa testium qualitate
et ultra procedit annullando/ et ideo
minime si no nascitur obligatio nat.
nec et transfertur. dnium secuta
traditione/ cum iam dixisset de du
plia investitura/ et ita q auch.
let sic in l. i. C. de suffra. et C. de
dona. l. sancimus/ et est generale q
ubicumqz lex removet potentia ab
actu/ ibi ex traditione non transit
dnium/ ut l. quemadmodum. C. de ag.
et cen. li. xi. Hos premissis ve

q uo

nio ad apparatum et hic hemus u
nam solempnitatem que circa hunc
articulum. i. circa materia inves
titure et huius tituli talem faciat
distinctionem/ aut agit de nova in
vestitura probanda etc./ aut de re
vestitura quia glo/ quidam trasscribunt
quasi de verbo ad verbum cui epi
logum/ hoc est cui in cumbat pro
batio/ p quos/ qui deferat ...
tur de testibus cogendis ad testifi
candum de investitura declarant

et lacarum / et de quibusdam differen
tiis / et maior pars glo. supra e. extra
is causa c. / nisi probaverit testatum / secun
dum quosdam nota hic traditam
possessionis per instrumentum probari / quod verum
est si traditio potuit fieri loco / et tem
pore confecti instrumenti / alias non habetur
pro traditione / sed presumenda ut ar. ff. de
acquir. pos. l. predia / extra de fide instru.
c. inter dilectos. § ultimo / extra nota sex
casus in quibus acquiritur possessio so
lo animo / qui non ... ff. de acqui.
pos. l. possideri in prin. / et insti. de rer.
divi. § interdum, et c.

Item cum dominus Sanbus comes / in
vestivit vassallum abusive
de castro per annulum / non tra
didit possessionem / vassallus agit
contra dominum / et petit fieri investitu
ram corporalem i. possessionem sibi tra
di / dominus negat se ullam investi
turam fecisse / queritur quali debeat
fieri probatio / respondetur quod per pares
curtis vel per publicum instrumentum a pari
bus confirmatum / Secundo si veritatem
dicere recusent / tunc a domino cogi debent
iurare quod huius rei nesciant verita
tem / et postea actor alios posset
producere testes / eo autem deficiente
in probatione erit in electione domini / ut ve
lit iurare vel deferre / et si dominus nolit
compellere testes iurare / licitum est vas
sallo eadem per extraneos testes probare
eo autem tunc deficiente in probatione
electio iuris iurandi defertur domino
hoc dicit usque ad § si vero vassal
lus constituto quia non fecerat in
vestituram corporalem investituram
s. abusivam que obligat investi
torem ad faciendam investituram
veram illius / dominus i. curtis confirma
tum eo ipso quod notarius scribit eos i
publico instrumento / quia iuris fictione a
testari videntur ipsi instrumento / eo ipso quod
sunt descripti in eo ut nota c. de tes
tibus l. i. vel amissum sit. nota quod licet
instrumentum sit amissum / tamen testes qui
inter fuerunt instrumento debent produci
ad probandum tenorem instrumenti / et sub
stantiam negocii quod dicit ut nota c.
de fide instru. l. si quid in quirere / et
c. de eden. aut. si quis in aliquo.
documento per glo. se non inter fuisse
nota hic expressum / quod licet testibus ex
iudicialiter vel coram iudice dicat se non
inter fuisse / tamen in iudicio debet
cogi ad disponendum veritatem / et
statur dispositioni / casus est hic sin
gulariter singularis Bar. nota contra
et male ff. de fal. eos non remissa.
eos. nota quod qui non remisit non
potest remissa ... / et hoc verbum
est multum notabile in depositioni
bus testium / qui in una causa dixerunt
se non recordari / et in alia depo
suerunt super facto / tene menti do

mino cogente. nota quod preter in iu
dictionem quam dominus habet in tes
tes / compellit testem ad deponendum
veritatem / quod est nota dignum / et
et hoc eleganter tradit hic glo.
ordinaria tactis sacro sanctis scrip
turis / no. quod iuramento testibus in causa
feudali debet fieri expressa mentio
quod iuravit ad sancta dei evangelia
corporaliter tactis / et ita dicit Inno.
quod ita debet esse in quolibet iuramento
solempni / si tamen notarius astruit iura
mentum intervenisse / presumitur quod so
lempniter ut ff. de dote ple. l. tro
pompeius / quia acta iudicii sunt fa
vorabiliora / et presumuntur propter ipsis ut
ff. de fideiuss. tu. l. cum ostendimus §
ultimo. liceat vassallo. nota facul
tatem seu aperit facultatem probati
onis propter dolum adversarii
Tercio / verum post dicitur testifi
cata admittatur probatio testium
glo. dicit quod non ff. de rei vendi.
officium iudicis debet dicit hic / quod is
tud est verum / si testes aliquid depo
suerunt / secus si nichil / ut quia
dixerunt se nescire / vel se non recor
dari / et hoc probatur textus quod si verum
est nota dignum / Pone enim quod in
causa principali testes producti dixe
runt se nescire / nam in causa appella
tionis poterunt produci alii qui di
cant et deponant super veritate
nec obstabit dicitur testifica
ta / nisi dicas / quod iure loquitur solum
in materia feudorum / in qua potius at
tendit simplicitatis veritatis / qua
apices iuris / certe hoc est refugium
miserorum dicere / quod hoc sit speciale / u
bi lex non dicat speciale esse / tamen dictum
iura debet. non placet michi de iure
canonico / quia eque potest timeri
subornatio / ut in c. de testibus / nisi
testes scientes veritatem producti
se subtraxerint precibus vel odio
timore vel precio / quia tunc puto in
causa appellationis eos posse pro
duci / si alii in prima causa producti nichil
deposuerunt vel dixerunt se nescire
vel non recordari / ar. huius littere / contra
si aliquid deposuerunt non puto a
lios recipiendos / nisi beneficio resti
tutionis in integrum / ar. ff. ad treb.
l. sed mutuo § cum preto / de hoc no.
plene extra de testi. c. fraternitatis in
novella / et idem ubicumque testes
fuerint male examinati / quia ibi est
dolus vel eius male examinatus.
qui preponderat dolo presumpto sub
ornati ff. de eden. veluti per guil.
cy. ray. et alios doctores / et no.
quod ubi requiritur iudicium ex vice
vel aspectu semper requirit presentia per
sone / ut nota in c. i. nob. qui ma.

ar. pos. in nouella Cop. glo. et l. ciuius
gratie. C. de testi. Eo ut sup. dixi
Certo verum sit nate q brene testatu
sit apatibus gfirmatiz. z ideo dic
ut in glo. q pprietate puabitur. ista
glo. non dicit verum/ quia no du co
stat de feudo p pbones et hoc e mihi
dubitandum/ verum pter istam sola
negligenciam dns veniat pprietate
priuandus/ nam fm hoc vassallo no
adiudicabit feudum/ sz pprietas q e
contra istam licam Certe glo. q si
vassallus nolit pbare p exneuz an
possit/ sz vult pbare p pares/ an omno
pares sint cogendi pendet glo. q sic
nec favore vassalli est inuentum
in eius lesionem reuertatur/ ut. C.
de fide instru. plures apochis/ et l.
compacres/ et q nota. ff. de transac.
l. qui fidem.

Si vero vassallus. Casus vas
sallus possidet feudum ul q
possidet feudum camere ul ca
nene q bis ul ter recepit a dno/ dns
petit rem suam a uassallo/ ul' deue
gat soluere feudum/ et negat iue
stituram/ querit quali. gsulatur
vassallo possidenti/ ul q̄ z ideo no
est opus sibi pbatione/ sz datur sibi
electio/ ut iurat/ ul' referat/ et hoc
dicit usqz ad. p̄r. si vero duabus ul
tribus. queritis acceptationibus. nota
tex. valde notabilem/ q possio in
corporalium pbatur p duos ul' tres.
actus in percipiendo consistentes
Et est ar. q q̄ possio electoris uel
putatoris requirat binum ul' trinum
actum/ alii dicunt q sufficiat unus actus
solempniter gfirmatus a supiore
et hec e vera/ ut nota goff. in su. a
rectum feudum. /nota q feudum came
re/ et camere dicit rectum feudum
Item nota q mera liberalitas pre
sumitur ex duplici pstatione/ uel tri
plici contra. C. de fideiu. l. i. tn hoc no
esset verum/ qn rusticus daret vni
nobili vnu par. caponum pluribus
annis/ qz illud no psumitur obliga
tum in posterum/ Item mos rusticorum
in spiciendus est/ qui no solent fa
cere ea ppetue obligationis sz causa
tu̇ dam simplicis minus/ de an. le.
l. seyo/ et nota p guil. et alios. ff.
de offi. p gsulis. l. solent. p̄r. si. ubi
vide/ spc. etiam dicit q in multis
vrbibus et rusticis no ht locum. l. tum
de in rem verso/ baldus.

Si vero in uestitura.
Casus gtencio erat inter
dnm et vassallum de inues
titura/ dno ul' vassallo possidenti
feudum/ dns no habet pares/ qui
tur. qualiter fiat pbatio/ videtur
q vassallus pbare pot p quos ha
bet extraneos testes/ uel p publicum
instrum. / aut in copia pbationis e

inergente causa inre iurando dea
detur. hoc dicit. a dno dicatur. q
sals/ dns dicit interuenisse/ q cum
hic dicit in dno idem ex audio in
vassallo/ si ipe. pse aliqd dicat. gt.
eodem feudi eorem in inuestitura actu
esse/ Et ideo statim sequit/ Item si
vassall. zc. et nota q irronabi
lia iuris psumptio aboriet et idez
de insolitis a dno. in libro dni iac.
aurelianensis. est aliter. s. si quidem
dns pbet bene est/ sin uero gsulitur
eo vero no pbante vassallo de feu
sio psacramentu excusatur credit.
nota q pter inopiam pbonum de
fertur ius iurandum/ facit. ff. s. de
conten. inter dnm et vas. de inues.
feu. c. i. p̄r. inopia/ et. C. de iur. iura.
in bone fidei Preterea. Casus co
tentio est inter dominum et vassal
lum de pactis appositis inter eos/ pter
condicionem feudi ul' naturam/ ul' quia
dns allegat pactum in suum fauorem/ ul'
dicit feudum datum sub tali condicione
/ ut vassallus associet vxorem suam
ad certam festiuis diebus/ dno i ab
pbatio/ eo autem in pbatione defi
ciente vassallo defertur ius iurandum
ex quod econt. vassallus allegat
pactum factum in suum fauorem contra feudi con
suetudinem/ forte de filiarum successi
one/ certe vassallus dz pbare pactum
alioquin dno defertur ius iurandum
hoc dicit/ nota q semp psumendum
est feudum fm suam ppriam natura
nisi eius alteratio pbetur. jac. dein
ibi in festiuis diebus. hoc pactum de as
sociando vxore in festiuis diebus.
extraneum est a natura feudi/ valet
tamen si apponat q est nota dignum
adempta. nota q pacta extranea no
psumitur nec sup eis est deferendum
iuramentum in defectum pbationis q a
iure no repetitur in glo. hoc sic in fine
nota q principes priuilegium aliqu
concedendo no intelligitur in preiudici
alterius concessisse hoc intelligit ista
glo. notabilis et patet. C. de ema.
li. l. nec auus. Item no. q dubiu feu
dorum relinquit interpretationi gsuetu
dinis glo. et jac. de bel. q tenementa
sine sit dubium iuris sine facti inx
sime notata. ff. de reg. iur. l. semp in sti
pulationibus et. ff. de edil. edic. l. q
si nolit. p̄r. quia assidua et. C. de fide
ius. l. si nota q contra psumptionem
consuetudinis no recipitur iura tamen
in supplementum semiplene pbationis
ut hic ponit in sco exemplo de succe
ssione femine/ et ut s. dixi hoc tenen
dum est cordi. Baldus.

Per quos fiat inuestitura. Rubrica

q° 5

q° 5

Summa

q° q° possio incorporalium
ar. de q. possio electoris vel putatoris

q° presumitur mera liberalitas

Summa

Preterea

Summa

Investitura. Divide capitulum in partes quinque. primo que persone possunt investituram facere. secundo que res possint dari in feudo. 3°. que persone possint accipere feudum. 4°. an per alium quis posset facere et recipere investituram. 1° an femina pot dare feudum. 2ª ibi sz et res. 3ª ibi in p̄. in personam. 4ª in p̄. sz utrum. 5ª in p̄. feminam. ¶ Casus usque ad p̄. sz et res. due dant regule in principio huius c. prima e q̄ vetus investitura possit etiam fieri a minore et ago aiungit. sz est notandum q̄ si simpliciter fiat investitura intelligitur facta de iusto feudo nisi aliud dictum sit. 2ª regula est q̄ nova investitura non possit fieri ab alio quam abeo qui habet liberam bonorum administracionem qui enim alienare prohibetur sua bona nec in feudum dare pot hoc dic. no de omni q. d. investitura veteris feudi non tribuit ius novum si no ht / intelligit enim fieri si quod ius ht / et io a minore et fieri pot / cu eius lesio no timeatur ex ea. nisi aliud. hec linea no est i libro domini symonis interpretacio / quia nec racionabile videtur / q̄ irracionabiliter quis possit investiri / tm contrarium in aliis libris reperitur / sz debet intelligi novatum dicatur. s. tacite no expresse errorem / sz expressa re. in qua no poterat fieri investitura iuste / nisi in preiudicium investitoris a minore. nota q̄ no dicitur alienare sz alienatum invenire / qui veterem investituram confirmat / q2 primo etiam si in aliam personam transferat hoc dicat / facit ff. de aqua coti. et esti. l. i. p̄. permittit et q̄ nota. C. de sacro. sanc. ecc. auc. hoc ius porrectum vel tuna glo ¶ nota q̄ ubi consuetudo confirmat contractum minoris no requiritur decretum iudicis / vel tu forcius in ultima voluntate ut ff. de lib. le. l. aurelio p̄. gayus ¶ Sz iuxta nota ar. ad generale confirmacionem privilegiorum / q̄ no intelligi confirmare nisi iusta privilegia / hoc nota ff. de aliis qui sunt sui vel alie iuris l. i. / et sic confirmacio in forma com nichil novi iuris tribuit / sz fovet q̄ invenit. de conces. preben. c. quia diversitatem / et re. iudi. cum inter / de fide instru. inter dilectos / de privil. quia intencionis / et no C. de dona. inter vi. et ux. l. ex verbis imperatoris vero contra no intelligunt confirmata. sz obrepticie impetrata / ut nota in l. si qua loca. C. de fundis et salteri domi. li. xi / et ex de decimis. c. dudum p̄ primo / et etiam post eum in novel. ubi dicitur / q̄ etiam si certa privilegia confirment no intelligunt confirmari / ut aliquis ius novum detur / nisi constaret de intencione confirmantis / ar. ad hoc ff. de lib. le. l. aurelius p̄. testamento / nisi forte ipsa confirmaret factum priorum / ut ff. de le. i. l. legatum inutiliter / vel nisi q̄ dam infirmaret ut ff. de inof. tes. l. tribunus p̄. ult ¶ Refert valerius testamentum cuiusdam furiosi per senatores approbatum quia bn disposuerat ut recitat jo. an. ex. de suc. ab intesta. c. si. in novella / privilegia vero surreptitia no valent ut nota ex. de privile. c. dudum i novel. ¶ Accidit de facto tal' qo quidam puer minor septennio nobilis fuit portatus coram papa / q̄ contulit sibi beneficium / videns et cognoscens ipm ee infantem / tm in litteris ipse no fiebat de hoc mencio / fuit qo / an certa sca pape pot probari per testes et ea probata / an aliquid relevet / quidam dicebant q̄ sufficiat certa sciencia etiam si in litteris no fiat mencio de ipsa ar. ff. de excu. tu. idem ulpianus / ff. de re. iudi. quidam consulebant / alii dicebant contrarium / quia hec ex quibus ius deferretur deficiunt in forma / ut C. de diver. offic. l. probatorias li. xii / Similis passus tangitur per pe. et cy. ff. de offi. proconsul. l. nec quicquam p̄. ubi decretum / ar. etiam per jo. an. in prohemio vi. li. in novel. / per secundam opinionem facit / q2 omnis gra ipse videtur fieri hoc actu q̄ inde conficiatur scriptura / unde nisi reducatur in mundum no dicitur ee perfecta ar. C. de fide instru. l. contractus / item ad hoc facit / q̄ nota ff. q̄ quisque iuris l. in p̄. sic per quo / dns ol. in consiliis facit mencione de isto puncto / et multa allegat per et contra / tm quid fuit in curia decisum nichil dicit / puto contrarium no valere / et ad supplementum litteratum apostolicarum testes no admitti per predictam l. probatorias / nam quociens ius certe aliqua forma dat / oportet q̄ expressa mencio fiat in litteris / ar. C. ti. i. p̄. si. et ff. de mino. l. illud p̄. si talis. novum vero. ipse b. p. p̄. allegatur. et nota hic q̄ omnis qui ht liberam bonorum suorum administracionem potest in feudum dare et vassallos et fideles acquirere q̄ tenementum nec per feudum. nota q̄ prohibita alienare non possint infeudare ¶ In glo. simile. r̄ nam et contra. nota q̄ qui viciosa possessionem tradit tradere no videtur in glo. hic ht. nota q̄ feudum computatur in bonis vassalli et io vassallus debet solvere datas et collectas et no proprietarius qui no percipit fructus ut ff. de usufruc. l. qui pendentes p̄. si quid cloacarum et ff. de impens. l. neque ¶ In glo. hic instat. nota in ista glo. q̄ si heres e prohibitus vendere fundum sibi prelegatum / q̄ no potest ipm infeudare / q̄ prohibitus vendere no potest alienare et sic / noie vendicionis continetur omnis alienacio rei prohibite / no dico alterius rei / ut nota in l. ii. C. de usuc. pro emp. / de hoc alibi dixi / item nota q̄ appellacione generis quelibet species

quod tenetur generaliter ... non extra

no de ra alienatione

q°

ra q̄ rebus exceptis

no de eo q promisit nulli vendere nisi tibi

no glosam

q°

Continet non eo q intellige aptitudine
prodiacionibus non ueritate inclusionibus
q non sequitur animal currit g° homo
currit vel dic q glo loquitur qu genus
preferre remotiue sicut cum dicimus ho
nom pt alienari nam a quo remoue
tur genus remouetur queliz eius species
ut nota de transac si causa et hec e
intencio huius glo Item nota in glo
q alienacio dicatur proprie non solum
si alienatur proprietas sed etiam si alienatur
utile dominium abusiue aut etiam pig
nus dicitur alienacio q constituit ius
in re sed in quo dicitur alienare qui constitu
it seruitutem predialem / vnde pe ea q
nota ff de le ij menius ℣ fundo ubi
videas Baldus

Sed et res Casus regula et in
stam circa regula / Regula e res
cuius alienacio prohibetur in
feudum dari non pot / fallit regula
in duobus casibus / primus est si vassal
lus vendit agnato proximo qui suc
cessurus e in rem feudalem quia lic
prohibeatur alienare sibi tamen potest
vendere fallit secundo qu vassallus
rem feudalem qua prohibetur alienare
re dat alij in feudum q pot etiam
cuilibet extraneo nisi dedit in fraudem
consuetudinibus vel legis / pacto accep
to sub colore inuestiture / tunc reddi
to precio ab agnato proximiore / et qui
accepit inuestituram / potest ab eo re
uocari hoc dicit nisi cum adeum q
promisit nulli vendere nisi tibi de quo
nota in l si cum ℣ qui iniuriaz si ge
cauer dic autem ista verba apponunt
sup facultate / et non inducit oblig
acione aut sup oblone et tunc induc
unt ueritatem hoc nota C de transac
l cum nem pe ey et alios ccol pre
ex hoc patet q fiebat alienacio pro
ximiori agnato ad quem feudum erat
reuersurum hoc pz ex eo saltz q subiat
proximiori pe equali precio inuit spo
ssit vendi alij q intelligo dno req
sito / cum ff de v ob qui rome ℣ co
heredes pro feudum / nota q vassal
lus pot infeudare cuilz extraneo nisi
faciat in fraudem dni vel agnati
de quo glo ponit tria exempla
primo de castrato / s° de sterili / tercio
de eo qui infeudat in fraudem ag
natorum / tamen in casibus istis puto
feudum tenere eo vivente / vel al
expone ut j de prohi feu alie per fre
c i ℣ callidis / et dic ut ibi / ego fui
interrogatus / cum quatuor essent
fres et vnus castratus / vtrum pot
vendere / vni fratrum in preiudicium aliorum
et dixi q vendicio valebat / eo vi
uo / sed eo mortuo sine herede succedit
omnibus agnatis qui proximiori sunt gra
du / cum hui9 glo idem dico / et ste
rili / et nota hoc verbum glo q ro

e q glo^e

Summa

q°

ra

ne sterilitatis presumunt animi fraus re
cisa dicat glo ipso iure seu quatenus
de facto processit sicut in l i ℣ i ff de
feu restituere simile ex de in inte
resti c constitutus in glo et vere
nota in ista glo q quid permittitur
alijs Item nota istam glo et te
ne mente q consuetudo inpetuum vi
get si non repiatur esse mutata
Querunt hic glo de aliquibus quo
rum primo vtrum alienacio fraudu
losa sit ipso iure nulla / secundo an
consuetudo que dat prorogativa ag
natis sit correcta / tercio an cohe
redi cum quo facta e diuisio pot
postea vendi pars sua / quarto quid
de eo qui non recepit inuestituram
an habeat istam prorogatiuam glosa
dicat se alibi dixisse pe de cez dic
q nescat ubi jac de bel dicat in l re
ferre de diuiso et indiuiso sed hic re
fert pstiterit fidelitatem nec ne
f ille qui vult reuocare sed non refert
quo ad alienantem quia sicut ini
tium facit eius qui fecit fidelitatem
multo forcius eius qui non fecit ut
ff de in off te qui de inofficioso et
ff de nox l non solum et ff q vi a'
clam l si fimus

Personam vero datur regla
q regulariter omnis persona pot
accipere feudum nec distinguitur
sit liber vel seruus nisi ignorancia
pretendatur in dante hoc dicit igno
rancia ff de pac in personam ℣ qui
petunt C de her insti si pr C de
fideiu cum quam Secundo in dubita
te vtrum competat ignorancia / vide
q sic ut C de condi indebi l si et
C de fur l manifestum ℣ i / dic contra
quia si dubitabat debuit inquirere
qualitatem eius cum quo contrahebat
ut ff de reg iur l qui cum alio / et si
non inquisiuit sibi imputet Baldus

Sed verum Casus datur regla
q inuestituram pot quis fa
cere et accipere per alium qui vo
cetur procuratorem h d Nota q qui
per alium pt tradere possessionem et re
cipere contra ex de preben c accedens
quedam tamen sunt que intra nos sunt
sine defendunt que per alium expletari
non possunt / ut necessitates et sup
fluitates nature / ut C de testa l
cum antiquitas / quare nec adulti
um / ut no ff de vi et vi ar l i ℣
quociens baldus de pusio

Feminam quoque no q femina
possit esse domina feudi lz
regulariter non posset esse vas
salla feudi primo / Item nota q fe
mina posset hre vassallos et fideles
et inde hebit jus decorum tamquam
dna feudi / quia ista sunt intra con

nexa baldus

nexa. Baldus.

Nulla. Causa datur regula ex a p°. Regula e dns no cogitur fa cere investituram vassallo si fidelitatem sibi facere recuset q2 feu dum dicat a fidelitate seu a fide fal lit regula si p pactu quia actus e hoc dicat. investitura subaudi. s. realis p quam vassallus ponit in possessionem cum iam verbalis pces sit nam illa pcedere debeat sacra mentu fidelitatis ut j. ti. p'ximo z j. de noua forma fideli. c. i. §. si q sa cramentu si vassallus post investitu ram verbalem facere recusauerit vel ptare no debet fieri investitu ra realis cu feudu dicatur a fide vl a fidelitate ut hoc. t. pe. de cer. a fidelitate. nota ar. simile du ano minis int'pretacion sit insti. de tute l. ma iori. ff. de v. sig. l. honor et l. ma ium. §. C. de defen. ciui. l. defensores insti. de dona. §. est et aliud. C. de feri. anullo. C. de off. pfec. u. l. i. ibi dum dicat sciat ex ipo noie quid p fecto debeat a noie z c. adde z nota interptacionez gramaticalem in p uileg. valere de v. sig. abbate ibi nota. nisi co pco. no. p pam ncaciar getus posse modificari in glo. nota hic. ista est glo. mltu solempnis et ponit practicam et formaz quo fidelitas sit pollicenda et investitu ra petenda et qu et qualit vassal lus debeat dnm adire. ¶ Ex quo vo iuimt q fidelitas sit psonalit faci enda et adde q nota insili de suma ex caus cu desideres in nouella vel dic q pat. vl sindicus possunt iurare fidelitatem dnno habeant speciale mandatu ut nota in glo. p ar. di. lx in. di. c. tibi dno vl dic q sindicus ciuitatis gerit psona legitimaz z sic tutor pot iurare sine spali mada to secus in pcuratore priuato ut no. ff. de iur. iuran. l. ius iurandu. §. de fensor et in. l. i. C. eca p pcura tatorem cum in mte. resti. agi. p iac. et ey. s3 opi. archi. tracoz est Item honorare pntibus pibus au tis et alijs magnis et honorabili bus viris et cu dns nolit investitu ram facere pueniu fidelitate et q liter fidelitas sit facienda et quibz verbis de inde ulo ponit vnu dam valde notabile q statim q dns per dit formam famam puta quia est excomunicatus pt ei subtrahi fideli tas quia fidelitas pter cu fama do mini finit tamen pter cu fama do mini restituit ut j. hic finit lex. c. dno guerram et est ro quia q otu macia abstulit obia restituit tex est valde nobilis ex. de consti. c. ex litis Item nota ex glo. q regulari vassallus no tenet legiam fidelita tem facere quia in iuramento ex a p°t

porem dnm et dnm imperatorem teneme ti glo. optimaz et practicam et adde ad p lemorem doctrinam spe. in tit. de bel. ¶ Ceterum qui sit pstanda fidelitas glo. no. videt tu dic aut pstita est investitura noua vl vetus ipi vassallo a dno tunc vassal lus debet dno statim pstare fidelitate ut hic et j. ti. p'ximo et ar. ff. de ac. emp. l. iul. §. offerri et edil. edic. et c. §. si aut no est pstita investitura et siquidem d3 fieri noua investitura z dns vassallo denunciaut lecune q s. pstaret fidelitatem pollicendo investi tura et vassallus e in mora tunc ait tit feudum tamquam ingratus ut j. que sit pma ca bn amit. §. est et alia si ue tus d3 fieri investitura vassallus he annu et mensem similes e si pruatus est habet annu et diem si ante tepus non petat post tpus efficit in mora et tamq ingratus amittat feudum eca sine denunciacoe dni qui dies inc pellat p eo ut. s. quo tpe miles inue. pe. de c. i. et j. de capi. cor. impu. et c. de iur. l. ij. ¶ Nota g° q in noua inue stitura dns se debet offerre ut dco. §. offerri s3 in ueti vassallus se offert ut dictum e. ¶ Ceterum quid si vassal lus vult pstare fidelitatem dns aut recusat facere investitura p'mdeo q. no nocet vassallo et dns sibi tenet ad interesse ut j. de noua for. fide. §. fi vel pot p arse cogi tradere rem z in uestituram facere ut j. si de feu. fue. co. uez. c. si facta vel dic q dns priuabit pprietate feudi sicut vassallus priua bitur suo iure si recuset fidelitatem pstare ut j. de for. fide. §. dns et j. qli dns feu. p'ue. c. ex so. iac. bel. ¶ Ultro potest hic colligi q valet pacm appoi tum gtra diffinicoem contractus circa q dic q aut apponit ad pimedam sb stanciam gtractus aut ad augendaz p'mo casu aut in gtinenti et viciat sit ex interuallo et tunc aut pimere gtru non est in ptate gtrahencu puta p fessionem religionis et no valet pa ctum aut pimere est in ptate ghen cium et tunc aut apponitu sup toto et viciat aut sup pte et no viciat ut l. i. si usufruc. pe. et l. pserum de usu. et ha. ¶ S° vero cau pncipali qi apponit ad augendu non viciat s3 habundat ut ff. de pecul. lega. l. si peculiu. §. i. et ff. de neg. gest. l. si pu pille. §. i. licet ibi s. m. veram lec. pac tum teneat ut ibi nota de hoc not. ey. C. de sacro sanc. ecc. au. ingssi et ibi vide videas id q ibi dixi post cy. ¶ Ex his appet q no quod est g. de scripcoem gtractus e gtra eius sub stanciam ut hic e tex notabil. ¶ Qro dicat hic p quos fiat investitura z qualit videamus ey. p quos fiat dis uestitura et qualit et dicendum e q di suestitura e duplex. s. verbalis et ac tualis Item actualis e duplex. s. ab usiua et ppria dic g° q verbaliter

r°a cf ...
De nos...
ad ... vel ...
qua vel ...
q° 5
qu sit pstanda fidelitas
In ... pellat tempus ...
In ... Noua investitura ... / Veteri vassallus
q° 5
an valeat pactum appositum gtra naturam gtractus
de disinvestitura

tam investitus verbo disvestiri potest ut l. in
chil tam naturale de reg. iur. Et si in
tervenit cyrographum cogetur vassallus
ingratus quoniam facere cyrographum ut C.
de non nu. pe. l. generaliter vel inade
instar investiture nam omne ius quod ex
cyrographo oritur eius abolitione re
solvitur ut singulariter nota ff. de pac.
l. ab emptione Et sicut facta investitura
per annulum de annulabit ut si per tradi
tionem exactur nam disvestitura similis
est degradationi et ideo fit per actum contra
rium tamen quo ad effectum ut C. qui rei ab
emp. distr. l. ii. et ff. de mili. l. ii. § ig
nominie in verbo exauctorizantur et in
C. degradatio de penis li. vi. Sed an aut
per quem fiat ista investitura Respondeo per
ius hunc nam in dominium per dominum et
hoc dupliciter vel propria auctoritate
ut qui vassallus alienando a possessio
ne se fecit alienum ut l. ii. C. de iure
emphi. vel per sententiam qui retento utili do
minio vassallus ingratitudinem con
misit agnatio vero nunquam nisi per sententiam
probata et convicta culpa. Unde dico quod
si vassallus commisit talem ingratitu
dinem ex qua veniat bona publica
da et dominus nolit vendicare quod feudum
confiscabitur ita quod donec delinquens
decedat sine herede fiscus possidebit
ut in auc. de alie. et emphi. § i et
ac. ff. de iur. fis. l. fiscus § cornelio
felici. Baldus.

[Q]uid debeat precedere investitura an
fidelitas. 22 ca.

[U]trum dividit capitulum in duas par
tes primo quid precedere debeat
an investitura an fidelitas
secundo quid est fidelitas ibi in capite
ibi fidelitatem. Casus queritur hic quod
precedere debeat an investitura an fi
delitas videtur quod investitura e contra
rio quid dicatur fidelitas videtur
quod fidelitas dicatur iuramentum fidelita
tis quod vassallus prestat domino hoc dicit
fidelitatem i. iuramentum responsio
contra investituram subaudi verbalem. Pri
mum debet precedere investitura verba
lis et postea sequi sacramentum fideli
tatis et ultimo fit investitura realis
ut i. de nova for. fide. c. i. § si et i. si
de feu. contro. fue. inter dominum et agna
tum. c. si facta et i. que fuit prima
causa bene amitti c. i. pe. decre. Sic
ergo in istum comparatur talis comes
concessit baldo tale castrum in feudum
et ipsum presentem inductum quem tenebat
in manu investivit qui baldus pos
tea fidelitatem iuravit secundum veterem
et novam formam id circo dictus do
minus comes constituit se tenere
dictum castrum pro dicto baldo tamquam feu
datario et melius est si dominus faciat
procuratorem ad inducendum in corporalem
possessionem ut i. per quos fiat investi-

c. i. § si utrum [Q]ueritur quid si instrumentum pre
posterat ordinem videtur non vale
re ff. de vul. subst. l. moribus § per
ego puto valere et reducatur ad ordi
nem rationis intellectus at. insti. de le
ga. § ante heredis et ff. de here. in
sti. l. talem in prin. quia multum re
fert an ordo sit de forma et tunc
preposteratio viciat an sit de simpli
ci consensu et tunc secus vel dic quod
tamen in eo videtur servata forma in
tellectualis cuius observantia sufficit
ut nota in alia materia magna
aurea ex. de bap. c. si. in novella

[Q]uero que est ratio istius c. Re
spondeo triplex quia dominus est caput feu
di et ratio dicit in capite incipere ut ff. de
neg. ges. l. at qui natura § scevola
et ff. de eden. l. argentarius § edi
tum quia quod precedit in essentia debet
precedere in facto quia cause sunt corre
lative nulla precedit alteram in essentia
ff. man. l. heredem secus si una est ab
alia vel si una est activa alia passiva
quia activa semper precedit immediate
per rationem naturalem ut hic et C. de
rerum per mu. l. ex placito Secunda quia
sicut dominus primo nominatur in contractu
ita debet precedere quo ad actum verbi vel
investire abusive tamen sicut ille qui
vendit non tenetur transferre dominium
nisi precio soluto nec tenetur habere fidem
de precio si non vult ut ff. de solut. l. si
solutionis ita cum fidelitas sit loco quid
dam precii non tenetur dominus habere fidem de
eo si tamen habent et traderent transferret
valere dominium ut insti. de rerum divi. § ven
dite. Tertio est quotiens nomen a
nomine descendit ille qui est principalis
in contrahendo debet ea que sunt obliga
ta primo implere ex parte sua ponenda
ea in sua obligationis ut patet in contracti
bus innominatis quia ibi nomen a no
mine descendit per dationem ut quem si
gnendum ordinem contractus a quo ordie
denominatur ut ff. de prescrip. v. natural.
§ quod si faciam licet bar. dicat et male
quod contractus do ut facias ex parte faciet
est facio ut des nam licet ita sit in mo
exequendi non tamen contractus debet sic deno
minari. [I]uxta quod quero utrum ex con
tractu feudi oritur actio directa et
contraria et videtur quod sic quia nomen
a nomine descendit ut no. ff. de v. ob. l.
consensu tamen dic quod hinc inde est directa
quia directa et contraria non habet locum
nisi in casibus expressis in iure ut nota
ff. de impens. in rebus dota. fac. l. vio
que doctrina non ponit alibi baldus.

[Q]ualiter debeat iurare vassallus fide
litatem. 23 ca.

[Q]ualiter divide capitulum in duas
partes primo traditur forma
iuramenti quod prestat vassallus do
mino secundo iuramenti quod prestat

(Margin notes: qo — quod ordo in scto — fuit quod ordo non fuerit forma — q. i. 2 — no. 3 rationes illius c. — 2 — 3 — qo — R° ca. — Summa — no. nota quod ad investituram — no. iusti. investiture [illegible])

domesticus vel subditus domino/ secundum ibi si
vero domesticus. Tamen vassallus domino
iurare debet quod sibi erit fidelis/ et quod nec
deinceps sibi commissum non manifestabit
domesticus autem et subditus adiurare
debet vitam/ membra/ mentem
et eius rectum honorem hoc dicit
Jac. Eneas vassallus debet esse domino/ non
autem verbum/ quod in omni iuramento fideli-
tatis intelligitur clausula/ sicut debet
iurari/ et ideo contra antiqua consuetudinem
nova iuramenta extorta/ presumuntur
in persona/ et ita respondi civitati ma-
gnifico me consulenti super hoc in facto
valde arduo ¶ Nota hic de triplici
iuramento s. de iuramento vassalli/ qui est
vassallus propter rationem feudi/ et quod hic
de est in isto iuramento supplebitur i. de no-
va forma fidelitatis/ Secundo de iuramento
domestici/ pone sum de consilio illustris
principis domini comitis virtutum/ vel alias
sum eius familiaris/ certe teneor ei
prestare iuramentum fidelitatis/ dum
in tali actu seu habitu ero/ pone quod sum
attinens vassalli/ qui habet castrum in
feudum/ et secum habito/ teneor ei iura-
re capitula hic contenta/ presertim si sum
de eius genere/ ita quod sperem successionem
nam domestice persone successionem
dominorum sperantes/ suspecte sunt/ ne vi-
te eius insidientur/ que suspicio pur-
gatur per iuramentum/ ita notat glosa
hic postea/ non tamen puto quod uxor debeat
iurare vel econverso ut ff. de condi. et demo.
l. cum tale in prin. licet meretrices op-
tent mortem maritorum/ ut no. ff. de
condic. et demo. l. pater severinam
§. socius/ et forte familiaris vel do-
mesticus ideo iurat/ quia videtur dominus
in domo habere in suos ministrales/ et in
suos agricolas ut l. de pace tenenda
l. qui. §. si ministrales/ et in auc. de questo
§. si vero/ forsan et coherciom quandam
separatam in eos habet/ arg. ff. de iniur. de cetero
o. iudi. l. magistratibus. ff. de penis si
quis forte. §. si quis tormentum/ alias co-
mitum. ff. de fur. fin. et filii in prin.
C. de agri. et censi. l. fi. in auc. de imp.
§. ascriptitios in lombar. qualiter. nunc
dualdus l. fi. ff. de iure iurando l. item
apud. §. adiutum adversus et l. pretore
§. si et l. non solum §. quanquam et l.
lenis sum Jac. de arena in sua summa sub
rubrica qualiter debeat iurare vassallus
quod verum est in hiis que sunt de fami-
lia perpetua/ ut C. de epi. et cle. l. i.
¶ Tercium est iuramentum quod prestant sub-
diti ratione iurisdictionis/ unde cum ego vidi
pisanum omnes pisani tenentur iurare
fidelitatem/ et nomine pisanorum non so-
lum originarii continentur sed quicumque ha-
bent ibi domicilium/ quia per hoc de dis-
trictu pise sunt/ et istud capitulum quo
ad iuramenta domesticorum nescio alibi
et credo quod contineat usum dominorum pro-
quam sit fundatum in iure civili roma-
norum ¶ Fuerunt glo. que dicunt
persone domestice et rusticorum habes

C. de testi. l. ea. et insti. de testa. §. testes
et C. de quo. l. prudem et l. placuit et de
his qui ad eccl. confugiunt l. i. §. fi. et ff.
de penis l. respiciendum §. fin. et C.
de re mili. l. quicumque li. xii. et omnis perso-
ne ad quas perventura sit hereditas per-
de cetera et ff. de iniur. dictor. o. iudi. l. qui
iur. dicti et C. de latis lib. tol. §. illud
etiam Jac. bel. ¶ Sed pone quod sunt duo
fratres domini/ eiusdem civitatis/ invicem in vi-
cem iurabunt/ et videtur quod non/ mutua compensati-
one obstante arg. ff. so. ma. l. cum mulier
in contrarium videtur ff. de muneribus vacan. l. sed si h
ac §. si libertatis et ff. si cer. pe. l. eius qui
in provincia insti. nec obstat arg. de compensa-
tione quia mutua delicta non compensa-
rentur/ quia sicud species ad speciem non admit-
titur compensatio/ ita felonie ad felon-
iam presertim si essent diversarum specierum
alibi diximus/ quod compensatio spiritualis et cor-
poralis non compensantur ea ratione/ quia sunt
diversarum specierum/ ut no. ex. de qui. qui-
ga. c. ult. in novella/ et adde quod no.
ff. nequis eum qui in ius voca. l. ii. et
licet ista iuramenta non exigantur/ nisi
unus sit sub altero/ tamen hic dico quod
quo ad fidelitatem unus est sub altero
et alter sub illo ¶ Querit enim guill.
de cugno. si duo sunt domini in eodem castro
et unus committit delictum versus alte-
rum/ utrum potest ab illo puniri/ et deter-
minatur quod non/ nisi eo casu quo non re-
cognoscunt superiorem/ ego dico idem
si prelatus sit in mora/ item si unus sit
maior administratione/ quia alter/ alias per
imperatorem non habet impunitatem/ secundum guil. de
cugno. qui ita not. in l. ultima ff. de re-
divi.

De forma fidelitatis. Rubrica

In epistola. Dividitur capitulum in duas
partes/ primo dat formam iuramenti
quod vassallus prestat domino/ secundo dominus
vassallo ad eandem vicem astringitur/ ii.a
usque ad §. dominus ibi secunda/ usque ad finem ¶ Ca-
sus forma iuris iurandi a va-
ssallo domino traditur in dictis/ in qua ser-
mone hic vassallus debet/ videlicet
incolume. tutum. honestum. utile. facile.
possibile/ que verba/ que intellectum sa-
piat exponit litera/ quinimmo debet etiam
suo domino auxilium/ et consilium prestare/ sed
etiam dominus vassallo/ vice mutua sibi
prestare/ quod et vassallus domino h. d. Ja-
bel. in memoria nota quod non licet oblivis-
ci de eo quod quis tenetur alii facere preser-
tim sub vinculo iuramenti consonat C. de
contrahen. et commit. stip. l. magnam
incolumen. nota ista pulcherrima
verba et quia tex. ea exponit ideo
non est necessaria alia glo. salvus esse.
nota quod primus non potest esse sal-
vus. de suo feudo. Sed an papa possit
dispensare videtur quod non ut no. in
c. ii. de renunc. in novella ¶ Dominus vero
iste v. p. §. allatum/ quia notabilissimum
est et sanius contenet/ dicit enim quod in
quibuscumque fidelis debet esse fidelis domino

q° bo° de mercatoribus forensibus an dominus possit eos expellere

In eisdem dominus debet fidem vassallo / alioquin
dominus iudicabitur malefidus / Item vassal
lus potest enim diffidare / quia debet perdere
proprietatem feudi / et est hoc iure / nam
tale est quale si diceremus / quod proprietas con
solidetur usufructui / nonne quod valde hinc
s. dominus / quia terribilis est eis / Extra queso
numquid domini terrarum possint sine causa ex
pellere mercatores forenses de suis ter
ritoriis / et non recedentibus bona auferre
/ Respondeo quia mundus est omnibus commu
nis patria / et ideo non possunt expelli / nisi ex
causa / ex qua possent forbanniri / nam
expellere interdicere est / que pena si
ne causa non debet imponi / ut ff. de interdic.
et rele. l. relegatorum / venientes autem
ad patriam alienam bis pro mediam i
gressus / ut ff. de serui. rusti. predio. l.
divinus / ff. de usufruc. lega. l. heres s.
si fru. ven. sicuti s. cristo / postquam aut
venerint et ingressi sunt sicut reli
quis populus / sunt et tamen contra naturale
equitatem qua contra bonum publicum
est / si expellant / facit in auc. de questo
post prin. dum dicit civitas ista po
pulosa etc. / ubi est tex. singularis / quod
nomine populorum continent advene hinc ter
ra colatur / quod alibi non reperitur et facit
ad multa statuta terrarum / Item pre
dicta faciunt ad materiam represaliarum
videlicet quod represalie concesse / videlicet
contra pisanos tandem cum pisano / non
intelligant de pisano populo / unde sunt
de alio ovili / ar. insti. de re. divi. s. pavo
num / Item quia cum pertranseant duas qua
litates inspiciatur ea que prodest / preser
tim contra represalias que sunt odiose / ut
no. ff. quod metus causa l. extat / et de iure
et damp. dato c. i. li. vi / et licet aliquando
sint promisse / inquantum favorabiles sunt
sed restringende / quantum est possibile absque
earum subversione / abstinere a malo
dicit Sen. in vii° declamationum non
est hominis a scelere abstinere male
fidus. no. quod fides debet hinc inde
et qui fidem non prestat eam sperare non
debet ut ff. loca. l. quero s. inter
Et nota simile de abbate versus mona
chum / ut nota in c. ultimo de condic.
appo. in novel.

quod dicitur ap. populacio

non p[er] in[...] represaliarum

De forma ~~dictae~~ nova fidelitatis rubrica

Habet et alia causa traditur no
va forma iurisiurandi fide
litatis quod prestat vassallus do
mino plana est vide prefatio de novo.
nova forma datur quo ad intrinse
cum sensum et virtutem verborum sed ma
qui speciam excutit nichil novi facit
sed velatam rem tollit ut ff. de acqui
re. do. l. adeo s. cum quis / Nota quod cir
cumstancie quoque appellantur forma
et quod facilius tollitur forma quam
substancia / nota de sima ex. c. sup
eo in novella / qui dubitatur de for

Emma

varum sit dubium iuris vel facti no.
in c. ii. de bap. in novel. quod triplex
est forma s. verborum intellectualis
et i. forma e. tr. fi. in novella
In enim fere circa. nota illud quod
pluribus annis observatur pro ge
nerali consuetudine reputandum
est Ego talis. nota instrum. for
mari in prima persona / sed in hoc non
est ius / nam et in tercia formari
potest / ut extra de quer. ging. dudu
et ibi est tex. singularis quod non di
tabellio variare / nec in stilo / nec in
facto si unum instrum. faciat in prima
persona / aliud in tercia / Evangelia
quid si iuretur super veteri testamento ut
super genesi / Respondeo quod tota divina
pagina est per evangelia approbata
et ideo non est vis super quo tex. divi
ne scriptur[e] iuretur / potest etiam iurari
super altare / vel super sacrum lignum cru
cis / vel reliquias sanctorum ut c. de
rebus credit. l. generali in fine. contra
omnem hominem / nomine hominis etiam
universitates et civitates continentur
excepta propria patria. ff. quod metus
causa l. metum s. animadvertendum
ff. de cap. l. postliminium s. filius de in
ste. et iure l. veluti / nam propria pa
tria videtur debet fidelitas ut C.
ti. ii. c. i. s. cum vero / et est prior
tempore sicut natura est posterior acci
dente / Sed numquid istud iuramen
tum astringit contra fratrem et fi
lium dicit glo. quod sic / quod intelligo
verum nisi ledet fratrem vel filium in hiis
que sunt de iure naturali / quia
naturalia sunt immutabilia / ut in
sti. de iure na. s. sed naturalia qui
dem / si recte i. sane et perfecte ut ext.
de sponsa exhib. et c. ex parte presentium
iuste continet. no. quod generalis locucio
dicitur esse quid perfectum quia continet
omnes suas species. ignaros. simile c. de
in dur. vidui. l. si / nota quod simplices
homines nesciunt significacionem voca
bulorum / et ideo rustica non debent inter
rogari quod est possessio / sed debent inter
rogari grosso modo et vulgariter
dicti c. exhib. / et nota de v. ob. sti
pulacio ista s. hii quoque interpretans
nota quod distinguere generis personis
vocatur interpretacio et adiectio.
in consilio vel in facto. innuit quod aliud
est consulere aliud est facere / dicit quod v
est consilii et facti / sed non est eodem mo
triumque e facti / sed non est eodem mo
ff. de v. sig. sexe. membrum aliquod no
de membris / et dicitur membrum quod in
corpore humano gerit aliquem principa
lem actum corporis / sed id quod in membro
habet minimum officium / ut digitus non
dicitur membrum / et ideo si statuto cavetur
quod propter furtum alicui debet amputari
membrum / non sufficit ei amputare
digitum / secus si diceret debere debili
tari

q[...] p[...] scribi

sup[er] quo p[re]t[er]

q[...] hominis

quod dicitur membrum

menbru ff. de sta. ho. no sunt liberi p
cy et alios uel mantua. l. in futurum
et nota iuramentum prestari sup futu
ris/ et hoc qui iuratur sup rebus sed
si sup preteritis refertur ad presentia/ ut
ex. de iure iuran. c. etiam q. c. e. no
quamcumque hoc intellige cum quod
moderamento temporis no ad vngu
em ut no. ff. de fundo. l. emilius/ nam
omnis interpellacio legis/ uel hominis
presentia quedam continere debet/ saltem
tacitum/ ut dicit illa glo. que no reperitur
alibi sup interpellacione expressa/ et ideo
tenementum inuestiture uel fortuito. no.
inuestituram et casum fortuitum eq.
pari. ff. pro socio cum duobus. § si in
uabo. vide que nota ex. c. de ac. emp.
l. si. retinere. facit q. no. ff. de arbi.
inter castellianum ¶ nota q. vassallus
pot expectare q. requirat/ qz ubi
est dies incertus ex arbitrio creditoris
toris declarandus exigitur requisitio
sed si alis declaratur. secus ut certa.
l. magna p. ex. requisitus. nota
q. maxime ad offerendum no tene.
quis inuitare alium ex compromissione
considerationeque/ nisi sit requisitus te
ne meta/ ad leges terrarum sicut po
tero. no. q. verbum q. impotentia ex
cusat a continuo sensu. lic. de hoc
alibi dixi ¶ nota q. infactio intel
ligitur possibilitas inuantis sic. ß.
ti. i. l. in vbo possibili/ item hones
tas secundum mores auctoris me/ ut
c. de nupc. l. nupcialis/ idem dicit
ja. bel. licentia. nota q. illi qui inci
ant credentia/ possint eam pande
habita licentia/ glo. alit no expo
no/ quia clare sunt.

ius prefatum ipsum sup futuris vel preteritis

de interpellacione

Inuestitura. Cauis dominus vassa
llum per annulum inuestiuit
domino prestitit iuramentum
reuerentie/ an dominus debeat cogi permit
tere vassallum in possessionem bufi
videtur q. sic/ et si differat tenebit
sibi ad omne interesse hoc dicit/ et
nota q. quidam dicit inuestitura
feudum acquiri. s. propter sumendo inues
tituram pro prestam inuestitura. s. pos
sessione tradita/ sed dominus ja. de ra. in
summa sua ti. quod modis feu. acqui
et quibus sic ait/ contra ego puto
etiam pro inuestitura vbaleu/ et ba
culi porrectionem/ que abusiua inues
titura dicitur ut premissum e feudum ee
acquisitum/ etiam ante tradicionem
possessionis/ cum inuestito dominus pos se
cogatur tradere possessione ut. l. an
nul. vas. c. si feu. et. l. de noua feu. fide.
c. si. licet enim ante traditam sibi possi
sionem inuestitus ius no heat in re
habet tamen ius ad rem/ nam minus est
inuestituram facere/ quam eam possi
onis tradicionibus perficere/ ex. de hiis
que fiunt a maiori par. ca. c. ex ore
de dona. per tuas. xvj. q. ij. vis/ vnde
etiam minus est hire actionem/ quam

Summa

qo

quomodo acquiritur feudum

rem. ff. de reg. iur. l. minus jaco. de ra.
dicit odof. in sua sub rubrica/ quo acquira
feudum nouum/ feudum acquirit pro inue
stituram tamen factam a domino in vas
sallum ut in. c. i. de inuesti. feu. et
de cognicione feudi. c. i. sine inuestitu
ra vero no admittitur alis acquire
feudum/ ut in. c. i. quibus modis feu. c
sti. pot/ et ideo dico q. pro solam inuesti
turam hi vassallus ius in re/ contra de
nuus secuta tradicione/ ut in alijs con
tractibus ut. c. de rei ven. l. quociens
et. ff. de cohen. emp. l. si ex scriptione odof.
hoc verum regulariter/ fallit in principe
si intendit transferre ius inue ex ipso
principio/ q. ex vbis ipius principium liqueze
pot/ s. in au. de ysez ¶ Eciam enim si pri
ceps dicat do uel efficaciter assigno/ et
dat executores solum sup facti exe
cucionem/ no sup collacione/ nam certum
est/ q. hoc excedit notissima feudi
natura/ et trasit in principium/ q. e lex
primata/ presentem si fundum e vacans/ et
consistit in sola principis voluntate/ sicut
si ex delicto et ultra voluntate trans
fertur dominium/ ergo fortius in principale
gio/ ut. ff. de pub. l. commissa. § ff. p
so. cum duobus. § idem rendit/ et ideo
eleganter dicit dicis dominus cum/ q. qui
principium e annexum feudo/ q. sola vo
luntate principis tufferatur dominium/ me
lius dic ut statim dica/ q. aut in
ultima voluntate pot feudum con
stitui/ pz de feu. cogni. § sciendum
item 2 de gradi suc. in feu. c. i. secundum
dicit jo. fa. in summa sua sub rubrica
quibus modis consti. feu/ in ultima vo
luntate constitui qui legatur a domino
res in feudum/ uel qui quis instituit
heres in bonis ut ea teneat iure
feudi/ uel a rege/ uel a comite/ uel a
domino cui subest dominium rei feudalis
um/ uel ut a coherede teneat iure
feudi/ si dominus plures faciat heredes
pot eum vini gradum grauare/ ut
pro certis hereditatis in feudum tene
at a coherede/ et sic dicatur feud
ad nos pertinere ad successionem/ ut
in. c. sciendum de feu. cog. et de g
di. suc. in feu. c. i. jo. fasoli. nobil
doc. pisanus/ p. testem aut vassalli no
pt feudum successione acquiri/ ut. ß. de suc.
feu. c. i. jac. de are. dic. in summa sua
rubrica acquiritur feudum per inuestituram
q. post iuramentum fidelitatis dominus cogi
tur prestisse tradere possessionem/ et si no
plenam quo ad mutuus efficaciam/ tamen
talem/ q. vassallus sit in plena posses
ne facti/ possit etiam vassallus agere
ad interesse dupli/ uel ut soluet impe
cunia/ uel ut dauet feudum equipollens
ut. ff. de consti. pec. qui aut. § q. si aute
et. ff. loca. si quis dum in principio et de arbi.
l. labeo et. j. ti. i. c. i. ubi e expressum/ Si
ergo papa concessit tibi feudum sine p
prio motu/ siue ad tua postulacionem
et non sit tibi obrepcio nec vicium.

qo

qo

Queritur utrum inquantum oportet quod res corporaliter investiatur vel recompenset et videtur quod sit nam princeps est subiectus consuetudinibus feudorum tamquam sit ius naturale istius possessionis inventoribus quia ius naturale cottidie renovatur ut ff. de iusti. et iure. l. manumissiones. Idem enim quod est bonum et equum et apud omnes pro eque servatur natura est que communis est ar. ff. de accusa. l. hos accusare § omnibus in ratione sua et ex quo mutua relacione dominus et vassallus sibi debent equalem affectionem et fidem ergo ut sequatur equalitas in contractu sicut vassallus presise obligatur sic dominus alias clau dicacio appellatur iniquitas ut no. C. de fruct. et lit. expen. l. fi. ¶ Sed contra dico nam interest refert utrum cum principe contrahatur et in tali contractu servandus est ius commune ut videlicet post fidelitatem princeps sit obligatus ad tradendum et ante traditionem non acquiritur dominium nec possessio unde l. omnes et l. bene a zenone de quadri. prescrip. debent intelligi intervenient traditione an vero princeps graciam faciat non per viam contractus sed supplicacionibus extunc ipsa gracia transfertur dominium quia hec est natura collationis graciose ut in C. si tibi absenti de preben. li. vi. non est obligatus princeps ex hoc quia non est hec intencio principis sed debet impetrans prosequi graciam suam coram executore vel alio iudice dato a principe ut in C. de duobus de rescrip. li. vi. bene tamen credo quod princeps debet se favorabilem exibere quia licet grossum feudum tamen est et ideo debet prebere se facilem nec id quod facile est vel esse debet facere difficile ut C. c. proximo ubi facile etc. et propterea bene facit committere causam summarie et de plano sola veritate inspecta ar. ff. de man. si fideiussor § quedam et ff. de neg. gest. l. qui ra. § cum me absente et si ipse princeps scit veritatem non rite per ambages ar. C. proximo § in v. sciens nam quicquid princeps facit ut deus facit ut nota in aut. de her. et fal. in prin. deus autem ~~ipse~~ est ipsa veritas ut nota extra de testa. cum causa in novella et ideo non fallit nec fallitur ut l. ult. C. de ponderia auri. Et quod princeps sola veritate inspecta causam decidere debeat eciam si iudiciarius ordo esset obmissus est tex. notabilis ex. de accu. c. ad petitionem ¶ Et no. quod quelibet gracia principis potest appellari privilegium ut nota in c. olim de v. sig. in novella adde quod privilegia subreptitia non valent et quod quantum possint privilegia ne aliis ledant ad ius commune redigenda sunt de privilegiis dudum in novella ¶ In glo. que sit certa rem glo. hoc intendit quod consuetudinem in tradicione possessionis non tenet admittere quod non descendit ex re sed extrinsecus puta ex negociacione quod dic ut plene notatur in l. i. C. de servit. que pro eo et proximo de sima ex c. sacro. Item dicit ista glo. quod iuramentum est obligatorium si iura tamen non servatur fides tenementi. Baldus.

De investitura de re aliena facta rubrica

Quidam de re. Divide capitulum in quinque partes primo quo casu detur accio vassallo de evictione contra dominum re feudali evicta ¶ Secundo an possit dominus rem feudi a possidente vendicare et se defendere si conveniatur. Tercio an possit servitutem imponere rei feudali. Quarto ad quem pertinet aditamentum obveniens iure feudali. Quinto an etiam vel quarta que debetur uxori in bonis viri decedente marito sibi debeatur in rebus feudalium. Secunda incipit in § rursum. tercia in § quid si. quarta in § ex quo. quinta in § quamvis ¶ Casus usque ad § rei autem. Comes militem de re aliena vel alii obligata investivit in feudum res evicta est a vassallo. Queritur an habeat accionem pro evictione contra dominum in quem. Et videtur aut vassallus fuit sciens et non agit de evictione nisi sit stipulatus vel pactus si ignorans agere potest ut aliud eiusdem extimacionis sibi prestetur. Sed in domino non distinguitur scientia vel ignorancia hoc dico recte agit intellige si denunciavit domino per modum requisicionis ut ff. de paccionibus l. qui absentem et ibi vide formam. Item scias quod emptor emptoris non potest denunciare sine cessione ut ff. de evic. l. si res quam a Ticio. Item nota quod ille qui tenet de evictione ut ff. de evic. l. sciendum. Item et an evictione pendente vassallus teneatur ad servicia respondeo quod sit quia percipit comodum ar. C. de excep. doli l. ult. § ex quadrante ubi videas et adde l. ult. ff. de restitu. vend. ut aliam. Nominabilem tex. quod petitur species pro specie dari dixi C. c. proximo § si differentia non scientiam vel ignoranciam in venditore non attendi sed in emptore. bal.

Rei autem. Casus quintum inquid vassallus rem feudi potest vendicare a possidente vel si conveniatur potest se defendere domino eciam absente. Respondetur quod bene potest quinymo et servitutes rei debitas petere potest et remittere. Hoc dicit quasi vendicare nota de rei quasi vendicacione i. utilem in rem accione sicut quando est respectu possessionem et quasi ita est respectu proprietatem et quasi de hoc nota ff. de in dic. l. ii. quedam et ibi glo. singularis unde potest salvari quod glo. alibi glosa singularis dicit quod ille qui dicit se quasi dominum eciam utilem in rem intentasse videatur quamquam alii strictius hoc vocabulum accipientes dicunt quod significat publicianam ut insti. de ac. § alie ad de quod significacio proprietatis est magis inida quia significacio domini ff. de usufruc. lega. si alii ff. de v. sig. recte dicimus pactum ubi omnino vide ¶ Op. pt

Ro mi
Summa
Summa
qo
d' q̃si posse zq̃si p̃p̃te
op

ff. usufruc. quem ad ca. l. i. insti. Quereret glo. utrum vassallus habeat utile dominium et dicendum est quod sic / adde quod nota. C. de here. ven. l. emptor here ditatis / et an huius utilem dicat prin cipalis persona dicat ibi quod sic / et ad de. ff. de pacti. l. si actor malit / et l. pacre in rem / Et an utilis rei vendi catio pot competere / si est utili dominum glo. dicat quod no in l. i. in prin. ff. de e den. et verum dicat / qui competit si est concessione / sed ex iure cesso pot competere sine utili domino ut nota. C. de her. di. ven. l. fi. Et an utile dominium pot cedi dic quod no sine tradicione / sed actio utilis be ne pot cedi / ut ff. ad trebell. l. ex asse. b.

Quid ergo. Casus vassallus dolo vel culpa / vel negligencia ipo suit servitutem rei feudali / pos tea feudum est reversum est ad domi num / an sibi preiudicium generet queritur / an sibi preiudicium generet videtur quod no licet longo tempore du raverit servitus. h. d. non noceat no hic / quod vassallus no possit imponere servitutem in preiudicium domini / sicut nec usufruc. ff. de usufruct. l. sed et si quid §. fi. Item nota quod longa prescripcio no currit contra dominum hoc casu dicat glo et hic / nec longissima / si dominus possidet at nichil allegat glo / sed facit pro ea j. de capi. cor. §. p. et de phi. feu. alie. pfic. §. i. jac. bel. Item nota quod cui no nocet pactio eius no nocet contra se lapsa prescripcio / tene menti / Item nota quod longa temporis mora consensum no indu cit / dubium erat / quia dominus pro directum suum dominum poterat prescripcionem interrum pere / ergo videbatur sibi obesse pre scripcio / et no. quod cum iste §. contineat ius tale / idem dicam in predio emphiteotico / et est tex. iste mirabiliter singularis / et est racio / quia interdicta est alienacio in preiudici um domini / et nomine alienacionis continetur libertas rei / sic valet in preiudicium vas salli / quod est notabile. Baldus.

Contractio. Casus vassallus ad dicionem suam facit feudo / queritur an accrescat feudo / videtur quod aut id quod additum est per se subsistere po ssit / ut est predium / et no accrescat feu do / aut no est per se subsistens / ut est servitus / et accedit feudo / et dicitur regula / quod vassallus pot feudi condicionem facere meliorem / no deteriorem / in al terius preiudicium hoc dicat / nota istum §. quod si vassallus iuxta rem feudalem emit aliam et contiguam / talis res em pta no censetur iure feudi / quia per se stat / nec obstat. ff. de le. ii. cum fundum / et de fun. instruct. sepe. §. tyranne / quia ibi erat dominium uniforme / hic no / tene mente hunc casum / adde alibi dicat quod res no pot melioratur in invito dno. ff. de v. sig. l. mulieris pacta / sed aliud in vassallo / quia est quasi dominus / et adde quod no. ff. de rei vendi. l. si in rem agat / Item nota quod

si vassallus emit servitutem predio feudali / quod ipsi feudo accrescat / quia ei inest / inquid ergo idem est / si emit iurisdictionem in castro sibi concesso / et videtur quod idem / quia iuris dictio no stat per se / sed ipsi territorio cohe ret. Contrarium videtur quia menia castri possunt esse unius / et iurisdictio pot esse alterius / ergo sunt ad invicem no solum separabilia / sed eciam separata / quod est verum / arg. eorum que nota. Inno. ex. de app. c. di lectio / Item nota quod de inseparabilibus in separabile est iudicium / quod dic ut ff. de dona. inter vir. et uxo. l. si sponsus §. generaliter vel eorum agnatorum / nota tex. rotundum / quod vassallus in preiudicium domini vel agnatorum non pot facere condicionem feudi deteriorem / tene menti. Baldus.

Quamvis. Miles quidam vassallus habens feudum amplum decessit / su perstite coniuge inope / queritur an uxor terciam vel quartam que sibi debe tur de iure in bonis viri premortui pot accipere de feudo / et videtur quod no / quia feudum alienari no pot in alium / quinymo nec pignori obligari. h. d. ad aliu / et sic nota hic aperte / quod dicam dominum spectat ad dominum ius feudi / dixi. b. e. §. rei aut. Sed que erat dubitacio istius §. respondeo / quia licitum dotis est alienatio legalis / et ideo videbatur hic locum in feudis / sed contrarium est verum / quia alie nacio legis no intelligitur fieri cum pre iudicio tercii / nec in rebus sui natura prohibitis alienari / tex. est hic valde no. et adde quod plene notatur. C. unde vir et uxor aut. preterea in lec. / princeps eciam no intelligitur velle alii preiudicare / ymo cessat factum proprium ne ius alterius au ferat / ut no. extra de elec. c. innocen cii in novella. Ex quero / in dote lucr anda / utrum aspiciatur statutum viri / vel mulieris / doc. dicunt quod statutum viri per l. exigere dotem. ff. de iudic. / alii distinguunt / aut est contractus celebratus in foro mulieris / et locus ille inspiciatur / aut in foro viri / et inspicitur forum viri / xii. di. illa / aut in quodam tercio loco / et inspicitur consuetudo viri / que est caput mulieris / ut in c. i. de sponsa in novel. / quod dam est paucis notum / et sic committere tenemus / quod inspicitur domicilium viri / quia racione videtur actum / quod ibi dos re stituatur / et sic ille est locus contractus / ut ff. de solut. l. quero / et ita tenet archidia. in dec. c. illa / ubi videas quod michi plus placet / nisi intervenit error / quia mulier ignorabat statutum quod erat ibi / et iure coris fiducia simpliciter contraxit arg. ff. de iure et facti igno. l. regula / et l. cum de indebito / de pro bac. / alii doc. ut dixi simpliciter transeunt cum opinione prima / ita quod ubi est forum solucionis ibi est forum legis municipalis / nisi in hiis in quibus inspicitur origo et initium contractus / quarte hoc quod iure romano debetur duobus casibus uxori. s. si maritus repellat eam / si

Margin notes: q° — q° — q° — q° — Summa — Summa — q° — nota bona q° 3 / de dote lucranda — no. hic de quarta que debetur uxori

causa / uel pmoriat locuplex / et uxor rema
neat inops / et hoc si habeat tres liberos
uel pauciores / alis debet hre uirilem / et
hec quarta nō debet excedere centum
libras auri / ut in aut. de exhi. ꝟ. si. et
in aut. qui mo. na. ef. le. §. ut aut. et. C.
de dinoz. l. si. et in aut. de nupc. ꝟ. sit
itaqȝ / et in aut. ut liceat matri et aui
e. ꝟ. quia vero dudum legem posuimꝰ
us. pe. decez. et nota hīc hunc casum de
viro expellente mulierem / sine causa
et tenementa. Baldus.

Lex uero aliqui feudum alienari poterat. ca.

Est aut optima. diuide in quinqȝ
primo iure nouissimo phibetur
oīs alienatio / scdo casus enu
meratio / quibus pmittebatur alienatio
de iure antiquo / tercio enumeratio quorūda
casuū / quibus de iure antiquo erat phi
bita / quarto que psone poterant phi
bere alienacōm / et rem alienatam re
dimere / quīto qui dūs pot pprietatem
rei feudalis / pa incipit in ꝟ. Si uero.
3a in ꝟ. donare / quarta in ꝟ. porro.
quīta in ꝟ. de illa. Casus usqȝ ad ꝟ.
si uero / olim ex optima ꝯsuetudine phi
bebatur / sȝ nō simplr feudi alienatio
diuersimode / scdm varietatem locorum
donec impator lotha omnem int'dixit
alienacōem / et quidem antiquo tpre
regulariter pmittebat / vendicio pro
pter dimidia feudi hoc dicit / optima
in quantum phibitoria / qȝ cū feudum co
cederetur ob singularem industriam
et fidem vassalli / nō debebat hoc pos
se in aliū transferre / ar. ff. de of. pfec.
pto. l. i. ff. de off. cuius cū ma. e. in. l.
i. in pn. nam ciē pensiones al' possio
nes nō possunt separari a ppio / et det'
minato subiecto. sicut naturali' patȝ
ut. ff. de soluc. l. inter artifices et. ff. de
condic. indebit. l. si nō sortem. ꝟ. liber
tus / dicit glo. qꝫ ꝯsuetudo aliqn dicit
optima. aliqua vetta / xvii. di. exult'
interdum dicitur bona ꝯsuetudo / et ia
pscribitur spacio xxx. anoz / ul' toma
gis. xx. et. xxx. qꝫ dic / ut nota. C. q.
sit longa. ꝯsuetudo in Rica / sȝ mala ꝯ
suetudo nō prebitur pscribit. x. et. xx.
annoz / ut in aut. ut nulli iudi. ꝟ. i.
Sȝ an pscribat spacio. xxx. annoz q
dam glo. videtur innuere / qꝫ sic / ut nō
C. de ag. et cen. l. pdioz li. xi. pe. de
cez. si ꝯsuetudo est aucte reprobata /
nunquam pscribitur / ꝯ. quia contra
auctem supioris nō pot pscribi / ut i
aut. nauigia. C. de fur. / Et ideo aut
ꝯsuetudo est ꝯ. statuentem / aut cont
rem statutam a pncipe / alis supiore
pmo cau nō valet nec pscribi possit
sit pan ipo iure nullum tpre gnales
ar. / s'o cau pscribitur cū spacio xxx.
annoz / sȝ si ꝯsuetudo loquit de casibȝ
in de casib sufficiunt. x. anni / ul'. xxx.

ut. ff. de legi. l. de quibȝ / et nō. qꝫ ꝯsue
tudo que est ꝯtra iura tot respcu rei
statute / silis est ei qui pscribit mala
fide / uel saltem nō bona / sicud e titulus
vnde requirunt. xxx. anni / ar. C. de
pscrip. xxx. an. l. si quis empcōnis
super qua. s. alienacōe feudi. pe. di
uerse. nota qꝫ in diuis ciuitatibus
diuerse possunt ee ꝯsuetudines.
Item nota / qꝫ diuisitas est cū legis pmul
gande in titulo. quidam dicunt in lom
bardia de bnficiis / tu dic / qꝫ loquitur de
capto impialis bnnolenc. i. de feudis
et bnficiis scdm quosdam. ncitate. qꝫ hic
dicitur / de statutis antiquis qꝫ pp. ne
cessitatem rei familiaris / vel victus
tal' in ncitate positus nō hns forte
aliquid ad comedendum posset vende
inscio dno dimidiam ptem feudi alia
retenta / satis videbatur pcedere ex
humanitatis et discrecōis fonte / cum
certe nec dno afferebat magnum pre
iudicium / quia poterat redimere i sta
cium ut. j. e. C. porro / ua nos videmꝰ
qꝫ alienacōes quedam pter ncitatem
pmittunt' que alis phibetur / ut. C. de
manu. testa. l. qui nō potuerit / ff. de
fideic. lib. l. cū fidei. ff. de le. ii / Item pp.
necessitatem eius aliqn possunt capi
pignora et distrahi. p iudicem ut. ff.
de damp. infec. l. si finita. ꝟ. si qua s'
iura / et certum est / qꝫ iudex repntat
psonam ptis / ut. C. de euic. l. si obez
Sȝ ꝯtra statutum. hic in pn. et est io
quia feudi pprietas e dni / et sic dus
ht supius dniū / et io sine eius ꝯssu
alienari nō pot / quia aliud fieri in
rebus alienis. zc. ut. C. de pac. l. si. i
fine / nō obstant ꝯtra / quia loquit in
eo / qui in iure de quo qritur nō habet
actu supiorem / nam ubi e supioritas
ibi dȝ esse auctoritas / Sȝ certe iniȝ
est hoc / nam vassallus nō intromittit
se de pprietate dni / sȝ solum de suo utili
dnio / ar. ff. de rei ven. l. necessario. ꝟ. si.
Sȝ uideo sum utile dnium nō est finaī
sȝ suppositum seruituti et obsequio dni / et
ideo ne p alienacōes inita dnoz immia
tur statutum e / qꝫ nō possint alienari. h
hanc rōnem reddit textus. j. de phi.
feu. alie. p locha. C. impialis bnnolen
tie / ibi attenuatas zc. Item i legibus
ꝯ'iis / ille qui nō alienabat hebat re
tum dnium rez / nō dico filii / ut insti.
de noxa. ꝟ. si. nō obstam. qꝫ dixi de s'o de
creto / quia illud sic dȝ intelligi quo ad
comoditates / nō quo ad ius inseparabile
Baldus. doctor.

Si vero uel in totum. Casus pmitta
batur alienatio de iure antiquo
si vassallus feudum / uel in totum
uel in ptem volebat in feudum dare bo
na fide / nō in fraudem / etia dno inuito
uel ignorante / si vassallus dno dissen
tiente vendebat / uel in feudum dabat
si decedat sine herede / uel feudum resti

Ro m'

Summa

nō ꝯ de ꝯsuetudine

quo tē pscribi ꝯsuetudo mala

Sūa

tabat vel culpa sua amittebat alienat[o]
re[m] ceciderat et revertebat[ur] feudu[m]
ad d[omi]n[u]m nisi accipiens a priori d[omi]no
volebat feudum recognoscere et s[upra]
servire h[abe]t d[e] vel impetere et si ultra
alienabat iure medio p[er] locha m[i]n[us]
ducto totu[m] q[uod] alienabat p[er]debat p[ro]
ea[m] q[uod] infra dimidiam erat et h[oc] r[ati]
one excessus quem amittebat q[ua]t[enus]
d[omi]n[u]m illud vero q[uod] no[n] alienabat no[n]
p[er]debat ut s[upra] de vas[sallo] qui cont[ra] consti
locha c[apitulo] i hodie vero p[er]dit totu[m] et
si unu[m] cespitem alienavit ut s[upra] de p[ro]
hi[bita] feu[di] alie[natione] p[er] fre[dericum] l[ege] i in p[rinci]p[io] et dic q[uod]
p[er]debat et p[er]dit ip[s]o iure s[ecundu]m pe[trum] de c[ruce]
et quamquam ita sit de rigore iuris
civilis tu de equitate canonica q[ue]
s[er]vanda est in terris ecc[lesi]e et in ecc[lesi]
asticis feudis dicimus q[uod] no[n] p[er]dit id
q[uod] alienavit ut no[tat] in c[apitulo] ex p[ar]te ext[ra]
de feudis in novella et q[uod] hic dicitur
vicas sine fraude nota q[uod] in or per
missione fraus intelligitur excepta
ff. de p[ro]cul[ator]e credi[tori] l[ege] si pater ff. man
creditor s[ed] lucius ubi d[omi]n[u]s dicat ple
quidam s[ed] ex[tr]a s[ecundu]m elegans ubi sten
ole q[uod] et ip[su]m hodie nota optimu[m]
tex[tum] q[uod] licet hodie o[mn]ib[us] alienat[i]o est p[ro]
hibita vassallo secus tu in infeuda
tione quia in h[ab]itabus simbolu[m] fac
ho[c] e[st] transitus alia r[ati]one nota v[e]l
et est c[asus] q[uod] p[er] maximam capit[is] di
minutionem vassallus quasi videatur
decedere sine herede feudu[m] revertat[ur]
ad d[omi]n[u]m ego credo q[uod] resrvet[ur] liberis
p[er] aut[hentica] bona dampnatorum et no[n] exi
tibus liberis agnatis si est feudum
paternu[m] alis revertetur ad d[omi]n[u]m
vel dic ut dixi s[upra] p[er] quos fiat inves[titura]
s[ed] si in fine ad ititum revocabat
simile in re que subiacet restitu
tionem donec eveniat casus restitu
tionis tenet alienatio postea re
solutum ip[s]o iure et hoc e[st] natura
istius dominis ut ita ut in aut[hentica] de
resti[tutionibus] et ea que par[it] s[ed] quia obiecti
eo excepto adhuc reatat ius an
tiquu[m] q[uo]d cavebat q[uod] si alienatio
tenebat s[ed] erat postea s[ecundu]m caduca
poterat illa cui facta erat alienat[i]o
rem retinebat si volebat eam in
feudum recognoscere et d[omi]no servire

Et nota c[asus] q[uod] si baro aliquibus me
reatur amittere feudu[m] q[uod] imperator
vel rex cuius erat baro no[n] d[ebe]t sibi feu
dum appropriare s[ed] alteri baroni qui
eadem munera debeat functionem
subire ff. de aqua cotti[diana] l[ege] i s[ed] p[ro]mitti
tur c[odice] de decur[ionibus] quidam ingnavie
c[odice] de muliteguli l[ege] muliteguli bal[dus]

Donare eamus emanatur in qui
bus erat de antiquo iure ali
enatio fuerit p[ro]hibita videlic[et]
donare p[ro] anima iudicare in dotem p[ro]
filia dare locatio tu p[er]mittebat nisi
fiat in fraudem h[oc] d[icit]. Nota q[uod] licet
pater teneatur dotare filiam no[n] tu

teneatur eam dotare de feudo s[ed] de fruc
tibus feudi tenetur et pot[est] c[asus] sit ipse
cor[um] d[omi]n[u]s pater aut natural[is] tantu[m]
no[n] tenetur dotare filiam ea[m] de p[ro]
prio de le[gatis] ii l[ege] uxor s[ed] pater no[n] dicat[ur]
alienare rem qui fructus alienat arg[umentum]
ff. de dona[tionibus] medibus s[ed] exiebus

Quid si d[omi]n[u]s mortuo vassallo approbat
eius testam[entum] nunquid confirmat et vide
tur q[uod] sic nam istud testa[mentum] e[st] p[re]ter legem
et sic stat in eo statu in quo stant te
stamenta de iure g[e]n[er]ali ut not[at] ja[cobus]
de are c[odice] de legi[bus] l[ege] no[n] dubiu[m] secus
si e[ss]et [contr]a legem quia no[n] posset confir
mari. Opp[onitur] de aut[hentica] res que c[odice] co[mmun]ia de
le[gatis] so[lutio] illa aut[hentica] no[n] h[abe]t locu[m] iure feuda
li nec in alia que sui natura p[ro]hibetur
alienari vel expressa dispositione testatoris
vel [con]ventionis e[st] p[ro]hibita alienari s[ed] solum
in casu p[ro]prio illius aut[hentice] est illa autem s[er]
vanda et no[n] trahenda ad [con]sequentia
quia c[asus] sibi s[pecia]le [contr]a in [con]trariu[m] e[st] ius co
mune ut ff. de legi[bus] l[ege] ius singulare

Nota hic de v[erbo] iudicare q[uod] e[st] verbu[m]
t[estatoris] Item nota q[uod] id q[uod] relinquit[ur] p[ro] a[n]i[m]a
videtur relictum ad pios usus i[d est] ad
usus pauperum ut nota ff. de le[gatis] ii l[ege] si
quis tuo. Sed ego quero quo[d] feudu[m]
relinquitur p[ro] anima utru[m] debeat extra
neo et v[idetur] q[uod] no[n] ex[tra] de testa[mentis] c[apitulo] filius s[ed]
certe ibi no[n] p[ro]hibet extimationem peti
s[ecundu]m osti[ensem] vel ibi erat legata res aliena
s[cilicet] cuiusdam ecc[lesi]e que sine magna dif
ficultate no[n] p[otes]t alienari sicut p[er]dra ce
satis ut ff. de le[gatis] i l[ege] apud iulianu[m] s[ed] [con]
stat s[ecundu]m alios ut ibi no[tat] in novella vel
dic aut testator scivit vel erravit ut ff.
de le[gatis] i c[asus] aliena. Tu dic m[ihi] deberi
quia quotiens testator legat ius suu[m] q[uod]
morte finitur inutile est legatum ut c[odice]
de le[gatis] l[ege] uxor patrui. Et no[ta] hic q[uod] q[ui]d[am]
antiqui doc[tores] ut d[omi]n[u]s h[ostiensis] ar[chi]ep[iscop]us
ebredunen[sis] in summa sua titulo quarto
dixit q[uod] multi credebant hunc tex[tum] esse
falsum et q[uod] imperator no[n] poterat statu
ere ut ecc[lesi]e vel in pios usus no[n] pot[est]
legari quia p[ri]mu[m] q[uod] concessum est
eis p[er] imperatorem c[asus] sit effectum ec
clesiastica iuris no[n] pot[est] revocari per
imperatores s[ecundu]m eu[m] vel debet exponi q[uod]
non possit legari p[ro] a[n]i[m]a s[cilicet] layco s[ed] ec
clesie sic s[ecundu]m eum que videas si h[ab]es
et si no[n] habes no[n] cures sup[er] hoc p[un]c
to quia recitavi tibi. S[ed] certe istud
q[uod] no[n] posset alienare no[n] est [contr]a p[ri]vile
giu[m] ecc[lesi]e s[ed] e[st] p[ro]p[ri]us feudi natura
Et ut ita diximus vitiu[m] q[uod] rem co[mi]
tatur ut c[odice] de acquir[enda] poss[essione] l[ege] vitia
unde no[n] pot[est] alienari plus qua[m] co
mes p[er]mittat c[asus] ff. de stip[ulatione] s[er]vo[rum] l[ege]
s[er]vus co[mmun]is meum s[ed] si sicut dicimus
in usufructu et aliis iurib[us] insepa
rabilibus a p[er]sona ut ff. de novat[ionibus] si u
sufruct[us]. Item istud e[ss]et testari de iurisdictio do
mini no[n] de re p[ro]pria q[uod] e[st] impossibile ff. de
adop[tionibus] l[ege] si arrogator s[ed] an impuberi

Summa

no[n] h[abe]t an i[m]p[er]ator posset
s[ta]tu[er]e [contr]a ec[clesi]a[m] et i[n] pios
usus no[n] p[otes]t legari

ex. de testib. filius et in mo. §. et io mira
dum est de dco. an. epo. qui dicit q. sup
rcam rendiz est ad ppam. cum me debi-
lesionem dni temporalis. forte posset sa
luari si intelliget q. existentibus liberis
ipi libari no rone feudi. sz rone alte
rius hereditatis possent grauari
in pstatione fructuu feudi fienda p
anima. nam ptale legatu no consti
tuitur ius in re. ut ff. de usufruc. l.
si quis ita. ff. de ꝯhen. emp. l. si. §. si.
ff. de usufruc. lega. l. fundi treba
tiam. Host. dicit in summa de mu
ni. cc. q. feudum paternu vl' ppriuz
pot etiam legari. nisi consuetudo re
pugnet. sz hoc dcm no videt prae
dere. quia consuetudo semp repug
nat. nam nulla ordinatio testi va
let in feudis. fm ꝯsuetudinem feudo
rum. ut. s. de suc. feu. c. i. nisi dno
consentiente. quia qui pot pstare
ꝯsensum in ꝯtu et ultima volunta
te. ut ff. qui mo. pig. vl' ypo. sol. l.
si ciad. §. vendicatis ubi est tex. singu
laris. et etia si etia hrem loco fi
lii. tn no valet testm dno no ꝯsen
tiente. Sz dubitari pt si feudum
est ita ꝯcessum p te et hdibus tuis
quibuscumqz. nam tunc videt posse tes
tari et legare. qz legatarius in re
legata quodamo heres e. ut ff. de
usufr. ad tpus. §. i. sz ꝯtrariuz videtur. s.
q. intelligat solum de succedentibus
ab intestato. ar. C. de inoffi. testa. l.
si qn impu. Unde etiam uxor que
venit ab intestato hijs vbis ꝯtinetur
q. no placet. quia est inspiare feudi
dupli. uno mo rone heredu. qui no
sunt agnationis cois. alio mo roe
femine. ar. C. de dotib. pmis. l. i. et sic
dicto quibuscumqz restringitur. ut C. de
sacro sanc. ec. l. i. et q. nota p ja. de
ar. in l. §. Item inuitatio. ff. de no. o
p. nun. Ex nota q. etiam dicat filius
anormalis. no naturalis et legitimus
de quo vide p actu. ey. et alios. C. de
sacro sanc. ec. et aut. si qua mulier
sup verbo liberos. Sz nunquid filius pot
dare feudum in donatione ppter nuptias
ab quidam dicunt q. non. ego dico q.
sic p se ipso salvo iure dni. sicud pot
filia feudum p se ipsa dare in dotem
nam dos et donatio ppter nuptias e
quiparant. ut in aut. dos data. C. de do
na. ante nupc. sz ja. bel. dicit q. sine
voluntate dni nec p se ipsa pt in dote
dare ut ipe not. j. de inuesti. quam ti
tulis acce. a sempio. c. i. dicitur ibi
Iterum quid in emphiteosi ecclesie utrum
pot donari salvo iure ecclie glo. dic.
q. sic p. l. i. C. de fu. patri. li. xi. ita no
in l. fi. C. de iure emphi. Alij dicunt
q. illa l. i. ponit duos casus spales. s. i
fisco vl' principe. g° inqrru est ius co
mune p in pe. decre. haut opi. tenet
bar. et ita ꝯsulunt p legem vniusar
C. ne rei domi. vl' templo. sz ibi loqr.

Host.

q° s° de hoc

q° an cum dr̄ filii

q°

q°

qui alienauit in fraudem hic simpliciter
salvo iure ecclie. oportet ergo q. in instru
mento dicatur. salvo iure ecclie. alias
cadet a iure suo. et ita teneo. nam
qui alias ꝯhit ecciam pdit. et quntz
est in se possessionem subuertere. vide
tur iuxta nota. C. de acqui. pos. l.
ex liberis. locare. nota q. locatio.
no est alienatio. nisi sit ppetua sub
vilissima pensione. Nota contrac
tum libellarium posse fieri sub vilissia.
pensione puta duorum denariorum quo
libet anno aliquo tn dato a principio
cum res sit digna maiori pensione
ut ff. de acqui. pos. l. si quis ante
alii dicunt etia nullo dato a principio
ut no. ex. de loca. c. potuit inouel.
in fraudem esse. nota optimum tex.
q. ex puitate pensionis vl' pcii frau
us argumentum pbantur. Est autem ar.
tuatio rei dubie faciens fidem et fa
cit. ff. de transac. l. cu hij. §. in causa
et ex. de emp. et vendi. c. ad nram
et de pignori illo vos. In glo. in hoc
in fine. ipa aut mulier hns feudum
p se possit in dotem dare dnimo no
det excitatum nec aliq pactu delu
ciando faciat quia apud maritum
no pot remanere ut j. de inuesti. q
tuatis. c. i. fm jac. de dno aldi. in
summa sua sub rubrica an vassallus
pot feudum p filia sua in dote dare

de vilissima pensione

de p. fraud

5

Summa

Preterea olim antiquo iure si va
sallus alienabat ptem feudi
etiam licite sine ꝯsensu dni.
dns poterant recolligere ab emptore
precio. nisi dns sciens remanserit
suo iuri expsse vl' tacite parum sed
pscriptione xxx an repellit sciens
et ignorans agnati aut vassalli
proximiores pferebant dno in probando
et redimendo. h. d. prima. s. aliena
tionem pmittente p equali precio. no
verbum et si de fraude dubitabatur de
bebat inquiri veritas multa enim
pcia ꝯfinguntur in fraudem aliorum
Refutatione. nota q. qui refutat p
dit ius suum hoc verum in iure suo
ppro secus in iure universitatis vl'
populi ut ex. de foro competenti si
diligenti. Item no tenet renuntia.
si quis ex hoc pdet vitam vl' sta.
et est glo. notabil' in l. pactu inter
heredem. ff. de pac. et pbatur ex
psse. ff. de app. no em et in l. ij. et.
in ff. de libera. ca. annali silentio
nota q. annale silentium ht vim
refutationis facit. ff. l. facta bono
rum et q. nota. ff. de neg. ge. l. si
ego ex quo sciuerit. nota tempus ex
quo inducatur tacita renuntiatio no
currit ignoranti. et est ar. ad statu
tum pusium de insinuationibus testorum
Item potes notare q. pscriptio anni
alis vel minoris tpris nunquam currit
xxx an. nota hic expssum q. dr̄ iuri
offendi q. ht dns pscribitur spacio.

xxx an q ignorante currit adde C de pre
script lon tpis l si et in aut si tn qui
busdam Exceptionem tpus currat pu
pillo pupillo glo hic notabilit sentit
q non vnde nota q licet pscrpao xx
x an inducatur a consuetudine vel sta
tuto tn in ea ht locu l sicud ver sexus
C de psc xxx an ubi continetur diffi
nitio generalis q pscriptiones longis
sim tpis quia sunt omo odiose non
currant pupillis q tenementum et sic
ro legis i iuris cois interpretatur
statutum municipale et consuetudines
locorum no dum tn verba statuti et con
suetudinis formalit no repugnent
ut no C de iure deli l si ver in computa
cione et ex de consue c cum dilectus et
de nov si sui uestri cu sy Et idem di
co in pscripcione statutaria puta x a
novum subrogata loco pscripcione
xxx an ut sicut illa currit adultis
et no pupillis sic ista subrogata p
statutum q est notandum Et nota q di
cunt quidam q hodie nulla currit
pscripcio contra dum q intellige duo ignorante
iure ut i de capi cor ver preterea et
de phi feu alie pfie ver i vel ibi loqt
quando contra ius alienauit hic qu conse
tudine pmittente et hec vera pximum
agnati Nota q in alienatione phi
benda et in redimendo agnati pre
feruntur duo Sed quo pt phiberi
q consuetudo pmittebat ideo offen
do aute feum equale pacium Et nota
q hic videtur casus q facta aliena
cione agnati pferunt duo sui pac
bel sed ego dico q hoc no dicat hec lit
tera quia loqtur tn in duobus casibus
s qu alienacio erat facta de bona co
suetudine item qu de mala que tamen
alienacionem pmittebat n requisito do
mino et n requisitis agnatis Si erat
alienatio est phibita feudum aperitur
duo et pferunt agnatis ut i de phi
feu alie pfie l i impr et sic pnant
agnati tam vassallus alienando feu
dum committat offensam in psona dni
ut i que sunt pma cu bene amit c i
ver pe et si et dixi s de suc feu c i ver
hoc quoque sui pe decer Considera q
potest vassallus cu duo in secreto collu
dere ita q de collusione no pnt habe
testes et sic fraudare agnatos q est
multum inconueniens ut ff so ma filie no
e sed hoc ita videtur dns qui excutit de
lecto lucratur ht cam lucratiua ut no
insti ff de ex do l apud celsum ver aut
tous vnde ne dum eo colludente sed et
eo ignorante agnati si feudum e pa
ternum possunt age revocatoria ut insti
de act ver item si quis i fraude et ff de le i
l plane et el fi hoc q dico e notum et
si diceretur q contra dum nulla optet
remedium teneret iste qui vendidit in
pudicium agnatorum act de dolo et cri
minalit crimine stellionatus si contra

ret q fecit principali ut eis obesset puta
dominando ex ueco sed ja debel iudicat si
placet p agnatis et habeo hic talem
postillam sup vbo redempcio s eo casu
qu alienatio erat concessa vel phibita dy
Ego credo vitorem opi dni pe decer
cum eo q inter addidi et alibi dixi quo
quid si pforma statuti est pmissa alie
nacio feudi et no est dam q dni vel ag
nati possit redimere pnicquid hoc tacite
intelligit cautum et vi q no quia hoc
no dictat statutum tu dic q tacite vide
cautum quia cu hoc stet in finibus per
missionis et nichil disponat in pudiciu
dni vel agnatorum sup iure redimendi ta
cite vi sibi hoc ius sine pudiciu redime
di reservatum ex quo no reperitur adem
ptum ut C de app l papinianus insi fin
glo et ja debel q est nota Extra
querit glo verum sit statutu ciuitatis
quo cauetur q si sub creditorum distulit
p annum et dicat ius suum psequi q pos
tea no audiatur nisi tpus interrumpit et
de interrupcione doceat p publicum instru
mentum tabellionis bone opi et dicat
glo q iste tex est cu q valeat statu
tum quia e sui simile consuetudis hoc
approbante licet alii dicant contrarium teneo
ergo q statutum valeat et facit ex de
tempo ordinationum resti et q no in l si
C de iure do impe tene menti hac glo

De illo Casus queritur an dns pot
ppietatem feudi alienare Dicendum
tur q sicuti est q statutum
est p l corradi hoc dicat et sit nota
q vim statutum remittit ad aliud sta
tutum et qu statuti remittens no dicit
aliam formam certam optet videri sta
tutum ad q fit remissio sed si ipse dicit c
tam formam no optet videri seu psta
tum aliam scripturam ut pz in ipsis le
gibus que faciunt mencionem de edictis q
non reputatur i ubicumque glo dicat q
non habemus ff qui ex cau ma l ab
hostibus ver sed quid simplr bal

Decimus dicatur dux marchio comes etc

Qui a principe Diuide in duas ptes
que psone nobilitent p feudum
et declaratio nobilitatis feudi
sedo que sunt psone que no nobilite
tur ibi in ver ceteri Casus dux dicat
qui a principe de ducatu est inuestitus
marchio qui de marchia comes qui
de comitatu qui aute est a principe vel
a potestate aliqua de plebe vel i de ple
bis pte capitaneus appellatur qui
autem a capitaneis e inuestitus ali
quo iure valuassor dicitur qui aut a ua
lvasoribus sunt inuestiti valuassini i mi
nores valuassores appellant et hoc
feudum ppriam no ht naturam sed hoc
est exequata cu et nota quantum ad re
tencionem feudi quia sine culpa ancerne
pot auferri hodie aut qui a valuasso
ribus quibuscumque feudum accepit ple
bei

qo
qo
qo
qo
qo s
Summa
no de statuto qd
remittit ad aliud stat
Diuisio
Casus

sunt/ nec nobilitant per feudum/ nam qui sol
datam accipit non nobilitantur per hoc feu
dum/ ultio declarat quid dicatur soldata
hoc dicit ja. a principe nota omnes di
gnitates a principe profluere tanquam
a fonte/ unde in eo sunt omnes dignita
tes/ et sicud dicit de papa quod tanquam pr
pater cum omni plato in sua dictione et
potestate concurrit/ ut nota in c. si eo tempore
de elec. li. vi. §. io. mo. ita in principe ro
mano sunt omnes thesauri dignitatum
reconditi/ nam quod plus est/ utique tanta est
ideo dixit lex/ quod si debet appellari ad preside
et appellatur ad principem/ vi. ad pre
sidem appellatum/ non et ipse princeps cuiuscumque
provincie preses est/ ut ff. de ap. l. i. §. ii. sic
papa dicitur sacerdos licet sit summus sa
cerdos. Comes appellatur. nota quod proprie
ille dicitur comes/ qui est investitus
de comitatu/ ergo sine comitatu non di
proprie comes/ sed abusive/ sicut sunt comi
tes sacri palatii/ qui creant tabelliones
dant tutores/ et alia faciunt que in co
rum privilegiis continentur/ ut nota in l. i. ff.
de tu. et cu. da. ab his. aut plebis pre
sulz quota/ sed si de re certa non dicere
tur capitaneus ar. c. debere insti. l.
quotiens/ valuassini nomen diminutivum
reverebatur et hodie reverentur quia re
soluto iure datoris etc. nisi a dno vel
recognoscere/ ut s. ti. i. §. i. jaco. eod.
iure. s. ut minores valuassores dicuntur
habere feudi consuetudinem/ sicud et
maiores valuassores/ ut sicud maiori
bus valuassoribus non poterat feudum
auferri/ mortuo suo investitore sine li
beris si nolebat servire primo dno/ sic et
in minore. s. ut maiore valuassore/ qui
investiunt eum sine liberis/ non possunt
ipsi minori feudum auferri/ si velit servire
priori dno/ pe. de cer. Et sic finito iure
maioris valuassoris/ incipit ius mino
ris/ per novam recognitionem quod est nota. ce
teri vero. non. v. qui p. §. pt allegat
quia not. est et videt hic per nobilita
tem attribuere antiquitati/ ita quod omne
antiquum feudum posset dici nobile/ q.
autem novum feudum acquirit plebei
nichilominus sunt de nobilitate natura
vide circa. ff. de gradibus stemata
ex. de preben. c. venerabilem in novel.
de accidentali loquor hic/ et nota quod
accidentia denominant subiectum/ et
nota per jac. de bel. quod hodie sunt
nobiles sunt per feudum/ qui ab imperato
re vel a rege feudum habent/ et etiam
qui feudum accipiunt ab his/ qui prece
dunt regni capitanei/ minores ergo
valuassores et minimi sunt hodie ple
bei/ nisi ab antiquo feudum habeat
et hoc c. patet evidenter ja. bel. per
istum tex. cognoscas dictum iuris feud.
nobile/ et ita dixerim et pedago
gium paradegiu vulgarissime loquendo
i. nullam nobilitatem seu dignitates
acquirunt. symon. adde omnes que pre
est cognitioni ville vel castri habe
dicitur habere dignitatem

ar. nota ex. de preben. c. olim in novel.
iste fuit quidam antiquus doctor in
materia feudorum nominatus feudi p
sius i. rectum. soldata. pro. §. potest
allegari et nota quod soldata est pre
statio quedam annua et gratuita
que aventura pte transit in herede
morte enim dantis vel accipientis fit
ꝯtꝫ inquid/ salaria maiora que
percipiuntur de camera regis appella
tur soldata/ dic quod non/ quia talis p
statio non est gratuita/ ut ff. de do.
l. aquilius regulus et l. si pater
quid ergo iuris est de salario/ si vero
quis vel alter moriatur dic/ ut le. et
nota ff. de va. et exc. cogni. l. i.
§. divus/ ibi etiam nota quid iuris
est de salario pretorum/ vide etiam
quod nota per cy. et alios ff. de offi. as
ses. l. diem functo/ dns cy. dicit ibi/ p
si mortuus est pretor heredes eius n
debent habere salarium/ nisi pro rata temporis
quo pretor exercuit officium/ p. l. i. c. d.
re mili. li. xii/ hoc patet quia in qui
busdam est speciale/ ergo in contrarium eius
cre. s. in/ item labor et pecunia dimissi
onem recipiunt/ ut l. seyo in prin. de a
le. ꝯtꝫ glo. dicit indistincte/ quod publica
salaria debent pro toto illo tempore quo
debebat stare in officio/ si est annus
vel anno minus non ultra/ ut no. in l.
si uno. §. item cum quidam ff. loca/ et
probat hoc quod assessoribus debet dari
salarium integrum per heredes/ magistris
ergo et ipsi debent pape salarium inte
grum/ alias contrarium dicere esset iniustum ar.
ff. de cōdi. et de mo. l. planius. §. item
scandicum ff. de condi. ob causam. si pecuni
am in primo. Bar. tenet/ in pretate quod de
beatur heredibus salarium totius temporis
quod non credo/ quia ut videmus hodie pre
tores non tam eligantur quam conducantur
vel est contractus innominatus/ facio ut des
Et ideo super casum fortuitum impeditur
factum/ non potest agi ad mercedem con
siderata/ quod istud est tale factum quod proprie
non locatur/ et ideo est contractus in no
minatus/ inter civitatem et potestatem
potes etiam aliter considerare tali ex
emplo/ posito pone quolibet mense
debetur salarium pro rata/ ut dicimus
quod pro primo mense sit purum/ pro sequenti
bus conditionale/ vel ob finalem cau
que habet vim conditionis/ et ideo si
inchoato primo mense decedit pro illo trans
mittat/ si inchoato secundo idem/ ꝯtꝫ pro
non inchoatis nichil debetur ar. ff. de sti.
servo. l. si servus communis meum et castrensis
peculii. §. ultimo/ Et ideo in casu tali pro
si moriatur potestas durante officio p
toto eo tempore pro quo cessit et venit dies
solutionis ut quia debet habere primam
pagam in principio officii/ pro isto tempore de
beatur heredi etiam si non fuit in officio
nisi per unum momentum/ ar. ff. de le. iii. q
cōcubina. §. uxori/ ꝯtꝫ quid si decessis
set intuitu antequam ingrederetur
officium/ videndo nichil habere quia commoda
officii post administrationem incipit de
bere et non ante ut c. de pupillo l. i.

no de principe

de comite

quod quis efficitur nobilis a feudo nunc

q^d soldata

q^o

nota

q^o

l. xii. soldata. baldus.

De gradibus succedendi in feudo. Rubrica.

Post successionem. Divide capitulum in quatuor partes. primo qualiter feudum acquirat. 2º de successione linee descendentis masculine et feminine. 3º de successione linee transversalis permissa vel prohibita. Generalito de generatione orta occasione successionis. Sa. incipit in v. mortuo eum. 3ª in p. ibi verum. 1ª Summa. Tractat. feudum acquiritur investitura et successione. Nam mortuo vassallo prima causa e liberorum masculorum nepotum et aliorum descendentium. Sed filie neptes et pronepotes non succedunt ipse nec nati ex eis nisi feudum sit femininum vel eo pacto acquisitum. non extantibus autem liberis succedunt fratres primo. et filii fratrum deinde agnati ulteriores si feudum sit paternum hoc dicit. prima causa nota quod ordo traditus de iure romano in succedendo ab intestato sola prerogativa graduum attenta non dico ad qualitates succedentium debet servari in feudis ita dicit iste tex. et glo. est notabilis. Ceteri. i. transversales eius qui decessit cum herede. ad filios. iste v. p. p. allegatur. proles. dicitur. proles omnis descendens in infinitum nisi eius conditionis sit feudum. i. feminine ut. i. de natura suc. feu. cum pri. iac. bel. quia sit datum ad certum successorem et id potest non minus decenter prestare femina que sola super est quam masculus ut i. de quibus causis aliis capitulis ex or. c. gen au inclita fi. iac. ar. di. sed ut alias dixi i. capita sunt apocrypha. Iste versus. dixit de successione liberorum hic de successione transversalium agnatorum primo fratres. no. quod h. lex non facit dictam inter fratres ex utroque parte et consanguineos tantum a feudi successione et videt quod sic in aut. de hi. ab intestato. p. reliqui quod ad illum gradum deferatur feudum ad que universa hereditas vassalli pertinet. ut i. hic incipiunt consuetudines regni. p. si contingerit in prin. sed ego puto quod non per istum tex. nam in feudo non succedunt aliqui quia cognati sed quia agnati nec per iure hereditario sed beneficio domini ar. C. de pre. iu. fac. sa. l. significus fi. iac. ar. sub rubrica de successione feudi. Et sequitur hic tella an frater ex utroque parte excludat fratrem ex parte tantum licet enim due partes concurrant tamen cum alteratione in partem rerum ea non augent effectus deinde agnati ulteriores. Nota valde hic nam post fratres et fratrum filios quos prohibet ceteros agnatos vocat et non declarat utrum in capita vel in stirpes. Nota ergo fi. in. de arr. utrum nepotes ex diversis fratribus succedant patruo in stirpes an in capita dicit ipse quod cum inter eos sit servanda pluralitas quod succedunt in capita et non in stirpes et dicit quod e casus istius. p. ad filios. qui enim cum patruo succeditur id circo succedunt in stirpes quia ingrediunt gradum patrum sed qui per se ipsos quilibet per se decernit. nec minus est nepos licet cum multis sit nepos. Considera tex. iste non dicit aliquid in capita vel in stirpes et ideo dz intelligi fi. in. c. vel. ut. B. de feudo cog. obitus. p. si enim. demum aut cum sint opi sed quia statutum est ut post fratrum filios ulteriores succedant in capitalitate videtur statutum ut fratrum filii succedant in stirpes ut. ff. de iudic. l. cum pretor et ita consului ut alias dixi tamen iste est multum pungitivus eo quod cum per se dis posuerit de fratre et fratris filiis simul veniens bus ceteros agnatos ulteriores exequi videtur sed tamen non est novum quod leges posteriores distinguant per priores ut. ff. de legibus. l. sed et posteriores et sic tota quo stat iure cum supposita opi. glo. quod per naturam aqua consulendo nos recedo dixi 2 dico quod statutum cum naturali filii in stirpes succedunt salua semper sola veritatibus agnationis cois. i. ille qui intendit succedere in feudo originem trahit ab primo vassallo cui succedere vult alias secus ut subiat hic cum tamen 2 c. pe. de ce. Et nota hic melius quam alibi quod feudum dicatur paternum quia illud feudum dicitur paternum quod fuit illius patris qui fuit genitor agnationis cois. iac. bel. magnum quia ad eum numquam pervenit feudum et nota quod in feudis successio semper sumit aspicit stipitem et non alium qui non e stirpes agnationis cois tex. est hic notabilis. novum dicit. nota mirabilem tex. quod omnibus probationibus incubit ei qui nemini dicit et hoc ideo quia iudicia erant super veteri diligenter. nota verbum quod ad delationem iuramenti in defectum probationis non est procedendum ex abrupto sed causa cognita et in tali delatione iudex dz hic equitatem preoculis quia ista delatio magis innititur equitati quam rigori et dicit hic glo. multum no. idem pe. de cet. deficiente. subaudi quod pot intelligi fi. in. quod habetur sup de controver. investi. circa pri. et B. de conten. int. dnm et circa pri. et B. vas. de investi. feu. c. i. circa pri. et B. de conten. inter me 2 do. de por. fra. inter. c. isto et B. si de investi. inter do. et vas. lis ori. c. ii. et i. de consue. rec. feu. c. ii. p. si cum filiibus pe. de cet. bal.

De fratribus de novo beneficio investitis. Rubrica.

Si duo fratres. in feudo non habet locum ius accrescendi inter eos qui pretendunt primam seu priorem investituram hoc dicit. De hoc individuum investituram hoc dicit de hoc in. l. i. C. qui potentiores per p. ey. m. creditibus qui contrahatur verbis non habet locum ius accrescendi quia verba deficiant de ver. ob. si michi et ticio idem sive duorum tum si stipulator decedit duobus heredibus re si stipulor. habet locum inter eos ius accrescendi si unus eorum ius suum repudiaret et invita voluntate de le. i. legatarius. in plenius e ius accrescendi. l. in testibus de reg. iur. idem in donatione causa mortis quia favorabilis e. l. i. in si. de cadu. tol. Clausus datur regula quod frater fratri in feudo novo non succedit nisi aliud actum fuerit hoc dicit. Generaliter glo. quid si portio non valet eo quod res gessa indivisibilis est videtur quod accrescat vassallo ar. ff. de contrahen. emp. fundus ille et ff. que

vo s

ad fin· amit· l· aqua et ff· de emt· l· q ad
servitutes et ff· de lib· le· l· si is qui duos et
ff· loca· l· s3 ades· §· si quis mulierem et C·
com· utriusq3 iudic· l· possionu3 |Ingm
videtur q preferatur· duo ratione maiori
tatis ar· C· de dona· l· siquis ar· ff· vel
saltim offerendo vassallo extimacionem
ptis ar· ff· de le· ij· l· cu filius in prin· 2
ff· ad· l· falcidie salvadia interuenien
te |s3 q erit exemplu de indivisibili q
dicat in servitute et statua q dicat in s
uitute dic· s· vsus q2 enim vsus debet
sm necessitatem psone no dividit |s3 ipe
s3 certe hic non cadit ius accrescendi
ut ff· de usufruc· l· duo |quia e quid
taxatum anatura |Item ponit glo· ex
emplum in statua |q potest intelligi
sicud affixa· i· in certo loco posita |ita q in
de no amoueat |nam iste statue ple
namq3 utilitatem afferunt ut ff· de v
sufruc· l· statue |pt ponit exemplum
i iure piscandi |nam ipse est indivisi
bile |cum no dividat in ptes certas ro
ne loci et quote |Item in iure colligen
di pedagia |quia hoc ius e quedam s
uitus |tamen si conceditur a rege vel prin
cipe heat locu ius accrescendi |quo ad
integram comoditatem |ut C· si secuns
liban· inpialis· l· i· li· x· |vel pt poni ex
emplum in dno qui concedit in feudum v
num desuis ptetuis vassallis cu paribus
curie suis |nam cu sit similis a stirpe a
scitur reb· i mobilib· |tn sicut de consue·
donari pot |ita q in feudari |glo· ali
bi dicit q qdlibet corpus q uno spu
continetur est quid indivisibile |ut no·
in· l· in· ff· de condi· ob tu pem causa |tum
illa glo· no approbatur |quia hic no lo
quitur de corrupcione subiecti |s3 respu com
mercij |s3 certu est |q institito et hij cadunt
ptes comerciales seu pmerciales |quid g°
tenendu est finaliter in qone proposita |di
co q in indiuiduis hc locu ius no accres
cendi p decani· l· a q |et sic lacius ut et
vassallus qua pus in fuba ant sin |omne
indivisibile integru est |nec scindi potest
et facit ff· qua ad fin· amit· l· na satis §·
si ego et ff· como· l· si ut certo· §· si duob
vehiculu3 |dabit cum vassallus dno ex
timacionem illius comoditatis accrescent
ut dcl· l· cu filius et in hac cclusione
residet ja· bel· pfertu· g° dno inmre
offerendi |in iure quia possidet ar· ff· q
pro in pigno· ha· l· mulier· bal·

Ad omi

Si duo fratres· dinde in duas p
tes primo frater acquisiuit feu
dum gratis redimendo vel sua pe
cunia |Secundo cu equis et armis corbg
dno ignorante |s3 a incipit ibi q sicud

Summa

Casus duo fratres mortuo patre rem
anserunt in domo coi vel simul habita
do alter ex eis acquisiuit feudu3 postea
gratis vel sua pecunia |Queritur an mor
tuo acquirente sine herede sibi succe
dat frater |Rndeo q no· s3 si de comunib
bonis eet emptu nec fructus ex feudo
puenientes eent communes |deinde dicit
frater cu equis comunibus vel pecunia coi
feudu3 acquisiuit |queritur an frater s
succedat eo defuncto sine herede |Rndet

q no |s3 pot frater ab eo ptem petere |q
de cui pecunia est inpensi hoc dicit

& casa

Ingenuu3 causa loquitur iuxta wlgare
vocabulum s3 inquid campana di casa
sive domus |Rndeo recurre ad wlga
re nam istud q comitez hoies dicunt
in wlgari illud inspiciendu3 est |p
pter tamen non dicitur domus |quia
non consistit cu parietibus |et tecto ut
ff· de usufruc· l· eum qui edes |de cam
pana nota in sta· de rez dun· p a
ppellacone ant |et est utile scire ad
statuta que dicunt si quis fecit in
saltum ad domu |de hoc no· inspe
de in inris vel si quis fuit percussus
ad domu als in domo |et fuit insul
tatus in campana no loquitur dei
que e adursum bestiarz |quia illa si
ne dubio no dicitur domus· simul
habitauerint· nota q habitacio no
indicat societatem· ff· pro socio· l· cu
duobus· §· si frater et· C· de dicail·
l· hac li· x° vnus· nota q vnusq
q3 fratrum acquirit sibi in solidum
res quas noie suo acquirit et iste
tex· continet ius coe in hoc· fructus
tamen |nota q qui viuit ad vnu3
panem et vinu vnum in viam que
men te redditus et puentus ppos
q intelligo usq3 ad necessitatem vic
tus |nam q sup est dm est |idem di
co in fructibus rez pafernalium vxo
ris |q si quis sup est |q no sit con
sumptus circa psonas ptinet ad ipz
vo vxorem |de hoc nota· C· de iure do·
l· ubi et· C· de pac· conuen· l· si· et ita c
sulunt bar· mutus· nota nemiem
vassallum inuitu3 acquirere |Item col
lige voluntatem duoz inspiciendu3

qo

Ex hoc notabili extendendo te |col
lige ar· ad qonem comes sabaudie
concessit cuidam militi omis possioes
quas ht ultra montes vsus qddam
castrum |et cuidam alij militi concessit
omes possiones quas ht citramon
tes vsus tale flumen |modo ita e q
montes sunt in medio |Queritur
vtri vassalli et loca hui9 medie re
gionis remaneant in concessione et vide
tur q sic |ut ff· coi diui· l· arbor |et
de hijs qui deie· vel effu· l· si uero §·
q si ex mediano |s3 dic pot contrariu3
quia qui in montibus habitant no di
cunt pprie ultramontani |nec citra
montani |Item ultra et citra signt
separacionem ut no· jo· mo· in· c· i· de te
po· ordi· li· vj· ubi omo videas et no
q jac· bel· in hoc· c· sic ait sup vbo
erit coes· si de coibus bonis eet ac
quisitum aliter no |ut· C· de bonis q3
li· cu optet |s3 inre est hic |q ppterea
fructus debet ee coes |ut· C· comunia
vtriusq3 iudic· l· si patruus |et ff· p so·
cu duobus· §· pomp· |nisi essent soci
omiu3 bonoz vel coi noie eet acquisitu
ut dictis legibus |s3 dic ut puto q c
suetudo sic se habebat |q fructus eet

comunis alis secus ut dixi jac. bel. tu dic q
fructus no sunt comunes rone fraternitat
vel rone cois habitacois sz rone cois
mense ¶ op. c. debere fra. c. i. co. ut
notatur ibi ja. ¶ Et nota hic q glo. q
incipit intelligo videt dicere q feu
dum e peculium quasi castrense et p
bare videt ea rone quia fructus feu
di no est cois nisi feudu sit acquisi
tum de comunibus bonis sz hec ro non
videtur bona q ideo feudu debeat
app'ri quasi castren peculium quia ut
dixit in lra fructus de iure coi non
debet ee comunis ideo qz feudu sit ac
quisitum de coi pecunia noie acquirentis
pterea eciam in adventiciis bonis fruc
tus no sunt coes ut dicta l. cu oportet
¶ Sed quero utrum feudum sit castre
peculium qr castrense vel adventicium
videor si dns dedit feudum militi i
bello qz se gessit probe sicud plerum
q fit tunc feudu est castrense pecu
lium ar. ff. de castrensi peculio l. si ca
strense et l. si forte si vero alij 2 non
p illam noticiam siquidem dns habz
districtum et iur'dicionem et sic pot dici
dns publica psona sicut et magna
tus tunc si dns det feudum vassal
lo potest dici quasi castrense cu de
pub'ca acquisierit vassallus ar. c. d
in offi. te. l. fi. de offi. assesso. l. vel'
et de adno. dni. iudic'. l. fori si vero
filius alibi et ab alia psona feudu
acquisivit no erit peculium castrense
vl quasi sz adventiciu ut puto pat
eciam in eo no hebit usufructu ac sub
ea condicione videatur concessum ne a
lius heat usufructum sz ipse filius tm
ut pot inde feudo. ar. j. au. qui ca
bij aunt. p'r. bnficium et in aute. ut lice
matri et aue. p'r. i. et ff. si cer. pe. l. cu
quid et de sfui. l. si cau et sic nota q pi
ullo mo debz hre usufructuz feudi ar
tamen q est hic. c. v. fructus. jac. bel.
et q patri nichil acquirit patet. ff.
de mino. l. iij. p'r. siquid filio et ar. ff. de
de v. ob. l. q dicat prem ar. contra. c.
de usufruc. l. fi. et faciat. c. ult. ex.
de iudic'. li. vi. ff. de le. iij. l. hys vbis
insi. et in suma peculium aliud castre
se aliud paganicum. Et paganicum
est duplex aliud solempne ut q ex
pub'ca causa querit aliud vulgare
et hoc est triplex quoddam ex labori
bus quoddam ex bnficio fortune ut te
stamentis et quoddam p sectiaius. c. de
in offi. testa. l. fi. et c. de adno. dni.
iudic'. l. fori et dic ut ibi nota et nota
q filij famil' possunt testari de rebus i
mobilibus a pricipe concessis ut. c. fa. her.
l. si filius Item nota q galli et brito
nes possunt testari eciam de adventi
ciis quia secundu legem eoru no sunt
in ea ptate pris que inventa est de
iure romano ita q inregulum testari
pnt q est notandum quia in ytalia q
est eoz sepultura sepe morituri vix
nota insti. de pa. po. sup vbo roma
noz que glo. no est alibi nescio tn
si dicat verum q sit ita de iure francoz
¶ E contra in slavis qui filius p sezius

utuntur ut nota in dicta glo. baldus.

¶ De investitura qua titius recepit a sem
pronio. Rca.

A Sempronio. Caius maritus non
succedit uxori ea mortua sine he
rede. h. d. qd' ht vir ht uxor et
econtra no ppriie sz inpprie dicatur. c. de fu.
l. ad usus in glo. et ita sumit in illo casu
dicam et dicaticam. ut dotem. dno consen
tiente alis no pt ut. s. qualit' olim feu.
alie. po. p'r. donare et faciat. s. au. ma
alie. po. p'r. donare et faciat. s. au. ma.
sue. uxo. in ben. c. i. et videtur q qui se
ipm dotat presertim si no ht aliunde
unde nubat q pot quia dos e ppriu pa
trimoniu eius ut ff. de mino. l. iij. p'r. sz v
trum et c. de iure do. l. in rebus q est
verius ut ex. de sent. exco. c. per tuas i
localis csuetudo phibeat fin ja. de are.
ar. ad hoc. ff. ad municipa. l. lucius. p'r. pe
et q nota in l. i. c. de mulie. et in quo
loco li. x. ¶ Ultimo nota in isto capto q
differre dni. liberi eciam si no nascatur

¶ De vassallo decrepite etatis. Rca.

¶ An pot renunciari in manibus no dni pe
ta filij sui cu pater vivit vl uxori sue di
cit jo. an. de hys fuit amicio. pat. ca.
c. ex ore q no valet renunciacio facta i
manu sui iudic'. in novella ergo a simili
idem hic quia mutua obligacio adhuc
sup est cu vassallum absolvere no pot
c. de acqui. pos. l. exhibens et vide. i.
qualit' feu. olim po. alie. c. i. et in hoc
ti. de vassallo decrepit etat'. c. i. dic q
valet renunciacio si dns ratificat ar. c.
de pac. l. postquam lite cerat. c. qui admit.
ad bo. pos. l. i. secundo resp. baldus.

Quidam vassallus. Si vassallus de
crepite etatis feudum refutavit
ut filij investiant et investiti sunt
postea altero filioz decedente post i ves
titura fre supstite et sine herede frater
sibi succedit et no revertitur ad dnm
quia feudum adhuc paternum dicatur et
non novum hoc dic. de eodem bnficio.
c. tamquam de paterno et no tamquam
de novo et dic ut nota in ultima glo.
in solone qui pe. decem. investivit. vi
gor istius pacti opatur ut videatur
feudu paternum et hoc patet ex vbo
eodem nam si e idem q adhuc rema
net paternuz qz dictio idem adhuc
eandem subam significat licz sit adie
cta nova qualitas paternum ee et io
frater fratri succedit tamquam agna
tus ¶ op. j. de eo qui sine fecit agna
to. c. i. so. ut hic et alibi ad vbum ta
quam solut contrariuz ff. de adop. l. si pi
p'r. qui duos nam hic ut tamqm de no
vo. de paterno ibi et tamqm de novo
¶ Et nota stile de renunciacione bnficiorum
quia aliud e renunciare simplicit' aliud
est renunciare ca pmutandi ¶ pterea
hoc est vir tuis surrogacionis ut
ff. de dona. int' viru et uxo. l. si donare
p'r. si sponsus et ff. de condi. et de. l. filie
p'r. titia na subrogatum assumit sibi p
stinam qualitatem ar. ff. de le. ij. l. pde
cuandu et ff. si quis cauc. si in eium

op.
. 5
qo de feudo
qle peculium
sit vl no
de peculio
de galiis
q.
Bn^a
41
qo
mq
op

r. qui in initium et facit istud. C. ad nota
ff. de precari. l. precarium. § si habere. et ff. de
inoffi. l. quod dicitur. Sed iac. bel. suppre
allegat, quia ibi res in eodem statu ma
net, hic autem non potest negari quin premis
ciationem intervenerit quedam alteratio
arg. ff. loca. l. cum in plures. § lege dicta
et ff. de pec. stip. l. valerianus. ff. de
sol. l. apud sempronium que leges in bone
fide faciebat dubium in isto. C. tamen propter no
vitatem investiture tamen propter novitatem
personarum. ¶ In glo. paterni. nota quod
in ista glo. renunciatio non nocet a
gnatis, et scias quod in quibusdam libris
antiquis hic erat tale capitulum. ¶ Si
aliquis feudum habuerit et aliquod
conventum aut refutationem fecerit
domino aut alteri persone quod vel que
nocere videatur et qui in feudum suc
cedere debebat tale conventum aut
refutatio ei qui in feudum succedere
debet non nocet ex a primo patrem qui
feudum acquisiverit nisi in odium filii
vel nepotis fecerit. Ita habeo in libro
meo sed quia commentum non habet apocri
phum est tamen notabile. Baldus.

De investitura in maritum facta. 22 ca.

Vassallo. Divide capitulum in duas
partes. Primo coram quibus diri
mitur contentio orta inter ma
ritum filie vassalli. ¶ Secundo a quo
et qualiter fieri debet probatio orta
controversia inter dominum et agnatos
defuncti. 3o orta controversia inter vas
sallos quando coram quibus sit dirime
da. Sa in pr. Item placet. 3a in pr. illo
scilicet usque ad pr. Item placet. Si conten
tio est inter maritum filie vassalli et
agnatum de bursito an sit patrium
an novum quomodo dirimi debet coram
iudice ordinario vel arbitrio non coram
domino vel curia. hoc dicit. ¶ Casus
moriente vassallo superstite filia tantum
que non succedit in feudo, et illa ma
ritum accipiente, dominus investivit ma
ritum illius filie de feudo predicto vel
parte, cuius agnati proximiores dicunt
investituram non tenere, maritus
dicit tenere, quia novum, querit quis
erit iudex, videtur quod ordinarius loci
vel arbiter de communi concordia partium elec
tus, et non dominus feudi hoc dicit. ¶ Nota
casum, sed videtur mirum, quia quo feudi
debet decidi per dominum feudi tamquam de iure
civili ut l. de phi. alie. feu. per fre. c. i.
§ pre. quarum de iure cap. ut ex. de iu
dic. c. ceterum et c. novit. ergo ibi con
stabat illos litigantes alias esse vassa
llos, hic non constabat de aliquo quod esset
vassallus, sed de hoc lis erat, et ideo
sub iudice esse debet, quia ubicumque du
bitatur an aliquis pertineat ordinarium sit
iudex, ibi ad ordinarium recurrendum
est, ut C. de iur. om. iudi. l. nemo et
ita tenet pe. de ara. ¶ Sed contra sta
tim oppo. nam cuicumque statum debet
comparere ut similiter acquirat de iuri
dictione, ut ff. si quis in ius voca. non
ie. l. ex quacumque. et notat primo ex.
de rescrip. super litteris, glo. hic mirabiliter
solvit, et dicit quod illa iura debent in
telligi, quando quis citatur coram ordi
nario generali, sed quando est ordinarius
singularis vel inter paucos sicut
est dominus feudi vel curia domini, non te
netur comparere, nisi vere sit iuris
dictio citantis, et hoc dicit non reperi
alibi, sed pe. de ara. dicit quod hic constab
at de iure iudice, quia erat dubium
an esset vassallus, et est possibile quod non
est vassallus. ¶ Et nota circa ali
quid addendo glo. quod aut loquitur in de
le to, et dic ut nota in l. ex quacumque
aut in ordinario generali et sic
dic ut ibi, aut in ordinario speciali
vel inter certas personas, et tunc dic ut
hic nota. ¶ Et sic non quod contra in iudicem
ordinarium specialem inter aliquas per
sonas quero si appellabit erit appella
dum tamquam a sententia lata per ordina
rium, sed inquiro in possessorio dominus sit iu
dex, ita quod de necessitate sit adeundus
sicut in petitorio, dic quod non, si non con
tenditur de feudo sed de simplici possessio
ne, ut no. bar. in de eo. C. ceterum allegat
C. except. B. de foro compe. et est simile
quod nota in C. dispendiosam de iudic.
in cle. cum quidem et C. de iudic. nulli et si aliquo
compe. iudi. l. si de proprietate. ff. de quibus
rebus ad eundem iudi. eat. l. i. sed aliud
est in feudis propter naturam consue
tudinem in dictoris feudorum que sibi sim
bus est contraria. ¶ Adde dicit primo.
quod si vassallus neget feudum, hec quo
tamquam preiudicialis est coram iudice
intentanda, idem ait quod si dominus spoliavit
vassallum querimonia, dominus coram paribus
curie, dicit coram iudice, quia non agitur con
dictione ex l. feudorum sed condictione ex l.
si quis in tantum, nam ut ipse primo ele
gant ait, quotiens agitur ex alia via quam
ex l. feudorum vel ad alium effectum quam
simplicis feudi, ordinarius est adeundus
ut ipse notat in de eo. C. ceterum et ad que
appellatur a sententia lata in causis feudali
bus dicit, ut ibi nota per primo et i nota.
ibidem ait quod ille qui est dominus non solu
tione feudi sed ratione iurisdictionis cognoscat
tamquam inter suos subditos sive con
stet quod sint vassalli sive non quod verum est
de propria autem causa non cognoscat puta
an ipse dominus vim intulerit, nec negetur ut
ff. de iur. om. iudi. l. qui iur. dicit et
ff. de arbi. l. ple. et C. ne quis in sua
causa. l. i. nisi esset imperator vel rex fi
ancorum qui non recognoscat superiorem
ut C. de his que in tes. dele. ii. l. proxime
certe et si quis recognoscat superiorem
tamen potest in suis causis constituere
iudicem ordinarium. v. g. Statutum est
in civitate pisis quod iudex potestatis susanne
sit iudex ordinarius in quibuscumque
causis vertentibus inter commune vel fiscum
et privatas personas hoc dicit glo. or
dinaria. C. de sententia que sine certa quan
ti. l. ii. partium. ¶ Et nota quod circa istam
materiam iura dictoris in causis feudorum ad

in margine: non dicto in ma. pers. of. in causis feudorum

solucionem multorum contrariorum ja. de bel. sic distinguit / aut est contencio inter eos qui pro se dicunt capitanei / ut duces comites et similes / et tunc imperator est iudex ut s. apud quem vel quos c. i. et j. de l. cor. c. i. / aut est contencio inter alios vassallos / tunc aut constat utrumque vassallum eiusdem domini / quia ipsi et domini consitentur / sed est contencio de aliqua parte feudi / vel de aliquo feudo / sed non de toto feudo alienato / vel est forte de finibus feudi / tunc dominus est iudex / ut c. in prelem. §. preterea de prohi. feu. alie. per fre. / aut constat unum esse vassallum de feudo aliquo / de quo non est / quod est de alio feudo / tunc pares eius iudicabunt ut s. apud quem vel quos c. i. ii. re. spondeo / et j. de lege cor. c. i. ii. inso / aut dubium est cuius eorum sit vassallus / et pretendunt ambo investituram ab eodem domino / tunc / aut contencio inter eos quorum uterque sunt primum feudum esse dicat / tunc iudex / vel arbiter cognoscat ut j. de lege cornel. c. ii. / aut inter eos quorum uterque dicat antiquum tunc cognoscat dominus cum curia / ut hic / aut contencio est inter eos quorum alter dicat antiquum / alter novum et primum tunc inter antiquo iudex ordinarius vel arbiter cognoscat ut hic. c. in prin. hodie vero partes curie ut j. an apud iudicem vel curiam c. i. / aut contencio est inter eos qui producunt diversos investitores / tunc iudex / vel arbiter cognoscat / ut j. de lege cornelia c. ii. in prin. / aut est contencio inter vassallum tunc iudex ordinarius vel cognoscat / ut j. de gtio. inter vas. alio debene. c. i. / aut est contencio inter vassallum et dominum tunc pares cognoscunt / ut j. tt. l. et hoc eciam notatum apud quem vel quos c. i. jac. bel. Tercio / quod in contencione opponit domino vero vassalli possint prorogare in deccem in aliis / glo. formant istam q. i. de prohi. feu. alie. per fre. c. i. §. preterea si de feudo / et finaliter dicat posse si scienter prorogant / sicut in aliis causis ff. de iudic. l. i. bar. dicat contrarium ff. de no. op. nu. l. i. §. et post opus / et hoc videtur attributa favore ipsius iudicis / non favore publico vel parcium / ergo partes non possunt renunciare quin ymo contra faciendo arguunt dolum / sed pro glo. facit / quia possunt compromittere ergo prorogare. Tu dic domino prohibente non posse idem si ignorante / arg. ff. de pan. l. filius §. invitus / sed eo sciente et tacente valet prorogacio arg. ff. de usufruc. le. l. heres / sed hec distinctio videtur nulla / quia in contencione quam habet dominus non reddit iudicium ordinarium nullum / nisi obiciat exceptio declinatoria / quod opi. glo. vera dicitur ut dicam in dicto §. preterea. Tercio ad quid eligantur arbitri cum eorum sententia non teneat ut C. de arbi. l. i. Videlicet credo sententiam tenere quia eliguntur ex disposicione consuetudinis. Sed pone

duo domini magni litigantes de quibusdam castris / posuerunt se in manibus regis Francorum sub nomine appellativo / decessit rex Francorum / successor tulit sententiam / querebatur / an eius sententia valeret dicebatur quod sic / quia videbatur eius iurisdictio prorogata ut nota ff. de iudi. l. i. / Item sub nomine appellativo. Et sic eciam si esset arbiter transibat ad successores / in contrarium allegabat quod non bar. de verb. sub sti. l. qui libris §. hec verba et jo. an. in c. uno delegatorum de of. dele. in novella / host. dicat quod presumitur potius electus / ut arbitrator que sequitur jo. an. in c. innotuit de arbi. in novel. quod verius credo considerata qualitate persone / in quam factum fuit compromissum / quia non est verisimile quod partes voluerint eum artare ad aliquem ordinem iudiciarium / sed solum ut de plano sola veritate inspectu faceret / quod decet tantum coronam / nec puto ad successorem transmitti / quia in nomine appellativo non consistit finalis ratio compromissi / sed in explorata eius industria / fide ac gravitate / nec aliter compromittitur in eum nisi per sapienciam ac lucem dignitatis sue / ut ff. de of. prefec. pre. l. i. §. hiis camabilibus / et ideo videbatur michi commissionem morte expirasse / arg. ff. de le. ii. l. si auguste. Sed hic ex. dubitat si compromissum est in duos tamquam in arbitratores et discordant / utrum iudex debeat eligere tercium / et predie / de facto visum fuit per quosdam sapientes quod non / quia arbitratores redigantur ad instar presencium ut ff. de arbi. l. si de meis §. recepisse / Et certum est quod in presencie non est tractandum de electione tercii / et credo eius prudenter dixisse et sicut presencie tenent aliqui partes et hic tractatum / cum sic in arbitratoribus dicendum videtur / unde leges contrarie non tenent / tum ex iudicium se debent cum partibus informare / dicat primo / quod non solum iudicio / sed eciam ex iudicium debet citari ius cuius inter est / ut refert jo. an. ex. de app. c. ex racione in novella. De hoc nota bar. post pe. ff. de v. ob. l. si quis arbitratum / Et quia quidam arbitrator laudavit ex abrupto parte non requisita / nec audita in iudicio iudicio fuit per iurisconsultum laudum esse nullum / facit ff. de edil. edicto l. quod si nolit §. cum quid / ita primo / dicat bar. quod ibi est casus. alii dicat quod non est necessaria citacio / nec aliquis ordo iuris / nota primo ex. de iure iur. quintavallis / utrum committam possunt se mutuo requirere vide quod notat bar. ff. de tre. l. heredes mei §. si. Ex. amen declinare forum racionibus suspicionis sed bene possit declinare racione non iurisdictionis sive iudicis incompetentis / sed nec hoc debet facere ex honestate / ut nota h. et j. de prohi. feu. alie. per fre. c. i. §. preterea / si inter duos / et ideo refert sub qua forma declinetur / quia forma suspicionis non est permissa / sed forma non reddende iurisdictionis invitus est permissa / ut patet s.

qo

qo

qo

dum

in pcedenti rnso vl' dic q prognie pot iuris dictoni autem hoc intendit adde sile circa decimationiz cognoscat an quis sit decimo. C. decim. l. quoc. et in aut. de questore. p. si vero facsan et dicat ibi q no pt decima n. bal.

De controursia feudi apud pares tracta rubrica.

Si inter dnm. ¶ Casus si contencio e inter dominuz et vassallu de feudo pares au. tis cognoscant/aut con senciant dns et vassallus in eligendis pa ribus/tuc quos elegerint erunt iudices/aut dissenciant tuc/aut dns primo elig. vnu vl' plures ex paribus quos voluerit/secundo vassallus elige poterit/su mm adno approbatur ¶ Vltio e faciendu/ q qui fi delitatem dno no mancit no est eligen dus pparti altero dissenciente. hoc dicit contencio. hoc e litigiosa dubitaco pa pares .i. alios vassallos. illius domini .i. domini iac. duemetu. sup hoc verbo totus processus intenditur. ut C. si q. ius vel uti. pu. l. et si no cognicio/seq habes ff. de paribus qui parem dat et io e q continencia iudicii no debet diuidi ut C. de iudic. l. nulli consenciant nota q inte consenciaetes nulle sunt ptes iudic in disceptando ff. qui satisdare cogu. l. de die in pri. ff. de re iudi. l. si conuenerit ff. de no. op. nu. l. i. p. et post opus ff. fam hercis. l. si. prius. nota q ille debet prius votu suu deponere qui dignior e. vnde in ecc° legit loquer maior natu te ei decet primu vbiz Secundum nunc no de pporcione numeri non mancit no opti mus ar. q scolaris qui non wlt iurare rectori no debet hri p scolari de costi exlib et q nota ff. de eden. l. quedaz p. nummularios et C. de offi. magi. mili. l. eos et l. pe. ff. qui exca. ma ¶ Nota in isto .c. electionem iudicii partibus comitti s3 dnm in eligendo iunctim vassallo p ferri quia potest eligere vnu vl' plures ¶ Oppo ff. de iudic. l. observandu. So. hic loquitur in iudic. taxatis autem et hnt bus ordinariis iur. dicionem ut nota e. ti. .i. in vlt. glo. ¶ Item nota hic qua litatem servandam in mio iudicii faciat C. de tempo. in inte. resti. l. petende z C. de fruc. et lit. expen. l. fi. ¶ Ite no. q dns vassallus possunt elige iudi ces sibi fauorabiles et pximos sile C. ne filius p pre aut. habita ¶ Glo. hic tangit tria/primo iudicium que postu lauerit aduersarius dandum no esse secundo q licitu e ex consensu q alis no licet et ista e via biocardica/queda eni sunt fauorabilia/queda odiosa quedam neutra/et dic ut in aut. ut sine prohibitione p. quia vero cu similib ¶ Et an in ametuz valedet renuncia ciones generales q demu cont no valet dic ut nota in c. si de comodato i no uella/dicas q no/quia renunciaco ge neralis no indicat consensuz de transi at. cu aquiliana ¶ Certio tangit hic glo. vna notabilem conuenem/videlicet vtru pares curtis possint cognoscere

p viam reconuencionis de causis no feuda libus/et videtur q no qz iur. dictio ei orum ht fines limitatos et de iur. spa li talis iur. dictio e concessa q quida non videtur prorogabile/qz p' iudic taxata no recipiunt extensione. Sed contra determinat glo. p regulam ge neralem. l. cu pap. et aut. et consequt C. de sen. et inter. o. iudi. Sz sup hoc dic/q aut reconuencio contmet aliqd q dependet a feudo/et tunc no e dubi um/quia ad eundem iudicem remit ti debet ut C. de quibus rebus ade um iudi. ca. l. i. aut contmet aliqd oio extraneum/et tunc no fit remissio ad eundem iudicem ex illo titulo de quibus rebus de causis ti. intellici po test primo. ex. de consta. ca. cu. ex. ferra rem. Sz ex natura conuencionis et re conuencionis/iure eni antiq° erat p missa tantum coram iudice pari qui aliqua hebat iur. dictionem/sz no hi ascensione vl' descensione/pt. ff. de iu risdictione. o. iudi. l. si idem cu eodem p. si mutue/sz de iure nouissimo e ampliatu/qui ymo eciam cora delega to ad vnam causam ht locu/ut ex. de rpt. c. dispendia. p. reus li. vi ¶ Ex quero de aliquibus/inqd si vassallus est clericus/pares erunt eius iudi ces r' iudeo sit ptex natura cause/nam natura trahit ad se psonam no psona natura/et pt consuetudo generalis conferre istam iur. dicionem/ecia in clericos/ecia si eet in consuetudine speciali/ut ex. de consti. c. eccia sce marie/adhoc facit q notat guil. d' augno. C. de epis et cleri. aut. clericus adhoc facit q nota in c. qd' clericus de foro cope. in nouella/et proba3 talis ro quia consuetudo generalis feudorum pt disponere et disponit de iure feudorum ergo et de iudicio et iur. dicione/alii dicunt q. p. c. si diligenti de foro cope. ¶ Secundo quero/pone q pauperibus p statuti ciuitatis sunt deputati certi iudices qui hebant cognoscere de cau sis porum pauperum agencium/modo quero vtrum si pauperes agunt cora ipsis iu dicibus possint reconueniri et glosa ista pt induci q sic/na iniquu eet q no servaretur equalitas/ut C. de fruc. et lit. expen. l. fi. et C. de pxi sacro. scri. l. in sacris/item e ista glo. in ar. q clericus ciuili agens coram iudice seculari pot ibidem reconueniri sicut ecº layicus agens cora epo pt reconueniri ibidem ¶ Ibidem iudica. talis racio/clericus agens cora iudice seculari contra layicu in ipa causa con uencionis/facit iudice layicu iudicem suu/ergo q pot actio pot reconuencio hec io est io. an. in c. ac si clerici in nouel ¶ Hec qo no est dubia i iure a uilet quia est tex. in aut. de sanc. epis p. reuerendissimi/et hoc si agat de recto vl' contra/vel de dno alicuius rei speciali si agat de iniuria/nam nullus prule

gratus agens de iniuria pot reconueniri coram alio no suo iudice ut tex nota ff de iudic l· ij· § sed si agatur· Item si de furto vel alio maleficio ut ibi patet iuxsta que sunt varie opi· quas ex aminaui in aut· et consequenter dic ut in lec· mea· Et adde q reconuencio habz locu solum in hijs que requirunt disceptatione iudicialem sed ubi pcie no est iudiciu ut cu petit testiu apertum vel insinuari et silia quia petens insinuacionem n dicit agere sed intimare ut C· de testa· l· omi· Item ubi pcaum est in mora ut ff de iudic· l· sed et si restituat· et facit ad id q dixi de insinuacione q not gy· C· q admit· ad bo· pos· l· fi· no ht locu reconuencio· Item no ht locu post sniam quia ibi no est cognoscere sed cognitum esse ut dixi in dca aut· ¶ Ultimo exquiritur de tali quone accusam pcesso rem coram pstate auxiliatorem coram capitaneo petit auxiliator remitti ad pstatem pter cause conexitatem vel cg· reus se petit remitti ad capitaneum ut cognoscat pter de utraque· Queritur quid iuris· videlis an ti· de quibus causis ad eundem iudice ea heat locu in causa cimali quo ad rescissionem psonarum· Item in alio exemplo in titulo aliqu duo wlnera eodem loco et tempore et in eadem rixa accusor de vno coram potestat de alio coram capitaneo peto me remitti ad eundem iudicem· Queritur quid iuris et an sit electio rei vel actoris ad quem remittatur an aut debeat remitti pcise ad eum iudicem qui prius incepit cognoscere· q ulti puto ne iudicii diuisitas pplexitatem inducat ar· C· de accu· l· q decarime· et C· de asser· tol· l· i· in fi· vel dic q exceptio pcessus pcedentis non obstat iurisdictioni nisi ubi obstat exceptio rei iudicate ipi actoni ut ff· de excep· l· fundi et l· fundus· et adde q nota ff· de acci· l· si an· § fi· ¶ Et nota hanc regula q excepco pplexitatis impedit pcessum iudicii Baldus·

¶ De eo qui sibi et heredibus suis masculis et feminis· Rubrica pinuestitura recepit

Qui sibi· diuide in duas ptes pmo an femina succedat in feudo facta inuestitura accipienti pse et heredibus suis masculis et femis superstite masculo· Secundo an vassallus debeat recognoscere feudum p feminam masculo existente· Secunda ps incipit in § nam et illud ¶ Casus si vassallus pse et heredibus suis et masculis et hijs deficientibus feminis inuestitura accepit femina no succedit in bufico quamdiu masculus sup est hoc dicit usque ad fi· ¶ Casus titius accepit feudum pse et heredibus suis masculis et p feminis in defectum masculoz decessit iste titius sine herede masculo vna femina supstite que iam sit seyo/ cui hoc feudum in dote dedit et ex eo duobus masculis paratis obijt demum decessit vnus istoz masculoz supstitibus ex eo duabus filiabus alter vero decessit supstite vno filio masculo quritur an masculus succedat in dco feudo exclusis istis duabus feminis et videtur q no quia femine ingrediuntur gradum paternum· Contrariu fuit post magnam disputacionem determinatum vnica rone quia no pz locus femine in feudi successione donec masculus supest ex eo qui pmo fuit de hoc feudo inuestitus hoc dicit usque ad § nam illud ibi sibi vel heredibus· nota q non refert vtrum ita verba capiant pse et heredibus suis quia dco vel cui ponit inter heredem et ghentem ponit pro et ordine iuris suato tex· est hic notabilis adde aliu casum ff· so· ma· l· grauis ¶ Sed immediate oppo nam ista lie videtur fla quia titius no ht aliquem filiu descendentem ex se sed ex filio filie ut pz in themate sed indo siue p masculos siue p feminas nasantur posteri dicuntur descendere ex corpore pmi pntis tex· e hic notabilis ¶ Sed statim op· et forcius istud e feudu femineum quia transfusum in feminam ar· C· de dona· l· cu aua ergo succedit femina patri suo in feudo aui es sed indo nego esse maternum qz pmo e paternum licet sit alienatum p patrem et iste e subtilis sensus hui lre et sic no cura quo tramite feudum descendat ¶ Sed quid sit eius principiu et pma radix et fundamentum ar· gtra· ff· de acquir· her· l· pauimentum § fi· ff· de pub· l· licinio § merato reus· C· de dona· l· cu aua· C· de impone· lu· des· l· i· et q nota C· de fu· imp· l· i· quibus ff· de le· iij· pater § quidem in quibus legibus pbatur q medij successores mutant rei qualitatem ¶ Sed dicendum e q aliud est in feudis que respiciunt pmu stipulantem et pmu consensum dni ¶ Op· iat· debet· q ad filiam debeat transire pter pactum appositum ut ff· de v· ob· l· stipulacio ista § si quis ita· So· hoc e speale in feudis secus in aliis negocijs specialibus vel dic cu pacisco pvidet heredibus simpliciter tunc transit ad omes ut ibi fallit regla qu aliud est actum tacite vel expresse ut ff· ad trebel· l· facienda et hic· ff· ad trebel· ex facto § si· de alie· feu· et si clientulus pra vera ut plene dixi· C· de opis li· l· libertas libertas pt· dy· cu jaco· aurelianus sup isto· C· talem posuit postillam ¶ Titius stipulatur feudum sibi et coheredibus suis hec vba istud opant q heredes debeant hre feudum iuris expsse conuencionis et si no debeant hre iure successionis hoc e q pbatur ff· de ver· ob· l· stip· ista hre licere pa· aurelia ¶ Et nota q glo· dicat q masculus excludit germanam suam scdm usum loquendi lombardoz nam re vera germani

sunt fratres carnales non sobrini vel patru
ales sive pe. de car. ¶ Serueris glo. in quid
sicut iste masculus excludit consobrinas
suas, ita excludet amitam, ponendo thema
te quod filia tua habuisset duas filias et
una eorum viveret, alia esset mortua vivente
te masculo, et dicit quidam quod sic parte
rone, sed contra videtur, quia amita iam succes
sit in feudo, sed de acquisitione retinendi.
Et ideo dico quod retinet partem suam acqui
sitam, ut ff. de re iu. l. id quod nostrum, quia
propter ista videtur sic intelligenda quod prius
obiit ille masculus qui relinquit mascu
lum, postea obiit ille qui relinquit feminas,
quas masculus excludit a primo acqui
sitionis, sed ista expositio non procedit, quia
ista amita fuisset exclusa per fratrem suum
carnalem patronem lie. dicit Iac. Bel. quod
ex quo semel fecit transitum ad feminam
ab eo cum iam in fixum est amonen non
debet propter supervenientem casum nascentis
masculi exceptionem, quod sibi erat femina
quod vere credo, quia natura dimotum
quisitorum est quod sunt perpetua, ut C. de pro
bationibus sine possidentis ¶ Et nota quod
Iaco. de Bel. indetur hic concordare cum
opi. Ia. Aurelianum sic dicens, quod si vassa
llus accepit pro se et heredibus suis
descendentes veniunt ex pacto propter he
reditatem defuncti et non veniunt nisi
sint heredes pro se vel per mediam personam,
ideoque agnati non succedunt in feudo
isto nisi per hereditariam viam, et ra
tio est quia ita dicunt verba contractus, unde
differentia que fit inter filios et agnatos
). an agna. vel filii c. i. hic locum, qui co
cessum est feudum simpliciter, secus si sub
hereditario nomine, quia in eo non succeditur
hereditarius, et nomine heredis ut in aut. de
circa ius, et nomine heredis, et Iac. de Bel.
non alie. per emphiteosim, sic Iac. de Bel.
ipse dicet, unde si nomine heres habet signifi
care qualitatem successionis, sed in feudis
significaret qualitatem successionis, vnde
in hiis qui in hereditario iure succedere
possunt concedi potest op. Ia. sed male
possunt concedi potest, sed male
ab heredibus sanguinis, quos ad successio
ne feudi non vocat hereditas, sed natura non
oportet quod tales successores habeant ius et
nomen hereditatis, ut ibi dicam. ar. ff.
de op. lib. l. ut iuris iurandi, ver. si liberti
ad hoc facit C. de pactis eorum qui in sa
cro palatio militant l. i. li. xii. Undicit
ipso ordine sanguinis pervenire ¶ Secundum aut
heres dicitur duobus modis, scilicet heres he
reditatis et heres sanguinis, nota primo
ex de iure patro. sup. i. ca. ubi videas
et nota quod iura sanguinis attribuunt cau
successiones primus, sed iura hereditaria per
hereditaria portione, et iste est intellectus
et ideo dicti ver. si liberti iuxta nota ff.
de condic. indebiti l. si non sortem, ver. li
bertus Baldus. ¶ Casus quidam comes
tam zill. habebat in feudis quedam
D[e] castrum a rege Francie quod in feu
dauit Ticio, deinde decessit iste
comes duobus filiis relictis, deinde de
cessit unus filiorum relicta filia tua, alter
vero decessit superstite filio masculo, quid
tur a quo iste Ticius debeat feudum re

cognoscere et an debeat facere fidelitatem
femine, videtur quod faciat fidelitatem
masculo tantum, et ita fuit iudicatum, licet
alii dixerunt debere fieri fidelitatem
femine filie pro parte patris sui hoc dicit in
lit. f. pro se et suis heredibus masculis
et hiis deficientibus feminis quorum, scilicet
filiorum qui miles, scilicet investitus per feud.
dy. per feminam i. a femina alii, scilicet sapien
tes Iac. dicit, scilicet et male dy. Et nota
hunc casum quia sepissime potest accidere
et si moreretur postea iste masculus in
quid reddit ad filiam, vide eo alibi di
cam Baldus.

De duobus fratribus a capitaneo i
nvestitis. Rubrica.

Duo fratres. Casus si duo fratres
simul de novo beneficio a capi
taneo fuerint investiti ut quam
diu ipsi vel eorum heredes masculi vi
xerint et masculis deficientibus femine
feudum haberent, decedente postea vassa
llo altero si masculus vel femina ex eo
superest frater non succedit, alias succedit.
hoc dicit sine heredibus et sine filia
etiam et descendentibus etc. optimum
est hic quod ius accrescendi locum habet
in feudo etiam post ius acquisitum et
facit ff. de assig. liber. l. vtrum et de
hiis qui feu. da. pos. ver. cum vero con
et dicit ut ibi Iac. Bel. ¶ Sed quero
numquid inter feudatarios habet locum ius
accrescendi, pone rex dedit indivise
castrum in feudum pluribus, unus illorum commi
sit feloniam, numquid partem illius reti
net ad dominus ad se an vero accre
scat feudatario, in quo ista ita dis
tinguo, aut feudum est collatum ab
imperatore vel rege puto aut ab alio.
¶ Si ab imperatore vel rege puto quod licet
alii senciant quod ius accrescendi versetur
inter confeudatarios per l. C. si soc. pri
vil. liba. sine herede decess. l. i. et in
hiis puto esse ius speciale. Si autem ab
alio feudum est collatum contra dico du
abus rationibus, una est quia in pre re
quesitam non habet locum ius accrescendi
alia quia ex contractibus habitis inter vivos
non habet locum ius accrescendi quod est multum
notabile, ut ff. de v. ob. l. si mihi et
Ticio Iac. Aurelianus. Et nota quod ius
accrescendi est eodem iure aliquid ac
crescere nec est nova nova acquisitio,
secus in iure alterius devolucionis ut
ff. de bo. pos. l. sed cum propono et ff. de ac
quirenda here. l. si solus ¶ Casus concessum
fuit feudum duobus fratribus puta Ticio
et Seyo hoc pacto apposito quod quamdiu
ipsi vel eorum heredes masculi viverent
masculi haberent et si deficerent mascu
li femine succederent, decessit Ticius relic
ta una filia femina nomine Berta superstite
te Seyo, quod est de parte tua, utrum pertine
at ad filiam eius an ad Seyum, videtur
quod ad filiam, quia intencio contrahentium fu
it et esse debuit quod quilibet sibi et he
redi suo prospiceret, porro si Ticius de
cessisset nullo ex se superstite masculo vel

femina sexo totu acc[r]esceret. vnitate pacti ex
pressi et no rediret ad dnm hec dicit no
tex. ibi dn dicit. vnusquisq[ue] sibi et he
redibus suis p[ro]spexisse videtur. q[uod] ver[um]
est etiam si a principio no[n] co[m]prabit de
libris tex. est singularis. ff. de pac. l. tu
le pa[c]tu. §. fi. inter tenorem inuestiture
notet egregium tex. q[uod] tenor inuestit
ure de p[ro]pter omi feudoru[m] nature tene
ment[um]. Sz op. et primo videt[ur] q[uod] p[ro]pter
tenorem inuestiture vno moriente sp
hi de toto feudu apertu dno cu[m] cu[m]
debeat hr[e] quadiu ipi viuant vno mo
rtuo no est ver[um] ipos viuere cu[m] signi
ficatio sumeda ex vniuerso. ut ff. de reb[us]
dub. l. si is qui ducenta. §. vers. ideo
verbu illud sibi et verbu illud eor[um] acci
pitur diuisiue. i. quamdiu viuerent
viueret iste vel ille vel heredes alterius il
lius vel istius. ut ff. ad trebel. l. lucio. §.
grayo sit. C. de epis. aude. l. si legibus
et C. de sponsa. l. ult. Ex hoc appet
q[uod] copula qu[a]n[do] ponit[ur] distributiue resol
uitur in singularitates. i. habet vi
rtutem duar[um] orationu[m] separatar[um]. ut ff. de
condi. et de. l. fla. §. ultimo. et l. ii. ff.
de condic. insti. §. si plures. ff. si quis
caue. Pone statutu dicat si quis te
pore mortis caruerit filio et filia suc
cedat fr[ater]. modo quidam caret filio sz no
filia. certatur vtru[m] de vis[ceribus] moribus adit
tatur frater et videtur q[uod] sic. quia ver[um]
est dicere ego careo boue et asino si care
o altero. nam copula que negat ext[er]
ma requirit neutru[m] ee ut dicta l. si is
qui ducenta. §. cu ita. sz g[ra]ui est veru
quia veru est dicere q[uod] ego careo copu
la no e[st] ver[um] dicere q[uod] ego careo extre
ma copulato. ut nota in c. in plerisq[ue]
de elec. in de. et fertur io. i[n]pau[n]. xxii.
dixisse q[uod] cu[m] v[er]ba sint dubia debemus
recurrere ad equipollen[tia]. vnde hec v[er]ba
talis etia[m] caret deo et p[o]p[u]lo xpiano
equipollent huic s[er]moni no habet de
um nec p[o]p[u]lu[m] xpianu[m]. si ergo alter[um]
ht p[re]dicato de copulata cu[m] vera e[st]
falsa. et si falsa est oio cessat statu
ti dispositio. ut ff. de iti. actuq[ue] p[ri]ua.
l. iii. §. et. ff. vi bo. rap. l. p[re]tor. §.
dotare. Baldus de p[er]usio.

An remoueri debeant testes qui
pares ee desierunt. Rubrica.

Ex facto. si int[er] dnm et vassallu
controu[er]sia e[st] de inuestitura ille
qui pares fuerunt t[em]p[o]r[e] inuesti
ture non remouentur postea a testimo
nio licet desierunt esse pares hoc dicit.
Oppo. quia condicio testis debet inspi
ci t[em]p[or]e depositionis. ut ff. de testib. l. in
§. due cause. So. dic q[uod] quodq[ue] testio[niu]m
est p[er]fectum quo ad certam actus
et quo ad dispositionem. et tunc no est du
biu[m] q[uod] valet quicquid postea contingat
etiam si ante apertam notatus sit
infamia. ut nota. ff. de infa. l. furti
§. i. interdum est p[er]fectum quo ad sub
stantiam actus solempnit[er] celebrati
non quo ad dispositionem. et tunc aut ac

tus subitatu[r] in sola certa et idem ut C.
de testa. l. sim[ili]ter que ht q[uod] ibi sint sexp
pubertate insti. aut est necessariu[m] ad mi
nisteriu[m] viue vocis testium probantium. et
tunc refert. aut est mutua condicio tes
tis integro statu fame et idem ut hic
aut non integro et tunc refert. aut
testis est notatus infamia facti tm
et valet eius testimonium si aliquid testi
suffragatur. v. g. si testim sint septi
marum testor. et testes subscripserunt na
licet ista priuata scriptura no faciat plena[m]
fidem. tamen facit adminiculum q[uod] viua voce
testium co[n]firmatur. ut dicta l. i. C. de testa
sim aliam lec. aut talis testis notatus
infamia facti no ht p[er] se adminiculum
et tunc in actibus solempnibus no admit
titur. ut nota. ff. de sena. l. cassius sz
in aliis admittitur sz adhibetur ei mi
nor fides. si grauiter sit infamatus
apud bonos et graues. sz si ex causa
leui no puto q[uod] iudex debeat hoc multu[m]
ponderare. porro gradus sunt in infa
mia ut nota. C. de sum[m]a trin. l. cunctos
p[o]p[u]los et ex. de iudic. cu[m] te. si uero
infamus infamia iuris tunc nulla fides
adhibetur ei saluo q[uod] in criminalibus in
quibus recipitur cu[m] tormentis ad inquisi
tionem no ad condempnationem ut ff. de pen.
l. qui ultio. Nota q[uod] infamia facti e[st]
triplex. quedam est apud ipm vulgu[s]
sup[er] delicto alicuius et hec no repellit
testem qui examinetur sz examinato minor
fides adhibetur. quedam e[st] infamia fa[cti]
p[er] sententiam iudic. ut quia condempnatus e[st]
quis suo noie sup[er] condicione furtiua. q[uo]
dam ex genere secte. quia no est catho
licus et isti hodie repellunt ut nec ex
aminentur si statim pot probari de infamia
aliis recipiuntur sub protestatione. ista tria
differunt. nam prima infamia pt esse
falsa quia pt quis ee innocens qtq[ue]d
predicet populus. sc[d]a. 2a no pot ee falsa
quia patet factum. ff. de sena. l. cassius
C. de sum[m]a trin. l. i. et dic ut ibi dixi.
fama vero iuris. publicis actibus ob
stat. ergo in testimonio q[uod] dic ut plene
dixi. C. de testib. l. i. ex supplemento ca
su no constituitur iniuriam q[uod] est littera
ante confectu h. d. iuxta ex qualibet
causa. s. no famosa et noiat bene isto
capitulo in quodam antiquo libro sequitur
c. hoc illud quidam no diffiteor si vassa
llus maxie qui fidelitatem dno fecit vel
facere debet alicuius rei se aduo nouit
inuestitum contempnat etiam pares q[ui]
no sunt pares inuestituram probare po
test cuius rei ratio talis e[st] nam sicut vas
sallus no dz curia exire nisi per paria
hoc est vassallos siue pares curie cete
rum si in curia sit etiam pares q[uod] in
tendit probare pt apocriphum e[st] tamen
notabile. Baldus.

De controuersia int[er] vassallum et epm.
Rubrica.

Ex eo. diuide in qua[tuor] partes primo
thema e[st] questio. sc[d]o allegatio
pro parte vassalli. 3o allegatio et
responsio p[ro] parte dni. quarto i[n]fisio ad

Infamia facti 3x

Fama

Quo ad acto testis co[n]ffirmatio

Quo bo

Bo

gonem et declarto qui sunt iudices et q e
ortum sit officium. Sed in v. opponit 2a in
v. dno quarta in v. Sed laudatur. Lay
si int epm et vassallum est contentio
de investitura abeunte predecessore facta
pares curie cognoscant prius tn debet i
vestiri de suo proprio et recto feudo quia
principalis qo dirimat. hoc dicit usque
ad finem. differentia quantum ad feudum
de quo e controversia sed no quantum ad rec
tum de quo investitum. Secundum recto feu
do q sine controversia tenet ab eodem
dno. ja. bel. ex. nota q licet debitor p
solutionem animam no recognoscat debita
tamen no intelligat dnm spoliare nisi
in animo suo disponat in futurum no sol
vere sed in primo ut nota ext. de elec. que
lam in novel. pone andreas epus inves
tivit b. de quodam feudo anime prestavit
vel alterius rei et decessit andree successit
petrus molestabat vassallum dicens ip
sum no ee vassallum unde vassallus a
git contra eum coram arepo. epus exci
piendo proponit q debeat conveniri coram
paribus curie cum habeat alios vassallos.
b. replicando dicit q exceptio no procedit
q probat tali ratione vos epe dicit q ego
non sum vassallus q dicitis q ego no
habeo pares si no habeo pares ergo im
possibile est q cognoscant pares quis
quid iur. respondetur q pares possunt cog
noscere id pot esse quia vassallus pro
fundamento sue intentionis asserit se vas
sallum unde no minus debet in ipsa asser
tio actoris ad fundandam intentionem
rei agentis replicationem. Et istud e no.
dignum q magis nocet assertio actoris ac
tori quam rei reo. Et nota q actor
replicando no pot esse suo libello contrarius
q tenementi. Sed mirabile e nonne isti
pares sunt layci quo g sunt iudices e
piscopi. Respondeo ecclesiastica iudices sunt
licet sunt seculares quia feu
dum no est res spiritualis. Item oppo.
epus no pot prorogare iurisdictionem in
laycos. Respondeo ista e prorogatio iuris
vel naturis est ipsa originalis iur. dco.
ut nota. c. de invest. in mar. fa. i ul
tima glo. vel dic q licet ex contractu no
posset clericus prorogare iurisdictionem. secus
tn in contractu vel spirituale est in feudo quia
ipsi sunt iudices reales donec g. ges. q
aliena. ff. si. et ista pares habent iurisdic
tionem a canone in feudo certe et ideo
minime si sunt iudices competentes et lf.
placet. Oppo. q qo no procedat sup
anno redditu cum no transeat ad suc
cessorem ut c. quib. dicatur. dux. ff. si.
go. ille. ff. nichil faciat. quia hic loqt
de investitura perpetua puta decimarum
ibi de soldata vel dic q et si libellus
no procederet finaliter tn sup in eptitudine
libelli no pot pronunciari nisi prius const
tet de iurisdictione. ita debet intelligi p
ma glo. in fine q tenementi. vel hic
esto q eet ineptitudo iuris intentati
tamen libellus poterat de possibili ee
aptus q etiam nota quia ad tex. prima
solutio est verior. enus. f. epi. p. hoc a

appet q vassallus erat actor. Oppo. h
hic e dubium de iur. dictione ergo magis
debemus favere actori quam reo ut ff. de
iur. om. iudi. l. cum quedam puella na
iurisdictio est de peratoribus in quibus
est magis favendum actori ut nota
extra de resti. spo. c. cum ad sedem so.
hic libellus actoris et narratoris quali
tas contra agentem concludit excep
tionem declaratoriam als declinato
riam fieri ee veram nam cum ipse dicat
se feudatarium et curia ht. l. pares se
quitur de natura q pares sunt iudices
curia sicut de curie que inter imo
bilia computantur quia imobilibus
adherent et stabile subiectum habz
q semp e actu permanens idem i aliis
curiis pretoriis vel quasi que vocant
pares curiales. Respondendo neget. Opp.
q pristam visionem sit lis contestata ut no.
in c. dudum de decimis in novel. q
amodo no pot opponi declinatori foi
c. de excep. l. fi. so. dic q negabat no
tn animo litem contestandi sed de plano
non tn in figura iudicii vel promisit
protestationem vel negabat rebus p
fas turbando ipsum in possessione. Sed h.
no placet quia lra dicit respondendo si
dicas q negabat excipiendo iste tex
probaret q per exceptionis obiectum no
sit lis contestata. q doc. concedunt in excep
tionibus preiudicialibus. i. que impediunt
litis processum decidendi. in de bi. l. elegat
ff. si quis post. quia exceptio preiudici
alis ad processum que respiciat no solum
merita cause sed initia iur. dans litem
contestatam no sunt quia oppositum eius i
fert vel dic q verbum novum quod si ante. xx. dies
opponatur nunquam lis contestata videtur
ut in aut. offeratur dicat oddof. iur. q
possint et debeant de feudo cognoscere
in summa sua. hec verba seqntz repro q
dns et ille qui convenit eum debent pa
res eligere et illi electi faciant inves
tire vassallum de suo iusto et recto feu
do. Sed iuramentum fidelitatis deferatur
donec de causa pronunciabit et ita ap
parebit verum debeat iurari vel no ut
in isto c. exeo. et nota q eligit pa
res antiqua sit investitus et nota
casum ubi defertur sacramentum fideli
tatis oddof. tu dic q in isto c. vassal
lus petebat duas investituras eodem
libello una sit realiter q dns no ne
gabat et ex hoc magis constat q he
bat pares alia nullo modo sit donec
sciatur quid iuris. et ita teneo ego
Baldus de perusio

De vasallo milite q arma bellica deposuit

Miles. Miles seculi factus e mi
les dei exeo q venerabilem
domum intravit et feudo re
nunciavit feudum amittat. h.
d. Oppo. monasterium habuit loco fi
lii ut in aut. de sanc. epi. ff. Sed hoc put
c. de sacro. sanc. ecclesiis ff. aut. si qua mu
lier. ex. de probationibus. c. in presentia. so.

e[x]cedam sunt que transmitti possunt ad quelibet filium et sic loquitur contrarium / quedam vero sunt que non possunt transmitti ad quelibet filium sed ad qualificatum filium ut hic / nam hic non succedit nisi prestet etiam obsequium / quod monasterium prestare non potest et sic non obstat / Sed g[lossa]. feudum esset datum ad tale servicium / quod posset prestare in monasterium / tunc in vita naturali monachi / monasterium haberet feudum / sicud dicimus in emphiteosi C. de sacro sanc. ec. aut. ingressi / et dicto c. in principio primo. non obstat istud c. quia loquitur in beneficio quod datur obtentu milicie secularis. Desinit enim esse miles secularis quia factus est miles dei / et non debet habere beneficium qui non gerit officium. Alii dicunt quod monachus adeo mutat statum mundi quod habetur pro mortuo et ideo de feudo iudicatur tamquam de vacante per mortem per primam op. fac. ff. de iu. fis. l. statuus. § cornelio Sed non hic quod per monachatum quis desinit esse miles secularis. Secundo nota / quod quilibet monachus potest dici miles dei / tercio nota / quod qui non gerit officium non debet habere beneficium / consonat C. de sacro sanc. et sub pretextu / et l. i. C. de re mili. li. xii. Item nota / quod ille qui renunciat seculo eo ipso intelligitur profiteri totam regulam i. vivere in obediencia in castitate et sine proprio. Tercio deponit habitum et signum / deponit signatum et beneficium. h. d. Alii idem decretalis invenitur. Fore iam contrarium glo. dicit quod sic. ff. de le. i. l. nemo potest et hoc in foro contractus vel ultime voluntatis / Sed in foro delicti dic ut no. ex. de ob. ad ir[regul]ato. c. i. in novel.

An illa sint diversa aliquem deponi vel administracionem ei aufferri dicit gl. quod sic de adm. tu. l. et si plures

Est et tercius casus quo quis removetur propter impossibilitatem subiecti / et iste breve habetur per extincto ut hic. Sed quid de militibus gaudentibus iudeo non perdunt statum / ideo nec feudum / sed propter honestatem serviunt per substitutum. C. de decur. illius li. x. et l. nemimem porro in eis honor actus est sed causa iuris mutata non est de condi. et demo. l. fla. § i. Secus si causa iuris ex eorum constitucionibus esset mutata / nam digressio ad oppositam qualitatem habet dispositum viciare / quod requirebat eandem qualitatem durare. ff. de capi. di. l. tutelas. An sacerdos potest vel debeat reputari de universitate civium dic quod sic de condi. et demo. l. falsa. § i. de foro compe. dilatas. Sicud eciam sunt de corpore civitatis secundum oldra. Adde talem regulam quod inhabiles ad serviendum / si sunt ad succedendum habiles ad succedendum ~~adsuccedendum~~ possunt servire per substitutum. Secus si ad succedendum sunt inhabiles sui. an. de ys. ali. Iac. aurelia ponit hic talem postillam istud c. potest intelligi quod feudum datum erat milicia ut retineret quousque libros non habet sed ego puto quod alia lec. sit verior et quare

verior est. te quia usitacior ut ita dicam fac. aute. renunciando ipso iure ipso ingressi ut C. de sacro sanc. ec. aut. ingressi et in aut. de mo. inpri. Nota hic illud vulgare / si nomen preceris nec rem habere mereris / quod est verum si nomen signat formam / vel qualitatem necessariam in esse alicui subiecto / ut ff. de fideiu. li. l. lucius. ff. de pac. tale pactum. § fi. ff. de capi. di. l. tutelas. Secus si nomen signat solam simplicem denominacionem / ut ff. de rebus dub. l. si cognatis. Sed vero utrum professio sit sacramentum ecclesie respondeo non / ut nota in c. ult. de condic. appo. in novella / et ideo propria potest ipsam removere. Baldus.

De milite vassallo qui contumax est. Ru.

Dominus contende in duabus partibus propositum quali. procedatur contra vassallum domino querimoniam exponente de eo qui incidit in culpam / Secundo qualiter proceditur contra dominum vassallo dicente se ab eo spoliatum feudi possessione / secunda pars incipit in § si vero vassallus. Casus si dominus conqueratur de vassallo dicens eum in culpam incidisse propter quam meretur amittere feudum / vassallus ter citari debet. citacione vii. aut x. dierum spacio in unaquaque vocacione statuto / et si contumax fuit dominus debet mitti in possessionem feudi et expectabitur vassallus usque ad annum / et si veniat ante / restituetur ei possessio / Si non veniat perdit possessionem et feudum / si vero contra vassallus conqueratur de domino dicens se spoliatum ab eo tunc / vassallus debet adire curiam et ei revera debet dominum cogere quod restituat possessionem / et si contumax fuit dominus vassallus potest adire maiorem potestatem / et si perseveret dominus in contumacia vassallus poterit eundem perdere. h. d. feudum amittat. quod dicit feudum expone. i. feudi possessione quod elicitur ex hiis que sequuntur. et dicit ia. aure. quod glo. hic posita falsa est que dicit quod vassallus propter tres contumacias perdit feudum nam primo requiritur quarta s. annus quere. i. de capi. ex. or. ff. si vassallus. Symon vicentinus ibi nichil respondet. Nota quod qui non loquitur et obmutescat iusticiam denegare videtur. dicit hic an. de ys. quod repsalie possunt concedi non solum propter iusticiam expresse denegatam sed eciam propter moram exhibite iusticie de qua mora dicit leviter constare an. de ysez. ibi. malo ordine intuerunt nota contra ingredientes possessionem non servato iuris ordine. C. unde vi. l. meminerint / et nota in l. si quis in tantum. C. si per vim vel alio modo. l. fi. C. de pac. si pacto quo pena dere. inde. Sicut in mille. ff. si inte. ven. no. l. i. § necessario. Adde dicit ac. quod absonum est / quod propter unam contumaciam quis perdat ius cause / ut ff. si quis ius di. non ob temp. l. i. in fi. dicit primo quod quatuor sunt actus in quibus requiritur peremptorie expressum vel tacite s. diffinitiva missio

qo

qo

qo

qo

ca

qo

Rio

Summa

quod repsalie concedi

primo

inpositionem veram absolutoria abinstan-
tiaius iudicium et bonorum annotatio ut no.
post eum ex. de actu. adpositionis in no.
ibidem dicit inno. quod personaliter citatus
non est citandus nisi semel et hoc verum
si dixit nolo venire ut nota. ff. de in in-
te rest. l. si. per actum. idem si nichil dixe-
nam de contumacia constat eo ipso quod non com-
paruit vel non misit procuratorem suum inno.
et jo. an. idem ait quod contumax sine alia ci-
tatione patitur interlocutoriam super
processu quin immo sine citatione pot. iudex it-
loqui se excusata cum dilationes ab eius iudic-
ari quia cum arbitrarium sit est pertinere
praesumendum ¶ Sed dubitant qui inferior
mandat / quod citatam superiore compareatur
utrum requiritur peremptorie dicit spe. / quod su-
fficiat unum mandatum jo. an. sentit contra
ex. de actu c. si. in novella / adde dicit
jo. an. quod si de citatione trinus vel alius quod
sit terminus citatur sufficiat una citatio
ut nota in c. non minus de in inte. etc.
in novel. adde dicit dy. quod impeditus potest
constituere procuratorem ad se excusandum sed
ille qui non est impeditus debet constituere
plenum procuratorem ad causas cause de re-
iudi. quesitum per dy. beneficium et possessio-
nem colligere quod aliud est feudum aliud
feudi possessio consonat ff. uti pos. si duo
§. fi. et quod metus causa si mile. § qui possessi-
onem ¶ Sed inquid mihi istarum dilatio-
num a consuetudine prefixarum potest minui v-
na glo. dicit quod si est de stilo curiarum non
de stilo consuetudinis hic approbare / dic quod
qui iuris statuit pro forma nichil potest mu-
tari quia nichil mutandum de solempni-
bus / et ideo si statutum dicit quod quis possit
tum sub banno precedentibus duabus cita-
tionibus tot dierum pro qualibet citatione
non habet iudex dare unam pro omnibus quia
cum ista forma sit data a statuto pro forma
substantiali preveniendi ad bannum nichil
mutari potest / etiam unius hore momentum
ff. de re iu. l. et si nichil et ad hoc con-
sueuit allegare glo. hic potiam que
incipit hoc in toto in fine quia non adde
non potest appellari ab interlocutoria quod
verum est quod a primo decreto potest appellari dicit
dy. quod ideo est quia in facto est execu-
tione consistit de damp. infec. si finita.
§. julianus per dy. de domino conqueri. pu-
to quod sufficiat dicere conqueror de do-
mino meo qui me spoliavit tali feudo
quia ista querela habetur hic pro libello
ut nota. l. quod iii. quod postulatus ordina-
ria ¶ An sufficiat facere cum generali conclu-
sione proponere nota. ff. de v. sig. l. ver. et
ac apparet ex aliis actis ff. de v. sig. l.
sepe ¶ Item nota quod iudex non potest sup-
plere si plus est probatum quia petitum ut
nota. ff. de v. sig. l. verbum oportet dicit
ja. de are. quod verus contumax est citatus
ad domum domini qui sciunt se citatum. c.
de proc. quia absente ja. de are. idem
ait quod contumax in non respondendo purgare
contumaciam donec adversarius sit probatus
consuetus in probando. c. de inter. calump. l.
ii. ja. de are. ¶ Idem ait quod ex contumacia
non inducit obligatio nec ex interlocu-
toria sed ex diffinitiva sit. c. de his quod ad

etc. consi. l. prima jac. de are. ¶ Excusatio
potest in dicta aliter locatis de ver. sig. l. pu-
pillus § excusationis procuratoris. ¶ Itaque
a iudice in cognito non tenetur compare.
de v. sig. qui neque procurator. dic. jac. de
are. quod processus nullus inducat impel-
lacionem. c. in quibus causis in inte. resti.
non est nec. l. in minori. jac. de are. dic.
jo. an. quod si libellus est inepte bene conce-
ptus ut si quis dicit demitio et causa
potest super eo fundari totus processus ext.
de sponsa. in pri. c. ad dissoluendum in no-
uella dic. actu. quod ea que sine citati-
one fieri possunt si non recte fiunt ipso iu-
re irrita sunt. ff. de bo. pos. l. iii. § si cum
cognita etc. dic. hosti. quod si quis expresse
dicit se non facturum non debet expectari termi-
nus de offi. iudi. or. c. irrefragabili in
nouel. dicit doc. quod quando hora est de na-
tura vel de consuetudine actus expressio
dici hodie per expressione hore de e-
lec. cum nob. olim ad si. in nouel. dicit
doc. quod citatio legis est citatio generalis
nominatorum et non nominatorum de re iudi.
l. de certo in nouel. dicit inno. quod nega-
ti in iure dom. de audiencia denegatur in
c. cumana de elec. inno. tertiam amonitionem
dicit inno. quod sufficit pertinam monitionem
quinque quia subdita sit pertinam requi-
sitionem quinque duracia sive pertinacia p-
lati postquam requiri potest ad superiorem
ut nota in c. statuimus de sup. neg.
plat. in nouel. et est tex. hic notabilis
Sed inter hic dic quod citatio debet fieri per-
sonaliter ad dominum ergo sufficiat una requisi-
tio quia personalis ut no. c. quo et qui
iudex. l. cessate et per inno. de offi. dele.
consuluit oportet te dire quod hic sit speciale
quod non tam rigorosa est ista monitio
sive oratio ut c. de liba. ca. l. cum affi-
nes sicut a. propter reverenciam domini vel
dic quod illa glo. non habet locum in feudis prima
iorem. nota sine app. de minori iudice
convolari ad maiorem sed speciale est hic / et
ratio est timor domini de precedente. domino
primo posito in banno propter contumaciam suam
glo. que dicit quod banniti terram perdunt
a quolibet de perdant sed hoc falsum est ut
ff. de minor. l. pap. exuli. et nota in l.
ad cognicionem qui ex cau. impos. ea potest
pares non perdunt dominum banniti quia hoc
est meri imperii ut. c. de sent. et interlo.
o. iudi. l. nulli dic ergo quod hoc est propter me-
lo. legis quia lex intelligendo per ma-
at domini de causis rebellione et pertina con-
stat posse perdere. Et sic nota quod statu-
tum potest dare perdendi licenciam ¶ Sed
inquid id quod captum perdendo debet
reddi domino si restituit feudum puto quod
non quia ueris lumen factum est predonis
sicut nos dicimus in quolibet alio bello
iusto ut nota inno. in c. sicut de iu-
reiur. et ff. de cap. l. si quis in bello 2
l. ii. c. de dona. si quis pro redemptione que
auctus legis optinet auctem iudica
omnium. c. de furtis aut. naugia Et
idem tenet etiam in foro conscientie dominus in-
nocencius de penitencia forti ¶ Vos videtis
quod hic est una magna glo. que hic

dum

quo

d' p da

quo

partes datas et distinctas cuius materia
traditur per modernos. C. de iudic. properand.
§ sin autem et C. quo et qui iudex. l. ces-
santem. ¶ Extra quero / utrum promissum
qui promisit soluere mediolani possit ci-
tari mediolani / respondeo sic / si promisit solue-
re certo tempore / quia maliciose uidetur abes-
se / primo / qui ita notat ex. de eo qui
mit. in pos. c. si aduersarius. ¶ Secundo
quero / cuius sit citandus in causis tam-
quam aduersarius / respondeo / dicit primo
quod ille solus contra quem dirigitur pe-
titio ex. de in. et obe. c. similibus / dicit
primo quod licet tamen aduersarius adicitur pro
suo interesse / tamen in possessorio non posset
apponere de petitorio / de sponsa. c. uen-
iens per primo ¶ Item dicit lex / quod si citata
persona potest ex sua persona opponere
exceptionem peremptoriam / sicut sibi de-
clinatoria fori. ff. de iudic. uenditor
C. ubi in rem actio. l. i. dicit primo quod nunc
sub in possessionem in personali post cum
potest opponere debitori recuperare
uolenti exceptionem dolo fraudis / ante cum
nunc non ut in c. qui frequenter in fi-
ut lite non contestata per primo. alii dicunt contra
quia creditor non possidet de acq.
pos. l. iii. § generaliter / et melius nisi res
esset ypothecata per paria / quia tunc te-
ne eum primo. licet sit actio personalis sim-
plex inuenit se deceptum in in positio-
ne decreti primo motum per ex mero of-
ficio reuocare de offi. dele. consulta-
tionibus in nouella / dicit primo quod sen-
tentia contra illos qui de iure contradicunt
in dictioni / non tenet de preben. per illo-
rum / primo. maior est contumacia citatum
quia presens expectari non debet quem
in absentia / quia absens debet expec-
tari. C. quo et qui iudex. l. cessante
ex. de iudic. c. i. de offi. dele. consuluit
¶ Tercio quero / utrum credatur nuncio
qui dicit se citasse ex iudicis commissio-
ne / dicit primo quod sic / si est in causis qua-
libus et iustitia deprobatur. quia contra flam.
dicit bar. quod hoc uerum quod uerbaliter
citare potest sed non grauare in persona
uel rebus. C. de colla. fun. fiscal. l. pa-
latinos probat. ex. dicit quod de commissio-
ne debet constare. C. de exhi. reis. l. ne-
mine bar. de hoc not. ff. de ple. l. the-
opompus ¶ Quero si appellat aliqua
sententia inuentum antiquam in qua sit men-
tio quod reus fuit citatus / utrum presumatur
citatio / dicit primo quod sic de testi. c. al-
bericus / de hosti. quod post breuium pre-
sumitur presentia et processus ex. de renun-
in preca in nouella ¶ Quero utrum
in denunciatione que fit uenditori req-
ratur certa peremptio / dicit primo quod
non sed sufficiat una de elec. cum nobis
olim ibidem ait / quod licet in citatione
non opponatur hora tamen intelligitur quod ho-
ra consueta ¶ Quero ubi quis citatur
per precionem seu gridam in quo loco debet
hoc fieri / dicit citari quod in uico citari
ff. de damp. infec. l. si finita. § iulianus
in glo. magna / dicit cum diaconus quod
bannum preconis iussu pretorum ciuita-
tem omnis ligat. xvi. di. quod dicitis

Idem ait / quod ubi citatur capitulum sufficiat quod
littere presentent maiori de capitulo. xliii. di. c.
commessationes / dicit primo quod post litem contestatam
semper sufficiat citatio ad domum / de eo qui
mit. in pos. si aduersarius / dicit an. de prep.
quod cum constat de absentia sufficiat quod
citatur ad domum. ff. de le. eiusdem. § i. si
statutum dicit / quod citatio debet fieri in pro-
pria citandi / et ipse sit in confinibus ci-
uitatis prohibitarum / uel si dicit quod citetur
ad domum / et ipse pater habet duas do-
mus / uide cum. ff. de damp. infec. quod coda-
ue dehinc qui deie. si uero. § quod si ex inedi-
ano de elec. cum inde. de foro compe. ex par-
te. b. dicit quod est electio citari facientibus uel
iudicis / primo eciam inuicem / quia non fiat li-
per uiam electionis / sed quia sufficiat ita citari
quod satisfiat mandato legis et iudicis de in-
dice / an sit citandus ut defendat suum pro-
cessum / dicit primo quod non in c. de certo de
transac. / alibi dicit / quod qui procedit per inquisi-
tionem tamquam aduersarius est citandus
tamen si non citatur non uiciatur processus
quia fama dicitur agere et conueniri uel res
publica / et non ipse de pau. inna ar. C. de
ex cre. tri. fenerito / et in l. i. C. de suptam
recipe. l. i. x°. de recedent sine iudic. licen-
cia / uide quod nota primo. de penis calupmia
tor. de offi. dele. consuluit ex. de iudic.
c. i. et statim dicam ¶ Et nota / quod non
potest quis primo tamquam contumax / si citatur
sub hac forma / si tua credideris interesse
nam si non credit sua interesse citatio non
ligat / quia condicio sub qua fuit citatus
defecit / et uide quod nota. C. si man. ita fue-
rit. l. ea quidem et illa clausula / si senseris te
grauatum / uide quod glo. innuit et supplet
per modernos. ff. de no. op. nu. l. de pupillo.
§ meminisse / dicit bar. / quod ille qui semel con-
paruit si postea solempniter citatus non compa-
ret presumitur frandacionis causa latitare. l. fal-
cimus. § quid sit latitare qui ex cau. in
pos. ea. ¶ Sed quid dices / datus est terminus
peremptorius ad proponendum quicquid uel-
let lapso termino uult excipere dicens de nouo
ad suam noticiam peruenisse / an audiet dic
ut nota in c. quod sic. § fi. ex de elec. in
nouella ibi oio uide / sed excipiens tractat
de uindicta uel delicto quod papinianus
cum in iura alicuius ut de prescrip. ubi ban-
no dico cum non audiri si aut de damp-
nificando et est reus et hoc probat per iudi-
dico cum audiri ut ff. de min. uiuam. l. ad
monendi siue dicat ad se peruenisse noti-
ciam excepcionis siue probationis ¶ Porro la-
ta sententia talis noticia nil proderit
ff. de eden. l. argen. § cum aut et ar. C.
fu. l. manifestissimi. § ii ¶ An sufficiat
quod contra appareat ex actis licet nichil sit
super ea interlocutum hec glo. mirabilem
in l. pe. C. ad trebell. ¶ An primum decretum
possit interponi die feriata dicit glo. quod
non in l. ii. ff. de feriis ibi uideas ¶ Ite
an ille qui est presens in iudicio sit citan-
dus / dico quod non si alias comparuit et est in-
structus alias potest declinare mandatum
quod sit sibi expresso. c. i. de iudiciis in nouel.
¶ An uniuersitas potest deponi et priuari pri-
uilegiis propter contumaciam dic quod sic ut no.
in c. grauem de sen. ex. in nouel. ¶ De
illo qui illicenciatus recedit aduer

sacio compute / no eo die / quia fuit impedi
tus / sz die sequenti / an puniatur in expen.
dicit Jnno. q. sit de offi. dele. ɔsuluit de pe
nis calup. s. si sequenti die iudex iudica
uit et iudicare potuit / ꝓgimi facit q̃
nota in. l. si. ꝯ. i. de eo p quem fac. erit
et. l. ex quacūqz in fi. si quis in ius vo
ca. no ie. et. l. si in te ꝯ. fi. q̃ vi. aut cla
et insti. de v. ob. ꝯ. omis et. l. et post ꝯ.
cā ēducto. ff. de iudic. quia si nullo mo
ɔparuisset no ɔdempnaretur in expen.
dicit vinc. q. v̄bum nolo denotat ex
pressum contemptum / secus si dicat no volo
de officio dele. prudens i nouella / credo
q. sensit / q. aut dixit no veniā et istud
est emanatum / aut nolo venire et istud
est ɔtumacie expssime / ut no. ff. de iu
bu. l. i. ꝯ. sciam / plura alia solempnitatis
dicit vide p inc in dicta. l. ɔsentaneum i
lec / adde tamen q. lex ɔmittit qn lex
ɔmittit aliquid arbitrio iudicis in tel
ligitur in hijs que ā consilio reguntur
no in hijs que specificata sunt a lege
ut. l. i. ꝯ. calup. ff. ad tur. et ff. loca.
si in lege in prin. et q. no. in. c. cū int̄
vniuersas de elec. in nouella Et scias
q. si ista arbitria parū ledunt no ap
pellatur. ut no. Jnno. in. c. fi. ex. de fe
rijs / sz si multū ledunt ut quia iudex in
iuīs arctat terminū et causa ē grauis
uel mediocris licet de iure ciuili sit q°
ut nota. c. de dilat. a priore tū denū
cau. certū est q. appri pt ut nota i dō
c. ad petitionem de actu. Pone clericus
confessus ē de plano debitū vnde epus
mandauit sibi q. i. x. dies soluet et ad
iecit si no soluis excōicete ex quo ve.
valeat ista excōmunicacio / et videt q. n
q. ista dictio exnūc sigt tempus ɔtinuū
ut in. c. cupientes. q. cetez ex. de elec.
li. vj. / et nota in. c. cū in cunctis de elec
tione in nouella / et pz ff. de v. ob. l. hu
iusmodi stipulacio / Jtem pz gramatica
liter / quia adūbiū pūtis tpis de fu. r
ra. distin. l. i. ꝯ. nunc tractemus / sz i pos
sibile est q. pena pueniat delictum / uel
q. excommunicacio preueniat ɔtumaciam / ac
sit ordo ppostrus de sma. ex. sacro / cō
trarium est veru / quia hec verba exnūc
excōmunico te sigt pntem v̄bi actū / sz
futurū effectum. ff. si cer. pe. l. lecta / plus
dico q. si iudex uteretur v̄bis tpis p
teriti / ut qz dicat exnūc excōicatus
sis tū ista v̄ba debent intelligi sane
ut nota. Jnno. ex. de app. c. preterea re
quisiti videas Et p hoc etiā pz qua
liter debeant intelligi v̄ba que sepe a
promitur in scripturis videlicet exnūc p
ut extunc put exnūc quia nūc sigt
actum v̄bi plan tunc sigt effectum v̄bi cō
summati et sic no ē aliqua pplexitas in
istis sūmonibus Pone aliquis ē catiuus
et ɔstat eum compere no posse vtra
manus iudicis interim sint legate di
cit Jnno. q. sic / fallit in electoribus ubi
impeditus no expectatur. ut ex. de e
lec. cum int̄ vniuersas Ego dico id-

in omnibus publicis actibus ne ppter p
ticularem absenciam publica vacillat
utilitas ut. c. de decu. l. ij. li. x. Ego
qn paciatur patrem ex legibus audie vt.
ista ppe dicat citacio / dicit doc. q. no
sz dicat quedam monicio sine denūcia
cio / ut no. ex. de elec. c. cū nobis olim
in nouella / dicit hosti. q. in pma vice
no mittit pemptum sine iusta cā ex
pressa in citatorio / ut quia citacio no
est finalis / alīs posset appellari ut nota
ext. de testi. in nre. c. ex litteris in fi. i no
uella. dicit hosti. q. qn scienti ē ali
cui / quis tinū ɔ audire ad corrigen
dum se / et certū est q. no vult penitē
no debet terminus expectari / ut no. ex.
de offi. or. ɔ irrefragabili in nouella
Dicit doc. q. cititus coram duis
tenet compere corā maiore tex. ē
ff. de re iudi. l. ɔtra pupillū. ꝯ. qui
ad maius ex. de offi. or. c. iij. in fi. i no
uella De curatore infantis ēt certum est
q. non pt fieri ut in. l. i. ꝯ. sufficit de
admi. tu. Quid ergo debet facere
creditor / qui vult sua cosequi / credo
adeat iudicis et faciat citari ɔiunc
tos amicos et affines infantis / ut ff.
qui ex cau. ma. l. ergo / et audiet q. sibi de
tur tutor / curator enī no posset dari
ei / qz no datur nisi petenti / ut ff. de
tutel. l. qui ht. ꝯ. si pupillus / dicit bar.
q. si bona infantis essent peritura / uel
imminet eis aliquid graue q. iudex
ex officio posset dare curatorem lite ff.
ex quibus cau. in pos. ca. l. fulcin. ꝯ. ve
intelligo de consilio curatoz populi
et in subsidium qn no repitur aliquis
qui uelit assumere curam generalem / q.
michi equū videtur / nam ppter uti
litatem iudex pot supplere ex offi.
suo / q. pbo tali rone si pot ex mero
officio remouere ergo de creare. ff. de
mag. ɔuen. l. i. ꝯ. erigere ulti. re
sponso Erit ergo hic casus singu
laris in quo p inquisicionem dat cura
tor liti quāquam hoc sit ɔtra regula
insti. de cura. ꝯ. Jtem inuiti / Jtem sibi
nis absentis datur curator ad insi
tanciam creditoz ut. l. ab hostib.
quibus ex cau. in. quare no eodem
modo i infante quem ē certum ē p abse
te hic Jtem certum est q. datur cura
tor ventri ressacii eius qui ē in vte
ro / ergo et infanti / ut ff. de uen. i
pos. mit. l. i. ꝯ. et generalit cū ꝯ. sep
tibus / nulla tū lex hoc clare dicat
Et ideo doc. sup isto dubio variat
in dco. ꝯ. si pupillus / pe. simplr te
net / q. infanti no pot dari curator
ad litem / p tex. dicti. ꝯ. si pupillus / sz
remedium creditor ē / q. citent ɔiuncti
et amici quos verisimile est defensu
ros infantem / et si defendant bene
quidem / Si autem no defendant p
cedatur ad missionem in bonis defu
cti / et pcedetur ad vendicionem / si ex
ɔtra defuncti ɔuematur et hoc p

q°

q°

quod tamen hoc quando lex ad
quittit arbitrio iudicis

dum

q° ad vⁿ ex mit
ḡnt ex mit reqⁿ

duas leges. ff. quibus ex caus. in pos. ea.
l. hoc autem in prin. et l. apud iulian
um. § si considera si quemtur ex con
tractu defuncti, ergo oportet quod in fus
sit in mixtus hereditatis, ut no. in l. si
ai doceam. § transgrediamur. ff. so. ma.
Sed istud non potest esse sine tutore ut
C. de iure deli. l. pen. Sed ad hoc rndz
quidam, et dicit quod sufficiat in mixtio
legis. xii. tab. ut ff. de condic. fin. l.
ii. et ibi per Cy. Sed ista solucio dubia est
in suo et falsa in infante exneo. Sed
dico quod supposito quod infantis exnei
hereditas est iacens, et ideo dabitur
curator hereditati iacenti. ff. de neg.
ges. l. debitor, alias hereditas iacens ta
quam res inanimata non posset lau
tare, et sic nec pati secundum dictum
ut ff. de her. insti. l. si quis instituatur
in si. Sed dubitatur utrum contra istum
processum sint curatorem bonorum mi
nor qui postea adiit pot in integrum
restitui, et videtur quod non, ut ff. de ne
g. ges. l. nam et si ius. § qui nego
cia. v. ideo quod in iudicium fiat. ff. de
minor. l. etiam cum credo in integrum
restitui posse si sit ibi lesio enormis
non ex edicto de minoribus sed ex clau. ge
nerali si qua michi iusta causa esse vide
bitur. etc. Sed an contra adultam con
tumaciam potest fieri sententia in spiritua
libus dic quod sic, ut nota in c. dudum
ad audienciam ex. de elec. in novel.
Sexto quero qualiter fiat missio in
iuribus negatiuis, pone quidam
nobilis colligit pedagium transeuntes
agunt sibi ius non esse colligendi
pedagium, nobilis est contumax, queritur
quomodo mittentur in possessione ista
gentes. Quid enim sicud unus rusticus
cui non interest sit missus in x. imperialibus
in anno, nam ridiculum esset ipsum
mittere in possessionem pretam immo i
terest et tamen non est dubium ipsum posse
agere, quasi negatiua quia colligere
pedagium est infringere libertatem tras
euncium, et aulz de populo competat ac
cio presertim quia est contra ius commune ut ple
legitur. Et nota ex. de iniu. ec. c. pue
rit in novel. Unde ideo propter hanc questionem
et similes facta est l. si pub. ff. de no.
op. nunc, et dic ut ibi, et nota quod ac
tiones huius generis possunt dici pre
iudiciales, quia tangunt statum
libertatis, ut insti. de acti. § preiudici
ales, item possunt isti indebite colli
gentes queruri actione iniuriarum
ut ff. de condic. et de. l. quibus diebus
in prin. et sententia fertur verbis negatiuis
quia pronunciabitur eos non habere ius
colligendi, demum subiacent verba affir
matiua. scilicet tibi perpetuum silencium impo
nentes, ut ff. de lib. lega. quibus. §
certa. baldus. Queruntur glo. in quod
vassallus non pot. agere contra dominum non pe
tita et determinat quod sic, et bene, quia
vassallus non est de personis notat in
edicto preuis, ut patet ex notatis

insti. de act. § penalis. Et iste plurimo
nes penales, immo magis ambages non
habent locum nisi in casibus expressis in iu
re, ut ff. de in ius. vo. l. quesitum et l. ge
neraliter et ibi nota, eodem modo potest sub
ditus agere contra patriam, vel sistus
venia non petita, tene menti istam glo.
que cottidie allegatur, adde tributum
debetur ratione soli proprii, sed vectigal ratione
soli publici, glo. est valde nota in l. i.
ff. de publicanis. baldus.

In quibus causis feudum amittatur

Obertus diuide in duas partes
primo pater scribit filio dicens quod
cause amittendi feudi non possunt
sub regula diffiniri, et subdit qualiter
vassallus debet habere erga dominum suum. 2o
diffinit seu distribuit duplicatem quid est
beneficium. 2a pars incipit ibi. § beneficium. Ca
sus primo pater scribit filio promittens
excusacionem suam et dicens quod cause que
bus feudum amittitur non possunt sub
i regulam diffiniri, et addit qualiter
vassallus dominum se debet habere, postea dif
finit beneficium dupli. quod dic ut patet inlia
hoc dicat rotunda. i. plena. no. quod
quod ea que non possunt sub certa regula
tradi iudicibus committuntur qui ex va
riis causarum figuris decernent illud
quod eis equum videbitur, ut ff. de v. ob.
l. continuus. § cum ita. ff. de effrac. et ex
pil. l. i. § expilatores, arbitrium enim
datur iudicibus tribus de causis, quidem
ad exageracionem pene, ut ff. de penis.
aut facta. § si. unde propter terribiles
casus licitum est leges transgredi dic
primo ex. de consti. c. i. et potius debet
iudex punire quam punitum ubi non
esset locus remedio ut l. si quis ex his
dato cum medium ff. de iniusto testo, quandoque
datur arbitrium iudici ad mitigacionem
penarum, pone statutum dicat quod qui tale
quid fecit ponatur in ad cullum vel
belleum, est quidam senex qui in primo
cullo moreretur, potest iudex mutare
genus tormenti ut ff. de in fa. l. quod
quo. § pena grauior, quandoque datur ar
bitrium propter magnitudinem hominum volun
tatem, ut cum dubitatur an casu vel
dolo aliquis deliquit, nam qualitas
personarum debet attendi iudicis arbi
trio ponderanda, ut C. ad l. cor. de
sic. l. i. cum C. si quis in pe. ma. dic. l.
i. Sed certe et interdum datur arbi
trium propter nimiam negocii verita
tem, vel propter dictam circumstanciarum
ut hic satis verba ponit glo. ff. de
legi. l. neque leges. v. omnino vide
as, porro et quandoque datur arbitrium
alicui propter angustiam hominum fideli
tatem, cum ff. man. l. creditor. § lucius,
quandoque probaciones pares sunt quere
an iudex habeat arbitrium eligendi ali
am partem, nota ff. de re. iudi. l. duo
o iudices dati et ex. de elec. c. cu
in terra 22 in novella. Ex. dicat
arcium quod etiam qui fallit aliquem

Ad exaggerandum penam

Ad mitigandum penam

Propter magnitudinem hominum voluntatem

Propter negotium circumstanciarum

Propter angustiam hominum fidelitatem

Ex qua ingratitudine amittitur feudum

pactum vide de eo multum considero de admi. tu. l. lucius ac ¶ de illa tu. iste v. est multum nota et dicitur. hic q feudum non committitur ex quali causa ingratitudinis sed ex magna ingratitudine tenere mente. Ex naturalibus. no. bona consuetudinem naturalem dici. Et est ratio quia provenit ex indistinctu rationalis nature que in est homini tanquam propria passio et perfectio ¶ Illud in illo v. ponitur diffinitio beneficii qua exposui in prin. huius operis ¶ huius ac. dicat q feudum est species beneficii in beneficiis sicut presumitur gratia ita et retro gratia dicit Jo. an. in c. fi. in fine de consue. in novella/ Et q rei proprietas remanet apud dominum usufructus autem. i. utile dominium transit in accipientem et eius heredes sive fuerit datum ad certum sexum sive in genere et nota v. Item nota q nomen usufructus ponitur hic pro utili dominio/ licet quidam dixerit q utile dominium nichil est quod credo usufructuarius est ille qui aliquid est sed iste nesciunt quid dicunt/ et inde q nota. ff. de rei. ven. in l. i. ca. tribuendo. s. mai. dudo/ et nota q directum dominium est domini. C. de investi. de re alie. fac. pr. fi. expressum nota q in feudo quod determinatur finitur ut hic et C. quod sit investi. pr. pli. et fi. si ea datur ad rectum feudum non terminatur ut j. de capi. qui curiam ven. c. fi. ja. bel.

Que fuit prima causa beneficii amittendi. Rubrica.

Prima autem causa. Divide in tres partes primo enumeratio causarum quibus feudum amittitur in specie/ Secundo enumeratio causarum quibus feudum amittitur in genere secundum quosdam/ 3o ad quos feudum omissum debeat devolvi/ prima pars durat usque ad pr. preterea modus secunda usque ad pr. demum 3a usque ad finem ¶ Causa usque ad pr. est et alia si vassallus adhibuerit domini vel heres vassalli a domino non petierit investituram per annum et diem amittit beneficium hoc dicit beneficium amittit. nisi iusta causa fuerit impeditus ut j. de prohi. feu. alie. per lec. c. fi. et C. quo tempore miles investi. pe. de. c. i./ vel nisi pupillaris etas eum excuset ut j. de prohi. feu. alie. per fre. pr. preterea/ vel nisi iuravit fidelitatem prelato et suis successoribus cum nomine mutantibus/ vel domino laico pro se et suis successoribus recipienti et puto ut ex. de iure iura. c. ego et c. veritatis et xij q. ij c. longinquitate Jac. bel. et facit ad id q dixi de impedimento. C. qui pe. tuto. s. animalibus c. de ap. l. preses ff. de pu. l. cesar. ff. loca. l. plt. pr. navem.

¶ Prima. quantum ad aliud que sequitur pe. de eo. per annum et diem fallit in milite qui habet annum et mensem ut C. quo tempore miles c. i. Item istud tempus currit demum a die sae ut ibi nota pe. de eo. investituram petendo. i. renovationem investiture quia ad petendam novam investituram realem non est certum tempus statutum ¶ Contra quod videtur j. de prohi. feu. alie. per fre. c. i. pr. preterea pe. de eo. fidelitatem polliendo. nota q vassallus debet petere renovationem investiture et fidelitatem polliceri ut hic et j. de capi. cor. c. i. in pri. et j. per quos fiat investi. c. prima c. fi. ¶ In glo. nota ac. Item nota q illud q dicit in hoc c. intelligitur de pubere sicut dicitur in constitutione frederici j. de prohi. feu. alie. per fre. c. i. pr. preterea/ Item intelligitur nisi iusta causa fuerit impeditus ut C. quo tempore miles c. i. et dic ut ibi pe. de eo. petere investituram. i. renovationem investiture que fuerat facta patri ipsius petentis qui fuerat vassallus et mortuus est pe. de eo. ¶ Sed numquid hec mora ante litem contestatam potest quis purgari videtur q sic quia est dies et pena legalis vel saltem potest purgari usque ad paucos dies/ ut ex. loca. c. potuit et ff. de v. ob. l. si ita quis pr. sena. sen. jac. de are./ equa opi. est ista tamen non probatur per aliquam legem vel consuetudinem feudorum ideoque non debemus esse clementiores lege ut in aut. de iudic. pr. oportet et sufficiat q ita sit statutum ut ff. qui et a quibus l. prescripxit ¶ Sed quid si dominus postea acceptavit beneficium vassalli/ videtur moram amisisse videtur. ut l. post diem ff. de lege commiss. et in quibusdam libris sunt hec verba in tex. nisi fuerint domino in mora/ tunc enim fuendo feudum retinet sed committere non videtur. Item in libro Jac. aurelia plus est in tex. s. nisi sit longobardus huius feudum accipiens. proculdubio enim longobardorum est ut nec pro investituram feudi nec propter hostem debeant ire transalpes qui tex. commentarii non habetur sed in libro summus autem in glo. Baldus.

Est et alia causa si dominus a vassallo petierit fidem investitura polliendo/ nec tamen requisitus eam prestare voluerit/ cum beneficiatus talis sit unde fidelitas fieri debeat tanquam ingratus feudum amittat hoc dicit usque ad pr. Item qui dominum ¶ Pone casum Comes investivit me de quodam castro urbalii sub pretextu

fidelitatis/ nunquid poterit me cogere adiu randum fidelitatem et recipiendo castr. prudo sit causatiue/ quia nisi hoc faciat i. tempus arbitrio curie terminandum priua bit bifis de quo etiam inuestitus ver baliter et debebam inuestiri realiter./ secus si expresso non tenebat ad fidelitate h. d./ et nota quod pares sunt iudices si cause noue realis inuestiture/ et sup mora vassalli pmenda/ Item nota quod si tu teneris aliquid michi facere et ego tibi pt michi assignari dilatio arbitrio iudicis/ quod faciam quod facere debeo/ et re cipiam quod recipere debeo/ qua dilatione durante sta imponetur michi silentium/ et nota valde tex. quemenn patri arbi trio etiam minimis anno sfm dy. ¶ quer. iac. bel. an iste .y. intelligatur de in uestitura fienda/ an de facta/ r. uidetur quod de fienda/ quia si semel esset facta i uestitura et possessio esset tradita non esset opus amplius eam tradi/ ut no. C. de usufructu l. corruptionem/ et in aut. sacramenta puberum/ et secundum hoc intel lige hic .y. de noua inuestitura iac. exuerit hic pe. de re/ nunquid si esset fac ta talis inuestitura et non esset facta fidelitas nec vassallus vellet eam fa cere nunquid habet locum processus huius c. quod dicit mouere et perseuerando contu ma. ¶ Quidam dicunt quidam quod dominus potest eum passe cogere ad faciendum fidelita tem. i. iurandum et si non faciat po terit ei indicere bellum/ dicunt quidam quod ita seruetur in longabarda et ista longabarda dicit pe. nescio/ iustum videtur quod si differt parum et diem prorogatur feudo ac precedentis responsi ego puto arbitrium tempus sufficere ar. huius .y. et ff. de op. lega. l. man ciporum/ Item facit ad precedentis iusti C. com. de le. l. fi. y. i. in ratione sui Bal dus de pursio legum doc.

Item qui dominum. Casus vassal lus feudum amittit si dominum non iuuit in prelio dominum potuit. Item si dominum non certiorauit sciens si bi magnum periculum imminere quod euitare potuisset Item si concubuit cum filia uxore vel sorore domini manente in capillo. h. d. usque ad .y. porro. ¶ In glo. hic notabilis. nota duo primo quod ex negligentia vassallum priuari feudo/ secundo nota quod ingratitudo patris nocet filio in vita patris et post de rigore iustitie feudorum/ Idem tenet pe. de re. licet de iure non debeat pri uari secundum iac. bel. ¶ In e glo. no. quod pu nitur vassallo qui ideo non demoua uit quia non potuit. ff. loca. Item qui y. exercitu ¶ Quesierunt pe. de re. utrum vassallus possit probare quod dominus decessit non quia vulnus fuit mortale/ sed propter mala medicamenta/ et finaliter deter minat quod sic/ et id quod facit quod nota ff. so. ma. l. ab hostibus y. si vir vx. in ./.

capillo. qui vulgo pollicelle appellant. Et nota quod iuuencule debent stare in capillo et non in capite velato. Baldus.

Porro si dominus. Casus usque ad .y. denique vassallus amittit feudum si dominum assalierit/ vel uicum in quo est per uim sit ingressus/ vel impias manus in iecerit/ vel alias graues et iniustas iniu rias intulerit/ vel morti eius insidiatus fuit/ veneno gladio/ vel alio modo/ Item si domino suo iustitiam facere noluerit/ Item si domino suo facere fructum recusauerit cum po tuit/ Item si dominum detulit/ et inde grauem personam iacturam sibi intulit/ vel si cog nouit dominum in clusum/ nec eum liberauit cum potuit/ et inito expedit. causis feudum amittit/ quod hoc et ciuilis et naturalis ro suadere videtur/ si parum tenent certe qui bus filij exheredantur/ et liberti iniuriantes reuocantur/ et quia natura/ et repudia fiunt/ et donationes reuocantur/ et quia natura nouas de die properat edere for mas/ iudex equitatem ante oculos habens in similibus aut maioribus causis/ si que de nouo emerserint iudicare debebit feudum amitti debere ¶ Ex est faciendum quod vas sallus non amittit feudum ex omni causa ex qua eius opinio grauatur sic C. de his qui bus ut indig. l. non oportet quia medium deterat perum feude alienando et tam retinet beneficium. h. d. usque ad .y. denique. iac. bel. ¶ Glo. sup verbo. assalierit. duo facit/ primo querit an vassallus copula do amiciciam cum inimicis domini perdat feu dum. Cura/ quod quero quid si deubet pro ini mico domini et dic ut nota iusse de treuga et pa. nam si ea tangit iniuriam domini pri uatur feudo alias non/ quia non tenetur pro domino suo gratis inimicitias parare nec alicuius fieri aduersarius amicorum cum eius pena istius c. fundetur in naturali equitate ut lia eleganter dicat certe istud non est bonum nec equum ar. ff. de oper. li. l. libertus negotiatoris ¶ Secundo querit glo. quid si dominus non vindicauit verum transmittat ad heredem suum accusationem ingratitudinis et dicit glo. quod non transmittit/ doc. intelli gunt hoc verum si potuit vindicare/ se cus si morbo sterilitate fuit impeditus vel ignorantia iusta ut quia nesciebat vassallum cubare cum uxore dicat aristo nocte vagatum adulterum dicit actum ex que fuit de nocte probabili ignorantem. ff. quod me. cau. si cum excep. y. hec autem actio dominus ol. cuasit quendam accusatum qui dicebatur commisisse maleficium de no cte et testes deposuerant se vidisse per computum lune quia nulla nocte non fue rat lumen lune et ideo non potuerunt in dere et sic fuerunt replicata naturali ra tione ¶ Deinde nos habemus hic/ quod si va ssallus non faciat iustitiam domino quod perdit feudum hoc debet intelligi/ qui non fa cit iustitiam de feudo/ secus si de alia re secundum glo. deinde subdit glo. ultra notabiliter quod si dominus non faciat iustitiam vassallo de feudo perdit proprietatem

Summa

qo

qo

mg

qo

qo

qo

qo

quod dominus perdit proprietatem in feudo vassallis feudi

9o

Tercio quero quomodo dns aget contra vas-
sallum p[ro]dico aut est priuatus aut p[ri]
uandus. primo casu no est dubiu q[uod] ha
beat plenu dominiu et plenam rei ven
dicacionem. Sz secundo casu videtur q[uod] debeat
agere condicione ob causam. Quidam di
cunt q[uod] habet vtilem rei vendi contra
quelibet possessorem ut C. de dona. q[ue]
sub mo. l. i. Jac. de bel. dicit q[uod] no habet
directam quia directum dominium sufficit ad
vendicandum ar. ff. ad trebell. l. Sz he
res nec pt vassallus excipe de iu
ri domino quia replicabitur iure
suo ar. ff. de inoffi. testa. l. pap. §. si
filius et ff. qui extra ma. l. nec non
§. exemplo. Sz uero e de utili domi-
vassalli no pt excipe quia elisum e
et quia sua no interest e. adde q[uod] no.
ff. de condic. indebit. l. indebiti §. sed
si innui et l. ii. Sz ager vetti vel ep
hi. pe. et ff. qui po. in pi. ha. l. credi
tor §. ii. credo etiam q[uod] vassallus po
sset queri questione tacitiana tan
quam pr[ae]do predo ut l. i. infi. cum
l. ii. ff. de tacit. pt etiam quemuis co
dicione ex moribus ad resandendum
idem q[uod] fam est ar. ff. de cohen. emp. l.
Sz celsus §. si fundus et de ac. emp.
l. ex empto §. si quis virginem de re
scin. vendi. l. fundus que licas tria

Deinde nota tex. q[uod] qui no obseruat
fidem conuentionibus priuandus e eius
emolumento conrr. ff. loca. l. quero §.
inter locatorem et ff. de rescin. ve.
l. fi. Deinde nota tex. q[uod] impotencia
excusat dicit primo q[uod] qui no pt sol
uere no est priuatus ex. de offi. de le.
p. et g. nam licet sit priuatus quo
ad actum no est priuatus quo ad re
atum q[uod] est nota nam inopia quan
dam excepcionem prestat ut nota ff. de
pact. l. tractus. Item nota tex. q[uod] de
latoria indignacionem dni no euita
bit ad id q[uod] dicitur in litt[er]is aplicis
alioquin incurrit indignacionem beato
rum apostolorum se nouerint in cau su
l. q[uod] ista verba comminant priuacionem be
neficiorum ecclesiasticorum q[uod] est menta te
nendum. Deinde nota ~~nota~~ tex. q[uod]
in penalibus proceditur de similibus
ad similia et maiora qui pocius atte
ditur racio legis vel consuetudinis qua
gramatica verborum et dicit bal. q[uod] e
verum q[uod] vbicumq[ue] statuto in est racio
naturalis vel ciuilis de V. ob. eadem f.
cau. bo. pe[na] et ff. ut pos. l. i. pend.
et C. de ius. dic. l. i. p gl. et doc. et no.
by hunc tex. quia non e melior tex.
in iure q[uod] in penalibus statutis et co
suetudinibus proceditur de similibus ad
similia. de hoc no. e. de stu. l. si quis
seruo. hec tamen doctrina no habet locum qn
pena in ponitur h[ab]ito respectu ad sin[gu]le
rem aliquam p[er]sone quia tunc nulla pt
fieri extensio de silibus p[er]sonis ad si

miles de casibus ad casus ista e glo. or
dinaria singularis insti. de ac. §. item
mixta est actio contra eos que in
capit si in medio quam glo. tenem
eciam. In glo. magna ibi fideiussit
nota q[uod] ille qui fideiubet in causa
criminali pro eo qui defert dnm tamq[uam]
ingratitudine remouet a feudo. fit aut
ista delacio multis modis s. accusa
do denunciando et prouenendo in qui
sicionem accusator debet dare fide
iussorem denunciator no ut quia no
denunciat ex officio publico et racio
sz certe primo videtur idem siand di
cimus incuitore qui se debet inscribe
et fideiussorem dare ut C. qui accu
no pos. l. ii. et l. qui crimen de hys q[uod]
ut in dig. l. polla ff. ad trebellia. l.
accusatorem §. incaatores Noe
tamen videmus q[uod] syndici qui denu
ciant maleficia no satisdant quia
officium eorum consistit solum in refere
do non assumendo in se necessitatem p
bandi de officio istorum tractat bal.
ff. de custo. reo. l. diuus accepio denun
ciatores sicut q[uod] accipit ius ciuile Sz
ius canonicum loquitur de denunciato
re ad aliud finem ut ex. de iudic. c.
nouit et c. super hys ex. de accusa. et
c. qualiter et qn el. secundo e ti. de accu
sa. In e. glo. ibi no coactis ista glo
potest allegari in ar. q[uod] valeat dictum
testis no citati dum tamen testis alias sit
ydoneus ut no. ff. de hys quibus ut
in dig. l. post legatum §. his verbis q[uod] ve
rum e dummodo interest partibus presentibus
vel altera absente solempnitates requi
sita quia nullo iure cauetur q[uod] cita
cio testis sit de substantia et eo ipso q[uod] index
defert ei iuramentum videtur eum monere
super veritate dicenda que monicio vi
detur citacionis aliquam vim habet ut no.
C. quo et qn iudex. l. cessante dic de
hoc ut dixi C. de epi. et cle. l. presbit.
Modo querit hic glo. vtrum vassallo
qui detulit liceat penitere ante sniaz
et dicit q[uod] ideo penitet an sniam quia
probare non potuit et tamen fecit quod
gt potuit ut probaret no paratur sibi
alias si re integra destitit sibi ignoscat.
dic Jac. de are. C. de transac. si quis in
aioz q[uod] in pena legali paratur secus
in conuencionali accum insti. de ac. §. ite
mixta e actio gt eos videtur dicere q[uod]
in istis delictis que committuntur in personis
bus ciuium licet locum penitencia tex.
est C. de iur. o. iudi. l. in criminali qui vi
imponere penam eciam ei qui solomodo
vocauit ad causam ad idem C. qui accu no
pos. l. pe. et l. fi. et C. de dela. l. fi. li. x.
Sz distingui pot an iustam causam ha
buit deferendi et tunc pot penitere
an no et tunc secus ut ff. de iudic. l. de
stasse iustam tamen causam hic nemo
videtur nisi qui hoc probat ut C. de calu
l. nius dicunt tamen quidam q[uod] sufficiat pro
bare per vnum testem ydoneum de veri-

Marginal notes:

5

a citato teste 3 de sta

no de istis verbis indignationem beatorum apostolorum

9o 5

8o

non circumstancijs sed io. an. dicat esse arbi
trium ut no. ex. et adde q. nota. C. de his q
bus ut indig. l. postq. pac. ¶ Nunc genera
liter quero an admittatur pma et hec
q̄o dividitur in duas ptes nam quedam q
volt pervenire ad evitacōem dampni qui
dam ad consecucōem bnficij exemplum de v
troque dicat statutum q. cōfitentes malefici
remittatur quarta ps pene sz negātī
augeatur tercia ps pene modo quidā
fuit confessus postea cōfessus e. negavit
vel econ. primo negavit postea confessus e
queritur quid iuris ¶ Sz ad evidenciam
premittendum e. q. negatio triplex esse
pot. s. de subā delicti ut quia negat
fam de qualitate delicti ut qz negat q
litatem loci vl tpis et de qualitate a
mi ut quia negat dolum et dicat se fe
cisse ad sui defensionem Item aliqui ne
gat in figura iudicij vl aliqn extraiudi
vel coram iudice no cōtestando litem nec
libello oblato dico ergo q. statutum debz
intelligi de negatiōe que fit lite cōtest.
qn proceditur p accusacōem vel qn cōtes
tando qn proceditur p inquisicōem ar. ff.
de v. sig. l. bone. §. hoc sermone et ff. de
condic. et demon. l. hec condicio in prin.
vel melius dic q. cū tractemus de pena
augenda rōne negationis intelligimus
de ea negatione in qua pseverat sz si non
pseverat in eo sed confitetur no dum le
quidato negocio p probaciones testium tunc
vitat dampnum q. ex negatione emergebat
ut nota in dicto. §. Item mixta insti. de
act. et. C. de his quibus ut indig. l. a
lia causa tn p istam cōfessionem non
cōsequitur beneficium cōsequentes quia p
negando illi beneficio tacite videt renū
ciasse ut ff. de fideiuss. l. si dubitetur et
facit ad pdicta. C. de non nu. pecunia au
cōtra qui priam et in aut. de trien. et se
§. plt. et. C. de iure do. impe. l. ij. ¶ Sed
dubitatur quid iuris si negavis cōfess
est in tormentis et pseveravit in cōfes
sione l. ideo no consequitur premium cōfi
tentis ar. ff. ad turpil. l. ij. §. si mater sz
certe nec meruit penam negantis qr
in negatiōe no pseveravit ¶ Sz pone
q. cōfitetur factum sz negat qualitatem re
spondeo aut negatio qualitatis habz
alteratiōe sm plus et minus et tunc respc
tu qualitatis habebo p negante sz re
spectu sortis ut ita dicam habebo p cō
fitente ita q. p racionali pena accedit
qualitati et decedit sorti licet alibi i
sta consideratio reprobetur ff. de eo q. certo
loco l. si. aut alteratio no e sm plus et
minus sz est exclusio totius pene et tunc
in totum hetur p negante ar. ff. de adul.
l. de miciasse §. quid tn et ff. vi bo rap.
l. pretor §. dolo et q. nota. C. de proba.
l. ij. p Jac. de are. et Cy. et prbar. ff. de
iur. iuran. l. eū qui in prin. ubi omino vide
Semper ipe in ista materia unam cōclusio
q. ubicumque agens intitur visionem adu
sarij sicud assumit eam pse ad probandum
ita debet assumere eam cōtra se ad sta
tuti bnficium indulgendum ar. dicte

l. eum qui in racione iuris q. etiam est satis ro
nabile ¶ Queritur utrum in causa appellacōis
habeat locum prima glo. tangit in l. si cum
excep. §. hec aut actio. ff. q. me. cau. l. i. in
prin. ff. de ac. emp. et utrobique sentit q.
in ca appellacōis pot purgari culpa usq
ad sinam facit q. nota. ff. de app. l. si cre
ditor. §. iussus multa plura alia satis bo
na dicūtur in hac glo. magna que bene
nobis adde dicunt quidam q. in delictis no
minatis locum het prima secus in nōiatis sz
tu dic q. in delictis que pendet ex cōdicōe
penitencia het locum prima ut in quas sunt cōsum
ata sz postea no sive sint nominata sive i
nominata ut crimen stellionatus nisi cōtine
aut merore illud purgetur ut ff. de ali.
iudi. l. ex hoc edicto §. si quis alienavit i
tamen glo. loquitur aliter quia dicat q. in
delictis extra prima het locum si ius adver
sarij no est sm detius alias secus dic ut.
ff. de fur. l. qui ea mente baldus.

Demumque queritur hic vassallus qui se
fecit causam amittendi feudum ad
quem debeat devenire ad dominum
an ad successores vassalli videtur disting
uendo an vassallus deliquit in dominum et
tunc revertitur ad dominum ut habeat hanc
sive in iure ulcionem aut peccat in aliū
ut quia fratrem occidit vl parracidium con
misit tunc no ad dominum sz ad proximos ptinz
si aut vassallus feudum alienavit contra
cōsti. Lothar. quia dominum cōtempnere videt
feudum ad dominum revertit h. d. ulcionem.
nota regulam q. ubicumque dominus principaliter
offenditur p reatum vassalli ibi ad dominum
feudum revertit ut habeat hanc saltem
sive in iure ulcionem quasi dicat hoc mo
de iniuria satis fit ipi dno ¶ Alibi appel
latur satisfactio quelibet sufficiens vindi
cta ut verbera ut ff. de iniu. l. Sz si unu
us. §. si autem iudicem et nota q. isto cau
dus pfertur agnatis sui par. de bel.
¶ Ego puto considerandum tenorem invest
iture nam si feudum est cōcessum generit
ad dominum revertit solū ius delinquentis
et no ius reliquorum q. ex ppria psona ha
bent quodam ordine mortalitatis non p
viam hereditatis ut ff. de interdic. et re
le. l. iij. et maxime qn regalia sunt cōcessa
in feudum quia absurdum e q. ea que de
pendeat ab hereditario corpe cū sint nobi
liora et pociora et ad ea admittantur
filij et agnati iure geniture bnficio
domini et prasa forma investiture cuius
tenore no est recedendum ut in c. i. de du
obus fra. a capi. a capi. investi. alij dicunt
indistincte q. iste e rigor feudorum q. si
marchio cōmittit delictum cōtra dominum sum
putā cōtra regem q. marchia ad regem li
bere revertatur exclusis filijs et agna
tis nam hoc tracte in est investiture q.
p expsso debet hri ut ff. si cer. pe. l. cū
quid et ff. de edil. edic. l. q. si nolit §. qa
assidua prima ps obtinet de iure cū 2a
obtinet de iure cōsuetudinario huic septo
ut s. dixi in alia glo. parracidium nota
regulam q. ois parracida est privandus
feudo dicitur aut parracida sive secuta
sit mors sive tractata et in tractatum p

qo.
Nota
Nota
& parracida nota

T. non bene gl. ia. de bel. qui vasal. pmitt al. d.
vel delinquendo ad quos cadat feud. p turbam

qo

paricidium licet deo revelante no fuerit
consumatum ut ff. ad l. pomp. de parrici
diis l. si sciente nam horribiliter revela
tum est deus qui pcepit genus humani
ut dicit tex. in aut. Sed nunquid dicat.
parricida illo qui non mortem
sed malam captionem puto circumventionem fratris
sui puta vassallus fecit capi fratrem suum
et poni in carcere tyrannico modo sic
quidam faciunt unde dominus vult eum p
vare feudo et credo et si non parte iste
dicatur parricidium tum quia est et silibus
ad silia pcedendum puto eum pvari po
sse feudo maxime si captus sit covasallus
quia iniuriam actionem facit do
mino qui vassallum suum detendit incar
cere pter quod etiam domino suo noie compe
tit actio ut nota pmo. ex. de appella
tionibus dilcs. Et hic quod si vassal
lus occidit fratrem pprium debet pvari
feudo quia est parricida ille autem quod
interficit fratrem dni sui siquid inter eos
omnibus sunt unus sanguis idem si aut
dominus est omnio extraneus dicunt quidam
quod non pvatur feudo quod dic ut no. ex.
de eo qui mit. se. fra. do. sui c. i. Sed
nota quod in istis casibus feudum non reu
titur ad dominum sed ad primos agnatos
quod dic ut j. qui vas. feu. pue. cum de fe.
c. vassalli. Et nota quod iste v. et pre
cedens apte loquitur in feudo paterno
sum glo. ja. debel. et pe. decan. Et in
de quod nota B. in prima lectura huius libri
s. cum vero cum contradicunt contempnere
videtur nota quod ille qui alienat no
requisito dno despicit dnum et ideo co
ne contemptus pdit feudum sed an ipso
iure vel p sniam dic quod spale e mali
ciacione quod ipso iure quod notat pmo ex
de feu. c. exparte sed ista lra qui inter
dum dicit amittit quod futura penam
signat ut nota C. de sacro sanct ecl. l. iu
bemus s. yconomus et dcum di l. i car
minali Item nota quod iste tex. dat ma
teriam delinquendi quia vassallus q
volet fraudare agnatos vendet feu
dum et sic revertetur ad dnum exclu
sis agnatis quibuscumque et cum hoc quod
dicitur est iniquissimum ut ff. de iur.
et facti ignorancia l. iniquissimum sed
alibi sup hoc dedi remedium et mitat ad
dendo quod filii et etiam agnati peorum
inter esse possint se opponere in tra
datur possio et sup hoc etiam requirere
dnum feudi quod phibeat emptorem in
possionem ingredi Item pt phibere
vassallo ne tradat de glo. em. emp. Si
quis sciat de rei vendi. l. si fundum ff.
de le. pstan. l. ult. s. si adiecit ff. de l.
comisso. l. fi. ff. ad trebell. l. heres cum
alibi dominus est in dolo et de dolo suo no
debet lucrari ymmo puniri quia pec
cat in fidelem sum impedita g traditione
poss. feudum non pdit ut le
et nota pdictum et alios de v. sig. l. a
lienatum quam l. sepius allegavi z
ff. de sta. hi. l. iii. s. denique et ff. de codi.

qo

obtam. l. dedi. s. si Sed pone pater
ita dicat vendo tibi castrum quod habeo i
feudum a dno pricipe achaie salvo iu
re dni pcipis et filiorum ac agnatorum
meorum et pcedit ad tradicionem sub hac
forma nunquid hec verba aliquid releuet
Et est hic ca. quod no quia cum non sit
de mandatum dno clam fieri videtur
et p quibus dns contempni Item in p
iudicialibus non mutat ptestacio sed si
addicat hec verba nec aliter vel alio
modo quia tunc nichil videtur actu
forte non pderet feudum ita constat
quod non intendit alienare nisi possit
cum hoc salvo et non aliter iuxta nota i
simili C. de excep. l. si quid et ff. fam.
her. l. Item labeo s. i. et cum ff. de ma
te. l. si quis locuplex Et nota quod ja.
debel. ponit hic talem distinctionem cum
quiritur an pveniat feudum ad ag
natos an peccat vassallus delinquen
do aut in dnum et revertetur ad dnum
omnibus aliis exclusis etiam agnatis
ut in s. denique in pri. aut peccat in ali
um et tunc pveniat ad agnatos non
ad filium vel ad dnum ut in s. denique
ii. in ipso et j. ti. i. s. si vassallus secun
dum aut alienat licite tunc pveniat
ad filios si supsint vel ad agnatos si
filii non supsint ut B. de suc. feu. s. i. cum
similibus si illegitime tunc pveniat ad
agnatos non ad filios et si filii supersint
agnati etiam vivo alienante
revocant sed non extantibus filiis tunc
post mortem ut j. si de feu. fue. contro
ver. s. praeterea pdicta vera nisi agnati
consenserint vel anno tacuerint ut
B. qualiter olim feu. alie. po. c. i. s. por
ro et deo c. praeterea non extantibus ag
natis revertitur ad dnum ut hic s. si. z
dic etiam ut nota B. de suc. feu. c.
i. ja. de bel. Et nota hanc distinctionem
quia vera est. Baldus.

T.

Si de feudo vassal. ab aliquo inter
pellatus fuit v. vica. 289 enim defendere noluit

Ro

Negocium tale est. dividit in tres
ptes primo thema et qo secundo
decisio quid iuris sit qui certum
est vassallum victum esse de feudo tercio
quid iuris sit quando est dubium an sit vic
tus de feudo vel de alia re secundum iacop.
in v. et sup negocio tali iuris. Sed si dns

Summa

= eum defendere

casus extiterit vassallus movet con
troversiam de feudo vassallus dno de
nunciavit quod eum vincet feudum evictum
est s. dno renuente eum defendere quere
ritur an dns teneatur vassallo de e
victione et in quantum pcedit si certu
est fore evictum tunc dns tenetur de evi
ctione vassallo vel aliud sibi in feudum
restituat eiusdem extimacionis vel dat
minos qui quertant in spem que sit
in feudum aut e dubium feudum evictum
tunc si pbat vassallus feudum esse quod est
evictum agit de evictione si non pbet do
mino deseritur ius in quo hoc dicit

Nota q vassallus agit de euictione feu
di no ad duplam s3 ad tantu dem ul' ad
extimacionem que erit tandem in aliam rem
que p feudo teneat hec regula fit i ca
sibus in quibus de euictione no agi
q dic ut in glo idem jac bel et pe
de ciz s3 ego quero ptrum vendito
ri sciencia sit denunciandum et videtur
q non tribus ronibus pmo quia scit
cam suam agi ergo scia sibi pindicat
ut l sepe de re iudi et c ubi de cau
agi oportet aut qua in pinia et q
nota ff de eui l venditor preterea ls
p regulam gualem de ac ep l i nisi
et p ll que adhoc spaliter possunt in
duci c que res pig ob pos l nomen
ff de transl si preterea hoc pbatur p
racionem nam cu venditor pmittit de
fendere intelligit lite mota ut ff de
eui l si plus s' lite mota que dicit
licet a pncipio sit in cerca si ty postea
certificat in peellatu phomine ar ff
de pem l i l i et c de grahen et c
in t supplone l magnam et hoc dixe
runt quidam ut nota c de eui l ep
tor fundi s3 glo ubi sentit grim q no
sufficiat scire s3 oportet denunciari forma
aut denunciacionis point glo c de
eui auctore ubi dicit q est opus q
venditori denuncietur ut defendat ista
etiam forma poni in textu ff de pan
l qui absentem certe ex est hic ibi ut
eum defendet hanc opi tenet bar
dicens q no sufficeret emptori si notifi
caret litem motam nisi notificaret q
defenderet et hoc pbatur euident
tali rone quia si sufficeret simplr denun
ciare litem motam istud pot fieri per
quelz amicuz etiam sine mandato q
est gtra dcam l qui abute ¶ Item
secundo emptor posset denunciare p
venditori sine aliqua cessione iuriu
q est falm ut ff de eui l si res qua
a tuo hoc hemus in sili quia si tu p
misisti michi x ai peticio no sufficiat
q ego notificam tibi ul' pcuratori ul'
h'di tuo ipam pmissionem s3 debet
addi requisicio ut soluat ut nota
ey c in quibus causis in inte resti no
est nec l ii minor Item ille qui vult
aliquid consequi ab aduersario p pro
testacionem oportet q illud p testando
petat quia ptestacio requisitoria de
hic conclusionem ista opio e tucior
et verior si quis vult gsequi ut defen
datur s3 si no tendit ad aliud nisi ut de
euictione agatur re euicta forte sufficit
denunciare litem motam ar intuz p
hac pte allegatorum ¶ Cum vero queri
tur utrum sciencia sit iuitandum dicat
iuitacio fit ad gmodum iuitantis et e
necesse aut ad simplicem instructionem
aduersarii et eius gmodum et no est
nece q sciens denuncietur quia hic
effectu sciencie no curamus de modo pri
mum pbatur ff de adult l denunciasse
sim patet in l item venit s' aquo de

peti hr et adim tu quidam dicentes
s' ex quo in nocant et ita dicit jac bel
in suis solucionibus tenore dy dicit q si qui
dem lex exigit denunciacionem no sufficiat
sola scia quia denunciacio e de subst s3
si non requirit nisi solam sciam tunc scien
no est denunciandum quia sufficiat sola
scia ita dicit Bar et racio p se patet
domino renuncte in hoc cau ptestacio
dni no tollit ptestacionem vassalli quia
dnus no dns habet ius ptestandi tunc
alis aut ptestacio tollit ptestacionem qu
tractatur de eligendo gsensu alterius ut l
si ff man cau sta ul' de aliquo pindicio
grauando rone tacituitatis ut ff loca l
cum in plures s' locator horrei et ff d'ma
re l si filius et l i s' magim ff de exa
adno petit nota hunc libellum peto ca
bium feudi et est spale nam alis vna
spes p alia no pot solui ut l ii ff si ce
pe nec tunc tpris nota q ille qui non
negat non videtur ppterea fateri et ideo
postea negare pt ¶ In dubius cogna
litem gtestari est ar q no ff de libe ho
exi l i s' is qui nesciat et c de iure deli
l si s' quia quidam q e verz no dato spa
cio ad deliberandum ut in aut offera
eo dato si no pot deliberare fit conte
stacio p verbum no credit de resti spo
c cu ad sedem q est notaz idem si dicat
ego no presumo qz tu est dicere quantum
ego credo ut nota ber ex de p sup c
quosdam vel nimios feudi in feudum dan
dos nota q pecunia potest dari in feud
forte ideo est quia succedit loco rei feu
dalis q no placet quia gsuetudo no vult
q p re mobili fiat fidelitas et ueniet glo
si alicui est data quantitas in feudum puta
mille florenis cu no debeat fieri fidelitas
vtru dans possit istam pecuniam repetere
et dicit glo q sic p gdicionem sine causa
¶ S3 quid dices si pecunia no est data p ali
quo anno reddituu v' gracia emo a te a
nnuz redditum puta l flor in ano pprecio
mille flor quos tibi soluo vtru iste con
tractus sit licitus hic e ar q sic alij dicunt
q iste contractus no est sine scrupulo
vsurarum de hoc alibi dixi ¶ S3 nunc addo
q apposito pco q illa mill' gvertere ntur
in empcione pdiorum iste gctus iustior
eet et si venditor no vult eme impu
tet sibi et gsidera sup ista cautela et
cogita ne p istas cauillaciones ledas co
sciam tuam unquam nota pnuramentum
abstinui pectiuam negatiuam ¶ Cuero
dicatur hic in glo q si emptor no co
paruit ad audienduz snam no habet
regressum de euictione pone q° q certu
est q iudex ppter cuius gtinaciam no fuit
motus in aliquo s3 solumodo ppt veritatem
et iusticiam pbacionum cam ergo ista absen
cia impediat agi de euictione Item quid
si fuit absens ex iusta et pbabili causa
videtur de euictione agi posse de hoc est
glo singularis in l ii s' giro iudic tu
te qua tene mente vnu scias q a nimis
iudicas pbatur pruba in eo in sta i sma
ista est glo notabilis ff de eui l si
ptor in glo s abute qua glo bn no bal

q°

q°

q°

& q° fit fidelitas

q°

q°

& anno redditu

q°

de feudo ...

Si de feudo fuit cotrouersia int' dnm et agnatum. R̅. cr.

Si de feudo. Si cotencio est int' dnm et agnatos defuncti agnati in terim antequam sententiam constitu endi sunt in possessione, utroque autem in probacione deficiente agnatis defertur ius iurandum. hoc dicit. Ceuerto que e io quod magis fauet agnatis quia dnō t'ue quia dnus no negabat feudum sed qualitatem feudi et ꝯfitendi feudum ꝯfitebatur vassallum possedisse tpre mortis, quia p realem inuestitura feudu ꝯstituit. istam ergo possionem dnus interpre no potest quia quedam ꝯtinuacio naturalis est int' vassallum et agnatos. ar. ff. qui ex cau ma. l. cu mules in pn. item quia benignior psupcio est ex quo constat q fuit feudum psumere q fuerit antiquum quam nouum. jac. bel. dicit hic q ista psupcio est rone antiquitatis dicit bal. q multu psumitur p factis antiquis. ff. de ui. iuri. l. amouendi p eum. nec repugnat q lra dicit nouum feudum, nam eciam si centum annis fuit possessor ab una linea collatera li ee pt nouum quo ad aliam lineam sz non psumitur ut hic q e valde notabile intelligitur. ergo hic de feudo de cau ꝯou gine no appet aliud quia tpus ar. ff. de iis. de in rem verso. Oppo. glo. de anti pn p primo soluere q no e anceps p ani um ex quo lex hoc psumit. Ceuerit glo quid si dubitatur de statu vassalli. Rndo in dubio no debemus puare vassallu quo possionis ar. C. de peti. here. l. si putas z C. de edic. di. adri. tol. l. ii. Baldus.

Inter filiam. Casus si ꝯtencio est inter filiam et agnatu de beneficio filio interim dz ee in possione utroque autem deficiente in pbacione agnatis defertur ius iurandum. h. d. allodiuz allodiuz dicit ppetas que a nullo recognoscitur. et si quis in libello dixit ee libellariu et succubuit potuit postea dicere ee allodiuz. nec obstat excepcio rei vendite. quia ista dnia no sunt eiusdem spei ut nota. C. de inge. manu. l. plt. ubi e glo. singularis collocandam. io est q feuduz est quedam suitus ut nota. ff. de usufruc. l. si cuius in pn. ac pdia in dubia psumitur libera et ideo psumitur potius allodiu quam feuduz iuxta nota. C. de pbac. l. in rebus. Sz ista io michil valet quia iste tex. dicit sine libellario certu est q libellus e queda spes suitutis et tn psumitur p filia. dic ergo q io est qualitas possionis paterne que qualis fuit in pre, talis psumitur in filio, ut nota insti. de hz. ab intesta. p. sui. Sz sm hoc quare in dissimi tuo casu defertur iuramentum agnatis. Rndeo istud debet intelligi qn p qualitatem aliaz psupcionu forcior presupcio e p agnatis qua p filia, et ita debz suppleri lra sm jac. bel. p ius iurandum. f. xii. sacramentalibus ut. l. de ꝯtencione inter mas. et femi. c. i. in

pn. et nota. j. de capi. qui curiam ven. c. Secu contencio inter dnm et agnatos hic inter dnm et filiam. libellariam. nota hic et in supiori rubro libellariu nam transire. concor. in auc. de non a lie. p. emphiteosim. Nota contra hic no est. v. sz cuplum et hoc intendit. Si co tencio est inter dnm et filiam de feudo filia interim manere debet in possione utroque autem in pbacione deficiente filie datur electio iurandi hoc dicit. filie da da. non ob. s. c. pcedenti quia hic presupcio erat p filia, ibi p agnatis pe. de cer. Bal.

Mortuus. Casus comes ul' baro de beneficio sui militis q ad eum reuerti spabatur. post eius morte aliuz inuestiuit militem. Cuenit qn sit nat effem hec inuestitura. Rndeo q si uiuit effem cu feudum sibi ul' hredi suo fuit aptum, sz inuestitura facta a plato codem mo, no capit effem, nisi sibi apatur, et in tali inuestitura no exigitur consensus eius. de cau ꝯ feudo procedit hoc dicit. no optet. quia valet inuestitura siue fiat in diem uel sub condicione siue pure sz no hz effectum in feudo apto potest tamen esse utilis consensus si inuestitura facta eet pure siue in diem uel sub condicione et prius dies ul' condicio existat quia decesserit feudum tenens et dic ut dixi. s. qui suc. tene. jac. bel. Tu dic q no valet inuestitura nisi sit collata in tpus apture nisi ꝯsenciente primo vassallo, ut s. qui suc. tene. c. i. et s. de feudo da. in vicem legis com. c. ii. in pn. pe. de cer. Ex hoc c. arguunt quidam valere pacm de futura succione q est fuim q hic no est pacm de futura succione si int' venit sacrm ut ex. de pac. c. ii. li. vi. bar. dicit q pacm de no succedendo et e io. quia primu non inducat votum captande mortis. sm vero sic de fideius. l. si quis p eo et de v. sign. l. stip. hoc modo p Bal. istam distinctionem meri canoniste non tenerent ut puto quia io dicti. c. est ex eo quia istud pacm pot suari sine intitu salutis eterne et si dicat q indu cat votum captande mortis hoc nesciuus quid sit in cao pasasceniam, sz bn scimus q possunt obsuare pacm sine interitu salutis eterne et ideo puto q epi cogerent iurantem et obsuancia talis pa et p opi. mea hec hic expssa vba pe. de cer. que talia sunt ex hoc. c. dicunt quidam valere pacm de futura succione eciam sine ꝯsu vassalli primi sic ff. de here. ul' ac. ven. l. ii. p. in. et. C. de pac. l. i. et. ac. cont. C. de pac. l. fi. ubi non valet pacm de futura succione sine consensu illius de cuius hereditatis. l. supsti. C. de inutili. stipulacione. l. i. C. de colla. l. pactum adeo q si sacrm interuenit non valet ut nota in dcta. l. pacm de colla. Sz p decretalem bonifacii ppe bene valet ut ex. de pac. c. ii. li. vi. pe. de cer. et patet tali rone quia pacm q no succedat filia p exclusionem filie inducat

pactu q succedat filius ut ff. de mdic.
l. cu ptor et tamen illa decretalis expsse
determinat iuramentum appositum ee
seruandum et ideo simplicitati canonis
tantum in hereras bal. ibi consens inq
ii non oz. nota q ubi aliquis expont
de iure suo exnei gsensus requirendus
non est ps verz est si disponat de iure
suo libero vel in quibus quod liberum erat
secus si in alterius piudiciu ut ff. de a
qua plu. ar. l. in concedendo et l. idi
em et l. receptum coia pdia et l. per
fundum de seru. rusti. pdio et facit. C. de
gtrahen. emp. l. dudum et C. de dona.
l. si quis ma baldus

Vassallus. Casus si vassallus dno
infiactus feudum vel feudi pte
aut eius gdicionem gnictus post
ea demendacio pdit feudum et eius
gdicionem hoc dicit. Sz si alius vassallus
hoc sciens dno non manifestauerit
feudum ppterea non amittat qn ymo
nec etiam si vassallus aliam rem do
mini non infeudatam celauerit feudu
pptea no amittit. h. d. exarta sca. col
lige hic q no dicat scire nisi qui certi
tudinaliter scit C. de fur. l. manifestissi
§. sin aut nesciens et dubitans aliqu
tamen dr quis scire p vehementem opi
gsonantem fide veritatis ut no. ff. de
acqui. h. l. cu quidam §. q dicat que
vehemens opi. ex immediatis indicijs
nascat ut nota doc. C. de dolo l. dolu
ex insidijs et C. de qo. l. milites §. opor
tet et p locam acoiter accidentibus qn
locus est insl'tum utilis in iure in matia
pbonum ut nota. C. de pba. l. neqz natu
les et q hic dicat de sciente idem i[n]tel
ligendum est de eo qui scire debuit
ut ff. si cer. pe. l. q te et q no in l. pe
nul. C. de pe. tu. Item qui refugit sciaz
heam p sciente ut l. fulcinius quid sit
latitare qui extau. in pos. ea ¶ Item no
p hunc tex. intra una glosam que loqut
de pena negantis sicut patet de eo q
negat relicta piis locis insti. de act. §.
Item iuxta est actio q. eos. Item in eo
qui negat res remansisse in heredita
te ff. ad l. fal. l. h. dicatum §. si. Item i
eo qui negat feudum ut hic nam oia
ista iura et similia debent intelligi q
negat p dolum vel latam culpam ¶ Terne
io diatu hic q si inficiatus est totu
vel ptem q spoliabit feudo ¶ Terneo vt
pdat totum feudum si de pte tm inficiatum
dic q non ut hijs qui ut in dig. l. resp
tum et l. paulus nam dolus et culpa
diuisionem patitur sicud si debes michi
x. et soluis michi sponte quqz et v. p
metum nam no punitur dolus nisi in eo
in quo gmissus e qz dolus et pena sunt
pporcionabilia ut ff. q metus cau. l.
extat. sz pe. de cer. hic sentit q totum
pdere debeat no quia p hoc sit roa
bile sz quia ita placet cosuetudini ei
allat p simile in aut. de impt. §. qui i
firmas et id q dicat de herede q si v
nam rem subtrahat et no ponat in

inuentario q puatur etiam i aliis rebus
bus sicud faladie ut in aut. de here. et fal.
§. hinc nobis pe. de cer. p quo facit quia
negare et subtrahere paria sunt in deca.
l. hereditatum §. fi. sz pma opi. verior e
quia lra dicat co. i. ideo q negauerit sz
qui negat ptem no pt puni in pte co
fessata ideo qz negauerit nam racio eet
falsa Item esto q iste passus eet dubius
tn gsuetudo debet interptari sm ius cõe
quo cauet q ubi no est delictum no possit
ee pena nec debet ut le. et no. C. de no
va. C. si sm vii et in summa quoties ci
rem diuisibilem delinquit pena delic
tum no egredit secus si circa indiui
duum sicud e gtractio inuentarii cuius for
ma gsistit in gsumacione tocius nec
pot diuidi ar. ff. ad l. fal. l. si is qui cer.
§. quedam et l. penales §. vel. deinde
dicat hic q si vassallus negat qualitatem
feudi pdit totu feudum inmirz qz quali
tas respicit totam rem v. gra. si dns
dicat feudum ee condicionatu i. da
tum ad certum finiam et vassallus di
cat ee rectum ut i. de capi. qui curia
ven. c. fi. nam feudum alid gdicionale
aliud no ut nota. B. de hijs qui feu. da
pos. c. i. in glo. ibi tercio distinguedu
est 2c. sm pe. de cer. et bene in hoc qz
ut dixi ista qualitas respicit totam re
vel quia feudum gdicionatu et simplex
no sunt eiusdem spei unde vassallus
negat subam et qualitate ¶ Ex quo
venit ista pena heat locu in libellario
vel in emphiteotico Rndeo no quia pe
ne no trahunt ad casus no expssos i
quibus repitur regula coïs disponens
ut nota in dco §. Item iuxta insti. de
act. no patefeat. nota q aliud e nega
re aliud tacere aliam rem. nota hic ex
pssum q vassallus qui facit infitiam
dno de alia re quam feudali no pdit feu
dum et hoc dixi. B. que fuit pma ca
bu amit. c. i. §. porro ¶ Conuenit hic ia
de bel. de aliquibus gombus satis bois
et pmo verum vassallus gnictus per
iuramentum dni paciatur has penas et
dicat q non p l. cu qui de iu. iu. et
bene dicit quia ista no est ordinaria
pbacio sz extraordinaria et ut ita dixe
rim summaria quia cofessio et iura tm
no est ppue spes pbacois sz magis q
dam releuacio ab honere pbandi ut no
extra de elec. bone me. in nouella ¶ Se
cundo querit de eo q dixi vtz ione pse
ucturi toto et determinat q no p. c. i.
de vas. qui g. consti. loch. ¶ Tercio que
rit utrum negans pot penitere et dicat
q sic usqz ad litis cont. postea sentit q
usqz ad sinam ego dico q donec com
mittit p deam l. eum qui et p id q no
in sili. ff. de eui. l. si rem quia §. quolibz
plus puto q si aduersarius passus est
plura dampna et nolit iura cofessioni
istius q iste no pot cofiteri qn penam
paciatur. ar. C. de abolic. l. ii. et est ex

pssum

in dicta l. cum qui nisi forte velit dampna
et expensas refitare quia tunc non est da
ndenda ei iudicatori copia l. nullis bu sin
ei non est denegandum ar. C. de iudic.
sancimus. Item si habet iustam causam neg
audi vel saltem cessat dolus et lata cul
pa in dubitante potest penitere pea que
s. dixi et ar. ff. de iudic. l. desistisse et
C. de iudic. l. rem non nouam nisi et ff.
de adult. l. si adult. cum incestu § primum
pollimen et l. § deli causa. Secundo
querit quid si vassallus dubitat et re
spondet et dicat quod vassallus potest respondere
dubito .i. eo vas. dic tu quod debet sibi dari
terminus ad deliberandum ut no. ff. de in
ter. ac. l. qui interrogatus l. iusiurand.
et ad pecunias impn. ff. de in. restitu. et
C. de iura. calum. l. ii. § quod obseruari. Hoc
probatur tali noua rone iste vassallus
cogitur litem contestari ut C. quo et qui
iudex l. consentaneum sed per verbum dubito
non fit litis contestatio ergo nisi aliter respondeat
non posset in causa procedi quod est absur
dum. Tercio quid si post datum termi
num respondet per non credit. Dico qui reus
non potest aliter se certificare nec vult a
liter respondere per tale verbum fit litis
contestatio textus est nota ex. de iesti
spo. cum ad sedem ibi nota et ideo po
terit postea procedi ad diffinitiuam serua
to iuris ordine. Sed quid si in medio
non cognouit de causa utrum sententia diffi
nitiua erit nulla dic ut plenissime dixi
in l. placuit in lec. mea. Quarto querit
Jac. si vassallus per longa tempora prestitit ser
uicium tamen non specificauit feudum utrum
dominus poterit eum cogere ad specificatum
feudi et si non vult specificare utrum quod
quid possidet presumatur feudum. Si vero
vult specificare utrum cogatur ostendere
instrumentum et dicat quod hec questio est notabilis
et fuit de facto in regno Sicilie et alle
gat primo quod debeat ostendere rem ff. de
interrogatoriis ac. l. non alienum de ali. et ex.
le. l. plene impn. in aut. de non alie. § co
ges. C. de dona. l. si quis argent. Item quod
videtur pro toto promo prestitisse seruicium
ff. de iudic. l. fidei commiss. § tractatum. Sed
in contrarium quia dominus debeat probare C. de
fide instru. plures apochis de pigno. ac.
nec creditores et dicat quod hec questio est sa
batina et quod dominus Azo determinat contra vas
sallum ar. ff. de confes. l. certum et xii. q.
ii. longinquitate quod putat verum nisi vas
sallus habeat iustam causam ignorantie ar.
l. que in altius de reg. iur. Tu dic quod in
istis factis antiquis et implicatis ubi non
apparet instrumentum nec testes originarii rec
urritur ad communem hominum memoriam et fa
mam ut ff. de probac. l. si arbiter de neg.
gest. l. ac qui natura § cum me absente
et C. de rei ven. l. indicia nam fama que
diu viguit inducat presumptionem iuris et si

hoc etiam domestica interrogabit ut no.
de uxore in l. ii. C. qui et quibus etiam
quarta pars debetur et adde quod notatur ff. de
rei ven. l. si in rem agat aliquis primum
Item dic quod si heres iuret se non habere in
strumenta non cogitur ad ea exhibenda
ut C. de fide instru. l. fi. Sed si habet
vel confessus est se habere tunc cogitur ad ea e
denda ut ff. de ac. emp. l. tauus ubi
cogitur iure contractus et C. ad l. fal. l. si
prior ubi cogitur iure ultime volun
tatis et ad l. fal. maritus § fi. ubi
cogitur ex dispositione legis. Si ergo non pro
ducat ipsa seruabitur practica premio quia
ponit ex. de fide instru. c. pertinuit
ubi omnino inde et facit C. de probac. l.
si possessione et ff. de in litem iuran. l.
in instris Bald.

Si quis per triginta. Casus
quidam per xxx. annos rem
aliam tamquam in feudum pos
sidet et pro ea seruicium prestitit
domino prescribit in feudum h. d. Adde
prescriptionem non probatur aliud quam in
dicium ia. de arce. C. de rei ven. l. indicia
et ideo est contraria prescriptio que veri
tatem inducat. Sed quid dices in aliis ca
sibus in quo allegas prescriptionem lon
gi temporis et longissimi est sibi contra
rio non ut not. cy. C. de finibus reg. l.
l. i. secundum nec. malum dicat certum ff. de
reg. iur. id quod nostrum in quarta op. q.
is contra quem prescribitur nichil faciat
l. iacet ac. dicat primo quod titulus auctoritate
canonis inducentis prescriptionem non
debet dubitari de cosa. de iure patro
C. cura tenementi et statum plenius di
cam per xxx. dico pro notatione temporis perfecti
onem ut C. de v. sig. l. urbana § pro
nunciare. Item actus continuationem quo
modo ergo probabitur ista continuatio per
testes impossibile enim est quod semper
viderint. Item ciuilis possessio .i. pos
sessio animi inuisibilis est, ideo tes
tes possunt dicere se semper vidisse po
ssidere nam hoc dampnet et ref
tur ad visum corporalem pertinet ad in
tellectum ar. ff. de mili. testa. l. miles
et no. per dy. in l. i. ex. ma. ibi inde.
Sed quid ergo dixit testis iudex per xxx. a
nos pecunia non possidere sed in alterum v
trum iste falsus testis dicat glo. quod non
l. § l. ff. de iti. actuque priua. dy. et ia. de
ar. ibi cont. Tu dic quod aut testis ab
struit negatiuam in uno et affirma
tiuam in altero tunc glo. dicat verum
quia ex una affirmatiua sequitur nega
tiua quotiens enim suppositis principiis
cadentibus sub sensu testis sequitur ali
quid quod non videt tamen illud inuisibile per
sensum probatur ut no. Jo. mo. in c. i.
de confes. li. vi. aut testis simpliciter ab
struit negatiuam et de affirmatiua
contra inuicem loquitur tunc talis testis non
probat negatiuam sed est suspectus de
falsitate ut ex. de ver. pos. et spe. c.
cum ecclesia et ita intelligitur dampn dy.
et Jac. Tercio hic ex qua possessione
acquiritur feudum si tu dicas ex naturali

qo
qo
qo
qo
Summa
qo
Summa
qo
No.
qo

filiu videtur ff de acquir re do l acqui
§ fi et quia impossibile e q corpe sep
possideat ut nota insti de in dic §
hodie so dicat q ciuilis possio dicitur
duobus modis vno modo quelibz possio
inuisibilis que constat animo alio mo
dr ciuilis put est spes quasi opposita
possionis naturalis loquendo ergo p°
modo dic q pscribit ex ciuili que ex co
porali nata est et sic no obstat l ac
quirere ul ibi loquitur de pscripcione
quietatis sz hic lo² de pscripcione vtil
dnii in qua pscripcione suffiat possio
ei correspondens ut ff de pub l cum
sponsus § in vectigalibus et nota
prescripciones no impenam indictas
fuisse sz no p libertatem subditorum
ne de iure suo semp dubitent ut ele
gant nota in aut de ecclie no solute
pecunie § i que glo non e alibi ut
feudum nota verbu q possio debet
esse formis i tamq feudalis sit ff q
ad pui amit l fi et hoc modo loqtur
l cum de in rem verso de usur que lo
quitur de pscriptione formi i ea insta
secus in informi quia no opat plus
pscriptio quam stipulo que sine ea no ht
effectum ut ff de excep doli l ii § ca
item leguz pscripciones no adaptan
tur ad ea que hnt incertam formam
erogacionis ut ff de an le l seyo
ad hoc facit id q dicit doc solemp
nitatem psumi circa ea que formit
acta sunt et no circa informia i
vbi non appet ca ut no p pe et ey
in l i c de contrahen et cmit stipulac
et hoc totum intendit dice glo ordi
naria in dco § circa ff de ac et ob
l obligacionum fere § placet tueri
potest Sz quero nunquid vassallus
pscribit feudum ita econt dnus
prescribat ius petendi fiscum 2 vi
q no qz ius agendi actione psonali
no pot pscribi cu no possideatur ul
quasi ut l ult ff quor bonorum 2 m
dicas qz ista e pscripcio correlativa
et io vno extremo dato aliud de ne
cessitate sequitur ut l fi c de indic
vidui tol et ff de in integ rest l si du
o proni § siquis ita ait et § mar
cellus ❡ Ex nota q ille qui pscrib
pt rem cu bona gscia retine al' mul
lus posset excipe de pscripcione quia
cu iudex videt eum delinque ex offi°
suo repelleret eum hoc nota p inno
ex de iur patro c cum et in c i de
presep p hec dicat actui q ille qui
pscribit ht veritatem pscesus no pt
p inordinz vitatis ut ff de edendo l i
in pri in glo magna ibi qz pt ee
2 c quaz glo nota et scias q pscrip°
no supponit gsensum adusarii ut no
ff de dolo l i in fine in glo fi v sz
quatenus que glo e multum nobilis
tamen in pscripcionibus hic e ibi consen
sus et in quibusdam paciscis ut c de
peti here l si filius et no in l ple
c eoi dim et no q glo appellat

q; pscripcionem gsuetudine et dicat q
talis gsuetudo quasi equalet verita
ti ut nota c de sui et aqua l i in
magna glo v item q dicat ❡ Queritur
hic glo vtrum feudum pot pscribi mala
fide et dicat q sic qz consuetudo feu
dorum no distinguit g° nec nos et erit
spale in feudo pp rez fiducia que spon
te recepit dnus a vassallo et io no e
nece q in pbanda pscripcione feudi fi
at mencio bone fi lz secus in aliis p
scripcionibus optet ei bona fidem alle
gare alis nunq pscriberetur ut nota
insti de act § alle qm facti e et ci
et io no psumitur nisi allegetur ut no
ff de acquir re do l bone fi Sz iac
de bel tenet gtrium glo quid dicat q in
quaz cum mala fi pscribitur dnium et p
quis no pscribitur feudum sz sola exc°
ut c de pscrip xxx l cu l si quis
empc° et si aliqui inuenio q malam
fidem hns pscribat puta si sum obli
gatus tibi ad dandum fundum meum co
siderata q ego no possideo mala fide
fundum lz sciam me teneri psonali
act ut ff de usuc l pignori § fi ne
possideo ~~mala fide~~ fundum actionem
quia actio e penes creditorem vnde
in illa pscripcione nulla requiritur possio
et p gns nec bone fi possio sm baz
qui ita not ff de usuc l sequitur §
si viam sz simplicitas canonistaz d
ista solempnitate no curaret quia
cuz ille qui scit se debere semp pec
cat no soluendo psertim si dies uel cre
ditor interpellauit ut ff man l do
lus nimo no dz in suo delicto fouen
ut ex de gstie c cuz tanto tn i foro
iustinianeo vera e opi bal qz iuris exe
et statutum et gsuetudo possunt statu
ere q male fi possor pscribat no fa
uore pscribentis sz odio negligent
c de edic dim adri tol l edicto §
fi et est ista potius quedam pena
legalis quaz pscripcio cu ff quibus
ex cau ma sz et si p pretorem § sz si
dum dectos ❡ Sz quero nunquid statutum
pot tollere naturalem obligacionem a credito
ribus negligentibus agere dicit bal
q sic s quo ad effectum ciuilem aut ip
so iure ut l si rem tn ha ego dico
q si statutum dicit q creditor qui
no pecierit i tm tempus intelligatur
tur fecisse pacum de no petendo ul in
telligatur p acceptilacionem liberasse
q tunc bene tolleret naturalem ob
ligacionem saltem in effectu sz si simpliciter
dic q rone negligencie tollatur ob
ligacio naturalis puto q obligacio nal
in foro statuentium eludatur secus i fo
ro canonico rone pacti et hoc pbo sic
certum e q si ab inicio eet sola natu
ralis no tolleretur p statutum quia
vbi no est actio ibi nec pscripcio fac
q no ff de neg ges l at qui natura
et l pauls in ultima glo ergo ubi e
naturalis et ciuil' obligacio que sunt due
radices obligacionum ut no insti de

No.

No.

qo

No.

No.

No.

No. no.

v. feudum pt mala fide prescribi

qo

qo

de oblig. in pri / remanere d3 naturalis
que est de iure gencium / que sufficiat ad
perdendum p viam denunciacionis i foro
ecclesie / nec debemus dicere q ꝓpter consor
cium ciuilis naturalis obligacio fecun-
tetur ut no. ff. de pac. l. si unus. ꝯ. pac-
tis in glo / ymo videtur porro si statu-
tum no referret se ad obligacionem / sed ad
psonam agentem / puta creditor non
audiatur / tunc no tolleret aliq obligacio
nam et l. dic excommunicatum audiri no
debere et tamen ex contractu celebrato an
excommunicationem vel post debitor ei naturaliter
et ciuiliter obligatur / licet iudicium petitio-
suspendatur ut l. hic finitur lex dei
de ꝯsuetudo regni in c. et ꝯ. guerram
quo casu puto q dicm statutum no impe-
diat / qui dicat audiri in curia eccias-
tica / nisi iusta ca eum repellat. ꝯ.
ꝯtra dicat statutum / q qui no soluit ga-
bellam no audiatur / nam hoc statutum
factum e fauore pub. utilitatis
principaliter et pario / et io d3 seruari
in quolibet foro / ut ex. de foro ꝯpe. q cli-
cis / idem dico / q si statutum dic / q si i
scriptis no fuit registratum in memoria-
libus ꝓsumatur falsum / nam cu istud sta-
tutum sit factum principali ad supplanta-
dos malos mores falsificancium i vt-
que foro d3 pariter obseruari / ut no.
ff. de postulat. l. exca / et si dicis quod in
sequeretur absurdum / q licet ꝯsuetudines
feudorum dicunt / q inquirantur pares
curtis / vel breue testatum / tamen p reum su-
ad ecclesiam iste ꝯsuetudines esse / ut lu-
dibrie q3 scriptum e in ore duorum zc.
q est falsum iuxta nota in l. i. ff. de co-
sti. prin. ¶ Ex uero quid e q dr in de-
creto ꝯ. si viam ubi dr q de fruitute
vie dns no expellit viam / nam hoc
est falsum ipso dicto et fco cu ꝯpetant
restitucionis media dicta / ꝯ uideo lica mult
dicere / q no dr expelli ꝯtum ad impe-
diendam libertatem naturalem ipsius
agri. hic enim naturalis status rei est
ille qui inducat facultatem ꝓscriben-
di / q3 ex tali ꝓscripcione nichil acquiritur
ꝓscribenti / sed solum remouet obsta-
culum / q obstabat libertati q libertas
ht originem bonesti / quia e de iure na-
turali prior / et xxvi. ꝓprietatis d3
esse apud dnm prius / unde dic guil-
de cug. alibi q ipa ꝓprietas ht uim lo-
co tituli ut ipe not. C. de ꝓscrip. xxx. a.
l. si quis emptor. in. ii. q. ubi etiam dicat
q dns ꝓscribit titulo ꝓ suo ponens
talem casum / quidam ꝓscripsit contra
dnm / postea recadit a possessione / et reu-
sa est possessio ad dnm / nam dns racione
ꝓprietatis ꝓscribet titulo ꝓ suo / nec
est necessarius alius titulus / tamen
in isto exemplo ego requiro bonam
fidem / et ista qo est utilis ecclias in
materia feudi / q dns pot ergo ꝓscri-
bere ex sola ꝓprietate sine alterius
tituli adempcione / nam no ꝓscribit
utile dnm3 sed eius amocione et con-
solidacione ꝓprietatis ut ff. ad trebel. l. si
heres. ¶ Ex uero utrum si statutum abbre-
uiet prescripcionem xxx. annorum an habeat
in tali statuto locum distinctio l. si quis
emptor. et puto q sic q3 tempus forroga-
tum loco alterius temporis sapit eius naturam
¶ Vtor argumento breuiter dico l. si cu
ꝯ. qui i iniuriam si quis cauc. et c. de
tempore in iure. resti. l. sup naturam.
¶ Deinde quero ꝓsceptum est ꝯ sinam
iudic. utrum hoc casu habeat locum rem-
sus ad ecclesiam sicut dixi in pcto puno
no / quia obligacio que inducitur ex
sententia no est de iure gentium / ꝓptim
cum sina sit iniqua / ut no. ff. de con-
dic. indebit. l. uel. cu sua materia / fac
q no. ymo. de i iuri. et. quia plen
q3 et ibi vide i nouella ¶ Postremo
quero / vtrum qui recurrit ad ecclias ꝓpter
defectum iusticie iudic. secularis habe-
at locum coram epo saciam in defectu
p bonis / ꝯ uideo ꝯ uideo no / q3 saciam
aduersarium mei no ꝯcludit ꝯsciencie me-
tus et recursus ad ecclesiam no e effi-
cax / nisi manifeste appareat ꝯscia le-
sa / ut no. ymo. ex. de iudic. c. nouit
et nota in c. i. de iure pa. in de. no
aut posset dicere se no hre ꝯsciam
lesam debitor / cu plene ꝓbaretur cui
nec purgaret se posse et ita intelli-
go q ibi suppletur ꝓ hosti. et in nouel.
licet enim nemo sciat cor alterius ut no.
ff. de pac. l. iuris gen. ꝯ. pretor tamen isto
casu ꝓscia est ipa legis disposicio ¶ Vlti-
mo ꝯcludo q iste recursus ad ecclias
iniquam ht locum nisi qu ipse iuris auxilii
obseruancia ht nisi penam de iure naturali
et no in penam ob execucionibus vel odi-
osis de inofficioso l. auxilium de condic. i
debit. l. si pene in prin. Item iste re-
cursus iniquam ht locum nisi ꝓ difficul-
tatem iudex secularis decidit negocium
ut in c. ult. de excep. li. vi. nisi esset
causa eccias aut usurarie prauitatis
ut ibi prius vero cum prauitatem
simulacionem in fraudem usurarum Baldus

Qui clericus. Si uassallus cleri-
cus uel monachus efficiatur
feudum amittit. hoc dicit de-
nariis ꝯ. secularis et differunt a seque-
ti tex. aut uotum zc. ubi loquitur
de religiosis si cum fit talis clericus
qui possit hre ꝓprium ut clericus secu-
laris sine non ut regularis perdit
feudum eo ipso sine alia sententia / nam q°
ceius status incompatibilis quibus priua-
tur eo casu ipso iure ~~priuatur~~ tex. e
hic nobilis in vbo hoc ipso. Et nota
q istud feudum si erat nouum reddit
ad dnm / si paternum ad agnatos ut B.
de mili. vas. qui arma bel. de po. c.
l. pe. de arr. ¶ Oppo. clericus secula-
ris p pt fruire ꝓ sub statuti ut no.
i. de be. fe. c. i. etc. de epi. et cle. l.
quisquis et ff. de B. ob. l. quisquis
ꝯ. si abeo g°. no perdit feudum glosa
hoc tangit et non determinat cum dic
distinguendum genus fructuum / nam

Si feudum est datum et tale fuerit q
possit vel soleat per alium expliciari dici-
at feudum alias non / qz non dz statutum
obligacionis variari ar. ff. de v. ob. l.
insula intra biennium et non dz domino per
vassallum iniqua condicio afferri ut
ff. de regulis iur. l. non dz alteri
Opp. nam si vassallus videt se ami-
ssurum feudum retrahit ab ordinum
suscepcione et adeo fuimo q est abso-
lutum ut nota per cy. C. ad trebel. aut. nisi
rogati. Item religionis habitus non debz
nocere sed prodesse ut C. de epi. et cle. l.
deo nobis So. ibi qualitas solvit dicu
Secundo ultra istud capitulum intelligatur
in eo qui suscepit ordines minores / na
de facili aliquid si hoc esset possent ac-
cidere quendam adultum in suscep-
cione minorum ordinum / nisi dicas q minor
restitueret in integrum / non qz assumpsit
clericatum sed qz perdat feudum dimitten-
do ergo clericatum recuperaret feudum
non ipso iure ut j. de bene. feu. c. i. et
no. j. e. c. nales / vel verius aut assumit
ordines sacros et tunc perdit feudum / qz
efficitur miles dei / aut non sacros et
tunc refert / aut obtinet beneficium ecclesia-
sticum et idem ar. ex. de sp. c. grave
in glo / idem si impetravit licz non dum
obtinuerit ar. ff. de dmoz. l. fi / si aut
nec habet nec impetravit non perdit feudum
eciam si sit intitulatus ad titulum sui
patroni / qz non est miles dei licz fecit
professionem unde jo. falso de pisis in summa
sua intelligit istum tex. qui assumpsit
sacerdocium vel ordines sacros alias non
Item si assumpsit sacerdocium e impetrare
dum ultra velit differre vel non. sz si eciam
factus monachus omnino vacat / qz habet
pro mortuo silicet distinc. facit bar. ff. de
quibi. l. in gerubinaz / verba aut jo. faso-
dic predicta in summa sua ti. quibus modis
et causis feu. amit. sub parcella clericatu
feudum amittat. sunt hec / Item perditur
feudum clericacione. ff. si vassallus fac-
tus sit sacerdos vel monachus vel ca-
nonicus regularibus vel sit in sacris or-
dinibus. j. si de feu. fue. contro. c. si
clericus sic solvit. quamvis sacerdo-
cio adveniente licz de novo possit ad sa-
cerdotem conpromitti / sic ergo clerico pote-
rit de novo feudum indulgeri. ff. de
ar. bi. l. non distinguemus. ff. sacerdocio
monachi qui vero sunt inhabiles ad
servendum feudum merito perdunt illud
quia pro mortuis reputandi sunt quo ad
mundum. C. de epi. et cle. l. deo nobis
in aut. de mpe. ff. distrahuntur et racio
est quia cum facti sunt milites xpi desie-
runt esse milites seculi ut hic j. sunt arz
lex. ff. ex hoc illud et amplius deo mi-
litans non impliceat se negociis secula-
ribus ex. ne. cle. vel mo. c. i. et per totum
Tercio aut si ingressus ante ingressum
habebat precariam vel libellum vel usufructum
in rebus alienis an duret eciam post
ingressum vivente saltem eo pro sic
ar. C. de epi. et cle. l. siquis presbiter de le.
in l. peto. ff. i. de dona. int. vi. et ux. l. si
mors primo per uso / racio est quia in talibus
non exigitur servicium personale sed reale
q a monasterio poterat eque solvi ar.
insti. de acquir. per arro. ff. fi. sz videtur
q si debebat monachus vel sacerdos in-
gressus servicium personale / q illud pot per
tare per alium sibi silicet substitutum / ar. C.
de agen. in rebus. l. fi. C. de epi. et cle.
l. quisquis. ff. de peculio. l. si aut. ff. fi. sz
si velis hanc opi. sequi considera in sub-
stituto ea que no. in summa. B. qui pos-
sunt dare in feudum. ff. Item dabit in feudum
jo. faso. et adde q nota. ff. de mino. l.
exer. ff. pap. bald. de perusio.

Et si vassallus. vassallus feudum
non amittit eciam si omni anno
domino se non repuctet. h. d. Et est
racio qz lex hoc non dicat ergo nec nos
dicere debemus ut ff. de acquir. here. l. si
servum. ff. non dixit Et q lex dicat et
nos dicere debemus ut ff. de alea. l. i.
ff. ap cuiusque.

Omnes filii. casus vassallo mortuo
filiis pluribus superstitibus omnibus fide-
litatem facere debent domino si feudum
divisum tenent. sz si feudum ex divisione
ad unum pervenit ille solus tenebitur fide-
litatem facere hoc dicat / non istud capitulum
et ideo primo dictum est / qz omnes habentur quasi
unus eo q in locum unius succedunt ut
ff. de condi. et de. l. cum fundus et quia
fidelitas est quid individuum et est ideo
quia omne quod non est corpus habetur de
tenuz actu vel habetur reputatur individuum
dum ut ff. de iure patro. l. cornelia
et l. quedam mulier fa. hec. et q no.
in l. ii. C. de lib. et eoz li. licz tamen plures
censeantur ut unus non intelligatis q
sint universitas qz quociens ex aliquo
sunt non ex universo id universitatem
esse impossibile est ut ff. de fin. re-
sti. ff. l. pro fundum / iste ergo primus passus
est qui pluralitas emergit ex parte
debitoris / nam casus in persona eius con-
tingens qualitatem obligacionis immuta-
re non pot / ut ff. de v. ob. l. ii. ff. ex his
nis Secundum quidam quid ergo si casus plu-
ralitatis accidit in persona creditoris
casus enim in persona creditoris contingens
bene pot nocere heredibus eius ut
plene legitur et no. ff. loca. l. si uno
ff. Item cum quidam et ff. de vai. et
ex or. cog. l. i. ff. divus Tercium quo
si dominus decessit relictis heredibus mul-
tibus / utrum omnibus sit facienda fidelitas
an nulla racione incertitudinis an vero
vassallus pot gratificari uni in extra
id quod dr in alia materia. ff. ad sill.
l. siquis in gravi. ff. si cum omnis dele.
in l. si servum. ff. si inter. C. de fin. impe.
l. fere in fine. Ista questio fuit disputata
per py. qui solempniter allegavit et in
ter cetera assignavit tres raciones / prima
quia non est recedendum a tenore contractus
ff. de fideius. l. fideiussores magistratuum
ff. i. et l. stipulo eius Secunda qz

Non d[ebe]t dictus obligari rei[s] p[ro]pter casum contingentem in p[er]sona creditoris. Tercia q[uia] sp[eci]alis et limitata obligatio no[n] d[ebe]t extendi / et[iam] ad p[ro]tem affirmativam q[uia] tacite videtur actum de h[er]edibus 2 q[uia] ista obligatio est trasmissibilis et q[uia] trasmittitur tamq[uam] in dividuum ergo ad om[n]es et q[uia] contractus d[ebe]t interp[re]tari plene in te[r]p[re]tari ff. loca. l. quero et no[tatur] ff. de eo q[uod] certo lo. l. centum capue s[ed] q[ui]d quid si sp[eci]fecit p[er] heres hoc q[ue]stio videtur determinari p. c. imp[er]ialem § p[re]terea ducatus ubi d[icitu]r q[uod] r[ati]one unius feudi non d[ebe]t fieri fidelitas nisi uni et in hoc residet / glo. idem tenet pe. de cer. et ja. bel. et adde q[uod] nota ff. de co[m]. divi. l. co[m]. dividundo in prin. ibi ad unu[m] nota q[uod] feudu[m] per divisionem bono[rum] p[ot]est ad unu[m] in solidu[m] devenire idem nota. c. fa. her. l. si familie. Baldus de p[er]usio.

Adoptivus datur regula q[uod] filius fictus p[er] adoptionem no[n] succedit in feudo hoc dicat d[e] de hoc dic ut in summa quid q[ue]stio de filio arrogato pe. de cer. ambigue lo[quitu]r s[ed] tu dic idem q[uia] impossibile e[st] q[uod] fictio naturalem veritatem inducat in aliquo subiecto ut ff. de li. et postu. l. filio quem pater et C. de iure do. l. in rebus § fi. porro feuda ad naturam respiciunt nisi aucte p[ri]ncipis e[ss]et arrogatus ea lege ut succedet in feudo ar. eo[rum] que dicunt[ur] j. e. l. naturales.

Mulier. mulier feudum h[abe]ns decessit sup[er]stitibus filijs ex p[ri]mo et s[ecund]o matrimonio. queritur q[uod] succedant in feudo. r[espon]detur q[uod] filij p[ri]mi matrimonij hoc dic. hoc intelligo qn p[ro]batur sup[er] hoc vigere sp[eci]alem co[n]suetudinem loci / nam una ɔsuetudinaria possunt disponere de successionib[us] ut ex. de testa. c. Raynucius hac r[ati]one valet ɔsuetudo et succedat p[ri]mogenitus / s[ed] si no[n] app[ar]et de sp[eci]ali ɔsuetudine loci filij equaliter succedunt / ut. s. de gradi. suc. in feu. c. et quod nota ff. de regu. iu[ris]. l. iura sanguinis / s[ed] jac. aurel. intellit hoc t. de feudo acquisito ɔtemplacione p[ri]mi matrimonij et ideo p[ri]mi filij tantum succedunt ar. ff. de vulg[ari]. sub. l. s[ed] si plures § in arrogato et ff. de collabo. l. i. § id quod et eodem mo[do] expono q[uod] dicat de ceteris bonis acquisitis fal[so] de ɔtemplatione p[ri]mi matrimonij ɔtracto ad morganaticam alij dicit q[uod] istud c. no[n] est p[ro]bandum quia e[st] iniquissimum prima opi[ni]o michi plac[et]. adde q[uod] differencia est utrum aliq[ui]d concedatur tibi p[ro] me an p[ro] te ut nota. ff. de peculio le. l. dotius sticho § actum. b.

Naturales. regula datur q[uod] naturales filij etia[m] legittimati no[n] succedunt in feudo hoc dicit. q[ue]ritur quid si legittimati sunt p[er] principem eo adiecto q[uod] succedant in feudis r[espon]deo tunc succedunt cu[m] legittimis p[er] sup[re]mam p[ri]ncipis p[otes]tatem p[er] in glo. idem jac. bel. et pe. de cer. et ut dicit ista q[ue]stio fuit de facto in cive. S[ed] ego quero nu[m]q[ui]d in tali legittimacione sit nec[essari]e q[uod] exprimatur qualitas illegittimitatis / dic q[uod] non / sufficit enim si est spurius q[uod] exprimatur spurietas / puta no[n] dicat[ur] q[uod] ex monacha / ul[tra] de adultera p[ro]genito. an qui ita not. ex. de fil. p[res]b[ite]ri. c. fi. in novel. S[ed] ego q[ue]ro nu[m]q[ui]d e[st] nec[ess]e / q[uod] p[ri]nceps apponat clau[sulam] no[n] obstante / r[espon]deo no[n] qu[ando] p[ri]nceps rescribit sp[eci]ali et ex certa sc[ienti]a et hoc verbum ex certa sc[ienti]a lib[er]e expressum secus si daret aliam generalem auctoritatem legittimandi quia plus operatur p[ro]fess[i]o certa qua[m] dispositio generalis / et ita intelligitur in aut. quibus modis natura. ef. sui § si. facit quod no[tatur] inno. i. de con. sti. l. vi. in novella / alij dicit q[uod] requiritur cla[usula] derogatoria qua no[n] adiecta p[ri]nceps videtur potius p[er] importunitatem induxisse quam ex deliberatione iur[is]. no[tatur] c. de nat[urali] l. i. et C. si nup[ti]ae ex re[scri]pto pe. l. i. et ff. quod quisq[ue] iur. l. ij. § si is p[ro] quo cum in l[ite]ris similibus / tu p[ri]ma opi[ni]o defendi pot[est] de iure p[er] l. qua[m] i[n] p[ri]ncipio § divus ff. de rit. nup. ubi etiam incestuosos p[ri]nceps ex certa sc[ienti]a legittimos facit / et no[n] solum p[ro]prio motu / s[ed] ad supplicatione[m] quod e[st] nota.

Q[ue]ro quid de legittimatis p[er] matrimonium / r[espon]deo p[er] jac. de bel. hij in feudo succedunt facit quod nota ber. ex. de elec. c. in nova[m] / s[ed] tu in hoc respice formam investiture / nam si dicet p[ro] te et filijs tuis ex te legittime descendentibus / no[n] ɔtinentur legittimati quia ɔsp[ec]tu p[ri]ncipium generalis / et no[n] e[st] mi[ru]m ex te deire scripturas. C. de fide. instru. ɔtractus p[ri]ncipum intelliges ɔceptionis ul[tra] nativitatis p[ro]ut expedit filius C. de natura. li. l. imp[er]ator ar. ff. d[e] in fa. l. quid q[ue]stio in r[ati]one / si aut dic filijs simpli[citer] succedunt quia indefinita equipollet universali / an de ypsis dic q[uod] ma[gis] no[n] legittimat filios ad feuda p[ro]pter viciu[m] originale / p[ro]st[an]ti sup[er]stitibus legittime ɔceptis an / dicit quidam q[uod] l[ice]t legittimentur in legittimis t[ame]n remanent ~~in legittimus~~ ut no[tatur] in. c. q[uan]to de transla. epi. in novel.

Extra no[tatur] q[uod] si instituo te h[er]edem sub condicione si p[ro]ptem h[er]editatis spurio meo dederis ul[tra] sub alio honore extrinseco no[n] possum hoc facere q[uia] e[ss]et fraus legis de donac[ionibus] cau[sa] mo[rtis] l. quod ɔdicionis p[er] gl. et dy. Ex. nota / an p[er] instr[umentum] in dotis tracto contrahatur ul[tra] p[ro]betur matrimonium dic dy. q[uod] no[n] ff. de dona. l. donaciones in concubinam dy. qu[ando] p[ri]nceps legittimat ad feuda ista no[n] est gra[tia].

Summa

q°

Summa

ca

nota

tionis sed exuberans et ideo exuberans
solempnitas alias requiritur ut dicatur
non ob c. naturales sed ubi est gra-
tiosus sufficit dicere non ob. aliqua le-
ge ut nota ff. de leg. iii. l. femine
Sed quid si concedit feudum cuidam
existenti in sacris recipienti pro se et here-
dibus suis certe intelligitur de ag-
natis quia filios habere non potest ar. ff.
ad trebel. l. heredibus § fi. Secundo an
natus ex clerico in minoribus constitu-
to legittimetur per consequens ma. ver-
malum dixit quod non quia est natus ex
dampnato coitu ut ff. de statu ho.
paulus. Tu dic contra quia cohere matri-
monio erat in patris potestate et ideo
legittimatio trahitur retro ut ex
qui filii sint le. c. tanta et ita tenet
jo. an. Quero quid de eo qui ac-
cipit concubinam in articulo mortis
sciens se evadere non posse primo te-
stimonium nam hic est bonum prolis ex
eo quia legittimatur proles qui legit-
timi habentur loco postumi ut no. in
regula sine culpa in mercurialibus
in glo. nota generale. si ex ista glo.
et ex dictis supra quod ad regalia et
baronias non legittimat nisi im-
perator et matrimonium de tamen inveniunt
scriptura et etiam dos vera et non
ficta ut no. insti. de nupt. § fi. et
no. in auct. de incest. nupt. § fi. et
adde quod no. ar. c. de nupt. imperial.
et auct. maxie et hoc de iure ali-
ter simplicitatis canonistarum non curat
de ista solempnitate sed tamen de ma-tri-
monio ut de eo. c. tanta
Sed an contra instrumentum matrimonii potest
opponi exceptio simulationis dic quod
sic ut nota c. de nupt. l. neque per
actum. Pone quod non tenet matrimonium
propter impedimentum iustitie publice ho-
nestatis tamen contrahentes credebant te-
nere errantes in facto an filii succe-
dunt in feudo dic quod sic quia sunt
legittimi a natura ut no. c. de nu-
pt. l. qui contra pactum. Pone quod papa
dispensavit cum aliquo quod potest accipe-
re consanguineam in uxorem donec haberet li-
beros qui regerent regnum utrum vale-
at ista dispensatio certe ista est questio dis-
putata per jo. an. in c. actus legitti-
mi. de reg. iur. li. vi. in mercurialibus ubi vi-
de. Quero utrum occidens filium spu-
rium teneatur pena l. pomp. de parrici-
dio. determinant quod sic quia natura co-
munis est ut ff. de accu. l. hos accu-
sare. § omnibus et sunt combusta quedam
moniales que filium suum necaverunt
vide quod nota in c. i. de homic. idem.
Item si spurius occiderit res publica
offenditur cum non intersit et spurios
cives habere ut no. ff. so. ma. l. i. insti.
pat. Item civitas est in ore mundus
de quo isti sunt naturales seu materiali-
ter procreati quia sunt de materia prima

sicut homines sed rudi et indocti et
homines sunt et quique summi et virtu-
osi ut in decretis nasa de adul. pri-
jeronimus Ultimo scias quod privila-
tionum ex dispensatione pape certum
non legittimant incestuosi sed oportet
quod fiat mentio de ipsis ut ff. de sta.
ho. l. paulus et ibi per cy. ubi dicit
quod ista questio fuit de facto in quodam
de ubaldinis ubi omnino videas. Ex-
no. quod si esset concessum comiti quod pos-
set legittimare certum genus spuri-
orum alios qui laborant maiori spu-
rietate legittimare non possit nam
natura speciei non est per modum generis
specificare ut ff. de le. iii. l. heres me-
us § due statue Item quia in diffi-
cilioribus princeps reddit se diffici-
liorem unde talia non videntur concessa
ut nota jo. mo. in c. i. de filiis presbi.
li. vi. omnino vide ibidem alias quod statu-
tum de spuriis non promovendis licet
confirmatum sit per sedem apostolicam
tamen eodem modo tollitur quoniam co-
quia non est novum statutum sed iu-
ris executivum quod est nota dig-
num. baldus.

Si minor. Si minor xiiii.
annis detur feudum non
cogitur facere fidelitatem
et nichilominus tenet feudum
hoc dicit Sed an tenetur inte-
rim servire per substitutum licet iurare
non debeat dicunt quidam quod non quia
sacramentum et fidelitas sunt connexa et
simul habent procedere ar. ff. de le. ii.
postu. l. si ita. § regula. alii dicunt
quod debet servire per substitutum quod
puto verum quantum ad compulsionem
sed non quo ad privationem amissionis
feudi et istud c. loquitur de pupil-
lo secundum glo. idem ja. bel. et
pe. de cer. vel dic ut. i. c. proxi-
mo.

Si quis decesserit. Si filius
impubes successit vassal-
lo non cogitur facere fide-
litatem nec personale sacramentum pre-
sta prestare tamen si alius pro eo spon-
te faciat admittitur hoc dicit
Extra quero numquid illud quod fit per
alium fiat proprie vel improprie vel
nullo modo. Ego aut est casus quod per se
et tunc nullo modo ut ff. de ma. te. l.
si ita fuerit aut non est casus quod per se
et tunc aut tu consideras actum prout
procedit per aliquo et non fit proprie sed
per interpretationem ut no. in l. i. § que
de vi et vi ar. aut consideras ac-
tum passive prout fit in aliquem et
tunc fit proprie ut ex de sen. ex. c.
mulieres dum tamen non requiratur
actum intrinsecum proprium ut adulterium
ut no. ff. de adul. in prin. ut ad
ulterius ut nota in dicto § quoniam
et c. de caduc. tol. § ne aut filia
verba habes in glo. ff. de fu. l. itaque

13

14

fillo in glo. facit ff. de min. l. no solu
§. si mandato et l. aut qui aliter. §.
si quod vi. aut clam. Glo. querit
hic an vassallus pot punire p sub
statutu dic ut in glo. et de epi. et
cle. l. quib qs p cy. et alios. adde
q officia solepnia sicut e officiu
ptatie uel capitanatus p aliu n
possit explicari nisi in casu neces
sitatis ut in auc. de colla. §. phibe
mus. et l. i. §. huius rei. ff. de off. eius
cui ma. est iur. dicto. et de mer. ali
mors et membri mutilacio no pt
comitti vicariis. Secus de iure cad
mo ut ex. de rap. in arepatu. Bal.

Titius filios. Caius miles qdam
non habens filios ptem feu
di vendidit seyo extraneo. et
ptem assignato suo remocioris gra
dus. sempronius proximioris gradus v
vult ptem reuocare ab agnato. qri
tur an pot et qualit. r̃ndetur q
mortuo vassallo pot reuocare ab
agnato nullo dato precio. sz vassallo
viuo pt ptem reuocare. si filios no
ht. asensu quo lic. pt etiam sine precio
in duobus tm casibus repellitur agna
tus proximior. primus est si 9sensit alie
nacioni expsse. Secundus si tacite qa
sciuit et tacuit. primu hoc dicit seyo
extraneo. agnato in remociori gradu
9stituto ut. j. pz iac. de bel. et pe. de
cer. 9cessit. precio no gratis ut. j. se
quitur. iac. Et nota q p verbum 9cedo
precedente titulo transfertur ius. secus
si deficiat titulus expssus et tacitus
ut. ff. de dona. l. licius et no. e. ti. l.
plt. partem illam. quaz possidenti
agnato 9cessit. nam de pte extranei no
est dubium ut in §. porro quaz olim
feu. po. alie. ia. bel. Nota q primo
fuit alienata ps extraneo q olim pote
rat fieri etc. in ppetuu et ideo iure
no reuocatur. sz hodie secus. qz pdet
ipso iure totum feudum ul saltem illam p
tem et reuertetur ad dnm. et no ad
filium nec ad agnatos. ut. s. que fuit
prima ca. bñ amit. c. i. §. denique. et §.
si. post alienacionem q° dimidie q hoc
iure poterat fieri aliam dimidiam
concessit agnato vltiori. qd etiam po
tuit cum quadam distinctione. naz at
non ht filium tunc reuocatur vassallo
sine herede mortuo sine herede p pri
morem agnatum nullo precio restituto
aut ht filium et tunc proximior agnatus
statim reuocare pot. tamen tenetur re
stituere precium sz autem varie dicat
glo. soluat appello. Et certe pt queda
ro equitatis assignari. nam qui no re
uocat statim ht possessor fructus medij
temporis. Et ideo compenset cu precio. et
si tu dicas. quid si no viuit centum annis
non est dubium hoc tolleratur. cu. ff. de
dona. l. sanctimus. §. fi. sz ista ro no re
spicit nisi precium. Sz ego quo quare
si vno casu statim reuocat et in alio

deum mortuo vassallo. Rndeo filius et si
no psit sibi nocet tm agnato remocio
ri sic. c. de na. lib. auc. licz. Nota hic
de consensu. Item no de pscripcione a
nuali. et tene bñ menti. q agnatus
proximior qui ht ptatem reuocandi ab
agnato remociori remocione. podit
ius suum. nisi illud psequatur. i. annum
oportet. ergo agnatos ee multum cauta
tos ne paciant labi tpus cum alioqui
silencio 9firmatur. Gentilis. Sic. c. de his
qui no. ano dno. Oppo. q filius pre
feratur agnatis ut. s. de grad. suc. i feu.
c. i. So. ibi p mortem hic p alienacionem
et dic ut plene distinxi. s. que fuit
prima causa bene amit. c. i. nisi. Sin ia.
de bel. et vba ibi posita penitus approbat
eciam hic p pe. de cer. Querit hic
glo. an transeat sub cum noceat ag
natis qui alienat extraneo et glo. sentit
q no quam nota. sz quare cuius. Rndeo
quia. j. annum habent petere inuestituram
a dno feudi. baldus.

Si facta. facta a dno de feudo
abusiua inuestitura. i. que
pollicetur realem et effectiua
cogitur dns vassallum mittere in
possionem. nec lz liberatur interesse
pstando hoc dicit. Nota post rece
ptum sacramentum fidelitatis a vassal
lo dnm pcise teneri admittendum vas
sallum in possionem vacuam feudi.
Idem in donacione ut no. ff. de doa.
l. inediubus. §. fi. et e bonum simile qz
beneficium sapit quandam liberalitatem.
Idem in venditore si venditor habet
facultatem rei tradende ut no. insti.
de empc. et vendic. §. i. et si no tra
dat cu pcise teneatur. mirabitur emm
multum ne de hiis dolus suus rema
neat impunitus tex. e notabilis. ff. de
rei ven. l. qui restituere et no. p bar. ff.
rer. amo. l. si cu dos. §. i. et ibi etiam
qui ante sinam no offert interesse
9dempnatus cogitur pcise. qd est nota
ff. auctem rei iudicat. l. siquis ab a
lio. §. fi. de re. iudi. p actum. et io
dic jo. mo. q beneficium 9ferens cogitur
pcise ad ipm tradendum de 9ces. p
ben. c. de testanda li. vi. et nota q
ego loquor in ppetario vendente
sz feudatarius vendens ideo no tet
tradere possionem pcise. qz no pot de
iure. tenetur tm ad interesse rone rei
non tradite. id qz contingit rone culpe
Sz quid si vendidisset cum 9sensu dni
dico q tunc emptor succedit in feu
do ex psona dni. et io tenetur ven
ditor pcise tradere. Secundo ergo est re
medium si no vult tradere glo. hic
posita videtur ponere hanc cautela
q vendat et tradat alteri sz cave
tibi qz glo. loquitur in ppetario ve
dente. Sz vassallus no posset vendere
Secundo loco licz dns pstaret et sz
9sensum cu. ff. de le. i. l. no quocumque
§. qui gravem. Secundus ergo emptor
primus in possione inductus erit

potior in feudo / tamen dico quod si prior emp
tor soluerit precium vel obtulerit / iste ve
ditor duobus / incidit in crimen falsi ut
ff. de fal. l. qui duobus / secus si nec
soluerat nec obtulerat ut ff. de here.
ven. l. venditor ex hereditate et ibi per
odof. reuertendo ergo in glo. in speci
etario vendente confiteor quod prior in pos
sessione licet sit secundus in titulo habet
iura potiora nec unum obmitto quod
est nota dignum quod si uterque probauit
de tradicione et non constat de tempore
presumitur res tradita plus priori emp
tori tamquam instiori ut notat jac. de ra
re. et cy. in dicta l. quociens de rei uen.
quod verum est qui uterque probat de tradi
cione per se si unus probauit de tradi
cione alter non ei presumitur primus tradi
tum qui prius incauit ut insti. de re.
diui. §. vendite et in ista materia per
dic. de castro consilium / ¶ Ex. quero pone
quod dominus inuestiuit de vacua possessione
vassallum / sicut tenet ut hic / de inde
vassallus recedit a possessione et prius
ut possessio ad dominum / nunquid tenetur ite
rum inuestire ex dispositione huius c.
et ibi vi. quod non sed debeat queuis tamquam
quilibet possessor ut ff. de reg. iuri. l. nes
cennius §. fundum / contrarium vi. per l. inter
castellanum ff. de ac. lu. et ff. de iure im.
l. sed et si possessori in prin. / dic quod apud dominum
tenet ad duo s. ad tradicionem et pacta
etiam aliam ut sepe dixi feudum habeat
instar seruitutis / non quo libatus est quin
possit queuis quod paciat feudatarium
possidere iuxta nota. C. de usufruc. l. cor
ruptionem / idem determinauit dy. in alio
casu / pone vendo tibi rem quam constituo
tuo nomine possidere donec possessionem
intraueris corporalem / tu possessione in
trans / tu te exiuit in possessione ego pos
sessionem ingredior / dixit dy / quod tuo
nomine videor possidere / et non perfacto at.
ff. de acq. le. l. legatum §. in dy. quia ista con
fessio confiteor pro te possidere non respicit
actum momentaneum / sed permanentem
et futurum §. in dy / non ex actu permanenti
ipsius possessionis ar. ff. de iure codicil.
placamna ¶ Extra quero / pone papa con
cessit michi feudum et dedit michi ex
ecutores ego per abuciam executori
accessi ad ordinarius loci et fecit me i
nuestiri / ecunctum uter teneat inuestitu
ra et vi. quod non quia vim commissam alt
era et vi. quod non quia in l. i. C. de appa. per
facere non de ut no. in l. i. C. de appa. per
fec. an. li. xij / Item quia qui ipsa committ
tit cum vi. ad se sine ad suum commissa
rium reuocare et nullus alius pot
se intromittere ut no. ex. de offi. c.
cum ex. ferrarien. ¶ Jugiturz videtur
per l. si longius in prin. ff. de iudi / so
aut istud executoribus est commissa in
tollatur et tunc sine dubio ordinarius non
potest se intromittere quia licet non derogauit
sibi inde non. ex. de prescrip. c. cum te / at
committitur mera facti executio / et tunc aut
queris an episcopus pot ex vi mandati
et dico quod non / aut ex vi ordinarie iu-

dictionis et tunc posset suaderi quod sic / q-
tum gratia sit perfecta non debet impediri
genus effectus per abucionem executoris
quia cum executor sit datus fauore
impetrantis / non debet in eius odium retor
queri / ar. ad hoc ff. de offi. procon. sul.
l. i. C. de sportul. l. i. nec est nouum quod
iste commissiones aliquando fiat sine iu-
dictione / ut no. in l. i. et ij. ff. de iu-
o. iudi / michi indistincte videtur quod
ordinarius se intromittere non debeat
quia non pot facere expirare officium
executoris / quod certe expiraret re exe
cuta et impossibile est executores pre
uenire. ff. de acquir. pos. qui abuti.

¶ Filii nati nobilis cum ignobili
genuerit matrimonium ea condicione
quod filii ex ea nati patri in feudo
non succedunt quod sepe in regno con
tingit / quicumque cum mortuo patre succe
dant in feudum / Credo non hoc dicat
improbetur. nota quod ista pactio in-
racione improbatur. tamen consuetudine
tolleratur / nec igitur nunquid ista consuetudo
potest habere aliquid motiuum equitatis
credo sic propter fauorem et honorem
matrimonii / nam sub tali pacto nobiles
inueniunt nobiliores vxores per quas
nobilitas crescat. v. g. si marchio qui
tenet feudum ab imperatore accipit in
vxorem quandam filiam regis que ei
non nuberet nisi hoc pacto quod filii sui su
ccedant in marchionatu et non alii de
alio matrimonio / Ego video in alia ma-
magnas inconueniencias / pone accepi
in vxorem quendam nobilem que dedit
michi x. milia flor. in dotem / speraui
filios suos michi successores et ali-
michi non impetrata / suscepi ex ea unum
filium et ex quadam meretrice habui
plures spurios / quos feci legittimari ab
imperatore / ita quod succedent per unum cum
legittimo / nonne hec est magna iniqui
tas et magna inconueniencia nubenti
/ non pot negari qui imperator hoc pot
/ ut plene nota in l. gallus de lib. et
postu. per modernos / tamen imperator q
hoc facit videtur quod unum peccat nec
habet peculos iusticiam publice hones
tatis / nec considerat quod per solas nupci
as conseruatur elegans genus humanum
/ ut in aut. de nupt. in prin. ubi ter
dicat quod nuptie in mortalitatem prestant
humano generi concor. l. i. ff. so. ma.
/ et nota quod nunc C. non habet locum in emp
hiteosi nec in aliis bonis priuis nec
ob. B. C. l. muliere ut ibi dixi / et non
quod B. dixi / quod olim omnes legittimi nasce
bantur non dic verum / nisi in illo iudi
seculo / quando matrimonia non erant nouata
nec cognoscebantur / sed statim quod fuerunt
cognita / duplex hominum genus esse ce
pit s. legittimorum et non legittimorum
/ postea tercium genus esse cepit s. leg
ittimatorum Est enim tercia species et per
in gratitudinem in pristinam quali
tatem reduci potest ut ff. de insti.
iu. l. manumissiones. Baldus.

qo

qo

qo

Gra

18

[S]iber. Si vassallus dño suo se
mel nõ obtulit aliquo tpe
s3 petenti non recusauit p̃s
tare suiciu3 queritur an per
dat feudu3 Rndet q nõ. Si tñ fiat
dño aliquod magnum piculu3 imi
nere d3 sponte absq3 denũciatõe
auxiliu3 impertir. Inde queritur quid
si dñs intimauerit dare pecuniã ali
cui .i. diem nec soluẽ potest et in
circuitu p incuriã an vassallus tene
bitur eum a piculo sua pecunia libe
rare ?r̃et q nõ hoc dicit ¶ Non
offerat. nota q ei qui non vult
aliquid ꝯsequi s3 ius quesitum co
seruare nõ iminet ius offerendi
quod intellige nisi sit apposita di
es quia ne in penam incidat debz
offerre ut ff. de consti. pec. l. item
illa. si aut vult aliqd ꝯsequi ad
quod ꝯsequendum obla° est necia
tunc d3 offerre ut C. de distra. pig.
l. si residuum nec sufficiat offerre v̄bo
s3 d3 offerri rebus ipis et sibus ut
C. de usur. l. acceptam nisi eet tal'
res que nõ poss3 offerri nisi verbo
et res immobilis que nõ pt offer
ri realiter nisi iure ipa et nõ in
iudicio fiat denom opis nũc. l.
ptor. §. si quis patus quantocũq3
tempore nõ q vassallus qui est
patus pstare suiciũ quod psumitur
nisi interpellatus negauit imp
pscribit ꝯtra dñm suu3 q2 penes
eius dñs vr̃ ee in quasi ꝯtinua
possione suicior. ar. ff. de usufr.
l. ar. boꝯ. §. idem tractat quod
est nota suicis nõ. moram sine san
nõ ꝯmitti. ff. si cer. pe. l. quod te.
¶ S3 hic queritur nũqd hr̃ditas iacens
posset ꝯstitui in mora. R° nõ ex fa
cto ipius hr̃ditatis s3 ex fco defuncti
sic quia psonam defuncti reputatur
item fco legis ꝯhit moram irre
gularem ut hoc pbant ff. de dol. et
tempa. pscp. l. si prius ff. de v. ob. l.
ad diem ff. de neg. ge. l. debitor z
quod nota. C. de tempo in inte. re
st. l. ea que. §. cũ eni et ff. qui ex
caus. ma. l. nl'. de nau. fe. l. labeo
de in diem adiec. l. si pdio piculu3
nota q ille qui potest soluere pp
paupertatem incidit in piculo quã
vez est nisi ei pot imputari culpa
secus si culpa nõ pot imputari ut
cum fortuito lapsus e facultatibus ar.
ff. de neg. ge. l. cum more illud sa
cis q si a pncipio sciebat se nõ ee sol
uendo est in culpa ut ff. de pui. c
di. l. si creditores et ff. de iur. do.
l. plt. et nõ. sm iac. de bel. q vassa
llus nõ cogitur se offerre nisi fiat
dñm mag. piculu3 iminere et
nisi ad nõ fuerit denũciatum nõ a
mittit feudu3 facit .B. q fuit. pma
causa feu. amit. c. s3 delator et .i.

hic firmatur lex. §. adher et dic ut ibi
¶ Item nõ. q vassallus nõ amittit feud
ex omni cã p quam accepta bñficiu ui
deatur ingratus ut hic in fine et .B.
in qui. cau. feu. amit. v. de illa tamẽ
et de alienatõne feudi pat. §. si. et q
fuit. pma ca. bñ amit. § illud. B.

19

[S]i vassallus. si vassallus culpa
ꝯmittit p qua meretur pde
bñficium descendentes sibi nõ
succedunt s3 agnati sui qui q̃rto gradu
sunt hoc dicit sic. C. de decu. pmitto
li. x. tamẽ. c. ti. l. si. di. q iam natis
nõ nocet s3 alio casu loquitur. l. in pule
gio status descendentes. nota pp. de
lictum parentis omnibus descendenti
bus piudicari et eciã quibusdam tñs
uersalibus quod spalissimo iure in feu
dis inductum e ad terrorem delinquẽ
cium quia vitam paternum seruendum ee
extimauerunt. C. de naturalib. libe. l.
si. illud maior tuor exempla piudi
cant ut C. de corte coaitalibus l. si
coaitalis li. xii. nõ odio cor qui in
nocentes sunt et io istud capitm nõ
ht locum in alia matia feudor ut l.
adoptiuũ. §. si. de in ius voca. l. et
de contra. l. nõ tantum. §. si emancipa
tus et C. de inof. te. l. si quis i suo
§. legis Et nota q l3 tñsuersales nõ
veniant tamq hr̃des delinquẽtis
tamen quibusdam tñsuersalibus ꝯtra
piudicium quod videtur ee ꝯ natura
lem racionem et ciuilem et io quidam
et male restringunt hoc de tñsuersa
libus ad nouum feudum et cõsiderã q
ipi nõ intelligunt de nouo feudo sim
pliciter ꝯcesso quia tunc nõ veniret
agnati qui q̃rto gradu sunt. S3 debz
intelligi cum a pncipio vnus ex fribus
fuit inuestitus et hoc notatum fuit
dam ut eo nl' eius hr̃de defuncto sine
legittimo hr̃de alter et eius descende
tes succedunt vnde intelli. nouu3 feud
l. agnatorum pmissio nam cum hoc ius co
sequantur alieno bñficio ut nõ ex ppia
natura feudi debilius ius hnt ar. ff.
de fideic. li. l. si filius. §. cum rubido
ff. de cap. l. si quid bello et ff. de le. ii.
l. auguste ¶ S3 tunc adhoc restat
questio quare admittuntur remociores
agnati et pximiores repelluntur ad
quod pot respondere q2 quanto pxi
miores tanto inferiores q2 magis
psumuntur infecti eadem macula ar. C.
de exac. tri. l. lyniantatis et ex. de ex
cu. cleri. c. cum p magonella et ff. de
in iur. l. cor. impu. ista rõ nõ est nece
ssaria nec omino pbabilis s3 tali ꝯli
gectura alis et inutilis ¶ Sup hoc ca
pitulo iac. bel. sic ait nõ. hic q desce
dentes et agnati usq3 ad certum gradum
puniuntur pp delictum alterius pntis uel
agnati ar. C. ff. de decu. l. iii. §. plt. d'
iur. dic. et rele. l. iii. de in ius vo. ad
optiuũ. §. fi. So. sm quosdam hic feud

fuit novum | secus si esset pactum | hec so-
num plas | dic g° speciale in feudo sicud
in crime lese maiestatis et heresis et i
feudatario ecclie | ut C. ad l. iul. ma. l.
quisquis de heretic. l. cognovimus et in
auc. gazaros et ex. de penis. c. in q
busdam ubi de hoc | hec opio pbat in
summa ia. quibus modis feu. amit. §.
item sciend. et de stat. feu. § . item si
vassallus qui mittat aliquam et intellig
cap. in antiquo | et etiam qui quittit
aliquam in dnm vassallus ut heat
dns hanc sue iure vlacionez | vl' dic z
melius q hec c. intelligi dz qui quisit
in aliu et no in dnm | nam si in dnm tuc
oms fuit agnati indifferenter exclu
derent ut hic no. b. que fuit prima ca
bm amit. §. demq3 ubi de hoc | et hec
appte pbatur q debeat intelligi de
antiquo | quia loquit de agnatis q
sunt in quarto gradu | et facit ad c.
ex. de penis. c. in quibusdam | et potest
esse racio quare descendentes in inf
initum et agnati usq3 ad quartum grad
excludunt ppter suspicionem | q2 sepe sol3
esse similitudo et audacia eadez in
talibus quictis | al. C. ad l. iul. ma.
l. quisquis et in auc. de refe. §. si. de e
dil. edic. q si nolit. §. qui mancipia
iac. vel natura inmunesat | qui offen
sus videt une se tam proximas psonas
offensori usq3 igitur ad quartum g
dum exclusive psumitur inimicia
durare ppter quam pjudicatur in bus
ac. ff. de adi. le. l. in. nisi | natura enim
feudorum in ltm respiat ad honorem
dnorum | ut in. c. i. de feudo dato in vice
leg. commissorie | et eorum devocione. §.
in quibus caus. feud. amit. c. i. §. plt
et no q int dnm et vassallum sit ma
in dignatoribus | ymo q2 in amore in ho
neste stare no pot sine rubore dni |
nam hec sola ro est hic quare repel
luntur agnati qui al' esset poiores
unde si possent in aura stare qd' co
tingit quibusdam alys culpis | puta
quia non denunciant dno insidias z
abstinuit a malo | cum no feat | qd' bon
est tunc proximiores et inmediati ag
nati essent poiores | de eo qui inter
feat fr̄em dni sui. c. i. porro illi qui sit
in quarto gradu agnati eius qui fi
atrem dni interfecit potius ex iusta
ea dia quam ex iusticia tollerunt | az
C. ad tur. pill. l. si femina et l. i. C. si q
cuiq3 proditus potestat. Baldus.

In generali miles vassallus
generali alienavit oia bona
sua | quitur an in generali
alienacione continuatur feudum | Ro
q non | nisi nominatum sit dan. h. dic feu
dum. l. quod tenet in feudo vl' dic q
alys dedit in feudis et facit. i. de capi.
qui cu. ven. c. i. ubi de hoc iac. op.
iste simpl. vendidit ergo nichil in
telligitur exceptum quod id cum inter
fines claudit id videt continere verbo ge
nerali ut C. de evic. l. si fines agri

ff. de cens. l. forma. ff. de c. hen. emp.
l. in modicas al' poss3 dicere venditor
se no vendidisse nisi unum cespitem ter
resto. quedaz sunt que emptor in sili
no esset empturus si scivisset ut feud
q alienari no potest | et ista non contine
tur ut hic | quedam que fuisset emp
turus si scivisset | et qui feudum pot alie
nari v. g. | cum circa et tunc feudum
bn continetur ut s. de capi. qui curaz
ven. c. i. et dic ut ibi et ff. de c. hen.
emp. l. qui tabernas. Item vtrum
rex francie posset alienare unaz de
civitatibus regni in intus civibus | Ro
no sine hoste qui ita notat ex. de
maio. et obe. c. dilecti fily ribi vide
in novella | Et ideo constantinus qui
donavit in bem beato silvestro fecit
eum consensu ppli | ut pz in palea constan
tinus et facit ff. de fideiu. l. l. inuitus
et ex. de iur. iur. c. intellecto. Extra
quo | quidam detinet debitorem meum
et p hoc no pt michi satisfacere | quia
de opibus suis poss3 acquirere | et michi
solvere | numquid possim repetere ab eo is
tum meum debitorem dic primo q
non | nisi heam in eo ius reale | sicut
in vassallo heo in vassallo et ascrip
ticio et in omnibus qui tenetur ad
munera ita not. inno. ex. de ap. di
lectis ubi videas et C. de opis li. l.
si. ē tn aliud remedium q agam ac
tione in iniuriarum contra eum vel de dolo si
sciens detinet eum in pjudicium meum
ut ff. de dolo. l. cum quis sine inno.
illud etiam constat q possum agere i
terdicto de libo. ho. exhi. in quo alys
psertor ppter singulare interesse ut ff. de
pau. l. licet in popularibus. Item
numquid appellacione castri continetur
vassalli et videtur q no | q2 castri
sunt ipsi muri et habitaciones | homo
autem nobilior ē ut ff. de edil. ed.
l. iustissime. §o. dz intelligi sicud sicud
dignitas cedentes et eius ad cote
ditur ut ff. de usu. et ha. l. plerumq3
§. equitas et ff. de le. ii. l. item si lega
to. §. pui in dubio autem dic ut diaz
in dicto c. de capi. qui curam ven.
Sz quid econtra pone q in quo
dam castro oms homines erant mei
vassalli et ego concedo tibi omnes
vassallos meos talis castri vtrum
videar concedere oms habitaciones meas
quas heo in eo castro et ipsum forti
liciam et dico q non q2 vassalli sunt
ps et no totum unde videtur contras
tium qd' est separatum corpe et sig
nificacione. b.

Si vassallus feudum ignorans
alienavit feudum no amit
tit | sibi restituendum ē non
dno | tamen tenebitur ad interesse emp
torem ignoranti hoc dic. No. hic
q si vassallus feudum ignorans ali
enavit no privatur. Secus si sciens
ut s. e. c. si sciens. Oppo. et vide
q ignorancia faciat alienacionez
valere ut l. si. §. pe. ult. ff. de le. ii.

So. ibi alienator tempore alienationis
poterat alienare hic non. Item ibi res
erat de sui natura alienabilis hic
non est. adde quod nota in c. cum dele-
cti. res que ¶ Op. quod quibus non pot
venire contra factum suum etc. si de iure tractat
ut C. de revo. dona. l. cum pacti ratione
So. ibi allegabat suum dolum hic
ignorantiam ¶ Oppo. quem de evic-
tione tenet actio etc. ut ff. de evic.
l. vendicantem. So. ibi loquitur quando
rei intererat ex causa. Sed hic non inter-
est ex causa quia alienatio erat im-
possibilis ¶ Ex quero utrum possit
rem retinere quam diu sibi reddatur
interesse. Dico sic quo ad agentem
ut ff. de condi. inde. si non sortem § pe-
tentum. et ar. ff. de doli. ex. l. pater
§ ex quadrante ¶ Extra nota ex
isto c. quod si heres emphiteote ignoran-
ter vendidit fundum emphiteoticarium
quod non cadit a iure suo. unde dominus reno-
re volens habet probare sciam quod est
nota dignum. Bal.

¶ Vassallus. Casus si vassallus 22
feudum sciens inficiatus est
feudum amittit. ignorans
autem non amittit. sed si dubitat vas-
sallus quem adiuvo potest dubitanter
respondere. hoc dic. ¶ Nota quod ignoran-
ti subvenitur. Et est ratio quia ad indu-
cendum delictum requiritur scientia ut ff.
de decur. abor. sa. l. si. et facit C. de
fu. l. maritus § sin autem dubius
considera quod aut pignorantia est im-
tatur delictum. et tunc ipso iure cu-
rat. ut hic. aut ratione ignorantie
conceditur reparativum remedium. et
tunc refert. aut sine auxilio protu-
et datur exceptio. aut cum decreto
pretoris et datur in integrum resto.
ista est doctrina gl. ff. de no. o. nunc.
l. de pupillo § hoc. aut et illam glo.
multum notabat primus doctor meus
Jo. pagliarensis. alius enim doc. meus
qui rem singularem habebat memoriam
fuit dominus franciscus tigrini de pisis. sed
ille qui multum contulit magistro meo fuit
Bartholus de saxoferrato quos lon-
go tempore audivi. et discendi studio
raro me ab eis separabam. dicebat autem
michi bal. quod illud quod sunt fabrica-
verat ingenium erat lectura ey. du-
bitanter respondere. dubitatur sibi ter-
minus ad deliberandum ut ff. re. a-
mo. l. marcellus. nota quod ille qui dic.
dubito non habetur pro confesso. nisi dato sibi
termino ad deliberate respondendum
quod dic ut in c. si post petitum de confes-
sis li. vi. dicit Jo. mo. quod ille qui non
respondet postea habetur pro confesso non
ipso iure sed per sententiam. idem dicit bar.
ff. de iur. fisc. l. eius qui delatorem
et addit quod hec contumacia non nocet
heredi. considera dum dicit quod non ipso
iure sed sententiam. ubi dicit quia quod
aliquid committitur motu iudicantis
ibi requiritur eius iudicis declaratio.

sed hic committitur motu iudicantis. qua-
re dicit absque rationabili causa. ergo re-
quiritur iudicis declaratio. unde si
iudex non declarat non habetur pro con-
fesso. et ideo sis cautus. quia si tu es ad-
vocatus eius qui non respondit et cum con-
mittatur consulendum facias quod committatur
sola diffinitiva. et non interlocutoria quia
cum eo sit interlocutoria diffinitiva non
sit. pot fundari ratione contumacie. sed
altera pars sit cauta quod faciat committi quod
sunt partes iudicis. id autem quod bal. dic.
de ista contumacia non afficiat heredem. hoc
est verum in casu l. is qui debitorem. sed
non est verum in casibus in quibus non
obiciatur crimen. in quibus factum defuncti
preiudicat heredi. quia in iudiciis quasi
contrahitur. ut l. ii. ff. de pro. sti. Et ideo
contra heredem ex facto defuncti possit
iniciari militem. ubi talis est natura
cause. si heres non purgat moram cum
pot. et de dolo defuncti non tenetur. nisi
dicas teneri quia hic est contumacia. quia non est dubium
quod iudicium transit ad heredem cum sua
qualitate et qualitate et medium cum
maiori efficacia. ut ff. de in fauni. l. fi-
nis et adde quod nota in l. i. § de inicia
ri de ven. inspi. pro. de act. qui dicit
quod iste contumacie habet inducere preiudi-
cium tacite confessionis nisi parte ratione
et improbatorie. sed non sic per libello oportet
tet cum litem substantiam per interroga-
cionem et responsionem expressam ut
C. delict. gl. l. i. cum sequentibus. Bal.

¶ Beneficium. Datur regula et ex-
empla. regula est vassallus bene-
ficium infeudare pot equali persone
fallit si in fraudem legis fecerit. hoc dic. 23
¶ Nota de fraude quod de permisso ad permis-
sum non fit fraus nec de prohibito ad pro-
hibitum. sed est quedam multiplicatio
boni vel mali. unde proprie est fraus quando
permissum simulatur et prohibitum agitur
revera ut not. Jo. monachus in c. ad
avaricie de elec. li. vi. ubi vide et facit
C. man. l. ab anastasio in fi. et l. si lib-
tus uxorem de iure pro. et ff. de ma-
nu. l. iii. § si abignato. Et ideo quando simula-
tio fit de permisso non viciat quia est de per-
misso ad permissum. Item quando fit per prohibi-
tos non viciat tamquam simulatio sed tamquam
prohibitum simpliciter. quando fit de permisso simpliciter
ad prohibitum sicut quod ut de vendicatione
ad pignus. ut nota. C. plus vale quod
agitur. l. emptione et l. ymaginaria
ff. de regul. iur.

¶ Si vassallus. Datur regula. quod 24
vassallus de feudo suo agere
potest. et conveniri etiam domino ig-
norante. quin immo et transigere sibi
licet. et quod fecerit firmum sit. de lege
hoc dicat firmum erit. illud intelligitur
sine licentia sua feratur per eos. sine
contra eum in agendo vel conveniendo. scilicet
habeat utile dominium ut C. de inuestit.
de re. alie. fac. c. i. et ipse solus ha-
beat potestatem utilitatem agendi et exci-
piendi ut l. de controversia inter vas. et
alium de bene. c. i. et hec sua perdest

Et nocet dño ignoranti / eciã ne dum scienti ut hic / et de eo. c. i. dñno fraudulenter non litigauit vassallus / ut de eo. c. i. et sic res inter alios acta alijs preiudicat / regulariter contra. ff. de re iudi. sepe pe. de eccl. adde q ego intelligo fraudem esse cõmissam eo ipso q vassallus potuit denunciare dño et nõ denunciauit / ut. c. de distr. pig. l. creditor ypothecas que e ad hoc valde nota bilis lex. nec quod nota q illud q noie transactionis papiatur non succedit loco rei / fiat. ff. de transac. l. controuersia / qd verũ est qñ papitur aliquid intrinsecum / puta ps ipius feudi / quia q retinetur non di[r] nouo titulo acqui lex e ad hoc notabilis. c. de trãsac. l. p fundo. b.

Dño cõmittente. casus datur regula / q si dñs cõmisit feloniam p quam si eam cõmitteret vassallus in dominum amitteret feudum dñs eciam perdere dz feudi pprietatem hoc dicit / facit. e. de for. fi. c. pmo / na dus in dignos ius pronatus aufer tur. ut. c. de bonis li. l. fi. in fi. et ibi plene nota prenemitte. s. psonam q modus et forma traditus in vno correlatiuorum in alio expssus intelligitur. c. de indic. vidu. l. fi. ad vassallum. nota verbum non enim dicit ad agnatos vassalli / quia si vassallus nõ cõqueretur / remissa pena videtur. ut. ff. ad sill. l. diuus / et nota q istud c. nõ ht locum in eccia / ut in. c. delictum psone de reg. iur. li. vi / quia platis nõ e dñs s; pcurator collusio nõ dz preiudicare eccie ar. c. vnde vi. l. meminerint / sine i aliud. nota q felonia qua cõmittit dominus nõ distinguit[ur] in quem / sed in felonia vassalli. Bal.

Feudum. cõfirmatur. hic rela q si vas. cõmittat aliquam p quam mereatur amitte feudũ amittit feudũ / siue feudum heat pp um feudi naturam / siue nõ / casus eo mes sabaudie concessit michi castrum in feudum eo pcto / ut ego heam ipm et heredes mei masculi et femine et cui dederint / queritur. vtrũ istud feudum pdatur p feloniam prendetur q sic antequam alienat / s; si alienauit emptor p feloniam suam nõ perdit. h dicit. Contra. ego possum alienare cõhendo go et delinquendo vnde si p vim expello tercium possessorem appellabitur. al. applicabitur illi p. l. si quis in tantum. pº nõ e ita quia delictum nõ di[r] pprie datio. Ex eundo op. quia dicta in pcedentibus videntur repetita in seqntibus s; in pcedentibus dicitur e de masculo et femina ergo q sequit[ur] et cui dederit dz intelligi. s. masculo ul' femine nõ extraneo ar. c. de opis li. l. titius. Rº non e ita / q[ui]a ista clausula e posita causa ampliandi et dz aliquid opari. Item inter masculum et feminam est datus alius ordo anire. 3º op. q[ui]a illa vba et cui dederint debent intelligi sm qualitatem pcedentem. s. et si cui dederint feudum / prendeo nõ est ita quia sm hoc pars nichil o pararetur. ut. ff. de usu. l. si stipulatus / et adde ad istud. c. quod nota. ff. de alie. iudi. l. iij. §. opus et iij. l. ult. ff. de no. o. nũc. p[ri]mum. baldus.

Titius. casus titius et sempronius successerunt patri in feudum feudum ex diuisione puenit ad sempronium in totum / ul' forte p parte titius fecit pactum sempronio de eo feudo nõ petendo ab eo vel heredibus suis decessit sempronius sine filio masculo extraneo herede relicto / titius petit feudum ab hrede ex successione ad se deuolutum / queritur. an obstet sibi exceptio pacti / prendeo q nõ. h. dicit. Nota q pactum de non petendo feudum factum a fratre sui recipienti pse et heredibus suis / intelligi[tur] de libis / na in feudo appe hrdis nõ cõtinent[ur] extranei / eciam si de hrdibus fiat mencio in modum liberacionis / et sic liberacio restringit[ur] / q e nota dignum et idem putarem in renunciacione nam renunciacio ht vim pacti psonalis qñ sit cõtemplacione psone ut. c. ad uell. l. iubemus / et facit ad hoc. c. in sone sui. ff. de le. iij. paulo calimatho. §. i. Vltimo nota pacti interptari. aptari. et declarari sm naturam rei in pactum deducte / et qd cõtemplacione certe psone fuit al' fi psumitur / pinde ht ac si talis psona noiatim exp[ri]matur. b.

De pace tenendi et eius violatoribus

Fredericus. diuide capitulum in x. ptes / pmo quali sit puniendus laicus si pacem violauerit / scdo qualiter clericus debeat puniri eodem casu / 3º quali receptator pacem violantis. 4º. qualiter diffinietur contencio orta inter duos ul' plures vassallos / quinto qualiter pcedendum sit si rusticus militem ul' miles rusticum vel miles militem de pace violata pulsauerit / sexto quem admodum statuit[ur] regulariter libertas acquirit. Sepº qua pena sit puniendus arma portans / octauo de pena latronum et furum et inobediencium / Nono si iuste rales inter se guerram habuerint quo iure sit pcedendum. decimo quo loco liceat pabulare equis suis. Scda ps incipit in. §. si clericus. iij. in. §. si iudex. iiijª in. §. si duo. v. in. §. si rusticus. vjª in. §. post natale. ixª in. §. sunsteriales. xª. et ultima i. §. quicumque. casus usque ad. §. si clericus imperator adulatur omnibus suadens q seruare debeant pacem 2 statuit pertonem nõ seruantes / dicens q qui homines

Tria de pacto non petendo

& pacti per principem

(marginal numerals: 27, 26, 21)

i pacis edam occiderit capite puniat
nisi p duellum pbet q fecit ad sui defe
sionem vel istanie si manifestu e q
voluntarie et no ad sui defensionem
occiderit non admittit pbatio p
duellum et pena capitis puit hoc
ht locum contra violatore pac
si vero fugerit bona mobilia pub
licantur in mobilia pmittuntur
hredibus inuamento psito ab eis
q nec ullum emolumentum pstabunt
sibi sz si postea ~~os~~ q fecerint puan
tur hreditate et fisco applicantur si
vero i pacis edam aliquis homine
vulnerauerit manus eius amputabi
tur nisi pbet p duellum q ad defen
sionem sui hoc fecit et de bonis fre
ditur sili modo sicut supius est di
ctum si aut aliquis sine sanguinis ef
fusione percusserit uel absqz percussi
one aliquem inuaserit pena pecu
niaria punietur hoc dicit usqz ad q
si denique. lre iste peruenerint. nota
q imparator non vult arctare p litas
suas nisi illos ad quos lre puenerit
non intelligas q sit nece singulorum
ciuibus insinuari sz p edictum ut ext
de postula. pla. c. i. et pacem. de ista
pace quam imparator vult puari vi
loquitur hoc. c. sz dicit dy. q in pauc
locis seu terris lombardie hoc vi
ht locum cu in omnibus sit guerra
dy. tu dic hoc. c. gnali loquitur sine
imparator indicat pacem sine ciui
tates inter se faciant pacem sine
singulares psone ¶ Sz iniqd vide
rumpere pacem ille qui pp nouam dis
cordiam alterum offendit doctor co
muniter tenet q non q de hoc n
videtur cogitatum ad hoc facit q
nota sun hosti. ex. de in inu. et. c. si
in nouella digiui est no pulcra
vba dignum est et cuius pcellimus
innuere illi oms parcamus i ope
¶ Item nota q pcellencia impato
ris dicit vegetius secundo de mili
tari disciplina cu imparator augusti
nomen accepit tamquam pnti et cor
pali deo fidelis est et prestanda deuo
tio et impendendus puigil famulatus
deo enim ul priuati ul militatis ser
uiant cu fideliter eum diligit qui re
gnat deo auctore unde nota q im
pator ht imperium a deo item q de
deo patre volumus. no verbu ius
sum i quibusqz psonis ɔsuare vo
lumus ɔtra ff. de his qui sunt sui uel
l. ii. desideratam. nota pacem esse
desideratam et necessarium bonum de cla
bitur. nota phemium p tex. de clam
ii. infra pacem. i tempore pacis dy.
quero contra quid dicatur tem tpe
guerre vi q includat immediate
ante et immediate post. ut no. in l.
i. C. de opis li. capitalem. quia ho
micidia qd fecit semp expectet ut

de epi. audi. l. iii. p duellum. no. q qs
purgat innocenciam suam p duellum
putant enim milites et nobiles q de
us sit auxiliator iustorum tamen lom
barda dicit vidimus multos sub iusto
clipeo perire hec nota. ff. ad. l. aquil.
l. qua actione. q. si qis in voluptate
dicit aristoteles non est insile deum
hre curam malorum ul prauorum ma
nifestum. nota q ubi facinus e ma
nifestum no habet locum pugna ul
sic nota q ubi e clara pbatio non
ht locum pugne declaratio jac. bel. qz
si pz expresse no pot negare pdesse
quod non necessario. nota negati
nam facti posse esse notoriam. ite
nota notorium cadere in facto instanta
neo qd cont. jac. but. Sz voluta
rie. quod in dubio psumitur facit
q nota. C. de except. l. si quidam. nec
alio modo. nota q iudex no debet
admittere friuoles pbationes hoia
de nec morari sup ambagibus aut
fugerit quod est eo ipso q citatus
non ɔparet in populo publicentur.
nota bona ɔ fiscari ciuitati sz d'in
cor ciuitates no hnt fiscum ut l. i. C.
de bonis vacan. li. x. sz hic forte loqr
habito respectu ad pacem constancie
que quibusdam ciuitatibus lombar
die fiscum ɔcessit ut no in auc. de
defen. ciu. q. nulla item nota qd
bona mobilia censentur ee de eius
territorio ubi repiuntur qz ipso sen
fisco illius loci confiscantur. tex. e
hic singlar. hredes et hereditatem
inuitum est hic heres et hereditas
dicatur puenens Sz hic hebatur
p mortuo quia in loco eius successe
rat alter ut ff. p so. l. actione. q. pu
blicatione tali condicione no. hic q
in sna possit apponi modus et qu
de puari sicut ɔdicio contra. C. de se
cun cor et. l. cu iudex et. l. item la
beo fam. her. spondeant. no. q filius
non pot alimentare pirem bannitum
ul hostem et si ɔtrarium facit punitur i
amissione bonorum que erant sibi con
cessa sub nuire iurando ne pirem ale
ret Et sic nota pirem pp bannum puari
iure nature assignet. nota de vbo as
signet facit ex. de ɔcess. pben. c. pro
sint in fine in v. assignetis et de pre
ben. c. pillorum in si. v. assignare et
vide q ibi nota pimo in nouel. vitam
suam defendendo. nota q nec defen
dere nec vulnerare quis aliquem i pu
ne pot nisi vitam suam defendendo,
Et no offensorem no psim defensoes
nisi pbet. item qui excedit modum
punitur de excessu et sic intelligis de
pen. et remis. c. significasti i nouel.
amputetur. no. puiuere manum a
puari rigorem iusticie. no. i male
ficiis puniendis puari rigore ius
ticie barba expilauerit. no. d' bar
ba et nota q omnibus istis modis
violatur pax ut appet ɔiungendo

d' lrs imperatoris

de pace constancie

qo

d
no ɔtra no lrs tenor

qo

nigrum aut rubeo pro tali excessu. non omne delictum excessiuum appellari/ or considera super isto tex. quia quando decapitatur uel manibus amputatur. lex nullam facit mentionem de confiscatione bonorum sed qui forbannitur ipso contrarium dicit quod bona mobilia confiscantur sed inmobilia reseruantur descendentibus/ quod forte debet intelligi sin aut. bona dampnatorum et ff. de legi. l. sed et posterior ¶ Quo ergo de intellectu illius aut./ tex. enim in aut. ut nulli iudicum/ dicit quod si aliqui condempnentur pro aliquo maleficio ad mortem uel in exilium/ quod bona non debent confiscari/ sed descendentibus reseruari unde ergo hodie pro nullo huiusmodi maleficio bona confiscantur/ nam ille §. generaliter loquitur. ergo generaliter debet intelligi ut ff. de offi. proc. l. iii. ff. de alea l. i. §. quod aut. ff. de le. prestan. l. i. §. 2 generaliter. ff. de testa. mili. l. in fraude insti./ Item magis debet successio filiis quam ea. ff. de inof. testa. nam 2 si parentibus. ff. de sul. l. si quis legatum §. ultimo sed propter delictum filii non priuatur pater bonis filii ergo 2c. ut C. de bonis proscrip. l. si filius/ Item bona parentum sunt debita filiis etiam viuente patre ff. unde li. l. scripto ergo propter delictum patris non debet ea amittere. ut ff. de penis. l. cum mem. C. de penis. l. sancimus/ Item fortius ius habet filius quam patronus quod pater qui superat patronum sed propter delictum liberti patronus non perdit bona. ut ff. de bonis lib. l. si militum/ ergo nec filius Item esset absurdum quod propter delictum patris filii mendicarent ut in aut. de trien. et semis. §. prohibemus/ Item sicut eius pretendit eius lucratiuam/ sed filius pretendit debitum iure nature/ ut ff. de bonis lib. l. cum id/ Item pro hoc facit tex. in ratione sua. C. de his impu. l. i. §. quidam dicit quod aut. lex loquitur de parte bonorum publicanda et illa debet publicari ut C. ad l. iul. de vi pu. l. ii./ aut de omnibus bonis/ et tunc secus alii dicit quod ubi sit confiscatio ad consequentiam pene/ et tunc uetera iura sunt correcta per aut. bona damp./ aut non sit confiscatio ad consequentiam pene tunc uetera iura non sunt correcta ad l. iul. de vi. l. ii./ Tunc aut. bonorum confiscatio in consequentiam pene qui dampnatus perdit ciuitatem/ ut quia deportatur. ut l. iii. C. si cer. pe. ap. mortis ut idem si bannitur ex tali causa ex qua de iure debet deportari/ ut no. insti. quibus mo. ius pe. po. l. §. relegati/ alii dicit quod banna non trahuntur ad consequentiam/ vide si aliquis est bannitus ad mortem non facta mentione de bonis bona non debent publicari etiam si non habeat liberos uel parentes usque ad quartum gradum/ quia cum statutum de tali banno disponens sit odiosum/ debet restringi et non ampliari/ ut in C. odia et auenus quid le. et no. ff. de condi. inde. l. si §. ult. et dicit dominus Cy. in l. i. C. de her. insti. quod bannum in suis terminis est

seruandum et non ultra prorogando/ tunc uero non fit in consequentiam pene/ qui est preambulum pene/ ut quia fit et quibus tedio veniat responsiuus/ et huius generis est annotatio bonorum que fit in omnibus bonis sola legitima filiorum et parentum usque ad quartum gradum excepta ut ff. de bonis dap. l. cum ratio Tercio dicit quod aut aliquis dampnatur ad mortem et tunc non fit confiscatio/ et ideo est quia talis condempnatus efficitur seruus pene/ sed proprius pene non acquiritur fisco/ ut ff. de his quibus ut indig. l. si in metallum/ aut est talis condempnatio per quam non efficitur seruus pene/ ut de portatio/ et tunc bona confiscantur/ quia cum bona deportatus habere pot. ex reseruatione uel ex noua acquisitione/ ut ff. man. l. si tibi mandauero §. is cui bona/ et nota ff. quibus ex cau. man. l. si §. militi et per de le. iii. l. si deportati seruo non heredi pro mortuo/ et ideo non habet heredem sed fisco acquiritur/ ut ff. de iure fis. l. certum §. cornelio/ sed media opinio illud est certum quod bona confiscantur in crimine lese maiestatis commisso contra principem/ uel contra rem publicam/ que uere sit res publica non enim hec pro re publica qui maior pars in iuste expellit more et tyrannice dominatur/ ar. ff. de cap. l. si quis in generali §. in ciuilibus/ et quod nota Jo. an. in c. i. de cle. non resi. in nouella/ Item publicantur in crimine heresis/ ut C. de here. aut gazaros Item publicantur bona fugitiui §. a notata et consignata in fiscum/ propter hec non veniunt in consequentiam alicuius pene/ sed propter ratione contumacie/ ut ff. de requirendis reis. l. i. et ii. et C. e. l. fi. Item publicantur bona ipso facto. ff. de publica. l. commissa/ adde tamen quod no. in aut. de incest. nupc. in pri./ Item publicantur quando lex non loquitur de tota sed de quota uel de certa quantitate et specie. ut dicta. l. ii. C. ad l. iul. de vi. et de incest. nupc. l. cum in anallibus ¶ Sed pone iudex expresse dixit in sua quod confiscabat bona a qua sua filii uel parentes non appellauerunt/ numquid talis sua transit in rem iudicatam/ videtur quod non tex. est in dicta aut. et est ratio/ quia iudex hoc non potest facere cum in hoc sit adempta sibi iurisdictio a lege/ Item in preiudicium filiorum et parentum/ qui non deliquerunt et in iudicio non fuerunt nichil decerni potuit/ ut ff. de adop. l. nam ita diuus et ff. de insti. l. lucius/ Item nota/ quod ista tex. ad reseruationem bonorum que fit liberis addit unum quod alibi non reperitur s. de condempnato ex ipsis bonis notan fendo/ et de eius confiscandis si contra fiat/ et adde quod no. C. de iure fis. l. fi. li. x. ¶ Sed hic quo/ an ratione generalis arbitrii iudices possint omnia bona publicare/ et videtur quod sic nam possunt quod est plus s. condempnare ad mortem ut singuli nota insti. de iure. §. pena

Marginalia: q(uaesti)o & — publicatio sine confiscatione bonorum — in quibus casibus confiscantur bona — 1 — 2 — 3 — 4 — 7 — q(uaesti)o — q(uaesti)o

et hoc est q dicem9 / qd possunt in a
nere al' ere et in p· ut nota in auc
de armis coll' vi· s3 in 9trariu3 vide3
casus· C· ne sine jussu princip· certi
iudi· bona lite publi· l· i· li· ix· dic
ut ibi ¶ S3 op· de contra id q dic
de anotatione bonorum / quia hic expresse
di· 9trariu3 / q bona reservant filijs / so·
hoc / ideo q2 ratione 9tuatie 9dempna
tu· de crimine principali / s3 fm (?) iste
tex quod ante hanc legem viget
no 9dempnabat2 quis de crimine prin
cipali / ut ff· de penis· l· absentem / et
ideo si p statuta terrarum 9tuaxe poit2
in bano quod respit terminus pene
et sic est pene delicti bona 9fisca
da non sunt / s3 reservanda filijs p
hunc nobilem tex / cave tibi no vide
o q iste· p· dicat q debeat 9dempna
ri ad ppriam penam delicti / nec etiam
in hoc fm tex· fit mentio de bamno / z
io tutius est dice ut dicat ia· bel / q
novissimo iure istius legis / bona no
debent hodie anotari / nisi bona mo
bilia s3 filijs reservari q est no dig·n
s3 de bamno fit mentio· j· ut· hic fi
nitur lex deinde 9suetudo regni ma
pnit· c· dno guerram post prin· et
etiam de 9sue·ne est / q bannu3 detur p
pter 9tumaciam / ut· l· i· p· quid 9·o d're
iusp· et· l· s3 et si p ptorem· p· q si dum
de certo qui exam· ma / et nota in· l· i·
C· qui bo· cedere pos· et· l· ad cognitionem
exqui cau· in pos· ea / et insti· qui mo·
ius pa· po· sol· p· regulam / et C· de sac
sanc· ec· auc· cessa / et in rta / et nota
q bamne est ex ptectionem civitatis
ponere / ut no· in· l· i· c· de nali· pey· de
inde tu habes hic duello et glo· ponit
certos casus in quibus hic locu duellu
in quo reus victus punit2 eadem pena
ac si esset 9fessus / certe dicat q uncaus (?)
agitur cu eo qua cu 9fesso / q2 e 9uic
tus ex psumptione / et sic nota q mag
agitur cum eo qui e victus ex psump
tione / et nota istam glo· et adde ali
os casus de pugna quos ponit rof
in tractatu de pugna / et nota q de iu
re canonico ista pugna e omio phita
ut plene nota p ray· de pena forti
de duello sive de monamachia quod
idem est dem ubi videas qd dixi q de
iure canonico duellu e phibitu verum
est / nisi fiat p defensione ppie salutis
ut hic in tex / Item si p defensione pa
trie / ar· ff· de postu· l· i· p· bestias / Item
si p defensione filiorum vel uxoris / vel ali
orum quorum iniuriam tenet2 quis p
pulsare / S3 p defensione aurum de
net no puto q quis pot inire duel
lum / nisi sit eius capio et hoc fiat
auctre superioris / ut C· ut armorum vsu
insito principe· l· i· li· xj / dic eni glo·
q pot inire duellu3 p defensione ius
ticie / etiam circa res quod dic ut in· l·
l· C· unde vi· ff· de insti· et iur· ut hic
de homic· C· sig·ti et quod no· C· de re
g· iur· l· culpa est· ff· q metus ca· l·
metu· p· s3 licet / dicit quidam q etiam
p defensione bonorum sm lig· inire duel

lum quia audelis est qui negligit fa
mam suam / et ideo si rusticus insultat
nobilem no d3 nobilis fugere / licz fuge
posss / quia fuga reddit quem viliore
/ ita dicat cy· ff· ad· l· aquil· l· ex plagi
js· p· tabernarius / et· l· sciam· p· qui
cum aliter in ad dictionibus suis / s3 istud
non e ppie duellu3 / quia no est indi
ctum· s3 est potius quedam rixa seu
impetus armorum· porro duellum ppie
est singularis pugna inter aliquos ad
p bonum veritatis sm p ffatis. Item raym
undum de pena forti ¶ S3 nuqd ille q
pvocat aliquem ad bellum al' duellu3
in pugnans et crimina tenet2 pbare per
indicia vel 9iecturas / r· ideo sic / q pug
na equipatur torture / que no det fi
nullis indicijs precedentibus ut nota
C· de fmis fug· l· quoniam· ff· de qo· l·
maritus et· C· ad· l· iul· ma· l· siquis
/ qualia autem indicia sufficiant est i
arbitrio eius qui pub·ca· auctem hic
sup hoc ut· C· de qo· l· milites· p· oz· et
ff· e· l· de minore· p· tormenta· alioqu
quilz desperatus aliu ad pugnam sine
causa pvocaret q e absurdu3 ar· ff·
de iure fis· l· senatus ¶ Item nuqd
ille qui morit2 in pugna moriat2 re
us pene / r· ideo iste e silis illi qui
moritur in tormentis indicu3 9dempna
tus et io no moritur· sunus pene et
sui testium no rupitur et pbatur· q2
illi occidunt in bello no morint2 re
i pene nec homis servus si capiant2
et fuerit2 ut· ff· de sta· ho· l· libertas
¶ Item cum postq sunt in campo
poiti de coi 9sensu possint penite
re· r· no / nisi abolicio concedit a supe
riore / unde ex quo 9venerint in loco
eius pugnare ne est / q2 pub·ca uti
litatis est peccata nocentium appare
ut· ff· de in iur· l· eum qui nocentem in
prin· ¶ Et nota q duellu3 de iure
romano regstri est phibitum / aliqu
tamen pmittit2 ut nota insti· de here·
ab intes· p· p 9trariu3 / S3 sm legem lo
gobardorum que olim multum viguit
in lombardia et in tuscia lombardo
rum et ad huc hodie multe eius 9
suetudines fuant2 in regno cicalie (?) l3
p regsla dicet3 q duellu3 no eet lia
tum tm in plurimis casibus erat p
missum unde hic in libro meo heo ca
lem postillam sup verbo p duellum
no· plene casus in quibus fit pug·a
de crimine maiestatis fit pugna int2
actorem et reum ut in lombardi· de
malefic· et public· ca· l· ult / et de 9
silio mortis in uno casu fit pugna
/ ·s· qu mulier di· 9siliata de morte
mariti ut in lombar· / de eo silio mortis
l· ult / et de ob pbrio 9corbitacionis (?)
ut in lombar· de 9iugijs· l· i· et de
homicidio fco int treugam vel post
datu pac obsculu3 / ut in lombar· d'
homic· l· i· et de morte furtiva fit
pugna ut· c· ti· l· ultima et de pa
ricidio fco pter cupiditatem reru
fit pugna / ut· j· de pari· l· ultima
et de impbrio fornicacois ad usus
liberam mulierem / que in altius in

op

9o

9o

9o

Differo hic 9 z banne

qo de iure canonico
duello z phibetur
vel est licitus

ms c· qbus
fit pugna

iudicio est ut in ti. de iur. iurandi l. ii / et de
furto facto a servo in fuga constituto fit pu
gna contra dominum si velit negare furtum fecis
se servum ut in lombar. fur. § si servus
in fuga / et de fornicatione facta cum uxore
alterius fit pugna / in lombar. de adult.
l. iii. et de re vitiata fit pugna inter
emptorem et venditorem / ut in ti. de re
bus vitiatis l. si res vitiata / et de ma
lo ordine inqualis possessionis fit pug
na ut in lombar. de posses. l. ii / et debito
privato fit pugna ut in lombar. qua. quis
se defen. debe. / et inter contrarios testes fit p
ugna in lombar. de testi. si quis cum al
tero / et de periurio scienter facto fit pugna
ut in ti. qua. quis se defen. de. l. de furto
et de carta peiora appellata falsa fit
pugna ut in lombar. de prodi. e. ti. et
de investi. et de deposito negato sicut
xx. sol. fit pugna ut e. ti. si quis pro ipso
et de furto et scaltio si e ultra vi. sol.
fit pugna ut e. ti. l. de furto et de ins
trumento peiora per unum facto fit pugna
ut e. ti. si quis dixerit. et de libertate
petita a servo fit pugna / si placeat do
mino ut e. ti. si servus per appetitum / et
de incendio ut e. ti. si quis asto / et de in
fidelitate fit pugna militaribus armis ut
in l. eiusdem tituli et de rebus emphiteo
ticis fit pugna ut e. ti. l. ultima / et est
sciendum quod pugna semper est in arbitrio
ut in lombar. qua. quis se defen. de.
l. si quis aduo et l. de prodi. et l. si quis
alium asto. et etiam hoc not. acur.
et alibi non debet fieri pugna quam ubi
iudicatum est ut e. ti. l. nullus presumat
hominem mittere ad iudicium nisi ubi
iudicatum est ¶ Quero si die assigna
ta duelli unus alium superare non potu
it / utrum tandiu sit bellandum donec
unus victor alter victus appareat / sed contra
is qui se probaturum iactavit nisi die
assignata probet non est ultius audi
endus ar. insti. de ac. § omnis et quod
vi aut clam l. si vicem § fi. ¶ Ser op
quia est impeditus facto adversarii quo
debet dari nova dilatio ut ff. de eo per
quem factum erit l. fi. § sed si stipulatore
ff. de fer. l. orationem. et ff. de in inte
resti. dum. § nec intra has / sed illa re
gula non habet locum in pugna in qua
unus hic supponit alium / ut no. ff. de v.
ob. l. continuus. § cum ita et nota
quod super ista materia imperator fredericus
fecit quasdam constitutiones locales
in regno sicilie tamen quia michi videtur
quod habeant in se naturalem rationem que
generalis est subiicio verba textus cu
dam constitutionis que incipit eius
monomachia que duellum vulgariter
dicitur ubi primo disponitur quod duellu
non est licitum / quia non tam vera probatio
quam quedam divinatio dici potest / ex
cipit casum homicidii / et furtive mortis
vel proditione et fecit in quibus etiam
a pugne iudicio non permittimus inchoa
ri sed per probationes ordinarias si superfit
aliquem procedi primo iubere debemus
deinde officio curie subtili prius in
quisitione premissa si per probationes aliquis
vel per inquisitionem plene non poterit fa
cinus comprobari tunc demum ad pugne

iudicium iudicis procedentibus descenda
tur. hec tex. quod iure communi consonat quod
superius probavi ¶ Item alia ait fre. consti
sub rubrica de prestando iuramento a cam
pionibus cavet quod postquam campiones
in casibus pugnaturi fuerint / ante
mortis ingressum corporalia subeant
sacramenta iuxta probabilem credulitatem
eorum credunt duos pro quibus pugna
inierunt veritatem fovere / et se cum
omni studio pugnaturos promis
sius nec possunt pacisci quod non diminuant
bunt tali et tali modo puta dentibus
sed ad confusionem alterius alter ex toto
posse conetur / et in sequenti capitulo ponitur
de pena falsi campionis et quod dominus vic
tus per pugnam falsi campionis possit
in integrum restitui / sicut si esset victus
per falsos testes / item quod falso campioni
quia scienter deieravit debet amputari
lari manus / statuit quod de iure communi plus
testis punitur eadem pena qua puni
retur reus de crimine intentato puta
pena capitis vel furcarum tex. est notabi
lis ff. ad l. cor. de sic. l. i. post prin. v
inum tamen non obmitto quod fredericus in
alia subsequenti constitutione que incipit con
suetudinem dicat quod filius fuit is qui ad
pugnam impetitur et eques se volu
erit defendere adversarius eius qui
inus miles non sit eques simpliciter cum pug
net / et econverso si pedes fuit qui se de
fendere intendit licet is qui pugna obtu
lerit fuerit miles non ut miles sed ut
quilibet pugil alius inculpatus impugnet
et nota tex. qui sequitur defendentis
namque se debet esse electio qualiter meli
us se defendere valeat ab alio impe
titus consonat in ratione sua est de tempo
in inte. resti. l. petende et regula iur.
non existit ibidem ait quod si hic duos
oculos provocat ad duellum habentem
unum oculum tamen debet unus oculus ei clau
di et subdit simili et in digitis et in
membris aliis hoc volumus obtinere
iuxta proborum virorum consilium et districtam
ibidem ait quod ille qui tetigit sexagesi
mum annum vel est minor xxv. annis
per se pugnare minime teneatur ¶ Sed in
defensione sua possit ponere campione
hec sunt statuta localia fre. tamen quia
habent in se discretionem et naturalem
equitatem ideo ea re titulo ad quandam
instructionem mentis non tamquam ius scrip
tum et hec de duello et campionibus dic
ta sufficiant reservatis aliis tamen consue
tudini quia moribus et peritioribus in hac
arte bellandi quia unusquisque pro peritior
in arte sua ut l. semel est de re mili
li. xii. iuxta illud tractant fabrilia
fabri primo ethicorum et experientia fac
it artem primo metha. et vegetius de
militari disciplina ait non puta aut le
vius aut vi armorum per quam etiam sibi
generatur pax mundo imperatum si sicut quo
insti. in prohemio in auc. debere et fal. i
prin. ff. de mili. tes. l. i. est de off. pref. p
to. in nomine dom. ¶ Extra quero dic hic quod
res mobiles confiscantur res immobiles
heredibus reservantur quero quomodo istud in
telligatur. ubi hic verbum inquid large pro
quolibet herede vel non sed pro certis numerari
aut bona damnatorum videlicet pro filiis

Et ascendentibz usqz ad quartu gradu ut. ff. de legi. l. sz et possiores et. ff. qui sat da. cogi. l. sciendu. ¶ Circa q̃ro q̃d de fructibz r̃deo si sūt pendentes idem de eis quod de fundo / si uero sunt separati lz adhuc no sūt colligi exacti ul' de uinis nondū sit expssu uinū quod de mobilibus q̄d de natura sua apparet in hoc aut inspicio tpus delicti ut. ff. qui in frau. credi. l. si. ꝑ. pe. ff. de ad mi. tu. l. cyrographis. ꝑ. i. ¶ Circa de pensionibz r̃deo eq̄ui{p}o eas fructibus separatis a solo si cessit dies pe sionis soluende. sz si no dum cessit eq pato fructibz pendentibus si p parte temporis cessit p parte non iudico de eis pro rata temporis ut. ff. de act' ep. l. iulian9. ꝑ. si fructibz et. l. fi. ff. de iure. ff. fis. et al. ff. de regu. iur. l. q actione ¶ Circa quid de noibus debitorum r̃deo sūt de terčo gñe in sui sub stancia qz no sūt mobilia nec imobilia tn in fili ne dicunt mobilia si debe quid mobile Si aut immobile cense tur immobilia. l. mouet. et. C. de. v. sig. de pec. q̃ tubcionis. ꝑ. in peculio autem autem ꝑ testaciones ad longu tpus in distincte inter im mobilia computant in aut. de no alie. ꝑ. i. C. de sacro. sat. ec. l. iubem9.

Si clericus. Casus clericus pacem violauit ul' pacis violatorem receptauit si quidē cō paret ~~conditio~~ pena pecuniaria pu tur. Si uero ē inobediens pena ma ior punitur. al' puniendus est. ¶ Nota hic pacis violatorem et receptorem vi olatoris equali pena puniri et dr̃ rece ptore p coliabitatore seu gubernatore ¶ Secundo nota distinctionem nam aut clericus accusatus cōparet et tunc coram epo est fienda pbacio / aut no compare et tūc sine alia pbacione bannitus ecclias'ico est puandus / et bona eius ppria debent in publicari anotin ¶ Nota ergo q̄ imperator p' legem sta tuere c̄tra clericos delinquentes et pot eos de suo territorio forbannire qz debet purgare prouinciam malis hoibus ut. ff. de offi. psi. l. in. et. l. cōgruit nec dz eis p tectionem priuilegium ad patrocinium sceleris. C. de resti. millitum / nam sicut boni clerici sūt sub ptectione imperatoris ita mali de bent esse sub terrore ut. C. de sen. ciui. l. pones et in aut. de man. pn. ꝑ. festina bis et in. l. ii. C. de priul' scolarum li. xii. z C. de fer. l. prouinciam / et statuta ciuitatum hoc sepe disponunt q̄ clerici delinquen tes sūt ex ptectione ciuis / qz pot ciui tas bannitum suum eius no concedere / inmunz itatis omnium honorum excludit ut. C. ubi sena. ul' cla. l. i. nec possunt dicere q̄ de iure li bertatis eorum offendatur qz eam delinque do pdiderunt ut. C. de sen. pas. l. fi. Cauē tibi ista sūt pulchra vba sz in canonibz statutum ē c̄trium / qz clerici sunt de alio foro principali / videlz de foro ecclias'ico et nec de linquendo nec progrado possunt tali foro derogare extra de iudic'. c. ac si clerici et de foro c̄pe. si diligenti in cau ex. de se. ex. c. p'uenditis et dic ut ibi ad idem fac. illud verbum diuine scripture nolite tangere xpos meos ut no. in aut. de no alie. post prin. coll'. ii / Item certe non possunt ciui. clerici c̄tracte si citant a iudice layco / qz citacio sta est a iudice incōpetenti et re dum in c̄petenti sz phibito vnde q̄dquid fit in c̄sequenciam talis citacionis ipo iure non

valet / nam ipso iure nullum est si legitime cita cio facta no fuit ut no. C. de accu. l. si accusa toribus in ultima glo. qua no. Sz de hac materia vide q̄ plene scpsi post sac. bu. e. c. de epi. et cle. aut. statuimus. statuta ciuium. nota q̄ clerici delinquentes duplicem penam paciunt vna in foro ciuili p legem statuta et hec no est tamq̄ pena sz tamquam indignacio / aliam sc. in foro canonico p statuta canonum / ut dicit tex. sz ut dixi canones c̄ dicunt qui preualet legibus / nam. l. no dedignant sacros canones imitari / et qz clerici de iure diuino sūt exempti a legibz secularibz temporalibz de c̄ssti. eccliastica sz hinc imperiali p iudicata ~~bannita~~ malesicia dis plicant. Baldus.

Si iudex. Casus / dūs castri violatorem pacis receptauit aut eum repetitur cum eius omnibz suis bonis mobilibz uel adducit sub iuramento puniri tit aut si hoc no faciat punietur. hoc dic ¶ Nota quis in suo castro no pot ptege malefactores ul' eorum bona / sz tenet eos ad ea iudice puniri ul' remitte ad eū seculare. no. hoc verbum. i. de eius manibz non effugiat ¶ Sz quero / cuius expensis remittat eum / r̃o si aliquis priuatus p suo interesse hoc petet / expensis petentis ut. l. cū sepe de erro. mili. cū / si aut iudex ex officio hoc petat expensis publicis illius terre ad quam fit remissio ar. ff. de capti. l. mulier in opus salinarum / Et no. in isto. ꝑ. q̄ licet insequi malefactorem in flagranti crimine quocūqz vadat / c̄trium. ff. de adul. l. quod ait lex / Item no. hic q̄ si malefactor no uult cōparere dūs castri no te netur ipm ponere in manibz iudicis sz tn dz ipm expellere de districtu suo / Et nota in isto. ꝑ. talem distinctionem / aut violator pacis erat ptensus illius castri / aut no / Item aut cōfidit de innocencia / aut no / si quidam cōfidit de in nocencia c̄pareat / ut. l. ii. ꝑ. i. ff. si ex nox. ca. aga. / nisi timeat de violencia impressiua / ut in. c. pastoral' de re. iudi. in de. et in cōuenabili et uide q̄d no. ī pe. de ss. sal' ¶ Si uero de ea no confidit et erat de illo castro dūs no dz ee beccarius sub diti sui quem tamq̄ pat' dz fouere / sz dz eum postqz pscriptum est ab imperatore / ex pellere / Si aut no erat mansionarius castri / tūc pase tenet eum exhibere / et pt ee reus in mansionario / qz no ē pfugus sz reuersus ad domum suam / q̄p dūs non dz inuitum de domo sua extrahere / et etiam ipse dūs inuitus no tenet dare al terum hominem suum / sz quare no dz dūs ab ter eum punire cū pot rōne domicilij ut ff. C. ubi de crimine agi oportet. l. i. Rōsz non petebatur puniri sz petebatur eius re missio ad locum delicti / ut. ff. de accu. l. si cui. ꝑ. fi. / ul' dic q̄ nemo coram dūo ipm accusabat / et io no poterat ul' nolebat non eius cogitati cognoscere de male ficio ex iura dictionem castri commisso / uel dic q̄ potuisset si voluisset prima placet.

Si duo. Casus c̄tencio ē inter duos z de eadem bannicio quorum vnus pdu cat in uestitorem alter no / sz dicatur in uestitis prius atestacio nes recipiant / et si ille . . . — sequitur

[Marginalia, left margin of left column:] q°
q°
q°
ma°
an impator p' le statue c̄tra clericos
q°

[Marginalia, left margin of right column:] Sūma
q°
Sūa

[Marginalia, right margin:] No

et si ille qui pducat investitorem pbare
poterit ydoneis testibus de iure suo sine
controversia possidebit/ et si de rapina co
victus fuerit alter ~~uter~~ eorum/ pmctur i
duplum et investiturae carebit hoc dicit
Nota casum in quo p rapina imponit
pena dupli et est hic rapina de re i
mobili i. de feudo contendunt s. contra
tamen possessorem dy. vide q notat in
no. extra de testi. c. venientes/ qui unus
petitor constringit competitorem obiciendo
se sibi p ventio potest feria sua contra
possessorem/ nisi inter utrumque discusso
secus si inter se nichil litigaverint sed solu
contra tamen possessorem de rei ven. l. is a quo
nota producat quem dicat se cogno
scere in dominum et sic allegat titulum a
certa psona pmo recipiat pmo dico q
recipiat pbationes alterius sed ad pba
tionem investiture non inducat suum in
vestitorem pe decet absque rapina i. vi
olentia pe quod semp presumit dy. ut
c. de pbat. l. ad pbationem rapina requirit
raptorem rapinam et rem raptam dicit
ac. de v. sig. marcellus an roberia pot
fieri absenti habes ff. de fur. l. si quis ex
domo convictus fuerit s. p adversarium iac.
de bel. sic postillat tex. ibi pducat i. i fi
gura iudicii/ vel dic ad informationem iu
dicis et non in forma iudicii/ ut iudex ex
eius visu informetur et sumat inde
aliquod indicium vel adminiculum/ ar. c.
de li. ca. l. iubemus de pbat. l. etiam et l.
cum pbatio ff. iac. bel. sile dicit pmoc q
quis pot certiorari de fama sine testibus
s. solempnibus sed ad iudicium informationem
interrogatis/ item si plures bonorum viro
rum extra de spon. cum in tua p pmo.

Verum q quicquid investitor in causa
feudi admittatur in testem/ et videtur q
non/ quia pbari oportet p pares curtis/ vel
p breve testatum/ si p tenditur nova investi
tura/ et sic dominus non est ydoneus testis/ sed
si est antiqua investitura videtur alia ratione
repelli s. quia tenetur de evictione/ ut ff. de
testi. l. omnibus et ff. si regu. l. eos/ et ideo
videtur q non recipiatur ad pbationem/ sed
ad informationem vel aliquale indicium quod
verum credo ¶ Sed quid opatur ista in
formatio vel indicium/ quale respondeo/ ut p
sumatur bona fide/ et sine calupnia/ Et
ideo testes eius sunt recipiendi/ et eis
receptis et pbationibus detur plena fides
hoc intendit ista litera/ et est nota. Et
nota q si petunt duo suos testes/ pmo
examinari/ illius sunt pmo examinandi
p quo magis presumitur/ quia presumptio est reus
favorabilis/ ut hic/ et nota q informa
tio sumi causa a teste non iurato glo. est
hic singularis/ vel dic/ q non recipitur
p se sed cum paribus receptus facit pre
valere pbationem eorum pbationi adversa
rii qui non allegabat investitorem/ vel
allegat verbo sed non posuit in iudicio/ et
iste intellectus notabilis est/ et verius
etiam de iure com./ nota q testimonium
auctoris non admitti ad intentionem
cum uno alio teste fundandam/ sed ad fu
datum adversario pferendam/ et debet
tunc deponere solempniter tamquam testis

¶ Verum quo ponitur casus in v. q si de rapia
respondeo pone ut glo. insti. vel dic/ q iste qui
pbat se investitum et ex hoc debet obtine
contra possessorem dicatur p vim expulsi
nam corpalem possessionem adeptus ¶ q
ritur utrum in eo optinebit videtur q
non sed potius debet duplum solvere et feu
dum amittet nisi dominus de uno demo ipsum
bono ordine investiat hoc dicit et sic
no. q rapina reddit feudum raptoris a
ptum domino et intelligo q rapina seu vi
olentia fuit facta contra dominum qui lis at
testetur vassallo de abusiva investitura
tamen corpalem investituram non fecit sed
vassallus p vim usurpavit tenet itaque
in duplo si dominus ad hoc agat ad restitu
endam possessionem domino quam invaserat
contra iste casus non adaptatur iudicio de quo
loquitur litera quia non agebatur ad hanc pe
nam ergo etc. C. de fideic. li. l. fi. et ff. de
condic. inde. l. si p. ult./ unde et si casus
iste sit verus quo ad iura delicti et cul
pe non est/ verius quo ad iura controversie
iudicii seu litis motae in q. vi. hec quippe
in glo. ff. de cti. in hac/ in quibus no. q semp
modus agendi considerandus est ff. si pars
here. pe. l. non possumus/ vel dic q intule
rat violentiam suo competitori/ et dicat q
succumbit cum ipso quia habet vitiosum ingressum
et tenetur vim passo dupli i. in duplum
faciat ff. de acquir. pos. l. si ex stip. Et sic no.
q unus ex competitoribus pt infringere
competitorem suum ex delicto in se commisso
et vincat contra tamen quentem q quem p
bavit/ item competitor pvenitur de culpa
ex qua succumbit in eam iniuriam est et facit ff.
de rei. ven. l. is a quo et de spon. c. veni
ens p pmoc. et ff. so. ma. l. tiā et ff. ad
tre. l. heres cum debuerat tamen qualitercumque in
telligatur/ certum secundum glo. utrum simplum
insit in isto duplo et glo. dicit hic q non
sed lex si quis in tantam dicit q sic contra certe
lex illius l. loquitur p alia verba quam iste
salis p verba simplicia/ nam hic dicit dupli
solvat q meram penam significare videtur
certa quod do duas doctrinas/ pma est qui
in legis dispositione petitur principale una
cum penali et ex eadem l. et eadem actione
tunc in pena continetur sors/ secus si ex diver
sis causis/ pmum pbatur ff. de publica. l. hoc
edicto secundum pbatur in l. si p fuere ff. de co
dic. fur. Secunda doctrina est q qui sors co
sistit in specie et pena consistit in quantitate
q non minuitur oblo. quantitatis p oblationem
speciei/ ut ff. q metus ca. l. si cum exceptione
s. q si homo certamen quandam possent pecad
l. arguere in contrarium/ quia in actione quod
metus ca. in quadruplo in est simplum licet
illud simplum sit species sed illud est quia lex sub
una agendi forma totum includit vel quia
actio est arbitraria et non est abinitio pe
nalis ut nota insti. si qua pau. fe. di. p. fi.
et C. de fur. l. avalle item lex sic declarat
et idem in actione vi. bo. rap. sed ac. dicit
q ubicumque l. non declarat q non insit sp
in est/ ista est glo. nota ff. ad l. iul. pe
cu. l. is qui pdam et pdicta vera in penis
que imponuntur pro via in l'applicativa Sed

qn̄ imponitur a lege p̄nodia simplicia in
qua nō est simplum ut C. de sent. que p̄
eo. l. i. in fi. et ibi nota et facit in sti. de
act. §. tripli et in. de v. ob. l. stipulo ista
§. alti et quod no. C. de p̄cib3 fug. l. pe
bn̄ficio careat nota q̄ in vasione feudi
amittitur sup hoc Jo. fasolus in summa
sua ti. quibus modis et causis feudum a
mittitur sup Rubrica in vasione feudi
amittitur sic ait Item feudum p̄ditur
in vasione que duobus modis ɔmittitur
p̄mo si dn̄o rem feudalem ad huc tene
te vas. auctē sua sine sui dn̄i et iudicis
licentia rem in vadit ut C. vn̄ vi. l. in
vasor licet dn̄s rem ɔcessit in feudo tn̄
vassallus p̄pria auctē in p̄be capit illa
ut C. de acqui. pos. l. nec ex nera ff. de
acqui. pos. l. si ex stipulatu et l. fundi
venditor / Scd̄o modo fit si alio tenente re
auctē sua in vadit / nam ius q̄ ht̄ in re
p̄pter suam furiosā audaciam p̄dit ut
C. vn̄ vi. l. si quis in tantam ¶ Tercium at
si vassallo possidente alius est ingressus
possessionem rei feudalis et vassallus sta
tim cū sciuit reingressus est possessionem
unde eo nō dicit rem in vadere s3 potius
rem in vasam h̄re ut ff. de vi et vi
ar. l. i. §. vi possidere eo tn̄ cū quo va
ssallus p̄p. in vasionem ɔ. exnerz factā
p̄dit feudum dn̄s rem a quolibz posside
te poterit vendicare C. de iure emphi.
l. fi. cū nō delinquentis fcm̄ alterius non
noceat ut ff. q̄ vi aut clam l. ne impetate
ff. de reg. iur. l. nō d3 aliquis et in C. de
penis. l. sancimus Jo. fasolus in posteri q
dam sumit tale ar. videlicet q̄ remotus
a dignitate aliqua p̄p. viciū symoniacum
ad eandem dignitatem inde possit eligi
Sed hec nota falsa ē quia remotus
ab officio ul' dignitate p̄p. viciū psone
in quaz ad illud aspirare pt̄ p̄petua ma
cula sibi officiente nisi ex principis dis
pensatōe ut C. de susscep. et in. l. si aliq̄
C. si rector p̄ui. l. i. ibi et cū honore re
tius nota nam symonia nō solum p̄uat s3 i
habilitat et mortificat in aut. de questo
§. fi. iuxta illud fratris ē discensus animi
re. ut nota. C. de liber. et eoz li. l. ii. §. fi.

¶ Si tres vel plures. Casus ɔtencio
est inter tres ul' plures de bn̄fi
cio qui p̄ducunt diuersos inuesti
tores et dubium ē quis possideat bn̄ficium
sine rapina querit̄ quali iudex p̄cedē
debeat in causa R̄ndetur q̄ inquirē d3
veritatem a duobus boni testimonij homi
nibus in p̄uincia eorundem ɔmorantibus et
cognita veritate ille quem ɔstiterit
possessorem ēē obtinebit nisi ab adversario
aliud p̄batū fuerit a duobus in possessorio
i. in p̄banda possessione sufficiunt duo tes
tes nec lex requirit q̄ sint pares cuius bo
ni testimonij. i. bone fame ɔmorantibus
nota possessionem melius p̄bari p̄ testes
vicinos ut hic et l. i. §. i. ff. de flu. quia
vicinus / oculus veritatem p̄sumitur scire vi
su C. ubi de crimine agi oz. l. i. quia p̄ncia
est obiectum visus Item nota in glo. illud
vulgare brus qui tenebit sup verbo re
quirat Jac. bel. ponit talem postillam f.

ex officio suo inquirendo veritatem ēē
si apte testes nō sunt p̄ducti et est simile
sic. C. de bonis vacan. l. si qui ul' dic q̄ de
bent apte p̄duci Jac. bel. est enim duplex
inquisicio. s. coīs et inquisicio exuber
ans s3 p̄ma vera q3 iudex nō pot sup
plere defcō Item quia in casibus criminalibus
nō ht̄ locū inquisicio nisi in crimine vsura
rum ut nota Jnno. ex. de iur. iurān.
c. ad nram et nisi in causa suspecti ut
C. de pan. l. eu et ff. de susp. tu. l. iii. §.
p̄. et l. i. e. ti. ubi dicit cū q̄ inquisicio
non est libellus et nisi ubi psone miserabilis
fauor ul' ipa pietas iudicem ad cuiuslibet
inquisicionem adducit ut nota. C.
quod dicitur

est alibi in iure ciuili ¶ Sup. q̄ dominus
hēat cognoscē in cā feudi Scd̄o. hic causa
constabat de dn̄o quia litigantes pro
ducebant diuersos inuestitores fm̄ Jaco.
bel. baldus.
rustici in litē.

¶ Si rusticus. Casus / de pace vio
lata pulsauit et vere ēē inna
uit / certe miles manu militari
se expugnare debebit / Si in aut miles
rusticum de pace violata pulsaueit / et
intauit vere ēē / rusticus aut diuino
aut hūano iudicio innocenciam suam
purgabit vel xii. testibus ydoneis / Si
vero miles p̄ pace violata / aut aliqua
capitali causa pulsauit / p̄ duellum p̄
bare nō poterit / nisi p̄bet se militem na
cōn hoc dicit non volumtarie i. non
p̄ columpniaz p̄e. de crē. Sz in necitate
qui nō pt̄ alit̄ iusticiam consequi nisi
p̄ duellum manu militari i. corpali sa
cramento vel dic i. campione p̄se da
to p̄e. de crē. / Sz in qd̄ rusticus possit
clamare militem ad duellum dic q̄ non
nisi sit natus ex nobili gnē et tunc ex
pone rusticus i. ruralis q3 hitat i rure
tn̄ est nobilis gnē sicut sunt multi i ytalia
fm̄ p̄e. de crē. p̄bare pot. nō hic exps
sum q̄ qui nobilitatem allat eam pro
bare debet et sic vna virudo nō facit
ver. ita nō intelligit̄ de genere mili
tari nisi ille qui p̄bet q̄ antiquitus
sui maiores fuerunt legitti milites / et
facit qd̄ nota. ff. de grādi. l. stemata et
adde de pugna q̄ nota. B. c. §. si quis ho
minem Et an principales psone debeat
facē pugnam p̄se vel p̄ alium dicit̄ hic i
glo. p̄ iudicium / et cum quo debeat quis
pugnare dicit̄ hic in e. glo. Et an de quo
libet crimine capitali pot imponi pugna
nota hic in glo. sic ergo q̄ de fellonia
seu de infidelitate nō sit pugna nota. i.
de alie. feu. pa. c. nō est ɔsuetudo i glo
que incipit in lombar. Et an vassallus
ɔtra dn̄m infidelem pot possit pugnam
imponere nota ibidem Item an dominus
requirens pugnam debeat p̄se pugnaē
nota ibidem Item de iudicijs dn̄im ferri
cadentis et aque calide nota hic i glo.
p̄ iudicium Item an inor pot copelli p̄se
pugnare nota. i. de pa. iura. fir. c. i. i
glo. et ita hēs nota hic glosa natos
de gnē militari in aius in corpore p̄unien
dos q̄ plebeios Sz in pecunia sunt maius
nobiles p̄uniendi quā ignobiles tene

menti glo. et intelle glo. in preius arbitrijs tantu et vtru magis delinquat qui e in maiori gradu qua priuus miles dicit tex. q. sic in delicto militari. ff. de re mili. l. ij. Et nota q. de 9suetudine milites no suspendunt etiam p delicto p quo plebeius suspendit ut nota. ff. de re militari. l. desertorem. §. pena militum. Baldus.

Post natale. Casus. Papit imperator comitatibus q. post natale sce marie prudeant q. sit terre vberas et statuit pena no seruantibus eorum deliberacioem et puta hoc dic no no seruantes bona et equa statuta puniri debere. Baldus.

Si quis rusticus. Casus. Papit imperator q. rusticus arma no portet nec mercator qui negociandi ca p prouinciam transit, nec miles ad palacium comitis, papit etiam q. nullus retia seu laqueos tendat ad capiendas venaciones, nisi aduersos apros et lupos et statuit pena 9 facientibus hoc dicit usqz ad §. publica latrones. Nota glo q. ille qui portat arma vetita debet pdere arma, Item nota glo q. ille qui portat arma psumitur hre malu animu nisi portet ea ligata, Item nota q. licitum est portare arma, ut quis defendat se a latrone. Item nota q. ad palacium coit Florencie quod e in ytalia magne excellencie nemo pot portare arma sicut nec ad palacium comitis.

Publica latrones. Casus. publica latrones antiqua dampnantur sna. deinde dicitur miles aduocaciam sua uel b. suu male tractauit et aduo requisitus se no emendauit postea priuatus est p sniam iure suo, tandem ausu temerario aduocaciam, uel b. inuasit p violatore pacis hetur. h. dic. aduocacionem. i. pbendam que datur aduocatis duorum fiat. l. i. C. de ano. can. li. xijo. tractauerit. i. destruxit ul neglexerit. Et nota differenciaz quia qn quis 9mittit delictu 9missoniis no requirit monicio sz qn quis 9mittit culpam ob missionis tuc requirit monicio ut no. inno. ex. de pben. extirpande. Et ext. c. sume ar. q. si hus castru in feudum male tractet burgenses castri, q. dns pot eum monere, q. eos tractet modo debito et consueto, al cura dni pot sibi suffire castrum quod est menti tenendum, et est racio, qz male utitur substancia dni ar. ff. so. ma. l. si cu dotem. §. si no dotem dissipet, et ff. ad trebell. l. imperator, et extra de accu. c. si. et C. de sent. pas. i. qone testi, et. C. de sacro sanc. ec. auc. qui res iam dcas. Nota de pena publica latronis et dicit ut dixi. C. de serius fug. aut. nouo iure, Item nota q. ille qui male utitur feudo deteriorando rem feudalem pdit illam, sic C. de sacro sanc. ecc. auc. qui res iam dictas. Item nota verbum ausu temerario, q. vbum ponitur in libris aplicis, Item nota sup verbo ordine iudiciario tex. notabilem, q. no est quis priuendus feudo nisi ordine iudiciario seruato et sna.

subsecuta tene bn menti. Baldus.

Si quis furatus est aliquis valore quinqz sol. uel amplius laqueo suspendi dz, si no minus tuc scopis et forpice excorietur et tondeatur, deinde dicit in 9stetrales aliquis dni inter se gueriam hnt iudex eos ad pacem et 9cordiam reducere debet, subsequenter dicit quicuqz facit furtum cu equo p terram aliqua pt equinum suum statuare iuxta viam, et pot etiam vti erba et viridi silua sine vastacione, et dampno alicuius. h. d. v. solidos. i. v. aureos pe. decem. alij exponunt iux vulgare et sm ja. de ar. dicione loquitur de quidam moneta et v. de ea faciebant. xxx. solidos veron. et ut ipe not. in summa de treuga et pace in ultia columpna et non seruatur istud. c. in ytalia. sm jac. de bel. si 9stetrales. i. familiares et no familiares principis ul alterius dni esse sub iur dictione iudicis ordinarij psequatur ad pace ortando sic. C. de libera. causa. l. cu affirmes et etiam cogendo ante sram si bono viro videatur cogimus sz post sram puniendo sm pe. de cer. ut ff. de usufruct. et l. equissimum Et est ar. q. partes possunt cogi ad compromittendum in amicum communem 9trouersiam qua hnt in vicem quod no credo, nec e verbum herba nota de herba et quo debeat extra. ij. dampnum datum in herba questio est. Specer. ueo duo fecerunt pacem ad inuicem vnus alteri facit furtum ul dat norme dampnum, inquid ex hoc videatur frangere pacem, pro sic, et hoc ypte pbatur in istis captis referendo ipa ad rubricam, al sequeretur q. no esset poita sub 9grua ti q. no est dicendum, ut l. imperator. ff. de in diem adiec. baldus.

Hic finitur lex deinde 9suetudines regni incipiunt. R. i. ca.

Domino gueriam. diuide in quinqz ptes, primo qn vassallus debeat dnm adiuuare, secundo qn debet fructum pdere, tercio feudo finito ad quem debeat ptinere incrementum feudi, q. feudo acreuit facto vassalli, quarto ad que debeat ptinere incrementum fructuu industrialium. quinto 9 quos debeat vassallus dnis adiuuare, sa incipit in §. ad hec, tercia in §. si vassallus. quarta in §. is 9sequenter. quinta in §. gra omis. Casus. dominus hnt gueriam, quirit qn vassallus debet eum iuuare, Rndeo aut iuste hnt gueriam et certum e, uel dubitatur, tuc dz ipm adiuuare ad defendendum, aut certum e q. iniuste hnt gueriam, tuc ad defendendum eum iuuare dz, sed ad offendendu possit si vult, no tamen cogitur, nec p hoc pdit feudum scdm obertum et gerardum, et utimur eo argumento, qz si dns est excutus uel a rege bannitus no tenetur vassallus eum iuuare, nisi fuit restitutus, ergo nec ipm iniuste facientem debent cogi adiuuare, alij vero dicunt q. indistincte eu iuuare tenetur hoc dic usqz ad §. ad hec. Nota q. si bannitus e nisi legittime cancellatus de banno pot occidi sicut si no esset cancellatus ut no. jo. an. ex. de accusa. veniens i nouella. Nota q. excacio p.

Summa

Summa

no de armis

Summa

Inno

ar.

qo or. ne qb z fundy feud

p o ge 9 supra de e scopis p om sol

Sum

Nota

Nota

Sum

de bannito

de poena

de excōicato ꝛ bānito a q̄o d̄r repelli

dum de bānito

q̄o

qu̅ tē̄ vasall9 dnm iuuare ꝯ ꝯͬ q̄s

q̄o de cas̄ ꝑ aⁿ tē̄ dnm iuuā̄ q̄n ꝑ̄ncipt̄ dōi3 no ͭia

p famam quo ad hunc effectum ut repellatur nisi se purget vel famam contrariam probet vel indicia ut quia a suo epō non vitatur ut nota in c. prudenciam extra de offi. del. in nouella. Nota quod sententia lata ab excō non ratificari non pot de in mu. et ad hoc in nouella dic ja. de are. c. que de sunt aduo. primum quod bānitum et excōicatum iudex debet repellere nemine excipiente jac. de are. Pone reus bānitus et ex pendit in ista captura utrum fiscus teneatur michi restituere expensam dic quod sic ff. de capti. l. mulier in opus salinarum quod l. nota. Sed nunquid lex pot ipso facto aliquem forbanire vel ad mortem dampnare. Respondeo sic glo. est contra ff. de capi. dun. l. amiss. §. qui deficiunt. Qui in primitas delicti pendet extrinsecus puta quia dicatur bānitus an admittatur. Pau. no. extra de accu. c. veniens in nouella. c. de accu. l. reos per cy. dic quod non audietur quia per istam exceptionem cum sit peremptoria aut lis contestatur aut debet opponi post litem contestatam ad quam contestandam in capitali causa non admittitur. Pau. secus si obiciat ante litem contestatam statuto euidente pessimum vel in decretum. Si quis in ordinate excōicatus est pot per viam simpliciter querele adire superiorem excōicantis et petere se absolui de sen. ex. sacro in nouella. An excōicatus pot obicere contra testem de excōicatione dic bez. quod sic de testi. et c. testimonium. Nota quod quero nunquid vassallus tenetur iuuare dominum in guerra. Quod in duobus casibus tenetur de necessitate iuuare. Primum quando ius est pro dño. Item quando causa est dubia nam determinatio istius dubii non pertinet ad vassallum sed obsequi debet dño suo quia persona dni sui semper debet videri sancta et honesta ut ff. de obsequiis l. liberto et filio. Item unus casus est in quo non tenetur iuuare. Primum quando iniusticia dni est notoria et dns facit guerram alteri. l. sunt inceptores guerre. Dicit enim aristoteles quod non incipit qui iram aliquid facit sed qui ad iram prouocat sic ff. de condi. l. intribus et iuramenta que fiunt ad guerram ostendunt animum iurantis ut ff. de condi. ob cau. l. si pecuniam in pri. Sed nunquid in casu predicto pot iuuare dominum si vult. Quidam dicunt quod sic nam et si in necessario plenior ei fingitur obsequio. Alii dicunt contrarium et melius quia ad facinora nulla fides se extendit neque obsequio ut ff. de pac. l. iurisgenciu. §. si ob maleficium nec societas nec confederatio ut ff. pro so. l. nec preter mittendum quod ymo etiam expressa oblo. non valet ut ff. de fideius. l. si a reo nam que ad turpem causam referuntur non oportet ad effectum perduci ut ff. de au. le. l. quotiens inutiles insti. Item quia talis iuuatio est contra ius diuinum ut no. c. de mu. pe. au. quod reus est. Tercius casus inmutabilis in quo tenetur dnum iuuare licet sciat dnum habere iniusticiam videlicet ad ipsius dni defensionem. Sed hoc quomodo procedat videamus ratione dns faciendo iniusticiam prouocat in se guerram ar. C. de milite vas-

qui contumax est. c. i. insti. contra sic sunt aristo. Respondeo non est verum quia prouocat in se guerram passiuam. Dicta est ergo inter guerram passiuam et actiuam. Sed adhuc ostenditur et alia ratione quod non debeat eum adiuuare contra iniustam defensionem quia istud auxilium est iure prohibitum nam lege cauetur quod non licet propulsare legitimum aggressorem ut C. de his qui ad ec. confug. l. si quis. Item hoc est contra iusticiam quia non tribuat ius suum unicuique. Item nec iuris diffinitio competit quia non est ars boni et equi. Item scelerates priuare promium defensionis e legibus et ipsi nature contrarium ut C. ne sanctum bap. l. si insti. et C. de defen. ciui. l. per omnes. Unde vi. quod obertus de orto et gerardus gagapisti fuerunt duo per tota sive consideremus ius ciuile sive ius gencium sive ius diuinum. Bella enim iniusta sunt quedam latrocinia ut no. ff. de iusti. et iure. l. ex hoc iure. Et si dicatur quod consuetudo feudorum hoc vult. Respondetur quod abominabiles consuetudines non sunt seruande. Certe et si naturam feudorum consideremus adhuc absurdum est quod si sine vassallis minoris valuassoris et ipse rebellat comiti iniuste quod ego possum eum iuuare in ista rebellione cum per testem auxilium meum et fauorem ad delinquendum et pro de omnibus dampnis restituendis debeo teneri quod ius delinqui ut nota in l. ii. §. si quis non homines ff. vi bo. rap. et pro primo c. in c. si. ex. quod metus ca. et ex. de iniu. c. i. ita. Sed quicquid dixerim ore pute. ex. in herere propter securitatem feudorum in fauorem defensionis. ar. ff. qui et a quibus l. prospexit et pot suadere hac ratione quia usus armorum est prohibitus offensori iniusto principe ut C. ut armorum usus li. xi.o Et ideo propter eius odiositate facilius est defensio permittenda vel hic et si clauis iusticie prima facie oriet. Tamen ideo est quia dni non essent dni si nollent sibi obedire volunt ergo dni subditis non obstantibus quibuscumque figmentis et cauillationibus protegi in dubiis recognosca et ciuile est hic quia vassalli sunt quasi stipendiarii dominorum et quia tutela non est propter maleficium etiam si in iusta sit defensio ut l. i. ff. de bonis eorum qui mor. sibi consci. Et ergo sic debent tractare vassallos et propter hoc sunt magis tuti ab impressionibus et consuetudo in se est bona licet quandoque occasio sit mala. Item ad virguem discernere causas bellorum que aliquando sunt occulte difficile est et locus et tempus non patitur. Sed tunc ego quero quo pot ista defensio fieri sine re offensa nam si una die unus equitat alia die equitatur et maxime in bellis accidit quod omne ages agendo repatitur intricata que sunt facta bellorum. Et ut dauid ait nunc hunc nunc illum occidit gladius. Respondeo hoc totum est naturali vere ut patet per-

q̄o

explicitam tamen ius non consideratur id quod fit executive sed id quod fit principaliter. Textus est nobilis in l. fi. ff. quod quisque iuris in alterum statuerit. Modo venio ad glossam notabilissimam hic positam dicentem hic quod si dominus est bannitus vassallus est a sacramento fidelitatis solutus. Disputat glossa utrum potuerit vendere feudum et arguit quod sic quia libera tus est a domino ergo potest vendere dominium quod habet vendere non enim dicitur dominum contempnere qui non habet dominum et quemadmodum ille qui habet tabernas et stacionas potest vendere ius suum ut ff. de contrahen. emp. l. qui tabernas et ff. de le. i. l. si domus § fi. Ita iste vassallus condam nunc non factus patitur de suo utili dominio et contendo et testando disponere pro suo libito voluntatis. Predicta ut dixi iste interim non est vassallus sed istud verbum interim debet poni pro semper quia bannitum perpetuum esse solet ut C. de penis l. fratris licet enim possibile sit quod princeps in integrum restituat tamen hoc non debet considerari pro in impossibile reputatur quod soli principi reservatur ut ff. de le. i. l. apud iul. § fi. et est textus notabilis ff. de si. de q. l. ii. l. ergo § si is qui ad idem facit quia lege cavetur quod si pater fuit deportatus et per hoc filius fuit effectus sui iuris quod interim filius habet plenam potestatem alienandi et alienaciones eius valent iure perpetuo ut C. de sen. pas. l. fi. sed glossa determinat quod interim non potest vendere quia non est extincta fidelitas sed suspensa donec dominus restituatur est enim loqua dicta an aliquid suspendatur an aliquid obtineatur ut nota ff. de v. ob. l. ii. § ex his et l. inter stip. § sacramenta. Considera quia glossa est falsa si bannum habet vim diffinitive pro rationibus primo allegatis sed quia bannum dicitur interlocutoria quod patet quia fertur ante litem contestatam et interlocutor possit contrario imperio revocari ut ff. de re iudicata l. quod iussit ideo glossa vera et hoc in bannito sed in excomunicato non est dubium quia excomunicatio non liberat debitores a debito sed suspendit organa argumenti in dicto et ideo aliud est vassallum esse liberatum aliud dominum esse excomunicatum nam excomunicatio est dilatoria non peremptoria ideo glossa in excomunicato est vera quo ad nota alienacionem non valere tamen excomunicatum de hoc textus quem non posse durante sile non ex. de excep. cum eciam et ff. de man. testa. l. qui habebat in ultima glossa satis nobili. Et quia hic tractatur de banno quero quis est effectus banni si iudex simpliciter dixit ita bannimenta tunc dic hic nobiliter glossa quia dum est bannitus posset dampnum impune dari in bonis eius alias nichil nocere ei bannum ista glossa non est alicubi tamen falsa est nisi in banno imperiali quod est diffidacio quedam ut in aut. cassa et irrita quod enim bona bannitorum possint devastari a quolibet nec lege nec equitate tamen est et si iudex vellet in sua hoc declarare expresse non possit quia ut dicit textus alias bona non delinquerent ut in aut. ut nulli iudici § et quia eciam bannito debet ius reddi de bonis suis ut ff. de iure immo ex l. pap. exuli sed fallit in feudo et quia reatus omnem honorem excludit ut l. i. C. ubi sena. vel cla. et adde quod nota in C. i. B. de mili. vas. et quod dixi B. t. i. § si quis hominem. Item nota vassallum non confiscari pro delictum domini immo feuda est eius concessa firma remanent et eos fieri francos textus videtur hic singularis immo debet se recognoscere si est superior a quo sit peculium filio reservatum ff. de minor. l. iii. § sed utrum et C. qui bonis cedere pos. l. pe. in glossa.

Denique querit glossa utrum potestates terrarum possint aliquem forbannire et dicit glossa quod sic et quod bannitorum habet operari quod bannum regis licet rex sit maior quolibet potestate ita dicit glossa sed circa dicit quod banni operatur qualitatem delicti ut nota insti. qui mo. ius pa. po. sol. § relegati que glossa debet intelligi quando per consuetudinem vel statutum loci bannum succedit loco diffinitive pro interlocutoria enim stantem in sua natura numquam inducat maxima capitis diminucio ut ff. de iniu. l. quod g° § questitum.

Et utrum valeat statutum quod banniti possint diffinitive dampnari ut nota in C. veritatis in fi. ex. de dolo. et contu. in novella.

Est autem sciendum quod dominus ja. de bel. hic disputat questionem de restituto per principem utrum recipiat bona alienata pone enim quod bona erant confiscata et fiscus alii vendiderat demum civitas vel princeps qui illa bona sibi confiscaverat restituit in integrum confiscatum utrum talia bona recipiet finaliter tenet quod non quia quedam sunt que devenerunt in alium immediate per ipsam confiscacionem ut est exemplum in aut. bona dampnatorum et ad illa intelligitur facta restitucio. Quedam sunt que venerunt mediate per alium contractum et in illis fiscus est at. C. ne fiscus rem quam vendidit evincat l. i. li. x. et in C. quibus de resarp. li. vi. et nos dicimus in legitimato post mortem patris quod aut legitimat post aditam hereditatem per legitimos et non aufert eis bona aut ante et tunc sic ut nota modernis ff. de li. et pos. l. gallus § et quid si tantum quod videtur contra predicta nam et si hereditas adita ab agnatis tamen ista acquisicio pendit pro immediatam cum deficientibus huiusmodi legitimati nec effecti sui heredibus ergo eo ad civitatem restituto refundit acquisicio quasi nativitate postumi quod posset esse verum quando ipse princeps restitueret naturalibus feudum in restitucione qua faciunt iste comites quia non videtur princeps se fisse quod auferatur ius quesitum alteri ut C. de pre. impa. of. l. quociens et C. de e man. li. l. nec avus quia incipit fieri

De inno ff

De effectu banni

q° ff

q°

utrum restitutus recipiat bona alienata cum bona fuerunt confiscata

valde iniquu(m) p(ri)ncipis p(ri)uilegiu(m) ar. ff. de
vul. sub. l. ex f(a)c(t)o et q(uod) legitimacio appel
letur p(ri)uilegiu(m) pocius q(uam) ius co(mmun)e p(ro).
C. de na. li. l. aut(h). ite(m) si quis ibi d(icitu)r
dicat p(ri)ncipis et legib(us) dono p(er) quod v(er)bu(m)
significatur q(ue)dam liberalitas et p(ri)
uilegiu(m) p(ri)ncipis et facit ex. de aut. et
usu pal. c. extirpa(n)de et C. de bonis va
can. l. si qui li. x° et facit ff. de v. l. p(ri)nceps
bona. ¶ Sed ego q(ue)ro posito q(uod) legitima
tus restituatur ad bona utru(m) agnati
qui medio t(em)p(or)e possederunt teneant(ur)
ad restitucione(m) fructuu(m) p(er)ceptoru(m) uel
dampnatoru(m) datoru(m) mobilib(us) h(er)editariis
r(espondeo) non et hoc p(er) tex. notabile(m) C. de
h(er)etic. aut(h). ide(m) de nestorianis. ¶ In
tex. ibi restitutus no(ta) q(uod) absolo ab ex
co(mmun)icacione dic(itu)r in integru(m) resto con(tra) ex.
de resc(ri)p. c. ex litteris et quod nota insti. de
capi. p(ro) mino(r)e. Et nota q(uod) p(ro)latores terra(rum)
p(ro)ut alios forbannire q(ui)a h(abe)nt mer(um) imp(er)i
um C. de sent. et int(er)lo. l. nulli et hoc
de ꝯsuetudine g(e)n(er)ali. Alij dicu(n)t p(er) pace(m)
constancie s(ed) male dicu(n)t q(ui)a p(er) forma(m)
illius pacis req(ui)rit(ur) q(uod) ci(vi)tates ꝯfirme
tur ab imp(er)atore q(uod) de f(a)c(t)o no(n) fuat (et) io
sola ꝯsuetudo p(ro)cinatur ci(vi)tatibus h(uius)
modi. Et nota utru(m) banniz p(ro)latis no(n)
ac feudo imp(er)iali glo. tangit. d. ep(iscopu)m. tu
sentit q(uod) sic q(ui)a affecta p(er)sona et p(ri)ui
legia sunt affecta ar. q. ext. de re. iudi.
c. pastoralis in clem. Sed ibi ipa fuit fauo
rabilis s(ed) pocius iustus s(ecundu)m quosda(m) uer(um)
est q(uod) realitas bani no(n) afficit res po(r)tatas
ex territorio s(ed) in habitacio subiecti de
postul. l. ex ea pac. ¶ Pone rex francor(um)
condempnauit aliquem ad morte(m) et du(m)
duceretur ad patibulu(m) quorunda(m) rogatu
ei pepercit ipm in integru(m) restituendo q(ue)r(itur)
utru(m) feudu(m) q(uod) obtinebat a rege uel ab a
lio recipiet rebus in eodem statu et vide(tur)
q(uod) sic ut ff. de man. testa. l. aristo. et q(ui)a
restituc(i)o in integru(m) equiparatur postliminio
ut ff. de iniusto testo. l. si quis filio. §. pe. et
q(ui)a c(on)trario(rum) eadem est virtus unde q(uod) da
mpnacio abstulit plena mutacio l. in in
tegrum resto restituit ut C. de sen. pas. l.
si. i. e. ti. l. i. ibi ut aut(h) sacis etc. ¶ In c(ontrariu)m
videtur q(uod) iste sit effectus s(ecundu)m pene et sta
tum sit inhabilitatus et tam(en) post resti
tucione(m) vi nouus homo et io graciam
non recipiat ut ff. de adi. le. l. si seruus. ff.
de ac. et ob. l. seruus effectus. ff. de condic.
et demo. l. intercidit ar. ff. de captiu. et
postli. reu. l. no(n) ut capite et l. inter. et ff.
de mor. l. si ex ca. §. pap. Ego si istud feu
dum erat aptu(m) regi recipiat i(dest) secus si
erat aptum alij nam resto regia nich(i)l
operatur in p(re)iudiciu(m) terci(i) ar. C. loca. l. si
tam heredes ad l. intercidit. Et unde q(uod)
ibi legatu(m) videtur deficere a p(ri)ncipio
q(ui)a pendente condicione supuenit i(m)pos
sibilitas. Sed q(uod) ibi loquit(ur) de iure re
tro quesito et facilius aliquid repat(ur)
quam i(n) noua ca(usa) deducat(ur) ut ff.
de pac. l. si bis. §. s(ed) si pactu(m) quentu(m).
et facit C. qui non possunt ad liber. per
ue. l. i. et q(uod) nota. ff. de infa. l. quid g(ener)o
§. pena grauior. baldus de p(er)usio etc.

Ad hec datur regula instan.
a regula et regle declaracio re
gula est vassallus no(n) cogit(ur)
d(omi)no offerre s(er)uicia et q(uo)tiencu(m)q(ue) t(em)p(o)re
steterit q(uod) s(er)uicia no(n) p(re)stiterit feudu(m)
non amittit fallit regla in tribus
casibus qui sequit(ur) p(ri)mus s(ed) recusauit
facere s(er)uicia q(uo)d d(icitu)r ad diem expre
s(s)um cedius sibi a d(omi)no est denu(n)ciatu(m) ter
ciu(m) si sauerit d(omi)n(u)m obsideri uel ei in
orte(m) in i(n)imici et cu(m) potuit no(n) in
uenit. regle declaracio est q(uod) arbitrio
iudicis hoc reseruatur qui uarie ex ca
usis et p(er)sonis diffiniet hoc dicat mul
tum notat. et iac. de bel. Et q(uod) t(em)p(o)ris
suo naturali cursu no(n) interpellet s(ed)
requiritur interpellacio ho(min)is uel
stat(ut)i legis et utrobiq(ue) requiritur scia
ut ff. de po. l. si quis inficiatus. dum ste
tit. nota q(uod) post interpellacione(m) requirit(ur)
congruu(m) t(em)p(u)s arbitrio iudicis ut hic
et ff. de mor. l. emilius et iste tex. e(st)
valde no(tabilis) ad con(tra)ctus qui tota die fi
unt inter ci(vi)tates que in bellu(m) p(ro)mittunt
auxiliu(m). Et nota q(uod) si quis p(ro)mittit
facere et certe tu(n)c non requiritur
interpellacio s(ed) sola scia sufficiet ymo
in spec. stare d(icitu)r ar. in. l. i. C. de p(ro)ua. cu(m)
ac. et ff. loca. l. locacionis. ff. de pac. l.
non impossibile puto remotum esse fu
at. C. de anno et tribu. l. p(ro)loc. et l.
medita rance et C. de ap. l. cu(m) post
s(er)uicia(m) discussionis. ¶ Certa quero si
p(ro)mittitur fe(ri)m p(er) fixa die in qua im
possibile est fieri utru(m) p(ro)missio sit
nulla. Ubi g(rati)a p(ro)misit q(ui)dam d(omi)no co
miti vi(de)l(ice)t facere castru(m) in xxv die
bus sub pena et dedit ei fideiusso
res q(uo)d breuitate t(em)p(or)is difficile uel
impossibile est fieri. in(de) q(uo)d incidit in
pena et tenebe(n)t(ur) fideiussores eius
et videtur q(uod) sic q(ui)a imputet sibi
q(ui) cauit se ut l. ij. si quis cau(cionibus)
In c(ontra)riu(m) videt(ur) q(ui)a impossibiliu(m)
nulla est obl(igati)o siue loquam(ur) de le
gali ut hic siue de conuenacionali
ut insti. de v. ob. §. loca. c(on)t(ra)rio. hic vi(detur)
distinguendu(m) aut loquimur in c(on)tra(ctu)
benefi. aut stricti iu(ris) aut simili in v(er)o
q(uod) puta q(ui)a est c(on)tractus locacionis opera(rum)
cu(m) stip(ulacio)ne. p(ri)mo casu valeat subla
ta die de medio tamq(uam) impossibili et
accidente die tacita legali que non
impediat purgacione(m) more ut ff. lo
ca. l. insulam. §. i. Secundo casu distin
guo aut dies est apposita in alio pa
cto aut in eodem. Si in alio p(a)c(t)o non
viciat si in eod(em) viciat similis distin
ccio est ff. de usu. et ha. l. p(ro)ximu. 3°
casu non puto q(uod) p(ro) in n(atu)ralem stip. fiat
nouacio et ideo sequit(ur) q(uod) valeat in c(on)
tractus benefi.
¶ Promissiones. Regula que hic tra
ditur eciam in p(ro)bacionibus nam fauo
rabiliores sumus in recipiendis p(ro)baci
onibus et eciam in receptis ad ab
solucione(m) quam ad ꝯdempnacione(m)
et si reperiatur q(uod) regula fallat in
s(ecund)a eodem m(od)o fallit in p(ro)bacionibus

Dum bom | de dapnato ad morte
cui recipit feudu(m) | ut ne

tex. est singularis. ff. de man. l. lege iu
lia et papia vel no. nota q si dns no mi
nat vassallo non tenet offerre et hoc
est verum qui est iam feudum sed si est ad
certum fruendum tunc refert aut tpus e
expressum et interpellat dies pro homine
et tunc no datur aliquid pro plus de
tempore qua potuit pvidere aut non
est expressum certum tpus sed tacitum et
tunc post illud datur congruum temporis
arbitrio iudicis qua non potuit p
uidere v. g. si sit actum q debet domi
num iuuare mota guerra ut hic in v.
et cum potuit qui tex. e in litteris nota
et vide l. i. ff. de penu lega. et ff. qui
di. le. ce. l. nec semel pr. si in hereditate
Si aut est tpus appositum requiritur
interpellatio et cum fiat sup facto req
ritur aliquod spacium tpis arbitrio
iudicantis idem si sit appositum tpus
cum peracto vel cum requisitione na qd
iure cauetur idem si pro expressatur
iure dispositionem no mutat ut C. de fide
ius. l. no recte et ff. man. l. qui muta
pr. non ideo Baldus etc.

Si vassallus. Vassallus edificium
fecit in feudo et ipm sua pecu
nia melioravit mortuus est sine
herede queritur quid iuris videtur aut
dns pecatur edificium tolli aut heredi
vassalli soluet precium melioracionis idem
est si vassallus sua pecunia fundi fructum
tem acquisiuit hoc dicit. Et nota
q iste pr. loquitur qn feudum reuertit
ad dnm p generationem finitam secus
si reuertitur culpa vassalli quia tunc
pdit melioraciones quas fecit ua cum
pdat principale pdit et accessorium ut l.
ij. C. de iure emphi sed videtur q ha
beat locum retentio pro expensas ut ff.
de excep. doli. l. paulus. ff. de condic. in
de. l. qui exceptionem pr. si pars et l. si ra
tea. ff. de rei vendi. sumptus ff. de le. i.
l. domos et l. si domos ff. de peti. her.
l. plane. ff. de neg. ges. ex duobus solo.
in feudo et emphiteosi ideo est secus quia
in penam sui delicti cadit a iure suo toto
Item in emphiteosi est alia ro quia em
phiteosis videtur concessa ad melioran
dum. Sed quid erit in tali casu ecclesia
vendidit michi domum iure pro et alia
iure libellario finita est emphiteosis
tempore certum vtrum ecclesia debeat unum
de duobus facere vel pati q edificium
tollatur vel restituere michi omnes ex
pensas quas utiliter feci in edificando
et videtur q sit in electione ecclesie ut hic
In contrarium videtur q sit in electione mea
quia utiliter gessi negocium suum in posterum licet
ap. gesserim negocium meum nam p ra
to debet hiri q utiliter gestum e ut ff. de
neg. g. l. pomp. sarbit. Item cum sciam
rem ad ecclesiam post certum tpus reuer
suram videor hiisse animum ecclesiam obli
gandi. Sed videtur dd. q ecclesia michi
tm offert quantum ex ruina edificiorum essent
perpetuus qd no teneat in plus quia
no interest mea in plus ut ff. de rei ve.
l. in fundo pt dicit q si expensa e utilis
ecclie teneatur michi ad inpensam. Sed
si non est utilis teneatur michi ad valo

rem. Videamus ar. de neg. sed an ultro pr. i. vel
dicat prese observan istum tex. quia ecclia eli
gat alterum de duobus in emphiteosi sicut
hic dicitur in feudo nam cum ecclia debeat
esse cultrix iusticie ut C. de alie. feu. c. c.
l. no debet locupletari cum aliena iactura
et ita seruat consuetudo aut q solvat aut
edificium elevari pmittat non ob. l. in fundo
quia ibi possessor no hebat cum ab agente
nec ulla rone iusta motus fecit expen
sam hic sic et ita credo pristinum tex. licet
al. dubitauerim de hoc dixi C. si controversi
sie. de inuesti. c. i. pr. si quis de manso bal.

His consequenter. Casus vassallus
defunctus est sine filio relicto ex
neo herede et sic feudum reuerti
ad dnm queritur de fructibus eius cuius re
spondeo distinguit aut vassallus dece
sit ante marcium et tunc fructus omnes eius
anni ptinent ad dnm aut ante augus
tum et tunc fructus ptinent ad heredem
vassalli aut post augustum et tunc eius
fructus cum papiet dns secundum dam dice
runt ~~[illegible]~~ omnes pendentes ad dnm p
tinere hoc dicit. Nota q iste pr. nullam
habet in se racionem si cum dimisisset fruc
tus pporcionali precio cum potuisset ra
bilitatem hoc dicit q pocius anni unus fructus
est preciata cum diuidendum ut ff. so. ma. l.
di mortuo pr. quod in semente Item si dixi q
fructus pendentes tpe mortis vassalli p
tinent ad dnm sicut fructus pdum emphi
teotis hiisset in se ronem pro coherenciam so
li ut ff. que in fraud. cre. l. si pr. ple. ff. de v
sufruc. l. defuncta ff. de act. emp. l. iul. pr.
si fructus ff. de iur. fis. l. valerius ff. qui
busmodis usufruc. amit. l. si usufructuarius
messem ff. de usufruc. si fur decerpserit. sed
dicere q marcium vel augustum habeat
diuidere fructus nulla est ro nisi ro bene
placiti. Et forte ideo quia post marcium
vassalli debent se pparare ad pluri qua de
causa merent lucrum vel dic quia annus
incipit cum marcio quoad virentes fructus
sicut mundus incepit de mense marcii et
tunc pr. terra pduxit herbam virentem et
intelligo q omnes fructus qui pcipiuntur
usque ad kal. augusti vel pcipi debent et
si casu aliquo non potuerint pcipi sed sunt
in agris ptineant ad vassallum hiis acceptis
reliqui mortuo vassallo sine herede p
tineant ad dnm. Secundum de pensionibus
si feudatarius locauerat feudum idem
quod de fructibus quia loco fructuum succe
dunt ut l. defuncta de usufru. sm Jac. de
bel. qui dicit q hic est casus sm suam lec
turam et vide l. i. C. de annonis civilibus li.
undecimo infra cum agnat. vel filius capitulo
primo ubi videas. Baldus de perusio etc.

Contra omnes. Casus quesitum est contra
quos vassallus dz dnm adiuuare
respondetur quod ~~[illegible]~~ omnem hominem
quam vivo et contra patrem et filium et fratrem sed
non contra dnm antiquiorem hoc dicit
Nota quod hetur racio effectionis cum vas
sallus teneatur iuuare dnm contra patrem et
filium et fratrem sic et alibi talis ro no con
sideratur ut nota ff. de pat. l. fideiusso
res. Item nota duos casus in quibus no
tenetur iuuare s. contra imperatorem Item
contra priorem dnm nam in his regis semp

Glosa

qo

Glo

in q[ui]bus casib[us] vassal.
[illegible]

videtur exceptus ut s. de inv. invan. c. be
niens primo de lra excepi ut j. de pbi. feu.
alie. c. imperialem § fi. Item videtur ex
ceptum ius prioris dni ut hic s. quo ad
hunc effectum ut non teneatur s[ecundu]m dnm q[uo]d
primum iuvare eum si s[ecundu]m dnm celaut tec
ei ad interesse ut ff. de ac. emp. l. i. in fi.
et ff. de pig. ac. l. i. § fi. et ideo vassal
lus cum iurat fidelitatem d[ebet] notatum ex
cipere ius prioris dni vel saltem adiecere
salvo iure alterius dni cui essem obliga
tus ut ff. de ma. te. l. si quis locupletior et
hoc maxime vera sunt in feudo legio quia
videtur asserere se nullum dnm hre ut di
xi in emendacionibus huius operis sup[er]ius
ubi videas. Gerneuit glo. inquid vas
sallus teneatur iuvare contra se ipsum ex
vi iuramenti fidelitatis et videtur q[uod]
sic ut ff. de condic. ind. l. fratrem
a fratre in fi. pri. Sed pugnat videtur quia in
generali sermone non continetur p[er]sona
loquentis ut C. de soluc. l. inquisitio
veritatis et q[uia] quelibet res naturaliter
appetit conservationem sui esse ut nota ff. de
v. sig. l. liberorum finali glo. determinat
q[uod] non videatur iuvare contra se ipsum et
racio est non solum illa de qua loquitur l. i.
quisitio veritatis sed etiam quia dnus eo
non tenetur iuvare contra se ipsum et nota
istam racionem quia si in viceversa tenerent iu
vare contra se ipsos nulla esset ob. ut ff.
de le. i. l. ab omnibus § si atticus. Gerneuit
glo. inquid dnus teneatur iuvare vas
sallum contra omnem hominem et dicit q[uod] sic
etiam contra patrem dni et filium eius ex na
tura parilitatis fidei huic et inde in ista
glo. cottidie allatum et nota hic etiam s[ed]
iac. al. dicit q[uod] teneretur contra fratrem et fili
um sed non contra patrem non ob. ista lra quia
loquitur in vassallo sed questio quit est
s. in dno glo. verius dicit quia correla
tivorum et mutue ob. eadem est natura
C. de indic. vidu. l. fi. et hic facit quod no.
in l. qui se patris C. in glo. in
magna. bal.

De filiis natis ex matrimonio ad morga
naticam contracto. R[ubric]a.

Quidam. an consuetudo pot disponere
de suba mrionii dic ut ex. de sponsa
c. i. sup[er] dote vero et successione
possit ut hic habes et inde q[uod] nota in c.
statutum el. primo de hiis tec. li. vi. in novel
Gerneuit quidam civis nobilis ex nobili muliere
suscepit filios ea mortua non valens con
tinere accepit minus nobilem ea condicione
q[uod] nec ipsa nec filii ex ea nati de bonis eius
aliquod habeant decessit postea superstitibus
filiis utriusque matrimonii. alii succedunt. fi
lii nati ex hoc matrimonio non succedunt
patri in bonis prius extantibus primi matri
monii alias succedunt eis non extantibus.
sed in feudo nullo casu succedere patet hoc dicit
no. quod istud c. continet magna iniquita
ut in aut. de nup. § illud quoque ia. bel. et
licet istud c. loquitur de nobilibus loquatur
gratia exempli utriusque enim istud c. stat in
consuetudine locali et non hic locum in con
suetudine generali ut patet in fi. c. c. iuste non
stat in eo q[uod] lra innuit q[uod] suam uxorem p[ost]

habuerat p[ro] concubina q[uia] put dixi alia
racio potest reformat de bonis factis no
etiam feuda huius ubis continent... a
liis non extantibus ar. q[uod] semel exclu
sus ab alio etiam illo mortuo p[er]severet
exclusus. Item ar. de successione regni Sicilie
q[uod] ex pacto defertur primogenitis q[uia] sub
genitus non succedit etiam primo mortu
o sine herede q[uia] de primogenito loquitur pacta
non de p[ro]genito et sic ad papam libere
reddit disp[ositi]o regni

De his femine in feudo tradito.

Si femina. divide in duas partes
in primo de successione femine in
feudo femineo. Secundo de successione de
natis. Secunda incipit in § ex hoc. Casus filie
matri in feudo succedunt masculis non
extantibus s[ecundu]m obertum et gerardum sed s[ecundu]m
alios non succedunt nisi p[er] pactum sit actum
hinc est q[uod] clericus succedit in feudo paterno
etiam si postea habitum deposuerit p[ro]ut idem
nota de monac. quia in feu. an clericum
p[ro]dit. h. d. Nota q[uod] in feudo paterno in nod.
sucientibus masculis succedunt femine et
non dicatur hoc feudum paternum sed femi
nium eisdem relibus licet in tuto vocabulo tu[n]c
intendum q[uia] in huiusmodi simbolum fact
est tusititus. Item a primordio tituli posteriori
forma eventus ut C. de ipso luc. del. l. i. et
quia natura est spectandum ff. de dona. l.
qui id q[uod] ff. Item quia de fideiu. tutor.
Item quia qualitas que est inesse p[ro]du
ctis ff. del. iii. l. pi. § xvii. nec pi. alte
tam q[uod] in originali qualitate in habitu re
tinetur ut l. fi. ff. si ex nox. ca. agri et
hoc de equitate s[ed] secus s[ecundu]m veram ori
ginis consuetudinem feudorum s[ecundu]m q[uod] s[ed] de
ista origine non est curandum ff. de iusti.
et iu. l. manumissiones post posuerat
Nota q[uod] qui tacite et ipso facto renunciat
iuri suo postea penitere non potest C. de reb.
cre. ac. l. si quis iusiur. ff. de mino. l. si fi
lius. ff. de edi. edic. l. quotiens § si vendi
to et C. de pac. l. post pr. lra C. de iur. et
fac. ig. l. emancipata C. de fide instru.
si adversarius et in e. q[ue] de test. inde.
Gerneuit q. utrum p[er] susceptionem maiorum ordinum
videatur renunciare feudo vel ad ipsum feu
dum reddi inhabilis et gl. no. determinat q[uod]
non et hoc casu posset p[er] substituitur. Sed no
p[ro]motus est ad sacerdocium possit subtinge
aut erat feudum sibi aptum et videtur
renunciare et ideo p[er] substitutum non poterit
fuisse aut non erat aptum ubi gratia q[uia]
primogenitus possidebat feudum et erant
tres vel iiii°r fratres et ultimus est factus
cardinalis deinde omnes fratres decesserunt
sine herede de isto non potest dici q[uod] huiusmodi
intencionem renunciandi nec est facultatem
ut s[ed] q[uod] equitate admittatur ad feudum
et potest fuisse p[er] substitutum licet secus sit
de iuris rigore nisi esset tale feudum cuius
q[uod] sui natura posset p[er] quemlibet expliciari q[uia]
tunc etiam in rigore feudum non p[er]dit
ar. ff. de v. ob. l. continuus § si ab eo et h.
dixi s. si de feu. fu. contro. c. si clericus et s.
de in. vas. qui arma. bel. de po. c. i. et
pe. de cer. et multi alii hic dicunt inherentes
tex. magis quia s[ed] lic. tex. videatur
in dubius. Bal.

nota questionem utrum per susceptionem ordinum
videatur renunciare feudo vel ad ipsum
feudum reddi inhabilis

q[uaesti]o s — q[uaesti]o s — q[uaesti]o — S[umm]a — S[ecund]o — S[umm]a — q[uaesti]o s

Si vassallus feud' p̄nct' an debeat deferri

Si vassallus / filius nō succedit pa
tri in feudum / nec agnati usq; ad
terciū gradū / quia nec descen
dent' et in finitū / si vassallus feu
do priuetur pp' suū delictū / nisi filius
cōquerat domino / gratiā sibi faciente si
existentibus agnat' h. d. ¶ No. q' exis
tentibus agnatis dñs nō poss; facere
gratiā filio in p̄iudiciū agnatorū / Item
no. q' delictū mag' nocet prioribus
q' remocioribus / Item no. q' h' cōfundi
ordo successorii edicti / q2 successio incipit
a postiore q' est irregular' / et cōt' omēs
iur' ciuil' re'as / et io nō est trahendum
ad emphiteosim nec ad libellū / ut ff. de
legi. l. q' nō cōtra iom / hic tangit' bro car
dū / an delictū patris noceat filio / et loq'
ipse p'r delinquit ex ꝯtū / et dic in uno
verbo q' nō noc; nisi in casibus expssis
in iu. ¶ Sed ja. bel. sup hac ma' suo multū
insistit et dicit in effcū / q' aliqñ sic / ali
qñ nō / illud no. q' interdū maiorē more
exempla tibi p̄iudicat / ut l. si cōtractus
de cōtract' li. xii. bar. et q2 mā ista ad q's
feud' reuert' qñ amitt' est util' et cot
tidiana ¶ Nam diuide istam māmi in
duas ptes p'o / qñ vasallus cadit a feu
do pp' ter ingratitudinem / ut ita dixerū
cōtractus ¶ Tercio ergo ad quos feudū
dz p'uenire qñ pp' ter ingratitudinē dela
p'udeo dicat ja. de are. q' aut vassallus
cui' erat feudū delinqd in dñm / et tūc
reuertitur ad dñm / exclusis descendenti
bus et agnat' quibuscumq; / aut delin
quit in aliū / tūc ad agnatos / ut in. v'.
deniq; quam qui mo. feu. amit. in l. lex
corradi. v'. si quis infeudat / et hic ē casus
ubi filii h priores repellunt' et ulteri
ores agnati admittunt' / ut in. c. si va
ssallus culpam. si de feudo fu. cōtro. et ē
racio / q2 vassallus delinqdo p̄iudicat
sibi et liber' suis / q2 p'r et filius cense'
eadem psona / et uno pre cense' duo
vii et p'mo p're potuit liis feciis est
magnatus / q2 p'mo delinqte nō erat
duo et io nec p'iuant' iur' q2 nō habe
bant ac. ad hoc deli. bonis l. t
cia. v'. si capit' et. l. cū libro et. l. iul'. ff.
de op. lib'. l. ult'. ff. si quis ad que testa
p'hi. l. ii. ¶ Sed inqd expectab; mors delin
quentis et veniant agnati dic ibidem
ja. q' nō / s; veniēt statim tamq; co mor
tuo ¶ Sed ingeriū v'r tex. dic q' ubi culpa
vassalli auferatur et dimiz al' feud' deli
quet cōtra dñm sine alii q' viuente vass
allo delinquēte et eius filiis masculos ad
quos al' debet p'tine ad dñm debet p
uenire et colh'dibus nō p̄iudicat / nisi
ad tp'us dum delinques et eius filii sup
sunt allat de bñ ex or. v'. bisin p'inz
et. v'. quadam satis bñ hec ac. ¶ Sed dns
jo. de bruinesto in suma sua sub rubrica
an felonia a p're cōmissa noceat filio
quominus succedit sic distinguit / aut feu
dum incepit a p're meo q2 res aliqua
fuit nouit' data p'ri meo in feud / et fe
lonia sua nocet michi / in tali feudo nō
possum succedē / nisi psona patris mei / vn
fiad p felonia quam cōmisit p'r meus

ipse repellentur ita et ego repellar / q2 h'dib
succedunt in vicem p'liuda est forma / ut
C. de fine. et lit' expug. l. ii. et facit C. de
bo. li. l. i. ubi filii pp' ter delic. patris amit
tunt libtorē pactiorē / aut feudum incepit
ab auo meo / tūc ego viuente auo meo
nō fui natus nō puta q2 ipo viuente
nō fui cōceptus et felonia patris mei michi
nocet / q2 ex psona aui michi venditore
possum / et ex psona patris mei me fundare
non possum / p'nū p; quia int' me et a
uum meum nulla iura cōsanguinitat' sunt
ut ff. de iniusto testa. l. si quis filio exh'
dato v'. cetere et ff. vii cog' l. i. v'. si quis
prior / aut viuente auo fui conceptus
et tūc aut p'r meus cōmisit feloniam vi
uente auo meo / et nō noc; ei q2 ex psona
patris mei nolo admitti ad feudum s; ex p
sona aui vii in hoc aui p̄iudicat ac si p'r
meus nō esset in medio ac. ff. de iur'. az.
pa. l. dum fies et l. nui / aut p'r meus
delinqud post mortem aui / et tūc michi
bñ p̄iudicat / q2 tpe mortis aui mei pat'
meus bñ erat capax feudi / vii ex psona a
ui h'rem feudum bñ possum admitti i feu
dum / q2 p'r meus me precedebat ins'a. de
h'. quali. et dif. v'. sui / et hoc ē verū si p'r
meus admitti h'ditatem aui mei uel
si repudiasset uel nō audiuisset tūc possez
ego succedere auo et ex psona aui ha
berem feudum ac. C. vii li. l. qui se patris jo.
de bro. hen. de ebirdis in suma sua ti. qui
mo. feu. cōis feu. amit. sic ait pp' ter felo
niam aute seu culpa alcius et nō suam
amitt' feudum / puta si vassallus delinq't
sine culpam cōmittat pp' qua feud' ait
tere debeat / qm tūc filii eius et alii de
scendentes sibi amittunt / ut in. c. vassalli
feudum et deo. c. si vassallus culpam / pp'
ea cam agnati amittunt licet fuit pat'
mus si felonia dñm respiciat / ut dns ha
beat sue i iniure ulcionem / ut in. v'. deniq;
que fue. p'ma ca. bñ amit. l; quida di
cit q' illud. c. lo' de feudo nouo et non
p'ino henric' odofr. in suma sua sub rub'.
ad quos feud' reuer. qñ amit. sic ait
aut vassallus peccauit in dñm et ad eu
reuertitur et nō ad h'redem ut h'eat do
minus sue i iniure vlcionem / Si uo nō delin
quid in dñm / s; aliud cōmittit quid feat pp'
q' feudum amitte' dz tūc reuertat' ad eo
heredem si feudum p'uum est ut in. c. de
inq; que fuit p'ma cā bñ amit. et qui
testes sint nec ad noua inuesti. c. si qs
infeudat et ponit exemplum qn in dñm de
linquit / puta si nō petijt inuestituram
i. tpus leamū ul' iacuit cū vxore uel
filie in p'lio dimisit eū uel nō iuit cum
imp'atore ad suscipiendum corona ex'''
nota qñ delinquid s; nō in dñm vnde
reuertit' ad colh'dem / puta quia tra
didit hominem ita q' in cura ee nō po
ssit ut deo. c. si quis infeudat / ul' qñ fa
ctus monachus / na tūc colh'di apiun
ut in. c. miles de inuesti. quarta et ide
crederem in omibus casibus ubi nō sunt cul
pe puta decessit vassallus sine filiis ul'
feudo ul' h'dit' repudiat filius nam i
his casibus apiunt' feudum in colh'dem
de his qui cōtra cōstit. lo. ta. c. si cōtigerit

Gnā

ad q'os feu. h' feud' qñ amittitur

q°

q°

Item in quibusdam culpis puta si int'fecit
aliquem de parentibus q2 appellacione patria
di appellantur uel 9tinentur ut in c. de l.
q3 que sunt p'ma ca. bn amit. et in c. si
quis int'fecit qui test. sunt ne adno m
uesti. odof. sic g° videbis quibus p'sonis
bus utitur ista illustrare doc. Ego aut
in ma. delictoz p'se 9sidera defam
et p'se agnatos et eta defem. t'ra con
sidera p'mo form in uestitur' pone sic
dns 9cedendo castrum in feudo t'ciao 2 suis
he'dibus de vno in alterz reuertendo.
uel dic 9cedo omnibus p'mis ul' ai extent
filij et nepotes dicat 9cedo attent' inc
singloz tunc no puto q' culpa vni 9alte'
noceat q2 vnusquisq3 p'se censet et ta
quam inde pendens ab alio dic dns ja
de ra. in suma sua ti. qui mo. feu. ait
q' est aliqu tale feudu3 q' nulla exca
uel ingratitudine est amissibile ut q2
dat sic eo q' a morte dantem liberauit
uel ab hostibus ul' latrunl' eripuerat
ut ff. de dona. l. si pt. p'. 1. et sic magni
tudo meritoz cu demeritis 9pesat ac. tu
q' demerita ultra mag' ponderant qua
precedencia q2 ultra culpa nocet ff. de
ac. emp. l. si p'emptorem Scdo dr 9side
ratur status p'sone delinquet' ita si pa
ter erat iudicatus feudu3 pt dela'n
eius nomen filio suo qui delinquid et
feudu3 s3 si feudu3 no est iudicatum
tunc no quo ad se feudu3 vij no delin
quid q' nam feudi no nocet filio suo
et ista 9sideracon fundant' ota inebra
Tercio est 9sideran' utrz filij sint uoca
ti tamq' extranei an tamq' he'des an du
bitat' nam si tamq' extranei an taq'm he
redes q2 inuenerit a pte suo sic uoca
ti no noc3 eis delictis p'ris siue ut he
redes ul' simpli. et tunc sic io differencie
p3 quia no ueniunt ex in p'ne inuesti
ture qu tamq' extranei s3 merito bn°. dm
Sciendu' e tn q' dns odof. in suma sua
ti. qui pnt suc. in feud. sic ait s3 queo
uniqd paz valeat int'fuiss' defficione
feudi puta inuestito tiau ita ut succedt
ei in hoc feudo si decedat sine libis qui
dam extraneus unq' succedit extraneus et
vi. q' sic quia p'ta opposita in feudo de
beret succ. s3 9tra credo na si statutum
hoc sp'ale in fr'ibus 9° in alijs 9tra ut
ff. de iudi. l. cu p'tor Item hoc pa'm e 9tra
cioe q2 alti no pt paciscu' ut ff. de v. ob.
l. stip'lo ista p'. est alti odof. istud e ve
rum si v'ba no sunt apte concepta q2 nec
recepit p' illo vi. q' inuestitura tenet
ut no. in l. huioi in p'n. de le. 1. et ff. de v.
ob. l. stip'. p'. siquis in sulam. l. 1. ff. de sta.
p'uo. cte ccia p. l. 1. C. de dona. que sub
mo. ff. de po'i. l. publia de mo. alie. p'. ep
hiteosim et de felonia delta dca sunt hec
s3 quero quid de felonia 9cetus et di
uidit' in duas ptes p'mo an p'iudicet
descendentibus Scdo an p'iudicet colh'di
bus i. agnatis sup hoc j. de ingratitu
dine 9ctus dic ac. ubi. B. q' vi. ad do
minu3 redeat ut j. in qui. cau. feu. ait.
p'. ulto in c. p'pn'iale p'. cal'dis s3 p' illeg

ibi distinguit q' aut vassallus ht fili
os aut no Item ad no 9senserunt aliena
tione agnati aut no Item al' aut no
luit offerri p'cium aut no de quibus dic
ut no. melius p' ia. bel. B. de suc. de feu.
c. 1. p'. hoc quoq3 io. faso. in suma sua
sub r'ica alienacione p'dit feudu3 sic
ait Item p'dit' feudu3 alienacione facta
in cau non p'misso j. de vas. qui sup.
consti. loca. c. si vassallus et tunc ad do
minu3 reuertatur ut l. p'pn'ale3 p'. ca
ledis Item si aliena l. alienat quam
ipse ht ipso iur' feudu3 p'dit s'm gerar.
s3 hoc cau s'm ob. tunc dno acquiritur
qu masculus extaret ut in c. int' du
os p'. p'sto qui testes sunt ne ad p'ban
no. inuesti. p'imunt' ergo s'm opi. ob.
q' p'dito cau extante masculo herede feu
dum ad ipm masculu deuoluat' Scd
none 9dic omnibus q. B. dca sunt de ali
enacione que apt' veram inuestitura
q2 ap'li° vi. fca ea. l. ne aliene' et in
de q' quacumq' sequatur forma et ori
ginem ducat ut dic tex. in sile. ff. ad
l. fal. in rone sui si filio p'°o utrzq3 vm
esse q2 ut delinquit' in substancia ali
enacionis aut in mo seu qualitate ut
j. de lege corra. p'. p'fecto p'mo cau reu'
titur ad dnm Scdo cau ad masculu here'
q2 multu3 refert utrz substancia corru'
patur an eius qualitas q' e no. dig'.
et e exemplu si p'missa e alienac° ex
9suetudine ul' pacto paribus ul' fiat
alienac° alijs dum tn sine dolo Item si
p'missa e in feudatario p'ribus no eis cs
dns expedit no hie tn in toto s3 in tali
reuertat' ad filios s'm io. faso. q' satis
videtur no. dignu s3 odof. ti. ad quos
feu. reu. 2c. in suma sua sic ait s3 quo
quid si vassallus alienat feudu3 9 naz
feudi unqd aperitur in dnm uel in colhe
redez vi. q' liberi reuerti' ad dnm ut
dicat 9sto fiz. B. que sunt p'ma ca bn
amit. l. si. de uas. qui 9 consti. loca. c.
l. qui mo. feu. amit. c. Item si dno no
alienando vi. dnm 9cepisse ut ibi di
cat sic in usufiuc. ff. de iur. do. l. usufi
uctus s3 9 vi. B. q' in colh'dem ape
riatur. l. de suc. feu. in p'mo. l. si de feu
uas. trans ac. ex. de feud. t. si. so. sapie
tes distinguit qu vassallus alienat feu
dum vtz dno ul' alij quidem dno ape
riri feudum in colh'dem si dno volun'te
aperitur feud. dns odof. s3 in codicillis
antiquis feudoz subtitulo de inuesti
tura in maritu fca reperibat' talis tex.
q' habeo in libro meo subinis scriptum
si aliquis feudu3 hueret et q' 9uictu3
aut testem fecit dno aut aliem p'see
ul' al' noce' uideat' eqm in feudu3 suc
cedere debeat tale 9uentu3 aut restitu'
ei qui succede' in feudu3 debz no nocet
ex capitis p'rem qui feudu3 acquisiuit
nisi in eadem filij ul' nepotis fecit et si
inter al' dici quid. c. in apor. et uestit'
auctoz et p' 9us no ht auctem abau
ctoritate s3 ht in se exequitate mul
tum de medulla ronis nam uidemus
q' pr no pt fraudere filiu ut ex. de

testa. raynaldus nec libertas proinde ut l. si quid in frau. pa. nec contra rogatos filium auogac. ut ff. si quid in frau. pa. l. si n. dimorari alios quorum interest ut ff. so. ma. l. filie mee n. remittat ut ite. de rerum l. vi. et in summa fraus et dolus unius alteri nocere non debet et si tu dicas quod ideo non est quod habet causam delinquentem heredum tollerari sed in feudo proprio non habeat totaliter capere sed agnatus sed hoc refutare est multo deo repetere et ideo subsisto

Querum testes sint necessarii ad probandum nova investituram. rubrica.

Hic dicitur dividi in duas partes. primo qualiter probetur nova investitura. secunda qualiter veteris. secunda incipit ibi veteri. Causa nova investitura probatur per testes pares curie aut breve testatum a paribus confirmatum sive dominus sit laycus sive clericus nec aliter facta valet etiam si dominus confiteatur factam alii quam testamentum. Et dicitur nova investitura quando feudum primo de novo queritur. Quando autem investitura probari potest testibus quibuscumque paribus vel non masculis tamen et non feminis. h. d. sine clericis que fit investitura de iure propria ad solempnitatem. Nota verbum nec a paribus hec opinio vi in ronabili quia istud non esse probare probrevi testatum et pares ut ff. si cer. pe. l. certi condicio. §. qui vel dic si potuerint haberi pares debet esse confirmatum a paribus sed si non potuerint sufficiat instrumentum publicum testibus roboratum per eius auctorem. Tercia opinio est de summe et tamen quod ut sint pares ad solempnitatem instrumenti fuerit iac. bel. et odof. in summa sua et quo probetur investitura ergo ad hoc si intromittit inpositione de sabello dictorum ratione contractus non ratione personarum super hec ma. ja. de bel. s. in ti. quid sit investitura ponit talem distinctionem qui quis testes sint necessarii in investitura et per quos probetur et quali et cum homines probatos in cubit distinguere aut queritur de investitura veteri aut de nova. Si de veteri videlicet est quod sufficiunt pares et extranei indistincte ut hoc c. si de novo tunc aut de clericorum investitura aut de laycorum primo casu videlicet est quod pariter admittuntur pares et extranei ut s. si de investi. inter do. et vas. lis ori. §. si et est ratio ut ibi patet in littera et hoc verum si extrebus ecclesie fiat investitura sed si de propriis idem servatur quod in layco ut j. de ecle. qui investi. fecit. c. i. si layco aut queritur de investitura sed si de propriis idem servatur tempore quo fit aut post tempus quo facta est. Si queritur de nova investitura tempore quo fit. Si quidem dominus habet pares debet fieri investitura coram eis saltem duobus vel tribus vel breve testato interveniente a paribus confirmato licet mediolani aliter servetur ut hoc c. et s. quid sit investi. §. i. ab investitura facta non valet etiam si sint absentes per eo quod expectandi sunt ut j. de consue. rec. feu. c. §. si. non ob. s. si de investi. inter do. et vas. c. i. ut ibi no. si vero non habet pares tunc adhibeat dominus quos melio-

res ~~pr~~ liberos tamen ut c. quid sit investi. c. i. §. si vero investitura et s. de vet. feu. §. quod vel instrumentum publicum. Si vero queris de investitura post tempus quo facta est aut contencio est inter dominum et vas. vel deputatum ad guardiam aut inter dominum et emptorem aut inter dominum et eum qui sibi pretendit ad feudum tamen camere vel feudum camine aut inter dominum et vassallum qui dicit se investitum per dominum et agnatum qui dicit se successisse vassallo inter dominum et filium aut constat non esse vassalli aut est contencio inter vas. et alium qui constat non esse vassallum. Si quidem contencio est inter dominum et castaldum deputatum ad guardiam dic ut dixi de feu. guar. c. i. et de contro. investi. §. Item si vassallus de conten. inter dominum et credi. dic ut s. de contro. c. i. §. fi. et de feu. da. i inter. l. commiss. c. i. et c. fi. si contencio est inter dominum et emptorem tunc dic ut j. de contro. inter do. et vas. c. i. §. fi. et de conten. inter do. et emp. feu. c. i. Si vero est contencio inter do. et eum qui sibi pretendit feudum camere vel camine dic ut in c. i. §. si vero vas. quod sit investi. Si vero est contencio inter do. et vas. qui dicit se investitum de nova investitura hoc membrum prosequitur g. sed hic davius aut est contencio de investitura quam dominus negat esse factam aut contra de contencione quam dominus affirmat et vas. negat aut de momento feudi aut de pactis inter eos preter feudi naturam aut est contencio de ingratitudine vassalli. Et si quidem est contencio de investi. quam dominus negat intervenisse aut dominus possidet aut vas. si dominus tunc probare debet vas. per pares curie vel breve testatum a paribus confirmatum ut in c. i. §. quid sit investitura et s. de conten. inter do. et vas. lis ori. c. i. licet Mediolani aliter servetur ut dixi hoc est verum si testes non traxisset dicere veritatem alias cogendi sunt a paribus vel a domino ut s. quid sit investi. c. i. et s. de nova feu. for. c. i. §. nondum. Si dominus vero compellat licet vas. probare per extraneos ut c. i. quid sit investi. potest etiam cogi petere testes coram te vel apostolo vel ab imperatore ut s. si de feu. inter do. et vas. lis ori. c. i. sive testes sint pares sive extranei ut ibi patet in littera. hec vera si dominus habet pares alias admittuntur indistincte etiam extranei ut c. i. quid sit investi. Si vero vas. non potest probare per testes vel probreve tes. r. li. domino possidenti datum eius iurandi ut iuret vel refferat ut c. quid sit investi. §. i. s. de contro. i inves. c. i. circa prin. et de conten. inter do. et vas. de investi. c. i. circa prin. et de conten. inter et vas. de investi. circa prin. in quibus tamen remittitur domino iuramentum ut s. de controver. investi. c. i. si vero feu. et con. inter do. et vas. c. i. §. ceterum sin autem possidet vas. domino incumbit probatio quia actor est ut c. de proba. l. actor et de eden. l. qui accusare et quid sit investi. §. si vero eo autem deficiente in probatione aut vas. possedit a non domino sciente et sinante sponte recipiente et defertur vas. iuramentum ut solo iuret ut s. de investi. inter do. et vas. lis ori. c. i. §. si. vel dic quod ibi constabat feu-

dum

esse dubitabat tamen an esset p[ri]mu[m] collatera
le al' forte no[n] intrat et solus ut .i. de ɔsue
rec. feu. c. i. si aute[m] pot[est] iiiinque anno ul' d[omi]no
ignorante tunc vincat d[omi]n[u]s ut ibi[dem] / Si aut[em]
vas. p[re]scripsit ius inv[estiture] feudi .xxx. a[n]nis tunc
obtinet sine sacro .b. si de feu. fu. cont[roversi]a
c. siquis p[er] .xxx. aut possedit maiori te
pore a[n]n[orum] d[omi]no ignorante tamen no[n] p[re]scripsit
tunc iurat cum .xii. sacralibus ut .b. de
ɔtro. int[er] d[omi]n[u]m et vas. de investi. c. i. circa pri[ncipium]
et si de investi. int[er] do. et vas. lib. ori. t. ii.
circa pri[ncipium]. Set est no[tan]d[u]m q[uod] iuramentum
no[n] semp[er] deferetur possidenti s[ed] iudicis ar
bitrio ɔmittitur cui sit deferendu[m] q[uod] manet
d[ebe]t s[ecundu]m facti qualitat[em] et p[er]sonar[um] co[n]dicio
nu[m] et cause iii. nam ut .i. de ɔsue
rec. c. i. et .C. de rei ux. in bone fidei
et uali. aut in iure dicat d[omi]no et vas. et
ei[us] h[er]edes dic[i]t ut .b. de ɔtro. int[er] do. et
vas. de investi. feu. c. i. circa pri[ncipium] et .i. de
ɔsue. rec. feu. c. i. §. i. et de no. feu. c. i.
§. fi. Item est sciend[um] q[uod] no[n] ob ɔtroversia
d[ebe]t vassal. investi. de suo alio iure feudo
q[uo]d h[abe]t ab eod[em] d[omi]no sine ɔtroversia ut .b.
de ɔtro. int[er] me et do. de por. feu. fi[li]us
me[u]s c. i. §. fi. et .i. de alie. feu. pa. c. ii.
Si autem ɔ est ɔtrover[sia] de investi. q[uod]
d[omi]n[u]s affirmat et vas. negat / dic[itu]r ut .b.
si de ɔtrover. c. vassallus de l. cor. c. fi.
Si u[er]o est contentio de incre[men]to feudi dic[itur]
ut .b. de ɔtro. int[er] do. et vas. de pa[ct]is ap
positis inter eos dic[itu]r ut .s. quid sit investi.
§. fi. / Si aut[em] est ɔtro. de m[a]g[ni]tudine /
vas. dic[itu]r ut .s. q[uo]t test[es] sint ne[cessarii] ad p[ro]ba[ndum] in
gra. c. i. Si aut[em] est ɔtro. inter do. et
ag. de vas. dic[itu]r ut .b. de ɔtro. investi. §.
cum aut[em] de ɔtro. int[er] me et do. p[er]. de
por. fra. mei c. i. de gradi. suc. in feu. c.
fi. de investi. in maritu[m] fa. c. i. §. Item
pl[acui]t si de feu. fu. ɔtro. Si aut[em] est ɔtencio
inter d[omi]n[u]m et fi. vas. dic[itu]r ut .b. si de feu. fu.
contro. c. int[er] filiam de ɔtro. int[er] mascu.
et femi. c. i. si est ɔtencio int[er] d[omi]n[u]m et fi. vas.
dic[itu]r ut .b. si de feu. fu. et Si est ɔtencio
inter agnatu[m] et filiam dic[itu]r ut .b. si de
feu. fu. ɔtro. c. ii. et de gra. suc. in feu.
c. fi. de capi. qui cur. ven. c. si ɔtencio.
Si aut[em] est ɔtencio inter vassallos dic[itu]r
ut .b. de pa. ce. si duo et §. si tres et de l.
cor. c. ii. Si aute[m] est ɔtenc[io] int[er] vas. et
aliu[m] quem ɔstat no[n] e[ss]e vas. dic[itu]r ut .i.
de ɔtro. inter vas. et aliu[m] de bene. c. i. pa.
de bel. Set ista distinctio l[ic]3 sit bona et
p[er]fecta tamen p[ro]pt[er] abreviare dico q[uo]d v[e]l agit[ur] q[uo]d
tur de ɔtu / aut e[st] nova investitura a[u]t
antiqua / p[ri]mo requirit[ur] alteru[m] de duobus v[e]l
q[uo]d int[er]fuerint pares / v[e]l breve testatum
et quia alte[r]natiue .l. lo[quitu]r no[n] requiro q[uo]d bre
ve test. h[ab]eat p[ro]pter ca[usam] par[es] statim enim in
dubio p[ro]pter pub[licam] fidem vel dic[itu]r ut .b.
dixi postillando tex. / si aut[em] d[omi]n[u]s no[n] habe
bat pares sufficiunt ex[tra]nei d[omi]n[u]m tamen sint
viri p[ro]ba[ti] et o[mn]i exceptione maiores
Si no[n] loquimur de veteri inves. q[ui]a fome
tum antiquitat[is] h[abe]t / sufficiunt testes ex
nei / d[omi]n[u]m tamen p[ro]bati et optime opionis / et
hac investitura cl[ar]a. de rebus e[cclesi]a[rum]
sive sit nova sive vetera sufficiunt p[ro]bari

ex[tra]nei ut hic p[ro]bat[ur] in .c. i[n]no et .b. q[uo]d
sit investi. int[er] do. et vas. lib. ori. c. i. et
de investi. quam ca. c. i. et si de investi.
inter do. et vas. lib. ori. c. i. Dico aute[m]
de ɔtu quo ad valenciam ɔtus que
ɔsistit in duobus .s. in sub[stanti]a et solemp
nitate nam o[mn]e q[uo]d est d[ebe]t h[ab]ere aliq[uod]
p[ri]ncipiu[m] sui esse et .l. i. ff. de re. cato.
Nunc sequit[ur] membr[um] pri[ncipa]le de p[ro]bone
et ad intelligenciam h[uius] p[re]mitto q[uod] is
ta sunt diversa .s. ɔ ab esse et p[ro]bacio
esse ut ff. de testa. in .l. duo sunt tici[i]
pt[er] enim accide[re] q[uod] investitura sit solep
niter fa[ct]a tamen breve tes. no[n] repit[ur] v[e]l per
aut[ores] decesserunt et ideo videnda est
quid iuris si no[n] repitur breve testa
ve[r]u[m] cuius pot[est] p[ro]bari p[er] alios quam
p[er] pares aut[em] et est ca. quod sic .C. de
fide instru. .l. sicut iniquu[m] no[n] d[ebe]t caus[is]
fortuitis rescindere ea que leniter acta
sunt sicut videm[us] ɔ in simi[li] q[uo]d sit lata in
scr[i]ptis tamen p[ro]dita scr[i]ptura casu fortuito p[otes]t
p[ro]bari eius tenor et amissio p[er] testes
ut .l. qui .C. de h[er]e. Idem videm[us] in p[ri]
vilegiis d[u]m[m]odo testes sint literati et sole
pnes ut ex. de censi. c. cu[m] olim Si vero
no[n] invenerit et testes subales sunt mor
tui non semp[er] est vassallo p[ro] faculta[tem] p[ro]
bandi debuit enim facere testes recapta[ri] ad
etiam rei memoria[m] fortuit[is] casibus
p[ro]bonis copia subtrahet[ur] ut .C. de usu
pupil. .l. fi. ff. ad .l. acquil. .l. in leg[e] ac
quil. si deletum .C. de testi. .l. publicati ex
de testi. c. significavit et .c. albericus
Quodo revocat[ur] in dubiu[m] p[er] ɔfessionem
d[omi]ni p[ro]betur investitura et dic[itu]r / aut lo
quimur de prudi[ciali] tam et no[n] sufficiat con
fessio d[omi]ni ut ff. de rei vin. .l. s[ed] et si p[ro]
fessori §. fi. ca. .l. se / aut loquimur de p[re]
iudicio illius co[n]fitentis / et tunc / aut
ɔfitetur rem vere et solepnit[er] acta[m]
et statim tunc ɔfessioni ut .l. i. .C. de
confes. et no. .C. de v[er]. li. ca. .l. iubemus
et .l. cu[m] s[e]c[un]d[u]m et .C. de omni agro des. .l. ca.
li. xi. aut d[omi]n[u]s ɔfitetur veritatem sed
negat solepnitatem / et tunc / aut p[ri]ncip[aliter]
et d[ebe]t d[omi]n[u]s audi[ri] q[ui]a p[ro] novo facto h[ab]et[ur] q[ui]a
no[n] laicu[s] fam[ilia] e[st] / aut p[ri]mo negat et
postea delato ei sacro confitetur ve
ritatem et negat solepniter et tunc ni
chil p[ro]ficit ut .C. de fidi
ɔ. comi. et insti. de fideius. h[uius] §. fi. et h[ic]
et sic p[ro]pt[er] mendaciu[m] incidat[ur] quedam co[n]
valescencia et ta[men] ob[iecti]o que e[st] ubicumque
agi pot[est] s[ed] in me aut[em] in v[e]l inclusive
Ideo e[st] p[ri]mu[m] mendaciu[m] sup[er] veritate et
sic fingant[ur] o[mn]ia solepniter acta ut
.C. de non nu. pe. aut. ɔtra qui p[ro]pria[m]
iuxta illud sic sepe mentiri soles q[uo]d si
quid dicas ve[ru]m velis no[n] adhibeo fidem ar[g].
ff. de acti. .l. si ca. §. i. et ff. de re. mili.
.l. no[n] o[mn]ib[us] §. a barbaris alius casus
est q[ua]n[do] quis ɔfitetur solepniter et ne
gat veritatem ut quia incepatur fa
ctum rectum et d[omi]n[u]s dixit ve[ru]m q[uo]d interve
nerunt pares aut[em] s[ed] tamen no[n] sit feudu[m]
rectum s[ed] guardie vel sili et tunc dicat
no[n] .b. de feu. guar. c. i. et .b. de ɔtro.
investi. c. i. §. sili. ca. si / nova investi
turam. No[tandum] hic casu[m] exp[re]ssum que dicat

Ï

inuestitura noua probetur per pares. Non in feudis feminarum testium non admitti. bal. de consuetudine recti feudi Rubrica.

De consuetudine recti feudi

Nouit ignorancie gualos l. ita pro hoc ignorancie gualos consuetudines dic. ja. de are. C. de summa tri. l. cunctos populos.

Sciendum. Diuide in duas partes primo quibus modis acquiritur feudum. secundo quali probetur noua inuestitura. secunda incipit in § quod autem dam est. Cuius feudum acquiritur et inuestitura si dominus dixit coram curia vassal. vade in possessionem feudi et intra acquiritur feudum ac si esset ipsa facta inuestitura quo primo et si vassallus per annum tenuit beneficium domino presente et non contradicente et seruicium eius quasi a vassallo recipiendo si vassallus hoc probet per testes vel per iuramentum vassallus obtinebit nisi a domino conuictus habetur. in prima parte. in secunda dicitur quod noua inuesti. probatur per pares curie. si habet pares. secundum admittitur etiam extranei. si etiam dominus pares habet et absunt expectandi sunt. h. d. Succione dictum. in ti. de feu. § qui quod. C. xxvi. q. dixerunt quidam quod sicut est duplex bonorum possessio s. edictalis et decretalis quod sunt idem in substancia ita est duplex successio s. edictalis quia filius succedit in feudo et decretalis quia debet in certu tempore dominum agnoscere et fidelitatem prestare et sicut bonorum possessio decretalis nichil operatur sine edictali. et edictalis anno finitur sine decretali. ita statu est filio annus et dies. sed si ponderas istum tex. inuestitura que fit de filio non est verum quod sit decretalis sed est quedam ex caucio nam proprie dicitur inuestitura paterna. hic vero que fit filio se recognoscere in vas. non est proprie inuesti. sed successio tex. est h. quod dicitur in cau. quercio si vas. vocat et dominus mortuus quia inuestitura quam facit heredes domini non tribuit ius nouum sed est quidam actus quo quis debet succedere per consuetudinem in tali qua habetur per inuestitura. Sed non h. quod non est omnio idem quod habetur per eodem ut no. ff. de v. sig. l. mare vade et teneas. No. quod secundo effectum istorum verborum qua apprehensa est possessio corporalis et ista verba fuerunt prolata coram paribus curie vel probitate testarum quod istud est rectum feudum et recta inuesti. ac si dominus tradidisset per se corporalem possessionem nam tribus modis ut possessio traditur. C. primo corpore tradente. Item cum ille qui est in poss. discedit et alius ingreditur ut ff. de ghen ep. singulas. § fundum et ff. de acquir. pos. l. permissio. § species. Item qui datur licencia et sequitur ingressio inmittere quia te est inductus in rem suam et fingi officio iudicis vassalli ut no. ff. de re iudi. l. miles. § qui iudicatum et fac. ff. de acquir. po. l. qui absenti. Sed si ista uerba non essent prolata coram paribus curie uel in breue tes. licet de

abusiua inuestitura constaret per pares curie uel per breue testa. uel confessione domini ipsa non censeret inu. recti feudi nec transmitteret ad heredem. Ideo est quia non est vndique sua solepnitate uelatum ut C. qui mo. feu. consti. pot. capito. primo. Sed quero quod in inu. dict. ul decima seu inu. dictoris ul aliis rebus incorporalibus. et ideo sine possessione dari possunt in feudum. quia non possident. alii dicunt quod debet interuenire cessio que idem operatur. quam in corporalibus quod operatur tradicio in rebus corporalibus ut no. ff. de dona. l. ad eum. et C. qui. fis. ul pua. l. fi. alii dicunt quod sufficiat si dominus patitur vassallum uti. ff. de uti. do. l. si sponsalibus. § 1. ff. si ser. vendi. di. si ate. C. de usufruc. l. corrupcionem. ff. de ser. l. quociens. ff. de s. in pdio. l. si edes inst. Alii dicunt quod si datur castrum cum iurisdic. possessio iur. dic. non acquiritur sine possess. territorii et sic nota quod prius de ipso castro et territorio fiat inuestitura corporalis tamquam de fundamento iur. dic. ut C. ubi et apud quos. l. fi. Conside ra quod castro nulla attributa est iur. dic. actiue quia nullum est ei deputatum territorium quia dicitur a terrendo ut no. ext. de testi. § pro. c. cum ad sedem. passiua autem iur. di. bene inest ut C. de epi. et cle. l. nulli. § quod si inuito et no. in aut. qui mo. na. sunt sui. § si quis autem ex qualibet. Et pertanto impius merum ul mixtum et ipsa iur. dic. non est quid accessorium castri. ymo est quid maior. eo tamen considera quod quedam quasi possessio consistit in habitu et hec in istis corporalibus acquiritur per tacitam collucionem. ut ex de elec. c. cum sim ffa. secundam consistit in actu et ita qui nichil possidet ut no. ff. de prec. vi. pdio. l. fructus que in superficie aliquo tempore non minus cum ja. bel. dno pute. ff. de pau. pub. et l. iniunctus. § is qui curatorem ul. j. in eodem foro existente ut C. de prescriptionibus ubis al. de prescrip. lon. temp. l. fi. ubi de hoc expectandi. No. absentes expectandos quod verum si comode possint expectari ut plene le. et no. ff. de uaca. vni. l. pot. § si post casum expectabunt per duos menses et non ult. ut ff. de iur. fis. l. aufert. § qui compensacionem et ff. qui mo. adhibe. pue. l. latinus et al. ex. de loca. c. potuit ul iudex diffiniet tempus ex quo non est a iur. diffinitum ut l. i. ff. de iur. deli. et no. de pau. l. om. et al. de. C. de inge ma. l. defamari et ff. de her. insti. l. si quis instituta ul de die in pn. qui sat da. co. et l. si prius de bo. aut. iudi. pos. et no. hic quod non ualet fam non expectatum non expectandis. nisi requisiti ad esse noluerint al. eo que notatum ff. de in inte. resti. l. fi. ex hoc vero si tales est conhens quibus administracionem secus si propter absenciam non habeat administracionem ut adultus absente cure. Nam tunc absencia impedit actum gerere ut ff. de auc. tu. l. i. insi. et tunc est al. ad quod

stat dicentes q mulieres no pnt coherere
sine licentia propinquior nollent interesse non
valz contractus nam propinqui hoc faciunt do
lo malo Nam tunc iudex pt eorum pre
sentiaz supplere de mandato statutum
hitenro id quod gestum est eorum calupni
osa absentia no obstante arg ff q fal
tuito auc l i § i nam et remanere
pot eos et suspectos ut C de pan q
eu qui / aut hic d de iude no vale g
hic poitam qz nos dicimus q propter
absentiam magistratus intercedit pt
quis sibi ius dicere Nam certo ymo dz
magistratus expectari tex d q hic
no sz si expectatio esset frustra non
puto expectandum ut ff de statu lib
acausa et ex de for c c si Sequitur
Rubrica sacramentum

Sacramentum. Videndum est circa
quinque / primo cui dabit sacram /
quali et cum quibus invenitur
in causa feudi / secundo an iura
tum in causa feudi / tertio an liceat
at vassallo dnm accusare / vel contra eum
testimonium reddere / quarto quali sit di
rimenda orta inter dnm et vassallum
gra incipit in § si aut iudice Tertio in
§ quibusdam quarto in § stulti quinto
in § idem in medium / Causis quidem est cu
ius iurandum debeat deferri in causis feu
dalibus an actori vel reo / videtur q no pt re
gula dari / sz delinquitur arbitrio iudi
cis qui interdum referat actori / interdum
reo / interdum neutri / et tunc demum defer
tur si presumptio est pro eo cui datur et iudex
moveat / si nulla est presumptio pro actore
tunc / vel deferatur reo possidenti sine iu
ramento demum dz / aut iuramentum de
fertur apertum aut de iudice / Si aperte a
iurare dz cum xii sacramentis / aut refer
re / Si audiat deferatur vassallo / iura
re dz cum xii sacra sex paribus et aliis
sex extraneis si vult et iurare semp sine
mendacio consciencie / Si no deferatur dno
audiat / iurare cum xii sacramentis vel p
sentibus et aliis sex extraneis vel extraneis
vel p mixtis et aut iurat de facto suo
et iurare dz sine metu conscie / aut de
facto alterius et iurat sm conscientiam qui
dam tm dixerit nunquam iurare sm con
scientiam h d usque ad § in quibusdam / pre
tenti i actori neutri quidem qz cum offi
cio deferatur cum interrogatione vel in
ratione actiones recesserunt ab aula
ut ff de iniuriis ac l i et l ubicunque a
liquo iure consono dz esse que iudicem
moveat ad suum officium impartiendum qa
sine ca neminem audit pretor ut ff de
rusac cum h § causa cognita et C
de edic divi adri tol l edicto ut
ff ad carbo l iii § cause et § due car
et ex de pbac c ii michi e quo pt
esse q michi sit q faciat p eo reo vel
actore cum auctore no pbante reus
coe faciat p reo ut C de eden l qui
accusare / Tertio hic no loquitur de pbonibus
…s sz de pbonibus fa no dicit q pbonu
tria sit gnia s vera et plana et hac
non indiget procinio et eius finem

no iuramenti dummodo tm alie circumstancie
moveant iudicem neqz sil' iudex / neqz
plena et ista p nulla hetur in caus
in quibus agitur de magno preiudicio
que aut sunt illa q inducant verisimilem
et consonantem iacturam q in l ad
movendi dic q sunt plura inter cetera
potuit unus tex de veritate dic jo
seu incola furiosus in aspectu suo que
fecit ante appat actu et l ad mo
vendi quod tunc unus tex testimoni
faciat iudicium qui est pbare iniuriam [illegible]
bis opi nec pt hic suspectus familia
ritate vel alia de ca que verba nobilia
sunt et vera / Expone dum dic vel
alia de causa iudic' arbitrio committe
da ut hic et si iste testis eet in fama
fa que hz debilitare eius fidem non
esset integer testis ad defendendum iura
mentum ut no ff de pena l cassius et
C de summa trinitate l i et unum scias
q testis no lrie examinatus no faciat
iudicium ad iurame delacom ut ff de
co l maritus et dico no lrie etiaz
si testis sit leuius tm modus examinan
di no sit congruus ut qz no sit inter
rogatus de ca / nam licz duo testes
non interrogati faciat plena pro
bacom / puta tu q unus no faciat sole
pnem et idem si unus testis no dixit
plene fam ut no ff de infamia l lucius
quia tal' examinat no caret quali bo
vir suspicione cui iudex no laborare
tur ad veritatem inquirenda unde mo
tus effectus impedit semiplenam pbonem
unius testis iniuriaz qz satis excedit
fides unius testis a iure cui ut ex de
testi c innocuit sz illud e semp me
morie retinendum q qui unius depoit
sup eo q eo remotum a na ortus tunc
ex eo uno teste iniqua deferatur sacra
mentum / qz eius testimoniu no consonat na
ture nec uni q naturam mutat ut s
quid sit invest § item si vassallus q
cua co natura negocii nulla psumptio
surgit et iud no ff pro soc l si marga
ritam filia no que de iur cor in ista
materia possunt dici plenissime exarata
tum in l ad movendi admovendi ut C
de re credi l in bone fidei referatur
ad manum feudorum / Quarto q pbonibus
deficientibus q debeat fieri in causis
feudorum dic odof in summa sua sub dca
rubricella q circa hoc iura sunt val
de absurda et obscura in usibus feu
dorum / nam ad hoc ut poss eorum iura
apte hic / Scias q de iure com si nulla
partium quidq pbat in ca semp qui pos
sidet dz absolvi ut C de eden l q
accusare et de pbac l fi tm in feudis
Si vero potest differre sacram possidenti
i sacram defensionis ut hic cum inl'tus
silibus de quo sacro in iure civili no
sic reperitur nisi in quodam loco mane
ut hic invent § si quis aut e s si de in
vesti int do et vas lib ou c i sic si
vassallus sic in poss feudi solus iura
bit si p unum sacente dno et no contradicente
in poss feudi p mansit Item tex s q
sic investi c i § si no vassallus sic aut

Si vassallus possideat puta feudu cum e
ul' camine duabz ul' tribus quietis ac a
paoribus no est opus aprobone s3 qui-
at an auferat alius. s. de gradi suo
in feu. p̄. si uo dus sic dic bonus aut
iudex cu cognita diligent' intuebit
cu pocius iur' iurando sic diu menda
hec qo tex. vi. dicitq' qn iuramen
tu3 datu. ita demu datu. si aliquid
p eo sit q' iudice moueat / ubi gsidera
de ista dictone aliquid / quod nos dica
m9 q' ubicu3 significat' ordinis ut. ff.
de re. dub. l. si is qui ducenta. p̄. vtru
et ideo si aliqd p eo est ut pbacio vi
us testis deferatu' sacra3 ut hic etia
no. d. g. Sz in qd hic gsonat cum
iur' civili. i. a. vi. q' no / qz quociens ad col
lere pluralitate actuu3 requiritu'. tes
tiu3 pluralitas ibi si de e vnde testis
no suppletu' p uita tu3 ut. C. de testa.
ut. l. si vnus s3 in feudis requiruntu'
saltu3 duo pares ad solempnitate in
uestiture noue ut. B. qui tes. sunt ne
c. i. ergo deficiente vno inuestitura
ipo iure no valet s3 dicens hic no de
ficiat unus tpre inuestiture l3 deficiat
tpre pbonis Sz tunc ego quero q°
modo ego sciam q' no defiat unus / in
quid vnus testis pt pbare semple
solempnitat' scam in uesti. cora duobz
testibus / puta coram se et alio pari
istam disputacoem hem9 in testa. l. hi
des palam in pn. et no. in. l. ij. C. de
po. bo. fur. in. oportet g° q' iste tex
dampnat de ueritate inuestiture ei9
solempnitate et vtru3 semple pbab'
al' sequetu' q' inuestitura esset ipo
iur' nulla et sic iuo' iur' no pbacina
tu'. qz eet iuratu sup feo ab ol iur e
remoto et no semp iur' ut. l. si. ff. de
iur' iuran Sz iura e in aliquo casu
datu'. sacra3 vassallo possidenti dum
non gsitetu' q' tenet adhuc in feudum
g° confiteri vi' q' allodiu3 sit dui ? sic
sup dicta rei ven. dz gdempnari ex
vi. confess. ut. C. de pba. l. sine possi
det Sz ego uideo q' ista gfessio n
est simplex s3 h3 gdic' annexam ita
q' vnu3 ab alio separi no pt / Secus
cu si possent separi ut. ff. de li. lo. l.
aurelius. y. idem quesijt. C. de tns. l.
si quidem. p̄. si cert' pe. l. siquidem ex
timauit. ff. de l' ij. l. qui solid. in prin.
C. de dona. an nup. l. ij. C. de r. p. l. siqd
cu ul' dic q' iste casus est silis ei qui g
fitetu' pmissione3 et allat testem na
si iudici uidet' pot deferri sup hoc pco
de no petem. fur. sacra in defectu pbonis
nec cu ista sut gdictoria y mo sut co
patibilia et sic plena pbo no derogat
semplene ut dixi in dicta. l. in bonefidi
Sz qual' dz ee vnus iste testis in feudo
uideo dz ee pmissus no phibitus / dis
tinguendu3 e inter noua3 et ueteram
inuestituram ~~et veterem~~ ut. B. ti. i. c. i. na
testis inualidus no facit semplenam
pbacionem nec iudiciu maxie solemp
ne. i. quod. ff. ad macedo. pbacom na
quedam sut iudicia motiua no admi

ciulata que nun9 sut q' semplena pba°
ut nota. ff. de pbac. l. cu pbacio et. l. ec
mataris Sz ego quero cum ut dictu
est supius requirat' possio finalis in
quid p vnu teste ista possio semplene
pbetu'. ita q' sup ea deferatu' sacra
in defectu pbonis / r° no quia cu ista p
bacio debeat pbare tamq' pmidicans
ad deferendu3 iuramentu3 in causa pnci
pali / oportet q' pbetu' plene / qz vn9
testis sup iudicio no facit iudiciu3 / ut
nota in. l. si. C. fam. herc. de inde ex
hijs que leguntu'. hic et. B. ex gtrou.
in uesti. c. i. et de gten. int' do. et uas.
de inuesti. c. i. collig' ibi quedā disti
cio p iac. bel. que talis e / aut iura
deferetur a pte pti / et tuc dz iurame
tum pstare vel referri ut hoc. p. ma
nifeste enī tu' ptudis est nolle iura
re ul' iuramentu3 referre ut. l. mani
feste de iur' iuran. ul' dic aliter de me
cor ut ibi / aut deferetu' a iudice / et
tuc / aut actor plene pbat et reus
gdempnat' ff. de rei ven. l. officiu.
aut nullo pbat et tuc absoluit' reg
de iure romano ut in gijs et. C. de
hijs qui ad ec. gfugi. l. sicubi / Sz in
feudo pt iudex deferre si sibi videt'
expedire ut B. p̄. / aut actor semple
pbat ut p vnu3 testem ul' pu atam scrip
turam ul' p compacoem litraz / et tuc
aut vnus tm nouit vitatem et sibi
deferetu' iuramentu3 de iure iuran. l.
ius iurandi et ad pecunias. p̄. i / aut
vtruq3 nouit / et tuc honestiori defer
tu' / si aut sunt pares tuc / aut feudu
est modicu3 / et tuc actori deferetur
aut magnu3 et tuc reo ul' conferet'
in arbitriu3 iudicis ut hic. p̄. in dubijs
uero magis deferetu' possidenti ma
gnu3 cu est comodu3 possionis ut
insti. de in. dic. p̄. gmodu3 et pocius
reo ut no. C. de rebus cred. l. in bone
fidei iac. bel. in hac g° cōclusione r
manem9 videlicz / q' aut dus possidet
et vassallus nullo mo pbat / et tunc
absoluit' dus nullo pstito sacro / aut
possidet vassallus et dus nichil p
bat / et tuc si vassalli possio e anti
qua et eius sacramento diffinit' et ab
soluitu' / aut noua et gmittitu3 sa
cramento dno / nisi aliud p possidete
faciat / aut p agente3 dnm ul' vas
sallu3 fit semplena / et tuc an sit sa
cramentu3 deferendu3 gmittit' iudica
tis arbitrio / qui qu3 actori / qu3 reo
deferet / ut hic dicat' et ita intellit'
et limitatu' B. de gtrou. inuesti. in
prin. et B. si de inuesti. inde. et uas
lis ori. c. i. ubi no extātibus pbonī
bus reis deferetu'. sacro possidentis
quod est vm / si possidenti iudex cre
derit sacramentu3 ee deferendu / ad
de q' iuramentu3 no dr pprie pbacio
s3 quasi p bo / ut no. B. de feu. cogni.
c. sacramentu3 / Item sciendu e / q' duplex
est feudu. s. corpale et in corpale
puta in. dic. de camara circa ergo
feudum iur' dictois / quero vnu vtr

acquiratur quasi possessio per percessum facu
tatis penitus contumaciam et dicendum
est quod non dicat enim Innoc. quod ex hoc
iudex non possidet nisi labia sua ut
ipse not. extra de resti. spo. c. olim 2
ergo quod aliqua executio sit facta
puta per capturam pignorum vel de
perceptione bonorum et huiusmodi et e
ratio quia in dicto requiritur extrinsecum
in quo aliquid realiter agat et non
abusive sed occurrit quedam dubi
tatio nam ego dixi supra in c. i.
§. si non vassallus. 8. quid sit inuest.
dicatur quod vassallus per duos vel tres ac
ceptos constituitur in quasi possessione
et si subtrahunt sibi probat iura
mentum nam primo videtur quod tamquam
spoliatus probet eo ipso ut C. de pre
scrip. xxx. an. l. si quis emptionis. §. sed
hic supra illius sed ibi loquitur in uera
spoliatione hic in ficta ut ff. de vi
suc. l. sequitur §. si viam. ¶ In tex. l
consuetudo quia de consuetudine fit hic men
tio quero si certa e dicta et platum
hic consuetam contrariam consuetudine quantum
qualiter iurabit Respondeo secundum consuetudinem
conventus iurabit in anima quantum
quia ipse non est maior pars capituli
ymo nec habet mediam vocem si ad
totum capitulum conferatur exemplum
magistratus qui interponit auctoritatem
in creatione syndaci vel magistri so
cietatis nemo enim diceret magistrum
societatis habere dimidiam in factis co
llegii quia sufficiat sibi adhesio ubi
quod est sum. hoc not. Jo. mo. in c. pa
rum de testi. li. vi. in glo. sua que in
cipit et ita abbas de consuetudine nota d.
elect. in l. i. C. de sen. ta. et adde quod
nota de elec. c. in uetil in nouella
Etiam episcopus debet iudicare secundum alle
gata et probata non secundum scientiam suam per
prium ut in c. venerabili de censi. et
per Innoc. et in nouella.

In quibusdam. Casus contentio
est inter dominum et vassallum
de feudo queritur an vassallus
a domino possit exigere iuramentum ca
lumnie videtur quod non quia imperator
hoc prohibet sed nec dominus exigere posset
a vassallo alioquin si exigeret et ipse co
geretur iurare quia quod quisque iuris
etc. hoc dicat ¶ Econtra si dominus vult
prestare iuramentum calumnie utrum
possit exigere a vassallo contradicunt
quod sic quia utitur iure suo item quia
beneficium sibi datum non debet retorqueri
contra eum ut ff. de mino. l. si iudex ar
gumento inquirit videtur quod istud
beneficium est conservatum et exco perfecte
ius quesitum vassallo quod dominus id re
uocare non potest ut ff. quod quisque iur.
l. in. in prin. item non debet conferri impo
testate adversarii mei ut ff. de iure
o. iudi. l. idem cum eodem. §. quod si inutile
item quia licet beneficium habeam ex quadam
consequentia tamen possum eo uti preiudicialiter
se etiam adversario meo nolente ut
ff. de contra. l. si post mortem. §. fi. et non
per doc. C. de tempo. in inte. resti. l. pete

te sile habemus de impetrante apostolicus remo
tum quod clausula extenditur ad eam recusa
tionis ut ex. de rescrip. c. pru
dentiam nam licet impetrans remanet
clausule non tamen nocet adversario idem
habemus in sportulis C. de fruc. et litis ex
pen. l. fi. et hoc credo verius ¶ Sed quod
respondebis ad l. si iudex iudex ibi loquitur
in correlatiuis ut ff. de acceptilatione l. fi.
vel verius ibi solus minor habet beneficium sed
adversarius venit de iure com. ut C.
de repudi. que fiunt in iudicio. l. i. et
ideo prinilatus est potior ¶ Demo
op. nam licet ista videatur falsa si enim tu con
sideras naturam illius tituli quod consequenter
iuris duo requirunt scilicet quod ad interpre
tacionem et quod ius iniquum sed neutrum
horum est hic nam nec constat quod domini
interpretauerint nec est ius iniquum cre
ditus censeatur loco parentis vel promi
cui remittitur ius iurandum ut l. ius
iurandum et ad pecunias §. hoc ius
iurandum si dicamus quod hic sit speciale in
iudiciis in quibus debet seruari paritas
statim ego opponam quia patronus
non iurat de calumpnia tamen libertus iu
rat dic ergo quod ille ti. quod quisque iuris
habet locum per extensionem non per inuenti
onem et facit ff. de dap. in fec. l. qui
bona §. si quis quia etc.

Similiter. vassallus non possit
dominum accusare vel contra eum te
stimonium ferre in causa civili
vel criminali et si contra fecit feudum ca
dit hoc dic licet quidam alii dixerunt.
h. d. si confecerit. s. sponte nam ille qui
cogitur non dicatur contra facere quia ius
per eos censetur quam ius dominum que ex
cusat ut ff. de damp. in fec. l. flumini
§. si. et ff. de publica. l. cesar et ff. de
reg. iur. l. non vi. §. qui iussu et quod
nota et ff. de in fami. l. furti. §. qui
iussu et quod nota in ista quod quis man
dato per dominum et licet non adiciat tex. cir
cumspecta se penale iudicium daturum
tamen hoc se subintelligit ut ff. de in
ius vocan. l. quamvis. Baldus.

Item si inter dominum. Casus si con
tentio est de beneficio inter dominum
et vassallum domino possidente
vassallo autem in probatione deficiente
absolutus dominus sine ullo et vassallo
possidente domino in probatione deficiente
si longa est possessio vassalli sibi defer
tur sacramentum si noua non defertur sibi
sed domino nisi presumpcio sit pro vassallo. h.
dic. longa. nota quod longa possessio
dicatur que in ea steterit per annum et est
valde impropria locutio. C. de iusiur. tus
for. l. i. in prin. ubi non solum annus sed bi
ennium vocatur tempus angustissimum i.
breuissimum quo tempore nisi dominus audi
tur non debent excludi sed speciale est in feu
dis propter fauorem que domini recipiunt a va
ssallis. noua possessio i. vix annum pe
de cer. nisi illud i. aliqua ydonea pre
sumpcio cum. xii. sacramentalibus pe. de cer.

¶ de lege corradi   Rica.

Lex corradi. diuide in duas p[ar]t[es]. primo tenor legis corradi. s[e]c[un]do quedam distinctio s[e]c[un]d[u]m [con]suetudinem mediolani. s[e]c[un]da incipit in §. s[ed] talis casus. si int[er] capitaneos regis est questio coram rege d[e]z diffiniri p[er] l. corradi. Si u[er]o int[er] ualuassores coram paribus curie. s[ed] mediolani no[n] s[er]uatur dicta lex s[ed] distinguitur. aut [con]tentio est int[er] duos quicu[n]q[ue] fuerint de b[e]n[e]ficio regali. tunc coram rege de[bet] diffiniri. cet[er]e u[er]o cause coram paribus curie. hoc dic[it]. Queritur que distinctio sit ronabilior. et uid[etu]r q[uod] distinctio corradi quia om[n]e ius quo utimur p[er]tinet ad p[er]sonas deinde ad res uel actiones. est ergo p[er]sona tamq[uam] dignior inspicienda ut l. i. ff. de sta. homi[num]. Inginiu[m] ui[detur] inspicienda causa potius quam p[er]sona. q[uia] ius maxime i[n] causa positu[m] e[st] ut ff. ad l. acquil. l. si ex plagis. §. in clivo capitolio. Ego. distinctio corradi est ronabilior e[st] et tenenda. q[ui]a e[st] lex imp[er]ial[is]. nam p[ro] p[er]sonis in dignitate positis no[n] nulla priuilegia inuenit veterum auctas ut C. ubi senat. uel cla. l. quoc[iens]. C. de muni. l. fi. C. de pau. l. pe. C. de dign. l. quociens. cu[m] infinitis similibus. p[ro] mediolanen[sium] [con]suetudine facit q[ui]a solo[m] de b[e]n[e]ficijs p[r]incipis ad eu[m] p[er]tinet iudicare et ip[s]e est qui pot[est] et h[ab]et determinare de eor[um] sub[stanti]a et qualitate et q[ue]modum b[e]n[e]ficium sit eo[rum] m[od]is ut ff. de reg. iu. l. uerum. aus et ex. de iudic. cu[m] uenisset. nam b[e]n[e]ficiu[m] p[r]incipis sile est legi a beo condite quia ip[s]e solus h[ab]et int[er]p[re]tari ut C. de legi. l. si imp[er]ial[is] maiestas. i[n] causis aut[em] no[n] reseruatis ita magis iudex deb[et] iudicare ut parum absq[ue] p[er]sonarum differen[ti]a ut C. de iudic. l. iam no[n] nouam etc.

Inter pares. diuide in tres partes. primo coram quo sit diriminenda [con]tentio orta inter pares. s[e]c[un]do an d[omi]n[u]s pot[est] feudu[m] alienare uel alij dare. et quo casu. s[e]c[un]da incipit in §. ex eadem lege. t[er]tia in §. simili. Casus si [con]tentio est int[er] duos vassallos quorum uterq[ue] dic[it] feudum p[ro]prium esse p[ro]ducant eundem inuestitorem siue diuersum. ea diffiniri d[e]z coram iudice uel arbitro. u[er]um p[ro]p[ter] si ambo p[ro]ducant unu[m] et eundem inuestitorem si d[omi]n[u]s possidenti sine fraude ~~[illegible]~~ uolu[er]it ille obtinebit nisi aduersarius [con]trarium p[ro]bauerit. h. d. inter pares duor[um]. i. inter duos qui dicunt se pares. s[ed] tu[n]c no[n] [con]stat al[iqu]i d[omi]n[u]m ee[t] cognicio ut j. d[e] p[ro]hi. feu. alie. p[er] fre. c. i. §. p[ro]. si int[er] et dic ut ibi plene nota p[er] coram iudice. s. ordinario p[er] garantare e[st] uulgare tuscor[um] qui appellant instrumentum garantigie. i. firmitat[is] et p[re]sumi cu[m] e[st] o[mn]i[n]o standum. et hoc e[st] r[ati]o l[eg]is q[uod] ceteris paribus qu[ando] uterq[ue] allegat dominum d[omi]n[u]s pot[est] alteri affirmare feudum. ar. ff. de le. ij. l. si fun. §. si inter duos. Sed quero quid si inter duos agatur no[n] de iure rei s[ed] d[e] iure possessionis puta quis ad que[m] uenit possidentem ut C. de app[ella]t[ione] l. i. licet uterq[ue] vassallus sit et hoc [con]trarium p[ro]uidet e[st] bredinensis in summa sua q[uod] quo violencie no[n] tractabit coram d[omi]no feudi ut ex. de foro [com]pe. ex p[ar]te s[ecundu]m gof. et nota ex. d[e] iudic. cetera s[ecundu]m ber. dicit tamen ebredunen. q[uod] de [con]suet[udi]ne in multis locis semp[er] cognoscit d[omi]n[u]s in hoc casu siue p[ro] posses[s]ione siue de p[ro]prietate queratur. ita ponit ip[s]e in summa in ultra cauta. Ego al[iud] di[co] q[uod] si istud potius respiciat ad iniculum petitorium p[er]tinet cognitio ad d[omi]n[u]m ar. C. de iudic. l. nulli. si aut[em] nullum p[re]stat ad iniculum s[ed] agitur ad aliam penam qua priuatione feudi et alia lege q[uam] lege feudor[um]. talis cognitio no[n] p[er]tinet ad d[omi]n[u]m s[ed] ad ordinarium loci. et e[st] r[ati]o q[uia] no[n] p[er]tinet ad natura[m] feudi. q[ui]a due tm causę spectant ad naturam feudi. s. ip[s]ius feudi constitutio uel [con]seruatio. item eius priuatio. que s[ecundu]m [con]stitutiones feudales descendit. de alijs eni[m] penis no[n] cognoscit iudex feudi s[ed] ordinarius loci. ut no[tatur] i[n] dicto. C. ceter[um] p[ro]p[ter] p[r]imo. Et ideo siue criminaliter agetur siue ciuili ad vindictam actione in iuriarum siue actione l. acquilie. uel int[er]dicti q[uod] ui aut clam iudic[is] ordinarij esset cognitio. Sed quia hic fit mencio de arbitris ideo sciendu[m] q[uod] d[omi]n[u]s ja[cobus] de ar[ena] in summa sua quesiuit ut[rum] v[asallus] possit se [com]p[ro]mittere in adu[er]sarium et dixit q[uod] no[n] ut l. pe. ff. de arbi. quia [com]promissum requirit duo extrema. que no[n] sunt h[ic]. quia no[n] est nisi unus [com]p[ro]mittens ut l. ij. ff. de stip. s[er]uo. Sed l[ice]t istud no[n] teneat tamq[uam] [com]promissum in arbitrum in[de] q[ui]d tenebit tamquam quoddam pactum. ar. q[uod] sic. ff. p[ro] socio. l. si margaritam. ff. de p[re]scrip. v[er]bis. l. in insulam. Inginiu[m] q[ui]a ad obligandum si no[n] valet q[uo]d ago ut ago no[n] valet ut valere p[otes]t ut l. i. §. i. de [con]sti. pec. De hoc dic q[uod] aut tamq[uam] in bonum uirum. et siquidem [com]promittitur de re familiari valet. idem dico si de aliquo b[e]n[e]ficio sup[er] quo liceat paciscj. ut no[tatur] i[n]nocentius in c. sane ex. de treug. aut de vindicta. et tunc aut ciuili et valet aut criminali et no[n] valet ut ff. de arbi. l. no[n] distinguimus. §. de liberali. ar. [con]tra ff. de condic. ob causam. l. pe. et ff. de fur. l. int[er] d[omi]n[u]m. §. qui furem. Sed ibi no[n] fuit [com]promissum et sic p[ro]cessum de f[ac]to et no[n] de iure ut no[tatur] C. qu[an]do ciuil. actio in cri[mi]n[e]. aut e[st] dubium utrum tamq[uam] in arbitrum uel arbitratorem. et p[re]sumo q[uod] tamq[uam] in arbitratorem. ut res magis valeat quam pereat. et q[ui]a no[n] p[re]sumitur ille uelle litigare qui se ponit i[n] manibus aduersarij. et ideo no[n] p[re]sumitur eu[m] eligere tamq[uam] disceptatorem s[ed] tamq[uam] amicum. ar. ff. man. l. creditor. §. i. item quia hec s[ecundu]m p[ro]priam noticiam. ut ex. de p[re]p. C. ab excommunicato. item facit q[uod] no[tatur] host[iensis] ex. de arbi. in nouit. et ibi in nouella. Sed hic quero si e[st] data arbitratori potestas q[uod] pot[est] iudicare alte et basse p[ro]ut sibi placuerit quid operantur ista uerba. Ego. dicit Jo. an. in c. humilis de maio. et obe. q[uod] pot[est] face[re] quidq[ui]d sibi uidebitur s[ed] ponder[a]t u[er]bum uidebitur q[ui]a si e[st] iudex no[n] facit quod sibi placet s[ed] eius [con]sil[iu]m quia cu[m] appareat de mente sua id q[uo]d est

8o

6a

9o

8o

Omnia

x grauabit

9o

vasallus possit compromitti in adversarium 9o

quod operatur ista verba iudicare alte et basse / 10a post

qo quāto tpē durat ɋpmissio que fit in arbitratores

qo de ɋpmisso

fiendum fiat oppositum ut ff. man. l. creditor
§ lucius et nota q si arbitrator ex certa
sciā de alieno largitur ideo nō valet quia
est ei pmissum donare de alieno ut ff. q
vi aut clam l. phibere § plane ymo e
quasi scies fur ti de alieno largitur sed h
in mediate quitur quāto tpē duret
ɋpmissio que fit in arbitratorem ppe
petuum et ideo nō valet pceptum fcm
post annum a tpē ɋpmissi ar. C. coia de
le. l. fi. § sed et si quis ita dicat jac. pre
dictus sed bar. dic q si ɋpmittit sup sb
stancialibus ɋctus dz declarare i. lx di
ut ff. de edil. edic. l. q si nolit § si qd
ita ibi di q si res sit vendita ut si dis
plicuerit redibeatur nec sit diffinitum
tempus ad redibendum q i. xl dies pt
redibere et nō ultra et est ar. q si in cō
pmisso appont tpus hoc acto q sint di
es utiles q si non pot hri copia pars
nō currit dilacio dicas q in § si qd
ita illud e ideo quia de natura per
tenciae que fit in alterius pudicium
est q intimet adusario al' nichil ope
ratur ut C. de satis. l. i. ff. de pau. l.
si parcem absentem si aut sup aliquo
extrinseco tuc durat ppetuum ita no
tat ipe in l. si quis arbitratu ista l.
q si nolit salua reuerencia sua nichil
facit quia ibi erat collatum arbitrium sr
resolucioe ɋctus et nō tamq in bonum
virum sed tamq in voluntatem cuius ar
bitrium nō posset reduci ad arbitrium
boni viri item nec dicta l. fi. C. coia
de le. hoc pbat quia ibi e casus spalis
ut pfiguratur annus quia spatium electo
ɋcesti ad adusarium et ideo dico q
dz statui terminus audiẽce ut C. de
iure deli. l. si curatoris iuxta nō i stis
ff. de pau. l. oim certe et sine termi
no statuendo audire sicud e ɋmissa
et quditas negocii tamq bono viro ɋ
ipa subā tocius litis ita et tpus et io
debz laudare intra tpus equm arbitrio
boni viri et sm q videt expedire vel
q pt. ar. ff. de solut. l. cu sticus et ff.
si quis cauc. l. i. certe et illud quod
dicitur de anno satis videt equm tū
nō computabo annum a die ɋpmissi sed
a die quo potuit cognoscē ptibus
ptibus mora anni faciat ita euanes
cere ɋpmissum eo q qui tanto tpē est
in mora nō est bonus vir ul' dic q p ar
ɋpmittitur simplicite aut sup nego.
ppetuo cau arbitramentator succedit
loco arbitri et detur terminus ɋcedo
cau ul' assignabit tpus arbitrio iudi
cis ul' plapsum ani inducat tacita re
nunciacio compmissi tam pars q ipius
arbitratoris ar. ff. de arbi. l. item si v
nus § si multo post et e sile de anno
ex. de of. dele. c. ɋquenti ¶ Sed pone
ɋpmissum fuit sem ad mensem postea
prorogatum sine repilogacione alterius
ɋpmissi an sit idem ɋpmissum quia duo ter
mini respiciunt vnum et idem actimabile
i. vnum compmissum respondeo iur. fictoe est
vnum sed re uera sunt duo sm cy. in l. si
cu dies in addicionibus vide nota in c.
his qui ano de pben. li. vi. et p bar. in l.

qo d' arbitratore

dum
f.

qo d' gr.

qo d' gr.

qo d' abolhes

in ff. de damp. infec. l. rudit aut no
uo aio et verz dicit cy. aut apud fuit
data ptas prorogandi et tuc ea re
uera est vnum et idem l. pomp. § d
neg. gest. ¶ Sed quid si arbitrator pcep
q daretur x. sed postea bonus vir dimi
nuit et statuit q v. nunquid si illa v
solueritur committat pena ɋpmissi uel
nunquid ille qui pecait quia plus pecait
maderit in penam ɋpmissi sup isto so
dicit idem jac. q non quia iustam ha
buit cam litigandi et ignorauit iste
quantum eet quod debaretur unde non
debuit ius sum in discussum metu pe
na delinquere ut ff. de peti. he. l.
illud item nō dz dici quiesse ante
quam debitum fuit declaratum sicut ne
penitente ap'ne ar. ff. de sta. li. l. sta
tu liber ~~ronem~~ maxie si in iudicio
offerat se soluturum q declaratum fu
erit interim nō dicetur in mora ar.
C. de dist. pig. l. si residuum sm jac.
pdam et p hoc e determinatum an per
eius reductionem maderit in penam
cu demum post sinam appeat q habe
bat iustam cam p pte et p pte non
sed quantum ad alium passum vtitur ille
qui non soluit v. in quibus remasit
arbitrium firmum madat in pena con
pmissi et vi. q sic saltem pceta ut
ff. si quis cauc. l. si pmus § simpliciter
in genere vi. quia agitur ex sina iudic
non ex ɋpmisso et arbitramento iux.
nō ff. de pac. l. tale pac. § qui pno
cat item p hoc quia mutata psona
stipula. pene nō ɋmittitur ut ff. in
de sol. l. cum apud sempronium et sic i
puniet a pena ɋuencionali sine iudic
non parebit nam pmissio pene nō
extendit se ad psonam iudicis de qua
nō fuit cogitatum ut ff. de arbi. l. i. cō
pmiss. et ista opi placet bar. ¶ Tercio
si ptes ɋpmiserint se in iudices dele
gatos an videant renunciare rescripto
rescpto nō ymo exurgat quicte intelli
gitur pcedunt sit p pte valore se
tencia ex vna parte et p alia pte
seu capitulo ex alia ut ext. de preben
nisi eet et nō est alibi ¶ Queuit id
jac. qui ɋpmittit in offensum vtrum
offensus pot mandare offendenti
q decivitate exeat et dic q non
nisi in ɋpmisso fuit hoc actum nec
p hoc dicat infringi libertas sed quo
damo de iniuria satisfieri ut ff. de
iniuriis l. sed si vnus § si iure caue
tame tibi quia istud pceptum nō hebi
tum loco relegacionis ul' iur. dictois
publice ita q si non pueniu debeat
tamq violator iur. dei criminaliter pun
iri nō eni hec auctas ɋpetere possit
his qui nō hnt merum impium ut
C. de sent. et int' loca o. iudi. l. nulli
hoc retulit quia ista et plura alia p
fat. jac. de duo ardizo ponit i sua
sua huius opis ple. et ult' carta si
ne sue ubi videre potis si sumam
¶ Extra possz queri vtrum pot

digi in arbitrum procurator lic' et videt' q' no(n) q(uia) suspectus est in iuriis q(ui)z o(m)nibus paris purgat suspect(us) et hoc verum est nam ego video q' de parti volun tate procurator pot(est) esse testis sic me diator sz si non procedit de parium vo luntate sicut a(n)te loquimur de parte litis et no(n) pot(est) esse testis p(ro)pter repugnancia(m) officii aut in procuratore negocii et tr(ac)- dicit quidam q' in illo nego(cio) no(n) possit testificari sz in alio sic ut hic nota io. mo. in c. ultio de testi. li. vi. in glo. fi(nali) que incipit. Est ratio. sz q' dixit de eo dem nego(cio) subdistinguitur p(ro)bac(ionis) aut ad eum redundat p(re)iudicium vel como dum et repellitur p(ro)pter affectionem commo di aut non et no(n) repellitur ut ff. de iure fis(ci) l. de fe(re)re. p(ar)a(grapho) idem decernit que p(ro)t(er) allat(a) et io. mo. Ex queit in quid notarius infamis pot(est) conficere instrum(en)tum de co(m)missis et laudibus et vi(detur) q' no(n) si co(m)missum e(st) iudiciale secus si ex(tra) iudiciale p(ro)pter ea que no(tat) bar. ff. ad l. iul. repe. l. eadem lege. Tu dic q' si est infamis infamia iuris p(er)petua(m) irrogata no(n) pot(est) sz donec sit co(n)dep natus pot(est) ut ff. de infa. l. ii. p(ar)a(grapho) iulet et de inspec. de instru. edic. p(ar)a(grapho) ergo. v. item ob. q' tabellio et p(er) inno. de ac cusa. qualiter nec aut. vtru(m) ex c(ri)mine falsi vel alio famoso sit dampnatus in hoc tu est dica quia si ab officio in quo erat e(st) remotus no(n) tu(m) criminali co(n)dep(n)atus no(n) deponit officiu(m) tabel lionatus. Sz si quia s(u)b(ver)ti(r)atem co(m)misit remotus est ab aliquo offi(ci)o puta ca(n) cellarie no(n) valent amodo sua instru(menta). l. si aliquid. C. de suscep. et archa. De notario ex(tra) tato conficiente instrum(entum) de p(ar)tium co(n)sensu an valeat dic ut nota desent. ex. c. decernimus libro vi(t)o i. g. et de excep. c. pia in novella. Si es set notarius acc(us)are ecc(lesie) no(n) posset con ficere instru(mentum). Et no(tandum) q' licet testimonium sit publicum officium tu(m) testis est p(ri)ua ta p(er)sona tabellio sit in testificando sz in co(n)ficiendo instru(mentum) e(st) pub(li)ca p(er)sona C. qui testa. fa. pos. l. et de elec. michil p(er) inno. sunt quidam testes qui vocantur synodales ad similitudi nem ..... et si sunt infames qui creantur non repellit eorum delacio si postea fiunt sic ex. de testa. cupie(n)tes. sit. c. p. et e(st) ar(gumentum) q' idem in tabellio(n)e dic debeat p(er) bartolu(m) baldus de

Ex eadem lege. dividitur in duas partes primo recitatur co(n)suetudo p(ro)uin(cialis) co(n)suetudo s(e)c(un)do co(n)sue(tudo) s(e)c(un)do specialis mediolanen(sis) s(e)c(un)da incipit in ver. q' mediolanen(ses). Casus datur re gula s(ecundu)m generalem co(n)suetudinem q' talis est d(omi)n(u)s sine voluntate vassalli feudum alienare no(n) pot(est) sz hec regula non s(er)vatur mediolani sz distinguitur aut d(omi)n(u)s alienat feudum totum sine cura maiori aut equali et possit aut inferior(i) et no(n) licet sine vassal li voluntate aut alienat feudum to tum cu(m) cura etiam inferiori et tunc licet etiam sine voluntate vassalli

alii aliter dixerunt hoc dic. no(n) pot(est) no(n) s(ecundu)m hoc q' d(omi)n(u)s no(n) pot(est) alienare vassal lum invitum quod verum est p(er) iura de le gatoribus. C. de novac. l. i. et ibi p(er) cy(num) s(ed) p(er) modum cessionis pot(est) si alienat cum cura quia cu(m) universitate lic(et) q(uo)d al(ias) no(n) licet ut ff. de acqui. re. do. l. q(uo)d a(d) c(er)tu(m) j. de vas. qui curam ven. c. j. alii di cunt q' etiam sine curam libitum e(st) du modo totam p(ro)prietatem d(omi)n(u)s alienet et

ver(um) vi(detur) licere d(omi)n(o) de sua p(ro)prietate di sponere cu(m) p(ro)prietas affecta no(n) sit sicut licet alienare cu(m) p(re)dio ascripticio et cen sitos etiam invitos ut l. q' admodum C. de agr. et censi. li. xi. q' quia ipsi reg ni(cole) ingenui ut nota insti. de iure p(er)so. et quod dic licitum e(ss)e intelligitur q(uando) d(omi)n(u)s alienat maiori vel pari secus si minori quia vassallus no(n) vult des cendere quod esset si forte d(omi)n(u)s aliena ret p(ro)prietates suas cuidam rustico. Sz si p(ro)prietas e(st) quid universale puta plebs plebs castri vel villa etiam rus tico pot(est) emere dignitates et iuris dictiones que sunt p(ro)priu(m) in tocius vendicionis tene mente sz decime co(m) m(un)i(ter) de(b)ent no(n) possunt vendi quia pub(li)- c(i) iu(ris) sunt extimationem no(n) recipiunt et maxime mer(ito) impium q' exactum in p(re)- qua(m) nulla e(st) extimacio ut ff. ad l. acquil. l. lib. homo sz p(er) co(n)suetudinem usu patum e(st) et cottidie videmus cast(ra) et villas emi et vendi cu(m) mero im perio et mixto imperio et omnia iu(ris) dictione que co(n)suetudo vincat legem ut C. de feudi cog. abort. et adde quod nota ff. de fideius. lib. l. in fine et ali bi de hoc dixi et no(ta) q' glo. hic tangit duo brocarda primum est licitum e(st) in so lidum quod p(ro) p(ar)te no(n) licet q(uod) e(st) veru(m) q(uando) no(n) est eadem r(ati)o p(ar)tis quo ad p(ar) tem que e(st) totius que ad totum item verum in dividuis aliud brocardum q(uod) dam transeunt cu(m) universitate que p(er) se no(n) transeunt hoc verum in his de q(ui)- bus universitas p(er)ditur et ab ea dependent sz quo cognoscam que sint ista r(espo)n(de)o ea que p(er) se no(n) sunt in commerc(io) ut sacra religiosa lib(er) ho(mo) ascripticius censita et huiusmodi de quib(us) lege est expressum q' p(er) se no(n) alienentur

unde c(ir)ca vim et auctem legis co(n) mercium nullum e(st) ut ff. de le. i. l. si quis in quibus p(ar)a(grapho) fi. item queque p(er) se possideri no(n) possunt ut p(atet) in suprio ribus exemplis. maiori. nota mi rabilem casum in quo aliena(ti)o possit fieri potenciori et no(n) inferiori n(on) licet. p(ro)ptere(a) s(ecundu)m ut p(er) hoc emptor ius aliquod consequatur in vassallo et e(st) r(ati)o quia no(n) cogit(ur) hic duos d(omi)nos sz sufficiat p(ri)mus cui remanet vassallus in solidum tex. est hic melius nobilis do minus tu(m) peiorem bene credo q' sit tras latum in emptorem sz no(n) trahit ad se fidelitatem in pluribus locis nota q' li(cet) plura sint loca unu(m) tu(m) e(st) feud(um) quia nova investitura ut hic et ff. de v. ob. l. scire debemus. item vinitas

Quo de notario q(uando) infamis

Bo(num) de no tario

Bo

ca9

quod d(omi)n(u)s non pot(est) alienare vasallum invitum

No(ta) 2o brocarda glo(se)

1

2

q[ue]ro

diatur respecu actus disponentis licet plures sint res de quibus disponit. Nam si legatum mihi alimenta unum e legatum p[ro] toto t[em]p[o]re et una p[re]scriptio incho ans a p[ri]ncipio. Secus si forma legandi fuisset lego alimenta singulis annis quia non currit una p[re]scriptio p[ro] omnibus de p[re]scrip. xxx. an. cum notissimi §. p[rinci]. i[n] his de p[re]scrip. lon. temp. l. fi. Nam usus qui consistit in necessariis alimentorum cum recipit e unam et eandem p[re]scriptionem p[ro] toto tempore. Secus si exprimeretur lego tibi usum singulis annis quia tunc non e unum legatum quod nota.

viii

Ex queio quid si duo una medie[ta]te vendit alteram medietatem vendit alteri a quo recognoscat se vassallus et videtur q[uod] a neutro nisi m[ihi] se quemat a quo vassallus debeat se recognoscere quia regula e q[uod] p[ro] uno feudo non tenetur recognoscere plures duos recoredent g[lo]. si volunt al[ias] sibi imputent. ar. ff. de usufruc. l. quod. baldus.

i[n]

Similiter. Casus regula et exceptio a regula et exceptio ius declaratio regula e q[uod] regulariter non pot vassallus feudum sine d[omi]ni voluntate alienare exceptio est nisi det alii in feudum exceptionis declaratio e si det equali p[er]sone sibi ac silis est det simili militi et aliis vassallo licet alii dare in feudum usque i[n] infinitum in quibusdam tamen acius observatur q[uod] si p[er]veniat ad certam p[er]sonam feudum amittatur et revertitur ad dominum p[re]dicto quidem qui alii dat in feudum sum feudum dare debet ea lege qua ipse habet si aliter dederit alia lege feudum amittit aliqui aliter dixerunt hoc diat sup. v. p[re]dicto. Hec talem postillam quid ergo si vassallus libere feudum in alium transferat infeudando ea lege et conditione qua in se habet postea vero tractu t[em]p[or]is fidelitatem et alia s[er]vitia remittat r[espon]d[eo] valet nec p[ro] hoc amittit feudum ar. ff. de iur. do. l. int. symon. servitute ar. e hic q[uod] vassallus vassalli cogi debet duo d[omi]nis servire et j. de pace iura fir. §. fi. sed hoc e f[a]l[su]m ut hic d[icitu]r in glo. ar. ff. usufruc. quad. ca. l. si usufruc. mihi legatus de hoc dic ut notatur. C. de contraver. invest. §. fi. et de co. §. fi. de pace. iura. fir. jac. sui masauli. ar. e hic et videtur quasi casus q[uod] si consuetudo est ecclesie dare in feudum res ecclesie acquirenti et successoribus masculis et feminis de hoc dic ut nota. C. de his qui feu. da. pos. c. i. in p[r]i[ncipio]. quia confessio in quibusdam inducit tractum p[ro]hibitorem in reliquis ut e. de pace. l. in actis et e. de pac. quen. l. fi. et istud operatur natura termini respectum al[ias] restrictum ut in. c. exiunt de paradiso ex. de v. sig. in clem. Feruent glo. pone q[uod] tertia p[er]sona alienavit in quartam vel quinta alienavit in quintum quis aget contra possessorem utrum p[ro]prietarius an feudatarius vel pone sic concesse sunt duo infeudatores p[er] parvis

q[ue]ro

r[egul]a

q[ue]ro

ar[gumentum]

ar[gumentum]

q[ue]ro ex

sub an facta est infeudatio alienat quibus vendicabit utrum p[ro]prietarius an feudatarius p[ri]mus et videtur q[uod] feudatarius quia utilis p[re]fertur directe ut ff. de pau. l. patre in rem suam dato. Contrarium est verum quia p[ri]mus feudatarius qui se infeudavit utile dominium transtulit ut ff. ad trebell. et sic non habet ius vendicandi alius aut qui illicite alienat ipso facto succedit animo suo ut C. que sunt p[ri]ma ca. lib. amitt. c. i. §. fi. et nota tam quia d[omi]na p[ro]prietarium contempsit g[lo]. ad eum redit ut de c. i. §. fi. nec occurrit hic illa articulo que actio preferatur utrum utilis vel directa quia illud tunc loquitur quando uni competit utilis alii directa sed hic utilis nulli competit unde sequitur q[uod] directa habeat unum directe et utilis ut ff. ad trebel. l. si heres sup arti[cu]lo aut utilis et directa dic q[uod] aut sunt compatibiles et exequibiles ambe puta p[ro]prietarius agit ratione possessionis civilis p[er] alium detente feudatarius agit ratione naturalis occupate tunc quilibet auditur in suo iure exemplo p[ro]prietarium et usufructuarium ar. ff. de usufruc. l. cuiusque. §. si fundus aut non sunt compatibiles nec exequibiles et tunc aut utraque est intentata et prefertur utilis ut C. de p[re]scrip. xxx. an. l. si quis emptoris idem si sit intentata utilis tantum ut ff. de rei ven. l. si culpa. Sed si directa tantum tertius possessor non possit excipere de iure non suo sicut nec agere ut nota. ff. de condi. inde. l. indebiti. §. fi. Baldus de perusio.

in[fra] 2

Si fuerit. Si contentio e inter d[omi]n[u]m et vas. de bonis fi[liorum] aut vas. feudum inficiatur et d[omi]n[u]s contrarium p[ro]bat et tunc amittit feudum aut dubitavit et videtur et non amittit feudum sed p[ro]p[ter] alius si fraudulenter negavit p[er]dit et non alias hoc dicat nescio. no. q[uod] qui dicat nescio dubitanter r[espon]det dicat jo. mo. q[uod] ista non est bona responsio et ideo debet dari terminus ad deliberandum et si maliciose sit r[espon]det positionem habetur p[ro] confessato quia credere non videtur qui maliciose credit et p[er] verbum nescio nulla solutio quod vide jo. mo. in c. p[re]sentium de test. li. vi. sup verbo credit ad de q[uod] nota in l. de stati. ff. de testib. b.

& qui resp[ondet] nescio.

62 & Si clericus qui investituram faciat r[ubric]a

Ex[tra]

Clericus. Dividit. c. in quatuor partes. p[ri]mo de investitura facta a clerico de rebus p[ro]p[ri]is. S[ecun]do de investitura facta a clerico de rebus ecclesie quas tenet investitur. 3[o] de investitura facta a cl[er]ico de rebus ecclesie quas tenet alius in feudum. et quarto de investitura facta ab ar[chi]ep[iscop]o et ep[iscop]o et aliis clericis de rebus ecclesie que an[te] eminere de tinentur. Pa[r]s p[ri]ma incipit in p[rincipio]. quinque tertia in §. ubi vero. quarta in §. et ideo. Casus si clericus fecerit investituram de suis p[ro]p[ri]is bonis eius succes[sor] cogitur eam ratam habere. Si vero de rebus ecclesie si quidem possessio rei p[ro]bi[tur] fiant investiture

ma[gister]

est apud eum qui investire debet et inves
titor et eius successor cogitur eam adimple
re. hec omnia optinent in layco investitore.
Si aut clericus debitor sit investiturae sic multis ali
um investivit aut pure et non valet
aut in diem vel sub condicione tunc vel
eciam sine voluntate vassalli tum si prius
decesserit investitor quia feudum retin
eius successor eius non cogitur ratum ha
bere. Sed si se vivente feudum sibi aperiatur
ipse cogitur adimplere. Insuper scien
dum est quod si archiepiscopus mediolanensis qui
tempore sui introitus invenit in dominico non
pot dare feudum sed si feudum postea a
perietur bene potest postea in feudum dare.
epi aut et alii clerici qui in dominico in
venerint et feuda postea aperta et olim
et hodie in feudum dare possunt. h. d.
Nota bonam distinctionem quod aut trac
tatur de rebus clericorum aut de rebus
laycorum aut de rebus ecclesiarum primis
duobus casibus heres investitoris te
netur investituram implere tertio
casu distinguitur ut hic et s. qui suc
te. c. i. Nota quod archiepiscopus mediolanensis
id quod invenit in dominico tempore sui in
troitus puta castrum reversum ad archie
piscopatum quod suus predecessor cui erat
apertum non infeudaverat infeudare
non pot et est speciale privilegium sancte me
diolanensis ecclesie ar. c. de sacro sanc. ec.
l. iubemus. Sed ceteri alii epi et prelati
possunt idem quod potuit predecessor
licet invenerint possessum in dominico quia
ratione brevis possessionis rei qualitas
non est mutata. adde tamen quod si ita inven
ret in dominico quod esset feum de mensa quod
successor non potest reinfeudare sine licentia
summi pontificis cum omnes epi et prelati
exempti inveniunt non alienare romano
pontifice inconsulto. quod dic ut in c.
cum sup de rebus ec. non alie. in novel.
et adde quod dixi s. qui feu. da. pos. c.
l. in prin. et no. quod in libro dni symonis
et iac. alvrie est hic quidam c. quod
co(n)trarie non legitur quo sic cavetur ar
chiepiscopum mediolanensem. non tamen feudum quod
appertum sed et quod tempore introitus
sui in dominico loco repit infeudare potest
secundum modernorum rectum et rationabilem u
sum et quod in feudum dederit stabile per
manet. Ultimo nota quod non eo ipso quod
ecclesia repitur in possessione feudi ideo
presumitur incorporatum esse nisi hoc probetur
et tenementa et vide quod nota bar.
in l. ult. c. de bonis vacan. li. x. et quod
nota io. an. in c. i. de rescript. in clem.
Ex quero nunquid unus epus sit ma
ior altero ratione sit sui ecclesie sue dignitatis
unde non omnes epi sunt pares ut no.
in c. si forte in fi. de elec. li. vi. per io.
mo. Quero nunquid deficiente pre
lato regulari dyotesanus pot supple
eius vices ratione dic ut nota in c. ii. de
sen. ex. in novella. Quero quid in du
bio si non constat an res sint res infeuda
te vel non presumatur ecclesie vel ecclesie dic
ut diffuse nota per inno. ex. de testa
tum in officiis sed host. ibi breviter se ex
pedit dicens quod si non appareat an res

sunt presumuntur ecclesie ad hoc s. de feu. march.
c. primo nam simile videmus in isto ut nota in
l. facultas de iure fis. li. x. licet multi damp
nent illam glo. de consuetudine non servatur
ita indistincte ut loquor et adde quod no.
in c. ult. de prec. in clem. Baldus.
An mutus vel imperfectus feudum retineat
rubrica.
Ista dictio imperfectus significat to
talitatem imperfectionis sicut mutus totali
tatem mutitatis et surdus totalitatem
surditatis non aut est totaliter imperfec
tus ille qui comparatione perfectioris est im
perfectus sed ille qui nichil pot vel ita parum
quod est prope nichil quia ista duo sunt paria
nichil et minimum sicut nichil et vilissi
mum. Et nota in isto c. quod si mutus vel
alius imperfectus habet filium quod non aufertur ei
feudum. c. qui admitti. bonorum poss. pos. l.
l. ... baldus.
Mutus. Casus miles feudum habens deces
sit filio superstite qui est mutus vel
alias imperfectus queritur an sibi succe
dit in feudum et videtur quod sic per ... o
ber. et gerar. et plures alios sed alii
contradixerunt quia feudo servire non pot
sicut nec clericus vel femina super materia
ista iac. de ra. sic ait mutus non vel
alius imperfectus succedit et hoc utilitate
suadente receptum ne langor animi dap
num in bonis afferant ar. ff. de usufr. l. ius
to. §. cum qui vel dic quod non succedit sed
ad sustentationem sibi ipsum retinet si aliunde
non habet ut s. epum vel abbatem §. mutus
et ar. ff. de ven. in pos. mit. §. et inco et
in aut. de incest. nupt. §. i. et talis excu
satur si dno non serviat ar. ff. ad sill. l. si
quis ingratum §. subveniatur et §. ... ...
sat ita dic ipse in summa sua ti. de suc.
feu. sub rubricella mutus sed dnus iac.
de ra. in summa sua ti. quibus modis feu
dum amit. sic ait casus inducit feudi
amissionem si vassallus efficiatur mutus
cecus surdus furiosus claudus vel ali
ter imperfectus quod tradit s. epum vel ab.
c. i. §. mutus alii contradicunt ut totum retine
at ut in ti. an mutus surdus cecus vel ali
ter imperfectus. c. mutus ad quorum evidendas con
trarietates quidam dicunt quod ... c. ... pulchrum
corrigatur quod denotat glosella antiqua
que dicit vacat istud c. propter in feu
mutus alii dicunt quod novum feudum eo
casu superveniente amittitur verumptamen
si feudum magnum fuerit et aliunde non
valeat sustentari relinquetur ei ad suste
ntationem ut dicto §. mutus verius aut
retinetur in totum ut dicto c. mutus sed ego
dico quod opinio est in ipso tex. eciam in veteri
feudo ut dicto c. mutus et in dicto §. non de
cipiamur in mutu ex causa superveniente
hic sunt varie opi. in c. i. sed in mutu
a nativitate sit de muto autem vel ali
ter imperfecto casualiter quocumque michi autem
verior et equior videtur contraria qui mu
tum furiosum vel alium ex accidenti imper
fectum feudum non privant novo vel prino
ar. ff. de usufr. l. ... §. si servus et §. si
vi aut clam et l. iusto §. cum qui ff. de

acquirit. pos. l. si is qui. l. sed quod §. i. ar.
ff. de offic. presi. l. diuus. ff. ad l. pomp.
de parr. l. diuus in decretis ho. di. c.
satis peruersum. xvi. q. vii. in venturam. §. de
bnfi. et fin. l. quamque §. i. in fine et
facit ad hoc ar. que no. s. qui feu
dum possunt acci. §. item fundus et §.
an ille qui interfecit fra. dni sui. c. i.
§. quid ita / si autem textualia teras
et q. contra nota ut feudum nouum
amittat vetus vero retineat no tamen
hoc in casibus feudi spe dam intelligas
quid enim feudum datum sit ad certum seru
cium et tale cui ad implendo no obsit
certitudinis superuenerit / aut loquele amissi
o surditatis / uel alia quacumque corporis in
perfecto seu debilitas / aut quid si feudum
sit sine fidelitate / et pro eo nulla forma
tum debeatur / dicamus ne feudum no
uum amittere / dicit certe nimie ut. i.
de quibusdam aliis capitulis ex ar. c.
si cui miliat impu. ff. de capti. l. postli
minium §. ult. insti. ff. de excu. tu. l. ii.
§. minimus et §. corporis. ff. de ca. l. ho
nores §. i. ff. de postul. l. i. §. casum. ff.
de condic. l. eadem causa. ff. de sta. ho.
l. qui furem ar. c. de veteri iure enu.
l. i. insti. ff. de pi. et co. rei ven. l. si via
ar. in decretis. vii. q. i. pontificatus / aut
quid si tale sit feudum q. nulla culpa
uel ingratitudinem sit amissibile ut qz
datum sit eo q. a morte dantium libera
uerat / ut ff. de donac. l. si pi. §. i. huius
enim casibus cessat legis ratio sine con
suetudinis que feudi amissiones indu
cat / vnde et ipsa lex sine consuetudo ces
sat ut ff. de pac. l. quod dam. ff. de re mi
li. l. milites agrum / primo respondeo iac.
de ra. oddof. in summa sua ti. qui mo. feu
amit. §. xxvii. nichil firmando sic ar.
~~xxvii. causa~~ si vassallus efficiatur
mutus ita q. nullo loquatur ut. i. qui
bus modis feu. amit. c. ult. / si no loq
tur tarde no nocet ei ut ff. de ac. et
ob. l. i. §. si insti. qui mo. no e permis
sa. te. §. item mutus et de inu. sti. §.
mutu / tamen si feudum e magnum et
mutus no pot aliunde se exhibere
sine eo tum relinquendum est ei q. se
exhibere pot / ut insti. qui modis feu.
amit. c. i. et in lombar. de bnfi. l. si
quis perdit ... mutus feudum / sz qt
videtur q. mutus surdus cecus clau
dus uel ali. imperfectus si sit ita natus
retinebit feudum primum / alii dicunt
q. totum perdit / alii dicit q. totum retinz
ut insti. qui / testes sunt nec. c. mutus
ua et femine et clerici perdit ut ibi
oddof. ia. de bel. hic sic aut / certitu
hic que oppinio sit verior et videtur
q. secunda / quia feudum datur pro ser
uicium et feudo seruire no pot qui e
mutus uel surdus uel alit imperfectus
cui seruicium consistat in locucione / ut s. de
forma fide et de noua fide forma et
in auditu ut pot audire credencia
dni et denunciacionem sibi factam per secreto
et aliis causis ut p all. et s. quo.
feu. amit. et s. hic sunt lex deinde

consuetudinem regni ma. §. ad hoc / regis qui
feudo seruire no pt no succedit in eo
sicut est femina et clericus / pro quocumque
causa reducatur ad no casum etiam
secuta solucione quod datum est
repetatur ut ff. de condic. inde. l.
inde ex his omnibus et de condi
sine causa. l. i. et. l. nichil sz cum dan
di feudum est seruicium ut s. in quibus
causis feu. amit. §. beneficium si successor
est inhabilis deficit causa ergo non
succedit pro cessante causa cessat effectus
ff. de dona. l. ii. §. si ... pro certu
est q. feudum perit per inhabilita
tem superuenientem in principali acqui
sitore ut s. epm vel ab. §. si ... mul
to magis in successore dz preue. quia
propria prouisio est validior quia pro
sio alterius ar. ff. de conpensac. l. si
cum miliet et ar. insti. de v. ob. §.
ex condicionali de condu. tol. l. istam §.
fin. aut sub condicione et hec opinio
approbatur in summa sz glo. no videtur
aliqua approbare nec hic nec s. epm
uel ab. uel dic aut seruicium e tale q.
pot per substitutum ad impleri tunc prima
opinio est verior / aut no pt paliam
ad impleri et tunc secunda hec opinio con
tinet satis equitatem / uel dic ut no
tatur s. si de feu. fue. contro. c. si quis
decessit ex hoc etiam notatur de eo ti.
epm uel ab. §. si. iac. de bel. pe. de
cer. sic aut / in feudo paterno succedit
mutus factus ex accidenti / sz no mu
tus natus ut hic in tex. ibi quidam
dicunt et c. Item nouum quesitum perinde
si postea efficiatur mutus an reti
nere pot dic q. no / sz si fuit adeo
magnum q. ablato se exhibere no
pot diminutum tamen q. se exhibere
possit / ut s. in ti. epm uel ab. c. i. §.
i. mutus et dic ut ibi dixi pe. de
cer. denim sic ut et sic nota dicam
inter vicium naturale et accidentale quod
dic ut nota. c. de exa. tu. l. i. et ff.
de exa. tuto. l. spadone. Idem quid
an pot seruire per substitutum et videtur
q. sic sicut clericus ut s. de bn. femine
c. i. §. si. cui opatur iste mutus uel
aliter imperfectus ut hic ¶ Ingenium qz
iste mutus equiparatur femine et femina
no succedit ergo nec iste ¶ Ergo
ego quero que e melior similitudo
vtrum clerici an femine et sic an maior
similitudine arguamus / pro si est mutus
ex accidenti magis equiparatur cle
rico / quia nullus nascitur clericus / sz si
est mutus a natura magis equipara
tur mulieri / qz magis fuit validus
ad bnficium optinendum / vides ergo
q. varie et ambigue doc. loquuntur
in ista materia et ideo no est absur
dum si in ea perdamus per pucta roibus
arguo ergo q. nullus mutus pot
feudum retinere qz no e aliqua ma
ior causa bnficium amittendi quam
non facere quod dz fieri ut s. que
fuit prima causa bene amit. §. sz nec
est alia na. tacita ... ve in esse si va
ssallus fuerit parient ut ff. loca.

Ar. quod mutus non pt feu. retin.

l. queio . §. in locatorem et casus contingens in persona debitoris dicatur esse difficultas non impossibilitas ut ff. de v. ob. l. continuus . §. illud et si remoue-tur officiali remouetur beneficium ut c. i. de re iudi. li. vi. pro. mo. ymo et si suspenditur . beneficium cum a quadam distinctione Item si legata est aliqui militia cui fons et ipse efficiatur clandus certum est quod militia prestanda non est licet in terdum prestetur eius extimatio ut ff. de le. iii. l. fidei commissa . §. si pro et plene nota . ff. de le. i. l. sed si res

Item fit quia remittitur homini questionis suppeuenientes casum ut ff. ad l. iudi de iac. l. si vehenda . §. idem iuris ergo et hic remittitur seruicium et per hoc soluuntur . contra quia id quod remittitur peti non debet ut ff. de pac. l. si conuenit et ff. de usufruc. l. quod . §. colono equipo cum remissione legis et hominis ut c. de pac. te. l. fiedericus et ff. qui re. ac. non datur l. i. §. que honorante Item hoc videtur probari via rationis nam iuramento fidelitatis vassalli expresse continetur clausula de possibili ut c. de forma fide. c. i. 2 l. ti. i. §. fi. et de noua for. fide. c. i. ergo non fuit nec esse debuit de intentione contrahentium quod vassallus uel eius heres teneantur ad impossibile Ergo sic distinguo aut impedimentum est temporale et non euanescat feudum aut est perpetuum et tunc aut culpa vassalli et euanescat feudum sicut diximus de inhabilitato ad militiam per suam culpam ut nota in dicta l. si res aut sine culpa sua et tunc refert aut est impedimentum quod minuit qualitatem seruicii ut quia non ita bene audit sicut prius aut non ita bene ambulat et per hoc non perditur feudum aut qualitas seruicii in totum obsupatur ita quod nullo modo prestari potest et tunc aut est feudum nouum et non durat sed hinc inde solui-tur obligatio sicut dissoluitur societas aut est feudum antiquum et tunc distingue per qualitatem seruiciorum nam aut est tale seruicium quod potest equipollenter per alium prestari et fuerit per substitutum sicut de clericis qui mandato superiorum putem pape uel per eius nuntium reuerentiam transisset de minoribus ordinibus ad maiores et per hoc facit illud generale non refert quid ex equipollentibus fiat Item aliud generale non refert a quo fiat dummodo fiat ut ff. de v. ob. l. cum proinde l. questium . ff. quando . dies . cauit . aut qualitas seruiciorum non recipit substitutionem et tunc si est in personis auctoritas non succedit quia aliud sine iniuria creditoris statui non possit ut ff. de v. ob. l. in executionibus . §. ex his et l. i. sullam intra biennium nam contractus qui deuenit ad casum in quo in suo casu obseruari non potest vicatur ut ff. de fi-deius. l. generaliter et l. bramatis aut est initium ex accidenti et tunc retinet feudum quia habuit originem fundamenti in persona patris et deinde in propria persona unde quasi in duabus radicibus

fundatum fortius est nam due rationes potentiores sunt quam una ut in aut. de consan. et ute. fra. §. i. et tunc puta quod debeat committi seruicium sicut qui precaptum testatoris non potest seruari iuxta testatoris uotum seruatur in simili ut ff. de usufruc. le. l. legatum ciuitati et l. legatum de adm. re. ad ciui. perti. et quod nota in c. i. de relig. do. in de. qua si ergo eo euictis seruitiis sic perditur ut interesse . s. equiualentiam seruitiorum prestetur quod est subtile et notabile Ego cogitabam in suo hic de utrum uiuo patre posset dici feudatarius quia est eadem persona cum patre et est arg. quod sic de le. le. l. si is qui duos pro morte legitur patris non dicatur succedere seu acquirere sed retinere ut insti. de here. ab intesta. §. sui quia igitur habuit aliquod principium et feudum est paternum istetamus erit filius filio emancipato qui postquam successit in feudo paterno factus est initium qui non perdit feudum iam adeptum Et si tu dicis cessat seruicium Iudeo due sunt radices feudi . s. amor et honor ut c. de feudo dato in vice legis quis. c. i. §. item seruicia et ff. duplicatur . s. retro facta et futura ut dicto . §. ergo nec est alia ergo si cessat una non uidentur alie remanere Item ut dixi quia non potest prestari in eodem recompensabitur in equipollenti ut c. de inuesti. de re. alie. facta . c. i. prior ergo non placet cum ff. de cu. le. l. seyo. nam in habentibus successionem temporis diuiditur emolumentum sicut diuiditur precario in uicti muneris fiunt igitur quantum pertinet ad presens intellectum istius capituli teneo opinionem illorum qui magis adherent rationi et forme inuestiture quia ea finalis est fidia appellatur ff. de pac. l. iuris gentium . §. quod fere par. alibi vocatur forma ut plene nota insti. de ac. §. Item siquis postulante et saluis aliis membris in eis in plerio et ultimo membro distinctionis nec et aliter dicatur quod magis est de feudis origenis quam de feudis crimiis ut not. gl. in . c. i. de filiis . pr. . li. vi . et sto. cum pe. de cer. et ia. de bel. bal.

Ri. ille qui interfecit fratrem domini sui feudum amittit Rubrica.

Si quis interfecerit . Diuide capitulum in tres partes primo vassallus interfecit fratrem domini non tamen proditoriam aliter secundo interfecit fratrem suum proditionaliter uel aliam feloniam commisit uel peccauit in dominum sed a incipit in v. sed si fratrem tertio in v. cum autem . Casus vassallus fratrem domini sui interfecit certe non amittit feudum sed si fratrem suum occiderit proditionaliter uel aliam feloniam commisit ut sine vereaudia in aula esse non possit feudum amittit et transit ad agnatos sin autem peccauit in dominum feudum reuertitur ad dominum hoc dic super materia istius capituli dominus iac. de arenis sic aut si fratrem suum proprium uel filium fratris

1

qo

&o

ma

Sno by Dma qta

f. 2.

occiderit vassallus feudū amittat aliq̄
si fr̄em dn̄i occiderit q2 tūc feudū nō a
mittat jac. et em̄ interficiens p̄prium
fr̄em plus peccat in l. nature et in l.
feudi quā si peccat in fr̄em dn̄i sui in
famus nō d3 videre faciem principis
C. de digni. l. ij. li. xij. cō3 istud vide
tur irrationabile quia magis offen
dit dn̄m qui interficiat fr̄em dn̄i quā
qui occidit illu3 qui nō est de sang̃
ne dn̄i s3 de sanguine occidentis qd̄
patet p̄ accōm iniuriarum nam de ho
micidio fr̄is sui pōt dn̄s criminalit̄
accusare s3 nō de homicidio fr̄is va
ssalli nisi tamq̄ quib3 de pp̄lo ut. C.
qui accu. non pos. l. negandi dic
jo. fasole q qui fr̄em suū occiderit
ul' nepotem .i. filiū fr̄is ad hoc ut
totu3 feudu3 vel hereditate3 hēat
feudo p̄uatur. et iste nō dic plus
quā dicat tex s3 rō tex. hic est q2
ille qui occidit fr̄em suū ut hēat
totū feudu3 delinquid respectu feudi
s3 ille qui occidit fr̄em dn̄i nō deli
quid r. feudi quia a fr̄e dn̄i nō est
recognoscat Jtem quia naturaliter p
lus peccatur qui p̄prium sanguine3 occid̄
quia tenet̄ lege pompe de parri et
q2 tamq̄ latro eum interficiat nec est
a p̄dicione .l. vlti et ista qualitas
p̄dicionis agrauat omne delictu3 et
proditor qui hic vocatur traditor
est alienus ab omni facie dn̄or et
principum et nō pōt stare in curia
principis ut. ff. de excu. tu. l. s3 et
milites .§. s3 ignominie missi ul' alit̄
dicā pōt p̄m iac. de bel. q uterq3 p̄dit
feudu3 nō ipo iure s3 p̄ sn̄iam quia se
tentia eū famosum reddit et in cur
a dn̄i stare nō pōt Vnde dicat odof.
in suma sua ti. quibus modis feu. a
mit. ul' certa q si vassallus est for
bannitus amittat feudum et al' dicā
q ille qui p̄dit feudu3 famam p̄dit
feudu3 et si hoc est ver3 distinctio
istius lr̄e videt̄ falsa ac nemo per
dit feudu3 nisi p̄dat p̄ sn̄iam et vl̄
q3 p̄dat p̄ p̄priam sn̄iam cō3 dic q po
est vera quia qui interficiat fr̄em suū
priuatur p̄p̄ feloniā cōmissam circa
rem dn̄i quia circa vassallū suū ul'
circa res vassalli ul' circa hr̄ditate3
s3 qui occidit fr̄em dn̄i ut supius di
xi nō delinquit i rem dn̄i l3 ei sim.
naturale3 rōm maiorem faciat in
iuriam s3 in feudis magis ɔsideramus
feudi realitatem quā3 affectionem
p̄sonarum ul' sequitur q ille qui occi
dit vnū magnū amicū dn̄i p̄uare̅
feudo q ē falsu3 Vnde sic ɔcludo a.
homicida ē dampnatus criminaliter
et tūc p̄dit feudu3 indistincte aut
nō ē dampnatus crīaliter et tunc
ciuiliter s̄m legem feudi pt̄ p̄cede
ad p̄uacōem feudi si occidit fr̄em va
ssalli ad hoc ut hēat totam hr̄di tē3
vel causā ad aliū effectu3 ut i iuxa

dum tn̄ sup sit cōuassalli et sic sit
res dn̄ica s3 si occidit fr̄em dn̄i tū
non pōt p̄cedi ciuili. s̄m legem
feudi quia frater dn̄i est omo
in feudo alienus Vnde qd' dixit ia.
de bel. q nō erat dicā ē male di
ctum quātu3 ad p̄cessu3 feudi s3 ē
bn̄ dcm̄ q̄tum ad criminalem p̄ces
sum quia uterq3 occisor criminaliter
p̄ sn̄iam ɔdempnatus feudū p̄dit
et ista sunt bn̄ nota ¶ Extra q
ro vtrumquid vassallus qui occidit
seipm̄ p̄dat feudu3 r̄o nō q2 anteq̄
sit mortuus nō ē dampnatus ad
perdicionem feudi (ɔt̄.) postquā3
est mortuus bona fuerunt trāsi
tum ad heredem ut. C. qui testa.
fa. pos. l. ij. nec ulla pena inr̄ fo
re possit in p̄om mortuo ut. ff. de
penis .l. si pena alicui conclusio
vtrumquā p̄ culpam feudu3 p̄ditur
nisi culpa lege feudali dampnet̄
et sup sit p̄ quē sn̄iam pati possit
¶ Jtem ex quo sequitur vassallus q
est effectus furiosus pōt exculpis
p̄cedentibus pati sn̄iam priuationis
et vl̄ q sic quia culpa p̄cedens
nō est purgata ymo apud deū
punietur considerato q nō plus
operatur furor quā mors s3 punit̄
post morte3 ɔs° et post furorem
idem et fortius in frenetico q2 ille
non ē p̄prie furiosus ut no. B. cō3
ul' ab. C. mutus inquirū vl̄ quia
furiosus p̄cessum patit̄ et multo
fortius freneticus et. ff. qui exam
in pos. ca. l. filium ɔ. §. plane eo
ciuilem patit̄ dato curatore sed
criminalem nō patitur ut. ff. de pu
blic̄ iudic̄. l. plē. §. ad crimen quia
in criminalibus causis curator ad mit
titur ut accessorius ut. C. de aur.
p̄stan. l. clare cō3 nō tamq̄ fundab
iudicij q2 regule iuris nō patiun
tur quē p̄ administratorem crimina
liter dampnari ut plene nō. ff.
de pan. l. sum quoq3 .§. pub. ꝯtra
sua matia et idem forte in frene
tico ul' uenenato cui p̄p̄ venenum
ad tempus ē ablatus intellectus con
cluditur ergo q ciuili de eo qd
ɔmittit ante furorem ɔdempnat̄
criminaliter nō s3 de eo quod
fecit in furore rō nō punitur quia
exilio mentis patitur ut. ff. d' of
p̄si. l. diuus. baldus etc.

Non cogitur. Casus datur re
gula hic videlicet q vassal
lus nō cogitur se offerre do
mino tn̄ dn̄o cogit̄ p̄fuiue si p̄t hoc
dicat ¶ opo. et vide ut dixi sup
hic similiter lex cor. §. ad hec et fa
cit. B. si de feu. fue. ɔtro. C. si vassa
llus et. C. licet iac. de bel. dic q ob
latio est necessaria in quatuor casibus p̄
mo ad debitā liberacōem s̄o ad usu
re currentis p̄hibicōem tercio ad pe
ne euitande ɔmissionem quarto
ad more purgacōem ut. C. de usu.

q° qn̄ homicida p̄dit feud̄

in q casib3 oblaz nēa

acceptam p iac. de are. et cy. s ad cun
tandam interpellationem seu preueniendam
dam no est necia oblao ut hic et i
similibus supius allatis. ff. quod ui
le. l. i. § i. ¶ Extra quitur / debitor
pmisit michi solue usq ad x. dies
et postea quicquid interpellauero.
cur modo quitur utrum isti x. dies
interpellant p homine / et vi q no
quia no e prefixum tm tamen te
pus ar. ff. si quis cau. l. et si post
tres / sz contrarium sentit glo. ff. de ver.
ob. l. cum stipulatus sum michi a paulo
¶ Ego si debeo tibi x. puer et tu p
mittis no petere usq ad pascha / utrum
dies interpellet p homine / et breuit
dic q no / ut nota. ff. de pac. l. si uni
us. § i. baldus.

De vasallo qui contra constitutionem lothari beneficium alienauerit

Si vassallus diuide in duas
ptes / primo in quitur primam
vassallus qui feudum aliena
uit. Secundo an liceat vassallo feudum
refutare ibi incipit in. § q si volue
rit. Casus si vassallus beneficium alienau
quitur in quantum prima / sed uidetur
aut in totum alienauit / et pdit to
tum / aut pro parte et pdit p ea pte / et
ideo si cum unus dnorum ~~fecit al~~ fecit fe
loniam / pdit feudum p ea pte / quia
et refutare pt feudum p pte unius
dnorum / qui uno refutare sibi licet et
sine voluntate dni / et post refuta
tionem no tenet sibi seruire / secundo
licet sibi postea dnm offendere. h. d.
contra constitutionem. l. q natura feudi / se
ne consensu dni / nam hoc e phibitu
p constitucionem lotarii / et nota q an le
gem lotarii. feudum poterat vendi / si
vassallus no habebat pprium / unde p
osset satisfacere debitum. s. pte sibi
retenta / hodie uero no potest per
constitucionem lothari. simplr phibet / nisi
p statutum ciuitatis hoc eet pmis
sum / q tm statutum non valz in rebus
ecclesiarum / ut ex. de consti. c. ecclesia
sancte marie / credo etiam q legatus
delatere no posset hoc pmittere
ut. ff. qd vi aut clam. l. phibere
§ plane si totum. sz qd si dubita
tur / quid et quantum sit feudum / in
quid dnus tenetur ostendere qn
titatem eius / an vassallus. Iaco. dic
ut nota. b. si de feu. con. fue. c.
vassallus / iac. de arde. dic / q qui
dam dicunt q presumitur totum ee feu
dum / nam presumptio e pdno quotiens
constet illum ee vassallum / ptem in
diffinita et incerta possessio equi
let uniuersali / nisi vassallus ostende
ret fines agri quos ostendere te
netur / quia ex quo titulum possessionis
cognoscitur dicere pter fundatam inte
ntionem aduersarii / q° et pbare z
dubia pbatio no releuat eum z si
cut qo pyll. sum iac. pdam in summa q
quibus modis feudum amit. sub rub.

cella si dubitetur quid et quantum sit feu
dum / uel dic / aut agit dnus contra vassal
lum / et dnus pbat / aut vassallus contra
dnm et vassallus pbat / qz semp acto
ri incumbit honus pbandi / ut nota. ff.
de pnia. l. i. § si quis argentum / aut a
guut contra tertium et eadem regula s
uanda est / quia semp agens dz pbare
intentionem suam concludenter et clare
ut nota de neg. ge. l. pomp. scribit z
sic causa e concludenter pbanda / ut
nota inno. ex. de priuil. c. ex pte
abbatisse ita et reos ut. ff. de rei ven.
l. si in rem agat aliquis contra partem
pte / pone q dnus concessit michi in feu
dum quendam fundum et ps tm ptinebat
ad eum / alienaui ptem ad eum ptine
tem / inquo illa ps reuertatur ad dnm.
Iaco. sic / ut. ff. de donat. cau. mor. l. q
alienam et. l. si alienam / sz quid sum.
pe. de cer. et alios qui tenet q hodie
de rigore legis imperial totum pdatur
et uidetur q no perdatur totum / quia re
uera sola ps dni erat feudum / et in
ipsa no e facta alienatio / ar. ff. de re
bus cor. l. magis puto. § si fundum
contrarium dico / qz unius contractus est ar. cor
que nonam. ff. de rei ven. l. marcellus
circa quem nisi in solidum petente potuit
p indiuiduum eius contractum. ff. de v. ob.
l. eadem. § cathol. et. l. i. nisi. ff. de penu
legat. Ego in ista materia sic distinguo.
aut vassallus alienat contemptum dni
et tunc totum pdit / quia in totum offen
dit relatione facta ad psonam dni / aut
no in contemptum dni sz exigentia rei famili
aris dno absente / et tunc pdit ptem
tm quam alienauit ut hic / preterea si e tal
psona cui liceat iuris ignorare ut mi
les uel mulier / nam tunc no pdit nisi
ptem tm quam alienat in qua proprie
est delictum alienationis / non enim licet
eis ignorare iura concludens cum alien
ando sponte ipsum remanauerunt ut
insti. de usufructu. § finit. sz aliam
ptem no pdunt / quia lex eis ignora
re iuris fenencatem / sz de equitate ca
nonica ut al dixi istud capitulum e ap
pbatum simplr ideo sola ps aliena
ta pditur ut no. ex. de feu. c. i. in
nouella. ad dnm reuertetur. de hac
alicubi dam est. tertium. utrum reuerta
tur ad dnm an ad agnatos et dis
tingue aut in concessione dam e de
uno in alterum reuertendo et tunc re
uertitur ad agnatos expresso aut
nichil e dam et tunc aut alienauit
cum consensu dni et reuertitur ad agn
atos aut sine consensu / et tunc refert
aut alienauit dolo malo ut i fraudem
preiudicaret agnatis et tunc / aut loq
uitur in uita alienantis et liberorum
suorum et preiudicat agnatis / qz in
terim ressat agnatorum nulla fraus
est ar. c. coia de le. l. si. § sin autem
ob auaricia et. ff. que in fraude cred.
l. aut ptor. § si condicionalis et fac.
quod nota. i. ti. i. c. i. aut postquam
decessit sine herede et no preiudicat
agnatis / si aut fecit alienationem

qo
qo
Ro
qo
dnm
qo
qu vasallus alienat feud perdit partem qo
ad quem reuertitur feud qu vasallus alienauit ipum qo

non ut fraudaret agnatos sꝫ ꝓ̄ nectitur
vel familiaris cui feudū est ꝓmissio ap
tum dño unquam ad agnatos reuʼsurū
nisi agnati redimant sm̄ formā .c.
l. quãt. olim feu. alie. po. et adde q
plene dixi .ß. si vas. feu. ꝓue. t.i. a
ode nam tex. et glo. vident varia
re dicat enim tex .ß. qui mo. feu. ait
ꝑ. item si fuerit q si unus fratrum in
vestituram accepit ꝓ se et fre deinde
cum fre diuisit deinde plus ꝑte diui
sa cuius quod ꝑ diuisio obuenit ve
didit et sine herede legitimo decesʼ
serit feudū reuertatur ad dnm̄ et n
ad fratrem ꝯz ibi io quia in ꝑte vendi
tionis alter frater nullum ius habebat
unde dici pot q sint duo feuda se
perata ut ff. de duo reis. l. reos ari
tablis et ff. de le. i. l. plane ꝑ. si cõ
iunctim et glo. appellant istud feudū
nouum tñ in veneri sūt duo feuda se
pata int quē no hꝫ locū ius accresʼ
cendi ut .ß. qui feud. da. po. c. i. ꝑ.
sin aut quare aut dicat ibi sine he
rede dic ut ibi nota ꝯz in ꝑ. hꝫ qꝫ
.ß. de suc. feu. dicatur q si frater meus
alienauit ꝑtem ~~feudi~~ sua feudi et
mortuus sine herede masculo feudū
reuertitur ad me ymo reuertitur ad
dnm̄ ꝯz glo. ibi soluit q ibi aliena
uit ꝑ libellū et licite sm̄ illa ꝯtra
unde finito iure alienationis reu'tit
ad agnatū morte no felonia qꝫ ibi
nulla fuit culpa ꝯz in .c. si vassallꝰ
que fuit ꝓma causa bn̄ amit. tex.
dicat q si vas. ꝯt. ꝯsti. loch. feudū
alienat ad dnm̄ bn̄ sicut ꝑtinet re
adit ronem qꝫ dnm̄ ꝯtempne vide
ex quo sequitur q dns dꝫ hr̄e suei
iure vlaonem .c. ti. ꝑ. deinqꝫ aduer
te quia glo. cinqꝫ dicit q illud .c.
sui. ꝑ. si vassallus dꝫ intelligi in bn̄ fi
nouo q no respiciat agnatos sꝫ desce
dentes quibus ꝑiudicat delictus pa
rentis secus eēt in feudo ꝑ uno na
tur alienatio non ꝑiudicat agna
tis hec tenet glo. pase firmando
in dicto .c. hoc quoqꝫ sꝫ pe. de ver. l
tenet in distincte q feudū ꝑ inuz
cant ꝯsti. loch. et sic alienatū reu'
tatur ad dnm̄ et no ad agnatos sꝫ
iac. de bel. in deo ꝑ. item si fuerint
tenet q feudū ꝑ inuz reuertitur ad
agnatos et q ipi agnati ꝑferuntur
dno qꝫ dns non hꝫ sue in iure vl
tionem quod e ꝯtra ronem lre per
iac. de bel. facit .ß. quali. olim feu.
pote. alie. c. i. ꝑ. si. ubi expsse dicitur
q agnati ꝑferunt dno dicit ibi di
xi item facit ꝑ eo .ß. si de feu. fue. co
troner. c. uanis ubi dicitur q agnatꝰ
reuocat ꝑtem alienatā et q reuo
care pot statim si alienans hꝫ libe
ros sꝫ si no hꝫ no pt reuocare nisi eo
mortuo ego ponderia verbum ꝯtempne
quod e in tex. dicti ꝑ. si vassallus qa
illud vbū tollit ꝯtra nam alienatio
que fit agnato licet remotiori nunꝗ
videtur fieri in ꝯtemptū dni ymo

quo ad dnm̄ licite fit ut .c. de fide
q. l. voluntas sꝫ quo ad agnatos ꝑ
ximiores agnati reuocant ꝑ ut ꝑnot
ꝑ uaca r. distinctione illius .c. dic ut
ibi et ex his satis est satisfactū
sm̄ intellectū textū ex his appet
q ꝑ dicta ꝯ au applicetur. ꝯtra
vassallus. nota q vassallus posset
renunciare feudū rectū et simplex
in mo dno et io est dampnū est
reale quod ꝯsuetudine introducit
non ꝑsonale item quia vassallꝰ
obligatur curiatiue ꝯ. si uult re
tinere feudū no ꝑ recase item sez
uica sunt bona ꝑsonalia ꝑ rem
non simpli. ꝯz si feudū non esset
simplex sꝫ datū ad certū ꝑ uan
tur ꝑpt formam inuestiture omo
cogitur vassallus ꝑ ime ꝯ. de act.
et ob. l. sicut sm̄ iac. bel ꝯz qd
si est apposita scripto videtur q̄ nu
quam habeat locū penitentia .c.
de rer. ꝑ mu. l. explacito ꝑ ꝯ hmo
videtur q nunquam hꝫ locū quia
istud non est vi penitencie sꝫ vi mo
tue. l. feudi anchilati. baldus zc.

De alienacōe feudi ꝑ mi. rubrica.

Alienatio. diuide in tres ptes
primo ꝑ hibetur vassallus
feudū alienare etiam volu
tate dni agnatis no ꝯsencientibꝰ
2o ꝑ hibetur inuestituram fieri i
filiam agnatis no ꝯsencientibus
tertio ꝑ mittitur alienatio inter ag
natos 2a incipit in ꝑ. nec in filiam
tertia in ꝑ. et licet. Casus vass
allus feudum paternū etiam domi
voluntate alienare no pot vassal
lus filiam suam inuestiri facere
a dno ~~agnatis~~ non pt agnatis no ꝯsencientibus
nec vetitum hntibus sꝫ agnatis licz
alienare ad libellum dare nec dicitur
libellus sꝫ quasi refutatio ꝯt hoc
dicat facit quod nota ex. de ꝑ bari. c.
ex tu ꝑ arte in nouella. etiam volu
tate domini. nota q voluntas domi
non ꝑiudicat ꝑ ronibꝰ agnatis
nisi ipi agnati ꝯsenciant reusum
nota q ꝯsensus agnatorū vlterio
rum non ꝑiudicat ꝑ ronibꝰ requi
ritur ꝯ ꝯsensus agnatorū qui sunt
proximiores quia illi hnt ius reuo
candi. nec in filiam. nota hic expsʼ
sum quodqd dicitur alibi q domi
nus in ꝑiudiciū agnatorū no pot
facere gram̄ femine in feudi succesʼ
sione. ratum. nota q ratihitio co
firmat id quod ipo facto nullum
fuit dicit archi. q si auctas epi q
dicitur in eē statuto ꝑ capitlm̄ fco
a primo defuerit q epus ratificau
do statutū capli illud no ꝯfirmat
de v. sig. ꝯsto. li. vi. quia est idem
dum omē quod requiritur ad solep
nitatem. ꝑ agnatos tamē. nota q
inter agnatos .s. inter se ipos e li
tum quod int extraneos no licet sic
c. de fideius. l. volutas intellige tn̄
q agnatus ulteriori agnato non

an feudo va
sal posset re
nunciare

q°

d°

Summa

no bn̄ no li
ex textu

possit alienare in preiudicium agnati p
ximioris tamen si alienat non reuocatur
nisi alienante mortuo sine herede
uel restituto precio ut. s. si de feu. fu.
controuer. c. titius et plenissime de
ista materia notatur. s. de alie. feu.
si clientulus. §. pe. ¶ Ext. nota quod
si rex concedit michi castrum nomine
et iure antiqui feudi possidendum
quod licet sit nouum feudum assumit qua
litates feudi paterni ar. C. de omni a
gro des. l. quamquam defectum et sic
poterit alienari in proximos agna
tos quod est notandum. et si libellum pu
ta forte inter eos conuenit quod unus
eorum teneret feudum uel heredes
suos sine aliorum contradictione mutuam
terram quod aliis dando sed quasi re
futatio unde mortuo eo sine liberis
deuoluitur ad agnatos et non ad
dominum ut i. de eo qui finem fecit ag
na. c. i. tres erant agnati ut. s.
an uiuentium uas. feu. titius al. est
sub ti. si de feu. fue. controuer. adde
colligit hic Jac. de bel. duo notabi
lia supra tacta uidelicet nota in p
incipio. c. quod non licet vassallo ali
enare feudum etiam consentiente
domino agnatis ut. s. qui mo. feu. a
mit. §. p. de alie. feu. c. et si clien
tulus ¶ Nota etiam quod non pot vas
sallum facere inuestiri agnatis non
consentientibus ut deo ti. de feu. suc.
§. hoc quoque Jac. bel. ¶ Ext. no. hic
ubi vas. refutauit feudum domino ad
quos redeat feudum primo ad agna
tos uel ad fratres et non ad dominum ut in
§. si uero contingerit in c. hic incipi
unt consu. regni non con. preiudicat
agnatis nisi uiuente vassallo et
eius liberis ut i. de capi. ex. or. §.
[illegible] primus [illegible] Jac. de ardi. [illegible]
[illegible] et nota mirabile quod si vassa
llus alteri infeudauit pot feudum
refutare in preiudicium eorum quibus feu
dum dederat ut s. quibus mo. feu.
amit. §. [illegible] ita not
in ti. qui mo. feu. amit. v. videtur
causa est ¶ Sed quomodo intelligitur ista
lit. in eo quod dicit de refutatione
primo quod refutat in manibus domini sed
si refutat in manibus alterius quam
domini nisi sibi a quo tenebat et domino
ignorante non nocet nisi sibi ut
not. host. ex. de consti. c. que in eccle
siarum [illegible] adde Jac. de bel. sic dis
tinguit [illegible] quid si vassallus
refutauit feudum domino an agnati
possint statim reuocare glo. re
spondet quod non eo uiuo ar. s. si de
feu. fue. controuer. c. titius et s. co
ntra [illegible] feu. olim pote. alie. §. p
orro per quos fiat inuesti. §. si res [illegible]
do quod statim possit reuocare quia cum
vas. feudum renuntiat perdit omne
ius suum et nulle reliquie feudi re
manent apud eum ergo peruenire
debet ad proximiorem agnatum ar.

s. de vas. qui contra fecit fra. domini sui c. i.
cum quer. ff. de assig. lib. l. idem erit
§. fi. Jac. bel. pe. de cer. hic format
eandem questionem et ait sed quid si is
qui habebat feudum primum refutauit
ipsi domino numquid poterit dominus re
tinere sibi glo. antiqua dicit quod
sic licet agnati non consenserint ut s.
de suc. feu. c. i. §. hoc quoque Sed quod
factum refutantis potest preiudicare
agnatis qui non consenserint saltem
post mortem refutantis ar. dicti §.
hoc quoque et i. de eo qui finem fec.
agna. c. i. ubi dicit iste qui omnino re
futauerit solum repellitur pe. de cer. tu
dic quod glo. est uera uiuente refuta
te et eius descendentibus quia re
futatio habet in se consensum quod ille qui
refutauit habeat illa comoda que
posset habere ipse cedens sicut dicimus
de hoc libellum uel precarium qui in
greditur religionem uel aliud locum
ad quem plene transfert et se de
dicat ut nota C. de sacro sanc. ecc.
aut. ingressi. xxvii. q. i. c. ut lex co
tinentie porro in feudo cum decedit
sine herede agnati ueniunt tali ratione
quia talis refutatio licita est et ideo
donec durauerit ius refutatoris du
rat ius acceptoris ff. de le. ii. l. pe
to. §. predium ff. de pigno. l. lex uecti
gali illud constat quod quis non pot
renuntiare in preiudicium tertii ut ff.
quod ad. serui. amit. l. si partem et ff. de
bonis lib. l. liberto [illegible] ¶ Ext. no.
hic pone quod tres sunt fratres unus do
nat alteri partem feudi tandem mona
chatur queritur an solus donata
rius habeat feudum ingressi an utrique
Ratio videtur quod solus donatarius per
tex. istius c. ¶ Pro quo facit primo p
ratione resoluto iure datoris etc. secundo
quia ius [illegible] alius alii tollere non
pot. 3° quia sicut se hic remotior
ita et ista in parte que alium tangit
sed facta remotione expirauit ergo
et ius expiret nam nisi cessat po
tior successio non pot ius eius fieri
deterius ff. de aqua plu. ar. l. si at
plures ff. de seu. rusti. predio. l. per
fundum nam quod omnes tangit etc. C. de
auc. presta. l. fi. Item ista donatio videtur
fieri in fraudem fratris presentis et sic ei
non preiudicat ff. si quid in frau. patro.
l. fi. ar. C. quod pot ius suum dare fra
bene merenti ff. si quid in frau. pa
tro. l. minus sed cum iste non esset al. do
natarius nisi quia destinauit solo
renuntiare manifesta fraus est et ideo
rescinditur Item per monachatum apri
tur omnibus edictum ergo simile est
qui peticione omnibus eadem appareat
et in iure petito ff. de con. l. si post
mortem §. fi. ff. si tabule testa. nulle ex
ta. l. i. nisi ff. de libe. et postu. l. si ite
quia cogitatio peruenit actum videtur

in fraudem fact. ff. so. ma. l. filie mee ff. de manu. l. qui pene ff. qui et a quibus l. qtaui[?]. Item est qtra mentem primi petentis qui sibi et suis h[er]edibus pari intentione pspexit nec fuit de intentione eius q[uod] unus sub plantaret de duobus fratribus a capitaneo investi. c. i. Item textus de eo qui arma bellica depo. c. i. dicat do mini q. s. in feudo novus vel agnat. s. in primo et ista dictio agnatus e[st] in definita ergo equipollet universali quia par. est ro et conditio qtentorum. baldus.

Summa

Inter dominum. Si inter dnm et vas. est contentio de huiusmodi etiam partibus debz differri 2 diffiniri. vez tamen si vassallus petat a dno primus de suo recto feudo quod ab eo ht. sine qtroversia debere investiri audiendus e[st] sz nichil het ab eo p feudo de quo no sit qtroversia dz primo tota ca diffiniri cora paribus hoc dicat. Nota ergo hic q[uod] quotiens e[st] qtroversia inter dominum et vassallum de feudo si quidem dicat se vassallum de eo feudo de quo est qtroversia no dz investiri nisi causa sit finita. Si vero dicat se vassallum etiam de aliis feudis aut de hijs de quibus dns no refert controversiam tunc de eis dz statim investiri. s. de quibus no sit qtroversia aut etiam de aliis fecit qtroversiam tunc de nullo dz investiri nisi omis ca sit finita ut hic vel dic q[uod] alia e[st] intentio istius c. s. q[uod] investitura realis no debeat fieri lite pendente sup eo feudo de quo lis pendet minime qz lite pendente non dz reus cogi ad tradendum ut C. de excep. rei iu di. l. minus pcere. et ff. de re. iud. l. si cu nulla sz investitura verbalis ideo fit quia preceam pares qstituuntur in quasi possessione iuris dicendi alr no appareat q[uod] heat pares nisi p hoc signum verbalis investiture et si p marcient se ee iudices nichilo co[n]stituto de plicitate sna no valet. no enim sunt sicut alij ordinarij qz pares ordinarijs psunt. sz isti licet sint ordinarij cum no heant territorium redigantur ad instar aliorum debitorum qui no possunt pronunciare se ee iudices nisi constito eis de iuri dic. nam ut dictum est de fundamentibus ut nota ex. de eo qui furioz fuste. c. olim de hoc dixi. s. de qtrover. in ter vas. et epm. c. i. de iuridictione aut. dixi. s. de investi. in ma. fac. c. fi. Baldus.

Summa

pro maiori q de pugna

Non est qsuetudo. Casus de 3 fallonia aut de infidelitate fm qsuetudinem mediolanj. non fit pugna sz fm l. lombar. fit hic dicat glo. hic tm pugnam tangit tria prudta supposita qsuetudine lombardorum primo utrum fieri debeat p principales psonas et dic q[uod] sic nisi ex causa sit p campionem et ergo dixi al' q[uod] pugna est ad instar torture ideo glo. nota. Secundo quibus armis debeat militaribus no fuste vel lapide. Tertio an vassallus pot provocare dnm ad pugnam sup infidelitate et determinat q[uod] sic que dic ut plenissime notam s. de pace tene. p. si quis hominem.

Summa

Qo

A morte. Si vassallus no liberauit dnm a morte cu potuit feudum amittit sz si etiam a p[er]iculo liberare potuit et no fecit non pdit feudum hoc dicat nota q[uod] p[er]iculum no qtinetur appellatione mortis nota q[uod] vassallus no tenetur solvere debita dni. Quero an ille qui no pot solvere in totum teneatur quantum pot. text. cu glo. videtur hic q[uod] sic qz dic q[uod] hic loquitur quo ad legem fori no quo ad legem poli. vel dic ut s. si de feu. fue. qtro uer. c. licet vas. et facit l. plt. ff. de iur. dotium. Baldus.

Q̄o

De capitulis corradi. Rubrica.

Secundo

Et sunt capitula. Divide in quatuor ptes primo quo tempore vassallus vel eius heres debeat petere veterem investituram. Secundo prohibetur feudi alienatio. Tertio quantum vassallus debeat dare dno in adiutorium si non vadit cu eo ad exercitum. quarto an etiam privetur feudo p culpa p[ro]latam fra p[er]s incipit in p. p. tria r. p. similiter qrta in p. itez. Casus si vassallus vel eius heres intra annum et diem veterem no petierit investituram a dno vel eius her. de amittat feudum sz mediolani no servatur. h. d. usqz ad p. p. Op. s. quo tempore mi les. c. i. so. ibi spale in milite et no hic q[uod] qsuetudo mediolan. no obstante l. corradi servatur et servari dz mediolani et ideo colligitur q[uod] nota ff. de legi. l. de quibus in fine. Ex quero nunquid si consuetudo prescripta tollitur p l. sequentem et possit iterato prescribi. Ro aut illa qsuetudo qtinebat olim ius come et ptest arbitramur ius municipale aut qtinebat ius municipale et tunc secus ut ff. de sepul. vio. l. iii. p. divus et l. fi. C. de testa. Et ro diversitatis e[st] q[uod] a in primo casu erat potius observantia muneris tunc vigentis q[uod] mera qsuetudo ut eleganter nota in c. i. de co[n]sti. li vi. Quero nunquid in dubio feudum simpliciter concessum psumatur qcessum ut fiat fidelitas et videtur q[uod] no psumatur q[uod] simpliciter dico nullo addito dicto ut ff. de publi. l. de precio qtinui dicat. g. et bene semper enim psumendum e[st] feudum ee fm suam ppriam naturam

op

Q̄o

Q̄o

nisi eius alteratio probetur ut C. quid sit
in questi. c. i. §. fi. Tercio quid est fides
videamus secundum tullium in libro de officiis fides
est dictorum conventorum constantia et ve-
ritas idem in libro de amicitia nichil
stabile est quod infidum est quod cere/
maxima probatur materia feudorum ostendit
quia propter infidelitatem amittit feudum
si domino placet/ sed si domino non placet non
ad invicem ar. ff. de le. i. l. si filius pre-
lictum §. si quis an/ fit volunte credi
tore pena committitur non eo invito
ut nota ff. de transac. l. qui fidem
eius heredem. adde quod filius presumitur
habere in recipiendo sed non prestando
ut nota ff. so. ma. l. si cum dotem §.
transgrediamur. Tercio igitur utrum
filio vassalli curiat annus an quando
se immisceat hereditati/ et videtur quod non
quia superior lex dicat eius heres quod
verbum quantum ad honerta hereditatis
significat immixtionem/ ut C. si ut
se ab here. absti. l. i. ergo ille qui de
cet filius probandum prolapsum anni et
diei debet probare immixtionem pacifis
se vel quod maliciose distulit immiscere
ut C. ad sill. l. pla/ item debet probare
scientiam/ quia ex facto alieno presumitur
ignorantia/ ut ff. si cer. pe. l. eius
qui in provinciam in fi. et in l. ult. ff.
pro suo/ scientiam dico feudi. Item sciam
pritine mortis/ ut C. de capti. l. nec
nos/ licet enim filius etiam ignorans
sit suus heres et necessarius de iure
civili/ quo ad ipam simpliciter successionem
non tamen quo ad hereditaria honera/ ut
ff. de le. i. l. nam nec emancipatum.

Preterea. Si vassallus feudum
alienat dominus poterit revo-
care feudum nulla prescriptione
obstante hoc dicit. In isto §.
sunt due glo. multum nobiles prima
glo. disputat utrum feudatarius pos-
sit infeudare et finaliter determinat quod sic
et bene/ dummodo infeudet bona fide
sine fraude et equali vel meliori et
glo. est clara ideo non transcribo ea
et hoc in feudo seculari/ sed in ecclesiastico
forte non potest infeudari per primum feud
atarium/ nisi de consensu prelati favore
ecclesiarum et quod quod omnes tangit etc.
C. de auc. prestan. l. fi. de aqua plu-
vie arcendo ut omnis amputetur occa-
sio malignandi. l. imperialem §. calli-
dis ibi vide. In ista etiam glosa
disputatur utrum feudatarius habeat
utile dominium et per formam conclusionis te-
nendum est quod sic/ unde in libello pertinere
dicere rem ad se iure domini pertinere
et hoc probat ingenius disputatio.
nam si non habet utile dominium non haberet
rei ven. sed confessoriam quasi presumitur
usufructus quod est falsum et ab omnibus
reprobatum ut C. de in quest. dete ali-
fac. c. i. §. i. adhuc etiam facit quod
nota in l. i. in prin. ff. de eodem in
glo. magna ubi dicitur quod rei vendi-
catio sine dubio non est nisi qui agere
ex iure cesso ut nota in l. ult. C. de

here. vendi. Tercio vero si est appositum pa-
ctum expressum de non alienando an
habeat locum glo. que dicit infeudare
posse. Respondeo non ut per pap. aliquid operatur
ut nota ff. si quis caut. et si quis §. qui
tum in fi. glo. Item quia prohibicio no-
va adicitur prohibicioni veteri et
tunc habet ampliare sicut dicimus contra
in permissione ut notat doc. ff. de novi
opis nunc. l. i. Item in ratione et in
aut. de aliena. emphi. §. fassimus
alia glo. disputat utrum ista verba
nulla prescriptione obstante impediat
cursum prescriptionis longissime/ et bre-
viter glo. concludit quod non per regulas
generales que habentur C. de prescrip. xxx
vel xl. an. l. sicut et l. omnis. Tercio ergo
si hec verba proferentur a statuto civi-
tatis/ verbi gratia dicat statutum quod instru-
mentum publicum mandetur execucioni
non obstante aliqua prescriptione/ Respondeo is-
tud statutum non potest intelligi quod remo-
veat prescriptionem longi temporis que non
habet locum in actionibus personalibus nisi
in uno casu ut C. de usufruc. l. corru-
ptionem ergo ut aliquid operetur debet intel-
ligi quod removeat prescriptionem longi-
ssimi temporis scilicet xxx vel xl. annorum et inde
quod no. C. ne rei domini vel templo
l. universas et C. de decur. l. si quis de
curio libro x° et de metall. l. fi. et de fu-
do lim. l. fi. cum multis si. ibi allatis.
Tercio si ista verba proferuntur a ghente
bus vel a testatore qui nubsit solum
nulla prescriptione obstante videtur
quod in infinitum extendantur ff. de edit.
edit. l. quod si nolit §. si quid ita sed bar.
dicit quod huic exceptioni cum sit mere
odiosa non potest renunciari ita notat per
ff. de usuc. l. i. et de l. i. l. nemo possit
Tercio si ista verba ponerentur in
rescripto vel privilegio dic ut nota C.
de sacro sanct. ecc. auc. quas actiones
baldus de pusio.

Similiter casus in quo vassallus
non iuvat romanum cum rege vel ad
hostes querendum quod auxilium aliquod ad
iutorium domino prestare debeat quod non va
dit cum domino reddunt quod in lombardia
de modio solvere debeat denarios xij
in almania vero tertiam partem fructus
eiusdem anni hoc dicit. ad iutorium non
quod adiutorium debeant facere vas-
salli dominis suis et ad aliud cautum
tum auxilium vel subsidium non tenentur
nisi puta qui maritat filiam vel ducit
uxorem nisi super hoc esset specialis consuetudo
nam quod de uno dicitur de aliis prohibetur
ar. l. ult. C. de pac. conven/ Item nota
per varietatem locorum aliquid variari quod
lex sic disponit expresse/ item sume hic
ar. quod lombardi plus in pecunia qua
theotonici solummodo eius anni ar.
quod non possit imponi collecta bone
fructuum nisi dumtaxat respectu fructu-
um illius anni ff. de usufruc. l. si pru
dentes §. si quid clanculum. Op. de l. i
peralem §. firmiter. j. de prohi. feu.

Summa

Quod delictum prelati noceat ecclesie

ap ad feudum

Glo

alie p[ar]te fo. ut in glo. baldus.
Et iterum. Casus. Arguitur. prelatus
ecclesie culpam commisit q[ui]a d[omi]n[u]m p[ro]
quam dz amittere feudum. queritur
an ecclesia p[er]dat feudum. videtur
q[uod] sic eo prelato vivente s[ed] post eius
mortem revertatur ad successorem. h.
dicat istud est mirabile. c. nam ita
nos dicimus q[uod] aut delictum prelati est
in faciendo et non preiudicat ecclesie. aut
in obmittendo et tunc preiudicat. sicut
videmus in quolibet alio administratore.
ut nota. C. de usur. l. adversus. h.
autem indistincte dicat q[uod] ecclesia
patitur dampnum p[ro]pter delictum prelati.
ergo. hic est tradita alia ratio for-
cia pene impositionem. vi. in. ecclesie
sic hic silent ut in. c. delictum p[er]so. de
re. iu. li. vi. et ro specialitatis pot esse
regis predictum publice utilitatis favore
et p[ro]pter naturam feudi. nam de rigore
iuris p[ro]pter naturam feudi ecclesia deberet
privari feudi simplici s[ed] favore ecclesie e[st]
introductum. quod recipit mortuo pre-
lato qui commisit feloniam. Queritur g.
quid si ecclesia non h[abe]t in feudum regalia
s[ed] alia a maiori domino numquid erit idem
quod hic statuitur. 2 dic q[uod] sic. Item
quid in alio prelato qui non est ep[iscop]us
vel abbas. R. o. idem quia et in ipsis
officiis arguimus de simili ad simile.
ut. ff. de neg. ge. l. ex facto. Sed numquid
ecclesia amittit p[ro]prietatem p[ro]pter delictum
prelati in vita prelati qui est p[ro]prietaria
sicut feudum qui e[st] pa. ro amittere
p[ro]prietatem et amittere feudum nec e[st]
hoc iure cautum. g. o. stamus regule
dicti. c. delictum p[er]so. et hec e[st] veritas
ut ex. de excep. cum venerabil. nam
cu[m] hic casus non sit in libello feudorum
comprehensis debemus uti lege scripta ut. s.
de cognic. feu. c. obertus. p[er]. si. pe. de
cer. Item quia regula iur. e[st] q[uod] qui de
lictum e[st] omnino ab administracionis officio se-
paratum non nocet d[omi]no. C. de finibus fug. l.
quamquam. Sed contrarius si sit adeo connexum q[uod] n[on]
pot committi nisi ad ministratoris nomine ut
in. l. polla de his quibus ut in dig. Ergo
iac. debel. tenet q[uod] vivente prelato ecclesia
p[ro]prietate privatur. s[ed] ffm dicat p[ro]pter id q[uo]d
plene legitur et notatur. C. vii. vi. l. si q[ui]s
in tantum et. l. meminerint et ff. si quis
obmis. ca. testa. si quis dolo non ob. l. in
benius nullam navem quia ibi speciale
p[ro]pter publicam utilitatem et principis
auctoritatem. Item non ob. quod nota. i.
auc. hoc ius porrectum q[ui]a ibi probabiliter
delinquendo. Queritur quid si q[ui]s tempore
delicti non erat prelatus ecclesie s[ed] postea ce-
pit esse an ecclesia debeat privari p[ro]pter eius
delictum dic q[uod] non p. l. in delictis. p[er]. si ex-
tereus. ff. de nox. et p. l. apud antiquos
C. de fur. Et e[st] ro patens quia dolus
commissus an mandatum non nocet domino
ut le. et no. ff. de excep. doli. l. si pro
cu. agit et ff. quorum legato. l. i. p[er]. q[uod]
ait pretor.

De controversia inter masculum et feminam. R[ubrica].

Glo

cum

Item sciendum. divide in tres
partes. primo qualiter decidatur
questio seu contentio orta inter
agnatum et feminam de bis facto. s[ecund]o qualiter
inter d[omi]n[u]m et emptorem. 3a incipit
in. p[er]. s[ed] si inter d[omi]n[u]m. Quarta in. p[er]. Item
sit. Casus si contentio orta e[st] inter ag-
natum et filiam d[omi]ni. agnato dicen-
te feudum filia negante. deficiente fi-
lia in probacione agnato cum. xii. sacra-
mentalibus deferatur ius iurandum.
Si vero contentio e[st] inter d[omi]n[u]m et fili-
am. d[omi]no dicente feudum filia nega-
te. deficientibus probacionibus filie defe-
tur ius iurandum. si vero contentio e[st]
inter d[omi]n[u]m et emptorem feudi. d[omi]no
dicente feudum. emptore negante. do-
mino deficiente in probacione. empto-
ri deferatur sacramentum. Quidam tamen
distinguere voluerunt. aut magna
pars eorum que vassallus tenet in
loco ubi res e[st] quam vendidit e[st] feu-
dum. tunc presumptio e[st] pro d[omi]no contra empto-
rem. al. pro emptore et non d[omi]no. h. d.

pone casum qua. or mois inprin.

ecce mod po. an q. in pro q. q. c.

hui. c. primo dicit q[uod] cum ageretur in-
ter eos ad divisionem de bonis et he-
reditate paterna filius petebat sibi
adiudicari quoddam predium p[ro]mens q[uod] fili-
a negabat et sic hoc h[abe]t erant con-
tencio inter fres. vel dic secundo q[uod] hic
erat contentio inter agnatum et filias
ut dixi in casu et agnatus agebat contra
filiam ad predium dicens feudum q[uod] fili-
a negabat. vel dic tercio q[uod] agnatus
possidebat predium et filia petebat di-
cens allodium. vel dic quarto q[uod] neuter
eorum possidebat. filia tamen primo de-
poni in possessione et postea agna-
tus petere dz ut. s. si de feu. fue. contro-
ver. c. in. filiam iac. Queritur si p-
ossessio vacat ut glo. ponit primum inte-
intellectum. quo iure filia ponatur p[ri]o
in possessione. nam si dicimus q[uod] ponatur
pro in possessione p. l. edicto. C. de edic.
divi. adri. tol. istud e[st] falsum. q[ui]a successus
ab intestato ut. s. de suc. feu. c. i. Sed
officio iudicis ponitur filius in possessione
vacante quia si filius contra heres unde
idem operatur existencia sui heredis
quod operatur tabule testi quod est
non dignum. q[ui]a filius magis venit ad
possessionem continuative qua oio nove
possessionis adempcionem ut no. insti.
de suc. ab inte. p[er]. sui et ff. de acquir.
pos. l. cum heredes. non dico tamen q[uod] in suba-
possessionis non sit nova possessio s[ed] q[ui]a est
eiusdem qualitatis passe cum possessione
prima non fingitur nova ut. C. de usu-
ca. p[ro] emp. l. michel hoc dic tex. ff. qui
emp. cau. ma. l. cum in iules et adde q[uod]
not. primo. ex. de probat. c. inprimis.

qo

Queritur quare imponit honus proban-
di femine et non agnato. R. o. tex. immo 2
agnatus qui firmat astringit ad cer-
tam speciem probacionis probandam. s. cum
xii. sacramentalibus. Queritur qualiter
iurabunt et deponent ista. xii. sacrame-
tales. R. o. negative. s[cilicet] feudum non esse

qo

qo

qo

qo

qo 5

sm glo. quod iac. de bel. reprobat q2 no
crederetur eis sic negantibus sz modus
deponendi dz esse affirmatiuus vide
licz q opinio cozz et contraria est q non
sit feudum nam opio est quidez sensus
animi et affirmatiua quia e ens sed
negacio entis no e ens et ideo glo.
loquitur in ppria ut. s. si de inuesti. int
do. et vas. lib. ou. c. ij. in pn. Conside
ra duplex est negatiua. s. scia et al
terius rei negans sciam non pbat.
nisi negacionem adiungat consciencie
quia ibi sufficiat contraria est iuramentu
purgacionis pro sensu ut hic / s negat
tiua uera alterius rei an debeat pro
bari et qualiter plene dixi. c. de pba.
l. actor glo. tame nostram sustineas
p nota. in. l. i. ff. i. ff. de ui. actu. p pma
et in. c. si. de rescrip. in clem. ¶ Item
no. regulam alnaicus q experimentuz
primonium veiorz e ut concedit rebus
feudatis ¶ Tercio que est no q agna
tus e fauorabilior q femina / et quia
dns / unde antique possionis quali
tas ut no. ff. de condi. insti. l. plt. ul'
alia adminicula ut. c. de rei vendi. l. in
dicia ¶ Quarto / an sit uera distinccio
hic posita p quosdam de maiori pte
quidem dicit q sic ut. s. de contro
inuesti. p. cu autem / et quia res no de
beat diuerso iure censeri contraria dz
sui abeo quod plurimum pt. ac. ff. de co
hen. emp. l. domini / dicit belnisius q is
ta distinctio est bona quantu ad psuppcion
ul' dic / aut est unu integrale sic. unus
mansus et tunc ista vin dicit ac. ff. de
vsuc. l. cum qui edes / et quod no. ff. del'.
l. in. vxori. ff. de fini. instite. l. sexe. p. ty
tanne. ff. de le. ii. pdus. v. px. et si aut
sunt diuersa pdia in pluribus locis z tunc
qui possidz unu locuz no ppterea habz
psupcionem in alio loco quem no possi
det ar. s. de lege coz. c. i. p. ex eadem
lege. Baldus

¶ De contro[u]ersia int' dnm et emptorem feudi /
rubrica. 26.

Domino. diuide in duas ptes p'mo
dicitur p'o eius declaracio p'a
incipit in. v. quo restituto.
Casus vassallus vendidit feudum ali
cui dns vendicat ab emptore / emptor
denunciauit vassallo / siquidem vassallus
iurare pot / q ignoranter vendidit
feudum credens ppriam rem / e in elec
cione emptoris an velit dno cede
feudum / an velit restitue vassallo / z
si restituit vassallo retinebit in feudu
deinde videt cuiusdam obiectioni / que
posset fieri / none alienacio facta feu
dum / dno appuit ¶ con'o illud pced.
qui scienter feudu vendidit / vltimo
dicitur / quod dem est in vendicione lo
cum ht in qualz alienacoe hoc dicit
¶ Nota quod dns contra emptorem qui
emit a vassallo vendente bona fide
¶ Sz quero quo iure aget / iudeo
rei ven. directa / nam semp sibi eam
retinet ut s. de inuesti. de re. alie. facta. c.
i. p. si no ¶ Sz quid si cedens in feudum
non erat dns certe subaudetur uia re
dictione ut. c. de pbac. l. cu res ¶ Sz in
quid subaudetur in publiciana videtur
q sic q2 emptor ht titulz ¶ Sz cont'
dico / q2 hetur p no titulo / item q2 pre
tendit cam ab eo qui no poterat refer
re cognom quasi dnm ut. c. loca. l. si quis
condiccionis conduccionis et. c. vij. vi. l. ij
abire uel dic sm glo. q emptor conueme
tur actione psonali ¶ Sz cont' hoc op.
/ quia actio psonalis non sequitur fundum
ut. l. i. c. de condic. inde et. l. fi. insi. ff. d'
contrahen. emp. c. de act. et ob. l. eius. ff.
ad trebell. l. i. p. si heres / so. illud ee ppez
in actione mere psonali / sz ista e mixta
pspta ex dispositione consuetudinis / ul' dic
q ll. que loquitur in actione psonali / q
datur rone obligationis / sz hic loquitur in
actione psonali q datur rone possionis
/ q2. s. ht facultatem rei restituende / ut ff.
como. l. iii. p. heres et. ff. ad l. fal. qui fi
dum. p. si tu expte / ul' dic dicit glo. q
dabitur condicio ex lege ex libris sabi
nian. c. de acquir. pos. / sz certe illa lex
loquitur qui agens ptendit spoliacionem
ut. c. de agri. et censi. l. si colom / vnde
pa. de cez. reprobat in hac glo. / q2 feuda
tarius tradendo suam naturalem possi
onem no spoliat dnm / q2 diuersa genera
possionum sunt / fallat glo. ordinariam
l. i. insi. ff. de usufruc. quad. ca. ego puto
glo. veram no eni ex solo actu tradicionis
possio dni infuerit / ut ipe dicit et
in hoc bn tamen p rebellionem possionis
eius possio tenebatur / et in hoc e viole
cia / item in modo possidendi / quia ille
qui tenet no recognoscat se ab eo ut ff.
quibus modis usufruc. amit. l. pomp.
/ secundo no. licam que dicit si vassallus
iurare pt q2 adactus vbi ul' no verbi
nemo pt cogi p vim absolutam ut no.
ex. quod metus ca. c. sacris in nouella
¶ So. fia ista no intelligit de simplici lo
quela / sz vult hoc q no intelligitur po
sse qui no pot sine calupnia ul' temeri
tate et ideo si iudex videt eum velle de
cerare ul' alienam temeritatem committe
no deferet ei iuramentum et iste est sen
sus huius lre ¶ Nota tercio de mirabili
eleccione que datur reo q si dns agit
pt restituere possionem actori suo et
reo est / q2 p hoc euitat omne dampnuz
faciat quod no. ff. de pac. l. si cu fundus
et. ff. de alie. iudi. l. cu miles et tene
menti ipsum cauz / q licet hus directuz
dnium peruenit / tamen pot res restitui
huic vtile dnium pcedenti eam ab agen
te / ac. al. adhoc. ff. de excep. doli. l. si o
pera et. ff. de pau. l. pauc in rem sua
dato / sz magis e mirabile q huic di
rectum cu sciat ius alteri cessum ut ff.
de transac. l. fi. sz ibi loquitur in debitore
obligato / sed ille qui rei vendi. tenetur
non est obligatus / ut insti. de ac. p. o
mnium ul' verius ibi cessit absorbebat v
tilitatem cedentis hic no / ul' ibi directa

non erat efficax hic sic qtra possessorem pa ueta et non repitur alibi ¶ Reuertit g. vtru si restituit dno possit agere de e uict. qtra venditorem et quidqd glo. dicat dic q si vassallus recipat a do mino agere pot antea no cum dz hic vassallus rem et prec ut ff de ac ep. l. bona fides ¶ Nota quarto hic tex. val de singularem in omnibus alienationibus in quibus alienans cadit a iure suo qd dz intelligi a sciente secus in ignorante rei qualitatem sicut distinc. fit ff de le. ij. l. si. §. si ¶ Ex iiij glo. quod in iuris ignorantia et dicat eam noce fallit in muliere et milite qd' in no videtur verum quia no licet eis ignorare iura qtius ut C. de iuris et fac. igno. l. fi. et l. fi. C. de iure deli. ¶ Ex iiijto et vltimo nota q verbo venditionis qtinetur ois co tractus circa q dic breuiter aut aliena tio prohibetur rone rei et tunc ois qtius qtinetur ut hic aut rone psone et i dem ut no. in l. ij. C. de vsuc. p empc. aut rone modi et forme et tunc secus ut le. et nota in l. vlt. C. de pdijs de cu. li. x. baldus.

¶ De qtrouersia int' vassallum et dnm de beneficio Rubrica.

¶ Habens iura vtilia pt ea intentare de voluntate dni 2c.

S Causa. Cum vassallus agere e conueniri pt p feudo et p pte feudi etiam domino absente 2 quasi pre ppetua et transigere pt bona fide. et si qtra eum iudicatum est vl' ab eo transactus dns cogitur postea ratum hre etiam feudo sibi apto hoc dicit ¶ Nota q vassallus in agendo et defe dendo optinet pncipalem locum et q dns tenetur ratificare iudicatum et trasactoem eius cessante fraude et simulatoe et hoc e verum tam pnte qua absente do mino intelligo si dns sciuit vl' fuit cita tus ut ff. de re iudi. l. sepe. §. sz scienti bus nam vassallus no facit dominum ig norantem certum psumitur in dolo. ut C. de distra. pig. l. si creditor et vide ibi p Cy. vl' dic q ille qui facit aliquem pau atorem in rem suam videtur ei dare co modam licentiam expendi nec requiritur amodo licentia qcessionis vnde cum vass allus sit pcur. in rem suam dno al' ces set calumpnia no ht requirere dnm nisi velit reseruare sibi ius agendi de euic tione et iste intellactis pbatur expsse B. si de feu. fue. qtro. C. si vassallus de suo et dic ut ibi ¶ Sz in quod dns pdit ppe tatem dic q non sz vtile dnm quod pre fertur ppetuitati possidente victore sz si possessio veniat ad tercium dns poterit re dicare ut C. de pscp. xxx. annorum si qs emptionis et minor q alij doc. de hoc ni chil dicunt. Item de transactione intellige si transegit bona fide ut lra dicit ¶ Ali quid autem psumatur bona fides in trasi gente dico id ee iudicandum fm statum cause nam si dubius erat euentus litis psumitur bona fides al' secus ut ff. de transac. l. cu his. §. si cu lis et C. eo pre ses certum est eni q etiam in transacti one pt cometti fraus ut ff. si quid in fra. pa. l. i. §. ac si transegit. Contra rium est ponamus eni qd' ex ca trans actionis cessit possessionis feudi aliquo recepto et postea decessit sine herede ergo resoluto iure transigentis resolui tur ius accipientis cuius contra hic di quare male. Rndeo hic e ro quia res iudicata et transactio pariunt excep tionem rei finite et sic sunt alterius na ture qua simplices qtus quod e nota. Sz in quid hoc esset verum in emphiteo ta et superficiario transigentibus videtur q no ut ff. de pig. l. lex vectigali qz ppter no pot hic aliud dici qua q sit spale in feudo vl' dic idem i dno sciente et paciente ar. ff. ad mace. l. filiibus iuxta illud no improbare ratihabitionem par e ut no. in l. quo cum. §. i. ff. rem ra. ha. Sup hoc e ha beo talem postillam pt ergo vassa llus de feudo trasigere dnmo fraus no interueniat ut hic et B. si de feu. fue. qtro. c. si vassallus sz videtur ob stare qz cu no pot alienare ut i. d' phi. feu. alie. p fre. c. Imperialem non videtur de feudo posse transigere ut. C. de pdijs mino. l. non solum jac. de aur. tu dic q olim poterat sz hodie distingue aut transigit dimittendo feudum apud possessorem aut traden do. pmo casu no dr alienare secus sic. iste est casus vnicus in iure C. de trans ac. si p fundo et no. q in oibus alijs q tractibus ille qui dimittit trasfert 2 alienat ut ff. de rei ven. l. quedam mulier et ff. de iu. doc. l. si sponsali bus. §. i. et tu secus e in qtctu trasacti onis quod e nota dignum. Baldus.

¶ Secundo iuris sit si post alienacoem vassallus idem recuperet Rubrica

¶ Non pdest penitentia ubi culpa e executa. Secus si res e integra vl' in qtinenti purget culpa. ff. de inte resti. l. diuus. Baldus 2c.

P Reterea. diuide in tres ptes pmo recitacio iuris antiqui scdo iuris noui qn vassallus post alienacoem feudi factam dno ig norante feudum recupauit tercio quando domini voluntate vendit et postea re cupat vl' no sz a pars incipit in. v. ho die 3a in. v. §. pfecto. actus retro si milis non inducit restauracoem dep dici hoc dicit. fallit vbicunqz si desinit inter ee desinit actio qpete. ff. ale iudi. ex hoc edicto. §. plt. Si dns remit tit penas vassallo an dicatur noua donacio dic q magis dicatur indulge cia et ideo no requirit insinuaco. ff. de donacoe. l. modus et l. in edibus. §. i.

qo 5

de alienatione

qo 5

quid qtr vo vendicas

Summa

qo

qo

dum

qo

qo pt vassallus transigere de feudo

&o

Sum

Casus olim ante constitutionem lotarii licebat vassallo feudum in totum vel pro parte alienare et si feudum alienabat postea recuperabat revertebatur in eius feudum sed hodie non licet vendere pro aliqua et si vendiderit domino ignorante licet postea recipet non retinebit in feudum. Si in autem domini voluntate vendiderit vel per libellum vel aliter alienavit et id postea recuperavit non retinebit in feudum sed iure proprio si eo modo recuperavit. Si vero ad libellum dedit domini voluntate ad heredes retinet feudum. Si vero postea vassallus recuperavit per libellum non retinebit pro beneficio. Sed si domino feudum refutavit retinebit libellum. h. dic. Jac. bal. Tu magis distingue per notabilia. Casum intellige quod ab feudum est non remmisit. ff. de act. et oblig. l. prius effectus et l. fi. ff. de suc. edicto. Et no. primo quod pactum retrosimilem olim feudum ut ita dixerim renaturalizatum quia non erat per prius appertum domino et res desfacili revertitur ad suam naturam ut ff. de pac. l. si unus. §. quod in pacto dotis et ff. so. mat. l. plerumque §. si inter eos et l. si prius dotalis. Sed novo iure quia alienatio est prohibita statim feudum est appertum domino ipso facto non per culpa purgari que traxit secum executionem per translationem domini ut ff. de v. ob. l. si prius. §. sequitur pro dy. Et ideo nota quod qui actus recedit a sua subsistentia per retractionem non reintegratur ut C. de remiss. pig. l. soluta pro videntia que lex est ad hoc nobilis. Secus si vitium rei sit purgabile. ff. de usuc. l. sequitur. §. idem labeo et l. ex hoc edicto. §. pe. de alie. iudi. Secundo no. in. §. pro facto quod indifferens consensus domini circa alienationem assumit differentias secundum voluntatem alienantis. l. sum usum illicitae et ideo si vassallus alienat iure proprio intelligitur quod liberatio et sic talis intelligitur fuisse licentia qualis possessor posterior declarat eventus quod est no.

Tertio nota quod qui vassallus de voluntate domini alienat per libellum puta ut singulis annis debeat habere .x. sol. istud ius percipiendi .v. sol. annuatim tenebitur nomine feudi et si vassallus committeret feloniam istud ius appertum domino quod est nota unde reliquie feudi iure feudi censeri debent. Quarto no. quod si vassallus redimit hunc libellum a libellario possessore intelligitur tenere tamquam libellum a domino et non tamquam feudum illud autem ius .x. solidorum est consuptum quo ad vassallum et cum cui alienavit per libellum. Sed ipse vassallus tenebitur domino ad istos quinque solidos annuatim ~~idem~~ idem si refutasset feudum et postea per libellum redemisset. Nota quod totaliter revertitur qualiter redimitur vel est sensus litere quod si vassallus refutat feudum quod potest etiam invito domino et dominus concedat sibi ad libellum tenebit

iure libelli secundum pe. decer.

Ultimo nota ex vario genere contrahendi varios provenire effectus. Baldus.

An agnatus vel filius defuncti repudiata hereditate pot feudum retinere. R.

Nota quod omnis patruus est agnatus ut nota in l. i. C. de suc. edic. Nota quod novus heres quinque ponitur pro pau. supposito tione dubitationis. l. fi. C. de cen. bo. et ideo Baldus.

Si contingerit. divide in duas partes. primo an agnatus pot hereditatem agnati repudiare et feudum retinere. Secundo an filius vassalli possit hereditatem repudiare et feudum retinere. Secunda pars incipit in. v. filio &c. Casus si agnatus succedit agnato vassallo in feudum et in veritate pot eius hereditatem refutare et feudum retinere nec cogitur debitum hereditarium solvere nisi de fructibus eius anni quo vassallus decessit secundum premissam distinctionem. Si vero filius succedit vassallo patri in feudum et hereditate non pot hereditatem repudiare et feudum retinere sed omnimode cogendus est debitum paternum solvere in solidum. Si repudiet veritamen si agnatus consentientibus sit de feudo a domino quasi de novo beneficio investitus tunc poterit hereditatem paternam repudiare et feudum retinere nec debitum hereditarium solvere compelletur. hoc dic. Jac. bal. et est ratio quia filius dicitur omni a patre sed agnatus non omnino ab agnato. C. de here. instit. l. nec apud. Ext no. quod qui pater stipulatur aliter sibi et aliter filio nunquam videtur stipulatus ut habetur de donac. cau. mor. l. Seya ubi est tex. et glo. no. Et nota quod si nil in commune apparet filius presumitur heres ut nota in auc. ut hy qui obligatus. §. ut aut in glo. ordinaria ac si pater consensu domini pro legavit filio feudum cum illud habuit si ad coheredes extraneos pervenit hereditas unde de excep. doli. l. apud celsum. §. si quis extranea et dic quod sic quia redactus est ad instar agnati.

Nota hic casum in quo forte filius abstinet de iure civili. s. qui hereditatem est connexum feudum nam consuetudo est de iure civili ut insti. de iure na. §. ex non scripto que dat et dare pot suo licentiam abstinendi tex. est hic et non alibi de iure vero cui existentia sui heredis sic connexa est iure sanguinis quod nec repudiari nec absorberi tempore pot ut no. C. quando non peten. partes. l. una in prima glo. et ff. de reg. iur. l. iura sanguinis. Item no. quod dominus et agnati possunt facere gratiam filio quod repudiet hereditatem et retineat feudum et est ratio quia veniunt diviso iure ut ff. de bo. pos. l. sed cum primo et sic in preiudicium alterius nemo pot alteri facere gratiam ut no. C. de gra. l. postumo per ex. permitte ad evidentiam quod feudum defertur successorio iure ex duplici capite. s. liberorum et agnatorum ex primo capite succedit emancipatus et etiam filius eius licet post emancipationem conceptus

Sed

Summa

licet nō sit agnatus auo · C · de legi · hē · l ·
(nemmīmn9 · ꝑ · cū aūt · C · vnde li · qui se/
pr̄is ꝑ accrm · nam delibens est · ff · vnde
li · si quis ꝑ · ꝑ · Sz quia nō sunt inter
eos agnacōis iura loquēdo stricte d'
agnacōne ꝑ capitis diminucōez extīa
cipati/si forte in feudis suffiat defensio
al' defensio ꝑ iurilem secus/ex eo q sunt
ꝑm9 agnacōis dūs cōis/Item glo · l ·
qui se pr̄is sit glo · ꝑ · ff · vnde cog-
na · l · legittim9 · ff · de adopt · l · qui fili
us/ et dicat q iura agnatoꝝ h̄t q d q d
sit de ignōie nōis agnacōis/ sed ꝑu-
to q isti t̄i · h̄eat locū etiam in liberis
etiam quos solus ꝑtor agnoscat de q
bus loquit' dicta · l · qui se pr̄is/Item nō
q iste tex · nō curat de illa solempnitate
al' subtilitate existencie sui h̄edis s3 de
realitate successionis sit · ff · ad tertull · l ·
ij · ꝑ · s3 si sint et · C · de legi · here · l · de su
cto | Item ꝑmitto q omnis suus ē ag
natus s3 non ꝯuertitur · ff · vnde li · l ·
scriptoꝝ s3 in materia feudoꝝ agnati
dicuntur transuersales ꝑ masculos nati
|pone exemplū titius acquisiuit sibi
feudū decessit relictis duob9 filijs · s ·
petro et Johāne deinde decessit Joha
nes relicto filio suo gayo qui gayus
vult succedere in feudo et repudiare
ꝑuiam hereditatem metu creditorū
ꝗritur · vtrū possit et vide' q sic q2
ista sint duo ꝑ'timonia sepata nā agn
atus hoc posset Sz hic determinatur ꝯ
triū q2 agnatus pot et nō filius vn
in p̄dc̄o exemplo gayus non pt ista
patrimonia diuidere videl3 acceptare
feudum et repudiare h̄ditatem Sz
aut vtrumq3 retineat aut vtrumq3 re
pudiat et si vtrumq3 repudiat etiā est
q petro ē delata h̄ditas paterna
fraterna tn̄ si nō vult eū acceptare s3
feudū h̄re pot hoc face et sic nota q
intencio ꝯsuetudīs ē filijs nō fauere
in hoc q agnati sint melioris cōdicōnis
qua filij | Sz q̄ro qua rōm h̄t ista cō
suetudo/ Re° nō h̄t aliam rōm nisi q a
filius ē eadem ꝑsona cū p̄re/et q2 mor'
est pr̄is h̄re heredem/ut · l · ij · C · de rei
v · act' vnde quadam sīmitam filius fe
cit pr̄i abstinendo ab hereditate pat'
na/ Item creditoribus et forte in hac
consideracōne fuit fundata lex · xij ta
|Sz ē alia rō q2 totū videtur vnū pa
trimoniū s3 hec rō ꝯcluderet idem ī ag
nato qd' est fr̄m feudū q° est in bo
nis hereditarijs si vassallus moritur
cū herede s3 si absq3 herede morit' nō
est in bonis suis h̄ditarijs/Ex hoc se
quit' et melior racio ē q2 filij veni
unt ex ꝑsona pr̄is s3 nō agnati Jac ·
bel · Item filij veniunt eodem iure cum
patre s3 agnati diuso et extraneo
capite cū · de bo · pos · l · s3 cū ꝑtono Item
int' ꝑrem ꝯ filiū nō ē digressio s3 eg
ressio Sz int' transuersales ē digressio
|Item feudū ad liberos cū sua cā suis
q3 vicijs transmittit' s3 ad agnatos sim
plicit' deuoluit' credo tn̄ q nepos qui

se pr̄is negat h̄redem eo casu quo suc
cedit auo ut · l · qui se pr̄is succedat
et in feudo antiquo Item ē quedā
subtilitas in iure de filio in ꝑ'te ab
stinente an nepos succedat auo de
iure ciuili et tūc dic q nō in · l · j · ꝑ ·
sciendū de suis et le · ergo anno
elapso excluditur nepos ab here
ditate aui et ꝑ ꝯsequens a feudo
ꝯtra accur · dicat ꝯtrariū in · l · qui se pa
tris et ē de apicibus iuris Bar ·/
dicit illam glo · veram alij ꝯ hec ī
subtiliter examinaui et ꝑfunde
et adde q statim dicam | Sz vtrū
hec lr̄a est simplr̄ intelligenda q
rō enī vtrū filius vassalli poterit
hereditatem recipe et dimittē feudū
cum lr̄a dicat q vtrumq3 accipiat ul'
dimittat s3 odof · dicit q sic q2 vas
sallus pot repudiare feudū ī inito
dn̄o ut · C · de vas · qui ꝯtra ꝯsti · loc ·
l · nec ob · q vtrumq3 d3 repudiare/
uel h̄re nam illud ē verū si incipiat
a feudo ipm̄ acceptando ꝯtrariis si
ipm̄ repudiando ꝑm odof · qui ita
not · in suma sua sub rubricella v
trū quis pot h̄ditatem vassalli re
pudiare et eius feudū accipe ul'
cont' que rubricella ē in fine sume
sue Jo · fasoli in suma sua ti · quib9
rō et causis feu · amit · sub rubrica
la alienacōe ꝑditur feudū dic
q filius nō ē deterioris condicōis
qua agnati in feudo pt nō q2 pot
feudum acceptare et h̄ditatem re
pudiare et ꝯtra Sz in feudo nō°
in quo nō succedunt agnati s3 filij
oz q filius vtrumq3 acceptet ul' vtr
umq3 repudiet s3 ista distinctio nō est
vera q2 · ꝑ · vbi vero q est hic loq'
etiā in feudo paterno ut expresse
patet in lr̄a vnde nō fit hic distinc
tio feudoꝝ s3 successoꝝ q2 pt plus
pot in filios qua in coh̄redes et coe
quales · d · Jac · de dn̄o ardi · ī suma
sua ti · de suc · feu · dicat sic Item ꝗritur
vtrū repudiando hereditatem possit
h̄re feudum Re° sicut filius nō possit
nisi in acquisicōne feudi adiectū sit
sibi et liberis cū · ff · de opis li · l · cū
ꝑronus · ꝑ · cū libertus Jac · ardi · Ergo
collige tres casus/ꝑma aut quis rece
pit feudū simplr̄ nulla fca mencōe
de filijs ul' h̄dibus/aut ꝑ se et here
dibus/aut ꝑ se et liberis seu filijs
|ꝑmo et s'c'do casu loquit' tex in in ꝑ ·
vbi vero et ē rō · C · de duob9 fra ·
accipi · in uesti · c · i · et · ff · de ꝑbac · l ·
si pcm · 3° casu possit filij et quicumq3
descendentes vnā tona accipe et al
tera repudiare cū · in auc · de exhi
treis · ꝑ · optimū et · ff · de opis liber · l ·
ut iuris iurandi · ꝑ · si liberi et · ff · de
adop · l · arrogator · ꝑ · s3 cū impubere
et · ff · de vul · substi · l · si filius qui pa
tri · ff · de acqui' here · l · questitū et
· l · uil' · ff · de bo · pos · l · s3 cū patrono
Jac · autem de bel · sic distinguit aut
filius pot hereditatem pr̄is habere
tamquā heres et tūc nō pt alterū

velle alterum nolle ut hic / aut non potest hereditatem hic quia est institutus in recta vel in sola legitima / tunc potest hic feudum absque hereditate paterna nec tenebitur solvere debita ut nota ff. ad treb. si quis priore jac. bel. et sic ius feudi non gerunt hereditatem distributionem sed solum heredes qualitatem respiciat de ino inmutatione al. de le. pristan. l. filium i prin. et vide in speculo de testi. § i. ad si et quod nota ff. de transac. controversia / Quid si filius uno patre renunciavit hereditati paterne cum iuramento / utrum prejudicabit sibi in feudo / dico quia iste tex. non obligat filium ad impossibile et ista est bona cautela ad evitanda honera creditorum / an illo alio doc. ymaginatam

Quid si filius est aperte preteritus / nunquid hic nate dicere testamentum nullum si velit succedere in feudo / dico vero non puto de iniusto testo. l. filio / nam ius dicendi nullum tone pretericionis est quoddam quasi preiudicium quo filius non tenetur uti in iuditio ff. de inoff. l. si iudex ff. de contra. tab. si post mortem § fi. et nota C. ti. non tamen v. sic plane in glo. l. appiat ff. si tabule testa. nulle extra. l. i. insi. ff. de le. pristan. l. si duo et nota C. de contra. l. postumo / Quid si preteritus est postumus et natus institutus quid erit interim de feudo cum pretericio suspendat interim ius adeundi ff. de acqui. here. l. venter et l. illud § fi. de gra. ff. de libe. et postu. l. si filius heres / dico non preteritio dissertur in investitura iam nata quia in omnem casum facienda est arg. ff. de acqui. here. l. quod si dubitet / Pone filius habet substitutum vulg. sibi datum in testo patris / nunquid per hoc preteritum hic repudiandi hereditatem et acceptandi feudum / dico non quia hanc preteritam non potest ei conferre pr. / sed dominus vel agnatus ut hic per tex. et glo. / Sed nunquid feudum venit in petitione hereditatis / videtur non / quia agnatus est heres / quia non capit ut heres / sit non quia feudum sit libere corporis vel hereditarium / tamen est quoddam ius anexum quod in hereditate repit hoc non ff. de petic. here. l. item videndum § fi. ubi videas / Quid de femina que ex pacto succedit in feudum que iure lobardo admittitur in tota non in quota non in tota hereditate ut plene nota B. qui feu. amit. da. pos. c. i. § hoc aut non dum / dico admittitur ad totum feudum / quia nemo facit sibi partem et partem eam in solidum vocat deficiente herede masculo / arg. contra que no. ff. de inoffi. testo. l. si is qui et l. pri. filium preteritum / Item nota quod ius succedendi excludit edictum successorium ut l. i. C. qui non pate. pteres et ideo quandam diu decordi ne seu de capite liborum aliquis extat nunquam veniunt transversales ut ff. unde legi. l. ii. idem in feudis quia feuda mutatur ius contrahentium possunt salva feudali natura / Quero an filius qui repertus in possessione et qui feudi patrui et tamen alia bona possidebant per alios fratres suos presumatur immiscuisse se hereditati paterne / et videtur quod sic quia connexa sunt hereditas et feudum ut hic et qui acceptat feudum unum videtur acceptare aliud et annexum cum dividi non potest C. de iure de li. l. quidam elegio iniungitur vi. C. unde legi. non hoc solo possessio non constituit ipsum heredem sed animus qui probatur ex qualitate possessionis paterne qui possidet maiorem vel meliorem partem hereditatis ff. de acquir. here. l. pro herede et l. si is qui bonis C. de re pu. here. l. ii. si sufficeret possessio quod filius possidet et non diceret quod tamquam heres / licet filius confiteretur possessionem non tamen confiteretur pro herede gestionem quia possessio est indeserta et non concludens de necessitate cum oporteat porciones et articulos specifice et formaliter concludere ut ibi probatur et me illud est certum quod per possessionum facti possessorium iuris vel decretalis vel iudicialis bonorum possessio non probatur nec presumitur ut ibi per Jac. de are. et Cy. nisi sit longa possessio quia ex longa possessione presumuntur omnia solempniter acta ut no. C. qui admit. ad bo. pos. l. i. per articulum et Cy. / Quero nunquid bonorum possessio cum romana habeat locum feudis nec l. i. C. de car. bo. edic. et quod de bonorum possessione nove vetus et vi. quod sic arg. ff. ad l. fal. l. i. § lex i. tone sui / Sed pone quod filius agnoscit bonorum possessionem post annum quod non potest nunquam tamen videtur adire C. de iure deli. l. pubere et istud intendit in summa illa lex. / Ultimus nota hic quod qui querit sua non perdit / Quero hic glo. multum notabiliter quid in filio emphiteote / pone tuus possidebat bona cuiusdam ecclesie vel alterius persone iure emphiteotico et decessit relicto filio / filius vult repudiare hereditatem patris et retinere solummodo emphiteoticam / queritur nunquid potest et videtur glo. quod non / idem ergo iuris est in emphiteoticis et feudalibus quam glo. tene menti / ymo tanto plus potest dici quanto magis transit quia tale ius emphiteoticum ad ipsum filium tamquam ad heredem adeo quod emphiteotica in eo disponere et alteri relinquere potest quod non est in vassallo ut B. de suc. feu. c. i. 2 ff. de v. sig. l. in quen cod. bo. pe. decrez. ja. debel. hic dicit quod istud C. non procedit de iure com. sed solum de iure consuetudinario ergo in emphiteosi ubi non sumus in iure consuetudinario sed in iure com. generalis esset quam in feudo / Sed in aut. de non alie. § emphiteosim dicit quod emphiteosis est ius hereditarium quod etiam ad extraneos heredes transit / nisi sit emphiteosis ecclesie / quia tunc non transit ad quoslibet heredes sed ad liberos ita demum si sint heredes sive descendunt per masculum sive per feminam que verba satis consonant cum ista glo. / nam si requiritur quod sint heredes non possunt pro parte bonorum esse heredes et pro parte non ut ff. de acqui. here. l. i. et ii. et C. de iure deli. l. quidem elegio qui ymo unum trahit ad se reliquum etiam ex virtute cuiusdam unionis arg. ff. de acqui. here. l. qui pri. / Sed cave tibi quia si ista equiparatio de feudo ad emphiteosim esset bona sequeretur quod si tuus recepit emphiteosim per se et liberis suis

Et decessit relictis duobus filijs quorum unus
partem suam emphiteosis refutauit in man
alterius et tandem ille cui facta est refutacio
decessit intestatus quero ille qui refutauit
emphiteosim pot acceptare emphiteosim
et hereditatem fratris repudiare ut probatur
ex contrario duorum iurium C. si de feu. fu.
contro. c. ceterum et hic in prin. an contra j.
de capi. qui curiam vendi. c. filius ... sed
hoc est falsum quia cum aucto iure here
ditatio deferatur sum iuris ciuilis regulas
impossibile est separatio bonorum ut ff. de her.
insti. l. i. §. si ex fundo et l. si ita quis
institutus fuit excepto fundo quod non
C. de testa. mili. l. i. et ff. e. l. si certarum
dic ergo secundum feudi et emphiteosis paride
sum quod non simpliciter. ¶ Item quero nunquid
nepos vult repudiare hereditatem patris
et ex persona aui succedere in feudo antiquo
ex inuestitura nunquid pot super hoc puncto dicit
odof. in summa sua quod non quia generaliter dicitur
quod si filius repudiat hereditatem non pot
retinere feudum sed appertum cohibitur
ergo loquitur in feudo paterno odof. aduerte
aut filius decessit in tali statu in quo
pot habere heredem aut non. primo casu sub
distinguitur aut erat ei feudum quesitum et tunc
non pt nepos admitti ex persona aui sed ...
quod veniat tamquam heres heredis ut C. de
insti. l. si. aut non erat ei quesitum et tunc
cum nepos non acceptat ex persona patris ta
le feudum respectu patris nepotis est cadu
cum unde sequitur quod nepos pot admitti
ex persona aui. Secundo uero casu qui pater ne
potis decessit in tali statu quod non possit
habere heredem dico eo ipso feudum ab he
reditate separatum esse et ideo ex persona
aui optinere posse dicit jo. de blanos
co sic alias retuli quod si nepos non est concep
tus in vita aui non pot venire ex persona
aui iure non C. unde li. l. qui se patris
quod non placet quia cum liberi admittantur
infinitum et agnati saltem usque ad septi
mum gradum impossibile est quod ista essent con
cepta tempore mortis eius qui fuit agna
tionis communis ista impossibilitas appet
per rerum naturam unde non indiget probatione
legum ut ff. de v. ob. l. ubi aut non
appet ibi dum dicat ipsa natura ma
festum est nec obstant ll. distinguen
tes tempus concepcionis ut nota. C. de in
of. te. l. si quis filium in prin. quia proprie lo
quendo feudum non defertur iure ciuili
sed ratione ... ex beneficio concedendi ut C.
qui feu. da. pos. c. i. §. cum vero conceditur
et moribus tandem subsequentibus et beneficium
concedendi amplianctibus ut dic in summa te
norem inuestiture utrum dicat pro se et
successoribus aut pro se et suis descenden
tibus ut C. dixi. ¶ Demum querit glo
de duobus questionibus dicitur hic quod si agna
tis consencientibus refutat feudum in ma
nibus domini verba sunt tex. C. de vas. de
crepi. eta. c. i. quod dominus pot eum quasi de
novo beneficio inuestire pone ergo quod is
te inuestitus decedat sine herede quero
utrum dicti agnati qui consenserunt pos
sint admitti tamquam ad feudum paternum
ita quod preferantur domino glo. sentit istos con

senciencies omnino exclusos sed tu conside
ra verbum quasi que est in littera non enim
dicit nouum sed quasi nouum quia rema
nent reliquie veteris feudi nec est in
totum abolitum nomine principale feudi
Item consensus prestitus ad unum effectum
ut C. si de feu. fue. contro. c. ceterum cum
semper nouo et C. ad uell. l. iubemus con. sed
glo. agat pro se j. de eo qui finem fe
cit agnato c. i. ad idem C. qui mo.
feu. ami. c. i. §. p. et C. de alie. feu.
paterni c. i. agno sensu et C. de fi
lijs fam. et quod ad pri. presbiter tene. l.
i. et ij. li. x. fin. pe. de cer. dicitur ergo
preferuntur agnatis qui nouo inuesti
ture consenciendo iuri inuestiture ve
teris perdiderunt arg. ff. de acqui. po.
l. si quis ante et C. de pac. l. pacto no
uissima ff. loca. l. cum in plures §. lege
dicta ff. de v. ob. l. cum stipulatus sum
michi a paulo ff. de pcto. stip. l. vale
rianus fit amplexa nouatio a contra
hentibus qui sunt oppositi rationis et qua
litatis dubium michi videtur stare in hoc
quia iste consensus non fuit inter potius fa
uore domini sed solum fauore ipsius filij sed
ad hoc videtur quod primo quia per talem con
sensum fuit appertum ius domino infeudan
di filij quod primus non habebat quia tene
batur confirmare ipsis agnatis unde
istud C. debet intelligi qui agnati consen
cientes erant tales quibus erat appertum
feudum secus si erant ulteriores apud
quos non est ius consenciendi quod di
cemus si inuat. Pro aut dominus inuestiuit
filium tamquam de nouo beneficio et est vera
opinio glo. Idem si simpliciter quia noua
causa facit feudum nouum aut tamquam
de veteri et tunc ius agnatorum reser
uatum puto ex vi premonis qui fuit
domini est ut C. de bonis lib. l. fi. ¶ Tercie
rit glo. de alia quone utrum dominus inui
tis agnatis pot graciam facere filio
quod tale feudum possideat absque here
ditate paterna et glo. inclinat quod
sic sicut dicitur de filia ut C. quod ad. feu
ad fi. pa. c. si quis sine ista opinio non
est vera quia cum prestitutem feudum
sit appertum agnatis nil pt dominus facere
in eorum preiudicium quia facere graciam de a
lieno est quedam species furti Item hoc
suadet ciuil et naturalis racio quia
non debet alteri per alium iniqua condicio affer
ri et ideo dicendum est quod dominus talem gra
ciam facere non pt arg. ff. de contrahenda. l.
si post mortem §. fi. et ff. de pac. l.
fi. et C. loca. l. si cum heremes et hoc
tenet pe. de cer. ¶ Tercio nunquid ag
nati possint ratificare et videtur quod non
nisi primo remittent feudum eis ap
pertum in manibus domini quia nuda vo
luntas non desinit quis esse dominus ut ff.
de acqui. pos. l. si quis vi §. dia. gl.
determinat contrarium et bene nam in ipo
consensu quedam tacita resignatio in
ditur que cum sit tacite non requiritur
precia alterius ut C. de pac. l. post
diuisionem per cy. arg. ff. de acqui. he.
l. illud et si cer. pe. l. singularia. ff.

q°

q°

q° ...

q°

de pig. l. si fundus. § i. dn tamen ratifi
catio non sit erronea ut plene nota. C.
de rei vend. l. mater. ¶ Extra quero dic
statutum q agnati filias defuncti ex
cludant a successione an ergo filius soro
ris excludit filiam et dicendum est q
non qz non e agnatus nam licz habeat
iura civilia et favorabilia agnato
rum tn non ht iura exorbitantia ma
xime odiosa statutorum qz statuta de
bent intelligi proprie secundum diffinitionem
vocabuli non improprie sz si filius soro
ris secundum diffinitionem agnationis non e
agnatus sz per iustinianum redactus
ad paritatem agnatorum et nullum simile
est idem gl. 2. C. ut C. de legi. here. l.
lege non enim voco hunc agnatum re et
noie nec re tn sz similem de quo statu
tum non loquitur qz argumentum de filiis
ad filia non procedit maxime qn induca
ret exclusionem contra ius naturale et ita
fuit determinatum bon. disputando per
dnm mar. ¶ Quero an ergo feudum ob
ligetur pro debitis vassalli Ro. non qa
non pot obligari item non tenetur
quis ex contractu vel delicto alterius nisi sit
eius successor universalis. ff. de pecu
le. l. si peculium in prin. par. C. de sacro
sanc. ec. auten. ingressi et auten. si qua
mulier per actum. ¶ Sz an fructus pe
dentes possint obligari Credo aut lo
quens de illis qui mortuo vassallo si
ne herede masculo pertinent ad extra
neum heredem et illi possunt obligari
aut de illis qui pertinent ad dnm vel a
gnatos illi non possunt obligari ista di
stinctio probatur per tex. nostrum satis no
tabilem adde dicit odof. in summa sua
pe. 1a. ratione verum e q dans feudum vide
tur dare cum omnibus fructibus extantibus
ff. de usufruc. l. si pendentes de ac. ep.
l. iul. § si fructibus odof. ff. que in fraud.
credi. l. si. § pe. contra de v. ob. l. filius. §
fi. Sz hic loquitur in perceptis odof. vel non
dum satis de usuris si stipulatus fuero
¶ Extra no. q licet teneatur stare colo
no non tn agit ad pensionem sine ces
sione ut nota in l. dmorao in prin. so
ma. in glo. magna. Sz dic pot qd
qn fructus adiudicantur per sinam le
gis vel quia lex dividit non e cessio
hominis necessaria qz sina legis ht vic
sedi dni quod ht vim cessionis ut l.
1. C. de pretorio pignore Item ut ci
citus emeret ff. de condi. inde. l. te
stamento Sz non sit qn vassallus mor
tuus et feudum dz apud dnm pervenire
non enim semper redit cum fructibus sz dis
tinguitur kalende a kalendis odo. ap
paret ergo qd feudum non obligatur
pro debitis nec fruges prius nisi secundum di
stinctionem predictam ¶ Ex ind in pensione
credo tota pertinet ad locatorem et eius
heredes odo. § si fructibus et de usufr.
l. defuncta verum est quo ad actionem ex
contractu tamen q exigetur pretium vel re
stitui debebit secundum predictam distincti
onem ut nota dicto § at si nolit a
gere heres quemetur ut agit loca cum
in pluribus. § messe. ff. ad l. rodia. de

iac. l. ii. infi. ff. commo. l. unde quitur. ff.
de eme. l. si res quam quent odof. et
non solvit quid si feudum alio modo aie[illegible]
q morte Ergo 1o q si fructus penden
tes ad eum pertinebunt ad que predia qz
ita e de iure com. nec inveni aliud sta
tutum in feudis cum iste sit casus obmissus
¶ Quero quid si vassallus decedit post
kal. augusti primo dic ut dixi. B. inc
hic finitur lex. § si vassallus ¶ Ext.
quero contra si dnus vassallus vadit
ad finem dni debebat mittere an dns
teneatur sibi in aliquo emendando Ro
non quia in hoc contractu non venit casus for
tuitus sz discretus ~~defectus~~ dns bene
faciet compatiendo sibi si iuvaret eum
saltem in remittendo. ff. man. l. inter
cas. § non om. ff. de fu. l. si fumus. § q
no et inde in l. i. C. de legi. per odof. et i
t. sic dem. una. per prino. sicut si luc
retur non dno lucratur. Baldus.
¶ An apud iudicem vel curiam dni q feu
di debet tractari. Rta.

Iudices dicuntur qui ratione domicilii
vel originis proprie vel patrie vel ratione
contractus vel prorogate iurisdictionis vel ex ali
is causis notatis iure habent iurisdic
tionem. ff. ad municip. l. assumptio C. de iuri
om. iudi. l. ii. per ii. de iudic. l. heres ab
sens.

Ergo. divide in tres partes primo thema.
2o quod 3o ratio sua per se incipit i
v. quesitum 3a in ver. est iustum
¶ Casus vassallus decessit sine filio in
ter quidam petit a dno de eius feudo
investiri post investituram sibi factam
agnati ab eo feudum vendicant quasi
paternum ipse dic feudum novum ee querit
coram quo ea debeat diffiniri videtur
q coram paribus curie non coram domino
qz ea quodammodo ad dnm spectare vider
et licet alter pse non possit alium trahe
ad curie iudicium tn eos vocante
nemo licz curie iudicium declinare hoc dic
curie enim debetur honor et reverentia de
consilio vide ex. de iudic. c. i. per doc.
¶ Nota q qn ca e p iudicialis dno exeo
q ex sua sina imminet ei favor vel preiudi
cium non cognoscat ipse dns nec eius curia
s. complessive Sz pares dent eligi ma
ius. s. oi suspicio cesset et ipi sic elec
ti iudicabunt et propterea arbitrius non tene
compare dic accu. ff. de v. sig. l. qui ne
qz at. ¶ Op. nam si ea est quasi propria
dni non debent cognoscere pares sz iudex
vel arbiter ut B. de l. cor. § si in. Dicunt
quidam q istud c. corrigit illud qz lex
posterior corrigit priorem certe nos videmus
in hoc non solum in legibus sz etiam in opinio
nibus glosarum qz ultima opinio corrigit
primam correctione probabili non dico nece
ssaria ut not. pe. C. de su. tri. l. cunctos
populos licz cy. ibi derideat glo. contra fin
dicit enim q semper ultima opinio intelligitur
de opinione unius consulti vel doc. ut no.
ff. ad trebell. l. qui filium § sabinus. Alii di
cunt q in l. contra utraque pretendebat feu
dum propterea novum hic vero unus preten
debat novum alter antiquum Sz que e ro
diversitatis non assignant eam Sz forte h.
pt ee ratio quia dns fac sine vult me
li ac. in c. ult. de testi. li. vi. Et ideo p

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qui dicantur iudices

Exo

Casus

op
3

3 opio doc. vel prof.
consultorum 3 tercio quod
sunt plures op.

situm esse fauorabilior p eo qui ptendit fe
udum ab epo uix. no. in sili. ff. de iu. fis. l.
defere. y. idem decreuerunt. ista racio g
cludet q no cognosceret dns. Item q non
cognosceret curia sua tota simul q psumit
esse minus fauorabilis dno s3 ti no sol
uit ɔtiu3 q2 hic pares in ɔtro iudices
loci dicat eni hic q ubi duo iminet
piculu3 cunctis cognoscat pares ibi di
cunt q cognoscat ordinarius loci ul' ar
biter/ dic g° q aut declinat iurisdictio
parium pp aliqua ronabilem suspicionem
qua sufficit allegare dumo sit verisilis
ut nota. c. de iudic. apertissime et tunc
cognoscat ordinarius/ aut no allatur cā
tur cognoscat pares/ vn in feudis ordi
narius iudex est subsidiarius in defec
tum parium/ alij aliter dicunt. Op. q ipe
dns cognoscat ut. l. de pbi. seu alie. p
fre. c. i. y. p. si de feudo. So aut e qo tan
gens pudiciu dni et no cognoscat de
ipa/ aut no tangit pudiciu dni/ et tunc
cognoscat de ipa et ita intelli. l. ɔtra ad
hoc facit. ff. ad municip. l. de iure et qd'
ibi nota/ nam iudex repellitur no solu
ppter interesse ipius totale/ s3 etia pp int
esse pticulare bui sale ipius iudicis ut i
nota/ Caue tibi ti quia ibi loquitur qu du
bium est de iurisdictione s3 qn e certu non
repellitur ordinarius pp comoda ul' i co
moda contitus ul' delicti ut. ff. de iu. o. iu
di. l. qui iurisdictioi/ s3 qn e dubiu de iu
risdictione no pot in cau dubij primarie
se iudicem/ et ita intelligit illa nobilis.
glo. Secundo quid e dem quodammo cir
c. pndeo qn immediate ad aliqui ptinet
piculum tunc e ppria sua s3 qn mediate tu
no est pprie ca sua s3 quodammodo sua ut
ff. fin. regu. l. eos et insti. de testa. y. lega
tarius Jo. an. dic q aut e qo de iurisdic
cione tamq de iurisdictoe/ aut i° altius
cause pmo cau nemo iudicat sua ee iu
risdictionem simplr. 2° cau sic q suffic ee
dubiu de ipa s3 in pmo cau oportat ip
sam pbari ut in c. stat. y. sciamus in glo.
que incipit paduocat et no illam glo.
Et nota q quatuor sut curie in feudis. s.
curia ipius dni coram p° ipius/ curia o
mnium parium coplexiue/ curia parium elec
torum/ curia iudicis ordinarij ar bit' no no
bit curiam. Ext no. q si tu negas me
iudicem eius sum q possum tibi tamq rebel
li et ɔtumaci denegare audientia/ et
iurisdictionem ut nota in c. cumana de e
lec. pp pmo. Baldus.

Feudali dns appretate puetur. Rica

Ex facto. Causa queritur an dns p
felloniam comissam i vassallum
feudi pprietate priuetur sicut e
contra vassallus feudo. 2° sic s3
alij alit' dicit hic dicit intex. appertam
nota hic optimu tex. q licet euidens et
notoriu sit culpa ti requiritur sna puata
~~sic sit~~/ nota q ubi requiritur ministeriu iu
dicis in puando/ notoriu psuia no heturi
quidam ti dicit q ubi culpa e notoria
etiam iudex ordinarius pot cognoscere et
denuntiare puatum/ q2 pm eos no requirit
puacio/ nam decretalis dicit q si hntes
feudu3 ab ecclia faciunt statutu3 contra
libertatem ecclie/ q iudex delegatus ab

ordinario eos priuatus fore denunciat
quia p eorum statuta erat delictu3 eorum
notoriu3 ut in c. grauem in fine de se.
ex. s3 ibi erat priuacio iuris et de
iure. l. ipo fco et iudex qui madabat
erat pp. qui est rone feudi e iudex sup
feudis oiu3 ecclia3/ Item q crimen er
at canonicu3 seu mixtu3 ut. c. de sac°
sanc. ecc. l. placet insti. et aut cassa et
irrita in quo crime cumulat foro foro di
ci etiam pot q executio sine late aim'
videat ɔmissa ordinarijs locorum vmo or
dinarijs causarum et in subsidio ordina
rijs locorum ibi ex o. i. s. que cadat in dim
et contra legem feudi. Et sume hic ar.
pone q emphiteota pmisit dno noie
censis duos den. in anno sub pena ce
tum librarum denum dns venit ɔtra pea
vtru3 teneat ad silem penam et e hic
ar. q sic et. c. de iudic. vidui. l. si. In
ɔtriu3 quia istud pactu ex vna pte tm
est penale no ex altera ut. ff. de arbi
l. s3 interpellat. y. si ex altera et lb. uera
no obsta lra quia hic loquitur in pena
legali ar. in. l. i. de capsis ex loco damp
Secus i quencionali quia no e in i
quencionem extendenda ut. ff. de fideius. l. si
de iussores magistratuum. y. p aurelio sic
eni non extendunt de tpre ad tpus ut. ff.
de pac. l. epla. y. si. et. c. loca. si cu her
mes ita nec de re ad rem ne de p ad
psonam ar. ff. de tes. mil. l. miles ita
heredem. y. et q2 diximus s3 possz du
bitari vtru adiectio istius pene va
leret et vi q no/ quia vi adiecta in
fraudem vsurarum/ Item pena ar. vincu
lum sup°u no debet ut. ff. de pinis ex
por. l. pinus pugiu vi. ff. de trasac. l. q
fidem et l. pco quencio dic vale/ nam
ista adiectio pene respicit effem vi
delis q no possit expelli/ vnde vide
adiecta loco expulsionis/ et sic loco
fra ar. c. de pac. quen. l. si. et no in. l.
ij. c. de iure emphi. s3 pone q di
xit si no solueris simplum soluas duplu
ul' triplum/ 2° qn p noma multiplica
tiua istud non petitur ut pena s3 ut
augmentacio pensionis ar. ff. de usu
l. pecunie feneb. y. si. res erat dig
na tanta mercede. Ex hoc in feudo
q si rem valentem centu vendo tibi
p. l. pco apposito q si no soluis ad ta
lem diem soluas centu seu iustu pre
ciu3 q istud no est vsura s3 augmenta
cio pcij quod tene menti. pone q
res que valebat. c. vendita fuit p.
x. co pco ut si in paschate no solue
rentur adimpleatur iustu pciu3 an
heat locu. l. ij. de testam. ven. 2° no
q2 sufficit puisio ɔhencium Secundo
si renunciat emptor illi legi vtrum
videat renunciare venditor 2° no
c. aduers. l. iubemus de pac. si vnius. y.
et in summa pone q platus ecclie
cu toto capito fecit feloniam ɔ vassa
llum ecclie/ ul' pone q e pp qui e oia
et sup omnia vtrum etia puabit iuris
dictione sua et vi q sic ne malefi
ciu remaneat inpunitum. c. de sacro
sanc. ecc. l. iubemus nulla 2° in pp q
quid vult legis h3 l. vigore et ideo
etia no pdit iura sua s3 in aliis

q
qo
qud dr in s alio
coraz q cause in feudo: domini / vim pari / pari electi / iudic ordi
primo
Summa
dum
dum
dum
dum
qo
dum

plat[us] dic[itur] ut / nota in d[i]c[t]a l. iubem[us] et
adde q[uod] nota in l. si dolo ff. si quis obli[gatione]
causa testa[menti] p[ro]ventu[m] p[ro]uaretur. cum
q[ui] applicaretur tu[m] pena domini appli
caretur vassallo alii aferuntur p[ro]uatore
non posset liberari potio d[omi]n[u]s qui ab
initio d[omi]no in dignitate se facit domi
nari ut l. ii ff. de his qui sunt sui vel
alie[ni] iur[is] vel no[n]. nota q[uod] vassallus n[on]
tenet fidelitatem iurare / et ideo no[n]
iurat eam d[omi]n[u]s tamen no[n] ideo minus
d[omi]n[u]s est obligatus vassallo ad fidei
conformitatem i. ad non committandam
feloniam s[ed] si vassallus debuisset iura
re fidelitatem et requisitus a d[omi]no no[n]
iurasset tunc d[omi]n[u]s no[n] incideret in penam
quia qui no[n] facit q[uod] d[ebe]t no[n] recipit q[uod]
oportet / ista enim n[on] e[st] penam sine le
galium sine conventionalium / q[uo]d nisi pe
titeris penam p[ro]bet ex sua parte debi
tum implementum c[on]tractus a pene petitio
ne repellitur / q[ui]a liquida d[ebe]t e[ss]e cum ut
pena petatur ut ff. loca. l. quero. §.
in[ter] locatorem et no[n] ff. de leg. iii l. si
non fuit potio impetus liquidissima
debet esse p[ro]bacio ut ff. de condi. et d[e]
l. intesto el. p[ri]mo / et si no[n] c[on]stat de pri
cipali nec de penali et alterato pri
cipali no[n] committitur pena tex. e[st] ibi
singularis dicit Jaco. bel. p[ro] factum vel
no[n] si p[ro] pen[a]m sibi remissum e[st] factum al[ias]
secus putarem si d[omi]n[u]s fecit vel paratus
est facere investituram et ip[s]e recus
at facere fidelitatem ut ip[s]e b. p[er] quos
fiat investi. c. nulla et que fuit p[ri]a
ca bii cum. §. est et alia et cum e[st]
q[ui]a glo. male intellexit istam litteram
Jac. bel. i[m]mo hic dicit q[ui]a sine iura[men]to
vassallus iudicare no[n] d[ebe]t. C. de iudic.
l. rem no[n] novam cu[m] fidem d[ebe]t sibi[que]
debetur / Sic deus no[n] facit differen
tiam inter simplicem loquelam et iuram
entum et cu[m] c[on]ing[it] requiritur iuramentum
ad solempnitatem actus ut in tex / na[m]
deus vult e[ss]e testis ad terrorem ne
quis falsum iuret vel iudicet c[ontra] iusticiam
cum tam testis quam iudex loquatur
ut deus si loquitur p[ro]ut loqui debet
qui veritas est ip[s]e deus ut in c. cum
eterni dei. iudi. li. vi. et nota in c.
cum esses de testa. in novella vnde de
us in istis no[n] solum cogitacionibus sed
actibus vult invisibiliter interesse ut
C. de iudic. l. p[ro]perandum. §. sin autem
reus. baldus.

De feudo no[n] habente p[ro]priam feudi natu[ram]
Rica.

Si quis miles accepit castru[m]
in feudum a duce ut ip[s]e et
sui heredes quibus dederit ill[u]d
habeant comitem cum hoc feudum habeat
p[ro]priam naturam feudi. ratio no[n] / q[ui]a
alienare pot[est] feudum vassallus i[n]dis
tincte / et ille in quem alienavit no[n]
retinebit p[ro] feudo / sciendum tamen e[st] q[uod]
vassallus ex eisdem causis amittit ex
quibus feudum amittitur h[ic]. dicit hic ip[s]e
in p[er]sona ipsius e[st] feudum et idem in p[er]
sona heredum. dederit. no[n] q[uod] istud
verbum simplic[iter] positum significat q[ui]

cumq[ue] dederit vnde p[otes]t vendere donare
p[er]mutare in dotem dare et de eo testari
et sic nota v[er]bum amplatum restrictionem no[n]
recipere. datum .s. a vassallo / vult dicere q[uod]
cui dat in feudum habebit in feudum ille cui dat
ad libellum habebit ad libellum ille cui dat ad
p[ro]prium habebit ad p[ro]prium Et sic nota q[uod] talis
operatur potencia quali actus e[st] subsecu
tus eumdat. nota q[uod] licet pot[est] alienari
p[ro]prietas non tamen est p[ro]prietas franca a
culpis delicti ut licet no[n] fiant fructa
que debent ex c[on]tractu no[n] p[er]datur feudum
s[ed] si committant / alii dicunt indistincte q[uod] si
hec sit felonia delicti sine c[on]tractus quam
vassallus committat / feudum emptor ami
tat et sic est recipere p[ro]prietatem habentem
anomalem naturam / alii dicunt q[uod] post
quam p[ro]prietas e[st] alienata nunquam vas
culpa vassalli nocet emptori no[n] quia
emptor no[n] tamen h[abe]t cam a vassallo q[ua]m
a d[omi]no qui dedit ei hanc potestatem / quod
patet q[ui]a transfertur p[ro]prietas et poss[essio]
naturalis et civilis p[er] Jac. bel. ubi g[lossa]
nota q[uo]d p[ro]pter amplacionem d[ebe]t extensio
nem operari / Item nota q[uod] p[ro]pter p[ro]pter vincat
naturam dicit dy. q[uod] p[ro]pria feudi n[atur]a e[st]
ut alienari no[n] pot[est] a qua natura sine
subsistencia pot[est] p[er] pactum recedi ut ff. d[e]
pac. l. pacta. Querito in q[uo]d ille qui
emit iure p[ro]prio teneatur facere aliquam
recognitionem d[omi]no / ratio no[n] obligatoriam
s[ed] assertoriam quia p[otes]t dici inter ea ac eo
rum que no[n] ff. so. ma. l. ii. in glo. dixit
qui et e. deli. causa. l. sicut datum.
Querit glo. quid poterit hic emere iure
p[ro]prio / ratio quia poterit alienare sibi iure
p[ro]prio sine requisitione alicuius / Item q[ui]a h[abe]t
directum dominium / Item quia h[abe]t naturalem et ci
vilem possessionem q[uod] q[uo]d glo. dubitet p[er]
Jac. bel. Querito utrum sit differentia dicere
vendo tibi rem et dicere vendo tibi ius
q[uod] h[ab]eo / ratio sic q[ui]a i[n] p[ri]mo casu videtur vendi
ta ipsa p[ro]prietas / in s[ecund]o casu videtur vendi
tum feudum cum potestate alienandi p[ro]prietatem
sic ergo ista potestas potuit alteri cedi ut no[tat]
bar. in l. ii ff. de no. o. nunc. Sed nunquid
emptor poterit applicare sibi ip[s]i dicen
do Ego volo e[ss]e ille p[ro]prietarius e[st] ca[sus]
q[uod] non ff. man. si tibi mandavero §. si tibi
centum. Querit glo. utrum ille qui iure p[ro]prio
tenens emit a feudatario pot[est] p[re]scribere gl.
no[n] solvit Jac. de bel. dicit q[uod] si tercius e[st]
est d[omi]n[u]s p[ro]cedit p[re]scripcio s[ed] contra in feu
datarium s[ed] vassallus a p[ri]ncipio acquisivit
utile dominium no[n] p[otes]t p[re]scribere q[ui]a p[er] p[re]scripcio[n]em
acquirit utile s[ed] illud iam habet ergo
illud no[n] p[re]scribit ut ff. de usucap. l. sequitur
§. lana / tu dic q[uod] ipsa d[omi]nia no[n] sunt eiusd[em]
qualitatis / nam utile q[uod] h[abe]t ex licita alie
nacione iure feudi subalternali directo c[on]
p[er]ditur ex multis causis / Sed ius q[uod] h[abe]t ex
p[re]scripcione vincat directum ut no[n] p[er]datur
ex illis causis / et ideo p[re]scribere p[otes]t cum p[er] p[re]scrip[ci]
onem augeatur effectus / ut ff. de capti. l.
in libello §. si quis p[ri]mum / no[n] dico q[uod] hic p[re]
scribatur firmitas d[omi]ni p[er]dendus / quia
no[n] est eiusdem spe[ci]ei s[ed] p[re]scribit plenius do
minium quod eradicat minus plenum / ar. ff.
ad l. fal. l. fundo et ff. de here. insti. l. iii.
§. qui fideicommissus et l. si ita scriptum fuit hac
Item no[n] conveniunt in idem tempus ista duo
utilia d[omi]nia q[ui]a supervenienter s[ed] po[tius] an[te] cumu
latum Querito nunquid pactum quod recept

vassallus debeat teneri noie feudi · R° non
quia feudum nõ q̃sistit in pecunia s̃ debebat
forte queri in emptionem fidus rei que tra
ctu loco feudi ad hoc ut si vassallus deli
quat dñs sit securior · ar · de inuesti · die
alie · fac · cu · pri · et si de feu · vas · c · v · 2
sup negotio qd' in nõ placet q̃z recessum
est a simplicitate feudi p̃formaz denova
datam · ar · ff · de fide · l · stipulatus est op̃
Jtem p hoc · ff · del · iii · l · pe · § · quidam ·
C · de remis · pig · l · si · Jtem nec succedit
precium loco rei q̃z causa nõ lucratiua ut
nota de rei ven · l · mater et ff · sica · pe ·
l · cu fuim jac · debel · dicit q̃ pdendo
primo equior · e s̃z tu dic q̃ s' est verior
q̃z primu feudu nõ e ord extra naturaz
feudi et dñs p uno feudo nõ d3 hre duo
feuda · Baldus 2 c.

De eo qui finem fecit agnati de feudo
paterno · r̃ica ·

Tres erant · tres erant agnati
vnus eoz hebat feudum pater
num alter eoz fecit finem et re
futationem sibi 2 suis he · dibus et cu id de
derit mortuo · postea qui feudum ht ag
natus qui nõ refutauit petit totu ali
qui refutauit petit etiam totum ul' pte
co pro nõ obstante eremtu an obstet
receptio pci R° q̃ nõ obstat dam pam
quod psonale fuit s3 si pam esset real'
uel si refutauerit ut dñs eu quasi de
nouo bñfico inuestiret tunc pam obstaret
nec succederet in feudum hoc dic · vnus e
orum · hoc potuit ee exclusione uel
alio modo ar · i · ti · i · c · l · ibi dñi mõ 2 c · pe
de ce · iste · s · tenes feudum cu fra erat
finis refutatio dy · pe · nõ obstan · i · adhc
casum se nõ extenderet tamen lis hoc alle
garet potest dubitari vtru in dubio fis
et refutacio censeret in rem ul' in psonaz
ut · ff · de pac · l · iiii · gentiu · § · pactorum et
quia nõ refutauit in manibus dñi s̃z i ma
nibus agnati tenentis feudum videt psm
pam in psonam · i · quo ad recipientem et su
os heredes nõ quo ad alium agnatu cu
de mero iure paciscí nõ potuit verba in
dubia ad mere iuris referri debent · ar · ff ·
de usu · l · si stipulatus et · ff · de le · i · l · h9
modi in pri · ff · ad trebell · l · debitor · § · fi ·
s3 in q̃trium facit illa vba et cu dedit
nam illa verba sut extensiua et realia
s3 ad hoc videtur q̃ l3 fuit data h po
testas ti vassallus nõ fuit vsus hac
potestate · ar · ff · de ar · bi · l · nõ distingue
in 9 · § · si cu dies · oimode · supple et i ma
nibus dñi pot enim in suu pniudiciu i ma
nibus dñi et toto renunciare q̃ renuncia
cio ht vim pci et ideo valet sup iure d'
futuro ut · C · de pac · l · codicilis inclutum p
quam renunciationem accresat alii agna
to · ar · ff · de inof · tes · l · qui repudiantis ·
q̃z qui nõ admittitur ad ptem nõ facit
ptem · ff · de g̃ her · emp · l · fundus ille aliq
hnt in lra duo refutauit · de nouo · quod
potuit fieri nouum in pniudicium refutatis
et ideo refutans nõ succedit sit · Et nota
illa vba tex · finem et refutationem q̃ tota
die apponitur in instris · Jtem facit iste
tex ad nota p doc · ff · de ver · ob · l · qui ro
me · § · duo fratres · Ex nõ q̃ pam quod
recepit dñs pcest agnato absenti ad q̃

facit q̃ nõ · ff · ad leg · fal · l · nõ solu · § · et
si libertatis verba · s3 in q̃trium facit q̃
nota · ff · de pac · l · idem in duobus · s3 tu
dicas q̃ hic et in § · libertatis vba e
rat refutacio ul' quasi · s3 in · l · idem
in duobus erat pam de non petendo
Jam ego dixi q̃ iura de futuro nõ pot
renunciari simplr s̃z oz q̃ trasceat in pa
ctum saltem tacitu dic q̃ hic pcest a
lii agnato p quandam q̃sequentia q̃z
refutans eximitur de medio ceterum
ezuomodo ille glose q̃ue debet q̃corda
ri dñici · si sut opi · nam pau · tenet q̃
que e in · l · idem in duobus quidam
alii tenet glo · q̃riam p · l · postqua lite
C · de pac · et plene nota p Cy · C · de nõ
nu · pec · l · generalit' et tangit p guil ·
ff · de neg · g̃ · l · pomponius scribit ctre sa
pientium mm nõ tangit materiaz il
larum glosarum q̃z ibi erat absens de
bitor hic creditor cui nõ pniudicat p
renunciationem s̃z potius auget effectus
iuris absentis p actuantem psone ex
clusionem · Baldus de perusio

De nã successiõis feudi

Successionis diuide in ptes
duas primo determinat qua
re que psone succede debe
ant in feudum secundo sub
dicit quedam q̃o dubitabilis circa ius
succedendi in feudum ibi incipit in § ·
dummodo sciãs · circa ascendentes nõ
succedunt in feudum descendentes masc
li succedunt i infinitu filia aut aut nõ
succedit ex nisi expsso ul' nisi feudu sit
femineum primum qd' a supioribus e acqui
situm | miles quidam hns beneficium decessit
supstitibus quatuor filiis | et ex diuisione
ad vnu puenit feudum | decessit etiam
iste supstitibus duobus ul' tribus filiis | et
ex diuisione puenit ad vnu feudum | iste
mortuus et iste | supstitibus duobus et ad
vnum puenit ex diuisione feudu pfa
tum | nunc mortuus iste vltim9 sine libe
ris | q̃ritur quis sibi succedere debeat | re
spondetur | q̃ oms qui ex linea sunt ex q̃ua
iste fuit qui vltio mortuus succedunt in feu
dum | si nulli supsunt tuc oms alie linee
equaliter veniunt hoc dic · Nota q̃ as
cendens nõ succedit in feudo descenden
tis et id est vn tus verborum expssorum
ul' sub intellectorum nam aut exprimit
heres aut tacite sub intelligitur heres
aut ponit p filio · i · p descendente sm
ordinem g̃radus · Et nota q̃ ille q̃
vult in venire gradu d3 i venire su
ptem ut nota · C · de suc · edic · l · si a
lue frater · Jtem nota q̃ vna psõ
absolute posita nõ facit gradum s̃z re
lative posita facit gradum sm jac ·
but · ibidem · Et hoc facit ad q̃om
dixit testor si filius meus sine here
de decesserit quod intelligit · i · sine
liberis | substituo titiu et eius heredes
nam istud vbu heredes nõ coprehendit
patrem tiri et ulterius in 9 exneu | nam
talia sut subiecta qualia pdicata de
monstrant ut · ff · de intro · act · l · si de
fensor | Jtem q̃z nõ psumitur testor fa
tuus et sine rone intellectus | esset aut
stultus si excluderet extraneos heredes
filii et maxime q̃iunctos p extraneos he
redes substituta · ar · ff · de condi · et de ·
publius · § · i · et nota in spe · dic q̃ nõ

nomine heredis qui ultima voluntate ap
positum in substitutione non signat alios quam
descendentes in ipse de testa. § in primis
§ si liberi in contractibus et in legibus regu
lariter significat omem directo succeden
tem in universum ius quod defunctus ha
buit ut C. de lib. instit. l. si et ff. de eo
di et de l. subdivisit § i et ff. de eden
l. quedam § hiis autem ¶ Sed nota
quod qui plures linee veniunt ad succeden
dum in loco alicuius vassalli omnes linee
e duo in sunt pari gradu pariter succe
dunt. Ex quo apparet quod cum nomine h
nec sit nomen compossitum quod succedunt
in stirpes et non in capita quod intelli
go verum sine dubio qui nepotes suc
cedunt cum patruus quia oportet tunc quod re
meant in grediendo loci primus. Sed
qui posteritatibus patribus veniunt per se
et iure suo dicit hic Jac. de bel. quod isti
fratres patrueles eorum patruo sine he
rede succedunt defuncto succedunt in
capita sine primo personarum et tunc si sint
tres ponamus ex uno fratre et unus ex
altero et deficiat unus ex illis tribus
accrescat proprius fratribus et non fratri patr
eli per hunc tex. Sed alii dicunt quod patrue
les succedunt in stirpes sed ab inde .e.
succedunt in capita tenentes opi. ac
cur. que hic ponit in allodialibus
dicentes quod idem sit in feudalibus cum
in consuetudine feudorum non reperiatur ex
pressum ista questio ut alias dixi est dubi
a propter diversas opi. doc. antiqui doc
qui fuerunt ante accur. fuit omnes tene
bant quod in capita sequentes opi. azo sed
sequaces opi. accur. habuerunt de ista q.
dicere quod in stirpes. Et ego in dubiis o
pi. in consulendo melius sequor glo. or
dinariam quia non possum adherere melior
Cetera pro te vide in glossis hic positis quod
clare sunt. Baldus.

¶ De capitaneo qui curiam vendidit
Rubrica.

Dictum est supra in ti. de l. cor. c. i. §
ex eadem lege quod dominus pot. alienare feud
um curia vero quia dubitatur an sim
pliciter vendendo curiam videatur vende
feudum ut sic tacite contineat sub ipa
venditione ideo subiecit hanc rubricam pe
de cetera. Baldus. etc.

Quidam capitaneus. Casus capita
neus quidam in curia sua be
neficium suum militi dedit post
ea vendidit curiam simpliciter non habita
mentione de beneficio/ queritur an be
neficium cedat in venditione/ videtur quod
non/ nisi de eo nominatim actum sit. h. d.
vendita universitate non videntur ven
dita ea que per partes alii sunt concessa
et ab ipsa universitatis corpore separata
hoc dicit/ et hoc nisi tota curia vel
maior pars alteri esset infeudata/ quia
non dicitur venditio exinaniri ar. ff. de su
instruc. l. fundus qui locatus. ff. de con
hen. emp. l. domum et natura nominis
collectivorum et universalium est omnia in
cludere/ que non inveniuntur exclusa. ff.
de peti. here. l. et non tantum et no. ff.
de rei ven. l. marcellus nos alter dicimus
quod bonorum possessio includit iura directa q.
non competierunt defuncto licet ipsa succe
ssio que est ius hereditatis et non fuit in bonis
defuncti sit utilis ut no. ff. de bo. pos. he
redit. pet. l. ii. et per dy. insti. de act. § sed
iste et in l. i. C. unde legi. per cy. et adde
quod nota ff. ad trebell. l. quia pride ca
pitaneus dicit ut . e. qui feu. da. pos. ca
pitu. et . e. quis dicatur dux mar. co
mes. c. i. curte quam tenet in feudum
ab imperatore vel rege vel marchione du
ce vel comite ut dicit tex. appz vendidit
consensu domini al. non valet ut i. de pro
hi. feu. alie. per fre. et revertatur ad do
minum ut ibi patet/ nota hic quod in gene
rali alienatione non continetur feudum
factum . e. si de feu. fue. contro. c. i ¶ Nota
quod vendita curia non intelliguntur ve
dita feuda que iam curiam alius erant
concessa nec ipum ius vassallorum ¶ Sed
contra hoc op. quia vendita curia vi
vendita cum suis iuribus et pertinentiis
quibuscumque ut C. de bonis vacan. l. si
qui li. x. et ff. de act. emp. l. creditor
in prin. et § si prima curia est nomen
universale et quidquid dominus intra curiam
tenet et curie annexum est nomine curie
significatur quia in universale premone
omnia veniunt nisi specialiter excipiantur
ut ff. de v. ob. l. quidquid astringende
primo l. ii. so et C. de dona. pren. l. si p.
talia feuda per curie sunt et solo cedit
ut ff. de contrahen. emp. l. in modicas p
terea beneficium videtur iure curie tam
quam pars in toto ergo curia vendita et
tradita et beneficium videtur esse venditum
et traditum al. non videtur curia tradi
ta pro te retenta ut ff. de dolo l. elega
ter § non solum et ff. de v. ob. l. qui usu
fruc. in prin. et l. in exceptionibus § a
tempe. et ff. de ex. rei. ven. iudi. l. si quis
cum totum/ Item non est aliquod pretium nisi ex
omnibus suis partibus constet ut ff. de o
ng. iur. l. i. Item de toto fuit cogitatum
unde nichil detrahi. pot. alioquin ad nich
ilum redigeretur venditio ar. ff. de contrhen.
emp. l. in lege/ in contrarium videtur casus ex
pressus in hoc capitulo ¶ Sed adverte quia
quedam sunt que consueverunt vendi et is
ta includuntur in venditione generali nec
enim debet eadem res diviso iure censeri ut
ff. de usufr. l. cum qui edes/ quedam sunt
que non consueverunt vendi tam cum univer
sitate transferunt ex pretate quam habet
venditor iure proprio ut ff. de contrhen. emp.
l. in modicas/ quedam sunt in quibus oportet quod
venditor habeat licentiam a superiori domino
specialem et ista non includuntur quantum ad
alienationis effectum ut hic/ tamen si venditor
fuit sciens tenetur emptori quanto mi
nor esset emptionis ut ff. de act. emp. l.
iulianus ¶ Modo hic queritur de tali qo
ne/ imperator concessit michi aliquod cas
trum hoc modo/ concedo baldo tale cas
trum cum suis pertinentiis/ modo queritur utrum
videatur michi concessisse molendina
castri/ Et ego aut michi concessit solam
iurisdictionem et non veniunt castra mole
dina non sunt imperatoris/ ut ff. de contrhe.

q̃ rᵗ vendit. vendita curia

queritur quid aliam concedit ... de ... prim...

qd desit ad ptez a[...]

emp. l. si celsus et nota de molendinis co
munis bon. ff. de v. sig. inter publica pac
cio /aut concessit michi castrum pertinenti
bus et sic molendina privatarum personarum
ar. ff. de pec. l. si adoptauero et hic satis
est euidenter notatum in glo. ordinaria
notabili hic posita quam tene menti per
ro in concessione generali vel indefinita in
ter lucratiuo nunquam venit nisi ius quod
habet concessor. ff. de condic. et de. l. pu
blius. §. 1. /et est sciendum quod dns iac.
but. disputauit istam questionem non re
uocando indubium potencias concedent
Comune mutine per syndicum legitime
ordinarium concessit et transtulit ciui
tatem mutine cuidam marchione q
ritur an per hanc transeant molendi
na ciuitatis prefate in dominium marchionis
et arguit ad partem affirmatiuam q
sic quia qui perfert totum perfert sing
ulas eius partes siue sit totum vniuer
sale siue integrale sed molendina sunt
partes ciuitatis quia intra certa edificata sunt
ergo sub appellatione ciuitatis cedunt
ut ff. de le. i. l. si tibi homo. §. cum fundus
et. l. cum fundus de l. ii. ff. de l. iii. l. pre
dijs. §. ple. et ff. de fun. instruc. l. se
ye. §. tyranne ¶ Sc[d]o quia et si mole
dina non essent partes ciuitatis tamen sunt sub
potestate et dominio ciuitatis transeuntis ergo
transire debent per quandam consequen
ciam ut insti. de acquis. per arro. et ff.
de adop. l. si arrogator et. l. hijs ver
bis ¶ Tercio quia molendina respiciunt
ciuitatem sicut accessorium respicit
principale ut ff. de contrahen. emp. l. i
vendicione ¶ Quarto quia nomine ciuita
tis continetur territorium ut l. i. §. cum
vrbem de of. pfec. ur. ¶ Sed molendina
sunt de territorio ¶ Quinto quia ciuitas
est nomen collectiuum et vniuersale vnde
molendina ciuitatis appellacione debent i[n]clu
di ¶ Vi[ct]o quia qui sunt duo quorum vnum
commode non potest esse sine altero maiori
concesso videtur concessum id quod minus
est ut ff. loca. l. sed addes. §. siquis mu
lierem ¶ Vij[mo] quia ciuitas significat
quandam structuram et instructam ex plu
ribus ad commodum viuendi necessarium sed mo
lendina sunt quedam instrumentum ad necessitatem
viuendi ergo cedunt in legato ¶ Octauo
quia qui concedit locum sub finibus
videtur concedere quicquid intra fines co
tinetur. ff. de contrahen. emp. l. qui fundum
§. si fundus. ff. de act. emp. l. fundi nu
chil al. fundi vocabulo ¶ Decimo [nono] vide
tur casus in isto. c. capitaneus qui ciuita
vendidit cum glo. sua /Inquantum arguit sic
molendina non sunt ciuitatis nec partes ciuita
tis nec aliquod habet commune cum ciuitate maxime
in predicamento substancie ergo non continentur ut
ff. de penu le. l. nam quod liquide et l. ij.
ff. de v. sig. Scdo. al. p[ri]o /quia supposito quod
ciuitas potest habere proprium tale ac siquis a
doptaret hodie aliquem cuius bona non
transeunt in dominium adoptantis /ut C. de
adop. l. cum in adoptiuis nec obstet argu
mentum de arrogato /quia ille mutat sta

ar. in [...]

T. vij. in generali donatione alicuius castri vel
loci quam facit princeps alicui /merum
imperium transfertur

tum transeundo in plenam potestatem
arrogatoris Sed ista ciuitas non sic
mutat statum qui potest habere proprium
ut ff. quod cuiuscumque vniu. no. l. ciuita
tes ¶ Tercio quia aliud est fiscalis sy
dicis nec enim sunt vnum et idem ut
l. i. C. de bonis vacan. li. x. ¶ Terto
quia concesso fructuo non intelligitur
concessum peculium ut ff. de pecu. l. si iu
ma cum rone. §. emptor ¶ Quinto
quia appellatio ciuitatis ambigua est qui
ponitur localiter et respicit territori
um ergo in ambiguo fit interpretacio contra
eum qui nititur ad acquirendum ut ff.
de pac. l. veteribus ¶ Sexto quia ciui
tas potest habere proprium vnde licet transeat
in tutelam alterius non ideo perdit sui
iura rerum dominium sicut nec cetera que tr
ansit in tutelam plati ut ff. de emp
to. l. qui fundum. §. si tutor ¶ Sep[tim]o
quia separata sunt significata et vo
ces significantes ergo vnum non cedit
alteri ut ff. de ser. ru. pre. l. si domus
/Item separata corpora sunt ergo de vno ad
aliud non infertur ut ff. de excep. l.
sed si ante et ff. de pac. l. si vnus. §. 2
in summa et C. inter virum et vxo. l.
si maritus /Soluendo dixit iac. but.
quod translata ciuitate in iurisdictione et
dominio marchionis molendina que sunt pe
culium ciuitatis apud ipsam ciuitatem
remanent et non videntur esse translata
sed iurisdictiones que pertinebant ad ipsum co
cedentem videntur esse translata /Ego
idem in molendinis dico quod in iuris
dictione si molendina erant in dominio
concedentis sicut ipsa ciuitas Secus
si ad ipsam ciuitatem pertinebant in
priuato sed verba hic prouiciuntur nam si
de sola ciuitate facta esset mencio mole
dina que erant ex ciuitatem non veni
rent in concessione ut dicta l. nam quod li
quide. §. cuiusque rone et in C. si ciuitas
de feu. ex li. vj ¶ Item sicias quod dns
ol. format questionem vtrum in generali
donatione alicuius castri vel loci quam fac
princeps alicui /merum imperium trans
feratur et post diuersas allegaci
ones pro et contra determinat quod sic /quia
beneficium principis est largissime inter
pretari ut C. de agri. metallis l. hac
sabbatina /Item quia merum et mixtum
imperium videtur adherere administra
cioni quam quis rone territorij habet ut C.
ubi et apud quos in inte. resti. postu. l.
fi. et de fun. limito. l. quecumque ut pote
ei adiacentis siue coherentis ut ff. de ac.
emp. l. creditor. §. ultimo de le. iij. l. pre
dijs. §. balneas et. §. qui dm et. §. si de
fundo instruc. l. seye. §. tyranne et hic
ad similitudinem que debent cedere vel de
beant rei que ipsam rem comitantur
quocumque alienentur ut ff. de ser. rusti
pdio. l. via constitui. §. quicumque et C.
de usufruc. l. si aliena. §. primo /et principis
in concedendo castrum et territorium vi
concedat quandam vniuersitatem predior
intra fines positorum ut ff. de v. sig. l.
pupillus. §. territorium cum autem concedi
tur vniuersitas omnia eciam incorporalia

ver.

An recognoscens se castru(m) tenere in feudu(m) ab aliquo, videat(ur) recognoscere territoriu(m) ... contra — Feudorum

veniunt ut ff. de v. sig. l. princeps et ideo di
cit primo q(uod) villa et castru(m) sunt quedam no
mina universitatem quandam designancia
que in se continent iurisdictionem honores
et districtum et iura patronatus ex de iure
p(atro)n(atus) c. ex lit(er)is et ibi nota p(er) eum unde e
tiam in se non transmissibilia cu(m) ista v
niversitate transferuntur ut ff. de co(n)tr(ahenda)
emp(tione) l. in modicis et de acqui(rendo) re(rum) do(minio) l.
quedam et ex. de re(bus) eccl(esie) n(on) ali(enandis) c. cu(m) bertoldus
ultra hoc probatur p(er) l. i. §. cum urbem de
of(ficio) pref(ecti) ur(bi) et lxxi di. Ego lodovicus
et c. tibi d(omi)no et lxxxvi di. c. constanti
nus et ex. qui filii sint le(gitimi) p(er) venerabilem
et in hac op(inione) fuit host(iensis) in summa de iure
p(atro)n(atus) et in summa de offic(io) et pot(estate) iudi(cis)
dele(gati) §. que delegari circa fi(nem). Oldradus
de lau(de) idem quesivit an recognoscens
se castru(m) retinere in feudum ab aliquo
videatur recognoscere territoriu(m) et iu(ris)
dictionem territorii et arguit primo q(uod) sic q(uia)
castru(m) et territorium quedam totu(m) constituunt
inter certos fines positum ut ff. de v. sig. l.
pupillus §. territoriu(m) non g(lossa) s(ed) hoc totu(m)
diverso iure censetur ff. de usuc. l. eum qui
edes ne huius re(sp)o(n)s(ion)is p(ro) libe(ris) et p(ro) altera
sub ancillam videat ut ff. de excep. rei
iudi. l. iudicate circa prin(cipium) et ff. de re
iudi. l. duobus. Secundo q(uia) territoriu(m) cas
tri subiacet castro ut ff. de adop. l. si p(ate)r
et ar. ff. de peculio eius qui liber. iuxta
sit l. i. Tertio quia accessoriu(m) sequitur
principale ut ff. como. l. si ut certo §. nunc
q(uia) adeo c. de iusti. cum gaius. §. pe. ff. ma
l. idem §. pap. s(ed) territoriu(m) h(abe)t se ad cas
trum quadmodu(m) accessoriu(m) ad principale
quod app(ar)et q(uia) qui p(re)sentatur uni et alteri
xii. q. v. siquis episcoporum. Quarto constat ter
ritoriu(m) castri in mediate ipsi castro con
iunctum nec in medio e(st) aliq(ui)d q(uod) conti
nuitatem impediat. totum enim eidem do
mino servit ar. ff. de su(m)p. ti(tulo) pdi. l. q
sella §. ult. (et) si sic g(loss)o recognito p(ri)ncipali
ut castro et connexum sive coniunctum
ut territoriu(m) recognitu(m) ee videt(ur)
ut ff. de act. emp. l. creditor §. ult.
de le. iii. l. predijs §. balneis cu(m) §. se
Sexto h(abe)t cu(m) app(ar)ent imperator commis(it)
urbem p(re)fecto urbis de territorio
quod nichil appeat nichil dicens
et in lex arguit q(uod) territoriu(m) p
fecto urbis videtur ee commissum
ut ff. de of. p(re)fec. ur. l. i. §. initio
to et eius dicit(ur) esse curiaris e
pus et trume et dyotes ut extra
de relig. domib. c. de zenodochiis.
Sexto videt(ur) cau(sa) ff. si ser. ven.
l. si testatrix §. i. Septimo q(uia) omne
id quod respicit vel includit principale
respicit ut includit omne id q(uo)d de
pendet ab illo ut c. de codicill. l. i. s(ed)
iurisdictio in territorio dependet ex iu
risdictione in castro quasi a capite si
cut aqua que ex castello ducit(ur) ex
castello dependet ut ff. de aqua
coti. et esti. l. i. §. aut ptor et §. quod
ex castello. Octavo quia iurisdictio cas
tri et territorii in se una e(st) incorpo
ralis et per quis indivisibilis ut ff. d(e)

v. ob. l. stip. non di. in prin. de ser. rust.
pdio. l. unica e via g(loss)o recognitio ca
stri et concessio iurisdictionis non circa p(ar)tem
est s(ed) p(er) totum cum ipsam totam tam in
castro quam in territorio ut ff. quad. ser.
amit. l. si stillicidii §. ult. si servi. vedi.
l. si eo loco §. si. Nono q(uia) ap(pellatio) castri
apta est comprehendere iurisdictionem ut
nota innoc(entius) extra de iure patro. c.
ex lit(er)is g(loss)o qui effuso sermone castrum
recognoscat totam iurisdictionem recog
novisse videt(ur) ut c. de dotis promis. l. si
de interro. act. l. si sine §. qui interrog.
de vino legato l. quidam. Decimo q(uia)
recognitio e(st) actus p(re)scrip(tionem) interruptionis
inducens ut c. vii. xxx. an. l. cum notissimi
§. s(ed) et siquis s(ed) actus interruptionem induc
ens non solum afficiat id circa quod inter
ruptionem inducens s(ed) omne q(uod) dependet
ab illo ut c. de an. ex. l. ult. et c. eag.
in deo §. s(ed) et siquis ubi in x. de re
cognitione loquit(ur) s(ed) iurisdictio territorii
pendet a castro ergo (et)c. Ultimo vide
tur in deo §. in initio et de capti. et
post li. rever. l. postliminium ubi aliqua
in presidia p(er)ducuntur. Sed in contrarium
arguit(ur) q(uia) recognoscendo castrum non
p(ro)p(ter) hoc recognoscat territoriu(m) diver
sa enim sunt nomina ex quo sequit(ur) diversi
tas in substa(ntia) ut c. de codicill. l. si idem
ergo facta mentione de uno in recog
nitione non p(ro)p(ter) hoc intelligit(ur) facta men
tio de altero q(uo)d notatum non est ut
ff. de le. iii. l. lucius §. collegio et ar.
ff. de v. ob. l. qui tqd a stringende. Scd
in expositione vocabulorum attendendum
est usus et consuetudo loquendi ut ff. de le.
iii. l. leg. §. ult. l. minus de v. sig. am(m)ian
de manu. te. si ita despon. ex lit(er)is. sed
sic est q(uod) in com(mun)i usu loquendi castrum appe
llatur quod muro terminus attingit(ur) terri
torium vero q(uo)d ex est g(loss)o sub recogni
tione unius non venit alterum ut ff. de v.
signi. l. ii. et l. ut alfenus. Tertio sicut
se h(abe)t territorium castri ad castrum sic dio
ces. ad civitatem s(ed) sic e(st) q(uod) sub appellatione
civitatis non continetur dyoces. in actibus
passive odiosis et restringendis ut in
rescriptis ad lites et bursam ut ex de re
sti. c. radulphus et ex. de preben. c. qua
ius §. quia p(ro) li. vi. ergo (et)c. Quarto
q(uia) in actibus denotantibus translationem
iuris de uno in alterum accessoriu(m) non om
nino principaliter coherens s(ed) ab eo divisibile
translato principaliter in translationem non venit
ut ff. de co(n)tr. emp. l. quotiens de penu
le. l. ample de sup. instruc. l. ii. §. i. de
supellec. lega. l. ult. s(ed) territoriu(m) castri
ad castrum non solu(m) e(st) divisibile s(ed) divi
sum p(er) iter de medio ut ff. com(muni)a p(re)dio.
l. siquis duas §. i. de le. i. l. q(uod) in testa
§. si quis post et unum ab altero loco et
qualitate se ceruntur ut c. de predijs mi.
l. si predium q(uod) (et)c. Quinto quo dicetur
unum sub altero contineri cum de eo quolibet
divise cau(tum) ut de divisis diversa iura tra
dantur ut c. si curial. relic. civi. rus.
ha. ma. l. i. li. x. et xxi. q. i. c. de iur(e)

Et ibi no/ Sexto videtur expssum ·l·xiij·
di· lodouicus et ibi tangit ista qo p
dy· p hoc facit tex· C· de bonis vacan·
l· si qu ubi ad iacentia rei donate no
cadunt in donacom ul' ɋmissiones nisi
dem sit integro statu ul' cu oi iure
et C· ut ibi di· liȝ ibi glo· i mat ɋ
iuȝ p hoc etiam facit/ qui vendidit
pdiuȝ et excipit fontem no videt
excipe solum quod e circa fonte nisi
expresse dicatur ut ff· de s'ui· rusti
pdio· l· qui duas· ij· et sub ap^te flu
minis no ɋtinetur ripa fluis ut ff·
de flu· l· i· ꝟ· in flumie et hanc ptem cdo
validioribus ronibꝫ initi nisi obser
uata ul' cois loquendi modus ul' ac
tus aliquis exterior interptaconi ali
am induxisset · oldradus de ponte
de laude in consiliis· dicit Jo· an· i· c·
si ciuitas de sen· ex· li· vi· in nouella
q' si conceditur puiliȝ ul' immunitas ci
uitati no includit castru et si castro
no includit villas existentes sub ipo
/idem dico si concessum e psonis in loco
ut C· de testa· l· si· tamen in qoe dni
oldra· dico q' si eodem titulo possidea^r
castru et territoriuȝ vtriuȝ intellig^r
ee recognitu p rones p hac pte i duc
tas· Si aut diuerso titulo uel no con
stat de titulo possonis ul' eius aquo
recognicio fit tunc pualerent tuc alleg
aciones fce p pte ɋtra ar· ff· de bo· pos·
l· ꝫ cu pciono et facit q' not' innoc· ex·
de testi· spo· cu ad sedem/ Considera q'ɋ
dam se hnt sicut ps in toto ut duoꝫ
x· et tunc dispocio totius includit oes
suas ptes ut ff· de pac· l· si vnus ꝟ· si cu
x· et C· de s'ui· l· post decisionem/ Quedam
se hnt sit ps ɋtra totu ut alluuie circa su
dum/ et idem/ nisi sint agri limitati ut·
ff· de acquir· re· do· l· in agris/ Saluo q'
de feudis dem est alibi/ Quedam se hnt ut
continens ɋtentu/ et tuc aut significa
cio ɋtinentis sumitur ex ɋtento/ aut de
pse/ pmo casu ɋtinetur ɋtentu noie con
tinentis unde ille qui pstat ciuitati i tel
ligitur pstetus etiam hoibus ciuitatis
qui signo ciuitat^s sumitur expris ciuibus
/ sedo casu secus/ vnde noie sacci no ɋtine
tur farina que e ibi nec eɋ qr separata
est significacio ut ff· de s'ui· l· qui saccu
/ Quedam se hnt ut ɋnectens et ɋnexu
Et siquidem ɋnexum e mobile no ɋtine
tur nisi actus sit fauorabilis et res mo
bilis sit ei ppetuo destinata ul' nisi vboꝝ
significacio ɋprehendit ipam rem mobilem
uel nisi reputetur ps rei immobilis ut ff·
de pig· l· debitor et l· q' ad· de agri· et ce
si· porro immobile ɋnexum semp ɋtinet^r
ut ff· de act· emp· l· agricultura al' ɋtrari
a/ Quedam se habet ut pricipale et ac
cessoriuȝ/ et tuc aut accedit de necitate
et ɋtinet ut ff· loca· ꝫ ades· ꝟ· siquis in
ulierem· Et ideo si ex statuto ul' ɋsue^tie
territoriuȝ e assignatu ul' deputatum
castro/ tuc q' tales statuta ul' ɋsuetudo
legem imponit que necitatem inducat q'
recognoscat castru et territoriu ut in
aut· qui mo· na· si ef· sui· ꝟ· siquis agr^i

ex qualibȝ/ sunt no accedit de necita
te ꝫ ita demu si exprimatur et tunc
non ɋtinetur nisi apponantur aliq^a
verba q' ampliatiuuȝ hnt significa
tum ut l· si qu· C· de bonis vacan· li·
x· et ff· de usufr· l· ꝫ et siquid ꝟ· pte
xtatis et ibi nota Quidam oldra· que
rit de alia ɋone/ Quidem recognouit
se tenere ab epo ucitensi quidquid
hebat in ciuitate vticensi excepta
tali domo/ queritur an valeat recog
nicio/ et an videatur p hoc recognou
isse iur^sdictionem quam ht in homines
dce ciuitat^s et videtur q' sic qr vbum
quidqt et vbu ome ex vniuso sunt
et nichil excipit ut ff· ad trebell·
l· heredes mei in pn· et l· balista/ na
qui oe dicit nichil excludit ut
C· man· l· apaute et l· omis· C· sine
censu ul' reliquis et l· si· ff· de penu
le· Contrarium vr q' hijs vbis iuris
dictio no ɋtineat et hoc ex vi exce
pcionis/ nam cu excipiat vnu corp
orale· s· dnu domu videtur tacite de
clarare se de solis corpalibꝫ sensisse
ut ff· de penu· lega· l· na q' liquide
ꝟ· si cu penus/ virtus eni excepcionis
est duplex· s· eximie seu abstrahere
et virtutem in diffiniti seu obscuri
sermonis et precedentis dispoin decla
rare ar· ff· de vino lega· l· si· ꝟ· cu d
dulcia/ quia precedencia declarant
p sequencia et eɋ· ut C· fa· her· quo
ties· ff· de le· ij· l· legatoꝝ ꝟ· qui plu
res· ff· de peti· here· l· vtru· ff· de here·
insti· l· qui no militabat ꝟ· lucio cu igit^r
in deo sit res corpalis et id quod excepi
tur sit corpale satis appet videtur colli
gi de iurisdictione sensum no ee/ Item q'
dca recognicio sit nulla pꝫ/ qr fuit i dis
creta p qua ius acquiri no potuit epo
ul' ɋpatui ut C· de iur· et fac· igno·
l· cu sta· et de pbac· cu de indebito· ꝟ·
si· dicit oldra· q' hec racio vi^r sibi for
tis ad soluendum· addit et aliam roem
q^r aut ista recognicio inducit ad feu
dum p eum inducendu seu constituedu
aut ad pbandum dudu ɋstitutum pmo
casu nichil valet Certus eni modus ɋ
stituendi feudu puta p inuestituram
ut in ti· qua^r feuduȝ acquirat^r no at
hoc fit p simplicem recognitorem ut C·
de li· causa· l· liberos et l· parentes
et l· interrogatam et hec fuit opio
dni odof· in lec· sua· C· de pac· l· tra
dicionibꝫ· Sedo casu similiter nichil va
let quia sup totale incertare et ɋne
et sic no affert piudicium aliquod ut
ff· de confes· l· certi in pn· pma non
habuit eam quod e necce ut aliquod
robur· heat ut pbatu est p· ll· alle
gatas et est casus· C· de apoch· pu
blic· l· i· li· x· quibꝫ ronibꝫ pt dici r^e
cognicionem pdcam no tribuere ius pre
dicto epo in recognitione dca recogs
centis hoc accedit q' solo vbo ul' ai
destinacione res deo no dedicat^r ut C·
de s'ui· l· si no dum et ff· de pollic· l· ij·
ꝟ· noto et si dicatur q' hic no requi
tur tradicio quia saltim inte dona

Joan

Oldr

qo ol

ar x

pugna

cionis debet valere cum confirmat facta
exacta sua ar. ff. de op. lib. l. campanus
et ff. si quis caut. l. si et si quis § fi.
nam hoc concesso tamen quia ista esset
donatio facta extra non transfert do
minium sine traditione ut no. bar. ff. de
acquir. pos. l. si rem aliqua nec ob-
stat retentio usufruc. habetur pro traditi
one ut C. de dona. l. quisquis nam ibi
constabat vera et expressa donatio
hic non ¶ Sed contra hoc facit nam ad
quid fient renovationes et recogniti
ones si nichil operantur ut nota C.
de sacro sanc. ec. aut. si quis rerum
quia actus debent fieri sicut de iure
valeant ut nota in l. huiusmodi in
prin. ff. de le. i. Item satis causat ipsum
dominium quia recognoscat eum dominum ut
nota ff. de interroga. act. l. i. Item
recognoscat possessionem ergo non potest
referre dominium contra ut C. de agr. et
cen. l. si colonus et l. litibus et G. de con
sue. rec. feu. in prin. nec est verum quod ista
verba universalia sint ita incerta quod
debeat viciare ut dicta l. nam quod liquide
§ fi. de penu le. ad hec ff. de v. ob. l.
rei apud Et quod no. C. de pac. l. si 2
ff. man. l. si tibi mandavero § is cuius
bona et C. de sacro sanc. ecc. l. privile
gia ¶ Certe sic distinguo ut dixi
recognosco quicquid possideo et tunc
non includitur iurisdictio quia certe tra
here verba ad improprie significationem
ut ff. ~~de ff.~~ de acquir. re. do. l. fruuntur
§ incorporales aut dixit quicquid habeo
et tunc includitur iurisdictio de signifi
catu verborum ¶ Sed restat dubium an
transeat in feudum cum nulla interveni
at investitura vera vel interpretativa
quia cum episcopus possessionem non habeat non
potest eam tradere vel quasi tamen bene con
cedendum quod si constaret de iure episcopus quod
intelligeret interpretativa traditio inter
venisse ut ff. de rei ven. l. quadam mulier
et quod nota C. de fur. l. si furtivum super hoc di
cendum videtur quod si episcopus habuit pares et
recognitio fuit facta coram paribus
vel per breve testatum a paribus confirma
tum quod dicta recognitio valeat tamquam
solempnius Idem si non habeat pares vel
in recognitione fiat mentio de aliis ve
teribus investituris ut in c. i. de con
sue. rec. feu. Sed certe in investituris pre
latorum non requiruntur pares ut i. si de i
vesti. inter do. et vas. lis ori. C. in clerici
corum unde sufficit scriptura roborata a
testibus bone opi. sine scriptura autem
in preiudicium ecclesie non valeret ut C. de
sacro sanc. ec. l. iubemus nulli § sane
ne omnis in fine Sed bene valet in preiudi
cium recognoscentis ar. C. de fide. instru.
l. pluries apochis ¶ Formatur etiam a
lia quo a domino oldra. Comes concessit mili
ti in feudum castellaniam cum quarta o
mnium obventionum fecerunt cum quidam de
beant amittere bona quia offenderunt co
mitem an castellanus de illis bonis
debeat habere quartam Et videtur quod sic nam
socius socio communicat ea que ob delictum
consequitur ut ff. pro so. l. si quis societatem §
ista sunt socii ergo etc. Item verba generalia
hoc suadent quia nomine obventionum est
nomen generalissimum ut no. ff. de condi.
inde. l. si in bona Igitur videtur quod illud
quod alicui in vindictam proprie iniurie
debetur alteri non confertur ut ff. de colla.
bo. l. ii § emancipatus ad hoc ff. de peti.
here. ar. ubi et ff. de edil. edic. l. bo
nem § si quis servo suo ff. ar. ff. de liti.
l. si de iure patro. l. divus vespasianus
ff. de iniur. l. Sed si divus § si ante ut ha
beat dominus saltem sue iniurie ultionem
ut G. q. fuit olim prima ca. bene amit. c.
i. § pe. non ob. i. al. l. pro socio quod speciale est
in societate omnium bonorum quod omnia veniant
communicanda secundum ol. habet enim societas univer
salis quasdam prerogativas videlicet quod
dominium transeat sine traditione ut nota
in l. i. § i. ff. de usufr. pro docet Sed si pene de
scenderent ex delictis non in ipsum comite
commissis Sed inter alios tales pene veni
rent communicande in pr. personas assignatas
ut ff. de act. emp. l. creditor in pri. et
nota ff. de iur. o. iudi. l. ex tutorium
pro pe. et cy. et facit ff. de ino. l. iii. § si
quid filio et ff. so. ma. l. si uno § Item quod
quid et ff. ad trebell. l. debitor § fi. et ff.
de dote prele. l. cum quis v. nam si quere
ris non ob. ar. de verbis generalibus quia
verba generalia caute sunt intelligenda et
prout ratio dictat et non abusive ut ff.
de sur. l. si cui et ff. de pig. l. obligatione
generali et ff. man. l. creditor § lucius
¶ Alia quo formatur a domino dy. si vendo omnes
possessiones quas habeo in castro an videar
vendere iurisdictionem ratione possessionis Sed si ra
tione possessionum tunc venit in possessione
et allegat C. istud ut ipse notat ff. de
acquir. re. do. l. quo et sic si habet iurisdictionem
in territorio venit in dicto Sed si habet in al
terius preiudicium non venit secundum dy. ¶ Alia quo for
matur ab oldra. miles qui feudum liberum
et francum tenebat a barone requisitus
fuit ab eo ut iret cum eo ad exercitum contra
tertium an teneatur cum eius sumptibus et an
baro potest ab eo exigere subsidium pecu
niarium dicit oldra. quod virtus istius dicti
onis franciam secundum vulgarem interpreta
tionem ad quam recurri debet ut ff. de v.
signi. l. amarit intelligitur i. liberum et
indefinite platum intelligitur omni libertate
et omni servitute absolutum ar. ff. commu.
predio. l. si quis duas in pri. et ibi nota
patet igitur quod nullum honus potest imponi
nisi id de quo in ipsa feudi datione ex
pressum fuit ut ff. de v. ob. l. quicquid a
stringende sic nec alibi ope exigunt
nisi que impliate vel expliate in man
missione vel statim post imposita fuit
ut ff. de opis lib. l. ul. in tradi. et l. ult.
deliberata causa considerata igitur quod ne da
tio ipsius feudi repugnanciam contine
at ac per hoc viciam nullitatis contrahat ff.
de reg. iur. l. ubi repugnantia et ff. de
v. ob. l. si tacens dicendum est hunc vassallum
teneri ad ea que in sacro fidelitatis con
tinentur ut G. de nova for. fi. de. c. i. inter
hec autem non est aliquod exactum sequi et si
teneretur sequi debet hoc facere expensis

De milite habente feudum francum

baronis si longus esset excausfus ne dupli
ci honore gravaret. de an. le. l. meruia
§ fi. xxiiij. q. i. prudenda. Jo. masitius do
tem del. ij. l. tria § que in ura p hoc. ff.
ad. l. iu. de iac. l. nauis. § i. item no pot
baro sibi ius dicere in ponenda talia
vel taxatione qz et si ad hoc teneret
vassallus tn hoc no ptinet ad cognici
onem dni ut nota ex. de iudic. c. ce
terum et C. nequis in sua ca. l. i. et tex.
dicit q nutt ee est p subtilitatem iudic
inquirendi. C. de sen. que p eo. l. i. cta
medium fin oldra. ¶ Ex hijs appz q
francum idem e dicere q sui iuris pre
terea que in iuramento feudi ptinet
de hoc p cy. ff. de rer. dni. l. sacra et
sanct. l. ult. C. de bonis lib. est quoddam
castrum q vocatur castrum francum
ut no. in. l. siqs a baiulanis. C. de re
mili. li. xij. tn est nome pprium et non
significat franchisiam si concedi simpl
in feudum qz no est ea ro vel intencio
pferentium sz solum demostrare loca corpo
dum in ibus sibi quevis Baldus

Q vestium. si filius vassalli dnm 2
offendit ex causa p qua dns de
beat amittere feudum pre mortu
o postea feudu amittit nec succedit i eo
hoc dicit facit. i. de phi. feu. alie. p fre
§ insup et § se et intellige hic sidi ubi
dicitur si dno no satisfecit ¶ Nota hic
q qui delictu puenit gratiam gra non
fundit vel sic no q bnficiu no conferri
in digno et adde q nota C. de transac.
l. actore pey. 3

S volueit. Si vallus cogitave
rit dnm offendere nec ad actu
p duxerit feudum non amittit quin
ymo etiam si laboraverit feudu non a
mittit nisi dno insidiatus fuit hoc dic
dispositio solius animi ad delictum ma
at delictu sz insidie hntur p delicto ꝯ
dum ꝯsumato hoc dic et hoc e i delic
tis in quibꝰ no requit ꝯsumatio opis 2
sic in speciat. Protium delinquedi tm sa
tiato et non requirit delictum ꝯsuma
tum. ff. de edil. edic. l. quis sit fugitivꝰ
§ idem celsus ait no amittit qz cogitaci
onis penam nemo meret. ff. de penis. l.
cogitacionis laboravit et pervenit p
quam ad effectum pduxerit al' secus ut
ff. ad l. cor. de fal. l. qui falsum et no. B.
qui mo. feu. amit. in pri. pbatu fuerit
p quas testes ut. l. quot testes sunt
nec ad pbari no iugiat. c. i. ja. bel.
¶ Nota q motus animi no puei
ens ad actum in iure no punitur
pena privationis feudi secus si pue
niat ad actum iniurie ut ad insidi
as et racio dive est quia actus no
pcedentes ad iniuriam sunt quoda
modo ps priorum actuum qui no sunt
i pta ma ut nota C. de epis et cl.
l. siquis no dicam rapere et dic ut
ibi plenarie dixi et nota in c. ppe
tue de elec. li. vj. in novella bal.

S imiliter. Causa ad feudum 4
non transit ad feminam lz
p pactum sit actum si masculi
lus sup est et alij ꝯdixerunt. h.
dicit ¶ Nota q ꝯsuetudo interpre
tatur pacti unde in dubio femina
in feudis videtur apposita in defec
tum masculi quia quod potissi
mum est in gratione et pstantissi
mum in successore pstatione al' pre
latione illud in succedendo ante
ferri naturali rone et adde. B.
qui sibi vel hedi suo. c. i. Baldus.

F ilius. Filius no pot here
ditatem patris repudiare
et p iuris feudum retinere
agnatus autem pot hoc dicit. d.
ut. B. an agna. vel filius. c. i.
Nota q filius no dz hre honorem
paternum et honera hereditatis
repudiare quia censet una psona
ut nota in. l. ij. C. quieta libro
decimo. Baldus de pusio.

S i contencio. Si contencio e
inter vas. et emptorem de
feudo vassallo deficiente in
pbacione electio iuris iurandi
datur emptori hoc dicit facit. B.
de cont. inter masculi. et femi. § fi.

S imiliter feudum no possit
constitui sub pro legis con
missione hoc dicit ut. B. de
feu. da. in vicem. l. comis. c. primo qz
lex comissoria e odiosa et displi
cens. ff. de iur. ff. emilius largius

S imiliter feudum dari possit
ad certum et determinatum tem
pus hoc dic disputat hic
glo. utrum feudum datum pot renu
ciari invito dno et breviter distinguit
q si sit feudum datum ad certu tempus
non pot renunciari qz ad id e as
trictus vassallus pactione exsti
pulatu vel pscrip. verbis na istud
pacti e vestitum secus aut si non
intervenit pactum vel intervenit
sup incerto tpe tunc et [illegible] quia q
nullum e vel omnio incertum no pot
dici vestitum unde nulla tunc subpe
rit animus obo. sz sola naturalis
p simplicem natura feudi que e
ut si dno no servierit pm q ex natura
feudorum debuit ipsum feudum amittat
unde abilla naturali libertas est
tamquam refutavit ista sunt verba
glo. et loquitur in l'am intellectua
liter q dic ut dixi. B. de vas. qui
contra consta. loch. c. primo insi. et te
tigi in pohemio huiꝰ opis quid ac
noitte dicit q de equitate can
pp bonam fidem servandam no pot
renunciari invito dno hoc tenet
Ber. ex. de ꝯsti. que in ecclesia
nam apud eos no attent solepni
tas pacti vestiti dumodo subsist
subtilitas vel ca ut ex. de pac. c.
i. et nota ex. de elec. ca. in c. ij. p
ber. dimat ergo vel omittit obo ad
inter esse. ff. loca. si in lege § colonꝰ
Baldus de pusio.

De phibita feudi ali enatione p lotarium

Imperialis. Divide in partes quatuor. primo imperator exordiatur. 2o prohibet alienationem. 3o penam imponit contrahentibus, expresso notario scribenti. 4a pars incipit in v. preterea etiam. 3a in v. si quis autem. 4a in v. notarium. Casus. Imperator laborat et invigilat comodis subiectorum et ideo habita diligenti deliberatione cum sapientibus prohibet generaliter feudum alienari a vassallis sine voluntate dominorum suorum et si vas. contra fecerit pretio et beneficio carebit notarius vero qui scripsit instrumentum officio quo privabitur et sic infamis. h. d.

Nota vassallo esse interdictum omne commercium super re feudali absque permissione domini sui vel dominorum suorum si plures hoc dicit quia nemo plus sua parte consensum interponere potest ar. ff. de acq. here. l. duo fratres et C. si cer. l. si constiterit. Est autem hoc nomen commercium generale vocabulum ut ff. de insti. et iure. l. ex hoc iure cum si.

Nota quod punitur vassallus qui fraudem excogitat contra domini sui utilitatem. Circa quod dic quod aut excogitat per viam contractus aut per viam delicti. si per viam contractus punitur vassallus licet actus non valeat quia hic non habetur respectus ad dampnum sed ad delictum C. de sacro sanc. ecc. l. iubemus § fi. sane el primo et in aut. de non alie. § qua vero visibile coll. ii. Si vero cogitavit per modum delicti dic ut nota. C. ti. i. Et si voluit vassallus quod dic in contractu consumato non in ploratu(?) et non perfecto quia ille non dicitur contractus sed sunt quedam verba ut ff. de edil. edic. l. sciendum § dam et nota in l. eleganter circa prin. ff. de codi. inde.

Nota hic pro una fellonia plures penas imponi et est ratio quia imponuntur contra eandem legem sic C. de sacro sanc. ecc. l. placet. Item nota hic viam fraudibus precludendi sic ff. de transac. l. cum hi § si aut lex C. de donat. l. dubium. ff. so. ma. l. filie mee. C. de lega. l. non dubium ff. de in patro. l. si libertus invitum. ff. de legi. strauis(?) cum materia sua.

Extero in quod pacta domini sine conditione habeatur pro licentia glo. hic sentit quod sic simili. C. de omni agro de ser. l. qui agros lib. xi. quia in potestate domini est tam impedire nisi interveniat error quia qui errat non consentit nec ratificat ut no. C. de rei ven. l. mater ad hoc de tacito consensu fac. C. ad vell. l. si sine/alii contrahit qui scit ius sibi esse sibi reservatum a lege et ideo sine illa protestatione prudencia legis ei sufficiat.

Tercio si pactor tedebe mea testari an videor consentire dic quod non. C. de in off. te. l. si quis § si quia pacta non preiudicat auctem ext. iure dispositionem si quis pater auctore sua pecunia fieri videtur consentire. Secus si auctore faciente secus et est ratio quia ubi accomodat nomen suum ~~accomodat nomen suum~~ secus si non notarius in efficiendo actu quia non est sibi titulus sui nominis ff. de pig. ac. gravius.

Tercio inquid notarius hodie maiori pena punitur 1o sic quia amittat manum ac si fecisset falsam cartam ut nota C. de servis fug. aut. nono iure et hoc verum si notarius erat legitime etatis alias non amputatur ei manus quia istud instrumentum re vera non est falsum sed temerarium ar. C. si adversus delic. l. ii. et no. in dicto § quia vero visibile.

Sed inquid per istam novam penam tolluntur alie pene. 1o non quia ipsa sola amputatio manus inducit privationem officii et infamiam quia ea est famosa infamia inducta per l. imperialem. Baldus.

Quoniam Corradus eundem habet hic c. Corradus alii habent sic et in dividunt tractatus Corradi et allegat infrascriptis per iac. ar. di. alii non habent istud c. nec est glosatum et in isto c. habes de feudo sine culpa non aittendo. Item habes de abiatico quod est dicitur nepos ex filio quo vocabulo utuntur papienses. Item habes de feudo non alienando per viam cambii pacti et libelli et ultra hoc imponit pena centum librarum. Autem alii dicunt quod istud c. ii habetur per text. quia non debet esse in ima x. coll. feu. baldus.

Satis bene. Divide in tres partes primo thema secundo questio 3o decisio que incipit in v. defuncti. 3a in v. quas amputantes 2 c. Casus a duobus dominis miles diversis temporibus bina quesivit beneficia decessit relictis duobus fratribus filiis. filii postea diviserunt beneficia inter se et ad unum ex divisione pervenit beneficium prime apud acquisitum et alium pervenit quesitum posterius et quilibet suo domino iuravit fidelitatem simpliciter nullo apposito excepto imperatore alamanico. Deinde de mortuo fratre ad quem pervenit beneficium posterius et frater superstes sibi succedit in beneficio. dominus cuius benefi petit ab eo sibi fidelitatem prestari simpliciter nullo anteposito sicut frater defunctus fecerat. Queritur an sit audiendus. Respondetur quod non quia semper in iuramento debent quibus preferre dominum suum antiquiorem et hoc habet locum etiam si beneficium in secundam terciam vel quartam generationem pervenit vel in infinitum. hoc dicit quidam miles puta d. petrus bina beneficia puta Viviti(?) et sancti martini a duobus dominis scilicet successive puta a domino Iohanne castrum Viviti et hoc prius a domino philippo castrum sancti martini et hoc posterius et ideo domino philippo tenebatur iurare fidelitatem excepto priori domino qui scilicet dominus petrus duos filios puta titium et seyum qui scilicet titius et seyus dividentes scilicet hoc modo quod titio obvenit castrum Viviti et seyo castrum

Summa

de pena notarii facientis instrumentum alienationis feudi

sancti martini que diuisio valuit de iure alterorum · s · ticius · nullo appositore · istud est primum iuramentum fidelitatis vassallagii vel dic · i · nullo notarium excepto alterum vero · s · seyus ad quem peruenit castrum sancti martini · sicut patet quod iurauerat fidelitatem simpliciter · hic videbatur · et ita erat re ibi posteriore fere · subaudi qui posterior dicatur · ideo quod post alium fratrem fidelitatem fecit domino suo pe · de ter · vel dic · i · quod ad alium peruenerat posterius feudum in quem modo manum · i · in dubium venit vtrum ticius debeat iurare fidelitatem pro castro sancti martini nullo apposito / an non apposito priori domino patris sui ut prius per illa tirimatam quasi dicat deuenit in vnam personam firmatum · sicut fuerat vna persona primordialiter subsistit obeere vnde iurabit fidelitatem domino castri sancti martini priore domino apposito et excepto / Et nota quod feudum reuertitur cum suo ordine formali et non alteratum · ex facto morientis sine herede · et si hoc actum ergo a domino si non esset actum quod in infinitum non infinitaretur · sed vsque ad septimum gradum subsisteret ut · ff · qui feuda · pos · c · i · § · hoc autem / sciendum vnde iura que loquuntur in infinitate que ad transuersales debet intelligi sic hoc actum est / alias secus / nam in linea recta habeat infinitas quia naturalis est descensio / sed non in reflexa seu quia est eorum reuersa vnde separatum fuit et retro aspicere ar · C · de donac · l · si aua · Sed pe · de ter · dicat subaudi hic maxime quia idem et si non fuerit actum ut · B · dena · sic · feu · c · i · § · dummodo pe · de ter · sed iac · bel · dicit quod semper actum videtur in descendentibus sed in collateralibus solum vsque ad septimum gradum sed alibi · dicat quod feudum primum ex ordine linea descendente vadit in infinitum sine recto cursu sine retrograda et ideo dicit ut dicit · B · de feu · marchie · c · si capitanei

Quoniam · si vassallus infra annum et diem dolose non petierit inuestituram amittit feudum / si vero iusta causa impeditus non fecit non perdit feudum hoc dicit / non quod iusta causa interueniente dolus videtur abesse pe · de ter · nota quod ubicumque lex notat culpam cursus non currit nisi a die scientie ut nota ex · de pre · no ordi · c · de precibus in nouella prescriptio annalis non currit probabiliter ignoranti neque semestris de edil · edic · cum sex menses / extra nota quod est reperire quartum possessorium · s · confirmande possessionis · C · de ac · edic · l · i · p · od · / Ex non simile quod indicatur non est punitum tempus in quo fuit datum · cuius in dicto non currit tempus quo est apposita pena ex · de ap · c · sup eo / Item nota quod terminus iuris nunquam est peremptorius si legitimum probet impedimentum consonat ar · pro dote · C · qui petant tuto · l · cum amatibus · C · de ap · preces · ff · de re · mili · l · in · § · si addic · ff · de ambige · l · i · insi · C · ad · l · fla · de plag · l · plagii ·

ff · de re · iudi · l · questium ·

De pace iuramento firmanda et seruanda · Rubrica ·

Hac edictali · diuide in partes · b · primo prouidet imperator pacem iuramento firmatam ab omnibus seruari / secundo statuit penam non seruantibus tertio prohibet conuenticulas receptatores et illicitas exactiones / quarto confirmat sacram puberum et cassat illicita / tertio reddit ad materiam feudorum / secunda pars incipit ibi siquis vero temerario · tertia in · § · conuenticulas · quarta in · § · Item sacramenta puberum quinta in · § · adhuc · prima et secunda pars usque ad · § · conuenticulas subdiuiditur in vi · partes / primo prouidet pacem ab omnibus seruari / et determinat qui iurare debeant pacem / secundo consulit per que modum seruare debeat pacem / tertio punit seruatores si non seruant pacem / quarto punit ciuitatem commissa per eos qui non seruant pacem / Quinto punit iudices negligentes seruare et seruari facere pacem / Sexto punit inopes non valentes soluere penam statutam / secunda incipit in · § · siquis vero aliquod · tertia in · § · siquis vero temerario · quarta in · § · in ciuitate · quinta in · § · iudices · sexta in · § · qui vero · Casus usque ad · § · conuenticulas primo imperator prouidet pacem ab omnibus obseruari / et statuit quod omnes iurare debeant a xviii · anno usque ad lxx · pacem seruare et in fine uniuscuiusque quinquennii omnia sacramenta renouari deinde consulit omnibus quod si ius aliquod eis competit contra aliquem / adire debeant iudicem et legitimum postulare presidium / statuit insuper penam non obseruantibus pacem maioribus mediocribus et minoribus qui primo primum iuramentum fractum et homicidio legitima pena eciam puniuntur / imponit etiam penam iudicibus negligentibus seruare predicta / et si ad dictam penam soluendam aliquis dignoscatur inopia laborare luat in corpore hoc dicit / Subiecti vero de qua subiectione hic loquitur nam si omnes sunt subiecti imperio frustra ponitur hoc verbum · ergo non omnes ergo imperator non est dominus mundi · Respondeo omnes sunt subiecti de consuetudine iuris et iure sed non omnes sunt subiecti de consuetudine et peccant sicut franci genus et multi alii reges unde hoc verbum subiectis significat plenitudinem subiectionis ne legis sanctio sit ludibrio posita ut · C · de summa trini · l · i · vel dic quod dictio subiecti ponitur demonstratiue non taxatiue quia quotiens in definita refertur ad eius qui omnes possunt de iure comprehendi equipollet uniuersali ut nota dy · in Rubrica de reg · iur · li · vi · et nota glo · hic posita dicit quod rex francorum est subimperio romanorum et arguit quod semel fuit ergo est quod semel verum semper verum · contra ista io · non concludit / quia distinguit tempora et concordabis scripturas ut · C · de fun · l · apud antiquos / alias sequeretur quod romanum imperium non haberet hostes

tes

Nota quod vassallus perdit feudum vel non / non petendo inuestituram

bē · pa · pars · 2ᵉ par · ff

3 · 4ᵒ

In q̄ · § · ad q̄uenticulas

4ᵒᵒ · q̄ · 5ᵉ pars

Sed eos tm̄ qui subtraheret se imperio q est fluij· ut ff· de capti· l· hostes et lic regnum francorum non sit de romano imperio tamen no sequit̄ g° imperium no est vniuersale nam aliud ē dicere vniversale aliud integrum et nota ff· de v· sig·

xviij° anno· nota hic de etate xviij annorum ista etas appellatur plena pubertas et dic ut nota in· l· i· p̄· mi tius· ff· de postulan· et ff· ad· l· fal· l· hereditatium ut· C· de hijs qui ve· eta impe· l· ij· et plerumque statuta ciuitatum ponderant hanc etatem ut no· in· l· ij· ff· de eo quod certo loco nec tamen ulla ps· reddi pot nisi quia ita visum est legis latori ¶ Ceterum g° glo· inquid si minor xviij· annis faciat pacem et iurat non conueniret obligetur· p iura mentum et videt̄ q no ut hic/ tamen Innocentius videt̄ glo/ dicat ja· de are· q facit pacem valere et etiam ecia ad minores ptinet ut nota· C· de in int· resti· min· l· i· p ja· de ar· et ey· facit ex· de despon· impuberum· c· ij· ubi pro bono pacis minores puberes possint obligari quod al' non esset/ deinde glo· colligit hic vnum notabile q minor xviij· annis no cogitur ad pugnam· quia no pot iurare et iuramentum requirit in pugna et vi̅z q hic dicat quia consonat naturali roni ff ja· de bel· dicat q si ponit semel se in necessitate imputet sibi quia in delictis ij datur adultis venia/ ut ff· de mino· l· auxilium ¶ Nota in tex· q pax d̄z ee vera et perpetua/ nam pax in qua latent insidie no e pax ff dolus/ dic beatus augustinus in libro de ciuitate dei p quamdiu cū vicijs pugnat̄ uera pax no e Baldus·

Si quis vero· nota hic q no d̄z quis sua auctoritate sibi ius dicere ff adire iudicem competentem· id enim ē vigor iudiciorum et t° ut C· de iudeis· l· nullus et hoc e regulare ut ibi et q metus ca· l· extat fallit i ta in casibus ut C· qui licеat vnicuique sine iudi· vin· l· i· et ij· C· de pig· l· iij· ff· quorum lega· l· i· p̄· i· de insti· et iure· l· ut vim ad· l· aquil· l· scientiam· p̄· qui cū aliter et l· quadmodum· p̄· i· C· vn· vi· l· i· C· de iure emphi· l· i· C· de meta· l· deuotum· ff· que in fran· cre· l· ait ptor· p̄· si debitorem de decau· l· generali ubi quis decau· ul' coac· l· i· item si delam tendit ad iniuriam rei pub lice cuilibet licitum ē ppulsare sicut in iniuriam ptis et matris de insti· et iure· l· ueluti dicat vegetius in pro hemio quarta dece· mili· q nomen rei pub̄ce perpetit coīs vtilitas cui vnusquisque nascitur· ff· de ventre in pos· mit· l· i· p̄· et equali· ff· de cap· l· post li· p̄· filius ¶ Ceterum inquid si possim mea auctoritate p vim etiam armata ingredi possessionem inquid possum vendere hanc rem et cedere ius emptori quod sua auctoritate occupat/ dixit Jo· qu

nam licet marito occidere adulterum tamen no est licitum ei cui vir commisit ut ff ad sill· si quis in gra· Sed contra· not· contra ff· de vi et vi ar· l· cū fundum dum tyrannis modo ingrediat̄ sine auctoritate sancti de reg· iur· l· no est singul' ¶ Et hoc facit ad questionem de facto dicat statutum q offenso liceat facere suam vindictam inquid hoc pot alij demandare/ et dicat̄ q non sum opi· Jo· quam credo veram in casu dicti statuti quia p° demonstratio psonal' est ut ff· de statu· l· Sumus si heres post primi· ibi dum dicat p° dumtaxat eius qui demonstratus est adheret ¶ Ceterum glo· vtrum debitor fugitiuus pot capi et res sibi auferri r° aut res est capientis et pot ei auferri ut l· ait ptor· p̄· si debitorem que in fraudem credi· aut non ē capientis ff ei debita obe psonali et tunc pot capi ipse et res debita tamen d̄z consigni magistratui ipse p° et res ar· C· de fur· l· iur̄ de malef· et mecha· l· si· si aut aufugit sine capi pt et de media ptate ut C· de fur· l· iur̄ dic· p̄· qui furem et ibi no q fur cū est preuatum delam ecia si sit pena mortis sicut ecia ¶ Ceterum cum debitor qui est recessurus teneat satisdare rō sic ut no· C· de opis li· l· pe· ¶ Ceterum inquid malefactor pot a quolibet capi et videt̄ q no quia speciale est in maleficijs et sic ut C· de malef· et mathe· l· si ergo i contra est ius coe Ego dic q in ipso actu delinquendi ul' immediate post quilibet eum capere pt et media ptate ut ff· de adul· l· capite quinto ¶ Sed quid si iste delinquens est clericus rō etiam ctra capi possit ut puteritur epo ut no· p innoc· in nouella ex de se· ex· ut fame Sed ex intuallo nemo pot eum cape nisi ex commissione epi ut nota ext· de iudi· cū no ab hoie ¶ Ceterum si quis pot ius sibi dicere ppria auctoritate et vadit ad iudicem plicentia vtrum p tali lima optinenda requirat̄ libellus et glo· sentit q non insti· de liberti· p̄· ult· ¶ Ceterum si mortuus ē ille cui data est lima p pem no est preiudicium ff ius coe ut nota ff· de pignio act· l· qui tamen ¶ Ext nota q excessus defensionis irrita no punitur p toto ff p tanto ut no· i C· significauit de penit· et remis· in nouell· ibidem ait q etiam contra principem pot quis suam libertatem defendere de naturali iusticia Jo· an· fe hosti· Item deliberandi consilium tollit ira et metus instans penali et minimis dolor C· de adult· l· g° thij homo in censo dolore pmotus no e in plenitudine intellectus Baldus·

Si quis vero temerario· ibi quinquaginta libras· nota hic q maiori pena punitur nobilis quam ignobilis et pot ee racio quia quanto quis maior est ul' maiori dignitate tanto magis d̄z peccare et contempnere vi· ut C· de epis et cle· l· psbiterum ad si· dic g° q si ex nobilitate

augetur delictum magis puniuntur nobiles sc[ilicet]
et familiares principis magis puniuntur
ex transgressione mandati quam alii ut C. de
conducto et procura. domus augu. l. i. li.
xi. aut ex dignitate non augetur quali
tas delicti et tunc pena pecuniaria ma
gis puniuntur nobiles sed in corpore magis
puniuntur ignobiles de hoc per cy. C. de
summa trini. l. nemo clericus dic ut ibi
vel dic quod qui contempnunt mandatum
principis semper magis debet puniri nobil[is]
quam ignobilis secus in aliis de
lictis vel iunge has duas distinctio
nes simul. Baldus.

Iniuria punitur. Quero nunquid
in iniuria que non cadit in spe
ciale nomen delicti, tamen cadit in
atrocitatem facti, ut si quis dat unam
alapam prelati aliquo tercio pro singu
larem iniuriam qua habet cum eo pot
capitaliter puniri. R[espon]deo sic, nam pene
arbitrarie extendunt usque ad mor
tem inclusive propter excessum facinoris
ista est glo. ordi. insti. de in iu. §. i. in fi
ma ut dicat innoc. quod propter emergentes
causas licitum est leges transgredi ut
ipse notat ex. de consti. c. i. Quero
an propter levem iniuriam dampnatus effi
ciatur infamis. R[espon]deo non ut notat
innoc. extra. de re iudi. c. cum te. Quero
an populus pot restituere infamem re
spondeo non per viam indulgencie sed
eo quod sit dampnatus iniuste bene po
sset in integrum restituere ut ff. de
postul. l. i. §. de qua et hoc verum quando
magistratus illius populi habet auctoritatem
a populo ex consuetudine vel privilegio se
cus si a principe illum magistratum confir
mante, quia tunc populus non potest resti
tuere in integrum cum ab ipso populo non
videatur emanare condempnatio sed ab
ipso principe per interpositam personam ma
gistratus municipal. unde fam maio
ri auctoritate non pot infringi a minori po
testate materiam vero actionis iniuria
rum explicat cy. C. de iniu. l. dum
et dic ut ibi per cy. Quero utrum
quando iniuria non habet titulum criminis specialem
accusacio iniuriarum sit publica. videtur glo.
quod non ff. de priva. delic. l. fi. sed bar.
dicat quod aut venit imponenda pena
pecuniaria et quilibet pot accusare alle
gat id quod no. ff. de popu. actio. l. ii
§ ita nam hic vertitur publica utili
tas, sed si veniret imponenda pena cor
poralis secus hic vertitur publica severi
tas. Secundo quero si pena est arbitraria
ita quod iudex potest imponere penam vel
pecuniariam prout ei videbitur quare dicas
non esse publicum crimen quia non est lege cau
tum ut ff. de pena. l. iii. in fine nota ob. 1a
glo. de popularibus actionibus quia ibi loquitur
quando delictum purgatur per popularem acti
onem quod est simile hic quando delictum pur
gatur per criminalem accusacionem que est
odiosa. Quero si iniuria fit vassallo h
meus an possim agere actione iniuriarum
R[espon]deo ex hoc facto duplex iniuria oritur s[cilicet]
que fit vassallus ad biu sale corr como
dum et istam intentare non possum, quia

non sum corr pau. nec habeo mandatum
a lege quia nulla lex hoc dicat. alia est
in iniuria que concernit me et interest
esse meum applicandus bm se mee et
istam possum intentare. hoc notat
innoc. ex. de app. c. dilectus. Quero
utrum in actione iniuriarum concludat
libellus ad interesse et an stetur sacra
mento. R[espon]deo dic de hoc ut nota de i
niu. l. pretor edixit. §. quod generaliter et l. i.
iniuriarum extimacio. Quero an si
dampnum sit iniuriose datum pot cri
minaliter quis accusari glo. nota
biliter dicat quod sic in dicta l. ult. ff. de
priva. delic. quod est intelligendum quando
est dampnum datum dolo vel lata culpa
vel forte levi secus si levissima nam pro le
vissima culpa non oritur accusacio cri
minalis in aliquo delicto mundi ut ele
ganter notat cy. de epi. et cle. l. si
quis non dicam rape. Quero si pe
cuales sibi invicem inferunt iniurias
et dampna nunquid tenentur ad restituci
onem dampnorum et extimacionem iniurie
R[espon]deo sic s[cilicet] illa pars que iniuste egit
ut ex. de iniu. c. i. ima et no. in c. cum
quod ius ca. per primo. Quero an iniuri
am factam civitati possit remittere civis
cum illius civitatis. R[espon]deo non quia non pos
sunt donare sed requiritur consilium civitatis
ut ff. quod vi aut clam. l. prohibere §.
plane. Quero utrum iniuria remis
sa in foro penitenciali pot intentari
in foro iudiciali. R[espon]deo ut no. insti. de
iniu. §. fi. vel dic quod aut est facta plena
remissio aut solum rancoris aut
dubitatur primo casu non pot agi quia
per sacerdotem tamquam per publicam perso
nam pot agi, tercio casu idem quia
non presumitur donare extimaciones
iniurie sed dimittere malivolenciam animi
vel distingue in dubio inter prin. et per
sonam nam perfecti intelligunt vel pre
dicare ewangelium quo cavetur quod de
bemus dimittere debita debitoribus no
stris ut ff. de in fami. l. fu. ti. §. pac
tus de ista questione not. guil. de cug.
ff. de pac. l. si tibi. x. Quero nunquid
actio iniuriarum pot cedi. R[espon]deo dic ut
nota in l. fi. C. de here. vel act. ven.
Quero utrum actio iniuriarum dicatur
esse in bonis meis. R[espon]deo dic ut nota
ff. de colla. bonorum. l. cum emancipati
§. emancipatus filius et nota quod que
dam habemus que tamen in bonis meis non
sunt ut ius adeundi ut ff. ad l. fal
cid. l. ver. Sequitur in tex. seu fur
tum. hic quero an de iure com quo
utimur cum ius scripta lege frederici pro
uno furto enormi pot fur non fam
osus furca suspendi. R[espon]deo sic ut nota
per cy. C. de fur. fug. aut. sed novo te
pore iure et adde quod no. in l. pe. ff.
de condic. ob cau. per ar. ubi dicat glo
quod furtum etiam capitale est privatum
delictum dicat cy. quod propter publicam uti
litatem etiam in privatis possunt
exerceri accusare de publica. l. licitacio §.
quod illicite per cy. dicat etiam quod iniuria
fiscalia possit intentare in subsidium
quilibet ydoneus ff. de bonorum pos. l. iii.
§. cum municipibus | item famosi latrones

Hic enim nota quod suspendi

Scandarum

furta suspenduntur. Item pirate et siler-
ut dicit auct. sed nouo iure versus eis lo-
cum ubi furati sunt ut ff. de penis l.
capitolium § famosos. Item sacrilegi
ut ff. ad l. iul. pecu. l. vi. § i. Item tran-
sfuge ad hostes. Item reuniantes con-
silia principis. Item auctor sedicionis vel
tumultus ut ff. de re mil. l. iii. § is qui ff.
de si quis aliud § i. 2. ii. Item fur
regis cuius mortem intulerit alicui de-
suspendi supra fossam ipsius mortui.
ut in lombar. de culpis fer. l. i. l. et ho-
micid. liberi homin. l. si famulus regis
Item principes populi adorantes falsos
deos suspenduntur in patibulis contra solem
et ideo pot dici quod reges et principes ho-
stium si deprehendantur quod debeant suspe-
ndi in patibulis sed ultra eandem diem
non debent moriri. Numeri c. xvi. et de-
uteronomii c. x. et iosue c. viii. Simile
de domino ardizo in fine summe sue. ¶ Ex
hoc apparet quod sasinatici qui adorant fa-
lsam sectam si in libello capiuntur debent
furca suspendi. ¶ Quero qua satis-
factiones de rapinis suis possunt fa-
cere predones et raptores qui in pers-
ecucionibus societatibus que fiunt. ¶ Re-
spondet frater raymundus de pena forti pont.
hoc in suo libro sue opus tit. de forma re-
stitucionum et dicit quod talia consignanda
sunt episcopis locorum ubi fiunt facta rapina
et illi debent fideliter distribuere in re-
dempcionem captivorum vel in alimen-
ta pauperum dicit quod etiam quod si filii ta-
lium relinquerentur egentes pauperes posset
eis episcopus aliquam partem concedere a-
more dei et forte totum sim... ita
ergo incerta et male ablata fauore
anime perueniunt ad distribucionem episcoporum
ut ex. de iudeis c. cum sit. sed de iure ciui-
li non sunt committenda filiis nec episcopis
sed applicantur fisco quia scelere quesita
ut ff. de calump. l. in heredem. ¶ Quero
an falsus procurator faciat furtum manifes-
tum et videtur quod sic quia mater patri-
monium est vero quia dominus rei ignorat.
¶ Et ideo in furto eum apprehendere non
videtur nec etiam est ibi acclamatio
rex est c. de fur. l. fluis insti. ¶ Quero
de famulis scolarium que faciunt eis
quedam furtula an ex hoc dicantur
fures et inquo pluralitas pluris possit
quis tamquam famosus furca suspendi.
dic ut no. per glo. et ey. c. de fur. l. apud
antiquos § si. ¶ Quero utrum fur-
tum dicatur proprie spoliacio dic ut
nota ff. de fur. l. itaque fullo in prin.
ff. de acquir. pos. l. rem quo nobis et
l. si rem mobilem c. de agri. et cen.
si coloni et ff. de statu li. l. stichio liber-
tus. ¶ Quero an committit furtum ille
qui recipit fructus bursam quo priua-
tus est decime. Ro. sic ut ff. de con-
dic. inde. l. urbana de elec. dudum
al. fo. de preben. c. vltra. ¶ Sed opponere
quia furtum debet fieri alicui qui possi-
deat alias non est furtum ut ff. de usu. si
homo et ff. si quis tes. lib. esse ius. fue.
l. i. § sceuola et nota c. de fur. si ab-
ducta. Sed video hic bene fit possessor
quia ecclesie de hoc per primo. in dec. c.
dudum et dec. c. de vltra et de iure

minus sicut. ¶ Quero an res amisse per
furtum prohibentur per solum inficiatus. Ro.
dic ut not. Inno. ex. quod metus cau.
c. si cum quod non insti. de v. oblig. § pe. 2
c. unde vi. l. si quis. ¶ Quero an actio
furti non manifesti fuit inducta per l.
xii. ta. Ro. sic ut nota ff. de adm. tu. l. tres
tutores. Item glo. dicit ibi quod administra-
cio mitigat delictum concor. ff. de pub. ra.
l. si multa. ¶ Quero aliquis cum aliis fe-
cit rapinam pisis postea cum re rapta
captus est mediolani. Utrum debeat pu-
niri tamquam latro an tamquam simplex fur
cum ibi non fecit rapinam an nullo modo.
dicit bar. quod debet puniri mediolani quia
contrectat sub nouo domino nam dominus non solum
est corporum sed in dictoribus ut ipse not.
ff. de fur. l. si dominus cum c. qui fuerint.
ff. de sta. hoc. Sed per hoc non apparet an
debeat puniri tamquam latro an tamquam
simplex fur. Nam in mediolano repu-
tatur simplex contrectatio et non vis cum mora
que est inseparabilis a suo loco. Pugnum quia
mediolani capitur ut profuges et ideo
aut debet remitti ad locum delicti aut
puniri secundum statuta illius loci ut in auc.
ut nulli iudi. § si quis vero comprehensorum
alii dicunt quod non potest puniri mediolani
quia contrectatio que fit ibi est continuatiua non
inchoatiua delicti. Est enim furtum delic-
tum actu permanens et non actu trans-
siens donec sit vicium purgatum et hoc
quia una est res et animus continuatus
ut nota ff. de fur. l. infitiando § in fab.
Sed hec opinio non videtur vera cum c.
de pres. lon. temp. l. si. et quia saltem
ex generali arbitrio quod habent iudices per
l. congruit ff. de offic. presi. magistratus
debet purgare prouinciam malis hominibus
undecumque sint ut l. iiii. ff. e. ti. et quia
cum eis datur eis hec iurisdictio et
attribuitur eis hoc officium videtur quod de-
beant secundum ius commune punire quia delictum
est commissum in romano solo ut l. ii. c.
ubi senatus vel cla. et l. ii. c. de emm-
chis Et preditum non per viam statuti
sed ex generali prouisione legis al. po-
testate l. congruit vel dic ut plenius ex-
aminatur in l. cunctos populos sed inquo iu-
dex ubi habet ius commune et statuti loci potest
punire quod vult Ro. si mutat punire sta-
tuta non potest punire ius commune statutis con-
trarius ut nota in spe. de pena temere
litigancium § si quia statuta sunt pa-
rcius. ¶ Quesivit iac. butri. si statu-
atur quod iudex de maleficio inquirat
in loco maleficii et unus in aliquo terri-
torio est captus in alio territorio est spo-
liatus quis dicatur locus maleficii. In quo
puncto ego dico quod eatenus quatenus
in suo territorio est commissum nam delic-
tum habet plures partes diuisibiles. Item
iurisdictio et pena diuisionem recipi-
unt ff. de stip. pro. l. si famulus cois me-
rui et castrensis peculii § ultimo et c.
de fur. l. apud antiquos et idem hoc
casu dico de insultu et ferita si insul-
tus est inchoatus in uno territorio et
consumacio insultus vel fuga facta est ferita
vel homicidium in alio territorio. Na
hic non confundit insultus propter diuersitatem

q° & tres fures

q°

q°

de famulis scolarium

q°

q°

op

q°

q°

bar q°

quo q° punire q̄ i uno loco quesit fur et transit ad alium loc.

q°

q°

territorij et adde qd' nota modern' ff. de adult. l. qd' ait lex. Queritur utru valeat statutu q contumax ex sola contumacia no costando alit' de crime pot codepnari ad mortem dicit spe. q sic in spe. ti. de fideiu. Idem dic jo. an. in c. veritatis infi. de dolo. et contu. in novella. Quesivit docto. an dicat' parcissus in eccia qui p matellu q ex pendebat tractus est ext' eccia et parcissus de imu. ec. c. fi. i novell. dic q no qz aliud e trahere aliud e parte et discrepant ad inuicem na et effectu l. nem. de fur. ff. ne quis eu. l. fi eximendi. Nota eni q qu actus no terminatu ad unu terminu nec ad una spem delicti ibi est pluralitas eciaz penaz. Sz qn terminant' ad unu finem ibi sut duo p. unum ideo puobiq tm unu. Queritur quali. debz puniri ille qui abscindit aliam mebz. Ro. l. cor. de sic. qz p tem hois occidit facit qd' nota ff. de fur. l. vulgaris in pri. nam iste qui hut aim occidendi cum actu tam gravi ultore ferro puniendi sut ut insti. de public. iudi. p. Item lex exuchia sz in divina scriptura dicat' q tm dz puniri p tanto non totu p tanto dicat eni oculu pro oculo dentem p dente hoc idem dicebt lex. xij. ta. ut pz insti. de iniur. p. pena et hoc si costat de dolo et p sone sunt equales al' pena q e arbitraria ut i nota qz in hys que no hut certaz quantitatem ul' naturam sicut e actio i iniuriam ex l. cor. opus est arbitrio equitatis ff. de in iu. l. in iniuriaz. extimatio et adhoc facit glo. puula. ff. de iur. om. iudi. l. ppriu. Et si no in ueniretur site membroz p mutabit' pena et servabit iudex equalitatem in quatu potest sz si no pt puniet magis graviq' remissius ut l. ij. c. ut intra certu tpus crim. qo termi. Et e ro qz offensus membroz pdidit innocentiam iste aut puniu culpabilit' et ideo magis quia inter innocenciaz et dolu nulla est pporcio. In ista materia querit utrum si accusatur quis de homicidio tanquam notorio valeant pbaciones facte ordinario tramite obmisso et dic q no valent qz no est notoriu act' p uniantur idem in inquisicoe si het p notorium nam et ibi hs dz contestari ut plene nota in l. ult. de foro compe. in novel. Et no q cognoscere iuris ordine no servato e ius alterius aufferre ut no i. c. statutu de heretic. li. vj. in glo. Iterum quesivit jo. mo. de quodam ep'o qui confessus e se pmisisse petro centu ut eu de morte patris sui no accusaret utru ex ista confessione quis sit deponendus et videtur q sic p. l. qui ff. de infam. et l. furti p. pactus et ff. de iure fis. l. eius qui delatorem ipe tam determinat contra si talis pmissio fuit facta no dum in stituta accusacone qa videtur potius hoc fecisse ca redimendi sue vexacionis ut ipe not ex. de accu. c. i. li. vj. et ibi p jo. an. in novel. Queritur utrum ex tali confessione pot poni ad tormentu et siquidem laboret i fa

ma puto q sic nam vehemens i fama cu aliquo alio iudicio sufficit ad torturam p imo dicunt moderni q vehemens fama eciam sine aliquo iudicio ut nota ex. de purga. ca. c. si quis in novella adhoc ff. de pbac. l. cu pbacio et ff. de edil. edic. l. q io. p. fi. dic p imo q in ca inquisitionis admittunt' testes eciam cum viles q nimis defamatu de re. iudicium. y. et a. Pone q inveniatur aliquis occisus et nesciat' aquo unde iudex inquirendo gnalit' invenit tercium occidisse nunqd ex testibus receptis sup inquisicone generali possit eum condampnare videtur no quia iste tud no est indiciu cu no sit fundatum contra aliquem et ideo subsequi dz inquisicio spalis sm inyco. de matri. et bac. in l. ij. p. si pub. de adult. de hoc nota ex. de offic. or. c. i. i novell. et de elec. c. bone p primo. Et vide cu di. l. de minor. p. si. Item nota q sola fama no inducat sciaz ut ex. de accu. c. inquisicoi. p. questionis sz inducat consciaz et si e fama pseverans q cotidie augetur inducat opinandi vehemenciaz. ff. de acquir. here. l. cu quidez. p. qd' di. Item an sna lata sup inquisicoe pcat excepcio rei iudi. dicit primo q sic in c. ult. de collus. Item an civilit' pot inquiri ut cu. q no ex. de iudic. exhi. fallit odio fenatoz de iur' iura. ad nram p primo. Item favore fisci c. de bonis vacan. l. fi. p bac. Item favore miserabiliu psonaz. c. si man. ita fue. aliuiles p ey. Queritur utru semel tortus confitendo dicat' in cofessione pseverare dicit doc. y. pseverare tunc dic' qn no territus tormetis et ex tormentoz loca illa no videns pseverat al' no vide' pseverare. s. sponte sz metu et ista non vi' ppe pseverey. de hac materia plene nota ex. de re. iu. c. cu in contemplacoe i novella ibi eciam dicit' q semel ul' bis sufficit iterz torquerj et in negando pseverans pot iterz torqueri ex iudiciis supvenientibus hec materia examinatur p ey. c. de qo. l. fi et p bac. ff. e. de minore. p. tormenta tm in hoc ope io sepe allegam et allego canonistas ut no solu sciaz quid pcessit a fonte iur' civilis sz eciaz qd contineat auctus canonicarum. Et quia iste opus dz legi in curiis regiis in quibus ius prim canle no allegat' p auctore sz solu p rone dicat jo. an. q vultus potentis terribilis inducat iustum metuz de elec. qua p. penultia co lupna in novella qui vultus terribiles dz ostendi contra delinquentes ut matentica de man. prima p. talem nota et tunc e licitus metus cum contra innocentes illicitus nisi ad pludia inquirendi veritatem. c. ad sill. l. fi. Queritur si titius mandavit servo q occidet gayum et inter fuit tm servus dic q no facit hoc exequendo mandatum sz motu pprio quia erat suus principalis et capitalis inimicus utru ei credat' in excusacoz

mandatoris / ulta doc. mouet hanc q. ex
de homic. ad arduam et no clare videt
tn dic q e mauerendum ad coniecturas et
in dubio psumi q mandantem ut l. se
pe de R. sign. nec e boni testimonium delin
quent. ut C. de acu. l. si glo. ti diat
sile cum q siquis deprehendat cum aliqua
et ambo confiteant q prius occiderint ma
ritum q in vicem se excusant C. de fidei.
l. ple. sz et in hoc credo q in spiritualibus
confesse et q fidei ministrum presensio no
excuset cum ff. de dona. l. donationes ico
alienam in primi / si in primitas homicidij
pendet extrinsecus puta diat q occi
sus erat bannitus an ex° banni possit
oppoñi p pacem R. o no qz p emptor
vnde dz primo comparere reus et litem co
testari ac exinde cum dicere sum iac.
bel. inquest. rainagen. sz si ex forma
statuti impediret litis contestatio ad
mitteret pacem ad opponendum / nisi re
quireret alaciorem in dagmem iux. leg
ulam traditam in l. nam postea i pri
de iui. iurand. de hoc p cy. C. de acu
l. reos et ex. de acu. dicimus. i nouel
l. reos et ex. de acu. veniens. i nouel.
al. etiam hoc dixi ¶ Ex uero verum
falsum aut dixit voluntarie confessus
et est inspiciendum verum qz p hoc no pbat
q sponte fuerit confessus et hoc p ea
que nota ff. ff. de regul. iur. l. velle.
no credit et istud est nouum dictum
¶ Ex uero inquid pot quis puniri de homi
cidio statim q certum est vulneratum cum
decere no posse R. o no si statuti diat
siquis occiderit ut nota ff. de damp.
infec. l. dampni. §. sabini pbat. nam
donec anima e in corpore non e q mor
tuus lig sit mortiferre vulneratus
ut l. in hac deteriori / idem si dicat ho
micidia puniatur nam no e certum
debitum nisi pot interim puniatur
ab alio occidi ut ff. ad l. aquil. l.
sicut septuit ¶ Pone quo q iste pars
sor adhuc viuere passo confessus est
se occidisse inquid morte secuta pot
ex ista confessione condempnari de ho
micidio gl. in l. si is qui scitum ff. de
confes. diat in esse fictum ¶ Pone p
homicidio imponit pena mille libra
rum ciuis commisit homicidium et ca
sum contumax fuerit annotata omnia
eius bona comparet iste post annum
et vult soluere mille libras et recu
pare bona an pot dixit an de pns.
q sit all. ff. de peculio. l. eo tempore
et l. i. §. si ff. de his qui mor. sibi
consci. quia si venissz no potuisset
in plus conueniri vnde nec latatae
censetur in eo in quo conueniri non
poterat sum eu quod est nondum
¶ Si quis occidit aliquem manu vacu
a an teneat sicut si gladio dic q
sic dum tamen cum dolo ff. ad l. aquil.
qua actione §. i. sum iac. but.
¶ Pone mandat potens nisi michi q
occidam ticium ul al. interficiet me
inquid excuset cum al. vita mea sal
uari no possim diat pe. q sic ff. ad
l. aquil. l. scientiam §. qui cum ali. et
ibi p cy ¶ Ex uero duo sunt ticij v
nus interficit seruum / iudex periorie

de capitanit alterum an veius homicidi
sit liberatus dic q no ut ff. de infio.
ac. l. qui fuit ¶ Item nota q qo homi
cidij est maior qo[ni] vulnerum ut C.
qui accu. no pos. l. i. Item q crime ho
micidij incipit a pastoribus ut no. C. de
accu. l. siquis homicidij ¶ Pone accuso
te q me de possessione eiecisti pbo q e
ia fecisti an sufficiat diat innoc. q no
q verum e si dico q p te fecisti secus
si simplr. sum io. mo. qui ita nota i.
C. qui palam ex. de reg. iur. li. vi.
vbi omino vide ¶ Si statutum dicat si
quis fuit condempnatus ex homicidio
ac. no committitur mandans ff. de pe
culio. l. eo tpre. §. si. qua dictio ex
sigit causam immediatam ¶ Ex uero
statuto cauetur q occidens bannitum
ipius mambo puniatur tm in x. quid
de mandatore R. o mandans punietur
sum ius coe qz de eo no loquit statu
tum sum iac. bel. qui disputat diat ar
cdi. q no valet statutum qd imponit
penam contemptibilem p homicidio xxiij
q. iiij. duo ista pat. vii diat si pea
no subsistit ¶ Ex uero inquid falsus tes
tis in causa homicidij puniat tamq
homicida / R. ndeo sic si deposuit cont
innocentem dolo malo ut ff. ad l. cor.
de sic. l. i. post pri. ibi qui ne fiui ac.
vbi e tex. singular. Baldus.

Iudices. nota q iudices et ma
gistratus debent ab imperatore
confirmari al. no hnt meri imp
imperium qd e verum de iure. Secus de co
suetudine obseruatur in regnis ciuitatibus
ut no. C. de psc. lon. temp. l. si quid
dicit q hoc in lombardia optinet p
dicit q hoc in lombardia optinet p
pacem constantie sz no dicat vm qz
p illam pacem requirit q ab imperatore
confirmentur ul de eius licencia elega
tur ut ibi patet nota hic q iudices no
puniunt pena talionis sz pecuniaria
¶ Ex uero quid e dam q si iudex iudicat p
impiciam tenetur in quantum bono viro equum
videbitur R. ndeo diat glo. in l. si iudex
qz no tenet in solidum sz quant. facere pot
¶ Ex uero enim si iudicauit p impiciam
de iur. dictione vnius piraparties / inquid
soluet sibi impossibile est de statu. l. cu
heres certe non cu. ff. de iudic. l. si
filius sz q hoc faciat l. iii. §. in eum
de damp. infec. sz ibi lata culpa nisi
scripto non parere ymmo est dolus
psumptus ff. quod quisqz iur. l. ij. cu
debeat scire iura ut qui et ad usus
quos. l. i. et si e imperitus legum ut cam
dit in aliquibus locis dz iuxta piti co
silium formare sinam dic innoc. de
offic. del. si p debilitate et faciat C.
de iurge ma. l. si cum ff. de assess. l. i.
uel tenet ad interee dampni no lu
cri nec ad extrinsecum interesse ul dic
ut verbum sonat de collac. bonorum si
quis filium §. scripto ¶ Item interdum
pt videri equum q no puniat ut no
insti. de oblig. ex. quasi male impsi.
et forte no puniri iudex de leuissima
culpa sicut nec arbiter ut C. de pac.
l. si quis in costribendo nec tabellio

q° ... q° q° dicum q° q° q°

q° hoc homicidi[um] a quo incepit cr[imen] homicidij

q° q° q°

q[uod] iudices sunt met[i] z mixti imperio

q° q°

vt · C · de magi · conuen · l · si · nec tutor in ·
C · de neg · gest · l · si · quia uenitas offici
C · arbi · tute · l · quitqd excusat si aut
iudex est in dolo punit in interesse ptes
et ultra si istud iudicia videbitur · dic
hic iac · bel · q si istud ultra intellex
ciuiliter expone q teneat actione
in iniuriam ac · ff · qui satisda · cogun · l ·
si uero · § · qui ptes et facit · C · de excu
tu · l · seuenter · Item nota q maiores
iudices maiori pena puniunt · Item q
a principe maiores dignitates recipi
unt maiori pena digni sunt si in offo
delinquunt | Item nota q iudex qui in
syndicatu no pt solue codempnatoez
dz puniri pena corpali sz de gsuetudie
est q ponat in carce donec soluat
Sz iniquid iudex qui debuit codep
nare in · x · et absoluit et ppterea sit
gdempnatus in syndicatu in · x · solue
do liberat debitorem ul' pt ab eo ali
quid repete | Rndo no ut · C · de pnis fu
· l · mancipia et hoc qn iudex facit li
tem suam ex iniqua snia | Secus i ex
actore simplici qui facit litem sua exne
gligencia uel re excucionis ut · C · de ex
act · tribu · l · missi opinatores li · x ·
Sz uero qd si snia lata sine dolo e ipo
iure nulla | Rndo iudex facit litem suaz
in eo in quo ptem dampnificat q grauat
ptem de ffo ptextu officii · ff · de
eui · l · si pignoraticia · ff · de pi · et co
rei · ven · l · certos et quod enorm ter
fam est no dz transire impunitam et ab
sq emendacoe ut no · ff · de v · sig · l · si
qua pena pacciu · tame scias q ad
est snia re aliud grauare | na si snia
non est lata de iure etc si in effcu no
grauet pot tamq ab iniuria ab ea
apli · ff · de mi · l · ait ptor · § · pmittitur ·
si agrauamie nisi grauet no pot ap
pellari quia eet implicare gdiccoem et
ideo si nimus e dampnu qua sit litis
extimacio no tenetr nisi iusta extima
tione interee et hoc dz videri bono
viro et ita intelligit q no · in · l · si iudx
denar · et ex oz · cog · et · l · i · § · qui ma
gistratuz et · l · ii · ff · qd quisq iur ·
Nota eni q quedam sut sine q tribuunt
ius licet sint iniuste | nam iudex het
duas claues · s · ptatis et veritatis
et qnq vitas potestati succumbit · ff ·
fam · herc · l · cu putarem · ff · de pet · ℞ · eo
tempe si tn certa pot dici salua vita
te durat ut cu venitur gtra sniam
sz ptez ut · C · de colla · l · si soror quod se
tencie no tribuunt ius ut q sut nulle de
cit jo · andr · q obiect · nullitatis diat ·
de sensio · c · i · insti · de r · pt · li · vi · i nou ·
Item no faciunt ius decreta inualida
ff · de inof · te · l · filio · § · gtra tab · et · l · in ·
§ · si ca debo · pos · pac · et tunc iudex q
nichil efficit no tenet · Sz adhuc
remoto in dubiis vtru op · doc · excuset
iudicem Rndo aliqn sic et aliqn no pro
ppter dubiozz arbitatem ac doctoru
qualitate · Item pp · opi · doc · no debet
recedere ab opinionibus coiter approbat
ut no · jo · mo · in · C · cupientes · § · denisq

de elec · li · vi · et moueo q in dubio a
tex · et regla no recedat ut no · de re
gul' iur · omis diffinicio · Sz im
quid e dici vtru iudex sit pater fa
uel filius famil' · dic ut no · in dicta
· l · si iudex et · ff · de iudic · l · si filius
Sz iniqd ubi iudex ht arbitriu fa
cit litem suam | Ro sic no pruat con
suetudine ut nota · ff · de infa · l · qd
ergo · § · pena grauior | Et nota q ar
bitria io dantur iudicibus qz acty
qnq nouam qnq celerem desiderat
prudenciam ut nota pmo · ex · de
consti · c · i · et · ff · de in iusto testo · l ·
si quis filio exheredt | tame dz ille
qui ht arbitriuz fulminare ul' fura
re deo · c · i · in nouella Et arbitria
que dant intelligunt gcedi pm men
tem legis et arbitriu intellcus seu ra
cionis tn in sentencijs standu e sine e
tiam sine moderacione late nisi sit
error expssus ul' enormitas expssa
ff · de condic · inde si no sortem · § · lib di
paciu · ff · de inof · te · l · postumus · § · si
quis · Sz uero vtru iudex faciat
litem suam pp negligenciam | uideo
sic quatenus ptem lesit tex · e hic no
tabilis et in aut · de questo · § · sup hc
no tamen diat negligere si ps non
petit ut · ff · de eden · l · argentarius
§ · cu aut et facit qd nota · C · de sen
fug · l · cu pnuz ubi glo · diat q iudx
non tnr ponere aliquem ad torturaz
nisi petatur · Preterea queritur · Quid
iniqd ille qui no appellauit pot ytr
iudicem agere de impiacia iudet pmo
q sic quia diuse sunt psone diuse
sut res et diuse cause agendi ita
notat ipe ex · de sent · ex sacio · pro
hoc facit quia nulla lex dicit q i e
qui no appellat no pot conqueri de
iudice g · nec nos distinguere debe
mus ut · ff · de act · et ob · l · ex male
ficiis · § · si iudex et hic p hoc pbatur
euidenter | nam si dicemus gtruz opor
teret eu appellare tuc arguo sic
aut appo pendet et e rescisa snia
et no gstat interi de interee ptis
lese | aut appo est deserta et tuc id
ac si no esset aptuz aut appellaco
est psecuta tuc aut snia e gfirma
ta et no pot pmus iudex conueniri
quia ex pa snia agitur ul' excapitur
no ex pma ut · l · tale pam · § · qui p
notat · ff · de pac · aut appo est pnu
ciata iusta et tuc desijt interesse ii
in supradictis litis et sic de pmo adul
timuz gcludendo inqp iudex facit li
tem suam et hoc uera sut nec ob
q ille qui no appellat videtur con
sentire snie et facere forme eius ex
iuris fictione quia hoc vere e inter
ptes no quo ad iudicem et qz non
videtur gfiteri qd snia sit iusta ar ·
C · ar · c · i · l · cu interdce et · ff · de ne
g · g · l · pomp · scribit · Sz pone q
pmus iudex tulit sniam a qua fuit a
ppellatuz et snia gfirmata ab ista su
snia no fuit appellatu · Sz uero qs

Dum v · op · doc · excusat iudicem

faciat litem suam vero primo vel sub
iudice quia sub quo sententia lata est illa que
transit in rem iudicatam prima enim
fuit nouata per eam et in ipsam trans
fusa ut C. eam est secundo ergo et ap
pellatione pen. ad quid conuenietur in
dex/ ista questio fuit disputata probatur et
videtur quod pendeat ex futuro euen
tu ff. ad l. aquil. l. iii. l. aquilia
si delictum etc. ff. de exac. tu. l. diximus
iudicia sufficiat si exactiamus probabili
iudicauit/ nam ea que appellatio exactis
no dicat rem in dubio dimittere ut no.
in c. in penis de reg. iur. li. vi. pro
mo. Item ex omnibus causis etiam nouis
ex quibus appellatio potest iustificare sen
tentiam ex eisdem et iudex suam sententiam
defendere ff. quod cum eo. l. ticianus de
tempo. ap. probant nec obstabat in
dicia dicitasse testificata de testi. cum
clamor et quia inter alios res agitur
Item et si non possit iudex potest pro se p
suo interesse assumere defensionem iu
dicis et opponere et ponere iura
sua de iudic. defensionem ff. ma. ide
quia S. generaliter ff. de ap. si plures co
at. l. a sententia. ff. item ra. ha. l. paul. ad
exhi. S. i. inter e enim victoris saltem
apud bonos et grauos famam prese la
tam non diffamari rubor enim est p
nunquam famam vincere facit de condi
inde. l. iul. porro si appellas de quo
supra dixi renunciaret expresse appel
lacioni videtur fateri se malam cau
sam habere C. de fide instru. l. iii. et ideo etc.
iudex liberatur secus in renunciatione
tacita que non inducit hanc tacitam con
fessionem. C. de iudi. properandum et vi
de quod nota ff. de in off. te. l. pap. S.
meminisse ¶ Et nota quod per desertionem
appellationis purgatur in iusticia p
intimationis facte inter partes sed non futuri
inter partem ut iudicem etc.

Conuenticulas diuide in quinque
partes usque ad S. item sacramento
ta/ primo prohibet et punit conue
ticulas. secundo ortatur episcopos ad penas im
ponendum. 3o prohibet et punit recepta
tores/ quarto punit recusantes inire
pacem. quinto prohibet et punit illici
tas exactiones secunda in S. episcopos. 3a in
S. receptatoribus. quarta in S. pterea
quinta in S. illicitas. Causa. prohibet
imperator omnibus ne faciant conuenticu
las vel coniurationes aliqua de causa
et cuius coniuratores imponit penam vi
ne libre auri hoc primo/ secundo or
tatur episcopos quod violatores istius legis
punire debeant censura ecclesiastica/ 3o
prohibet omnibus ne receptet violato
res huius l. alioquin pari pena punientur
quarto dicit quod si quis noluit inire
pacem bona eius publicentur et domus
eius destruentur/ quinto prohibet fieri
exactiones illicitas maxime ab eccle
siis/ et statuit contra facientibus penam
in duplum hoc dicit ¶ Nota quod conuen
ticule et coniurationes sunt prohibite di
cit innoc. quod si aliqua conspiracio fit

laudabilis tamen conspirator repellitur
a testimonio ex. de re iudi. ca. v. et a
¶ Secundo nota ibi dum dicit inter ciuitatem
et ciuitatem et inter personam etc. quod
nomine pre vniuersitatis et ciuitatis non
continetur cum hic ponantur ut diuisa
ut C. de accusa. inde. auo l. si ¶ Item
nota ibi singulis coniuratorum quod singuli
debent puniri pro delicto conspiracionis
¶ Quarto no. quod imperator monet episcopos
et dat eis auctoritatem dissoluendi congre
gationes illicitas sed mo(dernis) auctoritatem
non dat ipse quia nec habet salua pro viam
censure de v. signi. l. quetenta dicit ve
getius tercio de disciplina militari/
nunquam enim ad coniunctionem pacis con
sensit multitudo prorumpit sed non in ca
pitanias qui viacem scelerisque in pena
tam sperant pectare cum pluribus dicit
aristotiles causis custodia regni et ci
uitatis e no sine ullum ac est. ff. quinque
sunt etiam ¶ Quinto nota ibi quod non re
ceptatores puniuntur/ nota tamen quod non
tenetur quis tradere vassallum suum inimi
co suo/ etiam si fecerit mille delicta/ quia
tenetur eum etiam iniuste defendere/ secundum
glo. quod fallit in quibus personis cum dicit
quod nec quibus personis licet receptare
violatores pacis/ nisi excusent ff. ignorantiam
ff. de recepta. l. i. et ii. quod
prohibent punitionem eius/ nisi sit notori
um/ et nota glo. hic ponentem ¶ No.
penam de destructione domorum eorum
qui faciunt conuenticulas et conspiratio
nes/ Ex no. quod ff. mala statuta ecclesia
licitatis collegiorum debet cassari ff. de ext.
or. crimi. l. sub pretextu probat. et ideo
cognitum sua statuta edere potest et
episcopus/ et epi contra malas conuenticulas
habet iur. dictionem aurem cum ut hic
quod est nota dignum ¶ Item nota quod ille
qui intrat pacem non habet beneficium pacis
Item nota quod illicite exactiones prohibentur
¶ Vltimo nota quod lege que fuit inter ci
uitatem et ciuitatem sunt prohibite quod
non seruatur in ytalia secundum glo/ Item no.
quod omnia collegia illicita appellantur con
uenticule/ et videtur quod non potest ali
cui de talibus collegiis legari/ quia
sunt dampnata collegium et collegiata
ut nota C. de sacro. sanc. ec. l. i. quod
non credo verum/ quia ista constitutio hanc
penam non imponit/ et contenti esse debe
mus penis legis comprehensis ut C. de ver.
ob. l. si ita stipulatus fuerit/ illud confiteor quod iste
congregationes non habent iura collegii
quia cum iura collegii sint primum quod
quod concedantur a superiore/ quod sit corpo
quod collegium approbatum a superiore ut no.
ex. de offic. ordi. c. cum ab ecclesiarum per
innoc. in nouella ¶ Vltimo no. illicitas
exactiones debere reddi in duplum
et istud dicit ista constitutio/ quod intel
ligitur de regalibus quod dicit ut dicam
l. que sint regalia. c. i. sed illud est valde
notandum quod colligentes pedagia debent
tenere itinera tuta/ unde si sunt aliqua
robaria in eorum cum territorio seu i
districtu ab eis possessa/ ubi exigunt a
transeuntibus pedagia/ tenentur ea

Nota quod malas conuenticulas

De legibus ciuitatis/ collegiis illicitis/

De colligentibus pedagia

restitue vel malefactore exhibere · ff · de in
re · mu · nau · l · ne quid sim ac · qui ita no
tat · xxxiii · q · v · si quis peregrinos quod no
Pone quod dns territorii promisit quibus
dam mercatoribus in suo territorio depre
datis soluere omnem quantitatem que pro
baliter deberet ab ipsis robatoribus
sub pena dupli / modo probatum quod roba
ria fuit facta de certis rebus / sed earum ex
timacio non probatur aliter quam iuramento
et inde secuta est condempnacio contra
dominum ponamus in centum / qua condempna
cionem dns non soluit queritur an dns
teneatur ad penam dupli secundum formam
pacti / et videtur quod sic / nam certum est quod
hic processit crimen et dolus delinquen
tis / sed lege cauetur quod vbicumque constat
de crimine interesse vel dampni probatur
per iuramentum in l · ii · et l · in actionibus
§ · plane · ff · de in litem iuran · et hoc
propter difficultatem probationis ut no · in l ·
semper · § · in hoc interdicto · ff · quod vi aut
clam et insti · de v · ob · § · plus et C · vn
vi · l · si quis et pro primo est quod meti
causa · C · B ·

2 Secundo probatur · sit cum
super aliqua obligacione precedente
interponitur noua conuencio ista noua
conuencio informatur a causa prima et
eius naturam sapit ut ff · de v · ob · l ·
stipulationum · § · conuencionales et · l · etiam
est enim talis accessoria conuencio qualis est
materia super qua interponitur ut nota · ff · de
act · empt · l · emptorem · § · qui autem et · ff ·
de usur · l · si stipulatus sed ista stipulacio fuit
interposita super materia criminis de criminibus na
tura est ut licet actus ipse non probetur per
iuramentum ad probandum dampnum et inter
esse sufficiat iuramentum igitur ista pro
missio habeat originem a materia prima
mentum probabili ergo et in ipsa sufficiat iu
ramentum

3 Tercio probatur · quia ubi a
liquid inest alicui actioni respiciens
illius causam non solum inest illi que di
recte et immediate causatur ab illa vim
et in occasionate ab eadem causa ut ff
de donat · qui id quod ut · ff · de fideius ·
l · tutor sed facultas probandi inest actioni
respicienti causam ergo inest actioni respi
cienti causatam quia ubi penalis stipulacio
interponitur super precedenti obligacione inter
ponitur intelligitur interposita secundum naturam
illius ut ff · de v · ob · l · quidam cum filium
nec immo quod ad illam fit relacio ut ff
de iure iuran · l · sed et si possessori · § · sed si
rem pro nomine probacionis continetur non
solum probacio visus sed probacio coniecturalis
dummodo lex habeat coniecturam probitate
ut ff · de condi · et demo · l · mauius Sed
hic apparet ex coniecturis legum referendo
nos ad obligacionem prout concernit ipsum
robatorem ergo talis intelligitur facta pro
missio qualis de materia ex causa prece
dente Contingitur videtur Cum ista promissio
habet in se condicionem si probabitur ut ff de
v · ob · l · qui rome · § · augerius sed probatum
per iuramentum non est proprie probacio sed aut est
suppletio aut est releuacio ab onere pro
bandi ut ff · de iure iuran · l · cum qui i
prim · et si possit dici probacio est summaria
et non plena ut · ff · ad exhi · l · thezau
rus que non sufficit ibi agitur de ple
no et certum preiudicio vel ibi forma
contractus vel ultime voluntatis requirunt
probacionem fieri ut · ff · de condi · et de
l · mauius fiat quod nota in l · i · § · si ea
de ven · inspic · ut · ff · ad ca · l · iii · §
cum iuramentum est processus summarie
cognicionis et vide quod nota · C · de in
deli · l · fi · § · in computacione per ey · ergo
non est impleta condicio sub qua promis
sa est pena / natura enim condicionum hec
est quod debent formari et indubitabi
liter et de iure communi et ad vnguem
impleri ut · ff · de condi · et de · l · mei
us et · l · qui heredi · impri · et dat · l · q
rome · § · augerius et quod no · in · l ·
ii · C · de insti · et substi · § · iste dns in
telligitur promisisse illud ad quod de iure
tenetur · ff · de probac · cum indebito · ff · de
solut · si is cui · § · flauius Contra dns terri
torii non tenetur nisi constiterit liquide probetur
de rebus ut no · ff · qui ex fac · tu · l · i · §
dy · et dicta · l · si quis pro ey · Item non
videtur promittere nisi quod suo nomine
dz cum · ff · de solut · l · et magis / Item
verba ambigua debent intelligi secundum
id quod est verisimile ut no · ff · de pac · l ·
veteribus et · ff · de reg · iur · l · semper in
stipulationibus · Item iuramentum est quedam
probacio facta de qua non dz intelligi ver
bum probacionis simpliciter prolatum quia ex
hoc sequeretur inconueniens · s · quis ob
ligaret se ad indebitum et sic esset ob
ligacio sine causa et possit elidi per excep
cionem doli et maxime cum esset obligacio
penalis et odiosa ut · ff · de excep · do
l · i · ii · § · circa · § · vbicumque est noua materia
noua insurgit actio hec retinet suam
propriam naturam nec recipit aliquid ex
trinsecus ratione alicuius preambule ob
ligacionis ut · ff · de nouac · l · aliam · ff ·
de re · iudi · l · in · § · si execucione Sed
ista est noua obligacio exorbitans a forma
obligacionis legalis propter penam insertam
ergo dz iudicari sua propria natura inspecta
secundum quam interest probandi non iurandi
ut C · de sen · que pro eo · l · prima · § · i alias
§ · contra dicamus quod vna actio non solet
sortiri naturam alterius odiosam licet
loco illius subrogetur ut · ff · de peti
her · l · Item veniunt · § · cum possidemus
et nota in · l · certi condictio in prim · ff · si certum
pe · Item quod creditur iuramento est in
troductum odio delinquentis qui tenetur
ex delicto Contra dns qui tenet custodire
territorium suum ex quasi delicto et ro
non cum non probatum interesse per iurame
tum quia non inest dolus / et confirmo
sic confirmata causa · s · doli in delinquente
determinatum habet effectum ut · ff · de iu
rei · l · admonendi · C · si ex fal · instru
l · in · ff · de le · ii · l · cum pa · § · dulcissimis
ff · de acquir · pos · l · si is qui animo · ff ·
de calump · l · hec actio · § · sima de qua
promittitur non fuit rationabilis ergo non
debet inferre preiudicium super pena de
qua non fuit iudicatum · ff · de v · ob · l ·
qui rome · § · duo fres / Item sima non
solet maioris efficacie quam sunt ipse
probaciones a quibus dependet cum ex ip
sis probacionibus summam effectum ut · ff · de

iur. in r. l. si et si possessori. §. fi. ac l.
se hanc ptem tenco qz de pena nichil
fuit cogitatu nec indicatu ut ff. de
condi. inde. l. fi. §. fi. ¶ Ulterius qro
de tali qone / quedam villa hebat ab
imperatore immunitatem concessiz exe-
ta scientia / q. no teneretur solue colle-
ctam aliquam pcuitatem suaz in
ponendam / excepta ea que impone-
tur causa aque ductus que est p-
uilegiatus ut l. fi. ff. de riuis / accidit
q. ciuitas imposuit collectam p stipen-
diarijs tandem statuit illam collectaz
conuerti in aque ductu / erimitur an
villa teneatur et videtur q. sic / quia
licita fuit ciuitati maxie no indi-
genti stipendiarijs / mutare consiliu
et conuertere in aliu vsuz / ut l. legā-
tum de adm. rez. ciuit. pti / item
in ptate cuiuz erat mutare conditioez
et modum ff. de cōdi. le. l. §. conditio z
l. aliquie §. seya et §. qui filias / ite
quociens vnu dispositu ht se con-
secutiue ad aliud fundatio antecedē-
tis destruit consequentiaz c. ti. l. alti.
et l. a filio §. matri sue / item recess-
sum est ab ordinatoe prori et est fcus
transitus ad posteriorem altius qli-
tatis et io prima prudentia e subla-
ta quidz penitentia no aut transf-
fusa proprie loquēdo vltima go spe-
temus qz abolitaz e principiuz ff. ad
muli. te. l. tribunus §. ultio / statutu
enim p aliud statutuz tollitur ipo iur.
ff. de legi. l. sz et si possores / et de le-
gibus abrogatis no e arguendum
c. de lata lib. tol. l. i. impii / p. nob. di-
cimus q. ea que durant in subā no
durant in qualitate ut pz in pecu-
lio castrensi qd no durat in subā fi-
lio emancipato quia no dicit peculiū
et ex hoc no durat priuilegiuz testi. c.
te. l. fi. ez in subā i. in causa no du-
at indictio prima sz trāsiuit i nouaz
et oppositam spem et figuram ergo
no debemus intueri primū dispositiom
sz ultimum effcam aquo villa no repi-
tur exempta / item digressio de us-
um ad vsuz facit aliam rem cense-
ri ut in c. quia contingit de re. do.
in cle. qu enim vtendi qualitas est
p fixa loco forme vl finalis cae tuc
ea mutata no est illud idem sz ad
et alterū ff. de condi. et de. l. meui
ff. de usufruc. l. item si fundi. §. fi.
¶ Item no inspicimus initiū sz effcam
in quem e fca digressio ut ff. de u-
le do. ca. in fundo. §. si fundus / item
no est hic vnū initiū sz duo diūso
tpre credentia ut insti. quibus modis
testa. in fi. §. posteriore igitur villa te-
nebitur contribuere ad munus aque d-
uctus ad quod munus collecta redacta
est fuat quod not. cy. c. de sacro. sāc.
ec. l. plz / in contrariu videtur ratione prime
forme et rone immunitatis excaute / in
ne conuersionis determinate / consideō

enim q. multuz refert vtrū illud quod ori-
ginalitez e ordinatuz ad aliquē fine
accidentali conuertatur in aliū vsum
/ an vero precedente noua dispositoe seq-
nouus effcus / primo casu tali e i con-
uersione quali est in origine / de do-
na. inter vi. et vx. l. si donate §. si spon-
sus de pac. int. vp. §. abeo / e ccōtro
cum inspiciatur noua dispositio ff. de g.
hen. emp. l. pacta conuenta §. paulus
/ cum ergo hic no fuit de nouo facta i
posita sz fuit ordinatu q. illa quātitas
in aliū vsum conuerteretur et ad illaz
quantitatem no fuit p prius villa obli-
gata / nec vba se hnt ad obligand.
de nouo / et sic no hnt se ad noua dis-
positioēm sz solu ad rem dispositam
no tenetur villa que reperitur forta-
ta iam exemptoīs effcam / primo vero
no inclusa in indictioe ex qua pen-
det oblō / est g° hic origo et psene-
rantia eiusdem immunitatis ¶ Ego con-
sidera vba / aut e nouus modus sz
no noua oblō et i immunitas pseuerat
/ aut e noua ob° et nouus modus et
tuc secus / quia si noua indictio est
inspecta illa dispoīoe ff. loc. co. in pluris
§. lege dicta no ob illud generale omne
subrogatuz z c. quia hoc fo cau no
est subrogatio sz differens oio disposi°
cu nichil in est de qualitatibus prius
/ et sic no obstat

¶ Item sacramenta. diuide i du-
as ptes / primo imperator con-
firmat facta puberez licita
/ fa cessat illicita / fa ps incipit ibi
p vim autem. casus imperator confirmat
sacramenta puberez sponte fca sup
contctibus rez suaz et ea papie inuio-
labili custodiri / deinde cessat iurame-
ta p vim et metuz extorta / etiam a
maioribus / maxie ne querimonias
faciant malefcor commissor / et nullius
momenti ee vult ea. h. d. iac. bal.
¶ Nota q. contctus adulti firmatus iura-
mento bñficio restitutionis in integrum no
rescinditur ¶ Nota q. iuramentuz p me-
tum interpositum e ipo iure nullum / etiamz si
contctus principalis no eet ipo iure
nullus sz veniret rescindendus p actoz
quod metus ca. de metu ca. ... indicatur
inde desumit ex quod ex hijs p primo
q. qo metus diriimitur arbitrio iudi-
q. metus ca. ca. dicaus p primo. metus
pbatur ex indicijs et iminantibus precedē-
tibus de elec. bone. de ap. bone p primo
de re. iudi. pastoral. in cle. de foro co-
pe. c. i. eadem compul. Et est triplex me-
tus. s. concussiuus ut qui pcutem vl
verbera actu inferunt / est et metus
suspicionis no temerarie sz violente
ut l. nouissime quod fal. tu. aut. et vi-
de quod no. ff. quod me. ca. l. metum
§. volenti et ff. de no. o. nunc. l. de pup-
illo. §. hoc aut p ac. et concludit q. iura-
mentuz adulti dat. sollicitatem contctui
cessante dolo et metu et hoc intendit
iste. §. ¶ Quo sup singlis verbis istius
§. glo. et doc. formant diuersas quer

9o

9o

ar x

1a

1a

1a

1a

1a

1a

9o

8o

6o

Demetu

3o metus

primas potentes / in ... ut qui

9o

5 bo
i

pmitti² po
2o ꝗr ꝑꝰ iurati

tam hic quam in aut. sacra puberum. C. si
adver. vendi. Sꝫ hic est solempnior ꝯ
quam alibi et ideo hic eam studeas et
tamen quedam addam que negligen
da nō sunt. Et primo ad euidenciam
quod due sunt spēs iuramēti. nam aliud est
assertorium aliud promissorium. assertorium
est de pnti ul' de pterito de quo plene nō.
ff. de iurām. l. iurans. promissorium autē
est duplex unū quod stat p se ut qui quis
iurando polliceretur uiro me daturum tibi
x. ex quo iuramēto nō oritur. sm̄ ius ciuile
actio quia ē quedam uoti respectu diuini
numinis et ꝗlꝰ hominis cui iuratum ē quod
pollicat'. non autē ē ꝓprie ꝯtractus nomina
tus ul' inominatus quia nō ē hinc inde
pac. fallit in opis libertorum quo casu ex
tali iuramēto oritur actio inferius ut nota
in. l. i. C. de opis li. sꝫ de iure canonico
ꝯpellitur iurans officio iudic' penitē
tiam ecclesiasticam tale iuramentum obser
uare. unde dicit Jnno. quod ex iurame
to ul' nudo pacto nō oritur actio ciuilis
ul' canonica sꝫ offiñ iudicis ut ipe not
ex. de iudic. c. nouit in glo. ii. ꝟ. Jterum
diciꝰ quod iste modus. aliud quod ad
heret ꝯtractui ul' distractui et uenit ad
ꝯfirmacionem et solliditudinem eius 2c.
aut nō est improbata subā ꝯtractus sꝫ forma
l. solempnitatis extrinseca deerat et
ideo ꝯtractus nō ualebat et ex defectu so
lius etatis in alienacōe rei minoris fa
cta sine decreto. et tūc loquatur ista a
tentica que dicit quod iuramentum hīt in
ducere soliditatem in ipo ꝯtractu. aut ē
erat improbata subā ꝯtractus racōe doli
ul' metus ul' alia racōe. i. mutabili q.
hīt in se ꝓpetuam causam phibicōis et tūc
loquitur iste ꝟ. in ꝟ. p bim aut. consi
dera enim quod in primo huiꝰ ꝟ. nō fit aliena
cio ꝯ. legem sꝫ fit ꝯ. formam legis. nō enim
phibetur pdiū minoris uendi. sꝫ phibe
ne sine forma uendatur. i. sine decreto.
quod absꝫ alienū ut ponitur. ut. C. de
pdiis mi. l. ob es. et ideo facto inpo
sito ualet alienacio sm̄ symonem uin
tentinū et alios. sꝫ in pmo uiso huiꝰ ꝟ.
ibi p bim aut 2c. ꝯtractus qui celebra
tur p metū ul' dolum erat improbatus
ꝑ malos mores. qui ymo dicit Jnno.
quod nō ualet ꝯtractus actus de iure nāli
ut ipe nō. ex. de elec. quia ē ꝯ. liberū
arbitrium supremum thezaurum homini a
deo datum de fideiꝰ. li. l. paulus. legis
te tamē nō fatentur hoc in ꝯtractibus.
quia coacta uoluntas ē unde oritur
naturalis obꝰ sꝫ inefficax ut nō. ff. de
reg. iur. l. uelle nō creditur. et. ff. qd'
me. ca. l. si cū except. ꝟ. ¶ Secundo
pmitte quod ē iuramentum. nam iuramēto
est deum asspitum ul' promissum sacre rei a
testacōne firmatum sm̄ sciam ray. de pe
nitentia. et ut ita dixerim ē fam apud
acta dei uīnet' ut. C. de testa. l. omnium
quod dꝫ eē uerum iustum et examini delibe
racōne seu facta scīa pcedens. unde ex
torta iuramenta sunt inualida ut. ff.
fa. her. l. si filia in pri. et. C. plus ualē
quod agitur. l. si. et. C. de non nu. pec.

3o pmitti² ... l. si
i

¶ Tercio pmitte quod ille qui nō obe
dit legi uidetur facere ꝯ bonos mores
et io nō ualꝫ iuramentum tendens ad o
ptentum humane legis fallit in hiis q
sunt de iure spāli quia ista iura spe
cialia facilius tolluntur nisi sint talia
quibus maior nō pot renūciare ut
in macedoniano ita dicit glo. 2 doc.
ubiqꝫ et nō. in. c. nō ē obligatorium
de reg. iur. li. vi. p io. mo. Considera
an iuramentum dicatur pncipale an
accessorium cautius dic quod si in actu
ptegendo substanciado est uerum
dicatur pnꝰ le. sꝫ si in actu ptegendo
ne impatur dr' accessorium. de hoc nō.
in eodem. c. p io. mo. ꝟba filia hes.
ff. de transac. ꝯtrouersia ¶ Ex iuramē-

qo Jnno

torum iuramentum requirit tactus sac
rum scripturarum. et dicit Jnno. quod in oi
iuramento solempni requirit tactus
euangeliorum facit. c. ut circa de e.
lec. li. vi. Sꝫ et sup altare iurari
pot. est enim sacrum in sacro ut. C. de
rebus eccli. l. ꝯuali. insi. Si autem
nuda uoce iuratur istud nō appell
atur ꝓprie sacrum sꝫ uerbum ut nota
in aut. de man. pn. ꝟ. sꝫ neqꝫ hec q
dicuntur ꝟba. de ꝯsuetudie tm̄ suffic
quod iuretur sup qualꝫ scriptura in qua
deus nominet' ul' aliqd de euangeº
ꝯtineatur sm̄ iac. but. in aut. sac
ramenta. ergo et sufficeret iurare si
quadam tabula picta ubi esset mai
estas dei ul' scōrum. tu dic quod dꝫ seruari
ꝯsuetudo qz ꝯsuetudo que dat formā
alienam est seruanda et aliꝰ nō ualꝫ
qd' fit ut nō. in spe. de inst. edic. ꝟ. b

qo

iurare parū ē pnu ¶ Secundo quī
quid de iuramento impuberis pleni a
pac. doli. sudent quidā quod dolus reput
at eū maiorem. sꝫ hoc nulla lege ca
uetur. nam et si malicia reputaret
eum adultū nō tm̄ reputare eū esse
etatis pfcē et io dato quod ꝯheret ra
tum primum tm̄ nō solidatur actus ꝯ
tem quia lex diffinit etatem et nō
est nunc aliqd addere ul' detrahere
diffinicōni legis ut ff. de mi. mi. l.
qui iurasse impuni porro pupilli i
omnibꝫ rebus in fir. mīni iudicium est
ff. de man. uindic. l. fi. C. de testa
mili. l. ult. ¶ Tercio quero quid iad

qo

ulto curatorem hnte qui equipat'
pupillo qui abuite et ignoranter ai
mātoie uendit pdium suum et iurat
nunquid ualet iuramentum cessante
metu et dolo aduersarii. culter doc
dicit quod sic et ē io quia iuramentum
reputat eū maiorem quoꝰ fingit ipe
non hre curatorem ¶ Quarto qro

2o pmitti² qd
3 iuramet?

qo de ꝗ ac
metꝰ

qꝫ dupx est metus. s. metus expsi
sus. s. mortis ul' cruciatus corpis
¶ Jtem metus tacitꝰ. s. pentis ul' dnī
cui non audet ꝯdicere ut nō. ff. q
rum rerum actio nō detur. l. i. ꝟ. que
honorande et est tex. nō in l. plt.
ff. de fur. quomo pbabit' iste metꝰ
uelatus et in corde retentus. Respo ex
qualitate pꝰsone. nō. pbari in fili

in . l . de pupillo . § . si quis ipi pcon de no
o . iure . Item certe psumitur dolus q in
norem omissus ex enormi ipsorum lesione
ut quia vendicionem de omnibus ipsorum
bonis et renunciant hereditatibus sibi de
bitis . C . de colla . prius nam ex enormi
tate facti psumitur consilium animi facit
q nō bai . in . l . ult . ff . de pto . stip . ubi
ipe dicit q arbitror psumitur in dolo
si enormiter lesit ita dicimus in proposito
ad hoc . ff . de transac . l . cu his . § . in ca
tu sequentibus . § . tamen nos videmus
de consuetudine servari contrarium quia mino
res faciunt refutacionem coram tutori
bus eorum et tales refutaciones servan
tur . ut nota in . l . iii . § . q . de q̄tro ind.
tute . ti glo . ibi nature loquitur quia
dicit q aut valet refutacio qn non
interuenit fraus et boni psides talia
iuramenta et illicitas extorsiones p
captiuam psone faciunt relapsari et
cessari p . l . illicitas de offi . psi . 2 q .
multociens vidi hoc fieri et hoc vera
sunt sive iuramentum interueniat super
permissione sive sup liberacione sive
sup confessione nam si dicatur interces
se fraus rescindit probata fraude et
hoc cognicio racione iuramenti pertinet ad
epm si iurans viuit pp vinculum facti
sed si est mortuus pot de hoc cogno
scere etiam iudex secularis vel dic q
aut e dubium de validitate iurame
ti et recognoscat epus etiam mor
tuo iurante quia heres sortitur for
defuncti . ff . de iudic . l . heres absens
et in . c . ii . de pes li . vi aut e dubium
de obseruan . iuramenti et tunc etiam iu
dex secularis pot cognoscere an sit
seruatum vel no sive agatur sive exca
piatur . C . de transac . si quis maior
ita dz intelligi qd no . in . c . ult . de fo
ro cope . li . vi . in nouella . et ii nota .
Jnno . et hosti . ex . de iur . iuran . c . ve
nitatis et de pac . c . ii . li . vi . et de
iur . iuran . l . in oibus istis locis no
q iuramentum no extendit ad heredem
iurantis respeci epalis offici et iuris
dictionis psonalis que respiat censu
ram et reatum inherentem primo licet
abbas q . p . c . ult . de sepul . ubi vide
as in nouella ‖ Tercio inqd ista an
sit fauorabilis vel odiosa Ermicdus
q est fauorabilis qz continet fauorem
animarum alii dicit q est odiosa qz
piudiciosa p q adulti iuris fraudi
bus exponunt qz fraudes sunt diffi
cilis probacionis vii dic ey . q ista aut
iuris toss insit ad inferos et q no pot tra
cere contra iniquitatem huius aut . au
iniquitati adheserunt canoniste vel
tra etiam statuendo q idem sit iuris
liere iurante sup alienacione rei dota
lis et sic remanet miserabili indota
ta vnde dicit infelix mulier indota
ta et est hoc etiam contra publicam uti
litatem ut . ff . so . ma . l . i . q . omnis na
turales rones que ponunt in . l . assi
duis . C . qui po . in pig . ha . cum tum
consilium ex dictamine naturalis regi

Ubi legibus renunciatur et in filio iu
rante sup hereditate futura quod e
peyus sum cy . ac tendat sum natura
lem pietatem et contra ius gencium et
contra ipm ius sanguinis ut no . ff . de
leg . iii . l . nā sanguinis . ff . de pac . l .
ius agnacionis ad idem in rone . ff .
so . ma . l . alio . § . eleganter et quod
nota . ff . de re . iudi . l . si conuenit et
ro ius cuile huit meliora motiua
l . magis conformia nature naturate s
ius canonicum respiat bonum animarum et ip
sius rei reuerenciam et timorem 2 no
habet locum in facto iudeorum heticorum vel
excolatorum interesse qz vincula sacra
ha actiue vel passiue no cadunt i ipis
qui no sunt de sacro ouili vel dic contra
qz artat eos imperator ut h' ca . C . d'
here . l . qui . § . interesse ‖ Quarto q . iu
quid possunt statuta terrarum hinc aut .
obuiare vbo . sic phibendo iuramentum
tam prestari quam recipi nam statutum
ex causa pot anichilare ius iurandi
qz lex vim apostolica ht ut no . in . l .
adig . § . si . de iure pro . et ar . ff . de le .
i . l . si quis in quibusdam . § . si . ff . de pac .
iur . gen . § . et qualiter . C . de legi . l . no
dubium et ibi plene nota . Item statutum
pot tollere hanc fictoem que e q ad
ultus iurando fingatur maior . Item
pot introducere nouam forma puta q
debeat inter ee consanguinei vel amici qz
puta suspicionem fraudis amouet ut
nota . C . de his quibus ut indig . l . pol
la . C . de transac . l . transactionem que . ff . de
bonorum pos . l . tutor aut ‖ Pone adul
tus concessit feudum cu iuramento no
adhibitis parentibus inqd istud iuramentum
est seruandum et videtur q sic ut i ista
aut . sed cu pares debeant ee testes et
sit hoc de solempnitate probacionis no
credo q de isto iuramento constet legitime

‖ Item esto q iuramentum suppleret de
fectum etatis no tamen supplet alios defec
tus et adde q not bal . ff . de fideiu . l .
si quis pro impu ‖ Tercio vtrum iura
mentum plan det aliqd robur contractui ac
cetera ‖ ideo no ut ex . de deposito . c .
grauis in nouella ‖ Tercio inqd i ul
tima voluntate sit necesse q adultus iu
ret ‖ ideo no si e mera ultima voluntas
secus forte si ecet permissio causa mor
tis ut . ff . de lib . legata . l . aurelio . § . ga
ius ‖ Quintum si faciens testamentum iurat
non reuocare vtrum valeat si reuocet
antiqua qo est tamen veritas e q illa
let et e ro qz in testorem et heredem
nulla e obligatio que possit tali iuramento
confirmari vnde ex quo no surgit
ius alicui p tale iuramentum nichil tes
tatori ptest iuramentum erit ut dicit
in sil . C . de arbi . aut . decernimus licet
Jac . buti . dicat q forte de iuramento
est aliud tamen male dic p . l . sup . hoc
modo de v . ob nam no pt iurans
facere q . ll . no heant locum in sua dis
posicione . ff . de le . i . l . nemo pot . ff .
de pac . l . ius publicum hoc tenet cy .
in . l . i . C . de sacro . sanc . ecc . ‖ Quinto

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

q facta testamentum

qo pbm feudi de
so i ege curraga

fuit dicto in rege aragonum qui habebat
duos filios / uni assignavit regnum ara-
gonie / alii regnum maioricarum / et iura-
verunt ipsi fratres dictam divisionem pro utro-
que tam hic auctoritate et consensu dicti re-
gis interveniente / postea idem dominus
rex fecit quasdam substitutiones quibus
quid iuris dicit oldra. quod querendum est
quali actus iste cognominetur et pro-
videtur dicendum quod vocatur ordinatio
facta a parte supremi iudicii dispositionis pre-
veniens / et inde nature mutabilem as-
sumens usque ad supreme vite exitum
ut de inof. testa. l. pueris et ff. fam.
her. si filia. § pomp. pap. et C. de pac.
l. fi. et sic domino rege mutante volun-
tatem iuramentum quod fecerunt inter
se fratres utrobique vacatur in l. moderata
ut domino regi placuit / nam tacitam con-
ditionem habere videtur iuramentum
prelibatum sicut dicimus al. C. de non nu-
mer. pec. l. si. iungitur quia cum fratres iurave-
runt sub certa forma a qua non vide-
tur aliquis eorum posse recedere altero
invito ut in isto. § item sciendum ¶ Sed
hic oriuntur alia dubia utrum dominus rex
potuit dictam divisionem facere et dicendum
est quod sic de voluntate filiorum / secundo
utrum rex potest donare filiis suis non
emancipatis et dicendum est quod sic per au-
ctoritatem regis et C. de donac. in-
ter vi. et ux. l. plene tamen in ratione
ura non est donatio inter vivos de qua
loquitur C. de collus. l. ut liberis. § fi.
et l. illud. § fi. et glo. tangit in l. si
donatione et disputat in aut. ex testo.
C. ti. et C. de inof. te. aut. unde si pa-
ter ius vel rex vult quod donatio sua vale-
at auctoritate regia debet exprimere se facere
auctoritate regia arg. C. qui admit. ad bo.
pos. possunt. l. bonorum sed ut dixi
quod ordinatio supremi iudicii ordinati-
onem preveniens arg. ff. de pac. l. tale pa-
ctum. § fi. in qua cadit substitutio ff. de
le. ii. ut heredibus et quia licuit sui
regi mutare ut l. iii. ff. de adimi.
le. et sic homines iuramenti solutum
ut ff. de le. iii. l. cum quis decedens
in prin. et ad hoc optime facit gl.
hic posita ¶ Secundo quo quid iuris
dicatis pone quod iudex vult torquere
minorem pro delictum dicit minor ego
non possum confiteri sine curatore
curator autem non vult consentire quid
quid iuris dicit iac. but. in aut. sa-
cramenta quod non tenet talis confessio
quamquam iuravit dicere veritatem et
non venire contra sed tu dic contra quia quedam
sunt que requiruntur eius presentiam ut
tortura et confessio facta legitime
et iurando minor consentire licet precedentibus
tormentis et ista vis valet item presentia
iudicis supplet hic defectum cu-
ratoris hoc not. cy. C. de aut. pre-
stan. l. clarum ¶ Tertio in super dubitatur
utrum notarius actorum possit re-
cipere huiusmodi confessiones et iuramenta
in absentia iudicis tamquam publica

persona et determinat quod non quia hoc
non pertinet ad eius officium nisi de
mandato iudicis de hoc not. gl.
C. de liber. cau. l. iubemus nam acta
iudice absente fieri non possunt ea-
dem modo voluntatis iuris dic. ut nota.
cy. C. unde legi. l. cum nisi ¶ Glo.
querit iuramentum de casorum parit
actionem et non iuramentum promissorium
ratio quia iuramentum de casorum habet
vim rei iudi. sed promissorium habet vim
pollicitationis seu voti et si addicatur
pro nudo non habet vestire pactum nudum
quia nudum non vestit nudum et hoc qui
vinus tamen iurat sed qui preterea iniuno
iurat tunc forte non oritur actio per
scrip. nexib. quia resultat contractus in-
nominatus iuro ut iures arg. ff. de
prescrip. verbis. l. naturalis ¶ Secun-
do quo querit supra quod facta promissio va-
let iure et iuramentum facta
promissio est ipso iure nulla in eo
iure videtur glo. non et dicit quod ratio
est quia debilius est iuramentum quam
stipulatio cum dic melius quod ratio est natu-
ra iuramenti quia est istius nature
quod non debet esse vinculum iniquitatis
eo quia deus qui est ibi presens non
assistit sed resistit peccato ¶ Tertio in-
quid persona coactio potest cadere in
actu ubi seu iuramento et dic
casu quod non ut not. ex quod metus
ca. est factus ¶ Quarto utrum si iudex
dat securitatem banito iniusto etiam
bus vel malefactori et iurat eam
servare si in quid istud iuramentum
aliquid operatur ratio non nisi fiat
iure permittente ut not. in aut. de man-
da. prin. § sed neque hec quod dicitur verba
¶ Deinde nota tex. quod si aliquid promit-
tit se non denunciaturum maleficium
et iuret / non valet iuramentum vide
quod non deberet iurari ad malum
promitto quia non debet aperiri via ini-
quitatis ad delinquendum nec ad
impunitatem delicti et hoc est regula
generalis qua tenemur et vide hic
quod not. in. C. quia plerique de ori. fo.
in novella. li. vi. et nota quod iura-
mentum quod vergit in malum exitum
non est servandum etiam si videatur venu-
ale solum pactum ut notat arch. in. C.
ii. de pac. li. vi. licet cum videatur
quia non vergit in detrimentum salu-
tis eterne observatur sed quia habet in se
aliqualem offensam divini numi-
nis non ligat quod est non dignum
et que hic desunt vide per me. C. de
legi. l. non dubium et in aut. sacra
puberum et C. de rescin. ven. l. ii.
et aliquid probat. ff. de mi. iura-
mentum postea. § si minor ¶ Tertio ut
iudex potest interdicere adulto sic
interdicat prodigo ne contrahat sine cu-
ratore ut sic non valeat iuramentum
et est arg. quod sic. ff. de contrahen. emp.
l. si quis sciens arg. contra ff. de tu-
tel. l. qui hoc dic quod duplex est ca-
interdicendi. s. interior. i. etatis et

q°

q°

q°

q°

q°

Dum

Dum

q°

q°

Et exterior et ista quia e exmal' mo
ribus inuenis quia ex insidiis contin
tus dic g° q occasione etatis simpli
et intrinsece no pot interdice nisi q
tum lex indicat Sz occasione cause
extrinsece sit quod e no ¶ Exuero
vtrum sit nece q minor interdicit debi
tio restitutis in integrum ey pont in l
ij C de rescin ven et dicat q e nece
eius interdicere sm dy bar in dco § si
minor dicat q iuramentum repetat
cum maiorem et io no e necia interdic
tio qz iuramentum no pdest maiori q
tum ad retractandum gestos celebrator
cum ipis ut C de iuris et fac ignor
l si dic ut dixi in dca l ij cetera q
glo ponit vide pte et no baldus

Adhec dividit imperialis tres usqz
ad fine textus primo phibet sb
dito vendere rem propriam sine
vendet iur dictionem impatoris Sco
dicit q vassallus amittit feudum si do
minus rem infeudatam transferet in ec
clesiam ¶ Tercio dicit q vassallus amit
tit feudum si no ineritt cum dno in expe
dicione roma aut no soluit stipen
dia p quantitate feudi sa pis in capit in
§ si vero 3a in capit in § aut ¶ Laus
usqz fine tr primo statuit imperator q si
aliquis vendit rem propriam q no vend
at iur dictionem imperatoris et si contrafecerit
no valebit pro dictum q si dus rem i fe
udatam contulit ecce p aliqua modum
¶ vassallus amittit feudum nisi p gratiam
certa apud eum dimiserit Tercio dicitur
q si vassallus legitime vocatus non
ineritt cum dno in expedicione romam
aut stipendia p quantitate feudi no sol
uerit feudum amittat hoc dicat allo
dium i id quod e eius proprium et a ne
mine alio recognitum nisi a do et facit
l pe § si de feu fue cont c ij et in 2
De allodio tangit ff de relig l ac si qs
§ si interdum et C de inge ma l pe
fac allodium allody de hereditas qua
vendere ul' donare pot ita e mea p
prieta sm huguccionem e nome heredit
pont i large iur dictor ¶ Nota hic
q omis iur dictor est impator nam
ipse e qui iur dictionem tribuit magistra
tibus creando ul' confirmando ul' prestando
auctoritatem creandi ul' confirmandi ut C
i § iudices uo et ff de offic pfec ur
l i § cum urbem et in auc de defen ci
ui § interim ita q etiam minima iur d°
no pot conferri nisi auctore principe me
diata ul' in mediata ut nota ff de
iur o iudi l et quia et C e l pria
tor et p pmo de offi or cum ab certa
tum ¶ Nota hic q iur dictio no pt
vendi cum sit imperatoris Sz cum dubium
est de hoc nam iur dictio sit publica iuris
ut ff de iusti et iure l i § pub
licum ius et sicut pria ptas inextima
bilis e ut no C de colla l filie ita et

ptas magistratus Item cum dubium q nemo
pot vendere rem que in suo patrimonio no
est nec iur d° patrimonio ee pot ut ff de v ob
l inter stipulantem § sacram et ff de le
i l apud iul' in fi ¶ Item et ante hanc
constitucionem erat phibitum vende iur dic
tionis p baratarias que inde sequeba
tur ut in aut ut iudi sine quoquo suf
fra § i ad quid ergo fuit vtile ul' nece
ssarium quod hic statuit Rdo qz forte i
eleuerat consuetudo contra qua imperator tol
lit phibendo Item qz pena arbitraria
puniri qui contra facit ut no C de sacro
sanc ecc l nemo marturus Item quia
venditor illato emptori no tenetur
de euictione etiam si stipulatus sit ut
C de ag et cen l qpad li x° ¶ Ego
ego quero quo iur dictio sit interito
rio et in quo et quo sit in magistratu
Rdo diuersimode nam interritorio e
tamq in re animata sicut fructus in
fundo fructuante ul' durante Sz i mag
istratu est tamq in subiecto animato si
ne quo pse iur d° nichil agit ut
ff de orig iur l ij § p° origine et
sicut etiam dr curata habitu et ac
tu ita iur dictio quia e in habitu quia
in actu pexcaus Est aut iur dictio
put in sua subam que habitus vocatur
plectende decernendi ~~et decernendi~~
et ius dicendi ptas iur publico bo
num publicum principalit et sano propter
vtilitatem priuatorum introductus seu
introducta Sz put in est ipi magis
tratu est regentis officium magistratus
quod in habitu actuqz consistit ut nota
p modernos in l i et l imperium ff de
iur o iudi semp quia dz precedere
iur dictio officium ius dicentis ut no
jo mo in c statutum de rescrip li vj qz
prius nascitur quam exercetur ad actum
ut pz C qui p sua iur di l i et nota
in l iustam C de iur fis li x° Porro qui
ditates iur dictionem magis possunt intel
lectu capi et diffinitiue intelligi q
ad oculum demostrari excepto q locum
sup potius describit eas cum circumstantie
ut in c ut animarum de consti li vj ad
de si consuetudo prudet spali in aliq
loco de aliq° iudice q apud illum loci
censetur ee prima iur dic° et no apud
superiorem ut no aut et jo mo in c cum
epus de offic or li vj et ibi in nouel
dicit jo mo q iur dic° ordinaria no
hit impediri preoccupacionem alicuius de
heretic accusatus in glo ymo no ob
de iudic no ceptum qz ibi loquitur respec
tum pacti non cum preiudicatum iudicabo
ut ibi dicit in alia glo quod no vald
li vj qui quib e heretici et vsurarius
propter heresim pot ei iudicari respectu vsurar
quasi coneta sm jo mo in dco c accu
satus de hereticis li vj in glo sua que
incipit Sz quod nam ex hiis si psint lap
sus in crimine vsurar et ideo iur dicto
inquisitor heretice prauitatis extenditur
ad crimen vsurar sm jo mo quod in
quisitores hnt valde gratum ¶ Porro

Jo mo

q° de inte[...] iur[...]

si queratur in quo territorio e iurisdic tionis capud resolutio in territorio principalis civitatis redacte ad instar provincie in uno eius castro posite vel in una villa proprie posite non est iurisdictio ut nota Innocentius de iure patronatus ex literis nisi concedens illi castro attribuat iurisdictionem et eam det et sit talis qui dare potest ut princeps nisi talis iurisdictio sit ibidem prescripta et exercitium ibidem ratione territorii et non ratione persone tunc enim concesso castro bene intelligeretur concessa iurisdictio ut dixi supra de capi. qui curiam vendidit c. i. et ita etiam determinat Johannes blancus marsiliensis in summa sua ti. quibus mo. feu. acquir. perditur et amplitur calump. et est expressum in c. statuti civitatis de hereticis li. vi. Item ibi dicit Jo. mo. quod illi qui non possunt statuere super e pempto iurisdictiones non possunt facere statutum super dilatoria eius prorogare etiam quod iurisdictio sit super territorium sicut medusa super paludem ex qua generatur per activam potentiam solis

q°

[Q]ueritur etiam dicis blancus an concesso capite castri intelligatur totum corpus castri esse concessum et sic adhereat capiti tamquam digniori et sicut accessorium ad hec principali et arguit pro et contra et finaliter nichil determinat Tamen dici potest quod concessa parte non intelligitur totum esse concessum licet pars concessa sit dignior qua obmissa sicud qui legat partem fundi non intelligitur totum legasse et qui habet plura iura legando unum aliud sibi reservasse presumitur quod ab illo est separatum scilicet et in ob. bonorum quia qui obligat rem unam non intelligitur aliam obligare ut l. si c. de pac. quem. et c. de pau. l. manitus et ff. de le. i. l. sim electione §. cum fundus ff. de fun. in. predio l. olimpico nam pars non predicatur de toto quia aliud est totum aliud tantum ff. de le. ii. l. qui solidum imperium ff. de rei. ven. l. si in rem nisi ubi habet locum ius accrescendi de parte ad totum ut no. in l. i. c. de testa. mili. z unde quod no. in c. cum quid prohibetur de reg. iur. li. vi. per Jo. mo. ubi etiam dicit utrum exclusus a toto intelligatur exclusus a tanto i. a qualibet parte totius et tunc dicit quod sic si loquitur de parte consequente i. consecutive respiciente totum advenientem a beo de ex. rei. iu. l. siquis cum toti. ff. de pac. x. si unus §. si cum x. et §. se proximo cum predicta quelibet dispositio sub terminis e contenta ff. de v. ob. l. quidquid astringende et locus aliud e quam fundus ff. de v. sig. l. locus et l. questio e et de secreto rerum discretione exigit actionis ff. de fonte l. i. §. hoc interdum cum concor. ff. de reg. iur. in diversis sed ibi ideo quia corpus hominis retinet vestigium hominis viventis qui uno spiritu continetur de usuc. l. rerum mixtura qui per excellentiam attribuitur capiti in quo e fons rationis et intellectus dicit aristotiles quod cerebrum e membrum dominum in quo est sensus et intellectus unde locus abanctoritate hominis est in capite Et no. quod in re animata capud subiacet oculis corporeis sed quod dicimus in re inanimata resolutio capud idem e quod principium Item idem est quod potissimum unde usus principatum capud est pro corporis et dominatus et facit l. i. ff. de offi. prefec. august.

q°

[Q]uero in quo potest probari gratia facta super iurisdictione sine factus aptabus resolutio non ut l. i. c. de man. principis et c. de diu. offic. l. probatoria li. xii et no. in prohemio vi. libri in novel.

q° de fisco

[Q]uero utrum apud fiscum sit iurisdictio resolutio fiscus e duplex scilicet universalis et singularis seu particularis ut fiscus papiensis vel parisiensis tamen apud universum fiscum est iurisdictio quia fiscus idem est custos sacrista lege animatus et armatus et quod sacrista seu repositorium publicum thezauri habet procuratorem et procuratores iudices et vice publice persone fungitur et ei legari et donari potest et habet procuratorem qui agit et convenitur nomine fisci et e factus sine conscientia qui in ibi facit omnia male que facit ff. de calump. nisi in hi. idem de in off. te. pap. per meruisse proprie tamen fiscus non est nisi imperii ut l. i. c. de bo. vacan. li. x. ff. ad municip. l. sile ita dicit lex imperialis sed quidquid caneret lex potest dici cum virgilio regali scilicet lex cuius loquebatur nave solvebat ulixes i. fortitudo aliorum principum et prolorum et consuetudo generalis que numquam iniuriam dimittit sine auxilio in fremunt enim i. deplorant proprios inopia et necessitatem per se vivendi et timet carentes ei principe dicere possunt deserunt me fortitudo mea et lumine oculorum meorum et ipsum non e mecum cum igitur proprii non habeant lumine nec suffragium imperatoris oportet quod ipsi sibi ipsis sint lumen et remissius regant navem ut nota c. de iudic. l. nullus et lex imperialis non potest separare naturales prudentias a proprio qui non habet ducere necesse e quod ipse sibi ipsi sit dux et qui non habet legem necesse e ut ipse sibi ipsi sit lex dicit apostolus qui naturaliter ea que legis sunt faciunt ipsi sibi sunt lex

apud quem sit iurisdictio

[E]x premissis apparet iurisdictores esse apud cesarem tamquam apud fontem a quo fluit itaque ab eo procedunt concessiones et commissiones et confirmationes sed ad eum refluunt per appellationes nullitates et querelas de quibus cum princeps incipit cognoscere scire omnibus aliis impositum est silentium ut not Inno. de consti. cum in ferrariensis Et si alii delegat

ordinarius se intromittere non pot. Et si
iste delegatus fecit sntiam nulla non
reddit iurisdictio ad ordinarium sed
ad ppriam adq pertinet psecucio sue
commissionis finem actum. alij vero in-
feriores et si vnus sit maior altero
dummodo non sit superior in eadem iuris-
dicione non possunt reuocare nec inhi-
bere. xi. q. i. de psona p archi insi-
cut tn est apud superiorem p appella-
cionem nam appellacionis natura e
deuoluere et vetare et auferre iu-
risdictionem inferiori qui licz resci-
dat primam i. pronunciantis tam i. pro-
nunciantis suspendit et claudit ei ob-
interim nam pot ad eum reuerti ex
cuao de pac. tale pam ff. qui puoca-
uit. ¶ Pone capitaneus pusinus de-
putat iudicem insinuacionum exerci-
tate sibi imposita p statutum et sic iu-
dex insinuacionum est ordinarius 2 spe-
cialiter deputatus. Item pone q con-
tingat huic iudicem vacare vel ab-
esse an capitaneus possit p tribunali
sedere ad banchum i. ad tribunal
insinuacionum et supplere vices abse-
ntis. R° non quia iurisdictionis forma de-
ficit et licet capitaneus videatur
esse iudicis deputator tamen non e iuris-
dictionis exactor nec auctor principalis
sicut deputatus ad obligandum offi-
cialem de eligere non autem obmissa
via debita sibi aliquid vsurpare. ff.
man. l. si mandauero. §. si tibi quia
diuersa officia sunt. ff. de le. ij. l. vnum
ex familia. iste enim non sunt ad idem de-
putati lz vnus ut ita diceris nascatur
sub alio non tamen ab alio de iuribus va-
ocan. § si hac. §. psita. ff. de testa-
tu. l. tutores non ab hinde et sic non ob.
ff. de iudic. l. iudicium solui. § contra
videtur de tu. et cu. da. ab hys. l. v-
bi absunt. sz ibi loquitur de p(ro)babus
ciuitatis qui generali p sunt presidere
et hnt iurisdictionem vniuersalem qui
bene possunt presidere sup hoc. ¶ Ezd
g° si quis grauaretur ab isto iudice
insinuacionum R° appellare ad ipsum
deputantem non tamq ad delegatem
sz tamq ad superiorem ordinarium is-
te enim iudex insinuacionum non ht mere
et mixtum imperium sz capitaneus sic g°
appz maior. Etiam q iste non est vica-
rius qr vicarius dr qui idem tribu-
nali et eidem iurisdictioni presidet sed
iste p est alteri tribunali et diuisa le-
ge et non subalternata licz subordi-
netur. Item non est delegatus quia
ht iurisdictionem a lege lz a eligatur
ab homine. Et non expedicius q plus
iurisdictione non continet minus i duas
subiectis sz in eodem subiecto sic sile
dicimus in plur dignitate de reg. iur.
cum lz li. vi. p(ro) mo. et. l. falsa §.

Dum

q°

idem de condi. et de. ¶ An epus in
sua dyocesi sit maior suo archiepo ita
quia p statum eius archiepus ibi delin-
quens ligetur. no. de sen. ex. a nobis
p primo. facit ff. de man. l. apud eum
in glo. ¶ Item an quis racione iurisdictionis
sit maior se ipso simplici ita q ligetur
p proprium statutum nota in c. ut circa
de consti. li. vj. in nouella archi. tenet
q sit idem tenet pe. et cy. C. de sacro-
sanc. ecc. aut. quibuscumque modis ad
hoc. l. i. §. i. ff. qd quisque iur. et C. de le-
gi. l. digna vox. illa lex. l. loquitur
de statuto iniquo quo ligat statuen-
tem vi statuti sz vi iuris coiis. sz qu
statutum e equum idem videtur ut ff.
de pac. cu in eo § io. an. dicit ipsum
suo statuto seu canone non ligari qz
sibi ipsi imperare non pot. ff. de arbi.
l. pte. dicit ut in c. cum lz de reg. iur.
in mercurialibus. Item non intelligitur
legem ponere contra seipsum ff. de pe-
culio lega. l. peculium §. sicut ff. de si-
deius. li. l. lucius. §. si illa pbat epum
non ligari ex sua intencione sz certe se-
pe est id qd agitur tacita ouit ob°
vnde dicat archi q non ligat cu inte-
ntio sua priuata sz publica et iur regula
et non pria simplex sz eius qualitas i.
iurisdictio in abstracto ligat sicut al-
bum non venit ad oculum sz eius qualitas
¶ Pone q epus statuit q nemo fu-
erit furtum aliquin excat eum ipso fa-
cto feat furtum et sic e excommunicatus
deinde post epus illud furtum perpetrat
participando cu excommunicato et sic comu-
nicato in consequentibus delicti vi
extraneo nascitur certe epus p modi
rectum incidit in excommunicacionem cu in
l. i. ff. de auc. tu. Item iste epus veit
considerandus dupli et tamq diuisus
a se ipso et hoc pbat cu de tamq prim-
pe. Sepe enim est vnus velut duo qz
ht in se ymaginem seu p dolum quo re-
putat alium ut l. ossa. §. si. ff. de reli.
et. l. tutorem de hys quibus ut indig.
aliquin sunt omnis velut vnus p(er)so(na) cu. de
tamq. ff. de colla. bo. l. si nepotes. ff. de
condi. et demo. cu fundum. §. si consideran-
dum e an ea prima et generalis agat hic
mediante ea sa. i. epo an p se et certum
est q non p se sz mediante epi presidem quo
quos epi presidem non includit generale
legis statutum non ligat certe ideo sa-
ca magis attenditur qz p attributas
forme rem deducat in esse et in rerum
natura primum facit apparere de agnit
re. do. adeo. §. cum quis nam etiam in na-
turalibus productionibus videmus q producta
magis assimulantur in mediate producenti
vnde primum in quo insitum pomum p-
ducat poma et non prima. Item omne
qd mouetur et non a se ipso ergo epus
non pot excare se ipsum qd vim e recta
via sz in flexa sic non valeat. ipso
iure qz quot lex remouet potencia
a concedu ibi actus e ipso iure nullus
ut ff. de ritu. nup. l. admo. et ff. de
fideiu. l. cu lex et cu. C. de legi. et consti.

q°

q°

No. li. de duo. fe. an qsti
ligetur ppio statuto

Dum

nō 20 os mg rqbz qd fu culp sui amitt feud

qd

qd qd dq te ad sup vassal. tam recepit feud

qd qd te ad tre si quid faciat sup ancte

diffo equitatis

l. nō dubiū. Si uero nō hic casū sima bilem q' vassallus priuatur feudo ppt factū dni sine culpa sua viz contra ut. C. de feu. sine culpa nō amit. c. i. sic et al' quib sine culpa sua ppt fcm alterius amittat feudum ut C. quibus modis feu. amit. § denuqz et si de feu. fue. contro. c. si vassallus etiam tyrannice et absque iusticie q nō patitur q iusticiaz aliquid si uise ut in alterz a vassallo aufferre nō dz ut ar. C. de alie. feu. § inde pot Nō etiā hic casum in quo etiam pot in feudare regalia que ht a rege ul' a principe ptem nota q hic vassallo et dns discrepant qz dns pot pro- cia iudicare in piudiciū vassalli sz vassallus nō pot relinque ipm feudum nec de eo testari ut C. de succ. feu. c. i. in prin. et io differentie ē qz apud dnm residet pluz iuris Sed an erit idem in alio ctu q dns re emphiteoticam pot legare et em- phiteote ul' vsufructuario piudicare Rō nō ut ff. de reg. iur. l. id quod nrm et ff. de iur. et fac. igno. l. in iquissimū et ideo iste § nō ctinet ius coē sz ius singlare in feudis ut ff. de testa. mi. l. cū filius et ff. de ad mi. tu. l. impuberi filio ff. adop. l. si arrogator § sz an ff. de vul. subst. l. heredi § cum filie vi. nec fideig. na ppes mendacium est de alieno largiri ex. de testa. c. filius Ceruero an in hoc casu dns teneatur ad interee ul' ad aliud feudū equalem in boi te et qntitate Vndz glo. nobiliter et dicat q sic et est ar. q si papa con tulit michi aliquod bnficiū deinde de plenitudine ptatis illud dedit alteri q michi tenebit puidere de alio sibi qd est nō dignu Item nō. existe glo. q aliquod fieri iur. auctē tunc ille qui facit tenet ad interee et ē ar. q si coe prius vendidit fructus lacus p quinquēnio et postea de ple nitudine potestis aufert emptoribus q emptores cont. coe possūt agere ad interesse tenementi hanc glo. Nota hic in tex. du dicat p gram cetie q gra di fieri id ad quod qs uali ione tenetur sic ff. de obsequiis l. ticius Nō in v. tamq de nouo q feudū qd resurgit a mortuis dr esse nouū feudū ar. q ff. de peculio l. peculiū § si cui ar. sz hic ē mutatio psonaz ibi non equitas. nō hic diffinitionem equitatis dicat enim equi tas rez queuencia que in pibus causis paria iura desiderat et om nia bn equipat et dr equitas i. equalitas dic ut in summa. insti. de iust. et iur. § equitas et facit C. de pec. l. si. nam quia vassallus re cepit bnficiū ut inde tribuat ser uiciū ut C. in quibus causis feu. ait. § bnficiū ideo suadetur hic vassal

lo q fuet dno equalitatem pstando seruiciū equalitatis enim et iusticie sunt augmentatores in auc. de non elig. § omi § si coll. i. iac. bel. dic q equitas di- pluribus modis vno mo. put distinguit contra iniquitatem et dolum. ut ff. ad l. aquil. acquil. l. ita vulneratus et ff. deposi. l. bona fides Scdo mo di- equitas put distin guitur inter rigores et iur. regulas ut C. de iu. l. si quis priuz § sequit Tercio mo di- equitas ipm mens et ro legis ut ff. de excu. tu. l. sane oz § et si maxime Quarto dicit equi tas ipm ius et iusticia ut ff. de iust. et iure l. i. in prin. Quinto di- equitas temperantia siue equalitas ut C. de coll. l. ut liberis et l. illaz cu aut. i posita et l. illud § si. C. ti. et C. de fit et liti expen. l. si. et dic ut ibi pte nota q cuiq casi desiderat equita te que siles ca ciugit vnde statuta o nia extensiuaz interptacionem recipi entia debent fundari in equitate cu- ius nobilis lre indicta ab imperatore ul' dic ut C. de capi. cx § sili iac. bl et nō de iudicatione ut ff. ad municip. l. incola iam coronam nō q imperator almanus dz ire romam ad suscipiendā coronam nec possz ei mitti alibi s. in almania p papam et hoc dz fieri in veti roma nō in constantinopoli item dz imperator ire nō mittere eundo nō q eundo cu aliquo datur ei consiliū auxiluz quiri Nota q qui dicat a liquem monituz ul' requisitum debz illud pbare et sic nemo psumit cita tus nisi pbetur tex. ē hic nobilis et nō q ubi monitio est de suba sola scia nō sufficiat Et ē ar. hic q vassallus ad requisicionem dni sui cogitur pstare auxiluz dno dni sui cz q. nō C. de l. cor. c. ii § sili et C. de ctro. inuest §. si. sz dic q hic ē spale in vassallo re gis ul' dic q ē spale qu vadit p sus cipienda corona iac. bel. uel dic q i ideo ē quia vassallus qz vadit cum rege dz ire sociatus a vassallo suo z sic hoc contingit p indirectum sine p quadam sequelam ar. ff. de v. ob l. si stipulatus fuero pte nō ff. de iu dic. l. nō al' C. de epi. et cle. l. i. ff. d' vsu. et ha. l. ceterz. C. ne filius pro pre. auc. hita. ff. de fin. instruct. l. quesitū § ite lamficas de ac. et ce. l. diffinimus insti. li. xi Psoluendo quod erit in electore vassalli ut puto videlicet ul' ire ul' soluere qz debi tor ē ar. ff. de iur. don. l. plerūqz § si. maxime si redditus feudi ad eundum nō sufficiant ar. ff. de annuis lega. l. mensa § si ul' dic q aut ē eundo pot dno suo magnū auxi luz et comoduz pstare interuentu sue psone et tunc dz psonaliter ire ar. C. que sunt prima ca bn amit § l. et si vassallus et § sz si delator v. l. fac. C. de forma fide et ti. de no

ua

Alius de vo modis

Ciuitas in alteri ... cetero in alambis

for· fide dicat inveniet sue p[er]· no[n] poss
d[omi]no magnu[m] auxiliu[m] et comodu[m] impe
dere tunc d[ebet] ee in eius electio[n]e utru[m]
velit solve[re] ire vel solve[re] ut dixi Jac.
bel· quia in alternativa p[re]stacionis e[st] e
lectio debitoris fallit p[ro]pt[er] favore[m] ul
time voluntatis ut no[tatur] ff· de le· ij· l· lu
cio· S[ecundu]m in alternativa petitionis e[st] elec
cio agentis ut ff· de tribu· l· q[uo]d in he
dem· §· elige[re] p[ro]dem in alternativa iudi
cis adicionis et implorande iur[is]dic
cionis fallit ro[ati]one p[ri]vilegij puto fe
scolastici ut in aut· habita· C· ne filius
p[ro] p[at]re Et est quedam alternativa an
quis excipiat vel agat et eius e[st]
electio ut ff· de pac· l· resc[ri]ptu[m] §· si
p[rin]ceps iur[is]dic[ti]o cadit electio inter obse
quia et e[st] electio iudicent ut ff· d[e]
op[er]is lib· l· cu[m] p[at]ronus / iur[is]d[ictio]n[em] e[st] el
ectio int[er] obsequiu[m] et aliquam pecu
niaria[m] p[re]stacionem et tunc est elec[ti]o
debitoris fallit p[ro]pt[er] necessitatem domi
ni le· et no[tatur] in· l· i· C· de op[er]is lib· ubi
dicit[ur] q[uod] loco su[o] p[ro]pt[er] inopiam pot do
minus elige[re] inter ee / legitima quo
que sit vocacio legitima / §· quido
d[omi]n[u]s in p[ro]pria p[er]sona vocat vel p[er] p[ro]
curatorem vel nunciu[m] mittit l[itte]ras c[on]
scias coram paribus curtis qui si idu
bii revocati an sint l[itte]re d[omi]ni vel
an sint c[on]stituti p[ro]cu[ratores] vel nuncius ad
interpellandu[m] p[ro]babit[ur] pariu[m] testio
nio et hoc e[st] nota dignu[m] q[uod] l[itte]re et
mandata exquibus pot sequi p[r]iva[tio]
feudi si eis no[n] obtemp[er]atur debent
ee munite et roborate solepni tes
timonio pariu[m] et hoc si h[ab]et pares s[ed] si
no[n] h[ab]et pares admittent[ur] alij testes
ydonei et omi exceptione maiores ar[gumentum]
ff· de c[on]dicti· sup· l· optima mstr·
S[ed] nu[m]q[ui]d requirit[ur] t[ri]na monicio glo·
hic innuit q[uod] sic· ff· de v· ob· l· q[ui] ro
me· §· colli[bertis]· S[ed] videtur q[uod] suffici
at una interpellacio q[uia] hic vassal
lus no[n] vocatur ad iudiciu[m] s[ed] ad ob
sequiu[m] ut ff· de usur· l· mora et p[ro]s
tim si d[omi]n[u]s monet vassallu[m] in p[ro]pria
p[er]sona ficie ad faciem q[uia] maior est
contemptus p[rese]ntis qua[m] absentis·
ut C· quo et qu[ando] iudex· l· cessante
et si d[omi]n[u]s monet ip[s]e in p[ro]pria p[er]son
d[ebe]t h[ab]ere secu[m] duos vel tres pares cur
tis qui possint testificari s[ecundu]m glo[ssam] e
go puto q[uod] sufficerat mitti p[ro]clama
c[i]onale p[er] terras et loca ip[s]ius d[omi]ni r[e]
quiret ut C· de remissio· pig· l· si
eo tempe et in C· h[er]edis de indic· z
obe· p[ro]mo[ci]o[n]e p[er]dat no[tatur]· hic nova[m]
ingratitudinem p[ro]pt[er] qua[m] vassallus p[er]
dit feudu[m] S[ed] nu[n]c et alie· B· q[uod] fue· p[ri]
causa h[ab]et aut· p[ro]p[ter]te[rea] / Q[ueritur] hic
an h[ab]eat locu[m] q[uod] vassallus p[er]dat feu
dum sive sit feudu[m] p[ate]rnu[m] sive noviu[m]
sup sint agnati sive no[n] quidam dicu[n]t
q[uod] h[ab]et locu[m] tantu[m] in feudo novo vel
antiquo si no[n] sup sint agnati ar[gumentum] B·
si vas· feu· p[ri]v[ar]e· c· i· si de feu· fue· c[on]t[roversia]

c· si vassallus tu[m] dic q[uod] h[ab]et locu[m] tam in
p[at]erno qua[m] novo q[uia] hec l[itte]ra loquit[ur] ge
neralit[er] §· hec iniuria respiciat d[omi]ni
qui ymo et totu[m] imp[er]iu[m] et rei pub[li]ce
utilitatem que p[er] hoc minueret[ur] ideo
remerit[ur] addu[m] ut B· q[uod] fuit p[r]ima ca
h[ab]et aut· §· deniq[ue] et l· ti· i· §· firmit[er]
Q[ueritur] an d[omi]n[u]s p[ro]p[ri]a auct[oritat]e possit
feudu[m] aufferre vassallo ut· e[st] q[uod] no· B·
e· §· si quis vero aliquem et j· ti· ij· c· i·
ut· C· e· de iur[e]· emphi· l· ij· et de mod[is]
l· de notis li· vj· xij· tu dic q[uod] no[n] pot
quia hec l[itte]ra dicat c[on]vinci et facit· B·
de vas· mili· qui c[on]tumax e[st]· c· i· et de
feu· sine cul· no[n] amit· c· i· sat· vel d[ic]
q[uod] aut inobedien[tia] e[st] notoria et d[omi]n[u]s
h[ab]et iur[is]dictionem et tu[n]c sicut si p[ro]priu[m]
debetur alteri p[ro]pt[er] c[on]tinuaciam pot illum
mitte[re] in possessionem saltem ex p[ri]mo de
creto ita poterit mitte[re] in possessionem
fisci ut ff· de publica· l· c[om]missa et ff·
p[ro] so· l· cu[m] duobus §· idem Fudit Si au
tem sit talis d[omi]n[u]s qui no[n] h[ab]eat iur[is]di
ctionem tu[n]c o[porte]t q[uod] querelam p[ro]ponat et i[n]
possessionem se mitti petat ar· de re iu
di· si cu[m] nulla et C· de execu· rei iu
di· l· i· C· de act[ionibus] et ob· l· negantes·
C· de pac· l· si p[ro] quo penam i[n] emp
hiteosi eciam dico q[uod] si no[n] esset liquida
culpa aliquid mediam allegaret·
q[uod] no[n] posset de f[a]c[t]o expelli de possessione
sim p[er]se et inde q[uod] no[n]· bar· in rep[eti]ti[one]
l· iij· C· de pigno· et si dubitat vas
sallus ne expellatur adeat p[re]torem
qui p[ro]hibeat vim fieri donec co[g]
noscatur de iure p[ar]ciu[m] qui iudex
mandabit hoc modo ne vis fiat
possidenti iustificando p[re]ceptu[m] suu[m]
quod si senserit se gravatu[m] veniat
receptus iusticie complementu[m]· l· si
C· de offic· p[ro]cu[ratoris]· cesa· et l· de pupillo
§· meisse· ff· de nov· o· nu[n]c· ff· de of·
p[re]si· illicitas §· ne potenciores· ff· d[e]
usufruc· l· equissimu[m] ex de p[ro]bac· c·
in p[re]sencia p[er] pri[n]cipio et in· c· i· de iniu·
ec· p[er] p[ri]mo· et in novella / offic[iu]m iudic[is]
pot peti ne i[n]iuria c[om]mittat[ur] s[ed] post
qua[m] est c[om]missa o[porte]t actionibus et ordi
nariis remediis exp[er]iri al[ias] forme
agendi frustra e[ss]ent institute libe
ram facultatem· hec v[er]ba intelligu
ntur c[on]stituto de culpa q[uia] sup[ra] dix[it] cau[s]a
q[uo]d est no[tandum]· q[uia] lic[et] verbu[m] liberam vi
deatur significare p[ro]p[ri]am liberta
tem intelligit[ur] s[er]vato ordine iuris·
[P]rohibita feudi alienatione p[er] fre
dericu[m] R[ex]·

Hoc potest sic c[on]tinuari ad p[re]ceden
cia dem e[st] de iure feudi in l[ite]ra p[ri]ma mo
vere quia sepe vassalli p[ro]p[ter] fed[us] p[ro]siliunt
ad feudi alienatione[m] in p[re]iudiciu[m] d[omi]nor[um]
et q[uia] p[re]fredericu[m] e[st] in novatu[m] iure
antiquo ideo sequit[ur] hec l[itte]ra·

Imp[er]ialem· divide in· viij· p[ar]
tes· p[ri]mo p[ro]hibet g[e]n[er]ali[ter] o[mn]e[m]
alienacione[m] et pena[m] i[m]po
nit· S[ecund]o p[ro]hibet fieri fraude
legis· 3[ti]o p[re]cipit i[n]vestitura

De voce legitima

S[ecundu]m q[uo]d c[ontr]a·

m[odo]... q[uo]d·
p[ro]p[ter]· feu

q[uo]d

An d[omi]n[u]s p[ro]p[ri]a auc-
to[rita]te possit feud[um]
aufferre vasallo

q[uo]d

Ro

·/·

a quolz maioz .xiiij. annis petit p annum et
diem [S]ecundo iubet vassallo ne cum
dno uel iuuēt uel ɔtinue satisfacē. v°
phibet diuisionem aliorum feudorum. vj°
phibet ne filius uel domesticus uel
vassallus vassalli dnm dni sui offen
dere debeat/ septimo determinat quis
debeat esse iudex inter dnm et vassal
lum/ octauo papit q omi sacramen
to fidelitatis nominatim excipi debeat
psona imperatoris pa ps incipit in p̄.
callidis. 2ª in p̄. p si quis. ɔtra in p̄.
firmiter. v. in p̄. preiudicat. vj. in
p̄. insuper. vijª in p̄. p si int. viijª i
p̄. illud quoqz. principium aut usqz
ad p̄. p si quis subdiuide in tres
ptes/ p̄mo imperator exordium/ s° pro
phibet gnaliter omnem alienationem
in futurum/ et cassat factam/ et pena in
ponit ɔfacientibus 3° phibet frau
dem legi fieri et statuit penam/ sa
capit ibi hac edictali (2ª in p̄. callidis
q semp studet subiectorum comoda in
uestigare et addit q multi vassalli
ante hanc l. feudum alienabant p quod
vtilitatis dnorum et imperii valde dimi
nuta erat et ideo de ɔsilio procerum gnā
liter phibet omnem alienationem feudi
fieri in futurum et cassat alienationes
factas in ptitum nulla pscriptione obstan
te et qui ɔ fecerit feudum amittit et
emptori bonefi cogitur reddē pcium
phibet etiam fraudem fieri huic le
gi videlicet q vassalli sub colore in
uestiture precio accepto nō debeat ve
dere feudum alioqui emptor et vendi
tor beneficio et precio careant et tabel
lio qui scripsit instrm priuabitur officio
et erit infamis et manum amittet hec
dicit [N]ota q vassallus nō possit
feudum pignorare qd' viij e contra ad
ius reale constituendum in pignore
[S]ed nunqd si ɔtrahat cum aliquo et oblig
oia bona sua cadit a feudo/ et v° q
nō/ q2 nō includit feudum in tali oblig
atione/ ut ff. de pigno. l. obc gnali. s3
si spali obligat distingue/ aut pcedit
ad actum sei seu traditionis aut stat i
finibus verbi/ p̄mo casu a feudo cadit
[S]cdo casu nō cadit q2 in iura nullum
ht effectum ut ar. ff. de v. sig. l. alien
tum et ff. qd' quisqz iuris l. i. p̄. hec v̄ba
et quia pignorare ppē dr ille qui tra
dit ut insti. de act. p̄. item seruiana
[S]ed quid si vassallus dat pignori ipi
dno/ nunqd cadit a feudo/ et videō nō/ q2
cum dns consenciat nulla iniuria fit
ipi dno et ex. de feu. c. i. [S]ed quid
si sunt plures dni et pignorat vni
aliis non ɔsencientibus/ dō siquidem
est feudum indiuiduum vi q pot. Sia
aut diuiduum vi q nō pot ppter alio
rum dnorum ar. ff. de le. ij. l. cum filius in
prin. qd' aut sit feudum indiuiduum et
q diuiduum nō. h. de fin. de nouo bene
inuesti. c. i. in glo. que incipit qergo
circa fine/ ubi dic q lis sit indiuiduum
cadat ab ipso feudo et redeat ad dnio
consencientes ar. ff. de le. ij. l. cum pr.

p̄. libertis. ff. de serui. ur. predio. l. p fund.
C. coia predio. l. receptus fuat q nō i
l. ij. C. de lib. et eorum liberis. ff. de aq.
plu. ar. l. in ɔcedendo ar. ll. se ar. ff.
de neg. g. l. si ex ſi duobus p̄ma fa
cit. ff. de l. iij. l. pr. p̄. quidem libertis
[T]ercio quid contra nunqd dns pot ob
ligare suam pprietatem sine ɔsensu
vassalli dicit glo. q nō/ q2 circa pro
hibentur dno s. cumbium pcaria et li
bellus/ de pignore aut lex nō loquitur
ergo q nō phibetur pmitti videtur
ar. ff. quibus ex cau. in a. l. nec nō p̄.
quod eius/ et ita tenz glo. qd' ego p̄.
limito videlicet nisi res eet pres lui
tionis ut l. qui hebat in prin. ff. de
le. iij. [T]ercio quid si alienauit de
inde redemit anqua dns dicta re ui
dicauz ɔ. eum/ nunqd eum pena amissi
onis feudi Et videtur q sic/ q2 in exor
dinariis delictis ht locum penitencia
que rem reducat ad statum priorem/ ut
ff. de alie. iudi. l. ex hoc edicto p̄. siqs
ɔtrarium determinat glo. q2 in ipo mo
mento quo alienauit res ad dnm re
dijt et ideo redimendo nichil recupare
potuit nō ɔsenciente dno/ ut h. si pte
alie. feu. vas. id rede. c. i. et ar. illud
de feu. fei. p̄. ex hoc/ secus eet si feudum
debet reuerti ad dnm p suam quia/
ante suam posset culpa purgari ut
nota insti. de act. p̄. item mixta e acto
ɔ. eos [Q]uarto quid si vassallus feudo
prius extraneo legauit ul' heredem extra
neum de feudo instituit et decessit nun
quid filius ul' agnatus erit priuatus
feudo/ p̄o certum est q vassallus sup
feudo legare siue aliqd ordine non
pot p quod ul' aliqd iuris in ipo feudo
acquirat ut h. de suc. feu. in prin. et h.
quali. olim feu. alie. po. p̄. donare et
hic in glo. que incipit si aut et de hoc
nō est qo/ s3 qo querit de priuatione feu
di et si bn ɔsideramus glo. innuit q
nō dn dicat q reuertitur ad dnm null'
agnatis ul' descendentibus relictis ergo
agino sensu sentit q si eent relicti ag
nati ul' descendentes nō reuertetur ad
dnm [T]ercio g° nunqd dns teneatur
inuestire legatarium de feudo videō
nō/ ut dicit glo. pstm si eet legatu
ecīe q2 ecīa non desinit ee heres
ut in c. i. ar. medium h. de alie. feu.
et sic fiet deterior condicio dni nam
duraret apud ecclas in infinitum ecīa
pr. etiam in hoc e deterioris condicionis
ut nō ff. de v. l. si ita quis p̄. ea lege
[T]ercio an vassallus pot dare feu
dum in dotem p filia sua cum forte nō
heat aliunde vnde dotet eam et vi
q sic fauore dotis ut C. coia de le
aut res que. Casus tamen expssus
quod nō pot sine voluntate dni. h. q
liter olim feudu alie. pote p̄. donare
non ob. aut res q/ q2 ibi erat phita
alienatio nō rone psone s3 rone rei
q2 nō erat in pleno dominio dotant
vnde pt nō pt dotare de alieno/ et
si tu dicas saltim e ponemata sunt.

sua l. ro no stante pse ¶ Querito in quid
vassallus pot concedere in emphiteosim
perpetuam vel ad longum tempus / ro no / quia
hic no paul ab alienatione distat ut in
aut. de no alie. aut pmu. § alienatio
nis / etiam si fiat pan q valem dominium
no transeat ptale contractum / nam hoc vide
fan in fraudem inde. no. pdy. in l. co
dicill. § instituto. ff. de le. ii ¶ Querito
an inter agnatos pmittatur aliena
tio feudi pium / videto sic ut in. c. i. §
si clientulus de alie. feu. in glo. sub
audi et de alie. feu. pi. c. i. in glosa
merito et p quos fiat investi / et p quos
reta. § sed et res / et e ro / qz no dicatur
alienatio ut ibi no. in glo. q in capit
et vero dicat ja. de bel. q hoc e verum
si aliena^o sit proximiori qui successu
rus e in feudum e post eum / e contra
si remotiori quia tunc no vz nisi de
consensu dni et agnatorum / michi vi
q valeat donec alienans vivit sed
si decendit / decedit sine herede rever
tatur ad agnatos proximos ut no in
in dec. c. i. de alie. feu. paterni / nam
qualitas psone no e phibita sed pre
matur est et res alienata ar. ff.
qd fal. tu. aut. l. in pretium ¶ Querito
an saltim usque ad medietatem feudi
pot pignori obligari / dic ut no. b.
de alie. feu. c. i. in glo. sic go et b. q
mo. feu. amit. § ini. sub ¶ Querito an
unus ex heredibus pot alteri coheredum
ptem suam vendere et locare dic ut
dixi et vide qd no. b. p quos fi. inves.
c. i. in glo. et vere et in glo. nam et
alios ¶ Querito in quid vassallus potest
feudum novum vendere suo convassallo
no agnato / ro no / qz inter eos nulla
est coniunctio ut ff. de trasac. cu hy. § sed
si pluribus et b. qui feu. da. pos. § cu
vero conradus nisi forte feu. esset
feudum eis concessum ab imperatore qa
inter eos quedam coniunctio intus est
ut C. si socius lib. impe. l. i. li. x^o
¶ Querito in quid si ex consuetudine e pmis
sum q feuda dentur in solutum pdebi
tis vassallorum valeat talis consuetudo
/ videto sicut consuetudo clicorum et layco
rum sit salvo. s. inter ecclie / si vo layco
rum tunc no preiudicat ecclie sed valz quo
ad laycos ita intelli. qd no. b. quali
olim feu. ali. pote. c. i. § porro in glo.
sed in quid in emphiteosi aut. videtur
q cu dna aliena^o sit ncaria q pot fi
in invitis ipius emphi^te s. p iudicem
salvo canone ut ple no. ff. de damp.
in fec. l. si finita. § si qua sit insula fa
cit quod no. C. de condic. et pan. domus
auguste. l. i. li. xi / quidam etiam di
cunt ut dns dy. quod idem e in feu
do qd in emphiteosi ar. ff. fam. hi.
l. alienationes quod no placet. s. q iudex
pot utile dominium alteri adiudicare sed
comoda sit ar. ff. de re iudi. l. como
dum nec appiatur via ad alienationes
feudorum ar. ff. de transac. l. cu hy. § si

aut lis puto tamen q licz datio in solutum
ipius feudi non valeat tamen vassal
lus no pdat feudum / qz no consensit
cum iudicium reddatur invitus / ut ff.
de v. ob. l. inter stipulantem. § sacham
item puto si coactus a iudice ven
didit nisi inter veniat fictio compulsi
onis dicat enim auth. q qui simulat me
tum intelli. consentire. xxvii. di. qd interrogas
ti parch. et facit qd nota p eundem. xxi.
dy. § inter aut ¶ Querito an vassallus pot
feudum cu alio dividere et videtur q no
qz divisio e aliena^o que no pot fieri
dno no consenciente / vel distingue / aut
vassallus pvocat aut pvocatur / p^o casu
non pot pro sic / ar. C. com. divi. l. si. et
ff. de cond. fur. l. et ideo / tu dic q ista qo
no est dubia inter convassallus eiusdem
dni / possunt eum inter se dividere / tex.
est. b. qui mo. feu. amit. § item si duo
fuerunt fres et b. si de feu. fue. contro.
c. omnes filii et. i. e. ti. § preterea marchi^o
sed tunc qo e dubia qn unus e p pte
vassallus unius dni et alius p alia pte
est vassallus alterius dni / vel quando unus
ht ponamus medietatem castri iure
pprio / alius ht a fre illius in feudum / vi
tamen dicendum posse q cu divisio surgat ab
ipsa corone que ex psona dni nasatur
et iste status implicatus ipi corone q
vassallus pot ad divisionem no solum
pvocari sed etiam pvocare / ar. ff. de fi
deiu. l. l. cu fidei. et ff. si ex nox. ca. a
ga. l. si in rone fesu et ff. de act. ep.
l. iul. § idem celsus et qd no. C. fam.
hi. l. familie p actum. hoc tenz iaco.
ac. di. in summa sua sub titulo an divisio
sit phibita ¶ Querito an de consuetudine
que dispone q vn luaetur tercias
ptem bonorum vxorum heat locum in feu
dis / ro no ut no. b. de inuesti. de re
alie. fac. § ult. in glo. de hac quarta
et in alia glo. de hac ma ¶ Querito
pone q dns concessit / vassallo licen
ciam vendendi cuicumque amico / qro utrum
potest vendere inimico / fic glo. hic no
bilit. et dicat q no p glo. facit. C. de
pac. inter emp. l. si. tu dic aut e inimicus
dni et vn. dicat glo. aut inimicus va
ssalli et tunc pot qz vi^r prius cu recon
ciliasse sibi deinde vendidisse ut ff.
man. l. creditor. § i. ¶ Querito de qua
amicicia intelli. istud / ro no requiro
exacta amiciciam sed mediocrem ut ff.
de usu. l. sciendum et no. q quedam facere
amicicia nascatur et nata augetur ut
C. de castren. pe. l. cu allegas li. xii
dicat augusti. q amicus sit in duobus
corporibus ana una et alius dicat / q
amicus amico vult bona tamen si diligo
te no debeo obmittere me ff. siquis ob
ca te. l. ult. ¶ Querito utrum pr possit
assignare feudum uni filiorum / ro qui
dam dicunt q sic si pi. sua pbitate q
sunt feudum seculis si acquisiverunt an
tecessores patris ar. ff. de inte pro dni
fres et ff. de assignandis liber. l. li
beri prom / alii dicunt q bn inito pot
assignare ar. ff. si quid in fran. pro.
l. unus. C. de testo. mili. l. i. ruffinus

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

qo

tu dicas q̄ nō nisi de sui volūtate ul' ra
tificatōe qz lex feudoꝝ dicat q̄ ad oēs
filius equalit' ptineat ut .ē. qui feu
da .pos. ꝟ. s3 cū hoc et io nec ī testo
pot hoc facere nisi filij assentiant tes
tamentū pentis ff. quibꝫ modis pig
nus ul' ypo. sol. l. sicut ꝟ. venditionis
nam q̄ ad oēs ptineat est induct'
fauore filioꝝ. et si sit ꝯtra nō valz
tamē non reūtitur ad dnm qz nō ē
hoc statutū fauore dni ut .ē. de le.
l. si. et l. ult. ff. de liti. ❡ Item ꝗro vtrū
pater pot feuda seu castra feudalia
diuide inter filios psertim pupillos q
nō possūt sibi ꝯsulere s3 debent regi
ꝯsilio p̄rio ut qd' nō pt etas possit
p̄rna pietas ff. de cau. fur. l. si furio
so puberi et l3 hoc nō valet iure tes
tamēti tn̄ valet iure prudentie pa
terne et arcte sue quam int' libeꝛos
pstare pot cū sit legittios adminis
toꝛ et quidē papinius ultra oēs ali
os .ē. de bonis mateꝛ. l. i. C. io. nō pot
nec iure ptatis nec officio pietatis
C3 si filius ē eius hes nisi fuerit vo
luntatem pris tenet' pstare integre.
ff. de le. ij. l. vnū ex familia ꝟ. si rem
neqꝫ in feudis phibitū ē quētum s3
mouet. i. ne fiat aliena° sine volu'te
dni ob° aut nō est phibita quātum
est int' eos qui se obligant qd' dic
ut statim dicam ❡ Item ꝗro an vassal
lus pot trāsigere de ꝗone feudi insao
dno et vi' q̄ sit trāsactio cum psol'
nō realis ut .ex. de pben. .c. nisi eēt
❡ C°. dic ut in .c. si vassallus de q°
ē. ibi dr̄ q̄ tenet trāsactio facta
bona fide cessante fictione ex ca
lupnia et in re vere dubia et li
te incerta ff. de pac. tutoꝛib. l. ꝯ.
iure insi. .C. de transac. l. pses/ naz
si res posset de facili liquidari in
esset transactoi quadam dona° ff.
si quid in fraud. pro. l. p̄a ꝟ. q̄ si no
luerit obtinē et ꝟ. si transegit et
io trāsactio eēt nulla et res reu'
titur ad dnm. et io transigens cum
vassallo cogitet quid sibi euenire
pot ut in .c. sic etiam intelli. .c. i.
de ꝯtrouer. inter vas. et aliū de be
neficio et nō q̄ trāsactio dr̄ eue'
tus litis ff. man. l. si. caueat tn̄
vassallus in trāsactione ne se oblig3
de feudi euictione ei cū quo trāsigit
ita qz trāsigit aliqd' recipiendo et
possionem dimittendo nō aut feud'
pmittendo ul' alienando qui enī lite
cedit nil pmittendo dr̄ alienare cū
nec teneat' de euictione qz ꝯhit si
lite nō sup re ut .C. de trāsac. si p
fundo. et lz in aliis ꝯtractibus ī no
minatis veniat euictio ut l. i. ff. d'
re. pmu. tn̄ in trāsactione disting'
ut dca. l. si p fundo io differentie
colligi' expeditis et factis ff. de
offic. pcu'. cesa. l. i. ꝟ. deinqꝫ ❡ Qo
si vassallo ꝯcessū ē a dno q̄ possit

donare an possit donare cā mortis
❡ Dico nō ff. de donac'. filij fam. sic. de ca.
qz nō ē ꝓprie donatio. l. i. ꝟ. i. ff. de
donac' et nō q̄ aut noīe donaci
onis hominū pmissione nō includ'
donatio cā mortis s3 si phibitie sic
Vnde si statutū dicat q̄ mulieres
nō possūt donare intelli. q̄ etiam
cā mortis nō possint donare quia
a quo remouetur genus et quelibz
eius spēs indica. l. filius .v. pari ro'e
quod ē nō ❡ Deinde video q̄ vassa
llus nō possit etiam p aīa iudicare
Et ē io qz aut decedit sine hde
et reuertit' ad dnm ul' ad agnatos
si feudū ē p̄rnū aut cū filius et
vadit ad filios nec possūt filij con
sentire in isto legato quod sit cēnuo
licet fiat p aīa ut hic quia pderet
feudū ❡ C3 quid si concessū ē feudum
michi recipienti p me et successoribꝫ
meis qualibuscūqꝫ ❡ Dico hec vba nō sol
in tria genera hdū includit ut ī
sti. de he. quali. et dif. s3 etiā lega
tarios ff. de eden. l. quedam ꝟ. is at
qz legatarius in re legata quoda
mō heres ē ff. de vsufru. id temꝑis ꝟ. i.
deinde nō q̄ de pmissu dni pot qs
testari de re. ipsius ꝯtra l. sicut ꝟ.
venditionis ff. quibus modis pignus
ul' ypo. sol. ❡ Nota q̄ id quod non
valet nō ꝯualescat ❡ Nō. q̄ id qd'
nō valet qz phibitū p spacione tem
poris nō firmat ❡ Nota q̄ qu lex no
ua ꝯtrarint suā lege veteri dapnatu
dat formam sua ratiōna etiam p
teritis negotiis ❡ Nota q̄ tractus
temꝑis nō firmat impossibilia et est
ratio qz durat cā semꝑ impediens et
resistens ꝯualescentie actus s3 si cā ī
pediens eēt amota aut sup veniit
causa ꝯfirmas ex hoīs ul' legis
dispositione et tunc qd' ab initio ē ī
validū sumit effcm ut .C. de his q
nō dno manu. l. si. et ff. de fideiu. l.
si quis minas aut nō supuenit cā
ꝯfirmās et tunc solo tractu temꝑis nō
ꝯfirmatur ut ff. de le. ij. l. pa. ꝟ. si fi
lius et l. i. ff. de re. cathon. qz temꝑis n̄
ponitur int' causas ut ff. de act'. et
oblig'. l. obligationū fere ꝟ. plz et
facit ff. de ser. expor. l. si minoꝛ de re
sept'. C. si eo tpe li. vi. ut ff. de infa. l.
quid ꝯ° in p̄rmis ❡ Deinde nō hic q̄
solus bone fidei emptor repetit pcu
niam ❡ C3 quid cū emptor malefidei
nō repetat sed applicabit fisco tamq̄
scelere quesitū nam fiscus ē success
soꝛ male acquisitoꝛ ut ff. de iure
fis. l. lucius ita dicat glo. C3 videt'
q̄ debeat remanere pcuiam penes le
ditorem cui ē solutum nam ille qui
soluit scientē soluit indebitū sicut
dicimꝰ de eo qui sciens soluit falso
pcuratori ut nō ff. de condi. ob cam

q°

q°

q°

q°

q° q̄firmat tract9 tp̄s

q°

l. si pau. falso et ff. pe[r] empto l. qui fu
dum § finis meus et ff. de condic.
inde l. si no fortem § qui filio licet g
nuz notet ff. de sol. l. dispensatorem
Cum g° videatur donasse et dona°
no sit turpis g° remanet pauz a
pud euz cui solutuz e. ¶ Querit glo. si
emptor stipulatus e de evictione (an
possit agere dicit glo. q. no / et pot
ee ro / qz ipa stipulaco est accessoria
(vnde si pualis est g. legem / et ista sti
pulacio sili. ut C. de legi. et consti. l.
no dubium et ar. C. de litig. l. si et de ag.
et cens. l. qadmodu et ff. ad l. fal. l.
sevus et augerius et qd no ff. de v. ob.
f. stiplo ista § alia et ff. de usu. tunc
l. admo. no ob. l. si fundus C. de evic. qz
ibi no erat g. legem lis eet sup re ali
ena ¶ Querit glo. quid si bone fidei
emptor no vult repetere pauz / s; vult
agere ad interee / nunquid pot et rndet
q. sic (tn in contrarium mouet unam ronem
(qz contractus e nullus et ex nullo co
tractu no oritur actio / vn verz e pre
tiuz repeti p condicionem sine ca / s; ad
interee ideo no agit qz contus e nul
lus et hoc pbatur tali rone / si poss;
peti interesse tale interesse succedet
loco rei et sic ex contu nullo ageretur
ad euz implenduz / s; unde q. co
tractus est nullus quantuz ad rei trans
lacionem / aliquis tn est in pjudicium
vendentis ut ex eo bone fidei emptori
nascatur actio psonalis / ut ff. de contr.
heri emp. l. et liberi hois et facit q.
no C. com. de le. l. si § ult. et C. no
licere habi. metro. l. i. li. x° et de fu
lumto l. si ff. de act. emp. l. emptore
§ ibidem et l. iul. § si quis virgines
et ff. de contr. heri emp. l. s; celsus § i.
C. com. utriusq; iudic. l. si fres.

QUalludis. hic loquitur qn fit fraus
de contractu ad aliuz contuz qa
dum vassallus vult rem ea
vendere fingit se in feuduz dare
p modico precio hic eni intervenit dolus
in fraudem legis commissus sic et al. C.
[me]man. p dulsas et l. ab anastasio me
[man] ... ito igitur contractus e nullus et qua
in est hunc contum de tam feuduz libere
revertitur ad dnm et ex pone libere
l. ipo iure no tn dns potest sua aucte
possionem apprehendere quam bone fidei
emptor tenet qz in ea ht eam ab ipo
dno ut ff. si nul. ven. nore l. i. § ulta
re requit igr. con. emptore sinam
pot agere de evictione ut ff. de neg.
g. atqui natura § cu me absente be
nuz est igit. q. vassallus amittit feu
dum ipo iure s; dns no pot possi
onem apud aliuz constitutaz aucte ppa
apprehendere sm pe. de cer. no ob. e qd
cuz eo l. si finis qz ibi apprehendens
suam possionem defendebat no inva
debat alienam / s; nome dns posside
bat civile g° p defendenda sua ali
possione pot sibi ius dicere ut ff. de
acquire pos. l. clam possidere § qui
ad nundinas et no ff. in pos. l. i. § inter
dum autem / visuz e q. non e i pjudicium

possidentis bona fide et contra loquitur de i
vasore ¶ Querito utruz ex contu simulato
transeat possio. R° hic e casus q. sic si
intervenit tradicio quod e vm qui veri
tas tendebat ad translacoem possionis
al no transfertur possio ff. de aqua plu
ar. l. emptor ¶ Querit glo. nunquid rone p
tis alienate vas. pdat totuz feuduz et
glo. dicit q. sic de rigore istius § sed
cam te dicit q. pena no transcendit me
tam delicti et ideo soluz ps in qua tra
dicoe delinquitur ad dnm revertitur nam
cuz tradicio sit immediata ca pene et
sic re et aco istud delictuz committatur no d;
transcende rem inestimam qz in hac pte
nulla intervenerat tradicio g° nec pena
ff. de v. sig. l. alienatur nisi dicas q. hic
sit spale qz plus peccat ille qui alienat
simplr ut ff. de iur. pto. l. si libertus
inotorum quod vm credo ¶ Querit hic glo
utru vassallus pot renunciare feudo in
uito dno et dicit q. sic / qz renunciando
desinit ee vassallus et si no e vassallus
ergo no tenetur dno et liber e ab omni
servicio ut B. de vas. qui g. consti. loqh. c. i.
¶ Mouet tn duas rones in contm prima
racio e quia ex isto contu ultro citroq; obo
quia celebratur contra utriusq; et sicut qe
tor renunciando rei no liberatur a pcio ita
no d; vassallus liberari a servicio § dns
no pot auferre feuduz vassallo inuito
ergo nec vassallus pot subtrahere servicium
dno inuito ar. C. de resci. vend. l. ratus
Et confirmat 2a rone qz dns e in quasi p
ossione serviciorum ergo ea spoliari no pot
ut ex. de elec. c. querelam C. de pbat. l.
si de possione ff. de liberali ca. l. liberis
§ si C. de decur. l. generali li. x° dic ut dix
in emendatalibus huius opis ¶ Querit
glo. generali. utz vassallus amittit feu
dum sine certa et cuncta culpa et
dicit q. no requitur g° sine ut B. de
feu. sine culpa no amit. c. i. et
B. quo tpe miles c. iii. fallit qui p
alienacoem et tradicoem se facit a
feudo alienum ut hic qz istud e hic
feuduz p derelicto innuz ergo ius
et possio pditur ar. ff. p derelic. l.
fi. ¶ No. in v. scriba no at g. notarios
qui scribunt iusta que faciunt contra in
fraudem usurarum / ut debeat ab officio
tabellionatus ob infamiam removeri

PReterea. si vassallus maior
xiiii. annis no pecierit in ves
tituram a dno vel ab hrede dni
p negligencias amittit feuduz hoc
dicit maior xiiii. facit B. si de feu.
fue. contro. c. si minor et c. si quis
decessit ¶ Queritur si no pecierit in
vestituram i. annuz et diem an sit re
stituendus in integrum beneficio minor
etat et vr q. sic ut ff. de mino. l. aut
ptoz et § in quibus cais in inte. resti
no est nec l. si. ar. g. ff. de mino. l. e
minus et l. eadem et quibus ex cau. i
pos. ea l. apud iul. et § de in integ.
resti. l. no vr. ar. consqntas pa placet
jac. Idem tenet pe. de cerz. qui dicit
q. hoc ipo q. no pecierit in vestitura i.
annuz et diem lesus e et io restituen
dus ar. ff. de mino. l. minoriduz ¶ ad qd.

ergo iste .§. occupat menbranas cum sit nul
lius effectus et ius eius fuisset intacta mi
noris fuerit quod post eam innovata
remedium impetrat ex quo eius de inte
grate est restituendus cum iste circum
uentus hominis similitudinem in minore qui
non facit inuentarium in aut. de he. et
fal. § pupillus quod cum fuerit iura
regulas unde licet de iure ciuili dap
paratur tum per preterem et succurrit
dominus iac. de bel. opponit ad dicam § pu
pillus de § si vnius de pedas in aut. ut
tum de ap. cog. ubi ad hoc ut penam
legis patiatur cum effectu debet esse maior
xxviii annis et videtur dicens quod aut
adultus legem sprevit et contempsit in
iure naturali vel ciuili et tunc maior xviii a
nnis non restituitur in integrum aut in iu
re ciuili et tunc restituitur quod est valde no
tandum ergo dominus vult quod adultus non restitu
atur contrariat cum in vera contracta per
monicionem patris ut ff. de mino. l. si ex
ca. § si in commissum amittat fallit in
casibus .6. quo tempore miles c. i. et q
fuit prima ca. bii amittitur c. i. ubi de hoc
Item ad in fera qui succedit in feudo
numquid eo quod non petit investituram in
annum et diem cadat a feudo Item si
cadit quero an computetur annus et dies
post xii annum an post xiiii. Et quia de
viro lex loquitur non videtur iuri comprehendi
vel si quis dixit eam comprehendi quasi hoc
sit de natura feudi et natura realis
est ratio masculum et feminam amplecti
tur. tamen dicam quod an xiiii annum non
incipit tempus currere quia in isto nimo an
norum ubi § fugit pedem suum.

Similiter si vassallus legittime
vocatus non venit cum domino in ex
peditione vel non miserit alium
pro se domino acceptabilem vel non soluit do
mino dimidiam partem redditus feudi
vivus cum amittit feudum amittit hoc dicit.
Nota hic dari spacium competens et intel
lige fini qualitatem persone ut ff. de v.
ob. l. continuus § cum ita et fini etiam nume
rus qualitatem et quantitatem ut ff. si quis
caut. l. i. et ii. § quod diximus et attenta
recta via non parcitur nisi in causa
necessitatis ut ff. de exar. tu. l. non solum
in fine pri. debet etiam hic quoddam pam
bulum spacium arbitrio boni viri i. quod
potest sibi spaciare necessaria pro viatico et a
liis necessariis ut l. ab hostibus § si ff.
quibus ex causis maio. Ergo non tex. hic
expressum quod ille qui non potest ire possit
mittere alium domino acceptabilem et in
tellige acceptabilem domino bono viro
ut ff. de fideico. liber. l. thayo ancilla
§ sorore Ergo non ergo hic expressum quod
vassallus potest fungi per substitutum dum
tamen sit domino acceptabilis facit quod
no. 6. si de feu. fue. contro. inter dominum
et agnatos c. si quis decesserit in glo.
no. quod non cogitur etc. Sed quid si misit
non acceptabilem tamen dominus acceptavit
numquid est sibi satisfactum credo sic ut ff.
de iudi. l. sed et si susceperit et ff. de fideius.
l. qui satisdare Sed quid si iste dominus
est platus ecclesie et acceptavit non ydo
neum fuerit numquid preiudicat ecclesie et

videtur quod non ut ff. de tutel. l. ii. § quid
ergo si tales fugiunt vel quia factum plati
obstat ecclesie in acquirendis et maxime
in penis ut ff. de pub. l. fi. § si quis
confessus quia factum plati potest esse obstan
tium ecclesie in quirendis eo mediate
sed non liberatiuum in quirendis et ma
xime noceret ecclesie in penis quirendis
cum pene habeant instar cause lucra
tiue ut lex et no. ff. de excep. doli l.
apud celsum § auctoris v. certum quod
vim credo si in hoc non vertitur magnum pre
iudicium ecclesie. Baldus.

Preterea ducatus. Casus duca
tus marchia et comitatus
non dividitur aliud aut feudum
divisione recipit si consortes volunt ita
tamen quod omnes qui feudi partem habent fi
delitatem facere debent Deinde dicit
quod vassallus pro uno feudo non debet cogi
plures habere dominos quam unum nec dominus feu
di sine vassallorum voluntate ad alium
transferre potest. h. d. Nota quod feuda
principatuum non dividuntur. Et est ratio quia ut
dicit evangelium omne regnum in se ipsum
divisum desolabitur Item dicit aristo.
xii. metha. entia noluit male
disponi nec bonum pluralitas princi
patuum unus ergo princeps Item digni
tates non debent minui sed in gremio au
geri. ff. de offi. psi. l. ob fuerandi Item
dicit lex quod nichil est tam magnum quod
persecucione non fiat parvum ut in aut. de
natura in curia de pu. coll. iii. et no
in aut. de trien. et semis. post prin.
coll. iii. contradicit ergo tanta feuda in sua
integritate consistere sic ex de ple
natibus et c. nisi esset Item iste di
gnitates de rigore iuris non consuetudi
ni ergo nec dividuntur sed ista consequen
tia non tenet per l. ff. com. divi. l. com di
uidundo § si cum de usufructu Ex
pone quod marchiones dividunt inter
se marchiam qui redit ad dominium
de mea parte non alieno nisi medietatem
de v. ob. l. qui rome § si pactum Istud
recidit in illam conditionem an pro tanto ca
dit a toto Et no. quod ubi esset consuetudo
dividendi etiam ista possent dividi
quia nullum est ius necesse potuerunt quod
consuetudine mutari non potest ff. de legi. l.
de quibus § si Certe quod de illis iuris
dictionibus inferioribus numquid feuda ta
lium iurisdictionum possint dividi et videtur
quod non ad instar servitutum que divisio
nem non recipiunt ut ff. de v. ob. l. sti
pulationes non dividuntur et l. ii. et videtur
expressum ff. ad municip. l. imperator ubi
expresse dicit quod magistratuum officium in
dividuum est et ratio stipulationes sunt collegae
quilibet habet iurisdictionem in solidum ut l.
i. ff. de offic. consul. Item iurisdictio in
substantia sua videtur indivisibilis cum per partem ex
plicari non potest ut ff. fam. her. l. inter
iudicio hoc etiam apparet ex diffinitione
ipsius iurisdictionis quia servitus individuo
diffiniri non potest bene tamen sunt in iuris
dictione gradus et copula distincta
et species unde iurisdictio bene potest divi
di per species capitula et gradus sicut patet
ex divisione magistratuum ut in aut. de feu.

q̄ro ac̄r p[ro]ny auc[tor]

ꝯstitu[ti]o ...

q°

q°

Oūma

q°

q°

Oūa

Dūm

Dūm

q°

ar. q[uod]

cuu. §. et indicauit. prīmū v̄. quia cum hic sit phibita pussio maiorib causis ergo in aliis vide pmissa et. ff. de iudic. l. cū ptor. Item feudū equipatur usufructui qui pt diuidi ut ff. ad l. fal. l. i. §. si usufruc. et si sunt due fres hntes vnū castrū cū iurisdictione poterit diuide q vnus habeat ultra talem locū alter citra vel p alternacōem tpiū ut ff. de usufruc. l. quociens ff. de aqua cot. et estiua l. luc. Ergo diuidi pot no ut ipa substancia iurisdictōis q est pase qd incorpale in se ipa diuidat. sed ad diuisionem territorij vel subalternacoem temporū put ipis diuidentibus placuit. Item oīe q extenditur ad extensioe subiec. est naturali diuisibile tamē sut quedam forme indiuisibiles inse ut sunt virtutes licet subiectū eaꝝ corpale sit. Item iurisdiciones qz conceptus mētis nesat cuiuqz ptem diuide sꝫ como ditatem sic at. ff. quad. §. fin. amit. l. nam satis. §. si ego et. ff. de neg. g. l. qui aliena. §. fi. et incorpalia no vemunt ad diuisionem pse sꝫ in 9sequentiā rei corpalis. ff. cōi diui. l. arbitrū §. aquaꝝ. Iteꝝ et hoc teneꝫ iac. ard. in rubella vtꝝ diuidi pot feudum iurisdictōis et decime et dicit q idem est circa in feudo decime qz sile est iurisdictōni et facit ff. de admi. tuto. l. inter tutores ibi dicit bar. se consuluisse de facto sup ista q. cuidam milit fuit 9cessum feudum a pncipe de pluribus castris filij eius postea diuiserunt castra et vni obuenit in ptem vnum castrum alij aliud tandem vnus isto rum delinquid in ptem obuenta[m] alter quebatur vtꝝ pot ab eo priuari et determinat q no qz dicit q ista diuisio e quo ad administracōem diuiꝫ aut adhuc est penes quelꝫ pindiuiso simul et in solidum et io pac. ipa rem no ht priprium et allegat p an istum §. §. et glo. u. dicat az. q feudum non diuidat int heredes vassalli ff. cōi. di. l. cū diui. in pri. sed illa glo ht intellem quo ad penam. s. ut si p pte cessatum in fidelitate totu feudi incidit in 9missu et inde bar. ff. de publica. l. fraudati. Et loquēdo in feudo marchie ducatus vel comitatus verū dicet qz no pt diuidi. Cz loquēdo in alio feudo inferiori alteri9 territorij cum in hēret iurisdictio no dicat vim qz ibi cadit vera diuisio iuris et administracōis et adde quod no. guil. in l. ult. ff. de rer. diui. ¶ Idem bar. dic. q si fratres diuidut int se illud q no pot diuidi nisi quo ad simpliciam administracōem fit q p delictum vni9 superior pt exercere iurisdictōem sup toto territorio seu in bonis vtriusqꝫ cum ad quēlꝫ ptineat in solidum quod michi no plꝫ loquēdo priuatiue quia si plures hnt priuitem que e quid indiuiduū et vnus eoꝝ cadit a priuitate hoc no nocet alti ymo videre q pvus no de cresendi totū applicaretur alti qui

no est priuatus quasi vno extincto est quedam mors ff. so. ma. l. si quis sit ff. de lib. et postu. l. gallus. §. et qd si tm et. ff. quad. fin. amit. l. aquaꝫ ff. si fin. ven. l. loca corpus. §. si fundus vel apud dnm qz dns et apud vassallum qz vassallus erit iurisdictio ordinaria diuisa rone tm simul et in solidum et comoda iurisdictōis diuident int eos qz diuisibilia sunt iurisdictio aut no diuidit qz no diminuit in sua essencia p cocau suꝫ et oīe q no iminuitur p 9cau suꝫ indiuisibile e ut l. ult. ff. uti pos. vnde dnt canoiste q canonia no pot diuidi nec intensiue nec extensiue qz no ht ptem de post ptem Et si vno canonico mortuo duo eligant vice illius no sit diuisio sed dualitas cz in pbenda qz fient ptes p 9cau suꝫ cet diuisio et io ad vnam prebendaꝫ no possunt ee duo homines ut dco. c. maiores de pben. in nouell. ¶ Pone comes decessit relictis duobus filijs simul et in solidum comitibus vnus eoꝝ e pditor regis alt fidelis nu quid fidelis debebit diuide vel solue ptem extimacōem comitatus. R. q no ¶ Quid si duo fres hnt vnam turrim in feudu et diuidut p superius et inferius an superior heat rei vendi et vi q no sed inferior tm. c. de rei ven. l. i. nisi dicas q inferior ht dnim utile tocius et superior utile vtilis dnim quod lege no cauet ¶ Pone tituis ht in feudu domum coem tecum te absente totam inhabitauit an tibi teneat ad dimidia ptem hitacōis et vi q sic qz inhitando fi pensionis et vi q sic qz inhitando fi pensionis et vi q sic qz inhitando fi pensionis. ff. cōi diui. si quis put luctus papian. ff. cōi diui. si quis put. ff. de pigno. si is qui. §. fine autem de pigno. si is qui. §. l. de donac. l. in edibus et ita tenet q quidam alij tenet 9tra quasi re sua videat quis uti qz in quolꝫ angulo ht ptem p indiuiso et sic suo iure utat ut l. in eo pforo et l. sab. cōi diui. in si. magne glo. fin. ricar. malum et cy. in dco. §. sine in addic. cy. quia qd no pot diuidi per 9tractum no pot diuidi p delictum. ff. de iudic. l. omnem et quia feudum no debꝫ emi pfectum a pncipe qui no dꝫ esse aucius seu venalis si potit inponi in aucis fructuum ex quo opꝫ totu quia si duplicatur emolumentum duplicat honus at. ff. ad l. fal. l. i. §. si colis dis ut si ambo tenebant inpincipio dim centu equos iste vni9 teneat centu equos at. q inponit ei sarcina. ff. ne quid loco pu. l. ij. §. si quis nemo quod be tu est ¶ Pone duo fres marchiones diuidut hoc ino qz vni marchia co ta alij allodij tota nuq valet diuisio R. sic quia quo ad marchionatu no e diuisio ff. fam. her. l. et puto. §. l. et. ff. cōi diui. l. si quis putans. §. plt sꝫ fortificacio iuriorꝫ et eius 9solidacio. c. fam. her. l. familie p acau. ¶ Sed nuquid si marchionibus noua castra 9cedant vtrū intelligant esse de marchia et sic no possint diuidi R. non quia marchia mechio mechoica e de

acapit. ie. do. l. in agris et lis nominet
marchio istud e causa honoris ꝫ si nuia
marchie marchia e depat. dota. ut. p.
ai. ut. bald. et no q cotio ht quedam
in comoda. s. quia nale vicii et c. qui
et quibus qztn ps debetur. l. ij. item qz
p corona venitur ad arma. ai. de fru
ui. p. l. iiii. ie col. et diuisio que pcedit
de statu garda uncia laudat. ff. fa. her.
l. si. ꝫ illud in allodijs. No q omnes
vassalli tenent ad fidelitatem sine feu
dum sit diuisum int eos siue no
Nota q p vno feudo no cogitr quis
hre plures dnos. quid g si dns dece
ssent relictis plurib; filijs. Rño ipi int
se possunt ordinare cuz eoz fiat fide
litas ut. s. si de feu. fue. qtro. c. oms
filij et si no ordinat quid dicit q
vassallus pot elige ut. l. dicentis q
qui relinquitr. mezto de certis hrdis
est electio ut. ff. de le. i. l. si quis a filio
p. si quis plures et hoc tenet iac. bel.
p. l. i. ff. de solut. ꝫ melius facit. ff. ad
sill. si quis in gru. p. si cum oms ul dic
q faciet fidelitatem vni vice oiz quasi
vni corpi ai. ff. de condi. et de. l. cu si
dns. p. si. ul dic cu faciet fidelitatem
antiquiori ut. ff. de fide. instru. l. si. et
q nota in. c. i. ex. de maio. et obe. pez
pinio ul dic put hetur inti. de quibz
dam alijs caplis ex. oz feu. c. denego.
quod captm est extragans et quidam
dut q sit pale seu canon in quo sit q
tinetur. Insup etia te instructum ee
volumus q si dns aquo feudu tenebat
dm suuz pluribus heredibus relictis ob
ierit vassalli qui cortez illud tenet no
cogitur fidelitatem p eo feudo facere
nisi diu illud feuduz pro particulari qui
sm ius feudi no dz quis duas fidelita
tes p eodem feudo facere. Sz ille tex
no est autenticus nec e redactus i cor
pore iur. No q dns sine volutate va
ssallorz no pot ius suu ad aliu trans
ferre. s. r. sine vniusitate ꝫ cu vniu
sitatem pot ita tamen ut vassalli g
uiorem pnditatem no paciant quod d
ut. s. de capi. qui curiam ven. c. i.
Trerent glo. quid si vassallus decessit
relictis duobz filijs vno utili ad pu
enduz alio inutili utrqd dns possit
assignare totuz feuduz ei qui e util
erunt dixerunt q no alij q sic ciud
q aut in util ad pueniendu est inhabi
lis ad succedendum et tuc no pot quod
dic ut. s. an mutus ul surdus ul ali
in pfait. c. i. et facit ex. de pben. c.
sup in ordinata. Sz ego quo ubi
in utilis no succedit de mero rigore
an succedit si ille qui e utilis exhibe
at plenarie suicia co suetta et e ai.
q sit. ff. de lib. lega. l. si is qui duos
Item ione sanguinis q facit vnius vi
dent feasse oms ai. c. de ag. et cen.
l. cu sam li. xi. Inguu videtr quia
quos natura feudi no includit pru
cuz includere no pot capacitas eni in

tu secta ee dz quod e verius sicut si
essent duo filij vnus eet legittimus
alter spurius nam habilitas legittimi
in spurio nichil influit et idem in
similibus ut ff. de l. ij. l. si ticio et ei
baldus.

Insup. Causa dic. si filius vassal
li offendit dnm pris sui aut
pr. adno requisitus dz eu du
cere ad satisfaciendu dno aut filiuz
a se sepa re aliogn feudo puabit. Si
aut pr. vult euz ducere filius autem
q temp nit pre postea mortuo filij
no succedit in feuduz nisi pris dno sa
tisfeat. Item etiam puabit de domes
ticis vassalli. Item dic si vassallus vas
salli dnm dni sui offendit feuduz a
mittere dz nisi p s inao altius dni sui
hoc fecit que sine fraude ante huit
et si requitus adno suo patris sit fa
cere et si vassallus idemqz dns ado
mino requisitus suuz vassalluz qui
dnm suuz offendit no requisiuerit
ut dno suo satisfaciat feuduz amit
tit. h. d. Nota q vassallus tet
deducere filiuz ad satisfaciedu ul
a se filiu sepa re et e ro qz dz iniuria
dnz etiam qt filiu suu ante fam ite
et post fam filiu delinquetem a se se
pe rare. Sz utrqd pot filiu dare
p noxa. Rño no insti. de nox. p. si. ite
utrqd p talem sepa coem pdit ius pa
tre potatis. Rndeo no ut. c. depa
tria po. l. abdicatio. Item utrqd ob
hanc cam potit filiu exheredare. Rño
non quia hoc no ponitur int cas
exheredationis ut. c. de lib. pre. aut.
no lis. Item utrqd iste filius sit ex
pulsus succedat in feudo. Rño nisi pris
dno satisfecit ut statim sequitr.
Sz utrqd ista satisfacione potit fa
cere post mortem pris. et vi q no
quia tempe mortis erat capax ex
suo delco ut. ff. de le. p stan. l. inter
ueniet. nisi dns sponte eu in amica
am recipiat ai. ff. de adime. lega. l.
q si itm et c. fam. her. l. in ipsius et
ff. ad sill. l. diu9 in rone lie. Nota
hic q quis tenetr pro omnibus domes
ticis suis. s. ut aut requisitus adno
deducat domesticaz ad satisfaciedu
dno aut sepz a se. Sz utrqd erat
ita si domesticus rem aliam 9iua
dit. Rño no ut ex. de resti. spo. ai
ad sedem. Sz utrqd vir tenet repel
lere vxorem offendentem dnm suuz
Rño no ai. c. de fu. l. manifestissimi. p.
si. vnde ab istis domesticis excipit
vxor. Nota in isto. s. q qui ingra
titudo pueniet gram impedit illam
nisi satisfacio interueniat. Sz qui tpe
gre eet quis ingratus lz offerat sa
tisfactionem no euadat puacione qz
magis relinquid tpe gre qua ille
qui nodum est ingra. Item ille qui

Nondum est in ipsi non est adhuc in iure sen
tentia dicere dum dicat tex. quod maiori pena
digni sunt qui cum in iure sunt modo de
bent obedire mandato ut l. i. C. de
conduct. et pro. domus auguste li. xi.
Secundo quid si vassallus commisit felo
niam ante investituram tandem petit
investiri Econtra adversarius petit
eum disvestiri, sed ipse dicat quod non potest
disvestiri quia non fuit investitus et
negat se commisisse felloniam, ergo utrum
quid iuri dicit quod quod disvestiri non
potest quia de gradatio non perdit ha
bitum absurdum enim est prius de fine quod
incipiat ut ff. de cond. et demo. l. tractio
vsufruct. sed ad hoc respondetur quia
felonia est obstantia ipsi investiture
unde alii dicunt quod aut felonia est visi
bilis vel de facili probabilis et tunc non
debet investiri aut est invisibilis et requi
rit altiorem indaginem et tunc debet
investiri quia hec petitio sapit possessori
um adipiscende vel confirmande potius
magis quam petitorium quia non concludit ad de
clarationem utilis domini ut C. de edit. di
vi adri. tol. l. fi. et ff. de fal. l. si quis
legatum et ex. de confes. preben. c. post
electionem et de appellat. constitutus co
sideratur quod duplex est possessorium scilicet iuri
et facti ut no. quod in l. ii. C. de bonorum
pos. secundum ta. item possessorium iuri est du
plex quoddam quod sine libello exequendum
est ut cum petit bonorum pos. cum bonorum
na ut C. ad carbo. l. i. quoddam quod
non est exequendum nisi oblato libello
in possessorio ut no. in l. i. C. quorum bo
norum modo ad propositum in possessorio de
quo loquitur non requiritur libellus ergo
proceditur summarie antecedens probatur
per id quod no. quia ubi no. B. per quos si
at investi. versus nulla consequentia est non
quia ubi non requiritur libellus ibi non
exigitur processus ordinarius per ut sum
atis est vera ita quod ea que requirit
altiorem indaginem non impediunt pro
cessum sed debent sua in processu ordinario
ut no. in l. nam postea versus si unde ff. de
iure iurando et facit ff. de contra. emp. inter
vas. et episco. c. i. de alie. feu. pate. c. ii.
de edil. edic. l. bone versus si sub conditione

Tertio quid si post mortem patris qui
recepit investituram filius petat inve
stiri se et excipiatur de eius felonia
Respondeo idem quod supra dixi et facit quod no.
in l. C. de edic. divi adri. tol. caveant
tamen vassallus ne super exceptione doli vel
ingratitudinis litem contestetur vel oppo
nat peremptoriam peremptorie quod
idem est nam tunc oportet iudicem cog
noscere de ipsa exceptione ff. de iudi.
de qua re cautius quod est dicere domine si
felonia quam vos dicitis quod salva reveren
tia vera et suo tempore constabit non est vera
procedendum non est quia prius debeo investi

qua de tali exceptione disputetur et sic
sua replicatio veniat ad declinationem ex
ceptionis non ad litem contestandam super
ea al. ut dixi admissa exceptione per contesta
tionem litis vel quasi super ea oportet de
ipsa cognoscere ut ex. de resti. spo. c. i. et
ita fuit me intelli. glo. ff. de iudi. l. si
de vi. circa finem Quarto querit glo. nunquid propter
delictum patris filius amittat feudum an
vel paterni Respondeo ista questio potest intelligi duobus
modis uno modo circumscripta consuetudine feudo
rum alio modo ea supposita in esse primo casu
nimirum non perdit nisi sua propria pena de me
rito ut ff. de pena l. non tamen versus si emanci
patus et ff. de iure pro. l. divi fratres
ne ipse feudum est munus commune non domini
patris quod non non aperte sed agnitione a civitate
rerum natura tribueret ea manent eis
incolumia hec enim maiores eius ei dedi
sse dicit tex. ff. de in. et rele. l. ii. item
per delictum videtur pater extinctus et de me
dio sublatus ut ff. de pena l. prima versus si
lium et ff. de bonis lib. l. quintum et sic ne
pos iure immediato succedit avo ut ff.
de pena l. emancipatum versus fi. si non tamen loqui
mus secundum consuetudinem feudorum delictum patris
nocet filio iuxta illud verbum maiorum vo
rum exempla tibi prediciant Et item
patres comederunt uvas acerbas et den
tes filiorum obstupescunt ut B. si vas. feu.
privare c. i. et motiva consuetudinis est ut
vassalli magis metuant nam naturale est
magis metuere in filio quam in se ut ff. quod
metus causa isti quidam versus si considerantium
vivum quod si non est motum iudicium ingratitudi
nis contra offensorem forte non potest moveri
contra filium si tamen post. dominus querelare solvit
nam hec pena ex delicto venit arg. ff. so
luto l. rei iudi. versus hered. et ff. de iur. fis.
l. eius qui delatorem item ista actio est
quasi actio iniuriarum que tendit ad vin
dictam et ideo non datur heredibus nec contra
heredes arg. ff. de colla. bonorum l. cum emanci
patus filius et quod no. in l. si ille C.
de denun. li. x Sed posito quod dicetur quod pro
pter filius innocens offerendo domino con
petentem satisfactionem possit evitare feudi
privationem et iste versus est arg. quod sic sed contrarium
puto quia prius dementium ponderat
Ex hiis etiam apparet quod si dominus non est conques
tus cum potuit conqueri quod filius eius non
potest obiicere felloniam quod verum est nisi esset
talis felonia per quam vassallus feudum
perdidisset quia in iura que trahit secum
executionem etiam in heredem transit ut ex
legatis no. ff. quod quisque iuris l. iii. versus quod
ait pretor et ideo si esset fellonia commissa a
lienando vel esset alia felonia tamen esset
appositum penam quod pena vassallus cadet
a feudo ipso iure tale preiudicium transiret
in heredem etiam querela non proposita quod est
non Quinto si vassallus huius feudi anti
qui commisit feloniam per quam debet amittere
feudum et dominus ei remisit felloniam reser
vavit an agnati eo mortuo succedant
in feudo quasi antiquo Respondeo et glo. quod sic

bene ar. ff. de pactis. l. si pacilum; §. si here
et impen. l. quod di. et ibi no. et C. de
vas. de arpi. eta. c. i. ja. bel. Sz tu dic
ut dixi in alia qone. Nam siquidem
vassallus est ipso fco pnatus p sinaz
legis tunc ista est noua 9cessio et est
feudum nouu. Nam dicit lex q si tes
tametuz est fam irritaz capitis dimi
nucoe deinde testor emancipatus
9firmat pmu testm agit ex 9firma
te no 9firmato ut ff. de sun. ta. l. q
exhibis. §. testo. Si aut feud; no es
set anichilatuz sz anichiland; tunc
supuenit noua virtus impiacenti
materia et potencia matie ei inqr
et ab illa denoiatur ut ff. de le. iii. l.
questitum. §. illud fortasse hemus exm
nale in pomo aranao cum humiditas
in hyeme multuz desiccatum postea
in vere remitescit. Nam idem e po
sanitas ceraz que reapatur. vna
et eadem esse ut ff. de edil. edic. l.
qd ita sanatuz. Concludo in vno vbo
q excuao veteris feudi no e nouu
feudum. Secus si eet addita noua
forma ut ff. de iusti. et iure. l. ius
ciuile et quod no. inc. qui auete de
pben. li. vi. ¶ Querituc in §. illud ec.
si vassallus vassalli dnm dni offen
dit an debeat amitte feud; et vide
q non qz no est ei vassallus sicut nc
socius socii nec libertus liberti ar. ff. p
so. nam socii ut ff. de lib. agno. l. si quis
alibis. §. si quis a liberti/ingenuum fecit
iste. §. et pt eero qz feudum afficatur
p pnauz sicut fruct; afficat rem ar. ff.
de sun. insu. pdio. l. via. §. si fundus p
cum ea bnficio feudi sint dns dni ergo
vassallus vassalli dz dilige dnm dni
ar. ff. man. l. si no no remunerandi. §.
idem pap. nam vassallus no debet
amiciciam cu inimicis dni copula
re ut j. ti. ii. c. i. Sed 9traz eadez
est disciplina. ergo sicud no debet
copulare amiciciam cu inimicis
sic no dz offendere amicum dni ma
xime dnm dni ut hic ja. bel. Con
sidera q hic 9currunt due cause
scilz pma q dat cam infeudandi sa
que est ipa actus infeudandi pro
vassallo/immodo videndum e in caus
subordinatis a qua denoiet ef
fectus. nos videm9 q 9ings deno
minetur ab vna causa 9ings ab
altera ut ff. de inoff. tes. l. pap. §. s
nec impuberis Sz pot videri q ibi
sunt due cause diuersis ronib9 con
currentes ut patres Sz qo querit
de causis quaz vna e totali pa
et alia totalit pa dicam9 aut q
aut pma disso induat sequetem
sz no includit effcm eius et tunc ex
pa tm insurgit effcus ut patet in
mandante et mandatario/nam in
andans est ca anterior mandati

tiuis autem qui explicat 9ctuz est
causa posterior et quia effcus 9ctus
includitur in ista causa posteriori et no
pma actio incipit a posteriori et attri
buitur utilis ut ff. de act9. emphi. l.
iul. l. §. si pcau. ff. man. l. idemqz. §.
si quis tituo sz qn pma ca includit sua
et effcm eius tunc pmam inspiciimus
ut ff. de soluc. l. si ita stipulatus fuero
§. si. cuz. l. se et ff. de fideiu. l. si quis p
eo. §. si unmos/pmo ita est q in feudis
ca pma includit sam formitez licet
quoque ad determinatam psonam qz
et si psona no sit demostrata tamen
modus et forma est designata ita
q sub alio mo ul forma no pot infeu
dari ut C. de l. cor. i. §. ex eadem lege
vnde p hoc videtur determinacio vera
q ille qui offendit dnm dni dicatur
offendere pprie dnm suuz quia ma
sciam9 quibus auctas ma impcitur
ut l. ii. C. de veti iure em. non ob. l.
si quis aliber. §. si quis liba qz ibi ca
pma nichil influit in libertuz liberti
Caue tibi ista racio 9cludit q vassallg
vassalli tenetur iurare fidelitatem pmo
dni quod est flm quia p eodem feudo no
cogitur pluries duos hre et tame de
terminacio dni jac. vera e quia no pot
vassallus facere 9dicoem dni sui deteri
orem et ideo felonia si vassalli noceet
pmo sicut et felonia domestice p nos
feudatario ut C. §. pe. ¶ Querit glo. si
vassallus feuduz dedit aliuz in feud; et
ille alii et ultimo alienauit quis debet
reuocare ar. q pmus ff. de sez. expoz. l.
ult. cu; concor. glo. ar. 9tra. §. iste tu
dic q pm9 dns reuocabit qz directum
ht dnm sz alii nullum hnt dnm qz util
dnm transtulerunt in ultim ut C. de leg
cor. §. sile. et dic ut ibi noui. jac. bel.
istud rone videtur qz sicut vsufruc.
reuertitur ad pprietatem ita feudu tm
ista qo alaoiem intellam requit Sec
dum e eni q ad illuz dz feudum redire
p alienacoem ad que ptinebat in ipa a
lienacone pstare 9sensum et io si ad
pprietatem ptinebat prestare consen
sum ad eum redit. Si aut ptinet ad me
diatum infeudatorem rediret ad eum lis
eum utile dnm transtulerunt tame re
manent reliquie debent ei pncia et
ipe est dns quo ad sum vassallu et dz
ei fieri recognicio et ipi pstari fidelitas
licet e extoto ab sortum alio9 reliquie re
manent ut ff. de hi. insti. l. talem. §. fi.
Querito q° cum9 pabola requirat in ali
enando vtrum pmi dni an inmediati 9
cessoris an vtriusqz dnt do q ista qo
determinat ptex. hui9 9stonis inter ibi
hito consilio. ibi duz dic siue pmissu
dni. nam dni intelligut s. maioris ad

q°

q° [illegible]

q°

quem directo res feudalis ptinet dignoscat
ar. ff. de le. iii. l. quos autem fuos et ff.
de relig. ut et sump. fune. l. ii. § l. i. quod
nota in. l. ii. ff. si ager. vec. vel emphi. pre
eo eius consenciente ipse videt alienare
ar. ff. de donat. l. iii. edibus. §. q si filius
et. C. de in offi. dona. l. plt. in fi. alii dicunt
hoc verum quod dz principalis dns consentire
sed nichilominus etiam requiritur consensus
immediati infeudatoris ar. ff. de aqua
plu. ar. l. iii. concedendo et. l. in diem.
et. ff. de verb. inspi. l. i. §. dementiam ar. sz
contra hoc vi. q sufficiat consensus
maioris dni sine consensu prioris vassal
li ar. ff. de macedo. l. filiu. ho. dns azo
in summa de iure emphi. §. sz qui possit
dicat q emphiteota prius si velit vendere
ius suum dz requirere consensum dni prioris
et non fi ar. ff. de aqua. coti. et esti. l. lu
cio. ff. de usu. et ha. l. si ita qz primus emphi
teota desinit esse naturalr et civiliter possi
dere ut no. ff. dns alienando emphiteoma
ta sua et desinit esse naturali et civilit
possidere ut no. ff. como. l. si ut certo. §.
si duobus vehiculis et ideo eius consensus
non dz requiri qz non est dns etiaz si ha
beat q vassallum suum quedam iura p
sna/reale cum ius nullum retinet dns jo
blanc. in summa sua li. ii. dicit q quicquid
allegatur pot hinc inde consensus maioris
dni dz intervenire ut. s. quibus modis feu
amit. §. fi. et de conten. feu. §. et si clientu
lus et quali. usus bene sit tene. §. si quis
miles et allegat pecam iiii. §. illud quoque
/nam qz alienando offendit dnm dni ergo
ad vetem dnm revertit et ista e ratio. si
autem offenderet aliter in mutando i ipsa
psona vassalli rediret ad vassallum ut
haurit habeat saltem sue in iure ulcione
ar. ff. de colt. bo. l. ii. §. emancipatus filius
et hec nobilia sunt et vera. Tercium an
dns pot cogere vassallum ut ei feudum
ostendat p quo pstitit sacram. glo. argu.
et sic ar. ff. de act. emp. l. tianus tu dic
ut nom. s. si de feu. fue. contro. i. vassall.
si feudum. jac. bel. de hoc no. ff. de rei ve.
l. si in rem agat aliquis tangit in. l. ii. C.
qui et quibus quarta ps debe. li. x. utrum
ad illud iudicandum possit cogi uxor z do
mesticis adde dicit quedam glo. q sibi
ipsi nemo incertus e q in possideat ut
nota. ff. de v. sign. l. subsignatum. §. fi.
/ item in memoria sua quisque retinere de
p qua re suum pstat ut. C. de shen. et
cornit. stip. l. magnaz. Tercio an vassal
lus pot cogere dnm qui ei feudum de carne
ra dz ut ei possiones ex quibus percipere
debeat feudum pstet ar. q pot. C. de doa.
l. si quis argentum. §. i. tu dic ut nom. s.
de feu. cogni. c. i. jac. bel. in principio ratio
est q non cogatur quia incertus e debitum
ut ea invenia non teneat nisi habeat ptem
quia pstitutus alius non vi. actio nata
ergo non pt cogi dns ad solvendum ut ista
de excep. §. temporales.

Preterea. Si contentio e inter vass
allos de bu.... dns cognoscere dz
Si vero e inter dnm et vassallum
tunc pares curie debent cognoscere

ultimo dicit q in di sacro fidelitatis debz
novatum excepi imperator hoc dicit. Op. q
inter vassallos non sit iudex dns sz coram
iudice vel arbitro debeat terminari ut. s.
de pace tene. §. si uo de lege cor. c. ii. i prin
cipio ut hic in glo. et ibi nom et dic ple
ut nom. s. de investi. in ma. fac. illud. §.
illud tamen. Tercius q° hodie habeat cog
noscere de ea feudi sic tenedum e sine
dubitatione aliqua q si q° feudi vertitur
inter dnm et vassallum. f. in restitucia vel
amissionem qz di. ee cominissum vel utrum
vassallus debeat ipm hre vel non vel de
violencia iure feudi fca vassallo p dnm
p qua vassallus conqueritur in omnibus istis
casibus p pares curie i. p alios vassallos
adiio sub debito fidelitatis iuratos ut
recte diffiniat ea dz tractari et diffiniri
nisi forte inter eos p spale pinutum vel contra
consuetudinem aliquid sit detractatum. Si
vero inter duos vassallos ea agitur quis
eorum pocior sit in iure feudi tunc dns feu
di vel eius curia hic cognoscere et iudi
care ut hic et. s. de conten. feu. c. si fue
rit contentio. Sz quid si dns feudi n
recognoscat superiorem ut rex francorum
et est contentio coram ipso / ro q cog
noscunt pares curie / et si forte pares
curie sunt regi minus favorabiles vel
noluit cognoscere / nec litigantes velit
eam committere cognoscet pp ire peti
ut extra de iudic. c. novit. / Item et pp
defectum iusticie ut ex. de foro conpe. ex tira
nsa et. c. ex tenore. Quarto si de po
ssessione feudi et non de pprietate agitur
nec agitur feudali possorio sz simplici
possorio sine mencione feudi vel emma
tatue p ferunt verba feudi tamen facit ta
lis emmacacio ad eam et sic non oz eam p
bari ut ex doctrinam innoc. ex. de prml. ex
pte abbatisse verba / emmacatiua q non
possunt pdesse non debet obesse qz non in
formant iudicium Cum ergo quitur utrum
iudex ordinarius pot cognoscere / ro sic
ut ex. de foro conpe. ex pte. Quintum si vas
sallus conqueritur de dno non de re feuda
li vel eius occasione vel eq. dns de vassa
llo / ro scimus regule gnali q actor foru
rei sequatur ex pnatum coram iudice ipius
rei ut. C. de iuri. om. iudi. l. iur. ordine et
... sto. conquente de of. ordi. ii. irrefraga
bili. §. i. Sextum si dns dic aliquem suum
vassallum ut ille negat numquid dns pot
de hoc cognoscere / ro non qz eet iudex in
ca ppria sz ordinarius iudex inde cognos
cet vel arbiter ut. s. de lege cor. §. i.
Septimum si extraneus agat directa rei vendi
c. vassallum rem feudi petendo non ut feu
dum nec contendendo de re feudali / ro in
hac ca videtur q debeat cognosci p iudi
cem ordinarium quia quo ad iuri dictionem iu
dicis debz inspici qualitas peticois non
qualitas defensionis iuxta cae tangentis
ut ff. de iur. om. iudi. l. ca quedam. §. fi.
xi. q. i. experiente et. c. si clericus de foro
conpe. ca sit gnale / nec ob. e. ti. c. ex pte q
quod ibi di. q q° pprietatis rei feudalis
coram dno feudi est tractanda subaudi
s. cum agitur inter duos vassallos de iure feu
dali quis eorum in feudo sit pocior nec in
dubium revocatur an res sit feudalis / porro
si de iure prioris agatur i. de iniuria quis

ad que venit possidentez qz nichil coe ht p
prietas cuz possione ut ff. de acqui. pos.
l. naturali. § nichil coe et ff. p empto. l.
ij. § separata iudex ordinarius vl delega
tus eius eum audiet et ita intellexit
goff. istuz §. p. et c. vez de foro cpe ut
ipe notat ibidem in summa vel dic que si
reus excipiat et dicat rem ee feudalez
et noiet dnm in iudicio qz summatiz cog
nosceretur de ista exceptione et si p summa
riam cognitionem appareat q sit res feudal
remittet ista cognitio ad dnm feudi qz
ipe est iudex ordinarius vassalli ar. ex
de foro cpe. Si clericus laycuz ꝯm autem
nichil ꝯsueuit p summariam cognitionez te
met p'cedit ordinarius vl iudex delega
tus ꝯz dns jo. blan. li. iiij. ti. de coten. fe
in summa dicit q in deo c. si clericus laycu
est spale fauore ecclie ¶ Pone q dns
agit coram paribus contra vassallu rei
vendi. qz dicit eu recadisse a feudo vl of
ficio iudicis qz petat ab eo ut recognos
cat se esse vassallum ille alm noiat iu
dicio tamq dnm inquid noiatus ad hec
cognosceret Resp. nequaq qz ex hoc surgit
qo inter ipos duos unde noiatus i iudi
ci reus ut ee ut lite no ꝯt. qm sit rept
et c. ubi in rem actio. l. ij. et c. ij. de cri
agri oz aut. qua in prima et ff. de iudi.
venditor constat aut q inter actore re
um et iudicem dz ee dira psonaz ut ff.
de iur. om. iudi. l. qui iur. dictioni et ff. de
iudi. l. si ame et ff. de ar. bi. l. ple. et c.
nequis in sua ca in rubro et nigro et ple
p primo ex. de v. sig. expte ¶ Q'ro utruz
pares debeant ee de eadem prouincia va
gare ut B. de pace tene. c. si duo. § si tres
vl plures quia iniquiz e q iudices vl li
tigantes cogant de patria exire ut in
aut. ut litigan. cirta pri. coll. ix. et i aut
de questo. § sup hoc et c. de decur. l. cura
les nisi forte ca prouincia no reperiant pares
et sit locus vicinus ar. ff. de damp. infec.
l. iiij. § ca vicinuz et ff. de ar. tu. da. ab h.
l. diuus marcus ¶ Q'ro si pares sint sus
pecti utruz pot eoz iurisdictio declinari
et videt q non quia sunt iudices ordinarii
iudices dico singulares in ca feudi no gña
les ut no. B. de inuesti. in maritiz fac. c.
i. in glo. q incipit et istud iudex eniz ordi
narius no declinat. s; ei alius aggregatur
qui no sit suspectus ut c. de iur. om. iudi. l.
nemo et c. de iudic. aut. si no ꝯtingit ra
tione admitti purgatam suspectio fraudis
ut ff. de suspec. tu. l. si tutor aliqua ut ff.
de eden. l. si quis ex argentariis. § i. ista
dic q ex iusta ca pot recusari/ nam dum
taxat etiam ordinarii recusari possunt ut
ex. de foro cpe. c. lz. et c. si quis clericum
porro in feudis ratione iurianti si discrepit
ius ciuile a iure can. et dz seruari ius cano
nicuz ar. de. c. nouit/ no. ob. B. an apud
iudicem vl curiam dni qo feu. debe. ter
mi. c. i. insi. quia ibi loquit de incolora
ta recusatione no de iusta ar. ff. de inoz.
l. inoz. aut. magratus/ et in c. suspicio
nis de of. dele. et facit B. de inuesti.
i maritiz fac. c. i. § si ibi ty iac. de bel. tz
q recusari no possint qz sunt ordinarii
¶ Pone quidam dicat se vassallum ee ali

cuius ut rem vl feudum rem heat ab illo
petens ab eo inuestituram ille negat
hunc sum ee vassallum et ita no iudex
in illius curia pares hic inq in isto
dubio cognoscant pares r. o sic ar. ff. de
iudic. l. si quis ex aliena. et B. de contro
inter vas. et epi. c. exco et c. de peti
hez. l. si putas prei iudiciuz facit glo. ordi
naria que est in deo. c. i. de inuesti. i
ma. fa. Innoc. dicit q qn ca iurisdic
possit separari a ca principali tunc ratione du
bii cognoscat ille qui al' cognitionem no
heret. s; ipius iurisdictionis s; ubi no pt
separari quia ca cause no est ca no solum
principalis s; ipius iurisdictionis tunc no
pot cognoscere nisi eam ne in ca sua cog
noscat ut no. primo. de foro cpe. c. vez
et facit q no. ff. ad munic. de iur. patauz
¶ Q'ro utru coram paribus heat locum
recog. reconuentio sup re no feudali et
videtur q no qz pares hnt iurisdictionez
singularem et limitata/ Item preter iu
ris ciuilis regulas/ Item iste consuetudine p
tinent ad diuisa capita iurisdictionem ergo
no ht locuz ius accrescendi ar. ff. de acq.
re. do. l. in agris ff. de ꝯdic. et de mo. l.
mulier et titio. ff. de bonoz pos. l. s; ci
prono prei iudiciuz est ita iur. ut c. de sen.
et int. lo. o. iudi. aut. et ꝯsequenter et ha
buimus glo. ordinariam nobilem i deo.
c. i. B. de ꝯtrouer. feu. apud pares termi
nanda no obuia quia qz in eis agit
de magno preiudicio puta de successione
vl ob' ꝯz iur. di' no ꝯtrauz magnu preiu
diciuz ymo ꝯtinet fauorem quia pater
no hnt adire diuersos iudices ar. in l. i.
ff. de quibus rebus ad eund. iudic. eatur.
¶ Et nota q ois reconuentio auget ex
tinctuz iurisdictionis etiam i. subsistendo
verbi gratia si iudex no pt cognoscere nisi
a centum libris supra p reconuentionem co
gnoscat quinquaginta ro eni hic auge
tur iurisdictio qz p hoc acquirit vniu g'
dum iurisdictionis quem prius no hebat na
et si rex francorum acquiret vnu castruz
prius qd prius no hebat dicetur augeri
quodam gradu eius iurisdictio Item no.
q duplex e reconuentio quedam preiudicia
lis et obstatiua in q prius perdit q
in principali ut no. ff. de inof. te. l. pap. §
si filius et c. de ord. cogni. l. fi. et ar. c.
qui accu. no pos. l. i. c. ad. l. fla. de plag.
l. pses. c. de adult. qui allexandrium
¶ Quedam e reconuentio separata et simplex
et ꝯpatibilis cum principali et de istis lo
dca aut. et ex. de rescrip. dispendia. § i rea
quoque li. vi ¶ Expeditis apps q lis re
conuentio absorbeat originalem petitionez
et ipam primat et extinguat q no extin
guit quantu ad iurisdictionem eam dele
gatam ut no. primo ex. de resti. spo. ex
ꝯqone quod est no dignum ¶ Dubitatur
tandem de aliquibus aliis dubiis et primo
utru vassallus pot agere ꝯ dnm sum ad
penam furti et dut quidi q no quia
hanc petitionem reuerentia dz excludere
ar. B. de mili. vas. c. i. et B. in quibus
cau. feu. amit. c. i. § comodo alii duc
ꝯtra' hz no ht uiae veniaz petere dic q
aut in libello exprimit actionem et pa

dit libellus aut no exprimit et perdit quia
videtur agere etiam condicione generali quo
infamat nam quo ad infamiam magis
inspicatur genus actionis quam genus
cause ut eleganter no. in l. etiam c. dico in
prin. ff. si cer. pe. et idem dico si quis a
git contra sacerdotem suum parochialem uel
contra eum qui leuauit eum de sacro fonte
ar. ff. de dolo l. non debet ¶ Pone vassallus
conquiritur de domino qui ab ipso vassallo ex
igit seruicia non debita uel ultra solitum
modum quid remedium intentabit vassallus
pro officium iudicis negatoriam enim intenta
re non pot quia vassallus est. sed neque
exagatur super modum prout indebite prestes pro
uincie ut ff. de offic. presi. l. illicitas in
prin. et ar. ff. de ser. et exer. cog. l. de
usu aque et quod no. ff. de rei ven. l. i.
§ prohant et insti. de act. § preiudiciales
¶ Tercio pone quidam emit possessionem contra
vassallum tandem dominus agit rei vendi. de
iecta et recuperat feudum domini vassal
lus agit contra dominum et vult eum recupa
re conuenire an pot et est ar. quod sic ff. de
inof. te. postumus § i. si quis ex his et quod
nota c. et. pri. filium nam cum dominus contra
vassallum nichil presceperit nec succedat
in ius prescribentis nulla exceptione possit
dominus se tueri et quod non succedit in ius pre
scribentis probo quia utile dominium prescribent
amabilatur per directum dominum emcens ut
ff. ad trebell. l. si heres per diuum vi. quod vas
sallus qui passus est reuiscapi eum in
gratitudinis quiuisisse videtur quia alienasse
censetur ut ff. de v. sig. l. alienacionis
ff. de fun. dotal. l. si fundum. Sed pro pilum
vassallus tam negligens contra dominum agere
non pot quia iure suo renunciasse videtur
ar. C. de his qui a non domino l. si ff. ad tre
bell. sen. § si quis honorem et quod nota
in simili ff. de neg. g. l. si ego. sed contra prateri
facit id quod nota in simili C. de pigno.
usucapio et ff. qui po. in pig. ha. l. clau
dius felix et ar. ff. de contra. l. filium § sed cum
exheredatio v. erit ergo dicas quod oppido
pileri est verior dominus enim non pot contra
actione personali quia iam tradidit nec
ad pacientiam quia illa est accessoria per
sonalis actionis ut C. de usufr. l. corrupt
cionem nec utili rei ven. quia utile do
minium est absorptum per prescripcionem ut C. de
presc. xxx. an. l. si quis emptionis ¶ Demum
queritur utrum dominus qui habet rei vendi. contra
extraneum possessorem adnocet ab eo fruc
tus quos ipse tercius possessor percepit et
videtur quod non quia dominus non habet plenam rei vendi
cacionem sed simplex ius vendicandi
quia fructus pertinet ad feudatarium per quod contra
facit quod no. ff. de rei ven. l. fructus
et ff. de condic. inde. l. indebiti
§ sed si nummi. Considera hic verum vassa
llus qui non separat fructus faciat fructus
suos quolibet separante nam in usufructu
aliud habemus quod no. ff. de usufruc. si fun. de
teri presenti ff. quibus modis usufruc. amit.
l. si usufructuarius messem ff. de usufru.
qui sat. § alieno sed certe licet non faciat
fructus suos tamen veniunt in confesso resti
tuendi officio iudicis ut ff. si ser. ven. l.
loca corpus § in confessoria et vi. expres
sum ff. si usufr. pe. l. plt. § fi. et licet

sua negligencia amplius ... cadat ab ipsorum
fructuum peticione ¶ Non tamen hoc prodest domino
quia sunt percepti antequam sint proprietati co
solidati videtur ergo possessorem a fructi
bus absolui debere nam cum actor non sit
dominus nisi nude proprietatis ergo nullum ius
habet quo ad fructus. Sed O. roffre. disputando
determinat istam quod quod iste extraneus possessor con
nullum ius habet condempnetur proprietario ad
restitucionem fructuum nec pot opponere de
iure tercii presertim cum illud ius euanuerit
possessione quod verum puto quia aliquando inheserunt
solo et fuerunt pro domino ut l. si § pe.
ff. que in fraudem credi. ¶ Tercio an vassalli pos
sint prorogare iurisdictionem in alium quam in
dominum uel in pares glo. sentit quod sic prorogal
tores nam prorogare iurisdictionem est ius pro
prium non ius iurisdictionis quia est iurisdictionis volun
tarie et non contenciosa. Item ex quo partes sunt
concordes nulle sunt partes superioris in obsta
ando ar. ff. de re. iudi. l. si conuenerit et C. de
conditi. fen. apud pares c. i. propterea videtur
quia qui iurisdictio est reservata alicui tamquam
superiori inferior non pot eam declinare et
etiam prorogando unde dicimus quod si presbyteri re
nunciat sibi iurisdictionem velint nolint prorogabe
runt sub presbytero ut no. extra de decret. pla. c. inter
dilectos in nouo et de consti. c. cum ferrarie
sis per innoc. et in c. tibi qui gratiam de rescrip.
li. vi. prosatorem siue archid. quod verum
puto si superior est princeps secus in infer
ori a principe nam in te etiam eo inuito li
cet pot prorogare sicut et in arbitros compro
mittere sed tutius est dicere ut omnis cesset
collusio quod domino prohibente non possunt prorogare
ex de foro compe. extirpiuissa ¶ Tercio ergo
in domino ignorante videtur distinguendum
verum habeat iustam causam prohibicionis uel non
sed verius est quod vassalli non possunt quia
agitur de eius preiudicio ut no. bar. ff. de
no. o. nu. l. i. § et post opus et si iudex ex
prorogacione incepit cognoscere ignorante
domino dominus poterit eis precipere sub debito fidelita
tis ne procedant amplius coram ipso nam ut
eleganter ait Jo. mo. illa regula ubi cep
tum est iudicium ibi finiri debet tunc habet locum
ubi non fit preiudicium alterius iurisdictioni ut
no. per eum in c. accusatus de heret. li. vi.
¶ Tercio in quo loco pares debebunt facere
curiam siue sedere pro tribunali. Respondeo in loco
more maiorum prefixo ut ff. de insti. et iure
l. pe. et si non est prefixus determinatus locus
ipse determinabunt videlicet locum congruum habilem
et honestum partibus non suspectum ut ff. de
arbi. l. diem proferre § si arbiter. Qui enim in
dices speciales non habent determinatum locum ipsi
possunt ipsum determinare quod loca designata est
quedam in locato quam mutare possunt
suo arbitrio dum tamen partibus innotescat ut
C. quomodo et quando iudex l. si proponis preses sunt
quidem iudices singulares qui non determinatum
locum sed ubi inuenerint malefactorem ibi suspe
dunt ipsum et isti possunt execucionem suam
facere etiam non sedendo pro tribunali si eum
inuenerint latronem in siluis ubi faciunt eum
suspendi certus est quod ibi non est locus compe
tens tribunali et tamen ibi fungunt officio suo
extraordinarie et de facto et ita fuerat consuetudo
de iudicibus singularibus qui habent iurisdic
tionem expressione mercatus presidiat
primo quod si per consuetudinem prescripta est eis
determinatus locus non possunt eum mutare
supple nisi de partium voluntate quia partes sunt

possint prorogare iurisdictionem de loco ad locum
sine in iura altius iudicis ar. ff. de solut. l. q.
lo si iuno equiparat eos arbitris ut ipse not.
ex. de foro compe. etiam coniungat de duobus iudi
cibus habentibus causas litigatis dicit quod pos
sint in procedendo simul procedere si facta sunt
non de delicto eiusdem hominis sepius qui
et sic obstat exceptio rei iudicate et non
litis pendentis et per hoc de his titulis li. vi. in
glo. non de arbitris aut iure qui succedunt
in iurisdictione iudicis ordinarii recusari po
sset dubitari vero debent sedere pro tribuna
li in audientia illius iudicis vel alibi puto eos
eligere posse locum habilem et ydoneum sicut
possunt arbitri simplices quia non habent pre
torium ff. de iudic. l. si locus et adde quod
no. C. de sen. et interlo. o. iudi. l. cum simus
ubi glo. quod iudices honorie et alii particula
res non habentes certum et deputatum se
dem possunt ferre sententiam in domibus eorum
vel in aliis publicis et honestis locis quod
non iudices etiam deputati non habent cer
tam sedem et tamen iudices sunt ut no. C.
de sen. que sine cer. qu. l. ii. quedam sunt
etiam civitates que non habent tribunal cau
sarum et civitas lune in lombardia ut ff.
de excu. tu. l. qui duas § alia decet ci
vitates enim conspicue canarii vel alia infec
tione habent dignitatem et nomen dignita
tis et tamen de facto non habent sedem suorum antiquorum
magistratuum ¶ Not. quod omnis qui iurat sic
non iurat contra deum ita nec iurat contra
imperium itaque ab omni iuramento fidelitatis ex
cipitur imperator qui princeps mundi est et
ut ita dixerim corporalis mundo deus
¶ Sed pone quod expresse iurat contra imperatorem
et contra omnem hominem certe non valet iura
mentum quia est dolus expressus et contra
legem et contra bonos mores est prestitum ut
C. de legibus et consti. l. non dubium et l. in
gen. § preterea ff. de pac. ¶ Sed pone quod iura
uit contra hominem hominem excepto quam
contra imperatorem karolum quartum quo mor
tuo successit in imperium wenceslaus eius
filius imperator modernus nunquid iste do
minus wenceslaus videtur nominatim excep
tus ut vi. quod non quia non solum sunt expressi
prius nomen sed etiam tempus ff. de liberis
et postu. l. gallus imperi. et l. titius §
lucius ar. in c. abbate de re iudi. li.
vi. principium vero quia ipsa dignitas et non
persona est causa finalis exceptionis quicquid
ergo addiciatur dignitati videtur adiectum
ar. de monstrationibus ar. ff. de le. ii. l. quod
principi et C. de his qui insti. l. si quod est verum
¶ Sed numquid verum sicut debet excipi imperator
ita debeat excipi rex puta dominus rex
francorum qui super hic omnes reges imperato
rem semper excipio eum tamquam stella
matutina in medio nebule meridial.
respondeo cum sit dominus iurat et eius cau
ueatur et quo ad suos subditos ipse
sit in regno suo tamquam quidam corporalis
deus non tamen per hoc dico quod ipse sit al
ter imperator quia unicum est imperium ut ff.
de origine iur. l. ii. § proinde etiam erat ibi di
dicat ut nec rei publice per unum consuli na
et si deus unum angelum eximeret a sua po

testate supposito quod hoc possit non tamen ille an
gelus non esset deus ita exempto uno
rege ab imperio non tamen ille est imperator.
¶ pone quod quis iurauit fidelitatem contra
omnem hominem et contra se ipsum certe possunt iurata
habere materiam cum tenetur ex iuramento fi
delitatis seruare si bona ar. in l. ult.
C. de non nu. pec. et ff. de v. ob. l. vendi
tores ¶ Sed numquid si iurauit fidelitatem
contra hominem omnem hominem excepto se se
verum videatur excepisse filium et vxo
rem ut sit exceptio aliquid operatur ¶ respondeo
non quia quod tacite inest si exprimatur
nichil operatur augmenti vel diminu
tionis et si operatur queratur quid est illud
quod tacite inest respondeo tractus in testibus et
tractus accommodatus a natura actus ut
C. de fideius. l. non recte et ff. man. l. qui
mutuam § non io. Bald.

¶ Que sint regalia rubrica.

Id est res et iura papua regis vel
imperii seu fisci romanorum vel cuiusque regis
qui in regno suo est monarcha licet impera
tor minor ambitu ecclesie sicut stefa. est
minor nauis ut ff. de eui. l. stefanum et
l. ult. ff. de fun. instruc. est enim princeps
equidem solus sui territorii et maris sibi
subiecti porro territorium non est aliud
quam terre spacium amnium et armatum iuris
dictione in maris autem non dicitur territori
um nisi forte habito respectu ad alueum maris sed
dicitur districtus l. aque spacium seu lacum
do sili ... iurisdictione et imperio ut
in c. ubi periculum de elect. dicamus ergo
de istis regalibus secundum ordinem lre Bald.

Regalie non agitur quod ad reges
ita quod non ad alium nisi ex regia
concessione vel largitate pertinet
infrascripta videlicet archimandia quod est
nomen gabellarum vel licentia faciendi
arma vel quedam milicia constituta res
uata imperatori vel quedam auctoritas pre
ficiendi admiraglum in mari vel in ter
ra ducem exercitus vel aliquid quod a solo impe
ratore conceditur gerendi ar. ff. de his quod
no. in fa. l. athletas § designatores
Item vie publice dicuntur regalia et que
dicuntur vie publice et que priuate he
tur ff. ne quid in loco publico l. ii. § preterea
Item omnis portus ad regem pertinet et que
dicatur portus habetur ff. de v. sig. l. por
tus. Item alia sunt nauigalia et alia
ex quibus nauigalia fiunt ff. de flu. l. quo
minus et hic ponit an de pertinentiis de mole
dinis et usu aque per medium pratorum
meorum in flumine nauigabile decurrente
et recitat opinionem communem et remittit
ad rosse. in in c. eo ne quid in flumine pu
blico ripa ne eius fiat § si. Item ripe
fluminum publicorum i. ripatica que soluunt
transeuntes per nauiculam de ripa ad ri
pam ubi est de consuetudine ¶ numquid de al
ueis fluminum publicorum quidam dicunt quod aque
est et alueus vero non quod dic ut no.
Cy. ff. de rerum. diui. l. quedam in lec. ¶ Ex.
nota quod pedagium non potest capi prescripta
te prestanti vnde qui soluit pedagium
non potest capi pro represaliis dic odof. C.
ne filius pro patre aut habita ubi oio inde

per odof. Item colonea. et hic exponit quid
est dici telonea .i. vectigalia et dicitur
a tollo tollis quia tolluntur a transeuntibus ratione
soli publici ut l. i. ff. de publica. ¶ Et intu
utrum illi qui emunt a comitatibus territo
rium tuscie et lombardie ius colligendi
pedagia possint licite emere et utrum
sit dolus malus ea frau dare ita quod in
foro conscientie vel vere iustitie teneat frauda
tis foro eius iustitie et vere conscientie idem
esse arbitror et utrum quod talium vectigalium
et similium medium sit quaeritur quia sunt certis
ut hic et tam illi qui emunt quam qui ve
ndunt sunt malefidei exactores et furtum
committunt quia a transeuntibus res aliena intercipi
unt quod nemo potest nisi princeps nam ut hic
dicitur regalia sunt. Et dicendum est quod quedam
sunt civitates que hoc habent ex privilegio et
tunc possunt uti sed non abuti privilegio concessa
habent ut quidam asserunt ex pace constantie
et idem Iacobus but. quedam intitulantur ex pre
scriptione seu proprius loquendo ex consuetudine
et tunc aut est prescripta tanto tempore quod eius
contrarii memoria non existit et idem quia
talis consuetudo equiparatur privilegio concesso a
principe ex certa scientia. argumentum ex. de v. sig.
super quibusdam §. preterea et no. in spec. de cau. po
et propri. §. quia vero. vide quid de colligen
tibus pedagium aut est consuetudo minoris tem
poris et non sufficit tamen quia publica non
prescribitur tamen quia talis consuetudo a lege
damnatur ut C. de pace iura fi. §. il
licitas tamen quia non habet causam continuam
nam non super homines transeunt qui peda
gium solvant ar. ff. de ser. ru. pre. l. fo
ramen. Sed bar. dicit quod aut prescribitur
contra aliquem qui habet ius colligendi et tunc
prescribitur longissimo tempore cum requiritur
eius scientia sicut in servitutibus ut C. de servi.
et aqua. l. ii. dicit primo quod consuetudo non
prescribitur nisi contra scientes quia ex tacito
consensu proveniunt. ff. de v. sig. c. abbate. et
ibi in novell. aut prescribitur solum contra
transeuntes et tunc requiritur tempus cuius
memoria contrarii non existit et etiam quod sciat
imperator aliquis eius locum tenens ut ipse
notat ff. de publicanis l. si publicanus §.
fi. quod non probatur quia constat per dictum §. illicitas
imperatorem scire istos abusus et quia non
prescribitur contra cesaream potentiam ut
C. de presc. xxx. an. l. competit. Sed contra pri
vatorum libertatem et utilitatem et ideo cum
non tangat principem eius specialis scientia non
requiritur. pro ea que no. Inno. de off. or.
c. querente de hoc per cy. et Iac. but. C. no
va vecti. l. i. et ii. ¶ Sed quo utrum prescripta
consuetudinem vel prescriptionem acquiratur
ius ipsi solo sive territorio an solummodo
persone puta comiti prescribenti tale ius
passagii et utrum quod ista prescriptio sit personalis
ut ff. de servi. rusti. predio. l. pectoris dic
as quod est realis unde transit cum solo et hoc
apparet quia non reperitur aliqua personam cum
qua firmatur. Et no. quod distinctio bar. hic
est vera in quantum distinguit quod aut volo
prescribere ius iam formatum in persona al
terius et prescribo longissimo tempore quod
intellige sine titulo Sed cum titulo sufficit

prescriptio longi temporis ut C. de presc. lon. tem.
l. fi. nam ista prescriptio non est nisi contra
quam ius iam formatum est et nisi ei deducitur
etiam et ut ita diximus de publico statu est
privatum nec requiritur scientia alterius quam illius
qui prescripserat Sed antiquitus tuscie [illegible]
ideo non requiritur quia non dicitur contra eos
proprie prescribi cum non intersit eorum an sol
vant faciat quod non primo. ex. de maio.
et obe. inter quatuor de resti. spo. olim
lo. tertio. et dec. §. consequente tamen etiam quia si
prescriberet contra eos qui prescribitur contra
incertas personas certa scientia impossibilis
est aut volo ius de novo formare et
prescribere contra libertatem transeuntium et
tunc requiritur tempus cuius contrarii memoria
non existat non tamen oportet probare de certa scientia
principis quia tunc etiam est ipsum scire hoc in con
fuso et in genere ut C. dixi et no. quod in primo
casu prescribitur ¶ quasi confessoria contra quam
confessoriam Sed in casu secundo prescribitur
quasi confessoria contra negatoriam quia contra
duos et facilius est prescribere contra confesso
riam quam contra negativam ff. de usuc. l.
sequitur §. si viam et inde negatio contra transe
untibus intentatur de condi. et demo.
l. quibus diebus in prin. per actum. ¶ Item
monete seu quantitas faciendi monetas per
publicas ¶ c. ii. de usur. qui hic de his
qui faciunt alchimiam et dicit quod si pa
ditur tantum pro tanto et tale pro tali sine
aliqua falsificatione forme vel materie
non punitur alchimista quia est ars perspi
cua ingenio et inventa tamquam per philo
sopho Super hoc etiam consuluit dominus ol
dra. in consiliis suis. Item pene malefi
ciorum fiscales sunt ut C. de mo. multar.
l. multarum. Item bona vacantia ut C.
de bo. vacan. l. i. li. x°. Item turpia lu
cra que ab indignis extorquentur ut
ff. de iniof. te. l. pap. §. mensse. Item bo
na contrahentium incestas nuptias ut in auc.
de incest. nup. in prin. et idem si contrahit in
cestum sine nuptiis quia magis delinquit ar.
de resti. et ea que parit §. fi. Item bona
omnia confiscatorum ut C. ad l. iul. de vi. l.
si tutoris ff. de capi. dimi. l. tutelas §. si
libertate. Item omnibus redditus plaustrorum
et navigiorum qui rediguntur in publicum
et quia per talem causam incidunt in commissum
ut ff. de publica. l. commissa. Et no. ff. pro so.
l. cum duobus §. idem prodit. Item collecte
sive sint ordinarie sive repentine et hic
glo. dicit quod collecta est munus quod imp
onitur persone pro rebus ut ff. de mu. et
ho. l. rescripto §. fi. tamen cu. de usur. dicit hic
quod si sunt ordinarie collationes quod idem
est dicere quod indictiones quod sunt munus patrimo
niale et istud procedit scire per id quod
not. ibi dy. §. verum ad eas solvendas tene
antur non subditi quia ibi habent possessi
ones nam ad munera patrimonialia omnes
tenentur. C. de immunitate nemini conced. l. fi. et
vide quod nota in c. si proveniunt ex. de im
mu. ecc. in novel. Sicut ad solvendum pa
ssagium pro rebus tenentur quicumque transeun
tes unio marie colligunt anno subditis
C. loca. l. pe. §. navem. Item ad regem
pertinet potestas creandorum magistratuum

q°

via

q°

q°

Non ponit multa que sunt regalia

bt mant de feu. cui. p totum nam oibus iur
iurisdictio et districtus apud principem e
et omnes iudices a principe administrationem
accipere debent et iurantur pretere qua
le a lege constitutum e etiam post pa
cem constantie ut no. B. de pace iura. fir.
§ iudices in glo. et ita nota. Item omnes
insule principis sunt ut ff. de iudic. l. insu
le. ff. de pub. l. cesar. Item oia palacia
deputata in civitatibus pro iustitia exhi
benda. Item omnium bona committentium
crimen lese maiestatis et reliqua h
in tex. contenta. ¶ Ultimo no. q si im
facit aliquem regem omnia ista quen
tur regi quasi spaliter concessa. Item q licet
omnes iurisdictiones sint regis tamen non omnes
iurisdictiones sunt meri imperii. Et an
iurisdictiones possunt vendi vide ff. de
pub. ff. l. eodem p bar. et p bart.
hic q no. q2 principis sunt g. vendi
no possunt de iure romano loquendo.
ar. ff. de le. i. l. apud iul. § fi. simili. iur
is cetere omnes iurisdictio et oes distric
tus est ipse et ab alio q ipso eum vel
concedi non pot. ff. quod vi aut clam l.
prohibere § plane dus an. de vser. in is
to c. multum extendit se q quia nimis
est plenus potius q in summis no circa
in occupare mebranas ut c. ap. l. am
pliorem § in refutationibus et l. i. ff. quod
metus causa :-

¶ Quot testes sint necessarii ad pro
bandam feudi ingratitudinem. Rubrica

Imperator lotharius augustus
universo populo si vassallus et c.
ad probandam ingratitudinem
delicti v. testes requirunt ydoneis opi
nionis integre et manifeste probantes ls
dicat glo. dubitat utrum istud c. sit de cor
pore feudorum an sit extravagans s3 B. deca
pi. qui curiam vendi. c. si nolue. glo. re
citat istud c. et concludit q si istud c. e
lex standum est verbis legis. Si autem
no est lex sufficiunt duo testes. Quotiens
igitur de aliqua extravaganti dubita
tur melius e in dubio iure scripti regu
lis definire ut ex. de fide instru. c. pa
storalis. ¶ S3 an sua lata pu el q
sit ipso iure nulla dic ut nota p bar.
ff. de re. iudi. l. a. platis. Ultimo colli
ge ex isto tex. ibi dum dicat integre
opi. q infamia facit hos testes qui produ
cuntur ad probandam ingratitudinem
repellit omnino q2 tex. dicit integre
opi. infamis aut no pot dici integre
opinionis ut ff. de eden. l. si quis ex
argentariis § i. ¶ Secundo quid si tpe de
positionis erat integre fame postea
no infamis factus e vel econverso quid iur
Ro inspicit tpus quo tulit testimonium
ut ff. de cu. bo. l. iii. § causa et ad hoc
facit quod no. C. de testa. l. i. in glo. s.
q ii et ff. de infa. l. fur. ti § i. intelligo
no solum tpus iuramenti s3 depositionis
nec tpus depositionis s3 iuramenti quia
executio q3 simul et no ex quolibet pse fund
atur fides testium et lis dicat q de
positio trahatur ad tpus iura. ut no.
in c. i. de offic. dele. in clem. illud e vim
quo ad ampliatam probationem ar. de lis.

iusti. l. his des palam. § s3 si notam vel illius
est vim solempnitatis i. v. no i. v. veritatis de
qua sine depositione manifeste liquere
no pt porro testium d3 ee magistra
veritatis ut h3 in adverbio manifeste 2
probatio clara ee d3 ut no. ff. de posit. l. i.
§ si quis argentum. ff. de ven. in pos. mit.
l. i. § si ea ex. de proba. c. in presentia ex. de
suc. ab intesta. c. cu dilectus :-

¶ De notis feudorum. Rubrica.
Id est de quibusdam notabilibus et quasi
regulis in materia feudorum et c. bal.

Notandum quia mos e in fine
libri supponere regulas et ali
quas conclusiones ideo auc
tor huius operis quasdam notulas
et regulas elicit concludendo precas ter
minans opus suum et quidquid hic continue
tur formaliter habetur de capitulis ex
or. et aliorum compilatoris feudorum c. no
tandum usque ad § illud quoque curiali
quod e in eodem capitulo. ¶ Nota q q
qui ht feudum de camera seu de canea
no pot petere istos panes curiales in
prius ero alieno soluto itaque creditores
tali feudatario preferuntur. no. tex. ibi
expectandum q annum qd differtur in
ipa ea absorbetur. et io q no debetur
nisi debobitur cu se facultas obtulerit
C. de fideic. lib. l. debet. Unde qui camera
in habundabit solvet etiam pro preterito
tempore. et in omnibus annis prestatio
nibus vel menstruis se defendibus ad
aliquem rem ex q papimitur. Idem di
cimus nam q deficiat ex uno anno supple
tur ex alio ut ff. de vino lega. l. ex eo
et ff. de annis le. l. legatum § vim fa
lerni et ff. de v. ob. l. inter stipu. § sacra
vis. p quo etiam s3 si eet una tm pre
statio ex aliquo corpore ex fructibus
alicuius corporis vel redditibus alicuius vi
ncissitudinis fienda cu certi tpre deter
minato no fiet tunc supplendo ex sequen
tibus annis s3 consumetur stip. q2 res q
in stipulationem deducta e in rerum natura
no est nec erit ut ff. de vino lega. a
certis iuris et hoc si sint aliqua verba
taxativa. Si enim opponerentur fundi ne
gata solius demonstrationis tunc aliunde
solvi debet ut ff. de cohen. emp. l. si §
si. et est glo. nota ff. de usufru. l. at
tenus in glo. que incipit. s. fructuario
que allegat optimas l. sin pe. et b.
qui ita notant in dco § sacra. et ex.
C. de dona. l. si quis argentum ubi oio
videas. ¶ Tertio quid vult dicere lra ibi
no erit equum et c. Ro vult ponere q dam
similitudinem de marito ad dotem. nam sic
maritus no tenetur nisi in quantum facere
pot deducto ne egeat. q2 iniquum est ea
videre egentem que prius fuit in coniuge
ita p similitudinem q dam d3 dici in dno
sine camera quasi innuat tex. q etiam
expresse pacisceretur contrarium no valet pactum
ar. ff. so. ma. l. alia § eleganter et ff.
de peculio le. l. si peculium § et si fuerit
¶ S3 nunquid idem erit si dns dat michi
feudum certum fundum ut no teneat nisi q
tenus facere no pot. Ro no erit idem ar.
ff. de re. iudi. l. nesennius § fundum s3

ibi agebatur reali/certe ego dico quod ibi si
personali actione de dote ageretur ad spe
ciem datam in dotem non staret eius alicui
deductio ex quo concludo iii. q. proita do
minium spraese teneri/sed an aliud est in ca
meria quod in feudo r. o. quia camera est quid
vniversale sit mensa et negotiato et non
recipit augmentum et diminucionem ut
ff. de le. ii. l. cum pi. § inesse ff. de pig.
cum taberna/fundus aut in sua inte
gritate permanet nec ere alieno insu
stancia minuitur/glo. tamen que est ff. de reg.
iur. l. in condempnacione in dist. dicat/quod
ubi ratione persone datur privilegium ut ratione
donatoris ut in donatore non tenetur quod
nisi in quantum facere potest ergo ei relinqui
tur unde vivat quod beneficium habet retine
do et non habet petendo/quia donator a do
natorio alimenta non petit/et tamen palam
tenet quod donat glo. est ibi si
gularis qua quidam dampnant pro eo quod
non. in l. fi. C. de revo. do. ubi de hoc per
cy./sed si tu bene considerans glo. est vera/quia
directe non possunt peti alimenta revo
catur tamen donacio quia donatarius
est ingratus/loquor de simplici dona
tione/Baldus de perusio.

Quot aut pares. no. hic quod tunc
pares debent intre interesse in
vestiture subaudi racione quod dominus
habet pares quod puto intelligendum in
eadem provincia sed si non habet pares potest
vassallus ingredi curiam eciam non per
pares quia tenet in vestitura hec notu
la scripta est/extra. de qui testes sint
nec ad proban. investi. no. c. i. et de quid
sit investi. c. i. in prin. § si non investita

Inter. ibi qui nos muliees vide ff. de
usufr. l. sciendum Inter. ibi pluralis
locucio. no. quod plures dicit duo vel
tres et hic scripta est regula iuris cano
nica iste aut tex. scriptus est ex. l. ubi
nu. ff. de testi. et ext. de testa. c. cum es
ses. hic quod ille qui habet

Item sciendum. no. hic quod ille qui
habebat rem comunem cum alio potest de
parte sua investituram facere et
quod inter vassallum et consortem proprietatis
potest fieri divisio tamen in iudicio quod ex
quo vassallus habet ius agendi et defe
dendi excipiendi et replicandi ut in
c. si vassallus de suo si de feu. fue. contro
et de contion. inter vas. et alium. c. i.

Sed quero quid vult dicere lra dum de
ut ad equa. pacitat usque ad xl. annos
§ adequacio exponitur ipsa divisio
vel peticio divisionis per quam adequ
tur heredes rem comunem qui dividere nolunt
ut insti. de offic. iudic. § familie cum
§ se. et C. com. divi. l. pte. illa go. res
dicatur proprie divisibilis cuius partes po
ssunt/adequari/Item vult dicere lra quod
iudicium ex. di. quod datur feudata
rio vel domino feudatarium non finit in quo
spacio xl. annorum/quod est speciale in feudo
nam in aliis prescribitur xxx. annis non
sit accio perpetua in iudicio ut C. de an.
ex. l. i. sim. pe. decer./Item nota huius di
visionis iudicem esse magistratum ut hic
in verbo per iudicem/et an in iudicio potest

dividi vide inspecie de feudis etc.

Item heres. no. quod heres tenetur hic
firmum facere defuncti contra. de quod suc
tene. c. i. et ff. de ini. do. l. si ego

Item eadem lege. no. quod investitus
eadem lege et eodem iure debet re
here quo habebat investiens quia
qui adminiculo alterius utitur debet uti cum
sua causa suisque viciis ut ff. de reg. iur. l.
quod ipsis ff. de acqui. re. do. l. tradicio
de acqui. pos. l. pomp. § cum quis ff. de
act. in. l. in vendicione ff. de manu. l.
gayus. Item investitura. no. hic
quod investitura et possessio debet differri et
acquiri per se et principaliter quo quod per
minimum verum interveniat hic fictio ali
qua glo. dicat quod sic ff. de pac. l. ab emp
cione bal. dicat contrarium per l. certe § si pro
cu. ff. de pec. et facit ex. de pben. c. ac
cedens.

Idarco pares. no. hic racionem quare
pares debent interesse quia non
est suspicandum de paribus quod testi
ficentur pro paribus odio vel amore et
io nec de hoc eos interrogandos puto nec
in instrumento eorum hoc esse de necessitate exprimen
dum secundum v.

Si instrum. no. quod si instrum feudi di
catur falsum non sit accio criminalis in da
gacio sed defertur iuramentum vassa
lo quod intello nisi instrum sit aperte sus
pectum ut C. de proba. l. iubemus dicat hic re
decer. quod primo cum examinabunt testes in
strumenti si vivunt si aut non vivunt et
dominus neget instrum verum per qua negacione
sit res dubia pro auctem negantis quod va
ssallus debebit iurare cum legittimis sacra
libus illud aut certum est de iure communi quod in
strumento publico due omittuntur presumpciones
scilicet quod sit verum et quod sit solempne primo possu
mus dicere quod due omittuntur probaciones ut
C. de proba. l. cum pabus et nota ff. de pac.
l. iiii. generaliter § quod fere Ex hoc igitur
si in instro feudi continetur duo testes quod
tabellio asserit esse pares creduntur instro
et videtur quod non quia super isto parilitate non
confitetur instrum sed sunt verba enunciativa
sed contrarium puto per no. in l. i. C. de fide instru.
et iure aste. fisca. li. x. Si aut in instro non
sit inserto quod sint pares non presumas eos esse
pares quia non constat per instrum de ista extrin
seca qualitate ut ff. de pub. in l. contigit.
§ si Sed pone quod ipsimet testes in iudicio
dicant se esse pares quilibet videlicet de se
ipso nunquid probent istam parilitatem et videtur
quod non quia sunt testes singulares ut ex. no.
in. c. bone memorie magistri ex. de elec.
prob. Item si testificentur coniunctim de se et
de alio quo ad illum alium non erit nisi v
nus testis contrarium vi. § quod unius testis suf
fragetur alteri et alter alteri super ista ad
minculativa qualitate probandi ad quod
facit/quod no. in. q. vii. c. quendam ubi oio
vide quot aut modis et per quas differe
ncias appareat testium singularitas plenissime
et ultra omnes alios scribentes no. in C. de
testi. l. testium ubi oio vide si placet baldus

Notandum. no. quod cum est controversia
inter dominum et vassallum pares cog.

testificari que 9pulsio fiet p dnm et ill
os pares qui de ea cognoscant/ vnde
nota q pares hnt in dicendi sup par
es sicut q iudices hnt in dicendi sup tes
tes/ Item no q ille qui dicit se nesciue
tamen cogitur veritatem dicere ergo
valet eius testimonium alioqu frustra
cogeretur hoc tenet jac de are C de
iura calup l ij § quod obseruari et dc
q testis qui heri dixit no credo pt
hodie credere et qui dicit heri nescio
pot hodie scire qz possibili vitate i
re posita nulla variacio sequit falsitas
et ista qo facit de feo hoc ano i ciui
tate asculi et alibi eciam in hoc ope
tetigi et iste v supius e ex tex S qd
sit inuesti § i et si de inuesti int do
et vas lis oriatur c i circa pri dic
ut ibi dixi · baldus ·

Quum dno · no · q qui dno datur
iuratur sup feo pprio dz iura
re se inuestitum no fecisse
heredi autem suffiat si iuret se
nesciue in feo enim pprio ignorancias
non pot ptendere sz in alieno/ sic ec
si est filius ut l ult ff d psno et l e
ius qui impuniam sicer pe iutex i
defensio i sacramentum subaudi q est
in duobus casibus s qn vassallus est
in possessione et possedit minus ano vel
qn dns possedit sz vassallus actor a
ffert/ pse solam pscripcionem/ ut S de ge
int dnm et vas de inuesti feu c i et
prim et S int si de inuesti int do z
vas lis ori c i circa pri et S de 9sue
rec feu c ij § si ibi no fecisse et sic
¶ iurat de vitate cuz iuret de feo suo ut
S de 9sue rec feu c ij § i et ff rer
amo l marcellus et inde quod notat
bar ff de fur l inter omis § recte et
l res dectie expil here ibi nesciue
alius tex dicat se no credere et sic
iurat de credulitate cuz iurat de feo
alieno ut S de 9sue rec feu c ij § z
iurabit/ sz aliud e econ in vassallo qz
semp iurat pase sine mencione 9sue d
feo alieno ut e ti c ij in quo iurato
dz nonare inuestitorem et dicere titulu
sue pons p auctorem suum sic dixit/
placen in l cogi C de peti here ubi
notauit p quentum peti here cogi dic
cere titulus p premius vel aliquem cog
natuz i dz allegare auctorem sum et
q dixit premius cognatuz lo exemp
lificatiue qz ab intestato quis hz tm
a pximo cognato ¶ Nota go hic q va
ssallus sui agat siue 9ueniat dz dice
re p auctorem suuz i dz nonare inues
titorem suuz ut C de pbat l siue pos
sidetis et qd no in c i de leg int li
vi/ deinde no q sacrum defuncti dnis
est a sacro hrdis et io diuiso non iura
uit/ Item no q 9sca hrdis e diuisa a
9sca defuncti cu enim cia sit forma i di
uidui impossle est in duobus corporibus ead
animam esse/ sz accidencia que possunt ee
coia et possunt econt no ee et io pris
scia no z scia filij nec ignorancia pris
est ignorancia filij/ 9ctus tm pris di

esse 9ctus filij si filius e hres et idem
tr in utroqz ut no ff de acqui pos l i
§ veteres et tuuz illuz et ineffabilem filiu
um semp excipio qui nouit oia q sunt
pris de qdi ult saluator zc

De preuetatibus de naturis feu
dorum diffuse et substancialz
dam est sz quia gaudent bre
uitate moderni et pstim pncipes ma
gni tradam opis istius medullas p 9
clusiones/ qz 9clusio e pfectio oronis
et in ea stat formaliter pondus eius
Considerans igr q in omne utile est
ut subbreuissimo eloquio hearu sen
sub ordinary appatus huius opis qui
excellens e io quasdam 9clusiones al
legando titulos tm more antiquissimo
suppositi ad hec ut sapientes eciam pti
apient/ in sudore et feruore 9templaci
onis et solitudinis nec sint inanie sec
tatores et pinde mirabiles dilectaces
heant intellcos et fructus papiant/
glorie et honoris · Baldus

9cl' I. c.
¶ Conclusiones glosarum pmi tituli qui
feudum dare possunt zc
¶ Ecce possunt 9cede in feudum sua rega
lia si 9sue do dictat hoc sic feudi pre
scribitur xxx anis realit ita 9suetu
dinalit ius ecce sibi subiecte no pos
sunt supiores et mediati plati infeu
dare quia no hnt immediatam ad
iurisdiccionem ·
¶ Hodie idem suatur in maioribus
et minimis valuassoribus ¶ feudum
gradie datuz ad certum tempus expres
sum no pot interim auferri ¶ ver
bum dignare sigt essam suuz i di
gnatus e ¶ verbu dignaret sigt
graciam ¶ Instituens exneuz no pre
iudicat agnatis ¶ Non valet i feu
dis testium ¶ feudi bnfico dni prin
palite optinetur et io dr gra ·
¶ feudum prinus ptinet ad scienti nisi po
ssit culpari et si in aliquo fore fecit sa
tisfaciat ¶ In feudo stipulato de nouo
no ht locuz ius accrescendi sz in tusim
sso sic textus nam feusus 9heneau in
tuendus e et alteri quia suo successori
9trahe nemo pt ut in § alteri
¶ filius fere no succedit in feudo qz no
vult 9suedo ¶ femina in tribus casibus
succedit ¶ ppan lute succedit qui
al' inhabilis est ¶ Aliena pecunia si
fiat dnm cuius nomine no est emptur
fallit ad vitam ide e no ultra ¶ Dicto
ad sigt extremitatem tminatem ·
¶ Regalis dignitas pfeudum no trasit
ad heredem fm rectam 9suetudine
¶ De successione filie et de intellcu leg
pam C de coll ¶ Gradus et geneclin
idem sunt et psona · ? ·
¶ Contencio de gradibus int regem et
vassallos diminut' iuato vassallorum
cum xij saecalibus ¶ In infinitu exte
ditur successio descendencium successi
na bnficiis et fauoribus et qz ciua
liberorum gnalis et infinita e ff de co
di et de sz si het § si ·

ysti9 aper

Aliqu̅ gaditur morei .s. quiu leuitas q
non gaditur maiori ¶ Cum dictorum actio
num dz in ce soliditas feudum sine certa
et quieta culpa amitti no dz ¶ In feu
dis amittendis requirit̃ sna pnatina
secus in amissis ut in venditis tamen
ad executionem culpe requi̅ sna decretia
gadde in spe de feu.

¶ Conclusiones .ii. tituli de feudo 2 gu — II ti
ardie ¶ Inuestitura obstintiua .i.
dampnificatiua fen rigorem vbor no
piudicat qualitatem sui dni ignorati
qz tradit sicte qd' suum e ut altius .s.
subtilius ut .l. si aliquis rem.

¶ Conclusiones tercii ti. qui successores — III ti
teneant ¶ plati feuda ecclie infeuda
re possunt non tn cognati salua glo. i
telligendo de feudis no appetis nam si
sit cognatus eciam si postea apperiatur.
necessor no vz .s. appta gcedi eius pos
sunt fen quosdam ¶ Eciam iuris de succes
titura clericorum de bonis pnomalibus
idem qd' de laicis ¶ Termino finiant
iuris actori termiat iuris successori ¶ Si — s̃a
successor in platura nichil capit a pde
cessore eius fen no tene̅ lite i ratiz no.
hanc reglam ¶ Eciam si fen defuncti
no tenet si heres capit licet tenet illo
lite ratiz 2c.

¶ Conclusiones .iiii. ti de controuisia in — IIII ti
uestiture ¶ Dns cogit̃ parte mitte in
uestiendi in possiones vacuam .i. effica
¶ propter possionem in qua dns pau
ciam p annz adhibuit psitum p
possidente in delacoe mia ¶ ponde
ratur in delacoe mia ti quis melius
sciat veritatem et quis sit legalior
et alie circustancie et circumstencie.

¶ No vr̃ totum cusatum si aliqd e i cau
respuatur ¶ Differencia inter districtu
et coactum ¶ In feudis tn no differt i
sula ab alluuioe ul' alueo ¶ Natura
plus opatur paulatim efficiando qm
psaltim ¶ Eciam retencio pdest et re
stringat al' latente gcessionez lis
¶ resoluto iure datoris qn ius collatoris
erat causa no solum fiendi .s. essendi
resoluitur ius acceptoris ¶ Si vassa
llus inuestiuit noie feudi alium vass
allum de suo feudo eo mortuo no solu
dns tenetur acceptare volentes .s. pt c
pellere renisantem in vltra glo. quod
est nobile ¶ Conclusiones .v. ti. q mo — V ti
feudum amitti̅ ¶ Brachiis absque
homo e inutl' ad pugnam ¶ Eciam
capit inuare dnm iniuste no tenet̃
ad fine pducẽ suum auxiliu qz nulla
est obo ¶ Vassallus no tm mori p
dno suo .s. p q̃ usacionem i inimicorum quis p
sentitur inimici mag' q amicis ¶ Si
dns no placitat .i. ad iudicium no exhit
vassallus de culpis/ liẽs dni placitare
no pot ¶ Si dns habuit ptatem plac
tandi et neglexit ut no. ex de foro co
pe .c. si .p. ber.

¶ In delictis potius inspicitur volutas
opis temptatiua ad punicionem q no secu
tus effectus ad excusacionem/ dn tn sig̃ pe
nitencie no ostenderit .s. impossibilitas
faciendi eum no excusat hodie et sine
sna amittit̃ feudi .s. maximas culpas

attemptante pudicice glo. unqd hodie/ qd'
inter. verum puto ¶ Ignorancia vo excu
sat .s. ignorancia circustanciarum dni tn
al' quis sit in dolo ¶ Non omnis quis
sacram fidelitatis deserit feudi pdit .s.
culpam delicti .s. .p. culpas ictus sic
¶ Rone loci liati et illiati dephendit̃
¶ Et locum ht fen alterare et aliqu' in
formare et substanciare delictum.
¶ Magis i inuitatur qui ad domu domini in
uitatur ¶ Eciam occidit fratrem dni trade
do feudum pdit .s. pmu in distincte ¶
ptez gdamnez homicidium fen pdicone
quis pdit feudum/ pdicionibus non h3 i ac
tra duorum fratre uel gnsan ¶ Eciam illi
cite alienat ptem feudi pdit ptem ho̅
totiz .s.z si sunt due res no pdit nisi i eã
quam alienat resoluto iure datoris mor
te resoluit ius acceptoris idem si delicto
inde .i. quis dicatur dux .c. i ¶ Resolu
tus iure suo no agit de euictione si sci
ebat rei qualitatem alibi sic.

¶ Eciam ex certa sna gsentit ul' tacet ius
suum in alium tusferri pdit illud .e. ac bi
tute .l. si ¶ Indu̅ psumitur error cu qs
no utitur iure suo ¶ Si quis dicat sce
bam ius meum dicatr audiri no dz ho.
nullo casu pot vassallus feudum ul' ptem
feudi alienare absqz gssu dni nisi in ag
natos ¶ Consuones phibitione futura
respiciunt ptem antea ¶ Non platus — Et q' x VI ti
pot face inuestituram de rebus ecclie sibi
subiectarum inquibus spales rectores sunt tim
tati ¶ possunt plati infeudare res pe
ecclie solitas sic gcedi ¶ Masculus obstat
femine posita iuris fictione in subsidio mas
culi nisi masculus statim moriat in uetro
pre .i. anquam vocem emittat .l. i .c. cu te
dimm. ¶ Quis in extremis lingue offi
cium pdit tamen feudi no amittit̃ n' dic̃
mutus decessisse .s. mutitas ¶ feudu eaqz
primo oio mutus no retinet qz exaudi
uit si est mutus a natura quasi in officia
osus nisi forte sperret lite liberos. B.
¶ Conclusiones .vii. tituli de na. feudi. — VII ti
¶ Eciam imperator no pt vas. sum disuestie
sine culpa ¶ Imperator est dns legum .s. no
est dns mo̅ ¶ Alpnn volutarium pobli
gacionem tusit in necessarium qz vinclum ¶ No
dz quis duplici dampno affici fco aduer
sarii sui ¶ Non ht locum pena nisi inue
niat actus retro silis ius feudi pt emi a
minimis valuassoribus vendentib.

¶ Conclusiones .viii. ti. de successione feudi — VIII ti
¶ Deterior gdicio feminarum hic no natura
.s. officio impedito sexu ¶ Donec viuit ali
enator fi. eius no pt pete ptem liate ali
enatam ¶ alie. ho. oio est phibita et
redit ad dnm ipo iure ¶ loco redeptio
nis antique succedit amissio moderna
feudi et io sicut nulla redeptione sic in
ista reuocacione pferuntur agnati dno
¶ Si vassallus culpam gmittat .s. non
impun dni/ pferuntur agnati dno hec
in feudo primo secus in nouo ¶ olim alie
natis redimendo reintegrabat sibi ius
feudi hodie no ¶ Si filia mea hodie e
i uestita a dno feudi gsenciente fre meo
talis gsensus no piudicat filiis fris mei
eo mortuo quia si obus trasseat in eos qui
inuenit pmissio. tn simplex gsensus no
transit ¶ hodie transuersales succedunt i
infinitum in feudo antiquo .s. pre no di. pmu
quod ita infinitat̃ .i. de feu. marchie et aly

diamt q usqz ad vii^m gradum tm ¶ Iste eni
siait sunt et ymago monetii est ut no
ff de reg iur l. ymaginarias ¶ Subito
mortuus no intelligi in lucem pductus
¶ Proles femine ad feudum no assumat
ius accrescendi legale no ht locu in feudo
novo s ex qventione sic tunc vocatur po
tius ius quentionale quam ius accresce
di quod tacite venire solet ex quadam
fictione ut no ff ad tre l. apud iul. fi.
actu. ¶ Ceuedam p pay licent que

IX Ti ad X°

p se non licent ¶ In feudo femine succed
ples eius q p eadem natiuitam.
¶ Conclusiones ti qui successores teneat
¶ Non licet heredi tractare fcm defuncti
¶ De possessione aliena no pot alius iuest
tur nisi ille expulso iuris ordine puato
¶ Due inuestiture qtite se no ǫpatiuntur.
¶ Prima inuestitura pualet. ¶ Pecestes
diatur ca diuini qz ceadit causa fru dic
tum cor ¶ In subsidium aliqua licere
¶ Propter inopiam pbonz veaunt ad dela
tionem iuramti et debiliores sunt actores
q potes et minus credibiles ¶ Testes ab
sencentes negatiua gessionis ul colla
tionis que no potest fieri sine cor puta
pbant ipam nec quasi ob inopiam pba
tionis differtur iuramentum aduersario
¶ Cliencalus i. vassallus ¶ Vassallus feu
datus di feudatarius no feudatus dicit
homo meus ¶ Cz naturaz hora i. sine tpis
meta pedme unde non ht spaciu quod
datur indicat ¶ Ipsum potuit de locato
non ht hic locum ¶ Ex pignore no pre
sumit p cessum ad feudum seu ad actum
dominium nisi pbetur ¶ Conclu. ti de co

XI

tenti iiic 2 dm de porcione fris mei ¶ Por
cio i. medietas ¶ Aliud e de feudo conte

XII

dere aliud de qualitate feudi exitare
¶ Chaiq prinpest parue in subu quia in qua
litate ¶ Conclusiones tituli de alienatione
feudi ¶ Pteru i. medium hodie nichil
¶ Pmissio que ctis tiuis est qtenta non
possit egredi suos tinos ¶ Feudum e
it hodie obligari usqz ad medietatem
quod nd s cirius no di melius in l. im
penalem ¶ Pignoris ob° di aliena°
s quasi ¶ Ecia e de tiot adiconis in
rebus phibit q puatq ¶ Ecia e de p
sonis phibitis ut hic et no ff de v. ob.
si ita quis f ea lege pp naturam con
tractus et piculum pmutatois q ecca
est potenda ione priuilegii l. qui aut
siguis caue ¶ Ecia cultrix iustitie ecca
no desint ee heres ¶ Sine herede mas
culo priuatur sepe obmat i. sine filio qz
sit est ex natura feudi et nomine filius e
nepotem et ulterio res includit pp naz
feudi usqz ad infinitum in emphiteoti ec
cleste puta usqz ad terciam qnacoem pp
eius naim b ¶ Fri uel nepoti alie° fra
ualet et stabili psenat semp ¶ Feudum
quarumqz dignitatum no transit ad he
redem nec feudum comitis palatini

XIII

¶ Cly pot alienari feudum marchie consorti
¶ Conclusiones tituli de feudo marchie
¶ Feudum prinuz q p inuestituram prius
et aui ¶ Consobrini vulgo appellant
qui de iure sunt patrueles ¶ Feudum
nouum qitur p pmam inuestituram.

XIIII

p se no paluz et io no ht ius accres
cendi hoc pbat tex in ione sin. ff de
v. ob. l. stipulacio ista f alter ¶ Conclu
siones tituli an maritus succedat ux

ori in feudum ~~valsella~~ ɀ — —
¶ Maritus no succedat in feudo uxoris
morientis sine hrde licet ǫsuetudo ge
neralis dictet q succedat uxori qz in
telli in bonis prius ¶ Busicam vocatur
prinuz no maternum prin usum regni tm
de equitate femina succedit matri sue
¶ Equitas pfertur rigori ¶ Racio

XV Ti ad XVI°

equitatis vincat usum loquendi. ɀ
¶ Conclusio ti de feu. datis minus val
nassoribus ¶ Czin tel reuelat credendi
anno ut ledat dnm puari dz feudo
Secus si alio anno ¶ Si ǫspiracio fi
at cum inimicis dni no tm qtra dnm i.
ad finem ut dno noceat no puat feu
do de uxore dni vassallo suppolita igno
rauit no puatur vassallus quia non
peccauit fallens dnm ¶
ti apud que ul quos qo feudi tinet

XVII

¶ Cum imperator pcendituri et nomatum
inter vassallos imperatorem cognoscat de
gra sua verbu qstlu sepe ponit pro
necessitate ¶ Impunit qones feudales

XVIII ad XIX°

dni locatur ¶ Etiam inter milites no
ht locum ius accrescendi in feudo nouo
¶ Si uni frt obuenit in diuisione al
lodium alii feudum et iste alius decessit
sine herede no apitur dno nisi frater
refutauit ad hoc ut ille de nouo feu
do inuestiretur ¶ Conclusiones tituli

XX

xviii de bnfi° fris ¶ Feudum no possit
emi a dno s bn pot emi a vassallo de co
sensu dni pot donari quod no pot ven
di l. si c de pdiis curialium li. x° ¶ No
cogitur quis hic vassallum cum quo no
ǫtraxit ¶ Ex sua datur meus intellec

XXI

tus et ǫsensus intelligi et ex tradicoe
sine culpa 2c ¶ Conclusiones xix ti
de feudo no amittendo ¶ Ubi eadem e
quitas ibi idem ius no attenta qlitate
psonarum et differencia ¶ Ps poitur p
felloniam inpte diuisibile ǫmissam.
¶ In omi pmissione obsequiali clausula
si potuerit intelligi et est nobile vm
hinc p ubique ultra posse nemo tenet

XXII

¶ Conclusiones xx tituli quo tpe mi
les ¶ Qui ignorat q omis sciut i duo
bus peccat f in ignorancia et in del
icto ¶ Dns recipiendo vassallum ad
fidelitatem per tpus videtur et reperisse
se qz recepit ad graciam suam ¶ Tempus
tm quod superat de iusto ad inuestitu
ram petendam datur successori impe
dimento tpe detracto quia tpus v
tile ¶ Infamia dni excoicati ul banni
ti infamia excusat hrdem vassalli q
ab eo no peti inuesti ¶ Czni poit fa
mam poit honorem et reuerenciam
¶ Vassallus etiam infamis et excomu
nicatus tenet pete inuestituram licz dns
no teneatur eam face si no uult q est
no ¶ Vassallus qui interim est suspen
sus no petendo puatur p uetrio tenemen
ti ¶ Ad que no puenit fama de morte
dni psumitur uestire eum mortuum ¶ Non
teneatur iusta ca impeditus mitte pro
curatorem ad iurandum fidelitatem i ai
mam ǫstituentis ¶ No intelli. absens q
legitimum patrem relinqd ¶ Si dns re
cipit fructum post annum videtur remi
sisse iuri suo ¶ Dns bnficium vassalli
sui alienare no pt. s si curia alienat

Et illud sequitur. Maiorivo duo et milite vassallo dominus et heredes eius tenentur attendere promissum. Dominus non potest locare feudum vassalli. Conductor simpliciter non tenetur stare conductori pro sed huiusmodi velle domini sic quia dominus habet ius in re feudi. Investitura denunciatur non habet effectum ante feudum apertum domino. Possessio non debet auferri ante sententiam. De sequestro. De tempore se representandi qui est appellatus a sententia feudali intelligo quod possit appellari a sententia parium etc. in possessorio feudi quod non est tamen appellato qua renunciatis et officium iudicis imploratum. Conclu. xxi. ti. de contentione inter dominum et vas. etc.

Non est bonum quod unitas negetur etc.

Conclu. xxii. ti. quod ad feudum ad filiam pertineat. Filie datum propter honorem et amorem patris non revocatur pater aliquis expensis suis. Conclu. xxxiii. ti. quibus modis feudum constituitur. Investitura dicitur possessio qua dominus tradit vel quasi sicut si dicat vade in possessionem quia hec verba ad heredem relata non videntur glo. que dicat dicens sufficere quasi efficaciam parem habent corporalis cum est.

Conclusiones ti. si de investitura inter dominum et vas. lis oritur etc. Notabile verbum quod qui intentionem dicere non multum desiderat notare. Notabile verbum quod populus potest deponere imperatorem insufficientem vel mente captum. Comes est loco presidis et habet ius statuendi. Et hodie comites in temporibus inter imperium interius sunt. Rationes feudorum inquirantur que iudici labor exagitat. Clericia noluit scire facta sua et faciunt ea absconse et non confidunt de paribus et valet quod fit et non est alibi. Prelati non possunt infeudare consanguineis sed usum patrum est contrarium quod est nota. Admirandum statim [illegible] dila. et si inter ea non intratur in adversarium transfertur intrandi potestas. Iuramentum non est probatio sed quasi probatio. Patientia sine traditione habetur pro consensu ubi procreditur obs. si quis possidet non uno momento sed diu lis instituta non faciat mencionem de traditione quod est notandum. Conclusiones tituli de feudo dato in vicem l. commissione. Alienatio [illegible] patet quod si mutuum non solvatur ad diem prius x. remaneat venditori pro xv. videtur quod sic si accedat ad patrem vel parum distrepet. Invaluit usu patrio quod multa feuda venduntur pro dotes. Cum fideiussore valet pactum legis commissorie. Impetratur dominium pignoris adhuc debitor habet biennium absolvendum. Valet pactum inter debitorem et tertium ut si debitor non solvat ad diem res illa pro quedam tertium debeat vendi creditori pro illo precio quod non repitur alibi. Feudi [illegible] potest permitti cum vacabit eo consentiente et etiam eo non requisito quia non prejudicat ei nec filiis suis. Non est istud pactum de futuro successione quia dominus non succedit sed recipit nec vassallo dicitur succedi quia feudum sibi incidit et extinguitur cum defuncto. Non omnis que a maioribus de xxx. annorum prescriptione. De interruptione prescriptionis quibus offerendi requirit citatio et debita obla-

tio aliter pignoraticia non possunt peremptum cum non esset nata de edil. edic. bonem. per subiectionem. Conclusiones tituli de feudi cognitione. Baldus. Argumenta legum superflua in feudis non curanda. Item nota debitorem sint immobilia sine rem obligatam subiacentem. Feudum quod quintum non perdiceretam investituram vel quasi non transit ad heredem. Ubi desit probatio sufficiat quasi probatio ut iuramentum. Filius succedendo patri non dicitur acquirere sed acquisitum capere. Conclusiones tituli quid sit investitura. Nova investitura requirit pares nisi fiat dere. cerer. Si pares absunt sunt expectandi. Si iurari oz. an desseratur iuramentum. De persone annali et patria. Breve testatum sine confirmatione parium non sufficiat si dominus possidet secus si vassallus. Si dominus subtrahit vassallo probationem quia non vult quod pares testificentur et vassallus non habet alios testes probatur dominus proprietate quod non. Cum prescriptiones in iure incorporali consistit et quasi possidentur probationem vel terminum non probationem perpetuam nam per unum actum non acquiritur quasi possessio in corporalibus quod non est dignum. Adde tamen quod non ex. de causa pos. et proprie cum etiam in istis operatur quasi investitura quod operatur vera investitura in rebus corporalibus. Prescribitur aliquid concessum in re consuetudinem nam multum insolita non prescribunt nec in eis differtur iuramentum allegantem eam defectum probationis quod est non. Conclusiones tituli per quos fiat investitura. Herum veterem investituram exequitur vel alienat sed alienatum fuerit. Investitura intelligitur facta non de omni possessione sed de iusta nisi expresse dicatur contrarium. Si testator legat libertatem non intelligitur legare de furtis et dolis. Prohibitus rem sibi legatam alienare non potest infeudare. Exegemus continet speciem non e contra vel verso. Unus vassallus potest vendere et emphiteotice consorti suo. Adultus veterem investituram sine curatore exequitur nova non facit nisi qui habet legitimam bonorum suorum administrationem. Ex imperator dicat confirmamus tibi omnia castra que possides intellige. s. iuste et loquitur hic in generali investitura. s. quia non est visitare principem velle iniusticiam subicere. Item si loca exprimat proprio nomine non exprimat qualitatem poss. Alienatio est omnis actus per quem transfertur dominium directum vel utile. Patris appellatione quoque totum continetur. Totum possidentur. all. l. uxor de le. in. Proximior prefertur volens emere per equale precio. Idem in filio fratris pe. cum. m. c. Contractus simulatus vel fictus aut fraudulentus non prejudicat agnato dicit ipse pe. dec. quod iste tex. intellige quando consentiente domino alienat aliter non crederet redemptio quia loquitur qua alienatio est iusta respectu domini sed iniusta respectu agnatorum. Presumitur dolus et fraus in alienante qui sciebat se successores in feudo non habiturum puta quia erat castratus vel nimius senex vel qui ideo alienat ut agnatus feudum perderet aliter non facturus. Feudatarius sub infeudat etiam cum clausula exceptio-

¶ Si vassallo succedit agnatus in h[er]edita[te] no[n] eviict feudu[m] n[on] reddat p[re]ciu[m] investi[ture] em[p]tori ¶ Si no[n] succedit in h[er]editate quia alienans decessit sine h[er]ede recupat p[re]cio no[n] reddito q[uia] no[n] venit p[ro] ius offe[n]rendi s[ed] p[ro] investituraz p[re]tis uel aut
¶ In vendente ex p[ar]te vitiatur investitu[ra] et intronitur ¶ Licitu[m] e[st] palu[m] quod p[er] se ipsu[m] in d[omi]nica feia non differt a ma[n]saulo s[ed] i[n] investi[tura] sit. ¶ Fides est ei s[er]va[n]da qui no[n] venit c[ontr]a fidem ¶ Anu[m] tu[m] anois interp[re]tacione ¶ Non dicat q[uod] investitura non valeat sine testib[us] s[ed] io d[icitur] ne vitas occultet mirabil[e] verbu[m] ¶ Antecessores d[omi]ni et imp[er]atoris sunt excipiendi ¶ Investitura d[ebet] peti p[er] se ul[tra] p[ro]curatore[m] .c. ti .i. p[ro] s[ed] utru[m] forte d[omi]n[u]s non tenet[ur] acceptare p[ro]curatore[m] si vult vassallum p[er]sonali[ter] invitare et ipsu[m] videre p[ro]p[ter]ea q[uia] forte ei sit suspectus vult eu[m] movere et terrere ¶ Si do[mi]nus no[n] vult face[re] investitura[m] forte d[ebet] p[ro]uare p[ro]prietate ¶ Fidelitas p[re]terita[m] fama d[omi]ni sunt s[ed] et p[ro] recupatur

XXXI
¶ Conclusiones ti[tuli] q[ui]b[us] debeat p[ro]cede[re] in investitura ul[tra] 2 c. ¶ P[ri]ncipale .i. investitura d[ebet] p[ro]cedere accessoriu[m] .i. fidelitatem

XXXII
¶ Fidelitas d[ebet] insinuandu[m] ¶ Co[n]clusiones ti[tuli] qualit[er] vas[sallus] iurare debeat
¶ Vassallus iurare d[ebet] q[uod] d[omi]nu[m] sui[m] exaltabit iuxta posse ¶ Domesticus .i. familiaris qui est sub iu[ris]dictione d[omi]ni no[n] d[ebet] iurare in g[e]n[er]e dicendo iuro ee fidel[is] s[ed] d[ebet] exp[ri]mere sp[eci]aliter q[uod] vitam d[omi]ni p[ro]teget et membra eius rectum .i. legittimu[m] honorem ¶ Domestici sunt magis timendi d[omi]n[u]s qua[m] ext[ra]nei ¶ Domestici s[un]t familiares assidui et o[mne]s qui successione sp[er]at.

XXXIII
¶ Conclusiones tituli de forma fidelitatis ¶ P[ro]p[ri]e no[n]du[m] q[uod] d[omi]n[u]s in omnibus fideli suo vices redde[re] d[ebet] al[ias] est malefid[us] sic[ut] n[ot]ionis a[lte]r[ius] admittitur p[ro]testacionem

XXXIIII
¶ Conclusiones ti[tuli] de nova forma fidelitatis ¶ Vassallus d[ebet] iurare fidelitatem c[ontra] omnem ho[m]i[n]em excepto antiquiori d[omi]no et imp[er]atore qui nominatim d[ebet] excipi ¶ Nu[n]ciare d[ebet] vassallus d[omi]no futura[m] novitatem al[ias] est dolosus ingratus et p[er]iurus et p[ro]uandus ¶ Bu[rgundio] dixit iuste q[uia] ad offendendu[m] iniuste no[n] tenet[ur] vassallus p[ro]c[ur]are d[omi]no ¶ Ad defensionem tenetur iuvare etiam iniuste ¶ Si dubitatur q[ui]s iustius moveat a[r]ma tenet[ur] iuvare ¶ Vassallus insi[n]u[ari] requiritur no[n] tenet. ¶ Excommunicatu[m] ul[tra] a rege bannitu[m] defendere ul[tra] p[ro]tege[re] no[n] tenetur ¶ Dictio ad significat impetu[m] et p[ro]motiu[m] a[ni]mi vassallus ul[tra] co[n]fortem in sua p[er]sona d[ebet] attende[re] cu[m] alijs debeat salutu[m] face[re] ¶ D[omi]n[u]s tenet[ur] p[ro]p[ter]e vassallu[m] i[n] vacua[m] possessionem ducere
¶ Cu[m] ex lege q[uod] dicat vacuam q[uod] vassallus h[ab]eat o[mn]em possessione[m] efficacem al[ias] no[n] ee[t] vacua ¶ Si no[n] tradit possessionem tradit petenti eius utilitatez .i. interee q[uan]ti res e[st] no[n] ext[ra]neu[m] a[lite]r. Si d[omi]n[u]s feudu[m] p[ro]missu[m] no[n] tradidit no[n] debet ei fidelitas etiam iurata etiam si d[omi]n[u]s p[re]stitit interee q[uia] no[n] intelli[gitur] p[ro]uare fidem q[ui] p[ro]p[ter] p[er]fidiam admitte[re] esse dampnat[ur] Bal[dus].

XXXV
¶ Conclusiones ti[tuli] de investitura de re aliena facta ¶ Utilis rei vendicacio

co[m]petit co[n]ductori a d[omi]no modicu[m] t[em]p[or]is inst[ituto] t[em]p[or]is sit finitu[m] ¶ Utilis rei vendicacio competit sup[er]ficiario ¶ O[mn]ib[us] p[re]dict[is] dantur et possessor iudicia ¶ Pacta emphiteote p[re]scribitur p[er]petuis c[ontr]a emphiteotam no[n] c[ontr]a d[omi]num ¶ In feudo rei i[n]divisibilis seu in sepabil[is] succedit d[omi]n[u]s vassallo mortuo absq[ue] herede ¶ Iure sepata non succedit quia feudo non cedit ¶ De quarta viri 2 uxoris
¶ Ex causis pot[est] relinque[re] maritus uxori ad usufructuandu[m] iure lombardo

XXXVI
¶ Conclusiones ti[tuli] quali[ter] olim feudu[m] alie[na]ri potuit ¶ Beata c[on]suetudo ¶ Emphiteota sibi pot[est] donare c[on]donemata d[omi]no in c[on]tractu resvet ius sibi Secus in vassallo ¶ Rogatus restituere possit dotem p[ro] filia c[on]stituere s[ed] vassallus n[on] potest in dotem dare ¶ Iudicium a[li]c[ui] no[n] valet in feudis unde lic[et] vassallu[s] mandet filius suus q[uod] o[mn]ia bona sua det p[ro] a[ni]ma sua no[n] debeat dare feuda
¶ Vilissima pensio donacionis titulum respuitat unde vassallus qui no[n] pot[est] donare nec vno mi[ni]mo locare q[uia] fraus est simulare ¶ Licite alienatus p[ro]t[est] d[omi]n[u]s redime[re] p[re]c[i]o restituto ¶ Offendo c[on]tra p[er]sonam d[omi]n[u]s p[er]sonam ex ineo. Sz agnatus p[ro]fertur d[omi]n[u]s s[ed] filius p[ro]fertur agnatis ex .c. innit[ur] .c. de bonis mater[nis] .l. si mi[ni]ma iuxta ¶ Hoc ius no[n] d[ebet] c[ontra] d[omi]no qui a[n]nus non erit ignari ¶ P[re]scripcio[n]e longissimi t[em]p[or]is no[n] requiritur scientia
¶ Si est statutu[m] in civitate q[uod] feuda possint dari in solutum p[ro] debitis vassallorum in tali statuto intelli[gitur] exceptum ius offendi et redimendi ¶ Cu[m] ad statutum civitatis vincen[tie] q[uod] qui in sta[tu]tu[m] no[n] offert ut querelam no[n] p[ro]ponit no[n] audiat[ur] ¶ Nondu[m] q[uod] p[ro]ximior agnatus p[ro]fertur d[omi]no cum licet alienare vassallo ¶ Tempus quo loqu[itu]r statutum e[st] utile a die scie[ntie]

XXXVII
¶ Conclu[siones] ti[tuli] q[ui]b[us] dicatur marchio comes.
¶ Denominacio fit a possessionib[us] de quib[us] facta e[st] racionabilis investitura ¶ Capitanea q[ui]a cura ¶ Plebi michilominus sunt nec rustici in excelsis.
¶ Soldata no[n] h[ab]et usum feudi. ¶ Ex re ancient p[ro]p[ter] transit in h[er]edem p[er]sonalis s[er]vitus ¶ Conclu[siones] ti[tuli] de gradibus succedendi in feudo

XXXVIII
¶ Descendentes in feudo succedunt sicut in allodio ¶ Ascendentes no[n] succedunt q[uia] filius no[n] nobilitat p[at]rem et differunt novelle olim a re a beneficiate confectus radicabus ¶ Transversales in feudo novo succedunt ¶ In veteri succedunt agnati ¶ Femine no[n] succedunt p[ro]p[ter] sexus p[re]iudicium.
¶ Si quer[en]s gradus ad radicem ascende et una p[er]sona tu[n]c no[n] facit gradu[m]
¶ Si filius e[st] in possessione ul[tra] agnatus feudum p[re]sumitur p[ri]mum ul[tra] antiquum.
¶ Iuramentum defertur ex iudicis equitate et arbitrio deficit p[ro]bacio p[er] te s[ed] no[n] deficiat c[on]iectura ¶ Heredi incubit p[ro]bacio si aliqu[i]d novu[m] in testo testorem affirmat addidisse ff. de p[ro]bac[ionibus] ff. de p[ro]ba[tionibus] ff. de

XXXIX
p[ro]bac[ionibus] l. cu[m] tractatu[m] Baldus. ¶ Conclu[siones] ti[tuli] de s[er]vitiis de novo b[e]n[e]ficio investitis

Etiam de suo flumine vel passagio duobus fratribus feudo constitutum, si quidem alter sine herede mortuo utrum accrescat domino an vassallo istud est feudum fructibus vel aliquid quod est individuum. Si omnibus fructibus vassalli impediret consolidatum vassallo alterius dividit interdum .l. commoda.
Feudum stratie est individuum .ff. de usufructu .l. stratie. Feudum quod uno corpore exercetur ut feudum turris et stratie est individuum non unde emanatur sed quo nomine inspicitur. Fallit .f. siquis alteri vel sibi .l. i. Feudum est quasi castrense peculium. Peccunia venit in condividendo. Equus non continetur nomine armorum quia hic dicat equus vel armis et in inermis in equo existens et insultans non dicitur facere insultum cum armis. Conclu. ti. de investitura que tractus cepit a sempronio. Verbum deficientibus masculis comprehendit etiam si non nascatur. Per investituram veris masculis non quit feudum. Conclu. titulus de vas. decrepite etatis.
Si investitura patris diffusa est in filios patre renunciante tamen feudum est paternum et habet inter fratres locum ius accrescendi. Non tenetur refutare qui hoc pacto apponit in refutatione ut ipse idem vel filius investiatur quasi sit unus et idem. Conclusiones ti. de investitura in maritum facta. Confessio vassalli vel nova recognitio non preiudicat agnatis. Non potest vassallus recognoscere in novum feudum nisi consentiat agnatus. Pro feudi incertitudinem habet et inde. Ver autem pares non sunt iudices. Pares sunt iudices ordinarii tamen preiudicales sicut tantum ubi non debent. Non pro ea preiudicium non comparent. Nec citatus comparere tenetur ad allegandum consuetudinem. Decet sed non oportet.
Conclu. ti. de controversia apud pares terminanda. Si consentiant in arbitrum nulla dubitatio est. Duo e maioris auctoritate et non pares elig. et minus presig. Licet arbitri sint parciali nomine tamen in compromisso videntur de concordia approbata equa qualis pars eligat suum. Notabile est nondum quod non dicitur par qui non iuravit fidelitatem nec noiari potest nisi de consensu utriusque. Agens coram curia a de feudo potest reconveniri de alio causa. Coram tamen arbitris non habet locum reconventio. Conclu. ti. de eo qui sibi vel heredibus suis mas. vel fe. Tandem pro masculo principiatum est. Ubi data erat forma a primo patre et masculus infestavit fecit eodem iure imposterius.
Masculus excludit germanam suam. Masculus excludit amitam. Masculus decedens non transmittit ad filiam suam si super est patruelis frater. Ubi est masculus non tamen quis recognoscere feudum a femina habet de primi vassalli qui primo pro infeudaverat qui investitur debet non dico de femina proveniat a qua sicut a masculo debet recognosci.
Conclu. ti. de duobus fratribus a capitaneo investitis. Unius quisque sibi et heredi suo videtur acquisivisse et magis filie sue quam filio fratris. Conclu. ti. an removeri debeant testes qui pares.
Si testis mutat qualitatem tamen non est ei interdum testimonium actus valet et probatur eius. Pro ydoneo teste habetur qui reputatur probus et ydoneus. Conclu. ti. de controversia inter vas. et epm.
Investitura verbalis vel in genere sufficit ut videatur habere pares sed corporalis non debet fieri lite de ea pendente. Ad prestandum feudum cum vel canone non tenetur successores clericorum. Affirmacio actoris vel rei non dat iudicis sed qualitas cause. Investitura verbalis seu ymaginaria sit existimaria cognicio quia prius preiudicium. Certo pro incertam litem executio non differtur. Reum non vult facere quod debet iudex esse non debet. Conclu. ti. de vas. milite qui arma bellica etc.
Si ille qui ingreditur monasterium testatur de feudo et relinquid illud monasterio non videtur relictum. Reum incipit esse miles dei desinit esse miles mundi. Etiam si dimittat habitum C. de episc. et sub .l. ampliter. Cessante causa cessat quia .l. si vult . rei amotam. Conclu. ti. de milite vas. qui contumax est.
Ubi iurisdictio est statutus pro forma bannum vel altius pene que est consecutiva contractus non debent termini confundi sed ad unguem sicut dictat consuetudo vel statutum municipii servandum est ius commune fori non poli. Ad litem contestatur auctor non citatur ad agendum sed potest fieri. Ubi princeps citat non est necesse peremptorium .l. ii. de principibus agen. in rebus. Con. latitantem esse realis fit missio in omnia bona.
Missus in reali ante litem contestatam non possidet sed missus post litem contestatam statim possidet et eam custodit .C. contingit de dolo et contumacia. Mensura debiti finaliter declarata indicat missionem ex interlocutoria. Non debet vas. petere veniam ad agendum contra dominum. Veniam petere est ambages. Actio famosa tamen proponi non debet quia non debet dampnari patronus .i. dominus cum infamia. Reum non potest effectu iusticiam consequi ab inferiore advocat superiorem etiam per simplicem querelam etiam suam recipiat iudicium cum inferiore hic cessat lex ubi captum et de sen. ex. si iudex libro vi.o in glo. Non licet aliquam depredare nisi qui per contumaciam est bannitus. Reum sua auctoritate depredatur vel hostilizat alium perdit ius suum nisi caveat iudice. Conclu. ti. quibus modis feudum amittitur. Non omnis occasio sed certis feudi amissionem inducit.
Primo videndum est quid actum est. Alii confessio vas. extra ius facta coram testibus ei preiudicet. Ubi est lis capitalis ibi est captivum glo. Ubi .f. ibi separacio de parte non cogendus est. Conclusiones ti. que fuit prima causa beneficium amittendi.
Investitus non debet quod plus investiatur supple nisi investitura auctorizabili.
Tempus citacionis a lege non determinatur est in arbitrio iudicis constitutum quia ubi non est regula ibi arbitrium necessarium.

est ¶ Item no pot excomunic excusatus e
¶ Item pt ꝫ non faciat fautor e ¶ Judex
debet manifesto fraudi obuiare et co
missuz punire al' puniatur iudex ¶ Filius
demme no dz puari ꝑ delictuz pris se
cus de ꝯsuetudine que est stricte int
ptenda ¶ Sicq pulsat armatas cu mi
imicis dni ¶ Non tradas oblimoni q
si dns in vita sua ingratitudinez non
punijt hs eius vindicare no possit
¶ Jstud est valde notabile q sicut p
natur vassallus feudo ꝑ culpam vas
salli ita eq dns pprietate sua ¶ Item
no exequitur officiu pdit bnficium
qz ca finalis deficit et obstatiua sub
uenit ¶ Expellitur colonus ꝑ non
solutam pensionem etiam si fuit ac
tum de non expellendo ingratitudi
nem no euitabit i feudo puari pot
¶ Vassallus pt impune accusare do
minuz p pricipe et p re publica .
¶ No diligenter quibus culpis vassallo
priuatur et qui excusetur ¶ Licet dns
in ca appinis obtinuerit no excusatuz
vassallus qui com eu fuit p sumcauit
vino ꝯuiuatur . ¶ Non pdest desistere
post mandata secreta quia si vellet non
pot insistere ¶ Item vxorem dni alti
tradit adulterandaz feudu pdit ¶ Item
ht duo bnficia et vnu alienat sine ꝯ
sciencia dni no pdit aliud quod no ali
enat ¶ Racio alia equitatis alia mi
tiulis ¶ Delictuz alterius nocet alti ec
in feudo p mo dor apic pfra ad prem
renectitur in solacium amisse filie .
¶ Item occidit fratrem ppriuz lis manca
dni stare no pot tamen feudu no reu
titur ad dnm ꝫ ad agnatos quarto g
du ut sup et si no ht illos qz no extat
il' feudu no est ita antiquu redit ad do
minuz ¶ Conclu ti' de feu vas ab ali
quo nit pellat ¶ Casus in quibus non
venit euictio ¶ Jnpecama no ꝯsistit
feuduz quia tn sit directuz et pncipal'
dnium ¶ Non tm pdit eam qui ipam
dat in feudu ꝫ dz ꝯuerti in empecoz pdio
tum et illam insteu retinet pares req
rutur etiam in breui testato ad ꝯfirma
cionem inster ꝫ mediolanenses dicunt
etiam alios suffice ¶ Juramentuz quqz
defertur reo ad cautelaz etiam actore
nichil pbante ¶ Item no negat non
fatetur tn suspicionem inducit contra
se de nom opis mic ptor yˢ hoc ante p
actam ¶ Conclusio ti si de feudo ꝯtrouersia
fuit zc ¶ Si status mouetur q d dns
interim possidet feudu nisi vassallus sit
impubes ¶ Pactuz de futura successione
valet etiam si fiat p mortem in feudo di
to qz ius est ad intimmos ¶ Si confert
bnficiu ecce v no vacans cu vacauit
aliter quia p mortem valet si ꝑ hoc
fiat secus si inferior b ¶ De pena insi
ciantis bnficiu ptem ne eius excerta sca
il' supina ignorancia ¶ Vassallus
semp tenetur hre in memoria ea q' ma
lut qz iuramentuz e in corde ꝯmedanduz
de pscripcione xxx an et q in ea req
ruitur ¶ An vassallus teneat' iurare

fidelitatem omnibus heredibus dni .
¶ Non tenet' facere fidelitatem nisi vni
¶ Legittimatus in feudo no succedit n
ex spali gra imperatoris de fto sicut h
gracia questio inutilis i ca hugonis
ꝯtra passa pontes et e gra gratiuz
¶ Seruicium pot fieri paliuz accep
tabilem dno ¶ Jmpubes inuestitus
optinet bnficiu lis fuiatoz no in
pendat officiu quia i iniunctuz eum
facit etas . ¶ Vbi filios ht aliena
tor agti reuocat etia eo viuo ¶ Vbi
non habz mortem expectant ¶ Item alij
assentit sua iura pdit ¶ Alienacio
patris filijs nocet .
¶ Si p'mu e cu pcaus ad agnatos
quam ad filios ¶ Remouetur pxior
agnatus cum trauentitate a tempore
fac ꝯcaus forte si exnec et no ulte
non agnato tunc cum pretio . ¶ Dns
qui semel tradidit vacuam possidez
vltius tradere no tenet' quid si iua
sit e de insti et sub i auctore ey .
¶ Item inuestiuit pmo ticio vbalit
po inuestiuit seyo reali pocioz e fius
ꝫ pmo tm admitte ¶ Filij ex pacto
ꝯtra eos fto a feudo repelluntur
¶ Non semp cu vassalli oppio grauat'
feuduz pditur . ¶ Filius ꝑ delictuz
pris amittit feuduz acquisituz pri
ab auo ¶ Nisi p gratiam adno requirat
¶ Agnatus appitur usqz ad quartu
graduz pmo in infinituz post ¶ Etia
agnatis pindicat si fellonia respi
cit dnm immediate et pncipaliter
qz gra expirat a fundamentis
¶ Jnspicitur vassalli qualitas ut i feu
dat sit simili et eodem lege .
¶ Vbi pauz medietatis accipit' pro
toto fin' est ¶ Aliud e dicere cu
dederit ꝫ vtriusqz culpis amittitur .
¶ Conclusiones tituli de pace teneda
¶ P pugnam no d' ꝯstare ꝫ succu
bere ¶ Causis agi cum pugna cosi
atur q qui pbone ¶ Casus pugne
nec in temeritati no pmittut' ¶ Item
ex improuiso absqz lata culpa fuit inen
tur veniam ¶ Omem maiestatez ar
matam ee opportere ¶ Sine rapina
quis possidere psumitur nisi ꝯui pbet'
¶ Admittitur faciat etia sine iuramento
dni testio" int' vassallos cu de ritu
nup no soluz y de uno .
¶ Rapina no d' ppie in re inmobile
ꝫ in vsu loquendi . ¶ An pena dupli
in dubio simpluz includat glo q sit
quociens ex reus e pene psecucio ꝯe
cus si est multiplicacio sortis .
¶ Beatus qui tenebit iurato aio i asto
animo ¶ De iudicio ferri .
¶ Cum quo sit pugnandu et de campione
¶ Corpaliter magis dz puiri rusticus
q miles ¶ An p quos capitali crime
pot pug imponi . ¶ Pugna lesi dis
plicet ¶ Pugna no ht nisi in casibus
nondatis et expssis in iure de pugna
¶ Cont' militem no pot imponi pug'a
a no milite ¶ Rustici no debent por
tare arma et si portant sunt eis tolle
da

Nec optare peccatas. Certu por tat arma quinum malnolu cesset habere. Conclusiones ti. Hic finitur lex 2c. Dum dus e bannitus uel excoicatus solutus e interim facto vassallus. Si interim alienat do mini9 restitutus recupat. Dissoluto a sina exco[m]icatois d[ici]t[ur] restitucio.

Bannito p[re]c[ip]ie bona eius ppria restituu[n]tur filys restituto p[ri]e restituu[n]tur et bona olim sua. Si rex dixit bannum us talem et non dixit plus pot da[m]nari da[m]pnu[m] i[m]pune i[n] bonis eius ut bannu[m] aliquid opetur. Si bona sunt expssim ob contumaciam uel maleficiu confiscata nocet filys hec expssa co[n]fiscacio. Bannu[m] psidis ita nocet si cut bannu[m] regis. Rex in ptate uel pside maior e absoluta ptate.

Rectores ciuitatu[m] possunt forbannire.

Cessat pp bannu[m] ob9 non constit.

Vltimo admonitu[m] de pbere si sat dno piculu[m] vite ul simile immineret. ubi lex dicat bonus iudex significat cause cognicoem. Iure priuilegi ata in dubio fauemus actori.

Campanas et silia fca cu[m] fructuu[m] modica impensa no est licitu[m] eleuare finito feudo. Fructus considerari p kalendas diligenter e attenden dum. Vassallus no tn[etur] dnm iuuare ctra se eodem9 tn[etur] dns iuuare vas[sallum] ctra filiu[m] ipsi9 dni. Si no iu rat pdit pprietatem si sua ppria e.

Conclu[siones] ti[tuli] de filys natis ex matro[nio]. — lvi

Consuetudo sua autce vmat equitatem. Conclu[siones] ti[tuli] de vassallo femine. — lvii

Non restituu[n]tur amissa que fidelis sunt amissa. Conclusiones ti[tuli] si vassal[lus] feudo priuetur. — lviii Delictu[m] pris in rem sceptam piudicat omnibus descendentibus in infinitu[m]. Ppter delictu[m] succedunt agnati in infinitu[m]. Et ppter mortem usqz ad septi[m]um gradum p[re]ter quosdam. Conclusiones titul[i] qui testes sint necess[ari]. — lix

Vbi e necia solempnitas no suffic[it] confessio dempta solempnitate.

Testes no sunt de subst[anti]a f[eudi] consensus s[ed] hi sunt de subst[anti]a forme.

Conclusiones ti[tuli] de condicoe recti feudi. — lx Pactenta et clauibus possessionem transferri. Item licencia fca tamen coram paribus apphensioe secuta et cum feudu[m] reale et trasibile ut no in suma pi et iac.

Cu[m] possidet xxx annis d[ici]t[ur] absolum sine alia allegacione.

Expectandi sut absentes. No gr[adus] dice[n]s consensu[m] pat[ris] e incapiente.

Iuramentu[m] no e pbo s[ed] loco pbacionis. Pot quis sibi dice[re] iuris ppriu[m] in opiam magnatus. Vnus testis facit psupcoem melius e dice[re] presupcoem q[uam] semiplenam pbacoem quia pbacio est quid pfectu[m] sic vsucapio pfcam est cui nil de est nec sup addi pot aliquid quod sit de essencia eius. Equm priuilegiu[m] vni9 ptis remoues apices iuris vtriusqz ptis cce est extra q[uod] quisqz iuris licet no

ex illo edicto s[ed] ex isto capto quod alibi no repitu[r]. Conclusiones ti[tuli] de lege corradi. — lxi Licitum est in solidum quod p pte non lz. Licitum est michi pa li[n]q[ue]re quod p me tn sit eque boni.

Certa certa psona primo appitur feudu[m] no alys. Iure iubilis adiectis femine appent dno aliq dicit q[uod] no appit nisi masculo mortuo. — lxii Conclu[siones] ti[tuli] de decreto qui in uestitura. — lxiii Certo ad effec to inchoatu[m] est p heredem explicari d[ici]t[ur] quia tom[en] q[ua]q[ue] gniut. Conclusiones ti[tuli] Annitus ul' sui d[icitu]r. Hic et hec homo et hic et hec vir. Mulier e vir s[ed] inualidus a natura ad obedienciam et exacta armoz vnde no succedit. Vnde no succedit in feudo paterno. Impfectus a natura minus e q[uam] mulier. Ideo no succedit in feudo p[at]rno. Si autem eet datu[m] in masculos et feminas succedit femina s[ed] debet fiuire psubstitutu[m] in spe. de feud[is] p[rin]c[ipiu]m qui v xxi quidu[m] ecce. Certu[m] no est vassallus no pot fiuire psubstitutum qr caret se ipo. Nemo qui nichil est substitue pt. Conclusiones ti[tuli] cu[m] ille qui in t[er]se fr[ater] dni. — lxiiii

Non pot exigi quod sine pudore no vz posui. Vbi no pz curia iudicio parium refragante ibi no pz feudu[m] sed si quis interfiat fr[atre]m dni nichil ad paternu[m] ptinet iudicare. — lxv Conclu[siones] ti[tuli] de vas[sallo] q[ui] ctra consti[tucionem] lotharii. — lxvi Certu[m] iuris e de pte quo ad ptem idem iuris e de vno dno quo ad aliu[m] dnm. Conclusiones ti[tuli] de alienacione feudi paterni. Agnati consencientes reuocare no possut.

Filia inuestita tenet feud[um] donec pr[?] viuerent postea agnati soli et dus i vita sibi refutantis prefertur agnatis. Postea succedunt agnati. Ratihi cio retro trahitur in hys que iniciu[m] desiderant. Libellus concessus agnatis no censetur iure alienacois. Et io no e phibitus vnde no redit ad dnm s[ed] cui se tur restitucio fca agnato et mortuo eo redit ad remittantem tamq[uam] feud[um] p[ri]m[u]m.

De infidelitate fit pugna. Debitu[m] non pbatur p pugnam dicat od. C. de ac. et ob. l. negantes od.

Si felloma no pot pbari p testes ul' inles qui p nullus hntur in fcis magis depbac' lis cum. Inualidus possit p se dare campionem. Fit pugna in litantibus armis no cu[m] fustibus.

Vassallus pp infidelitatem dni pot do mino i ponere pugnam. Vassallus d[ici]t[ur] dnm liberare a morte. De expon endo se morti. Non tenetur se vassallus liberare dnm a gentibus et punis. — lxvii Conclu[siones] ti[tuli] de capitulis corradi 2c. Anles ht annu[m] et mesem aly hnt annu[m] et diem. Inducus semp intelli[gitur] q[uod] debeat fieri fidelitas. Plena disputa cio an vassallus pot infeudare altero contradicente dno detimatur q[uod] sic. Si lex dicat nullam pscpcoem currere etiam longissimi tpis pscpcio no currit iac. colubus et pv in suma tenet nullam curre. Ignotu[m] pbari p iuramentum. Vassallus pot mitte aliu[m] p se.

f 1

Etiã patitur dampnũ ꝑ culpam p̄re lati donec platus viuit. Preiudicio re gis vĩne sub ꝑ vtilitatis ꝑ natura feudi. Si culpa respiciat dñm nõ ẽ absurdum sꝫ habeat sue inmite vlaone qualem. Si ante placõnem deliq̃ non nocꝫ ecclẽ qꝛ nõ erat tũc ꝓsona ecclẽ. Conclusiones ti. inter mas culum et feminam. Vbicũqꝫ lege cõ uentu inuenietur ꝓhacõis aliqui de ferendum intelli. sꝫ aliquid ꝓ eo faciat quod iudicem moueat. Ex dũca ꝓstacõne aliquid ꝓsumitur. Ex possi one ꝑtis aliquid ꝓsumitur etiã ex tensiue. Conclu. ti. de contro. int̃ dñm et emptorem. Ignorans rei veritatem non pot̃ iniare de rei vendicacõne. De condicc̃e ex morib᷒ condiciatũ possio.

De ꝯdicacõne ex l. si c. de acquir. pos. Non sufficit iniare se igno rare sꝫ dꝫ addicere se legitima cã ignorare. Ignorancia est absencia iudicij sꝫ error est ꝯsensus ꝯcorrup tus ff. de testa. l. de statu. Vel suffi cit nisi ꝓbetur ignorancia. Suppina scie dum est q̃ omnibus sciunt in suo ꝑdecessoris tollerabilis ẽ ignorancia. Igno rancia iuris nõ excusat ad ipno ꝯtractus. Fallit si cui ignorare apices iuris ꝑmissum est ut mulieri et minori. Alienatum ab ignorante nõ incidit in ꝯmissum. Et ille q̃ alienat pt̃ reuocare statim quod ẽ valde notabile. Conclusiones ti. li de contro. int̃ vas. et alium debitꝰ. Solus vassallus h̃t vendicandi po testatem ꝓp̃. h̃t valde verbũ solue. Dictio etiam duos casus implicat. Vassallus pt̃ transigere. Conclu. ti. quid iur̃ sit post alienacõem ꝛc. Res nõ redit in ꝓstinum statum que ex toto deseruit. Post iuris amissum scia ꝑma est. Plibello dant̃ forte singulis annis l. Iura vetera et no ua cũ ꝯsensu dñi de xxx. annorum ꝓscrip cione sciencia obtinenda. Si datum adli bellũ de dñi voluntate recuperatum sit ad libellum nomine libellus est. Conclu. ti. an agnatus ul̃ filius. Filius nõ pt̃ feudum ꝑtinere sine h̃ditate eo se qui nec ut filius nec ut quilꝫ agna tus nisi pt̃ alienasset dñi volũtate ꝑm ja. bel. Agnatum aut̃ pot̃ qui nõ venit ꝑ ꝯtinuacõem dñm sꝫ in subsi dium qꝛ venit bus. dñi nõ ingredien do gradum morientis. Filius tenetur sa tisfacere creditoribus. Agnatum non nisi apprehendat h̃ditatem.

Fructus cedunt creditoribus fructus aut̃ vere sũt omnibus qui nascunt̃ facte vere deductis expensis ut nõ accu. ff. so. ma. l. fruc. Filius emphiteote nõ pot̃ ep hiteosim ꝑtinere h̃re nisi sit heres. Si agnati ꝯseruant in iuris credito ribus pot̃ filius inuestiri. Nec tenebitur creditoribus quia ẽ feudum nouum non ꝑmum. Ratihicio idem operatur qd̃ volũtas ab inicio inhibꝫ ꝯ possũt ꝯua lescere ꝯsensu. Si de ꝯsensu agna

tor̃ filius ẽ inuestitus ut filius ne creditoribus ꝑmis teneatur eo mor tuo sine h̃de reuertit̃ ad dñm.

Si sine ꝯsensu agnatorum dñus inuestit filium sꝑma h̃ditate abstinentem donec viuit filius seu ex ꝯples agna succedunt. Si ꝑ creditores ẽ iste ti. q̃o creditores possũt mitti in pos sessione feudi filio h̃de absente saluo iure dñi feudi. Conclusio ti. an apud iudicem ul̃ curiam dñi. Ad eum spectat quodamꝰ cã ad quem h̃etur de euictione regressus et io ipe nõ est iudex. Inuestitur tene. de euictione regressus et io. Tercio casu cognoscunt pares. Non ẽ licitum declinare iudicium curie volentis cog noscere hodie etiam de suo fe̾o etiam decedente intereẽ cognoscat dñus feudi ꝑm quosdam sꝫ tm̃ ut emitet̃ suppriacõ cum delegabit ꝯfidenti pari. Conclu. ti. li quali dñus ꝓprietate ꝓ uetur. Dñus ꝓprietatem amittit ꝑ fellonian que econuerso ꝓuaret vas sallum. Non est eligendus ꝑ pari qui fidelitatis non ꝓstitit iuramentu. Conclu. ti. de feudo nõ h̃nte ꝓpria naturam. Verbum et cui dederit significat libertatem ꝯtrahendi quo cũqꝫ iure dum tm̃ dñm nõ offenderet. Conclu. ti. de eo qui finem fecit agro de feudo. Refutans feudum sꝑ eo sine h̃de mortuo succedit in illo qꝛ ꝑmum. Nisi pars refutacõis sit reale. Vel dñus cã ꝯseruacẽ inuesti tũt tanq̃ de nouo feudo. Etiã nõ refutanti sit ꝑiudicium si ꝯsentit in uestiri qꝛ ꝑ pte fit nouum.

Dictio tamen inducit ꝑiudicium in dubio refutacio ꝓsumitur ꝑsonal̃ nõ in rem quod ẽ hic nondum.

Conclu. ti. de natura successionis feu. Consuetudo vincit legem in ascen dentem exclusione. Tale reputatur feudum in quo nulla ẽ successio. Sꝫ imperator tm̃ ex benignitate seu solz itꝫ inuestire. Si quis de feudo regali marchie ꝛc.

Si quis inticiauit nõ ꝑ inuestituram sꝫ simplici dño ꝟbo et nutu ul̃ ꝑmi ssione nõ coram ꝑibus ut dꝫ in sẽm. Non succedit filius qui amisit suc cessionem culpa sua. Vel si ꝑ de liquid ꝑ quod feudum amisit. Si nõ est legitimus ab inicio sꝫ natural̃. Si adoptiuus.

Si inutilis ul̃ imperfectus curatum te.

Si ꝑles feminea nisi a dño fuit inuestita. Donec descendentes in mediati vassallo sũt collaterales nu quam veniunt. Filius filij admit titur vna cũ patruo. Secus dicunt̃ patrueles. Conclu. ti. de capita neo qui curiam vendidit. Secus vendit curtas vendit vineas domos et terras suas. Et remanet va ssalli ipius capitanei nec sũt va ssalli ementis curtas simpli. Tamen si capitaneus vendit curtas forte de consensu imperatoris ius ꝑorum vas.

lxviii
lxix
lxx
lxxi
lxxii
lxxiii
lxxiiii
lxxv
lxxvi
lxxvii
lxxviii

intelli· exceptuz· ¶ Et sic vbo gñali nō
includunt quedam que requirunt spe
cialiter noiari nisi dicat̃ cicuraz integ
statu· l· si qu· C· de bo· vi· li· xo·
¶ Que sunt exempta ab vniuersitate
nō cedunt vniuersitati Sz que ei sbs
cedunt qz r̃le ei ꝯtraria sunt·
¶ In maliciis ꝑpetratis in spiritu vo
luntas ꝯ in ꝑpetrandis inspiciat̃ exitꝰ
enormitas et actus ꝑtestes· v· delz
ꝓbari malem vassalli ¶ Interrupi
successio facit ꝑ masculuz in feudo
succedentem ¶ Feuduz dati adeius
finem nō pt̃ refutari in vito dnō
¶ Finito feudo finit̃ naliis obligacio
p extinctionem finalis cause ¶ Condu
ti· de ꝓhibita feu· alie ꝓloquiuz·
¶ Prima dni rogati ul' adhibiti ad
inter essenciam ꝯtcu heatur p ꝯsensu
¶ Emptor malefidei nō recipit pau
quod pilliato ꝯtcu dedit·
¶ Condu ti· de pace iura˜to firmanda
¶ Francigene sunt sub impio romano
rum et ligant̃ legibꝰ imperialibꝰ lic
ipi dicant se nō subesse cesari ꝯ se ha
bere ꝑprium monarcham· s· dnum nobi
lissimum et inclituz regem francorz·
¶ Minor· xxviii annis nō tenetur pace
generalem iurare ¶ Quod iuramentis
exigitur ciuitatibꝰ ꝑiudicet illius lo
ci ¶ Quod iura˜tus exagerat penas
¶ Si minor· xxviii· annis faciat pacem
cum inimico suo et iurauit valet iu
ramentuz et si post offendat ligatur
pena istius capli ¶ Contractus pacis
est potius distractus quam ꝯtractus
pacientibus iniuriis ¶ Qua actio
in iniuriaz remissa vi et ꝑ inde libe
ratio induatur ¶ Minor· xviii· a
nis nō tenet̃ ꝑse ꝑiurare ꝑplena di
stinctio eiusdem ¶ Maior· lxx· annis
nō tenet̃ iurare ¶ Non tn̄ liberatur
a iura˜to ꝑstito ¶ Maior lxx· annis
nō cogit̃ ferre testimoniuz ¶ Hodie de
facto renouantur iuramenta ꝯiura
torz et societatuz que ꝓhibite sunt·
¶ Iuramenta ꝑtorz deiurandis rec
toribus locorz ad pacem seruandam
¶ Iudicialem adeat potatem·
¶ Si potius abest expectetur
¶ Fugitiuꝰ debitor capiatur et deti
neatur vsqz in aduentuz potestatis·
¶ Non autez spoletur post aduentu ei
presentetur· ¶ Si preculuz ē in mora
prescribendi ꝑuenit lex ut ꝑfectus
¶ Iudicorz vigor iuris qz publica tute
la sit in medio constituta ¶ Si ius
ticiaz iudex denegat tn̄ ad inter
esse ptis ¶ Etiam dampnat fisco
ad penam pecuniariam ¶ Ciuitates
puniunt̃ ꝑ delicto maiori pena ꝑ
cunia ꝙ opida ul' castra ꝙ nō st̃
ita sol˜do ¶ Plus puniuntur diues ꝙ
paup in pena pecuniaria ¶ Pena
corporali plus puniunt̃ ignobilis·
¶ Iniuria que lege cornelia punit̃
extiatur p iu· ¶ Iniuria ꝙ descē
dit ex delicto ꝓtritus extimatur ꝑ
iniuriatum·

¶ Ex hoc diuisis suabus formam libelli
¶ Qui egit iniuriaz cornelia nō
pt̃ amplius agere ¶ Qui egit actione
ꝑtoria pot ¶ Statuto nō dz i fu
tte quis bullari qz faciem hominis
fecit deus ad ymaginem dei gloriam·
¶ De karolo rege et alio karolo im
patore ¶ Rex francorz tandez im
perator dnisa iura saueit ¶ Impe
rator statuit post recepcionem corone
scribit vniuersos ad quos lre sue
puenerint salutem et omē bonuz·
¶ Homicida voluntarius capite pu
niatur ¶ Nō dr̃ voluntarius ꝙ alit̃
euade nō valens occidit aggres
sorem ¶ Casuale homicidiuz pena
mortis nō meret̃· ¶ Si homicida
est ꝯtumax et fugitiuꝰ forbanit̃ et
ꝑdit bona ¶ Mobilia infiscant̃ inmo
bilia liberis reseruant̃ ¶ Membrorz
diminucio vindicetur aliqñ pena
manus aliqñ pena mortis ¶ Ab im
patore ul' eius auctē debent potes
tates terrarz ꝯstitui quod male fma
tur ¶ Speciale in filio fam· qui
male iudicauit ut dampnet̃ ꝑ e
aliio tenius ¶ Negligencia iudex
facit totam litem suam· i· si iusticiam
nullo mō facit excus si tn̄ de facit tn̄
iusticiam facit ¶ Exmpiacia ꝯdempna
tur quatenꝰ equiuz videtur· ex hoc fitis
formare libelluz ¶ Non liberatur quis a
pena delicti ul' qi ꝑ inopiam ¶ Vnde
i maleficio et qi reffio bonorz nō pro
natur delinquenti ¶ A loco expellitur
qui aliquid in loco ¶ Pellitur ꝑ· l· iu
liana· ¶ Lege ciuitatuz ꝓhibentur qd'
male fma tur ¶ Dissimitas et agnacio
excusat receptatores delinquencium ne
puniantur seueritez tn̄ nō excusat totali
¶ Ez iure longobardo i nullo patur
nisi iuret se ignorasse ci· xij· fiach· si
fracti est ¶ Ille qui nō vult iurare pa
cem nō venit in pace et ē ex ꝑtectione
pacis· ¶ Exigentes tallias ab ecclesie
sunt sacrilegi· ¶ Sacriz nō est sacriz
si deus nō ietur ꝑ abusione ¶ Dicit i
uoc' qꝰ dolus nō viciatur ꝯtcuz nisi cedit
in hoiez sapientem qd'ca ciz dilatus· Ame·
¶ Consuetudo dz fuari que vult ꝙ tactu
septuariz solempnietur iuramentuz
ꝯsup aia alterius iurari pot ci mai˜to
¶ Iuramentuz impubis nō firmat ꝯtctuz
¶ Furiosus heatur loco dormientis·
¶ Iuramentuz filij fam· in ca mutui nō
valet ¶ Iuramentuz ꝑu qua ꝯ naleiu
obꝰ que insuuz cadit nō restituit̃ lib
fitis qui in iudicio ee pt ¶ Etia si ha
beat curatorem adultus et curator n
ꝯsenciat ꝑ ꝯdicat ul' taceat ul' ē absēs
¶ Valet iuramentuz adulti ¶ De adulto i
ducto blandiciis ad faciendum finem tutori
de administracōe cu iura˜to dicit glo· ꝙ do
lus consensuz tollit hoc si dolus fuit in
menciendo qz dicebat tutor se bn̄ admi
nistrasse et in nullo teneri· Secus si ex
certa sciā adultus blandiciis sillectꝰ vo
luit facē gratiam ¶ In instro igit̃ finis
nō ponant̃ vba que sapiant medu
cium

lxxix

lxxx

·i·o· oia· ꝯti·

Si 9ctus et iura[m] sit 9 legem neutru
valet. 9ctus inutilis de iure spali fir
matur iuramento. 9ecus si iure coi.
Iuramentuz nichil opatur nisi qui
reputat eu maiorez. Sacram me
tus no tollit et io no tollit condiciaz
ex. l. ii. C. de resti. ven. sm placen. azo
dicit q si noiatim e iuratuz no 9tra
venit occasione mortis pris vl maio
ris. Etiam sine decreto sufficit iura
mentuz. Sufficit iurare gnali. q
nunq venietur 9 9ctuz aliquē ut p
hoc absentibus queratur. Sm quosdaz
sm alios no et melius qz no pot ee
consensus vbi no pt ee delibera[tio]
Si minor iuravit tradere rem vendi
tam et tradit demu p9 ad eu redijt
tene[tur] sub eiusdem iura[men]ti vinculo tra
dere iterum qz rem defendere tenet[ur]
ex na 9ctus. Retia no dz 9troner
siam face. Iuramentuz postius exit
uallo psitu vestitit 9ctuz iusiu solli
ditate. Iuramentuz validat renun
ciacem et similem 9trtuz putat glo. iudi
ctuz. Confessionem arbitrum 9tru
putat glo. Retia iuris appellandi
vl quasi no tollit[ur] iuramento facto.
minor. Non tenet iuramentuz de non
veniendo 9 sua testam qz no pot legi
legis legem inponere qz testi fame
est publica iuris. Si iurat no veni
re 9 testam alterius excludit nisi pam
sit de sua successione excludenda 9
ius naturale. Testam 9iuratum int
9ctus de ac. et ob. l. hereditarum.
Sup macedoniano no tenet iura[men]tu
odio feneratoz 9[tra]o secus si sit mutuum
gratuituz et caritatiuu. Vel no 9clu
dit in minore vl maiore 3 refundit ho
nus pbandi in iurantem nisi eadez spe
nisi iurasse se no pbatur 9trtuz.
Adulta pot renunciare velleyano cu
iuramento certiorata tm ante vl tunc
avenientur. 9tra iusticia qz puella quod
audit ignorat adultus pot iurare se
donacionem cu minor nunq revocaturz nisi
sit filius fam. tunc dz iurare 9senacte
pre. Etiam si donet pri suo valz cu
iuramento. C. ii. de pac. li. vi. Etiam
donacio inter vivos fca ab adulto con
firmatur iura[men]to nisi excedat legittimaz
summam et no int[er] veniat insinuacio.
Decretu iudicis sup donacone fca aim
note est ipo iure nullo qz 9senat p
digaliter. vtena nisi sit donacio iusta.
Iudex no pot interponere decretuz
qn minor dilapidat. Minor expe
nico no infamatur. etiam si al subeat
p iuris penas sm vnam opi. sm alteraz
etiam infamatur. Si filius 9hit cu
pre no valet iuramentuz ut ex eo cau
lis obligaco oriatur que oriri no po
ssit inpediente pria potate 9ecus de
iure canonico ut dixi. s. Si pr dimi
sit bona int[er] filios p modu vltie volu
tatis et iuravit no iudicaliter revocare se
iurere pot. Idem in codicillo et epla.
Simile. l. ppriz. C. qui testa. fa. pos. l. i.
Si minor cu iura[men]to vendit in solidum
rem coem vl alienaz dz iuramentuz ser

qo

vare. Immolabili. i. incorruptibili.
Edictuz q metus ca no e sublatuz
iuramentuz metu pstitu e nullum
tm 9ctus est aliquis mero iure qz
iuramentuz no obligat cu sit debile.
Retinad venit ad roborandu no possit
roborare si ipse infirmum e. C. de nec
sariis quid. §. i. Casus inquo aitti
tur feuduz sine culpa. Extra sua re
deus in ppietate no tene[tur] stare vas
sallo. Ostendiae sunt quedaz stipe
dia. Non psumitur quis vocatus
nisi pbetur. Vocacio dz ee legit
tima et legittime pbari. Retin stipe
dia militie no psoluit dno pdit
feuduz. Et appitur dno. pdit to
tum p tanto et qz in mediate osten
dit dominus no soluedo stipendia no
cet filys et agnatis sm glo. old.
Vassallus no pot obligare feudum
vnio pbor cadit a feudo lz py. dixit.
q usqz ad in mediaz est licitu ut no
in summa iar. colu. 9z dus no cadit
a ppietate eam pignorando. Si
vassallus alienat et redeunt no re
cuperat feuduz 9ecus in emphiteosi si
infra duos menses recuperatur ex de
lo potuit in nouella. Nisi redimi
sset de 9sensu dni. Vtru pp cime
lese maiestatis pot feudi 9fiscari
vide de re. iudi. c. pastoralis i clem.
ex. de elec. ven. et in spe. de feu. §. quo
s. lxiij. quinto. circa dic q no plus
§. et. p. l. i. C. de bonis liber. vbi dixi
in lec. mea. Dus no cogitur inuesti
re legatarium licet de feudo pp lega
tum p dendo no loquat[ur] consto sede
ura iugo qz no valet legatuz.
Vassallus no pot feuduz dare i dotez
filie etiam si no ht aliunde unde do
tet quia e alienuz nec in emphiteo
sim ppetuam dare. Si dus pmisit
amico vendi no pt no dico vendi.
Exdiuturnitate tpis no 9valescit i
ualiduz. Malesi. emptor no repe
tit preciz 3 fiscus tanq scele venditori
quesituz si eet feuduz erit hiret eam
non fiscus. §. ycronom9. Etiam si
stipulatus est sibi redi pt bone fidi
agere ad interesse. Renunciantez
feudo no liberat renunciacio sola 3
causa eius soluit. §. finita vide ev. C.
de insti. et sub. l. antepe. cy. Vas
sallus ipo fco q alienat pdit feu
dum 3 in emptorem requiritur fuca
vide in spe. de feu. §. qui. s. xviij. q
ntu. quid si homo. In alys culp
psimam. Minor vassallus resti
tuitur 9tra negligam cessante dolo
si cessat dolus ergo ipo iure videt[ur]
fuari illesus ut no. in summa pill. si
no no est in dolo no vi[detur] restituendus
dic ut hic dixi in lec. Vassallus
pt fuere psti. substitutuz equipolle
tem. Vassallo datur in altinatiuis
electio. Si vassallus decedit cum
duobus filys vno vtili alio in vtili
vtilis p v in vtilem no elidi tur.
Nec eg. in vtilis p vtilem sumatur.

Ppt delictum pris nepos feud pdit sic
hereditatem et nota verbu sicut
Si vassallo remittitur in gratitudo
feudum remanet primum etiam quo ad
agnatos Si dns non ?quitur iniura
am pt querela ?sintu et non transit
ad heredem Vassallus pt hic ali
um vas de feudo suo Si vltimus
vassallus alienat reddit ad dnm
primu Ex hoc sequitur q vassallus
vassalli ex eodem feudo puta ex eo
dem castro sit vassallus dni non imme
diatus s mediatus Sz ex alio feu
do stat regula vassallus vassalli
mei non est vassallus meus Item
psonalis obo non sequitur fundum ff
de ?hen emp l si § ult et adde
qd nota insti loca § adeo ad inspe
de feu § qui v xiiij quitur vtrum
homo Dns vassallum coge po
ssit ut ostendat ei feudum s par i
parem non pot hoc ex de pbac §
c i Vassallus cogit dnm ut p
feudo eum ?signet et ponens s
dno non nocet Jtem s dns non
vult de feudo cognosce coge vel
coram iudice rei agetur Sili
tigantes potius ?fidunt de ex neo
iudice quam de dno possunt in aliu
prorogare iurisdictionem ex iusta ca i
quo loco stat ad cognoscendum pro
tribunali ille qui non ht etiam sede
ro ubi elegit comode nisi ptes sta
tuerint locum de coi ?cordia
Si qo est inter dnm et vassallum
cognoscant pares ut in possorio c
i § si vero de milite vassallo si non
ht pares cognoscat arbitri vel
magistratus Si qo e inter pares
cognoscat dns Si qo est inter
dnm et subditum al ?q rone feudi
cognoscat iudex rei idem si qo sit i
ter parem et non parem
De statutis et ?suetudis ? libtes ec
Extra michel dz ptez bonum appete
Statutum q non pot opponi excepo
excoicacois non valet quia e ?libe
tatem ecclie Et non q si reus op
ponit actori excoem actor repli
cando de excoe rei michel agit qz
excepcio etiam si non ?tingat me
rita cae excludit actorem replica
cio vo que non tangit cam non mu
at actorem ut eligant not hos
in c si de oz cognu qd est nota
dignu Et idem in excepcoe et rep
licacone bam Item actor fundat p
sonam rei in iudio non eq et io au
ditur reus et non actor l cu mulier
ff so ma Sequitur rones que
assignant i aliquibo ptibus feu
Cum dr feudum quia e amoris et
fidei vinculu rei immobilis vel qi co
nexione firmatum de feudo dato in
vicem l ?muss c i Cum in novo
feudo non ht locum ius acrescendi
quia qui stipulatur sibi et herede
suo tm stipulat de duobus fra aca

pl inuesti de c i de v ob l stipulo ista §
alt de pab tale pan § si Cum filius
novu feud assequitur licet non sit hes
ex ea vel in veri ro quia novu ex sua
ppria investitura ht antiquum non que
diat primum nisi ad significandum sua
qualitatem debere inee respicit quia
stipitem in quo vnu fuit et inde vno
derivauit c i filius vel agnatus au
tem venit p legittimam ?sequenciam ag
natus aut venit p ?cidnatitem Cum
validus ad primum si e filius femie non
succedit qz ita firmauit ?sue qui
feu da pos c i porro ?suetudines
sit ps ium nalis huic cum inse aum
?sensum maturitate experiencie ?firi
tum et solidatum tpis suffragio neo
autem dubitat ?sensum etiam sine roe
probandum dum modo non sit ?rones in co
invabilem de feudi cogni obitus Est
hic ro ?ualis quia iur ?tempto in p
filie non pot digressio ad nepotes al
si de feu fue ?tro c si vassallus
Cum investitura abusiua in feudis
ro insignum testionum et quia prodest ut
vassallus dicatur hic pares de con
troner int vas et emp c i item ea
facta si vassallus vult face fidelita
tem dus pase cogit inducte vassallu
in corpalem et vacuam possionem de
nona forma fide c i § si Cum non
tm valet dice vide in possionem si
eatur et possideatur qz non transmittitur
ad heredem quitum valet tradere cor
poralit et psenaalit quia tunc transit
ad heredem ut in c i qui mo feu ?
stitui pot ro illa dca olim optine
bat s hodie non optinet prim pl sua
deri pot q investitura p verbu vade
sit psonalis non realis Item q dicta
opinio pil mag ?sonat iuri ciuili
ff de acquir pos l pdia cu fuis
Cum impstius anatua non succedit
in feudo pino ro quia scrimosus e
vino qz in eptius et oio inutilis et io
non pot puire psubstitum qz in se ipso
non ht pria au mutus vel surdus c
i dic ut ibi Cum culpa pris i feu
do appto pri nocet filio ro qz igne
ditur gradum primum ca sua ca sius
qz viajs deo c si vassallus et quia
erat appam pri potuit in acquite
dis se immediate noce filio q senei
tatis potius e q humanitatis ut ff
de me pato dui fies Cum aliena
cio agnatis pindicat et non delictu
agnati ro qz rem et cam afficit
et ?ctum absorbet et ?sunt nec est
inster ca busfiam amittendi q aliea
nisi forte interueniat ibi collusio i fra
udem agnatorz disrumpit igi aliena
tio nodos et vincula ?ctus qz iste fi
gitur eadem pa am pmo stipite qui
si alienasset pail dubo posterius pre
iudicasset quae fue pma ca bene amit
c i § s nec ulla e de impub et al
sub l si Ceruare feudum guardie
et angarie e anale ro hm semp ma
le

xxxv

+

hosp

infra boo
q ... ferr

q°

q°

12°

12°

q°

q°

q°

q°

q°

q°

q°

quere sup

qo

qo

cogitavit q dnos et io ut parz possint
nocē satis e q pauci hēant feudū eis
9cessum ꝑ tale vile officium de feudo
guardie · c · i · Cum investitura de
narz no requirit pares ꝑo tex · d
q dia nolvit sup se aliquos quibo ha
beant pdicē sta sua qz volut ee liberi
in dona hys suis si de investi · int dnm
et vassallum lis ori · c · i · Cum inves
titura laycorz nova requirit pares secus
in veteri ꝑo quia vetus e bn fundata et
radicata p plurs / item vetustas vim le
gis ht · l · ij · de aqua plu · ar · Si vas
sallus no ht liberos pot dnos alium in
vestire de sue feudi / secus si ht licet
eis no pndicet cui tam vane ret gl
p · l · no · omz illud e refugium infor re
spondet glo · q durissima et iniqua
expectacio e legibus et bonis moribs
odiosa de feudo data in vicem legis 9
missione · c · siquis de v · ob · inter sup
r · faciam et · C · de par · l · fi · De tran
sacionibus temporz nulla io reddi pot
nisi q ita placuit legis latori dicit
glo · ronem inquirat que mudi labor
exagitat ut no · in · c · i · si de investi
tur do · et vas · lis ori · porro illa est
quedā matia i matia feudorz q ubi 9
suetudinez expssam hēmo rones et
argumenta inquirere no debemo defeu
di cogi · obertus in glo · Erant i 9clu
sionibs desunt in lectura supplentur
Baldus de pusio ·

no bom dicti de letitia vasallorum
erga dominos Et est

Igitur letamini in dno et ex
ultati iusti et gloriami omis
recti corde letami · s · vos vas
salli in dno comite vtutiz et aliis do
minis magnificis scientes q verz gau
dium a virtutz 9scia et obedien · pucit
salutari Vos quoqz dni exultate i
vassallis vris plenariam eis dilectoz
amiciciaz pondus et iusticiaz exhibe
do qui vobis dr iuste iudicate filii ho
minuz Et qz io dz redde a capite eam
a vobis magnifica splendoris in capite
certe et gloriam omis recti corde pre
stam quiaqz sciencis psulgentis quoz
scia mudus illuiatur ita ut illa qua
qz die dicere ai apostolo valeatis me
vtinam comite viro bono ctamen cer
tam cursum 9summaui fidem suam
cauit in dauitatis moledijs dns fortis
et potens dns potens in plio dns v
tutuz ipe est rex glorie amen ·

Explicit subtilis ac utilis lectura
sup usibus feudorz dni baldi de pa
rusio vtriusqz iuris doctoris excellen
tissimi in inclita ciuitate papie pub
licata anno dni milesimo · CCC° no
nagesimo tercio sub dno
dno io · galias comite vtutiz in cuius
honorem et laudem 9pilavit hoc o
pus scripta p me johannem gregorii
de polonia wratislauiensis dyoc · deo g
acs amen ·

In noie sancte · imperator frede
ricus pacem suam laudabile
sume attribuit trinitati ut e
al' iustinianus · C · de of · psec
pto · affr · l · in noie et in auc ·

de questore impii · et in auc · de armis
impii Et quo sequit bonum principiuz
melius medium et finis deo accepta
bilis ut in auc · quomo oz epos in pri
no ergo tamqz ipe s tamqz deus vi
fac ere ut ff de acqui · pos · l · quod me
o et no sua vice s delegant · s · dei
cuius vice fungitur nam princeps e or
dinatus hominz et legatis sine co
pansul dei ut ff de offi · eius cui ma
est in · l · i · insi · et in auc · de fide · in
stru · s · quia q impiuz sum actu · qui
ita elegant no · in auc · de here · et fal
in 2a · coll · i · Ez quare iste stilus
no servatur in liis apostolicis ꝑo qa
hoc facit stilus liraz papalium ubi no
fit alia expssio ut nota in · c · abbate
in fi · de re · iudi · li · vj · in novella · adde
q consuedo formalis dz servari al' in
strum no valet ut no · in auc · ut ppo a
tur nomē imperatoz · s · nos eius coll'
v · in glo · puta ·

qo

Imperialis clemencie mansueta
severitas / Nota q imperator dz
esse clemens et mansuetus ut
hic et · C · de offi · coit · rez priua
taz · l · ulti / erue quid mansuetudo ex
humanitate descendit et inito principi i
est cui nichil tam peculiare sit imperato
al' imperialis maiestatis q humanitas
ut · C · de dona · inter viri et ux · l · fi · i
fi · et · C · de testa · fi · ibi ad humanitatem
dei respiciens et et princeps suus
in scribitur · C · de offi · psi · sacraz lar
gicionuz · l · scolaz · Item magnanimus
l · i · C · de thesaur · s li · x · Eam semp
in subditis suis · no · hic q imperator
pacem clemenciaz mansuetudinez et
dispensacionem favores et gras solum
subditis suis et devotis pollicetur · no
hijs quos ut hostes et barbaros in
psequitur quos potius quevit severe pu
nire et phoc imperator iusticie timor
excedit s potius iusticia mediante
procedit ut · s · hic similiter lex deinde 9
sue · reg · ma · c · dno guezianj coll' x · io
qz subtili ingenio e abeis velut abar
baris pecunia extorqueda ut egestate
laborant ff depoi · l · bona fides inimicz
igitur si 9tra rebelles severitas exce
cum peterent eo q 9 dnm suuz bella ex
cerant · C · de 9mer · et mer · l · ij · C · loca · l
fi · viij · di · quo iure pstam si ꝑp · 9 · here
ticos qui no pscribere 9 · 9fiscacionem bo
norz ut no · in · c · i · de psc · li · vi · i noul'
Et est expssum · C · de aposta · l · aposta
taz hostes fidei no perpetui s extimari
oz · ut · C · de su · tri · l · nullos hereticos si
cud eciam deportatus nullo al' nullo te
pore no pscribit qz civite civili e peri
tus alienus · ff · de le · iij · l · i · s · hij quib
deportatus p mortuo habetur ut ff de
9tiata · l · i · et no · in · l · i · C · de here · insti
et · ff · de li · et po · l · gallus · s · et quid si
tm et forte civili · possidē no pot et sic
tali exilio eciam cepta usucapio inter
rumpitur · dispensacionem · no · q dispe
sacio dic severitatis et excessum miti
gacio vel remissio facit ex · de iudic · c ·
at si clerici puta tamē civilia raro dis

pnt

pace ꝯstantie

pensaciones puniētur q2 nō debent in dul
gentia crimina subleuari ut C. de coaucta
libus. l. si apparitor li. xij. Et contra rebel
les vel proditores nunqz sed debent in ipsis
temeritatibus siue conatibus opprimi ut C. de
desertoribus. l. i. et ij. li. xij. et C. de dela
toribus. l. fi. li. x. Item hoc ipso quod quis
pat' malo intelli. noīe bono. in auc.
de man. pri. in pr. § honorada. et eius so
lus princeps securitatem dare pot nisi
ex causa iure expressa. e. ti. § sed neqz h
et nō ff. de publi. iudic. l. ij. qui reus
delicta. i. delinquentes si occurrit dicere
illud vulgare cum filius fuerit offensa
patri et pater verberibus eum castigat di
cens pater fili nō verbero te sed facultatem
tuam ut C. de emendac. p pignore sz
odo Et tali nō punio ego te sed mores
tui accusant et puniunt te. l. palam de
ritu nupc. ff. de pbac. l. cum probatio pac
affectibus paris. nota imperatorem pietate
moueri ad aliquid concedendum ut et al
C. de offi. p. ꝯsul. et le. l. ij. ibi dum dicat
cum allegaciones humano pius principem
commoueri ut C. de aposta. hij qui scīz
debitam fidem. nō quod omnes tenentur prin
cipi quia ut deus est princeps in celis
sic imperatorem vicarium suum et deputa
tum in fide ac veritate et iusticia con
stituit in terris ut C. de veteri iure enu
cle. l. ij. § si quid igitur. et in auc. de con
sulibus in fine pro diuina pagina dic
omnis anima subdita sit principi et ducibus
ab eo missis ut ex. de cens. c. omnis
anima. Deuocionis. nō quod subditi debent
esse deuoti. C. de vectigal. et comis. l. e
legatis et ex. in quibus cau. feu. amit.
c. oberto. § i. coll. x. Vniuersitas fidelium
imperij. nota de ista magna uniuersitate
que omnes fideles imperij in se complectitur
tam presentis etatis quam successiue pos
teritatis. hinc colligit quod lex semper
loquitur ut C. de herc. ciuitatem inua
te pietatis. nō quod pietas decet prin
cipi per quam solam dei fruatur imita
cio ut C. de impe. l. imperial' eos et so
cietatem. i. ligam siue confederacione
tam factam quam fiendam ut j. e. § item
societatem. In hac aut societate non
continetur ferraria quod nō fuit in concordi
a cum lombardis sm ol. In plenitudinem
gratie nre recepimus. nota quod ille intelli
recipitur ad plenitudinem gratie cui re
mittitur culpe et recipitur ad fauo
res. ad indignacionem prouocauerunt. nō
quod in iure principes et dnos prouocant
ad indignacionem fiat. ff. de manu. l.
testo centurio. Item nō quod inter offende
tem et offensum presumitur cum indignacio
et est presumpcio nature vulnerate propter of
fensam. ff. de arbi. l. licet ff. de admi
le. l. iij. inst. C. fam. herc. l. iij. ipsius.
Credimus recepturos. nō quod qui princeps i
dulget beneficia spectat p inde recepe grata
fructa al' nō facturus et io nō mirum si
ingrati perdunt gratias nam oppositum dis
soluit propositum Sigillo communiri dicat
adde quod in l. facienda non est opus si
gillo principis. adde dus doc. quod contractus
pbatur p sigilla ubi deficit tabellio

quod pax fit sigillum

ut nō in C. ij. de foro compe. in nouella li.
vj. fiat. C. qui testa. fa. pos. l. hac consul.
§ fi. C. de testa. l. si vnius sigillum hic vix
consensus et confirmacionis ut nō C. de le
gibus alie. nō alie. l. ij. pac. de fideius.
l. lucius de testa. mili. l. tibuius § ult.
siue libus tam nuncius et nectus testis est
sigillum et io p solius sigilli punctacionem
non pbatur contractum personalis ut nō
in C. quis de pbac. li. vj. in nouella quod
sigillum est res inanimata et inde quod non
de hijs que fiunt apla c. cepto in nouel.
sed aliud est sigillum alterius fidei committere
aliud i cat' imponere. Nos romanos.
hic dicit imperator quod vult istam pacem
esse perpetuam. i. quamdiu fuerit fides. ff. loca
l. queero § inter locatorem sunt in hoc §
adeo vel presentem mundi etatem ii et fu
turam. i. siue presentis temporis quod imperator
fecit hanc pacem noīe sedis nō noīe
proprio tum et imperium nō moritur ut ff. de
le. l. ij. quando principi et in auc. quo
modo opi. insti. et nō pey. C. qui testa. fa.
pos. l. si quis imperatorem et in C. si gra
ciose de rescriptis li. vj. et hoc ex parte in
perpetuum sed ex parte ciuitatum exponitur in
perpetuum. i. usqz ad interitum ciuitatis nam
ciuitas mori pot si auctoritate superioris de
imponetur ad aratrum ut nō in C. iuniores ex
de noui opis nunc. c. cum ex iniuncto. Item
si pereat alluuione vel casualitate ut ff. q
mo. usufruc. amit. l. si ciuitati et de le
ca. res. § fi. et quod nō in C. nō pt de pre
ben. li. vj. in nouel. Item si sint porta
ciuitatis in bano domini ppe sm hugo et
od. nam cum perdat ea que sunt iuris ciuil'
equiparatur deportato qui vivo et qui
dampnatus est adulterius supplicium qui
efficitur seruus pene et suum statum
trahit scilicet ad execucionem in tellaria
lem ut ff. de penis. l. qui vltio et nō
in. l. vltio. C. si quo compe. iudi. Item
hic dubitatur an dampnata ciuitate
ad aratrum intellatur eius castra damp
nata et dicendum est quod nō ut nō in C.
felicis ex. de penis in nouella. et in
C. si ciuitas de sen. ex. li. vj. Item dec
ipitur ciuitas si homines inde corpora
to decedunt ne eo amplius reuertantur
ut ff. de colleg. illicit. l. pst. i. vniuso.
et ar. ff. de le. in. l. pri. § capitulanus
Item si incendio deuista sit vel aliquo
casu in totum caruerit sine spe reparacionis
ar. ff. de noui op. nunc. l. i. § si quis edi
ficium et ff. de itine actusqz priua. l. ij.
§ refice. ff. de v. ob. l. inter stip. § sacram
ff. de solut. l. qui res § aream sed stante
spe reparacionis durat ciuitas huiusmodi sed
non actu ar. cor. que nō ff. qd cuiusqz
qz vniu. nō. l. sicut § fi. et ff. de pig.
l. paulus § domo. et in C. plerisqz ex
de elec. c. in electionem hijs itaqz casibus pri
uilegia aut delentur aut in suspenso
remanent nam si est perpetuo desolata pa
et re cum tributum est beneficium delet priui
legium eius ar. l. postqz in pri. ut le. no
ca. ff. de v. ob. l. incendit deum co. q
dam ac uero si spes est reparacionis beneficium
nō deletur et si de facto non exequuntur
ad actum suum ut nō ff. de v. ob. l. ij. et

quod mors ciuitas potest mori

q°

ciuitas mor. destructos ciuitatis

qo de ciuitate destructa

l. integrp ff. sacram nam sepe priuilegiis sus
pendit et no anichilatur ut no in c.
i. de de quiqua. li. vi in nouel. Sexto
q̄o si huiusmoi ciuitas ita destructa re
edificetur an hys priuilegiis quibus prius
potiebatur nunc potietur. et q nō quia
sit alia ciuitas et no ea que prius erat
ar. ff. de usufruct. l. qui usufruct. et hoc
ar. ff. quib mo. usufruct. amitt. l. quid
tamen. ff. plt. Sz tu ego contra puto. sz in
odd. quid al. ppter utilitatem constitu-
idem qd no est idem ut ff. de ser. ur.
pdi. l. seruitutes. ff. si sublatum. et nemo
dubitat hanc ee priuatam utilitatem si
talis ciuitas pacifice pacis huius priui
legiis ponatur cum pax sit utilitas pu
blica ut ff. de pac. l. quencumq. et hic
est quidem fauor no potius uero est contra
odium et fauores sunt ampliandi et o
dia sunt restringenda ar. e. c. in prin.
ibi tam mag. studeat zc. et ff. de li.
et postu. l. cum quid. et hec ita sunt si
idem populus no tamen nunc dampnato ap
rinc̄pe ciuitatem re edificet. Quarto
aut si quedam ciuitas que tpre huius
pacis parcitate no habitatur sz p loco
villa uel castro re edificetur. et ciuitas
fiat an huiusmoi priuilegiis potietur.
Rño no tamquam ciuitas sz tamquam castru
eius ciuitatis sub qua erat cum de ca
tamquam de ciuitate mentio facta no sit. z
ideo obmissa intelligatur. ar. ff. so. ma.
l. si cum dotem. et in. c. licet de resp.
in clem. Item credam si denouo in ter
ritorio alicuius istarum ciuitatum ciuitas
aliqua instrueretur. qz nouum corpus
et noua uniuersitas est. et est similis postu
mo preterito ut C. de reuoca. dona. l. si
vnquam. et casui impenso ut ff. de tes
ta. mili. l. milit. codicill. ff. miles et re
que post appet in rez na. ut ff. de co
hen. emp. l. tapalia. et l. in lege. et
in c. ult. de resp. in glo. sz vr. contra ff. si
ser. ven. l. si. sz ibi sunt facta mentio de
futuris. Pone quedam ciuitas sub
mersa est in mari propter hoc ignorante
fecit quedam episcopus illius ciuitatis que
ritur an erit episcopus saltem rone dioc.
et vr. q no ar. ex. de resp. rodulfus
et qz illa diocesis est acephala quia
caput no ht ar. ff. de le. iii. l. i. ff. hys
quibus. Et quia no vr. episcopus ee posse
sine ciuitate ut no. in decret. 99. di.
prouinc. nam eciam sine preside propter
esse ciuitas no tamen sine epo quo cum
episcopus erit dns non solum spiritualis sz
eciam temporalis ut in auc. ut dif. iudi.
ff. i. Contrarium credo qz si no valz in to
tum dz valere pro ea parte pro qua valere
pot ar. ff. de ser. l. si tamen augusti por
to quisque pro poni pro toto ut ff. de le. iii.
vxori sue. Sexto nunquid ciuitas dicitur
in omnibus ciuibus no naturalibus sz ad
uenticiis dicatur eadem ciuitas. Rño
sic nam hoc simile est capitibus subroga
tis in locum mortuorum ff. de le. i. l. gre
ge. et l. si grege. et prime priuilegium vi
rpis ambo ee concessum ut C. de testa.
l. si no spali. et de foro competen. dilat. Item

quia quod uniuersale est no pot morte
perire sic homo in genere no moritur ut ff.
ad. l. fal. l. in rone. ff. morte. Item lex
dicat ciuitas ita populosa est quia immo
etiam aduenas comprehendit ut in auc. de
quoz. post pri. coll. vi. nam ciuitas
vice persone fungitur. et ciuitas talis est vni
uersitas que vice vnius persone fungitur
quia tunc sunt cum ipsa defideles mortuo.
Sexto quid si ex pluribus castris vnius
ciuitatis puta bononie fiat vna con
gregatio que velit se surgere in nomen ci
uitatis. Rño hoc no pot fieri sine consensu
superioris i. regentem illius ciuitatis
in cuius territorio edificatur ut ff. de
collig. illicit. l. i. et ar. ff. de rer. diui.
l. cum pe. ff. plt. sin. odd. et C. de fundo
limi. l. queaq. castroz. et in auc. qui
mo. na. ff. sui. ff. si quis igitur ex quolz
ibi uel abbatis. Primo ergo et preteri
tis tantum consuetudines hic conceduntur.
Secundo ergo de futuris. Rño ille non
conceduntur p constitutionem istam odd. ar.
ff. de legi. l. cum lex. et sic est ar. ff. de le
gi. q noua statuta no possunt fieri sine
consensu principis ar. contra consensum istius lic
dic ut. l. omnes populi p doc. ymo si pertinet
ad boni regimine pro ea que sequitur sta
dum est antiquitati. Consuetudo ab antiquo
ar. q antique consuetudines sunt seruan
de vnde dicat lex neque contra longam co
suetudinem fiat ad solitudinem suam
renocabit pses prouinc. C. que sit lon
ga consue. l. i. simile hes. C. de offi. rec. p
inc. l. nullum et C. de ser. et aqua. l.
si manifeste et ff. de inoffi. procons. l.
si in aliam. et no. hic expressum q in pa
sauis pontibus aquis et molendinis
ac eciam in ipsis commoditatibus aqua
rum standum est antiquitati. Vbuz cius
huius. et hec similiter retro subaniu
re consuetudinario et qz illud erat ob
missum per rebellionem hic reparatur per
gratiam et reconciliacionem. C. de sen. pas.
l. si. sic si postliminio ciuitas reuersa est ff.
de i nistore. l. si quis filius. ff. fi. Et sa
ias q in preserbenda consuetudine non
est necesse allegare tamen ut no. in c. i. de
rp. li. vi. in nouel. et fiat ad con
suetudinem obseruandam. C. de agr. z
cens. l. dm prediorum l. no. q in eodem
sit aque distribuo arbitrio boni viri
ff. de vas. cog. l. de usu. et no. in sper.
de cu pos. vbi vide imperator vult hic
q aqua preterita et cursus eius et co
moditas pretio no tollatur nec alte
ratur fiat C. de aque duc. l. si dilige
tez et loquitur tam de aqua publica
quam de aqua de deseruit commoditatibus
priuatorum ut hic in vbo personis et est
expressum. C. de aqua. duc. l. usu. aque.
li. xi. et ex. de of. dele. cum olim ibi
in ciuis et ex no. tamen eandem q alias
ee posse consuetudinem intra ciuitatem
et ex. l. in iure et in comitatu ut h
C. de testa. l. si. ibi in priuilegio loquitur
i. in consuetudine priuilegiata consuetudo priule
giat aliqui sicud principis priuilegium

qo questio

qo de questi

qo de consuetudine

ar consuetudine

qo de questi

qo questio

[illegible]

Nam ǫsuetudo vice principis fungitur ff. de v. sig. sup quibusdam. ſ. p. et collige hic q si per rebellionem contra principem perdunt privilegia ita ǫsuetudines privilegiate qd' tene menti · cum non de ciuitatibus licet cum lombardis ciuitatibus communicate ut hic et ·j· e· l· ciuitates adde 2 no solum lombardis ſz eciam alijs. C. de sacro sanc· ec· l· ad destructionem

In quid g° ecclesie teneantur ad talem munitionem ǫferre / dic q aut sit ab antiquo et debent ǫferre / q2 e eadem ro que in via et pontibus / nam refectionem itinerum et pontium agnoscit ecclesia propter communem rei pub. necessitatem in qua 2 ecclesie ǫtinentur · idem et in gabella plaustrorum que soluitur ad portam quia illa soluitur q2 plaustra destruunt ciuitatem et vias et q cottidie restaurantur vie tenentur / ita et ad solucionem illius gabelle ex qua restituitur via / ad expensas g° superuacuas ul' honoris causa sic eet salicare plateas no tenentur ecclesie / ſz ad alias necessarias expensas pontium viarum et murorum tenentur sm Jac. butr. in dicta l· ad instructionem / nisi forte sint ecclesie mendicantium q2 nulla bona in ciuitate hnt sic dicam in simili ff. de capi· di· l· tutelas ſ· si libertate et ff· de vul· sub· l· lex cornelia / nam pauperes ad huiusmodi sumptus bursales ǫferre non tenentur ut le. et no. C. de annonis et tributis l· indictiones li· x°

Eciam de collectis que per alijs necessitatibus imponuntur / dic q si primo per ecclesiam acquisita erat ad scriptam dare per solido et libra et collectas q2 qum patrimonialia munera personibus indicuntur ut ff. de mu. et ho. l· respecto ſ· ult· et l· munerum ſ· patrimoniorum et tunc res illa est honerata et cum illo honere transit quecunque deuenit ad que peruenit per illa soluere tenetur ff. de ac· emp· et ven· l· alienatio ff. de acquir· re· do· l· tradicio ſ· fine se· sir ul' reli· l· omis / nam per talibus collectis bona sunt ypothecata / ymo sunt quodammodo supposita seruituti cuidam et ideo ad quecunque transeunt / transeunt cum honere suo ut ff. de ac· emp· l· in vendicione et hoc vim si talis descripcio que sit per solido et libra sit perpetua 2 certa / secus si per varietatem negocij in imminentium imponuntur / nam tunc ex obligacione ypotheca accedere no potest et io no videtur huiusmodi bonis durare postquam peruenit ad personas priuilegiatas ut in C. vno de iure pro· li· vi· et ita tenet arch· in· c· i· de immu· ec· li· vi· et idem ibi Jo· an· in nouella

Ex hijs apparet q collecta quam est munus mixtum patrimoniale et quam e perpetua certa et ordinaria / quam est munus mixtum ut quam no est ordinaria / ſz sm exigentias casus imponuntur personis et rebus / quo casu no tenentur ecclesia / quia no e subiecta comitatibus ul' dnis temporalibus / sic non tenetur · ad sup in dicta ut C. de sacro sac· ec· l· placet / ad que ec· no tenentur dicam ad ultimum sui primum presentio ordinatus ut no· in· c· epus de preben· per lex / in iurisdictione tam in criminalibus causis quam in ciuilibus hic apparet appet q merum imperium et mixtum dicatur iurisdictio / cum dicatur in ciuimalibus et pecuniarijs sic ff. de officio eius cui man· e iur· l· i· ſ· i· et no ff. de iur· o· iudi· l· imperium · criminalibus ſz an et sine hac permissione hrent iurisdictionem in criminalibus vide supius quem Jo· 2 azo dicat q sic ut ff. de off· psi· l· illicitas ſ· qui vniuersas et ar· ff. qd' quisque iur· l· i· ſ· i· et ff· qui ex cau maio· l· ſz et si per preторem ſ· i· Alij dicunt soli principi merum imperium ǫpetere / nam populus ex l· regia ei et in eum omne imperium et omnem iurisdictionem transtulit ut insti· de iure na· ſ· ſz quod et ff. de ǫsti· prin· l· i· in princ· ar· validum ff. de off· prefec· pto· l· i· ista ibi regunt et ar· C. de ueteri iure enu· l· i· ſ· ſz hoc studiosam Item dicit expresse lex istius imperatoris omnis iurisdictio et omis districtus apud principem e ut s· que sint regalia l· omis iurisdictio / Item et solus princeps pot statuere generalem equitatem ut C. de legi· et ǫsti· prin· l· i· et ad hoc videtur facere diffinitio iurisdictionis est enim iurisdictio potestas de publico introducta cum necessitate iuris di· et equitatis statuende / ut no· d· azo in summa C. de iuris om· iudi· et ra pri· et nemo sani capitis dubitat merum imperium iurisdictionem esse ut ff. de off· eius cui ma· est iur· l· i· et io et l· ij· in prin· no obstant l· i· et ij· ar· quia ex cau aucte principis ut C. de legi· et ǫsti· l· fi· et s· q sint regalia l· omnis iurisdictio illud tu no e q neget magistratus municipales no hre merum imperium ut ff. de iur· om· iudi· l· magistratibus / ǫtra certe ego puto preteres qui hodie eligunt ee municipales magistratus ut C. de muni· magi· l· vna ul' defensores ciuitatum ut in auc· de defe· ciui· ſ· nos igitur qui no hnt merum imperium ut C. de defen· ciui· l· defensores ita et l· defensores ciuitatum obatos et in auc· ius iurandi qd' presta· ab hijs qui ad administracionem subsci· ſ· et eqnimus eo / et sic no hebant ante hac pace iurisdictionem in criminalibus / ſz hoc ǫceditur eis per ſz et sine hac ǫcessione hrent ad quid ergo in moti· prinilegij hic eis concederetur / cum frustra per vos impetrare q iure con ǫceditur / ut C. de thesau· l· vna li· x° / adde Item tercium superest dicens q potestates terrarum non hnt merum imperium et io ne dum et ultimo supplicium neque unt ǫdempnare / ſz eciam forbannire no valent minimum / q2 no repitur hoc eis ee ǫcessum speciale huiusmodi enim iurisdictiones nouatum · l· ul' senatus ǫsulto non constitucione principum ǫstituuntur / ut ff. de eo cui man· e iur· l· i· vnde cum magistratibus municipalibus no videatur hoc attributum tacite videtur denegatum ut C. de sen· et interlo· o· iudi· l· nulli· per mer

Diff° iuris

impunitz ꝯpetit impunita soli p̄sidi p̄uinc
ut ff. de offi. p̄si. l. illicitas §. qui uniuer
sas Sed pot dici sm acc. q hoc iure
caueatur. sꝫ ꝯsuetudine nō hentur in ciuita
tibus que p̄tatem regunt. nā p̄tas
eligitur ab eis de ꝯsuetudine inuestit
et alium p̄sidem nō hnt vnde merum et
mixtum imperium et omnia iurisdictio a
pud eum est qz loco p̄sidis hetur in illis
ciuitatibus ut nō. in aut. de defen. ci.
§. nulla in glo. que incipit s. maiori
inst. et C. de p̄scrip. lon. temp. l. fi. Item
in castris seu terris que alterius iurisdic
tioni nō subsunt sicut in insulis in ita
sunt facit qd nō. in c. l. de re. iudi. li. vi.
in nouella. C. de testa. l. fi.

q° de dāpnatis ad mortem

Nam ergo cōdempnati ad mortem a talibus potestatib.
teriarum efficiantur serui pene. Et pro q sic
si ponatur eos hre merum imperium ad
eo ut nec possint eis p̄uare testifacti
onem etiam ex cogitata qz testifactio
publici iuris est et in seruum nō cadit ut
nota. C. de testa. mili. l. et militibus
nostris etiam si faciant testum ad piis
cās. Bene tn pt se obligare iure ciuili
antequā sit ꝯdempnatus ad restitutionem
male ablatorum ut nō. in c. q. p. de usu
ri. li. vi. in nouella. post sn̄iam uero si bo
na sunt confiscata nich. statuere pot ar. in
l. si p̄term. §. fi. C. ad. sen. amit. et ff. de
nouat. l. quociens §. fi. hic enim nulla bona
in ciuitate relinqd ut ff. de vulg. sub. l.
lex cornelia et ff. de his qui p̄ no. sen.
ha. l. si is qui in metallum

Item de cōdāpnato ad furcas

¶ Sed hic dubitatur an si quis p̄ furto vel alio p̄
uato delicto cōdempnatus sit ad furcas
unquid bona sint ciuitate cōfiscata et glo.
sentit q nō in l. ii. C. ad. ap. Item et
si pena sit furcarum tn crimen est p̄uatum
ut nō ff. de ꝯdi. ob cau. l. si seruus tuus
de quo crimine an pot inquiri in aliis
nō. in C. feliab de penis in nouella et me
lius ar. lacius in l. ii. §. si pub. de ad
ult. et p̄ine. C. de p̄ba. l. iubemus

q°

q° de statutis

¶ Deinde quero pone q p̄nceps concessit
ciuitati facere statuta in uirtute cuius ꝯ
cessionis ciuitas fecit statuta sua q̄ro
unquid potuit reuocare et vi. q nō qa
intelli. de p̄mo actu ut ff. de v. signi.
l. boues §. hoc smone ꝯtrarium e uerum
ar. C. de testa. l. omnium et quod nō. in
c. nō pot de p̄ben. li. vi. in nouella
¶ Ex his appt q statutū p̄ocatum acce
dit ultime uoluntati q ꝯtrarium de hoc nō.
in c. quia circa de concess. p̄ben. et
nō ff. de legi. l. sꝫ et posteriores et nō p
pe et cy. C. cōia de le. l. fi. §. i

q° de prohibito iure

¶ Item utrum statutum inquiri teneat. Et pro sic
si sit solempniter fcm donec corrigat
p superiorem secus si sit in posterum ut nō
in c. fi. de ap. li. vi. in nouella. Et in
ceteris que ad comoditatem spectant
ciuitatum hic ꝯceditur ciuitatibus
q olim erat ꝯmissum p̄sidibus in aut.
de man. prin. §. deinde ꝯpetens ibi et
quicquid otio et c. baldus ¶ Et collige q
malefactores puniri spectat ad comodi
tatem ciuitatum ut hic et ff. de offi.
p̄si. l. ꝯgruit et ad salutem omnium ut C.
de ser. l. p̄uincie. Expedit enim rei pu.
ut mala p̄imantur ut ff. ad l. aquil.
l. ita uulneratus ne ad ea ꝯtendi
temere quisquam p̄silirat ut C. de penis
l. si opus ¶ Ex hoc q° §. nos romano
rum. habes quedam ualia et nece
ssaria ciuitatibus que sunt ꝯcessa in d̄
ta et ꝯfirmata p hunc imperatorem sic
derunt cētis ciuitatibus lombardie non
enim est ꝯcessio gnalis ita q ex ui ipsi
us ꝯcessionis extendantur ad alias
ciuitates immo est localis ctarum ciui
tatum in feruis speificatarum licz quo
ad ipsas ciuitates fiant ius cōe ut pz
statim in §. uolumus sm odd. porro etiam
locales cōsuetudines quo ad locum ipsum
dicunt ius cōe ut in c. cū uenisset de
eo qui mit. in pos. ca. rei ser. Et e ro
qz iure cōi ꝯfirmat ut ff. de insti. et
iure. l. omnes p̄li porro ꝯsuetudines cō
firmate sub certo mō et forma nō ualz
nisi sub illo mō et forma §. de testa. l. fi.
quas p̄nceps certe ꝯfirmare vi. eo ip
so q sunt tollerabiles. C. de re. mili. l.
tam tollerabiles li. xii. C. de agr. et ce.
l. dum p̄diorum. C. de fundo limi. l. i. et
l. quicq. et l. fi. C. de iur. fis. sup tre
andis et C. de uendendis rebus ciui. l.
l. ¶ Contra male cōsuetudines tamq
abortiua nō ꝯualescunt t̄pre ut in aut.
ut nulli iudi. §. nulli uo vnde dicit im
perator consuetudines tunc tenet cum
iuris nō repugnat legibus in aut. de
usur. nauticis. §. fi. et ibi nō. Et ideo
ꝯtra galia gnalia q̄ seruanda sunt ut
eiualia nō tenet ꝯsuetudo vel ꝯtra ꝯsti
tucio ut nō. in c. nulli c. ti. in nouel.
vnde nō ualz statutum vel ꝯsuetudo
de p̄standis usuris qz est ꝯ galia ut
nota. C. de usur. aut. ad hec ¶ Sed
unquid ualz sn̄ia lata ꝯ. ꝯsuetudinem
vide. q sic qn ꝯ. sm lata ꝯsuetudines
fa sunt tn pot appellari iste vi. cas
nō. in dec. c. cū uenissz nam cū de ca
no ꝯstet sine p bombis merito dr in
fcō ꝯsistere articuli uero iurisdictionu
illi sup quibus sine p bombis fcm statim
pot p̄iudicari ut nō. in c. ad decias
de resti. spo. in nouella. sꝫ sup fcō nō po
ssit p̄iudicari nisi examinetur fcm ut
C. de uetāmis. l. prudentum et C. de
her. insti. l. cum p̄ponāus.
¶ Volumus ut regalia. istud ubu uo
lumus ostendit hanc l. esse quia qd
quid p̄ncipi placuit legis ht uigo
rem ut C. de ꝯsti. l. i. in p̄n. et insti.
de iure na. §. sꝫ quod principi et ff.
de orig. iur. l. ii. §. nouissima et sic
ꝯtrarium p̄ncipis transit ad statutum
legis ut ff. de public. l. cesar. Item
p bantur ex eo q imperator vult eam
p uniuersos p̄los diuulgari ut s. e. ca.
prim. ibi ea p et c. quod quidem indicat
ut sit lex ut C. de legi. et ꝯsti. prin. l. le
ges sacratissime ibi que ꝯcessa non
sunt quia nō sunt qz nō oia regalia fu
erunt ꝯcessa sꝫ demum ea q longa con
suetudine erant possessa et illa non

in ꝑpetate ꝫ infidelitate no. g° q si est
qd que sint ↄcessa et q remaneant con
cessoꝛ debent eligi boni viri bone op
pinionis ad hoc ydonei non suspecti q
iurent q bona fide sine fraude ꝑqui
rent et ↄsignabūt aūꝫ q se ↄtinget
que tex. est valde no. et no. de iura
mento fiat quod no. C. de fib. inspe.
l. hac edictali ꝟ. ꝫ illud et ad soluen
dūꝫ ipos iurantes de ꝓprio sacꝫ q
in om̄i iuramēto sufficiat vn̄ dicere ꝓpri
ↄsciam ut no. in. c. ꝑsen. dūꝫ de testi.
in nouella Nota q sup ↄcionsta i
ter principem et subditos eligitur arz
bitre et hoc ꝑ istam pacem al' possit
princeps vbiqꝫ ciuitate subditaꝫ et ipse
cognoscē ut. l. ꝑxime de his qui in
testo delentur et c. neqꝫ in sua ci. l.
l. ꝑ ey. C. de here. insti. l. et hec tabinis
ꝑ ey. ydonei credantur quo cum etiam
si male fuerint vsati non e qui inpu
tetur eis qui elegerunt ut ff. cōmo.
l. argent. et ff. de rei ven. l. si a bone
fidei adde ex hoc sume ar. q iudex n̄
fiat litem suam ex eo q arbit. ase
electi male ꝓnunciauerint qꝫ qd' bona
fide sit bn̄ fieri censetur ar. ff. de condi.
et de. l. ꝓprius et quod no. ff. de iniu. iu
et de. l. ꝓpius et quod no. ff. de iniu.
ran. l. eū qui. ꝟ. in ꝑstantibus ar. ff.
man. l. idemqꝫ. ꝟ. si tutores ꝫ ibi man
daton in incūbat explicatio negocii
hic sola electio ꝑsonarꝫ qꝫ inde faciē
bant noīe eligentis ꝫ noīe dnōrꝫ et
sic no ob. qui nec cont. ciuitatez no.
ar. bonus ciuis est qui ꝑ se inta ri
catur et ille e ad regia eligendus
no aut qui e cont ꝑ ciuitatem. odd. adno
stram. sine ↄne impii sine ↄne ꝑ ciui
tam ora principis esse intelligantur sine
fiscalia sine patrimonialia sint ut. C. qua
dri. ꝑscrip. l. bn̄ azenone odd. quod
dic ut in ↄsti. ff. forꝫ omem baldus.
Si quis autez. ibi no admittemus
nota q non dꝫ quis audiri ↄ illud
quod fiat princeps excerta scia unio
dꝫ repelli et inponi ei ꝑpetuū silencium
nam dicat lex quod hs tante supbie e
quis tante supbie fastidio tumidus e
ut regalem sensuz regat ut. C. de le
gi. et consti. l. fi. et. l. ij. C. de crim. sa
et no. hic de silencio inponendo circa
lite no ↄt. ꝟ. no audiens inpatore pe
titore. ff. de alea. l. i. ꝟ. quod autem
Si statutū dicat sis no audiatur an
valeat snīa ꝓ eo lata dic. iac. de are.
quod no quod vm est si e talis q hēt
ꝓ inortuo ut bannitus ul' iudex dolo ꝓ
cedit ut. l. i. ꝟ. qd' aut de alea quia
ille qui perdit in ↄtemptuz legis vi
perdere errore iur. expsso et inde. l.
l. C. de her. insti. p ey Sꝫ quali pot
inponi silencium ei qui no audit. ꝓ no
ꝑ se ꝫ ↄ se. ff. de postu. l. quos ꝓhibꝫ
ff. de pan. l. filius. ꝟ. vetitum et vide q
no. de off. dele. cum sup abbatia hoc
quod nos hic dicat q ↄcessa et pri
legiata ciuis epis ciuitatibꝫ uel ali
is quibuscūqꝫ ꝑsonis dicas ul' laycas
p anteessores suos ꝑ se ul' se ul' ꝑ hengi

filium suum regem romanorꝫ firma et rata
ꝑmaneant tex. f. henrigus filius istius
frederici frī odd. hic g° est expssum q
rex romanorꝫ etiam an coronacōem ꝑt
ↄcedere ꝓuilia iste enī henricus no erat
coronatus inpatorꝫ qꝫ pr viuebat per
hoc no. C. de quadri. ꝑscrip. l. bene azeno
ne et ibi ꝑ ey. dicat hosti. q vidit mala
mania ꝑ ꝓncipes iudicari et teneri
q rex romanorꝫ post electōem concorde
hēbat omem potestatem qua inpatorꝫ nc
vnctio aliqd addat licet hosti. sit in ↄ
tra opione ut no. ex. de v. sig. sup qui
busdam in nouella. Sꝫ quidqd dicat
hostien. ꝑ ma opio fruatur et est ipa be
nitis opio aut hosti. possꝫ hic locum qui
eet electus in discordia etiā ꝫ ul' epis
existā altruatiua vi. ꝓbari id quod con
ceditur epis sit corꝫ ꝓprium quod etiam
i mūt vbuꝫ dedit quod e infra ꝑ quod
pꝫ dn̄m ee translatū in epm cum da
re sit accipientis facē ut insti. de act. ꝟ.
sic ita qꝫ dm̄s eis ↄtemplacōe ecclie
no dētur nam tūc ecclie videtur ee co
cessum ut. ff. de dote ꝑle. l. cū quis v.
nam et si quis adde de hoc habes tex.
nobilem in c. fi. de caplis coriardi coll.
x. ubi oio vide et adde qd' no. innoc.
ex. de testi. c. cū in officiis et hoc si tal'
est epus qui pot ꝑprium al' de ecclia
acquirit epatum. xviij. q. ij. statutu pro
bono pacis tutuz dꝫ hīri ut. ff. man. l.
creditorꝫ. ꝟ. l. ita tn̄ q no sit ↄtra iuri di
uino ul' inpossi. de iure ut ex. de ꝓben.
c. nisi essent et ibi dic tex. q laud. ar
bitratorꝫ ꝓ bono pacis tenet equitas
natis etiam no. q in arbitris et in ar
bitramentis bona ↄsuetudo est e suada
ex. de ca. pos. cū venisset. b.
Inuilia oia no. existo tex. q si bona
rebelluz tpe rebellionis alius sint con
cessa ꝑsonis fca pace sunt reddenda
ꝑ imis dnīs tex. est hic valde nobil' ita
q ipa pax no hēt vim simpliciis in dul
gencie ꝫ restonis in integrum q tene
menti ibi in iuriam. Sꝫ quo pot ꝓn
ceps concedere aliquid i iniuriaz alti
ut. C. de emā. li. l. nec ciuis. C. de pa
bus inpa. off. l. ij. et. l. rescripta et. l. ne
dampnosa et. ff. de insti. et iure. l. insti
tam in ꝓn. et. ꝟ. iur. ꝑcepta et. C. si ↄt
ius ul' utili publi. l. fi. et. C. de opis
public. l. ꝓspicioes. so. hic cū guerre
fuerint ↄcessa et ↄtra rebelles ꝓpri
nec est hoc nouuz frī odd. Ex quo
nota q rebelles sunt ex. ll. ꝓtectione
vide. C. de natalibus libe. l. i. ꝑ ey. ibi cas
sentur. no q sublata guerra tollitur
omis causa effectus secutus ꝓ guerra
sic. i. c. ꝟ. fine quoꝫ odd. et in initu
de duantur. quod dicat cassantur in
telligas ipo iure qd' autez sequit. et
irritaz intelligas ipo facto odd. et sic
nota q vbuꝫ cassentur iunctuz cū verbo
irritentur significat ipo iure no enī req
rimr hic alia snīa licet tex. loquatur
verbo futuri tpis quod e nobile bal.
In ciuitate hic dr q si epus ꝑ ꝓui
legium inpatoris ul' regis e comes
alicuius ciuitatis quod i ↄsules sine de
curiones debent inuestiri de ipo con

qd pt rex romanoꝝ

no de vo writes
de vo cassant

qo

quest sup

A v. imperium hereditarie transferatur

sulatu p ipm epm sic fuit attentus obseruatum al' in qualibet ciuitate consulatus recapitur auctore imperatoris Item dicit q de quinquennio in quinquennium quelibet ciuitas mittat ad imperatorem p inuestitura iurisdictionis renouanda ac priuilegii eligendi sibi consules qui iurabunt ipsi imperiali iuris et p ipm ingredienti officium et idem dicat in suis successoribus obseruandum no q multi sunt epi qui hnt ciuitatem et iurisdictionem temporalem ab imperatore uel rege comparere no solum quo ad consilium s etiam quo ad auxilium si sint vocati Ro sic no tn possunt psonaliter distingui ut no in c i de elegij in nouella Consules denuncio consulum di ex de iur iur c venientes et no in spe de iur iur ubi etiam no de multiplicibus iuramentis finito hoc ho no seruatur p uno totum ciuium sit s no est vix qui expon inuestitura pcatio i uestiti intelligant et no ad epus ut s e ti q nos romanorum imperium in v i pcatiu odd mittat s inuenit hic dicit q simplex inueus que vulgo ytalia appellat syndicum et ht concipe vba hoc modo peto dne frederice romanorum imperator a nobis inuestitura fieri coi bon et mihi recipienti noie et vice coib bon lege testante ff de consti pec l qui autem q si et l licet p hunc syndicum acquir ius inuestiture coi bon ut ff de consti pe l cu qui q si actori municipum vniuersis eum redditur q p noto oim prinatibus indulgetur ut c de aduoca diu iudi l restituende od dicitur aut sindicus fm glo quasi singulorum causam vnius conplexino noie dicens ul' fm nycolaum furiosum qui fuit discipulus iohis di syndicus qi plium simul causam dicens et si plures sunt creati sindici ab vniuersitate gerunt publicam psonam vi q heat mandatum in solidum ar ff de adm tu l decreto etiam in hijs que requirunt speciale madatum ut ff de iur iur l ius iurandum et ad peculias q defensor et p iac de a re c etiam p pcur causam in rite resti agr pos l i Sz taceus e dicere q in requirentibus speciale madatum debeat speciale mandatu hre ul' generale cu libera ut no in c pcaium de testi li vi i nouella illud est no dignum q qui mittit nuncium vult obligari p se ipm no p alium et io pot reuocare mandatu clam s ille qui pcatorem mittit vult obligari p alium et no p se ipm ut legitur et no c si quis alti ul sibi l nullus itaque confert consensum suum i pcuratorem nec valet reuocatio nisi i noticiam deducatur ut nota in c ult de pcur li vi in nouella a nob et n cunctio et hoc si pncipi placuit et i c q et si qua odd eadem obseruentur hoc vult dicere lra ista q idem seruetur in psonam successorem nostri q i nra psona ordinamus sic c de quadri p scrip l bene azenone ibi sine ab his qui postea etc et hec forma datur sb

ditis circa successorem salua semp auctoritate successoris cui no pot antecessor imponere legem ut c de legi l digna vox Dna vocatione deus enim hora mortis nos vocat de temporali seculo ad ppetuum ord etiam si quis sua morte moriatur s gladio dicitur mors dei iudicio pueniente ut no insti de capi di post prin et in euangelio sacris q ventura erant super ea concessimus hic p attende utrum imperium hereditario transferatur ul no secundo quis eligat pncipem quis pot eligi pnceps et ex quibus debeat eligi Circa primum p et contra allegabimus deinde qd tanus visum fuit nobis eligemus videtur primo quidem imperium successione differri hoc innuit lra ista maniftr nam iste fredericus qui tunc viuit henricus filius fuit de quo henrico hic loquitur qui quidem imperator fuit ar de hoc c de fim pat l hij quibus et insti de dona q si primus quidem et in auc de funeri seu funera q si vero et quedam et e ar adhoc q hic di inderetis lxiij di c in synodo congregata et xxiij di in noie dni vbi vi q pnceps potuit sibi eligere successorem ut et hic vi Econtra autem vi q in electione no successione imperium deferatur hijs rationibus primo quia imperium hre de fortuna est ut c de veteri iure enucle l ij q s quia diuine 2 in auc de consul in fine vnde di si fortuna nolet hec eadem fiat de consule rector et adeo hoib datum ut c de off pfec pto affri l in noie dni imperii et in auc quo oportet epos in pn c de quadrie prescrip l fi in fine et in auc ut in medio litis no fiant q si c de offima iur l ult in prin et in auc ut pro no impa q i et in auc de fide instru q ij c de veti iure enu l i imperii et in auc de consul insti et in lombar de phibit inpe l qui nob imperii et i de priuil ecclarum l si imperii et quia epus eligitur ut in auc de sanc epis q i et ij et iij c de epi et cle l si quis et omnis dignitas et omne offm ut ff de re abor fra l i Item et ad noticia successione no deferatur s electione ut in lombar de ancor et vice dnis l singulis reotis omnibus iur ambagibus Ego puto imperium electione deferri et no successione ex de elec venerabilem q insup si pdcus rex ex de pac c ac apuimus no ob qd hic di nam sigs rite inspiciat nusq hic di successione deferri s dicit posse concedi et sic concordat in decretis xxiij di in noie dni et lxiij di in synodo congregata Sz illi qui ita eligunt auctem eligendi ab aptica sede acceperunt examinatio tn pmotio vnctio consecratio coronatio manus impositio ad dnm papam spectant ut deo c ex de e

qs de syndico

no de oblige cons
mittit nuncium l pcuratorem

lex venerabilem

lec. venerabilem §. i. et in aut. de mode ratore elections §. hanc vii et dns ppa ex ca potest principem deponere ut in de cretis xv. q. vi. c. alius item romanus pontifex etc. et in aut. de feu. aut. §. no. hinc et in aut. de coll. §. de hoc custodi et ar. ff. de regul. iur. l. eos c nolle et ar. C. de off. pfec. pto. l. si quos et in aut. de eman. fil. §. festinabit et in lombar. de offi. vica. l. si cui imperator iuret ei fidelitatem ut in decretis lxiii. di. c. tibi dno et q no transmittit ad posteros hec valide ar. C. de ad no. diu. iudi. l. petitorem ¶ Rex aut eliget principem possz querit ad quos et dic eliget senatus C. de off. psi. l. ii. et ex senatoribz cu in nuo eorz conti netur ut C. de dig. l. ius senato rum. li. xii. et cu senatores sunt pr corporis principis ut C. ad l. iul. ma. l. quisqs quare et legem facere pos sunt ut et princeps ut ff. de legi. l. no ambigit. et qr pses creatur ab ordi ne et in eorz ordine remanet ut ff. qui ap. sit. l. i. §. solent / vel dic q apli apibus ipsi suffragio ut insti. de in pu. §. quod in pri. et ar. de offi. re. na. §. quod in pri. et ar. de offi gsto. l. ii. in pri. vel ab eis sin ipsi suf fragio auctoritate ap. ca electione eis concessa ut s. no est / vel dic q elig ab eis qui soliti sunt elige sunt enim certi nobiles qui auctez et privilegium ab ap. ca sede hnt principem eligende et illi eligat et nullus alius debz elector interee ut in lombar. de po testatibus. l. iii. possz autez dici q qui libet possz in principem eligi et que eligentes consenserit sz primus vide dum e utru clari imperio dignus sit ut C. de quadri. pscrip. l. bii azenone ibi sine abbus etc. qui enim indig nus est inferiori ordine indignior est superiori ut ff. de senatoribz. l. qui indignus unde de dignioribz e eli gendus nec dedignent. alii milites comites et barones qui no sedent in tam alto cubiculo qui potencioribz pares ee no possunt ut ff. de alie. iu di. mu. ca. fac. l. ii. circa pri ibi nunc tu no obmitto q imperium semp est et lz desit ee eius gubernator ut in aut. quo oz epos vinie. §. que igi. C. de off. eius qui vice alte gerit. l. ii. et dicit iac. de dno ardizono veron insimul sub rubrica de suc imperii q olim principes poterunt sibi elige suc cessorem ut in decretis lxiii. di. c. in synodo congregata et xxiii. in noie dni in medio sz hodie quibz principes e ligunt imperatorem qui pot al potesta tem nomen eligendi ab ap. ca sede ac ceperunt sz examinatio pmotio unctio coronatio et magis impositio ad dnm pa pam spectat ut ext. de elec. c. ven. §. i. et ii. unde dns ppa ex ca ipum po terit deponere ut in aut. de defen aut. §. no hinc et de forma fide c. alius et ff. de reg. iur. l. eius e nolle ar. C.

offic. pfec. pto. l. si quos in aut. de ad. §. sz hec custodiri et in aut. de man. pri. §. festinabit et in lombar. de of. iudi. l. si quod successione deferatur est ar. C. de fam. pat. l. his quibz et insti. de donac. §. sz priuz quidz et in aut. de successione uniua. §. si no erit. nam et imperator karolus fuit pr. pepini imperatoris pepinus fuit pr. alius karoli imperatoris et iste ka rolus fuit pr. lodovici imperatoris et lodovicus fuit pr. lothari impe ratoris ut in lombar. de fu. l. aug. libz et de epis et cle. l. ubi pre impe et capitis §. l. tenendis. l. i. nam et imperator fredericus vi. in inic. in pace constantie in §. in civitate illa insti. q pot concedere regnum eius filio henri co et q eius filius in regno succedit sic et de facto fuit rogerius imperator fuit filius henrici / sz tu dicas q hec contingit potius electione principum quam successione ista sunt formaliter verba iaco. de dno ardizone et hoc ultimum verbum sum est / ipa veritas et ita servatur de facto de rege wenceslao filio karoli imperatoris / nota electores et inquo principes seculares ad quos pertinz electio possz pp privatam potestatem eli gendi et an pp eius negligentiam pp. solus pot elige imperatorem dic ut no de re. iudi. c. ad ap. ce li. vi. et vide q no ff. de legi. l. no ambigit. p glo. et cu investitura recipiet certum e q regnum ytalie est ecclie romane. pone ergo q regno vacante papa contulit plures comitat. regni plu ribus comitibz in feudum deinde cre avit ibi regem quitur an illi comi tes teneant regi facere fidelitatem tamq ipius vassalli et dic odd. q est hic casus q sit verba odd. hec sit hic hes expresse q in generali feudo a lienacione quam faciat princeps contine tur vassalli qd est contra id quod le. si de feu. vas. fuit inter pellatus. c. i generali / go. vim est nisi dicatur expres sum ac hic satis expresse di. vel solue q no ht successor ius istorz vassallo rum ex concessione ista sz io qr prin ceps et faciat ff. qui ino. pig. vel ypo. sol. l. sciat §. illud et ius istorz vassal lorz acquisitum e imperio et ea que sic cilia princip. ee intelligunt ut C. de quadri. ps. l. bene azonone et sic no ob dem. c. generali odd. Ex hoc infe ro q tamen dci comitatus sunt de territorio regni q videntur iurasse fidelitatem pre tamq regi et ideo regno translato regem sequitur sic inebria secutu cupido suum ag. descende nesc est item intencio pti cularum sumat p universo Baldus ¶ In causis no hic q appellans y talicus no tenet ire alamanam sm istam pacem sz imperator dz hre iudicem appellacionis in lombardia a xxv. libris imperialium sup qui cognos cat et diffiniat et iste iudex dz psta re iuramentum q bona fide causas

de electione imperatoris

quetum sup

Examabit et diffiniet secundum mores et le
ges illius civitatis .i. duos menses a co
testacione lit' ul' a tpre ap^{lis} recepte
nisi iusto impe^{to} uel ossu vtriusque p
tis remanserit hec sunt vba lre in ul
tuz notabilia et pro no q ubi maior
e qntitas pimpialis dz stari auctatis.
ut C. de opibus pu. l. si qui et dr hic
maior quantitas a .xxv. libris im
perialuz sup' sz de iure coi ali. tanta
tum ut C. de ap. l. in offerendis et l.
paupius. Secundo no. de iura to qd dz
pstare iudex ap^{lis} Tercio no. q
iudex dz iudicare q ferat snam secundum
ll. et osuetudines illius civitatis
et al' dic lex iudex snam pferat le
gibus et moribus osonant in auc. ut
cuz de ap. cog. § i. C. de edific. priua.
l. si ius. C. que sit longa osue. l. i. C.
de sen. et interlo. o. indi. l. neo pporo
si est qd de pcessu puabit osuetudo
prim fori si dere ul' cu puabit pindi
ces appellacois illud ius q pim' iu
dex debebat puare qz id q debebat
prim instancie cause et fori facere prim'
iudex dz facere iudex appllonis quia ei
succedit ut ofirmator ul' ut reforma
tor et io qd no est iniquu sz equiz
iudica a quo no gravat ptem et sic
a no gravamine iniuste appellaretur
ut in dca auc. ut cuz de ap. cogno. §
pu. salvo q ex nouis actis nouam
pot ferre snam et eaz veterem cas
todire. ff. q cuz eo. l. tiaanus Tercio
no. q hic statuit tpus duoz mensium
ad cam ap^{lis} decidendam sz de iure
coi statuitur annus ut C. de tempo. ap.
auc. ei qui. Sz quo nuqd elapsis
duobus mensibus app^{o} sit desta et vi^{r}
q no qz meta duoz mensuz vi. pre
fixa cognitori no psecutori qz vera
dirigunt iudici et no appellatori ut
nota. C. de indic. pperand. in pu. Jo. m
dico qz ista duo menses succedut loco
anni nam qz ostitucio duoz mensiuz fa
cit mensiones tacite vi^{r} phibere ne ult'
tempus fiat ar. ff. de le. ij. l. statulibe
rum. § stichum. Item qz tacite hoc col
ligitur ex lra ubi considera q aut tpus
apponit iudici cu pena aut sine pena
et tunc ut aliquid opetur tpus appo
sicio vi^{r} apponitur ipsi lite et cause p
terea qd dicet lra nisi iusto impedi^{to}
ul' ossu etc. si duraret ipa app^{o} et eius
vigor eciaz post duos menses.

Item ex eo qd dic de prorogacione te
poris p osensuz partiuz appz manifeste
q sine prorogacione desta e app^{o} et hoc
tenz odo. Sz quo quare dicat a con
testacione lit' ul' tpis ap^{lis} recepte re
spondeo vult dicere q si appellatus
ul' appellans nollet litem otestari iud^{x}
posset hic litem p otestata ut C. de tem
po. ap. l. si § illud et extunc curret te
pora duoz mensiuz de iure aut coi qu
incipiunt currere tempora ap^{lis} psequende
de dic ut in auc. de iudicibus § apuet
Sexto no. q tpra assignata p statutum
possunt prorogari pliagantes et hoc
qu tpus e breue qz pstitutum appositu

fauore litigancium et eciam fauore se
tencie et io post tminum legis ul' prorog
atuz sna est rata et ap^{po} e desta q
est no. et idem in tpre statuto sup re
ductione arbitramentum nam intelligi
statutaz fauore arbitramentalis sine
late e. sz in lege pperandus no e ita qz
ibi nulla pcedit sna cuius fauore vi
deatur statutum idem q in sna puabo
in instris quatenus tribus vim
sine pstatuta tustie. Baldus ibi uel
a tpre hic alternative lo^{z} nam quia
in causa app^{lis} iudex pot ferre snaz
et ante lit' ot' si uult ut C. de temp.
ap. l. si § illud et no quidqd iudic'
potestati pmittit' id iur' necient sub
iacere ut ff. de indic. l. no quidqd ibi
impedimento et hoc pbatur fuit ut
C. de temp. ap. l. si § illud Sz iud si
no iudicet .i. tpus statutum an potuit
postea iudicare Ro no et si iudex tu
lit postea snam sna no valet et ex
ea solutuz repeti^{r} nam expirant iu
dicium instam. ut C. de indic. l. pperand.
§ huius et § si et ibi plene de hoc ad
uerte tamen tota die clamat quidam
pierunt acta et expirauit iudicium i
stam. ut C. de indic. l. pperand. sz cer
te qui ita diffuse allegat ydiota e
nam no oia acta perunt dic ergo lap
su tpus ea acta perire in quibus non
imminet magnum preiudiciuz sicut est
de libelli oblacione forte eim ul' sim
forte melius formabitur nunc q primo
fuit formatus ul' saltim ita bis iterz
de nouo lis debebit otestari et in hoc
eciam no vtetur magnum preiudiciuz ite
pit sacrim calumpnie vi iterz iurabi
tur de calup. acta aut in quibus vtr
tur magnum preiudiciuz ut sunt ofessio
nes et testium attestacoes no pereunt
non eim pereunt ofessiones qz possit
esse q ofessus e litigator in prima in
stancia iudicium aliq que sunt oteniz ut
perimet nisi in alio iudicio no ostiterit
q ea ofessio agitans sibi preiudiciuz
generaret. Item attestacones no pe
reunt qz pt ee q testis ita no recor
datur nisi sicut et tunc et memoria ho
minuz labilis e ut ff. de pbac. l. si ar
biter et ff. ad carbo. l. iij § due vij qa
in hijs magnum e preiudiciuz io dicendum
est q no pereunt nam pbacionibus pigni
us est subueniendum vnde facultas pro
bonum non e angustanda ut C. de he
tic. et maniche. l. quia in fi. cuz occasione
defectus pbonuz ius reddi no vale
at ut ff. de testa. tu. l. duo sunt tiam
et quia acta vniuersis valet cause in a^{a}
ut C. de arbi. l. plt in fi. et C. de re
iudi. l. si. et de liberatione ca. l. iubemus
et de testi. l. si. odof. decitacone an pe
reat et vi^{r} q no qz tiaxit secum exe
cucionem pscripcionez interrupem. ut C.
de pscrip. xxx. l. sicut et l. si. et mala
fidem in possione inducendo ut ff. de
petic. here. l. Item venit § pretium
cu eniz mala fides sit fa no pot pro

qo

quea acta v.
& cullaps tp

qo de ap oe

qo

in secta lxu ut ff. de appl. l. in libello § facte in contrarium e glo. ordinaria. C. de fructi. l. et lit. expen. l. litigator dig. distingue et citacio inducit effectum suum vz accionis perpetuam interrumpendo et talis effectus durat aut i. officii incruati iudic. et tunc in alia instancia no durat ut quo ad attestationes que offic. incre. veniunt in iudicio et ita lo. glo. in dca. l. litigator vel dic ut ibi dixi ¶ Ezund aut de vicio litigiosi an durat dic ut no. in l. i. C. de pres. lon. temp. et l. cum lite mortua. ff. iudi. solu. Ezuod aut dcm est de attestationibus intellige publicatis exceptis si no essent publicate qz no habent publicam auctem cumque publicetur ut no. ff. que in stau. cede. l. ii. § gesta sz hoc vi. q. ioh. an. G. assignatam per dnm odd. nam ex quo testes solepniter deposuerunt in iudicio illud qd est ob missum sz de publicacone in primo iudicio equm e supplere in sco iudicio sicut testes qui no essent publicati in ca prima possent publicari in ca appellacionis ad hoc facit ex. ut lite no cont. c. qm frequenter ez qui tenet primam opi. hanc racionem quia publicao testium fit officio iudicis incenati quod petit perempta instancia quo ad ea que no sunt exequuta sz exequenda ut dca. l. cum lite mortua et io publicao in posterius vz. in tex. ibi suum mores et ll. illius ciuitatis no. excomores qd dicit mores quod licitum est cuilibet ciuitati hre consuetudines proprias et excorta quod dic leges nd quod licitum e ciuitati habere propria statuta confirmata per presidem prouincie sz ciuitas sit sibi ipsi preses sufficiat quod potestas ciuitatis cum decurionibus faciat statuta vel ciues eius accedente auctoritate nam cum facere statuta sit iurisdictionis et illa quo ad actum exercicium sit in magistratibus ut ff. de orig. iur. l. ii. post originem iuris tegi magistratus nisi alia cet consuetudo loci que pot dare iurisdictionem ipsis decurionibus sine magistratu ut C. de dul. officiis sine magistratu ut C. de dul. officiis li. vnes li. xii. vel si ciuitas illa proprie illo caret magistratu ut ff. de tu. et cu. da. ab hys. l. ubi ita intellige qd no. in l. i. § si qui magistratum ff. qd quisque iur. et ibi oio vide per iac. but. bar. et me aduerte tm sunt que si statuta tangent iurisdictionem principis ut in ca appellacionum talia statuta no valent ut hic et ex de iur. iuran. c. venientes et e no. qz in ca. appellacionis io no hic locum prorogacio iurisdictionis quia cause appellacionum sunt mixti imperii et pertinet ad auctem superiorem vñ et utraque parte consentiente no possunt ventilari apud iudices incompetentes ut C. de iurisdic. aut. ad hec ¶ Sz nunquid tabellio de consensu parcium sine prouincia iudi. pot recipere testium iuramenta et dca nulla facta sibi preiudiciam commissione Ezo no qz no reperitur quod tabelliones possunt recipere talia iuramenta ut no. C. de testa. l. hac consul. § pte. tene meter ibi consensu no. consensu parcium prorogari expira appellacionis ad qd facit. C. de tep. ap. l. ult. odd. eciam si in causa appellacionis ventiletur preiudicium vel spe

ciale statutum principis ut hic qd est noble ¶ Consules. consules no possunt ingredi consulatum nisi iurauerint vel iurent fidelitatem antequam consulatum recipiat. h. d. add. de gdic. et de l. publicao ¶ Vassalli iur. vassalli tanquam vassalli et ceteri omnes tanquam subditi iurare debent fidelitatem principi nisi sint tales per quibus iuramentum remittatur. h. d. vassalli recipiant ergo hm in vestituram tanquam vassalli et iurabunt tanquam vassalli et tale erat quid eorum iuramentum ut cauetur. G. de forma fidelitatis. c. i. et de noua forma fide. c. i. Ceteri aut iurabunt tanquam ciues ut hec in deo. c. i. de for. fide. et i. e. c. in note cui quidem facio adic. dcit qd dic. i. c. § omnis ¶ Sz an qui iurant tanquam vassalli iurare debeant tanquam ciues vz quod no qz hic dicit conclusiue ceteri tanquam ciues iurent per que vz nisi quod solum qui no sunt vassalli principis iurent tanquam ciues sz certe hoc no in iuricu primo dubium. f. quod qui vassalli sunt iurent tanquam ciues et no tanquam vassalli vñ pot dici quod vassalli tenea. iurare ut ciues cum separata sunt facta ut ff. de calup. l. si. et C. de donac. int. virum et vx. l. si maritus sz tm vno sacramento quis iurabit ut vassallus et ut ciues cum ff. de auc. tu. l. accipiet odd. no. quod qui iurat simpliciter vi iurare in omnem cum ex qua iurare tenet. ff. de fideius. l. si quis pro eo. § si nummos ¶ Sz hic quo cum de periurio pot cognoscere iudex layaus et dico quod sic ut no. in c. lis de iure iuran. in nouel. li. vi. nam istud e crimen fori vtriusque fori ut i auc. de man. pri. § si no canonicam ¶ Ezuero quid si isti consules intrauerint consulatum preter misso iuramento Ezo qz malo ordine intrauerunt sunt extromittendi et eciam puniendi ut in l. i. § vetito. ff. si mulier ven. no. et G. de milite vas. qui contumax est. c. i. § si no ubi dic quod malo ordine fcm dz reformari certe nec in cauonica possessione consulatus possunt ce na in possessione cum a carere debent iur. ad intellectum ut no. in c. de decimis de re fii. spo. li. vi. in nouel. et plene no. per accur. in l. i. in pri. ff. de acquir. pos. in dubio tm ex quo sit publica in possessione consulatus presumas canonicam ingressum et oia solempniter acta. ff. de offi. pretor. l. barbarius ibi sicut ista dcio quz est adverbium similitudinis quz e ad verbum qualitatis ut qui ponitur pro tanquam ut hic et ff. de acq. l. si pi. § qui a dno et C. de here. insti. l. i. nota ergo de tanquam sz nunquid rogatus tanquam tabellio vz eciam rogatus tanquam testis e generale et dic quod i. sue scripture tanquam tabellio. Sz si scriptura no e solempnis potest recipi ad probacionem negocii per testes no ad supplendum sui instru. sz ad vnam vocem tanquam testis vnius vicem gerens qui testa. fa. pos. l. hac consul. § si. per accur. cy. iac. bu. et alios ibi lxx. hm qui sup hanc etatem sunt monitu. ex ea excusacoem a tutel. ut C. qui etate. l. si. li. x. quibus aut per sois debeat remitti ius iurandi. queritur

qo

qo

qo

qo

de consulibus qui consulatum intrauerunt pretermisso iuramento

de dictione sicut

de dictione tanquam qo

no hic per vc q. quibus personis remitti iuro iurandi qo

qo

qs liga anit hbz

Et vi⁹ q solis fruis cu illi soli excapi vide
antur ut j. e. in noie cera finez / Sz certe
et furiosi excapiunt cuz pupilli siles ha
beant ut ff. de acquir. here. l. pupillo
et est arl hoc q al' de furiosus loco qui
escentis et dormientis habetur ut ff. de iur
co. l. ii. §. furiosus et si iniqd fere inualt
ro no ut j. e. c. in noie cerra finem
Item iniqd vniuis tin p domo / pro
omis qui j. hanc etatem sunt ut j. e.
c. in noie certa finez. Item excapiuntur
clici ut C. de epis et cle. l. cu clicos
et in lombar. de aduo. et vicedo. l. q
cumqz et l. qui Sz tu dic q imbuit
ut ex deum iuran. c. si monachi aut
et talium ordines no iurant ex hoc
ad eos no spectet ut C. de epi. et cle.
l. decernimus cu. l. omis et l. gnali. Ite
qz p mortuis reputant ut C. e. l. si. et
in aut. de impe. §. distribuimus etiam aut
de monach. §. illud odo / Ex quo in
quid ille qui e in articulo mortis pot
testis examinari et vi⁹ q no qz mens
mortis cogitatione turbata no ita bn
memorari pot ut C. qui testa. fa. p
os. l. hac consul. §. cu cuz humana et in
teste est opus scia et memoria ut
ff. de fer. l. quid tabellarum de naz cuz
pot facere testim ut ff. de le. iii. l. paphi
lo. §. ppoiti ergo et ee testis / nam no
ius est testari q testificari ut ff. de
testa. l. cuz. l. et nos videmus q etiam
si lingua sit ingrossata pot quis fa
cere testim ut C. de testa. l. qui in dig
ni in vbo seruetis et no e. ti. l. iube
mus et puto q interrogatiua debeat
breuiari ut no interrogetur nisi de
substantialibus et de his de quibus l. iu
bet expsse testem interrogari puta
an sit odiosus nam odioso no credit
quatizcuqz in firmitate accepit corp
xpi cu ff. ad sill. l. si quis in graui dez
etiam ipis potest reprobari de flo qz
no omis qui moriuntur e Johes Ewa
gelista ut C. de testa. l. Vba testi de
eo qui moriens confessus fuit se inuita
um vel dotez recepisse / verum heres eius
potest opponere except. no nu. pec. dic
glo. q no qz nequa moriens expec
tabat futuram numerationem ista e gl
singulare in l. i. ff. de fal. cu. adiec. le
gato. Baldus.

Vassalli qui tpre. hic dicitur q vassalli
qui tpre guerre no postulant inues
tituram adhuc no exhibent fructa eo
q ciuitas eorum e in guerra cu illo dno
q no pp ea perdunt feudum q e no. dig.
et no. q treugua magis accedit gu
erre qua paci et q de guerra et tr
eugua idem e iudicandum / Ite no. q tem
pore treuge no est tutus ad cessus
fiat. C. pastoral' de re. iudi. in clemen.
et j. e. §. fine quos no admittant no
hoc adulta nam dixit catho pugna
p patria sit. C. de abolitionibus l. falla
tiez de insti. et iur. l. veluti enim sunt
bella que fiunt p patria defendenda ut
in decretis xxiii. q. vii. c. si nulla odo.
Sz an guerra continetur inter casus for

tuitus / Et sic nisi tpre contractus potuit pru
dere q tunc culpe comittitur ut ff. loca.
l. ex conducto. §. si vis tempestatis p. qui
allegat e. ti. habitatores. §. ult. et ff. de
damp. infec. l. qui bona. §. de illo qd
tene menti vba q hec sunt in dco. §. si
quis tempestas in vbo mari sub hosti
um / hic queritur de qone si quidez
conduxerant a coi pistorum certas possi
ones p certis tpus puta v. annorum ex
actam p coi petit pensionem conducto
res dicunt se no debere teneri quia
no potuerunt colligere vel colligi facere
p dictas pensiones pp mari sub hosti
um qui morantur in castro sancte luce / q
ritur quid iur. / Ego distinguo aut
superuenit guerra et mari sub predo
num hosti. post contractum locationis et tunc
remittitur pensio ut hic dicitur aut ante
erat guerra et tunc imputandum est
eis qui sciuerunt conditionem et statum
rei unde no excusantur a pensione cu j.
de damp. infec. l. qui bona. §. de illo
et eius qd no. j. e. habitatores. §. ult.
cy. / Sz quid cere materia erat pp pa
ta ad guerram tn nodum erat mota
guerra inter duos principes fecerunt in
ter se treugam seu suffertitas duorum
annorum / Ex uo vtru elapso tpre sit
necessaria diffidatio ad hoc ut ille qui
aggreditur territorium alterius no dica
tur ee latrunculator. et vi⁹ q no sit
necessaria diffidatio cu ff. de le. ii. l. sta
tum liberorum. §. stichuz Sz contra est ve
rum qz vbi no precedit dispositio ibi la
psus tpus p se no hz dispositionem in
ducere Item verba que sunt ordinata
ad negandum vel probandum no dispo
nunt ut ff. de manuss. testa. l. tria. §.
fi. et ff. de his. insti. l. ex facto etiam in
agitatam / Sz si guerra processisset
ex prauato tpre suffertatie ipso facto rea
nerent in guerra nec erit noua
diffidatione opus ut ff. de pac. l. si vn
us. §. si cu reo et vide quod no. in. c. p
humam de homic. li. vi. in nouella.

Libellario hic dicitur libellarie et pan
ne defendis fere p vassallos in suo sta
tu permaneat. l. in eadem hitu ut ff.
de condi. ob cam. l. qd prius sun. Constitue
vinculu eius cumqz ciuitatis. §. de societate
lombardie non obstante lege que dr
et est imperatoris frederici / Ex no.
q libellarie certarez et emphiteose po
ssunt p emphiteotam donari et lega
ri saluo iure ecce / ut no. Ex. de loca.
c. potuit p inocc. Sz bal. consulunt contra
p l. vniuersas C. ne rei dotie vel tem
plorum Sz ibi loquitur qui ius proprietatis e
no vtilis dmi contractus in fraudes cele
bratur et sic no ob. et facit. C. de he.
insti. l. hereditatis vel legati in vbo a
none canules ibi no obstante que e
de phi. seu alie p sue. et sic collige
cu. q imperator dum concedit aliquod
rescriptum quod sit contra legem aliqua dz
specificare legem dicens no obstante
tali lege et tunc valet ut hic al' vi⁹

Nota ... q imperator dat priuilegium vel ... cu
clausula no obstantibus aliquibus legibus

non valere ut ar. ff. de le. iii. l. siquis i pri.
et ff. de adop. l. nam ita. Secundo q̄ si de
at gnali nō ob. l. aliq. uel rescripto suplis
indulto an teneat hoc quod quidam dicunt
alii dicunt refert utru imperator resca
bat 9 legem an 9 rescriptum cum 9 l. tunc
dicat tali lege nō obstante si 9t rescrip
tum tunc gnali sufficiat dicere nō obst.
aliquo rescripto et ita tenet Jo. est illa q̄
spcialius tolluntur iura potiora sive p
uilegia qua iura coia ut in auc. de
nō alie. aut pmu. §. Sed quid si ita
dicat imperator concedo tibi puilegium hic
non obstante lege aliq. et nō obstan
tibus illis. ll. que dicunt gnale dam
nō valere nisi in casibus spali nomina
tis et hec dico p. l. siquis cauē. l. sz
et siquis. §. questium et C. ad uell. l.
iubemus Jo. credo q̄ teneat ar. ff. de l.
iii. l. siquis in pri. et in auc. de testa.
imp fec. §. plt. et C. de testa. auc. hoc
inter liberos et C. de ini. codicill. l. di
uus. §. licet odo. illud e 9sideratione
dignum q̄ lis princeps servabat 9 ppius
statutum et sic exacta sua tamen cum
applicat suam dampnat. lege eciā nō
obstante. Idem si sua nō est dampna
tum sz e data et hec forma ut requi
ratur hec eciā C. de testa. auc. hoc inter
liberos et ibi nota, et C. e. ti. l. si nō spe
ciali de eciā supplet de plenitudie pota
state q̄ populus romanus cuique transferret
imperium necessariam hac eciā numquam fuit
usus nec i iure civili i(n)venitur hec for
ma nisi dicatur et hoc q̄ includitur
sub illis verbis quidquid principi plz legis
ht. vigorem. ff. de 9stit. pri. l. i. et C.
de legibus. l. ult. et adde spec. dicit
q̄ 9ctus feudalis emphiteoticarius
sive libellarie 9dicionis eiusdem nature
sunt ut ipse not. in spe. de feu. §. qm
v. quadragesimo circa fine et sic i
solo noie est disamen ut et al. dicit
lex. C. de ag. et censi. l. diffinimus sz
non dicit verum nisi forte loquamur i feu
do quarumdam eccīarum lombardie p quo
nō prestatur fumus sz census pecunia
rius ad instar ficti puta eciā q̄ pitas pe
cunie uel frumenti nec aliud sile ut vn
a spalla porchi uel unum par caponum
quolibet anno q̄ ecce lombardie nō ca
rant de fumis (?) aliquorum sz de redditib
bus salibus et ideo in talibus feudis puto
q̄ succederet mulieres et succedunt circa ana
timitate, et quilibet hes ut C. loca. l. va
riam veritatis nisi tenor investiture
repugnat 9suetudine eccīarum ecce sep
salua. bal. Dampna. hic imperator
remittit oia dampna data in rebus oia
ablata sive de rebus et oibus i iuriis
factis in psonis ab universitate societate uel
ab aliquo de societate uel aquisitoribus
bus ex hoc nō q̄ imperator sit in iura
nō solum pse sz pot suos facit ff. de reli.
l. ossa. nisi. et q̄ nō. bal. ff. de cap. l. h
ostes et pmo. ex. de appellac. c. dilās (?)
Item nō q̄ imperator remittit oia illa
licz nō appeat de alio mandato et add.

quod hes ex. de iniur. c. in nra. Item nō
q̄ lige et confederaciones faciunt universita
tem. Iudex. ibi ab universitate. hic hes q̄
universitas dampnum dare dr. et sic per
9ns dolum 9mittere ut ff. de dolo. §. i. lz
illa videatur dicere 9m metum dr. infer
re ut ff. qd' me ca. l. metum. §. animadver
tendum quod cum maior ps facit tota uni
uersitas fecisse vr. ut ff. de reg. iur. l.
aliud. §. refertur. et ff. ad munic. l. q̄
maior. Item et si prites 9siliarii et an
ciani hoc faciant tota universitas fecis
se vr. ar. ff. de vi. et vi. ar. l. sine me
et ideo nos videmus q̄ universitas cita
tur et licet p sindicum suum habentem spea
ale mandatum a civibus ut C. de re. mili.
l. tam collatores nec requr. q̄ ille singu
ulares psone que delinquerunt nominent
in syndicatu qz nō 9stituit sindicus no
mine ipsorum sz noie tocius universitatis.
ff. de rer. div. Et nō q̄ facilius fit in
quisicio 9 universitatem q̄ 9tra singula
res qz delictum magne universitatis nō
pot ee nisi notorium et famosum unde fa
que semp apud acta e p(ro)bis et clamo
sa vox ppli magis famat in rebus no
toriis est vin q̄ in notorio actus tuisenc (?)
requirunt postea pbaciones ut C. de of.
rec. puincie. l. iustissimos et ordo iudicia
rius ar. ex. de iudic. c. exhibita salvo
eo qd' nō. insti. de public. iudic. in prin.
et nō. in c. si. de foro 9pe. in novella.
Si aut iudex vult inquirere 9 singulares
ps oz q̄ fama spali sit 9 eas et non
admittunt p parem si ca exigat de
tencionem seu carcerem psone ut in C.
eos qui de seu. exli. vi. et aliqu ista de
tencio e arbitraria aliqui varia si q
litas pena sit psonalis. Sed nunquid
fideiussores possunt se obligare ad
penam corpalem et quid de obsidibus
dic ut nō. xxiii. q. v. c. cu homo dicit
q̄ nō de iure sz de 9suetudine in quibus
dam locis servatur 9ra que 9suetudo
ht potestatem in sanguine hominis. ff. de
ex. oz. cau. l. sacculari. §. sut quedam
baldus.
Moram supfluam. hic dr. q̄ impa
tor in civitate uel epatu nō dz facere
supfluam moram in dampnum civitat.
uel epatus seu territorii p que tranasit
et e ro qz fere impole est qn exatus
eius dampna inferat ut ff. de loca. §.
sz si labes v. idemq3 e supfluam. ar. C.
de metatis. l. devotum et in auc. de qo
§. si nō forsan. Sed qn dicatur mora
supflua Jo. iudicio ppli uel si ibi more
tur ultra sex menses ar. C. de censito
rib. l. si. edof. uel arbitrio boni viri.
ut ff. de v. ob. l. 9tinuus. §. cu ita. et ff
ad treb. l. ii. §. si mat. et l. i. ff. de sup
flabus. Baldus.
Civitates munire. hic dr. q̄ licitum
est universitati societatis seu ipsis civi
tatibus civitates munire et ex civita
tem municiones et fortilicia facere mu
nire. hic e triplex litera al. munire q
libet bona e et e sile ff. de opib pub
lic. l. de opibus. C. de edific. priva. l. p

nō de vniu'sitate

9o

9o

9o

9o

pinciab. ff. de reg. iuri. l. sacra. §. pe. in aut.
quo oz monia. §. si quis apparuerit insi.
al' aut. insi iussu h[abe]rent a p[ri]ncipe facere
no possent ar. C. de opib[us] public. l. si qu[i]
et l. nemo iudicu[m] et facit ad id quod
nota. G. e. §. nos romanoz imperatoz
2c. insti. illius glo. l. sine diffinicone
t[em]p[or]is et c. odo. C. de sacro sanc. ec. l.
ad instructione[m]. Baldus
Item societatem. hic dicit q[uod] ciuita
tes que venerit in ista pace possunt
fedus et societatem q[uod] inter se h[abe]nt in
anu[m] tene[re] et eciam renouare tociens
quociens eis placuerit et eis videbi
tur expedire tempore. qu[a]enticule hic
q[on]cedunt / de iure aut[em] eoi p[ro]hibentur
ut. G. de pace tenen. §. qu[a]enticulas.
C. de epis et cle. l. qu[a]enticulas. C. de
hiis qui ad ec. q[on]fug. l. de incolumib[us]
de pag. sac. l. i. in aut. de iur. dic. coll.
hec. circa pri. C. de sū. tri. et fide. ca.
l. ij. et de hic. tit. l. cuncti et hec societas
a p[ri]ncipe approbata e[st] hic ideoq[ue] licitu[m]
est eis societatem seu qu[a]enticulas tene[re]
et quociens voluerint renouare ut h[ic]
et ar. C. de iudeis. l. iij. Sed in quid
aliam societatem poterunt q[on]here cu[m]
aliis ciuib[us] cu[m] quib[us] nullas societate[s]
hebant / R[espo]n[de]o no cu[m] dicat iste tex. nu[n]c
h[abe]nt 2c. et facit. j. e. §. pacta inter
ciuitates odo. Sed pone fca e liga
inter duas ciuitates p[er] quinquenniu[m] du
ratura / vtru[m] si post quinquenniu[m] p[re]sta
rut sibi mutuos fauores intelligat[ur]
liga tacite renouata vi[detur] q[uod] sic sicut di
tam[en] in q[on]tractibus rez ut. ff. loca. l. item
quaer. §. qui impleto / q[uod] dico nisi re
nouetur expresse ut hic et est ar. C. lo
ca. C. cu[m] heremes p[re]stitum si sunt q[on]tra p[er]
p[ro]stipulacionem q[uia] stipulaciones v[er]ba de
siderant sibi in q[on]tractibus in quibus re
quirit. Sp[eci]ali[ter] no sit tacita renou[atio]
ut in dicto. §. qui impleto. Item no. qd
iste tex. lo[quitur] de renouacone voluntaria
s[ed] ali[qu]o[tiens] fit renouacio necessaria ut in q[on]tracti
bus emphiteoticis et feudalibus ut no.
C. de sacro san. ec. aut. Pactiones
hic di. q[uod] pacta inita timore imperatoris
vl' p[er] impressionem maiorz suorz sunt ir
rita et cassanda no q[uod] imperator pot
inferre metum sicut quel[ibe]t priuata p[er]sona
Item nota q[uod] illud qd fit p[er] metum pri[n]
cipum no valet dicit spec. q[uod] inducit no
dz nouitas in homagiis vl in actib[us] fide
litatis in spec. de feu. §. qm. B. ego tal
iuro dicit Jo. an. q[uod] indebita p[re]stacia p[re]
sumunt adiuis p[er] metum extorta in. C.
i. de p[re]sc[ri]p. li. vi[to] i nouella. Et q[on]tra
potentes p[re]sumitur. C. de testa. l. volu
mus. C. de fundo limi. l. i. li. xi. et C.
de oi agro des. l. qui p[er] potenciam p[er]
s[ec]c[u]tm circa rusticos. C. ut insti. ad nul
liz offi. p[er] no. l. ij. no. tam[en] q[uod] nisi vo
luntas q[on]descendat q[om]pulsioni no pot
cogi. C. de hi[s] insti. l. iij. cessent. Sz
an ipo iure vl' demu[m] opposita excep
cione R[espo]n[de]o ipo iure ut. ff. qd' met[us] ca.

l. sil'e et. §. si dos cu[m] dic ut no. G. de
pace iura fir. §. item sacra p[er]insfectis.
hec eni[m] fuerunt q[on]tra ll. et que q[on]tra
ll. fiunt p[ro] infectis h[abe]ntur ut. C. de leg.
l. no dubium et. C. de sacro sanc. ec. l.
iubem[us]. §. sane odo. Sz in q[on]tractib[us] pri[n]
cipis h[abe]t vim legis ut. ff. de publi. l.
cesu. Sz. R[espo]n[de]o sic qn caret vicio s[ed] hic no
caret vicio q[uia] e q[on]tra ius nale vel saltz
q[on]tra bonos mores / Et no. hic. §. val
de ad q[on]tractus qui tota die fiunt cu[m] duri
tetiaz s[ed] nu[m] dz poni actio q[uod] metus ca
ad rescind[endum]. R[espo]n[de]o no q[uia] no e cotaz quo
agat[ur]. Item quia metus p[ri]ncipis est
quodam[mod]o vix p[re]sa que o[mn]io tollit q[on]
sensu[m] et adde qd' no. Jnno. ex. de re
iui[s]. c. sup hoc et ibi po[n]i[t] quis quid
h[ab]eat p[ro]bare in huiu[s]mo[d]i iudiciis licet
eni[m] dixim[us] q[uod] no est coram quo agat[ur]
de fco tn[en] iure si imperator faciat in iusti
ciam p[otes]t adiri ipa p[er] supplicacionem vl'
de iniuriacones ut extra de p[ro]bac. c. i.
puta. hic ponit ex[empl]um ibi et si qualia
nota hic q[uod] expeciali eta p[er]missa sub
iacitur q[on]ualib[us]. sic. ff. ad. l. acquil. l. si
seruus seruu[m]. §. in quid lex sit e contra
C. de sacro sanc. ec. l. q[on]uali. et. l. ill[u]d
et. l. sanc[i]m[us] et dca. l. si seruus seru[um]. §. ra
p[er]isse odo. et. ff. de postula. l. i. §. hoc
edicto co[n]. l. tota vniuersitate q[uia] tota
vniuersitas c[on]ue appellatur quod aut[em]
dicat ab aliis salz singularib[us] p[er]sonis
p[ro] priuato fco suo odo. ita tamen ista
dictio h[ab]et determinare precedencia odo
ff. ad treb. l. lucius. §. que habebat
p[ro] solu[er]e fictu[m]. Diu[er]sum est inter fictu[m] et
p[er]siuau[m] sicut inter pecuniam et censu[m]
et opam et aliqn fictus appellatur
census. C. de dona. l. censual. de acq[ui]
re. do. l. q[uod] quisq[ue]. C. sine censu vl' reli
quis. l. omis / et an quicumq[ue] no solues
censum t[em]p[o]re a iure statuto p[ri]uat rei
dominio / dicendu[m] e q[uod] sic si ille cu[m] dz
census solui[t] h[abe]t directum dominium rei ut
C. de sacro sanc. ec. aut. qui rem h[abe]t.
Secus si p[re]stitur in signum alicuius sub
iectionis de iure p[ro]pria ut no. Jnno. de
relig. domi. c. q[on]stitutis et facit op
time. C. de fundis patri. l. fundi. Jpo
nem tamen nullus p[er]dit donec cita
atur forcius ut no. ff. p[ro] socio. l. cum
duobus. §. idem r[espo]ndet baldus.
Sentencie quoq[ue] hic di[citur] q[uod] sine p[er]
imperatorem late q[on]tra rebelles occa
sione rebellionis et parcialitatis resci
duntur fca pace. Secus si no occasi
one rebellionis s[ed] al' iuste sint late
puta ex ca mutui vl' depositi et iste
§. est valde no. ad excusandu[m] ci[uit]atu[m] ut
sciam[us] qui processus q[on]tra eos resciudan[tur]
eis ad ciuitatem reuersis et qui no
et adde quod no. in. c. i. de cli. no re
si. li. vi. in nouella. et in. c. statutu[m]
de resc[ri]p. e. li. tangit de istis excitatus
et si quid lis no p[er]se tn p[er] p[ro]curatorem po
tuerunt q[om]pare citacio arctat eos.
Secus si nec p[er]se nec p[er] p[ro]curatorem quia

Nullus audebat tamquam paciator compare(re) ut ff. ad trebell. l. de etate et in c. pasto(ra)lis de re iudi. in clem. et in c. bone de elec. et si erant banniti omnibus bonis eis eis ademptis iudicia non tenent ut l. si constante § fi. so. ma. quia iudi(cia) exulaverunt ut ff. de capitis dimi. l. tu(tela)s § si libertatem et compromissa solu(tum) tur ff. de novat. l. quotiens § fi. quia (in)habil(is) pro mortuo c. de here. insti. l. i. in fi. et facit quod no. in l. ad cognitionem ff. quibus ex cau. in pos. ea in glo. que dicit et non hic probaretur quod de suis latis ex compromisso fecit in ter exitacos intrinsecos re(s)pondeo tales sive valent super rebus compromissis sed ex compromissum non valet etiam si postea compromissum novatum emologe(ret)ur laudum nam expresse dicit decretal. quod non potest emologari laudum super quo non precedit compromissum ex. de con(fessis) uti(li) vel inuti. c. examinata ad quod facit ff. de peculio. l. iii. § si prius et quod ibi no. per guil. de cug. et est ratio quia e ordo substa(ntia)lis prius nam ubi non precedit novatio ibi sua non precedit nec valet aucte(ntica) parum ordine premisso ut c. de sen. et interlo. o. iudi. l. platam per mi. titulum sic. b. e. § prohibita cum enim hac sinarz seu discordia ea non sublata cessare de(bet) eaz effectus sic c. de epi. et cle. l. generali ff. de exer. tu. l. cum exercitione ff. pro so(ci)o l. actione § aliam dicit enim om(n)ia pacis tempore in pristinum statum restitu(i) a(c)tibus quod redibiere di. ff. de edil. e(dicto) dic. l. redibere et l. fina et de alie. iu(dicii) dic. mu. ca fac. l. quia odof. pro legibus et consuetudines non au(ten)t(ic)e quod si ea est contraria pro l. et consuetudines terrarum termina(n)da quod preaius de terminari pro bonas et consuetudines quam pro leges et dic(ti)o et sequitur bonitatem arbitrii et nomen iuris cod. de eo qui mit. in pos. ca(u)s(a) venisset et vide cy. c. de testa. mili. l. captatorias cy. b.

Possessiones hic dicit quod possessiones amisse tempore guerre que ante tempus guerre possidebant(ur) debent restitui possessoribus et si eas re(c)uperassent debent eis defendi nisi es(s)ent possessiones que pertinent ad ipsum de quibus dicitur stari deo arbitrorum electorum et no. quod non dicat hic de eligendis ar(bi)tratoribus quia nemo transigere vel a(mi)cabiliter componere compellitur quum tamen in arbitratorem potest compromitti et non in arbitrum ut supra decimus et aliis spi(ri)tualibus ut no. in c. ult. de rer. permu. i(n) novella no. hic de resti. spo. nota quod tempore guerre licitum e recuperare per vim ablata no. de edicto l. i. nota quod arbit(ri) eliguntur in causa imperatoris qui habent cog(no)scere de regalibus no. de ubo assig(n)ant(ur) quod sequitur i. declarent pertinere de feodo ponat(ur) in possessione si non e restitu(tum) an(te) hoc nisi oblatio iu(re) se potest teri al(iter) tueri in causa proprietatis tunc enim resti(tu)cio impeditur ut j. e. § si qui. Et ca(ve) quia hic dicat de ablatoribus seu successoribus qui non sunt de societate. Sed

ego idem puto et de his qui sunt de socie(ta)te cum in dicto § si qui generaliter loquatur et non specificet cum de societate vel non sic ergo cum generaliter et indistincte debet intelligi ut ff. de publi. l. de precio et intelligendum est imperatorem in hoc cum idem statuat se in suis quod in aliis et idem in aliis quod in suis causa equalitatis hinc inde ser(v)ande ut ar. ff. de arbi. l. si cum dies § fi. c. de pre. sacro sar. l. in sacris li. xii. et ff. man. l. iii. in fi. et c. com. di. l. plt. § fi. et ar. ff. fam. her. l. in hoc iudicio odd. Et no. quod in istis restitucionibus que fiunt vigore capitulorum pacis obstat exceptio facis quod est no. dignum

Sed quid si quis nesciat dicere conventiones suas potius ratio sibi imputet quia nemo sibi incognitus esse debet quantum possideat ut no. ff. de v(ulgari) et pu(pillari) l. sub signatum § fi. pacitum ad cog(nitionem). Et nota quod arbit(ri) electi ad cogni(ti)onem videntur electi ad decidendum et ad signatum ut hic et ff. de pac. l. qui pa(c)cem dat secus in electis ad cognoscendum et referendum quia non possunt causam decidere ut c. de offic. pref. august. l. ordinatorum sine fructibus et dampno no. quod fructus et dampna ponuntur ut diversa et sic non dicitur dampnum dare qui tamquam possessor percepit fructus quod tenemur re(stituere) ex cuperaverint quo quomodo odd. et sic no. quod tempore guerre licitum e recuperare quod (a)littum est et quid si unus recipiat alii abla(tum) dic ut ff. de cap. l. si quis bello si quis perdidit culpa sua dampnabili ut si in(fami)ter perdidit arma non recuperat secus si latrocinio vel virtuose pugnando tunc recuperat quolibet recuperante salva consuetudine ar. mor. c. ti. l. i. per dy. tangit

Sed qualiter probabitur possessio ratio probata detentione corporali nam qui detinet presumitur possidere ut no. in c. cum olim de privil. per Inno. et vii. q. i. pon(tifices) tifices per archi. et in c. ii. ut lite pen(dente) in novella nisi constet alium possidere ut ff. de fundo dota. l. si fundus

Sed ergo si duo pariter probent dic ut nota ff. uti possi. l. si duo in prin. ff. de re iu(di). l. duo iudices dati de eo qui mit. in pos. c. i. li. vi. in novella. ex. de proba(tionibus) licet causam et vide quod nota ff. plega(to) l. plegato pro unam lec.

Ex quo intelligo de non possessione possit contra instrumentum ratio non directe quia de di(recto) recta et mera negativa non potest con(tra)ria instrumentum sed indirecte sic iuxta no. in c. i. de foro compe. li. vi. in novella et tamen citant partes per quod appar(et) quod terri(to)rium non est de substantia citationis vel iuris(dictionis) dictionis quod dic ut ibi plene no. Baldus.

Opitonum marchionum malespine cum specialiter et nominatim imperator hanc pacem iuravit ut j. e. c. ego iuro odd. vobis no. quod satis principem offendit qui eius sub(di)tis et principalibus iniuria faciat vel offensam ut c. ad l. iul. maie. l. quisquis c. de sacro sanc. ecc. l. decimus in prin. c. de epi. et cle. l. raptores

qo. (marginal note)

Quando licet recuperare (marginal note)

qo. (marginal note)

qo. (marginal note)

qo. (marginal note)

quod licet principem offendere (marginal note)

ff. de rap. vng. l. vna Sic ergo qd' d principe fit in omnem vmatum in iniuriam ut aut e d'
bi'tte l. manifestos et j. de feud'. ec. l. i
consuetudinez add' p aliquaz fin. qui enim
p alium facit p'se ipm facere vide' ut
ff. de ad mi. tu. l. ita aut. § gessisse z
ff. nequis eum vocat e vi exi
mat. l. si p alium in pri. et ff. de eo per
quaz fcm est. l. i. § fecisse add' etiam
in statutis ht locum hoc interpretatio q
naturalis io est potentissima i qua
libet statutorum interpretacione ut nota
cy. C. de legi. l. no dubiu circa fi. refe
rendo. nota q defendendo quem quis
committit in iniuriam sic. C. de his qui ad
ec. confug'. l. si quis alicq hic potuit
esse talis p'sona q iuste potuit offen
sam qmittere iste matthio cu defen
sionibus eiusdem qsiderata affectione
ut ff. qd' metu ca. l. isti quidem. § fi. et
ff. man. l. si quis Sz in hoc casu no
puto vm q2 ai vassallus in iuramento
suo nullam p'sonaz excipiat nisi impa
torem et dnm antiquiorez et q filiuz
teneat' dnm adiuuare et q aliaz q
cumq3 pin ut j. que sit forma fideli.
c. qui fidelitatem et § que sit forma
fide. c. i. et de noua for. fide. c. i. et de
phi. feu. alie. p'fie § ult. cruato ergo
mag q filiu ul' aliam qpcuq3 p'sona
dz principem adiuuare eum et impa
torem teneat' iuuare q dnm suum que
tenet' iuuare q aliam quacuq3 p'sona
ut app3 in p'dictis ll. et capitis vnde
no frustra hoc in modum p'uilegii hinc
qcedatur Sz attende q si recte inspi
cias no dr' remitte' nisi offensas qs
facit postq fuit in societate et sic
puto q si feudu hret a principe et an
quam eet in societate culpam alicq
qmisiss3 p'p'qua amittat feudu q bn
amiseret feudu et culpa illa no vide
atur remissa p hanc pacem lz vide
at' q id quod dico j. px. ibi p'ptitte
q videant' remisse oms culpe et of
fense fce sue anq fca eet in societa
te sine post Sz cte no e vm nam no
sic intelli in p'titis nam idem ult dic
ac si dixiss3 p'dictis hoc ec' indic qd'
ibi statum sequit' ul' pti eius zc add'
nec e dn' maleficiuz p'seuerancium
delicti ut dicamus ex p'seuerancia te
pore guerre remissum fcam videri
nam inspicit' tempus quo delictum na
satum. ff. de in' iniur l. qui iniasse §
si pr. et l. eum qui § in popularibus
de furt. l. inficiando § in fauribus C. de
testa. cu antiquitas in pri. et ar. in
c. i. § de feu. guardie ❡ Sz no si tester
dic q fuit an guerram vtru p'bet q
fuit ante originez guerre et videt'
q no quia equocu est fmo iste an
pot intelligi an guerram § finitam
l. ij. si cer. pe. p bac. Eciuffit e oibus inte
llectus e extenus qui no sonat i au
ribus vulgi ut ex. de sponsa ex. c.

9a

9o

exlius et io intelligi' ante originez
guerre ut hac glo. coactione al' coh
ctione al' coactione add' ista tria st
quasi synonia. Baldus. ❡ Amplius
qsueuerut fine illud quod e longe
.j. et eam quam mo excent possideat
no int' dictorem possideri. l. quasi pos
sideri ut. j. e. § omnibus et no vicat v'm
inspe' portuz ut ff. de in' iuria l. s
et si possessi. § s si rez q2 dz intelligi
fm sanum intellectum et p'batum possessio
iur dictoribus p exacta quibus quis est
vsus libe et quiete tex. e hic nobilis
successor meorum dicit quidam hic v'
imperator in iuge' successori suo ut hoc
idem faciat quod quidem ee no pt ut
ff. ad treb. l. ille a quo § respectum et
ff. de man. l. apud eum Sz cte no e vm
Sz ita debetis intelligere liam istam q
hreant sine qdicione successorum meorum
qui enim successores mei qdicant no ha
bebunt ul' dic simpli ut iacet ar. C.
de seu. q. indi. l. post sinaz et sent. re
scin. no pos. l. i. p'ma plz ai imperator
p'decessoris sui fcm abrogare possit
ut C. de veti iure emi. l. ij. circa pri.
add' et p hoc determinat' qo quam fort
cy. C. de legi. digna vox et sic nec potra
cium nec alio mo princeps pt regalia co
cedere in p'iudicium successorum sicut no
pot iura corum subitare ita nec minue
re ff. qui et a quibus. l. si opao mdet'
mentum no enim dz vm in alterius dap
num succurri ut ff. de iniuz. l. i. causae
el p'mo in pri. et C. tu. l. auxilium i pri.
add' nec est boni principis vnu altare
coop'ire et aliud discop'ire ut C. q
pot' in pig. ha. l. assiduus § excep
tis nec p'uilia vm qcessa alti dare
ut C. de silentiariis l. decurionibus
li. xij° et si princeps qcessit aliqu bn
ficium por tpre p'oier est in iure ar.
ff. de aqua. plu. ar. l. in qcedo et §
qui sic. teme. c. i. coll' x ❡ Et hec
faciunt ad qcessiones quas faciunt pri
cipes de aquis pu' q semp videan'
reseruata iura et commoditates eius
cui p'ma qcessio fca e saluo ff. fam.
her. labeo § i. Saluo iure aque sa
bencsis pone inter duo castra e at
qo de ductu aque pub'ce Et fuit i'
se lata sna demu imperator qcessit
michi vnu de illis castris in quid
tenetur facere illam sinam et videt'
q sic q2 castru transit in me cu sue
viciis suaq3 ca p'stum cu sit vniuer
sitas quedam. ff. de act'. emp. l. in
vendit' ff. de fun. ru. pdio. l. fructus
a qiuo sensu. ff. de condi. et demo. si
quis legata. § si. de g'hen. emp. l. aq
ductus Et q2 imperator no v' velle
p'iudicare transactionibus et sententijs
z tractate reservare ar. hui' tre ❡ Ing
tuz v' quia sicut princeps posset
ut in. c. i. que sint regalia ita et
ego qui vice principis fungor iter

pacta puatorem no puidiant fisco nec te
netur fiscus de illis pactis facere men
tionem de pac. iur. publicam et l. un.
gentiau. §. Item ne cepiam et l. inter
C. sine censu ul' reliquis omnibus dicitur tam
boni viri fungitur officio sicut ipse pri
ceps in dulsisset si certioratus fuisset
de pac. tale pactum. §. si. quod maxime
est si alium no ledo ut l. ij §. Item nam
de aqua plu. ar. ff. de soluc. l. i. et
facit ex. de re iudi. c. suborta i sic
no obstante lra qr hic ius aque ɔpe
tebat ex ɔsuetudine que fortior est
quam pars puatorem. Omnes
hic di. q illi de societate debent iu
are imperatorem ad manutenendum iura
sua et eadem ɔseruandum. s. posse et
pfertum ciuitates sunt tunc et que sunt
magis ppe iura ut sunt res in corpa
les que no dicitur possideri s3 quasi
possideri ut ff. de acquirit. re. do. l.
serui. §. incorpales. ff. de s. iu. p
dio. l. si edes. inst. ff. de act. emp. l.
i. §. si iter et hoc est quod iurant ci
ues et ciues odo finitime. l. ɔfiner
seu pinque illis locis in quibus sunt
possiones que cepte sunt turbari te
neant subaudi si opus erit qui dic
ut C. de sacro. sanc. ecc. neiem vias
et pontes et ab hoc i resctonis hone
nemo excusat quod dic ut C. de sac.
sanc. ec. l. ad instructionem. sufficiens
no dicit sufficientissimum si g. suffic
aliquod sufficiet pstari licz no sufficia
entissime pstetur. sic ff. de edil. edc
l. si quis venditor et l. facudi. §. illo
odo. restituat. hoc nisi in ca pricipa
li iure se tueri pot possessor / nam tunc
impeditur resto ut sequitur quod quidem
est ɔ alia iura / nam et si quis ius hret
p ingressum violentum amisisz et tamen
restituere tenetur ei cui p vim abstulisset
uel occupasset ut C. vij vi. l. siquis
in tantam et in lombar. de inuasioibus
l. si. et q inuasionis restitucio no sit
impedienda pbatur in lombar. de of
iudi. l. legatio. So. hic e ɔ. tota iura
et spale est ar. i modus pnulum con
ceditur. hoc tamen hodie non suat ul'
dic aut inuasor inuadit sua auc
toritate aut cum iudic. aucte primo
casu locum vendicant sibi ɔtra iura
secundo casu sua quod hic dicatur
de hoc forte casu loqui sit hec lex
sine preiudicis. §. odo. adde q spolia
tus si ɔ ius petit se restitui ita q
exceptio obstet ipi possorio non
est fienda restitucio ut hic et i. c.
ɔstitutus de filijs psbi. p primo nam
qui expsse in iustus petit inepte a
git ut no. in c. i. de offi. vica. per
primo. Si no no appot de iniusticia
peticionis siquidem exceptiens e p iudi
tem et ptem admissus ad excipie
dum videtur p ɔns admissus ad
pbandum ut nota inno. in c. vers
set de testi. si aut no e admissus

De Spoliato.

tunc refert / aut allegatur spolia
aut dolus sine spoliatione primo casu
no admittitur exceptio dolo facto
so sic ut C. vij vi. l. cum querebatur et
ita intelli. quod no. ff. de iudic. l. si de
vi. et C. de agro. et censi. l. si colo
ni. xi. et ex. de resti. spo. c. i. teneam
subaudi si opus fuit od. no. bonaz
closellam
Si qua no. hic di. q si aliqua ci
uitas de dicta societate lombardie
no suat statuta pacis cete ciuitates
de societate ɔpellent illam ad obs
uandam bona fide pu tex. ibi bone
fide. no. q bona fides dz suari cu
interdum no ɔgruit de iuris apia
bus disputare ut ff. man. si fideius
sor. §. quedam et est ar. q omnes co
tractus qui fiunt cum pricipe heant
nam bone fidei ɔtractuum ɔpellant.
Sed quo faciendo guerram ul' ob
sidendo ciuitatem ul' dando repsali
as r. o forte sic s3 ɔ. p hinc tex. na
hic dicat bona fide ɔpellant ac bo
fide no vi. ɔpellere aliquo pdcorz
modorz nam bona fides ɔtra e dolo et
fraudi ut ff. p so. l. iij. insi. et in pdcis
plerumqz hec versant et qr discordie
sunt sedande et remouende ut ff. de le.
ij. l. cum pi. §. dulcissimis et qr omne
bursitum decet eo peciam ut C. de ex
ac. munerz. l. aupe. et qr p pace dis
cordie sopiuntur ut C. de aduc. col
l. i. cum impu. et iam ex pace videtur
nasci discordia q ee no dz ut C. vij
vi. l. meminerint s3 forte hijs non
obstantibus possunt pdictis modis co
pellere nec enim videntur dolo facere
tum alterius fraudem excludant ut
ff. de le. ij. l. cum pi. §. tacio et quia
pax fingitur ei no ɔcessa qui aduersus
pacis statuta venire no timuit ar.
ff. de inoff. l. auxilium impu. ul' forte
poss3 dici q accipiant hoc casu obsi
des ut ar. ff. de iure fisci. l. diu. ɔ. ff.
ex qui cau. ma. l. nec no. §. i. et ff. de
testa. l. obsides odo. dic q pcedent
illis vijs et modis quibus videbitur ex
pedire ar. ex. ut lite no ɔt. quia fre
quenter. §. fi. adhibere enim debent ea
remedia que magis timeant adhi
bito tamen discrecionis moderamine. b.
Nobis intrantibus. hic de. q cum i
pator intrat lombardiam debetur
ei fodrum regale et ɔsuetum et vie
et pontes aptari et apte suffici
enter in eundo et redeundo et q debet
hre mercatum sufficiens pse et suis et
hic determinatur quod de gualdana
formata p glo. C. de sacro sanc. ecc.
l. neiem nam gualdana imperator
no dz auferre res aliorum s3 dz eme
nisi forte difficile sibi pecunia ut l. ij
ff. ad l. rodia. de iac. ul' nisi rustici
ad eo tenaces q nollent eis vende
victualia et nota §.
In omni decennio. In oi decennio ano

fidelitates sicut renouando renouabit
hoc fit per iuuenes qui per etatem no
debebant iurare et mo peruenerut ali
qui exeis ad eam etatem q iurare tene
tur et per senes etatem qui iurat pp tpre
et modo etatis iurare no debent sic s
de pa iura fir circa pn Sz hodie hoc
non suatur odof nota ergo q per mu
tationes etatum fit renouatio fidelitatis
quia etas naturaliter variatur ut no
C de in inte resti mino l si maiorem te
et ex de pbac in pntia vn expsita mu
nori etati no psuitur in psentia quia
non est quid stabile ut ff ad l fal l here
ditatem nisi tpus pus eet qnicitum pti
to ar huius lre

Si qui expte nra no q expulsi sut
restituendi ad suas iustas possiones
de iustis Secus ergo si in iustis odo h
cadit glo signata s in ff omis que pp
iuramentum perditur dispensatiue Sed
an hoc iuramentum teneat puto q no cum
sit q diam et humanam legem vnde di
uina pagina dicat no gaupisces rem
pximi tui ad quod e ff de iusti et iur
l iusticia et iuramentum q l sam nullius
est momenti ut ff de pac l iur gen ff 2
gnali C de legi et osti l no dubium i fi
C de impe aue q eis at ex de iur iu
ran c intelleximus ff de le i l si quis i
quilinos ff fi odo Succedere ut solua
tur rei extimatio odof qd est q ius cre
q in uasor nolente dno liberatur rei ex
timationem soluendo ut ff de rei vendi
l nec quasi et no pulcra verba arbit
rum boni viri volumus p restone succede
s ut satisfecisse videatur ille qui soluit
extimationem arbitrio boni viri taxatam
et no q in tota ista pate no restituunt
fructus qd intellige nisi eent extantes
in fundo quia tuc no restituunt tamq
accessiones sz tamq ipm corpus fundi
ut l si ff ult ff que in fraud credi dicat
actur q numq quis lucratur fructus n
rem hre videatur ff de reg iur l qui
actione idem ait q iusta tpus restitu
endi qu s quis petit q no est nec fuit
suum ff de le i si quis bonorum ff so ma l
si mora debitor lucrat fructus nisi tps
sit appositum ca custodie ff de reg iur
l cum tpus dic actu q spale est in
imperatore q pot auferre rem alterius
ff de reg iur l id qd nrm nisi ciuitas
astringatur iurato Nota q ciuitas
pot obligari p ius iurandum et subire
iurando pacta lz no heat aiam vnde
hoc iuramentum referendum est ad aiam
ciuitatum ciuium pea que no pinoc ex
de sen ex c grauem Si qua qtrouer
sia diatur hic q qtrouersia feudi i
ter imperatorem et alios de societate
dz diffiniri p pares illius ciuitatis et
epatus in quo discordia vertit et sm
qsuetudines illius terre et sic no q in feudis
attenditur qsuetudo loci ubi res e No
q si imperator qcessit in casto feudum ci
uitatem casti alimanie vr qcessum sm
qsuetudines alimanie et si alamanno
qcedit intuitu vr qcessum sm qsuetudines

tustre ut hic dr et io est qr qsuetudo
pstacois et rei pstande intelli sm lo
cum illum vbi dz fieri traditio et solu
tio corpalis ut l semp in stip de reg
iur quod est no et facit quod no ex
de testa c rayiniaq sup gio forte in
nouella Consuetudinem inspiatur
eius regionis qsuetudo ut ff de fun
instruc l cu de lanionis ff asinam et e
sic s e ff in causis vincat eius de iure
romano l in eo loco in quo est ut ff de
legi l de quibus lz circa sit de iure lom
bar ut in lombar qualiter in iudi de
l placuit odo et no hic cuius loci pa
res debeat cognosce de feudo qr pares
illius epatus vel terre ubi lis agita
dz aut agitari in terra vel loco ubi feu
dum existit quia reale iudicium e vel
qr iste locus e comodior et melius scit
ibi ueritas ar ff de flu l i ff i et C
de ap l cum post et in c i de rp in de
men et si queritas q intellatur causa
feudalis Ro si ciuiliter agi vel ult
l feudorum no est ca feudalis Sz si inues
titura fca vel facienda vel de possione
ablata vel turbata pdm vassallo
qui qtrarie est c i et ubicumq fit co
mercio feudi ad intentiones fundadas
coadiuuandas vel repellendas Secus
si no agatur vel examinatur ex hora
pute de foro qpe vin p primo et dixi
in c i ff p de phi feu alie psre et
hec vera in petitorio z possorio ut
vnus sciatis q ille qui no uult inuestire
vassallus de recto feudo de alio feudo
cognosce no pot qr i iusto in uno pre
sumit iniustus et suspectus in alio de
contr inter vas et epm c i tex no
tabilis Item volentibus hic dr q
volens venire contra pacem no auditur
ergo si audia denegatur excep pa
impedit litis qt q vn e si pax est
iura to firmatus ut hic idem si non
sit iura to firmatu sz sit fcam lite pen
dente ar ff de pac tale pa ff qui
puocat et C de pac post lit et C
de fide instru l in nam cum sit renu
atum liti no pt denuo suscitari ut
no in c i de lit qt li bi in nouella
deinde no hic q ille qui p metu vult
nichil uult qd dic ut no ff de reg iur
l q uelle Item nos scitam nota
de vbo scitam ecolinum nobilis qdz
de romano fuit ex quo genita fuerit
duo pessimi tyrani alter quorum eodem
noie petitus e alter vero albricus
nominatus fuit odo qmunem sic s e
ff pacem itaqz et dic ut ibi odo
Nomina vero ibi scriptam cuit ut h
pz ut s e impu et ff nos romano
rum imperator z c et s pz ff nomina
uero certis cum ciuitatibus hec puilia
qceduntur Secund q si aliquis in aliq
ham ciuitatum hitet et negetur esse
de natione ciuis ciuitatis vel alterius
que hac ciuitate qphensa Ro pbare
dz se huisse originem in aliqua harum ci
uitatum ut ff de pbac l i sm vnam

lec. quam ibi dixi . odo . et sic hoc nomine
et bnficium ciuitatis forensibus et exuleis
no pdest . C . de testa . l . si no spali quod
tenementi insi cont recepti in nro ciui
um ut ff . de iure fis . l . § si acceptis nam
alti paciscti neos pt ciz abeo manda
tum no heat iuxta illud nichil ad nos
de hijs qui foris sunt pacem et con
ff . de pac . l . i . in pri . insti . de mini . § fi .
in ciuitatem nostram . nota quali quis in
tat p aliorum ciuitam dni . leuy . di . c .
tibi dno . od . pone 9stitit pcuratorem ad
iurandi de calupnia in aiam meam
aduersarius dicat q ego opeam qz
melius nouit fcm . ff . o i iuramento calu
pnie no . dz hoc ventilari ut no . in
c . ult . de iura . cal . li . vj . i nouella .
Vnquid ille qui hz potatem faciendi
quidqd fecit voluerit expedire dicat
hic arbitriu voluntatis vi q sic . ff .
man . creditor . § lucius et nota in c .
man . creditor . § lucius et nota in c .
ij . de iura . cal . li . vj . in nouella . hij .
autem . pmo noiat pncepts duces co
mites et barones que ex vna pte pri
cipis vna cu eo iuramento pacem in
rauerunt . 2o noiat maiores lombardo
rum et aliarum ciuitatum societatis co
rum qui ad iusa pte iura to sno pace
ex pte pncipis roborauerunt . Tercio
noiat ciuitates que pacem ex pte
pncipis vna cu pncipe cu lombardis
pacem hnerunt . quarto noiat iniquos
lombardorum quibus i nesciunt 9sila
tus dedit . quinto in pone sigilli su
tus dedit . quinto in pone sigilli su
pacem pnceps corroborat . Sexto a
ponit tpus et ani dnica et indic
tio et ani impy et locus ut appeat
vbi et qn data fuit hec lex et hoc
usqz ad . l . illam in note odo . et fac .
C . de testa . l . omnz ibi duz dicit inter
tot nobiles pbatisqz psonas . zcn
hic hec ar . q ani dni dies mensis et
9sul . et alia que in instris apponi
debeant poni in fine instrorum . ul hec
9trarium ut B . de iure emphi . in pri .
q credo verius ut in auc . ut pro no
mey impa . in prin . et § i . et § ij et
in lombar . de epis . l . l . Sz in quid
instrum viciatur . sine si in fine vem
autum hec adiecta dico q no nam in
instris no apponunt hec insi ut 9stet
de tpe 9tctus . Sz sine impu . sine in
fine ponant michilo in 9stat de te
pore ex quo apposita fuit quare dum
ordine no curatum . ff . de solu . l . nec
enim odo . Sz inquid viciatur instrum
si nomine impatorum posita no fuit uel
no intercessit tabellionis subscriptio ul
9trahentes ul aliqd defuit ex hijs q
debent intercuenire pro vtiqz ar . in auc
ut pro nomine impa . ar . de fide instru .
l . 9tractus . C . de que . debi . fis . fisco . ff .
de testa . l . ad testium . § si quis . ff . de tus
ac . cuz hij . § si pretor . ff . de colla . bo . l . i .
ar . optimum . ff . de in inte . resti . l . diuy
C . qui testa . fa . pos . l . fundum insi . Si ei
quo ad rei subam modum ordinem uel
solempnitatem pauet obmittat quid
quid gestum fuit viciat ar . C . de 9t .

hen . emp . l . empti . et . l . pau . ff . de 9trey .
emp . l . nec emptio et . l . res et . ff . de ac .
et ob . l . in omnibus . ff . loca . l . qui ad certum
et . l . si tibi . x . et . ff . de v . o . l . i . in pri . ff . si
cer . pe . l . rogasti . C . de no nu . pec . l . cum
ultra . C . de iure emphi . l . ij . C . de fabrice
si quis insti . de inuti . stip . § si qs aliud z
§ si quis aly . C . de sen . et interlo . o . iudi .
l . platam . C . de excep . rei . iud . indi . l .
i . C . de damp . l . noiades . Et qz quot
plura int venire debent vnum intuenisse
no sufficiat ut ff . de diuor . l . si cu si . vnde C
ar . 9tra q valeat instrum ita 9fectum ff . de
man . vin . l . ampe . ff . de ap . l . sao in prin .
§ pmum vnus est odo . Sz quid si appo
situm solempnitates tn errat in vna tte
tabellio pt ppria auctte emendare . ex in
si errauit in die ul in appositione loci re
spondeo si e qo sup die uel loco no pt
emendare nam rasura cadet in loco sus
pecto . si aut alibi vbi no pendet qo tnc
emendare et cadere verbum erroneum et
ponere vbum vm ut le . et no . C . de tes .
si vnus . Sz aut no errauit in solemp
nitate instri § inquali te fca tnc post
quam instrum est redactum i mundum et
publicatum michil sua auctte emedare
pt § dz facere errore 9pto demadato
iudic . fuit cy . qui ita notat . ff . de sta
ho . l . imperator . ul dic si e talis error
qui noceat no pt emendare sine iussu
iudic . Secus si no efficiat pti qz ptis
non interest cu et sine tali emenda
cione valeat instrum ut C . de testa . l .
ambiguitatem et . l . posteri et . l . error
et . ff . de reg . iur . l . si librarius . illud con
stat q alie sunt solempnitates instri
alie negocij ut no . ff . de edendo . l . i .
§ ediciones in fine glose . Baldus .
In noie xpi membrz . ad hoc e . B . de
forma fide . c . i . odo . corona pot ergo
pnceps deponi ut hic qd dic ut B . no .
in . § cu aut de for . fide . c . alius odo
Si papa de ponit impatorem dolo ul
ambicione sine legittima et ardua ca
deposicio ipo iure est nulla pia ad ee
exem hmo in dictonis suprime et
scitatis tpralium pp pcedere tamq deus
qui e veritas . vnde requir ca . ergo
no subsistente causa cessat in dic .
tenet 9tra p decretas pmo . qui dic .
q qn ca requir tamq fundamtm
in dictois oz cam ee veram et discus
sam ul iudicium e ipo iure nullu ut
ipse not ex . de foro 9pe . c . cu sit gna
le . et in . c . i . de foro 9pe . li . vj . in no
uella . et de sp . sup lris p pmo . de offi .
dele . cu sup abbatia p pmo . Est et a
lia ro qz etia dz vassallo vice . et de
suo impio no pt eum ledere pmo ppa
se facit alienum a ptate si talem insti
ciam no reddit imperatori qui meruit
fidelitatem ut in . c . i . de forma fideli .
toll . x . et imperator pt se defendere cum
extinctu suo de vnli . vas . qui 9trauit
est . c . i . te § ult . vn cum ppa jo . xxij inno
uaret

No . an notarius errorem in instro
fcm ppa auctte possit corrigere

Regi roberto de faciendo mirabilia rex
robertus vos facientes et nos faciem9
ad mirabo. hoc est q mirantes in sacro
fidelitatis dicit adiacere ut s. in pa
te . § . omis odo . bona fide . hoc sufficie
ebat dixisse et lz non dixiss sine
fraude bona enim fides contra est dolo
et fraudi ut ff . p socio . l . iii . in fi . odo
de pac . iii . gen . § . sz si fraudendi ibi
bono intellectu . nota q verbis debent
intelligi ad bonum et sanum intellectum
quod tene menti . masculos excludi
ergo sexum femineum certis cum civitatib9
hoc remittit q sue civitatis homines
iurare non faciant ut i . e . c . § . hec sed
nota ‖ Ego . hic imperator idem
iurat et ipse idem in animam suam
hoc iurare facit ut hic et s . i parte
§ . hac itaqz sile . s . de forma fide . c .
tibi dno vel dic non iurat idem sz ali9
in animam eius ut dco . § . hanc itaqz
et hoc innuit . § . px . ibi iur mirabilis vel
dic q hoc e factum quod fit p rectores
civitatum que fuerunt in parte principis
ar . s . e . § . hoc aut sunt civitates et lo
ca ~~sup~~ ~~ius~~ supius non est iuramentum
quod fit parcebus ~~civitati~~ civitati soci
etatis lombardie sequentia vero sunt
facta a rectorum civitatum lombardie seu
societatis eorum scripto firmum hoc habes ecc
hic ar . q e lex scripta quod dicit ut s .
diximus odof . maior q cum maior ps
facit tota universitas fecisse vr ut
ff . ad munic . l . quod maior odo . nota
ergo q illud quod facit maior ps col
legiatorum seu confederatorum minori pte
contradicente ratum quo ad omnes ds haberi
qz omnes collegiati rediguntur ad instar
unius corporis quod est in hiis . s . que
ptinent ad totum corpus lige et ille
qui est nobilior et potencior in liga
ille intelli superior ad convocandum alios
ar . ff . de fide instru . l . fi . et in . s . i . de
maio et obe . p primo . ptepta ‖ sed
quid possunt precepta iniuge . princi
pi cum maior sit et minor in maiores
non habeat imperium contra ut no . ff . de mi
om . iudi . l . est receptum Et sic impe
rator pot p pacem obligatorum con
ferre iurisdictionem contra se ipsum p bono pa
cis vel dic unus ut mo . dixi odo . xx
x . annis . quid ergo erit finitis . xxx . a
nis contra de veritate ex iuramento e in
landum lz hoc hodie non fuerit non
aut dictis tpre hoc elapso pacem
amplius non durare cum ptetuo non
ad tpus hec pax concessa ut s . e . l .
§ . hanc ergo pacem ad fine . § . et . § . nos
romanorum imperator odo . ymmo ex h9
colligi apparte pacem hanc tpalem
fuisse nam ptetuum est quod . xxx . an
nis durat ut insti . de ppe . et tem
tem . act . odo . ymmo prima verior ut
s . e . § . in si dicto nam hec dictio in
omni ptetuitatem tpus demonstrat
vel dic q tps adicitur hic mirac9

imperatoris non concessionibus et aliis
capitulis pacis et hoc teneas tpus
in adiectum aliud determinabili det
minat solum illud et non aliud ad
cuius determinacionem non est appositum
ut ff . de contrahen . emp . l . qui fundum
c . qui di . le . ca . l . ex hiis verbis cre
dencia . nota hic si tenes q hoc sit
iuramentum imperatoris q imperator
iurat credentias longobardorum et
societates eorum et q ad eas non pa
det ad eorum detrimentum idem puto
in lombardis et eorum fautoribus q
hoc idem principi iurent cum magna
secreta ab universis imperio debeantur
ut c . de opi . public . l . quaqz lo
cis et secreta regis abscondere bo
num est ut in lombar . de hiis qui
secreta regis fraudulenter inquirunt
in fi . secreta enim dni subditis merito
committit ut ar . c . de px . sacro scri
l . proximos et q iurent hec ar . ext
de iur . iur . ego epus et s . de nova
for . fide . circa finem ‖ Sz quo di
cuntur secreta sive credencie contra
ea que vulgus ignorat ut ar . ff .
de hiis qui de ie . vel effu . l . i . § . sima
cum utilitate et cum9 si q faciant
videntur venire contra pacem et iura
simul et ita pace carere debet ut
et al' de vassallo di qui amittat
feudum si credenciam dni manifesta
uerit ut s . hic pot ee . ti . qui mo
feu . amit . c . i . et frustra implorat
legis auxilium qui committit ut ff .
de mio . l . auxilium odo . Expedicius
appz q si civium aliquis civitatis
iurauerit tenere aliquam creden
ciam et aliquis eorum revelat eam
in dampnum comitatus q ds ab officio
removeri et non q quaqz in ponit
tur hec pena remocionis durante of
ficio pt cognoscere de crimine nam si
expectationis finem officii frustra fi
eret amocio ut c . ad . l . iul . repe
l . iubemus ‖ Die lune . xi . exeunte ia
nuario . nota q olim notarii ita scri
bebant rone maiorum certitudinis qz
si non adiciatur intrante vel exeunte e
dubium qz q pluribus modis exponi
pt est equivocum ut no . ff . de v . ob .
l . quociens in stip . ambigua . quid ergo
si instrum dicat actum . xi . di . janu
arii et non dicat intrante vel exeunte
mense contra si quid apponit proprium no
men diei puta actum die lune . xi .
januarii satis appz ex ipsa scriptura
ut hic si aut non apponit nomen
proprium pt dubitari ‖ Pone enim q
testes dicunt . xi . die intrante mense
januarii ptes fuerunt al' ex adverso
so videtur q ista pbacio non condu
dit de veritate ‖ Extimatur ergo vera
da testes reprobent instrum et videtur
q non qz sicut debemus salvare tes
tes ne in falsum incidant ita et istrum

et testes ut ex. de testi. c. cum ita filii. item dic
ta testium debent interpretari in meliorem
partem ut no. innoc. in c. dudum el. j. so
ex. de elec. item cum testes sunt inducti
ti ad probandum et non probent de veritate
debent interpretari contra producentes ut ex.
de proba. c. in praesentia et c. cum causam de
regu. et in c. ult. de cogn. appo. probe.
nisi in causa favorabili ut ff. de ma
l. cumque. ac in c. ex litteris de proba. et de
reg. iur. in ambiguis cum sim. Item
videtur quod istud instrumentum secundum com
munem usum tabellionum probat de xi. die i
trante mense cum ergo probatio reprobet
ergo reprobatum est instrumentum novem
ista est presumptio secundum communem intellectum
vulgi et ideo non ob. quod no. ff. de pac. l.
iur. gentium. §. quod fere et quod no. innoc.
in c. in notitiam de eo qui mit. in pos. cause
non enim dicitur in dictum quod etiam interpre
tationem semper habet cum ff. de fini. ista
l. cum de lanionibus §. asinam et c. no.
quod ut ista equivocatio cessat in litteris
apostolicis apponunt nonas idus vel kalen
das ubi talis dubitatio mordere non
possit ut j. e. §. fi. imperpetuum habes
cum expressum quod testes debent scribi
et poni in prima parte instrumenti et hanc ho.
servant tabelliones in temporibus alii qui
sunt videant in usu fuisse toti contra
ordo. tu dic quod si debent sensum se
bere debent eorum nomina et subscriptiones
poni insimul ut c. qui testa. fa. pos. l. hac
consul. §. per le. ibi dum dicat et in fine etc.
et hoc patet ex ipso vocabulo quia dicat
subscriptio non praescriptio sit et tabellio de
se subscribere in fine licet signum suum
pot apponere tam in principio quam in fine
illud certum est quod instrumenta debet habere su
as imbreviaturas et pro hoc dicit quidam
quod in breviatura non probat quia non est
ibi subscriptio et signum ut no. ja. de
are. c. de fide instrum. l. contractus de hoc
probat. ff. de testa. l. ad testium §. si quis
et dic ut ex. de fide instru. c. cum
per tabellio et in auc. ut p̄po. no. im
pera. §. i. et c. de tabular. l. generali
li. x. Et si inveniunt in breviatura
cum praesentatum testibus scri. no. ff. de
le. iii. l. fideicommissa §. i. et facit ff.
de testa. mili. l. lucius illud est certum
quod una scriptura innuat et interpretatur
aliam ut ff. de eden. l. si quis ex ar-
gentariis. §. si minus tabulare de
pet. here. l. vcru. ¶ hec fuit nota
ibi quod non sint districti facere iurare
homines isto tex. faciat ad quem vic
comes qui habet castrum in feudum quod
alio teneat facere suos homines iu
rare nam aliquam feudum sic dicitur
ut iuret ipse et faciat iurare suos
nobiles et vassallos aliquis de suis
nobilibus non sit mentio et est hic ar.
quod non teneatur ad hoc nisi expresse ca
veatur in pactis quia homo vassalli
mei non est per consequens homo meus nisi al

pace constantie

legeam iuxta dictionem generalem et hoc
nota in spe. de feud. §. qui v. xiiii. q.
ritur et v. sequenti. idem factum fec
ut predicti rectores fecerunt. per istum
tex. probatum apparet quod si tabellio scrip
sit primo decem vel novem testes et postea
dixit idem post dixit alius testis si
ne sub eadem die sive sub alia non est
vix quod talis scriptura probat testes i vi
am consonantiam concordasse licet aliqui
dicant quod ista scriptura non valeat propter
incertitudinem alii dicunt quod non valet quia
totum repetatur vel repetitum sa pse
ringit unum et eundem medietatum serm
onem sed nec prima ideo valet quia totum
vel repetitum nec sa quia quod dicit de e
odem medietato sermone habet locum cum
testes sunt bone fame suspecti secus
si sunt bone fame vel sequi quod predictus te
stes sit probatio hoc non ex. de v. sig.
michil obstat in novella. In hiis fede
ribus sine circa federis observationem nova
est quia ut dixi ista est lex ut dixi G.
iii. §. volumus et lex est commune preceptum etc.
ut ff. de legibus l. i. et in legibus dua
bus greca c. ii. et insti. de iure na. l. lex
vel lex est primo determinatus sermo concor
cordiam civitatis admonens quo oporte
reat agere singula secundum aristotelem vel lex
est principis placitum ff. de consti. prin. l. i.
et leges sacratissime hominum vitas con
stringunt et ab omnibus sciri debent ut c.
de legi. et consti. l. leges unde quilibet leges
observare tenetur sive nolens sive invitus
ut in lombar. de epis et cle. l. volumus
ut omnibus hanc igitur pacem scire debe
tis et eam inter alia cum tamquam pre
tiosum et nobile ius vestro studio exorna
re pax enim multa bona inducit discor
dias enim removet tranquillam quie
tem inducit statum personarum ac civitatum
augmentat honestatem affert divinam
parat dei ac regum gratiam tribuit supe
biam vincit cum qualibet excludit avaricia
am cum qualibet repellit honorem hono
ratis adiungit non dum honorat parat
adeo fluenidum cum cum que mutat scru
ctum expostulatum vel effectatum facit
acquiri seu nascitur c. de cadu. tol.
in principio c. de of. pref. pro. affri. l. i. in noie
impris. fe columpne et b. impri. et c. de
veteri iur. enu. l. ii. §. quia aut et §. o
mia igitur in lombar. de fedus. rout in
ul' c. le. l. i. insti. ex. de trenga et pa
ce c. i. in lombar. ut epi et ead. ad
in vicem sunt unum l. placuit c. de vie
nachis. l. i. cum li. x. ff. de offi. p. l. congru
it. ff. de off. p. ut. l. i. §. qui ex. ff. de
admin. lega. l. quod si cum insti. in phe
mio impri. insti. de exac. tu. §. i. minu
ciatis est enim paris confirmacio ipsa va
iustitia ut in lombar. de fu. l. de vin
dicta ordo. ¶ ceruero verum de ista pa
ce facta constantie debuit gaudium vel fes
tivitas celebrari Et vi quod non quia ista
pax fuit adulterina ex parte frederici
et dico quod fredericus erat imperator
fuit nulla ex parte prelatorum qui substra
xerant sibi obedienciam ¶ veniendo ad
primum nam ista pax fuit in favore dis
cordie

de lege

de pace

qo

que erat inter eum et ecclesiam ut C. e.
nos romanorum v. sua quod in ubo occa
casione guerre vel discordie ecclesie
tunc autem sic imperator erat anathe
thematizatus e eum anathema excom
catio solempnius nec pot esse occulta et
ideo iste fredericus tamquam notorie ex
catus non potuit se gerere pro imperatore
quia omnis auctoritas publica est anathema
tizatis interdicta ut no. Inno. de do
lo. et contu. veritatis et plenissime no.
in c. pia de excom. li. vi. Sed. quia iste
imperator fuit depositus et ut ita dixe
rim decoronatus, ergo leges eius ex
oluerunt l. esse desierunt ut ff. de orig.
iur. l. ii. § exact. et inde regibus ex
ecte et fortissima ratione iste fredericus
ll. condere non potuit nec publicam ma
imperii administrare quia erat scismati
cus et reus lese maiestatis ecclesie et
hostis domine sue vii ipso facto erat
suspensus ab administratione ut C. de
hereticis auct. gazaros ad hoc C. ad
l. iul. maie. l. quisquis et ar. ff. qui
et a qui. l. quesitum de acq. ex indicta
ore de acquir. here. pauto § si vir in
sti. debere ab intesta. § p gravet in C.
dno guerram. C. hic fuit lex deinde
consue. regni incipiunt de elect. ven. § si.

9º

Ex hiis ergo vi. concludendum quod neque
capitula istius pacis neque leges istius
frederici possunt in iudiciis allegari et
si quondam fuit imperator ar. C. de sacro
sanc. ec. l. decernimus io. an. tangit hoc
dubium ex. de feudis c. excepte et dicit
quod quidam hoc asserunt cum iste impera
tor fuit dampnatus in concilio lugdune
si sed ipse io. an. transit sicco pede et sub
silencio volens ponere os in celum tamen
possit dici illud ubi illa loquebatur.
nave solvebat ulixes nam quidquid
tanget etiam emenda volunt male dis
poni nec bonum stare semper in guerra
et maledictione et ideo quod ipsi acceptave
nerunt quia inutile est quod non dominus erat depo
situs ratum et gratum fuit attentis
hiis et premissis quod in pace continetur.
Item non reperitur quod henricus sextus
rex romanorum a quo fundamentum ce
pit ista pax fuit depositus ergo va
let ff. quod fal. tu. auc. l. i. § idem pop.

Sed ratio est quia videtur valere
pax erat quia non valet transactio inter
dominum et servum ut C. de transac. l. inter fo(r)it
sed ibi loquitur de suo deo a servando nam
illa servitus succedit loco mortis an
tique et ideo talis servus pro mortuo habetur
~~pro mortuo~~ cum sit ingenuus ut no. in
sti. de iure pers. prin. pactum. ex quibus conclu
ditur quod ista pax debuit esse leta et
festiva ut l. i. C. publice letitie vel co
silium li. xii.

8

Deus igitur pacem nob
tribuat letam et admirabile nomen
et si non prestat opibus saltem bone volu
tatis dicat cum vegecius pro de mili
tari disciplina. vim contractus sunt que
fortiter fuit erue nero pro utilitate
rei publice sacrbunt eterna sunt et
indelebilis fama cum militat honor.

Amen. deo gratias etc.

Explicit comentum domini
baldi de perusio utriusque iuris do
ctoris excellentissimi super pace con
stantie et cetera.

Detur pro penna scriptori pulchra puella

In isto libro continentur bar(tolus) super quinque
libros Codicis, que est prima pars
Item baldus super usibus feudorum qui
est comparatus per balthasar bngerothen
m. in artibus

Constat iste liber xii flor. cum
xxiiii gl. ungaricales. Et comparatus est per bal-
thasar bngerothen magistrum in
artibus et decretorum doctorem nunc Et
tandem per Magistrum Johannem
de Dambrowka Sacre
theologie et Decretorum
Doctorem Anno 1462
Pro Universitate Cracoviensi
Study datur pro eo.